SACRORUM

CONCILIORUM

NOVA

ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS TRIGESIMUS QUARTUS.

Ab anno MDLXV. ad annum MDCCXXVII.

SUMPTI SUNT TEXTUS SEQUENTES EX TOMO VIGESIMO PRIMO
CONCILIORUM EDITIONIS A COLETI CURATÆ.

REPRODUCTION

EN FAC-SIMILÉ

TIRÉE A 250 EXEMPLAIRES SEULEMENT

PAR LES PROCÉDÉS ANASTATIQUES

DE

CARL REINECKE NACHF.

A BERLIN

POUR

H. WELTER, ÉDITEUR
RUE BERNARD-PALISSY, N° 4, PARIS
ET A LEIPZIG, SALOMONSTRASSE, 16

1902

SACRORUM
CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CUJUS

JOANNES DOMINICUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETIANUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798, PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA, ET DEO FAVENTE, ABSOLUTA.

TOMUS TRIGESIMUS QUARTUS.

Ab anno ***MDLVX.*** *ad annum* ***MDCCXXVII.***

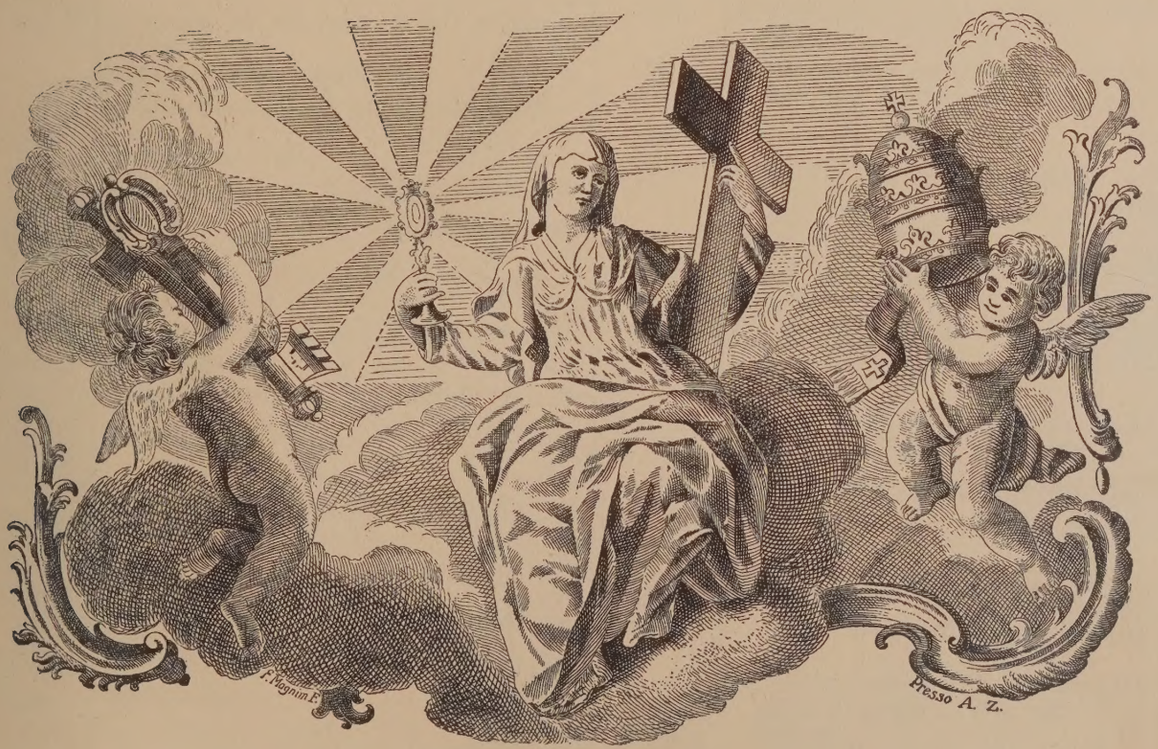

ALMA COLLEGE
263.1
LIBRARY
M345
Alma, California

PARISIIS
MDCCCCII

EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLÆ.

9468

f
BX
825
S3
1901
v.34

SYLLABUS

EORUM QUÆ TOMO XXXIV. CONCILIORUM CONTINENTUR.

*Quæ aſteriſco * notata ſunt, non erant in prioribus aliis editionibus: quibus vero hæc nota † impreſſa eſt, eorum incertus eſt annus; quibus signum ○ præpoſitum, ea huic editioni acceſſere.*

Anno Christi		
1565.	Mediolanenſe I. concilium.	1
	1. Edictum de concilio habendo.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli archiepiſc. cardinalis.	2
	3. Conſtitutiones in tres partes diſtributæ.	*5 & ſeq.*
	4. Publicatio concilii.	100
1569.	Mediolanenſe II.	101
	1. Edictum de concilio habendo.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	102
	3. Titulus I. de fide, ſacramentis, & paſtoralibus muneribus.	107 *& ſeq.*
	4. Titulus II. de Miſſa, Divinis officiis, eccleſiæ cultu, & perſonis eccleſiaſticis.	114 *& ſeq.*
	5. Titulus III. de bonis & juribus piorum locorum.	122
	6. De monialibus decreta tria.	130
	7. Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.	*ibid.*
1573.	Mediolanenſe III.	131
	1. Edictum de concilio habendo.	*ibid.*
	2. Edictum alterum de concilio, quod prorogatum fuerat.	133
	3. Prorogatio ſynodi, & provincialis, & diœceſanæ.	134
	4. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	135
	5. Conſtitutionum capita XXI.	137
	6. Indictio futuri concilii provincialis IV.	176
1576.	Mediolanenſe IV.	177
	1. Edictum de concilio.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	179
	3. Conſtitutionum pars I.	182
	4. Pars II.	216
	5. Pars III.	275
	6. Epiſcoporum præſentium ſubſcriptiones.	330
	7. Indictio futuri concilii provincialis V.	332
1579.	Mediolanenſe V.	331
	1. Edictum de concilio.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	334
	3. Conſtitutionum pars I.	339
	4. Pars II.	369
	5. Pars III.	428
	6. Subſcriptiones epiſcoporum.	488
	7. Inctio futuri concilii VI.	*ibid.*
1582.	Mediolanenſe VI.	489
	1. Edictum de concilio.	*ibid.*
	2. Oratio Caroli cardinalis, archiepiſcopi.	490
	3. Conſtitutiones ſeu decreta XXXI.	498
	4. Subſcriptiones præſentium.	534
	5. Indictio futuri concilii VII.	536

Anno Christi		
1565.	* Toletanum concilium.	537
	* Publicatio concilii.	*ibid*
	* Actiones tres concilii.	540 *& ſeq.*
1565.	Acta concilii provincialis Trajectenſis. — Mansi t. XXXV. col. 550.	
1566.	Conſtantinopolitanum.	571
1566.	PII PAPÆ V. VITA.	575
1567.	Conſtitutiones et decreta provincialis ſynodi Sipontinæ. — Mansi t. XXXV. col. 866.	
1568.	Ravennatenſis provincialis ſynodus. — Mansi t. XXXV. col. 584.	
1569.	Decreta provincialis concilii Urbini. — Mansi t. XXXV. col. 646.	
1569.	Acta concilii provincialis Capuani. — Mansi t. XXXV. col. 703.	
1570.	* Concilium Mechlinienſe.	577
1572.	GREGORII PAPÆ II. VITA.	609
	● Ejuſdem Bulla contra Propoſitiones Michaelis Baji.	610
1573.	Synodus Florentina provincialis. — Mansi t. XXXV. col. 723.	
1576.	Conſtitutiones et decreta provincialis ſynodi Neapolitanæ. — Mansi t. XXXV. col. 807.	
1577.	Decreta edita in ſynodo provinciali Capuana. — Mansi t. XXXV. col. 899.	
1579.	Conſtitutiones et decreta provincialis ſynodi Conſentinæ. — Mansi t. XXXV. col. 905.	
1581.	* Rotomagenſe concilium.	617
	1. * Tituli XII. ſinguli in multa diviſi capitula.	*ibid.*
	2. * Difficultates XIII. a concilio propoſitæ pontifici maximo, cum ejuſdem reſponſionibus.	669
	3. * Breve apoſtolicum ſuper confirmatione concilii.	674
	4. * Breve apoſtolicum de indicendo hoc concilio.	675
	5. * Litteræ indictionis.	676
	6. * Litteræ prorogationis.	677
	7. * Cardinalis archiepiſcopi ad concilium cohortatio.	678
	8. * Litteræ publicationis concilii.	679
1582.	* Memphiticum.	681
1583.	* Remenſe.	683
	1. * Tituli XXVIII. ſinguli in ſua diviſi capitula.	684 *& ſeq.*

SYLLABUS

Anno Christi		
	2. *Breve apoſtolicum ſuper confirmatione concilii.	715
	3. *Litteræ indictionis.	*ibid.*
	4. *Commiſſio convocatoria.	716
	5. *Apoſtolica facultas pro ſynodo celebranda a cardinale Guiſio, cum nondum pallium accepiſſet.	718
	6. *Cardinalis Guiſii ad concilium cohortatio.	*ibid.*
	7. *Litteræ concilii ad omnes communitates.	720
	8. *Acta concilii.	721
	9. *Publicatio concilii.	744
1583.	*Burdigalenſe.	745
	1. *Tituli XXXVI.	*ibid. & ſeq.*
	2. *Titulus XXXVI. de ſeminariis in IX. capita tributus.	795
	3. *Publicatio concilii.	802
	4. *Litteræ confirmationis.	804
	5. *Ph. Boncompagni cardinalis littera ad archiepiſcopum.	*ibid.*
	*Turonenſe.	805
	1. *Capitula XXI.	*ibid. & ſeq.*
	2. *Simonis archiepiſcopi, in concilii dimiſſione, gratiarum actiones.	858
	3. *Subſcriptiones.	860
	4. *Concilii indictio.	862
	5. *Simonis archiepiſcopi, in ingreſſu concilii, ſermo.	864
	6. *Ejuſdem ſermo in ſeſſione apud Andes.	866
	7. *Ejuſdem epiſtola ad Gregorium papam XIII.	867
	8. *Pontificis reſponſio concilium approbantis.	869
	9. *Simonis archiep. epiſt. ad Henricum III. regem Franc.	*ibid.*
1584.	*Bituricenſe.	873
	1. *Tituli XLVI. ſinguli in aliquot canones tributi.	875. *& ſeq.*
	2. *Acclamationes.	929
	3. *Nomina eorum qui interfuerunt & ſubſcripſerunt.	931
	4. *Indictio concilii.	933
	5. *Prorogatio.	935
	6. *Breve apoſtolicum confirmationis.	936
	7. *Publicatio concilii.	937
1585.	*Aquenſe.	ibid.
	1. *Tituli XLIV.	939 *& ſeq.*
	2. *Subſcriptiones.	1010
	3. *Publicatio concilii.	*ibid.*
	4. *Litteræ ſpectantes confirmationem concilii: ſcilicet Alexandri archiepiſcopi ad Sixtum V. Sixti ad eum reſponſio, & ad eundem litteræ A. cardinalis Carrafæ.	1012
1585.	SIXTI PAPÆ V. VITA.	1013
	*Mexicanum concilium.	1015
	1. *Decreta libris v. comprohenſa.	1022 *& ſeq.*
	2. *Statutum pro eccleſia metropolitana Mexicana. partes IX.	1171 *& ſeq.*
	3. *Erectio eccleſiæ Mexicanæ.	1174
1586.	•Cameracenſe.	1227
	1. Tituli XXXIII.	*ibid.*
	2. Placcart de ſa Majeſtè.	1263
1590.	*Toloſanum.	1269
	1. *Pars I. ſtatutorum, de perſonis.	1270
	2. *Pars II. de rebus, hoc eſt, de ſacramentis & ſacramentalibus.	1283
	3. *Pars III. de locis, id eſt, eccleſiis, altaribus, & aliis id genus.	1293
	4. *Pars IV. de pœnis, ſeu de juriſdictione eccleſiaſtica.	1302
	5. *Indictio futuri concilii.	1320
	6. *Publicatio hujus concilii.	1321
1590.	URBANI PAPÆ VII. VITA.	1323
1590.	GREGORII PAPÆ XIV VITA.	*ibid.*
1591.	INNOCENTII PAPÆ IX VITA.	*ibid.*
1592.	CLEMENTIS PAPÆ VIII. VITA.	*ibid.*
1594.	*Avenionenſe.	1327
1596.	*Aquilejenſe.	1367
1596.	Concilium provinciale Salernitanum. — Mansi t. XXXV. col. 965.	
1596.	Acta ſynodi provincialis Maronitarum in monte Libano. — Mansi t. XXXV. col. 1021. 1026.	
1596.	Concilia provincialis duo S. Severinæ. — Mansi t. XXXV. col. 1029.	
1596.	Constitutiones et decreta provincialis ſynodi Amalphitanæ. — Mansi t. XXXV col. 1069.	
1599.	Diamperitana ſynodus in Malabaria. — Mansi t. XXXV. col. 1161—1368.	
	*Diamperienſe.	1427
1603.	Decreta concilii provincialis Capuani. — Mansi t. XXXV. col. 1369.	
1605.	LEONIS PAPÆ XI. VITA.	1431
1605.	PAULI PAPÆ V. VITA.	*ibid.*
1607.	*Mechlinienſe concilium.	1433
	1. *Convocatio concilii.	*ibid.*
	2. *Decretum quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut ſeſſionis.	1436
	3. *Archiepiſcopi oratio.	*ibid.*
	4. *Statutorum tituli XXVI. ſinguli in aliquot capitula tributi.	1442. *& ſeq.*
	5. *Subſcriptiones.	1474
	6. *Teſtimonium cardinalis Pamphilii ſuper concilii facta recognitione.	1475
	7. *Breve Pauli papæ V. ſuper confirmatione concilii.	1475
	8. *Binæ litteræ cardinalis Pamphilii, de eodem argumento.	1476. 1477
1609.	*Narbonenſe.	ibid.
	1. *Capitula XLIX.	*ibid. & ſeq.*
	2. *Subſcriptiones.	1532
	3. *Confirmatio concilii.	1533
	4. *Publicatio concilii.	1534
1612.	*Pariſienſe ſive Senonenſe.	1535
	*Aquenſe.	ibid.
1612.	GREGORII PAPÆ XV. VITA.	1537
1623.	URBANI PAPÆ VIII. VITA.	ibid.
1624.	*Burdigalenſe concilium.	1539
	1. *Tituli XXXII. ſinguli in ſua capita diſtributi.	1541 & ſeq.
	2. *Subſcriptiones.	1597
	3. *Nomina procuratorum eccleſiarum cathedralium, & aliarum.	*ibid.*
	4. *Nomina theologorum & canoniſtarum.	1598
	Acta ejuſdem concilii.	
	1. *Edictum de concilio.	1599
	2. *Litteræ ad epiſcopos provinciæ.	1600
	3. *Decretum de modo vivendi in concilio.	1601
	4. *Congregationes privatæ XXIV., publicæ XVI., ſeſſiones tres, & tertiæ continuatio.	1603 & ſeq.

TOMI TRIGESIMI QUARTI

Anno Christi		Anno Christi	
	5. *Acclamationes patrum. 1627		4. *Mandement de Mſ. François de Salignac de la Mothe Fénelon, Archeveſque Duc de Cambray &c.* 1797
1642.	***Conſtantinopolitanum. 1629**	1703.	**Concilium provinciale Albanum. — Mansi t. XXXV. col. 1375.**
	1. *Litteræ ſynodicæ Parthenii patriarchæ, Gr. & Lat. *ibid.*	1703.	• Clementis PP. XI. Damnatio & prohibitio quorumdam foliorum impreſſorum ſub titulo, Lettre de M. Chanoine &c. *ibid.*
	2. *Subſcriptiones amplæ, Gr. & Lat. 1635		2. Ejuſdem epiſtola ad Galliarum regem Ludovicum decimumquartum. 1799
	3. *Epiſtola legatorum Conſtantinopol. & Ruſſiæ, ad Boibondam Moldaviæ ducem: Gr & Lat. 1639		3. Ejuſdem epiſtola ad cardinalem de Noailles archiepiſcopum Paris. 1800
1644.	**INNOCENTII PAPÆ X. VITA. 1641**	1705.	4. Ejuſdem confirmatio, & innovatio Conſtitutionum Innocentii PP. X. & Alexandri PP. VII. adverſus Janſenianam hæreſim editorum cum nonnullis declarationibus. 1802
	*Epiſcoporum Galliæ litteræ ad Innocentium PP. X. ut de quinque Janſenii propoſitionibus pronunciet. *ibid.*	1713.	5. Ejuſdem Bulla UNIGENITUS, qua 101. Propoſitiones damnantur. 1810
	Ejuſdem conſtitutio adverſus eaſdem propoſitiones. 1642		6. Extrait du Procez verbal de l' Aſſemblée des Cardinaux &c. au ſujet de la Conſtitution UNIGENITUS. 1823
1655.	**ALEXANDRI PAPÆ VII. VITA. 1643**	1713.	7. Conventus Pariſienſis epiſtola ad Clementem XI. *receptionis* Bullæ UNIGENITUS. 1825
	Ejuſdem conſtitutio de formula, cui ſubſcribendum adverſus quinque propoſitiones Janſenii. 1645		8. Lettre ecrite a tous les prélats du royaume par l'aſſemblée des cardinaux &c. 1828
	• *Ejuſdem Innovatio conſtitutionum & decretorum in favorem ſententiæ, aſſerentis, animam beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corporis infuſione a peccato originali præſervatam fuiſſe, editorum. 1647*		9. Lettres patentes du roy ſur lac conſtitution UNIGENITUS. 1831
1672.	**Hieroſolymitanum concilium. 1651**		10. Lettre des Meſſ. les agens généraux du clergé de France. 1833
	1. Clypeus orthodoxæ fidei, ſive Apologiæ ab ſynodo Hieroſolymitana compoſita adverſus Calviniſtas hæreticos, orientalem eccleſiam de Deo rebuſque divinis hæretice cum ipſis ſentire, mentientes. *ibid.*		11. Clementis XI. Breve ad cardinales, archiepiſcopos, & epiſcopos Pariſiis congregatos. 1835
	2. Subſcriptiones. 1718	1713.	12. Lettre de Meſſ. les agens du clergé de France aux prélats du royaume. 1837
	3. Acta ſynodi apud Jaſium celebratæ, quæ eſt altera contra Cyrilli capitula. 1719		13. Decretum Facultatis theologiæ Pariſienſis ſuper conſtitutione UNIGENITUS. 1838
	4. Subſcriptiones. 1771		14. Declaratio Facultatis theologiæ Duacenſis circa conſtitutionem UNIGENITUS. 1841
	• Dionyſii Patriarchæ Conſtantinopolitani ſuper Calviniſtarum erroribus reſponſio. G. L. 1777	1720.	**Synodus provincialis Ruthenorum habita in civitate Zamesicæ. — Mansi t. XXXV. col. 1437.**
	• **INNOCENTII PAPÆ XII. EPISTOLÆ ET DECRETA. 1789**	1725.	**Concilium Romanum Benedicti XIII. 1849.**
1694.	1. Ad Archiepiſcopum & Epiſcopos Belgii. *ibid.*	1727.	**Concilium Ebredunenſe. 1909**
1696.	2. ad eoſdem. 1792		
1699.	3. Damnatio & prohibitio libri Pariſiis anno 1697. impreſſi, cui titulus: *Explications des Maximes &c.* 1793		

CONCILIUM MEDIOLANENSE I. PROVINCIALE,

Quod Pio quarto pontifice Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, legatus ad univerſam Italiam, & archiepiſcopus Mediolani, habuit anno MDLXV.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI I.

Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac ſanctiſſimi domini noſtri papæ & ſedis apoſtolicæ per univerſam Italiam de latere legatus, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolanenſis.

CUM pro noſtri archiepiſcopalis officii munere, & antiquorum, & in ſacro Tridentino concilio proxime editorum canonum obſervatione, ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, controverſias componendas, aliaque ſacris canonibus permiſſa, provinciale concilium convocare debeamus, ut primum neceſſaria ſanctæ Romanæ & univerſalis eccleſiæ negotia, quibus apud ſanctiſſimum dominum noſtrum occupati ſumus per debitam obedientiam, intermittere licuit, reverendiſſimos provinciæ noſtræ epiſcopos ad proximas Idus Octobris per literas nominatim ad ſingulos ſcriptas, ad ſynodum in noſtra Mediolanenſi metropolitana eccleſia evocavimus. Ut igitur aliis etiam omnibus, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, nota ſit hujus concilii celebratio, neve cui ignorantiam rei excuſare, aut ſe contemptum dicere liceat, Idcirco univerſis, & ſingulis prædictis, & aliis qui ſua quomodolibet intereſſe putaverint, etiam exemptis, & nullius diœceſis intra provinciæ noſtræ limites exiſtentibus, per hoc edictum, quod in cathedralis, & aliarum inſignium, quæ in ſingulis provinciæ noſtræ diœceſibus, etiam exemptarum, ac vicinorum nullius diœceſis, ſi quæ ſint, locorum, eccleſiarum valvis affigi, & promulgari juſſimus, provincialis concilii futuram celebrationem ſignificavimus, & denuntiamus, cum comminatione pœnarum a ſacris canonibus ſtatutarum. In quorum fidem hoc edictum confici & per ſecretarium noſtrum ſubſcribi, & noſtri ſigilli impreſſione muniri voluimus. Data Romæ die 25. Auguſti, anno domini MDLXV.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEP. MEDIOLANENSIS,

In concilio provinciali I. habita.

DEI ſummo erga nos beneficio factum eſt, patres reverendiſſimi, ut Tridentinum œcumenicum concilium, triginta ante annis inchoatum, ſed varie intermiſſum, ſingulari Pii quarti pontificis maximi pietate ac prudentia revocatum, inſigni frequentiſſimorum patrum virtute, atque doctrina, ſuperiore anno mirabiliter abſolveretur. Quo in concilio cum omnia præclare conſtituta ſint, quæ ad explicandam fidei veritatem, & ad reſtituendam eccleſiaſticæ diſciplinæ integritatem pertinebant, divinitus profecto, patres, illud decreviſtis, ut conciliorum provincialium, quæ jamdiu haberi deſierant, uſus aliquando renovaretur, ex quo certiſſimum eſt Chriſtianam rempublicam uberrimos ſalutis fructus eſſe præcepturam. Et quidem natura, & ratione ipſa ducimur, ut in gravioribus rebus deliberandis aliorum conſilia exquiramus: vel quod cautior deliberatio eſt, ſi ad noſtrum judicium multorum ſententia acceſſerit, vel quia apud illos, quibus conſulere maxime cupimus, majorem auctoritatem, & pondus habet conſultatio, in quam plures conſenſerint. Eſt hujus in eccleſia inſtituti auctor Chriſtus dominus, magiſtrique apoſtoli. nam ejus certa quidem ſane eſt illa promiſſio, cum ſuam opem, ſuumque auxilium, ſe denique ipſum, ejuſmodi patrum conventibus, rite celebratis, pollicetur & defert. *Ubi fuerint*, inquit, *duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum*: itemque; *Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo*. Apoſtoli autem, etſi doctore Spiritu ſancto uberem omnium rerum cognitionem ſinguli acceperant, tamen, ſi quid gravius, publice præſertim, agendum eſſet, hac conſultandi ratione uti conſueverunt, quam ut ceteri etiam conſervarent, lege ſanxerunt, ut bis in annos ſingulos concilia ab epiſcopis haberentur. Innumerabiles deinceps ſanctiones ſunt conſtitutæ, decretaque promulgata, & ab ſummis pontificibus, & a conciliis tum œcumenicis, tum provincialibus de retinenda, aut certe repetenda hac ſynodorum conſuetudine, quemadmodum temporum ratio poſtulabat. Atque utinam quæ a ſanctiſſimis illis

Matth. 18.

ANNO CHRISTI 1565.

viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio postulabat. Atque utinam quæ a sanctissimis illis viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio est, provincialium conciliorum, eam nos ad hanc diem pie constanterque retinuissemus; & quantam illi consilii & voluntatis ad prodendum posteris optimum institutum, tantum nos pietatis & diligentiæ ad tuendum adhibuissemus. Hujus enim consuetudinis intermissio, difficile est dictu, quantas calamitates in Christianam rempublicam invexerit: nam judicii metu sublato, cum præter summum Romanum pontificem nemo esset, qui a dominici gregis pastoribus depositi custodiam, tritici dispensationem, vineæ cultum, & villicationis suæ functionem recognosceret, sortem cum fenore exigeret, a singulis gravissimi, multiplicisque officii, more majorum, rationem exposceret: tum miserabiliter prolapsa est institutio ecclesiasticæ disciplinæ; tum qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi ab officii semita declinaverunt. Hic nota sunt vobis, patres, ecclesiæ Dei vulnera, quæ libenter præterco, quia sine acerbissimo doloris sensu nec a me commemorari, neque a vobis audiri posse existimo. Ergo singulari virtute, ac prudentia vestra, gravissimis malis remedium inventum est hac renovatione provincialium conciliorum: reliquum modo erat, ut sapienter excogitata medicina ægrotis provinciis salutariter adhiberetur. Cui nos officio pro nostri metropolitani muneris ratione, proque amore in hanc urbem, quam apud nos, & pietatem parentis, & caritatem filiæ obtinere libentissime profitemur, si per debitam obedientiam licuisset, primo quoque tempore satisfacere studuissemus. Cum primum igitur hujus rei data est facultas, eam illam summo studio amplexi sumus, eo animo, atque consilio, ut, Deo auctore, vobis adjutoribus, obeundi muneris tarditatem actionum gravitate, & diligentia compensemus. Itaque huc omnes convenimus, ut hac quasi specula singulis provinciæ nostræ partibus circumspectis, Ezechielis prophetæ voce divina admoniti, quod periit requiramus, quod abjectum est, reducamus, quod confractum est, alligemus, quod infirmum est, consolidemus, quod pingue & forte, custodiamus. Id omne ut præstare possimus petendum a Deo in primis est summis precibus, summaque vitæ integritate & innocentia, atque in proximos caritate, ut nobis suo lumine præluceat, consilia & actiones nostras sua gratia prosequatur. Quemadmodum autem neminem nostrum, ut cujusque conditio tulit, aut ætas, aut labor, aut valetudo, aut itineris longitudo retardavit, quominus in hunc locum frequentes ante statutum diem conveniremus, qua in re privata commoda communi officio posthabuimus: sic ad ipsam consultandi, & decernendi rationem curandum est, ut integram optimamque mentem, ac voluntatem afferamus, vim publici muneris privatis commodis anteponamus, eorum utilitati, quibus præsumus, non nostris rationibus serviamus. Hoc sane enim est, non quæ Dei sunt, quærere. Hoc munus pastoris, hoc ducis officium, hæ gubernatoris partes sunt, ut gregi, militibus, navi potissimum prospiciant: nam in subditorum salute præfecti incolumitas continetur. Et quia tria præcipue sunt, quæ ex Tridentini concilii auctoritate in provincialibus conciliis agi & confici oportet, ut delicta corrigantur, mores ad optimam disciplinam revocentur; & tollantur, dirimanturque controversiæ: primum illud erit faciendum tamquam firmissimum totius ædificii fundamentum, ut omnibus, & singulis, quæ a sacro Tridentino concilio definita, ac statuta sunt, palam receptis, detestantes hæreses omnes, quæ a sacris canonibus, conciliisque œcumenicis, præsertim vero Tridentino, damnatæ sunt, veram obedientiam summo Romano pontifici spondeamus, fidemque, *sine qua impossibile est placere Deo*, ex præscripto ejusdem concilii, ac sanctissimi domini nostri ratione & formula profiteamur, & ad ejus in provincia nostra tuendam integritatem, id quod ad hanc diem nobis præstitisse videtur Dei benignitas, opportuna præsidia, summamque diligentiam & vigilantiam pro locorum & temporum periculo adhibeamus. Deinde in delictis corrigendis illa nobis ineunda ratio est, ut pro vi & modo morborum, ægrorumque natura medicinam accommodemus, nunc lenibus admonitionis & objurgationis remediis errata castigantes, nunc acriori curatione utentes, denique exulceratis partibus ferrum & ignem admoventes, quemadmodum mali ratio, & contagionis periculum postulabit, memores semper nos esse patres, non dominos. Morum autem disciplinam facile restituemus, si qua ratione, quibusve factis primum constituta, diuque conservata est, eamdem nos in restituenda adhibebimus, illorum vestigia persequentes, qui hanc bonorum amplitudinem nobis, Deo auctore, sua virtute pepererunt. Proponamus nobis quæso, patres, illorum vitæ sanctitatem, & in administratione sui officii sapientiam. Erant integri, casti, simplices, modesti, humiles, bene morati, in oratione, & lectione assidui, sui despicientes, in alienæ salutis cura & cogitatione defixi, consilio, & opera benigni, hospitales, in domestico cultu & victu parci, in alios benefici & liberales. Erant vigilantes super gregibus suis, vineam domini summa diligentia, & labore colentes & custodientes. Pascebant assidue oves sibi commissas triplici salutis cibo, verbo, exemplo, & sacramentis; memores quoque & imitatores summi pastoris Christi, qui pro universo grege suo sanguinem, & vitam profudit, ipsi pro suarum ovium incolumitate quemvis excipere laborem, subire omnes casus, omnem vim, atque injuriam perferre, denique ut bonus ille pastor evangelicus animam suam pro ovibus ponere non dubitabant, nullum inde hujus vitæ fructum expectantes, ut maximos cælestis retributionis fructus consequerentur. Hæc si, ut debemus, patres, ante oculos habebimus, facile intelligemus, quid in restitutione ecclesiasticæ disciplinæ nobis sit hoc tempore agendum. In quo illud etiam animadvertendum erit, ut, quemadmodum in conformanda, & constituenda ecclesiastica ratione Christus dominus ab ipsis apostolis, quos Christianæ vitæ magistros esse voluerat, initium fecit: sic nos a nobis ipsis pastoribus, quos vivendi exempla & præcepta aliis tradere oportet, in conformanda restituendaque morum disciplina exordiamur. Hæc officia si quo debemus studio præstiterimus, parvi profecto negotii erit sedare controversias, id quod nobis Tridentina synodus faciendum proposuit. Nam sublata cupiditate, quæ omnium radix & semen dissensionum, facile præsentis temporis discordias componemus: nullumque in posterum dissidendi locum cuiquam in provincia nostra relinquemus. Quare ad piam hanc, necessariamque muneris nostri curam, ac diligentiam, patres, toto pectore incumbamus: hoc acceptabili tempore, hac die salutis, quam fecit dominus, enitamur, ut, quantum consilio, opera, actionibusque Spiritu sancto duce & moderatore

Ezech. 34.

Heb.

tore poſſumus, tantum ad conſtituendam communis provinciæ incolumitatem afferamus. Ampliſſima hæc, & nobiliſſima civitas Mediolanenſis caritatem & ſapientiam veſtram implorat: hanc ſinguli uniuſcujuſque veſtrum greges incredibiliter requirunt, tota provincia re magis quam voce depoſcit. Hoc optimus maximus rex Philippus, in cujus regia dignitate, ut verbo complectar, ſacerdotalem animum licet agnoſcere, hoc ceteri hujus provinciæ principes, de populorum ſalute ſoliciti, a nobis deſiderant, quorum ſtudia, atque officia non vereor ne nobis ſanctiſque hujus ſynodi decretis ſemper adſint, eamque poteſtatem, quam a Deo acceperunt, ad Dei & cultum & voluntatem libentiſſime conferant. Poſtulat ſacroſancta Tridentina ſynodus, ut ne tot tantique labores a ſanctiſſimis patribus in ea ſuſcepti brevi tempore intereant. Hos vehementer expectat Pius pontifex maximus ex illo præſertim die, quo nos ab adminiſtratione conſiliorum ſuorum, & procuratione eccleſiæ ad vos dimiſit. Cui date quæſo, ut profectionis noſtræ, & veſtrorum laborum uberes fructus deferre poſſim; præclaras ſcilicet ſalutareſque hujus concilii actiones. Hoc ipſum exigit veſtra virtus, quam in publico orbis terrarum conventu ſpectatam, & cognitam, nunc in veſtrorum populorum vita, ac ſalute tenenda debetis exprimere. Hoc denique flagitat a nobis Chriſtus Jeſus, ut conſtet ſibi ratio officii noſtri erga oves, quas precio ſanguinis ſui redemptas, noſtræ fidei prudentiæque commendavit & concredidit: ne quando ſanguinem illarum de manu noſtra requirat, ſi, quod Dei benignitas prohibeat, culpa aut negligentia noſtra eas diripi, aut diſpelli patiemur.

Nos Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac ſanctiſſimi domini noſtri papæ, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ per univerſam Italiam legatus de latere, Dei & ejuſdem apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolanenſis, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum, in provinciali ſynodo Mediolanenſi hæc ſtatuimus & ſancimus.

CONSTITUTIONUM PARS PRIMA

DE PROFESSIONE FIDEI,

ET EJUS TUENDÆ CURA.

I.

De fide catholica.

PRima & maxima paſtorum cura verſari debet in iis quæ ad fidem catholicam, quam ſancta Romana eccleſia colit & docet, & *ſine qua impoſſibile eſt placere Deo*, integre inviolateque conſervandam pertinent: ideo nos hinc potiſſimum exordiendum eſſe duximus, ut, quæ ex eodem ſpiritu eſt fides, eamdem una oris confeſſione profiteamur.

Sacri igitur Tridentini [a] concilii auctoritate innixi, mandamus, ut omnes ii, qui beneficia eccleſiaſtica obtinent, vel in poſterum obtinebunt; & qui in ſynodum diœceſanam convenire debent; in ea ſynodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia & ſingula a ſancto concilio Tridentino definita & ſtatuta palam recipiant; veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeant; ſimulque hæreſes omnes A publice deteſtentur, & anathematizent; fidem profitentes eiſdem verbis quibus ex formula a ſanctiſſimo domino noſtro Pio IV. pontifice maximo præſcripta, nos & coepiſcopi noſtri initio hujus ſanctæ ſynodi, jurati præſtitimus, profeſſi ſumus, etiamſi antea in diœceſana ſynodo id officium, ad exequendum juſſa Tridentini concilii, quacumque ratione & modo obierint. ANNO CHRISTI 1565.

Epiſcopi omnes provinciæ noſtræ [a] conſtitutionem ſanctiſſimi domini noſtri Pii IV. pontificis maximi de profeſſione fidei facienda ab iis, qui de beneficiis curatis, & canonicatibus proviſi ſint, & a docentibus literas, & promovendis ad doctorales vel alios gradus, publicent in ſuis civitatibus, & diœceſibus intra menſem B & ab omnibus inviolate ſervandam curent: præſertim vero ab iis, qui cujuſcumque ſtatus, conditionis, & dignitatis ſint, quovis modo, vel nomine, publice aut privatim, domi ſuæ, vel alienæ, etiam ſi pædagogi ſint, pueros, adoleſcentes, alioſve cujuſvis ſexus, & ætatis, quaſcumque artes literarias, vel alias liberales, etiam ſi ipſa prima grammaticæ rudimenta, legendo, interpretando, vel repetendo, vel alia quavis ratione, etiam ſi gratis doceant; quorum etiam omnium mores, antequam ad docendum accedant, probare debebunt, alioquin de iis pœnas in eadem conſtitutione propoſitas ſumant.

[a] Anno 1564 Idibus Novembris.

Qui vero ne prædicti huic decreto obtemperent impedierint, aut hujus temeritatis, quacumque ratione illis auctores, aut adjutores fuerint, ſevere puniantur. Ut autem id facilius ac melius effici poſſit, ſtudioſe inquirant parochi; quinam in ſuis parochiis eo docendi munere fungantur, & eorum nomina ad epiſcopum ad menſem, a die publicationis conſtitutionis ejuſdem numerandum, deferant. Quos vero deinceps ejuſmodi cognoverint, primo quoque tempore epiſcopo indicent.

Parochi diligenter animadvertant, an in ſuis parochiis ullus ſit, quod ad fidem attinet, pravis opinionibus imbutus, vel eo nomine ſuſpectus; eumque ad epiſcopum, vel inquiſitorem deferant. Moneant præterea populum, debere omnes, ſi quos noverint aliquid feciſſe, vel dixiſſe, quamobrem de hujuſmodi peccato in probabilem ſuſpicionem venerint, ſtatim deferre.

Obſervent etiam eos, qui ex finibus hæreticorum, vel hæreſis nomine ſuſpectorum veniunt; ſingulorumque dicta, & facta odorentur, ac de eorum vitæ conſuetudine & ratione cognoſcant, &, ſi qua de iis ſuſpicio fuerit, epiſcopum, vel inquiſitorem admoneant.

Principes vero, & civitatum magiſtratus hortamur, ac per viſcera miſericordiæ Chriſti domini obteſtamur, ut cæleſte lucrum terrenis commodis præferentes, commercium, & conſuetudinem hæreticorum, quam fidelibus perniciosſam ac peſtiferam eſſe conſtat, pro ſua pietate, ac ſtudio religionis, e ſuis urbibus atque opidis amovendam ac tollendam curent. E

Prohibeantque ne ſuæ ditionis homines, percipiendæ etiam linguæ cauſa, aut mercaturæ, aliove nomine, in hæreticorum locis inſtituantur, aut commorentur.

Sacro denique inquiſitionis officio in omnibus ex animo faveant, & opitulentur: &, ut ejus edicta ſerventur, auctoritatem etiam ſuam rogati interponant. Cumque eis a ſancta ſede apoſtolica conceſſum fuerit, ut cauſis fidei ad patrocinium catholicæ veritatis aſſiſterent, nihil ſibi in illis uſurpare, neque quidquam, quod contra ſacros canones ſit, attentare velint.

ANNO CHRISTI 1565.

Episcopi regulas indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio a sacrosancta Tridentina synodo præfecti fuerunt, ex auctoritate sanctissimi domini nostri Pii quarti editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, ceterisque omnibus laicis, & ecclesiasticis personis servari jubeant. Quorum vero librorum purgatio ejusdem indicis jussu facienda est: eos legi, vendi, aut emi, haberive omnino vetamus; donec ab iis, ad quos pertinet, purgati, & probati fuerint.

II.

De abutentibus sacra scriptura.

Nefaria est eorum temeritas, qui sacræ scripturæ verbis, vel sententiis, ad jocum, assentationem, contumeliam, superstitionem, impietatem, aut ad quosvis profanos sensus abuntur. Quamobrem episcopi in eos, qui in hoc genere deliquerint, ex sacrorum canonum, & Tridentini concilii decretis graviter animadvertant. Et, ut detestabilis hæc licentia prorsus tollatur, fidelem populum per concionatores, parochos, confessiones de hujus peccati gravitate frequenter admonendum curabunt.

" Sess. 4.

III.

De ludimagistris.

Principes, & magistratus in domino vehementer hortamur, ut, nulla sumptus sui habita ratione, publicos ludimagistros in urbes, & suæ ditionis loca conducant, non minus fidei, & vitæ quam doctrinæ & scientiæ laude commendatos. Qui vero literas docebunt, non solum libros, indice sanctissimi domini nostri Pii quarti auctoritate edito, nominatim vetitos, pueris non interpretentur, aut ab illis legi patiantur; sed neque etiam alios, quibus obscœna, vel turpia contineantur. Præcipimus etiam, ut bonis moribus, & salutaribus præceptis eos erudiant; in primisque in aliqua pia, & Christiana institutione, si episcopo videbitur, exerceant: ceteraque omnia officia, quæ Leo decimus in Lateranensi concilio statuit, præstent. In iis si deliquerint, pro delicti genere plectantur.

IV.

De fidei initiis a parocho tradendis.

Parochi singulis dominicis, & aliis festis diebus, qui ecclesiæ præcepto agi soleant, pueris singuli in suis parochiis initia fidei tradant, eosque ad obedientiam primum Deo, deinde parentibus præstandam, erudiant: ac propterea a prandio statа hora, proprio campanæ sono, ad id munus assignato, ad ecclesiam convocandos curabunt.

V.

De prabenda theologali.

Quæ ecclesiæ cathedrales, aut collegiatæ insignes præbendam, aut stipendium quovis nomine theologiæ interpreti assignatum non habent, cum in illis sacrum concilium Tridentinum præbendam primo vacaturam ad hunc usum constituerit, quam ei tantummodo, qui ad hoc munus per se præstandum idoneus sit, deferri voluit, id si adhuc re ipsa effectum non sit, curent episcopi ut quamprimum decreto concilii satisfiat.

Sess. 5. c. 1. de ref.

VI.

De prædicatione verbi Dei.

Apostoli, in quorum locum episcopi successerunt, satis nobis aperuerunt, verbi Dei prædicationem esse præcipuum illorum munus, qui in episcopali sede collocantur. Quamobrem nos auctoritatem sacrosancti Tridentini concilii, & veterum patrum secuti, in domino episcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incumbentes, greges sibi commissos ipsimet, præsertim in ecclesia sua verbo Dei pascant. Quod si levi de causa, aut quodam animi languore impediti non fecerint, sciant sibi præmissi necessarii officii judici Deo præcipue rationem esse reddendam. Sin autem se interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex præscripto ejusdem concilii deligendos, hoc munus studiosissime populo præstent. In aliis vero ecclesiis parochialibus, vel alias curam animarum habentibus, saltem omnibus dominicis, & solemnibus diebus festis; jejuniorum autem, quadragesimæ, & adventus tempore, quotidie, vel iis saltem diebus, quibus episcopus jusserit, proprio parocho, & curato, oves sibi commissas, pro earum sensu & intelligentia, salutaribus verbis pascendas mandamus. Si qui autem propter inscitiam id præstare non poterunt, ad peritos confugiant, quorum auxilium imploranes, vel homilias sibi præscriptas, vel Latinos sermones auctoris ab ecclesia recepti, in vulgarem linguam conversos, approbatos tamen ab ordinario, aut memoriter, aut de scripto pronuntient. Id autem tamdiu fiet, quoad liber homiliarius ad hunc curatorum usum metropolitani cura prodibit in lucem. Sed, ut norint episcopi, & eorum industriam, qui doctrina sunt præditi, & illorum diligentiam, qui aliorum verbis divinam legem enuntiant, jubeant, si eis ita videbitur, ab unoquoque parocho & curato unum singulis mensibus ab eo habitum in ecclesia sermonem ad se mitti. Qui negligentes, aut contumaces fuerint, eos ordinarii arbitrio suo puniant: & præterea deligant qui eorumdem impensa opus illud explere possint, donec ipsi resipiscentes munus suum expleant. Quo etiam modo illis occurrere poterunt, quos etiam vel peritorum industria, vel homiliarum libris, vel alia quacumque ratione adjutos, parum proficere; quosve ei muneri minus aptos esse, vel prædicatione destruere potius, quam ædificare judicarint.

Sess. 5. c. 2. de ref.

Extra urbem vero in universa diœcesi, præter officium, quod curati præstabunt, tam multos distribuant episcopi concionatores, ut in curatis ecclesiis, quæ in frequentioribus locis sitæ sunt, ceterisque omnibus etiam non curatis, in quibus ipsi opportunum judicaverint, intra cujusque mensis spatium, saltem semel in aliquo die festo, Dei verbum prædicetur. Eos autem ab illis, in quorum ecclesiis prædicabunt, hospitio recipi volumus, suppeditatis omnibus rebus ad eorum victum necessariis, data etiam eleemosyna aliqua ex fructibus beneficiorum, vel etiam largitione laicorum, si beneficia tenuiora judicaverint episcopi, quam ut id onus ferre possint, nisi sint, qui jure debeant, vel dare consueverint.

Iis

Iis autem, qui prædicandi officio, aut quacumque ratione fidelibus Chriſtianam doctrinam tradendi munere funguntur, hanc viam, & rationem ineundam proponimus, ut ſacram ſcripturam interpretentur eo ſenſu, quem catholica eccleſia, & conſentiens ſanctorum patrum auctoritas comprobavit; neque quidquam ab eccleſia, aut a doctoribus eccleſiæ probatis alienum proferant, ut, ſi quando ad auditorum utilitatem utendum erit allegoriis, eas ex receptis ab eccleſia ſcriptis ſeligant. Ne certum tempus Antichriſti adventus, & extremi judicii diem prædicent; cum illud Chriſti domini ore teſtatum ſit: *Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta*. Neve quidquam præterea futurum ex ſacris literis divinare, eique eventui certam diem præfinire audeant. Neque temere, id ſibi divinitus revelatum eſſe, affirment. Ne hiſtorias ex apocryphis ſcriptoribus populo narrent; Neve miracula, quæ probata ſcriptoris fide non commendentur. Si qua tamen auditoribus ſalutaria judicarint, ita commemorent, ut a certa eorum affirmatione abſtineant. Ne ineptas & ridiculas fabulas recenſeant: Neve ſupervacanea & parum fructuoſa.

Ne hæreticorum opiniones, & argumenta referant apud imperitam multitudinem. Quod ſi alicubi neceſſitas poſtularit, ut eorum falſa dogmata accuratius, ac liberius confutentur, id non longa diſputatione, ſed gravi redargutione faciant. quod facile aſſequentur, ſi catholicam veritatem expromentes, ſanctæ eccleſiæ, conciliorum, & probatæ veteris conſuetudinis auctoritate, ac ſanctorum doctorum, quos probat eccleſia, teſtimoniis roborarint; & ſacræ ſcripturæ locos, quorum ſenſus ab illis ad corrumpendas ſimplicium hominum mentes depravantur, & ex aliis ejuſdem ſcripturæ locis, & ex ſanctorum patrum ſententia fideliter interpretentur. Sic enim fiet, ut dogmatum perverſitas, quæ falſa interpretatione nitebatur, catholicæ veritatis vi, & rectæ interpretationis pondere corruat. Ne quid ambiguum, anceps-ve loquantur, quod auditoribus varie intelligendi occaſionem præbere poſſit. Neve conciſe, & obſcure quidquam exponant, qua ex re auditorum animi expectatione incerti & ſuſpenſi relinquantur.

Ne oſtentandæ doctrinæ, & eloquentiæ cauſa, difficiles atque inanes quæſtiones, fucumve orationis, & pigmenta conquirant, unde ſui ipſius potius quam Jeſu Chriſti prædicatores eſſe videantur. Sed præcipue in evangelii, ſymboli, orationis dominicæ, angelicæ ſalutationis, decem præceptorum, ſacramentorum eccleſiæ, & ſacrorum rituum dilucida explicatione verſentur. In reprehendendis vitiis ita ſe gerant, ut pietatis, & caritatis ſtudio eos adductos, non hominum, ſed peccatorum odio id facere omnes intelligant. Diligentes, ac vehementes ſint in iis vitiis & peccatis exagitandis, in quibus magis volutatum populum, aut ad ea procliviorem vident.

In pravas etiam conſuetudines invehantur; & in eas, quæ etſi malæ non videntur, tamen facile peccandi cauſam afferunt.

Ne quemquam nominatim, aut tacite illum deſignantes, inſectentur.

Ne in ordinem ullum, ſtatum aut vitæ genus ab eccleſia receptum, invehantur.

Ne epiſcopos, alioſve prælatos, neve civiles magiſtratus cum auditorum offenſione aſperius objurgent, ſed pie potius admoneant, populumque doceant, præpoſitis ſuis, etiam dyſcolis, obedire. Quem etiam ſæpiſſime moneant ex apoſtoli ſententia, ut faciat *obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, qui in ſublimitate conſtituti ſunt; præſertim vero pro iis, qui pervigilant quaſi rationem pro animabus eorum reddituri; ut quietam & tranquillam vitam gerant in omni pietate & caſtitate*. ANNO CHRISTI 1565. 1. Tim. 2.

Ita afficere ſtudeant auditores, ut ſua peccata dolenter defleant; quos interdum propoſitis ſuppliciis æterni ignis a flagitiis & facinoribus deterreant; interdum commemoratis cæleſtis vitæ præmiis, ad virtutes, in primis vero ad Dei, & proximi amorem, accendant.

Decreta concilii Tridentini, præſertim quæ ad mores & diſciplinam Chriſtianam reſtituendam pertinent, & has noſtras conſtitutiones populo ſtudioſius inculcent.

Omnes hortatu & præceptis ad pietatem erudiant, & quæ cujuſque ſit propria virtus, quod officium patris, filii, viri, uxoris, domini, ſervi, laici, clerici, privati, magiſtratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum partes, & munera aſſidue commemorent.

Hanc præterea rationem habeant, ut non ſolum Dei, & eccleſiæ præcepta ſervanda eſſe doceant, ſed modum illis tradant, quo ea ex Dei voluntate ſervare oporteat. Commoneant ut non ſolum præceptis ſervandis, ſed etiam conſiliis amplectendis, ad perfectiorem vitam in dies magis contendere ſtudeant.

Doceant quomodo utendum ſit bonis animi, corporis, & externis: quove modo ſecundis & adverſis rebus: ut ea ſint illis tamquam inſtrumenta ad conſequendam vitam cæleſtem.

Maxime vero caveant, ne, quod præceptis & hortatu ædificant, id vita & moribus deſtruant: ne, cum aliis prædicaverint, ipſi reprobi efficiantur. Indulgentias populo ne publicent, niſi de conſenſu epiſcopi.

Neminem populo paupertatis nomine commendent, niſi is teſtimonium ab epiſcopo ſcriptum attulerit.

Neque ei inter concionem permittatur ut eleemoſynam a quoquam petat in eccleſia, ſed aut ad fores eccleſiæ ſtet, aut per eos, qui eam curam ſuſceperint, id negotium ita commode ac celeriter agatur, ut minime concionem impediant.

Sacra concio noctu numquam, ſed opportuno tempore, epiſcopi præſcripto, habeatur.

Dum habetur, nec miſſæ aut horæ canonicæ clara aut ſubmiſſa voce in ea eccleſia dicantur.

Epiſcopi iis diebus, quibus legitime impediti prædicandi munus in ſuis eccleſiis per alios præſtabunt, eiſdem ſacris concionibus, quantum poterunt, intereſſe ſtudebunt. Qui vero dignitates, perſonatus, vel canonicatus in cathedrali eccleſia obtinent, & alii ejuſdem eccleſiæ clerici, dominicis ac feſtis ſolennibus diebus ſemper; quadrageſimæ autem, & adventus tempore quamſæpiſſime verbi Dei conciones in eadem eccleſia audiant; quod officium ceteris quoque civitatis clericis præſtari diligenter curabunt epiſcopi; ut ipſorum exemplo laici etiam ad audiendum Dei verbum ſtudioſius confluant.

Concionis audiendæ cauſa, loca virorum, & mulierum, ſi fieri poteſt, epiſcopi cura diſtinguantur, qui ad id exequendum idoneos aliquot viros adhibeat: & a ſæcularibus magiſtratibus, ſi opus erit, auxilium petat.

ANNO CHRISTI 1565.

VII.

Quæ servanda sunt in sacris imaginibus effingendis.

Sess. de Invoc. sanctorum.

Cum sacrosancta Tridentina synodus decreverit, nemini licere ullo in loco, vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere vel ponendam curare imaginem, nisi ab episcopo approbata fuerit, ejusque diligentiæ & curæ commendarit, ut in sacris effingendis imaginibus nihil falsum, nihil profanum, nihil inhonestum, nihil præpostere, nihil non recte atque ordine adhiberetur, illud in primis caveant episcopi, ne quid pingatur, aut sculpatur, quod veritati scripturarum, traditionum, aut ecclesiasticarum historiarum adversetur: ne cujus lectio prohibetur, ejus imago populo proponatur.

Historiæ quoque, quibus neque ecclesia, neque probati scriptores auctoritatem ullam dederunt; sed sola vulgi vana opinione commendantur, effingi prohibeantur. Deinde uniuscujusque imaginis os, corpus, corporis habitum, & statum, ornatum, & locum inspiciendum curent episcopi; ut hæc omnia ad prototypi dignitatem & sanctitatem apta sint & decora; atque ex imaginis inspectione pietas excitetur, nulla vero turpis cogitationis detur occasio. Hæc & reliqua hujusmodi ex Tridentini concilii præscripto, ut commodius episcopi exequantur, convocent suarum diœceseon pictores, & sculptores; omnesque pariter doceant, a quibus cavere debeant in sacris imaginibus effingendis: curentque ne illi, inconsulto parocho, aliquam sacram imaginem publice, vel privatim effingant. Quod si qui deliquerint, puniantur tam ipsi artifices, quam ii, quorum sumptibus, vel jussu effictæ erunt imagines.

Parochi vero episcopo significent, quæ ille judicarit in sacris imaginibus effingendis ad se propter difficultatem deferri debere.

Quod si quæ jam pictæ imagines, fictave simulacra ob artificum temeritatem, aut inscitiam, ejusmodi fortasse fuerint, ut ferenda nullo modo videantur, ea curent episcopi, doctorum etiam, & peritorum virorum consilio adhibito, ut omnino deleantur, vel saltem aliqua ratione corrigantur.

VIII.

De actionibus, & repræsentationibus sacris.

Quoniam pie introducta consuetudo repræsentandi populo venerandam Christi domini passionem, & gloriosa martyrum certamina, aliorumque sanctorum res gestas, hominum perversitate eo deducta est, ut multis offensioni, multis etiam risui, & despectui sit, ideo statuimus;

Ut deinceps salvatoris passio, nec in sacro, nec in profano loco agatur, sed docte & graviter eatenus a concionatoribus exponatur, ut qui sunt uberes concionum fructus, pietatem & lacrymas commoveat auditoribus, quod adjuvabit proposita crucifixi salvatoris imago, ceterique pii actus externi, quos ecclesiæ probatos esse episcopus judicabit. Item sanctorum martyria & actiones ne agantur, sed ita pie narrentur, ut auditores ad eorum imitationem, veneretionem, & invocationem excitentur.

IX.

De sanctarum reliquiarum veneratione.

Ut sanctorum reliquiis, quæ debetur, veneratio & cultus adhibeatur, statuimus: ut in locis honestissimis, ac decoris vasculis, qua debent religione, asserventur.

Cum populo pietatis causa ostenduntur, lumina accendantur.

Ex loculis vero, & receptaculis, ubi condita sunt, ne educantur.

Ne temere omnium oculis exponantur,

Neve quæstus gratia.

Cetera etiam de reliquiis, quæ a sacra Tridentina synodo decreta sunt, episcopus inviolate servari jubeat. Sess. 25. &

X.

De magicis artibus, veneficiis, divinationibusque prohibitis.

Magos, & maleficos, qui se ligaturis, nodis, characteribus, verbis occultis mentes hominum perturbare, morbos inducere, vel expellere, corporum figuram, & constitutionem immutare, ventis, tempestati, aeri ac mari incantationibus imperare posse sibi persuadent, aut aliis pollicentur: ceterosque omnes qui quovis artis magicæ, & veneficii genere pactiones, & fœdera expresse, vel tacite cum dæmonibus faciunt, episcopi acriter puniant, & e societate fidelium exterminent.

Deinde omnem divinationem ex aere, aqua, terra, igne, ex inanimatis, ex unguium & lineamentorum corporis inspectione, ex sortibus, somniis, mortuis, aliisque rebus, quibus per dæmonum significationem incerta pro certis affirmantur, futura prædicere, furta, thesauros absconditos commonstrare se posse profitentur, & hujus generis reliqua, per quæ curiosorum, & imperitorum hominum mentes facile decipiuntur, coerceant & ejiciant. In eos etiam, qui hujusmodi divinatores, sortilegos, conjectores, ariolos & cujusvis generis magos de aliqua re consuluerint, vel, ut consulerentur, cuique auctores, adjutores, hortatoresve fuerint, vel eis fidem habuerint, severe animadvertant. Si quis etiam annulos, vel aliud ad magicos vel superstitiosos usus fecerit, aut vendiderit, gravi pœna afficiatur. Astrologi, qui ex Solis, Lunæ, & aliorum astrorum motu, figura, & aspectu, de hominum actionibus, quæ a libero voluntatis arbitrio proficiscuntur, certo aliquid eventurum affirmant, gravibus pœnis plectantur: quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de hujusmodi rebus detulerint. Denique pœnas sumant episcopi de iis omnibus, qui in itineris susceptione, aut cujusvis rei institutione, vel progressione dies, tempora, & momenta observantes, quadrupedum voces, avium garritum, aut volatum notantes, ex occursu etiam hominum, vel pecudum suscipiendi operis felicitatem augurantur.

XI.

De blasphemia.

Blasphemiæ impudentia & impietas eo prolapsa est, ut in ea coercenda vix satis diligentiæ adhiberi posse videatur, itaque sacris canonibus, & pontificum decretis, maxime vero iis, quæ Leo X. in Lateranensi concilio decrevit, innixi hæc mandamus: Sess. 9. tit. ref. curi

Ut

ANNO CHRISTI 1565.

Ut quicumque Deo palam seu publice maledixerit, contumelioſiſque aut obſcœnis verbis dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, vel glorioſam virginem Mariam ejus matrem, expreſſe blaſphemaverit; ſi clericus ſit, primum fructibus unius anni beneficiorum eccleſiaſticorum, quæcumque habuerit, mulctetur. Si iterum in eo peccarit, eo beneficio, quod habet, privetur, & ſi plura obtineat, eo privetur, quo ordinarius privandum cenſuerit. Si tertio blaſphemarit, dignitates, ac beneficia omnia, quæcumque habuerit, eo ipſo amittat, ad eaque deinceps retinenda, aut obtinenda inhabilis ſit. Si vero laicus fuerit, primum, aut etiam ſecundo, pecunia mulctetur ex præſcripta in eodem concilio ratione. Tertio gravem pœnitentiam publice agat, eo modo, quo a ſacris canonibus præſcriptum eſt.

Qui vero ſanctos blaſphemarit, aut in Deum & glorioſam virginem matrem maledicta, non tamen palam aut publice contulerit, mitius aliquanto judicis arbitrio puniatur.

In foro autem conſcientiæ ei, qui blaſphemiæ reus fuerit, gravem pro modo culpæ pœnitentiam confeſſor imponat. Qui blaſphemantem audierit, ſi poſſit ſine periculo, aſperius objurget: omnino autem intra triduum ejus nomen ad judicem eccleſiaſticum, vel ſæcularem deferat. Si plures ſimul audierint, ſinguli idem faciant: niſi inter eos convenerit, ut unus pro omnibus eo fungatur officio. Quod ſi domini, mercatores, aut artifices, famulos, aut miniſtros audierint blaſphemantes, ſemel monitos, ſi iterum in eo genere peccarint, domo ejiciant. Principes autem, & magiſtratus per Dei gloriam, quæ blaſphemia maxime violatur, obſecramus, ut hæc omnia diligentiſſime ſervari ſtudeant, uberrimam piæ curæ a Deo mercedem expectantes, præter decem annorum indulgentiam, quam Leo X. in eodem Lateranenſi concilio, & ipſis judicibus, & deferentibus elargitus eſt. Quod ſi ſæculares judices, quod minime futurum ſperamus, blaſphemiæ convictos juſtis pœnis non affecerint; ſciant iiſdem pœnis, quas de ſontibus ſumere neglexerunt, ex eodem concilio ſe teneri.

co cit.

XII.

De feſtorum dierum cultu.

Maximam in eo diligentiam ac ſtudium epiſcopi ponere debent, ut dies feſti pie ſancteque obſerventur ab omnibus. Cum enim ii potiſſimum ad celebrandas Dei, & ſanctorum laudes ſalutariter inſtituti ſint, curandum eſt etiam diligenter, ut ne iis ipſis quiſquam ad divinam offenſionem & animæ ſuæ perniciem abutatur.

Prohibeant igitur ii, ne illiberales artes exerceantur, aut ullum opus fiat eo tempore alienum.

Ne quid ematur, aut vendatur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrotorum curationem neceſſarium ſit.

Ne officinæ, aut omnino, aut aliqua ex parte, apertæ habeantur. Ne fiant nundinæ, ſed, quæ feſto die fieri conſueverint, in antecedentem, vel ſequentem diem, qui feſtus non ſit, transferantur. Qui ſecus fecerit, ſevere plectatur epiſcopi arbitratu.

Pro officinis apertis, rebuſve venditis, ſi filius, famulus, miniſtri deliquerint, etiam pater, dominus, & artifex, pœnam ſubeant.

Iis etiam diebus ſtudebunt epiſcopi, ne perſonati homines incedant.

Ne ludi equeſtres, certamina, aut alia ludicra & inania ſpectacula adhibeantur.

Choreæ, ſaltationes in urbibus, ſuburbiis, opidis, vicis, aut uſquam omnino ne agantur.

Doceant vero populum, debere unumquemque, eo potiſſimum tempore, in divinis officiis, & concionibus audiendis frequentem eſſe; ac in precibus, recolendiſque Dei maximi beneficiis, aſſidue verſari.

CONSTITUTIONUM PARS SECUNDA.

I.

De iis quæ ad ſacramentorum adminiſtrationem generatim pertinent.

QUO major & uberior eſt ſacramentorum fructus, quam ut ejus vis explicari facile poſſit; eo diligentius, & intima animi pietate, & externo cultu, ac veneratione tractanda ac percipienda ſunt. Quod officium ut omni ſtudio, & opera noſtra adjuvemus, præter ea, quæ ad ſalutarem hanc rationem conſtituit ſacra Tridentina ſynodus, quæ & epiſcopi, & parochi inviolate ſervare debebunt, nonnulla etiam, ad tollenda incommoda & abuſus, quos in provincia noſtra hominum vel culpa, vel negligentia in ſacramentorum adminiſtrationem invexerat, ſtatuenda duximus.

Primum autem magnopere hortamur epiſcopos, quorum diœceſes inter ſe implicatæ, & confuſæ ſunt, ut communi voluntate, atque ſententia rationem inire ſtudeant, qua explicari & commodius diſtingui poſſint; adhibita etiam, ſi opus erit, prudentia, ac diligentia vicinioris epiſcopi, ut amice ſublatis impedimentis, negotium de communi eorum ſententia, ſedis apoſtolicæ auctoritate, conficiatur.

Quæ parochiales eccleſiæ partem habenti ſui populi extra mœnia urbium, vel opidorum, vel alibi; quo fiat, ut parochus, præſertim nocturno tempore, illis hominibus ſacramenta commode adminiſtrare non poſſit; in illis epiſcopi aut eam partem commodiori parochiæ uniant; aut etiam, invitis rectoribus, ex conſtitutione Alexandi III. & decreto concilii Tridentini, novas conſtituant parochias.

Sess. 21. c. 4. de ref.

Illis autem ſacerdotibus, qui de novo erunt eccleſiis recenter erectis præficiendi, congruens aſſignetur portio, arbitrio epiſcopi, ex fructibus ad eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, ſi neceſſe erit, compellant populum ad ea ſubminiſtranda, quæ ſufficiant ad vitam novi rectoris ſuſtentandam.

Quod præterea Tridentina eadem ſynodo decretum eſt, ut eccleſiarum rectoribus tot ſacerdotes adjungantur, quot & ad ſacramenta parochianis adminiſtranda, & ad divinum cultum ſatis eſſe poſſint, id epiſcopi omni diligentia exequantur. Parochiarum diſtinctio, quæ familiis, non certis finibus, facta eſt; & parochis ad ſacramentorum adminiſtrationem, & populo ad illorum ſuſceptionem magnum incommodum afferre ſolet, quare epiſcopi, ſublata intra ſex menſes diviſione parochia-

ANNO CHRISTI 1565.

chiarum per familias facta, eas certis limitibus, terminisque præscribant.

Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine avaritiæ suspicione præbenda sint; caveant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant, aut etiam verbis, vel signis, directe, vel indirecte petant. Qui secus fecerit, eum & pœnis jure communi statutis, & aliis arbitrio episcopi plecti volumus.

Studeant episcopi, ut in ecclesia sua cathedrali in sacramentorum administratione, in exorcismis fontium, & sponsorum benedictionibus, ritus & ceremoniæ ex more sanctæ Romanæ ecclesiæ adhibeantur.

Omnes vero inferiorum ecclesiarum, quæcumque illæ sint, rectores in his omnibus ab observatione cathedralis ecclesiæ nulla ex parte discedant. Sacerdotes in sacramentorum administratione semper superpelliceum & stolam adhibeant.

Episcopi in administrandis sacramentis illorum vim, & usum, pro eorum, qui sumpserint, & adfuerint, intelligentia, diligenter explicabunt. Idem quoque facient parochi ea ratione, ac sententia, quæ in catechismo, Romæ edendo auctoritate sanctissimi domini nostri, præscribetur. Interim vero aliquo catholici scriptoris catechismo ab episcopo deligendo utantur.

Parochi crebris cohortationibus in id maxime incumbant, ut populus sibi commissus, ad confessionem, & communionem frequenter, præcipue autem in nativitate domini, & pentecostes, ac aliis solennitatibus accedat. Ægrotos vero etiam non vocati invisant, ut ad sacramentorum susceptionem inducant: & eorum animabus, quacumque ratione possunt, solicite consulant.

Si parochi in aliam ecclesiam transierint, antequam a priore migrent, successori libros tradant, in quibus eorum, qui baptizati, confirmati, matrimonio juncti fuerint, nomina describi, infra jubemus. Qui secus fecerit gravissime ab ordinario puniatur.

A

B

C

D

II.

Quæ pertinent ad baptismi administrationem.

Nemini liceat quemquam intra domesticos parietes baptizare, sed natum infantem ii, quorum est ea cura, ante nonum diem ad suscipiendum baptismum in ecclesiam deferendum curent: quod si neglexerint, excommunicationis pœnam subeant. Permissa est tamen, si instet periculum, facultas baptizandi in privatis ædibus sacerdoti; vel si is absit, alteri sacris initiato; vel si non adfuerint, laicis; primo mari, aut demum feminæ, qui recte noverint veram baptismi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quibus verbis nihil prorsus ab ipsis addendum, vel detrahendum esse, crebro populum suum parochus admoneat. Quod si domi baptizatus postea vixerit, omnino intra nonum ab ortu diem, vel cum primum per valetudinem licuerit, eum in ecclesia sistant, ubi si rectam baptismi formam servatam esse constiterit, ei tantum ritus, ac ceremoniæ baptismi adhibeantur.

Fideles in baptizandis filiis eos potius eligant compatres qui eorum animæ consulere, quam qui inopiæ subvenire possint. Cujus officii sæpius eos parochus admonebit; curabitque ut compatres tales deligantur, qui fidei & morum ratione suscipiendo muneri satisfacere possint.

E

Caveant vero parochi, ne excommunicatos, vel eos, qui eo anno, paschæ tempore, ex præcepto ecclesiæ peccata confessi non fuerint, & sanctissimam eucharistiam non sumpserint, admittant ad levandum baptizatum de sacro fonte.

Sacerdos baptizaturus, primum, quam actionem suscepturus sit, diligenter ipse animadvertat, & ad tanti muneris functionem sancte, graviterque accedat. Deinde compatres moneat, ut jocis omnibus, nugisque semotis, pie, ac religiose, quid agatur, attendant: intelligentes Christo filios spiritualiter generari, tenerique se pro suo susceptionis officio, eos catholica fide, & probatis moribus instituere, si parentes id facere omiserint.

Detestabilem consuetudinem baptizatos infantes in altari collocandi, ut muneribus compatrum inde redimantur, episcopi severius vindicabunt. Compatres, & commatres nihil infantibus, quos susceperunt, aut eorum parentibus, baptismi tempore largiantur.

Cum oleum chrismatis consecratur, omnino intersint, & qui dignitates, seu personatus obtinent, & canonici, ac reliqui cathedralis ecclesiæ clerici: & quos ex aliis ecclesiis suæ civitatis & diœcesis episcopus vocandos duxerit.

Caveant parochi, ne sacrum chrisma in baptismo a laicis attingatur; neve linteola, quibus in baptizatis sacri chrismatis unctio extergitur, ad hoc asservent, ut iis tangenda tradant, quos parentes baptizati sibi compatres, & commatres fieri cupiunt.

Singulæ parochiales ecclesiæ singulos fontes habeant, in quibus diligenter toto anno servetur aqua baptismatis solenni ritu benedicta.

Parochus librum habeat, diligenterque custodiat, in quo baptizati parentum, & compatrum nomen, cognomen, diemque nativitatis, ac baptismi, & an ex legitimis nuptiis procreatus sit, describat: & quotannis singulorum annorum scriptæ ejus rationis exemplum det episcopo, qui id fideliter asservandum curabit.

Moneant parochi puerperas, ut cum primum post partum domo exierint, mox ad ecclesiam, Deo acturæ gratias, accedant, ubi benedictionem a parocho suscipiant.

III.

Quæ pertinent ad sacramenti confirmationis administrationem.

Minori septennio confirmationis sacramentum nemini præbeatur.

Parochi in ecclesia ante denuntient tempus, quo sacrum chrisma ministrandum erit.

Eos, qui confirmandi sint, ejus sacramenti vim ac virtutem edoceant.

Susceptores in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam largiantur; ne cuiquam, quod aliquando commissum est, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeant.

Omnem diligentiam adhibeant episcopi, ut

qua

qua ratione commodius fieri poterit, parochi A deſcribant confirmatos, & compatres: ſervatis ceteris omnibus, quæ de libro baptizatis deſcribendis præſcripſimus.

IV.

Quæ pertinent ad ſacramentum ſanctæ euchariſtiæ.

Nemo paſchæ tempore euchariſtiæ ſumptionem ulla de cauſa differat.

Qui præſtituto tempore non communicarint, eorum nomina parochus ad epiſcopum, ad ſex dies poſt octavam paſchæ, ſcripto deferat, expoſitis etiam cauſis, quas extra confeſ- B ſionem cognoverit: alioqui pœnas det epiſcopi arbitratu.

In eos vero omnes epiſcopus cenſuris, & aliis pœnis acriter animadvertat: iis exceptis, qui ejuſdem parochi conſilio juſta de cauſa ſumptionem in aliud tempus produxerint.

Huic decreto ne fraus fieri poſſit, ſtatuimus, ut ſi quis ex neceſſitate, vel alia juſta cauſa, ab epiſcopo, vel proprio parocho comprobanda, extra parochiam ſuam dicto tempore euchariſtiam ſumpſerit: parocho ſuo de eo fidem faciat, ſin minus, in eum agatur ac ſi non communicaſſet.

Publici concubinarii, feneratores, ac blaſphemi, & alii ejuſmodi facinoroſi homines C ſemel ad pœnitentiam & communionem admiſſi, ſi poſtea eos in eodem luto peccatorum hærere cognitum fuerit, amplius ad ſacram communionem ne recipiantur: niſi poſtea eos vitam, & mores re ipſa emendaſſe perſpexerint.

Euchariſtiæ ſacramentum, ubi pro eccleſiarum amplitudine commode fieri poterit, maribus ſeorſum a feminis miniſtretur.

Qui ſumunt, ut ad Deum tali tempore accedentes decet, demiſſo habitu, & humili veſtitu, pœnitentiam & animi ſubmiſſionem præ ſe ferant.

Sacerdos ſanctiſſimam euchariſtiam iis, qui raro ſumunt, non prius miniſtret, quam eos D diligentius admonuerit, quanta reverentia & humilitate ad tremendum illud ſacramentum accedere debeant, quantaque illis ſupplicia ſint parata, qui indigne ſuſcipiunt.

Adoleſcentibus, qui tunc primum euchariſtiam ſumere voluerint, parochus non præbeat, niſi eos ante aliquot dies examinarit: & de vi & ratione ſacramenti diligenter inſtruxerit.

Populo, poſtquam euchariſtiam ſumpſerit, vinum calice conſecrato, vel alio vaſe, quod ad ſacri calicis formam factum ſit, ne præbeatur.

Epiſcopus diligentiſſime curet, ut in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis qui- E buſvis eccleſiis, ubi ſacroſancta euchariſtia cuſtodiri ſolet, vel debet, in majori altari collocetur, niſi neceſſaria, vel gravi de cauſa aliud ei videatur.

Ante ipſam ſemper lampas accenſa colluceat: Tabernaculum, quo aſſervatur, ornatum, & bene ſeptum, ac munitum ſit.

Ut oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram ſanctiſſimo ſacramento, quo frequentiſſimus populus convenire ſolet, qua pietate & religione inſtituta eſt, eadem retineatur, & propagetur, decernimus.

Ut ſacramentum in altari decenter ornato collocetur, quo tempore, vel litaniæ cantentur, vel, ſi temporis ratio patiatur, miſſa celebretur: neque tamen extra ambitum templi ſacra euchariſtia deferatur: niſi ſecus videatur epiſcopo. ANNO CHRISTI 1565.

Nemini autem eo, præter orantes cuſtodes, hujus orationis cauſa noctu convenire liceat.

Interdiu autem mares, quantum fieri poteſt, ſeparatim a feminis orent.

Die feſto corporis Chriſti domini, cum ſacroſancta euchariſtia in ſolenni ſupplicatione geſtatur, ſi adfuerit epiſcopus, is eo ferendæ euchariſtiæ officio fungatur; ſi non adfuerit, id munus exequatur ſolus is presbyter, qui ſecundum epiſcopum, pro ejus loci conſuetudine, honore ceteris præſtat: niſi ex privilegio, aut conſuetudine ad alium presbyterum ea cura pertineat.

Ut ſanctiſſima euchariſtia ad ægrotos ſumma cum religione deferatur; parochi populum ſæpiſſime hortentur, ut frequens ſemper proſequatur.

Quamobrem etiam ſodalitates corporis Chriſti in parochiis inſtituant.

Cum vero deferenda erit, tum eum campanæ ſonitu præmoneant.

Lumina, tintinnabulum, & decorum vaſculum, velo etiam decenter contectum, ac præterea, ubi fieri poterit, umbrellam adhibeant.

Duas autem ſacræ euchariſtiæ particulas deferant: ne, eis ad eccleſiam redeuntibus, populus inane vaſculum adoret.

V.

Quæ pertinent ad celebrationem miſſæ.

Præcepit ſacra Tridentina ſynodus, ut, quæcumque in miſſæ celebrationem irrepſerunt a tanti ſacrificii dignitate aliena, ea epiſcopi tollere ſedulo ſtudeant. Quamobrem nos ejuſdem concilii decretum exequentes, ut ſanctiſſimum miſſæ ſacrificium, in qua, illa Deo Patri placens hoſtia, Jeſus Chriſtus in odorem ſuavitatis offertur, ſingulari religione ac pietate, & a ſacerdotibus celebretur, & a populo colatur, hæc ſtatuimus: epiſcopus noſſe ſtudeat omnes qui in quavis eccleſia miſſam celebrare, vel ſacerdotem, qui celebret, exhibere debeant: cogatque ſuo officio ſatisfacere.

Nemo clericus, vel laicus in ſuis ſæcularibus eccleſiis, capellis, vel oratoriis, quamvis ab ordinario probatis, etiam ſi juris patronatus ſint, quemquam ſæcularem, vel regularem ſacerdotem celebrare patiatur; qui ſcriptam celebrandi facultatem, ſingulis ſex menſibus renovandam, ab epiſcopo non impetrarit.

Quod ſi quis onus recipiat ad tempus vel perpetuo ibidem celebrandi, vel eiſdem locis inſerviendi: hunc non generatim, ſed nominatim eorum locorum cauſa ejuſmodi facultatem impetrare volumus. Qui contra præſcriptam rationem vel celebrarit, vel, ut celebretur, permiſerit, graviter puniatur.

Clericis alienæ diœceſis rei divinæ faciendæ facultatem ne permittat epiſcopus: niſi oſtendant literas teſtimoniales ſeu dimiſſorias ordinarii ſui, duobus tantum menſibus ante, ſi in provincia, ſi extra provinciam in Italia, quatuor, ſex vero, ſi extra Italiam datas: vel ſi eæ antiquiores ſint, afferant etiam ſcriptum

teſti-

ANNO CHRISTI 1565.

testimonium de vita, & moribus ab iis ordinariis, in quorum diœcesi post illud tempus aliquamdiu permanserint.

Sacerdotes qui publice & notorie criminosi fuerint, a missæ celebratione arceantur, nisi emendata vita sceleris maculam eluerint.

Facultates, cuicumque ab episcopis ad hanc diem concessæ, plures missas eodem die celebrandi, posthac irritæ ac nullæ sint.

Nemini sine facultate, ob ordinario scriptis impetrata, in oratoriis sodalitatum sæcularium, quas confraternitates vocant, aliisve ecclesiis, capellis, aut oratoriis sæcularibus, quæ parochialis ecclesiæ finibus continentur, missam celebrare liceat dominicis, & reliquis festis diebus: nisi absoluta concione, quæ inter missam in parochiali ecclesia habebitur.

Missæ nec ante auroram, nec post meridiem, nisi ex causa jure permissa celebrentur.

In ecclesiis, ubi plures missæ celebrari solent, is ordo servetur, ut pro populi commoditate, prima diluculo, reliquis deinceps debito intervallo distributis, postrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quod si eodem tempore pluribus locis missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Nullus sacerdos, quemadmodum a Tridentino synodo statutum est, in privatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & oratoria, quæ divino tantum cultui dicata, & a locorum episcopis designata, ac visitata sint, missam celebret.

Oratoriorum autem ædificationem, aut usum, ne facile, sed magna de causa permittant iidem episcopi.

In eis autem designandis, vel probandis, hæc servent: Ne sint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur: sed commodo, & honesto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula separato, ad templi formam & regulam propius accedant.

Nec ita angusta sint, ut, qui missam audierint, ad ostium, aut fenestram stare cogantur, aut denique ibi sacris interesse, ubi promiscue profanum aliquod exerceatur: quod fieri omnino prohibemus.

Cui autem id permissum fuerit, is eo rarius utatur: ne distracti homines illa commoditate, ecclesiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat aliis.

Ornamenta, & instrumenta altarium pro celebratione missæ, pura ac munda sint: præsertim corporalia, ac purificatoria. Quamobrem etiam in vino albo, ubi possit, tantummodo ad missæ sacrificium sacerdotes utantur. Calices ex metalli genere, jure permisso, adhibeantur, eoque preciosiori, quantum per facultates licuerit.

Die sabbati semper missa de beata virgine celebretur, nisi diei solennitas, vel ecclesiæ institutum interdum obstiterit: quo casu ejus omnino commemoratio fiat; nisi & id ecclesiæ instituto impediatur.

Ne plures tribus, vel ad summum quinque, orationes, seu, ut vocant, collectæ dici possint, nisi ubi ecclesiæ institutum aliud postulet.

Tollant episcopi sumptuosa convivia, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, ceterosque omnes abusus, qui populi temeritate, aut sacerdotum avaritia in novæ, ut vocant, missæ celebrationem irrepserunt: & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, episcopus graviter animadvertat.

Magister ceremoniarum cathedralis ecclesiæ eos, quibus prima missa celebranda sit, & qui præterea sacerdotes minus perite celebrant, missæ ritibus, ac ceremoniis instituat. Qui si huic muneri obeundo unus par esse non poterit, aliis idoneis sacerdotibus episcopus eas officii partes deleget. Neque cuiquam primam missam celebrare liceat, qui ab iis institutus non sit.

Præcipimus autem, ut sacerdotes in missæ celebratione ceremonias a Romana ecclesia institutas ad unguem servent, neque alias adhibeant.

Ut ab omni indecoro, & absurdo capitis, oris & reliqui corporis motu abstineant.

Ut cum, elevatione peracta, sacra hostia movenda, vel sumenda erit, ita moveant, ne iterum sustolli videatur.

Ut præter institutum ecclesiæ Romanæ iis, quæ secreto, vel quæ palam dicuntur, quidquam addi, vel detrahi non liceat.

Ut quæ palam pronuntianda sunt, distincte & clara voce dicant,

Ut secreta, quæ vocantur, secreto etiam pronuntient.

Ut neque tardius, neque celerius, quam par sit, verba proferant.

Ut propter erroris casum, qui in omni parte missæ gravis, in canone gravior, in ipsa vero consecratione gravissimus est; missam legant, non memoriter dicant, aut canant.

Ut operto capite celebrare non audeant.

Ut quo puriores ad divinam rem faciendam accedant saltem singulis hebdomadis peccata sua confiteantur: nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

Ut antequam celebrent, se colligant, & orantes mentem in tanti ministerii cogitatione defigant. Quod ut commodius fieri possit; curent episcopi, ut in singulis cathedralium, collegiatarum, & parochialium ecclesiarum sacristis singulæ cellulæ ad hunc sacerdotum orandi & meditandi usum instituantur.

Ut antequam ad altare accedant, missam perlegant, & singulas partes ita præparatas & notatas habeant, ut celebrantes neque errent, neque hæreant.

Ut sacris vestibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque & oculos ab omnibus amoveant, quibus distrahi possint, neque a sacristia exeant, nisi cum ad altare eundum erit, quod tum graviter & modeste fiat.

Ut pileum, birretum, aut subbirretum, chirothecas, sudariolum, aut quodcumque denique hujus generis in altari ne ponant.

Ut ibi ne in mora sint sacrificio, cujusvis expectandi gratia. Neve ob eamdem causam, missa inchoata subsistant, aut ejus initium repetant. Neve, si parochi sint, cujusquam gratia, metuve missam anticipent, aut differant: sed illam ea potissimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit. Neve concionem, quam in ea habere debent, ullo modo omittant. Quod si forte quispiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, ut sacerdos quidquam contra quam hoc decreto sancitum est, faciat: si clericus sit, & beneficium obtineat, eo privetur: si non habet beneficium, ne habe-

NO ISTI 53.

habere quidem ad quinquennium poſſit: ſi laicus, re ipſa jam tunc excommunicationis pœnam ſubeat: neque ad decennium feudi, aut emphyteuſis nomine quidquam ab eccleſia conſequi poſſit.

Ut peracta miſſa, pro ſummi beneficii munere Deo gratias agant.

Ne ſacerdotes, cum in fine miſſæ fuerint, vel eorum miniſtri, recedant ab altari. Neve vaſa, aut linceolos ſacros colligant. Ne cuiquam rei tollendæ, vel movendæ cauſa manus admoveant.

Ne candelas reſtinguant: niſi abſoluto evangelio, quod poſt benedictionem dicitur.

Celebranti ſacerdoti unus ſaltem miniſter adſiſtat, iſque clericus, ubi poſſit, & talari veſte & ſuperpelliceo indutus.

Miniſtri candelas accendant, miſſale & urceolos & alia quæ ad miſſæ miniſterium requiruntur, prius ſuis locis in altari collocent, quam eo ſacerdos accedat: quem, niſi his omnibus præparatis, confeſſionem ordiri omnino prohibemus.

Sacerdote rem divinam faciente, miniſtri per eccleſiam ne vagentur; neve dent operam collocutionibus, aut candelis venditandis, ſed compoſito corpore, nullo geſtu, modeſte, ut debent, ſacerdoti adſiſtentes inſerviant.

Moneant parochi frequenter patres familias, ut filios & famulos, quos in beſtiis paſcendis occupant, ſaltem diebus feſtis miſſæ jubeant intereſſe.

Viduæ ob maritorum mortem ad ſummum ne menſe amplius ſint ſine miſſæ auditione. qua in re nulla valeat excuſatio cujuſvis conſuetudinis, quam irritam decernimus. eas item epiſcopi, etiam cenſuris eccleſiaſticis, id facere cogant.

2. & 4.

Parochi populum frequenter hortentur, ut in ſua parochia feſtis diebus miſſam audire non omittant. Moneantque eum diligenter, debere unumquemque, ut a ſacra Tridentina ſynodo traditum eſt, in parochiam ſuam, ubi id fieri commode poteſt, convenire ad audiendum verbum Dei.

Fideles, cum miſſæ interſunt, eodem veſtitu ſint, quo in publicum prodire ſolent, & ita ſe componant, ut corporis habitu animi religionem præ ſe ferant.

Ne in foribus eccleſiæ, vel extra ſubſiſtant, niſi neceſſitatis cauſa.

Aperto capite ſint; &, quo tempore a ſacerdote confeſſio dicitur, & graviora miſſæ myſteria peraguntur, ſint flexis genibus.

Ne ita prope ad altare accedant, ut indecorum ſit, & ſacerdos perturbetur.

Ne prius diſcedant, quam ſacerdos evangelium, quod poſt benedictionem dicitur, abſolverit.

VI.

Quæ pertinent ad ſacramenti pœnitentiæ adminiſtrationem.

Innocentii tertii conſtitutionem, in generali concilio editam, qua ſancitum eſt, ut fideles, ſaltem ſemel in anno, proprio parocho peccata ſua confiteantur, inviolate omnes ſervent.

Salutarem ejuſdem Innocentii conſtitutionem, eo item concilio latam, nos ad uſus revocantes præcipimus, ut medici ad ægros in lecto jacentes adducti, antequam illorum curam ſuſciant, eos plane moneant, ut idoneo confeſſori de eorum peccatis confiteantur.

ANNO CHRISTI 1565.

Quibus etiam denuntient, ſe, niſi id quatridui ſpatio ad ſummum præſtiterint, eorum curationi defuturos, parochum etiam curabunt certiorem fieri de eo, qui in ejus parochia morbo affectus teneatur; qui pro ſui officii munere, ſtatim ægrum convenire, & cum eo agere debet, ut per hoc ſacramentum Deo reconcilietur.

Jubemus autem medicos excommunicationis pœna iis præpoſita, quam jure ipſo ſubeant, ſi ſecus fecerint, tranſacto quatriduo ab illorum curatione omnino abſtinere, niſi certo cognoverint, eos poſtquam in eam febrim, morbumve inciderunt, confeſſos eſſe, aut epiſcopo, ſive, cui epiſcopus ejus rei facultatem dederit, aliud ex juſta cauſa videatur.

Hortamur denique omnes, quos aliqua de ægrotis cura attingat, ut nullam occaſionem omittant inculcandi eis, quæ ad animæ ſalutem pertineant.

Epiſcopi in ſuis cathedralibus eccleſiis, Tridentini concilii auctoritate, pœnitentiarium intra tres menſes inſtituant cum unione præbendæ, quæ primo quoque tempore vacaverit. Negligentes proxima provinciali ſynodo prætermiſſi officii rationem reddent. Seſſ. 24. c. 8.

Qui parochialem eccleſiam non obtinent, etiamſi regulares fuerint, confeſſiones ne audiant, quemadmodum ſtatuit Tridentina ſynodus; niſi epiſcopi ſcripto approbati fuerint. Qui contra fecerit, excommunicationis pœnam ſubeat. Seſſ. 23. c. 15.

In iis probandis hanc rationem habeant epiſcopi, ut pii, bene morati, docti, prudentes, patientes, de animarum ſalute ſoliciti, & fideles cuſtodes ſint eorum quæ in confeſſione dicuntur; provecta etiam ætate, præſertim illi, quibus confeſſiones mulierum erunt audiendæ.

In foribus ſacriſtiæ cujuſvis eccleſiæ, ubi confeſſiones audiri, & confeſſores plures eſſe ſolent, affigatur tabella, in qua nomina & cognomina confeſſorum approbatorum deſcripta ſint.

Jubeat epiſcopus clericos frequenter audire magiſtros, qui caſus conſcientiæ in monaſteriis, vel ubivis, ejus juſſu interpretentur.

Confeſſores omnes caſus ſummo pontifici & epiſcopis quavis ratione reſervatos ſcriptos apud ſe habeant; ne quid per incuriam ſibi facultatis aſſumant.

Sacerdotes, niſi ex cauſa neceſſaria, mulieres ante ſolis ortum, vel poſt ejus occaſum, confitentes ne audiant. Neve in cellis, ſed publice in eccleſia, in ſedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem & confeſſorem interjecta ſit. Hujuſmodi autem ſedes in eccleſiis ab iis, ad quos pertinet, conſtituendas epiſcopi quamprimum curabunt.

Nec ſine cauſa neceſſaria in privatis ædibus cujuſquam maris, vel feminæ confeſſionem audiant.

Parochi ſæpe cohortentur & moneant fideles, ne confeſſionem, quæ paſchæ tempore fieri debet, uſque ad ſanctam hebdomadam differant.

Caveant curati ne iis temporibus, quibus confeſſiones frequentiores eſſe ſolent, præcipue per octo dies ante natalem domini, & a dominica paſſionis uſque ad reſurrectionis octavam, etiam alio ad funera, & alia ſacra officia vocati, illud audiendæ confeſſionis munus

in

ANNO CHRISTI 1565.

etiam nondum vacantes, huic collegio seu seminario applicent & incorporent; ea videlicet quæ illi seminario magis opportuna & idonea videbuntur: sine tamen cultus divini detrimento, & beneficia obtinentium præjudicio.

Quod si episcopi illorum beneficiorum fructus ad id pium opus non satis esse animadverterint, dispiciant si quæ alia sint, quæ seminario attribui possint. Deque his metropolitanum admoneant, qui, ut res ex sententia confici possit, a sanctissimo domino nostro opem implorandam, & ejus auctoritatem interponendam curabit.

Hæc autem unio beneficiorum ex præscripta concilii Tridentini formula locum habeat etiam si beneficia sint reservata, vel affecta; nec per resignationes ipsorum beneficiorum uniones & applicationes suspendi, vel impediri possint; sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in curia effectum suum sortiatur, & quacumque constitutione non obstante; succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra, detracta, & incorporata, ab episcopo, prout, res exegerit, in totum, vel pro parte ad ratam remittatur.

XI.

Quæ pertinent ad collationem beneficiorum.

Interdicimus & iis, qui jus habent conferendi quæcumque beneficia ecclesiastica, seu eis providendi, aut ad ea eligendi, præsentandi, vel nominandi, & eorum ministris cujusvis generis, ne quidquam per quamvis causam ejus rei gratia ab aliquo, cui ecclesiasticum beneficium quavis ratione tribuatur, ne ipsonte quidem datum accipiant.

Neve ita detur beneficium cuiquam, ut is ad nutum ejus qui dederit, vel cujusvis alterius, postea cedat.

Neve in eo dando ulla fructuum pars ab episcopis, & inferioribus, contra sacrorum canonum instituta, quavis etiam pietatis specie reservetur.

Qui ex iis, quos diximus, secus fecerit, jure ac facultate eligendi, nominandi, vel præsentandi deinceps uti non possit.

Qui vero beneficium conditionibus ejusmodi acceperit, sciat ex sacrorum canonum decretis, se nullum in eo jus adeptum esse; atque ideo fructus suos non facere; quosve perceperit, sine conscientiæ labe retinere non posse; ad eorumque restitutionem compellatur.

Bulla de confidentiis 6. Kal. Nov. 1564.

Omnes item ii ceteras pœnas dent, simoniacis a sacris canonibus, & constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. constitutas, & quas episcopi præterea de iis sumendas judicaverint.

Eamdem Pii constitutionem episcopi semper in diœcesana synodo, ac bis quotannis in celebrioribus suæ diœcesis opidis publice recitari jubeant.

Neminem autem vel præsentatum, vel nominatum, vel electum, vel ab inferioribus provisum prius admittant, aut instituant episcopi, quam infrascriptum jusjurandum ab eo exegerint.

Ego N. præsentatus, vel electus, &c. ad beneficium N. juro per sacrosancta Dei evangelia, quæ meis manibus tango, neque me beneficii obtinendi causa, aut ut ad id præsentarer, vel nominarer, &c. neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente me, quidquam collatori, patrono, seu alii cuiquam ea de causa promisisse, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse. Neque mutuo dedisse, vel locasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocumque modo debitum remisisse, aut relaxasse; nec de domibus, terris, prædiis, redditibus ejus ecclesiæ, fructibusve, decimis, aut oblationibus ejusdem præteritis, præsentibus, ac futuris donationem, remissionem, locationemve fecisse, promisisse, aut inivisse; aut alium, mandante, vel consentiente me, promisisse, aut inivisse. Ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Notariis, scriptoribus, aliisque episcopi ministris pro omnium opera, sumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficii collatio, confirmatio, institutio, provisio continetur, non plus duobus aureis ad summum persolvatur.

Episcopi munus erit cavere, ne propter juris patronatus occasionem pluris aliquanto res cui illud jus annexum est vendatur, aut transferatur; si qui vero nihilo minus ita vendiderint, pœnas contra simoniacos editas incurrant.

Ne redimendæ vexationis specie in causis beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem jure permissis, pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi episcopi consensus accesserit: cujus partes erunt, & perspicere diligenter an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permissam esse cognoverit, non denegare ei qui petierit facultatem se a vexatione liberandi. Qui contra quam decretum a nobis est fecerit, episcopi arbitrio plectatur; & quod actum fuerit, irritum sit ac nullum.

Ut omnis ad simoniam aditus intercludatur, statuimus ut non solum auctores simoniæ, sed ejus internuntii, & interpretes, notarii etiam, qui simoniaca instrumenta conficiunt, iisdem pœnis teneantur, quibus addicti sunt ii qui per simoniam contraxerint.

Iis etiam pœnis comprehendi volumus eos, qui scientes inter eos, qui contrahunt, simoniacam pactionem intercedere, in eorum gratiam sua beneficia obligant.

Monemus & obtestamur episcopos, aliosque, quibus est jus conferendi beneficia, ut familiaribus suis certam mercedem constituant; ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suæ operæ, & laboris precium, præcipue sibi proponant: fraudari tamen ecclesias nolumus probatorum hominum ministerio, si qui sint in eorum familia, quorum doctrinæ & pietati utiliter sacrum munus committi possit.

Quibus beneficium ecclesiasticum vacans multis & ambitiosis precibus per se vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum neque illud, neque aliud beneficium conferri possit.

Eamdem pœnam illis proponimus, qui beneficia ecclesiastica, quæ nondum vacent, postularint; præter eas, quæ a sacris canonibus huic iniquitati constitutæ sunt.

XII.

ANNO CHRISTI 1565.

XII.

De edicto proponendo in examine eorum, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis.

l. 24. c. de ref. Quia sacrum Tridentinum concilium ad provinciales synodos illam cognitionem rejecit, an expediat, ut ii, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis, ad examen vocandi sint per edictum; re diligenter considerata, statuimus ut, cum primum episcopus parochialem ecclesiam vacare cognoverit, intra triduum ad cathedralis & vacantis ecclesiæ januam publicum edictum per totos decem dies, vel aliud longius tempus, ejusdem episcopi arbitrio, propositum esse jubeat; quo omnes invitentur qui volent examinari, vel alios examinandos nominare: ut transacto præstituto tempore, examen confici possit: ac deinde orbato gregi ex ea formula, quæ in dicto concilio præscripta est, idoneus rector præficiatur.

XIII.

De examine & inquisitione in promovendis ad cathedrales ecclesias.

. 24. c. 1. efor. Quoniam statuit sancta Tridentina synodus, ut in provinciali synodo forma examinis, seu inquisitionis, aut institutionis natalium, vitæ, ætatis, doctrinæ atque aliarum omnium qualitatum, quas sacri canones, & ipsa Tridentina synodus in promovendo ad episcopatum postulant præscribatur: nos hanc formulam sanctissimi domini nostri arbitrio comprobandam proponimus.

Cum examen de aliquo ad episcopatum provinciæ nostræ promovendo faciendum erit, episcopus, in cujus diœcesiis majorem ejus anni partem versatus fuerit, mandato a summo pontifice accepto, ex quinque probatis & doctis ac juratis, omnique exceptione majoribus testibus, de ejus fide, vita, & moribus cognoscat in hunc modum.

An sit bonæ existimationis.

An hæresis nomine, aut schismatis suspectus sit.

An hæreticorum libros legerit, habeatve.

An cum hæreticis versatus fuerit, aut eis aliquo modo faverit.

An statuto ecclesiæ tempore confiteatur, & eucharistiam sumat, ac missæ interfit.

An sacris ordinibus sit initiatus, & quampridem.

An sit criminosus, vel vitio aut infamia notatus.

An cum aliquo inimicitias gerat capitales, & præsertim in loco episcopatus.

An filios habeat non legitimos, & cujus ætatis, & quot.

An familiam suam prudenter & catholice regat.

An bigamus sit.

An excommunicatus, aut suspensus.

An apostata.

An ei publica pœnitentia imposita fuerit.

An aliquando insanierit, aut a dæmone vexatus fuerit.

De natalibus vero, ætate, gradu, & corporis habitu, a duobus, vel tribus testibus fide dignis, vel ex instrumentis publicis hoc modo cognoscat.

An ex legitimo matrimonio natus sit.

An hæretici filius neposve sit.

An trigesimum annum confecerit.

An in universitate studiorum magister, sive doctor, aut licentiatus in sacra theologia, vel jure canonico, merito sit promotus, aut publico alicujus academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur.

Et, si regularis fuerit, an a superioribus suæ religionis similem fidem habeat.

An aliquo vitio, vel insigni deformitate corporis, & in qua parte laboret.

An comitiali morbo tentetur.

De doctrina autem sic periculum faciat.

Adhibitis tribus theologiæ, totidemque juris pontificii peritis, quos si ibi non fuerint, ex vicinioribus locis accersat, promovendum undecumque evocatum interroget.

Quid differant inter se sacramenta veteris & novæ legis.

Quot sint ecclesiæ sacramenta, & quomodo singula nominentur.

Quæ sit eorum materia, forma, minister.

Quod officium presbyteri, diaconi, & subdiaconi, quodve minorum ordinum.

Quæ præcepta divina, quæve consilia evangelica.

Duos item locos ei proponet interpretandos, alterum veteris, alterum novi testamenti, a mane ad vesperam dato spatio cogitandi.

Quibus interpretatis, percunctantibus etiam aliquid de jure pontificio, ita respondebit, ut etiam si theologus sit tamen se juris canonici in iis quæ ad episcopi munus pertineant, non omnino rudem esse ostendat.

His confectis, ex formula præscripta a sanctissimo domino nostro, coram eodem episcopo fidei professionem faciat.

Quod si promovendus in pluribus civitatibus, vel diœcesibus proximum triennium moratus fuerit, ejus fidem, vitam, & mores, illi etiam episcopi, in quorum locis sex menses manserit, a summo pontifice admoniti, vel ab eo, qui processum confecerit, rogati, suo testimonio comprobent: idque scriptum ad eumdem mittant, a quo processus confectus sit. Is vero acta hæc omnia in publicum instrumentum relata ad sanctissimum Romanum pontificem obsignata quamprimum mittat.

XIV.

De vita & honestate episcoporum & clericorum.

Pie ac sapienter sancta Tridentina synodus, duce Spiritu sancto, ecclesiæ utilitati consuluit, cum episcopis, & reliquo clericorum ordini certas officiorum vias, rationesque præscripsit; quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut voluptates, sed ad labores, ac solicitudines vocatos esse & in iis numerari, quos dedit Deus, *Quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi*. Quare ipsis diligentissime providendum est, ne a recta vivendi via, & ab officii sui ratione desectant; neve quidquam præ se ferant, quod non simplex, castum, integrumque sit; ut modestiæ, frugalitatis, benignitatis, &, quæ nos Deo tantopere commendat, sanctæ humilitatis ac virtutum omnium ceteris exempla præbeant. Etenim

Sess. 25 c. 1. de ref.

Eph. 4.

ANNO CHRISTI 1565.

uberrima docendi ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitæ integritate & innocentia comprobant: & quæcumque verbis alios docent, ea factis exprimunt suis: non jam quæ sua sunt quærentes, sed quæ Jesu Christi. Id autem cum omnium clericorum professio requirat, tum maxime episcoporum dignitas postulat, qui cum sint mundi lumina, religionis ac pietatis exemplo ceteris prælucere debent; neque committere, ut ulla in parte Dei lucem, in ipsis collocatam, propriis tenebris obscurare videantur: qua in cogitatione obeundi sui muneris, illam episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab apostolo descriptam, assidue sibi proponent: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed domui suæ bene præpositum.* Hæc autem clericorum, maximeque episcoporum studia & officia, si reliquorum oculis, auribusque observabuntur: profecto efficient, ut illi glorificantes patrem qui in cœlis est, magis etiam vitæ exemplis, quam doctrinæ præceptis ad imitationem virtutis incitentur. Itaque nos, qui eo consilio huc convenimus, ut quæ a sacra Tridentina synodo sancita sunt, exequentes provinciæ nostræ mores ad optimam Christianæ religionis disciplinam conformaremus; ecclesiasticis hominibus certas recte pieque vivendi formulas constituimus: quas partim a sacra Tridentina synodo summatim expositas latius explicavimus; partim haustas ex veterum canonum fontibus, ejusdem concilii auctoritate revocavimus ad usum, utilitatemque nostrorum hominum; nonnullis etiam additis, quæ maxime ad hujus temporis statum rationemque pertinere videbantur.

1. Tim. 3.

Sess 22. c. 1. de ref.

XV.

De frequenti divini sacrificii oblatione.

Cum pontifices, ut inquit apostolus, *ex hominibus assumpti, pro hominibus constituantur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerant dona & sacrificia pro peccatis*; episcopus dominicis & reliquis festis diebus, nisi jure impediatur, missam celebret.

Hebr. 5.

Sess 23. c. 14. Tridentini etiam concilii auctoritatem secuti, præcipimus sacerdotibus reliquis, cujuscumque gradus, conditionis & dignitatis illi sint, ut iisdem diebus missam celebrare ne omittant.

Curatis vero, ut præterea ter in hebdomada, aut eo etiam sæpius, quo vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini sacrificii usum postulabit. Ceteris etiam clericis, ut singulis mensibus diaconi quidem, & subdiaconi bis saltem; qui vero in minoribus aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat; &, nisi paruerint, ad episcopum deferat.

XVI.

De dignitate ab episcopo retinenda.

Alienum est valde ab episcopali dignitate, si episcopi in consuetudine principum sese deprimant & abjiciant.

Ne igitur principibus accumbentibus stent ipsi. Ne eo quidem nomine, quod, sumpto a principibus cibo, Deo gratias agere debeant.

Neque inter missam, pacem, aut missale illis exosculandum præbeant.

Denique servent cetera omnia, quæ illis sacra Tridentina synodus ea de re gravissimo decreto præcepit.

Principes autem summo studio cohortamur, ut meminerint episcopos eos duces esse, quorum cura & vigilantia fideles ad cælorum regnum diriguntur: Quamobrem eos quo debent honore prosequantur.

Qui clericus episcopo, vel alii superiori cujusvis generis, quem revereri, & colere debet, maledixerit, episcopus in eum ex sacris canonibus animadvertat.

XVII.

De episcopi vestitu.

Episcopus non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet.

Itaque in vestitu sericum non adhibeat.

Non preciosis pellibus utatur.

Unguenta ne sumat, neve alias odorum suavitates consectetur.

Sit annulo episcopali contentus.

Ne mulæ, aut equo episcopali stragulum & ornamentum ex villuto, aut serico, sed ex corio factum aut lana adhibebit.

Ephippiis aut calcaribus, aut frenis inauratis non utetur.

Lineam tunicam, quam rochetum appellant, ex decreto Innocentii III. in concilio generali, in ecclesia & in publico habeat.

Sine talari tunica, quæ ad collum adstricta sit, ac mozeta, neque e cubiculo exeat; neque quemquam, nisi ex familia, admittat, neque eum vestitum ante noctem, vel nisi dimissis omnibus, deponat.

Vestes quibus privatim utetur, tales omnino sint, ut modestiæ & gravitati consulatur.

In itinere quoque tam in diœcesi, quam extra, eum vestitum habeat, ex quo illum esse episcopum appareat.

XVIII.

De episcopi supellectili.

In ejus supellectili nihil aureum, aut argenteum sit, præter levissima ac tenuissima quædam instrumenta ad cibum ori admovendum comparata.

Nihil auro, argentove ornatum.

Nihil sericum, aut serico distinctum.

Non colorum varietas.

Non aulæa, aut tapetia.

Nihil acu pictum.

Nihil varie textum.

Nihil studiosius elaboratum.

Denique non pluris sit artificium & manupretium, quam rei necessitas postulet.

Simplici tantum corio, aut panno mensas aliave sternere liceat.

Signa & tabulas profanarum rerum rejiciat.

In ædibus duo tantum loca vestiri possint, quæ attributa sint episcopo: alter ejus valetudinis causa, alter eorum gratia, qui ad episcopum conveniunt.

Liceat etiam & hospitum gratia, qui accipiendi

ANNO CHRISTI 1565.

di sunt, habere necessarios apparatus, non tamen diversi generis, nec majoris precii, quam eos, qui ad ipsius usum conceduntur: ita ut in omnibus humilitas & modestia episcopalis eluceat.

Equos ne alat, nisi necessarios.

Domesticam omnem luxuriam, in ædificiis extruendis magnificentiam, picturas & inania ornamenta, ac delicias excludat.

Caveat denique, ne quid in ejus domo appareat, quod non simplex, ac purum sit, quod non Dei zelum & omnium inanium rerum contemptionem testetur.

Cum in iis, quæ ad privatum usum, cultumque requirantur, eam moderationem adhibuerit, ut sordes & supervacaneum sumptum fugerit; omnem operam & artificis splendorem ad publicum Dei templorum cultum & ornamentum conferat.

XIX.

De episcopi mensa.

Accumbens episcopus mensæ benedicat; & quam decet frugalitatem & temperantiam adhibeat.

In ea præter primam escam & unum jurulentum cibum, alterum lacticinium & duo fructuum genera, unum aut alterum, vel, ut aliquid consuetudini & hospitum stomacho indulgeamus, tertium ad summum simplicis obsonii ferculum tantum ei apponi liceat; etiam quorumvis hospitum causa.

Bellaria, placentæ, omniaque saccharo artificiose condita, ceteraque escarum lenocinia, exquisita etiam vinorum genera prohibentur.

Adhibeatur vero in ejus mensa lectio sacrorum librorum; ut convivæ non solum corporis cibo, sed etiam epulis animæ recreari possint.

Parasiti, sanniones, scurriles joci & maledicta non admittantur.

Quemadmodum autem benedictio cibi caput, sic actio gratiarum clausula esse debet; ut Dei laudes, sicuti par est, usquequaque celebrentur, & omnia ejus benigitati accepta referantur.

XX.

De episcopi familia.

Episcopus domui ac familiæ suæ bene præsit; curetque ut honestas decorumque servetur, tam in internis quam in externis, qui enim domum suam regere nescit, nec Dei ecclesiam recte gubernabit.

Familiæ numerus is tantummodo sit, quo simul ecclesiæ utilitati & episcopi necessitati consulatur.

Eum autem vehementer hortatur, ut in familia, quamplurimos possit, habeat clericos, qui nisi clericali vestitu utantur, & in illis, si commode fieri possit, ad minimum duos sacris initiatos & bonæ existimationis, qui vigilantem, orantem, in opera misericordiæ incumbentem, ac divinarum literarum mysteria scrutantem episcopum studiosius attendant, ejusque actionum & sanctæ conversationis quasi testes sint & imitatores. Habeat deinde ecclesiasticam personam, spectatam & probatam, quæ præfecta sit moribus familiæ, ac de omnium salute sollicita; spiritualem curam sustineat, eamque bonis & piis artibus, ac literis, præsertim sacris, pro cujusque sensu & intelligentia, erudiendam curet.

Familiares arma ne ferant, nisi in itinere, vel necessitatis causa, idque episcopi arbitratu.

Sericum, aurum & argentum, colorumque varietatem omnino excludentes, nigrum tantummodo vel fuscum colorem in vestibus adhibeant. Quibus scissis, aut prætextis ad elegantiam non utantur.

Calcei inaniter non incidantur.

Non sint turgidæ caligæ, non virgatæ non sectæ, aut acu pictæ: sed simplices & unius coloris ac generis. Denique talis sit domesticorum omnium vestitus, ut ex eo etiam appareat, illoc esse ministros ministrorum Dei.

XXI.

De canonicis horis non intermittendis.

Malitiæ ac negligentiæ clericorum, qui quas debent canonicas horas dicere omittunt, occurrere cupientes, ex decreto Leonis X. in Lateranensi concilio, mandamus, ut clericus quicumque curatum, vel sine cura ecclesiasticum obtinens beneficium, si post sex menses ab eo die, quo illud obtinuerit, sine justi impedimenti causa divinum officium non dixerit, beneficiorum fructus suos non faciat: sed eos tamquam injuste perceptos, in ejus ecclesiæ fabricam, vel pauperum eleemosynas erogare debeat. Si vero canonice admonitus, in eadem negligentia ac malitia perstiterit, beneficio privetur. Officium autem omittere, ut beneficio privari possit, is jure dicatur, qui quindecim dierum spatio bis illud omiserit. Quæ pœna ab iis, qui plura obtinent beneficia, toties repetenda est, quoties hujus delicti convicti fuerint, quamquam illud gravius est, quod eos omissi officii rationem Deo reddere oportet. Qui vero, sacris initiati, beneficium ecclesiasticum non habent; si divinum prætermiserint officium, præter grave peccatum, quod committunt, graviter etiam ab episcopis in eos animadvertatur. Sess. 9

XXII.

Qui libri potissimum a clericis legendi.

Clerici postquam decimumquartum annum attigerint, ut legem domini, in cujus sorte sunt, dies noctesque meditari possint, habeant sacrorum librorum si non copiam, certe necessarium delectum: omnino vero testamentum vetus & novum: catechismum Romæ edendum, cum primum in lucem prodierit: sacrum Tridentinum concilium: constitutiones has nostras & diœcesanas proprii episcopi: Kalendarium festorum dierum, quod episcopi in sua diœcesi singulis annis edendum curabunt.

Parochi vero, ut ecclesiasticos ritus cognoscere, recteque curam animarum administrare possint, præter eos libros, quos supra diximus, sibi etiam comparent homiliarium ab episcopo eligendum.

Summam Antoninam, vel aliam ab episcopo delectam, & quos præterea ab eis legi episcopus jusserit.

Hortamur autem ut in lectione pastoralis sancti Gregorii & sancti Joannis Chrysostomi de sacerdotio assidue versentur.

ANNO CHRISTI 1565.

XXIII.

De clericorum veſtitu & reliqua vitæ moderatione.

Seſſ. 14. c. 6. de ref. Epiſcopi ex ſacri Tridentini concilii auctoritate per edictum, ad menſem ab eis proponendum, moneant omnes & quaſcumque eccleſiaſticas perſonas, quæ aut ſacris initiatæ ſint, aut dignitates, perſonas, officia, beneficiave qualiacumque eccleſiaſtica, etiam ſimplicia, obtineant, etiamſi ſtudii cauſa abſint, re in gymnaſiis publicis, aut ubivis locorum ſint, ut, qui in provincia manent, ad duos menſes, qui vero extra provinciæ fines, ii ad quatuor clericalem habitum ſumant, ordini ſuo ac dignitati congruentem: hac conſtituta pœna, ut qui non paruerint, ſi in ſacris ordinibus ſunt, ab omni ordinum ſuorum munere ſint ſuſpenſi & beneficiorum ſuorum omnibus anni unius fructibus jure ipſo privati ſint: quos epiſcopus piis locis arbitrio ſuo attribuet.

Sin autem beneficium eccleſiaſticum nullum obtinent, alias pœnas luant epiſcopi judicio.

Si qui autem poſt menſem, tranſacto tempore, in edicto ad clericalem habitum ſumendum præſcripto, eum vel non ſuſcepiſſe vel ſuſceptum abjeciſſe convicti fuerint, officiis ac beneficiis eccleſiaſticis priventur, & ſevere præterea ab epiſcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, ceterique clerici, clericali tonſura ſint inſigniti ad eam formam, quam ratio uniuſcujuſque ordinis, epiſcopi arbitrio, poſtulabit.

Ita ſint abraſo capillo, ut tonſura conſpicua ſit omnibus.

Comam vero & barbam ne ſtudioſe nutriant: capillis ſimplicem cultum adhibeant.

Barba ab ſuperiore labro ita recidatur, ut pili in ſacrificio miſſæ Chriſti domini corpus & ſanguinem ſumentem non impediant.

Ne in habitu clericali aut ſtudioſius exquiſita cultus elegantia, aut nimis abjecta negligentia & affectatæ ſordes appareant.

In omni veſtitu color tantum niger adhibeatur: niſi fortaſſe alium colorem requirat dignitatis gradus. Omnem habitus & ornamenti novitatem clerici fugiant.

Ne ſerico veſtimento, aut ornamento domi, aut foris utantur.

Jubemus vero illos laneum & ei ordini decorum veſtimentum adhibere.

Reticulum, aut ſubbirretum, ut vocant, ne ferant, niſi valetudinis cauſa & ſine redimiculis.

Camiſas ad collum & ad manus criſpas & rugoſas, vel artificio elaboratas rejiciant.

Collare, quod dicunt, ſimplex, ac modice latum honeſte reclinetur.

Externa veſtis ſimplex, ac talaris erit, quæ neque a cervicibus in tergum reflectatur: ſed apto ad collum nodo decentiſſime annexa ſit.

Toga vero, quod mantelletum vocant, aut æquetur cum tunicæ longitudine: aut nemini permittatur, niſi ſit ex numero prælatorum, quibus ex dignitatis gradu, judicio epiſcopi, debeatur.

Interior ejuſdem generis ad talos demittatur, quam tamen pro hominum genere proque loci natura ac conditione, ordinariorum arbitrio, in aliquibus moderandam relinquimus.

Pallium, quod ferrajoſum appellant, ne ſumant, niſi per pluvias: tum vero nec a collo plus duobus digitis emineat, neque eo ſine talari toga, vel tunica utantur. Verumtamen, ſi iter faciendum ſit, illis uti liceat habitu contractiore & ad iter accommodato, ſed ſimplici, & in quo honeſtas & decorum ordinis eluceat.

Turgidis caligis & diſſectis abſtineant.

Calceos & crepidas ad elegantiam non incidant.

Torques, armillas, ac monilia reſpuant.

Annulum non induant, niſi quibus propter officii munus, aut honoris gradum ſit jure conceſſus, quo loco & unico, nec magni precii, contenti ſint.

Quæcumque autem de epiſcoporum menſa ejuſque benedictione & cibis, lectione & gratiarum actione, ſupellectili, auro, argento & ſerico, cubiculorum apparatu, ædificiorum magnificentia, ſupervacaneis ſumptibus, privata moderatione, templorum cultu & ornamento, familiæ cura & inſtitutione, ejuſque veſtibus, eorumve modo, colore & ornamentis, equorum numero, &, ſi quæ alia decreta ſunt, quæ non ſint epiſcoporum tantum propria, eadem a clericis quibuſcumque cujuſvis conditionis, ordinis & dignitatis ſint, accurate ſervari jubemus: etiamſi in alienis ædibus, aut cum propinquis habitent.

Meminerint autem in quibuſdam, quæ epiſcopis permiſſa, ipſis communia eſſe poſſunt, eo majorem ſibi moderationem adhibendam eſſe, quo dignitatis gradu epiſcopis ſunt inferiores.

Si quis perſonatus veſtes clericales, aut monachales, vel ad eorum formam induerit, & is qui eas aſſumpſerit, & is qui accommodarit, graves pœnas ſubeant.

XXIV.

De clericalibus ædibus.

Quoniam non ſolum malum cavere, verum etiam omnem mali ſuſpicionem fugere oportet, ne in cujuſquam offenſionem incurramus: in ædibus ad canonicorum, aliorumve clericorum domicilium & uſum ædificatis, aut aliis, in quibus ipſi habitant, feminas quaſcumque, etiam quovis ſanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo conjunctas habitare prohibemus: niſi epiſcopus in alicujus urgenti neceſſitate aliter faciendum eſſe duxerit: cujus conſcientiam in hoc valde oneramus.

Ne parochi, aut omnino clerici, quavis etiam dignitate præditi, eccleſiæ, etiamſi commendata ſit, ædes, aut earum partes in urbe, aut in opidis poſitas, in quibus ipſi habitare ſoleant, aut debeant, ullo modo laico locent: niſi eccleſia magna prematur inopia, & ea domus commode epiſcopi judicio dividi poſſit.

Si vero ædes extra urbem & opida ruri ſitæ ſint, locandi facultatem habeant: modo earum diviſio ejuſdem epiſcopi judicio recte & commode fieri poſſit.

Caveat etiam epiſcopus, ne in urbe, aut extra, hujuſmodi ædes, vel aliæ ab eccleſia ſejunctæ, vel etiamſi patrimonii ſint, ac propriæ, locentur iis quorum fidem, vitam, moreſve ſuſpectos eſſe judicaverit.

Ca-

ANNO CHRISTI 1565.

Canonici cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum habitent in canonicalibus ædibus, in quibus commode episcopi judicio commorari possunt: qui inspectis ædibus, si quid reparandum, instituendumve sit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ, ab eo, qui canonicatum obtinet, reparari ac restitui jubeat. Quo facto curet ut in illis ædibus habitent, quibus si abesse etiam justa de causa contigerit, nemini præterea, nisi canonicus sit, in eis habitandi facultas concedatur sine jussu episcopi.

Quarum ædium atrium, ubi claudi potest, una clave concludatur: quæ a decano, vel alio, episcopi & capituli arbitratu, asservetur.

Quota autem hora atrii janua aperiri, claudive debeat, quidque ad honeste ibi vivendum pro loci ratione requiratur, judicium sit episcopi.

Rectores parochialium seu curatarum ecclesiarum, quicumque sint, in earum ædibus tantum habitent; ibique cibum & somnum capiant: nisi aliud episcopus censuerit ex causa necessaria.

Clerici ne de nocte post primam horam, nisi ex justa causa, & cum lumine, domo exeant.

XXV.

De armis, ludis, spectaculis, & ejusmodi a clerico vitandis.

Clericorum arma sunt orationes & lacrymæ: idcirco edicimus, ne clerici arma cujusvis generis ad offensionem, vel etiam ad defensionem ferant, exceptis cultellis ad domesticum vitæ usum accommodatis, nisi forte extra civitatem suspectis locis iter eis faciendum sit.

Quod si episcopus probabili justaque de causa id eis permittendum judicaverit: tunc, scripto impetrata venia, ipsis uti liceat: non tamen publice, nisi rei aut facti necessitas postulet.

Omnino balista, hastis, & sclopeto, telis, aliisque hujus generis instrumentis ipsis interdicimus.

Clerici personati non incedent.

Choreas privatas aut publicas non agent, nec spectabunt.

A venatione abstinebunt.

Fabulis, comœdiis, & hastiludiis, aliisve profanis & inanibus spectaculis non intererunt: ne aures & oculi, sacris officiis addicti, ludicris, impuris actionibus, sermonibusque distracti polluantur. Clericalis ordinis hominibus omni genere saltationis, & ludi, præsertim vero aleæ, & tesserarum, ac talorum interdicimus.

Prohibemus etiam globos, qui malleis ligneis impelluntur: item follis ludum, id est, pilæ majoris.

Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus; aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere.

Si autem valetudinis interdum causa, parva pila, aut alio non indecoro ejusmodi exercitationis genere ut contigerit; nec publice id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam quod facile pecunia æstimari possit.

Non in comessationibus & ebrietatibus, sed ut sobrie vivamus, prædicat apostolus: ideo clerici minus honestis conviviis ne intersint, neve ad bibendum quemquam incitent.

Quod si interdum solennibus festis diebus, vel cum sacrorum, aut exequiarum causa in unum congregantur, aliqui sint invitandi; ne plures sex, & eos clericos, ad suam mensam adhibeant.

Ut flagitii occasionem, quæ in cauponis & tabernis deesse non solet, clericis adimamus, cauponarum aditu & usu eis omnino interdicimus, nisi in itinere necessitatis causa: quo loco cum mulieribus ne discumbant. Monemus autem episcopos, & vehementer hortamur, ut in singulis eorum civitatibus curent parandum unum aut alterum pudicum & honestum diversorium, quo suarum diœceseon clericis rusticanis necessitatis causa convenire liceat, nec in eo hospitio improbis aut nequam hominibus locus sit; neve feminis ullo modo; sed tantum clerici, ac religiosi viri, si fieri possit, in eo recipiantur.

XXVI.

De negotiis sæcularibus a clerico fugiendis.

Qui Deo militat, implicare se negotiis sæcularibus prohibetur: idcirco edicimus;

Ne clericus, sacris initiatus, aut ecclesiastico beneficio præditus, coram judice sæculari advocati aut procuratoris nomine causas agat: nisi ab aliis in judicium vocatus, suam vel ecclesiæ suæ, propinquorum etiam, si necesse erit, & miserabilium personarum causas, ab episcopo facultate prius scripto concessa, tueatur.

Ne in profanis negotiis officium tabellionatus exerceat.

Ne artem medendi faciat.

Ne in negotiationibus & mercaturis se interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omnino prohibemus.

Artes vero honestas concedimus, ut aliquid manibus suis lucretur, quo sibi quæ ad victum necessaria sunt comparare possit.

Ne aliena prædia lucri causa conducat.

Ne aliorum tutelam aut curam suscipiat.

Ne pro aliis fidejubeat.

Ne alicujus principis, aut alterius, negotiorum procurator sit sine facultate ab episcopo prius per literas impetrata, singulis annis renovanda.

Neve parum memor ordinis ac dignitatis suæ, sit in famulatu laicorum, etiam principum, eorumve, quibusvis aliis obsequiis, nisi cui ex causa, & ad officium, sacerdotali munere non indignum, episcopus hujus rei potestatem ante scripto fecerit. Hujusmodi autem licentiæ, scripto permissæ, quotannis renoventur; alioquin irritæ ac nullæ sint.

Neve præcursor, aut assecla feminarum, aut eis discumbentibus adsistat aut ancilletur.

Qui autem hujusmodi sæcularia negotia exercendi facultatem, seu dispensationem impetrarit, intra duos menses episcopo exhibeat: qui concessas ante sacri Tridentini concilii confirmationem auctoritate generalis bullæ sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi non admittat.

Quæ-

ANNO CHRISTI 1565. an. 1564. 7. kal. Febr.

Quæcumque in hac universa, quæ ad vitam, & honestatem clericorum pertinet, parte variis titulis expressa præcepta continentur, efficiat episcopus ut ea omnia ab omnibus, ad quos spectat, diligenter & inviolate serventur.

Qui vero clericus, cujusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re iis non obtemperarit; is aut salutari pœnitentia, aut pecunia, suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis pœnis, aut etiam gravioribus pro modo culpæ episcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccarit, duplicata is pœna pro ratione criminis ab eodem plectetur.

XXVII.

De residentia.

Sess. 23. c. 1. de ref.

Decrevit sancta Tridentina synodus, ut ii, qui non legitime a suis ecclesiis abessent, pro rata temporis absentiæ, ecclesiarum, quibus præessent, fructus suos non facerent; sed ut in fabricam ecclesiæ, aut in pauperes loci erogarent: quod si non exequerentur, statuit ut eorum superiores ecclesiastici omissas ab illis hujusmodi officii partes ipsi susciperent.

Si qui igitur provinciæ nostræ episcopi post confirmationem concilii Tridentini in ecclesiis suis ex ejusdem concilii præscripto, non resederint; neque metropolitanum, aut, eo absente, antiquiorem provinciæ episcopum intra mensem docuerint causam suæ absentiæ sanctissimi domini nostri vel metropolitani, vel antiquioris episcopi scripto comprobatam esse; aut se fructus illos iis, quibus ejusdem sacri concilii decreto propterea debebant, persolvisse; nos illam ipsam fructuum partem jam nunc hospitali uniuscujusque civitatis, cujus illi sint episcopi, quod majoribus prematur sumptibus, in usum pauperum loci erogandam assignamus. Et si id hospitale intra duos menses eos fructus auctoritate superioris ecclesiastici non exegerit, alteri hospitali ejusdem civitatis, quod in eorumdem fructuum petitione judicio prævenerit. Quod si aut nullum in ea sit hospitale, aut quæ sint hospitalia, sex mensibus eos fructus non exegerint, fabricæ ecclesiæ attribuimus.

Si qui vero posthac abfuerint, fructus, quos suos non fecerint, jam nunc eisdem locis, qua supra dictum est ratione adscribimus; nisi ipsi episcopi intra tres menses a die absentiæ iis, quibus ex concilii decreto debent, persolverint.

Itaque mandamus hospitalium, & fabricarum ministratoribus ac procuratoribus, cum denuntiatione etiam periculi eorum conscientiæ, ut totam summam sine ulla vel pactione, vel remissione primo quoque tempore exigant.

Statuimus etiam, ut ex capitulo singularum cathedralium ecclesiarum tres primi præsentes, singulis sex mensibus, metropolitanum, vel eo absente, eumdem antiquiorem provinciæ episcopum certiorem faciant, an eorum episcopi in suis ecclesiis resideant: & qui, & quamdiu ab eis abfuerint; sint minus, iidem distributionem unius mensis fructus suos non faciant.

In reliquis etiam inferioribus curatis beneficiis, si qui post confirmationem concilii abfuerint sine licentia, ab ordinario scripto permissa, ad mensem eidem ordinario exhiberi volumus, vel non probarint se eos fructus, quos rata temporis absentiæ suos non fecerunt, iis, quibus ex ejusdem Tridentini concilii debebantur, solvisse; eos omnes jam nunc reficiendis & ornandis eorum ecclesiis attributos esse decernimus. Quam attributionem episcopi, quorum conscientiæ hoc onus imponimus, principum & magistratuum auxilio, omnino exequendam curabunt.

Quod si contigerit eos, qui propter absentiam a suis beneficiis fructus suos non fecerint, ipsis beneficiis postea cessisse, curent episcopi, ut vel ex fructibus pensionum, si quæ illis, qui cesserint, fuerint reservatæ; vel ex eorum bonis, cujuscumque illa generis sint, satisfiat ecclesiæ.

Qui si in his negligentes fuerint, sciant se prima quoque provinciali synodo prætermissi hujus officii rationem reddituros esse.

Si quid interceserit quamobrem id minus exequi possint, ad metropolitanum referant; ut ad rem conficiendam ipse quoque suam operam conferat; & in ea auctoritatem sanctissimi domini nostri interponendam curet.

Quoniam vero multorum, beneficia curata obtinentium, ea est contumacia, ut neque decretis Tridentini concilii, neque constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. neque episcoporum edictis moniti, adduci possint beneficiorum suorum residentiæ præsentes satisfaciant, statuimus ut episcopi ad mensem edicto proposito jubeant omnes, qui in eorum civitatibus, diœcesibusve beneficium ejusmodi in titulum, vel commendam obtinent, si in provincia illi sunt, ad duos menses, si extras, ad tres, ad eadem beneficia accedere, in iisque residere: ea proposita in edicto pœna, ut qui non paruerint, etiamsi præter curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut canonicatus in ecclesiis etiam cathedralibus obtineant, præter pœnas, quæ eodem concilio, & Pii IV. constitutione contra non residentes propositæ sunt, ordinum suorum munere officiove suspensi, & eo beneficio jure ipso privati censeantur. Sess. 23.

Transacto tempore in edicto præstituto, episcopi eos, qui non resideant, propositam privationis pœnam subiisse declarent.

Interim vero eos fructus, quos suos absentes non facient, iidem episcopi suo arbitratu aut ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adjudicent.

Intra mensem publice edicant episcopi, ut quibuscumque studii causa non residendi in beneficiis curatis licentia permissa est, eam suo quisque episcopo intra spatium trium mensium exhibeat. Qui si illam a die confirmationis sacri concilii Tridentini ad diem regulæ, a sanctissimo domino nostro Pio IV. latæ, compererit, nisi, quemadmodum ab ipsa præscribitur, ordinarii consensus accesserit, nullam & irritam declaret, propterea que eum, qui hujusmodi facultatem impetrarit, ex decreto concilii Tridentini residere cogat in ipso beneficio. an. 1. Nov.

In iis autem facultatibus absentiæ studiorum causa, quæ deinceps concedentur, hæc necessario ponenda sunt: ut vere in publico, celebrique gymnasio theologiæ, vel sacris canonibus studeant.

Ut minores sint triginta annis, aut fuerint, cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt, quæ nunc cupiunt absolvere.

Ut

ANNO CHRISTI 1565.

Ut illud beneficium, antequam ſacrum Tridentinum concilium a ſanctiſſimo domino noſtro Pio IV. confirmaretur, obtinuerint.

Ut intra annum ad ordinem ſaltem ſubdiaconatus promoveantur.

Ut ſingulis ſex menſibus epiſcopo ſcriptum ſui doctores exhibeant, quo is ipſos in eo ſtudii genere proficere teſtetur, quod etiam epiſcopus ſecreto ab aliis cognoſcere ſtudeat.

Quod ſi omnes ſupraſcriptæ conditionis in licentia expreſſæ non fuerint; aut is, qui impetrat, qualitates omnes, quæ in ſcripta licentia requiruntur, non habeat; aut quæ ipſi ſervanda proponuntur, deinceps non præſtiterit; facultates irritæ ac nullæ ſint: & qui impetrarit, ſciat ſe fructus ſuos non feciſſe, neque facere; ac pœnis, quæ non reſidentibus propoſitæ ſunt, teneri.

Concedatur autem ad quinquennium tantum, ab eo die numerandum, quo eum in publico gymnaſio theologiæ aut ſacris canonibus conſtet operam dare cœpiſſe.

c. 24. c. 27. Quicumque plures parochiales eccleſias retinentes, intra tempus a ſacro Tridentino concilio præſtitutum non demiſerint; eos epiſcopi intra duos menſes beneficiis omnibus eccleſiaſticis jam ipſo jure privatos eſſe declarent.

Fructus vero, & quos ex eodem decreto ſuos facere non potuerunt, & qui deinceps, quamdiu vacaverit eccleſia, percipientur, fabricæ vel ornamentis eorumdem beneficiorum, uti magis expedire cenſuerit epiſcopus, jam nunc attribuimus, excepta tamen congrua portione, idoneis vicariis ab epiſcopo aſſignanda, quos ipſe, facta declaratione, ſtatim in illis eccleſiis conſtituere debebit.

Præterea, qui eccleſiaſtica quæcumque beneficia obtinent, in quibus, & ſi curata non ſunt, tamen reſidere jure, vel conſuetudine debent; ſi muneri ſuo defuerint, in eos epiſcopi, & illis pœnis, quæ a ſacro Tridentino concilio ſtatutæ ſunt, & aliis arbitrio ſuo ſevere agant: fructuſque quibus ex eodem concilio mulctandi erunt, piis locis attribuant.

c. 6. c. 2. & c. 12. de Ut autem epiſcopi pœnas de contumacibus in hoc genere poſſint ſumere, ſtatuimus ut in ſingulis collegiatis, & cathedralibus eccleſiis, ſingulis tribus menſibus, tres primi ex capitulo præſentes, canonicorum, & eorum, qui præpoſiti eccleſiis, & aliorum, qui in eis hujuſmodi beneficia poſſidentes non reſideant, nomina ad epiſcopum deferant.

Parochi vero epiſcopum admoneant, ſi qui intra fines ſuæ parochiæ, ejuſmodi habentes beneficia, quæ perſonalem item reſidentiam requirant, non reſideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, ſi qui curati in regione ſibi ab epiſcopo commiſſa non reſederint.

Qui huic officio deerit, ſicuti epiſcopo videbitur, plectatur.

XXVIII.

De diligentia ab epiſcopo adhibenda in ſtatu uniuſcujuſque parochiæ cognoſcendo.

Ezech. 3. Prov. 27. Summam vim ac neceſſitatem habet illa domini ſententia, *Speculatorem dedi te domui Iſrael*; & alio item loco, *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, & conſidera ſuper greges tuos*; ut epiſcopi quanta maxima poſſunt diligentia obſervent ſibi commendatum gregem, neque ab eo unquam oculos dejiciant, quid ei opus ſit animadvertentes, ut ex prophetæ ſententia, confractas partes alligare, infirmas conſolidare, ægrotas ſanare, abjectas oves reducere, perditas requirere & recuperare poſſint. ANNO CHRISTI 1565. Ezech. 34.

Quoniam vero luſtrare omnia propriis oculis nequeunt, in ſingulis parochiis deligant certos ac probatos viros, qui inveſtigent an populus ambulet in viis domini; an aliquid ſit, quod epiſcopi cognitionem & medicinam deſideret; an aliquid quod corrigi & emendari debeat: quæque compererit, fideliter ad epiſcopum deferant.

Parochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in ejus parochia ſunt, nomina, & cognomina quamprimum deſcribat, ſingulorumque ſexum, ætatem & ſtatum. In eo deinceps deſcribat & recenter natos, & mortuos, & in parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes. Quem librum epiſcopos, quoties is petierit, vel inſpiciendum, vel deſcribendum dabit.

Obſervabit etiam ſuæ parochiæ novos inquilinos, deque eorum orthodoxa fide, & ſacramentorum perceptione, deque mulieribus, quas ſecum habuerint, an matrimonii, cognationis, affinitatis vinculo vere conjunctæ ſint, an impudicitiæ nomine ſuſpectæ, ab eo ſacerdote, in cujus parochia proxime habitarint, & a parochiæ incolis accurate cognoſcet.

Inquirat autem ſtudioſe de pauperibus ſuæ parochiæ, præſertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, ſenio confectis, aliiſque perſonis temporali vel etiam ſpirituali miſericordia indigentibus: quibus & ipſe pro viribus opitulari, & alios ſuo exemplo & hortatu ad id officium incitare ſtudeat.

Præcipue vero de iis omnibus ſæpe certiorem faciat epiſcopum, ut qui communis eorum pater eſt, iiſdem paternam curam & pietatem quacumque poterit ratione præſtet.

Quamobrem etiam epiſcopus quotannis per ſacra quatuor anni tempora ſuæ civitatis parochus adhibebit: & illis de eorum animarum ſtatu, quarum curæ præpoſiti ſunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officii munus contineant, eiſque & doctoris diligentiam & paſtoris vigilantiam præſtabit.

XXIX.

De vicariis foraneis conſtituendis.

Ut epiſcopus in urbe etiam externum gregem facilius quaſi præſens intueri & curare poſſit, deligat aliquot probatos ſacerdotes, quibus ſingulis, impoſito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœceſis ſuæ.

Id autem munus ad archipresbyteros, archidiaconos, qui in diœceſi ſunt, & præpoſitos, aliove eccleſiaſtica dignitate præditos, quos idoneos judicaverit, potiſſimum deferet, ſin minus, ad alios auctores, qui apti ſint ad hujuſmodi officium.

Hi autem vicarii regionis, ſibi per epiſcopum commiſſæ, presbyteros cujuſcumque conditionis, curam animarum habentes, ſemel ſingulis menſibus modo in unam, modo in aliam ejus regionis parochialem eccleſiam cogant, idque in orbem eodem ordine ſemper faciant.

Pridie ejus diei quam in unum locum conveniant, peccata ſua omnes confiteantur; ſequenti

die

ANNO CHRISTI 1565.

die in ea eccleſia, in qua coacti fuerint, miſ- A ſam ſinguli celebrent.

Tum univerſi in choro miſſam conventualem pro mortuis, vel de ſancto Spiritu, ſolenni more canent; in qua eorum aliquis, a vicario prius admonitus, concionem ad populum habeat.

Confectis ſacris & habita proceſſione circa cœmeterium, orationibuſque conſuetis, in domo rectoris illius eccleſiæ, unico tantum ferculo contenti, ea qua decet modeſtia & caritate cibum capiant.

Deinde conferant inter ſe quæ ad boni paſtoris officium, & ad curam animarum recte gerendam pertinent: & conſulant de difficultatibus & incommodis ſuæ parochiæ, quorum explicatio, vel remedium, aliorum conſilium & operam requirat. Iidem autem vicarii libellum de caſibus conſcientiæ epiſcopis, ac ſedi apoſtolicæ reſervatis, metropolitani cura edendum, reliquis ſacerdotibus legent; & aliquot capita tum harum conſtitutionum, tum earum quæ in ſynodo diœceſana decernentur, ſimulque quidpiam ex probata ſumma de caſibus conſcientiæ explicabunt.

Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant & quales ſe in paſtorali præbeant cura.

An eorum culpa divinus in eccleſia cultus deſideretur.

An re ipſa præſtentur ea, quæ epiſcopi, vel C alii eorum nomine in eccleſiarum neceſſitatem, earumve reparationem impendi juſſerint.

An libros habeant, quos ex decreto noſtro habere debent.

An reliqua in hac ſynodo decreta ſerventur.

De his omnibus, &, ſi quid proprie mandarit epiſcopus, deque aliis, quæ ad utilitatem animarum epiſcopi cognitionem deſiderant, ipſum per literas diligenter certiorem faciant.

Quoties in urbem venerint, primum epiſcopum adeant; deque eorum ſtatu, qui ſibi commiſſi ſunt, accurate edoceant.

Curati vero quicumque, etiamſi quavis di- D gnitate præditi, in iis, quæ ad officium ſuum ſpectant, vicariis quos diximus obtemperent.

Quod ſi aliqui ad conveniendum negligentes, vel ad mandata eorumdem vicariorum exequenda contumaces fuerint; epiſcopi in illos pro modo culpæ animadvertant.

Hi autem vicarii voluntate epiſcopi ab officio amoveri ſemper poſſint; ac ſi male id adminiſtrarint, pœnas dent ejuſdem epiſcopi judicio.

XXX.

De viſitatione.

Sess. 24. c. 3. de ref. Inter epiſcopalis officii munera, præcipua eſt & ad ſalutem gregis maxime neceſſaria viſitatio; ideo monemus epiſcopos omnes, ut ſinguli ex decreto ſacri Tridentini concilii eccleſiam ſuam, ac diœceſin viſitent intra tempus ab eodem concilio præſtitutum.

Meminerint autem viſitationem ad ſalutem eorum, qui viſitandi ſunt, inſtitutam eſſe: quamobrem illis maxime propoſitum eſſe debet, ut in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, probatam morum diſciplinam tueantur ac reſtituant.

Viſitationis ordo is adhibebitur, ut primum civitatem, deinde diœceſin viſitent; niſi forte aliud epiſcopo videatur. In civitate cathedralis eccleſia primo loco viſitetur; tum ſingulæ collegiatæ; deinceps parochiales omnes; quo & parochi & quicumque præterea ſacerdotes & clerici in parochiis commorantur, evocandi ſunt. Scholas, ſeminaria, ſodalitates, hoſpitalia, ac cetera pia loca viſitantes, ſtudioſe ac diligenter inſpicient.

Studebunt, verbi Dei prædicatione, vehementi cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam omnes adhortari.

Si vero privata admonitione opus eſſe intelligent, in eam, docendo, arguendo, obſecrando pro rei, perſonæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis ſacramentum, ubi opus erit, miniſtrabunt.

Omnes ad pœnitentiam cohortabuntur; & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus abſolutio epiſcopo reſervata ſit; eos pie confitentes & humiliter veniam petentes, vel ipſi, vel per alios, ad id munus delectos, abſolvent.

In ſingulis locis a viris ætate, uſu & probitate commendatis, de omnibus ſubtiliter inquirent, quæ eos pro officii ſui munere ſcire oportebit.

Eccleſiam & ejus partes omnes inſpicient.

An eo cultu & nitore teneatur, qui domum Dei decet: ſi quid reſtituendum, reparandum, reconcinnandumve ſit, jubeant ab iis, ad quos pertinet, reſarciri.

An ſanctorum reliquiæ, tuto, ornate, decenterque conditæ aſſerventur.

An quæ de ſepulcris, ac cœmeteriis a nobis ſancita ſunt, re ipſa præſtentur.

Si conſecranda ſint altaria, conſecrabunt.

Si qua eccleſia aut cœmeterium pollutum ſit, reconciliabunt.

Videndum etiam an deſint veſtes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua ejus generis inſtrumenta & ornamenta, quæ ad altaris miniſterium & ad divina officia ſint neceſſaria.

An illa munda & purgata ſerventur.

An miſſæ, aliaque divina officia, qua oportet pietate, ac devotione celebrentur

An eccleſiæ libri, vetera ſcripta, inſtrumenta & privilegia cuſtodiantur.

An eorum extet ratio, quæ in inventarium relata ſunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis eccleſiæ miniſtris quærendum erit;

An rite ſint ordinati.

An ordinibus initiati, quos eorum officii munus requirit.

An eccleſias, beneficia, ſeu eccleſiaſtica offi- E cia legitime obtineant.

An in ea ſe quiſquam intruſerit.

An reſideant & adminiſtrationi ſacramentorum & miſſarum, divinorum officiorum celebrationi & anniverſariorum perſolutioni, aliiſque oneribus & muneribus ſatisfaciant.

Quæ ſit eorum vitæ, ac morum ratio, qui veſtitus, quibuſcum verſari ſoleant, qualis ſit corum familia.

An ſordidis & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis, operam dent.

An eccleſiæ jura & bonorum eccleſiaſticorum poſſeſſionem defendant.

An

An eorum fructus recte dispensent.

An pacem inter se habeant; se in aliorum pacificationem interponant; inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant.

An populus pie versetur in ecclesia, missamque & alia divina officia reverenter attendat.

In parochiis præter ea omnia quæ diximus, videant,

An parochi ex decreto, in hac synodo edito, libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, compatrum, eorum qui matrimonio conjunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An rite sacramenta præbeantur.

An sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, B chrisma, & reliqua sacra, ea munditia, cura & custodia qua debent conserventur, & suo tempore mutentur.

An eucharistia pie & honorifice, prosequente fidelium comitatu, ad ægrotos afferatur.

An legitime matrimonia & in ecclesia, adhibitis ex decreto Tridentini concilii denuntiationibus, debito tempore contrahantur.

An suæ curæ commissas ecclesias, maxime diebus festis, deserant, ut inserviant alienis.

An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instruant.

An libros, quos nos in hac synodo habendos præscripsimus, habeant. C

Denique dispicient an in populo sint hæretici, usurarii, concubinarii, aliique flagitiosi & facinorosi homines, qui inimicitias gerant; qui quadragesimam, alia jejunia, festos dies, & reliquos ecclesiæ ritus non servent; quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sanctam eucharistiam non sumpserint.

An sint qui legata pia non exequantur.

An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant, quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant; an & eorum probata sit doctrina, & probatæ doctrinæ vita D respondeat.

An hospitalia & alia pia loca recte administrentur; eorumque bona prudenter, fideliterque in eum usum, cui addicta sunt, distribuantur.

An qui in hospitalibus sunt, pie vivant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur; & an illi officio suo satisfaciant.

An magistri tales sint & ita admissi, quemadmodum in hac synodo mandavimus; si secus, amoveantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter jure prohibeantur. E

Si quid in omnibus iis tollendum, corrigendumve fuerit, tollent & corrigent: & ad puniendos delinquentes, censuras & alia juris remedia adhibebunt.

Omnes vero summo studio monebunt & hortabuntur, ut officii sibi commissi munus fideliter ac diligenter exerceant.

Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa quæ pro eorum prudentia ac pietate ad utilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent & exequentur.

A Caveat vero ne legem victu; procuratione, & muneribus a sacro Tridentino concilio definitam transeant.

Comitatum non habeant nisi necessarium: in quo plures omnino ne sint quindecim hominibus, & jumentis duodecim. Si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula afferre liceat. Sess. 24. c. 3. de ref.

Quod ad reliqua attinet, decretum in hac synodo factum de episcopalis mensæ moderatione servetur.

Si visitator gradu inferior sit episcopo, propositam a nobis visitandi formulam in reliquis omnibus diligenter observet, in comitatuque octo hominibus ad summum & sex jumentis contentus sit.

Si præter hujus decreti præscriptum cuiquam graves fuerint, dupli restitutione teneantur: Præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus synodi provincialis judicio, alias pœnas subeat. Dent autem operam, ut non solum quam diligentissime, sed etiam quam celerrime visitationem conficiant.

XXXI.

De judiciali foro episcopi.

Ut a foro episcopali, quantum fieri potest, avaritiæ labes amoveatur: & quam minimis possint incommodis, atque sumptibus causæ in eo agantur; nos, præter eam diligentiam, quam in ea re maximam episcopi in sua quisque diœcesi adhibere debent, hæc statuenda censuimus.

XXXII.

De notariis & scribis.

Episcopi intra sex menses omnibus notariis & scribis sui fori, tam civitatis, quam diœcesis, communem taxam præfiniant, quam pro opere & officii sui mercede ab unoquoque in singulis causarum generibus pro loci & cujuscumque rei ac personæ conditione exigi liceat.

Qui non obtemperarit, in eum vehementer animadvertant.

Singuli collegium notariorum curiæ episcopalis primo quoque tempore instituendum curent, quod certum numerum pro suæ diœcesis conditione contineat.

Collegium statuta episcopo probanda conficiat; officiales deligat, qui judicent de eorum inter ipsos controversiis, quæ ad eorumdem officium pertineant. In causas autem, quæ inter notarios & litigatores extiterint, sed omnino non interponant, sed eas episcopi judicio relinquant. In aliis vero causis, si cuiquam cum eis in judicio agere contingat, eorum jura, privilegiaque serventur.

Postulantibus testimonium formulæ curiæ, quam stylum vocant, de aliqua causa, nec detur, nec datum vim habeat; nisi ei major collegii pars subscripserit. Cujus etiam formulæ exemplum, ab episcopo approbatum & subscriptum, publice in collegio asservetur.

Qui in collegium notariorum adscribi voluerint, eos episcopus diligenter examine probet: tantum idoneos recipiat.

Excommunicatos, infames, & omnes qui a testimonio dicendo jure repelluntur, rejiciat.

Eos

ANNO CHRISTI 1565.

Eos qui vigesimumquintum annum non attigerint, quique per quadriennium in notariatus officio integre, periteque non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quam jurarint episcopo ea jusjurandi formula, quæ infra scripta est; quam etiam ab iis, qui in notariorum collegium adscripti jam sint, ad duos menses præstari jubemus:

Ego N. notarius a reverendissimo domino N. episcopo, vel domino N. ejus vicario delectus, nihil vel dedi, vel pollicitus sum gratia hujus officii obtinendi.

Commissum mihi munus diligenter ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero notarius, vel a quocumque alio, eorum nomine, quavis de causa, nihil, ne sponte quidem datum, accipiam, præter id quod episcopi taxatione præfinitum fuerit.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium interponam, quo mihi ulla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agentur coram reverendissimo domino episcopo, seu ejus reverendo domino vicario generali, vel aliquo ab eis constituto, seu eorum ministro.

In causis vero, in quibus sum vel fuero notarius, omnes actus judiciales substantialiter in manuali, seu memoriali coram reverendissimo domino episcopo, seu ejus vicariis, aut alio ab eis præposito, & etiam coram ipsis litigatoribus, si expectare voluerint, conscribam. Conscriptos eos & instrumenta, & omnia alia & singula in causis producta cum reverendissimus dominus episcopus, vel alii supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis, petierint; in regestum fideliter quam celerrime referam, vel referenda curabo.

Litigatorum postulata, vel alicujus eorum, in singulis terminis successive litigatoribus ipsis copiam dabo; cum per reverendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos decreta fuerit, sine recusatione & fraude, contentus mercede episcopi taxatione præfinita.

Secreta ejusdem officii & causarum nemini patefaciam, præsertim attestationes testium & consilia assessorum, attestationesque & sententias, donec publicatæ & sententiatæ, & per reverendissimum dominum episcopum, seu alios supradictos subscriptæ fuerint. Constitutionibus & mandatis reverendissimi domini episcopi obtemperabo.

Instituta quoque officii, & officialium collegii honesta jussa servabo;

Nec ullo unquam tempore contra faciam; & omnia & singula suprascripta omni dolo & fraude omnino remotis inviolate præstabo: & ita promitto & juro; sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Nullus notarius judicibus ordinariis, delegatis, arbitris, nec arbitratoribus originales processus deferat, sed eorum tantum exempla & regesta fideliter collata, nisi alicujus inopia aliud aliquando episcopo suaderet.

In hujusmodi exemplis, seu regestis nihil supervacaneum scribant.

Quare nec dies festos ad substantiam rei non necessarios apponant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel sine ea, sed illarum executionem tantum his vel similibus verbis adscribant: Eo die, &c. reproducta fuit citatio de qua supra, quæ fuit executa ut supra.

Nec dignitates judicum, vel litigatorum repetant, sed ponant tantum his vel hujusmodi verbis: Reverendissimus episcopus N. judex. N. actor. N. reus.

Nec in charta bibula scribant, nec ea litera, quæ legi facile non possit; sin minus, male scripta episcopus notarii impensa scribi melius jubeat; vel ab iis, qui regestum petierunt, dimidiam tantum partem taxæ, vel majorem, vel minorem, si ei videbitur, solvi jubeat.

Notarii in literis dimissoriis, seu testimonialibus, sacri concilii Tridentini decretum servent; in aliis, quæ mere spirituales sunt, etiamsi nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant, præter scripturæ mercedem ab ordinario statuendam. Sess. de re

Qui notarii contra hæc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos episcopi ab officii usu submoveant ad tempus, vel etiam in perpetuum, si id delicti gravitas postularit; & aliis pœnis suo arbitratu coerceant.

Quæcumque de notariis sancita sunt, iis etiam scribas & cancellarios teneri volumus.

Pensiones in cancellariis episcoporum assignatas, vel quæ cuicumque solvantur, irritas & nullas decernimus; nisi quæ jure tolli non possunt.

Cancellarias vero deinceps vendi, locari, vel earum nomine, vel occasione, quovis prætextu cujusvis personæ, quidquam solvi prohibemus.

Notarii, &, si qui præterea in hoc deliquerint, plectantur amissione officii; & aliis præterea pœnis episcopi arbitratu.

XXXIII.

De causidicis, & advocatis fiscalibus.

Causidici, & advocati fiscales, ad causas in foro episcopi ne adhibeantur, priusquam jurejurando episcopo se obstrinxerint, se nullam causam suscepturos, quam a justitia, & æquitate alienam existimaverint.

Hortamur etiam principes, & magistratus, ut idem in laicorum causis servandum curent.

XXXIV.

De ceteris custodibus, & reis.

Præscribant episcopi taxam executoribus, vel ministris & carceris custodibus, ut ab iis, qui capti & in carcerem inclusi sunt, pro comprehensione, & carceris commoratione, & victu id tantummodo exigatur, quod æquitas, & ciborum precium postulet. Si qui carcere tenentur, sibi, quæ ad victum pertinent, ab aliis, quam custodibus, & ministris carceris suppeditari voluerint, id eis facere liceat; neque propterea asperius tractentur; aut in deteriora loca compellantur.

Mandent præterea, ut si quamcumque pecuniam, vestes, arma, aliasve res secum habeant ii, qui in carcerem includuntur, tuto loco collocentur, & asserventur. Qui locus duabus, claudetur clavibus, quarum altera apud janitorem carceris sit, altera apud pauperum procuratorem.

Ex illis autem rebus, quæcumque, & quotcumque sint, nihil vel janitori, vel executori, vel ceteris ministris attingere liceat; sed eis, si

ANNO CHRISTI 1565. inde exierint, vel eorum heredibus, vel illis quibus a judice attributæ fuerint, integræ & intactæ asserventur.

Qui contra fecerit, duplo mulctetur: quæ mulcta ei, cui damnum datum sit; attribuatur.

Curent etiam per certos homines, ab eis deligendos, semel in hebdomada visitandos eos, qui in carcere tenentur; qui si illos indignius & acerbius tractari compererint, referant ad episcopum, qui pro sua prudentia, ac pietate, ne quid iniquius fiat, omnino provideat.

Designent vero episcopi aliquos, qui miserabilium personarum causas gratis defendant.

Magnopere autem hortamur laicos magistratus, ut ejusmodi in re eadem ratione utantur.

XXXV.

De ministris ecclesiæ, & divinis officiis.

Ne studium ac pietas eorum, & qui celebrant, & qui audiunt divina officia, perturbetur; neque quisquam alieni muneris partes usurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur; omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant: decreto sacri Tridentini concilii obtemperantes, quod in provincialibus synodis certam divinis officiis, & ecclesiæ ministris formulam pro cujusque provinciæ ritu, & moribus præscribi voluit, hæc statuimus, Sess. 22. c. 22.

XXXVI.

Communia de ministris.

Cathedralium, & collegiatarum cujusvis generis officiales & ministros, in eisdem ecclesiis initio anni semper tres deligant canonicos, quorum munus sit, cum hujusmodi creatio facienda erit, prius diligenter de eorum, qui creandi erunt, moribus inquirere; deinde coram episcopo jurare eos, quod ipsi sciant, probos, idoneos, & dignos esse qui ei muneri præponantur. Quod si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla & irrita sit.

Archidiaconi, archipresbyteri, aliique in dignitate ecclesiastica constituti, canonici, & reliqui ecclesiarum ministri in sacris ecclesiæ officiis munus suum ipsi obeant, non per alios exerceant.

Singulorum autem munera, atque officia, ad res divinas obeundas pertinentia, hac synodo explicanda illa quidem videbantur; sed quoniam quæ iis de rebus sacrorum canonum legibus olim explicata sunt, ea partim usu eorum neglecto obscurata sunt, partim pro varia & locorum & temporum ratione jam pene omnino mutata videntur; non certa quædam præcepta tradi, ac præscribi facile possunt, ad quorum sane rationem omnis uniuscujusque eorum munerum regula, atque usus dirigeretur; eam ob causam his nostris decretis ea tantum munera præscribenda censuimus, quæ ad ecclesiarum, quæ in nostra provincia sunt, administrationem hoc tempore pertinere maxime viderentur. Sed quæcumque alia etiam munera vel communi jure, vel probatis cujusque ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatuum, portionum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis divinis attribuuntur: ea omnia magna cura, summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus servari, & quæ antiquata sunt, ad usum revocari. Nec vero ab iis præstandis cuiquam se propterea excusare liceat, quod his nostris constitutionibus ex iis officiis aliqua aliis ministris, vel alio nomine appellatis, adscripta sint.

Quod si aliqua dignitas, personatus, aut officium in ecclesia fuerit, cui neque ab institutione, neque a jure communi, neque a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, neque his decretis proprium munus in divinis officiis sit attributum, aut quod sit, non satis constet, episcopi, duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & eum his sanctionibus pro ratione loci magis congruere judicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque jam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, sive canonicatus, sive clericatus, sive etiam simplicium nomine appellentur, iis episcopus pristina munera restituat: ac, si non constat satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat aut missas, divinaque officia celebrandi, aut si clericatus, simpliciave beneficia sint, minorum etiam ordinum functiones obeundi ad divini cultus propagationem. Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia unire episcopo liceat ex facultate sibi communi jure conciliique Tridentino permissa.

Ea vero officia, & cetera quæ in divinis rebus a nobis hac synodo præcipiuntur, episcopi, propositis censuris, & aliis pœnis efficient, ut ab omnibus ea ratione, qua dictum est, diligenter præstentur.

Ne multis ecclesiæ ministris eodem tempore absentibus divinus cultus deseratur, canonici, & qui præterea choro, vel ecclesiæ addicti sunt, quo tempore eis a jure communi, vel a sacro Tridentino concilio permissum est, ut ab ecclesia abesse possunt, a præsidente chori, si triduo reversuri sunt, si diutius abfuturi, ab ordinario facultatem discedendi petant. Sess. 24. c. 12. de ref.

Si quid præterea ab eo, qui discessurus est, ejus ecclesiæ constitutiones requirunt, in eo constitutionibus pareat.

Nemini autem ita prosit absentiæ licentia, ut eo tempore distributiones quotidianas percipiat.

Nixi etiam constitutione Bonifacii VIII. & Tridentini concilii auctoritate, decernimus ut nulla canonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, factave vim habeat; nullumve statutum aut consuetudo, quæcumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quavis de causa ejus diei, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam contra quam jure communi, & ejusdem Tridentini concilii, & his nostris constitutionibus definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Si datæ fuerint, qui acceperit, suas non faciat, sed eas restituat: quæ jure ipso accrescant aliis inservientibus, qui hujusmodi pactioni, remissioni, collusioni, vel præbitioni assensi non fuerint; nisi ex constitutionibus ecclesiæ probatis alteri debeantur. Si vero omnes consenserint, usibus ecclesiæ jam tunc addictæ intelligantur. Cap. consuetudinem de clericis non residentibus in 6.

Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam necessitatem, aut manifestam ecclesiæ utilitatem, ex ipsa constitutione Bonifacii, aut sacris canonibus, vel Tridentina synodo excusantur.

Efficiant episcopi intra sex menses, ut in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus vel nullæ, vel tenues sunt distributiones quotidianæ,

ANNO CHRISTI 1565.

dianæ, tertia fructuum pars omnium dignitatum, canonicatuum, & aliorum reddituum, quemadmodum a Tridentino concilio præceptum est, in quotidianas distributiones convertantur.

XXXVII.

De officio ejus qui choro præsidet.

In cathedralibus, & collegiatis ecclesiis, qui choro præsidet, vigilet diligenter, ne quid prætermittatur in divini officii institutione, vel progressione, vel in reliquis, quæ ad probatam chori rationem pertinent, & aliis, quæ communibus, vel propriis constitutionibus in divinis officiis obeundis præscribuntur: Neve absurde, indecore, vel præpostere quidquam fiat. Si qui suo officio non satisfaciant, eos graviter, & amanter objurget; si non resipuerint, jubeat punctatorem in libro illos describere, & ad episcopum deferre, cui dignas pœnas pendant. Sin ipse in suo munere obeundo negligens fuerit, ab episcopo, vel ab alio, qui ecclesiæ præsit, puniatur.

Si qua autem ecclesia non habet, qui huic muneri nominatim præpositus sit, vel si habet, is non adsit in choro, præsidentis officio fungatur, qui primo chori loco tunc sedet de iis, qui dignitates, aut canonicatus in ea ecclesia obtinent.

XXXVIII.

De iis qui dignitates, personatus, aut canonicatus habent.

Qui dignitates, aut personatus in ecclesiis obtinent, & canonici nominis, ac institutionis suæ memores ea pietate, & assiduitate divina officia colere debent, ut alii eorum exemplo ad studium & amorem divini cultus accendantur.

Itaque auctoritate etiam Tridentini concilii præcipimus, ut cum in choro psallendum est, ipsi quoque quantum honoris gradu ceteris præstant, tanto studiosius psalmis, hymnis, & canticis una cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio si defuerint, pro absentibus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulctentur.

Constituatur ex canonicis sacerdotibus hebdomadarius qui diebus infra statutis missam, & vesperas canat; cui octavo die succedat alius ejusdem ordinis: idque semper, aut in orbem fiat, aut alio modo, pro ecclesiæ consuetudine. Is, si suo officio defuerit, trium dierum distributionibus careat; quas episcopus arbitrio suo, vel ceteris choro operam dantibus dividat; vel in locorum piorum usum conferat: tributa tamen aliqua parte canonico, qui collegæ munus expleverit.

Reliqui canonici decoro cantu antiphonas exordiantur, quas mansionarius dictarit.

Si celebranti episcopo, aut alia pontificalia exercenti, diligenter non adstiterint, & inservierint; pœnam subeant, quæ ei videbitur.

Quibus canonicatibus, præbendis, dignitatibus, aut personatibus, & officiis adjunctum est munus aliquod presbyteri, diaconatus, aut subdiaconatus; qui ea obtinent, si, quemadmodum a Tridentino concilio præscriptum est, suo officio per se non fungantur, priventur ejus officii distributionibus, in quo muneri suo defuerint: nisi legitime impediti, impetrata licentia ab eo, qui choro præsederit, vel superiore ordinario, per alios satisfecerint. Ibidem.

Quibus autem canonicatibus, ac portionibus non est annexus ordo presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, iis episcopus, cum consilio capituli, singulis singulos ordines annectat; quemadmodum a Tridentina synodo præscriptum est. Ibidem.

Canonicis quo tempore divina officia celebrantur, non habeant capitula, nisi fortasse aliter evidens necessitas postularit. Qui contra fecerint, distributionem ne capiant ejus horæ, in qua id commiserint.

Neque etiam diebus festis capitula habeantur: nisi probabilis causa intercesserit.

XXXIX.

De officio magistri chori, & ceremoniarum.

Chori vel ceremoniarum magister, sive alio hujusmodi nomine appelletur, qui divinis officiis celebrandis tamquam magister est, denuntiet officium simplex, vel solenne celebrandum.

Quando de dominica, de festo, vel de feria.

Quæ antiphonæ, orationes, psalmi, lectiones recitandæ, aut canendæ.

Quando standum, sedendum, caput submittendum, aut flectenda genua.

Omnes ecclesiæ ministros sui officii admoneat.

Adolescentes, vel rudes, quibus evangelium, epistola, vel aliquid ejus generis publice recitandum sit, prius in sacristia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant; qui non audierint, ab eo, qui choro præsidet, corripiantur: &, si opus erit, ad episcopum deferantur.

Tabellam in sacristia affigendam conficiat, in qua præscribat, quid a singulis canonicis, vel aliis beneficiatis in singulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve sit: qui quo tempore, & ordine missam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præscriptum fuerit, non fecerit; in quam horam peccarit, ejus distributiones amittat.

Si magister in officio suo deliquerit, a præsidente chori objurgetur; & ab ordinario puniatur pro delicti modo. Si in aliqua ecclesia non fuerit hujusmodi officium, episcopus, capitulo adhibito, ad id constituat clericum aliquem probatis moribus, & in divinis officiis exercitatum: cui stipendium det communibus etiam sumptibus, si opus erit.

In qua vero ecclesia fuerint magister ceremoniarum, & magister chori distincti, suas cuique munerum partes ex his regulis episcopus, de capituli consilio, arbitrio suo attribuat.

XL.

De officio sacristæ.

Sacrista habeat custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum ecclesiasticorum, & totius thesauri ecclesiastici.

Vasorum, vestimentorum, instrumentorum, & ornamentorum, omnium altarium, & reliquorum omnium munditiæ, nitorique consulat.

Ejusdem curæ sint lumina, cera, & oleum.

Vinum, hostias, candelas, & cereos, ceteraque

que e sacristia necessaria ad divina officia præparet.

Aquam benedictam singulis hebdomadis, vel etiam sæpius, si opus erit, ipse renovet; vel ab aliis renovandam curet.

Altare majus, & omnia alia, præcipue diebus festis, decenter ornet.

Hora congrua ipse, vel alius ejus vice, campanæ sono det signum matutini, missæ, & aliarum horarum canonicarum.

Habeat in sacristia tres tabellas: unam, in qua omnes missæ, & officia pro mortuis, & reliqua descripta sint, quæ ex impositio onere, ac munere, quacumque de causa in ea ecclesia celebrari oporteat; alteram, in qua uniuscujusque dignitatis, canonicatus, præbendæ, capellæ, altaris, seu alterius beneficii & officii ejus ecclesiæ, in missis, & aliis divinis officiis obeundis debita munera contineantur: tertiam, quam supra diximus a magistro chori conficiendam esse. Curetque, ut quæ tribus his tabellis præscripta sunt munera, a quibus debent, omnino præstentur.

Ejusdem officium erit operam dare; ut e sacristia sermones de inanibus, profanisque rebus, multoque magis jurgia, rixæ, & turbæ omnes arceantur.

Laicos ibidem versari ne patiatur.

Nemini permittat, ut sacris vestibus induatur, nisi tunc ei missa celebranda sit.

In iis qui primo, qui secundo loco, qui deinceps missam celebrare debeant, ordinem tabulæ servandum curet.

Si quis autem suo tempori præsto non fuerit; vel ei quem absens suo nomine substituerit, vel proximo post absentem, suo arbitrio missæ locum det.

Duobus autem ad summum potestatem faciat eodem tempore parandi se ad missæ celebrationem.

XLI.

De officio mansionarii.

Mansionarii, qui chori sunt quasi quædam columnæ, totum fere horarum, ac divinorum officiorum pondus sustinentes, munus suum accurate obeant.

Cum oportuerit, ad lectorile accedant, ut antiphonas, responsoria, gradualia, & alia hujus generis canant.

Solennibus festis diebus, & quoties opus erit, pluvialia induant, nisi alii nominatim huic officio præfecti sint.

Si muneri suo defuerint, illius horæ, in qua non satisfecerint, distributione priventur: & alii ejus arbitratu qui choro præsidet, illorum officii partes suscipiant.

Iidem, ut muneri suo commodius satisfacere possint, ab iis oneribus liberentur, quibus ad chori utilitatem, magistri ceremoniarum, & ejus qui choro præsit arbitrio levandi videbuntur, neque quo tempore divina officia in choro fiunt, parvam missam celebrent: nisi necessitas postularit.

Eisdem episcopi honestum stipendium constituendum curent. Quod si illis etiam dantur distributiones, eorum tempore, quo canonici, pro officii & laboris modo eas percipiant.

Ex mansionariis duo in singulas hebdomadas deligantur, idque in orbem fiat, nisi aliud probatus ecclesiæ mos requirat.

Horum alter officium ordiatur & perficiat, consistens in medio choro, vel ad lectorile, quod ab ea parte sit, ubi is fuerit: missam etiam festis diebus semiduplicibus canat, nisi alii sint ei muneri præpositi. ANNO CHRISTI 1565.

Alter psalmorum tonum instituat pro tempore, & antiphonarum, quæ ubi legendæ fuerint, ab ipso tantum, vel solum ab alio legantur.

Diebus vero festis in decantandis antiphonis, canonicis & aliis voce præeat: & quæ cantanda, vel legenda sunt, ipsis indicet. Is, antequam officium inchoetur, chorum ingressus, libros præparet: missam, psalmos, antiphonas, & alia, quæ usus requisierit, inveniat.

Mansionarii in suo munere contumaces, vel negligentes, pro modo culpæ, judicio ejus, qui choro præsit, distributionibus careant.

XLII.

De officio punctatoris.

Punctatoris creandi morem in omnibus ecclesiis cathedralibus vel collegiatis retineri jubemus.

Is in mensem, vel in aliud certum tempus pro cujusque ecclesiæ consuetudine a capitulo constitutus, juret, se in officio suo obeundo fidem, ac diligentiam præstiturum.

Studiose exploret & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui sacras horas & divina officia non obierint: quique contra quam his, aliisve constitutionibus præscriptum est, in choro quidquam fecerint: qua in re is nullius non odio, non amore, non metu moveatur.

Si aliquem injuria notarit, de suo ei satisfaciet: si vero notandum prætermiserit, de suo item tantumdem det, quod in ecclesiæ usum convertatur, & integras unius hebdomadæ distributiones amittat.

Libros punctationum diligenter custodiat, episcopo & capitulo singulis mensibus exhibeat, & quoties id episcopus vel capitulum postularit.

Quo tempore is in officio punctatoris permanserit, sacris horis & officiis omnibus interfit: nisi absit de ejus licentia qui choro præsidet: quo tempore alium, ab eodem chori præfecto probandum, substituat, qui suo muneri satisfaciat. Si secus fecerit, pro singulis vicibus unius diei distributionem amittat.

Ut autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid injuste aut remitti aut adimi possit, præter delectum a capitulo alter punctator ab episcopo creetur. Is, suprascripto jurejurando apud episcopum præstito, altero in libro omnes, qui suo muneri defuerint, notet. Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter se conferant; & si qua in re discreparint, episcopus, vel ejus vicarius illico omnem eorum controversiam sine ulla forma judicii, sublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Episcopus deligat ad id punctatoris officium, quem voluerit, idoneum clericum.

Eidem episcopo facultas sit, de ea cathedrali, vel collegiata ecclesia, in qua punctator creandus sit, omnes, quoscumque libuerit, propositis pœnis suspensionis a divinis, & aliis suo arbitratu cogendi, ut id munus suscipiant & obeant.

ANNO CHRISTI 1565.

XLIII.

De officio thesaurarii.

Thesaurarius capituli, sive alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas unicuique distribuendas pro rata parte laboris & officii ex juris & harum constitutionum præscripto & ex ordine librorum punctatoris.

Is distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa notati fuerint, ne persolvat: si id fecerit, tantumdem de suo det, quod in ecclesiæ usum conferatur: & ob eam causam etiam unius mensis distributiones amittat.

XLIV.

De officio custodum.

Custodes ecclesiæ, vel quicumque alio nomine id negotium curant, observent diligentissime & clericos & laicos, contra decorum, & honestatem ecclesiæ delinquentes: eosque sui officii moneant; ac si non resipuerint, ad chori præfectum, vel episcopum deferant.

Omnia quæ ecclesiarum honestati, ornamento, decorove officere possint, prohibeant & arceant.

Neve quemquam in ecclesia morari sinant.

Maxime autem vigilent, ne altaria spolientur, aut quidquam ex ecclesia surripiatur.

XLV.

De functionibus minorum ordinum ad usum revocandis.

Episcopi ex Tridentini concilii præscripto veteres sacrorum ordinum functiones, quibus in locis intermissæ sunt, ad usum revocandas omni diligentia curent. Sess. 23 c. 17.

Atque ideo in cathedralibus saltem ecclesiis, sex mensium spatio, singulis minoribus ordinibus instituant aliquos, quibus ex ejusdem concilii formula stipendium attribuant: ut non ea solum munera, quæ illis infra præscribimus, in eisdem ecclesiis expleant; verum etiam cetera, quæ sacris antiquorum canonum decretis ad eos pertinere episcopi cognoverint, ac si qua item alia ad cujusque ecclesiæ utilitatem, dignitatemve eisdem pro temporis ratione imponenda duxerint.

Quibus sic constitutis licebit episcopo ab eorum officiorum, quæ ab iis deinceps præstanda erunt, munere alios liberare, quibus id oneris ex nostris constitutionibus supra impositum est.

XLVI.

De ostiario.

Ostiarius fores ecclesiæ custodiat.

Ecclesiam suo tempore claudat & aperiat.

Infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus jure interdictum est, ab ecclesia arceat & ejiciat.

Ne populum propius ad sacerdotem, rem divinam facientem, accedere patiatur.

Campanas pulset.

In ecclesia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione divina officia perturbantes, & quovis modo indecore atque irreverenter se habentes, moneat. Si pertinaces sint, expellat, aut ad superiorem deferat.

Mendicantes excludat.

Ecclesiam verrendam curet.

Bruta denique, canesque expellat.

Quidquidve in ecclesia dedecet, amoveat.

XLVII.

De lectore.

Lector in ecclesia prophetias, quæ in missa legendæ sunt, & lectiones pronuntiet, quæ ex veteri & novo testamento in matutinis dicuntur.

Pueros, si ita episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat.

XLVIII.

De exorcista.

Nemo energumenis manus imponere, aut causa ejiciendi dæmones exorcismos legere audeat; nisi exorcistæ ordine sit initiatus.

Is exorcismos memoriæ mandare studeat, idque ex libris, episcopi judicio comprobatis: & cum res postulaverit ut eo munere fungi oporteat, id ne agat, nisi consulto & consentiente episcopo.

Episcopus autem nemini, ne sacerdoti quidem, mittat ut id munus exequatur, nisi ejus ætatem & mores probarit.

Caveat etiam ne intercedat ullus in exorcismis quæstus, neve ulla curiosa percunctatio, præsertim quæ ad divinationem pertineat.

XLIX.

De acolutho.

Acoluthus subdiaconos & diaconos ad altaris obsequium assectans, eis inserviat.

Lumina accendat & deferat.

Urceolos vini & aquæ ad missæ sacrificium paret.

L.

Communia de ratione divinorum officiorum.

Videant episcopi, aliis doctis & piis viris adhibitis, ne quid apocryphum legatur in divinis officiis, & quoad ejus fieri possit, a communi Romanæ ecclesiæ officio ne discedatur.

Divina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur: nec ea ratio sine justa causa mutetur. quamobrem a magistro chori cathedralis ecclesiæ, vel alio, cujus id munus sit, edatur singulis annis Kalendarium dierum festorum; quo singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes inferiores ecclesiæ, quæcumque illæ sint, divinorum officiorum rationem dirigant ad regulam Kalendarii cathedralis ecclesiæ, neque ab ea discedant. Si quæ vero ecclesiæ divinorum officiorum alios ritus habent apostolica auctoritate concessos, eis utantur; verumtamen ea quoque, quæ hic de divinorum officiorum ratione præscribuntur, ubi apostolicæ concessioni expresse non adversentur, inviolate servent.

In

In urbibus, oppidis, aut vicis nullum signum communium officiorum campana detur ante signum cathedralis, vel cujusque loci matricis ecclesiæ, nisi episcopo aliud videatur: maxime vero sabbato hebdomadæ sanctæ, & in angelica salutatione matutina, meridiana & vespertina; qua in re matutinum excipimus, quod non ubique eodem tempore dici soleat.

Horæ canonicæ omnes quotidie in choro dicantur; quæ ratio neque concione, neque solemni missa, neque alia causa impediatur, nisi evidens necessitas intercesserit, de qua judicium sit episcopi.

Nec horæ aliquæ beatæ virginis, ne in matutino quidem, in choro omittantur; exceptis diebus & locis, quibus ex ratione officii eas prætermittere licet.

Horæ ita commode dividantur, ut mane aliquod intervallum, si id fieri poterit sine detrimento divini cultus, detur canonicis, & aliis ad studium divinæ scripturæ, aut sacrorum canonum.

Chorus ita vel sepiatur, vel constituatur, ut tempore divini officii laicis aditus in eum esse non possit; vel saltem a clericis sejuncti sint.

In choro, vel omnino in ecclesia, nemo ministret sine superpelliceo, aut ceteris indumentis, quæ pro ratione officii requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, non angustis, instar rocheti.

Candelæ & cerei in missa & aliis divinis officiis ea exiguitate ne adhibeantur, quæ in toto mysterio dedeceat, & adstantibus offensionem afferre possit.

Episcopi ne patiantur circulatores, circumforaneos, & id fallax hominum genus, tempore divinorum officiorum in foris & plateis ecclesiarum versari; ut ne populus illecebris eorum & artificiis ab ecclesiis evocatus, salutares cogitationes abjiciat.

Curent iidem, ut ex more pulsandi in tenebris sanctæ hebdomadæ ad repræsentandam creatarum rerum perturbationem in passione creatoris, omnis licentia & indecorus tumultus amoveatur.

LI.

De musica & cantoribus.

In divinis officiis, aut omnino in ecclesiis, nec profana cantica, sonive, nec in sacris canticis molles flexiones, voces magis gutture oppressæ quam ore expressæ, aut denique lasciva ulla canendi ratio adhibeatur.

Cantus & soni graves sint, pii, ac distincti, & domui Dei, ac divinis laudibus accommodati: ut simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur. Cantores, ubi fieri potest, clerici sint: omnino autem in choro clericalibus vestibus, & superpelliceo utantur. Organo tantum in ecclesia locus sit, tibiæ, cornua, & reliqua musica instrumenta excludantur.

Etsi in hymnis, psalmis & canticis, suis vicibus organo canatur, omnes tamen eorum versiculi in choro distincte pronuntientur.

LII.

Quando & quomodo ad divina officia conveniendum.

Cum in ecclesiam ad divina officia diurna, vel nocturna conveniendum erit, id campanæ sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facile possint convenire. Signo audito, qui dignitates in ecclesia, etiamsi præfecti sint, personatusve, aut canonicatus habeant, ceterique omnes, qui interesse debent, præparent se ad divinas laudes, & mature ad ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisque ad sacrosanctam eucharistiam, vel, ubi ea non servatur, ad altare majus precibus, recta in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari veste, superpelliceum assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium. quod ut servos Dei decet, tacite & modeste faciant.

In ingressu chori ad matutinum & alias horas & divina officia, is ordo servetur:

Ut paulo post ultimum campanæ signum ad rem divinam faciendam, universis in sacristia paratis, pulsetur parvula campana, qua egressus sacerdotum ad missas celebrandas significari solet: ut omnes, qui in ecclesia, vel circum eam sunt, divini officii celebrationem instare intelligant.

Postea omnes, de sacristia ordine procedentes, exeant: & ubi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat.

Ibi flexis genibus & submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Deinde dato signo, vel pronuntiato Pater noster, per hebdomadarium, ad initium officii omnes surgant & officium inchoetur.

Qui vero in ecclesia, vel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horæ privetur, nisi aliqua de causa, quæ ei, qui choro præsidet, vel ordinario probetur, impeditus fuerit.

Si quis ausus fuerit inchoare officium, priusquam eo ordine in chorum convenerint, & distributionem unius horæ amittat, & graviori etiam pœna ab episcopo plectatur.

Si quis autem aliis in choro jam consistentibus advenerit, idem institutum servet, & in sacristia & in choro.

Si quis non venerit ad matutinum ante finem capituli de beata Maria virgine, cum de ipsa officium celebratur: alioqui ante finem psalmi, *Venite exultemus*: in aliis etiam horis, ante finem primi psalmi, pro absente habeatur, illiusque horæ distributione careat.

In missa vero nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleison, eamdem negligentiæ pœnam subeat.

Si quis cum possit initio officii, vel supplicationum convenire, adventum suum in extremum a nobis præfiniti temporis punctum de industria distulerit, absentis loco habeatur.

LIII.

Quomodo versandum in choro.

Omnes in choro divina officia, ut temporis ratio postularit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant.

Id non cursim, non perturbate, non osciter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant.

In choro pro temporis & officii ratione, ex instituto, & more ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, ceteraque ejus generis adhibeant: omnes vero æque idem faciant.

In choro etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo utantur: alioqui moneantur a præ-

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

a præsidente chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet: & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.

Facessant somnus, risus, joci, rixæ, colloquia.

Ne vagentur in choro, vel ecclesia.

Neve locum mutent, ne occasione quidem genua flectendi.

Ne in choro, ubi communi officio opera datur, privatim officium dicant.

Neve literas, libros, aliave scripta legant.

Ne exeant, nisi divino officio confecto, ne causa quidem de communi re agendi, si necessitas non coegerit, tumque a præfecto venia petita.

Si cum divina celebrantur officia, sacerdoti, vel clerico, vel ministro, interdum per ecclesiam necessario sit incedendum, graviter & modeste id faciat. Neque cum ullo sermonem habeat de rebus inanibus.

Qui dignitates aut personatus habent, canonici & alii omnes, qui aliquid in his commiserint; si moniti a præsidente chori non resipuerint, & horæ illius distributione careant, & pro modo culpæ alias pœnas dent, episcopi, aut ejus, qui ecclesiæ præsit, arbitratu.

LIV.

Quomodo a choro recedendum.

Post divinum officium in choro flexis genibus submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Tum vel surgente, vel signum dante hebdomadario, consurgant omnes.

Et inter se consalutantes, & ordine procedentes, simul exeant, & de more ante altare se inclinent.

Eodemque ordine ad sacristiam progrediantur, ubi modeste & quiete superpelliceum exuant, non in ecclesia. Qui secus fecerit, monitus a præfecto chori, nisi resipuerit, distributionem illius horæ ne capiat, & ab ordinario pro modo culpæ plectatur.

LV.

De matutino & prima.

Matutinum officium, vel media nocte, vel saltem eo tempore instituatur, ut sub ortum solis absolutum sit; vel ea hora, quam episcopus præscripserit: ea tamen habita ratione ut vere matutinum dici possit, & aliæ horæ, missæ, & officia mature perfici queant. Sed præterea eorum canonicorum, & clericorum commoditati consulatur, qui prope ecclesiam non habitant.

Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavæ festi & solennis diei corporis domini nostri Jesu Christi, ceteriſque diebus, quibus ex Romanæ ecclesiæ instituto est permissum in iis ecclesiis, ubi hæc consuetudo servatur.

Matutinum in choro ecclesiæ celebretur quovis anni tempore.

At si tamen vehementia frigora sint, vel aliæ ustæ justæ causæ intercedant, de licentia episcopi in sacristia, vel honesto alio ejus ecclesiæ loco dici possit.

Prima oriente sole dicatur, vel paulo post, pro consuetudine ecclesiæ,

LVI.

De missa solenni.

Episcopus missam majorem, & vesperas, nisi impediatur, paschalibus, & aliis majoribus festis diebus cantet.

Diebus vero dominicis, & festis duplicibus canonicus hebdomadarius id faciat: nisi iis diebus ii, qui in ecclesia dignitates obtinent, id munus obibunt vel ecclesiæ instituto, vel episcopi jussu.

Aliis diebus, nisi de more, vel instituto ecclesiæ id munus sit canonicorum, quod servari jubemus, idem præstabunt mansionarii, aut alii sacerdotes ad id designati.

Qui sacerdos missam solennem in ecclesia cathedrali, vel collegiata celebrare debet, & suo muneri defuerit; nisi legitime impeditus ejus rei facultatem a præsidente chori, vel sacrista impetrarit, in singulas vices solvat decem solidos, in usum ecclesiæ vel sacristiæ erogandos, arbitrio episcopi, vel ei dandos, qui illius loco celebrarit.

Qui impeditur, quo minus missam celebrare possit, sacristam moneat in tempore, ut, accepta ejus excusatione, curare possit ut ab alio missa celebretur.

Episcopo, & ei, qui in ecclesia dignitate præditus sit, & canonico, die festo solennem missam celebranti, adsistat sacerdos, qui adsistens dicitur, pluviali indutus.

Si adsistendi munus nemini attributum est, episcopus cum capitulo attribuat: vel certos eligat sacerdotes, qui id in orbem obeant; cujus officii immunes sint hebdomadarii, magister chori, & punctatores.

Diaconus etiam, & subdiaconus eisdem ministrent, sacris vestibus induti.

Aliis vero inferioribus ut ministrent diaconus & subdiaconus, sacris vestibus induti, in majoribus saltem ecclesiis, ubi id fieri poterit, episcopi curabunt.

Curet episcopus, ut, quemadmodum admonuit sacra Tridentina synodus, diaconi & subdiaconi, saltem dominicis, & festis solennibus diebus, cum altari ministraverint, sacram eucharistiam sumant. Sess.

Diaconi, vel subdiaconi, qui ex jure, statuto, vel consuetudine, certis diebus altari ministrare debent, si defuerint, ejus horæ distributionem ne capiant.

Quorum vices subeant ii, quos chori præfectus jusserit, quibus detur aliqua pars distributionis, quæ absentibus est adempta.

Ubi nemini nominatim id munus in ea ecclesia impositum est, quibus diaconis, vel subdiaconis chori præfectus id negotii dederit, id suscipiant, dum singulis præbendis propria munera ab episcopo assignabuntur: vel alii diaconi, & subdiaconi constituantur, qui eo fungantur officio.

Episcopi, quam sæpissime possint, solenni missæ, ac divinis officiis intersint. Diebus vero dominicis, adventus, & quadragesimæ, nisi legitima causa intercesserit, omnino ne desint.

Episcopum ad celebrandam vel audiendam missam, ad aliave divina officia solennia venientem, canonici deducant & reducant.

LVII.

LVII

De ecclesiis, & earum cultu

Ecclesias quascumque sive curatas, sive non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem, quæ a sancta Tridentina synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent. Lapides, cæmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur, nisi episcopi auctoritas justa causa intercesserit. Quod enim semel Deo consecratum est, ad privatos hominum usus transferri non debet.

Altaria etiam, quæ extra ecclesiam, & quæ sub dio nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent.

In ecclesia, præsertim cum divina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat:

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare.

Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui.

Altaribus, fontibus baptismi vel aquæ benedictæ adhærere.

In limine, aut ante fores immorari.

Aversum ab eucharistiæ sacramento irreverenter sedere, aut, cum in missa sustollitur, stare.

Aut quovis modo divina officia perturbare.

Aut irreverenter in ecclesia versari.

Ne clericus, aut alius quivis in ecclesiis, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusque quidquam venale proponat: ne si ad usum quidem sacrificii, vel ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in ecclesiam ingredi liceat: neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliave ejusdem generis in eam inferre.

Ne mendici eleemosynæ causa in ecclesiis vagentur, sed extra januam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a rectore per se, vel per alium ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab ecclesia expellatur: si id commode fieri non possit, ad episcopum deferatur, qui in eum suo arbitratu animadvertat: qui etiam rectorum, & aliorum ecclesiæ ministrorum hujus officii negligentiam coerceat.

Rector cujusvis ecclesiæ pernoctationes, aut nocturnas vigilias in ea posthac nemini permittat: sed sub noctis horam ecclesiarum fores claudat.

Neque ullo pacto quemquam præter sacerdotes admittat, nisi nocte natalis Christi domini, cum missa celebratur.

Neve patiatur, si fieri possit, populum ad eas excubare.

Qui contra fecerit, episcopi arbitratu puniatur.

Magnopere vero a principibus petimus, ut ad rem adjuvandam, suam quoque potestatem conferant.

Sicut ecclesiastica immunitas, Dei præcepto, & canonicis sanctionibus constituta, quam diligentissime custodienda est, neque permittendum ut confugientibus ad ecclesiam & loca sacra, aliqua vis contra sacros canones inferatur: ita summopere cavendum, ne facinorosi, nisi necessario ad ea, quasi ad asylum, in sacrarum constitutionum fraudem se recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & singulis clericis, proposita pœna excommunicationis, aliisque arbitrio episcopi, ut, quoties ab aliquo exule damnato, vel criminoso, qui in loco libero sit, postuletur ut illum in eorum ecclesiis, cœmeteriis, vel domibus recipiant, omnino antequam assentiantur, ordinarium consulant: &, quidquid ille tali in re censuerit, faciant. ANNO CHRISTI 1565.

Quod si, clericis minime præmonitis, tales personæ ad hujusmodi loca venerint, iidem clerici, ejusdem pœnæ periculo, episcopum quamprimum certiorem faciant, ut, quidquid ab eo hac in re decretum fuerit, servent. Ipse autem episcopus de his commonefactus, considerata personarum, locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod ecclesiæ immunitati, sacrorum locorum honestati, & canonum menti consentaneum judicabit: ita tamen, ut ecclesiastica immunitas nulla ex parte violetur, neque propterea censeatur data facultas aliqua sæcularibus magistratibus, & potestatibus lædendi immunitatem, aut aliquos de his, quæ diximus, locis extrahendi, contra quam antea jure communi statutum esset.

Ne occisorum cadavera a judicibus vel notariis maleficiorum in ecclesiis ullo modo inspiciantur: sed eo illata exportentur: & hujusmodi inquisitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, a sacris locis rejiciantur.

Nemo vasa, vestes, vel alia ornamenta, sacris addicta, aut omnino quidquam ex sacra supellectili, profanis hominibus, aut ad profanum usum commodare audeat. Qui ita commodarit, graviter arbitrio ordinarii puniatur.

Sacræ campanæ usum, qui ad fideles præmonendos, ut ad divina conveniant officia, est introductus, indignum est, ad convocandos homines ad spectacula suppliciorum adhiberi. Quamobrem principes ac magistratus etiam atque etiam hortamur, ut campanis, quæ ecclesiarum usui sunt addictæ, si consecratæ sint, ad pœnarum significationem quemquam uti ne patiantur.

LVIII.

De processionibus, & supplicationibus.

Generales processiones a cathedrali, vel cujusque loci majori ecclesia proficiscantur, & eodem revertantur, nisi aliud episcopo videatur.

In iis supplicationibus generalibus qui non venerit ante invocationem sanctissimæ Trinitatis, pro absente habeatur, aut alia pœna ab episcopo plectatur.

Eas canonici & alii clerici, etiam cujusvis dignitatis sint, cum superpelliceis, & usitatis aliis sacris vestibus statuto tempore semper obeant.

Præfectis ecclesiarum collegiatarum in urbibus præcipimus, ut, cum suis quisque canonicis, & beneficiatis vocatus, superpelliceo, vel aliis sacris vestibus indutus, publicas processiones, prælata cruce, semper obeat. Quibus episcopus locum arbitrio suo quamprimum assignabit; neque ejus rei effectus ulla appellatione retardari possit.

Ad

ANNO CHRISTI 1565.

Ad hujuſmodi proceſſiones epiſcopi, cum eis videbitur, ex concilio Tridentino vocent regulares omnes, quamvis exemptos.

Si qua conrroverſia ſit de priore loco, ab epiſcopo ex auctoritate ejuſdem concilii tollatur.

Cruces clerici ferant talari veſte, & ſuperpelliceo induti, iique ejuſmodi ſint, ut eam apte, & decore ferre poſſint; omnes ordines graviter, & modeſte procedant; colloquiiſque excluſis, pſalmis, hymnis, & reliquis ſacris precibus operam dent.

Nemo ordinem in proceſſione deſerat, antequam ad eccleſiam, unde profecti ſunt, redierint.

Laici a clericis, feminæ a viris ſeparatim proſequantur.

Videant epiſcopi, ut in ſupplicationibus, & proceſſionibus quibuſcumque, præſertim cum ſanctiſſima euchariſtia circumfertur, & cum frequentior populus ad eccleſias indulgentiæ, feſti diei, ſacræ concionis gratia, vel alia de cauſa convenire ſolet, ea modeſtia, & reverentia adhibeatur, quæ piis, & religioſis hujuſmodi actionibus maxime debetur.

Ne inter viam inaniter ſpectandi gratia ſubſiſtatur.

Ne petulanti facto, dictove cuiquam moleſtia inferatur.

Ne, quæ minus deceant, ſpectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus ædium, aut in via repræſententur.

Qui ſecus fecerint, ſevere coerceantur.

Epiſcopi præficiant certos viros, quibus curæ ſit, ut hæc omnia quæ de ſupplicationibus præſcripta ſunt, ſerventur: & ut res ea qua decet pietate agatur.

Edendi, ac bibendi conſuetudinem, ſecumve eſculenta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in ſacris ſupplicationibus habendis, vineſque luſtrandis, & ſuburbanis eccleſiis viſitandis, parochi tollere ſtudeant, fideles ſæpius admonentes, præſertim die dominico, qui proxime ſacras rogationes antecedit, quam dedeceat ubi piis orationibus mens & lingua exercenda eſt, ibi jejunium, quod ad alliciendam Dei gratiam magnam vim habet, & tantiſper ſervare non poſſe.

LIX.

De funere epiſcopi.

Pium ſanctorum patrum inſtitutum ad concelebrandas epiſcoporum exequias, jamdiu intermiſſum, revocantes, ſtatuimus:

Ut epiſcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præſentes vicinum epiſcopum vel eo impedito, alium invitent, qui ſtatim veniat: ac ſi vivum epiſcopum, invenerit, accuratiſſime conſoletur, & ea officia præſtet, quæ ad animæ ſalutem tali tempore requiruntur.

Mortuum vero una cum ſæculari & regulari clero ſolemni more ad ſepulcrum proſequatur.

Nihil autem epiſcopus, pii hujus officii gratia, impenſæ, vel quovis alio nomine, a quoquam exigat, vel ſponte oblatum accipiat.

Ejus tamen expectationis cauſa corpus antiſtitis ne amplius quadraginta horis inſepultum jaceat.

Interea vero curet capitulum, ut cuſtodiatur corpus, & circum ipſum frequentes ex clero ſint, qui pro ejus anima preces Deo faciant.

Eidem capitulo hoc munus injungimus, ut primo quoque tempore provinciales epiſcopos omnes de epiſcopi morte faciat certiores, qui in eccleſiis cathedralibus miſſam ſolemni ceremonia pro ejus anima celebrandam curabunt: & publicis ſupplicationibus, ac precibus indictis, Deum pie ſancteque deprecabuntur, ut orbato gregi paſtorem dare velit juxta cor ſuum.

In exequiis ejus plures viginti quatuor cereis non accendantur, idque impenſa vacantis eccleſiæ, niſi extent defuncti bona; vel alius ſit, qui de jure, aut conſuetudine ſumptum facere debeat.

Epiſcopi negligentia in comprovincialis epiſcopi funere a ſynodo provinciali, canonicorum, & cleri, a ſucceſſore epiſcopo graviter puniatur.

Sacra anniverſaria pro mortuo epiſcopo quotannis fiant in cathedrali eccleſia; quamdiu proximus ejus ſucceſſor in epiſcopatu vixerit, viventis epiſcopi, & capituli ſumptibus.

LX.

De funeribus, & exequiis:

Ut vetus eccleſiæ inſtitutum mortuorum funus piis precibus, & officiis ſolemni more proſequendi multis locis avaritia, ambitione, vel negligentia depravatum, ad priſtinam pietatis rationem revocemus, clericis quibuſcumque cujuſvis dignitatis ſint, etiam canonicis cathedralium & collegiatarum eccleſiarum, ceteriſque omnibus hæc ſervanda proponimus:

Ante ſolis ortum, & poſt occaſum, mortuum & efferri, & ad ſepulturam recipi prohibemus.

Inter majoris miſſæ celebrationem, mortuorum corpora ſepulturæ cauſa in eccleſiam ne inferantur.

Singularum cathedralium, collegiatarum & parochialium eccleſiarum clericis, qui in funus venerint, una tantum ſuæ eccleſiæ crux præferatur: neque aliæ in funere deferantur, niſi quas ſuus quamque clerus ſubſequatur. Quod ſi alii quoque clerici invitati fuerint, ejus rectoris, qui invitarit, crucem conſequantur.

Ad tollendas controverſias, quæ magna populi offenſione inter regulares qui beneficia curata obtinent, vel in eis curam animarum exercent, & parochos ſæculares in efferendis mortuis oriuntur, ſtatuimus, ut cum ex parochia, cui ſæcularis ſacerdos præſit, mortuus effertur, ut in parochiali eccleſia ſepeliatur, cui regularis ſit præfectus, vel contra, tunc utique parochi, ſuperpelliceo & ſtola induti, pares progrediantur. Reliqui vero regulares eum locum teneant, quem in generalibus proceſſionibus tenere conſueverunt, non obſtante quavis conſuetudine, vel pactione, quam inter ſe fecerint.

Cum mortuus efferendus erit, cujuſvis eccleſiæ clerus, qui vocabitur, in unam proximam mortui ædibus eccleſiam, congruo proceſſionis ordine conveniat; unde omnes ordine prodeuntes, bini canentes pſalmos, aliaſve ſacras preces, mortuum ab ejus ædibus ad ſepulturam comitentur.

Cum ad eccleſiam venerint, omnes corpus ſuo item ordine circumſtent, inſtituta officia celebrantes: nec prius diſcedant, quam corpus in ſepulcrum iſſatum fuerit.

Deinde ſingularum eccleſiarum clerici eodem ordine, quo venerant, crucem præferentes, ad

eccle-

ecclesiam suam redeant : nisi aliquando aliud A
episcopo justa de causa videatur.

Clerici ecclesiæ, in qua mortuus humatur, ejus vestes, heredibus invitis, ne sumant ; sed iis, ad quos pertinent, reddant.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem, & cadaver ad ecclesiam adferuntur, & alia, quæ circa feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum divina officia in funere celebrantur, heredum impensis accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ejus ecclesiæ sacristiæ, in qua mortui corpus humandum erit continuo addicta sint.

Rectoribus vero vendere illas nullo modo, sed ad missam, ceteraque divina officia cele- B
branda tantummodo uti liceat, nisi in alium ecclesiæ usum ordinarii licentia convertantur.

Excipimus tantum ea, quæ clericis cujusvis generis eleemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium nomine cathedralibus, & parochialibus ecclesiis ex sacris canonibus debentur : quibus nihil obsit, quo minus quartam funeralium, quæ solita esset persolvi, ex decreto Tridentini concilii consequi possint.

Si mortuorum heredes ita se impie gesserint, ut religiosum exequiarum institutum negligentes, cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint ; ab episcopo ea cogantur comparare, quæ necessaria videbuntur. C

Dent operam episcopi diligenti cohortatione, ut in singulis parochiis, communibus eorum sumptibus qui sunt in parochia, comparetur pallium, quod mortuo imponi solet ; idque omnibus in funere gratis commodetur. Quod si parochiani id recusarint, singuli parochi, & alii ecclesiarum curatarum rectores pallium ad hujusmodi usum emant : pro quo mortuorum heredes illis minimum aliquid episcopi arbitratu largiantur.

Si vero nobiles homines aureo, vel serico, vel omnino precioso pallio uti voluerint, pecunia sua faciendum curent, quod ad ejusmodi cadaverum usum nullo modo in posterum adhibeatur, sed illi ecclesiæ, in qua mortuus sepultus D
fuerit, illico post funus acquisitum sit, & in ejus ornamenta convertatur.

Statuat episcopus in civitate & diœcesi sua pro modo laboris, quantum mercedis causa dandum sit curatoribus exequiarum, ceterisque qui dant operam in funere, & iis qui campanas pulsant. Quibus etiam, quamdiu in exequiis campanas pulsare debeant, arbitrio suo præscribat.

Miserabiles personæ, quibus mortuis aut nihil supereſt, aut ita parum, ut sua impensa humari non possint, a parocho sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Exequiarum, sepulturæ, & anniversariorum causa nemini quidquam pacisci, aut exigere li- E
ceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habeat.

Pias tamen consuetudines in his servari jubemus, cujus rei episcopus curam suscipiat.

Pia etiam legata exigi volumus, neque ea, quæ eleemosynæ causa ultro data fuerint, accipi prohibemus.

Nemini quemquam in funere laudare liceat, nisi & eum, quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Liceat tamen in funere concionem habere, ANNO CHRISTI
quæ tota referatur ad humanam miseriam, fi- 1565.
delium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne, cum venerit dominus hora qua non putarint, inveniat eos dormientes.

Caveant autem parochi, & alii ecclesiarum rectores, ne quod pietate adducti suadere debent mortuorum heredibus, ut anniversaria officia illorum causa celebranda curent, id cupiditate impulsi molestius flagitent, qua in re si peccarint, episcopi arbitrio puniantur.

Quicumque laicus, vel sæcularis clericus in iis deliquerit, quæ his decretis præscripta sunt, ab ordinario loci gravi pœna afficiatur.

LXI.

De sepulturis.

Non est ferenda nostri temporis insolentia sepulcrorum, in quibus putrida cadavera, tamquam sacrorum corporum reliquiæ, excelso & ornato loco in ecclesiis collocantur, circumque arma, vexilla, trophæa, & alia victoriæ signa & monumenta suspenduntur : ut jam non divina templa, sed castra bellica esse videantur. Ambitiosam igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis arrogantiam detestantes, & ecclesiarum decori consulentes, ejusmodi sepulcra excelso loco posita, & ea quæ parietibus inclusa, vel adjuncta etiam in una parietum parte eminent, nisi marmorea, aut ærea sint ; sive illis corpora contegantur, sive inania & ibi tantum honoris causa sint constituta, & eorum omnis generis ornatum & apparatum ad tres menses amoveri, ac tolli omnino jubemus, ossaque ac cineres in sacro loco altius in terram defodi, ita conditos, ut sepulcrum e solo non emineat.

Monemus vero episcopos, ut morem, multis locis intermissum, mortuos in cœmeteriis sepeliendi, restituendum curent : inde submotis, si qui ea usurparint.

Et si cui locus sepulturæ deinceps dabitur in ecclesia, humi tantum detur : & sepulcrum, in quo condetur, opere fornicato cum reliquo ecclesiæ pavimento æquatum sit.

Hæc ut efficiantur, diligenter operam dabunt episcopi, adhibito etiam, si opus erit, magistratuum auxilio.

LXII.

Quæ pertinent ad bonorum & jurium ecclesiasticorum conservationem, rectam administrationem, & dispensationem.

Ecclesiarum res quamplurimæ, aut destitutæ defensoribus, aut etiam ab iis, quibus earum procuratio credita erat, proditæ, ita perierunt, ut monimentis vel interceptis vel perditi, nulla spes jam reliqua videatur illas in jus suum vindicandi. Id ne deinceps accidat, neve quisquam, quod in Christi patrimonio negligentior sit, quam in suo, merito reprehendi possit, statuimus ;

Ut episcopi & capitula tam cathedralium, quam collegiatarum ecclesiarum, hospitalium etiam, ac quorumcumque piorum locorum gubernatores, seu administratores & alii quicumque, qui beneficia ecclesiastica quæcumque cum cura, vel sine cura, quocumque nomine nuncupentur, etiam commendata, nunc obtinent, ab

hujus-

ANNO CHRISTI 1565.

huius decreti editione ; qui vero in futurum quomodocumque obtinuerint, ab adeptæ poſſeſſionis die, quiſque intra ſpatium ſex menſium, edictis etiam interim publice propoſitis, omnium & ſingulorum bonorum & immobilium, jurium, annuorum cenſuum, ſive reddituum, nominumve debitorum & aliorum quorumcumque ad eorum eccleſias, vel eorum adminiſtrationi commiſſas, monaſteria, vel beneficia, eorumve menſas quocumque jure pertinentium, rationem diligentiſſime conquirendam, & eorum omnium inventarium, in quo locorum etiam fines, conditioneſque omnes ſigillatim deſcribantur, per publicum notarium diligenter conficiendum curent. Epiſcopus quidem, adhibitis duobus, a capitulo cathedralis eccleſiæ delectis : Capitulum autem coram epiſcopo, aut aliis præfectis ab eo : alii vero coram fide dignis teſtibus.

Ex eo inventario exempla duo, notarii publici auctoritate ad certam eorum fidem munita, conficiantur : quorum alterum epiſcopi & capitula eccleſiarum cathedralium in archivo, quod utriſque commune ſit, aſſervent : alterum ad metropolitanum mittant. Præfecti vero & capitula eccleſiarum, quæ collegiatæ ſunt, alterum exemplum in communi eorum archivo retineant : alterum in archivo cathedralis eccleſiæ, intra cujus fines ſunt, aſſervandum tradant.

At vero in quibus eccleſiis vel cathedralibus, vel collegiatis archivum ejuſmodi non ſit, ab epiſcopo inſtituatur.

Ceteri autem ſinguli, qui beneficia quæcumque eccleſiaſtica quovis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, unum in eccleſia ſua diligenter cuſtodiant : alterum ad cathedralem eccleſiam perpetuo " conſiderandum mittant : unde, ſi uſus poſtulabit, exemplum ſumere eis liceat gratis.

" conſervandam.

Archiva ſingula duabus clavibus occludantur.

In eccleſiis cathedralibus, earum unam epiſcopus, alteram capitulum cuſtodiat : in collegiatis alteram præfectus, alteram capitulum ſervet.

Præterea in viſitationibus, ejuſmodi inventaria epiſcopi ſecum afferant, & cum iis, quæ ſervant ii qui viſitandi ſunt, ſigillatim conferant : perſpiciantque diligenter, ne quid eorum, quæ ibi deſcripta fuerint, deſit, quod eccleſiæ vel minimo detrimento eſſe poſſit. Et, ſi qua forte deerunt, eccleſiæ reſtitui, omniaque ejus damna ſarciri ſtudeant. Ipſa quoque inventaria, ſi eis videbitur, renovari jubeant. Et utique quæcumque acceſſio, vel immutatio facta ſit, ea quotannis in inventaria referatur.

Qui in his, vel negligentia, vel contumacia, vel fraude peccaverint ; ſi capitula, & alii beneficia eccleſiaſtica obtinentes, epiſcopi arbitrio : ſi epiſcopus, primæ provincialis cujuſque ſynodi, pœnas dabit.

Epiſcopi intra ſex menſes uniones perpetuas, etiam eccleſiis juriſpatronatus factas, & ipſa patronatus jura ex præſcripto Tridentini concilii recognoſcant, & traditam ejuſdem concilii decretis de illis rationem diligentiſſime ſervent.

Seſſ. 17. c. 6. 24. c. 13. 25. c. 9.

Si quæ laicis conceſſa eccleſiæ bona, aliquo modo caduca facta ſint, caveant epiſcopi & quicumque beneficia eccleſiaſtica obtinent, ne pœnam caducitatis remittant : niſi ſervatis iis, quæ in hoc genere jura præſcribunt : ſi ſecus fecerint epiſcopi in ſynodo provinciali pœnas dabunt ; ceteri ab epiſcopo plectantur.

Qui bona eccleſiæ feudi nomine obtinent, a ſucceſſoribus in ea inveſtituram intra tempus a jure præſtitutum renovandam curent, eiſdemque fidelitatis jusjurandum dabunt.

Pari etiam ratione heredes eorum & inveſtituram poſtulent, & jurent iis, qui eccleſiæ præfuerint.

Qui id facere omiſerint, conſtitutas legibus pœnas pendant.

Ne autem res eccleſiaſticæ cum aliis confundantur, mandamus, ut feudatarii omnes in ejuſmodi renovationibus omnia bona, eorumque fines ſigillatim & nominatim publico inſtrumento deſcribant.

Hanc vero curam præcipuam ordinariorum eſſe volumus, ut illos cogant hæc omnia exequi, propoſitis pœnis eorum arbitratu.

Nemini beneficiorum eccleſiaſticorum bona propinquis ſuis intra tertium gradum in emphyteuſim, aut ad cujuſvis temporis ſpatium, etiam per ſuppoſitas perſonas locare liceat, niſi evidens & magna eccleſiæ utilitas, judicio epiſcopi, præter alia juris requiſita, aliud poſtulare videatur. Si aliter factum fuerit, nulla ſit locatio, & qui locarit, ab ordinario puniatur.

Ex auctoritate ſacri concilii Tridentini negotium damus epiſcopis provinciæ noſtræ, ut ſinguli una cum canonico a capitulo & altero de clero ab ipſis deligendo recognoſcant, etiam ex officio, quaſcumque locationes bonorum eccleſiaſticorum, ad longum tempus a triginta annis factas ; & ſi eas in damnum eccleſiæ & contra canonicas ſanctiones contractas fuiſſe adjudicaverint, irritas & nullas declarent.

Sess

Nolumus cedentibus, aut decedentibus iis qui eccleſiaſtica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari ſucceſſores, aut ſaltem eorum recuperationem litibus & controverſiis difficilem reddi : qua re fit, ut interim eccleſia debitis muneribus & officiis deſtituatur.

Idcirco ſancimus, ne eccleſiarum rectores, aut quicumque beneficia eccleſiaſtica quomodolibet obtinentes, ſine ordinarii licentia, ſcripto permiſſa, pendentes beneficiorum fructus quovis prætextu vel cauſa alienent, niſi venditionis, vel locationis nomine : & tunc dilata in id tempus precii vel mercedis ſolutione, quo fructus erunt a ſolo ſeparati.

Quod ſi ſecus factum fuerit, contractus irritus ſit & nullus : & qui fecerit, arbitrio ordinarii pœna afficiatur : quam etiam ſuſtineat is, qui eo in ſuam rem uti voluerit.

Cum pro cujuſque eccleſiæ conſuetudine populus ad oblationes invitatur, id graviter & modeſte faciendum eſt. Nec eo vaſis, aut ſacculi genere pecuniam accipiant, in quo quid quiſque dederit, cerni poſſit : ut fideles pietate adducti, non pudore quodam modo coacti, eleemoſynam afferant.

Quæ cum ad ſubſidium ſacerdotum, vel aliorum pauperum, vel eccleſiarum reparationem & ornatum ſit inſtituta, eam populus liberaliter præbere debet.

Ne per inſcitiam aut oblationem id peccatum committatur, ut decimæ iis, quibus legitime debentur, vel omnino non ſolvantur, vel ex parte tantum : ideo mandamus & parochis, ut

inter

NO inter missam, & prædicatoribus in concione primo
STI quoque dominico die adventus & quadragesimæ
5. doceant populum, quid de solutione decimarum sacrum Tridentinum concilium statuerit; vehementerque hortentur ac moneant, ut debitas decimas integre persolvant, ne propositas ab eadem Tridentina synodo excommunicationis pœnas subire cogantur.

Quibus etiam diebus ejusdem Tridentini concilii decretum contra occupantes quovis modo fructus, bona & jura ecclesiarum & aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent.

Quo contingit interdum ut clerus urbanus congregatus, reliquo clero diœcesano non adhibito, aliqua decernat quæ ad clericos universæ B diœceseis pertineant, magno nonnunquam absentium damno; idcirco nos communi eorum utilitati consulentes, statuimus ut clerici, qui extra civitatem sunt, cum primum in diœcesanam synodum convenerint aliquos eligant, qui urbanæ congregationis deliberationibus, quæ ad universum clerum spectant, intersint.

Præcipimus etiam clero civitatis, ut antequam congregetur, semper eos, qui delecti fuerint admoneat, ut ad congregationes adesse possint. Si vero non admonuerit, quidquid ibi actum, decretumve sit, externo ejus diœceseis clero detrimento esse non possit.

Omnes vero ecclesiasticas personas & eorum bona, libertatem, commoda & jura omnia prin- C cipibus summopere commendamus, admonentes ecclesiasticam immunitatem, sive ad hominum vitam, sive ad bonorum possessionem, fructusque pertineat: Dei ordinatione, summorum pontificum decretis, & sacrorum conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione violandam esse.

Neque enim principes & magistratus res ecclesiasticas attentare; neque sacros & religiosos homines ad suum judicium, potestatemque revocare; neque Deo addictis bonis manum injicere aut ullum onus imponere debent, imo vero meminisse oportet, quas a Deo facultates consecuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, D hominumque sacrorum salutem & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assidue faciunt.

Cujus officii cum maxime intelligentes fore confidamus, in primis catholicum, eumdemque potentissimum Hispaniarum regem & reliquos deinceps provinciæ principes; dubitare non possumus, quin re ipsa efficiant, ut eorum magistratus & communitates nihil adversus immunitatem & libertatem ecclesiasticam ullo unquam tempore moliantur, quod ita ut fiat, episcopi pro sui officii munere curare & eniti debebunt.

2 c. 8. Sacræ Tridentinæ synodi decretum secuti monemus omnes, quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, ut hospitalitatem benigne exerceant, memores Christum dominum in hospitibus recipi; a quo recipientur ipsi in æterna tabernacula. E

Hoc autem hospitalitatis officium eo magis episcopis colendum est, quod illis eam virtutem apostolus in primis amplectendam proposuit.

In hospitalitate autem non is habeatur delectus personarum, ut divites potissimum invitentur, qui cum fenore reddant, quod acceperint; sed cum ecclesiasticarum personarum domum nemini, quantum per facultates licuerit clausam esse deceat, profecto illis maxime patere debet, A qui Dei voce, sanctorum patrum cohortationibus & exemplis, sacrorum conciliorum præcepto & auctoritate nobis commendati sunt.

ANNO CHRISTI 1565.

Et sacrorum canonum decretis statutum est, & sanctissimorum patrum testimoniis celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo consecravit, ea vel illorum necessitatibus honeste sublevandis, qui divinis dicati obsequiis, Christi ministri & dispensatores mysteriorum Dei effecti essent; vel ecclesiis reficiendis, earumque ornamentis ad divinum cultum necessariis comparandis, vel pauperibus sustentandis addicta esse; siquidem ubi primum ecclesiæ bona esse cœperunt, eam naturam, & conditionem consecuta sunt, ut in alium quam in sacrum & pium usum eorum fructus converti nefas esset. Quare cavendum est, ne cupiditate prolapsi, quæ radix est omnium malorum, dum vel propriis, vel propinquorum & familiarum divitiis & honoribus studemus, quæ Deo dicata sunt bona & ecclesiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offensione ad aliorum usum convertamus. Itaque nos sacrorum canonum, & sanctorum patrum auctoritate innixi, atque iis adducti quæ Sess. 25. c. 1. sacra Tridentina synodus de officio administrandi bona ecclesiastica significavit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, ut muneris sui memores, hæc quæ sequuntur diligentissime præstent. Episcopi, abbates, præpositi, parochi, ac ceteri omnes cujuscumque dignitatis & gradus, ecclesias, etiam eorum administrationi commissas, ac quæcumque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, quomodocumque, etiam commendata, in provincia nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, quibus oneribus eorum ecclesiæ, & beneficia ex bonorum ecclesiasticorum natura, vel ex illorum quæ obtinent, propria institutione, vel ex conditione apostolicis literis in provisione dictorum beneficiorum eis præscripta, vel alia quacumque ejus generis ratione subjaceant, illisque integre satisfaciant. Quod si facere omiserint, & eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum non impenderint; se ex sacris canonibus & sanctorum patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant; & eorum omnium necessaria restitutione teneri; neque ulla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.

Atque ideo, si metropolitanus tale quid commiserit, antiquior suffraganeus de eo ad synodum, & synodus ad sanctissimum dominum nostrum Romanum pontificem deferat; Si episcopus sit & ab archiepiscopo, vel, eo absente, ab antiquiore suffraganeo monitus plene non satisfecerit, ad synodum provincialem primo quoque tempore celebrandam, per eumdem deferatur; ubi & restituere cogatur, & pœnas subeat synodi arbitratu.

Si vero inferiori gradu quam episcopus fuerit quicumque is sit, si ab ordinario loci monitus non satisfecerit, præter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudavit per sex menses administratione bonorum ecclesiasticorum prohibeatur. Quod si iterum in eo peccarit, gravioribus etiam pœnis plectatur.

Quo in genere tanto etiam gravius animadvertendum erit in eos, qui beneficia ecclesiastica obtinent commendata, quanto magis ex industria peccasse videbuntur, si literis apostolicis præscriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

Noverint etiam ii, ad quos scientes hujuimodi

ANNO CHRISTI 1565.

modi fructus, vel aliquod ex illis commodum quovis nomine pervenerit, se eadem restitutionis lege teneri.

Ii vero, qui ecclesias & beneficia ecclesiastica quæcumque obtinent, quorum fructus ad eos, tamquam divinorum obsequiorum ministros, honeste sustentandos proprie sunt attributi, si uberiores sint quam ad tuendam vitam, conditionisque suæ rationem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, ut præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus divini cultus ornatus, ac splendor conservaretur; & pauperum inopia, & indigentia sublevaretur; quemadmodum etiam Deus plerosque divitiis cumulat, ut amicos sibi faciant, a quibus cum defecerint, in æterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestamur, atque monemus, ut meminerint ea bona non esse sibi credita ad luxum, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, ut fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet, traducendam. Ex eo vero, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant se, quos non paverint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ caritatis legem mortale peccatum commisisse: quo sibi iram in die iræ thesaurizaverunt.

Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu unumquemque oporteat ad vitam suam fructibus ecclesiasticis honeste ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab iis non discrepet, quæ in sacris canonibus, & præsertim in his nostris constitutionibus, de clericali frugalitate & modestia statuta sunt.

Quæ vero de fructibus ecclesiasticis dicta sunt, eadem etiam de supellectili omni, ceterisque rebus, quæ iisdem fructibus comparatæ sunt, dicta esse intelligantur; ne quæ de domestico ecclesiasticorum hominum cultu, & ornatu per nos in hac synodo decreta sunt, aut ad propriam avaritiam, aut ad propinquorum splendorem statuta esse videantur.

LXIV.

Quæ ad sacramentum matrimonii pertinent.

Diligentissimi sint episcopi in ea observatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio servandam statuit Tridentina synodus, ulla ex parte discedat.

Sess 24. c. 1. de ref. matrim.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, ut in contrahendo matrimonio intersit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant; ejusque exemplum episcopi in aliquo libro descriptum diligenter asservent. Parochi autem in eum librum referant, in quo conjugum & testium nomina ex præscripto Tridentini concilii scribere debent. Quidquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesiæ præcepto servantur, media ea missa, ad quam frequentior populus convenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinarit, cujus judicium deinde sit episcopi, ab eo plectetur.

Parochi, cum sponsis benedicendum erit, id celebrata missa, cui illi intersint, semper faciant.

Usum autem illum in ecclesia bibendi, & frangendi cyathi, & alia id generis, quæ indecore fiunt, cum aliqui matrimonio jungantur, amplius ne adhiberi patiantur.

Episcopi ea quæ de matrimonio in Tridentina synodo in reformatione matrimonii, & in his nostris constitutionibus decreta sunt, communi lingua divulganda curent; & omnibus suæ diœcesis parochis eorum exempla distribuant: ut illi singulis quibusvis tribus mensibus frequentissimo populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

LXV.

De meretricibus, & lenonibus.

Ut meretrices ab honestis mulieribus omnino internoscantur, curent episcopi, ut aliquem amictum palam indutæ sint, quo earum turpem conditionem & vitam omnes notam habeant.

Neve eisdem liceat, etiamsi advenæ sint, in meritoriis tabernis, vel publicis cauponis pernoctare, vel commorari, nisi itineris causa, idque unum diem tantum. Curent etiam in unaquaque civitate locum eis assignandum, ab hominum frequentia, & a majoribus ecclesiis remotum, ubi omnes habitent, ea lege, ut si extra ejus loci fines domum, ejusve partem conduxerint, vel in quacumque domo quavis de causa amplius unum diem habitaverint, & ipsæ, & domini, seu locatores severius puniantur. Quam rem quamprimum efficiendam principes & magistratus pro sua pietate suscipient.

Ab iis etiam petimus, ut hujusmodi impudicis mulieribus omni gemmarum, auri, argenti, & serici usu interdicant.

Omnesque, qui lenocinio quæstum faciunt, ex suis finibus exterminent.

LXVI.

De histrionibus, cingaris, tabernis meritoriis, & aleatoribus.

De his etiam principes, & magistratus commonendos esse duximus;

Ut histriones, & mimos, ceterosque circulatores, & ejus generis perditos homines e suis finibus ejiciant; & in caupones, & alios, quicumque eos receperint, acriter animadvertant.

Ut vagum & fallax cingarorum genus arceant, nisi certis sedibus collocati, vitam honestis artibus, & in reliquis omnibus, ut Christianos homines decet, agere velint.

Ut ganeas, & tabernas meritorias, omnis nequitiæ sentinas, e provincia tollendas curent.

Quod si quæ ferendæ videbuntur, jubeant neminem in eis hospitio recipi; sed tantum vinum, & edulia venalia proponi.

Et quoniam usu compertum est, ex aleæ ludo sæpe furta, rapinas, fraudes, blasphemias, aliaque id generis flagitia proficisci; prohibeant taxillis, aut alea ludi: & graviter in publicos aleatores, & in eos qui hujusmodi ludis intersunt, qui-

quive domum ad recipiendos ludentes expoſi- A tam habent, animadvertant.

Maxime vero efficiant, ut bonis artibus vel inſtituendis, vel renovandis, otia quantum fieri poterit e civitatibus tollantur.

LXVII.

De immoderatis ſumptibus coercendis.

Copioſis & locupletibus illud ſemper propoſitum eſſe debet ſancti Joannis apoſtoli: *Si quis habuerit ſubſtantiam mundi hujus, & viderit fratrem ſuum neceſſe habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?* unde facile intelligunt, quam fa- B cultates ſuas ad pauperum difficultates & neceſſitatem ſublevandam conferre debeant. Quamobrem magnopere cavendum eſt, ne ſubſidia pauperum in ſupervacaneos ſumptus & inanes delicias effundantur.

Proinde admonemus, & enixe hortamur principes, & magiſtratus, ut effuſam impenſam, & omnem intemperantiam certis legibus coercentes, modum ſtatuant non ſolum quotidianis epulis atque conviviis, verum etiam veſtibus, equis, rhedis, famulis, aliiſque non neceſſariis apparatibus; & denique omni & domeſtico & externo ornamento, & inſtrumento moderationem adhibeant, qua pecuniæ effuſione ſublata, innumerabilibus malis, quæ inde ortum C habent, occurretur.

Quod facilius etiam fiet, ſi principes ipſi, quorum mores, & vivendi rationem populi plerumque imitari ſolent, non modo leges propoſuerint, ſed etiam quemadmodum legibus parendum ſit, exemplo docuerint.

LXVIII.

De uſuris.

Uſuram ad perniciem populorum, latius manantem pro noſtri muneris cura reprimere cupientes, quædam hujus generis delicta ex ſacrorum canonum, & probatorum patrum D ſententiis delegimus; quæ quoniam frequentius in hac provincia committi animadvertimus, ea præcipue, ac nominatim prohibenda duximus, eo conſilio, ut, ſi quis in aliis etiam ejuſdem generis vetitis contractibus deliquerit, pœnas, a jure conſtitutas, ſibi ſubeundas eſſe intelligat.

Ex mutuo, vel depoſitis, etiam apud Judæum factis, nihil præter ſortem a quovis homine percipi ex convento, vel principaliter ſperari poſſit, tametſi pecuniæ ipſæ ſint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, niſi quatenus id jure nominatim permittatur.

Si quis oblatas re ipſa, loco & tempo- E re pecunias, etiam dotales, ſibi debitas, accipere recuſaverit; nihil præter ſortem, etiam ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, vel ex quacumque alia cauſa accipere poſſit.

Ne fiant cambia, cum literæ ad deſtinatum locum vere non mittuntur, & ibi non fit ſolutio, ſed uno, & eodem loco pecunia datur & recipitur, vel quando dantur & accipiuntur pecuniæ cum eo pacto, ut habeatur recurſus ad domum vel ad reſpondendum dantis aut accipientis, quod pactum vulgo vocatur: *la ricorſa*: atque ita impenſæ, aut alterius rei onus imponitur,

ANNO CHRISTI 1565.

Ne cui liceat cum altero ita contrahere, ut is totam pecuniæ ſummam ei, qui dederit, ſolvat; cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quæ difficile exigi poſſint, vel in rebus pluris quam valeant, æſtimatis.

Ne cui, præſentem pecuniam quærenti, quidquam carius vendatur, ut ſtatim ab venditore per ſe, vel per interpoſitam perſonam vilius ematur.

Ne quis rem aliquam, ob dilatam ſolutionem, carius vendat juſto precio.

Ne ob anticipatam ſolutionem res minoris ematur juſto precio, vel ſolvatur minus quam debeatur.

Ne res vendatur, dilata in tempus ſolutione, ita ut precium, quod interim rei accreverit, venditori ſolvatur, ſi ejuſdem periculo non ſit diminutio.

Ne res modico precio pignori detur, vel vendatur pacto redimendi intra certum tempus: ut, ſi ad dictum tempus res redempta ſit, res libera ſit emptoris, vel ejus, qui pignori accepit.

Ne frumentum, vinum, oleum, aliudve detur, ut eo quod datum eſt, aliquid amplius exigatur, ſive ejuſdem generis, ſive alterius quomodocumque, etiamſi operæ ſint.

Ne quis mutuo det frumentum, vel id genus aliud corruptum, ut tantumdem integri carioris reddatur; etiamſi reſtitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Ne in ſocietate, in quam alter pecuniam confert, alter operas, lucri diſtributio conſtituatur, niſi per quotas partes.

Nec ultra eas, certa pecuniarum ſumma, vel quid aliud, conferenti pecuniam perſolvatur.

Neque fiat pactio, ut ſors ſalva ſit, fructus vero communiter dividantur.

In ſocietate animalium, quæ inæſtimata alicui dantur ad cuſtodiam, ſive ut operas præſtet, omnes caſus, etiam fortuiti, ſemper ſint periculo ejus qui dederit; niſi id alterius ſocii dolo, vel magna negligentia acciditſe conſtiterit.

Nec fiat pactum, ut ſors ſit ſemper ſalva, etiam ex primis fetibus.

Neve quidpiam certum, præter ſortem, ex fructibus animalium quotannis ſolvatur.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo precio, ſi illa abſque dolo, aut negligentia ejus qui conduxit, deteriora fiant, id ſemper ſit damno ejus qui locarit.

Si autem animalia dentur æſtimata, ita ut ſors danti ſalva ſit, nihil omnino percipi poſſit.

Ne fiant contractus, qui libellarii, ſeu ficti libellarii dicuntur, ubi non antecedat emptio certæ rei immobilis precio juſto,

Vel ubi venditor redimere cogatur; vel ubi non poſſit redimere, niſi poſt certum tempus.

Vel ubi annuus cenſus, ad cujus ſolutionem res obligatur, ſuperat æſtimationem fructuum, quos ex ipſa re dominus ſolet aut poteſt percipere.

Et ſi loco pecuniæ vinum, frumentum, vel quid aliud in ſingulos annos promittatur; illud ad pecuniæ, & juſti precii rationem redigatur pro conſuetudine locorum.

Si qui autem in aliquo ex his caſibus, aut aliis, qui uſuram ſapiunt, & a jure, ut iniqui,

ANNO CHRISTI 1565.

prohibentur, contrarierint, ipsi contractus, etiam jurejurando muniti, nulli, irriti, & inanes sint. Contrahentes vero, tabelliones, qui instrumenta confecerint, proxenetæ usurarum, aut lucri participet, ministrique omnes horum scelerum, & pœnis jure statutis, & ecclesiasticis censuris puniantur.

Hortamur vero principes & magistratus, ut ipsi etiam huic pesti, quibus maxime poterunt, remediis occurrant.

CONSTITUTIONUM PARS TERTIA.

L

De piorum locorum administratione,

Sess. 7. c. 15. & Sess. 25. c. 8.

UT pia loca omnia fideliter diligenterque administrentur, quæ sacrum Tridentinum concilium episcoporum curæ ac studio maxime commendavit; hæc mandamus, quæ illi ab omnibus servanda curabunt;

Qui hospitalia, seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve usum præcipue instituta, in commendam, administrationem, aut quemcumque titulum, aut ecclesiis suis unita, obtinent; domos & ædificia horum locorum ruinosa vel disjecta sarciant & restituant,

Quæ ab aliis occupata, aut amissa, injustève alienata sunt, recuperent,

Impositum illis onus & officium omnino obeant,

Hospitalitatemque ex fructibus illi muneri attributis reipsa exerceant.

Ceteraque omnia præstent, quæ a Viennensi & Tridentino concilio præscribuntur,

Clement. Quia, de relig. domibus. Sess. 25. c. 8.

Quod officium si moniti ab ordinario non fecerint, vel per ecclesiasticas censuras, & alia juris remedia ad sui muneris functionem compellantur; vel ejusdem Tridentini concilii præscripto eos episcopi ab illa administratione curave in perpetuum amoveant.

Quibus nullo modo condonent, aut remittant eos fructus, quos, contra hospitalium institutionem perceptos, in foro conscientiæ restituere tenentur.

Qui pecuniam ecclesiis, confraternitatibus, aut quibuscumque piis locis debent, illorum procuratores, syndici, ministri esse, aut ullam denique in eis officii aut negotii partem administrare non possint.

Administratores ecclesiastici, vel laici piorum locorum, sive hospitalia, montes pietatis, confraternitates, misericordiæ, caritates, consortia, disciplinæ, sive alio quocumque nomine nuncupata sint, qui nunc sunt, intra tres menses; qui deinceps deligenter, antequam ad administrationem accedant, jurent se fideliter & accurate munus suum executuros.

Fructus qui pauperibus addicti fuerint, veris pauperibus tantum distribuant, quemadmodum cujusque inopia, & ejus voluntas, a quo bona illa profecta sunt, postularit.

Qua in re, ne ulla fraus fieri possit, ineatur aliqua ratio, episcopo probanda, qua ei constare possit, in quas personas fructus illi erogati fuerint.

Quos autem compererit episcopus, vel inique distribuendo, vel in suum commodum vertendo, vel inutilibus & supervacaneis sumptibus faciendis, male in administratione versari, eos pro modo culpæ puniat, & ad restitutionem legitime compellat, & ab officio etiam, si ei videbitur, amoveat. Quod si contra quam Sess. a Tridentino concilio decretum est, ne rationem administrationis reddant, tribunal episcopi declinare voluerint, ecclesiasticis pœnis ab eodem coerceantur.

Is qui bona piorum locorum administrant, ea, si immobilia sint, vel preciosa mobilia, vendere, permutare, in emphyteusin dare, aut quovis modo alienare, nisi iis servatis, quæ a sacris canonibus requiruntur, & ex consensu atque auctoritate episcopi, nullo modo liceat.

Qui contra fecerint, episcopi arbitrio puniantur; & quod actum est, irritum ac nullum sit.

Piorum locorum bona administratorum arbitrio ne locentur; sed publice locanda proponantur, facta omnibus conducendi potestate.

Quos piis locis aliquid debere constiterit, iis eorum locorum bona locari ne liceat.

Qui piorum locorum bona conducere voluerit, det idoneum fidejussorem, cum quo jure agi possit æque atque cum ipso principali conductore. Aliter facta locatio & conductio irrita ac nulla sit.

Ut autem hæc, ceteraque omnia, quæ Tridentina synodus de hospitalibus, & aliis piis locis statuit, facilius episcopi præstare possint; præcipimus parochis, ut diligenter singula, quæ in parochiis suis sint, hospitalia, & pia loca, eaque præsertim, in quibus re ipsa hospitalitas, ceterave administratorum munera non exerceantur; ad episcopum quamprimum deferant, cujus arbitrio parochi hujus officii prætermissi pœnas dabunt.

Rogamus autem principes, & magistratus omnes, ne episcopos suo officio fungentes, & contra contumaces jure agentes impediant; sed ea, qua decet pietate, eos omni ope & auxilio juvent;

In petendis eleemosynis, hospitalium & aliorum locorum piorum nomine, hæc præcipue servari jubemus;

Ut in illis hospitalibus & piis locis re ipsa quæ debetur hospitalitas, & pia opera exerceantur; ut ea loca sint in illa diœcesi, in qua eleemosyna petenda sit; neque ea ad utilitatem ejusmodi locorum alienæ diœcesis convertatur.

Ut, qui petet, sit ejusdem diœcesis,

Sit bonæ existimationis.

Non fuerit ex numero quæstorum, quos damnavit sancta Tridentina synodus. Sess. de r

Illud officium gratis, vel constituta certa mercede, præstet; nec ullo modo particeps sit eleemosynarum.

Ab episcopo ejusdem diœcesis scriptam licentiam quotannis renovandam impetrarit.

Qui contra quam hoc decreto sancitum est, petierit, ab episcopo graviter puniatur.

Cui etiam curæ erit, ut quæ eleemosynæ collectæ fuerint, vere in pium tantummodo eorum locorum usum, quorum nomine petitæ fuerint, conferantur.

In hospitalibus, piisque diversoriis, ubi hospitalitas exercetur, mares cum feminis, etiam specie matrimonii, nisi id certissime constet, versari ne liceat; neve ea loca, quæ bonorum subsidio sunt addicta, circulatoribus, aleatoribus, nebulonibus, & istiusmodi nequissimis hominibus pateant.

Mendici morbum simulantes moneantur, ut

se

se in aliqua arte potius exercentes, inde sibi honestum vitæ subsidium comparent, quam ignaviæ ac desidiæ dediti, ostiatim in triviis, & in templis miserrime mendicent.

Si id recusaverint, curent episcopi, ut ejiciantur, neque illis domorum hospitalium præterea aditus pateat.

Summopere vero hortamur principes & magistratus, reliquosque omnes Christi fideles, ut mendicos vere ægrotos unum in locum conducendos, ibique eleemosynis sustentandos, studiosissime curent.

Pœnam excommunicationis eo ipso subeundam proponimus notariis scribisque omnibus, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de legatis ad pias causas, de rebus, quæ pro male partis, vel furto ablatis, relictæ sunt, quas ipsi rogati conscripserint, aut ab aliis scriptas apud se habeant; nisi ad tres menses episcopo id significaverint. Is vero qui posthac ejus generis negotia scripserint, nisi intra mensem, cujus initium fiat a morte testatoris, eidem episcopo rem notam fecerint, eamque particulam de legatis, vel relictis rebus descriptam & auctoritate publica munitam, debita mercede accepta, illi tradiderint. Quæ omnia sic agantur, nisi justum interceserit impedimentum, quo sublato, ea, quæ supra scripta sunt, notarii exequantur.

Decretum autem hoc nostrum bis quotannis ab omnibus parochis populo sibi commisso recitari volumus.

Curent episcopi ut retento piæ eleemosynæ instituto, tollantur publicæ illæ comessationes, ceteraque hujus generis, quæ a sodalitatibus, quas confratrias vel confraternitates vocant, præsertim intra ambitum ecclesiarum die pentecostes & die cœnæ domini, ac certis aliis solemnibus festis diebus, pietatis specie fieri solent, non sine bonorum offensione, proposita pœna suo arbitratu.

Episcopi omnem curam & operam suam conferant ad erigenda & instituenda ex auctoritate summi pontificis loca pia, quæ Montes pietatis appellantur, in singulis civitatibus & insignioribus opidis; unde mutuas pecunias pauperes possint accipere.

Eaque & quæ jam constituta sunt, studiose & fideliter administranda curent.

Principes autem, & magistratus obsecramus, ut ea in re episcoporum studium & diligentiam omni ope adjuvent; nec in eis quidquam præter sortem, nisi pro ministris & aliis necessariis sumptibus, idque ex summi pontificis auctoritate, accipiatur.

II.

De monialibus.

Ut in monasteriis regularium mulierum, quæ in religionem Deo se dicarunt, & integra conservetur vetus disciplina, & si fortasse usquam depravata est, restituatur; ad eamque sese ipsæ conformantes, in rerum divinarum contemplatione liberius conquiescant: nos has pie rectequevivendi formulas, partim concilii Tridentini decretis traditas, partim pro ratione horum temporum ad provinciæ nostræ utilitatem constitutas, ab omnibus in hac provincia monialibus, etiam quæ regularium curæ commissæ, vel alia quavis ratione episcoporum jurisdictioni subjectæ non sunt, ex facultate a summo pontifice Pio IV. nobis data, servari omnino jubemus.

III.

ANNO CHRISTI 1565.

De monialium numero.

Ex Tridentini concilii justo, unicuique monasterio cum superior monialium numerum constituat, qui pro modo & facultate loci & consuetis eleemosynis sustentari commode possit, idque intra annum facere studeat, neque eum numerum, nisi facta monasterio annua, quæ satis sit, fructuum accessione, augeri ullo modo liceat. Sess. 25. c. 3. de reg.

Monasteria, in quibus duodecim non sunt, quæ professæ velo utantur, quæque eum numerum propriis fructibus aut consuetis eleemosynis alere non possunt, transferre, & cum aliis monasteriis ejusdem aut alterius ordinis unire studeat episcopus diligenter; vocatis ad id superioribus regularibus, si modo res agatur ejus monasterii, cujus cura ad illos pertineat.

Si vero ejusmodi unio minime expedire videatur, eum numerum monialium tempore interire & ad nihilum redigi sinat, adempta omnino illis monialibus facultate recipiendi novitias.

Earum autem monialium monasteria & monasteriorum fructus jam nunc aliis monasteriis, aut locis, quibus ex legibus ejus ordinis deberi videbuntur, attribuantur.

VI.

De præfectis & aliis ministris monialium.

Episcopi ad duos menses, posteaquam hæ constitutiones in lucem editæ erunt, abbatissas & quascumque præfectas, quæ suum præfecturæ officium perpetuum esse profitentur, edicto etiam, si ita judicarint, moneant, proposita privationis pœna, quam ipso facto subeant, ut illa jura, sibi a sede apostolica concessa, ad alterum mensem ipsis, aut eorum vicariis, ac simul illarum superioribus, si regularium curæ commissæ sunt, exhibeant; ut an recte se habeant, cognosci, & de iis, si opus erit, ad summum pontificem referri possit. Quod si eo præscripto tempore non exhibuerint, eo dignitatis gradu illas privatas episcopus declaret; detque operam earum superior, ut aliæ in earum locum rite sufficiantur.

Nulla monialis ambiat, aut ullo quovis modo, sive directe, sive indirecte per se, aut per aliam, honores, officiave aut cujusvis generis sui monasterii quærat, hac constituta pœna, ut & ipsa, & quæ sibi in ea re faverint, in capitulo per tres sextas ferias ad pedes singularum monialium terram deosculantes, suam accusent ambitionem, ipsaque præterea, si id officium consecuta erit, eo ceterisque muneribus privetur, superioris arbitratu.

Singulæ propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibique Dei gloriam & communem monasterii utilitatem tantummodo proponentes, ad honores & officia eas eligant, quas omni remoto humanitatis affectu, Spiritus sancti impulsu, ad id munus magis idoneas esse judicaverint.

Præfecta, quocumque nomine appelletur, ex Tridentini concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur, quæve in vitæ honestate vixerit octo annis postquam professa est. Quod si in eodem monasterio non ejusmodi reperiatur Sess. 25. c. 7.

ANNO CHRISTI 1565.

ex alio ejusdem ordinis deligi possit. Sin autem superiori, qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, episcopo, vel alio superiore consentiente, eligatur ex iis, quæ in eodem monasterio triginta annis majores natu sint, quæve annis saltem quinque post professionem recte vixerit. In reliquis constitutiones singulorum ordinum monasteriorum serventur.

Hujusmodi præfecta & ejus vicaria, discretæ etiam, quæ alio nomine matres consilii vocantur, ubi eæ a capitulo eligi consueverunt, tacitis suffragiis coram superiore, aut ejus ministro eligantur; qui extra monasterium ad cancellos, sive clathros stet ex decreto Tridentini concilii, Ibidem.

Nequaquam autem ad hæc officia deligi possint, nisi præfecta duas ex tribus partibus calculorum tulerit, vel suffragiis, vel accessu. Vicaria vero & discretæ pluribus dimidia parte suffragiis creentur.

In quibus monasteriis plures germanæ sorores sunt, si earum una monasterio præficitur, reliquæ sorores neque vicariæ, neque discretæ, neque janitrices fieri, neque scribæ, aut cellerariæ officio fungi possint.

Minora vero officia, veluti januæ, rotæ, sermonibus præpositarum, earumve quæ novitias docent, sacristiæ præfectarum, & quæ iis præsunt, quæ manuum industria sese exercent; illarum præterea, quæ scribæ, aut ratiocinatoris munere funguntur, & quæ ægrotis ministrant, ab eo, qui electioni præest, una cum confessore, præfecta, vicaria & discretis pro earum mentis conscientia, quibus opportunum videbitur, tribuantur. Quo decreto nihil derogatum sit iis monasteriis, in quibus ad hujusmodi officia capituli suffragii moniales deligi solent.

Earum officia, quæ electæ fuerint, sint duorum annorum, aut in quibus ea esset consuetudo, ad summum trium. Illis cum perfunctæ fuerint, tantumdem saltem temporis vacent ab officiis; nec in eisdem confirmari possint a monialibus; nisi gravis causa extiterit, judicio superioris probata; qui etiam eas ante tempus officio præfinitum inde movere possit, si id male administrant.

Quæ delectæ fuerint, quemadmodum earum obedientia postulat, officia suscipiant, & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur; quæ aliter fecerint sine justa causa, quæ superiori probata sit, jure suffragii priventur, ut neque ipsæ alias eligere, neque ab aliis eligi possint, arbitrio superioris.

Præfecta monasterii, tamquam communis omnium monialium mater, ipsarum & corporis & animæ saluti diligentissime consulat, easque studiose admoneat, ut puro corde sint, vitæque integritatem servent, & ad perfectionem virtutum omnium contendant; siquidem quæ religionem susceperunt, nisi ad summum illum gradum pro viribus pervenire conentur, minus sane efficiunt, quam debent, pro vitæ & ordinis instituto, quod profitentur. Meminerit autem sibi reddendam esse rationem justissimo judici erratorum, quæcumque moniales ejus negligentia aut culpa admiserint.

In primis vero curet, ut pax & concordia sororum conservetur, sublatis quantum ab ea fieri poterit, omnibus dissidii ac discordiæ causis, ut quemadmodum debent, unum corpus & unus spiritus in earum sponso Jesu Christo, perfecto caritatis vinculo colligetur.

A

B

C

D

E

Studeat etiam, ut singulæ suo munere recte fungantur; neque ulla alterius officium occupet, nisi auxilii causa; idque ipsius jussu, & ut omnia ordine perficiantur, in primisque ut silentium horis ac locis præscriptis servetur. Si vero alicujus importunitas, aut re, aut verbo, sororum pace perturbata, caritatem violarit; acerrime ab ipsa præfecta, &, si opus erit, a superiore etiam monialium puniatur, & ejus animi elatio edometur.

Huic autem præfectæ, ejusve vicariæ, quæ, illa absente, ejus vim & locum obtinet, moniales omnes omnino obedientiam, & observantiam præstent, quemadmodum earum votum postulat.

Quæ vero ejus jussa neglexerit, neque pœnitentiam sibi impositam adhibere voluerit, aut superbe, & injuriose responderit, non habita ejus dignitatis ratione, aut contumaciter defendendo, vel excusando, eam impedierit, quominus illas reprehendat, aut castiget, quæ aliquid commiserint; ut suæ contumaciæ & insolentiæ graves pœnas pendat, apud superiorem accusetur ab iis, quas discretas appellavimus; quæ nisi id fecerint, flagella, disciplinæ nomine, sibi semel adhibere, & humi cibum capere cogantur.

Singulis etiam hebdomadis præfecta monialium conventum, sive capitulum habeat, corrigendi causa moniales pro erratis, quæ ipsæ publice, vel in suorum officiorum munere admiserint, quorum veniam ipsæ sponte, atque humiliter coram omnibus petant, eisque pœnitentiam imponendi, aliaque adhibendi, quæ earum institutis tradita sunt, ad pias in humilitate & sui contemptione continendas, atque ad virtutes omnes studiose sectandas.

Caveant autem moniales, ne pœnitentiam, sibi a præfecta impositam, pertinaciter recusent, neve superioris temporis delicta sibi invicem iniquo animo objiciant. Quæ hoc commiserit, ei hæc sit pœna, ut statim ad singularum monialium pedes terram exosculetur; sibique flagella nomine disciplinæ adhibeat.

In negotiis paulo gravioribus præfectæ nihil decernant, nisi scientibus & consentientibus majori ex parte discretis, seu matribus consilii.

In iis vero, quæ majoris sunt deliberationis, præfectæ universum monialium capitulum convocent, idque ipsis ratum sit, quod majori monialium parti placuerit.

In omnibus autem tacitis suffragiis caveant moniales, ne suffragii pilas, vel calculos inter se tradant in manus. Iis, quæ id commiserint, ea pœna sit, ut privatæ capitulo neque eligere, neque eligi suffragio possint, arbitrio superioris.

Ad suffragia autem de quacumque re ferenda non admittantur, nisi quæ triennium post emissam professionem in monasterio fuerint commoratæ.

Discretæ probitate & prudentia ceteris monialibus antecellant.

Neque sint pauciores quatuor, ubi moniales plures non sint quadraginta; quod si plures sint, saltem sex creentur.

Moniales reliquarum sermonibus audiendis ejusmodi præponantur, quæ ætate matura, & spectata probitate sint. Hæ diligenter, fideliterque suo officio fungantur: & ita loquentibus reliquis adsistant, ut quidquid tum intus, tum foris dictum, factumve fuerit, ipsæ audiant,

ac

ac ſtudioſe animadvertant. Nec enim quidquam aut ita ſecreto proferri, ut eas lateat, aut, quod indignum ſit Dei ancillis, dici, aut fieri patientur: in quo ſi quidquam ſecus commiſſum fuerit earum culpa, vel negligentia, graviſſima pœna ſui ſuperioris arbitrio puniantur. A

Novitiarum curam ſola magiſtra electa, loco a ceteris monialibus ſeparato, habeat: alia præterea nulla.

Hæc novitias in timore & cultu Dei & in obſervatione religionis erudiat, coneturque & vitæ exemplo, quæ nullam habeat anſam reprehenſionis, aſſiduiſque admonitionibus ita eas inſtituere in ſpiritualis & ſanctæ vitæ ratione, ut progredientes, Deo adjutore, perfectæ ejus ancillæ poſſint evadere. B

Quæ autem ſibi id temere aſſumpſerit, ut aliquam ex novitiis erudiat, jus ei ſuffragii adimatur; ut neque eligere, neque eligi poſſit, quamdiu ſuperiori placuerit.

Januæ ſeptorum monaſterii die clauſæ ſint una ſaltem clave; quæ ab antiquiore janitrice cuſtodiatur, ut cum opus fuerit, aperiri poſſit. Nequaquam autem aperiantur, niſi duabus janitricibus præſentibus. At noctu duabus clavibus diverſis claudantur, quarum altera aſſervetur a præfecta, altera vero ab eadem janitrice antiquiore.

Cum autem januæ aliqua neceſſaria cauſa aperiuntur, moniales non audeant eo accedere, C ut externum quidquam adſpiciant, vel cum ullo omnino, aut mare, aut femina colloquantur. Quæ id auſa fuerit, includatur in cellam, ubi tamdiu ſit, quamdiu ſuperiori videbitur; qua pœna etiam plectatur ea quæ januæ præpoſita eſt, ſi aut id permiſerit, aut ejuſmodi petulantiam ſtatim ad ſuperiorem non detulerit.

Quo tempore mutantur officia, una aut duæ moniales maturæ ac prudentes præficiantur monialium laboribus.

Hæ ad rotam recipiant quæ elaboranda ſunt; iiſque diſtribuant, quæ ad id opus faciendum ſunt idoneæ: quibus perfectis, ea ex eadem rota reſtituant iis, quorum ſunt, accepta D mercede, ſemper ea præſente, quæ rotæ eſt propoſita.

Nulla præterea quidquam, quod elaborandum ſit, ne cognatorum quidem, aut affinium, accipiat. Quæ contra fecerit, ſingulis vicibus ſibi flagella diſciplinæ nomine adhibeat eo loco, quo moniales operibus elaborandis exercentur.

Si quæ vel morbo, vel juſta alia cauſa non impedita, pigritia, vel deſidia, aut pertinacia quadam ab hujuſmodi laboribus abſtinuerit; opſonio privetur totum id tempus, quo labori non incubuerit.

In loco item ubi moniales in laboribus exercentur, lectio quotidie adhibeatur; qua abſoluta, inter ſe conferant quæ audierint, certa- E timque ejectis vitiis ad virtutes conſequendas ſeipſas cohortentur.

Curet laborum magiſtra, ne ſermones, aut cantus profani, aut a monialium conditione & inſtituto abhorrentes inferantur.

Præfectæ, etiamſi earum officium ſit perpetuum, ſcribæ, ac reliquæ, quæ monaſterii bona quocumque modo adminiſtrant, fideliter & accurate eorum rationem præſcriptam habeant.

Singuliſque tribus menſibus ad capitulum ſummatim referant rationes accepti & expenſi; ut omnes, quomodo ſe res monaſterii habeant, intelligere poſſint. Verum quotannis rationem rerum omnium, quas adminiſtrarint, ſeparatim ſuperiori reddant, aut ejus vicario, ac ſi fuerint, monaſterii curatoribus deputatis. Quæ autem aut ſibi vindicarint, aut perperam perdiderint monaſterii bona, ſuperioris arbitratu acerrime puniantur. ANNO CHRISTI 1565.

Ut autem nulla fraudis occaſio relinquatur, in ſingulis monaſteriis ſingulæ capſæ conſtituantur ad hunc uſum, ut in illis communis pecunia collocetur: quæ duabus clavibus, iis inter ſe diverſis, clauſæ ſint; quarum altera a præfecta monaſterii, altera a majori diſcreta aſſervetur. Nec vero capſa aperiri, aut in ea poni pecunia, aut inde auferri poſſit, niſi & præfecta & major diſcreta & ſcriba monialis, quæ ejus rationem ineat, interfuerint.

Duabus item clavibus, iiſque diverſis, horrei, & ejus loci, ubi farina aſſervetur, oſtia concludantur: quæ ſingulæ a ſingulis matribus, ei officio præpoſitis, cuſtodiantur. Ea autem ſemper adſit, cum triticum, vel farina importatur, vel exportatur.

Præfecta & moniales bona monaſterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo poſſint, niſi ſciente, conſentiente, ac præſente rerum ſuperiore, aut ejus vicario: ſervatis item ceteris, quæ jure ſervari debent. Aliter contractus irritus ac nullus ſit.

Neque item ædificare, niſi conſentientibus ſuperiore ac civibus monaſterii curatoribus, qui operam dabunt ut id quam minimo ſumptu commode ac decenter fiat.

Quæ præpoſitæ ſunt curæ ægrotantium, pias & miſericordes ſe illis præbeant, quanta maxima poſſunt & patientia & diligentia: ac tales ſe illis præſtent, quales ceteras vellent, ſi ipſæ ægrotarent.

Ægrotis cibus, & medicamenta opportuna a præfecta, & ab electis ad id miniſtris ita adhibeantur, ut monaſterii facultates tulerint.

Præfecta autem caritatis cauſa eas quotidie viſitet, ut & ſolatio ſit, & melius ab eis cognoſcat, ac curet quæ ipſis ſint neceſſaria.

Si vero aliqua moritur, confeſſor cum comite, quem ſuperior approbarit, ingrediatur ſepta monaſterii tunc cum ejus corpus ad ſepulturam dandum fuerit: pieque ac celeriter, quod eo tempore perſolvendum ſit, officio fungatur.

V.

De puellis ad religionem mittendis.

Cum primum puellæ ad ſuſcipiendum ſacrum habitum offeruntur, monialium præfecta parentes, vel eos quorum curæ commiſſæ ſunt, admoneat excommunicationis, quæ propoſita eſt a ſacro Tridentino concilio iis, qui ſuas puellas, vel alienas invitas eum cogunt ſuſcipere, aut profiteri religionem. Idem ab earum ſuperiore fiat, cum ejus conſenſus requiretur. Seſſ. 25. c. 19. de reg.

In iis monaſteriis, in quibus moniales pauciores ſint quinquaginta, duæ tantum germanæ ſorores, aut tres, quæ ſint unius generis ac familiæ, recipi poſſint.

Ubi vero plures ſunt quinquaginta monialibus, ibi tres tantummodo ſorores, aut quatuor ejuſdem familiæ recipi liceat, ſi ita monialium capitulo videatur.

Præfecta & moniales de puella earum ſuffragiis ad ſuſcipiendam religionem admittenda:

ANNO CHRISTI 1565.

quidquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, priusquam libero loco ab episcopo, aut ab eo cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata ac probata, facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consecuta fuerit, consentiente etiam illius monasterii superiore.

Ab iis autem omnibus prius diligenter inquiratur de moribus, vita, ætate, quæ major sit duodecim annis. ac de libera & pia voluntate puellæ,

Quæ anno saltem antequam examinetur, & monialium capitulo admittenda proponatur, propositum religionis suscipiendæ in eo monasterio, & episcopo, & monialibus, earumque superiori patefecerit, ut interim hujusmodi inquisitio mature fieri possit.

Quo etiam tempore ipso, confessori illius monasterii, aut cui episcopus ejusmodi munus puellas has audiendi commiserit, semel singulis mensibus peccata sua confiteatur, sacrosanctamque sumat eucharistiam, ac persæpe moniales in locis collocutionum alloquatur, ut ab eis tum explorari accuratius, tum admoneri melius possit de omnibus, quæcumque illi agenda & ferenda erunt religionis causa intra septa monasteriorum ne ullo unquam tempore conqueri, & insciam excusare possit.

De puella admittenda ad suscipiendam religionem, ac mox etiam novitia ad professionem, ferantur tacita suffragia, ut singulæ moniales, nullo affectu impeditæ, libere suæ conscientiæ possint satisfacere.

Nec vero hujusmodi puella ad religionem, neve novitia ad professionem recipiatur, nisi duas ex tribus partibus suffragiorum tulerit.

Puellæ ad religionem admissio aliter facta, quam præscriptum sit, irrita sit & nulla,

Præfecta vero, cujus culpa vel negligentia id factum fuerit, ab officii administratione submota, velo etiam ad sex menses eo ipso privata esse intelligatur,

Præfecta autem statim de suffragiorum exitu superiorem admoneat, ut in librum, ad hujusmodi usum institutum, ejus nomen, quæ recepta sit, ab eo referatur.

Cum primum suffragiis capituli aliqua recepta est, statim omnes vestium delicias, & inanem ornatum deponat: & nigro vel fusco vestitu, aut albo, at non serico, induatur ea modestia & submissione, ut omnes intelligant, eam mundo renuntiasse, ut Deo religiose inserviat: quo vestitu semper utatur, donec in monasterium introeat, & interea a choreis, & spectaculis inanibus abstineat,

Quæ vero eo modo, quo diximus, recepta fuerit, monialium vestibus in monasterio indui non possit, nisi sex mensibus, postquam recepta fuerit, idque concessu episcopi, & monialium superioris; quibus liberum sit, vel producere, vel contrahere illud semestre tempus, quemadmodum eis expedire videbitur.

Tumultus autem evitandi causa deducatur mane ad monasterium ab intimis propinquiis mulieribus, nulla pompa, nulloque invitatu aliorum, & sola introducatur in ecclesiam interiorem monasterii. Missaque audita, & sumpta communione, ceteriisque solemnibus ceremoniis adhibitis, coram reliquis monialibus, a superiore, aut monasterii confessore vestiatur, qui illam adeo gravem, sacramque actionem aliquo pio sermone prosequatur. Quod etiam in professione servetur.

Superior, sive confessor hanc cautionem adhibeat, ne puellæ novitiæ nomen gentilium feminarum imponat, sed sanctarum, quæ ab ecclesia celebrantur.

Quæ puella postquam monialium vestem suscepit, amplius e monasterii septis exire non possit: nisi fortasse nondum professam pœniteret in monasterium introisse. Si vero semel exierit, nulla illi in posterum facultas redeundi concedatur.

Novitiæ causa ante professionem ex decreto Tridentini concilii nihil monasterio detur, præter id quod necessarium sit ad victum, & vestitum ejus temporis, quo fuerit in novitiatu, quo totum repræsentari volumus, antequam puella in monasterium ingrediatur.

Sess. 25 de reg.

VI.

De novitiis ad professionem recipiendis.

Quoniam Tridentini concilii decreto professio ante decimumsextum annum expletum, & ante annum probationis post susceptum habitum facta, nulla est, nullamque parit obligationem; curent episcopi, ne novitia ulla ante illam ætatem & tempus ad professionem admittatur,

Ibidem 15.

Præfecta autem monasterio triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore novitia professura sit; ut vel ipse, vel, si is abest, impedituve, alius, cui ille id negotii dederit, novitiæ voluntatem cognoscat, perspiciatque an ejusmodi conditionibus sit, quas monasterii illius & ordinis regula postulat: an item monasterium idoneum. Ei denique demonstret, quam gravis ea res sit, quamve multas res tria illa religionis vota requirant: ut ea, antequam ad professionem recipiatur, vinculi vim intelligat, quo se obstringi vult.

Si præfecta id facere neglexerit, ejusdem Tridentini concilii decreto ab ejus officio tamdiu amoveatur, quoad episcopo videbitur.

Ibidem 16.

Novitia ne examinetur intra septa monasterii, sed extra in publica ejus monasterii ecclesia, ut libere & fidenter suam voluntatem exponere possit,

Quod vero professione facta, eleemosinæ gratia ad professam sustentandam monasterio datur, id quo tempore puella religionis habitum suscipiet, apud virum, monialibus & earum superiori probatum, deponatur; ut nullo impedimento tum monialibus præsto esse possit.

Nulla autem renunciatio bonis a novitia fiat; nisi quemadmodum a concilio Tridentino jussum est, facultate ab episcopo, vel ejus vicario permissa, ad duos proximos menses ante professionem fiat,

Et quoniam, quæ moniales, professione facta, velum susceperunt, quotidie suæ religionis divinum officium dicere debent, nulla ad professionem admittatur, quæ congrue legere, & officium discere nesciat. Id autem experiri debebit is, cujus officium est eas examinandi: qui, se præsente, eam legere jubebit,

Professionis autem, & diei, & anni, quo facta est, in libro ad eum usum confecto, memoria conservetur, manu ejus monialis, quæ scribæ officio fungitur: adhibita subscriptione ejus, quæ professa sit, si modo scribere sciverit; & superioris, qui eam admiserit,

Quo die puella profitetur, vel monialem habitum induit, in foresteriis, ædibusque monia-

nialium, ab ejus propinquis, & amicis convivia ne fiant, neque bellaria dentur.

VII.

De divinis officiis, precationibus, & lectione monialium.

Cum ad sanctimoniales valde pertineat laudare assidue Deum creatorem, conservatorem, & redemptorem mundi, eidem gratias agere & supplicare, ut suam misericordiam omnibus hominibus ad salutem impertiat; idcirco moniales omnes die noctuque chorum frequentent: sacrisque officiis distincte, attenteque ab ipsis, & voce, & pio animi affectu celebrandis intersint: illis solum exceptis quarum præfecta justi impedimenti excusationem acceperit.

Adsint autem singulæ initio divinorum officiorum, congruenti sui ordinis vestitu indutæ, in suis ac propriis locis, & usque ad finem persistant: non prius inde discedentes, quam præfecta, aut vice ejus alia, discessus significationem fecerit; nisi necessitate aliud postulante id eadem permiserit.

Soni, cantus, qui honesti & spirituales non sint, colloquia etiam; risus, quidquid præterea indignum est domo Dei, & ejus divina majestate, cum qua colloquimur in oratione, omnino amoveantur.

Quæcumque autem contra hæc, quæ jussa sunt, aliquid fecerit, præfectæ arbitrio pro modo culpæ acriter puniatur.

Et quia mentis oratio tanto præstantior est ea, quæ solum ore exprimitur, quanto anima est excellentior corpore; piis incredibile solatium affert, & fructum; eosque quotidie novis cumulat muneribus, in Deum quodam modo convertens: ideo moniales, & velatæ, & conversæ, præter horas canonicas, aliasque orationes, quas ex officio habere debent, quotidie in chorum universæ convenientes, nisi necessario impediantur, saltem per horam, mentalem orationem adhibeant: semihora videlicet post matutinum, itemque post nonam, aut completorium, sublatis ad Deum mentibus, piis & salutaribus rebus contemplandis; præsertim vero vitam, doctrinamque domini nostri Jesu Christi, atque ejus sancta mysteria studiose meditabuntur, passionem videlicet, mortem, resurrectionem, ascensum in cælum, extremum adventum ad judicium, beatorum gloriam, & damnatorum supplicia; aliaque ejusmodi, quæ ad Dei gloriam, & propriam proximorumque salutem pertineant.

Quoniam vero a Tridentina sancta synodo prohibetur, ne in choro vel monasterii septis, sed in ecclesia publica sanctissimum Christi corpus conservetur; efficiant superiores, ut ejusmodi decreto ubique obtemperetur.

Diebus festis ut otium, a quo mala omnia oriuntur, evitetur, moniales tempus, quod sibi a divinis officiis, & consuetis orationibus superfuerit, in sacra aliqua lectione consumant, quæ ad Dei & sui ipsius cognitionem eas ducat, viamque monstret perfectionis, & æternæ vitæ, idque vel separatim, vel conjunctim faciant; cum hujusmodi lectio suavis & fructuosa sit animarum oblectatio; vitia coerceat; ad virtutes inflammet: contra autem, inanium librorum lectio mentes corrumpat.

Quod ne accidat, superior, aut confessor omnes monasterii libros perspiciat, & recognoscat; singulas moniales in virtute obedientiæ suos proferre cogens. ANNO CHRISTI 1565.

VIII.

De communi vitæ usu, ac de proprietate tollenda.

In omnibus monasteriis, quod ad cibum, potum, somnum, ceteraque res attinet, omnes communiter vivant; ut a sacro Tridentino concilio decretum est neque quidquam inter eas differat, aut alia alii præferatur, aut posthabeatur, quemadmodum votum paupertatis postulat: ut tuum & meum, atque omnis privata rerum possessio, & re & verbo omnino tollatur, omnis etiam supervacaneus & inanis rerum usus.

Neque ulla sit, quæ quidquam possideat, aut adhibeat, ut proprium, etiamsi ad necessitatem concessum sit.

Omnes itaque monasterii proventus, cujuscumque generis sint, eleemosynæ etiam, & quæstus ex laboribus, libelli præterea, legata & bona mobilia, & immobilia, quæ testamento relicta, & quæ donationis, vel alia quavis causa obtinuerint, a singulis monialibus ad communem monasterii utilitatem conferantur. Præfecta vero pro sua prudentia, & humanitate ex illis ipsis ejus necessitati potissimum consulat, ad quam pertinerent, nisi obstaret paupertatis votum.

Utque omnis proprietatis occasio tollatur de monasteriis, confessores, ac præfectæ, voti paupertatis accuratius servandi gratia, monialibus suadere studebunt, ut curent omnes vestes lineas, laneas, vel pelliceas, aut cujusvis generis in communi loco asservandas: duasque ex monialibus, quo tempore mutantur officia, iis excutiendis, purgandis & sarciendis præficiendas: quæ etiam sororibus in singulas hebdomadas pro tempore, & ut usus feret, eas distribuant, nullaque vestes apud se habeat, præter eas, quæ ad quotidianum usum sunt necessariæ.

Ægrotarum vero vestes, contagionis nomine suspectæ, separatim custodiantur, aut apud illas ipsas relinquantur.

Dona, quæ singulis mittuntur, ad præfectam afferantur: nec ulla possit illa accipere, aut ad usum adhibere, nisi sciente & consentiente præfecta. Quæ in id omnino incumbere debet, ut ex monasterio vitium proprietatis, tamquam multorum malorum causam evellat. Neque cuique permittat ut pecuniam apud se habeat.

Ter autem in singulos annos, præfecta una cum discretis, cellas & supellectilem singulorum monialium diligenter inquirat, & scrutetur ne ulla quidquam habeat proprii, aut plus, quam quantum ei ad suum usum concessum fuerit.

Quod si quæ proprii aliquid tenere deprehensa aut convicta fuerit; ea biennio activa & passiva voce privata sit ex Tridentini concilii decreto; atque etiam juxta suæ regulæ & ordinis constitutiones puniatur, multoque magis, quæ ex communi, aut ex eo, quod alicujus usui tributum sit, furtim sibi aliquid vindicaverit.

Si præterea speculum, catellus, unguenta aut suffimenta, & hujusmodi inanium rerum quidquam apud aliquam repertum fuerit, superior

ANNO CHRISTI 1565.

perior ſtatim id e monaſterio auferendum, & eam apud quam inventum fuerit, acriter punjendam curabit.

Monialis ſive velata, ſive converſa ſit, eleemoſynam dare, largiri, aut vendere eſculentas res, veſtes, aut bona cujuſvis generis ſint, etiamſi ad uſum ei attributa ſint, aut etiam legare omnino non poſſit. Quæ ſecus fecerit, velum ei per menſem adimatur; ac ter ſe verberibus ad diſciplinam affligere cogatur.

In quo tamen integrum ſit præfectæ concedere facultatem, cui concedi debere judicarit, aliquid devotionis, ac religionis cauſa, vel aliud exiguum elargiendi propinquis, ac bene merentibus.

Ad ſonitum minoris campanæ omnes conveniant ad benedictionem menſæ, quam præfecta, vel vicaria, vel, ipſis abſentibus, antiquior diſcreta faciat.

Deinde loco & ordine diſcumbentes non prius diſcedant, quam Deo gratiæ actæ fuerint. Quæ non obedierit, uno die opſonio privetur, ac poſtremo loco in menſa ſedere cogatur.

Mane & veſperi ad primam, & ad ſecundam menſam aliquis ſpiritualis liber, qui ad religionem incendat, quotidie legatur, omnibus diſcumbentibus, cum ſilentio & attentione audientibus: ut una cum corpore mens etiam recreetur.

Univerſæ moniales, ſi fieri poſſit, uno loco dormiant, a præfecta, aut a vicaria optime concluſo; cujus claves ab ipſa præfecta aſſerventur.

Singulæ autem in ſingulis lectis omnino dormiant, & in ſingulis etiam cellis, ſi tanta ibi ſit copia cellarum, ut omnes capere poſſint. Cellæ vero diu noctuque apertæ ſint, ut præfecta in ſingulas horas inſpicere eas poſſit. Dato autem ſigno eundi cubitum, locoque ubi dormitur clauſo, præfecta, aut ejus vicaria, aut aliqua ex diſcretis, omnes cellas viſitet, ut an omnes in ſuis dormiant locis animadvertat.

IX.

De clauſura, & quæ ad eam tuendam aliqua ratione pertinent.

Monialibus nulla quidem nimia diligentia videri debet ad ejus theſauri cuſtodiam, cujus cauſa propinquis, rei familiari, ac terrenis omnibus rebus, curiſque renuntiantes, in ſepta monaſterii ſe incluſerunt.

Ut igitur ſanctum earum propoſitum, ea ex parte, quæ diaboli inſidiis maxime patet, communiatur, curent epiſcopi, ut ad omnes feneſtellas, ubi colloquendum ſit, duo ferrei clathri, ſeu cancelli conſtituantur; qui ſaltem palmo diſtent alter ab altero.

Inter virgas ferreas, quibus ſinguli cancelli compacti ſunt, non plus omnino quam uncia interſit.

Sint autem virgæ ita ſolidæ, ut neque facile frangi, neque flecti poſſint.

Intimo vero cancello, quo moniales ad colloquendum accedunt, ferrea lamina appingatur, quæ moveri nequeat: ſitque exiguis foraminibus, ad audiendi tantum commoditatem perforata, cui lineus pannus nigri coloris, ligneis tabellis affixus, inſtar feneſtræ, quæ aperiri poſſit, cum erit colloquendum, apponatur.

In ea lamina fieri poſſit quadrata feneſtellula novem tantummodo unciarum, cujus clavis a præfecta cuſtodiatur: neque eam feneſtellulam aperire liceat, niſi quo tempore colloquendum ſit cum epiſcopo, vel ordinis ſuperioribus, aut cum parentibus, & fratribus monialium, & aliis arcta propinquitate & genere conjunctis: aut cum inſtrumentum aliquod confici, vel ſacrum ſermonem audiri oporteat.

Quod vero ad hujus feneſtellulæ conceſſionem attinet, excepta ſint monaſteria, quorum moniales vel lege, vel conſuetudine ab externis hominibus conſpici numquam ſolent.

Oſtia locorum, quæ collocutioni ſolum & intus & foris ſunt attributa, ſemper clauſa ſint: quorum claves ſint apud antiquiſſimam earum monialium, quæ audiendis ſermonibus ſint præpoſitæ, nec niſi cum opus ſit longiori collocutione, aperiantur. Ceterum janitrix ex clathrata januæ feneſtellula, janua tamen clauſa; rotariæ ex rota reſpondebunt pulſantibus.

Loca autem intus & foris ad collocutionem attributa, cum ibi ſint qui loquantur, ſemper pateant, ut quinam ſint, videri poſſint.

Oſtia, per quæ a ſeptis monaſterii in exteriorem eccleſiam patet aditus, ad menſem muro obſtruantur. Si quid in hoc præfectæ culpa, vel negligentia commiſſum fuerit, ea & officio & velo ſuperioris arbitrio privetur.

Omnes feneſtræ & cancelli, & quicumque locus per quem moniales externam eccleſiam introſpicere poſſint, inædificentur, præter feneſtram, in qua collocata eſt rota; & feneſtellulam ad ſolum ſacroſanctæ euchariſtiæ ſumendæ uſum conſtitutam; ac illam feneſtram per quam corpus & ſanguinem domini noſtri Jeſu Chriſti a ſacerdote celebrante elatum aſpicere poſſint.

Ea feneſtra perpetuo lineo panno contecta ſit, qui tantummodo, cum ſuſtollitur ſacroſancta euchariſtia, amoveatur. Feneſtræ autem ratio ſit ejuſmodi, ut ſacerdos ex altari moniales intueri nequeat.

Curent epiſcopi & alii ſuperiores, ne e vicinorum ædibus, quicumque illi ſint, monaſteria inſpiciantur; maxime vero ſi fratrum cujuſvis ordinis aut presbyterorum ædes illis immineant: quo caſu parietes altius tolli & novos ædificari jubeant eorum ſumptibus quorum epiſcopi, & ii qui monaſteriorum curatores ſint, intereſſe judicaverint, quacumque appellatione remota.

Quamobrem etiam ſæcularium principum auxilium implorent, ut monialibus ab externorum hominum aſpectu, & auditu liberis ſecure per monaſterium ambulare liceat.

Regulares viri in poſterum ne in ea loca migrent, neve areas, monaſteriis monialium proximas, ædificandi cauſa emant, unde monialium aſpectus fieri poſſit. Moniales in monaſteriorum ædificatione vicinia regularium virorum ædibus, aut iis locis, unde ipſæ ab illis inſpici poſſint, in poſterum prohibemus.

Ædes proximæ monaſteriis ſanctimonialium famoſis mulieribus ne locentur.

Neve ibidem ſpectacula, cantus, ſaltus, ludi, & hujuſmodi profanæ res & inanes exerceantur, quæ eas a ſacro officio avocare, aut ipſis offenſionis cauſam præbere poſſint.

Quem-

ANNO CHRISTI 1565.

Quemadmodum a ſacro Tridentino concilio ſancitum eſt, moniali profeſſæ nulla ratione e monaſterii ſeptis egredi liceat, niſi ex cauſa legitima quæ ab epiſcopo probata ſit.

Hujuſmodi vero licentia egrediendi nullo pacto permittatur, niſi id graviſſima res & ſumma neceſſitas poſtularit: neque iis monialibus, quibus niſi ex ſummi pontificis conceſſu egredi fas eſt. Apoſtatæ, fugitivæ, & delicti cauſa ejectæ e monaſteriis, quæ cum ſacro veſtitu, aut ſine eo vagantur non ſine ſcandalo religionis, ab epiſcopis ceteriſque earum ſuperioribus petito etiam ſæcularium principum auxilio, ad ſua monaſteria redire cogantur, ut ibi dignas pœnas pendant ſuorum ſcelerum. Quod ſi ſuperioribus in monaſteria reſtitui debere minime videantur, in earum mulierum numerum, quas convertitas vocant, cum bonis quæ attulerunt ad monaſterium adſcribantur. Ea autem bona, illis mortuis, priori monaſterio reſtituantur.

Si qua monialis in monaſterii ſepta marem aut feminam cujuſvis ætatis conditioniſve, etiam matrem, aut ſorores ſint, introduxerit, tribus menſibus in carcerem concludatur; eique ſingulis ſextis feriis jejunanti nihil præter panem & aquam ad cibum & potum adhibeatur, atque ad annum velum adimatur. Eamdem pœnam ſubeant quæ rotæ & januæ præpoſitæ fuerint; præfectæ etiam & quævis aliæ, quarum conſenſu id commiſſum ſit.

Quicumque vero clericus, ſive ſæcularis, ſive regularis, cujuſcumque ordinis, aut laicus cujuſcumque ſtatus, dignitatis, gradus, conditionis, ipſarum monialium ſepta interdiu, vel noctu introire auſus fuerit, præter excommunicationis pœnam, quam ex concilii Tridentini decreto ipſo jure ſubit; aliis etiam graviſſimis pœnis, habita perſonæ criminiſque ratione, puniatur. Et ſi eccleſiaſticus ſit, aut beneficia obtineat, ſuorum etiam ordinum munere ex ordinarii voluntate prohibeatur; ſuiſque omnibus beneficiis privetur. Quo decreto excipimus eos, quibus ob neceſſariam monaſterio eorum operam & induſtriam ſuperior ſepta ingrediendi facultatem, quotannis renovandam, ſcripto permiſerit. Is autem meminerit ſibi a Tridentino concilio jus ademptum eſſe ejuſmodi facultates concedendi, niſi in caſibus neceſſariis; ideoque caveat, ne quæ intus officia moniales obire poſſunt, ad ea præſtanda externi in ſepta monaſterii introducantur. Atque ut in hac neceſſitate dignoſcenda una eademque ratio ubique ſervetur, & ille facile concedendi uſus coerceatur; epiſcopus adhibitis in conſilium omnibus monaſteriorum ſuperioribus, etiam regularibus, ſtatuat ac præſcribat, quæ opera in monaſteriis neceſſarium externorum ingreſſum requirant. Quam vero rationem in hac re præſcripſerit, ea ab omnibus, etiam regularibus, inviolate ſervetur.

Intra ſepta monaſterii mares & feminæ cujuſvis generis, etiamſi ipſis monialibus inſerviant, vel ſint ætate confecti, nulla de cauſa pernoctare poſſint, propoſita pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam & is qui pernoctarit, & præfecta quæ id permiſerit, ſubeat; quibus addantur aliæ pœnæ ſuperioris arbitratu. Neve intus in eiſdem ſeptis boves, equos, & jumenta cujuſvis generis alant.

Si contra fiet, præfecta tres menſes ab officii ſui munere amoveatur.

Moniales cum nemine externo omnino colloquantur; niſi is licentiam ſcriptam & obſignatam a ſuperiore monaſterii, aut ab eo, quem is ſuo nomine ſubſtituerit, atque in cancellaria epiſcopali gratis deſcriptam attulerit. Quæ contra id fecerit, privetur trium menſium facultate loquendi cum externis omnibus cujuſvis ſexus, etiam propinquis; cogaturque ſingulis ſextis feriis ejus temporis, diſciplinæ nomine, flagella ſibi publice adhibere, & orare eo pſalmo, *Miſere mei Deus*.

Licentiæ autem, ſcripto permiſſæ, accipiantur ab iis, quæ rotæ ſint præpoſitæ, priuſque ad præfectam deferantur, quam illæ accerſantur, quæ ſcripto nominatæ ſint. Præfecta ubi ſcriptum legerit, manumque & ſignum ejus agnoverit, cujus officium ſit facultatem colloquendi concedere, benedictione adhibita, permittat iis, quæ ſcripto nominentur, ut cum illis tantummodo loquantur, qui nominatim deſcripti ſint: idque ad communem collocutionis feneſtellam; non ad januam, neque in eccleſia, aut alibi, præſentibus ſemper monialibus arbitris ei muneri præfectis. Quæ vero ad colloquendum acceſſerint, brevi finem loquendi faciant: caveantque ne tempus, quo nihil eſt precioſius, inani aut inutili ſermone conſumant.

Non eſt ferendum, ut moniales, præſertim ſacris diebus, aberrantes ab oratione, ceteriſque piis exercitationibus, ſermonibus minime neceſſariis tempus conſumant.

Idcirco, quibus diebus ſumitur ſacroſancta euchariſtia, & quoties feſti ex præcepto eccleſiæ celebrantur, tempore etiam adventus & quadrageſimæ, in vigiliis præterea de præcepto, omni denique tempore, cum divina fiunt officia, moniales cum externo nemine omnino colloqui poſſint, niſi neceſſitas ita poſtulet.

Moniales vero, tam quæ audiendis ſermonibus præpoſitæ ſunt, quam illæ, quæ loquentur, ne monaſterium abſurdis & inanibus rumoribus compleatur, cum nemine omnino communicent quæ ab externis acceperint, niſi cum præfecta, ſi eis expedire videbitur ut aliqua ad eam referantur.

Vigilent præfectæ, & quæ ſermonibus audiendis præpoſitæ ſunt, ne quiſquam ad colloquendum cum monialibus accedat, ſimulato ejus nomine, qui in ſcripta licentia nominatur. Quod ſi id a quoquam commiſſum fuerit, is ab epiſcopo: quæ vero cum eo collocuta fuerit, & quæ ſcientes permiſerint, a ſuperiore, harum conſtitutionum præſcripto, gravi pœna eorum arbitratu afficiantur.

Quicumque vero clericus ſive ſæcularis ſive regularis, cujuſcumque ordinis, aut laicus cujuſcumque ſtatus, dignitatis, gradus & conditionis, ad monialium monaſteria acceſſerit, & cum earum aliqua, non impetrata, ut præſcriptum eſt, colloquendi facultate, ſermonem habuerit, graviter puniatur.

Hoc autem edicto, neque patres, neque fratres teneri volumus, quibus non impetrata illa colloquendi facultate, ſed ſervatis ceteris regulis hac ipſa de re latis, cum filiabus & ſororibus tantum colloqui, non tamen ſepta unquam ingredi licebit.

Nemini omnino, neque ſacro, neque profano, neque mari, neque feminæ, liceat adire monaſteria monialium docendi cauſa cantum, quem figuratum vocant.

In iis tamen monaſteriis, in quibus non in exteriori eccleſia a ſæcularibus, ſed intus a monia-

ANNO CHRISTI 1565.

nialibus organo ſonatur, permittere poterit ſuperior alicui viro, moribus & ætate ab epiſcopo probato, ut foris ad feneſtellam colloquutionis monialem organiſtriam tantum ſonandi artem edoceat, ſi in eo ſtudii genere plus proficere neceſſe habeat. A

Hæc autem intus ad ipſam feneſtellam diſcens commorabitur; cui ſemper aſſiſtent duæ ex iis, quæ audiendis ſermonibus præpoſitæ ſunt.

Quæ contra fecerit, ſive præfecta, ſive alia velo privetur, aliiſque præterea pœnis afficiatur, arbitratu ſuperioris.

Organum autem in poſterum ne conſtituatur, niſi locus, in quo apte locetur, ſuperioris judicio ante probetur.

Prohibentur etiam moniales ipſæ intus, aut per alios foris ſonare muſicis inſtrumentis, præter organa & harpichordium, quo ars organo ſonandi diſcitur. B

Ne liceat monialibus depoſiti, aut cuſtodiæ cauſa, in monaſterio habere pecuniam, gemmas, veſtes, aut ejus generis res ullas cujuſvis perſonæ, nec vaſa quidem florum, aut fruticum.

Quod ſi quæ in præſenti habeant, ut omnis incommodi cauſa tollatur, ad tres menſes, quibus debent, ea reſtituant.

Contumacibus, aut negligentibus pœna ſit; præfectis, officii: ceteris, veli ſpoliatio.

Moniales ne animi quidem relaxandi cauſa, C fæcularium virili aut muliebri veſtitu utantur, cum dedeceat Dei famulas veſtes ab earum profeſſione alienas induere. verum decoro ſemper ſervato omnium & temporum & actionum, permittente præfecta, honeſte, & quemadmodum ſacras Deo virgines decet, animum remittere licebit.

Moniales etiam, ne offulas, aut cetera hujuſmodi conficiant donandi gratia, prohibemus: propter temporis jacturam & ſumptum, qui in eas impenditur. Quæ contra decretum illud commiſerit, vel permiſerit, ſuperioris arbitratu puniatur; maxime vero in præfectam animadvertatur.

Nulli moniali fas ſit ad quemquam ſecre- D to literas ſcribere, præter ſuperiorem & epiſcopum, ſi de aliqua gravi re eſſet admonendus.

Neque ad ſe miſſas literas aperire & legere, niſi præfecta prius eas coram vicaria legerit, aut ſe præſente legi juſſerit.

Quæ contra hanc legem aut ſcripſerit, aut acceperit literas, per duos menſes e ſua cella pedem non efferat: & ſingulis ſextis feriis ita jejunare cogatur, ut tantum pane & aqua veſcatur. Ac, ſi eæ literæ ſuſpicionem aliquam criminis haberent, ea, ad quam ſcriptæ fuerunt, præter prædictam pœnam, ſex menſes & facultate loquendi ad feneſtellam monialium collocutionis, & velo privetur. E

Verum, ne præfecta falli poſſit, fictis ei literis oſtenſis, quæ aliæ ſint ab acceptis, & ab illis, per quas reſponſum eſt; quæ rotæ præpoſitæ fuerint, omnes accipient literas, quæ ad monaſterium pervenerint, eaſque ſtatim ad præfectam afferent, a qua etiam literas, a monialibus ſcriptas, accipient clauſas & obſignatas coram eadem ipſa. Quas deinceps nuntiis externis tradent.

X.

De converſis.

Converſis minimum quadraginta annos natis & ſuperiori probatis, facultas ſit exeundi ſeptis monaſterii, propter negotia monaſterio neceſſaria, permittente tamen præfecta, quotieſcumque exeundum fuerit.

Cui etiam liberum ſit eas, ſi ita videbitur, intra ſepta ſemper retinere. quod ut faciat, ſi modo poſſit, eam vehementer cohortamur.

Ad funera autem ne prodeant, niſi quæ ordinis ſint Mendicantium.

Exeuntes vero binæ prodeant; neque longius diſcedant altera ab altera, quam ut ſe invicem aſpicere & audire poſſint.

Quibus, ſi ex urbe egredi contigerit, ſemper in eodem lecto ſomnum capiant.

Caveantque, ne in cujuſquam famoſæ perſonæ domum introeant, etiamſi illa de monaſterio benemerita fuerit.

Neve in domiciliis, ubi aliæ honeſtæ mulieres non habitent, pernoctent.

Neve literas, aut mandata clam perferant.

Aut quidquam inane monialibus renuntient, quod foris viderint, aut audierint.

Delinquentibus pœna ſit carcer, aut etiam gravior, arbitratu ſuperioris.

XI.

De puellis ſæcularibus, quæ in monaſteriis, educantur.

Puellæ ſæculares cujuſvis generis, conditionibus & ætatis, quæ nunc in clauſura monaſterii, educationis, aliave cauſa commorantur, poſt annum, e monaſterio exire cogantur, niſi omnibus iis præditæ, quæ ad ſuſcipiendum religionem, monaſterii inſtitutis, Tridentini concilii, & harum conſtitutionum decretis requiruntur, monachalem veſtem ſumere voluerint. Epiſcopis tamen facultas permittitur probabili de cauſa prorogandi tempus ſuo arbitratu, conſentiente ſuperiore regulari in iis monaſteriis, quæ ei ſubjecta fuerint.

In poſterum puellæ educationis cauſa in monaſteria ne recipiantur ſine licentia ſcripto permiſſa ab epiſcopo, ac ſuperiore regulari, ſi ei ſubjectum fuerit monaſterium, cui etiam prius acceſſerit ſcriptus metropolitani conſenſus.

Hæc autem licentia non concedatur puellis, quæ habeant a quibus regi & educari commode poſſint; aut iis quæ decimum annum non compleverint, aut majoribus quindecim annis.

Quæ ſemel exeunt e monaſterio, amplius aut in illud, aut in ullum præterea aliud admitti non poſſint, niſi cum moniales fieri voluerint.

Hujuſmodi autem puellæ nigri tantummodo, aut fuſci, vel albi coloris veſtes, non ſericas, adhibeant. Nullo præterea exquiſito ornamenti genere utantur; ne ſint concinnatæ; neve habeant inaures, nec monilia; aut ejus generis inanes delicias.

Cum propinquis, aliiſve externis ne colloquantur; niſi eiſdem ſervatis, quæ ſupra de monialibus eo in genere decreta ſunt.

Dor-

Dormiant, cibum capiant, verſenturque loco ſeparato a monialibus, iis exceptis, quæ ipſis regendis & inſtituendis præpoſitæ ſunt: cum nullaque moniali conſuetudinem habeant, præterquam in eccleſia, cum miſſa, aut divina officia celebrantur.

Puellarum alimenti & educationis cauſa quotannis monaſterio non minus ſolvatur triginta aureis; cujus pecuniæ dimidium in ſingulos ſex menſes repræſentetur. Quod ſi ea pecunia per ipſos ſex menſes non numerata fuerit, puellæ ad ſuos remittantur, quos magiſtratus monaſterio omnino ſatisfacere cogant.

Quæcumque ex iis puellis monialis fieri voluerit, ad propinquos ſuos mittatur, aut ad eos, qui ipſius curam habent, apud quos ſaltem per menſem maneat, priuſquam ab epiſcopo, aut ab ejus miniſtris examinetur; idque, ut facilius ac melius ejus libera voluntas exquiri & explorari poſſit.

Puellas vero domi ſuæ foris viventes, neque literas, neque ullam omnino artem monialibus docere liceat; ne ad feneſtellas quidem, aliave collocutionis loca: quod ſi id monialium præfecta quovis modo permiſerit, ſemeſtri adminiſtrandi officio privetur.

XII.

De concionatoribus, confeſſoribus, viſitatoribus & capellanis.

Qui monaſteriis præſunt, doctos, prudentes, ac pios concionatores adhibeant, qui bis ſaltem in ſingulos menſes ad cancellos collocutionis monialium, vel ad feneſtellas eccleſiæ, Dei verbum prædicent, eaſque erudiant in omnibus, quæ ad Dei cultum, & ſempiternam ſalutem conſequendam pertinent.

Concionatoribus autem ne liceat cum monialibus ſeparatim colloqui; niſi eis a ſuperiore monaſterii licentia permittatur.

Præficiantur etiam monialibus confeſſores & ætate provecti & prudentes & Deum timentes, qui ſemel ſaltem in ſingulos menſes audiant peccata monialium: eiſque ſacroſanctam euchariſtiam adminiſtrent, quemadmodum ſacrum Tridentinum concilium fieri debere cenſuit.

Ne regularis peccata monialium poſſit audire, niſi prius a generali capitulo, aut ſui ordinis generali, aut, eo abſente, ab ipſius vicario generali probatus fuerit: cujus rei fidem fecerit epiſcopo ejus loci, ubi fuerit monaſterium, aut ejus vicario.

Omnes monialium, & ſæculares & regulares confeſſores, confecto biennio, aut ad ſummum triennio, mutentur, niſi juſta aliqua, aut neceſſaria cauſa epiſcopo, aut ejus ordinis generali, ſi regularibus ſubjectum ſit monaſterium, poſtulare videatur ut illis tempus prorogetur.

Iidem monaſterii ſepta ingredi non poſſint, niſi id eis a ſuperiore aliqua de cauſa conceſſum fuerit: excepta cauſa adminiſtrandi ſacramenta ægrotis monialibus, cum gravi & periculoſo morbo laborant.

Quo tempore dum intra ſepta commorantur, eos duæ aut tres moniales, quæ ætate ceteris præſtent, comitentur: Eædemque omnes proſequantur quicumque ſepta monaſterii introierint, etiam ſuperiores, ac viſitatores, facta prius ſignificatione ſonitu minoris campanæ monialibus ſe recipiendi. Quam conſuetudinem niſi præfecta ſervarit, officio moveatur ſuperioris arbitrio. ANNO CHRISTI 1563.

Confeſſores in monaſteriorum locis, quos foreſterias vocant, eibi capiendi cauſa ne morentur, niſi confeſſionis tempore.

Neque tum etiam ibi noctu cubent; niſi cum alicui ex monialium numero mors inſtaret, ut præſto eſſe poſſint adminiſtrandis ſacramentis, & reliquis pietatis officiis; aut cum propinquum monaſterio domicilium non habent: ut in multis monaſteriis quæ ſunt in diœceſi.

Nemini autem confeſſori ſæculari aut regulari aſſidue habitare liceat foris in foreſteriis, & ædibus monialium; aut earum ſumptibus ibi vivere; nec, ſi in iis locis dormitur, quæ monaſterium attingunt, feneſtræ, aut rotæ ſint; & ſi ſunt, ſtatim muro obſtruantur: ut nihil a monialibus quod in eo loco agatur, aut dicatur, aſpici aut audiri poſſit.

Clathri lamina, & linea tela feneſtellulæ ejus loci, ubi moniales confitentur, ita compactæ cohæreant, ut removeri poſſint: & inde tantum audiri, aſpici autem nullo modo poſſint.

Qui vero confeſſores in iis deliquerint, ſtatim & officio priventur; & facultas tum adeundi illud monaſterium, tum divina adminiſtrandi eis arbitrio ſuperioris adimatur.

Eamdem pœnam ſubeant omnes regulares, & alii cujuſvis generis clerici, qui cibum aut ſomnum capient in locis collocutionum, ac foreſteriis monialium; aut munera alicui moniali, quæ ſecundo, arctiorive cognationis gradu conjuncta non ſit, dederint, aut ab ea acceperint.

Superiores tamen, ſuo arbitratu, cum illis colloqui, & in foreſteriis veſci & cubare poſſint, quo tempore viſitant monaſteria: ſi tamen ibi fratrum ſui ordinis monaſteria non habeant: quæ ſi ſunt, apud eos diverſari debent, neque graves eſſe monialibus.

Iidem pecuniam, munera, aut præmia a monialibus ne accipiant: quo illæ aperte intelligant in ejuſmodi viſitatione tantummodo ab eis conſuli Dei gloriæ, & monialium ſaluti.

Liceat vero iis ſuperioribus, qui premuntur inopia, ſumptu monialium vivere, cum eas viſitant, aut adeunt alia de cauſa quæ ad ipſarum utilitatem ſpectet.

Regularibus, qui fratres ſint monialium, permiſſu ſuperiorum, quemadmodum ſupra dictum eſt, ſemel in ſingulos annos cum ſororibus monialibus tantum colloqui liceat, idque præſentibus iis quæ collocutioni præpoſitæ ſunt. Quod ſi illi aliquos ſecum adduxerint, ii cum monialibus omnino ne colloquantur, propoſita ea pœna, quæ ſuperius colloquentibus ſine licentia eſt conſtituta.

Socii confeſſorum regularium ſint ætate provecti, & ſuperiori ſi o probati, neque cum ulla moniali colloqui poſſint, niſi cum præfecta, & rotæ aut foreſteriæ præpoſita, ſi quid opus ſit confeſſoribus tum cum peccata audiunt, ejuſdem pœnæ periculo.

Præterea ſuperiores ex decreto ſacri Tridentini concilii quotannis idoneum confeſſorem extraordinarium monialibus ſibi ſubjectis exhibeant, cui curent, ut univerſæ confiteantur; ut quæ hujuſmodi indigent medicina propter aliquem occultum animi morbum, neque ipſæ eam poſtulare, aut accipere ab uſitato confeſſore unquam auderent, liberius mederi ſuis *Ibidem.*

malis

ANNO CHRISTI 1565.

malis possint, ac diaboli laqueos evadere, una cum reliquis confessori novo sua peccata confitendo.

Sacerdotes, qui in monialium ecclesiis publicis rem divinam facturi sunt, bene audiant, & bonis moribus sint: & ab eo etiam approbati qui monasterio præsidet.

Ex quibus, qui a monialibus mercede conducuntur, non ab illis, sed a superiore, aut ejus jussu a confessore monialium deligantur.

Qui, nisi eis facultas scripto concessa sit cum monialibus ne colloquantur: nisi cum iis, quæ sacristiæ præsunt; quibuscum ad rotam ecclesiæ, quam brevissime loquantur de his tantummodo rebus, quæ ad missæ sacrificium sint necessariæ.

Ne magnifici & sumptuosi apparatus fiant, cum dies festus ecclesiæ monialium celebratur: sed pii ac modesti, & qui religionem, non inanem aliquam speciem, præ se ferant.

Quo non admittantur musici, figuratum cantum, aut quodvis musicum instrumentum adhibentes.

Præfecta monialium neminem ad monasterii famulatum & procurationem admittat, cujus ætas & mores earum superiori probati non sint,

Ejusdem etiam superioris sit approbatio eorum, qui nunc monialibus inserviunt. Quo in numero medici, tonsores, furno aut pistrino præpositi, ceterique omnes intelligantur, quibus in monialium septa introeundum sit.

Qui monasterii res procurant, quotannis suæ administrationis rationem reddant iis quos diximus; & ad duos menses bonis prædibus caveant cancellariis episcoporum, se fideliter rationem reddituros suæ administrationis. Quod si facere neglexerint, officio privati censeantur.

In parochialibus ecclesiis, quæ monialium monasteriis annexæ sunt, perpetui vicarii, ex formula Tridentini concilii præscripta, ab episcopis constituantur.

XIII.

De propria regula, & constitutionibus his assidue legendis.

Quia moniales, quæ professæ sunt, non solum Dei, & sanctæ ecclesiæ præcepta, quæ Christianis omnibus præscripta sunt; sed etiam suæ regulæ, & ordinis leges, & instituta servare debent; operæ precium erit, illis suæ vocationis & professionis debitum officium in memoriam quam sæpissime revocare.

Ideo in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, ut in singulis monasteriis ab aliqua moniali, ceteris professis audientibus, quotidie legatur saltem caput unum constitutionum regulæ, aut ordinis cui adstrictæ sunt,

Cujus lectionis initium fiat a primo, & ita procedatur ad extremum; ac deinceps ad primum caput redeatur; ut eodem ordine ac progressione servata, nunquam sacræ hujus exercitationis usus intermittatur. Præterea has etiam constitutiones frequenter legi jubemus, ut hac crebra salutarium præceptorum commemoratione moniales in obeundo suo munere diligentiores evadant. Qua in re præfectam monemus, ut ceteras ad summam legum observationem non minus exemplo suo invitet, quam auctoritate compellat.

Denique præcipitur omnibus monialium confessoribus, ut his universis semel legant & explicent omnia hæc decreta: quæ in vulgarem sermonem conversa ad communem provinciæ utilitatem primo quoque tempore curabimus edenda, eaque ut omnino, quemadmodum debent, servent, vehementer cohortentur.

Quæ moniales arctioribus constitutionum regulæque vinculis adstrictæ vivunt, non hic est animi nostri sensus, ut ab illis susceptæ vitæ institutis discedant, sed una cum iis hæc quoque decreta ab illis servari jubemus.

XIV.

De Judæis.

Ut, quantum possumus, Judæis corrumpendi Christianorum mores, & eis bona per fraudem auferendi occasionem adimamus, ipsosque ad viam salutis traducere studentes, ex sacrorum etiam canonum decretis edicimus;

Ut Judæi semper, & quocumque iter faciant, viri pileum seu birretum crocei coloris; mulieres impositum reliquo capitis integumento pannum ejusdem coloris ferant.

Ne Christiani ad convivia, nuptias, vel dies festos, & synagogas Judæorum accedant, aut cum eis ludant, vel, quod detestabilius est, choreas cum Judæis agant,

Ne Judæis Christiani in famulatu esse possint.

Ne Christiani, si in diem vel horam Judæis operas suas locaverint, apud illos cibum capiant.

Ne Christianæ mulieres, Judæorum nutrices, in eorum domibus esse ullo pacto possint. Ne vero extra eorum domos, nisi cum necessitas, ordinario probanda, postularit.

Ne Christiani Judæos medendi causa ad se accersant.

Ne in conjungendis inter se matrimoniis eorum opera utantur,

Ne Christianæ mulieres Judæos fuci, pigmentorum, aut ornandi se causa adhibeant.

Agros, prædia ecclesiastica Judæis locari, vasa, vestes, aliave sacra, vel ad usum ecclesiæ destinata, vendi, aut pignori dari ne liceat.

Ne in ædibus, quæ ecclesiis vicinæ sint, Judæi habitent. Et si qui in eis nunc habitant, intra certum tempus omnino migrare cogantur.

Ne Christiani cum Judæis in diebus festis, emptionis, venditionis, vel alio nomine contrahere audeant.

Ne tribus ante pascha diebus Judæi in publicum prodeant; neque quidquam palam vel secreto in contemptionem Christianæ religionis facere audeant.

Ne dignitatem, vel publicum officium, quod ad Christianos pertinere aliquo modo possit, Judæi obtineant.

Hæc, & reliqua, quæ de Christianorum cum Judæis consuetudine sacris canonibus constituuntur, curent episcopi, & principes, ac magistratus, pro suæ quisque auctoritatis munere, pœnis contra Christianos, & Judæos acrioribus constitutis, ut inviolate serventur.

Vehementer etiam a principibus petimus, ut in singulis civitatibus certum locum constituant, ubi Judæi separatim a Christianis habitatum conveniant. Et, si quas proprias ædes Judæi in civitate habent, intra sex menses eas vere,

non

non autem simulato contractu, Christianis vendi jubeant.

Illud præterea pro sua pietate principes statuere debebunt; ut Judæi in quibusvis contractibus, & negotiis, quæ cum Christianis habuerint, in libris suis conscribendis, literis, & lingua vulgari nostra, non autem sermone aut characteribus Hebræis utantur. Si secus fecerint, severe puniantur: nullumque inde jus eis esse possit agendi, vel excipiendi.

Omni denique diligentia illos in eo eniti æquum erit, ut fraudulentam & insidiosam Judæorum cum Christianis contrahendi rationem, & eorum facultatibus inhiantem avaritiam comprimant & coerceant.

Monemus vero episcopos, ut ab hominibus piis, ac peritis linguæ Hebraicæ & rituum Judæorum, vel, si hujusmodi non reperiantur, ab aliis doctis, ac bonis viris curent, fidem ac doctrinam Christianam Judæis prædicandam.

Ad eas conciones Judæi omnes jussi conveniant; sed pueri, ac puellæ seorsum a parentibus atque aliis majoribus natu concionatorem audiant: qui ipsos familiariter instituat, & interrogantibus benigne satisfaciat.

In quo signum aliquod conversionis cognitum fuerit, is ab aliis separetur, & in domum aliquam catechumenorum ad id paratam, deducatur; ubi diligentius omnia, quæ scire Christianum oportet, doceatur.

Catechumeni ne baptizentur, nisi prius diligenter instructi, & examinati fuerint, præsertim si grandiores sint.

Baptizati curæ alicujus probi viri, saltem per annum committantur, qui vitam illorum his rationibus regat ac moderetur;

Ut diebus festis missam, conciones, ac vesperas obeant.

Aliis diebus aliquo artificio, quo victum quærere possint, utantur.

Ne cum Judæis ullam omnino consuetudinem habeant.

Neve cum Christianis, quorum vita flagitiosa sit.

Curet episcopus, ut Judæus, qui ad fidem se converterit, omnia bona sua habeat: ac si filiusfamilias sit, legitima, & quæcumque alia bonorum pars, ei jure debita, a patre etiam vivente detur, vel si mulier fuerit, ei dos a marito restituatur, vel a patre constituatur unde ali possit, ex præscripto constitutionis " Pauli III. summi 21. 1542. pontificis: præsertim in iis, quæ ille statuit de iis facultatibus, quæ ex usuris comparatæ sunt.

X V.

De pœnis, & aliis quæ generatim ad hæc constitutiones pertinent.

Quibus pœnis, nostris in hac provinciali synodo decretis, delicta coercemus, nihil de illis animadversionibus derogamus, quas veteres canones, & sacrum Tridentinum concilium in eadem peccata constituerant. Quare negligentes, vel contumaces, & illis, & aliis pœnis puniendos decernimus.

Quotiescumque delicti causa clerici mulctandi sunt, quæ ab illis exigenda erit pecunia, nullo modo ad episcopum perveniat, in ejusve commoda quavis ratione convertatur: sed idem episcopus parte pecuniæ, quæ tertiam non superet, assignata delatori, reliquam piis operibus, aut locis, quibus ei videbitur, omnino attribuat. Quam pecuniam si qui piorum locorum, aut operum administratores intra mensem ab eo die, quo solvi debet, numerandam non exegerint; ea seminario jam nunc adjudicata intelligatur. Notarius autem, qui attributionis instrumenta confecerit, triduo ea de re loca pia, quorum interest, admoneat, alioqui eis sua pecunia satisfaciat.

ANNO CHRISTI 1565.

Mulctas vero, quæ ob delicta ecclesiastica vel mixti fori, laicis, a judicibus ecclesiasticis irrogabuntur, ad hunc modum dividi volumus;

Ut tertia parte piis locis, aut operibus, eadem qua supra diximus conditione addicta, tertia ad fiscum principum sæcularium pertineat: reliquum accusatori detur.

Quibus vero tum clericis tum laicis pecuniæ mulcta imponenda fuerit, si sint solvendo, ne eis pœnam remittant episcopi, nisi gravi de causa. Quod judicium eorum conscientiæ periculo sit: sin inopes sint, pecuniam aliqua alia salutari pœna commutent, quæ ejus generis sit, ut peccatorum vulnera contrariis remediis curentur.

Quidquid consensus, approbationis, sententiæ, vel alio hujusmodi nomine, episcopi ex facultate, in hac synodo eis permissa, concesserint, & ab ipsis, & ab eorum quibusvis ministris, gratis omnino detur.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac sacra synodo editis, habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios exequi posse volumus: nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant: aut in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sunt.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum, ulla difficultas orta fuerit, ejus, & omnium quæ ipsis decretis continentur, interpretationem, & explicationem metropolitano reservamus: salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quidquid de sacramentorum administratione, missæ celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione in hac synodo decrevimus, id neque ad Mediolanensem ecclesiam, quæ sancti Ambrosii præscripto & instituto proprios ritus, ac cæremonias habet, neque ad cetera, quæcumque eodem jure ac modo ex antiquissimo tempore sacra facere consueverunt, in iis quæ ejus institutis ritibus & cæremoniis expresse adversantur, pertinere volumus. Ceteris vero, & Mediolanensis ecclesia, & quæ ejusdem ritibus utuntur, æque teneantur, atque aliæ, quæ in provincia nostra sunt, ecclesiæ.

Episcopi, duobus adhibitis de capitulo illius ecclesiæ, cujus res agitur, quorum alter suo, alter capituli judicio deligatur, statuta, constitutiones, privilegia & indulta ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum recognoscentes, accurate videant, an illis quidquam sit, quod ab ipsis sacri concilii Tridentini decretis sit alienum, ad quorum præscriptum omnia, & ex constitutione sanctissimi domini nostri " Pii IV. & ex eodem concilio corrigant & emendent. Quod si episcopo, & canonicis aliqua de iis acciderit dubitatio, ad metropolitanum referant: qui a summo Romano pontifice explicationem eorum postulet, quæ difficultatem habere videbuntur.

" edita 7. Calend. Febr. 1564.

Ut nemini eorum, quæ in hac sancta synodo decreta sunt, ignorantiam excusare liceat;

ANNO CHRISTI 1565.

edicimus, ut ex quo primum die edita, in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Jubebunt præterea singuli episcopi, si eis expedire videbitur, ea omnia, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis affigi; & in proxima sua diœcesana synodo legi ac recitari: quo studiosius eorum præcepta omnium animis inculcentur.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ has constitutiones certo aliquo loco collocatas perpetuo asservent. Episcopi singulis quatuor anni temporibus, si id opportunum censuerint, legi jubeant coram se & canonicis ecclesiæ cathedralis & collegiatarum omnia ea, quæ de vita & honestate clericorum, deque divinorum officiorum celebratione in hac nostra provinciali synodo statuta fuerunt: ut ea crebro repetita, facilius in mores inducantur.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod quæ pro communi provinciæ tempore statuenda videbantur, ad optatum exitum perducta sint: quodque ejusdem beneficio principes universæ provinciæ ii obtigerunt, a quibus omnem opem, auctoritatem, & auxilium in eis exequendis, quæ sancita sunt, jure optimo sperare & expectare liceat. Quod ut ex animo, ac summo studio præstent, pro nostri officii munere eos vehementer hortamur, & per viscera domini nostri Jesu Christi obsecramus.

Ex præcepto sacri Tridentini concilii collegimus & cognovimus abusus omnes, qui in indulgentias ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut quavis causa in provincia Mediolanensi irrepserunt; ut metropolitanus de iis, ex sententia synodi, ad summum Romanum pontificem referat; cujus auctoritate & prudentia constitutis iis, quæ huic provinciæ nostræ expedire videbuntur, fideles salutarem indulgentiarum fructum pie & sancte percipiant.

Actum est diligenter a nobis ex præscripto sacri Tridentini concilii, quæ ratio iniri posset, ut aliquæ ecclesiæ cathedrales provinciæ nostræ Mediolanensis, quarum sunt tenues fructus, ita novis proventibus augerentur, ut & ad illarum necessitatem & ad episcopalem dignitatem satis essent. Eam autem rationem nomine synodi metropolitanus ad sanctissimum dominum nostrum referat. Qui cognita rei necessitate, pro sua prudentia & pietate, & episcopis & ecclesiis consulere poterit,

Quia multa a summo Romano pontifice & publicæ totius provinciæ Mediolanensis & privatæ singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt; decernimus, ut quidquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt, provincialium episcoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

Omnia & singula, quæ in hac sacra synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subjicimus. Laus Deo.

CAROL. BORROMÆUS MISERATIONE divina sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, archiepiscopus Mediolani, provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

QUANTUM mihi onus imponeret archiepiscopalis officii ratio, cogendi provincialem synodum, quo die ex gravissimo sancti Tridentini concilii decreto recognovi, mature ut id munus exequi possem vehementer elaboravi, quod & nostræ testantur literæ, quibus provinciæ episcopos evocamus; & sciunt graves atque ornati viri, qui nostris ea in re studiis & actionibus interfuerunt. Itaque cum primum mihi licuit, Mediolanum veni, quo provincialibus episcopis convocatis, cognitisque ab eisdem iis rebus, quæ in singulis civitatibus, ac diœcesibus correctionis aut moderationis indigerent, in synodo de ipsorum episcoporum consilio atque consensu ea statuimus ac decrevimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum vitæ & officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conservatam propagare posse viderentur. Synodo dimissa cum a Pio IV. pontifice maximo Romam revocarer, ne in ipso quidem itinere mihi quidquam majori curæ fuit, quam ut ea decreta provinciæ, ut spero, salutaria, primo quoque tempore pervulgarem, Quam in cogitationem toto animo incumbentem me & ipsius Pii pontificis avunculi mei mox consecuta mors, & deinceps interregni & pontificiorum comitiorum occupatio, non jam a studio illa in lucem proferendi, quod, & si gravioribus curis maxime distinebar, tamen dimittere non poteram; sed ab eorum editione retardavit: Sed bene, quod quemadmodum Deum assidue precatus sum, ut ita fieret pro mea parte contendi, brevi ipsius Dei benignitate singulari Pius V. pontifex maximus est renuntiatus, qui pro summa sua cura ac solicitudine religionis salutisque animarum, mihi & facile concessit, ut reviserem hoc tempore commissum fidei meæ gregem, & inflammatum studium meum edendi has constitutiones provinciæ nostræ fidelibus pia sane cohortatione magis etiam incendit; & ut eæ ad illos etiam pertinerent, qui alioqui ipsis non tenerentur, literis suis apostolicam interposuit auctoritatem. Damus igitur vobis quæ ex præscripto Tridentini concilii ad moderandos mores, corrigendos excessus in provinciali synodo decreta sunt; eaque non solum præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum & incommodorum. Rogamus vero omnes, & per viscera misericordiæ Christi domini obsecramus, ut has constitutiones, quanto maximo potestis amore & pietate amplectamini, legatis, sequamini, totos vos ad earum sententiam, rationemque accommodetis. Imo vero, si quod nostrum esse potest, habito, &, ubi primum facultas fuit, edito hoc provinciali concilio, meritum id mihi, & piis ipsis ac prudentibus patribus, quibus consentientibus & adjuvantibus hæc acta sunt, præripite, tanto enim major commendatio est eorum qui colunt, quam qui tulerunt leges; quanto est obedientia officii præceptione præstantior. Ceteris vero etiam hominibus vestra, vel morum mutatione vel innocentia, ac pietatis perseverantia prælucete; ut isto exemplo ad virtutis & officii cultum reliquæ etiam

pro-

provinciæ incitentur. Nobis enim & in his decretis nihil propositum fuit, nisi Dei gloria & vestra salus; sic nihil optatius esse potest, quam, ut ita decreta serventur; ut pœnis, quæ delinquentibus propositæ sunt, nullus locus relinquatur: magisque in agendo vestra religio ac probitas, qua una vel maxima voluptate noster compensabitur labor, quam nostra in decernendo diligentia commendetur. Valete in domino. ANNO CHRISTI 1565.

CONCILIUM MEDIOLANENSE II. PROVINCIALE.

ANNO CHRISTI 1569.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis habuit anno a Christo nato MDLXIX. Pio V. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI II.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

QUos cælestis sapientia pastores & esse & dici voluit, eorum tanta, tamque gravis, atque adeo sancta solicitudo esse debet, ut in iis, quæ ad castissimum Dei cultum, ad ecclesiæ auctoritatem ac dignitatem, & ad cleri, populique disciplinam non conservandam solum, sed augendam etiam pertinent, non voluntas, non diligentia, non pietas denique illorum ullo loco desideretur. Cum igitur ad morum emendationem & ad Christianæ pietatis restitutionem, amplificationemque Tridentini patres, duce Spiritu sancto, optimorum consiliorum auctore, veterem illam rationem aliis conciliis decretam, renovandam statuerint, ut tertio quoque anno provincialis synodus celebretur; tertiusque is annus jam abierit, quo primam Mediolani synodum ejusmodi habuerimus; & propterea nos qui Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopalem hanc curam gerimus, pro ea quam populis fidei nostræ commissis debemus sancta solicitudine, voluimus iterum provinciæ nostræ episcopos, literis unicuique illorum scriptis, in metropolitanam nostram Mediolanensem ecclesiam ad concilium evocare, hucusque inchoandi diem certum præscribere, nempe qui erit 24. Aprilis proxime sequentis. Ut autem ceteris omnibus, atque singulis, qui possunt, debentve jure, aut consuetudine, aut privilegio eidem interesse, pervulgata sit ac nota hujus nostri concilii indictio, neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum neglectumve esse, dicere liceat, iis ipsis universis ac singulis, tum ceteris, qui sua interesse quavis ratione putarint; tum illis etiam, qui liberi sint, atque exempti, quique nullius diœcesis intra provinciæ nostræ fines continentur, hoc edicto publice proposito, illud idem significamus, indicimus, ac denuntiamus; jubemusque item illos ipsos omnes & singulos, qui interesse debent, huc in concilium convenire ad constitutam eam diem, pœnis illis propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Monemus præterea, ac per viscera Jesu Christi domini hortamur omnes provinciæ nostræ fideles, ut assiduis precibus, reliquisque Christianæ pietatis officiis a Deo misericordiarum, & patre totius consolationis, nobis negotium tam salutare tractantibus auxilium implorent, quo facilius nos, ejus ope adjuti, in conspectu animi habentes exemplum gravissimæ & sanctissimæ disciplinæ, quæcumque ad eam restituendam accommodata necessariaque sunt, ea sine ullis hæsitationibus decernamus, tum ad Dei ipsius gloriam, tum ad eorum qui in nostra fide, curaque conquiescunt, salutem. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi & nostro signo muniri, tum cancellarii nostri manu signatum, in vulgus publice proponi voluimus. Datum Mediolani die 16. Martii anno 1569.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, Archiepiscopi Mediolanensis.

Habita in provinciali concilio II.

ETsi quod, duce Spiritu sancto a Tridentinis patribus decretum est, ut tertio quoque anno provinciales synodi habeantur, hæc causa, patres reverendissimi, satis explorata est, & ea quidem justissima quamobrem jam tribus post primum nostrum congressum annis huc iterum convenerimus: tamen si quis rem ipsam attente intuetur, facile animadvertet, hoc iterati concilii officium non solum Tridentino jussui debitum, verum etiam & temporum conditioni, & pastorali nostro muneri, & initiis quæ proximo superiori concilio jecimus, consequens ac plane necessarium. Jam cognoscitis, jam scitis qua in perturbatione reipublicæ Christianæ status versetur; quam funestæ hæreseon faces in finitimis provinciis jamdiu excitatæ, quam turbulenti inde in Gallia motus, quam multæ strages, quot pugnæ editæ sint. Quid? quot templa vel augustissima diruta, delubra religiosissimis imaginibus & signis & ornamentis spoliata, vasa sacra erepta, reliquiæ sanctorum dissipatæ, sacerdotes & religiosi viri interfecti, sacræ virgines injuriosius tractatæ, divina polluta, omnia denique prostrata jacent. Quousque tandem irasceris domine? quousque tandem vineam quam plantavit dextera tua, & populum Christi Jesu Filii tui sanguine expiatum, videbimus ita crudeliter, ita fœde diri-

ANNO CHRISTI 1569.

diripi, vastari, dissipari? quousque cibabis nos pane lacrymarum, potum dabis nobis in lacrymis, & in mensura? Hæc autem mala, quæ pestifera sunt, quæ pernicioſa, etsi a nobis interjecto quodam spatio abesse videntur, ita tamen undique nos circumstant, & in foribus ipsis prope adsunt, ut in singulas horas, vel momenta potius timendum sit, ne hæc aquarum vis in hanc provinciam erumpat, totamque fluctibus suis evertat, nisi Dei ope, & pastorum summa vigilantia occurratur. Verum alia incommoda sunt, & ea quidem non levia, quæ cum in viscera provinciæ nostræ hæreant, nos valde admodum commovere debent. Nam etsi superiori nostro conventu multa auctore Deo decrevimus, multaque post pastoralibus nostris vigiliis egimus, ut bene constituendæ hujus provinciæ signum aliquod sustuliſſe videamur: tamen multi adhuc sunt inveterati morum errores, & alia item, quæ a nobis cum emendationem plane desiderent, in iis corrigendis nostræ curæ ac solicitudines hoc tempore evigilare debent. Ea est enim horum temporum conditio, ut homines alii mundi potius quam Dei amatores, animum iis rebus adjungant, quæ ad divitiarum in primis & carnis solicitudinem curamque spectant; alios vero aliis illecebris, aliis fallaciis quasi vinculis quibusdam irretitos teneat perpetuus ille humani generis hostis, qui tamquam leo rugiens, mortales circumit quærens quem devoret. Si denique provinciam universam lustramus, omnia ad carnis occasionem, reclamante apostolo, traducta in eo statu esse cernimus, ut adumbrata quædam, non solida illa veraque pietatis Christianæ species retineri videatur. Hæc mala quidem intestina cum sint, etsi illis quibus finitimas provincias afflictas diximus genere inferiora, ejusmodi tamen sunt, ex quibus cum argumenti cujusdam species, vulgi judicio, hæreticis submiſtrari videtur ad tuendos suos errores: tum etiam id, quod Deus avertat, fieri facile posset, ut hominibus nostris, si in conscientiæ pravo habitu eos obsordescere patiemur, quasi fores aperirentur, aditusque patefieret ad nefariam hæreseon labem. Idque cum ex multis aliis, peneque innumerabilibus exemplis, tum ex hoc uno potissimum cognosci licet, quod populus Israeliticus cum in conviviis & comessationibus, vivendique licentia versaretur, impura conscientia inquinatus, proclivius quidem delapsus est ad pernicioſissimum idolorum morbum. hoc ipsum apostolus Paulus cum animadvertisset, Timotheum discipulum propterea illis verbis admonuit: *Conscientiam bonam habe, quam multi repellentes in fide naufragaverunt*. Unde tandem, patres, tot veteres hæreses, quæ olim restinctæ in hæc tempora inciderunt, nisi ex depravatis contaminatisque gentium moribus? Ut enim vetus aliquis morbus recrudescit, si recenti vel leviſsimo malo corpus afficitur, sic hæreseon pestem, quibus jam ecclesia variis temporibus vexata est, antiquorum patrum virtutibus, tamquam salutaribus remediis, olim compressam, nostrorum temporum corruptela quasi veterem morbum iterum ingravescere videmus. In hoc igitur rerum discrimine videte quanta nobis, qui Christiani exercitus antesignani, & animarum medici sumus, necessitas imposita esset, ut concilium iniremus, quo plures & ad propulsanda pericula, & sananda vulnera in unum, Spiritu sancto duce, convenientes, a Deo misericordiarum & patre consolationis auxilium facilius imploraremus; tum etiam quo cautius res multorum judicio constitutæ essent, eo promptiori animo, propensiorique ad obediendum voluntate, ab iis susciperentur, quorum saluti maxime consulere debemus. Hoc nostrum munus est, hoc nostrum officium, patres. Etenim si in episcopalis dignitatis excelsa sede collocati sumus, tamquam e specula quadam pericula prospicere, eaque propellere nos oportet, si qua iis imminent, qui in nostra fide nostraque cura conquiescunt: si parentes item filiorum incolumitati paternam curam adhibere: si pastores ab ovibus quas sacrosancta sua morte Jesus Christus ex inferi faucibus atque ore eripuit, nunquam oculos dejicere; & si quæ impura vitiorum labe extabescunt, salis acrimonia sanare: si quæ demum in morum tenebris aberrantes sunt, iis prælucere debemus. Nam ut summus ille rerum opifex principio cum cælum, quod intuemur, effecit, stellarum multitudine ornavit, quæ solis splendore illustratæ, in nocte super terram lucerent; sic in spirituali hujus sæculi renovatione, posuit in ecclesia, tamquam in quodam cæli firmamento prophetas & apostolos, pastores & doctores, qui quasi stellæ, sempiterni illius Solis Christi domini lumine illustrati, huic tenebricosi sæculi caligini præessent, & ab humanis mentibus tenebras depellerent quodam illustris sanctæque disciplinæ splendore. Hos igitur, quos cælestis sapientia pastores esse, & in apostolorum tamquam in parentum locum succedere voluit; *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii*, inquit propheta; quid est cur eos parentes, eos duces, eos magistros non imitemur? Illi in constituenda nascente tunc Christiana republica, maximisque rerum difficultatibus, hac consiliorum ratione usi, cum confusam illam errorumque tenebris implicitam mundi faciem evangelicæ disciplinæ lumine illustrarint, tum ad eam restituendam exemplum nobis præbuerunt, ut in tanta scilicet rerum perturbatione, & in hac terra peccatorum caligine nos, qui eorum locum tenemus, osque domini sumus, & e quorum labiis, tamquam ab angelis domini exercituum, populi legem requirunt; a fronte lucis Spiritu sancto, in cujus nomine hodierno die congressi sumus, salutares vitæ leges haurientes, doceamus provinciæ nostræ homines ambulare ut filios lucis, & afferre fructus lucis in omni justitia & bonitate, & veritate; probantes quid sit beneplacitum Deo, nec communicantes operibus infructuosis tenebrarum. Nec vero existimemus, patres, muneris nostri partes omnino expletas a nobis esse in iis quæ tribus ante annis hoc ipso in loco multa constituimus: quoniam si rem omnem ita spectamus, quemadmodum sane debemus, opus ministerii nostri inchoasse quidem, sed perfeciſse certe non videbimur. At vero est cur expleamus; ita rerum status postulat, ita sæpe multis locis unumquemque nostrum apostolus monet: *Vide*, inquit, *ut ministerium, quod in domino accepisti, expleas: dedit enim pastores & doctores in consummationem sanctorum, in opus ministerii ad ædificationem corporis Christi*. Ergo si ad consummationem, & ad perfectam quamdam sanctitatis disciplinam tota ministerii nostri ratio spectat; inanes profecto conatus nostri, frustraque suscepti essent labores, jactis primum illis fundamentis, nisi reliqua quæ ad ædificii extructionem & consummationem desunt, perfici contendamus omni summo studio. Nam quo tempore huc primo in concilium convenimus,

1. Tim. 1.

po-

populis noſtris, tamquam parvulis aut certe infirmioribus, ſi præter lac eſcam dedimus, at ſolidiorem cibum tum præbere vix potuimus; idque Chriſto domino magiſtro, qui multa cum haberet, quæ apoſtolis diceret, non omnia tamen uno tempore eos docuit, propterea quod ad ea portanda tunc ſane eſſent minus idonei. Et quemadmodum is longo temporis progreſſu, tum excitatis ſanctorum patrum mentibus, tum ſacroſanctis habitis conciliis, eccleſiam ſuam doctrinæ ſplendore in dies magis atque magis illuſtrare voluit, cum vel momento temporis id ipſum præſtare potuiſſet: ſic nobis qui matrem eccleſiam colimus, atque obſervamus illud ab ejus benignitate ſperandum eſt, ut & nunc & in poſterum, prout temporum ratio requiret, ea patefaciat atque aperiat, quæcumque ſuperioris noſtri concilii temporibus non opportuna ipſius Dei Spiritus nobis non ſuggeſſit, ut illa fidelibus noſtris tunc traderemus. Illud præterea accedit quod quemadmodum agricolis uſu ſæpe venit, ut poſtquam ſemel agrum bene coluerint, eumque a rubis inutilibuſque herbis purgarint, vites putarint, & arbores interlucarint, niſi crebro eamdem culturam adhibuerint, ager, qui illorum ſtudio enituit, horridus, incultuſque fiat; ſic fideles, qui agricultura Dei ſunt, ubi noſtris vigiliis ac ſtudiis, quæ ſuperiori concilio adhibuimus, ad aliquem nitorem adducti ſunt, niſi ſæpius ad ea, quæ poſt ſuccreverunt, amputanda redeamus, facile ille priſtinus cultus temporis progreſſu horreſcit: tum ſi quæ etiam depravata conſuetudo diuturnitate fulcitur, ita alte radices agit, ut velut hedera late ſeſe diffundens, ſæpe vix aut ne vix quidem evelli queat. Itaque cum in perpetua quadam agri dominici colendi ratione noſtrum munus pene totum poſitum eſſe debeat, diligentes agricolas unicuique noſtrum imitandos Deus apud Jeremiam proponit his verbis: *Ecce conſtitui te ſuper gentes, ſuper regna, ut evellas & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes*. Quod ſi fortaſſe pauca erunt quæ noſtris aliis conſtitutionibus addi oportere videbuntur, utilitas tamen non parva neque exiguus fructus ex hoc ipſo concilio exiſtet, ſi nos ſuperiora decreta in conſpectu quaſi in ſpeculo quodam habentes, contemplabimur, ſi quæ vel noſtra, qui juſſimus, vel aliorum, quibus juſſum eſt, culpa contracta eſt in illis exequendis; aut ſi qua ſunt, quæ certis quibuſdam cauſis nec per nos, nec vero per illos præſtari adhuc licuit: hocque pacto, tum ſi quid culpæ admiſſum eſt, quoniam officio noſtro ante defuimus, id ſedulo emendemus, tum difficultatum ratione hoc ipſo in loco agitata & diligenter explicata, adhibeamus quæ opportuna erunt remedia. Habetis igitur, patres reverendiſſimi, cauſas, quare huc iterum convenimus, tum etiam intelligitis, quam gravis rerum tractatio nobis propoſita ſit, quæ tota ad ſananda hujus provinciæ vulnera, ad pericula animarum propulſanda, ad disjiciendas morum tenebras, ad agri denique dominici cultum pertinet. Idque plane omne, quantum in nobis eſt, ita præſtare debemus, ut primum quæ ſemel per nos decreta ſunt, ea nos quo maximo poſſumus, & quo certe debemus ſtudio, exequi contendamus: deinde ſi omni pietate, certaque animi deliberatione in hoc ipſo conventu ſupplere ſtudeamus quæcumque ſuperioris concilii decretis deſunt, ad reſtituendum illum prope defloreſcentis Chriſtianæ pietatis cultum; poſt ſi qua vitiorum zizania tribus ab hinc annis ſubdolus ille operarius ſatanas in hac provincia conſevit, operam demus, ut eorum ſtirpes ſtudiis noſtris omnino convellamus. Jam hic duce Spiritu ſancto adſumus, reverendiſſimi patres, ut provinciale noſtrum concilium iterum celebremus; in qua muneris tractatione pro rei gravitate animo menteque reputemus, quæ nobis potiſſimum propoſita eſſe debeant. Ac primum quidem perſpicuum eſt, quam turpe, quam deteſtabile ſit in eo quod Chriſti legatione fungimur, Deique miniſtri ſumus, ſi non Chriſtum ipſum, non quæ Dei ſunt, ſed quæ noſtra quæramus: Oportet igitur nos depoſitis cupiditatum noſtrarum perturbationibus, oculiſque mentis in cælum conjectis, non utilitates noſtras, non commoda, non hominum honores ſpectemus, non rebus noſtris, non popularibus ſtudiis, non laudi, non gloriæ noſtræ, ſed Chriſto ſerviamus, cui omnem honorem debemus. Neque enim eſt cur aut nobis ipſis aut hominibus placeamus: ſiquidem quis inde fructus, ſi nos ipſos amantes, animæ noſtræ jacturam faciamus? ecquæ utilitas nobis exiſtet, ſi iram Dei in nos concitantes, hominum benevolentiam populari quadam indulgentia conciliamus? Audiamus Paulum clamantem: *Si hominibus placerem, Chriſti ſervus non eſſem. Diſſipat autem Deus oſſa eorum, qui hominibus placent*, inquit propheta. Ergo ad Dei voluntatem, tamquam certam normam, conſilia, cogitationes, ſtudia & actiones noſtras dirigamus. Deinde hic eo animo eaque mente adeſſe debemus, ut non coacti, ſed ſponte, liberaque voluntate, non, ut in pleriſque actionibus fieri ſolet, aut conſuetudine, aut quadam officii ſpecie, nec ficte, nec ſimulate, ſed vera ſolidaque rerum agendarum deliberatione rem omnem tractemus, ita ut non adumbratam quamdam ſed expreſſam illam diſciplinæ Chriſtianæ formam afflante Spiritu ſancto decretis noſtris reſtituere curemus, quam naſcente eccleſia inſtituit vivus ſermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſque ad diviſionem animæ ac ſpiritus, compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionum cordis. Nam ſi vitiorum ſemina non funditus tollere ſtudemus, ſed ſatis id eſſe putamus, ut externa quædam tantum, quæ oculis offenſionem in vulgus præbent, quaſi levi manu emendemus; id nobis eveniet quod agricolis, qui dum herbas inutiles radicitus evellere negligunt, quæque ſolum e terra extant amputant, ne agrum quidem a ſtirpibus noxiis purgant, ſed etiam quod plane nolunt, id ſane efficiunt, ut uberiores paucis poſt diebus emanent. Nec vero eſt cur a muneris noſtri ratione deterreamur, vel quia his paſtoralibus noſtris ſtudiis actionibuſque animos eorum exulcerari videamus, qui filii ſunt perditionis; vel quia populares illæ, quibus quaſi ficus foliis deformes, pravique mores contegi ſolent, voces audiantur. Non ferunt hæc tempora veterum canonum ſeveritatem: ſic jamdiu viximus, ſic vixerunt, ita egerunt qui ætate anteceſſerunt; vitæ inſtitutum nihil eſt quod mutemus. At nos hæc, atque adeo alia ejuſmodi contemnamus, proponamuſque nobis ob oculos libertatem illam ſpiritus, & virtutem, qua armati patres noſtri apoſtoli, qua muniti martyres, qua inſtructi noſtri ordinis ſanctiſſimi homines, Athanaſius, Chryſoſto-

ANNO CHRISTI 1569.

Galat. 1. *Pſalm.* 52.

ANNO CHRISTI 1569.

soſtomus, Ambroſius hujus eccleſiæ antiſtes, A qua affecti alii religioſi viri, apoſtolico quodam animorum ardore flagrantes, nullis non minis, non hominum clamoribus, non furoribus, quaſi tribunitiis fracti, nec debilitati pro Dei gloria, pro gregis commiſſi ſalute, forti, conſtantique animo adhibuerunt illam quaſi cenſoriam virtutem, acerrimam peccatorum vindicem. Eorum fere exemplo adducti nos quoque apoſtolica illa conſtantia & evangelica virtute, qua una nihil eſt in eccleſiaſticis paſtoribus illuſtrius, nihil magis neceſſarium, ſine metu, & conſtanter certe agamus, atque adeo perficiamus quod evangelium docet, quod Chriſtus jubet, quod ratio præcipit, quod gregis ſalus, quod eccleſiæ auctoritas dignitaſ- B que poſtulat. Nam ſi contra a nobis fiet, in formidoloſo illo Dei judicio, cum animarum quæ in fidem & curationem nobis traditæ ſunt rationem reddemus, tum aliorum nos accuſantium vociferationes, & irati judicis, nos item acerbe objurgantis, eas voces audiemus; Si ſpeculatores eratis, cur cæci? ſi paſtores, cur gregem vobis commiſſum errare permiſiſtis? ſi ſal terræ, quonam modo evanuiſtis? ſi lux eratis, cur ſedentibus in tenebris & umbra mortis non illuxiſtis? ſi apoſtoli, cur apoſtolica virtute non uſi, cuncta egiſtis ad hominum oculos? ſi os domini, cur muti? ſi vos huic oneri impares eſſe ſentiebatis, cur tam ambitioſi? ſi pares, cur ita deſides, ita negligen- C tes? nihil vos prophetarum voces, nihil evangelii leges, nihil apoſtolorum exempla, nihil pietas, nihil religio, nihil eccleſiæ labentis ſtatus, nihil hic formidoloſus judicii dies, nihil præmia, nihil ſupplicia, æternique cruciatus moverunt? Has horribiles irati judicis voces nobiſcum, patres, animo menteque reputemus, ut iis, atque adeo aliis excitati in hac ſacroſancta tam gravium rerum tractatione non remiſſe, non leniter, non timide, non negligenter, non diſſimulanter, ſed ſincere, & conſtanti ſanctaque ſolicitudine, Deum ſolum ſpectantes, quod in noſtro officio noſtroque munere poſitum eſt agamus & perficiamus, duce Spiritu ſancto, omnium actionum, & conſiliorum moderatore. Cui gloria ſit & honos ſempiternis ætatum ſæculis. Amen. D

IN NOMINE
S. ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum patrum, coepiſcoporum noſtrorum, in provinciali noſtro concilio Mediolanenſi ſecundo, hæc, quæ ſequuntur, conſtituimus ac decernimus. E

TITULUS I.

QUÆ AD FIDEM TUENDAM ſacramenta miniſtranda, & alia paſtoralia munera pertinent.

Decretum I.

EPiſcopus, edicto quotannis publice propoſito, omnes & ſingulos ſuæ diœceſis homines, etiam quavis dignitate, gradu, honore præditos, moneat, eiſdemque in virtute ſanctæ obedientiæ, ac pœna excommunicationis latæ ſententiæ propoſita, id jubeat, ut ſi eorum quiſpiam jam ſcit cujuſvis ſectæ hæreticos homines, eove nomine ſuſpectos, aut infames, aut quovis modo a fide catholica aberrantes, aut qui verba hæreticalia protulerint, aut qui hæreticorum libros, ſcriptave, quæ quovis modo auctoritate ſedis apoſtolicæ prohibita ſunt, legunt, vel apud ſe habent, decem ad ſummum diebus poſt edicti promulgationem, ſi vero in poſterum ſciet, decem diebus, poſtquam id norit, illos omnes & ſingulos, vel ipſi epiſcopo, vel hæreticæ pravitatis inquiſitori denuntiet.

Parochis autem ſuis jubeat, ut edictum ejuſmodi in ſingulos annos ſemel quadrageſimæ initio, iterum ineunte domini adventu, publice in ſua quiſque parochia, cum in miſſa frequentior populus adeſt, de ſcripto ipſi pronuntient & promulgent.

Decretum II.

Quo ſtudioſius parochi in eam curam, quæ conſtitutione de fidei initiis, a parocho tradendis, ſuperiori concilio præſcripta eſt, incumbant; id etiam curet epiſcopus, ut in ſingulis diœceſis ſuæ opidis & vicis doctrinæ Chriſtianæ ſodalitas inſtituatur, quæ in eo munere ipſos parochos adjuvet. Cujus rei cauſa libellus, quem unuſquiſque epiſcopus in ſuæ diœceſis ſcholis, eo nomine inſtitutis, adhibere poterit, juſſu noſtro edetur. Quibus autem locis ſodalitas ejuſmodi inſtitui non poterit, in iis duo treſve homines ſaltem deligantur, auctoritate graviores; qui pro Chriſtiana pietate id ſolicitudinis ſuſcipiant, ut pueros adoleſcenteſve ad parochum inducant, a quo in eccleſia illi fidei rudimentis imbuantur.

Decretum III.

Ut deteſtabile blaſphemiæ ſcelus quam diligentiſſime fieri poteſt, tollatur; præter ea quæ ſuperiori concilio provinciali ſancita ſunt, id epiſcopi ſtudeant, ut in ſua quiſque urbe & diœceſi, hominum, qui zelo religionis accenſi ſint, ſodalitatem Dei nomine inſtituant, præſcriptis eidem ſodalitati regulis una cum indulgentiis in bulla expreſſis, quam " felicis recordationis Pius quartus ejus rei cauſa confecit.

Decretum IV.

Quæ de quavis ſcientia problemata, vel axiomata, vel alia quævis ejus generis publice exercendi ingenii cauſa, aliave ratione proponi ſolent, curet epiſcopus ne in poſterum antea proponantur, quam ab ipſo, aut ab iis, quos huic rei præfecerit, cognitum ſit, nihil in iis ſubeſſe, quod doctrinæ fidei, & pietati Chriſtianæ repugnet.

Decretum V.

Summorum pontificum bullas, quæ quotannis de quavis cauſa ab illis edentur, epiſcopus duobus ſaltem menſibus, quam illas Romæ editas cognoverit, in ſua diœceſi eas potiſſimum promulgandas curet, quas promulgari in iis

ipſis

ANNO CHRISTI 1569.

ipſis juſſum erit; tum illas item, quas ad eccleſiæ ſuæ gubernationem pertinere aliqua ratione poſſe judicabit. Quarum omnium bullarum librum confici, & in epiſcopali archivo aſſervari jubeat. Mettopolitani autem cura ſit, eas omnes, cum primum acceperit, & ad ſingulos provinciæ epiſcopos mittere.

Decretum VI.

Epiſcopus, cum ad viſitationis munus ſacerdotes idoneos adhibere poteſt, ne aliis inferioris ordinis clericis utatur.

Decretum VII.

Quo magis fideles ad rerum divinarum cultum excitentur, epiſcopus non in ſacramentorum ſolum adminiſtratione, verum etiam cum conſecrationis, quæ cuiquam eccleſiæ, altarive adhibetur, vel benedicendæ campanæ, vel velandæ monialis, vel alterius cujuſvis rei conſecrandæ munus in conſpectu populi aggreditur, illius myſterii, quod tractat, vim & rationem pie explicet.

Decretum VIII.

Quæ eccleſiæ vel cathedrales vel collegiatæ peculiarem parochiam habent, neque ejus parochiæ curatio ad certas perſonas ex officio pertinet, in iis curet epiſcopus, ut quibus ea ipſa cura committetur, certum ſtipendium aut emolumentum ad eorum vitam honeſte ſuſtentandam, ipſius epiſcopi arbitrio, a capitulo, vel ab iis ad quos ſpectat, attribuatur.

Decretum IX.

Cui in eccleſia cathedrali id muneris datum eſt, ut oleum, aut chriſma ſacrum plebanis, aliiſve diſtribuat; is in librum, eo nomine confectum, illarum eccleſiarum nomina referat, quibus dederit. Pari ratione præpoſiti, plebanive, in libro notent eas eccleſias parochiales, quibus ſingulis annis ſacra olea diſtribuerint.

Ii vero omnes ne illa aliis deferenda dent, niſi iis, qui ſacris ordinibus initiati ſunt. Hoc ipſum etiam ſervetur, cum parochus ad ſacrum oleum ægris miniſtrandum accedit, ut ipſe ſcilicet, non laicus homo, illud in itinere deferat.

Decretum X.

Cum id noſtre ſuperiori provinciali ſynodo de compatribus præſcriptum ſit, ut illi tales deligantur, qui ſuſcepti muneris partes explere poſſint; id autem ipſi præſtare non queant, ſi ne rudimenta quidem fidei norint: idcirco ea cura ſit parochis, ut quos compatres ita imperitos noverint, ut ſymbolum fidei, ſive ea quæ in ſymbolo continentur, ignorent, illos eo officio ſuſcipiendi de baptiſmo infantes, fungi ne patiantur.

Decretum XI.

Quod ſuperioris concilii provincialis decreto de duabus euchariſtiæ particulis ad ægrum deferendis conſtitutum eſt, id quoniam non ſine difficultate ubique & ſemper obſervari poteſt; ideo ubi epiſcopi judicio, vel loci diſtantia, vel itineris temporiſve difficultas, vel alia cauſa impedit, quo minus illud præſtari poſſit, tum licebit ſacerdoti eam ſanctiſſimæ euchariſtiæ particulam ſolum deferre, quam æger perceperus eſt; ita tamen ut cum inde parochus redit, non ſuperpelliceo, non ſtola indutus ſit, neque tintinnabulum pulſetur, neque umbella adhibeatur, extinctis etiam luminibus, non palam vaſculum deferatur.

Decretum XII.

Parochi paſchæ tempore, ſanctiſſimæ euchariſtiæ ſacramentum iis tantum miniſtrent, qui non modo tunc in parochiæ ſuæ finibus habitant, verum etiam majorem anni partem, aut ſex ſaltem menſes in ea habitarint: niſi ſint qui paucioribus ante diebus menſibuſve illuc habitatum venerint eo animo, ut in ea domicilium habeant; niſi item qui ab epiſcopo, propriove parocho facultatem ſcripto conceſſam exhibuerint alio loco communicandi; tum præterea niſi peregrini ſint & advenæ homines, idque in parochia aliqua diœceſis; quod ſi in urbe, tum in cathedrali eccleſia euchariſtiæ ſacramentum ii perceperint. Horum autem peregrinorum & advenarum, euchariſtiæ ſacramentum percipientium, nomina, cognomina, originis ſeu domicilii locus uno in libro fideliter aſſervando a parocho ante omnia annotentur. Quare ſingulis diebus, cum in paſcha reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti ſacramentum euchariſtiæ adminiſtrabunt, ante quam illud cuiquam præbeant, ad populum converſi, denuntient, ut ſi quis eorum, qui adſunt, parochiæ ſuæ incola non eſt, ad ſuam quiſque parochialem eccleſiam abeat, ubi quemadmodum canonum ſanctionibus juſſum eſt, eo tempore ſacram euchariſtiam ſumat.

Parochi vero urbani admoneant atque hortentur crebro eos qui rus ire ſæpius ſolent, ut feſtis diebus illis ſolennibus, nempe die natali domini, in quadrageſima & hebdomada ſancta potiſſimum, paſchæ tempore, aſcenſionis domini die, in celebritate corporis domini, die pentecoſtes, ruri non habitent, ſed in urbe, atque in frequentioribus opidis; ubi a ruſticatione feriati, ſacris & divinis officiis interſint; de verbo Dei conciones audiant; ceteraque Chriſtianæ pietatis munera præſtent: quæ ab unoquoque Chriſtiano homine debita ſolennes & ſtati illi dies maxime requirunt.

Decretum XIII.

Qui paſchæ tempore euchariſtiæ ſacramentum non ſumpſerint, ſi poſtquam ter aut unica monitione, quę una pro tribus ſatis ſit, etiam generatim moniti, in contumacia perſeverarint: jubeat epiſcopus, eos ipſos eccleſiæ ingreſſu & eccleſiaſtica ſepultura interdictos, in propria parochiali eccleſia denuntiari; tum eorum nomina deſcripta ad cathedralis & parochialis eccleſiæ valvas affigi: ſi vero in contumacia perſeverarint, in eos præterea, prout juris eſt, animadvertat.

Decretum XIV.

Epiſcopus de vita & moribus mendicorum vagantium diligenter inquirat; initaque aliqua ratione curet omnino, ut ſacro paſchæ tempore illi communicent.

De-

ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XV.

Parochus cum vel sacrosanctam eucharistiam, vel extremæ unctionis sanctum oleum ad ægrum defert, in via septem psalmos ex animo pieque dicat, vel alias religiosas preces.

Decretum XVI.

Oratio, quæ quadraginta horarum dicitur, ne ulla in ecclesia extra ordinem constituatur, sine episcopi concessu. Isque eam ita sancte geri curet, ut pii illius instituti ratio exigit.

Decretum XVII.

1. Martij 1566. Quod summus " pontifex Pius V. propositis excommunicationis, aliisque pœnis jussit, medicos ab ægrotantis curatione post triduum abstinere, nisi eo tridui spatio, de peccatis suis confessus ille sit; id episcopus curet quam diligentissime observari. Rationemque præterea aliquam statuat, qua medicis ipsis facilius exploratum esse possit, ægrum peccata sua vere confessum esse.

Decretum XVIII.

Cap. finali de Usuris in 6. Ne parochi usurarium manifestum, ut Gregorii X. constitutione sancitum est, etiamsi in testamento, aliave quadam ultima voluntate ipse mandarit ea restitui quæcumque usuræ nomine acceperit, in sepulturam ecclesiasticam tradant, nisi pro eorum facultatibus, re ipsa illis satisfactum sit a quibus usuras exegerit; aut si ii absunt, episcopo, vicariove ejus, vel parocho, intra cujus parochiæ fines ille dum vixerat habitaret, vel notario publico de restitutione cautum sit pignoribus, aut idonea sponsione facta.

Clement. eos qui de sepulturis. Qui vero parochus id generis hominem sciens sepelierit, is noverit se excommunicationis pœna affectum esse ex Clementis quinti constitutione in concilio Viennensi edita.

Decretum XIX.

Superioris provincialis concilii constitutione, etsi contractus depositi, ex quibus aliquid ultra sortem percipitur, tum rei venditionis, quæ modico precio fit, adhibita redimendi pactione, tum alios præterea quosdam contractus, ex sacrorum canonum jure, & probatorum patrum sententiis, tamquam manifeste usurarios improbavimus; tamen quoniam sæpe, ficto meri depositi & liberæ emptionis nomine, quasi liciti contractus specie usuræ occultantur, idcirco & cum eis qui ejusmodi contractuum aliorumve specie qui vetiti sunt usuram commiserint, & cum notariis qui scientes rogati conscripserint, prout juris est, agatur.

Decretum XX.

Quibus ob infirmam valetudinem, aut ob aliam justam causam permissum erit, quadragesimæ diebus carne, aut aliis eo tempore vetitis cibis vesci, eos parochi pie illud admoneant, ne publice, neve etiam cum domesticis, sed separatim in remotiori ędium loco, ejus generis cibum capiant, ut ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quam ob ingluviem facere cognoscantur.

Decretum XXI.

Quo diligentius studeant, qui excommunicationis pœna affecti sunt, in sanctę matris ecclesię gremium restitui, ac ne alii eorumdem commercio consuetudineve per imprudentiam utantur, nos veterum canonum auctoritatem secuti id jubemus, ut episcopus, cum excommunicationis sententiam contra aliquem tulerit, eumque excommunicatum palam denuntiari jusserit, ejus nomen & cognomentum ad cathedralis & proprię parochialis ecclesiæ valvas affigi; tum descriptum mitti curet parochis & urbanis & diœcesanis, qui primo saltem cujusque mensis dominico die illum populo excommunicatum denuntient: neque hoc agere desistant, quoad ipsis episcopus significarit eumdem matri ecclesiæ reconciliatum esse. Quod si tres menses is excommunicationis vinculo irretitus permanserit, illius nomen & cognomen episcopus tum reliquis hujus provinciæ episcopis, tum illis præterea denuntiet ac significet, quorum diœceses sibi finitimæ sunt. Cum autem ille ipse ad matris ecclesiæ gremium redierit, quibus antea illum excommunicatum episcopus denuntiaverat, iis eumdem absolutum quamprimum significet. Quod si quis per annum in excommunicatione permanserit, ad episcopum parochus eum deferat, ut contra illum agatur, quemadmodum & canonum jure, & summorum pontificum sanctionibus decretum est.

Decretum XXII.

Jubeat episcopus, ut dominico illo die, qui quatuor statuta jejunii tempora, quibus ordinis sacramentum ministratur, proxime antecedit, parochi non solum solenne illud jejunium hujus rei causa institutum denuntient, verum etiam in sua unusquisque eorum parochiali ecclesia supplicationes litaniasque pie ac religiose vel intus habeat, vel prosequente fidelium multitudine, foris ecclesiam, sicut moris est, obeat: ut Dei, sanctorumque ope implorata, tum episcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus sancti lumine illustretur; tum illi, quibus conferuntur, in vitæ sanctitate, doctrina, religiosisque virtutibus proficiant.

Decretum XXIII.

Ut quod summus pontifex Pius quintus in explicatione decreti Tridentini, quod est sessione VII. cap. 2. constituit, executionem habeat; episcopus ne clericum illum regularem, neque sæcularem, qui regularium more in communi vitæ disciplina sit, beneficiumque ecclesiasticum non habeat, ordinibus sacris adscribat, nisi a superiore fidem ille attulerit, se religionis, cui adscriptus est, professionem confecisse; juratusque affirmet, scripto manu sua subsignato, coram episcopo se id sponte fecisse, aut ratum habuisse. Illud autem scriptum in archivo asservandum episcopus curet.

Decretum XXIV.

Quicumque aliquem ecclesiasticum ordinem susci-

ANNO CHRISTI 1569.

suscipit, is, ut Tridentino concilio jussum est, certæ ecclesiæ adscribatur, in qua functiones, quas ei episcopus præscripserit, obeat: nec vero alius eidem ordo ante conferatur, quam ipsi episcopo fidem testimoniumque ille attulerit, se in ecclesia, cui adscriptus est, præstitisse præscriptas sibi functiones. Si vero aliqua de causa eodem tempore ex sacrorum canonum permissu, plures ordines minores clerico episcopus contulerit; eidem præscribat arbitratu suo functiones, ad unumquemque minorem ordinem, quem ille susceperit, pertinentes.

Decretum XXV.

Illud maxime episcopus interdicat, ne animarum curatores, qui in hæreticorum finibus vel in locis finitimis habitant, ubi unicuique liberum est publice & impune hæreticorum more vivere, matrimonii, quod inter parochiæ suæ & illorum locorum incolas contrahendum est, secundam denuntiationem faciant, neque eos matrimonio conjungant, aut denuntiationum, quæ matrimonio celebrando factæ erunt, fidem ac testimonium ad ea ipsa loca, ubi illud ineundum est, mittant; nisi prius ejus, qui in locis hæreticorum, aut hæresis nomine suspectis habitat, nomen & cognomen episcopo denuntiarint, ab eoque impetrarint facultatem, alias denuntiationes faciendi, matrimoniique celebrandi, vel fidem denuntiationum illuc mittendi, quæ eo nomine factæ sunt. Quam facultatem episcopus ne det, nisi prius de fide catholica illius hominis cognoverit, qui ea loca incolit, aut nisi item sibi omnino exploratum sit, matrimonium ejusmodi non contrahi cum hæreticis.

Decretum XXVI.

c. 7. Tridentina constitutio de matrimoniis, quæ cum vagabundis hominibus iniri quandoque solent, servetur a parochis vel diligentissime.

Nec vero ipsis parochis facultatem, ut illos vagos homines matrimonio jungant, episcopus ante det, quam norit, eos & solutos esse, & a catholica communione non alienos. Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii qui puellæ curam habent, id postularint; sique ambo diversis in parochiis habitant, tum in unius & alterius item parochia item fiant. Eas autem denuntiationes ne ulla quidem ex parte remittere eis liceat, nisi proprii episcopi concessu, idque causis jure permissis. Caveant autem parochi, ne alienæ parochiæ sponsum, sponsamve ante matrimonio jungant, quam testimonium ab illius, qui intra parochiæ suæ fines non habitat, parocho, si ejusdem, vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœcesis ille sit, scriptum acceperit; cujus testimonii fide sibi testatum fiat, ex Tridentini concilii præscripto denuntiationes, quæ necessariæ sunt, aut ordinarii sui voluntate omissas esse, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab ullo homine significatum, quo minus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero testimonium si a parocho alienæ diœcesis fiet, ab ordinario loci, aut ab eo cui hoc ille delegarit, subscriptione ac sigillo comprobatum sit.

Decretum XXVII.

ANNO CHRISTI 1569.

Qui sponsalitia contraxerint, si una ante coierint quam coram parocho & testibus matrimonium inter eos celebratum sit, illius peccati, quoniam in eo sæpe delinquitur, absolutionem episcopo reservatam esse volumus, gravemque illius pœnitentiam imponi.

Decretum XXVIII.

Ne parochus ullo alio loco, quam in ecclesia ipsa, quæ sacramentorum proprius locus est, sponsos matrimonio jungat, nisi ex facultate ab episcopo permissa.

Sponsi autem, cum in ecclesiam conveniunt, vel ad matrimonium contrahendum, vel accipiendam benedictionem, ne parochus ulla cujusvis generis musica instrumenta afferri patiatur. Quod si ab ipso moniti id facere contempserint, tamdiu eis matrimonii celebrationem aut benedictionem differat, quoad sancte, uti debent, ob id ad ecclesiam accesserint.

Decretum XXIX.

Concubinarii legitime admoniti, si concubinas non ejecerint, abduxerintque se omnino ab earum consuetudine, contra eos episcopus etiam Tridentini concilii auctoritate & excommunicatione, tum aliis præterea pœnis, severe agat. Sess. 24. c. 8.

TITULUS II.

QUÆ AD MISSAM, DIVINA OFFICIA, ecclesiæ cultum, & ad ecclesiasticos spectant.

Decretum I.

QUOD patrum decretis & Tridentino concilio sancitum est, ut ne alienæ diœcesis clerici absque commendatitiis litteris ab ullo episcopo recipiantur, quo facilius illud executionem habeat; parochus quispiam, ubi primum cognoverit in parochia sua ecclesiasticum hominem alienæ diœcesis vel domicilium constituisse, vel apud aliquem divertisse, vel in caupona hospitio exceptum esse ut aliquot dies commoretur, quam citissime poterit, octo ad summum dierum spatio, ejus nomen & patriam, si in urbe est, episcopo, ejusve vicario; sin autem in diœcesi, foraneo vicario illius regionis denuntiet. Eorum autem cujusque cura sit, illum ad se accersere, mandareque literas commendatitias sibi ab eodem ostendi; quas tamen vicarius foraneus non comprobabit, nisi consulto episcopo. In iis aut comprobandis ea serventur, quæ superiori item provinciali synodo hoc de genere constituta sunt. Sess. 23. c. 16.

Decretum II.

Quæ missas celebrandi facultas sexto quoque mense ex superioris concilii decreto renovanda, ea vel longiori temporis spatio arbitratu episcopi concedi, vel semel concessa, prorogari possit.

Decretum III.

Ne in monialium ecclesiis, ac ne in iis quidem quæ episcopi curæ subjectæ non sunt, sæcu-

lari

ANNO CHRISTI 1569.

lari cuiquam sacerdoti, etiamsi ubique celebrandi facultas generatim, nisi a sede apostolica ei data esset, missæ sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab episcopo concessum est. Qui contra admiserit, a missæ celebratione suspensus sit ejusdem arbitratu,

Decretum IV.

Ecclesiastica dignitate, aut canonicatu præditus, si in ecclesia, ubi eam eumve obtinet, missas conventuales pro ratione ipsius aut dignitatis, aut canonicatus ad episcopi, ex Tridentini concilii auctoritate, præscriptum celebrare contempserit, vel neglexerit; non solum tridui distributionibus, ut superiori synodo provinciali sancitum est, mulctetur, verum etiam ab ordinis sui munere suspendatur ipsius episcopi arbitratu.

Decretum V.

Qui ecclesiasticum beneficium obtinet, cui id oneris injunctum est, ut rector vel toto anno, vel certis diebus missam celebret; is singulis mensibus saltem semel missam, quæ de defunctis dicitur, pro illis mortuis celebret, qui vel illud dotarint; idque, nisi sæpius pro mortuis celebrare debet, vel ex institutione, vel ex alia oneris sibi injuncti ratione.

Decretum VI.

Cum corpus Jesu Christi domini sustollendum est in missa conventuali, & in ea item missa, quæ in unaquaque parochiali ecclesia a parocho celebratur, tum signum sono campanæ detur, cujus soni significatione fideles, qui in ecclesia missæ sacrificio tunc non intersunt, admoniti, ad tanti tamque magni mysterii ac beneficii recordationem animum excitantes, mente supplici religiosas preces pie adhibeant.

Decretum VII.

Quæ processiones post solennem illam, quæ mane in celebratione corporis domini fit, vel eodem die, vel reliquis sequentibus septem diebus obiri solent, eæ ne fiant, nisi quibus ecclesiis episcopus concesserit, iisque facultatem tantum det, ut mane, non a prandio habeantur, nisi temporis injuria impediret quo minus mane obiri possent.

Decretum VIII.

Cum primum metropolitani literis concilii provincialis celebrandi dies episcopis significata erit, illud ipsi curent, ut in omnibus & urbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad illud de more absolutum ac dimissum erit, missa de Spiritu sancto celebretur; in cathedrali autem, & collegiatis ecclesiis processionum præter ea munus singulis diebus dominicis obeatur: ex animoque preces fiant pro optimo ipsius concilii eventu. Hoc idem plane servetur, ubi a proprio episcopo diœcesanæ synodi celebrandæ dies indicta erit.

Decretum IX.

Clericus cum in aliquam ecclesiam vel ad processiones, vel ad stationes obeundas, vel ad funus convenerit, illud meminerit, se esse in domo Dei sancta, quæ domus est orationis. Quare nullus cujusvis ordinis clericus aut sacerdos in ecclesia deambulet: nec in confabulationibus & congressibus, eo loco indignis, versetur: sed unusquisque aut solus, aut comitibus sociisque aliis adjunctis, religiosas preces Deo in causa adhibeat, quamobrem clerus universus convocatus est.

Cum autem statio celebratur, ne ullus interim clericus extra ecclesiam maneat, sed omnes intus sint, omniquę pietatis consensione Deo statutas illas preces canant.

Decretum X.

Sexta quaque feria, in singulas hebdomadas, paulo ante horam nonam, signum in unaquaque ecclesia, campanæ sono detur, quo fideles admoniti eadem hora Jesu Christi domini passionem omni intima mentis pietate recolant; terque orationem dominicam, & salutationem angelicam ex animo pronuntiantes, quadraginta dierum indulgentiam, quam in sua quisque episcopus diœcesi concedet, consequantur.

Decretum XI.

Episcopi curent, in sua quisque diœcesi, ut officia divina, quæ singulis canonicis horis præstari debent, & publice in ecclesia, & privatim a singulis sacerdotibus clerisve inferioris ordinis, qui illa obire debent, celebrentur & peragantur ad præscriptam breviarii Romani nuper editi rationem: nisi tamen ecclesiæ ejusmodi sint in quibus ex veteri consuetudine, ut summi pontificis Pii quinti literis, eo nomine confectis, cautum est, alius ritus aliaque ratio adhibeatur. Si vero secus a quibusdam factum erit, cum isti, ut eisdem summi pontificis literis nominatim sancitum est, horarum canonicarum officio, quod debent, non satisfacient; eos ipsos episcopi pœnis iis mulctent, quæ Lateranensi concilio a Leone X. & provinciali synodo superiori contra clericos constitutæ sunt, qui canonicarum horarum officium intermittunt.

Decretum XII.

In unaquaque plebe episcopus duos, unumve saltem sacerdotem, ecclesiasticorum rituum usu peritum, constituere curet, qui alios sacerdotes & clericos cæremoniarum, quæ in missa, & in divinis officiis rite obeundis requiruntur, disciplina instruant diligenter. Qua in re libellus de missæ cæremoniis adhibeatur, qui nostra cura conscriptus in lucem prodibit.

Decretum XIII.

In singulas hebdomadas canonici cujusvis ecclesiæ capitulum habeant; in quo cum quæratur, an superioris concilii decreta de divinorum officiorum ratione serventur; an si qui item errores in sacrarum cæremoniarum ritu commissi sint; tum legatur pars aliqua earum rerum, quæ de vita & honestate clericorum nostris constitutionibus præscriptæ sunt, vel illarum, quæ catechismo Romano, aut aliis item libris expressæ ad Christianæ pietatis doctrinam, vitæque ecclesiasticæ disciplinam & rationem

per-

pertinent : tum etiam in aliis ſpiritualis vitæ exercitationibus ipſi verſentur : idque omne prout epiſcopo, capitulive præfecto viſum erit. Quo in capitulo ne quidquam aliud quod ad rerum temporalium curam, ac procurationem pertineat, prius agatur geraturve, quam ea tractationis ratio habeatur, quæ tota in rebus ſpiritualibus poſita ſit.

Decretum XIV.

Canonici mortui funus, ejuſve, qui ejuſdem eccleſiæ, in eave, dignitatem obtinebat, capituli ſumptibus a reliquis canonicis fiat ; tum pro ejus animæ ſalute miſſa conventualis celebretur ; & unuſquiſque item canonicus, miniſterve ejuſdem eccleſiæ, qui ſacerdos ſit, miſſam itidem pro eo celebret.

Decretum XV.

Parochum urbanum ægrotantem & is qui vicinior eſt parochus, & cleri in illa regione, ubi æger eſt, præfectus ; diœceſanum vero itidem & vicinior parochus, & plebanus, vel archipresbyter, vel præpoſitus, in cujus plebaniæ, aut archipresbyteratus, præpoſituræve finibus ægrotus habitat, ſtatim inviſant ; cum ejus ægritudinem, morbumve acceperint ; tum poſt crebro ad eumdem veniant : illaque omnia officia præſtent, quæ ad animæ ſalutem ei tum maxime neceſſaria ſunt, ſacram euchariſtiam, &, cum opus erit, ſacrum extremæ unctionis oleum idem parochus vicinior eidem miniſtret ; & illius morientis animam Deo religioſis precibus commendet. Ejus mortui funus univerſi illius regionis, in qua ille habitarat, præpoſituræve, plebanatus, aut archipresbyteratus parochi obeant ; niſi foraneus illius regionis vicarius minorem numerum ſtatuendum cenſuerit.

Primo item poſt ejus obitum die, eorum unuſquiſque pro ipſius animæ ſalute miſſæ ſacrificium faciat. Quod ſi eo die pro mortuis fieri ex eccleſiæ inſtituto vetitum ſit ; alio proximo die, quo interdictum non ſit, omnino fiat.

Decem præterea ad ſummum dierum ſpatio omnes in eccleſiam conveniant, quæ eis a clericorum regionis præfecto, aut vicario foraneo præſcribetur. Qua in eccleſia pro mortuo rectore miſſam conventualem ſolenni ritu celebrent : tum ſupplicationibus & precibus Deum pie ſancteque orent, ut orbato gregi rectorem dare velit juxta cor ſuum.

Quicumque vero ejuſmodi pietatis officia præſtiterint, eorum nomine cauſave nihil neque exigant nec petant.

Is vero cui vacantis ipſius parochialis eccleſiæ adminiſtratio commiſſa eſt, fideles illius parochiæ incolas ſæpe hortetur, ut omni intima animi pietate a Deo rectorem precentur, qui illius eccleſiæ curationem gerere recte poſſit.

Decretum XVI.

Candelæ, cerei, & quæ intortitia vocantur, in mortui funere adhibita, ſuperioris concilii decreto ſacriſtiæ illius eccleſiæ addicta, in qua funus ſit, aut mortui corpus in ſepulturam traditum eſt, ſi qua in miſſarum celebratione, & reliquis divinis ejuſdem eccleſiæ officiis ſupererunt, ea omnia vel ipſius eccleſiæ rectori, vel iis ad quos ante illius decreti promulgationem ejuſmodi candelæ, cereique pertinebant, in alium ejuſdem eccleſiæ uſum, vel ad ſuæ etiam vitæ ſuſtentationem, arbitratu ſuo, convertere liceat. ANNO CHRISTI 1569.

Decretum XVII.

Quæ ſuperiori provinciali ſynodo decreta ſunt ad tollendos rectorum eccleſiarum in exequiis & funere pactiones, & exactiones illicitas, aut quæ ſimoniacæ labis, vel ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem afferrent ; ea a pleriſque in eam partem accipi animadvertimus, ut occaſione inde ſumpta, eccleſiæ, non ſervato piarum conſuetudinum uſu, debitis eleemoſynis defraudentur. Quare epiſcopus habita & locorum & perſonarum ratione in funeribus, & exequiis, quæ pia inſtituta & conſuetudines laudabiles ſibi videbuntur, arbitratu ſuo ſervari jubeat ſacrorum canonum auctoritate ; contumaceſque compellat omni juris remedio.

Decretum XVIII.

Cum Chriſtianæ pietatis rationi illud alienum ſit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo religionem non excitant, ſed per ea intuentium mentes facile incidunt in fœdas turpeſque cogitationes ; propterea, ne quis ad illa ornanda periſtromatis aulæiſque utatur, quæ obſcœnis figuris intexta ſint ; neque item pictas imagines, & ſigna adhibeat, quæ vel Ethnicorum hominum, vel aliarum rerum, loci ſanctitati repugnantium, formam ac ſpeciem præ ſe ferant ; in omni præterea publicarum ſupplicationum, proceſſionumve apparatu, quæ obſcœnarum rerum ſpeciem oſtendunt, ea ne adhibeantur.

Decretum XIX.

Quæ pallia, aliaque ſacra indumenta, altarium uſui ac ornatui addicta ſunt ea, ad ſedis epiſcopi, alteriuſve hominis eccleſiaſtici, vel laici quavis dignitate præditi apparatum, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ ſint, uſum, ſive ornamentum ne adhibeantur.

Decretum XX.

Quæ veſtes & ornamenta cujuſvis generis, ad uſum ſacrum comparata, & eccleſiæ inſtituto benedici debent, ea in miſſæ ſacrificio, ceteriſque divinis officiis ne prius adhibeantur, quam ſolennibus precibus ab epiſcopo, vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta ſint.

Decretum XXI.

Libri ſacri veteris & novi teſtamenti, volumina item ſanctorum patrum noſtræ fidei interpretum, tum ſcripta etiam eccleſiaſtica, quibus & res & verba divina conſignata ſunt, etſi temporis vetuſtate omnino conſumpta, ad rerum tamen vilium ac ſordidarum uſum ne ullo pacto convertantur, ſed in ignem potius conjiciantur.

Decretum XXII.

Illud curet epiſcopus, ut ne laicorum hominum ædes in poſterum ædificentur, quæ eccle-

ANNO CHRISTI 1569.

ecclesiarum parietes ulla ex parte attingant. Si quæ vero fenestræ, sive ecclesiasticarum, sive laicarum ædium in ipsis ecclesiarum parietibus insunt, unde in ecclesias conspectus sit, efficiant ut duobus saltem post hujus concilii promulgationem mensibus obstruantur.

Decretum XXIII.

Ne in ecclesia laici homines de rebus profanis, aut de iis quæ ad ipsam ecclesiam non pertinent, congregationes, concilia, vel quæ parlamenta publica dicunt, habeant.

Cap. 2. de immun. eccles. in 6. kal. Apr. 1566.

Quæ vero Lugdunensi consilio olim a Gregorio decimo, & nuper a summo pontifice Pio V. ad tollenda in ipsis ecclesiis colloquia, congressus, deambulationes, & ad earum cultum sancita sunt; in iis præstandis episcopus omnem vel maximam diligentiam adhibeat. Canonicos vero, ecclesiarumve rectores, & alios item, ad quos spectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo negligentes vel contumaces pœnis afficiat, quas illi eadem summi pontificis sanctione subeunt.

Sique præterea in iis ipsis exequendis regulares negligentes esse animadverterit, illos ad ejusdem summi pontificis in eadem bulla præscriptum gravissime corripiat.

Decretum XXIV.

Illud interdicat episcopus, ne in ullis eleemosynarum oblationibus, quæ cuivis ecclesiæ siunt, musica instrumenta, organo excepto, in ecclesia adhibeantur; neve alia fiant vel gerantur, quæ domo Dei indigna sint.

Ne item puellæ eleemosynas ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum nomine quæritent, id quod non sine earum pudicitiæ discrimine quibusdam in locis introductum erat.

Decretum XXV.

Episcopus ipse, tertio quoque mense saltem, nisi justa causa impeditus sit, seminarium visitet; in eoque visitationis munere, adhibitis etiam, si modo ei videbitur, aliis doctis & piis viris: tum de magistrorum diligentia, tum de progressibus, quos & in vitæ disciplina, & in literarum studiis seminarii clerus habuerit, accurate inquirat. Idem certas seminarii clericis constitutiones præscribat; quas frequenti eorum conventu in singulos menses legi curent; quo sæpius repetitæ, illorumque mentibus impressæ, serventur diligentius.

Decretum XXVI.

Diaconi, subdiaconi, & reliqui clerici inferioris ordinis confessionem, & communionem frequentent, ut superiori synodo provinciali præscriptum eis est. Confiteantur autem iis tantum sacerdotibus, quos ad audiendas eorum confessiones idoneos episcopus, & in urbe & in diœcesi comprobabit: dummodo talis sit numerus ejusmodi sacerdotum, ut confiteri volentes delectum habeant inter illos. Sacræ vero eucharistiæ communionem in propria parochia vel in alia ecclesia, quam episcopus statuet, diebus festis percipient, idque in missa solemni, si modo eo loco eoque die celebrabitur.

Illius autem rei fidem tertio quoque mense episcopo exhibebunt.

Decretum XXVII.

Superiori consilio jussum est, canonicos & alios clericos sacris concionibus interesse, quod eum ab eisdem non ita præstetur ut debet, pœnis propositis id efficiendum censuimus, quod jussu & cohortationibus fieri non potuit. Quare canonici cathedraliun., tum collegiatarum etiam ecclesiarum, & reliqui præterea clerici, si tempore concilii superioris constitutione præscripto, non interfuerint sacris concionibus, aut ad eas sacrarum literarum interpretationes, lectioneve non accesserint, quas ipsis episcopus præscripserit, mulctentur ejusdem episcopi arbitratu.

Decretum XXVIII.

Curet episcopus, ut qui clerici certæ ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ii dominicis festisque singulis diebus in parochiali ecclesia, in cujus finibus eorum quisque habitat, ecclesiasticum beneficium obtinet quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ episcopo videbitur, rectori operam, atque adjumentum navent ad divina officia celebranda.

Qui vero certis ecclesiis adscripti sunt, in ipsis diebus ad eas conveniant, & in iis functiones eas præstent, quæ unicuique eorum ab episcopo præscriptæ erunt. Si tamen iis diebus aliquando ad divina officia obeunda, ad funerave in alias ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat episcopus.

Rector autem in cujus ecclesiam illi conveniunt, tertio quoque mense episcopo referat, vel literis significet, non solum an huic decreto ab illis obtemperetur; verum etiam an ea præstentur, quæ superiori provinciali consilio illis præscripta sunt, tum de habitu, tum de tonsura clericali, tum de eorum vitæ consuetudine.

Decretum XXIX.

Episcopus sacerdotes aliquot vitæ integritate & scientia probatos in urbe deligat, a quibus clerici inferioris ordinis, sæpe convocati, vitæ ecclesiasticæ moribus instituantur. Eos autem ipsos clericos universos semel, atque iterum, saltem quotannis episcopus ad se item convenire jubeat, ut progressiones intelligat, quas quisque eorum ad literarum cognitionem, tum ad vitæ spiritualis disciplinam fecerit.

Decretum XXX.

Ut quæ de sacerdotalibus conventibus, in diœcesi habendis, semel superiori concilio præscripta sunt, ea, quoad ejus fieri potest, recte atque ordine gerantur, hæc eis addenda censuimus;

Ne sacerdotum conventus festis iis diebus habeantur, quos coli ecclesiæ præcepto institutum est; nec vero illis diebus, quorum præcipua celebritas in locis agitur, ubi is conventus iis ipsis diebus futurus esset. Parochus vero ecclesiæ, in qua ejusmodi congregatio futura est, die dominico, qui illam proxime antecedit, ejus habendæ tempus populo significet, eumque hortetur, ut illo ipso die ad ecclesiam conveniat, tum ut orationum, quæ & pro vivis &

pro

ANNO CHRISTI 1569.

pro mortuis ibi fient, particeps sit, ac indulgentiam dierum quadraginta consequatur, quam ab unoquoque episcopo in sua diœcesi illis concedendam decernimus, qui divinis officiis, tunc celebrandis, intererunt; tum etiam ut sacram concionem audiat, quæ eo tempore in missæ celebratione habebitur. Quæ vero quæstionum explicationes singulis mensibus habitæ in iis ipsis conventibus erunt, & si quæ præterea quæstiones in illis ipsis disputationibus inciderint, quæ non satis tum explicatæ sint, eas omnes, literis consignatas, vicarii foranei quamprimum ad episcopum mittant: cujus judicio illæ, vel explicatæ, vel comprobatæ, in codicem, ejus rei nomine confectum, quem vicarius foraneus custodiat, referantur. Ex eorum conventuum progressu si vicarii foranei animadverterent sacerdotes quosdam ad doctrinæ studia, in quibus maxime versari debent, desidiam quamdam, vel negligentiam adhibere; eos ad episcopum deferant, cujus auctoritate illorum culpæ, ut opus erit, occurratur. Ut autem in iis studiorum exercitationibus unusquisque sacerdos majores progressus habere possit; in qua parochia quinque saltem sacerdotes erunt, eos in singulas hebdomadas bis ad privatas inter se studiorum disceptationes parochus convocet, in quibus vel aliquam catechismi Romani lectionem tractent; vel quæstiones aliquas de conscientiæ casibus explicent; vel hujus, superiorisve concilii provincialis, aut diœcesanæ synodi, quam eorum episcopus habuerit, partem aliquam studiose legant. Quod si ei parochiæ prope erit aliquod regularium monasterium, ubi aliquis sit ad sacrarum literarum ecclesiasticarumque rerum explicationem aptior, curent etiam illius opera atque studio adjuvari.

Ad has privatas sacerdotalis studii exercitationes, clericos etiam, qui intra illius parochiæ fines habitant, adhibeant; ut eos rerum ecclesiasticarum cognomine instructiores in ecclesiis habeant.

Quicumque vero huic privato conventui interesse recusarit, eum parochus ad episcopum deferat, qui quo maximo poterit studio, curet ut huic decreto obtemperetur.

Decretum XXXI.

Ut quod de mantelletti usu alias provinciali synodo per nos decretum est executionem habeat, decernimus, ut ne quivis alii, nisi abbates, referendarii & protonotarii eo breviori utantur, quam tunica talaris interior sit. Metropolitanæ autem nostræ & aliarum hujus provinciæ cathedralium ecclesiarum canonicis, præpositis item & aliis clericis, ecclesiastica, aut doctoratus dignitate præditis, exterioris tunicæ, seu mantelli usum concedimus, quod tamen interiorem tunicam talarem longitudine adæquet.

Reliquis autem clericis, qui hoc decreto nominatim expressi non sunt, mantelletti & manselli usu interdicimus

Decretum XXXII.

Clerici in eo officio ne se exerceant, ut ullas mulieres etiam quavis dignitate illustres, doceant legere, scribereve, aut canere, aliove cujusvis generis musico instrumento sonare, nisi ii sunt, quibus ætate, moribus & vita probatis, episcopi judicio id permissum est, facultate ab eodem scriptis data.

Ne libris item, de musico cantu obscœne vel parum pudice scriptis, illi utantur.

Decretum XXXIII.

Quoniam superioris concilii constitutione vetitum est quo tempore vel sacrorum, vel funeris, exequiarumve causa in unum clerici conveniunt, non plures ad mensam, quam sex, eosque clericos adhiberi; id cum multis locis facile præstari non queat, propterea quod ecclesiæ sæpe longius inter se distent, graveque sit clericis, de itinere fessis, mane ad ecclesiam suam reverti, ideo liberum sit parocho tot convivas habere, quot sane in mensa adhibere par esse judicarit; & pro temporis ratione laicum etiam hominem, quem Christianæ pietatis studiosum & sacerdotali victu, consuetudineque dignum norit, a mensa non excludere, modo ea serventur, quæ in parochialibus conventibus, de frugali, clericalique modestia nostris constitutionibus præscripta sunt; tum sacra item lectio in mensa perpetuo adhibeatur.

Quod vero de mensæ frugalitate & ferculorum numero alias superiori concilio decretum est, id omnino sic servetur, ut etiamsi vel universitati, vel cuivis alii, pacto, consuetudineve, aut ultima quavis voluntate certis quibusdam diebus cibum a sacerdotibus parari oporteat; in eo ab illa decreti ratione ullo modo discedatur, nec sacra lectio in mensa desit.

Decretum XXXIV.

In quibus ecclesiarum ædibus ad rectoris usum & domicilium constitutis, & laici præterea, facultate impetrata, habitant, in iis ne propter nuptias quidem saltetur, neve comœdiæ aut spectacula agantur.

Decretum XXXV.

Episcopus clericum alienum, qui in propria diœcesi deliquerit & ad suam diœcesim confugerit, proprio illius episcopo petente, & sibi de clerici, qui deliquit, citatione & contumacia, aut condemnatione fidem mittente, comprehendi & ad illum mitti curet, idque sumptibus petentis.

Decretum XXXVI.

Qui impetrata ab ecclesia discedendi facultate, aliquamdiu abfuerit, mensis saltem spatio, postquam redierit, episcopum de suo ad ecclesiam reditu certiorem faciat; quod si neglexerit, perinde censeatur ac si non legitime abfuerit.

TITULUS III.

QUÆ AD BONA ET JURA ecclesiarum, piorumque locorum attinent.

Decretum I.

QUI deinceps ecclesiastici beneficii possessionem adipiscetur, ejus beneficii titulum

ANNO CHRISTI 1569.

lum etiam ante non monitus, ad menſem ordinario ſuo oſtendat: quod ſi ſecus fecerit, dimidia parte fructuum & proventuum unius anni mulctetur, qui ex eo beneficio ſingulis annis percipiuntur; tum omnibus juris remediis titulum exhibere cogatur.

Decretum II.

Caveant epiſcopi, ne paſſim atque indiſtincte omnes beneficiorum eccleſiaſticorum ceſſiones admittant; ſed in iis ſolum caſibus, qui ſummi pontificis Pii V. literis expreſſi ſunt; Kal. Aprilis. 1568. meminerintque excommunicationem, quæ earumdem literarum ſanctione contrahitur, apoſtolicæ ſedi reſervari.

Decretum III.

Sacri Tridentini concilii auctoritate, ea cathedralium & collegiatarum eccleſiarum ſtatuta conſtitutioneſve quaſcumque, etiam jurejurando & quavis auctoritate communitas, conſuetudineſque illas, etiam immemorabiles, quæ etſi minus expreſſam ſimoniam, ac ſordidam tamen avaritiam præ ſe ferunt, antiquamus, abrogamus, atque reſcindimus, quibus illud inductum eſt, ut qui nuper in canonicorum capitulum, aliorumve eccleſiaſticorum hominum collegium adſcriptus, capitulique, aut collegii judicio ad ea canonicalia, aut alia, quæ ad eos pertinent, obeunda munera idoneus comprobatus eſt; ſex tamen menſibus, qui probationum nomine vocantur, choro inſervire ante debeat, quam diſtributiones quaſcumque, etiam quotidianas, percipiat; aliiſque canonicis, vel aliis ejuſdem collegii hominibus accreſcat; quæ portio ſibi, eo temporis ſpatio inſervienti, jure obveniret. Illudque in perpetuum jubemus, ut in alicujus eccleſiæ canonicorum capitulum, aliudve eccleſiaſticum collegium cooptatus, cum admiſſus comprobatuſque erit ad muneris ſui functiones, is ſtatim particeps ſit reſidentiæ fructuum, quotidianarumque diſtributionum, quæ ab iis, ad quos ſpectat, eidem præſtentur pro ratione canonicarum horarum, quarum officium deinceps in eccleſia ille obierit.

Quicumque illas conſtitutiones, ſtatuta, & conſuetudines hoc decreto abrogatas ſervarint, contra eos ſimoniæ pœnis, quæ canonum jure & ſummorum pontificum conſtitutionibus ſtatutæ ſunt, ad Tridentini concilii præſcriptum agatur.

Ne huic autem decreto fraus fiat, hoc ſtatuimus, ut quoties is, qui in ejuſmodi collegium cooptandus erit, ejuſdem collegii præfectum convenerit ad ſe probandum, hujus probationis examen intra octo dies de eo habeatur: alioquin probationis jus epiſcopi ſit. Quod ſi octo illis diebus, habito examine, is probatus non ſit, ſibique perſuadeat id injuſte factum eſſe, ad epiſcopum confugiat, qui, habitis de eo examinis quæſtionibus, ſi injuſte repulſam illum tuliſſe animadvertit, capitulum, collegiumve compellat ad eum recipiendum.

Decretum IV.

Quibus in eccleſiis ea vel conſtitutio, vel conſuetudo eſt, ut canonicus nuper creatus quos fructus præbendæ ſuæ primo anno percipiet, eos omnes, vel aliquam eorum partem fabricæ eccleſiæ, aut ſacriſtiæ, aliive pio loco ſolvat; in poſterum illa ita ſervetur, ut ſi ei præbendæ onus penſionis ſeu reſervationis fructuum omnium, alicujuſve partis eorum impoſitum eſt, is pro rata ſolum fructuum, quos libere percipiet, ſolvat; fidejuſſore tamen caveat, ſe reliquam item fructuum illius præbendæ partem ſoluturum quamprimum vel morte, vel conceſſu, remiſſioneve ejus, cui fructus reſervati ſunt, quive penſionem obtinet, adipiſcetur. Eam vero fructuum partem, quam ſolvere debet, ne ſolvere prius cogatur, quam illorum percipiendorum dies venerit; ſed aut fidejuſſorem det, ſe eo ipſo tempore ſtatim ſoluturum, aut epiſcopus apud aliquem illos ſequeſtri nomine aſſervari curet, donec quod piis illis locis debebitur, perſolutum erit. Curet epiſcopus, ut fructus & cujuſvis generis proventus, ad ſacriſtiam pertinentes, ne in alios ſumptus, niſi in ipſius ſacriſtiæ uſum erogentur; ideoque quotannis cognoſcat, quomodo diſtributi, & quas in res erogati illi ſint. Liceat tamen eidem epiſcopo de capituli conſilio eos fructus in fabricæ, vel rei alterius, ad eam ipſam eccleſiam ſpectantis, uſum aliquando convertere, ſi modo ſacriſtiæ minus tunc opus eſſe judicarit.

Decretum V.

Ne eccleſiaſticorum beneficiorum bona patronis, neve item eis, quorum ceſſione ea beneficia obtinentur, neque illis præterea, qui primo, ſecundove conſanguinitatis gradu cum eiſdem juncti ſunt, ne per ſuppoſitas quidem perſonas, ac ne ad breve ſane tempus locari liceat, idque niſi cognita prius eccleſiæ utilitate epiſcopus data ſcriptis facultate conceſſerit. Quicumque ſecus fecerit, fructibus unius anni mulctetur, quos ex eorum beneficiorum prædiis boniſve capit.

Inquirat præterea epiſcopus diligenter, an aliqua ſimoniæ labes contracta inter eos ſit.

Decretum VI.

Si canonicorum, aliorumve eccleſiaſticorum hominum collegium, aut moniales, aut alii quivis homines, nulla legitima ſuperioris auctoritate, bona eccleſiaſtica permutarunt, vel alio quovis pacto alienarunt, aut in poſterum id committent, cogat epiſcopus tum eos, qui alienarunt, contra illum agere, qui talia bona detinet, ut ea reſtituat; tum detinentem compellat, ut ipſa una reddat cum fructibus non jure perceptis. Quicumque hac in re ſibi non obtemperarint, eos anathemate feriat, aut interdicat, ex canonumque ſanctione aliis præterea pœnis afficiat; ac permutationem item eam, aliamve quamcumque alienationem irritam, planeque nullam declaret.

Decretum VII.

Bonorum eccleſiaſticorum quævis alienatio, ea lege confecta, ut ſuperioris auctoritate muniatur, ſi is, cui alienata ſunt, antequam contractæ alienationi ejuſmodi auctoritas acceſſerit, in eorum poſſeſſionem ingreſſus eſt, irrita, & nulla ab epiſcopo declaretur; & qui ea poſſidet, a poſſeſſione ſtatim amoveatur; & qui præterea alienarit, ex canonum ſanctione puniatur.

De-

Decretum VIII.

Eccleſiaſtica bona quovis nomine alienata, quacumque ratione ad eccleſiam redierint, etiamſi alicujus eccleſiæ bonis incorporata non ſint, ne tamen amplius ad longum tempus locentur, neve quovis nomine alienentur, niſi illud vere tunc eccleſiæ utilitati aut neceſſitati ſit.

Decretum IX.

Locatio bonorum eccleſiaſticorum ad longum tempus facta, cum ex Tridentini concilii auctoritate recognoſcenda erit, ne epiſcopus, qui bona ipſa locarit, quive ejus locationis commiſſarius aut executor fuerit, cauſam dijudicet, ſed hujus locationis recognitio ad epiſcopum viciniorem pertineat, tum ad eos qui his locationis cauſis recognoſcendis in ejuſdem epiſcopi vicinioris diœceſi præfecti fuerint.

Decretum X.

Ut bonorum eccleſiaſticorum, quæ vel in emphyteuſin tradita, vel ad longum tempus alio quovis nomine data ſunt, memoria, quoad ejus fieri poteſt, conſervetur; eccleſiaſticus quivis homo, cui aliquid in ſingulos annos eo quo vis nomine ſolvitur, cum primum id exiget, notarium adhibeat, a quo inſtrumenti fide teſtatum fiat quidquid ab eo, qui ſolvere debet, ille acceperit; & cujus fundi, vel vineæ, vel prati, vel ædium, aliarumve rerum eccleſiaſticarum nomine exegerit, idque, niſi qui ea eccleſiaſtica bona conductionis nomine nunc poſſidet, illum tamquam directum illorum bonorum dominum notarii publici fide recognoverit, eadem diligenti, ut ſupra, deſcriptione prædiorum adhibita.

Quod ſi quis clericus, cujus hoc intereſt, in hujus rei cautione adhibenda negligens erit, dimidia parte fructuum unius anni mulctetur, quos ex eo beneficio conſequeretur. Quæ autem hujus rei cauſa, vel confeſſiones, vel recognitiones inſtrumenti fide conficientur; earum exemplum ille clericus, ad quem ſpectat, ſpatio menſis epiſcopo tradat in archivo aſſervandum.

Decretum XI.

Uſu & diuturna conſuetudine compertum eſt, quantum eccleſiis detrimenti damnique ſæpe importet illa prædiorum eccleſiaſticorum locatio, quæ ad certum tempus pactionibus iis iniri ſolet, ut meliora reddi liceat, ac interdum ea conditione, ut qui ſumptus facti ſunt, ne poſſint, niſi in ipſo extremæ locationis tempore, recuperari; & qui item conduxerint, ejici amoverive a poſſeſſione ne poſſint, niſi quidquid in illis melioribus reddendis pecuniæ erogarint, quidquidve ſumptus fecerint, id omne receperint. Quare nos eccleſiarum utilitati conſulentes, & huic rei, unde tantum detrimenti, tantumque incommodi ipſis eccleſiis accidere ſæpe ſolet, quantum in nobis eſt, occurrere volentes, ita ſtatuimus;

Quæcumque eccleſiaſticorum prædiorum eo locationes ad certum tempus in poſterum pacto fient, ut illa meliora reddi liceat, & quidquid in illis farciendis reſtituendiſve erogatum ſit, id ei, qui conduxit, ſolvi oportebit, hæc inita locationum pactio, ne jus tribuat faciendi impenſas, in quovis ædificii genere utiles, niſi eas quæ majorem ſummam non excedant, quam illa ſit, quam conductor retinendo ſingulis annis, quibus firma eſt locatio, tertiam partem ejus, quod locationis nomine ſolvere debet, recuperare poſſit. Eam autem ipſam tertiam partem quolibet anno retineat, quoad quidquid erogarit, ipſe recuperet.

Si quæ vero impenſæ, ad uſum neceſſarium pertinentes, factæ ſint, ad quamcumque ſummam perveniant, tum ob ejuſmodi impenſas conductor eadem ratione partem tertiam ſibi in ſingulos annos retineat. Sin autem ad ſumptus, qui neceſſario facti ſunt, recuperandos non ſatis fuerit ea tertia pars; ne, completa etiam locationis die, a prædiorum poſſeſſione; qui conduxit, antequam ei ſatisfactum ſit, amoveatur: ſed eccleſiæ rectori liberum ſit, atque integrum, aut comparata aliunde pecunia, aliave quavis ratione ipſa prædia de conductore redimere, aut eadem illi ipſi conductori iterum, conſentiente epiſcopo, locare; idque tot annis ſaltem, ut tertiam partem ad minimum in ſingulos annos ejus rei retinendo, quam locationis nomine ſolvit, id omne, firma adhuc locatione, recuperet quod ipſe erogarit.

Si vero qui his conditionibus conduxerint, tertiam ipſam partem quotannis non retinuerint, ne jus ſit eis ab eccleſia, nec a rectore, qui ſuccedet, partem, quam non retinuerint, repetendi; ſed eorum culpæ adſcribatur.

In iis etiam locationibus, quæ a rectoribus, jam ad tempus, ita initæ ſunt, ut conductores prædia meliora faciant; hujuſque pactionis e vi atque ratione ædificia ſarta tectaque ſunt, vel in poſterum conductoris ſumptibus meliora reddantur; hos ſumptus, quos fecerit conductor, ea ratione recuperet, quæ a nobis hoc decreto præſcribitur: niſi conventum ſit, ut breviori tempore ſolvantur, quam a nobis ſtatutum eſt.

Quod ſi is, qui jam conduxit, & prædia meliora fecit, tertiam eam partem retinere nolit; ſed una tantum ſolutione ſibi reſtitui velit id omne quidquid jam erogarit, partem illam, quam ſibi retinere licet, apud hominem aliquem, cui tuto committi poſſit, quolibet anno deponat, ut ſperari aliquando poſſit, prædia ipſa eccleſiaſtica recuperari aliqua ratione poſſe.

Si vero conductor eam tertiam partem non depoſuerit, ſed rectori eccleſiæ ſolverit; rector, qui ſuccedet, illam ab eo repetere poſſit, aut in rerum, quæ meliores factæ ſunt, rationem referre; rector autem, qui tertiam hanc partem temere receperit, dimidia parte fructuum, quos quolibet anno ex ipſo beneficio eccleſiaſtico percipit, ſingulis annis mulctetur.

Si qui præterea, ob ſumptus in prædiis quibuſvis eccleſiaſticis factos, creditores ſunt; eaque prædia non ipſi, ſed eccleſiæ rector quavis ratione poſſidet, ne ea hypothecæ diutius ſint, (id quod mutua quadam colluſione aliquando factum eſt) in hac ipſa re id curet epiſcopus, ut eadem tertiæ partis annua ſolutione, quidquid in ſumptus erogatum eſt, etiam fructibus ſequeſtri nomine depoſitis, aut alia ratione eis reſtituatur.

Liberum tamen ſit epiſcopo in his omnibus, ſi quando pro beneficii tenuitate, aliave juſta cauſa, aliquid minus tertia ea parte præſcripta

ANNO CHRISTI 1569.

ANNO CHRISTI 1569.

pta in singulos annos solvi aut retineri consueverit, id arbitrio suo scriptis concedere.

Ut vero hoc decretum omnibus notum sit, ac plane perspectum, illud nostra auctoritate vulgariter redditum, ab omnibus & singulis urbis & diœcesis parochis, & festo primo die, postquam ipsi acceperint, publice in eorum ecclesiis legatur, ac populo frequenti recitetur.

Decretum XII.

Quibus cancellariæ episcopalis munus commissum est, ipsimet in ea officii exercitatione versentur; si negotiorum tamen multitudo postulat, alios, episcopi judicio comprobatos, sibi in auxilium adhibere liceat.

Decretum XIII.

Episcopus, qui causis jure permissis subsidium caritativum exacturus est, antequam illud sibi persolvi curet, clerum, ejusve procuratores, aut negotiorum gestores convocet, eisque cum causam exponat, quamobrem illud petere atque exigere cogatur, tum humaniter eosdem cohortetur, ut sibi sponte subveniant. Ne vero majorem summam sibi solvi curet, aut patiatur, quam Benedicti duodecimi constitutione, cujus initium est; Vas electionis; præscriptum est: idque nisi consuetudinis ratione aliud observatur. Qui contra fecerit, hæc ei pœna sit, ut & restituat quod perceperit, & aliam præterea pœnam jure expressam luat superioris arbitratu.

Extravag. prima de censibus.

Decretum XIV.

Cum primum aliquis hujus provinciæ episcopus mortem obierit, archivi episcopalis clavis notarii publici fide, una capituli vicario, altera uni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel consuetudine pertinet, sique nemo talis est, alii antiquiori residenti tradatur; ab eisdemque una & item altera asservetur, quoad alius episcopus creabitur, cui illas restituant, & rationem de scriptis in inventario notatis, eorumque custodiæ commissis, eidem reddant.

Decretum XV.

Nonnulli homines ad id temeritatis sæpe veniunt, ut clerici mortui bona invadant, unaque cum iis illa sæpe, quæ etiam ecclesiæ ministris, in mortui locum succedentibus, debita sunt, & ecclesiæ item, cui, dum in vita ille esset, inservierat, bona sacrilege subripiant; quare pœna excommunicationis latæ sententiæ vetamus, ne clerici mortui, qui dum viveret ecclesiasticum beneficium obtinebat, bona, ad ecclesiam ejusve ministros pertinentia, quisquam temere invadat atque auferat.

Decretum XVI.

Heres ultimarumve voluntatum executor, si quæ piarum causarum nomine legata relictave sunt; ea anni spatio ad summum, aut tempore ab ipso testatore præscripto, non præstiterit, ab episcopo, ut ratio juris postulat, pœnis, ipso jure constitutis, omnino cogatur piam testatoris voluntatem explere. Ne vero præscriptum illud vel a jure, vel a testatore tempus ab episcopo prorogetur, nisi sibi constiterit, quæ earum causarum nomine relicta, aut legata sunt, vere præstari non potuisse.

Episcopus vero in parochiis, ubi opus erit, duos probatæ vitæ homines, pietatis amantes, & auctoritate præditos deligat, quorum opera, studio, atque adjumento ad piorum locorum, piarumque causarum jura persequenda utatur, quoad expedire visum sibi erit.

Decretum XVII.

Ne notarii, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de rebus, quæ piarum causarum nomine legatæ relictæve sunt, vel ipsi rogati conscripserunt, vel ab aliis conscriptas apud se habent, magnos nimis labores in iis omnibus conquirendis sustineant; neve si id quod ipsis superiori concilio præscriptum est, omiserint, excommunicationem, eodem concilio propositam, subeant; idcirco illam sanctionem, piarum causarum nomine a nobis editam, ita interpretamur, ac moderamur, quo faciliorem etiam executionem illa habeat.

Quicumque notarii sciunt, se rogatos, testamenta, aliasve ultimæ voluntatis tabulas de rebus, piarum causarum nomine relictis, confecisse, nisi sex mensium spatio, postquam testatoris mortem scierint, illa episcopo significarint, quæcumque in ipsis tabulis a se conscriptis legata pia facta sint, ii excommunicationis pœnam ipso jure incurrant.

Qui vero in posterum ejus generis tabulas, testamentave scripserint, eamdem pœnam ipso facto subeant, nisi tribus post mensibus, quam testatoris mortem cognoverint, pia legata, relictave, episcopo denuntiarint. Hoc autem de sex & trium mensium spatio decretum vim tantum habere statuimus, cum primum concilium hoc in lucem emissum erit, ac promulgatum.

Ut autem notariorum, qui jam mortem obierunt, exemplaria, & quævis alia scripta, quibus res, piarum causarum nomine relictæ, aut legatæ, notatæ, ac descriptæ sunt, conquiri possint: episcopus propositis etiam pœnis & censuris, eam quæ sibi facilior videbitur, ineat rei perficiendæ rationem. Qui notarii præterea ex superioris concilii decreto excommunicationem subierunt, episcopus eos absolutionem humiliter petentes a censuris absolvat, si modo ipsius episcopi arbitratu ante satisfecerint, ad decreti hujus præscriptum.

Decretum XVIII.

Prohibeat episcopus, ut bona, census, proventus, aliaque ejus generis, quæ ad ecclesiarum fabricas quavis ratione pertinent, ab earum præfectis, aut ministris ad alios usus avertantur quam institutum est, aut certe debent. Idem præterea ex Tridentini concilii præscripto fabricarum redditus in usus ecclesiæ necessarios atque utiles, ut expedire magis visum fuerit, erogari curet.

Decretum XIX.

Qui bona ecclesiæ, hospitalium, aliorumve piorum locorum, sive solus, sive una cum aliis administrat: si vel ipse, vel per interpositam personam ea emerit, aut emphyteusis locationisve nomine conduxerit: ab eo administrationis munere statim amoveatur: nec dignus in posterum censeatur, cui talium rerum procu-

ratio,

ratio, administratiove demandetur : cum eoque A
præterea ex juris præscripto agatur.

Decretum XX.

Episcopus id sedulo prohibeat, ut quæ fabricæ, hospitalia, sodalitates, & quæ alia cujusvis generis pia loca instituta non sunt ad pecuniam mutuo dandam, eorum administratores ne ulla causæ specie cuiquam homini, nec etiam universitati loci, aut viciniis dent mutuo.

Quod si ipsi administratores mutuo vel dederint, vel, quod gravius est, ab iis locis sumpserint, ab earum administratione statim amoti sint, indignique censeantur, qui per sex B annos illorum, aliorumve piorum locorum administrationem gerant. Tum etiam illorum præfectus, quovis nomine vocetur, qui huic rei consenserit, excommunicationis pœnam subeat.

Decretum XXI.

Ne quisquam pecuniam apud montes pietatis deponat, vel eidem mutuo det, ut inde aliquid, ne minimum quidem lucri, aut ejus, quod interest nomine percipiat. Qui vero ex pacto quidquam ea causa perceperit, quod montis pietatis pecuniam vel mutui, vel depositi nomine dederit; cum eo tamquam cum usurario homine agatur ad juris prescriptum. C

Quæ præterea de montibus pietatis decreta superiori concilio sunt, ea episcopus observari curet vel diligentissime; compellatque illorum institutiones sibi ab administratoribus ostendi atque exhiberi.

Decretum XXII.

Sodalitates quascumque, seu confratrias, quæ disciplinatorum nomine vocantur, episcopus, ut Tridentino concilio jussum est, visitet; librosque vel constitutionum, vel meditationum, orationumve, si qui in eisdem extant, studiose recognoscat, ne quid falsum, commentitiumve, aut apocryphum in illis sit; & si qua in- D venerit, quæ emendationem desiderent, illa vel omnino tollere, vel emendare curet.

Efficiat præterea ut confratres, etiam nominatim non vocati, ad statas & solennes processiones accedant, easque recte atque ordine obeant; utque non mercede conducti, sed pietatis gratia flagella sibi adhibeant.

Easdem item confratrias in eam pristinam disciplinatorum regulam redigere curet, quæ jussu nostro recognita & emendata, & hujus temporis rationi accommodata, ad communem earum sodalitatum usum edetur.

Si qua vero hoc decreto præcepta illi vel contempserint, vel neglexerint, aliaque non obierint, quæ ad eorum sodalitatis officium E pertinent, pro rei gravitate severius ab episcopo corripiantur: sin autem emendari nulla alia ratione poterunt, eorum sodalitates extinguantur ejusdem episcopi judicio.

CAPITA QUÆDAM AD MONIALES PERTINENTIA.

ANNO CHRISTI 1569.

Caput I.

QUOD de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina synodus decrevit; quodque item summus pontifex Pius V. de monialium, etiam earum quæ conversæ dicuntur, clausura, literis editis, sanxit; id utrumque episcopus quam diligentissime potest exequi curet. Quod si aliquid obstiterit, quo minus illud a se præstari queat; ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit. Bulla edita 4. Kal. Junii 1566.

Hancque ipsam in iis exequendis diligentiam a regularibus præstari idem sedulo studeat.

Caput II.

Ut Tridentinæ constitutioni, quæ est de reformatione regularium capite decimosexto, fraus nulla fiat; illud episcopus, pœna anathematis & dantibus & recipientibus proposita, interdicat, ne moniales, aut puella quæ regularem habitum in earum monasterio susceptura est, parentibus, vel consanguineis, vel curatoribus, nec vero ab aliis, quibus ipsi ob id sponsione caveant, pecuniam mutuo, aut depositi, aliove quovis nomine sumant, antequam illa professionem regularem confecerit. Sess. 25. de ref. c. 16.

Episcopus præterea tum impensas æstimet, quæ & in religionis ingressu, & tempore professionis fieri solent pro vestitu, aut pro aliis rebus, ad ipsius puellæ, vel monasterii usum commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam summam præscribat, quam puella alimentorum nomine monasterio det; nisi census, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, ejusdem judicio, ad ea alimenta satis sint, monasterio attribuantur.

Ea autem omnis pecuniæ summa, eo nomine ab episcopo decreta, re ipsa apud certum hominem, & virum bonum deponatur, qui professione confecta, illam statim monasterio tradat, ut decretum est superiori concilio.

Caput III.

Facultas superiori concilio permissa, ut moniales organista sonandi artem, episcopi concessu, docere posset, abrogata sit, atque ita, ut nemini, nec viro, nec feminæ, etiam cujusvis superioris facultate, ad monasteriorum quodvis accedere fas sit ejus rei causa: sed quæ monialis vel organo sonandi, vel musicæ artis perita est, alias moniales instruere poterit.

Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.

Decretum I.

QUÆCUMQUE his nostris, aliisque superiori synodo provinciali editis constitutionibus decretisve sancita sunt, ea omnia in sua quisque episcopus diœcesi diligenter observet, & ab aliis, quorum interest, servanda curet omnibus juris remediis.

Ut autem, quæ in hac provinciali synodo

ANNO CHRISTI 1569.

decreta sunt, ad ea præstanda, ulla ignorantiæ excusatione nemini hujus provinciæ homini uti liceat; illud edicimus, ut quo primum die in lucem emissa, ad nostræ metropolitanæ ecclesiæ valvas affixa erunt, tunc duorum mensium spatio omnes se & his decretis, & si contra quidquam admiserint, pœnis, ac mulctis, quæ in eis constitutæ sunt, obstrictos esse sciant.

Ab eo etiam affixionis & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus tertio præscripto dierum spatio aliquid præstari jussum est.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit, &, si ita expedire censuerit, suæ etiam cathedralis ecclesiæ valvis proponi; quo studiosius omnium animis præcepta eorum tradantur.

Singulæ item & cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hæc ipsa decreta, certo loco recondita, perpetuo asservari curent.

Decretum II.

Si qua in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Mediolanensis provinciæ synodus habeatur; ejus difficultatis, tum omnium, quæ in ipsis decretis tradita sunt, interpretationem, & explicationem nobis reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Decretum III.

Qua debemus humilitate & obedientia, sanctæ sedis apostolicæ omnium ecclesiarum matris & magistræ judicio, atque auctoritati, omnia & singula quæcumque in hac provinciali synodo sancita, decreta, actaque sunt, semper emendanda & corrigenda subjicimus.

Decretum IV.

Quoniam denique ob publicam hujus provinciæ & privatam etiam uniuscujusque ecclesiæ utilitatem a summo Romano pontifice multa petenda sunt, decernimus, quidquid ab eo communibus nostris, & qui adsunt, episcoporum literis petetur, illud omne concilii hujus nomine, atque auctoritate ita factum intelligi, ac si publice in sessione postulatum esset.

CONCILIUM MEDIOLANENSE III. PROVINCIALE.

ANNO CHRISTI 1573.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIII. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI III.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

DIVINÆ pietatis abundantia perfectum est, ut cujus disciplinæ vestigia olim a sanctissimis patribus pressa non leviter, sed fixa ad sempiternam rei Christianæ bene gerendæ rationem, vix in tantis morum erroribus ulla reliqua usquam apparebant; ea quasi ex tenebris in lucem revocata sit gravissimis & divinis sacrosancti concilii Tridentini sanctionibus: quibus cum omnes sane quidem obtemperare oporteat, tum eos in primis, quos auctor vitæ nostræ & magister salutis æternæ Christus dominus episcopos & pastores gregis esse voluit, quem is sanguine suo, in ara crucis profuso, redemit. Itaque pastoralis curæ nostræ ratio, quæ in Tridentinis illis jussis, iisque sanctissime exequendis, versari debet, nos commonet, atque adeo commovet, ut hoc anno, qui tertius est, quo Mediolani alteram provincialem synodum habuimus, eam ad ejusdem Tridentini concilii præscriptum tertio convocemus: idque eo consilio, ut nos, qui metropolitico jure provinciæ hujus curam gerimus, pro debito archiepiscopalis speculationis nostræ officio, sedulo primum perquiramus, si qua sunt, quæ Tridentinis decretis, aut eorum auctoritate, canonumque jure a nobis in una atque in altera item synodo ad restituendam pristinam illam ecclesiasticam disciplinam jam pridem sancita nondum ab iis, quorum interest, in hac provincia præstita sunt; in his exequendis, duce Spiritu sancto, qui spiritus est intellectus, sapientiæ & consilii, pastorali studio & diligentia incumbamus: tum præterea videamus, si qua alia sunt, quæ subdolo operario satana, morum corruptelis, vel inveterata, vel nuper prave introducta, ullam emendationem, vel in controversiis provincialibus judicium a nobis desiderent.

Quamobrem omnes & singulos hujus nostræ provinciæ episcopos, tum literis eo potissimum nomine unicuique eorum scriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad provincialem synodum Mediolanum convocamus: cujus etiam synodi inchoandæ certum diem, nempe vigesimum quartum mensis Aprilis proxime sequentis, quo statuto die mane in metropolitanam nostram ecclesiam conveniant, præscribimus. Ut autem ceteris omnibus atque singulis, qui possunt, debentve jure aut consuetudine, aut privilegio eidem interesse, pervulgata sit, ac nota hujus nostræ provincialis synodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum, neglectumve esse, dicere liceat; iis ipsis universis ac singulis, tum ceteris qui sua interesse quavis ratione putarint, hoc edicto publice proposito, illam eisdem significamus, indicimus, ac denuntiamus: jube-

ANNO CHRISTI 1573.

ō jubemuſque item illos ipſos omnes & ſingulos, A
TI qui intereſſe debent, huc in provincialem ſynodum convenire ad conſtitutam diem, pœnis illis propoſitis, quæ canonicis ſanctionibus decretæ ſunt.

Curent autem comprovinciales noſtri epiſcopi, id quod poſteriori provinciali concilio ſancitum eſt, ut cum primum hoc edictum acceperint, quo provincialis ſynodi celebrandæ certa dies indicta eſt, in omnibus & urbis & diœceſis ſuæ parochialibus eccleſiis, quinta quaque feria in ſingulas hebdomadas, quoad illa de more abſoluta, ac dimiſſa erit, miſſæ ſacrum de Spiritu ſancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis eccleſiis proceſſionum præterea munus ſingulis diebus dominicis obeatur, B precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis eventu.

Omnes præterea provinciæ noſtræ fideles id monemus, & per viſcera miſericordiæ Chriſti domini hortamur, ut omni pietatis Chriſtianæ ſtudio & religioſis precibus, iiſque aſſiduis, a Deo conſolationis & miſericordiarum patre, nobis, negotium tam ſalutare tractantibus, auxilium implorent: quo nos adjuti, in hac tractatione omnia conſilia, ſermones & actiones noſtras in finem dirigamus, nempe in Chriſtum Jeſum, cui in omni juſtitia & ſanctitate ſervire debemus. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque noſtra imprimi, & noſtro ſigno muniri, tum noC ſtra etiam manu ſignatum in vulgus publice proponi, eidemque a ſynodali ſecretario noſtro ſubſcribi volumus. Datum Mediolani die 20. Februarii 1572.

EDICTUM ALTERUM

DE CONC. PROVINCIALI TERTIO, quod ob cauſas prorogatum fuerat.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

Carolus Borromæus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli D *ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, univerſis provinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in Chriſto domino.*

ÆTERNUS pontifex, unigenitus Dei Filius, Chriſtus Jeſus, qui e ſinu patris in terram miſſus, fidelium animas redemit per effuſionem immaculati ſanguinis ſui, eam nobis paſtoribus animarum curam propoſuit, ut omni ſolicitudine oves, fidei noſtræ commiſſas, a vallibus ad montes, a terrenis ſcilicet rebus ad cæleſtes, ab humanis ad divinas, a caducis ad æternas revocare ſtudeamus.

Hæc ſane cura plena ſtudii, plena diligen- E
tiæ, refertaque omni labore, cum in ceteris paſtoralibus muneribus, tum in iis etiam exequendis nos valde ſolicitos habere debet, quibus Tridentina ſynodus & ipſis patrum officiis & animarum ſaluti & provinciarum utilitati conſultum eſſe voluit. In iis vero cum ſit illa provincialium ſynodorum ad uſum revocata ratio; nos ſuperiori anno, qui tertius erat, quo Mediolani alteram provincialem ſynodum habuimus, tertio provinciæ noſtræ epiſcopos ad concilium convocavimus: quod quidem concilium a nobis demore indictum cum eas ob cauſas, conciliaribus noſtris literis expreſſas, celebrare non potuerimus; officii noſtri ratio, quæ progreſſionibus ſuis tota ad præſtantiſſimam illam curam ſpectare debet, nos commonet, atque adeo commovet, ut quod proximo ſuperiori anno a nobis intermitti oportuit, id hoc anno omnino præſtemus.

Quamobrem omnes & ſingulos hujus noſtræ provinciæ epiſcopos, tum literis potiſſimum nomine unicuique eorum ſcriptis, tum hoc etiam publico edicto, ad provincialem ſynodum Mediolanum convocamus: cujus etiam ſynodi inchoandæ certum diem, nempe nonum Aprilis proxime ſequentis, quo ſtatuto die mane in metropolitanam noſtram eccleſiam conveniant, præſcribimus. Ut autem ceteris omnibus atque ſingulis, qui poſſunt, debentve jure aut conſuetudine, aut privilegio eidem intereſſe, pervulgata ſit ac nota hujus noſtræ provincialis ſynodi tertiæ indictio; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excuſationem uti, vel ſe contemptum, neglectumve eſſe, dicere liceat; iis ipſis univerſis ac ſingulis, tum ceteris qui ſua intereſſe quavis ratione putarint, hoc edicto publice propoſito, illam eiſdem ſignificamus, indicimus, ac denuntiamus: jubemuſque item illos ipſos omnes & ſingulos, qui intereſſe debent, huc in provincialem ſynodum convenire ad conſtitutam diem, pœnis & cenſuris illis propoſitis, quæ canonicis ſanctionibus decretæ ſunt.

Curent autem comprovinciales noſtri epiſcopi, id quod poſteriori provinciali concilio ſancitum eſt, ut cum primum hoc edictum acceperint, quo provincialis ſynodi celebrandæ certa dies indicta eſt, in omnibus & urbis & diœceſis ſuæ parochialibus eccleſiis, quinta quaque feria in ſingulas hebdomadas quoad illa de more abſoluta, ac dimiſſa erit, miſſæ ſacrum de Spiritu ſancto fiat: In cathedrali autem & collegiatis eccleſiis proceſſionum præterea munus ſingulis diebus dominicis obeatur, precationibus adhibitis pro optimo conciliarium rerum tractationis eventu.

Omnes præterea provinciæ noſtræ fideles id monemus, & per viſcera miſericordiæ Chriſti domini hortamur, ut omni pietatis Chriſtianæ ſtudio & religioſis precibus, iiſque aſſiduis, a Deo conſolationis & miſericordiarum patre, nobis, negotium tam ſalutare tractantibus, Spiritus ſancti lumen implorent, quo lumine adjuti, nos iis initiis inſiſtentes, quæ ſuperioribus annis jecimus, noſtros, gregiſque noſtri greſſus dirigamus in viam ſalutis æternæ. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque noſtra imprimi, & noſtro ſigno muniri, tum noſtra etiam manu ſignatum in vulgus publice proponi, eidemque a ſynodali ſecretario noſtro ſubſcribi voluimus. Datum Mediolani die 16. Januari 1573.

PROROGATIO SYNODI, ET PROVINC. ET DIŒCESANÆ.

Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, univerſis provinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in Chriſto domino.

ALIIS noſtris literis, edicti nomine inſcriptis, provincialem ſynodum, quam hoc

anno

ANNO CHRISTI 1573.

anno die 24. hujus menſis Aprilis habere ſtatueramus, paucis ante diebus de more indiximus, ſed cum per invaletudinem noſtram, ut per literas etiam provinciæ noſtræ epiſcopis ſignificavimus, id ad conſtitutam diem præſtare nobis non liceat: eam ad diem differimus & prorogamus, quem illi hoc ipſo anno celebrandæ certum, volente Deo, præſcribemus, atque indicemus aliis noſtris literis.

Diœceſanam præterea ſynodum, quam indiximus ad diem 14. hujus etiam menſis Aprilis, ob eam ipſam cauſam differimus, & prorogamus in diem quem aliis noſtris literis certum ſignificabimus & conſtituemus arbitratu noſtro. In cujus rei fidem has neceſſariæ prorogationis noſtræ literas confici & publice affigi juſſimus. Datum Mediolani die 9. Aprilis 1573.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, Archiepiſcopi Mediolanenſis.

Habita in provinciali concilio III.

TERTIO jam adſumus, patres ſanctiſſimi, hoc ipſo loco, ubi ſuperioribus annis ſemel atque iterum Spiritu ſancto duce congreſſi, in eam curam incubuimus, ut in hac provincia paſtoralibus noſtris ſtudiis ſuccurreremus animarum ſaluti, & opitularemur pietatis cultui jam pene defloreſcenti. Quo in genere etſi a nobis vel plurimum elaboratum eſſe videtur, tamen ſi animadvertimus, provinciæ hujus ſtatus, quem vos etiam optime noſtis, is eſt, ut multa adhuc deſint ad operis a nobis inchoati conſummationem & perfectionem. Primum enim ſuperioribus noſtris decretis non omnis erepta eſt morum corruptela, neque plane omnis inſtituta Chriſtianæ diſciplinæ ratio, quæ vobis, qui adeſtis, una mecum expetenda eſt. Deinde, ut eſt hominum genus ad carnis ſenſus proclive, ſæpeque præceps fertur ad peccandi licentiam, alii poſt priores illos congreſſus noſtros ſenſim in dies irrepſerunt morum errores. Præterea quæ olim a nobis ſancita ſunt, ita ſe habent, ut vel noſtra, vel aliorum culpa illa executi ſimus non plane omnia. Si qua autem executionem habuerint, vel pauca, vel multa illa ſint, vereor, ut libere dicam, ne ea externa potius quadam ſpecie attigerimus, quam intimis animi ſenſibus, vereque amplexi ſimus. Atque hic quidem eſt rerum noſtrarum ſtatus. Videte igitur quæ illa ſint, quibus, auctore Spiritu ſancto, qui ſpiritus eſt veritatis & conſilii, hoc ipſo conventu nos tum mente optima, tum ſalutaribus deliberationibus conſulamus oportet; ut aliqua ex parte exſolvamus quod & Chriſto domino & nobis, & clero & populo noſtro debemus. Propoſitum igitur nobis ſit, patres optimi, magnum quiddam eſſe ac perfectum, quod præſtare debemus: idque nos vix aut ne vix quidem inchoavimus, nedum abſolvimus, cum certe non licuerit: nam quemadmodum reliquis in rebus nihil poteſt ſtatim eſſe perfectum, ſed neceſſe eſt, ut initium fiat ab aliquo rudimento, atque paulatim ad ſummum perveniat: ita opus, quod ſuperioribus annis aggreſſi ſumus, non potuit eo tempore ſtatim pervenire ad eam quam quærimus & debemus, neceſſariam perfectionem. Quod ſi quis noſtrum ſecus fortaſſe exiſtimat, quoniam in hac provincia aliquod majus pietatis Chriſtianæ ſtudium elucere videt, quam antea ſolebat, quamque in aliis fortaſſe quibuſdam locis apparet; næ iſte plane quidem fallitur: non eſt enim cur nos vel cur aliorum, ſive mali illi ſint, ſive aliquo Chriſtianæ virtutis gradu præditi, factis actiones noſtras expendamus: ſed comparemus oportet cum ea ſancte agendi formula nobis divinitus præſcripta: quæ ſi ob oculos verſabitur, facile cernemus quam longe ab ea diſtemus. Procul certe abſumus, patres. Eſt igitur cur properemus, & ita properemus, ut quod ſemel aggreſſi ſumus, perficiamus, aſpicientes in auctorem & conſummatorem operis nobis commiſſi, Chriſtum Jeſum. Is quid non attigit, quid non egit, quid non perpeſſus eſt, ut quod ei pater cæleſtis dedit, opus conſummaret? Quid illa crucis ara, in qua redemptionis myſterium peractum eſt, loquitur? Quæ mens, qui ſenſus Chriſti laborum? Quorſum illa verba, *Conſummatum eſt*: Jo an non operis, quod ſuſceperat, perfectionem? an non conſummationem indicant? Num Chriſti magiſtri exempla, num voces nos commonent? an commovent potius? certe quidem. Ergo pergamus ad conſummationem; & quod operi noſtro deeſt, perficiamus; ac ita quidem, ut, cum nos epiſcopos Deus dederit ad opus miniſterii in conſummationem ſanctorum, tamquam angeli ejus & miſſi in miniſterium propter eos qui hereditatem capiunt ſalutis, non modo purgemus & illuminemus, ſed perfectos reddamus eos, qui in cuſtodiæ noſtræ fidem traditi ſunt. Altera præterea cauſa eſt, patres, quamobrem huc tertio nos convenire oportuit: nam ea eſt ſatanæ fraus, ea depravata hominum natura, eæ mundi illecebræ, ut ſi quid ſuperioribus noſtris ſanctionibus communivimus, in altera ejuſdem rei parte violari ſoleat eccleſiæ diſciplinæ inſtitutio: ita ut alio rurſus opus ſit præſidio. Quemadmodum enim fluvius ab una parte aggeribus munitus, in alteram ſæpe erumpit: itidem uſuvenit in ſanciendis morum legibus. Si qua igitur parte, vel clero, vel populo ſuperioribus rerum ſanctionibus obſtructus additus eſt ad peccandum: alia tamen invenitur via, quam præcludamus oportet hoc noſtro ſynodali ſtudio, quod dum in hoc genere multum eſſe debet, tum plurimum etiam in eo, quod tertio loco a me propoſitum, jam brevi exponam. Scitis, patres, quæ ſuperioribus conciliis præſcripſimus nobis de frequenti ſacrificii oblatione, de dignitate ab epiſcopo retinenda, de ſupellectili, frugalitateque epiſcopali, de paſtoralibus officiis, de familiæ noſtræ inſtitutione, de cleri diſciplina, de gregis commiſſi gubernatione: illa omnia ut acta ſunt a nobis fortaſſe diligenter, ſic certe noſtrum fuit & eſt, eadem exequi vel diligentiſſime. Parum eſt enim optimo conſilio decernere, niſi quod decretum eſt ſedulo præſtetur: nam ut ſcientia debet eſſe cum virtute copulata, ſic decretorum conſtitutio cum executione in primis conjuncta: alioquin parvam affert utilitatem, vel certe nullam. Itaque cum operis noſtri ſuſcepti ratio conficiatur & quaſi confletur duabus his partibus, legum ſcilicet optimarum & ſanctione & executione: in hac nos fideles eſſe oportet, in illa prudentes: ſi prudentiam in ſanciendo præſtitimus, fidem in exequendo præſtemus neceſſe

eſt,

est, ut & prudentes & fideles servi inveniamur. Executio autem nostra omnis sit oportet, patres, tum perfecta, tum vera: perfecta quidem, ut decreta omnia vel ad nos, vel ad alios pertinentia exequamur: exequamur autem vere, non externa sola specie, sed ea fixa animi deliberatione, ut in veritate nos ambulantes & ad Dei gloriam, & ad animarum salutem uberrimum fructum afferamus ex iis rebus, quas solido agendi studio exequimur. Alioqui si contra quidquam agimus, id quoniam non ulla quasi radice fixum hæret, statim diffluit, statim evanescit. Quare agite, patres sanctissimi, munus nostrum expleamus, ut, quam debemus, sanctam solicitudinem, quantum in nobis est, præstemus, tum ad operis nostri inchoati perfectionem, tum ad omnem ecclesiæ disciplinæ rationem in hac provincia communiendam, tum ad superiorum nostrorum decretorum leges, easque vere atque omnino exequendas. Spiritus autem Dei habitet in nobis, is Spiritus veritatis, quem in euangelio quod modo recitatum est, se dominus missurum esse promisit; mentibusque nostris lumen præferat, quo omnes muneris nostri pastoralis partes dirigamus in perfectionem & finem, quo spectamus, Christum Jesum; cui laus & gloria sempiternis ætatum sæculis. Amen.

IN NOMINE SANCTÆ

ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani de consilio & assensu reverendissimorum patrum, coepiscoporum nostrorum, in provinciali nostro concilio Mediolanensi tertio, hæc, quæ sequuntur constituimus ac decernimus.

I.

De festorum dierum cultu.

SACROSANCTA Tridentina synodus cum statuit fideles religioso festorum dierum cultu abuti non debere ad comessationes, ad luxum, & lasciviam; tum pastores omnes vehementer in domino obtestata, debitam, sanctamque eorumdem observantiam pastorali diligentiæ magnopere commendavit. Quamobrem primo provinciali concilio de illorum cultu quamvis a nobis sancitum sit, tamen hac constitutione eo ipso de genere diligentius decernendum censuimus; cum eæ sint morum corruptelæ, is depravatus usus, ab omni & divina & humana lege alienus, ut Deo dicati dies, sanctisque rerum officiis consecrati, ac Spiritus sancti doctrina instituti, tum ad recolenda divina beneficia, tum ad honores debitos sanctis tribuendos, ad eorumque vitæ imitationem excitandam, non modo, ut oportet, sancte non colantur, sed, quod gravissimum est, nefarie violentur operibus, officiis, rerumque actionibus, ab eorum cultu, & pietatis Christianæ studio alienis.

Itaque in maxima hac offensione, nos sacræ illius synodi auctoritate, canonum jure, summorum pontificum sanctionibus, & Pii V. pontificis constitutione eo nomine edita, patrum item institutis, tum ipsis imperatoriis legibus adducti, edicimus, ut ne quid servilis operis sacris iis diebus, qui sanctæ matris ecclesiæ instituto, aut uniuscujusque loci consuetudine, votove publico coluntur, fiat, nec quidquam denique quod in illis agi, geri, fierive non liceat.

ANNO CHRISTI 1573.

Et quoniam in iis, quæ sequuntur, maxime peccatur, hæc nominatim vetamus;

Ne iis diebus nundinæ, emporia, mercatusve agantur: ne quidquam præterea fiat, exerceaturve, quod ad earum nundinarum, vel mercatus apparatum pertineat, etiamsi in diem proxime sequentem illæ cadant.

Ne contractus ulli, cujusvis generis sint, neque ullæ rerum executiones fiant; nisi cum jure nominatim permissum est.

Ne collectæ, taleæve in opidis, pagis, vicis, ut ex depravata consuetudine quibusdam locis factum est, festis diebus exigantur, præsertim quo tempore vel sacra fiunt, vel concio habetur, vel processiones, vel alia divina officia celebrantur, vel scholarum doctrinæ Christianæ exercitationes aguntur. Nec vero ullo præterea unquam die in ecclesia, in cœmeterio, atriove ecclesiæ illa exigi liceat.

Ne libri, imagines, signa, & alia id genus usquam venalia proponantur, aut circumferantur.

Ne quæ ad aleæ lusum pertinent, neque larvæ itidem, nec vestes ad personatorum hominum usum vendantur, locenturve.

Ne quas res ad victum necessarias vendi licet, illæ prope ecclesias, in earumve conspectu, venales proponantur.

Neque earum ipsarum rerum, præterquam panis, a sole, aut pluvia defendendi causa, in foro lociſve publicis tentoria, rastrave sint, quibus illæ exponantur.

Neque earumdem rerum occasione, causave officinæ apertæ ullo modo sint: sed earum ostiolum parvulum patens sit, licet reliqua omni parte clausa. Quo in genere præterea episcopus, illarum rerum venditionis certam horam & modum præscribat, ne ex venditione aliquid existat scandali offensioniſve, aut occasionis, qua distrahantur homines a divinis officiis.

Tonsoribus præterea, pistoribus, sutoribus, calceariis, aliisque ejusmodi, & reliquis item opificibus, quibus præscribi oportet, episcopus certas regulas præscribat, ne deinceps dierum festorum cultum violent, in quo maxime peccare plerique solent.

Quoniam autem usu jam hac in provincia nimis compertum est, depravatis his temporibus & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia nunquam fere conveniri sine multis, & iis quidem gravissimis Dei offensionibus, idque cum ob turpes cogitationes, obscœne dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & pernicioſas ad omnia opera carnis illecebras, illis perpetuo conjunctas, tum propter cædes, rixas, dissidia, stupra, adulteria, aliaque mala plurima inde consequentia quam sæpissime, his tot offensionum & peccatorum seminariis locum dari, iis præsertim diebus, qui dies propitiationis sunt; & iis ipsis diebus fideles plerosque nefariis istis satanæ blanditiis illectos, a divinis officiis, religioſis supplicationibus, lectionibusque sacris abduci,

aver-

ANNO CHRISTI 1573.

avertique rudes percipiendis fidei rudimentis ; alioſque ab aliis Chriſtianæ pietatis officiis, in quæ eo tempore religioſe incumbendum eſt, abſtrahi & amoveri ; hoc certe graviſſimum eſt in conſpectu Dei, & eccleſiæ. Quare feſtis iis diebus, ſaltem horis quibus divina celebrantur officia, interdicimus, ne ſaltationes, tripudia, choreæ ducantur aut fiant.

Ne item comœdiæ, ludi ſcenici, vel theatrales, haſtiludia, & alia cujuſvis generis ſpectacula agantur.

Ne circumforanei circulatores, & id generis nebulones, præſtigias ſuas, inaniaque ea ſpectacula agant ; neque quidquam omnino vendant, ne medicamenti quidem prætextu.

Ut autem hæ omnes de feſtorum cultu leges ab omnibus ſerventur ; contra eos, qui non paruerint, epiſcopus agat pœnis, & aliis item remediis arbitratu ſuo.

Feſtis diebus ſacroſancto miſſæ ſacrificio fideles omnes interſint.

Neque vero excuſentur puellæ nubiles, neque deinceps viduæ, ne permiſſu quidem primi noſtri concilii, ob recentem mariti mortem, neque ullo alio cujuſvis conſuetudinis prætextu.

Ut vero ii dies omni pietate & religioſius colantur, hæc crebro populum parochi & concionatores admoneant, atque hortentur, ut illorum dierum tempus, quod Deo, ejuſque cultui debetur, in iis actionibus totum conſumant, in quibus ſancte conſumendum eſt.

Ut concionem mane, & ſacram lectionem a prandio, ubi explicari ſolet, audiant.

Ut divinis, veſperarum præſertim officiis præſentes, pie religioſeque adſint.

Ut in Chriſtianæ doctrinæ rudimentis ac præceptis, vel percipiendis, vel recolendis verſentur.

Ut in operibus etiam officiiſque pietatis ſe exerceant, ægros homines viſitando, mœrentes pie conſolando, & alia ejuſmodi præſtando.

Ut denique ab illis actionibus, unde omnis peccandi materia atque occaſio exiſtit, feriati, in ea opera incumbant, ob quæ ſunt illi ſacri inſtituti dies.

Epiſcopi igitur cura ſit, vel litaniarum proceſſiones, vel orationes, aliarumque Chriſtianarum virtutum exercitationes inſtituere, in quibus per feſtos dies occupati fideles, abducant ſe a profanis actionibus,

Sicut principes & magiſtratus, qui gubernationi præſunt, dignitate præcellunt, ita prælucere debent exemplo, quo reliqui incendantur ad perpetuum pie agendi ſtudium. Quamobrem pro muneris ſui officio nos paterne cohortando & admonendo, epiſcopus curet ut ipſi per annum ſolennibus diebus, & in quibus potiſſimum humanæ redemptionis myſteria peraguntur, in nativitate ſcilicet domini, die circumciſionis, & epiphaniarum, hebdomada ſancta, paſcha reſurrectionis, aſcenſione, pentecoſte, in ſolenni die corporis domini, ad cathedralem eccleſiam conveniant ; epiſcopaliſque miſſæ ſacrificio, quod ſolenni ritu fit, diviniſque veſperarum officiis interſint. Idem præterea efficiat, cum ob jubilæum, vel ob aliam publicam cauſam generales proceſſiones & ſupplicationes aguntur.

Epiſcopus id curæ diligentiæque adhibeat, ut tum ex eccleſiæ ſuæ libris veteribus, manuque ſcriptis, tum ex publicis civitatis ſcriptis monumentiſve, atque aliunde perveſtiget, ſi qui dies ſunt quibus colendis, vel veteri inſtituto uſuque, vel publico voto civitas adſtricta eſt ; aut alius item quivis diœceſis ſuæ locus.

Qua præterea diligentia utatur in conquirendis reliquis tum votis, tum piæ conſuetudinis inſtitutis. Si quæ vero ejuſmodi monimenta compererit ; ea diligentius conſcripta in epiſcopali archivo aſſervanda curet. Certoſque illos dies feſtos, iis monimentis notatos, coli, & alia hujuſmodi pia inſtituta præſtari jubeat.

Vigiliæ autem, & feſti dies ſanctorum, qui publico civitatis voto, aut conſuetudine coli debent, diœceſanæ ſynodi conſtitutione ab epiſcopo decernantur ; & in calendarium quotannis relati, die dominico, prout uniuſcujuſque eorum ſanctorum feſtus dies in aliquam hebdomadam inciderit, populo a parocho denuntientur.

Monimenta vero feſti diei, vel piorum inſtitutorum, quæ in aliquo ſolo diœceſis opido, loco ve voti publici, aut conſuetudinis ratione ſervari oportet, in ejus etiam loci parochiali eccleſia aſſerventur : cum autem dies ille feſtus, vel quo pium inſtitutum ſervari debebit, inciderit ; parochi ſit, die dominico, proxime præcedenti, illum populo indicere ac denuntiare.

Prohibeat vero diligenter epiſcopus, atque omnino efficiat, ut non modo non ſaltationes & choreæ, verum etiam comeſſationes in honorem ſanctorum, ludi, aliæve profanæ actiones, ab eorum feſtorum dierum, piorum inſtitutorum cultu alienæ, ullo quovis modo, etiam illorum prætextu occaſioneve introductæ, publice iis ipſis diebus fiant.

Studeat etiam epiſcopus, ut quo tempore in ſeptuageſimæ, ſexageſimæ, & quinquageſimæ hebdomadis eccleſia mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticiſque fidelium mentes ad mœſtitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tum veſtimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei inſtruit, ac præparat tot ante diebus ad ſancte recolendam Chriſti domini paſſionem & crucem ; eo potiſſimum tempore fideles, ſibi in curam traditos, ſpectacula, ludos ſcenicos, & alia, quæ gentilitatis ſpeciem præ ſe ferunt, tunc præſertim morum corruptelis introducta, illa ipſa, tamquam a ſanctiſſimis eccleſiæ inſtitutis abhorrentia, omnino fugientes, ad pietatis Chriſtianæ ſtudia, & ad orationem attentiores ſint, propoſita omni Chriſtianarum actionum exercitatione.

Quo religioſius incolæ uniuſcujuſque parochiæ feſtum diem colant illius ſancti, ſanctæve, cujus patrocinio parochialis eccleſia dicata eſt, cohortationibus agat parochus, ut pridie ejus diei illi ſancte jejunent, animo piis repetentes tum jejunia, tum religioſas alias ejus ſanctarum virtutum exercitationes ; quarum meritis in cælum ille vocatus, cum ſempiterna gloria perfruatur, pro caritate, qua abundat, eorum, quorum ſalutis patrocinium ſuſcepit, preces Deo offert, jejunia item & lacrymas. Tum idem illos admonere, atque vehementer in domino cohortari non deſiſtat, ut pietatis Chriſtianæ officiis, ſanctis operibus, debitaque veneratione ſancti illius diem feſtum colant ; utque ab omni ſervili opere abſtinere ſtudeant.

Eo-

Eodem præterea die ſancti, qui parochiæ patronus eſt & cuſtos, quo ad illius imitationem magis fideles inflammentur, id parochus præſtet, ut peracto veſperarum officio, cum frequentior in eccleſia populus adeſt, aut ipſe, aut alius in ſuggeſtu, aliove loco ſuperiori, de libro, quo illius vita vere expreſſa continetur, res ejus ſancte, admirabiliterque geſtas, religioſæ vitæ inſtituta, morum diſciplinam, pietatis ſtudia, virtutes pronuntiet.

Quoniam vero ſanctiſſimis ſummorum pontificum inſtitutionibus, & provincialis concilii primi noſtri decreto ſancitum eſt, ut quæ apocrypha ſunt, in eccleſia ne legantur; de vitis ſanctorum, qui in unaquaque hujus provinciæ urbe, diœceſive certis potiſſimum locis coluntur, liber ab epiſcopo conficiatur, doctis & piis viris adhibitis, tum ex probatis auctoribus, tum certis ſuæ eccleſiæ ſcriptis, ac traditionibus.

Sanctorum, qui in domino dormierunt, ſacris ſepulcris, & reliquiis colendis & venerandis, eo maxime augetur gloria Dei, quo religioſius illa coluntur. Quo igitur die ſancti alicujus dies feſtus agitur, ſi in aliqua urbis, diœceſiſve eccleſia, ſancti alicujus corpus reconditum eſt, ſacrave ejus membra, vel aliæ inſignes reliquiæ aſſervantur: eo die & ſignificatio detur frequenti campanarum ſonitu, & ille eccleſiæ locus, ubi ea ſunt, ſacrarum veſtium apparatu, & candelarum lumine ornetur; tum ad majorem cultum divina officia ſolennius celebrentur.

II.

De ſcholis doctrinæ Chriſtianæ.

Quo major in dies concurſus, & progreſſio fiat ad doctrinæ Chriſtianæ ſcholas, ad earumque ſtudium vehementius excitentur jam inſtitutæ, & in poſterum, Deo juvante, inſtituendæ ejus rei nomine ſodalitates: indulgentiarum, quæ & a Pio quinto; & nuper a ſanctiſſimo domino noſtro Gregorio XIII. earum ſodalitatum hominibus conceſſæ ſunt, donum quotannis per parochos duobus ante Kalendas Maii diebus dominicis proximis promulgetur, cum frequens populus adeſt. Illis autem conſtitutis Kalendis, earum ſodalitatum homines, ut indulgentias conſequantur, confeſſi, ſacram eucharistiam ſumant; ac proceſſionem præterea agant ſolenni ritu. Si vero ſæpius id promulgari, vel aliis potius certis diebus hæc ab illis agi, epiſcopus cenſuerit, id conſtituat arbitratu ſuo.

Quibus in opidis, vicis ac locis, quæ ad ſuam diœceſim pertinent, epiſcopus has neceſſarias doctrinæ Chriſtianæ ſcholas, & ſodalitates, ut altera provinciali ſynodo juſſum eſt, non adhuc inſtituit; illas quamprimum, & quam diligentiſſime inſtitui curet. Studeat vero quamplurimos cujuſvis conditionis, ſtatus, & ætatis homines probatos, tum mares, tum feminas, iis ſcholis jam inſtitutis, vel inſtituendis, adſcribi, adſcriptoſque operam illis navare, ut conceſſi indulgentiarum muneris participes ſint.

Eas vero jam inſtitutas, vel in poſterum inſtituendas ſcholas & ſodalitates, ad illas præſcriptas regulas dirigi curet, quæ juſſu noſtro ad communem earum uſum edentur in lucem.

Scholas præterea quam ſæpiſſime viſitari, tum ab earum præfectis, tum ab aliis etiam jubeat, quibus id negotii dederit. Iique diligenter ei referant, cum de omni inſtituta earum ratione, frequentiaque illorum, qui conveniunt, tum de reliqua earumdem ſodalitatum ſpirituali progreſſione, eiſdem, quo plures poterit, conſtituat confeſſarios ſacerdotes, & in concionibus habendis exercitatos, quorum & miniſterio adjuventur, & ſalutaribus monitis, crebriſque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud ſcholarum & piarum exercitationum inſtitutum atque ſtudium.

Si quam aliquando concionem ſacram a prandio populo haberi contigerit, ei certa hora ab epiſcopo ſtatuatur; ita ut neque concionator a doctrinæ Chriſtianæ ſcholis, neque hæ ab illo impediantur.

Epiſcopus præterea eam ineat rationem, ut & in hoſpitalibus, & in aliis piis locis, ubi plures, vel mares vel feminæ, curantur, aut aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Chriſtianæ inſtitutum introducatur: quo illi paſcantur hoc præterea ſpirituali cibo.

III.

Quæ ad concionatores pertinent.

Anniverſaria feſtorum ſolenniumque dierum quadam quaſi viciſſitudine, & ſtatis pro ſolennitatum temporumque ratione ſacris cæremoniarum ritibus Dei eccleſia, a Spiritu ſancto inſtructa, redemptionis noſtræ myſteria, & ſacras alias actiones in anno, tamquam uno libro deſcriptas, fidelibus proponit; qui ſi minus ad ea inſtructi ſunt, nec quæ ſancte religioſeque aguntur, intelligunt, non eum fructum, quem alioqui perciperent, capiunt. Quo igitur diligentius illi inſtruantur, in dieſque magis accendantur ad publicas ſacras actiones, & myſteria colenda, quæ ſtatis anni ſolennitatibus & temporibus eccleſia Dei celebrat, epiſcopus tum ipſe aliquando, tum concionatores, & parochi certis iis diebus, quibus illa agi, celebrarive contigerit, populum doceant cum ſacroſancta ea myſteria, tum religioſum eorum anniverſariorum cultum, tum ſanctiores ſtatarum in iis colendis ſacrarum cæremoniarum ac rituum rationes & ſignificationes.

Itidem cum ſolennes aliquæ ſtatæ proceſſiones, vel aliæ ſupplicationes, aliqua publica cauſa indictæ, aguntur, vel jubilæum in univerſa eccleſia indictum celebratur; conciones ab eiſdem habeantur. Quibus præter cetera explicentur cauſæ, quamobrem aut jubileum celebretur, aut illæ ſupplicationes fiant; tum excitentur atque admoneantur fideles, quam religioſe incumbendum ſit ei ſanctæ actioni quidque ab illis præſtandum, ut illius jubilei ſpirituales divitias ipſi conſequantur.

Ut autem religioſa animi præparatione hi ſolennes dies a fidelibus colantur, non ſatis illi id eſſe putent, myſteria illa a ſe ſermonibus concionibuſve, iis ipſis diebus, quibus celebrantur, explicari, ſed feſtis etiam, aut dominicis diebus eas ſacras vel ſolennitates vel actiones proxime præcedentibus, eoſdem concionibus inſtruant, & eorum animos menteſque præparare atque inflammare ſtudeant, cum ad omnem religioſum myſteriorum, quæ ſancte agentur, cultum, tum maxime pro ſolennitatum ratione, ad pœnitentiæ ſacramentum, & ad ſacram eucharistiam ſumendam.

ANNO CHRISTI 1573.

Id

ANNO CHRISTI 1573.

Id vero etiam ſervetur, cum ſtata jejuniorum tempora, adventus domini, ſeptuageſima, & ejuſmodi inſtant.

De ſacramento etiam chriſmatis populum inſtruant in illis pentecoſtes diebus, quibus potiſſimum ab epiſcopo id ſacramentum ſolenniter miniſtrari ſolet.

Parochi autem id omne inſtruendi populi officium præſtent ad præſcriptum inſtructionis quæ eo nomine cura noſtra conficietur ad communem provinciæ uſum.

Ne patiatur parochus, cujuſvis ordinis regulares in ordinis ſui eccleſiis, intra fines parochiæ ſuæ ſitis, concionem habere, niſi ex ſcripto teſtimonio perſpexerit, eos muneris ejuſmodi in illis eccleſiis obeundi cauſa, ſe ad epiſcopum cum concionandi facultate, quam a ſuperioribus ſuis ipſi obtinuerint, contuliſſe, & benedictionem, ut Tridentino concilio cautum eſt, ab eodem petiiſſe: neque itidem in alienis ejuſdem parochiæ eccleſiis, niſi ibi concionandi facultatem ſibi ab epiſcopo literis conceſſam illi oſtendant.

Sess. 5. de ref. c. 2.

Quæ in concilio provinciali primo de prædicatione verbi Dei, & quæcumque item alia concionatoribus a nobis præſcripta ſunt, ea quo diligentius ſerventur, illam cautionem adhibeat unuſquiſque epiſcopus, ut cum eorum cuiquam in ſua diœceſi concionandi poteſtatem faciet, vel benedictionem impartiet, illa omnia, & alia eo genere in noſtram concionatorum inſtructionem, ad communem provinciæ uſum ſimul redacta, & quæ item epiſcopus eccleſiæ ſuæ rationibus accommodata, ab illis ſervanda cenſuerit, illis literis deſcribi jubeat, quibus vel concionandi facultas permittetur, vel præſentationis, poſtulatæque benedictionis teſtimonium fiet.

Quoniam parocho concionante, nonnulli, parum ſalutis ſuæ memores, cum ad illius concionem conveniunt, ſæpe diſcedunt ea non abſoluta, ideo debiti in hoc genere officii ſui eos crebro parochus admoneat, prout neceſſarium eſſe viderit. Quod ſi quos aliquando monitos ex verbi Dei, vel parochi concionantis contemptu in contumacia perſeverare animadverterit, illos ad epiſcopum deferat, qui pro culpæ gravitate eoſdem afficiat tum aliis pœnis, tum, ſi opus eſt, ſacramentorum communione privet ad Carthaginenſis concili præſcriptum.

c. ſacerdos Dist. 1. de conſecratione.

Parochus & concionator ſæpe, prout opus eſſe animadverterit, illam decem annorum indulgentiam edicat, ac denuntiet, quam ſummus pontifex Leo IX. in Lateranenſi concilio toties conceſſit, quoties aliquem blaſphemantem accuſarit.

IV.

Quæ ad fidei tuendæ ſtudium pertinent.

Quos oportet, ſacri Tridentini, provinciaſiſque noſtri concilii primi juſſu in diœceſana ſynodo canones, & decreta Tridentina recipere, fideique profeſſionem præſtare; niſi illos id præſtitiſſe epiſcopus perſpexerit, in ea, quæ proxime futura eſt, ſynodo, ab illis præſtari jubeat.

In aliquem vero certum librum, qui in epiſcopali archivo aſſervetur, eos omnes ac ſingulos cancellarius epiſcopalis ordine referat, tum qui antea præſtiterunt, tum qui in poſterum præſtabunt in ſingulis ſynodis deinceps ſequentibus.

Quicumque litteras & liberales artes quovis nomine, vel publice, vel privatim docent, ii, quales ſint, & reliqui præterea, quibus Pii quarti pontificis maximi conſtitutione, vel ejuſdem provincialis concilii decreto fidei profeſſionem facere juſſum eſt, trium menſium ſpatio illam ad formulam ab eodem pontifice præſcriptam, aut jam præſtitiſſe oſtendant, aut re ipſa præſtent.

Qui vero in poſterum illud legendi, interpretandi, docendique munus ſuſcepturi ſunt, fidei profeſſionem ad idem præſcriptum ante præſtent, quam id ſuſcipiant, exerceantve. Hique & illi omnes in libro notentur.

Parochus ne ullo modo patiatur, in ſuæ parochiæ finibus id, ut ſupra, minus a quodam deinceps ſuſcipi, aut jam nunc ſuſceptum exerceri, ſi is ſcripto epiſcopi teſtimonio non oſtenderit, ſe de fidei profeſſione præſtitiſſe: imo vero ſi ita teſtatum non fecerit, ei illo munere interdicat: ſi non paruerit, ad epiſcopum deferat, qui in eum prout juris eſt, animadvertat.

Et quoniam ad Chriſtianam pietatem hoc valde intereſt, ut inſtituendæ pueritiæ atque adoleſcentiæ munus committatur viris, non ſcientia ſolum, ſed fide, ac moribus vitaque probatis; eam ob cauſam a quo fidei profeſſionem epiſcopus recepturus eſt, ante ab eo cum vitæ ſuæ rationes perquirat; tum, ſi quod teſtimonium fidei morumque a probatis viris habet, afferri jubeat.

Quod ſi ea vel non afferuntur, vel ejuſmodi ſunt, quibus ipſius epiſcopi conſcientiæ ac judicio non ſatisfiat, id ipſum aliunde epiſcopus quærat, ab iis præſertim, apud quos ille diu fuerat, hocque diligentius inveſtiget, ſi vel e longinquis, vel hæreſis nomine ſuſpectis, vel morum corruptela inquinatis locis illum eſſe, aut venire animadvertit.

Hoc præterea diligentiæ adhibeat, ut poſteaquam aliquis, fidei profeſſione ad præſcriptum facta, docendi curam ſuſceperit; ejus etiam vitæ morumque ratio & puerorum inſtitutio aliquando obſervetur, idque in iis potiſſimum ludimagiſtris, qui certa pacta mercede, in diſciplinam ſuam traditos pueros domi educant.

Quorum librorum lectione, explicationeve, puerorum aut adoleſcentium animi depravantur, & mores facile corrumpuntur, quo in genere ii ſunt, qui res obſcœnas & turpes continent; eos, ut indice Tridentino ſancitum eſt, a ludimagiſtris prælegi, explicarive, epiſcopus non patiatur, ac plane vetet ab illis quidquam exponi, quod bonis moribus repugnet, quodque impietatem inducat, ut Lateranenſi ultimo concilio decretum eſt.

Jubeat epiſcopus pueros adoleſcentesve a ludimagiſtris Chriſtianæ religionis præcepta, atque fidei rudimenta doceri, adhibitis iis ſolum libris, quos epiſcopus ipſe præſcripſerit, prout ad illud inſtituendi munus eos idoneos eſſe judicaverit. Dominicis vero & feſtis diebus, nullo alio præterea doctrinæ genere illos inſtrui liceat, quod omnibus eo ipſo concilio Lateranenſi præſcriptum eſt.

Illud etiam eiſdem præſcribat, ut diebus feſtis ſcholæ ſuæ adoleſcentes, pueroſve, aut ipſi conducant, aut frequentes illos convenire jubeant ad ſolenne miſſæ conventualis ſacrum,

ad

ad verbi Dei conciones, ad divina vesperarum officia, ad sacrarum literarum interpretationes, ad doctrinæ Christianæ scholas, & ad alia denique vitæ spiritualis studia atque exercitationes.

Hæc omnia an ab iis præstentur, episcopus visitando aut ipse, aut alius ejus nomine investiget diligenter, tum maxime, an libros isti apud se habeant, vel ob fidei doctrinam, vel ob morum institutionem damnatos improbatosve; tum præterea, an qui in eorum disciplinam traditi sunt, honeste educentur.

Profecturus aliquis ad ea loca, ubi etli catholico etiam more a multis vivitur, impune tamen & publice ab aliis prædicatur, aut creditur, quod a Romanæ ecclesiæ doctrina & fide alienum est, profectionis scriptam facultatem a suo parocho, vel ab eo, quem episcopus constituerit, ante impetret, quam abeat.

Quibus facultatis literis caveatur, ut & reversionis tempore, & si diutius illis locis fuerit, singulis annis testatum faciat, se catholico more & vixisse & vivere: utque id testimonium scriptum sit ab illius loci, ubi fuerit, episcopo, aut parocho, si ibi parochus est, aut a catholicis viris, probatis hominibus, illorum locorum incolis. Hocque is, cui eo proficisci concessum erit, præstet omnino.

Quicumque autem sanctæ inquisitionis officium, statum, res & ministros aliquo modo læserit, violaritve, contra eum, ut Pii V. constitutione sancitum est, episcopus agat ad illius sanctionis præscriptum.

Quam gravissimam sanctionem aliquando, cum expedire censuerit, promulgari jubeat.

Pernicioforum & falsorum librorum, cum perpetua quodam modo pestis sit, cui remedium semper afferri oporteat, de iis sæpe & summorum pontificum constitutionibus & sacrorum canonum jure, cautum est. Postremo autem multa tum concilii Lateranensis ultimi decreto, tum nuper Tridentino concilio & indice utiliter constituta sunt. Quæ ut episcopi studio a bibliopolis, impressoribus & reliquis item omnibus, quorum interest, diligentius, quam hactenus fit, ubique præstentur; illa fere omnia, aliaque nonnulla, eodem spectantia, quæ addenda censuimus, simul complexi, provinciali hac constitutione toto eo genere sic edicimus propositis, eodem Lateranensi & Tridentino tum concilio, tum indice, & Pii quarti constitutione de eo indice lata, pœnis sancitis, & aliis præterea episcopi arbitratu.

Ut quicumque artem librariam exercet, ab eo ne patiatur episcopus libros venales proponi, nisi confecto librorum suorum indice, cui ab se, aut ab eo, a quo curam in recognoscendis libris geri is voluerit, & ab inquisitore etiam subscriptum sit: neque facultate sibi ab eisdem non permissa ullos alios cujusvis generis libros ille habeat, aut vendat, aut quavis ratione tradat, illo indice non notatos.

Ne loco publico, portoriis mercibusve importandis constituto, libros ministri publici ejus loci exportari patiantur, nisi qui illos importarint, aut bibliopolæ, aut alii, quorum sunt, scriptum, eorumdem manu signatum, attulerint, quo exportandi potestas fiat.

Libri non publico mercium loco expositi, sed alio in urbem invecti, ab eo qui invexerint; vel invehi jusserit eisdem denuntientur: nec libri a quovis invecti, vel in urbem introducti, aliis commodentur, aut quavis alia ratione tradantur, antequam hic, qui introduxerit, illis, ad quos recognitio pertinet, indicem eorum ostenderit, ab eisdem item facultatem obtinuerit: idque nisi libri id generis sint, ut eos omnibus permissos esse perspicue constet

Ne quis opuscula, libros commentarios, aliave id generis quovis titulo, & nomine, quæ manu scripta sunt, evulget; nisi ab episcopo, aut ab alio ejus jussu, & ab inquisitore recognita sint, atque approbata subscriptionibus.

Ne præterea quis librum, scriptumve cujusvis generis imprimat, imprimive curet, nisi ab eisdem episcopo & inquisitore recognitum, & scripto comprobatum.

Quod recognitionis & comprobationis scriptum libri imprimendi principio, recognitorum manu notatum, principio item libri imprimatur.

Libri exemplum auctoris manu & nomine notatum, ubi primum impressum est, recognitoribus tradatur asservandum.

Libris impressis, appositio imprimentis nomine, adscribatur item annus quo impressi sunt.

Libri, quos typis mandari concessum est, in codicem a recognitoribus referantur, notato concessæ facultatis anno & die, descriptis etiam nominibus eorum, quibus eos imprimendi potestas facta est.

Ne heredes, ultimarumque voluntatum executores, libris a defuncto relictis utantur, aut aliis utendos dent, vel vendant, aliave quavis ratione tradant, antequam illos, aut eorum indicem ipsis episcopo & inquisitori attulerint facultatemque obtinuerint.

De bibliis autem vulgariter redditis, de testamento novo in vulgarem etiam sermonem converso, de libris preterea, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controversis communi item lingua conscripti sunt, ea diligens cautio adhibeatur, ut illorum usus iis tantum concedatur, quibus episcopus, aut inquisitor de consilio parochi, aut confessarii permittendum judicarit.

Libri de officio & precibus horariis beatæ Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hispanice, vel Gallice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari sermone expressi, venales ne proponantur neque vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad sacræ inquisitionis officium statim deferre compellantur, ut edita a Pio V. constitutione sancitum est. Idib. Martii 1570.

Caveat episcopus, ne libri illi parvuli, quibus preces variæ continentur, falsis superstitiosisque titulis aspersi habeantur aut vendantur, nisi suo, aut inquisitoris, aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti studio primum recogniti & purgati sint.

Adhibeat idem aliquando aliquot suæ civitatis peritissimos homines, quorum opera & studio accurate cognoscat si qui pestiferi sunt libri, indice Tridentino non notati, quorum usu & lectione interdicendum sit ejusdem indicis auctoritate.

Quos libros id generis cognoverit, ne in urbem, aut in diœcesim suam illi invehantur caveat quamdiligentissime: eorumque nomina cum ad sacræ Romanæ inquisitionis patres deferenda curet, tum aliis provinciæ episcopis significet, quo diligentius pesti obstruatur aditus.

ANNO CHRISTI 1573.

ANNO CHRISTI 1573.

Qui per urbes præterea, vicos, opida, alia- A ve loca libros venales circumferunt, eorum etiam indicem habeant, cui ab episcopo & ab inquisitore, aut ab iis, quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Hos parochus, in cujus parochiæ finibus illi venales libros exponunt circumferuntve, de improviso aliquando visitet. Ac si aut illorum indicem non habere, aut alios præterea, eo indice non descriptos, vendere, habereve compererit, tum eos episcopo, aut inquisitori denuntiet: tum libros omnes sequestri nomine, donec aliter ab eo, cui denunciarit, jussum erit. Si libros, indice Tridentino damnatos, improbatosve apud eos deprehenderit, illos etiam comprehendi, aut suspensione saltem facta sibi ab illis caveri curet, ut ad certum diem sistant in judicio episcopi, aut inquisitoris. B

V.

Quæ ad sacramentalia & sacramenta generatim pertinent.

Christianæ pietatis ornamentum, in quo populum fidelem gloriari oportet, altare est cælestis holocausti, sacrosancta illa arbor crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus dominus. Quamobrem ad Christianæ religionis gloriam insignis admodum fuit ea veterum pietas, ut crucis signum non in C templis solum, sed domi forisque in parietibus ac vestibulis, passimque in urbe expressum appareret, tanquam & præclarum populi Christiani trophæum, & clarissimum divinæ misericordiæ monumentum, & sempiternum denique testimonium, quo palam fieret, fideles cum inimicis crucis Christi, Judæis, Ethnicis, & hæreticis nihil habere commune, sed contra eos omnes libere profiteri, quem colunt, dominum Jesum, & hunc crucifixum. Hoc igitur majorum religioso exemplo, atque instituto, cujus etiam vestigia in hac provincia aliquot locis perspici licet, excitatus episcopus, illud curet, ut hoc sacrosanctæ crucis insigne, vel ligno, vel lapide, vel ubi commode per facul- D tates fieri potest, marmore expressum, in urbe & diœcesi sua, ubi trivia frequentiora sunt, puplice proponatur atque erigatur: quo crebrius perspecta ea, sacræ crucis ardore fideles sese erigant, tum ad summi mysterii, in ea peracti, gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam Christo duce populus fidelis, qui populus est acquisitionis, contendere debet.

Quod præterea alias sancitum est, id pro sacrosanctæ crucis cultu & veneratione servari episcopus jubeat, ut ne ea humi exprimatur, neve sordidis & aliqua labe inquinatis locis.

Singulis diebus dominicis sacerdos, missæ parochialis sacrum facturus, antequam illud in- E choet, aquam sale aspersam benedicendo renovet, eamque ut moris est aspergat.

1. kal. Junii 1572. Sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. pontificis constitutio, qua excommunicationis pœna proposita, ipso facto incurrenda, interdictum est, ne innocentissimi agni imagine figuratæ cereæ illæ formæ & per Romanos pontifices statis temporibus consecratæ minio, auro, aut ullo colore inficiantur; neque venales proponantur, promulgetur in ecclesia eo anno quo illas consecrari mos est in pascha, & quoties item episcopus opus esse censuerit.

Quod pietatis & Dei honoris causa ab sancta matre ecclesia institutum est, ut festo die C purificationis beatæ Mariæ virginis candelæ, & palmæ, aut olivæ, prout locorum consuetudo est, dominico die, qui de palmis dicitur, in ecclesia solemni ritu benedicantur: æque candelæ statis illo tempore processionibus circumferantur, non sine sanctissima mysteriorum significatione; id, ut instituti ratio postulat, ita religiose celebrari debet.

Quamobrem edicimus, ne alio loco nisi in ecclesia, neque dum manibus laicorum tenentur, sed constituto loco positæ solemnibus ceremoniis benedicantur; & singulæ singulis distributæ, tum palmæ, tum candelæ accensæ manibus per eos, qui acceperint, gestentur, ex ecclesiæ instituto, dum statis illis diebus processiones & sacræ aliæ actiones habentur. Utque præterea introducto ei usui occurratur, quo multis locis in hac provincia fit, ut illæ, vel candelæ, vel palmæ olivæque sacro eo ritu benedictæ, non in ecclesia a quibusdam sumantur, sed ad eos domum deferantur; & quod gravius est, a laicis quibusdam, quasi tributum quoddam sibi a parochis, vel ab aliis quibusvis debitum, illæ eligantur, decernimus, ut salvo, si quod patronus aliquis beneficii habet, illas exigendi jure, iis solum qui in ecclesia intererunt, & illis item tantum tradi liceat, qui iis ipsis diebus ad illam ecclesiam convenire solent; sed non potuerunt, vel quia ægroti, vel alia legitima causa impediti.

Ad preces, quæ supra puerperam funduntur, cum post prolem emissam illa actura gratias ad ecclesiam se confert, parochus puerperæ domum ne ingrediatur, etiamsi mulier ob adversam valetudinem ecclesiam adire nequeat.

Feminis præterea, post puerperium ad ecclesiam venientibus, panis benedictus, sub hostiæ forma, ne præbeatur.

Fons baptismatis ne usquam in aliis ecclesiis, quam in parochialibus, sit, vel episcopi concessu in illis locis ubi propterea quod parochialis ecclesia longius distat, idem populi commodo magis consulendum esse censuerit.

Ad sacri chrismatis oleum accipiendum, quotannis ante pascha mittantur, qui accipiant, ut veteri canone decretum est.

Sancti item chrismatis, & sacri catechumenorum olei vascula, ne alibi, sed in ecclesia, religiose asserventur in ciborio, aliove ejusdem ecclesiæ certo constituto loco, quem episcopus comprobarit.

Sacrum præterea oleum infirmorum in ecclesia itidem custodiatur vase ab aliorum sacrorum oleorum vasculis distincto; nisi quibus parochis episcopus propter eorum domicilia a parochiali ecclesia distantia illud domi tunc aliquando solum asservari concesserit, cum in parochiæ finibus gravius ægrotantes habent, quibus usuvenire potest, ut quamcelerrime succurrendum sit illius sacramenti administratione.

Moneat sæpe parochus, hocque tum maxime, cum sacramenta ministrat, ut fideles quibus ea ministrantur, & qui compatres ad sacramenta, baptismum, & confirmationem adhibentur, ensem, pugionem, & ejusmodi deponant, memores se in omni spiritu humilitatis sanctæque pietatis studio adesse oportere sacris illis mysteriis.

VI.

ANNO CHRISTI 1573.

VI.

De baptismo infantium expositorum.

Infans expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur, Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo, *&c.*

VII.

De iis quæ ad sacram eucharistiam pertinent.

Ad saluberrimum illum sacræ eucharistiæ frequenter sumendæ usum parochi, ut primo provinciali concilio jussum est, & concionatores item, quam sæpissime populum cohortentur, nascentis ecclesiæ institutis atque exemplis, & gravissimorum patrum vocibus, & uberrima hoc ipso de genere catechismi Romani doctrina, & sententia denique Tridentinæ synodi, quæ optaret quidem fideles in singulis missis, non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicare.

Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directe, indirecteve dixerit, aut concionatus sit; episcopus, in cujus urbe, diœcesive hoc ille admiserit, ei tamquam scandalum disseminanti, Tridentinæ ejusdem synodi auctoritate, interdicat prædicatione verbi Dei. Ad cujus prædicationis munus ne idem restituatur, nisi primum ejusdem episcopi judicio satisfecerit eo ipso loco, ubi ea in re scandalum & offensionem præbuerit.

Itidem pro ratione culpæ corripiantur, corriganturve, & satisfacere quoque compellantur, quicumque vel sermonem habendo, vel colloquendo hoc in genere offenderint.

Cum nimbi, procellæ, turbines aut grandines impendent; ne sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservatur: sed tabernaculum, ubi illud in altari recenditur, patefaciat licet: tumque in ejus conspectu litanias, aliasque religiosas preces, ejus rei causa institutas, pie sancteque pronunciet.

Sacerdos cum corpus Christi domini ad ægros interdiu in urbe, aliisque frequentibus locis defert, non superpelliceo solum, sed pluviali interdum indutus incedat, ubi per facultates, & per loci, temporisque rationem commode fieri potest: tum præterea, ubi etiam potest, aliqui clerici adhibeantur, clericali habitu, ac superpelliceo induti, qui comitantes una cum deferente, sanctas religiosasque preces recitent.

Perfunctus deferendi sacramenti munere sacerdos, ubi ad ecclesiam redierit, fidelibus, qui in eo deferendo præsentes adfuerant, quam ex illo pietatis officio consecuti sint indulgentiam, denuntiet; paucis verbis eos cohortans, ut in religioso eo instituto sancte perseverent; tum pronuntiata oratione, quæ est de sanctissimo sacramento, illos dimittat in pace cum benedictione.

Indulgentia autem a Paulo tertio pontifice maximo corporis domini sodalitatibus concessa, A sæpe promulgetur; crebrisque cohortationibus fideles incendantur, quo frequentiores illæ ubique locorum instituantur, institutæque debitum munus obeant.

Quæ præterea sodalitates eo nomine, ut alias prima provinciali synodo jussum est, institutæ jam sunt, & in posterum instituentur; regulis utantur ad communem illarum hujus provinciæ sodalitatum usum nostro jussu edendis: quibus episcopus addat, quæ pro urbis, diœcesisque suæ ratione expedire videbuntur.

Parochus iis omnibus, qui intra ecclesiæ suæ fines habitant, in pascha sacram eucharistiam ipse, non sacerdos alius, præbeat; nisi ob frequentem multitudinem necesse sit alterum etiam B sacerdotem adhibere.

Quicumque in pascha ab diœcesi abfuerit, is reversus, se eo tempore sacram communionem sumpsisse testatum faciat scripto sacerdotis, a quo sumpserit. Quod testimonii scriptum manu vel sigillo ordinarii, aut ejus, cui id curæ ille dederit, munitum sit; alioquin, ut ecclesiæ præcepto pareat, confessus in propria parochiali ecclesia sacram eucharistiam suscipiat. Quod nisi fecerit, prout juris est, pœna afficiatur.

Ad communicantium purificationem vasa adhibita, ne alterius rei usu sint; eaque propterea in sacristia serventur.

VIII.

De iis quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent. C

Qui ad confessarium, etiam regularem, in aliena diœcesi commorantem, dedita opera se conferens, peccata sua sit confessus, nisi confessarius ille, & ab episcopo loci, & a confitentis ordinario ad confessiones audiendas probatus erit, ei, tamquam inconfesso, parochus eucharistiæ sacramentum ne præbeat: illius præterea ordinarius, cujus confessionem ille sacerdos confessarius non probatus audierit, ne eum patiatur in sua diœcesi confessiones per biennium audire, neque itidem concionari. Quod decretum quadragesimæ initio a parocho promulgetur, quibus locis episcopo videbitur. D

Episcopus id confessarios sacerdotes interdum admoneat; ut si quando quavis facultate auctoritateve eis licebit pœnitentium vota commutare; ne ea illi commutent, nisi in alia majora pietatis opera, vel Deo gratiora, vel saltem quæ tantidem valeant. Qui in re judicanda rationem habeant & sumptuum, & laborum, & molestiarum, & omnium denique incommodorum, quæ pœnitentes perpessuri erant, si votum, quod sancte conceperant, re ipsa præstitissent.

Ne confessarii sacerdotes, cum sibi facultate, vel ex jubilæo, vel ex aliis apostolicis literis concessa, pœnitentium confessiones audire, eosdemque a peccatis etiam gravioribus, quæ admiserunt, & a pœnis item, ac censuris quibus irretiti sunt, absolvere licet, cum eo, qui in irregularitatem incurrerit, dispensent, nisi ejus rei facultate illis literis nominatim expressa. E

Si pœnitentibus pœnitentia præscribenda est aliqua pecuniæ ratione, ne sibi sacerdotes confessarii eam pecuniam, sed locis piis attribui curent, ut in officia operaque pietatis erogetur: Neque vero hujus pecuniæ distribuendæ curam ipsi ullo plane modo suscipiant.

ANNO CHRISTI 1573.

Neque præterea sibi dari curent, si quid eleemosynæ causa pœnitenti erogandum est in missæ sacros ritus faciendos.

Ne confessarii regulares eorum peccatorum, quorum absolutio episcopo reservata est, vinculis irretitos pœnitentes absolvant, quemadmodum a sancta sede apostolica declaratum est, id eis non licere, quavis privilegiorum suorum auctoritate.

Confessariis sacerdotibus præscriptæ a nostris provincialibus synodis institutiones ad provinciæ usum, aliæque item, quas eisdem pro urbis, diœcesisque suæ rationibus, addi episcopus censuerit, in literas includantur, quibus vel probationis testimonium, vel facultas dabitur illius muneris gerendi.

Studeat episcopus ad sacrorum canonum, & Sess. 24. c. 8. Tridentini concilii præscriptum pro publicorum delictorum gravitatis ratione, & publicam, & solennem pœnitentiam in usum revocare. Quos vero ita solenniter pœnitere oportet, mense ante quadragesimæ initium ad se per parochos deferri curet; ut primum ineunte quadragesima, illi pœnitentia affici, tum die cœnæ domini, ecclesiæ reconciliari possint stato solenni ritu.

1. Martii 1566. Gravissima illa a Pio V. summo pontifice de medicis edita constitutio, quotannis semel saltem, de more promulgetur, si id opus esse episcopus censuerit.

Si quibus ecclesiæ ingressu, Christianaque sepultura publice interdictum est, quoniam confessi, ut est sanctæ matris ecclesiæ præceptum, sacro paschæ tempore corpus domini non sumpserint; ut eorum interdicti vinculum non relaxetur, nisi primum caverint, se tempore eis a parocho præscribendo, & de peccatis confessuros, & sacram eucharistiam sumpturos esse, & in posterum sanctæ ecclesiæ præceptis, & huic præcipue obedientes fore, quod est de confessione, & de communione paschæ tempore sumenda. Parochus deinde populo significet illos ipsos, quos jam interdicti vinculo irretitos denuntiarit, eodem solutos.

Quo diligentius fideles caveant, ne excommunicationis ullius vinculis irretiantur, hoc parochi sæpe præstent, ut eos doceant, quam gravis excommunicationis pœna sit & quam valde omni studio cavenda: idque ad præscriptum faciant institutionis, quæ cura nostra ad provinciæ usum conficietur.

Idem illi efficiant ex præscripta similis institutionis formula ad ea peccata detestanda, quæ frequentius a suæ parochiæ hominibus committi animadverterit.

Quæcumque excommunicationum sententiæ, vel a summis pontificibus, vel Tridentini, aliorumque generalium, & provincialium Mediolanensium conciliorum decretis, vel diœcesanarum cujuscumque urbis synodorum constitutionibus latæ sunt, quibus ipso facto, vel jure homines irretiuntur; hæ omnes, summatim vulgari sermone expressæ, & in tabellam aliquam ordine relatæ, die primo dominico quadragesimæ in singulis cathedralibus ecclesiis, de suggestu frequenti populo de scripto legantur, quo fideles meminerint, diligenter ab illis cavendum esse; idque etiam fiat parochialibus illis ecclesiis singulis, ubi id fieri episcopus expedire censuerit.

IX.

De iis quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis

Parochus in sacramento extremæ unctionis ministrando, ex catechismi Romani doctrina ægro, ceterisque præsentibus explicet illius vim, & utilitates, tum ad animæ salutem, tum etiam ad corporis valetudinem, si hæc ad æternam gloriam profutura sit.

Quod concilio primo decretum est, ut, dum æger integris est sensibus, extremæ unctionis sacramentum ei ministretur: si tamen vel curantium negligentia, vel morbi vi, vel repentino aliquo casu sensum omnem amiserit, ut nihil plane intelligat; illius decreti sententia vetitum non esse declaramus, quin hoc extremæ unctionis sacramentum ei ministrari liceat, si modo adhuc vivat, & dum usum rationis habere, pii animi significationem dederit, ut inde judicari possit, eum sacramentum periturum, si adhuc integra mente esset.

X.

De iis, quæ partim ad ordinis sacramentum, partim ad clericorum honestatem ac studia pertinent.

Constitutione Pii secundi pontificis maximi quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoveri fecerint, ab suorum ordinum quos susceperint executione ipso jure suspensi sunt; sique suspensione durante, illorum ordinum ministerium functionesve obierint, statim irregularitatem subeunt; ob quam, præter alias pœnas, contra istas canonum jure sancitas, beneficiis etiam ecclesiasticis privari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diœcesana synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis jubemus qui initiabuntur.

Infirma valetudine; aliave justa causa impeditus episcopus, si statas sacras ordinationes habere non potest, & aliquem propterea clericum suum ad alium episcopum mittere velit a quo alicui ecclesiastico ordini adscribatur testimonialibus literis ei datis, hæc adscribat & testata faciat, vitæ in primis & morum probitatem, doctrinam, qua idoneus, examine habito, judicatus est, ecclesiasticum ordinem quo est proxime initiatus, tum præterea natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit: si vero majori ordini adscribendus est ætatem item & titulum, sufficientemque censum beneficii, vel pensionis, vel patrimonii quod ille habet.

Quicumque clericus non hujusmodi literas attulerit, quibus ea omnia adscripta testataque fiant, ordini, cui adscribi vult, ne adscribatur perinde ac si nullas episcopi sui dimissoria literas impetrarit.

De confidentiis constitutio, quam summus pontifex Pius quintus tulit, quotannis in diœcesana synodo de scripto recitetur ac promulgetur, de loco illius a Pio IV. confectæ ea de re sanctionis, quæ tota posteriori hac continetur

Quod

ANNO CHRISTI 1573.

Quod ex concilio Lateranensi ultimo a nobis provinciali prima synodo contra clericos jussum est, qui ecclesiastica beneficia obtinentes, canonicarum horarum officium intermiserint: id ex Pii etiam pontificis maximi constitutione, qua hoc diligentius cautum est, contra eodem episcopos agat. Ad cujus etiam constitutionis præscriptum eum item mulctet, qui pensionem habens, canonicarum horarum officium de beata Maria virgine dicere omiserit.

Quod altera provinciali synodo decretum est, ut clerici, certæ ecclesiæ ministerio non addicti, festis diebus in parochialem ecclesiam, in aliamve episcopi arbitratu conveniant ad divina officia celebranda, id præstent omnes diligenter, etiam qui sacerdotes sunt: idque tum maxime in solennis missæ sacro, itidemque in vesperarum officio. Quo præterea tempore in eadem ecclesia sanctissimum eucharistiæ sacramentum, vel in altari adorandum fidelibus publice exponitur, vel inde in tabernaculo reconditur, vel processionis ritu per ecclesiam circumfertur, adsint, munusque suum, & operam præstent; idque omne, nisi aliquando episcopi concessu iis alio loco tunc ministrare inservireve licuerit.

Ne cuiquam, antequam prima tonsura is initietur, clericalem habitum sumere liceat sine episcopi concessu, eoque scripto dato.

Episcopi, qui aut privata monitione, aut edicto publico proposito, ut ex Tridentini concilii auctoritate a nobis provinciali prima synodo mandatum est, eos non monuerit, qui ecclesiastica quævis beneficia obtinent, aut sacris ordinibus initiati sunt, ut clericalem habitum induerent; mense post hujus concilii promulgationem, propositis edicto etiam publico pœnis, quæ ipsis conciliis sancitæ sunt, eos moneant, ut, etiamsi extra provinciam, & in gymnasiis publicis sint, mensis spatio clericales vestes, ordini suo congruentes decenter induant, ac deferant. Quos autem ad id temporis non sumpsisse, aut semel sumptas, deinde abjecisse, cognoverint, illos pœnis in monitione expressis afficiant, eosque iterum monitos, si in contumacia permanserint, beneficiis ecclesiasticis, quæ obtinent, omnino privent. Episcopi vero, qui jam eos beneficia ecclesiastica obtinentes semel atque iterum monuerint, si ii præscripto tempore clericalem habitum non induerunt, vel indutum deposuerunt, pœnam in monitione edictam omnino exequantur; eosque etiam beneficiis ecclesiasticis privent, aut privatos declarent.

Ne sacerdos, neve clericus cujusvis ordinis præ foribus ecclesiæ stet, aut officinas obeat, aut via incedat, aut extra ecclesiam exeat superpelliceo indutus; nisi cum processiones, aut aliud ecclesiasticum munus & officium obit, quod superpelliceum requirat.

In hortis, ædibus, aliisve ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum locis, si signa, imagines, aut picturæ sunt quæ procaces, vel ullo alio modo aliquam obscœnitatis, turpitudinisve speciem præ se ferunt, ita reconcinnentur, ut offensionem oculis ne præbere possint, aut tollantur, deleanturve ex omni loco ubicumque extant; neque in posterum ejusmodi aliquo modo effingantur aut pingantur.

Et quoniam Christianorum hominum mentes facile corrumpuntur, peccandi libidine inflammatæ ab rerum turpium atque obscœnarum imagine, ideo illas effingi vetitum est Constantinopolitanæ synodi canone: itaque curet episcopus; ut quicumque laici homines id generis imagines habent, vel tabulis, vel parietibus expressas, pro pietatis Christianæ, cui addicti esse debent, studio eas abjiciant, vel plane deleant, vel honestatem reconcinnent.

Qui in ædibus canonicalibus habitat, si foris pernoctaverit, non probata causa ab episcopo, aut ab eo, cui is id curæ dederit, unius diei distributione mulctetur, præter pœnam, qua pro culpæ ratione ab ipso afficietur, cui decreto ne in iis locus sit, qui ab urbe, opidove, ubi canonicale domicilium est, absunt.

Qui in sacerdotio sancto constituti sunt, ad offerendum illud Deo acceptabile corporis domini sacrificium, sicut eam functionem gerunt, qua nulla major excogitari potest, ita in omni sacerdotalis vitæ officio sic se gerant, ut morum etiam præstantia & splendore alios alliciant, atque excitent ad debitum sacerdotio honorem illis præstandum.

Episcopus autem, cujus in primis est sacerdotalem dignitatem tueri, ut laici homines discant, illos tamquam parentes, ab ipsis unice in Christo diligi & coli etiam debere, cum hoc sæpe, prout usuvenerit, monendos fideles sibi commissos curet; tum efficiat, ut ubicumque vel publico, vel privato loco sint, semper illis a laicalis ordinis viris debitus tribuatur locus & honor.

Item domi præterea suæ ne patiatur sacerdotem quemquam abjectius se gerere, quam sacerdotis dignitas postulat. Sacerdotes vero morbo, senectutisve incommodis affectos, qui sacerdotale munus præstare nequeunt, inopiaque premuntur, in locum aliquem cogi curet, aut alio modo eis consulat & provideat, ubi victus ex fidelium eleemosynis, aliave ratione suppeditetur, ne ostiatim miserrime mendicent non sine sacri ordinis contumelia.

Magna & salutaris populo fideli utilitas ex eo existit, cum clerus is est, qui & doctrina & vitæ moribus præluceat. Quare in præcipuis curis episcopi cum hæc esse debeat, ejus tum ad studia, tum ad ecclesiasticæ disciplinæ cultum progressiones omni paterna solicitudine ille adjuvare studeat. Itaque episcopus, inferioris ordinis clericos adolescentes, qui spem aliquam præbent posse eos longius progredi ad doctrinarum eruditionem, ne patiatur ætatem, quæ ad discendum apta est, frustra consumere; sed in iis literarum initiis ac studiis tempus ponere jubeat, quibus aditus eis & progressio fiat, vel ad theologiæ scientiam, vel ad sacrorum canonum peritiam, ad ecclesiasticarumque rerum cognitionem.

Parochus vero & alios provectiori ætate clericos, qui apti sint iis studiis atque exercitationibus, adscribat, ut & in sacrosancti evangelii sensibus ii potissimum cognoscendis ac percipiendis versentur, qui ad populum Christiana disciplina moribusque informandum pertinent: & in comparanda etiam doctrina se exerceant, quæ in explicandis est conscientiæ casuum quæstionibus.

Reliquos autem, de quibus aut ob ingravescentem ætatem, aut ob ingenii tarditatem, ob aliamve causam, ad literarum doctrinam capessendam exigua progressionis spes est, in id saltem incumbere jubeat, ut in Romano, vel alio breviori probati auctoris catechismo,

ANNO CHRISTI 1573.

pro eorum ingenii captu inſtruantur: iique ſi rudiores jam olim ſacerdotio, alicuive ſacro ordini adſcripti ſint, in ſacrificii miſſæ myſteriorum & ſacrorum rituum, ſtatarumque ceremoniarum cognitione, & in ſanctioribus earum ſignificationibus, atque in ſui ordinis eccleſiaſticarum functionum diſciplina, brevi aliqua inſtitutionis ratione erudiantur.

Hanc autem diligentiam & in urbe & in diœceſi epiſcopus exequatur, tum omni qua poterit ratione, tum aut opera publice docentium, theologorumve, ſeu magiſtrorum, qui in ſingulis cathedralibus, collegiatiſque inſignium opidorum eccleſiis ex Tridentino decreto jam inſtituti, inſtituendive ſunt, aut adjumento regularium, in monaſteriis ſacras literas interpretantium, ſive hoc ipſum munus bonarum artium diſciplinis clericos erudiendi ſuſcipientium; aliqua illis ſtudio ſuo erogata attributave eleemoſyna, vel, ſi opus erit, ab eiſdem etiam clericis contributa, aut ſæcularium ſacerdotum, quos in ſua urbe, diœceſive, peritiores probatioreſque habuerit, ſtudio.

Quorum ſacerdotum caritati ac diligentiæ clericos imperitiores, aut ſingulos, aut complures ſimul, literis & clericalium virtutum diſciplina inſtituendos commendabit. Diligentiæ hujus fructus quo uberior exiſtat, is aliquando per annum doctis adhibitis viris, illorum ſingulorum ad ſtudia progreſſiones, prout expedire exiſtimarit recognoſcat omni paterna ſolicitudine & diligenti ratione, inſtitutis etiam per ſacerdotes homines doctos pro ſtudii ratione, diſciplinarum, quibus ſe eorum quiſque dederit, interrogationibus.

Cognoſcat etiam aliquando progreſſum, quem in ſacrarum ceremoniarum, rituumque diſciplina iidem fecerint; opera adhibita ſacerdotum, eccleſiaſticarum ceremoniarum uſu peritorum, a quibus eos ex alterius provincialis ſynodi decreto inſtrui juſſerit.

Deinde, ut non ſolum in literarum ſtudiis atque exercitationibus, verum etiam in diſciplinæ morum officiis clerus ſe ſtudioſius contineat, in dieſque magis ad clericales virtutes progrediatur; idem & inferioris ordinis clericos ut altera provinciali ſynodo juſſum eſt, & ſacerdotes præterea, modo univerſos, modo partem eorum, modo certos aliquos ſingulos ad ſe aliquando convocet, illorumque uniuſcujuſque vitæ rationes, Chriſtianarum virtutum exercitationes & progreſſus cognoſcat; adhibitis ſacerdotibus in vitæ ſpiritualis, clericaliumque virtutum diſciplina exercitatis.

Convocato præterea ſæpe per annum, ut alias juſſum eſt, ad ſe clero, aut ipſe, aut ſacerdos aliquis vir doctus, in eccleſiaſticaque diſciplina verſatus, ejus nomine ad illum remotis laicis, ſermones, concioneſve habeat de ordinis eorum præſtantia & ſanctiſſimis officiis, de virtutibus, quibus clericalis ordinis homines prælucere debent; de vitiis, quibus in populo offenſionem præbere poſſunt, de omni denique clericali morum diſciplina, virtutumque perfectione.

Idem quoque præſtet pridie ejus diei, quo ſtatas ſacras ordinationes habebit, convocatis illo die tum clericis, qui poſtridie eccleſiaſticis ordinibus adſcribendi erunt, tum aliis, quos de clero urbano tunc accerſendos eſſe cenſuerit.

Idque præſtetur præter officium, quod ipſe epiſcopus ex provincialibus noſtris decretis die ſequenti præſtare debet ſermone in explicanda clero populoque doctrina rituum, ſanctiorique ſignificatione myſteriorum, quæ tunc in eccleſia publice ipſe agit.

Cleri autem ſui & doctrinæ & diſciplinæ ratio omnis, quo ſibi exploratior ſit, ſingulorum tum ſacerdotum, tum inferioris ordinis clericorum nomina, vitæ rationem, ſtudia, exercitationes, progreſſiones, ſtatum omnem denique certo libro notari mandet.

Ne a diœceſi clerico cuipiam, neque ab eccleſiæ ſuæ reſidentia alii, eccleſiaſticum beneficium obtinenti, quod quacumque ratione perſonalis reſidentiæ munus jure vel conſuetudine requirat ſtudii cauſa abeſſe liceat, niſi ejus rei facultate literis ab epiſcopo permiſſa.

Quibus ſane literis hæc epiſcopus nominatim adjungat, ac præſcribat iis, qui ad locum alienæ diœceſis ſtudii cauſa proficiſcentur; ut & regulas noſtro provinciali primo & ſecundo concilio de habitus ratione, frequentique ſacramentorum uſu, clericis præſcriptas, & reliqua noſtris item provincialibus, ac ſuis diœceſanis ſynodis decreta, ad honeſtam clericalis vitæ diſciplinam pertinentia, & alia, ſi quæ præterea eo ſibi in genere illi præſcribenda videbuntur, ſervet diligenter. Ut de iis præſcriptis rebus, ab eo præſtitis, ſcriptum teſtimonium ab epiſcopo loci, quo ſtudii cauſa profectus eſt; de literarum autem progreſſione ab doctoribus, quos audit, ad tempus, primo noſtro provinciali conſilio præſcriptum, ſibi exhibeat.

Ut dimiſſorias ejuſmodi literas decem poſt diebus quam ad gymnaſii locum venit, ejuſdem loci epiſcopo exhibeat: de qua exhibitione ad menſis ſpatium ſibi teſtatum faciat. In iis ſic præſcriptis rebus, ſi is nulla legitima cauſa impeditus defuerit, ne dimiſſoriæ literæ ei ſuffragentur, ſed irritæ plane ſint ac nullæ.

Quidquid præterea provinciali prima ſynodo de parochis, ſtudii cauſa literas dimiſſorias expetentibus, conſtitutum eſt, id etiam omne inviolate ſervetur.

XI.

De iis quæ pertinent ad miſſæ ſacrificium.

Miſſæ conventualis ſacrum pro diei feſti, feriæve ratione, ne in cathedralibus, collegiatiſque eccleſiis omittatur, propterea quod eodem die a capitulo etiam pro mortuis, vel ex decretis noſtris provincialibus, vel ex legatis defunctorum, vel alia de cauſa fieri debeat: ſed tunc, ut Honorii III. conſtitutione cautum eſt, & ſemel pro feriæ, feſtive dici ratione, miſſæ conventualis ſacrum fiat, & iterum eodem die pro mortuis.

Quod ad epiſcopalis ordinis obſervantiam in eccleſia inſtitutum eſt, id deinceps ſervetur, ut quo in altari epiſcopus miſſæ ſacrificium fecit, ne illo die in eodem alius quivis ſacerdos faciat, niſi illius conceſſu.

Quod primo provinciali concilio interdictum eſt, ne peregrino ſacerdoti ſine dimiſſoriis teſtimonialibuſve literis miſſæ ſacrum facere liceat, id ei vetitum ſit in regularium etiam cujuſvis ordinis eccleſiis.

Sacerdotem in monialium eccleſiis, ſine epiſcopi conceſſu, miſſæ ſacrum in poſterum facientem, propoſitam altero noſtro provinciali concilio

cilio ſuſpenſionis cenſuram, non ipſo facto ſubire, ut tunc conſtitutum eſt, ſed ab epiſcopo illi infligendam decernimus.

In miſſæ conventualis ſacro introitus, gradualia, offertoria, & alia id generis canantur, quæ eccleſiæ inſtituto, ad eam ſacrificii miſſæ actionem, quæ fit, proprie accommodata ſint.

Si quando autem, quo tempore ſacerdos ſecreta agit, aliquid canendum videtur, ne quidquam canatur, quod etiam illi actioni apte conveniens, epiſcopo non ante probatum ſit. Idemque, quod ad probationem attinet, in aliis divinis officiis ſervetur. Symbolum vero fidei totum a choro, non alternatim organo canatur.

Quod provinciali primo concilio a nobis decretum eſt, ut in eccleſiis, quæ intra parochialis eccleſiæ fines ſunt, dominicis & feſtis diebus miſſæ ſacrum ne fiat, niſi abſoluta parochi concione, quæ mane inter ſacrificium miſſæ habetur, id ſervari jubemus, niſi parochus ante fieri permittat, certa præſcripta hora.

Primam miſſam ſacerdos celebraturus, a ceremoniarum magiſtro, ut juſſum eſt primo provinciali concilio, inſtitutus ſacrarum ceremoniarum diſciplina, miſſæ ſacrificium ante ne faciat, quam illum epiſcopus, aut is, cui ipſe id curæ dederit, illis rite obeundis ceremoniis ſatis inſtructum noverit, ac probarit.

Ne patena, cum oblatio fit, ſed crux aut ſacra aliqua imago offerentibus fidelibus ad oſculum præbeatur.

Epiſcopus efficiat, ut qui publice notorieque criminoſi ſunt, ſacris ne interſint, ut Tridentino decreto ſancitum eſt; idque vel monendo agat, vel jubeat a ſacerdotibus miſſæ ſacrum illis præſentibus non inchoari, quoad ipſorum admonitu ſe inde abduxerint; vel alia quavis ratione ſeverius agat, ut illius decreti executioni ſit omnino locus. Tum præterea, niſi vitæ emendatione ſuſcepta, iſti confeſſi in ſacro paſcha ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum ſuſceperint, contra eoſdem agatur, prout canonico jure in illos agi ſancitum eſt, qui in paſcha non communicant.

Cum audiendæ miſſæ rationem populum parochus docet, quo ex propitiatorio illo ſacrificio uberiorem ille fructum capere poſſit, hoc eum ſæpe admoneat, ut campanæ ſigno dato, quo fideles ad miſſæ ſacrum vocentur, ſe ſe quiſque colligens, ſi ſibi alicujus mortiferi peccati conſcius eſt, ſummo ex eo dolore affectus, vitæque emendandæ certo ſtabilique propoſito ſuſcepto, ſupplex a Deo veniam petat.

Ne vero quis, vel mulier, gradibus altaris hæreat, aut prope altare ſit, dum ſacrum fit. Ideo ſacerdos celebraturus hærentes inde ſe longius abduci jubeat; quo celebrante, hoc miniſtrans clericus præſtet.

Miſſæ ita fideles interſint, ut in omni ejus parte genibus flexis ſint, niſi cum euangelium pronuntiatur, quo tempore ſtent omnes; ac mulieribus etiam tunc ſedere liceat.

XII.

De iis quæ ad divina officia pertinent.

Ne in choro, eccleſia, ſacriſtia, quod ad divinorum officiorum rationem ritumve pertinet, quiſquam alius jubeat, niſi chori præfectus, vel is cui pro officii, quod egerit, ratione id muneris competit, pœna ei conſtituta epiſcopi arbitrio.

ANNO CHRISTI 1573.

Quæ hoc de genere nos primo & altero provinciali concilio ſtatuimus, id præterea decernimus; ut quicumque canonicus hebdomada ſua, aliove tempore, quo vel ſuo nomine, vel hebdomadarii vice, ubi legitime per alium poteſt obiri munus, aliquod officium præſtare debeat, in tempore non convenerit, aut officii ſui munus, neque ipſe, neque ejus nomine, ſi legitimo impedimento diſtinetur, alius ejus eccleſiæ canonicus præſtiterit, vel præfectum de impedimento certiorem in tempore non fecerit, aliqua diſtributionum portione mulctetur epiſcopi arbitratu.

Quo decreto aſtringi etiam eos omnes volumus, qui etiamſi canonici non ſint, aliquod in eccleſia munus obire debent.

Feria quinta in cœna domini, ſinguli, qui in cathedrali, collegiatave eccleſia, vel dignitatem, vel canonicatum obtinent, etiam qui ſacerdotalis ordinis ſunt, & reliqui item ſinguli ejuſdem eccleſiæ clerici, corpus domini in ſolenni miſſæ ſacro, quod illo die in ea eccleſia fiet, ſumant. Idque, niſi ex iis aliqui ſint, qui eo ipſo die debitum miſſæ ſacri faciendi munus alio loco præſtituri ſint.

Religioſis Chriſtianæ pietatis inſtitutis, in uſum introductis, cum ad ſancte agendi ſtudium, adjutrice in primis Dei gratia, progreſſio major in dies eſſe ſoleat: curet epiſcopus, ut ſingulis ſabbatis ſanctiſſimæ virgini Deique matri Mariæ dicatis diebus, ſtata illa & ſolennis, quæ veteri eccleſiæ inſtituto, perpetuoque uſu de ea dicitur, antiphona, *Salve regina*, vel alia pro ratione temporis, in parochiali, tum urbana, tum diœceſana unaquaque eccleſia, a parocho & reliquis illius parochiæ clericis, quibus ab epiſcopo juſſum erit, ſub veſperum ante crepuſculum ſcilicet, pie religioſeque canatur: convocatis etiam certo campanæ ſigno fidelibus.

Plena ſanctiſſimis myſteriis cum ſit conſecratio epiſcopi, præter multa, quæ temporee, loco, & formula ejus, patrum inſtitutis præcepta ſunt, illud a Felice quarto pontifice maximo conſtitutum etiam eſt, ut anniverſarius ejus conſecrationis dies celebraretur. Quod inſtitutum, jamdiu intermiſſum, ut in hac provincia ad uſum revocetur; ſtatuimus, ab unoquoque epiſcopo anniverſarium conſecrationis ſuæ diem ſolenni ritu agi.

Si vero in conſecrationis diem feſtus dies inciderit cujus feſti diei officium ex inſtituto eccleſiæ transferri non liceat, conſecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

Sacerdotes vero, quo die eorum unuſquiſque ſacerdotio initiatus eſt, illum etiam quotannis recolant miſſæ ſacrificio & precibus.

Quo die aliqua eccleſia vel cathedralis, vel collegiata, vel parochialis conſecrata eſt, is ſingulis annis ſolenni ritu agatur & miſſæ ſacrificiis & divinis officiis & decenti illius eccleſiæ ornatu.

Quod ſi certus conſecrationis dies ignoratur, non eſt tamen de conſecratione dubitatio, illius diem certum epiſcopus ſtatuat.

Qui conſtitutus dies conſecrationis eccleſiæ cathedralis in Kalendarium quotannis referatur, ſtataque ejus celebritas ab univerſo clero agatur. Collegiatæ vero & parochialis ec-

cleſiæ

ANNO CHRISTI 1573.

cleſiæ dedicationis dies celebretur ab illius eccleſiæ clero.

Curet autem epiſcopus, ne eo die, mane ſaltem, quo tempore divina fiunt, ſi eccleſia parochialis ſit, fideles quicumque in illius eccleſiæ, cujus anniverſarius conſecrationis dies celebratur, finibus habitant, ſervilis operis quidquam faciant; neque tabernas, officinaſve aperiant, quo frequentiores conveniant ad illius officii celebritatem.

Poſtridie illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio fit ex antiquo eccleſiæ inſtituto, & divinum officium & miſſæ ſacrum pro mortuis ritu ſolenni in eccleſia cathedrali ab epiſcopo & capitulo fiat pro ſuæ urbis epiſcopis, qui mortem obierunt. Reliqui præterea ſinguli ſacerdotes pro iiſdem illo ipſo die ſacrum faciant. Die proxime ſequenti, pro mortuis canonicis & aliis de capitulo eccleſiæ ſuæ a ſingulis capitulis & cathedralis & collegiatæ eccleſiæ fiat.

Seſſ. 25. c. 13. de regular.

Tridentini concilii auctoritate epiſcopus cum regularibus agat, propoſitis etiam cenſuris & pœnis, ut tum in urbe, tum in diœceſi, ubicumque ii monaſteria habent, una cum reliquo clero ſæculari proceſſiones publicas, ad Tridentini concilii præſcriptum, ipſi obeant, iiſque interſint.

Ut erratis quæ in divinorum officiorum cultu committi ſolent, non in collegiatis ſolum, ſed in aliis etiam quibuſvis eccleſiis & alibi occurratur, ubi vel feſti diei, vel funeris, vel anniverſariorum, vel proceſſionum, vel aliarum rerum cauſa plures clerici conveniunt, epiſcopus certa tabella deſcriptas eorum omnium leges, quæ a clero in illorum officiorum & proceſſionum functionibus, aut caveri, aut præſtari debent, diligenter præſcribat. Quæ leges ut ſerventur, eam ineat rationem, ut quibus in eccleſiis vel officiis præfectus eſt & punctator item; hic, ſi in eorum cultu erratur, errata notet; ille errantes mulctet; ubi vero non eſt, cum illa officia, proceſſioneſve ibi obiri contigerit, aliquis ex clero, qui ad ea obeunda convenerit, certus & punctator ſit, qui in eo officiorum cultu errantes notet, & alios præfectus, cui hæc erratorum ratio, errantumque mulcta ſit commiſſa.

XIII.

De parochis.

Quicumque parochiali eccleſiæ præficiendus erit, is primum epiſcopo, ut etiam in nonnulis hujus provinciæ eccleſiis conſuetudo eſt, juret ſe ſanctæ ſedi apoſtolicæ & epiſcopo, ejuſque item ſucceſſoribus obedientem fore.

Tum præterea ſe ad Tridentini concilii præſcriptam rationem, reſidentem in eccleſia futurum, quam obtinuit.

Tum jura etiam illius eccleſiæ ſe pro viribus conſervaturum, ac defenſurum eſſe.

Bona denique ejuſdem ſe abſque legitima auctoritate non alienaturum; quæ vero antea ab iis, qui illius curam geſſerunt, injuſte vel vendita, vel alio quovis modo alienata ſunt, ea, quantum in ſe eſt, recuperaturum.

Quicumque canonicus parochialem eccleſiam obtinet, etiam ſi unionis jure, non quidem perpetuo, ſed tantum, dum ipſe vivit, canonicatui, vel præbendæ, quam obtinet, conjunctam teneat: in ea tamen parochiali eccleſia, ut ſummi pontificis Pii V. conſtitutione ſancitum eſt, reſideat: nullique parochiali muneri deſit.

Si quis parochus, etiam urbanus, parochiale domicilium non habeat, ubi habitet; intra illius fines domum conducat, quam proxime poteſt eccleſiæ, cujus rationi præeſt; ſi intra fines domus non eſt, quam conducere poſſit, extra, ubi propius eccleſiæ poteſt, conducat; idque judicio epiſcopi.

Parochus, cui ob imperitiam, aliamve ob cauſam ſacerdos alius ſocius, & coadjutor adjunctus eſt ad parochialem curam gerendam, ipſe etiam in propria eccleſia reſidens adſit, & officia quorum munus ei interdictum non ſit, gregi ſibi commiſſo is etiam præſtet.

Parochus ne ullum teſtificationis genus, e libris ſuis parochialibus deſcriptum, cuiquam tradat, niſi epiſcopi conceſſu.

Id vero niſi ſcriptum aliquod ſit, quo, petenti teſtificatio fiat de ejus ætate, vel natalibus.

Dominicis diebus parochus non ſolum feſtos dies populo denuntiet, ſed etiam illum ſæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis ab eo religioſe præſtari oporteat. Eidem præterea ſignificet, atque indicat ſtationes, & indulgentias; quæ epiſcopi juſſu promulgandæ erunt, & publicam, ſi quæ aliquando ob aliquam indicta eſt, orationem, & proceſſiones, & officia mortuorum in ſua parochiali eccleſia obeunda, ſi quæ ejuſmodi in eam hebdomadam inciderint; ut fideles, parochi ſui voce moniti, aut illis interſint, aut ſi minus poſſunt, facta ſanctorum illorum officiorum ſignificatione campanarum ſono, cum jam ante commoniti intelligant, quæ precationes, quæve officia in eccleſia fiant, ipſi etiam quamvis abſint, vel domui, vel alio loco, ubicumque ſint, pie Deum precentur. Et quoniam præcipit apoſtolus, *ut fiant omnium primum obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate conſtituti ſunt, ut quietem & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate*: ideo parochus fideles iis ipſis dominicis diebus hoc moneat; ut antequam ab eccleſia diſcedant, pro omnibus infra deſcriptis, per orationem dominicam, & ſalutationem angelicam ſancte precando dicant.

Pro fidei Chriſtianæ & ſanctæ eccleſiæ propagatione & pro ſummo pontifice Romano.

Pro epiſcopo ſuo, & reliquis paſtoribus animarum.

Pro principibus, & magiſtratibus.

Pro peccatoribus, ut flagitiorum ſuorum pœnitentes, a Deo veniam petant, & a male agendo averſi, ambulent in via domini.

Ut hæretici redeuntes ad ſanitatem, catholicæ eccleſiæ præceptis erudiantur.

Ut infideles ab impietatis errore liberentur, & Chriſti domini fidem amplectantur.

Pro defunctis, præſertim quorum corpora in illa parochiali eccleſia quieſcunt, ut a pœnis purgatorii liberentur.

Tum præterea, ſi quod malum vel calamitas impendet, itidem faciat.

Tum denique ſi quid eſt, quod vel epiſcopi admonitu, juſſuve, vel ſub parochia hominum, aliquo incommodo laborantium, rogatu vel alia ejuſmodi cauſa, tunc maxime ſanctis rationibus opus eſſe animadverterit,

Paro-

Parochus, in ſua quiſque parochiali eccleſia, ſingulis feſtis diebus, ſtata hora, veſperarum officium peragat: idque ea ratione, ut ſi unum pluresve habeat, quibus adjutoribus utatur, illos officii pſalmos, & preces, ut ritus eſt, canat, ſin minus quempiam adjutorem habet, voce alta & clara ſta recitet, ut ab iis, qui præſentes in eccleſia adſunt exaudiatur.

Id vero caveat, ne quidquam, vel minimum, quod ad ſtatam illius veſpertini officii rationem pertineat, ulla cauſa omittat.

Clericus, quem apud ſe parochus habuerit, ejuſmodi ſit, ut non ſolum miſſæ inſervire, ſed alia etiam omnia præſtare poſſit, quæ veteri canone decreta ſunt.

Tridentini concilii auctoritate epiſcopus regulares, ad quos animarum cura quovis jure pertinet, compellat, ut in eccleſiis, in quibus animarum cura exercenda eſt, dominicis & aliis diebus, eodem concilio præſcriptis, ſacram concionem habeant: doctrinæ Chriſtianæ pueris rudimenta tradant; tum alia parochorum munera præſtent.

Cum nullum pietatis officium parochus in eorum, qui fidei curæque ſuæ commiſſi ſunt, ſalute adjuvanda prætermittere ullo unquam tempore debeat; tum hoc etiam, audita parochialis cujuſpiam incolæ morte, præſtet, ut ſtatim pſalmum, *De profundis*, ſancte dicat, & omni animi pietate, menteque ſupplici, orationem ad hoc officii genus pertinentem habeat, ut dives in miſericordia ſua Deus illius animæ miſereatur, cujus etiam ipſe in die iræ rationem eſt redditurus.

Ut vero a fidelibus pro mortuo oratio fiat, idem ſignum det campanæ ſono, quo ſignificetur, Ave Maria.

XIV.

De iis quæ ad capitulum pertinent:

In omni clericali conventu, quem vel publice, vel privatim epiſcopus, aut alii quivis eccleſiaſtici homines habuerint, a ſtata illa oratione, quæ de Spiritu ſancto dicitur, aut ab alia, ad congregationis uſum accommodata, ille, aut is qui conventui præeſt, initium faciat; neque conventus dimittatur, niſi perorata ab eodem altera ejuſdem generis oratione.

Quo facilius epiſcopus in eccleſia ſibi commiſſa, & divinum cultum augere, & canonicorum concordiam, mutuamque caritatem conſervare, & canonicalem diſciplinam tueri poſſit; ſingulis menſibus, aut ſaltem ſæpe in anno, canonicali capitulo intereſſe ſtudeat, vel eo loco, ubi haberi ſolet, vel alio, quo illud is ad ſe convocare maluerit: convocet autem cujuſvis rei cauſa, ob quam expedire judicarit. Quo in capitulo aliquando videat, an quæ de divinorum officiorum cultu præſcripta ſunt, recte, rite, ordine, atque cum dignitate gerantur.

An item, ſi quæ in capitularium rerum, tum ſpiritualium, tum temporalium tractatione irrepſerint, quibus paſtorali ſua cura conſulendum ſit.

An inter canonicos controverſiæ ſint, an diſſidia.

An præſcriptæ capitulo leges inviolate ſerventur.

Tum denique moneat, agatve, quæ & pro muneris ſui officio, & pro rerum agendarum ratione expedire cenſuerit.

ANNO CHRISTI 1573. Seſſ. 25. c. 6. de ref.

Quod ſi capitulum exemptum ſit, poſſit epiſcopus ex decreto concilii Tridentini illud convocare arbitrio ſuo, eo ſolo caſu, quando ipſe vult aliquid canonicis proponere in re, quæ ad ſuum ſuorumve commodum non ſpectat, & tunc in loco dumtaxat, in quo antea ſolitum fuit capitulum convenire.

Canonici ad capitulum ſtatis diebus accedant, & aliis item diebus extra ordinem eo vocati, conveniant omnes; neque cuiquam, illo per præfectum non dimiſſo, ante diſcedere liceat, niſi ex cauſa præfecto probata, miſſioneque ab eodem impetrata. Qui contra fecerit, arbitrio præfecti mulctetur.

Si quis canonicus in capitulo non ſuo loco & ordine ſedere, ſententiamve dicere, aut dicentem alium interpellare auſus fuerit, hæc ei mulcta ſit, quam præfectus ei irrogarit: & præterea ne jus ſit in illo, neque in duobus deinceps ſequentibus capitulis, ſententiæ dicendæ.

Neque vero cuiquam locus ſit, jocoſe & ſcurriliter in capitulo loquendi.

Si rixæ & contumeliæ inter aliquos canonicos vel eccleſiæ miniſtros, altercationeſve obortæ ſint; eos præfectus adhibitis, ſi opus fuerit, aliis duobus, tribuſve de capitulo, ſtatim reconciliare ſtudeat.

Quos tamen & alios item omnes, qui aliquem ejuſmodi eccleſiæ canonicum, aliumve miniſtrum, quovis modo contumelioſis verbis in capitulo, aut in eccleſia affecerint; idem & punctator epiſcopalis, aut eorum alter ad epiſcopum referat, qui pro culpæ ratione illos, qui deliquerint, plectat arbitratu ſuo. Sin autem præfectus punctatorve huic referendi officio defuerit, ejuſdem etiam arbitrio puniatur.

Canonicis, quibus in eccleſiis alia non eſt, eaque probata conſuetudo, hæc ſit ſedendi, publiceque & collegialiter incedendi præſcripta ratio; primum locum poſt eos qui in illis aliqua prædíti dignitate ſunt, teneant canonici, qui presbyterales; ſecundum qui diaconales; tertium qui ſubdiaconales præbendas, canonicatuſve obtinent.

Qui ordo ſervetur, etiamſi presbyter canonicus aliquis præbendam, canonicatumve presbyteralem poſt obtinuit, quam diaconus quiſpiam, aut ſubdiaconus canonicus. Itidem juris ſit diacono, ratione ſubdiaconi. In canonicis autem, presbyterales præbendas obtinentibus, is loco prior ſit, qui tempore etiam prior, canonicatus, præbendæve poſſeſſionem adeptus eſt.

Hæcque ordinis ratio a diaconis teneatur, eademque propterea a ſubdiaconis.

Ne cui officium, quod ſibi capitulum commiſerit, recuſare liceat, niſi legitima de cauſa, quæ ſatis occulte ſuffragiis capitulo probetur. Qui aliter recuſaverit, quantum pecuniæ caperet, per ſex menſes eccleſiæ aſſidue inſerviendo, tantumdem amittat. Qui vero ſibi injuriam a capitulo fieri putat ad epiſcopum confugiat, qui rem omnem cognoſcat & definiat. Ubi autem hoc in genere epiſcopus plus juris habet, ne propterea hoc decreto quidquam ei detractum ſit.

Quæcumque aut theſaurarii, aut cuſtodis, & aliorum id generis officia, munerave a capitulis vel cathedralis, vel collegiatæ eccleſiæ, aut ab aliis, ſive canonicis, ſive inferioribus ejuſdem eccleſiæ miniſtris committuntur, ne plus biennio ab illis, quibus illorum cura procuratione

com-

ANNO CHRISTI 1573.

commissa est, geratur: nisi de episcopi consensu, capitulum quandoque aliter judicarit. Hoc autem decreto ne quidquam propterea illius ecclesiæ privilegio, aut probatæ institutæque consuetudini derogatum sit; qua a capitulo ea munera longiori tempore alteri committere liceat.

Canonici duo a capitulo constituantur, qui capitularis archivi curæ præsint. Hique singuli claves singulas habeant, inter se differentes, ita ut uni sine altero archivum ingredi non liceat.

In illis autem constituendis ea ratio ineatur, ut in illa cura gerenda duo semper versentur, quorum unus, qui biennio gesserit, creato in ejus locum altero, ab illius curæ munere abeat, alter autem, qui uno solum anno; sicque perpetuo deinceps servetur.

Archivi præfecti scripta omnia, in archivo recondita, periculo suo asservanda, accipiant: idque publici instrumenti testimonio. Si quid vero fortuiti casus acciderit, id observetur quod jure cautum est.

Quam quisque eorum clavem archivi habet, eam, & scripta fidei suæ commissa, munere suæ curæ biennalis confecto, successori eadem ratione tradat; idque canonico aliquo præsente, a capitulo delecto.

Nihil tamen derogatum sit hoc decreto consuetudini illi, si usquam est, ut unus tantum, vel plures canonici capitularis archivi curam gerant, neque item decreto primi provincialis nostri concilii, ut in iis archivis, quæ communia sunt episcopo & capitulo, altera clavis penes episcopum custodiatur.

Instrumenta, & reliqua scripta, ad singulas cathedralis, aut collegiatæ ecclesiæ præbendas pertinentia, quæ apud unumquemque, qui vel dignitatem, vel canonicatum in ea obtinet, aut in posterum obtinebit, extabunt, is ea, aut illorum exempla, notarii testimonio roborata, in capituli archivum, mensis spatio deferat. Sin autem aliqua, quo tempore is dignitatem, aut canonicatum obtinet, confecta alii habeant, is suis, eorumve, qui ad id se obstrinxerant, aut alias jure tenentur, sumptibus illa in archivum referat. Quæcumque autem instrumenta, aut scripta, ad præbendam aliquam spectantia, in posterum conficientur; canonicus, vel dignitatem, personatumve obtinens, ad cujus præbendam illa quacumque ratione attineant, ea, illorumve exempla publico notarii testimonio munita, mense, postquam confecta erunt, in archivum deferat.

Quæ autem instrumenta, scriptave singulorum, qui præcesserunt, canonicorum dignitatemve obtinentium, tempore conscripta, ad eorum præbendas spectantia, episcopus pro ecclesiæ utilitate exscribenda censuerit, capituli sumptibus descripta eodem deferantur. Quod si capitulum ad illos, qui iis successerunt, qui instrumenta illa, aut scripta confici curarunt, aliqua ratione id pertinere asserat, judicet episcopus, cujus sumptibus id præstari debeat. Qui huic decreto, a capituli præfecto admonitus, non paruerit, arbitrio episcopi mulctetur; & mulctatus etiam compellatur id ipsum præstare.

In eo itidem capituli archivo liber unus sit, in quem instrumenta & scripta cujusvis generis, quibus singulorum canonicatuum, præbendarumve bona, jurave notata sunt, referantur. Scripti alicujus exemplar ex archivo promi, describive ne liceat, nisi capituli consensu. Si vero alicujus scripti exemplum aliquando exscribi oportet; id in archivo, si potest, alias in loco capituli, aliquo ex præfectis archivi præsente, describi liceat, neque ullo alio praterea modo.

De fructibus canonicatuum, & præbendarum vacantium, a canonicis aut a capitulo recipiendis, constitutio a Pio quinto pontifice maximo edita, ab iis, quorum interest, servetur omnino. Utque in usum consuetudinemque introducatur, ac plane servetur, id episcopus pœnis mulctisve agat. Neque, quo minus id præstetur, ullum obstet privilegium, ullum statutum, neque ulla plane consuetudo, ut ea ipsa constitutione cautum est.

XV.

De iis quæ pertinent ad ornatum & cultum ecclesiarum.

Si qua in cathedrali ecclesia episcopalis cathedra loco depresso est, vel ita collocata ut in populi conspectu non sit; id curet episcopus, ut quod & a patribus, & a beatissimo patrono nostro Ambrosio institutum est, & ab Urbano primo pontifice maximo declaratum, illa ponatur conspicuo & eminentiori loco, ut inde velut e throno speculationis suæ, ipse populum intueatur, rursusque ab eodem conspiciatur.

Nec in ecclesia, quæ consecrata sit, nisi episcopi concessu, ædificiique forma ab eodem præscripta, quidquam novi ædificii fiat; non capellæ item, non altaria, ut canonum jure sancitum est.

Quæcumque ad ecclesiarum, capellarum, altarium ædificationem & ornatum, ad sacrorum indumentorum, vestiumve apparatum, ad omnem sacrorum vasorum supellectilem, & ad alia ejus generis, pertinent; ea ædificentur, construantur, & fiant ad præscriptam formam, quæ institutionibus nostris eo nomine ad communem provinciæ usum conficiendis exprimetur. Id vero omne servetur quantum per facultates præstari licet; nisi aliquando episcopus aliqua de causa aliter censuerit. Si quæ ædes, ædificiave cujusvis generis a laicis constructa sunt, quæ vel ecclesiæ, vel oratorii parietibus continentia, innixaque hæreant; qua auctoritate, quove jure ædificata sint, cognoscat episcopus: idque sibi ostendi ab eis jubeat, qui ædificari curarint. Si quæ autem rure ædificata non demonstrarint, ea asportari, amoveri, diruive mandet; nisi ecclesiæ, cui continentia hærent, cum dominorum consensu, attribuenda potius censeat.

Sin autem jure constructa sunt, eaque ædificia, aut stabula, aut loca sordido usui accommodata, addictave sunt; ea, disjectis & amotis sordibus, ad honestiorem usum converti, episcopus jubeat: hocque ipsum a parochis item, & aliis præstari mandet, etiam in ædibus ecclesiasticis.

Neque in posterum a laicis ita ædificari, aut ædificata ad sordidum usum a quibusvis adhiberi episcopus permittat.

In atrio vero ecclesiæ ullo modo ædificari a laicis ne permittat, ut canonum jure interdictum est.

Gravissimis rationibus hoc Paulus apostolus monet, ac præcipit, ut mulieres in ecclesiam conveniant velato capite: hoc ipsum docet prin-

princeps apoſtolorum Petrus ; cujus etiam juſſu A ſanctiſſimus pontifex , qui in ejus locum ſucceſſit ; Linus decreto idem ſancivit . Quare apoſtolicis iis inſtitutis nos adducti , & animadvertentes præterea ab antiquis illis ſanctiſſimarum mulierum exemplis , veterique bene inſtitutarum civitatum diſciplina atque uſu , ab omni denique ratione , ut ab eccleſiæ patribus explicatum eſt , hoc valde eſſe alienum , ut capite aperto illæ incedant , illud admonemus , ut epiſcopi , ubicumque eſt , in ſuis vel urbibus , vel diœceſibus , is depravatis moribus introductus uſus , quo maximo poſſunt , ac debent , paſtoralis ſolicitudinis officio illum eripere ſtudentes , hoc in conſuetudinem introducere curent , ut velo caput ipſæ induant , idque præſertim cum B vel ſacras proceſſiones proſequuntur , vel in eccleſiam conveniunt .

Epiſcopus ex Tridentini decreti juſſu , ſingula monaſteria ; in quibus non viget regularis obſervantia , aliaque eccleſiaſtica beneficia , quæ commendata ſunt , quocumque nomine nuncupata , intra diœceſis ſuæ fines poſita , quotannis viſitet , idque opportunis omnibus remediis facta etiam fructuum , ad illa pertinentium , ſequeſtratione provideat , ut quæ reconcinnari aut inſtaurari oportet , ea omnino vel reconcinnentur , vel reſtituantur : tum indumenta præterea , ornamentorum ſupellex , & ſacræ veſtes comparentur ; ac miniſteria , quæ ad divinum cultum ſpectant , recte , ordine , & cum C dignitate in illis præſtentur .

XVI.

De iis quæ ad bona eccleſiaſtica tuenda pertinent .

Epiſcopus procuratorem , advocatumque conſtituere omni ratione curet , qui bonorum , juriumque eccleſiaſticorum recuperationem incumbat ; ut illis ſuccurratur eccleſiis , quarum rectores , adminiſtratoreſve , aut præ inopia non poſſunt , aut metu & opibus adverſariorum illa recuperare non audent , vel alia cauſa negligunt . Horum utrique ab illis certam mercedem D in ſingulis cauſis , quas egerit , perſolvi jubeat , ſi per eccleſiarum , quarum patrocinium illi ſuſceperunt , facultates , epiſcopi judicio , poteſt : ſin minus , gratis interea omnia ab uno & altero item agi curet : ita tamen ut pro illorum laboris operæve ratione , cauſis , in quibus elaborarint , peractis , ſi quid vel juris , vel emolumenti eccleſiis illorum opera acquiſitum ſit , de eo illis arbitrio ſuo ſatisfieri mandet . Si vero contra acciderit , uberius illi a Deo , bonorum omnium remuneratore præmium expectent .

Si quis clericus , aut ſacerdos ulla cujuſvis generis ſcripta , ad eccleſiæ rationes pertinentia , occultarit , ſuppreſſerit ve doloſe : is pœ- E na afficiatur quæ Agathenſi , & Aurelianenſi ſynodis contra clericos , hujus culpæ reos , ſancita eſt .

Quod provinciali ſecundo concilio pœna excommunicationis propoſita contra eos ſancivimus , qui eccleſiaſtici hominis mortui bona , vel temere invadunt , vel ſurripiunt , eo decreto illos item aſtringi volumus , qui vel nulla invaſione , aut vi facta , ex illius mortui clericalis hominis ædibus ſupellectilem , remve ullam , ſeu ſcripta ad eccleſiam , cui ille rector præerat , pertinentia , ante aſportant , aut evehunt , quam ab illo , cui id curæ ab epiſcopo commiſſum eſt , in indicem relata ſint illius mortui bona mobilia , libri & ſcripta , ceteraque ejus generis , quæ in hereditatem caderent . Hoc itidem decretum , ut illud , quotannis de more promulgetur . ANNO CHRISTI 1573.

Epiſcopus , ubi clerici cujuſvis , qui eccleſiaſticum beneficium obtinuerit , mortem audierit , ejus heredes compellat , ut quæcumque ſcripta , inſtrumentave , ad illud beneficium pertinentia , quæ in mortui clerici bonis inveniuntur , alteri clerico qui in beneficium ſucceſſerit , ab eis tradantur gratis , ac ne ullo quidem , vel minimo pretio pacto , aut exacto , etiamſi clericus , qui deceſſit , in illorum exemplis deſcribendis aliquid ſumptus erogarit .

Decimarum eccleſiaſticarum inveſtituras , quæ laicis hominibus in perpetuum factæ ſunt , epiſcopus pro officii ſui munere diligenter accurateque recognoſcat .

Quod ſi eas legitima auctoritate minus confirmatas eſſe compererit ; irritas illas , ac plane nullas declaret ac decernat .

Si quibus in locis generatim ab omnibus fructuum , qui ex prædiis colliguntur , decimæ parochiali eccleſiæ ſolvuntur , in iis quiſpiam forte eſt , qui illas exolvere recuſet , quoniam ſibi perſuadet , alicujus privilegii , aut cauſæ prætextu immunem ſe eſſe : huic epiſcopus certum breve tempus præſcribat , quo præſcripto tempore is aut privilegium exhibeat , aut cauſam afferat immunitatis ſuæ .

Quod ſi ille quidquam , quod leve ſit , ad illius immunitatis jus tuendum , vel nihil plane attulerit ; id epiſcopus curet diligentiſſime , ut is illas quamprimum præſtet , quippe cum in decimis , & quæ ejus generis ſunt , præſcriptioni non ſit locus .

Ne cuipiam bona decimarum jure eccleſiæ obſtricta , e ſolo aſportare liceat , niſi ad aſportationem , aut ad deſcriptionem vocato eccleſiæ rectore pacochove , cui illæ ſolvuntur . Itaque qui decimas debet , ea bona domum ſuam , aliove aſportaturus , id biduo ante eidem rectori ſignificet , vel literis , vel certo nuntio ; ut præſens illis vel aſportandis , vel deſcribendis adeſſe , ſi velit , utique poſſit . Quod ſi ille tunc aberit , id uni de ejus familia nuntiandum curet , aut illius eccleſiæ , domuſve parochialis valvis ſcriptum affigi jubeat , quo aſportatio ea denuntietur . Quod ſi diutius illa bona in ſolo eſſent , eis detrimentum , damnumve immineret : tum , vel abſente rectore , aſportari liceat . Hoc vero noſtrum provinciale decretum habere locum declaramus , quibus in locis non aliter expreſſe cautum ſit aliquali ſingulari conſtitutione , aut privilegio , aut conventione .

De notariis , legata pia non denuntiantibus , decretum , in altera provinciali ſynodo editum , quotannis die dominico adventus ultimo , & quadrageſimæ ſecundo , in unaquaque parochiali eccleſia promulgetur .

Quæcumque vero ad pios uſus , vel legata , vel relicta , vel donata ſunt ; ea ſibi jam denuntiata , aut alio modo cognita , epiſcopus trium menſium ſpatio in librum certum ordine referri curet .

Quo præterea libro quamprimum ejuſdem juſſu notentur , quæ deinceps quovis modo ſcierit ad eos uſus legata , donatave .

Teſtatorum piæ voluntati ne fraus fiat , epiſcopalis curæ eſt : quamobrem , quæcumque vel

res ,

ANNO CHRISTI 1573.

res, vel pecunia, cuipiam sacerdotum conventui, vel alii cuipiam homini, legata eo nomine est, ut pauperibus in eleemosynam conferatur; ea neque tota, nec vero pars cuiquam ejusdem conventus sacerdoti, neque universo etiam illorum conventui, nec ab illo sibi ipsi, ne paupertatis quidem causa, vel ulla egestatis specie, distribuatur, nisi hujus rei facultate ab episcopo, eaque scriptis data.

Quæ legati nomine relicta sunt, certo pio usui, ea ne necessitatis quidem causa, nec vero heredum ejus, qui reliquerit, consensu, ad alterius rei, quæ æque item pia sit, usum convertantur: nisi episcopus, re tota primum cognita, illius commutationis potestatem fecerit, quæ juris permissu ab eo fieri possit.

XVII.

De iis quæ ad matrimonii sacramentum pertinent.

Religiosam animi præparationem requirit matrimonii ratio & sanctitas, quam cum minus intelligant laici homines, fit ut sæpe graviter in re peccent, quam sancte inire debent.

Crebro igitur cum usuvenerit, parochus hoc ipsum populum doceat, ad idque adhibeat catechismi Romani locos & doctrinam.

Sess. 24. de ref. matrimonii c. 1.

Episcopus diligenter perquirat, an in singulis suæ civitatis & diœcesis parochialibus ecclesiis Tridentini decreti de matrimoniis clandestinis promulgatio facta sit; & ubi factam esse intellexerit, ejus, quæ primo in quacumque parochiali ecclesia facta sit, si scripto testatum esse potest, exemplum, manu notarii signatum, ad se deferri jubeat.

Quod si minus scripto, sed solum testibus probari potest, eo notario abhibito, examinari mandet. Si vero de promulgatione facile constare non potest, aut illa omnino facta non est: illud decretum duorum mensium spatio in singulis eorum parochialibus ecclesiis, notario & testibus adhibitis, promulgari omnino jubeat: & quidquid ad illius decreti promulgati probationem pertineat, id notarii testimonio munitum, in episcopali archivo asservetur.

Matrimonii denuntiationes in posterum a parocho ne fiant, nisi iis ipsis petentibus, aut consentientibus, de quorum matrimonio contrahendo agitur. Quod si diversis in parochiis illi habitant, utriusque item parochus hoc ipsum servet. Neque matrimonium alter parochus denuntiet, nisi ab altero parocho certior factus sit de postulatu, aut consensu illius, qui suæ est curæ subjectus.

Investiget etiam ipse parochus diligenter, aut alius sacerdos cui facultas data in matrimonium jungendi sponsos, an quod denuntiaturus est matrimonium, in eo aliquod subsit impedimentum, quo minus contrahi liceat. Quod si in aliqua probabili conjectura extiterit, qua existimet illud inire non licere; episcopum ante consulat, quam ulterius in denuntiationibus progrediatur, sponsosve jungat, quos dubitat matrimonio non licere copulari.

Qui falsum aliquod impedimentum malitiose attulerit, quo futurum legitime matrimonium impediat, si prudens scienſque hoc fecerit, præter alias juris pœnas, excommunicationis etiam pœna afficiatur.

Ne parochus matrimonio quempiam jungat, qui illud clam contrahere attentarit sine episcopi concessu: ut de eo debitas ante possit sumere pœnas ex concilii Tridentini decreto: id autem, nisi delictum hoc ita est occulte admissum, ut nullum ejus rei indicium legitimum extet.

Ne solennes nuptias liceat celebrare, nisi post diluculum postridie illius diei, qui postremus est temporis, quo Tridentina constitutione nuptiarum celebritas interdicta est.

Quo die de matrimonio contrahendo denuntiatio ultima facta est, ne eo ipso die nisi impetrata ab episcopo facultate, illud celebretur, id autem præterquam si postrema ea denuntiatio facta sit pridie illius diei, quo initium est quadragesimæ, vel adventus, ac nisi item parochus populo antecedente denuntiatione significarit, eo die, quo postrema denuntiatio fiet, matrimonium esse contrahendum.

Matrimonium quod in ecclesia celebrari debere sancitum est altera provinciali synodo, in ea tantum ecclesia celebretur, quæ parochialis est,

Celebretur vero mane, non a prandio, idque omne, nisi cum episcopus alio vel loco, vel tempore fieri concesserit.

Si parochus sacerdotem alium coadjutorem habet, cujus etiam ministerio, facultate eidem sacerdoti concessa, utatur ad matrimonia contrahenda inter parochiæ suæ incolas: is illam cautionem adhibeat, ut in libro, qui est de matrimoniis, illius nomen & cognomen, tum præterea diem & mensem & annum notet, quo ille parochialis curæ socius, atque coadjutor adjunctus, facultatem a se vel ab episcopo consecutus, est matrimonia celebrandi. Ne autem matrimonii celebrandi potestatem parochus faciat alii sacerdoti, qui episcopi judicio nondum probatus est, ut sacramenta ministret.

Ne patiatur parochus, quempiam cujusvis gradus & conditionis hominem, qui sibi ignotus in suam parochiam ab aliena diœcesi commigrat, cum muliere, quam secum conjugis nomine duxerit, in ea habitare, si modo vel ex infamia, vel alia legitima suspicione conjicere possit, illam habere in concubinam: nisi parochi, a cujus parochia discessit, literis, certo præscripto tempore, testatum ille fecerit, sibi illam legitimo matrimonio junctam esse. Quod testimonii scriptum ubi attulerit, id in urbe episcopo, in diœcesi vicario foraneo exhibeat: qui si probandi vim illud habere perspexerit, a parocho, intra cujus parochiæ fines is venit habitatum, illud, ejusve exemplum in matrimoniorum codice asservari jubeat.

Si vero vicarius foraneus de eo scripto aliquid habet, quod sibi difficultatem, ancipitemque deliberandi curam afferat; illud ad episcopum quam diligentissime mittat; ut ejus judicio declaretur, an illi fides adhibenda sit.

Sicut ubertimum ab optima institutione præmium paterfamilias capiet, quicumque liberos, familiamque suam ad Dei cultum & ad pietatis, Christianarumque virtutum disciplinam erudierit: ita quicumque debitum hoc paternæ curæ officium neglexerit, vel prætermiserit, is

expe-

expectet ut in die domini sibi durissimum judicium fiat.

De familiæ igitur suæ salute in primis solicitus, tum bonorum operum exemplo, tum crebris cohortationibus se ei magistrum præbeat ac ducem ad pie sancteque agendum.

Curet autem, ut nemo quisquam de familia sua sit, qui Christianæ fidei rudimentis instructus non sit, sive filii sint, sive servi & ancillæ, sive alii in famulatu suo. Quam ob causam ad illius scholas, quos de familia sua rudes norit, convenire jubeat; sique eam ampliorem habet, domi etiam instrui studeat. Idque ad præscriptas interrogationes parvuli libri, eo nomine editi ad provinciæ usum.

Ut stata hora, datis institutæ orationis communis signis campanarum sono, illa omnis certo loco congregata, ad præscriptum temporis spatium, sancte oret & precetur.

Ut frequenter illa universa confiteatur, & sacram eucharistiam sumat.

Ut singulis diebus missæ sacrificio intersit, aut saltem in vigiliis, statis jejuniorum temporibus, quadragesimæ diebus id præstet: festis autem diebus, ut ne quis de sua familia interesse ullo modo omittat.

Ut festis præterea diebus ad sacras conciones, lectiones, supplicationes, divina officia, aliasque pietatis Christianæ exercitationes conveniat.

Ut ne quis iis sacris diebus opus servile faciat.

Ut vigilias & quatuor temporum & quadragesimæ & alia stata jejunia illi in familia servent, quibus ecclesiæ præcepto jussum est.

Quo autem tempore, vel jubilea celebrantur, vel supplicationes publicæ processionibus fiunt, familiam sæpe moneant, illis sanctis actionibus pie interesse.

Certis item piorum hominum institutis sodalitatibus unumquemque de familia sua ascribi admoneat; quo se quisque ardentiori studio exerceat in operibus pietatis.

Ne patiatur in familia esse quempiam, qui blasphemus sit, qui perjurus; qui item corruptis moribus utatur, qui obscœne quidquam vel loquatur, vel agat; qui aleis ludat, qui denique ceteris turpis vitæ exemplum præbeat. De vitæ præterea spiritualis ratione & piis exercitationibus, aut de vitis sanctorum probatos sacerdotis confessarii judicio libros, in quorum lectione familia aliquando versetur, domum suam introducat, exclusis obscœne, turpiter, jocose conscriptis, aliisque id generis libris: unde morum institutionisque corruptela existere possit.

Ut autem in domesticæ disciplinæ, institutionisque officiis illa omnis accuratius se contineat, eam aliquando paterfamilias recognoscat, inspiciatque in primis, quæ universæ suæ domus Christiana institutio, qui singulorum mores, quæ pietatis vitæque spiritualis progressio.

Quicumque vero mercaturam, artemque aliquam exercent, non domi solum, sed in suis officinis & tabernis, Christianæ vitæ rationes has operariis, institoribusve suis constituant.

Has domesticæ institutionis regulas parochus per annum aliquando, prout e re esse viderit, frequenti populo explicet: tum sæpissime & publicis sermonibus & privatis colloquiis patresfamilias parochiæ suæ incolas id moneant atque hortentur, ut quæ eorum propria officia sunt & munera in familiæ institutione, ea præstare velint paternæ curæ studio. ANNO CHRISTI 1573.

Quod cohortationis officium, etiam concionatores & confessarii sacerdotes quam frequentissime, prout opportunum esse censuerint, caritatis zelo præstent.

Parochus præterea, ubi aliquando in artificum, mercatorumve officinis, quæ intra fines parochiæ suæ sunt, ab operariis, aliisve, qui illic artem exercent, aliquid committi intellexerit, quod depravatæ, dissolutæque disciplinæ sit, quod offensionem in parochia præbeat, quodque a Christianæ institutionis moribus alienum, id officinarum dominos admoneat, ut quidquid in illis locis corruptelarum est inde eripiatur.

Una omnium optima indigentiæ nostræ interpres, & conciliatrix eorum quæ necessaria, tum ad animæ, tum ad corporis bona a Deo Patre expetuntur, est oratio sancta. Cujus studium ut proprium fidelium est, sic necessarium, atque omnino jussu divino debitum? id cælestis magister Christus dominus exemplo docuit, vere præcepit, crebris cohortationibus monuit. Eo igitur studio fideles quo vehementius exardescerent, seseque quotidie singuli certa hora colligentes, id quod Christianarum mentium est, vitæ a se illo die actæ rationes inspicerent, maleque actæ pœnitentes, ardenti oratione veniam precarentur, & Deo gratias agerent de beneficiis, quæ acceperint, instituta est in hac provincia orationis communis exercitatio: quæ ad Christianæ pietatis progressionem introducta, ut perpetuo conservetur & augeatur item, id cum omni studio episcopus curet, tum propositis spiritualis gratiæ muneribus, sedis apostolicæ benignitate, ejus rei causa concessis. Itaque a parochis suis singulis sanctissimi domini nostri Gregorii XIII. literas de indulgentia, hujus provinciæ hominibus concessa, qui in orationis communis instituto se exercuerint, ter in singulos annos de scripto, vel summatim pronuntiari jubeat, semel ineunte adventu, iterum dominico die quadragesimæ primo, tum solenni die pentecostes.

Episcopus præterea, pro temporum ratione certam horam statuat, qua datis hujus rei causa campanarum signis, patresfamilias, suæ quisque domi, una cum reliqua familia certo loco ad orandum conveniant. Ut autem, qui in eo precandi instituto se exercuerint, indulgentiæ concessæ donum consequantur, diem itidem dominicum quadragesimæ, proxime præcedentem, is constituat, quo illi confessi omnes simul sacram eucharistiam sumant.

Imminentibus vero calamitatibus, quo tempore cum nullum certius præsidium sit, quam illud, ut fideles ad Deum patrem misericordiarum assiduis precibus confugiant; certam aliquam præterea rationem is diligenter ineat, ut & a clero populo sine intermissione, ac religiosius in orationem incumbatur.

XVIII.

De iis quæ ad episcopalem forum pertinent.

Episcopus anni spatio ad summum, fori sui judiciis, causis & judicibus, advocatis, procuratoribus, notariis, & ministris quibuscum-

ANNO CHRISTI 1573.

que, etiam infimis, quibus in rebus opus fuerit, certas conſtituat leges, ad urbis diœceſiſque ſuæ uſum accommodatas. Illiſque omnibus certam etiam taxam præſcribat, quam pro ſui, vel operis, vel officii, vel laboris mercede, proque cauſarum & judiciorum ratione exigi ab unoquoque liceat. Quæ fori præſcriptæ leges, atque taxæ, in cancellaria publice propoſitæ ſemper ſint, ut notæ ſint & pervulgatæ omnibus.

Cauſæ quæ decem aureorum nummum ſummam non excedunt, ſummarie, ſimpliciter, ac de plano, ſola rei veritate perſpecta, ſine forma judicii cognoſcantur; id quod ab hujus provinciæ epiſcopis agi licet ex facultate a Pio V. pontifice maximo eiſdem epiſcopis conceſſa.

Nullum neque munus, neque donum, neque cujuſvis generis xenia, ne eſculenta quidem, poculentave vicarii ab iis accipiant, qui coram eis cauſas vel habent, vel agunt. Ne pecuniæ item quidquam ordinarius, delegatuſve judex accipiat pro recognitione, aut, ut vocant, viſione ſcripturarum ad cauſas, quæ apud ſe aguntur pertinentium.

Pro ſingulis literis dimiſſoriis, quæ pro ſuſcipiendis pluribus, omnibuſve minoribus, vel etiam majoribus ordinibus concedentur, itemque pro ſingulis literis, quibus notarius teſtamentum faciat, plures, omneſve ordines alicui collatos eſſe, decimam partem aurei nummi tantum ad ſummum a cancellario accipi liceat; ac ſi eæ literæ de uno tantum ordine ſuſcipiendo, vel ſuſcepto eſſent datæ. Idque ſi modo nullum ei ſalarium pro officii ſui munere exercendo conſtitutum ſit: neque ad epiſcopum ex notarii commodis aliquid emolumenti ex eiſdem ordinum collationibus, literiſve dimiſſoriis, directe vel indirecte pervenire poſſit: alioqui gratis omnia dentur, ut eſt a Tridentino concilio ſancitum.

Seſſ. 21. de ref. c. 1.

Acta omnia notarii in codicem, non in pagellas referant, quamvis eas chordula inſigant; idque præſtent, menſe ſaltem, poſtquam rogati illa confecerint.

Certus in archivo epiſcopali locus conſtituatur; ubi cauſarum ac judiciorum codices, inſtrumenta, acta, ſcriptave alia, a cancellario, & notariis fori epiſcopalis, ad ipſum forum pertinentia, ſingulis annis confecta, quotannis recondantur, ita ut inde, cum uſuvenerit, promi poſſit quidquid in eccleſiaſtico foro unquam agitatum erit.

Is certus archivi locus duabus clavibus claudatur, quarum unam epiſcopus, alteram ejus cancellarius habeat.

Notario autem inſtrumentorum, quæ confecit, exemplum, idque ſumptibus ſuis habere aut retinere liceat.

Si cancellarius, notariuſve aliquis deceſſerit, vel ab officio ſe abdicarit, amotuſve ſit, quæcumque ille, vel inſtrumenta, vel ſcripta, vel acta ejuſmodi confecit, ſtatim epiſcopi juſſu in eumdem locum deferantur. Quod ſi proceſſus alicujus cauſæ nondum ſit completus, & cauſam, ob quam confectus eſt, partes proſequantur, ejus in archivum delatio differri poterit, quoad cauſa ſit peracta. Ex archivi tabellis, exemplaribuſve, ſi quæ unquam acta, aut inſtrumenta, quæ notarii manu, ſignoque munita, fidem faciant, exſcribi contigerit; is, qui rogatus notarius illa confecit, ſi vivit, ut operis ſui emolumenta conſequatur, eorum exemplum, modo edi liceat, ipſe conficiat, ſi præſens eſt: ſi vero abeſt, id ſervetur, quod jure cautum eſt: ſin autem obiit, id epiſcopalis cancellarius præſtet: mercedem autem inde capiant notarii heredes, niſi aliter inter epiſcopum, & notarios conveniatur.

Teſtium dicta, & atteſtationes, in cauſis civilibus ne ſcribantur ab alio, quam ab ipſo cauſæ notario, ſive actuario, vel ab alio ejus nomine. Quæ atteſtationes ipſi notario cauſæ, ſive actuario conſignentur, & aſſerventur ut poſt in archivo una cum toto proceſſu recondantur, ubi cuſtodiuntur aliorum actorum monimenta.

Idem decernitur de inſtrumentis, actiſve dictæ cauſæ; quibus decretum judicis adſcribi contigerit.

In aliis vero omnibus, quibus auctoritas, decretumve epiſcopi ſit interponendum, cancellarius tantum vel notarius adhibeatur.

Vicarius foraneus, atque alii, quibus epiſcopus proceſſum aliquem aliunde, ſervata juris formula, cognoſcendum agendumve mandaverit, ſi proceſſu conficiendo notarium non habent, quem adhibeant, duos ſibi morum vitæque integritate homines, qui acta conſcribant, ad præſcriptam juris formam aſciſcant. Iiſque mercedis taxa major ea ne ſit, quæ notariis fori præſcripta eſt, ſed aut æqualis, aut minor, pro illius loci ratione.

Procurator, qui cauſam iniquam in foro eccleſiaſtico ſciens defenderit; quive quidquam negaverit quod verum ſcierit, fori eccleſiaſtici auditorio adituve interdicatur, niſi is legitime ſe purgarit. Qui præterea in publico concubinatu aut adulterio vivunt, aliique publice criminoſi; a foro epiſcopali ita arceantur, ut nec notarii, nec procuratoris, nec advocati officium, ne in ullo quidem cauſarum genere, gerant. Inferiores quoque miniſtri in Chriſtianæ vitæ officiis contineantur: curent epiſcopi, ut a ganeis, a meretricibus, a ludo cujuſvis generis, ab improbatis quæſtionibus abſtineant; ne blaſphemi ſint, nec vitæ moribus reprehendendi. Si quos deliquiſſe compertum erit, in eos animadvertatur.

Quotannis fori ſui tribunal epiſcopus viſitet; inquiratque an præſcripta fori ratio, præfinita taxa ſervetur: tum præterea, an ſi quæ corruptelæ, ſi quive abuſus irrepſerint, an ſi quid denique vel inſtitui, vel emendari oporteat: idque ſolicite in primis curet, ut eripiantur abuſus, tum reſtituantur quæcumque ad rectam judiciorum formam attinent.

Epiſcopus non ſolum per certos homines, ut primum a nobis conſtitutum eſt, ſed etiam ipſe aliquando in anno carcerem viſitet: in eoque incluſos paterna caritate conſoletur, pieque in domino adhortetur.

Videat item, ut eis ad corporis ſuſtentationem, & ad juſtum patrocinium non deſit quidquam; tum in primis non libri ſpiritualis lectio, non crebræ religioſorum hominum cohortationes, tum ne denique aliquid ad animæ ſalutem.

Curet etiam, ut, qui in liberiori cuſtodia ſunt, feſtis ſaltem & dominicis diebus miſſæ ſacrum audiant, aliquo, ubi fieri poteſt, exædificato prope carcerem ſacello; tum doctrinæ Chriſtianæ rudimentis inſtituantur. Idque officium iis præterea præſtetur, qui in laicalis fori liberiori carcere ſunt.

Ut omnes in paſcha confeſſi ſacram euchariſtiam pie & ſalutariter ſumant. Quod ut die natali

natali domini, & aliis anniversariis redemptionis nostræ solennitatibus, indictisque publice jubilæis ac indulgentiis faciant, eosdem cohortetur.

Pupillorum, viduarum, & egentium hominum cura episcopo, communi omnium parenti, a sacrosanctis canonum legibus potissimum commendata, & commissa, negligi non debet: ne si lædantur, vociferentur ad dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro sui muneris officio episcopus aliquem constituat ecclesiasticum, vel alium pium hominem, Christianæ caritatis operibus atque officiis deditum, qui misericordiæ viscera indutus, id generis hominum patrocinium in omni causa suscipiat. Quod si aliqui jam huic pio operi præfecti sint, id agat episcopus, ut ii munus sibi creditum exequantur quam diligentissime.

Episcopus in urbe sua viros aliquos, auctoritate præstantes, spiritualis vitæ studiosos deligat, quorum adjumento & opera uti possit, & in iis agnoscendis, quæ ad civitatis, diœcesisque suæ morum institutionem pertinent, & in adjuvandis Christianarum virtutum exercitationibus, & in aliis denique, quibus populi sibi commissi progressio fiat ad sancte agendi studium.

Summorum pontificum constitutionibus promulgandis hæc ratio servetur, ut qui earum pervulgationi præfinitus in illis est modus, is adhibeatur; si vero nullus, ad pervulgationem satis sit affixio, quæ, ut moris est, fiat certis publicis locis.

Cujus affixionis, & pervulgationis relatio, testificatioque ab eo, qui affixerit, fiat cancellario fori episcopalis, cujus sit illam in librum referre.

Episcopus, id quod vel ab initio nascentis ecclesiæ institutum fuit, ut rerum episcopali studio curaque gestarum monimenta existerent, conquiri diligentissime curet, tum singulorum episcoporum, qui præcesserunt, nomina, genus, & pastorales eorumdem actiones. Quæ omnia literis consignari, ordineque conscripta, in librum certum referri curet, ut eorum memoria conservetur, & quæ ab iisdem vel acta, vel instituta sunt ad aliquam ecclesiasticæ disciplinæ normam perpetuo usui esse possint, atque adjumento in illa ecclesia bene gerenda.

XIX.

Quædam, quæ ad sodalitates pertinent.

Multa mala exeunt ex prætermisso & valde his temporibus neglecto fraternæ correctionis officio debito ac necessario: quamobrem curent episcopi, in sua quisque non solum urbe, sed in diœcesi etiam, aliquam hominum, qui moribus, vitæque innocentia graviores sint, sodalitatem constituere, quæ in hoc fraternæ correctionis officium Christiana caritate incumbat: aut hoc ipsum officii munus alteri sodalitati adscribi studeant, quæ id recte præstare possit.

Cui sodalitati certas fraterne corrigendi regulas præscribant, studio & opera probatorum theologorum.

Quo major in dies ad Christianæ pietatis studium progressus sit fidelium; id curet episcopus, ut cum disciplinatorum pœnitentiumque sodalitates, aliasque ejusmodi frequentes instituat; tum institutas omni pastorali studio adjuvet, & ad conservandas illas disciplinæ ac pœnitentiæ rationes, & ad alias excitandas spiritualium virtutum progressiones. Id quo facilius fiat, ardentiorique studio, quotannis aliquando, prout e re esse viderit, literas promulgari jubeat quibus sanctissimus dominus noster Gregorius XIII. præclarum spiritualis indulgentiæ donum liberaliter in domino illis concessit, qui iis sodalitatibus adscripti, sibi flagella, disciplinamque certis statutis diebus adhibuerint.

ANNO CHRISTI 1573.

Præscribat item diem certum, quo in singulos annos istarum sodalitatum homines, qui in urbe sunt, uno loco omnes; qui in diœcesi, omnes item suo quique in opido locove in unum convenientes, primum contriti, & confessi sacram eucharistiam sumant; tum solennem processionem agant, perpetua grataque memoria prosequentes concessi sibi spiritualis doni gratiam.

XX.

Quædam, quæ ad moniales, & alios regulares pertinent.

Quod sanctissimus dominus noster Gregorius XIII. de monialibus sancivit, id episcopus exequatur quam diligentissime: præsertim quod de certo earum numero constituendo decrevit, quod de eleemosynis præstandis, quod de ostiolo obstruendo, quo aditus e monasterio patet ad exteriorem ecclesiam, quod de clausura ab eisdem non violanda, & a conversis etiam servanda, præscripsit. 3. Kal. Jan. 1572.

Idque omne efficiat omnino, ut executionem habeat, cum in monasteriis, quorum curam gerit, tum in illis regularium curationi commissis, idque ejusdem constitutionis auctoritate.

Si quæ autem moniales, conversæve non iis paruerint quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt; pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quæ monialium monasteria, extra urbis, aut opidi mœnia sita, episcopus Tridentini decreti auctoritate, in urbem vel opida, quæ frequentiora & tuta sint, transferri oportere, aut expedire censuerit: ne ea in ecclesia sæculares transferat, ubi animarum cura geritur.

Puellæ, quæ regularem habitum induere voluerint, ut eo habitu induantur, antequam confirmationis sacramentum susceperint; si facultas sit brevi illud suscipiendi.

Qui ordinarius confessor in aliquo monialium monasterio constitutus aliquando fuerit, ne idem ad earum confessiones extraordinarie audiendas mittatur; si modo non aliter quandoque episcopus censuerit.

Confessarii monialium ab eis, aut singulis, aut universis, aut ab earum præfecta, ne monasterii quidem nomine, quidquam, etiam minimum, dono accipiant; nisi quid eis annuæ certæ portionis episcopi jussu detur ad vitæ sustentationem.

Constitutio illa, qua a Pio quinto summo pontifice interdictum est omnes cujusvis ordinis mulieres, etiam generis splendore aut dignitate illustres, monasteria ingredi, quotannis semel, atque adeo sæpius, certis festis diebus o arbitrio episcopi promulgetur. 24. Octob. 1566.

ANNO CHRISTI 1573.

XXI.

Quæ generatim ad hæc decreta, & ad alia pertinent.

Quæcumque vel ad cleri, vel ad populi conformandos mores, ad ecclesiasticamque omnem disciplinam retinendam provincialibus, aut diœcesanis synodis a nobis, aut a coepiscopis nostris sancita sunt, ex illis eo uberior, Deo juvante, fructus existet, quo sæpius vel promulgatione, vel certe lectionis studio inculcata, iis notiora fient, a quibus illa & sciri animo & comprehendi, reque ipsa præstari oportet.

Episcopus igitur, præter alia, quæ hoc de genere alias decreta sunt, & canonicis, & parochis, & reliquis clericis certum tempus statuat, quo omnia, quæcumque iis provincialibus, diœcesanisque decretis de iis constituta sunt, illis legantur; ita ut quæ decretorum partes ad concionalem disciplinam pertinent, canonici; & quæ causa sua constitutiones latæ sunt, parochi & clerici itidem, & ii omnes, quæ ad universum clerum spectant, illas, lectione repetita, animo comprehendentes, præscriptas munerum suorum partes singuli studiosius exequantur. Si quis autem eorum aliquando episcopi jussu interrogatus, illas per negligentiam, aliamve culpam ignorarit, pro ejus culpæ, & personæ ratione illum episcopus corripiat, aut alias præterea cum eodem agat. In seminario quoque itidem servetur; ut earum vel institutis, vel monitis, vel præceptis clerici informentur.

Quæ vero decretorum partes ad laicos attinent, illas summatim vulgari sermone expressas, & certis anni temporibus distributas, prout usuvenerit, a parochis denuntiari jubeat: quo sæpius inculcata, serventur diligentius.

Quibus provincialium nostrorum conciliorum est aliquis adscriptus dies, quo vel summorum pontificum sanctiones, vel Tridentinas provincialesve constitutiones promulgari jussum est; illis decretis certum præscriptum diem ad eam promulgationem mutari ab episcopo liceat, certumque alium constitui, quo die singulis annis in sua diœcesi id opportunius præstari posse censeat.

Quibus in decretis mulctæ iis nominatim constitutæ sunt, qui dignitates aut canonicatus obtinent, nec certis locis attributæ, usui sacristæ, aut fabricæ illorum ecclesiæ, ab episcopo attribuantur. Neque vero eas ad alium usum converti, neque easdem remitti, nec præterea de iis ipsis etiam ab universo capitulo transigi liceat, nisi episcopi auctoritate.

Quod de sacramentorum administratione, missæ celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione in hac synodo decrevimus; id neque ad Mediolanensem ecclesiam, quæ sancti Ambrosii præscripto & instituto, proprios ritus, & ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem jure ac modo ex antiquissimo tempore sacra facere consueverunt, in iis, quæ ejus institutis, ritibus, & ceremoniis expresse adversantur, pertinere volumus. Ceteris vero, Mediolanensis ecclesia, & quæ ejusdem ritibus utuntur, æque teneantur, ac aliæ quæ in provincia nostra sunt ecclesiæ.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, & ejus, & omnium, quæ eisdem decretis continentur interpretationem, & explicationem nobis reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac tertia provinciali synodo Mediolanensi a nobis editis habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus; nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant; aut in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sunt.

Ut nemini eorum, quæ in hac tertia provinciali nostra synodo a nobis decreta sunt ignorantiam excusare liceat; edicimus, ut ex quo primum die edita, in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporum initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit. Et si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis proponi: quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ, has nostras constitutiones certo aliquo loco collocatas, perpetuo asservent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac tertia provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subjicimus.

Quia nonnulla a summo Romano pontifice, & publicæ totius provinciæ Mediolanensis, & privatæ singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt, decernimus ut quidquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt, coepiscoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

INDICTIO FUTURI CONCILII PROVINCIALIS QUARTI.

Carolus miseratione divina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, Borromæus nuncupatus, sanctaque Mediolanensis ecclesia archiepiscopus.

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & synodo provinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, omnibusque item capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, qui præsentes intersunt, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem synodum provincialem Mediolanensem quartam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno 1576. die decimo mensis Maii, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ

post

ANNO CHRISTI 1573. post resurrectionem domini nostri Jesu Christi, inchoandam & celebrandam esse.

Quamobrem eos omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos, qui hic præsentes adsunt, monemus, procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem quartam, juvante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint; nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatam fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium ad se excusandum, atque ad impedimentum probandum ad nos mittat, cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ Spiritu sancto duce, in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum episcoporum nostrorum, decernentur aut constituentur. ANNO CHRISTI 1573.

ANNO CHRISTI 1576.

CONCILIUM MEDIOLANENSE IV. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXVI. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI IV.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

PRO archiepiscopalis officii nostri ratione, quæ progressionibus suis tota ad optimam pastoralis muneris curam spectare debet, nos in synodo provinciali tertia, quam ex præscripto Tridentino, anno 1573. habuimus, decreto edito, concilium provinciale quartum indiximus, quod hoc anno, die decimo mensis Maii, auxiliante Dei misericordia, celebraturi sumus. Ut autem omnibus; atque singulis quibuscumque qui jure, aut consuetudine, aut privilegio, aut alia quavis ratione conciliis provincialibus nostris interesse possunt, vel debent, hæc synodi quartæ provincialis indictio plane nota atque evulgata sit; neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem uti, vel se contemptum neglectumve esse dicere liceat, iis ipsis universis & singulis, ac ceteris item, qui sua interesse quavis ratione putarint, hoc edicto publice proposito eamdem quartam provincialem synodum, in superiori illo provinciali tertio concilio, jam decreto promulgato, indictam, significamus, indicimus, ac denuntiamus.

Quamobrem cum universos & singulos reverendissimos episcopos provinciæ nostræ, tum ceteros quosvis omnes, qui ut supra, in synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, præter illud indictionis decretum & literas nominatim, sigillatimque eisdem reverendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam edicto illud monemus, ut eo ipso, à nobis præscripto & constituto, decimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in ecclesiam nostram metropolitanam conveniant, & in concilio, quod illo ipso die, summo mane, juvante domino inchoabimus, præsentes ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, canonum jure sancitis.

Curent vero singuli provinciales nostri episcopi, ut, quod concilio provinciali secundo sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint, in omnibus & urbis & diœcesis suæ ecclesiis parochialibus, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad concilium de more dimissum atque absolutum erit, missæ sacrum de Spiritu sancto fiat; In cathedrali autem & collegiatis ecclesiis, processionum præterea munus, singulis diebus dominicis, intus obeatur; ex animoque preces fiant, quibus a Deo, totius consolationis & misericordiarum patre, nobis, tam salutare negotium tractantibus, Spiritus sancti lumen imploretur.

Sciant præterea universi & singuli provinciæ nostræ Christi fideles, conciliarem hanc actionem, a nobis indictam præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium ab iis ipsis postulare; cum illa omnis eo spectet, ut per nos illorum gressus dirigantur in viam salutis. Quare paterna cohortatione eos vehementer in domino admonemus, ut & sua & nostra causa, orationis, precumque studium, una nobiscum adhibeant: dieque dominico, concilium id provinciale proxime præcedente, qui dies sextus Maii erit, primum vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc pie precantes, ut adjutrici Dei gratia nos ea, quæ ad nostram, suamque salutem pertinent, diligenter sanctaque solicitudine agamus. In quarum rerum fidem, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muniri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a synodali secretario nostro subscribi voluimus. Datum Mediolani, in ædibus nostris archiepiscopalibus, Kalendis Martii 1576.

ANNO CHRISTI 1576.

ORATIO CAROLI, CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS,

ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio IV.

QUOUSQUE tandem concilia provincialia toties convocata ? quorsum & tot constitutiones & tot decretorum vincula ? Vulgaris vox, patres sanctissimi, ac sicut ne tacita quidem cogitatione religiosæ mentis digna, longeque a sensu episcopalis vestri animi aliena, ita hominum vel impiorum est, ecclesiam Dei oppugnantium, vel Christianorum, Christianam disciplinam abhorrentium, vel imperitorum, planeque nescientium, quantas vires habeat frequens synodorum actio, atque usus, vel illorum sane, qui angusto parvoque animo omnia metiuntur. Porro nobis, patres, est illud certum atque exploratum, hominem divina lege, quasi sepimento vallatum, ut est is tum summa naturæ imbecillitate, tum immensa cupiditate, sæpe labi, sæpeque ab officii semita deflectere; proinde plurimis & conciliis & institutis & decretis opus esse; quibus, quasi sanctissimis vinculis, ille adstrictus, a recto cursu non declinet : aut aliquando digressus, iisdem adjutus in viam salutis redeat. Et quod caput est, ut salutaris hujus conciliorum instituti auctor est cælestis magister Christus dominus; sic apostoli eo sæpissime usi, lege etiam sanxerunt, ut bis in annos singulos concilia ab episcopis haberentur. Quod deinceps & innumerabilibus summorum pontificum sanctionibus, & conciliorum tum œcumenicorum, tum provincialium decretis communitum, & frequenti ecclesiæ usu consuetudineque diu retentum, ejusmodi fuit; quo aditus patefactus est, non modo ad tradendam, verum etiam ad perpetuo colendam, perpetuisque progressionibus augendam omnem ecclesiasticæ disciplinæ rationem. At vero, ubi id aliquando intermissum, aut plane omissum est, vix dici potest, quot, quamque graves calamitates reipublicæ Christianæ importatæ sint. Prope perierat Christianæ vitæ institutio, conciderat pene rerum salutarium usus; nulla fere cleri disciplina, quasique nullum populi in caritatis officiis studium; prolapsus denique miserabilem in modum erat totus ille, ab euangelii luce dimanans, Christianarum virtutum ornatus. Quid ? ii, qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi a muneris debiti cura deflexerant. Atqui hæc vel una solum recordatio satis nos commonet, atque adeo commovet, ut in tuendo synodalium, episcopaliumque conventuum usu, tantum pietatis, constantisque diligentiæ, ponamus, quantum sane voluntatis & consilii, ad prodendum posteris optimum institutum, sanctissimi illi viri adhibuerunt. Sacra præterea œcumenica Tridentina synodus, salutare illud institutum salutariter ita renovavit, ut si minus bis, aut semel saltem singulis annis, quemadmodum illi censuerunt, at certe tertio quoque anno provinciale synodos & convocari & celebrari decreverit. Id sane vero nos bene juvante Deo, cum semel, iterum, ac tertio executi simus, est etiam cur idem perpetuo præstemus. Multa, patres, nostris superioribus conciliis desunt, ad perfectam illam, quam magnopere expetere debemus, populi Christiani disciplinam : alia item in eisdem decreta sunt, quæ communiri oportet : alioquin operis, a nobis inchoati, jacta fundamenta, brevi corruerent : alia item abhinc triennio suborta esse possunt corruptelarum semina quæ nostra cultura convellenda sunt, tum vitiorum spinæ succrescentes amputandæ. Hæc tria proposita quidem nobis esse debent : sed illud etiam profecto est, ad quod cum semper tum maxime in hac quarta provinciali synodo, omnes cogitationes, consilia, studia, conatusque nostros dirigi admodum cupimus, & a vobis, totis in Christo visceribus expetimus; ut decretis jam sancitis, quæ adhuc executionis operam a nobis postulant, omnino exequendis, certam explicatamque rationem ineamus. Quare cum Tridentinas sanctiones, tum superiorum conciliorum constitutiones in conspectu, tamquam in speculo quodam habentes, diligenter videamus, quæ in executionis munere officia nostra prætermissa, quæ ita non præstita sint, ut sane debeamus pro gloria Dei, proque populi nobis commissi salute; jam modo est, patres, ut hoc ipso loco, tamquam in augustissimo theatro, spectemus illius muneris nostri partes, quas clero, quas populo, quas ecclesiis fidei nostræ commissis religiosa solicitudine debemus. Hoc autem cum semper nobis ob oculos versari debet, tum certa illa, in nostris & cleri & populi moribus sancte conformandis deliberatio, quam salutaris conciliorum actio deposcit, perpetuo a nobis afferenda est, maximaque hoc ipso tempore, tempore autem jubilei, acceptabili, & hac die salutis, quam fecit dominus. Jam populi cælesti eo dono excitati in officiis atque exercitationibus pietatis religiosius versantur, certatimque Christianis virtutibus operam dant : quinimo, qui in inveterata quadam peccandi consuetudine obdurverant, suscepta aliqua vitæ emendatione, animum pene in male agendo obfirmatum ad Christianarum virtutum studium flexerunt. Ergo quid nobis qui populorum patres, qui medici animarum saluti prospicere debemus, in hac ardentissima piaque omnium voluntate agendum erit ? an non in omnes episcopalis officii partes nos excitabimus ? an diligentiam nostram acuemus ? an in spiritualis vitæ disciplina in dies augenda invigilabimus ? certe quidem. Hoc ipsum sane non modo postulare, sed flagitare videtur expectatio populorum; qui in fide, curaque nostra conquiescentes, ex nostris his episcopalibus conventibus salutare adjumentum se consecuturos esse sperant, & confidunt quidem certe. Quid eorum preces ? quid oratio ? quid frequentior concursus loquitur ? quæ mens ? qui sensus ? quæ cogitatio illorum ? Hic, patres sanctissimi, ante oculos ponite ingentem hujus provinciæ hominum multitudinem, suæ salutis studio flagrantem, nostrisque monitis vehementius excitatam, tum superioribus diebus, tum hoc potissimum tempore, quo in hac salutari conciliarium rerum tractatione nos causa sua versamur, ubique & in urbibus & in opidis & in ipsis vicis frequentissimam, pietatis exercitationibus deditam. Videte sacerdotes pro nobis ad altaria supplices : videte universum pene populum pie deprecantem : videte virgines & viduas demisse ac religiose orantes : videte innumerabiles homines sacram communio-

ANNO CHRISTI 1576.

nionem ſumentes, & alios profuſis lacrymis, pro gemitu, iteratiſque vocibus Dei miſericordiam, ſanctorumque patrocinia implorantes. Conſiderate animo hanc unam omnium obſecrationem atque orationem ſumma tacitæ mentis contentione ad cælos uſque emiſſam. Quouſque tandem, pater cæleſtis, parturimus, neque adhuc tamen parimus? cogitata optima concipimus, at factis non exprimimus? Tu, domine, ad recte agendum nos vocas atque excitas; at langueſcimus: præclare aliquando inchoamus; at non perficimus: cæleſtes illas coronas, gloriamque ſempiternam expetimus; at labores crucemque refugimus. Quo tandem tempore ſerio agemus? quando vere adjuti, curſum vitæ recte tenebimus? Reſpice, ſumme Pater, nos oves paſcuæ tuæ, non auro, & argento, ſed precioſo ſanguine Filii tui redemptas. Tu nos tamquam precioſum depoſitum horum curæ fideique commiſiſti, tu hos nobis duces, magiſtros, medicos, paſtores, patres conſtituiſti; ac proinde illis, eorumque edictis audientes nos eſſe juſſiſti: tu rurſus illos, utpote de animabus noſtris rationem aliquando reddituros, pro nobis invigilare voluiſti: da quæſumus illis, jam cauſa noſtra in concilio congreſſis, de ſalute noſtræ ſolicitis, remque noſtram agentibus, ut unum ſpectent; non ſua, ſed quæ Jeſu Chriſti ſunt, quærant; ac ſuæ & noſtræ ſaluti ſe viant; præfer lumen mentibus eorum, ac dirige voluntates & ad ſalutaria conſilia ſuſcipienda, & ad dandam nobis plebi tuæ ſcientiam ſalutis, & ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis. Sicque illi ſancte agendo, & nos eiſdem obediendo, omnes ad cæleſtem patriam, ad quam vocati ſumus, adjutrice tua gratia perveniamus. Hæc patres, populi fidei noſtræ commiſſi, a Deo ſupplices petunt: hæc eadem rurſus nobis proponamus, hæc aſſidua paternaque ſolicitudine meditemur atque procuremus. Hæ ſunt animæ, quarum ſalutem Deus ut procuraret, non angelum, non archangelum, ſed unicum filium Chriſtum Jeſum miſit: qui hinc in cælum abiens, quam diligentiſſime earum curam beato Petro commendavit his tertio repetitis verbis: *Simon Joannis, diligis me plus his? paſce oves meas.* Qua verborum formula etiam unicuique noſtrum, qui in ſolicitudinis partem vocati ſumus, optimam paſcendi rationem præſcripſit, & caritatem maxime, muneris noſtri magiſtram, docuit: quam populis, in curam noſtram traditis, & frequenti verbi Dei prædicatione, & ſalutari ſacramentorum adminiſtratione, & vitæ ſanctiſſimæ exemplis, & epiſcopali eleemoſynarum liberalitate, & ſolicita oratione, & miſſæ ſacri crebra oblatione, & divinorum officiorum cultu, & precibus aſſiduis, & paternis monitis, & paſtoralibus correctionibus, & conciliaribus ſanctionibus, & omni denique officio curaque perenni, per nos præſtari voluit. Videte igitur, patres, curam, ſolicitudinem, & vigilantiam noſtram, quæ in grege tanta adhibenda eſt, quantam ſane maximam caritatem Chriſto deberi omnes profitemur. Sed *diligis me?* inquit, *paſce oves meas*. Hoc ſane illuſtrius veræ erga illum dilectionis teſtimonium datur, quo majus in omni gregis paſcendi ratione ſtudium operaque collocatur. Certe ſi Chriſtum, ut debemus, diligimus, ſi Chriſti gloriæ ſervimus, ſi Chriſti regni propagationem cupimus, ſi Chriſto gratificari volumus, id præſtantiſſima erga gregem nobis commiſſum caritate, non declarare ſolum, ſed factis comprobare nos oportet. Id ſane præſtabimus, patres, ſi non laboribus deterriti, non difficultatibus labefactati, non ſatanæ adverſarii colluctatione fracti, ab inſtituti operis curſu nunquam deſiſtemus: ſed divini amoris igne accenſi, omni virtutum epiſcopalium ſtudio, eo cum ſemper, tum in conciliaribus actionibus progredi contendemus, ut populum nobis commiſſum & purgemus & illuſtremus & perficiamus; hiſque perpetuis progreſſionum laboribus introducamus in tabernacula cæleſtia: idque munere & gratia Chriſti domini, cui gloria ſempiternis ætatum ſæculis. Amen.

ANNO CHRISTI 1576.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beataque Mariæ ſemper virginis, ac ſancti Ambroſii confeſſoris, patroni noſtri, laudem, & hac pro Chriſtianæ morum diſciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei noſtræ concreditum prælucere, totis in Chriſto viſceribus expetimus, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum, in conſilio provinciali Mediolanenſi quarto decernimus, ſtatuimus, ac ſancimus.

CONSTITUTIONUM PARS PRIMA.

I.

De profeſſione fidei.

QUOD ex Pii IV. pontificis maximi ſanctione, in primo & tertio concilio provinciali noſtro, de iis, qui fidei profeſſionem facere debent, deque illorum ipſorum vita moribus ante inquirendis & probandis, decretum eſt: id epiſcopus omnino efficiat ut præſtetur: tum compellat præterea ad idem omnes ac ſingulos, ſicut etiam a ſancta ſede apoſtolica declaratum eſt, quicumque arithmeticam & muſicam, vel artes cujuſvis generis liberales profitentur.

Formula vero, ad cujus præſcriptum fidei profeſſionem præſtari oportet, pontificia illa ſanctione conceptis verbis tradita, hæc ſane eſt;

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet, Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium; & in unum dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit

vide Tomi XIV. pag. 944. E.

de

ANNO CHRISTI 1576.

de cælis & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est; crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est; & resurrexit tertia die secundum scripturas, & ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris; & iterum venturus est cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur; qui locutus est per prophetas; Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas, & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes, & constitutiones, firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto; nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium; illaque gratiam conferre, & ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque, ac probatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in missam offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium, pro vivis, & defunctis; atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, una cum anima, & divinitate domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari; similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi, ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem, a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici, beati Petri apostolorum principis successori, ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

ANNO CHRISTI 1576.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis; ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum

Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei euangelia.

QUÆ AD SANCTORUM CULTUM, SACRORUMQUE CORPORUM CELEBRITATEM PERTINENT.

II.

De sacris reliquiis, miraculis, & imaginibus.

AD ea quæ de sacris reliquiis per nos primi & tertii concilii provincialis decretis sancita sunt, hæc pro religiosa illas & recondendi, & exponendi, & transferendi, & asservandi ratione, piaque earumdem veneratione atque cultu adjungenda censuimus. Sanctorum corpora, & sacras reliquias, episcopus a religiosis peritisque sacerdotibus, quos eo potissimum nomine deligat, tum in urbe, tum in diœcesi sua quibuscumque in ecclesiis locisve illa sint, recognosci quamprimum jubeat. Qua in recognitione hæc præstentur.

Primo ut scripta, tabulæ, literæ, certi annalium codices, aliave cujusvis generis monimenta, quæ in iis ipsis ecclesiis, earumve atriis, atque ædibus, aut aliis locis extant, schedulæque vasculis, arcisve sacrarum reliquiarum affixæ inclusæve recognoscantur accurate & diligenter, unde illarum vel translatio, vel collocatio ibi facta cognosci, aut alia ejusmodi notitia earumdem haberi queat. Testes præterea conquirantur, si qui sunt, qui testimonium dent antiquæ constantisque traditionis, ex qua certa earum cognitio constet: aut alia, sicut opus erit, id generis diligenter ad rei perspicientiam adhibeatur.

Deinde ut singulæ ipsæ sacræ reliquiæ, quas extare compertum est, re ipsa cernantur; ita tamen, ut ubi sub altaribus, aliisve subterraneis ejusmodi locis, corpora sanctorum collata reconditave sunt, nec ostium, neque fenestra insit unde inspici queant, non aperiantur, aut effodiantur, nisi ob causam aliter episcopus aliquando faciendum censuerit.

Qua omni recognitione facta, diligentiaque adhibita, librum præcipuum certumque confici

ANNO CHRISTI 1576.

fici episcopus curet : in quo singulæ, quæ in ecclesiis & urbis & diœcesis sunt, reliquiæ sacræ recte atque ordine describantur, notatis etiam diligenter, non solum iis ipsis ecclesiis, ubi reconduntur, sed scriptis etiam, annalibus, tabulis, aliisve monimentis, e quibus illorum testimonium constet. Is vero liber in archivo episcopali certo loco custodiatur, & asservetur perpetuo.

In eo item libro recte referantur, si quas deinceps sacras reliquias comperiri, aut aliunde asportari contigerit ; ubi primum ab episcopo illæ recognitæ, & probatæ sunt. Nec vero sine scripta episcopi probatione, etiam a regularibus, & aliis exemptis, ullas novas reliquias evulgari, aut populo exponi, venerandasve proponi patiatur episcopus, antequam a se recognitæ & probatæ illæ sint. Qua in probatione servet is omnino formulam a Tridentino concilio ea de re præscriptam.

Reliquiæ sanctorum ne in privatis ædibus, neve apud laicos homines, sed in ecclesia, loco conspicuo, bene septo, atque undique ornato collocentur & asserventur. Atque ita eo loco decenter, ac pie, vel arcis, vel capsulis, vel vasibus, loculisve reconditæ, includantur : ut & pro illarum ratione, ac pro ecclesiarum dignitate, & facultatibus, formæ instructionibus nostris præfinitæ, omni ex parte respondeatur.

Is porro locus duabus saltem clavibus, iisque diversis, claudatur : quarum unam episcopus, alteram rector ecclesiæ, ubi sunt, custodiat diligenter. Ubi vero consuetudinis est, ob universitatis, sodalitatisve hominibus, aut a syndicis, laicis hominibus, clavem etiam teneri ; illam tertiam illis permittere poterit episcopus arbitratu suo.

Liceat tamen aliquando, quibus episcopus rationabili, & pia causa id concedendum censuerit, asservari in privato oratorio, tuto, ornato, ac decenti, ejusdem episcopi judicio.

Corpora sanctorum, quæ non sub altari, sed sub ecclesiæ pavimento collocata sunt, nisi decentiori ecclesiæ loco recondenda episcopus censuerit, saltem crate ferrea polite ornateque confecta, ne pedibus eorum locus irreverentius tractetur, undique sepiantur, atque obtegantur ex instructionum præscripto.

Quæ reliquiæ inscriptionem habent non vetustate consumptam, sed integram ; & ex præscripto instructionum nostrarum confectam, ita ut est illa inscriptio retineatur & conservetur. Quarum vero inscriptiones aliqua ex parte exesæ sunt, aut alias non ad præscriptum factæ, eæ in charta pergamena recte exaratæ renoventur.

Quæ nihil inscriptum habent, sed tamen constat quorum sanctorum, sanctarumve illæ sint ; iis singulis nomina propria inscribantur, ad instructionum præscriptum.

Sanctorum reliquiæ, præsertim insignes, & sacra corpora, sacraque membra, quæ ex certis monimentis, in ulla quavis ecclesia recondi constat, in tabula ærea, aut marmorea, lapideave literis incisa, quo accuratius memoria perpetuo conservetur, diligenter, ordineque episcopi cura, describantur : præterea in capellæ majoris columna, latereve, aut in gremio ecclesiæ, loco aperto ac perspicuo, ea tabella, parieti calce conglutinata, in omnium conspectu sit.

Scripta, tabulæ, & antiqua monimenta, ad illas spectantia, in earumdem ecclesiarum sacristia, archivove reponantur, ubi tuto asserventur.

Uniuscujusque, sancti, sanctæve, cujus corpus, vel sacræ reliquiæ, præsertim, insignes, asserventur, vitæ, aut martyrii historia, ex probatis auctoribus breviter collecta, ab episcopo ante recognita, & comprobata, in tabellam, aut in aliquem certum codicem, charta pergamena exarata, referatur. Qui codex in ecclesiæ sacristia certo loco diligenter asservetur. In illa autem vitæ brevi narratione ex certis monimentis, antiquave traditione, omnique alia, quæ constet, ratione, exponatur deinceps, in extrema scilicet parte, ac paucis item verbis, quo tempore, quove modo sacræ illæ reliquiæ eo translatæ vel reconditæ sint.

Sacris autem reliquiis ; si sanctissimo eucharistiæ sacramento non ita prope quidem ex collocatæ sunt, ut illius lampade harum cultui satisfiat ; lampas propria assidue præluceat : nisi hanc impensam nimia & ecclesiæ & populi egestas episcopi judicio non patitur. Ceterum corporibus sanctorum, & reliquiis, episcopi judicio insignibus, lampas omnibus una semper colluceat.

Ubi vero plures, aut ex legato, seu alia obligatione, usuve adhibentur, aut pro reliquiarum ratione, vel ecclesiæ amplitudine, facultatibusve adhiberi episcopus jusserit, id etiam servetur.

Ne sacræ reliquiæ per laicos, etiam cujusvis ordinis, dignitatis homines ullo modo tractentur : nec vero tangantur, cum hoc sacrilegum, ac minus propterea ferendum esse, sanctus Gregorius pontifex scribat.

Cum vero ab ecclesiastici ordinis hominibus illæ cum suis loculis vasculisve suscipiuntur, ut vel populo ostendantur, vel in altari exponantur, vel in processionibus ferantur ; primum illis thurificatio adhibeatur ; sicque in via ferantur, tunc acoluthus sacerdoti illas ferenti præeat, qui item thurificet.

Ne passim omni tempore, sed certis tantum festorum dierum celebritatibus, utpote in nativitate domini, epiphania, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, & ejusmodi, festoque ipso die exponantur ostendanturve, quo illius sancti, cujus reliquiæ sunt, ecclesiæ, in qua reconditæ sunt, celebritas solenni festoque officio agatur ; tum præterea quo die ob aliquam caulam episcopus jusserit, concesseritve.

Nullo autem modo unquam illæ ab operimentis, aut a velis nudæ ostendantur, exponanturve.

Cum in altari autem exponuntur, hæc serventur ;

Primo in illis exponendis, processio per ecclesiam, ubi illæ sunt, ab ejusdem clero agatur, certo luminum numero adhibito. Rursus idem præstetur, cum reconduntur.

A sacerdote, qui post episcopum illa ecclesia digniorem sacerdotalem locum obtinet, nisi aliquando episcopus ipse id munus sibi obeundum censuerit, exponantur, & recondantur.

Isque superpelliceo, & stola, vel pluviali etiam, pro reliquiarum, ecclesiæve ratione, indutus sit.

Dumque exponuntur, & item cum recondun-

ANNO CHRISTI 1576.

duntur, hymnus, vel de apoſtolis, vel de martyribus, vel de confeſſoribus, vel de virginibus, canatur, prout ſunt ſancti ſanctorumve reliquiæ quæ exponuntur; tum antiphonæ, & alia ejuſmodi ad rem accommodata, ultimoque loco oratio de ſanctis illis; ſi vero ſanctus, ſanctave eſt, cujus proprius hymnus, antiphona, oratiove extet, illæ canantur,

Cum item exponuntur, de ſtato eo libro, tabellave ſupra præſcripta, uniuſcujuſque martyrium, aut vitæ hiſtoria breviter explicata, vulgari ſermone graviter in populi frequentia pronuncietur: ad quam rem præterea ſacerdotis, de divinis illorum ſanctorum virtutibus, cæleſtique vita, & rebus per eos fortiter ac mirifice geſtis, graviter, brevique tractantis, officium, ubi poteſt, abhibeatur, quo ardentius populi, ſacras reliquias ſpectantis, animi ad omne pietatis ſtudium inflammentur.

Dum in altari expoſitæ ſunt, candelæ ſaltem quatuor grandiores accenſæ ibi colluceant: ad earumque cuſtodiam adhibeatur qui ſemper aſſiſtat unus, duove, ſacris majoribus ordinibus initiati, iique moribus probati, ac ſuperpelliceo induti.

Horum vero clericorum, non laicorum opera, miniſteriove adhibito, liceat fidelibus pietatis & religionis cauſa, calculorum coronis ſacrarum reliquiarum vaſcula, loculoſve attingere, qua hora epiſcopus conceſſerit.

Cum reliquiæ ſanctorum non in altari exponuntur, ſed e loco ſuperiori, aliove in quo reconditæ ſunt, populo oſtenduntur; omnis eadem ratio plene ſervetur proceſſione excepta.

In quibus autem proceſſionibus illas, vel per eccleſiam, vel extra portari contigerit; debito cultu, apparatuve ferantur ab iis, qui in ſacerdotio conſtituti, poſt epiſcopum eccleſiaſtica ſacerdotali dignitate, canonicatuve aliis in illa eccleſia præſtant; niſi epiſcopus id munus ipſe obeat.

Sacras porro reliquias de uno in alium locum transferri ne liceat, ſine juſta ac legitima cauſa, & facultate ſcriptis ab epiſcopo permiſſa.

Sicut ſacrarum reliquiarum translationis memoriam, feſta ſolennive celebritate fieri, religioſe jam fere ab initio uſque naſcentis eccleſiæ inſtitutum, perpetua eccleſiæ conſuetudine ſancte retentum eſt, ita ſi quando ſanctorum corpora, membrave, aut ſacras reliquias, epiſcopi judicio, transferri contigerit vel ab unò opido, urbeve ad aliam; vel in ea ipſa etiam urbe, opidove ab una ad aliam eccleſiam, id ritu ſolemni religioſoque cultu præſtari oportet.

Itaque hæc decernimus;

Primum aliquot ante diebus, ſi opus erit, aut certe omnino pridie illius diei, quo ſacræ reliquiæ transferendæ ſunt, ab epiſcopo, aliove, ubi adhiberi poteſt, eccleſiaſtica dignitate prædito, cui nominatim is id muneris dederit, accurate diligenterque recognoſcantur, teſtibus aliis ſacerdotibus gravioribus adhibitis. Quæ recognitio fiat, ut ſupra diligenter conquiſito omni monimentorum genere.

Recognitæ ubi ſunt, ordine componantur: tum in arca duabus ſaltem, ac diverſis clavibus, quarum altera ab epiſcopo, aut ab eo, quem ipſe maluerit, aſſerventur: incluſæque ſigno epiſcopali obſignentur.

Dies translationis, tum in loco, unde transferuntur, tum ad quem transferuntur, tum etiam quibus locis tranſeundum eſt, per parochos epiſcopi juſſu, dominico die, vel feſto, proxime præcedenti, nuntietur.

Idemque illis locis jubeatur coli, mane ſaltem, ut dies feſtus.

Significetur etiam proximis, ante diebus frequenti ſono campanarum illius eccleſiæ, ad quam translatio facienda eſt.

Pridie vero translationis, veſpere ſignificatio celebritatis detur ſolemni campanarum omnium utriuſque loci ſono.

Eo die jejunium a clero eccleſiæ, ad quam transferendæ ſint, ſervetur: noctuque item arca cum ſacris reliquiis, ſi commode fieri poteſt, ſuper altari eccleſiæ, unde transferendæ ſunt, ſi vero non poteſt, alio decenti loco collocata, & adhibitis præterea ad earum venerationem ſex ſaltem luminibus, ab eodem clero, & aliis item eccleſiaſticis hominibus, quibus epiſcopus id juſſerit, vigiliæ fiant: ſtatoque tempore nocturna itidem rite de ſanctis decantentur, quorum reliquiæ transferentur.

Mane quo die transferentur, proceſſio ſolemnis, pſalmis, hymnis, & canticis, omnique prece agatur, ad eccleſiam, in quam tranſlatio fit; ubi iterum illis recognitis, tum de eorum vita, deque hiſtoria ſanctarum reliquiarum, olim eo loco reconditarum, de cauſis item translationis, ab epiſcopo, vel ab alio, ejus juſſu, ſermo appoſite habeatur; niſi commodius cenſuerit epiſcopus poſtea habendum inter miſſarum ſolemnia: deinde adhibita primum illis thurificatione: clero & populo oſtendantur; ab illiſque iiſdem debitus cultus & veneratio tribuatur.

Transferantur autem incluſæ in arca, pro earum ratione, proque ritu eccleſiæ decenter ornata, & umbella præterea adhibita, ut epiſcopus cenſuerit.

Arca vero humeris portetur a ſacerdotibus, qui digniores ſint & in toto clero & in eccleſia ad quam translatio fit: illique viciſſim, prout epiſcopus juſſerit, id onus ſubeant ſacris veſtibus induti, tum capite aperto: præeant vero duo acoluthi ſemper thurificantes.

Clerici præterea aliquot, ſuperpelliceo amicti, qui capite item apetto ſint, lumina deferant hinc inde congruo numero & ordine accenſa: hæcque præter ceteos, quos accenſos reliquus etiam clerus & populus, laicorumque hominum ſodalitates & ceteri, eas pie proſequentes, pro ſua pietate manibus geſtarint.

Verum ſi epiſcopus in loco adeſt, ipſe quoque cum ſacerdotibus, qui in cathedrali eccleſia, ſacerdotali dignitate prædíti ſint, canonicatumve ſacerdotalem habentes digniores ſint, humeros ſacræ arcæ portandæ ſubjiciat: idque ſaltem paululum, tum initio, tum in fine proceſſionis quæ translationis cauſa agitur. Cum vero arcam non portat, eam proxime ſubſequatur, reliquo omni clero præeunte.

Vaſculo quod ab uno ferri poſſit, reconditæ ſacræ reliquiæ, ab ſacerdote item portentur, qui dignior eſt, ceteris etiam ſervatis ſupra mox præſcriptis.

Ubi ad eccleſiam ventum eſt, in qua collocandæ, recondendæve, per epiſcopum, aut per alium ſacerdotem ejus juſſu, miſſarum ſolemnia celebrentur de ſanctis, quorum translatio facta eſt: idque ſolemni ritu, niſi horæ tarditas impediat.

Per-

ANNO CHRISTI 1576.

Peractis missarum solennibus, certo loco bene septo & clauso, ut ne populus propius accedat, in altari exponantur, ubi per illum diem sint, accensis saltem sex luminibus, & adhibitis ad custodiam duobus sacerdotibus, vel uno saltem, alioque clerico in sacris ordinibus constituto: quorum sacerdotum cura sit, sacras reliquias custodire, & earum arcam, aut loculos precatoriis fidelium coronis, quæ porrigentur, religiose tangere.

Confecto translationis die sub occasum solis, constituto loco ab episcopo, vel alio, quem miserit, cum thurificatione, psalmis, hymnis, canticis, antiphonisve, religiose recondantur.

Translationis tabulæ publice a notario confectæ, in librum, in sacristia illius ecclesiæ asservandum, referantur; tum rei gestæ literæ in ære, vel marmore incisæ, in eo reliquiarum loco, ad perpetuitatem collocentur.

Corpora sanctorum, sacrave membra, aut insignes sacræ reliquiæ, cum aliunde e loco longe remoto, transferuntur, si vel navigio, vel curru vehuntur: illius locus parsve ubi provectione collocantur, pie ornetur, una etiam, vel duabus pluribusve lampadibus accensis. Si ad vectionem jumentum adhibetur, decenter item sternatur.

Quacumque illis transferendis iter fit, per urbes, sive per opida, obviam solenniter procedatur: ita ut psalmis, hymnis & canticis illas, cum clerus universus, sacris vestibus indutus, religiose excipiat; tum populus item, luminum numero, portarum & viarum publicarum apparatu, religioso ornatu, piæque venerationis studio & spiritualis lætitiæ significatione.

Dies translationis in urbe, opidove, aut saltem in ecclesia, in qua collocantur, ut episcopus jusserit, anniversario canonicarum horarum officio de sanctis celebretur, quorum sacra corpora reliquiæve, ejusdem episcopi judicio insignes transferuntur.

Quod officium ut solenniter & cumulate præstetur, id prospiciatur; ut dies, quo celebritas translationis agenda est, in feriam certam cadat, quæ sanctorum, quorum reliquiæ translatæ sunt, cultui dicari possit, universe, vel in ea saltem ecclesia.

Formam a sacra synodo Tridentina, miraculis novis approbandis, & novis reliquiis recipiendis traditam, episcopi servent diligenter in omnibus, etiam regularium & aliis exemptis ecclesiis.

Nec vero patiantur, causa a se non cognita & scripto probata, altare propterea erigi, aut imagines ullas extra morem ornari: votave, aut oblationes suspendi, aut quidquam novi ea in re omnino geri. Sed quia plerumque fit, ut vulgi concursu, populique clamore, aliquid pro miraculo, aut sacra reliquia evulgetur, quod re vera non est: studeant hoc summopore, ubi ejusmodi occasio se obtulerit, ut primis illis vulgi clamoribus pie obsistant, donec rei veritas, legitime comprobata, constet. Si quis vero dubius, aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæstio incidat; episcopus, antequam controversiam dirimat, metropolitani & provincialium episcoporum in concilio provinciali sententiam expectet: ita tamen ut, quemadmodum ab eodem Tridentino concilio præscriptum est, nihil inconsulto sanctissimo pontifice novum, aut in ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

ANNO CHRISTI 1576.

Quod de sacrosanctæ crucis effigie, in concilio provinciali tertio, per nos sancitum est; itidem interdictum sit, sacras alias scilicet imagines, ac sanctorum, sanctarumque hostias, sacrorumve mysteriorum figuras & significationes, in ullo quovis humi strato pavimento, aut loco sordido, etiam extra ecclesiam, insculpi, pingi, effingive.

Effigies jumentorum, canum, aliorumve brutorum animalium, in ecclesia ne fiant: cum aliquid inhonestum, aut profanum in ea apparere nefas sit, ex Tridentini concilii sanctione; idque plane etiam septima Nicæna synodo œcumenica vetitum sit. Ibidem vide Tomi VII. concil. suo loco supra.

Si vero historiæ sacræ expressio, ex sanctæ ecclesiæ matris consuetudine, aliter quandoque fieri postulat, hoc sane non vetatur.

Pictoribus & sculptoribus gravis mulcta, ac pœna etiam interdicti ab ecclesia, episcopi arbitratu proposita sit; si quid inordinate, aut præpostere, aut tumultuarie accommodatum, si quid profanum, aut inhonestum pinxerint, aut effinxerint, contra ejusdem concilii Tridentini decretum.

Rectoribus etiam ecclesiarum, qui ullam sacram imaginem insolitam, contraque illius concilii sanctionem, suis ecclesiis, etiam exemptis, poni permiserint, pœna etiam excommunicationis, mulctave constituta sit arbitratu episcopi, pro ratione culpæ irroganda.

Cruces & sanctorum imagines solenniter, statisque precibus, ex ecclesiæ ritu benedicantur.

Imagunculæillæ parvulæ, fictili opere effictæ, si ita fuco, alioque apparatu concinnatæ sint, ut episcopi judicio, vanitatem præ se ferre aut offensionem præbere videantur, ad altare ne adhibeantur in posterum.

Si quæ sacræ tabulæ, imagineve pictæ, nimia vetustate, carie, situ, aut sordibus pene deletæ, indecenti aspectu sunt; eas episcopus pia, religiosaque pictura, ab iis, quorum interest, renovari jubeat: aut si id non potest, omnino deleri.

Ne tabulæ sanctorum imaginibus expressæ, vetustate consumptæ, in vilem & sordidum profanumque usum convertantur: sed, ut de altaris pallis, ac velis, temporis usura pene confectis, B. Clementis pontificis & martyris decreto sancitum est, in ignem conjiciantur: tum cineres præterea, ne pedibus inquinentur, in pavimenti fossis collocentur. Vide epist. 2. & 5. Clem. papæ ad Jacobum f. d. supra Tom. I.

Imagines quoque sacræ sculptæ, si deformatæ sint, amoveantur, & sub pavimento ecclesiæ, aut saltem sub cœmeterii solo collocentur.

Curet præterea, atque adeo efficiat episcopus, ut & per se & per alios theologiæ scientiæ peritos, ac illos in primis, qui illius interpretandæ, aut populi docendi munus, in ulla quavis ecclesia quovis modo sustinent, fidelibus accurate, enucleateque exponantur, quæcumque & de sanctorum intercessione, invocatione, atque cultu, & de sacrarum reliquiarum, imaginumque veneratione, & de historiis mysteriorum nostræ redemptionis, pictura, aliave similitudine expressis, eos instrui, docerique Tridentina œcumenica synodus jussit.

III.

ANNO CHRISTI 1576.

III.

De indulgentiis.

De ſanctis indulgentiis tractatio, prout uſu venerit, accurate in ſermonibus item habeatur: ut & earum cæleſtem vim & pietatis officia, ad illas conſequendas neceſſaria, populus intelligat: ſeque propterea omni intima mentis animique religione & Chriſtianæ caritatis actionibus, atque operibus, ad uberrimas ſalutareſque earum utilitates aſſequendas diligenter paret. Id autem omne officium per parochos & alios, quorum intereſt, præſtari epiſcopus jubeat, iis præſertim inſtructionibus, quæ eo de genere, noſtra in concilio provinciali auctoritate confectæ, ad communem provinciæ hujus uſum in lucem emittentur.

Quæcumque indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuivis, etiam regularium, aut aliter exemptorum, eccleſiæ perpetuo conceſſæ ſunt, tabulæ, ſcripta, monimentave alia omnis ejuſdem generis extant: ea ubi illa ſint, ſive in diœceſi, epiſcopus ſtudioſe conquirenda curet; tum illa conquiſita, indeque ſummatim exſcripta, in librum certum, eo nomine confectum, qui in archivo epiſcopali aſſervetur, diligenter recteque referri jubeat.

Quæ præterea indulgentiæ urbis, diœceſiſque ſuæ eccleſiis in poſterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur; ubi primum ad ſe, aut ad vicarium epiſcopalem, qui illas recognoſcat, delatæ ſunt, eodem, aliove libro notentur, ordineque deinceps deſcribantur.

Singulæ autem eccleſiæ, quibus vel conceſſæ ſunt, vel concedentur, proprium ejuſdem generis codicem, in quo illæ exſcribantur, accurate confectum, aut tabellam ejuſdem generis, in ſacriſtia habeant: illarum exemplari in archivo, vel in ſacriſtia aſſervato.

IV.

De ſuperſtitionibus.

Quantum in religione ſtabilienda, atque augenda laboris ponendum eſt, tantum in ſuperſtitione, ex hominum mentibus evellenda, curæ ac diligentiæ eſt impendendum. Quare parochi diligenter ei rei invigilent: ac ſi quod ſuperſtitionum genus in ſuæ parochiæ hominibus animadvertant, id ſemper, ante proximam ſynodum tempore quod epiſcopus præſtituerit, ad illum in ſcriptis deferant; ut ei malo occurri opportune poſſit.

Confeſſarii quoque diligentes in eo genere ſe præſtent, inveſtigentque num pœnitentes aliquod remedium valetudini, aut vulneribus adhibeant, quod non a medica arte & cognitione, ſed a ſuperſtitione proficiſcatur: tum præterea, num tempora, aut loca, aut quid ejuſmodi, ſuperſtitioſa opinione obſervent: & quos ea in re peccare noverint, graviter objurgent, & ab ejuſmodi vano ſenſu atque errore deterrere & avertere conentur.

V.

De ſacris quatuor temporibus.

Sacra quotuor jejuniorum tempora, ex ſancti Spiritus doctrina ſalutariter inſtituta, ſicut olim & frequenti fidelium conventu & ſolenni celebritate & religioſo ſupplicationum officio colebantur; ita ad illorum cultum, paſtorali cura eruditis fidelium mentibus, in uſum antiquæ pietatis revocanda ſunt.

ANNO CHRISTI 1576.

Quare in omni provinciæ noſtræ eccleſia, vel cathedrali, vel parochiali, non ſolum die dominico, illa tempora præcedenti, ſed etiam ubi populus erit frequens, feria quarta, proxime ſequenti, eo de genere concionem ſacram haberi ſtatuimus: qua fideles excitati, ſolennibus his feriis, quarta ſcilicet, ſexta, & ſabbato, pro antiquæ devotionis conſuetudine, frequentiores miſſæ ſacro, diviniſque officiis, ut in Moguntino concilio primo cautum eſt, interſint: orationes, jejunia, eleemoſynas, ceteraque pietatis opera præſtent: quibus, quo ſpecialius illæ feriæ præſtitutæ ſunt, eo vehementiori Chriſtianæ virtutis contentione ad illa paratos eſſe oportet. Ad quam diligentiam parochi præterea fidelium caritatem omni religioſo propoſito ita præparare ſtudeant, ut unanimiter, auxiliante Chriſto, ſtatarum illarum feriarum ſolennitatem religioſa piorum operum ſolicitudine celebrantes, ſabbato ſub veſperum frequentiſſimi ad eccleſiam, ut piæ conſuetudinis fuit, conveniant: ubi ſanctis precibus, cum pro ſacra ordinatione, tum pro his commodis, quæ ſingulorum annorum revolutione conſequimur, omnium bonorum largitori Deo, gratia habeatur, ſicut & inſtituta illorum temporum ratio & Chriſtianæ religionis cultus depoſcit.

Anno 34. ſupra Tom. XIV. pag. 1230. A.

Iidem in ſtatis iis temporibus, populo denuntiandis, formulam hanc, ex ſanctiſſimi pontificis Leonis primi verbis conceptam adhibeant: cujus ſententiam, etiam vulgari ſermone explicent uberius.

VI.

Formula denuntiationis jejunii quatuor temporum.

Quod ſacrorum temporum ratio & devotionis Chriſtianæ admonet conſuetudo, paterna vobis, dilectiſſimi, ſolicitudine denuntiamus, menſis N. ſacrum celebrandum eſſe jejunium, divinitus inſpirata doctrina præceptum, ac ſtatis menſium curriculis diſtributum: ut lege abſtinentiæ omnibus adſcripta temporibus, & aliis Chriſtianæ militiæ præſidiis, ad mentium noſtrarum, corporumque ſanctificationem divinitus inſtitutis, ſtato dierum intervallo, ſine ceſſatione renovatis, nos ardentiori cura, majorique ſtudio in ſalutis curſu progrediamur, quo ſpecialius præſtituti ſunt dies ad pietatis officia. Quarta igitur, ſexta feria, & ſabbato jejunemus: frequentes in cathedrali, parochialique eccleſia ad litanias, orationemque conveniamus; & quo ſacris illis feriis a cibo abſtinentiores eſſe debemus, eo abundantiori eleemoſynarum liberalitate erga Chriſti pauperes effuſiores ſimus: tum ſabbato ſub veſperum orationem parochialem communem celebremus, qua & pro ſpe felicitatis æternæ, ad quam per fidem currimus, & pro ſacra ordinatione, quam eo die a reverendiſſimo epiſcopo haberi ſolenne eſt, & pro piis commodis, quæ ſingulorum annorum revolutione conſequimur, Deo omnipotenti gratias agamus: eumdemque religioſis ſupplicationibus oremus, quatenus ſanctorum, quorum patrocinia imploramus, ſuffragantibus meritis,

ejus

ANNO CHRISTI 1576. ejus misericordiam in omnibus impetremus, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre, &c.

VII.

De feriis.

Quo tempore ad salutem animæ toto corde, totaque mente, atque omni Christianæ pietatis officio incumbendum est: in judiciali foro tunc aditus patefieri non debet ad judicia, ad lites & ad causas, quibus sæpe distrahuntur homines a pietatis officiis; ne aliquando Isaiæ prophetæ illis vocibus nos dominus gravissime arguat: *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: ecce ad* Isa. 58. *lites & contentiones jejunatis.* Quare ne quadragesimæ, quatuor temporum & aliorum jejuniorum diebus, id quod & Liberii pontificis maximi & concilii Triburiensis canone sancitum est, in aliquo foro, mane, quo tempore missæ sacro, divinis officiis & verbi Dei prædicationi Christianos homines intetesse potius oportet, jus dicatur, judicia exerceantur, aut quidquam agatur quod ad judicii forensis ordinem pertineat. Id vero pro pastorali gregis Dei cura, quam suscepit episcopus, ab omnibus præstari quam diligentissime studeat.

Rei ne festis diebus, divino cultui dicatis, torqueantur: si modo criminis atrocitas aliud non postulet.

Ac ne testes quidem iis diebus testimonium dicant, etiamsi feriali die jurati id sint, nisi in causis, in quibus licet eisdem diebus jusjurandum illis deferri.

Id omne sane episcopus, cum in episcopali foro, tum in sæcularibus judiciis caveat ut servetur.

VIII.

De sancto Ambrosio.

Devotione congrua, & debitis honoribus beatus Christi confessor Ambrosius episcopus, sanctæ ecclesiæ metropolitanæ Mediolanensis pater pariter ac patronus, cujus doctrina etiam tota illustratur ecclesia, ut a provinciæ nostræ fidelibus colatur; ejus & diem festum, qui in septimo Idus Decembris agitur, sicut reliquos dies festos, quos coli præceptum est, quotannis a clero, populoque celebrari, & commemorationem de eo, quibus diebus ex ritu ecclesiæ ejusmodi commemorationes fieri licet, in vespertino, matutinoque officio antiphona & oratione a clero fieri perpetuo, pro suæ pietatis studio, episcopi omni etiam adhortatione curent.

IX.

De clericorum ad festorum dierum celebritates conventu.

Ne diebus festis, qui præcepto ecclesiæ, aut consuetudine, votove coluntur, ad alienam ecclesiam, missam celebraturus, parochus accedat: nisi ab eo, cui id curæ episcopus dederit, facultatem scripto exaratam impetrarit. Quam facultatem ille tantum iis det, quos omnibus bene consideratis ad missarum solennia, divinaque officia in ecclesia, ubi celebritas in urbe, dicœcesive agitur, rite concelebranda necessarios esse viderit. Qua in celebritate, cum ab aliis ecclesiis sacerdotes evocandi sunt, ne ullo prætextu plures evocentur, quam quatuor, vel sex ad summum: id vero, nisi vel legati pii, vel fundationis jure aliquando plures adhiberi necessarium sit. ANNO CHRISTI 1576.

Item diligenter hoc episcopus caveat, ut si ad celebritatem sacerdotes alii, quam parochi adhiberi possunt, ne parochos a suis ecclesiis avocari, abesseve ea de causa iis diebus ullo modo patiatur; si vero aliter fieri non potest vicinioribus solum parochis, paucioremque populi multitudinem habentibus, eam facultatem permittat. Tum præterea videat, ut qui parochus festo die ad celebritatem evocatus, abfuturus est, sacerdotem alium, vel ordinarium, vel conductum habeat: qui illo die missæ sacrificium in ecclesia parochiali faciat: quique cetera, ut ipse, si præsens adesset, omnino præstet, ante ab episcopo in iis functionibus obeundis probatus.

Si vero sacerdotem ejusmodi quandoque habere non poterit: festo die celebritatem, ad quam vocatus est, præcedenti, populo suo significet, se ob eam causam in ecclesia parochiali missam celebraturum non esse: sed in ea, ad cujus celebritatem vocatus est: proinde illum moneat, ad ipsam ecclesiam, aut aliam propinquiorem, ubi missæ sacrificio interfit, se conferat.

Si autem pro ecclesiæ, in qua celebritas agitur, amplitudine & dignitate aliquando ad solennitatem concelebrandam sacerdotibus pluribus pluribus opus esse censuerit: aliis item aliquot sacerdotibus etiam parochis, sioc det ut in ecclesiis suis primum sacro peracto, sique parochialis curæ munera præstari debent, tum ad ecclesiam, ubi solennitas celebratur, proficiscantur, illius rectorem in divinis concelebrandis officiis adjuturi: nec vero desint ecclesiæ suæ reliquis eo die obeundis parochialibus muneribus & officiis.

In evocandis quidem, admittendisve sacerdotibus, & clericis ad dierum festorum celebritates, ratio atque ordo servetur, infra in decreto de exequiis, eorumdem evocationi præscriptus ad funera concelebranda.

Illi porro omnes, qui evocabuntur, in choro dum divina officia fiunt, superpelliceo mundo decenter induti semper adsint.

Nec vero præter clerum illius ecclesiæ, alius sacerdos, clericusve, qui ad celebritatem vocatus non sit, in chorum quovis prætextu ascisca-tur recipiaturve: neve eleemosynarum, quæ in ea celebritate tributæ sunt, aut tribuuntur, particeps ullo modo sit: nec præterea in mensa excipiatur. Neque rursus quisquam a præposito, archipresbytero, parochove missus, plus capiat, quam si proprio solum nomine esset evocatus.

Quicumque præter constitutum numerum, aliquem asciverit, qui item minime vocatus, quive sine præscripta facultate accesserit: ac rursus, qui admiserit, quive exceperit, qui denique plus acceperit, mulctetur arbitratu episcopi.

X.

De religiosis peregrinationibus.

Ut ex sanctorum patrum institutis fideles

ANNO CHRISTI 1576.

provinciæ noſtræ ſanctas peregrinationes ſuſcipiant, ſalutiſque uberiorem fructum, divina auxiliante miſericordia inde capiant, hæc illis ſervanda proponimus: ac primo eccleſiaſtici ordinis hominibus, tum laicis item.

Ne quiſquam ſacerdos, clericuſve cujuſvis ordinis, peregrinaturus, itineri, peregrinationis cauſa, ſine literis dimiſſoriis, ac teſtimonialibus epiſcopi, ſe committat, ut canone veteri ſancitum eſt: tum præterea nec ſine benedictione, quam epiſcopus ſacerdoti clericove peregrinaturo ſtatis precibus, libro ſacerdotali, ritualive præſcriptis, impartiet.

Iis ſane literis a cancellario adſcribantur hæc ſingula capita, ſacerdoti clericove peregrinanti infra præſcripta, quo accuratius ab eo illa ſervantur.

Peregrinationis comites, quos ſibi adjunxerit, cum in viam ſe daturus eſt, epiſcopo, aut vicario exponat, quorum comitum nomina a cancellario literis dimiſſoriis adſcribantur.

Si quis item peregrinaturus, eccleſiam parochialem, aut capellam, aliudve cujuſvis nominis benefícium eccleſiaſticum obtinet, cui miniſterium aliquod debeat: is, ut epiſcopus opus eſſe cenſuerit, ſacerdotem, vel clericum, qui eidem epiſcopo, vicariove probatus ſit, pro ratione miniſterii ante ſubſtituat, quam iter ſuſcipiat, ne eccleſia debito miniſterio cultuque careat; cujus rei per ſe præſtitæ teſtimonium ſcriptum, aut epiſcopo, aut vicario exhibeat. Ei vero quem ſubſtituerit, aut alii, quem epiſcopus maluerit, ſi aliquot dierum peregrinationem facturus eſt, veſtes ſacras, ornamenta, libros, ſcripta, omnemque eccleſiaſticam ſupellectilem committat, indice eorum omnium ſigillatim ac diligenter confecto, eo ſcilicet præſente, cui hoc munus epiſcopus dederit, ne ex ejus abſentia aliquod detrimentum eccleſia patiatur. Deinde is vel ſacerdos, vel clericus, antequam peregrinationi ſe committat, peccata primo confeſſus, tum ſi ſacerdos eſt, miſſæ ſacrificium, quod eſt pro iter agentibus, offerre; ſi clericus inferior, ſacram euchariſtiam ſumere ſtudeat.

In itinere, clericali habitu contractiori ad conciliorum præſcriptum, omnis ſacerdos & clericus, dum in peregrinatione eſt, uti poſſit: pileum autem induat clericali ordini congruentem, & a laicali veſtitu diſtinctum.

Tonſuram clericalem perpetuo habeat.

Ne itineris cauſa canonicas horarias divini officii preces omittat, ac tum etiam ſtata de præcepto eccleſiæ jejunia ſervet, niſi cum legitime exculatus ſit.

Si ſacerdos eſt, ubi probatus fuerit, miſſam quotidie celebrare curet: at vero dominicis & feſtis diebus id facere non omittat.

Singulis vero diebus, ſive ſacerdos, quando ipſe non celebrat, ſive clericus, miſſæ ſacrificio intereſſe ſtudeat.

Mane ſingulis diebus præter officium divinum debitum, preces etiam illas pie recitare curet, quæ itinerarii nomine appellantur.

In omni denique itinere quod ſanctæ peregrinationis cauſa ſuſcepit, eum ſe vitæ moribus, omnique actione præſtare ſtudeat, ut pie religioſeque peregrinandi exemplum laicis præbeat: quorum ſi aliquem ſocium & comitem habet, ſanctis peregrinationis exercitationibus, atque rebus ad ſalutem inſtruere curet.

Hebræis, & mulieribus comitem non ſe adjungat, neque eodem curru cum eiſdem vehatur: neque item eodem navigio, ut ſcandalum evitetur, ſi aliter ſibi conſulere poterit.

Neque iis etiam ſe adjungat in via, niſi neceſſitas coegerit, qui dum iter faciunt, profanis cantionibus, citharis, aliiſve muſicis inſtrumentis utuntur.

Abſtineat item ipſe a profanis canticis, & colloquiis ejuſdem generis, quorum uſu, pietatis in peregrinatione ſuſceptæ ſtudium refrigeſcit, pſalmis, hymnis, canticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, ac rerum divinarum meditationibus vacet; & ſpiritualibus item ſermonibus, ſi comites habet, quibuſcum loquatur, corporis vel animi laſſitudinem ſublevet.

Ne mendicet, oſtiatimve victum quæritet, niſi ex voto, vel alia cauſa, ab epiſcopo probata, & facultate nominatim ſcriptis impetrata.

Cum ad aliquem locum veſperi perveniet: eccleſiam, quæ eo loco eſt, antequam ad hoſpitium divertat, religioſe adeat, ſi poteſt: ubi ſupplex litanias, vel alias religioſas preces recitet.

Si apud religioſos homines, vel apud alios viros honeſtos diverſari poteſt, ab hoſpitiis publicis abſtineat. Ad cauponas vero ſi divertere neceſſe habet, nec una cum eiſdem Hebræis, aut mulieribus accumbat in publico hoſpitio, aut alio omni loco & tempore. Antequam diſcumbat, menſæ benedicat: tum pranſus, aut cœnatus gratias agat: ceteraque obſervet, quæ de temperantia, frugalitate, & modeſtia clericali decretis provincialibus præſcripta, accurate præſtare debet.

Cum primum ad peregrinationis locum pervenerit, confeſſario probato confiteatur, & miſſam ſacerdos celebrare, & ſacram communionem clericus ſumere curet, totuſque peregrinationi ſuſceptæ intentus, non rerum novarum curioſitates, non loci antiquitates, non quidquam aliud a peregrinandi propoſito alienum conſectetur: ſed religioſa animi præparatione eccleſias, ſacraſque reliquias, quas potiſſimum devotionis, votive cauſa viſitatum venit, tum alias etiam ſolicite viſitet: qua viſitationis ſolicitudine, pietatis ſibi ardorem excitare ſtudeat, ut maxime poteſt.

Nec vero ubi ſanctam peregrinationem abſolverit, alio longius vagetur.

A peregrinatione reverſus, epiſcopum primo, aut vicarium cum literis dimiſſoriis, quas dedit conveniat: ſanctęque ſuæ peregrinationis teſtimonium ab ordinario loci, aut ſaltem a præfecto eccleſiæ afferat, ad quam peregrinationis cauſa iter ſuſcepit, niſi literis dimiſſoriis alius nominatim ab epiſcopo exprimatur, cujus allato ſcripto id teſtatum facere debet.

Laici item, antequam peregrinationem ſuſcipiant, ſuum quique parochum conveniant: a quo ſancte peregrinandi conſilium capiant, & literas habeant ab epiſcopo canonicas, ut canone expreſſum eſt: quarum etiam fide teſtimoniove eis liceat ubique, & cuivis confeſſario, ab ordinario loci approbato, peccata confiteri.

Deinde benedictionem ab eodem parocho petant, qui ſuperpelliceo, & ſtola indutus, illis bene precetur, & benedicat, ſtatis religioſis precationibus, quæ ex eccleſiæ inſtituto peregrinis adhibentur.

Peregrinationis vero iter ſuſcipiant, ubi rite confeſſi ſacram euchariſtiam religioſe ſumpſerint.

Peregrinando omnia fugiant, quæ devotionis

ANNO CHRISTI 1576.

nis ſtudium perturbant, aut impediunt: & illa amplectantur, quibus illud excitari ſolet.

In itinere ſtata præcepto eccleſiæ jejunia ſervent, niſi cum legitime excuſati fuerint.

Singulis diebus miſſæ ſacro intereſſe ſtudeant: dominicis vero, & feſtis ne ullo modo deſint, tum ſacram communionem ſumere curent.

Mane preces, quas itinerarium vocant, pie recitare ſtudeant, qui legere noverint.

Eleemoſynas, ſi per facultates poſſunt, largiantur.

Inſtent potiſſimum orationi, pſalmis, hymnis, canticis, precariæ coronæ beatæ Mariæ recitationi, & rerum ſpiritualium meditationibus, & ſermonibus laſſitudinem ſublevent.

In curru, navigio, & hoſpitio, cum Hebræorum maxime, tum mulierum etiam, niſi quas cognatione affinitateve junctas, aut etiam ex familia ſua ſanctæ peregrinationis ſocias habeant, omne conſortium vitent, niſi neceſſitas aliud coegerit. At ſane vero in hoc ſancto piæ peregrinationis propoſito, ac ſtudio, ad uſum revocari cupimus quod olim factum eſſe ex ſacris literis, patrumque monimentis animadvertimus, ut ſcilicet, qui etiam ejuſdem familiæ eſſent, cum templum, locaque ſacra viſitatum irent, viri a feminis iter ſeparatim facerent.

Abſtineant item a profanis canticis, colloquiis, citharis, aliiſque muſicis inſtrumentis, atque adeo ab eorum ſocietate, qui in itinere iis, aliiſve ejus generis actionibus operam dant, quibus pietatis ſtudium in peregrinatione ſuſcepta languefiat.

Ne mendicatim eleemoſynam quæritent, niſi ex voto, vel neceſſitate, aliave cauſa epiſcopi literis & teſtimonio probata.

Ad loca, ubi primum veſperi divertunt, eccleſiam precandi cauſa prius adeant, quam in hoſpitium veniant, ſi temporis tarditas, aliudve non impedierit.

Ad ſacra loca, quæ religioſe viſitaturi ſunt, cum pervenerint, nihil aliud ſibi propoſitum habeant, quam ut aut jubileum indulgentiamve conſequantur, aut vota ſancte perſolvant, ſacras reliquias, & ſacra loca pie viſitent, ab omni curioſitate, peccandique occaſione abſtinentes.

Itaque primo confeſſi, cum ſacram euchariſtiam ſumpſerint, tum religioſe ſtatas ſanctorum eccleſias viſitent; ita ut ex ipſorum locorum admonitione major affectus in ipſis reſurgat ad excitandam pietatem, & ſanctorum, quorum auxilium implorant, orationibus adjuventur.

Reverſi a peregrinatione, primo parochum conveniant, a quo benedicantur, adhibitis ex eccleſiæ inſtituto præſcriptis ſanctis orationibus.

DE SACRIS LOCIS, EORUMQUE CULTU.

XI.

De eccleſiarum cultu.

NOVA eccleſia ne ædificetur inconſulto epiſcopo, & ſcripta facultate ab eo non impetrata: qui præter alia, quæ in novis ejuſmodi ædificationibus requiruntur, videat in primis diligenter, an ſitus decens, honeſtuſque ſit; an capax populi: an item disjunctus ab ædibus, ut poſſit circumdari: curetque omnino ita illam ædificari, ne ab antiquo more, probataque traditione diſcedatur, ut ſacerdos, in altari majori miſſam celebrans, orientem ſpectet.

Crucis, & Chriſti domini in ea affixi imago ligno, aliove genere, pie, decoreque expreſſa, ſub ipſo capellæ majoris fornicato arcu, in omni eccleſia, præſertim parochiali proponatur, apteque collocetur. Ubi autem præ depreſſiori, humiliorique fornicis ſtructura eo loco poni decore non poteſt; alia ratione in ipſo capellæ majoris ingreſſu omnino ſtatuatur.

In uniuſcujuſque item eccleſiæ, præſertim parochialis frontiſpicio, a ſuperiori ſcilicet parte oſtii majoris, ſacræ imagines exprimantur ad præſcriptum inſtructionum, quas de fabrica eccleſiaſtica edidimus.

Qua in parochiali eccleſia porticus non eſt, neque item præ inopia extrui poteſt, hoc in ea omnino curetur, ut ante januam majorem veſtibulum extruatur, quod duabus tantum columnis, aut pilis aliquantulum ab ea diſtantibus, exædificatum, parocho in baptiſmi adminiſtratione, uſui eſſe poſſit.

Quo in veſtibulo nemo tamen conſiſtat ad miſſam audiendam, qui in eccleſia eſſe poſſit.

Nulla in eccleſia feneſtra permittatur, e qua foris ſtans miſſam quis poſſit ſpectare. Feneſtræ in eccleſiis, præſertim parochialibus, clathratæ exiſtant, niſi prælte extructæ ita ſunt, ut ſine clathris etiam ab omni violento, aut furtivo; aliove per eas ingreſſu tutæ admodum ſint, vitro etiam vel tela ſaltem muniantur.

Labrum, ſeu vas aquæ benedictæ intus in eccleſia, non foris exiſtat: atque ad oſtium eccleſiæ, a latere vero ingredientis, ubi poteſt, dextero. E marmore autem lapideve ſolido, non lateritio, neque ſpongioſo conſtet: aſpergillumque decens appenſum habeat, non ſpongia, ſed e ſetis confectum, aliave forma in earumdem inſtructionum libro demonſtrata.

In unaquaque eccleſia, in qua miſſa celebratur, ſacrarium unum ſit in capella majori, aut prope ſacriſtiam, aut in ipſa ſacriſtia, ſi eccleſia frequens eſt, opportuno loco extructum. In parochiali vero, præter illud quod fontis baptiſmatis uſui eſt, alterum etiam loco ejuſmodi, niſi ubi pro reddituum tenuitate, proque exiguitate populi, illud unum ſatis eſſe epiſcopus cenſuerit.

In unaquaque item eccleſia parochiali ſuggeſtus decenter ad inſtructionum præſcriptum extruatur: unde parochus aliive concionatores ſacram concionem, vel lectionem populo frequenti habere poſſint.

Lampas, quocumque in altari collocata ſit, non a latere, ſed e regione poſita colluceat. E vitro autem conſtet, niſi e ferro, aut ſtanno conſtare aliquando neceſſe ſit, ut in locis Alpinis accidit, aliiſque, ubi ob frigoris rigorem vitrum frangitur: utraque autem aurichalci opere omnino decore tegatur.

Frequenter autem abſtergantur lampades, ut nitidæ, ac perlucidæ ſint.

XII.

De capellis, & altaribus.

Capellarum, & altarium locus, ne in ulla quavis eccleſia, quovis nomine cuiquam abſque epiſcopi auctoritate detur.

Altaria omnia amoveantur, quæ prope ſuggeſtum,

ANNO CHRISTI 1576.

gestum, aut organum extructa sunt, aut columnæ, pilæve hærentia: aut adversa altari majori, aut ecclesiæ januis nimis propinqua; aut alias quavis ratione incommoda, aut periculosa, episcopi judicio sunt.

Oblationes autem, & onera, emolumentave, & jura altarium, quæ emovebuntur, ad alia altaria ejusdem episcopi sententia transferantur.

Nec vero deinceps in ejusmodi locis ulla quavis causa altaria construi episcopus permittat: neque ullo modo liceat.

Altare unumquodque extruatur, aut si jam extructum est, ad rationes infra præscriptas, ex forma instructionibus constituta, ornetur, & accommodetur, ac reconcinnetur.

Lapideum sit vel saltem lateritium cum tabula lapidea, si consecrandum est.

Neque in eo fenestella, foramenve ulla ex parte sit, ubi quidquam asservari, aut recondi possit: nisi forte reliquiæ sanctorum sint.

Si vero columellis suffultum erit, ne quidquam item subtus ponatur.

Altitudine sit a scabello ligneo, seu bradella altaris, cubitis duobus, & unciis octo: longitudine vero ad minimum cubitis quatuor, latitudine item cubitis duobus.

Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris cubitos saltem duos productum late pateat.

Tegmen omnino habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela cærulea, decenter picta, vel e serico, aut panno preciosiori confectum: ubi scilicet fornix non est, quæ totum altare, ac præterea sacerdotem celebrantem tegat; aut si fornix est, ab altari tamen ita distet, ut ea sæpe purgari facile, & commode queat.

Fenestella sit in pariete a parte epistolæ constructa, & lapide transversali distincta, ita ut pars superior usui sit ad pelvim cum urceolis, dum missæ sacrificium fit, reponendam: inferior ad aquam ablutionis projiciendam.

Adsit tintinnabulum appensum, vel certe, cum ibi faciendum est missæ sacrificium, e sacristia deferatur.

Sepiatur omnino altare unumquodque septo ferreo, vel lapideo, aut quibus locis ob inopiam episcopus id permittendum censuerit, ligneo; quod septum ab altari, congruo spatio distet, ad instructionum præscriptum.

Nec vero illud septum laicus ingrediatur.

Petra sacrata ita mensæ altaris inferatur, ut nullum offensionis calicis periculum adeatur: tactu tamen digiti possit dignosci.

Quæ quidem petra longitudine ne minor sit unciarum viginti: latitudine sexdecim.

Habeat unumquodque altare propria indumenta, ac ornamenta, & supellectilem omnem, decretis provincialibus, aut nostris etiam instructionibus præscriptam, tum ad ejus cultum & usum, tum ad missæ sacrificium in eo religiose decoreque peragendum.

Nec vero quisquam, etiam canonicus, aut alius majori gradu, dignitateve in ecclesia ulla præditus, excusetur, quo minus altare suum capellamve, quam obtinet, instruat, ornetque, ac propriam illis indumentorum & reliquam omnem supellectilem comparet ad idem præscriptum, etiamsi in eadem ecclesia sit altare, in qua ipse canonicatum aut dignitatem obtinet; aut etiam eidem canonicatus, vel dignitatis, ejusve præbendæ, unionis jure, aut alio quovis annexa sit capella, vel altare illud.

Ad capellas & altaria construenda, vel ornanda, vel reconcinnanda, vel aliis rebus, tum supellectili etiam opportuna instruenda ex præscripto instructionum nostrarum, si redditus debiti ministerii & aliarum rarum necessariam impensam superabunt; episcopus totum illud, quod superest, aut partem arbitratu suo transferat: nisi aut alii sint qui jure debeant hæc omnia præstare, aut alia episcopi judicio opportunior ratio videatur, unde id fiat, quam ipse iniri jubeat; atque ut id efficiatur quod præscriptum est, omni juris ratione eos, qui debent, compellat.

Si vero alia ratione id præstari, aut absolvi, aut perfici posse episcopus non viderit: subtrahat interea aliquod tempus aliqua ex parte, vel etiam si opus erit, totum servitium, redditum vero, vel pecuniam servitio attributam impensæ applicet, quæ necessaria est ad illud servitium religiose decoreque explendum.

Episcopali cura diligenter cavendum est, ut cum altarium, onerum, juriumque ad ea pertinentium, tum etiam titulorum, qui interdum plures uni solum altari attribuuntur, memoriæ consultum sit perpetuo: ea enim, quemadmodum sæpe evenisse compertum est, & brevi & facile periret, non solum quia ob varias causas illa aliquando amoventur, transferunturve; verum quoniam ob accessiones diminutionesque iis aliquando factas, onera etiam eisdem adjuncta nonnumquam commutantur, ut crebro item de iis ipsis oneribus ab episcopo interdum ob alias causas, etiam ex decreto Tridentino statuitur, decerniturve. Quamobrem episcopus librum, eumque certum ac perpetuum, confici; illumque in archivo episcopali diligenter asservari mandet. Quo in libro, anni spatio, altarium omnium, quæ in singulis urbis & diœcesis ecclesiis, jurisdictioni suæ, aut visitationi, etiamsi quovis modo illæ alias exemptæ sint, subjectis, collocata sunt, tituli & emolumenta, item jura, onera, si qua habent, sigillatim ordine recteque describantur.

Altaria præterea omnia & singula notentur, non solum quæ vel ex hominum memoria, vel ex aliis monimentis, scriptisve ad illa ipsa jam alias translata esse cognosci aliquo modo potest, verum etiam, quæ in posterum quavis de causa eodem transferentur, descriptis pariter illorum titulis, juribus, atque oneribus.

Tum etiam accurate suo loco notetur, si quid deinceps emolumenti, aut oneris ex legato, aliove nomine accesserit.

Rursus onerum commutationes, diminutionesve, si quæ fient, nominatim describantur; ac denique quæcumque de iis ipsis, ob missarum numerum, obque eleemosynarum tenuitatem, etiam ex decreto Tridentino ab episcopis, aliisve decerni statuique contigerit. Tum præterea certi illi dies, quibus ex Tridentino decreto ob illam causam commemoratio pro mortuis facienda est, qui eo nomine pia legata reliquerunt.

Onera vero hoc libro notata, singula in tabellam referantur; quæ ex decreto provinciali de ecclesiarum oneribus, in uniuscujusque ecclesiæ, illa habentis, sacristia affigi debet.

Hoc ipso libro altaria etiam singula, quæ ex concessa ab episcopo facultate in posterum extruentur, cum suis titulis, juribus, emolumentis, atque oneribus accurate describantur, facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideo qui ita extruxerit, & rector ecclesiæ cancellario episcopali mensis spatio ædificationem etiam absolutam denuntiet.

ANNO CHRISTI 1576.

XIII.

De sepulcris.

Ne sepulturæ locus quovis nomine cuiquam detur: ut sepulcra fiant, construanturve in ulla quavis ecclesia, sine episcopi concessu scriptis exarato.

In choro autem, vel capella majori, nullo modo.

Nec vero in aliis ecclesiæ locis prope altaria, nisi tam longe sepulcra distent, ut sepulcrale os scabello, seu bradella altaris procul absit spatio saltem cubitorum trium.

Quæ autem propius extructa jam sunt, omnino amoveri, obstruique decernimus.

Fornicato opere sepulcra fiant: quæque e solo ecclesiæ nullo modo extent emineantve: sed illud plane adæquent.

Ab utroque ecclesiæ latere, dextero scilicet ac sinistro, eo ordine dispositæ extruantur, ut e regione sibi singula respondeant.

Operiantur, ne ullo unquam tempore fœteant, duplici integumento; quod forma quadrata, e lapide solido sit, ita tamen ut inferius integumentum e rudi, illud autem superius e polito lapide struatur, ecclesiæ pavimento æquale, quod item sepulcrali ori undique apte cohæreat.

In quo superiori integumento, ne crux, faceraque alia imago sculpatur.

Nec rursus imago alia, vel literæ, aut aliud omnino quidquam, quod extet aut emineat: neque quod ab episcopo prius probatum non sit, vel ab eo, cui ille id munus dederit.

Quæ sepulcra modo sunt, marmore, vel petra solida, non tecta, nisi trium mensium spatio apte tegantur, humo oppleantur, adæquato solo: ac nemo præterea in illis deinceps sepeliatur.

XIV.

De cœmeteriis.

Cœmeteria ut muro, vel alias tute undique sepiantur, & eorum ingressus bestiis occludatur, curet episcopus diligenter. In eorum medio crux firmiter erecta sit; quam aliquo etiam decenti integumento operiri conveniens sit.

XV.

De campanis.

Parochialis ecclesia, si campanas tres, grandiorem scilicet, mediam & minimam habere non possit, saltem duas, ubi fieri potest, habeat: easque distincto soni concentu inter se recte consentientes, pro varia divinorum officiorum, quæ fiunt, ratione & significatione.

Simplex ecclesia, oratoriumve, unam tantum campanulam habeat, ut Joannis XXII. pontificis constitutione sancitum est.

Campanis autem ipsis res nulla profana deinceps insculpatur, inscribaturve, sed crux & sacra aliqua imago, utpote sancti patroni ecclesiæ, piave inscriptio.

Neque rursus eæ in turrim campanilem sustollantur, antequam ab episcopo rite precibus, ac benedictione consecratæ sint.

ANNO CHRISTI 1576.

XVI.

De ornatu, decore, ac nitore sacrorum locorum.

Ne animalia, pisces grandiores, eorumve membra in ecclesiis appendantur; nisi quæ voti, aut piæ significationis causa episcopus permittenda censuerit.

Consecratæ altarium mensæ totæ licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, ut facile a mensa tela non possit amoveri.

Cum ecclesiæ fores patent, tunc altaria singula & mappis tribus mundis, una oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusque reliquis brevioribus vestita sint: ita ut gradus etiam ille ligneus, super altari a tergo collocatus, ab indumento nudus non sit, sed mappa munda totus sternatur: & pallio item coloris, quoad ejus fieri potest: pro festi diei, feriæve ratione decenter eadem ornata; ac tela viridi, ne mappæ pulvere, aliave sorde inquinentur, strata: & præterea cruce in medio collocata, & candelabris duobus, uno scilicet ab dextera, altero ab sinistra parte posito, instructa atque ornata semper sint. Idque quotidie in ecclesiis: quæ frequentantur, in ceteris vero ecclesiis, festis saltem diebus.

Tabella secretorum in unoquoque altari sit item, ea tamen ratione, ut peracta missa, non erecta sit, sed depressa sub tela, mappave recondatur.

Quibus in ecclesiis, feria quinta hebdomadæ sanctæ, sepulcrum ornatur, aut constituitur, ubi corpus Christi domini asservatur, cum illud glorioſum fore Isaias prædixerit, sicut precioso ornatu decorari debet, ita in iis cavendum est, *Isa. 11.* ne profanus & parum decens sit ornamentorum apparatus. Ne igitur cubilis stragula, cortinæ, conopea, seu tentoria, ad usum profanum adhibita, ad illum circumveniendum, atque exornandum usui sint: nisi ecclesiæ oblata, ejus jam propria facta & sacro usui dicata sint.

Idem sancitur de vestibus & ornamentis, quibus sacræ sanctorum, sanctarumque imagines induuntur.

Ne ecclesiæ oratoriave situ, pulvere, aut alio squalore obsordescant.

Ubi præterea inter altare majus & parietem, qui a posteriori ejus parte est, locus non multi spatii datur, relinquiturve, quamvis exiguus, qui chorum non capiat, is etiam locus ab omni situ, squalore, ac sorde purus mundusque conservetur.

Ne in ecclesia, vel pro foribus ejus, neve in oratoriis, aliove sacro loco colligendæ eleemosynæ causa, ne ipsius quidem ecclesiæ, aut ejus fabricæ, rectorisve nomine, capsula, vasculum, mensa, aliudve ejus generis, etiam extraordinarie collocetur, aut jam collocatum in posterum permittatur, nisi episcopi concessu literis exarato: tuncque ei capsulæ, vel rei aliæ ad id paratæ, duæ claves apponantur, diverso fabrili opere fabricatæ: quarum altera teneatur ab eo, quem episcopus nominarit: altera ab iis, quorum nomine eleemosyna colligetur. Si contra fiet, pœna sit arbitratu episcopi, tum eleemosyna collecta locis piis addicatur item illius arbitrio.

Si quæ capsæ episcopi concessu in ecclesia constituentur, aut collocabuntur, in quas a fide-

ANNO CHRISTI 1576.

libus, ut pleriſque in locis pietatis ſtudio fit, A vel frumentum, vel legumina, vel alia quævis eleemoſynæ nomine conjiciantur: eæ ne intra capellæ, altariſve, quo fidelium ejuſmodi res offerentium concurſus fit, cancellos, aut clathra ferrea ita ponantur, ut ipſis fidelibus, eleemoſynas collaturis, neceſſe ſit cancellos ingredi.

Ut & eccleſiarum nitori conſulatur, & ſtrepitibus ac rixis; quæ ſedium muliebrium, quas bradellas vocant, in eccleſiis collocatarum ſitu exiſtere ſæpe ſolent, occurratur; utque ſimul in iis eccleſiis, quæ præſertim anguſtæ admodum ſunt, populi frequentiæ ſpatium majus detur: eæ ſedes omnes, ubi conſtitutæ ſunt, amoveantur: nec vero in poſterum ullæ unquam B collocentur: communes autem aliquas, eaſque humiles, ſimplici fabrili opere confectas, modo & forma in noſtrarum inſtructionum libro præſcripta, collocari conſtituique liceat conceſſu epiſcopi.

Eæque ſedes communes, aut confratriarum, quæ in eccleſiis conſtitutæ ſunt, ſumptibus, aut pecunia a populo contributa, fieri poterunt, aut alia quavis ratione, quæ epiſcopo potior videbitur.

Altaria item, ſacræ tabulæ, & imagines, ac parietes ipſi perpetuo eniteant: tum feneſtræ non ſubobſcuræ, ſed perlucidæ ſint: pavimentum autem ſaltem quoque octavo die diligenter verratur. Hæc omnia præſtari cura ſit rectoris C cujuſvis eccleſiæ.

Adhibeatur item diligentia, & gravi pœna mulctaque agatur, ut & eccleſiæ & oratorii & cœmeterii parietes ab urina, aliiſve cujuſvis generis ſordibus mundi conſerventur.

Arbores, ſtirpes, aliaque ejuſmodi arbuſta ab eccleſiis, & oratoriis quibuſvis remota ſint, ut ne radices dilatatæ parietibus officiant: aut rami diffuſi tecta operiant, unde detrimentum ipſis tectis exiſtat. Si qui vero rami ejuſmodi tectis jam officiunt, amputentur omnino.

Vites præterea, hederæ, aliæque id generis herbæ, quæ ſuccreſcentes exterioribus eccleſiarum, aut oratoriorum parietibus adhæreant, D prorſus convellantur.

A rubis prætera & ſpinis & aliis id generis, quæ adnaſci ſolent extrinſecus, iidem parietes mundi, & a cæmentorum item, lapidumque congeſtu remoti cuſtodiantur.

Ex cœmeteriis porro vites, arbores frugiferæ, & aliæ etiam infrugiferæ cujuſvis generis, aut arbuſta, ſtirpeſve omnino convellantur atque excidantur.

Neve in poſterum in his ſacris locis quidquam conſeratur, nec vero ſeratur.

Nec fenum ex his ſuccidatur, neve herba item vireſcens quæ beſtiis pabulo ſit vel detur.

Neve in earum fines res ulla abjiciatur, cujus gravis teterve odor ſit, aut aliud quidquam ſa- E cris iis locis inhoneſte fiat.

Stabula etiam armentorum & cujuſvis generis animalium inde procul ſint.

In iiſdem ne lignorum ſtrues fiat, ne tigna congerantur, ne cæmentorum, lapidumve acervus ſit: nec denique quidquam loci illius decori, nitorive, ac religioni ſanctitative repugnans.

XVII.

ANNO CHRISTI 1576.

De profano uſu a ſacris locis tollendo.

Ne ædium, agrorum, rerumque aliarum ejuſmodi, quæ vel locandæ, vel vendendæ proponi aut proſcribi publice ſolent, neve ou mino rei cujuſquam profanæ ſchedulæ, ſcriptave ullis eccleſiarum, oratoriorumve, aut cœmeteriorum foribus, valvis, parietibuſque, aut in quovis ſacro loco in poſterum affigantur.

Ne item res venales in eccleſia um & oratoriorum, cœmeteriorumve parietibus appendantur, neque intra loci ſpatium, quod aqua aſpergitur, cum eccleſiæ conſecratio fit, aut intra ſtillicidii fines, alludve loci majus intervallum, epiſcopi judicio præſcribendum.

Neve item officinæ, tabernæve quovis materiæ genere, etiam tabulis, aſſeribuſve confectæ, vel ipſis parietibus inhærentes, vel in cœmeteriis, ſacriſve locis, aut omnino intra illius ſpatii, aut intervalli fines, ullo modo conſtruantur, aut collocentur. Quæ vero jam conſtructæ, collocatæve ſunt, inde quamprimum penitus amoveantur.

Ne eccleſiæ, aut capellæ, aut etiam oratorii, in quo miſſæ ſacrificium aliquando peragitur, tecta palearum acervis, neve aliqua lignorum ſtrue onerentur: ac item a parte ſuperiori, vel cœnaculum, vel cubiculum, vel omnino locum habeant, ubi aut dormiatur, aut habitetur, aut quidquam profani fiat. Quæ vero loca jam ejuſmodi ſunt, omnino amoveantur.

Ne frumentum, milium, hordeum, ullumve tritici, aut leguminum genus, ne poma item, ne inſtrumenta ad prædiorum ruſticorum uſum comparata, ne cujuſvis generis ſupellectilem profanam, ut ab Innocentio tertio pontifice in concilio Lateranenſi " ſancitum eſt, ne denique quidquam a domo Dei alienum in eccleſia, etiam non conſecrata, aut in oratorio, aut in cœmeterio recondi, aut aſſervari ab ullo quovis homine liceat. Vetitumque præterea ſit, niſi cum interdum aliter epiſcopus faciendum cenſuerit, clavem illius eccleſiæ aut oratorii, etiam diœceſani, ruraliſve, laicis hominibus, præſertim vero colonis, vel conductoribus ejuſdem eccleſiæ ædium, vel prædiorum, committi, aut ab illis cuſtodiri, ſervarive. " cap. 19.

Ne campanæ in eis conflentur, neve aliquid ferruminetur: neve fabrile quidquam, aut aliud hujus generis fiat, niſi quæ ad ejuſdem eccleſiæ, aut oratorii uſum, ornatumve, alibi fieri non poſſint.

Ne in cœmeterio frumentum, quaſi in arca ventiletur; ne tritura fiat: ne palea, frumenta, fruges, expandantur: nec vero telæ, pannive linei, lixivio, aquave madefacti, Soli ibidem exponantur: neque in eo feminæ, mareſque colo quidquam neant, neve ſuant, aut aliud præterea opus faciant, eorum ſacrorum locorum rationi alienum.

Eccleſiæ oſtia, cœmeteria item, aut rectori, aut etiam aliis uſui ne ſint, res profanas, onerave aſportantibus, hacque & illac per eccleſiam, ſacraque loca, quaſi per viam publicam tranſeuntibus; cui rei plane ut occurratur, cautionem omnem epiſcopus adhibeat.

Ne grammaticæ humanarumque literarum rudi-

rudimenta, quæ sæpe inanibus Gentilium fabellis traduntur, aut aliæ omnino literæ, præter sacras in ecclesia, tamquam in ludo literario, pueris aperte exponantur; sed rudimenta solum doctrinæ Christianæ, & cetera quæ in illis scholis pueris tradi consueverunt.

Si quo tamen in loco ex causis, hoc concilio probatis, parocho permissum erit alia docere, non vetamus, si domus parochialis angustia necessario postulet, hoc officium ab eo præstari ferialibus diebus in ecclesia permissu ejusdem episcopi.

Quæ permissionis facultas scripto detur, tum præterea locus certus, ac quam longe fieri poterit, ab omni, præsertim majori, altari remotus, ad id muneris deligatur: extra cujus loci fines pueri ne vagentur, nec vero ob eam causam in ecclesia morentur, nisi cum parochus, qui eos in disciplinam suscepit, præsens adest.

XVIII.

De religiosa in sacris locis conversatione.

Ne sacris mysteriis dicata, & a Deo electa templa sancta pateant iniquitatibus hominum, quo præsertim tempore, peractis divinis officiis, nemo adest clericus custos; id curet episcopus, ut ecclesiæ & urbanæ & diœcesanæ, certa pro ratione locorum constituta hora, claudantur & aperiantur item. Quod si ob causam aliquando diutius, aut per totum diem eas patere oportet; caveat tamen, efficiatque episcopus, ut quo tempore patentes sint, atque apertæ, custos aliquis clericus adhibeatur, qui semper adsit, & quæ loco illo sacro indigna sunt, ibi peragi prohibeat.

Ubi vetus illa consuetudo, cum ab aliis, tum ab sancto Chrysostomo in primis testificata, eaque non sine aliqua mysterii significatione instituta, ut separatim scilicet in ecclesia viri a mulieribus essent, in provincia nostra intermissa, aut nulla est; episcopotum cura plane restituatur, quemadmodum & adhuc in compluribus ejusdem provinciæ ecclesiis retinentur, & olim in usu fuisse cognoscitur ex antiquis earumdem ecclesiarum exædificationibus; in quibus separationis ac distinctionis hujus vestigia his etiam temporibus extant. Qua in consuetudine restituenda modus, & forma illius distinctionis extruendæ, muniendæve per eos, quorum interest, servetur ad præscriptum instructionum nostrarum, de fabrica ecclesiastica editarum.

Uniuscujusque autem ecclesiæ rectoris cura sit, locum in ecclesia, ostiaque pro ingressu, & egressu separata, sexui utrique assignare, ac propterea quibus in ecclesis opus est, plura ostia loco opportuno aperire, ad præscriptum episcopi, ex institutionibus fabricæ.

Ad loca illa sub gradibus, altarique majori extructa, quæ martyria confessionesve ab antiquis vocantur, magna cautio adhibenda est, ne viri, & feminæ ingrediantur eodem tempore, præsertim in populi præsentia.

Quare in illis ecclesiis, in quibus ingressus ad ejusmodi loca, mulieribus omnino interdictus non est, si dividi commode ea non poterunt, ut viri a feminis separatim sint, saltem quod ad illa attinet, quæ obscuriora, aut non satis ampla sunt, certus dies, certaque hora ab episcopo constituatur, qua ad illa alteri sexui separatim pateat ingressus.

ANNO CHRISTI 1576.

Ne quis, ne in atrii quidem ecclesiæ finibus, nedum in ecclesia, aut cœmeterio rixas, simultates, aliasve quasque res, quæ offensionem, scandalumve pariant, ullo pacto excitet; neve gladium, ut concilio Triburiensi sancitum est, armaque stringat, aut iis quemquam aggrediatur. Si quis contrafecerit, postquam spatio, quod ei episcopus præstituerit, monitus facti sui excusationem defensionemve justam nullam attulerit, communione ejusdem arbitrio privetur.

Pro foribus, atriove ecclesiæ, præsertim quo tempore sacra, divinaque officia celebrantur, ne pila ludatur, aut aliud quidquam fiat, agaturve, unde strepitus, clamoresve excitentur, quibus divinæ officiorum preces interturbentur. Qui secus fecerit, pœnam, mulctamve subeat episcopi arbitrio.

Illud parochus sedulo agat, ut mulieres lenocinio, meretriciove quæstu infames, ne domicilium habitent, quod vel ecclesiæ, vel ædibus parochialibus, aut virorum, mulierumve monasteriis continens, ut prope inhæreat.

XIX.

De ecclesiarum, & altarium consecrationibus, aliarumque rerum benedictionibus.

Ecclesiæ, saltem parochiales, non consecratæ infra annum in civitate, per diœcesim vero infra biennium, omnino consecrentur; item parochialium ecclesiarum majora altaria, quæ consecrata non sunt, quamprimum poterunt.

Cum parochialis ecclesia consecranda erit, jejunium in vigiliis cum supplicationibus populus suæ quisque parochiæ servet: tum in die etiam ipso, quo consecratio fiet, abstineat ab omni servili opere; eumque diem festum colat, & celebret; idque utrumque propterea a parocho ante denuntietur.

Liber episcopo curante conficiatur, idemque in archivo episcopali asservetur, in quem ecclesiarum, altarium, cœmeteriorumque consecrationes, & campanarum benedictiones ordine relatæ, ad perpetuitatemque posteris proditæ extent.

In ecclesiæ item uniuscujusque sacristia liber ejusmodi sit, aut certe aliud scripti genus publica auctoritate munitum, de illius ecclesiæ, suique cœmeterii, & altarium consecratione, & campanarum benedictione.

Quo firmius vero, magisque perpetuum consecrationis ecclesiarum, & altarium monimentum posteritati prodatur, uniuscujusque ecclesiæ consecrationis diem, annumque literis, etiam in marmore incisis, recte notari, tabulamque marmoream, in qua tota consecrationis narratio exaretur, in pariete ab ecclesiæ fonte, non longe a janua primaria loco illustri bene affixam collocari mandamus. Idem jubetur de altarium majorum consecratione. Aliorum vero altarium cujusvis ecclesiæ consecratio, pictura saltem aliqua, vel alio signo exprimatur, vel in altari ipso, vel loco proximo.

Antiquus ille benedictionis ædium, quæ vel recenter ædificatæ sunt, vel immundis spiritibus, aliave ratione vexantur, ritus, ubi in usu esse desiit, episcopi cura restituetur. In illa

porro

ANNO CHRISTI 1576.

porro benedictione parochus ritum, preces, A psalmos, orationes, in libro sacerdotali, ritualive præscriptas adhibeat.

XX.

De ratione adhibenda in ecclesiis, altaribusque profanandis.

Ecclesia, si qua aliquando, quavis auctoritate profananda est, ut ne vario ceremoniarum usu, sed certa, & una eademque ratione profanatio fiat, ita ut infra præscribitur, profanetur.

Primo si quæ sacræ reliquiæ corporave sanctorum in ea reconduntur, aliquot ante pro- B fanationem diebus, diligenter recognita, ad ecclesiam, in quam transferri episcopo placuerit, rite ex præscripta ratione transferantur. Ad quam sacrarum reliquiarum translationem illius viciniæ, ecclesiæque clericus in primis conveniat, in quam deferuntur, convocato etiam præsertim ejusdem viciniæ populo.

Sacræ etiam imagines eo transferantur.

Deinde ecclesiæ altaria per sacerdotem, cui episcopus profanationis facultatem, scripto exaratam, nominatim dederit, hac ceremonia amovebuntur.

Primum aliquantisper, genibus ad altare profanandum flexis, tacite orans, orationem dominicam, salutationem angelicam, & ora- C tionem de sancto dicat, cujus nomini altare illud dicatum est; tum ubi oraverit, illud ab omni parte detegat; lapidem consecratum ita apte evellat, ut ne confringat: tum manibus suis lavet atque abstergat; deinde aquam in sacrarium effundat. Lapide ita amoto, diligenter, religioseque perspiciat, si quæ sacræ reliquiæ insunt, quas inventas certo honestoque loculo clausas, atque obsignatas asservet; &, ubi episcopo denuntiarit, in ecclesia, ad quam translatio fit, ad episcopi præscriptum recondendas & asservandas tradat: tum reliqua altaris pars ab operariis amoveatur. Idque omne in singulis altaribus amovendis rite servetur.

Præterea alio post altarium amotionem die, per homines, quos episcopus adhibere voluerit, fidelium ossa exhumentur; unoque loco collecta reponantur præsente eodem sacerdote: qui antequam exhumationis initium fiat, tacitus item, *ut supra*, ad altare majus precetur, cum processione cleri, & populi viciniæ, infra cujus fines ecclesia profanata est, ossa efferentur ad locum, ubi reponenda sunt; dumque efferuntur, ut pro mortuis fit, precum officium dicatur; tum in ecclesiæ loco, ubi reponentur, viciniori pro mortuis itidem missæ sacrificium fiat.

In ecclesiis autem dirutis, ad usumque pro- Sess. 24. de ref. c. 7. fanum conversis, crucis insigne figatur ex Tridentini concilii sanctione, quod signum facile amoveri non queat.

Altaris item unius, quod sine ecclesia profanandum est, ratio ut supra de altaribus in ecclesia profanandis præscripta servetur.

Cœmeterii præterea profanandi modus, ut ecclesiæ, idem teneatur.

ANNO CHRISTI 1576.

XXI.

De sacristia.

Sacristia unaquæque habeat quæ sequuntur: Primo armarium, vel vestiarium unum, plurave ad indumenta conservanda instructa; suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineque distincta, pro ecclesiæ ratione, vel supellectilis copia.

Tum præterea oratorium separato, quantum possit, loco positum, atque distinctum: ubi possit sacerdos in solitudine se colligere, & orare ante & post missæ celebrationem.

Labellum item cum manutergio appenso, ad B manus abluendas & abstergendas.

Tabulam etiam de orationibus, sacro unicuique indumento accommodatis.

Tabellam quoque appensam, ad concilii primi provincialis præscriptum, in qua tabella & missæ, & anniversaria singula ordine notata sunt; quæ vel ab universo illius ecclesiæ clero, vel ab unoquoque in singulos dies, hebdomadasve peragi præstarive debent.

Ac reliquas item tabellas, ex instructionum præscripto, aliasve episcopi jussu confectas.

Sit in sacristia item tabella, in qua singuli episcopi, qui ecclesiæ illi præfuerunt, notata temporum ratione descripti sint; ut frequentius C sacerdotes commeminerint pro illis preces & sacrificia offerre.

Vestes autem sacræ, ceteraque ornamenta, volumina item ecclesiæ usui ministerioque addicta, ac reliqua ecclesiastica supellex; & parochiales item codices in sacristia certis armariis recte etque ordine asserventur. Nec vero sordibus, situ, squalore, pulvereque obsordescant; sed, quoad ejus fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento pura omnia & singula sint ac integra: ac nullo præterea modo lacera, sed sartatecta, nec male compacta.

Baptisterii, sacrarii, tabernaculi, lunulæ, vestium; aliarumque ejusmodi rerum forma, D instructionum nostrarum libro demonstrata, in omni ecclesiæ cathedralis sacristia ponatur: ad cujus similitudinem reliquæ, quæ in aliis ecclesiis adhibentur, recte confici possint.

In sacristia ipsa silentium servetur accurate: neque in eam pateat aditus laicis, nisi necessario.

Caveant ecclesiarum rectores, aliive ministri, ne aulæa, peristromata, tapetia, aliaque supellectilis, & ornamentorum genera ecclesiæ, aut sacristiæ addicta, ad domesticum usum ullo modo unquam adhibeant: nec vero aliis utenda dent. Vestes autem sacræ, aliaque indumenta, missæ, divinorumque officiorum cultui dicata, in vulgus cuiquam exposita E ne sint; sed armario, vestiarioque inclusa, clave observentur; neque laicorum manibus contrectentur, ut antiquo canone cautum est.

XXII.

De bibliotheca

Sicut in libris sacris, voluminibusque sanctorum, & aliis ecclesiasticis cujusvis generis codicibus, copiose, sumptuoseque comparandis, diligens fuit accurataque majorum industria: ita in iis ipsis asservandis, illorum, qui succesſe-

ANNO CHRISTI 1576.

cesserunt non negligens studium, nec vero cura minor esse debet, cum iis manu scriptis, rectèque exaratis voluminibus, in tanta librorum corruptela, his præsertim temporibus per hæreticos introducta plurimum adjumenti rebus ecclesiasticis publicis afferatur, & ad catholicæ doctrinæ veritatem tuendam, & ad coarguendam illorum, vitiosè illa depravantium, temeritatem.

Bibliothecæ igitur ecclesiæ, ubi ecclesiastica volumina, aliive codices sunt, certus locus, ubi nullus constitutus est, in episcopalibus, aut in canonicalibus, aliisve ecclesiæ ædibus, curante episcopo constituatur.

Quod in loco armaria aliquot extruantur, eaque sitibus distincta, in quibus codices, & volumina quæcumque ibi extant, non acervatim, sed ordine disponantur.

Index præterea fiat, in quo pro disciplinarum genere, aut pro alphabeti ratione volumina singula notentur.

Isque index certo loco in perpetuum asservetur, notatis etiam deinceps ordine aliis libris, quicumque in posterum eidem bibliothecæ quovis modo accesserint.

Volumina, quæ pro vetustate, carie, situve obsordescunt, librario opere poliantur.

Dissoluta, & male compacta, conglutinentur.

Ab operculo nuda, asseribus, coriove legantur.

Vetustate, aliove modo consumpta, reconcinnentur, & ad perpetuitatem opere recenti, novisque librariis integumentis instaurentur.

Si præterea quo anno unumquodque volumen manu exaratum sit, animadverti potest, id etiam breviter in eo indice notetur; tum præterea quo charactere scriptum, ut ex iis antiquitas colligi possit, quæ aliquando usui, & utilitati ecclesiasticæ & publicæ esset, ad emendatam voluminum impressionem.

Episcopus, de consilio capituli, canonicum aliquem, usu peritum, literarum studiosum, instruendæ, agendæque bibliothecæ cupidum constituat, qui illius curæ diligenter præsit. Illius vero officium duret ejusdem episcopi arbitratu. Si qua tamen in ecclesia probatæ consuetudinis est, a capitulo bibliothecarium deligi, ab eodem deligi non vetatur.

Cura vero episcopi omnino sit, bibliothecam aliquando invisere; sique per eum, & per canonicos ratio aliqua iniri potest, qua in bibliotheca librorum ecclesiasticorum copia augeatur; id solicite curetur, ut ejusmodi librorum apparatu, publicæ, episcopali, canonicali, clericalique commoditati atque usui consultum sit.

XXIII.

De oratoriis in via sitis.

Oratoria, ubi missæ sacrificium non fit, in viis, & ejusmodi locis posita, altare nullum omnino habeant. Valvis, & clave ab ostio muniantur. Quæ clavis a parocho custodiatur, intra cujus parochiæ fines posita illa sunt.

Extruantur non in campis, sed in via publica, ut iter facientes, eorum locorum prospectu pie commoti, paululum precando consistant.

Quæ oratoria si ita angusta sunt, ut ne ostii quidem valvas intus patentes capiant, cancellis ligneis a parte anteriori sepiantur.

Et quoniam sacræ imagines, quæ in exteriori pariete oratorii exprimi solent, cum ita expositæ sint, luto, sordeve inquinari, vel indecentius, injuriosiusque tractari possunt; ne extrinsecus in ipsis oratorii parietibus pingantur; aut alio modo exprimantur, nisi edito loco fiant, ubi ab omni labe integræ conserventur.

In ipsis vero oratoriis intus aliqua omnino sacra imago sit.

Quorum oratoriorum ostium si e solido asseré constabit, nec vero cancellis erit compactum; fenestella in eo, ac duæ præterea, in pariete anteriori scilicet, ab utraque ostii parte sint clathris ligneis saltem munitæ, ut intro a prætereuntibus possit sacra ipsa imago inspici, ac veneratione coli.

Pilæ quædam structiles, in viis publicis constructæ, cum sancta aliqua imagine, vel cruce, edito loco picta, aliove modo expressa, a superiori parte tectæ conserventur, ne corruant.

Cureturque item, ut aliæ ejusmodi pilæ ad hominum pietatem excitandam certis congruis locis ædificentur.

XXIV.

De oratione.

Orationis vespertinæ, olim in hac provincia institutæ, signum distinctis campanæ ictibus, ut episcopus præscripserit, detur. Ubi vero in vicis, & pagis, ob campanæ exiguitatem, sonus ita difficilius exauditur; non intermisso, sed continenti sono per horæ quadrantem, illius significationem fieri, si ita censuerit, jubeat episcopus.

Rursus qua in ecclesia parochiali, diœcesis præsertim, ob vacationem; vel ob aliam causam, nullus, vel sacerdos, vel clericus aliquando est, qui hujus orationis signum campanæ det; alia per episcopum, vel vicarium foraneum ratio ineatur, qua illius significatio fiat, campanæ item sono.

Ubi domicilia inter se proxima, aut continentia sunt; in ecclesia, tum maxime diebus festis, illam a populo fieri, convenientius est: quem frequentem convenire omni officio parochus curet.

Ipse vero si adesse neglexerit, intermiseritve; mulctetur episcopi judicio. Curet autem parochus, ut in ecclesiam non tardius multo ducatur, quam ad statam horam, qua sub crepusculum noctis salutationis angelicæ signum datur.

Si ex pagis & vicis, præsertim frequentioribus, in ecclesia parochiali fideles difficilius convenire possunt, quoniam ab ea aliquantum illa loca distant; constituat episcopus ecclesiam, aut capellam, oratoriumve illis singulis propinquiorem, aut commodiorem; aut denique crucem, sacramve aliam imaginem in trivio erectam; quo etiam sub dio ad orationem vespertinam convenire liceat.

Quæ orationis ratio in capella, in oratorio, vel in ecclesia, quæ parochialis non est, etiam adhiberi poterit.

Si quando præterea, aliis etiam diœcesis locis, pluviæ vis, nives, aliave temporis gravitas, itineris difficultati adjuncta, difficiliorem fidelium con-

ANNO CHRISTI 1576.

conventum ad ecclesiam parochialem faciat, ne ob ullam causam a tam salubri orationis instituto, & multiplicibus apostolicæ sedis privilegiis commendato, ullo die populus desistat. Quo in officio in iis locis adjuvetur maxime opera sacerdotum, & clericorum quorumcumque illius pagi locive.

At ubi neque his rationibus fieri poterit, ut fideles omnes uniuscujusque loci in unum conveniant ad hanc orationis communis exercitationem; domi saltem ab unoquoque, qui ad ecclesiam non convenerit, cum familia sua certo loco fiat.

Norint porro fideles, quod etiam concilio Aurelianensi quarto olim jussum est, sibi sæpius singulis diebus orandum esse; quod si aliquando frequentius non possunt, saltem non vesperi solum, sed etiam mane id a se præstari oportere. Quare episcopi cura sit illum vespertinæ orationis quotidianæ communis usum, mane etiam, paulo scilicet ante auroram, aut sub ortum Solis, id quod in plerisque hujus provinciæ locis jam servari cœptum est, ubique locorum cum in urbe, tum in diœcesi sua paulatim introduci, atque ea ratione institui, ut vel in ecclesia, vel suæ quique domi cum familia certo loco, vel in officinis, tabernisve, vel in ipsis etiam agris, atque adeo in itinere, vel in aliis denique locis, ubicumque, ut illo concilio cautum est, ea matutina hora sunt, & patresfamilias, & liberi, & famuli, & artifices, opificesve, & operæ, institoresve, & ceteri, quicumque sunt, sive mares, sive feminæ; hujus matutinæ orationis officio, antequam artificium, negotium, remve ullam aggrediantur, precibus litaniis, omnique oratione, ac toto animo, menteque vacent, sicque quotidianarum actionum, operum, & negotiorum initium, a Deo faciant, finemque itidem.

Nimbis, procellisve imminentibus, sicut ecclesiasticæ consuetudinis est, campanis sonetur, tum ad tempestatem, ut divina, quæ ex solenni prece, sacraque benedictione illis inest, depellendam, tum ad Dei misericordiam implorandam Christianæ pietatis orationibus: ita fideles, earum sono tunc excitati, in ecclesiam, vel cathedralem, vel parochialem, vel in aliam saltem propinquiorem, ad orandum conveniant: si minus possunt, saltem ubicumque sint, sive domi, sive foris, supplices Deum orent; tum clerici, psalmis, litaniis, precibus & orationibus, quæ ex ritu sanctæ matris ecclesiæ ad arcendam tempestatem dicuntur, Dei misericordiam deprecentur.

Parochi vero in primis sit, cum in ecclesia sua hoc officium religiose præstare ad præscriptum libri ritualis, aut sacerdotalis: tum solicite convocare clericos, & populum; ut ob eam causam Deum sancte precaturi, ad ecclesiam frequentes concurrant. Idque ipsum prout in concionando usuvenerit, aliquando fideles paterne, diligenterque monere meminerit.

XXV.

De verbi Dei prædicatione.

Verbi Dei prædicatione, tractatione multiplex illa quidem & magna nos hoc admonet, ut præter illa, quæ superioribus conciliis nostris provincialibus eo de genere constituta sunt, hæc etiam pro dignitate rei, proque utiliori ac faciliori illius muneris præstandi ratione decernamus.

ANNO CHRISTI 1576.

Illud proprium, ac peculiare sit, non solum episcopi, sed etiam parochi, genus docendi, ut beati Pauli apostoli exemplo sigillatim cujuscumque status homines uterque instruat, & præcipua virtutum officia demonstret; modo filios, modo parentes, nunc servos, nunc dominos, nunc viros, nunc uxores, nunc senes, nunc juvenes erudiens, ac diligenter quæ cuique propria sunt præscribens, paterna caritate & solicitudine fideles sibi commissos a vitiis deterreat; tum ad virtutes accendat, & testimoniis divinarum literarum, & sanctorum patrum doctrina, atque exemplis, & sacris ecclesiasticæ doctrinæ traditionibus & similitudinibus & sanctioribus etiam figuris.

Quod sane officium, si gravi oratione, & ab omni vel artificii, vel hominis sua spectantis, suspicione aliena tractabitur; majorem inde fructum, juvante Domino, fore sperandum est. Nec vero minus in publicis sermonibus, quam in privatis etiam colloquiis & secretis confessionibus, apostoli præceptum uterque implere studeat, arguendo, obsecrando, increpando omni patientia & doctrina.

Id plane sibi proponat, optime nosse, quæ in populo vitia, peccatave potissimum evellenda, quæ rursus virtutes in primis disseminandæ sint; eoque intendat maxime omnem vim prædicationis suæ. Nec vero semel, atque iterum, sed sæpe, prout usuvenit, in eodem unius, vel virtutis suadendæ, vel vitii detestandi studio versetur; quoad, quantum in se est, perenni quadam doctrinæ perseverantia, & perpetua quasi pugna, & contentione, id quod olim sanctissimos episcopos, Ambrosium, Augustinum, & Chrysostomum fecisse constat, fidelium animos, etiam in male agendo pene obfirmatos, expugnet, depravatosque vivendi mores jam inveteratos, radicitus juvante Deo evellat.

Quod ipsum ut concionator omnis præstet atque exequatur, cum ad aliquem locum mittitur; tunc & episcopus & loci parochus & vicarius foraneus, si ad locum diœcesis mittitur, conquisitas, collectasque paulo ante diligenter morum corruptelas, tunc frequentiores eo loci, ubi concio habenda erit, verbi Dei concionatori tempestive significabit: rursusque eumdem admonebit, si quod pietatis opus est, quod in illa parochia, locove, eo tempore, vel institui, vel vehementius excitari velit.

Parochi præterea, ut & concionando & docendo fideles sibi commissos salutaribus institutis, sanctaque disciplina instituere possint; eos sibi libros, cum per facultates possunt, comparare studeant, qui a probatis auctoribus pie & docte conscripti, viam & rationes aperiunt, partim ad sanctissimam sacrarum literarum explicationem optimamque concionandi normam; partim ad spiritualis vitæ institutionem, virtutumque Christianarum exercitationes, tum denique ad parochialis ecclesiæ curam sancte & religiose gerendam.

Eorum autem in pascendo populo verbi Dei prædicatione, industria & doctrina, & in eo genere salutaris progressus, ab episcopo cognoscatur, vel illis in episcopales ædes, aliove aliquando coram se ad concionandum evocatis, vel etiam ex sermonibus quos habuerint, aliquan-

quando ad ipsum episcopum missis, ut provinciali decreto olim sancitum est, vel alia omni ratione, quam inierit idem episcopus. A

Curent episcopi, quod veteris ecclesiæ instituti est, sermonem, sacramve concionem ubique intra missarum solennia potissimum haberi, sive ab illo eodem sacerdote, qui missam tunc celebrat, canitve, sive ab alio habeatur: idque præterea, etiamsi missæ sacrificium pro mortuis fiat; nisi sermo aliquando episcopi concessu de mortui laudatione in ecclesia habeatur, qui nullo modo in missa, sed ea peracta, pronuntietur. Cum vero concionis, sermonisve munus in missæ sacrificio præstatur; id fiat semper statim postquam euangelium recitatum est, ut ecclesiastici ritus ratio postulat, non in alia B missæ parte aliove tempore.

Episcopus, cum in missæ solennis sacrificio sermonem, aut concionem habet, mitra, episcopalique sacro omni vestitu, quem in missa adhibet, indutus sit.

Cui concionanti, ministri ecclesiastici, sacris vestibus rite induti, septem, ut antiquo canone jussum est, ubi potest, sin minus, pauciores ab utroque ejus latere assistant.

Adsit etiam vel dignitate præditus, vel canonicus, vel alius denique, ad quem ex probato instituto spectat baculi pastoralis sustentatio, pluviali indutus; qui ante ipsum a latere sinistro baculum manu sustineat.

Si vero sermonem in missæ sacrificio non so- C lenni habet, sacris item vestibus, missæ sacrificio dicatis, utatur & mitra, & cum baculo item adsit minister. Eique assistant præterea ministri duo ad minimum, superpelliceo, aut si canonici, vel dignitate præditi sint, suo in choro officiis stato habitu quotidiano induti, nisi pro alicujus celebritatis solennisve actionis, ac populi concursus ratione, aliis sacris vestibus eos amictos esse aliquando jusserit.

Id porro muneris obeat, sedens in medio altari, in faldistorio, aut in sede loco eminentiori collocata, aut in cathedra episcopali; aut etiam suggestum, ambonemve ascendat: ubi iidem sedens & mitra item ornatus, ceteriique D ut supra adhibitis, commodius a populo conspiciatur & audiatur.

In alia vero actione, quam in missæ sacrificio, aliove tempore, prout actio solennis, populive frequentia est, sermonem iisdem, ut supra, locis, arbitratu suo, habeat, pluviali & mitra etiam indutus, adhibitis quoque, vel pluribus, vel duobus saltem, qui digniores aliis in ecclesia sint, ubi de more illius ecclesiæ episcopo in sacris actionibus ii assistere solent, vel archidiacono & altero diacono, qui digniori loco sedet, aut demum duobus, ut episcopo videbitur, canonicis diaconis, sacro diaconali amictu vestitis.

Quod si cappa episcopali & stola potius, E quam pluviali, & mitra uti maluerit: illi duo assistentes, non sacro diaconali amictu, sed ipsi & alii ministri superpelliceo, aliove sui canonicatus, dignitatisve in chori officiis insigni induantur: adhibeaturque præterea, non solum qui pastoralem baculum, sed alter etiam qui mitram a dextro latere teneat. Cum vero sermonem, aut concionem, minus frequenti populo, aut in actione minus solenni, vel in ecclesia non insigni habebit; poterit rocheto & mozeta indutus id præstare, stola etiam adjuncta. Nec vero propterea omittet, quo minus si per temporis & loci opportunitatem liceat, & assistentes & alios ministros, ut supra, adhibeat, cum insignibus episcopalibus. Si quando autem tunc duo illi canonici, cum superpelliceo, vel indumento, habituve canonicali non assistent: ecclesiastici tamen ordinis homines aliquot graviores, præsentes adesse conveniens erit. Triplex porro hæc ratio vel pluviali, vel cappa episcopali, vel rocheto, mozetaque cum stola utendi cum sermonem non in missæ sacrificio, sed in alia functione, aliove tempore episcopus habet, non ita ei præscripta est, quin modo unam, modo alteram, modo tertiam prout maluerit, & temporis, loci, personarumve ratio tulerit, adhibere possit. Nec præterea prohibetur ex tempore, ut aliquando usuvenerit, ubique etiam sine stola gregem suum verbo Dei & salutaribus monitis pascere pro munere suo pastorali, cum ejus & dicta & facta quasi perpetuam quamdam prædicationem ministrare, præbereve debeant.

Parochi vero, præpositi & alii episcopi inferiores, cum in altari id munus obibunt, tunc capite aperto stare debebunt ad sacerdotalis libri præscriptum.

Quo autem facilius a frequenti populo audiantur, suggestum eos ascendere opportunius erit; tuncque casulam deponere, si maluerint, licebit: quam statim, sermone habito, ad altare reversi induant.

In suggestu concionem aut sermonem cum habent operto sibi capite, & sedeant aut stent, prout maluerint.

Cum non is sacerdos, qui sacrificium missæ faciat, sed alius intra missæ celebrationem, sermonem, concionemve habiturus est in suggestum ascendat; interea vero sacerdos celebrans, loco a laicis segregato, & ab altari paululum remoto, non extra tamen capellæ fines, in qua missa celebratur, sacris vestibus indutus, cum duobus ministris, scilicet diacono & subdiacono, si illi in missa tunc adhibiti sunt, ab utroque latere considentibus sedebit.

Episcopus, parochusve sacrum euangelium, aut etiam scripturæ sacræ partem, coram populo, etiam e loco superiori tractans, collocatum ante se aliquando, cum viderit expedire, habeat euangelii aut sacræ scripturæ librum: de quo ipse, aut etiam minister, cum episcopus est, per membra, clausulas & sententias distincte ejusdem euangelii, sacræve scripturæ verba pronuntiet: quæ ipse scilicet, vel episcopus, vel parochus concionando, quo ordine legantur, sigillatim populo explicet.

Minister vero, in hoc munere legendi, episcopo archidiaconus sit, vel diaconus canonicus, aliusve denique, quem episcopus elegerit; isque ante illum capite aperto stans, de libro verba distincte pronuntiet.

Quod a Clemente quinto pontifice maximo in concilio Viennensi de prædicatione verbi Dei constitutum est, id omnis ecclesiastica ratio suadet ad usum vel revocari, vel introduci. Qua igitur hora episcopus, cujus præcipuum munus est prædicationis, id officium præstat; ne quis alius cujuscumque ordinis est, illa ipsa hora, in ea urbe, opido, vico, locove, ubi ille prædicat, etiam in ecclesia regularium, aut alias exempta, sermonem, concionemve habeat, nisi facultate ab illo impetrata.

Ne parochi sacerdotesve alii intra missarum solen-

ANNO CHRISTI 1576.

ANNO CHRISTI 1576.

solennia quidquam, quod profanum sit, quodque ad rerum hujusmodi enuntiationem attinet, de altari populo pronuntient, aut evulgent.

Parochis, non idoneis ad munus suum obeundum, in pascendo sibi commissum populum verbo Dei, coadjutor eo in onere sustinendo, tum toto tempore anni, ut est a Tridentino concilio sancitum, & primo etiam provinciali nostro decretum, tum maxime in quadragesima detur ab episcopo, cum ea mercede, aut eleemosyna, ad ejus sustentationem a parocho persolvenda, quæ eidem episcopo videbitur congrua.

Sess. 21. de ref. c. 6.

Populus & universitas detrectans subministrare victum, ut antea consuevit, concionatori, solitamve eleemosynam ad ejusdem vitæ congruam sustentationem, omni juris ratione, etiam interdicti pœna, ab episcopo ad id compellatur.

Dum vel episcopus, vel parochus, vel alius sermonem, concionemve habet; ne eo ipso tempore in ecclesia, ubi habetur, in ejusve aliquo sacello, aut in alia ejusdem parte, ac ne in ea quidem, quæ subterranea scuroli nomine vocatur, missæ sacrificium ab ullo quovis sacerdote fiat.

Canonici & alii item dignitate præditi, ac reliqui præterea, quicumque sint, cujusvis ecclesiæ clerici, cum in sua ecclesia, concionibus, lectionibusve sacris intersunt, superpelliceis, eoque clericali, canonicalive habitu, quem in choro canonicarumque horarum officiis obeundis vestiunt, induti omnino sint.

XXVI.

De scholis doctrinæ Christianæ.

Ubicumque in diœcesis pagis, aut vicis, præsertim frequentioribus, quoniam ab ecclesia parochiali aliquantulum ea loca distent, aliamve ob causam episcopus expedire censuerit, scholas doctrinæ Christianæ institui, erigive præter eas, quæ parochialis ecclesiæ loco institutæ sunt, vicarii foranei diligentia, & parochi cura quamprimum illæ instituantur in ecclesia, capella, oratoriove illis propinquiori, aut commodiori, tum maxime opera, & adjumento sacerdotum, & clericorum quorumque illius pagi, vici, locive. Si quando præterea in diœcesi per pluviæ vim, nives, aliamve temporis gravitatem, viæ, aut itineris difficultati adjunctam, ad ejusmodi scholas in parochiali ecclesia, qui debent, convenire difficilius possunt; ejusdem vicarii & parochi cura sit, ut tunc in oratoriis; vel capellis propinquioribus, aut saltem, si id non potest, alio honesto loco, per clericum idoneum, seu per alios scholæ sodales, ut vitæ & doctrinæ Christianæ studio instructiores, aliqua tum tradendæ, tum percipiendæ ejusmodi doctrinæ exercitatio fiat; ne ob ullam causam statis diebus hoc institutum, atque pabuli spiritalis usus illis desit.

Clerici, quicumque dominicis festisque diebus, qua hora in choro divinis officiis concelebrandis astricti non sunt, parochum, intra cujus parochiæ fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis, ubicumque loci intra fines illius parochiæ constitutis, adjuvent. idque in urbe & diœcesi ad præscriptum eorum, quibus id curæ ab episcopo datum erit.

ANN CHRIS 1576.

CONSTITUTIONUM PARS SECUNDA.

I.

Quæ ad sacramentalia, vel ad sacramenta communiter pertinent.

UNaquæque parochia vascula duo sacrorum oleorum chrismatis & catechumenorum, vascula item duo extremæ unctionis habeat: quæ confecta & ornata sint ad formam in libro institutionum præscriptam, idque ut die sacro cœnæ domini, illa vacua, diligenter ante absterſa, ac bene parata, nec vero ampullæ, aut alia ejusmodi, ad olea sacra recens confecrata ferenda adhibeantur; aliaque rursus retineantur ad asservandum quod reliquum est sacrum oleum vetus, quod usui esse possit, si in sua parochiali cura opus esset, dum illa recentia apportantur. Ubi vero plures parochi; animarumve curatores, aut alii sunt, qui parochialis curæ portionem, vel officium habent, totidem vasa olei sacri infirmorum sint.

Parochus ubi primum olea sacra nova acceperit, vetera statim comburat in lampade, quæ ante sanctissimum sacramentum collucet, bombyce in sacrario plane exusto. Vascula autem, ubi anno proximo asservata sunt, diligenter, politeque absterſa, accurate in sacristia conservet, ut anno sequenti usui sint, quibus afferantur itidem olea sacra.

Parochi singuli quatuor ad summum mensium spatio, librum ritualem, sacramentalemve habeant, qui ab episcopo probatus, in ecclesia cathedrali adhibeatur; ut ne, quod provinciali concilio primo cautum est, ulla ex parte inferiores ecclesiæ a cathedrali ea in re discordent. Rituales autem libri, qui ab eo cathedrali dissimiles ac diversi erunt, statim episcopi cura amoveantur.

Sacro oleo deficiente, si tempus non patitur ut aliunde haberi possit, illa ratio ineatur, canone præscripta, ut cum oleo confecrato misceatur non confecratum: id vero non confecratum, guttatim ita infundatur, ut semper, quod inditur, minus sit oleo confecrato, quod vel exiguum in vase reliquum est.

Et tabernaculi, ubi sacratissimum corpus domini asservatur, & armarii item, ubi sacra olea statis vasculis incluſa custodiuntur, & fontis præterea baptismalis claves rector ecclesiæ animarumve curator, diligenter, cauteque apud se custodiat: ac ne clerico quidem ministro illas ullo modo committat. Nec vero prohibetur, quo minus eaſdem muneris alicujus præstandi causa aliquando sacerdoti committat, quem in officii parochialis cura coadiutorem habet.

Primo provinciali concilio aliqua de exorcistis constituimus, in quibus ad illius muneris recte gerendi rationem hæc præterea præscribenda censuimus. Ne igitur sacerdoti, clericove sæculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem, scripto exaratam, ab episcopo impetrarit.

Quam facultatem, ubi quis probatus obtinuerit, hæc quæ mox infra ordine præscribentur, accurate servet, atque exequatur.

Antequam exorcizare aliquem aggreditur, perquirat in primis energumeni, energumenæve vitam

ANNO CHRISTI 1576.

vitam ac mores, tum exploret actiones; & medicum, si expedire censuerit, consulat, adhibeatve, ut videat an quod ab illo, illave agitur, fiat morbi alicujus, aut bilis atræ vi; an vero sponte, ac dissimulanter; an denique dæmonis malorumque spirituum vexatione.

Videat item, an ille excommunicationis vinculo irretitus unquam fuerit; anque absolutionem recte acceperit.

In hoc exorcizandi munere, ejusve occasione, non modo quæstum fugiat, sed ne doni, aut muneris quodquam, vel minimum, capiat.

Ne in ædibus laicalibus, locisve privatis, sed in ecclesia, loco aperto & conspicuo; neque in omni quavis ecclesia, sed in iis solum, quas certas episcopus statuerit.

Neque in conspectu multitudinis, non remotis tamen arbitris, sed præsentibus viris honestis atque ætate gravibus, in iisque uno saltem, vel duobus ecclesiasticis hominibus.

Mulieri autem energumenæ cum exorcismum adhibet; id præstet, duobus ætate vitaque probatis viris, tum feminis etiam, itidem probatis, præsentibus, iisque omnibus, si fieri potest, energumenæ consanguineis, aut affinibus.

Mares autem alios præsentes adesse ne omnino patiatur, nisi unum ecclesiastici ordinis hominem.

Ne ante ortum, nec vero post occasum Solis quemquam exorcizet.

Ne duos simul eodem tempore, sed unumquemque sigillatim, ac separatim.

In hujus muneris functione, graviter, pie, & religiose in primis se gerat.

Quamobrem pridie illius diei, quo alicui exorcismum adhibere inceperit, se jejunio & oratione præparare studeat: Tum confessus, conscientia ab omni culpa pura, ac munda, magna cum humilitate, & fide vigore potestatis, quam a domino accepit, expellendi dæmones, ad id munus obeundum accedat.

Si sacerdos autem est, antequam exorcismum inchoet, missæ sacrum faciat, si id commode præstare potest.

Energumenis vero exorcismum ne adhibere incipiat; nisi illi primum confessi sint, ad hocque eos cohortetur, ut omnis anteactæ vitæ peccata diligenti conscientiæ discussione confiteantur.

Tum sæpe moneat, ut precibus, orationi, & sanctis meditationibus, & pieratis studiis, atque exercitationi se dent; religiosas ecclesias, ubi sanctorum reliquiæ reconditæ sint, certis diebus pie visitent; jejunia præterea, & in sexta quaque in primis feria, quo die passionis Jesu Christi domini memoria recolitur, religiose amplectantur.

Caveat, dum exorcizat, ne energumenæ mulieris capiti, corporive, nisi cum magna honestate, atque cautione manum adhibeat: neve energumenam, energumenumve altari imponat; neve quidquam aliud agat, quod offensionem præbeat.

Ne aliis vero exorcismis, precibus, ritibusque ad id munus utatur, nisi ad libri, episcopi judicio comprobati, rationem præscriptam. Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.

Præscriptas has regulas quo diligentius servet, tabula descriptas, eo loco sibi proponat, ubi potissimum id munus geret.

II.

Quæ pertinent ad sacramentum baptismi.

Fons baptismalis e marmore, aut solido lapide constet, qui si præ rimulis, aliave ratione, ejusmodi est ut inde aqua sensim effluat, lapis alius bene firmus, solidus, ac tutus quamprimum comparetur. Interea vero ad aquam baptismalem tuto continendam, dum ille alter paretur, non vas fictile, alteriusve generis, sed æreum, stanno ab interiori parte illitum, tanta magnitudine, quanta lapidis vacuitas est; ita ponatur, ut intrinsecus illum undique strictim artingens, beneque compactum eidem cohæresçat. Habeat operimentum, vel ciborium, ad sacra olea tuto decenterque conservanda in eo ipso fonte accommodatum, nisi ubi ex instructionibus nostris aliter extruendum est. Conopeo etiam, e tela saltem, opertum sit.

Tabellam habeat item intrinsecus, quæ dimidia tantum aperiatur, fontisque ostium compresse claudens, aquam a puluere, & aliis sordibus cautius tueatur. Quæ tabella in omnibus fontibus sit, in quibus per infusionem baptizatur: in iis vero, in quibus immersio adhibetur, si petra ipsa pro magnitudine id patietur, sine impedimento immersionis.

Sepiatur omnino unumquodque baptisterium, si ferro, vel lapide, episcopi judicio, non poterit, saltem ligneis cancellis. Præterea, si extra fornicatam capellam, aut parietis concavitatem, hemicycli instar constructam, totum, aut ex parte sit; tum tegmen habeat, quod ex marmore, vel ex asseribus constet, aut saltem e tela decenter picta.

Decebit etiam in capella, aut in pariete proximo, sancti Joannis imago, Christum dominum baptizantis.

In ecclesiæ ingressu collocatus sit fons baptismalis, isque a sinistra ingredientium parte, nisi quibus in ecclesiis pro situs ratione illum ab altera parte potius collocandum episcopus judicarit. Quæ vero baptisteria in ecclesiis, capellisve, eo potissimum nomine extructis, cathedrali, vel collegiatæ, vel parochiali ecclesiæ fere adhærentibus, extant, illa non amoveantur; sed ecclesiæ, aut capellæ, ubi illa sunt, instaurentur, aut reconcinnentur. Ubi vero in ecclesiis, præsertim insignioribus, non sunt, in posterum eas vel ecclesias, vel capellas ædificari, in illisque baptisterium construi idem episcopus curet.

In baptismali fonte, ubi per infusionem baptizatur, id plane caveatur, ut ne aqua capiti infantis infusa in eumdem fontem recidat; sed in sacrarium profluat: idque propterea sacrarium e marmore, solidove lapide prope fontem construatur, ad præscriptum instructionum.

In baptismalis fontis ciborio, mantilia duo, eaque candida, ab omnique sorde munda asserventur, quæ infantis capiti abstergendo usui sint.

Pluraque ideo in sacristia in generis mantilia, certo loco conserventur.

Si vero vel mantilia, vel sudariola ad eum usum aliquando afferuntur; ea, nisi nova, ne adhibeantur: tum nova adhibita, ne in profanum, sed in ecclesiæ usum, cui recte accommodari possit, convertantur: alioqui comburantur.

Vetus illa consuetudo, quæ adhuc in compluribus hujus provinciæ locis retenta talis est,

ANNO CHRISTI 1576.

ut a ſabbato ſancto, & ſabbato item pentecoſtes, frequenti ſacerdotum conventu, ac ſolenni ritu, cum cathedrali eccleſia, tum in diœceſis etiam locis, eccleſiiſve plebanis, fontis baptiſmalis benedictio fiat, ubi in provincia noſtra hoc tempore non ſervatur, omnino introducatur; in uſumque ubi intermiſſa eſt, revocetur.

Quibus ſtatis, ſolennibuſque ſabbatis, ad illius ſolennis benedictionis officium omnes ſingulique eccleſiarum quarumcumque, quovis etiam dignitatis nomine, titulove inſignium rectores, quibus animarum curationis munus incumbit, qui in urbe ſunt, in cathedralem; qui in diœceſi, ad ſuam quique plebanam eccleſiam, frequenter conveniant. Si vero exemptionis nomine, aliave ratione quis a plebanæ eccleſiæ jure liber atque immunis ſit, non tamen expreſſe ex privilegio apoſtolico, hujus ſolennis benedictionis officii concelebrandi cauſa in eam plebanam eccleſiam conveniat, intra cujus fines habitat, aut cui propior eſt, ut epiſcopus potius cenſuerit.

Nec vero propterea in ceteris quidquam illius immunitati, liberative derogatum ſit. Hoc autem decreto adſtrictos non teneri ſtatuimus illarum eccleſiarum, etiam quæ parochiales tantum ſunt, rectores, quibus vel ob locorum longinquitatem, vel ob aliam juſtam cauſam epiſcopus facultatem ſcripto exaratam daret fontis baptiſmalis, in illorum eccleſiis ſolenniter benedicendi. Hac vero facultate, ne propterea eccleſiæ plebanæ juri quidquam præjudicii ullo unquam tempore allatum cenſeatur.

In iis porro eccleſiis: quibus hæc baptiſmalis fontis ſolenniter benedicendi poteſtas aliquando fiet, ſtatis illis duobus ſabbatis, is benedictionis ritus celebretur ſacerdotibus tribus ſaltem præſentibus, ad illum adhibitis. Id præterea, de tribus ſcilicet ſacerdotibus adhibendis, locum in omni eccleſia habeat, ſi quando per annum in aliqua eccleſia, extra illa ſtata duo ſabbata, illius fontis aquam baptiſmalem ob extraordinariam cauſam renovari neceſſe erit.

Ille vero, ubi nullus fons baptiſmalis eſt, introductus in aliquot locis mos aquæ benedicendæ conſecrandæve, quo tempore baptiſmum miniſtrari oportet, tum baptiſmo celebrato, in ſacrarium projiciendæ, tollatur in poſterum omnino.

Fontis baptiſmalis, quem ſtatis illis ſolennibus diebus in eccleſia cathedrali conſecrari ſolenne eſt, conſecrandi officium atque munus, niſi epiſcopus legitima cauſa impeditus ſit, ipſe obeat.

Videat parochus, ubi primum infans baptiſmi cauſa ad ſe delatus eſt, an ſuæ parochiæ ſit: quem ſi alienæ eſſe norit, eum, niſi inſtante neceſſitate, ne baptizet: ſed ad parochum proprium, a quo baptizetur, deferri jubeat.

Si qui infantes intra alicujus urbanæ parochialis eccleſiæ fines a ſabbato ſancto, uſque ad ſabbatum in albis, & a ſabbato item vigiliæ pentecoſtes, uſque ad ſabbatum proximum nati, baptizandi ſunt; ad cathedralem eccleſiam cui pro obſervantiæ officio, proque veteris inſtituti uſu, ſtatis illis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur: ſi modo cuiquam ob mortis periculum, in parochiali eccleſia, quæ propius abeſt, baptiſmum ſtatim miniſtrare neceſſe non ſit.

Sess. 24. de ref. c. 2. Baptizatorum vero ejuſmodi nomina, & cetera id generis præſcripta, in libro tum cathedralis, tum propriæ parochialis eccleſiæ, ut Tridentino, & provinciali primo concilio juſſum eſt, notentur.

A Parochus, antequam baptizet, accurate in primis videat, an qui adhibendi ſunt in baptiſmo compatres tales ſint, quales eos eſſe debere conciliis provincialibus noſtris præſcriptum eſt: ac ſi quos aliunde certo non ſcit, orationem dominicam ſaltem, ſalutationem angelicam, & fidei ſymbolum tenere, eos experiendo cognoſcat, quam ob cauſam ea doctrinæ Chriſtianæ rudimenta ſibi ab illis ante recitari mandet.

Baptizandi ritus accurate ſervetur: nec vero ullo modo confundatur; ita ſcilicet, ut pro eccleſiæ uſu, per epiſcopum probato, vel aquæ infuſione, vel immerſione baptiſmus miniſtretur.

Ad aquam baptiſmalem infundendam, ne B manus, ſed vas, quod ob eam cauſam paratum in fonte baptiſmali ejuſve ciborio aſſervari debet, adhibeatur.

Parochus ſacerdoſve baptizans caveat ne ad infantem baptizandum alio chriſmate utatur, quam eo quod illo ipſo anno conſecratum eſt, ut veteri canone cautum eſt.

Curet idem, ut infantibus proprio nomine in baptiſmo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula ſunt, quæve gentilium, atque adeo impiorum, & impurorum hominum memoriam referant, ſed illorum, qui ob veræ pietatis, ac ſanctæ religionis, virtutiſque Chriſtianæ laudem ſanctorum numero adſcripti ſunt: ut & in ipſo vitæ C ingreſſu cum Ethnicis ne nomen quidem commune fideles habere velle proteſtentur; & ipſi infantes etiam, cum ætate proceſſerint, nominum ſimilitudine, ad eorum, a quibus illa accepta ſunt, imitationem excitentur; & præterea, quos imitari ſtudeant, eoſdem quoque frequentius precentur, ac ſperent eos potiſſimum ſibi ad ſalutem, tum animi, tum corporis advocatos fore.

Baptizandi formulam ipſe non ſolum, ut primo concilio provinciali juſſum eſt, populo generatim, ſed etiam privatim ac præcipue obſtetricibus, in eccleſia tamen, plane oſtendat, ac tradat: quam etiam an illæ recte teneant, aliquando eodem loco accurate videat, ac di- D ligenter quærat.

Infantis, qui domi ob neceſſitatem baptizatus eſt, baptiſmus in libro baptizatorum a parocho de more referatur; notato patrini nomine; & qui domi ad baptiſmum, & qui in eccleſia ad catechiſmum exorciſmumque adhibitus eſt.

Quod pii inſtituti, ſanctæque conſuetudinis eſt, id ad uſum ubique reſtitui, introducive nos in domino cupientes monemus a parocho, ubi primum parochiæ ſuæ pueri in eccleſiam introducentur, illis pia precatione benedici ad ſacerdotalis ritualiſve libri præſcriptum.

Hoc autem ut diligentius præſtet, aliquando, prout uſuvenerit, parochialis ſuæ eccleſiæ fideles inſtituti hujus, & conſuetudinis admoneat.

E Grave atque immane facinus eſt, infantes per imprudentiam illorum ſuffocari, qui eos, ne annum quidem natos, in cubili nulla cautione collocant. Qui quoniam neque alia ratione, neque rei gravitate, qua Deus in primis offenditur, nec vero immanitate nefaria in officio contineri hactenus potuerunt, tale facinus pœnis coerceri cenſuimus. Itaque quæcumque mulier infantem, anno ætatis non expleto, ſecum in lecto jacentem, non ea cautione tenuerit, quam ab epiſcopo præſcriptam parochus unuſquiſque ei ſigillatim demonſtrarit, excommunicationis pœnam ipſo facto ſubeat:

cu-

ANNO CHRISTI 1576.

cujus vinculo irretita, non absolvatur, nisi gravi atque insigni impositā pœnitentia, quæ ceteris exemplo sit.

Parochus vero tum sæpe populum moneat, ne hujusmodi infantes secum in lecto unquam teneant, tum etiam evulget decretum istud, pœnamque in decreto sancitam.

III.

Quæ pertinent ad sacramentum confirmationis.

Parochi, animarumve curatores, qui in urbe sunt, die dominico, pentecostes solennitatem præcedente, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit confirmationis sacramentum, cujus ministrandi solus episcopus ordinariam potestatem habet.

Videat item, ne quis eorum, qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligat.

Quare præmoneant, quod etiam concilii Wormatiensis canone sancitum est, ut quicumque intra parochiæ suæ fines habitant; neque confirmati adhuc sunt, illud omnes suscipiant, qui ætate sunt, qua episcopus eos duxerit esse debere, qui ad hoc sacramentum tunc accedant.

Si quis vero neglexerit, canonicis subjaceat disciplinis.

Elaborent præterea iidem, ut qui adulta ætate confirmandi sunt, primo de peccatis confiteantur: tum etiam admoneant, ut jejuni illud susciplant, cum mane ministratur.

Reliqua etiam diligenti cohortatione denuntient, quæ ad hoc sacramentum recte sancteque suscipiendum pertinentia, monitionum tabella comprehendentur, quæ ad communem provinciæ usum per nos edetur. Quibus monitionibus, pro ratione locorum suæ diœcesis, ab episcopo addi, tum detrahi, rursusque eadem mutari liceat.

Quæ cuncta diœcesani item parochi præstabunt; ita scilicet, ut singuli parochi uniuscujusque loci, ubi sacrum chrisma episcopus ministraturus est, dominico die hebdomadam illam proximam, qua ministrabit, antecedente, cum populum omnia & singula doceant ac moneant, mox supra parochis, in urbe commorantibus, præscripta: tum etiam præstari curent.

Sacrum autem chrisma episcopus, cum id ministrare proprium episcopalis curæ munus sit, ne stata pentecostes solennitate id præstare prætermittat, tum ad singulas universæ diœcesis partes, parochiasve, & loca, vel infima, visitando accurrat, ubi illud ministrari necesse sit.

Caveat porro, ne cum hujus ministrationis munus obit, alienæ diœcesis hominibus, de jure non exemptis, qui in sua diœcesi domicilium jam non constituerint, hoc sacramentum ministret; nisi proprii illorum episcopi concessu, aut assensu scripto.

Quo igitur tempore ministrat, populum ea ipsa de re parochos præmonere jubeat.

IV.

Quæ ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pertinent.

Tabernaculum ligneum, aliave materia constans, in quo sanctissima eucharistia conservatur, panno serico intrinsecus circumvestitum undique sit: conopeo etiam decenti pro ecclesiarum facultate, locique dignitate contectum: ac bene præterea, tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, ut inde sanctissimum sacramentum commode depromi possit, neque super altare propterea ascendi necesse sit. Vacuum etiam sit a reliquiis, vasculo olei infirmorum, atque inani alio vase, ut omnino sacra eucharistia cum suo vase in eo dumtaxat conservetur; aliud præterea nihil.

Tabernaculum autem, quod agendis processionibus vel exponendæ sacræ hostiæ usui est, perlucido vitro vel crystallo, undique circumdatum sit; lunulamque forma in instructionibus supellectilis ecclesiasticæ præscripta, hujusmodi habeat, ut aperiri commode possit & fragmenta colligi, si quæ forte ibi relicta sunt. Ipsa autem lunula saltem cum supposito parvulo scuto, ex argento constet.

Duas pyxides unaquæque parochialis ecclesia saltem habeat, alteram forma majori ad usum sacræ communionis populo in ecclesia ministrandæ; alteram minori, qua sanctissimum sacramentum ad infirmos deferatur. Pro hac pyxide ad ægrotos deferenda, sacculus sericeus ab unoquoque diœcesis parocho habeatur ornatissimus, cum opus erit, abhibendus.

Quinque saltem particulæ consecratæ serventur assidue, ubi sanctissimum sacramentum conservatur; quæ octavo quoque die renoventur.

Idque fiat ex hostiis, non ante viginti dies ad summum confectis.

Parochus autem, cum ad eum frequentissimum sacramentorum usum parochiæ suæ fideles cohortetur, ut provinciali tertio concilio sancivimus: tum crebris monitis illud, quod Silverius pontifex maximus statuit, in consuetudinem revocare studeat, ut qui sæpius non communicant, singulis saltem dominicis diebus in quadragesima corpus domini sumant, ac præterea diebus dominicis adventus.

Cum frequenti populo sanctissima eucharistia administratur, licet ejus vis, atque virtus explicetur; non facile tamen tota hujus generis explicatio, sermoque percipi, audirive ab omnibus potest; nec præterea omnes administrationis initio interesse solent; id propterea magnopere episcopus curet, ut per se, vel per alium, in adhortandi munere exercitatum, ac probatum, etiam inter communicandum, verborum pondere, & sententiarum, quasi jaculis, opportuna aliqua, & crebra, brevique cohortatione, populus collectus ad frequentem sanctissimi sacramenti sumendi usum excitetur; tum etiam commonefiat, quam periculosum exitiosumque sit, ad sacram divini illius cibi mensam indigne accedere; ac fructuosum, pabulo illo cælesti salutariter ac frequenter uti.

Hocque ipsum omne, die festo, frequentem populi communionem proxime præcedente, aliquando longiori, publicaque concione omnino præstetur.

Quod & Toletano [a] quarto & Bracarensi [b] primo conciliis sancitum est, id de sacra communione ministranda religiose servetur, ut diaconis scilicet & clericis ad altare, aut in choro, illa præbeatur; populo autem loco a choro altarive aliquanto remotiori.

[a] cap. 31.
[b] cap. 17.

Ut & quod sacrorum canonum jure statutum est, servetur & parochi certam rationem inire eorum possint, qui curæ suæ commissi, sacram communionem in pascha resurrectionis domini sumpserint; ne eo tempore, etiam in ecclesia cathedrali, iis, qui intra alterius parochiæ fines in urbe, aut in diœcesi habitant, sanctissimum

ANNO CHRISTI 1576.

mum eucharistię sacramentum ministretur, nisi aliqui sint, quibus justa de causa episcopus, aut proprius ejus parochus, facultatem scripto exaratam nominatim dederit. A

Peregrinis autem, advenisve hominibus ex secundi concilii provincialis præscripto, præberi ministrarive liceat.

Ne occasione communionis, etiam in pascha ministratæ, vel ministrandę, eleemosyna, pelvicula, aut vasculo expositio, ullove alio modo directe, aut indirecte, quæritetur.

Cum sacra communio diebus, præsertim solennioribus, aut frequentiori fidelium multitudini ministratur; ex veteri instituto antiphona, *Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum*; & psalmus, *Benedixisti Domine*, & psalmus item, *Dominus regit me, &c.* & alia in rituali libro præscripta, aut alias ab episcopo præscribenda, a clero canantur, cum id per illius frequentiam fieri potest. B

Psalm. 84. Psalm. 22.

Ad ægrum parochus ipse, nisi invaletudine aliave necessaria causa impeditus sit, corpus domini deferat: si vero aliquando in hoc ministerio necesse habet alio sacerdote uti; ne alio, si potest, utatur, nisi quem ad confessiones audiendas, concessa scriptis facultate, episcopus probaverit, idoneum judicaverit; cum sæpe contingat, ægrum, cui sanctissimum corpus domini defertur, iterum confiteri velle, propterea quod post peractam confessionem aliquid commiserit, vel ante commissum meminerit. C

Ægrotantibus, etiam sine mortis periculo, sacræ eucharistiæ frequentius sumendæ desiderio flagrantibus, iis præsertim, qui dum integra valetudine sunt, frequenti sacramentorum usu se religiose salutariterque pascunt, ne parochus quantum per alias necessarias in parochiali munere occupationes sibi licet, spiritualem illam consolationem, salutareque adjumentum, religiosa præparatione ab iisdem adhibita, deneget.

Quid de indulgentia a Paulo tertio pontifice maximo corporis domini sodalitatibus concessa, sæpius promulgando, concilio provinciali tertio sancitum est, id in iis sodalitiis præstetur, quibus illa tributa concessave est. D

Indulgentia vero a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. omnibus & singulis, quæ in hac provincia institutæ, instituendæve sunt, corporis domini sodalitatibus data, cujus concessæ indulgentiæ exemplum typis impressum in ultima hujus libri parte extabit; ubique in illis sæpeque promulgetur ad excitandos in salutari instituto, ejusque munere solicite obeundo fidelium animos.

Oratio quadraginta horarum religiose instituta, ut perpetuo sanctissime, cum salutarique animarum fructu retineatur, hæc etiam præter cetera, eo de genere alias sancita, constituimus & decernimus. E

Primo in iis solum ecclesiis sive sæcularibus, sive regularibus fiat celebraturve, in quibus sanctissimum sacramentum asservatur: nec vero in iis omnibus, sed in illis tantummodo, quas episcopus statuerit.

Fiat autem in conspectu sanctissimi sacramentit quod e tabernaculo expositum, in majori, aliove, si episcopus ita censuerit, altari propalam collocetur. Quod ut cum dignitate, decore, religioseque agatur, altaris, vel capellæ, ubi exponetur, collocabiturve, ornatus decens sit ac religiosus.

Cerei præterea in altari accensi, ad summum decem, ad minimum vero, sex, decenti crassitudine, ac longitudine colluceant: lampades item ne plures quam duodecim, aut tredecim; nec vero pauciores quam tres. Licebit tamen episcopo ob causam permittere, ut major luminum numerus aliquando adhibeatur.

Orationis initio, cum sanctissimum sacramentum palam proponendum est, primum datis solenniter de more pridie illius diei, vesperi, & iterum eo die paulo ante, campanarum signis, præsens adsit, cum sacerdos, pluviali indutus, qui illud religiose proponat; tum illius ecclesiæ, ubi oratio futura est, aut totius parochiæ, si ecclesia parochialis est, clerus superpelliceo vestitus, qui in hac functione illum adjuvet. Si vero, qui convenerit, clerici vel parochiæ, vel ecclesiæ, pauciores sunt quam sex; alii aliunde evocentur, ut ne eo numero pauciores adsint: hique cum luminibus accensis, tum homines itidem parochiæ, in cujus ecclesia finibusve oratio exponitur, præsertim sanctissimi sacramenti sodalitati adscripti.

Processio in exponendo sanctissimo sacramento per ecclesiam agatur litaniis, statisque antiphonis, precibus, & orationibus, tum cereis accensis: idemque in eo reponendo servetur.

Dum illud in altari propositum est, interdiu clerici duo, superpelliceo induti, capite aperto, ad altare semper assistant; quorum alter diaconus saltem sit: noctu vero saltem unus, isque in sacro ordine constitutus.

Ad altaris vero, capellæve, ubi proposito sanctissimo sacramento oratio fit, cancellos affixæ sint tabulæ precum & orationum, quæ pro temporum, calamitatumque ratione, orantium usui ex sanctæ matris ecclesiæ instituto accommodatæ, eæque literis grandiusculis exscriptæ, loco perspicuo sint.

Ad excitandam præterea populi, in stata hac oratione versantis, pietatem, hoc curetur, ut aliquando, quo præsertim tempore, quave hora frequens est fidelium ad eam concursus, sermo, isque brevis, ad piæ meditationis studium inflammandum appositę habeatur.

Ut autem ad hujus constitutionis præscriptum omnia quæ ad hujus statæ orationis usum sancte retinendum pertinent, decore, recte, ordineque agantur, unicuique urbis regioni ab episcopo aliquot viri graves, pietatis, spiritualisque vitæ amantes, & in iis saltem unus ecclesiastici ordinis, qui aliis præsit, constituantur: qui in sua quique regione orationis hujus curam gerant, quo tempore illa celebratur. Eorum præter cetera munus erit, cum videre, ut ad hujus sanctionis præscriptam normam illa fiat celebretarve; tum quibus in ecclesiis proxime ea futura est, illarum ministris ipsam significare, ac prænuntiare.

Porro ad ornatum, atque apparatum hujus orationis celebrandæ, ne quid ob sumptus necessarios desit, a parochiæ incolis parocho, in cujus ecclesia illa fiet, adhibitis simul aliquot parochialis viciniæ viris, episcopo probatis, eleemosynam eo nomine quæritare & colligere liceat. Quæ eleemosyna, si quæ unquam ex impensis illis reliqua erit, episcopi arbitrio in usum & ornamentum, qui ad cultum spectet sanctissimi sacramenti, erogetur in illa ecclesia, vel in alia, ubi magis necessaria sit.

Nec vero, hoc vel alio prætextu, illo orationis tempore ad eleemosynam excipiendam col-

ANNO CHRISTI 1576.

colligendamve pelves, aut vasa ejusmodi patula, exponantur: sed episcopi permissu concessuve capsulas proponi liceat.

Orationis hujus curatores videant, ut per quadraginta ipsas horas continenter fiat, ac ne ad momentum quidem temporis, nec die, nec noctu intermittatur. Cui rei quo cautius prospiciant, supputata parochialis viciniæ incolarum, tum marium, tum feminarum ratione, illisque in certas ob eam curam classes congruenter distinctis & dispositis, horas statæ orationis pro supputatione inita & populi partitione facta, ita separatim, ordineque assignent, ut sua hora classes singulæ ad orandum conveniant, & intermissionis nullum spatium relinquatur.

Hoc orationis tempore, in ecclesia, ubi illa celebratur, feminæ a maribus separatæ, tabulato ad institutionum præscriptum interjecto, aut alio intersepto adhibito, orent.

Ne noctu feminis orandi stata hora aditusve in ecclesia detur.

Quod si noctu orantes deerunt, sanctissimum sacramentum in tabernaculo reponatur.

Quod si forte ex hac vel alia causa episcopi jussu aliquando noctu intermitti contigerit, interdiu compensetur continenti orandi spatio.

Cum oratio noctu celebratur, ne propterea ecclesiæ ostia pateant, sed clausa, pulsantibus & ad orandum convenientibus, etiam singulis, aperiantur.

In ecclesiis monialium, cum oratio hæc celebratur, nemo prorsus noctu in illam ad orandum intromittatur. Verum ibi sanctissimum sacramentum per noctem in tabernaculo majori repositum, moniales solum ab interiori ecclesia adorantes, nocturno eo tempore per statas horas in oratione perseverent; summo vero mane iterum e tabernaculo illud depromatur.

Præfinito illo quadraginta horarum tempore, ne vero diutius, in ecclesia, ubi concessum est, oratio hæc celebretur. Id vero temporis prorogari ne liceat, nisi episcopi concessu. Tamen cum noctu terminari contigerit, ad lucem produci ejusdem jussu licebit, si quando hujus orationis initium, & finem noctu fieri, minus decenter ille animadverterit.

Per horam, antequam in una ecclesia oratio hæc terminetur, in altera, ubi proxime futura est, de more rite inchoetur.

Quæcumque loca, ecclesiave, in qua exponenda sit sacra eucharistia pro oratione quadraginta horarum, hac constitutione supra præscripta sunt, aut de aliis ad cultum & venerationem sanctissimi sacramenti, aut ad altaris, capellæve, ubi illud palam proponetur, apparatum, atque ornatum pertinentibus, ea cum in ordinario orationis hujus instituto & usu, item etiam, si quando extraordinarie idem adhiberi petitum, aut concessum erit inviolate, accurateque serventur.

In ecclesia cathedrali, quoties oratio quadraginta horarum, vel inchoatur, vel peracto in aliis ecclesiis illius cursu, in eadem iteratur, aliave ratione exponitur indicitur ve; omnis ratio suadet, ut splendidiori luminum apparatu, & majori cleri frequentia, majorique populi concursu habeatur, atque celebretur. Quare illius orationis initio, quod in ea ecclesia fit, rursusque in ejusdem fine, ut episcopo videbitur, cum illius ecclesiæ clerus, populusque, si quem pro parochiæ ratione peculiarem habet, tum etiam universus urbis clerus, tam sæcularis, quam regularis, qui supplicationibus publicis interesse solet, ac sodalitates omnes & cunctus præterea populus, suis parochialibus sanctorum insignibus distinctus, in illam matricem ecclesiam generatim universeque ad orationis celebritatem conveniat.

Sigillatim vero pro uniuscujusque parochiæ, viciniæve in classes distinctæ, ratione, quam episcopus certam statuerit inieritve, idem tum clerus sæcularis ac regularis, tum populus statis horis, sibi ordine speciatim attributis, ad eam basilicam concurrat, more solennium processionum, cruce scilicet prælata, & precum, antiphonarum, psalmorumque pio ac religioso cantu: undeque pro ordine processerit, eodem pie devoteque redeat.

In solenni illa processione, in qua sanctissimum domini corpus per urbem religioso cultu defertur, ne reliquiæ ullæ, sed illud solum, ut veteris instituti, ecclesiæque Romanæ matris consuetudinis est, pio, religiosoque apparatu, solennique celebritate feratur.

Canonici singuli, & qui dignitates obtinent, cum processiones publicas, illam præsertim solennem, quæ in celebritate sacræ diei corporis domini agitur, atque alias item in portando sanctissimo sacramento singulis mensibus constitutas, obeunt; intortitium accensum in manibus, capite aperto, ferant. Capitulum autem decenti magnitudine & crassitudine habeat, quot canonicorum numero satis sint.

Reliqui chori ministri cereos item accensos habeant, eosque forma convenienti.

Quo autem religiosius provinciæ nostræ fideles sanctissimi corporis Christi domini solennitatem colant: pietatisque operibus, quæ sacro illius solennitatis tempore præstanda sunt, indulgentias a summis pontificibus, Urbano IV. Clemente quinto, Martino quinto, item & Eugenio IV. concessas, consequantur, parochorum cura sit, die dominico, solennitatem præcedenti, hæc paterna caritate, gravique sermone illos præmonere atque hortari;

Primo ut confessi, vel in solemnitate, vel intra octavam, sacram communionem sumant.

Ut pro facultatibus eleemosynam dent.

Ut pure casteque in orationibus frequentes, atque assidui sint, in pietatisque Christianæ exercitationibus versentur.

Ut pridie solennitatis jejunent.

Ut & in solennitate & reliquis deinceps septem diebus ad vespertinum & matutinum, aliarumque canonicarum horarum officium & missæ solennis sacrum frequentissimi conveniant, processionemque solennem item supplices obeant.

Utque ad ea Christianæ pietatis officia fideles magis inflammentur; per eosdem parochos indulgentiæ, ut infra exponuntur, ab iisdem pontificibus unicuique vere pœnitenti & confesso datæ, evulgentur.

Jejunantibus pridie solennitatis, indulgentia concessa annorum centum.

Præsentibus in vesperis primis, indulgentia annorum etiam centum.

Iis qui in solennitate missæ solennis sacro intererunt, indulgentia annorum totidem.

Qui in matutino aderunt, iis indulgentia annorum totidem.

Qui in secundis vesperis intererunt, iis quoque data indulgentia totidem annorum.

ANNO CHRISTI 1576.

Qui primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, completorii officiis aderunt, indulgentia iis datur quadraginta annorum pro singulis horarum officiis.

Qui intra octavam vespertino, matutinoque officio & missæ solennis sacro aderunt, indulgentia item datur annorum centum.

V.

Quæ pertinent ad sacramentum pœnitentiæ.

Ecclesia parochialis, eique item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale unum habeat, forma in instructionum libro demonstrata, constructum; duo vero eadem forma & modo, ubi quingentarum animarum & amplius cura geritur. Ecclesia autem, quæ plures habet confessarios, totidem confessionalia quot confessarios, habeat, sive parochialis illa sit, sive collegiata, sive cathedralis.

In confessionali hæc affixa sint, sacra scilicet imago, literæ processus die cœnæ domini quotannis editæ, tabella casuum, quos sibi episcopus reservarit, forma absolutionis, & orationes præparatoriæ ad sacram confessionem audiendam impressæ.

Ne capsulæ loculive, colligendæ eleemosynæ causa, sive confessarii usui, sive ecclesiæ utilitati ea sit, ac ne ob pium quidem ullum aliud opus, loco confessionalibus proximo, nedum ipsis confessionalibus, affigantur, apponanturve.

Excommunicationis pœnam, concilio provinciali primo, sacerdotibus, sine approbationis facultate ab episcopo data, pœnitentiæ sacramentum ministrantibus propositam, in ipso facto eos, qui contra fecerint, subire decernimus & declaramus.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ob peritiam scientiamque idoneis, ne committatur, nisi a monasterii præfecto testatum literis fiat, eos vitæ disciplina, moribusque probatos esse; ac dignos propterea quibus id muneris imponatur. Quo in testimonii genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Unusquisque monasterii regularis præfectus bis quotannis, semel scilicet ineunte adventu, iterum quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterii probatorum nomina, in folio exscripta, ad episcopum deferat; ut cum regulares ex uno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant, eamque ob causam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse episcopus, alios in eo munere gerendo idoneos, ac probatos opportune habere possit.

Sacerdotum confessariorum, qui probati sint, nomina, in tabella ordine descripta, ad valvas sacristiæ ecclesiæ, ubi complures illi habitant, affixa in omnium conspectu sint.

Episcopus & in urbe & quo tempore etiam visitationem obit, in frequentioribus diœcesanis locis confessarios sacerdotes, etiam regulares, aliquando ad se, cum singulos, tum universos convocet. Iisque primo, cum ceteras muneris, quod susceperunt, partes graviter accurateque ostendat, tum præcipue moneat, quantum quamque grave, vel ad salutem, vel ad perniciem animarum onus sustineant; proinde demonstret item, & quam bene notos casus ipsi habere debeant, in quibus absolvendi auctoritatem nullam habent, & quam studiose propterea caveant, ne in messe aliena falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium absolutione agant, cum præsertim vel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus sit, abiiciendis agitur.

Ne vero facile in eodem peccati genere fideles offendant, hoc etiam illos ipsos confessarios admoneat, quam prudentes, quam cautos, quam diligentes in pœnitentiis salutaribus imponendis eos esse oporteat: tum prospicere etiam ut non solum vitia, peccataque fideles, sed virtutes, Christianæque vitæ officia, opera, & actiones, cum Christiani nominis splendore congruentes suscipiant ac præstent; majoresque in via domini progressus in singulos dies habeant, proposita unicuique, pro ejus ingenio, & conditione, ac statu, bene sancteque agendi ratione.

Demonstret denique, quam sedulo caveant, ut ne eorum dicta sanctarum cohortationum, paternarumque objurgationum plena, a factis ullo modo dissentiant; ac ne item audiendi sacris confessionibus ullam, ne minimam quidem, avaritiæ in primis, suspicionem præbeant.

Instructiones ad sacramentorum, & pœnitentiæ, & sacræ communionis, ministrandorum usum, cultumque pertinentes, a nobis concilii provincialis tertii decreto confectas atque editas, in sua quisque urbe, diœcesique episcopus servari omni diligentia curet.

Medici quicumque vel in urbe, vel in diœcesi sunt, duorum mensium spatio per singulos episcopos, si id ante non præstiterint, jurejurando obstringantur: quo spondeant, se, quod Pii V. pontificis maximi sanctione de medicis edita præscriptum est, integre inviolateque servaviſse. Qui jusjurandum præstiterint, ne excommunicationis pœna, concilio provinciali primo decreta, sed iis tantum pœnis, illa pontificia constitutione sancitis, irretiti teneantur, si contra fecerint.

Nec vero confessarius sacerdos confitendi tempus ægrotanti proroget, nisi primum re cum episcopo, eove, cui ille id curæ dederit, communicata, prorogationis facultatem scripto exaratam ab illo impetrarit.

Casus restitutionis rerum, quæ incertum est quibus restitui debeant, episcopo deinceps reservatæ sint.

Confessarius sacerdos, quicumque sit, etiam regularis, ne auditæ sacræ confessionis testimonium scriptum, aut impressum, manu sua suoque sigillo signatum, sibi peccata confessis dare omittat; tum in pascha, ut parochis, tum ægrotationis tempore, ut medicis, quod debent, eos præstitisse plane constet. Confitentium præterea paschæ tempore nomina, & cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & mense referet: quem librum episcopo petenti, pro debito caritatis studio, non modo non deneget, sed prompte ostendat atque exhibeat, tradatve; testimonii vero formula certa ab episcopo præscribatur: cujus exempla, ubi ars impressoria sit, & ubi opus est, typis impressa, quamplurima unicuique sacerdoti confessario tradantur.

ANNO CHRISTI 1576.

VI.

Quæ pertinent ad extremam unctionem, & reliqua erga morientes officia.

Quibus parochis concilio provinciali secundo permittitur, domi aliquando habere sanctum oleum infirmorum, in feneſtellam in ipſa domo, loco decenti, ac tuto conſtruant; panno ſerico circumveſtiant; valvis, & clave claudant, ut & in honore, & recte cuſtodiatur.

Parochus extremæ unctionis ſacramentum ſicut his miniſtrare debet, adultis ſcilicet, periculoſe ægrotantibus, propeque moribundis, ſenio confectis, etiam non ægrotis, in diem morituris; ita iſtis ne miniſtret, nempe pueris rationis uſu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiſcentibus, navigantibus, peregrinantibus, & iis, qui mox ultimo ſupplicio mulctandi ſunt.

Idem cum pro ægrotis parochialis viciniæ ſuæ ſemper oret, ſacrificiumque offerat; tum ſi quem ex iis periculoſe ægrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die noctuque ad extremæ unctionis ſacramentum ei miniſtrandum præſto ſit & paratus.

Cum autem is ad ægrum, qui a parochiali eccleſia longius abeſt, graviter, ac non ſine periculo mortis, febri, morbove laborantem, ſanctiſſimum corpus domini defert; ne, ubi ad parochiale domicilium ipſe redierit, mortem ille prius obeat, quam ad extremæ unctionis ſacramentum, eidem miniſtrandum, reverti poſſit: vaſculum etiam ſacræ illius unctionis ſecum ferat, illam ei, poſtquam corpus domini præbuerit, miniſtraturus: ſi ita pro morbi ingraveſcentis ratione, mortiſque periculo faciendum cenſuerit.

Id extremæ unctionis ſacramentum miniſtraturus, quot commode poteſt presbyteros & clericos adhibere ſtudeat ſuperpelliceo indutos: qui ipſum & miniſtrantem, & precantem, pietatis orationiſque ſtudio in eo miniſterio adjuvent.

Quod ſi plures habere non poteſt, unum ſaltem omnino adhibeat clericum ſibi miniſtrantem.

Accedat autem illud miniſtraturus, ſtola & ſuperpelliceo indutus.

Vas ſacri olei ne ſinu brachiove comprehenſum, ſed ſacculo ſerico apte incluſum, chordula ſerica a collo pendens pie reverenterque ferat.

Cum accerſitur, prope ægrotantis lectum, menſam parvulam, ubi commode fieri poteſt, parari; mappave candida ſterni curet, ſuper qua & vas ſit, ubi bombyx, ubi ſtuppa ad abſtergendas unctiones, micaque panis ad abſterſionem digitorum præparata, & vas alterum aquæ ad manus lavandas, & candela ceræ item parva. Qua in menſa vas ſacri olei a parte lecto viciniori ponatur a laico autem homine ne manu teneatur.

Mulieribus miniſtraturus, renes ne inungat.

Ubi ſacramentum ægro miniſtrarit, dum ille ſermonis & ſenſuum uſum non amiſit; eum brevibus & ſuavibus ardentibuſque verbis excitare ad deſiderium vitæ æternæ, & ad ſpem de divina miſericordia concipiendam, ne opportune deſiſtat; tum, cum prope moribundus eſt, in illius animæ commendatione, quam maxima poteſt, intima animi pietate, ſtatas, religioſas, ſanctaſque preces recitet.

Curetque toto eo tempore, ut domeſtici ſimul omnes, qui adſunt, pro eo Deum pie precentur.

Ubi hoc officium pie accurateque præſtiterit, ſi æger adhuc vivit, aut animam agit; ne eidem præſens adeſſe, omniaque ſalutaria officia præſtare, omittat. Si vero adeſſe aliquando non poteſt, vel quia aliis graviter ægrotantibus ſacramenta miniſtrare neceſſe habet; vel quia neceſſariis parochialis curæ occupationibus aliis impeditur, tunc ea pietatis officia illi a ſacerdote, ſi quis alius eo loco eſt, ſolicite præſtari curet.

Ad quod etiam officium ſibi hoc ſubſidium, cum opus eſt, comparet, ut confratriæ ſanctiſſimi ſacramenti, aut doctrinæ Chriſtianæ homines aliquos, parochiali ſua diligentia ad conſolationis & ſpei excitandæ officia, aliaque ejuſmodi, inſtructos adhibeat. Hoc etiam parochus domeſticos, qui ægroti curam habent, moneat, ut ne poſt extremæ unctionis ſacramentum, quod ei ipſe miniſtraverit, corporis curam deſerant.

Singulis menſibus in diœceſi unuſquiſque vicarius foraneus, & in urbe præfectus regionarius, aut alius, cui id muneris epiſcopus dederit, a ſuæ regionis parochis de illis perquirat, qui obierint; iiſque animam agentibus an ipſi præſentes adfuerint; an curæ, & pietatis omnia officia eiſdem moribundis præſtiterint; tum, ubi opportune in mortuorum agnatos, affineſve inciderit, parochialium ſacerdotum debitum officium, ab illis diligentius recognoſcat.

Quod ſi eos negligentiores eſſe animadverterit, ubi primum illos, ut par eſt, reprehenderit, tum eorum negligentiam, culpamve ad epiſcopum deferat.

Epiſcopus pro ſua vigilanti cura, in urbe, aut in alio loco, in quo ipſe ſit, cum ægros graviter laborantes, præſertim vitæ ſpiritualis amantes, pietatiſque laude inſignes, paterna caritate aliquando viſitare ſtudeat; tum epiſcopalem benedictionem moribundis impertiat.

Hoc officium quoque diligentius, cum poteſt, ſæpe parochis, ſacerdotibus, religioſis viris, ægrotantibus, & moribundis item, præſtare idem pie curet.

Parochus vero fidelibus prope morituris ſuggerat, ut, ex hoc ſæculo, antequam migrent, qui præſertim in urbe ſint, aut alio loco; in quo epiſcopus ſit, ad illum, certum hominem mittant, qui eis epiſcopalem benedictionem petat.

VII.

Quæ pertinent ad ſacramentum ordinis.

Ubi primum epiſcopus, aut parochus aliquem norit, qui vel ſponte ſe clericali militiæ adſcribi velit, vel a parentibus adhuc infans deſtinetur; hoc ſedulo curet, ut ille, quo diligentius clericalis diſciplinæ, vitæque religioſæ inſtitutis primum imbuatur, eccleſiam frequentius adeat; functiones, quas clerici obeunt, ceteraque id generis miniſteria cernat, ipſique parocho, vel alii ſacerdoti, quem idem epiſco-

ANNO CHRISTI 1576.

episcopus maluerit, in disciplinam curamve traditus, ecclesiasticorum hominum consuetudine utatur. Sic multiplici ratione cum paulatim & clericalis vitæ officiis obeundis, & laboribus suscipiendis assuefiat; tum discat etiam, atque animadvertat, quod vitæ genus, si ordinis sacramento initiari vult, sequi debeat; proindeque de re tota maturius ante deliberet.

Parochi vero sit, illiusve, cujus curæ, episcopi jussu, traditus est, eum quæcumque clericalis vocationis institutionisve sunt, aliquando monere, ac docere diligenter.

Ut ad ecclesiæ ministerium complures instituantur, qui ab ineunte pene ætate ad pietatem, vitæque innocentiam, cum literarum doctrina conjunctam, accurate instructi ei sancte, utiliterque post inserviant; illud unusquisque parochus valde studeat, ut quamplurimos poterit pueros, præsertim pauperes, bona indole præditos, qui spem afferant, se sacris initiatos, ecclesiæ ministros utiles fore, ad ecclesiasticæ vitæ normam accurate erudiat, eosdemque præterea cum ante, tum etiam in primis post susceptam clericalem tonsuram, ac deinceps minoribus ordinibus adscriptos, pro paternæ caritatis studio, optimis moribus, clericali religioni congruentibus, clericaliumque functionum disciplinam bene informet; literisque item instruat, eos præsertim, qui ab aliis probatis viris artem literariam profitentibus, ob inopiam, aliamve causam, commodius, diligentiusque erudiri non possunt.

Eorum autem singulorum mores, studia, literarumque progressionem episcopo parochus aliquando significet; ut suo tempore, vel in seminarium cooptati, vel alia quacumque via adjuti, pro ætatis ratione, proque ingenii captu, studiis gravioribus se dedere queant.

Sacræ ordinationes, tum statis solum quatuor anni temporibus, nisi ob urgentem causam illas alio tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali, ritu solenni, canonicisque præsentibus, habeantur. Si vero quandoque in diœcesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero ejusdem præsente, ut decreto Tridentino cautum est.

Sess. 23. de ref. c. 8.

Sæpe illud facileque evenit, ut vel hominis mores mutentur, vel, quod de illius vita minus antea notum atque exploratum erat, id postea aliquo modo patefiat; quo fit, ut quem episcopus superiorve aliquando probarit, dignumque existimarit aliquo etiam sacro ordine initiari, illum ipsum post inveniat indignum, neque idoneum esse cui aut major ordo conferatur. Quare ut & erroribus, multiplicique fraudi occurratur, & plane serventur decreta illa Tridentina, unum, quo vetatur ad superioris ordinis gradum illos ascendere, qui in inferiori aliquamdiu, episcopi judicio, versati non sint; quique cum ætate, vitæ etiam merito, doctrinaque majori non processerint, alterum, quo cavetur, nemini licere ab alio episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi ejus probitas, & mores, ordinarii sui testimonio primum commendentur; episcopus, aliusve superior, prout pro sua prudentia, pietateque expedire censuerit, in primis videat, ne cuiquam, antequam sacræ ordinationis tempus proxime instet, literas ejusmodi testimoniales, dimissoriasve pro ordinibus, ab alio episcopo suscipiendis, sine necessaria causa unquam concedat.

Ibidem c. 9. & 11.

Neque item iisdem literis facultatem det, plures ordines suscipiendi, quam illos ipsos tantum, quos uno eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canones, conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis ipsis certum suscipiendi ordinis, cui quisquam adscribendus est, tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, ut pro loci distantia, pro aliave ejusmodi causa opus esse viderit. Quo præstituto tempore transacto, eas literas, illo nomine a se concessas, ei in posterum nihil suffragari, nihilque roboris habere iisdem literis declaret: quas etiam cancellario episcopali ab illo, cui concessæ sunt, reddi decernat.

Nec vero alienæ diœcesis clerico sæculari, neque ulli omnino regulari, literarum auctoritate, quas dimissorias, testimonialesve hic ab superiore, aut ille ab ordinario suo habet, episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel majorem, ac ne primam quidem tonsuram, tempore illarum literarum præterito, conferat.

Quod si nullum iisdem literis spatium temporis præscriptum sit, ne item in sacra ordinatione quemquam promoveat, nisi eas recenter aut scriptas, aut renovatas confirmatasve is afferat: atque ita recenter quidem ut non amplius duobus tribusve mensibus ante sacræ ordinationis, qua ille proxime initiandus est, tempus datæ confirmatæve sint; si modo aut loci distantia, aut ejus, qui ordinem suscepturus est, diuturna ab suo episcopo, superioreve absentia, aliave id generis causa vetustiores literas, ejusdem episcopi judicio, admitti probarive non postulet. Id ipsum quoque episcopus in testimonialibus morum literis cavebit, quas suæ etiam diœcesis clerici, aliive quicumque eo de genere afferent.

Literas autem ejusmodi, de moribus testatum facientes, ab alienæ diœcesis clericis, regularibusve item, qui ab sua diœcesi, monasteriove proxime aliquamdiu abfuerint, sibi asseri exhiberive curet, non solum ab eorum episcopo, superioreve, sed ab illo etiam, apud quem proxime manserint, ejusve auctoritate scriptas atque obsignatas.

Quod idem a suis clericis præstari jubeat, qui in aliena diœcesi, aliquo temporis spatio, proxime fuerint.

Si vero qui eo spatio in literis præfinito, aut si nullum etiam præfinitum sit, duobus aut tribus post datas, renovatasve literas mensibus ordines non susceperit; tunc literas illas, vel dimissorias, vel morum testimoniales, eo nomine sibi ab suo ordinario, vel superiore primum datas, vel recenter confirmatas, renovatasve, quamprimum per loci distantiam potest, eidem per se, vel alium restituat, reddatve.

Cum autem deinceps ordines suscipere vult, iterum recentes illas ab eo impetret.

Qui item ab suo episcopo eos suscepturus est, quod ad morum suorum testificationes attinet, a quibus debet, iterum recentes illas ei afferat, exhibeatve.

Si quis una aliqua culpa, impedimentove, ut infra, irretitus tenetur, ne ad sacram ordinationem contra sacrorum canonum & conciliorum præscriptum, accedat, ut ne censuras, pœnasve canonico jure illis, qui tales ad eam

acces-

ANNO CHRISTI 1576.

acceſſerint, conſtitutas, ſubeat. Rurſus diligentiam epiſcopus adhibeat, ne fraude vel dolo quiſpiam ſacræ ordinationi ſeſe ingerat.

VIII.

Impedimento irretiti hi ſunt.

Minores natu, ſacramento chriſmatis non confirmati, rudes & ignari, criminoſi, ſolenniter pœnitentes, neophyti, ebrietati & gulæ dediti, impudici, lapſi poſt ordinem ſuſceptum, perjuri, uſurarii manifeſti, infames, ratiociniis obligati, ſervi, corpore vitiati, inſigniter deformes, illegitime nati, peregrini, & ignoti, bigami, irregulares, quovis alio modo ſuſpenſi, interdicti, excommunicati, amentes, morbo caduco laborantes, energumeni, non examinati & probati.

Subdiaconatum ſuſcepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui ſe, illum ſuſcipiendo, ſancte obſtringit; ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente ardentiorique animi voluntate, ad rem tanti momenti accedat, priuſquam eo ſacro ordine initietur, aliquem ſemotum locum adeat, ubi ab omnibus curis & occupationibus liber, cum omnis ante actæ vitæ ſuæ peccata diligenti conſcientiæ diſcuſſione rite confiteatur: tum in ſalutaribus meditationibus, aliiſque ſpiritualibus exercitationibus totus verſetur, duce & moderatore ſibi adhibito, religioſo viro, earum uſu perito, quem epiſcopus in primis probarit.

In illis autem, vel menſe, vel longiori, breviorive tempore perſiſtat, prout de moderatoris conſilio epiſcopus expedire cenſuerit. Quas item exercitationes, eodem præſcripto, & modo, eo tempore diaconi, cum ad ſacerdotii gradum acceſſuri ſunt, pie ineant, ac præſtent.

Nemo titulo ſeminarii ſacris majoribus ordinibus adſcribatur, neque titulo item beneficii, aut penſionis, alteriuſve cenſus, quem ei ad victum, epiſcopi judicio ſatis eſſe non conſtet.

Qui majoribus ordinibus initiari volunt, ii, 23. de quod Tridentino decreto juſſum eſt, inviolate 5. plane ſervent, ut menſe ſcilicet, aut longiori ante ſtatam ſacræ ordinationis diem temporis ſpatio, prout edicto epiſcopali præfinitum erit, ad epiſcopum ſe conferant.

Quoniam vero prima tonſura, ut catechiſmi etiam Romani literis traditur, ad ordines ſuſcipiendos, quædam præparatio iis eſt, qui Dei miniſterio dicandi ſunt; permultum propterea refert, omnem in illa conferenda, & ſuſcipienda, diligentiam ſtudioſe adhiberi. Quamobrem id quoque ab iis, qui in prima tonſura initiandi erunt, omnino ſervari, ac præſtari decernimus niſi aliquando epiſcopus aliud ob cauſam faciendum cenſuerit.

Præſtituto igitur tempore, omnium ac ſingulorum, tum prima tonſura, tum etiam qui majoribus ordinibus initiandi ad epiſcopum acceſſerint, nomen, cognomen, parentes, patria, eccleſia parochialis, intra cujus fines quiſque ortus, atque illa item, ubi proxime habitarit, recte notentur epiſcopi juſſu. Ac præterea beneficium eccleſiaſticum, penſiove, aut patrimonium, illiuſve generis cenſus, cujus nomine, titulove quis ſacros ordines ſuſcepturus eſt. Hæc vero ipſa, literis exarata a parocho, ab eove, cui epiſcopus id negotii dederit, publice de illis proponentur die feſto inter miſſarum ſolennia in eccleſia & cathedrali & propria parochiali & in illa quoque, in cujus finibus poſtremo domicilium habuerit, & ubi præterea epiſcopus cenſuerit. Ac quod ad cenſum attinet, in ea parochiali eccleſia, intra cujus limites major ejus cenſus, ſive eccleſiaſtici, ſive alterius generis pars poſita eſt, ut denuntiari queat, ſi quæ vel confictio ſufficientis cenſus, vel alia fraus ſubeſt, vel aliud, quamobrem illud beneficium aliumve cenſum non pacifice poſſideat, vel ſi quæ cenſus illius pars ære alieno, aliove modo obſtricta teneatur, unde is, deinde initiatus ſacris, non habeat ſatis unde vivat, cogaturque propterea turpiter victum quæritare. Hac adhibita ratione, inquirat diligenter is, cui id muneris epiſcopus dederit, de eorum, qui prima tonſura, vel ſacris majoribus ordinibus initiandi ſunt, natalibus, ætate, vita & moribus, ac ceteris, quæ oportet, a viris ſpectata probitate. Nec vero is teſtimonialibus ſolum, quæ eorumdem, qui ordinibus initiandi ſunt, nomine fient, vel afferentur, contentus omnino ſit; aliunde etiam pro officii ſui munere ea omnia de illis ſtudioſe indaget, ut ſibi hoc de genere toto veritas omni ratione conſtet.

Quinimo, quod ad mores illorum inquirendos attinet, teſtificatio ab iis nulla conquiratur, quos ſuæ vitæ teſtes ipſi attulerint, nominarintve, ſi id teſtimonii genus ab aliis, ſpectata integritate viris, recte haberi queat.

Alia præterea omnis diligens cautio ac ratio in hac ipſa tum indagatione, tum teſtificatione ab eo, quem huic muneri epiſcopus conſtituerit, adhibeatur.

Literæ porro, quibus tota hæc inquiſitio, ac teſtificatio continetur, ad epiſcopum recte obſignatæ ab eo mittantur, cui id ille curæ mandaverit. At vero, ne propter ejuſmodi, aliamve diligentiam, quam pro ſui muneris officio epiſcopus in eorum, qui ordines ſuſcepturi ſunt, natalibus, ac moribus, ceteriſque id genus perquirendis adhibuerit, eorum quiſquam excuſetur, quo minus præſcriptas ſibi de ſe, ſuiſque conditionibus, qualitatibuſve teſtificationes infra conſtitutas afferat.

Quas teſtificationes afferendi id tempus illis præſtitutum ſit, quo examen ſubituri, ordinis ſuſcipiendi cauſa, ad epiſcopum convenient. Quod ſane tempus, epiſcopali etiam edicto, ſignificandum illis qui in urbe ſunt, feriam ſcilicet ſecundam hebdomadæ, ſtatam ſacræ ordinationis diem præcedentis, diœceſanis autem, aliiſve ante feriam quartam hebdomadæ, in quam ipſa ſacra ordinatio inciderit, conſtituimus: id vero, niſi vel pro diœceſis exiguæ aut ampliſoris ratione, vel pro numero eorum, de quorum agetur promotione, brevius aut longius conveniendi tempus edicto ſuo epiſcopus præſcribendum cenſuerit.

Omnis, quicumque vel primam tonſuram, vel ordines minores, majoreſve ſuſcepturus eſt, ea ſingula, quæ mox infra ordine ſtatuuntur, de ſe literis legitime teſtata ſuo epiſcopo faciat;

Primo ſe legitimo matrimonio natum eſſe; aut ob natalium impedimentum ſecum diſpenſatum eſſe.

Præterea ſe, vel origine, vel beneficio eccleſiaſtico, quod in diœceſi obtinet, vel decennali

ANNO CHRISTI 1576.

nali domicilio, vel alia quavis legitima ratione diœcesanum esse.

Tum a parocho, a ludique magistro, ut Tridentina synodus œcumenica jubet, aut ab eo, quem in quovis studiorum genere audit, aut si in seminario adscriptus est, ab illius rectore, aut ab aliis, quos episcopus maluerit, obsignatas literas afferat, quibus de vitæ suæ disciplina, moribusque testatum fiat,

Sess. 25. de ref. c. 3.

Doctrinæ item Christianæ scholas se frequentasse, id testimonii afferat, vel a præfecto illatum, in parochiali vicinia sua constituto, vel ab eo, qui omnium id generis scholarum curæ præest.

Hæc præterea testimonia afferet, qui se prima tonsura initiari vult;

Sacro chrismate confirmatum esse,

In ecclesia frequentius, religiosiusque versatum esse,

In spe esse, se in clericali disciplina permansurum; hoc vero testimonium a parocho, aut ab eo sacerdote habeat, cui ab episcopo in disciplinam traditus est, postquam clericalis ordinis suscipiendi animum voluntatemque ei patefecit.

Sacram item communionem crebro per annum sumpsisse.

Licebit tamen episcopo etiam sine testimonio, tum sumptæ communionis, tum frequentatæ scholæ doctrinæ Christianæ ob causam admittere.

Qui vero aliquo minori, majorive ordine initiandus est, testimonium, præterea quæ mox supra præscripta sunt, afferat etiam de his quæ sequuntur,

De prima tonsura, aut de ordine, quem proxime suscepit.

De illius ordinis functionibus a se præstitis; idque testificationis habeat a præfecto ecclesiæ, cui adscriptus est. Nec vero etiam regularis, cujuscumque ordinis sit, admittatur, qui testimonium non attulerit a suo superiore.

De habitu clericali, ad provincialium, diœcesanorumque conciliorum præscriptum, post ordinem proxime susceptum, a se assidue gestato.

Quam testificationem a parocho afferat,

De confessione frequentiori, ex decretorum provincialium præscripto, cujus rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote, probato ad audiendas confessiones clericorum, asserat.

De sacra communione, ut decretis provincialibus jussum est, crebrius sumpta. Hoc autem testatum afferat, vel a parocho, vel a præfecto ecclesiæ, in qua adscriptus est, vel ab alio sacerdote, qui episcopi jussu ministrarit.

Qui subdiaconatum, aliumve sacrum ordinem suscepturus est, scripta præterea afferat, quibus præter cetera testetur, de se ex præscripta formula denuntiationes in ecclesia cathedrali & in aliis locis, per episcopum constitutis, publice die festo inter missarum solennia factas esse.

Ejusdem sessionis, c. 12. de ref.

Ætatem item, sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet vigintiduos, si subdiaconatum; vigintitres, si diaconatum; vigintiquinque attigisse, si sacerdotium suscepturus est.

Censum item vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacifice possideri, & tantum esse constet, quantum ad vitæ ejus sustentandæ usum satis esse episcopus censuerit, secundum provinciæ, vel loci qualitatem.

De censu præterea denuntiationes præfinitis supra locis factas esse, atque ad hujus concilii præscriptum.

Quicumque vero subdiaconus, aut sacerdos creandus est, id præter alias testificationes afferat, se spirituales exercitationes ad decreti, in hoc provinciali concilio editi, præscriptum præstitisse.

Ut & episcopo sacram ordinationem habituro, & iis qui ordinis sacramento initiandi sunt, satis temporis detur, quo præstare possint quæcumque vel sacri Tridentini concilii decretis, vel nostris etiam provincialibus constitutionibus, ante stata illius sacræ ordinationis tempora, in iis præsertim, qui majores ordines suscepturi sunt, præstari jussum est: primo episcopus statis illis temporibus eam de more solenniter celebraturus, duobus ante mensibus, aut amplius minusve, pro diœcesis amplitudine illius habendæ diem literis indicat: tum edictum, certa verborum formula conscriptum, publice proponi, ecclesiæque cathedralis valvis, aliisque ut consuetudinis est, locis affigi, idemque præterea a singulis parochis promulgari jubeat. Quo edicto omnes quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores majoresve susceperi sunt, ad sacram ordinationem evocet. Certum præterea, vel menstruum scilicet, vel, quod ad diœcesanos attinet, longius etiam pro diœcesis amplitudine, spatium præstituat, quoad se omnino illi singuli, qui prima tonsura, aut aliquo sacro ordine initiandi sunt, ante stata ordinationis tempora conveniant.

Certam item diem, sacræ ordinationi proximam, edicat, qua primo qui in urbe sunt, tum rursus alteram, qua diœcesani, qui prima tonsura, aut aliquo ordine initiandi sunt, cum præscripta testimonia afferant, tum stata examina subituri præsto sint. Reliqua præterea omnia & singula edicat & commoneat, quæ vel a clericis qui initiandi sunt, vel a parochis sacræ ordinationis causa præstari debent,

Proximo autem post illam edicti promulgationem die dominico, parochi, qui in urbe sunt, tum vero diœcesani, ubi primum literas indictionis diei sacræ ordinationis celebrandæ acceperint, dominico die proxime sequenti, in sua quique ecclesia illas publice proponant atque affigant una cum edicto de sacra ordinatione, & episcopi etiam literis pastoralibus, ex præscripta formula per nos edenda, aut alia ratione, argumentove, cum re, quæ sancte agenda est, consentaneo, prout episcopus aliquando expedire censuerit,

Quo dominico promulgationis die, ob sacram ordinationem proxime futuram, in singulis ecclesiis parochialibus, ut alias decretum est, processio de more agatur, litaniis, supplicationibus publicis, quibus unusquisque secum mente reputans, quam *pauci operarii in messe multa sint*, hoc Deum toto corde exoret, ut *qui dominus est messis, ipse mittat operarios in messem suam*, ac lumen episcopo præbeat, ut in iis deligendis, quos ordinibus adscribat; quos vero episcopus delegerit, ope divina illa adjuti, *in sanctitate, & justitia illi serviant*, ejusdem gloriam omnibus in rebus sibi proponentes. Quod, ut eo nomine Deum populus supplex sæpius oret, id illum singulis diebus dominicis per-

men-

ANNO CHRISTI 1576.

menſem ante ſacræ ordinationis tempus cre-
bra cohortatione parochi intra miſſarum ſo-
lennia præmoneant ; at dominico die , illam
proxime præcedente, paſtorales etiam illas epiſ-
copi literas de ſcripto accurate iterum recitent:
tum præterea admonitione populum ad illud
excitent , ut non modo ſupplicationes ob eam
cauſam , altero concilio provinciali decretas ,
pie , religioſeque tunc obeat: ſed illis ipſis ſta-
tis, qui ſequuntur, ſacræ ordinationis diebus,
frequens in oratione pure, ſancteque verſetur,
ut Dei ſanctorumque ope , piis fidelium pre-
cationibus impetrata , & epiſcopus ordines iis
conferat , quos utiles operarios eccleſia Dei
poſtulat : & qui ordines ſuſcipient , in dies
progreſſus majores habeant , in vitæ morum-
que ſanctitate , religione , doctrina , ac pru-
dentia.

Epiſcopus , quantum ſibi per occupationes
epiſcopales licet , maxime curet , cum experi-
mentum examenve de iis inſtituitur , qui ordi-
nibus, præſertim majoribus initiandi , quique
eccleſiis parochialibus præficiendi ſunt , ipſe præ-
ſens in eo examine adſit.

Quicumque eccleſiaſticum aliquem ordinem
ſuſcepturus eſt , de eo periculum , experimen-
tumve fiat , non ſolum in literarum ſcientia ,
verum etiam in cantus peritia , ad ordinis quem
tunc ſuſcipiet functiones rite recteque obeundas
neceſſaria : tum præterea , ſi ſacro ordini adſcri-
bendus eſt , in uſu , ac notitia , quam in reci-
tandis divini officii horariis laudibus precibuſ-
que habeat.

In teſtimonialibus ordinis , ab unoquoque
ſuſcepti , literis , fiat teſtificatio etiam eccle-
ſiæ, locive pii , cui is tum adſcriptus eſt , ex
Tridentino decreto . Nec vero propterea , quo
minus alii vel eccleſiæ , vel loco pio , eum-
dem etiam poſtea ab epiſcopo adſcribi liceat,
vetitum ſit.

Stata illa temporum intervalla , ordinibus
tum minoribus , tum majoribus ſuſcipiendis
concilii Tridentini decreto præſcripta , ne faci-
le ac paſſim ſine ullo delectu prætermittantur,
omittanturve. Quod ſi de iis aliquid ab epiſ-
copo remitti , diſpenſarive contigerit , id in
literis dimiſſoriis , teſtimonialibuſve ordinum,
adſcripta etiam diſpenſationis cauſa , teſtatum
plane fiat.

Clericus, qui ab ſuo epiſcopo literis teſtimo-
nialibus, dimiſſoriiſve impetratis, ordinem ab
alio epiſcopo ſuſceperit ; menſe poſt illum ſuſ-
ceptum, aut longiori pro loci diſtantia tempo-
ris ſpatio , in eiſdem literis præſcripto, teſtifi-
cationem ordinis , quem ſuſceperit , ſcriptam
ſuo epiſcopo afferat: ſi vero legitima cauſa im-
peditus eſt, id per alium præſtet.

At ubi primum poterit, ipſe quoque epiſco-
pum conveniat, ut & in eorum, qui ordinibus
adſcripti ſunt, librum referatur: & certæ eccle-
ſiæ , ſi nondum adſcriptus eſt , ex Tridentino
decreto adſcribatur.

Ut & minorum ordinum functiones ad uſum
revocentur & per eos tantum præſtentur , exer-
ceanturve , qui in illis conſtituti , adſcriptive
ſunt, ad Tridentinæ conſtitutionis præſcriptum
hæc decernimus;

Ubi fabricæ eccleſiæ, capitula , monaſteria,
univerſitates, confratriæ, collegiave item cujuſ-
vis generis , ac alii præterea quivis homines,
laicum cuſtodis ; aut monachi , vel alio nomi-
ne , certis etiam olim huic muneri attributis,
bonis , fructibus , reditibus , aut alio quovis
modo, nomineve, etiam pro libito ſuo, conſti-
tuta mercede habere , adhibereve ſolent , qui
eccleſiam cuſtodiat , aperiat , claudatve, cam-
panas pulſet , aliaſve hujuſmodi eccleſiaſticas
functiones obeat: aut alius cenſus eſt , quavis
ratione huic ſuſtentationi attributus ; ejus lai-
ci hominis loco clericus deligatur, qui pro ra-
tione ordinum minorum quos ſuſceperit , ea-
rum functionum munus præſtet ; atque is con-
ſtitutam illi mercedem, aut attributos fructus,
reditusve capiat ; qui ſi ſatis non ſint, illa vel
capitula , vel monaſteria , vel collegia , vel
alii , ut ſupra , ad quos ullo modo pertinet,
quod deeſt ſuppleant.

In omni vero parochiali eccleſia clericum ta-
lem parochus habeat , ut eſt canonum jure &
provincialibus noſtris conciliis præſcriptum: ſin
autem parochus, præ parochialis eccleſiæ tenui
reditu , clericum ſibi in altari miniſtrantem ſuſ-
tentare non poteſt ; neque alii ſunt qui ſuſten-
tent, populi ſit totam ſuſtentationem, aut par-
tem quæ deeſt, ſubminiſtrare.

Quibus etiam in capellis, altaribuſve quocum-
que vel tituli , vel devotionis & legati nomine
miſſæ ſacrificium fit , in iis item ſingulis cer-
tum aliquem clericum, qui ſacerdoti miſſam ce-
lebranti inſerviat, ſuſtentari jubemus . Quam-
obrem ubi non confratriæ, ſcholæve, non mo-
naſteria , eccleſiaſticæve fabricæ , aut locorum
piorum curatores, neque alii ſunt , qui hoc cle-
ricalis ſuſtentationis munus ibi præſtare ultro
velint , aut qui jure debeant : pro earumdem
capellarum , altariumve ratione præſtetur , ſi
ex tituli nomine in iis miſſa celebratur, eorum
ſumptibus , qui titulum gerunt : ſi ex legato,
cujus certa ſumma ſit, mercede ex eo detracta:
ſi ex devotione, aliove nomine, illorum impen-
ſis id præſtetur, quorum nomine illud miſſæ ſa-
crificium fit, ſive locorum piorum homines illi
ſint , ſive ſodalitates , ſive univerſitates , ſive
privatus aliquis.

Si vero capellæ, altaris , aut legati, cenſus
uſque adeo exiguus ac tenuis eſt , quo clerici
ſuſtentandi onus ſuſtineri non poſſit , ea ratio
ab epiſcopo ineatur , ut contributione undi-
que ex iis capellis , altaribuſve , quæ in ea-
dem eccleſia, vel ſi ita neceſſe ſit, etiam quæ
in parochiæ finibus ſunt, pro ratione redituum,
vel muneris facta , huic clerico ſuſtentationi
ſatisfiat. Qui clericus omnibus illarum capella-
rum & altarium ſacerdotibus in miſſæ ſacrificio
miniſtret.

Quibus autem clericis ita ut ſupra proviſum
erit, pro ratione minorum ordinum, quos
ſuſceperint , eccleſiaſticas functiones iis in ec-
cleſiis , ubi ſuſtentationem capiunt , ipſi præ-
ſtent . Quibus vero in eccleſiis , tempore ab
epiſcopo præſtituendo non erit conſtitutus cle-
ricus clericali habitu indutus , qui ſacerdoti
miſſam celebranti miniſtret , quique eccleſia-
ſticas minorum ordinum functiones , illarum
eccleſiarum uſui & cultui neceſſarias , pro ra-
tione ordinis a ſe ſuſcepti , obeat ; in iis a
nullo ſacerdote celebretur , niſi rei facultatem
ex urgenti cauſa concedendam epiſcopus judi-
carit.

Ne vero laici neve diſciplinatorum confratres,
alteriuſve cujuſvis confratriæ homines , ne mo-
niales item, ut canone vetitum eſt, benedictio-
nem , thurificationemve , ſibi mutuo , neque
vero aliis, impartiantur.

Clericus ne ſacerdoti in altari ante miniſ-
tret , quam in illius miniſterii functione rite

in-

ANNO CHRISTI 1576.

23. c. 6. ef.

dem ſeſſ. de ref. c.

ANNO CHRISTI 1576.

instructus sit & ab eo probatus, qui in urbe, aut etiam in singulis urbis regionibus & in unaquaque plebe ceremoniarum muneri, ex secundi provincialis decreto, præfectus est.

Nec vero etiam ecclesiasticus homo, cantoris, sacristæ, custodis, clerici in missæ sacrificio ministrantis, munus, aliamve ecclesiasticam functionem, in quavis ecclesia suscipiat, nisi illius uniuscujusque muneris in ea ecclesia gerendi ab episcopo facultatem scriptam, quotannis renovandam, vita etiam, ac moribus ab eodem probatus, impetrarit. Qui aliter susceperit, obieritve, qui item aliter, quam præscriptum est, conduxerit, aut receperit; pro modo culpæ arbitratu episcopi puniatur. De organista item, vel laico, vel ecclesiastico homine idem constitutum sanctumve sit.

Minorum ordinum functiones ac munera a singulis clericis, pro eorum, quibus initiati sunt, ordinum ratione præstentur, quæ non solum concilio nostro provinciali primo præscripta sunt, verum etiam cetera, quæcumque ex sacrorum canonum legibus & comprobatis ecclesiasticæ disciplinæ monimentis, & ecclesiarum hujus provinciæ rationibus, uberius & copiosius expressa, ordineque tradita, ad totius provinciæ usum a nobis edentur.

Idque præter functiones, quas episcopus ad ea quavis ratione pertinere decreverit, vel ad cujusque ecclesiæ dignitatem, utilitatemve illis imponendas, tribuendasve censuerit, ut est eodem primo concilio decretum.

Tabella vero ex earum omnium functionum præscriptarum ratione, in omni ecclesia cathedrali, collegiata & parochiali sit: quæ in sacristiæ loco certo perspicuoque proponatur, ut clerici adscripti suas quique functiones nosse atque exequi rite possint.

Clericos quoscumque, certæ ecclesiæ, piove loco adscriptos, si ab ecclesiæ, cui adscripti sunt, clericali statione, sine episcopi facultate, eaque literis exarata, discesserint, ordinum suorum munere, ex ejusdem concilii Tridentini sanctione, episcopus interdicat. Nec vero propterea quidquam derogatum aliis decretis pœnisve sit, quæ de parochorum, aliorumve curam animarum gerentium, ceterorumque residentia præstanda, vel absentia cavenda, puniendave, Tridentinis decretis, ac nostris provincialibus constitutionibus, & edictis præterea episcopalibus constitutæ sunt; quin imo illis etiam pœnis, mulctisve contra eos agat episcopus omni juris ratione.

Sess. 23. c. 6. de ref.

Episcopus, cum clerum, ut in concilio provinciali tertio jussum est, recognoscet, hoc præter cetera videat, an in alicujus clerici titulo, censuve ecclesiastico, vel etiam laicali, cujus nomine iis ordinibus adscriptus est, quidquam innovatum sit. Sique vel beneficii ecclesiastici cessionem, vel patrimonii alienationem, vel pensionis extinctionem, aut remissionem factam esse compererit, canonum jure, sanctioneque Tridentina agat, ut juridice recuperetur, restituaturve quod vel cessum, vel alienatum, vel remissum, extinctumve, ipsi clerico præjudicium affert ad vitæ sustentationem: aut si quid alia ratione pactove commissum actumve est, quod vel decreto Tridentino, ea de re edito, sacrisve canonibus, repugnat, vel fraudem facit: contra quoscumque vero, qui tale quidpiam admiserint, idem pœnis agat jure canonico constitutis, iisdemque ab synodo etiam Tridentina renovatis.

Sess. 20. c. 2. de ref.

IX.

De beneficiorum collatione ac provisione.

Quæcumque & examinis, & approbationis, & collationis, provisionisve ratio, omnisque alia diligens cautio, in ecclesiis parochialibus cuiquam ex decreto Tridentino sancito, adhiberi debet; illa ipsa omnis in capellaniis, ceterisque beneficiis ecclesiasticis, quocumque nomine nuncupatis, imo vero in ipsis etiam ecclesiæ, vel cathedralis, vel collegiatæ portionibus, quibus ab institutione, vel consuetudine, aliove quovis jure, & nomine, onus, munusve, animarum curæ, vel exercendæ, vel coadjuvandæ incumbit, aut conjunctum est conferendis, in aliove provisionis eorum modo, teneatur ac servetur omnino.

Sess. 24. c. de ref.

Quod Tridentinis decretis de eo, qui præsentatus est, per episcopum comprobando, etiamsi ad inferiores institutio pertineat, constitutum est; id in beneficiis item, vel simplicibus, vel curatis, vel aliis cujuscumque generis, in quibus etiam electionis, præsentationis, institutionisve jus monachis, aliisve cujuscumque ordinis regularibus, ceterisve competit, locum habere episcopus meminerit. Quare si quæ hactenus institutio sine episcopali comprobatione facta comperitur, eam irritam, inanem, ac plane nullam declaret, ac ne in posterum ita fiat, caveat quam diligentissime.

Ibidem.

Pro auctoritate, canonum jure, & a concilio Tridentino sibi tradita, episcopus, si idoneos non compererit, a patronis etiam quibuscumque præsentatos ne probet, admittatve, neve instituat, nec vero eis ullo quovis nomine provideat; sed plane illos repellat. Idoneos porro ne censeat, quos experimento examinis interrogationibus diligenter facto, & doctrina, & cantus peritia, & aliis qualitatibus, ad recte riteque obeunda munera, eo beneficio, ad quod præsentatur, incumbentia, conjunctave necessariis, præditos esse non viderit.

Neque illos item, quos pro illius beneficii ratione, legitima ætate, sacrorum canonum jure, concilioque Tridentino præscripta esse, ex legitimo documento, testificationeve non cognoverit.

Fraudes sæpe per eos committi animadversum est, qui mandati literas apostolicas, quas vocant de providendo in forma dignum, impetrarint, ad duos, qui illas deinceps exequantur, scriptas, ita ut si unus præstituto tempore non exequatur, exequi debeat.

Ii enim ab uno, quoniam idonei non sint, rejecti, ad alium tacita, quam tulerunt, repulsa, confugientes, beneficii, quod sibi conferri volunt, collationem non idonei aliquando surripiunt. Quamobrem omnibus singulisque notariis, cancellario, actuariisque prohibitum deinceps sit, ne si ejusmodi delegatæ executionis acta confecerint, eorum partem, nisi de prioris judicis exequentis consensu, concessuve, ad canonum præscriptum edant: sed temporis, in mandati literis præfiniti, spatio confecto, acta omnia & singula ab se ob eam causam conscripta, illis ipsis ad alterum istiusmodi executionis judicem dent, pœnis propositis,

arbi-

ANNO CHRISTI 76.

arbitratu episcopi irrogandis: ut hic quid a priore judice actum decretumve sit, scire possit, ne in beneficio conferendo surreptio, obreptiove indebite insit, indeque propterea lites existant.

Ecclesia parochialis, ne deinceps cuipiam per sex menses commendetur, sed vel titulo conferatur, vel si juris patronatus est, præsentatus, electusve, qui ad illius curam gerendam idoneus, disquisitione de more facta, repertus est, ad concilii Tridentini præscriptum instituatur. idem.

Interea vero dum vacat, ex ejusdem concilii decreto, vicarius constituatur, qui illam regat.

Liber conficiatur, isque in omni episcopali archivo asservetur; in quo libro diœcesanorum beneficiorum cujusvis generis, cum vacationis certa dies, ratio, modusque describatur; tum collationes, ac provisiones, ut vocant, quæcumque sint, vel a summo pontifice, vel ab episcopo, vel ab ullo quovis alio factæ, literarum, diplomatumve exempla, vel sententiæ summatim explicatæ, prout potius esse episcopus censuerit, in eumdem referantur. Itidem servetur de literis ordinum, quibus singuli ejusdem diœcesis clerici initiantur.

Capitula vero, & quicumque sint, qui cujusvis generis dignitates, canonicatus, aut alia quæcumque beneficia obtinent, literas, diplomata, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quovis etiam unionis jure possident, episcopo, etiam privatim postulanti, sine mora exhibeant. Ex quibus tabulis tum si quid oneris obligationisve illis inesse apparuerit, tum quidquid aliud expedire idem episcopus censuerit, id distincte explicateque exscribi jubeat.

Hocque omne ut ab iis, ad quos spectat, plane præstetur, idem omni ratione efficiat.

Nemo, qui beneficium parochiale, alteriusve cujuscumque generis confertur, approbationis de se, etiam institutis examinis interrogationibus factæ, literas testimoniumve scriptum exhibere, ab ordinario cancellariove cogatur, cum qui beneficium collaturus, aut cujusvis provisionis nomine daturus est, ille ipse ordinarius est, qui eum approbavit.

Ut avaritiæ omnis non modo labes, sed suspicio vel minima ab episcopi domo, atque ab omni etiam ecclesiastico foro tollatur, ne deinceps in beneficiis conferendis, aut quavis provisione danda quidquam ab illo cujusvis generis, ne sigilli quidem nomine accipi exigive ab ullo liceat, omni prorsus, si quæ huic decreto repugnet, consuetudine & superiorum conciliorum decreto antiquato, abrogato. Notario tamen, cui pro muneris laboribus certa merces nulla constituta est, aliquid pro opera, quam in literarum scriptione ponit, accipere liceat, ad taxæ ab episcopo præfigendæ præscriptum: ita tamen ut pro omni uniuscujusque beneficii collati, vel provisionis nomine dati scriptura a se confecta, aliove quovis nomine vel prætextu, plus aureo nummo ad summum ne capiat.

Ne pro beneficii ecclesiastici possessione adipiscenda, plus quam par est, impensæ quis in compluribus instrumentis eo nomine conficiendis vel exscribendis faciat, cum ejus bona variis locis sita sunt; id propterea decernimus & declaramus liberum esse unicuique, cui beneficium aliquod collatum, aut quovis provisionis nomine datum est, & illius solum ecclesiæ, altarisve, in quo beneficii titulus est, & illorum tantum ejusdem beneficii prædiorum bonorumve, quæ ipse maluerit, possessionem capere: modo eam capiat, tabulis publice a notario confectis. ANNO CHRISTI 1576.

Beneficium etiam simplex obtinenti, quod ad vitæ sustentationem satis est, si alterum simplex, aut ecclesia etiam parochialis, aliudve beneficium cujusvis generis conferatur, ubi is alterius beneficii cujuscumque generis illud sit, possessionem pacificam adeptus est, aut si per eum steterit, quo minus duobus mensibus, quos a die, quo alterum collatum est, præstituimus, illam adipiscatur, primum ipso jure vacare censeatur. Cui vacanti provideatur, cum ex Tridentini concilii sententia unum & alterum item ab illo simul retinere nullo modo liceat. Sess. 24. c. 17. de ref.

Beneficii quacumque auctoritate deinceps collati, unde satis ad victum sumitur, possessionem pacificam quis adeptus, si nulla sibi facultate, dispensationeve legitima concessa, beneficii prioris quod obtinebat, censum exegerit, ea pœna illi sit, ut quod exegerit illius duplum ad ecclesiæ usum restituat, tum alia ratione etiam mulctetur plectaturve episcopi arbitratu.

Ut prædiorum ecclesiasticorum conservationi consulatur, ac simul occupationibus, usurpationibus, aliisque fraudibus occurratur, ne clericus quispiam minori ætate, beneficium ecclesiasticum obtinens, cuiquam, etiam quocumque sanguinis cognationisve vinculo vel arctissimo sibi conjuncto, illius beneficii bonorum administrationem, procurationemve, nisi episcopi concessu, literis exarato, committat.

Idem præterea clericus, minor natu, beneficii quod obtinuerit, prædiorum bonorumve omnium inventarium ex formula in concilio provinciali primo præscripta, aliquo viro adhibito, conficiat, quem episcopus ei constituerit. Alioquin pœnam luat, ejusdem episcopi arbitratu irrogandam.

X.

Quæ pertinent ad sanctissimum missæ sacrificium, & divina officia.

Dum in ecclesia missæ sacrificium sive cantu, sive absque cantu episcopus facit, ne interea ab alio sacerdote in ea fiat, quoad illo sacro pecto, de more benedixerit, nisi aliquando secus ob urgentem causam permittendum duxerit. Quod institutum, cum missæ conventuales ab aliis celebrantur, præsertim festis solennibusque ecclesiarum diebus, ubique, tum maxime in opidis pagisve in usum introduci idem episcopus curabit.

Episcopus omnibus missam in oratorio privato celebrandi facultatibus hactenus concessis certos limites modumque præfiniat; ita ut præter causas, quas magnas & urgentes is judicaverit, in ipsis privatis oratoriis missam celebrari ex facultatibus illis deinceps non liceat, nisi hoc fuerit a sede apostolica indultum. Quam moderationem diligenter adhibeat, si quando in posterum ejusmodi facultatem concedendam censuerit.

Ne in oratorio, ecclesiave, quæ vel nuper extructa est, vel in posterum extruetur, missæ celebrandæ facultas detur, permittaturve, nisi

ANNO CHRISTI 1576.

nisi salvo jure, ac plane sine præjudicio eccle- A
siæ parochialis, nisi ob causam episcopo quan-
doque aliter videatur.

Curandum est omni diligentia, ut salutarem fructum capiat fidelis populus ex laboribus & officiis, quæ a parocho diebus dominicis & festis inter missarum solennia, aut divina officia, vel alia quacumque occasione præstari, etiam ex Tridentino concilio debent. Quam-
Sess. 24. c. 4. de ref. obrem concilii etiam Tridentini auctoritate, ut in ecclesiam parochialem frequenter, saltem dominicis & majoribus festis diebus, fideles conveniant, episcopus eos, quorum pastoralem curam gerit, diligenter sæpius moneat. Literas præterea, eo de genere ab eodem episcopo edendas, ac etiam instructiones nostra cu- B
ra ad communem provinciæ usum conficiendas, sæpe populo, prout usuvenerit, parochus de scripto recitabit.

Episcopus in facultate quavis missarum celebrandarum concedenda prorogandave, videat ne ab ullo sacerdote plus muneris, quam ab eo præstari possit suscipi concedat aut permittat: tum maxime perpendat, si parochus est, qui sibi eam facultatem dari petit, an per hebdomadam possit, & suscipiendo novo celebrandarum missarum muneri, & ei, quod in ecclesia parochiali, ex Tridentini, aut pri-
Sess. 23. c. 14. de ref. mi nostri provincialis concilii præscripto, aliave quacumque obligationis causa jam debet, satisfacere, & alia præterea officia obi- C
re, quibus diebus aut ad festorum celebritatem, aut ad funus, exequiasve vocatum eo illum convenire, missasque celebrare contigerit. Quod si per ipsum hæc omnia singulaque præstari non posse viderit, ne potestatem ei faciat novi muneris eo nomine suscipiendi, nisi ob inopiam in ecclesia parochiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto parochialis muneris nomine, quam concilio provinciali primo jussum est, ideoque in alia, vel in eadem ecclesia parochiali, alio nomine per hebdomadam, iis ipsis, scilicet ferialibus diebus, celebrandi facultatem permitti necessarium episcopus duxerit: cujus religiosæ conscientiæ id permittimus. D

In literis concessæ prorogatæve facultatis suscipiendi vel retinendi muneris missam singulis vel certis statisve diebus, aut ex certa obligatione celebrandi, exprimantur & altaris, capellæve & ecclesiæ, ubi illud situm est, nomen, & locus, & eleemosynæ emolumentum, quod inde capitur; stati item dies, & numerus missarum, quas ibi celebrare statis illis diebus debebit ex onere a testatoribus, aliisve, aut ab episcopo impositio pro facultate, quam is a jure communi, vel Tridentino concilio habet. Tum etiam exponatur, si quo alio præterea nomine ipse astrictus sit, missam alio loco celebrandi; idque etiam a parochialis curæ munere, legati, alteriusve obligationis cau- E
sa; qua in ecclesia item & altari, quibus item certis vel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, eleemosynæve consequatur. Tum postremo certum ei facultati concessæ vel prorogatæ tempus præfiniatur. Nec vero in illo celebrationis munere ei perseverare liceat, expleto temporis spatio, episcopi literis præscripto, nisi facultas iterum confirmata, renovataque sit, aut prorogata ad aliud certum tempus, literis item, & ad præscriptum etiam superiorum conciliorum nostrorum provincialium.

Quilibet sacerdos, quod suscepit, muneri missæ sacrificii faciendi, satisfaciat omnino.

ANNO CHRISTI 1576.

Nec vero cuiquam, qui quotidiano eo munere astrictus quovis modo est, ne semel quidem in hebdomada, ut alibi missam celebret, id prætermittere ullo prætextu liceat, nisi aliquando ejus, cui curæ episcopus id dederit, aut, si nemini dederit, rectoris, præfective ecclesiæ consensu sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id præstet, quod in ea ecclesia ipse debet.

Sin autem certis hebdomadæ diebus, sacerdotes complures in eadem ecclesia ob aliquam cujusvis generis causam rationemve, missæ sacrificium facere debent; id ut statis certisque iis ipsis diebus illi omnino præstent, curet plane rector ecclesiæ, aut, si præsertim ecclesia collegiata, vel alia frequens est, alius, quem ei episcopus præfecerit.

Quod si alii item sacerdotes sunt, qui in illa ecclesia, incertis tamen diebus, munus impositum habent missæ celebrandæ: tunc idem rector, præfectusve, capellanis sacerdotibus vocatis, requc cum eis tractata, certos unicuique dies præscribat, quibus in ea ecclesia missam celebret: ut singulis, si fieri potest, hebdomadæ diebus missarum celebrationes recte atque ordine distributæ peragantur.

Qui capellas obtinent, ipsi per se, non alii eorum nomine, missæ sacrificium, divinaque officia, quæ illarum rectores præstare debent, in illis celebrent: si modo vel aliud ecclesiasticum beneficium, quod residentiæ personale munus requirat, non habeant: eoque impediti, debita eis capellis officia gerere non queant: vel earumdem institutione, dotationeve, aut legato, aut donatione, aut facultate ab episcopo impetrata, in illis obeundis capellani officiis aliena opera, ministeriove uti possint, vel alia quavis ratione, causave impediti sint.

Singula vero, ob quæ capellanus aliquis se a debito capellani officii munere immunem putet, asseratve, quo minus per se ipsum præstet, ab episcopo cognoscantur, ac probentur item.

Quicumque sacerdos in altari certo missam celebrare debet, si in alio celebrarit: ne, quod debet, præstitisse censeatur, nisi episcopi, alteriusve, cui ille id curæ commiserit, jussu, concessu, permissuve aliquando fecerit.

Si eodem tempore, & in eadem ecclesia missæ plures aliquando etiam pro mortuis celebrandæ sunt, in altaribus ita inter se disjunctis celebrentur, ut sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque si fieri potest audiatur: sin autem hac de causa tempus non patietur eo die missas omnes, quæ debent, celebrari, in alium potius diem aliquæ differantur, ut huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi sacrificii spectat.

Missæ parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis ortum horis, aliis etiam diebus ea hora, quæ populo universo, pro loci ratione, episcopi, judicio magis accommodata erit, in omni ecclesia parochiali celebretur, datis semper ante statis campanæ signis, iisque horæ dimidiæ intervallo distinctis, ut in tempore populus convenire possit.

Si præter parochum alius etiam sacerdos est, qui in ea ecclesia missæ sacrificium facere debet; id omni die in aurora celebret, ut qui iter facere,

ANNO CHRISTI 1576.

cere, vel aliud quidquam, ruri præsertim, agere necesse habent, interesse possint, neque propterea omittant.

Si vero plures sunt sacerdotes, qui ibi, aut in ejusdem parochiæ finibus missam celebrent, tunc, ut decretum est provinciali primo concilio, unam in aurora, reliquas deinceps debito intervallo distributas, postremam vero, quo tardius potest, prout populo commodius erit, celebrent ad præscriptum tabellæ a rectore parochialis ecclesiæ, vel ab alio conficiendæ, cui episcopus id munus dederit; nisi dies festus sit, quo excepta illa prima, quæ in aurora celebratur, nullam omnino celebrent ante peractum missæ parochialis sacrificium, etiam in ecclesiis, capellis, oratoriisve sæcularibus, etiam scholasticorum & confratriarum, etiam laicalium, intra fines uniuscujusque parochiæ constitutis, nisi parochus ob causam certa præscripta hora ante facere concesserit.

Quod si die festo etiam per illud missæ sacrificium, quod in aurora fit, populus a parochiali missa avocetur; tunc episcopus illud, etiam festo die, post missam parochialem fieri celebrarive jubeat.

Episcopi vero facultas & judicium sit, id omne quod ad missæ celebrandæ horam spectat, pro temporum, locorum, causarumque ratione aliter statuere, permittere, ac jubere. Proinde tabella, in qua certa omnis illa celebrationum distributio, dies scilicet, hora & altare, tum sacerdos, qui celebrare debet, apte descripta appareat, in sacristia loco conspicuo proposita atque affixa sit.

Quo citius atque exploratius episcopus sciat, eorum, qui sacri faciendi causa aliquid pie, vel legarunt, vel dederunt, voluntati per illos, quorum interest, vere satisfactum esse; ac rursus si quid ea in re neglectum, aut omissum, prætermissumve est, id opportune ut fiat, prospicere cavereque possit: hæc decernimus, atque statuimus.

In unaquaque ecclesia liber deinceps singulis annis, vel alio certo tempore renovandus, perpetuo sit; in quo & anno & mense, & die primum notato, unusquisque sive parochus; sive capellanus, sive alius sacerdos, qui quovis obligationis nomine in ea ecclesia missæ sacrificium fecerit, in singulos dies, ubi id perfecerit, manu sua subscribat: & nominatim breviter exponat, se illud præstitisse, aut parochialis ecclesiæ, aut capellæ, legative pii, aut anniversarii, aut funeralis officii nomine. Cui præterea libro singulis diebus subscribat is, si ipse est qui missæ sacrificium eo quovis nomine fecerit, ipse item manu sua subscribat, quoties aliquo eo nomine missam celebrarit.

Is liber tuto sacristiæ loco asservetur.

Quibus vero locis, ecclesiisve missæ plures quam tres quotidie celebrantur, episcopus præter has cautiones punctatorem etiam secretum, ubi opus esse viderit, constituere item poterit, idque secreto etiam, si ita expedire videbitur, qui juratus in singulos dies notet, si qui erunt, qui debito missæ celebrandæ muneri defuerint.

In urbe vero aliqui ecclesiastici viri, ab eodem episcopo probati, in diœcesi item vicarii foranei, aliive, ab episcopo etiam constituti, libros missarum celebrationibus notandis præscriptos, sæpe etiam de improviso recognoscant: inspicientque præterea notationes, per punctatorem occulte factas: ac singulis mensibus, aut tertio quoque mense, cum unoquoque capellano præstiti muneris sui rationes inibunt, tum etiam illius testimonium scriptæ initæ rationis dabunt.

Nec vero cuiquam capellano non titulari, qui munus celebrandi certis statisve diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum susceperit, quidquam mercedis eleemosynæve ex legatis piis, aliave quavis ratione, a quibusvis solvatur: neque id exigat absque episcopi, ejusve, cui id curæ ille dederit, mandato, eoque scripto: quod ne detur, nisi pro ratione præstiti muneris, cujus testimonium scriptum ab eo, de quo supra, re ipsa exhibuerit.

Anno autem expleto, vel breviori temporis spatio, quidquid ob prætermissum celebrandarum missarum munus, capellano tribui non debet: id omne fabricæ ecclesiæ præfectis, aut corporis domini confratribus, in ea ecclesia constitutis, ubi ille missarum muneri defuerit, aut aliis depositariis solvatur, ab episcopo constitutis: ut quot missas celebrari ab eo prætermissum est, totidem eo nomine ab alio sacerdote celebrentur: aut ad ipsum in ornamentorum, quæ eidem altaribus capellisve usui sint, apparatum erogetur, prout episcopus expedire existimaverit. Ut autem & hoc diligentius præstetur & sacerdotibus consulatur, qui ob missæ celebrandæ munus susceptum, ac præstitum eleemosynas sibi debitas, magno cum negotio, sæpeque cum detrimento ab iis, qui tribuere debent, consequuntur; episcopus, ubi expedire viderit, certos aliquos, probatosque homines depositarios deligat; quorum munus sit, illas exigere custodire, tum statis temporibus pro ratione supra præscripta, capellanis sine mora solvere.

Et quoniam qui capellas, altaria, aliave beneficia ecclesiastica in titulum obtinent, quibus missarum munus aliquod incumbit, non ab heredibus eorum qui legata pia reliquerunt, vel ab aliis ejusmodi, sed ipsi per se fructus capellarum altariumve suorum exigere solent, cum iis sequestri ratione omnique alio modo episcopus agat: ut si muneri suo illi celebrandis missis defuerint, fructuum restitutio locum habeat, eaque ad præscriptam, ut supra, rationem, pie utiliterque erogetur.

Quam sequestri & mulctæ rationem omnes adhibere debent, ut opus fuerit, cum capellanis quoque illis, qui etiam legati nomine, vel alia ejusmodi causa missas celebrandas ad certum tempus, vel in perpetuum suscipiunt.

Qua in ecclesia, pro frequentiori, qui ob festi diei, indulgentiæve celebritatem, aut ob perpetuum populi, ac præcipuum devotionis studium fit, ad eam concursu, eleemosyna & crebrior & uberior missæ celebrandæ nomine datur: in ea ne cuiquam sacerdoti ejusmodi eleemosynam ob missæ celebrationem, ullo modo aut prætextu flagitare, ac ne sponte quidem oblatam accipere liceat. Verum unusquisque sacerdos illam in capsula, certo ecclesiæ loco, aut pro sacristiæ foribus eo nomine collocata deponendam curet. Cui capsulæ statis illis frequentioris concursus diebus, rector ecclesiæ, aliusve, cujus interest, aut is, cui episcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum spectata probitate præficiat: cujus sit illis diebus apud capsulam assidere, tum sigillatim, ordineque notare, quæ missarum aliarumque

ANNO CHRISTI 1576.

que precum nomine eleemosyna detur acciA piaturve, ut pro illius notationis ratione rector aut sacrista, aut ille quem episcopus constituerit, sacerdotibus illius ecclesiæ, aliisve ad divina officia concelebranda, eo celebritatis nomine evocatis statim præscribat: quid pro eleemosyna oblata unusquisque eorum illis diebus præstare debeat, quo plenius eorum, qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Peractis autem divinis officiis, quæ eleemosyna eo nomine in capsulam conjecta est, illam idem vel ecclesiæ rector, aut alius, ut mox supra, sacerdotibus ita distribuat, ut eorum unicuique partem pro ratione ministerii, officiive præstiti, ex episcopi præscripto congruam tradat. Quidquid autem supererit, e capsula depromptum apud virum probum, quem episcopus delegerit, deponatur: ut aut in aliam, quæ in eadem ecclesia fiet, celebrationem missarum pie conferatur: liceat tamen in alias res erogari, necessario comparandas ad missæ sacrificii cultum, decentius in ea ipsa ecclesia peragendum; si ob ecclesiæ inopiam ita episcopus concesserit. Cujus etiam jussu in tabellam sacristiæ referantur, si quæ commemorationes eo nomine, pro iis qui pie contulerunt eleemosynam, deinceps faciendæ erunt ab iis, qui in ecclesia missæ sacrificium facient.

Qui vero parochi prope eas ecclesias habitant, ii jubente episcopo, populum suæ curæ commissum, diebus præsertim qui proxime præcedant illos certos dies frequentioris eleemosynæ, moneant, ut hac constituta eleemosynas ejusmodi recipiendi ratione, quas eleemosynas missarum celebrationi dare quisque velit, eas non sacerdotibus aut clericis tradat, vel aliis, sed in capsulam deferat eo nomine constitutam.

Missæ initio psalmus, Judica me Deus, & in fine evangelium sancti Joannis evangelistæ, In principio erat; &c. dici ne unquam omittatur, nisi cum aliter in missarum rubricis notatum fuerit. In ceteris item ne quid addatur, nec vero detrahatur, ac ne quidquam mutetur: sed ad unguem id omne dicatur, quod in missali nuper Pii quinti pontificis maximi jussu edito præscriptum est.

Si quem parochum, aliumve sacerdotem missali Romano, quod item Pii quinti pontificis maximi jussu editum est, episcopus ad missæ sacrificium deinceps non uti compererit, a missæ celebrandæ munere illum arbitratu suo suspendat: tum pro culpæ contumaciæve ratione, aliis præterea pœnis afficiat.

Ut exploratum sit an sacerdotes statarum ceremoniarum usum peritiamque teneant: ipse episcopus cum aliquando missæ sacrificio, quod illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentes adesse jubeat: tum aliquando singulos evocet, eorumque in missæ sacrificio rite faciendo exercitationem ac peritiam per examen, experiendove cognoscat.

Quod provinciali secundo concilio jussum est, in missa conventuali & parochiali, cum corpus domini elevatur, signum sono campanæ dari: in aliis missis id ita præstetur, ut tunc parvulum tintinnabulum, aut a latere altaris appensum, aut e sacristia allatum, a clerico ministro certis distinctis ictibus pulsetur.

Cum sacerdos ad altare accesserit missæ sacrificium facturus, clericus, qui tunc illi ministraturus est, ubi alius non sit qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modeste astantes; & si quempiam animadverterit marem vel femi-

nam incomposito corporis habitu, aut alias contra præscriptas regulas provincialibus nostris conciliis, cum injuria vel irreverentia sanctissimi illius sacrificii interesse, moneat graviter ut opus erit: neque sacerdos ante missæ initium faciat, quam omnes, qui adsunt, quemadmodum eam Tridentino concilio curæ episcopi commissum est, decenter composito corporis habitu declaraverint se mente etiam ac devoto cordis affectu, non solum corpore adesse. Missa vero jam inchoata, si quid ejusmodi fiat, hoc idem officium admonendi itidem ille minister clericus præstet modeste & graviter. Si quis vero ab iis de ejusmodi monitus non resipuerit, quamprimum eorumdem cura deferatur ad episcopum, ut jure cum eo efficacius agatur.

Clericus sacerdoti missam celebranti ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro & mundo, eoque non lacero, neque ulla alia ratione indecenti: si contra fecerit, tum ipse, tum ecclesiæ præfectus, tum sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur arbitratu episcopi. Hostias pro sacra eucharistia conficienda non laicus homo, nec vero femina faciat.

Urceoli, qui ad sacrificii usum adhibentur, quo distinctius atque certius aqua a vino dignosci possit, ne e stanno, argento, aliove metalli genere sint, sed plane e vitro; eeque perlucido, aut e crystallo confecti: itidem operculum oris habeant.

Caveatur, cum in missæ sacrificio, quod etiam sine cantu fit, missalis, aut evangelistarii liber, aut pacis instrumentum cuiquam, vel principi, vel magistratui, vel alii ad osculandum præbetur, ne id munus per laicum hominem, sed per clericum præstetur.

Ea fuit olim vigilantissimorum, sanctorumque episcoporum religiosa pietas, ut non modo in solennioribus anniversariis celebritatibus, sed fere in singulis festis & dominicis diebus, iisque præsertim in adventu & quadragesima solenniter missæ sacrificium celebrarent.

Quod institutum cum refrigesceret, aliquando Innocentius III. pontifex maximus vehementer doluit. Cui sane rei in provincia nobis commissa prospiciendum atque consulendum est pastorali cura nostra, jam sanctionibus Tridentinis, auxiliante Christo domino, excitata ad revocandam restituendamque ac studiose retinendam pristinæ pietatis disciplinam atque usum. Etsi igitur multiplicibus aliis episcopalibus curis, iisque variis & quæ etiam ad continendos inobedientiæ disciplinæque Christianæ officiis populos attinent, pluribus hoc tempore episcopi distineantur: at solennioribus tamen diebus, quibus religionis Christianæ mysteria celebrantur, in divinis officiis sacrisque solenniter faciendis, illos frequentius ac studiosius versari oportet.

Itaque his solennibus festisque diebus infra ordine præscriptis, quibus & patrum monimentis & veteri rituum ceremoniarumque Romanarum codice, eoque comprobato, & antiqua religiosaque nonnullarum hujus provinciæ cathedralium consuetudine, ab episcopis, prout ipsa Christianæ religionis mysteria postulant, solenniter fieri traditum est, missæ sacrificium solenni pontificalique ceremoniarum ritu ab eisdem celebretur.

In sanctissima nativitate domini nostri Jesu Christi.

Die solenni circumcisionis, quæ est octava nativitatis domini.

Die

ANNO CHRIST 1578.

Sess. 22. decr. de observandis & evitandis in celebratione missæ.

ANNO CHRISTI 76.

Die solenni epiphaniorum.
Feria quinta in cœna domini.
Die sanctissimo paschæ resurrectionis.
Die sanctissimæ ascensionis.
Die sanctissimo pentecostes.
Die solennitatis sanctissimi corporis Christi domini.
Die natali sancti Joannis Baptistæ.
Die festo sanctorum apostolorum Petri & Pauli.
Die assumptionis beatissimæ semper virginis Mariæ.
In solennitate omnium sanctorum.
Die festo sancti, sanctæve, cujus nomine ecclesia cathedralis dedicata est: & die præterea festo præcipui patroni civitatis.
Die consecrationis ecclesiæ anniversario.
Die item consecrationis suæ anniversario.
Die primo synodi diœcesanæ.

Diebus statis, quibus sacras ordinationes solennes episcopus habebit.

Diebus præterea aliis pro consuetudine suæ ecclesiæ, tum aliis item, quibus ex gravi præsertim causa missæ sacrificium solenni ritu celebrare eorum quisque censuerit.

Quo studiosius autem religiosa sua solicitudine, sanctissimæque pietatis exemplis fidelium animos atque mentes ad religionis Christianæ officia episcopi inflamment; hoc etiam pro pastoralis officii munere curent, ut quibus diebus missarum solennia in basilica cathedrali concelebrant; iisdem, quod antiqui instituti, consuetudinisque fuit, & vesperarum officium & matutinum solenni ritu ipsi obeant. Tum præterea iis diebus, ut religiosi cultus exemplo, sic sacra pastorali concione aut sermone intra missarum solennia fideles sibi commissos pascere nullo modo omittant. Fideles vero quo magis a pastoribus suis religiosis vitæ exemplis, consilio, spectatisque virtutibus adjuvantur, eo vehementius se in omnem bene sancteque agendi partem excitare, tum cumulatius Christianæ disciplinæ officia præstare eos oportet.

Quare festis his diebus, cum frequentissimi ad missarum episcopalium solennia convenire studeant; tum e sacra benedictione episcopali aliquem salutarem fructum largiente domino consecuturi, ne ante inde discedant, quam ab episcopo illam demisso humilique animo & genibus flexis de more acceperint. Ut id sane omni studio illi præstent, cum eos crebro præmonere, tum gravi sermone cohortari parochi solicite curent.

Missæ sacrificium cum solenniter, præterquam pro mortuis, fit cui episcopus præsens adsit, canonici & aliqua illius ecclesiæ dignitate præditi, quo tempore hymnus, Gloria in excelsis, & symbolum, item & alia ejusmodi canuntur, ad episcopum ordine veniant, in cujus conspectu corona facta, tunc simul cum eo singulas illas missæ partes dicant, pro ceremoniarum ritu ac ratione.

Quibus in ecclesiis cathedralibus dum vesperarum, aliarumve canonicarum horarum officia, missarumque solennia ab episcopo solenniter fiunt; canonici item, quique dignitatem obtinent, pluvialia, aliasve sacras vestes pro libri pontificalis Romani ratione non induunt; in iis ex ejusdem & aliorum item de ceremoniis rite conscriptorum, probatorumque librorum prescripto ad usum introducatur, aut intermissus revocetur ille episcopalibus officiis conveniens, pluvialia, aut dalmaticas, aliumve sacrum vestitum, utpote planetas, certis statis diebus induendi mos. Itaque ubi illa indumenta totidem non sunt, quot pro induentium numero esse deberent, quamprimum ad officiorum pontificio, solennique ritu, ut decet, celebrandorum usum comparentur communi universi capituli sumptu: nisi jure, aut consuetudine, aliave ratione a sacristia: vel a fabrica, vel a singulis canonicis cum sumptum præstari oportere episcopus censuerit; tuncque a quibus debetur, plane præstetur temporis spatio, quod idem episcopus præscripserit.

In ceteris quoque omnibus, quæ ad ceremoniarum rationem ritumque pertinent, regulæ in libro pontificali, ceremonialique item probato de divinis officiis, pro temporum ratione, ritu Romano præscriptæ diligenter & accurate omnino serventur. Id autem omne præstari, atque in usum omnino introduci, episcopi cura sit.

Peracto missæ conventualis sacrificio, vesperarum officiis in ecclesia absolutis, in quibus episcopus præsens aderit, diebus dominicis ac festis, & aliis item, quibus ex ceremoniarum Romanarum usu, rituque moris est, solenniter ipse benedicat. Quod sane etiam præstet peractis solennibus processionibus, aliisque id generis officiis.

Cum episcopus statis præscriptis diebus quibus debet, vel quia abest, vel morbo aliave causa occupatus distinetur, missam, vesperasve, aut alia divina officia solenniter non celebrat, tunc ejus loco hoc præstet, qui in ecclesia cathedrali primam sacerdotalem dignitatem obtinet. Hic vero si aliquando abest, aut impeditus est; is qui post illum sacerdotalem item dignitatem, vel canonicatum obtinens, aliis dignior non impeditus adest, id munus obeat.

Episcopo, in urbe etiam extra ecclesiam cathedralem pontificalia munera obeunti, utpote consecranti vel reconcilianti ecclesias, cœmeteriave, aut ordines sacros, aut confirmationis sacramentum, aut sanctissimam eucharistiam frequenti populo ministranti, aut alia hujusmodi munera pontificalia exercenti, cum is jusserit, assistant, inserviant, ministrentve, quicumque ex iis, qui dignitates obtinent, & de capitulo, ac reliquo ecclesiæ clero eidem episcopalia munera in ecclesia cathedrali exercenti, inservire, assistere, ministrareve solent aut debent.

Archidiaconus, etiamsi sit sacerdos, vel præbendam etiam sacerdotalem, præter archidiaconatum obtineat, missæ sacrum solenniter episcopo celebrante, ut & in metropolitana, & in aliis hujus provinciæ ecclesiis compluribus moris est, suique muneris, evangelium canat: vel, ubi ex consuetudine id non servetur, omnino ut diaconus, diaconalibus vestibus indutus, episcopo assistat.

Archipresbyter autem officio assistentis ad librum serviat, nisi ex consuetudine præpositio, vel alteri dignitate sacerdotali prædito, id competat. Cui muneri qui sine causa legitima ab episcopo approbata defuerit, distributionibus illius diei sibi debitis, & gravius ex contumacia ejusdem, episcopi arbitratu mulctetur.

Quod religiosi instituti, piæque consuetudinis fuit, & in compluribus adhuc hujus provinciæ ecclesiis aliqua ex parte retinetur, pontificalique libro antiquo traditur, de diaconi alterius

ANNO CHRISTI 1576.

ANNO CHRISTI 1576.

riusve ministri & chori officio in episcopali benedictione, id ad usum ubique revocari, pastoralis curæ est, cum præsertim ad inflammandam fidelium pietatem, præparandamque in episcopali benedictione attentionem attineat. Itaque diebus dominicis festisque, cum episcopus benedictionem de more impartiet, diaconus, vel alius minister, ad quem de more pertineat, cuive episcopus jusserit, ad populum conversus, his cantu solenni pronuntiandis vocibus præcat: Humiliate vos ad benedictionem; tum a choro respondeatur: Deo gratias.

In majoribus autem solennitatibus aliquanto id solennius præstetur, ritu scilicet qui in antiquo libro pontificali ita præscriptus est, ut chorus primo dicat: Princeps ecclesiæ pastor ovilis, tu nos benedicere digneris; tum diaconus respondeat: Humiliate vos ad benedictionem: Post clerus humili voce concinat: Deo gratias semper agamus.

Demum episcopus solenniter benedicturus, dicat præscriptas pro tempore ratione orationes, quæ ex libro antiquo pontificali descriptæ edentur.

Quod ex Felicis quarti pontificis maximi sanctione in concilio provinciali tertio decretum est, episcoporum provinciæ consecrationes quotannis solenniter celebrari; id ita deinceps præstari decernimus.

Die anniversario consecrationis, si dominicus, vel festus sit, episcopus solenni celebritate de eo dominico, festove die missam celebret, adjunctis pro se orationibus, in missali Romano nuper edito præscriptis.

Si vero consecrationis anniversarius dies in feriam, aut festum simplex cadit, missæ sacrificium solenne de consecratione, prout in missali Romano, faciat.

Quo consecrationis die episcopus exemplum etiam sequatur atque amplectatur sanctissimorum episcoporum, pontificumve, qui suscepti muneris curam, onus, & solicitudinem in memoriam revocantes, anniversario eo die non solum sacrificio religiosisque precibus divinæ bonitati gratias agere non destiterunt; sed concionibus, pastorali caritate plenis, clerum populumque, expositis multiplicis suæ curæ partibus, excitare voluerunt, cum ad opem sibi a Deo implorandam, tum ad omnia religiosæ pietatis officia colenda.

Utque consecratio episcopi a sacerdotibus, etiam sacrificiis, & a reliquo clero piis precibus recolatur, in calendario anniversario, die suo notetur: tum populo etiam, ut moris est, denuntietur, ut is quoque sanctius illum diem veneretur: tum pro caritatis officio, quo erga episcopum & patrem esse debet, vehementius excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Quod pii religiosique instituti in ecclesia fuit, quemadmodum ex sanctorum patrum monimentis, ex antiquo ceremoniali codice accepimus, ut nocte natalis domini missa, quæ in aurora celebratur, sicut illa in media nocte, & altera in die ipso natali caneretur; eadem in omni provinciæ nostræ cathedrali & collegiata ecclesia, sub auroram etiam canatur, præsente omni clero, qui divinis officiis interesse solet aut debet. Quicumque defuerit, illa distributionis medietate mulctetur, legitimo impedimento cessante, quam proportionabiliter amitteret, si a missæ sacrificio solenni, quod media nocte fit, abesset. Idem quoque præstetur in parochiali quacumque ecclesia, ubi aliæ duæ ejusdem diei missæ canuntur.

Quibus diebus, ex missalis Romani rubricarum præscripto, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis missas duas conventuales celebrari oportet, eæ ambæ canantur; tum cantu item celebretur si quæ præterea alia missa eodem, vel alio die, ex consuetudine legatove pio aut alio jure ibi cani debet.

Quod si capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum alterius etiam diei distributionibus mulctetur; & alio die suppleantur omissa.

Diebus dominicis, festisque aliis, quibus officium duplex peragitur, canonicus hebdomadarius, dum vesperarum officium obit celebratve, pluviale induat; tum etiam duo ecclesiæ ministri pluvialibus induti adsint, eaque munera præstet, quæ præstari moris est.

Iisdem præterea diebus divina singularum horarum canonicarum officia, psalmi scilicet, hymni, antiphonæ, responsoria, & reliquæ horariæ preces, non verbis recitentur, sed stata modulatione canantur. In matutino tamen officio, & prima, si ita episcopo videbitur, præterquam in anniversariis festorum dierum solennioribus celebritatibus, canora, distincta tamen, vocum pronuntiatione psalmos dici liceat; at hymni, antiphonæ, responsoria, & reliqua ejusmodi, tum præterea psalmi ad laudes stata omni cantus modulatione omnino pronuncientur.

Ubi vero, vel instituti, vel consuetudinis est, festis diebus, matutini etiam, vel primæ psalmos, aut aliis præterea ferialibus diebus reliquarum horarum psalmos, & omne officium cantu præstari: illud institutum, consuetudinemve perpetuo retineri jubemus. Si vero quid aliquando inciderit, quamobrem divina officia diutius, quam temporis ratio postulat, protracta sunt, tum episcopi concessu, jussuve, horaria sextæ & nonæ officia, si minus stato cantu possunt, verbis solum distincte tamen & in choro pronuntiari & præstari licebit.

Festis vero dominicisque diebus, & aliis, quibus concio aut solennis processio, aut sacra ordinatio habetur, si matutinum officium media nocte non dicatur, ita saltem anticipata episcopi judicio hora inchoetur, ut & aliarum deinceps horarum officia, & missas singuli sacerdotes, & missam conventualem collegiatim tempore suo ex instituto peragant, ut concioni interesse possint.

Quod de assistente, pluviali induto, in concilio provinciali primo decretum est, ita dumtaxat locum habere decernimus, ut episcopo, & alii episcopalibus insignibus utenti, is adhibeatur, alii præterea nemini.

Dominicis, & festis, & aliis item diebus, quibus officium duplex peragitur, canonici duo, unus, qui diaconale, alter, qui subdiaconale ministerium præstet, canonico sacerdoti, missam conventualem celebranti, ministrent. Sicubi vero aliis etiam diebus per canonicos id præstari solet, id deinceps etiam servetur perpetuo.

Ubi vero præ paucitate canonicorum; illis canonicis duobus in missæ conventualis sacrificio ministrantibus, numerus eorumdem, qui in choro adsunt, congruus episcopi judicio non erit; liceat eidem episcopo alios duos non canonicos statuere, qui illis duplicis officii diebus,

qui

ANNO CHRISTI 76.

qui tamen ex præcepto, consuetudineve non coluntur, loco canonicorum diaconale & subdiaconale ministerium obeant. Omnino autem diebus etiam ferialibus diaconus & subdiaconus, dalmaticis induti, missæ inserviant in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis quibuscumque, nisi ubi episcopus censuerit minister rum numerum adeo exiguum esse, ut id fieri non possit. Cujus item episcopi jus sit decernere, qui munus hujusmodi præstare debeant, si modo illud jam attributum perpetuo ex institutione vel consuetudine non sit.

Dignitatem obtinenti, & canonico item, & alii cuicumque chori officiis adstricto, almutiam, superpelliceum, cappam, aut aliud canonicale aut proprium sui ordinis vestimentum; pro temporis, vel divini officii, quod obit, vel pro sui in ecclesia, chorove muneris ratione, non induto, distributio statæ canonicæ horæ ne detur, in qua hic illeve sine ejusmodi indumento adfuerit.

Ne quis canonicus, dignitateve præditus, aut ecclesiæ cujusvis minister, clericusve quicumque, dum horariis divinarum precum officiis interest, aut processiones, funera, vel functiones ecclesiasticas obit, superpelliceo, aliove sacro indumento indutus, chirothecis etiam manus induat.

Horæ sextæ & nonæ item officia divina, ante, aut post missæ conventualis sacrificium, pro ratione temporum, & officii divini, ad præscriptum rubricæ missalis Romani celebrentur; nisi aliquando urgens causa incidat, quamobrem illo alio tempore, quam præscriptum est, in choro tamen, celebrari peragique episcopus jusserit.

Quibus in ecclesiis divinum canonicarum horarum officium de beata Maria virgine recitari aut solet, aut debet, earum clerus universus illud in choro præsens pariter recitet, atque officium, quod de domino dicitur: id vero ita, ut singulas horas canonicas unius officii, cum singulis alterius, ex breviarii Romani præscripto, ordine conjungat.

Quicumque ab unius horæ officio de beata Maria abfuerit, distributione illius horæ perinde mulctetur, ac si ab horæ ejusdem officio, quod de domino recitatur, abfuerit.

Calendarium, quod ex concilii provincialis primi decreto pro certa divini officii recitandi ratione, quotannis edi oportet si minus constat, a quo confici, edive debeat; episcopus deligat, constituatve, qui hoc præstet, neque id cuiquam recusare liceat.

Ita vero, a quo debet, in tempore conficiatur, ut & mensem saltem ante nativitatem domini in lucem emissum sit. Ante vero quam prodeat, episcopo tradatur, qui recognoscat, aut ab aliquibus, quos ejus rei peritos delegerit, recognosci jubeat.

De sancto, cujus sacrum corpus, aut caput, aut brachium, aut crus, aliæve sacræ reliquiæ, episcopi judicio insignes asservantur, duplex officium fiat, in ea tantum ecclesia, ubi reconduntur: nec vero in aliis, nisi regulis breviarii Romani id præscribatur, aut alia causa gravis episcopi judicio insit.

De sanctis item, quorum altaria in aliqua ecclesia sunt, duplex in ea tantum ecclesia fiat; idque tunc solum, quando scilicet ex antiqua, probataque consuetudine, vel justa alia causa episcopus censuerit faciendum.

De iis, qui beati dicuntur, neque sedis apostolicæ auctoritate in sanctorum numero adscripti sunt, horarum divinarum precum officium ne fiat; nisi consulta eadem sede apostolica, facultateque literis pontificiis concessa.

ANNO CHRISTI 1576.

Episcopus pro temporum ratione ac vicissitudine certam horam certumque intervallum pulsandis campanis præscribere curet, quibus divinorum officiorum significatio detur. Quæ certa, intervallisque distincta pulsationis ratio in tabella edita ordine notetur; ut & urbanis & diœcesanis ecclesiis usui recte accommodata, ubique eadem ad præscriptum ejusdem episcopi servetur.

Officia divina, sicut alia semiduplicia sunt, quædam duplicia, alia simplicia: ita pro eorum ratione certam regulam in iis singulis celebrandis adhiberi oportet.

Quare episcopus duobus de capitulo, quorum alter ab ipso, alter a capitulo deligatur, aliisque ecclesiasticis hominibus rituum scientia & usu peritis, quos ipse delegerit, in consilium adhibitis, cantus modulationem, hominum numerum, & qualitatem, vestium apparatum, campanarum sonum, ministrorumque rationem pro illorum ritu præscribat, in iis scilicet, quæ adhuc conciliis provincialibus præscripta non sunt, donec alio tempore in concilio provinciali certa eorum ratio statuatur, & ut rite, & divino cultui congruenter omnia præstentur.

Quæcumque vero aut in hoc, aut in superioribus conciliis provincialibus de festis duplicibus servari jussum est; ea in ecclesiis, ritu Ambrosiano utentibus, cum pro illius ritus ratione nulla sit simplicis, aut semiduplicis, aut duplicis officii distinctio, sed tantum solennis, aut non solennis, in festis iis locum habeant, quæ licet ex præcepto, consuetudineve non colantur, officio tamen solenni celebrari in calendario, aut breviarii rubricis præscribetur.

Sicut sancta mater ecclesia pro temporum officiorumque ratione, sacrarum vestium apparatum, ornatumque coloribus distinctum esse voluit; ita, quemadmodum etiam missalis Romani rubrica præscribit, in omni ecclesia & altare, & sacerdos celebrans, sique solenniter fit, diaconi etiam & subdiaconi, & alii ejusmodi ministrantes sacro vestium amictu, ut pro ecclesiarum facultatibus fieri potest, induantur: qui colore distinctus, divinorum officiorum ritui, & temporum rationi conveniat.

Cum clerici desunt, qui cantorum in divinis officiis partes præstent, ita ut laicos homines ad id muneris aliquando mercede conduci adhiberive necesse sit; tunc ii non solum in missa solenni & divinis officiis, id quod in compluribus hujus provinciæ ecclesiis usu servatur, sed & in processionibus, & in funeralibus, & in aliis ecclesiasticis actionibus, ad quas vel in ecclesia vel foris adhibentur, cum id munus gerunt, habitu clericali superpelliceoque decenti, ad conciliorum provincialium præscriptum utantur: vita præterea & moribus ab episcopo scripto ante probati sint. Nec vero contra quam præscriptum est, cuiquam laico in ecclesia musici, cantorisve munus illis divinis ecclesiasticisve officiis, aut in ecclesia, aut foris concelebrandis committatur: nec rursus ille suscipiat

ANNO CHRISTI 1576.

piat geratve, pœnis mulctisve propositis arbitratu episcopi.

Eas autem pœnas luat, tum qui susceperit, tum qui commiserit, dederit, conduxerit, permiserive, quicumque sit, sive capitulum, sive fabricæ administratores, sive rector ecclesiæ, sive confratriæ præfecti, sive alius quispiam, ad quem id pertineat.

Triduo illo hebdomadæ sanctæ, quo ex sanctæ ecclesiæ Romanæ consuetudine strepitus & fragor fieri solet ad significandam in Jesu Christi passione illarum rerum omnium commotionem, is semel tantum post extremam matutini officii orationem adhibeatur, ad rubricæ Romanæ præscriptum.

Cura vero sit eorum qui ecclesiis præsunt, cavere, ut a populo religiosa pii mœrentisque animi meditatione ille fiat.

Præfectus chori, ubi ex antiqua probataque ecclesiæ institutione nominatim nemo est, neque alius item, quem huic muneri episcopus præfecerit, ejusmodi officio fungatur, ut primo concilio provinciali cavetur, qui digniori chori loco sedet: id vero, quoad alium ei muneri episcopus arbitratu suo proposuerit. A quo officio quandocumque eum amovere, tum rursus confirmare episcopo liberum sit. Qui autem ex antiquo probato instituto gerit, si ei curæ ac vigilantiæ minus aptum aut negligentem, aut alias non recte utiliterve munus suum præstantem animadverterit, illum amovendi, & eidem muneri, illius loco, alium præficiendi, jus item & facultas omnis eidem episcopo libere competat.

XL

De processionibus.

Cum supplicationes publicas, solennesque fieri opus erit, primum earum causa processiones agantur, deinde missa solenniter celebretur, nisi aliter ob causam episcopus aliquando jusserit. Clerus etiam regularis, piarumque confratriarum homines, populus denique omnis cum ad ecclesiam, ubi supplicandi causa statio fiat, processerint, inde ordine item redeant ad ecclesiam, unde discesserint, ut etiam primo concilio provinciali decretum est, nisi episcopi præscripto in ecclesia, ad quam venturum est, processio absolvenda, & dimittenda sit: tuncque inde ad suas quique ecclesias, benedictione episcopali, aut missione de more facta, collegiatim cruce præcedente abeant licet, peractis ante supplicationum, prout ritus est, solennibus precibus atque orationibus.

Quæ vero in hoc supplicationis munere precum & orationum officia in ecclesia, ad quam itum est, quæcumque illa sit, peragenda sunt; a capitulo cathedralis, in diœcesi autem a clero primariæ sæcularis ecclesiæ, non illius, ad quam supplicandi causa processum est, rite præstentur, nisi antiqua consuetudo aliud suaserit.

Missæ item sacrificium cum ibi faciendum est, illud a capitulo clerove cathedralis, & in diœcesi primariæ sæcularis ecclesiæ solenniter fiat.

Quo tempore reliquus clerus discedat licet, missione solenniter facta, ut in suis quisque ecclesiis conventualem parochialemve missam concelebret: nisi aliter quandoque episcopus jusserit.

Clero ad ecclesiam convenienti, processionis, supplicationis, alteriusve ejusmodi officii causa, locus aliquis ecclesiæ illius ample quantum potest patens constituatur; ubi simul universus, si potest, alioqui collegiatim saltem unusquisque ordo conveniat, & tacite precando consistat, donec illas obeat; ne per ecclesiam vagetur, aut quidquam aliud admittat, quod concilio provinciali secundo vetitum est.

Clericorum vero sit, ostiarii functiones in ecclesia cathedrali obeuntium, ecclesiasticos homines, supplicationum processionumve causa in eum certum locum congressos, si quos vagantes, deambulantes, colloquentesve animadverterint, episcopi auctoritate prohibere: tum etiam contumacium nomina ad eumdem deferre.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes procedentem dirigant: tumque aliquando, cum opus est, eumdem subsistere moneant: tum etiam, qui populum in ordine consistere, mulieres velatas incedere, aliaque ejusmodi opportune in ipsa etiam via moneant, præcipiant, atque ut serventur, efficiant omni solicitudine.

In omni processione, in illa præsertim quæ solenni die corporis domini agitur, clerus sæcularis, superpelliceo mundo candidoque indutus, ut adsit præmoneatur.

Cum ad processionem clerus vocatur, quid psallendum, quid canendumve ei sit, ut opportunum erit, significetur.

Canant omnes: cum vero aliquot canentibus aliis canere non licet, qui bini incedunt submissa voce psalmum, hymnum, antiphonam, precemve piam inter se dicant, supplicationi, quæ fit, mysteriove convenientem.

Clerici omnes sæculares, & regulares, & qui in basilica cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque item inter eos ullo modo laici homines, quocumque gradu sint, interjecti incedant, neque item inter episcopum & eosdem laicis locus sit.

Quicumque in processione erratum contra tabellæ præscriptum commiserit; pro præscripta ratione punctator sigillatim nominatimque illum notet.

Sacrarum imaginum insignia, vexillave cleri, ne laicus homo in processione præferat: ubi clericus quisquam est, qui hoc munus præstare possit.

In omni ecclesia, unde ad statas processiones clerum populumque egredi solenne est, ubi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsationes solenniter tam diu adhibeantur, quoad inde clerus universus in processionis munere egressus sit. Idemque cum a processione reditur, præstetur.

Itidem in ecclesiis fiat, quæ in vicinia sunt, ubi processio agitur.

Musicis vero cujusvis generis instrumentis in processionibus sonari, ne ullo modo permittatur.

In supplicationibus, processionibusve, quæ summi pontificis, episcopive jussu in exteriori aut interiori ecclesiæ circuitu agantur, canonicis & aliis chori ministris, qui distributionum quovis modo participes sunt, tantum ex communi residentiæ censu distribuatur, quantum ipsis dari solet, cum in choro præsentes horæ tertiæ officio adsunt. Si vero pro feriæ festique

ANNO CHRISTI 1576.

que ratione, quo proceſſio agitur, non in circuitu eccleſiæ, ſed per urbem, opidumve illa fiat, agaturve, triplum detur.

Quæ omnis diſtributionum portio detur iis tantum, ſcilicet, qui illas præſentes ebeunt.

Quod ad alios autem clericos attinet, qui proceſſioni, ſupplicationive intereſſe debent; nec vero diſtributionum participes ſunt, cum iis epiſcopi arbitratu certis mulctis, pœniſve agatur.

Quod in multis hujus provinciæ locis religioſæ conſuetudinis eſt, retinere, aut ſicubi non eſt, introducere epiſcopi ſtudeant, ut omnes, tum mares, tum feminæ ſacro ſolennitatis ſanctiſſimi corpus domini, religioſoque die, eam proceſſionis celebritatem non e feneſtris, neque omnino e ſuperiori loco inſpiciant, ſed eam proſequantur, omni piæ religioſæque venerationis ſtudio. Itidem præterea curent de aliis publicis proceſſionibus, cum illas omnes populum ſupplicem proſequendo pie obire inſtitutum ſit.

Si quæ eleemoſynæ, panis aut vini, aut aliorum ciborum, certo conſtituto tempore, pii etiam legati jure, aliove quovis nomine diſtribui debent; earum diſtributio proceſſionum ſupplicationumve tempore fiat: quo minus illa comeſſationibus, crapuliſve occaſio præbeatur, ſed illis peractis id agi liceat.

Unuſquiſque epiſcopus pro ſolennium proceſſionum, & ejuſmodi actionum ratione decernat, tum qui e clero, tum quibus diebus pluviale illis obeundis induant.

Interea vero mos & uſus metropolitanæ eccleſiæ hoc in genere ſervetur.

In miſſæ etiam ſolenni ſacrificio, proceſſionibus, & aliis ejuſmodi ſacris actionibus cautio ſit, ut eccleſiaſticæ functiones, quas in illis præſtari oportet, ejuſmodi ſint & cum corpus domini in miſſa elevatur, cereorum accenſio & ſuſtentatio & cleri in proceſſionibus item diſponendi, dirigendive ratio & id generis alia laicorum hominum opera, miniſteriumve ne adhibeatur: ſed in iis, aliiſve ejuſmodi generis functionibus obeundis præſto ſint ſacriſtiæ cuſtodes, clerici, tum magiſtri chori, vel ceremoniarum adjutores, aliique eccleſiaſtici ordinis homines, quorum miniſterium eccleſiaſticarum rerum uſui, functionive addictum eſt, tum alii item clerici, quibus ea munera epiſcopus aſſignarit.

XII.

De funeribus & exequiis.

Sicut epiſcopus dum in vita eſt, ſanctæ paſtoralis ſolicitudinis ſtudio debet ſaluti animarum invigilare; ita illud cum omni ratione conjunctum eſt, ut poſt ejus obitum eccleſiaſtici ordinis homines & laici item, quorum curæ, gubernationique paſtorali præfuit, grata piaque memoria epiſcopales vigilias ac labores, quibus ille in eo munere gerendo perfunctus eſt, proſequantur, pro illius anima inprimis Deum religioſe precantes.

Quamobrem præter ea, quæ de epiſcoporum exequiis primo concilio provinciali ſancita ſunt, hoc etiam decernimus; ut parochi & ſacerdotes ſinguli, tum urbani, tum diœceſani, ubi primum de obitu epiſcopi ſui nuntiatum eſt, novem ſingulis poſt eum nuntium diebus, quibus per eccleſiaſtici officii ritum poteſt, miſſam de mortuis pro illius anima celebrent; aut ſaltem ſtatam pro defuncto epiſcopo orationem dicant, ut in æterna recipiatur tabernacula: capituli vero ſit, de epiſcopi obitu diœceſanos parochos certiores quamprimum facere, eoſdemque hujus officii monere.

Populus itidem pro paternæ ſolicitudinis, caritatiſque officiis, quæ ille vivus pro omnium ſalute præſtitit, hoc communi parenti mortuo reddat, ut religioſis precibus, aliiſque piis ſuffragiis illius animam adjuvet.

Ad quam ſane rem ſuum quiſque populum parochus cum uſu venit, iis præſertim novem diebus hortetur accurate ac diligenter.

Ne quicquam ex ulla cujuſvis ordinis eccleſia mortui cadaver perpetuæ ſepulturæ traditum aſportari liceat, niſi facultate ab epiſcopo impetrata, eaque literis nominatim exarata.

Parochus, intra cujus parochiæ fines aliquis alienæ parochiæ occiſus eſt, ejus cadaver libere alio transferri nullo prætextu prohibeat: nihilque ea de cauſa accipiat. Si vero translatio ea cum funere fit, liberum ei ſit uti jure ſuo.

Funeribus defunctorum officiis anniverſariis concelebrandis, cum rector eccleſiæ præter clericum miniſtrum ſuum, alios etiam ſacerdotes, clericoſve, quorum miniſterio, operave utatur, accerſere, adhibereve neceſſe habet, hoc ordine, niſi aliud defunctus, heredeſve illius voluerint, illos evocet; primo ſcilicet, ſi quos habet illius animarum curæ gerendæ quovis modo ſocios, collegas, adjutoreſve, tum illius eccleſiæ titulares, vel canonicos, vel chori miniſtros, vel demum capellanos item, deinde clericos alios eccleſiaſticæ functioni officiove in ea eccleſia addictos, adſcriptoſve; tum præterea alios, quos mortui heres, aut is, cujus intereſt, accerſiri, evocarive maluerit. Nec vero plures adhiberi ullo prætextu etiam hujus decreti liceat, quam ille velit, vel ſacerdotes, vel alios, etiam clericos tantum, pueroſve clericali veſtitu indutos, etiam quos illi evocari ſecum duxerint; neque rurſus ad eleemoſynæ, emolumentive cujuſvis generis, eo nomine percipiendi partem ullam, neque denique ullum non vocatum admitti.

Illud præpoſiti, archipresbyteri, parochi, rectores & alii quicumque clerici caveant, ne ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda alios pro ſe mittant, emolumentum, aut ejus partem ipſi percepturi, neque ſecum pueros aut clericos ea ſpe perducant, mittantve, ut eleemoſynæ, quæ illis data erit, participes ipſi ſint; nec ſane vero ullam ejus partem ullo quovis prætextu etiam ſponte oblatam capiant; neque item qui mittuntur, plus capiant, quam ſi proprio ſolum nomine vocati eſſent.

Funeris ducendi certa hora conſtituatur, qua omnes quicumque evocati ſunt, conveniant, ut nulla interpoſita mora ad illud procedatur.

Cautio ſit ut ne ſimplices homines quidquam ſuperſtitionis cauſa apud mortuum in feretro, aut in ejus manibus ponant, aut aliud, quod ſuperſtitionis ſpeciem præ ſe ferat, aut ſuſpicionem habeat, committant.

Ubi ex noſtra in concilio primo provinciali edita conſtitutione pallium ad cadaveris feretrive tegendi uſum, quacumque ratione comparatum

ANNO CHRISTI 1576.

tum est, omnibus illud gratis accommodetur, ubi vero paratum nondum est, parochialis vicinię hominum non ecclesię rectoris sumptibus comparari decernimus.

Sin autem neque illi parent, neque mortui heres item; sine pallio cadaver efferatur, quousque id præstetur.

Cadaver cum effertur, via procedatur, quæ a domo ad ecclesiam recta ac brevis sit: si vero usque adeo brevis & compendiosa est, ut ordines eorum, qui funus comitantur, intra illius fines contineri non queant, tunc via paulo longiori funus ducatur, idque jussu concessuve sacerdotis, qui funeri præest.

Omnes, tum qui dignitates obtinent, tum canonici, etiam metropolitanæ & cathedralis ecclesiæ, tum alii præterea quicumque clerici, quibus in funere candelæ, aut cerei, intortitiave dantur, eas, cave accensa in funere manibus ipsi deferant.

Sermo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio ejusmodi loco, sed in ecclesia habeatur.

Nec cenotaphiis, aut quas vocant, tumbis, pallia altarium adhibeantur.

Eleemosyna, quæ clero ob funus, aut defunctorum officium datur, ne in ecclesia, cœmeteriove, aut spectante populo, sed eo remoto, locoque separato, factis exequiis officiisve distribuatur

Ne pactiones de funere, aut de exequiis pro mortuo celebrandis cum defuncti herede, aut alio, ad quem pertineat, a parocho, aliove ea conditione fiant, ut certa ceræ pars quæ exequiarum officiis supererit, ipsi heredi, aut alteri restituatur.

Ne parochi, aliive clerici, neque item exequiarum curatores, aliive, quicumque in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caveant de funerali eleemosyna, aut de eorum operæ in funere præstitæ mercede.

Ecclesiæ metropolitanæ, vel cathedralis, vel collegiatæ capitulum, ac singuli de capitulo in funere, funerisve officio contenti eleemosyna sint, quæ generatim ipsi universo capitulo, aut sigillatim unicuique de capitulo dari solet.

Idem parochi, rectores, sacristiæ custodes, & alii clerici inviolate servent ad episcopi præscriptum. Pro crucibus autem & quæ circa cadaver aut cenotaphium disponuntur, pro campanis item, lampadibusve, aliove prætextu, aut nomine, nihil præterea capiat, exigatve, nec capitulum, nec quisquam de capitulo, nec rector, nec sacrista, custos, aliusve clericus quicumque, nisi si quid est quod fabricæ, aut sacristiæ, campanarum nomine dari piæ consuetudinis episcopus esse censuerit; idque vere in eum usum cedat; at pro crucibus nihil omnino, quovis etiam fabricæ, vel sacristiæ nomine accipi liceat.

Quantum clericorum usitato nomine dari solet, tantum custodibus, qui in minoribus ordinibus constituti sunt, detur; si in sacris fuerint, habeant quantum sacerdotum nomine datur.

Qui vero custos vel crucem prætulerit, vel campanas pulsaverit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantum dari statutum est.

Qui funeris curationem aliquam habere solent, utpote antiani, aliique quocumque nomine vocati, qui item corpori sepeliendo operam navant; eos accipere non vetamus quod pro officii sui, quod ipsi præstiterint, opera dari consuevit.

Crucis vero, vel campanarum, aliove quovis nomine, ne ab iis quidem quidquam in funere, vel funeris, vel exequiarum causa, exigi accipive liceat.

Ejus vero generis homines, & alii qui in funus se ingerunt, nec quidquam operæ ponunt, nihil omnino consequantur.

Quod primo concilio provinciali sancitum est, id explicatius nunc vetamus, ut ne scilicet clerici, neve alii quicumque sint, qui aliquam in funere curam ponunt, vestes, indumenta, ornamentave cadaveri adhibita, nisi a sponte offerentibus accipiant, sed gratis ac sine mora iis, ad quos pertinent, omnia plane restituant, reddantve.

Pro loco, in quem mortuus infertur, a nemine, ne sacristiæ quidem aut fabricæ ecclesiæ, aut confraternitatis alicujus, alteriusve pii usus nomine, quidquam prorsus exigatur: pias tamen & laudabiles consuetudines, ut primo concilio provinciali jussum, in hoc etiam episcopus servari jubebit.

Capitula, canonici, & alii ministri, quicumque sint, ecclesiarum, ne cenotaphii, quod in officiis pro mortuis ex tabulis struitur, nomine quidquam capiant.

Qui in funere officiisve funeralibus vel exequiis quidquam ut infra, peccarit, ejus funeris officiive funeralis omni eleemosyna, emolumentoque careat omnino; pœnaque sit episcopi arbitrio, tam ei, si acceperit, quam præfecto, rectorive, qui dari curarit, consenserit, permiseritve.

Quicumque a funere, funeralibusve officiis ejusmodi abfuerit.

Qui etiam ante temporis vel officii punctum ab episcopo præstitutum non adfuerit.

Qui funere officiove pro mortuis peracto discesserit, quod fit, dum corpus sepulturæ traditur.

Rursus qui non peractis funeralibus officiis discesserit.

Qui item habitu prout episcopus præscripserit, non convenerit, interfueritve.

Qui contra decretorum provincialium præscriptum quidquam in illo peccarit.

Qui item alia commiserit ex iis, ob quæ episcopi jussu pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarumve curatores, utpote antiani, vel alio vocati nomine, per se muneris sui partes non obierint.

XIII.

De distributionibus.

Quibus in ecclesiis tertia pars fructuum redituumve dignitatibus, personatibus, officiisque obvenientium nondum ex Tridentino decreto in distributiones divisa est; id episcopus, ubi expedire censuerit, præstet. Divisione vero facta, quicumque ex episcopi præscripto, functiones, ministeriumque debitum quolibet statuto die non expleverit, distributionem illius diei amittat, quæ Tridentini concilii jussu, fabricæ ecclesiæ, aut piorum locorum usui, episcopi arbitratu attribuatur. Sess. 21. de ref.

De

ANNO CHRISTI 1576.

De distributionibus item quotidianis ex tertia illa parte fructuum, decreto Tridentino præscripta, vel constituendis, vel augendis, ubi nondum illud actum est, quamprimum episcopus præstet. Quibus etiam in ecclesiis, vel cathedralibus vel collegiatis, quamvis reliquis divinis officiis congruus quotidianarum distributionum census assignatus sit, aliquibus tamen canonicis horis, aut ceteris officiis, etiam extraordinariis, quavis auctoritate institutis, nullæ quotidianæ distributiones adscriptæ attributæve sint, aut si attributæ sint, exiguæ illæ quidem atque usque adeo tenues, ut verisimiliter negligantur; in iis episcopus vel de communi residentiæ, distributionumque quotidianarum censu, si amplius sit, certam portionem arbitrio suo congruam, capituli ac reliquorum, qui ejusdem census participes sunt, consensu detrahat, eamque ipsam statam unicuique ex illis canonicis horis officiisve attribuat, adscribatve perpetuo, vel omnino ipse auctoritate & facultate sibi ab eodem Tridentino concilio data, quemadmodum etiam a sancta sede apostolica declaratum est. Decretum itidem illud Tridentinum exequatur, ut scilicet e fructibus reditibusve cujusvis generis, qui dignitatibus, canonicatibus, personatibus, aliisve obveniunt, congruam partem, quæ tamen tertiam non excedat, arbitrio suo statuat; quam in quotidianas distributiones conversam, singulis his divinis officiis horisve canonicis, quibus nulla vel tenuis tributa est, certam distribuendam perpetuo assignet, ut stata ea congruaque portione constituta vel adjuncta, illæ deinceps verisimiliter non negligantur.

In distributionum autem tenuitate dignoscenda, ratio semper habeatur tum canonicorum, tum aliorum omnium, quibus illas percipiendi, si residentes munus suum obeant, jus competit: sive illi modo præsentes residentiæ munus vere præstent, sive absentes ob legitimam etiam causam impedimentumve residere, ea cessante, deberent aut possent.

Parochus vero qui canonicatum dignitatemve, ac simul ecclesiam parochialem legitime obtinens, residentiæ parochialis munus obit, ut literis Pii quinti pontificis maximi sancitum est, illius vel dignitatis, vel canonicalis præbendæ fructus reditusve capiat: at tertiæ ejus partis ne particeps sit, quæ ejusdem Tridentinæ sanctionis auctoritate, in distributiones conversa, sibi absenti obvenire non potest, nec debet; sed aliis præsentibus, chorique officia obeuntibus, accrescat; aut episcopi arbitratu, fabricæ ecclesiæ, piisve locis attribuatur, ad ejusdem concilii Tridentini præscriptum.

Ut divinis officiis obeundis, quoad ejus fieri potest, apti & idonei ministri adscribantur, cum aliqui deinceps in cathedralibus aut collegiatis ecclesiis se in canonicorum residentium collegium cooptari, & ad jus distributiones percipiendi admitti petunt, hæc serventur;

Primo, ut ab ea re omnis ambitio absit, qui cooptandus erit, hoc jurejurando obstringatur;

Ego N. per hæc sancta Dei evangelia juro, me neque precibus, neque precio, neque alia ratione egisse, aut alias curasse, quo minus hoc experimentum integre, fideliterque fieret: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Deinde periculum experimentumve fiat; an qui se cooptari petit, ad omnia ea recte in cantus modulatione præstanda idoneus sit, quæ aliquo modo aut tempore ad ejus munus partesve pertinere possunt; hocque pro ratione & diversitate presbyteralis, diaconalis, & inferioris etiam functionis. Id vero fiet in conventu capitulari, duobus ex capitulo adhibitis, qui primo jurati se nihil fraudis in ea re sibi commissa, facturos esse, hoc præstent, ut ei, de cujus cooptatione agitur, certos locos, scriptave, quæ cantu enuntient, primum assignent; tum propius assistendo videant, num is modulatione, aliove modo erret.

De eodem autem approbando postea agetur, resque occultis suffragiis permittetur, quibus statim deliberetur ac decernatur.

Cum de mansionarii, aut alterius ecclesiæ ministri, qui canonico inferior est, cooptatione agetur; is etiam præscripta canonicis cooptandis ratione a capitulo canonicorum probetur. Cui probationi quatuor, pluresve ejusdem ordinis ministri, a præfecto capituli peritiores delecti, interesse possint; quorum de eo cooptando sententiam capituli præfectus rogabit: tum illis remotis de approbatione aut rejectione capitulum decernet, suffragiis occulte latis.

De eo autem, qui in ecclesia cathedrali post episcopum, aut etiam in collegiatis primam dignitatem obtinet, experimentum periculumve fiat ab episcopo solum, ejusve vicario, adhibito in consilium præfecto chori & canonico uno ex capitulo illius ecclesiæ; in qua is, de quo agitur, dignitatem habet, & aliis præterea peritis viris, quos aliunde adhiberi episcopus maluerit.

Quibus vero in ecclesiis antiqui probatique instituti est, de eo etiam a capitulo examen experimentumve fieri, id hujus decreti auctoritate non abrogetur; sed capitulo præscripta supra in canonicis probandis ratio in ipso etiam probando servetur.

Si cooptatio, probatiove ulla fiet, illis supra præscriptis rationibus non servatis, irrita sit ac plane nulla.

In ipso probationis examine, in primis ecclesiæ magis minusve insignis, ratio aliqua habeatur.

Non solum de ea facultate periculum fiat, quæ ab arte; & ab ea exercitatione proficiscatur, sed de ea quoque, quæ est a natura: videndumque num cuiquam natura alicui impedimento sit, quo minus obire munera sua si non perfecte, at saltem aliquo modo possit.

Porro moderatio adhibeatur, ut in iis quidem modulationum generibus, qui cooptari vult, se ex tempore peritum præbeat atque exercitatum, quæ in ejus officio frequentiora sunt: quæ vero rarius incidunt, præstare quidem aptus sit, sed congruo spatio temporis dato ad ejus generis rationem prævidendam.

Præterea, quibus universæ chori psalmodiæ onus sustinendum est, in iis mediocrem peritiam, artisque cognitionem sufficere, æstimari non convenit: cum iis vero, quibus id non incumbit, mitius agi debet; in chori magistro perfecta ars, & peritia omnino requiretur: eademque distinctio & ratio habenda est de voce, & ejusmodi naturæ adjumentis.

Si timore, aut aliqua alia perturbatione factum esse præfectus suspicatus erit, ut quis minus idoneus visus sit, is ne rejiciatur, sed octo dierum spatio certa alia dies constituatur, qua rursus periculum fiat: iterum vero id timoris, aut aliud nomen ejusmodi prætendi non possit.

In

ANNO CHRISTI 1576.

In iis vero, qui injuria se repulsam tulisse putabunt, aut amplius octo diebus protracti erunt, servetur decretum nostrum in concilio provinciali secundo promulgatum.

Quicumque, dum alicujus statæ horæ officium in choro peragitur, missam celebrando, tunc a choro abfuerit; illius horæ distributionis, tamquam absens particeps ne sit, ut a sancta sede apostolica declaratum est. Id vero nisi præ absentia sacerdotum, qui in ecclesia tunc missæ sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut præfectus canonicum aliquem sacerdotem e choro exire, a statæque horæ officio abesse, missæ celebrandæ causa, jubeat, aut nisi a sede apostolica aliter concessum fuerit.

Aliqua dignitate præditus, & canonicus, aliusve quicumque, qui etiam ob causam, ut puta ob litem ejusdem beneficii sui ecclesiastici sibi illatam, contestatamve, ordinem sacrum, illi ecclesiasticæ suæ dignitati, canonicatuive, beneficiove annexum, suscipere distulerit; ne distributionum quotidianarum, antequam illum suscipiat, particeps sit, cum debiti sui muneris, cujus causa illæ debentur, partes obire, præstareve non possit.

Cum & Tridentinis sanctionibus, & nostris etiam provincialibus decretis, multa salutariter de divinis officiis, functionibusque ecclesiasticis, atque aliis ejusdem generis constituta sint, ut ad eorum præscriptum omnes, singulique provinciæ nostræ canonici, capitula, & dignitate præditi, reliquique omnes ecclesiarum ministri, chori officiis quocumque jure, nomine, titulo, modove astricti, sese conforment; divinaque officia, processiones, funeralia & alia quæ ecclesiastici muneris, ecclesiasticarumque functionum sunt, recte obeant; ad eaque non solum constitutis horis, ac præscripto modo conveniant; verum etiam in iis ipsis pie devoteque versentur & persistant, suis quoque functionibus, muneribusque satisfaciant: tum præterea ex eorumdem decretorum præscripto canonici capitula habeant, ad ea conveniant item; in illis denique ut par est, recte versentur, ac rursus ab omnibus & singulis erratis, quæ notata caveri sancitum est, prorsus abstineant: triplicem tabellam ordine explicatam, ex decretisque provincialibus breviter descriptam, & quæcumque in earum unaquaque vel universe, vel sigillatim, aliave ratione præscripta sunt, propositis suo loco pœnis accurate servari, in executionisque usum introduci sancimus.

Tum præterea eamdem, cum de scripto statis quibusdam diebus, frequenti capitulo, & reliquis, quorum interest, legi, pronuntiarique mandamus; tum in omni sacristia, etiam parochialium ecclesiarum, certo perspicuo loco decore affixam, in omnium conspectu proponi, perpetuoque retineri sancimus.

Singulis vero iis tribus tabellis pro ecclesiæ, diœcesisque suæ rationibus, ab unoquoque provinciæ nostræ episcopo, ex præceptionibus suis, probativeve ecclesiæ statutis, alias præterea erratorum notas, punctationesve, prout opportunum ipse censuerit, addi perpetuo liceat.

Quod de punctatorum jurejurando in concilio provinciali primo sancitum est, id & ab iisdem, & ab unoquoque item punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel anniversariorum, vel processionum, vel aliorum denique divinorum officiorum causa, etiam in collegiatis aliisve ecclesiis constitutus est, præstetur, non modo, cum punctatoris officium suscipiunt; verum etiam in publico diœcesanæ synodi conventu, qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quo religiosius unusquisque eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo diligentius officium cum fidelitate conjunctum adhibendum. Jurisjurandi formula hæc sit;

Ego N. punctatoris officium, quod suscepi, per hæc sancta Dei evangelia juratus sancte promitto ac spondeo, me fideliter & sincere, quantum in me est, executurum. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia; Vel si juret super sacras reliquias, & hæc sanctorum pignora.

Punctatoribus singulis, ubi primum delecti illi sunt, præscripta illa triplex tabella, duobus de capitulo præsentibus, ante legatur, quam jusjurandum præstent.

Si quis autem punctator non juratus id munus inierit aut gesserit, mulctetur pro modo culpæ, episcopi arbitratu.

Uniuscujusque punctatoris officium ac munus deinceps trimestre sit: quod tempus ab episcopo, & ab capitulo suo cuique punctatori prorogari liceat.

Punctatorum, quos episcopus, capitulumque, ex præscripto primi provincialis concilii, constituerit, cura & officium sit, tum capituli universi, tum uniuscujusque dignitate præditi, canonicive absentiam & errata notare.

Unusquisque eorum, quod ad notandi rationem attinet, in iis omnibus & singulis, quæ conciliorum provincialium, & primi præsertim decretis, eo de genere præscripta sunt, sui muneris curæque partes præstet.

Accurate in primis recteque notet, non eos solum singulos, qui statis canonicis horis a choro abfuerint, verum etiam unumquemque, contra decretorum provincialium & tabellarum præscriptum in choro, in processionibus, in funeralibus, divinisque aliis officiis errantem, peccantemve.

Absentiæ nota, punctatiove, qua punctatores utentur, una eademque sit, & aliqua ratione ab iis notis distincta, quæ erratis notandis usui erunt.

Errata singula in prima tabella descripta, una eademque punctationis ratione notentur, nisi erratum aliquod ejusmodi sit, ob quod, præter distributionum mulctam, alia etiam pœna arbitratu episcopi proposita est. Tunc enim hujusmodi erratum sigillatim accurateque per punctatores notetur, ac de eo hebdomadæ, aut mensis ad summum spatio episcopus certior fiat, qui errati pœnam exequatur.

Quicumque errata in secunda tabella adscripta commiserit, ejus errata, prout sunt, enucleate, explicateque notentur, ut pro culpæ ratione, a chori præfecto, ex facultate sibi data, aut ab episcopo mulctetur, puniaturve. Idem notandis tertiæ tabellæ erratis ad capitulum pertinentibus per eosdem servetur.

Si quod erratum triplici tabella notatum ab ullo quovis, aut etiam ab universo capitulo, committi punctator ullus animadvertit, idemque sciens libro suo notare prætermiserit; pro prætermissæ, omissæve cujuslibet notæ, aut punctationis ratione, de suo tantumdem det, quod ad ecclesiæ usum convertatur.

Quæ

ANNO CHRISTI 1576.

Quæ distributiones ab episcopo, sacristiæ, aut alii loco pio adjudicentur, tum aliam etiam graviorem pœnam, pro culpæ ratione ejusdem episcopi arbitratu pendat.

Unusquisque præterea punctator singulis diebus, cum divina officia peracta sunt, quos pro absentiæ, aut erratorum ratione in choro notarit, eos præfecto chori, præsentibus aliis de capitulo, qui eo loco tunc adfuerint, in sacristia, aliove loco, ubi superpellicea, canonicalesve cappas & induunt & exuunt, cum primum eo clerus collegiatim a choro redierit, nominet, errataque singula exponat.

Si quis vero erit, qui aliquam absentiæ suæ, alteriusve facti causam afferat, quamobrem se contra præscriptas regulas quidquam non egisse, admisisseve, nec propterea absentiæ, ulliusve errati pœnam commisisse putet: id tunc chori præfecto coram punctatoribus plane significet. Nec vero si punctator contradicat, is cum illo non modo non contendat, neque verbum ullum commutet, sed ne respondeat quidem; imo vero statim inde secedat. Præfectus autem ceteris, præter punctatorem, semotis, de re tota deliberet; atque si ita plane rem se habere manifeste compererit, ut nullam vel absentiæ, vel errati culpam ille commiserit, illius punctationem in choro mutatam, deleri jubeat. Si vero ita sane non constiterit, in librum punctationum omnino referri mandet.

Quod si quæ vel difficultas, vel ambiguitas erit, vicarius episcopi consulatur, qui totam rem statim sine forma judicii libere arbitratu suo statuat, ut primo concilio sancitum est.

Sin autem hæc, notatos, errataque in sacristia, aut alibi canonicis, capitulove nominandi seu exponendi ratio aliquid vel incommodi, vel turbæ, vel dissensionis, vel rixæ offensionisve afferat, aut punctatores ipsos ab officii sui libertate deterreat; episcopo integrum sit, illam omittere, rescindere, atque abrogare, ut magis expedire censuerit.

Punctator præterea, qui vel idem, vel alius sit, ab episcopo constituatur: cujus officium erit, singulos mansionarios, capellanos, sacristas, custodesve, alioque ecclesiæ ministros, chori officiis adstrictos, qui statis horis ab illis fuerint, quive contra tabellarum præscripta, aliave, ut supra, errata commiserint, diligenter observare; eosdemque in choro quamprimum notare.

Idem statis diebus notet, pro absentiæ, & erratorum, quæ in tabellis explicata sunt, ratione, clericos ecclesiasticosque homines, Tridentini ac provincialis decreti auctoritate, cathedrali vel collegiatæ ecclesiæ adscriptos, ut ii, quamvis residentiæ distributionum, quibus mulctari possunt, participes non sint: tamen a chori præfecto salutari aliqua pœnitentia afficiantur ac corrigantur, tum etiam pro culpæ, negligentiæ, errative gravitate, episcopi judicio plectantur.

Hic item punctator juret, officium tribus mensibus gerat; absentes & errantes observet, notet; notatosque in sacristia nominet; & statam in libro punctationem servet; & in suo munere cetera omnia, quæ aliis punctatoribus præscripta sunt, præstet.

Singulis hebdomadis, ut est primo concilio provinciali decretum, punctationum suarum libros conferant inter se punctatores illi, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo, ex eodem provinciali primo concilio delectus est: ex qua collatione, tum quidquid pro suæ quemque personalis in choro residentiæ munere præstitisse, tum rursus, pro absentiæ, erratorumve ratione, quoties officio suo defuisse, diligenti punctationum supputatione facta constiterit; id firmum ratumve usque adeo sit, ut eo collato in singulas hebdomadas calculo, tribus primis uniuscujusque mensis diebus, canonicalis ministerii aut operæ, quam quis in choro præsens, mense proximo superiori recte & rite obierit, certa firmaque supputatio, a præfecto chori, & a punctatoribus constituatur: qui præterea eo nomine constitutæ illi supputationi subscribant.

Eam vero cautionem punctatores adhibeant, ut, cum in libris conferendis aliquid compertum esset, quod ullo quovis modo discreparet, antequam illa punctationum, distributionumve supputata ratio constituatur, quæ stata, firma & subscriptione munita sit, episcopum, aut ejus vicarium consulant: qui ex concilii provincialis primi decreto, sine ulla forma judicii omnem controversiam dirimat.

Ad certæ illius collatæ & constitutæ supputationis rationem, mense Octobri, aliove, singulis annis, omne, quod ex communi capituli censu habere quis debet, recte pro uniuscujusque ecclesiæ more supputetur. Cui supputationi, calculove, præfectus capituli, & alter chori, item punctatores, caneparius capituli, &, si ita capitulo videbitur, duo item alii a capitulo delecti, præsentes adsint.

In eo omni calculo cautio omnino sit, ut unicuique vere detrahatur, quod detrahi par est, pro ratione dierum & horarum canonicarum, quibus a choro divinisque officiis abfuerit: nisi illum iis causis abfuisse contigerit, ob quas Tridentina sanctione, constitutionibusque provincialibus quis, licet absens, in præsentibus tamen censetur.

Tum detrahatur item pro ratione erratorum, si quæ ille commiserit.

Huic supplicationi ita initæ, ac detractæ, præfectus capituli, & item chori, & illi duo a capitulo delecti, ac punctatores item subscribant.

Tabulæ vero, syngraphæ, aut scripta hujus sic initæ, & subscriptione obsignatæ supputationis, thesaurario, canepariove capituli tradantur, ut, quod unicuique debetur, statis temporibus, pro illius constituti calculi ratione persolvat. Aut eidem consentienti, quantum quisque pro illius supputationis ratione habere, capereve debet, tantumdem cedat e communi residentiæ censu.

Ne capitulum, aut thesaurarius, canepariusve capituli, aliusve quicumque qui distributiones partitur, cuiquam de capitulo, aliive chori ministro, etiam, qui præsens divina officia obierit, ne eo quidem nomine, quod distributiones jam suas residentiæ munere eum feciſſe constet, ante stata solutionis tempora persolvat, vel eo nomine cessionem alicujus exactionis ante faciat.

Cum vero solutionis stata dies venerit, ne cuiquam item solvat, cedatve, nisi tabellam illam, syngraphamve acceperit, cui a præfecto capituli, & a præfecto item chori, & a punctatore etiam episcopali, & ab altero item capitulari, & ab aliis præterea duobus subscriptum sit,

ANNO CHRISTI 1576.

si quos supputationi capitulum constituerit, ac præterea, nisi mandatum solutionis, cessionisve a præfecto capituli acceperit, ab aliove, ad quem de more spectat.

Si vero plus solverit, vel cesserit, quam supputationis ratio tulerit, aut ante solverit, cesseritve, quam certæ illius supputationis syngrapham subscriptione, ut supra, obsignatam acceperit: unius mensis distributionibus, & aliis arbitratu episcopi mulctis, sacristiæ aut sodalitati corporis domini in ea ecclesia constitutæ, aliive pio loco attribuendis, plectatur. Quibus pœnis, mulctisve præfectus etiam capituli, & chori item, & punctatores, atque ad supputationem ita delecti illi duo capitulares, qui ejusmodi solutioni, cessionive ullo modo assenserint, afficiantur.

Quam mulctam, pœnamque iidem subeant, si alio quovis modo in eo assenserint, ut cuiquam solvatur, cedaturve distributio aliqua illorum dierum aut horarum canonicarum, officiorumve, quibus vel præsens ille in choro non adfuerit, vel erratum hujusmodi in divinis officiis contraxerit, ut provincialibus decretis, aut præscripto tabellæ, aut alio quocumque jure censeri in absentibus debeat.

Qui vero vel ante solutionis, cessionisve, & syngraphæ tempus, vel pluſquam sibi debeatur, ullo quovis modo pactove acceperit, is ab episcopo & restituere cogatur & triplo mulctetur, quod locis piis, ejusdem episcopi arbitratu, attribuatur.

Si vero ulla cujusvis generis causa, causæve specie, aut prætextu cuiquam distributiones, aut ab universo capitulo, aut ab eorum singulis, contra provincialia decreta & præscripta dari, donari, remitti, aut quavis collusione concedi contigerit: ne illas quisquam capiat; si perceperit, retinueritve, ne suas faciat, sed restituere cogatur. Capitulo autem, quod tacite vel expresse ei rei consenserit, pœna sit, ut distributiones aliquot episcopi arbitrio, aut sacristiæ, aut confratriæ, sanctissimi corporis domini in ecclesia constitutæ, aut aliis piis locis attribuendas, solvat.

Hæc omnis ratio in supputatione & solutione distributionum capitularium, supra præscripta, pœnæque ibidem propositæ locum etiam habeant in quovis distributionum censu, qui ad mansionarios, sacristas, custodes, aliosve chori ministros & inferiores canonicis quocumque nomine nuncupatos, pertineat.

Itidem, ut supra, de eorum ipsorum punctatoribus, thesaurariis, canepariisve, si quos a capitulari censu, thesaurario, canepariove & punctatoribus distinctos habuerint, decretum sit. At loco eorum duorum, qui de capitulo ad supputationem adhibendi sunt, alii itidem duo ex ipsis inferioribus chori ministris, distributionum censum a capitulari, canonicalive separatum habentibus, adhibeantur: iique ab iisdem, ad quos census pertinet, eligantur.

Ex punctationum libris, annis singulis expletis, jubeat episcopus ab eo, cui ipse id curæ dederit, diligenter rationem inspici dierum, quibus unusquisque, vel dignitate præditus, vel canonicus, vel sacrista, vel custos, aliusve ecclesiæ minister, chori officiis adstrictus, ad illa non convenerit. Qua perspecta & supputata etiam ratione, si quem diutius tribus mensibus a choro abfuisse compererit, quamvis in urbe opidove, in quo ecclesia est, manserit; illum tamquam absentem, præter distributionis amissionem, fructibus etiam præbendæ & aliis item pœnis, pro contumaciæ gravitate, ex concilii Tridentini sanctione contra eos, qui amplius trimestri spatio abfuerint; edita mulctet.

ANNO CHRISTI 1576.

XIV.

Quæ pertinent ad capitula cathedralium & collegiatarum ecclesiarum.

Quorum capitulorum episcopi conciliis provincialibus Mediolanensibus interesse & constitutiones decretaque illis conciliis edita, servare solent aut debent; ea capitula, sive cathedralium sive collegiatarum ecclesiarum in provincia nostra sint, etiam si quæ ab episcopi, metropolitanique jure se quocumque modo exempta, sedique apostolicæ immediate subjecta esse prætendunt; cum illa, sicut eorumdem episcopi, ut a sancta sede apostolica decretum est, conciliorum provincialium constitutionibus & sanctionibus & decretis astricta sint, illas plane universas ac singulas amplectantur, suscipiant, servent, atque obediendo exequantur, tum universe eadem capitula, tum sigillatim singuli quicumque de capitulo sunt. Idque ut præstetur, efficiat episcopus omni ratione, omnique juris remedio.

Quod si quæ capitula, aut si qui de capitulo contra fecerint; ab eorum episcopis pro modo culpæ contumaciæque plectantur. Si quis vero episcopus id efficere neglexerit, ut ab suis capitulis, atque ab iis, qui de capitulo sunt, singulis, provincialium conciliorum constitutiones, decretave in executionis usum vere ac integre inducantur; norit se in proximo concilio provinciali negligentiæ hujus rationem redditurum esse.

Cum de rebus patrimonii capitularis, de locationibus, de contractibus, de officiis conferendis, ac de aliis item, præfecti judicio gravioribus in capitulo deliberandum est, earum rerum deliberatio ac tractatio tum suffragiis occultis permittatur, tum illæ res, quo maturius consultentur, in uno capitulo propositæ, in alio deliberentur. Si vero res ejusmodi est, quæ diutius differri non patiatur; triduo saltem ante capitulum indicatur, singulisque canonicis res & causa significetur; de qua in eo capitulo consultatio ac deliberatio futura est. Quod si præterea res sit ejusmodi, quæ instet atque urgeat, neque longius ullo modo protrahi debeat, ita ut ne triduo quidem consultatio expectanda sit, tunc capituli præfecto liberum & integrum sit brevioris temporis spatio capitulum convocare, modo, ut supra, unicuique de capitulo, qui non absit, nuntiari rem jubeat, de qua deliberandum & consultandum sit.

Ubi ex instituto ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ est, qui cancellarii capitularis officium munusque gerat, is officio suo, cum in ceteris vere satisfaciat, tum in eo etiam, ut ejusmodi capituli acta, & quas vocant, capitulares ordinationes, actionesve in librum certum, notatis singulis diebus, sine mora referat. Qui liber in archivo capitulari diligenter asservetur. Ubi vero non est, a capitulo diligenter unus de capitulo, qui certa, si opus est, ex capituli universi censu constituta mercede, id cancellarii munus per biennium gerat; quo tempore

ANNO CHRISTI 1576.

pore confecto, alter in ejus locum eligatur, & itidem deinceps.

Notarii autem officio atque opera capitulum in iis potius actionibus utatur, quæ ad cauſas, lites, inſtrumentave publica conficienda, aut ad alia ejuſdem generis pertinent.

Qui notarius ejuſmodi inſtrumentorum exemplum, publica auctoritate roboratum, curante in primis canonico cancellario, in archivum ante annum confectum referat.

Quo jurejurando canonici etiam ex ſtatutis & conſtitutionibus eccleſiæ probatis inter ſe obſtricti, aliave ratione ſpondent, ſe nihil quidquam, quod in capitulari canonicalive conventu agitur, patefacturos, aut divulgaturos eſſe; decernimus atque declaramus, eo non obſtrictum aut impeditum quemquam eſſe, quo minus ad epiſcopum deferat, ſi quæ, vel capituli, vel canonicorum, aliorumve, qui de capitulo ſunt, errata ſint; quæve emendationem, correctionemve deſiderent, atque adeo quæcumque eo de genere ſibi patefieri, denuntiarive ille juſſerit; tum etiam ſi quæ alia ab eodem ſciri, cognoſcive expedierit, tum ea maxime quæ ſuperioribus conciliis ad epiſcopum deferenda eſſe decretum eſt.

Ne liceat canonicis, aliiſve de capitulo bona, reditus, & proventus, aut exactiones, emolumentave, etiam incerta, ad capitulum quovis modo ſpectantia, per ſe, vel per interpoſitam perſonam, ne ad modicum quidem tempus conducere, alioqui contractus omnes irriti ſint ac nulli: & tam locatores quam conductores canonici, epiſcopi arbitratu puniantur.

Idem ſancimus de eorum propinquis & conſanguineis ſecundo, vel arctiori gradu junctis, niſi quod ad hos attinet, cognita eccleſiæ utilitate epiſcopus id ſcripto conceſſerit. Exactionem tamen decimarum capituli, etiam ab iis de capitulo ſuum ad uſum conduci liceat, facultate ab epiſcopo data, cum gravis cauſa urgebit, ac ædes etiam capitulares habitandi cauſa.

Cum præbendæ canonicales diſtinctæ non ſint, niſi obtinentium nomine, iique, ubi optionum uſus eſt, modo has, modo illas optent, ſæpe fit ut earum bona, prædiaque confundantur, ac jura propterea aliquando intereant. Quamobrem epiſcopus curet, ut quod in nonnullis etiam hujus provinciæ cathedralibus eccleſiis conſuetudinis eſt, non poſſidentis, ſed ſancti alicujus nomine, quod eorum unicuique de conſilio capituli eccleſiæ, de cujus præbendis agitur, ſemel impoſuerit, ſingulæ diſtincte appellentur. Hac autem in re hoc caveatur, ut, ne, qui eas obtinuerint, titulo ſancti, quo illæ nominantur, ipſi appellentur: quippe cum ea titulorum ratio, ex inſtituto, uſuque ampliſſimis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus presbyteris ſolum conveniat.

XV.

De parochiis & parochialibus juribus ac officiis

Illud epiſcopus ſolicitudinis ſtudio exequatur, ut quibus eccleſiis parochialibus, inopia laborantibus, nulla adhuc ratione ſatis ſuppeditatum eſt adjumenti; iis aut beneficiorum eccleſiaſticorum adjunctione, unioneve, aut primitiarum, decimarumve attributione, aut parochialis viciniæ incolarum ſymbolis, collectiſve, aut alia, quæ ſibi videbitur commodiori ratione omnino ſuccurratur, ad concilii Tridentini præſcriptum.

ANNO CHRISTI 1576. Seſſ. 21. c. 4. de ref.

Quod concilio provinciali tertio de ædibus parochiale domicilium nullum habenti, conducendis, decretum eſt; idem etiam de ſocii adjutoriſve, ad munus parochiale ob quamvis cauſam ei adjuncti dative habitatione decernimus & conſtituimus: epiſcopus vero cum iis, quibuſcum oportet, omni jure agat; ut ædes eccleſiæ parochiali quam maxime poteſt vicinas & parocho & coadjutori etiam quamprimum illi tradant; aut, ſi ita opus eſſe cenſuerit, ædificent: intereaque domicilii conducti penſionem, ſumptumve uni & alteri item ſuppeditent.

Parochum autem, qui quacumque de cauſa parochialis curationis ſocium, vel adjutorem habet, tum ipſum, tum illum item in habitatione parochiali manere ac reſidere cogat & fructuum multa & aliis præterea pœnis arbitratu ſuo irrogandis.

Si vero præ domicilii parochialis anguſtia unus & alter item illius habitatione uti, epiſcopi judicio, nullo modo poteſt; tum eorum alterum, quem ipſe epiſcopus, propoſita ſibi majori illarum animarum utilitate, delegerit, in domo parochiali, alterum in domicilio proxime conducto aut tradito habitare, reſidereve epiſcopus jubeat, cujus ſit efficere, ut id omne & de domo eorum alteri tradenda, ædificandave, & de ea interim conducenda, plane a quibus debet, præſtetur.

Qua in eccleſia duo pluresve parochi in animarum cura gerenda conſtituti ſunt, cum ex parochialibus vel portionibus, vel functionibus, quas præſtare debent, ſæpe inter eos rixæ, contentiones ac diſſidia & ſpiritualia populis damna exiſtant, indeque populis offenſionum exempla, ſcandalaque afferantur; epiſcopus, ut huic rei a parochiali cura alienæ & parochorum diſciplina indignæ occurrat, certos parochialis viciniæ limites pro illorum numero, ædibus aut viis perpetuo diſtinguat; quos ita diſtinctos in curam eorum unicuique pro limitum diſtinctione tradat, ita ut intra ſuos quiſque fines parochialem curam gerat.

Si quæ vero parochialia officia in illa eccleſia obiri oportet, quorum officiorum functiones recte dividi non poſſe aut non expedire cenſuerit, illa ab iis ſingulis æque communiterve præſtari decernat. Diſtributa autem parochialis curæ officia, ſi eorum unus aut impeditus eſt, aut adjutore adjumentove ob fideſium, qui ſuæ curæ ſunt, multitudinem aliamve ob cauſam opus habeat, ab altero, aliiſve, ſine ulla mora, exceptione, excuſationeve, prous epiſcopus vel ſtatuerit, vel juſſerit, obeantur item ac præſtentur.

Ubi vero ea perpetuæ parochialis curæ partitione minus ſalutariter proſpectum, conſultumque fore idem cenſuerit; eorum unum, morum gravitate curæque gerendæ peritia atque uſu præſtantem, alteri aliiſve præficiat: emolumenta item extraordinaria, aliaque id generis, unde diſcordiarum ſemen in illis exiſtit, in unum, ut nonnullis locis moris eſt, collata, certo ſtato tempore inter eos dividi jubeat; aut aliqua denique ratione, quam potiorem duxerit, obviam eat iſtorum & diſcordiæ & negligentiæ, qua fit, ut alter in alterum ſæpe parochialis muneris curam rejiciat. Nec vero ullo unquam modo patiatur, permittatve illos certa quadam hebdomadarum partitione aliave ratione inter ſe inita, munus miſſæ ſacrificii

ANNO CHRISTI 1576.

in parochiali ecclesia faciendi, aut reliquas parochialis officii functiones, quæ ab utroque etiam diebus eisdem utiliter præstari possunt, ita inter se dividere, ut ab uno tantum eorum, alternatim scilicet, vel per hebdomadas, vel alia temporis vicissitudine præstentur. Non enim ferendum est, ut cui ecclesiæ parochiali complurium sacerdotum, ministrorumve stipendia, alimentave olim attributa sunt, quo diligentius & cautius illorum copia tum divinorum officiorum cultui, tum aliis ministeriis ad spiritualem populi curam necessariis, opportunisve consultum esset; illi aut avaritiæ studio aut dissidio, negligentiave ducti, vel onus sibi impositum minoris quam par est æstimantes, perinde ei ecclesiæ deserviant, ac si non plures, vel unus tantum parochus, animarumve curator constitutus in illa esset.

Oblationum institutum jampridem ab apostolicis usque temporibus, apostolico etiam canone sancitum, sanctissimorumque pontificum Melchiadis, Fabiani & Gregorii constitutionibus, & conciliorum præterea decretis communitum, quo gravius his temporibus a fidei doctrinæque catholicæ hostibus exagitatur, & languescente pietatis studio quo magis a fidelibus negligitur, hoc diligentius servari, atque ad executionis usum, ubi intermissum est, revocari convenit, cum præsertim & ad divinum cultum illud pertineat, & populis salutare sit, ad expiandaque peccata utile.

Quare episcopi in sua quique diœcesi & suis & concionatorum sermonibus & omni alio persuadendi cohortandique officio, omnique juris ratione illud, ubi est, retineri; ac ubi negligitur, restitui studiose ad sacrorum canonum præscriptum ita curent, ut in solennitatibus scilicet domini, diebusque dominicis ac festis item, quos coli, aut præcepti, aut consuetudinis est, omnis Christianus aliquid, prout sua quisque pietate devotioneque maluerit, Deo offerre procuret, idque in ecclesia vel cathedrali, cum ad missæ sacrificium, quod solenniter celebratur, vel in parochiali, cum a parocho convenerit.

Quo in officio servetur, ut quod ecclesiasticæ consuetudinis est, primo mares, deinde feminæ offerant.

Sacerdoti missam celebranti, oblationis accipiendæ causa ab altari paulum se removere licet; at inde longe discedere, ac per ecclesiam vagari, eamque quasi circuire nullo modo liceat.

Quo gratius autem Deo sit quod offerunt, ad præstandum accedant fideles intima animi pietate, spirituali hilaritate, sancta caritate, omnique Christianæ devotionis testificatione.

Offerentium autem, prout sanctæ institutionis est, commemoratio in missæ sacrificio fiat.

Ab iis vero oblationes ne accipiantur, ut antiquo etiam canone vetitum est, qui scilicet inter se iniquo animo dissidentes, inimicitias exercent, qui usurarii, meretrices, sacrilegi, raptores, quive alio nomine publice notorieque criminosi sunt.

Quidquid porro oblatum erit, præter illorum dierum oblationes, oblationumve partes, quæ ad episcopos ipsos jure spectant, quæve ad sacerdotes, vel ad ecclesias, vel ad ecclesiarum fabricas, vel ad scholas, vel ad ejusmodi pia collegia, episcopali, aut alia legitima auctoritate, concessuve proprie ac expresse jam pertinent, aut in posterum quovis modo aut jure spectabunt, id omne, si in ecclesia cathedrali oblatio sit, in illius ecclesiæ alteriusve pii loci aut operis usum, ut episcopus jusserit, convertatur; si vero in parochiali aliave ecclesia offertur, quidquid datum oblatumve erit, parochi sit, in cujus parochiali, aut in alia ecclesia, intra parochiæ fines oblatio fiet.

Capellanis vero, aliisve sacerdotibus, & aliis item, præter cathedralem, ecclesiis, earumque fabricis, ac scholis, piisque ejusmodi collegiis, atque aliis quibusvis jus parochiale non habentibus, oblationes deinceps inter missæ sacrum accipere, aut exigere omnino interdictum sit: nisi quibus hæc facultas ab episcopo, aut alias legitime data erit.

Si cum parocho de oblationibus dividendis quisquam pactiones fecerit, ut sibi, aliive sacerdoti liceat oblationes recipere, contra quam præscriptum est; hæc pactio irrita sit ac plane nulla, neque præterea aliter quam supra præscriptum est, oblationes alii exigere accipereve liceat; tum præterea parochus ipse & alius ecclesiæ rector & sacerdos item, aliusve, qui pactum inierit, quive pactioni consenserit, graviter puniantur.

Quæcumque deinceps oblationes, sive pecunia, sive cereis, sive alio eleemosynæ genere in missæ sacrificio a populo fient, eæ & siant, & a sacerdote accipiantur, dum canitur antiphona, quæ offertorium appellatur.

Quod si missa non conventualis est, semper tamen, tum etiam fiat, accipiaturque proxime antequam hostiæ & calicis oblatio fiat.

Si quid vero aliquando non intra missarum solennia, sed alio tempore offerri contigerit; curet episcopus restitui sanctum usum & oblationi illi, & offerentibus benedicendi statuta prece, atque oratione in libro sacerdotali, aut rituali præscripta.

Qui vero oblaturi sunt, missæ sacrificio, in quo oblatio fiet, ab initio pie devoteque intersint: nec vero inde abeant, nisi ubi peracto sacrificio benedictionem sacerdotalem demum acceperint, quæ in fine missæ de more fit.

Videat episcopus, ut eleemosynarum & alius cujusvis generis piis oblationibus, quæcumque a populis fiunt, certam rationem præscribat: quæ & mane potius quam a prandio fiant, & illæ non popularibus spectaculis, non comessationibus, aut tumultibus, non clamoribus, aut profanis actionibus, quæve ullam offensionis speciem præbeant, sed precibus, litaniis, hymnis, atque iis pietatis officiis præstentur, quæ decent ejusmodi religiosas actiones, officiave, & quæ respondent veteri sanctitati, ac disciplinæ hujus instituti.

Ne imagines cereæ, voti causa, ecclesiis, piisque locis oblatæ, venditari ullo modo possint, ac ne confractæ quidem etiam vetustate temporis, nisi concesso episcopi in usum ecclesiæ convertendæ.

Nec vero ullas ejusmodi, vel alterius generis oblationes vel eleemosynas, antequam illæ perceptæ sint, vendi, locari, aut contractus ullos, pactionesve etiam secretas ejus generis iniri cuiquam, etiam parocho, ullo pacto modove liceat, pœna gravi proposita, episcopi arbitrio irroganda.

Parochialis curæ munera atque officia, non per alios, sed ipsimet parochi, animarumve curatores obeant ac præstent: nisi sint qui aliquan-

ANNO CHRISTI 1576.

quando juſta cauſa ab epiſcopo approbata impediantur, aut etiam prohibeantur.

Si quis non paruerit, tum fructibus beneficii mulctetur pro rata temporis & officii ſui prætermiſſi, tum aliis etiam pœnis plectatur arbitratu epiſcopi.

Sacerdotes, capellani, aliive quocumque nomine nuncupati, etiam canonici eccleſiæ cathedralis collegiatæve, qui vel inſtitutione vel conſuetudine, vel alio jure, parochum, aliumve animarum curatorem in eo curationis munere adjuvare debent; ab epiſcopo in illius eccleſiæ, ubi ejuſmodi cura geritur, ſtatione manere, reſidereque ac ſua munera per ſe obire cogantur.

Quod ſi per aliquam cauſam parochis, aut iis capellanis aliquando in debito eccleſiæ munere præſtando, aliorum opera uti liceat; hoc eodem reſidentiæ perſonalis jure æque illi aſtringantur, qui in eorum locum ſubſtituti, ei parochiali, aliive ejuſmodi eccleſiæ vicariam operam, miniſteriumve præſtare debent. Nec vero eorum quemquam facilius, quam ipſos parochos, rectoreſve ab eccleſiæ cura ſtationeque parochiali abeſſe, neque rurſus ulli ſuo muneri deeſſe epiſcopus patiatur, cum hi quoque eadem reſidentiæ & muneris ſui præſtandi lege aſtricti teneantur

Uſu compertum eſt, non ſine magno detrimento ſalutaris animarum gubernationis, parochos, dum alia munera quæſtus cupiditate, aliave cauſa ducti ſuſcipiunt, exercentve, multiplicem illam & aſſiduam, quam animabus ſibi commiſſis debent, ſolicitudinem, parochialeſque curas, & officia ſæpe intermittere, interdumque etiam plane deſerere, aut certe ita aliquando diſtrahi & avocari, impedirive, ut illa neque ſuo tempore, neque qua debent ratione & cura præſtent; ac feſtis præſertim aliiſque diebus, quas maxime horas & in confeſſionibus audiendis, & in ſacræ euchariſtiæ ſacramento miniſtrando, & in eorum ſacramentorum frequenti uſu non inſtituendo, non conſervando ſolum, ſed etiam augendo, & in paſcendis verbo Dei fidelibus, & in frequenti ſacrificii miſſæ oblatione, & in veſperarum officio canendo, & in Chriſtianorum rudimentorum doctrina tradenda, & in componendis controverſiis, conciliandiſque ſuorum populorum inter ſe animis, & in aliis denique parochialis curæ officiis, iis opportuno tempore præſtandis ponere deberent; eas horas ob quæſtus ſtudium, aliamve cauſam traducere, vel ad divina officia, canonicaſve horarias preces in alia eccleſia, in qua præſertim jam canonici ſunt, obeundas, vel ad muſici partes officiumque gerendum, vel ad literarum ludum exercendum, ac ad diſciplinas etiam profanas pueris, adoleſcentibuſve tradendas. Quamobrem hæc decernimus;

Qui dignitatem, vel canonicatum habet, & parochus etiam eſt, aut alia quacumque ratione animarum curationi aſtrictus eſt, ſi in ædibus parochialibus non habitarit, ibi cibum, ſomnumque capiendo, ut de parochis, ſuperioribus conciliis provincialibus, & in hoc etiam decretum eſt, aut ſi officiis ſupra deſcriptis, aliiſve, quæ tamquam animarum curator, parochuſque in eccleſia ſua parochiali præſtare debet, obeundis aliquo modo defuerit, aut ea non ſtatis, & ab epiſcopo præſcriptis horis, aut non illa, qua ceteri parochi debent, ratione omnino præſtiterit: epiſcopi arbitratu, & pœnis parochio jam conſtitutis, & gravioribus mulctetur, puniaturve, ex præſcripto etiam ſanctionis, a Pio V. pontifice maximo eo de genere, VIII. Idus Julii MDXVIII. editæ.

ANNO CHRISTI 1576.

Ne item parochus, vel alius quivis ſacerdos, qui animarum curam quovis nomine gerit, cantoris, aut muſici munus, parteſve in eccleſia cathedrali, nec vero in alia ſuſcipiat, exerceatve, niſi aliud ob cauſam epiſcopus judicaverit.

Neque præterea literarium ludum domi ſuæ, aliove loco aperiat exerceatve, niſi ob parochi inopiam aliquando aliud epiſcopus ſcripto conceſſerit: qui tamen hoc munus extra parochiæ ſuæ fines exercendi, nullo modo facultatem det.

Neque pueros, ſibi in diſciplinam traditos, certa pacta mercede, domi ſuæ ullo modo ſuſcipiat atque alat,

At clericos, qui ſibi adjumento ſint, literis, diſciplinaque eccleſiaſtica erudire curet, item pauperes aliquos parochialis curæ ſuæ pueros, qui ad idem aſpirent, quive aliam nullam facultatem prima ipſa literarum rudimenta percipiendi habent, ſi ejus rei poteſtatem ſcripto exaratam ab epiſcopo habuerit.

Cum omni pietatis ratione conjunctum eſt, divinarum precum horaria officia, ſicut in ceteris, ita in parochialibus eccleſiis ſolenniter, anniverſariis potiſſimum ſolennitatibus concelebrandis, per parochos præſtari, cum & id antiqui inſtituti fuerit, & populum feſtis illis præſertim celebritatibus eo convenire ſancitum ſit: & ut idem in uſum revocetur, per epiſcopos diligenter fideles moneri ſacra Tridentina ſanctione ſemel, atque iterum cautum ſit. Quare die natali domini, feſto item circumciſionis, qui eſt octava, in epiphania, paſcha reſurrectionis, pentecoſte, & aſcenſione, in annuntiatione, & aſſumptione beatæ Mariæ virginis, die natali ſancti Joannis Baptiſtæ, beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, in ſolennitate omnium ſanctorum, ac feſto die ſancti, ſanctæve, cujus nomine eccleſia parochialis nuncupatur, a parocho, & miſſæ ſacrificium, & matutinum, reliquaque precum divina officia ut in eccleſiis collegiatis fit, ſolenni ritu fiant, cananturve, in iis ſcilicet eccleſiis parochialibus, ubi id decenter præſtari poſſe epiſcopus cenſuerit. Sect. 24. c. 9. de ref.

Iis vero ipſis diebus, mox ſupra præſcriptis, ſinguli ſacerdotes, & reliqui inferioris ordinis clerici, in parochialem eccleſiam, intra cujus fines habitant, ſi eo tempore divinis officiis in alia eccleſia intereſſe non debent, ad matutinum, & ad reliqua horaria divinarum precum officia miſſarumque ſolennia celebranda conveniant.

Parochi in urbe & in opidis ſaltem inſignioribus conſtituti, ut a reliquis ſacerdotibus animarum curam non gerentibus, internoſcantur, caputium, quod eſt proprium eorum inſigne, in humeris ferant, cum domo exeunt, ſupra exteriorem veſtem, cum proceſſiones aliaſque ejuſmodi publicas actiones obeunt, ſupra ſuperpelliceum; liceat tamen epiſcopo ab hoc decreto eximere, qui in eccleſiis cathedralibus dignitatem, canonicatumve item legitime obtinent, quamdiu illam, illumve retinebunt, non autem ſi qui deinceps ulla quavis cauſa modove obtinuerint.

Pro locorum & temporum ratione id ab epiſcopo ſuis diœceſanis parochis permitti concedive liceat,

ANNO CHRISTI 1576.

liceat, ut Decembri, & Januario menſibus, ob dierum brevitatem, itineris difficultati conjunctam, ſacerdotales illos conventus ipſi non habeant, quos primo provinciali concilio in ſingulos menſes haberi decrevimus, ita tamen ut aliis deinceps menſibus, quibus commodius haberi poterunt, reſarciatur & præſtetur quidquid intermiſſum eſt, frequentioribus conventibus, & omni alia diligenti ratione.

Iis autem conventibus, vel in urbe, vel in diœceſi habendis, certas regulas, quæ partim in ſuperioribus conciliis provincialibus eo de genere decretæ ſunt, partim ordine, ac recte adjungendæ videbuntur, ad communem provinciæ uſum per nos præſcribendas atque edendas, tum parochi, tum alii, ad quos executio ſpectat, ſervent, atque exequantur diligenter.

CONSTITUTIONUM

PARS TERTIA.

I.

De epiſcopis.

UT, quo ſponte nos contendere ſtudemus, eo etiam ſanctis legibus & cohortationibus, quaſi ſtimulis incitati, adjutrice in primis Dei gratia ſtudioſius properemus, non ſolum in illis vitæ epiſcopalis legibus, quas nobis in concilio provinciali primo conſtituimus, inſiſtere, ſed longius in dies nos progredi oportet; cum ii ſcilicet, nos ſimus, quibus propoſita Chriſti domini vita, nullus definitus ſit progrediendi terminus. In hoc igitur concilio provinciali quarto hæc etiam illis addenda cenſuimus.

Primo epiſcopi ſibi, & gregi attendentes, in omnibus, ut eſt apoſtoli præceptum, laborent, ac miniſterium ſuum impleant; cunctaque ad Dei voluntatem adminiſtrare vigilanter ſtudeant, conſtanti virtutum epiſcopalium officio.

Sicut autem præſtantibus virtutibus Chriſtiani populi, quorum curam gerunt: ab ipſis inſtituendi ſunt; ita optimam illam, quæ in epiſcopali animo caſtiſſimo, ad divinaſque ſuſcipiendas illuminationes idoneo, ineſſe debet, vitæ inſtitutionem evangelicis literis explicatam, non verbis ſolum declarent, ſed ſanctiſſimis factis, e caritatis fonte manantibus, comprobent; exempliſque virtutum ſuarum in omnem ſanctæ, vereque Chriſtianæ vitæ uſum illos conformare diligenter curent.

In oratione ſanctiſque meditationibus cum eos frequentes eſſe oporteat, certam ſibi horam quotidie ſumant, quam in contemplationum divinarum ſtudio exercitationeque attentiſſimis religioſæ mentis cogitationibus ponant. Qua oratione non ſibi ipſis tantum divini luminis illuſtrationem depoſcant, ſed etiam pro fidelibus ſuæ curæ commiſſis humiles preces fundant, eorum peccata deplorando; pioque gemitu, & religioſa ſupplicatione Deum orando, ut disjectis peccatorum nubibus, pluviam & rorem ſuæ divinæ gratiæ ac miſericordiæ effundat in hereditatem & agrum eccleſiæ ſuæ.

Domi item ſuæ orationis veſpertinæ inſtitutum introductum retinere ſtudeant; ad quam ipſi, ſi modo aliquando impediti non ſint, conveniant, tum plane familia omnis.

Miſſæ ſacrificium frequentius celebrare ſtudeant. Dominicis vero feſtiſque diebus, ne id præſtare omittant, ex concilii provincialis primi decreto. Hoc vero ipſum facere curent crebrius in eccleſia, quam in privatis oratoriis.

ANNO CHRISTI 1576.

Tum præterea miſſæ ſacrificium facere ſtudeant, quibus diebus eccleſias, altaria, aut campanas conſecrabunt, aut cœmeteria, eave reconciliabunt, & alia ejuſdem generis epiſcopalia munera obibunt; illis præterea diebus, quibus eccleſiaſtica beneficia conferent; & generalia clericorum, qui initiandi ſunt, & confeſſariorum examina habebunt, ceteraſque denique graviores conſultationes, & deliberationes inibunt.

Cum autem ob cauſam ſacrificium non faciunt, religioſe interſint.

Nec vero, cum adfuturi ſunt, ſacerdotem capellanum, ſacri faciendi cauſa indutum, ad altare in mora eſſe velint, aut expectare patiantur, dum ipſi aliis rebus incumbunt.

Prius autem ſacrum facere, aut impediti ei intereſſe ſtudeant, quam alias occupationes, actioneſve externas ſuſcipiant gerantve.

Divinas laudes, preceſque horarias pie, decore, ſtudioſe, devoteque quantum eis Deus dederit, ac ſupplici mente recitent; ne vero quidquam aliud agendo, debitum hoc munus obeant, id pro religionis ſtudio valde caveant.

Dominicis vero feſtiſque diebus ne eccleſiæ deſint, niſi infirmitate impediti, ad concilii Aurelianenſis præſcriptum, atque aliis item diebus, quo frequentius per alias quotidianas paſtoralis ſolicitudinis occupationes licebit. Aurel. I. anno 511. celebr. c. 33.

Quod ſi in eccleſia non poſſunt, impediti; domi tamen divinum officium non continenter, ſed aptis convenientibuſque horis recitare ſtudeant. Si vero ne illis quidem horis licebit aliquando per negotia; videant, ut præveniendo potius, quam tardando divinis laudibus ſatisfaciant.

Confeſſarium ſæcularem aut regularem deligant, adhibeantve, qui vir ſit ſacra ſcientia, prudentia, ſpectatis moribus, & vitæ ſanctitate inſignis: cujus etiam ſtudio & conſilio, & precationis ſpiritu, in rerum graviorum deliberationibus aliquando uti poſſint.

Ne omittant etiam ſacræ theologiæ, ſacrorumque canonum, aliarumque eccleſiaſticarum doctrinarum officio, munerique epiſcopali proprie congruentium, ſtudiis quotidie ſtatis horis operam dare; quotidieque aliquid ex ſacris bibliis potiſſimum epiſcopali fidei religionique commiſſis ſtudioſe legere. Gentilium autem libris, ut Carthaginenſis concilii canone vetitum eſt, ne operam dent. Carthag. IV. c. 16.

Officii præterea ſui eſſe putent, eos excipere atque audire, qui ipſos, vel tamquam judices, vel tamquam parentes, vel conſultores, adjutoreſve adeunt.

Itaque his peractis, quæ ad divinum cultum, religionis officia, & ad animi, ſpirituſque pia ſtudia ſpectant, omnibus adeuntibus ſe faciles benigneſque præbeant, ita tamen ut ne a gravitate recedant.

In auditorio omnibus ſatisfacere ſtudeant: ac ne infirmos homines audire negligant, ſed hos vel in primis, cum adſunt, ad ſe accerſant.

Expediant ſtatim quæ recte poſſunt. Omnibus vel re, vel conſilio, vel conſolando prodeſſe ſtudeant.

Quæ ipſi poſſunt ac debent ad ſpiritualem curationem & gubernationem, divinumque cultum ſpectantia; hæc per ſe in primis præſtare ſtu-

ANNO CHRISTI 1576.

ſtudeant: cetera, quæ interiora ſunt, potius per vicarios, miniſtroſve alios exequantur.

Auditorii negotiis poſtquam ſatis temporis dederint, tunc a prandio diem etiam diſtribuant, ut reliquis conficiendis opera ponatur.

Quidquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur; id omne vel in ſpiritualium librorum lectione ſtudiove, vel in conſuetudine & colloquio piorum & eruditorum hominum, ſpiritualiſque vitæ amantium ponere ſtudeant.

A nimia laicorum familiaritate meminerint abſtinere.

Laicalia convivia fugiant.

Lectio in menſa potiſſimum ſit ex ſacra ſcriptura, & paſtoralibus libris, ex vitis ſanctorum B epiſcoporum, qui epiſcopale munus egregie geſſerunt.

Die autem conſecrationis ſuæ, ut alias utiliter in concilio Oxonienſi ſancitum eſt, formulam illam promiſſionis ſuæ, in ipſa conſecratione de pontificali libro prolatam, annis ſingulis in menſa legi curent; tum certis etiam aliis ſolennibus diebus, ut diligentius præſtent, quo crebrius illa lectione quaſi moniti, videant epiſcopalis muneris partes.

Tridentini item concilii decretum in ſeſſione xxv. editum capite x. & concilii provincialis primi ſanctionem de vita epiſcoporum, & hanc præterea ſæpe ſibi recitari curent, tum maxime aliquando, quibus diebus una cum familia omni C cibum capiunt.

Veſtitu utantur ad concilii provincialis primi præſcriptum, talari ſcilicet tunica, collo adſtricta, rocheto, & humerali indumento, quam mozetam dicunt, ita ut ne domi quidem in ullius conſpectu ſe exponant, niſi eo epiſcopali veſtitu induti.

Rochetum etiam, & mozetam induant, cum per diœceſim iter faciunt: interiorem vero tunicam breviorem, ac mantellum viatorium adhibeant licet.

Annulo autem epiſcopali ſemper utantur, & ubique tum domi, tum foris, tum in ſua, tum in aliena diœceſi, ut perpetuo ſe eccleſiæ ſuæ ſponſos meminerint. D

Sexta quaque feria, tum præterea in vigiliis, in adventu, in quadrageſima, veſtitum induant nigro colore, iis diebus exceptis, quibus ex ritu eccleſiæ nullum mœſtitiæ ſignum veſtibus oſtendere debent; aliis autem, violacei coloris veſtimenta adhibeant.

Cappam epiſcopalem, cum in eccleſiam, vel ad divina officia, vel ad conciones, vel ad ſacras lectiones, vel ad alias ejuſdem generis actiones accedunt, omnino induant.

Familia epiſcoporum, eccleſiæ ſumptibus ſuſtentata, in domibuſque miniſtrorum Dei educata, ceteris propoſita eſſe debet ad imitationem Chriſtianarum virtutum; quamobrem ejuſmodi ſit, quæ præluceat vitæ & morum exemplis.

In ea ne ſint rixoſi, impudici, blaſphemi, factioſi, ſcurræ.

Ne epiſcopi conſanguinei, niſi eadem vivendi diſciplina qua ceteri, utantur.

Neque item, qui parochialem curam gerunt.

Neque rurſus, qui alio reſidentiæ munere adſtricti, illis exceptis, qui licet epiſcopo operam navent, poſſunt tamen debitas miniſterii ſui functiones in eccleſia præſtare. Verumtamen ne & facultati detractum ideo ſit, qua canonicos duos habere ſecum epiſcopo per ſacros canones licet.

A Cubicularii præ ceteris ætate ſint, moribuſque graves, & boni teſtimonii; adſintque omnino ex primi concilii decreto clerici, qui ſanctæ epiſcopalis vitæ, religioſarumque actionum ſint non ſolum teſtes, ſed imitatores etiam, atque adeo ejuſmodi denique, qui, ut ad ſanctiſſimum pontificem Eugenium III. ſanctus Bernardus ſcite ſcribit his verbis, præcipitem etiam frenarent, dormitantem excitarent: quorumque libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, conſtantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorumque ſanctitas ad omnia bona incitaret. Libro IV. de conſideratione.

Qui clerici ſunt, vel ſacris initiati, vel ſacerdotes; eorum opera ne epiſcopi utantur ad offiB cii alicujus, quod ſacerdotali, clericalive ordini minus conveniat, actiones.

Ne quiſpiam de familia ullo unquam die prætermittat rei divinæ intereſſe, niſi neceſſario impeditus ſit.

Iis qui de familia ſunt, præſertim clericis, certus jejunii dies in ſingulas hebdomadas inſtituatur.

In adventu item curetur, ut familia jejunet ſaltem feria quarta & ſexta.

Jejunet familia pridie diei conſecrationis epiſcopi, in vigiliis item ſancti cathedralis eccleſiæ, ac patroni civitatis, ſi quando non hujus nomine nuncupatur cathedralis.

Unuſquiſque de familia, ſingulis menſibus C confeſſus, ſacram euchariſtiam ſumat una cum reliquis, qui in familia ſunt.

In adventu, ut Silverii pontificis decretum eſt, & præterea in quadrageſima ſingulis diebus dominicis, ſacram communionem ſalutariter accipere ſtudeant, clerici præſertim, & vitæ ſpiritualis ſtudioſiores.

Duobus ante diebus quam ſacra communio fiat, paterna cohortatione ab epiſcopo ea de re familia præmoneatur.

Singulis hebdomadis, bis minimum, qui de familia ſunt, rudiores & Chriſtianæ fidei doctrina & literis ab aliquo inſtituantur, cui id curæ epiſcopus dederit.

Quo loco domeſtici & exteri domi ante cubiD culum epiſcopi conveniunt; eo loco liber, aut de vitis ſanctorum, aut ſpiritualis vitæ exercitationibus conſcriptus, in menſa ſit; ut qui conveniunt, lectioni incumbere poſſint, nec vero inanibus confabulationibus ſe dedant.

Dum familia cibum capit, lectio etiam adhibeatur.

Ne familia otioſa ſit, ne inertiæ aut deſidiæ dedita; ſed aut in obſequio epiſcopi, aut in honeſtis exercitationibus occupata.

A nugis abſtinens, ſilentium cum modeſtia conjunctum ſervare ſtudeat.

Abſtineat autem unuſquiſque, qui in famulatu epiſcopi eſt, cum flagitioſorum hominum conſuetudine, tum a locis ubi turpiter vivatur.

E Ne quis præterea foris pernoctet.

Ne rerum novarum curioſitates ſectentur.

Ne quæ jocularia ſunt, quæ ridicula, unde cachinni, riſuſque ſolutiones excitantur, loquantur.

Convivia publica, comeſſationes laicales, frequentemque laicorum hominum conſuetudinem vitet. Libros ne habeat de rebus jocoſis, ſcurrilibus, ridiculis, obſcœnis, impuriſque conſcriptos.

Super cuſtodia familiæ epiſcopus perpetuo ſtet, tum etiam bis quotannis viſitet, ſemel ineunte quadrageſima, iterum initio adventus; ejuſ-

ANNO CHRISTI 1576.

ejusque mores paterne investiget, ac videat ut unusquisque religiose, vitæque spiritualis institutis congruenter vivat. Si quos ad Christianas virtutes progredi compererit, eorum studia, progressionesve spiritualis vitæ adjumentis excitet: qui vero a bene agendi studio aversi sunt, illos moneat atque objurget; ac si contumaces, incorrigibilesque invenerit, domo ejiciat.

Rursus episcopus familiæ suæ confessarios sacerdotes, viros spiritualis vitæ usu exercitatos, constituat: quibus etiam tamquam clericalis disciplinæ & sanctæ institutionis magistris illa utatur.

Episcopo missam celebranti vel audienti frequens familia adsit.

Cum in ecclesia ad divina officia ipse accedit, familiam quoque secum adesse jubeat.

Nihil denique omittat, ut omnes domestici in omni bene sancteque agendi officio se contineant.

Familiarium præterea, cum ægrotant, magnam habeat curam.

Provideat, ut illorum salutis animarum ratio in primis habeatur; tum valetudinis recuperationi per medicum consulatur, neque vero impensis parcatur, ita ut ægrotantibus omnia ad convalescendum necessaria suppeditentur.

Illos etiam aliquando invisat, tum salutaribus consiliis, & benignitatis officiis consoletur: quod episcopalis caritatis officium etiam infimis familiæ suæ præstet.

Uniuscujusque autem de sua familia rationem in mercede constituenda habeat, pro virtutum meritorumque, & pro ecclesiasticorum fructuum dispensationis sibi creditæ ratione.

Ab episcopali domo absit omnis picturæ ornatus, quæ profana sit.

In atrio episcopos ordine pingi curet, qui præcesserunt; si minus omnes, eos saltem qui sanctitatis aut doctrinæ aut rerum episcopalium gestarum laude clari sunt.

In cubiculis omnibus reliquisque domus locis frequentioribus ne desit aliqua imago sacra.

Hospitio, mensave recipiendis etiam illustribus & locupletibus hominibus, ne præscriptam episcopalis frugalitatis normam deserat, ut exemplo suo ipsi quoque hospites incitentur ad frugalem vitæ modum.

Eleemosynis dandis promptus ita sit, ut præter illas, quas per eleemosynarium aliosve largiri solet, etiam misericordiæ viscеribus indutus, manu sua in pauperes episcopali liberalitate conferat.

II.

De vita & honestate clericorum.

Vestes quas domi privatim clericalis ordinis homines induent, ejusmodi sint, quæ non colore, non ulla habitus specie a clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus divina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet; nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas & longitudo aliter cogit.

Si quo iter equo faciunt, ne absque viatoria veste exteriori equitent, succincta interiori tunica, aut alia contractiori decenter adhibita.

Superpelliceis, cum ministerii usus postulat, omnes utantur, quæ non lacera sint, non sordida, non ita elaborata, ut artificii ornatus in humeris nimius appareat.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo & in ecclesia, cui adscripti sunt, & alibi, cum ipsos suis fungi muneribus contigerit, uti possint.

Nulli sacerdoti clericove annulum, nisi ea dignitate prædito, in qua conferenda ille sibi traditur, gestare liceat; tuncque unum solum & digito dexteræ manus quarto.

Eum vero dum missæ sacrificium facit sacerdos deponat.

In omni item incessu, statu, gestu, vultu ordinem suum sacerdos & clericus profiteatur, omni clericalis vitæ actione religiosi animi mores exprimens, qui in ecclesiastici ordinis hominibus elucere debent.

Ne cum neces & cruciamenta improbis hominibus magistratuum judicio illata, multitudini spectanda proponuntur, ullo modo ecclesiastici ordinis viri interfint; nisi eorum pia opera, consolandique officium usui futurum illis sit qui ad supplicium ducuntur.

Sacerdotem, clericumque cujusvis ordinis, in canticis, hymnis, psalmis, ceterisque ecclesiastici cultus officiis, religiosa modulatione concelebrandis, divinisque laudibus sancte concinendis, ita versari convenit, ut voce sua sacris dicata abuti non debeat ad profana, cantiones & modulationes, atque ad voluptarias delicioſasque laicorum oblectationes. Quamobrem caveat, ne in nuptialibus, laicalibusve conviviis, aut mensis canendo operam suam navet, ullo quidem vel amicitiæ, familiaritatis, obsequii, alteriusve rei causa, cum præsertim clericalem hominem inter epulas canere, veteri canone plane interdictum sit.

Omnis etiam sacerdos, clericusve publica convivia & comessationes ejusmodi vitet, quibus sæpe fit, ut contemptui sit ecclesiastici ministerii dignitas.

Illud autem unusquisque clericus sæpe repetat, se non ad inertiam atque ignaviam, sed ad spiritualis & ecclesiasticæ militiæ labores vocatum esse.

Sciat propterea id in officio suo positum esse, ut cum vel in officiis divinis obeundis, vel in frequentandis ecclesiis, quod debet, tempus consumpserit; si quid sibi reliquum est, id omne non in rerum sæcularium colloquiis, profanisque actionibus, sed in divinarum literarum studiis, & in cælestium rerum contemplationibus & sanctis piisque officiis traducat. Quare unusquisque hujus provinciæ episcopus, ac alii item qui illius nomine atque auctoritate visitationis munus obibunt, videant atque inquirant diligenter quibus in rebus tempus clerici transigant, atque in iis potissimum, quæ ab illis agi curarique debent, qui in Dei cultum se dederunt.

Quod si clericos aliquos otiosos esse compererint, inita aliqua ratione salutaribus eos occupationibus & ecclesiastico homine dignis incumbere procurent, ac provideant omnino, ne isti ad suæ salutis discrimen & aliorum offensionem otio abutantur.

Omnes præterea & singulos clericalis ordinis homines hoc decreto monitos esse volumus, ut

ad

ad eos se crebro conferant, qui in sacerdotio constituti, in spiritualis vitæ studiis, exercitationibusque versati, atque ejusmodi sunt, de quorum consilio vitam ad omnes sancte religioseque agendi rationes instituant.

Ab illorum autem qui in vitiorum luto volutati, se maleficiis pascunt, familiaritate abstinere, cum eos omnes jubemus, tum præcipue minorum ordinum clericos, qui nondum ætate confirmata sunt, neque firmo virtutum robore muniti proclivius ad vitia prolabuntur. Aut illud non modo prohibemus, sed divina contestatione obsecramus ecclesiastici ordinis homines, eos præsertim qui in sacerdotii gradu constituti sunt, quive animarum curam gerunt, ut quos in vitiorum fæce versari animadverterint, caute & sapienter studeant a peccatis flagitiisque deterrere, & ad virtutem cohortari; eisdemque in scelerum gurgite laborantibus opem ferre, verbis, consiliis, exemplis; atque ita quidem, ut dum illos juvare conantur, ne se familiaritate inquinent.

Ne clerici apud se libros habeant, aut legant, quorum lectione bene agendi studium, morum disciplina, & timor caritasque Dei languescere possit: quales libri sunt, qui res vel inanes, vel jocosas, vel scurriles, ridiculasve vel impuras continent.

Rerum novarum curiositates fugiant: tum ne, quæ ridicula sunt, unde cachinni, risusque solutiores existunt, loquantur.

Sacerdos clericusve sacris initiatus, aut ecclesiasticum beneficium obtinens, horarum canonicarum officio cum adstrictus sit, meminerit, se febri morbove aliquo, vel adversa valetudine leviter aliquando laborantem, non justam propterea excusationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve. Itaque si quando corporis infirmitate affectus est, ipse pro sua conscientia recte videat, quid præstare possit, ac ne omittendo graviter peccet, & beneficii quod habet, fructus suos non faciat.

Quod diligentius cleri in omni ecclesiastica disciplina progressus constet, unusquisque sacerdos & cujusvis ordinis clericus, de frequenti sacramentorum usu, de functionibus in ecclesia præstitis, de lectionibus, studiorumque progressione, de ceteris exercitationibus sibi præscriptis, testimonium ab iis singulis, quibus ex præscripto accipere oportuerit, singulis mensibus, vel alio stato tempore, per episcopum statuendo, afferant: idque ad constitutam rationem.

A sacerdotibus, ab iisque etiam, qui provectiori ætate sunt, hoc si nunquam per ipsos antea præstitum est, omnino præstari peroptamus, ut cum omnis anteactæ vitæ suæ peccata diligenter riteque confiteantur, tum spiritualium exercitationum, prout iis, qui subdiaconatum vel diaconatum, vel sacerdotium suscepturi sunt, præscriptum est, studium aliquando suscipiant: quo diligentius in via salutis sibi prospiciant.

III.

De visitatione.

Necessarium illud ac plane debitum visitandi munus, quod ex sanctione Tridentina præstari oportet, provinciæ nostræ episcopi ita solicite exequantur, ut suæ quique urbis ac diœcesis visitationem singulis ipsis annis, aut si per diœcesis amplitudinem non possunt, biennio ad summum ipsi per se conficiant. Si vero legitima occupatione, causave impediti, id muneris aliquando per seipsos obire nequeunt, vicarios generales, visitatoresve alios, hujus rei usu peritos atque idoneos adhibeant, qui visitationis officium sedulo, ut par est, præscripto tempore exequantur. ANNO CHRISTI 1576.

Cum vero visitationis munus ipsi per se obeunt, vel unum, vel duos canonicos, vel alios quoscumque homines ecclesiasticos, quos usui & adjumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitandi cura adhibeant.

Ne deinceps plures quam homines decem, & jumenta septem ad summum secum in visitando ducant, supputata hoc numero episcopi etiam persona, ac illius ecclesiastici viri, quem ex hujus concilii decreto episcopus quisque aliquando præmittet: suis tamen propriis sumptibus licebit eis plures conducere. At vero, qui episcopis gradu inferiores sunt, in visitatione longe pauciores homines, & jumenta adhibeant.

Hocque decreto derogatum sit alteri, in concilio primo provinciali edito.

Laicorum hospitia, eoque magis convivia, ut maxime possunt, omnes fugiant; sin autem ad illos divertere aliquando necesse erit, cum cetera servent, tum in primis caveant, ut ne extra mensæ episcopalis & clericalis modum, regulasque in visitatione præscriptas, quidquam omnino ab hospitibus apparetur apponaturve.

Notarius autem cancellariusve, ne quidquam pro visitatione ab iis qui visitantur ullo quovis nomine exigat, neque ullum doni, etiam pusilli quocumque modo oblati, genus accipiat, ac ne item pro decretorum, ordinationumve in visitatione confectarum actione vel conscriptione, earumve exemplo, etiam singulis vel ecclesiis, vel clericis, vel aliis qui visitantur, jussu visitantis edito. At pro opera laboreve, quem alterius, cujus interest, illarum exempla alio deinceps tempore petentis, causa in iis exscribendis posuerit, mercedem capiat licet, pro taxæ in foro episcopali præfixæ aut præfigendæ ratione.

Episcopi, qui ceteris omni bene sancteque agendi exemplo præire debent, antequam cleri populique visitationem ineant, a se suaque familia visitandi initium utiliter faciant; quo reliqui omnes domesticæ illius visitationis actione executioneque incitati, pastoralia jussa, quæ ipsi visitando præscripserint, promptius ac studiosius exequantur.

Diligentiam vero omnem visitando adhibeant, non modo in ecclesiarum cultu & ornamento tuendo, augendove, sed maxime in omni & cleri & populi pristina Christiana disciplina restituenda; in utriusque item moribus cognoscendis, iisdemque depravatis corrigendis.

In eaque vel visitatione, vel morum correctione etiam tamquam sedis apostolicæ delegati, auctoritate Tridentini concilii statuant, moderentur, puniant & exequantur ad sacrorum canonum præscriptum, quæcumque illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione & diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur. In iis, neque ulla inhibitio, appellatio, aliudve quidquam impediat, aut retardet executionem eorum, quæ ipsi mandarint, aut judicaverint decreverintve. Sess. 24. c. 4. de ref.

Fe-

ANNO CHRISTI 1576.

Feminarum ac marium luxu, immoderatoque vestium sumptu utentium, ornatum illum inanem, ac plane supervacaneum & a Christianæ vitæ more sane quam alienum, unde tot malorum seminarium extare quotidie cernitur, omni episcopalis muneris officio & auctoritate prohibere, tollere, funditusque evellere studeant.

Monialium monasteria, regularium juri curæve subjecta, quod ad clausuram attinet, diligenter accurateque visitent, loca ipsa introspectent, atque ex superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam ullo quovis modo pertinent.

Hospitalia item, aliaque pia singula loca & sodalitia pro auctoritate, facultateve & canonum jure & decretis Tridentinis sibi data, in singulos annos visitent; & quæ laicalia etiam & mere privata sunt in iis, quæ ad observandam piam testatorum voluntatem spectent, visitando corrigant & reforment.

Sess. 22. c. 8. de ref.

Episcopo, ad cujuscumque loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem adventanti, cum illi potissimum, ut vetus canon concilii Turonensis jubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis, qui morbo adversave valetudine laborant, sicut in concilio Rothomagensi cautum est, obviam ordine prodeant: ac statis hymnorum psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reverentia illum, tamquam vicem Christi agentem, excipiant, prout eodem Rothomagensi concilio sancitum est, cujus canone excommunicatio illis constituta erat, qui ei muneri defuissent.

Neque solum quo tempore ille adventat, sed aliis etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quam frequentissimi adsint; ut ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori parentique libere exponant: eique pro illius officii ratione oportet, interroganti respondeant; illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, & obsecrantem & increpantem audiant: ejusdem jussa, monita & decreta suscipiant, atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne ut fideles diligenter, promptoque animo præstent, frequentissimique in episcopali visitatione adsint: parochorum & aliorum, quorum interest, sacerdotum sit, crebro, prout usuvenerit, intra missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conveniat, tum visitationum in primis utilitates fructusque salutares.

At vero ex visitationum laboribus, quo uberiores fructus existant, ac fidelium animi salutari aliqua præparatione excitati & suffulti, quo promptiores erectioresque fiant, cum ad bene agendum, tum ad paterna & episcopalia jussa monitave amplectenda & exequenda, tum ad omnem denique Christianæ vitæ disciplinam sanctis institutis conformatam suscipiendam; præterea ut visitatio & diligenter, & breviter, & recte denique conficiatur atque absolvatur, has etiam de præparatione ab iis præsertim, qui visitantur, adhibenda, institutiones adjungendas censuimus iis decretis, quæ hoc ipso de genere in hoc & in alio nostro provinciali primo concilio edita sunt. Quibus porro institutionibus pro personarum, temporum, locorumque suæ diœcesis ratione ab episcopo edita, detrahi liceat.

Primum ubi visitationis, vel generatim in universa urbe, diœcesique inchoandæ, vel speciatim in aliquo opido locove, aut parochia, præsertim frequentiori atque insigniori obeundæ, certam diem episcopus statuerit; pastoralibus etiam literis eo potissimum nomine a se confectis, populum præmoneat atque cohortetur, cum ad alia pietatis officia, tum maxime ad peccatorum confessionem, sacram communionem, precesque pro salutari visitationis eventu continenter habendas.

Triduo proximo, antequam universæ visitationis initium fiat, in cathedrali ecclesia quadraginta horarum orationem indicat, quam ejusdem visitationis nomine a clero & populo, qui in urbe est, frequentiori in ea ipsa ecclesia pie celebrari curet.

Hæc ipsa etiam orationis ratio parocho, alioque ecclesiæ rectore, cui interest, curante adhibeatur, antequam ecclesiæ parochialis, curatæve, aut opidi, præsertim insignioris, visitatio ineatur.

Duobus vero, aut pluribus ante constitutum visitationis tempus diebus archipresbyterum aut archidiaconum ut in concilio Rothomagensi cautum est, aut alium ecclesiasticum hominem, quem maluerit episcopus, præire jubeat per singula opida, vicos, parochias, & loca civitatis, & diœcesis, præsertim frequentiora, insigniorave, quæ ille visitaturus est. Ille vero justa præstet: convocatoque clero & populo uniuscujusque loci nuntiet episcopi adventum, eidemque adventanti obviam, ut jussum est, prodire, ceteraque in promptu haberi moneat ac mandet. Pastorales item episcopi literas, edicta, institutiones, ad visitationem pertinentes, enuntiet atque evulget. Tum præterea quidquid de levioribus causis ab eo expiscari agive episcopus jusserit, id exequi studeat, ut ne ille veniens diutius ob ejusmodi causas in visitationis mora esse necesse habeat.

Parochus porro aliusve ecclesiæ rector vel præfectus, in qua animarum curam gerit, cum visitandus erit, pastorales episcopi literas, visitationis nomine editas, duobus ante illius adventum proximis festis diebus intra missarum solennia, cum populi frequentia adest, de scripto recitet.

Itidem præstet de literis, quas de confirmationis sacramento rite religioseque suscipiendo episcopus, institutionum, monitionumve nomine ediderit.

Hoc ipsum præterea exequatur de aliis item literis, edictis & institutionibus, quas ob visitationem evulgari ille jusserit.

Sacerdotibus quoque & aliis, quorum interest, episcopale institutionum literas descriptis tabulis, libris, aliisque rei ecclesiasticæ monumentis, ceterisque id generis mature præparandis, quo visitandi ratio brevior, explicatiorque sit, significet & recitet, ac si opus est, earum exempli exscribendi copiam illis faciat.

Quam literarum, edictorumve episcopalium evulgationem recitationemve, & sermone & concione, & monitionibus, & omni alio tum publico, tum privato cohortationum officio prosequatur, prout expedire animadverterit: quo fidelium animos diligentius præparet atque excitet

ANNO CHRISTI 1576.

citet ad suscipiendum episcopalis visitationis officium uberrimo ac salutari cum animarum fructu.

Illud porro curet, ut nemo, qui intra parochiæ suæ fines habitat, omnino sit, qui eo visitationis tempore confessus, sacram communionem non sumat, idque ab episcopo ipso, etiamsi in alia parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet eo loci, ubi ille mane visitans missæ sacrificium offerat.

Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo ætate in confirmationis literis episcopalibus præscripta sit, illud ab eodem tunc non accipiat.

Quamobrem tum pridie diei visitationis, tum maxime ubi episcopum visitationis causa jam adventare cognoverit, certo aliquo, solennique campanarum sono illius adventum fidelibus significet; quo frequentius etiam ex agro evocati, omni alia prætermissa actione conveniant, eique tale quamquam necessarium munus obeunti, diligentius præsto sint, qua debent observantia ac veneratione.

Studeat item confessariorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sunt, nisi episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduove parochiæ suæ hominum confessiones audiant, aut confessos reconcilient, ut stata visitationis, aliave die, quam episcopus constituerit, præparati sint ad sacram communionem, & ad confirmationem, qui nondum confirmati sunt, ab eo sancte sumendam.

Ac propterea confessionum causa eo tempore confessionalia multa ad formulæ demonstratæ præscriptum confecta, certisque locis in ecclesia sua decenter collocata, si totidem non sunt, quot necessaria viderit, aliunde habere curet.

Hostias, vinum, vasa, mappas, & alia ad sacræ communionis populo ministrandæ usum necessaria, accurate paret.

Locum item in ecclesia præparet atque ornet, ubi ab episcopo confirmationis sacramentum fideles religiose suscipiant.

Suggestum item decenti ornatu instruat, unde tum ille aliusve populo sermonem, concionemve habere possit; tum episcopalia monita de scripto pronuntiari.

Pridie illius diei, quo episcopus visitaturus est, chirographa, schedulasve in promptu esse curet, eorum, qui confirmationis sacramentum susceperi sunt, & compatrum, commatrumque item ex præscripto instructionis literarum, de confirmationis sacramento promulgatarum.

Omnium singularumque rerum, quæ vel consecrandæ, vel benedicendæ sunt, utpote ecclesiæ cœmeterii, altarium, campanarum, vestium, indumentorum, tabernaculi, calicum, corporalium, crucum, imaginum, significationem, indicis ordine exaratam, episcopo ante diem visitationis ita in tempore det, ut cum de apparatu, tum de certa hora vel die illas sacras actiones obeundi deliberare possit.

Sacristiam præterea adornet, atque instruat: in qua ex armariis exposita sint sacra indumenta, vestes, pallia, vasa, ac reliqua omnia ecclesiasticæ supellectilis instrumenta, atque ornamenta, præter illa, quæ in ecclesiæ, aliarumque apparatu & usu tunc erant: eaque ordine, ac pro colorum ratione distincte collocata ita appareant, ut eo, & loco, & tempore in visitando recognosci certe, facileque ac brevi possint. ANNO CHRISTI 1576.

Certo item, decentique sacristiæ loco libri ac volumina ecclesiastica, ut missalia, breviaria, lectionaria, antiphonaria, & alia id generis suis operimentis polite contecta, in oculis episcopi appareant.

Tuto item ejusdem loco in promptu sint scripta, monimenta, codicesve, quibus testificatio fiat sacrarum reliquiarum in ea ecclesia asservatarum.

Eodem loco tabulæ item, scriptave indulgentiarum eidem ecclesiæ concessarum.

Separatim alio sacristiæ loco, vel in archivo, si illud a sacristia distinctum sit, in promptu habeat, tabulas, scriptave ac monimenta quævis, pro ratione annorum distincte notata, quæ ad ecclesiæ, altarium, capellarumve jura, privilegia, bonaque testificanda pertineant.

Librum item statutorum & constitutionum, & tabulam rituum, consuetudinum, si quas peculiares illa ecclesia ejusve clerus habeat, præsertim in diviois officiis ecclesiasticisque functionibus.

In promptu præterea, ac parata inventaria hæc infra ordine præscripta, rectaque confecta habeat, quibus singulis manu sua subscriptum sit.

Primo inventarium sacrarum reliquiarum, in sua ecclesia reconditarum, ac simul monimentorum, literarumve illas vere testificantium.

Alterum in quo descriptæ sint indulgentiæ omnes, illi ecclesiæ, ejusve capellis, aut altaribus perpetuo concessæ, aut ad tempus, quod adhuc peractum non sit.

Tertium, in quo sacræ vestes, pallia, indumenta, & ornamenta singula; omnia, quæcumque supellectilis ecclesiæ sint, recte ac distincte descripta notatave appareant.

Quartum, in quo libri, scriptave, literæ, ac instrumenta id generis, quibus bona, jura, privilegia ecclesiæ, altarium capellarumve testificata appareant, notata sint.

Quæ inventaria, quo tempore, & quibus præsentibus proxime confecta sint, ex illius scriptione appareat, ut, si ita opus aliquando erit, recte conferri possint, eademque exscripta in visitationis acta referantur, prout episcopus censuerit.

Paratum habeat, ac exhibeat indicem dignitatum, canonicatuum, portionum, & aliorum id generis titulorum, altarium, capellarum, & clericatuum, quicumque sint in ecclesia, cum explicatione eorum census ac onerum unicuique adjunctorum, tum etiam fundationum, institutionumve, & notariorum, qui fundationum tabulas confecerunt, tum singulorum præterea, qui ea altaria, capellas, portiones, canonicatus, dignitates, aliudve, quovis etiam ad nutum amovibili titulo obtinent.

Indicem etiam similem, cum simili explicatione titulorum, & beneficiorum quorumcumque, tum ecclesiarum, tum oratoriorum sæcularium, etiam campestrium, quæ sita sunt extra illam ecclesiam, intra fines tamen ejusdem parochiæ.

Indicem item scholarum, confratriarum, locorum, operumve piorum, quovis modo in ea ecclesia institutorum, quo exprimatur, & institutio,

& in-

ANNO CHRISTI 1576.

& inſtitutionis tabulæ, a quo ſcilicet notario confectæ.

Rurſus indicem ſimilem ſcholarum, confratriarum, hoſpitalium, locorumve, & operum piorum quorumcumque, quæ extra illam eccleſiam, intra fines tamen parochiæ ſita ſunt.

Indicem quoque monaſteriorum, præpoſiturarum & hujuſmodi domuum regularium, tam virorum, etiamſi commendatæ ſint, quam feminarum, etiam quæ ab epiſcopi juriſdictione immunes ſint; quæcumque in illius parochiæ finibus ſitæ ſunt.

Paratum item indicem habeat, ac exhibeat, in quo clerici in ſuæ eccleſiæ finibus habitantes deſcripti ſint, notatis eorum uniuſcujuſque tum nominibus, tum domiciliis, habitationibuſve eccleſiaſticis aut ſæcularibus, hoc item adſcripto, an ſoli, an una cum aliis vel eccleſiaſticis, vel laicis habitent.

Indicem item puerorum, adoleſcentiumve, vitæ eccleſiaſticæ diſciplinam ingredientium.

Muſicorum item, cantorum, organoque in quavis eccleſia ſonantium.

Laicorum item hominum, ſi qui ſunt ſacerdoti in miſſæ ſacro, aut divinis officiis, funeralibus etiam, & in aliis eccleſiaſticis muneribus operam aliquam præſtantes.

Indicem item prædiorum, bonorumque eccleſiæ ſuæ; rurſuſque fructuum & cenſuum, quos inde percipit, & aliorum inde redituum, utpote oblationum, eleemoſynarum, quæ ſtatis quibuſdam anni diebus, vel ob ſolennitates, vel ob anniverſaria, aliamve cauſam fiunt.

Huic rurſus alius index adjunctus exhibeatur, uſurpationum bonorum; juriumve illius eccleſiæ, & alienationum præterea triginta ante Tridentini concilii celebrationem & confirmationem annis factarum.

Indicem etiam det reddituum vel veterum, vel recentium, capitulo, clerove illius eccleſiæ communium.

Indicem quoque diſtinctum reddituum, emolumentorum, onerum, & aliarum, ut ſupra, præſcriptarum rerum quæ ad eccleſias tunc vacantes pertinent, notato etiam tempore, quamdiu vacent, & illius item qui earum fructus vel decimas, vel primitias, vel alios cujuſvis generis redditus exigit, nomine deſcripto, & auctoritate qua exigit item.

Indicem præterea cenſus ab eo, qui ſibi tamquam rectori obvenit, diſtincti ac ſeparati, utpote illius, qui vel ad fabricæ illius eccleſiæ, vel ad luminum, vel ad ſacriſtiæ, vel alterius ejuſmodi rei uſum, erogationemve pertinet.

Promptos item habeat codices parochiales, unum ſcilicet baptizatorum, alterum eorum qui matrimonium contraxerint, tertium illorum, qui chriſma ſuſceperint, quartum quem proxime confecerit de numero, ſtatuque animarum.

Regeſtum etiam aut exempla conſtitutionum pontificiarum, ac literarum paſtoralium, aut inſtructionum id generis & edictorum quæcumque ab epiſcopo acceperit. In quibus ſingulis exemplis notatus ſit dies, quo illa promulgarit, legeritve.

Paratos item libros & tabellas ſingulas, indiceſve habeat ac exhibeat, qui debent in ſacriſtia eſſe, ex præſcripto conciliorum provincialium, diœceſanorum, ac inſtructionum.

A Si præterea curam adminiſtrationemve habet bonorum eccleſiaſticorum ſeparatim ab iis, quæ ſibi ad vitæ ſuſtentandæ uſum attributæ ſunt, aut fructuum vacantium ſibi commendatorum; ſuſceptæ, adminiſtratæve curæ rationum codicem in promptu habeat atque exhibeat.

Separatim vero in promptu habeat, ut epiſcopo tradat, tabulam decretorum provincialium, diœceſanorumque, quæ vel ad divinorum officiorum cultum, vel ad parochialis curæ, diſciplinæque Chriſtianæ rationem pertinentia, nondum in parochiæ ſuæ finibus executionem habuerunt, cauſis & impedimentis quoque explicatis, cur in executionis uſum adhuc inducta non ſint.

B Tum præterea indicem manu ſua confectum det eorum, qui infra notati ſunt, ſi qui in parochiæ ſuæ finibus id generis homines extant.

Hæreticorum, hæreſiſve nomine ſuſpectorum, aut libros hæreticos, prohibitoſve habentium, vel legentium.

Publice, ut infra, potiſſimum delinquentium, malefactaque committentium.

Blaſphemantium ſcilicet.

Superſtitione, maleficiis magiciſque artibus utentium.

Eorum, qui in paſcha confeſſi, ſacram communionem non ſumpſerint.

Simoniacorum.

C Uſuras exercentium.

Concubinariorum, concubinatuſve nomine ſuſpectorum.

Illorum etiam, ſi qui publice, notorieque criminoſi, quibus pro Tridentinæ ſanctionis, conciliique primi & tertii provincialis decretorum ratione, ſolennis vel publica indicenda ſit pœnitentia; ut aut tunc iis epiſcopus eam judicio ſuo ſtatuat, aut illos, quos ſolenniter pro peccati gravitate pœnitere juſſum eſt, a cancellario notatos, ad ſe ineunte quadrageſima venire jubeat, cujus temporis initio illam de eccleſiæ ſanctæ more ipſi ſubeant ritu ſolenni. Seſſ. 24. de ref.

Conjugum inter ſe disjunctorum, neque ſimul habitantium.

D Eorum, qui cognatione, affinitateve juncti, matrimonium gradu prohibito contraxerint.

In eccleſia parum reverenter, ac non debita veneratione verſantium.

Illorum, qui diebus feſtis miſſæ ſacrificio non interſint; aut ſervilibus operibus dies feſtos violare, aut choreis, comeſſationibus, aliiſque ejuſmodi actionibus profanare ſoleant.

Talis, aleave ludentium; aut iſtis domicilia exponentium.

Libros de rebus obſcœnis, parumque honeſtis conſcriptos, obſcœnaſque item imagines habentium.

E Eorum etiam, qui inertiæ, deſidiæ, otio, vel cauponis, tabernisve vinariis, ganeiſve dediti ſunt.

Marium, feminarumque veſtitum immoderatum induentium, non ſine manifeſta Dei, hominumque offenſione.

Omnium denique depravatorum morum, in parochiæ ſuæ hominibus frequentium ac publicorum.

Indicem item eorum hominum, intra parochiæ ſuæ limites habitantium, quibuſcum epiſcopus viſitans pro variis viſitationis officiis,

ciis, aliquando colloqui, agereve neceſſe habet; horum ſcilicet;

Patrum familias.

Ludi literarii magiſtrorum, pædagogorum, muſicam etiam, ſcriptionem, arithmeticam, aliaſque artes liberales, profitentium.

Mulierum item docentium, puellaſque ſibi in diſciplinam traditas domi educantium.

Medicorum, chirurgorum, tonſorumque rem medicam exercentium.

Pictorum, & ſculptorum.

Bibliopolarum, impreſſoriamque artem facientium.

Miniſtrorum publicorum, ut ſyndicorum, confratriæ uniuſcujuſque præfectorum, curatorumve & aliorum id generis.

Notariorum.

Opificum, artificumve in parochia ſua frequentiorum.

Hominum operibus piis exercendis aptiorum, aut jam deditorum; & eorum qui vitæ ſpiritualis diſciplinæque Chriſtianæ ſtudioſi adjumenta ſubminiſtrare poſſunt, rationibus parochiæ bene inſtituendæ uſui neceſſariis.

Pauperum, viduarum, pupillorum, ceterorumque vere miſerabilium.

Cauponariam, cœnaculariamve exercentium.

Saltandi, tripudiandive, ac ſonandi in choreis artem profitentium, docentiumve.

Exhibeat ipſe ordinum, quibus initiatus eſt, ac beneficii illius, tum ceterorum etiam, ſi quæ alia obtinet, literas, tum facultates ſcriptas, ſi quas ab epiſcopo, ejuſve miniſtris habet, vel ſuo, vel eccleſiæ ſuæ nomine, ut puta ſuſcipiendi munus miſſarum celebrandarum, audiendi confeſſiones eorum, qui non ſint de ſua parochia; cohabitandi cum laicis, vel extra ædes eccleſiaſticas, adhibendi feminas ſibi inſervientes, locandi laicis domum eccleſiaſticam, exponendi capſulam pro eleemoſynis & ejuſmodi.

Exhibeat item libros proprios, quos ex decretis provincialibus, aut ex viſitationum, aliiſve epiſcopi ſui juſſionibus habere debet, utpote breviarium, miſſale, Kalendarium proxime editum, librum ritualem, ſeu ſacramentorum, homiliarium, pſalterium, volumen bibliorum, catechiſmum Romanum, codices conciliorum, ſcilicet Tridentini, provincialium & diœceſanorum, quibus in libris inſcriptum ſit nomen poſſidentis.

Exhibeat præterea indicem aliorum librorum, quoſcumque impreſſos, aut manu exaratos habet.

Quod de ſacris reliquiis, indulgentiis, indumentis, ornamentis, ſupellectili eccleſiaſtica, libris, ſcriptis, inventarii indicibus, fundationum tabulis, reditibus, emolumentis, oneribus, uſurpationibus, alienationibuſque, titulis etiam beneficiorum, & ordinibus, ac ceteris denique parocho, rectorive, aut præfecto eccleſiæ, in qua animarum cura geritur, præſcriptum eſt; id omne & præpoſiti & canonici & capellani, etiam mercenarii & alii dignitatum, canonicatuum, altarium, capellarum, aliorumque beneficiorum titulum obtinentes, aut quovis nomine adminiſtrationem curamve habentes; & rurſus fabricarum præfecti, & confratriarum, hoſpitalium, eleemoſynarum, locorumve, ac operum piorum quivis curatores, cum viſitandi erunt præſtent; quatenus eo de toto gene-

re conſtitutum ullo modo pertineat ad eorum dignitates, beneficia, capellas & altaria; titulos & ordines, aut ad fabricas, hoſpitalia, eleemoſynas, pia loca, vel opera, aut etiam eccleſias, altaria, capellas eorumdem præfectorum, vel curarum adminiſtrationi & procurationi commiſſas. Parochi ſit autem aut præfecti; rectoriſve, ut ſupra, intra cujus parochiæ fines facienda eſt viſitatio, niſi epiſcopus aliis potius id muneris aliquando dederit, illos omnes & ſingulos in tempore præmonere, ut præſcriptum apparatum conficiant; atque in viſitatione præſentes adſint, tum præſcriptam rationem qua id præſtent, diligenter docere.

Epiſcopus porro, quo viſitationis rationem magis explicatam habeat, nec diutius quam par eſt in mora ſit, in omni præſcripto apparatu recte conficiendo ab iis, quorum intereſt, pietatis ſuæ, paſtoraliſque diligentiæ ſtudio omnem diligentiam adhibeat.

Quæcumque de præparatione in epiſcopali viſitatione facienda ſupra præſcripta ſunt, inſtructiones eædem fere omnes adhibendæ erunt in aliis viſitationibus, illa tantum præparatione excepta, quæ pertinet ad ea, quæ epiſcopi tantum, epiſcopaliſve muneris & viſitationis propria ſunt; ut de ſolenni receptione, de chriſmatis ſacri miniſtratione & aliis hujuſmodi.

Quo vero parochorum, aliorumve ſacerdotum, in concionibus vel ſermonibus habendis ratio epiſcopo exploratior ſit, hæc præter alias hujus indagationis conſtitutas rationes ſervare poterit, ut cum viſitantur, ſermonem, convocato populo, præſenteque ipſo epiſcopo ſinguli in ſua eccleſia, vel ubi is maluerit, eo de genere quod idem juſſerit, aliquando habeant.

Viſitationis initio, certæ Chriſtiano more vivendi regulæ, ex œcumenica Tridentina ſynodo, conciliiſque provincialibus & diœceſanis, omnique optima diſciplina collectæ, vulgari ſermone breviter explicatæ, ad communem provinciæ uſum per nos edendæ, præter illam decretorum ad laicos pertinentium denuntiationem in concilio provinciali tertio parochis præſcriptam, de ſuggeſtu populo frequentiſſimo in urbe & inſignioribus locis, ubi epiſcopus expedire cenſuerit, clara voce legantur, ut omnes intelligant ſecumque taciti inquirant an ad præſcriptas leges vitæ Chriſtianæ modum ſuſceperint. Tum ab epiſcopo de illis interrogati, videant ſui muneris eſſe, ſi quas in vitæ inſtitutione executi nondum ſint, earum præſcriptis atque inſtitutis parere quamprimum & quam diligentiſſime, pro ſalutaris diſciplinæ oratione atque uſu, rectis regulis confirmato.

Certas paſtorales monitiones unicuique hominum ordini, ſexui, ætati proprie convenientes, ex ſacrarum literarum fontibus: ſanctorumque patrum diſciplina ex eiſdem conciliis hauſtas, ad omnium etiam magiſtratuum inſtructionem, noſtra cura communi provinciæ uſui conficiendas, unuſquiſque parochus, cum in ſine viſitationis urbis & uniuſcujuſque, præſertim inſignioris opidi, tum certis anni ſolennitatibus, prout epiſcopus juſſerit, & illis aliquid pro ratione loci, vel addendum, vel detrahendum cenſuerit, populo de ſcripto recitet atque evulget, ut fideles non ſolum viſitationis juſſis, decretiſque aliis in omne bene agendi partes

ANNO CHRISTI 1576.

confirmati, sed sæpius sui quique debiti officii, episcopalibus pastoralibusque vocibus moniti in dies in via domini majores progressiones habeant.

IV.

De concilio provinciali.

Provincialia concilia, divino munere a sacra œcumenica synodo Tridentina in usum revocata, sicut tertio quoque anno ad ejusdem synodi præscriptum convocari celebrarique oportet; ita maxime consultum esse debet, ut id ipsum recte, ordine atque ex utilitate provinciæ præstetur.

Itaque & pro illorum usu in perpetuum retinendo & pro ceteris rationibus ad eorumdem actionem recte utiliterque præstandam accommodatis, hæc tum auctoritate nostra, tum etiam de consensu patrum sancimus.

Primo singulis provincialibus conciliis, tertio quoque anno ex ipsa Tridentina sanctione celebrandis, quæ indicere, convocare & celebrare, ejus metropolitani est, nos certam diem in posterum indicimus, decernimus & statuimus, feriam scilicet quintam, quæ a paschа resurrectionis domini sub tertiam dominicam cadit; certumque item locum, nempe nostram ecclesiam, beatæ Mariæ virginis nomine nuncupatam,

Hoc autem perpetuæ indictionis decreto, constitutioneve metropolitani juri derogatum abrogatumve ne sit, quo minus constitutum diem locumve, prout necessitas postularit, vel justa causa ratiove aliqua ei suaserit, prorogare, accelerare, mutare, ex canonum jure, sanctioneque Tridentina possit; modo intra triennii saltem spatium ad illius sanctionis præscriptum semel celebret.

Neque rursus metropolitano legitime impedito, facultati illud convocandi, eadem Tridentina sanctione coepiscopo antiquiori concessæ detractum sit.

Ejus autem constituti conciliaris diei & loci, atque adeo concilii provincialis indictionem omnino ratam firmamque esse volumus, ac sine alia vel literarum significatione, vel edicti promulgatione, vel ulla alia denuntiatione aut nuntio, tantum roboris & auctoritatis ad episcopos & reliquos quosvis omnes ac singulos, qui in provinciali concilio Mediolanensi, quacumque ratione adesse possunt aut debent, quorumve aliquid interest, monendos & convocandos, habere hoc decreto sancimus, quantum illa quæ indicendi ejusdem concilii provincialis ratio literis & nuntio, edictoque publico adhibetur.

Quamobrem propositis pœnis, canonum jure sancitis, cum universos & singulos episcopos, tum ceteros omnes qui quovis jure, consuetudine, aliave, ut supra, ratione debent, Mediolani in metropolitana ecclesia præsentes adesse ad eam diem jubemus, quam tertio saltem quoque anno, provinciali consilio de more ineundo, celebrandoque certam & statam hac constitutione in perpetuum decrevimus.

Quicumque vero, vel episcopi, vel alii interesse debent; ne eorum nomine alii, sed ipsimet stata die adsint; nisi necessaria justaque causa, quamobrem debitum hoc officium præstare non possint, impediti sint.

A Eam porro causam tum metropolitano, ut canonum jure cautum est, probent; tum etiam procuratorem certum, ecclesiasticum hominem mittant, qui suo nomine suscipiat, recipiatve, quæcumque canonum, conciliique Tridentini auctoritate, in provinciali synodo acta, gesta, constituta decreta, sancitave erunt. Si quis contra fecerit, aliave ratione non paruerit, aut contumax erit, ex canonum sanctionibus debitas luat pœnas. Sess. 24. c. de ref.

Quicumque porro ex iis, quos constituta illa die adesse hoc decreto jussum est, adesse neglexerit aut prætermiserit, contra eum agatur etiam edicto publico, metropolitanæ aut alterius ecclesiæ, locive ubi concilium habebitur,
B si mutari quandoque contigerit, valvis affigendo.

Ad constitutum etiam illud tempus capitula cathedralium ecclesiarum invitamus ad concilium; quibus certos aliquos procuratores, ecclesiastici ordinis homines, mittere licet; qui eorum nomine præsentes in concilio adsint; ac si quæ erunt, quæ referre velint, ea metropolitano in concilio coram exponant.

Ut vero omnibus & singulis aliis, qui vel invitati, vel alio jure interesse possunt vel debent, quorumve interest, notior plane sit atque evulgatior ejusmodi synodi provincialis indictio; certam illam concilii inchoandi con-
C stitutam diem, ac locum in Kalendarium, quod eo tertio anno editur, loco suo referri, conciliaremque diem notari, tum in octava natalis diei domini, qui dies est Kalendarum Januarii, aut in epiphania, prout in ecclesia sua moris est, ejusmodi solennes promulgationes fieri intra missarum solennia populo frequenti, una cum paschæ resurrectionis domini, aliarumque solennitatum denuntiatione de more indici, significari & denuntiari unusquisque episcopus mandet.

Jubeat etiam ecclesiæ suæ cathedralis valvis, aliisque locis, quæ videbuntur, schedulam grandiusculis literis exaratam, duobus mensibus ante constitutam diem adstante frequenti
D populo affigi, his verbis:

Concilium provinciale Mediolanense; per reverendissimum archiepiscopum decreto edito & promulgato, indictum & convocatum hoc anno, die mensis N. Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur.

Cui schedulæ manu cancellarii, notariive episcopalis subscribatur, posito etiam sigillo consueto episcopali. Conciliarem præterea hanc actionem singulis tribus proximis ante diem constitutam dominicis diebus per parochos & concionatores fidelibus denuntiari, eosdemque non modo excitari ad frequentius orationis studium, verum etiam ad id inflammari unus-
E quisque episcopus curet, ut die dominico, statam concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, ut quæ ad suam & ad illorum, quorum curæ commissi sunt, saltem pertinent, Dei auxiliante misericordia, in concilio sancta solicitudine agantur.

Ab eadem tertia dominica ante præfinitum concilii tempus & deinceps, quamdiu de more illud absolutum aut dimissum erit, eadem de causa ac nomine, quinta quaque feria missæ sacrificium, tum a singulis sacerdotibus;

tum

tum ſolenniter collegiatim, in omni cathedrali & collegiata eccleſia, de Spiritu ſancto fiat, prout concilio provinciali ſecundo ſancitum eſt; vel ubi ſolennioris officii ratio hoc quandoque impediat, ſaltem commemoratio: tum etiam ſingulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus eccleſiis proceſſio, ſupplicationeſque, litaniæ ac preces habeantur.

Eccleſiaſtici etiam ordinis homines, & quos una ſecum ad concilium epiſcopi conduxerint, & quos capitula miſerint, & teſtes item ſynodales, qui convenerint, ii omnes & ſinguli antequam in viam ſe dent, peccata confeſſi ſacerdotes miſſæ ſacrificium facere, clerici ſanctiſſimam euchariſtiam ne omittant.

Porro eo religioſius & frequentius epiſcopus unuſquiſque in oratione & precibus & ſanctiſſimis ſacrificiis illo præſertim tempore verſari ſtudebit, quo planius ſe ad rerum gravium conſultationem & deliberationem vocatum eſſe videat.

Quo autem inſtructior ad ſynodalium rerum tractationem conveniat; perquirat primo, quæ Tridentina & provincialia decreta executus ſit, quæ non item. Videat præterea, quæ ab aliis, quorum intereſt, præſtita ſint, quæve non ſerventur.

Hæc vero accurate inveſtiget in primis, an qui vel jure, vel conſuetudine, vel alia quavis ratione reſidere debent, ipſi reſideant, anque reſidentiæ munera per eoſdem præſtentur.

An regulares exequantur quæ Tridentina conſtitutione de eis ſancita, in defectum capitulorum generalium in provinciali concilio ſupplenda providendave ſunt, ejuſdem concilii Tridentini decreto.

Diligentiſſime quoque indaget, ſi quæ ſuperiorum provincialium ſynodorum decreta ſunt, quæ in ſua diœceſi executionem non habuerint.

Id denique omni Chriſtianæ diſciplinæ ſtudio perſpiciat, ſi quæ ſunt, quæ pro corrigendis moribus, pro abuſibus tollendis, pro controverſiis componendis, aut alias pro univerſæ provinciæ eccleſiaſticæ & Chriſtiana morum gubernatione ſancte inſtituenda vel reſtituenda tractari aut decerni in concilio oportet.

Quo ſtudioſius autem id omne præſtet, paucis ante diebus, quam ſynodi provincialis ſtata & indicta dies venerit, urbis, diœceſiſque ſuæ ſacerdotes aliquot, pietatis zelo flagrantes, rerumque eccleſiaſticarum peritia atque uſu præditos, ut expedire videbitur, convocet: quibuſcum agat de iis ſinguli conciliarium rerum tractationibus, ac præſertim, quæ ad vitæ Chriſtianæ, & ad clericalis diſciplinæ inſtituta intereſſe poſſunt.

Iis omnibus epiſcopus inſtructus, ubi ad concilium venerit, in eo die iis ordine referat atque agat; & in primis de divini cultus obſervantia, tum de cleri ſui diſciplina, ſpiritualibuſque ejuſdem progreſſionibus, ac de inſtituti etiam ſeminarii rationibus, de populi præterea in ſtudiis pietatis exercitatione, & de piorum hominum ſodalitatibus, de eccleſiæ denique diœceſiſque ſuæ omni ſtatu. Si quid vero ſit, quod epiſcopus utiliter tractari poſſe cenſuerit, ſi metropolitano per literas ante ſignificandum erit, id præſtet, prout expedire judicaverit.

In eccleſia vero, ubi concilium celebrabitur, quæ etiam eccleſia de more ornetur, ipſis proximis ante concilii initium diebus, oratio quadraginta horarum inſtituatur, fiatque a clero & a populo frequentiſſimo pro optimo concilii ſucceſſu.

ANNO CHRISTI 1576.

Pridie etiam illius diei, quo futura eſt prima ſeſſio, epiſcopi, quo religioſius rem graviſſimam agant, jejunium celebrent; & epiſcoporum item familia.

Eodem die ſub veſperum, ſolenni more campanæ in eccleſia pulſentur; quod itidem fiat pridie illius diei, quo deinceps alia ſeſſio futura eſt.

Poſtridie, quæ ſtata concilii dies eſt, ſummo mane ſinguli eccleſiaſtici homines, qui concilii cauſa venerunt, ſacerdotes quidem miſſæ ſacrificium faciant, reliqui vero clerici, præſertim qui de epiſcoporum familia ſunt, ſinguli a ſuo epiſcopo, miſſam celebrante, ſacram communionem ſumere ſtudeant.

Hoc deinde frequentius, tum maxime, quo die ſeſſiones habentur, facere ſalutariter procurent.

In prima ſeſſione ſupplicandi cauſa pro re gravi; quæ geritur, proceſſio ſolennis fiat, convocato univerſo clero, ſæculari & regulari; poſt proceſſionem, miſſæ ſacrificium, ut a metropolitano ſolet, eo impedito, ab antiquiori provinciæ coepiſcopo ſolenniter celebretur, & ſermo item Latine habeatur de re conciliaribus actionibus, diſciplinæque eccleſiaſticæ cultui accommodata. Hoc autem & miſſæ & ſermonis officium ſequentibus aliis ſeſſionibus præſtetur ab alio provinciæ epiſcopo, qui a metropolitano delectus & invitatus, id munus ſuſceperit.

Singulis dominicis & feſtis diebus, dum concilium provinciale habetur, mane ſaltem conciliares actiones intermittantur, ut epiſcopi eccleſiæ & officiis eo tempore vacare poſſint.

Epiſcopi ad rerum, ob quas in concilium evocati ſunt, actionem, tota animi cogitatione intenti, ſicut illas omni pietate ſuſcipere debent, ita ſalutaribus conſiliis adjuvare, ſummaque animorum conſenſione, & concordiſſima epiſcopali voluntate perficere pie ſtudeant; id maxime ſpectantes, ut Deo, conſcientiæ ſuæ, religioni, eccleſiarum utilitati, Chriſtianæ diſciplinæ, animarumque ſaluti ſatisfaciant.

Congregationes generales, quæ ſtatæ in ſingulas hebdomadas habebuntur, ſignificentur, tum campanæ mediæ ſono per dimidiam horam dato, tum tabellis ſuo loco de more affixis.

A concilio autem ne cuiquam epiſcopo abire liceat, niſi neceſſaria juſtave cauſa a metropolitano cognita & comprobata, abeundique facultate ſcriptis data, ac procuratore eccleſiaſtico homine conſtituto & relicto, qui ſuo nomine, quæcumque in concilio acta decretave ſunt, recipiat.

Antequam a concilio diſcedatur, cum cetera & ad optimos mores inducendos, & ad eccleſiaſticæ diſciplinæ vim uſumque retinendum atque augendum, & ad Tridentinas, provincialeſque ſanctiones omnino exequendas pertinentia quam diligentiſſime agantur; tum quæcumque in ipſa Tridentina ſynodo ad concilium provinciale referuntur, ſtudioſe tum lectione repetantur, tum tractatione in executionis uſum inducantur.

ANNO CHRISTI 1576.

Canonicæ præterea regulæ œcumenicis conciliis, ecclesiasticæque disciplinæ monimentis traditæ, quæ episcopalis & sacerdotalis vitæ rationem, officia, partesque maxime attingunt, de scripto legantur, ut canonum auctoritate jam pridem sancitum est.

In iis potissimum sit constitutio, de vita episcoporum in concilio provinciali primo edita, altera item hoc quarto concilio promulgata.

Formula etiam promissionum ad interrogationum præscriptum, quas pontificalis liber complexus est, ac si quæ præterea alia erunt, quæ potiora pro ratione temporum metropolitano videbuntur.

In ultima autem uniuscujusque provincialis concilii sessione, dies futuri concilii supra præscriptus, metropolitani jussu denuntiabitur, ut antiqui instituti & moris est.

Episcopi antequam e concilio discedant, singuli ordine ad altare majus accedentes, decretis & constitutionibus in eodem concilio confectis & promulgatis, postquam metropolitanus subscripserit, ipsi etiam assentiendo de more subscribant.

Unusquisque item procurator episcopi absentis, antequam habeat promulgata decreta, sui episcopi nomine suscipiens, iisdem subscribat; si non fecerit, excommunicationis pœnam incurrat.

Absoluto denique, ut moris est, concilio, & sanctis acclamationibus factis, tunc omnes episcopi surgentes, cum reverentia osculum pacis a metropolitano accipiant, & sibi invicem dent, cum timore & amore Dei.

Quodque sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, ut conjunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque sancita sunt, solicite exequendo in eam curam incumbant, ut universa provincia hæc salutaribus disciplinæ institutis, & ad usum inductis, in omnes bene pieque agendi partes æque conformetur.

Hac autem omni constitutione, ne metropolitani auctoritate & facultati ullo modo derogatum sit, qua licet ei omni loco intra provinciæ fines concilium provinciale convocare & habere: idemque in aliud tempus prorogare, mutare, aliave agere, & gerere quæcumque de synodorum provincialium indictione, celebratione, directione, aliisque ejusmodi ab eo agi, jus sit.

Quæcumque vero supra constituta sunt, quæ ad provincialis concilii habendi vim, usum ac rationem, quovis modo pertinent, quæque ad pœnas non convenientibus, vel abeuntibus, aliisve propositas, spectant; ea omnia, ac singula, ut mox supra decreta ac sancita sunt, locum itidem habere statuimus, decernimus & sancimus, etiam in concilio provinciali in posterum celebrando, si vel constitutam diem accelerari, vel prorogari, vel diem aut locum mutari, vel alia quavis occasione, vel causa, a metropolitano, vel antiquiore coepiscopo concilium indici, convocari, celebrarive contigerit.

V.

De synodo diœcesana.

Episcopus ad Tridentini concilii præscriptum singulis annis ac item semper sex post provinciale concilium mensibus, diœcesanam synodum habeat, pœna proposita, canonum jure, & Tridentino concilio renovata. Sess. 24. c. de ref.

Quare quod in nonnullis hujus provinciæ ecclesiis moris fuit, in prima proxima diœcesana synodo certum diem synodalem constituat, quo clerus ad illam conveniat. Hic autem dies in singulos etiam annos, cathedrali in ecclesia de suggestu, die epiphaniorum, vel Kalendarum Januarii, ut alios solennes dies denuntiari consuetudinis est, indictus, Kalendario etiam adscribatur, quod in singulos annos confici solet. Certum autem illum diem, prout causa postulabit, modo prorogare, modo accelerare, ac mutare episcopo liceat arbitratu suo; ita tamen, ut neque sex mensium spatium post celebratum concilium provinciale, nec rursus ullus annus prætereat, quo synodum non habeat.

In prima quaque diœcesana synodo decreta, in provinciali proximo concilio edita, promulgentur.

Quod officium ne episcopus negligat, vel prætermittat, eum hoc admonemus, ut pœnas meminerit sacris canonibus contra eum sancitas, qui id culpæ, vel negligentiæ commiserit.

VI.

De testibus synodalibus.

Ut testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus, recte per eos geratur, quibus in synodo, vel provinciali, vel diœcesana committetur, hæc de illis eorumque officio statuimus.

Primo viri ecclesiastici ætate, moribusque graves, prudentes, ac virtutum Christianarum studiosi, & spiritualis vitæ amantes, in concilio provinciali metropolitano ex unaquaque diœcesi duo saltem in synodo diœcesana, ab episcopo e diœcesi sua septem, pluresve, prout expedire viderit, testes synodales deligantur.

Quo in officio meminerit & metropolitanus, & episcopus pœnæ, in concilio Lateranensi ab Innocentio III. sancitæ, si vel ille in concilio provinciali, vel hic in diœcesana synodo nullos synodales testes nominarit. cap. 6. an. 1616.

Qui a metropolitano delecti & nominati sunt in eodem provinciali concilio, qui ab episcopo in ipsa diœcesana synodo jurati, allatis sanctorum pignoribus, sancte spondeant, ex formula verborum infra præscripta, muneris sui partes, infra constitutas, se executuros esse.

Si vero a concilio provinciali abest, qui a metropolitano nominatus est, tunc episcopus, pro cujus civitate, vel diœcesi ille electus est, unius mensis a fine concilii spatio, eum ad se literis accersat; eumdemque ex ipsa præscripta formula jurejurando obstringat, ac jurisjurandi præstiti testimonium, publica auctoritate munitum, intra alium mensem, ad metropolitanum omnino mittat.

Qui-

ANNO CHRISTI 76.

Quicumque, sive absit, sive præsens adsit, testis nominatus, id vel officium suscipere, vel jusjurandum præstare recusarit; id ut præstet, si provincialis synodi testis est, a metropolitano; si diœcesanæ, ab episcopo compellatur, ac propterea si opus videbitur, cum eo mulctis etiam, & pœnis, censuriisve agatur.

Jurisjurandi autem formula, ex antiquo canone excerpta, quam præstabunt, hæc est:

Ego N. testis synodalis a reverendissimo metropolitano, vel si in diœcesana synodo electus est, a reverendissimo episcopo nominatus, promitto, spondeo, & juro, quod amodo inantea quidquid novi, aut audivi, aut postmodum inquisiturus sum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Christianitatem in diœcesi, vel regione mihi commissa factum sit, vel futurum, si in diebus meis evenerit, tantum ut ad meam cognitionem quocumque modo, si scivero, aut indicatum fuerit mihi, synodalem causam esse, & ad ministerium reverendissimi metropolitani, aut si diœcesanæ synodi est, reverendissimi episcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam ullatenus celabo reverendissimo metropolitano, aut si synodi est, reverendissimo episcopo, aut ejus misso, cui hoc inquirere jusserit, quandocumque ex hoc me interrogaverit; sic me Deus adjuvet, & hæ sanctorum reliquiæ.

Jurati testes hoc perpetuo meminerint, se non amore, non odio, non invidia, non spe, non metu, non pœna, non præmio, non cognatione, non ulla denique re commoveri, aut impediri debere, quo minus libere & integre munus suum pro ratione infra præscripta præstent.

Quo igitur tempore hoc munus gesserint, personas discretas interrogando simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione solicite investigent hæc quæ sequuntur; idque singuli, aut in universa civitate & diœcesi, aut in regione, unicuique eorum potissimum nominatimque commissa:

An parochi, canonici, & alii quicumque ecclesiastici homines, quos residere homines, oportet, præsentes in ecclesiis suis adsint; anque rursus si præsentes in parochialibus vel canonicalibus, clericalibusque ædibus habitent.

An parochi præterea, aliique animarum curatores solicite, ut debent, fidelium sibi commissorum saluti invigilent.

An in sacramentis sancte ministrandis, in verbi Dei prædicatione, in salutaribus monitis, in rudium, & puerorum ad doctrinam Christianam institutione, & in ceteris omnibus curæ parochialis officiis, diligentis muneris partes præstent.

An reliqui, quicumque sint, ecclesiastici ordinis homines ecclesiæ, si quam obtinent, aut in qua dignitatem vel canonicatum, vel capellam, vel ecclesiasticum aliquod munus habent, aut in qua adscripti sunt, oneribus satisfaciant, & præscriptas sibi functiones obeant.

An ecclesiæ sartæ tectæ sint; an ornamentis, & supellectili ecclesiastica necessaria & congrua instructæ; an in illis, aut earum cœmeteriis atriisve aliquid incultum sit, quodque sordibus obsolescat, anve aliquid a religioso cultu & pietate alienum.

Videant item, an populus in via domini ambulent, frequensque adsit divinis officiis & sacris concionibus, & in ecclesia pie religioseque versetur, atque dies festos colat.

An jejunium quadragesimæ, quatuor temporum, stataque reliqua ecclesiæ jejunia observet.

ANNO CHRISTI 1576.

An isdem decimas, primitias, aliaque debita emolumenta, adjumentave præstare, aut solvere recuset.

An in populo sacrilegi, blasphemi, concubinarii, adulteri, incæstuosi, virginum raptores, an excommunicati, an hæresis & magiæ, superstitionumve nomine suspecti sint.

An denique aliæ in eodem modum corruptelæ, quæ correctionem, emendationemve requirant.

Dispiciant item, an quæ Romanorum pontificum constitutionibus, œcumenicis, provincialibus, diœcesanisque synodis, episcoporumque edictis, quovis de genere decreta, sancitave sunt, ab iis serventur, quorum interest, sive ecclesiastici, sive laici homines sint.

Quæcumque vero animadverterint, quæ jam decreta sancitave nullam adhuc, aut non perfectam executionem habuerint; tum quæ rursus depravata, correctionem vel reformationem desiderent: ea omnia & singula ordine ad metropolitanum in concilio provinciali, si vero diœcesanæ synodi testes sunt, ad episcopum in ipsa synodo referant. Quod officium ut & præstent utilius, & rursus ea de causa nullus patiatur impensam, quæ necessaria non sit, ratio hæc omnino servetur.

Qui provinciali concilio a metropolitano nominati & constituti sunt testes synodales, ii tribus ante mensibus quam concilii proxime futuri stata dies venerit, quæcumque in urbe, diœcesive, ubi id officium præstare debent, animadverterint, quæ reformationem aut correctionem requirant, ea in scriptum relata ad metropolitanum mittant; testes vero diœcesanæ synodi mense saltem antequam dies synodalis venerit id ipsum episcopo præstent.

Cum vero provincialis concilii dies instabit, in unaquaque diœcesi eo nomine electi inter se convenient, ut eorum unus, quem metropolitanus maluerit, si tamen id illis, vel cum constituit ad hoc munus, vel postea literis significavit; alioquin is, de quo inter se convenerint, accedat: qui constituta die concilio præsens adsit; ac si quæ interroganda, examinanda, aut cognoscenda ab ipso de iis quæ præscripta sunt, aut de aliis, quæ metropolitanus censuerit, coram fideliter respondeat, summaque integritate, prout jurejurando sancte adstrictus est.

Prima vero, vel sequenti, si potest, proxima post synodum inchoatam congregatione, aut certe quamprimum potest, referet, & interrogatus respondebit. Quod ubi plane præstiterit, discedat licet; neque post illud tempus, nisi metropolitanus aliter censuerit, sumptus illi pro victu suppeditetur, sed solum tantum pro viatico detur, quantum ad redeundum satis sit.

Viaticum autem testi synodali, ad synodum provincialem proficiscenti, & sumptus pro victu necessarius, quamdiu pro munere commorabitur, suppeditetur aliqua pecuniæ contributione, quæ satis sit, a clero ejus diœcesis facta: quæ episcopus efficiat ut sine mora, impedimentove ei omnino persolvatur.

Ad diœcesanam vero synodum testibus synodalibus venientibus, nihil neque sumptus ne-

ANNO CHRISTI 1576.

neque viatici contribuatur; nisi sint, qui diœcesanæ synodo interesse non debent, atque iis quidem suppeditetur ad præscriptam provincialibus testibus rationem.

Si testis synodi, vel provincialis, vel diœcesanæ a suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione investigaturus accesserit; victus, expensa, viaticumque ab iis detur, quorum causa venerit, ad idque dandum episcopus compellat.

VII.

Monitiones.

Pervetus illud institutum est, tum sanctorum patrum usu tum ecclesiæ auctoritate comprobatum ut quæ sacerdotalem clericalemque disciplinam, officia, ac partes ejus maxime attingunt, ea certis monitionibus comprehensa, ab episcopo in synodis clero proponantur. Cujus instituti ratione atque exemplo nos adducti, de episcoporum nostrorum consilio atque assensu, monitiones infra ordine præscriptas, edendas censuimus: quibus pro libito suo unusquisque episcopus addat & detrahat, prout ecclesiæ suæ clero pro temporum ratione utile esse viderit: tum illas in unaquaque diœcesana synodo, sessione publica universo clero de libro accurate legi, graviterque pronuntiari mandet; ut quo sæpius repetitæ, frequentiorique studio illæ traditæ atque expositæ sunt, eo diligentius ac religiosius sanctis ecclesiasticæ disciplinæ, vitæque officiis universus clerus in omnes sese partes conformet.

Primo, fratres, & filii in Christo carissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est dominus noster.

Qua assidua recordatione, memoriaque excitati, eam vos virtutem induite, ut videant alii quasi lumen aliquod, vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in aliis vitæ Christianæ institutis requiritur, certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, divinæque gratiæ dispensatores estis, major inesse debet.

Et sicut sacro ordine a reliquis hominibus sejuncti estis, ita a communis fidelium vitæ usu sejuncti, præcipuum quoddam atque hoc præstantius vivendi genus sequimini, quo ordinis dignitate præcellitis.

Cælestem in terris vitam, tamquam angeli Dei, moribus vestris exprimere usque adeo studete, ut a vobis divinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Una animi consensione, unoque spiritu in iis elaborate, ut & divino cultui, & cælestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum, ecclesiasticarumque literarum studiis vacetis; tum depositis sæcularibus, vanisque solicitudinibus, ab omni vitio alieni, in via domini recte ambuletis.

Caritatem in primis, quæ seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, mansuetudinem, patientiam, justitiam, temperantiam, officiaque Christianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta, ac religiosa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes sanctorum patrum, quas præcipuas, & quasi hereditarias vobis ad imitationem reliquerunt, non adumbrate solum, sed omnino exprimere certatim contendite.

Utque illi, sic vos, abstinentiæ, & jejuniis dediti, clericalis disciplinæ ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cælestis sitientes, Deo servite assiduis divinarum laudum officiis, & in ecclesia, quasi in perpetua vestra sacerdotali, clericalique statione continenter versamini.

Quæcumque demum de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel pontificum sanctionibus, vel œcumenicis conciliis, vel provincialibus, diœcesanisque synodis, vel alia ratione præscripta sunt, ea vos servate, ac præstate diligenter.

Omnes, qui canonicarum horarum officiis devincti estis, statas eas preces horarias recitate ad præscriptam Kalendarii anniversarii rationem ac ritum.

Nec vero negligenter, sed attente, pie, decore, supplicique mente illas dicite.

Studiose propterea legite, quæ præsertim a beato Antonino archiepiscopo conscripta sunt de negligentia in persolvendis horis canonicis, ut quæ eo nomine errata sunt, omnino caveatis.

Expletis canonicarum horarum officiis, si quid in illis aut negligentia, aut alia culpa commiseritis, paululum colligentes vos, veniam a Deo petite.

Qui sacerdotes estis, missæ sacrificium sæpius facite sancte ac religiose.

Ad illud faciendum parate vos omni pietate, in tam alti mysterii meditatione toto animo defixi, & quo purius id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato, frequentique examine discutite, tum singulis saltem hebdomadis, atque adeo sæpius & omnino semper, cum peccati mortalis conscii estis, uni e confessariis sacerdotibus, ad cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi sacrificii actione ab erroribus vel levissimis omnino cavete.

Quæ de illo pie riteque celebrando præscripta sunt, ea vos studiose diligenterque servate.

Diaconi, subdiaconi & clerici inferiorum ordinum, quicumque estis, quæ de confitendis sæpe peccatis, de communione frequenter sumenda, vobis jussa sunt, integre & sancte omnia, ut debetis, præstate.

Confessarios sacerdotes per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vitæ vestræ duces ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis, ad pietatis religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assidue exercete; tum in meditationis, tacitæque piæ orationis studio singulis diebus, certo temporis spatio, toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis precibus, præter cætera, supplices præsertim afflictis rei Christianæ temporibus, orate patrem misericordiarum & Deum totius consolationis;

Ut misereatur populi sui.

Ut fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtutesque amplectendas sancti Spiritus sui ardore inflammet.

Ut e principum, regumque animis evellantur, si quæ sunt, discordiæ semina.

Ut ii una animi consensione Christi regnum pro-

propagare ſtudeant, unamque Dei gloriam, atque eccleſiæ matris defenſionem propoſitam habeant.

Quidquid vero temporis a divinis officiis, ab orationis contemplationiſque exercitatione, ab eccleſiaſticis functionibus, & ab aliis neceſſariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in deſidia, nec vero in rerum novarum curioſitatibus illud conterite; ſed cum in ſortem domini vocati ſitis, in ejus lege die ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur literarum ſtudia diligentius colite, quæ uſque adeo complecti debetis, ut qui aſpernetur, contra eum dicat dominus: *Quia tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.*

Frequentes ad ſtatas lectiones & ad literarum tractationes vobis præſcriptas convenite.

Attento animo in iis adeſte, atque in dies ad uberiorem ſacrorum ſtudiorum fructum progreſſionem aliquam habete, ut ad epiſcopum aliquando vocati & diligentiæ & doctrinæ teſtimonium detis.

Si qui eſtis, qui vel tarditate ingenii, vel ingraveſcente ætate magnum in literis progreſſum habere non poteſtis, ne deſiſtite tamen primum oratione frequenti intelligentiam vobis neceſſariam a Deo petere, tum eo diligentius ad pietatis, modeſtiæque ſtudium, ac ſanctorum morum diſciplinam incumbite; tum ſæpius ſacerdotes peritiores conſulite; & ad clericales, ſacerdotaleſque exercitationes convenite, & libentius & frequentius.

Concionibus etiam, atque lectionibus ſactis, quæ in eccleſia, conſtitutis diebus, habentur, cum omnes, quicumque eſtis, tum maxime, quibus potiſſimum conciliaribus decretis juſſum eſt, quo decet habitu frequentiſſimi adeſte.

Lectione librorum ſpiritualium & clericalium, qui probati ſint, animos menteſque veſtras paſcite.

Quatuor præſertim locos, ex catechiſmi Romani doctrina de duodecim fidei articulis, de ſeptem ſacramentis, de decem præceptis, de oratione dominica in promptu, atque explicate habere omni ſtudio contendite.

Cum iis & præceptorum eccleſiæ cognitionem, & preces horarias, recitandi peritiam & eccleſiaſticorum rituum, ceremoniarumque notitiam conjungite.

Pauculos libros, quorum neceſſarius delectus vobis decretis vel provincialibus, vel diœceſanis præſcriptus eſt, habere ne omittite aut negligite.

Qui pro facultatibus, proque ſtudiorum ratione plures habere poſſunt, eorum optamus & laudamus in iis comparandis diligentiam.

At libros de rebus jocoſis, ridiculis, obſcœnis, inanibus, ad poeſiſque profanæ ſtudium pertinentibus, vulgari aut Latino ſermone conſcriptos, procul abjicite.

Nec vero muſicas cantiones ridicule, voluptarie, parumque pudice exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex ſacris bibliis legite; ac ſi per eccleſiaſticas occupationes licet, qui apti eſtis, aliquid item ex ſanctorum patrum opuſculis, Gregorii magni pontificis, Cypriani, Ambroſii, Auguſtini, Chryſoſtomi, Bernardi, & aliorum qui ſanctitatis & doctrinæ laude in eccleſia celebrantur.

In iis ad legendum, ſanctiſſimum patrem Ambroſium epiſcopum vobis potiſſimum proponite, ANNO CHRISTI 1576.

Illius præcipue librum de ſacerdotali dignitate legite, quo libro eccleſiaſticos homines commonuit de perfectæ vitæ inſtitutione.

Libros item officiorum, quos ubi primum epiſcopus is factus eſt, cleri Mediolanenſis potiſſimum cauſa edidit, in manibus aſſidue habete.

Hos atque alios præterea libros de ſacerdotalis, clericaliſque vitæ rationibus & officiis, de animarum cura, de Chriſtianæ pietatis ſtudiis & exercitationibus, de aliiſque ejuſdem generis pie confectos, ita legite, ut quæcumque ad vitæ ſanctæ normam accommodata ex illis animadvertiſtis ac didiciſtis, moribus exprimatis.

Conciliorum item provincialium & diœceſanorum conſtitutiones & decreta non percurrite ſolum, ſed uſque adeo ſtudioſe legite, ut quæ legeritis, poſt etiam taciti vobiſcum aliquando mente reputetis, ac videatis ſimul, non ſolum ſi quidquam eſt, quod contra illorum præſcriptum egeritis, verum ſi quid etiam aliud eſt, quod ex eiſdem exequi, præſtareve omiſeritis aut neglexeritis. Quod ut præſtetis, curate omnino atque efficite.

Eſtis divina miſericordia in eccleſiaſtico ordine conſtituti, ad gloriam Dei conſervandam, propagandamque: ideo tum ordinis veſtri miniſterium, quod explere debetis, videte; tum dignitatem ac decorem ſervate.

In inceſſu, ſtatu, geſtu ita vos præbete, ut ab ordinis, quem ſuſcepiſtis, nomine & ratione nullo ſane modo diſcrepetis, propoſito vobis beati patris Ambroſii judicio, qui clero adſcribi hominem recuſavit, propterea quod ejus geſtus & inceſſus dedeceret.

Habitu non exquiſito, non delicato nimis, non ſerico, ne ornamento quidem: rurſus non ſordido, non neglecto, ſed gravi & talari, atque ejuſmodi tum domi tum foris pro uniuſcujuſque veſtrum ordinis graduſque ratione utimini, ut a decretis eo de genere editis, nulla in re vel minima diſcedatis.

Coronam, quod inſigne eſt ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos ſinguli initiati eſtis, latam & conſpicuam deferte.

Parca & frugali menſa contenti ſitis, & ſupellectile etiam modeſta ac tenui potius.

Ab omni ſplendido apparatu, pompaque ſæculari abſtinete.

Quæcumque acu picta, varie intexta, aulæa item, periſtromata rejicite.

Imagines domi non profanas, ſed eas habete, quæ pietatis & religionis argumentum & adjumentum præbeant.

In omni vita a faſtu, luxu, ambitu, ambitioneve & a vanitate longe refugite.

Nec verbis quidem præſcriptum vitæ modum pervertite.

Nihil ſcurriliter, nihil jocoſe, nihil indecore, nihil turpiter loquamini.

Abſint a vobis maledicta, obtrectationes, curioſitas, levitas, aſſentationes ac nugæ.

Temperantiæ clericalis diſciplinam vobis præſcriptam in reliquis etiam omnino tenete.

Comeſtationes, compotationes, convivia publica, laicaliave, tum maxime in quibus mulieres interſunt, evitate.

Hoſpi-

ANNO CHRISTI 1576.

Hospites excipite : at illis excipiendis intra parsimoniæ fines vos continete, ita ut clericalis frugalitatis, non sumptuosi convivii testes illos habeatis.

A ludis, spectaculis, circulatorumque atque id genus vilium hominum præstigiis procul estote.

Arma abjicite.

Sic denique cor vestrum corroborate, ut inania spectacula non appetat, a mundi ludis atque ineptiis abhorreat.

Sensus autem vestros ita dirigite, ut cum a Deo utiliter dati sint tamquam rationis ministri, ne eos perperam adhibeatis, sicut satellites cupiditatum.

Sit igitur vester oculorum aspectus simplex & pudicus; aurium sensus castus & prudens: casta mens, casti omnes sensus.

Vitæ & morum consuetudo casta & spiritualis.

Ad eorum sacerdotum, qui in ejusmodi vitæ studiis ac disciplina exercitati sunt, familiaritatem vos adjungite, ex qua nobis vestræ ad sancte agendum progressiones constent.

Ad castitatem autem conservandam munite omnem viam.

Legite propterea sæpe illum beati Cypriani martyris de singularitate clericorum librum, qui vos in hac, ut in aliis, instruet virtutibus.

Suspectarum autem mulierum consortium omnino vitate.

Cum aliis vero quibusvis mulieribus, quamvis vel arctissimo consanguinitatis vel affinitatis vinculo vobis illæ conjunctæ sint, ne in eisdem domiciliis ædibusve simul habitate, nisi cum ex causa alicui vestrum aliquando episcopalibus literis permissum sit.

In famulatu laicorum ne sitis, multo minus feminarum, quamvis nobilium.

Ne vero illas musicam, literasve docete, nisi scripta nominatim facultate ab episcopo permissum cuiquam sit.

Ædes ecclesiasticas ne laicis locate, nisi concessu episcopali.

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi iis date, quorum vita, moresve suspecti sint.

2. Tim. 2. Sæcularibus vero negotiis, ut est sancti Pauli apostoli documentum, ne vos implicate.

A cujusvis generis mercatura quæstuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum aliis, ut provinciali decreto vobis interdictum est, prorsus cavete.

Matth. 6. Ne pecuniæ, lucrive avidi sitis: *Nemo potest servire Deo, & mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet*, inquit Christus dominus,

1. Tim. 3. Si qui pauperes estis, ne cupiatis divites fieri, ut ne incidatis *in tentationes multas, & in laqueum diaboli*.

Paupertatem vestram ne molestе ferte: paupertatem dilexit & docuit cælestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in cruce moritur. Scitote paupertati socias adjungi, sobrietatem, abstinentiam, & reliquas virtutes quibus prælucere oportet ministros Dei.

Proponite vobis sanctorum veterum patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant, & nihil iis tamen deerat; imo in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent.

Ne igitur quia tenuem reditum habetis, lucrum quærite, ne quæstum vos appetendo, injuriam vestro ordini facite, avaritiæ sordibus volutati.

Non sæculi vos mercatores, non Mammonæ ministri estis, sed Christi mercatores: *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra*, sed bonorum operum abundantia, cum caritate conjuncta; facite thesauros in cælis.

Studete vos lucrari animas Deo, & cæleste horreum augere.

Exemplo sanctorum, vos paupertate, sobrietate; ac parsimonia ita agite, ut non modo a supervacaneis rerum usibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes victu, ecclesias vestras & altaria exornetis, sarta tecta habeatis, sacra supellectili instruatis: Alienis item necessitatibus subveniatis, & pauperibus opitulemini.

Qui vero uberiores ecclesiasticos reditus habetis, ecclesias, e quarum prædiis fructus percipitis, eo magnificentius, & augustius, quo amplioribus donis, bonisve, augustiorique liberalitate illæ dotatæ sunt, illustri structura, præclaro opere reficite, egregiisque muneribus exornate, tum omni ecclesiasticæ supellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis: quibus egentibus, & esurientibus cum subvenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ caritatis rei estis in conspectu domini.

Memores estote ejus, quod a sanctissimo patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse ecclesiæ ministris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.

Vos item alii, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium proprie ad divini cultus, pauperumque usum commissum est, cavete ne ambitione, aut cupiditate prolapsi in alium, quam cui addictum est, convertatis; idque propterea sacrilegii rei damnationem æternam subeatis.

Universi autem vos, & singuli ecclesiastici ordinis homines, ut summatim complectamur, quæ muneris vestri sunt vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis, & officii vestri rebus aliis potiora ducite.

In rerum divinarum, sacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ divina, quæ sempiterna sunt, divitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abjectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore integros, castosque vos servate; mundi voluptates, quæ a divinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum ecclesiasticorum, quæ non avaritiæ præda, sed instrumenta caritati relicta sunt, reditu, & fructibus non abutamini; humilitati studete; caritatis opera præstate; induimini dominum Jesum Christum, sanctorumque ejus facta imitamini, ut & horum imitatione, & illius in primis divinis præceptis, institutisque, conformati, *in vocatione, qua vocati estis, digne Deo ambuletis*; tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sancte instituendam; tum vos repositam vobis justitiæ coronam demum percipiatis.

Ephes. 4.

Omnes

ANNO CHRISTI 1576.

Omnes præterea & ſinguli, qui hujus eccleſiæ miniſterio adſcripti aliquo modo eſtis, & diœceſin, & eccleſias, quas in ea obtinetis, quibuſve adſcripti eſtis ſtationes veſtras, in quibus manendum vobis ſit, putate.

In illis ipſi reſidete.

Eccleſiaſticas ipſas ædes habitate; ibique domicilium veſtrum vere conſtituite & habete.

Debitis muneribus atque oneribus ſatis facite.

Alia item agite, ac præſtate, ex præſcripta conciliaribus decretis fructuoſæ ſalutariſque reſidentiæ ratione.

Quicumque item clerici minorum ordinum eſtis in eccleſiis, quibus adſcripti eſtis, ſinguli ordinis, quo initiati eſtis, functiones tali pietate obite, ut digni habeamini qui deinceps altiorem gradum aſſecuti, ſanctæ Dei eccleſiæ inſerviatis.

Nemo autem veſtrum, quicumque eſtis, ſi alicui functioni eſtis deputati, ab eccleſiaſtica ſtatione, perſonaliſque reſidentiæ munere diſcedat, niſi cauſis per epiſcopum probatis, & etiam conceſſu literis expreſſo.

Hæc, quæ communiter atque univerſe vos moniti eſtis, ſinguli ſervate ſtudioſe ac diligenter.

At præterea ſigillatim nominatimque vos, qui in cathedrali eccleſia dignitates obinetis, canonici item, tum ejuſdem eccleſiæ, tum reliquarum quarumvis eccleſiarum collegiatarum, vel urbanarum, vel diœceſanarum, quicumque ſitis in omni canonicalis diſciplinæ officio ita agite, ut canonice, nempe canonum legibus, ad vitæ veſtræ inſtitutum pertinentibus, & conſtitutionum provincialium diœceſanarumque rationi congruenter vivatis.

Id primo maxime ſtudete, ut in conſpectu Dei omnipotentis, puro corde & caſto corpore miniſtretis. Tum ſinguli vos, ordinis dignitati, aut canonicatui annexi, functiones explete, canonicaliſque muneris partes præſtate.

Omnes in choro ſtatis horis aſſiſtite, & ad Deum pro fidelibus pias religioſaſque fundite precationes.

Dum eo loco eſtis, memores eſtote adeſſe Chriſtum Jeſum dominum, cui ſervite cum timore & tremore.

Non pigri, non ſomnolenti, non oſcitantes adeſtote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis ſtatu.

Attente, ſtudioſe, rite, pie, religioſe divinas laudes concelebrate: & pſallite Deo in conſpectu angelorum, cantantes in cordibus veſtris domino.

In choro nemo privatim, nemo tacite officium recitet, ſed omnes pariter, quicumque adeſtis, ſenes cum junioribus, laudate nomen domini in pſalmis, hymnis, & canticis.

A quibuſcumque colloquiis, & a literarum, librorum lectionibus, atque ab omni vagatione abſtinete.

Pro temporis autem & officii ratione ſedete, ſtate, genua flectite, caput aperite & inclinate. Accurate demum omnia obſervate, quæ eo de genere vobis præſcripta ſunt, ita ut veſtro exemplo aliis ſacerdotibus, clericiſque, & recte riteque pſallendi, & ſancte orandi, & pie agendi animum addatis. In pſalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam ſtudioſe incumbite: ut, dum pſallitis, pro ſenſuum ſanctiſſimorum, quos mente concepiſtis, ratione, vos ad omnem pietatis devotioniſque affectum excitetis.

Non ordinariæ diſtributionis lucro adducti, ſed Dei caritate, religioniſque cultu, commoti, divinis officiis adeſte, ut vere, ex animoque pſalmi verba illa concinatis: *Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum eſt*. Divinis officiis abſolutis, paulum omnes in choro pie orate: inde abeundi ſigno per præfectum dato, conſurgentes, quo ordine ad chorum acceſſiſtis, eodem in ſacriſtiam redite, ubi cappas, qui illas induti eſtis, & ſuperpellicea ſine ſtrepitu ullo vel ſuſurratione deponite. *Pſalm. 53.*

Canonicales veſtros conventus ſtatis hebdomadæ diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos convenite.

Inde ne diſcedite, niſi miſſione a capituli præfecto impetrata.

Singuli ordine & loco ſedete.

Sententiam modeſte dicite, & ſuo quiſque loco, non præpoſtere.

A verbis ſcurrilibus abſtinete.

In rebus conſultandis rixas, jurgia & contumelias cavete.

In initio & fine uniuſcujuſque capituli ſtatas orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad divinum cultum, ad ſpiritualis vitæ progreſſionem, ad eccleſiaſticam diſciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

Cetera hoc de genere toto ſervate, quæ provincialibus conſtitutionibus vobis præſcripta ſunt. Omnia in primis agite pace mutua, concordi voluntate, & caritate fraterna vos invicem diligite, canonici enim eſtis; qui ſicut pro collegii ratione ex antiquo inſtituto una in collegiata eccleſia, unoque item in canonicali domicilio collocati fuiſtis, ita uno pacis & caritatis fœdere, unaque animorum conſenſione conjunctiſſimi, ſicut naſcentis eccleſiæ miniſtri, quorum erat cor unum & anima una, experiundo videte, ſicut in pſalmo ſcriptum eſt, *Quam bonum & quam jucundum ſit, habitare fratres in unum*. *Pſalm. 133.*

Quicumque vero eſtis, qui inter canonicos præpoſiti, aut archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumve obtinetis, ſicut honore & dignitate præſtatis; ita virtutum exemplis, vigilantique in veſtri muneris, curæve partibus obeundis ſolicitudine prælucete.

Parochi præterea, & ceteri quicumque eſtis, etiam præpoſiti, archipresbyteri, aliive, qui animarum curam geritis, præter ea, quæ vos cum reliquo clero communia univerſe monuimus, illa etiam, quæ præcipue de vobis decreta ſunt, præſtate omni ſolicitudine.

In primis oves vobis concreditæ cognoſcendæ ſunt, & appellandæ nominatim, paſcendæ, & cuſtodiendæ item.

Animarum igitur numerum in catalogum redigite ad ſcriptam normam.

Eorum, qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam qui adhibentur, nomina deſcribite.

Matrimonia in codicem referte.

Parochiæ veſtræ incolarum vitam & mores inveſtigate.

Inda-

ANNO CHRISTI 1576.

Indagate omni ſtudio, ſi qui hæreſi contaminati ſint, aut ſuſpecti aut qui ſint, qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant, eoſque ſtatim denuntiate.

Monete etiam populum, ut id ipſum etiam præſtet, ad noſtri edicti præſcriptum: quod ſtatis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis & factis eorum, qui ex hæreticorum finibus veniunt.

Diſpicite, ſi qui e parochiæ veſtræ finibus ad loca proficiſcantur, ubi impune prædicatur quod a catholica fide alienum eſt; tum etiam an ii profectionis facultate impetrata agant ad præſcriptum decreti in concilio provinciali tertio promulgati. Inveſtigate præterea de iis, qui B in veſtra parochia docent, eorumdemque mores, vitam, & fidem obſervate; reliqua de iis ipſis præſtate, quæ conciliis provincialibus præſcripta juſſave ſunt.

Videte, & cavete, ne ſuperſtitiones, magicæ cantiones, & ejuſmodi diabolicæ ſuperſtitiones in populo veſtro ſint,

Cognoſcite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, uſurarios, blaſphemos; & denuntiate.

Cognoſcite etiam alios populorum corruptores, qui feſtis diebus non Deo, ſed aleis, ludis, choreis, diabolo ſerviunt, quique feſtorum dierum cultum quovis modo violant quales quales ſint; neque obſervant pontificias, neque C provinciales de diebus feſtis colendis conſtitutiones, aut edicta epiſcopalia.

Iſtos ab ea male agendi corruptela revocare, ac deterrere, omni pietatis officio ſtudete, tum epiſcopo etiam, ſicut opus erit, ſignificate, ut pro curæ epiſcopalis officio ſalutare remedium afferatur.

Rurſus agnoſcite etiam pauperes, viduas, pupillos, ceteroſque aliena ope egentes, quibus & ſalutari conſilio, & conſolatione, & re ſubvenite, aut ſi minus re poteſtis, cohortatione alios accendite ad eos ſublevandos.

Sique illorum gravior inopia depoſcit, feſtis etiam diebus a pia fidelium liberalitate aliquid in eccleſia colligendum curate, ut ab epiſcopo D præſcribetur, quod ipſis in eleemoſynam conferatur.

Seorſum etiam locupletes parochiæ incolas convenite, quibus pauperum egeſtates proponite, & oſtendite eis divitias a Deo propterea etiam eſſe tributas, ut inopibus ſuccurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in cauſa aliqua oppreſſi ſunt, illos unice, atque intime eorum patrocinio commendate, qui vel ex ſuſcepto officio id præſtare debent, vel quibus epiſcopus hanc curam dederit.

Paſcite in primis populum vobis commiſſum prædicatione verbi Dei, ſalutaribus monitis, adminiſtratione item ſacramentorum, exemplo, & oratione. E

In verbo Dei exponendo plane obſervate quę conſtitutione provinciali, & aliis concionatoribus, & vobis præſcripta ſunt.

Pueros feſtis, dominiciſque diebus, in doctrinæ Chriſtianæ rudimentis inſtruite.

Provectioris ætatis homines ad eadem intelligenda invitate.

Patres, matreſque familias monete, ut filios, filias, ceteroſque quos in familia habent, ad ſtatas doctrinæ Chriſtianæ ſcholas ipſi conducant,

Confratrum, qui iis ſcholis adſcripti ſunt, A operam ad hoc inſtitutum adhibete, curateque ut mutua inter eos caritas, morumque diſciplina conſervetur.

ANNO CHRISTI 1576.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum aſſiduis veſtris cohortationibus, tum promulgatione theſauri ſpiritualis indulgentiarum, iis conceſſi, qui iis ſcholis adſcribuntur, in illiſque operam navant.

Ne omittite diebus feſtis inter miſſarum ſolennia aliquid ex iis, quæ in miſſa leguntur, fidelibus exponere, & ſanctiſſimi illius ſacrificii myſterium aliquod explanare, & aliquando ſanctiores illius ſacrarum ceremoniarum rituumque rationes, & ſignificationes explicare, quo B diligentius inſtructi in dies ſacroſancto illi ſacrificio religioſius interſint.

Docete item, quomodo fideles ſigno miſſæ celebrandæ dato, ſe corde contrito ad eam ſancte audiendam parent.

Curate, atque efficite perpetuis veſtris monitionum officiis, ut in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni ejus parte utroque genu flexo, præterquam in evangelio, adſint.

Inſtruite etiam eos, quam religioſe non ſolum in miſſæ ſacro, verum etiam in divinis aliis officiis verſandum.

Quando ſtandum, quando genua flectenda, quando aſſurgendum.

Quam valde, dum illa fiunt, celebranturve, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores, imo vero inanes cogitationes, quibus a pia meditatione, & myſteriorum, quæ aguntur, contemplatione, religioſaque oratione animus diſtrahitur; quam denique ſtudioſe vitanda reliqua omnia ab eorum officiorum ſanctitate, & cultu aliena.

Rurſus quam ſancte item, quam religioſe, & quam demiſſo, humilique habitu in ſupplicationibus, litaniis, & ſtationibus verſandum ſit.

Qua reverentia, quove pietatis ſtudio in eccleſiis, locive ſacris manendum ſit, quæve ab aliis procul abeſſe debeant, idque ex ſanctionibus pontificiis, conſtitutionibus conciliaribus, epiſcopalibus præterea edictis.

Qua etiam, non ſolum intima religioſi animi præparatione; ſed externa etiam cultus, veſtituſque modeſtia, humili genuflexione, & armis depoſitis, ad ſanctiſſimam communionem, tum etiam ad certa ſacramenta accedendum ſit.

Tum docete, ac monete, quomodo dies feſti colendi & ſanctificandi ſint.

Oſtendite indigniſſimum eſſe ſacris illis diebus, non modo a nefariis operibus illicitiſque negotiis non abſtinere, verum etiam religionis, ac pietatis opera non præſtare omni diligentia.

Ac præterea nefas eſſe, ſacros dies ad maxima Dei beneficia colenda, ſummaſque ei laudes perſolvendas, ac debitum ſanctis honorem tribuendum inſtitutos, ad illa traduci, quæ ab eo cultu abhorrent: qualia ſunt tripudia, ludi, choreæ, ſpectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus ſalutis humanæ hoſtis diabolus objectatur.

Denuntiate item ſtata ſacrorum temporum jejunia; docete quomodo jejunandum, quæ peccati gravitas in violandis ſacris jejuniis.

Quæ præterea Chriſtianæ pietatis officia in ſanctorum vigiliis.

Quam

INO ISTI 76.

Quam ſancte obſervandum quadrageſimale jejunium.

Statis autem ſolennibus, vel adventus, vel ſeptuageſimæ, vel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter ex paſtoralium etiam literarum præſcripta recitatione ac ratione inſtruite ad ſacra illorum temporum myſteria ſanctis pietatis officiis religioſe colenda.

Utque iis omnibus pro temporum ſolennitatumque ratione illi inſtrui poſſint, ſæpe monete, ut dominicis aliiſque feſtis diebus, quemadmodum ſacra Tridentina ſynodus optat, ad parochialem eccleſiam conveniant.

Qua in re ſæpius monitionem paſtoralem de genere hoc frequenti populo legite.

Sæpe autem ac diligenter coſdem docete, quam aſſidue orandum ſit.

Quomodo & tacita ſupplicis mentis meditatione, & piis ſtatis orationibus precandum.

Quam ſtudioſe ac religioſe ſuſcipiendum veſpertinæ communis orationis inſtitutum, quam diligenter illud ſemel ſuſceptum pie retinendum.

Ideoque cum alias ſæpe in anno eam orandi rationem cum indulgentiis conceſſis per ſumma capita explicate; tum præcipue diebus, concilio provinciali tertio conſtitutis, in maxima populi frequentia de ſcripto pronuntiate atque evulgate.

Dominicis diebus inſtruite populum, & monete, pro quibus oret, ut eſt in eodem provinciali concilio decretum.

Tum præterea, quas ſingulis hebdomadæ feriis præcipuas precationes, Chriſtianaſque meditationes, atque in orando exercitationes ſibi propoſitas in promptu habere poſſit.

Quamſæpiſſime vero ſermonibus veſtris populo proponite locos perpetuæ Chriſtianæ meditationis, de morte, de judicio, de inferno, de gloria, & de præmio paradiſi.

Monete præterea ſedulo ac frequentiſſime patres, matreſque familias, ut liberos, familiamque ſuam ad pietatis, Chriſtianarumque virtutum diſciplinam religioſe inſtituant.

Ad hoc propterea patres familias inducite, ut de vitæ ſpiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi ſuæ habeant, in quorum lectione verſentur, ſeſeque ac familiam inſtituant ad ſancte agendum.

De patrumfamilias officio, familiæque inſtitutione editam in concilio tertio provinciali conſtitutionem in parochiali conventu legite, ſingulaſque ejus partes explicate.

Tum alia præterea docete, quæ opportuna exiſtimaveritis; quibus illi ſe, ſuamque familiam in Chriſtianæ vitæ inſtitutis, atque exercitationibus conforment.

In officinis etiam, & tabernis diſciplinæ, vitæque Chriſtianæ ratione obſervate; ſi quid autem vel ab artificibus, vel ab inſtitoribus, operariiſve committi animadverteritis, quod diſſolutæ diſciplinæ ſit, id officinarum, tabernarumve dominos graviter monete, oſtenditeque ea in re officii ſui partes.

Eſtis participes, & ſocii laborum, curæque epiſcopalis, & in meſſe epiſcopo commiſſa operarii eſtis; elaborate una cum eo, & contendite, ut populus, cujus cura geritur, tamquam purum triticum, auxiliante divina miſericordia, congregetur in horrea cæleſtia.

Depoſitum cuſtodi, inquit beatus apoſtolus Paulus, id quod vobis ſingulis dictum eſſe putate, ut in grege, tamquam depoſito fidei, curæque veſtræ commiſſo diligenter cuſtodiendo, ab omnique peccati labe conſervando cogitationem, ſolicitudinem, curam, ſtudiumque omne collocetis. ANNO CHRISTI 1576.

Parochiæ igitur unicuique veſtrum concreditæ viciniam, cum a ceteris vitiis omnibus vos ſinguli ſolicite cuſtodite; tum curate etiam, ne odia, ſimultates, inimicitiæ, factiones, nec non temere jurandi, maledicendi, imprecandi pravæ conſuetudines, ac ne detractiones quidem in ea ſint.

At vitia in primis, & peccata, ad quæ populum procliviorem eſſe animadverteritis, reprehendite, atque exagitate.

Nec vero diſſimulate peccata, ſed annuntiate populo ſcelera ejus: publice peccantes coram omnibus arguite, ut & alii timorem habeant.

Idque agite ſpiritu fortitudinis domini, & ut ſtrenui ejus milites, bonam militiam militate, nihil plane trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet ſanctus Gregorius, *reticueritis, quia contra vos odia inſurgere reformidatis, non jam Dei lucra, ſed veſtra quæritis.*

Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicujus generis contumeliis illud, vel increpandi, vel palam arguendi officium deſerite, modo Chriſti gloriæ, & animarum ſaluti ſerviatis.

Rurſus non aucupandæ hominum gratiæ ſtudio id agere deſiſtite; *Servus Dei non eſſem, ſi* Gal. *hominibus placerem*, inquit apoſtolus.

Væ vobis tacentibus, aut diſſimulantibus, ſi grex curæ veſtræ commiſſus perierit: ſanguinem ejus de manibus veſtris requiret juſtus & omnipotens Deus.

Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba veſtra blandientia ſint, ſed, ut a Spiritu ſancto ſcriptum eſt, *ſtimuli ſint, & quaſi clavi* Eccl. 12. *in altum defixi.*

Inſtate opportune, importune, privatis etiam admonitionibus, conſiliis, correptionibus, objurgationibus, ut peccantes, adjutrice divina gratia, in viam ſalutis revocetis.

In uſum etiam ſancte ita revocate fraternam correctionem, ut non modo mutua Chriſtiana caritate vos ipſos corripiatis, ſed reliquos item, præſertim parochiæ incolas id caritatis, & correctionis officium recte doceatis.

Ad ſermonum vero, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, præcipue ex doctrina catechiſmi Romani, in quo magna cum populorum veſtrorum ſalutari utilitate verſari diligenter poteſtis.

Neque ad hoc multiplicis veſtræ eccleſiaſticæ tractationis genus negligite adjumenta, quæ aliunde utiliter capere poteſtis.

Cetera autem officia, quæ in ſacramentorum adminiſtratione, in aſſidua ad frequentem eorum uſum cohortatione, in ægrotum cura, in aliis parochialis muneris functionibus, vobis provincialibus, diœceſaniſque conciliis præſcripta ſunt, præſtate, atque exequimini accurate, ad earumque conciliarium conſtitutionum, decretorumve normam, omni obſervantiæ atque obedientiæ ſtudio vos plane conformate.

Quæ vero decretorum provincialium, vel diœceſanorum partes ad laicos, eorumque Chriſtianam diſciplinam attinent, quo ſæpius evulgatæ atque inculcatæ ſerventur diligentius; illas, ſummatim vulgari ſermone expreſſas, cre-

bro,

ANNO CHRISTI 1576.

bro, prout usuvenerit, populis vestris proponite, denuntiate, explicate, atque in consuetudinem inducite.

Quæcumque denique vel ad vos, vel ad laicos, curæ vestræ commissos, pertinent, ea decreta, quo maximo potestis studio, in omnem executionem, disciplinæque usum introducite. Videteque in primis, ac perpendite, quæ sint, & quam religiosæ muneris vestri partes: caveteque ut in officiis, & curæ vestræ functionibus non modo quidquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem: cum in sacerdotali vita, pro muneris, quod sustinetis, ratione, tum graviores, tum longe plures, quam in ceteris hominibus esse possint, omissionis culpæ.

Vos præterea reliqui sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cum alia omnia, quæ ecclesiastici ordinis hominibus, de divinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, & studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus, præscripta, aut monita generatim sunt, tum quæ nominatim, sigillatimque ad præcipuam vestram executionem attinent, præstate omnino.

Vos item reliqui clerici inferiorum ordinum, quæcumque ad vos vel nominatim, vel generatim spectant, agite omnia, sicut clericalis vitæ ratio, canonum, & conciliorum decretis præscripta, postulat.

Christi estis, nempe de sorte domini, & ipse dominus sors, pars scilicet vestra; tales præbete vos, ut & ipsi possideatis dominum, & possideamini a domino, vereque dicatis: *Dominus pars hereditatis meæ.* *Psalm. 15.*

Filii mei nolite negligere: vos elegit dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi.

Videte igitur, quam valde intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magna vitæ morumque castitate.

Proborum hominum tantum, præcipue sacerdotum, vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate utamini; ex quorum consuetudine tum fructus vos capiatis, tum episcopus meliorem in dies de vobis opinionem concipiat.

Majores vereamini, & observate: eisdemque recte monentibus obtemperate.

Præter Latinæ linguæ, & literarum studia, ecclesiasticæ imprimis disciplinæ institutionibus diligenter incumbite.

Sic demum vos moribus, & vitæ modestia probate, ut & a parochis, & a præceptoribus vestris, tum etiam a populo bonum testimonium episcopus habeat, vosque dignos judicet, quos majoribus ordinibus adscribat.

Vos vero, qui vel visitationis munus geritis, vel clericalis disciplinæ curæ quovis nomine præfecti estis, vel in diœcesi foranei constituti in explendis muneris atque officii vobis commissi partibus sedulo invigilate atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quam grave sit, quam plenum curis perpendite; tum quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque episcopus habuit, videte, tum efficite, ut ejus expectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studiis, assiduaque solicitudine.

Ecclesias, quo in uniuscujusque vestrum regione sunt, sedulo visitate: earumque partes singulas inspicite.

Pervestigate in uniuscujusque parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes sit, an flagitia, quibus episcopali cura episcopus medeatur, necesse sit.

Universo clero, pro regione commissa, invigilate diligenter, illudque in primis videte, ut in disciplinæ ecclesiasticæ moribus, institutis, atque officiis se contineat, clericalisque moderationis legibus congruenter vivat.

Indecentem ejus habitum omnino rejicite; morum, sanctæ vitæ, sacrarumque literarum, & institutionis ecclesiasticæ studia, si quæ in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum ordinum in hoc maxime vobis commendati sint, ut illorum omnes tum in vitæ moribus, tum in literarum, ecclesiasticæque doctrinæ studiis progressiones accurate exploretis, atque, ut maxime potestis, paternis cohortationibus atque objurgationibus, iisque assiduis adjuvetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem, ceteraque ejus generis omnia curate vestra diligentia, quæ totis in Christo visceribus ab unoquoque vestrum expetitur.

Quæcumque vero, vel provincialium diœcesanarumque synodorum decretis, vel præcipuis institutionibus, vel visitationum jussis præscripta sunt, ea omnia, ut re ipsa præstentur, studiose perpetuo agite.

Hæc omnia, & singula his monitionibus nominatim, sigillatimque expressa, tum cuncta item reliqua, vel conciliis provincialibus, diœcesanisque sancita, vel alio modo vobis præscripta, vos omnes ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore & pietate non amplectamini solum & legite: sed mente animoque comprehendite, servate, omnique solicita executione præstate, totosque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum, & constitutionum rationem accommodate.

Quod omne ut faciatis, sicut nos pro episcopalis nostri officii munere vos in hoc diœcesano conventu ex concilii provincialis præscripto commonefecimus: ita etiam unumquemque vestrum per unigeniti filii Dei adventum, per ejus crucem, perque animarum vestrarum salutem obsecramus, obtestamur, divinaque contestatione monemus; rursusque vobis ipsis universis, & singulis edicimus, si quis vestrum constitutionibus, decretisque vel provincialibus, vel diœcesanis, vestra causa editis non paruerit, contra eum nos acturos esse ecclesiasticis canonicisque sanctionibus.

Cavete igitur ne quem vobiscum paterno modo agentem, soliciteque monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro loco deprecantem, audiatis, eumdem rursus non in hac vita solum culpas vestras animadvertentem, sed in divino præterea judicio easdem accusantem audiatis.

At ipse Deus, & pater noster, & dominus Jesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia; exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono, ita ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progressionibus probati, apparcatis ante Deum & patrem nostrum in adventu domini nostri Jesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen.

VIII.

VIII.

De foro episcopali, ecclesiasticove.

Excommunicationum, quæ certis monitionibus primum adhibitis, ad finem revelationis, ut ajunt, pro deperditis, subtractisve rebus ferri solent, literæ ne cuiquam, nisi iis concedantur, qui ob eam causam supplicationis libellum episcopo obtulerint, eorumque ipsorum tantum rogatu, quorum civiliter interest. Qui supplicationis libellus ejusmodi sit, quo res ipsa, de qua agitur, & ejus pretium item nominatim, specialimque exprimatur, nisi ecclesiæ, loci pii, communitatis, universitatis, collegii, universalisve successoris res sit, cujus certam notitiam illum, illamve non habere verisimile est: tunc enim supplicantis qualitate in libello expressa, rei, de qua quæritur, descriptio quædam generatim fieri potest, modo ne sit incerta nimis, aut non verisimilis, sed ejusmodi, quæ saltem ostendat rem ipsam, ut est Tridentini concilii præscriptum, non vulgarem esse: id quod episcopj concedentis religiosæ conscientiæ, judicioque pro ratione rei, & personæ relinquitur.

Porro ejusmodi excommunicationum literæ non concedantur, ut infra sancitum est.

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inurat.

Pro re non occulta omnino.

Pro re, quæ ita jam diu amissa, aut subtracta est, ut illius memoriam amplius non haberi verisimile sit.

Neque rursus cuiquam excommunicato, aut manifeste ac notorie criminoso.

Neque vero contra aliquem, quem pro rebus quæ in monitoriis literis exprimantur, satisfacere non posse constet.

Neque præterea in loco, ubi eas verisimile sit negligi, contemnive.

Cum vero pro ratione præscripta aliquando concedentur, ne tamen in sanctissimis his diebus, in nativitate, scilicet domini, pascha resurrectionis, ascensione, pentecoste, in celebritate sacri corporis domini, aliisque anniversariis solemnioribus diebus, ullo modo promulgentur, nisi episcopus aliter censuerit.

Si item nihil, quod supra sancitum est, neque aliud quidquam obstat, quo minus concedi possint, ne semper tamen dentur, concedanturve, sed tantum cum episcopus, servata forma concilii Tridentini, expedire censuerit.

Cui episcopo soli, neque vero ejus vicario, etiam generali, si modo episcopus non longius absit, ejusmodi monitoriarum literarum concessio hoc decreto reservata sit.

His vero literis monitoriis aliquando datis, ne excommunicationis sententiam episcopus ferat, nisi de earum promulgatione locis, & temporibus congruis, facta relationem acceperit, & iterum de re ipsa diligentius, accuratiusque deliberarit, ac gravem præterea causam censuerit, quam ob rem illam ferat.

Formulæ certis verbis conceptæ, atque explicatæ conciliari nostra auctoritate, ad hujus provinciæ usum in lucem emissæ, ab omnibus & singulis, quorum interest, pro concepta constitutaque ratione serventur.

In omni, & scripto, & actione, quæ sigilli episcopalis impressionem requirat, episcopus sigillo sancti patroni ecclesiæ, cui præest, imagine aliqua certa expressa, utatur: quod cum ad illius sancti viri memoriam, imitationemque, excitandam, atque ad ecclesiæ ornatum & splendorem insigne est; tum pietatis rationi conveniens, & cum ecclesiarum bene institutarum usu, consuetudineque consentaneum. ANNO CHRISTI 1576.

Ejus vero sigilli certa forma, imagove, vel pro antiquo illius ecclesiæ instituto, si id constat; vel, prout episcopus semel statuerit, perpetuo adhibeatur.

Fori episcopalis cancellarius, ac notarii certos libros habeant, in quibus causarum criminalium actiones, quæstiones, ac, quos vocant, processus recte ordineque describant, nec vero in foliis.

Mercedem præterea, quam ex uniuscujusque causæ, vel civilis, vel criminalis scriptione, actione, & processu acceperint, cum in libro certo exscribant, iis ipsis certis diebus singulis, quibus eam mercedem, aut partem acceperint, & mense, annoque notatis; tum in ipsius causæ, processusque acti, conscriptæ fine adscribant item.

Quod in concilio provinciali tertio episcoporum vicariis vetitum est, ut ne esculenta quidem, poculentave ab litigantibus, aliisve apud se causas agentibus, dono accipiant; idem cancellario, & notariis interdictum sit ab illis saltem accipere, in quorum causis acta conscribunt notariive partes agunt.

Pœnæ & mulctæ omnes ac singulæ, cujusvis generis sint, sive clericorum, sive aliorum quorumcumque, etiam quas ex superiorum conciliorum sanctionibus irrogare contigerit, deinceps piorum locorum, operumve usui vere atque omnino attribuantur, nulla prorsus parte reservata, aut alii usui attributa.

Rursusque ut attributionis, solutionisque certa atque explorata ratio constet; episcopus certum codicem, in quem eæ explicatæ referantur, confici, in archivoque episcopali asservari diligenter mandet.

Nec vero vicario, aliive episcopalis fori judici ullam omnino pœnarum, mulctarumque partem consequi, habereque ullo quovis colore liceat.

Quidquid consensus, approbationis, facultatis, licentiæve, vel alio hujusmodi nomine ex hujus, vel superiorum conciliorum provincialium decretis ab episcopo impetrandum est, ejusve auctoritate concedendum, id & ab ipso, & ab ejus cancellario, & quibusvis ministris gratis omnino semper detur, etiam quod ad scriptionem attinet.

Ut ne ex notariorum imperitia detrimenta, & litium occasiones existant, quod de iis ipsis, etiam apostolica, aut imperiali, aut regia auctoritate creatis, Tridentina sanctione decretum est; id episcopi studiose exequantur, ut eorum peritiam, usumque etiam examinatione adhibita, perquirant. Quicumque vero notarii, ea per examen disquisitione facta, probati non sint, officii sui in negotiis, litibus, causisque ecclesiasticis & spiritualibus exercitatione, atque usu per illos, vel perpetuo, vel ad tempus prohibeantur, ad ejusdem concilii præscriptum.

Quod de pontificiarum constitutionum promulgationis modo, & loco, vel in hoc vel in aliis conciliis provincialibus præscriptum est; id non solum in pontificiis constitutionibus, sed etiam in edictis episcopalibus, aliisve scriptis

ANNO CHRISTI 1576.

quæ promulgari contigerit, locum habeat, plane neque ſervetur.

Quo autem ſtudioſius tradantur, & inculcentur, quæcumque illis vel conſtitutionibus, vel edictis, ſcriptiſve continentur; epiſcopus, ſi ita expedire cenſuerit, illas ipſas tum conſtitutiones, tum edicta, vel ſcripta ejuſmodi in cathedrali eccleſia ſaltem populo frequenti, de ſcripto primum ita legi curet, ut ne verbum quidem, nedum pars ulla omittatur. In aliis deinde eccleſiis, ac locis, ubi evulgandas cenſuerit, illæ per capita ſummatim, vulgarique ſermone, prout ille maluerit, explicentur.

Certos, ſtatoſque dies ſingulis menſibus, Kalendarii inſtar notatos quibus vel pontificias ſanctiones, vel Tridentina decreta, vel provinciales, diœceſanaſque conſtitutiones, aut paſtorales literas populo evulgari, de ſcriptoque pronuntiari juſſum eſt, epiſcopus parochis præſtituat, ut ordine omnia, pro temporum ratione, diligenter promulgata, ſæpiuſque ſuis certis diebus repetita, accuratius in executionis uſum inducantur ac retineantur.

Cum vel ſanctiones pontificias, vel decreta conciliaria, vel literas, conſtitutioneſve epiſcopales, vel aliquid ejuſdem generis promulgari, aut populo enuntiari, de ſcriptoque legi juſſum eſt, ut uberiorem fructum ferant, ac ſtudioſius ad executionis uſum illæ introducantur; epiſcopus concionatores, qui in urbe ſunt; parochi vero diœceſani, ſi quos in ſuæ parochialis eccleſiæ finibus habent, eos, diligenter hoc præmonere ſtudeant, ut, quod fidelibus enuntiandum eſt, idem illi inter concionandum cohortationibus adjuvent.

Hoc vero cohortandi munus ipſi etiam parochi ſtudioſe ſemper præſtent.

Liber fiat, in quo ſingula diplomata, ſive ſummorum pontificum, ſive imperatorum, ſive regum, principumve ſint, quæ ad eccleſiæ illius privilegia, jura, aliave id generis quovis modo pertinent, recte atque ordine deſcribantur.

Qui liber in armario, certo archivi loco, diligenter aſſervetur.

IX.

Quæ pertinent ad matrimonium.

Quæ a ſummis pontificibus, conſtitutiones, literæve decretales, ad Tridentinorum de matrimonii impedimentis decretorum declarationem editæ ſunt, eas cum a ceteris, tum a parochis præcipue non ignorari oportet. Cui rei ut occurramus, illas typis impreſſas, una cum hoc libro concilii provincialis quarti, in ultima parte edi cenſuimus.

Statas illas matrimonii denuntiationes Tridentina ſanctione præſcriptas, epiſcopus ne facile remittat. Si vero pro ſua pietate, ac prudentia earum aliquam quandoque antequam matrimonium contractum eſt, omitti cenſuerit, ac poſtea, ante conſummationem illas plane omnes, aut ſi minus omnes, ſaltem duas, aut minimum, unam fieri curet omnino.

Parochus ſtatas matrimonii denuntiationes facturus, præter notitiam de illis faciendis ſibi datam ab agnatis curatoribus illorum, de quorum matrimonio agitur, primum a mari, tum a femina exquirat, an matrimonii, quod inter eos tractatur, denuntiationes fieri placeat.

Qua in re caveat, ne dum matrimonii denuntiandi voluntatem eorum notam, exploratamque inveſtigando habere vult, ea inveſtigatione matrimonii iſtius, aut ſponſalium conſenſum exquirat.

Itaque de ſtatis ſolum denuntiationibus explicate, ac diſtincte, ſeparatimque ab utroque perquirat, idque a femina loco honeſto, & propinquorum conſpectu, ita tamen, ut ne quiſquam audiat, neque ita prope ſit, ut illa præ pudore, vel alia cauſa minus libere animi ſui voluntatem exprimere audeat.

Annulo nuptiali non dexteræ; ſed ſiniſtræ manus ſponſæ digitus, qui annularis dicitur, induatur; cumque induitur, ne a ſponſo, ſed a ſacerdote, cujus eſt benedicere, illa verba proferantur: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen.

Quæ in nuptiis indecore fiunt, ea ab epiſcopis omnino eripi concilio provinciali primo juſſum eſt.

In iis porro ipſis cum potiſſimum minime ferendæ ſint illæ duæ depravato morum uſu introductæ corruptelæ: una ſcilicet, cum certa quædam pecunia ab iis extorquetur, qui ex alieno ſolo, alienave parochia uxorem ducunt; altera, cum per vicos, & plateas, qua iterum nupta ducitur, clamores, tumultuoſæque voces a profano gentilium more non abhorrentes, ac ſtrepitus hominum, quaſi exagitandis ſecundis nuptiis eduntur; eas ſane a Chriſtianæ pietatis inſtitutis, atque moribus, & a matrimonii, quod celebratur, ſanctitate alienas epiſcopus, cum omni alia paſtoralis officii ſui ratione, tum propoſitis etiam pœnis, cenſuriſque extirpari, ac plane funditus tolli curet.

Quibus matrimonii contracti in uno aliquo ex impedimentis, quibus illud contractum dirimitur, diſpenſatio a ſancta ſede apoſtolica, aut in foro conſcientiæ, aut in utroque foro delegata eſt; ii caveant, ut ad literarum apoſtolicarum præſcriptum, illos, cum quibus diſpenſari conceſſum eſt, matrimonium contrahere cogant.

Quo ſtudioſius populus in officiis Chriſtianæ pietatis inſtituatur, ex divinæque legis præceptis inſtitutum vitæ genus ſequatur; id parochus præſtet, ut aliquando ineunte præſertim adventu, & quadrageſima, patres familias ſuæ parochiæ omnes ad eccleſiam parochialem convocet hora, quam commodam is cenſuerit. Qui in patrumfamilias conventu, tum conſtitutionem in concilio tertio provinciali de patrum familiis officio, familiæque inſtitutione editam de ſcripto legat, ſingulaſque ejus partes explicet; tum alia præterea doceat, quæ opportuna exiſtimaverit, quibus illi ſe familiamque ſuam in Chriſtianæ vitæ diſciplina conforment, ex præſcripto etiam regularum, & inſtructionum, quæ eo nomine auctoritate noſtra edentur.

X.

Quæ pertinent ad regulares.

Quod ſacroſancti Tridentini concilii decreto de interpretatione ſacræ ſcripturæ in monachorum monaſteriis inſtituenda ſancitum eſt, id epiſcopi omnino efficiant, ut quibus in mo-

na-

nasteriis commode præstari potest, ea institua- A rum unam etiam de die monasterii præfecta, alteram monialis, quæ professione anterior est, apud se perpetuo habeat. ANNO CHRISTI 1576.

tur, vel si intermissa est, restituatur.

Qua in re præstanda abbatem, atque alios, quocumque nomine vocatos, qui monasterio præsunt, opportunis juris remediis compellant.

Si quæ femina, cujusvis etiam conditionis, dignitatis, gradus, ac generis splendore illustris, virorum regularium cujuscumque vel ordinis, vel instituti claustra ubicumque in illis, etiam prioribus, monasterii, conventus, domusve claustralis porticibus, primariæ ejusdem januæ exteriori proximis, contra quam apostolicis summorum pontificum Pii V. & Gregorii XIII. constitutionibus sancitum est, ingrediatur pro earum sanctionum jure episcopus pœnarum, B censurarumque declaratione & irrogatione contra illam severe agat.

Ad priores autem illas claustri porticus, exteriorique ostio viciniores, ut a sancta sede apostolica declaratum est, ingressus mulieribus non vetatur, quo tempore in iis, cum cœmeteria, sepulcrave sint, pro mortuis fiunt a regularium universo monasterii, domusve illius conventu supplicationes, processionesve publicæ de more aguntur. In claustrorum autem finibus censeantur horti etiam, ac viridaria, vineæ, & ejusmodi loca, quæ monasteriis, domibusve regularium ita continenter sunt adjuncta, ut ab illis domibus, vel monasteriis ad eos hortos, locave aditus sit nulla via, locove C publico interjecto. Sin autem de claustrorum finibus, circumscriptioneve dubitatio aut difficultas aliquando existat, per loci ordinarium, adhibitis regularium superioribus, illa explicetur, certaque demum ipsis limitibus claustralibus definitio, circumscriptione statuatur, ut ne ob varias eorum superiorum regularium interpretationes occasio præbeatur, quamobrem censurarum vinculis fidelium animæ irretiantur.

XI.

De monialibus.

Aliis decretis, quæ superioribus conciliis de monialibus constituimus, hæc, quæ infra præscripta sunt, adjungenda statuimus.

Monasterium januas, per quas ad illius septa aditus pateat, duas habeat, & alias præterea nullas. Quarum duarum januarum, una jumentis, curribus, vehiculisque agendis, altera aliis usibus, & commodis necessariis inserviat. Quo autem in monasterio una tantum ad omnem tum actum, tum usum satis esse videbitur, in eo illa dumtaxat una sit.

Janua, utraque e duplici assere, eoque firmo constet, ac sine ulla item sit ne minima quidem rimula. Limen e marmore, solidove lapide habeat, quod strictim ipsi portæ cohærescat. E

Januæ curruum, jumentorumve, altera ex asseribus firmis, ad cancelli speciem confecta, in monasterio ipso adjungatur, quæ a prima janua paululum distet, formaque sit in fabricæ ecclesiasticæ institutionibus demonstrata.

Ad januam alteram, aliis usibus accommodatam, cui rota, quem turnum vocant, adjungitur, moniales duæ semper assistant, quæ janitrices constituentur.

Singulæ hæ tres januæ clavibus duabus, fabrili opere inter se diversis, claudantur, qua-

Rotæ omnes amoveantur, atque obstruantur, ac in posterum vetitæ perpetuo sint, præter illam, januæ communi adjunctam, & alteram in loco, quem parlatorium vocant, extructam, & tertiam, quæ est in cellula confessionum, & quartam in ecclesia ad sacras vestes, & ornamenta missæ sacro necessaria e monasterio exponenda accommodatam.

Cibus vero in omni monasterii hospitio etiam confessarii, e rota communi exponatur.

Singulis rotis a parte interiori monasterii uncus firmiter impactus sit, ne pro libito verti extrinsecus queant.

Si vero loca, ut dicunt, parlatoria complura erunt, in uno tantum, aut in altero ad summum, superiorum judicio rota sit.

Rotæ, quæ in ecclesiam spectat, valvæ ligneæ binæ apponantur, alteræ interiores, quarum clavis a præfecta teneatur, alteræ exteriores, quarum clavis apud capellanum sit, aliumve, qui superiori videbitur.

Rotarum altitudo ne major sit cubito, & unciis octo; latitudo autem cubitalis.

Rota confessionum minor ab omni parte sit dimidia præscripta quantitate.

Nulla fenestra, præter illas primo concilio provinciali nominatim præscriptas, e monasterio in ecclesiam sacristiamve exteriorem spectet, ac ne rima quidem, nedum foramen ullum in ea extet, unde aspectus, aut collocutio fieri possit.

Fenestra, qua sanctissimæ eucharistiæ elevatio prospicitur, altius ne pateat cubitis duobus, & unciis duodecim, late vero, ut altaris latitudo est.

Cui fenestræ clathra ferrea duo, palmi spatio inter se distantia, firmiter configantur.

Virgæ autem ferreæ, quibus clathra compacta sunt, singulæ inter se distent non amplius unciis tribus.

Sint autem inter se insertæ, ita ut loco suo demoveri non queant.

D Claudantur autem fenestræ ab interiori parte firmis valvis, sera, & clavi, quæ apud præfectam asservetur.

Ubi autem illa e latere altaris, ecclesiæve, aut alio loco, etiam superiori, est, unde moniales eos, qui in ecclesia exteriore sunt, spectare possunt, efficiat episcopus quamprimum, ut super altare, unde missæ sacrificium moniales intuentur, ad institutionum præscriptum extruatur, laterali illa, aliave, quæcumque sit, penitus obstructa:

Fenestella ad ecclesiam versus spectans, per quam moniales sacram eucharistiam sumunt, ita alte apteque struatur, ut sacerdos illam ministrando commode stet, non genua flectat. Cui E fenestellæ extrinsecus valvulæ ligneæ præter illas, quæ modo sunt, apponantur, quæ parietem æquent, earumque clavis apud confessarium sit perpetuo.

Sanctissimum sacramentum ne alibi quam in altari majori asservetur, cui lampas in ecclesia interiori semper præluceat, & in exteriori, cum illius fores patebunt.

Reliquiæ sacræ in fenestella recondantur, quæ ad institutionum nostrarum præscriptum, in pariete ecclesiæ interioris exædificata, ab ea tantum parte, quæ ad exteriorem ecclesiam spectat, aperiri possit. Claudatur autem hæc fe-

ANNO CHRISTI 1576.

neſtella tribus clavibus, diverſo opere confectis, quarum una apud epiſcopum, altera apud confeſſarium, tertia apud monaſterii præfectam ſit.

Feneſtella confeſſionum alte uncias ſexdecim, late duodecim, nec vero amplius pateat; ſepta autem ſit firmis clathris ferreis ad formæ præſcriptæ rationem, & lamina item ferrea bene ſolida parieti firmiſſime agglutinata; & foraminum, inſtar ciceris tenuium, pleno panno lineo nigro obducta: qui pannus ligneis tabellis ſic affigatur, ut non facile amoveatur.

Loca collocutionum interna, parlatoria vulgo vocata, quæ in poſterum fient, una eademque ſpatii circumſcriptione, nullo interjecto pariete contineantur, & ad formæ, qua jam pleraque exædificata ſunt, modum accommodentur, ubi id non magno incommodo fieri poterit, ut ab eiſdem auſcultatricibus omnes poſſint collocutiones exaudiri.

Ne feneſtra laminæ ferreæ, ut primo concilio provinciali cautum eſt; unquam aperiatur, niſi perraro, & ob cauſam, quam urgentem epiſcopus judicarit.

Ne in locis ad hoſpitii uſum extructis, quæ foreſteriæ nominantur, ubi interdum ob urgentem neceſſitatem, aut cibus capitur, aut dormitur, feneſtræ ullæ, ne exiguæ quidem, inſint, quæ in monaſterium ſpectent.

Tecta hoſpitii, & aliarum cujuſvis generis domorum a monaſterii tectis, ut ſeparata penitus, ac valde disjuncta ſint, curetur omnino.

Quibus monaſteriis de vicinorum, præſertim religioſorum, proſpectu tollendo ita caveri non poteſt, ſicut concilio provinciali primo juſſum eſt; eorum feneſtræ, ſi lumen excipi aliunde licet, obſtruantur; ſin minus, ab illa ſervitute defendatur operis ſtructura, in inſtructionibus noſtris demonſtrata, quæ in porticibus item, quas logias dicunt, ab eadem ſervitute tuendis, adhibeatur.

Horti, qui in monaſteriis monialium ample nimis patent, quotidianaque hominum operâ, atque cultura opus habent, ubi fieri poteſt, in anguſtiores fines concludantur.

Ne feneſtra in ullo cujuſvis ordinis monialium monaſterio, etiam regularium juri curæve ſubjecto, neve oſtium ullum, aliudve id genus foramen, unde aliquis extra monaſterii clauſtra proſpectus ſit, patefiat, aperiaturve ſine epiſcopi, cui monaſteriorum omnium clauſura commendata eſt, conceſſu. Nec vero id ille permittat, concedatve, niſi ubi locum diligenter inſpexerit, & ita fieri neceſſarium cenſuerit. Tuncque ad impediendum, arcendumve eum proſpectum illa ipſa cautio, ſupra mox præſcripta, adhibeatur.

Miniſtris, quibus ob neceſſariam cauſam monialium ſepta ingrediendi facultas aliquando datur, illæ ſolum moniales, quas præfecta delegerit, imperent; aliæ vero præterea nullæ quidquam illis vel jubeant, vel alloquantur.

Moniales cum in eo loco, ubi ab aliis, qui foris ſunt, etiam a concionatore, aut a ſuperiore videri poſſunt, ſermoni, concionive interſunt, omnes facie ſint operta, & contecta velo uſque ad os deducto.

Idem præſtent, quæ cuivis etiam medico, aut ſuperiori monaſterii, ſepta ingredienti, obviam prodeant, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab epiſcopo medici aliquot, quos conceſſu etiam monaſterii ſuperiorum, intra illius ſepta adhiberi liceat, ſi quando præter medicum ordinarium alios etiam morbi gravitas requirit.

In unoquoque monaſterio, epiſcopi, furnorum, in quibus panis coquatur, uſum introducant, ut piſtoribus eorumque miniſtris ingreſſus in monaſterium prohibeatur omnino.

Nec vero vir quiſquam ad furnum purgandum, inflammandumve, aut ad aliud quidquam faciendum, quod a monialibus fieri, agive poteſt, introducatur.

Quod in concilio provinciali primo, de facultate ſcripta ad monialium monaſteria accedendi ſancitum eſt; id tum mares, tum feminas, quocumque etiam gradu, dignitate, genereve illuſtres, inviolate ſervare decernimus, etiamſi pater, mater, fratres, ſorores, ſint monialis quam viſitatum veniunt. Idque omnino ubique præſtari cura epiſcopi ſit.

Cauſæ neceſſariæ, ob quas intra ſepta monaſterii ingredi licet, in hac provinciali ſynodo, ex primi concilii decreto, vel explicatæ, vel tamquam nullo modo neceſſariæ rejectæ, in extrema hujus concilii parte editæ, atque impreſſæ in ſingulis monialium monaſteriis, etiam regularium curæ ſubjectis, edicantur, & enuntientur; nec vero ab iis ullo modo, ullave ratione, ac prætextu diſcedi liceat.

Fructuum, florumve vaſa in monaſteriis ne ullo modo teneantur, eos vel fructus, vel flores vendendi cauſa.

Offulas, & alia hujus generis non modo donandi, ut primo concilio vetitum eſt, ſed etiam vendendi cauſa, a moniali aut monaſterio confici ne liceat.

Abſtineat monialis a muneribus dandis.

Eleemoſynam vero per rotam, portamve monaſterii dari vetitum ſit omnino, quoniam inde non levia pericula, vel damna potius extare compertiſſimum eſt: ſed quibus monaſteriis pro ratione facultatum eleemoſynam dare permiſſum erit ab epiſcopo aliove ſuperiore, ab illis detur pecunia, frumentumve, aut aliud ejuſmodi piis aliquibus viris, præſertim vero locorum piorum curatoribus, qui pauperibus diſtribuant alio loco, quam apud monaſteria.

Medicamenta, ſi quæ epiſcopus, aut alius ſuperior vendi, aut foras dari permiſerit, ab aromataria ſeniori ſolum dentur, & ab alia præterea nulla; nec vero privato, ſed monaſterii nomine, vendantur denturve.

Moniali ne liceat iis, qui extra clauſtra ſunt, vel medicamenta parare, præbereve, vel manum medendi cauſa admovere, vel remedia exponere, vel aliud quidquam ad rem medicam pertinens exercere.

Caminus ſiquis in privatis cellis extructus eſt, perpetuo ita obſtruatur, ut in eo ignis accendi nullo modo queat.

Cum vel feneſtra, vel oſtium, vel caminus obſtruitur, illius cardines ſic evellantur, ut non ad tempus, ſed ad perpetuitatem id actum ſit.

Idem in feneſtris, oſtiis, & caminis jam obſtructis, ſervetur.

Communis ille curationis ægrotantium locus, quem infirmariam vocant, ubi adhuc exædificatus extructuſve non eſt, quamcitiſſime poteſt conſtituatur, extruatur, ædificeturve. Extra cujus loci fines monialis ægrotans ne cubet;

ANNO CHRISTI 1576.

at valetudine recuperata illic ne diutius moretur deliciarum causa. A

Antiquus & probatus communium dormitionis locorum usus, ubi fieri commode potest, restituatur, & ad pristinam consuetudinem revocetur.

Intra monasterii septa nemini alii, nisi monialibus, sepulturæ locus detur, sitve.

Nec vero monialium cadavera extra septa efferantur ad sepeliendum.

Neminem cujusvis status, vel conditionis hominem, neque laicum, neque ecclesiasticum, in ullo quovis monasterio monialium hospitiis illis, quas foresterias dicunt, excipi, aut ad ea sive in urbe, sive in diœcesi diversari liceat, excepto confessario sacerdote, cui ali- B quando ob urgentem necessitatem id conceditur. In diœcesi vero, monasterii etiam visitatori, & curatoribus, procuratoribusve, ubi interdum hoc ipsum concedendum necessario episcopus censuerit.

Quod de cantu figurato, & musico quovis instrumento, & musicis item die festo ecclesiæ monialium, in exteriori ecclesia non adhibendis, concilio provinciali primo sancitum per nos est; id etiam omni alio die, & tempore illis vetitum esse decernimus.

Nec vero quidquam aliud præter missam in exteriori illarum ecclesia ab aliis canatur; cum vesperarum, & reliquarum canonicarum horarum officia ab ipsis monialibus cani pos- C sint.

In unoquoque monasterio, ubi neque locus communis vestium, neque alter est item, in quo operibus elaborandis moniales exercentur, uterque, quamprimum fieri potest, constituatur, construaturve.

Ne monialis, janitricibus exceptis, alibi quam loco operibus elaborandis constituto, acu pingat, aliudve quidquam manibus elaboret.

Laborum operumve magistra librum certum habeat, in quo quidquid ex iis laboribus lucri, emolumentive capitur, enucleate ita præscribat, ut cerni facile queat, si quid in ea re desideretur.

In operibus vel accipiendis, vel restituendis D nulla alia monialis se ingerat, nisi laborum magistra: cui secum aliquando, cum necesse erit, aliquam monialem, operis alicujus conficiendi usu peritiorem, adhibere liceat.

Illud porro, quoad ejus fieri potest, cavendum erit, ut in monasterio ne sint multiplicia, diversaque genera opera manuum, seu laboratia.

Hoc loco laborum communi, non solum ad concilii primi præscriptum lectio de vita spirituali adhibeatur, verum etiam ab omni otioso verbo abstineatur.

In loco vestiario indumenta cujusvis generis, vestesque omnes asserventur.

Nec in cellulis, aliove loco privatim, repo- E natur quidquam, custodiaturve, quod eo ipso tempore necessarium non sit.

Monialis nummos, ne modicos quidem, apud se quovis nomine ne habeat, neque de præfectæ etiam consensu, nisi officii, quod gerit, ratio aliter postulat. Alioquin ut proprietatis rea puniatur. Quam pœnam & præfecta, quæ id ullo modo, ullove prætextu permiserit, & monialis item subeat, quæ resciverit, nec præfectæ bidui spatio: aut, si hęc in culpa sit, superiori quamprimum potuerit, non denuntiarit.

Curetur omnino, ut exquisita illa, ac religiosa communis vitæ ratio, atque usus in monasterio studiose introducatur; utque spiritualis vitæ sanctæque institutionis disciplinam, ac studia moniales sectentur diligenter.

Singulis annis, ut primo concilio jussum est, impensarum, quæ in victum, aliumque monasterii usum erogatæ sunt, rationes per eos, quorum interest, a præfecta repetantur. Quantum vero & tritici, & vini, & opsonii, & aliarum rerum ad anniversarii victus sustentationem unicuique monasterio satis esse episcopus existimarit, id ipse accurate præscribat. In ea autem præscripta dispensatione, administratione-ve, si præfecta negligentem se præstiterit, ab officii sui munere suspendatur.

Æs alienum, quod quinquaginta nummum aureorum summam excedat, ne in ullo monasterio contrahatur, sine suorum curatorum permissu, concessuve, qui in magni momenti rebus episcopum consulant.

Ne sæcularibus in negotiis moniales se implicent; utque simul multis fraudibus ac detrimentis occurratur, hoc sedulo episcopus curet, ut illorum prædia locentur, idque sub hasta auctione facta; nisi aliter quandoque expedire censuerit.

Ad tuendam etiam clausuram ea cautio adhibeatur, ut neque triticum, neque aliæ fruges, neque annona in ullis monasteriis, præterquam monasterii usum & necessitatem asservetur.

Monasterii uniuscujusque curatoribus, procuratoribus, patronis, defensoribus ab episcopo certæ regulæ præscribantur: ex quibus cognoscant singulas muneris sui partes. Ii vero curatores & id generis ministri ab episcopo singulis monasteriis, curæ suæ subjectis, illos non habentibus, constituantur: ita tamen, ut ejusdem episcopi arbitratu a muneris illius cura omnes, & singuli semper amoveri queant.

Bonorum & jurium omnium ad monasterium quodcumque, etiam regularibus subjectum, pertinentium, inventarium, probabili forma conscriptum, sex mensium spatio, ad archivum episcopale ab iis, quorum interest, deferatur, ne fraus ullo modo fiat, numero monialium ab episcopo præfinito.

Quamobrem si quas etiam alienationes eorum bonorum, jurisumque fieri deinceps contigerit, de iis episcopus certior fiat.

Cum puella monasterium ingredi postulabit, ut locum, ubi profiteri cogitet, illa inspiciat; primo studiose diligenterque cognoscatur, an vere id illius propositum sit, anque illud curiositate tentet; nec propterea per monasteria plura vagari permittatur.

Puellæ cum ad cetera, tum ad professionem recipiantur, monialium suffragiis occulte latis. Idque ipsum ex concilii provincialis primi decreto, quod auctoritate literarum Pii V. pontificis in monasteriis etiam eorumdem regularium juri subjectis locum habet, in monasteriis etiam regularium juri curæque subjectis plane servetur.

Ubi religiosus iste & vetus moniales solenniter velandi mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum ex veteri instituto & ritu revocetur, dummodo intra monasterium id fiat.

Ne moniali cujusvis ordinis albas, & vestes, aliave indumenta missæ sacrificii usui dicata, induere liceat.

ANNO CHRISTI 1576.

Confessarii, & capellani item sacerdotes monialium, & ministri præterea, quos illarum curæ episcopus præfecerit, quicumque sint, ne munus ullum, ne minimum quidem, nec vero esculenta, poculentave ab illis ullo nomine, neque publico, neque privato capiant, accipiantve, pœna proposita ejusdem episcopi arbitratu irroganda.

Neque præterea quidquam capiant dono, ea specie, prætextuve datum, quod res ejusmodi sint, quæ ecclesiastico usui inserviant, qualia sunt corporalia, purificatoria, indumenta clericalia, sacræ imagines, & alia id generis.

Nec vero item aliud, manuum opere elaboratum, artificioseve confectum, ab illis accipiant, ac ne laborem quidem, opusve, quod in vestibus vel purgandis, vel sarciendis, vel reficiendis ponitur.

Caveant item capellani sacerdotes, ne ab ulla moniali privatim, sed a monasterii præfecta, aut ab illa, quæ sacristiæ proposita est, munus missas celebrandi suscipiant. Cum qua præfecta, præpositave solum, nec vero cum aliis monialibus colloquantur, tum de rebus scilicet, quæ ad suum munus solummodo pertinent.

Idemque hoc de genere toto a monialibus servetur, pœna tum illis, tum capellanis proposita, episcopi arbitrio.

Quibus vero confessariis, capellanisve sacerdotibus aliquid annui stipendii ad vitæ sustentandæ usum episcopi permissu dandum videbitur; id omnino certa pecuniæ summa detur, nisi aliquando episcopus aliter concesserit, nempe loco pecuniæ vel triticum, vel vinum, vel aliquid ejusmodi dari.

Viri aliquot pii, idemque solertes ab episcopo deligantur, qui festis præsertim diebus, monialium monasteria, etiam regularium juri, curæve subjecta adeant, foriſque undique perspiciant, si quid contra quam de illis præscriptum est, fiat, agaturve, anque quisquam sit, qui facultate non impetrata cum illis colloquatur.

Si quando novum monialium monasterium construetur, hoc in primis curabitur, ut nulla fenestra, nullave specula alio, quam intus monasterii septum spectet.

Quod septum non simplici pariete, sed ipsis claustris, porticibusve claudatur.

In ejus autem septi medio viridarium magna ex parte constitui poterit.

Ad hujus formæ modum monasteria, quæ jam exædificata sunt, quoad ejus fieri poterit, accommodari, reconcinnarive, id episcopo curæ sit.

XII.

Quæ ad pia loca pertinent.

Quæcumque bona sive mobilia sive immobilia, jurave ad ecclesiam, etiam quæ sit juris-patronatus laicorum, quavis ratione pertinentia, a laicis quovis nomine administrantur; de eorum rationibus diligenter conquirendis, & inventario recte conficiendo, plane præstetur, quod primo concilio provinciali decretum, ac sancitum est de reliquiis, aliisve bonis, & juribus ecclesiasticis. Quarum rationum, & inventarii exempla tria, publici notarii testimonio munita, conscribantur, quorum unum apud eos, qui administrant, alterum apud sacerdotem, rectorem ecclesiæ, asservetur; tertium ad archivum episcopale, ubi custodiendum est, asferatur: quo cautius eorum bonorum, & jurium conservationi consultum perpetuo sit.

Præfectis, rectoribus, ministris, aut aliis, quocumque nomine nuncupatis fabricæ ecclesiarum, sodalitatum, scholarum, & hospitalium, piorumque cujusvis generis aliorum locorum curatoribus, etiam laicis, hæc, præter illa superioribus conciliis edita, de iis ipsis decreta præscribenda, & decernenda etiam censuimus.

Quicumque piorum locorum administrationem, procurationemve suscipiunt geruntve, illud in primis sæpe meminisse debent, se pauperum, pupillorum, viduarum, senum, egestate, aut ægritudine laborantium, peregrinorum, & aliorum id generis hominum, aliena ope egentium, prout propria uniuscujusque loci instituta ratio est, curam sustinere, & illam quidem tanti esse, ut, cum potissimum episcopo, tamquam communi omnium, & eorum præcipue miserabilium hominum parenti, ea sacrosanctis canonum legibus commissa sit; tum quidquid in illos, vel misericordiæ, vel beneficii, vel operæ, vel opis, vel officii confertur; quidquidve rursus damni, detrimenti; injuriæve infertur, id omne Christus dominus sæpe in evangelio demonstret, in se collatum, aut illatum esse, ac propterea se in die judicii, prout bene illis factum, aut neglectum omissumve in eorum necessitatibus sublevandi erit, retributurum. Quare primo ii valde curent, ut in omnibus suscepti muneris partibus satisfaciant; deinde videant ut nihil quidquam a curæ quam gerunt, ratione alienum ullo modo pactove admittant: tum id solicite studeant, ut quæ officia illis pro administrationis susceptæ munere debent, ea obeant, atque adeo præstent omni piæ caritatis affectu; ob oculos maxime in iis ipsis proposito semper Christo domino, cui illis, & alendis, & vestiendis cibum, potum, vestitum, aliamve curam atque operam ministrant.

Non suis, sed eorum, quorum curam susceperunt, commodis atque utilitatibus serviant. Omnibus pie consulant, nec ullam partem pro susceptæ curationis, procurationisve officio negligant.

Munus quod gerunt, sæpe sibi proponant ejusmodi esse, in quo non profanæ cujusquam administrationis negotiive, sed sanctæ spiritualisque actionis partes, atque officia & Deo gratissima caritatis opera exequantur pie, religiose & quamdiligentissime.

Cum capitula, congregationelve habent, tum initio, tum in fine sanctis precibus & orationibus, in libro officii beatissimæ Mariæ virginis, eo nomine præscriptis, utantur.

Cum vero aliquid aggrediuntur, quod ad curæ suæ rationes pertineat, initium a pia oratione faciant, ut quod inchoatur, bene salutariterque succedat.

Omni denique morum gravitate, vitæ integritate, pietatis religione & spiritualium exercitationum, episcopo probatarum, quas inter se collegiatim præstent, studiis tales se præbeant, ut eorum locorum rectam administrationem, piamque institutionem non solum conservent, sed optimis progressionibus Deo auctore adjuvent atque amplificent.

Qui locorum piorum sumptibus gratis aluntur, curanturve, aut ad literarum, aliarumve ar-

artium disciplinam instituuntur, ratio postulat, pietatis studiis, atque exercitationibus eos præ ceteris deditos esse, eorumque precibus animas illorum adjuvari, a quibus illud subsidii relictum est, ad ejusmodi pii instituti sustentationem.

Quare illud eorum locorum curatores, vel præfectos, ac sacerdotes præsertim, qui in iis spiritualem curam gerunt, monemus, ut ab iis, qui ibi aluntur, si legere norint, statas de beata virgine preces horarias; si vero rudes sint, saltem institutam illam certis salutationis angelicæ calculis orandi rationem, scilicet de beata eadem virgine coronam, in singulos dies pie præstari sedulo curent.

Qui præterea eleemosynam dant, hoc illos, qui accipiunt, sæpe moneant, ut pro iis, qui bona reliquerunt, pie precentur. Id vero præstetur cum in locis piis, tum ubicumque eleemosynarum distributio fit. Hoc sane & episcopo curæ sit item.

Piorum locorum procuratores, ministrive etiam inferiores, cavendum est valde, ne diutius, quam par est, in curatione, administrationeve sibi commissa perseverantes, rerum sibi arrogent imperium. Porro si alias idonei sunt, ad alia munera eorumdem locorum gerenda eosdem transferri licebit, nisi ex illis sint, quos superioribus conciliis certo tempore quibusdam muneribus vacare jussum est. Ad hoc curetur omnino, ut gestæ procurationis, administrative muneris rationes sæpe diligenterque reddant. Quamobrem formula præscribatur, qua & diaria & codices rationum non conjectos, sed ordine rectèque confectos teneant, ut inde facile ducatur omnis explicata ratio tum accepti, tum expensi.

Episcopus vero, etiam ex Tridentini concilii decreto, semel saltem in anno, a quibuscumque, hospitalium, confratriarum, & aliorum quorumcumque piorum locorum, etiam quæ mere laicalia & privata sunt, præfectis, curatoribusve rationes administrationis, curæve repetere ne omittat ullo modo.

Decreta, vel quas vocant, ordinationes, in capitulo confectas, in librum præcipuum, capitularium ordinationum nomine inscriptum, omnes ac singulæ a cancellario diligenter ordineque referantur. Quibus ordinationibus manu, quorum id muneris est, ante capitulum proxime futurum subscribatur.

Tum præterea in hoc ipso capitulo illæ ab eodem cancellario de libro ad verbum recitentur.

Codex item alius paretur, in quo præcipue notatis singulis diebus ordine exscribantur, quæ in unoquoque præfectorum, administratorumve conventu, capitulove proponuntur, aut aguntur: quæque rursus proposita, ac suffragiis permissa, rejecta sunt; ut quæ deliberata, quæve repulsa sunt facile omni tempore ex illius codicis monimentis constent.

Librum item præcipuum conficiant & habeant, in quo cum omnia singulaque annua legata, tum onera illis adjuncta ordine, distincte, enucleateque perscripta omnino sint. Cujus libri exemplum publici notarii manu, signo, auctoritateque munitum, in archivum episcopale, ubi asservetur, eodem spatio deferant. Quod sane omne deinceps singulis annis perpetuo præstent, quod ad ea legata, onerave attinet quæ iis deinceps annis fieri contigerit, aut facta locum habere.

Episcopus autem omnes administratores piorum locorum, etiam quovis nomine exemptorum, ac mere laicalium & privatorum, compellat omnibus juris remediis, ad singulorum onerum satisfactionem, iis ipsis locis incumbendo: neque ullo prætextu patiatur, eorum prædia, bonave alienari contra summorum pontificum literas & sacros canones & concilia etiam provincialia nostra, aut contra piam testatorum voluntatem, qui ea bona ad certum illum pium usum destinarunt. ANNO CHRISTI 1576.

Tabellam item publice propositam, quo loco in capitulum convenire solent, perpetuo habeant, in qua pro mensium ratione, proque rerum genere ex norma præscripta, ea ipsa & legata & onera breviter dilucideque notata sint.

Hospitalium locorum, ubi infantes expositi aluntur, curatores, præfective caveant, ut illos lactentes nutricibus, quas eo nomine conduxerint, plures non assignent, quam earum unaquæque lacte suo alere possit, ne ob hanc culpam plerosque illorum fame necari contingat. Quamobrem, quot ad lactandi usum nutricibus opus habent, totidem sane solicite conquirant, & conducant. Si hæc non possunt, alia omni ratione prospiciant, ut lactentium puerorum vitæ succurratur.

Cum ad pia instituta perpetuo retinenda, rectèque exequenda plurimum prosit eorum monimentum ad posteritatem firmiter proditum; episcopi ea cura sit, ut cum vel in urbe, vel in diœcesi locus aliquis pius exædificatur, aut instituitur; illius origo, institutum, titulus, & alia ejusdem generis, quæ opportuna censuerit, in marmore, lapideve solido, aut in tabula ænea incisa, loco ejusdem ædificationis illustri collocata, ad perpetuitatem prodita extent, sicut in nonnullis hujus provinciæ locis aliqua hujus generis adhuc cernuntur: idque ipsum præterea in locis piis, jam exædificatis, institutisve, ubi commode potest, effici ac præstari curet.

Ubi vel fundationis jure, vel alio probato instituto hospitales ædes, locave pia aliqua ad pauperes, aut peregrinos, aut senes, certosve alios id generis homines hospitio excipiendos, alendosve extant; episcopus, cujus potissimum est curare, atque adeo efficere, ut piæ hominum voluntates ad eorum præscriptum rectam executionem habeant, videat, agatque, ut ne ab iis locis per illorum curatores, præfectos, ministrosve, ii, quorum causa illa exædificata, institutave sunt, repellantur, si illos recipi per facultates licet: ac ne rursus alii hospitio excipiantur, qui excipi non deberent; utque in ceteris etiam ab hospitalium, piorumve locorum instituto ne discedatur, neque contra fiat, quam de illorum curatione, administrationeve a testatoribus, aut ab aliis, qui illa instituerunt, præscriptum est.

Illud interdum, prout usuvenerit, ab episcopo moneantur, qui eleemosynam erogare quovis modo aut nomine debent, ut sibi in ea erogatione parochi in primis testimonium consiliumque adhibere studeant, quo melius consultum sit, ac prospectum conscientiæ suæ, cum ille pauperum & egentium notitiam magis exploratam habeat. Tum vero quibus locis ita opus esse episcopus censuerit, præsertim ubi compererit in distributionibus eleemosynarum quidquam peccatum esse, vel quia non vere pauperibus distributio fit, vel alias minus fideliter,

vel

ANNO CHRISTI 1576.

vel non ad præscriptum piæ testatorum voluntatis. Constituat etiam vel parochum, vel pios aliquos ex vicinia illa, vel parochia laicos, quorum testimonio de paupertate illorum, quibus erogandæ sunt eleemosynæ, constet, antequam ab illis, quorum id curæ est, distribuantur, vel alias id generis certas regulas, quibus caveatur ab ejusmodi erroribus, in posterum præscribat in distributione servandas ab illis locis piis, etiam quæ mere laicalia sint, ac privata, aut quavis ratione ab episcopo exempta.

In pauperum delectu non egestatis, inopiæque solum, sed morum etiam, ac vitæ probitatis ratio habeatur. Quo in genere hæc præter cetera de illis investigentur, an scilicet doctrinæ Christianæ scholas frequentent; an fidei prima rudimenta teneant, anque religiose & pie vivant.

Quæ porro eleemosynæ pauperibus, aut singulis etiam sive hominibus, sive familiis quavis ratione debentur, ne in alium cujuscumque rei usum, ac ne in ecclesiæ quidem instaurationem, ornatumve eas erogari liceat, nisi & eorum, quorum interest, consensu, & episcopi præterea concessu, eoque literis exarato.

Quæcumque item, quæ ad certos pios usus relicta ab aliis etiam, quam a piorum locorum administratoribus, persolvi, aut præstari debent, in alios etiam similes usus, ne necessitatis quidem prætextu, etiamsi testatoris heredes, quicumque sint, ei rei assentiantur; nisi episcopus, re perspecta, eam præstiterit facultatem, quæ jure permittendi ab eo dari poterit, illius permutationis causa.

Quæcumque eleemosynæ nomine indistincte per capita, familiasve distribuuntur, eæ deinceps in illos tantum, qui in iis vere pauperes sunt, conferantur: nisi ex testamento, fundationisve tabulis, aut aliunde legitime episcopo constiterit, illis etiam, paupertate non laborantibus, indistincte distribuendas esse.

Qui aliter distribuerit, ei pœna sit dupli restitutio, graviorve arbitrio episcopi.

Ut piis uniuscujusque generis distributionibus, quas in urbe, & in diœcesi, vel ex ultima voluntate, vel ex consuetudine, aliave ratione quis præstare debet, satisfactum esse, episcopo constet, prout concilio primo provinciali per nos decretum est, eam rationem is adhibeat, ubi expedire censuerit, ut quod vel ab universitatibus, vel a sodalitiis, piisve locis quibuscumque, etiam mere laicalibus, & privatis, & exemptis quovis modo, vel a quovis homine eleemosynæ nomine, aut alias pie erogandum, distribuendumque est, quidquid illud sit, adhibitis etiam duobus viris, per universitates delectis, suo, vel in diœcesi vicarii foranei judicio probatis, & parocho item in opera pietatis præscripta, erogetur & conferatur.

Parochus autem in codicem certum referat, quæ ejusmodi distributiones, quo die, & quibus adhibitis factæ sint; eorumque & testium subscriptionem adhibere curet.

Si vero vel universitas, vel quispiam se neque hac, neque alia ratione distribuisse, episcopo legitime ostenderit, ad satisfaciendum ab eodem compellatur.

Parochus, tamquam parochiæ suæ pauperum pater, sæpe paterne, diligenterque perquirat primum, an si quæ in parochialis suæ viciniæ finibus eleemosynæ sint, quæ vel a piorum locorum curatoribus, vel ab aliquo collegio, universitateve, vel ab ulla familia, vel a singulis hominibus in pauperum usum, aut sustentationem erogari quovis nomine debeant: præterea videat, an illarum erogatio fiat in eos ipsos, qui vere egentes, paupereſque sunt; anque etiam, illud, quod, qualeve eleemosynæ nomine in illos conferri debet, integre, sincereque totum conferatur, erogetur, ac distribuatur.

Si quid vero animadverterit, cui cautionem remediumve adhiberi oporteat, ad episcopum quamprimum deferat.

Nemo operta, obvolutaque præ pudore facie eleemosynam sine episcopi, aut, si in diœcesi, saltem vicarii foranei concessu, eoque scriptis exarato, quæritet. Nec vero eam facultatem cuiquam episcopus, vicariusve det, nisi illius & egestatem, & morum, vitæque rationem ante plane notam exploratamque habuerit.

Primo quoque dominico mensis, aliove die, quem episcopus statuerit, in omni ecclesia cathedrali, & parochiali, etiamsi regularis sit, ut egentium, qui præsertim præ pudore ostiatim mendicare, eleemosynamve quæritare non audent, necessitati pia fidelium liberalitate succurratur a locupletibus parochiæ incolis, ceterisque ut antiquæ consuetudinis est, aliquid per eos colligatur, quos huic curæ episcopus præposuerit. Quæ eleemosynarum collectio, singulis etiam statis quatuor anni temporibus, quibus in hoc opere misericordiæ promptius impensiusque incumbendum est, per eosdem fiat.

Dominica vero proxime præcedenti, quo fideles, & in dando effusiores sint, & paratiores ad parochialem ecclesiam cum voluntariis oblationibus veniant, eleemosynarum collecta intra missarum solennia indicatur, sequenti verborum formula ex sanctissimi Leonis pontificis sermonibus desumpta.

In eamdem vero sententiam parochus, prout usuvenerit, uberius cum populo aget.

XIII.

Formula denuntiandi collectas eleemosynarum.

Ventura dominica dies, vel feria quarta quatuor temporum, dilectissimi, collectarum futura est.

Hortor, & moneo caritatem vestram, ut omnes ad ecclesiam parochialem cum voluntariis oblationibus eleemosynarum conveniatis; in quo opere, etsi non est omnium æqualis facultas, debet esse par pietas.

Itaque & animæ vestræ, & pauperum memores promptam exhibete largitatem, & pro possibilitate virium vestrarum spontaneas collectas vestras solicite præparate, ut, quidquid vobis de temporalibus facultatibus dempseritis, id multiplicatum in æterna retributione sumatis, in egentibus pascentes Christum, qui nobis illos tantopere commendavit, ut se in ipsis & pasci, & vestiri, & suscipi testaretur idem Christus dominus, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ubi mendicorum vagantium & curæ spirituali, & victui necessario ita consultum non est, ut certo scilicet quodam pio loco collecti, non mendicatim victum ipsi quæritent, sed ex misericordia ibi habeant unde se sustentent; episcopus, quod concilio provinciali secundo de

eorum-

ANNO CHRISTI 1576.

eorumdem vita, moribusque præscriptum est, in eo exequendo illam iniri rationem curet, ut certo præcipuo libro per singulos parochos illi, si qui ejusmodi intra parochiæ fines sunt, tum alii etiam alia ratione accurate ordineque describantur.

Hæc vero sedulo ab iisdem parochus observari mandet.

Quo, aut unde illi migrent.

Quod vitæ Christianæ institutum teneant.

An fidei rudimenta norint.

An diebus festis saltem missæ sacrificio interfint.

An sæpe confessi crebro, etiam per annum, aut certe saltem constituto paschæ tempore, sacram eucharistiam sumant.

Quos neque in libro descriptos, neque in pascha confessos communicasse ex eo animadverterint, quod certum chirographum non ostendant, quo se confessos, & sacram communionem sumpsisse testatum faciant, ne pro parochialis ecclesiæ suæ foribus, nec intra parochiæ fines eos mendicare parochi permittant, omnemque propterea cautionem, quantum in se est, adhibeant.

Quos doctrinæ Christianæ rudes mendicos vagantes viderint, festis diebus stata hora ad ejusdem doctrinæ scholas convenire diligenter curent, eosdemque instruant.

Ne ullæ cujusvis nominis piæ confratriæ instituantur, eriganturve, neve erectæ, aut institutæ collegii sibi habitum sumant sine sedis apostolicæ, vel episcopi auctoritate & facultate literis explicata.

Sodalitates illæ duæ, una virginum sanctæ Ursulæ, altera viduarum sanctæ Annæ nomine, in aliquot provinciæ hujus urbibus pie institutæ, ac religiosis spiritualis disciplinæ regulis conformatæ, uberrimos, adjutrice Dei gratia, fructus & populis, & familiis attulerunt, non modo ad retinendum, sed ad excitandum vehementius in femineo sexu innocentis vitæ, omnis Christianæ pietatis, & caritatis studium.

Quare unusquisque episcopus, tum in urbe, tum in opidis diœcesis suæ insignibus, sodalitatem utramque ut opportunum viderit, quam diligentissime erigi, instituive curet.

Ut odii dissidiis, atque inimicitiis occurratur, rursusque paci, cujus fideles in primis amantissimi esse debent, tot sanctissimis vinculis inter se juncti, consulatur, id præter cetera episcopi paterna solicitudine curent in sua quique urbe, & diœcesi, aliquam hominum, qui morum gravitate, spectata integritate, & auctoritate præstantiores sint, confratriam, ut in hujus provinciæ nonnullis urbibus instituta jam est, instituere: cujus officium sit, discordiæ flammas restinguere, dissidia amovere, concordiam inire; pacemque inter omnes reconciliare: aut hoc ipsum componendæ inter dissidentes pacis officium alteri confratriæ adjungant, quæ recte apteque id ipsum præstare queat.

XIV.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

His decretis, constitutionibusque in concilio provinciali quarto sancitis, ac promulgatis, quicumque vel universi, vel singuli, quorum interest, non paruerint, aut aliquid contra commiserint, admiserintve; ii mulctas & pœnas luant iis ipsis decretis sancitas, ac alias præterea ex ecclesiasticis, conciliaribusque sanctionibus, & canonum jure præscriptas: compellanturque præterea ad parendum omnibus juris remediis.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus synodis decrevimus, ea plane omnia, & singula ad metropolitanam etiam, ceteraque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano utentes pertinere sancimus, ac declaramus; nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos, nominatim, speciatimque declaretur, Ambrosianis ipsis ritibus, institutisve expresse adversari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero præterea omnium, quæ eisdem decretis continentur, interpretationem, & explicationem nobis, & successoribus nostris archiepiscopis, perpetuo reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac provinciali synodo Mediolanensi quarta per nos editis habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios generales exequi posse volumus, nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sint.

Ut nemini eorum, quæ in hac quarta provinciali nostra synodo a nobis decreta sunt, ignorantiam excusare liceat, edicimus, ut ex quo primum die edita in valvis metropolitanæ ecclesiæ proposita fuerint, ad duos menses, omnes se, & his decretis, & si contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia & singula in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit; &, si ita expedire censuerit, suæ quoque cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent.

Omnia & singula, quæ a nobis in hac quarta provinciali synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia, ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matri, & magistræ semper emendanda, & corrigenda subjicimus.

EPISCOPI, QUI HUIC SYNODO provinciali quartæ interfuerunt & subscripserunt.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Antonius, Laudæ episcopus, consentiens subscripsi.

Ego

ANNO CHRISTI 1576.

Ego Dominicus, episcopus Brixiensis, consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus, episcopus Cremonæ, consentiens subscripsi.

Ego Federicus, episcopus Bergomensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus, episcopus Astensis, consentiens subscripsi.

Ego F. Benedictus Herba, episcopus Casalensis, consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus, consentiens subscripsi.

Ego Joannes Franciscus episcopus Vercellensis, consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Marinus episcopus Albensis, consentiens subscripsi.

Ego Franciscus Galbianus episcopus Intimilianensis, consentiens subscripsi.

Ego Romulus episcopus Novariensis, consentiens subscripsi.

Ego Lucas Tortus protonotarius apostolicus juris utriusque doctor & vicarius generalis multum illustris & reverendissimi domini domini Cæsaris ex comitibus Gambaræ episcopi Dertonæ, ejusdemque in hoc specialis procurator ejus nomine interfui, & subscripsi omnia & singula in hac sancta synodo decreta, atque acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Joannes Antonius Cart. archipresbyter sanctæ Juliæ procurator specialis illustris & reverendissimi domini Petri Fauni episcopi Aquensis ejus nomine interfui, & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Benedictus Citadinus canonicus ecclesiæ majoris Mediolani procurator specialis illustris & reverendissimi domini I. Ambrosii Flisci, episcopi Savonensis, ejus nomine interfui & subscripsi, & omnia ac singula in hac sancta synodo acta, edita, & publicata, ejus, & ecclesiæ suæ nomine recipio.

INDICTIO FUTURI CONCILII QUINTI PROVINCIALIS.

Carolus miseratione divina tituli sanctæ Praxedis sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, sanctæque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus,

OMNIBUS & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & synodo provinciali Mediolanensi, quacumque ratione interesse debent, omnibusque capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus, proximam sequentem synodum provincialem Mediolanensem quintam Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno MDLXXIX. die septima mensis Maii proxime sequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ secundæ post pascha resurrectionis domini nostri Jesu Christi, inchoandam & celebrandam esse. Quamobrem eos omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus: procuratores vero ecclesiarum cathedralium invitamus, ut eo die ad synodum provincialem quintam, juvante Deo, Mediolani celebrandam, constituto, hic omnino intersint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremve ad se excusandum, atque ad id impedimentum probandum, ad nos mittat; cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia, & singula, nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ, divina gratia auxiliante, in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur, decernenturve.

ANNO CHRISTI 1579.

CONCILIUM MEDIOLANENSE V. PROVINCIALE.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato MDLXXIX. Gregorio XIII. pontifice.

EDICTUM DE CONC. PROVINCIALI V.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis ecclesiæ, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in Christo domino.

VINEÆ dominicæ cultura cum in omni alio pastorali solicitudinis officio eniteat, tum valde etiam in conciliis provincialibus, ad Tridentinæ sanctionis præscriptum tertio quoque anno celebrandis. Nos igitur pro archiepiscopalis officii nostri cura, quæ progressionibus suis tota ad optimam pascendi rationem spectare debet, jam in synodo provinciali quarta, quam de illius concilii sanctione anno MDLXVI. habuimus, decreto promulgato, concilium provinciale quintum denuntiavimus, atque indiximus: quod, auxiliante Dei misericordia, hoc anno, die VII. mensis Maii, de more celebraturi sumus. Ea porro indictio, & jure canonum, & decreto provinciali communita, licet tantum roboris, viriumque omnino habeat, quantum illa, quæ edicto publico fieri solet: tamen, cum in lucem typis nondum emissa sit, & tempus, atque adeo stata dies ejusdem concilii quinti tunc indicti, jam instet; id propterea, ne cuiquam quicumque sit, qui conciliis provincialibus nostris interesse quacumque ratione potest, ac debet, vel rei ignorantia

ANNO CHRISTI 1579.

rantia ad excusationem uti, vel se contemptum, neglectumve esse dicere liceat: nos universis & singulis, qui jure, aut consuetudine, aut privilegio, aut electione sua, suorumve prædecessorum, aut alia quacumque ratione ad provinciales nostras synodos convenire debent, aut possunt, hoc etiam edicto publice proposito, eamdem quintam provincialem synodum, in superiore illo provinciali concilio IV. jam indictam, significamus, denuntiamus, atque indicimus.

Quamobrem cum universos & singulos reverendissimos episcopos provinciæ nostræ, cum ceteros omnes, quicumque sunt, qui, ut supra, in concilio provinciali Mediolanensi quacumque ratione interesse debent, præter illud indictionis decretum, & literas nominatim sigillatimque eisdem reverendissimis episcopis per nos scriptas, hoc etiam archiepiscopali edicto illud monemus, ut eo ipso constituto, septimo mensis Maii proxime sequentis die, Mediolanum in basilicam nostram metropolitanam conveniant, & in concilio, quod eo ipso die, summo mane juvante domino, inchoabimus, præsentes ipsi adsint, pœnis & censuris propositis, canonum jure sancitis.

Curent porro singuli provinciales nostri episcopi, ut quod concilio altero Mediolanensi sancitum est, cum primum edictum hoc acceperint; quinta quaque feria missæ sacrum tum a singulis sacerdotibus, tum solenniter collegiatim in cathedrali & collegiatis ecclesiis, de Spiritu sancto celebretur, vel, si pro ratione officii hoc non potest, saltem commemoratio fiat; ac præterea singulis diebus dominicis & in illis & in omnibus parochialibus ecclesiis, ad implorandum in ea conciliari tractatione Spiritus sancti lumen, processio, litaniæ, ac preces habeantur. Idque peragatur, ac præstetur, quoad concilium de more absolutum & dimissum erit.

Cum autem conciliaris hæc actio, a nobis indicta, præcipuum quoddam caritatis & pietatis studium a provinciæ nostræ fidelibus postulet; illud etiam curet unusquisque provinciæ nostræ episcopus, ut singulis ante concilii diem constitutam dominicis diebus, per parochos & concionatores excitentur ejus rei causa fideles ad frequentius sanctæ orationis studium; ad idque vehementer omnes inflammentur, ut die dominico, statam concilii diem proxime antecedente, vere pœnitentes & confessi, sacram communionem sumant, hoc præcipue precantes, ut adjutrice Dei gratia, quæ ad suam & ad illorum, quorum curæ commissi sunt, salutem pertinent, pia religiosaque solicitudine in concilio agantur.

Quo religiosius autem ab iis, qui ad concilium conveniunt, in eam actionem incumbatur, ecclesiastici ordinis homines, & quos una secum ad synodum provincialem episcopi conduxerint, & quos capitula miserint, & testes synodales, & ceteri tum sacerdotes, tum clerici, quicumque venerint; ii omnes & singuli antequam in viam se dent, peccata confessi, sacerdotes missæ sacrum celebrare, clerici sanctissimam eucharistiam sumere ne omittant. In quarum rerum fidem & testimonium, hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi, & sancti Ambrosii sigillo archiepiscopali nostro muneri, tum nostra etiam manu signatum, in vulgus publice proponi, eidemque a vicecancellario nostro archiepiscopali subscribi voluimus. Data Mediolani in ædibus nostris archiepiscopalibus pridie Idus Martii MDLXXIX.

ANNO CHRISTI 1579.

ORATIO CAROLI CARDINALIS

TITULI SANCTÆ PRAXEDIS,

& archiepiscopi Mediolanensis,

Habita in provinciali concilio V.

JAm ex evangelio, quod modo audistis, patres reverendissimi, optime intelligitis, apostolos a Christo domino convocatos, & ad prædicationem regni cælestis missos esse cum potestate sanandi morbos, depellendique dæmones. Sunt etiam vobis ex evangelica illa commemoratione perspectæ ejus apostolicæ legationis apostolicique officii leges, ore divinæ sapientiæ præscriptæ, rursusque cognitum studium quod summum in illis exequendis apostoli magna cum omnium admiratione præstiterunt. Cum autem hoc ipso tempore clerus populusque hic Mediolanensis vos, qui apostolorum successores estis, ex legibus Christi domini Spiritu in sacro Tridentino concilio decretis, convocatos, una mecum ad concilium provinciale quintum concelebrandum convenisse cernit; is modo illius apostolicæ convocationis & legationis, quæ evangelicis verbis commemorata est, quasi speciem quamdam ob oculos propositam intuetur. Christus enim dominus cum videret eo tempore turbas, tamquam oves sine pastore, huc atque illuc vagantes, varieque disjectas, ac multiplici morborum genere affectas, earum statum pietatis visceribus miseratus, non satis habuit, se vicos, opida, omniaque loca finitima & prædicando, & sanando peragrasse: sed in tanta hominum undique confluentium multitudine, voluit etiam alios evangelicæ prædicationis, ac morborum curationis socios adhibere. Discipulos igitur orare jussit, duodecim apostolos convocavit, eosdemque misit ad illa munera exequenda. Nunc itidem is, qui ab ecclesiæ suæ cura & custodia oculos nunquam dejicit, *Erunt*, inquit, *oculi mei ibi semper*, cum e summo cælo, tamquam ex altissima specula, provinciam nostram Mediolanensem, præsertim superiorum annorum pestilentia multis partibus vexatam, miserequé afflictam cerneret, non tam hominum interitu, quam spiritualium rerum detrimentis, atque damnis, quæ multa inde consecuta sunt, in tanta jactura illam misericordiæ oculis respexit, ac nos, evangelii sui ministros, excitavit, & ad sanctas orationes, precesque concelebrandas, & ad procuranda synodalibus episcopalibusque laboribus remedia. Adfuistis, patres sanctissimi, religiosæ orationi, quam sine intermissione, hoc sacro loco, in conspectu sacrosancti clavi Jesu Christi domini habuimus, ut Spiritus sancti lumen imploraremus, quo adjuti, provinciæ nostræ bene gerendæ rationem iniremus, spiritualiaque damna instauraremus: ob eam ipsam causam, nullus vicus, nullum opidum, nulla urbs in provincia est, quæ ad preces & ad pœnitentiæ, sacræque eucharistiæ sacramentum, & ad alia pietatis Christianæ studia, atque officia excitata non sit vehementer. Jam vero, patres, hodie, eodem domini Spiritu duce convocati, hoc loco adsumus, ut & eidem precationum officio, & aliis synodalibus actionibus operam ministeriumque nostrum præstemus. Speran-

3. Reg. 9.

dum-

ANNO CHRISTI 1579. Luc. 18.

dumque est, Christum dominum tum preces nostras exauditurum: dixit enim: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis*: tum etiam nobis in salutari hac tractatione versantibus adfuturum. *Ubi*, inquit, *fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Omnis porro hæc concilii provincialis actio formam illam, ut diximus exhibet apostolicæ missionis, & legationis. Dum enim nostras, nostrarumque ecclesiarum res inter nos mutua caritate conferimus, dum de castissimo divinorum officiorum cultu disquirimus, dum de cleri, populique disciplina investigamus, dum & nostrorum, & apostolicæ visitationis in primis decretorum executionem inspicimus, dum rerum multarum collapsam pene institutionem ob oculos ponimus, dum de instaurationis modo consultamus, dum constitutiones alias, ad damna resarcienda recte accommodatas, Spiritu sancto auctore, conficere studemus, universa hæc via & ratio eo spectat, ut istis adjumentis, quæ a Deo existunt, mens nostra illustretur, caritas in nobis inflammetur, animarum zelus in cordibus nostris exardescat, animorum nostrorum episcopalis illa vis & ardor magis atque magis incendatur, & quasi novus quidam spiritus in nobis, qui decretorum provincialium virtute & auctoritate munimur, excitetur vehementius ad improbos omnes spiritus depellendos, ad vitiorum pestem propulsandam, ad sanandas spiritales ægritudines, ad afferendum denique populis, curæ nostræ commissis, omnem curationem. O salutares episcopalium conciliorum labores? Adest vobis Christus dominus: actionum vestrarum dux est Spiritus sanctus: vos morum magistri, vos populorum moderatores, vos sanctarum legum auctores. Sapientia vestra Christianæ disciplinæ ratio omnis instauratur: prudentia controversiæ sedantur: caritate dissidia tolluntur: studio eriguntur manus remissæ: virtute genua dissoluta roborantur, animisque vires adduntur. Quid multis? hæc conciliorum actio nos ipsos, qui doctoris officio fungimur, qui ecclesiæ medici sumus, docet, instruit, reficit, recreat, exsuscitat. Quam misera igitur superiora tempora, quibus tamdiu intermissa sunt multis partibus, peneque antiquata concilia provincialia, & synodi diœcesanæ neglectæ? Quo factum est, ut multiplex malorum quasi silva extiterit, basilicæ incultæ, ornamenta supellectilis ecclesiasticæ pene nulla, ceremoniarum ritus & usus vix cognitus, divinorum officiorum ratio pene perturbata, chori disciplina rescissa, functionum ecclesiasticarum munera contempta & spreta, stationes sacerdotales clericalesque desertæ; omnia demum disciplinæ officia abjecta, ac pene deposita; populi præterea institutio depravata, morum corruptelæ undique obortæ, festorum dierum veneratio multis peccatis violata, sacrorum locorum cultus multis partibus læsus, sacerdotalis ordinis dignitas pro nihilo habita, & cuncta denique ad eum statum deducta, ut lacrymis, luctu, commiserationeque digna essent. Vidimus nos, vidimus provinciæ nostræ faciem deformatam, nec plane a collacrymabili illo templi Hierosolymitani aspectu dissimilem: cum scilicet vastatis, & dirutis ab Antiocho rebus omnibus fortissimus dux Judas Machabæus templi illius cultum eversum, altare violatum, januas exustas, & omnia perculsa, ac prostrata aspexit: scissisque vestimentis, capite cineribus aspersо, suspiriis, gemitu, luctuosissimisque vocibus, incredibilem vim lacrymarum in tantis augustissimi templi ruinis profudit. Gratias tibi agimus, optime Deus, cujus divino munere Tridentinum concilium miseris his temporibus celebratum est: unde præter alia, quæ reipublicæ Christianæ adjumenta subministrata sunt, restitutus est tandem salutaris ille usus synodi, & diœcesanæ, & provincialis: cujus institutum auxiliante tua divina gratia ita suscepimus, ut hodierno die ex Tridentinæ sanctionis præscripto jam quinti provincialis concilii initium faciamus. Non est igitur, patres, cur nostra hac concione concilii provincialis necessarium usum, dignitatem, fructus uberrimos, explicemus. Vos ipsi intelligitis sacrosanctam œcumenici illius concilii auctoritatem, qua nobis jussum est, provinciale concilium tertio saltem quoque anno convocari: vos ipsi optime meministis, per nos de vestro consilio, & assensu, jam certam diem concilii nostri provincialis præstitutam, perpetuamque illius indictionem deinceps decreto provinciali esse communitam. Est vero cur, unde digressi sumus, ad evangelicam commemorationem redeamus, quæ tota non solum hujus nostri episcopalis congressus, conventusque rationem, sed etiam munera, & officia, quæ in eo præstare, aut certe spectare debemus, significare, & declarare videtur. Primum igitur videamus, patres, cur Christus dominus, cum singulos apostolos ad apostolicæ legationis munera instruere ac mittere posset, omnes simul eam ob causam convocavit. Qua ex re perspicuum nobis fiet, quare jam ab initio fere nascentis ecclesiæ institutum sit, episcopos provinciæ ad metropolitanum convenire, provinciales leges sancire, sancitas, ab omnibus, qui ejusdem provinciæ sunt, suscipi ac servari. Una vero præter ceteras causa est, ut qui in varias, diversasque mundi partes ad evangelii propagationem mittebantur, eorum omnium & una esset doctrina, & unum apostolicum munus, & una apostolicæ vitæ ratio. Quæ sane res docet, ejusdem provinciæ episcopos, quamvis distinctis diversisque diœcesibus præsint, eodem tamen unius provinciæ quasi vinculo devinctos, una etiam eademque disciplinæ ecclesiasticæ ratione ejusdem præscriptis legibus, ac morum regulis, fideles sibi commissos ad viam salutis dirigere debere. Id sane ostendunt, atque adeo jubent sanctissimorum patrum sanctiones, & conciliorum canones, quibus hoc de genere præter alia illud cautum est, ut ecclesiasticis institutis metropolitanæ ecclesiæ sese reliquæ provinciales diœceses conforment. Ex hac porro conjunctione, concordique solicitudine, & conjunctissimo studio maxima commoda, maximaque adjumenta proficiscuntur, non solum ad facilem ecclesiæ commissæ gubernationem, sed etiam ad omnem populorum in via domini progressionem. Hinc enim firmissimum uniuscujusque instituti præsidium, hinc rituum ecclesiasticorum, sanctarumque consuetudinum perennis conservatio, hinc disciplinæ omnis robur perpetuum, hinc rerum salutarium sanctissimum firmamentum, hinc prompta omnium paratissimaque ad obediendum voluntas, hinc præclara illa bene agendi, recteque exequendi contentio, & religiosa æmulatio. At vero ubi contra res agitur, vix dici potest, quanta inde incommoda, quam multæ difficultates emanent. Vos conscii estis, patres,

ANNO CHRISTI 1579.

quam

ANNO CHRISTI 1579.

quam vera sint, quæ narramus; sed aliqua ex parte ob oculos ea proponamus. Si quis vestrum est, qui in oratione frequens sit, cælestium contemplationum studiosus, in episcopali ecclesiæ statione assiduus, episcopalibus item officiis, studiis, & laboribus totus addictus, abstinentiæ, ac jejunio deditus, hospitalis, pauperum, viduarum, pupillorum vere pater & pastor, piorumque locorum patronus, & sanctorum institutorum solicitus auctor: rursusque si alius ejusdem provinciæ episcopus hæc omnia vel remisse agit, vel negligit, vel quod gravius est, contra facit, vel ab alio episcopo diligenter acta, minus commendat, certe omnia inde incommoda accidunt non sine gravissimo detrimento. Sed locus hic est, patres, ut accendamus nos ipsos, si attentius rem ipsam spectamus. Ille, qui optimi pastoris regulas sibi proposuit, prædicationis munus ad Tridentini concilii præscriptum perpetuo exequitur. Iste, qui dignitatis episcopalis amplitudinem, non labores, censum, non onus, vitæ otium, non perpetuam illam solicitudinem, multis curis implicitam, in animo sibi constituit, vel raro, vel fortasse nunquam verbi Dei pabulum populo ministrat. Ille synodum diœcesanam anniversariam de more celebrat: hic ne statas quidem clericorum & sacerdotum congregationes habet, nedum synodum convocat: ille visitationem diœcesanam perenni studio obire contendit: hic gregis sui vultum neque agnoscit, nec vero ut ab ovibus agnoscatur, paterna id caritate studet. Ille nihil non agit, nihil non attingit, ut morum corruptelas eripiat, ut vitia & peccata corrigat atque emendet, & quoscumque aberrantes ad viam salutis revocet: hic populari opinione cum omnia metiatur, hominibus placere vult, peccata hominum dissimulat, sæpeque causam præbet, quamobrem complures a recta deflectant: at vigilantis episcopi solicitudo in eo etiam versatur, ut ecclesiarum cultus splendescat: basilicæ sartæ tectæ sint, omni apparatu instructæ, omni ornatu, & precioso opere illustres in omnes partes eluceant: divinorum officiorum pietas floreścat: ceremoniarum ritus excolatur: chori instructio omnis non modo retineatur, sed plane augeatur: clerus ad sacras doctrinas erudiatur, in clericalis vitæ officiis contineatur: sanctissimis legibus, edictis, institutionibus devinctus, non modo a flagitiis alienus, sed ab omni suspicione integer purusque conservetur. Quam dissimilis vero remissi, negligentisque pastoris, ac sibi indulgentis, ratio ac forma sit, vos ipsi videtis. Nulla in ejus clero fere disciplina, nulla populi institutio, nulla ecclesiarum instauratio; omnia denique, quæ undique præclara episcopali cura splendescere deberent, in situ, & squalore prope jacent. His tam diversis studiis, patres, tantum abest, ut qui accenso studio ad optima quæque ferebatur, ejus industria, & solicitudo vehementius inflammetur, ut aliquando pene restinguatur: sicque sancta illa æmulatio, quæ tantopere nobis episcopis expetenda est, & valet plurimum ad omnem disciplinæ propagationem, nulla sit. Accedit etiam aliud incommodum, idque maximum, quod perspecta hac dissimili pastorum cura, populi episcopi vigilantis diœcesi subjecti, in obediendo contumaciores, & difficiliores fiunt, pastori & patri suo detrahunt: ejus benefacta sæpe iniquius insectantur, monita non audiunt: &, ut est hominum genus proclive ad quærendas excusationes in peccatis, alterius remissione, & nimia indulgentia abutuntur ad contumaciæ suæ, & culpæ omnis patrocinium. Tanta igitur damna, ac detrimenta rei Christianæ importari perspicimus ex illo dissimili spiritu, quem in pastoribus unum, uno caritatis vinculo conjunctum, unoque solicitudinis studio incitatum, Christus dominus esse voluit. Ad hoc nos episcopos is instruit, cum apostolis in unum convocatis, legationem prædicationis evangelicæ, & ægritudinum curationem hodierno evangelio committit, & certas eis universis regulas apostolici illius muneris præscribit. Quamobrem persuasum jam habeamus, reverendissimi patres, non mediocrem utilitatem hujus provincialis concilii quinti tractatione nos provinciæ nostræ, Deo in primis juvante, allaturos esse, si certam rationem exploratamque viam plane jam nunc tandem inierimus, ut conjunctissimis animis concordissima voluntate, pari studio, æquali zelo, tamquam uno pastorali episcopalique spiritu omnes in eam perpetuam curam incumbamus, ut præscriptas & nobis, & clero, & populo, provinciæque nostræ leges, instituta, disciplinamque omnem exequamur. At tu, domine Deus omnipotens, qui jussisti, seniores septuaginta de populo a Moyse convocari ad ostium tabernaculi fœderis, illisque eodem loco commorantibus adesse, atque unum eumdemque spiritum largiri dignatus es: quique apostolis tuis in uno loco congregatis Spiritum sanctum tuum misisti, eorum mentes illuminasti, corda usque adeo accendisti: ut incredibili ardore inflammati, cum se divinæ prædicationis legatos agnoscerent, uno ardentissimo studio, iisdem apostolicæ disciplinæ institutis, toto terrarum orbe, illa legatione tam admirabiliter perfuncti sint, nobis hodie, nomine tuo in unum convocatis, adesto quæsumus: mentes nostras divini tui luminis splendore illustra: bonitate fove, sapientia rege, moderare, atque effice ut nos uno consilio, iisdem vigilantiæ officiis, iisdem monitis, iisdem exemplis, legationis nostræ etiam munera atque officia exequamur, & ita salutariter exequamur, ut tandem nos, & fideles provinciæ nostræ, unum in te effecti, sempiterna illa gloria in te uno Deo perfruamur. Amen.

IN NOMINE

SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ semper virginis, ac sancti Ambrosii confessoris, patroni nostri, laudem, hac pro Christianæ morum disciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei nostræ concreditum prælucere totis in Christo visceribus expetimus, de consilio & assensu reverendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum in concilio provinciali Mediolanensi quinto decernimus, statuimus, ac sancimus.

ANNO CHRISTI 1579.

CONSTITUTIONUM

PARS PRIMA.

I.

Quæ ad fidei tuendæ ſtudium pertinent.

QUoniam in iis, quæ & ad fidem, & ad pietatem tuendam attinent, omni vigilantiſſima cura ſummaque diligentia paſtoribus maxime elaborandum eſt; nos veterem ſanctorum patrum ſacrorumque conciliorum conſuetudinem, & auctoritatem in primis œcumenicæ ſynodi Tridentinæ ſecuti, de iis ipſis multa ſuperioribus noſtris conciliis provincialibus conſtituimus. Sed in eo genere cum nullum tantum ſtudium, quantum certe maximum requiritur adhiberi poſſit, illis ſuperiorum conciliorum decretis adjungenda hæc etiam cenſuimus.

Nemini, etiam regulari, ne in ſui quidem ordinis eccleſia, concionari permittat epiſcopus, antequam ſibi, ſuoque vicario, ille, quicumque concionaturus eſt, fidei profeſſionem ad ſanctionis pontificiæ, quam Pius IV. edidit, præſcriptam formam præſtiterit. Ubi vero ſemel præſtiterit, non opus erit iterum ob eam cauſam eidem epiſcopo præſtare: ſed ſatis ſit profeſſionis, ei ſemel illo nomine præſtitæ, teſtimonium ſcriptum atque obſignatum afferre & exhibere.

Id omne de confeſſariis ſacerdotibus ſancimus & decernimus.

Hoc ipſum de medicis, & chirurgis item cautum ſit, qui niſi trium menſium ſpatio apud epiſcopum, aut ejus vicarium, ex illius pontificiæ formulæ præſcripta ratione fidem profiteantur, medendi arte ab eodem epiſcopo interdicantur, quoad eam profeſſionem præſtiterint.

At vero in poſterum quiſquam medicus, vel phyſicus vel chirurgus medicinam exercere ne aggrediatur, niſi præſtita primum, ut ſupra, fidei profeſſione.

Advocati præterea, & procuratores in cauſis ſanctæ inquiſitionis ſuſcipiendis agendiſve, nullum ante aditum locumve habeant quam fidei profeſſionem epiſcopo præſtiterint.

Qui eccleſiam parochialem, aliudve beneficium, curam animarum habens, aut canonicatum, aut dignitatem in eccleſia cathedrali quovis modo obtinuit, niſi is tempore, & loco ſanctione Tridentina præſtituto, fidei profeſſionem præſtiterit; ne ei epiſcopus beneficii eccleſiaſtici fructus, quos ex eodem Tridentino decreto ſuos non fecit, aliquo pacto remittat, neque ab eodem exigi patiatur, ſed ſi quos exegerit, illum reſtituere cogat.

Hujus provinciæ principes & magiſtratus pro fidei catholicæ tuendæ officio, proque pietatis ſuæ ſtudio ſperandum eſt, id nunquam permiſſuros eſſe, ut in has regiones, eorum ditioni ſubjectas, ne ad diverſandum quidem itineris gratia, milites a catholicæ Romanæ eccleſiæ fide diſſidentes, veniant; cum certum atque plane exploratum ſit, nulla alia re Deum gravius offendi, nullaque ad vehementiorem iram, quam hæreſeon labe provocari; nihilque rurſus ad provinciarum, regnorumque interitum majores vires habere, quam teterrimam illam peſtem. Verum ſi quando acciderit, quod Deus prohibeat, in eam curam toto animo, omnique ſtudii paſtoralis contentione epiſcopus incumbat, atque adeo elaboret omni ope, ut ne ejus morbi contagione oves, Chriſti ſanguine redemptæ, ſuæque fidei commiſſæ, ullo modo inficiantur.

ANNO CHRISTI 1579.

Itaque ad diœceſis ſuæ loca, ubi peſtiferos illos homines diverſari contigerit, ſe in primis ipſe conferat; populum fidelem etiam atque etiam diligenter moneat, ut ne eorum mores uſquam attendat; ne verbis mentem, aureſve adhibeat; ne cum eiſdem ullo modo verſetur; ne carnis licentiam, & liberam & falſam vivendi ſecuritatem, exemplo illorum conſectetur; ſed in orthodoxa fide, & caritate Chriſti domini cum timore & tremore perſeverans, in ſanctæ Romanæ catholicæ eccleſiæ unitate, & obedientiæ ſtudio, in catholicæque pietatis officiis ſeſe contineat. Parochis vero leges præterea præſcribat, quas in tanto diſcrimine omnino ſequantur.

Atque in iis quidem hæ ſint;

Ne eos mortuos ſacris locis in ſepulturam tradant.

Ut animadvertant præterea, ſi fieri poteſt, non modo ſingulis horis, ſed ſingulis etiam momentis, quid ab illis agatur, quid cogitetur, quid ſtruatur in iis quæ ad fidem pertinent, longe proſpiciant ſatanæ inſidias, & conatum omnem, quantum in ſe eſt, ſedulo reprimant.

Ut videant, ne quidquam vel minimum, unde labes aliqua exiſtere poſſit, ſenſim latius dimanet. Quamobrem de quotidiano hujus rei ſtatu epiſcopum certiorem faciant quam diligentiſſime.

Nec vero, ea omni diligentia contentus epiſcopus, deſiſtat alia ſubſidia ad tuendum gregem comparare.

Proinde cum alios religioſos, prudenteſque viros ad rem omnem inquirendam mittat; tum acres etiam, pioſque concionatores ad cauſam communem adjuvandam.

A magiſtratibus etiam, & principibus, in re quæ non religioni ſolum, ſed univerſo provinciæ ſtatui periculum certiſſimum afferre poteſt, omnem opem, atque auxilium imploret, ut expedire cenſuerit.

Excommunicationis vero pœnam, præter alias, quæ ſummorum pontificum canonumve ſanctionibus expreſſæ ſunt, ipſo facto ſubeundam proponat, atque edicat iis, qui iſtiuſmodi impiis hominibus cibos vetitos vendiderint, aliove modo ſubminiſtraverint, quibus diebus minime liceat illis veſci. Agat vero contra illos, qui non paruerint, ad juris, edictique promulgati præſcriptum. Omnem denique aliam rationem, quæ potiſſima ſibi videbitur, opportune ineat ad eam peſtem propulſandam. Et vero id, quod caput eſt, in tanto ſalutis periculo aſſiduis precibus, omnique ſupplicatione ad Deum confugiat, ut gregem, ſibi in curam traditum, ab omni hæreſeon fœditate integrum, inviolatumque cuſtodiat, & conſervet perpetuo.

De Judæis concilio provinciali primo multa cavimus, quibus hæc addenda ſtatuimus, quo diligentius etiam pernicioſæ eorum conſuetudini, atque divini cultus offenſionibus occurratur.

Quod olim ſummorum pontificum conſtitutionibus, & præſertim Pauli IV. & Pii V. qui ejuſdem Pauli ſanctionem literis XIII. Kalendas Maii MDLXVI. editis renovavit, & auxit, ſancitum fuit de vita, & habitatione Judæorum, cum ad Chriſtianorum hominum fidei in-

ANNO CHRISTI 79.

integritatem, & morum puritatem tuendam valde pertineat; episcopus, in cujus diœcesi illi vel habitant, vel aliquando diversantur, singulis annis stata die eam constitutionem Pii V. qua etiam illa, quæ ab eodem Paulo IV. jam antea edita erat, continetur, promulget: curetque omni diligentia, ut in primis tum ex earum constitutionum, tum etiam ex concilii Lateranensis præscripto in civitate, opido, pago locove ubi Judæi habitant, si complures synagogas habent, seu domos ad synagogæ officium jam adhibent, tollantur omnino; cessentque omnes, una tantum excepta, quæ tamen ab ecclesiis fidelium distet.

At vero novas construere, constituereve, aut penitus dirutas reficere ne patiatur: nec rursus veteres altius extolli, aut amplificari, aut magnificentius aliquo modo exædificari. Agat etiam cum principibus, si opus erit, ut, quemadmodum olim a nobis decreto provinciali, & eisdem pontificiis constitutionibus cavetur, sublatis impedimentis, vere tandem Judæi omnes in uno & eodem loco urbis locive, ac si ille capax non erit, in duobus, aut tribus, qui inter se continentes sint, & a Christianorum habitationibus sejuncti ad præscriptum illarum constitutionum habitent; domicilium vero non solum proximum, sed ne in conspectu quidem ecclesiæ, oratoriive, quo populus convenire soleat, constituere, habitareve ullo modo patiatur. Ut mares, & feminæ signum semper patens ferant, quo in urbibus, municipiis, locisve omnibus, atque adeo in itinere dignoscantur ad earum constitutionum præscriptum.

Qua de re quidquam a nemine concedi, permittive ullo quovis etiam dispensationis nomine posse illis sanctionibus cautum est.

Ne dominicis, vel aliis festis diebus, quos colí, & sanctificari, præcepti consuetudinisve est, Judæi opus quidquam servile, mundanumve publice per se ipsos, seu alios faciant.

Nec vero fidelis quisquam in eorum synagogis ullo modo, ut eo primo concilio vetitum est, sed neque ullo usquam loco eorumdem ceremoniis ritibusve intersit.

De Judæis nuper baptizatis, in concilio provinciali primo aliqua constituimus, quibus hæc de illis ipsis, & de aliis etiam neophytis adjungenda decernimus.

Episcopus igitur, in cujus diœcesi Judæi habitant, cum fieri possit ut Deo volente eorum multi e tenebris ad fidei lumen accedant, illud aliqua ratione curet, ut certa domus, locusve pius, si commode potest, eo potissimum nomine constituatur, ubi illi nuper baptizati, neophytive alantur, ad vitæque Christianæ usum instituantur. At vero si id fieri nullo modo potest; eos, si quos in urbe, diœcesique habuerit, certæ alterius loci pii congregationi in curam tradat, aut aliquem certum sacerdotem; spectata probitate virum, spiritualisque vitæ studiosum, deligat, qui illorum vitam instituat ac moderetur.

Quo in genere, ejus, qui ab ipso episcopo delectus, eorum curæ quovis modo præerit, studio hæc ratio, quemadmodum infra, ineatur.

Ut non solum diebus festis, ut alio concilio cautum est, sed in feriis etiam singulis, missæ sacrificio intersint; & conciones præterea, sacras lectiones, supplicationes, officiaque divina, vesperas præsertim festis diebus obeant: caritatisque Christianæ opera præstent, ægrorum publicas hospitales domos præcipue visitando.

Ut singulis diebus bis, mane & vesperi, certo brevi temporis spatio sancte orent.

Ut cum signum salutationis angelicæ ter in die datur, genua flectant, & attente precentur.

Ut stationes, ecclesiasve indulgentiarum frequentent.

Ut octavo quoque die peccata confiteantur, decimoquinto quoque die rursus confessi, sacram communionem sumant.

Ut, quo die sumunt, in sancta oratione, sanctisque exercitationibus, & caritatis operibus illum totum consumant.

Ut feria sexta, & sabbato, qui per ætatem, & valetudinem possunt, jejunent.

Ut sacra anni tempora, utpote adventus, quadragesima, aliæque statæ anniversariæ celebritates, eum appropinquant, ad eorum, earumve mysteria instruantur, quo sanctioris vitæ disciplina, & operibus, Christiana pietate dignis, sacrorum eorum temporum dierumve cursum religiosius conficiant. Abstineant a lautioris, & delicatioris vitæ usu, longeque diligentius ab improborum hominum consuetudine.

Aliquam quoque cautionem adhibere curet episcopus, ut hi homines, cum matrimonium ineunt, non inter se contrahant, sed cum iis, qui a Christianis antiquam perpetuamque originem ducunt.

Non inter se item multam consuetudinem habeant, ut pontificia sanctione cavetur. Ne ulla in re Mosaicæ legis ritus retineant aut sectentur.

Hoc in genere si episcopus negligens erit, sciat se in concilio provinciali, re omni diligenter perquisita, rationem redditurum ex eadem pontificia constitutione; quæ quotannis semel, ubi aliquis neophytorum numerus est, in ecclesia cathedrali, collegiatisque de more promulgetur certo die, quem idem episcopus præstituerit.

Quibus provinciæ locis vagum & fallax Cingarorum genus adhuc versatur, & nondum ex decreto concilii provincialis primi, magistratus opera, atque officio a provinciæ finibus arcentur, hæc diligentia adhibeatur.

Primo episcopus, in cujus diœcesi eos morari; aut vagari contigerit, diligenter inquirat, an, ut Christianos decet, in omni vita se gerant, anque sanctæ ecclesiæ institutis & præceptis pareant.

Rursus an quidquam contra agant, quod schismaticorum morem usumque præ se ferat.

An quadragesimæ tempore, jejuniique diebus carne & cibis vetitis vescantur, an novis ritibus utantur. Quod si contra ecclesiæ instituta rituque ab illis aliquid agi, geri, fierive compertum erit, quodque præsertim ejusmodi sit, quamobrem hæresis nomine suspecti esse possint, in eos episcopus graviter agat, animadvertat, etiam pro culpæ ratione ad sacrorum canonum pontificiarumque sanctionum præscriptum.

Si vero eos ullo alio modo publice offendere cognitum erit, ab ecclesia divinorum officiorum tempore ejici jubeat, quoad emendatæ vitæ explorata testimonia & exempla viderit.

Quam summum in hæresis crimine profligando studium, & cura quam longe omnium diligentissima episcopi esse debeat, cum aliorum multorum pontificum sanctiones jubent, tum vero

ANNO CHRISTI 1579.

& Innocentii III. reſcriptum, & Martini V. conſtitutio, jam pridem edita, oſtendunt. Quibus conſtitutionibus tum in virtute obedientiæ diſtricte præcipitur, ut quæ eo de genere in illis ſancita ſunt, ad ea efficaciter exequenda, epiſcopi per diœceſes ſuas diligenter invigilent, ſi canonicam velint effugere ultionem; tum etiam deponi jubetur ab epiſcopali officio, ſi quis eorum ſuper expurgando de ſua diœceſi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit, vel remiſſus. Proinde in ea perenni ſolicitudine, perpetuaque vigilia epiſcopus verſari in primis debet, ut non modo peſtilentiſſimus ille hæreſis morbus nuſquam in gregem ſibi commiſſum irrepat; ſed omnis plane ſuſpicio ab eo quamlongiſſime abſit. Si vero fortaſſe, quod pro ſua pietate, & miſericordia Chriſtus dominus avertat, irrepſerit; in eo maxime elaboret omni ope, ut quam celerrime depellatur; quique ea labe infecti erunt, vel ſuſpecti, cum illis agatur ad canonum ſanctionumque pontificiarum præſcriptum.

Idem præterea una cum inquiſitore congregationem, quæ certo numero conſtet theologorum & juriſperitorum hominum inſtituat, qui ad cauſarum ſanctæ inquiſitionis conſultationem adhibeantur.

Ea porro congregatio, ut opus erit, convocetur; ſemelque in ſingulos menſes, atque adeo crebrius, cum occaſio tulerit.

Nec vero quidquam aliud in ea agatur geraturve, niſi quod ad ejuſdem ſanctæ inquiſitionis officium pertinet.

Et quoniam ſæpe contingit, cauſarum inquiſitionis acta, proceſſuſve, de quibus deliberandum eſt, iis patefieri, explicari, atque communicari oportere, quorum conſilio, vel damnationis, vel abſolutionis ſententia ferenda eſt, quo & accuſatorum, denuntiantium, teſtiumque periculis efficacius occurratur: & in iis ipſis inquiſitionis actis, cauſiſque cautius agatur; id propterea omnibus ſinguliſque conſultoribus, & ceteris item, qui in ea congregatione adſcribentur, admittenturve, epiſcopus, ut Bonifacii VIII. conſtitutione cautum eſt, ſecretum, reticentiamve indicat.

Atque ipſi porro ſtatim certa præſcripta formula jurati, eidem epiſcopo ſancte ſpondeant, ſe neque verbis, neque literis, nec nutu, neque alia cujuſcumque generis ſignificatione, ullove modo cuiquam patefacturos, aut evulgaturos eſſe, congregationis, in quam admittuntur, adſcribunturve, arcana, nec vero alia quæcumque ſint, quæ ullis inquiſitionis, vel cauſis, vel hominibus, vel ipſi congregationi officiove præjudicium afferre aliquo modo poſſint.

Pœnam vero excommunicationis latæ ſententiæ proponat, atque edicat etiam in congregatione ipſa ex ea Bonifacii conſtitutione in omnes & ſingulos, qui contra indictum ſecretum, aut jusjurandum quidquam patefecerint ſine licentia ejuſdem epiſcopi.

At præterea notarii ſancti officii hoc jurent, quod nec cauſarum acta, nec teſtium nomina, neque teſtificationes, aliudve quidquam ejus generis patefacient, aut evulgabunt, antea quam judex patefecerit, evulgaritve, aut evulgari juſſerit.

De ſententiis itidem eorum, qui conſultores abhibentur, conſultationibus, deliberationibus, actionibuſque congregationis hujus, id ipſum præſtabunt omnino; ac de ſuo officio in omnibus fideliter exercendo. Si quis eorum quid-

A quam contra ullo pacto fecerit, excommunicationem latæ ſententiæ ipſe ſubeat; ac præterea aliis pœnis pro modo culpæ arbitrio epiſcopi plectatur.

Cuſtodes etiam carceris, priuſquam ſuum exerceant officium, jusjurandum ad præſcriptam formam in concilio Viennenſi præſtent; idemque etiam alii miniſtri ad id officium exequendum neceſſarii.

Ne inquiſitionis cauſarum acta breviter ſummatimque deſcripta, quæ ſummaria proceſſuum dicunt, nec vero actorum relationes, nec facti narratio, neque alia quæcumque tam juris, quam facti itidem explicatio, inſtructiove cujuſvis generis, ad eas cauſas pertinens,
B nec denique ullæ ſcripturæ ejuſmodi, quæ vel pro reo, vel contra eum conficientur, ullo unquam modo in poſterum typis edantur, imprimanturve: ſed quæcumque acta ſint, quæ eas cauſas attingant, manu ſcripta iis ſolum, vel judicibus, vel conſultoribus, aliiſve miniſtris dentur, quibus dari oportet.

In cauſis fidei epiſcopus, judexve, cum advocatus, procuratorve reo dandus eſt, eum det, qui probus ſit, de legalitate non ſuſpectus, & procurator quidem utriuſque juris peritus, uterque vero fidei zelator, quique hæreſis nomine nunquam neque ſuſpectus, neque accuſatus, neque ea infamia notatus fuerit: id vero, niſi plane oſtenderit, ſe ex judicis ſententia innoC centem eſſe, & ab omnis hæreſis labe, ſuſpicioneve purum atque integrum.

Patrocinii autem in iis cauſis ſuſcipiendi facultas cum datur, literis exarata detur; nec vero aliter quiſquam ſuſcipiat.

Cui porro datur, is, antea quam patrocinium ſuſcipiat, juret ſe bene ac fideliter defenſurum, legitimiſque defenſionibus uſurum eſſe, nec dilationibus captioſis, cavillationibuſque cauſam prorogaturum.

Ubi vero patrocinium ſuſceperit, ſciat ſuas partes eſſe admonere reum, ut veritatem confiteatur, pœnitentiamque petat pro culpa, ſi quam habet, ejuſque reſponſionem curiæ notificare intimareve.

D Meminerit vero advocatus, & procurator itidem, nullum unquam patrocinium neque hæreticis, nec ſuſpectis, neque credentibus, neque fautoribus præſtandum eſſe, ne prout Innocentii tertii ſancto eſt ab officio ſuſpenſus, perpetuæ infamiæ ſubjaceat.

Itaque ubi primum ex cauſarum actis, aliave ulla ratione animadverterit, reum, qui delatus eſt, hæreticum eſſe, aut eo nomine ſuſpectum, id cum ipſi reo, judicique denuntiet, tum ſtatim illius defenſionem deſerat.

Nec vero, ſi quid erit, quod ad ſanctum officium pertinens, in ejuſdem cauſa reticeri oportet, cuiquam patefaciat, quod eidem officio præjudicium ferat.

E Librorum prohibitorum indicem, juſſu Tridentini concilii confectum, jam pridem promulgatum, omnes ſingulique apud ſe habere curent, ſive theologi, ſive juriſconſulti, ſive medici, ſive aliarum literarum profeſſores, diſciplinarumque ſtudioſi, & alii item, quicumque librorum numeroſam ſupellectilem poſſident. Si quis vero eorum, qualis qualis ſit, cum non habuerit, tantum abſit ut excuſationi legitimæ locus relinquatur, quod neſcierit illos id generis eſſe, ut contra eum pro librorum, quos vetitos retinuerit, ratione ſeverius agatur ad præſcriptum regulæ ejuſdem concilii.

Ut

ANNO CHRISTI 1579.

Ut fraudi occurratur, quæ plerumque in opere impressorio fit, ea præter ceteras cautio adhibeatur, ut liber, ubi primum impressus est, per recognitionis præfectos ante conferatur, quam venalis officinis tabernisve librariis proponatur. Qui liber ita accurate collatus, auctoris subscriptione signatus, non recognitoribus, ut alio concilio decretum est; sed quo rectius custodiatur, episcopo tradatur: qui eumdem certo loco in archivo asservari perpetuo jubeat.

Ne literas grandiusculas, quas initio vel librorum, vel capitum imprimi moris est, aliquam obscœnæ turpisque imaginis speciem exprimentes, ad librorum impressionem adhibeant, qui artem impressoriam quovis modo faciunt: cum ejusmodi sint, quæ hominum mentes aliquando fœde turpiterque afficiant, & bonos itidem offendant, ut obscœne scripta.

Ad libros vero, qui de rebus ecclesiasticis aut spiritualibus conscripti sunt, imprimendos, ne characteribus grandioribus utantur, in quibus expressa appareat alicujus rei profanæ, nedum turpis, obscœnæve species.

Libellorum famosorum grave facinus, unde alia præterea peccata, & scelera, & mala exoriuntur, ut quantum in nobis est, e provincia nostra profligetur, statuimus, sancimusque eos, quicumque sint, qui illos scripserint, ediderint, divulgarint, excommunicationis latæ sententiæ pœnam statim subire. Si clericus vero sit, qui tale crimen admiserit, beneficiorum etiam, si quæ habet, amissione mulctetur, præter alias pœnas, eo de genere canonum legibus sancitas. A qua excommunicationis pœna nemo quisquam, hujus criminis reus, absolvi possit, nisi fama & honore, cui injuriose detractum est, restituto pro arbitratu episcopi.

Id vero ipsum quanto difficilius est præstare, tanto diligentius, studiosiusque pro suæ quisque conscientiæ religione ab eo flagitio scelereque cavere debet.

Episcopi cura sit, tum pueros, adolescentesve, tum doctores, ac magistros prohibere usu eorum librorum, quos ex decreto concilii III. provincialis, quoniam obscœna contineant, aut bonis moribus repugnent, aut ad impietatem inducant, certo indice nos complectemur.

II.

Quæ ad prædicationem verbi Dei, & doctrinam Christianam pertinent.

Episcopus si vere legitimeque aliquando impeditus, in cathedrali ecclesia prædicationis munus per se ipse præstare non potest, ut certe concilii Tridentini sanctione, decretisque provincialibus debet, id per alios, qui idonei sint, ex eorum decretorum præscripto præstet, impensis scilicet suis, nisi immemorabilis consuetudinis est, eas ipsas impensas ab aliis illo prædicationis nomine fieri. *S. e. 2. l. 24. c. ref.*

Episcopi solum sit abrogatis quibuscumque contrariis consuetudinibus & privilegiis, & in ecclesia cathedrali, & in aliis, non modo jurisdictioni suæ subjectis, sed etiam in exemptis, quæ curatæ sunt, concionatorem libere deligere, atque constituere.

Idemque ad eum spectet in regularium etiam ecclesiis, ubi, pro majore commoditate, consuetudinis morisque est, populi, universitatisve; aut pii loci, scholæ, aut confratriæ, etiam laicalis, sumptibus, vel eleemosynis collectis, vel legato pio, aliave hujusmodi ratione quotannis certo statо tempore permissu episcopi concionem haberi.

Nec vero illius deligendi, constituendive jus ulla ratione competat, neque ipsis regularibus, etiam per turnum, neque universitati, neque magistratui, neque loci pii administratoribus, confratriæ, scholæve, etiam laicali, nec alii cuiquam laico, etiamsi ei eleemosyna, alimentave e publico, aut e confratria, aliove modo, ut supra, suppeditentur, submini strenturve. Quæ ut nihilo minus submini strentur, atque adeo persolvantur ab iis qui solent, aut alia quacumque ratione debent, omni appellatione postposita, episcopus cogat, ut concilio provinciali quarto cautum est.

Nemini autem concionandi facultatem concedat episcopus, nisi præter alia, vel examine, vel ratione pro arbitrio suo illius scientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Magna in verbo Dei vis inest ad commovendos animos, si qui audiunt, ita se instituunt, atque adeo parant, ut utiliter audiant. Parochi igitur sæpe moneant, ac doceant, quo scilicet modo fideles salutares utilitates, spiritualiaque emolumenta, & fructus uberrimos e sacra concione capiant.

Doceant igitur hæc in primis:

Ut cum quis ad verbi Dei concionem accedit, non concionem profanam, sed sacram, religiosam, sanctæ disciplinæ institutis excultam, atque caritatis studio elaboratam, se auditurum putet, proindeque persuadeat, se a Deo, qui concionatoris ore tunc sane loquitur, salutaribus præceptis, consiliisque erudiri ad optime agendum.

Ut in ecclesiam ingressus, hæc a Deo precetur, primum sibi peccata remitti: tum etiam sibi aperiri aures cordis, ut audiat, oculosque mentis, ut videat, atque adeo ad instituendæ vitæ rationem & usum accommodet, quæ concionator enuntiarit.

Ut firma fixaque animi deliberatione statuat, se velle perficere, atque exequi, quæcumque in ea concione sibi dicta putavit.

Ut quæ e concione audierit, ne plane ad alium quemquam, sed ad se ipsum omnino referat.

Ut animo non varie distracto, sed collecto, atque attentissimo, concionatorem audiat, tamquam cum qui Dei verba, non sua pronuntiet.

Ut neque eloquentiam, neque actionem, artemve concionantis spectet, aut admiretur, ejusque sermone, tamquam carmine musico, inquit propheta, quod suavi, dulcique sono canitur, tantum oblectetur, ita ut verba audiat, & non faciat ea: sed totus in eo sit, ut divini verbi spiritum hauriat; quo incensus, quæ audierit, studiose efficiat atque exequatur. *Ezech. 33.*

Ut Dei verba, quæ e concionantis ore exeunt, non solum aurium sensu, sed diligentia, menteque ita religiose percipiat, ut animi voluntatem, ardentemque affectum simul accendat ad omne sancte agendi officium.

Ut concione absoluta, si modo ibi moraturus non sit, quoad missæ solennis sacrificium peragatur, ne tamen statim de ecclesia abeat, sed in oratione paululum consistat; tum verbi Dei, quod audierit, præcipua capita, quæ præsertim sibi conveniant, tacita cogitatione

ANNO CHRISTI 1579.

secum repetat; rationemque certam concipiat atque ineat, qua res tam salutares recte exequi possit.

Ut de templo a concione, orationeque egressus ne de concionante intemperanter loquatur, ne temere judicet. Ne rursus ad inanes confabulationes, profanaque colloquia se conferat; ut ne effluet, quod & audiendo, & meditando caste sancteque concepit.

Imo vero amicis obviam factus, cum illis salutaria instituta, quæ concionator explicavit, studiose & opportune communicet.

Domum reversus, familiam item sæpe commonefaciat, quæ de sanctæ vitæ institutione ab eo accepit.

Ad salutem cum omnibus fidelibus admodum necessarium sit, Christianæ fidei rudimenta scire; tum certe hujus in primis provinciæ populis; qui hæreticis finitimi, nisi in fidei fundamentis firmi fuerint ac stabiles, summopere verendum esset, ne forte ab eis in aliquam impietatis, ac nefariæ doctrinæ fraudem, facilius adducerentur. Quamobrem nos multam hactenus diligentiam adhibuimus, ut omnes ac singuli Christi fideles in fidei Christianæ rudimentorum institutione erudirentur: sed cum parum nos hucusque profeciſſe tanta in re cognoverimus; negotii, periculique magnitudine adducti, hæc præterea decernimus,

Primo omnibus, singulisque animarum curatoribus, & ceteris confessariis, sive secularibus, sive regularibus, in virtute sanctæ obedientiæ id præcipimus, ut faciant, antequam confessiones audiant, orationem dominicam, angelicam salutationem, symbolum fidei, & decem præcepta Dei, quæ decalogo continentur, ut pœnitentes recitent, ac ipsis audientibus referant.

Quarum rerum si quos ignaros, rudesque offenderint, hanc eorum spiritualem socordiam acriter reprehendant, ostendantque quam gravis esse debeat illorum conscientiæ ignoratio rerum, quæ ad salutem tantopere necessariæ sunt. Cum autem eos absolvunt, præter alias pœnitentias, & actiones satisfactorias, id etiam imponant, ut quatuor hæc saltem potissima doctrinæ Christianæ capita in posterum accurate ediscant, certo illis pro arbitratu suo præfinito congruo tempore, quod tamen ob necessariam aliquam causam semel, aut ad summum iterum prorogari liceat. Eo autem temporis spatio confecto si eadem adhuc illos ignorare viderint, tunc ne illorum confessionem audiant, nisi consilio & assensu aut vicarii foranei, si diœcesani sunt, aut illorum, quos huic curæ in civitate episcopus præfecerit, si in civitate vivunt. Si quibus vero semel ira admissis ad sacramentum pœnitentiæ, eos postea in rudi hac crassaque ignorantia persistere compertum erit, de iis ad episcopum ipsum referatur, antequam amplius admittantur; qui illorum saluti diligentius & efficacius consulat, ut viderit in domino expedire.

Quo facilius porro pernicioſæ hujus ignorationis incommodo occurratur, neque aliqua fideles excusatione suam negligentiam prætexant, illud eisdem animarum curatoribus mandamus, in die festo, vel intra missarum solemnia, vel in vesperis, aut paulo ante, si frequentior tunc fidelium multitudo præsens in ecclesia aderit, clara voce, ac disertis distinctisque verbis, quæ ab omnibus exaudiantur, modo unum, modo alterum, aliquando plura ex iis præcipuis doctrinæ Christianæ capitibus, prout opportunius sibi videbitur, recitent, simulque universos, qui aderunt, hortentur, ut eadem verba, quibus ipsi præibunt, illi simul referant.

Et vero, quo populus doctrinæ Christianæ præceptis, atque institutis in dies instructior fiat; iidem parochi illo tempore nunc unam, nunc alteram eorumdem quatuor illius doctrinæ capitum partem studiose explicent. Qua in re catechismi Romani, aliorumque probatorum auctorum, qui in hoc genere pie, diligenterque versati sunt, doctrinam potissimum sequantur.

Nec vero propterea, quę nunc decernimus, quidquam detractum, derogatumve sit, quo minus tum qui pro captu suo apti sunt majori eruditioni, aut pro ratione status sui explicatius, & plenius universam doctrinam Christianam discere debent, præstent quod debent; tum parochi, aliique ad quos illam docere spectat, cumulare præstent quęcumque in hoc genere olim decretum est ab illis præstari debere, & reliquas præterea omnes sui muneris partes.

Porro confessarii gravissimam pœnitentiam imponant, itemque concionatores divinam ultionem denuntient, & patribus familias, & dominis, qui nulla, aut saltem parva diligentia adhibita, omnem rationem non ineant, ut sui liberi ac famuli Christianam doctrinam addicant; neque eis, quos in famulatu habent, tantum diebus saltem festis vacui temporis concedunt, quo in ecclesias, aliave loca pia, ubi ea doctrina traditur, ad illam percipiendam convenire possint.

Ludi magistri quo commodius præstent quod ex concilio Lateranensi in synodo nostra provinciali tertia eis ad pueros in doctrina pietateque Christiana recte instituendos præscriptum est decernimus tum hanc ipsam decreti partem, tum conscriptum de eadem doctrina libellum cum libris rudimentorum grammaticę conjungi, eisdemque agglutinari.

Nec vero id generis libros, quos episcopus intra suę diœcesis fines in frequentiori puerorum usu esse animadverterit, taleſque notarit ac declaraverit, decreveritve, deinceps sine eo doctrinę Christianę libello imprimi, vendi, in usumve puerorum adhiberi liceat. Quo autem exploratiores vitę, disciplinęque Christianę mores magistrorum, præceptorumve sint, eam episcopus cautionem adhibeat, ut, cum illos moribus probat, hujus probationis facultas, literis exarata, ne diutius cuiquam eorum suffragetur, quam per annum, vel biennium trienniumve ad summum. Quo tempore confecto, cum episcopum adierint, qui illam proroget, confirmetve; tunc maxime is de illorum moribus, vita, ac etiam de docendi, instituendique rationibus item diligenter perquirat: sique eos nec præstare quę debeat, vel in re aliqua offendere animadverterit; facultatem ne proroget, neve confirmet, antequam illorum vel negligentiam, vel aliam culpam, emendatam cernat.

Si quę profana magistri aliquando exponent, omnia ad rectam disciplinam, egregiamque morum indolem præclaris interpretationibus traducere studeant; quod facile assequentur, si quid perpetuo in suis explicationibus interponent, quod ad institutionem Christianę pietatis studiis dignam, pertineat.

Quotidianas ludi exercitationes, ac studia inchoent, & concludant item pia aliqua oratione, & prece, quę antequam absolvatur, pueri

ri e ludo sine urgenti causa ne missi fiant.

Proinde in gymnasio, loco decenti, & perspicuo tabella alicujus sacræ imaginis appendatur, ad quam diebus singulis discipuli statas preces faciant.

III.

Quæ ad dies festos, & sacra tempora pertinent.

Ne quis diebus dominicis festisque ex urbe, opido, aliove loco, cum iter facturus est, ante discedat, quam missæ sacrificio interfuerit, nisi ad eum locum proficiscatur, ubi in tempore interesse possit.

Ecclesiastici vero homines, quicumque sint, & ii præsertim qui divinorum officiorum celebritatibus in choro adesse debent, videant, atque adeo caveant, ne sacris illis diebus, quos in Dei laudibus, religiosisque pietatis officiis, & in ecclesia potissimum a clero consumi oportet, iter nisi ob urgentem causam suscipiant: ut hoc eorum exemplo excitati fideles, sacris illis diebus a divinis officiis opere itinerario non avocentur.

Kalendas Maii, qui dies sanctorum apostolorum Philippi, & Jacobi solemnitati consecratus est, eum pravum usum passim in provincia nostra retineri ad nos perlatum est, ut incisæ arbores frondescentes per urbes, opida, vicos, & pagos in plateis, ac triviis ludibundo spectaculo erigantur.

Id porro grave, atque ejusmodi esse animadvertimus, unde pestiferum quoddam seminarium existit non paucorum malorum, cum quidam homines illius ridiculæ actionis cupiditate, atque voluptate prolapsi, missæ sacrificio adesse eo die festo perniciose negligant; tum arbores alienas, sæpeque in prædiis ecclesiasticis consitas, furtim per vim atque injuriam præcidant.

Hinc illa manant, convitia scilicet, rixæ, contentiones, injuriæ, odia, inimicitiæ, & aliquando cædes. Accedit præterea tum vulgi clamor, bellicorum instrumentorum vehemens strepitus, quo divina officia, sacræve conciones valde perturbantur, & comessationes deinde, & compotationes fiunt, quibuscum ebrietates, obscœne dicta, inhonestæ actiones, pernicioſæ ad omnia opera carnis illecebræ, & alia plurima mala perpetuo conjuncta sunt, non sine nominis Christiani injuria. Nos igitur, & sacrorum canonum jure, & sacrosanctis sanctionibus, & concilii in primis Tridentini decretis, quibus corruptelas a pietatis Christianæ usu, & a dierum festorum præsertim cultu alienas, omni pastoralis vigilantiæ officio tolli jussum est, & nostræ etiam curæ, officiique munere adducti, tantæ, tamque publicæ offensioni occurrendum censuimus.

Quare episcopus tum pœnis, quovis jure sancitis, in eos animadvertat, qui in ea occasione diem illum festum vel opere servili, vel alia actione, Illius rationi, sanctitatique aliena, violarint; tum præterea expositis gravissimis peccatis, & commonstratis detrimentis ac damnis, quæ plurima inde animæ, corporique eveniunt, fideles, sibi in curam traditos, a re illa pernicioſa, quæ tamquam Gentilitiæ superstitionis speciem quamdam exhibet, omni episcopali cohortatione & officio revocare studeat ad omnes partes religiosi cultus, quo eorum apostolorum dies festus illis Kalendis coli, sanctificarique debet. Ac proinde quidem abjectis illis ludibundis spectaculis, quæ turbulenta illa præcisarum arborum erectione, voluptuario quodam, profanoque clamore, ac multiplici strepitu agebantur, fideles pietatis opera diligentius amplexi, eum diem festum de ecclesiæ more celebrent hymnis, canticis, supplicationibus, processionibus, aliisque sancte agendi officiis. Arborum præterea loco, excitati imitatione sancti illius apostoli Philippi, qui pro Dei gloria cruci affixus est, sacrosanctam arborem crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus dominus, tanto religiosius locis conspicuis publice erigant, quanto inutilius olim profanas eas arbores frondescentes exercerint.

Atque in omni re hac efficienda, atque exequenda episcopus, si quando usui erit, magistratuum etiam laicorum auxilium, opemque implorabit, prout expedire censuerit.

Sicut in anniversariis solemnitatum sanctioribus celebritatibus festivas canimus laudes, solemniusque ecclesiastica celebrantes officia, modulamur organis: precioſiorique vestium apparatu induimur; ita diligenter nos domus Dei decorem, & locum habitationis gloriæ ejus, curare debemus, ut quo spiritalis lætitiæ nostræ manifestiora signa demus, divinorum beneficiorum, quæ iis potissimum solemnitatibus recolimus, memoria excitati, templa etiam ornatiora quam aliis diebus appareant, tum ad augustiorem cultum, tum ad fidelium consolationem.

Itaque die natali domini, & reliquis quatuor deinceps festis diebus, in epiphania, pascha resurrectionis, in ascensione, tribus pentecostes diebus, in solemnitate corporis domini, festoque die sancti patroni ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, parochialium, præsertim insignium, curet præfectus uniuscujusque ecclesiæ pro locorum ratione, proque facultatibus, ut januæ, quemadmodum veteris instituti est, usuque Romano comprobati, & a beato Hieronymo laudati, frondibus etiam ornentur, prout tempora tulerint, tum parietes interiores, atque intercolumnia, peristromatis, aulæis, tapetibus, sacrarumque imaginum tabulis exornata sint. Quo in apparatu, ornatuque sacræ imagines etiam in ipsis foribus adhibeantur. Insignia vero, & alia profana absint.

Quos dies festos episcopus in urbe, diœcesique sua coli, sanctificarique edixerit, ac præceperit, ii ab universis cujuscumque ordinis regularibus, quavis ratione exemptis, colantur, sanctificentur, atque observentur.

Dierum autem festorum, quos in ea urbe, aut diœcesi coli consuetudinis est, ille tabellam consciendam curet, quam, certo sacristiæ loco affixam, iidem etiam regulares habeant.

Jejunia præterea, quæ certis præcipuis locis, ubi monasteria illi habent, a reliquo clero, populoque universo observari moris consuetudinisve est, curet episcopus ut ipsi itidem, sicut ceteri omnes, rite recteque colant, celebrent, atque observent.

Grave est, nec propterea ferendum, ut quibus diebus sancta ecclesia ad jejunium animos fidelium, ad omneque pietatis officium excitare & accendere studet, in iis maxime sæculi homines operibus satanicis operam navent.

Quare corruptelam illam, quam in nonnullis provinciæ hujus urbibus, locisque insignibus,

ANNO CHRISTI 1579.

bus, depravato usu adhuc retineri accepimus, ut primis illis sacri quadragesimalis temporis diebus larvatorum hominum effictæ simulacra incendantur, inanes nuptiæ fingantur, concursationes nocturnæ, tumultusque fiant, radicitus evellere cum maxime cupiamus, hoc decreto vetitum interdictumque sit, ut ne quid tale in posterum, neque quidquam aliud ejus generis religioso illo tempore usquam fiat, agatur, committaturve; nec vero agi, fieri, admittive permittatur, pœna iis omnibus & singulis, qui contra fecerint, interdicti proposita, quam eo ipso subeant. Parochus vero, in cujus parochiæ finibus id criminis, etiamsi a pueris solum, qui tamen doli capaces sint, committi solet, primo in eam curam ipse incumbat omni studio, ut ne offensiones hæ, peccataque id generis fiant. Deinde vero si occurrere nullo modo poterit, rem omnem in tempore, si in urbe est, ad episcopum, si in diœcesi, ad vicarium foraneum deferat, quo vel aliis rationibus, vel graviori pœna ejusdem episcopi arbitrio, iis morum erroribus consultum ac provisum sit omnino.

Omnis sacrorum temporum celebritas, cum ab episcopo singularem solicitudinem, tum a populo observantiam cultumque ei solennitati debitum plane deposcit.

Atque in iis quidem unum est, quod pie, religiose, sancteque coli a fidelibus maxime oportet, totum quadragesimale tempus, virtutum Christianarum disciplinæ, atque exercitationibus dicatum; est enim plenum sacris mysteriis, quodque non sine mysterio magnam illam paschæ resurrectionis domini celebritatem, qua una omnium solennitatum dignitas, inquit Leo pontifex, consecrata est, proxime præcedit. Fuit porro jejunium quadragesimale a Christo domino dedicatum, & ab apostolicis usque temporibus in universa ecclesia Dei religiose observatum perpetuo: atque ita quidem, ut qui in quadragesima, quemadmodum olim canone Toletano cautum fuit, neglexerit, contempserit ve quadragesimalis abstinentiæ, jejuniive disciplinam, prohibitisque cibis illam violarit, is non solum reus censeretur resurrectionis dominicæ, sed etiam alienus fieret ab ejusdem diei communione, ac præterea toto illo anno carnium esu abstineret. Quare, ut tempus hoc sacrum tamque religiosum, in quo colendo, sancteque observando, veterum pietas mirifice admodum eluxit, a provinciæ nostræ fidelibus, majoris observantiæ studio, abstinentia, jejuniis, eleemosynarum largitionibus, oratione, continentia, carnis macerationе, omnique salutaris pœnitentiæ disciplina colatur; hæc ut infra sancimus atque edicimus, præter ea quæ superioribus conciliis sancita & constituta sunt.

Serm. 10. de quadragesima.

Concil. Toletan. VIII. c. 9.

Quæ omnia & singula episcopus curet, ac efficiat, ut vulgari sermone reddita, quotannis die dominico, quadragesimæ initium proxime antecedenti, populo in omni sua diœcesi, proponantur, edicantur, ac promulgentur: ita tamen, ut iis ipsis ab illo pro arbitratu suo addi liceat.

Omnis igitur, quem urgens necessitas, vel imbecilla ætas a quadragesimali lege non eximit, quocumque etiam gradu, ordine, potestate, dignitateve præditus sit, carne, ceteriisque omnibus, quæ, ut concilio provinciali primo cautum est, a carne originem trahunt, utpote ovis, lacte, caseo, butyro, & aliis id generis, toto quadragesimæ tempore, abstineat, iis exceptis, quos ob justas causas episcopus, aut illi, quibus eam curam ipse delegarit, facultate, ut infra, eaque scripta speciatim excusarint.

Omnis præterea quicumque sit, qui jejunii lege adstrictus est, singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, jejunium servet: alioqui enim peccato mortali alligatum se esse nosse debet.

Nec cibi vetiti, ad ægrotantium, imbecilliumque hominum usum passim venales publice exponantur, sed certis tantum constitutis locis.

Ne tabernarum valvis omnino patentibus, sed magna parte clausis, vendi liceat.

Ne in foro, aut in via publice unquam exponantur, ne a rusticis quidem, aliisve cujusvis generis hominibus.

Neque passim item ab omnibus vendi fas sit, sed ab iis solum, quibus facultatem, literis exaratam, episcopus permiserit.

Nec vero omne carnis genus ab iis vendi liceat, sed vitulinum, aliudve, quod usui sit ægrotantium corpori.

Neque omnibus vendatur licet, sed iis solum, qui scriptam ab episcopo facultatem habuerint. Quæ facultas, etiam nullo tempore præfinito data, tunc plane extincta sit, cum primum causa, ob quam data est, cessarit. At vero si decem dierum spatio diuturnior causa erit, iterum ea facultas impetretur: alioqui rescissa sit. Idem deinceps decimo saltem quoque die fiat, quamdiu opus erit.

Nec vero sine ea scripta facultate, ac sigillatim nominatimque data, caupones, tabernarii, & alii, qui cœnacularium faciunt, eos vetitos in quadragesima cibos vendant, venalesve exponant, etiam hospitibus, peregrinis, viatoribusve, quales sint. Nec vero eos mensæ apponant.

Nec præterea illos, alio loco coctos, condimentisve apparatos, non modo in caupona, taberna, hospitiove suo, aut loco, curæ subjecto, comedere cuiquam permittant, sed ne aliunde quidem apportari, nedum in mensa apponi patiantur.

Quicumque vero contra sanctionis hujus capita quidquam contra fecerit, is pœnis, mulctisve, in locorum piorum usum erogandis, & censuris, aliisque canonum jure, pontificiis constitutionibus, omnique alio modo contra quadragesimæ violatores, sancitis pœnis, vel aliis, quas pro personæ ratione, & culpæ, contumaciæve gravitate episcopus arbitratu suo irrogandas censuerit, afficiatur.

Sacro præterea quadragesimæ, & aliorum jejuniorum tempore, quæ religiose olim a Christianis hominibus præstita esse, & sanctissimi pontifices, & gravissimi ecclesiæ patres, & canonum decreta ostendunt, ut ea, pro gloria Christi domini, proque studio salutis animarum, in quo quisque, adjutrice Dei gratia, omni sanctarum actionum, spiritualium exercitationum, & salutarium operum contentione, ut maxime potest, elaborare debet, a fidelibus provinciæ nostræ præstentur, dominum omnipotentem suppliciter exoramus, & illos omnes vehementissime cohortamur ac monemus.

Atque ea quidem, hæc sunt, & quæ exequenda suum quisque populum parochus, & concionatores item, ut occasio tulerit, omni

ver-

verborum vi ſanctiſſima, omnique ſuaſione accendant.

Primo iis quadrageſimalibus, aliiſve jejunii, pœnitentiæ, & publicæ ſupplicationis diebus, fideles ſe vitæ diſciplina ſeveriori adſtringant: ſanctiſque inſtitutis, & moribus, ſacro illi tempori convenientibus, ſe, ſuoſque qui patresfamilias ſunt, quam rectiſſime in omnes partes conforment.

Precioſas veſtes non induant, ſed amictum, ſi non humilem & demiſſum omnino, at cum pœnitentiæ, jejuniique tempore congruentem.

Simultatem, odium, inimicitias, rixas deponant, pacem cum omnibus concilient.

Carnis vim, & impetum, non modo religioſa abſtinentiæ, jejuniique lege, ſed cilicio, & verberationis diſciplina coerceant, & humi aliquando cubent, ut a piis etiam laicis factum eſſe memoriæ proditum eſt.

Cum autem id olim obſervatum ſit, ut per totam quadrageſimam ab uxore fideles abſtinerent, ad Eliberitani canonis præſcriptum; meminerint, qui matrimonio juncti ſunt, ſtudendum ſibi, ut eo ſacro tempore, mutuo conſenſu, diebus ſaltem dominicis abſtineant, ut hoc de genere ſanctiſſimi pontificis Nicolai primi extat reſcriptum.

Omni tempore a jocis Chriſtianum hominem abſtinere convenit, ac quadrageſimæ, ac jejunii tempore tanto diligentius, quanto frequentius ſtudioſiuſque orationi, abſtinentiæ, omnique pœnitentiæ generi incumbendum eſt. A jocis igitur, a verborum ſcurrilitate, a colloquio inani, otioſo, longeque cautius a noxio & criminoſo ſe continere ſacro pœnitentiæ tempore ſtudeat, ut pontificio, apoſtolicoque illo reſcripto cavetur.

A venationibus item, ut eodem reſcripto continetur, abſtineat idem eo ipſo quadrageſimali tempore, quo neque carne veſci, neque adeo carnalia conſectari licet.

Ciborum quadrageſimalium ſuavitates ac delicias ne exquirat; nec multiplici epularum apparatu menſam exſtruat, ſed frugalem parſimoniam adhibeat.

Convivia autem in quadrageſima non condicat, nec vero apparet, ne dominicis quidem diebus, ut idem Nicolaus pontifex reſcribit.

In orationis ſtudio frequentior ſit: dolenter peccata, & ſua, & aliena lugeat: pro quibus Dei miſericordiam omni pietatis, pœnitentiæque officio imploret.

Eleemoſynas, cum per facultates poteſt, uberiores pauperibus, egentibuſque in ſuſtentationem conferat; in aliaque pietatis officia, atque opera liberali caritate eroget.

Oblationes offerat largiores.

Frequentius ad eccleſiam conveniat; pſalmis, hymnis, canticis ſpiritualibus, precumque divinis officiis, omni attentione, & religioſa meditatione aſſiſtat.

Miſſæ ſacrificio quotidie interſit, alia omni negotiatione poſthabita.

Divinis colloquiis, ſacriſque concionibus præſens adſit.

Moneatur, ut vitæ ſanctitati ita incumbat, ut ſingulis dominicis ſaltem diebus confeſſus, ſacram euchariſtiam ſumat, ſi ſingulis diebus non poteſt; id quod olim in conſuetudine uſque fuiſſe ex ejuſdem Nicolai pontificis reſcripto liquido conſtat.

Ægroti, cum per invaletudinem corporis jejunare non poſſint, quodam intimo animi dolore gemituque, ut ſanctus Auguſtinus monet, cibum capiant, pro eo quod aliis jejunantibus ipſi abſtinere non poſſint. ANNO CHRISTI 1579.

Caveant autem, quod alio provinciali concilio ex ejuſdem ſancti Auguſtini ſententia cautum eſt, ne alios ſuo exemplo ad violandum jejunium provocent.

Nihil non aggrediuntur, atque omni actu ſemper agunt hoſtes fidei catholicæ, ut impietatum ſuarum virus diſſeminent; venenataſque ſuas voces in omnium aures infundant. Eccleſiæ igitur paſtoribus omni quo maximo poſſunt ſtudio elaborandum eſt, ut cum omni tempore ac diligenter, tum in quadrageſima, verbi Dei prædicatione, tamquam pabulo vitæ, fideles nutriantur, atque confirmentur.

Quamobrem quod multis hujus provinciæ locis, & aliis bene inſtitutis civitatibus antiqui, religioſique inſtituti eſt, ut eo quadrageſimali tempore, quo frequentiſſimi fideles ad prædicationem conveniant, nullæ neque tabernæ, neque officinæ patentes uſquam ſint, dum concio ſacra habetur, id quod ſanctiſſimæ conſuetudinis eſt, ut perpetuo retineatur, omni officio epiſcopi omnino efficiant: ubi vero hoc ipſum vel intermiſſum, vel in more poſitum non eſt, ut ad uſum inducatur, atque adeo reſtituatur itidem curabunt epiſcopi.

Parochi hebdomada, quadrageſimæ initium proxime præcedente, populum, curæ ſuæ commiſſum, ad ſe convocent: tum hæc cum illo graviter, ſoliciteque agant, prout antiqui, religioſique inſtituti & conſuetudinis in eccleſia ſancta fuit.

Ut canonica auctoritate reconcilient, ſi quos in eo diſſidentes ſcierint, diſſenſionum ſemina extirpare ſtudentes.

Concubinarios homines ab illa peccandi libidine, ut maxime poſſunt, revocent: proinde ſanctiones epiſcopales, eo de genere hominum editas, cum de ſcripto legant, tum communi ſermone planius explicent.

Singulos denique a Chriſtiana vivendi via aberrantes, ad ſemitam juſtitiæ & ſalutis ſtudioſe perducant.

De humilitate, patientia, caſtitate, benignitate, miſericordia, eleemoſynis, pœnitentia, ceteriſque Chriſtianæ religionis virtutibus omnes accurate commonefaciant, ut Cabilonenſis concilii canone pie utiliterque cautum eſt.

Rurſus vitia, & crimina, pro quibus homines, ſicut ejuſdem concilii verbis expreſſum eſt, cum diabolo deputantur, deteſtanda, fugienda, atque adeo abjicienda omnino illa quidem curent, atque in iis, quæ ab apoſtolo commemorantur, fornicatio ſcilicet, immunditia, luxuria, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, invidiæ, ebrietates, comeſſationes.

IV.

De votis.

Si quando ob calamitatem imminentem, aliamve cauſam, a populo, vel ab univerſitate, vel a vicinia parochiali votum Deo fieri deliberandum eſt, ut, de hoc genere toto

quam

ANNO CHRISTI 1579.

quam rectiſſime ſtatuatur, parochus epiſcopum, ad quem præſertim in gravi, quæ ad ſpirituales res pertinent, deliberatione, confugiendum patres cenſuerunt, etiam per literas, ubi opus eſt, conſulat: de cujus ſententia formula voti rite concipiatur. Si vero aliquando temporis anguſtia non patiatur, id quod in peſtilentia evenire aliquando ſolet, ut ille conſuli non poſſit, cum populo agat, ut votum nuncupetur: at ſane quæ ſpeciatim ad illius recte exequendi modum pertinere poſſunt, eæ rationes omnes in ipſa voti nuncupatione, epiſcopi ſententiæ, judicioque relinquantur; quo ſanctius religioſiuſque voti nuncupati ratio omnis ad executionis uſum perducatur. Caveat item parochus, rectorve eccleſiæ, ut univerſitatis conſenſu, atque omni alia opportuna, neceſſariaque ratione votum nuncupetur, ut firmum, ratumque ſit, ac proinde ab univerſis, quorum intereſt, pie obſervetur atque præſtetur,

Quo præterea, & ardentiori pietatis ſtudio ad illud nuncupandum, & vehementiori ſolicitudine ad idem rite exequendum populus incendatur; hoc præterea parochus curet, ut in voti nuncupatione ſtatæ tum preparationes, tum etiam ceremoniæ adhibeantur omni externæ pietatis, ſanctique cultus ratione, & ſignificatione, in eum qui ſequitur modum:

Primo igitur, ut illius univerſitatis adulti omnes, quo die votum fiet, antegreſſa peccatorum confeſſione, ſacram communionem ſumant, curet idem parochus omni cohortatione,

Pridie etiam diei, quo votum nuncupabitur, ſub veſperum campanarum ſono ſignum detur: quo populus excitatus, ad eccleſiam frequens conveniat, ubi poſtridie illud publice, ſanctæque nuncupet.

Videat vero, ut in eccleſia parochiali, primariave, ad altare majus nuncupetur.

Ubi populus convenerit, proceſſio voti cauſa de more agatur.

Miſſarum ſolennia, proceſſione peracta, a parocho rectoreve eccleſiæ eo nomine celebrentur.

In qua miſſæ celebratione de voto concio habeatur, ac de ejus cauſis, tum exponantur rationes, quibus ſanctiſſime devincti, qui voverint, votum quam diligentiſſime præſtare debent,

Huic actioni omnes parochialis viciniæ, aut opidi locive ſacerdotes, & clerici interſint. Parochus autem, aliuſve ſacerdos, qui miſſarum ſolennia eo nomine celebrat, cum offertorii tempus eſt, ab iis, qui univerſitatis nomine delecti erunt, voti formulam in conſpectu Dei de ſcripto ſibi rite diſtincteque pronuntiari mandet. Quod illi genibus flexis ſupplices præſtent. Deinde cum celebrans ipſe corpus, & ſanguinem domini in miſſa ſumpſerit; tum qui præparati acceſſerint, eiſdem ſacram communionem miniſtrabit.

Voti nuncupati inſtrumentum, notarii manu confectum, auctoritateque munitum, ad epiſcopum menſis ſaltem ſpatio afferatur, ut in archivo epiſcopali aſſervetur perpetuo. Cujus inſtrumenti etiam exemplum, ejuſdem notarii teſtificatione fideque roboratum, in eccleſia illius populi, univerſitatiſve, quæ vovit, ut diligentiſſime poteſt, cuſtodiatur ad perpetuitatem,

Utque voti, cujus executio in perpetuum præſtanda ſit, monimentum in conſpectu omnium extet; idem curet, in tabella lapidea votum, votique cauſam, & conditiones incidi, eamdemque loco eccleſiæ conſpicuo, atque illuſtri collocari, atque parieti agglutinari.

Ubi autem, cum votum nuncupatur, præſcripta ratio, ac ceremoniæ, ob peſtem, aliamve cauſam neceſſariam præſtari non poſſunt, tunc omnino eas præſtari curet parochus, ubi primum poterunt.

Hanc omnem rationem, tum celebriores etiam ritus, ceremoniaſque adhiberi epiſcopus curet, ſi civitatis ipſius populus votum nuncupare deliberarit.

De oratione ante operis inchoationem.

Non decet Chriſtianum hominem, opus aliquod ante ſuſcipere aggredive, quam Dei auxilium religioſis precibus imploret. Dixit enim dominus; *Sine me nihil poteſtis facere.* Joan. 15.

Parochus igitur, cujus eſt populum ad optima quæque inſtituta erudire, concionator item illum, prout uſuvenerit, cohortetur, ac moneat, ut neque publice, neque privatim quidquam aggrediatur, niſi primo ſanctis precibus Deo adhibitis.

Neque cibum ſumat, antequam ſtata prece benedicat. Poſt cibum item, domino gratias precatione agat. Id enim a nobis expectat, qui nos paſcit Deus, ut pro præſtitis ab eo eſcis illi gratias referamus, & ſaturati donis ipſius, laudes ei dicamus; inquit ſanctiſſimus pater noſter Ambroſius,

V.

De indulgentiis, & ſacris reliquiis.

Ne cuivis rectori eccleſiæ, etiam exemptæ, quovis modo, neque ulli ordini regularium, neque cuiquam ſcholæ, confratriæ, etiam roſarii, & cruce ſignatorum, locive pii collegio, prætextu, cauſave vel privilegiorum, etiam antiquorum, vel indulgentiarum, quas ſibi quovis modo confratriarumve urbis Romæ habet, liceat illas ipſas in ſuis eccleſiis promulgare, ſed ut decreto Tridentino cavetur, per epiſcopum adhibitis duobus de capitulo illæ quotannis ſtato tempore publicentur, atque evulgentur.

Eleemoſynæ item, atque caritatis ſubſidia, quæcumque eo nomine, occaſioneve a fidelibus offerentur, per eos ipſos colligantur; & eccleſiæ, locove, cujus cauſa indulgentia conceſſa eſt, omnino attribuantur, idque gratis ac nulla prorſus mercede.

Ne indulgentiarum literæ, inſcriptioneſve, earum nomine exaratæ, eo loco, ubi capſa ad eleemoſynam colligendam apparata eſt, etiam extra eccleſiam, proponantur, affingantur ve, ſed vel in altari majori, vel in alio, ubi indulgentiæ cauſa ſtatio, oratiove conſtituta eſt. Ac proinde ſtatis iis diebus, quibus epiſcopus indulgentiam promulgandam decreverit, cum fideles ad eleemoſynam eccleſiæ, locove pio tribuendam, ubi illius indulgentiæ celebritas agitur, parochus, concionatorve excitabit, doceat ſimul diligenter, ejus conſequendæ cauſa non eſſe neceſſario præſtitutam eleemoſynæ largitionem; ut cæleſtem eum eccleſiæ theſaurum, ſpiritualiaque munera exponi

omnes

omnes intelligant, non ad quæstum, sed ad peccatorum satisfactionem, & ad pietatis exercitationem.

Si vero aliquando episcopi concessu capsa, in quam eleemosyna fidelium conjiciatur, palam ponatur; intus in ecclesia, loco longe ab altari, ubi indulgentiæ statio agitur, decore collocetur: de eleemosyna vero servetur ratio supra præscripta.

Ne sacræ reliquiæ, in ecclesia, ejusve sacristia reconditæ, e loco, ubi asservantur, ad ægrotos ullo modo exportentur, ne consuetudinis quidem prætextu.

VI.

Quæ ad sacramentalia, & sacramenta generatim pertinent.

Die sacro purificationis beatissimæ Mariæ virginis, usus, ritusque benedictionis candelarum, cereorumve, cum plenus mysteriorum est, tum salutarium utilitatum; quas non solum ex orationibus, quibus ecclesia in ea benedictione utitur, sed ex omni rituali libro probato parochus, concionatorve, eo ipso die fidelibus studiose exponat, quo religiosius illas & gestent & habeant.

Nam cum illius benedictionis precatio ad alia multa referatur, tum ad hæc in primis; ut candelæ valeant ad sanitatem animæ, & corporis, terra, marique.

Ut de locis, ubi accendentur, dæmon, & quidquid dæmonis ars molitur, machinaturve, depellatur.

Ut mentes, & corda fidelium, igne, & splendore sancti Spiritus accendantur, illustrenturque; ac depulsis vitiorum tenebris, videant quæ sint Deo grata, & saluti utilia.

Ut ignis caritatis, cum lumine fidei, in animis accendatur, quo ad lumen æternum vitæ cælestis perdncamur. Hæc sibi omnia a Christo domino, qui est Deus verus, & splendor lucis æternæ, sibi concedi precantur intercessione, & sanctissimis meritis beatæ Mariæ virginis, quicumque fideles in illius honorem candelas, quibus benedictionis preces eo die adhibitæ sunt, devote gestant.

Sacrorum cinerum usus in ecclesia Dei antiquissimus est, ac non solum ad significandam, sed ad excitandam etiam pœnitentiam introductus. Quare episcopus, parochus, & concionator die dominico, qui feriam asperſionis cinerum proxime præcedit, populum salutares eas utilitates doceat, quas in eorum benedictione multis orationibus ecclesia petit. Atque hæ quidem præter ceteras sunt:

Ut fideles, qui sacro cinere asperguntur, ad intimam cordis humilitatem adjuventur.

Ut in eos benedictio cælestis descendat, qua adjuti, vere intimeque toto animo peccata doleant: hoc mente secum reputantes, ob hominis peccatum terram maledictam fuisse, nosque omnes in cinerem, ac terram redituros.

Ut detur corporis valetudo ad pœnitentiam peccatorum peragendam.

Ut anima divino auxilio protegatur.

Ut a Deo impetremus, quæ ad illius voluntatem petimus.

Ut constanti animo in bene agendo perseveremus.

Hæc bona, quæ mater ecclesia pro sacrorum cinerum ritu a divina benignitate precatur, ut pie fideles consequantur; parochus illos eo ipso die moneat, quam religiosa intimi animi pietate, quam humili, contritoque corde, quam humili, demissoque vestitu ad eam actionem conveniant, quamque serio secum statuant, illos jejunii dies in amaritudine animæ suæ traducere ad peccatorum satisfactionem. ANNO CHRISTI 1579.

Hoc asperſionis cinerum mysterium episcopus studeat potissimum in cathedrali, propriave parochiali ecclesia ab unoquoque suscipi.

Sanctissimi præterea, & antiquissimi instituti in ecclesia Dei est, die dominico, pascha resurrectionis domini proxime antecedente, ramos palmarum, & olivarum, solennibus precibus benedici, ac fidelibus tradi, qui gestent, domique religiose atque decenter asservent. Et sicut ritus is & insignem illum Jesu Christi domini ingressum ad urbem Hierosolymam, & triumphum illum commemorabilem significat, quem passione, & morte sua superatis hostibus, idem dominus resurgens reportavit, ita aliis etiam mysteriis plenus, a parocho, & a concionatore explicetur, quo ardentius ad religionem illius fideles accensi, spirituales fructus capiant, quos a Deo eis ecclesia precatur; suntque hi præsertim:

Ut accipiant mentis, corporisque vim ad salutis opem Deique gratiam implorandam.

Ut quemadmodum rami foliis virent, ita opera nostra, & justitia, & omni virtute sancta quamflorentissima sint.

Ut sicut populus Hebræus, Christo cum ramis obviam factus, una cum eo Hierosolymam ingressus est, ita nos sanctissimis officiis, atque piis operibus domino obviam procedamus, illiusque vestigia secuti in cælestem patriam eo auctore & duce recipiamur.

Ut veluti Christus dominus de satana hoste cruce sua triumphavit; sic nos quam sæpissime id misericordiæ opus animo ita repetamus, ut Christi amore incendamur ad pugnam, & ad victoriam de dæmone, carne, & mundo reportandam.

Ut quocumque hi rami introducentur, ejus loci incolæ benedictionem Dei consequantur, omnique re adversa propulsata, virtute altissimi defendantur.

Has & alias salutares utilitates parochus, & concionator fidelibus exponat: ut, qua debet pietate, religiosoque animo sacros ramos capiendo, gestando, & asservando, ita dominum precentur, ut & per passionem, mortemque suam, qua dæmonem fregit, ac superavit, & per misericordiam illam immensam, qua id egit, non solum corpora a malis tueatur, sed animæ gratiam suam cælestem infundat; sicque ipsi multis virtutibus, bonisque operibus florentes, Christum dominum sequantur: hostibusque omnibus superatis ad gaudia cælestis Hierosolymæ introducantur.

Bini omnes ad candelas, & rursus ad cineres capiendos accedant, ad palmas etiam, ramosque olivarum suscipiendos, sine strepitu, ac tumultu, sed religioso silentio.

Qui extra ordinem accesserint, a ministris ejiciantur, neque digni sint, qui sacrorum ramorum tunc participes sint, nisi aliud episcopus censuerit.

Sanctissimi item, veterisque instituti est a summo pontifice formas illas cereas, quas

agnos

ANNO CHRISTI 1579.

agnos Dei, a figura impressa vocamus, solenni bendictionis ritu, multisque religiosis ceremoniis non solum primo, sed septimo quoque pontificatus anno consecrari. In quo consecrationis munere, sicut ille Christi vicarius, cujus oratio tanto majoris est momenti, quanto ejus officium in ecclesia sublimius, & cum eodem Christo domino conjunctius, multa sancte precetur a Deo illis concedi, qui animo pio, devotoque eos agnos apud se habuerint: ita a fidelibus magna devotione iidem gestandi sunt, ad eosque usus religiose adhibendi, ad quos sacræ preces ex ecclesiæ instituto referuntur. Quare decreto concilii provincialis tertii, quod ex constitutione sanctissimi pontificis Gregorii XIII. de illis minio non inficiendis cautum est, hæc etiam adjungenda censuimus;

S. Kal. Junii 1572.

Primo cum illi domi asservantur, ut piæ consuetudinis est, loculo decenti recondantur: cum autem collo appensi gestantur, in thecam auream, argenteam, eburneam, crystallinamve, aut alterius generis decentis, recte inclusi sint; ita ut tactu violari non possint.

Nec vero ad ornatum habeant quidquam, quod profanum sit, quodque minime deceat.

Thecarum fabri ne ullo modo eos tangant, attrectentve, ne chirothecis quidem, forcipe, aut ullo alio instrumento: sed ad eos thecis includendos clericus, in sacris constitutus, adhibeatur. Ne minimam item particulam sacræ illius ceræ, e qua agni imago efficta est, in eis includant, quo pluris opus suum vendant; sed ab eo accipiant, qui thecam agni causa faciendam locarint.

Neque autem quisquam sacrum illum agnum annulo gestet; cum ita parum religiose gestetur, ut aliqua fœditate, turpive tactu violari facile queat.

Qui sacros agnos gestant, hoc religiosius caveant, ne quid impure turpiterve agant, aut a sacra ejusmodi re alienum.

Nec præterea in agri campum hi agni projiciantur, nec vero cuiquam arbori affigantur: neque e ramis suspendantur: sed, quod antiqui est instituti, eorum cera adoleatur ad suffumigationem in agris vineisque ob imminentem tempestatem, aliasve diabolicas illusiones depellendas.

Veterem illum ædibus atque ædificiis benedicendi morem, ritumque ex sanctæ ecclesiæ instituto introductum, ac decreto provinciali, quod in concilio quarto confecimus, restitutum, ut parochi, & reliqui animarum curatores, ad quos religiosæ illius benedictionis munus pertinet, pie sancteque observent, & laici, quorum ædificiis, domicilisque benedicendum est, spiritualia inde commoda uberrima in domino capiant, hæc in illis benedicendis ratio sit.

Primo parochus hujus benedictionis munus aggrediatur pio voluntatis proposito, & quo debet religionis officio.

Pridie autem illius diei, quo benedicendi munus aggreditur, præcipuo sanctæ precationis studio, & aliquando jejunio se parare curet.

Quo item die ad benedicendum aggreditur, anteaquam aggrediatur, missæ sacrificium celebrare studeat: in quo ob hanc causam orationem de Spiritu sancto pie recitet.

Ne ædibus benedicat, ubi aliquis excommunicatus habitet.

Nec vero illis, quas feneratores, meretrices, publici peccatores, manifestoque criminosi homines incolunt.

Neque iis item, si quæ aleis, ludisque vetitis publice expositæ sunt.

Ne noctu, sed interdiu benedictionem peragat.

Ritu utatur ad præscriptum formulæ, quæ in libro sacerdotali, ritualive concepta, extat.

Dum ad benedictionis munus accedit, in eoque versatur, superpelliceo, & stola utatur.

Clericus adsit, qui crucem in via, & in benedictionis ministerio præferat.

Alter item, qui aquæ benedictæ vasculum cum aspergillo ferat.

Ceteri sacerdotes, & clerici, si qui alii adsunt, ordine distincti, bini præcedant, & suo quique superpelliceo de more induti.

Benedictionis hujus causa, occasione, nihil plane quidquam, vel minimum, neque is, neque sacerdotes, clericive, quos sibi socios, adjutoresve junxerit, petant, exigant, ac ne sponte quidem, ultroque oblatum, donove datum capiant.

In hoc benedictionis officio ne omittat, ex institutionum præscripto, conciliique provincialis decreto, patresfamilias docere, rectequeerudire ad optimam familiæ educationem. Cujus etiam rei argumentum satis amplum habebit ex statis illis religiosis precibus, & orationibus, quæ adhibentur.

Paterfamilias autem, cujus ædibus, domicilisve benedicetur, pie se præparabit ad eam sancto desiderio suscipiendam.

Ideo ante familiam suam recte recognoscet, monebitque universos & singulos ad præscriptum regularum, quæ de Christiana familiæ institutione editæ sunt.

Amoveri curabit quæcumque domi suæ sunt, Christianæ familiæ instituto indigna, quæque Dei oculos offendunt.

Libros de rebus obscœnis, turpibus, impudicis, inanibus, ac de cantionibus inhonestis, ceterisque id generis, inflammari curabit.

Libros de vitæ religiosæ, spiritualisque institutis, atque exercitationibus introducet.

Imagines obscœnas, & turpes incendat: profanas vero, quæque ad inanem voluptatem alliciant, amoveri studeat.

Sacras Christi domini, beatissimæ virginis Mariæ matris, & sanctorum præsertim imagines, quos patronos habet, ubique domi suæ locis honestis statuat.

Tesseras, aleas, aleatoriasve tabellas, pictasque ad aleæ ludum pagellas, procul abjicere curet.

Sacram communionem in parochiali ecclesia simul eo die ut sumant omnes de familia sua, procuret.

Sacerdoti, ad benedictionis munus accedenti, obviam; vel ad ecclesiam, vel ad primariam ædium januam simul cum tota familia procedat, earumdemque benedictionem omni domus loco prosequatur religioso pietatis studio.

Dum sacerdos benedicit, nemo domi, vel in officina, cui benedicitur, quidquam servilis mundanive operis faciat.

Ne minoris ordinis clericus, alio, qui majore ordine initiatus est, præsente, mensæ benedicat: sed hoc munus sit, vel sacerdotis, vel illius, qui majoris ordinis clericus præsens in mensa adest.

Ut

Ut sanctissimis sacramentis debitus religionis A cultus, etiam externus, ab iis tribuatur, qui ea suscipiunt, ne episcopus, parochusve patiatur, quemquam ad illa suscipienda accedere, nisi exteriori quoque habitu, vestium modestia debitam illis venerationem, ac reverentiam præ se ferat.

Illud in ceteris parochialis curæ officiis maxime a parochis requiritur, ut sanctissima sacramenta, quæ divinæ gratiæ instrumenta, ad sanctificandas animas a Christo domino instituta sunt, non solum pure, sancte, religiose ipsi tractent, verum etiam ritus, ac cæremonias teneant, atque adhibeant, quæ in illis administrandis sanctæ ecclesiæ instituto, atque usu comprobatæ sunt. Et quoniam liber ritualis sa- B cramentorum, qui una, & eadem certissima cæremoniarum regula constet, quique omni ex parte absolutus sit ad sanctam illam administrationem, in provincia nostra nullus fere extat; nos propterea jubemus, librum eo de genere, reverendissimi Dominici Bolani episcopi Brixiæ jussu jam pridem confectum, a viris peritis, quos delegerimus primo recognitum, & necessariis aliis partibus auctum, ab omnibus, ac singulis sacerdotibus provinciæ nostræ, qui ritu Romano sacramenta ministrant, hujus decreti provincialis auctoritate, cum primum nostra cura typis in lucem prolatus erit, ad usum recipi, atque adeo introduci, ut in sacramentorum administratione cæremoniis, & ritibus, eo li- C bro præscriptis, utantur, neque ullis præterea aliis. Id vero tamdiu, quoad ritualis liber Romanus emittetur.

VII.

Quæ ad baptismum pertinent.

Nemo, nisi parochus, aut is, cui ille, episcopusve nominatim concesserit, in baptismo ministrando statas solennes cæremonias adhibeat, etiamsi ob necessitatem ministret. Quo in ministerio non alterius cujusquam, sed albi coloris stola utatur.

In baptismo etiam compater ne sit, qui sacro D chrismate confirmatus non est. Eademque de commatre cautio sit. Proinde parochi erit, studiose de hoc ante perquirere.

Ne præterea compater adhibeatur, neque in confirmationis sacramento item, qui minor natu sit quatuordecim annis, sed qui major, vel potius ætate sit provectiori, ut non ore solum, sed animo, atque serio ad interrogata, quæ in baptismo fiunt, respondeat, ac plane intelligat susceptí a se muneris partes.

Ne ante ortum, nec vero post occasum solis baptismus in ecclesia ministretur, nisi aliter fieri aliquando temporis ratio necessitasve cogat.

Quoniam in baptismo unusquisque pie, ac E religiose pollicetur, operibus satanæ renuntiare, ejusque pompas deserere, id parochus, cum usuvenerit, populum doceat, præsertimque baptismi tempore præmoneat, non solum quomodo, & quam simplici amictu ad illum infans deferendus sit, sed quam religiosa in Deum pietate, quam humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres, commatresve adesse debeant.

Ne vero ullum vel ornamentum, vel aliud quidquam, quod mundi hujus pompam præ se ferat, adhiberi patiatur: cum minime consentaneum sit, in ipso vitæ Christianæ ingressu statim iis rebus studeri, quibus potissimum solenni sponsione renuntiatur: ANNO CHRISTI 1579.

In baptismo parochus, sacerdosve baptizans præsentem adesse non patiatur neque Judæum, neque denique alium quempiam a fide Christiana aversum.

Fideles vero, qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat, memoria tacite, studioseque repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsi suscepe-runt, sancte spoponderunt.

Si duo, pluresve infantes offeruntur, qui eodem tempore baptizentur, eorum unicuique catechismum, exorcismum, & reliquas statas cæremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret, atque adhibeat.

Cum duo infantes, mas scilicet, & femina, ad baptismum offeruntur; is ordo servetur, qui antiquissimi ritus est mari primum, deinde feminæ ministretur; nisi necessitas aliter cogat. Idemque servetur, si plures offeruntur, partim mares, partim feminæ.

Ad aquam baptismalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamve excipiendam, qua sacerdotis manus, sacro oleo illitæ abluuntur, pelvis ne adhibeatur, quæ ecclesiæ tantum usui addicta non sit.

Libris ritualibus, canonumque legibus permulta tradita, atque explicata sunt, quæ in adultis baptizandis adhiberi, ritus postulat. In iis omnibus episcopus cum diligens erit, tam magnam in eo curam ponet, ut illis præter doctrinæ Christianæ rudimenta, quæ necessario scire debent, admissorum scelerum, & male actæ vitæ pœniteat, tum ut iidem in posterum a peccatis omnibus abstinere statuant. Vix enim ulla alia causa esse potest, quamobrem qui adulti baptismum suscipiunt, non modo ullam in Christianis virtutibus progressionem faciant, sed plerumque flagitiis nefariis inquinati, præcipites ad perniciem, interitumque ruant, præter eam unam, quod non ita, ut par esset, affecti ipsi, nec vero ab aliis excluti, ad tantum sacramentum accedunt.

Quod vero, licet horribile dictu sit, aliquando tamen evenisse compertum est, aliquem scilicet ad turpem quæstum iterum baptismum suscepisse; id ne unquam porro accidat, episcopus antequam baptizet, omne diligens studium adhibeat quo istos homines, vel Judæos, vel Turcas, Mauroſve, qui baptismum sibi conferri petierint, plane dignoscat, de illorumque conditione, ac statu omni, quantum licuerit, a probatis viris accipiat testimonium obsignatum, idemque exigat omnino.

Obstetrices, tribus post hujus decreti promulgationem mensibus, pœna arbitratu episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per vicarium foraneum, si in diœcesi sunt, & vero in urbe per eum, cui episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.

Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad ejus fieri potest, ut duæ saltem mulieres, ac mater præsertim, si potest, testes presentes adsint, quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret, ex decreto provinciali, an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet, an baptismi forma recte adhibita sit; an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari.

ANNO CHRISTI 1579.

VIII.

Quæ ad confirmationis ſacramentum pertinent.

Epiſcopus non ſolum ſacris ſolennibuſque pentecoſtes diebus, ſed etiam, ſi ita civitatis fuæ ingens frequentia multitudoque poſtularit, & paſchæ reſurrectionis tempore, & in adventu ſacro domini, & quoties viſitationem obibit, ſacramentum confirmationis miniſtret: & ob eam cauſam, ut concilio provinciali quarto cautum eſt, ad miniſtrandum ſæpe accurret, quibus in locis diœceſis opus erit.

Quod ſi quis cum periculoſe ægrotat, ſe chriſmatis ſacramento confirmatum non eſſe meminerit, ac propterea id ſibi miniſtrari petat; tunc epiſcopus, ſi eo loci eſt, ubi ille ægrotat, ut ne ſine hoc ſacramento decedat, cum caritate paterna inviſat, & rite confirmet.

Alio decreto, quod in concilio provinciali primo ſancivimus, cautum eſt, ne confirmationis ſacramentum iis præberetur, qui annis ſeptem minores natu ſunt: ſi tamen epiſcopus ob aliquam cauſam juſtam, atque adeo, neceſſariam, parvulo, & infanti, qui non modo eam ætatem expleat, ſed ne attingat quidem, miniſtrandum aliquando cenſuerit, ne ſit vetitum.

Iis vero minoribus natu, atque adeo parvulis, ſi quandoque miniſtrabitur, eorum parentes, vel qui curam gerunt, parochus moneat, ut ætate procedente illos ea de re certiores faciant: ne parentibus, curatoribuſve poſtea mortuis, ipſi aliquando dubitent, an hoc ſacramentum, quod iterari nefas eſt, ſuſcepetint. Id vero parochus curet præter eam diligentiam, quæ ſibi præſcripta eſt, de confirmatis, eorumque compatribus in libro certo deſcribendis.

Idem aliquot ante diebus, quam epiſcopus miniſtraturus ſit hoc ſacramentum, ut nemo quiſquam eorum, qui ſuæ curæ concrediti ſunt, illud ſuſcipere negligat, illos per familias diſtincte rectèque notet, qui illud nondum ſuſceperint; ac qui ætate ſint ab epiſcopo præſcripta, ordine in eccleſiam vocet ad id rite religioſeque ſuſcipiendum.

Ejuſdem cura ſit, paucis ante diebus, quam epiſcopus ſacramentum hoc miniſtret, non ſolum fideles præmonere, quæ concilio provinciali quarto præſcripta ſunt, ſed etiam in parochiali eccleſia orationem eo nomine inſtituere, ut, qui nondum confirmati, ad id acceſſerint, adjutrice divina gratia, digni ſint, qui Spiritus ſancti dona uberrime recipiant.

Neque hoc quidem is denuntiare omittat, ut, qui proxime confirmationem ſuſcepturi ſunt, pridie illius diei, quo ſuſcipient caput lavent, aliove modo mundent, capilloſque ſibi tonderi curent.

Qui confirmandi ſunt, & qui patrini adhibentur, parochus ante videat, quos rudiores eſſe ſuſpicabitur, an orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum norint. Atque ob eam quidem cauſam epiſcopus, illa fidei rudimenta ſibi ab illis recitari jubebit. Quam diligentiam idem epiſcopus etiam, ut opus eſſe viderit, aliquando præſtet per ſe, vel per alium ſacerdotem, quem in ea recognoſcenda conſtituerit.

Videat item, ut in quacumque eccleſia confirmationem miniſtrarit, ſi pauci ſunt, qui ſuſcipiunt, ubi commode fieri poteſt, ante altare majus decenter exornatum ſemper miniſtret.

Primo mares in eccleſia a parte ſua; feminæ ab altera ſint: ſicque ſeparatim diſtincti, genibus flexis, manibus ante pectus junctis, ſuo quique ordine, pie, & religioſe orent: in primiſque ab omni ſtrepitu, vociferatione, & inani confabulatione caveant, ſed ſilentio ſancto utantur.

Et, quod veteris ritus eſt, primum mares, deinde feminæ confirmentur: niſi aliquando aliter fieri epiſcopus cenſuerit.

Hoc ſacramentum epiſcopus miniſtrare ſtudebit hora tertia potiſſimum, quæ ex antiquo ritu ſtata hujus ſacramenti hora eſt.

Ut ne feminis mares, nec vero contra, maribus feminæ, neque ſenioribus adoleſcentes, cum minime hoc per ætatem conveniat, compatres in confirmationis ſacramento adhibeantur; niſi id aliter neceſſitas aliquando poſtulet.

Quod antiqui ritus eſt, id ſervetur, ut compater dextera ſuſcipiat, & teneat, quem in hoc ſacramento miniſtranti epiſcopo offert. Si vero qui offertur adulta ætate eſt, pedem ſuum ſuper dexterum compatris, qui ipſum offert, ponat: id quod non ſine myſterii ſignificatione fit. Quam ob cauſam, & qui confirmatur, & patrinus tunc coram epiſcopo confirmante ſtet.

Dum ſacramentum hoc epiſcopus miniſtrat, non modo qui illud ſuſcepturi ſunt, quique eos offerunt, ſed omnes quicumque præſentes ſacro illi myſterio adſunt, ſancte pieque orent, ac ſumma animi attentione ſpectent, quod in ea ſolenni myſterii celebritate peragitur.

Tum vero mente ſecum reputent cæleſtia illa Spiritus ſancti dona, quæ illius ſacramenti virtute fidelibus impartiuntur: in primiſque tacita meditatione videant, quas in illis ipſi progreſſiones habeant; anque vitam agant tanta cæleſtium donorum ubertate dignam.

Curet etiam epiſcopus, ac parochus, ut qui turpe, ridiculumve nomen habet, neque plane conveniens Chriſtiano homini, illud mutet, ſumatque in confirmationis ſacramento nomen alicujus, qui veræ pietatis, ſanctæque religionis laude floruit, ut qui hactenus non ad normam Chriſti domini vitam inſtituit, jam abjecto ejuſmodi nomine, depoſitoque veteri homine, & antiqua ſocordia, rurſuſque novo, ac ſancto ſuſcepto nomine, virilem in ſancte agendo conſtantiam perpetuo deinceps præſtet.

Confirmati frons, chriſmate ab epiſcopo illita, primum bombyce diligenter a ſacerdote abſtergatur: mox a clerico, in ſacris conſtituto, aqua lavetur. Quæ aqua in baptiſterii ſacrarium projiciatur.

IX.

Quæ ad ſanctiſſimæ euchariſtiæ ſacramentum pertinent.

Hoc inſtitutum, quod antiquiſſimi ritus eſt, ſacerdos religioſe ſervet, ut intra miſſarum ſolennia, poſtquam ſcilicet ſanguinem ipſe ſumpſerit, fidelibus ſacram communionem ſumpturus miniſtret.

Nec vero tamen illam miniſtrare vetitum ſit, ſi quando occaſio tulerit, ut quis alio tempore, quam in miſſa ſumpturus ſit.

Cum autem peracto miſſæ ſacrificio, ſtatim eam

eam miniſtrat, veſtibus ſacerdotalibus, quibus in miſſa uſus eſt, indutus miniſtret, caſula tantum depoſita, & manipulo item. Si vero non ſtatim, ſed alio poſt tempore, quam in miſſæ ſacrificio, tunc ſuperpelliceo, ſtolaque alba, & ubi ritus Ambroſianus eſt, rubra utatur.

Verum pluviali epiſcopus indutus ſit, quando illam non in miſſæ ſacrificio miniſtrabit.

Is ordo præterea adhibeatur, ut primo eccleſiaſticis hominibus, ſuperpelliceo indutis, ſi vero ſacerdos quis eſt, ſtola etiam, quæ ſignum crucis, ad antiqui canonis præſcriptum, in pectore exhibeat: deinde laicis maribus, tum feminis ſacra communio miniſtretur, loco diſtincto, ut in concilio provinciali quarto cautum eſt, eaque ratione diſpoſitis, ut altari majori terga ne vertant.

Sacerdos, illam miniſtraturus, antequam præbeat, unicuique, cui miniſtrabit, ſigillatim illa verba pronuntiet: *Corpus domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam.* Et qui ſuſcepturus eſt, prius reſpondeat: *Amen.* Id quod antiquiſſimi inſtituti eſt, nec ſine myſterii ſignificatione fieri, ſanctiſſimus pater, & eccleſiæ catholicæ doctor, Ambroſius ſcribit.

Populus autem ad tabellæ inſtructionis, quę propterea juſſu noſtro edetur, præſcriptum doceatur, qua ratione ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum religioſe, decoreque percipiatur, ne quid accidat, quod illius auguſtæ divinitati ac ſanctitati non conveniat.

Laici famuli, quicumque regularium monaſteriis operam navant, tametſi in illis habitent, ſtato paſchæ tempore, in ſua quique eccleſia parochiali, ſacram communionem ſumant.

Cum vero ad ægros, omni reverentia, omnique religioſi cultus ſtudio, atque honorifice, quoad ejus fieri poteſt, afferenda illa ſit, neque id noctu commode fieri queat, vetitum propterea ſit, ne noctu afferatur, niſi ægris mortis periculum inſtet.

Parochus, ægroto illam allaturus, accurate hæc præmoneat, primum, ut ægrotantis cubiculum ab omni ſorde, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re profana, pio apparatu, & ſacris imaginibus, ubi poteſt, exornetur; tum præterea menſa, mappa nitida, puraque conſtrata, cruce, aliaque effigie ſacra, candelabris, & candelis, cereiſve ſaltem binis inſtructa apparetur, in qua ſuper corporali pyxis cum ſanctiſſimo ipſo ſacramento collocari poſſit; ſit etiam vas vitreum ad ablutionis uſum. Quæ omnia, ut ab iis, qui ægroti curam habent, parentur, cura ſit in primis confratrum ſanctiſſimæ euchariſtiæ. Apud eos vero, qui præ eorum egeſtate, inopiaque id præſtare non poterunt, ipſi ſodales apparent.

Deinde idem parochus, & veſperi pridie illius diei, quo ſacram euchariſtiam allaturus, eſt, ſi eo tempore de hoc officio præſtando certior eſt, & tunc item paulo ſcilicet ante quam afferat, certis campanæ percuſſionibus confratres ſanctiſſimi ſacramenti, & clericos, & reliquos fideles, præſertim illius parochialis vicinię, evocari mandet, qui illud pia veneratione proſequantur.

Poſt ipſe, ubi manus laverit, ad altare genibus flexis paululum tacitus religioſe oret: tum ſuperpelliceo, ſtola, ac, ut alio concilio decretum eſt, pluviali, ubi poteſt, ſe induat. Sacerdotes vero ceteri, clericive, qui comitantur, ſuperpelliceum adhibeant: ſi canonicorum capitulum ſit, cappam, vel almutiam, aliudve indumentum, ut illis in choro moris eſt.

ANNO CHRISTI 1579.

Reliqui fideles bini proſequantur capite aperto; & quamplurimi candelis accenſis; ac primo loco viri, in quibus ſcholares ſanctiſſimi ſacramenti præcedant, poſtremo feminæ.

Omnes, præſertim eccleſiaſtici homines, hymnos, & pſalmos pœnitentiales, alioſve intima animi pietate ſimul cum parocho, ſed alternatim, pronuntient; atque alii item religioſe orent.

Cum quis ſacerdoti, ſanctiſſimi corporis domini ſacramentum ad ægros ferenti, aut eum eodem inde redeunti, obviam fit, dum vel equo, vel curru, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde ſtatim deſcendat, humique flexis genibus tamdiu in adoratione permaneat, quoad ille cum ſacramento tranſiverit.

At vero omnis, ſive ſacerdos, ſive clericus, ſive laicus, quicumque eidem ſanctiſſimo ſacramento obviam fiet, pro Chriſtianæ religionis cultu, domum uſque ejus, cui miniſtrandum eſt, & ad eccleſiam quoque, quo reditur, pia veneratione proſequi, & comitari omnino ſtudeat, niſi neceſſitate, cauſave urgenti vehementer impediatur.

Id omne, ut cuncti fideles ſtudioſe, religioſe que præſtent, illos unuſquiſque parochus, quamſæpiſſime ac diligentiſſime commonefaciat.

Familia vero, quæ domi habitat, ubi ægrotus eſt, ſanctiſſimo ſacramento ad eccleſiam uſque, vel ſaltem extra januæ fines, obviam procedat cum cereis accenſis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depoſitiſque plane armis.

Sacra communio ad ægrotum non deferatur, niſi ad eum, qui vere illam ſumpturus eſt. Si vero aliquando fit, ut dum ad eum parochus venit, morbi vi ita affectum illum inveniat, ut eam tunc miniſtrare rite non poſſit, collocata pyxide ſuper corporale in menſa, eo nomine apparata, paululum moretur, dum genibus flexis, una cum ceteris, qui adſunt, ac potiſſimum cum ægroto ipſo ſancte oret: ac poſtea receſſurus, euchariſtia pyxide incluſa, eidem benedicat. Quod ſi ægrotus ipſe id vehementer exoptat, ſacramentum aperta etiam pyxide, liceat oſtendere adorandum.

Cum quis periculoſe ægrotans, ac etiam pene in extremo ſpiritu ſanctiſſimam euchariſtiam, & ſacramentum extremæ unctionis ſuſcepit, ſi poſtea aliquot dies ſuperſtes ſacram communionem ſibi miniſtrari petit, ejus pio, religioſoque deſiderio parochus ne deſit, modo ne pro viatico iterum in eodem morbo præbeat: cum id a ſanctis patribus olim fieri conſueviſſe traditum ſit.

Reus, capitis damnatus, quo die pro viatico ſanctiſſimum corpus domini ſumpſit; Chriſto redemptori, qui pro illius etiam anima ſanguinem in ara crucis profudit, a piis judicibus, magiſtratibuſque illo ipſo ſanguine redemptis, tribuatur, ut ne eo die ſupplicio afficiatur, multis locis piæ & laudatæ conſuetudinis eſt.

X.

Quæ ad pœnitentiæ ſacramentum pertinent.

Ut ad ſanctum pœnitentiæ ſacramentum fideles ſolicite, diligenterque accedant; id parochus præſtet, ut in hebdomada, quæ quadrageſi-

ANNO CHRISTI 1579.

gesimam proxime præcedit, ad patrum familias ædes, quæ intra parochiæ suæ fines sunt, sigillatim eat; ac videat accurate, qui obligatione hujus sacramenti suscipiendi, & sacræ eucharistiæ paschæ tempore sumendæ devincti sint, eorumque nomina recte describat: ac singulos præterea, eosque præsertim, qui perraro confitentur, moneat, ut ne confessionem differant in postremos illos quadragesimæ dies, quibus sacerdotes vel ob mysteriorum celebritatem, assidua divinorum occupatione, ab audiendis confessionibus impediuntur, vel frequenti tunc concursu fidelium defatigati, ita in eo ipso munere præstando fere opprimuntur, ut tantum, tamque salutare ministerium in confertissima multitudine vix recte illis præstare queant. Proinde quadragesimæ hebdomadas, pro populi sibi commissi ratione, sic partiri curet, ut alias huic, alias illi viciniæ, familiæve, aut partim viris, adolescentibus, & pueris, partim mulieribus, virginibus, puellisve præstituat, quibus ad confitendum distincte, atque in tempore accedant.

In iis quæ ad sacerdotes, pro sacræ confessionis ministerio vel examinandos, vel probandos pertinent, ne prælatus, etiam regularis, & exemptus, se in aliena diœcesi ullo modo ingerat: sed eam omnem illos examinandi probandique curam episcopo diœcesano plane relinquat.

Cum pro temporum varietate, casuum reservationem ab episcopo aliquando mutari expediat, quo planius illos casus, ei reservatos, confessarii sacerdotes perpetuo norint: eos episcopus singulis annis vel in synodo diœcesana, vel ineunte Januario promulget, ita ut quæ illorum casuum promulgatio proxime facta est, vim habeat, quoad altera fiet. Ab iis vero casibus, proxime promulgatis, si quis confessarius cujusvis ordinis sine facultate scripta, ab episcopo data, aliquem absolvere attentarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat. Si vero ab uno aliquo speciali casu reservato, & altero item, aut etiam pluribus absolvendi facultas aliquando sigillatim petetur, verbo etiam, sive scripto concedi poterit, tum alias etiam quando episcopus ita faciendum censuerit.

Ne facultatum, privilegiorumve jura, quæ cuicumque, etiam rosarii, & cruce signatorum scholæ, confratriæ, collegiove, etiam laicorum, quæve collegis, confratribusve in eo adscriptis ante, vel post concilii Tridentini confirmationem, concessa sunt; confessarius, cujusvis ordinis sit, ab iis casibus, quos sibi episcopus in sua diœcesi reservaverit, pœnitentes sine illius facultate absolvat. Si contra fecerit, suspensionem a divinis ipso facto incurrat.

Episcopus, quo decentius, atque adeo religiosius sacramenti hujus administratio fiat, presbyteros confessarios, etiam qui alicujus congregationis clericorum regularium, alteriusve societatis regularis sint, ad audiendæ confessionis officium, ne admittat, neve illam audire, etiam in suis ecclesiis sine superpelliceo & stola patiatur. Efficiat vero, ut reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes, in hoc ministerio habitum, vestitumque adhibeant, quem ex regulæ præscripto in choro ad divina officia celebranda adhibent. In his canonici regulares congregationis Lateranensis censeantur, cum ad rochetum cappam etiam extrinsecus adhibent.

Omnes vero videant, ne extra ecclesiam, oratoriumve confessionem audiant, præterquam ægrotantium, etiam virorum, nisi ob urgentem causam.

Confessarius, quicumque vel sæcularis, vel regularis sit, non stando, sed in sede, tamquam pro tribunali judex, sedendo, sacram confessionem audiat pœnitentium, quales quales sint, etiam in summo aliquo dignitatis gradu constituti. Itidem faciat cum absolutionis sententiam pronuntiat.

Quod in ecclesia antiqui instituti, veterisque consuetudinis est, recte omnino servet, ut dum absolutionis formulam, precesque adjunctas profert, supra caput pœnitentis manum dexteram elevet: id quod etiam cum mysterii significatione fit.

In pœnitentiæ sacramento magna humilitas summe necessaria est. Itaque pœnitentes cum ad confessarium, qui Christi domini locum in eo ministerio tenet, accedunt, intimo animi dolore omnique humilitate, non subjectis pulvinaribus, si necessitas aliud non postulat, sese ad illius pedes projiciant ac prosternant; id quod ab apostolicis usque temporibus in more usuque positum est, ut se reos agnoscant atque profiteantur mortis æternæ.

Dum confitentur, sint manibus junctis, digitis paululum erectis, oculis demissis.

Quod in concilio provinciali tertio de pœnitentia & publica & solenni, sacrorum canonum jure, & œcumenicæ synodi Tridentinæ auctoritate sancitum est; id ad usum inducatur, vel revocetur, atque adeo rite rectequæ præstetur, prout instructionibus, quæ ad communem totius provinciæ usum justu nostro edentur, ex canonum fontibus, sanctorum hominum disciplina, ecclesiasticisque institutis præscriptum erit.

Confessarios omnes, qui in urbe sunt, tum aliquando per annum, ut in concilio provinciali quarto constitutum est, tum præcipue semel hebdomada prima quadragesimæ, iterum adventu ineunte, ad se episcopus convocari curet, cum iisque agat, ut eodem concilio cavetur.

XI.

Quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis.

Ne pueris, qui nondum ullum rationis usum habent, sacramentum extremæ unctionis ministretur.

Parochus, si per errorem aliud oleum, quam quod infirmorum est, ad ægrotum ungendum unquam adhibuerit, etiamsi chrismatis, aut catechumenorum sit, ut erratum emendet, olei sacri, quod proprium infirmorum est, unctionem eidem adhibeat: tuncque sacramenti formam iteret.

Æger, si dum sacro oleo ungitur, extremum spiritum emiserit, parochus ungere desistat. Si vero aliqua morbi vis de repente illum oppressit, ut dubitetur, vivusne sit, an mortuus, ea conditione in ungendo utatur: Si es vivus, per istam sanctam unctionem, *&c.*

Ne alius sacerdos, nisi parochus, hoc sacramentum ministret. Si porro is impeditus, aut alias in mora est, mortisque periculum instat; tunc sacerdos alius ministret licet.

At caveat parochus, ne in eo ministrando negligentiam, ullamve moræ culpam contrahat.

Alio-

ANNO CHRISTI 1579.

Alioqui si ad illius ministrationem accersitus ire neglexerit, cum rationem Deo reddet, tum pœna ab episcopo graviter plectatur. Is porro ad omnem hujus sacramenti, in tempore administrandi, diligentiam, præterquam quod præcipue cura sua, quæ sanctæ solicitudinis plena est, officio valde admodum perpetuo excitetur; proposito etiam sibi exemplo sanctissimi episcopi Malachiæ accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus est, quod culpa sua mulier quædam, sacramenti hujus gratia fraudata, decesserit, ut totam noctem orando, gemendo, lacrymando consumpserit, lacrymarumque vi quasi maximo imbre, pro oleo sancto, quod non ministravit, mortuam perfuderit. Mane autem exaudivit dominus sanctum suum; ita ut illa e morte, tamquam e somno excitata, e lecto sese erigens, sacramentum hoc ab eo acceperit, ac deinceps a morbo convaluerit.

Quod concilio Agathensi cautum est, id unusquisque parochus præstare curet, ut missæ sacrificio peracto, si quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, quantum per alias suæ curæ parochialis occupationes potest, invisat, atque eisdem præstet quæ sint solicitudinis, muneriſque parochialis officia, prout opus esse viderit.

Ut episcopo, ejusque vicariis, aut visitatoribus aliquando constet diligens parochorum in salutaribus illis officiis, quæ fidelibus ægrotantibus illi debent, cura; eorum unusquisque librum præcipuum habeat, in quo sigillatim perscribat singulis diebus parochiæ suæ incolas qui mortem obierint, & quæ sacramenta eorum unicuique ministrarit, & præterea quando commendationis animæ officium præstiterit, & quo die hæc singula ministrarit.

CONSTITUTIONUM

PARS SECUNDA.

I.

De cura pestilentiæ.

SUPERIORIBUS proximis annis funesta pestilentiæ contagio primum urbes aliquot Italiæ celeberrimas, opida permulta, & pagos complures, deinde sensim longe lateque dimanans, Mediolanum, ejusque diœcesin fere omnem, & aliquam provinciæ partem ita vehementer invasit, ut multiplicem variamque stragem ediderit.

Quo afflictissimo tempore res multas commiseratione, lacrymis, luctuque dignas, & aliunde audivimus, & oculis nostris in urbe, diœcesique Mediolanensi adspeximus.

Tanta enim illius vis est, tamque vehemens, ut, cum occulte in omnes partes progrediens, brevi momento temporis, quasi repentino quodam impetu turbidæ tempestatis, homines obruat, teterrimi contagii metu omnes fere consternentur. Quamobrem eo pavore animi commoti, atque obstupefacti plerique tantum abest ut officii sui partes fortiter amplectantur, ut, quasi e mentis suæ statu repente dimoti, ne cogitare quidem, nedum deliberationes, consiliaque suscipere possint, quid in calamitate publica expediat, & quid plane necessarium sit.

Alii vero eo metu affecti, dum humanæ prudentiæ cautionibus se tueri volunt, eam sibi solicitudinem, quæ tota mundanæ diligentiæ præsidiis nititur, ita præpostere struunt, ut religionis, pietatisque Christianæ si omnino non obliviscuntur, ejus tamen officia intermittant. Nam sæpe fit, ut missæ sacrificio interesse, sacramenta suscipere, ecclesiam frequentare, ad conciones sacras convenire, supplicationes publicas, publicæque orationis munus obire negligant, & quos cognationis gradu conjunctissimos, quosque caros habent, si quando fortasse ii in pestiferam labem, aut in suspicionem ejus inciderint; non modo illos non curent, sed etiam ab iis ipsis longe admodum refugiant. Atque hæc quidem ipsa animi perculsio cum eos invadit, qui potestate, auctoritate & opibus præstant, certe multis partibus calamitosior est, quam omnis pestis contagio: cum inde non mora solum aliqua, sed etiam impedimentum non mediocre procurationi & apparatui remediorum afferatur, & alia deinde multa pernicioſa damna existant. Imo, quod grave est, inde accidit, ut egentibus aliquando alimenta necessaria non suppeditentur; pestiferis plagis medicina non adhibeatur, & subsidia spiritualia, id quod gravissimum est, interdum non ministrentur, ecclesiasticæ stationes nonnullis in locis deserantur, divinorum officiorum cultus sæpe negligentior sit, pietatisque Christianæ exercitationes languescant,

In tanta igitur rerum difficultate pro paternæ caritatis studio, proque archiepiscopalis officii nostri munere necesse habuimus, multiplicem solicitudinem suscipere, multos labores subire, multas functiones exequi, quas a pastore gregi sibi commisso præstari, & Christiana caritas & pastoralis curæ ratio efflagitabat. At omni rationi plane consentaneum est, ut, quemadmodum parens optimus, qui filios unice diligit, cum in præsenti, tum in futurum eis prospicit, ac parat quæ sunt ad vitæ cultum necessaria; ita nos paternæ caritatis officio adducti, omni præcautione fidelibus provinciæ nostræ, in hoc concilio provinciali quinto consulamus; provideamusque deinceps, quæ experiendo cognovimus, pestilentiæ tempore salutaria esse adjumenta. Id vero etiam maxime faciendum censuimus, cum præsertim subverendum sit, ne aliquando ob easdem Dei offensiones, ob maleque facta, quorum seminaria nondum evulsa sunt, iterum illa pestifera labes in provinciam nostram irruat. Atque hæc quidem ipsa ob eam præterea causam præcavere voluimus, quod cum pestis vis subito irrumpat, atque dimanet, non modo de iis, quæ opportuna sunt, mature deliberandi, consultandique tempus relinquit, sed celerrime agendi necessitatem omnem imponit. Accedit etiam, quod illius calamitatis, atque incommodorum recens memoria cum sit, ac recordatio, hoc tempore facilius multo est, quam multis post annis eo de genere adjumenta opportuna excogitare, consiliaque adhibere, dum præsertim superstites adhuc sunt, qui semel pestiferæ contagionis mala, & detrimenta experti sunt. Est vero illa item ratio, quod, cum nos in hoc provinciali conventu, spiritualibus præsidiis, misericordiæque operibus, e caritatis fonte manantibus, universos & singulos omnis generis & ordinis homines in pestilentiæ tempore instruimus; hæc tota nostra vel instructio, vel præcautio eo refertur, ut officiorum sanctitate, & operum religione, quasi pro publicæ valetudinis recuperatæ

ANNO CHRISTI 1579.

munere, grati animi erga Deum teſtimonia demus, atque offeramus.

II.

Partitio officiorum, quæ peſtilentiæ tempore præſtanda ſunt.

Sunt igitur permulta officia, quæ peſtilentibus temporibus Chriſtiana caritas docet præſtanda eſſe, ſive tempus ſpectetur, quo primum peſtis ſuſpicio, periculumve imminet; ſive locus inſpiciatur, in cujus viſcera, illa miſerandum in modum ſeſe infudit; ſive hoc ipſum conſideretur, cum ſcilicet ea paulatim langueſcente non ſolum ſpes recuperandæ publicæ valetudinis oſtenditur, ſed cum ad omnem a morbo confirmationem major in dies progreſſio fiat, demum omnis inde convaleſcentia exiſtit.

Atque in iis quidem officiis alia propria uniuſcujuſque ſunt, utpote epiſcopi, & parochi, & cleri tam ſæcularis, quam regularis, & magiſtratus, & patris familias, & omnis denique populi: alia vero quædam communia, quæ ejuſmodi ſunt, unde illa, quæ proprie, præcipueque a ſingulis præſtanda, ſunt, proficiſcuntur, atque emanant.

III.

Officia multiplicis conſiderationis communia.

In communibus porro officiis, in quorum aſſidua cogitatione, atque uſu omnes ſeſe pie exercebunt, hæc ſane erunt.

Primum ſecum tota mentis cogitatione, totoque animo reputabunt omnes homines, quæ & quanta peſtilentiæ vis ſit, quam tetra illius contagio, quantas & quam varias ſtrages brevi edat; quam multas miſerias quamque horribiles calamitates rebus publicis importet: quam brevi animi conſternatione cunctos vel fortiſſimos viros aliquando afficiat; quam valde ob eam cauſam formidoloſa, quod ita de repente ab hoc ſæculo ad tremendum illud Chriſti domini judicium animas abripit.

Deinde attentiſſima meditatione conſiderabunt, a quo peſtifera illa lues exiſtat, nempe a Deo, cujus voluntati in primis illam acceptam referent. David enim, optione data trium calamitatum, peſtis, famis, & belli, in ea deliberandi facultate peſtilentiam maluit, cum dixerit, malle ſe in manus Dei quam hominum incidere.

Tum cauſas, quamobrem peſte Deus mortales affligat, diligenti indagatione perquirent. Atque in iis quidem cauſis cum multæ aliæ afferantur, ob quas calamitatibus, miſeriis, adverſiſque rebus homines ille divexet, tamen hoc ſibi certo perſuadeant, quod a ſanctiſſimis patribus traditum eſt, cum Dei majeſtatem multis hominum peccatis, flagitiiſque lædi, ac violari vident, hanc ipſam cauſam potius eſſe, cur is calamitates, & plagas infligat, eo tamen conſilio, ut in viam reducat homines, ne, ut ait ſanctus Paulus, cum hoc mundo damnentur.

In eam præterea cogitationem incumbent, quam multiplex, quamque ampla materia, & quaſi ſeges Chriſtianæ virtutis, caritatiſque exercendæ detur illa tam gravi afflictione, graviſſimiſque illis & permultis difficultatibus, quas ſecum peſtilentia invehit. Qua in cogitatione videant ſimul meritorum, quibus adjutrice divina gratia ad cælum via munitur, fructus inde extare poſſe & ampliſſimos & uberrimos.

Hæc porro per ſe ſatis explorata ſunt, meditationum, cogitationumque officia, in quibus peſtilenti tempore fideles aſſidue verſabuntur: ſed multa inde conſequuntur, quæ eo ipſo præſertim tempore in omnium animis mentibuſque perpetuo infixa inhærere debent.

Atque in iis illud maxime ſibi propoſitum habebunt, quanto anima corpori præſtat, tanto ſtudioſius animæ cura, & ſolicitudo, corporis incolumitati, & ſtudio in periculo præferenda eſt, in quo & anima, & corpus eo peſtilenti tempore verſantur.

Imo vero illud pro certo exploratoque habeant, a Deo potiſſimum & publicam & privatam ſingulorum incolumitatem, proſperamque corporis valetudinem omni pietatis officio implorari oportere: *Niſi dominus cuſtodierit civitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam*, inquit propheta. Pſalm. 126. Quamobrem ſciant, ſpem omnem irritam, atque inanem eſſe, quæ Dei ope in primis non nititur, ſed tota ſolum vel in humana prudentia, diligentiave, aut in rerum copia, atque opibus, aut corporis robore, & viribus, aut in aliis id generis præſidiis collocatur.

In animum autem perpetuo inducent, recuperandæ & publicæ, & privatæ valetudinis incolumitatiſque eas potiſſimum rationes eſſe, quæ ad Dei gratiam reconciliandam, ad veram peccatorum pœnitentiam, ad pravos uſus emendandos diligentiſſime conferuntur. Iis porro officiis & rationibus neglectis, aut prætermiſſis cetera putabunt parum valere, imo plane inutilia eſſe, illa vero etiam perniciosa admodum remedia, quæ ſecum peccatum conjunctum habent.

Hæc omnia cum ſibi quiſque perpetuo perſuaſa habeat, tum maxime & privatis colloquiis, & publicis concionibus non ſolum epiſcopus, ſed parochi, & concionatores pro ſuo quiſque munere, hominum mentibus quamdiligentiſſime inſerere ſtudebunt, tamquam ſemina quædam officiorum fere omnium Chriſtianorum, quæ infra explicata & demonſtrata peſtilentibus temporibus præſtanda ſunt.

His porro officiis cogitationum, meditationumque certarum, quas de eo genere ſibi fideles animo rectiſſime conceperint, inſtructi, non modo non langueſcent, ſed valde etiam ſe excitabunt in omnes partes præſtandi Chriſtianæ caritatis opera.

IV.

De præſentia, & conſtantia omnium.

Si ullo unquam tempore, vel afflictiſſimo, aut epiſcopi ſolicitudo, aut ſacerdotum miniſterium, aut magiſtratuum, decurionum, & aliorum omnium, qui præſertim prudentia, fortitudine, conſtantia, caritate, aliiſque virtutibus præſtant, ſtudio quamdiligentiſſimo opus eſt; certe in peſtilentia, cujus immaniſſima vi, repentinoque impetu cuncta, niſi eorum virtute fulciantur, brevi labuntur, atque ruunt, eſt maxime neceſſarium. Itaque ii omnes, ſingulique labenti patriæ, & auctoritate, & exemplo, & muneris commiſſi officio opem neceſſario tempore ferre ſtudebunt; proindeque non modo illam non deſerent, ut imperita multitudo aliquando factitare conſuevit, utpote quæ ab omni

con-

ANNO CHRISTI 1579.

consilio inops, vulgo consternata, ac sola tantum pestis voce perculsa, longe refugit, sed in ejus custodia, quasique vigilia ita permanebunt, ut a rebus, & publicis, & privatis, quibus eorum potestate, aut officio, virtuteque succurrendum est, oculos nunquam dejiciant.

Nec vero in tanta omnium perturbatione, ac trepidatione animo demisso, & contracto erunt, sed forti, magno, atque adeo paratissimo ad omnia caritatis officia, & ministeria. Neque propterea in ancipiti deliberatione versabuntur, aut in quæstionem adducent, quæ ipsi officia necessario præstare debeant, quæ rursus minus necessaria, quove jure illis præstandis devincti, sed ardenti dilectionis, & pietatis studio incensi, cuncta potius iis officiis metientur, quæ sibi, in summa ea necessitate, periculove constitutis, præstari ab aliis maxime velint.

Hanc ipsam porro rationem, atque usum in populis, etiam finitimis peste, aliave calamitate ob pestem afflictis, sublevandis, & adjuvandis adhibebunt.

Et quoniam cunctis aliis studiis, atque officiis potior multisque partibus præstantior est spiritualis cura, paternaque caritas quam episcopus, parochi animarum curatores, sacerdotes, tamquam optimi parentes de filiorum salute soliciti, omni paterno studio conferunt: ideo ipsos in primis admonemus, ut præsentes adsint pestilentiæ tempore, quo fideles opus admodum habent & ipsius episcopi auxilio, & eorumdem parochorum, sacerdotumve ministerio, cum ad cetera omnia caritatis, misericordiæque opera, atque officia, tum maxime ad spiritualia adjumenta, & ad Deum non solum precibus, sanctissimisque orationibus, sed etiam omni alia ratione placandum.

Quamobrem ob oculos sibi proposito tam magno populi sibi commissi periculo, paternæ caritatis viscera indutus, constantique illa episcopalis animi virtute præditus, quæcumque pietatis officia a parente optimo, filiis præstari afflictissimo illo tempore oporteat, ea studio, & ministerio suo ita præstabit, ut ad omnia caritatis Christianæ opera ceteri homines inflammentur, cum maxime singulari, & egregio illo suo exemplo, tum vero etiam pio quodam ardore sanctarum cohortationum, quas ad clerum, ad populum, ad magistratus, decurionesque præsertim adhibebit, ut uniuscujusque studium, officiumque tum universe, tum sigillatim excitet, & inflammet, cunctosque in curæ suæ officiis constantissime contineat.

Parochi autem, animarumve curatores, tantum abest ut necessario eo tempore populum, cujus curam gerunt, aliquo modo destituant, ut fixa animi deliberatione sibi statuendum putent, omnia prorsus, etiam mortis pericula paratissimo animo subire potius, quam fideles Christi sanguine redemptos, ac sibi præcipue in curam traditos, in summa pene omnium adjumentorum necessitate deserere.

Reliqui etiam sacerdotes, & clerici, qui ecclesiæ stipendio aluntur, ut Dei laudes concelebrent, precesque pro populo adhibeant, tunc maxime intelligent, sibi in statione, & quasi in perenni vigilia quadam sacerdotali, & clericali manendum esse, cum divinæ iræ placatio exoretur oportet supplicationibus, litaniis, sacrificiis, frequenti sacramentorum usu, & aliis Christianæ religionis ministeriis, quæ potissimum sacerdotalis officii sunt.

Populus vero non modo longius a patria, quæ una omnes omnium caritates complectitur, non refugiet, sed præ illius amore persistet, hocque unum sibi præscribet, ut ereptis morum erroribus convulsisque vitiorum seminibus, unde pestiferam labem, atque exitium comparatum esse existimare debet, criminum, & peccatorum, quæcumque conceperit, admiseritve, vere sancteque pœniteat, & vitæ emendandæ propositum, fixa deliberatione suscipiat. Supplex item quamfrequentissime ad Deum confugiat, qui in medio etiam nubis, & afflictionis arcum propitiationis suæ ostendit, funestaque ærumna oppressos, suæ item divinæ benignitatis ope sublevat.

V.

Episcopi solicitudo in orationibus publicis.

Jam vero episcopus, ad quem gregis custodiendi perpetua cura refertur, ut universi populi supplicantis religiosa, solennique oratione Deum placet, cum primum in locis finitimis pestis grassatur, certas statasque publicas processiones triduanas non semel, sed iterum, atque adeo sæpius, si opus erit, & in urbe, & in diœcesi indicet: quas jejunio, eleemosyna, sacco, cilicio, omnique mœsto & lugubri amictu, pedibus nudis, capite aperto, omni pœnitentiæ publicæ modo, vocibus ex intimo animo ad misericordiæ implorationem emissis, gemitu, lacrymis profusis, intentissimo assiduarum precum studio, & omni denique non externo solum, sed interno pietatis religiosæ officio sancte agi, atque celebrari studebit.

Ad quas processiones etiam sanctorum reliquias sacras, præsertim, quæ insigniores sunt, universe aliquando adhibebit.

Statam illam & solennem orationem quadraginta horarum, religiose celebrabit: ad quam universus clerus, & populus per certas regiones, & parochias distinctus, ex concilii provincialis quarti decreto pie & ordine conveniat. Atque in ejus quidem celebritate, quo religiosius omnis clerus, populusque ad publicæ precationis studium excitetur, sermo brevis statis singulis horis habebitur perito sacerdote, qui orantes vehementius inflammet.

Curabit etiam ut omnes & singuli peccata confessi, certo dominico, aliove festo die, sacram communionem sancte sumant.

Statas præterea processiones, quæ speciatim ab universo uniuscujusque collegiatæ ecclesiæ clero, etiam regulari, & ab unaquaque civitatis, vel diœcesis regione in singulas hebdomadas fiant, certo præscripto modo instituet.

Certarum ecclesiarum, in quibus præsertim insignia pietatis, & religionis monimenta extant, visitationem constituet, ut ad eas scilicet supplicandi causa, ac studio, uniuscujusque viciniæ parochialis populus collegiatim certis diebus conveniat.

Orationem matutinam ac vespertinam ardentius excitabit; & vero, ubi intermissa est, restituet quamdiligentissime.

Orationem item sine intermissione ubique, & in urbe, & in diœcesi, certa parochialium, collegiatarumque ecclesiarum, ac monasteriorum præterea distinctione, indicet atque statuet.

Lita-

ANNO CHRISTI 1579.

Litaniarum etiam quotidianarum, quas & domi, & foris certis locis, in ecclesiisque præsertim adhiberi curabit, certam rationem inibit.

Jejunium, si minus in hebdomada pluribus diebus, at in feria sexta saltem, vel sabbato, præter statos vigiliarum dies a populo agi suadebit; alia præterea veræ pœnitentiæ signa, divinæ misericordiæ implorandæ studio suscipienda, demonstrabit.

In iis quoque religiosis adjumentis illud etiam adhibebit, ut uniuscujusque parochiæ ædibus, domiciliis, & habitationibus parochi singuli stata religiosa prece rite benedicant ad institutionis, eo de genere in hoc concilio editæ, præscriptum.

Ut autem denique totius provinciæ populi supplicatione etiam adjuventur, eo necessario tempore literas de periculo, suspicioneve pestilentiæ ad metropolitanum, ceteroſque provinciæ episcopos celerrime scribet.

VI.

Cura metropolitani, & provincialium episcoporum.

Pestilentiæ, quæ urbi, locove provinciali imminet, periculo audito metropolitanus eam curam, cogitationemque suscipiet, ut non solum in metropolitana urbe, ejusque diœcesi, sed universa provincia supplicationem, orationem, & alia pietatis opera indicat literis omni cohortatione plenis.

Reliqui provinciæ episcopi ei, cujus diœcesis ex pestis periculo laborat, caritatis officia navare non different.

Illi animum, spiritumque addent, & majorem omni officiorum ratione facient, ad episcopalis, paternæque caritatis partes in pestilentia, si irrepserit, exercendas. Quod officium sæpius præstabit vicinior episcopus. Proposito etiam exemplo sanctissimi pontificis Cornelii, & beati Cypriani episcopi, martyrum, quorum alter alteri, in laboribus, & periculis versanti, literas plenas consolationis scribebat, episcopum crebris literis consolabuntur item, & confirmabunt.

Curam etiam aliquam inibunt, ut de illius, & diœcesis, & urbis statu certiores aliquando fiant, quo ardentiori studio flagrent sublevandi necessitates,

Studebunt in primis ei opem afferre, tum oratione publicisque supplicationibus, tum etiam eleemosynarum, prout unusquisque poterit, largitionibus

Omnem aliam præterea rationem quisque diligentissime exquiret, qua fratris episcopi, ejusque etiam populi periculo, & difficultatibus, cum eo conjunctis, opportune ac benigne succurratur.

Id omne pietatis officium metropolitanus longe flagrantiori studio præstabit, ut ejus exemplo ac documento ceteri provinciales inflammentur ad rei piæ imitationem.

VII.

Solicitudo episcopi in morum corruptelis eripiendis.

Episcopus præterea, cujus diœcesis in periculo pestis versatur; tunc in primis accurate investiget, quæ potissimum corruptelæ, quæ publica peccata sint, & quæ scelera flagitiave, quibus Deus maxime offendatur, ejusque ira concitetur. Hæc igitur cum funditus convellere studeat, vero ea, quæcumque sint divino cultui repugnantia.

Ac rursus, omnia pietatis officia in usum ut diligentissime revocentur, sedulo curabit.

Sanctioris disciplinæ initium a se faciet, perinde ac si peccatis suis potissimum pestilentiæ, qua populus affligitur, causam dedisset; proinde in eo attente figet oculos, ut accurate perspiciat, quid a se velit Deus, quid jubeat, quid prohibeat.

Ad normam voluntatis divinæ omnia sua consilia, omnes cogitationes, omnia opera, & verba, omnes denique vitæ suæ rationes conformabit: & officii sui pastoralis momenta divini judicii legibus perpendet.

Et sua, & populi peccata piis & crebris gemitibus deplorabit.

Assidua prece, summaque sanctissimæ orationis contentione, divini luminis illustrationem sibi deposcet, ut omnia videre, omnibus consulere, esse pro omnibus vehementer solicitus, & omnia denique quæ ad populi sui curam rectissimam pertinent, circumspicere, & mentis oculis illustrare, necessario tempore possit, supplex perpetuo Deum orabit, ut disjectis peccatorum nubibus pluviam, & rorem divinæ suæ misericordiæ effundat in populum, suæ curæ commissum. Cum igitur vitæ suæ rationes diligenter examinabit, cunctaque videbit, quæ a se præstari oportet, ut non modo in gravi culpa, sed in nulla quidem, vel minima offensa sit apud Deum; tum familiæ instituta, mores, omnem denique disciplinam recognoscet, & omnia non tantum universe, sed speciatim, sigillatimque diligentissime perlustrabit.

Tantumque, quoad ejus fieri humanitus poterit, aberit, ut quidquam offensionis culpæve in ullo quoquam residere patiatur, ut statuat potius, quasi nexu disciplinæ sanctissimæ devincire omnem familiam ac domum episcopalem, quæ, tamquam officina Christianarum virtutum, ceteris exposita esse debet ad imitationem.

Fori præterea sui ecclesiastici rationem atque usum omnem explorabit, hocque attentius ac diligentius, quo graviores Dei offensiones ex inique factis, iniquisque judiciis existere solent.

Perveſtigabit etiam ac dispiciet attentissime ecclesiæ suæ cathedralis & cleri illius disciplinam, in qua si quid vel universe, vel speciatim offendi animadverterit, studiosissime emendabit & corriget; cum præsertim inde documenta omnis optimæ institutionis & normæ sumi conveniat.

Ut vero reliquis omnibus, in quibus aliqua offensio subesse possit, prospiciatur & consulatur, synodum diœcesanam, si expedire censuerit, diligentissime habebit, in qua præcavebit quæ opportuna, quæ necessaria, quæque salutaria maxime erunt, pro temporis ratione.

At si minus synodum coget, saltem vicarios foraneos ob eam ipsam causam evocabit, ut non in urbe solum, sed in omni diœcesis parte, etiam atque etiam diligenter, depulsis morum erroribus, profligatis publicis offensionibus, evulsisque malefactorum seminibus,

omnis

omnis vitæ emendatio, & disciplinæ Christiano nomine dignæ instauratio, atque adeo institutio, procuretur.

Hoc idem quo in omnes partes recte sanctequ agendi studium vehementius excitetur, cum sacerdotibus confessariis, & concionatoribus aget quam diligentissime.

Reliquum etiam civitatis clerum sæcularem, & parochos potissimum sæpius convocabit; quos omnes cum ad vitæ innocentiam, tum ad virtutes, quæ in sacerdotali, clericalique ordine elucere debent, eorumque officia usque adeo excitabit, ut salutaris inde fructus in populum derivetur.

Præfectos item monasteriorum cujusvis ordinis, quæ in civitate sunt, ad se aliquando accersetq; quibuscum omni cohortatione, sanctisque admonitionibus, & iis quidem frequentibus, ubi opus erit, aget ut in omni monasterio, tum virorum, tum etiam feminarum, si quæ illorum curæ commissæ sunt, sancte, religioseque vivatur, quemadmodum ex suscepti ordinis instituto ab iis fieri oportet, qui in religionem se Deo dicarunt.

Monialium vero, quarum curam gerit, reformationis rationem omnem suscipiet, & exequetur: quo sanctius illæ, religionis officiis deditæ, ac calamitati publicæ, & vitæ meritis & oratione, precationibusque succurrant.

Itidem agere non desistet cum præfectis, curatoribus, ministrisve locorum piorum, & cum ceteris item piarum confratriarum scholarumve hominibus.

Nec vero peccata & offensiones publicas dissimulabit, si quas in eo, qui civitati præest, in magistratibus, in decurionibusque inesse perspexerit: sed annuntiabit eis errata, in quibus offendunt; nihilque ad salutem potius esse ostendet, quam ab illis in primis pietatis Christianæ opera unice coli, quamque justitiæ munus & officium, depulso omnis cupiditatis dominatu, rectissime atque æquissime omnibus administrari.

Omni etiam officii genere cum eisdem aget, atque hoc sedulo instabit & urgebit, ut publica auctoritate, publicoque decreto, si modo res ejusmodi est, de qua per illos decerni liceat, tollantur, & radicitus extirpentur, quæcumque sunt, ob quæ Deus palam præsertim ac publice offendatur.

De populi denique universi disciplina conformanda & peccatis tollendis, ad quæ proclivius frequentiusve prolabitur, omnem rationem etiam cum sacerdotibus inibit, totus in ea cura defixus, ut a Dei offensionibus ad virtutum Christianarum officia illum plane revocet.

Imo vero hoc etiam valde studebit, ut voluptuariæ omnes actiones, in quibus vulgi multitudo aliquando versatur inani opinatione, cum putet pestilentiam mundanis lætitiis facilius caveri, omnino abjiciantur, quales sunt saltationes, profanæ cantiones, comessationes, crapulæ, & cetera ejus generis: quibus plerumque multa peccata conjuncta sunt.

Populum quoque inducere procurabit & ad constituendum profusis sumptibus modum, & ad inveteratas malas consuetudines detestandas, atque plane abjiciendas.

Id omne non solum cum populo civitatis, sed etiam cum diœcesano paterna solicitudine aget.

Accersiet præterea ad se omnes præfectos uniuscujusque collegii, etiam artificum; quorum operam, & diligentiam adhibebit ad rescindendos pravos usus, si qui in eorum collegiis, aut artificiis sunt, unde aliqua Dei offensio existat. ANNO CHRISTI 1579.

Patribus familias illud magnopere suadebit, ut aleatorii ludi, imprecationes, blasphemiæ, verba impura, turpia, impudicæ choreæ, saltationes, pompæ, luxus, profusa convivia, & cetera, quæ ab intemperantia manant; procul ab omni domo arceantur.

Omnes vero & urbis & diœcesis partes cum ipse accurrendo inviset, tum alios probatos viros ecclesiasticos ob eam causam nomine suo mittet: & vero quæ opportuna sunt, curabit, atque adeo exequetur, ut nulla ex parte optimi parentis, vigilantisque pastoris cura, studium, vel ministerium desideretur.

Singulorum crimina diligentius investigabit, qua præsertim cum diuturniora sint, ad iræ divinæ concitationem plus roboris habent, ut adulteria, concubinatus, usura, nefarii contractus, bonorum ecclesiasticorum usurpationes, res male partæ, & alia ejusdem generis, quibus præsens salutareque remedium accommodabit.

Quamobrem unumquemque, quasi somno oblivionis in peccatis dormientem, excitabit, ut opus erit, ad pœnitentiam, ac lacrymas & flagitiorum detestationem, depulsionemque, ut re ipsa præstet quæ cum disciplinæ Christianæ rationibus & studiis conveniunt.

Pacem & concordiam inter dissidentes reconciliabit.

Lites componere, controversias dirimere, cuncta cujusvis generis dissidia tollere, simultatem, & odia restinguere, factionum semina convellere studebit.

Quæ male parta sunt, maleque ablata, restitui curabit.

Omnes denique pastoralis officii atque auctoritatis nervos eo intendet, ut & offensis publicis sublatis & disciplinæ Christianæ sanctioribus institutis & omni recte agendi studio, omnique Christianarum virtutum usu & exercitatione, ab universo clero, populoque imploretur atque exoretur misericordia Dei.

VIII.

Cura in aliis cautionibus tuendæ publicæ valetudinis.

Iis adjumentis spiritualibus alias cautiones episcopus adhibebit. Atque in primis quidem edictis episcopalibus, aliaque omni ratione de publica valetudine tuenda certas rationes inibit, atque edicet, quas cum in locis ecclesiasticis, tum ab hominibus clericalis ordinis, ab aliisque episcopali jurisdictioni subjectis, inviolate ob bonum publicum servari mandabit.

In omni autem deliberatione & cautione, quam tuendæ publicæ incolumitatis causa suscipiet, id studebit, ut consultationibus cum magistratu sanitatis habitis, quidquid ipse eo nomine caverit, cum illius publicis edictis, ad valetudinis publicæ commodum pie & recte pertinentibus, non dissentiat nec discrepet; sed in omni ejus generis ratione, quæ ad bonum publicum tota refertur, unus idemque sit utriusque

con-

ANNO CHRISTI 1579.

consensus, summaque in re adjuvanda publica caritatis conspiratio.

Idem præterea, quæ hac instructione demonstrata sunt, potestatem etiam præfecto regionario, & vicario foraneo ac aliis visitatoribus faciet, alia non modo generatim, sed speciatim statuendi, atque exequendi, quæ in pestifera contagione utilia, opportuna & necessaria illi viderint, ad publicam valetudinem tuendam, quæ ab episcopalibus præscriptis & regulis non discrepent.

Quidquid vero illi agent, opportuneque ac necessario statuent, id quamprimum episcopo significabunt.

In omni autem re, quam magistratus sanitatis aget, vel cavebit publicæ valetudinis causa, operam dabunt, ut diligentem ejus cautionem, studiaque imitentur ad episcopalium regularum præscriptum.

Parochi etiam cæterique ecclesiastici homines id unum quoque maxime studebunt, ut publicam valetudinem omni caritatis officio curent, ac præterea in executionis usum accuratissime perducant quæcumque non solum hac instructione explicata sunt, sed quæ episcopus hoc ipso de genere, prout opportuna viderit, publicæ salutis causa statuerit, & quæ item præfectus regionarius, aut vicarius foraneus, aliusve visitator monuerit mandaritve: imo etiamsi clericalis ordinis homines sunt, qui intra alicujus parochiæ fines habitant, illa quoque servabunt, quæcumque vel ex hac instructione, vel ex episcopi voluntate, vel alia justa ratione parochus commonefecerit.

Quæ præterea a magistratibus, decurionibusve ad eam publicæ incolumitatis rationem pie ac utiliter constituentur, eadem, ut a populo plane serventur, omni cohortationis officio monebunt.

Magistratus autem & decuriones, ut eidem publicæ valetudini prospiciatur & consulatur, cum omnia sapienter, Christianæque pietati congruenter agent, tum valde cavebunt, quæ divino cultui & caritatis officiis cum impedimentum offerre possint, illa maxime fugienda, suo loco infra demonstramus, ac vehementer in domino monemus.

IX.

Solicitudo in uniuscujusque præparatione spirituali.

Episcopus in eo præterea solicitus erit, ut imminenti illo pestis periculo, confirmationis sacramentum, quibus per ætatem ex doctrina Romani catechismi ministrandum est, ubique ministret: cum illi, si pestis irruet, in eo statu futuri sint, ut periculum mortis non modo in singulas horas, sed in singula momenta pertimescant.

Id etiam sedulo curabit, ut suæ quisque conscientiæ latebris diligentissime discussis, omnis anteactæ vitæ peccata confiteatur.

Tum etiam, ut ad tam salutare pœnitentiæ sacramentum omnis frequenter accedat: ita ut cum quis se peccati mortalis labe inquinatum esse conscius erit, eo sacramento illud expiare quam primum studeat; nec vero ad extremum differat, cum non modo suspicari, sed certe omnino timere possit, ac debeat, si pestis Dei permissu irruerit, illo pestilenti tempore maxima cum difficultate sibi præsto fore subsidia tam corporis, quam animæ.

Itidem ad frequentem sanctissimæ eucharistiæ usum fideles omni studio accendet. Et ut saltem semel in hebdomada illam sumant, ad ea, quibus iram Dei placari, ejusque misericordiam implorari compertum est, pietatis opera, præsertim ad assiduam orationem, ad jejunium, ad eleemosynam crebro hortetur, Ad cujus largitiones uberiores populum fidelem valde etiam incendet, illud singulare exemplum Ethnicorum, qui, euangelicæ lucis expertes, cum in gravissimam pestem olim inciderint, opinione persuasi, eam sibi calamitatem inflictam esse, quod nullum pietatis studium, nullumque beneficentiæ, liberalitatisque officium egentibus hominibus contulerint, ad eam propulsandam id consilii adhibuerunt, ut eorum domus, officinæ, tabernæ indigentibus, ac pauperibus paterent, qui inde res, quas propterea palam omnibus exposuerant, ad vitæ usum necessarias, gratis libereque sumerent.

Ab omnibus, eo pestis imminentis periculo proposito, domui suæ disponi & consuli suadebit, ut scilicet unusquisque æs alienum, si quod contraxit, recte dissolvat, nomina quæcumque explicet, lites componat, transigatve, testamentum conficiat; ne denique res domesticas contractas, difficultatibusque implicitas relinquat: ne fortasse, si mors, ut in pestilentia evenire solet, continuo oppresserit, sibi, liberis, bonisque suis recte consulere minus possit, indeque propterea vel litium discordiarumve inter filios, agnatosve, semina, vel æris alieni solvendi difficultates, tardioresve solutiones, vel controversiæ aliæ, & quod grave est spiritualia incommoda existant, quæ animæ saluti detrimentum, perniciemve afferant.

Hæc eadem sane omnia & singula officia, in regione sibi commissa, & præfecti regionarii & vicarii foranei & visitatores & parochi, in parochiali vicinia ex episcopi instructione & præscripto pro suo quisque munere præstare, atque exequi studebunt.

Hæc itidem ipsa pro sui muneris partibus cum in collegiis, confraternitatibusque præfecti, tum in ædibus privatis curabunt diligenti studio, omnique caritatis contentione.

X.

Præparatio adjumentorum spiritualium peste imminente.

Episcopus vero omnia adjumenta, antequam pestis populum invadat, diligenter conquirat & parare studeat, quibus fiat, ut si pestis ingruerit, ne quid illis populis, quos invaserit, desit: neque ad animæ salutem, neque ad corporis medicamentum, victum & curam.

Confessarios, concionatoresque, quorum ministerio operave necessaria eo tempore adjuvetur, aliunde, ut diligentissime potest, ad se accersere & conducere, tum ad urbem, tum ad diœcesis opida & loca præsertim insigniora curabit.

Ac præter parochorum curam, certos etiam alios sacerdotes undique, quantum poterit, omni pietatis officio conquiret, qui caritatis ardore inflammati, paratissimi sint ad omnia ecclesiasti-

ANNO CHRISTI 1579.

siastica ministeria illis præstanda, quos vel pestis morbus, vel suspicio invaserit.

Iis & concionatoribus & confessariis & aliis sacerdotibus necessaria alimenta ut subministrentur omni ratione curabit.

Alios præterea clericalis ordinis homines, caritatis studio flagrantes deliget, qui modo huc, modo illuc visitando accurrere possint.

Delectum item habebit aliquorum sacerdotum, atque aliorum quos potissimum adhibere possit ad curam ecclesiasticorum hominum, pestis morbo, suspicioneve laborantium.

Ad omnem porro curam, quo vehementius universi & singuli pestilentiæ tempore incendantur, indulgentiam a summo pontifice iis procurabit, utpote

Sacerdotibus, qui peste affectis sacramenta ministrarint.

Medicis, eos curantibus.

Chirurgis, tonsoribusve, qui venam secant, quive plagis medicamentum apponunt.

Nutricibus, quæ infantibus, peste laborantibus, suspectisve lac præbent.

Obstetricibus, quæ mulierum in eo morbo, suspicioneve versantium, partum adjuvant. Ministris, qui peste ægrotantibus assistunt. Bajulis, qui pestifere affectos, suspectosve ad curationis locum perducunt, feruntve.

Illis item, qui peste mortuorum corpora sepeliunt.

Iis denique omnibus, quicumque sint vel mares, vel feminæ, qui illorum sustentationi & curationi aliquo modo serviunt: qui item eleemosynam, pro facultatum ratione, in eorum adjumentum contulerint.

Facultatem item sibi dari ab eodem curabit, adjunctis ad eam certis privilegiis, ut regularium cujusvis ordinis opera, ministeriove sine ulla mora, aut impedimento superiorum, pestilentiæ tempore uti possit.

Ut præterea populi caritas ad pauperum, pestilentiæque morbo, si Deus permiserit, laborantium curam, piumque studium accendantur, & longe lateque progrediantur; libros, eo de genere gravissime conscriptos, quos necessario eo tempore studiose legat, ad usum proponet, utpote Gregorii Nazianzeni homiliam, sermones duos Gregorii Nysseni de pauperibus sublevandis, & Cypriani martyris sermonem unum de mortalitate, & alterum item de eleemosyna; atque aliorum præterea patrum libros ejusdem generis.

Ut vero quæ ab illis vel tradita, vel præcepta sunt, in morem atque usum afflictissimo præsertim pestilentiæ tempore inducantur, eos libellos vulgariter conversos, exiguoque volumine comprehensos, typis impressos, atque editos extare voluimus.

Iis præterea libris alios, de rerum spiritualium officiis, studiisque recte conscriptos, prout opus esse viderit, ad legendum cum ob alios fructus, utilitatesque adjunget, tum etiam, ut ne populus, propter intermissas magna ex parte, in pestilentiæ periculis artes & negotiationes, otio languescens, ad turpes inanesque voluptates tempus traducat.

Alias vero facultates, quæcumque pestis tempore vel necessariæ, vel opportunæ a summo pontifice impetrandæ erunt, ita in tempore diligenter impetrare studebit; ut si peste statim irruente literarum cursus intercludatur, aut retardetur, ne mora ulla iis adjumentis interponatur, quæ in pestilentia opus esse possunt.

In iis facultatibus erunt hæ scilicet;

Facultas concedendi plenariam indulgentiam peste laborantibus confessis, aut contritionis signa ostendentibus.

Facultas concedendi indulgentiam iis, qui in quotidiana oratione, per septem horas distincta, versantur.

Facultas, privilegiumve aliquot altarium, ut cum in eis scilicet sacerdos pro aliquo defuncto missæ sacrificium obtulerit, ejus animæ suffragetur ad liberationem a pœnis purgatorii.

Facultas, quæ etiam delegari possit, absolvendi saltem in foro conscientiæ a peccatis, delictis & censuris summo pontifici reservatis, etiam in literis die cœnæ domini promulgatis.

Facultas etiam aliqua absolvendi in foro exteriori.

Dispensandi item cum sacerdotibus in quibusdam irregularitatibus, etiam ob mortem secutam contractis, id quod facile evenire pestilentiæ tempore potest in curatione ægrotorum, etiam sine ulla delicti culpa.

Convertendi etiam alicujus eleemosynæ legatæ usum saltem ad tempus, si quando ad pauperum necessitates sublevandas illud expedire, vel necessarium censuerit,

Quæ enim ob piam aliquam causam legata relictave sunt, ut videlicet, vel in divinum cultum, vel in puellarum nubentium dotem, vel in alium ejus generis usum erogentur; ea tunc sæpe expedit ad egentium hominum victum & sustentationem converti,

Decernendi statuendive utilitatis publicæ causa quidquid opus erit, atque adeo compellendi etiam, ut ecclesiastici homines ab episcopali jurisdictione exempti & regulares etiam, ac locorum præterea piorum, si quæ ejusmodi loca, ab episcopi jurisdictione immunia sunt, præfecti, curatoresve servent, atque adeo præstent, quæcumque is ob publicam utilitatem decreverit statueritve, pœnis etiam & censuris propositis,

A metropolitano etiam facultatem impetrabit, qua, dum pestis est, sibi permissum sit, ab aliquorum decretorum provincialium præscriptis rationibus, quæ in pestilentia servari minus possunt, aliquando discedere, utpote a conditionibus loci & altaris, in quo missa celebranda erit; a regulis item, quibus vetitum est, extra sedem confessionalem in ecclesia confessiones audire, & ab institutis etiam celebrandi foraneos conventus, & ab aliis quampluribus ejusmodi decretis provincialibus; quorum potestatem sibi a metropolitano fieri opus esse, aut expedire ipse viderit,

Et quoniam pestis tempore tum in civitate difficilis, tum in diœcesi difficilior ad episcopum aditus esse potest; id propterea in iis, quæ episcopalem auctoritatem requirunt, tunc expedit, ampliores facultates & parochis & reliquis confessariis, sacerdotibus & vicariis, præsertim foraneis, concedi permittive.

Itaque pro locorum, personarumque ratione, proque pestis periculosius imminentis gravitate, liberius, præsertim vicariis foraneis, facultates varias delegabit, in quibus erunt hæ:

Facultas absolvendi, etiam in utroque foro, a peccatis, criminibusve, interdicto & censuris sibi reservatis, ea adjuncta etiam facultate, ut

cui

ANNO CHRISTI 1579.

cui delegarit, is saltem in foro conscientiæ eamdem subdelegare possit.

Permittendi sacram confessionem audire extra ecclesiæ fines, atque adeo etiam a feminis extra confessionalem sedem.

Concedendi, ut missa celebrari possit in omni ecclesia, & altari etiam ligneo, ut in viis, locisque ejusmodi: & prorogandi rursus facultatem datam.

Constituendi & approbandi, etiam sine examine confessarios, etiam qui clericorum confessiones audiant.

Intermittendi sacerdotales, clericalesve illos conventus, singulis mensibus præscriptos.

XI.

Præparatio annona & ministrorum ad curationem & sustentationem publicam.

Nec vero ea præparatio, atque adeo præcautio negligenda est, ut a pestis contagione incolumis, & tuta supellex vel ecclesiæ, vel sacristiæ conservetur.

Ideo, quæ præsertim preciosior est, diligenter seligatur, & loco bene munito & remotiori cautissime foribus etiam obsignatis asservetur. Quo etiam loco monimenta jurium, libri, volumina, scriptaque graviora, quæ ad ecclesias pertinent, in armario, aut arca custodiantur diligenter.

Omni officii genere episcopus cum magistratibus, decurionibusve aget, atque adeo omni solicitudine instabit, ut propius accedente pestilentiæ periculo, patriæ, quæ ex horribili funestaque illa contagione multis variisque detrimentis affici potest, quam opportunissime, celerrimeque omni sua ope succurrant.

Videant in primis, omnique ratione præcaveant, ut cum in peste difficultas annonæ simul inesse soleat, ne quid ad rei frumentariæ, omnisque annonæ ubertatem desit, ac proinde cautionem diligentissimam adhibeant, ut nemo quisquam sit, qui necessario eo tempore frumentum supprimat: cum præsertim sæpe fiat, ut gravissimo illo tempore, longe plures, quemadmodum usu compertum literisque traditum est, fame necentur, quam pestilentiæ vi extinguantur.

Quamobrem omnes, qui opibus circumfluunt, & ipsi magistratus præsertim, qui civitati præsunt, propositum sibi aliquando habebunt præclarum illud exemplum sanctissimi pontificis Gregorii magni, qui & in peste, & in annonæ caritate apertis publicis horreis frumentaria largitione usus est ad populi laborantis sustentationem.

Rationem præterea episcopus cum eisdem magistratibus inibit, ut tum ex publico ærario, censuve, tum etiam eleemosynis, & omni alia subveniendi via multorum inopia egestateve laborantium victui necessario succurratur; eo præsertim afflicto tempore, quo præ pestis periculo, & metu, artificia, negotiationes, nundinationes, & quæstus, mercaturæve, commercium, agrorum cultura, & omnes aliæ cujuscumque opificii exercitationes languescunt, aut etiam magna ex parte cessant, unde homines sibi victum parare solent: quo fit, ut innumerabiles homines, qui alias ab omni re inopes non sunt, sæpissime ex fame laborent.

Quo in officio omni ita episcopus se geret, ut cum se eleemosynarum largitionibus, pauperum, miserabiliumque hominum, vere parentem, pastoremque ostenderit, exemplo etiam suo, non minus quam cohortationibus, omnique alio officio ceteros ad illorum sustentationem alliciat atque inflammet.

Ut vero quod ad sustentationem satis esse possit, omnino procuretur; omnes & singuli, quibus subveniendum erit, certo libro, recte, ordineque describantur. Qua in re monasteriorum etiam, & piorum collegiorum, tam virorum quam feminarum, ac pauperum clericorum ratio habebitur, quibus necessario eo tempore aliquid in eleemosynam conferendum erit.

Tantum vero absit ut inopes & pauperes, pro quibus etiam Christus dominus sanguinem profudit, e civitate, opidis, pagisve, ab omni ope destituti, exturbentur, ut non modo aliorum, sed mendicantium etiam ratio habeatur, ea scilicet, ut in unum locum congregentur omnes, ubi cum alimenta corporis, tum maxime omnia adjumenta spiritualia suppeditentur.

Parochi etiam, ubi instituta non est, in sua quisque regione parochiali confraternitatem scholamve hominum, caritatis nomine, episcopali auctoritate instituent. Cujus confraternitatis erit, necessario illo tempore, & eleemosynas colligere, & cetera caritatis officia obire ac præstare, quibus pauperes, & egentissimi homines subleventur.

Instabit præterea episcopus, ut iidem magistratus medicos certos conducant, conscribantve, ac paratos habeant, qui peste laborantes curent.

Chirurgos, tonsoresve certos deligant, qui venam secent, medicamentaque apponant. Medicamenta, resque ad eorum victum necessarias parent, ac subministrent.

Famulos, famulasque, & alios homines caritate Christiana præditos conquirant, qui operam, curationisve solicitudinem eisdem navent.

Obstetrices certas habeant, quæ partum mulierum, peste ægrotantium, eove nomine suspectarum excipiant.

Nutrices item certas ad eorumdem liberos lacte alendos.

Caprarum etiam certum aliquem numerum ad lactis eisdem præbendi usum, si quando nutricum copia non datur.

Vespillones item, quos monattos dicunt, plures conducant, quorum alii illa officia præstent, quæ a contagio integra sunt, ab omni suspicione vacua: alii sint, qui peste affectis se duces, ac ministros præbeant, qui mortuorum corpora sepeliant, qui infecta domicilia expurgent, & pannos itidem infectos, & alia id generis exequantur.

XII.

Præparatio locorum curationis publicæ.

Domos publicas, hospitales, locave complura, ampla, & distincta, quæ, alia scilicet peste affectis, alia eo nomine graviter suspectis, alia minus suspectis, alia convalescentibus usui sint, apparent, necessariaque supellectile instruant.

Quæ distincta partim peste tabescentibus, partim suspectis, partim ministris, tum in re

ciba-

ANNO CHRISTI 1579.

cibaria, tum in lectisterniis, tum in pannorum purgatione & lotione usui sint.

Vestes præterea, & lectisternia ad commutationis usum parent illis, qui vel a peste convalescentes, confirmative, aut a suspicione plane liberi inde migrant.

Situm etiam tuguriorum ad multiplicem illum usum disigant & præfiniant. Qua in re etiam atque etiam caveant, ne loca, ædes, domicilia, aream, ac situs ullos, quicumque sint, ad ecclesiæ, locive pii cujuscumque jus pertinent, usurpent, occupent, impediant, aut aliqua servitute implicent, ne ad breve quidem tempus. Quod si aliquo modo attinent, id ne committant episcopus inhibebit, atque interdicet.

Si vero nullo modo aliunde situs, locave haberi possunt, sed ad eam rem necessario usui ecclesiastica sunt: tunc ei, vel ecclesiæ, vel loco, cujus sunt, scriptis publicis, a notario, recte, riteque confectis, omnino caveatur, ut quidquid damni, detrimentive eo nomine fecerit, id resarciatur.

Qui situs amplus sit, ut ægroti a graviter suspectis, hi a leviter suspectis, hi etiam a convalescentibus separatim, aliquo scilicet interjecto sepimento, habitare possint.

Loco sit non humido, non uliginoso, sed editiori, & aprico, sicco, & salubri. Prope aquam fluentem sit, non torrentem tamen, unde inundatio, eluviove aliquando extare possit.

Extra urbem, opidum, pagumve, loco tamen propinquo, & commodo, ut adjumenta ad animæ curationem, & corporis usum, aliaque caritatis officia, atque subsidia facile & opportune illis subministrari possint.

Parent item materiam omnem, quæ idonea, quæque satis sit ad tuguria, capellas, & domicilia, in eo situ bene extruenda, ut infra.

In eo situ cum tuguria extruenda erunt, hoc videant & studeant.

Ut ita vel densissima palea, vel tabularum sectilium apta inter se commissura struantur, ut ab omni aut pluviæ, aut venti impetu, turbine, injuriave temporis tuta sint.

Ut ordine recto collocentur, & si fieri potest, a parte anteriori ad septemtrionem versus, vel in aliam partem salubrem spectent.

Ut singula, quo magis ab omni uligine, humiditateque defendantur, exiguo rivulo cingantur, per quem aqua pluvia ex eorum culmine defluens, alio extra illorum situm derivetur.

Ut eorum solum, subjectis transversis lignis, aut tabulis, palea insuper multa stratis, ab humo altius saltem tribus palmis extet.

Domicilia, seu casas extra sepia tuguriorum parent ad usum laicorum præfectorum, curatorum, custodum, & ministrorum.

Loca item distincta lavationis, & purgationis vestium, & pannorum cujuscumque generis.

Habitationem item distinctam, ad eorum usum, qui illis purgandis, abluendisve operam navabunt.

Supellectilem etiam necessariam supra demonstratam, necessariaque instrumenta præparent ad horum locorum publicæ curationis usum.

Prospiciant quoque, ne peste ingravescente palea desit, ad quotidianam tuguriorum subministrationem.

In omni autem domo hospitali, publicove tuguriorum loco, tum crux alta, curante episcopo, bene, firmiterque humi fussixa, erigetur loco medio, eoque editiori & conspicuo: tum ea in primis ratio habeatur, ut si ibi capella ex pariete jam non est, ea cum altari ex tabulis sectilibus & asseribus extruatur.

Imo vero ubi plures sacerdotes constituendi erunt, si minus totidem capellæ, ut saltem duæ omnino extruantur.

Atque in earum quidem extructione hæ rationes mox infra demonstratæ adhibebuntur.

Situ eminentiore struantur, ab omnique parte conspicuo, ut qui in tuguriolis, cellisve sunt, ab eorum ostio, quoad ejus fieri potest, sacerdotem celebrantem prospiciant.

Eo præterea loco sint, si fieri potest, ut qui foris sunt, ministri, famuli, custodesve, missæ etiam sacrificium aspiciant.

Erunt item forma, quæ quadri speciem exhibeat, longe lateque brachia sex, aut minimum quinque patebunt.

Partes autem a latere ad ingressum capellæ versus ampliores etiam fiant licet, usque adeo, ut pars anterior late patens sit, brachia octo, aut recte septem.

Pavimentum capellæ a tuguriorum solo altius extabit brachia quatuor, vel quinque: ad cujus altitudinem ascensus fiet gradibus ligneis, ut sacerdos celebrans e tugurtis paulo remotioribus prospici recte queat.

Ligna vero, tignave, quibus capellæ structura sustentatur, ita firma, solida, fixa, atque inter se bene, apteque compacta erunt, ut ventorum impetu, ac vi non modo non corruat, sed ne labascat quidem.

Ab omni latere capella fenestram cum valvis habebit, per quam missæ sacrificium spectetur, cum sudum, serenumve erit: alioqui valvis occludetur, ne ex vento, pluvia, injuriave temporis aliquid incommodi, indecori, offensionisve accidat. Quæ vero fenestra a parte posteriori altaris struetur, si quando struatur necesse est, ab altaris superficie extabit altius uno brachio.

Pars anterior illius capellæ ita extruetur, ut sera, clavi, pessulo, vecte, & valvis bene firmis instructa, a furti, rapinæ, alteriusve injuriæ periculo tuta sit, quo cautius sacræ vestes, sacraque vasa ad missæ cultum pertinentia in capella serventur: & sanctissimum etiam sacramentum, quod ministrandum est, ibidem custodiatur.

At vero ubi certus sacerdos, qui assidue assistat spirituali tuguriorum curationi, non constituetur, tunc capella non intra, sed extra eorum fines, loco paulo remotiore, ita procul struetur, ut sacerdos aliunde accersitus, qui ibi missæ sacrificium celebret, a contagionis periculo ac suspicione tutus, pestilentiæ lege ab episcopo præscripta, non debeat statos illos dies separatim ab aliorum vitæ commercio manere.

Ubi sacerdotes constituentur, qui præcipue illis tuguriorum locis in cura spirituali invigilent, domicilium eis parabitur loco finitimo ac segregato aliquantulum a tuguriis, &, ut fieri potest, ab aliis domiciliis incolarum prope habitantium.

Si vero tale domicilium, lapidibus extructum inveniri non potest, ex tabulis sectilibus asseribusve fiet loco non longe a positura capellarum.

ANNO CHRISTI 1579.

At siquando illud sacerdotum domicilium a finibus tuguriorum aliquantulum aberit; eorum unicuique parabitur etiam propinquiori loco tuguriolum forma decenti, ex tabulis sectilibus, paleisve confectum, ubi interdiu per pluviam maneat, & cibum ac somnum aliquando capiat, quo diligentiori assiduitate curæ sibi commissæ incumbat.

Domicilium sacerdotale tale omnino erit, ut in eo sacerdos separatim a clerico habitare possit, itidemque ab alio sacerdote, si plures ibi constituendi erunt.

Si ad mortuorum sepulturam cœmeterium parochiale, & alia antiqua cœmeteria, locave sacra, ab episcopo ad eum usum constituta, satis non fore existimabitur, situs alius parabitur, qui tuguriorum loco finitimus sit, quique peste ingravescente mortuorum numerum capiat; & appositus præterea sit, ut pariete cingi, & ubi aliquando deinceps extrui sacellum commode possit.

Situs hic & ab episcopo rite consecrabitur, & firmissima sepe saltem, aut densis asseribus, aut macerie undique ita cingetur, ut & lupis, & reliquis bestiis aditus omnino obstruatur.

Capella unaquæque, ubi sacerdos constituendus erit, instruetur hac supellectile; utpote lapide sacro, calice, patena, cruce, & alia præterea sacra imagine, candelabris binis, vestium apparatu ad missæ usum necessario, & mappis item eo numero, ut suo tempore commutari queant.

Habebit præterea vasculum aquæ sanctæ, aspergillum, & tintinnabulum.

Superpellicea etiam numero saltem totidem, quot sacerdotes sunt, & quot item clerici.

Laternas item quatuor cum cereis: quæ ad sanctissimi sacramenti, cum fertur, cultum adhibebuntur.

Pyxis etiam comparabitur, & tabernaculum ligneum, ubi sanctissimum sacramentum custodiatur, & umbella item, quæ saltem exigua ab uno tantum homine gestetur.

Sacri olei vas etiam sit ad usum ministrandæ extremæ unctionis.

Libri rituales sacramentorum totidem, quot sacerdotes.

Hæc porro supellex etiam, quod ad mappas attinet, conduplicabitur, ubi sacerdotes plures residebunt, prout erit eorum numerus, saltem quæ attinet ad mappas, & vestes:

Feretrum præterea unum, duo, plurave.

Pallium etiam præcipuum apparabitur, quod ad efferenda corpora eorum, qui peste mortem obierint, usui erit, & plura item, eaque loco distincto & separato ab omni alia supellectile asservabuntur.

Armarium sub altari extructum, ad usum asservandi supellectilem sacrarum missæ vestium.

Hospitalibus, domiciliis, lociſve tuguriorum, ubi hominum exiguus numerus, peste irruente, collocandus erit, sacerdotem saltem unum episcopus præficiet: ubi vero aliqua multitudo, duos, atque adeo plures pro multiplici varietate, & multitudine eorum, qui eo perdurendi erunt: ut unus peste affectis, pluresve etiam, si quando morientium multitudo plures postulat, alter suspectis, alius minus suspectis, vel convalescentibus, vel ministris quoque operam spiritualem navet; eamque ob causam omnes in locis curationis resideant, assiduique

A quibus singuli clerici adjungentur, qui eisdem in missæ sacrificio, aliisque functionibus ministrent.

Iis sacerdotibus & clericis, quæ ad victum, vestitumque necessaria sunt, suppeditabuntur a ministris publicis ex eo sumptu, unde alimenta aliis præbentur, qui in eadem hospitali domo, locove sunt.

Cum eisdem magistratibus, & decurionibus episcopus aget, ut nihil denique in sumptibus faciendis, aliisque officiis præstandis prætermittant, aut negligant: ut omni externa cura, omnique externa administratione opportune prospiciant imminentibus necessitatibus. Id porro studium cum laudabile est, ac nomine Christiano, & commemorabili pietate dignum, tum plane necessarium.

Episcopus præterea certas domos, aut domicilia, locave ampla, & a ceteris distincta parari studebit, quæ usui esse possint, aut ecclesiastici ordinis hominibus, qui præsertim collegiatim vivunt, aut monialibus, aut iis, qui in hospitalibus curantur, si forte pestis monasteria, hospitaliave loca invaserit.

Ad quæ domicilia, locave vel ii omnes, qui in pestem, suspicionemve inciderint, perducantur, asportenturve; vel contra fiat, ut scilicet peste affectis remanentibus, ad illa ipsa domicilia ceteri bene valentes, & ab omni suspicione liberi, qui sunt ejusdem vel collegii, vel monasterii, vel hospitalis ædis, habitatum veniant, ne illorum contagione inficiantur.

XIII.

Officia ipso pestilentiæ tempore ministranda, & constans in primis ministratio.

Cum pestilens contagio, vel in civitatem, vel in aliquam ejus partem, vel in diœcesin, ejusve locum aliquem sese infuderit, eo diligentior cura & solicitudo laboriosior proposita episcopi erit, quo gravius certiusque periculum fidelibus suæ curæ commissis instat.

Parochorum & sacerdotum, quos conquisierit, solicitudinem omni cohortatione, omnique officio, atque imitationis exemplo, quo aliis præibit, ardentius accendet.

Quem vero locum pestis pervaserit, eo quamprimum episcopus certos sacerdotes mittet, qui spirituali curationi incumbant.

Cui rationi interea vicarius foraneus, si locus diœcesis sit, pro videbit, dum episcopus illos mittet.

Magistratuum, decurionumque studium, & procurationem, quam pestis periculo imminente paulo ante excitarat, vehementius eo ipso tempore inflammare non desistet, quo pestifera lues jam serpere incepit.

Populi item caritatem & pietatem sanctissimis, tum orationum, piarumque exercitationum, tum misericordiæ operum institutis, eo diligentius, studiosiusque incendet, quo vehementius illum, pestilentiæ metu perculsum, afflictum, ac pene prostratum cernit.

Quo in genere illam animi consternationem, ac stupiditatem, quasi vecordiam quamdam, quæ ex repentinis illis funestæ labis eventibus, quamsæpissime accidit, ex hominum mentibus ita evellere studebit, ut & summi & medii & infimi non modo præ timore partes officii sui

non

ANNO CHRISTI 1579.

non deſerant, ſed & erga Deum religione, & pietate in patriam, & amore erga ſuos, & caritate in cives valde accenſi, in omni fortitudinis, conſtantiæque officio ſeſe contineant, atque excitent, non ſolum ad labores, Chriſti domini cauſa neceſſario tempore fortiter ſuſtinendos, ſed ad pericula etiam ſubeunda conſtantiſſime. Itaque omnium animos confirmabit non dictis tantum, ſed factis, epiſcopali robore, epiſcopalique virtute vere dignis.

Perpetuo igitur huc atque illuc accurret, afflictos eriget, mœrentes mœſtoſque conſolabitur, egentes ſublevabit, orationis ſtudium excitabit, opera, atque officia pietatis languere non ſinet; & omnia denique tuebitur, quibus animi exſuſcitantur & majores fiunt ad omnem ſanctarum virtutum exercitationem.

Parochi autem & epiſcopi præclaro documento, exemploque inſtructi, & propoſita in primis etiam ſibi illa immenſa caritate, qua animas ſibi in curam traditas Chriſtus dominus dilexit, precioſoque ſanguine in ara crucis profuſo redemit, non modo unquam non erunt in ancipiti deliberatione officiorum, quæ eis neceſſario præſtare debeant, ſed nihil potius ſtatuent, quam illis in diſcrimine, calamitateque verſantibus, omne ſpirituale pabulum miniſtrare, etiamſi vitæ periculum ſubeant, memoria & recordatione ea excitati, quod ſibi ſpecialis cura commiſſa eſt illas paſcendi.

Et vero meminerit, multo convenientius, negligens quoddam ſtudium obiici, quod ipſo ad parochiales ſuos ſpiritualibus adjumentis neceſſario tempore ſublevandos adhibeant, quam quod vitio iis dari ſolet, qui langueſcente caritate ſunt, nullaque cura ducuntur eoſdem adjuvandi rebus ad corporis uſum neceſſariis.

In ea etiam recordatione verſabuntur, magnam ſibi oblatam opportunitatem & accommodatam, cum ad vitam pro grege profundendam, tum ad operam ei utiliter neceſſarioque navandam, non ſine præclara teſtificatione deſiderii & zeli, quo exardeſcere debent, ſalutis animarum.

In contagionis etiam periculo, quod certe hominum opinione longe minus eſt ob oculos ſibi ponent, præcipuam illam curam, qua ſuos miniſtros Deus admirabiliter tuetur, ab omnique periculo incolumes conſervat, dum ad divinæ majeſtatis gloriam, animarumque ſalutem procurandam, miniſteria ſua religioſe conferunt. Id quod peſtilentiæ ſuperioris tempore animadverti licet, quo perpauci aut fere nulli animarum curatores, qui in ſuæ curæ bene gerendæ officio conſtantiſſimi, parochialibus ſuis peſte tabeſcentibus cum alia ſacramenta, tum extremam etiam unctionem miniſtrarint, mortem obierunt; contra vero qui a ſui miniſterii functione longe refugerunt, complures morte erepti fuerunt.

Si rurſus contra eveniſſet, hoc ſecum ſtatuerent, nihil ſacerdoti, curam animarum gerenti, optabilius, nihilque ad caritatis meritum fere præſtantius, quam pro animarum, quæ ſibi, ſuæque fidei concreditæ ſunt, ſalute mortem oppetere. Imo vero non defuerunt ſanctiſſimi viri, qui ſcripſerunt tale mortis genus a martyrii gloria non longe admodum abeſſe.

His atque adeo aliis hujus generis commentationibus & rationibus, quæ permultæ illæ quidem ſacrarum literarum monimentis conſignatæ ſunt, ſanctorum patrum documentis exempliſque explicatæ, parochi, quaſi ſtimulis curæ ſuæ incitati, in dies ardentiori zelo ſeſe inflammabunt, ad recte cumulateque exequendas parochialis ſui muneris partes.

Jam vero igitur & epiſcopus paſtoralis officii ſui religione adductus, & iidem parochi animarumve curatores, muneris ſuſcepti rationibus commoti, ſtudioſe, ſoliciteque præſtabunt muneris miniſteriique ſui officia: ad quæ etiam atque etiam vehementius ſeſe excitabunt, exemplo accenſi ſanctorum virorum, Cypriani martyris, Baſilii magni, & Nicolai epiſcoporum, Bernardini Senenſis, beatique Rochi; quorum omnium mirifica in contagioſo morbo cura extitit, & præterea Auguſtini ſanctiſſimi epiſtola ad Honoratum conſcripta; & præclaris item illis Dionyſii Alexandrini literis, ex quibus ſacerdotalis clericaliſque officii functiones, quas in graviſſima peſte ſacerdotes diaconique executi ſunt a ſe etiam omni caritatis ſtudio ſuſcipiendas præſtandaſque facile intelligent.

Sed ne longe ſolum exempla petantur, domi etiam ſunt, quorum documentis homines eccleſiaſtici ordinis ad omne caritatis officiorum genus in peſtifera labe exequendum inſtruatur. Atque ii quidem ſunt metropolitanæ eccleſiæ Mediolanenſis archiepiſcopi duo, omni laude florentes, Benedictus & * Aſpertus.

* f. Aſpertus.

Hinc in teterrima peſte, quę ſuo tempore omnem Italiam, populumque Mediolanenſem præcipue invaſerat, peſtilenti lue tabeſcentes perpetuo ſtudio viſitaſſe, eiſque ſacramenta omnia miniſtraſſe fertur: idque ipſum officium, ejus exemplo & juſſu, parochi etiam accurate preſtitiſſe dicuntur. Ille omni Europa, Italia & urbe, ditioneque Mediolanenſi preſertim peſtilentiæ morbo vexata atque afflicta, cum ea ipſa officia præſtitiſſet, tum cibum etiam, ac victum tabe languentibus manu ſua miniſtraſſe commemoratur.

Populus denique fidelis eccleſiaſticorum hominum ſtudiis, atque exemplis inflammatus, & ejuſdem Dionyſii præcipuis literis commonitus, non afflictione quaſi tabeſcens, ſed immenſo quodam caritatis Chriſtianæ, benevolentiæque fraternæ ardore incenſus, patriam non deſtituet, conjunctiſſimos non deſeret, fidelium corpora inſepulta non proiiciet, neque cetera aget, quæ a pietatis Chriſtianæ officio aliena olim gentes, a fidei religione averſas in peſtilentia egiſſe, iiſdem Dionyſii literis proditum eſt. Imo is occaſionem nactus ſancte exercendi officia caritatis, omniſque religioſæ virtutis, talem ſe præſtare ſtudebit, quales in teterrima illa peſte, quam ipſius item Dionyſii litteræ narrant, extitiſſe dicuntur; qui minime perterrefacti, peſtis morbo afflictos frequentiſſime inviſebant, illis ſedulo inſerviebant, curationemque omnem ob Chriſti amorem pro viribus adhibebant.

ANNO CHRISTI 1579.

XIV.

Cautiones adhibendæ, ne peſtis latius ſerpat.

Ubi peſtis contagio aliquam vel urbis, vel diœceſis partem invadere cœpit, eam diligentem cautionem epiſcopus adhibebit, primum ut & in parochis & in omnibus eccleſiaſtici ordinis hominibus & in univerſo populo, pietatis Chriſtianæ officia, ſtudia, atque exercitationes: non ſolum aliqua ex parte non minuantur & languefiant, ſed quam maxime fieri poteſt, diligenti ſolicitudine augeantur, & ſancto religionis zelo ardentius inflammentur.

Deinde hoc ſedulo maxime cavebit, ut dum in eo excitandæ pietatis officio ac ſtudio verſatur, dumque hoc enixe curat, ut celebritate ſumma, univerſique populi conventu & religioſo hominum cœtu res omnis Chriſtiana eo tempore peragatur: at huic neceſſario in primis ſtudio adjungat etiam omnem ſolicitudinem & cautionem, ne peſtilentiæ vis latius ſerpat, ſed reprimatur atque extinguatur.

Et quoniam ſanctarum proceſſionum uſus afflictiſſimo quoque tempore, & in peſtilentia præſertim, graviſſimoque morbo ab eccleſia Dei perpetuo adhibitus eſt: ideo epiſcopus non ſolum imminente, ut narratum eſt, ſed ingraveſcente in dies peſte, proceſſiones & ſupplicationnes toties inſtituet, atque adeo peraget, quoties opus eſſe viderit. Quo in proceſſionum officio præſtando, hoc ſtudioſius inhærebit, quod præter ſanctiſſimorum patrum Baſilii epiſcopi, & Mamerti Viennenſis documenta: ex quibus eæ proceſſiones quam utiles ad omnem calamitatem propellendam, quam ſalutares ſint facile intelligi poteſt, exemplis etiam vehementius inflammare debet duorum ſanctiſſimorum virorum Gregorii magni pontificis, & Eutychii Conſtantinopolitani. Hic ubi primum proceſſiones inſtituit, peſtis vis tamdiu extincta eſt, dum ille ex hac vita migravit. Ille vero pontifice Pelagio peſtilentia mortuo, non modo non intermittendas, ſed certo diſtincto fidelium ordine, ac ſolemni prece celebrandas illas cenſuit, non repentina morte deterritus hominum, qui octuaginta cum illo in proceſſione obierant.

Ad quod ſane officium perpetuo retinendum, pieque excitandum, apud nos in primis valere debet vel plurimum hoc etiam præclarum, luculentumque exemplum, quod cum ſcilicet ſexaginta fere ante hæc tempora annis civitas Mediolanenſis eo funeſtæ peſtis contagio varia multiplicique ſtrage diu affecta, atque afflicta, tandem nullo alio remedio ſuſtentaretur, divinitus liberata eſt publicarum proceſſionum, & triduanarum ſupplicationum officiis, & ardentiſſimis pietatis, pœnitentiæque ſtudiis atque operibus.

Et ſi inquit Cyprianus martyr ſanctiſſimus, plurimorum mens ſolida eſt, & anima devota, quæ peſtilentiæ impetu non movetur, ſed tamquam petra fortis & ſtabilis turbidam, violentamque ejus tempeſtatem frangit, tamen quia nonnulli, vel præ imbecillitate animi, vel præ dulcedine ſæcularis vitæ ac quadam quaſi mollitie minus ſtare fortiter, nec pectoris ſui invictum robur neceſſario tempore præſtare poſſunt: ideo ut iis, qui in peſte ſibi valde cavendum putant, ad cautiones deſcendimus, quas mox infra demonſtramus.

Id igitur epiſcopus curabit atque efficiet, ut cum in omni eccleſia, omnique celebritate, tum in proceſſionibus homines non conferti, non denſi ſimul & compreſſi inter ſe ſint, ſed ordine diſtincti, & aliquo intervallo ſeparati, ut contagioni locus non detur.

Qua vero in eccleſia pluries mane diebus ſingulis miſſæ ſacrificium celebrabitur, hoc cavebit, ut non eodem tempore ad eamdem eccleſiam, cum præſertim peranguſta eſt, populus conveniat, ſed diverſo tempore tantum, niſi neceſſaria cauſa aliter poſtulet.

Scholæ præterea inſtitutionis Chriſtianæ, loco aperto, & amplo, utpote in cœmeterio, foro, trivio habebuntur: idem expedire videtur, cum in orationis communis, aliorumque pietatis officiorum exercitatione, tum in concionibus aliquando.

Eccleſia parochialis ſi extra illa ſepta eſt, quibus hominum aliunde venientium, & viatorum, peregrinorumve aditus, & ingreſſus peſtis temporibus præcludi atque obſtrui ſolet; parochos ſi intra ſepta, vel intra opidi, locive mœnia eccleſiam aliam idoneam, & domicilium propinquum, ubi ipſe habitet, invenerit, eo ſanctiſſimum ſacramentum, & curæ parochialis munus de vicarii foranei conſenſu tranſferat, licebit. At ſi alio juſtis cauſis minus expediret, ibi tamen ea parochialia munera geret, ad quæ frequens populi concurſus eſt, qualis eſt diebus feſtis miſſæ parochialis celebratio, prædicatio, veſperarum officium, & orationis communis, ac rei hujuſmodi exercitatio. Id porro omne epiſcopi judicio & voluntate ſtatuetur. Ejuſdem judicium erit, ſi quando peſtis vel periculum, vel contagio aliquem locum vexare incipit, an propterea, ut populo locus amplus & commodus detur, altare extra eccleſiæ parietes, aut intra, ſed in ipſo januæ ingreſſu collocabitur, præſertim cum vel ſacerdos qui celebrat, peſtis nomine ſuſpectus admodum ſit, & eccleſia peranguſta ſatis, vel contagio ad illius loci complures domos familiaſve dimanarit. Quod ſi epiſcopus ita faciendum cenſuerit, tunc vicarius foraneus ejuſdem conceſſu miſſæ ſacrificium in altari portatili, quod ob eas cauſas intus in eccleſia prope januam collocabitur, aliquoties celebrare permittet, idque præſertim die feſto, & in eccleſia præſertim, quæ exigua, & anguſta valde eſt pro ratione multitudinis, quæ confertiſſima eo ad miſſæ ſacrificium uno tempore conveniet. Cum vero altaris portatilis facultatem dabit, eam cautionem præſcribet, ut eo loco, & ita collocetur, ut ab omni venti temporiſve injuria, ab omnique rei indecentis, atque offenſionem præbentis, periculo tutum ſit.

Parochialibus ſuis, qui quoniam extra cuſtodiæ fines, & cancellorum ſepta habitant, ſuſpicionem aliquando majorem præbent, cum nullus ad eos aditus viatorum, peregrinorumve præcluſus ſit, ſed valde apertus, ac plane liber, epiſcopi conceſſu & auctoritate ita proſpiciet atque conſulet, ut in aliqua propinqua eccleſia, ſacellove probato ad miſſæ ſacrificium conveniant: ubi itidem ſermonibus ſtatis, denuntiationibus, cohortationibus, ſcholis Chriſtianæ inſtitutionis, feſto ſolemnique officio veſperarum, proceſſionibus, litaniis, orationi communi, & aliis pietatis Chriſtianæ exercitationibus interſint.

Quam

ANNO CHRISTI 1579.

Quam ob cauſam eis certum aliquem prium ſacerdotem diœceſanum conſtituet : cujus ſuſtentationi ſuccurretur eleemoſynis, quas vel ipſi, vel omnes illius parochiæ homines ad eam conferent, aut certe alia inita ejus ſuſtentandi ratione, ut commodius fieri poterit.

Sin hac via non ſuccedet, hanc aliam aggredietur, ut dum peſtilentiæ ſuſpicio & periculum eſt, aliquem ſacerdotem capellanum illius opidi, locive, qui idoneus ad parochialia officia præſtet, epiſcopi conceſſu ad illos homines eo potiſſimum tempore mittet, quo tantum illius miniſterio opus eſt. Si vero complures parochi ſunt, unus aliquis eorum, curæ cauſa, illuc ſe conferet.

Imo ſi vel unus tantum parochus, animarumque curator eſt, eam aliquando cogitationem, atque laborem ſuſcipiet, ut ad parochiales illos ſuos, cum per alias curæ occupationes licet, crebro proficiſcatur, ut tum miſſæ ſacrificium celebret, ſermonem habeat, id generis officia omnibus univerſe præſtet : tum etiam ſpeciatim ſingulis, quibus opus eſt, ſacramenta miniſtret, & alia adjumenta ſpiritualia præbeat, quæ a ſe in primis præſtari, ſuſcepti officii parochialis munus depoſcit.

Sed demum ſi omni ea ratione, ac via ſpiritualibus illorum neceſſitatibus non ſatis proſpectum, conſultumque eſſe poteſt, nullo tamen modo vicarius foraneus, aut præfectus, aut parochus patietur, parochiales illos, qui vere peſtilentiæ morbo non laborant, nec vero certis cauſis in ſuſpicione contagii vere ſunt, eccleſiæ parochialis communis, aliarumve, quæ illius membra ſunt, aut intra ejus fines poſitæ, aditu & ingreſſu excludi, atque adeo prohiberi, quo minus ſibi miſſæ ſacrificio, ſacris concionibus, & ceteris Chriſtianæ pietatis actionibus univerſe interſint, atque præterea unuſquiſque ſpeciatim ſacramenta ibidem, aliaque ſpiritualia adjumenta a parocho ſumat.

Eam quoque rationem parochus epiſcopi conceſſu inire poterit, ut ſi quando, præſertim qui extra cuſtodiæ ſepta habitant, pauciores ſunt, quam illi, qui intra ejuſdem fines domicilium habent, aliqui cantelli, per quos miſſæ ſacrificium inſpici poſſit, intus in eccleſia parochiali, ſi ejus amplitudo hoc tulerit : alioquin in ipſo veſtibulo præfigantur, ut diſtincti & ſeparati inter ſe ſint, qui intra ſepta morantur, ab illis qui pauciores foris manent : atque hac quidem neceſſaria cauſa parochus permittet eos parochiales extra eccleſiæ oſtium miſſæ ſacrificium tunc ſpectare, nullo decreto vel provinciali, vel diœceſano obſtante.

Hæc ipſa cancellorum ratio, & viatorum, & illorum etiam cauſa adhiberi poterit, qui alienæ curæ homines ad aliquam aliam eccleſiam, vicarii foranei juſſu convenient, quod licet fortaſſe locus ubi habitant, ab omni contagione ſuſpicioneve liber ſit ; tamen ubi eccleſia parochialis ſita eſt, ad quam convenire debent, locus peſtilentiæ morbo laborat. Cancellorum etiam ſepimento eos quoque parochus ſeparabit, quos ex aliena parochia ad miſſæ ſacrificium, divina officia, & concionem accedere animadverterit. Verum cum iſtis, ut maxime poteſt, admonitione omni aget, ut ad propriam eorum eccleſiam parochialem conveniant.

Iis qui extra præfixos in eccleſia cancellos manent, aquæ ſanctæ vas præcipuum ab alio diſtinctum, ac ſeparato loco collocatum, apparabitur. Quod extra eccleſiam, dum peſtis ſuſpicio eſt, ponatur licet, modo tamen a canibus, aliiſque brutis animantibus, & omni rei indecentis periculo tutum ſit, aut inde in eccleſiam locumve tutum aſportari poſſit, miſſæ ſacrificio, diviniſque officiis peractis.

Ubi vel univerſus populus, vel magna pars aut univerſa vicinia ædium ſuarum exitu prohibetur, miſſæ ſacrificium in oratoriis, altaribuſve quæ jam parietibus exædificata ſunt, quæve tunc ex aſſeribus in vicinia, foro, via publica, locove opportuniori extruentur, celebrari epiſcopus permittet : qui locum, ubi illa ſtruentur, cum primum inſpiciet, arbitratuque ſuo diliget, tum cavebit ſic extrui, ut ſupra cautum eſt, de omni periculo evitando. Hanc porro curam is, cum per alias occupationes non poteſt, in urbe præfectis regionariis, aliiſve quos maluerit, & in diœceſi vicariis foraneis relinquet.

In iis oratoriis altaribuſve, atque adeo ſingulis viciniis parochus, prout opus erit, ſtatas denuntiationes dierum feſtorum, vigiliarum, matrimoniorum & rerum aliarum, quas de more enuntiare ſolet, promulgabit, atque edicet, edicive curabit.

Parochus quamſæpiſſime parochiales ſuos etiam de altari moneat, quam graviter peccent, qui præ metu alicujus vel incommodi, vel detrimenti, aut alia cauſa peſtiferam contagioſamque labem, qua infecti ſunt, occulte celant, quamque exitioſum vitæ ſuæ detrimentum inferant, propterea quod ſi ab initio curationi ſe darent, facilius morbum depellerent : ac rurſus quam vehementius aliis noceant, qui ob eam cauſam, quoniam illos non cavent, ſe facile contagione inficiunt ; & vero quod maxime omnium intereſt, certo repentinæ mortis periculo ſeſe ipſi offerunt, ut ne contritionem quidem, qua ſua peccata doleant, animo concipiendi, nedum ſanctiſſima ſacramenta ſumendi ſpatium vel exiguum habeant.

Parochialis viciniæ, locive decanis, vel ſyndicis conſulibuſve id curæ epiſcopi nomine commendabit, ut diligenter, vigilantique ſtudio ſingulorum morbum explorent, & ſi quem in contagionem incidiſſe compererint, quampri_mum ſe, & laicos, etiam eo nomine conſtitu_tos, certiores faciat, quibus, ex legibus ma_giſtratus ſanitatis, id denuntiare debent.

Id ipſum patresfamilias monebit, ut hoc itidem de iis ipſis ſingulis ſedulo præſtent, qui in ſua familia, famulatuve ſunt.

Populo præterea ſuadebit, ut omnes & ſinguli valetudinis publicę zelum ſtudiumque ſuſcipiant ; ita ut ſi quis aliquem vicinię ſuę hominem, aliumve peſte laborare, certo ſcit aut probabiliter ſuſpicatur, rem omnem confeſtim & ſibi, & laicis illis a magiſtratu conſtitutis denuntiet. Ad quod ſane officium quo vehementius incitet, certis argumentis demonſtrabit, quam graves pœnas Deus ab his repoſcet, quorum negligentia, culpave, tot tamque acerba damna, & mala non modo illis peſte tabeſcentibus, quorum morbum patefacere debuerant, ſed aliis etiam ſingulis, qui contagionem contraxerunt ; & univerſitati denique importata ſint.

ANNO CHRISTI 1579.

Aliam præterea rationem omnem idem parochus adhibebit, ut de cujuſque morbo certior quam primum fiat.

Illud vero præter cetera populo ſignificabit, ſibi ab epiſcopo illud præſcriptum eſſe, ut ſi quem in parochiali vicinia ægre ſe habere ſenſerit, illum ſtatim inviſat, quo diligentius in tempore ſanctiſſima ſacramenta miniſtret, omneque aliud adjumentum, cum ad animæ ſalutem in primis, tum ad corporis etiam curationem conferat.

Certo libro omnes & ſingulos parochiales ſuos notabit, non modo eos, qui peſtilentia ſuſpicioneve laborarint, ac demum liberati ſuerint, ubicumque vel domi, vel in locis publicæ curationis degerint, ſed illos etiam qui peſtifera labe affecti mortem obierint, ubicumque manſerint.

Denique oppottune epiſcopus, tamquam populi pater, ut multis rebus, quæ peſtis tempore incommode, acerbeque de repente accidunt, paterna cura proſpicere poſſit, per parochos, & alios tum eccleſiaſticos homines, quos huic curæ præfecerit, tum per pios etiam laicos ſibi nuntiari, & ſignificari curet, quæcumque epiſcopalis officii ſolicitudinem, operam, & ſtudium requirunt.

Magiſtratus porro, & decuriones, ad eas ſolicitudines, quas maximas, prudenterque excogitatas in peſte propulſanda ponunt, illam unam maxime omnium neceſſariam curam adjungent, ut primo pietatis opera, atque officia promovere ſtudeant; tum illa ſummopere caveant, quæ piis officiis, divino cultui, ſanctis caritatis Chriſtianæ exercitationibus, & religioſis publicis orationibus aliquo modo vel repugnant, vel certe obſtant; cum hæc iſtiuſmodi ſint, quæ non imminuant, aut depellant, ſed vehementius excitent, provocentve vim, impetumque peſtilentiæ. Contra vero illud certum atque exploratum eſt, illam reſtingui frequenti piorum operum uſu, religioſo divinæ caritatis cultu, & publicis ſupplicationibus. Hoc ex antiquis Chriſtianæ religionis exemplis, quæ narrata ſunt, plane declaratur.

Quamobrem hæc præter cetera videbunt omni pietatis ſtudio.

Ut in ſupplicationibus publicis frequentiſſime ſint.

Ut ſanctarum ſpiritualiumque exercitationum ſtudia atque officia ne quidquam impediant.

Ut nihil obſtent, quo minus ad miſſæ ſacrificium fideles conveniant, conciones adeant, proceſſionibus publicis interſint, orationes item publicas obeant, & privatim quoque precentur.

Nec præterea quidquam impedimenti afferant, quo minus funera eccleſiaſtico more ducantur, & ſepulturæ locus ſacer detur, ejuſdemque item officium peragatur.

Nec vero prohibeant liberis parentes, rurſuſque parentibus liberos, & cognatis cognatos, cum vel peſtilentia affecti ſunt, vel contagionis nomine ſuſpecti, inſervire: neque publicorum miniſtrorum ſuorum, aut eorum, qui opidorum vel univerſitatum adminiſtrationi, curationique, præſunt, miniſtrationibus aut perterrefactionem patiantur illos ab iis pietatis, caritatiſque officiis avocari, abduci, abſtrahive.

Ut caveant, ne parochos, animarumque curatores, & certos illos ſacerdotes, qui in publicis curationum locis ad ſacramenta miniſtranda conſtituentur, alioſve eccleſiaſtici ordinis homines ullo quovis modo, vel nomine, vel prætextu impediant, quin & ſacramentorum adminiſtrationem, & debitas muneris parochialis functiones, debitave curæ officia, tum univerſe generatimque populo, tum ſpeciatim ſingulis, contagione etiam affectis ſuſpectiſve præſtent.

ANNO CHRISTI 1579.

Hoc item ab illis in domino vehementer petimus.

Ut ne aditu, exituve opidorum, pagorum, locorumve eoſdem prohibeant, contra eccleſiaſticæ libertatis jura, & epiſcopi præſcripta, cui ſalutem, incolumitatemque populi, ſuæ curæ commiſſi, non minus ſibi, quam ipſis cordi eſſe perſuaſum habere debent.

Quo in genere tanto gravius peccarent eo periculoſo tempore, quo eccleſiæ miniſtros huc atque illuc confeſtim die noctuque in ſingulas horas, vel in momenta potius, ad ſalutem animarum procurandam accurrere magis neceſſarium eſt, quam alios etiam publicos præfectos, curatoreſve valetudinis corporum, quibus aditus, atque exitus in omnes partes dari & patere ſolet.

Ut longe refugiant ab eo deteſtabili uſu, peſte affectos, ſuſpectoſve, tamquam pro derelicto habitos, abjecta ſcilicet omni eorum cura, ab urbe, municipio opidove inhumane exturbandi.

Ut ne in iis ipſis e domicilio ad tuguriola abripiendis, plus exquiſitæ diligentiæ adhibeant, quam pro caritatis Chriſtianæ ratione adhiberi par eſt.

Ut ne in illis ſecludendis, domique cuſtodiendis ſeverius agant, quam cum Chriſtiana caritate conveniens eſt. Ut denique in omni cautione non magis prudentiæ ſuæ, quam divino auxilio innitantur.

Cum vero ex eccleſiaſticis monimentis nuſquam compertum ſit, fidelem populum unius civitatis, opidive univerſum unquam in peſtilentia, ut contagionem evitaret, hoc commiſiſſe, ut diuturno admodum tempore totus ab eccleſiæ conventu penitus abſtineret, ejuſque ſtationes plane deſereret; imo vero contra perſpici poſſit, crebrius, ardentiorique divinæ caritatis ſtudio, quam antea conſueverat, eccleſias frequentare: ob eam cauſam magiſtratus diligenter videbit, ut ne quarantenæ, quam dicunt, lege, illum univerſum domo exire prohibeat, quo fiat, ut diutius, quam religionis pietas poſtulet, officia prætermittat, quæ in eccleſia Deo præſtare debet.

Nam, ut ſilentio prætereantur difficultates, incommoda, detrimenta, damna, mala, quæ inde multa reipublicæ gubernationi evenire poſſent, cavendum etiam maxime eſt, ne, cum populi multitudo ſanctarum cæremoniarum quæ oculorum aſpectu cernuntur, uſu & ritu ad pietatis ſtudium incendatur, ſi domi recluſa, aliquamdiu ad eccleſiam non conveniat, magna ex parte religionis officia non modo in ea inculta ſint, ſed plane defloreſcant.

Qua quidem ex re longe gravior pernicies pertimeſcenda eſt, quam ex omni vel funeſtiſſima peſtilentia.

Quare magiſtratus de quarantena diligenter, accurate, & pie in primis, etiam atque etiam videbit matura deliberatione, & re omni cum epiſcopo communicata, ut non minus

anima-

ANNO CHRISTI 79. animarum pesti, quam corporum contagioni, quæ infinitis partibus inferior est, recte prospiciatur.

Quod si aliquando indicetur, illud maxime prævidendum erit, ne in adventum, quadragesimam, solennitates domini, sacraque alia tempora incidat, quibus pro sacrosancta divinorum officiorum celebritate populi fidelis conventus in ecclesia, & frequens, & solennis itidem esse debet, ut solennia sacra sunt, quæ ex Spiritus sancti doctrina, religiosis cæremoniis, divinoque ritu celebrantur.

Ea præterea ratio ineunda erit, ut speciatim potius quam universe, & in summa instanti necessitate quarantena fiat; ita ut vel feminæ solum cum pueris, vel aliquando viri, vel unius viciniæ tantum, quæ gravius e suspicione laborat, homines certo illo temporis spatio, eoque non diuturniori domi se contineant.

XV.

Cautio in sacerdote ministrante.

Si parochus ob aliam causam, quam ob ministerii parochialis occasionem; in pestis suspicionem inciderit, plures sane dies domi se continebit, quot scilicet pro suspicionis ratione episcopus boni publici causa statuerit. Quod vero ad ministeria parochialibus suis præstanda attinet, ea ipsa ratio servabitur, quæ parocho supra proposita est, si quando ministerii sui occasione in suspicionem incidit.

Idem parochus, aliusve sacerdos, qui peste laborantium curam gerit, quoties hominem sibi commissum habet, qui in pestilentiam, suspicionemve inciderit, ut & nullo loco officiis desit, quæ in eum conferre debet, & quam cautissime potest omne periculum evitet, ubi se ad Dei voluntatem totum accommodarit, deliberationemque susceperit mortis in singulas horas obeundæ, ut animabus, sibi in curam traditis, ad salutem prosit; præsidium vero incolumitatis suæ in Dei potissimum custodia posuerit; has etiam cautiones adhibere poterit:

Ut si quando hominis peste affecti, suspective confessionem audit, loco audiat, qui aliquantulum a lecto distet. Cum vero sine magno illius incommodo id fieri potest, curet licet, ut ad fenestram, aut ostium, aut in porticum, vestibulumve, aut ad impluvium, aliumve locum apertum accedat, ubi illum confitentem audiat, ut cubiculum declinet, in quo contagionis periculum timeri solet.

Ut eadem cautione in sanctissimæ eucharistiæ ministratione utatur.

Ut aliis remediis se præmuniat, quæ religiosorum hominum in primis consilio probata medicorum judicio vim aliquam repellendæ contagionis habent.

Ut dum intra septa curationis publicæ sunt, vestes contractiores, aut ita succinctas, quæ infra genua vix protendant, adhibeat.

Ut in iis ministrationibus non pluviali, sed solum superpelliceo, & stola utatur.

Sacræ hostiæ particulam unam, aut plures, quæ ad communicantium usum tunc satis erunt, ferre poterit: nec vero aliam præterea, quæ de more reportetur, dum ad ecclesiam capellamve redit.

At vero in omni sacramento, multoque magis in sanctissima eucharistia ministranda, cavebit, ut evitandi periculi, vel suspicionis causa, ne quid vel minimum, quod nocivum sit, administrationis ritum introducates neve instrumentum, aliudve quid simile ad ministrationem pro digitis vel adeo in ipsis adhibeat.

Extra domicilii januam, aut tuguriorum septa, eos consistere jubebit, qui sanctissimum sacramentum luminibus prosequuntur, clerico excepto.

Quorum luminum loco aliqua, si fieri potest, per eos accendi mandet, qui intra illud domicilium, eave septa habitant, cum jam suspecti sint.

Sacerdotes, præfecti curationi spirituali hospitalis domus, alteriusve loci, ubi morbo infecti suspective curantur, abstineant ab omni vel consuetudine, vel alio contrahendæ contagionis periculo, quod aliunde existere possit, quam ex sacris functionibus, & ministeriis, & aliis caritatis officiis, quæ præstanda susceperunt.

Eorum sacerdotum, si plures sunt, unus deligetur, qui ægrotis sacram communionem præbeat, ceteraque ministeria præstet, quibus obeundis propius accedat necesse est: at vero plures etiam pro multitudine ægrotorum; alius autem qui peste suspectis curam operamque suam in iis ipsis ministeriis navet, alius minus suspectis, & convalescentibus custodibusve, & famulis ceterisque ministrabit, qui a suspicione liberi in hospitalitatis domus, aut loci tuguriorum finibus extra septa degunt.

In sacramento autem pœnitentiæ ministrando, in sacra concione habenda, in doctrina Christiana tradenda, & aliis functionibus, quibus præstandis ad eos peste vel affectos, vel suspectos appropinquare non est necesse, unus, & item alter vicissim, prout inter se convenerint, aut, prout episcopus maluerit, operam suam curamque non ægrotis solum, suspectisve navare poterit, sed ceteris etiam, atque adeo illis, qui recte valentes, extra tuguriorum fines collocati constitutique sunt ad locorum eorum custodiam, usum, & famulatum.

Cum eorum sacerdotum unus ægrotis curam ministeriumve navat, alter iis, qui tantum in suspectis habentur; caute etiam ii ambo mutua inter se consuetudine utentur; ne præ suspicione fideles a suscipiendo eorum ministerio avertantur. Atque si in iisdem domiciliis habitant, eorum tamen commercium aliquo intervallo disjunctum erit.

Eorum unusquisque ad missæmsacrificii usum distinctas sacras vestes, mappas altaris, distinctosve etiam calices, si fieri potest, habebunt.

In capellis quoque altaribusve distinctis celebrabunt.

Si vero una tantum capella est, unumve altare, ne unus alterius indumenta, mappasve adhibeat, tangatve.

Si aliquando vel in missæ sacrificio, vel in sanctissimæ eucharistiæ ministratione, cum clericus desit qui ministret, alter alteri ministrare necesse habet; utriusque cautio eadem erit.

XVI.

ANNO CHRISTI 1579.

XVI.

Cautio in sacerdote, qui ministravit.

Parochus aliusve sacerdos, cum vel peste tabescenti extremam unctionem ministraverit, vel in ejus cubiculo confessionem propius audierit, aut aliud denique egerit, unde apud populum in probabilem pestis suspicionem inciderit, tunc aliorum commercio, consuetudineve per aliquot dies abstineat, ne bene valentibus contagii periculum, aut certe timorem injiciat.

Dum is, tamquam suspectus, domi se continet, si forte acciderit opus esse alicui, itidem B suspecto, aut infecto, qui parochiæ suæ sit, aut alienæ, aut curæ suæ commissus, huic ministerium suum operamve sacramentis ministrandis præstabit.

Quo tempore ab aliorum commercio abstinet, in parochiali tantum ecclesia, aliave quam præfectus regionarius, aut vicarius foraneus constituerit, missam celebrabit, & in eo præterea solum altari, in quo nemo alius sacerdos eo tempore celebrabit.

Quod altare, si fieri potest, cancellis munietur, quibus populo ingressus præcludatur. Quo ipso tempore ad missæ celebrationem vestes sacras, & mappas altaris adhibebit, quæ separatim loco distincto asservabuntur; nec aliis sa- C cerdotibus tunc usui erunt.

De suggestu, aliove ejus generis loco, qui a populi frequentia aliquo intervallo disjunctus sit, sermonem, concionemve habere poterit.

Confessionem in ecclesia intus, & foris, at in sede confessionali audiet; quæ præter laminam perforatam aliquid etiam intermedium interjectumve habeat, opere chartaceo confectum.

Extra etiam confessionalem sedem audiat licet, ita tamen, ut confitens ab eo distet tribus, quatuorve cubitis.

Parochialem etiam viciniam, aliamve curæ suæ commissam, obeat licet, cum vel funus D curare, vel alia parochialia officia præstare necesse habebit.

Alia præterea loca adire poterit, cum peccata confessurus ad alium parochum, confessariumve qui propius absit, se conferat opus est.

At sane expediet eum confessarium ad eum potius in parochiæ finibus accedere.

Cavebit autem, ne in chorum ecclesiæ, ubi alii sacerdotes sunt; neque alio item, ubi frequens hominum conventus est, proxime ad eos accedat.

Nec vero idem sacerdos extra parochiæ fines, excepta causa, quæ commemorata est, sine E episcopi, aut præfecti regionarii, vicariive foranei facultate scripta discedet. Neque porro facultas dabitur, nisi cum aliis suspectis sacramenta ministraturus est; aut bene valentium etiam adhibita paulo ante demonstrata cautione, confessionem, episcopi jussu, auditurus; aut, ad episcopum res ad curam suam pertinentes relaturus; aut aliquid acturus, quod sua causa agi necesse est. Quamdiu vero ab aliorum consuetudine suspicionis causa abstinet, cum domo, aliqua causa, facultateve egredietur; semper, præterquam cum sanctissimam eucharistiam feret: ferulam albi coloris, quatuor cubitis lon- A gam, quod signum suspicionis erit, manu gestabit, ut omnes ejus congressum proximumque accessum cavere possint.

Eo ipso tempore, dum suspectus est, baptismum infusionis, non immersionis ritu, ubi hujus ritus consuetudo aliis temporibus est, ministrabit; statas vero baptismi cæremonias ad id tempus differet, quo a suspicione liber erit: aut alium sacerdotem adhibebit, qui baptismum statis cæremoniis ministret. Alterius etiam sacerdotis ministerio utetur ad sanctissimam eucharistiam, extremamque unctionem, parochialibus suis ministrandam pestis suspicione non laborantibus.

Quamobrem parocho, dum eo loco pestis est, B ubi curam gerit, facultas detur, alium sacerdotem substituendi, qui ab ordinis munere non sit suspensus, ut parochialis curæ munera obeat. Ne tamen audiendis confessionibus alium sacerdotem substituere possit, quem antea episcopus non probarit, nisi hujus substitutioni potestatem idem fecisset. Clericus, famulusve parochi suspecti, aliusve, cujus opera uti velit, quo tempore ille domi se continet, inde etiam ne ipsi quidem egrediantur ad præscriptum: si quando autem exire necesse habebunt, ferulam de more gestabunt.

Ubi septimus dies, aut aliud tempus ab episcopo præscriptum, prout viderit expedire, præteriit, quo parochus in pestis suspicionem, ob C ministerium incidit, neque aliqua parte se læsum sentit, nec vero suspicatur se contagione infectum esse; libere, ut antea, & sine ferula omnia loca adire, parochialisque curæ munera obire poterit, nisi aliter episcopus jusserit. Idem de parochi clerico, famulo, familiave censendum erit; quæ ex parochi ob ministerium suspicione sese domi continuit.

Parochus autem, & sacerdotes, in loco curationis publicæ constituti, caveant, ne propius accedant, congredianturve cum iis, qui a pestis suspicione liberi sunt: neve alia ratione eis periculum aut suspicionem contagionis afferant.

Quamobrem e loco, in quo collocati sunt, D facultate ab episcopo, præfectove regionario, aut a vicario foraneo in diœcesi non impetrata, ne discedant. Nec vero illi, præfectus scilicet regionarius, & vicarius foraneus, episcopo inconsulto, dent, nisi ob causam, quæ vel ad spirituale ministerium, vel ad publicam curationem spectet; ob quas causas sæpe accidit, eos ad alia loca mitti oportere. Cum autem foras quavis causa facultateve exeunt, ferulam albam parochis supra constitutam gestabunt.

XVII.

Cautio in homine ecclesiastico, ob aliam causam suspecto, aut peste etiam infecto, adhibenda.

Ad tuendam publicam valetudinem episcopus eam facultatem parocho dabit, ut non modo ecclesiasticis hominibus, qui in parochiali vicinia habitant, sed etiam socio curæ parochialis, & parocho item proxime habitanti, si quis eorum in pestilentiam, ejusque suspicionem inciderit, hæc, ut infra, præcipere jubereve possit.

Ut is, scilicet vel infectus, vel suspectus, intra domicilium, certi præscripti temporis lege, se contineat, aliorumque consuetudine abstineat.

Ut

ANNO CHRISTI 1579.

Ut neminem alium intro ad se domum recipiat, admittatve.

Ut illius familia hoc ipsum omne itidem præstet. Hanc eamdem potestatem præfectus regionarius cum in reliquos ecclesiasticos homines, tum in parochos ipsos exequetur, non solum si quando eorum quispiam peste afficitur, pestisve suspicionem præbet, verum etiam alia de causa. Ad cujus rei exequendæ usum pœnis arbitrii sui contra contumaces aget.

Hæc ipsa facultas erit etiam uniuscujusque vicarii foranei, cui præterea laicos homines, cum ecclesiasticos idoneos non habebit, qui hæc exequantur, substituere licebit, si quid præsertim de repente acciderit, quod aliena opera opus habeat.

Eisdem præterea singulis licebit, etiam laicorum ministrorum custodiam, si ita quandoque expedire censuerint, adhibere.

Parochus igitur, ubi primum ecclesiasticus homo in suspicionem pestis incidit, facultate sibi data, ut opus esse viderit, statim diligenter & prudenter utetur.

Ecclesiæ autem vestes, & præcipue quibus ille proprie utebatur, unde contagium existere possit, omni diligentissima cautione, ut nihil plane amittatur, certo loco, ab aliorum consuetudine semoto, reponi & custodiri curabit. Qui locus bene sepietur & munietur, & supellectilis, quæ in eo recondetur, index, omnisque alia opportuna cautio, adhibebitur.

Episcopum præterea, aut præfectum regionarium, aut vicarium foraneum, de tota re certiorem itidem faciet, ut ubi rem ipsam diligenter cognoverit, vel aliquid aliud, vel idipsum diligentius statuat, prout expedire videbitur.

Rem item omnem curatoribus publicæ valetudinis, in ea vicinia constitutis, quamprimum significabit, ut & subministrentur quæ eorum opera, ministeriove ei tunc subministrare necesse est; & omnis alia diligens cautio ab illis adhibeatur, quæ necessaria esset ad alios homines conquirendos, qui cum eo, aliisve illius familiæ, domusvæ commercium habuissent, aut alio modo ejus rei causa suspecti esse possunt.

Si vero parochus est, aut ejus clericus, aut familia, domusve, quæ in suspicionem incidit; hæc ipsa officia socius parochialis curæ, si quem habet, alioquin parochus propinquior, præstabit.

Curabit porro præfectus regionarius, aut vicarius foraneus impense admodum, ut & domicilia, & supellex ecclesiarum, vel ecclesiasticorum hominum quam diligentissime expurgentur. Ad cujus expurgationis rationem omne exquisiti studii, cautionisque genus episcopus adhiberi jubebit, quod ex magistratus præscripto in laicalibus rebus expurgandis adhiberi solet. Et, ubi opus esse censuerit, ad expurgationem eorumdem ministrorum operam utendam curabit.

Cum ex facti, quod evenerit, ratione dubium existit, an quis peste mortuus sit, anve illius supellex eo nomine suspecta, anve alio genere morbi affectus; tum parochus medicos in consilium adhibebit, alios ve peritos, eosque potissimum, quos magistratus curæ ejusmodi præfecerit, ut de re tota certius statuatur.

Parochus aliusve ecclesiastici ordinis homo, qui loca incolit, quorum commercium ob suspicionis causam vetitum edicto publico est, ne inde egrediatur, prohibeat vicarius foraneus, sicut ceteris eorum locorum incolis prohibitum est; ita tamen, ut certis iis regulis, & facultatibus, quæ ecclesiasticis hominibus peste suspectis, supra constitutæ sunt, utatur, & fruatur, præsertim, qui animarum curam quovis modo aut nomine gerit.

ANNO CHRISTI 1579.

Hæc omnis cautio tum in sacerdote ministrante, tum in eo qui ministravit, tum etiam in ecclesiastico homine peste suspecto, quicumque sit, ut diligentissime adhibeatur atque servetur, parochi, ut supra, cura erit. Quæ sane cura omnis cautioque in urbe ad præfectum regionarium, & in diœcesi ad vicarium foraneum maxime pertinebit.

XVIII.

Cautio in monasteriis, & collegiis piis adhibenda.

Si regularium hominum monasterium, aliudve collegium ecclesiasticum, aut domus, ubi collegiatim vivitur, in pestilentiam ejusve suspicionem inciderit, eadem tota ratio & cautio, quæ mox supra demonstrata est, ab episcopo, & præfecto regionario, vicariove foraneo ipsius episcopi nomine ita diligenter adhibeatur, ut omnes qui in eo monasterio, collegiove habitant, nisi aliquos solum peste suspectos esse manifesto constet, ab aliorum hominum consuetudine, commerciove abstineant, & intra monasterii, domusve sepia se contineant ad episcopi præscriptum. Eam vero cautionem inter se adhibebunt, ut alter ab altero ita separatim in consuetudine versetur, ut ne contagium contrahere possit.

Quamobrem etiam in hortis tuguria strui expediet.

Verum ne propterea in eorum ecclesia divinus cultus intermittatur, sed divina officia in choro, ut moris est, obeant, ita tamen, ut ibi alter ab altero separatim aliquo exiguo spatio interjecto sit.

Missas singuli in singulis altaribus distinctis celebrent, sacris adhibitis indumentis, & instrumentis, quæ ex communi sacristiæ supellectile sumpta, ad suum quisque usum eo tempore sigillatim, locoque separato servabit, & custodiet.

Ne vero ullum populo periculum inde existat, a capellis, ubi celebrabitur, & choro aditus ipsius populi secludatur cancellis ferreis, ligneisve, aut alio ejusmodi sepimento.

At ne, dum se intra monasterii sepia ab aliorum consuetudine abstinent, quidquam ad victum eis desit, e publico illo sumptu, qui necessario eo tempore ad pauperum sustentationem constitutus est, eleemosynam, ut opus erit, subministrari curandum erit.

Si ecclesiasticorum hominum in eodem monasterio, locove collegiatim viventium, magnus admodum numerus est, qui pestis nomine suspectus sit, nec vero domus habitationisve amplitudo ejusmodi est, ut omnes tuguriis etiam extructis commode separatim habitare possint: expedit, vel eos omnes, qui ex peste, suspicioneve laborant, vel, his relictis, alios recte valentes, suspicioneque liberos ad aliam domum, monasteriumve, aut etiam ad plura traduci, quæ tamen vacua sint, & ita con-

ANNO CHRISTI 1579.

ſtructa, ut dum curationis, aut ſuſpicionis cauſa in illis manent, regularem modeſtiam, eccleſiaſticamque ordinis ſui diſciplinam recte ſervare poſſint.

Hæc ipſa cura & cautio adhibebitur, ſi quando fortaſſe monialium, in eodem monaſterio viventium, magnum numerum peſtis pervaſerit.

Sed in earum monaſteriis, peſtis nomine ſuſpectis, magna ab epiſcopo cautio adhibenda erit, ne ex ea occaſione intra ſepta monaſterii aditus ſit ſine neceſſaria cauſa.

Nec vero extra clauſuræ ſepta, fineſve egrediendi facultas, niſi urgente, neceſſariaque item cauſa, monialibus permittatur.

Si vero aliquando neceſſitas efflagitat, ut illæ intus viſitentur, aut inſpiciantur: hoc ne a viris fiat, ſed a fœminis honeſtis, curabit epiſcopus.

Hoc ipſum itidem ſervabit, ſi quando monattorum opera, aut alia ejuſmodi neceſſaria erunt.

XIX.

De baptiſmo infanti, peſte laboranti, ſuſpectove miniſtrando.

Infans nuper natus, peſte laborans, aut eo nomine ſuſpectus, quia a matre, peſtifero morbo affecta, ortus eſt, quamprimum ob inſtans mortis periculum a ſacerdote, peſte laborantium curam gerente, infuſionis ritu batizabitur, aliis ſtatis cæremoniis tunc non adhibitis. Si ſacerdos abeſt, idem confeſtim ab alio præſtabitur, qui præſens baptizandi formam norit. Nec vero compater adhibeatur, aut talis, qualis infans eſt, compater, aut commater aſciſcetur, nempe ex morbo laborans, aut ex eadem cauſæ origine ſuſpectus, niſi alii, qui liberi ſunt, ſuſpicione contagionis deterriti, id munus refugerint. Poſtea, ſi infans ſuperſtes erit, quamprimum ab omni ſuſpicione liber erit, in eccleſiam parochialem ſuam ſacerdoti parocho offeretur, qui ex eccleſiæ inſtituto reliquas ſtatas ceremonias ei adhibebit.

Idem in baptiſmo ſervabitur infantum, qui expoſiti, dubium eſt, an peſtilentia ſuſpecti ſint. Hoc ipſum quoque præſtabitur in baptiſmo infantum, qui non ita manifeſto ſuſpecti videntur, quales ii ſunt, qui e mulieribus bene valentibus naſcuntur, quæ tamen ex aliqua ſuſpicione vel domi incluſæ, vel ad loca publicæ curationis perductæ ſunt, quoniam vel in loco ſuſpecto fuerunt, vel cum homine ſuſpecto conſuetudinem habuerunt. Sacerdotes locorum curationis publicæ, quibus baptiſmum miniſtrarint, eorum, & parentum nomina, & reliqua de more in librum certum referant: quem deinceps a peſtifera lue purgatum ad archivum epiſcopale ferant. Uniuſcujuſque autem, quem baptizarint, baptiſmum exſcriptum proprio etiam ejus parocho tradant: quem etiam, cum primum inde illi emittuntur, certiorem faciant de ceremoniis reliquis, quas non adhibuerint, ut ille in parochiali eccleſia rite ſuppleat.

ANNO CHRISTI 1579.

XX.

Officia confratrum caritatis, & collectio eleemoſynarum, ac diſtributio.

Scholæ caritatis homines parocho deſcribendis parochiæ pauperibus operam navabunt, quos ſemel diligenter deſcriptos, ſæpe generatim recognoſcent.

Qua in recognitione ſi quid vel addendum, vel mutandum viderint, id parocho nuntiabunt; qui in deſcriptionis libro notabit, quod eo in genere opus erit, & epiſcopo etiam referet.

Iidem ſingulis diebus ſedulo pauperes inviſent, eoſque præſertim qui peſte tabeſcunt ſuſpective ſunt.

Si quos invenerint, qui recenter in morbum inciderint, quive ſpiritualis alicujus adjumenti indigeant, de iis eumdem parochum certiorem facient.

Ipſi vero ſolicito ſtudio in id incumbent, ut quæ ad corporis uſum neceſſaria ſunt pauperibus, peſteque affectis, undique conquirant. Ut autem omni ex parte cumulatoria caritatis ſubſidia comparent, cum ad epiſcopum, tum ad præfectos regionarios, vicarioſve foraneos, & parochos perfugium ſæpiſſime habebunt: quorum etiam auctoritate ad omnem eleemoſynæ, piique ſubſidii conquiſitionem, atque apparatum utentur; ſæpe etiam magiſtratum, & decuriones convenient, ut opus erit.

Id parochus præter cetera maxime parochiales ſuos cohortabitur, ut his præſertim peſtilentiæ temporibus, omni commiſeratione dignis, quantam maximam per facultates poſſunt, eleemoſynam conferant ad ſublevandas neceſſitates, non ſolum peſte laborantium, ſuſpectorumve, ſed aliorum etiam omnium, qui rerum inopia premuntur.

Quam ob cauſam ſingulis hebdomadis, ſemel atque adeo ſæpius, variuſve, prout neceſſitas urget, parochialiumque opes ferunt, viciniam ſuam, adhibitis caritatis ſodalibus, in omnes partes obibit, omnique ſtudio, & caritatis pia contentione eleemoſynam, quæ in eorum miſerabilium uſum erogetur, ab omnibus efflagitabit.

In eccleſia præterea parochiali, in omnique viciniæ parte, præſertim pro foribus eorum, qui peſte infecti, ſuſpective ſunt, capſulas aliquas duabus clavibus inter ſe diverſis ſingulas clauſas, certoque ſigno, quod præcipuum epiſcopus conſtituerit, notataſque & diſtinctas publice proponet atque affiget; in quas oblatæ eleemoſynæ eo nomine conjiciantur. E clavibus illis duabus unam ipſe parochus, & alteram ille ex confratribus caritatis aſſervabit, quem epiſcopus, præfectuſve, vel vicarius foraneus delegerit.

Si qua in parochiali vicinia complures ſunt, vel peſtifera labe inquinati, vel ſuſpecti, vel alii inopes homines, quibus aliunde non ſatis ſuccurri poſſit; parochus ad epiſcopum confugiet, cujus conceſſu in finitima etiam vicinia parochiali capſulam eleemoſynæ proponere, aut alia ratione ſubſidia caritatis comparare poſſit ad illorum ſuſtentationem.

Ut autem neceſſario eo tempore pauperum egeſtati undique ſuccurratur, eam facultatem, ſi ita neceſſitas tulerit, epiſcopus aliquando

per-

ANNO CHRISTI 1579.

permittet, ut piorum locorum præfecti, curatoresve eleemosynarum, quas certo præscripto tempore dari moris est, distributionem anticipent, utpote quæ eleemosyna semestri, aut longioris temporis spatio in egentium usum erogari consueverat, ea omnis duobus, tribusve mensibus, aut breviori tempore, prout opus erit, distribuatur. A

Ea autem cautio adhibebitur, ut ne eleemosynæ distribuendæ ratio, atque usus sine legitima auctoritate, & facultate unquam immutetur; Verbi gratia, quod puellis, virginibusve nuptui dandis in dotem pia liberalitate erogari solet, aut debet, ne in panis eleemosynam, aliudve genus convertatur.

Nec vero piorum locorum prædia, aliave bona immobilia hypothecæ, pignorive dentur, aut alienentur contra ac testatorum voluntate, canonum jure, pontificiis constitutionibus, & conciliorum, aut synodi provincialis nostræ primæ decretis cautum est. B

Omnis eleemosyna, quæ a caritatis confratribus congeretur, de parochi, aut præfecti regionarii, aut vicarii foranei consilio & assensu, in eorum hominum usum necessarium erogabitur.

In eleemosynæ autem erogatione habebitur ratio cum in primis inopiæ, paupertatisque sacerdotum & monasteriorum cujusvis generis, & ordinis, tum hospitalium ædium, locorumve, quæ intra parochialis viciniæ fines sita sunt. C

Quibus sacerdotibus, & monasteriis, ex ærario etiam publico, aut censu, unde reliqui pauperes sustentantur, necessaria alimenta subministrari oportebit, cum ob alias causas, tum quia publico ecclesiæ nomine religiosi illi homines quotidianis sacrificiis, supplicationibus, divinorumque officiorum cultu, & moniales etiam sacra, lacrymarum vi, peccatorum deploratione, gemitu, vigiliis, jejunio atque assidua oratione, Dei iram afflictissimo illo tempore placare contendunt.

Cavebit autem parochus, ne rei cujusquam, quæ ad corporales quorumvis hominum, etiam peste laborantium suspectorumve, necessitates pertineat, præcipuam curam præcipuumque onus sibi suscipiat, quo retardetur, aut impediatur, quin proprium curæ suæ officium exequatur: quod totum in rerum spiritualium procuratione, atque administratione versari in primis debet. Ideo ab ordinario munere eleemosynæ distribuendæ, subventionisque publicæ erogandæ abstinebit. D

Si quo autem in loco, & pauperum ingens necessitas, & penuria hominum, ut id muneris recte gerere possit, aliquando hoc suadebit, ut istiusmodi pondus ipse suscipiat, ac sustineat, ad episcopum adibit, cujus facultate illud subeat ac gerat.

Adhibere autem secum semper studebit pios aliquot parochialis viciniæ homines, aut confratres caritatis, quos tum adjutores, tum etiam testes fidelis dispensationis habebit. E

Hoc etiam ipsum & præfectus regionarius, & vicarius foraneus exequi, præstareque curabunt.

Ut omnis eleemosyna, quæcumque sit quæ colligetur, quibus oportet, recteque distribuatur, nec vero imprudenter usurpetur, atque absorbeatur ab iis, qui aliunde cum habeant unde vivant; iniqua illa usurpatione exitium animæ suæ pariant, & vitæ periculum illis præbent, qui summa rerum omnium angustia premuntur; ideo regionarius præfectus, vicarius foraneus, visitator episcopalis, & parochus in primis omni opportuna ratione, ubicumque sunt, qui pestis, suspicionisve causa domi inclusi, aut etiam inopiæ nomine illam etiam pro foribus, aut de fenestris efflagitant, istos, & aliquando populum universum, prout occasio tulerit, id graviter monebit, docebitque peccati mortalis vinculo irretitos teneri, si qui sunt, qui consequendæ eleemosynæ caulam aliquam prætexunt, & assimulant, atque adeo, si quam eo nomine, & causæ simulatione consequuntur, plane restituere debent.

Quamobrem gravissime peccabunt, quicumque eleemosynam capient, illis egentibus hominibus solum constitutam, qui aliunde certo reclusionis, aliove præstituto tempore non habent, unde victum sibi parent; si re vera ipsi in eo paupertatis statu non sunt: nec vero eam eleemosynam sine conscientiæ offensione & labe retinere ullo modo poterunt præsertim, si ipsius eleemosynæ curatores aliqua significatione rationeve præcaverint, se constituisse iis tantum, qui ea inopia, paupertateve premuntur illam distribuere,

ANNO CHRISTI 1579.

XXI.

Cura præstandæ, & exercendæ pietatis in locis publicæ curationis ac domibus occlusis.

In omni trivio crux loco decenti erigetur, ad quam orantes & precantes spectent.

Ibidem, ad episcopi præscriptum altaria extruantur, in quibus missæ sacrificium offeratur; ita ut qui sacerdos, etiam regularis in illis obtulerit, celebraritve episcopi jussu, satisfeciisse censeatur muneri, quo adstrictus est, celebrandi in alio cujusvis ecclesiæ altari.

In capella domus hospitalis, locive publicæ curationis perpetuo sanctissimum sacramentum asservetur, cui lampas accensa præluceat.

In qua capella sacerdos, qui spirituali curationi præest, aliquando orationem sine intermissione instituet, religioseque atque ordine haberi studebit.

Ubi ob pestilentiæ propagationem, obitumve, vel egritudinem sacerdotum, desunt, qui spiritualem peste languentium, vel suspectorum curam sustineant, gerantve, ut quam diligentissime conquirantur, vicarius foraneus in diœcesi episcopum certiorem celerrime & sepissime faciet, præfectus in civitate: interea vero eorum curam parochis, aliisve sacerdotibus probatis, qui proxime habitant, magnopere commendabit.

Idem officium præstabunt, si quando ob suspicionem pestis in parocho, vel etiam infectionem inciderit, ut scilicet alium sacerdotem in ejus locum substituat, qui parochialis curæ partes necessario tempore exequatur, quas ille per suspicionem iis, qui suspicione carent, præstare minus potest.

Cum nemo sacerdos est, qui publici tuguriorum loci curationem gerat, hoc saltem curabitur, ut in die festo, & in hebdomada etiam certis aliis diebus eo loci aliquis sacerdos ecclesiæ, aut viciniæ parochialis missę Sacrificium in oratorio ob eam causam extra tuguriorum septa extructo offerat. Si vero ne id quidem fieri potest, quoniam nemo alius sacerdos

est,

ANNO CHRISTI 1579.

est, nisi unus tantum parochus, hic ipse aliquando per hebdomadam eo se conferet ad missæ sacrum celebrandum.

Ubi in tuguriorum loco sacerdotes plures sunt, tum id curabunt, ut omnes quicumque ibi sunt, missam spectent, audiantve; tum ipsi ob eam causam inter se rationem inibunt, ut cum præsertim una tantum capella sit, alius bene mane, alius paulo tardius missam celebret; aut certa alia hora commodiore id quisque præstet.

Præcipue parochus hoc valde curabit, ut si quando vel universi cives, vel aliqua vicinia, familiave parochialis domo egredi prohibentur; omnes & singuli, antequam se in suis quisque domiciliis per illud dierum spatium includant, peccata confessi, sacram communionem sumant. Si vero præ temporis exiguitate id tunc non præstabunt, præstent saltem eo ipso ineunte tempore, & deinceps præterea singulis hebdomadis, aut quintodecimo quoque die, prout se illis per alias occupationes posse sacramenta ministrare viderit.

At pro curæ suæ ratione, quæ ad ægrorum salutem spiritualia adjumenta spectant, hæc omnibus aliis anteponet.

Certam aliquam Christianæ vitæ normam eo tempore cum populus intra domesticos parietes aliquamdiu se continet, pastoralibus literis episcopus commonstrabit, ut quotidianas habeat pietatis Christianæ exercitationes, quibus perpetuum cursum teneat in via salutis.

Pietatis autem ea officia proponet patribusfamilias, utimon solum mane, sed vesperi, & meridie, singulisque horis ac momentis habeant spirituales exercitationes, in quibus omnis familia pie versetur.

Quamobrem, præter cetera, libros in singulas familias introducendos curabit, non solum eos, quos supra commemoravimus, sed sacrorum bibliorum partem aliquam, utpote historiam Job, Tobiæ, epistolam sancti Jacobi, & volumen præterea de vitis sanctorum: e quibus seliget præsertim vitam sancti Sebastiani, sancti Gregorii magni, sancti Rochi, sancti Macarii, sancti Eutychii patriarchæ Constantinopolitani, sancti Nicolai episcopi, sancti Bernardini Senensis, qui omnes pestilentiæ documenta, & exempla præbuerunt sanctissimarum virtutum.

Ad alias religiosas orationes introducet certos psalmos, & hos potissimum, nempe psalmum sextum, decimumsextum, vigesimumquartum, trigesimumprimum, trigesimumseptimum, quinquagesimum, septuagesimumoctavum, centesimumprimum, centesimum item, & vigesimumnonum.

Stata præterea illa oratio parochi, & sacerdotis, quæ in singulos dies septies certis horis adhibebitur, etiam a custodibus & ministris instituetur in omnibus tuguriorum septis, hospitalibus ædibus, singulis familiæ inclusæ domiciliis, omni loco, & publice, & privatim.

Quæ oratio ut recte religioseque peragatur, curandum est diligenter ad episcopi præscriptum.

Itaque orationis hujus signum in universi, vel partis populi reclusione, dabitur campanis primariæ ecclesiæ, collegiatarum item, tam regularium, quam sæcularium, si quę ibi sunt, dabitur. Itidem in ecclesia parochiali fiet, cujus vicinię homines, familięve aliquę contagionis nomine suspectę, domi se continent.

Itidem fiet percussione parvulę campanę hospitalis, aut alterius loci curationis publicę.

Signi ratio hęc servabitur, ut distincto certo temporis spatio, nempe secunda quaque hora, aut longiori, breviorive intervallo, prout dies contractiores, vel longiores sunt, septies in die campana pulsetur.

Initio orationis significandę percussio campanarum fiet, ut de more fit, cum salutationis angelicę, quę Ave Maria dicitur, signum datur; postea continenter per horę quadrantem, certis campanę ictibus, brevi intervallo distinctis, ejusdem significatio fiet, quę sono terminabitur, ut oratio vespertina solet. Dum vero campanis pulsatur, litanię, supplicationesve ad episcopi prescriptum concinentur, recitabunturve, ita ut vel e fenestris, foribusve ędium ab una parte sint, qui illas precinant, & vicissim ab altera, qui religiose succinant, & respondeant. Quod sicubi ita præstari non potest, intus in ędibus ipsis, loco omnium communi, aut ubi optime potest, statis illis significationis horis præstabitur.

Quam ob causam in unaquaque vicinia, ubi hęc precatio horaria celebrabitur, unus, pluresve ecclesiastici homines, aut si tales non adsunt, alii pii viri, orationis usu instructi, ad fenestram, foresve ędium adhibebuntur, qui stata quaque hora, qua significatio fiet, orationis hujus institutum, atque usum recte, riteque moderentur & dirigant, & ejus studium in horas fere singulas ardentius excitabunt.

Curabit preterea parochus, ut diebus saltem festis, ubi sunt qui bene norint, de beata Maria virgine officium precum horarium statis illis septem horis distincte recitent.

Sæpe evulgabit, atque edicet, quo fidelium mentes ad hujus precationis usum, studiumque inflammet, indulgentias eo nomine concessas.

Ac preterea quidem uniculque parocho, & sacerdoti, brevium illorum librorum, quibus episcopi jussu certę preces, & litanię, ejus orationis causa editę continentur, copia fiet, & gratis aliquo modo suppeditabitur, ut parochialibus suis, & aliis, prout usuvenerit, recte distribuat.

His, atque adeo aliis omnibus pietatis exercitationibus parochus, aliive sacerdotes, curationi spirituali prefecti, homines, sibi commissos, tempus in domibus occlusis, aliisque locis tuguriorum salutariter & religiose consumere studebunt quamdiligentissime, ut ne otio tabescentes proclivius prolabantur ad Dei offensiones, & ad turpia flagitia.

XXII.

Cura disciplinæ morum in eisdem locis.

Parochus, animarumque curator, & alii item sacerdotes, curę spirituali in locis prefecti, ubi infecti, suspective morantur, caritate paterna, & diligenti studio videbunt vitam, mores, pietatem, & religionem non modo eorum, qui pestis morbo suspecti, in hospitalibus, publicis domiciliis, aut intra tuguriorum septa sibi commissa, habitant, & illorum qui præsertim reclusi intra parochiæ suæ fines in privatis domiciliis manent, sed monattorum, & famulorum, & ministrorum, quicumque illis operam navant, & eorum præterea, qui in illorum custodia collocati sunt.

Mulierum pudicitiæ, & adolescentum honestati prospicient, qui intra ea septa; hospitales-

ANNO CHRISTI 1579.

talesve domos, aut domicilia privata inclusi degunt.

Præcipuam autem curam suscipient & sustinebunt puellarum, virginum, & feminarum, quæ vel parentibus, vel conjugibus mortuis, discrimini, & periculo pudoris, ac pudicitiæ magis obnoxiæ atque expositæ sunt.

Eas senioribus feminis, & spectata honestate, pietatisque studio insignibus, quæ in illis locis morantur, diligentissime committent, quasque in manum tradent, & commendabunt omni caritatis officio.

Pupillorum item, præsertim infantum, curam gerent, eamque potissimum rationem habebunt, ut certo loco separato, dum in publicæ curationis domiciliis, locisve sunt, pie, rectèque educentur:

Cura eorumdem erit hæc etiam, ut, quoad ejus fieri potest, a feminis mares ubique separatim degant, præterquam si qui sunt ejusdem familiæ.

Curabunt præterea, ut non solum evitandæ contagionis, & honestatis in primis tuendæ causa, qui in uno cubiculo, tuguriolove degunt, nullum suspectum commercium, consuetudinemve habeant cum aliis, qui vel sunt diversæ familiæ, vel in alio diverso tugurio, cubiculove manent.

Sæpe fit ut in iis curationis publicæ locis non modo palam, sed occulte futuri matrimonii sponsiones fiant: ideo episcopus curabit; ut qui in illis locis, aut paulo postquam inde egressi sunt, matrimonium conficere volunt, illis statæ denuntiationes cum in ecclesia parochiali, tum eo etiam loci, ubi inclusi pestis causa sunt, aut paulo ante fuerunt.

Ne quid vero de matrimonio contra agatur, quam Tridentina sanctione præscriptum est, ideo quam sæpissime illa in locis publicæ curationis promulgetur, atque exponatur.

Ne præterea puellæ in fraudem inducantur, omnis alia diligens ratio per parochum, sacerdotemve, qui spirituali curationi præest, adhibebitur.

Ubi aliqua, vel concubinatus, vel vitæ turpis suspicio suboriétur, aut indicium existet, de hac re omnis parochus, sacerdosve, spiritualis curæ præfectus vicarium foraneum, aut præfectum regionarium, & hi episcopum certiorem statim faciant; ut in tempore, primum re investigata, cum remedium opportunum periculo adhibere possit, tum flagitiosa vita, omnique vitio diffluens, reprimatur, & coerceatur.

Illæ vero morum corruptelæ, quæ in iis locis magna cum Dei offensione vulgo existère solent, quales sunt, comessationes, exhilarationes, cachinnationes, inhonestæ congressiones, obscœnæ collocutiones, detractiones, maledicendi usus, ludificationes, gesticulationes, lusiones, ludi aleatorii, saltationes, tripudia, crapulæ, compotationes, congressusque illi, tot peccatis conjuncti, omnesque demum turpes actiones, ut tollantur, radicitusque extirpentur, iidem sacerdotes, & privatis colloquiis, & concionibus, & suasionibus, & cohortationibus, & omni officii genere agent plane diligenter.

Quod si iis rationibus assequi non poterunt, quod ex disciplinæ Christianæ usu erit, episcopum ipsum adibunt, qui offensionibus ejus generis omni via occurrat.

Quam ob causam, quo diligentius scilicet, idem episcopus nota atque explorata habeat quæcumque in iis locis ad morum emendationem, correctionemque opus erunt; certos etiam aliquos laicos homines, Christianæ, sanctæque disciplinæ studiosos, non modo in tuguriorum finibus, hospitalibusque ædibus publicis, sed in omni parochia secreto constituet, qui omnia inhonestæ, turpisque vitæ pericula, flagitiosas actiones, & corruptam omnem eorum disciplinam, qui ibi degunt, prudenti exploratione diligenter indagent, quæque in offensa esse viderint, de iis vel episcopum ipsum, præfectumve regionarium, vel vicarium foraneum, vel parochum, vel sacerdotem etiam curatorem sæpissime, atque adeo quotidie, si opus erit, certiorem facient.

XXIII.

Quæ disciplinæ ratio parocho, & sacerdotibus curationis publicæ tenenda sit.

Parochus, & sacerdotes curationis publicæ cum diligentem in aliis morum speculationem, curam, exercitationemque pietatis adhibuerint; hoc etiam maxime studebunt, ut ipsi pie, sancteque vivendi studio, omnique religionis officio, atque omni documento, & exemplo ceteris omnibus præluceant, ac summa quidem cautione in eo utantur, ut non modo quidquam non offendant, peccentve, sed ab omni peccati suspicione plane liberi sint.

Omni igitur intima, & externa pietate in illis publicæ curationis locis servient Dei gloriæ, cujus religiosus cultus perpetuo ob eorum oculos versari debet.

Studio caritatis, quæ in eorum animis fixa semper inhæreat, agent omnia.

Quo studio ducti, & curæ susceptæ officio commoti, longe ab iis actionibus refugient, quæ offensionem, aut mali suspicionem parient.

Cavebunt, ne eos, qui peste, suspicioneve laborant, ad testamenti factionem, aut ad aliud ultimæ voluntatis genus, ne agnatis quidem illorum flagitantibus, ullo modo inducant, atque impellant: nisi aliquando vel Christiana caritas, vel propinquorum status, commiseratione dignus, aliter suaserit; tuncque si temporis spatium datur, rem ipsam, ut est, cum episcopo, aut præfecto regionario, aut vicario suo foraneo communicabunt.

A testamenti, codicillorum, donationis, & alterius id generis ultimæ voluntatis conscriptione abstinebunt, nisi urgens necessitas aliter deposcat, cum alii scilicet æque idonei non sint, neque aliunde acciri possint, qui conscribant: tuncque ut avaritiæ, & sordidi quæstus suspicioni occurratur, testes, quoad ejus fieri potest, auctoritate, & vitæ moribus insignes adhibebunt.

Idem præstabunt, si quando aliorum pecuniam, supellectilemve asservandi, aut in aliquem usum erogandi, curam suscipient.

XXIV.

Speculatio in ministris publicæ curationis adhibenda.

Parochus, & sacerdos, qui in hospitalibus, publicis ædibus, locisve tuguriorum spiritualem curam gerit, hæc diligenti speculatione videbit:

Primo, ut eorum locorum præfecti, curatores, ceterique omnes, qui vel operam vel officium, vel famulatum in illorum hominum curam,

ANNO CHRISTI 1579.

sublevationemque conferunt, ne quid negligant, prætermittant, deserantve, quod ad operæ, curæ, officii, ministeriive suscepti partes attinet.

Ut ne quid præterea committant, quod illis fraudi, & detrimento sit: quodque pia solicitudine, & sincera cura, quam navare debent, indignum existat.

Quare ipse parochus, sacerdosve præcipua capita mox infra demonstrata, in primis animadvertet, in quibus scilicet frequentes eorum offensiones esse solent:

Ut potissimum illi ipsi, quicumque sint caritatis studio, non negligenti opera, non languescenti ministerio, nec vero immodeste, non petulanter, non proterve, non contumaciter exequantur debiti officii partes.

Ut mulieris morbosæ, suspectæve corpus, aut cadaver dumtaxat inspiciatur cum necesse maxime est. Et vero inspectioni necessarii solum ministri intersint, ut pote medicus, chirurgus, mulier aliqua, & alius præterea nemo.

Ut inspiciendis item marium corporibus ministri tantum adhibeantur, qui videlicet necessarii sunt.

Videbit item parochus, sacerdosve, ut præfecti, vespillones, viciniæ curatores, quos antianos dicunt, aliique ministri, nihil omnino pecuniæ, muneris denique extorqueant, cum vel domicilia clauduntur, vel aperiuntur, vel alia quavis occasione, modove.

Ut ne pecunia, resque aliqua, aut supellex peste languentium, vel suspectorum, vel mortuorum diripiatur, dissipeturve unquam, & maxime cum vel domo educuntur, vel moriuntur, vel in sepulturam traduntur, vel eorum domicilia, aut eorum supellex ad loca purgationis exportatur.

Ut qui ad loca publicæ curationis perducuntur, vehunturve, non vesperi, aut sub noctem, sed bene mane, si fieri potest, perducantur, asportenturve; quo sacerdotibus, qui in iis curationis locis resident, temporis spatium detur audiendi eorum confessiones, & alia, quæ domi non susceperant, spiritualia adjumenta ministrandi, antequam nox adventet, in qua, ut plerisque accidit, morte eripiant.

Ut ne eodem curru, vehiculove mortui simul, & vivi, aut morbo tabescentes una cum his, qui solum suspecti sunt, asportentur; si modo tamen suspecti non illi quidem sunt, qui sua sponte morbo affectis operam, curam, & studium navent.

Ut hæc ipsa cautio diligensque distinctio in exportanda, importandave supellectile adhibeatur, ut illa scilicet, quæ peste languescentis est, distincto curru, ac separatim vehatur ab ea quæ suspecti hominis est.

Ideoque curandum erit, ut vehicula plura, quæ ad eum distinctionis usum satis sint, in tempore apparentur.

Ut iis, qui ad loca publicæ curationis domo abducuntur, temporis spatium detur colligendi pecuniam suam, supellectilem disponendi, constituendique ceteras res domesticas; ita tamen, ut ne diuturnior mora fraudi sit, & detrimento valetudini publicæ.

Ut spatium etiam detur colligendi sarcinulas, & advehendi secum lectum, culcitras stramentitias, lodices, linteamina, tegetes, storeasve, vestes, & alia id generis usui necessaria. Sin autem ab initio tempus non habuerunt, detur postea, adhibita custodia, ut moris est, & cautione.

Ut evitandæ contagionis causa, tuguria morbo languentium, aliquo interjecto sepimento, vere ab illis sejuncta sint, quæ suspecta habitant. Eadem cautio adhibeatur tuguriorum, ubi sunt minus suspecti, ut separentur ab iis, qui gravissime suspecti sunt. Itidem de convalescentibus.

Ut ordine describantur certo libro quicumque ad loca publicæ curationis abducuntur.

Quæ descriptionis ratio uniuscujusque tugurii, cellæve numero respondeat, ut singuli a parocho, sacerdoteve constituto, medico, chirurgo, ceterisque ministris, facile & distincte inveniantur.

Ut ob eam ipsam causam, quoties qui recens ad loca curationis venit, aut inde abit, aut de uno in alterum commigrat, id omne eisdem ministris significetur, & sacerdoti præsertim, ut ministerii sui partes ei præstet.

Ut in uniuscujusque tugurio, cubiculove, ad lectum sternendum, quoad ejus fieri potest, satis paleæ sit, culcitra item stramentitia, & cento, lodixve.

Ut quibus, vel ex morbo laborantibus, vel suspectis, lectus, stramentis laneis, aliaque supellectile apparari, & sterni debet, ii, pro ratione, statuque personarum, illud ipsum commodum consequantur, & ministri item publice ad locum curationis constituti.

Ut iisdem ministris, aliisque recte valentibus victus certa ratione suppeditetur, qui satis sit.

Ut ægrotis item stata hora subministretur, quibus etiam ratio adhibeatur cibi, qualis sit, quantus, & quo item modo præbeatur.

Ut medicinæ, medicamentave in tempore certisque præscriptis horis, & ordine apparentur, conficiantur, & præbeantur.

Ut & vestes, & supellex, & tuguria, cubiculave, quæ ex asseribus constructa sunt, ubi peste infecti, suspective manserunt, aut mortui sunt, prout opportunitas tulerit, diligenter purgentur. Illa vero tuguriola ex paleis inflammentur, nec vero usui sint aliis, qui solum suspecti sunt.

Ut ea ipsa tuguriola, cum opus est, palea recenti, cum intrinsecus optime circumvestiantur, tum extrinsecus recte undique obtegantur, ut ne quando pluvia influat.

Ut in mortuis efferendis, & sepeliendis nihil contra agatur, fiatve, quam de efferendi, sepeliendive modo, & de loco, ubi sepeliendi sunt, episcopus statuerit.

Ut vero hæc omnia in executionis usum recte inducantur, parochus, omnisque alius sacerdos, quicumque intra tuguriorum septa curam gerit, præfectus regionarius, & vicarius foraneus, ut diligentissime poterunt, curabunt, crebris cohortationibus, assiduisque admonitionibus, omni caritate plenis, atque adeo, ubi opus est, reprehensionibus. Et omni præterea paterno officio cum illis aget, ad quos summa curationis spectat, ut ordine, & quam rectissime cuncta gerantur. Quod si ne his quidem officiis, quidquam adjumenti ad rem optime administrandam non afferent; perfugium, ut primum possunt, ad episcopum habebunt, cujus consilio, studio, ope, & auctoritate, etiam apud magistratum, ut opus erit, si quæ perperam aguntur, ad rectam normam redigantur.

XXV.

ANNO CHRISTI 1579.

XXV.

Visitationis officium multiplex.

Ea omnia, quæ paulo ante, & mox infra demonstrantur, vel ad cautiones, vel ad curas, vel ad pietatis exercitationes, vel ad hominum mores, vel ad sacerdotum in primis vitæ honestatem, & disciplinam pertinent, ut rectam omnem executionem habeant; hoc præfecti regionarii, aut vicarii foranei, aliique episcopales visitatores videbunt, curabuntque diligentissime.

Quare loca publicæ curationis frequenter, vel quotidie potius, cum opus erit, visitabunt, cunctaque perspicient, atque explorabunt, tum quæ ad pestem languentium, suspectorumve, aut animæ salutem, aut corporis curationem spectant, tum etiam quæ de eo genere omni speciatim, universeque conscripta sunt.

Ac si quid vel deesse, vel in aliqua re peccari, offendive viderint, ad ipsum episcopum referent: qui de omni cautione, cura, piaque exercitatione, & disciplina solicitus, in omnium executione, ut opus erit, studiose evigilabit.

Episcopus vero frequens in eo erit, ut universos & fere singulos, peste vel infectos, vel suspectos invisat, paterna caritate consoletur, episcopali liberalitate, & eleemosyna, quam manu sua præbebit, sublevet, si quos inopia laborantes viderit: documenta opportuna det, atque accommodata ad sancte, & cum Dei voluntate congruenter vitam agendam, mortemque fortiter, Christianoque more in domino obeundam.

Crebro item familias, quæ domi ob suspicionem se continent, brevi sermone alloquetur, & ostendet in primis quæ unicuique agenda sint, quæ rursus fugienda.

Sæpe præterea in diœcesis loca infecta, suspectave, excurret, cunctaque oculis, paterna caritate incensus, lustrabit, ut populo suo afflicto, perculso, & pene prostrato, consolationes, remedia, subsidia, & alia episcopalis dilectionis officia adhibeat & præstet.

Non visitatores solum, sed alios etiam sæpe mittet, qui hæc eadem officia præstent.

Præfectorum, curatorum, & ministrorum publicæ curationis operam, studiumque excitabit.

Si quos negligentes, & delinquentes in officio compererit, cum iis non modo cohortatione, monitione, sed aliquando etiam severiore objurgationis acerbitate aget: ut sui quique muneris partes recte, diligenter, & salutariter exequantur.

Si vero aliquando monitos obstinate opetam dare cognoverit, ut contumaciter, maleque agant; ut isti ab officio suscepto amoveantur, curabit atque efficiet.

Monattorum vitia, quæ in eo genere hominum gravissima inesse solent, increpabit acerrime. Sique hac via non succedet, ut in officio recte agendi se contineant, illam aggredietur, ut magistratus pœnas reposcant flagitiorum quæ admiserint.

Et quoniam per episcopales occupationes omnibus locis præsens adesse non potest, eam etiam rationem aliquando inibit, ut ad populos literas pastorales scribat, quibus illos consoletur, confirmet, & excitet ad optima quæque, prout occasio tulerit.

ANNO CHRISTI 1579.

XXVI.

Cura spiritualis sigillatim unicuique peste affecto, vel suspecto, a sacerdote adhibenda.

Ubi primum parochus, aliusve certus sacerdos constitutus, aliquem, curæ suæ commissum, pestilentiæ morbo laborare certior factus est, eum, ut celerrime potest, paterna caritate inviset, atque in primis diligentissime pœnitentiæ sacramentum ministrabit, & alia deinceps omnia adjumenta spiritualia ad animæ salutem.

Quamobrem diligenter plane cavebit, ut ne, cum morbi, ex quo aliquis laborat, vis, suspicionem pestilentiæ præbeat, falsa inanique spe ductus, eum diutius in vita permansurum, id culpæ contrahat, ut absque sacramentis ille discedat. Itaque hoc præsertim nullo modo prætermittet, quin pœnitentiæ sacramentum, mora non interposita, ministret.

Sacram autem eucharistiam (nisi ob vomitum, aliudve impedimentum necesse est, aliquid moræ interponi) quam primum pro viatico ægrotanti, etiamsi cibum sumpserit, omnino ministrabit; nisi manifesto appareat, illum a morbo convalescere: pestilentia enim ægrotans in eo statu versatur, ut timendum sit, ne vel ad punctum temporis mortem obeat.

Quare extremæ etiam unctionis sacramentum, sine cunctatione moraque ei ministrare poterit.

In sacramento pœnitentiæ ministrando videbit, ut facultate, vel episcopali, vel etiam pontificia, qua etiam a criminibus illis, quæ apostolicis literis, die cœnæ domini editis, continentur, absolvi permissum erit, prudentissime atque salutariter utatur.

Denique ægrotanti omnia illa caritatis ministeria & officia præstabit, quæ in extremo vitæ spiritu, aliis, curæ suæ commissis, præstare alias debet.

At vero præterea dum æger aliquo sensu viget, earum pontificalium literarum auctoritate indulgentiam ei concedet, episcopique nomine benedictionem impertiet.

Consolationes proponet, quibus illum ad bene sancteque in domino moriendum excitet.

Ubi illum obiisse audierit, ejus animæ auxilium feret orationibus, precibus, & in primis sanctissimo missæ sacrificio.

Eam ipsam diligentiam, quam peste laboranti adhibendam esse, paulo ante demonstratum est, idem parochus & sacerdos in spirituale adjumentum illius conferet, qui ex morbi solum suspicione laborat.

Sed quod ad sanctissimæ communionis ministrationem pertinet, dum ille in suspicione tantum est, semel ab initio eam, non pro viatico tamen ministrabit, & deinceps aliquoties etiam, atque adeo sæpius, aut rarius, pro pietatis studio, quo ille tenetur, proque curæ occupationibus; quibus ipse parochus vel sacerdos distinetur.

Et vero, quamvis paucis ante diebus sacram ei communionem præbuerit, cum tamen indicium ejusmodi erit, ex quo perspicue manifestum sit, atque adeo certum, pestifera labe illum infectum esse, sanctissimum viaticum, etiam

ANNO CHRISTI 1579.

iam poſteaquam cibum ægrotans ceperit, ſine mora, pro illius præparatione & ſtatu miniſtrabit.

Quod ſane omne ut diligentiſſime præſtetur, videbit epiſcopus omni accurata exploratione & ratione, quam a præfectis regionariis & vicariis foraneis adhiberi mandabit. Mox item extremæ unctionis ſacramentum miniſtrare poterit, ut paulo ante narratum eſt.

XXVII.

Cura homini eccleſiaſtico, peſte laboranti, vel ſuſpecto, adhibenda.

Clericalis ordinis homo, dum in peſtem, ejuſve ſuſpicionem inciderit, illius maxime præcipuam ſingularemque curam parochus, aliuſque ſacerdos, qui in publicæ curationis loco ſacramentis adminiſtrandis præfectus erit, ſuſcipiet atque geret, ita confeſtim, atque adeo in primis ad ſpiritualia auxilia, remediaque confugiens, ut documento atque exemplo ſuo pietatem laicorum accendat, quo in genere ei propterea nullo ſane loco deerit. Quæ vero ad corporis uſum neceſſaria ſunt, ea qua via & ratione ſupra demonſtratum eſt, ſatis abundeque eidem ſubminiſtrabuntur. Itaque idem parochus cum opus eſt id præcipue ſtudebit, ut cum ipſe ad illius uſum eleemoſynæ aliquid conferat, tum caritatis ſubſidia ab hominibus tam eccleſiaſticis, quam laicis conquirat ſtudioſe, ac præterea, ſi neceſſitas urget, ab epiſcopo item.

De hominis eccleſiaſtici peſtilentia aut ſuſpicione parochus urbis præfectum regionarium, eumve, cui tale munus epiſcopus commiſerit; diœceſanus parochus vicarium foraneum, ut celerrime poteſt, & quamdiligentiſſime certiorem faciet; at vero epiſcopum uterque, ut & hic & eorum unuſquiſque illa præterea opera, atque officia præſtare, aliaque ſtudia ad illius auxilium conferre poſſit, quæ illa temporum ratio ſuadet atque depoſcit.

Parochus ſacerdoſve, qui ſpiritualem curam intra loci publicæ curationis ſepta adminiſtrat, ſi morbo inficitur, aut aliquam ejus ſuſpicionem præbet; ei ſocius, ſi quem in cura parochiali habet, omnia ſacerdotalia miniſteria & officia præſtabit, ordine, qui mox ſupra expoſitus eſt cura ſpirituali unicuique adhibenda. Si vero plures ſacerdotes eorum ſeptorum curatores ſunt, qui ſuſceptæ curæ munere prior eſt, ea præſtabit, niſi inter illos aliter convenerit. Ubi autem ſocius nemo eſt, aut alius, in partem illius curæ evocatus, iis plane officiis curandum erit ut parochus, qui proximus eſt, ſatisfaciat.

Verumtamen ex peſte laboranti parocho, nec curæ ſocium habenti, ſacramenta, præſertim ſanctiſſimam euchariſtiam & extremam unctionem, ſi ille in diœceſi eſt, ab ejus præpoſito, aliove, qui plebis totius curæ præeſt, ſi in civitate, ab archipresbytero cathedralis eccleſiæ, vel etiam ab ipſo epiſcopo, aliove ſacerdote, quem ſibi adjutorem eo tempore epiſcopus aſciverit, ubi nullum in mora periculum ſubſit, miniſtrari, cum proprium valde eſt, & cum caritatis fraternæ officio maxime conjunctum, tum etiam ad parochi langueſcentis conſolationem longe accommodatiſſimum. Quod ut in morem uſumque inducatur, & plane præſtetur, hoc epiſcopus ſuo in primis exemplo ſtudebit.

Eccleſiaſticus homo, morbo affectus, aut ſuſpectus, ut ad loca publicæ curationis perducatur aſporteturve, hoc maxime ſtudeat is, cui epiſcopus id curæ dederit, ſi modo curæ quam gerit, aut officii, cui præeſt, ratio, vel ætas ejus ingraveſcens, vel alia ejus generis cauſa aliter non poſtulet: nam iis locis longe melius, quam domi ſuæ, ſubminiſtrabuntur quæcumque tum ad animæ ſalutem, tum ad corporis curationem neceſſaria ſunt.

Atqui illius perducendi, aſportandive ea ratio adhibeatur, quæ ejus ſtatui, & ordinis eccleſiaſtici dignitati conveniens eſt.

Ut ne ſimul cum aliis, ut vulgo fit, & tamquam unus de populo, ſed ſolus, & ut is, cui præ ordinis dignitate honor deferendus eſt, perducatur.

Ut ne vehiculo, curruve communi aſportetur.

Tugurium habeat, quamvis intra aliorum ſepta collocatum quo commodius & medici & medicamentorum copiam, aliorumque miniſtrorum operam habeat, ut a reliquis tamen opere diſtinctum & longius aliquando ſeparatum.

Diligenter inſtructum ſit ſtoreis, tegetibuſve ſtramentis, lecto, culcitris ſtramentitiis, culcitris laneis, cervicalibus, linteaminibus, & omni alia neceſſaria ſupellectile.

Is prope habeat famulum, aliumve pium hominem, qui operam ei navet in rebus corporis uſu neceſſariis.

Ex miniſtris, qui extra ſepta famulatum operamve præbent, unum aliquem habeat, qui præcipue ei victum, medicamenta, & alias res neceſſarias opportune extrinſecus apparet.

Ejus cura ſaltem alicui medico & chirurgo, aliive curatori, aut miniſtro commendetur diligenter ac ſigillatim.

Sæpius & ab epiſcopo ipſo & a parocho & a præfecto, ſeu vicario foraneo, & aliis epiſcopi etiam nomine viſitetur.

Si aliquando acciderit, epiſcopum peſtis nomine ſuſpectum fieri, domi ſe continebit, quamdiu expedire cenſuerit. Dum autem ſe domi continet, ſi pro ſuæ ſpeculationis munere, tempore tam neceſſario, ſibi aliquid oculis perluſtrandum ſit, ut opportunius proſpiciat, & conſulat, in urbe, diœceſive, foras prodibit, ut opus erit.

De familia autem ſua ſi quis in peſtis ſuſpicionem inciderit, eum ſervare jubebit quæ de parocho, parochique familia demonſtrata ſunt.

Sin autem peſtilentia afficietur, de ejus periculo per capitulum, vel duos priores de capitulo, certior ſtatim fiet epiſcopus, qui propius abeſt, & metropolitanus item; cujus erit, fratrem epiſcopum, ita laborantem, omni ſolicitudine & caritatis officio conſolari, eique ſalutaria adjumenta, ut accuratiſſime poterit, adhibere.

At ne epiſcopus, ſi forte in peſtilentiam inciderit, ulla ope ſpirituali in primis deſtituatur, id ſibi ſubſidii comparabit, antequam peſtis in diœceſin irrumpat, ut certos ſibi ſacerdotes, caritatis zelo flagrantes, ſpiritualiſque vitæ uſu peritos, præſertim ex capitulo, conquirat & paret, qui laboranti ex peſte epiſcopo conſtanter miniſtrent quæ ad animæ ſalutem pertinent.

Is vero, dum æger eſt, ſe etiam piis, cæleſti-

buſ-

busque meditationibus consolabitur, tum spiritualium sacerdotum assistentium colloquiis, atque etiam, si per morbi vim licet, lectione aliqua de sanctis, utpote Cypriano martyre, Bernardino Senensi, & beato Rocho, & aliis, quorum divinæ virtutes in pestilentia eluxerunt. A

Neque, dum morbo laborat, ex ædibus episcopalibus se alio conferet, sed in iis persistet; ut si forte obeat, clero & canonicis, præsertim ecclesiæ cathedralis, id quod sanctissimi episcopi religiose fecerunt, tum quis, etiam extremum fere spiritum agens, salutaria monita tradat, atque in statione sua episcopali, quemadmodum episcopum decet, ex hac vita migret ad dominum.

Erit autem capituli cathedralis ecclesiæ præ omnibus, dum ille in pestis ægritudine est, supplicationi instare; ac præterea vicarii generalis, orationem sine intermissione in urbe, diœcesique indicere & habere, ut pro eo, communi omnium parente, precatio assidua, religiosaque ab universo clero, populoque habeatur ad Deum. B

XXVIII.

Cura adhibenda ubi quis convaluerit, a peste aut ab ejus suspicione liberatur.

In eam etiam curam totus incumbet parochus, ut omnes & singuli, qui a morbo convaluerunt, aut a pestis periculo, suspicioneve liberi evadunt, tunc maxime fixa animi deliberatione propositoque vere novæ vitæ susceptо, & diligentissime, religioseque discussa conscientia, peccata omnia, quæcumque in anteacta vita admiserint, probato confessario sacerdoti confiteantur; si quando pestis initio id minus præstiterint. C

Ut sanctissimorum sacramentorum frequentem usum adhibeant.

Ut precationis, & orationis assiduæ, & frequentis, præsertim matutinæ, & vespertinæ item, usum & consuetudinem suscipiant, aut susceptam retineant perpetuo. D

Ut alia Christianæ religionis officia, quibus vitæ spiritualis studium exardescit, amplectantur & colant diligenti exercitatione.

Ut ab omni male agendi consuetudine, ab omnique peccandi occasione sese abducant; hominum, qui vitiorum, flagitiorumque impuritate inquinati sunt, commercium, & familiaritatem refugiant; & peccatorum, in quibus antea pravo quodam usu versati sunt, seminaria præcidere studeant.

Alia præterea grati animi officia illis commonstrabit, quæ infra, cum de peste extincta agitur, uberius explicata sunt.

Quoniam autem sæpe fit, ut in iis puellæ, & virgines, & mulieres florenti ætate, parentum, aut aliorum, qui proxime propinqui sunt, morte ab omni ope destitutæ sint, ac proinde periculum sit, ne ad impudicitiam turpiter prolabantur; ideo parochus, si quas in parochiali vicinia habet, aut etiam ex parochia sua in communis curationis hospitali, aliove loco collocatas illas singulas matronæ honestæ, illis propinquitate, aut vicinia conjunctæ, aliive feminæ lectissimæ, quo maximo potest caritatis studio commendet, ut eas, si necesse est, eleemosynæ etiam largitione sublevet; in omnibusque rebus cum earum curam illa suscipiat; E

tum maxime, id quod caput est, in timore Dei, sanctæque vitæ ratione eadem instituat, præsertim ab omni labe puras atque integras conservet.

Atque in omni quidem hujus custodiæ, officiive genere ille ipse parochus curam præcipuam maxime sustinebit. Ideoque ubi primum vel convaluerit, vel a suspicione liberæ erunt, illius cura & studio in monasterio, locove pio collocabuntur, aut matronæ honestæ famulatui addicentur; aut alia honesta conditione earum necessitatibus, ac simul pudori prospicietur. Et quo rectius, & cautius id omne agatur, ad episcopum etiam, si opus erit, confugiet.

Puerorum, & adolescentum, qui mortuis parentibus & propinquis in eodem statu versantur, & infantum etiam lactentium, & aliorum præterea, qui ab omni re inopes, aliorum auxilio destituuntur, eamdem ipsam curam, & solicitudinem paternam suscipiet ac sustinebit.

XIX.

Cura mortuorum.

Hæc pro mortuis pestilenti tempore præstanda episcopus curabit, eoque vigilantius, quo gravior culpa multorum in eo caritatis officio aliquando existit.

Si quis igitur peste effectus, eove nomine suspectus mortem obierit, ejus corpus ne citius duodecim horis, nec vero tardius quatuor & viginti horis, vel eo circiter temporis spatio, sepeliatur, postquam obiit.

Noctu ne efferatur, nisi episcopi concessu scripto aliter aliquando justis causis permissum sit.

Curru item ne vehatur, nisi præ mortuorum multitudine, aliave causa secus fiat necesse est.

Ne humeris unius tantum, tamquam onus gestetur, succolleturve; nec vero nudum, nulloque operimento tectum, etiamsi curru feratur, nec alio modo indecenter, atque inhumane.

Porro a duobus efferatur decore binis longuriis, aut hastilibus solidis, beneque firmis, quibus feretrum sustineatur, aut scala decenti, aliove ejus generis opere.

Si autem inclusum in capsa, vel linteamine recte involutum; tum pallio præterea ad hunc usum constituto, corpora operiantur, etiam quando vehiculo efferuntur.

Ad efferendum vespillones, qui monatti vulgo dicuntur, adhibebuntur: qui si minus publico stipendio conducti sunt, curandum erit, ut corporis & effetendi, & sepeliendi curam suscipiant & gerant, qui in ea ipsa domo, familiave sunt, in qua erat qui pestis morbo obiit: aut illi, qui vel cognatione, vel amore, & caritate conjunctiores, cum ejus, pestilentiæ contagio laborantis, curam præcipuam habuerint, & ab illius latere non discesserint, mortui etiam funus, & sepulturam libentius, atque minori periculo curabunt ac præstabunt, cum officio caritatis adducti, tum etiam quia nihilo minus aliquo temporis spatio ex lege magistratus, qui sanitati præest, secluси ab aliorum consuetudine sint oportet.

Funeris statis precibus, & psalmorum, aliarumque orationum officio, ut ecclesiæ ritus est, prosequendi, celebrandive munus adsacerdotes,

ANNO CHRISTI 1579.

locis illis peſte laborantium conſtitutos, per-
tinebit, ſi qui ſunt : alioquin id officium præ-
ſtabit una cum clerico proprius mortui paro-
chus.

At unicuique tamen parocho, animarumve cu-
ratori liberum integrumque erit, ſuis impenſis
certum alium ſacerdotem una cum clerico con-
ſtituere : qui parochialibus ſuis, peſtilentia mor-
tuis, officium funerale præſtet; cum ſcilicet non
in parochiali eccleſia, ſed in cœmeteriis ſepe-
lientur, quæ præcipue ad ſepulturam conſtituta
ſunt peſtis morbo morientium.

Si mortuus aliquid in bonis reliquit, heredes
omnem & ceræ & funeris totius impenſam face-
re cogantur pro illius, qui obiit, dignitate,
proque cleri, qui ad funus adhibetur, ratione,
ac pro ſepulturæ, quam ſibi in aliqua certa ſe-
de delegit, modo.

Sin autem vel in ædibus hoſpitalibus, vel in
iis locis tuguriorum, mortem obiit, in earum
ædium, locorumve cœmeterio humabitur; cu-
jus funeris ſepulturæve officium ſacerdotes &
clerici obibunt, qui ibi curam gerunt, ubi ſi
complures non ſunt, is unus tantum qui eſt,
ad funus ſatis erit. Ceræ porro ſumptus ab hoſ-
pitalibus, eorumve locorum curatoribus fiet :
iſque a bonis mortui, ſi quæ in illis vel hoſpi-
talibus domibus, vel tuguriolis relicta ſunt re-
ſarcietur.

Ubi nulla alia ratio ſumptus ſit pro funere
defuncti, ceram in funeris ſumptum conferre,
& ſepulturam in cœmeterio curare, parochi ſit:
ut ceteris parochialibus ſuis, ab omni re inopi-
bus, qui obeunt, itidem præſtare debent.

Et campanarum ſono, & cruce prælata, & lu-
minibus accenſis, & ceteris ceremoniis, ſtatoque
omni ritu eccleſiaſtico, a parocho aliove ſacer-
dote, & clerico ſaltem uno funus ducatur; et-
iamſi, epiſcopi conceſſu noctu fiat, & curru item
non unus ſolum, ſed plures, peſte extincti, ef-
ferantur. Quo in funere idem parochus aliuſve
ſacerdos, & clericus, ſuperpelliceo induti, cum
pro ædium, alteriuſve loci foribus, unde effe-
runtur, tum in via, tum loco demum ubi ſepe-
liuntur, pſalmorum, precumque officium, ut
moris eſt, pro mortuis præſtent.

E domicilio autem, locove, ubi quis peſte
mortuus eſt, non antea efferetur ſepulturæ cau-
ſa, quam parochus, aliive illius curæ ſacerdotes,
de obitu certiores in tempore per veſpillones,
alioſve miniſtros fiant; atque certa ſepulturæ
hora conſtituta parochus, aut conſtitutus ille ſa-
cerdos advenerit, præſenſve aderit : qui ut in
tempore adſit, curet omnino. E loco, unde ef-
fertur, parochus, aliive clericalis ordinis homi-
nes, qui funus obibunt, non ante ad eccleſiam,
cœmeteriumve diſcedent, quam mortui corpus
veſpillones feretro, aut curru, aliove modo ef-
ferendum ſumpſerint, ut illi, quod ritus eccle-
ſiæ ſanctę poſtulat, ſtatis precibus funus rite du-
cant. Funeris, ſepulturęve cauſa ne parochus,
aliuſve ſacerdos, neque clericus item, plus elee-
moſynę, ne ſponte quidem oblatæ, ullo quovis
nomine pretextuve capiat, quam vel dari ob fu-
nus alio tempore ſolet, vel ab epiſcopo preſcri-
ptum eſt, aut conceſſum. Nec vero emolumenti
cujuſquam ſocietatem cum veſpillonibus, aliiſve
funerum curatoribus, ceteriſque id generis eo
nomine ineat : cui rei, aliiſque avaritię ſordibus
atque ſuſpicionibus, ut occurratur, quidquid
fructus eleemoſynęve in ſingulos menſes ab exe-
quiis, quę peſte mortuorum nomine fient, ac-
ceperit; in urbe prefecto regionario, aut, ſi in
diœceſi eſt, vicario foraneo ſingulis item menſi-
bus ſcripto ſignificet.

Peſte mortui corpus ne extra loci ſacri fines
ſepeliatur, ne eo quidem nomine, quod aliquo
poſt tempore ad locum conſecratum transferatur:
ſed in parochialis eccleſiæ, intra cujus fines o-
biit, cœmeterio humetur; aut ubi illud non eſt,
in ea ipſa eccleſia, vel communi ſepulturæ lo-
co, vel ſi conſenſus jus habentium acceſſerit,
privato. Si vero præ cœmeterii, eccleſiæve pa-
rochialis anguſtia, aut præ mortuorum multi-
tudine, aliud ab epiſcopo cœmeterium vel in
vicinia parochiali, vel in hoſpitalibus, vel in
tuguriorum loco conſecratum eſt in eo ipſe ſe-
peliatur licet. In ſepeliendi officio ea cautio ad-
hibeatur, ut in cœmeteriis, præſertim quæ in
urbe, opido, aut vico ſunt, altius foſſæ effo-
diantur, ubi in ſepulturam corpora tradantur,
ne inde fœtor contagioſus exhalet. Earum igi-
tur altitudo tanta erit, ut ſupra cadaver terra
extet alte congeſta, tres quatuorve cubitos.
Ubi vero ſæpius ſepulcrum aperiendum eſt,
eo altius erit; & quoties ſepelietur, toties ter-
ra, aut calx, aut arena coniiciatur, qua cor-
pus bene obtegatur. Hæc atque adeo alia potior
ratio adhibebitur ad corporum fœtoris vim con-
tinendam.

Clericalis ordinis homo ſi forte decedit, ejus
funus ab aliquo cleri numero celebretur, & cor-
pus intus in eccleſia ſepeliatur; ſi ſecus fieri non
cogit loci longinquitas, ad quem effertur.

In altaribus privilegiatis ſaltem pro eccleſia-
ſtici ordinis hominibus tot miſſæ pro defunctis
celebrabuntur, quot ex illis peſte mortui ſunt,
ita ut ſingulæ miſſæ ſingulis mortuis applicen-
tur.

Si epiſcopum mori contigerit, ejus funus, &
exequiæ curabuntur, & celebrabuntur ad concili
primi, & quarti provincialis præſcriptum.
Pro qua defuncti anima fiet, ut eodem concili
quarto cautum eſt. Nec vero quidquam
obſtabit, quo minus ei defuncto omnia debita
pietatis officia præſtentur; hocque ardentiori ca-
ritate, quod paternam illius, accenſamque di-
lectionem periculoſo illo tempore gregi ſibi
commiſſo præſtitit : pro quo non modo facul-
tates, ſed vitam conſtantiſſime in domino pro-
fudit.

Et quoniam illud in peſtilentia, quamſępiſſi-
me accidit, ut parentes ſimul, & liberi, eo-
dem fere tempore obeant, neque heredem, ſuc-
ceſſoremve ullum relinquant; aut, ſi quos relin-
quunt, illi quidem ſint cognationis gradu non
arctius conjuncti, aut aliquando, ſi liberi ſuper-
ſtites ſunt, ii vel minores natu, vel ſępe eodem
morbo affecti, vel ſuſpecti, ob eamque cauſam
a ceteris ſecluſi ſint: quo fit, ut nemo fere ſit,
qui miſſę ſacrificiis, & ſtatis divinarum precum
officiis, aliiſque pietatis operibus eorum animas
adjuvare curet. Quamobrem prefectus regiona-
rius, & vicarius foraneus in ſua quiſque regione,
ubi peſte laboratur, pro mortuis miſſę ſolenne
ſacrificium, preter aliam miſſam conventualem,
ſingulis hebdomadis, quoad peſtilentia ceſſave-
rit, feria ſecunda a clero uniuſcujuſque colle-
giatæ celebrari jubeat; ſi modo per diei feſti
celebritatem, quæ in illam feriam incidit, id
præſtari licet.

Hoc idem ſacerdotes ſinguli miſſæ ſacrificium
facient.

In ea ipſa feria, quæ primum in ſingulos men-
ſes inciderit, in unaquaque urbis regione, &
in ſingulis diœceſis partibus, quibus vicarius
fo-

ANNO CHRISTI 1579.

foraneus præeſt, ab omnibus ejuſdem regionis, & partium illarum diœceſanarum parochis ſolemne pro mortuis officium, ſolemneque etiam miſſæ ſacrificium peragatur: Quod ſi in ea feria per officii ritum peragi non poteſt, in alia proxime ſequenti præſtetur.

Huic autem rei præſtandæ modum epiſcopus pro diœceſis ſuæ ratione præſcribet. Singulis præterea diebus, præterquam cum pro officii ratione, aut ob aliam cauſam non poteſt, ſacerdos unuſquiſque in miſſæ ſacrificio orationem, collectamve pro mortuis religioſe dicat.

Moniales etiam certo hebdomadæ die, ab epiſcopo præſcripto, officium mortuorum recitent.

Singulis quoque diebus dominicis unuſquiſque parochus, animarumve curator populum intra miſſarum ſolemnia admonebit, ut non modo tunc, cum in miſſæ ſacrificio præſens adeſt, pro mortuis ſimul precetur, ſed poſtridie illius diei, quo pro illis fiet, in eccleſiam ad divina officia, ſolemneque miſſæ ſacrificium frequens conveniat. Qui vero impeditus adeſſe non poteſt, ſaltem vel domi, vel in officina, tabernave, vel ubicumque erit, pro eis paululum oret, religioſis precibus adhibitis, prout eſt pietatis ſuæ diligens ſtudium.

Singulis denique dominicis diebus prima hora noctis certum campanarum ſignum de more ſolemne detur, quo & oratio, quæ tunc a fidelibus pro mortuis facienda eſt, & divinorum officiorum celebritas, quæ poſtero die eorum cauſa agetur; omnibus univerſe ſignificetur.

Hæc autem omnis defunctorum animabus pie ſuffragandi ratio, epiſcopo curante, ita inibitur, ſtatueturque in tota diœceſi, vel in ejus parte, ut peſtis ſeſe diffuderit, vel epiſcopus idem cenſuerit.

Hoc ipſum omne ut in ſuis eccleſiis a regularibus præſtetur, omni cohortationis officio ille curabit. Quin etiam literis cum metropolitano, & aliis provinciæ epiſcopis aget, ut par pietatis ſtudium in ſua quiſque eccleſia iis defunctis præſtent.

XXX.

Peſte reſtincta quæ præſtanda.

Dei munere, beneficioque cum primum peſtilentiæ vis paulatim langueſcere incipit, in eo potiſſimum epiſcopi cura verſabitur, ut omni officii genere is populum excitet atque inflamet, non modo ad orationem, obſecrationem, & gratiarum actionem, ſicut apoſtolus monet, ſed ad præcipua quædam religionis Chriſtianæ ſtudia, atque adeo opera, quibus divinum illud beneficium ac ſingulare pia grataque memoria proſequatur perpetuo.

Primo ut omnes & ſingulos ad gratiarum actionem inſtruat ac paret, illud curabit, efficietque ut peccata ſancte confeſſi, certo religioſo die ſacram communionem frequentiſſimi ſumant.

Deinde ſtatam illam orationem quadraginta horarum indicet, & celebrabit religioſiſſime: ad quam cum populus, per vicinias parochiales diſtinctus, certis præfinitis horis conveniet, in omni illa horaria ſtatione, concionantis vel breviſſimo ſermone incitetur, atque accendatur ad ea officia, quæ ſanctiſſima ob accepti beneficii memoriam præſtare quiſque debet.

ANNO CHRISTI 1579.

Poſtea vero ſupplicationes triduanas indicet: quas ſolemni apparatu, & omni religioſorum ordine, & frequentiſſimo univerſi populi concurſu, & præterea tertio ſcilicet eorum die, ſacra omni pompa ſanctarum reliquiarum rite, religioſe, recte, atque ordine celebrari ſtudebit.

Atque ut rectiſſimam quidem viam emendationis, ſanctioriſque vitæ populus univerſus ſuſcipiat ac teneat, curabit in primis, ut vicinia parochialis omnis, & unaquæque familia, ſi minus id peſtis tempore fecit, nunc tandem Dei offenſiones, morum corruptelas, pravos uſus, quibus antea ſeſe ullo tempore implicuerat, perpetua deliberatione perpetuaque omni deteſtatione pellat, abhorreat, planeque abjiciat.

Certas vero Chriſtianæ inſtitutionis regulas unicuique hominum generi, ordini, & conditioni accommodatas, epiſcopus commonſtrabit.

Curabit item hoc diligenter, ut ſi quæ vota vel publice, vel privatim nuncupata ſunt, quamprimum & pie, & religioſe, riteque perſolvantur ad præſcriptum hujus concilii.

Ut legata, aliove nomine relicta, aut donata, quæcumque in peſtilentia pii uſus cauſa ſunt, recte ſeduloque præſtentur.

Ut quæ vitia, & quas morum corruptelas, dum peſtis vis, atque impetus irruebat, publice, palamque populus deteſtabatur, hoc maxime profeſſus, ſe illa, tamquam peccatorum ſeminaria, unde peſtilentia extitit, abjecturum: ea plane in perpetuum profliget, eorum malorum fibras, & radices præcidat.

Ut in primis quæ Chriſtianæ pietatis officia, ac quæ ſtudia peſtifero morbo languerunt, diligentius excitentur.

Quamobrem viſitationis munus quamprimum aggredientur diligentiſſime: in quo munere hoc potiſſimum ſtudebit, atque exequetur:

Ut eccleſiæ præſertim parochiales, ſi quæ ob peſtem damni, detrimentive aliquid fecerunt, reſarciantur, & neceſſaria ſupellectile apparatuve inſtruantur.

Ut loca inſtaurentur, caritatiſque opera, & ſubſidia, ſi quæ vel neglecta, vel prætermiſſa, vel intermiſſa ſunt, omnino reſtituantur, atque excitentur religioſius.

Ut academiæ, ſcholæ, collegiave pie inſtituta renoventur flagrantiori ſtudio.

Ut divinorum officiorum cultus omni parte floreſcat.

Ut ſacræ conciones, & frequentiores ſint, & omni ſanctiſſimæ diſciplinæ officio inſtructiores itidemque ſacræ lectiones.

Quamobrem lectiſſimos concionatores undique conducere ſtudebit ad ſuæ diœceſis loca.

Ut in primis doctrinæ Chriſtianæ ſcholę ſtudioſius, frequentiorique multitudine exerceantur.

Ut piorum hominum ſcholę frequentiſſimę ſint, ardentiuſque verſentur in omni pie agendi curſu & progreſſione.

Ut alię confraternitates erigantur, aliaque item pie inſtituta opera, exercitationeſque excitentur.

Ut cauſæ piæ diligentiſſime explicentur, & ſi quæ in foro ſunt, ad exitum perducantur.

Ut omnes denique & ſinguli officia, ſtudiaque

ANNO CHRISTI 1579.

que ſanctæ Chriſtianæ diſcipiinæ diligentius amplectantur & colant.

Frequentiſſimi ad indulgentiarum & ſtationum celebritatem concurrant.

Eccleſias crebrius, religioſiuſque frequentent.

Dierum feſtorum celebritatem ab omni ſervili, mundanoque opere abſtinentes, ſancte venerentur & ſanctificent officiis, atque actionibus, cæleſti præmio dignis.

Ut pattesfamilias omnibus & ſingulis, quos in familia, famulatuque habent, ſancte vivendi leges accuratius tradant ad præſcriptum regularum, quas ipſe epiſcopus eo nomine ediderit.

Quanto autem quiſque generis ſplendore, dignitate, opibus præſtat; tanto ardentiori ſtudio omnis pietatis inſtituta, progreſſiones, atque officia tueatur.

Ut mercatores, artifices, inſtitores & ceteri cujuſcumque opificii homines, miniſtrive, peſte reſtincta, non tam in excitandis induſtriæ artiſque ſuæ ſtudiis, reſumendiſque ipſis artificiis diligentes ſint, quam ſoliciti admodum & ſtudioſi non modo in ſuſcipiendis ſancte agendi inſtitutis, ſed in rejiciendo omni vitio, quod in artis ſuæ uſu, atque exercitatione aliquando ſubeſſe ſolet: ita ut quæſtui ſalutem animæ in negotiationibus, actionibus & artificiis plane anteponant.

Monebit præterea crebris ſermonibus, in mercatura, quam faciunt, in omnique commercio nihil fraudis, nihil doli, nihil quæſtus nefarii, nihil falſi, perjurii committendum concipiendumve eſſe: ab officinis & tabernis omnem vivendi intemperantiam & turpiter dictorum obſcœnitatem profligandam eſſe: a judiciali foro omnem avaritiam, rapinas, ambitionem, iniquitates, & pupillorum, viduarum, egentiumque hominum vexationes exterminari oportere: a privatorum ædibus intemperantis profuſæque vitæ conſuetudinem, ludos aleatorios, immoderatos ſumptus, ſervorum greges, conviviorum exquiſitos apparatus, ingentem veſtium pompam, & omnia denique quaſi peccatorum ſeminaria convellenda: a civitate capitales inimicitias, odia, ſimultates, factiones, improborum hominum cœtus, ludos publicos & ſpectacula omnia profana abjicienda.

Hæc enim cum ejuſmodi ſint, ob quæ Deus iratus peſtifero morbo populum contuderit ac debilitarit, poſteaquam ejus ſingulari miſericordia donoque publica valetudo recuperata eſt; ſunt omni cura ſtudioque evitanda, ne accepto beneficio fideles abutantur ad Dei iram gravius concitandam.

Hanc vero viſitationem, quæ omnibus officiis cumulata eſſe debet, epiſcopus quo ſtudioſius præſtet atque adeo perfectius, alios etiam viſitatores adhibebit; qui omnes commonſtrata viſitationis partes adjuvent atque exequantur.

In qua viſitatione illud etiam curæ erit libri de matrimoniis & baptiſmis in peſtilentia miniſtratis, proprio parocho confeſtim tradantur: qui in codicem parochialem, quæcumque de eo miniſtrationis genere notata ſunt, referat ad præſcriptum.

Ut item infantibus, in peſtilentia natis, quibus ob periculum ſtatæ ſolemnes baptiſmi ceremoniæ adhibitæ non ſunt, quam primum illis de more rituque adhibeantur.

Et quoniam ſæpe fit ut peſte depulſa fames populum adoriatur; ideo eam etiam cogitationem & curam epiſcopus ſuſcipiet, ut re cum magiſtratibus, decurionibuſve deliberata, populo in rei frumentariæ caritate, quæ exiſtere poſſet, aliqua ratione ſuccurratur: ne fame conficiantur qui peſtilentia extincti non ſunt.

Viduarum præterea, pupillorum & pupillarum eam curam ſuſcipiet, quæ ſupra commonſtrata eſt.

Sacerdotum & religioſorum hominum, qui peſtis tempore pieque ſe geſſerunt, ac pericula non reformidarunt, ut ſpeciali adjumento ægrotantibus ſubvenirent, patrocinium, curamque habebit.

Idem laicis, & mulieribus præſertim, quæ infectis morbo operam navarunt, ipſe præſtabit.

Pro iis vero, qui peſtilentia confecti obierunt, per annum poſt recuperatam publicam valetudinem omnis diligentia, quæ ſupra præſcripta eſt, ſervabitur in eorum animabus ſuffragandis.

Porro epiſcopus cum metropolitano, is vero cum provinciæ epiſcopis aget, ut ſupplicationibus proceſſionumque ſolemnitate & omni pietatis ſanctæ officio, ubique in provincia de recuperata valetudine Deo gratiæ habeantur.

Rurſus epiſcopi provinciæ coepiſcoporum, cujus diœceſis urbſve Dei beneficio a peſte liberata eſt, paterna caritate inviſent, eidemque cum privatim pio colloquio, tum publice populo ſanctiſſima concione gratulabuntur.

Ut porro ſingularis beneficii, quod peſtis morbo depulſo a Dei miſericordia populus accepit, perpetuo memor ſit, id epiſcopus omni in primis ratione curabit; ne ob ingrati crimen, quod grave eſt, graviſſimaſque Dei offenſiones parit, graviora deinceps mala, pernicioſiuſque exitium ſentiat: ac propterea gravitate exemplorum quæ ex ſacris utriuſque teſtamenti literis ſumuntur, ſæpiſſime declarabit, quam valde oderit Deus ingrati animi crimen.

Itaque id unum ſtudebit, ut populus beneficium agnoſcat, & quale ſit & quantum quamque omni munere & dono, non corporali ſolum ſed ſpirituali plenum & cumulatum; ita ut plane ille intelligat, ſe peſte liberatum, non modo priſtina commoda publicæ valetudinis recuperaſſe, ſed etiam ſpirituales utilitates, ſpiritualiaque emolumenta, quibus aliquando in peſtilentia caruerat magno cum periculo ſalutis.

Crebro illum excitabit ad ſanctarum exercitationum, quibus in peſtilentia difficulter utebatur, religioſum ſtudium, ad frequentem ſacramentorum uſum, ad ſtationes obeundas, ad conciones & lectiones ſacras audiendas, ad dies feſtos in eccleſiis, piis orationibus, ſanctiſque meditationibus, conſumendos. Ad quæ officia ardentius eum incendet, propoſitis incommodis, difficultatibuſque, quibus non ſine quadam animi acerbitate & cruciatu tunc impliciti erant; cum præſertim vel in ipſa media morte non haberent aliquando unde ſpiritualibus adjumentis & conſolationibus ſuſtentarentur.

Id ſtudebit, ut peſtis extinctæ beneficium plane agnoſcat non ab hominum prudentia, conſilio, medicamentorum procuratione exiſtere, ſed a Deo in primis, qui mortificat, deducit ad inferos & reducit.

Itaque inſigni illius miſericordia factum eſſe populus ſciat, ut, ſedatis peſtilentiæ tempeſtatibus, tranquillitate vitæ perfruatur.

Alioqui verendum eſſet, ne gravius plecte-

re-

ANNO CHRISTI 1579.

retur ut olim populus Hebræus, qui ab Ægypti servitute Dei ope mirabiliter liberatus, divinum beneficium grati animi pietate cum non agnovisset, pœnis deinde acerbissimis affectus est.

Cum igitur parochi, tum concionatores ob eam causam sæpissime eum monebunt, & locis, quos ex sacrarum literarum fontibus hauriet, ubertime tractatis, ostendent, in rebus prosperis, & ad voluntatem fluentibus, arrogantiam & superbiam fugiendam esse; sed Deo in primis omnium bonorum parenti & auctori, quidquid prospere & optime successit, tribuendum esse. *Ne dixeris in corde tuo; Fortitudo mea & robur manus meæ hæc mihi omnia præstiterunt, sed recorderis domini Dei tui, quod ipse vires tibi præbuerit*, inquit ipse Deus.

Id quo gravius in fidelium mentibus inserant flagitia & peccata aliquando exagitabunt, quæ populus admiserit, rursusque Dei beneficia præclare commemorabunt; ita ut is non auditione solum percipiat, sed intimo animi sensu cognoscat, se non meritis suis, sed singulari Dei benignitate a pestilenti liberatum esse. Cum illis, qui pestifera ærumna correpti, vitam, moresque emendarunt, quique a domino castigati, inquit propheta, eruditi sunt ad divinas justificationes, ita agent, ut cum emendationem, tum liberationis a peste munus a Deo potissimum agnoscant; ac de utroque beneficio perpetuas ei gratias agant; & cum mortifero morbo jam affecti, eoque divinitus liberati, omnis male anteactæ vitæ pœnitentes, viam sancte agendi ingressi sint, in ea longius progrediatur perpetuo, neque eorum pœnitentia ficta sit & simulata, vel brevis, quæ solum metu periculi nixa fuerit, quemadmodum de Antiochi & Esau falsa pœnitentia literis divinis proditum est.

Eorum autem mentis cæcitatem gravissime increpabunt, qui carnis sensu ducti & mundi illecebris deliniti, quoniam opibus affluunt, cum omnia sibi licere putent; non modo certissimo pestilentiæ periculo, sed neque recuperatæ valetudinis beneficio meliores facti sunt: *Attrivisti eos & renuerunt accipere disciplinam, & induraverunt faciem suam super petram, & noluerunt reverti*: de istis ita narrat propheta Jeremias.

Illos denique, qui peste restincta, obstinato, obfirmatoque animo sunt ad peccandum, vehementius deterrebit, ut scilicet, quamvis peste liberati sint, graviora sibi pertimescenda proponant, cum causa etiam adhuc subsit, unde sempiternam plagam accipiant. Recuperatio enim valetudinis magnam suspicionem & metum perito medico affert, qui rursus multa signa videt, ex quibus animadvertit, causam sublatam non esse morbi, ex quo æger periculose laboraverat.

Illos monebit etiamsi una cum bonis piorumque operum studiosis viris, valetudinis publicæ fruuntur beneficio, fore tamen aliquando, ut divino judicio ab illis segregati, sempiternæ salutis fructu careant.

Id ipsi præterea quo secundioribus rebus in hac vita utuntur, eo magis illis timendum esse ostendant; certoque persuadeant nullum denique malum, nullumve flagitium concipi, admittive, de quo Deus pœnam justissimam non reposcat.

Ac proinde etiam illis metuendum sit, ne sempiternis illis cælestis hereditatis bonis priventur, qui caducis & fluxis hujus vitæ rebus & muneribus, donisque temporaneis aucti sunt.

Ne item cum eleemosynas, orationes, jejunia, aliaque pia opera Deus respexerit; eo liberationis beneficio solum illa officia compenset, tamquam cælesti præmio indigna, quod e caritatis fonte non emanarint.

Et quod gravius multo est, illud extimescendum demonstrent, ut ne scilicet, cum isti desperata vitæ emendatione sint, Deus propterea, peste depulsa, dimiserit eos secundum desideria cordis eorum, illosque libere, & impune peccare permiserit, ut postea acerbissimis cruciatibus ac sempiternis torqueantur, quippe cum maxime tunc iratus ille sit, cum minime irascitur. Sic enim populo Hebræo iratior fuit, cum iratus non erat amplius: *Et requiesceet*, inquit, *indignatio mea in te, & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius, eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & provocasti me in omnibus his.*

Docebunt, nisi ex Dei munere fructum fideles ferant, inde hoc aliquando fore, ut non solum illud amittant, sed eo gravioribus pœnis afficiantur quod se divino beneficio indignos præbuerint, divinaque benignitate abusi sint ad offensiones ipsius Dei, a quo tale munus donumque acceperunt.

Recuperatæ valetudinis beneficium tributum, ob eamque causam vitæ spatium datum esse suadebunt, ut illud in pœnitentiæ operibus, & in sanctioris disciplinæ rationibus conficiatur.

Accendent populum ad omnia pietatis officia, quæ memoris gratique animi sint.

Ut scilicet intimis sensibus, menteque humili & religiosa cum id beneficium a Deo solo extitisse agnoscat, eor omne ad Deum conferat. *Præbe mihi*, ille inquit, *cor tuum*,

Ut omni ratione, prece, supplicatione, divinarum laudum concelebratione gratias Deo agat.

Ut tale beneficium liberis commemoret, exteris hominibus, quam singulare fuerit, narret, & omni mutua gratulatione ita prosequatur, ut commemorando & gratulando sese magis atque magis accendat ad sanctiora & diuturniora, vel perpetua potius gratiarum actionis officia.

Ut se totum Deo offerat, restinctisque cupiditatibus & exultantis animi sensibus repressis ita se comparet, ut malit omnes res vel amplissimas rejicere, quam a Dei voluntate, divinisque præceptis, & monitis discedere; idque sibi propositum habeat, quæcumque possidet, cum a Deo habere, tum ad illius gloriam, & ad suam, suorumque liberorum, agnatorum, propinquorum spiritualem salutem procurandam se libenti animo, liberalique voluntate erogaturum.

Ac propterea, quæ a pestis incendio facultates liberatæ sunt, earum partem Deo tribuat: decimas & primitias libentius persolvat: supellectilem & ornamenta ecclesiis ad religiosum illius cultum libenter, studioseque conferat.

Ut recuperata publica valetudine non omnibus mundi lætitiis, ut fit, exultet: sed intelligat, quæ fidelis populi lætitia in recuperata publica incolumitate esse debeat, quam moderatum gaudium, quam cum veræ pietatis officiis conjunctum.

Nec vero mundi lætitiis elatus insolentius se extollat, quod una scilicet incolumitate publica, divitiis, opibus, auri, argenti, rerumque omnium copia circumfluat: sed hæc intime in domino gaudeat, & lætetur, quod peste, Dei beneficio depulsa, tot tantisque spiritualibus com-

mo

ANNO CHRISTI 1579.

modis, quibus in peſtilentia caruerat, libere fruatur; quod eccleſias frequentet, quod ad ſupplicationes frequens conveniat, quod proceſſiones ſolennes obeat: quod in ſacris concionibus, rerumque divinarum interpretationibus audiendis verſetur: quod frequenti ſacramentorum uſu ſeſe ſalutariter paſcat. Hæc ſane ſunt ſalutaria commoda, ex quibus ſolidum, perpetuumque in domino gaudium capiat. Quantam enim conſolationem fideles ex ſacramentorum uſu percipiant, vel ex hoc uno cognoſci poteſt; quod dignum omni commemoratione eſt. Fuit Mediolani, dum peſtis proximis annis ſæviebat, in publica hoſpitali domo ſancti Gregorii homo quidam, qui peſte mortuus putabatur: inde igitur ad locum aſportatur, unde ceteri mortui ad cœmeterium efferuntur. Eo loci cum in magno cadaverum acervo tota nocte pene ſepultus fuiſſet, mane dum publicæ curationis ſacerdos, qui peſte ægrotantibus ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum ferre conſueverat, illac tranſiret, ubi ille, cadaveribus pene opertus jacebat, de repente ardenti ſumendæ euchariſtiæ deſiderio excitatus, ſe in genua erexit, & hac divina occaſione exhilaratus, voce, quam ab illo animam exhalante conſolatio vix elicuerat, a ſacerdote ſupplex petiit, ſibi quoque ſanctiſſimum viaticum dari; quod ubi ſacerdos libentiſſime miniſtravit, & ille religioſe, ſummaque cum veneratione accepit, eodem loco ſtatim in peſtis acerbitate cum ſummo percepti ſacri viatici gaudio ex hac vita migravit. Quem fidelem hoc pii hominis exemplum non afficit? cui non jucunda hæc plena conſolationis commemoratio?

Iidem præterea & concionibus & ſermonibus agent, ut valetudinis publicæ recuperatæ munus proſequantur non voluntate ſolum obediendi divinis præceptis, ſed operibus & affectionibus ſanctiſſimis, quæ in divinis monitis exequendis elucent.

Ut gratiarum actio, quæ ex ſanctiſſimo omni opere conſtare debet, in perpetuis bene vivendi officiis perſeveret.

Ut hæc ipſa a toto populo, non a parte ſolum; celebretur, ita ut alii bene agendo ædificent, alii male agendo deſtruant.

Ut hæc ipſa non diviſa ſit, ut partim ſcilicet Deo, partim mundo tribuatur, ſed omnis ad Dei gloriam referatur.

Sacerdotes autem & curatores animarum in primis ſolicitudines ſuas & vigilias in eo conſument, ut populi, ſibi, culturæque ſuæ commiſſi, diſciplinam ſtudioſe inſtaurent, quo uberiores fructus, eoſque ſempiternæ vitæ præmio dignos ferant.

Tuendæ autem recuperatæ publicæ valetudinis regulam proponant, a Chriſto domino traditam his verbis: *Vade & noli amplius peccare, ne quid gravius tibi contingat.* Joan 5.

Atque in hujus quidem argumenti genere omnem progreſſionem ſpiritualem, libro memoriali Mediolanenſi uberrime explicatam, excitabunt ſummo ſtudio, ſumma omnis officii contentione, & rationum momentis ex eodem libro depromptis, quem ob eam cauſam ad omnis ejus generis tractationem adhibebunt.

Epiſcopus autem in univerſam hanc curam & ſolicitudinem cum perpetuo incumbet, tum curabit, ut perpetuum ſit aliquod beneficii hujus monimentum. Quamobrem rationem aliquam ſuſcipiet, ut ad colendam ejus memoriam, aut eccleſia, altareve ædificetur, aut hoſpitalis domus eo nomine ſtruatur, aut anniverſariæ eleemoſynæ, alteriuſve rei pium opus erigatur, aut dies feſtus aliquis potiſſimum inſtituatur, quo miſſa ſolennis & ſupplicatio anniverſaria celebretur, aut piorum hominum confratria præcipua inſtituatur certis religioſi officii rationibus.

ANNO CHRISTI 1578

CONSTITUTIONUM

PARS TERTIA.

Quæ ordinis ad ſacramentum pertinent.

I.

De ſeminario.

SEminarii inſtitutio quam utilis, ac neceſſaria ad cleri diſciplinam in ſingulis eccleſiis propagandam, cum ex concilii Tridentini decreto facile intelligi poteſt, tum ex eo etiam, quod rei illius ſalutaris ratio aliquando intermiſſa, damna, & detrimenta non mediocria rei eccleſiaſticæ attulit. Cum igitur in nonnullis provinciæ noſtræ eccleſiis jam omnino, aut aliqua ex parte deſitum ſit, decimas, fructuum portiones, quæ concilii provincialis primi decreto ex ſacroſanctæ œcumenicæ ſynodi Tridentinæ auctoritate ad illius ſuſtentationem conſtitutæ ſunt, exigi: atque inde in iis ipſis eccleſiis pene collapſum ſit tam ſalutare inſtitutum: ob eam cauſam provinciali hoc decreto id cavemus, ut quæ decimarum, fructuumve exactio illo Tridentino provincialique decreto jampridem ſeminarii nomine inſtituta eſt, de ea nihil plane quidquam per epiſcopos remitti liceat, niſi ut & jam eo ipſo concilio provinciali, & nunc hac ipſa ſanctione infra cavetur. Quod ſi hactenus quidquam de eo genere, aut plane totum remiſſum eſt, id ad priſtinam exactionis rationem revocari, atque omnino reſtitui jubemus. Ubi vero nihil unquam eo nomine exactum eſt, ibi epiſcopus menſium duorum ſpatio exactionem ad illius concilii provincialis primi præſcriptum ita plane inſtituat, ut dimidiam tamen partem decimæ illa non excedat. Seſſ. 23. c. de ref.

Atque eam quidem exactionem, ſic præfinitam, tamdiu durare decernimus, quoad ſeminarium eo cenſu, iiſque redditibus conſtitutum, atque auctum erit, quos pro locorum, diœceſeon, cenſuumque amplitudinis ratione, ſingulis provinciæ eccleſiis re mature deliberata infra præſtituimus; ea tamen lege, ut pro rata parte reddituum, quos jam nunc, aut in poſterum beneficiorum acceſſione, aliave ratione ſeminarium poſſidere habereve contigerit, tantumdem de exactione remittatur ad ejuſdem concilii, & Tridentini, & provincialis primi præſcriptum. Ne vero in poſterum aliqualis, & controverſia ex eo exiſtat, quod ſæpe dubitatur, cui potiſſimum ſeminario illam præſcriptam decimæ partem certa quædam beneficia in ſuſtentationem conferant: de iis ſic decernimus. Beneficia porro, quæ diœceſis nullius ſunt, illam ſubminiſtrent, & ſolvant diœceſis ejus ſeminario, intra cujus limites ea olim erant, & cenſebantur. At vero quæ beneficia in hac, & in illa diœceſi prædia, bonave habent, id præſcriptæ decimæ dent ſeminario diœceſis, locive, ubi ſita eſt primaria eccleſia beneficii, cui ea prædia attributa olim fuerant; etiamſi alia ecclę-

clesia, quæ beneficio illi primario adjuncta est, ædificata deinceps sit censu illorum prædiorum. Sin autem in iis prædiis ecclesia ante ædificata est, quam illa adipisceretur, posteaque una cum illis aliis ecclesiæ primariæ adjuncta est, tunc ejus contributio ad seminarium pertineat, in qua prædia una cum ecclesia sita sunt.

Ut autem seminarium & suis facultatibus perpetuo sustentari possit, & aliquando brevi fore speretur, ut ea exactio denique cesset; ei episcopus, deputatis in consilium adhibitis, decreti Tridentini auctoritate tot beneficia simplicia adjungat, attribuatve, quot, iis etiam supputatis, qui jam quovis nomine, aut jure eidem attributi sunt redditibus, summam conficiant annui census mox infra præfinitam. At cum primum ad eam ipsam summam pervenerit, si quę beneficia, antea quam vacaverint, jure unionis adjuncta sint, neque dum ea adjunctio, uniove suum adhuc sortita effectum, illam jam nunc rescissam ac plane irritam esse declaramus. Atque ut quidem ab eo onere quam citissime fieri poterit, clerus liberetur & eximatur; episcopus caveat, ne beneficia simplicia, qualia qualia sint, quæ interea vacare contigerit, cuiquam conferat, aliive usui attribuat: sed quęcumque illa sint, seminario jure unionis conjungat: nisi fortasse quędam vel ecclesię parochiali, quę tenuiori censu est, vel alii ecclesię, vel loco, operive pio potius attribuenda, adjungendave censuerit, pro ratione facultatis, sibi canonum jure, Tridentinoque concilio datę, ac permissę. Si contra episcopus ullo modo fecerit, seminarii detrimento, damnove, quod inde inferetur, de suo primum satisfaciat: deinde istiusmodi culpę norit se in concilio provinciali proximo rationem redditurum; tum prętereа illa ipsa beneficiorum collatio, provisiove, quam aliter contra hujus decreti prescriptum fecerit, irrita nihilo minus statim sit, nullaque omnino.

Census vero, quem de reverendissimorum coepiscoporum nostrorum assensu & consilio unicuique seminario ecclesiarum provincię nostrę, auctoritate hujus constitutionis prefinimus, atque adeo prescribimus, certa ratio, estimatiove hęc sit, infra ordine exscripta.

Metropolitanę Mediolanensis ecclesię seminarii sit annuus census nummi aurei sexies mille.

Detornensis nummi aurei sexcenti.
Laudensis mille.
Aquensis quadringenti.
Brixiensis bis mille.
Cremonensis bis mille.
Bergomensis mille.
Astensis sexcenti.
Alexandrinę quadringenti.
Vercellensis mille.
Albensis sexcenti.
Vigintimillienſis ducenti,
Savonensis trecenti.
Casalensis quingenti.
Viglevanensis ducenti.
Novariensis mille & ducenti.
Placentinę mille & quingenti.

In omni seminarii institutione, cura atque administratione episcopus sese rationibus conformet decreti concilii Tridentini; quod cum in omnibus partibus exequatur, tum in ea maxime, ut certum locum deligat, ubi collegiatim certus puerorum numerus alatur, atque adeo instituatur literis, disciplinisque ecclesiasticis.

Eligat duorum mensium spatio, qui nondum elegerit, canonicos duos, quorum consilio in iis utatur, quę ad puerorum ejusdem seminarii institutionem, disciplinam, moresque attinent.

Duos item de capitulo, & duos prętereа de clero civitatis deligat, quos adhibeat in consilium, consultationemve administrationis, quę in rebus temporalibus incunda sit.

Ii porro omnes, ubi semel delecti sunt, ne unquam, nisi ob causam, quę cum ratione conveniat, eo munere abdicentur.

Meminerit autem episcopus sibi Tridentini concilii decreto omne seminarii administrandi beneque gerendi onus impositum esse, quod ipse propterea sustinere, tuerique debet etiam atque etiam diligenter. Eorum igitur, quos delegerit, consilium sequi cum non cogatur, ubi illorum sententiam de re, quæ in consultationem cadit, audierit, ipse tamen deliberet, statuat, & exequatur, quæcumque pro sua pietate, & prudentia, quæ coram Deo potiora, atque præstantiora esse existimaverit, ad instituti seminarii optimam tum conservationem, tum administrationem.

Quotannis apud se rationes administrationis supputari omnino curet: qua in supputatione duos a capitulo, totidemque a clero civitatis ex præscripto Tridentini concilii delectos adhibeat.

Præscriptam fructuum portionem seminarii causa ipse exigat: si quis eam solvere recusarit, aut longius quam par est distulerit, contra illum censuris, & aliis ecclesiasticis pœnis agat, ut plane persolvat; implorato etiam, si ita expedire judicaverit, magistratus sæcularis auxilio, ad illud concilii Tridentini præscriptum. Nec vero est, cur in ea re optime exequenda locum vel gratiæ, vel precibus, vel metui, vel alii humano affectui unquam relinquat.

De seminarii statu, progressioneque episcopus ad metropolitanum sæpe, aut sexto quoque mense ad minimum literas det, quibus si quæ difficultates inciderint, quæ optimum illius institutum impediant, in primis exponat. Is vero ex concilii Tridentini præscripto, quibus rebus potest, aut debet, omnem operam, studium, aliamque omnem rationem adhibeat, ut sublatis iis rebus, quæ difficultatem pariunt, seminarii institutio longe ad optima quæque progrediatur.

Is in omni seminario perpetuus usus sit, ut catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur, & explicetur quamdiligentissime.

Nullaque ejus pars prætermittatur, cujus doctrinis eorum animi non imbuantur, ut fieri potest omni maximo studio.

In omni provinciæ seminario, ubi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studia etiam sacrorum rituum historiæque omnis ecclesiasticæ certis statis diebus instituantur, quæ clericalis ordinis hominibus maxime accommodata sunt ad optimam religiosæ disciplinæ rationem.

ANNO CHRISTI 1579.

II.

De examinandi ratione.

In ecclesiæ administratione, ut necessarium, ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium. Modo namque ab episcopo, cum ad eorum qui ordinis sacramento initiandi sunt, tum etiam ad concionatorum, confessariorumque approbationem adhibetur; tum præterea ad indagandam prospiciendamque cleri in literarum studiis rationem progressionemve, ad aliaque item multa episcopo idem adjumento, atque usui est. Modo autem non solum de illis, qui in ecclesiis parochialibus, aliisque curam animarum habentibus, præficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de iis etiam, quibus beneficia ecclesiastica cujuscumque generis, ut literarum apostolicarum, quæ in forma Dignum, conscribi solent, auctoritate, vel alio jure conferuntur, quive ad ea præsentationis, nominationis, electionisve nomine instituuntur. Quamobrem, ut omnis, quacumque causa suscipitur, hæc examinandi ratio per examinatores, ut fieri potest, quam rectissime conficiatur præter aliqua, quæ præsertim concilio provinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones conficiendas censuimus, quæ partim ad universum hunc examinandi modum pertinent, partim vero certorum examinum propriæ sunt.

Atque iis quidem omnibus pro sua quisque pietate episcopus, & prudentia, alias etiam instructiones adjungat, aut de iis aliquid remittat licet, prout e suæ diœcesis rationibus atque usu esse viderit,

Quæ instructiones ut in morem & usum inducantur, cura sit ejusdem episcopi, & vicarii, qui examini præest.

Porro in primis examinatores in synodo diœcesana constituti, cum eorum, qui ecclesiis parochialibus præficiendi sunt, examen ineunt, jurisjurandi, quo publice in synodo, quo primum tempore delecti sunt, sese obstrinaerint, memores videant, ut omni humana affectione deposita, munus a se susceptum recte curent, atque administrent, ne quod sancte, religioseque spoponderint, violent, ac propterea perjuri fiant.

Examinis causa, occasioneve, nihil quidquam ne minimum quidem, neque ante, neque post accipiant: alioqui sciant, qui dant, se simoniæ crimen ex sanctione Tridentina subiisse, nec vero præterea se, neque adeo illos qui dant, absolvi licere, nisi dimissis beneficiis ecclesiasticis quæcumque obtinent; ac inhabiles item factos se esse, quibus in posterum ea, vel alia conferantur. Sess. 24. c. 18. de ref.

De omni vero culpa, in suscepto munere commissa, ii rationem etiam in synodo provinciali reddant, in eaque graviter auctoritate Tridentini concilii puniantur.

Nec vero item qui examinatores libere pro arbitratu episcopi ad alios quocumque nomine, causave examinandos ascisciuntur, examinis occasione unquam quidquam, ne esculenta quidem, poculentave capiant. Qui contra fecerit, cum indignus deinceps censeatur, qui id muneris gerat, tum alia pœna arbitrio episcopi afficiatur.

Omnes vero examinatores, quicumque sint, noverint sibi munus usque adeo grave committi, ut si negligenter, aut male se ullo modo gesserint, Deo in primis culpæ in eo munere admissæ exactam rationem reddituri sint.

Quare non spe, non metu, non præmio, non personarum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

Proposito sibi in tempore Dei, ne quemquam, quem indignum norint, probent: rursus, quem experimento, periculove facto, idoneum dignumque comperiunt, ne rejiciant. Itaque graviter, mature, prudenter, rectequé tum de probando, tum de rejiciendo deliberent.

Cum in locum convenerint, ubi moris est, clericorum experimentum fieri, priusquam aggrediantur, fusa prece, orationeque congregationum usui præscripta, quam de libro pronuntiet, qui examini præsidet, initium faciant, hoc pie intimeque precantes, ut Dei ope in primis illud recte, prudenter, divinæque voluntati congruenter conficiant.

Ne quempiam, de quo examen periculumve fiat, examinator alii collegæ ulla ratione commendet.

Ne ad alicujus examen accedat, nec vero suffragii jus habeat, nisi episcopi, vicariive jussu ad illud evocatus.

Si quis quempiam privatim docuerit, qui examen subiturus est, cum id subibit, ne præsens quidem ille adsit, nedum ad examen adhibeatur: sed alius in locum, episcopi, vicariive jussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, ne alterius nomine quis examen experiatur, experimentumve subeat, quod aliquando factum esse compertum est.

Quæratur item diligenter de iis, qui ad examen subeundum accesserint, an alias institutis de more examinandi quæstionibus, experimentum, periculumve sui fecerit, atque si quid extet, quod de illis compertum vel deliberatum sit.

Ne examinis initium fiat, nisi præsentes adsint tum episcopus vel vicarius, tum examinatores ex præscripto concilii Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quavis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vel de aliquo majoribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessariove approbando examen conficitur.

Cum quis in examen venerit, ejus vultus, & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus, & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis vel clericali vestitu deformi ab ordinis ecclesiastici decore aut disciplina alieno indutus, vel sine congrua pro sui status & ordinis ratione tonsura accesserit ne ad ullam examinis, experimentive rationem ei aditus fiat, nisi decenti veste amictus, & tonsura præscripta ad illud redierit.

Ne de ullo quoque initiando, si modo non aliter episcopus aliquando censuerit, examen, experimentumve antea fiat, quam ætatis, natalium, aut dispensationis concessæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis patrimoniive testificationes scriptas, easdemque a vicario episcopali recognitas, illiusque subscriptione signatas, ac probatas attulerit, exhibueritve: nisi aliquando episcopus eas post examen adhiberi, recognoscive jusserit.

Neque item, nisi alias præscriptas decretis pro-

provincialibus, edictove episcopali testificationes dederit.

Nec vero præterea, nisi de eo a cancellario episcopali examinatores audierint, cognoverintve, quæcumque episcopi jussu inquisitiones de eo factæ, atque ex officio præscriptæ, aliorum literis significatæ, vel denuntiatæ, vel delatæ sint.

Testificationes vero omnes, tum ab eo, qui initiandus est, tum ab alio quovis examinis occasione exhibitæ, cancellario episcopali restituantur, tradanturve.

Cujus sit illas ipsas in codicem certum, eo nomine confectum, summatim referre, eumdemque in archivo episcopali asservare. Verum testificationes ætatis, natalium, ac si de eo, qui majoribus ordinibus initiandus est, agitur, patrimonii, beneficiive ecclesiastici idem cancellarius asservet: ac literis publicis, quas de eo, qui ordinem susceperit, conficiet, de illis pro ratione sibi præscripta testatum faciat.

Cum examen initur illius, cui in curam certa ecclesia parochialis tradenda est, videant ante examinatores, qui, qualis, & quam numerosus populus sit, cujus parochialem curationem is suscipiet.

Qua sane re diligenter explorata in examine, quod inibunt, sibi proponant accurate perspicere, an ad eam curam suscipiendam, gerendamve idoneus omnino ille sit.

His omnibus ita præscriptis examinatores ordine ad interrogationes, quæstionesve veniant. Atque in examine quidem ea ratio ineatur, ut interrogationes quæstionesve is examinator proponat, quem pro vicissitudinis ratione, & pro doctrinæ disciplinæve genere, modo hunc, modo illum in eo ipso examine episcopus, vicariusve, examinis præses, interrogari jusserit, ut ne unus alterum vario, multiplicique interrogationum modo certatim interpellet.

Interrogationum porro, & quæstionum rationem examinatores ita teneant, ut illis inter se sic distributis, examinis instituti rationibus, prout oportet, cumulare satisfactum sit: atque eorum unusquisque quo de genere quærere instituerit, ita de eo quærat, interrogetve, ut quemadmodum par est, illius generis quæstiones, interrogationesve satis explicatæ sint.

Silentio, dum examen habetur, utantur: nec inter se colloquia, confabulationesve habeant: nec mutuas itidem quæstiones, dubiorumque explicationes sibi proponant: sed ad illius, de cujus doctrina interrogationibus quæritur, responsiones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad recte explicandas propositas sibi quæstiones. Nec vero examinatorem, loco suo interrogantem, alius interturbet: sed unusquisque expectet, dum sibi ordine, pro quæstionis genere, rationeve interrogare contigerit.

In quæstionibus, interrogationibusve proponendis, non verbis, non aspectu, non ullo modo severos, vehementesque se præbeant: ut qui examen subeunt, severitate deterriti, animum ne despondeant, memoriaque langueſcant ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratique animi significatione illos, vel differentes, vel respondentes audiant: nec vero quibusdam interrogatiunculis, aliave ulla ratione interpellent.

Si quid autem vel in differendo, vel in legendo, vel in pronuntiando vel in respondendo eos offendere animadverterint: ne tunc illos doceant, objurgentve, ac ne moneant quidem, nisi quid ad examen recte instituendum perficiendumve pertineat: sed examine peracto eos brevi admoneant, doceantve, si quid necessario tunc illos admonendos, docendosve duxerint.

ANNO CHRISTI 1579.

In omnibus porro & singulis examinis interrogationibus spectetur non solum uniuscujusque eorum qui examinantur, scientia: sed etiam usus, judicium, ingenii vis, ac solertia.

Examinis autem omnium ea ratio instituta sit:

Ut primo de toto vitæ statu, genere, patria, domiciliove ejus quæratur, qui examen subit.

An impedimentum aliquod habeat, quo irretitus, vel initiari, vel beneficium ecclesiasticum, cujus nomine experimentum fit, vel prædicandi munus, vel confessiones audiendi suscipere, ac exercere non possit. Quo impedimento, si quis etiam occulte illigatus tenetur; id plane episcopo saltem patefaciat, ne quisquam illegitime, vel initietur, vel beneficium consequatur, vel aliud munus suscipiat, geratve.

An in orationis sanctæ studio, usuque versatus.

Quibus meditationibus instructus, Deum tacitus oret.

Qui orationis modus.

Qui illius fructus, quæve utilitates.

Quot, quibusve partibus illa constet.

Quæ regulæ præparationis ad orationem; Et cetera multa ejusdem generis, prout prudens, piusque examinator pro ratione aut personæ, de qua quæritur, aut causæ, ob quam fit examen, opus esse viderit.

His perquisitis, examinatores ad scientiæ, eruditionisve experimentum descendant. Ut autem ii certam sibi formulam proponant, qua illorum qui examinantur & literarum doctrinam, & vitæ clericalis disciplinam, & rei ecclesiasticæ peritiam experiantur, in omni experimenti, examinisve ratione, sacris bibliis, catechismo Romano in primis, concilio Tridentino, sacrorum canonum decretis, & aliis pontificiis constitutionibus, synodisque tum provincialibus, tum diœcesanis utantur, unde suas interrogationes hauriant, quibus, prout est illorum ingenii captus, explorent eorumdem & scientiam & ecclesiasticarum rerum notitiam atque usum.

Cautio autem sit, ut si, dum quis interrogatur, ita rudem atque ignarum se ostendat, qui rerum facilium, minimarumque nullam scientiam usumque teneat, ne aliarum rerum difficilium interrogationibus tempus conteratur.

Rursus cum quempiam, quanta doctrina & usu literate peritus sit, exploratum erit, non est cur pluribus interrogationibus secum diutius agatur.

Nunc igitur universe infra præscribemus, quæ ad rationem pertinent uniuscujusque examinis eorum, qui vel ordinis sacramento initiantur, vel parochialium ecclesiarum curam, vel alterius beneficii munus suscipiunt, vel sacræ confessionis audiendæ officium sumunt, vel ad verbi Dei prædicationem mittuntur. At vero speciatim longe plura atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac præsertim episcopi ejusve qui examini præest, judicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine quo quis initiandus est, & pro ratione locorum, quo mittuntur, & pro genere doctrinæ, quam profitentur.

ANNO CHRISTI 1579.

Qui vero earum rerum, quæ certis interrogationibus demonſtratæ in hac inſtructione continentur, ſe minus eruditos eſſe oſtenderint; eos epiſcopus admoneat, ut diligenter in poſterum doctrinis incumbant, atque harum ipſarum rerum in primis peritiam & ſcientiam percipere ſtudeant: ita ut cum viſitationis munus, aliave eorum ſtudii & progreſſus in literis recognitio adhibetur, recte periteque omni eo doctrinæ genere inſtructi comperiantur.

Ac primo quidem eum, de quo examen faciendum eſt, legere examinatores jubeant, quod experiundo videant, an ille recte, explicateque legat.

Poſt, ſi ordinis, aut beneficii, aut recognoſcendæ clerici cujuſquam in literarum ſtudio progreſſionis cauſa experimentum ſit, grammaticorum more, verborum conſtructionem proponant quo in genere, ſi quid is errat, labiturve, ita ut ne pro grammaticæ quidem ratione, illorum uſum, peritiamve teneat, ne propterea eum interrurbent, interpellentve, aut impediant, quo minus ad propoſitum grammaticæ inſtructionis modum redire poſſit.

Tum verborum, quæ legerit, conſtruxeritve ſenſum ab eo quærant quem ut recte eliciat atque exprimat, quod ei legendum proponunt, ejuſmodi ſit, quo tota ſcientia, ſenſuſque perfectus concludatur, nihilque in ſe habeat, quod ſub hiſtoriæ intelligentiam cadat, aut ex antecedenti, conſequentive alio capite explicatio exiſtat: deinde ad alia graviora ejus doctrinæ, diſciplinæve experimenta examinatores progrediantur.

Qui primam tonſuram, aut minores, majoreſve ordines ſuſcepturi, ad experimentum, examenve accedent, ab unoquoque eorum univerſe ac ſigillatim quæratur præterea, an impedimentis, quæ concilii provincialis quarti decreto de initiandis, commemorata ſunt, irretiti teneantur, utpote, an ſcilicet ſint,

Majores natu.
Rudes, & ignari.
Criminoſi.
Solemniter pœnitentes.
Neophyti.
Ebrietati & gulæ dediti.
Impudici.
Lapſi poſt ordinem ſuſceptum.
Perjuri.
Uſurarii manifeſti.
Infames.
Ratiociniis obligati.
Servi.
Corpore vitiati.
Inſigniter deformes.
Illegitime nati.
Peregrini & ignoti.
Bigami.
Irregulares quovis alio modo.

Quo in genere cautio ſit, ut præter alia, ſpeciatim perquiratur ab eo,

An ſtipendium belli fecerit, unde cædes hominum extiterit.

An judicis criminalis in foro laicali officium geſſerit.

An ſententiam capitis tulerit.

An criminis, cujus nomine capitis quis damnatus ſit, acta, ſententiam, teſtificationeſque dictarit, aut conſcripſerit.

An in eo procuratoris, advocatique fiſcalis munus adminiſtrarit, aliaque exercuerit, unde irregularitatis maculam contraxerit.

An ſuſpenſi.
An interdicti.
An excommunicati.
An amentes.
An morbo caduco laborantes.
An energumeni.
An vero non examinati & probati.

Exploretur item, an furtim, per ſaltumve, ordinem ſuſceperit.

Inveſtigetur præterea, cum quis ordinem aliquem ſuſcepturus ad examen venit, quamdiu eſt, quo alium ordinem ſuſcepit, ut nemini ad altiorem gradum pateat aſcenſus, niſi in ſingulis aliis inferioris ordinis gradibus congruo temporis ſpatio perſtiterit ad præſcriptum Tridentinæ ſanctionis.

An vim & naturam, myſteriaque ordinis, quem ſuſcepturus eſt, norit. Seſſ. 23. cap. 2. de ref.

An item ritus & ceremonias, quæ ex libro pontificali adhibentur, cum initiatur.

An eorum item ſignificationes ſanctiores.

An ſacrarum veſtium, quibus induuntur, myſteria item & ſignificata.

An functionum notitiam habeat ordinis, quo quiſque initiandus eſt.

An earum uſum, exercitationemque recte teneat, cum in literis, tum etiam in cantu: in quo experimento adhibeantur cantus periti.

Hæc generatim ab omnibus & ſingulis explorentur: nunc præterea ſequuntur quæ ſigillatim cujuſque ordinis propria, ſuo loco præſcripta, perquirenda ſunt: ita tamen, ut examinatores pro prudentiæ ſuæ ratione, quæ in ordinis inferioris examine explorationeve requirantur, aliquando etiam perquirant ab iis, qui ſuperiore ordine initiantur.

De iis, qui prima tonſura initiandi ſunt, quæratur & inveſtigetur primum; Quam ob cauſam ſe clericos fieri velint.

An ſæcularis judicii vitandi cauſa initiari curent.

An contentioſis litibus implicati.

An rixam, ſimultatemque exerceant.

Quod item artificium teneant, quave in arte, quove in vitæ genere hactenus verſati ſint.

An tales ſint, qui ſpem præbeant, eccleſiæ miniſtros utiles ſe fore.

A quo ſacerdote, ſanctioris vitæ magiſtro, inſtituti ſint ad clericalis vitæ modum.

An legere, & pronuntiare, & ſcribere norint; tum in utroque genere de iis periculum fiat.

An doctrinæ Chriſtianæ præcepta inſtitutaque ſciant.

An epactæ intelligentiam habeant.

Præterea an ſacramentum confirmationis ſuſceperint.

De iis vero, qui in minoribus ordinibus adſcribi volunt, quæratur, experiundoque cognoſcatur.

An ſaltem primordia grammaticæ, & linguam Latinam intelligant.

An ſcientiæ ſpes tales eos oſtendat, qui digni ſint ut ad majores ordines aliquando aſcendant.

Qui vero ſacris ordinibus, utpote ſubdiaconatu, diaconatu, ſacerdotio initiandi ſunt, cum ornati, excultique iis virtutibus eſſe debeant, quæ in clericis inferiorum ordinum requiruntur, ſicut ad altiorem ordinis gradum aſcendunt; ita virtutum, & probitatis, & doctrinæ quodam quaſi aſcenſu præſtare debent.

Quam-

ANNO CHRISTI 1579.

Quamobrem hoc in primis examinatores videant, an qui ordinis sacramento initiantur, per singulos illius gradus, & in vitæ spiritualis disciplina majorem progressionem fecerint.

An breviarium, anque sacra biblia, an item sanctorum patrum volumina, concilium Tridentinum, & provincialia quoque, synodos episcopi diœcesani, catechismum Romanum, rationale divinorum officiorum, & libros aliquos, de vitæ spiritualis rationibus conscriptos, sui muneris usui accommodatos habeant.

A subdiaconis potissimum de ordinum minorum quæratur, & majorum differentia.

An in minoribus probatus sit.

De voto item continentiæ, quod subdiaconatus ordini conjunctum est.

De sacramentorum etiam doctrina, saltem generatim. Tum eorumdem periculum experimentumve fiat in officii divini recitandi ratione.

Diaconorum examen, experimentumve fiat præterea aliquanto diligentius de sacramentorum doctrina

Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione concionatorum examini infra præscripta.

Ab iis, qui sacerdotio initiari volunt, hæc sigillatim studiose perquirantur.

An pie, & fideliter in ministeriis ante actis se gesserint.

An spectata pietate, anque castis moribus.

An præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ documenta ab eo expectari possint.

Hæc præterea quærantur:

Quid sit missæ sacrificium.

Qui illius sacrificii effectus.

Quæ ejusdem partes.

Quæ mysteria in eo insint.

Quæ sacrarum vestium significationes.

Quæ in eo officio offerendo requiruntur.

Ubi, & quando illud fieri non licet.

Quæ dubia aliquando incidere possunt.

Quæ explicatione opus habeant, ut illud recte fiat.

Tum experimentum eorum ex præscriptis infra regulis fiat

An sacræ confessionis aliquam peritiam habeant

An ad alia item sacramenta recte riteque ministranda idonei sint.

An eorum cognitionem explicatiorem habeant, ex interrogationum præscripto, ut infra de parocho.

An doctrinam item teneant, qua verbum Dei recte tractare, concionemve habere possint.

Anque de re sacra, de Christianarum virtutum officiis, atque de omni re, ad salutem necessaria, apte populum instruere, aut docere possint.

Cum vero a ceteris omnibus, ut præscriptum paulo ante est, qui clericali militiæ adscribuntur, de vitæ spiritualis sanctioriſque institutis, atque exercitationibus perquiratur, tum maxime ab iis, qui vel sacerdotio initiantur, vel parochialem curam suscipiunt, vel sacræ confessionis audiendæ munus sumunt, vel in tractatione verbi Dei, sacrisque concionibus versari volunt.

A quibus omnibus & singulis, cum ad examen veniunt, præter cetera quæ ad sanctæ spiritualis vitæ usum pertinent, ea maxime explorentur, quæ de orandi modo, deque omni sanctarum meditationum, cælestiumve contemplatione exercitatione ab aliis, qui in eo genere religiose se exercuerunt, tradita sunt.

De iis vero sacerdotibus, qui ecclesiarum parochialium curationem susceperi sunt, quæratur præterea, experiundoque cognoscatur, in primis.

An apti ad sensus percipiendos, non solum qui ad grammaticæ intelligentiam sumuntur, verum etiam interiores illos, sanctioresque, tam ad Christi ecclesiæque mysteria, quam ad spiritualis vitæ modum pertinentes.

An sermones contexere, habereve sciant.

An si quos habuerint, unde sumpserint, aut quam illis contexendis, conscribendisve rationem adhibuerint; & vero si quos apud se conscriptos tunc habeant, eos ostendant atque tradant.

An in eo genere aliquid ex tempore possint; tunc extemporaneo, brevique sermone periculum fiat, quantum concionando valeant.

Atque si tractationis quidem verbi Dei usu peritiorem parochum, ecclesiæ parochialis quæ committenda est, ratio deposcit; examen aliqua ex parte, quæ potior examinatorum judicio videbitur, ineatur ad interrogationum normam, concionatorum examini infra constitutam.

Quæratur præterea, an alias unquam animarum curam gesserint; quo si affirment, tum interrogentur etiam, ubi gesserint, & cur inde discesserint.

An intelligant, quanti illud sit, animarum curam suscipere, rursusque gerere; quæque partes, ac virtutes illæ sint, quibus bonum & vigilantem animarum curatorem præditum esse oporteat.

An item norint impedimenta omnia, quorum causa interdictum est, ne quis sacramenta ministret, & ne quis suscipiat.

An sacramentorum, præsertim vero quorum ille minister est, vim, & naturam intelligant: atque hæc sigillatim in primis interrogentur;

Quæ uniuscujusque sacramentorum materia quæ forma item.

Quæ eorum efficiens causa, & principalis.

Quæ causa efficiens instrumentalis.

Quæ causa finalis.

Quæ eorum differentia.

Qui effectus, quive fructus.

Qui eorum ritus, quæve ceremoniæ.

An maxime omnium peritiam teneant audiendæ sacræ confessionis.

Quos hujus generis libros, atque adeo summas habeant.

Tum periculum fiat, quam valde casuum conscientiæ usu periti sint, quamque tum in illis tum in aliis id generis perite versati, præsertimque in ecclesiasticis constitutionibus, quæ ad rectum vitæ usum, populique Christiani mores, & virtutes pertinent.

An noverint casus, sanctissimo papæ, & episcopo item a jure, & ab homine reservatos.

Atque adeo diligentius, prout opus erit, de singulis interrogentur, quæ infra præscribentur rationi examinandi confessarios sacerdotes.

Videant præterea examinatores, an aliquam sacrorum canonum notitiam habeant, & præcipue quod ad Tridentinum, & provincialia concilia, synodosque diœcesanas attinet, an illi hæc norint quæ sequuntur:

An scilicet doctrinam de præcipuis Christianæ religionis articulis, quos œcumenica illa

ANNO CHRISTI 1579.

synodus Tridentina contra hæreticos definivit.

An item, quæ de residentia præscripsit.

An quæ etiam de parochis parochialibusque ecclesiis, & de divinorum officiorum cultu, ceterisque ejusdem generis statuit.

An quæ præterea de clericorum honestate sancivit.

An cetera denique, quæ vel ad cleri, vel ad populi disciplinam, vel ad aliarum rerum reformationem constituit, quæ parochi scire, beneque nosse interest.

Ex provincialibus conciliis sigillatim quærant.

Quæ de clericalis vitæ honestate, & de parochorum officiis constituta sunt.

Quæ item de sacramentorum recta administratione, quæ de missæ sacrificio, quæ præterea de B divinis officiis.

Quæ etiam de sacramentalibus, & quæ de festorum dierum veneratione, quæ de ecclesiarum cultu, quæ de scholis doctrinæ Christianæ, quæ de populi Christiana institutione, morumque disciplina, deque aliis ad parochialis vitę munus potissimum pertinentibus sancita sunt.

Ex synodis diœcesanis, eam ipsam, certis capitibus distinctam, examinandi rationem ineant, prout genus decretorum est, quę in illis episcopus confecit.

Qui causa beneficii cujusvis generis, quod tamen curatum non sit, ad examen accedit, de eo hęc investigentur:

An canonicarum horarum officium ex breviarii instituto, rubricisque recte recitare sciat.

An doctrina disciplinaque omni instructus sit, quam ordo deposcit, quo initiari debet, pro beneficii, officii, dignitatisve ratione, cujus causa examen instituitur.

An peritiam item teneat functionum, quas illius beneficii, dignitatis, muneriſve ratio postulat.

An teneat quę scitu necessaria sunt ad functiones illas vel beneficii recte, riteque prestandas, etiam quæ ad recte canendi modum rationemve pertineant. D

Atque hęc quidem sunt, quæ ad examinis instructionem pertinent eorum, qui aut ordinis sacramento initiandi sunt, aut ecclesiis parochialibus præficiendi, quibusve beneficia conferenda. Nunc vero sequitur examinis ratio confessariorum, de quibus preter cetera, quę cum sacerdotis & parochi officio, munereve conjuncta ipsis sint, hęc etiam sigillatim, atque exploratiori ratione perquirantur.

De sacramenti pœnitentiæ necessitate.

Quare institutum sit hoc sacramentum, & a quo institutum.

Quę hujus sacramenti materia.

Quę forma. E

Qui illius effectus.

Qui minister.

Quę conditiones in eo requirantur.

Quæ regulę ad dignoscendum, & distinguendum peccatum mortale a veniali.

Quæ pœnitentię partes.

Quę earum partium ratio.

Quid contritio.

Quę ad veram contritionem sint necessaria.

Qui contritionis fructus, & utilitas.

Qua quisquam ratione se ad contritionem exercere possit.

Quæ signa sint veræ contritionis.

Perquiratur item, quæ confessionis, quæ secunda pars pœnitentiæ est, natura sit, atque substantia. A

An diligenter inquirere sciat, & peccatoris circumstantias, & peccati item.

Quę mutent speciem peccati, & quę in confessione explicanda sint.

Quę restitutionem expostulent; quę radices, causęve restitutionis.

An dubios, suspectosve contractus norint, aut saltem de iis dubitationes, & quęstiones instituere, inireve sciant.

Quibus criminibus annexæ sint censuræ.

An item illarum peritiam, & vim teneant.

An casus, in quibus irregularitatis macula contrahitur:

An saltem in iis omnibus, & aliis, quæ ad verum, perfectumve hujus sacramenti pœnitentiæ ministrum pertinent, sciant dubitare, & noverint consulere peritos, quomodo agendum sit id de quo in dubitationem adducunt.

Qui item ritus, & sacræ ceremoniæ confessionis.

Quæ conditiones ad confessionem vere pœnitentis necessariæ.

Qui ordo confitendi, quando quis statim confiteri debeat; quando item confessionem iterare.

De satisfactione, quæ tertia pars pœnitentiæ est, quæratur.

Quæ satisfactionis partes.

Quis satisfactionis finis.

Qui fructus, quæve utilitates satisfactionis.

Quæ in satisfactione requirantur. C

Qualis, & quanta pœnitentia pœnitenti imponi debeat.

An salutares & convenientes satisfactiones pro gravitate criminum, & pœnitentium facultate injungere sciant.

An item ex Innocentii III. præscripto, more periti medici, sciant infundere vinum & oleum vulneribus sauciati, ac quale debeant præbere remedium, aut consilium.

An præterea canones pœnitentiales recte teneant.

Quæ differentia sit satisfactionum, pœnitentiarum, &c.

De absolutione indagetur:

Quæ verborum formula requiratur.

Quæ preces, orationesve præterea adhibeantur.

Quis ordo servandus in absolvendo, tam a peccatis, quam ab excommunicatione, suspensioneve.

De sigillo item confessionis plura quærantur, ac præsertim quæ vis, & quanta sigilli.

Quæ sub illud cadunt.

Ex sanctionibus ecclesiasticis, Tridentino concilio, synodis tum provincialibus, etiam diœcesanis indagetur, tum quæ in illis constituta ad pœnitentiæ sacramentum pertinent, quæque de cleri, & populi disciplina, & moribus con- E stituta sunt, ut paulo ante in parochorum examine demonstratum est.

Sed hactenus de ratione interrogationum, quæ examinandis confessariis sacerdotibus adhibentur: jam est locus examinis concionatorum, & sacræ scripturæ interpretum, a quibus hæc quærantur.

Primo de doctrinæ articulis, dogmatibusve concilio Tridentino explicatis, utpote de canone scripturæ, de peccato originali, de justificatione, de sacramentis, & generatim sacrificio missæ, de purgatorio, de invocatione & veneratione sanctorum, de indulgentiis, potestate, & auctoritate papæ, de jejuniis, & diebus festis, & reliquis multis.

An

ANNO CHRISTI 1579.

An præterea habeat reliquos theologiæ notos & tractatos locos.

Quem in scholasticis præsertim auctorem familiarem habeat.

An sæpius sacrorum bibliorum volumina cum glossa, aliove commentario studiose evolverit; anque in iis ipsis ita diligenter versatus, ut inde locos facile apteque promere possit ad omne sacræ tractationis genus.

An in sanctarum interpretationum usu literate versatus.

An ex antecedentibus & consequentibus verum scripturæ sensum elicere norit: anque item ex evangelistis, in eodem narrationis genere versantibus.

An rursus temere, pro suoque libito sacram scripturam a vero sensu detorqueat.

An tropologicos, moralesve sensus, cum literali sensu non cohærentes, commentetur.

An explicandis parabolis rectum, præcipuumque rerum sensum spectet, prætermissis explicationibus, quæ nihil ad propositum faciunt.

An traditionum apostolicarum, ecclesiasticarumque notitiam habeat.

An in sanctorum patrum scriptis, atque sermonibus perite versatus sit.

Quem item e patribus maxime in concionando sequatur atque imitetur.

An sacrorum mysteria temporum norit, anve sacrorum rituum significationes * habeat.

* forte desit tas

An rerum, in ecclesia sancta gestarum, & conciliorum præsertim universalium cognitionem teneat.

An sanctorum vitas, historiamque veram norit.

An congruam canonum scientiam teneat.

An summorum pontificum jura atque instituta sciat.

An conciliorum, provincialium præsertim, & diœcesanorum decreta in promptu habeat, ut in parochorum examine præscriptum est.

An casuum conscientiæ doctrina instructus sit:

An theologiæ illius mysticæ, quæ tota in spiritualis vitæ constitutis tradendis, quæque in purgandis affectibus, in reformationeque interiori versatur, præcepta atque exercitationes bene norit.

An denique sanctarum meditationum, orationisque mentalis usum habeat.

An morum doctrinæ, Christianæque disciplinæ locos, non solum ordine collectos, sed recte notos habeat.

Quos locos teneat, quibus auditorum animi excitantur, vel ad Dei amorem, vel ad cælestis patriæ desiderium, vel ad virtutum studium, vel ad detestationem scelerum, vel ad misericordiam, vel ad certas præterea affectiones, quæ ad cælum excitatæ Christianas virtutes pariunt.

An apti denique sint atque idonei ad concionem concipiendam, & explicandam, non solum theologiæ locorum tractatione, sed similitudinibus, quæ ab agricultura, vinea, semente, aliisque rebus ducuntur, quæ sub sensum cadunt atque intelligentiam, præsertim eorum, etiam rudium, ad quos concio habetur.

An ad concionis ingressum recta ratione utatur, & ab iis vitiis refugiat, quæ plerique eo in genere admittunt.

An totam concionem recte ordineque disponat.

An dilucide, distincteque enarret.

An bene pronuntiet.

An illius verba pondus habeant, anque vim item, ut non solum audientium aures attingant, sed animos intime penetrent. ANNO CHRISTI 1579.

An in tota concione, pro cujusque rei, de qua agit, ratione, recte, apte, decore, & congruenter agat.

Quo in genere omni & perquirendo, atque explorando, tum in aliis diligentius indagandis, examinatores, prout occasio tulerit, quamdiligentissime instructiones adhibebunt, quæ de concionatoribus ad provinciæ universæ usum ex concilii provincialis auctoritate, jussu nostro editæ sunt.

Cum non certæ curæ, alteriusve beneficii, vel officii, muneriſve, sed doctrinæ tantum, aut in literarum studiis progressionis recognoscendæ causa examen alicujus instituitur, diligenti etiam illa, præcipuaque disquisitione, & interrogationibus, supra varie descriptis, pro uniuscujusque conditione indagetur illius doctrina, & in ministeriis ecclesiasticis peritia atque usus,

Horum vero classes quatuor saltem, vel etiam plures constitui poterunt, quibus pro peritiæ ratione, experimento illorum facto, adscribantur.

Primæ classi adscribantur, qui perfecte concionandi peritia & conscientiæ casuum explicationibus se tales ostendant, qui aliis multis prodesse, atque præesse possint, proindeque idonei sint, non modo ad parochi, sed etiam ad præpositi, vicarii foranei, vel visitatoris munus, vel ad pœnitentiariæ etiam, aut doctoralis, aut theologalis præbendæ obeundæ officium, dignitatemve, in ecclesia cathedrali assequendam, atque ad alia id generis.

Secundæ classi erunt adscribendi, qui si minus ut illi concionari perfecte, at mediocriter, tum etiam de suggesto possint; quique in casuum conscientiæ summis studiose versati sint; & vero catechismi etiam Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertiæ erunt classis, qui intelligentiæ tantum assequuntur, ut si minus accurata, doctaque concione, at sermonem de altari saltem habere, ac evangelium, prout usuvenerit, enarrare, & explicare possint; & administrationis sacramentorum & casuum conscientiæ usu ita periti sint, ut qui frequentius incidere solent, eos aliquo studio adhibito enodare, atque explicare apte queant.

Quartæ classis; qui si non magno literarum studio, aliquo tamen usu apti sunt ad aliquam evangelii brevem explicationem; & notitiam quamdam habent rerum ad docendum populum, quæ saluti necessaria sunt, & ad sacramentorum administrationem, casuumque conscientiæ explicationem pertinent: ita ut iis ob sacerdotum paucitatem, necessariamque causam, aliquando curatio aliqua spiritualis pro loci ratione præsertim ad tempus eo amitti possit.

In inferiori classe reliqui adscribantur, quorum nulla ratio omnino haberi debeat in curatione animarum committenda, sat amentique ministrandi facultate, neque in sermonibus ad populum habendis.

In omni hac examinandi ratione cancellarius pro sui officii munere hæc præstet:

Certum librum habeat provisionum ecclesiarum parochialium, aliorumque beneficiorum, quæ examine adhibito, etiam ex literis apostolicis, conferenda sunt.

ANNO CHRISTI 1579.

Quo in libro recte, atque ordine ab eo notentur hæc:

Acta examinis, quæ in singulos dies, prout examinandi occasio tulerit, fiunt.

Dies vacationis certi beneficii, & modus item vacationis, aliaque id generis.

Dies etiam promulgationis; aut prorogationis edicti, quod de concursu proponi solet, cum beneficii vacationis ratio id postulet; & reliqua etiam, quæ ad promulgationem pertinent.

Nomina quoque examinatorum, quos episcopus certi illius beneficii vacantis nomine ad examen conficiendum nominatim delegerit.

Nomina etiam eorum, qui eo nomine examinandi proponuntur.

Dies præterea, quo quisque examen subiit.

Nomina etiam examinatorum, qui interfuerint.

Approbatio, aut rejectio, quam eorum judicio singuli tulerint.

Nomen item, & cognomen ejus, quem episcopus tamquam aptiorem, magisque idoneum delegerit, cui beneficium ab eo conferatur, ad quem spectat.

Cui libro alia præterea adscribat, quæ episcopus censuerit.

Librum alterum conficiat, in quo omnes & singulos, quos vel concionandi, vel confessionis audiendæ, vel sacræ lectionis interpretandæ causa episcopus adhibito examine vel probat, vel improbat.

In hoc ipso libro notet etiam & nomina examinatorum, & diem quo examen confecerint & causas item repelsæ, si quam aliquis tulerit.

Id ipsum de certo die, examine, probatione, aut rejectione eorum servet, quorum experimentum sacræ ordinationis causa fit.

Tertium librum habeat, in quem examina referat, quæ generatim instituuntur, atque adeo conficiuntur ad cleri progressionem in literarum studiis investigandam atque explorandam.

III.

De initiandis ordinis sacramento.

In iis, quæ œcumenica synodus Tridentina de sacra ordinatione statuit, uberius etiam provincialium conciliorum decretis explicata, multa sunt, quorum diligens ratio etiam in regularibus habenda est: atque eorum quidem capita quædam præcipua infra hoc decreto complexi sumus. Videat igitur episcopus, ut quidquid de iis ipsis capitibus, vel eodem Tridentino concilio, vel synodis provincialibus, etiam generatim constitutum est, in illis initiandis quamdiligentissime ab ipso servetur.

Culpæ, impedimentave canonica ordinis suscipiendi quarto concilio enumerata.

Literæ testimoniales superioris.

Testimonium de natalibus, & ætate præscripta Tridentino concilio. Sess. 23. c. 12. de ref.

Testificatio ordinis proxime suscepti.

Progressio in ecclesiastica disciplina.

Testimonium bonum.

Denuntiatio nominis in ecclesia.

Adscriptio, & ministerium in ecclesia, cui adscriptus est.

Exercitatio functionum ordinis suscepti.

Frequentia sacræ communionis.

Reverentia, atque observantia erga sacerdotes, & superiores.

Intervallum anni inter postremum ordinum minorum gradum, & subdiaconatum, ac rursus inter unum & alterum ex sacris ordinibus, nisi necessitas, aut ecclesiæ utilitas judicio episcopi aliud postulet.

Diligens examen episcopi.

Literarum scientia, & cantus peritia, ac aliæ instructiones ad ordinis suscipiendi functiones rite, recteque obeundas.

Usus & peritia recitandi divinum officium.

Loco tituli, censusve testificatio præstitæ professionis regularis præscripta in concilio provinciali secundo.

Quod de ordine sacro annectendo jam pridem decreto concilii provincialis primi ex Tridentina synodo constitutum est; id in executionis usum ita ab episcopo inducatur, ut vel presbyteratus, vel diaconatus, vel subdiaconatus non ipsis quidem canonicis, sed canonicatibus, & portionibus singulis, quæ in cathedrali ecclesia sunt, annectatur; nec vero annexionis decretum locum habeat in illis canonicatibus, præbendisve, quibus in fundatione jam certus ordo annexus est. Quod autem canonicorum saltem dimidia pars, cautum est, ut sacerdotio, presbyteratuve initietur; in ea cum dignitates non censeantur, totidem canonicatus sacerdotales constituendi sunt, quot præscriptam illam dimidiam partem saltem conficiant. Sess. 24. c. 2. de ref.

Ubi primum unicuique vel canonicatui, vel portioni sacer aliquis ordo annexus ab episcopo est, ad eum ordinem suscipiendum canonicus etiam, qui jam illud obtinebat, compellatur.

Si quis autem monitus, non susceperit privatus ab illo declaretur, ad ejusdem Tridentini concilii præscriptum.

Si quis etiam sedis apostolicæ literis facultas permissa est, sibi licere ordinis sacramentum ab alio quam ordinario suo suscipere, is, antequam initietur, etiam sui ipsius ordinarii literas obsignatas habeat, quibus vitæ suæ mores, disciplina, probitas, & cetera id generis testificata commendentur.

Quod provinciali tertio concilio decretum est de ratione servanda in concedendis literis dimissoriis ab episcopo impedito suis diœcesanis pro ordinibus suscipiendis, id locum etiam habeat episcopo absente.

Clericos vero, a diœcesi absentes, qui dimissorias literas petunt, episcopus ad se examinis causa evocet; licet tamen ei aliquando, si hoc minus commode præstari posse censuerit, examen illud speciatim episcopo delegare, in cujus diœcesi illi morantur: at vero tunc literas dimissorias ne det, antequam examinis facti literas ab eo acceperit, cui illud delegavit.

Ne abbates, etiam baculi, & mitræ jure utentes, aliove ejusmodi privilegio, & auctoritate conferendi minores ordines, munitos, patiatur episcopus diœcesanus, tonsuram, neque minores ordines, id quod Tridentina synodus vetuit, aliis conferre, quam iis, qui regulares sunt, & eorum jurisdictioni subjecti, nisi & ipsius episcopi consensus ante accedat, & illi initiandi a suo episcopo, vel regulari superiori attulerint literas dimissorias, non generatim sed speciatim concessas. Nec vero quibusvis abbatibus id permitti liceat, sed iis tantum, qui sacerdotio initiati sunt, & statis benedictionis precibus consecrati.

Qui

ANNO CHRISTI 1579.

Qui subdiaconatus ordini adscriptus est, cum statim lege adstrictus sit, canonicarum horarum officium ex breviarii præscripto recitandi; nemo ad eum ordinem capessendum recipiatur, qui in horarii illius officii, cujus lege devinctus tenetur, recte, ac rite recitandi usu peritus non sit. Inferioribus vero ordinibus initiandi, qui nullum beneficium obtinent, versati sint in beatæ Mariæ officii recitatione.

Quod alio concilio vetitum est, ne seminarii titulo cuiquam episcopus ordinem aliquem sacrum conferat, id decernimus locum habere, nisi cum beneficii, seminario unionis jure adjuncti, usui, & cultui ministerium est ab illo præstandum: tuncque certus annuus census constituatur, unde qui eo titulo ordinem suscepit, sustentari queat episcopi judicio.

Nec vero tamen is in illo censu ullum jus habeat, cum primum aliunde habuerit, unde itidem vitæ suæ sustentationi episcopi judicio consultum & provisum sit. Quod si aliunde ex parte tantum ejus sustentationi provisum sit, tunc extincta censeatur illa census attributio pro tanta parte, quantam ad illam sustentationem aliunde habet.

Pensionis, & patrimonii, quod quis habet, & bonorum itidem, quæ perpetuo etiam eo nomine ab aliquo ei donantur, titulo episcopus sacrum aliquem ordinem, alicui, etiam familiari, etiamsi alienæ diœcesis sit, modo post triennium ab initio familiaritatis, si ecclesiarum suarum vel necessitatem vel utilitatem hoc flagitare judicarit, ut sacris ille initietur.

At vero etiam, si quis ei, qui sacris initiandus est, vere spondeat certa cautione, se quæ ad vitæ cultum usui necessaria sunt, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde provisum sit, huic ob sacerdotum penuriam ab episcopo sacer ordo conferatur licet, sine alicujus etiam vel beneficii, vel patrimonii titulo.

At vero hæc in primis episcopus diligentissime videat, ut pensionem, patrimoniumve illud vere obtineat, utque ea donatio, sponsiove vere ac sine fraude, dolove facta sit: ejusque tabulæ ut rite, & recte confectæ sint: utque pensio, patrimoniumve, & quæ dono data sunt, tantum inde census percipiatur, ut satis esse possit ad illius honestam vitæ sustentationem; qua in re omni cognoscenda promulgationes adhibeat, & reliquam diligentiam, quarto provinciali concilio in hoc genere præscriptam.

Videat etiam omnino, ut quemcumque ejusmodi titulis ordinabit, etiam familiarem suum, certæ illum ecclesiæ addicat, ubi ordinis suscepti functiones, ac munera, ut ipsius concilii decreto cavetur, ipse vere præstet.

Eo sermone, quem pridie, quo sacra ordinatio celebratur, provinciali decreto haberi institutum est, illud in primis spectetur, ut quæ monitiones postero die de libro pontificali leguntur, disertis verbis, iisque vulgariter conceptis explicentur uberius.

Unusquisque porro eorum, qui sacris ordinibus initiabuntur, etiam atque etiam diligenter admoneatur, quod, quamque sanctum munus suscepturus est.

Verum ejus sermonis vis in subdiaconis potissimum monendis versetur, quo rectius, dum integrum est, deliberare possint, an castitatem, quæ perpetua illi ordini est annexa, profiteri velint, eoque accuratius propterea in gravi illa deliberatione videant, quod Deo auxiliante præstare posse sperent, neque in eo ecclesiastico, spiritualique munere suscipiendo quidquam agnatorum, vel hujusmodi aliena voluntate, sed sua spontanea deliberatione agant, nec vero in sacri ejusdem ordinis susceptione, vitæ hujus commodum, aut aliud quidquam ejusmodi, sed Dei honorem sibi propositum habeant. Hujus generis sermo, a quocumque apposite habeatur, utilis ille quidem est, at multis partibus longe utilior erit, atque opportunior, si eumdem episcopus accurate, studioseque habuerit.

Quicumque clericus, alicui ecclesiæ adscriptus, ubi ordinis a se suscepti functiones obeat, memor complurium sanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis saltem annis, in alicujus etiam minoris ordinis ministerio, munereve religiose versati, ad altiorem se ordinis gradum provehi passi non sunt; eorum recordatione, exemploque excitatus illud sedulo curet, atque adeo efficiat, ut ordinis, quo proxime initiatus est, præscriptas functiones, non elate, sed humiliter, non raro, sed frequenter, non negligenti studio, sed accurata, vereque clericali solicitudine, & disciplina, pie, recte atque rite præstet. Alioqui si in sanctis iis functionibus negligenter, contraque ac præscriptum est, se gesserit; illud norit, eo voluntatis suæ testimonio, sibi apud episcopum aditum præcludere ad altiorem gradum ascendendi.

Præfectus autem, rectorve ecclesiæ testimonium de clerico facturus, qui functiones in sua ecclesia obierit, hæc testificationis suæ literis speciatim, vereque exprimat; quas scilicet functiones, & quam diu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præstiterit.

Exorcistæ munus cum sit, energumenis manum imponere, a quibus, ut mali spiritus ejiciantur, jejunia, & orationes Christi domini testimonio adhiberi juvat: eos porro clericos, qui in exorcistarum numero adscribentur, curet episcopus in jejuniis, & orationibus frequentius sese exercere.

Ut acoluthi munus, quod præter ceteras functiones fuit, episcopum comitari, ad eam ipsam functionem aliqua ex parte restituatur; curet episcopus clericos, quos in eo ordine adscripserit, eam in loco, ubi ipse est, aliquando præstare, ut opus esse censuerit, præsertim cum ad aliquod episcopale munus obeundum accedit. Sique complures ejusdem ordinis sunt, rationem certam ineat, ut per regiones distincti in orbem id muneris præstent.

IV.

Quæ ad clericorum honestatem attinent.

De tonsura clericali decretum in concilio provinciali primo confecimus: sed ut pro ordinis quo quisque initiatus est, ratione, illam magnitudine distinctam, conspicue ferat, certam, atque præfinitam illius formam hoc decreto describi placuit; quam omnes ita servare jubemus, ut neque ea minorem, nec vero etiam majorem quisquam omnino, episcopo inferior, gerat, quacumque dignitate ille præditus sit.

Sacerdotalis igitur tonsuræ forma, in orbem ducta, late, & ample pateat unciis quatuor.

Diaconalis, uncia una minor.

Subdiaconalis, aliquanto angustior, quam diaconalis.

Mi-

ANNO CHRISTI 1579.

Minorum denique ordinum corona lata sit undique unciis duabus.

Unciæ autem mensura est ad præscriptum institutionum fabricæ ecclesiasticæ.

Clericus, qui amictu clericali indutus incedit, ne in propinquorum, ne parentum quidem obitu, vestes lugubres more laicorum induat gestetque. Neque vero vestis formam, aut panni genus, quo clerum universum uti moris est, commutet, sed pium erga propinquos mortuos caritatis studium officiumque præ se ferat omni alia ratione, quæ cum clericalis ordinis decore, dignitateque omnino conveniat.

Quæ in concilio provinciali primo iis, qui sacris ordinibus, & sacerdotio initiati sunt, quique ecclesiasticum beneficium obtinent, de sæcularibus negotiis fugiendis constituta sunt; eadem pœnis iisdem, vel aliis, quas arbitratu suo episcopus edixerit, irrogaritve, illis præscribimus, qui minorum ordinum clerici sunt, etiamsi nullum beneficium obtinent, si modo clericalem vestitum deferant, cum præsertim jam inde usque a teneris annis se religionis, pietatisque institutis, & disciplinæ ecclesiasticæ moribus imbuant oportet, qui in sortem domini vocati sunt. Atque in iis quidem, quæ illis vitanda sunt, hæc etiam cautio sit, ne sine episcopi concessu, eoque literis exarato, laicis in servitute, famulatuve operam navent.

Nec vero cuiquam clerico eam facultatem det episcopus in aliqua re inserviendi, quæ clericalis vitæ rationibus, pietatisque officiis non admodum conveniat.

V.

Quæ ad beneficiorum collationem attinent.

Cum aliquis examinatur ad aliquod beneficium ecclesiasticum, cui providendum sit, de eo experimentum fiat examine non solum in literarum scientia, sed etiam in cantus peritia, ad illius beneficii functiones rite, & recte obeundas; tum præterea in usu, ac notitia quam in recitandis divini officii horariis precibus habeat.

Ubi primum præbenda, vel theologalis, pœnitentialisve vacaverit, etiamsi illius conferendæ jus ad alium, quam ad episcopum, præterquam ad sedem apostolicam, pertineat, edictum de more proponatur, quo ad concursum evocentur, quicumque sint, qui illius muneris causa examen subire velint, alioſve nominare, qui subeant. Confecto autem constituti temporis spatio, uniuscujusque eorum, qui illo nomine convenerint, periculum, experimentumve in literis ac doctrinis omni vel diligentissima percunctationum, quæstionumve ratione fiat. Episcopus, adhibitis sibi pro arbitrio suo aliis peritis, probisque viris, tum etiam de illorum vita, moribus, ætate, gradu, ordine, ceterisque conditionibus, ad tale munus necessariis, accurate perquirat. Tum demum episcopus ipse solum rebus iis omnibus accurate perpensis, mature in domino deliberet, & libere deligat, quem pro conscientiæ religione digniorem, aptioremque existimet, cui tale munus, tantique ponderis recte committatur. Qui in deliberatione idem videat, ut quod præsertim ad pœnitentiarium attinet, cum peritiam necessariam spectarit, tum maximæ vitæ innocentiam, morum gravitatem, spiritualium exercitationum studium, & usum diuturniorem in audiendis confessionibus, exercitationem prudentiam, ceteraſque religiosæ pietatis virtutes perpendat.

Ei autem, quem potissimum elegerit, nec vero alii cuiquam conferatur ab eo, cui jus competit, etiamsi capitulum sit.

Quicumque præbendam theologalem, vel Tridentino decreto, vel alia auctoritate rationeve institutam, in cathedrali, collegiatisve ecclesiis obtinet, is & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus episcopus præscripserit, ut interpretationis suæ munere fungatur, accurate ad illius præscriptum præstet: ita ut etiam si expedire censuerit, & in seminario, & in aliis clericalibus, sacerdotalibusve collegiis doceat: in basilica vero cathedrali saltem die festo semper sacram scripturam publice interpretetur & exponat, nisi aliquando aliud jusserit episcopus.

Idem ab episcopo, aut ab alio consultus, theologiæ quæstionibus, aliisve ejus generis gratis respondeat: ceteraque denique omnia præstet, quæ pro suscepti muneris ratione ab eo præstari debere idem episcopus censuerit.

Perlatum ad nos est, in nonnullis provinciæ hujus ecclesiis clericos aliquos, qui ob beneficia, officiave, quæ in iis obtinent, non solum in choro adesse, sed alia ministeria, aliasque functiones clericales ibi præstare debent, a capitulis certo illi canonicorum numero adjungi, eamque ob causam supranumerarios vocari, hocque ipsum fieri, nulla eis collata præbenda, nulloque sæpe attributo cujusvis generis emolumento, censuve, ii autem eo solum titulo contenti, cum id sibi sumant, ut inferiora ministeria, quæ antea obire consueverant, præstare plane recusent; hæc sane incommoda, gravia illa quidem, accidunt, quod & ecclesiæ debitis munerum functionibus fraudantur, & divinus cultus minuitur, ac labefactatur, & ordo ecclesiasticus, cum unus plurium partes, officiumque præstare non possit, contra ac legibus canonum caveatur, non sine magna offensione pervertitur, & pernicioſa ambitionis occasio hominibus ecclesiasticis manifesto datur. His porro incommodis atque adeo malis, decreti hujus provincialis auctoritate occurrendum censuimus.

Itaque si quos aliquando, ut jure permissum est, canonicos supranumerarios creari contigerit; id justis solum causis, ac pene necessariis, iisdemque comprobatis, & perraro quidem fieri statuimus. At vero qui in ea ipsa ecclesia beneficii, quod ibi obtinet, causa, operam, ministeriumve navare debet, quod cum canonicali officio & gradu non conveniat, neque præstari simul possit, supranumerarium fieri, crearive prohibemus. Quicumque vero ita adscriptus est, ne a muneribus ministeriisve, quæ priorum beneficiorum nomine in ea ecclesia a se præstari debent, liber, aut immunis ullo modo sit: imo ut illa præstet, & fructuum mulcta, & omni alio jure, ut canonibus decretisque Tridentinis cautum est, episcopus omnino agat.

Vacante ecclesia parochiali cujus conferendæ jus non ad episcopum diœcesanum, sed ad alium, etiam ab episcopali jurisdictione exemptum, & regularem item spectat, edictum de concursu proponat episcopus diœcesanus, & quicumque examen eo nomine subire volent,

ad

ANNO CHRISTI 79.

ad ipsum conveniant, qui exploratione per examinatores synodales facta, ex probatis digniorem, & magis idoneum deligat, cui vacans illa ecclesia ab illo conferatur, cujus jus est. Si secus fiat, collatio rescissa, nullaque sit.

Eadem ratio omnis adhibeatur in parochiali ecclesia vacante, quæ juris patronatus est ecclesiastici, vel mixti, cujus institutio non ad episcopum diœcesanum, sed alium quemcumque, etiam exemptum, & regularem, item, ut supra, pertinet; tamen, ut quem episcopus diœcesanus digniorem elegerit, is a patrono præsentetur ei, ad quem spectat institutio.

Si vero ad summum pontificem institutio spectat, vel quia in mensibus reservatis vacavit, vel alia causa, tunc episcopus digniorem eligat, & ex præscripto earumdem literarum Pii V. a summo pontifice instituendum. Interea vero dum hujus generis examina, & approbationes fiunt, & institutio locum habet; idem episcopus diœcesanus idoneum vicarium, qui onera vacantis illius ecclesiæ sustineat, attributa ei congrua pro arbitrio suo fructuum portione, constituat, donec ei rector præficiatur.

In ecclesiarum curatarum permutatione, coram ordinario facienda, ne locum habeat quod primo provinciali concilio decretum est de proponendo edicto examinis causa in vacatione ecclesiarum parochialium. Si tamen vel parochialium hominum multitudo valde inæqualis est, vel qui permutant, quo tempore parochiales illas ecclesias adepti sunt, examen præscriptum non subierunt, fiat tunc de illis experimentum examinis, sed absque concursu.

Idem examen sine concursu adhibeatur de eo, qui beneficium simplex commutat cum alio, quod curam animarum habeat, si quando ejusmodi permutatio coram ordinario fieri jure potest.

Quamvis Pii V. constitutione, sublata non sit facultas illa, quæ in ecclesiis parochialibus conferendis data est, tum synodo provinciali addendi, ac detrahendi præscriptæ formæ examinis, tum unicuique episcopo, si certis quibusdam de causis pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire censuerit, loco concursus privatum aliud examen ineundi: videat tamen episcopus ne facultate sibi data abutatur, neque vero illam adhibeat ullo modo, nisi opus esse viderit, certis illis expressis causis.

Quod synodi Tridentinæ auctoritate quarto concilio provinciali nostro permissum est, simplex beneficium habenti, alterum etiam ejusdem generis, quod personalis residentiæ munus non requirat, ob honestam illius vitæ sustentationem conferri; id ita locum habeat, ut ne tamen eo prætextu causave vitæ honeste sustentandæ, plura, quam duo, beneficia simplicia uni eidemque conferri liceat, sine concessu, permissuve sedis apostolicæ.

Si capellania etiam simplex, aliudve beneficium, etiam juris patronatus, ex præscripto erectionis, fundationisve, aut alterius constitutionis certum ordinem, aut alias conditiones requiret in eo, de quo vel collationis, vel institutionis, vel alio nomine providendum est illud beneficium; ne episcopus deinceps, etiam patronorum consensu, permittat, concedatve, ut quisquam sine sedis apostolicæ dispensatione illud beneficium assequatur, quod vere eo ordine non sit initiatus, quamvis ætate congrua sit pro illo ordine suscipiendo, neque qui aliis conditionibus præditus non sit, & quas illa vel erectio, vel fundatio, vel constitutio requirit.

ANNO CHRISTI 1579.

Quibus in ecclesiis optionis jus est, ubi dimidia pars fructuum præbendæ in illius vacatione, vel sacristiæ, vel fabricæ ecclesiæ solvitur, ea pars pro ratione præbendæ, quæ primo vacavit, solvatur.

Idque ab omnibus præstetur, qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis vel ad eam ipsam obtinendam optionis jure usi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionum successive vacarunt; ita ut unusquisque solvat pro rata tantum accessionis redditum, sibi illo ipso optionis jure factæ. Hæc porro solutio, ubi quisque primi anni fructus ex præbenda, quam sibi jam optavit, perceperit, statim ab eo præstetur. Reliqua item, quæ de parte fructuum dimidia persolvenda olim decretis provincialibus constituta sunt, ad eorum præscriptum serventur.

Auctoritate concilii Tridentini, & constitutionis a Pio V. pontifice maximo editæ, jam nunc statuta, privilegia, consuetudines, & illas denique cujusvis ecclesiæ constitutiones rescindimus, planeque abrogamus, quibus cautum est, vacantium in ecclesia dignitatum, canonicatuum, præbendarum, portionum, beneficiorum, atque ideo officiorum fructus, vel distributiones etiam quotidianas, quæ inde primo vacationis anno, aut longiori, breviorive tempore obvenerint, mensæ episcopali, vel canonicali, aliive loco omnes, vel partem aliquam obvenire, attribuive, aut in communes usus cedere, aut inter alios canonicos, ministrosve illius, alteriusve ecclesiæ dividi. Hæc tamquam rescissa, penitusque sublata ejusdem Pii pontificis sanctione, declaramus nulla esse, nulliusque plane roboris.

Nec vero loco eorum fructuum, qui eo nomine, ut supra attribuebantur, ne consensu quidem capituli, ab episcopo statui liceat, ut deinceps, qui illiusmodi dignitates, canonicatus, beneficiave, qualia sint, consequentur; aliquid, vel minimum, solvant, conferantve in usum sacristiæ aut fabricæ, aut alterius ejusmodi operis. Quod si post Tridentini concilii editionem id usquam in provincia statutum, decretumve ullo modo sit, ne tamen quidquam eo nomine accipi, exigi, aut persolvi, ullo pacto, rationeve liceat, quacumque consuetudine, decreto, statuto obstante; nisi summi pontificis auctoritate munitum, corroboratumve sit.

Quamobrem nec episcopus, neque capitulum, collegium, aliive ecclesiastici ordinis homines, quorum interest, istiusmodi fructus, distributionesve, ne ullam quidem eorum partem, retineant, neve illorum cessionem petant, exigantve, nec aliud quidquam, nec eo quidem nomine quod prædia meliora reddita sint. Neque etiam ab iis, qui illa beneficia, etiam a sede apostolica, obtinuerint, jusjurandum exigant, ut tale quidquam observent; neve illis ipsis, qui non paruerint, moram, impedimentumve afferant, quo minus illorum possessionem assequantur. Meminerint porro omnes, quicumque contrafecerint, ex illa Pii quinti sanctione, si episcopus est, suspensionis; si capitulum, interdicti; si alius quisquam, excommunicationis pœnam statim subire; cujus vinculo tam diu irretitus est, quoad restitutione primum facta, beneficium relaxa-

tionis,

ANNO CHRISTI 1579.

tionis, absolutionisve a sede apostolica obtinuerint

Ubi vero sex ante Tridentini concilii editionem mensibus fabricæ, aut sacristiæ, alteriusve pii loci usibus distributiones ejusmodi, & fructus concessi reperiuntur, eorum pars tantum dimidia eidem, vel sacristiæ, vel fabricæ, vel pio loco attribuatur: reliquam autem partem omnem ad illius pontificiæ sanctionis præscriptum ii capiant, quorum beneficia sunt.

Cum animarum salutis, vitæque spiritualis curam parochi paternam gerant, illis, tamquam parentibus, debetur amor, observantia, cultus, atque obedientia. Si igitur hoc ipso honore dignantur, illud certe etiam æquissimum est, atque adeo cum omni ratione conjunctum, ut cum primum eorum aliquis ad ecclesiæ, sibi in titulum, curamve traditæ, stationem venerit, aliqua externæ observantiæ significatione ab iis suscipiatur, ad quorum parochialem curam accedit. Quare fideles, ubi primum ab episcopo literas formatas acceperint de parocho, qui parochiali eorum ecclesiæ præfectus fuerit, diem certum statuant, quo ei adventanti frequentes ad parochiæ fines obviam facti, eumdem, ut moris olim fuit, suscipiant, atque ad ecclesiam deducant, perpetua illum dilectione, amore, obedientia, atque observantia prosequentes.

Literæ autem formatæ, quas episcopi nomine cancellarius de parocho conscribat, ejusmodi erunt, quæ a vicario foraneo, aliove publice legantur.

Filii dilectissimi, vestræ isti parochiali ecclesiæ parochus præfectus est presbyter N. quem ætate, vita, moribus, doctrina, virtutum disciplina, prudentia, aliisque rebus ad istius parochialis curæ bene gerendæ rationem opportunis, idoneum esse, examine recte confecto cognitum est. Vestræ igitur partes sunt, debito honore, ex decreti provincialis præscripto, illum suscipere, neque solum externa quadam observantia, sed intime, atque ex animo illum loco parentis diligere, & colere, præceptisque ejus, atque monitis concordi voluntate, libentique animo parere. Quod sane facere cum vestra potissimum interest, tum quo accuratius faciatis, nos episcopali nostra auctoritate, paterna caritate, vos universos & singulos monemus. Valete in domino.

VI.

Quæ ad divina officia pertinent.

Ut passio Christi domini redemptoris a fidelibus in hora redemptionis suæ digna veneratione coleretur, illud in ecclesia sancta perpetuo institutum, religiosoque usu, ac solenni ritu pie retentum est, ut in feria sexta parasceves, in qua idem Christus dominus mysterium crucis explevit, certa stata hora ab universo clero, & populo, certis peractis precibus, & orationibus adoretur. Sed quoniam factum est, ut in multis provinciæ locis non post, sicut instituti, ritusque veteris est, sed ante statas illas preces ea adoranda proponatur, aut saltem adoratio fiat a multo populo, antea quam ex ritu ecclesiæ solenniter proponatur, & a clero adoretur: nos, ut quod non sine mysterii significatione ecclesia instituit, ad statæ horæ usum, solennemque adorationem revocemus; id statuimus, ut in omni provinciæ ecclesia cathedrali, sacrosanctæ crucis, per quam redempti sumus adoratio religiose celebretur, recitato scilicet de passione euangelio, & peractis illis statis precibus, & orationibus, ut instituti ratio postulat. Quare unusquisque provinciæ episcopus efficiat, non solum ut stata ea hora in sua basilica cathedrali præstetur; sed caveat etiam, ut in omni ecclesia collegiata, & parochiali, in omnique oratorio societatum, ubi fit ea adoratio, non ante, quam in eadem basilica cathedrali, primariave, si locus diœcesis sit, celebretur.

Nec propterea concionator desistat, quin pro sanctæ ecclesiæ usu ad excitandam populi fidelis compunctionem eo sacro die eam de sugestu proponat & ostendat.

Quin etiam curet episcopus, concionem illam statim post recitatam passionem domini haberi, nisi aliter aliquando magis expedire censuerit.

Et quoniam sacra ea feria Christus dominus humiliatus est pro nobis pati usque ad mortem, mortem autem crucis; illius humilitatis imitatores in sanctissimæ crucis stata illa adoratione ita esse oportet, ut quod antiqui ritus est, non tantum genibus flexis, sed prostrato humi corporis habitu fixam, constantemque animi nostri humilitatem demonstremus: ideo episcopus curet, ut corporis prosternatione, quæ Christianæ humilitatis index est, ea solennis adoratio celebretur.

Gravia pericula, offensiones, atque adeo sæpe injurias sanctissimo missæ sacrificio fieri compertum est, quod quidam sacerdotes non semel tantum, sed pluries in die illud offerant. Quod ne in posterum fiat, præterquam salutari illo die dominicæ nativitatis, quo unusquisque sacerdos non sine magna mysteriorum significatione ter celebrare debet, decreti hujus auctoritate vetitum sit, ne ob ullam necessariam causam, neque etiam ob parochialis, alteriusve ecclesiæ egestatem, neque ob sacerdotum penuriam, nec vero ob locorum distantiam episcopus cuiquam sacerdoti pluries in die divinum illud missæ sacrificium offerendi facultatem det, aut permittat, cum beatus admodum sit ille sacerdos, qui semel tantum in die illud digne obtulerit. Si qua vero ejus generis facultas antea vel certo loco, vel sacerdoti data est, eam plane statim rescissam, irritamque ac nullam omnino esse jam nunc decernimus.

Episcopus, in cujus diœcesi ecclesiæ, locave olim ordinis Humiliatorum extiterunt, ubi Pii V. pontificis constitutione certus sacerdotum numerus præfinitus est, in eo evigilet, ut ne, fratribus illius olim ordinis decedentibus, illæ ecclesiæ debitis officiis, ac muneribus defraudentur; sed cum eorum aliquis mortem obit, in ejus locum sacerdotem alium subrogari curet.

At in quibus ecclesiis certus numerus constitutus non est; efficiat, ut quot antea sacerdotes ibi sustentari consueverant, totidem retineantur. Atque id quidem omne is exequatur pœnis etiam, & censuris arbitrio suo propositis, ut nihil plane pereat, quod earum ecclesiarum cultui debeatur.

In capella, canonicatu, aliove beneficio etiam simplici quod quis una cum alio incompatibili ex legitima dispensatione jam obtinet, episcopus, constitutis etiam vicariis, certaque fructuum parte attributa, consulat, & provideat, ut ea beneficia

ficia debitis ministeriis, debitoque cultu non fraudentur.

Idem efficiat, si ejusmodi beneficiis quis ob aliud legitimum etiam absentiæ impedimentum munera sua non præstet.

Episcopus pro ceremoniarum ratione, rituve, cum missæ conventuali, aut divinis chori officiis in basilica cathedrali, vel in aliis collegiatis ecclesiis interest, & item cum processiones agit, aliave ejusmodi, adhibeat sibi assistentes duos de capitulo, qui ei, etiam cum pontificale officium non celebrat, in omnibus his, aliisque actionibus assistentium munera omnia præstent.

Organista, dominicis, festisque diebus, episcopum ad divina officia adventantem, ubi primum pro basilicæ foribus est, decora, gravique organi modulatione excipiat: neque sonare desistat, quousque ad altare genibus flexis oraverit, locoque suo sederit.

Idem præstet, cum peractis de more officiis inde discesserit.

Item, dum ille missæ sacrificium, aut vesperarum officium solenniter celebraturus, aliove pontificali munere perfuncturus, vestes sacras induit, nec quidquam canendum a choro est.

Hoc vero omne agat semper, cum in divinis officiis, ad quæ episcopus convenit, organa pulsanda sunt.

Chori disciplina, plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sancte ab iis observanda est, qui in eum locum conveniunt ad Dei laudes concelebrandas.

Quare præter illa, quæ in concilio provinciali primo, de illius cultu præfinivimus, hæc admonemus, quo religiosius non modo excolatur, sed multis partibus augeatur sancta ejusdem chori institutio.

Primo, ut studio quodam intimæ pietatis, cujus splendor foris etiam eluceat, unusquisque vel canonicus, vel alius minister, quicumque sit, qui chori officiis astrictus est, ad chori disciplinam sese instruat.

Antea vero quam eo conveniat, paululum attente secum cogitet & loci illius sanctitatem, & conveniendi causam, & divinarum laudum, quarum munus angelorum est, officia, quæ castissime ab omnibus concelebrari oportet.

Hac ipsa in cogitatione firmiter inhærens, nec quidquam quidem mente, animoque concipiet, ab illius loci religione alienum, nedum aget, quod Dei oculos offendat.

Paret se propterea etiam atque etiam diligenter sancta intimi animi meditatione, & religiosa oratione, ut exteriorem quoque cultum divinorum officiorum salutariter exequatur.

Dum superpelliceum, qui amictus ex tela linea candida constat, induit, cogitet, quam personam sustineat, nempe a sordibus, labeque puram, qualem vestitus ille indicat.

Cum almutiam pelliceam, quod insigne canonicorum est humeris, vel brachiis, prout moris est, canonicus imponit, eam cogitationem suscipiat, in se restinctas, ac plane mortuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates, ut ejus rei significans est illa animalis intermortui pellis, quam de more induit.

Si vero, ut plerisque in ecclesiis instituti, consuetudinisve est, cappam induit, quæ humeros contegit, & brachia quasi devincit, ex eo amictu intelligat, se expressas, quasique devinctas habere oportere appetitiones, ac se totum ad Dei voluntatem accommodare.

Cum igitur iis chori vestibus indutus, alium vestitum, quo foris utitur, contegat, sicque aliam personam habitu gerat; caveat, ne quidquam, etiam in sacristia agat, admittatve, quod cum actione non recte conveniat, ob quam illum habitum induit.

Ne in colloquiis quidem ab ea actione alienis se occupet: nisi curæ præsit, quæ id necessario postulet.

Abstineat autem semper, sed maxime dum chori vestibus indutus est, ubi sit, vel in sacristia, vel alio loco, & a jocis, a ridicule dictis, facetiisve, a cachinnationibus, a verbis futilibus, atque inanibus, quæ temere, & imprudenter effunduntur.

In chorum ne properanter, quasi distributionum quæstu incitatus, accedat, sed gravi incessu.

Dumque ad chorum procedit, quamquam alii comes adjunctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, ut secum cogitet, se ad chorum, nempe ad sancta sanctorum, ut canone antiquo cautum est, & ad publicæ orationis sacrificium accedere.

Cum in choro est, animum, mentemque ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus a rei, quæ geritur, sanctitate alienis, quoad ejus fieri potest, abducat, seseque totum in Dei cultu colligat.

Illud etiam cogitet, quam ob causam eo se contulerit; tum sibi statuat, se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium angelorum, & sanctorum esse.

Qua in cogitatione videat, perpetuoque reputet, se eo loci consistere, ut Deo sanctissimum cultum, venerationemque tribuat, atque ab eo, & sibi, & aliis omne bonum deprecetur.

Consideret vero ipsum Deum, tamquam patrem, & redemptorem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, quique omnia intuens, ubique & semper est.

Tum cordis castitatem, beneque orandi donum, & gloriam a Deo supplex petat, orationisque sacrificium simul cum meritis Jesu Christi, & sanctorum, ejus præsertim cujus memoriam ecclesia illo die celebrat, ad gloriam sanctæ & individuæ Trinitatis, & ad suam proximorumque utilitatem dirigat.

Cum psallendum est, primum psalmi argumentum mente, animoque concipiat.

Observet præterea, quis in psalmo loquatur, an Deus, an ecclesia, an pœnitens, an aspirans ad perfectionem.

Attendat item, ad quem præcipue salutarem affectum psalmus referatur.

Cum ita se religiose pararit, magna animi attentione se ad verba, sententiasque psalmi accommodet, ita ut laudet, gemat, extimescat, sicut psalmorum voces indicant: & quod denique ore profert, animo primum concipiat.

Tum verba singula notet, interpretationem studio assequatur, unde mens, animusque ad aliquem salutarem affectum incendatur.

Ad verba etiam adjungat animo cogitationem vel amoris, vel reverentiæ, vel humilitatis. Atque ita quidem affectum aliquem excitet, ut si de virtute verba psalmi profert, desiderio accendatur

ANNO CHRISTI 1579.

tur imitationis; si de peccatis, intime doleat, quod in eo statu ipse fuerit, aut certe proximi ejus. Et sic de aliis item, quæ psalmo significantur.

Eam porro attentionem initio uniuscujusque psalmi, orationis, & aliarum divini officii partium, tum singularum horarum canonicarum renovare, atque excitare studeat, præsertim dum illa verba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum valent, pronuntiat; Deus in adjutorium meum intende, &c.

Itidem faciat, cum aliorsum se cogitationibus distrahi animadvertit.

In fine etiam uniuscujusque psalmi sese excitet illis verbis; Gloria Patri, &c.

In conclusione item orationum, cum dicitur: Per dominum nostrum Jesum Christum; spe sancta erga illum redemptionis nostræ auctorem sese confirmet.

Et quoniam attentio valde admodum excitatur, si quæ quisque profert, recte intelligit: ideo in ea potissimum expositione psalmorum assidue versetur, quæ non varia sit, sed quæ tota in excitandis, exercendisque sanctis affectibus versetur.

Cum autem magnus psallendi fructus in psalmorum affectibus versetur, sive quis in choro, sive privatim, sive submissa, sive alta voce oret: idcirco certos sibi locos psalmorum præsinlat, quibus omnis hæc ratio concludatur.

Loci præcipui præter ceteros hi sint, unde salutares affectus existunt, laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriæ, & reprehensio male agentium.

Psalmorum verbis cum Dei bonitas prædicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficiis, quæ a divina benignitate proficiscuntur, se toto animo accendat. Cum illius infinita sapientia, aut potentia commemoratur, admiratione afficiatur: tum intime gratuletur, cum aliquid Dei auxilio bene gestum narratur.

Cum bonorum memoria, recordatioque psalmorum vocibus excitatur; desiderium quoddam concipiat illa sibi, & aliis consequendi; tum illa eadem a Deo petat, tum in Deo spem animo capiat fore, ut divina ejus ope, non modo quæ bona sunt, quæque salutaria, assequatur, sed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, vitet.

Aliquando etiam intime in domino gaudeat, se bona, Deo juvante, adeptum esse, & mala cavisse.

Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum suas cognoscit infirmitates.

Ex reprehensione male agentium agnoscat zelum divinæ vindictæ, & indignationem contra nequitiam. Atque ita quidem ex salutaribus his affectibus fructum psallendi uberrimum capiet.

Peroratis psalmis, absolutoque canonicarum horarum officio, paululum tacitus consistat, genibusque flexis veniam deprecetur, & negligentiæ, & distractionis, aliusve culpæ, quam in eo precationis officio admiserit: tumque hoc oret, ut pro Christi totiusque ecclesiæ meritis, orationis suæ obsequium, ac ministerium gratum sit, atque acceptum.

In eo psallendi officio, cum ea mentis attentio, & salutaris affectus, tum corporis decens compositio requiretur.

Ideo, præter ea, quæ de genibus flectendis, de capite inclinando, de stando, de sedendo, ac de ceteris partibus in primo concilio constituta sunt, quædam etiam in choro cavemus; quæ, utpote minus decentia, & a loci illius cultu aliena, vitari oportet; ea vero tabella descripta sunt, quæ cura nostra edetur, ac in singulis sacristiis ecclesiarum, tum cathedralium, tum collegiatarum, tum parochialium affixa perpetuo sit. Tum vero etiam hæc ipsa monita, alia tabella descripta, itidem in singulis sacristiis habeantur.

Lumina duo candelabris, cereo, ferariisve infixa, cum processiones publicæ, etiam quæ in ecclesiæ ambitu aguntur, ab omni cujusvis ordinis clero, tam regulari, quam sæculari, ad crucem adhibeantur, quæ unicuique capitulo, clerove de more præfertur.

Episcopus in cathedrali sua ecclesia, loco, & forma, quæ in instructionibus fabricæ ecclesiasticæ, ex decreto provinciali editis, præscripta est, sepulcrum episcopale primo quoque tempore faciendum curet ad communem usum episcoporum illius ecclesiæ. Cujus quidem sepulcri operimento insculpta sit, ita tamen, ut ne e solo æquato extet, mitra, & baculus pastoralis, tantummodo cum his literis, SEPULCRUM EPISCOPORUM. N.

Hoc ipsum unusquisque parochus ad parochorum, & capitula ad dignitatum, & canonicorum usum itidem præstent.

Postridie illius diei, quo cessio ultima synodi provincialis habita est, pro omnibus provinciæ episcopis defunctis, præsertimque pro iis, si qui post proximum provinciale concilium diem obierint, missa solennis a provinciæ episcopo, cui id muneris metropolitanus mandarit, canatur: & sermo item Latinus apposite habeatur; officiumque item pro illis a quatuor etiam provinciæ episcopi junioribus rite mox peragatur ad pontificalis libri præscriptum. In synodo quoque diœcesana, die secunda, pro clericis diœcesis defunctis oratio & commemoratio solenniter fiat.

VII.

Quæ ad distributiones pertinent.

Pœnitentiarius, tamquam in choro præsens, distributionum particeps sit, quo tempore in audiendis confessionibus versatus, non eorum solum, qui in casibus, episcopo reservatis, peccarint, sed aliorum etiam quorumcumque.

Nec vero illas, quasi præsens, capiat, cum mane aliquando, ante statam divinorum officiorum horam, quo opportunius pœnitentibus satisfaciat, eorum confessiones audit, & quo deinceps tempore illa celebrantur, ipse interea missæ sacrificium facit, aut privatim horarium canonicale officium præstet; etiamsi id in fraudem non faciat.

Neque distributiones item illi, quicumque sint, percipiant, qui infirmitate, necessitate, aut manifesta ecclesiæ utilitate occupati, impeditive non adsunt in choro, si antea nullo legitimo impedimento distenti, personale canonicatus sui munus obire non consueverant; hoc enim addendum censuimus decreto, quo in concilio provinciali primo hoc ipso de genere cautum est.

Qui peregrinationis causa absunt, ne jure qui-

ANNO CHRISTI 1579.

quidem, facultateve ſtatutorum eccleſiæ, cui perſonalis reſidentiæ operam, miniſteriumque debent, diſtributionum participes ſint. Imo etiamſi trium menſium ſpatio diutius abſunt, non propterea excuſantur, quo minus fructuum præbendæ amiſſione mulctentur, aliiſve pœnis ejuſdem concilii, de diuturniore abſentia ſancitis.

Qui ſtudiorum cauſa, quacumque facultate, abſunt, ne diſtributiones quotidianas eo ipſo abſentiæ tempore, nec vero illam præbendæ ſuę partem tertiam, in ejus generis diſtributiones, Tridentini decreti auctoritate jam converſam, capiant.

Itidem de quotidianis diſtributionibus, eaque tertia parte cautum ſit, etiamſi a ſede apoſtolica facultas abſentiæ ob ſtudia data ſit.

Epiſcopus, quæ decreta de tertia fructuum parte in concilio & primo & quarto, olim confecimus, ita præſtet ut nec qui ſacris ordinibus initiati non ſunt, nec qui diſtributiones non capiunt, ab illa præſcripta tertia parte conferenda liberi immuneſve ſint.

Tertiæ porro partis, quæ in diſtributiones convertenda eſt, fructuum æſtimatio ſit, non veteri taxa etiam in codices capitulares relata, ſed tanti ſit, quanti cenſus, reditusve præbendarum re vera valet, deductis primo penſionibus, aliiſque oneribus, legitime impoſitis, pro ratione temporis, quo duraverint.

Cujus tertiæ partis percipiendæ jus habeant omnes canonici, tum qui præbendam obtinent, tum qui ſine illa ſunt, dum ii ſtatis diebus ſuum in eccleſia munus præſentes obierint.

VIII.

De reſidentia.

Perſonalis reſidentiæ munus, ut re vera per eos præſtetur, qui illius generis beneficia eccleſiaſtica obtinent, omnem rationem, canonum jure, Tridentiniſque ſanctionibus præſcriptam epiſcopus ineat.

A quo munere non excuſetur, neque qui beneficium, eccleſiamve habet, de cujus titulo adhuc lis & controverſia pendet; nec vero item, qui nondum ſacerdotio, aut eo ordine, quem beneficium illud requirit, initiatus eſt: nec præterea qui juſta aliqua cauſa, impedimentove diſtinetur, quo minus eo initietur.

Nec vero a reſidentiæ munere liberi ſint, qui tertiam partem fructuum, qui ſibi ex dignitatibus obveniebant, quas in eccleſiis cathedralibus obeunt, in diſtributiones contulerint. Imo vero ii cetera etiam, quæ Tridentino decreto in ſeſſione 24. promulgato, ipſis præſcripta ſunt, præſtare ab epiſcopo cogantur.

Ne ille quidem excuſetur, cujus eccleſia, aut beneficium ejuſmodi eſt, unde omnis, aut certe magna pars fructuum, aliquo modo reſervata ad alium pervenit.

Ne epiſcopus, propterea quod ſibi liberum, integrumque eſt, facultatem permittere, qua liceat, aliquem ab eccleſia commiſſa, beneficiove perſonalis reſidentiæ abeſſe, ea poteſtate, facultateve deinceps ob cujuſvis generis cauſam utatur: ſed in illa concedenda modum & rationes adhibeat, concilii Tridentini ſanctione præſcriptas.

Ne vel ad ſeminarii quidem curam, vel ad vicarii munus, vel ad ſanctæ etiam inquiſitionis officium, nec vero ad aliud quidquam operæ ſacerdotis, curam animarum gerentis, epiſcopus ita utatur, ut ab eccleſia, beneficiove, in ejus curam tradito, diutius abſit, ac muneri debitæ reſidentiæ perſonalis deſit.

Ne parochus, animarumve curator ob ſenectutem, aut ob adverſam valetudinem, cælive gravitatem, ab eo reſidentiæ munere excuſetur. Si vero ejus invaletudo id generis eſt, quæ curari poſſit, atque eo loci, ubi eccleſia parochialis ſita eſt, non datur, nec aliunde facultas medici & medicamentorum; tunc parocho, ex infirma illa valetudine laboranti, epiſcopus curationis cauſa facultatem dare poſſit, qua liceat ei tribus, quatuorve menſibus ad ſummum, loco propinquiori, in quo ejuſmodi neceſſaria non deſint, manere, ubi valetudinem curet.

Interea ad illius eccleſiæ parochialis curam gerendam vicarium epiſcopus conſtituat, parochi ſumptu.

Nec præterea ſimultatis, odiive ſolum cauſa parochum ab eccleſiæ parochialis ſtatione, locove abeſſe permittat, ac ne inimicitiarum quidem, quæ vel leves, vel fictæ ſint, cauſa, prætextuve. Si vero unquam graves illæ erunt, ac veræ ortæque poſteaquam parochialis curæ munus obit, idque ſine culpa parochi, permittere epiſcopus poterit, illum inde abeſſe, locoque propinquo, ubi tuto ſit, morari, eo ſolum tempore inimicitiarum, non tamen ultra annum, etiamſi diuturniores anno ſint inimicitiæ.

Cum antea jure canonum, tum nuper concilii Tridentini decretis & ſynodorum provincialium conſtitutionibus juſſum eſt, unumquemque parochum, animarumve curatorem in eccleſia ſibi commiſſa, dominicis, aliiſque præcipue feſtis diebus ſtata hora miſſæ ſacrificium celebrare, ſacramentorum adminiſtratione, verbique Dei prædicatione populum paſcere; doctrinæ Chriſtianæ rudimenta docere; veſpertinas preces, aliaque divina officia canere, vel recitare publicam ſæpe orationem, ac proceſſiones varias cum populo ſuo obire, pacem conciliare, controverſias componere, pauperum & egentium, miſerabiliumque hominum curam paternam gerere; aliaque munera ſtudioſe & accurate agere, quæ cum parochialis officii ratione conjuncta ſunt; tum illis diebus maxime in quibus populus artibus, operibus & negotiis mundanis non eſt diſtentus, occupatuſve, facilius ac fructuoſius præſtare poſſunt.

Quæ omnia, prout cautum eſt, & quemadmodum certe oportet, conſtituto tempore is parochus exequi nullo modo poteſt, qui non ſine animarum ſibi commiſſarum detrimento, conſtitutis illis horis parochiali eccleſiæ non inſervit, ſed ea relicta ad eccleſiam cathedralem, vel collegiatam, ubi canonicatum, aut aliud reſidentiæ beneficium jam obtinet, frequenter nimis accurrit, non ſine ea avaritiæ ſuſpicione & cupiditatis illarum diſtributionum, quas capiet, propterea quod ibi in divinis officiis, miſſaque ſolemni præſens adſit, feſto præſertim die, quo pluribus in eccleſiis vel duplicatæ, vel majores, quam aliis diebus dari ſolent. Quamobrem hoc decreto epiſcopos id monemus, ne quem parochum, animarumve curatorem, qui in cathedrali, collegiatave eccleſia dignitatem aut canonicatum habeat, aliudve beneficium, aut officium, cui perſonalis in choro reſidentiæ onus injunctum ſit, deinceps dominicis, feſtiſve diebus, eccleſiæ commiſſæ ſtatione relicta, in choro illius ca-

ANNO CHRISTI 1579.

cathedralis, collegiatæve præsentem adesse, distributionumque quotidianarum participem ullo modo, pactove fieri patiantur: sed parochiali ecclesiæ, statis horis, operam, curam, muneraque suscepti parochialis officii usque adeo præstare cogant, ut ei nulla stata hora desit, nullumque officium omnino prætermittat suæ curæ, solicitudinique commissum. A

Ecclesia parochialis, si eo loco sita est, ubi minor pars hominum parochialium habitet, multoque plures illi sint, qui extra urbis, municipii, locive mœnia, ubi illa est, domicilium habeat: eo tamen loci parochus in statione parochiali maneat, ubi ecclesia est. Parochialibus vero, qui longius absunt, episcopi officio & auctoritate succurratur, ad concilii Tridentini præscriptum. B

Episcopi cura sit, ita agere, ut qui parochialis ecclesia, intra diœceseis suæ fines posita, ab alio inferiore, etiam regulari, qui illius conferendæ jus habet, collata est, is in illius statione resideat, personalisque residentiæ munera præstet. Nec vero id ad illum inferiorem, qui contulit, spectet.

IX.

De ecclesiis, earum supellectile & fructibus.

Sæpe accidit fontes homines, qui ad ecclesiam, sacrave loca, & alia ecclesiasticæ immunitatis jure munita, præsertim ubi primum crimen patrarint, statim confugiunt, non solum a satellitibus magistratuum judicumve sæcularium, sed a consanguineis etiam & affinibus eorum, quibus cædes, injuriave illata est, armatorum quoque hominum collecta manu custodiri, magno cum eo periculo ut ne graviora interdum facinora, ac aliquando ecclesiasticæ immunitatis violatio, flagitiaque turpissima admittantur. Quamobrem ut iis ipsis offensionibus & malis, quæ inde sæpe existunt, occurratur, licere decernimus jussu episcopi, ob eam solum causam, ut cognoscatur, an qui tunc ad ecclesiam perfugium habuerit, jure uti possit immunitatis ecclesiasticæ, per satellites fori episcopalis ad carcerem clericalem, vel sæcularem, si eo loco clericalis carceris custodia tuta non est, ejusdem episcopi judicio, inde abduci, tamdiuque episcopi nomine custodiri, quoad re perpensa ipse episcopus deliberet. C D

Is vero quamprimum deliberationem ineat; sique libertate, immunitateve ecclesiastica illum uti fruive censuerit, ab omni detrimento, omnique impensa liberum atque immunem loco restitui statim mandet, unde abductus est; sin autem secus faciendum duxerit, foro, judicioque magistratus sæcularis, prout juris erit, illum relinqui jubeat, ad canonum & conciliorum, aliarumque apostolicarum constitutionum præscriptum. E

Interea vero dum in custodia est, ne cuiquam liceat de eo quæstiones, examenve instituere, neque adeo contra illius personam quidquam agere, quo præjudicium illi ejusve causæ afferatur.

Id autem ut ab omnibus inviolate servetur, nec vero hujus decreti nomine, prætextuve quidquam contra immunitatem ecclesiasticam a judice, magistratuve sæculari fiat, geraturve, omni diligentissima curatione in eo utatur episcopus, censuraque etiam proponat arbitratu suo.

Ut in omni ecclesia, altari, sacristia, omnique sacra supellectile nitor, munditiaque eluceat: id quod etiam Innocentius III. pontifex in concilio Lateranensi cavit, magna cura, & diligentia a sacerdotibus, clericis, aliisque ecclesiæ ministris adhibenda est.

Quamobrem, quæ de hoc genere toto regulæ, concilii hujus auctoritate, per nos enucleate præscribentur instar instructionum, eæ ab omnibus & singulis, quorum interest, ubi primum in vulgus edentur, accurato studio serventur, atque inducantur in usum.

Pulvinaria, missalium usui addicta, ne episcopi quidem, nedum alterius cujusquam genibus, cubitisve, ullo loco, nec vero in ecclesia supponantur, neque præterea ad ullum profanum usum adhibeantur.

Ac ne ad suggesti quidem ornatum pallia altarium usui sint. Curandum igitur erit, quamcitissime per facultates ecclesiæ fieri poterit, ut pro solennium temporum festorumque dierum ratione ornamenta suggestis ipsis proprie apposita comparentur.

Quæ ecclesiæ, necesse est restituantur, atque instaurentur; earum omnis census, parsve huic sumptui necessaria, etiamsi equitibus ordinis Hierosolymitani obvenerit, ab episcopo sequestri nomine apud virum bonum deponi jubeatur, qui in illarum instaurationem ejusdem jussu erogetur.

Quæ vero labentes, propeque cadentes nullum censum habent unde restituantur, civitatis, municipii, locive ubi sitæ sunt, impensis instaurentur, episcopi cohortatione diligenti. Id omne de oratoriis constitutum sit.

Lapides, cæmenta, tigna, omnisque materia ecclesiæ dirutæ, profanatæve, ad usum quoque profanum, non sordidum tamen, averti, adhiberique arbitratu episcopi liceat.

Pecunia vero, quæ inde colligetur, illius etiam judicio in sumptus ecclesiæ utiles conferatur.

Missarum autem munus, quod in ea jam diruta præstandum erat, nisi episcopus ad aliam potius legitima facultate transferre censuerit, ad ecclesiam primariam, quam matricem vocant, transferatur, ubi illius, ad quem profanæ ecclesiæ census pervenit, impensis, altare sancti, sanctæve nomine extruatur, cujus titulo, quæ profanata est, nuncupabatur.

Illius porro cœmeterium ad eamdem ecclesiam transferatur, ad eumdemque locum ossa mortuorum asportentur.

Ut litibus, & controversiis, quæ ubique in hac provincia permultæ, & variæ de fructibus beneficiorum inter hæredes sacerdotis, clericive mortui, & illos existere solent, qui in ea beneficia succedunt, plane occurratur, cum in ea, illa Julii III. pontificis maximi constitutio, eo ipso de genere edita, in usum, moremque inducta numquam sit, jus commune in toto hoc genere omnino servari decernimus, sublata quacumque etiam consuetudine, stylove etiam quavis episcopali, archiepiscopalive auctoritate confirmato.

Universitates, laicive homines, etiam qui jus patronatus habent, qui bona, censum, jurave beneficii ecclesiastici, aut loci pii, quocumque modo usurpaverint, aut eorum possessionem detinuerint, anathema, & alias pœnas subeant decreto Tridentino constitutas, non obstante quocumque antiquo usu possessioneve. Hoc vero decretum cum illo vulgariter redditum,

popu-

populo edici, atque promulgari sæpe jubemus, quo diligentius tale crimen caveatur. ANNO CHRISTI 1579.

X.

Quæ ad synodum, congregationesve alias clericales, & visitationem attinent.

Si quando episcopus, justa, eaque metropolitano probata causa, ad concilium provinciale non accesserit, virum ecclesiasticum mittat, qui non modo legitimam absentiæ excusationem, ut canonum jure, conciliique provincialis quarti decreto cautum est, recte afferat, decretaque suscipiat; sed hoc etiam præstet, ut a metropolitano interrogatus, rationem diligenter recteque reddat omnium, quæ ad ejus ecclesiæ, cujus causa ab episcopo hujus decreti auctoritate mitti debet, rationes attinent.

Ad ea vero, quæ in concilio provinciali quarto de synodi diœcesanæ, ad Tridentini concilii præscriptum, quotannis celebrandæ, perpetua indictione decreta sunt, hæc etiam, quæ sequuntur, addenda censuimus, ut cum usui, tum rationi illius recte ordineque habendæ prospectum, & consultum sit.

Synodo diœcesanæ universi, & singuli sacerdotes, & clerici cujuscumque ordinis intersint, quicumque canonum jure, vel ecclesiasticis sanctionibus, vel Tridentino decreto, vel consuetudine, aliave ratione interesse possunt, aut plane debent.

Adsint vero inter ceteros quicumque beneficium ecclesiasticum, cujus causa, de jure, consuetudineve adesse debent, in ea diœcesi obtinent, cujus synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant. Atque in iis quidem, quæ ad beneficium illud pertinent, ejusdem synodalibus decretis, jussisque obtemperent.

Ante statam synodi diem per mensem, quinta quaque feria in missæ sacrificio, si quadragesima est, oratio de Spiritu sancto dicatur: alio autem tempore, die eodem missa celebretur, ceteraque præstentur, prout secundo provinciali concilio sancitum est.

Synodalis hæc actio aliquot ante diebus per parochos populo denuntietur, eorumque uniuscujusque officium sit, parochialis quæ suæ ecclesiæ homines docere, tum quam sanctum, salutareque sit, synodalis diœcesanæ actionis institutum: tum quam ob causam quotannis ea actio suscipiatur.

Quo de genere editas ab episcopo literas parochus suo quisque populo, cum in missæ parochialis sacrificio is frequens adest, accurate legat: cui muneri adjungat hoc etiam paternæ cohortationis officium, quo non modo illum excitet ad frequentius orationis studium, synodalibus illis diebus adhibendum, sed etiam ad id singulos inflammet, ut die dominico statam synodalem diem antecedente, vere pœnitentes, & confessi, sacram communionem sumant; hoc præcipue precantes, ut quæ ad eorum salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia per episcopum in synodo diligenter sancteque agantur.

Quo puriores autem ecclesiastici ordinis homines, qui in synodo adesse debent, ad eam actionem, quæ religiosam animi præparationem ab illis deposcit, conveniant; omnes & singuli dominico illo die, synodum præcedente, peccata primum confessi, non solum sacerdotes missæ sacrum faciant, sed reliqui singuli cujusvis ordinis clerici, sanctissimam eucharistiam sumant.

Antequam stata synodi dies veniat, & in civitate ii, quibus id curæ episcopus dederit, & in diœcesi vicarii foranei, & parochi præterea, tum urbani, tum diœcesani, ut ipsi episcopo adjumentum afferant, diligenti talique earum rerum indagatione, ac relatione, quibus per eum consuli, aut provideri in synodo præsertim oportebit, hæc quæ infra generatim, vel universe mox præscribentur, sedulo videant, ac notent, ut ea omnia ad præscriptam ab eo rationem, & normam tum literis, tum coram constituto tempore deferant;

Idque omnes, præter diligentiam, quam de hoc genere toto testes synodales ex decreto provinciali adhibere, & præstare debent.

Primo igitur ii omnes pro suorum quique munerum, officiorumve ratione & cura dispiciant, quæ cleri sit in clericalis vitæ moribus progressio: quæ in vita spirituali disciplina, & quam solicitum in divinorum officiorum cultu studium; quam diligens in ecclesiasticis functionibus obeundis solicitudo; quæ etiam, & quam frequens in literarum exercitationibus cura: qui in earum studiis progressus item.

Vicarii autem foranei & regionarii in civitate præfecti, aliive ecclesiastici homines, quos ob eam causam episcopus delegerit, exquirant, qui præterea parochorum in primis zelus in animarum salute procuranda; quæ in sacramentis ministrandis sedula diligentia; quam frequens in pascendis verbo Dei fidelibus officium; quæ denique in omnibus parochialis muneris partibus vigilantia, quæve assiduitas.

Deinde ii omnes & singuli pro sui officii munere investigent, quæ populi in Christianæ caritatis operibus exercitatio, quam religiosus festorum dierum cultus, quam pia in ecclesiis conversatio, quæ in doctrinæ Christianæ scholis frequentia: tum de aliis piis sodalitatibus disquirant, tum denique de reliqua omni ejusdem populi disciplina, & in via domini progressu.

Post videant, qui singularum ecclesiarum, præsertim parochialium status, an si quæ instaurationem desiderant; an debito cultu fraudantur; an sacris vestibus, ornamentis, supellectileque ecclesiastica, ad cultum necessaria, instructæ sunt; an denique ulla ex parte incultæ.

Postremo an si aliqua sunt provincialium, diœcesanarumque synodorum decreta, edicta, visitationum præscripta, aliave episcopalia jussa, quæ executionem non habeant; quid item impedimenti, aut difficultatis, aut denique causæ sit, quamobrem eorum executioni non sit locus.

Id autem omne, quod ad executionem attinet, notent, tum iidem, vel præfecti, vel delecti ecclesiastici homines; tum vicarii foranei, tum parochi, aliique, qui ecclesiastica beneficia obtinent, prout eorum uniuscujusque in illis exequendis partes sunt.

Cum autem synodalis dies prope adest, vicarii foranei pridie illius diei adsint summo mane in ædibus episcopalibus; eoque ipso die quamprimum episcopo nomina, & cognomina tradant, eaque ordine descripta, sacerdotum, & clericorum singulorum, qui ad synodum conveniunt, ac rursus absentium causis sigillatim item descriptis, quamobrem synodo non adsint. Idque præter officium legitimæ excusationis, quam, qui absunt, episcopo afferre,

ANNO CHRISTI 1579.

& probare debent. Hoc ipsum triduo, vel biduo ante eum synodalem diem, qui ab episcopo in urbe regionibus sunt præfecti aut delecti, præstent de suæ quique regionis clericis.

Singuli autem sacerdotes, ceterique clerici, qui canonicarum horarum officium præstare debent, breviarium, cum ad synodum veniunt, afferant; quod initio notatum sit nomine & cognomine possidentis.

Iidem vero, ne in itinere quidem, quod synodi causa ad civitatem facturi sunt, a clericalis vitæ disciplina, & sacerdotali morum gravitate, nostris decretis præscripta, discedant.

Ubi in civitatem venerint, ne ad cauponas, sed ad amicorum, si quos habent, præsertim ecclesiasticorum hominum, necessitudine, familiaritate, aut aliquo hospitii jure conjunctorum, domicilia divertant; tumque deinceps statim ad eum se conferant, quem occasione synodalis illius actionis, clericalis hospitii præfectum constituerit episcopus; eique chirographum dent, quo suum quique nomen inscribant; notentque hospitii locum, & hospitem, apud quem diverterint. Si vero quis neminem certum hominem habet, apud quem diversetur; primum eumdem præfectum adeat, qui certum ecclesiastici hospitii locum assignabit.

Cum porro clericalis ordinis homines omni tempore alios vitæ exemplo ad virtutem inflammare debeant, tum maxime cum synodales actiones habentur, ita se gerant in verbo, in conversatione, in caritate, quemadmodum apostolus monet, ut cum eos posuerit Deus in acquisitionem salutis, atque in ædificationem, officii sui memores, *ambulent digne Deo*, sancteque, sicut decet ministros mysteriorum Dei, vivant. Nec vero, ut plerique solent, cum in civitate sunt, per plateas vagentur, aut præ curiositate hac atque illac circumcursent; sed ad causam, ob quam convocati sunt, tota animi cogitatione tunc attenti, in eo versentur ut & episcopo in ea actione puris castisque precibus auxilium, & sibi, & populis salutarem inde fructum ferant.

Qui sacerdotes sunt, singulis diebus, quibus synodalis conventus habetur, ut jussum est, missæ sacrificium celebrent: reliqui clerici saltem prima die synodi sacram communionem sumant, idque summo mane: facientes *obsecrationes, orationes, & gratiarum actiones, postulationes* pro sancta ecclesia Dei, pro summo pontifice, pro principibus Christianis, pro uberrimo synodalium, & aliarum pastoralium actionum fructu.

Ut autem episcopus, synodalium actionum officiis; & curis multis tunc occupatus, aliorum ministrorum studio & opera adjuvetur; triduo, aut biduo ante synodi diem, ecclesiasticum hominem, juris peritum statuat, qui promotoris munus obeat; & unum, duosve ecclesiastici item ordinis, qui eorum, qui a synodo, cui interesse debent, absunt, causam, rationemque absentiæ ejus nomine cognoscant; qui præterea querelas, controversias, & accusationes eodem nomine audiant, & ipsi episcopo referant; cui liberum, integrumque sit, etiam dum synodus habetur, quandocumque libuerit, illas sibi advocare, & aliis etiam delegare.

Quæcumque porro vel decreta, vel constitutiones, vel edicta, vel scripta cujusvis generis in synodo legi, promulgarive oportebit: iis legendis vel archidiaconum, vel canonicum diaconum suæ cathedralis ecclesiæ constituat, qui id muneris recte obire possit, si modo is, qui cancellariæ episcopalis officium gerat, canonicus illius ecclesiæ non sit, aut in ea dignitatem non obtineat. Ad illum enim potius hoc officium pertinere decernimus, quo tunc impedito, ad alium canonicum, quem episcopus, ut supra, delegerit.

Pridie item illius diei, quo futura est synodus, sub primam horam noctis in omni ecclesia civitatis solenni campanarum sono significatio detur synodi postero die inchoandæ.

Postridie, quæ stata synodi dies est, summo mane, & ceteris deinceps synodalibus diebus in cathedrali ecclesia certis campanæ ictibus ad synodum clerus convocetur: cujus etiam rei significatio fiat tabella, cura magistri ceremoniarum publice loco suo affixa, qua synodalis sessionis certa hora indicatur.

Qua hora universi, & singuli, qui synodo interesse debent, in ecclesia cathedrali, non raptim, sed gravi incessu conveniant. Ubi convenerint, loco constituto, superpellicea, quæ munda, ac decentia sint, & almutias, cappasve, pro ecclesiæ instituto & usu induant, quicumque dignitates, canonicatusve in ecclesia cathedrali obtinent, & qui collegiatis ecclesiis quocumque nomine præpositi sunt, quibus recte & decenter induti, inde ad statum sessionalem locum, non turbulenter, sed quiete, &, quoad ejus fieri potest, bini veniant, atque ordine consideant.

Nec vero quisquam mane, priusquam conveniat, cibum capiat, sed jejunus adsit.

In loco igitur benedictionis considentes domini sacerdotes, & reliqui inferiorum ordinum clerici, ne vocibus obrepant, ne tumultibus rem synodalem perturbent, ne confabulationibus operam dent; sed hæc omnia, ceteraque maxime caveant, quæ ecclesiasticæ disciplinæ, synodalis actionis dignitati, & loci venerationi non conveniunt.

Synodali celebritati triduum veteri ritu præstitutum est; at pro rerum, quæ gerendæ sunt, ratione, episcopus non solum breviori, sed etiam longiori tempore synodum agat, & synodales actiones tractet licet.

Primo synodi die episcopus, processione solenni primum peracta, missæ sacrificium celebret: tum precibus statis & cerimoniis ad ejusdem synodi inchoationem e libro pontificali rite adhibitis, sermonem clero habeat eo de genere, quod synodalibus tractationibus, & sanctæ disciplinæ accommodatum sit.

Quo sermone peracto, archidiaconus, vel alius episcopi jussu indicat silentium.

Deinde idem archidiaconus, vel canonicus diaconus decreta lecturus, ad episcopum accedat, a quo illa, quæ legenda sunt, cum acceperit, de suggestu alta voce pronuntiet.

Decreta, quæ initio synodi legat, hæc sunt:

Unum, monitiones complectens, quæ ex hoc ipso decreto, atque aliis provincialium conciliorum constitutionibus, ac patrum regulis, prout episcopus maluerit, confectæ ad vivendi modum, celebrandæque synodi rectam rationem pertinent. In iis vero monitionibus illa cohortatio etiam sit, ut triduano jejunio, quemadmodum institutum olim fuit, synodalis triduana actio a clero celebretur.

Alterum, quo synodi ministrorum, & judicum, querelarum, itemque excusationibus, absen-

NO ISTI 79.

sentiæ uniuscujusque audiendis ab episcopo constitutorum nomina promulgentur.

Tertium, quo cavetur eorum, qui synodo interesse debent, nomina, recte ordineque scripta, ad cancellarium episcopalem deferri.

Quartum, quo caretur item, si cui in ea synodo contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, id præterea nemini jus acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cujusquam jure, possessioneve detrahi, sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum erit.

Quintum, quo excommunicationis proposita pœna prohibeatur, ne, quo tempore synodus habetur, cuiquam sacerdoti, clericove a civitate discedere liceat, nisi missione ab episcopo impetrata.

Sextum, quo jubeat, si quæ publica calamitas, vel civitati, vel diœcesi, cujus synodus habetur, vel universo populo Christiano imminet, aut instat, orationem, in missæ sacrificio ab omnibus singulisque sacerdotibus fieri, precesque a reliquo clero adhiberi: cum instituti sit & ritus in ejusmodi synodali conventu pro publicis rebus supplicationes publicas agi.

His de more promulgatis decretis, nominatim decoreque vocentur, qui synodo præsentes adesse debent, sicque vocati, singuli respondeant: Adsum.

Vocationis ratio ea sit, ut primo civitatis, inde diœcesis clerus vocetur.

Idque distincte, sigillatim & ordine præstetur.

In hac actione primo hæc legantur;

Decretum Tridentinum professionis fidei in sessione 25. adscriptum, capite secundo, cujus initium est: *Cogit temporum calamitas, &c.*

Decretum concilii provincialis primi de professione fidei, quod decretum incipit: *Sacri, &c.*

Tum formula professionis fidei ex constitutione Pii IV. pontificis maximi legatur.

Qua lecta, & fidei professione præstita, eorum nomina qui perstiterunt, a cancellario scribantur, & in codicem distinctum referantur.

Decretum Tridentinum de examinatoribus in beneficiorum parochialium cura committenda adhibendis, sessione 24. capite 18. conscriptum in hæc verba: *Examinatores, &c.*

Deinde ab episcopo proponantur examinatores nominatim.

De iis probandis suffragia recte serventur.

Decretum itidem Tridentinum de iis designandis, quibus causæ delegentur, pronuntietur, sessione 25. cap. 10. quod incipit: *Quoniam ob malitiosam, &c.*

Post eo de genere constitutio Bonifacii VIII. cujus initium est: *Statutum, &c.*

His lectis illi ab episcopo designentur, ac demum pronuntientur.

In suffragiis autem ferendis singuli spectent, ut non humanis affectibus obsequantur, sed Deo; & tum conscientiæ satisfaciant, religioni, ecclesiæ utilitati, animarumque saluti consulant.

Tum hæc promulgentur:

Constitutio Pii II. contra clericos edita, qui sine canonica dispensatione extra stata tempora, ante legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem ordinem promoveri fecerint, ex concilio provinciali tertio.

Constitutio item Pii V. de confidentiis, ex eodem concilio; & illa etiam de canonicarum horarum officio recitando, per eumdem edita.

Decretum Tridentinum de residentia, sessione 23. capite primo.

Decretum alterum de residentia, item sessione vigesimatertia, capite primo.

ANNO CHRISTI 1579.

Decreta provincialis concilii primi de vita & honestate clericorum.

Decreta concili provincialis quarti de honestate clericorum.

Decreta provincialis primi concilii de divinis officiis.

Decreta item hujus concilii provincialis quinti de chori disciplina.

Aliæ denique, vel pontificiæ sanctiones, vel provinciales constitutiones, vel decreta diœcesana, quæ episcopus legenda censuerit.

His lectis punctatores pronuntientur, ab episcopo delecti, qui ex decreto concilii provincialis quarti ibidem jurent.

Deinde testes item synodales, ab episcopo delecti, renuntientur, qui ad præscriptum formulæ, in eo concilio editæ, jurati, munus suum obeant. Quo in jurejurando hæc cautio sit, ut mane in sessione per eos præstetur, qui adsunt. Si qui vero absunt, vicario foraneo, in cujus regione illi testes renuntiati habitant, id curæ delegetur, ut ad formulæ præscriptum ab illis jusjurandum exigat atque suscipiat.

Id vero jusjurandum in altari majori sacris reliquiis, quæ e loco ubi asservantur, accensis luminibus afferentur, decore collocatis sancte præstetur.

Alia præterea agantur, quæ episcopus agi, fierive expedire censuerit.

At vero neque sessio secunda dimittatur, nisi primo, ut supra, oratione publica perorata. Tum tertia sessio indicatur.

Quo tertiæ sessionis die demum decreta, si quæ episcopus nova conficienda censuerit, de suggestu promulgentur.

Monitiones ex concilio provinciali quarto legantur.

Post, certa dies synodi, quæ sequenti anno celebrabitur, decreto edito promulgetur. Tum episcopus, antequam synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, & dimissioni accommodatum.

Processio solennis deinceps ab universo clero agatur.

A qua cum reditum erit, clerus universus, genibus flexis, tacitus per horam dimidiam oret pro rebus publicis, quarum causa oratio episcopi jussu indicatur.

Tum postea acclamationes sanctæ fiant, ex formula ab episcopo præscripta.

Acclamationibus factis, omnes sacerdotes & clerici surgentes, cum reverentia osculum pacis ab episcopo accipiant, & sibi invicem dent, cum timore & amore Dei. Si vero cleri, qui convenerit, numerus is est, ut longius hic osculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut præpositi & archipresbyteri solum ab episcopo illud accipiant; deinceps suo quique clero dent; isque inter se mutuo item.

Quod vero sancti osculi significatione ostendunt, id re ipsa præstent, ut conjunctissimis animis, concordique voluntate, & pacis atque caritatis studio, quæcumque lecta, sancitave sunt, solicite exequantur.

Demum episcopus clero solenniter benedicat.

Archidiaconus vero præscriptis illis pontificalis libri verbis synodi dimissionem significet.

Post primæ sessionis diem, reliquis deinceps diebus a canonico, vel ab eo qui dignitatem obtinet, hebdomadario, missa solennis stata hora canatur.

ANNO CHRISTI 1579.

Pluvialia item induantur, qui in cathedrali ecclesia dignitates, aut canonicatus habent, & singuli collegiatæ ecclesiæ quovis nomine præfecti, peracto scilicet missæ sacrificio, cum initium sit sessionis synodalis.

Ac in missis etiam solennibus, cum episcopus celebrabit.

Mane item singulis sessionis diebus, cum sacræ preces, libro pontificali præscriptę, rite habitæ erunt; concio, sermove ecclesiasticæ disciplinę rationibus accommodatus ab episcopo, vel ab alio ejus jussu habeatur.

Sessio autem, cum ad horas pomeridianas prorogatur, stata hora signum campanę ad illius significationem detur.

In qua continuata sessione episcopus amictum etiam, albam, stolam, pluviale rubri coloris, pectorale, & mitram preciosam induet, duobus de more assistentibus.

Pronuntietque episcopus initio orationem, *Adsumus*, &c.

Vesperi autem, antequam uniuscujusque diei sessio dimittatur, clerus universus paululum tacitus sancte, religioseque oret pro re, de qua orationem fieri, in eadem, vel in prima sessione indictum est.

Cancellarius autem a promotore rogatus, omnis quotidianę sessionis, tum matutinę, tum pomeridianę acta publica conscribat, in librumque certum referat.

Peracta demum tota uniuscujusque diei sessione, episcopus de more solenniter benedicat.

His decretis de synodi diœcesanę habendę ratione, atque usu per nos editis, addi atque de his mutari aliquid in iis quę aut ad dirigendę synodi rationem, ordinemve, aut ad decretorum provincialium, aliarumque sanctionum promulgationem pertinent, episcopo ex causa liceat, prout ex synodi suę diœcesanę usu esse videbitur.

Quo diligentius, atque adeo accuratius & in urbe ii, quos unicuique regioni episcopus præfecerit, & in diœcesi vicarii foranei muneris, atque officii sibi commissi partes exequantur: quo item crebrius ac vigilantius diœcesis status, cui assidua pastorali speculatione prospiciendum est, exploratus ipsi episcopo sit, atque cognitus, cum ex omni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipsum studiose referant, non solum quę de synodo diœcesana decreto generatim universeque præscripta sunt; verum etiam quęcumque sigillatim, ac præcipue, pro temporum ratione idem episcopus illis præscribenda censuerit: in hoc genere ita consultum ut, ut illi in civitate, in diœcesique, vicarii foranei, in sua quique regione commissa, præter illam in suo munere gerendo curam, suasque frequentiores per annum visitationes, præterque episcopi & episcopalium visitatorum in visitando diligentiam, ipsi etiam singulari, accurata, diligentique ratione visitationem concreditę sibi regionis cumulatius, exactiusque obeant, a die sancti Martini, usque ad diem festum ordinationis sancti patris nostri Ambrosii. Si quis vero, vel pro regionis, quę sibi commissa est, magnitudine, vel alia causa ad statę visitationis munus longiori tempore opus habeat, ei integrum, ac liberum sit, aliquot ante præscriptum tempus diebus visitationis suę initium facere.

Vicarii autem foranei singuli, pro ratione, tum eo decreto generatim præscripta, tum ab episcopo sigillatim præscribenda, de regione, quæ uniuscujusque eorum vicariæ curæ demandata est, ad eumdem relaturi, in civitatem quotannis hebdomadæ ante dominicam in septuagesima penultimæ, duodecimo scilicet ante ejus dominicæ celebritatem, de summo mane in episcopales ædes ad illum conveniant. Id vero, nisi aliquando ob temporis, quod inter epiphaniam & septuagesimam incurrit, brevitatem, aut aliam ob causam, eum vicariorum conventum, alio commodiori tempore habendum esse, per literas episcopales significatum sit.

Quo diligentius vero relationem singuli vicarii præstent, id subsidii sibi comparent, ut antequam stati conventus dies veniat, congregationem parochorum suæ quique regionis habeant, a quibus quæcumque, vel universe, vel nominatim, præscripta sunt, diligenter animadvertant & colligant. Parochorum propterea cura sit, certo ante conventualem diem tempore videre, atque exquirere suarum parochiarum, parochialiumve hominum, statum, vitam & mores. Si quæ vero animadverterint, quibus salutariter consuli, aut provideri oporteat, & sigillatim & ordine descripta suo quique vicario tradant, ut ad constitutum tempus episcopo referant.

Ubi a conventu, qui anniversarius ipsis vicariis stato die indictus est, ad suam quique ecclesiam redierunt, statim quique suæ regionis parochorum congregationem iterum habeant de iis quæ ab ipsis, vel synodi proxime celebrandæ, vel alterius rei causa agi, præstarive monuerit, aut jusserit episcopus.

Constituti vero in urbe ab episcopo regionum præfecti, quæcumque ad præscriptam illam rationem idem referenda sunt, eam tum diligenti stata visitationis cura, tum parochorum, quorum paulo ante relationis diem congregationem habebunt, adjumento usi, post referent, quam vicariorum foraneorum dimissa erit constituta congregatio.

Feria præterea secunda post octavam resurrectionis domini, si dies festus non est; sin minus, proximo primo feriali die, quo solenniter officium non fit, iidem tum præfecti regionum in urbe, tum vicarii foranei congregationem iterum habeant, in qua & a parochis etiam colligant, & inter se item videant, si qua reliqua sunt, quæ post illum conventum, qui ante dominicam in septuagesima habitus est, inciderint, quæ item ad episcopum ante synodi diem referri oporteat: qualia sunt de iis, qui proximo pascha confessi non communicarint, & de aliis, quæ ad eumdem deferenda sint:

Sic autem aliqua de causa ad constitutam eam diem synodus non habebitur; ne propterea per illos omittatur, quin & præscriptam visitationem diligenter obeant, & ante dominicam septuagesimæ ad episcopum conveniant, & singula alia præstent, ut supra, vel illis omnibus universe, nominatim, præcipueque vicariis foraneis constitutum est, & tertia etiam post pascha resurrectionis domini hebdomada ad præscriptum eidem episcopo cum præfecti de scripto referant, ac tradant, tum ii vicarii singula mittant.

Regulares, quicumque sint, qui in quavis ecclesia parochiali, etiam quæ in suo monasterio exigit, quæve eidem adjuncta est, curam animarum gerunt, synodo diœcesanę interfint; ad stata illas congregationes, lectioneve, quibus parochos interesse jussum est, conveniant; menstruos item illos parochorum conventus, quos

in

ANNO CHRISTI 1579.

in diœceſi haberi, decreto cavimus, tum ipſi adeant, tum in eccleſiis, ubi animarum curam gerunt, monaſterii ſumptu habeant: & omnia denique munera, onerave parochialia, quę ceteris parochis impoſita ſunt, preſtent omnino.

Curatas eccleſias, quę regularium monaſteriis, etiam ubi abbas generalis domicilium, ſedemque ordinis primariam habet, unionis jure adjunctę ſunt, epiſcopus ex Tridentini concilii decreto, ſeſſione ſeptima, capite ſeptimo viſitet.

Viſitationis munus ad Dei honorem, animarumque ſalutem utiliter inſtitutum, quo fructuoſius preſtetur, maxime videbitur expedire, ut antequam ab eccleſia, piove loco, cujus viſitatio agitur, diſcedatur, decreta, eaque preſertim, quę de ſtructura, ſupellectilive eccleſiaſtica, conſtituta erunt, rectori, aliive cujus intereſt, relinquantur, ut quam primum fieri poteſt, diligenter inducantur in executionis uſum. Atque in eo quidem genere decretorum, quę de illius vel fabricę, vel ſuppellectilis ratione ſunt, cum in inſtructionibus, ea ipſa de re ex provinciali decreto editis forma preſcribatur, non multum temporis ponetur.

Si quę vero, utpote de legatis & aliis ejuſmodi cauſis cognoſci oportebit, de iis, loci etiam viſitatione confecta, ſtatui, decernive poterit, decerni, quam ex ipſa plebe, vicariive regione abeatur, ſi diœceſis locorum viſitatio ſit.

Atqui in decretis non erit generatim, ſed ſigillatim, & quantum fieri poſſit, diligenter ſtatuendum, & a quo cujus ſumptu, & quo temporis ſpatio quidquam fieri, preſtarive oportebit, & quę preterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit irroganda. Et vero ſi quę in decretis exequendis difficultas, vel controverſia videbitur oriri poſſe, curandum erit ut plane tollatur. Verum hac ſalutari diligentia videat epiſcopus, ne in viſitando tempus, niſi neceſſario, protrahatur ad majorem cleri, vel populi, vel eccleſiarum ſumptum.

Nec propterea tamen vetitum ſit, quo minus aliquorum decretorum confectionem, vel editionem differre diutius poſſit, ſi ita pro difficultate rei, aliave ratione opus eſſe, aut expedire judicaverit.

Viſitationis autem decretorum exempla ſemel primum gratis omnino, etiam quod ad ſcriptionem attinet, edantur iis ſingulis, quibus pro executionis uſu edi, exhiberive oportet, iterum etiam atque adeo ſepius itidem gratis ut ſupra edantur, ſi quę jam edita ſunt, aliquo modo, ſine eorum culpa tamen, amiſſa, deperditave ſunt.

Quę porro decreta, cum primo eduntur, in libro, bene confecto, accurate, rectęque exſcribantur. Iſque liber in ſacriſtia eccleſię, aliove decenti, tutoque loco aſſervetur.

Subſcribet preterea manu ſua iiſdem decretis in eo libro epiſcopus, vel qui ejus nomine viſitavit, vel cancellarius, vel notarius viſitationis. Ejuſdem vero cancellarii erit, publicis tabulis notare, in actaque viſitationis referre, quo die ſingula decreta, ordinationeſve ſingulæ editæ ſint.

ANNO CHRISTI 1579.

XI.

De epiſcopo, epiſcopali juriſdictione & foro.

Quod de epiſcopo hoſpitio excipiendo [a] Clemens pontifex & martyr apoſtolica quadam conſtitutione ſcribit, & beatus Ambroſius ſtudioſe ſervavit, id epiſcopi provinciæ noſtræ ad uſum revocare ſtudeant, ut epiſcopum, qui aliunde venerit, benigne hoſpitio accipiant; cum eoque agant, ut die feſto, ſi permanſerit, ſermonem in primis habeat. *Eſt enim*, inquit idem Clemens, *hoſpitis hortatio grata, atque utilis*. Hoc præterea, etiamſi ille renuat, facere cogant ſancta quadam vi caritatis, ut populo benedicat.

[a] Lib. II. conſtitutionum apoſtolicarum S. Clementi papæ adſcriptarum cap. 58. ſupra Tom. I.

Si quando contigerit, vel legatum pontificium, vel cardinalem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, vel metropolitanum hujus provinciæ adventare, aut divertire in aliquam provinciæ diœceſin, aut in ea diutius etiam commorari, tunc epiſcopus diœceſanus cum ei obviam prodit, aut congreſſum, colloquiumve cum eo habet, aut denique in ejus conſpectu præſens, ſive publice, ſive privatim adeſt, ne rochetum detectum ferat, ſed ſuperiori veſte contegat. Eumdem honorem tribuat, deferatve apoſtolico ſuæ eccleſiæ viſitatori, & illi item, qui in ea regione internuntius apoſtolicus eſt.

Si quando aliquem ex coepiſcopis noſtris in belli, famis, peſtis, aut alias ejuſmodi neceſſitates, aut difficultates, quas Deus pro ſua pietate prohibeat, publicas vel privatas incidere contingat, reliqui provinciæ noſtræ epiſcopi opem illi afferre ne differant tum oratione & publicis ſupplicationibus, tum eleemoſynarum, ut quiſque poterit, largitione.

Tum omnem etiam aliam rationem quiſque ineat, qua fratris epiſcopi, ac ejus etiam populi laborantis calamitatibus large, atque opportune ſuccurratur;

Sacroſancti concilii Chalcedonenſis canon jubet, ab epiſcopo œconomum deligi, & conſtitui, qui eccleſiæ cathedralis prædia, bona, reſque de illius ſententia, & arbitrio adminiſtret, ut non modo illa non diſſipentur, ſed teſtis ſit rectæ adminiſtrationis ac diſpenſationis. Act. 15. can. 26.

Id ut a provinciæ noſtræ ſingulis epiſcopis ſervetur, hoc decreto ſtatuimus, nec vero ſolum quo diligentius bonorum eccleſiæ rectę adminiſtrationi ad illius concilii præſcriptum conſuletur, verum etiam quo ſtudioſius epiſcopus, eum cenſus, ſupellectilis, bonorumque eorum curatorem, adminiſtratoremque habuerit, in rerum ſpiritualium officiis, quæ epiſcopalis muneris propria ſunt, ipſe omni cogitatione, totoque animo incumbat.

Eum vero œconomum, vel, ut alio canone cavetur, vicedominum conſtituat epiſcopus, non laicum, neque ſibi cognatione, affinitateve, aut favore conjunctum, ſed eccleſiaſticum hominem: qui & de clero ſuo, & vero, ſi talem, qui idoneus ſit, habere poteſt, diaconatu initiatus ſit, quique in eo adminiſtrationis genere & recte & perite verſari poſſit. Concil. Tolet. IV. can. 47.

Cujus adminiſtrationis rationes in codicem certum recte, ordineque relatas, tertio quoque anno ad concilium provinciale epiſcopus afferat, atque exhibeat, ſolicite pro conſcientiæ ſuæ religione, totius illius diſpenſationis rationum in eodem concilio redditurus.

Ne prælatus exemptus, etiamſi epiſcopus ſit, in alienam diœceſin, intra cujus fines eccleſiam

quo

ANNO CHRISTI 1579.

quomodocumque exemptam obtinet, quæ jam inde etiam ab immemorabili usque tempore jurisdictionem spiritualem habet, alium episcopum inducat, neque ad sacrum oleum conficiendum, neque ad chrisma ministrandum, neque ad consecrandam ecclesiam, neque ad alia pontificalia munera obeunda, exercendave: nec vero ipse illa ipsa officia, munerave ministret, aut exerceat sine episcopi diœcesani concessu.

Ne item prælatus inferior, etiam exemptus, in ecclesia, locove ubi jurisdictione spirituali utitur, episcopo extraneo potestatem faciat ministrandi pontificalia munera.

Regulares, quibus ex privilegio jus competit conservatores eligendi, ad quos in judicium vocentur, quos semel delegerint, ne mutent; eorumque præterea nomina, mensis spatio, episcopo diœcesano significent: alioquin ad episcopale forum in jus illos vocari liceat,

Quibus in actionibus, aut deliberationibus œcumenicis, synodo Tridentina, aut provincialibus conciliis constitutum est de capituli, clerive consilio aliquid agendum esse, non propterea tamen illud sequendi necessitatem sibi impositam esse episcopus existimet, nisi in iis tantum, de quibus id speciatim, nominatimque cautum est.

Quoties episcopus, etiam tamquam sedis apostolicæ ex decretis concilii Tridentini delegatus, sententiam in iis causis tulerit, in quibus ante concilium, tamquam ordinarius, eadem jurisdictione, potestateve uti poterat; si ab illius sententia ad metropolitanum appellabitur, non propterea, quia alia sententia tamquam a sedis apostolicæ delegato pronuntiata est, a metropolitani jurisdictione subterfugiatur, sed appellationis cautæ cognitio omnis libere eidem permittatur.

Sess 14. c.10 de ref.

Quod concilii Tridentini decretis sancitum est, ut in visitationis, correctionis, habilitatis, inhabilitatis, & criminum causis ab interlocutoria ante diffinitivam sententiam, aut ab alio quocumque gravamine ne appelletur; ita omnes, ad quos pertinent, id exequantur, ut non modo appellationi non deferatur; sed neque metropolitanus, ad quem appellatum est, ante diffinitivam sententiam cognitionem gravaminis suscipiat, adhibeatve: ita ut ne simpliciter quidem mandet, acta causæ sumptibus appellantis mitti. Ubi vero sententia diffiniens lata est, quæ ad causas visitationis & correctionis pertinent, appellari liceat; ita tamen, ut illius executionem non retardet, impediatve appellatio. Quod si de gravamine agitur, quod per appellationem a diffinitiva reparari nequeat, quale est gravamen indebitæ carcerationis, tunc appelletur licet, & appellatione plane differatur: Nec vero prohibeatur, quo minus acta causæ ad judicem appellationis deferantur. Interea vero idem, cujus causa agitur, in carcere permaneat, quoad causa cognita judex, ad quem appellatum est, aliter jusserit, decreverive. Si vero causa correctionis est, utpote, cum quis inique in carcerem se conjectum esse, aut diutius in eo fuisse conqueratur, & ad metropolitanum proprerea appellet; de prætenso excessu is cognoscat licet, dummodo quæ ordinarius juden decreverit, eorum executio interea non impediatur.

Ut apud judicem ecclesiasticum omni sinceritate judicia exerceantur, statuimus atque edicimus, illum non solum litis principio, sed in omni ejus parte, cum expedire censuerit, atque ex officii sui munere, tam ab actore, quam a reo calumniæ jusjurandum exigere posse.

ANNO CHRISTI 1579.

Jusjurandum, sicut vinculum iniquitatis esse non debet, ita ejus relaxatio, absolutiove æquum nullo modo est, ut cuiquam præjudicium afferat.

Quamobrem ne cuiquam in posterum jurisjurandi, quo astrictus est, relaxatio, absolutiove unquam detur, nisi ad agendum tantum alias ex sacrorum canonum præscripto, at vero nullo modo ad excipiendum; ac præterea, ne ad agendum quidem, posteaquam quis perjurium admisit: a quo crimine episcopus absolvit neminem.

Literæ monitionum de rebus surreptis, ablatisve, ne deinceps dentur, nisi præscriptis rationibus, quæ partim in concilio provinciali quarto explicatæ sunt, partim in hoc enucleatius ut infra præscribuntur.

Non solum excommunicationis, ut tertio concilio decretum est, sed etiam interdicti, aliarumque censurarum vim & potestatem parochus iis sermonibus, concionibusve aliquando explicet, quos ad populum habet.

Et vero publice excommunicatos, interdictosve, qui a sacerdote celebrante, ut ab ecclesia exeant, nominatim moniti permanere auserint, excommunicationis vinculo irretitos esse; neque ab alio, nisi a sede apostolica solum absolvi posse, ostendat, ut Clementis quinti sanctione cautum est.

Sess 25. de regul. & monialibus.

Interdicta, ab episcopo promulgata, non solum, quæ universos, sed quæ singulos etiam attingunt; ab ordine omni regularium in suis ecclesiis & promulgentur, & serventur item, ut Tridentinum decretum jubet.

Parochus cum aliquos, vel excommunicatos, vel interdictos pronuntiarit, eorum nomina, cognomina, & diem, quo excommunicati, interdictive sunt, quamprimum ad fori episcopalis cancellarium deferat.

Hic vero in tabella, eo potissimum nomine confecta, recte exscribat quæ a parocho acceperit.

Ei præterea tabellæ, quam in cancellaria diligenter certo loco asservet, addat, detrahat; quidquid in dies singulos addi, detrahi, mutarive acceperit.

Item de clericis, qui vel suspensionis censura affecti, vel exilio mulctati sunt, accurate etiam servet cancellarius, notato tempore, quo in ea suspensionis censura, aut in exilio permanere decretum est.

Quo diutius in excommunicationis, interdictive censura aliquis permanserit, cum absolvitur, eo graviori pœnitentia afficiatur.

Judiciorum, causarumque forensium, tum etiam omnium literarum, expeditionum formula, quæ ad fori episcopalis rationem, recte instituendam, & tuendam, quæque ad depravatos usus tollendos pertineat, concilii hujus auctoritate per nos conscripta, cum in lucem emittetur, in omni episcopali provinciæ tribunali accurate, diligenterque servetur.

Illud præter cetera munus episcopi, ut in suo episcopali foro universis & singulis jus gratis reddatur.

Quamobrem præter id, quod alio concilio provinciali de muneribus, & donis cavimus, hoc decreto statuimus, in ordinariis causis nihil quidquam, vel minimum, ne sportularum quidem nomine, nec a sponte etiam dantibus, aut ul-

lo

lo quovis modo a judice illius fori accipi licere.

Si quis acceperit, pœnam, lege Julia repetundarum sancitam, ipso facto subeat.

Nemo quisquam neque vicarius, etiam foraneus, neque procurator, advocatusve fisci episcopalis, neque auditor, nec vero alius, qui in familia, famulatuve episcopi sit, causarum, quæ in episcopali foro aguntur, procurationem, defensionem, ac patrocinium, nec nomine, ne re ipsa suscipiat, agatve, præter illas, quas debet pro suscepti officii munere, & quas præterea pias causas episcopus, ab illo suscipi, agive jusserit. Nec vero quispiam eorum patiatur, famulos suos in eo episcopali foro causas non modo agere, sed ne commendare quidem, minus vero quidquam, vel minimum operæ ponere, quo præjudicium, damnumve cuiquam inferatur.

Neque præterea ipsi vel fori episcopalis ministri, vel episcopi familiares in causarum commendatione auctoritatem suam interponant: nisi ii sint, quibus pro muneris sui ratione diligenter curandum est, ut lites, controversiæ, & causæ præsertim miserabilium hominum, quam celerrime & rectissime in primis definiantur.

Illud maxime expedit, cum omnique ratione consentiens admodum est, ut vicarii episcopales, quoad ejus fieri potest, alienæ potius diœcesis, quam illius sint, ubi commissum vicariæ curæ officii munus obire, atque exequi debent. Sæpe enim fit, ut cum justitiæ quasi oculis tenebras cognatorum, affiniumve illa innata vis offundat; tum gratia, metuque eorum, quibuscum vixerunt, vivendumque deinceps est, etiam boni, constantesque viri ab æquitatis norma, rectaque via facilius deflectant.

Si præterea id vicarii officium eis committitur, qui in aliqua ecclesia personalis residentiæ munus sustinet, id incommodi, quod permulti interest, manifesto existit, ut non facile, neque cumulate, uti par est, utriusque muneris partes expleat, atque exequatur.

Quare episcopus, cum alia via, rationeque in eo vicario munere sibi, suæque ecclesiæ recte consulere potest, videat, ut ne illius generis viros ad illud adhibeat.

Ne episcopi vicarius, ministerve, judicandi officium, partesve ab eo commissas, ante aggrediatur, suscipiatve, quam eidem jusjurandum præstiterit ad formulæ conceptæ præscriptum.

Piarum voluntatum executio, bonorumque ecclesiasticorum defensio omnis, jure canonum, ecclesiasticisque constitutionibus, episcopique curæ, fidei commissa est.

Quamobrem is vel cathedralis ecclesiæ canonicum, vel alium ecclesiasticum hominem arbitratu suo constituat, qui idoneus earum piarum causarum patrocinium suscipiat, atque agat.

In earum curam delectus ab episcopo protector incumbat studio diligenti, ut & voluntatibus piis satisfiat, & bona ecclesiæ recuperentur, & locis, operibusve piis fraus nulla, vel minima, quoad ejus fieri potest, adhibeatur.

Præcipue autem in eo evigilet, ut piarum causarum advocati, & procuratores ne officio usquam desint, quod earum procuratio, ac defensio ipsis commissa depoſcit.

Singulis hebdomadis, semel ad minimum, & procuratorem fisci episcopalis, & illos convocet, quibuscum deliberationem, rationemque omnem, ut diligentissime potest, ineat, tum de piis legatis exequendis, tum de ecclesiæ bonis recuperandis atque tuendis.

Quæ vel ab ipsis advocatis, procuratoribusve, vel ab aliis, quorum interest, in dies singulos, prout usuvenit, exponi solent, ea studiose attenteque audiat: si quæ vero cognoverit in eo statu versari, ut necesse habeant aliquo officio adjuvari, aut tandem ad exitum perduci, is omni studio, etiam pro officii sibi commissi munere, videat, ac procuret opportuna ad rem adjuvandam conficiendamve remedia.

Quamobrem, & vicarium generalem, & aliquando episcopum, & judices alios, quibuscum agendum est, toties adeat, quoties adjumento opus erit ad causam.

Sit etiam fori episcopalis carceris protector unus e canonicis ecclesiæ cathedralis, vel alius ecclesiastici ordinis vir: quem secundo quoque anno, aut breviori temporis spatio, prout maluerit episcopus, ei curæ, protectionive præficiat: rursusque ab illo munere libere amoveat, etiam ante præfinitum tempus pro arbitratu suo.

Ejus officium erit, exquirere diligenter, ac simul curare, ut advocatus, procuratorve pauperum, satellites, & custodes carceris muneri suo ne in aliqua re desint, neve quidquam committant, quod iis, qui in custodia sunt, fraudi damnove esse possit.

Investiget præterea solicito, diligentique studio, quæ illorum cura adhibeatur, cum in primis ad animæ salutem, tum etiam ad corporis sustentationem: & quæ vero de toto eo genere in concilio provinciali primo, & tertio cauta sunt, an præstentur quam rectissime: & quid denique officii erga ipsos singuli ii præstent, quibus commissum est.

Causæ item eorumdem, & quamcelerrime fieri potest, recte, cum æquitatisque ratione congruenter diffiniantur, etiam atque etiam studiose videat ac procuret.

Singulis hebdomadis sæpe, vel minimum bis, unumquemque, qui in carcere est, invisat. At si qui sunt, qui arctiori secretiorive custodia inclusi tenentur, eos item visitatum eat: sed hoc omne officium, vicario consentiente, eodemque præsente, aut procuratore fisci episcopalis, aliove, quem idem vicarius maluerit; si ita magis expedire censuerit, ipse præstet, nec vero alias.

Carceris item custodes sæpius per hebdomadam adhibeat, quibuscum agat quæcumque non solum ad mores corrigendos, sed ad vitam sustentandam, necessitatesque sublevandas eorum pertinent, qui in vinculis, custodiave sunt. Ac proinde libenter, benigneque audiat, quæ quotidie sibi eo de genere ab illis exponentur: & quibus opus esse viderit ut consulatur ac provideatur; in iis omnes curæ solicitudinisque partes, ut oportebit, quam diligentissime præstet.

Si porro vel universos, vel singulos, qui in carcere sunt, ita se male gerere perspexerit, ut correctione, monitioneve opus habeant ad morum disciplinam, eos prout opportunitas tulerit, & monere, & hortari, & objurgare, & corripere ne desistat.

Si vero alios muneri suo deesse, aut in eo peccare animadverterit, cum illos sui officii, atque adeo errati moneat in primis, tum si opus erit, ob eam causam episcopum, aut vicarium generalem adeat, cujus auctoritate malorum pertinaciæ occurratur.

XII.

ANNO CHRISTI 1579.

XII.

De procuratore fisci episcopalis.

Eam curam, atque adeo cogitationem procurator, advocatusve fisci episcopalis suscipiat, ut sibi putet procurationis munus commissum esse in inquirenda veritate criminis, de quo agitur; ideo ne eo unquam abutatur ad innocentes opprimendos, neve item causam & occasionem præbeat, ut calumniis quis vexetur, atque exagitetur.

Ne ullam criminis causam suscipiat, procuretve, quam calumniosam esse noverit: sed cum vel calumniæ, vel rei delati innocentia constiterit, statim ab ea causa desistat,

Evigilet item una cum vicario, ac sine eo etiam, ut collateralis, & satellites, ne quidquam vel minimum extorqueant.

Testes pro informatione curiæ, & sancti officii inquisitionis ipse per se, etiam vicario non præsente, aut de illius tamen mandato excipiat licet. Iis præterea, quæ de testibus etiam ad defensionem causæ adhibitis, instituentur, quæstionibus adesse possit: nec vetitum sit, quin & judici quæstiones, interrogatave, quæ ad causam pertinent, in mentem revocet, atque adeo suggerat: & testes etiam ipsos, si modo judici placuerit, interroget: imo vero reos item, at ipso tamen judice præsente.

Denuntiationum quoque, quæ de rebus, pie legatis, relictisve, in dies singulos fient, indicem a cancellario apud se habeat.

XIII.

De præfecto reformationis, tribunalis, & taxarum.

Episcopus singulis annis, aut secundo quoque anno, ecclesiasticum virum decernat, qui certis illis legibus exequendis præsit, tum provincialibus, tum episcopalibus, quæ ad rectum fori ecclesiastici usum, rectamque forensium causarum normam, tum ad certam taxæ rationem, omnemque denique judiciorum conformandam disciplinam pertinent.

Is, quæcumque de omni eo genere sancita sunt, omni cautione videat, ut ab iis, quorum interest, plane serventur, & in morem quam diligentissime fieri potest inducantur.

Causarum acta & codices item, in quos solutiones sigillatim relatæ sunt, de improviso inspectet, quo facilius comperiat, si quid culpæ in taxæ præscriptæ ratione contrahatur. Si vero præ quæstus cupiditate cancellarius, notariusve plus pecuniæ quam præfinita taxæ ratio postulat, ejusque tabella ostendit, ab ullo unquam exegerit, id totum eidem restitui jubeat.

Et vero qui in eo genere deliquerint, pœnis etiam illos affici ab episcopo, vicariove procuret. Ad episcopum præterea illorum nomina deferat, quos in illis exequendis, quæ sibi præscripta sunt, muneri suo deesse aliquo modo animadverterit.

ANNO CHRISTI 1579.

XIV.

De cancellario, & notariis.

Maxime interest, non modo eum, qui officium tanti ponderis, tamque valde cum episcopali cura conjunctum gerit, quale est cancellariæ episcopalis munus, sed illos etiam qui vel substituti nomine operam simul in eo ipso munere ponunt, vel in cancellariæ scriptorum numero censentur, cum ab omni alio negotio expeditos esse, quo attentiores sint ad operam, curamque susceptam, tum maxime vacuos, ac plane liberos ab omni, vel minima suspicione cupiditatis, pravæque affectionis, nedum corruptelæ. Quare præter ea, quæ olim hoc de genere a nobis constituta sunt, hoc decreto etiam vetamus, atque interdicimus, ne eorum quisquam ab ulla cujusvis loci, ordinisve universitate, collegio, homineque ullo, ne diœcesis quidem alienæ, qui in foro episcopali causas, lites & negotia, cujuscumque generis sint, duobus ante annis habuit, aut jam nunc habet, aliquod, vel minimum, donum, munusve, etiam sponte oblatum, ac ne rem quidem esculentam, quæ statim consumi possit, accipere directe aut indirecte, ullove modo possit.

Ne præterea in eo foro ecclesiastico, vel in alio, lites, causas, negotiave cujusquam suscipiat, neque agat, nec vero dispensationes, neque alias ejus generis actiones, expeditionesve persequatur, procuretve, nisi officii, quod geritur, ratio aliter deposcit, aut episcopus jussit, Qui contra fecerit, a muneris exercitatione suspendatur, atque eo etiam mulctetur, aliisve pœnis plectatur, arbitratu episcopi.

Ne episcopus quidquam, vel sponte oblatum, ne exiguum quidem, a secretario, scribisve dono accipi, aut capi ullo nomine patiatur; ne occasione quidem literarum, etiam quas pro officii munere etiam privatim aliquando scribunt.

Hebdomadæ dies, antiquato Gentium a fide Christiana abhorrentium more, non stellarum errantium, Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, Veneris & Saturni nominibus, sed feriæ appellatione & distinctione nominari, sanctissimus pontifex Silvester decreto sancivit.

Quod cum non sine multiplici ratione ab eo institutum sit; id provinciæ nostræ episcopi curent, ut omnis ecclesiastica actio, qualis qualis sit, quæ uni in synodis diœcesanis, vel sacerdotalibus, clericalibusve conventibus, vel in canonicalibus capitulis, vel in foro episcopali, vel ullo alio loco, temporeve celebretur, non dierum, qui illarum stellarum appellationem adhuc etiam vulgo retinent, nomine, sed feriæ distinctione & ordine recte notetur.

Cancellarius & notarii causarum, tam civilium, quam criminalium acta, gesta, tabulas, instrumentave, & processus originales, ne ullo nomine, ne inspiciendi quidem tantum causa, usquam exhibeat; nisi in proprio pluteo aut cancellariæ, archivive loco, idque sine ulla mercede. Illa vero inde alio asportari ne liceat; etiam de eorum consensu, quorum interest, etiamsi cui certo homini transferenda, recte ac tuto committi possint, præterquam judici causæ ostendenda. Qui secus fecerit, cum ab episcopo plectatur gravi pœna, tum damnum

resar-

ANNO CHRISTI 1579.

reſarciat, etiam ſi quid quiſquam eo nomine fecerit.

Et cautio cancellario & notariis adhibenda eſt, ne cuipiam alicujus cauſæ actorum, atteſtationum, ſententiæ ulliuſque ſcripturæ exemplum edant, facultate ſcripta editionis a vicario non data. Qui in eo genere deliquerit, officii amiſſione mulctetur, aliaque pœna puniatur pro epiſcopi arbitrio.

De certa taxæ ratione, forenſibus tribunalis eccleſiaſtici actionibus præſcribenda, in concilio etiam provinciali tertio cavimus: ſed quoniam nondum quidquam præſtitutum eſt, quod omnibus partibus perfectum ſit; ſex menſium ſpatium poſt ſynodi hujus provincialis editionem præſtituimus: quo tempore ſinguli epiſcopi provinciæ cauſis, negotiis, rebus & actionibus ſingulis fori ſui, certas taxæ rationes, quæ metropolitano probentur, quam rectiſſime præſtituant, ut nulli avaritiæ, cupiditatiſve ſuſpicio inde exiſtat. Si qui non fecerint, metropolitani ipſius cura ſit, intra annum totum id præſtare.

Præter alia, quæ hoc de genere olim & nunc ſancita ſunt generatim, vel ſigillatim, hoc decreto ſtatuimus quæ infra ordine ſigillatim quaſi in tabella notantur, ea ipſa ſingularum inſtrumenta, tum literas, ſcriptave a cancellario gratis & ſcribi & confici & edi. Id vero omne ut præſtetur, epiſcopus omnino efficiat, ac de negligentia, aliave culpa in concilio provinciali rationem reddat.

XV.

Quæ gratis in cancellaria conficienda ſunt, & etiam addenda, quod ad ſcriptionem attinet.

Acta viſitationis, eorumque exempla, quæ iis eduntur, qui viſitant ad præſcriptum decreti hoc concilio editi.

Facultates, quarum auctoritate vicarii, miniſtrique epiſcopales decernuntur.

Literæ teſtimoniales, dimiſſoriæve de ſuſcipiendis ordinibus.

Facultas pontificalia exercendi, quæ epiſcopo, aliive aliquando conceduntur.

Atteſtationes, quibus teſtatum fit, aliquem idoneum eſſe, cui beneficium conferatur, quive ad illud inſtituatur, ſive ea collatio, inſtitutiove Romæ facienda ſit, ſive ab inferiore collatore, ſive ab epiſcopo.

Rogatus ceſſionis beneficii libere coram ordinario.

Proceſſus & de natalibus & ætate, aliiſve conditionibus eorum, qui initiandi ſunt, aut recipiendi in ſeminarium.

Inſtrumentum jurisjurandi, quod ab iis præſtandum eſt, qui beneficia obtinent.

Inſtrumentum, ac teſtimonium profeſſionis fidei, quæ a quovis præſtanda ſit.

Inſtrumentum fidejuſſionis eorum, qui in ſeminarium recipiuntur.

Mandatum de aliquo recipiendo in ſeminarium.

Facultas & probationum omnium & pertinentium ad receptionem novitiæ, vel ad profeſſionem præſtandam.

Confirmatio abbatiſſæ, ſeu prioriſſæ.

Facultates, quæcumque monialibus earumve monaſteriis conceduntur.

Facultas ingrediendi monaſteria.

Facultas accedendi ad monialium loca collocutionibus præfinita.

Facultas erectionis, inſtitutioniſve confratriæ, ſcholæve.

Confirmatio regularium alicujus ſcholæ, confratriæve.

Scriptum, quo ſcilicet certæ eccleſiæ, ſcholæve quis adſcribitur.

Approbatio ludimagiſtri.

Literæ dimiſſoriæ, teſtimonialeſve.

Facultas abſentiæ cauſa ſtudii.

Facultas eleemoſynam colligendi.

Facultas faciendi ſepulcrum.

Facultas abſolvendi a caſibus reſervatis.

Facultas celebrandi ubique, vel certo loco.

Facultas prædicandi.

Facultas audiendi confeſſiones.

Literæ indulgentiarum, vel earum ſummæ.

Teſtimonium conſecrationis, reconciliationis eccleſiæ, cœmeterii, altarium & campanarum.

Conſtitutio coadjutoris.

Reductio miſſarum, & de commutatione piorum operum.

Facultas abeundi extra fines diœceſis, vel peregrinandi.

Literæ quæ pro officii munere quavis de cauſa ad parochos, vicarios foraneos, alioſve ſcribuntur.

Executio literarum gratioſarum protonotariatus & equitum: harum tamen literarum cauſa ſcripturæ merces capiatur, & ſi quid præterea epiſcopus conceſſerit.

Proceſſus & acta omnia, quæ conficiuntur ad miraculorum veritatem perquirendam.

Itidem de iis, quæ conſcribuntur ad ſacrarum reliquiarum veritatem indagandam.

Facultas aſportandi cadaver de loco ad locum.

Exempla editioneſve decretorum, ordinationum, ſtatutorum, præceptorumve, quæ epiſcopus, aut ejus vicarius ex officio confecerit, ſervarique mandarit.

Conſtitutio vicarii in quavis eccleſia ad tempus.

Diſpenſationis & proceſſus de defectu natalium, irregularitate, vitio aut defectu corporis, etiam auctoritate ordinaria.

Inſtrumenta & ſcripta, quæcumque pro menſa epiſcopali & capitulo conficiuntur, quæ item ſeminarii cauſa fiunt, ita tamen, ut hoc decreto, ſolutionis immunitate, capitulum & ſeminarium dumtaxat fruantur. Clerici vero, aliive, ad quorum cauſam, commodumve illa ſcripta, inſtrumentave interſunt, quive earum exempla ſibi edi petunt, a ſolutione immunes ne ſint.

Literæ & expeditiones, quæcumque conficiuntur nomine rerum mere ſpiritualium.

Expeditiones, quæcumque pro pauperibus, vel miſerabilibus hominibus, de quorum egeſtate, aut neceſſitate epiſcopi, aut vicarii judicio conſtet.

Literæ præterea & expeditiones omnes aliæ, quas gratis dandas epiſcopus cenſuerit.

Diſpenſationes & facultates, quæcumque ex decretis, vel provincialibus, vel diœceſanis, aut eorum occaſione dantur.

De emolumentis cancellariæ epiſcopalis, quam concilio provinciali primo, vendi, locari, eorumve nomine quidquam perſolvi vetitum eſt, nihil prorſus utilitatis privatæ ad epiſcopum, ejuſve menſam, aut vicarium, neque ad alios, præterquam ad cancellariam, cancellariumve,

cete-

ANNO CHRISTI 1579.

ceteros ejusdem cancellariæ ministros, perveniat. Qui aliquid etiam a sponte dantibus perceperit; tum in conscientiæ foro ne usum faciat, sed pauperibus loci erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in ecclesiæ instaurationem, vel in sacristiæ usum erogetur.

XVII.

Quæ ad matrimonium pertinent.

Matrimonium cum sacramentum sit, & maxime liberum, si quæ municipales leges, statuta, decretave sunt, quibus huic sacramento, sanctæque illius libertati contra sacrorum canonum, & conciliorum præscriptum ullo quovis pacto impedimentum afferatur; eas irritatas, rescissas, ac plane nullas decernimus, ac declaramus.

Omnibus vero, quacumque etiam dignitate, potestateque præditis, interdictum jam nunc perpetuo sit, ne earum etiam legum, statutorum, decretorumve auctoritate, nec vero alia quavis ratione quidquam statuant, decernant, jubeant, agantve, quo matrimonii libertas ullo pacto, neque directe, nec vero indirecte lædatur.

Qui contra fecerit, pœnas & censuras conciliorum, & canonum jure sancitas ipso facto subeat. Episcopus vero, ubi probabilem pro sua conscientia suspicionem habeat de puellæ minus libera voluntate, tum exquirat rem diligentissime; tum præterea, si opus esse censuerit, illam certo loco tuto, ac honesto collocet, ubi illa eidem proferat, & explicet liberius suam voluntatem, qualis vere sit.

Sess. 24. c. 1. de ref. matrimonii.

Matrimonii denuntiationes, quas aliquando ab episcopo remitti constitutione Tridentina permissum est, eis videat, ne ob aliam causam, quam ea ipsa constitutione cavetur, remittat; cum scilicet ordinarii judicio verisimilis suspicio est, matrimonium malitiose impediri posse. At vero si hæc causa non subest, quamobrem illas remittat, ea certe sola, quod instat sacri adventus, quadragesimæve tempus, neque necessaria est, nec vero cum ratione consentiens, cum præsertim eo sacro tempore, qui jam matrimonio juncti sunt, ab illius usu abstinere potius conveniens sit, nedum sponsos una conjungi.

Illas vero ab episcopo, cum præsens in urbe, vel diœcesi adest, solum remitti deinceps liceat, ab alio præterea nemine, ac ne a vicario quidem generali.

Matrimonii futuri denuntiationibus in ecclesia de more factis, si forte hoc accidit, ut illud duorum mensium spatio post non contrahatur, ne idem antea parochus celebret, quam iterum denuntiationes ex concilii Tridentini præscripto fecerit, edixeritve, si modo aliud episcopus non concesserit.

Parochus, quorum matrimonium ex concilii Tridentini præscripto publice ter denuntiaturus est, eos primum gravi cohortatione diligenter moneat, ut cum ad illud ineundum, jejuniis, orationibusque se parent; tum etiam, ut eo rite celebrato, sacerdotalique benedictione a proprio parocho accepta, orationi frequentiori interim vacantes, triduo abstineant pro reverentia: sicque contra spirituales nequitias, & carnis procacitatem sancte muniti, salutem, & gratiam Dei ex eo sacramento uberiorem sibi comparare studeant.

Si qui ætate etiam legitima, & parocho præsente, testibus duobus adhibitis, & notario item, jurati spoponderunt, se matrimonium inituros, ac deinde non contracto legitime per verba de præsenti matrimonio, copulationem inter se inierunt; eorum matrimonium nullum ab episcopo declaretur, ac decernatur. Id vero ne accidat, paroehus quamsæpissime populum, ut opus erit, moneat, ad præscriptum concilii Tridentini.

Eos præterea, qui ita contraxerint, graviter pro arbitratu suo episcopus puniat. Quod si iidem postea de præsenti matrimonium contrahere velint, ne prohibeantur, modo serventur, quæ ad Tridentini concilii præscriptum servari oportet, si nullum aliud insit legitimum impedimentum.

Caveat parochus, si quando sponsalibus intererit, ut ne de præsenti, sed de futuro matrimonio illa contrahantur, sicque propterea verborum formula dilucide concipiatur, ut de eorum sensu nulla deinde quæstio, difficultasve oriatur.

Parochus, quos sponsos experiundo viderit doctrinæ Christianæ rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit, didicisse quæ eo de genere illos plane scire oportet:

Qui testibus adhibitis, at sine parocho, aliove sacerdote, cui is, vel ordinarius facultatem dederit, matrimonium de facto contraxerint, ne eos cogi liceat, ut denuo inter se contrahant, nec rursus eo nomine impediri, quo minus eorum unusquisque cum aliis libere contrahat, cum illud eorum factum, ne sponsalium quidem, nedum matrimonii vim habeat.

Qui quarto, & quinto affinitatis, consanguinitatisve gradu juncti sunt, cum inter se matrimonium, non impetrato dispensationis beneficio, libere inire, contrahereve possint, ne a parocho, aut ab alio quopiam in posterum impediantur, quo minus libere contrahant, servatis regulis, Tridentina sanctione præscriptis.

Parochus, cum matrimonium celebrare voluerit, moneat contrahentes, propositam esse pœnam excommunicationis latæ sententiæ, ultra alias pœnas a jure inflictas in eos, qui in gradu prohibito consanguinitatis, vel affinitatis matrimonium contrahere scienter præsumpserint, ac eos omni spe consequendæ dispensationis carere, ex præscripto concilii Tridentini.

Eadem c. 5.

Episcopus vero severe animadvertat in eos, qui divino timore postposito in suarum periculum animarum scienter hujusmodi conjugia prohibita, etiam ex causa fornicationis, quod frequentius accidere solet, inire sub spe forsan futuræ dispensationis præsumpserint; ac statim illos, quos ei constiterit taliter contraxisse, adhibita separatione ex concilii Viennensis præscripto excommunicatos publice denuntiari jubeat, donec suum humiliter recognoscentes errorem, absolutionis obtinere beneficium mereantur.

Irritum nullumque ab episcopo matrimonium declaretur, quod a parocho loci, ubi illud fit, non ab eo, qui parochus proprius est contrahentium, celebratur.

Tridentina œcumenica synodus illud episcopi diligentiæ quamdiligentissime commendavit, ut si quæ vel hominum vitio, vel temporum injuria corruptelæ in nuptiis celebrandis irrepserint, illæ radicitus extirpentur. Atque eo quidem vehementius in ejusmodi curam incumbendum est, quo gravius, atque adeo sæpius in illis peccatur.

Qua-

Quare ad nuptias matrimoniaque impedien- A
da, vel dirimenda eo cum ventum sit, ut venefi-
cia, fascinationesve homines adhibeant, atque
usque adeo frequenter id sceleris committant,
ut res plena impietatis, ac propterea gravius
detestanda: itaque ut a tanto, tamque nefario
crimine, pœnæ gravitate deterreantur, excom-
municationis latæ sententiæ vinculo fascinantes,
& venefici id generis irretiti sint. Quam ipsam
pœnam etiam illos subire decernimus, si qui in
illis solvendis verba improbata, superstitiosa,
atque adeo alia, quam quæ episcopo primum
probata sunt, adhibuerint; cum id non sine di-
vini cultus offensione maxime faciant.

Quo etiam genere pœnæ afficiantur, quicum-
que vel suaserint, vel mandarint, vel consense- B
rint.

Ne quis, cujuscumque gradus, conditionisve
sit, statis temporibus, quibus nuptiarum solen-
nitates celebrari interdictum est, domum spon-
sam traducat, aut nuptialia convivia celebret,
aliave ejus generis vetita agat.

Qui autem, vel per se, vel alium contra fe-
cerit, aut ejus culpæ quovis modo particeps fue-
rit; is pœnam interdicti ab ingressu ecclesiæ ipso
facto incurrat: eamque pœnam illum tamdiu
sustinere volumus, quoad sponsi, episcopi jussu
separati, meritas pœnas pro eorum conditione
dederint, arbitrio ejusdem episcopi, & interdi-
cto liberari ejusdem judicio meruerint.

In dispensationibus matrimonialibus, dotis C
non competentis causa concessis, si modo eo lo-
ci, ubi mulier, de cujus matrimonio agitur,
habitet, virum pari, æqualique conditione non
inveniri vere constet, qui sibi cognationis, af-
finitatisve vinculo conjunctus non sit, progre-
diatur episcopus ad exequendam ejus generis dis-
pensationem, etiamsi in locis finitimis aliqui
essent, qui nullo gradu cognationis affinitatisve
juncti, eam cum exigua dote in matrimonium
ducerent.

Satis enim est, in eo municipio, locove, ubi
mulier est, diligentiam matrimonii contrahendi
adhibitam esse.

Pro dispensationum matrimonialium executio- D
ne nihil quidquam prorsus muneris, præmiive,
etiam sponte oblati, ac ne pro labore quidem,
qui in testibus ea causa examinandis, aliisve te-
stificationibus excipiendis, ponitur, episcopus
aut vicarius ejus capiat.

Notarii vero pro examine testium, quartam
dumtaxat partem aurei ad summum capiant licet.

Ubi certus locus meretricum habitationi præ-
finitus, constitutusque est, cum extra ejus fines
eas habitare non liceat, si quis cuiquam earum
alio, quam præstituto eo loco, domum, domi-
ciliumve locarit, excommunicationis pœna con-
tra eum agatur.

Prostitutas feminas, meretricesve in cauponis, E
diversoriis, ganeisque ad quæstum alere, cum
id & gravi Dei offensione, & magno animarum
detrimento, & disciplinæ Christianæ injuria fiat,
hoc decreto prohibendum censuimus.

Quare ne quisquam vel caupo, vel taberna-
rius, vel qui cœnaculariam facit, illas in ipsis
cauponis, ac diversoriis habeat, alatve ad tur-
pem quæstum.

Qui contra fecerit, post hujus decreti pro-
mulgationem, in ejus parochiali ecclesia factam,
tamquam is, qui in statu damnationis notorie
versatur, præmissa monitione, interdicti pœna
afficiatur, & aliis præterea etiam gravioribus ar-
bitratu episcopi.

Parochi singuli, quam maximam possunt, in ANNO
in eo solicitudinem, persuadendique studium ad- CHRISTI
hibeant, ut omnem luxum, cincinnorum orna- 1597.
tum, inaures, quod signum diaboli sanctus Au-
gustinus nominat, fucum, & vestes in primis,
quas caudatas dicunt, parochiæ suæ mulieres
omnino deponant,

Qua in re persuadenda argumentorum vim,
rationumque momenta sibi comparent, cum ex
sancti Ambrosii patris nostri, illarum luxum
graviter exagitantis, libris, tum ex sancti Chry-
sostomi, aliorumque patrum monimentis, in
primisque ex homilia, quam eo de genere gra-
vissimam vir doctissimus, idemque religiosissi-
mus, Iacobus Vitriacus sanctæ Romanæ eccle-
siæ cardinalis olim habuit.

Hoc autem omne usque adeo ab ecclesia ve-
titum esse ille ipse affirmat, ut si caudatæ ad
ecclesiam accederent, sacra communione interdi-
cerentur.

Nulla est amplior hereditas, nec præclarius
patrimonium quod parentes suis liberis relinque-
re, neque majus precium honestioremque mer-
cedem, quam domini iis, qui sibi in servitute
operam dant, pro fideli eorum famulatu tribue-
re ac persolvere possunt, quam si effecerint, ut
boni Christiani evadant; quæ virtus omni ter-
reno thesauro multo preciosor est censenda.
Quamobrem qui in aliqua domo, atque fami-
lia duces sunt, curabunt diligenter, ut omnes,
quicumque suo sub imperio, & ditione vivunt,
jejunia colant, divini verbi prædicationem cre-
bro audiant, sacramentis frequenter utantur, &
omnia demum veri Christiani officia exerceant;
famulorum autem domini non solum diebus fe-
stis tantum eis liberi temporis concedere curent,
ut ejusmodi officiis vacare possint, sed crebris
item eos, ac paternis hortationibus excitare
non desistant, ne in studio ejusmodi tam salu-
tari segniores, neque negligentiores existant.
In quo si parentes ipsi, aut domini suo officio
in his defuerint, procul dubio expectent fore,
sibi ut ante severissimum Christi domini tribu-
nal culpæ tribuantur peccata omnia, quæ libe-
ri, vel famuli non commisissent, si suas illi
partes, in hoc, aliisque ejusmodi decretis præ-
scriptas, sibique maxime debitas præstitissent.
Atque id quidem multo magis timendum illis
erit, qui aliquo modo impedierint, quo minus
pia suprascripta, & alia hujusmodi officia per-
solvantur; contra quos agat episcopus pro cul-
pæ ratione.

His temporibus tanta puerorum licentia est,
atque adeo effrenata, ut cum peccandi materiam
afferat, tum disciplinæ Christianæ detrimenta
importet non levia: hinc in scholis nimia petu-
lantia, in ecclesiis irreverentia, turbulenta foris
concitatio, atque in omni loco sese efferens im-
pudentia, & pene projecta audacia.

Quare episcopi, qui omni morum speculatio- E
ni sancte invigilare debent, videant ne gravio-
res offensiones inde existant: proinde & cum
magistratibus, decurionibusve agant, ut aliqua
inita ratione ei rei occurrant; & præterea sacer-
dotes aliquot vitæ probitate, castissimisque mo-
ribus præstantes, aliosque pios viros, & salutis
animarum zelo accensos deligant: qui puero-
rum scholas sæpe invisant, mores, & vitam eo-
rum perquirant; in Dei timore, officiisque Chri-
stianæ institutionis illos contineant, idque om-
ne cum parentibus, magistris, præceptoribusque
agant. Curentque ut prius aliquis civitatis lo-
cus, piave confraternitas id oneris suscipiat,

ANNO CHRISTI 1579.

quemadmodum alicubi fit, ut hujus generis vagantes pueri colligantur, eorumque effrenatis moribus opportune conſulatur. Quod ſi hac non ſucceſſerit, aliam omnem, quæ ſibi potior videatur, rationem ineant, ut puerorum effrenatæ libertati, quæ multa ſpiritualia incommoda parit, rectiſſime occurratur.

Nullo vero modo patiantur, ut hujuſmodi pueri eccleſiam perturbent: quod ea maxime ratione præſtabitur, ſi parentes, vel ii ad quos id pertinet, liberos ſuos teneræ ætatis apud ſe teneant, ſecum ducant, eiſque oſtendant pie, ſuppliciterque orare, & ſacris intereſſe.

XVIII.

Quæ ad ſcholas, confratrias, & ad loca pia pertinent.

Ne cujuſvis confratriæ, ſcholæve præfectus in ſcholæ ſuæ numero quemquam doctrinæ Chriſtianæ rudem atque ignarum adſcribi permittat, cujuſcumque ætatis, aut conditionis ille ſit. Id vero curæ ſit ſacerdoti proprio illius ſcholæ, vel parocho, in cujus finibus eſt.

Ne facinoroſi homines, neve turpis vitæ, aut infamiæ labe notati, in diſciplinatorum, alteriuſve generis confratriis adſcribantur. Si qui vero jam adſcripti ſunt, ſi moniti, honeſtæ vitæ rationibus ſe non conformarint, a confratrum numero, epiſcopali auctoritate, & cura amoveantur.

Ne a diſciplinatorum, confratrumve alterius generis præfecto cuiquam, qui in confratria adſcribendus ſit, amictum, quod inſigne confratriæ eſt, dari liceat, niſi præſente parocho aliove ſacerdote, qui amictum illum ſtatis precibus benedicat. Quem amictum confratres ne unquam domi, aliove loco, ſed in ſchola aſſervent.

Qui vero e confratria aut abibunt, aut ejicientur: illum confratriæ ipſi dimittant, præfectoque ſine ulla exceptione tradant.

Laici confratres cujuſcumque confratriæ, de fidei dogmatibus ne diſceptationes, colloquia, ſermoneſve habeant. Videat præterea epiſcopus diligenter, ut in otatoriis ſuis collocutiones de iis tantum rebus inſtituant, quarum tractatio & collocutio laicalis ordinis hominibus conveniat.

Ne quidquam, quod vulgari ſermone conſcriptum ſit, in ulla cujuſvis generis confratria, ſchola ve legi, recitarive liceat, niſi primum ab epiſcopo, vel ab eo, cui ille mandarit, recognitum ſit, & ſubſcriptione comprobatum.

Quo tempore in baſilica cathedrali, eccleſiave parochiali officium veſperarum celebratur, tunc ut in ullis confratriæ, ſcholæve oratoriis civitatis, aut loci illius, ab eiſdem confratribus recitari liceat officia, ſed vel ante, vel poſt recitentur, ita tamen ut non ſolum ejuſmodi officiorum occaſione non divertantur illi a divinis officiis publicis; ſed nec etiam a ſcholis doctrinæ Chriſtianæ, in quibus ejuſmodi confratres utiles adjutores, & operarii eſſe ſolent.

Diſciplinati, confratreſve cujuſcumque ſcholæ, cum proceſſiones, ſupplicationeſve collegiatim ipſi agunt, capellanum, ſacerdotemve alium adhibeant, cujus ſit, eam religioſam actionem dirigere, niſi cum aliquando ſine ſacerdote proceſſionis, ſupplicationiſve agendæ facultatem a parocho, aut ab epiſcopo impetrarint.

Ne confratri cuiquam ad confratriæ eccleſiam, oratoriumve arma ullius generis ferre liceat, niſi pro dignitatis ſuæ, aut officii, quod gerit, ratione, hoc alicui conveniens ſit. Nemini autem unquam, cum confratriæ amictu indutus eſt, id liceat.

Ne in confratriarum, ſcholarumve oratoriis, eccleſiiſve cadavera, etiam ſodalium, ſepeliri liceat, niſi id licere ex certis privilegii tabulis, aut probatæ conſuetudinis immemorabili uſu conſtiterit epiſcopo. Ubi vero confratribus jus ſepulturæ tantum conceſſum eſt, alii nemini, neque electionis etiam jure, ibi ſepeliri liceat, ſed ne confratribus quidem ipſis, niſi per ſex menſes ante obitum in ſodalitio rite adſcriptus ſit.

Ne cuiquam confratriæ uſquam eleemoſynam quæritare liceat, niſi facultate, quæ literis exarata ſit ab epiſcopo impetrata.

Ne in ullo diſciplinatorum, aliarumve ſcholarum confratria officiales, miniſtroſve creari, aut eligi liceat, niſi vel alio ſacerdote ab epiſcopo conſtituto, præſente, ſi modo aliud epiſcopo non videatur.

Quæcumque & in hoc quinto concilio, & in aliis ſuperioribus de diſciplinatorum ſcholis, aliiſve confratriis, etiam laicalibus conſtituta, aut præſcripta ſunt, ea epiſcopus ab illis inviolate, integreque ſervari mandet; etiamſi in eccleſiis regularium illæ ſcholæ, confraternitateſve erectæ ſint, exerceanturve; ita ut ſi quid contra ab eiſdem uſquam factum erit, id pro culpæ modo ab epiſcopo graviter puniatur arbitratu ſuo.

Caritatis, beneficientiæque omnibus officiis, quæ in proximos conferuntur, magnam cæleſtis gloriæ mercedem propoſitam eſſe, ſacræ literæ oſtendunt: ſed illa maxime Deo grata, atque accepta opera ſunt, quibus benigne fit, ac ſuccurritur egentiſſimis hominibus, ægrotis ac peregrinis. Itaque, ut quæ ad eam rationem pertinent, legibus & ſanctionibus communita, recte obſerventur, hæc pro paſtoralis curæ noſtræ munere decernimus:

Primo hoſpitalarius, iſve, cui hoſpitalium ædium cuſtodia committitur, vir ſit, cujus fides, pietas, vitæ innocentia, ſedulitas, caritas gravium virorum teſtimonio commendata ſit.

Caveat, ne a quoquam, cum hoſpitium ingreditur, aut, cum inde diſcedit, quidquam, vel minimum, ac ne ſponte quidem oblatum exigat, petat, accipiatve.

Ne cum mendicis, qui ad quæſtum omni ſimulandi arte utuntur, aliquam turpis lucri pactionem pro iis recipiendis ineat.

Curet item, ne quid peregrini, advenæ, paupereſque hoſpitio excepti, contra Chriſtianam pietatem, bonoſque mores admittant.

Quinimo certam horam, tum mane, tum veſperi præſcribat, qua, ictibus parvulæ campanæ datis, omnes ſimul aliquantiſper orent.

Doctrinæ Chriſtianæ inſtitutionem introducat, qua præfinito aliquo temporis ſpatio erudiantur.

Si enim iis ad corporis victum, curamque benigne ſuppeditatur, illud etiam maxime curandum eſt, ut ſpiritale doctrinæ Chriſtianæ poculum eiſdem tribuatur.

Ne pueros una cum adoleſcentioribus, majoribuſque natu in eodem lecto cubare permittat.

Neque item eos, qui integra valetudine ſunt, cum ægrotis, aliquo morbo laborantibus.

Qui autem integra ſunt valetudine, ne diutius triduo in hoſpitio morentur, niſi aliter ex ipſius hoſpitalis inſtituto permittatur.

At cum eoſdem paucis poſt diebus redire animad-

madverterit, inveſtiget diligenter, quouſque iter fecerint: ac ſedulo videat, ne ii modo ad hoc, modo ad illud hoſpitale domicilium divertentes, ſe peregrinos fingant; de urbe, opidove tamen vere non exeant, turpi quæſtui, atque etiam aleis, multiſque aliis flagitiis operam dantes, quod aliquando evenire compertum eſt.

Studioſe epiſcopus curet, ut in ædibus hoſpitalibus, quæ unionis, ut vocant, jure, alii domui hoſpitali adjunctæ ſunt, ubi longo temporis ſpatio hoſpitalitas intermiſſa eſt, quam primum reſtituatur, ut juris eſt.

XIX.

Quæ ad moniales pertinent.

Meminerit epiſcopus, ſe, ut eſt Bonifacii VIII. pontificis & concilii Tridentini edita ſanctio, divini judicii obteſtationem, ac maledictionis æternæ exterminationem eſſe ſubiturum, ſi in monialium, etiam quæ ab ſua juriſdictione liberæ, immuneſque ſunt, clauſura reſtituenda, atque adeo conſervanda ſe negligenter geſſerit. Quare ſtudioſe in eo evigilet, paſtorali ſolicitudine, ut non modo in monaſteriis ſuæ curæ, juriſque ſubjectis, verum etiam in illis, quorum curationi regulares cujuſvis ordinis præſunt, illa omni ex parte, ut diligentiſſime fieri poteſt, ſervetur, propoſitis etiam Tridentini ejuſdem concilii, & arbitrii ſui pœnis.

Contra moniales item, & illas etiam, quarum curam regulares gerunt, ſi quando e clauſuræ finibus exierint facultates a ſede apoſtolica non impetrata, cenſuris eccleſiaſticis, aliiſque juris remediis agat, prout e re eſſe viderit.

Si quando moniales, legitima facultate, ad aliquod monaſterium transferri contigerit; eam curam, cogitationemque epiſcopus ſuſcipiat, ut quo a pauciſſimis conſpiciantur, bene mane, ſub auroram ſcilicet, a viris ætate, morumque honeſtate gravibus cognationeque propinquioribus eo deducantur.

Caveant, qui ab epiſcopo, ſuperioreve facultatem habent ingrediendi monaſterium, ne pro libito intra ejus ſepta, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, ſed tunc ſolum, cum urgens neceſſitas depoſcet, ut ne ex ſanctiſſimi pontificis Gregorii XIII. ſanctione, excommunicationis pœnam ſtatim ſubeant, a qua, niſi per ſedem apoſtolicam abſolvi non poſſunt.

Ne præterea religioſis hominibus ſepta monaſterii, etiam ſuæ curæ commiſſi, ingredi liceat, ne ea quidem cauſa, ut teſtantium, qui in monialium eccleſia vel ſepeliri, vel anniverſaria quotannis agi voluerunt, piæ voluntati ſatisfaciant: ſed quæ anniverſaria ex teſtamento debentur, in earum exteriori eccleſia præſtent.

Nec vero proceſſionis in ſolennitate corporis domini agendæ cauſa, confeſſarius ſacerdos, aut alius ſuperior eo ingrediatur, ac ne epiſcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur.

Neque item cauſa vel monialium cubiculis benedicendi, vel eas, locave monaſterii aqua benedicta aſpergendi.

Nec etiam cum veſtitus ſacer puellis tradendus eſt, vel illæ ad profeſſionem admittendæ ſunt, vel miniſtrandum ſacramentum confirmationis, epiſcopus, ſuperiorve tam regularis, quam ſæcularis, aut confeſſarius, aliuſve ad ſepta monaſterii introeat: ſed in eccleſia exteriori, ubi ſanctiſſimæ euchariſtiæ ſacramentum ad feneſtellam miniſtratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in eccleſia interiori manentibus præſtentur.

ANNO CHRISTI 1579.

Neque miſſæ celebrandæ cauſa, ad interiorem eccleſiam, monaſteriive ſepta, epiſcopus, ſuperiorve introeat unquam; niſi tantum, cum præfecta monaſterii, aut alia monialis conſecranda eſt; tuncque ne moniales egrediantur, ſed is adjunctis etiam, quos ad miniſterium conficiendum r ceſſarios habet, miniſtris, introeat licet, intus niſſam celebret, ritumque conſecrandi adhibeat, ad pontificalis libri præſcriptum.

Monialis ne atramentarium, calamum, aliudve cujuſvis generis inſtrumentum, quod ad ſcribendum uſui ſit, in cella, aliove loco privatim habeat.

Quod ſi quando ſcribere neceſſe habet, id ne faciat, niſi præfectæ conceſſu.

Hæc vero ne facile concedat, permittatve, ſed explorata, perſpectaque ſcribendi cauſa, eaque gravi, & neceſſaria, facultatem de atramentario, ceteriſque ad ſcriptionem neceſſariis accommodet: quæ ubi monialis adhibuerit, quam primum præfectæ reſtituat, ſimulque recte oſtendat, quæcumque ſcripſerit.

Moniales libros cujuſvis generis apud ſe minime retineant, niſi quos epiſcopus, vel is, cui id curæ dederit, ſcripto approbarit.

Cum novitiæ, antequam profeſſionem præſtet, voluntatem epiſcopus pro facultate ſibi decreto Tridentino data, explorare volet, hoc agere ei liceat loco, ubi crates monaſterii ſunt, nec propterea a ſeptis illa egrediatur, niſi cauſa ſit, probabiliſve ejuſdem epiſcopi judicio ſuſpicio, quamobrem potius eſſe cenſuerit, ut alio loco ejus voluntas perquiratur: tuncque vel in eccleſiam monaſterii exteriorem, vel in aliam proximam prout commodius, decentiuſve fieri viderit, illam perduci jubeat. Qua in eccleſia, præſentibus matronis duabus, ætate gravibus, honeſtis, & novitiæ gradu cognationis, quantum poteſt, propinquioribus, quas ipſa, aut moniales delegerint, ejus animum voluntatemque epiſcopus recte indaget, loco paulo remotiori, ita ut quæ adſunt matronæ videre, non tamen auribus percipere poſſint indagationem, reſponſionemve.

Sſſ. 25. c. 27. de regul. & monialibus.

Ut & in puellis, moniali veſtitu induendis, & in admittendis ad profeſſionem novitiis, unus idemque ritus ab provinciæ epiſcopis adhibeatur, cum ejus generis regulæ variæ illæ quidem, ac plane inter ſe diverſæ, diſſimileſque ſint; liber de eo ritu, hujus ſynodi provincialis auctoritate per nos edetur, ad cujus præſcriptum omnis ea ratio ineatur tum puellas induendi, tum novitias ad profeſſionem admittendi.

Si quæ monialium præfecta, earumque ſuperior regularis, virginem aliquam non explorata per epiſcopum illius voluntate, examineve adhibito, religioſum veſtitum ſuſcipere, aut profeſſionem conficere permiſerit; ab ipſo epiſcopo pœna afficiatur.

ANNO CHRISTI 1579.

XX.

Quæ generatim ad hæc decreta, conſtitutioneſve pertinent.

Omni epiſcopalis ſolicitudinis officio, ſtudioque vigilanti epiſcopi pro ſui muneris ratione in eam curam incumbant, ut quęcumque & in ſuperioribus noſtris conciliis, & in hac quinta ſynodo provinciali, decreta, conſtitutaque ſunt, diligentem, atque adeo omnem executionem, quemadmodum par eſt, plane habeant. Quicumque vero vel univerſi, vel ſinguli, quorum intereſt, non paruerint, aut aliquid contra commiſerint, admiſerintve, ii mulctas, & pœnas luant iis ipſis decretis ſancitas: tum alias prętęrea eccleſiaſticis, conciliaribuſve ſanctionibus, & canonum jure preſcriptas. Compellanturque prætęrea ab epiſcopo ad parendum omnibus juris remediis, aliis etiam pœnis, & cenſuris conſtitutis, & irrogatis pro arbitrio ſuo.

Quæcumque etiam de ſacramentorum adminiſtratione, miſſæ ſacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac, & ſuperioribus provincialibus ſynodis decrevimus, ea plane omnia & ſingula ad metropolitanam etiam, ceteraſque quaſcumque eccleſias, ritu Ambroſiano utentes, pertinere ſancimus ac declaramus; niſi ſi quid ejuſmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per ſucceſſores noſtros archiepiſcopos nominatim, ſpeciatimque declaretur, Ambroſianis ipſis ritibus inſtitutiſve expreſſe adverſari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanenſis provinciæ ſynodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero prætęrea omnium, quæ eiſdem decretis continentur interpretationem & explicationem nobis, & ſucceſſoribus noſtris archiepiſcopis perpetuo reſervamus, ſalva ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac provinciali ſynodo Mediolanenſi quinta per nos editis, habent epiſcopi; eam ipſos per ſuos vicarios generales exequi poſſe volumus, niſi in iis quæ proprie ad ordinem epiſcopalem pertineant, aut in quibus vicarii, a ſacris canonibus, aut e concilio Tridentino, vel a nobis expreſſe excluſi ſint.

Ut nemini eorum, quæ in hac quinta provinciali noſtra ſynodo a nobis decreta ſunt, ignorantiam excuſari liceat, edicimus, ut ex quo primum die edita in valvis metropolitanæ eccleſiæ propoſita fuerint, ad duos menſes, omnes ſe, & his decretis, &, ſi contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium ſumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præſtari jubemus.

Unuſquiſque prętęrea epiſcopus ea omnia & ſingula in proxima diœceſana ſynodo legi ac recitari jubebit; ſi ita expedire cenſuerit, ſuæ quoque cathedralis eccleſiæ valvis proponi, quo ſtudioſius omnium animis eorum pręcepta fixe inhęreant.

Singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales eccleſiæ hujus provinciæ, has noſtras conſtitutiones aliquo loco collocatas perpetuo aſſervent.

Omnia & ſingula quæ a nobis in hac quinta provinciali ſynodo decreta, actaque ſunt, qua debemus obedientia ac reverentia, auctoritati, ac judicio ſanctæ Romanę eccleſię, omnium eccleſiarum matris & magiſtræ, ſemper emendanda, & corrigenda ſubjicimus.

ANNO CHRISTI 1579.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Nos Carolus ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Mediolanenſis, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum coepiſcoporum noſtrorum ſubſcripſimus.

Ego Cæſar epiſcopus Dertonenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Hieronymus epiſcopus Laudenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Petrus epiſcopus Aquenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Dominicus epiſcopus Brixienſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Nicolaus epiſcopus Cremonenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Hieronymus epiſcopus Bergomi conſentiens ſubſcripſi.

Ego Frater Dominicus epiſcopus Aſtenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Guarnerius epiſcopus Alexandrinus conſentiens ſubſcripſi.

Ego Joannes Franciſcus epiſcopus Vercellenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Vincentius epiſcopus Albenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Franciſcus epiſcopus Vintimillienſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Cæſar epiſcopus Savonenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Alexander epiſcopus Caſalenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego Alexander epiſcopus Viglevanenſis conſentiens ſubſcripſi.

Ego P. Cotta epiſcopus Novariæ conſentiens ſubſcripſi.

INDICTIO FUTURI CONCILII SEXTI PROVINCIALIS.

Carolus miſeratione divina, tituli ſanctæ Praxedis ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, ſanctæque Mediolanenſis eccleſiæ archiepiſcopus.

OMNIBUS & ſingulis reverendiſſimis dominis epiſcopis, qui & hic adſunt, & ſynodo provinciali Mediolanenſi quacumque ratione intereſſe debent, omnibuſque item capitulis, & eccleſiarum cathedralium procuratoribus, indicimus, ſignificamus, denuntiamus, & intimamus proximam ſequentem ſynodum provincialem Mediolanenſem ſextam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipſo loco, anno MDLXXXII. die decimo menſis Maii proxime ſequentis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ poſt paſcha reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, inchoandam & celebrandam eſſe. Quamobrem eos omnes & ſingulos reverendiſſimos dominos epiſcopos monemus, procuratores vero eccleſiarum cathedralium invitamus,

tamus, ut eo die ad synodum provincialem sextam, juvante Deo Mediolani celebrandam constituto, hic omnino interfint, nisi diem celebrationis ipsius synodi aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse, nostris ad eos datis literis intellexerint. Quod si ipsorum reverendissimorum episcoporum nostrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nunA tium procuratoremve ad se excusandum atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipso detur, ea omnia & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi, quæ divina gratia auxiliante in ipsa synodo a nobis de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur decernenturve. ANNO CHRISTI 1579.

CONCILIUM MEDIOLANENSE VI. PROVINCIALE. ANNO CHRISTI 1582.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus, habuit anno a Christo nato MDLXXXII. Gregorio XIII. pontifice.

Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus sanctæ ecclesiæ, Mediolanensis universis provinciæ Mediolanensis fidelibus salutem in domino.

HABUIMUS superiore anno, ut scitis, quintam episcoporum provinciæ nostræ synodum, in qua nihil prætermittendum curavimus, quod a nobis pro nostro episcopali officio, quo vestrum omnium saluti omni ratione servire in domino debemus, esset expectandum. Inter alia autem quæ vestræ spiritualis utilitatis causa acta sunt, nonnulla quoque ex instituto sunt decreta, quibus morum, Christianæque disciplinæ restitutionem, jam multis anC te annis inchoatam, prosecuti sumus. Pauca sunt illa quidem, sed vestrum est eo diligentius, majorique sanctæ obedientiæ studio ea amplecti, tenere, usuque observare. Videte clerici, videte fideles omnes, vestrum in iis exequendis officium, quæ sacerdotes pastoresque, vobis gregi suo, ut apostolus præcipit, attendentes, ad animarum vestrarum salutem prœbent. Caveat unusquisque diligenter, ne, quod ad se attinet, vigiliæ, curæ, & labores, quibus divina ope sustentati, vestra causa exercemur, frustra suscepti videantur: quod quidem in die domini, & probro, & crimini D gravissimo illi daretur. Efficite potius prompto animo & voluntate, rei ipsius effectu præstando, ut etiam hoc nomine in dies magis ac magis studia, nostra excitentur, quibus animarum vestrarum salutem tota mente, omnique caritatis ardore in Christo curandam suscepimus: quod ut consequi possitis, uberrimas vobis divinæ gratiæ opes precamur. Data Mediolani VI. Kalendas Maii 1582.

Indicendi concilii provincialis ratio formulaque edicto concepta, in provincia Mediolanensi usque ad id temporis servata est, quo primum in synodo provinciali quarta, ad usum decreto revocatus est vetus ille canone Toletano olim introductus indictionis synodalis mos, E ut quæ scilicet synodus deinceps futura esset, ejus constitutus dies denuntiaretur, indiceretuque in synodo, quæ illam ordine sequentem proxime antecederet. Atque hæc quidem ratio Mediolani ad consuetudinem revocata ita ex decreto provinciali adhibita est, ut concilii provincialis futuri dies ita in sessione precedentis concilii ultima indictus, & in Kalendarium ejus anni, in quem illius celebritas caderet, loco suo relatus, de more etiam in basilica metropolitana die epiphaniorum denuntiaretur certis conceptis verbis. Quorum etiam formula grandiusculis literis exarata, duobus mensibus ante constitutum concilii sexti diem loco edicti ecclesiarum cathedralium valvis affixa est, ut infra.

Concilium provinciale Mediolanense sextum, per illustrissimum & reverendissimum dominum dominum archiepiscopum decreto edito & promulgato indictum & convocatum, hoc anno MDLXXXII. die 10. mensis Maii, Deo auxiliante, in metropolitana ecclesia de more inchoabitur & celebrabitur. Ex cancellaria archiepiscopali, die VI. Martii 1582.

ORATIO CAROLI CARDINALIS TITULI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI MEDIOLANENSIS.

Habita in provinciali concilio VI.

DIVINÆ ergo nos misericordiæ munere singularique dono, jam concilium provinciale sextum, patres sanctissimi, concelebramus. Hæc ipsa concilii provincialis vox, nobis, qui ob eam causam duce Spiritu sancto hic adsumus, rem magnam, gravem, in omnes partes maxime utilem, salutarem provinciæ rationibus, atque adeo omni ecclesiasticæ disciplinæ usui instaurationibusque necessariam significat & plane ostendit.

Hæc quidem actio provincialis, ab apostolicis usque temporibus divinitus instituta, & diuturna ecclesiæ consuetudine in omnes terrarum partes derivata, sanctionibus pontificiis corroborata, œcumenicis conciliis communicata, olim florentissima fuit. Quo factum est, ut ea jampridem in omni provincia fructus tulerit & uberrimos & maximos. At vero ubi intermissa vel neglecta fuit, quanta & quam gravia damna inde importata sint rei universe Christianæ, non est cur pluribus explicemus, res ipsa loquitur. Iis autem detrimentis sacra Tridentina synodus ut tandem occurreret, salutare conciliorum provincialium institutum renovavit: quod nos ex illius præscripto cum sæpenumero operante domino adhibuerimus, aliquos illius fructus experiundo cognovimus. Et veroquorsum sane re-

ANNO CHRISTI 1582.

fertur omnis provincialium episcoporum conventus? annon ad res quæ non modo sunt utiles, sed quæ longe omnium gravissimæ? Agitur in eo gloria Dei, agitur salus animarum, agitur institutio cleri, agitur disciplina populi, agitur denique spiritualium ægritudinum curatio, nobis qui in apostolorum locum successimus commissa, ut ex evangelio jam modo audivimus.

Est porro curatio hæc multiplex, & late præterea patet, magnum sane negotium ac grave, in unius tantum animæ (pro cujus salute Christus dominus sanguinem profudit) curam incumbere; multo gravius, plurimos varie languentes sanare; longe gravissimum provinciæ universæ amplissimæ & ægrotanti medicamenta opportuna apponere; sed infinitis partibus difficillimum est, morbis qui unius episcopi studio vix aut ne vix quidem aliquando curari possunt, (cum pene insanabiles sint) remedia adhibere: quæ cura maxime ad provincialium episcoporum conventum, tamquam ad aliquod sapientum medicorum collegium pertinet. At cum omnis pontifex ex hominibus assumptus, & ipse circumdatus sit infirmitate; ægritudinum quoque nostrarum episcopalium curatio, cujus magna ex parte in synodis provincialibus ratio habenda est, explicari non omnino potest quam gravis, quam salutaris item.

Sed est cur jam hoc initio orationis nostræ paucis rem complectamur. In conventu episcopali propositum est nobis studium curationis & nostræ & nostri gregis. Cum igitur concilii hujus provincialis sexti causa hoc sacro loco simus, vocem illam apostolicam & divinam, non modo omnes muneris nostri partes significantem, sed nos magnopere moventem audiamus: *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Quare & unam & alteram item curationem pro officii nostri munere præstemus. Res duæ sunt, quæ nobis in solemni hac actione proponuntur; una provinciæ ægrotantis status, altera diligentissima disquisitio salutarium medicamentorum. Atque de his quidem rebus duabus in præsenti aliquid & brevi sane dicemus.

Primum igitur, patres reverendissimi, spectate quæso una mecum provinciam universam, quasi publicam hospitalem quamdam domum amplam, in qua multitudo ingens sit hominum graviter periculoseque ægrotantium. Proponamus hic nobis ob oculos tam infinitos homines ægre affectos, quos Christus dominus ab apostolis sanari jussit: At eos in provincia frequentissimos conspiciemus; cum præsertim his temporibus tanta malorum lues in mortalium viscera sese infuderit. En hydropi laborantes; en febri & phreneſi æstuantes; en dæmonum impetu agitati; en lepra fœda affecti; en paralytici, & permulti claudi; en alii aridi debilesque; en gibbosi plurimi; en muti complures; en lippientium genus; en & cæcorum & surdorum quam infinitus numerus; quam multos alios lethargiæ morbus occupavit? O commiserantium & languentium spectaculum! An hic, patres, dolor noster supra dolorem? an in nobis cor nostrum mœrens? Quæ (malum) ista hydropisis quasi intus in omnium provinciæ partium cute inhæresens? superbiæ vitio quam multi turgescunt? quanta inde morborum pestis? quam profusus vestium luxus? quam novus & inauditus pomparum apparatus? quam varius barbarico opere ornatus? quam innumerabilis servorum grex? quam effusa denique omnium rerum profluvies: quæ tamquam morbus intercus in omnem provinciæ partem sese longe lateque diffudit? At vero quam late patet alia hydropisis, inexhausta illa pecuniæ sitis, & idolorum servitus avaritia, & illa malorum omnium radix cupiditas? Ex hoc morbo nefaria quæque existunt. Hinc feneratitii contractus; hinc mendacia perjuriaque commerciis contrahendis; hinc falsa quæque, hinc adulterinæ & corruptæ merces; hinc doli, fallaciæ, fraudes, & subdola quæque artificia; hinc alienorum bonorum quasi aucupia; hinc judiciorum iniquitas judicum corruptelæ, pupillorum oppressiones, viduarum desolatio, & injuria denique omnis. Quam pernicioſa sitis, quam effrenata istorum cupiditas: qui nullos sibi fines concupiscendi præscribunt; usque adeo ut alios possessionibus suis, etiam sæpe per injuriam pellere manibus pedibusque enixe operam dent. Horreant isti judicia Dei omnipotentis, voce Isaiæ conquerentis & comminantis: *Væ vobis*, inquit, *qui conjungitis domum domui, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis vos soli in medio terræ? in auribus meis sunt hæc, dicit dominus exercituum, nisi domus multæ desertæ fuerint grandes & pulcræ, absque habitatore.* Horribilis certe est hæc Dei comminatio: at istorum quam ardens, patres, quam effusa cupiditas? En rursus circumfusa undique alia hominum multitudo febris multiplici & gravi ardore æstuantium. Juvenes, quibus cupiditatum flammis quasi summis febrium caloribus, & concupiscentiæ igni non exardescunt? deliciis affluunt, oculos habent plenos adulterii; & flagranti isto ardore concitati, bibunt quasi aquam iniquitatem omnem; nihilque non agunt, nihilque non attingunt; nihilque non elaborant, ut male agant: imo male agendo gloriantur; & quæmale facta non patrarint, illa ipsa quasi a se commissa insolenter ubique jactitant: usque adeo turpiter agere, sibi glorioſum opinantur. Atque præ isto ardore, furore eo etiam præcipites feruntur, ut cum ne sacrorum quidem locorum rationem aliquando habeant; tum vero sanctum matrimonium, sicut gentes quæ ignorant Deum, ineant atque suscipiant, suæque libidini ita vacent, sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus. O rem commiseratione dignam! Febrilis hic furor non modo juvenes, & adolescentes, sed pueros, & pene infantes his temporibus aliquo modo invasit. Quam isti petulantes? quam contumaces? quam effrenati? quam projecta audacia præcipites? quam turbulenti, & domi, & foris? quam impudenti licentia ad nefaria quæque concitati? nolumus plura præ dolore. Sunt plerique alii qui tamquam fanatici homines, Ethnico more, & joculari quadam licentia satanæ astu introducta, larvis induti furiantur & bacchantur, choreas ducunt, tripudia agunt, spectacula profana edunt; atque in aliis istiusmodi actionibus usque adeo insaniunt, ut in tanta peccatorum, quæ inde existunt, colluvione, ne culpam quidem agnoscant. Alii porro non tam phreneſis furore, quam dæmonis æstu agitati, eo præcipites ruunt, ut non modo medicamenta aspernentur, sed medicos & curatores salutis suæ insanabili quodam odio insectentur: & vero (quod detestabile nefandumque facinus est) violentas manus eorum parentibus sacerdotibus,

Ephes. 5.

Isaiæ 5.

Psal. 31.

quos

ANNO CHRISTI 1582.

quos venerari & colere totis in Christo visceribus debent, afferant & iniiciant, eosque aliquando truculenter, impie; scelerateque contrucident. At lepra quamplurimi laborant? isti, & malefactis, & flagitiorum impuritate, & vitiorum exemplis, provinciam fœdissime inficiunt. At vos, patres, quos huic provinciæ speculatores dominus dedit, recte cernitis quam exitiosa sit istorum perditissimorum hominum contagio, & quam in omnes partes diffusa. Paralyticorum præterea numerus magnus est: qui præ quadam virtutum torpedine, tamquam in mollitie carnis jacentes, ne desideria quidem recte agendi concipiunt, nedum sanctarum actionum officia exequantur: Sed en claudi alii: isti optime vident, quam valde in Christianarum virtutum disciplina progrediendum sit, non longe tamen uti oportet progrediuntur; imo a recta via, quam semel ingressi sunt, ad vitiorum diverticula profluunt. Alii aridi sunt, qui manu cum debiles sint, in operibus caritatis desunt, nominequę tantum Christiano gaudent. At gibbosi quamplurimi: qui ad terram proni, humi repentes, non cælestia, sed terrena tantum spectant; & tamquam filii terræ, animo demisso, ut pecudes ad pastum, ad crapulas & comessationes abjecti, gulæ, ventri, & ganeis dediti, plane statuerunt oculos declinare in terram; horum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt, usquequo gravi corde? Ista hominum lues provinciam nostram late inquinat. Est etiam infinitus numerus mutorum: sunt, qui in divinis laudibus muti, at in maledictis, blasphemiis, diris, imprecationibus, convitiis, detractionibus, contumeliis, lingua celeri & exercitata sunt. O detestabilem hominum pestem! Copulandis dissidentium voluntatibus silentio utuntur: sed lingua tamquam seditionum flabello abutuntur ad discordias disseminandas. Certe lingua eorum ignis, universitas iniquitatis, & sepulcrum patens est guttur eorum: quorum os maledictione & amaritudine plenum est. Sed quousque ista hominum lues processit? *Attendi*, inquit dominus, *auscultavi, nemo est qui loquatur bonum*. Lippos alios scitis, imo & cæcos quamplurimos. En spectaculum tenebricosum & horribile. Est quædam hujus sæculi cæcitas, qua ut terra nocte circumfusi homines oculis fidei, cum & sempiternam illam cælestem gloriam, & perpetuos inferni cruciatus, & mortem, & horribilia Dei judicia proposita habeant, nolunt tamen videre ut bene agant. Permulti item rerum divinarum atque adeo rudimentorum fidei ignari, veri cæci sunt; qui plane abjecta suæ salutis cura, viam cum ignorent quæ ducit ad vitam, illa imperita cæcitate prolabuntur ad sempiternum interitum. Verum plerique alii cæci sunt: qui rerum futurarum, quæ sempiternæ sunt, nihil prospiciunt; res autem præsentes, quæ caducæ, quæ fluxæ, quæ vix ad punctum temporis permanent, cæca quadam aviditate rapiunt. Ecquæ tandem est ista hominum cæcitas, qui res procreatas creatori, res viles & abjectas summo Deo præferunt? At furdi quam infiniti? quam miseranda eorum conditio? Isti in male agendo sunt pertinaci animo, voluntateque obfirmata, Dei vocibus obsurdescunt, pietate non molliuntur, minis non cedunt, precibus non commoventur; mentis sensu hebescentes, pericula salutis non timent; homines non metuunt, & quod gravissimum est, Deum non verentur. Jam cernitis, patres reverendissimi, aliquam provinciæ partem ægrotam: aliam vero quæ ad clericales ægritudines pertinet, vos etiam optime perspicere potestis. Jampridem clericali ordini remedia apposuimus, quæ pro temporum ratione opportuna judicavimus: sed alii morbi sunt, quibus jam clericalis disciplina languescit. Vitæ honestati & morum castitati consulimus, ejusque generis vitiosas aliquas partes sanavimus: ecce alia labes, quæ valde illius ordinis dignitatem infecit: in eo inhærescit avaritia: quam ob causam, ut alia silentio præteream, quæ pastoralis animi nostri sensum excruciant, deserta sępe statione, in fori solicitudinibus illius ordinis homines excubias agunt, lites appetunt, lites intendunt, & frequentes plerique in judiciis sunt. Clericis studia prescripsimus: alii negligunt, alii clericalium studiorum fines transiliunt: alii studiorum prætextu ab ecclesia absunt, a functionibus ecclesiasticis sese abducunt, & a clericali disciplina refugiunt; alii scientia inflati, præ se alios etiam seniores, quos vereri debent, superbe contemnunt; beneficia ecclesiastica tenuia contumaciter respuunt, ampla prępostere ambiunt. Quam alii clericales morbi, patres, quam alia vulnera recruduerunt? quibus potius medeamur oportet, quam enumerando refricemus.

ANNO CHRISTI 1582.

Nihil vero attinet, cur hoc ipso loco ægritudines nostras enarremus, non enim dubitamus, quin vos, quos dominus constituit sanare infirmos, pro conscientiæ vestræ religione non modo diligenter etiam atque etiam ipsi spirituales nostros omnium morbos videritis; sed medicamenta exquisieritis, quibus appositę curentur. Verum etiam quo rectius omnia nobiscum iterum atque iterum reputemus; illud unum nobis omnibus persuasum esse volumus, ad ordinis nostri dignitatem auctoritatemq; muneris non satis esse, si certis quibusdam virtutibus, quibus ceteri homines præditi esse solent, nos exculti sumus; sed harum ipsarum virtutum ornamentis nos longe excellere oportet. In gradu enim episcopali collocati sumus: qui ut aurum ceteris metallis præstat, sic aliis vel amplissimis dignitatibus cum præcellentior sit, tanto perfectioribus virtutibus usque adeo prælucere debet, ut inde ad alios splendor singularis dimanet. Vitæ innocentia, morum integritas, religionis pietas, justitiæ cultus, & aliæ ejus generis virtutes, sunt quidem nobis communes cum reliquis: sed cum multo præstantiores eæ ipsæ in nobis singularis vitæ officiis splendescere debent; tum vero aliæ sunt, quæ propriæ præcipuæque episcoporum sunt, & cum præstantissima Dei caritate, & ardenti ejus zelo in primis conjunctæ: quibus virtutibus exhibeamus nos sicut Dei ministros: iisdemque existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei. Si igitur episcopali perfectione nostras actiones & officia metimur, certe diligentius aliquas etiam ægritudines nostras speculabimur.

Quamobrem cum omnes provinciæ partes, sive populum, sive clerum, sive nos etiam spectemus, si diligentiori speculatione, quam nos dicendo commonstravimus, intuebimur, qualem eam aspiciemus: ægrotantem, scilicet, & multis adhuc morbi offensionibus perculsam; & ita perculsam, ut reliqua cura opus sit, non mediocri, sed magna. *Proh dolor, quid hoccine est? Numquid resina non est in Galaad?* Numquid nulla medicinæ ratio in provincia & in provincia amplissima? *Numquid medicus non ibi?* Numquid tot & tam sapientes episcopi, optimi animarum curatores, & præcellentes animarum

Jerem. 8.

me-

ANNO CHRISTI 1582.

medici? *Quare igitur non eſt obtuſta cicatrix filiæ populi mei?* Quam ob cauſam provincia ſanata non eſt? *Tranſiit meſſis, finitus eſt æſtas, & nos ſalvati non ſumus*, inquit mœrens & deplorans Jeremias. Jam diu abiit tempus, quo ſacra Tridentina ſynodus ſalutares ſanandis morbis leges tulit; jam pridem etiam tam ſæpenumeros nos, tamquam medici qui colliegiatim de curandis corporibus conſultationem ineunt, huc ad concilium convenimus, ac provincia nobis in curam tradita nondum ſalutariter curata eſt: imo adhuc pene attrita, pene perculſa jacet? *Super contritione filiæ populi mei contritus ſum & contriſtatus, ſtupor obtinuit me.* Exagitate una mecum quæſo patres, dolorem veſtrum; intimeque accenſi, afferte remedia & opportuna & ſalutaria, quæ provinciæ ægrotæ adhibeamus, *Tempus eſt medelæ*, inquit propheta; vos ſtatum provinciæ ægrotantis videtis: tempus medendi eſt, tempus concilii. Non eſt igitur cur a propoſito illis quæ vulgo diſſeminari ſolent vocibus dimoveamur: Quorſum tot ſynodalia remedia? quouſque tandem tam multæ medicamentorum ſynodalium leges? næ iſtæ plane quibus nos epiſcopi conſtantiſſimo mentis epiſcopalis ſtudio obſurdeſcamus. Aliud enim nos Spiritus ſancti doctrina docet, aliud apoſtolorum inſtituta monent, aliud patrum exempla declarant, aliud canonum leges jubent, aliud vetus eccleſiæ uſus in omnes partes utilis poſtulat, aliud Tridentinæ ſanctiones nuper inſtituunt, aliud nos in hac provincia jam diu ad conſuetudinem revocavimus. Quid? aliter muneris noſtri epiſcopalis religio depoſcit. Quam inanes & pene nefariæ? eamque ob cauſam ſumma animi noſtri epiſcopali confeſſione, una conſpiratione, uno ſpiritu explodantur illæ voces hominum, qui populum noſtrum decipiunt; *Jerem. 6.* *Ditentes, Pax, & non eſt pax*: quam imperite hoc factitant? quam iniquo etiam animo ſunt, qui curant contritionem filiæ populi mei *Ibidem.* cum ignominia dicentes: *Pax, pax, & non eſt pax?* An ubi malorum lues; pacis, concordiæ, & bonorum ſtatus? an ubi varia morborum ſpecies, recta valetudo? an ubi adhuc morum corruptelæ, diſciplinæ Chriſtianæ perfectio? Attendite, quæſo, qui iſti homines ſunt, cum talia dictitent: *Ezech.* *Liniunt parietem luto abſque paleis, abſque temperatura: & vident viſionem pacis, & non eſt pax.* Cernunt iſti in ſuperioribus noſtris conciliis umbram quamdam diſciplinæ, qua populum informare ſtuduimus; at ejus imago nondum omnibus partibus abſoluta; imo cum imperfecta eſt, tum neque undique etiam communita, eamque ob cauſam verendum nobis eſt, ne illo tamquam paries male materiatus, luto tantum abſque paleis illitus corruat. Longe abſint a nobis voces iſtorum, *Ezech. 13.* *qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas animas.* Næ iſti his adulationum vocibus vocumque blanditiis cum nos fallere ſtudent, tum iſtis etiam illecebris populos noſtros decipiunt: *Iſa. 5.* *dicunt enim bonum malum, & malum bonum*, O populi mei, quis poterit omnia mala, quæ te undique premunt, enumerando percenſere? audent tamen iſti a ſalutis via te adulationibus longius abducere. *Populi mei, qui te* in tanta malorum colluvione *beatum dicunt, ipſi te decipiunt, & viam greſſuum tuorum diſſipant.*

Propoſuimus jam vobis ante oculos, patres, quamdam pene neceſſitatem ſanandæ provinciæ. Diſquiramus igitur oportet in hoc ipſo concilio ſexto ſalutares curationes, ſalutaria medicamenta, & præſentia remedia. Quo in officio diſquiſitionis, evangelium, quod nuper audivimus, nos valde inſtituit, cum curationis munus apoſtolis Chriſtus dominus commiſit his verbis: *Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque* *Luc. 9.* *peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis.* Quorſum hæ leges? quid oſtendunt? quid loquuntur? quid præſcribunt? rerum certe humanarum deſpicientiam, terrenarum curarum abjectionem, vitæ hujus contemptum, animi abalienationem ab iis quæ noſtra ſunt, & illam a noſtris, quos cognationis vinculo natura conjunxit, quamdam quaſi ſejunctionem, atque illas iſtiuſmodi virtutes, quæ in apoſtolis eluxerunt; Atque iis quidem hoc etiam unum adjungendum eſt, quod in curatione ſpirituali plurimum valet, ut ne mundi prudentiæ neque noſtræ innitamur. Prudentia carnis mors eſt, prudentia mundi cæca & fallax: ut prudentia ſpiritus, vita & pax. Quæ Chriſti ſunt, Chriſti ſpiritu agamus: ab illo pendeamus, non vulgi judicio, non populari plauſu, non privatis rationibus curæ noſtræ partes commetiamur. Hoc ſane eſt apoſtolos, quos miſit Deus infirmos ſanare, ſalutariter imitari; hoc plane evangelii leges ſervare, hoc ipſum gerere, eſt ſalutares curationes adhibere. Illis virtutibus communiti, voluntatem etiam inſtaurandæ provinciæ ardore quodam inflammatam & paratam adhibeamus. *Paravit cor ſuum ut inveſtigaret legem*, ſacris li- *1. Eſd. 7.* teris proditum eſt: alio loco; *Elegit ſacerdotes* *1. Macch. 4.* *habentes voluntatem in lege*: eo animo cordiſque deſiderio ad provinciæ curationem accenſi, imitemur duos graviſſimos viros Joſuam & Eſdram. Hic inſtaurandæ diſciplinæ ſtudio exardeſcens, librum legis, quem manu ſumpſit, aliquot diebus diſtincte legit, quater diu & totidem noctu, populumque ad illius executionem mirabiliter excitavit. Joſuas itidem quo poſſet accuratius omnia legis inſtituta vitæ ſuæ moribus exprimere, librum legis perpetuo in manu habere, & ſingula expendere jubetur: *Non recedat*, in- *Joſue 1.* quit Deus, *volumen legis hujus*; & quoniam lectionis ſtudium parum utile eſt, niſi animi commendatio accedat, ea verba adjunguntur: *& meditaberis in eo diebus & noctibus*; nempe tanta aſſiduitate, quæ omnem prorſus negligentiam excludat. Cum autem hæc ipſa animi voluntas & meditationis ſtudium parum quoque proſit, niſi quæ legibus inſtituta ſunt, ad executionis uſum inducantur; ſequuntur illa verba: *Ut cuſtodias & facias omnia.* Hoc præclaro exemplo nos optimo jure eam rationem nobis ineundam cenſemus, ut decretorum quæ ſuperioribus primis conciliis confecimus libros, in hac ſexti provincialis concilii actione numquam de manibus deponamus: ad quorum præſcriptum ordinem (id quod in omni ſynodo meris olim fuit) officii noſtri partes diligentiſſime perſcrutemur; quas executi ſumus; quæcumque illæ ſint, vel de nobis ipſis, vel de clero, vel de populo, vel de eccleſiis, vel alia quavis de re conſtitutæ. Hic recrudeſcit vulnus doloris noſtri: hic morbus gravis lethargia laborantium; hic deſidia pene omnium: hic dormitatione quadam hebeſcimus & tabeſcimus; hic nos etiam paſtores & medici congelaſcimus: hic nos, qui alios e ſomno excitare debemus, ſopore quodam torpeſcimus. Ubinam decretorum quæ confecimus cumulata executio? ubi morum corruptelæ ereptæ? ubi peccatorum publicorum ſemina convulſa; ubi vitiorum publica exempla ſubla-

ANNO CHRISTI 1582.

blata ? ubi disciplina publica introducta ? ubi juvenum petulantia emendata ? ubi tabernis meritoriis, & malorum quasi officinis finis præscriptus ? ubi ludis publicis, ac lenociniis remedia adhibita ? ubi prostibula amota ? ubi popularis concursus ad spectacula publice abrogatus ? ubi antiquata spectacula ? ubi bacchantium Christianorum hominum fœda illa licentia repressa ? ubi peccatorum colluvioni modus præfinitus ? Quid multis ? lethargiæ morbus ubique in provincia est : lethargia omnes languescimus, rebusque exequendis omnes dormitamus : At dicet quis : Hujusce executionis atque adeo curationis opus multis partibus difficile esse fatemur omnes, & agnoscimus : Nec vero est, cur hoc loco difficultates, multas illas quidem ac summas, summisque angustiis implicitas proponamus, in quas curæ nostræ munus incurrit. At nos contra quærimus ; num viribus nostris, an ope Dei tam grave onus sustineamus : si viribus nostris ; profitemur plane impar omnino esse humeris nostris : si Dei ope nitimur, non est cur illius magnitudine frangamur ac debilitemur. *Qui sperant in domino*, inquit Isaias, *mutabunt fortitudinem : assument pennas sicut aquilæ : current, & non laborabunt, ambulabunt & non deficient*. Atqui ad omnem in curanda provincia dimicationem vocamur, fortitudinem episcopalem induamur, & confortati manu Dei excelsi, ministerium nostrum impleamus. Quam præclare Timotheum discipulum & episcopum Paulus apostolus ad omnem episcopalem constantiam instituit his verbis ? *Erit tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus : & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur*. Quid hic apostolus episcopo jubet ? an ut taceat ? an ut dissimulet ? an ut ne resistat ? an ut ab episcopali contentione desistat ? an ut ab opere suscepto cesset ? an ut dormitet ? imo in omnes partes eum etiam atque etiam excitat. *Tu vero*, inquit, *vigila, in omnibus labora, opus fac evangelistæ, ministerium tuum imple*. An vero fortasse accuratione nostra deterremur, quia hoc nostro frequenti provinciæ sanandæ studio exulcerantur animi quorumdam passim dictitantium : Non ferunt hæc tempora veterum canonum & antiquæ disciplinæ medicamenta. Imo ardentius prosequamur : quoniam hæc una medicina præstantissima est, maximeque opportunum id remedium, ut quibus olim rationibus disciplina Christiana sata & propagata fuit, iisdem ipsis & instauretur & conservetur. Jam vero demum, patres sanctissimi, vos optime nostis, quam præstanti erga Deum caritate nos accensi, quam cælestibus pene virtutibus nos instructi, quam inflammato voluntatis desiderio nos flagrantes, quam constanti episcopali fortitudine nos muniti ad provinciam varie languescentem non modo accedamus, sed ita prosequamur oportet, ut aditum omnem nobis aperiamus, cum ad ea quæ decreta sunt accurate præstanda, tum ad illa, si quæ desunt, quam rectissime supplenda. Sed instat, urget, & magnopere nos etiam impellit grave periculum animarum nostrarum. Hujus provinciæ salus nobis commissa est : si culpa nostra aliquis morbo languescens perit, væ nobis. Vos estis presbyteri in populo Dei, *& ex vobis anima illorum requiretur*, inquit Spiritus sanctus. Quæ nos spoponderimus, & quam sancte & quam religiose spoponderimus, pro grege nobis commisso, pro ejus curatione, pro ejus salute, vos recte nostis : religiose adstricti sumus, conceptis verbis multas curæ pastoralis partes earumque executionem promisimus : spopondimus pro grege, devincti sumus verbis oris nostri, capti propriis sermonibus curationis promissæ & susceptæ, fidem præstemus. *Fili spopondisti*, ut digito Dei scriptum est, *illaqueatus es verbis oris tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum : ne dederis somnum oculis tuis : ne dormitent palpebræ tuæ*. Sed vos ipsi videtis summam vigilantiam, quam sanctis sponsionibus debemus. Ad accensæ autem voluntatis nostræ studium atque officium, nos etiam inflammet desiderium gregis. Proponamus nobis hic ob oculos probaticam illam piscinam, amplam, porticus quinque habentem ; & in iis iterum ex hac provinciali specula prospiciamus multitudinem magnam languentium, cæcorum, claudorum, expectantium aquæ motum. Hi omnes (intuemini quæso provinciam omnem ægrotam) expectant motum aquæ, agitationem consultationum nostrarum, actionemque salutarem nostrarum deliberationum : ac jam denique exardescentem pastorali studio animum nostrum etiam atque etiam excitet filiorum nostrorum clamor, quem audire videor in ea verba prorumpentem, quibus olim populus Hebræus Esdræ opem implorans : *Confortare & fac, tuum est discernere*. Nos, inquit, salutaribus curationibus opus habemus : vestrum est ægritudines nostras disquirere, appositeque curare : curate quæsumus, animoque magno sanare pergite. Vos, o filii carissimi, consolamini, consolamini ; erige spem tuam provincia Mediolanensis. Patres isti venerunt tibi, ut morbos & vulnera tua sanent. *Leva pupule meus in circuitu oculos tuos & vide : isti congregati venerunt tibi*. Quorsum enim tot tantique labores, quos & sæpenumero antea & hoc tempore causa tua susceperunt, spectant, nisi ut salutis fructum ipse reportes uberrimum. Tu exurge igitur, exurge, excita te ad orationis studium, ad pietatis opera ; quibus implorata divina ope, parentum tuorum perennis hæc solicitudo adjuvetur in perpetuum. Amen.

ANNO CHRISTI 1582.

Prov. 6.

1. Esdr. 10.

Isa. 60.

CONSTITUTIONES ET DECRETA PROVINC. SYNODI MEDIOLAN. VI.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Mediolani, ad Dei omnipotentis, beatæque Mariæ semper virginis, ac sancti Ambrosii confessoris, & beatorum martyrum Protasii & Gervasii, patronorum nostrorum laudem, hac pro Christianæ morum disciplinæ conformatione, qua clerum populumque fidei nostræ concreditum prælucere totis in Christo viscеribus expetimus, de consilio & assensu reverendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum in concilio provinciali Mediolanensi sexto decennimus, statuimus, ac sancimus.

I.

ANNO CHRISTI 1582.

I.

Quæ ad fidem tuendam pertinent.

DE commercio hæreticorum quam diligentiſſime cavendo, nos pro noſtri officii munere ſuperioribus conciliis decreta aliqua confecimus, atque edidimus: quibus etiam ex ſanctiſſimi domini noſtri Gregorii papæ XIII. juſſione & præſcripto, hæc, quo diligentior porro cautio in genere adhibeatur, adjungenda cenſuimus.

Optandum eſt, omnique paſtorali ſtudio atque officio id valde curandum, ut quem hæreſis labe infectum eſſe conſtet, nemini unquam, quicumque ſit, impune permittatur ex hæreticorum, eove nomine ſuſpectorum finibus ac regionibus finitimis ad provinciæ hujus loca venire: verum ſi quandoque aliter acciderit, ubi ei rei alia ratione occurri non poſſit, hæc ſaltem caveantur atque plane ſerventur:

Ne cuiquam, quem ex iis locis proficiſcentem hæreticum eſſe certum ſit, hoſpitium diverſoriumve præberi liceat, præterquam in cauponа publica, vel in domicilio ſui procuratoris, ſi quem fortaſſe ipſe habet.

Is vero qui præbuerit, illius adventum habitationemque epiſcopo, inquiſitorive, aut parocho, ſi in diœceſin venerit, confeſtim denuntiet. At eccleſiaſticus homo, quicumque ſit, ne eum ullo modo excipiat.

Neque rurſus illum in eccleſia ingredi permiſſum ſit, niſi ſacræ concionis tempore.

Nemini ad hæreticorum fines, locave, ne diſcendæ etiam mercaturæ cauſa, mittere filios liceat, qui annum ſaltem vigeſimumquintum non agant.

Ne cuiquam item, ut alio concilio cautum eſt, ad hæreticorum loca proficiſci liceat, niſi primum ab epiſcopo, aut inquiſitore ejus rei facultatem impetrarit.

Atque hæc quidem facultas ne cuiquam permittatur deturve, niſi a parocho teſtimonium ſcriptum attulerit, ſe more catholico viviſſe, ſanctaque ſacramenta frequentaſſe, hac præterea adjecta conditione, ut ſi cui facultas permittatur diutius illic commorandi, is quotannis ſemel ſaltem inde redeat, ut & confiteatur, & ſanctiſſimam euchariſtiam ſumat; aut teſtimonii literas mittat, quibus legitime teſtatum fiat, ſe confeſſum conſtituto tempore ſacram euchariſtiam ſumpſiſſe, catholicæque fidei congruenter viviſſe.

Qui vero prope hæreticorum loca habitant, iis a parocho eam facultatem dari licebit ad breve ſane tempus: ita tamen, ut cum iis exiguum illud brevis moræ ſpatium certum proficiſcenti præſcribat; tum illam præterea conditionem, ne die feſto illic opus faciat, nec vero mercaturam ullo modo exerceat, aliave agat quæ ſacro feſto die agi, fieri, exercerive prohibitum eſt. Imo feſto eo ſaltem die domum omnino redeat, & miſſæ, veſperis, doctrinæque Chriſtianæ ſcholis interſit.

Nec vero cuiquam fas ſit, patrimonium, bonaque ſua vendere, alienareve, ut in hæreticorum loca migret, ibique domicilium conſtituat.

Si quis in hujus rei ſuſpicionem venerit, contra eum agatur ad canonum pontificiarumque ſanctionum præſcriptum.

Bibliopolæ, quique impreſſoriam faciunt, ne quam aggredi volunt artem prius exerceant, quam jurati, fidei profeſſionem epiſcopo conceptis formulæ ſtatutæ pontificiæ verbis præſtiterint.

Ne liber vel exiguus, quamvis ſuperiorum conceſſu alias ſæpe editus, ſine facultate iterum impetrata typis in vulgus emittatur, imprimaturve.

Moris olim fuit, vitandæ gloriæ oſtentationiſve cauſa, libros aliquando alterius nomine etiam aſſimulato evulgari; ſed quoniam hæc tempora, quibus impreſſoria editione aditus eſſe poteſt ad nefaria quæque proſeminanda, diligentiorem cautionem requirunt; interdictum eſſe volumus, mentito fictove alterius auctoris nomine, libros, volumina, literas, ſcriptave cujuſvis generis argumentive, de quibus in indice ſeu concilio Tridentino cavetur, evulgari, edi, typiſve imprimi, niſi conſenſu illius cujus nomine edentur, & epiſcopi permiſſu. Alioquin in delinquentem animadvertatur pro gravitate criminis arbitrio ejuſdem epiſcopi.

Gravis illa ſanctio, qua ſummus pontifex Gregorius XIII. Judæorum blaſphemiis & flagitiis obviam ire voluit, in omni noſtra provincia, præſertim ubi Judæos habitare permiſſum eſt, quotannis non ſemel atque iterum, ſed etiam ſæpenumero, prout epiſcopus opus eſſe cenſuerit, de more promulgetur. Atque ob eam cauſam concilio huic ſexto in fine illam adjungi ſtatuimus. Kal. Junii 1581.

II.

Quæ ad concionatorem pertinent.

Concionator in urbe ne ſine ſcripta epiſcopali facultate pecuniæ collectam inter concionandum proponat, faciatve; neque itidem in diœceſi, ſine vicarii foranei licentia. Liceat tamen concionatoribus regularibus in eorum eccleſiis, abſque facultate illis tradita ab epiſcopo ſive ejus vicario, ſua monaſteria populo commendare.

Nec vero eleemoſynæ cauſa concionatori ſeipſum commendare liceat: ab aliis tamen piis honeſtiſque hominibus ejus cauſa de epiſcopi licentia conquiri & colligi vetitum non ſit.

Ne in monaſteriis quidem, & locis ubi regulares ſpiritualem temporalemque juriſdictionem habent, quiſquam eccleſiaſticus homo etiam regularis exemptus prædicationis munus obeat, niſi primum ab epiſcopo probatus, intra cujus diœceſis fines ea monaſteria locave ſunt. Regulares vero a ſuis ſuperioribus approbati, ac de eorum licentia in eccleſiis ſuorum ordinum prædicaturi, antequam prædicare incipiant, coram epiſcopo perſonaliter cum ipſa licentia ſe præſentent, ab eo benedictionem accepturi, ſine qua benedictione, aut epiſcopo contradicente, prædicare non præſumant. Si quis contra fecerit, ei pœnæ & cenſuræ conſtitutæ ſint contra alios ſancitæ.

III.

De cultu ſanctorum.

Æquiſſimum eſt, cum rationeque pietatis conjunctum, ſanctorum patronorum uniuſcujuſque civitatis provinciæ hujus ſacris imaginibus eccleſiam metropolitanam ſplendeſcere, cum

eo-

eorum etiam interceſſionem patrocinium ve ibi A divinis officiis & litaniis implorari moris ſit. Quamobrem id cum in primis ad religionis cultum, tum ad ejuſdem eccleſiæ ornatum ſplendoremve præſtetur.

Ne ſine epiſcopi conceſſu facultateve literis conſignata, extra diœceſin ſacras reliquias aſportari, nec vero quæ etiam aliunde allatæ ſunt, intra diœceſis quoque fines ab una eccleſia ejuſve rectore, etiam de conſenſu capituli, alteri eccleſiæ donari, minus vero cuiquam eccleſiaſtico aut laico homini earum particulam aliquam privatim concedi, tradi, donarive liceat, propoſita excommunicationis pœna, quam ſubeat, tum is qui dederit conceſſeritve, tum ille, qui acceperit, vel aſporta- B rit, etiam eccleſiæ ſuæ nomine. Idque omne quod de reliquiis, neque dandis neque transferendis hoc decreto aliis præceptum eſt, ut regulares etiam atque exempti ſervent, eos in domino monemus.

IV.

De diebus feſtis.

Dei munere beneficioque cum eccleſia Mediolanenſis prædicatione ſanctiſſimi apoſtoli Barnabæ primum fidei myſteriis imbuta, tum aliæ pleræque hujus provinciæ civitates evangelii lumine illuſtratæ, cauſam omnem feſti illius diei C præcipue colendi habent. Quamobrem dies ejus natalis, qui eſt 3. Idus Junii, ut de more aliorum dierum feſtorum, qui a clero populoque ex præcepto coluntur, pie & religioſe ſanctificetur, epiſcopus curet, ubi in ſua diœceſi non colatur, ſanctificeturve.

Quo religioſius in unaquaque vicinia tam urbis quam diœceſis dies feſti colantur & ſanctificentur, epiſcopus certum librum conſtituat, in quem a cancellario, cum omnes ſingulique dies feſti parochiales, aliive qui ubique in vicinia aliqua vel urbis, vel diœceſis univerſe ſigillatimve aguntur, tum reliqui etiam dies recte atque ordine referantur, quibus indulgentiæ, jubilæi, aliuſve celebritatis D cauſa ad eccleſias concurſus eſſet ſolet. Quo libro depravati præterea mores, abuſuſve notentur, ſi qui illis celebritatibus eſſe in iis ipſis viciniis ſolent. Atque iis quidem diebus exſcribendis, epiſcopus ad cognitionem certam parochos ſingulos adhibeat; quorum etiam officium ſit, ſi quæ nova in dies indulgentia eccleſiis ſuis acceſſerit, ſi quæve alia celebritas cauſave denuo inciderit, quamobrem populi concurſus in parochiali vicinia ad aliquam eccleſiam fiat, de ea epiſcopum certiorem facere, ut illa quæcumque ſit, in eumdem librum referatur.

Porro eum ipſum librum accurate exſcriptum, notatis menſibus & diebus, quibus præ- E cipue illæ celebritates ſingulis in viciniis locive aguntur, epiſcopus ad ſe in ſingulos menſes afferri jubeat, ut cum uniuſcujuſque regionis, atque adeo pagi locive celebritatem certo die agi perſpexerit, de illius ſanctificatione cultuque literas etiam paſtorales opportune ſcribat, tum aliam præterea omnem diligentiam eo nomine adhibeat. Et vero iis literis officii ſui populus cleruſque monitus, uſque adeo parochorum ſtudiis etiam adjuvetur, ut & vitæ ſancti, quem præcipua veneratione colit, exempla ad imitandum, & epiſcopi monita paterna, & decreta quoque provincialia diœceſanaque eo de genere ad exequendum ſibi plane proponat; ſicque a morum corruptelis, quas prava conſuetudo introduxit, in feſtorum dierum ſanctificatione abſtineat. ANNO CHRISTI 1582.

Si quando dies feſtus ſancti ſanctæve, cujus celebritas clero populoque colitur, in diem vigiliæ jejuniique incidit, quod ex præcepto eccleſiæ ſervatur; ne fideles ob feſti diei ſolennitatem quam agunt (id quod a pleriſque committi ad nos delatum eſt) jejunium ullo modo violent, ſed ut inſtituti ratio, eccleſiæque magis præceptio poſtulat, recte pieque colant.

Quare epiſcopus, ſi quid iſtiuſmodi in ſua diœceſi patrari committive animadverterit; huic gravi peccato & offenſioni, omni paſtoralis officii ſui ratione occurrere quamdiligentiſſime ſtudeat.

V.

De indulgentiis orationis cauſa conceſſis.

Quo uberiores ex orationis inſtituto fructus exiſtunt, eo ſæpius ad illius exercitationem fideles cohortandi ſunt. Officium igitur parochi ſit, quo magis illos propoſito ſpirituali dono alliciat, crebro, cum occaſio tulerit, indulgentiam evulgare eis conceſſam, qui orationi quadraginta horarum ordinariæ aut extraordinariæ epiſcopi juſſu expoſitæ vacaverint.

Hoc officium ut is præſtet, indulgentiæ literas una cum hoc concilio in fine edi volumus.

Idem præſtet de indulgentia iis data, qui in oratione, quæ dicitur ſine intermiſſione, verſabuntur.

Idque ex literis pontificiis, infra hujus concilii ultima parte eo nomine editis.

Idipſum præterea ſæpenumero agat de indulgentia fidelibus data, qui ubi ubi fuerint, in elevatione corporis domini oraverint.

Cujus etiam indulgentiæ literarum monimenta infra eo nomine impreſſa ſunt.

VI.

De parocho & parochiis.

De cura parocho ægrotanti præſtanda in iis quæ ad ſalutem animæ pertinent, jam pridem in altero concilio provinciali conſtitutum eſt.

Et quoniam caritatis officium eſt, rationem etiam habere curationis corporis; hoc decreto itidem ſtatuimus, ut cum parochiæ alicujus ſacerdos in febrim morbumve inciderit (ſi præſertim ſuorum neminem habet, cujus opera adjumentove ſublevetur) propinquior parochus nullum a ſe officium deſiderari patiatur, quod ad ejus valetudinem recte curandam neceſſarium fuerit.

Atque in primis vicarium foraneum, ſi parochus ægrotus in diœceſi eſt; ſi in urbe, epiſcopum de ejus ægrotatione certiorem faciat.

Quibus locis ex concilii Tridentini præſcripto parochias novas inſtitui erigive liceat; epiſcopus etiam in parochiis, quæ regularium quovis modo ſumi, illas conſtituat, certa fructuum portione attributa ad præſcriptum conſtitutione V. pontificis. Seſſ. 21. c. 4. de ref.

Et canonum ratio & diſciplina eccleſiaſtica id maxime poſtulat, ut ad eccleſiam parochialem fideles quam frequentiſſime conveniant: id quod ab epiſcopis accurate eos moneri Seſſ. 24. c. 4. de ref.

ANNO CHRISTI 1582.

œcumenica ſynodus Tridentina pie ſalutariterque decrevit.

Ejus decreti auctoritate, ut pro eo quod debemus, plane obtemperemus, in uſumque provinciæ noſtræ inducamus, quod bene agendi rationibus uſuique optime conſultum eſſe animadvertimus; literas monitionis eo de genere infra explicatas hoc provinciali concilio VI. edimus, quas in omni parochiali totius provinciæ noſtræ eccleſia certis feſtis diebus, quos pro ſuæ diœceſis ratione epiſcopus præſtituerit, de more promulgari decernimus: quo diligentius parochiales admoniti, cum officii religioſi partes facile intellexerint, quas ſuæ quique eccleſiæ parochiali debent, incitata quadam voluntatis propenſione exequantur, quod de ſacroſancti illius concilii ſententia eos ſalutariter & quamſæpiſſime monitos eſſe volumus.

Id vero non hac noſtra ſolum provinciali cohortatione monitioneque contenti, provinciæ noſtræ epiſcopi præſtandum curent; ſed omni alia præcipua paſtoralis curæ ratione, quam ejus rei uſui accommodatiorem potioremque eſſe cenſuerint.

Porro monitionis hujus noſtræ literas, quo facilius planiuſque populus intelligat, indeque partes officii ſui non ſolum cognoſcat, ſed recte exequatur; eas in vulgarem etiam ſermonem totas de verbo ad verbum converti, vel ſummatim vulgariter explicari, & ita fidelibus enuntiari iidem curent, prout diœceſis ſuæ rationibus magis expedire viderint.

Fuit olim tanti apud antiquos patres ille frequens ad eccleſiam propriam parochialem fidelium conventus; ut ad hanc diſciplinam populi Chriſtiani inſtitutioni valde accommodatam retinendam, certis decretis cautio aliqua adhibita ſit.

Primo enim hoc juſſum eſt, ut dominicis feſtiſque diebus parochi, antequam miſſam celebrent, plebem interrogent, an alterius parochiæ fidelis adſit, qui proprio contempto preſbytero ibi miſſam audire velit; quem ſi invenerint, ſtatim inde ejiciant, & in parochialem ſuam eccleſiam ad miſſam audiendam redire compellant.

Deinde illud plane vetitum fuit, alienæ parochiæ fidelem a parocho ad miſſam non recipi, niſi in itinere fuerit, & placitum ibi habuerit.

Cujus veteris diſciplinæ reſtituendæ, in uſumque revocandæ deſiderio flagrans olim ſummus pontifex Urbani VI. eo de genere apoſtolica ſanctione diligentiſſime cavit; & nuper ſacra Tridentina ſynodus œcumenica ab epiſcopis fideles non ſolum hoc moneri voluit, ut frequenter ad proprias parochiales eccleſias ſaltem dominicis diebus feſtiſque majoribus accedat; ſed illud etiam diligenter oſtendit, unumquemque teneri, ubi commode fieri poteſt, parochiæ ſuæ intereſſe ad audiendum verbum Dei; ac proinde id præterea ſtatuit, a parochis animarumve curatoribus inter miſſarum ſolemnia aliquid ex iis quæ in miſſa leguntur, exponi, & ſanctiſſimi illius ſacrificii myſterium aliquod explanari; plebes ſibi commiſſas ſalutaribus verbis paſci, eaſdemque doceri, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem; in lege domini erudiri, & ſacra eloquia illis explanari; tum in unaquaque eccleſia parochiali puerōs fidei rudimentis inſtrui.

His igitur ejuſdem Tridentinæ ſynodi decretis, & veteri ſalutarique exemplo adducti, cum populum urbis, diœceſis, provinciæque Mediolanenſis noſtræ, rebus ad ſalutem neceſſariis inſtructum, per bona opera ad præmium ſempiternum perducere ſummopere in domino cupiamus, hac noſtra monitione eos univerſos & ſingulos cohortamur, ac per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti obſecramus atque obteſtamur; ut quamvis in ſuis viciniis, opidis, & ſuburbiis, oratoria, capellas, aliaſve eccleſias habeant, ubi ſanctiſſimo miſſæ ſacrificio intereſſe poſſint, frequenter tamen dominicis ſaltem aliiſque ſolemnibus feſtis diebus ad ſuam quique parochialem eccleſiam conveniant: ubi a parocho, cui cura commiſſa eſt, verbo Dei paſcantur, fidei Chriſtianæ rudimentis, aliiſque animarum ſaluti neceſſariis præceptis erudiantur, ad ſanctiſſima ſacramenta religioſius percipienda inſtruantur, ad eorumdem frequentem uſum, ut illa ſacra ſynodus optat, paternis ejus cohortationibus in dies magis inflammentur: tum ab eodem item audiant qui dies feſti, ſi qui in hebdomadam inciderint, colendi, quæ vigiliæ jejuniave ſervanda ſint: diſcant ab ipſo item, quæ Chriſtianæ pietatis officia in illis religioſe colendis præſtari oporteat; ac quæ præterea ſupplicationes, proceſſioneſve, aut ſtationes, orationes, indulgentiæ, jubilæa indicantur; quæ matrimoniorum denuntiationes fiant; quæ item, pro ratione temporum, admonitu juſſuve epiſcopali ad diligentiorem eorum inſtitutionem promulgentur.

His atque adeo aliis fructibus, qui ex paternis parochi vel in cohortando vel in monendo officiis exiſtunt, eos carere continget, qui ad miſſam iis diebus in ſuam parochialem eccleſiam non conveniunt.

Imo vero quod hoc audiendæ illis diebus miſſæ parochialis munus a fidelibus minus diligenter præſtatur, & a quibuſdam plane negligitur, multa incommoda inde exiſtunt.

Hinc in pleriſque ſæpe fidei articulorum, & Dei, ſanctæque matris eccleſiæ præceptorum, quæ ad ſalutem conſequendam Chriſtianum hominem noſſe oportet, imperitia; feſtorum dierum cultus neglectus, debita Chriſtianæ pietatis opera non exculta, non cognita Chriſtiana familiarum inſtitutio, langueſcens ſacerdotum parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus; ſanctiſſimorum inſtitutorum, & ſacrorum canonum violatus uſus; hinc denique eccleſiis parochialibus, quæ a majoribus tanto pietatis ſtudio exædificatæ ſunt, inſtaurandis, ornandis, ſartis tectiſque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illiſque nulla aut pene exigua eccleſiaſtica ad divina officia obeunda neceſſaria ſupellex.

His tot tantiſque malis atque incommodis unuſquiſque occurrere ſtudeat, id diligenter exequendo, quod ſanctorum patrum ſuadet auctoritas quod Tridentina ſynodus moneri jubet, quod ex illius juſſu nos de uniuſcujuſque veſtrum ſalute ſoliciti, paternis vocibus cohortamur & monemus in domino.

Nec vero quemquam aliquod, quod vel ex parochialis eccleſiæ aliqua diſtantia, vel ex pluvia, frigore, æſtu, temporumve viciſſitudine exiſtit incommodum, ab hoc officio deterreat: imo vero ad illud diligentius exequendum, prout in domino confidimus, ſe quiſque eorum accendat neceſſe eſt; qui ſalutis ſuæ memores, hujus rei gravitatem eorum quæ commemorata ſunt ratione perpendent, quique aliquando ſecum animo reputabunt, non ſolum parochialem

lem ecclesiam sibi datam esse, in qua primum baptismo susceptoChristo domino renati, aliis sacramentis aluntur ad perpetuam salutem; sed parochum etiam sacerdotem sibi loco parentis esse debere, quem diligant, colant, atque observent; hoc sibi proponentes, illum pro fidelibus sibi commissis apud Deum internuntium ac deprecatorem esse, divinæ legis interpretem, dispensatorem mysteriorum Dei, Christianæ vitæ & morum disciplinæ magistrum, a quo omne petant pie rectequeque agendi consilium, ac denique ministrum omnium fere, quæ ad salutem eis necessaria sunt.

Huic autem nostræ monitioni, etsi omnes pro præcipua suæ salutis cura audientes esse debent; in primis tamen patresfamilias, tutores, curatores, ludimagistros, ceterosque aliorum moderationi curationive præfectos cohortamur, divinaque contestatione admonemus, ut de sua, & aliorum quorum curam gerent, salute solliciti, primum ipsi hæc paterna monita amplectantur, tum illos etiam crebris cohortationibus ad illa exequenda inflamment; idque curent, ut non solum missæ & divinorum officiorum tempore illi in parochialem ecclesiam conveniant; verum etiam ut institutas in ea doctrinæ Christianæ scholas illis diebus frequentent.

Cum ecclesiæ alicujus parochialis ejusque rectoris necessitati episcopus primitiarum decimarumque assignatione, aut parochialium symbolis collectivve providendum esse ex decreto Tridentino censuerit; ad id præstandum illos ex ejusdem Tridentini & provincialis decreti præscripto compellat, propositis arbitratu suo pœnis, & censuris, atque etiam interdicto generali, præsertim ubi ipsi parochiales id præstare promiserint spoponderintve.

Quo instructiores in suis officiis parochi sint ob eamque rem diligentiores, cura metropolitani sit; ut quemadmodum canone Toletano præscribitur, officiorum parochialium liber conficiatur atque emittatur ad communem parochorum provincialium usum.

VII.

De sacramentalibus.

Ne quis episcopo inferior, vestes, indumenta, vasave ad missæ sacrificium divinorumque officiorum cultum, aut ad altaris ornatum parata, sine sedis apostolicæ facultate benedicat; nisi si alicui de jure talia benedicendi facultas competeret.

Quæ autem ab episcopo, aliove auctoritatem habente benedicta non sunt, ut alio concilio cautum est, stata solemni prece benedicantur.

Sacra prece ex formula libri pontificalis tabernaculum, etiam ligneum, in quo sanctissima eucharistia recondatur, ante benedicatur, quam ad illius recondendæ usum adhibeatur.

Aquæ benedictæ, qua vel sabbato sancto, vel in vigilia sacra diei natalis domini, vel alio tempore pro locorum consuetudine, ædes parochialium hominum aspergi solent, asperso cum plena mysteriorum est, tum propria parochorum.

Quamobrem stato tempore ne alius sacerdos quam proprius parochus illas aspergat, aliusve ab eo constitutus; neve item sabbato sancto ante ille aspergat, quam benedictio solemnis fontium celebrata sit.

Aspergendo autem precibus rite utatur parochus ad præscriptum libri ritualis.

Illud autem in hoc asperſionis munere caveat omnino, ut ne signo quidem aliquo, ac nutu, nedum verbis, eo sanctæ asperſionis nomine quidquam petat exigatve.

Monachi regularesve cujusvis ordinis, etiam exempti, non aliunde, sed ab ecclesia cathedrali, intra cujus diœcesis fines habitant, olea sacra sumant. Si secus fecerint, arbitrio episcopi, in cujus diœcesi manent, puniantur.

VIII.

De baptismo.

Eorum, qui domi, aut in ecclesia tamquam compatres ad baptismum adhibiti sunt, nomina in libro baptizatorum parochus notet: ne impedimentum matrimonii contrahendi ignoretur.

Religiosi instituti olim fuit, diem baptismi quotannis a fidelibus pie celebrari; id quod sanctus Gregorius Nazianzenus aliquando ostendit: quæ sane institutio cum ad pietatis Christianæ cultum piamque morum disciplinam non parum adjumenti, in primis adjutrice Dei gratia afferre possit: eam in usum revocari vehementer in domino cupimus.

Itaque parochus & confessarius, prout occasio tulerit, cohortationis officio in id incumbant, ut fidelium, quorum curam gerunt, unusquisque quo die baptizatus est, quotannis ardentiori prece, eleemosyna, si per facultates potest, omnique caritatis opere atque officio spiritualisque gaudii celebritate recolat, memor se chirographo damnationis deleto, hereditatis cælestis participem in Christo domino factum esse.

Qua in cogitatione, cum semper alias, fereque in singulos dies, ut beatus Chrysostomus monet, tum eo potissimum die sancte sese excitet ad præclaram illam sponsionem & Christianam professionem, quam in sacro lavacro per sponsores solemniter edit. *Repete*, inquit sanctissimus pater noster Ambrosius, *quid interrogatus sis; recognosce, quid responderis. Renuntiasti diabolo & operibus ejus: Mundo & luxuriæ ejus ac voluptatibus: Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ series cautionis.*

Parentum cura sit, diem ob eam causam notare, quo eorum filius Christo renatus est: ideoque parochus cum baptizaverit, moneat etiam, ut id ab illis fiat, præter scriptionem quam ipse eo de genere in codicem statum parochialem referre debet.

Baptismi vero dies, qui solemni illa abrenuntiationis sponsione professioneque insignis est, ad omnem pietatis exercitationem usumque non pompis sæculi, non conviviorum apparatu, non luxu, non operibus tenebrarum, cum dies lucis sit, celebretur; sed sanctæ caritatis erga Deum, ergaque proximum officiis.

Gravissimo suffocationis infantum, qui nondum ætatis suæ annum expleverunt, periculo ut occurreretur, pœna excommunicationis, quam mulier in eo genere delinquens ipso facto subiret, in concilio provinciali IV. sancita est.

Verum cum aliquando causæ & difficultates incidant, ob quas non omnino præstari potest quod

ANNO CHRISTI 1582.

quod salutariter cautum est ; ideo hoc provinciali decreto eam cautionem adhibere nobis visum est, ut pro conscientiæ suæ religione, episcopus in gravioribus causis dispensare, dispensandique aut habilitandi facultatem eo in genere vicariis foraneis delegare possit, aliisque item ecclesiasticis hominibus prudentia & rerum usu præditis.

Quod si quis, quicumque sit, etiam præter nutricem & matrem, non adhibita illa cautione, neque dispensatione impetrata, infantem contra præscriptum in lecto tenuerit, aut matrem nutricemve id facere coegerit, aut impedierit quo minus eo decreto præscripta cautio adhiberetur : is eadem pœna irretitus sit, quæ illo decreto mulieri in eo genere delinquenti constituta est.

IX.

Quæ ad sanctissima eucharistiæ sacramentum pertinent.

Paschæ tempore a suo cuique parocho proprio sanctam eucharistiam ministrari ecclesiæ institutum ac præceptum est.

Quamobrem is, si quem parochialem habet, qui ex morbo laborans, aliave necessitate vere impeditus non potest sacro paschæ tempore ad ecclesiam convenire, ubi sanctissimam communionem cum ceteris fidelibus percipiat, ad illum (etiamsi paucis ante diebus perceperit) ipse illo paschali tempore de more deferat.

Parochus hortetur & curet, ut unusquisque paterfamilias, præsertim dato campanæ parochialis signo, quo sacræ eucharistiæ ad ægrum deferendæ significatio fit, sine mora in ecclesiam parochialem conveniat, vel alium de familia digniorem mittat, ad illam cerei candelæve lumine prosequendam.

Si quando autem is, qui paterfamilias est, per necessariam occupationem non potest, saltem certum aliquem hominem, vel filium natu majorem, vel denique famulum, aliumve mittat, qui id pietatis officium præstet.

Atque eam ob causam domi etiam omnis paterfamilias perpetuo funale, cereum aut candelam unam, pluresve habeat, quot ad id pietatis opus officiumque usui sint.

X.

Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

Episcopus a confessionibus audiendis suspendat, aut omnino amoveat confessarios etiam regulares jam approbatos, quos pro suæ timoratæ conscientiæ religione viderit in eo munere non ita sincere, integreque, & cum ædificatione se gerere, quemadmodum & tanti ministerii illis commissi sanctitas postulat, & animarum salus depoſcit, quæ suæ fidei concreditæ sunt.

Salutariter ex doctrina Spiritus sancti cautum est, Christi fideles de peccatis confiteri debere, quotiescumque rem actionemve aliquam aggrediuntur, in qua præsens mortis periculum pertimescendum sit.

Quamobrem parochus curet atque efficiat, ut præter id quod Pii V. constitutione, decretoque provinciali de ægrotante sancitum est, ut si quis etiam parochialis eo profecturus est, ubi sit, aut pestis, aut hæresis, aut ubi nullam confessarii copiam habere possit, aut ad bellum iturus sit, aut pugnam initurus, aut iter infestum navigationemque periculosam facturus, anteaquam viæ navigationive se committat, peccata confiteatur.

Idem officium præstet de mulieribus proxime parituris.

Id præterea cohortetur, ut quis navigationem, iter longum, negotiumve periculosum suscepturus, religiose etiam sumat sacrosanctæ eucharistiæ sacramentum : mulier item proxime paritura, frequentius.

Moneat quoque sæpenumero, cohorteturque ut quoties quis rem arduam & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimescendum sit, aggredietur ; primo confessus idem faciat ; ut tanto sacramento corroboratus, spe erectior fiat rei bene gerendæ.

Cum autem vel ab itineris, vel a navigationis, vel a belli, alterius ve rei periculo, aut negotii [utcumque successit] cura difficili bene juvante Deo liber erit, hoc eum hortetur item ut quam primum pie confessus, Deo gratias agat hujus sacramenti sumptione ; in qua præcipua quædam ratio inest, qua Deo pro immensis in nos collatis beneficiis aliquam gratiam referamus.

Episcopi cura præter ceteras illa etiam præcipua esse debet, ut quantum in se est, fideles peccatorum laqueis implicitos a turpissima peccandi occasione solicitudinis episcopalis studio atque officio revocet, animarumque vulneribus remedia opportuna adhibeat.

Ineunte igitur in primis quadragesima quam diligentissime investigabit, si qui vel in urbe vel in diœcesi sunt, qui opera carnis sectantes turpiter vivant : si qui item odia & inimicitias exerceant : si qui alii denique qui in aliqua peccandi consuetudine usque jaceant : si quos porro ejusmodi ille compererit, omni ratione atque officio illos ad id inducat, ut a via quæ ducit ad interitum sine mora se abducentes, iter salutis omnino vereque suscipiant.

Quamobrem eos ipsos, ut pro facti ratione magis expedire judicabit ; vel privatim ad se accersat, atque adeo instet, quemadmodum ait apostolus, *opportune, importune, argua, obsecret, increpet cum omni patientia*, vel severiori quoque disciplina in eos agat omni jure omnique officio, ad sacrorum canonum sanctionumque pontificiarum præscriptum.

Nec vero antea quam ipse perspexerit, istos ab ea male agendi via recessisse, peccandique occasionem ac publicas offensiones præcidisse, permittat (etiamsi qui testimonium confessarii afferant) ne in paschali quidem celebritate sacram communionem eis ministrari : quinimo illam tam diu differri jubeat, quoad eorum veram vitæ emendationem episcopus cognoverit : imo vero contra eos, qui quondam salutaria monita spernentes, in offendiculis perseverant, neque flagitiosam vitam deserunt, & a sanctissimæ eucharistiæ sumptione rejiciuntur, agat episcopus, agive jubeat, ut concilio provinciali secundo agi contra illos sancitum est, qui paschæ tempore eucharistiæ sacramentum non sumpserint ; si vero in contumacia perseveraverint, in eos præterea severius, prout juris est, animadvertat.

Jubeat episcopus in omni sacristia certo conspicuo loco tabellam affigi, in qua eorum, qui interdicti aut excommunicationis vinculo irretiti sunt, nomina & cognomina recte descripta

in

in omnium conſpectu ſint : ut & ſi quandoque fortaſſe præſentes ſint, a divinis officiis eccleſiaque ejiciantur; & ſi contra concilii provincialis decretum in ea cenſura perſtiterint, in ſingulos menſes ad ejuſdem præſcriptum de more denuntientur.

Illorum præterea ſingulorum nomina, & cenſuræ item qua affecti ſunt genus, octo poſt diebus quam interdicti excommunicative ſunt, ad regulares quoque mittantur ; ut cum iſtis ipſi etiam agant ad præſcriptum conſtitutionis quam ſummus pontifex Bonifacius VIII. eo de genere edidit.

Quod ſi contra fecerint, pœnas ſubibunt ea ipſa conſtitutione ſancitas.

Quo faciliorem executionem habeat decretum in concilio provinciali V. editum, de quatuor præcipuis illis doctrinæ Chriſtianæ capitibus confeſſario ante confeſſionem a pœnitente recitandis, nos decernimus & declaramus epiſcopi judicio & prudentiæ hoc permiſſum eſſe, ut certis confeſſariis, quibus concedendum eſſe ipſe cenſuerit, concedat, detque facultatem, quæ illam fidei rudimentorum recitationem eo provinciali concilio decretam ac præſcriptam poſſint pœnitentibus aliquando remittere, quos certo ſciunt illa capita recte noſſe ; & iis maxime quibus pœnitentiæ ſacramentum frequentius miniſtrabunt.

At vero illud confeſſarius caveat, ne ejus recitationis munus illis condonet, quos certo non ſcierit fidei rudimenta memoriter tenere ac recte noſſe. Verum cum illis, qui ea ignorant, agat ad præſcriptum ejuſdem concilii V.

Quod ſuperioribus conciliis ex ſanctæ ſedis apoſtolicæ decreto confeſſariis ſacerdotibus etiam regularibus vetitum eſt, ne pœnitentem quemquam ex privilegiorum, quæ ipſis regularibus aut confratribus data ſunt, vi auctoritateque abſolvant: idem iis interdictum eſt, etiam indulgentiarum literis, quæ eccleſiis conceſſæ ſunt.

Ne in monaſteriis quidem, & locis ubi regulares ſpiritualem temporalemque juriſdictionem habent, quiſquam ſacerdos etiam regularis & exemptus confeſſiones audiat ; niſi primum ab epiſcopo, intra cujus diœceſis fines ea monaſteria locave ſunt, ad id probatus fuerit.

XI.

De viſitatione infirmorum.

Decem. Sanctiſſimus pontifex Gregorius XIII. ut ſalutarem aliquam ægrotis medicinam afferret, certis apoſtolicis ſuis literis epiſcopis hujus provinciæ auctoritatem dedit indulgentiæ ægris concedendæ, quos vel ipſi, vel eorum nomine alii viſitaverint.

Quæ literæ ut omnibus notæ ſint, proindeque ægroti ſalutare medicamentum contriti & confeſſi capiant ex viſitatione epiſcopali, illæ a parocho, prout uſuvenerit, ſtudioſe accurateque evulgentur.

XII.

Quæ ad ordinis ſacramentum pertinent.

Ne quis patrimonii ab alio cujuſvis conditionis homine aſſignati, aut promiſſionis titulo, quæ certa cautione de re omni victui neceſſaria ſuppeditanda facta ſit, ſacris ordinibus majoribus initietur ; niſi præter ceteras præſcriptas cautiones, illud etiam publico inſtrumento caveatur, ea certa adjecta clauſula, uterque & qui patrimonium aſſignat, & cui aſſignat, jurejurando affirmet, id patrimonium vere poſſideri, obtinerique, ac nihil præterea ineſſe doli & fraudis, nullamque eſſe eo nomine contractum initum, nullumque promiſſum factum, nec vero in poſterum ſe aliquid acturos facturoſve eſſe, quo minus clericus, qui initiandus eſt, aſſignato patrimonio vere recteque ipſo utatur, ac fruatur : proinde ſi quod contra actum, geſtum, factumve erit, id omne irritum, reſciſſum, atque plane ipſo jure nullum, nulliuſque roboris eſſe velle. Si quid autem contra actum erit, ei præterea qui ſacris initiatus eſt pœna ſit, ut ſtatim ipſo facto epiſcopi arbitrio ab ordinum quos ſuſcepit munere functioneque ſuſpenſus ſit, nec aliis majoribus ordinibus adſcribi poſſit.

Verum ne qui patrimonium aſſignat, aliquo timore deterreatur, quo minus illud vel aſſignet, aut cautionem victus, qui clerico ſatis ſit, præſtet: ſed quo magis ad id ipſum excitetur, ſtatuimus, patrimonium eo nomine aſſignatum cautionemque item ita ei uſui annecti, ut qui initiatus eſt, illud patrimonium aut cautionem alienare vel remittere nullo modo poſſit, donec beneficium eccleſiaſticum ſufficiens ſit adeptus, vel aliunde habeat, unde vivere poſſit: ſed nec delinquendo amittere; uſque adeo, ut ne gravis quidem criminis quod ille admiſerit cauſa præſcribi, nec fiſco applicari queat: ſed eum qui aſſignavit, donavit, cavitque, & ad ejus heredes, aut ad alios qui ab inteſtato clerico initiato ſuccederent, ipſo jure redeat.

XIII.

Quæ ad capitula pertinent.

Quod concilio provinciali ſecundo ſancitum eſt, ut qui eccleſiaſtici beneficii poſſeſſionem adipiſcuntur, ejuſdem beneficii titulum etiam non moniti menſis ſpatio ordinario ſuo oſtendant; hoc decreto conſtituimus canonicos etiam tam cathedralium quam collegiatarum eccleſiarum comprehendere, in quibus jure legitimo præbendarum optiones fiunt : ita ut a die adeptæ poſſeſſionis, optionis inſtrumentum in cancellaria epiſcopali intra præſcriptum temporis ſpatium exhibere debeant omnino: alioquin contra eos pœna eadem decreto contra beneficia obtinentes ſancita, ac aliis arbitratu ordinarii agatur.

Capitulum ſede epiſcopali vacante vicarium conſtituat, confirmetve, qui omnino juris canonici doctor ſit: quod ſi hujuſmodi vir in collegio capitulove non extat, alium de capitulo, qui quam maxime poteſt idoneus ſit, deligere poterit.

Eidem vicarium ſemel electum mutare ob cauſam licebit, modo alium octo dierum ſpatio conſtituat: alioquin illius eligendi facultas ad metropolitanum, aut ad ejus antiquiorem ſuffraganeum ſede metropolitana vacante pertinebit.

Electione vero in controverſiam aut in dubium adducta, is electus cenſeatur, qui a capituli majori parte delectus fuerit.

Ne vero œconomus ceterive officiales ſemel

ANNO CHRISTI 1582.

electi a capitulo mutentur, nisi ea electio etiam vivente episcopo ad capitulum pertineat.

Vicario autem aliisve officialibus absentibus, substitutorum electio ad vicarium, non ad capitulum spectet.

Cum vicarius aliusve ex officialibus a suo munere amovendus erit, fas sit capitulo vicarium ipsum officialesve ad reddendam rationem administrati muneris compellere; eosque pro modo culpæ etiam non expectato novo prælato punire: qui nihilo minus eamdem administrationis rationem quam sede vacante reddiderint, exigere possit, atque in eos, quamvis per capitulum absoluti essent, animadvetere ut juris erit.

XIV.

Quæ ad cleri disciplinam attinent.

Quod ab episcopis prælatisve ob dignitatem, qua præcellunt, ex instituto fieri decet, ut manu ad pectus admota, si quando oportet, jusjurandum præstent: id sane ubique & semper ita rite fervent, nisi causæ gravitas, prout jure cautum est, aliter postulat.

Reliqui autem ecclesiastici homines, utpote clerici inferiorum ordinum, subdiaconi, diaconi, & presbyteri, si jurare necesse habent, id tactis sacris literis agant.

In causis porro levibus, ubi opus est, jurent, manu scilicet pectori admota; si modo superior præsens non adest: quo præsente contactis scripturis jusjurandum præstent.

Sacerdotes missæ celebrandæ munere suspensi impeditive, frequenter, & vero præsertim diebus dominicis ac festis, sacram communionem sumant.

Si quem cujusvis ordinis clericum episcopus concubinam, mulieremve eo nomine suspectam habere, aut illius consuetudine commerciove uti compererit; in eum pœnis a sacris canonibus vel statutis ecclesiæ suæ impositis animadvertat, quod si monitus speciali monitione, secundo deliquisse repertus fuerit; tertia pars fructuum proventuumque suorum beneficiorum, qua ipso facto privatus existit, juxta decretum sacri Tridentini concilii, fabricæ ecclesiæ aut alteri pio loco arbitrio episcopi applicetur.

Si autem in eodem delicto perseverans, secundæ monitioni non paruerit, omnibus suorum beneficiorum fructibus privatus, prædictis locis similiter applicandis, ab ipsorum etiam administratione ejusdem episcopi arbitrio suspendatur, & distributiones quoque quotidianas, quas alioquin interessendo divinis perciperet, amittat.

Et si ita suspensus nihilo magis resiluerit; in eum episcopus pro contumaciæ pertinacis ratione, culpæve gravitate, sententiam privationis omnium beneficiorum proferat, & indignus atque inhabilis ad quæcumque beneficia & officia declaretur; & præter prædictas pœnas, excommunicatione, & aliis ad præscriptum ejusdem concilii, & pro ipsius episcopi arbitrio plectatur.

Liberum autem erit episcopo, monitiones has facere, tum in visitatione, tum aliis etiam temporibus; inter unam & aliam monitionem tempus quod sibi videbitur interponendo; procedatque ex denuntiatione, vel ex inquisitione, vel ex officio, vel alio quovis modo; & prædictam executionem nulla exemptio aut appellatio, sive post definitivam sententiam, ullo casu suspendat.

Hæc eadem, quæ de concubinatu, vel aliis impudicitiæ sordibus clericorum statuta sunt, servanda erunt etiam si quis clericus modo cum una, modo cum alia impudica muliere deliquisse comprehendatur.

Quoniam clerici in fornicationem prolapsi, quorum peccatum ejusmodi notorium est, per sententiam seu per confessionem factam in jure, aut per evidentiam rei quæ tergiversatione aliqua celari non possit, aliquando tamen ante & sæpenumero post pœnitentiam actam, ordinis quo initiati sunt, proprium munus sine dispensatione obeunt: quippe cum fortasse non animadvertant, neque Dei offensionem, neque canonicum impedimentum, quo ob tale crimen sese devinciunt: idcirco clerum cum sæpissime omnique studio periculi hujus episcopi commonefaciant; tum hoc etiam diligenter curent, ut ii ipsi clerici usque adeo manifesta concubinatus fornicationisve labe contaminati, pœnitentiam vero peragant & ordinis sui muneris, a quo suspensi sunt, fungendi facultatem dispensationemve ante obtineant, quam illud ipsi obeant: aliquin meminerint ii, qui in male agendi consuetudine perseverantes, antequam pœnitentiam præstiterint, & cujuscumque vel peccati, vel offensionis publicæ occasionem præciderint, ordinis sui functionem ministeriumve episcopo invito executi sint, se præterea irregularitatis maculam, quæ a solo summo pontifice deleri potest, suscipere.

Si vero præstita etiam pœnitentia & peccati offensionisque publicæ remota præcisaque occasione idipsum egerint, nulla saltem impetrata ab episcopo dispensatione, qui eam concedere potest: norint se peccato mortali illigari.

XV.

Quæ ad missam pertinent.

Curet episcopus, ut in unoquoque altari, in quo missa celebranda est, crux adsit.

Ut quæ pia legata ad remedium animæ fidelibus relicta sunt eo nomine, ut missæ pro se de defunctis celebrentur, executionem prout pia eorum voluntas deposcit, recte habeant, id episcopus quam diligentissime curet.

Quibus autem in ecclesiis ob multa variaque defunctorum legata missas usque adeo multas celebrari oportet, ut ratione singulorum dierum, quos testamento aliave ultima voluntate testatores præscripserint, muneri, quod eorum piis voluntatibus debetur, satisfieri non possit; aut eleemosyna eo nomine adeo tenuis est, ut non facile inveniatur, qui velit huic se muneri subiicere: idem episcopus in synodo diœcesana re accurate cognita & perspecta, statuat quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderit expedire; ita tamen, ut in singulis missis, quas jure reductionis celebrari continget, eorum defunctorum comemmoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ad pios usus reliquerunt: debitæ autem commemorationi satisfiet per intentionem applicationis missarum, per preces in secundo Memento, & per collectas faciendas in illis missis, in quibus collectæ fieri possunt.

Ce-

Ceterum intelligendum est, fructuosiores esse, magisque prodesse preces & orationes ab ecclesia pro defunctis institutas cum applicatione sacrificii, quam applicationem solam; licet recompensari possit per majorem devotionem, vel ejus qui dicit missam, vel ejus qui facit dici, vel per intercessionem sancti cujus suffragium in missa imploratur.

Episcopus de capellarum oneribus, deque missarum numero fundationis jure aliove nomine illis adjuncto, ne concilii Tridentini (quod piarum voluntatum relictis legatis solum prospexit) auctoritate quidquam statuat, sed eo de genere quod jure cautum est, id plane servet atque decernat.

Clericus qui in missæ sacrificio ministrat, dum eam functionem obit, ne preces horarias, neve aliud quidquam de libro aliove officio recitet; sed toto intimæ pietatis studio ad ministerium attentus sit, quod tunc pie religioseque exequi debet.

XVI.

Quæ ad divina officia pertinent:

Quo die sanctissimus pontifex consecrationis coronationisve insignia accepit, pietatis ratio postulat in eo precationem a clero pro illo pie adhiberi.

Quamobrem omnis sacerdos, quo die summus pontifex consecratus coronatusve est, in missæ sacrificio stata illa oratione, *Deus omnium fidelium*; loco suo in missali adscripta, pro eo precetur: atque ob eam quidem causam consecratio pontificia, cum in Kalendario anniversario die suo notetur, tum etiam de more denuntietur; ut reliquus etiam clerus & populus item excitetur ad preces pro illo pie adhibendas.

Summo pontifici universalis ecclesiæ pastori & parenti, si quando illum ægrotare contigerit id caritatis officium, prout morbi gravitas tulerit, episcopus præstari curet; ubi ob eam causam in cathedrali, collegiata, parochialique unaquaque ecclesia, clerus populusque certa stata hora pro ipso pontifice oret.

Si quando autem is ex hac vita migrarit, nuntio certo mortis allato id curet, ut cum omni ecclesia campanarum sono, ut pro mortuis fit, de more pulsetur; tum in basilica cathedrali ecclesiisque collegiatis, missa solennis & officium pro eo mortuo rite pieque celebretur.

Sacerdotes vero singuli pro eo defuncto missam celebrent: aut saltem in ea precentur stata oratione.

Pro episcopo, qui pater, magister, duxque cleri & populi est, si quando ex febri aliove morbo laborans decumbit, omnis debitæ pietatis ratio deposcit, supplicationem orationemve & publice & privatim sancte celebrari.

Quamobrem cum occasio tulerit, ejus vicarii officium erit certis diebus illam instituere atque indicere: ita ut cum in urbis, tum etiam si ægritudo diuturnior erit, in diœcesis omni ecclesia, tam collegiata quam parochiali, pro episcopo ægrotante a clero populoque prece religiosa oretur, & ab unoquoque sacerdote in sacrosancto missæ sacrificio stata etiam oratio frequenter fiat.

Episcopus divinorum officiorum, quibus præsens in ecclesia adest, initium statis precibus versibusve faciat, orationesque statas ipse dicat, binis accensis luminibus in ejus conspectum allatis.

Solennes missæ, vesperæ, aliaque divina officia, quæ ab episcopo ritu pontificali solenniter celebrabuntur, quo populus frequentior conveniat, cum in basilica cathedrali, tum in ecclesiis collegiatis & parochialibus item civitatis die festo proxime præcedenti denuntientur, eamque ob causam in Kalendarium anniversarium referantur, ut ordine descriptæ sunt in concilio provinciali IV.

Si quæ autem missæ aliave officia, ob causam quæ extra ordinem inciderit, aliquando pontificali ritu solennique celebranda erunt, episcopi jussu iis in tempore significentur, a quibus populo denuntianda sunt.

Libri qui certis antiphonarum modulationibus olim notati, ex breviarii nuper editi præscripto nondum emendati sunt, in sua quisque diœcesi episcopus curet, ut quamprimum & accurate emendentur, atque accommodentur ad breviarii novi editionem.

Feria quinta cœnæ domini, quo religiosius colatur & custodiatur locus, in quo sanctissimi Christi domini corpus recondi solenne est: episcopus diligenter curet, ut & in basilica cathedrali, & in ecclesiis tam collegiatis quam parochialibus semper unus saltem sacerdos, aut sacris initiatus, eo sacro loco tamquam in statione collocatus excubet, atque evigilet in assidua precatione sanctaque meditatione.

XVII.

Quæ ad funera pertinent:

Parochus illius qui proxime præcessit parochi, universaria stato die quo ille obiit, celebratione missæ parochialis agat, sin autem pro festi solennisque diei ratione tunc agi non licet, alio die proxime antecedente, quo licebit, pro illius animæ salute pie religioseque exequatur.

Clericus mortuus vestitu clericali ecclesiastico, quem ordinis sui ratio deposcit, indutus efferatur: diaconali ecclesiasticaque veste diaconus: sacerdotali sacerdos; clericus superpelliceo tonsuraque ornatus: itidemque alii pro ordinis ecclesiastici gradu.

Mortuum quovis etiam generis, gradus, dignitatisve nomine illustrem laicum ecclesiastici homines ne efferant: ne item inferioris ordinis clericum, qui in superiori ordine constituti sunt.

At vero subdiaconum subdiaconi, diaconum diaconi, & sic ordine ceteri; nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri.

Episcopum vero mortuum, ii qui in ecclesia cathedrali dignitates obtinent, & canonici sacerdotes, & ii digniores efferant.

Laicum autem laici ordinis homines: quod officium etiam laici qui piæ alicui confratriæ adscripti sunt, præstare poterunt.

Lumina, cerei, funalia, intortiatave in funere ne restinguantur, nisi sacro officio etiam sepulturæ rite absoluto atque expleto.

Missa, cum mortui corpus sepelitur, quando commode fieri potest, pro eo pie celebretur: id quod & canonum jure & sacrorum rituum libris cautum est.

Ne laici etiam confratres, aut alii societati

ANNO CHRISTI 1582.

adscripti, sed ecclesiastici homines, mortuo cujus funus agitur, totum officium sepulturæ præstent: ita ut quæ preces quive sepeliendi ritus ei ex ecclesiæ instituto consuetudineve adhibentur, eorum & omnium officium non ipsi laici, sed sacerdotes & clerici eo nomine vocati perfecte expleant, quoad illius corpus humatum sepultumve sit.

Ne die dominico & festo qui ecclesiæ præcepto, consuetudine votove colatur, anniversaria agantur: quæ si certo aliquo festo is qui decessit pro se agi præscripserit; alio proxime præcedenti die cum pro officii ratione licet, celebrentur.

Si quando autem die dominico festove mortuum efferri in sepulturamque tradi contigerit; pro eo missam conventualem ad præscriptum Romani ritualis celebrari licebit.

In omni ecclesia cathedrali & parochiali singulis dominicis anniversaria, quæ in hebdomadam proxime sequentem in ea ecclesia celebranda erunt, fidelibus denuntientur.

Idem de septimo, & trigesimo, & alio ejusmodi officio præstetur. Qua in denuntiatione parochus cohortatione illos excitet ad orandum pro mortuis, proposita etiam humanæ vitæ conditione.

Pro fidelibus defunctis religiosas Deo preces orationemque adhibere, officium est salubre illud quidem, sanctum, Christianæque pietatis studio plane dignum.

Quam ob causam summus pontifex Gregorius XIII. Romæ instituit prima hora noctis pro illis in singulos dies pie orari. Cujus exemplo nobis ad imitationem proposito maximopere excitati, cum jam pridem proximis annis orationem vespertinam, quam communem dicimus, pro vivis decreverimus, hanc alteram pro mortuis jam nunc constituimus.

Itaque unusquisque provinciæ episcopus, pro salutis animarum zelo, quo præcipue incensus esse debet, in eam curam incumbat, ut ubique locorum in sua diœcesi religiose celebretur, omnique ardentissimo caritatis & precationis spiritu.

Illius horam pro ratione temporis vel brumalis vel æstivi, proque prudentia sua, sub primam noctis vigiliam ita statuat, ut jam decreta oratio vespertina nullo modo impediatur.

Præsiniat in urbe basilicam cathedralem, & certas alias ecclesias, in quibus stata hora, statoque campanæ signo significatio hujus orationis precationisve fiat.

Unusquisque autem fidelis, ubi ubi sit, vel domi vel foris, ad memoriam mortis excitatus, primum pauliſper tacitus in mortis suæ, quam brevi fortasse obibit, meditatione versatus, tum se accendat ad orationem pro mortuis, quam psalmo *De profundis*, aut precatione dominica, & salutatione angelica sæpius repetita, intimo religiosi cordis affectu perorabit: ut defunctorum animæ e purgatorii suppliciis ereptæ, Dei misericordia ad sempiterna cælestis vitæ præmia perducantur.

10. Aprilis 1560.

Parochi præterea, quo magis atque magis hujus pietatis studium exardescat, sæpe accurata cohortatione ad illius studium usumque perpetuum parochiales suos inflammare studeant: & quo magis eosdem alliciant, indulgentiam proponant iis concessam, qui sono campanæ moniti atque excitati ad orationem pro mortuis, pie recitaverint psalmum *De profundis*, aut orationem dominicam salutationemque angelicam ter dixerint; cujus indulgentiæ pontificias literas ut parochi aliquando de scripto evulgent, in fine concilii loco suo impressas extare voluimus.

ANNO CHRISTI 1582.

Delatum ad nos est, nonnullas ex eo offensiones oriri, quod corpora mortuorum, eorumque præsertim qui repentina morte decesserunt, in sepulturam nimis præpropere, atque adeo celerius quam par est, tradantur.

Quibus offensionibus ut opportune occurratur, decernimus, ne in posterum corpus aliquod sepeliatur, nisi duodecim saltem horis postquam spiritum exhalaverit.

Verum si quem de improviso mors aut morbi alicujus repentina vis occupavit, is ne in sepulcrum inferatur ante vigesimamquartam hujusmodi repentini eventus horam: nisi secus episcopo cive videbitur cui ipse id curæ dederit.

XVIII.

Quæ ad processiones pertinent.

Stati dies processionum, quæ pro gratiarum actione fiunt, ut antiquis rituum monumentis traditum est, hi sint, dominicus scilicet dies, vel feria quinta. Si vero pro calamitatibus, peste, bello, fame, aliisque id generis supplicandum est, processiones publicæ agantur feria quarta, sexta, & sabbato: quibus processionibus agendis etiam certas ecclesias, pro ecclesiæ suæ consuetudine, ac pro populi commissi pietate episcopus statuet libero arbitratu suo.

Supplicationibus publicis obeundis, fideles suæ quique ecclesiæ parochialis vexillo prælato, ut frequentes ordine procedant, eos parochus sæpenumero, prout occasio tulerit, accurate moneat, valdeque accendat dono munereque indulgentiæ, quam summus pontifex Gregorius XIII. pro sua paterna caritate provinciæ Mediolanensi concessit: cujus indulgentiæ pontificias literas in fine hujus concilii VI. impressas, ob eam causam frequenter parochialibus suis evulget.

5. Aprilis 1580.

Quo frequentiores item in concione sacra, in missa majori, vesperis, & completorio præsentes adsint; iisdem indulgentiæ literis illos crebro cohortetur & moneat.

XIX.

Quæ ad cultum ecclesiarum pertinent.

Sacrarum rerum munditia divinorum officiorum religioni debita, ecclesiasticis sanctionibus cum præcepta sit, tum decretis provincialibus generatim universeque renovata est, ut certis regulis editis speciatim diligentius præscripta, pro curæ commissæ officio ab iis, quorum interest, in omni ecclesia servetur, metropolitani cura auctoritateque eo de genere omnis instructio diligenter ordine contexatur, atque ad usum provinciæ edatur; quo magis rerum divinarum cultus, supellectilisque ecclesiasticæ nitor, undique decore & religiose colluceat.

Si quæ delicta in ecclesia committuntur; parochi, intra cujus parochiæ limites sita est ecclesia, (etiamsi illa regularis sit & exempta ubi delictum patratum,) officium sit, quamprimum episcopo vicariove literis saltem significare. Idem de eo parocho, capellano, rectore

ANNO CHRISTI 1582.

reve decernitur, in cujus ecclesia crimen commissum est. A

Quod de velo mulierum non sine multiplici mysterio, & voce apostolica institutum, & pontificio canone corroboratum, & sanctissimarum feminarum exemplis usitatum, ac diuturno usu retentum, nos concilio III. provinciali commonendum, & ab provinciæ episcopis omni ratione curandum statuimus; quo diligentius in posterum præstetur, hoc præterea decernimus: Mulieres cujusvis ordinis, status, & conditionis sint, pœna interdicti ab ingressu ecclesiæ sancita, velato in ecclesia capite sint.

Quæ vero non paruerint, postquam ter, aut semel (quæ unica monitio pro tribus satis sit) etiam generatim monitæ, in contumacia perstiterint, ab episcopo, prout expedire judicaverit, puniantur. In baptisterii sacello nullum sepulcrum sepulturamve extrui liceat. B

Si qnod autem baptisterium extra sacellum ædificatur, permittiturve; ne sepulcrum proxime fiat: sed tam longe, ut ab illius sepimento supulcrale os distet spatio cubitorum sal-tom trium; ac præterea concavitas sepulturæ ne sepimentum attingat.

XX.

De bonis & juribus ecclesiasticis. C

Sess. 25. c. 11. ref.

Quibus judicibus auctoritate concilii Tridentini & synodi provincialis primæ facultas data est, qua rerum ecclesiasticarum locationes ad longum tempus factas rescindant nullasque decernant; perpetuas etiam locationes cognoscere, itidemque rescindere, ac irritas facere ad ejusdem concilii Tridentini præscriptum, ii ipsi & possint, & debeant.

Quamquam de piis legatis, decimis, primitiisque decreta permulta contra debitores synodis provincialibus promulgata sunt: nihilo minus istorum calliditatibus, rursusque eorum quibus debentur commodo non adhuc satis con- D sultum ac provisum est.

Quamobrem episcopus, vel ipse per se, vel per vicarios visitatoresve suos, etiam in visitationis munere, de piis legatis accurate diligenterque inquirat; accersitisque etiam ad se, si videbitur, heredibus, aliisve qui ea exequi præstareve debent, de illis ipsis decernat: certumque præterea tempus quo illi præstent omnino constituat. Atque eorum quidem omnium, & singulorum qui illa præstare debent, nomina edi, in tabellamque certam referri jubeat; quæ in uniuscujusque ecclesiæ parochialis sacristia loco conspicuo affixa propositave sit.

Si quis vero eorum qui in eam tabellam E relatus est, ad constitutum tempus legata quæ debet præstare neglexerit prætermiserit-ve, arbitrio episcopi puniatur, nisi re ipsa quamprimum legata quæ debet, persolvat.

Id quoque ipsum de illis qui decimas & primitias debent, hoc decreto plane constituimus & sancimus,

XXI.

De episcopo, episcopali jurisdictione, & foro.

Pro ea qua episcopus abundare debet præstanti cura, proque illa perfectionis episcopalis ratione, ad quam omnes ejus rationes referuntur; nihil vel minimum ei prætermittendum est, quo munus, quod multiplex graveque gerit, non modo sustinere, sed explere salutariter possit, aliorum etiam subsidiis ad officii sui executionem comparatis.

Quamobrem sibi duos sacerdotes pietatis zelo flagrantes, spiritualique usu peritos ac prudentes, pro conscientiæ suæ religione secreto in civitate deligat: quorum sacerdotum officium in primis sit, episcopum assidue omni caritate, & humilitate, omnique debitæ observantiæ officio privatim sincere admonere, quid in eo vel desiderari vel opus esse viderint, cum ad omnis disciplinæ, tum vero ad sacri Tridentini nostrorumque provincialium conciliorum perfectam atque absolutam executionem. Ob eam etiam causam aliquem provinciæ episcopum item deligat, cui cum aliquando per literas pastoralis administrationis suæ rationes, consilia, omnemque ecclesiæ sibi commissæ bene gerendæ modum familiariter communicet; ita ut hoc subsidio sibi in omni deliberatione atque actione opem atque adjumentum paret.

Vicini quoque episcopi ad muneris sui functiones recte progredientis exemplis se in dies ad id excitet; ut uno eodemque spiritu, parique diligentia, imo vero sancta quadam pastoralique piæ æmulationis contentione, ipse curæ suæ partes exequatur; eum hæc accensi studii conjunctio ad constituendam, perpetuoque communiendam omnem disciplinam permultum interfit. Sin autem fratrem episcopum, cujus diœcesis finitima est, aliquid vel in officii pastoralis partibus, vel in Tridentinis provincialibusve decretis exequendis, vel in aliis officiis pastoralibus aliquid prætermittere animadverterit; cum eo fraterne agat, ut omni vigilantia decretorum, muneriſque episcopalis executionem præstet, quæ eorum utrique præscripta est. Si quando autem ad episcopum provinciæ divertet, cum eoque congredietur, illud sibi magnum præcipuumque negotium propositum sit; ut cum eo ecclesiæ suæ administrandæ rationes conferat, consultationesque ineat: id quod sanctissimos episcopos fecisse memoriæ proditum est.

Nec vero has rationes solum ineat, sed etiam longe diligentiores, quo accuratius commissa officia exequantur.

Ut autem familiam suam in bene vivendi regulis atque officiis perpetuo contineat, deligat aliquem ex suis virum prudentem, spiritualisque vitæ studiosum: cui id plane mandet, ut quæ in moribus familiæ emendationem aliquando desiderant, ea quamprimum sibi referat animo simplici ac puro: ut ipse prout opportunum esse viderit, remedium adhibere possit.

At præterea quo diligentius familiæ suæ institutioni consulat, cum fraternam etiam correctionem in ea instituendam curet, tum vero frequentes spiritualium rerum collationes, & alias exercitationes, disciplinæ etiam regulas ex conciliorum provincialium decretis præscribat.

Quas regulas in tabella ordine descriptas,

ipsi

ANNO CHRISTI 1582.

ipsi familiæ in conspectu propositas certo loco affigi jubeat.

Cum vero aliquem in ea adscribet, illas eisdem proponat, anteaquam in familia illum adscribat.

Quod episcopus sancte juratus in sua consecratione promisit, se singulis annis visitare limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, cum longe ab urbe Roma absit, nec propterea id, personalis residentiæ munere adstrictus, quotannis facile præstare possit, certum saltem nuntium ex jurisjurandi præscripto ad urbem Romam mittat, qui id obedientiæ officium nomine suo præstet. Is vero quem miserit constitueritve, recte instructus sit cognitione rerum ad ecclesiæ suæ statum pertinentium: ut & cleri sui disciplinam, & populi in via domini progressionem, & omnis ecclesiæ diœcesisque suæ rationes, pontifici, aut iis quibus ille mandarit, quam rectissime exponat.

Metropolitanum, si quando febri morbove periculose laboraverit, decanus episcopus provinciæ, aliique episcopi duo provinciales qui propius absunt, de illius invaletudinis periculo a vicario illius certiores facti, nulla mora interposita invisant, fraterna caritate consolentur, salutaribusque consiliis opportune juvent. Si vero illum obire contigerit, ejus funus exequiasque itidem solenni ceremonia rite concelebrent, iis omnibus pie recteque servatis, quæ hoc de genere constituta sunt: eoque accuratius, quo præstantior est archiepiscopalis dignitas.

Si quando ex febri aliove morbo episcopus laborat, ægrotationis initio, ac deinceps aliquando, prout expedire censuerit, cathedralis ecclesiæ suæ capitulum, cum quo de spiritualis sanctæque vitæ officiis ac studiis colloquia salutaria ineat, ad se convocet. Quod vero a sanctissimis episcopis hujus provinciæ, præsertim Ambrosio, Eusebio Vercellensi, Gaudentio Novariensi, aliisque factum esse memoriæ proditum est, id proposito etiam ad imitationem illorum exemplo episcopus exequatur; ut cum periculose ægrotans prope diem mortem obibit, cathedralis ecclesiæ capitulum clerumque ante convocet: cui cum pacem, caritatem, sanctarumque virtutum disciplinam suadeat, eamque quasi hereditariam quamdam disciplinam relinquat; tum & universe & sigillatim religiosis eorum precibus, sanctis sacrificiis sese intime commendet.

Episcopus, cum ægrotans in lecto jacet, frequentissime tamen sacræ eucharistiæ pabulo se salutariter reficiat, ac recreet; cui (saltem cum primum, & cum pro viatico illam sumet, & semper denique, nisi cum ipse secus jusserit) universo clero & capitulo cathedralis ecclesiæ prosequente, archipresbyter, aliusve deferat & ministret, qui secundum episcopum primariam dignitatem sacerdotalem obtinet.

Si quando episcopus ad actionem solennem, quæ in alia provinciæ civitate locove celebratur, accedit, itidem excipiatur ut eum excipi decretum est, cum ad concilium provinciale venit: ac præterea obviam ei procedat episcopus, ad cujus civitatem venit.

Episcopus, ad quem universi cleri sui cura etiam paterna refertur, zelo caritatis accensus, si quem ecclesiasticum hominem, etiam minoris ordinis, intra alicujus parochialis viciniæ fines ægrotantem audierit, ipse, aut alius ejus nomine, invisat, & consoletur paternis & consiliis & officiis: quæ si illi præstare debet, certe multo accuratius, atque adeo ardentiori dilectione exequetur erga eos, quos habet basilicæ suæ cathedralis ministros, & parochos in animarum salute procuranda adjutores.

Quo vero cumulatius id præstet, pro solicitudinis paternæ zelo id etiam curæ suscipiat, ut cum is statis urbis regionibus, tum in diœcesis partibus distinctis, præter parochum vel proprium vel propinquiorem, de quo in altero concilio alias cautum est, certos etiam sacerdotes caritate flagrantes, vitæque spiritualis moribus & usu præditos decernat: quorum munus sit, ægrotantibus clericis, cujuscumque ordinis sint, præsertim ope destitutis, præcipuam operam, solicitudinem, & curam navare, si qua opus esse viderint, cum in primis ad pie sancteque juvandum animæ salutem, tum ad corporis bene curandi rationem.

Episcopus qui totis in Christo viscеribus egentium curam gerere debet, cum ceteras rationes ineat, quibus in difficultate annonæ populi sibi commissi egestas sublevetur, tum vero quam diligentissime caveat, ut in rei frumentariæ inopia, ecclesiastici homines frumentum aliudve alimenti genus, quod ad sublevandam annonam pertineat, ne supprimant abscondantve.

Ac præterea eos omnes & singulos pœnis propositis, omnique juris remedio cogat, quidquid frumenti habent, sive proprium sive alienum, in privatis aut ecclesiasticis ædibus reconditum, apud ecclesiasticum hominem (quem si ita expedire censuerit, eo nomine ipse constituat) sine dolo & fraude scripto profiteri; eidemque frumenti illius omnis numerum & conditionem recte sincereque denuntiare.

Et vero si quando annonæ gravitas difficultasque ita tulerit, id omne frumentum venditioni exponi jubeat; ac vendi, quo pretio illius annonæ temporibus in foro frumentario vendi solet.

Sæpenumero accidit, de servitute aquæ, per alienos agros deducendæ, de oryzis intra certos fines non serendis, atque de aliis ejus generis rebus & causis, controversias litesque inter homines ecclesiasticos & laicos excitari.

Quamobrem episcopus, cujus etiam præter cetera munus est, litium occasiones præcidere, & in commune etiam utilitatibus publicis consulere; quæ ad ecclesiastici ordinis homines pertinere ex canonum sanctionibus cognoverint, ea edicto etiam episcopali, si ita expedire censuerit, æquo jure statuat ac decernat.

Videat tamen antea diligenter, qua in causa sedes apostolica consulenda sit: neque vero tunc in eo inconsulte quidquam agat deliberetve.

XXII.

Quæ de visitationem pertinent.

Singulis annis episcopus ad præscriptum concilii Tridentini eas capellas visitet, quæ hisce etiam conditionibus erectæ institutæve sunt, ut ordinarius aliusve superior ecclesiasticus non possit, ne visitationis quidem correctionisve causa, aut alia quavis ratione id sibi vindicare: usque adeo ut si contra attentatum erit, nulla irritaque sit & erectio, & ejusmodi voluntas testatoris. Sess. 7. c. 8. de ref.

Si

ANNO CHRISTI 82.

Si vero capellarum erectio fundatiove, ac testatoris voluntas hisce conditionibus præscripta, sedis apostolicæ auctoritate comprobata erit: tunc ordinarius earum capellarum administrationis, visitationis, correctionisve jus nullo modo sibi sumat: nisi fortasse, quibus testator illarum administrationem curationemve reliquerit aut commiserit, eos negligentes esse cognoverit. Ecclesias præterea equitum ordinis Jerosolymitani is itidem visitet, ut summi pontificis Pii V. constitutio præscribit.

XXIII.

De concilio provinciali.

Concilii provincialis celebrationi atque actionibus, ut ejus diligentiorem usum normamque in dies teneremus, certas quasdam rationes in synodo provinciali IV. constituimus: quibus sane rationibus operæ precium censuimus hæc adjungere, quo magis splendescant illæ actiones; indeque fructus salutares existant.

Aliquot ante synodi provincialis celebritatem diebus, literæ pastorales eo de genere a metropolitano editæ cum in omni provinciæ civitate, tum in uniuscujusque diœcesis locis, ubi promulgationem fieri moris est, episcopo curante recte promulgentur: quo studiosius fideles excitentur ad precandi studium, pietatisque opera, quibus implorata divina ope, actiones conciliares adjuventur.

Atque iis quidem literis, si quid episcopus pro diœcesis suæ rationibus atque usu addendum censuerit, addat licet.

Quod antiquæ disciplinæ fuit, ut episcopus iter faciens duos saltem ecclesiasticos homines, unum subdiaconum, alterum diaconum in comitatu haberet: id pro sanctæ solicitudinis suæ zelo ipse ad usum revocare curet, cum præsertim ad concilium venit.

Episcopo ad concilium venienti, metropolitanæ ecclesiæ vicarius generalis, & alii prælati, ecclesiasticique viri, quos archiepiscopus delegerit, duo aut tria millia passuum obviam prodeant.

Urbem locumve ubi concilium celebratur mula is vectus, & insigne dignitatis episcopalis viatorium indutus, decore ingrediatur. Cum ingreditur, sancta caritate, rogatu & concessu metropolitani, quodam modo impulsus, in via populo benedicere non recuset.

Primo urbem locumve concilii ingressus ad basilicam metropolitanam primariamve accedat: ubi paulisper Deum sancte precetur.

Ad basilicæ valvas ei obviam veniant, & qui dignitates obtinent, & canonici, & clerici quicumque illius basilicæ.

Quod si fortasse tunc divinis officiis in choro occupati sunt, duo tamen, quatuorve, qui ex ordine sacerdotum & diaconorum digniores sunt, e choro mittantur; qui episcopum ingredientem excipiant, & ad altare majus deducant. Dum atrium limenve ecclesiæ ille ingreditur, ejus adventus & ingressus solenni campanarum sono, &, nisi divina celebrantur, organo etiam piaque cantus modulatione excipiatur.

Inde a basilica ad metropolitanum ipse veniat; qui obviam procedens, fratrem episcopum omni caritate & osculo pacis benigne excipiat.

Quod concilio provinciali IV. de missa & oratione Spiritus sancti decretum est, id in posterum ita servetur, ut a dominica tertia ante constitutam concilii diem, usque ad id tempus quo illius initium fiet singulis diebus collecta de Spiritu sancto in missæ sacrificio dicatur.

ANNO CHRISTI 1582.

Missa autem de eodem feria quinta celebretur, & supplicationes item fiant statis diebus ad præscriptum illius concilii IV. Ubi autem concilii initium factum erit, in omni ecclesia provinciæ, cathedrali & collegiata, stata solennisque missa, quæ pro concilio dicitur, quinta quaque feria celebretur; aliis autem feriis collecta pro concilio a singulis sacerdotibus in missa pie recitetur. Cum vero concilii provincialis dies instat, oratio sine intermissione, quæ a clero & a regularibus & a monialibus religiose ob eam causam fiat in civitate, instituatur.

Idem in tota diœcesi præstetur: ita ut instituta quadam parochiarum regionumve vicissitudine, in primaria ecclesia clerus populusque concilii causa Deum pie oret.

Hæc ipsa omnia & singula de oratione ut præstentur, in sua quisque civitate & diœcesi episcopus curet.

Ubi primum operante domino concilii provincialis initium decreto ob eam causam promulgato rite factum erit, tunc hymnus, Te Deum; a choro cantoribusve pie concinatur. Ubi præterea in aliqua sessione constitutiones decretave nova de more promulgata erunt episcoporumque assensu a metropolitano comprobata; tum chorus concinat etiam hymnum, Te Deum; *&c.*

Singulis festis diebus, dum concilium provinciale habetur, solenni ritu ab aliquo episcopo missa celebretur; cui reliqui episcopi ordine considentes intersint; & concio præterea synodalibus actionibus accommodata, ab eodem aliove episcopo habeatur.

Festo item die, dum concilium habetur, episcopi frequentes ad vesperarum divinum officium conveniant, sacræque tractationi intersint, quam metropolitanus vel alius episcopus habuerit.

Quo tempore concilium provinciale celebratur, clerus populusque Mediolanensis, quo frequentiori pietatis studio provinciales actiones adjuvet, septem stationales ecclesias instar basilicarum urbis Romæ, a pontifice Gregorio XIII. indulgentiarum dono ornatas, ex certa parochiarum vicissitudine, quam archiepiscopus præscripserit, supplicationibus obeat.

Dum item concilium habetur, in hebdomada quotidie, aut saltem tribus diebus sacræ conciones in ecclesia metropolitana primariave habeantur, quibus explicetur in primis omnis disciplinæ Christianæ ratio.

Singulis concilii diebus clerus civitatis in capella ædium archiepiscopalium clericales aliquas studiorum exercitationes ineat ad præscriptum archiepiscopi.

De ecclesiastica disciplina certis partibus distincta ordineque dispositа, orationes Latinas & frequentes ecclesiastici homines habeant, quibus ille jusserit.

Disputationum etiam de clericalibus disciplinis studiisque cursum pene assiduum eo tempore teneat: aliasque ejus generis exercitationes habeat ex præscriptis rationibus.

Tri-

ANNO CHRISTI 1582.

Triduo præterea, ſtatis ſcilicet illis feriis congregationis publicæ, in eadem capella explicatio diſciplinæ clericalis, quæ in certas partes diſtributa ſit, a perito ſacerdote, quem archiepiſcopus elegerit, toto concilii tempore quamdiligentiſſime habeatur, adhibeaturque ob eam rem cohortatio ejus generis graviſſima: cui cohortationi & explicationi clerus omnis urbanus interſit. Ut autem omnis epiſcoporum familia concilii tempore ſtudioſe utiliterque occupata ſit; quo tempore congregatio habebitur & mane & veſperi a theologo metropolitanæ eccleſiæ, aut ab alio quem archiepiſcopus delegerit, pſalmi, vel aliæ ſacrarum literarum partes ſtudioſe explicentur: cui explicationi atque interpretationi familiæ epiſcopales præſentes attente adſint.

Quotidie concilii tempore dimiſſa congregatione, veſperi ad capellam indę epiſcopi frequentes veniant ad orationem veſpertinam.

Concilio rite abſoluto & dimiſſo, metropolitanus unumquemque epiſcopum, qui ad ſe ſalutandum advenerit, diſcedentem ſancto oſculo pacis dimittat, ejuſque orationibus & precibus ſeſe intime commendet.

E concilio cum ad ſtationem epiſcopalem epiſcopus redibit, paulo ante quam itineri ſe committat, ad eccleſiam metropolitanam primariamve veniat, ubi pauliſper oret.

Synodalium teſtium, qui conſtituto concilii tempore a metropolitano in unaquaque provinciæ diœceſi de more electi pronuntiabuntur, ſi qui abſunt, nomina literis edantur & conſignentur; quibus literis ipſe metropolitanus, epiſcopo cujus diœceſis cauſa nominati ac delecti ſunt, poteſtatem faciat adſtringendi illos jurejurando, quod certis conceptis verbis ex decreto concilii provincialis IV. ab iis præſtari oportet.

Id epiſcopus ubi concilio ad ſtationem epiſcopalem redierit, duorum menſium ſpatio exequatur: deque re ea accurate præſtita metropolitanum per literas eo tantum nomine ſcriptas certiorem faciat.

Teſtium vero, qui vel metropolitano in ſynodo provinciali, vel epiſcopo ex illius auctoritate delegata jusjurandum præſtiterunt, nomina a cancellario fori epiſcopalis certo libro ejus juſſu notentur.

Si quando teſtis ſynodalis a metropolitano in ſynodo provinciali delectus, qui juratus in aliqua provinciæ diœceſi officium illius ſuſcepti muneris gerat, antequam concilii proxime futuri dies indicta venerit, diem ſuum obierit: epiſcopi cura ſit de illius obitu metropolitanum certiorem facere, qui alium in illius locum eligat; qui ex verborum formula concepta etiam juratus, illius muneris partes in illa diœceſi teſtis ſynodalis officio, caritatis zelo, ſinceroque debitæ ſolicitudinis ſtudio ſtrenue in domino proſequatur.

Epiſcopus teſti ſynodali ad concilium provinciale venienti viaticum ſumptuſque victui neceſſarios a clero aliquot ante conſtitutum concilii tempus diebus contribui ex ſynodi provincialis quartæ præſcripto jubeat, aut alia ratione quam potiorem cenſuerit pecuniam eo nomine neceſſariam, quæ poſtea, ut ex illa contributione mutuanti reſtituatur, quam primum curet, ne viatici difficultate impeditus, ullam veniendi moram interponat, ſed ad conſtitutum tempus in concilio præſens adeſſe poſſit.

Quoniam non ſolum ad hujus provinciæ commodum, ſed ad rectam quamdam diſciplinæ conciliis provincialibus decretæ exequendæ rationem valde intereſſe poteſt, ſi quæ his ipſis conciliis conſtituta ſancitave ſunt, pro ſubjecta materiæ ratione certis titulis ordine diſtincta (cum jam quinque libris, prout quinquies itidem eorum conciliorum celebritas acta eſt, varie diſperſa ſint) in unum volumen colligantur: ideo metropolitani cura & auctoritate, ut alia editio omnium uſui accommodatior ſit; illa quæ iis quinque libris continentur, quæque in hac ſexta ſynodo ſancita ſunt, recte, prout materiæ quæ agitur, quæque tractatur, ratio poſtulat, diſpoſita, (ſalva tamen uniuſcujuſque conſtitutionis & decreti provincialis ſententia) uno volumine contexantur, atque ita ordine contexta quamdiligentiſſime edantur.

XXIV.

Quæ ad ſynodum, & congregationes ſynodales pertinent.

Judices, & examinatores in ſynodo diœceſana conſtituti, etiam, ſi quando longius quam unius anni ſpatium ſynodi actio differatur, ſuum munus exequantur. 10. Aprilis 1580.

Indulgentia, cujus etiam literæ in ultima parte hujus concilii editæ ſunt, congregationis nomine conceſſa, ſingulis menſibus a ſacerdotibus forancis ex decreto provinciali in ſingulos menſes evulgetur, quo die miſſa illius congregationis celebratur.

XXV.

Quæ ad beneficiorum collationem pertinent.

In beneficiis etiam parochialibus juris patronatus laicorum ſimul, eccleſiaſticorumque hominum, illud epiſcopus ſervet atque exequatur, quod de beneficiis quæ juris patronatus eccleſiaſtici ſunt, concilii Tridentini decretis cautum eſt. Seſſ. 14. c. 13. Seſſ. 24. c. 18. Seſſ. 25. c. 9. de refor.

Idipſum quoque præſtet, etiamſi ex una parte ad eccleſiam, & vero ex duabus, ad laicum hominem electio ſpectet.

Epiſcopus quoque, beneficiorum, quorum inſtitutionis jus collationiſve ad quoſcumque exemptos alioſve epiſcopo inferiores pertinet, jus patronatus, lites, cauſas, & controverſias omnes quæcumque ſint, cognoſcat & definiat; Clericum autem præſentatum, qui inſtituendus erit, ad inferiores inſtitutionis tantum cauſa remittat; niſi iidem inferiores juriſdictionem ordinariam haberent, cujus vigore de controverſis ſuper jure patronatus alioqui cognoſcere poſſent.

Beneficia quæcumque ſint, etiam parochialia, quæ per ceſſionem vacant, epiſcopus ne ſuo, aut cedentis conſanguineo, nec vero item ſuo familiari conferat provideatve, ut Pii V. pontificis apoſtolica ſanctione vetitum eſt.

Nec vero alicui familiari propinquove ſuo ad illius beneficii concurſum aditum patefieri permittat: quod ſi aliter unquam factum erit, cum omnis collatio proviſione reſciſſa, irrita, nullaque ſit, tum præterea illius pontificiæ ſanctionis pœnæ eo nomine conſtitutæ locum habeant.

XXVI.

ANNO CHRISTI 15..

XXVI.

Quæ ad forum pertinent.

Stata illa oratio, quam in ſynodis de Spiritu ſancto dici ſolenne eſt, illa ſcilicet cujus initium eſt. Adſumus domine; rite ſancteque, ut liber pontificalis vetus oſtendit, congregationum initio recitetur, quæ de ſanctæ inquiſitionis officio, de judiciis, de ſententia cauſæ ferenda habebuntur. Itidem fiat in omni conventu ubi de clericalibus examinibus, de electione, inſtitutioneve ejus agetur aut deliberabitur, in quem alicujus beneficii eccleſiaſtici cura adminiſtratiove conferatur.

Quam ob cauſam ea oratio recte in tabula literis conſignetur: certoque congregationum loco affixa, cum uſuvenit, in promptu ſit, una cum alia ſtata oratione quam in initio & in fine aliarum actionum congregationumve ex officio beatæ Mariæ adhiberi inſtituti moriſque eſt.

Æquiſſimum eſt, & canone concilii Pariſienſis traditum, eum qui vicariam epiſcopi perſonam & munus vicarium ſuſtinet, ſacris initiatum eſſe.

Quamobrem curet epiſcopus vicarium generalem ſibi conſtituere, qui præter cetera quæ in vicarii ejuſmodi perſona requiruntur, ſaltem ſubdiaconus ſit.

Quoniam ſæpe fit, ut in cauſarum controverſiis (id quod vir & ſanctitate & juris ſcientia celebris Ivo pluribus exponit) inimicitiæ oriantur, ſimultates, odia, rixæ, ceteraque id generis maxime fideles cavere debent, valde exerceantur, & multa eaque gravia crimina inde aliquando conſequantur, ac rurſus bona ſalutariave opera poſtponantur, aut negligantur: ideo in foro eccleſiaſtico, in quo concordiæ potiſſimum, paci, litium tranſactionibus, atque ſedationibus controverſiarum plane conſulendum eſt, epiſcopus eam ineat rationem, ut vicarii aut judices fori ſui, aut alii eccleſiaſtici homines, quos ei curæ præfecerit, antequam litis reive alicujus judicium conſtituatur, ſtudeant omni æquitatis officio paterno conſilio lites dirimere, controverſias ſedare, quæ ad eam rem facilius conficiendam, factum de quo controvertitur, ab ipſis litigantibus, ſeorſum ſingulis ad ſe vocatis, ſtudeant plane intelligere, quantum quidem commode fieri poterit, etiam remotis utriuſque partis advocatis & procuratoribus: ſin autem id aſſequi non poterunt, id ſaltem curent, ut lites brevius quam in foro laicali moris eſt definiantur.

Locum vero nullum patronis, advocatis, procuratoribus, ceteriſque litium miniſtris dent aut relinquant, qui quæſtus forenſis avidi atque appetentes, cauſas prætexunt, calumniaſque adhibent, tum ad cauſarum tranſactionem impediendam, tum ad exulcerandos litigantium animos.

Iſtorum etiam malitiam epiſcopus pœna privationis ſuſpenſioniſve officii poſtulandi & procurandi in ſuo foro, aliiſve pœnis ſuo arbitratu pro ſua conſcientia coerceat, etiam ſine ulla judiciali cauſæ cognitione.

Quicumque in dignitate eccleſiaſtica conſtituti, etiam exempti qui intra fines diœceſis ſunt, & reliqui præterea inferiores epiſcopo, ne privilegiorum, conſuetudiniſve prætextu, matrimoniorum, & criminum item cauſas etiam viſitando cognoſcant; ſed epiſcopi juriſdictioni judiciove relinquant, ad præſcriptum concilii Tridentini. ANNO CHRISTI 1582.

Non tamen abbates, quibus alias legitime talis juriſdictio competit, aliive inferiores (ſi de immemorabili conſuetudine ejuſmodi legitime doceant) quo minus de his etiam cauſis cognoſcant prohibeantur. Seſſ. 24. c. 20. de ref.

Conſtitutio decretorum & taxarum a metropolitano confecta, & apoſtolicis literis ſanctiſſimi domini noſtri Gregorii papæ XIII. confirmata & renovata, quæ per judices ſynodales, & conſervatores regularium exemptorumve quorumcumque, & per ordinarios etiam in cauſis delegatis, ac per eorum omnium & ſingulorum notarios ſervanda, atque ad executionis uſum inducenda eſt, ab univerſis, & eorum unoquoque cujus intereſt, ſervetur diligenter inviolateque: ita tamen ut ſi quibus in rebus, cauſis, negotiiſve, aliquo ſtatuto aut conſuetudine laudabili, nihil vel minus quam ea taxa præſcribitur, per judices a ſynodo deputatos, ac regularium exemptorumve quorumcumque conſervatores exigi deberet; conſuetudo illa ſtatutumve omnino retineatur, ſerveturque ad ejuſdem conſtitutionis præſcriptum. 4. Junii 1580.

Quam item conſtitutionem ſeu taxam judicibus ſynodalibus & conſervatoribus præſcriptam, ſervet etiam ordinarius: niſi quibus in rebus conſuetudine, decretis, vel conſtitutionibus, taxiſve epiſcopalibus, taxa minor ei ſervanda propoſita eſſet, quam omnino ſervet.

Si vicarius, judexve ordinarius in cauſis ordinariis vel delegatis, aut conſervator regularium & exemptorum quorumcumque ſuis in cauſis, aut judex in ſynodo deputatus pro cauſis commiſſariis, eorumve notarii aut miniſtri, quicumque contra præſcriptum ſanctionis illius pontificiæ quidquam commiſerit, deliquerit ve; cum eo, quicumque ſit, ad præſcriptum ejuſdem conſtitutionis agatur.

Dierum utilium librum, quibus a fori ſui eccleſiaſtici judiciis feriari liceat, epiſcopus conficiendum edendumque pro fori ſui ratione curet.

Ut frequentius clericorum cujuſcumque gradus & ordinis, quos in foro ſæculari conceſſu epiſcopi examinari ſæpe contingit, periculis occurratur, epiſcopus, ejuſque vicarius, antequam ejus examinis facultatem concedat, rerum de quibus in eo foro interrogationes quæſtioneſve inſtituendæ erunt, capita diligenter & matura deliberatione perpendat.

Clericum præterea de cujus examine agitur, ad ſe, ſi libuerit, accerſat, ac de iiſdem rerum capitibus extra judicium interroget. Illud autem magnopere caveat, ne dum unius defendendi cauſa, quæſtiones examenve de clerico haberi permittit, alteri aliquam vel rei familiaris, vel pecuniæ, vel corporis, vel ſtatus, honoriſve offenſionem aut diminutionem afferat: unde cum ſæpenumero ſimultates & cædes exiſtunt, tum clericus etiam aliquando irregularitatis pœnam maculamve contrahit.

Quarum rerum ſi aliquam epiſcopus ſuſpicionem ex iis ipſis capitibus cognoverit, de quibus quæſtio inſtituenda eſt; nullam clerici examinandi facultatem ullo modo permittat.

Ubi vero illam aliquando dandam eſſe judicaverit: tunc certis capitibus nominatimque explicatis, judicio ſuo præſcriptam, literiſque comprehenſam concedat permittatve.

Ar

ANNO CHRISTI 1582.

At vero ſemper clerico a ſacerdote juſjurandum deferri jubeat.

XXVII.

Quæ ad matrimonium pertinent.

Quod concilio provinciali quinto cautum eſt, matrimonium verbis de præſenti ſine parocho teſtibuſque contractum nullum eſſe, ac ne ſponſalium quidem vim roburque habere: id ita intelligendum eſt; eos qui ita contraxerint, poſſe tamen concilii Tridentini conditionibus adhibitis, denuo matrimonium contrahere, dummodo intra parochiæ fines, & coram parocho proprio, teſtibuſque illud contrahatur celebreturve.

Matrimonium futurum parochus antequam in eccleſia denuntiet, præter id, quod ex concilio provinciali quinto perquirere a ſponſis debet, illos etiam ſeorſum moneat; ut videant, ne matrimonio quod inter ſe contrahere volunt, aliquod impedimentum obſtet, quod mox infra explicatum eſt, neve alia, quæ ipſe pro ſuo judicio & prudentia patefacere exprimereque debebit. Viderint igitur, an alteri fidem adſtrinxerint, aut jurejurando ſpoponderint.

An caſtitatis religioniſve votum ediderint.

An aliquod impedimentum inter eos intercedat cognationis etiam ſpiritualis aut affinitatis uſque ad gradum jure Tridentinoque concilio prohibitum.

Seſſ. 24. c. 2. 3. 4. & 5. de ref. matrimonii.

Si vero filiifamilias ſint, hoc parochus valde cohortetur; ut parentibus, in quorum poteſtate ſunt, cum honorem tribuant, ut illis ne inſciis quidem, nedum invitis, rem tanti momenti ineant.

Id præterea ſtudioſe paterneque etiam utrumque hortetur; ut ſingulari quadam animi pietate, & oratione in primis frequentiori, in re tam gravi ad Deum confugiant.

Quo in genere Tobiæ adoleſcentis, cum uxorem duxit, commemorabile exemplum imitationeque dignum proponat.

Magnam in eo diligentiam adhibuimus, ut corruptelam atque adeo peccatum tolleremus, atque radicitus extirparemus, quod paſſim in provincia noſtra a ſponſis committitur; qui mutua copulatione antea utuntur, quam matrimonium per verba de præſenti rite confectum celebratumque ſit. Verum cum nihil ferme in hoc genere hactenus profeciſſe animadvertamus; pro officii paſtoralis munere, pernicioſæ iſti corruptelæ peccatoque gravi nos diligentius accuratiuſque providendum & conſulendum eſſe ſtatuimus.

Itaque epiſcopi cura ſit, pœnis & cenſuris, quas arbitratu ſuo conſtituerit, ſancire, ne ſponſi, priuſquam matrimonium in eccleſia per verba de præſenti ex ritu celebraverint, non modo ſimul non habitent, ſed ne ullo quidem modo mutua conſuetudine commerciove utantur.

Grave concubinatus crimen eſt, propterea quam ingens in eo funditus convellendo ſolicitudo, & quam longe omnium diligentiſſima cura epiſcopi eſſe debeat, cum canonum leges, ſacrique œcumenici concilii Tridentini decreta jubent, tum vero Pii quinti pontificis maximi apoſtolica ſanctio jampridem edita perſpicue oſtendit.

Seſſ. 24. c. 8. de ref. matrimonii.

Qua ſanctione ſanctæ obedientiæ virtute illud juſſum eſt, ut quæ contra concubinarios ejuſdem concilii Tridentini decretis conſtituta ſunt, in iis ipſis omnino inviolateque exequendis, epiſcopi in ſua quique diœceſi diligenter ſancteque invigilent; Deo Romanoque pontifici rationem reddituri, ſi in eo turpi crimine radicitus extirpando negligenter aut remiſſe ſe geſſerint.

Quamobrem epiſcopus, nemine etiam poſtulante aut accuſante, ex officio, ſine ſtrepitu & forma judicii, ſolaque facti veritate inſpecta, contra iſtiuſmodi concubinarios, cujuſcumque ſtatus, ordinis, dignitatiſque illi ſint, ſevere agat: proindeque pœnis ſacrorum canonum jure, ſummorum pontificum conſtitutionibus, conciliorumque auctoritate ſancitis, & aliis præterea etiam pecuniariis arbitrio ſuo graviter puniat.

Quos autem ter admonitos in contumacia perſiſtere animadvertet eos non ſolum aliis pœnis, ſed excommunicatione etiam ex eodem decreto Tridentino afficiat.

Paſtoribus non ſolum pericula propellenda ſunt; ſed etiam omnis periculoſa peccandi occaſio pro paſtoralis officii munere eripienda eſt.

Quamobrem cum quæ facile exiſtere poſſunt fornicationes, inceſtus, & flagitia, univerſaque carnis vitia, re alia plane ulla facilius quam fuga, adjutrice in primis divina gratia, ſuperentur; parochus ut diligentiſſime poterit, & epiſcopus in primis, tum auctoritate ſua, tum etiam, ſi opus erit, ſæcularis magiſtratus ope implorata, id maximopere curet, ut ne cum femina, quocumque vel arctiſſimo propinquitatis gradu conjuncta, mas ſimul cubet, etiamſi ambo puerili ætate ſunt, ita tamen grandiuſculi, ut aliqua inde ſuſpicio, periculum, occaſiove impuri flagitii committendi exiſtere poſſit.

Nec vero paupertatis, anguſtæve habitationis excuſationi locus facile relinquatur, quo minus iſtiuſmodi impuritatum occaſio omnis præcidatur: cum humi potius, atque adeo ſub dio jacere ſatius eſſet.

Parochi autem tota hac de re judicium, officiumve intercedat: qui & conſilium det, & opem præſentem ut accuratiſſime poteſt, tantæ impuritatis periculo præſtet.

Eam ipſam curam epiſcopus & parochus ponant in eripiendis morum corruptelis, flagitiis, peccatis, peccandive occaſionibus, quæ graviſſima cum Dei offenſione exiſtunt ex nocturnis illis excubiis, quæ ruſticorum concurſu, juvenili turpium verborum licentia, promiſcua marium feminarumque turba, hieme in ſtabulis paſſim fieri ſolent:

Offenſionibus & peccatis, quæ in cauponis committi ſolent, paſtorali etiam cura & officio occurrendum eſt; ut ereptis corruptelis ſalutariter conſulatur vitæ Chriſtianæ moribus.

Quamobrem cum epiſcopus, cujus officium eſt in omnium cujuſvis generis hominum curam incumbere, tum parochus etiam, ſi quas vel cauponas vel tabernas intra parochiæ ſuæ fines habet, quamſæpiſſime iis qui cauponariam tabernariamve exercent, monita proponat, quæ infra eorum vitæ Chriſtianæ, Chriſtianiſque moribus præſcribuntur, ad eorum ſalutem procurandam.

Primum igitur caupo, non ſolum familiæ ſuæ, ſed etiam hoſpitibus, peregrinis, aliiſve quos hoſpitio exceperit, & verbis, & vitæ exemplis, & humanitatis officiis prodeſſe ſtudeat: ita

ut

ut ejus familia quique in famulatu ipsius sunt, A cetetis pietatis, castitatis, modestiæque specimen atque indicium dent.

Proinde impudicos homines, ejusve infamiæ nota inquinatos, blasphemos, concubinarios, ejusve nomine suspectos, aleatores, publicosve lusores, & id generis nebulones, qui advenas atque hospites dolis fallaciisque decipere solent, e familia domoque sua ejiciat; quorum loco in familia famulatuque pios homines disciplinæ Christianæ studiosos habeat; qui advenas ad orationem vespertinam invitent, quam is domi suæ curet nullo unquam pacto stata hora prætermitti.

In cauponæ vestibulo porticuve, & in singulis præterea cubiculis, sacram imaginem apponere ne omittat: profana autem omnia, ac turpiter obscœneque inscripta pictave inde amoveat omnino. B

Ne lenones, meretrices, histriones, mimos, & ceteros malæ conditionis homines, nugatoresve apud se diutius hospitari patiatur.

Religiosos & ecclesiasticos homines ad se divertentes, separato, si commode poterit, præsertim a feminis, hospitio mensaque excipiat: in honore habeat, nec verbis factisve violari patiatur.

Pauperibus item se talem præstet, qualem se præbere Christianum hospitem decet. Hæreticos vero, si quos divertisse animadverterit, illico denuntiet; nec ullo pacto feria sexta & sabbato, aliis item præscriptis diebus, ulli vetitos cibos quovis prætextu præbeat. C

Mensæ initio, ab hospite, vel ab aliquo familiari benedici curet, adhibita in fine etiam gratiarum actione.

Ne virum simul & mulierem cubare sinat, quos suspicetur matrimonio copulatos non esse.

Si quem, dum in caupona versatur, in febrim morbumve incidere contigerit, de ejus ægritudine statim parochum certiorem faciat, qui illum invisat, & spiritualia remedia eidem quamprimum adhibeat.

Caupo denique Christianus ita in hospitii munere agat, ut æquitate, sinceritate, & caritate utatur; & per opera justitiæ progrediens, D damnationem æternam fugiat, ac in æterna tabernacula recipi mereatur.

XXVIII.

De disciplina Christiana militum.

Christianorum militum disciplina his temporibus eo prolapsa est, ut in multis Dei offensionibus, quæ a militum corruptelis existunt, operæprecium etiam sit invigilare episcopalibus monitis.

Ubi igitur militum præsidium constitutum est, illud cum eorum ducibus præfectisve episcopus studiose paternaque caritate agat, ut illi in mi- E litari statione constituti, piæ Christianæque vitæ institutis congruenter vivant: cum præsertim in militum Christianorum laude positum sit, ut pietatem in primis & religionem erga Deum observent atque colant.

Quod ergo ad pietatis usum atque officium attinet, id omne maxime curetur:

Ut doctrinæ Christianæ rudimentis milites instituantur.

Ut frequenti sacræ & confessionis & communionis usu se ad bene vivendum communiant.

Ut quotidie & mane & vesperi certa stata hora Deum precentur. ANNO CHRISTI 1582.

Ut rosario quotidiano beatæ Mariæ virginis, quod militibus bello contra Tureas suscepto olim præscriptum fuit, religiose utantur.

Ut singulis diebus mane in statione communi collecti litanias recitent.

Ut in stationis loco sacram imaginem beatæ Mariæ virginis, aut sancti alicujus, quem patronum sibi atque intercessorem in cælis delegerint, ob oculos propositum habeant.

Ut sacerdotem item habeant spiritualis vitæ amantem, episcopi judicio delectum, cujus monitis in militiæ spiritualis exercitationibus cursum teneant.

Ut in otio militari, a librorum obscœnorum, quique Christianos viros non decent, lectione abstineant; sed martyrum vitis legendis, in quibus fortitudo ac virtus vere militaris elucet, totos sese occupent, cum per occupationes militares possunt.

Illud vero etiam maxime episcopus cum militum præfectis valde agat, ut jejunia & ciborum delectum ex præcepto ecclesiæ servent; a blasphemiis omnino abstineant, quas radicitus extirpare ille omnino conetur: cum militis Christiani officium proprium sit, etiam sanguinis profusione tueri gloriam Dei, sine cujus divina ope nihil reliquum militi Christiano est, quod gloriosum esse possit.

Ut a furto, rapinisve abstineant; idque plane eis persuadeat, ejus generis criminibus perpetuam infamiam inuri militi.

Ut denique detractiones, mendacia, ingluviem, aleam, luxuriam, pompamque abhorreant: sed etiam omnes virtutum Christianarum partes exequantur, quo cum in omni disciplina, tum in re militari splendescunt, utilitatesque uberrimas salutariter afferunt.

Atque ob has quidem causas inter illos pias confratrias instituere episcopus curet.

XXIX.

Quæ ad confratrias, piave loca pertinent:

Unicuique confratriæ episcopus sacerdotem constituere studeat, vitæ spiritualis usu peritum, beneque in sanctis exercitationibus versatum; qui salutaribus consiliis, monitis, documentis, aliisque officiis, confratres in omnem agendi partem tamquam pater & dux spiritualis conformet.

Ut multarum controversiarum, dissensionumve, quæ in plerisque confratriis, ex eo quod priorem locum appetunt, multis provinciæ locis magna cum populi offensione oriuntur, occasio tollatur; Nos decernimus, eas confratrias, earumque confratres scholasve, qui in posterum locum in publicis processionibus, sumpto de episcopi aut sanctæ sedis apostolicæ facultate habitu, sibi dari petierint, atque obtinuerint, debere locum digniorem aliis confratribus cedere, qui habitu antiquiores consueverunt illas supplicationes antea obire; etiamsi ipsæ tempore antiquiores sint, majoribusque privilegiis communitæ.

Id vero ita decretum in omni confratria servetur, nisi cum ob causam episcopo aliter videbitur.

Quæ ad sanctæ pietatis institutum atque usum salutariter instituta sunt, pastoralis curæ est cavere, ne depravatis moribus corrumpantur.

ANNO CHRISTI 1582.

Quoniam igitur in processionibus, quæ a nonnullis confratriis societatibusve noctu fiunt, religiose quidem illis primum institutis, offensio aliqua inesse potest: idcirco ne illas in posterum noctu agi liceat, nisi & episcopi concessu, & regulis certis ab eo præscriptis.

Mulieres autem processiones nocturnas obire interdictum omnino sit.

Episcopus non solum, ut superioribus conciliis cautum est, locorum piorum administrationis rationibus interfit, sed etiam liberationi illius administrationis,

Quæ liberatio ab eorum locorum præfectis solum ne fiat, sed præsente, consentienteve episcopo; alioqui si secus fiet, rescissa sit, planeque nulla, ad Tridentini concilii præscriptum.

XXX.

Quæ ad moniales pertinent.

Quoniam superioribus conciliis provincialibus, non satis quantum rei gravitas deposcit adhuc monialium periculo consultum ac provisum est; quod cum ex frequenti ad earum monasteria accessu, tum ex ingressu etiam septorum clausuræ existere potest: idcirco eo de genere hæc addenda censuimus.

Ut autem hæc ipsa notoria sint, edicto episcopali duorum mensium spatio, & deinceps quotannis, sermone vulgari frequenter, prout opus erit, populo promulgari, singulisque præterea monialium monasteriis, earumque præfectis edici denuntiarive episcopus mandet.

Ne quis clericus, laicusve, cujuscumque generis, ordinis, conditionis, sexus, ætatisve sit, absque episcopi aut ejus vicarii concessu literis exarato, ad monialium monasteria quovis prætextu, causave, ac ne eo quidem nomine invisendi, alloquendive puellas tantum, quæ ibi educantur, unquam accedat, propositis pœnis & censuris arbitrio episcopi.

Ne quis item absque ejusdem episcopi facultate scripta, intra septa monasterii monialium in posterum ingredi audeat.

Si quis contra fecerit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat, ex concilii Tridentini, apostolicarumque sanctionum, quas summi pontifices, Pius quintus, & Gregorius decimus tertius, eo nomine ediderunt, præscripto.

Sess. 25. c. 5. de regul. & monialibus.

A qua excommunicatione non ab alio nisi a summo pontifice Romano absolvi possit.

Neque in posterum aliquis ecclesiasticus sæcularis, regularis, aut laicus, quocumque gradu, auctoritate, dignitateve præditus, cuiquam homini ecclesiastico, etiam regulari aut laico, facultatem ad monialium monasteria accedendi, ne colloquendi quidem gratia concedat: nec vero monasterii septa ingrediendi potestatem faciat, quavis consuetudine, statuto, lege, privilegiisve, etiam sedis apostolicæ auctoritate ante concilii Tridentini promulgationem roboratis & communitis non obstantibus.

Si quis contra commiserit, pœnam excommunicationis ipso facto subeat, aliasve arbitrio episcopi.

Abbatissæ, prioríssæ, & aliæ moniales, quæ ecclesiasticos, aut laicos homines quavis causa, prætextuve intra monasterii septa absque episcopi concessu literis consignato ingredi permiserint, ipso facto excommunicationis pœnam subeant; a qua e sanctionis sanctissimi domini nostri Gregorii papæ XIII. præscripto, non possint nisi a summo pontifice absolvi, præter alias pœnas eadem constitutione propositas.

ANNO CHRISTI 1582.

Quæ vero moniales absque episcopi concessu scriptis exarato, quemquam vel marem, vel feminam, contra quam supra præscriptum est, ad collocutionum, rotarumve loca admiserint, biennio mulctatæ sint suffragio omni.

Si vero iterum in hoc genere deliquerint, arbitrio episcopi puniantur; tum deinceps si itidem offenderint, excommunicationis etiam pœnam ipso facto subeant.

Præfecta autem monasterii, facultates omnes scriptas, quas unusquisque exhibuerit, sive de accedendo ad monasteria, sive de ingrediendo illæ sint, accurate asservet; episcopoque clausuram visitanti, & alias quoties postulabit, exhibeat, ut eas cum libro, quod regestum nuncupatur, conferre possit.

Episcopus autem, cum clausuras monialium, etiam earum quæ regularium curæ, jurisdictionique subjectæ sunt, visitabit; de clausuræ custodia, & decretorum, quæ ad eam recte tuendam quovis modo pertinent, usu atque observatione, moniales etiam singulas, ut opus esse viderit, diligenter interroget.

Collocutionum loca in monialium monasteriis, tam intrinsecus quam extrinsecus constituta, clavi clausa perpetuo sint, nisi cum ibi quis est collocutionis causa, ex facultate legitima: clavis autem apud præfectam custodiatur.

Ut autem quod de vetito ad monialium monasteria accessu cautum est, certis diebus vere servetur; clavis etiam adhibeatur ostio loci exterioris collocutionum in monasteriis: quæ clavis noctu præsertim ab episcopo committatur confessario, aliive pio viro arbitratu suo.

Is vero illis diebus ne aperiat, neve clavem aperiendi causa tradat, nisi facultatem episcopi scriptam exhibenti.

Quo autem sanctior hujus clausuræ cautio adhibeatur; episcopus, ubi expedire censuerit, pessulum, vectemve ostiis singulis clausuræ ab exteriore parte claudendum apponi mandet arbitratu suo, clavemque noctu præsertim ei committat, quem fidum, probum, aptumque esse judicarit.

Occasione correctionis, pœnitentiæ, seu examinis, in causis etiam criminalibus & gravioribus, monialis clausura ne educatur, etiamsi in aliud monasterium, locumve pium conducenda, ne ad breve quidem tempus.

Facultas ingrediendi septa monasterii nulla detur nisi in scripto: neque vero quæ sine scriptis concessa est, cuiquam suffragetur, nisi quando una cum episcopo is monasterium ingreditur.

Episcopus autem solummodo, at nullo modo vicarius generalis, hanc potestatem faciat, nisi speciatim ei episcopus auctoritatem delegarit, qua aliis ingrediendi facultatem dare possit: atque episcopus quidem eam auctoritatem minime alii demandet, nisi vicario tantum generali; ac neque ei item, cum ipse præsens est.

Regulæ, constitutionesve speciatim editæ de

pœ-

pœnitentibus mulieribus, quæ professionem emittunt, serventur; ut in iis recipiendis consensus duarum partium monialium requiratur, ut concilio provinciali primo sancitum est, (id quod in aliis solum monialibus locum habere hoc loco declaratur) sed major pars satis sit etiam in professione emittenda.

Nec vero in earum mulierum domiciliis certus numerus constituatur: nec rursus in iis locum habeat, quod de eleemosyna loco dotis alimentive, ejusque summa & addictione in monialium monasteriis præstari decretum est; sed illud in necessariis alimenti expensis erogetur: reliquum autem in alias monasterii necessitates, aut in bonorum immobilium emptionem arbitrio superioris convertatur.

Iis mulieribus liceat professionem emittere, ea ætate, eoque temporis probationis spatio, quibus jure communi licet, aut eorum constitutionibus speciatim cautum est.

In earum præterea renuntiatione & obligatione, constitutiones earum, & earum superioris, aut jus commune servetur.

Neque novitiæ, si quid in anno probationis dederint, mulieresve acceperint, pœnis plectantur, nisi speciatim aliter caveatur

Mulieres item, quas absoluto probationis anno non habiles esse, neque idoneas ad professionem compertum est, aut si profiteri illæ recusaverint, e monasteriis nisi causis jure permissis ne ejiciantur.

Verum episcopus probationis, novitiatusque tempus proroget licet.

Nec vero item quæ mulieres habiles non sunt ad officium, velumque nigrum suscipiendum, etiamsi domus illa conversis opus non habeat, contra institutum repellantur.

Episcopi & prælati omnes tam sæculares quam regulares, quibus monasteriorum monialium quovis modo cura concredita est; facultate sibi ex officio data in ea ingrediendi ita demum utantur, ut scilicet cum necessaria causa urget, ingrediantur, paucosque comites, & eos quidem seniores ac religiosos homines secum adhibeant: ne pœnas ac censuras Gregorii papæ XIII. summi pontificis constitutione ipso facto inflictas subeant, quam constitutionem accurate servent.

XXXI.

Quæ generatim ad has constitutiones & decreta pertinent.

Quæcumque etiam de sacramentorum administratione, missæ sacrificii celebratione, divinorumque officiorum modo & ratione, in hac & superioribus provincialibus synodis decrevimus, ea plane omnia & singula ad metropolitanam etiam, ceteraque quascumque ecclesias ritu Ambrosiano utentes, pertinere sancimus & declaramus: nisi si quid ejusmodi erit, quod vel per nos, vel deinceps per successores nostros archiepiscopos nominatim, speciatimque declaratur Ambrosianis ipsis ritibus institutisve expresse adversari.

Si in his decretis ante alteram Mediolanensis provinciæ synodum ulla difficultas orta erit, ejus declarationem, tum vero præterea omnium quæ eisdem decretis continentur interpretationem & explicationem, nobis usque ad proxime futuram provincialem synodum reservamus; salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Quamcumque facultatem ex decretis in hac provinciali synodo Mediolanensi sexta per nos editis habent episcopi; eam ipsos per suos vicarios generales, aut per alios quibus concesserint & delegarint, exequi posse volumus; nisi in iis quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant, aut in quibus vicarii, a sacris canonibus, aut a concilio Tridentino, vel a nobis expresse excluſi sint. ANNO CHRISTI 1582.

Ut nemini eorum, quæ in hac quinta provinciali nostra synodo a nobis decreta sint, ignorantiam excusare liceat, edicimus, ut ex quo primum die de illis edictum promulgationis ecclesiæ metropolitanæ valvis propositum erit, ad duos menses, omnes se, & his decretis, &, si contra fecerint, pœnis, quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die, eorum decretorum temporis initium sumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præstari jubemus.

Unusquisque præterea episcopus ea in proxima diœcesana synodo, ad præscriptum sacrorum canonum, & concilii Tridentini promulgari jubebit; & quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant, singulæ etiam cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hujus provinciæ, has nostras constitutiones aliquo loco collocatas perpetuo asservent.

Omnia & singula quæ a nobis in hac quinta provinciali synodo decreta, actaque sunt, quæ debemus obedientia ac reverentia, auctoritati, ac judicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda, & corrigenda subjicimus.

SUBSCRIPTIONES REVERENDISSIMORUM dominorum episcoporum, qui concilio provinciali sexto interfuerunt.

Nos Carolus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum subscripsimus.

Ego Cæsar episcopus Dertonensis consentiens subscripsi.

Ego Nicolaus episcopus Cremonensis consentiens subscripsi.

Ego Hieronymus episcopus Bergomi consentiens subscripsi.

Ego Joannes episcopus Brixiæ consentiens subscripsi.

Ego F. Dominicus episcopus Astensis consentiens subscripsi.

Ego Guarnerius episcopus Alexandrinus consentiens subscripsi.

Ego Vincentius episcopus Albensis consentiens subscripsi.

Ego Franciscus episcopus Intimilienſis consentiens subscripsi.

Ego Alexander episcopus Casalensis consentiens subscripsi.

Ego Vincentius Picaluva archipresbyter opidi Cassinarum, procurator specialis illustrissimi & reverendissimi episcopi Aquensis, ejus nomine interfui, & subscripsi; & omnia & singula in hac sancta sexta synodo acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

Ego Joannes Paulus Albergonus canonicus ecclesiæ cathedralis Novariæ, procurator specialis

ANNO CHRISTI 1582.

cialis illuſtriſſimi & reverendiſſimi domini Franciſci epiſcopi Novarienſis, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia ac ſingula in hac ſancta ſexta ſynodo acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Paulus Granutius juris utriuſque doctor, protonotarius apoſtolicus, perilluſtris ac reverendiſſimi domini Joannis Franciſci epiſcopi Vercellenſis ſanctiſſimi domini noſtri papæ & ſanctæ ſedis apoſtolicæ nunc apud ſereniſſimum Rodulphum imperatorem nuntii vicarius generalis, ejuſdemque in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, omnia ac ſingula in hac ſexta ſynodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Joannes Antonius Jordanus clericus Savonenſis, illuſtriſſimi ac reverendiſſimi domini Dominici Grimaldi epiſcopi Savonenſis, hoc tempore ſanctiſſimi domini noſtri papæ apud Avenionem gubernatoris, ad hoc ſpecialis procurator ejus nomine ſubſcripſi; & omnia ac ſingula in ſexta ſynodo provinciali Mediolanenſi acta, decreta, edita, & promulgata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Marcus Antonius Amidanus presbyter Cremonenſis multum illuſtris & reverendiſſimi D. Ludovici Tabernæ Laudenſis epiſcopi, & nuntii apoſtolici ad ſereniſſimum & catholicum Hiſpaniarum regem Philippum generalis vicarius, ac ad id etiam procurator ſpecialis, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine, omnia & ſingula in ſexta ſynodo provinciali Mediolanenſi acta, & decreta, edita, & promulgata recipio.

INDITIO FUTURI CONCILII SEPTIMI PROVINCIALIS.

Carolus ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis tituli ſanctæ Praxedis, ſanctæ eccleſiæ Mediolanenſis archiepiſcopus, &c.

OMNIBUS & ſingulis reverendiſſimis dominis epiſcopis Dertonenſi, Aquenſi, Cremonenſi, Bergomenſi, Brixienſi, Aſtenſi, Alexandrino, Novarienſi, Vercellenſi, Albenſi, Intimilienſi, Caſalenſi, Laudenſi, Savonenſi, Viglevanenſi, Placentino, Albingaunenſi, aliiſque univerſis & ſingulis, qui ſynodo provinciali Mediolanenſi, quacumque ratione intereſſe debent, omnibuſque item capitulis, & eccleſiarum cathedralium procuratoribus, hoc publico decreto indicimus, ſignificamus, denuntiamus, & intimamus proximam ſequentem Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipſo loco, anno MDLXXV. die vigeſimonono menſis Aprilis, qui dies erit feria quinta dominicæ tertiæ poſt paſcha reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, inchoandam & celebrandam eſſe. Quamobrem eos omnes & ſingulos reverendiſſimos dominos epiſcopos monemus, procuratores vero eccleſiarum cathedralium invitamus; ut eo die ad ſynodum provincialem ſeptimam juvante Deo Mediolani celebrandam conſtituto, hic omnino interſint, niſi diem celebrationis ipſius ſynodi aliqua ex cauſa a nobis prorogatum fuiſſe noſtris ad eos datis literis intellexerint. Quod ſi ipſorum reverendiſſimorum epiſcoporum noſtrorum aliquis legitimo tunc detentus erit impedimento, nuntium procuratoremve ad ſe excuſandum, atque ad id impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas ab ipſo detur, ea omnia & ſingula nomine ſuo & eccleſiæ ſuæ recipiendi, quæ divina gratia auxiliante in ipſa ſynodo a nobis de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum coepiſcoporum noſtrorum conſtituentur decernenturve.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Perfectis jam atque ad felicem exitum perductis ſancti Caroli Borromæi Mediolanenſis archiepiſcopi provincialibus ſex conciliis (conſulto enim poſt Binium alioſque diœceſanas undecim ſynodos ab eodem celebratas omiſimus) quæ continua ſerie ac ſub unum veluti aſpectum lectoribus noſtris exhibere maluimus, quam a ſe invicem divulſa variis aptare temporibus; nunc ad inſtitutum noſtrum revertimur, ac ſervata quæ ubique dominatur chronologica ratione repræſentamus nonnullas ſynodos ſub Romanis pontificibus Pio IV. & Pio V. ejuſque ſucceſſore Gregorio XIII. interim habitas in diverſis orbis Chriſtiani provinciis. Initium porro ducemus ab Hiſpania, in qua illuſtriſſimus annalium eccleſiaſticorum ſcriptor Henricus Spondanus Apamiarum epiſcopus aſſerit ad annum 1564. num. 21 celebrata fuiſſe quinque provincialia concilia, *Toletanum* ſcilicet, *Salmantinum*, *Bracarenſe*, *Cæſar-Auguſtanum* ac *Valentinum*. Unum ex iis nanciſci hactenus potuimus, *Toletanum* dumtaxat, quod nobis cum quibuſdam aliis ſubminiſtravit locupletiſſima bibliotheca Thuana excuſum in 8. Compluti anno 1566. apud Andream de Angulo. Optandum quippe foret, ut reviviſceret aliquis Garſias Loaiſa, qui Hiſpanica concilia a tempore domni Pelagii regis ex bibliothecis, & bibliopoliis diligenter educta uno pluribuſve voluminibus includeret ac publicaret.

ANNO CHRISTI 65. ANNO CHRISTI 1565.

ACTIONES CONCILII PROVINCIALIS TOLETANI

In ejusdem urbis templo cathedrali ecclesiæ assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato celebratæ, sub sanctissimis dominis nostris Pio IV. & Pio V. regnante invictissimo rege nostro Philippo II. præsidente domino Christophoro Rogio de Sandoval, episcopo Cordubensi.

D. CHRISTOPHORUS ROGIUS DE SANDOVAL.

DEI GRATIA EPISCOPUS CORDUBENSIS, sacri concilii provincialis Toletani præses, reverendissimis episcopis, & clero hujus provinciæ, salutem in eo qui est vera salus.

CUM *sator ille cælestis sacerrimis doctrinis, quas a profundissimis illis paterni pectoris horreis adduxerat, agrum ecclesiæ suæ tamquam probatis seminibus compleviſſet : jamque lata seges fidei, simul cum sanctissimis moribus conjunctæ longe lateque per universum orbem succresceret : hostis humani generis tantam hominum felicitatem ferre non sustinens, nunquam ab illis ecclesiæ incunabulis cessavit superseminare zizania, & lucem clarissimam evangelii teterrimis errorum tenebris offundere. Nempe, ut ait dominus, de naribus ejus procedit fumus, sicut ollæ succensa atque ferventis : fervet nimirum in nostrum exitium, & habet fiduciam ut influat Jordanis in os ejus. Proh dolor ! jam pene majorem ecclesiæ partem deglutivit, sed numquid obliviscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas ? Exurge, quare obdormis domine ? exurge, & ne repellas in finem : verum ecce non dormitabit, neque dormiet qui custodit Israel : nemo potest eripere oves electas de manibus ejus. Nam qui tam nostris, quam priscis temporibus decepti, ab unione catholicæ fidei discesserunt, licet ex nobis prodierint, non erant ex nobis. Neque enim portæ inferi prævalere unquam potuerunt adversus ecclesiam Dei, quæ supra soliditatem petræ fundata oppugnari potest, corruere non potest. Et quidem navicula Petri semper diversis errorum fluctibus a malignis spiritibus concitatis agitata est, ita ut pene mergeretur : apostoli tamen eorumque successores ecclesiarum prælati, semper laboraverunt in remigando, atque Spiritu sancto afflati convenientes, sanctissimis decretis servaverunt. Id quod factum videmus Nicææ adversus Arium, Constantinopoli adversus Macedonium, Ephesi adversus Nestorium, Calchedone adversus Eutychen : quæ quatuor concilia generalia Gregorius post quatuor evangelia se recipere est professus. Post hæc tamen aliæ generales synodi coactæ sunt, suborientibus novis hæresibus, aut veteribus resurgentibus. Extremis etiam hisce nostris temporibus singularis ille ferus Lutherus ab Aquilone, unde panditur omne malum, singulari superbia turgidus, ejusque mores amulatus qui dixit, In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum : sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, divinas humanasque leges conculcans, sedit in cathedra pestilentiæ, rabidisque dentibus suis (id est, doctrina mordaci atque furibunda) vineam domini sabaoth vastare contendit ; & ungulam equi (id est, finem mundi) adortus est, ut omnes ascensores ejus in tartari voragines præcipitet. Tanto opere vero serpsit virus quod evomuit, ut justo Dei judicio propter ingentia nostra crimina permittente, bonam Christianæ reipublicæ partem infecerit : integraque regna & provinciæ cum principibus suis, proceribus & plebe, catholicis institutis nuntium remiserint. Quid faceret pia & sancta mater ecclesia, intuens tot filios suos ab hac fera pessima ejusque sequacibus devoratos, inque putida viscera nefandæ hæreseos trajectos ? Utique confugit ad solitum remedium. Convenerunt ergo pastores ejus atque doctores Tridenti, videre de verbo hoc : Et ecce almum Spiritus lumen cælo delapsum pectora eorum tanto splendore perfudit, ut vere etiam in illis cernamus impletum, quod dominus apostolis suis de paracleto promisit : Ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. Illo enim suggerente atque docente profunda, scripturarum sanctarum ingressi veritatem, catholicam, sanamque doctrinam tam aperte, tam dilucide tradiderunt, tam graviter, tam fortiter demonstraverunt, ut nemo sapientiæ & spiritui, qui per eos locutus est, resistere valeat. Ecce enim nobis produxerunt tabulas ab ipsis quidem delatas, a Dei autem digito exaratas atque conscriptas, quibus recta fides & sancta morum norma continetur. O vere sacer conventus, qui conventicula Satanæ destruxit, atque damnavit, ecclesiam Dei pristinæ pulchritudini & decori restituit, mentesque fidelium in fide apostolica confirmavit ! Nec tantum præteritis malis finem imponere est conatus, sed etiam futuris prospicere : perspectum enim habens, pravos corruptosque mores, & pastorum negligentiam lectum hæresibus sternere, præcepit ut concilia provincialia saltem tertio quoque anno celebrarentur, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permissis. Igitur favente Deo optimo maximo, reverendissimi episcopi, & patres hujus provinciæ, juxta præscriptum sanctæ generalis synodi, Toleti convenientes, concilium, cui nos (licet indignus) præfuimus, celebraverunt : id etiam agente atque curante invictissimo & religiosissimo principe & domino nostro, Philippo Hispaniarum rege catholico : cui tantus ardor conservandæ recta fidei, tantus amor restituendi ecclesiasticas leges insedit, ut merito cum sanctissimis illis imperatoribus Constantino & Theodosio Dei dilectis conferri possit & debeat. Hi enim principes, tametsi maximo fidei zelo ferbuerunt, nequierunt tamen a regnis suis nefandas hæreses Arii, aliorumque hæreticorum extirpare : at nostra Hispania hujus nostri pii regis studio prudentiaque mirabili immaculatam fidem conservat & tenet, cum tamen pleraque regna finitima ab apostolicis dogmatibus desciverint.*

Quantam vero lætitiam his diebus, cum essemus in hac urbe congregati pietas ejus exhibuit ! quem hisce oculis aspeximus, sacras reliquias Eugenii martyris primique hujus metropolitanæ sedis antistitis,

ANNO CHRISTI 1565.

quas e Gallia deferendas curaverat, ſuis ulnis, ſimul cum cariſſimo ejus filio Carolo principe ac domino noſtro, in hanc matricem eccleſiam intuliſſe. Quidni epiſcopi gauderemus, reliquias ab hæreticis in hac tempeſtate contemptas, tanta veneratione ſuſceptas? tanta religione & pietate a rege potentiſſimo deportatas? Favente ergo tanto rege, & ſuis literis patres hortante, ut eas leges conderent, quæ maxime reipublicæ Chriſtianæ conducerent: cœpit concilium celebrari ſub ſanctiſſimo domino noſtro Pio papa quarto felicis recordationis, ad finem autem eſt perductum ſub ſanctiſſimo domino noſtro Pio papa quinto, qui nunc a Deo optimo maximo eccleſiæ gubernacula ſuſcepit. In quo diutina deliberatione, ſolicitaque diſcuſſione præmiſſa, decreta ſunt quæ noſtræ provinciæ juxta canonicas ſanctiones, utiliora commodioraque fore putavimus. Quæ in re nec nobis ipſis pepercimus, ſed eas leges condidimus, quæ non modo gregem in officio eccleſiaſtico continerent, ſed etiam epiſcopos ad ea præſtanda conſtringerent, quæ dignitas eorum & cura paſtoralis expoſceret. Sed quid profuerit utilia præcepta ſanxiſſe, ſi negligantur? aut (quod magis dolendum eſt) contemnantur? ſi plerique non jam factores, ſed judices legis inſurgant: & venenati ſerpentis diabolicam illam vocem uſurpent: Quare præcepit vobis dominus? filii contumaces & perverſi, quibus omnis eſt diſciplina moleſta, & audiunt a domino per prophetam: A ſæculo confregiſti jugum meum, rupiſti vincula mea: dixiſti non ſerviam. Quod ſi laici extrema etiam pœna digni cenſentur, ſi temporalibus regibus ſuis in iis quæ ad corpora gubernanda præceperint, minus obtemperent: quibus quæſo ſuppliciis expiabitur clericorum quorumdam rebellis pervicacia, qui præcepta patrum ſacrorumque pontificum totis viribus infringere violareque nituntur? Cumque clerici militum vicem gerant, pontifices vero atque epiſcopi imperatorum, ut facto agmine contra poteſtates aereas, ſecularia quæ hominum vitia, & vita & verbis dimicemus; quamnam obſecro victoriam ſperabimus, ſi milites in acie hac imperatoribus ſuis parere recuſent? ſi ut hæretici contentioſis litibus, ut acutiſſimis ſpinis obſiti, correctionem ſynodi prælatorumque juſſa propellant? Certe concilia Toletana, quæ ante nos celebrata noſcuntur, tanta acceptione digna ſunt habita, ut veluti ſacra oracula univerſa pene eccleſia ſuſceperit: tantamque auctoritatem & fidem aſſecuta ſunt, ut & ſummi pontifices, & concilia generalia ea in fide confirmanda, & in moribus corrigendis, magna veneratione citare non dedignentur. Quibus merito coniicimus, ſpiritum veritatis præcipua dilectione complecti, præcipuis favoribus proſequi conventus, qui in hac ſancta civitate præſentia etiam ipſius matris domini conſecrata, coguntur. Quod ſi totus pene Chriſtianorum orbis tantum conciliis Toletanis detulit, tantum tribuit, tanta aviditate ſuſcepit: pudeat clerum ditionis Toletanæ provinciæ ſubjectum, iis vel modicum reluctari, quæ noverit a tam ſancto fonte fluxiſſe. Confidimus autem de vobis, fratres, parochi & presbyteri eccleſiarum, meliora & viciniora ſaluti: Tametſi ita loquimur propter quoſdam, qui ut forte, non per oſtium in ovile ingreſſi ſunt, ſed aſcenderunt aliunde; ita clare demonſtrant nulla ſe dominicarum ovium cura teneri, quos ſi ad reſidentiam, ſi ad miniſterium quod ſemel ſuſceperunt obeundum impuleris, protinus velut furiis quibuſdam agitati, univerſa præceptorum vincula conantur abrumpere. Porro epiſcopi hujus ditionis primi manus tam ſancto operi admovere debebunt: meminerint verborum Chriſti, dum bonum paſtorem deſcriberet in evangelio, dicentis: Cum proprias oves emiſerit, ante eas vadit, & ovec illum ſequuntur. Præcedet ergo pontifex in omnibus, quæ ad pietatem cuſtodiamque ſanctionum canonicarum ſpectant: alioqui quomodo oves ſequi, atque imitari poterunt paſtorem non præcedentem, ſed in deſidia otioque remanentem, & redditus tamen corpuſque curantem? Patere, ait ſapiens, legem quam ipſe tuleris; pudeat, pudeat nos a patres, ſi ſubditi merito de nobis verbum illud evangelicum obmurmurent; Alligant onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea movere. Caveamus ne juſti quique & boni viri noſtras ipſas oves ad aurem moneant, & dicant: Omnia quæcumque dixerint vobis facite, ſecundum vero opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Patres, apoſtolorum locum indigni peccatores tenemus, apoſtolorum ergo vitam imitemur & actus, apoſtolorum ſemper veſtigiis inſiſtamus. Agite ergo, patres & fratres, jam aliquando reſipiſcamus & vocationis noſtræ rationem habentes, ſedulo nos ad opus miniſterii accingamus, noſtramque provinciam ad ſanctos eccleſiæ primitivæ mores, felicemque ſtatum totis viribus revocare conemur. Aderit Deus ipſe tam piis votis, & quod in hiſce decernendis operatus eſt in nobis ſolita pietate & clementia confirmabit.

ANNO CHRISTI 1565.

ACTIO PRIMA.

Concilii provincialis Toletani, in ejuſdem urbis templo cathedralis eccleſiæ, aſſumptioni deiparæ virginis Mariæ conſecrato, celebrata die octava Septembris, anno a Chriſto nato MDLXV. *indictione octava, pontificatus ſanctiſſimi domini noſtri papæ Pii quarti anno ſexto: ac regni invictiſſimi regis Philippi ſecundi anno decimo.*

DECRETUM SANCTÆ SYNODI Tridentinæ de celebrandis conciliis provincialibus.

PROVINCIALIA concilia ſicubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controverſiis componendis, aliiſque ex ſacris canonibus permiſſis, renoventur. Quare metropolitani per ſeipſos, ſeu illis legitime impeditis, coepiſcopus antiquior intra annum a fine præſentis concilii, & deinde quolibet ſaltem triennio, poſt octavam paſchæ reſurrectioni D. N. Jeſu Chriſti, ſeu alio commodiori tempore pro more provinciæ non prætermittant ſynodum in provincia ſua cogere, quo epiſcopi omnes, & alii qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent, exceptis his quibus cum imminenti periculo transfretandum eſſet, convenire omnino teneantur: nec epiſcopi comprovinciales prætextu cujuslibet conſuetudinis ad metropolitanam eccleſiam in poſterum accedere inviti compellantur. Itidem epiſcopi qui nullo archiepiſcopo ſubiiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum ſemel eligant, in cujus ſynodo provinciali cum aliis intereſſe debeant, & quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, atque obſervare faciant: in reliquis omnibus eorum exemptio & privilegia ſalva atque integra maneant. Synodi quoque diœceſanæ quotannis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui alias ceſſante exemptione intereſſe deberent, nec capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur: ratione tamen parochialium, aut aliarum ſæcularium eccleſiarum etiam annexarum, debeant ii qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, ſy-

synodo intereſſe. Quod ſi in his tam metropolitani, quam epiſcopi & alii ſupraſcripti negligentes fuerint, pœnas ſacris canonibus ſancitas incurrant.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus ſancti. Sancta & provincialis ſynodus Toleti in cathedralis eccleſiæ templo aſſumptioni immaculatæ virginis Mariæ conſecrato, auctoritate veterum ac generalium conciliorum, & ſacroſanctæ ſynodi Tridentinæ, ſanctæ ſedis apoſtolicæ, ac ſanctiſſimi domini noſtri Pii quarti ſummi ac Romani pontificis, & invictiſſimo domino noſtro ac rege catholico Philippo ſecundo conſentiente, & invitante, ad publicam hujus provinciæ utilitatem, ac reformationem cleri, & populi Chriſtiani, ad pravos mores comprimendos, & ad alia extirpanda, quæ Chriſtiano nomini nocuerunt, & nocere ſolent, legitime congregata, præſidente in ea (juxta ejuſdem Tridentinæ ſynodi decretum) reverendiſſimo in Chriſto patre Chriſtophoro Cordubenſi antiquiori coepiſcopo, præſente admodum illuſtri domino Franciſco a Toleto a catholica majeſtate miſſo, ut huic ſanctæ ſynodo ejus nomine intereſſet & aſſiſteret, ac ſimul in ea convenientibus reverendiſſimis patribus & epiſcopis, Petro Siguntino, Didaco Segobienſi, Bernardo Conchenſi, Honorato Oxomenſi, & admodum reverendo Didaco abbate de Alcala, quæ regalis dicitur, ac procuratoribus hujus metropolitanæ ſedis Toletanæ, eccleſiæ capitulo, & ejuſdem urbis clero, ac multis procuratoribus a cathedralium eccleſiarum capitulis, & clero hujus metropolis ad eamdem ſynodum miſſis ac deſtinatis, lecto prius publice decreto ſanctæ ſynodi Tridentinæ de provincialibus conciliis celebrandis, ante omnia exemplum patrum ſecuta, fidei confeſſionem præmittendam eſſe decernit, eamque præmiſit; ſymbolum fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur totidem verbis exprimendo, in hunc qui ſequitur modum.

SYMBOLUM FIDEI.

CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum: Et ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis: Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine: Et homo factus eſt: Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt: Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris: Et iterum venturus eſt judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis: Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: Qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur, qui locutus eſt per prophetas: Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum: Et expecto reſurrectionem mortuorum: Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem ſanctæ Romanæ eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſime admittit & amplectitur. ANNO CHRISTI 1565.

Sacram ſcripturam, juxta ejuſdem ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia (cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum) admittit, nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiet & interpretabitur.

Profitetur quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria: ſcilicet, baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem & matrimonium: Illaque gratiam conferre; & ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione, recipit & admittit.

Omnia & ſingula quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo diffinita & declarata fuerunt, amplectitur & recipit.

Profitetur pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, ac propitiatorium ſacrificium pro vivis ac defunctis: atque in ſanctiſſimo ſacramento euchariſtiæ eſſe vere & realiter & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem: quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat.

Conſtanter tenet purgatorium eſſe; animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari.

Sanctos confitetur una cum Chriſto regnantes venerandos eſſe, eoſque orationes pro nobis Deo offerre: atque eorum reliquias venerandas eſſe firmiter tenet.

Imagines Chriſti ac deiparæ ſemper virginis Mariæ, necnon aliorum ſanctorum habendas ac retinendas eſſe: atque iis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Poteſtatem indulgentias conferendi a Chriſto in eccleſia relictam eſſe; illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmat.

Sanctam catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem agnoſcit.

Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principi ſucceſſori ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondet.

Cetera item omnia, quæ a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis ac præcipue ab eadem ſacroſancta Tridentina ſynodo diffinita ſunt, tam in his quæ ad extirpandas hæreſes, quam in iis quæ ad morum reformationem pertinent, ejuſdem ſanctæ ſynodi decretum decuta recipit, & omnino recipienda ab omnibus eſſe decernit. Hæreſeſque omnes ab iiſdem ſacris canonibus, & generalibus conciliis, & præſertim ab eadem ſancta ſynodo Tridentina damnatas, deteſtatur & anathematizat.

Ceterum cum hujus ſanctæ ſynodi ea ſit præcipue cura & ſolicitudo, ut omnium mentes in ea dirigantur, quæ ad ſpiritualem ſalutem a domino ac Deo noſtro Jeſu Chriſto impetrandam, magis conducant; utque divina majeſtas quæ Spiritum ſanctum in diſcipulos infudit, his qui ad eamdem ſynodum acceſſerunt, dignetur

ANNO CHRISTI 1565.

gnetur tribuere gratiam, quo eorum actiones Christianæ reipublicæ salutares sint, atque apostolicis institutis conveniant. Hortatur sancta synodus episcopos omnes, abbates, sacerdotes, & quoscumque alios qui ad eamdem sanctam synodum convenerunt, atque omnes in Christo fideles, ut pro ejusdem synodi optato exitu, saltem singulis sextis feriis jejunent: assidue in Dei laudes incumbant: preces offerant: sacrificium missæ peragant: non immemores in eisdem piis operibus, precibus & sacrificiis, pro sanctissimo domino nostro Pio quarto, & catholico rege ac domino nostro Philippo, divinam majestatem orare; ut eis tranquillam vitam agentibus, ad victoriam adversus Christiani nominis hostes obtinendam, in hæresibus extirpandis, & Christiana republica ab infidelium invasione defendenda atque amplianda, benigno atque propitio favore assistat,

Et ut omnia maturius ac consultius absque ullo strepitu tractari queant, in sententiis dicendis in loco benedictionis considentibus domini sacerdotibus, juxta conciliis in hac eadem urbe olim celebratis statutum, nullus debeat aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare: nullis etiam falsis vanisque aut obstinatis disceptationibus contendere: sed quicquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti judicii acies perturbato animo inflectatur.

Eadem denique sancta synodus omnes, & singulos ad eam accedentes certiores facit in illustrissimi ac reverendissimi archiepiscopi domo congregationes habendas fore, ut qui velit aliquid vel petere, vel proponere, quod publicæ sit utilitatis, libere id facere possit, atque eamdem sanctam synodum rationem habituram eorum, quæ ad publicum commodum pertinere videbuntur.

Placentne vobis, patres reverendissimi, hæc decreta.

Omnes responderunt, Placent.

Ego Christophorus episcopus Cordubensis subscripsi.

Ego Petrus Seguntinus subscripsi,

Ego Didacus episcopus Segobiensis subscripsi.

Ego Christophorus episcopus Palentinus subscripsi,

Ego frater Bernardus episcopus Conchensis diffiniens subscripsi,

Ego Honoratus episcopus Oxomensis subscripsi.

Ego Didacus abbas de Alcala la Real subscripsi.

ACTIO SECUNDA

Concilii provincialis Toletani, in ejusdem urbis templo cathedralis ecclesiæ, assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato, celebrata: die dominico Idibus Januarii, anno a Christo nato MDLXVI. *indictione nona, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii quinti anno primo, ac regni invictissimi regis nostri Philippi secundi anno decimo.*

CUPIT adeo hæc sancta synodus veterum canonum ad morum reformationem disciplinam revocare, ut post generalium conciliorum decreta, sanctissimorum pontificum constitutiones, & provincialium synodorum statuta minime censeat superfluum esse, episcopos omnes, sacerdotes, & quoscumque alios ecclesiastici ordinis, nec non & laicos sui officii admonere: quo Christianam pietatem vere sectantes digni illo nomine existimentur, quod in sacro baptismatis lavacro dederunt Christo Jesu, in cujus cruce nos gloriari oportet. Reformationis vero initium ab his fieri decet, qui ad hoc constituti sunt, ut præsunt aliis: & tamquam facti forma gregis illis exemplo sint doctrina & moribus, eos docentes quonam pacto Christianæ religionis instituta sequi ac tenere debeant,

ANNO CHRISTI 1565.

Primum.

Hortatur igitur primum episcopos omnes, & per viscera misericordiæ Jesu Christi obtestatur, hæc sancta synodus, ut decretum a sacrosancta Tridentina synodo de residentia prælatorum, ad Christiani populi salutem editum secuti, non solum assidua præsentia, sed & simul cura & solicitudine diligenti ministerium suum impleant; gregis sibi commissi regimini vere assistant: atque omnibus juxta Pauli apostoli præceptum laborent: ejus residentiæ rationem apud synodum hanc provincialem testimonio publico reddituri: ut eadem synodus prævio examine judicet, an ex causa justa quis ab ejus diœcesi & discesserit, & absens fuerit; atque adversus eos, qui contra decreti Tridentini dispositionem abfuerint, pœnas ab eadem synodo indictas, & præsertim eam quæ de fructibus pro rata temporis absentiæ, fabricæ ecclesiæ, aut pauperibus restituendis agit, absque ulla indulgentia exequatur,

Nec enim quævis causa, quæ vel ad Christianam caritatem, urgentem necessitatem, debitam obedientiam, evidentem ecclesiæ vel reipublicæ utilitatem cuiquam pertinere videbitur, a residentia excusare debet: sed ea tantum, quæ superioribus diligentissimo examine, maturo judicio, exactaque censura sic probata fuerit, ut vere secluſa omni indulgentia, aliqua ex prædictis ratione dubio procul, justa sit omnino censenda: atque ei utilitati, quæ ipsius pastoris præsentiam exigit, & quæ non potest non esse publica, sit nihilominus præferenda,

Caveant tamen episcopi, ne extra sedem cathedralis ecclesiæ locum aliquem diœcesis ad continue habitandum eligant: cum ad totius diœcesis negotia commodius expedienda illic oporteat episcopos habitare, ubi sedes episcopalis fuit constituta. Alioqui sint episcopi memores, eam residentiam neque Deo gratam esse, neque sacris canonibus consonam, & ab hac synodo potius absentiam, quam residentiam censendam fore,

Secundum.

Vigilent episcopi super gregem sibi commissum, ne eis dormientibus inimicus homo veniat, ac zizania superseminet; errores nempe doctrinæ, ac morum corruptionem. Quæ quidem frequenti visitatione extirpanda sunt ne crescant, & pereunte grege, sanguis ovium ab eorum manibus requiratur, qui juxta prophetam, & apostolum speculatores a Deo constituti sunt. Visitent ergo episcopi per se, vel per alios proprias diœceses, omnino servantes quæ a sacrosancta synodo Tridentina statuta

sunt:

ANNO CHRISTI 65.

sunt : modo per seipsos quolibet anno saltem tribus mensibus continuis, aut interruptis, quam possint commode diœceseos partem extra cathedralis ecclesiæ locum visitare teneantur. Neque excusentur ab hac personali visitatione quovis impedimento, quod alioqui benigna quadam indulgentia solet admitti; sed eo tantum, quod necessitate quadam sic urgeat, ut nisi maximo cum detrimento vel publicæ, vel propriæ salutis, spiritualis, vel corporalis, per seipsos eam visitationem exequi non valeant : apud hanc provincialem synodum de eo fidem facturi, ejusque judicium ea de re ac censuram non qualemcumque, præter divinam ultionem, subituri. Cum & dominus apud Ezechielem prophetam capite trigesimo quarto durissime episcoporum negligentiam in hoc visitationis munere exercendo increpet, dum inquit : Super omnem faciem terræ dispersi sunt gregis mei, & non erat qui requireret : Non erat, inquam, qui requireret. Visitatio vero ecclesiarum, & earum rerum, quæ ad templorum majestatem, & ornamentum pertinent, fieri debet ea adhibita solennitate, quæ a libris pontificalibus & his similibus traditur : ad populorum animos per hæc exteriora, ad ea quæ interiora sunt excitandos.

Tertium.

Sed & illud maxime episcopi meminerint, quantum ad decorem dignitatis pontificiæ attineat, eos domi familiares habere & alere, qui vitæ integritate, & doctrina ceteros antecellere conentur : quique sic instituti sint, ut ipsis episcopis in ministerio proprii muneris adesse possint ; & veræ honestatis exemplo quoscumque alios ad sincerum, sobriumque & castum vivendi modum inducere valeant.

Sit & episcoporum ita modesta suppellex, ut nec auro contexta, nec aureis telis filisve ornata, extra altaris & ecclesiæ ministerium, servire debeat. Hospites vero, quicumque hi futuri sint, cum ad episcoporum domum venerint, sciant se fore ad episcoporum, non ad principum sæcularium, aut regum hospitium recipiendos. Nam quanto digniores hospites fuerint, tanto magis oportet, episcopum eos modestiæ & decoris pontificii testes habere.

Quin & exemplo episcopi esse debent laicis, utcumque illustribus, ut & hi ab immoderatis sumptibus qui temere ac frequenter in nimium splendidis supellectili mensaque maximo cum patrimoniorum, ac totius reipublicæ detrimento fieri solent, prorsus abstineant. Nec sancta synodus eos sumptus probandos esse censet : imo catholicam majestatem hortatur in Christo, eique supplicat, ut in his abusibus extirpandis, regio ac Christiano imperio uti velit.

Mensæ vero frugalitatem sic a sanctis patribus, & canonibus commendatam esse videt sancta synodus, ut non possit non dolere graviter, eas delicias in episcoporum mensas irrepsisse, quæ jure possent a laicorum mensis, utcumque splendidis ablegari. Proinde sint memores episcopi divinam majestatem non leviter offendi, dum non paucis pauperibus, qui ob egestatem & famem vitæ periculum experiuntur & expectant, ex his subveniri posset, quæ mensis episcoporum contra indictam a canonibus frugalitatem maxima cum ignominia veri splendoris apponuntur. Sit igitur episcoporum mensa sacræ scripturæ, librive alterius ecclesiastici lectione, doctorum piorumque virorum concessu splendida : ab eaque procul quævis profana colloquia, & argumenta cujusque turpitudinis absint : ac prorsus eorum ferculorum eliminetur splendor, qui falso cujusdam decoris nomine se mensis pontificum ingessit. Sit denique frugalis episcoporum mensa : non plura quam tria, aut ad summum, si convivarum conditio id postulet, quatuor, præter olera & simplices arborum fructus, fercula apponantur. Episcoporum si quidem auctoritas non his deliciis, vanisve splendoribus, sed fide ac vitæ meritis quærenda est. Si quis vero in his quæ hoc decreto prohibentur, aut eorum quolibet excessisse fuerit convictus, a synodo provinciali juxta excessus qualitatem, pecuniaria mulcta piis operibus applicanda, puniatur.

Quartum.

Curent episcopi, ut eorum familiares ac domestici, præmissa peccatorum confessione, saltem diebus nativitatis, resurrectionis domini nostri Jesu Christi, pentecostes, & assumptionis deiparæ virginis Mariæ, sacram eucharistiam sumant : scientes, non ipsis tantum familiaribus, sed & ipsosmet episcopos graviter increpandos, si eorum domestici, moribus & pietate Christiana, non fuerint aliis manifesto ad vitam instituendam exemplo.

Quintum.

Episcopi, quo facilius in synodo provinciali rationem muneris sibi commissi reddere possint, & ea impedimenta vitari queant, quæ sacrosancti concilii Tridentini executionem (quod absit) impedire contigerit, librum habeant, in quo omnes parochiales ecclesiæ propriæ cujusque diœceseos, earumque rectores nominatim scribantur : quique ex eis per seipsos, quique per vicarios eisdem ecclesiis serviant : ratione exposita, quo titulo easdem ecclesias obtinuerint : & qua ex causa a residentia absentes fuerint excusati : aut quo impedimento ad serviendum per seipsos cogi non potuerint : & quibus modis adversus non residentes actum sit, ad Tridentini decreti executionem. Habeant & librum alium, in quo cujusque diœceseos visitatio, quæ per ipsos episcopos, & per eorum visitatores facta fuerit, in summa contineatur : subscribaturque ab ipsis episcopis, vel visitatoribus, & eorum notario : ut saltem ex eo apud provincialem synodum constare possit, quæ ecclesiæ fuerint ab episcopis, vel eorum visitatoribus visitatæ.

Sextum.

Diœcesana synodus ab episcopis quolibet anno celebretur, ut non solum oves ipsis commissas visitatione pastores cognoscere possint, sed & ea statuere, quæ ad inferiorum rectorum segnitiem vitandam necessario viderint expedire : & ad ipsarum ovium pastum salutarem conducere valeant : non obliti in prima synodo, eos omnes qui eidem interesse debent admonere, & si fuerit opus cogere, ut sacrosanctam Tridentinam synodum, quemadmodum ejus decreto constitutum est, omnino recipiant.

Septi-

ANNO CHRISTI 1565

Septimum.

Episcopi, & eorum visitatores, eo tempore quo visitationis munus exercent, nihil præter id quod ratione visitationis jure debetur, etiam ab sponte dantibus accipiant: etiamsi id esculentum fuerit, aut poculentum: non solum ab ipsis clericis, vel ab ecclesiæ œconomo, sed nec ab ipsa plebe quæ visitatur aut visitanda est, Alioqui ad dupli restitutionem juxta Tridentini concilii decretum teneantur: eaque restitutio fabricæ illius ecclesiæ fiat, quæ eo tempore visitabatur.

Octavum.

Episcopi in ecclesiarum cathedralium visitatione solicite curent, ut ipsarum ecclesiarum statuta, quæ alioqui dispersa oblivioni tradi solent, & in desuetudinem abire, in unum volumen redigantur: & si quæ emendatione indigere videbuntur, juxta canonicas sanctiones, & juris ordine servato emendentur: atque omnia publice in capitulo, saltem quolibet anno semel, tempore ab eodem episcopo constituto, omnibus canonicis præsentibus legantur.

Nonum.

Metropolitanus, episcopi, & alii quicumque inferiores ordinarii, quibus ecclesiastica jurisdictio quocumque jure competit, non alios possint constituere provisores aut vicarios, quam eos, qui vel sacerdotes sint, vel intra sex menses ab ea die qua jurisdictione sibi commissa uti cœperint, ad sacrum ordinem, & intra annum ab eadem die numerandum, ad sacerdotium promoveri possint. Quod si intra id tempus ad dictos ordines promoti non fuerint, officio & munere ipso jure privati, eo nullo modo uti valeant, nec utantur. Visitatores vero sint omnino sacerdotes, nec alia visitatorum officio uti possint, nec ad id admittantur.

Decimum.

Provisores & vicarii, ubi ex delegatione apostolica de quibuscumque causis eos cognoscere contingat, nihil etiam ab sponte dantibus, assessoris ratione ac titulo accipiant, imo in sportulis recipiendis, tam ipsi quam notarii causarum nihil aliud exigant nec accipiant, quam quod ex publico ejus tribunalis instituto, jure ordinario aliorum actorum ratione exigere possint, & accipere. Quicquid vero contra hujus decreti prohibitionem exactum aut ceptum fuerit, his qui dederunt restituatur: & qui receperint arbitrio superioris puniantur.

Undecimum.

Fiscales ab episcopis bi deputentur qui sacerdotes sint, vel intra sex menses ad sacrum ordinem, intra annum ad sacerdotium promoveri possint, & promoveantur. Alioqui ad usu proprii muneris nequaquam admittantur.

Duodecimum.

Promotor fiscalis apud ecclesiasticum judicem neminem deferat, ut ex ejus delatione inquisitio fiat, nisi quem legitima, ac frequens gravet infamia: neque ex ea delatione judices inquirere audeant, imo priusquam ad inquisitionem procedant, diligenter curent investigare an ea infamia a malevolis, an a providis & honestis orta fuerit. Quod si promotor fiscalis quemquam accusare velit, eo casu, quo jure accusatio ei sit permissa: accusatoris officio functus eas leges sequatur, quæ publicis accusatoribus, hisve quibus juris publici ratione accusare permittitur, jure vel consuetudine datæ fuerint. Sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus: nullo modo is in expensis condemnetur: imo fiscalis, si temere eum accusasse constiterit, non solum expensarum solutione, sed & alia pœna judicis arbitrio propter accusationis temerariæ calumniam, omnino puniatur.

Decimumtertium.

Episcopi saltem quolibet mense careeres, quos ad reorum custodiam opportunos habere debent, ipsosque reos illic detentos visitare per seipsos, si præsentes in eodem loco sint, teneantur.

Decimumquartum.

Pœnæ pecuniariæ, si quando a judicibus ordinariis juxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatem eas imponi contigerit, in pios tantum usus, & pro executione justitiæ, non pro privata episcoporum utilitate expendantur arbitrio episcopi, vel ejus vicarii. Deputeturque ab eodem episcopo, qui easdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.

Quintumdecimum.

Notariorum ecclesiasticorum, promotoris fiscalis, publici executoris, & aliorum officia quorumcumque, qui jurisdictionis episcopalis, & aliorum inferiorum ministerio operam dare tenentur, nullo modo vendantur: nec ob aliud quodcumque lucrum dentur temporale. Dentur autem hæc officia gratis his, qui sint idonei ad eorum munus exercendum, quique per seipsos illis servire debeant, ac teneantur. Nec ullo unquam tempore qui hæc officia ab episcopis, vel ordinariis quibuscumque etiam inferioribus gratis obtinuerunt, vel in posterum quocumque modo obtinuerint, illa vendere vel locare possint, nec in alios recepto aliquo temporali lucro transferre; vel in eorum favorem illis renuntiare. Alioqui si quis contra hoc decretum fecerit, temporale lucrum nequaquam acquirat. Imo illud etiam in conscientiæ judicio, fabricæ cathedralis ecclesiæ restituere teneatur: & qui officium fuerit assequutus illo privetur. Stipendia autem, quæ pro labore notarii, & alii ministri ecclesiastici tribunalis habere debeant, episcopi in diœcesanis synodis certis quibusdam limitibus moderentur, eaque moderatio ad primam provincialem synodum approbata deferatur.

ANNO CHRISTI 1566.

Decimum sextum.

In diœcesanis synodis, & earum qualibet, quæ post hanc provincialem primo celebrabuntur, de augendo ac diminuendo notariorum numero ubi visum fuerit expedire, sic tractetur, ut in metropolitano tribunali non plures quam octo, in aliis vero non plures quam sex jurisdictionis ecclesiasticæ ministerio servire possint. Ubi vero plures sunt ad hoc ministerium deputati, cum primum coram officia quocumque modo vacaverint, prorsus supprimantur.

Decimum septimum.

Vicarii, provisores, visitatores, promotor fiscalis, & alii quicumque ecclesiastici, & ordinarii tribunalis; metropolitani, episcoporum, & aliorum inferiorum ministri, etiam hi judices, qui ad audiendas appellationum causas a metropolitanis, & aliis superioribus deputantur quolibet triennio ab eo, qui per ipsum metropolitanum in propria, & episcopos in sua quemlibet diœcesi deputatus fuerit, & electus, interim propria munera exercentes visitentur omnino: ut ex ea visitatione constare possit vera & acta publicæ administrationis, jurisdictionis, officiorum, & cujuscumque eorum muneris ratio: atque is, qui male fuerit officio functus eo privari, ac puniri possit: denique a suo judice & episcopo privetur ac puniatur. Quod si cui ex prædictis ante triennium quacumque ex causa ab officio & munere cessandum sit, is teneatur prius quam alio discedat, administrationis, & cujuscumque publici muneris rationem reddere: eaque spatio triginta dierum ab eo exigatur, qui per metropolitanum, vel episcopos in propria quemlibet diœcesi, ad id fuerit deputatus, qui de querelis, & accusationibus, & aliis ad culpam malæ administrationis pertinentibus, intra id tempus judicare debeat: eoque tempore omnino sit ejus officium suspensum, a quo ratio reddenda erit. Notarius vero ad visitationem & ad prædicta examinanda specialis ab episcopo deputetur, qui non sit ex illis qui rationem reddituri sunt, vel visitari debent. Sed si prædictorum aut alicujus eorum officia, per obitum metropolitani, aut episcopi vacaverint, ratio administrationis & muneris publici ab episcopo vel metropolitano, qui ad vacantem ecclesiam promotus sit, vel ab eo qui per eos nominatus fuerit, non ab alio exigatur. Episcopi vero qui in exequendis his quæ hoc decreto statuta sunt, negligentes fuerint, a provinciali synodo pecuniaria pœna fabricæ ecclesiæ applicanda puniantur.

Decimum octavum.

Bona quæcumque eorum clericorum, qui intestati moriuntur, ad episcopum vel consuetudine, vel alio quocumque jure pertinentia ac devoluta, per eundem episcopum in pios tantum usus ejus arbitrio expendantur.

Decimum nonum.

Quæ pro sepulturis aperiendis, episcopis aliisve inferioribus quibuscumque solent in aliquot hujus provinciæ diœcesibus solvi, non in proprios episcoporum, aliorumve inferiorum usus expendantur: sed æquis portionibus fabricis cathedralis ecclesiæ, & ejus in qua sepultura aperienda est, earumque œconomis solvantur.

Vigesimum.

Nemini dubium esse debet sanctissimos Christianorum religionis causa conventus ac pervigilationes, quæ olim a sanctis patribus apud sacra Dei genitricis, & aliorum sanctorum templa, ac martyrum sepulcra, fuere propter piam venerationem & cultum sancte permissæ, si modo caute & religiose fiant, ullo modo improbandas, imo summis laudibus extollendas fore: eo tamen ventum est hominum malitia, & delinquentium audacia, ut nemo qui præsentis sæculi mores noverit, eas quæ noctu fiunt, non improbet, atque improbandas esse censeat. Statuit igitur sancta synodus, ad illa scelera vitanda quæ in his nocturnis conventibus contingere solent, eas pervigilationes nequaquam permittendas esse; easque sub excommunicationis pœna, in quam qui contra fecerint ipso facto incidant, prohibendas esse decernit, & omnino prohibet. Clerici vero qui eas permiserint, ab episcopo præter eamdem excommunicationis pœnam, quo ipso itidem facto ligati censeantur, graviter ejus arbitrio punientur.

Vigesimum primum.

Cum templa ad hoc fuerint divino numini consecrata, ut in eis cultus Deo cum debita veneratione pacificus Christiana pietate exhibeatur, prohibet sancta synodus in posterum turpem illum abusum, quo die Innocentium, intra ecclesiam theatrales quidam ludi edi publice consuevere magna cum ordinis ecclesiastici ignominia, nec non & divinæ majestatis offensa: quippe qui Christianorum oculos, quos oportet ad spiritualia provocari, ab his ad peccandi libidinem avertant. Quod si qui contra fecerit, aut cum prohibere possit, permiserit, ab episcopo præter suspensionem ab officio, quam ipso jure ad sex menses incurrat, pecuniaria pœna fabricæ ecclesiæ applicanda puniatur.

Decernit etenim sancta synodus, ut prorsus hic turpis abusus esset in ecclesiis cathedralibus & collegiatis nullo modo permitti debere, ut ficta illa ac puerilis episcopatus electio fiat, quæ certis anni solemnitatibus fieri solet: imo illam omnino eisdem indictis penis fieri prohibet: cum & ea plurimum pontificiæ dignitati vere detrahat, & prædictis abusibus, & aliis quæ ecclesiasticæ disciplinæ, divinorum officiorum majestati, templorumque sacrorum veneration minime conveniunt, occasionem dederit.

Spectacula vero, ludi quicumque, & choreæ quæ alioqui præmisso examine permittente ordinario, non alias, in aliquot solemnitatibus, ac processionibus agenda sint, nullo modo dum divina officia vel celebrantur, vel dicuntur, intra ecclesiam ipsam agi permittantur; cum hæc divina officia perturbare soleant, & sanctitudinem illam interrumpere, quam domum Dei decere David divino Spiritu docuit.

Caveant tamen episcopi & eorum vicarii, ne dum solemnitatis divinæ causa ludos aliquot, & spectacula edi publice permittere velint, ea permictant, quæ vel in minimo Christianam religionem offendere, vel spectantium animos in pravos mores quoquo modo inducere valeant; ne eo tempore & loco, quibus est venia peccatorum

ANNO CHRISTI 1566.

torum a Deo postulanda, vel peccandi detur occasio, vel quod gravius est, peccata turpiter comitantur. Decernit etenim sancta synodus, non alios ludos, non alia spectacula permittenda episcopis fore, ab quam quæ ad pietatem spectantium animos movere, & a pravis moribus deterrere possint.

Et ne quid fiat quod ordini ecclesiastico sit indecens, prohibet sancta synodus quoscumque in sacris constitutos, aut beneficium ecclesiasticum habentes, ne in quocumque loco, & tempore larvis personati incedant, aut cujusque in quibuscumque spectaculis, ac ludis personam agant; alioqui & suspensione ab officio, & beneficio, mulctaque pecuniaria arbitrio ordinarii graviter puniantur.

Vigesimum secundum.

Clericis in sacris constitutis non liceat fœminas, cujuscumque conditionis & ætatis sint, nec manu, nec secum equitando eodem jumento ducere: alioqui tam ipse fœminæ, quam clerici eas sic ducentes, sint ipso jure excommunicati, nec episcopi possint ullo modo, quod hoc decreto prohibetur cuiquam permittere.

Vigesimum tertium.

Clerici quicumque in sacris constituti, vel beneficium ecclesiasticum habentes, ea quæ de mensa, & supellectili episcoporum ab hac sancta synodo statuta sunt, servare teneantur: alioqui vel a superioribus excommunicentur, vel pœna pecuniaria eorumdem superiorum arbitrio fabricæ ecclesiæ vel pio loco applicanda puniantur.

Vigesimum quartum.

Ut eorum qui ad parochiales ecclesias sunt promovendi, majori cum utilitate animarum, quarum cura eis committi debet, electio fieri possit juxta sacrosanctæ Tridentinæ synodi mentem, teneantur episcopi per edictum eos omnes qui examinari velint, omnino vocare: sic tamen, ut qui post diem præfinitum ante renuntiationem ab examinatoribus episcopo faciendam venerint, æquo cum aliis jure examinari possint: ut & examinatores, & episcopi, vel eorum vicarii generales servata synodi Tridentinæ forma eorum rationem habeant, & parochiarum regiminis salubrius consulatur.

Examinatores vero qui ad id examen sunt ab episcopo in synodo diœcesana nominandi, sic proponantur, ut qualibet in synodo mutari debeant, ne iidem semper sint examinatores, sed saltem qui semel nominati fuerint, in proxime sequenti synodo nec nominari, nec admitti possint.

In hac autem nominatione episcopus rationem habere teneatur & eorum, qui ex capitulo ecclesiæ cathedralis in sacra theologia vel jure canonico sint adeo versati, ut ad id munus idonei censeantur: nec non & regularium, qui in monasteriis vel collegiis ejusdem civitatis, vel oppidi commorantes propter eorum eruditionem eam operam hac in re præstare possint, quam eadem sancta Tridentina synodus præstari voluit. Sit denique tertia examinatorum pars ex capitulo cathedralis ecclesiæ: tertia iteni ex regularibus, si id commode fieri possit, alia vero pars ex his clericis, qui nec de capitulo sint nec regulares. Ex quibus omnibus ab episcopo in synodo nominatis & ab eadem probatis, tres eligat quos maluerit episcopus cujuslibet ecclesiæ vacatione adveniente. Collatio vero cujuscumque parochialis ecclesiæ quocumque modo ea vacaverit, contra Tridentini & hujus decreti formam facta, irrita sit & inanis.

Horum vero examinatorum cuilibet pro muneris suscepti labore, ordinarius post beneficii collationem, ex redditibus ecclesiæ vacantis, qui alioqui rectori debeantur, justam aliquam mercedem ejus arbitrio reddi curabit; cum & dignus sit mercenarius mercede sua.

Quæ quidem omnia sancta synodus, etiam in diœcesi Giennensi servanda fore decernit; in qua constitutio reverendissimi Stephani Gabrielis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, ejusdem Giennensis ecclesiæ episcopi a sede apostolica confirmata, sic ex mente Trindentinæ synodi in ecclesiis parochialibus instituendis (quas prioratus vocant) intelligi debet, ut si episcopo visum fuerit ex justis & rationabilibus causis, eos qui examinandi sunt, per edictum longioris, quam sex dierum temporis spatio, præfinitum ad id examen vocare, facere id juste possit. Teneaturque episcopus in synodo diœcesana juxta formam decreti Tridentini examinatores nominare: a quibus, & ab episcopo, ex forma in nominatione atque electione eorum qui ad parochiales ecclesias seu prioratus sunt promovendi omnino servetur, quæ ab eodem Tridentino decreto fuit ad majorem animarum salutem præscripta.

Sed & in parochialibus ecclesiis quibuscumque, quæ dignitatibus, præbendis, capitulis, monasteriis, collegiis, aliisve locis piis unitæ sunt quocumque modo, vicarii perpetui, servata forma quæ in eligendis atque instituendis presbyteris parochialibus a Tridentina synodo, & hoc decreto præscripta extat, deputentur: ita tamen ut is ad quem parochialis ecclesia jure unionis pertinet, quem digniorem inter probatos ab examinatoribus judicaverit, præsentare ordinario teneatur, ut ab eo perpetuus ejusdem ecclesiæ vicarius instituatur.

Vigesimum quintum.

Etsi a sacrosancta Tridentina synodo satis consultum fuisse videatur parochialium ecclesiarum regimini, in his decretis quæ de residentia, & eorum examine, qui ad easdem ecclesias promovendi sunt, edita fuerunt; tamen ne superiorum negligentia, magno cum animarum periculo presbyteros parochiales, qui veri pastores sunt, ab ecclesiis sibi commissis abesse contingat: Statuit hæc sancta synodus, quoscumque ordinarios debere, eos omnes qui beneficium aliquod ecclesiasticum obtinant, cui animarum cura incumbit, si absentes sint, per edictum vocare; ut intra diem ab eisdem præficiendum ad ecclesias sibi commissas accedant, in eisque resideant, nec ab earum ministerio discedere audeant, nisi præmissa licentia, alioqui juxta ejusdem synodi decretum, non alias obtinenda: sub comminatione sequestrationis fructuum, & privatione beneficii, si intra id tempus ad residendum non venerint, aut justas excusationes non allegaverint & probaverint, quę eos a residentia personali excusare possint: Post prædictam vero diem statim fructuum sequestratio fiat: nec id sequestrum ullo modo remittatur, nisi absentes (qui residere omnino jure tenentur) & residere cœperint, & de residendo aut restituendis fructibus, si non rese-

de-

derint, cum semel contumaces fuerint, cautionem idoneam præstiterint. Eam autem partem fructuum, quam absentes acquirere sibi non possunt, & quæ fabricæ ecclesiæ, aut pauperibus loci eroganda est, curent ordinarii œconomo fabricæ tradi, ejus rationem reddituro. Quod si absentes adhuc contumaces fuerint, eisdem beneficiis priventur, citati prius personaliter, ad domum, si intra diœcesim sint, si extra per edictum: ut ecclesiis sic vacantibus opportunius consulatur. Ceterum si (quod absit) ordinarii hac in re negligentes fuerint, sciant se, præter divinam ultionem, & hujus provincialis synodi censuræ ac mulctæ obnoxios fore.

Vigesimumsextum.

Parochiarum rectores continuam habitationem intra parochiam ipsam habeant: & in eo parochiæ loco, qui ad administranda sacramenta, & altaris, ecclesiæque ministerio sit aptior.

Vigesimumseptimum.

Quoniam in plerisque locis causa commodioris agrorum culturæ parochiani ita dispersi sunt, ut nec diebus festis ad parochialem ecclesiam accedere, nec eis sacramenta ministrari facile queant: curent episcopi, ut ecclesiæ opportunis locis erigantur, ad hoc ut parochiani sic dispersi, commode valeant & divina officia audire, & sacramenta percipere. Ea vero erectio fiat ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus juxta canonicas sanctiones, quæ de expensis ad ecclesias parochiales nove erectas ædificandas, tractaverunt. Atque eadem ratione competens portio illis sacerdotibus ac ministris assignetur episcoporum arbitrio, qui eisdem ecclesiis noviter erectis erunt præficiendi: servata in omnibus his decreti Tridentini forma, & Alexandri tertii constitutione, quæ incipit, Ad audientiam.

Vigesimumoctavum.

Qui in ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis præbendas obtinent, quibus sacram scripturam interpretandi munus incumbit, sedulo dent operam, ut cum sacram ipsam scripturam interpretantur, quoniam non omnes auditores eo sunt ingenio præditi, quo ea percipere possint, quæ ab ipsis lectoribus explicantur, facili quadam utantur interpretatione: Et ex ipsis sacræ scripturæ locis, quotidie vel de sacramentis, vel de articulis fidei, deque aliis ad doctrinam Christianam pertinentibus, & casibus his, aut dubiis, quæ in conscientiæ judicio tractari solent, aliquid auditoribus exponant, quod eorum saluti spirituali prodesse valeat: idque fiat juxta modum ab episcopo cum consilio duorum de capitulo, qui ab eodem capitulo nominentur in principio cujuslibet anni, præscribendum: quo tempore die primo, qui festus sit, in ipsa cathedrali ecclesia, & in omnibus parochiis publicetur, quid in eo, anno, & qua hora, quoque loco sit ab eo, qui ejusmodi legendi munus obtinet, tractandum.

Hortatur vero hæc sancta synodus canonicos juniores, & alios ecclesiæ cathedralis ministros; necnon & quoscumque civitatis, vel oppidi clericos, quibus ea lectio non potest non esse utilis, ut lectorem sic prælegentem audiant, quo & animos divinis studiis excolant & exerceant, atque ab otio, quod multorum malorum causa esse solet, removeantur. ANNO CHRISTI 1566.

Et ut ea præbenda, quæ juxta Tridentinæ synodi decretum ad hoc legendi munus deputata perpetuo fuit, illi conferatur, qui per seipsum injuncto muneri satisfacere possit, per edictum viri in sacra theologia docti vocentur, qui doctoris, magistri, aut licentiati gradu in aliqua publica universitate prævio examine sint insigniti: ex quibus ille eidem muneri præficiatur, qui magis idoneus ad id explicandum visus fuerit. Aliter facta provisio sit irrita, & inanis. Eorum vero omnium, ex quibus unus est ad id munus deputandus, mores, vita, & aliæ a Tridentina synodo requisitæ qualitates inquirantur, examinentur, & approbentur, priusquam de uno eorum deputando tractetur.

Sed & in hac metropolitana ecclesia qui primo vacaverit canonicatus omnino juxta præscriptam formam doctori, vel magistro, aut licentiato in sacra theologia conferatur: cum ea præbenda sacrosancta Tridentina synodo ad eum usum fuerit perpetuo constituta, ac deputata. Idem etiam fiat in aliis hujus provinciæ ecclesiis, in quibus nondum fuit canonicatus aliquis ad id legendi munus exequendum alicui collatus.

Vigesimumnonum.

Cum sacrosancta Tridentina synodus ad salubrius ecclesiarum regimen hortetur, ut in provinciis, ubi id commode fieri potest, dignitates omnes, & saltem dimidia pars canonicatuum in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus, conferantur tantum magistris, vel doctoribus, aut licentiatis in sacra theologia, vel jure canonico, & in hac provincia fieri possit commodissime: decernit hæc sancta synodus dignitates omnes in ecclesiis & cathedralibus & collegiatis insignibus hujus provinciæ, non aliis esse conferendas, quam magistris, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia, vel jure canonico: qui præmisso alicujus publicæ universitatis examine, ad aliquem ex prædictis gradibus fuerint promoti.

Idem omnino servandum esse statuit in canonicatibus conferendis, donec dimidia saltem canonicatuum pars magistris, vel doctoribus, aut licentiatis in theologia vel jure canonico, sit collata. Qui quidem canonicatus, cum semel fuerint juxta præscriptum modum collati, non aliis in posterum quocumque modo vacaverint, conferantur, quam his qui prædictam gradus qualitatem habuerint. Per hoc tamen nequaquam mutata censeatur conferendi forma: imo ab illo tantum collatio dignitatum & canonicatuum fiat, a quo, & qua forma earumdem dignitatum, & canonicatuum collatio alioqui fieri posset, & solet. Nec ullum ex hoc præjudicium juri optionum fiat, quod circa dignitates, & canonicatus consuetudine legitime præscripta in aliquot ecclesiis jamdiu obtinuit: sed id illæsum maneat & servetur.

Trigesimum.

Qui dignitates quascumque, personatus, officia, canonicatus, & præbendas in ecclesiis cathedralibus & collegiatis obtinent, ab ordinariis juxta sacrosanctæ Tridentinæ synodi decreta omnino residere cogantur: sic quidem, ut præmis-

ANNO CHRISTI 1566.

missa vocatione per edictum, sequestratione fructuum, & applicatione eorum partis, quæ quidem pars vel in pios usus, vel in fabricæ ecclesiæ utilitatem expendi debet, ejusque œconomo tradi, adversus absentes procedatur. Qui si contumaces fuerint, citati prius personaliter, vel ad domum, si id commode fieri possit, alioqui per edictum, etiam privatione puniantur. Sint & episcopi memores, se rationem in hac provinciali synodo reddituros, si in hac re, & prædictis decretis exequendis fuerint negligentes.

Trigesimum primum.

Si quis post resignationem beneficii cujuslibet partem aliquam ex ejusdem beneficii fructibus quoquo modo acceperit absque sanctæ sedis apostolicæ permissione, etiam ab sponte dantibus, eo ipso tam ipse, quam is qui beneficium post renuntiationem consequutus fuerit, suspecti de simoniaca pactione tacita vel expressa censeantur. Et ideo contra eos ut suspectos procedatur ad hujus criminis punitionem juxta canonicas sanctiones, aliaque decreta, quæ hac in re quocumque modo promulgata fuerunt,

Placentne vobis, reverendissimi patres, hæc decreta.

Omnes responderunt, Placent,

Episcopus Cordubensis præsidens hujus concilii,

Episcopus Seguntinus,
Episcopus Segobiensis.
Episcopus Palentinus.
Episcopus Conchensis.
Episcopus Oxomensis,
Abbas de Alcasa quæ regalis dicitur.

Licentiatus Martinus Acosta Secretarius.

Ego Christophorus episcopus Cordubensis diffiniens subscripsi.

Ego Petrus Seguntinus diffiniens subscripsi.

Ego Didacus episcopus Segobiensis diffiniens subscripsi.

Ego Christophorus episcopus Palentinus diffiniens subscripsi.

Ego frater Bernardus episcopus Conchensis diffiniens subscripsi.

Ego Honoratus episcopus Oxomensis diffiniens subscripsi.

Ego Didacus, abbas de Alcala la Real, diffiniens subscripsi.

Lecta fuere publice in principio tertiæ actionis decreta de residentia concilii Tridentini, quæ sub felicis recordationis Paulo tertio & Pio quarto pontificibus maximis edita fuere.

ACTIO TERTIA.

Concilii provincialis Toletani, in ejusdem urbis templo cathedralis ecclesia, assumptioni deiparæ virginis Mariæ consecrato, celebrata: die vicesima quinta Martii, anno a Christo nato supra millesimum quingentesimum sexagesimo sexto indictione nona, pontificatus sanctissimi domini nostri Papæ Pii quinti anno primo, ac regni invictissimi regis nostri Philippi secundi anno decimo.

Primum.

ANNO CHRISTI 1566.

Episcopi publicum archivum habeant, in quo scripturæ omnes ad dignitatem episcopalem ejus jura, & actiones pertinentes in tutissimam custodiam deponantur, cum earum diligenter confecto inventario, quod subscriptum ab eodem episcopo, vel ejus vicario generali, & notario simul cum eisdem scripturis servetur. Neque ex eo archivo aliqua originali scriptura amoveantur, nisi ex ea causa, quæ justissima sit, & ad utilitatem ipsius dignitatis, vel ecclesiæ pertineat: & tunc non aliter, quam coram duobus testibus, & notario, qui in eodem inventario in publicum testimonium scribat quæ sit illa scriptura, quæ inde abducitur, quo die, & a quo, atque ad quem effectum abducta fuerit. Hoc vero archivum in aliquo monasterio constituatur, quod in oppido ubi sedes est episcopalis, si id commode fieri possit, alias intra diœcesim, prout episcopo visum fuerit magis expedire, ab eodem episcopo eligatur.

Sede tamen vacante duæ sint episcopalis archivi claves: quarum una capitulo, aut ei qui ab eo deputatus fuerit, altera prælato illius monasterii, in quo archivum ipsum depositum extat, a vicario episcopi tradatur, juramento ab eodem prælato præstito de fida ejus clavis custodia: quo etiam promittat, se non permissurum aliquam scripturam ex eodem archivo abduci absque metropolitani, vel superioris licentia. Ei vero qui ad vacantem ecclesiam promotus fuerit, utraque clavis a capitulo, monasterii prælato libere tradatur, cum ratione earum scripturarum, quæ juxta hujus decreti formam sede vacante ab eodem archivo fuerint abductæ, & earum, quæ ad capitulum pervenerunt, quemadmodum decreto Tridentino cautum extat.

Sed & archivum hoc episcopale quolibet biennio ab episcopo coram notorio, & testibus omnino visitetur. Sintque episcopi memores juramenti, quod in consecratione de rebus ecclesiæ non alienandis præstiterunt: non enim erunt a culpa alienationis immunes si ob eorum negligentiam ea perierint instrumenta, quibus res, ac jura ecclesiarum defendi, aut inique occupata vindicari possent.

Illæ vero scripturæ quarum custodia capitulo ecclesiæ cathedralis, aut collegiatæ incumbit, in publico archivo quod in ecclesia sit, custodiantur: cujus archivi duæ sint claves, quarum unam habeat decanus, aut is qui eam habere solet, altera vero penes canonicum sit, qui præbendam doctoralem juris pontificii obtinet: atque in conficiendo inventario, & abducendis ex eo archivo scripturis, ea serventur omnino, quæ hoc decreto de archivo episcopali statuta sunt. Deputeturque quolibet biennio unus ex canonicis, qui cum his, qui claves habeant, id archivum visitare teneatur. Loco autem illius, qui præbendam doctoralem habet, cum vel ea vacaverit, vel is sit aliqua ratione impeditus, alter a capitulo eligatur qui alteram clavem archivi habeat.

Secundum.

Episcopi non alios ad primam tonsuram admittant, quam eos, quibus statim beneficium aliquod ecclesiasticum sit conferendum, aut quos constiterit eo studio literis operam dare, ut in via ad majores ordines suscipiendos juxta decreti

creti Tridentini formàm, versari videantur: vel quos viderint expedire ministerio alicujus ecclesiæ deputari. Ecclesiarum vero ministeriis non alios deputent, quam eos, qui secundum consuetudinem cujusque ecclesiæ in altaris & chori vero ecclesiastico ministerio, aut in his quæ ad ordinarios ritus, & ceremonias divinorum officiorum pertinent, eisdem ecclesiis servire debeant. Sic tamen eorum ministrorum numerum moderari curabunt, ut nullus in fraudem, judicii sæcularis fugiendi causa, deputatus esse censeri possit.

Tertium.

Parochi omnes, & alii quicumque, qui prædicando verbo Dei, ac docendæ plebi Christianæ operam dederint, prorsus a quæstionibus difficilibus ac perplexis, denique a quovis ostentationis genere abstineant, se ad captum auditorum eorumque ædificationem demittentes; evangelium ipsum interpretatione facili, eaque communi sanctorum patrum atque orthodoxorum virorum consensu recepta auditoribus exponant: eosque sanam doctrinam docentes, toto studio omnique conatu a malo abstinendum, & bono incumbendum esse, instituto nimirum salutari instruere conentur. Sint etiam memores, non eosdem esse omnium mores, atque ideo oportere varietate, quæ semper Christianam caritatem exigat, uti: ut juxta auditorum conditionem nunc hoc, nunc illud vitium improbent: sic tamen ut vitia tantum reprehendant, personas vero nec nominatim, nec certis quibusdam notis perstringant: modo acres, & vehementes sint in criminibus reprehendendis: vincat vero severitatem benevolentia. Curent solicite, & interim in concionibus ad plebem de articulis fidei, de sacramentis, deque aliis, quæ ad Christianam doctrinam pertinent sic agere, ut horum mysteria quæ Christiana plebs intelligere possit, ex ore pastorum, imo ab Spiritu sancto qui in eis loquitur Christiana pietate percipiat. Commendent & populo ecclesiasticos mores, ritus & ceremonias, quibus catholica ecclesia utitur: quanta in his lateant mysteria, eaque omnia ad animarum salutem pertinentia significantes. Abstineant vero ab his quæ fabulosa sunt: martyrum tamen & sanctorum historias; quæ communi consensu ecclesiæ receptæ sunt, vel a fide dignis scriptoribus traditæ, referre opportune non prætermittant. Tandem depositum servent, profanas vocum novitates devitent, oppositionesque falsi nominis scientiæ; quam quidam promittentes (ut divus Paulus scribit) circa fidem exciderunt.

Quartum.

Canonicus, qui præbendam, quam magistralem vocant, obtinet, & qui ad id eligitur, ut prædicationis muneri incumbat, teneatur in ecclesia cathedrali, cui hoc in ministerio servire debet, his diebus verbum Dei prædicare, quibus episcopus propria constitutione ad hoc edita illi id muneris injunxerit: alioqui ab ordinario pœna pecuniaria ejus arbitrio fabricæ ecclesiæ cathedralis applicanda puniatur; atque ejusdem canonici expensis alius concionator substituatur. Hi vero, qui dignitates in ecclesia cathedrali obtinent, canonici & alii quicumque personatus aut præbendas habentes, quemcumque in eadem ecclesia cathedrali ad majorem missam concionantem audiant, nec ab ipso choro, nisi ex legitima causa discedant: alioqui tanquam ab illius dici processione, & missa absentes nihil acquirant: distributionesque illis ea ratione alias debitæ, præsentibus non obstante quacumque remissione accrescant.

ANNO CHRISTI 1566.

Quintum.

Presbyteri parochiales per seipsos, aut si fuerint impediti, per alios ab ordinario examinatos omnibus diebus festis paulo post meridiem Christianam doctrinam pueros & puellas in unum locum prope ecclesiam, vel in ipsam ecclesiam convocatos docere teneantur: parentesque eorum admoneant, quos & sancta synodus admonet, ut proprios liberos domi bonis moribus, verbo, & exemplo instituentes, ea quæ ad Christianam doctrinam pertinent, sedulo doceant: eadem crebro repetentes, quæ illos parochus docuerat. Quod si presbyter parochialis in hoc munere exequendo negligens fuerit, ab ordinario & ejus visitatoribus graviter puniatur. In tradenda vero doctrina Christiana parochus & alii quicumque, qui eo munere fungi debent, non alio catechismo utantur, quam eo qui ab episcopo, ejus propriæ manus subscriptione probatus & traditus fuerit; interim dum sanctissimus dominus noster catechismum generalem, quo totus Christianus orbis utatur, edendum esse decreverit.

Sextum.

Qui in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, & aliis quibuscumque dignitates, canonicatus, personatus, præbendas, & officia quæcumque ecclesiastica habent, & alii earumdem ecclesiarum ministri quicumque hi sint, diebus nativitatis, dominicæ cœnæ, resurrectionis domini nostri Jesu Christi, pentecostes, sancti Petri, assumptionis divæ virginis Mariæ, omnium sanctorum; & ecclesiæ cujusque advocationis, sacrum eucharistiæ sacramentum ab eo, qui missarum solennia, quæ in ipsis ecclesiis majora dicuntur, peragit, si eadem die ipsi missam non celebraverint, sumere teneantur. Alioqui his stipendiis, quæ octo ante diebus, etiam ratione residentiæ lucrati fuerint fabricæ ecclesiæ applicandis, & statim ejus œconomo tradendis omnino priventur: & ab episcopo, vel eo absente ab illo qui capitulo, vel ecclesiæ præsidet, coram omnibus ejusdem ecclesiæ ministris acerba, Christiana tamen, & fraterna correptione notentur. Hujus vero mulctæ signandæ is curam habeat, qui onus incumbit notandi eos, qui divinis officiis non intersint. Quod si & is negligens fuerit, ab episcopo, vel ab eo qui eo absente præsidet, graviter puniatur.

Septimum.

Cum nemini dubium esse debeat divinæ indignationi eos omnino subjacere, qui ecclesiarum redditus, canonicis decretis a Dei lege derivatis, principum munificentia, & piæ ac Christianæ plebis liberalitate ad divini ministerii sustentationem collatos, accipere & absumere otiose conantur, debita pro his obsequia nequaquam præstare curantes: eosque maledictos esse ex Hieremiæ quadragesimo octavo qui officium, cui addicti sunt, peragunt negligenter: decernit sancta synodus, patrum decreta, &

ANNO CHRISTI 1566.

rationem ipsam, quæ hac in re neminem non admonet, omnino sequuta, eos omnes qui ecclesiis cathedralibus, collegiatis & aliis quibuscumque in altari, & choro servire debent, dum divina officia celebrantur, & horæ canonicæ publicæ dicuntur, prorsus debere a quibuscumque colloquiis, mussitationibus, & aliis quæ sacra perturbare solent, abstinere. Nulla etenim alia ex causa in chori locum convenitur, quam ut omnes pariter senes cum junioribus nomen domini hymnis, & canticis laudare debeant: ab ipso Christiani populi, pro quo preces effundere tenentur, pro ipsius benignitate salutem spiritualem, & corporalem impetraturi; non solum oris sono, sed & voce cordis psallente, Deumque ipsum dum voce psallunt animo cogitantes. Atque ideo episcopus, eoque absente is cui id muneris incumbit, diligenter curent, ne quid contra hujus decreti prohibitionem, imo nec contra sanctissimorum patrum institutiones fiat: non immemores tam ipsos, quam eos, qui ob eorum negligentiam in choro psallentes perturbant, vel a psallendo retrahunt, aut a psallendi, devoteque ac reverenter laudandi dominum officio cessant, divinam ultionem effugere non posse. Episcopus igitur, & qui in choro præsidet, sic hujusmodi culpam punire conentur, ut indicta multa, appellatione quacumque executionem non impediente, præsentibus, & ut decet divina officia celebrantibus accrescat. Neque is qui peccaverit, illius diei distributiones quascumque, neque quidquam aliud quod ratione residentiæ alioqui habiturus foret, in conscientiæ judicio acquirat.

Octavum.

Ut, quæ a sancta Tridentina synodo de distributionibus quotidianis, in ecclesiis omnibus tam cathedralibus quam collegiatis ad divini cultus decorem & ornamentum assignandis, statuta fuere commodius fieri, & semel instituta retineri valeant: decernit hæc sancta synodus juxta ejusdem Tridentinæ synodi decreta, separari debere ab episcopo tertiam partem quorumcumque fructuum & redituum, ad dignitates, canonicatus, personatus, portiones, & officia, etiam ex annexis & unitis beneficiis, ac præstimoniis, etiam ratione vestiarii, & aliunde quam ex mensa, quam vocant capitularem, pertinentium; & sic separatam in distributiones quotidianas inter dignitates, canonicos, & ceteros divinis officiis interessentes proportionabiliter dividendam, ac distribuendam fore; sic tamen, ut habeatur ratio earum horarum quæ majores dici solent, & festorum quæ solennius celebrari consuevere, ut in illis majores distributiones dentur. Illi vero redditus, qui ex donationibus, ultimis voluntatibus, aut alia quavis piorum hominum liberalitate ad quædam divina officia speciali quodam ordine fuere deputati, nullo modo ad hanc tertiam partem deducendam æstimari, aut conferri debent: imo illorum distributio ea lege fiat, quæ fuerit ab ipsis donatoribus, aut testatoribus præscripta.

Quod si dignitates, canonicatus, aut præbendæ, vel ratione præstimoniorum, aut beneficiorum quæ illis sunt annexa, vel vestiarii, aliave quacumque ex causa, valore reddituum sint inæquales, cuilibet dignitati, canonicatui, & præbendæ, juxta integrum valorem tertiæ partis, majores vel minores distributiones assignentur; quas qui dignitatem illam, canonicatum, aut præbendam obtinet, acquirat, si divinis officiis interfit: eo vero absente distributiones istæ præsentibus acquirantur, ubi illi reditus ex quibus distributio constat, vacante dignitate, canonicatu, vel præbenda, ceteris ecclesiæ ministris competeret: alioqui si reditus illi vacationis tempore non solent ceteris acquiri, dimidia pars distributionum quæ absenti non acquiruntur, illis competat, qui eo die fuerint præsentes majoris missæ celebrationi: sic tamen ut celebranti dupla detur distributionibus portio: altera vero pars æquis portionibus fabricis ecclesiæ cathedralis, & collegiatæ, in quibus sedem habet, qui dignitatem aut officium obtinet, acquiratur. Quod si in altera tantum sedem habuerit, illius fabricæ ea pars integre detur. Illi autem redditus, qui in frumento, pecoribus, avibus, aut alia quavis specie dividi juxta cujusque ecclesiæ consuetudinem solent, pecunia æstimentur, ut ex illorum æstimatione tertia pars, de qua hoc decretum agit, ad distributiones separetur, reliqua vero parte statutis temporibus acquirenda: modo quod alioqui acquiri solet, si quis præsens fuerit uni & cuilibet horæ canonicæ, non aliter acquiratur, quam si vel majori missæ, vel ejusdem diei vesperis interfit.

Nonum.

Cum dignitates, canonicatus, & præbendæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis non alia ratione fuerint institutæ, quam ut qui ad eas assumuntur, in divinis officiis celebrandis ecclesiæ ex qua fructus percipiunt, sedulo inserviant, illisque muneribus incumbant, quæ vel jure, vel consuetudine ipsis fuere præscripta: cumque pauci admodum sint, qui per seipsos hæc præstare velint, curent episcopi cum consilio capituli decretum Tridentinum sequuti, ea quæ ad sacrorum ordinum ministerium pertinent, in eisdem ecclesiis sic instituere, ut in posterum quis ordo cuique canonicatui, ac præbendæ sit annexus, certa sit lege constitutum: modo dimidia saltem canonicatuum ac præbendarum pars sacerdotii, altera vero diaconatus, & subdiaconatus ordinem annexum in posterum omnino habeat. Quod si consuetudine aut alio quocumque jure sit obtentum, ut plures canonicatus, ac præbendæ, vel omnes habeant sacerdotii ordinem annexum, cum id servari debeat, atque illæ præbendæ sacerdotium annexum habere dicantur, quibus celebratio missæ vel incumbit, vel indici ex constitutionibus, aut consuetudinibus solet, tunc ab episcopo cum consilio capituli sic altaris ministerio consulatur, ut non tantum sacerdotii minister, sed & is, qui in diaconatu & subdiaconatu qualibet hebdomada servire altari debeat, sit ordine quodam designatus.

Hi vero qui canonicatus, aut præbendas obtinent, quibus sacerdotii, diaconatus, aut subdiaconatus ordo sit annexus, in choro & capitulo juxta gradus dignitatem, non receptionis diem, sedeant, ac sententiam dicant.

Ministris autem altaris specialis quædam portio major quidem vel minor gradus habita ratione distribuatur: neque hanc portionem, nec aliud quodvis jus, aut emolumentum, quod alioqui quovis modo celebranti competeret, is obtineat, qui per alium, non per seipsum quacumque causa impeditus, altari inserviat: imo loco illius per seipsum celebranti tam portio prædicta, quam omnia alia jura omnino acquirantur.

Sed

ANNO CHRISTI 1565.

Sed & is, qui absque juxta causa a ministerio altaris se excusaverit, puniatur arbitrio episcopi, & præter pœnam ab episcopo indictam teneatur etiam in conscientiæ judicio intra quindecim dies fabricæ ecclesiæ tantumdem restituere, quantum ipse si per seipsum altari ministrasset, habiturus foret. Causa autem justa, præter eam ægritudinem quæ ad tempus accedat, ea tantum censeri debet, quæ ab episcopo, vel eo absente ab ejus vicario cum duobus de capitulo, quorum unus ab episcopo vel ejus vicario, alter a capitulo eligatur, probata præmissa causæ cognitione, & in scriptis fuerit concessa.

Qui dignitates obtinent simul & præbendas quæ non sint perpetuo ipsis dignitatibus unitæ, teneantur in altari celebrare missarum solennia quæ ratione præbendarum eisdem incumbant. Quod si præbendas non habeant, serventur in qualibet ecclesia ea, quæ circa ministeria ad eos, qui dignitates obtinent pertinentia, fuerint statutis, aut consuetudinibus tecepta.

Decimum.

Qui dignitates, canonicatus, aut præbendas in ecclesiis cathedralibus & collegiatis obtinent, & eisdem servire tenentur, horis canonicis, & divinis officiis præsentes in choro esse debent non tantum ad momenta temporis, sed & horarum initio ad finem usque, quo debitum ecclesiæ obsequium, cujus ratione percipiunt stipendia, absque ulla fraude ab eisdem præstetur: Et qui integras distributiones habituri sunt, Christo & ecclesiæ integrum officium persolvant. Is igitur qui in horis canonicis ante finem primi psalmi, in missa ante ultimum Kyrie eleison, & in matutinis ante finem psalmi, Venite exultemus, usque in finem divino officio non interfuerit, nisi quem urgens necessitas, petita ac obtenta licentia ab episcopo, vel eo absente ab eo qui choro præsidet, discedere ante horæ finem coegerit, distributiones illius horæ nequaquam acquirat: imo absens a choro censeatur. Quod si illi ab aliis earum remissio etiam libere fiat, easdem fabricæ ecclesiæ, etiam in animæ judicio restituere teneatur: cum ea remissio juste fieri non possit in ecclesiastici ministerii, quod ecclesiæ debetur, præjudicium. Distributiones autem quæ processionibus sunt, aut fuerint assignatæ, simili modo illis tantum acquirantur, qui eisdem ab initio ad finem præsentes omnino perseveraverint.

Quod si in aliqua hujus provinciæ ecclesia circa præmissa sint arctiores vel consuetudines, vel constitutiones, illæ omnino serventur.

Is vero, qui non solum a choro abesse, sed & dum divina officia dicuntur in ecclesia deambulare, aut cum aliis colloqui ausus fuerit, totius dici distributionibus careat: nec eas, etiam in animæ judicio acquirere, aut suas facere possit.

Hæc autem quæ ad distributiones assignandas, & ad debitum divini cultus ministerium statuta sunt, sic existiment episcopi ab hac sancta synodo illis fuisse demandata, & commissa ad Tridentinæ synodi executionem, ut graviter sint incusandi, ac severe in proxime futura provinciali synodo increpandi, si qua fuerit eis hac in re ob eorum negligentiam culpa imputanda: cum & exactam rationem reddituri sint eorum, quæ in his & decreverint, & executioni mandaverint.

Undecimum.

Cum ea, quæ in ecclesiis cantantur ad Dei laudem celebrandam, eo debeant cantari modo quo populi intelligentia, quantum fieri possit erudiri valeat; & religiosa pietatis, ac devotionis moderatione piorum auditorum mentes ad divinæ majestatis cultum, & cælestia desideria excitari queant: caveant episcopi, ne dum in chorum musicorum modulos vocum omnis generis discrimine confusos admittunt, psalmorum & aliorum, quæ cantari solent, verba obscurentur, ac simul strepitu incondito sensus sepeliatur: sic denique musicam, quæ organica dicitur, retineant, ut eorum quæ cantantur verba & intelligi possint, & potius pronuntiatione, quam curiosis modulis audientium animi divinis laudibus afficiantur. Sed & illud maxime cavendum erit, ne ipsius musicæ sonus quid theatrale, aut impudicos amorum, bellorumve classicos modulos referat, in Dei laudibus decantandis imitetur.

Duodecimum.

Capitulorum conventus, qui a canonicis cathedralium, vel collegiatarum ecclesiarum fieri solent, bis tantum in qualibet hebdomada fiant: ne toties divina officia ob illos, vel negligantur, vel ipsis canonicis absentibus celebrentur. Hi vero canonici, qui ad examinandas rationes reddituum vel ecclesiæ, vel capituli deputati fuerint, post meridiem, non ante, eidem muneri incumbant, ne divinis officiis abesse cogantur.

Decimumtertium.

Qui vel jure, vel consuetudine vocem non habent in capitulo, nequaquam ad eum conventum admittantur, etiam ut præsentes sint: sed ipsis prorsus expulsis negotia ab his tantum tractentur, qui jure vel consuetudine vocem in capitulo ad ejus, & ecclesiæ res tractandas habere debent.

Decimumquartum.

Canonicus, qui præbendam doctoralem, aut magistralem, vel illam obtinet cui munus legendi sacram scripturam incumbit, nec non & pœnitentiarius, metropolitani, vel episcopi vicarius provisor, aut visitator, judex ordinarius, vel delegatus universalis appellationum esse non possit. Idem in presbyteris parochialibus omnino servetur, ne ab ecclesiis, quarum cura pastoralis ipsis commissa est, eos abesse contingat.

Decimumquintum.

Cum ab ipso Christianæ religionis exordio ecclesiasticis legibus, moribus, & continua traditione fuerit receptum, non solum laicos a choro, qui solis patebat clericis, exclusos fuisse, sed & in eodem choro quibusdam stationum gradibus clericos ipsos sic fuisse distinctos; ut nec inter sacerdotes diaconi, nec inter diaconos subdiaconi ullo modo admitterentur: cupiens hæc sancta synodus, dum videt ecclesiarum choros hac ætate non magis clericorum, quam laicorum conventus dici posse, ac divin-

ANNO CHRISTI 1566.

officia ob hanc causam eo quo decet modo minime celebrari, priscum ordinis decorem ad divinæ majestatis obsequium revocare, decernit, laicos dum divina officia dicuntur intra cancellos chori, in quo clerici in ecclesiis cathedralibus & collegiatis ea ex causa convenire solent, nequaquam fore admittendos: his tantum præter cantores & alios hujusmodi chori ministros in eum locum ingressuris, qui ecclesiastici sint, & honesto ac decenti vestitu utantur.

Hi vero laici, qui titulo sint illustres, vel catholicæ majestatis consiliarii, aut ex militaribus ordinibus admitti poterunt intra chorum, si eo in loco divinis officiis interesse velint: sic tamen ut ab episcopo priores post cancellos sedes eisdem deputentur, nullo unquam casu inter clericos ipsis sedere liceat. Quod si quis, etiam genere, & titulo illustrissimus intra chorum adversus hujus decreti ordinem divinis officiis interfit, ipso jure sit excommunicatus: & si manere in eodem loco contenderit, officia divina statim cessent.

Feminæ vero cujuscumque conditionis, & status sint, nullo unquam tempore, nullave ex causa dum divina officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur, denique his horis, quibus clerici in choro præsentes esse debent, intra eumdem chorum, aliquemve ejus locum secretum, etiam superiorem admittantur: quod si adversus hanc prohibitionem factum id fuerit, aut permissum, ipsæ feminæ sint ipso jure excommunicatæ: & qui earum ingressum permiserit præter excommunicationem, in quam ipso facto incurrat, & pecuniariam multam ab ordinario indicendam, sit ab officio & beneficio per sex menses ipso itidem facto suspensus.

Decimumsextum.

Etsi sacrosancta Tridentina synodus de parochialibus ecclesiis, quæ collapsæ fuerint, instaurandis ac reficiendis ea decreverit, quæ huic damno commode reparando opportuna visa fuere: cupiens tamen hæc sancta synodus id vitari damnum, decernit ordinarios debere curare diligenter: ne parochiales ecclesiæ dolo, fraude, aut cujusquam arte parochianis alio migrantibus inane parœciarum nomen retineant. Quod si casu quocumque id contigerit, qui vitari non potuerit, ex earumdem ecclesiarum redditibus ecclesiæ sic parochianis destitutæ ne funditus corruant, opportune reficiantur, & illæsæ conserventur, atque in eisdem saltem diebus festis, ac dominicis missarum celebrentur solennia, etiamsi nullus illarum ecclesiarum parochianus superfit. Si qui vero vel in eisdem parœciis manserint, aut ad easdem redierint, quotcumque & quicumque hi sint, his rectores parochiales sacramenta ministrare teneantur.

Decimumseptimum.

In his locis, in quibus ecclesiarum parochialium fabricis nulla decimarum pars dari solet, nec alii sint deputati annui redditus, aut ita tenues sint, ut ad onera necessario sublevanda nequaquam sufficiant: ex omnibus decimis ad quoscumque & quomodocumque pertinentibus, ea pars fabricis ecclesiarum parochialium deputetur, ac deputata censeatur, quæ ejusdem dioecesis vicinioribus ecclesiis ad fabricam communiter dari, & in ejusdem fabricæ utilitatem expendi consuevit. Alioqui arbitrio ipsius ordinarii ecclesiæ parochiales ex omnibus decimis reficiantur ac reparentur, quæ vel in ædificiis, vel ornamentis reparatione indigere videbuntur. Per hoc tamen non intendit sancta synodus consuetudinibus, quæ laudabiles jure censentur, aliisque juribus derogare, quibus plebs, aut alii ad ecclesiarum reparationem tenentur, aut illis ornamenta, aliaque necessaria suppeditare consuevere.

Decimumoctavum.

Qui in sortem domini vocati sunt, & divinarum rerum ministerio, ac spirituali addicti militiæ meminerint juxta divum Paulum, se Deo sub cujus signis militare decreverunt, placere non posse, si quid præter sui ducis militiam agant, & sæcularibus negotiis vacaverint, quæ a divinis ac spiritualibus distrahere frequentissime solent: prohibet igitur sancta synodus, clericos in sacris, & eos qui beneficium ecclesiasticum obtinent, laicorum esse œconomos, ac sæcularium rerum dispensatores, necnon & in foro civili procuratores; exceptis his negotiis, quibus juxta canonicas sanctiones pietatis causa vacare juste possint: alioqui ab ordinario pœna suspensionis ab officio, & beneficio ad sex menses puniantur.

Decimumnonum.

Tanta est in Christiana republica ecclesiastici ordinis dignitas, ut ecclesiarum ministri cum aliis rationibus a naturali ac divina lege deductis, tum vel ex eo honeste vivere teneantur, quod ceteris morum probitate, vitæque sanctitate & exemplo, magnam auctoritatem ad Christiane ac pie vivendum afferre debeant: qui tamen dubio procul gravissime læditur cum tantus ordo fœdissima incontinentiæ ac concubinatus ignominia infectus decorem illum retinere nequeat, qui ad continendos in officio sæculares non tantum utilis, sed & maxime necessarius esse videtur. Idcirco hæc sancta synodus decernit, episcopos omnes, ac quoscumque ordinarios solicite debere adversus incontinentes clericos, non solum juxta sacros veteres canones, & concilii Tridentini decreta procedere, ut a præsenti concubinatu recedant; sed & veteris ac jam præteritæ incontinentiæ argumenta, ac publica testimonia penitus abolere cogantur. Ordinarii igitur quibuscumque pœnis ad privationem usque beneficiorum, quoscumque clericos districte compellant, ne secum domi illegitimos liberos quoscumque habeant, ut incontinentiæ labes, ac memoria omnino aboleri valeat.

Vigesimum.

Quoties ordinarius ob aliquod crimen quemcumque in ecclesia cathedrali, vel collegiata dignitatem, personatum, officium, canonicatum, aut præbendam habentem, suspensione ab officio, vel beneficio, exilio aut pœna pecuniaria puniendum dexerit: non possint alii ejusdem ecclesiæ ministri, nec capitulum ipsum negotia ecclesiæ, vel capituli sic exulanti committere, nec eidem, aut aliis supradictis e redditibus mensæ, quam capitularem vocant, vel distri-

ANNO CHRISTI 1566.

stributionibus quicquam, etiam gratuito dona- A re, aut remittere. Alioqui sic donantes aut remittentes teneantur tantumdem fabricæ ecclesiæ restituere, etiam in animæ judicio: cum his modis frequenter ordinariorum punitionibus, & eisdem justissimis fraudem fieri contingat: imo plerumque pœna delinquentibus indicta in eorum lucrum malo cum exemplo ecclesiasticæ disciplinæ cedat. Quod si ratio pietatis, caritatis, aut publicæ utilitatis aliud exposcat, re ad ordinarium delata, eoque sciente, capitulum possit vel absenti subvenire, aut illi ecclesiæ, vel capituli negotia committere: servata semper ea forma, quæ in dicendis sententiis, rebusque diffiniendis ab eodem capitulo servari solet.

Idem sancta synodus statuit servandum esse, quando ordinarius in aliquem, vel aliquos de capitulo sententiam excommunicationis indixerit: ut capitulum ipsum nequaquam possit, quod sic excommunicati ex præbendæ redditibus; aut distributionibus acquirere jure non valent, eisdem vel remittere, aut gratuito, vel alio quovis modo, aut quæsito colore in fraudem canonum & sententiæ donare.

Vigesimum primum.

Qui in ecclesiis parochialibus beneficia quæcumque etiam simplicia, & quibus alioqui nulla incumbit animarum cura obtinent, quorum C ratione in eisdem ecclesiis servire tenentur, & qui eorum loco serviunt, tempore quadragesimæ, & quo plebs ad indulgentias ex jubilæi forma consequendas confiteri peccata debet, teneantur omnino ipsos presbyteros parochiales in audiendis subditorum confessionibus coadjuvare, licentia prius ab ordinario legitime obtenta: alioqui ab ipsis ordinariis eorum arbitrio puniantur.

Vigesimum secundum.

Visitatores ab episcopo deputati, teneantur, dum visitationis officio fungi debent, solicite operam dare, ut in his domibus in quibus pueri prima solent addiscere elementa, a præceptoribus & magistris, qui bonis moribus præditi esse debent, doctrina Christiana quolibet die summatim tradatur: idem fiat & ab his feminis, quæ puellas ea docent, quæ eas scire oportet; ut recte institutæ matrisfamilias munera exercere valeant. Eosdemque præceptores, & magistras per censuras, & si opus fuerit auxilio brachii sæcularis ad id agendum compellere non prætermittant.

Vigesimum tertium.

Quoties ab ordinario vel licentia, vel consensus petatur, ut quis studiorum gratia ad certum tempus absens, beneficii fructus recipiat, & a residentia personali excusetur; non aliter is consensus vel licentia detur, quam diligenti præmissa inquisitione, an qui eam petit ad literarum studia sit aptus, & an temere, vel in fraudem hanc licentiam petat. Quam si ordinarius omnibus mature discussis & examinatis, duxerit concedendam: tunc ad annum tantum, ut in universitate in qua generale studium vigeat, sacræ theologiæ vel juri canonico operam det, eam licentiam dare possit, vel datæ consentire. Poterit tamen eam prorogare, modo quolibet anno prorogatio ad sequentem petatur ac detur: viso prius publico testimonio rectoris universitatis, & unius publici præceptoris, quo constet, quem in literis progressum faciat is qui licentiæ prorogationem petit, quamque vitam agat: ne falsa studiorum causa sacris canonibus fraudem fieri contingat.

Vigesimum quartum.

Cum omnes Christianam religionem professi teneantur saltem semel in anno, juxta concilii generalis constitutionem, die dominicæ resurrectionis sacram eucharistiæ communionem suscipere, & possint eidem præcepto satisfacere, B sanctæ sedis apostolicæ vel constitutionibus, vel speciali jure, si aliis quibusdam diebus idem sacramentum sumpserint: declarat sancta synodus, neminem præcepto huic satisfacere, nisi a proprio parocho, aut ab alio de ipsius parochi, vel ordinarii licentia sacramentum eucharistiæ susceperit; quocumque tempore id ex eodem præcepto sumendum sit.

Vigesimum quintum.

Tanti fuere in Christiana republica sacrosancta ac veneranda virginitatis & castitatis vota, ut ecclesia catholica post domini nostri Jesu Christi ascensionem, ex ejus institutione ab apostolorum ætate nusquam cessaverit, vel ea commendare, vel continua traditione ea instituere, C quæ ad illibatam eorumdem votorum custodiam necessaria, commodave visa fuerunt: præsertim exactam rationem haberi voluit eorum quæ ad clausuram pertinent virginum, quæ semel Deo earum sponso dicatæ ac devotæ, virginitatem perpetuam ei sponte offerentes, tot periculis ac dæmonum calumniis infestari, atque oppugnari solent, ut non satis consultum, tot editis canonibus ac decretis, earum tutelæ videri possit, nisi episcopi, & alii quibus earumdem virginum cura commissa est, diligentissime curent, ne ullius unquam hac in re culpæ notari possint: eo maxime, quod quævis in adeo imminenti peri- D culo negligentia non potest non esse maxima: cum & ecclesia catholica non alia ratione his feminis, quæ professione solenni cum paupertate & obedientia continentiam ac castitatem voverunt, editis hac de re canonicis constitutionibus clausuram indixerit, quam quod vel eam necessariam, vel saltem commodissimam huic instituto, tamquam tutissimum virginitatis præsidium, esse decreverit. Duo igitur sancta hæc synodus maximopere præcavenda esse decernit: alterum ne quævis causa existimetur esse justa, ut moniali liceat monasterii claustra exire: sed illa tantum, quæ sic ad ejus salutem corporalem pertineat, ut nisi maximo cum vitæ periculo intra claustra manere nequeat: vel quæ huic simili- E diligentissimo examine censeri valeat: alterum ne quis existimet absque gravissimo animæ periculo posse sanctimonialium claustra ingredi: cum id, etiam superioris licentia nequaquam liceat, nisi in casibus necessariis: extra quos nec licentia dari potest, nec data cuiquam suffragari valeat: maxime viris cujuscumque ætatis & conditionis sint, quibus prælati licentiam hujusmodi omnino negare debent: etiam ut cum sanctimonialibus ipsis, etsi filiæ sint, alio in loco, quam vis ipsis claustris contiguo, quam per cancellos loquantur. Eodem siquidem jure, quo quis claustra sanctimonialium ingredi prohibetur, & ipsæ

san-

ANNO CHRISTI 1566.

sanctimoniales exire eadem interdicuntur. Meminerint tandem episcopi, & alii quibus hujusmodi munus incumbit, quanta eis sacrosancta Tridentina synodus Spiritu sancto inspirante post tot sacros canones fuerit comminata, si quid eorum culpa commissum fuerit, quod vel minima ex parte virginitati, quæ divinæ majestati devota fuerit, nocere possit.

Vigesimum sextum.

Cum spectacula, in quibus a plebe in foro vel circo, tauri agitari solent, nulla ratione ad vota, quæ religionis causa fiunt, pertinere possint: Idcirco sancta synodus decernit hæc spectacula adeo non esse religionis causa vovenda, ut & ipsa vota, quæ hactenus etiam totius populi consensu, quocumque juramento præstito emissa fuerint, irrita esse declaret, & omnino irritet: imo ea in posterum fieri vetat excommunicatione ipso jure indicta his, qui vel hæc vota voverint, vel cum ea ne fiant prohibere possint, fieri permiserint. Dies enim, qui publica in veneratione, vel sacratissimi Jesu Christi corporis, vel divæ virginis, aut aliorum sanctorum solennitate sunt a Christiana plebe colendi, non hisce spectaculis, sed divinis laudibus, precibusque continuis, & gratiarum actionibus sunt sanctificandi.

Clerici autem in sacris constituti, vel beneficium ecclesiasticum obtinentes, quicumque hi sint, & cujuscumque dignitatis, cum indecorum sit ordini ecclesiastico, ejus ministros hisce spectaculis præsentes esse, eisdem quacumque ex causa vel ratione edita fuerint, interesse nequeant. Alioqui ab ordinario ejus arbitrio puniantur.

Vigesimum septimum.

Quia in hujus provinciæ locis, & ecclesiis non eadem est, nec esse potest erigendi seminarii facultas: episcopi seminaria erigere non prætermittant, habita tamen ratione eorum, quæ a decreto Tridentino tradita fuere: & aliorum quæ huic erectioni juxta cujusque loci facultatem & conditionem commodiora sint: quo semel erecta ad adolescentium institutionem eum progressum habeant, qui ordini ecclesiastico sit aptior.

Vigesimum octavum.

Cum ex sanctorum patrum institutis ad hoc sint provinciales synodi congregandæ, ut in eis de corrigendis excessibus, moribus reformandis, ac de his statuendis agatur, quæ ad communem provinciæ utilitatem visa fuerint pertinere: atque ea ratione sacris canonibus cautum fuerit, idoneos probosque viros per singulas diœceses statuendos fore, quo synodus ipsa de his certior fieri valeat, quæ vel correctione, vel reformatione indigere videbuntur: idcirco hæc sancta synodus canonicas sanctiones secuta, decernit in posterum ab hac provinciali synodo viros bonis moribus præditos, prudentes, & alioqui rerum cognitioni aptos eligi debere ex singulis diœcesibus, qui absque ulla jurisdictione diligenter inquirere debent, quæ sint illa quæ corrigi, emendari aut reformari sit vel utile, vel necessarium: juramento tamen coram cujusque diœcesis episcopo prius præstito, quod juxta formam testibus synodicis præscriptam sic exigi debet, ut & ipsi noverint gravissimo perjurii scelere notandos fore, si odio, favore, amore, pretio, aut alio quovis humano affectu, sive negligentiæ culpa, quid inquirere prætermiserint, vel deferre ad cujusque diœcesis episcopum, & ad provincialem synodum neglexerint, quod jure & ratione accepti muneris investigare & deferre teneantur.

Quod si ad hoc munus exercendum aliquot expensæ fuerint necessariæ: hæ ab illis exigantur auctoritate ordinarii, qui eas vel jure, vel consuetudine præstare tenentur.

Ad hujus decreti executionem hæc synodus eligendos esse censet, atque eligit in hac Toletana diœcesi, & primum in hac urbe Alfonsum de la Paz presbyterum parochialem sanctæ Justæ: licentiatum de Mora presbyterum parochialem sancti Andreæ, & doctorem Farfanum presbyterum parochialem sancti Jacobi. In suburbiis. Talaveræ Franciscum de Hoyos canonicum, & Christophorum Bustamanten presbyterum parochialem Alcaudeti. Compluti doctorem Joannem Mendez canonicum, & doctorem, Messiam presbyterum parochialem Moratæ. Madriti. Gregorium Ovetensem in ecclesia sancti Andreæ, licentiatum Blasium Martinez parochialem presbyterum Pinti, & licentiatum Mathiam de Urosa. Guadalajaræ Ludovicum de Hinestrosa, & doctorem Joannem Alfonsum. Alcarazii, Joannem de Aquila, & Christophorum Reguillum. Ocannæ, protonotarium Calatayud, Gonçalum Chaconem Siliceum presbyterum parochialem del Pozuelo. Caçorlæ, licentiatum Martinum Tero vicarium. Almogueræ, Melchiorem Collaços Ordoñez, ejusdem oppidi parochialem presbyterum. Alcoleæ de Torote, licentiatum de los Rios. Guardiæ, Franciscum Maldonadum. Mondejaris, doctorem Petrum Martines. Illescis, bachalaureum Sanctium Garsiam, & Franciscum de Avila. Canallis, Christophorum de Herreza. Uzedæ, Philippum Vacca. Buitragi, Joannem Carrança. Talamancæ, licentiatum Plaça. Coritæ, licentiatum Pradum. In populo de Alcocer, bachalaureum Villalobos, & bachalaureum Lucam Ferdinandum. Montalvani, donum Joannem Baptistam. Rodillis, licentiatum Menesium. Maquedæ, Enecum Lopez de Medrano, & Joannem de Herrera Hybarra. Sanctæ Eulaliæ, licentiatum Castroverde. Scalonæ, Petrum Sahagun, & Lucam Lopez.

In diœcesi Cordubensi, Franciscum Pachieum, decanum ecclesiæ Cordubensis. Petrum Ferdinandum de Valençuela. Alfonsum de Barajas. Magistrum Gaytanum Franciscum Lopez incolam oppidi de Bujalançæ, bachalaureum Portachuelum oppidi Aquilaris, Ferdinandum Pinum vicarium Lucenæ, Melchiorem de Regibus vicarium Ramblæ, Piedrahitam vicarium Palmæ, Franciscum Lopez bachalaureum, incolam oppidi Belli Alcaçaris, magistrum Fenuscam vicarium de villa Pedroche, licentiatum Rayum vicarium Chilloni. Petrum Martinez de Lastres, incolam oppidi de Vaena.

In diœcesi Burgensi, in ipso archidiaconatu Burgensi Alfonsum de Cuevas, & doctorem Benedictum Ugochonium canonicos cathedralis ecclesiæ. In ipsa urbe, bachalaureum Joannem Garsiam confessarium in sancta Dorothea, atque item bachalaureum Baeça presbyterum parochialem sancti Stephani. In archidiaconatu. Trevinni bachalaureos Alfonsum Melendez, & Joannem del Gadum, & bachalaureum Nietum. In archidiaconatu Valpuestæ, licentiatum Joannem Hugartem, & Didacum Martinez de Cespedes

vica-

ANNO CHRISTI 1566.

vicarium. In archidiaconatu Palençuelæ, Curiel archipresbyterum, & bachalaureum Vega. In archidiaconatu Latæ, licentiatum Nebredam, priorem de Covarruvias. In archidiaconatu Virbieſcæ, bachalaureum Balthaſarem Arciniegam.

In diœceſi Seguntina, & in ipſo archipresbyteratu Seguntino Franciſcum Salazarium capellanum majorem, & canonicum Lucam de Spinoſa. In archipresbyteratu Medinæ-cæli doctorem Roxo, & doctorem Riberam.

In archipresbyteratu Atiençæ doctorem Ocaña, & bachalaureum Cendejas.

In archipresbyteratu Ayllonis doctorem Seguntiam, & licentiatum Capatam.

In archipresbyteratu Cifontano magiſtrum Romum, & bachalaureum Lacunam.

In archipresbyteratu Almaçani bachalaureum Lazarum, & bachalaureum Torralva.

In archipresbyteratu Berlanguæ, Petrum de la Roa, & bachalaureum Ximenez.

In archipresbyteratu Caracenæ, bachalaureum Alemanum, & bachalaureum Sanchez.

In archipresbyteratu Haricæ bachalaureum Ruiz, & Petrum Garſiam.

In archipresbyteratu Molinæ, Petrum Garçez de Marcilla, & bachalaureum Madrid.

In diœceſi Sagobienſi, & in ipſa urbe doctorem Valderum, & Petrum de Frias canonicos. Antonium de Trinitate, & Dominicum Ortegum, & bachalaureum Tardon.

In archidiaconatu Sepulvedæ, licentiatum de Proaño, & licentiatum Vera.

In archidiaconatu Cuellaris, Franciſcum de ſancto Romano.

In diſtrictu Coquenſi bachalaureum Alva archipresbyterum, & bachalaureum Cerbera. Turvegani: Truxillum presbyterum. In diſtrictu Pedrazæ, licentiatum Vizcaia. In diœceſi Palentina, & in ipſa urbe licentiatum Meridam, & doctorem Vadillum canonicos.

In archipresbyteratu Carrionis, bachalaureum Joannem Ceanum.

In archipresbyteratu de Poblaçion, Beradinum Gonçalez.

In archipresbyteratu de Avia, Bernardinum Antonium.

In archipresbyteratibus de Herrera, Hojeda, & Ordejon, bachalaureum Peracancas.

In archipresbyteratibus de Caſtrejon, Cardaño, Poblaciones, & Vedoya, licentiatum Caloca.

In archipresbyteratibus de Paredes, Bezerril, y la Cuença, bachalaureum Thomam Ferdinandum.

In archipresbyteratu de Caſtro Mocho, bachalaureum Tintorem.

In archipresbyteratibus Medinæ de Rioſeco, Tor de humos, & Urueña licentiatum Didacum de Valbas Moreno.

In vicariis Empudiæ, Pedraza, Villæ Martini, & Grijota licentiatum Vallejo.

In archipresbyteratibus de Aſtudillo, Valtanas, y Cebico licentiatum Muñoz, & bachalaureum Mancebo.

In archipresbyteratu de Peñafiel, bachalaureum Muñoz.

In archipresbyteratu Portilli, & vicaria Tudellæ, bachalaureum Marquez.

In archipresbyteratibus Septimancenſi, Tordeſillas, & turris Lobatonis, bachalaureum Gallecum.

ANNO CHRISTI 1566.

In archipresbyteratu de Dueñas, Lupum Brabum.

In diœceſi Conquenſi doctorem Alfonſum Ramirez de Vergara, canonicum in eccleſia cathedrali. Martinum Salmeronium, Laurentium de Oſma, & Millanam presbyterum parochialem ſancti Petri in urbe Huete, Velaſcum Carillum ſcholaſticum eccleſiæ Bellimontis, doctorem Gonſalvum Lopez. Petrum de Velaſco Caſtanneda, bachalaureum Fromeſtam de Lomas, bachalaureum Irançum, Joannem de Morillas, archipresbyterum Moyæ., Joannem de Arriba, Antonium Turencum, vicarium Hortæ, & licentiatum Meſſiam, Æmilianum Ruiz de la Cova, vicarium Hinieſtæ, & bachalaureum Brabum.

In diœceſi Oxomenſi in ipſo archipresbyteratu Oxomenſi licentiatum Alfonſum de Medina, archidiaconum Oxomenſem: Arandæ, Joannem Brabum: Roæ bachalaureum vocos priorem eccleſiæ collegiatæ: Açæ, Julianum de Ortigoſa. Soriæ, Joannem de Tormes.

In archipresbyteratu Gomaræ, bachalaureum Joannem Ruizium. Crunnæ, Alfonſum de la Cal vicarium.

In diœceſi Giennenſi, in ipſa urbe Didacum Gonçalez canonicum, & Didacum Salazarium portionarium, & doctorem Valentinum, priorem ſancti Illefonſi. Baeçæ, Joannem Oconium, archidiaconum Ubedæ, doctorem Carlovalium, & doctorem Sorianum. Ubedæ, Ferdinandum de Ortega, cantorem eccleſiæ Ubedenſis. Andujaris, Joannem de Collados. Alcaudeti, Gonçalum Yilches. Et Villæ novæ, quæ archiepiſcopi dicitur, licentiatum Poyatos.

In abbatia de Alcala, quæ regalis dicitur; bachalaureum Caſtellum, & bachalaureum Seguram.

Quos omnes ſancta ſynodus in Chriſto Jeſu hortatur, ne quid agere prætermittant, quod ad tam ſalubre munus ſancte & in reipublicæ utilitatem exercendum conducere poſſit.

Placentne vobis, reverendiſſimi patres, hæc decreta? Et huic ſanctæ provinciali ſynodo finem imponi ad laudem Dei omnipotentis?

Reſponderunt, Placet.

Ego Chriſtophorus epiſcopus Cordubenſis diffiniens ſubſcripſi,

Ego Petrus Seguntinus diffiniens ſubſcripſi.

Ego Didacus epiſcopus Segobienſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Chriſtophorus epiſcopus Paletinus diffiniens ſubſcripſi.

Ego frater Bernardus epiſcopus Conchenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Honoratus epiſcopus Oxomenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Didacus abbas de Alcala la Real deffiniens ſubſcripſi.

In cujus fidem ſubſcripſi.

Ego Gundiſalvus Melendez de Valdes, licentiatus, Cordubenſis proviſor, & ſancti concilii Toletani, ſecretarius.

Domingo de Cavala.

ANNO CHRISTI 1565.

ANNO CHRISTI 1565.

*** SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Qua Joasaphus, sive Joseph, ex metropolita Hadrianopolitano elapsis centum ac duodecim ferme annis post captam a Mahomete II. Urbem patriarcha electus & ob simoniam dejectus est circa annum Christi 1565. & nonnulla alia adversus idem teterrimum vitium.

Ex historia ecclesiastica, sive patriarchica Emanuelis Malaxi Peloponnesii, ab anno 1454. ad 1578. quam Martinus Crusius Tubingensis academiæ professor Latine vertit, ediditque libro II. Turco-Græciæ.

XXIII. PATRIARCA JOASAPHUS METROPOLITA HADRIANOPOLEOS.

POstquam hic patriarchicæ dignitati præpositus fuit; concursu totius populi, sacri & profani ordinis, seniorum & juniorum, ei congratulantium & venerationem exhibentium exceptus est. Erat autem tunc temporis pescesium trium millium, uti diximus, aureorum: vitio eorum qui ad tantam id auctionem perduxerant. Eam certe summam superior patriarcha Dionysius dederat. At hic Joasaphus sedem indeptus, magna arte, multis machinationibus, plurium donorum distributione tantum effecit, ut uno mille defecto, pescesium post hac bis mille aureorum remaneret. His secum acceptis, ad consilium perrexit, manumque sultani osculatus insigne potestatis accepit.

Pescesium 2000. ducati.

Paucis diebus elapsis, totum septum quo patriarcheium circumdatum erat, cum veteribus & putrefactis tuguriis destruxit, advectisque calce, lapidibus, tegulis & coctilibus lateribus murum ipsi patriarcheio circumdedit; ita ut id nunc castri pulcherrimi & muniti speciem habeat: ædificavit quoque duo speciosa & ampla palatia in parte sinistra exeunti e patriarcheio prope sacratissimam patriarchæ cellam. Ad hæc coquinam, & molendinum; insuper vasis sacris magnam ecclesiam auxit, & ornavit: thuribulo, pelvi, candelabris duobus, ex argento omnibus; necnon aliis magni pretii & splendoris, ex auro utensilibus sacris & vestibus.

Præclara patriarchæ opera, & vasa ab eo facta.

Erat porro hic patriarcha admodum superbo ingenio, & gloriæ præter modum avido. Hinc in magnas concertationes cum venerando clericorum cœtu, & cum viris nobilitate præstantibus venit. Atque ut sibi adjutores adversæ factionis prosternendæ causa paratos haberet, nuntiis emissis, cunctos Orientis, Occidentis & Peloponnesi pontifices congregavit. Qui cum venissent in magna ecclesia congregati sunt synodo autem facta ipsum simoniæ convicerunt; & ex sententia sacrorum apostolicorum canonum pontificio throno, patriarchicoque honore dejecerunt.

Elatio animi ejus, & cum præcipuis viris dissidium.

Propter simoniam depositio.

Exemplum dejectionis.

Numquam satietatem capit inimicus ille salutis nostræ, & insidiator, qui humano generi mox ab initio adversarius extitit, & adversus Christi ecclesiam semper arma capit: Nam interdum per hæreses, quas varias excitat, insidiatur: nonnumquam per homines irrequietos, qui aures ei adhibent, corruptiones sacrorum apostolicorum, & a sanctis patribus traditorum canonum tentat. Sicut nunc quoque peccatorum nostrorum abundantia, aperte persecutorem suscitavit, & hostem & ecclesiasticæ disciplinæ corruptorem, istum qui patriarcha fuit, Joasaphum. Hic enim morbo animi, Dei timorem aspernatus, ut homo sine metu, & a ratione alienus omne genus iniquitatis, & a præscripto sacrorum canonum recedens, designavit. Unde nos, qui ad hoc concilium inquirendi causa convenimus, antistites, certiores facti, antequam quicquam rerum ecclesiasticarum attingeremus, patriarchæ acta exquisite nobis consideranda duximus. Oculis itaque ad crimina adjectis, quæ contra ipsum allata sunt primum a magno sacellario catholicæ magnæ ecclesiæ presbytero Anastasio, item a magno logotheta Hierace: deinde ab illustribus viris, Antonio Cantacuzeno, & Michaele Gabra, adhibitaque quam par erat, accurata investigatione & examinatione, deprehendimus ipsum non solum injustum, & avarum, sed etiam sententiæ de ipso a pontificibus latæ contemptorem: denique eum qui aperte se iniquissimo, & summe impio Simonis scelere astrinxerit; atque ut suomet ore confessus est, vigesimum nonum canonem sanctorum apostolorum conculcaverit, diserte sic dicentem: Si quis episcopus, pecunia data, hujus dignitatis compos factus fuerit, aut presbyter, vel diaconus, deponitor & ipse, & qui eum designavit, atque prorsus a communione exscinditor: sicut Simon magus a me Petro. Insuper deprehendimus eum nulla necessitate urgente, injussu illius synodi, nemine clericorum sciente, alienasse possessiones catholicæ magnæ ecclesiæ, in Creta insula, ante tempora memoriam effugientia consecratas: sicuti de hoc quoque confessus, quod contra vigesimum sextum Carthaginensis concilii canonem est, qui sic habet. Similiter placuit ne quid ecclesiasticum ullus vendat. Quod si non habuerit proventum, & magna incubuerit necessitas, id indicetur primati ejusdem provinciæ, & adhibito certo numero episcoporum, consultetur quid agendum sit. Quod si tanta necessitas ecclesiæ urserit, ut non possit ante vendendum deliberari, saltem vicinos ad hoc testandum vocabit episcopus, curam adhibens ut omnes, qui ecclesiæ suæ acciderint, casus synodo demonstret. Quod ni fecerit, reus Deo & synodo tenebitur, qui vendidit, & a suo alienus honore. Deprehensus est etiam abrogationes pontificum præter rationem faciens, & eorumdem restitutiones: videlicet neophyti apud Labalam (cum quo etiam sacerdotem Clonaram, qui mulierem bis nuptam in Thaso

Accusatores illius.

Canon. 26. Carthag. concilii.

Formula depositionis.

Plura crimina.

ANNO CHRISTI 1565.

so duxerat, dejecit) & Gregorii, apud Elaſſonem, & Doſithei apud Peritheorum, antiſtitum. Eodem modo multarum extra legitimos fines ordinationum factarum compertus eſt, tum in Chalcedonenſis, tum in Heracleenſis, tum in Theſſalonicenſis Theonæ, tum in Methymnæi, præſulum provinciis. Sed & citra examen probationemque factarum ordinationum. Quæ accuſationes ipſius plurimis aliis criminibus cumulatæ ſunt, iiſque manifeſtis & teſtatis. Hæc itaque cum nos cerneremus, metuentes ne & nos dejectioni & eidem anathemati obnoxii fieremus, tanquam communicantes cum incommutabili jam ipſum pontificatu indignum judicavimus; ut primum violationis divinorum & ſacrorum canonum auctorem; & dejicimus ipſum ac pro ejecto & abalienato habemus, tum a dignitate patriarchæ, tum a nomine; ita ut nullo modo in poſterum, nec ad thronum patriarchicum, nec ad ejus adminiſtrationem poſtliminio redire poſſit, ſed tantummodo monaſticam vitam degere. Unde & majoris horum omnium notitiæ ac certitudinis cauſa, lata quoque eſt noſtra ſynodica ſententia, propoſito ante oculos ſacrorum evangeliorum libro, & excommunicatione antea pronuntiata. Actum anno ſepties milleſimo ſeptuageſimo tertio, menſe Januario, indictione octava. Eodem modo ſtatuimus, ſi quis noſtrum, quorum nomina hic ſubſcripta ſunt, pontificum voluerit progreſſu temporis purgare ipſum & abſolvere; cum tamen ſit ex præſcripto legum & canonum de ſolio detractus, ſuamque legitimam ſubſcriptionem irritam facere; ſeu licentia quadam & petulantia, ſeu voluntatis erga hominem propenſione, talem eſſe ſuo ipſius judicio & facto dejectum, pontificioque honore exutum.

Ego Paiſius archiepiſcopus Achridarum volens ſubſcripſi.

Ego vilis metropolita Cæſareæ Metrophanes volens ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Heracleæ Cyrillus volens ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Tornobi Arſenius ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Cyzici Joaſaphus ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Theſſalonicæ Theonas ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Nicææ Cyrillus ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Chalcedonis Euthymius ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Lariſſæ Neophytus ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Adrianopoleos Arſenius.

Ego humilis metropolita Joaſaphus.

Ego humilis metropolita Anchiali Xenophon ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Corinthi Sophronius.

Ego humilis metropolita Gregorius Pruſæ.

Ego humilis metropolita Philippopoleos Arſenius.

Ego humilis metropolita Parinaxiæ Benjamin.

Ego humilis metropolita priſcarum Patrarum Germanus.

Ego humilis metropolita Thebarum Joaſaphus.

Ego humilis metropolita Lacedæmoniæ Gregorius.

Ego humilis metropolita Mitylenæ Macarius.

Ego humilis metropolita Meſembriæ Matthæus.

Ego humilis metropolita Hieriſſi, & ſancti montis David.

Ego humilis metropolita Rhyzæi Joachimus.

Ego humilis metropolita Athenarum Sophronius.

Ego humilis metropolita Naupacti & Artæ Joachimus.

Ego humilis metropolita Varnæ Gabriel ſubſcripſi.

Ego humilis metropolita Chriſtianopoleos Macarius habens & conſenſum præſulis Monembaſiæ.

Ego humilis metropolita Trajanopoleos, ſive Matoneæ, Gabriel.

Ego humilis metropolita Didymotechi Sophronius.

Ego humilis metropolita Driſtæ Parthenius.

Ego humilis metropolita Midiæ Joachimus.

Ego humilis metropolita Sozopoleos Philotheus.

Ego humilis metropolita Zichnarum Gregorius.

Ego humilis metropolita Lemni Neophytus.

Ego humilis epiſcopus Citri Damaſcenus ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Caſandriæ Coſmas ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Pobanninæ & Bardioritarum Maxarius ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Zetumii Jacobus ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Drinopoleos Macarius ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Damalarum & Polyphengis Joaſaphus ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Phanarii Gregorius ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Olenæ Siſoes ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Aulonis Laurentius ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Solonis Anthimus ſubſcripſi.

Ego Belas Antonius, humilis epiſcopus metropolita Joanninorum, habens & aſſenſum ejus ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Phanarii Gabriel, cum conſenſu etiam Thaumacenſis ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Demetriadis Theophilus: aſſentientibus quoque Litzæ & Agraphorum metropolitis.

Ego humilis epiſcopus Rhendinæ Damaſcenus, aſſentiente " & Servitiorum metropolita ſubſcripſi.

" ſ. Serviorum.

Ego humilis epiſcopus Metrorum & Athyrorum Procopius, aſtipulante quoque Myriophytenſi.

Ego humilis metropolita Caſtoriæ Joaſaphus, & Prothronus totius Bulgariæ, volens mea manu ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Strumnitzæ Ananias volens meo conſilio ſubſcripſi.

Ego humilis epiſcopus Melenici ſubſcripſi.

Ha-

ANNO CHRISTI 1565.

Hactenus subscriptiones antistitum Orientis, & Occidentis, & Peloponnesi.

Hoc modo eversus patriarchatu Joasaphus, surrexit de loco ubi sederat, & reverentiam pontificibus exhibuit, dextrorsum sinistrorsumque conversus. Tunc e magna ecclesia egressus in suas domos abiit, quas emerat, ibique mansit. Mox exiit judex & servus conveniens ipsum. Hi rationes ab eo pecuniis repetundis proposuerunt. Tunc persolvit, quæ injuste abstulerat pontificibus, aliisque sacri ordinis viris. Ita impletum super eo fuit illud Davidis: Revertetur in caput ipsius labor suus, & quæ ibi sequuntur.

Repetundæ a patriarcha persolutæ.

Psal. 7.

Peracta dejectione illius, concilium a pontificibus coactum est: in quo hi suis locis, pro dignitate muneris sui ecclesiastici quisque consederunt, patriarchæ faciendi causa. Tunc una eademque mente & voce decretum ibi ab eis factum est, quo Simonis scelestissimum, impietatisque plenum vitium exscindebatur: videlicet ne ullam caperent in designationibus pecuniam, sed divinorum & sacrorum canonum, vicesimi noni & trigesimi sententiam inviolatam retinerent. Quod si ullus, quicumque esset præsulum hos canones transiret, jam tum per se functione muneris sui dejectum esse. Nihilominus tamen embaticium (est doni nescio quid, quod daretur) accipi permisere. O indulgentiam pœnis dignam! Malæ arboris decussere folia, & ramos exciderunt, atque ipsam adeo arborem; sed radicem reliquerunt. Quod dico, hoc est, nundinationem quidem simoniacam ordinationum amputarunt; sed radicem nempe munus, quod initio datur, reliquerunt, ut scilicet ne deesset causa rursus germinandi & crescendi punitionis apud inferos arbori.

Contra Simoniam synodicum decretum.

Embaticii improba concessio.

Audite quid in libro actorum apostolorum dicatur:

Cum vidisset autem Simon, per impositionem manuum apostolorum dari Spiritum sanctum; obtulit eis pecunias, ac dixit: Date & mihi potestatem, ut ad illum, cuicumque manus meas imposuero, veniat sanctus Spiritus. Petrus vero dixit ei: Pecuniæ tuæ, & tu, sitis a communione piorum segregati, & in exitium æterni ignis execrati, quod gratiam Dei putastis dari pecuniis. Væ vestris pontificibus, qui, quæ gratis dantur a Spiritu sancto, pecuniis vendunt. Verum ad institutam narrationem redeamus.

ANNO CHRISTI 1565.

XXIII. *Patriarcha Metrophanes Cæsareæ metropolita.*

Exturbato ad hunc, quem diximus, modum patriarchica sede in pontificum consessu Joasapho, suffragiis eorumdem designatus est Cæsarienſis patriarcha; successitque is, utraque significatione accepta, in sublimi throno. Ceterum sub hujus patriarchatu fuerunt quidam pontifices, qui non accipiebant ob sacerdotes creandos pecuniam; sed tantum embaticium aliquis capiebat, quando sacerdotem aliquem faceret, dante id ecclesia. Atque cognoscite, quæso, quodnam embaticium quidam acceperint, cum in ipsa ordinatione nullos caperent nummos; ut ne sanctionem sacrarum legum & antistitum transirent: neu eodem cum Simone mago crimine condemnarentur: capiebant exinde duplum embaticium. Ita e tali nundinatione nihil eis decedebat, sed ad idem satiandæ avaritiæ suæ principium redibant: væ væ illis. Non patitur se irrideri Deus: neque in personam intuetur, nec regis, nec principis, nec pontificis, nec cujusquam alius; verum singulis secundum facta sua gratiam refert, quippe Deus justus.

Metrophanes patriarcha.

Idem dehinc patriarcha scripto resignavit patriarchicum solium & pontificatum, ad quartum nonas Maii, die dominica, Nicomediæ præsulis designationem. Eam resignationem pontifices & clerici acceptam in codicem magnæ ecclesiæ retulere, &c.

Renuntiat patriarchatui 4. Maii 1572.

VITA
PII PAPÆ V.

Pius V. quando pontifex electus.

PIUS V. Insuper prope Alexandriam in vico quodam Bosco ab incolis nominato, ex nobili Ghisileriorum prosapia natus, in juventute monasticam vitam professus, a Paulo IV. primum episcopus, deinde cardinalis creatus, & supremus inquisitorum declaratus; tandem Pio IV. e vivis sublato, præter omnium expectationem surrogatus est in locum ejusdem Pii IV. anno domini 1566. 7. Idus Januarias, tempore Maximiliani II. imperatoris. Borromæi Columnæque cardinalium precibus Pii V. sibi nomen imposuit, ac decimosexto Kalendas mensis insequentis, qui dies ei natalis erat, coronam pontificiam accepit. Pileum suum Michaeli Bovellino suo ex sorore nepoti cessit, qui cardinalis Alexandrinus nominatus est. Porro ut gratum animi sui affectum, quo erga Paulum IV. promotorem suum ferebatur, manifestaret, cardinalem Carafam ejus nepotem, sub Pio IV. ut ante jam dictum est, morte affectum, absolvi procuravit, quod non usque adeo criminalem invenisset. Imperatori Ferdinando bellum contra Turcas in Hungaria gerenti, suppetias tulit. Officeinquisitionis tria aureorum millia adjecit, ex certis arcibus colligenda. Bullas contra aulicos & ecclesiasticorum luxum severe publicavit. Judæum quemdam locupletissimum, quem ad Christianam religionem converterat, baptizavit, suæque familiæ adoptatum libere suis bonis frui permisit. Concilii Tridentini rigidus observator, episcopos omnes ad propriam residentiam redire mandavit. Cumque statuisset neminem sine prævio examine ad beneficium admittendum esse, eaque de causa quidam illi dixisset, id esse curiam destruere, respondit: minus malum est destruere curiam, quam cultum Dei negligere. Solo suo verbo obsessum a malo dæmone liberavit. Contra hæreticos in Galliis succrescentes catholicis auxilium per comitem sanctæ Floræ misit, qui etiam victor inde rediit. Cosmæ Medicæo titulum magni

gni ducis Etruriæ attribuit. Sanctum Thomam Aquinatem in numerum sanctorum ecclesiæ doctorum retulit. Diversis ordinationibus viginti duo cardinales creavit. Fœdus inter regem Catholicum & Venetos ad optatum finem feliciter deduxit; unde omnium celeberrima contra Turcas navalis victoria Nonis Octobris anno 1571. consecuta est: quem diem solennem & festivum esse voluit. Plures legatos ad principes Christianos destinavit, quibus eos ad majus bellum Turcis inferendum inflammaret. Gravi calculi morbo pressus solebat exclamare: Adauge domine dolorem, sed da patientiam. Ex eodem morbo Kalendis Maii anni 1572. cum maximo omnium A dolore e vivis excessit, cum pontificatum annis sex, mensibus quatuor minus sex diebus obtinuisset. Sepultus est apud sanctum Petrum. Sedes duodecim diebus vacavit. Maximo semper zelo, quoad vixit, Christianam rempublicam promovere conatus est; in victu frugalitatem, in audientiis assiduitatem, erga pauperes amicitiam reservavit, ab omni ambitione alienus. Ab omnibus principibus summa ipsi reverentia exhibebatur, nullusque erat, qui ei & satisfacere & placere non contenderet. Quod ad justitiæ administrationem spectat, ad severitatem propensior habitus est.

ANNO CHRISTI 1570.

DECRETA ET STATUTA SYNODI PROVINCIALIS

Mechliniensis, die undecima mensis Junii, anni millesimi quingentesimi septuagesimi pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri, D. PII divina providentia papæ quinti, anno quinto inchoatæ, & quarta decima die mensis Julii ejusdem anni conclusæ.

Præsidente in ea reverendissimo in Christo patre, ac domino, D. Martino Rythovio, episcopo Yprensi, tanquam seniori comprovinciali, nomine & loco illustrissimi & reverendissimi in Christo patris ac domini nostri, D. ANTONII PERRENOT, archiepiscopi Mechliniensis, & tituli sancti Petri ad vincula Cardinalis Granvellani.

Decretum de apertione concilii provincialis Mechliniensis, pronuntiatum a reverendissimo domino præsidente.

CHRISTI nomine invocato, præsentem synodum provincialem Mechliniensem, primo ab illustrissimo cardinale Granvellano, D. reverendissimo archiepiscopo provinciæ Mechliniensis convocatam & coactam, & iterato, quatenus opus erat, a nobis indictam, post debitam deliberationem cum nostris confratribus episcopis comprovincialibus de eorumdem consilio & assensu, tanquam legitime congregatam, aperiendam esse decernimus & aperimus; apertamque indicamus & declaramus in his scriptis, inhibentes ne quis ab ea recedat sine nostro consensu.

Decretum super absentia illustrissimi D. cardinalis & reverendissimi D. archiepiscopi Mechlinienſis.

Etsi non dubitet synodus provincialis suæ sanctitati notas esse causas, propter quas illustrissimus cardinalis, & reverendissimus D. archiepiscopus Mechliniensis, provincia sua ad tempus relicta, ad urbem se contulerit; volens tamen officio suo satisfacere juxta decreta Tridentina; excusationem sibi a generali vicario exhibitam & positam recepit & admisit; sed ex singurali affectu, quo erga suum archiepiscopum tenetur, illum rogat & hortatur, ut quamprimum cessantibus causis licebit ad ecclesiam suam redeat; ut ipsius præsentia & auctoritate universi ordines ecclesiastici in hac provincia in officio suo rectius contineantur.

B *Decretum, quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut sessionis in hac synodo, pronuntiatum a reverendissimo domino præsidente.*

Habita cum nostris confratribus episcopis comprovincialibus super ordine ecclesiarum matura communicatione, de ipsorum consilio & assensu, ad evitandas quæstiones, quæ inde in principio oriri possent; declaramus omne id fine præjudicio ordinis & honoris futurum, quidquid in præsenti provinciali concilio accidet, ex ecclesiarum evocatione, aut deputatorum sessione: quodque nemo per hoc aliquid novi juris quoquo modo prætendere poterit in futurum. Ne tamen quæstiones de ordine ecclesiarum cum alicujus injuria dissimulare velle videamur, liberum erit omnibus, suo tamen loco, rationes, si quas habeant, proponere a patribus examinandas.

C

De recipiendis decretis concilii Tridentini.

Hæc synodus provincialis Mechliniensis in spiritu sancto legitime congregata, imprimis & ante omnia, volens satisfacere dispositioni concilii Tridentini capite secundo, sessione vigesima quinta, in quo de recipiendis decretis ejusdem concilii Tridentini, & obedientia, professione fidei, ac hæreseon detestatione agitur, post publicam decretorum ejusdem concilii D lectionem, statuenda duxit, & statuit ea quæ sequuntur.

Decretum primum.

Imprimis ordinat & præcipit ut omnes & singuli, qui ad hanc synodum convenerunt, simpliciter & sine ulla protestatione ea omnia & singula, quæ a sancta synodo Tridentina definita

ANNO CHRISTI 1570.

& ſtatuta ſunt, palam recipiant; nec non veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeant & profiteantur, ſimulque omnes hæreſes a ſacris canonibus, præſertimque ab eadem ſynodo Tridentina damnatas deteſtentur & anathematizent ſecundum tenorem ſchedulæ ſequentis.

Tenor receptionis decretorum & profeſſionis fidei.

Ego N. omnia & ſingula quæ a ſancta ſynodo Tridentina ſtatuta, & definita ſunt, palam recipio; nec non veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeo & profiteor, ſimulque hæreſes omnes a ſacris canonibus & generalibus conciliis, præſertimque ab eadem ſynodo Tridentina damnatas deteſtor & anathematizo.

Decretum de abſentibus & eorum procuratoribus.

Eadem ſynodus attendens, quod procuratores abſentium ſpeciale mandatum non habeant ad hoc, ut in hac ſynodo provinciali conſtituentium nominibus, & pro eis decreta concilii Tridentini recipiant, obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeant ac profiteantur, & hæreſes deteſtentur; ſtatuit & ordinavit, ut abſentes ad hanc ſynodum evocati, infra decem dies proxime ſequentes ſuis aut aliis ad hoc ſpecialiter conſtituendis procuratoribus mandatum mittant ſpeciale, cujus virtute ipſorum nominibus, & pro eis, dictam receptionem, profeſſionem & deteſtationem ſimpliciter & ſine ulla proteſtatione realiter & cum effectu faciant, ſicuti præſentes in hac eadem ſynodo univerſi, tam epiſcopi, quam alii, fecerunt. Si qui autem in tranſmittendo mandato ſpeciali fuerint defectuoſi, & in hac ſynodo provinciali dictam receptionem, profeſſionem & deteſtationem non fecerint; mandat eadem ſynodus, ut in proxima ſynodo diœceſana poſt hanc provincialem celebranda compareant, & dictam receptionem, profeſſionem & deteſtationem ſecundum formam in hac ſynodo provinciali deſcriptam & obſervatam ſimpliciter & ſine ulla proteſtatione faciant.

Decretum de facienda decretorum receptione, profeſſione & deteſtatione in ſynodo diœceſana.

Statuit & ordinat eadem ſynodus, ut omnes & ſinguli, qui de jure vel conſuetudine, aut ex diſpoſitione concilii Tridentini ſynodo diœceſanæ intereſſe debent, & in hac ſynodo provinciali decretorum receptionem prædictam, obedientiæ profeſſionem, & hæreſeon deteſtationem non fecerint, in proxima futura ſynodo diœceſana illam faciant, ſub pœnis in concilio Tridentino expreſſis, non obſtante exemptione quacumque. Mandat etiam, ut epiſcopi hujuſmodi receptionem, profeſſionem & deteſtationem in ſuis ſynodis non admittant, niſi ſecundum formam in hoc provinciali concilio obſervatam.

Decretum de reviſendis ſtatutis, & juramentis eccleſiarum.

ANNO CHRISTI 1570.

Ut autem decreta concilii Tridentini ab omnibus præſentibus in hac ſynodo provinciali jam recepta, & ab aliis, ſive in hac eadem, ſive in futuris diœceſanis recipienda; ab omnibus fideliter obſerventur, ne quid ſucceſſu temporis contra eadem decreta ex lectione antiquorum ſtatutorum aut juramentorum [quæ omnia, qua parte decretis aut ſtatutis Tridentinis repugnant, irrita decernit & inania] in uſum recipiatur; voluit & præcepit eadem ſynodus omnibus & ſingulis provinciæ Mechlinienſis epiſcopis, ut in eccleſiis ſuarum reſpective civitatum & diœceſum etiam exemptis ſtatuta & juramenta diligenter viſitent, examinent, & ſi in ullo decretis concilii Tridentini repugnent, mutent & reforment, & Tridentinis decretis accommodent. Injungit etiam earumdem eccleſiarum univerſis prælatis, præpoſitis, decanis & capitulis, ut epiſcopo viſitanti, & ſtatuta vel juramenta, ut præmittitur, corrigenti, & reformanti pareant, ſub pœnis arbitrio ipſorum imponendis.

De ſacramentis.

De legitimo uſu, virtute & efficacia ſacramentorum, ceteriſque eodem pertinentibus, non minus copioſe, quam catholice & religioſe ſtatuit ſacroſanctum concilium Tridentinum, cujus decreta & canones omnes, cum ſynodus provincialis Mechlinienſis reverenter receperit, ea non aliter obſervari præcipit, quam ſi de verbo ad verbum hic inſerta forent: Et quæ ſequuntur ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Imprimis ut ſtudiis anabaptiſtarum (quorum hæreſis late ſerpit) potentius occurratur, & ut certius deprehendantur, qui multis artibus infantes ſuos ſacro baptiſmo ſubtrahunt, & quo cautius lateant, ſubinde alio atque alio migrant; ſynodus provincialis Mechlinienſis hortatur & requirit omnes & ſingulos magiſtratus quarumcumque civitatum, oppidorum, & locorum, ne quam obſtetricem ad obſtetricandum parientibus admittant, niſi prius a curatis loci, ubi dictæ obſtetrices morantur, teſtimonium ſinceræ & catholicæ fidei habeant, & niſi jurent, ſingulis ſeptimanis die ſabbati cujuſque loci paſtori denuntiare nomina & cognomina puerperarum, quibus adfuerunt, cum numero prolium ſuſceptarum: curati vero infra quindecim dies a tempore ſcientiæ indicabunt epiſcopo, aut ejus vicario nomina & cognomina matrum quæ proles ſuas baptizari non fecerint; idque ſub pœna ſuſpenſionis, aliaque arbitraria.

CAPUT II.

Si quis proles habeat non baptizatas, aut grandiores aliquæ ſint non baptizatæ; mandat ſynodus parentibus, ut curent proles ſuas infra decem dies a publicatione præſentium in parochia, in qua natæ ſunt aut morantur, baptizari; ipſæque non baptizatæ, ſi ad annos diſcretionis pervenerint, ſtatim faciet ſe in fide

in-

instrui, sive catechizari & baptizari in ecclesia parochiali, in qua morantur; quas curatus, ubi noverit, tenebitur infra quindecim dies a tempore scientiæ episcopo, aut ejus vicario denuntiare sub pœnis prædictis.

CAPUT III.

Quoniam in admittendis patrinis in baptismo non eadem adhuc ubique servatur ab omnibus ratio; districte mandat hæc synodus, ut serio statutum concilii Tridentini capite secundo de reformatione sessione vigesima quarta observetur a pastoribus, ita ut ad suscipiendum infantem in baptismate unum tantum virum sive mulierem, aut ad summum unum & unam admittant, quorum nomina in libro describant, alioque a susceptione prohibeant. Et si qui sint, qui pastoribus invitis se ingerant, præter descriptos, ad tangendum baptizandum instar patrinorum, declarent aperte illos vere non esse patrinos, nec cognationem spiritalem contrahere.

CAPUT IV.

Quia superioris temporis negligentia, probatissimus ille Christianæ ecclesiæ mos quibusdam in locis est collapsus, quo puerperæ certo post partum die referre domino Deo gratias solent; statuit sancta synodus, ut ubique conformiter in usum revocetur, ac puerperæ ad missæ sacrificium veniant, & contra negligentes, ceu piæ consuetudinis violatores, procedatur.

CAPUT V.

Quod ad sacramentum pœnitentiæ attinet, mandat synodus pastoribus omnibus, ut registrum conficiant omnium, quorum tempore quadragesimæ confessiones recipiunt, atque ut in illud omnes alii etiam religiosi ad confessiones audiendas admissi, eos describi curent, quorum confessiones exceperunt, & a pastoribus auditi non sunt, nec alios, quam sic descriptos ad sacramenta, etiam matrimonium aut sepulturam, admittant: & proinde etiam omnibus subditis mandat, ut in hoc registro tempore opportuno se inscribi faciant.

CAPUT VI.

Pastores & alii confessarii extra casum necessitatis a casibus episcopis reservatis neminem absolvant, nisi ad hoc ab episcopis specialem commissionem habuerint. Casus autem episcopis reservati sunt hi: raptus virginum, homicidium, incendium ex deliberata voluntate procuratum, simonia, sodomia, hæresis, apostasia, incestus cum consanguineis aut sanctimonialibus, injectio manuum violenta deliberato proposito cum læsione in parentes facta, sortilegium, adulterium notorium, & omnia delicta, quæ excommunicationem majorem a canone vel ab homine latam annexam habent, & omnia alia delicta prædictis graviora. Meminerint autem episcopi ut in notoriis criminibus pro temporum & personarum qualitate publicam pœnitentiam in usum revocent.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT VII.

Sacrosancta eucharistia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus defertur, potissimum vero in festo sacro Christi corpori proprie consecrato, ejusque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & non nisi in arduis causis pacis, aut publicæ necessitatis: in illis autem processionibus, ad quas populus non tam orandi, quam spectandi gratia confluere solet, abstineatur: in communibus autem supplicationibus circumgestari poterunt sanctorum reliquiæ.

CAPUT VIII.

Pastores etiam venerabilis corporis Christi sacramentum ad ægros numquam perferent, nisi decenter & reverenter ornati stola & superpelliceo, & custos superpelliceo indutus, lumen & campanulam sonantem præferat, quo populus sui moneatur officii, tum erga sacramentum, tum erga laborantem infirmum: Et quando fieri potest, antequam sacra eucharistia ad ægrotum deferatur, præmittatur confessio.

CAPUT IX.

Sed neque sacrum oleum infirmorum, etiam sine sacra eucharistia, unquam ad ægrotos deferant pastores, nisi superpelliceum induti & stolam.

De ordinandis

De qualitatibus eorum, qui ad sacros ordines promovendi sunt, accurate statuit concilium Tridentinum, de quibus hæc synodus quædam, diligentioris observationis causa, repetenda duxit & statuenda.

CAPUT I.

Nullus ad minores ordines deinceps admittatur, sine testimonio probitatis & litteraturæ a proprio parocho & magistro scholæ, in qua studuit: Ad majores autem promovendus etiam testimonium habeat de præmissis proclamationibus, juxta ordinationem concilii Tridentini, capite sexto, sessione vigesima tertia.

CAPUT II.

Ad singulos majores promovendi feria quarta vel quinta ante ipsam ordinationem tempestive in civitate aut loco, ubi episcopus ordines conferre decreverit, adsint, super ætate, vita, doctrina & natalibus, nec non super valore beneficii, patrimonii, aut pensionis cujus titulo promoveri intendunt, ab episcopo seu deputatis examinandi.

CAPUT III.

Nemo ad sacros ordines in posterum promoveatur, qui ex beneficii, patrimonii, aut pensionis fructibus, seu emolumentis annuis non habeat ad minimum triginta carolinos. Qui titulus erit in registris episcopi, & literis ordinationum exprimendus.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT IV.

Juret etiam ordinandus, quod titulum, quem pro ſua futura promotione exhibet, vere & ſine ulla fraude poſſideat; quodque illum non reſignabit, alienabit, aut in illius extinctionem conſentiet, niſi ſibi de novo ſufficienti titulo fuerit proviſum.

CAPUT V.

Poſſint nihilominus epiſcopi, ob eccleſiæ neceſſitatem, quoſdam ætate & moribus idoneos, etiam ſine titulo, ad ſacros ordines promovere; cum conditione tamen, quod illis de congruo titulo providebunt.

De ſponſalibus & matrimoniis.

Quæ de ſponſalibus ex diſpoſitione juris communis & de matrimoniis per concilium Tridentinum decreta ſunt, eadem provincialis ſynodus hic innovat, & ad eorum commodiorem obſervationem ordinat quæ ſequuntur.

CAPUT I.

Quum concilium Tridentinum matrimonia clandeſtina annullet, & omnes inhabilitet ad contrahendum aliter, quam ſecundum formam ab eodem concilio deſcriptam; ex ordinatione ejuſdem concilii mandat paſtoribus, ut ſæpius populo in ſuis concionibus hanc matrimonii nullitatem, & perſonarum inhabilitatem in memoriam revocent.

CAPUT II.

Quia coactæ nuptiæ triſtem plerumque, & luctuoſum habent exitum, diligenter inquirant paſtores, an matrimonium contracturi ſponte & animo deliberato, non vi aut metu parentum, amicorum aut aliorum coacti ad matrimonium procedant. Quod ſi invenerint aliquem vel aliquam ex contrahentibus coactum ad contrahendum, nullo modo ad conjunctionem eorum procedere audeant, neque alteri vices ſuas committant, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio.

CAPUT III.

Si ſponſalia & matrimonium contrahere volentes diverſarum ſint parochiarum ſub eodem decanatu, parochus, in cujus manibus ſponſalia contracta ſunt, literas teſtimoniales hujuſmodi ſponſalium alteri parocho dirigat, ut ad proclamationes neceſſarias procedat, atque ad matrimonii ſolemnizationem non admittantur deſponſi, niſi prius conſtito de neceſſariis proclamationibus hinc inde in facie eccleſiæ, & in diebus dominicis ſeu feſtivis factis; neminemque eſſe, qui matrimonio contrahendo ſe opponere velit, aut impedimentum aliquod canonicum denuntiare.

CAPUT IV.

Si ſponſalia & matrimonium contrahere volentes diverſorum ſint decanatuum, ſub eodem tamen epiſcopatu; paſtores a ſuis decanis, tam ſuper ſponſalibus contractis, quam ſuper proclamationibus, atteſtationes ſignatas & approbatas habere debeant: nec ante ad matrimonii ſolemnizationem deſponſi admittantur, quam tota res hoc modo ad decanos delata fuerit: decani autem ratione examinis hujus negotii non ultra ſex ſtuferos recipiant, & paſtores non ultra quatuor.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT V.

Si autem ſponſalia & matrimonium contrahere volentes diverſorum ſint epiſcopatuum, paſtores a ſuis epiſcopis, tam ſuper ſponſalibus contractis, quam ſuper proclamationibus, atteſtationes approbatas habere debeant; neque ante ad matrimonii ſolemnizationem deſponſi admittantur, quam ſuorum epiſcoporum literis ad hoc expreſſam facultatem habuerint: atque epiſcopi ratione hujuſmodi literatum pronotario & ſigillifero non ultra octo ſtuferos recipi permittant.

CAPUT VI.

Ut quoque multis periculis, quæ ex hominum malitia & fraude provenire poſſunt, in matrimoniis contrahendis occuratur; inhibet ſynodus omnibus paſtoribus, eorumque vicem gerentibus, ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, ne quem alterius regni vel regionis, aut vagum & ignotum ad matrimonium admittant, ſine licentia epiſcopi ſui in ſcriptis obtenta. Hortaturque ſynodus ordinarium, ne dictam licentiam ſine cauſæ cognitione & matura deliberatione concedat.

CAPUT VII.

Tempus clauſum a concilio Tridentino reſtrictum eſt; proinde diligentius obſervetur. Si tamen ex legitima & urgente cauſa aliqui per epiſcopum ad matrimonium illo tempore contrahendum admittantur, abſtineatur a ſolennitate nuptialis convivii, a choreis, & ſimilibus inſolentiis, quæ tempori non congruunt, ſub pœna viginti florenorum Rhenenſium ad pium uſum applicandorum.

De officio & cultu divino.

Quæcumque ſacroſanctum concilium Tridentinum ſtatuit & ordinavit de officio divino debite peragendo, hæc omnia provincialis ſynodus Mechlinienſis mandat diſtricte obſervari, & quæ ſequuntur ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Ante omnia divinum officium fiat ſtatis horis, tractim, ſemper integre, diſtincte, devote & reverenter per eos ad quos proprie pertinet: & obſervato tamen diſcrimine dierum ſolemnium a ferialibus, & minus ſolemnibus.

CAPUT II.

Diſtributiones chori diſpenſentur ſecundum præſcriptum concilii Tridentini arbitrio epiſcopi, ſic tamen quod in majoribus horis, ſcilicet matutinis, ſumma miſſa, & veſperis nota-

ANNO CHRISTI 1570.

notabiliter majores sint, quam in minoribus horis; nec tamen in minoribus tam exiguæ sint ut negligantur. A

CAPUT III.

Deinde non alii distributiones recipiant, quam qui statis horis in choro interfunt, videlicet in matutinis ante finem primi psalmi, similiter in vesperis & in aliis horis: in missis vero tam de tempore, quam anniversariarum ante primam collectam, & inibi a principio usque ad ultimam cujusque officii orationem inclusive, excepta necessitatis causa, permanserint: Et tum demum, & non antea, plumbetorum ad hoc ab episcopis ordinandorum distributio fiat; B cæteri vero quavis collusione aut remissione exclusa, distributionibus careant, nisi excusentur ex causis expressis in capitulo, Consuetudinem, de clericis non residentibus in sexto. Si autem in quibusdam ecclesiis ex fundatione, statuto, vel consuetudine, citius interesse divino officio teneantur, vel diutius in eo permanere, non vult synodus illis derogatum esse.

CAPUT IV.

Et ne constitutio dicti capituli, Consuetudinem, ac decretum concilii Tridentini reddantur illusoria prætextu alicujus statuti de diebus lu- C sivis aut recreationis; statuit eadem synodus provincialis hujusmodi statutum tanquam corruptelam ex regiſtris capitulorum delendum & expungendum esse, & loco illius observandum, quod dicto capitulo, Consuetudinem, disponitur; ita videlicet, ut si quis in negotiis ecclesiæ, aut episcopus, vel ob infirmitatem aut corporalem necessitatem statis horis interesse nequiverit, pro interessente divinis habeatur; atque ut talis distributionibus gaudeat. Sub quibus quidem exceptis casibus etiam eos comprehendi censet synodus, qui pro conservanda aut recuperanda valetudine aerem ad tempus mutare, aut alias publica aut legitima causa, juxta dictum cap. Consuetudinem abesse co- D guntur.

CAPUT V.

Intelligit autem synodus provincialis in ecclesia negotiis occupari non solum eos, qui capituli vel fabricæ negotia tractant, sed & episcopum, archidiaconum, pœnitentiarium, atque illos omnes, qui propria dignitatum vel præbendarum suarum munia obeunt, aut episcopis ordines conferentibus, visitantibus, ac in aliis episcopatus negotiis occupatis adsunt, vel aliquo ab eis missi consilium & operam suam impendunt: quos pro eo tempore, fraude & dolo secluſis, decernit pro præsentibus reputari, & E omnibus emolumentis gaudere debere, sicuti si personaliter divinis interessent.

CAPUT VI.

Illos quoque, qui sub dictis divinis officiis aut celebrant, aut ad celebrandum se præparant: vult hæc synodus pro eo tempore præsentes in divinis reputari, modo tamen absoluto sacrificio, sine notabili mora in chorum redeant.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT VII.

Quoniam in divino officio quandoque, & potissimum in festis, quæ certis diœcesibus propria sunt, in historiis quæ leguntur, & sequentiis missarum quædam occurrunt, quæ subinde pios offendunt, curent episcopi, ut quod in eo officio purgandum videtur & corrigendum, expurgent & corrigant, aut loco officii hujusmodi jubeant officium de communi cantari.

CAPUT VIII.

B Nemo quoque, cum publice preces horariæ cantantur, vel sacrificium missæ peragitur, prophanum quippiam, aut ab instituto alienum legat; neque etiam dormiat, aut fabuletur, sub pœna privationis distributionum ejus officii; & si semel correptus, secundo aut tertio circa præmissa deliquerit, ultra amissionem distributionum, graviter puniatur.

CAPUT IX.

Insolentiæ omnes e sacris locis omnino arceantur, & nemo ecclesiæ beneficiatum aut habituatum ferius cum habitu decenti chorum intrantem, audeat manuum vel pedum plausu, vel sibilis, aut alia quacumque ratione ineptiore eiicere, aut ab ingressu prohibere; sufficiat autem eum privatione distributionis mulctari.

CAPUT X.

Cohibeant episcopi cantores, organistas, & campanarios, & alios quoscumque a lasciva, militari & quavis indecora musica in cantu, organis & campanis, sub pœna decem stuferorum, ad pios usus arbitrio episcoporum applicanda. Et si semel puniti non abstinuerint, pœna carceris ac alias arbitraria plectantur. Deambulationes quoque ac prophana colloquia impediant, ac delinquentes tempore divini officii pœnam trium stuferorum, & extra tempus divini officii duorum incurrant ipso facto: quam pœnam episcopi exequi curent.

CAPUT XI.

Convivia quoque & negotiationes in sacro loco nullo modo admittantur: Proclamationes vero forenses non nisi extra templum, & post divinum officium plene absolutum fiant; atque, ut laici ab his efficacius comprimantur, magistratuum locorum assistentiam implorent episcopi, ut etiam ipsorum auctoritate ordinario ad impediendum hujusmodi insolentias fiat & publicetur.

CAPUT XII.

Requirantur quoque locorum magistratus, ut in omnibus parochiis edicto publico mandent tempore quo divinum officium peragitur, aut verbum Dei prædicatur, tabernas non nisi proviatoribus aperiri, neque aliquod genus ludi publice aut privatim instituni, & omnino abstineri, a tripudiis, & aliis insolentiis, quibus parochiani a visitatione divinii officii, & verbi Dei

ANNO CHRISTI 1570.

auditione distrahi possent, sub pœnis arbitrio eorum imponendis: ipsi quoque episcopi per suas diœceses in singulis parochiis sub certis pœnis suis nominibus similem inhibitionem fieri procurent.

CAPUT XIII.

Denique ut omnes irreverentiæ circa divinum officium, maxime autem circa sacrificium missæ, tollatur occasio; statuit & ordinat, ne quis sæcularis aut regularis in privatis ædibus, atque omnino extra ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab episcopis designanda & visitanda, aut olim ad divinum cultum designata ac appropriata, sanctum missæ sacrificium peragere præsumat. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, tam ipse qui celebrat, quam is, qui sacerdotem ad celebrandum requisivit, aut admisit, arbitrio episcopi puniatur.

CAPUT XIV.

Altarium portatilium usus ad populi commoditatem urgente necessitate, late permissus fuit; sed ne quod ad tempus tantum, & ex gravi causa concessum est, contra canones, & ad irreverentiam sacrosancti mysterii missæ trahatur in consuetudinem, curent episcopi, ut quamprimum fieri potest, in singulis ecclesiis altaria iterum consecrentur; eoque facto ibidem altarium portatilium usus interdicatur.

CAPUT XV.

In ecclesiis autem, in quibus biennationes in usu fuerunt, ut ancillis & famulis de matutinali missa provideretur; vult synodus, ut illis sublatis, episcopi commodam rationem ineant retinendæ missæ matutinæ, & imprimis accurate se informent de qualitatibus & oneribus sacellaniarum in ecclesiis parochialibus erectarum, ut illarum possessores ad personalem residentiam compellant, aut etiam per contributionem parochianorum honesto sacerdoti stipendia vitæ constituant, qui & missam matutinalem peragat, & pastori occupato aut infirmo in administrandis sacramentis subveniat: idque conditione tali, quod consuetum in similibus stipendium a parochianis recipere & retinere possit.

CAPUT XVI.

Mandat etiam synodus, ut omnes se accommodent in lectione horarum tenori bullæ apostolicæ per Pium papam quintum editæ, & hic publicatæ.

CAPUT XVII.

Cætera autem, quæ circa divinum officium statuenda & ordinanda hic desiderantur, quia varia sunt, & commode uniformiter definiri non possunt, episcopis cum duobus canonicis ecclesiarum cathedralium, quorum unus ab episcopo, alter a capitulo eligetur, synodus committit, ut visitatis & repurgatis ecclesiarum ordinationibus & ceremoniis, statuant quod viderint pietati, decori ecclesiæ, & populi ædificationi convenire.

DE FESTIS.

Cum capite duodecimo sessione vigesima quinta sub titulo de regularibus & monialibus cautum sit, dies festos in qualibet diœcesi constitutos ab omnibus, exemptis etiam regularibus, uniformiter observandos esse; Operæ precium fuerit declarare, quos festos dies synodus provincialis per totam provinciam Mechlinienſem observari decreverit.

CAPUT I.

Sunt autem ista, præter dies dominicos, festum nativitatis Christi, Stephani protomartyris, Joannis apostoli & evangelistæ, sanctorum Innocentium, circumcisionis domini, epihaniæ, conversionis Pauli, purificationis beatæ Mariæ, cathedræ Petri, Matthiæ apostoli, annuntiationis Mariæ, festum paschæ cum feria secunda & tertia sequente, Marci evangelistæ, Philippi & Jacobi, inventionis sanctæ Crucis, festum ascensionis domini, festum pentecostes cum feria secunda & tertia sequentibus, Trinitatis, venerabilis sacramenti, nativitatis sancti Joannis Baptistæ, sanctorum Petri & Pauli, visitationis beatæ Mariæ, Magdalenæ, Jacobi, Laurentii, assumptionis beatæ Mariæ, Bartholomæi, nativitatis beatæ Mariæ, Matthæi apostoli, Michaelis, Lucæ, Simonis & Judæ, omnium sanctorum, Martini, Catharinæ, Andreæ apostoli, Nicolai, conceptionis beatæ Mariæ, & Sancti Thomæ apostoli.

CAPUT II.

In prædictis festis, & etiam aliis patronorum parochialium ecclesiarum principalibus, synodus provincialis interdicat omnibus suæ provinciæ Christi fidelibus opera manualia & sæcularia quæcumque, mercatum item & forum rerum venalium, atque judicialia exerceri; ita tamen ut episcopis in illis festis, quæ minus celebria sunt ad populi commoditatem, liceat aliquid pro sua discretione relaxare. Si quis autem huic ordinationi contravenerit, mulctetur pœna pecuniaria unius floreni ad pium usum applicanda.

CAPUT III.

Si forum aut nundinæ incidant in aliquod ex celebrioribus festis, serventur illæ, vel ante, vel post festum, prout magistratus cujusque loci judicaverit maxime expedire. Et vetat synodus provincialis omnibus magistratibus & sæcularibus judicibus, ne cuiquam ex omnibus prædictis festis violandi seu prophanandi licentiam concedant, sed eos, qui ab ipsis licentiam hujusmodi requirunt, ad episcopum ejusve vicarium vel pastorem remittant: alioquin contra eos tanquam synodalium statutorum transgressores, & alias prout de jure procedatur.

CAPUT IV.

Quoniam sanctus Rumoldus archiepiscopus & martyr, patronus est ecclesiæ metropolitanæ Mechlinienſis, ideoque per totam provinciam Mechlinienſem merito veneramur; Ordinat synodus, ut primo Julii, quo martyrium

ANNO CHRISTI 1570.

rium subiit, aut proximo die convenienti, per civitatem & totam diœcesim Mechlinien-sem tanquam duplex, & in reliquis ecclesiis seu monasteriis ejusdem provinciæ, ad instar festi novem lectionum celebretur: Similiter etiam festum patroni singularum ecclesiarum cathedralium intra civitatem, tanquam duplex; extra vero, tanquam novem lectionum celebretur.

CAPUT V.

Festum annuntiationis beatæ Mariæ si quando inter dominicam palmarum, & dominicam quasimodo, venerit, feria tertia post dominicam quasimodo, tam a populo quam a clero celebretur: & si aliud festum in hac feria tertia inciderit, illud in feriam quartam sequentem transferatur.

DE JEJUNIIS.

CAPUT I.

Vigiliæ singulis annis per totam provinciam Mechlinien-sem ab universis ætatem habentibus, nec legitime excusatis sub periculo peccati mortalis jejunandæ, præter quadragesimam & quatuor anni tempora, sunt vigilia pentecostes, nativitatis sancti Joannis Baptistæ, beatorum Petri & Pauli apostolorum, sancti Laurentii martyris, assumptionis beatæ Mariæ virginis, sancti Matthæi apostoli, sanctorum Simonis & Judæ, omnium sanctorum, sancti Andreæ apostoli & nativitatis domini. Quæ si diebus dominicis aut Lunæ evenerint, sabbatis præcedentibus jejunentur: In locis autem ubi vel plura, vel strictius observata fuerint, hortatur synodus, ut piam consuetudinem observent.

CAPUT V.

Insuper in festo sancti Marci, quo supplicationes pro laudabili ecclesiæ more fiunt, & in diebus rogationum abstineatur per totam diem a carnibus, & jejunetur ad minus usque ad prandium.

De imaginibus

CAPUT I.

Cum domum Dei deceat sanctitudo pro executione decreti de invocatione & veneratione, ac reliquiis sanctorum, & sacris imaginibus, sessione vigesima quinta, statuit sancta synodus, ut e templis & locis sacris tollantur imagines, sculpturæ, aulæa, quæ gentilitatem, aut mendaces ethnicorum fabulas, Satyrorum, Faunorum, Sirenarum, Terminorum & Nympharum, ac id genus alia repræsentant. Similiter quæcumque figuræ lascivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias obscenæ & superstitiosæ, quæ fidelium mentes a religione & devotione distrahunt, & sæpius graviter offendunt. Neque posthac ulla imago, aut statua in ecclesiam vel locum sacrum recipiatur, nisi ab episcopo admissa fuerit. Proinde episcopi in visitationibus curabunt imagines supradictas reformari, aut prorsus tolli, prout judicaverint expedire.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT II.

Provideant præterea episcopi, ne ad ornatum supplicationum venerabilis sacramenti, aut reliquiarum quarumcumque exponat quisquam ullas similes imagines, sculpturas aut aulæa, idque sub pœna arbitrio eorum infligenda: implorato etiam ad hoc, si opus sit, contra sæculares auxilio brachii sæcularis.

CAPUT III.

E domibus & hortis ecclesiasticorum similiter prædictæ imagines tollantur, præcipue quæ lascivæ, procaces, & ob pudendam nuditatem, vel alias tam obscenæ, ut pias mentes offendant. Et si clerici post publicationem hujus concilii prædictas imagines infra trimestre e suis domibus non ejecerint; curent episcopi, ut contra illos ad condignam punitionem procedatur.

De indulgentiis.

Monet pios suos filios eadem hæc synodus, ne circumforaneis quibusdam, aut etiam cum privilegio impressis libellis temere fidem habeant, qui ex levibus aut superstitiosis causis, incertisque revelationibus immodicas, & plus æquo exorbitantes pollicentur indulgentias, potissimum si promissiones contineant certorum effectuum, periculorum scilicet evitationem, a gladiis, a tormentis, ab aquis, a peste; aut liberationem certam a purgatorio: quemadmodum & missis quibusdam & precibus certo numero recitandis affixas alicubi videre licet.

De superstitione.

Cum recte moneat sacrosancta Tridentina synodus, ut omnis superstitio tollatur; Docet hæc synodus omnem illum rerum usum esse superstitiosum, qui sine verbo Dei, & ecclesiæ doctrina sit præscriptis aliquibus ritibus & observantiis, quarum rationabilis causa reddi non potest, & fiducia in eis collocatur, certo expectandi aliquem eventum, qui sine illis ritibus ex sanctorum intercessione non speraretur, aut quæ in cultu sanctorum ex temeritate, ac quadam levitate potius, quam pietate, & vera in Deum religione fieri videntur.

De episcopis, & eorum officio.

Quæ de episcopis œcumenica synodus Tridentina pro ecclesiæ collapsæ reformatione, salubriter statuit & ordinavit, eadem synodus Mechlinien-sis hic repetenda & innovanda duxit, sicuti etiam repetit & innovat, ac ad illorum observationem ea quæ sequuntur, statuit.

CAPUT I.

Vacante ecclesia cathedrali, observatisque iis, quæ de indicendis supplicationibus & precibus concilium Tridentinum ordinavit; sancta synodus Mechlinien-sis statuit, quod ubi de electione, postulatione, aut nominatione per eos, vel eum, quorum interest, facta constiterit; statim auctoritate & jussu metropolitani, si in provincia adfuerit, aut eo absente; seniori-

ris

ANNO CHRISTI 1570.

ris ſuffraganei in provincia præſentis, literis denuntiatoriis, ſeu monitoriis legitime expeditis, tam ad valvas eccleſiæ vacantis, quam ad valvas eccleſiæ principalis loci reſidentiæ electi, vel nominati affixis, moneantur omnes & ſinguli qui ſciunt canonicum impedimentum quodcumque, quare electus, poſtulatus aut nominatus ad eccleſiam vacantem aſſumi non debeat, idipſum infra certum tempus in literis prædictis exprimendum metropolitano, vel ſeniori ſuffraganeo reſpective denuntiare.

CAPUT II.

Nemine vero infra præfixum terminum ſe opponente, metropolitanus aut ſenior ſuffraganeus ex officio inquiret & informationem faciet cum duobus per eum aſſumendis, de natalibus, ætate, vita, moribus, doctrina & gradu promovendi, & de eccleſiæ vacantis ſtatu, aliiſque omnibus, quæ a ſacris canonibus, & concilii Tridentini decretis requiruntur. Quæ omnia fideliter deſcripta, & in publicum inſtrumentum redacta, una cum profeſſione fidei a promovendo coram epiſcopo cum iiſdem facta, quamprimum ad ſanctiſſimum Romanum pontificem tranſmittantur.

CAPUT III.

Inter cæteras epiſcoporum functiones non infimum locum habet oratio pro populo, & communis ſacrificii oblatio; de quibus ſi bonum habeant teſtimonium, non parum inde eis auctoritatis accedet. Quapropter ſæpius publice & religioſe in ſuis eccleſiis celebrent, & ut canonicis ad frequentationem divini officii incitamentum præbeant; ipſi etiam quando per epiſcopalia munera licet, divinis officiis interſint.

CAPUT IV.

Prædicationis quoque officium, quod epiſcopis proprium eſt, tum per ſeipſos, tum per alios cum omni diligentia & ſolicitudine exerceri curent.

De ſigillis.

In epiſcoporum functionibus præ cæteris conſpicuum eſſe debet, quod ait Chriſtus, gratis accepiſtis, gratis date. Cum autem in gratioſis conceſſionibus & diſpenſationibus; item in collationibus, & aliis quibuslibet proviſionibus, quæ gratis fieri debent, occaſione ſigilli varia jura ſoleant exigi; ſtatuit provincialis ſynodus omnia illa jura, tamquam non ſatis probata conſuetudine introducta, plane remittenda, & relinquenda eſſe, & nihil inde accipi poſſe.

CAPUT II.

Pro literis autem & ſigillis ac regiſtratione, cæteriſque eodem ſpectantibus, qui id oneris habent, & inſtrumenta examinare, regiſtra conficere & conſervare debent, ratione illius ſumptus, & pro qualitate laboris, quem ſubeunt, ſtipendium moderatum pro conſuetudine accipere poſſint. Sed quod in communibus, & mediocribus negotiis non excedat ſummam viginti vel triginta ſtuferorum; nunquam vero, ne in maximis quidem, accipere poſſint ultra coronatum.

ANNO CHRISTI 157.

CAPUT III.

Cæterum ſi in relaxatione bannorum matrimonialium, aut ſimilium ordinationum, quod interdum quidem, ſed tamen non niſi ex legitima cauſa fieri debet, eleemoſyna aliqua in pium uſum deſtinata ditioribus imponatur; id non debet a quopiam in calumniam trahi, nec ſupradicta conſtitutione vetari intelligimus.

CAPUT IV.

Quod autem de epiſcopis eorumque ſigillo nunc conſtitutum eſt, id etiam, eodemque jure ad omnes alios præſentatores, collatores, eorumque præſentationes, collationes, inſtitutiones, & quamlibet aliam proviſionem, cujuſcumque gradus, aut ordinis ſint, omnino pertineat; nec ulli eorum liceat prætextu jurium ſigilli ultra prædictum ſtipendium quidquam accipere.

CAPUT V.

In eccleſiis autem tam cathedralibus quam collegiatis & parochialibus in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia quavis proviſione; item in admiſſione ad poſſeſſionem, cæteriſque ſimilibus id obſervetur, quod capite decimo quarto, ſeſſione vigeſima quarta in concilio Tridentino conſtitutum eſt, & ſub eiſdem pœnis.

CAPUT VI.

Ne quis vero pium uſum in dicta conſtitutione alio trahat, quam quo vere pertinet; decernit ſynodus hoc demum in pium uſum pro præſentis loci intelligentia converti, quod vel in fabricam eccleſiæ, vel in pauperum eleemoſynas, vel in ſeminarii ſubſidium deſtinatur.

De miniſtris eccleſiæ eorumque reſidentia.

In deſignandis miniſtris, & officio eccleſiæ tanto major delectus adhiberi debet, quanto digniora officia obeunt, & ut omnia ab eis decenter, & bono ordine fiant, & vagabundi errones excludantur, imprimis quæcumque concilium Tridentinum huc ſpectantia ſtatuit, ea omnia, velut repetita, provincialis ſynodus firmiter obſervari præcipit, pauca ſuperaddenda cenſuit.

CAPUT I.

Itaque mandat ſynodus, ut epiſcopi circa electorum, aut nominatorum examen, juxta concilii Tridentini diſpoſitionem, ſint diligentes, quo inidoneis ad miniſteria eccleſiæ præcludatur via.

CAPUT II.

Denique cum dignitates in eccleſiis cathedralibus & collegiatis ad conſervandam augendam-

damque ecclesiasticam disciplinam sint institutæ, ut qui eas obtinent, pietate præcellant, & aliis sint exemplo; statuit eadem synodus omnium ecclesiarum & monasteriorum abbates, præpositos, prælatos, decanos, archidiaconos, archipresbyteros, pœnitentiarios, cantores, scholasticos, & thesaurarios, & alios beneficiorum, quibus aut cura animarum annexa est, aut onus simile incumbit, possessores, ad personalem residentiam in ecclesiis suarum dignitatum, aut beneficiorum obligari, & personaliter residere debere: Et si ultra tres menses, postquam a locorum episcopis moniti fuerint, personaliter residere neglexerint, aut distulerint, fructibus suarum dignitatum, aut beneficiorum priventur.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT III.

Si qui autem ex prædictis sese privilegio perpetuo, aut temporali tutos & exemptos a personali residentia putent, dictum privilegium episcopo, seu ejus vicario infra tres menses exhibeant, ut cognoscat, an ex veris & rationabilibus causis concessum sit, nec ne. Si vero intra dictos tres menses non exhibuerint, effectu & fructu privilegii omnino careant.

CAPUT IV.

Omnes tam exempti, quam non exempti, sæculares & regulares, & quicumque monachi, per episcopum ad publicas processiones, ex quacumque causa indictas vocati, accedere & tempestive interesse compellantur, exceptis iis, qui ob clausuram strictiorem excusantur: in quibus processionibus, & aliis quibuscumque; necnon in omnibus consessibus quæcumque collegia, & monasteria capitulis seu clero cathedralium ecclesiarum primum seu digniorem locum deferant, non solum in ecclesiis, & locis patronatus cathedralium, sed etiam in ecclesiis, & locis dictorum collegiorum & monasteriorum. Cætera autem collegia non cathedralia & monasteria, quoad præcedentiam, hactenus inter eos observatam consuetudinem, & concordiam (si quæ sit) teneant & sequantur.

CAPUT V.

In ecclesiis cathedralibus hic ordo tam in choro, quam capitulo, & processionibus, omnibusque consessibus, ad sopiendas de præcedentia controversias, perpetuo observandus decernitur: primo quidem qui in dignitate constituti sunt, omnes non constitutos in dignitate præcedant, & inter eos, qui in dignitate sunt, post decanum ecclesiæ cathedralis primum locum archidiaconus habeat.

CAPUT VI.

Monet & hortatur synodus omnes, & singulos presbyteros, ne tantæ dignitatis gradum otiose susceptisse videantur, ut diebus dominicis & festis majoribus sacrum missæ officium peragant. Cæteri vero clerici beneficiati in loco suorum beneficiorum actu residentes, sive sint simplicis tonsuræ, sive in sacris, aut minoribus ordinibus constituti, saltem in quatuor majoribus festivitatibus anni, paschæ videlicet, pentecostes, nativitatis Christi, & assumptionis beatæ Mariæ, vel omnium sanctorum, in ecclesiis, in quibus residents, publice sub summo sacro de manibus celebrantis reverenter & devote sumant sacrosanctum corpus domini nostri Jesu Christi, sub pœna suspensionis & privationis fructuum, ad ratam unius mensis, mediatim fabricæ, mediatim seminario applicandorum, & alias arbitraria, nisi apud episcopum, vel ejus vicarium se legitime excusaverint.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT VII.

Ut autem digne valeant accedere ad sacratissimam mensam domini, & acceptum Deo offerre sacrificium, omnia peccata, saltem mortalia, sincere proprio pastori, aut prælato, vel alteri legitime admisso sacerdoti confiteantur: Et si scienter aliis confessi fuerint, veram absolutionem non consequuntur.

CAPUT VIII.

Præcipit etiam pastoribus, & ecclesiarum rectoribus ne quem vagum & ignotum sacerdotem, sine licentia episcopi sui diœcesani in scriptis obtenta, ad celebrationem missarum, aut sacramentorum administrationem admittant, sub pœna duorum florenorum per pastores seu rectores incurrenda, & vagorum sacerdotum correctione arbitraria: episcopi autem prædictam licentiam non concedant, nisi visis literis sacerdotii, & commendatitiis, & testimonialibus episcopi vel vicarii loci ultimæ eorum residentiæ.

CAPUT IX.

Nullus quoque extradiœcesanus, sive peregrinus, quantumcumque notus, recipiatur ad habitationem, & deserviturum alicujus beneficii in aliena diœcesi, sine literis commendatitiis episcopi, a quo ultime discessit.

De decanis Christianitatum, pastoribus, & eorum officiis.

De his, qui sub episcopis populi curam gerunt, eorumque officio in concilio Tridentino multa præclare statuta sunt; quæ omnia synodus provincialis pro dignitate rerum observare præcipit; & quæ sequuntur in supplementum superaddidit.

CAPUT I.

Cum a concilio Tridentino constituta sit certa ratio providendi rectoribus ecclesiarum parochialium de competentia vivendi; mandat synodus provincialis episcopis, ut iisdem, juxta præscriptum dicti concilii, de portione canonica provideant. Quæ quidem computatis certis fructibus & emolumentis, ac incertis seu accidentalibus, quæ ad certam summam communibus tribus, aut quatuor annis ultime præteritis redigi possint, in singulis parochiis non infra viginti, in nullis autem supra quadraginta libras grossorum Flandriæ constituatur, moderatione tamen episcopi semper salva.

CAPUT II.

Cum eadem sit ratio de pastoribus & archipre-

ANNO CHRISTI 1570.

presbyteri, seu decanis ruralibus, qui & ipsi pastores pastorum sunt, & eorum officium in observatione morum, tam pastorum, quam laicorum sui districtus consistat; statuit hæc synodus, ut sicuti pastores in suis parochialibus, ita omnes archipresbyteri, seu Christianitatum decani in suorum decanatuum limitibus ad personalem residentiam compellantur.

CAPUT III.

Archipresbyteri rurales in singulis diœcesibus pro discretione episcoporum assumantur, qui possint pastoribus vita, consilio & exemplo prodesse; & non pluribus præficiantur ecclesiis, quam possint commode regere; ac sint arbitrio episcoporum amovibiles.

CAPUT IV.

Pro traditione novi chrismatis nihil accipiant, expensas tamen seu sumptus, ejus causa necessario factos, arbitrio episcopi recipere poterunt tempore convocationis aut visitationis.

CAPUT V.

Caveant Christianitatum decani, ne alibi, quam in templo, aut loco saltem decenti & honesto, neque aliis, quam personis ecclesiasticis, & in mundis ac distinctis capsulis sacrum chrisma, & reliqua sacramentalia distribuant; aut deferenda committant. Illis autem, qui hæc sacramentalia susceperint deportanda, mandat synodus sub pœna duorum florenorum ad usus seminarii applicandorum, & alias arbitraria, ut sacro chrismate, & aliis sacramentalibus acceptis, statim se domum modeste & reverenter conferant, ac tum maxime a crapula & ebrietate abstineant.

CAPUT VI.

Vacatione ecclesiæ parochialis occurrente, licet synodus plurimum optaret circa examen promovendi illam observari dispositionem concilii Tridentini, attendens nihilominus, quod in quibusdam diœcesibus propter nimiam sacerdotum inopiam illa servari non potest, omnia & singula circa hujusmodi examen necessaria, locorum episcopis auctoritate ejusdem concilii committit, decernens collationes & provisiones, post examen ipsorum judicio necessarium, factas, firmas esse & validas.

CAPUT VII.

Pastores instituti diligenter advigilent super suorum parochianorum vita, conversatione & religione, ac illos frequenter moneant, visitent, hortentur, & corripiant, infirmos consolentur, & ad patientiam instruant, ac ecclesiastica sacramenta, non solum quando ad hoc requisiti fuerint, ut administrent, sed proposita ipsis sacramentorum utilitate ac necessitate, etiam se ad illa administranda offerant paratos, & illos ad petendum ea sibi administrari salutari admonitione inducant.

CAPUT VIII.

Cum frequenter varia sequantur incommoda, lites & contentiones ex eo, quod in una eademque ecclesia plures pastores auctoritate pares toti parochiæ præsint; synodus provincialis in sequendo dispositionem concilii Tridentini statuit & ordinat, ut episcopus in hujusmodi locis unicuique pastori suum proprium & peculiarem assignet populum, deputando cuique certas plateas, vicos & regiones, quarum quisque curam gerat, aut diversas portiones ad unum pastorem reducat; qui tamen sub se tot habeat adjutores, quot erunt populo necessarii, aut utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideat.

CAPUT IX.

Etsi diversi catechismi & alii libelli extent, ex quorum lectione pastores parvo negotio possint populum sibi creditum utiliter instituere, nihilominus hæc synodus, secundum concilii Tridentini dispositionem, statuit & ordinat ex catechismo Tridentino colligendam & edendam esse lingua vernacula quandam epitomen, quæ pro singulis sacramentis brevem formam contineat, qua illorum vis & usus clare & distincte explicetur. Quam epitomen, cum extiterit, pastores diligenter edisceré, & populo opportune proponere, tam in concionibus, quam in sacramentorum administrationibus teneantur, ac semper, quantum fieri potest, in suis concionibus serio aliquid inculcent, non solum quod ad bonos mores, sed etiam quod ad sinceram fidem pertinet, veris & vivis rationibus doctrinam catholicam explicando citra disputationem. Instruant etiam populum de ceremoniis & mysteriis missæ, dum se offert occasio.

CAPUT X.

Pastores quoque ab omnibus ad suas parochias commigrantibus super vita & fide illorum literas testimoniales ultimi ipsorum pastoris requirant; quas si non exhibeant, curiæ episcopali insinuent, ut eas exhibere compellantur.

CAPUT XI.

Pastoribus & quibuscumque sacerdotibus inhibet sancta synodus sub pœna suspensionis, ne per se, vel alium, directe vel indirecte stipulentur pro missis votivis, ad piorum postulationem celebrandis; sed quod eis sponte oblatum fuerit, accipiant: caveant quoque ne stipendium plurium missarum simul venentur, sed qui ratione beneficii aut alterius fundationis ad missam certo die celebrandam obligantur, ab aliis eodem tempore abstineant, nisi subsistente causa, & per alium sibi incumbens onus adimpleant; qui contra fecerint severiter puniantur.

CAPUT XII.

Pro exequiis atque septenariis, tricenariis, aut anniversariis similiter nihil stipulentur, sed officiis peractis demum recipiant, aut a recusantibus, & post monitionem solvere differentibus juridice exigant, quod ex laudabili consuetudine solvi consuevit.

De vita & honestate clericorum.

Quæ a summis pontificibus, & sacris synodis maxime a synodo Tridentina de clericorum habi-

habitu, vita, honestate, & modestia retinenda, & simul de luxu, comessationibus, lusibus, & quibuscumque criminibus vitandis, copiose & salubriter sancita sunt, eadem sub iisdem, aut etiam majoribus pœnis, tamquam hic repetita synodus provincialis servari præcipit & mandat: Et statuit ea quæ sequuntur.

CAPUT I.

Nulli clericorum, omnium autem minime hi, qui in ecclesia actu ministrant, barbam nutriant, & capillitium dependens a fronte ad auriculas sensim & rotunditer præcidatur: Tonsuram & coronam in vertice conspicuam, & notabilis magnitudinis pro gradu ordinis sui semper gerant.

CAPUT II.

Quo autem luxus vani hujus sæculi a Dei ministris arceatur, nullus clericorum nimis pretiosis, aut statui incongruentibus in posterum utatur vestibus, neque caligis follicantibus, & peregrina forma levitatem præferentibus.

CAPUT III.

Dum in publicum prodeunt, qui in sacris ordinibus constituti sunt, pileum sacerdotalem & vestem gestent talarem, potissimum qui in oppidis agunt: Qui vero ruri, ut minimum ad dimidium tibiarum usque promissam habere debeant. Porro clerici viatores aut peregrinantes ita se decenter suaque professione digne gerant, ut eorum moribus, verbis, habituque modesto per omnia glorificetur Deus.

CAPUT IV.

Clerici qui in academiis, aut scholis majoribus vel minoribus vivunt, & in alio quam in sui beneficii loco residunt, intra mensem a die publicati hujus concilii provincialis, corona, pileo, caligis simplicibus, & vestitu ordini suo & vocationi congruo utantur; & singulis annis hujus rei testimoniales literas sigillo universitatis, si in ea resideant, munitas, aut ludimagistri manu, si in privatis scholis agant, conscriptas, ei, cui literas testimoniales studii exhibere debent, tempore congruo transmittant. Qua in re si defectuosi fuerint, fructibus suorum beneficiorum priventur.

CAPUT V.

A tabernarum frequentatione, ebrietate, comessationibus, & suspecta cum mulieribus conversatione & cohabitatione omnino abstineant; neque prandia ad vesperarum horas protrahant, neque choreas ducant, aut per plateas vel domos nocte & interdiu larvati incedant; & si per quemquam contrarium factum fuerit, privatione distributionum & fructuum sui officii seu beneficii per mensem puniatur; & crescente contumacia crescat similiter & pœna.

De correctione clericorum.

Multa præclare statuta sunt in concilio Tridentino de correctione delinquentium, sine qua disciplina consistere non potest; quæ quidem ut nihil attinet repetere, ita districtissime observari synodus provincialis mandat: & ne res necessaria moras patiatur, si de jurisdictione, aut per quos correctio fieri debeat, suboriatur quæstio, statuit synodus provincialis breviter quod sequitur.

CAPUT I.

Ut litium & discordiæ occasio præscindatur, quoniam in aliquibus decretis concilii Tridentini de jurisdictione & correctione loquentibus dubitari posset, an capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum, omnis jurisdictio & correctio extra formam decretis concilii Tridentini præscriptam sublata sit, placuit synodo provinciali per modum provisionis, & donec declaratio suæ sanctitatis super difficultatibus circa præmissa occurrentibus obtenta fuerit, capitula cathedralium & aliarum ecclesiarum, tam quoad canonicos aut in dignitate existentes, quam quoad capellanos, vicarios, & alios ecclesiarum habituatos, retinere jurisdictionem, & cognitionem, tam in criminalibus, quam civilibus per prærentionem: hoc est, poterunt capitula episcopum, dolo & collusione sublatis, prævenire; iis tamen tantum casibus, quibus hactenus jurisdictionem habuerunt. Quam quidem prærentionem auctoritate episcopi citatio etiam sine scitu deputatorum facta excludet.

CAPUT II.

In canonicos vero, etiam si in dignitate existant collegiatarum ecclesiarum, nec non capellanos, vicarios & alios quoscumque ecclesiarum cathedralium seu collegiatarum beneficiatos, episcopi in criminibus & civilibus causis jurisdictionem & correctionem sine deputatis capitulorum exercere poterunt, nisi a capitulis præventi fuerint, ut dictum est; sic tamen quod capitula in illis casibus, in quibus conceditur eis punitio, sequantur decreta concilii Tridentini, alioquin illorum correctione non obstante, poterunt delinquentes per episcopos iterato puniri.

CAPUT III.

Nullus posthac archidiaconus, archipresbyter, aut decanus ruralis causas concubinatus, aut criminales, sicuti nec matrimoniales, audeat cognoscere, aut etiam inchoatas terminare, sub pœna suspensionis a divinis, & alias arbitraria episcopi judicio in refractarios aut temerarios infligenda.

De scholis.

Ab institutione inchoanda est Christiana disciplina, ut rudiores nonnihil degustent doctrinæ veritatem, & obedientiæ necessitatem, priusquam pœnis urgeantur. Proinde provincialis synodus Mechliniensis attendens, quod institutionis labor erit facilior, & fructus uberior, si juventus a teneris annis assuescat religionis initiis; statuit & decrevit ea quæ sequuntur.

CA-

ANNO CHRISTI 1570

A

CAPUT I.

Curent epiſcopi, ut quamprimum in oppidis & pagis ſuarum diœceſium parochiales ſcholæ, ſi collapſæ ſint, reſtituantur; ſi conſervatæ, collapſæ ſint, reſtituantur; ſi conſervatæ, colantur & augeantur: ſed præter parochiales, non admittantur multæ: nullæ autem omnino de novo inſtituantur, niſi de conſenſu epiſcopi, aut ejus vicarii; & a ſcholaſtico, aut aliis, quibus id oneris incumbit, omnes interdum viſitentur.

CAPUT II.

Scholis tantum præficiantur præceptores probe examinati, & qui fidei ſuæ integram profeſſionem fecerint: In inſtitutione ſequantur antiquam, & probatam formam; ac juventutem ſibi concreditam, omnium primo orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum fidei, decalogum præceptorum, & formulam confeſſionis, ſi neſciant, lingua vernacula edoceant.

B

CAPUT III.

His qui ad linguam Latinam conſtituuntur, unica in ſcholis prælegatur grammatica, eaque Deſpauterii in compendium contracta. Inter auctores, eos tantum juventuti proponant, de quibus conſtat quod probati ſint, & ſi quidem de aliquo non certo conſtet, epiſcopum aut vicarium conſulant, priuſquam prælegendum ſuſcipiant. Illi autem auctores, qui per gentilitatem, aut turpes amores juvenum mores corrumpere ſolent, a ſcholis arceantur.

C

De ſchola dominicali.

CAPUT I.

Cum non omnes quotidianas ſcholas frequentare poſſint, ſed multi per hebdomadam, artificiis aut aliis domeſticis occupationibus diſtineantur, quorum tamen parentes ſæpe ad inſtituendas ſuas proles inidonei ſunt, ideo ad ſatisfaciendum decreto concilii Tridentini curent epiſcopi præter quotidianas, etiam dominicales in omni parochia inſtitui, in quibus una aut altera hora diebus dominicis & feſtivis lingua vernacula bene & diſtincte, omnes prima principia religionis, videlicet orationem dominicam, ſymbolum apoſtolorum, & alia ſupradicta memoriter edoceantur, addita per paſtorem vel ſacellanum facili, & qualem illa ætas admittit, explicatione ad guſtum aliquem intelligentiæ, ut omnes rebus ſacris debitam reverentiam ab initiis primæ ætatis tribuere diſcant.

D

CAPUT II.

Etſi hæ ſcholæ non proprie inſtituantur ad literas diſcendas, autem artem ſcribendi atque legendi, poterit nihilominus juventus in his doceri, poſtquam in prædictis utcumque inſtituta fuerit; & curent epiſcopi quoſdam libellos deſignari ad inſtituendam juventutem ſecundum hanc formam aptos.

E

CAPUT III.

Ad petulantiam cohibendam, & vitanda pericula in omnibus parochiis, maſculi a puellis, quantum fieri poterit, ſeorſum inſtituantur, atque puellis, quæ ſæpe erunt grandiuſculæ, una aut altera honeſta matrona præficiatur, quod ad ſexus illius inſtructionem magis congruit; maſculis autem viri ad hoc idonei.

CAPUT IV.

Et niſi aptior locus inveniatur, poterunt hæ ſcholæ in templis inſtitui, ut etiam reverentia cohibeantur; atque illis paſtores ſinguli in ſuis parochiis ſuperintendant: ſed quia his etiam ſua incumbunt officia, ac ſæpe ad ægrotos, aut alia paſtoratus exercitia vocantur, alii paſtorum magiſtratuum, ſeu notabilium judicio deſignentur neceſſe eſt, qui juventuti ad ſtatutam horam fere ſemper adſint, ne diffluat.

CAPUT V.

Paſtores tam e ſuggeſtu, quam privatim, parentes frequenter admoneant, ut ad has ſcholas pueros ſuos mittant: Et quia pauperes plerumque negligentiores ſunt circa ſuarum prolium inſtitutionem, debent & illi per ſubtractionem eleemoſynarum menſæ pauperum cogi, ut quas habent proles, ad has ſcholas mittant. Publicent quoque paſtores, quod ad euchariſtiæ, aut matrimonii ſacramenta admittere non poſſint, niſi imprimis fidei principiis ſufficienter inſtructos; ac ut conſulatur verecundiæ, ſi quos pudor ab his remoretur, præcipit ſynodus paſtoribus, ac aliis concionatoribus, ut quando tempus patitur, in fine concionum ſuarum, lingua vernacula diſtincte & clare orationem dominicam & ſalutationem angelicam, & ſymbolum apoſtolicum pronuntient.

CAPUT VI.

Ut autem ſcholæ iſtæ non fruſtra inſtitutæ videantur, ſed cum fructu frequententur, ineunda erit magiſtratibus loci cujuſque ratio a parentibus obtinendi, ut juventus has ſcholas diligenter frequentet, tantiſper ſaltem, donec quæ religionis Chriſtianæ ſunt, noverit; idque ſub certa mulcta a parentibus, ſi moniti ſuas proles ad ſcholas venire non curent, exigenda.

CAPUT VII.

Epiſcopi magiſtratus requirant, & mandent in omnibus parochiis abſtineri, tempore quo in ſcholis juventus inſtituitur, a tripudiis & aliis inſolentiis, quibus juvenes a viſitatione harum ſcholarum diſtrahi poſſent; idque ſub pœnis arbitrio eorum imponendis. Ipſi quoque epiſcopi per ſuas diœceſes in ſingulis parochiis ſub certis pœnis ſimilem inhibitionem ipſorum nomine fieri procurent.

CAPUT VIII.

Cum hæc res maximi momenti ſit, & ad reſtitutionem religionis proximum gradum ſervet, non debet grave videri, quod magiſtratus ſumptuum aliquid vel moleſtiæ ſubeant, (quod in quibuſdam diœceſibus factum eſt) oſtiatim

ANNO CHRISTI 1570.

describant parentes, & proles in quodam cata- A logo, qui tradatur his, qui scholæ præsunt, ut ex eo deprehendi possint, qui negligentiores sunt.

CAPUT IX.

Sumptum, qui necessarius erit, ut honorariis donentur, qui labores subeunt, si forte non inveniantur, qui pietatis intuitu gratis facere velint, ex publico ærario sumere licebit, impetratis ad eam rem, si opus erit, suæ majestatis literis, quales in quibusdam locis pro hujusmodi scholarum institutione libenter dedit, cum nihil in meliores usus collocari possit, quam quod ad recte instituendam juventutem, & a teneris annis ad pietatem imbuendam impenditur: Pastores autem etiam nulla remunerationis oblata mercede, officia sua in dirigenda hac schola, & in brevi admonitiuncula pro captu juventutis facienda præstent, ut suo exemplo alios ad imitationem invitent. Magistratus autem sæculares decet non ingratos esse erga eos, si diligentes sint, cum qui bene præsunt, duplici honore sint digni. B

De seminariis.

CAPUT I.

Ne diutius ut pia, ita prorsus necessaria se- C minariorum institutio a concilio Tridentino decreta differatur; ordinat & mandat synodus provincialis, ut, ubi hactenus illorum institutio facta non est, in proxima synodo diœcesana, aut alias commodiori tempore, ita tamen, ut ultra sex menses non differatur, episcopi diœcesani omnia, & singula ad hanc rem opportuna & necessaria constituant, secundum ejusdem concilii Tridentini ordinationem: & prima futura synodus diœcesana non solvatur, donec certa erigendi seminarii ratio in singulis diœcesibus fuerit constituta.

CAPUT II.

Atque ante omnia, quæ ad instituendos vel alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis destinata seminaria, sub· episcopi cura censeantur applicata.

De unionibus.

Ut beneficiorum uniones & missarum reductiones aliquando necessariæ sunt, potissimum in ejusmodi casibus, quales in concilio Tridentino expressi sunt, tamen ut citra justam causam non obscurentur fundationes per uniones, aut reductiones non legitimas; statuit synodus provincialis quæ sequuntur.

CAPUT I.

Omnes uniones perpetuæ, a quadraginta annis citra factæ seu concessæ, sive in totum sortitæ sint effectum, sive non, infra sex menses a præsentis statuti publicatione episcopo, aut ejus vicario seu officiali exhibeantur, ut ab ipso examinentur, visitentur & approbentur, aut reprobentur.

ANNO CHRISTI 1570

CAPUT II.

Missas quoque tenuiter fundatas, & in beneficii titulum non erectas, statuit per episcopos, vocatis quorum interest, ad proportionem quatuor, quinque, aut sex grossorum Flandriæ, prout attentis circumstantiis judicaverint expedire; sed non ultra in singulas missas reduci posse.

CAPUT III.

Quoad beneficia certis missis onerata, si præter id, quod ex missarum celebratione possessor pro sustentatione sua habet, nihil amplius emolumenti ex eodem beneficio ratione grossorum fructuum, aut distributionum recipiat, similis missarum reductio fieri poterit. Qui vero alios fructus aut distributiones ex beneficiis, quæ obtinent, accipiunt, eorum in reductione facienda, aut deneganda diligens consideratio habeatur; ita nimirum, ut si omnibus computatis honeste vivendi competentiam rector beneficii habeat, reductio negetur; sin minus, pro discretione & prudentia episcoporum, juxta taxam præscriptam fieri possit. In posterum vero nullæ novæ fundationes missarum infra dictam taxam admittantur.

CAPUT IV.

Minora beneficia etiam ejusdem ecclesiæ sic uniantur, ut si non sufficiant ad honestum & tolerabilem victum, saltem ad titulum in promotione ad sacros ordines requisitum possint sufficere.

De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum.

CAPUT I.

Elocationes bonorum ecclesiasticorum, quæ anticipatis solutionibus fiunt, nullatenus suc- D cessores obligent quocumque privilegio, vel indulto fulciantur, sicut capite undecimo, sessione vigesima quinta concilii Tridentini latius decernitur.

CAPUT II.

Nullæ locationes rerum ecclesiasticarum fiant ultra novem annos sine observatione solennitatum, quæ de jure requiruntur in alienatione bonorum ecclesiæ.

CAPUT III.

Locationes autem infra tempus currentis a- E rendæ non prius renoventur, quam uno anno quoad decimas; & quoad alia bona, ad summum triennio ante finem currentis arendæ; quodque pro renovatione dictæ arendæ possessores beneficiorum non recipiant arræ nomine ultra sex florenos. Collegia vero & monasteria nihil exigant supra consuetas pitancias, salvo in omnibus episcopi moderamine: Locationes autem, quæ ad longum tempus factæ sunt, & per sedem apostolicam, aut ordinarium confirmatæ, examinentur per episcopum cum aliquo de capitulo per episcopum assumendo.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT IV.

Quamvis longo rerum usu apud omnes receptum sit, neminem ad possessionem alicujus beneficii admitti, nisi jurejurando promittat bona sui beneficii fideliter conservare, & alienata pro virili recuperare: attamen multorum a suis beneficiis absentia, aut negligentia plurima quotidie deperdi aut obscurari experimur. Hinc synodus provincialis omnibus & singulis beneficiatis mandat, ut bonorum & reddituum ad beneficia per eos possessa spectantium specificationem in scriptis superiori ecclesiastico, aut pastori cujusque ecclesiæ seu loci, in quo beneficia fundata sunt, infra trimestre post publicationem præsentium, sub pœna duorum florenorum adhibeant, & superior ex dictis specificationibus, addita etiam specificatione bonorum sui beneficii, unum registrum in archivis ecclesiæ conservandum fideliter conficiat, atque ipsius copiam authenticam episcopo tradat.

CAPUT V.

Literas vero originales, registra & alia quæcumque munimenta, quæ vetustate consumuntur, curent iidem beneficiorum rectores infra præfixum tempus in authenticam formam transsumi, eaque transsumpta in qualibet ecclesia respective sub tuta & fideli custodia trium clavium (quarum unam superior ecclesiasticus, aliam senior rector fabricæ, & tertiam senior rector mensæ sancti Spiritus habeat) cum aliis munimentis conserventur; & si quid ex prædictis munimentis, pro creditorum assecutione levari necessum sit, rectoribus beneficiorum non aliter tradatur, quam sub recepisse, & promissione de restituendo.

CAPUT VI.

Si vero aliqua munimenta ex prædictis apud possessores beneficiorum, aut hæredes, aut executores eorum existant, infra dictum tempus trium mensium ad dictam custodiam deferant, & in ea recludi curent; quod si neglexerint, & eorum culpa vel negligentia aliquid deperditum inveniatur, damnum omne resarcient, & graviter punientur. Quapropter mandat synodus archipresbyteris seu decanis Christianitatum, ut diligenter hujus statuti executioni invigilent, literas, manualia, & quæcumque beneficiorum munimenta, quæ in domibus mortuariis invenerint, fideliter servari, & ad custodiam prædictam transportari curent.

CAPUT VII.

Quia frequenter bona ecclesiarum, monasteriorum, beneficiorum, & aliorum piorum locorum pereunt, aut obscurantur continuata possessione longissimi temporis, in una eademque familia, sine ullo arendæ renovatæ documento, synodus provincialis volens etiam huic malo providere, mandat omnibus prælatis, capitulis, pastoribus, & quorumcumque beneficiorum & locorum piorum rectoribus, ut tempore supra statuto arendas bonorum suorum in scriptis renovent, cum expressa specificatione limitum, quatenus fieri potest, quodque arendas antiquas, in archivis prædictis postquam plenariam solutionem assecuti fuerint deponant.

ANNO CHRISTI 1570.

De regularibus & monialibus.

Religiosorum conventus, & universa monasteria secundum regulam suæ professionis recte instituta, id sunt in populo Christiano, quod arces militum præsidio bene instructæ in regione hostium incursionibus exposita; ac proinde etiam totius populi interest, ut quæ de monasteriorum reformatione in concilio Tridentino copiose constituta sunt, executioni fideliter mandentur; quod ut citra longiorem dilationem fiat, hæc synodus districte præcipit quæ sequuntur.

CAPUT I.

Imprimis autem, ut substantialia vota in omnibus cœnobiis, tam virorum, quam mulierum, veraciter observentur, plurimum conferet, si ea auferantur, quæ proprietati totius religionis pernicioſæ pesti occasionem, & fomenta subministrant. Præcipit ergo hæc synodus, ut victus, vestitus, cæteraque vitæ subsidia singulis ex communi, pro necessitate indigentiæ, & monasterii facultatibus subministrentur, non in pecuniis, sed in specie rerum: Pensiones autem vitales, aut redditus perpetuos nulli permittantur recipere, neque liceat eis ratione officiorum, vel ministeriorum pecuniam corradere, aut conservare, etiamsi in pios usus convertere velint; sed omnia in communem usum convertantur.

CAPUT II.

Deinde ut vitæ puritas sit integrior, introitus mulierum a virorum cœnobiis penitus excludatur, nec in claustrum eis ullus sit aditus, nisi de expresso superioris consensu, & in causis plane necessariis.

CAPUT III.

Hospites in virorum monasteriis juxta regulam excipiantur in mensa abbatis, præpositi, vel prioris, vel alio honesto loco; cui præficiatur monachus a superiori nominandus, qui eos benigne excipiat, maxime religiosorum consanguineos, advocatis iis, quorum causa venerint: sit tamen mensa frugalis, viteturque prorsus ebrietas & potationes ad æquales haustus; sed nec protrahatur refectio ultra sesqui horam, nec desit sacra lectio. Ad dormitorium autem se conferant vespertino tempore ante horam nonam, qui hospitibus adfuerunt.

CAPUT IV.

Quod de clausura in monialium cœnobiis, vel restituenda, vel confirmanda, tam serio in concilio Tridentino constitutum est, ut nihil fere religiosius commendetur episcopis, nihil etiam magis formidanda comminatione præcipiatur, hæc synodus citra moram ex decreto inchoandum, & executioni mandandum duxit, ab exclusione omnium cujuscumque generis, ordinis, aut status sint, sive ecclesiastici, sive sæcularis, juxta formam, & sub pœnis in eodem concilio comprehensis.

CA-

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT V.

Hospitalitati in monasteriis sanctimonialium deputetur conveniens locus, ubi amici, & potissimum consanguinei monialium decenter & honeste, frugaliter tamen excipiantur: sed sit locus ille sic secluſus a clausſtro, ut in eum non pateat ulli monialium, imo ne abbatissæ quidem, ulterior introitus, quam usque ad cancellos, per quos colloquia cum amicis haberi poterunt.

CAPUT VI.

Sed & hoc in utrisque tam virorum, quam monialium cœnobiis diligenter observetur, ut ad divinum officium simul conveniant & collaborent, in eodem refectorio omnes comedant, & in eodem dormitorio cubent, nisi quos ætas, aut infirmitas, vel aliud legitimum excuset impedimentum. Ad dormitorium se recipiant mox post completorium, & sic claudatur, ut nemo inde exire possit sine consensu superioris.

CAPUT VII.

Quod ad libertatem professionis Deo dicandarum virginum de examine per episcopum faciendo utiliter admodum ordinavit concilium Tridentinum capite decimo septimo sessionis vigesimæ quintæ, districtissime, & sub pœnis ibidem expressis servetur. Caveatur autem diligenter & serio, ne pactionibus illicitis, aut simoniæ vitio obnoxiis sacræ religionis professio contaminetur; nec ulli omnino in mulierum monasteriis profiteri liceat, etiam examine jam facto, nisi solemniter & verbo expresso; idque in manu professionem recipiendi potestatem habentis: Et si quis non habens ad id legitimam potestatem, professionem recipere attentaverit, secundum canones puniatur.

CAPUT VIII.

Etsi vestis non adferat sanctitatem, non tamen sine gravi causa a patribus semper studiose curatum fuit, ut religiosis ejusdem ordinis & regulæ uniformis esset etiam exterior habitus, quem canones sine legitima causa, absque periculo censurarum, ne ad breve quidem tempus, permittunt deponi,

CAPUT IX.

Hanc concordem patrum religiosorum sententiam secuta synodus provincialis ordinat & mandat abbatibus, præpositis & aliis religiosorum superioribus universis, ut citra dilationem inter se ineant commodam rationem restituendæ conformitatis in suo quisque ordine, non tantum in habitu, sed etiam in divino cultu & ritibus agendi; & quantum fieri potest in cæteris omnibus monasticæ vitæ exercitiis; ac nullo modo patiantur, sic deformari religionis habitum, ut non sit certum & notorium indicium sui ordinis. Neque sic occultari, aut transformari, ut religiosi, dum foras prodeunt, a sæcularibus vix discernantur.

ANNO CHRISTI 1570.

CAPUT X.

Si autem abbates, præpositi, & alii superiores regularium, ista, vel non curent, vel negligenter differant, ab episcopis moneantur; & si moniti non pareant, episcopi in abbatiis & præposituris sibi subjectis, ordinaria; in aliis apostolica auctoritate negligentiam suppleant.

CAPUT XI.

Hæc autem sic constituta sint, ut ad fideliorem observationem eorum, quæ in concilio Tridentino ordinata sunt, pertineant. Quod si forte, licet meliora speret synodus, moniales alicubi ita inobedientes aut refractariæ sint, ut supradictis ordinationibus pertinaciter resistant, aut parere recusent, nulla ibi vel vestiatur, vel ad professionem admittatur, donec ad obedientiam veniant; & contra rebelles procedatur juxta decreta concilii Tridentini.

De literis apostolicis, & judicibus delegatis.

CAPUT I.

Synodus provincialis Mechlinienſis mandat, ut dispensationes ad incompatibilia beneficia, per illos qui ea obtinent, infra trimestre a die publicationis hujus concilii episcopis præsententur examinandæ, sub pœna in constitutione Gregorii decimi expressa, ad quam se refert concilium Tridentinum.

CAPUT II.

Inhærendo quoque ordinationi concilii Tridentini de designandis in singulis conciliis provincialibus aliquot personis pro judicibus delegatis, de concilio reverendissimorum patrum episcoporum provinciæ Mechlinienſis; statuit & declarat præsenti decreto infrascriptas personas aptas esse, & juxta constitutionem Bonifacii octavi idoneas, ut ipsis, præter ordinarios locorum, posthac causæ ecclesiæ & spirituales, ac ad forum ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ, a sua sanctitate committantur. Quarum personarum nomina, cognomina, & qualitates decernit eadem synodus in hunc finem ad suam sanctitatem transmitti debere.

In archiepiscopatu Mechlinienſi, pro idoneis nominati & designati sunt.

D. Rumaldus Vergheest V. I. licentiatus, & ecclesiæ metropolitanæ decanus. D. Renobertus de Malpas, V. I. doctor, ejusdem ecclesiæ cantor & canonicus. D. Ægidius Mermans, jurium licentiatus, & prædictæ ecclesiæ canonicus.

Lovanii. Reverendus pater D. Joannes Hanterus, abbas Ulierbacensis; Reverendus pater Linden, abbas Parcensis; Reverendus pater D. Joannes Vander Linden, abbas sanctæ Gertrudis.

Bruxellæ. D. Maximilianus Morillon, jurium licentiatus, archidiaconus ecclesiæ metropolitanæ Mechlinienſis, & reverendissimi archiepiscopi nostri vicarius generalis; D. Laurentius Sterck, cantor & canonicus ecclesiæ collegiatæ Bruxellensis.

In episcopatu Antuerpiensi, D. ac M. Rogerus

ANNO CHRISTI 1570.

rus a Taxis, I. V. licentiatus, decanus eccleſiæ cathedralis, & officialis; Reverendus pater D. Guillelmus de Greve, abbas monaſterii ſancti Michaelis Antuerpienſis, D. Cornelius Cornelii, cantor ejuſdem cathedralis eccleſiæ; D. Godefridus Veuſels, I. V. doctor, & canonicus ejuſdem eccleſiæ. Franciſcus Doncker canonicus & ſcholaſter ejuſdem eccleſiæ, ſacræ theologiæ baccalaureus.

In epiſcopatu Gandenſi, D. ad M. Marcus Sterck, eccleſiæ cathedralis decanus; D. Clemens Gabeels, S. theol. licentiatus, & ejuſdem eccleſiæ archidiaconus; D. Andreas Zutter, I. V. doctor; & D. ac M. Henricus Eydeghem, eccleſiæ collegiatæ ſanctæ Pharaildis decanus.

In epiſcopatu Buſcoducenſi, D. ac M. Lucas Dielen, V. I. licentiatus, & eccleſiæ cathedralis decanus; Reverendus pater D. . . . . abbas monaſterii Bernenſis; Joannes Typoots V. I. licentiatus, canonicus dictæ cathedralis eccleſiæ, & officialis; & Petrus Coolem, ejuſdem eccleſiæ cathedralis canonicus; M. Henricus Verrepæus, collegiatæ eccleſiæ Bekenſis decanus.

In epiſcopatu Brugenſi, D. ac M. Nicolaus de Heere V. I. licentiatus, & cathedralis eccleſiæ Brugenſis decanus; reverendus pater D. Petrus Belchier, monaſterii de Eeckhout abbas; D. Jacobus Eckius V. I. licentiatus, ejuſdem eccleſiæ archidiaconus, D. Jacobus Pamele, S. theologiæ licentiatus, & dictæ eccleſiæ canonicus.

In epiſcopatu Yprenſi, D. Joannes Snick, eccleſiæ cathedralis decanus; Reverendus D. Hieronymus a Grimberge, monaſterii S. Winnoci abbas; D. Nicaſius Ghriiſel V. I. licentiatus & ejuſdem eccleſiæ cathedralis archipreſbyter; Reverendus D. Matthæus Moerman cœnobii de Vormezele præpoſitus; D. Joannes a longa cruce, præpoſitus collegiatæ eccleſiæ ſancti Petri, oppidi Casletenſis; ac D. Godefridus Laureyns, ejuſdem eccleſiæ decanus.

In epiſcopatu Ruremond. Magiſter Theodoricus Haen, decanus eccleſiæ cathedralis. Ruremond. M. Albertus Darius, juris canonici licentiatus, ac eccleſiæ Neomagenſis præpoſitus; M. Stephanus Heidanus eccleſiæ Neomagenſis ſcholaſticus; D. Guillelmus Wert, canonicus dictæ eccleſiæ cathedralis.

Si vero quempiam ex prænominatis ante proximam ſynodum provincialem aut diœceſanam ex hac vita diſcedere contigerit; epiſcopus cum conſilio capituli, alium uſque ad proximam ſynodum ſubſtituet; quam ſubſtitutionem epiſcopus quoque ad ſummum Romanum pontificem tranſmitti curabit.

De uſuris.

Quoniam uſura jure divino & canonico omnibus Chriſtianis ſub pœna peccati mortalis interdicitur, neque facienda ſunt mala, ut eveniant bona; ſynodus ſtatuit & ordinat, ne quis tutor aut curator ſub prætextu augmentandi patrimonii pupillorum, aut ſub eorum tutela exiſtentium, pecunias illorum ſub certo lucro ſingulis annis ultra ſortem recipiendo mutuo dent, retenta facultate repetendæ ſortis, quando ad majorem ætatem pervenerint, aut matrimonium contraxerint, aut alias ad illorum voluntatem & arbitrium, declarando omnes hujuſmodi contractus uſurarios, & contra, ut præmittitur, mutuantes, tamquam contra uſurarios, ad pœnas juris procedendum.

De viſitationibus.

Quæ de epiſcoporum viſitationes S. ſynodus Tridentina ſtatuit & ordinavit, ea omnia ſynodus provincialis Mechlinienſis a viſitatoribus quibuſcumque fideliter obſervari præcipit.

CAPUT I.

Caveant epiſcopi, ne occaſione viſitationis, ſive per ſe, ſive per vicarios ſuos, cuiquam graves & oneroſi, ſed victualibus quæ ſibi ac ſuis frugaliter & moderate pro temporis neceſſitate, & viſitandorum qualitate miniſtrabuntur, contenti ſint; relicta tamen his, qui antiquitus taxam habent, optione ſubminiſtrandorum victualium, aut ſolvendæ taxæ juxta decretum concilii Tridentini, ubi autem taxa non invenitur, ſervetur apud eos juris communis diſpoſitio.

CAPUT II.

Decani Chriſtianitatis viſitare debeant ubique etiam ubi hactenus non viſitarunt, & ſubſidia viſitationis, ubi hactenus non fuerunt, epiſcopi judicio conſtituantur, & ſi quid immoderatum alicubi fuerit, ejuſdem judicio moderetur.

Etſi alia ſint quæ reformatione opus habeant, tamen cum non omnia eodem tempore fieri poſſint, & quædam in concilio diœceſano commodius peragantur, ut de reparatione eccleſiarum, de emolumentis pecorum, & lucris ex venditione vinorum, non niſi in pium uſum convertendis, poſt deductos ſumptibus: ſimiliter de non onerandis illis, qui ad beneficii poſſeſſionem admittuntur, ſolutione jurium poſſeſſionis, priuſquam ad perceptionem ſuorum fructuum pervenerint, & id genus aliis; epiſcopi in proxima diœceſana ſynodo ſtatuant pro æquitate. Interim mandat eadem provincialis ſynodus, ut omnia & ſingula ſupradicta, & imprimis quæ in ſacro concilio Tridentino decreta & ſtatuta ſunt, inviolabiliter obſerventur, ſub pœnis in iiſdem contentis, ſubmittens ſe ſuaque omnia beneplacito ſanctæ ſedis apoſtolicæ: quam humillime rogat, ut eadem, quo meliorem habeant progreſſum, ſua auctoritate roborare dignetur. Actum Mechliniæ, anno domini milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, menſis Julii die decima quarta.

Sic ſubſignatum.

Martinus Rithovius epiſcopus Yprenſis, præſes hujus concilii, ſubſcripſi.

Franciſcus Sonnius epiſcopus Antverp. ſubſcripſi.

Wilhel. Damaſi Lindanus, epiſcopus Ruremond. ſubſcripſi.

Cornelius Janſenius epiſcopus Gardaven. ſubſcripſi.

Remigius Druitius epiſcopus Brugenſis, ſubſcripſi.

Laurentius Methius epiſcopus Buſcoducen. ſubſcripſi.

Maxi-

ANNO CHRISTI 1570.

Maximilianus Morillon vicarius generalis illustrissimi & reverendissimi D. cardinalis Granvellani archiepiscopi Mechlinienſis, ejus nomine subscripsi.

Et sic subscriptum inferius.

Lecta & publicata fuerunt hæc decreta per me Antonium Roboiin scribam juratum concilii provincialis Mechlinienſis, die decima quinta mensis Julii anni millesimi quingentesimi septuagesimi.

ANNO CHRISTI 1570.

Et signatum Per me Antonium Robiin.
Et in eodem signo sic scriptum. Sustine & abstine.
Et inferius sic scriptum & signatum

Similiter per me Philippum Boestium, scribam & secratarium.

VITA
GREGORII PAPÆ XIII.

GREGORIUS XIII. patria Bononiensis, Christophoro Boncompagno parente natus, qui Hugonis nomine appellatus, honeste educatus, & liberalibus disciplinis optime instructus, in jurisprudentia doctorali laurea insignitus; multis officiis & dignitatibus sub variis pontificibus magna cum laude perlunctus a Pio IV. in numerum cardinalium sub titulo sancti Sixti relatus, ac in Hispaniam legatus, Pio V. e vivis sublato, successor renuntiatus est 13. Maii anno domini 1572. tempore Maximiliani & Rudolphi II. imperatorum. Pontificiam dignitatem pro tuenda & amplificanda republica Christiana admodum egregie sustinuit; qua ratione expeditionem adversus Turcas promovere, confœderatos principes animare, & pecunia aliisque subsidiis liberaliter juvare cœpit, Marco Antonio Columna classi pontificiæ præfecto. Verum enimvero quia in oriente minus prospere res succedebant, sequente anno ad regem catholicum archiepiscopum Lancianum, ad regem Christianissimum cardinalem Ursinum legatos misit, qui eos in societatem fœderis adducerent. Sed longe aliter quam proposuerat accidit; siquidem Veneti fœdus deserentes inducias cum Turca pacti sunt. Quo intellecto optimus pontifex omnes cogitationes, curas, consiliaque eo contulit, ut imperatori succurret, regem Christianissimum & Catholicum ad exstirpandos Lutheranos & Calvinistas, quibus potuit mediis & sumptibus adjuvit. Idem quoque archiduci Carolo, & Melitensibus pietatis officium præstitit. Ad fidem catholicam tuendam propagandamque viginti duo collegia in variis regionibus erexit atque dotavit. Annonæ conservandæ ergo publica granaria in Urbe construi curavit. Vias aperuit & stravit; publicæque commoditati limpidissimos in eam fontes derivavit. Anno 1575. confluentibus ad Urbem religionis studio exteris, annonæ paterna vigilantia & caritate providit. Tumultuantibus Genuensibus cardinalem Moronum summæ prudentiæ & auctoritatis virum legatum misit, qui eorum animos ad concordiam reduxit. In diversas factiones ob regis electionem distractos Poloniæ ordines unanimes reddidit; unde Batorius ad capessenda regni gubernacula electus est, qui pontifici postmodum obedientiam juravit, & per oratorem præstitit. Peste Italiam totam pervagante ad spiritalia medicamenta indicto jubilæo perfugit. A contendentibus inter se acriter Polonis & Moscovitis legationem perhumaniter excepit, ac Antonium Possevinum oratorem misit, qui utriusque principis animum summa dexteritate reconciliavit. Synodum Tridentinam Pauli III. temporibus cœptam & affectam, Pii vero IV. absolutam & confectam, ab omnibus observari mandavit, veluti orbi terræ necessariam; seminariaque variis locis religionis Christianæ amplificandæ ergo plurima instituit; sacellum sumptuosissimum apud sanctum Petrum, quod Gregorianum dicitur, extruxit & dotavit, corporeque magni doctoris Gregorii Nazienzeni nobilitavit. In palatio porticum sive ambulacrum artificiose poliri variisque picturis adornari curavit. Anno 1581. Kalendarium emendavit anni cursu ad solis motum reducto. Sub eodem pontifice 1585. 22. Martii Japoniæ principum legati post longam trium annorum & amplius navigationem Urbem ingressi, principum suorum nomine sanctæ sedi apostolicæ obedientiam jurarunt & præstiterunt. Est autem Japonia in extrema Indiæ parte, usque adeo vasta, ut amplitudine Italiam duplo excedat, tantaque locorum intercapedine a nobis dissita, ut ejus incolæ nobis antipodes dici possint. Tandem post exhibita reipublicæ Christianæ tot & tanta beneficia Gregorius curriculum vitæ suæ beata morte absolvit anno domini 1585. cum sedisset annos 12. menses decem & dies 27. diversisque temporibus triginta tres cardinales creavit. Corpus ejus sacello Gregoriano illatum est. Vir fuit sane mansuetus, benignus erga pauperes, ac eos qui religionis causa exulabant; in responsis brevis, acutus & gravis, ad audiendum patiens; omnibus accessu facilis; studiis piis & maxime legum sic addictus, ut quidquid temporis contemplationi gravibusque curis supereset, lectioni & studio impenderet.

GREGORII XIII. PAPÆ BULLA, CONTRA PROPOSITIONES MICHAELIS BAII.

Ex Hard. Conc. Coll. tom. X. p. 1205.

GREGORIUS Episcopus, Servus servorum Dei: Ad futuram rei memoriam. Provisionis nostræ debet provenire subsidio; ut ea, quæ a prædecessoribus nostris emanarunt, suadente maxime fidei Catholicæ conservatione, ubicumque ipsis opus est, producantur. Quare nos tenorem litterarum fel. rec. Pii Papæ V. prædecessoris nostri in ejus registro repertum describi, & præsentibus annotari fecimus, qui talis est:

PIUS Episcopus, Servus servorum Dei: Ad futuram rei memoriam. Ex omnibus afflictionibus, quas in hoc loco a Domino constituti tam luctuoso tempore sustinemus, ille animum nostrum præcipue excruciat dolor, quod religio Christiana, tantis jampridem turbinibus agitata, novis quotidie propositis opinionibus conflictetur; Christique populus antiqui hostis suggestione dissectus, in alios atque alios errores passim & promiscue deferatur. Quantum vero ad nos attinet, totis viribus conamur, ut illi simul atque prosiliunt, penitus opprimantur. Magno etenim mœrore afficimur, quod plerique spectatæ alioquin probitatis & doctrinæ, in varias sententias offensionis & periculi plenas, cum verbo, tum scriptis prorumpunt, deque eis etiam in scholis invicem controversantur; cujusmodi sunt sequentes.

I. *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, recte vocantur gratia.*

II. *Sicut opus malum ex natura sua est mortis æternæ meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitæ æternæ meritorium.*

III. *Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo permansissent usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non gratia.*

IV. *Vita æterna homini integro, & Angelo, promissa fuit intuitu bonorum operum: & bona opera ex lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt.*

V. *In promissione facta Angelo & primo homini, continetur naturalis justitiæ constitutio, qua pro bonis operibus, sine alio respectu, vita æterna justis promittitur.*

VI. *Naturali lege constitutum fuit homini, ut si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset.*

VII. *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, sed juxta modum loquendi Scripturæ sacræ non recte vocantur gratiæ; quo fit ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.*

VIII. *In redemptis per gratiam Christi nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum.*

IX. *Dona concessa homini integro & Angelo, forsitan non improbanda ratione possunt dici gratia: sed quia secundum usum scripturæ nomine gratiæ tantum ea munera intelliguntur, quæ per Jesum male merentibus, & indignis conferuntur; ideo neque merita, nec merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.*

X. *Solutionem pœnæ temporalis, quæ peccato dimisso sæpe manet, & corporis resurrectionem, proprie non nisi meritis Christi adscribendam esse.*

XI. *Quod pie & juste in hac vita mortali usque in finem conversati vitam consequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis constitutæ justo Dei judicio deputandum est; nec in hac retributione bonorum ad Christi merita respicitur; sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali institutum est, ut justo Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.*

XII. *Pelagii sententia est: Opus bonum extra gratiam adoptionis factum non est regni cælestis meritorium.*

XIII. *Opera bona a filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei; sed tantum ex eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea præstatur obedientia legi.*

XIV. *Opera bona justorum non accipient in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam justo Dei judicio mererentur accipere.*

XV. *Dicit rationem meriti non consistere in eo, quod qui bene operatur habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum sanctum, sed in eo solum quod obedit divinæ legi: quam sententiam sæpius repetit, & multis rationibus probat fere toto libro.*

XVI. *In eodem libro sæpius repetit,* Quod non est vera legis obedientia, quæ fit sine caritate.

XVII. *Dicit sentire cum Pelagio, qui dicunt esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum deificum.*

XVIII. *Dicit opera catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam ante remissionem peccatorum factam, esse vitæ æternæ merita quam vitam non consequentur catechumeni, nisi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.*

XIX. *Videtur insinuare quod opera justitiæ, & temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerint majorem valorem.*

XX. *Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.*

XXI. *Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis: & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.*

XXII. *Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli Rom. 2.* Gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt faciunt; *intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.*

XXIII. *Absurda est eorum sententia, qui dicunt hominem ab initio dono quodam supernaturali & gratuito supra conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut fide, spe, caritate, Deum supernaturaliter coleret.*

XXIV. *A vanis, & otiosis hominibus secundum insipientiam philosophorum excogitata est sententia, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita, fuerit largitate conditoris sublimatus & in Dei filium adoptatus: & ad Pelagianismum rejicienda est illa sententia.*

XXV. *Omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia.*

XXVI. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio; quam sententiam repetit, & probat per plura capitula.*

XXVII. *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet.*

XXVIII. *Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.*

XXIX. *Non solum fures ii sunt & latrones, qui Christum viam & ostium veritatis & vitæ negant; sed etiam quicumque aliunde, quam per Christum in viam justitiæ, hoc est, ad aliquam justitiam conscendi posse dicunt.*

XXX. *Aut tentationi ulli sine gratiæ ipsius adjutorio resistere hominem posse, sic ut in eam non inducatur, aut ab ea superetur.*

XXXI. *Caritas perfecta & sincera, qua est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in catechumenis, quam in pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.*

XXXII. *Caritas illa quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.*

XXXIII. *Catechumenus juste, recte & sancte vivit, & mandata Dei observat; ac legem implet per caritatem, ante obtentam remissionem peccatorum, qua in baptismi lavacro demum percipitur.*

XXXIV. *Distinctio illa duplicis amoris; naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ; & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris litteris, & plurimis veterum testimoniis excogitata.*

XXXV.

XXXV. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.*

XXXVI. *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola philosophia per elationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur a nonnullis doctoribus.*

XXXVII. *Cum Pelagio sentit, qui bonum aliquod naturale, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.*

XXXVIII. *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum sanctum in corde diffusa Deus amatur.*

XXXIX. *Quod voluntarie fit, etiamsi necessitate fiat, libere tamen fit.*

XL. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.*

XLI. *Is libertatis modus, qui est a necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in scripturis, sed solum nomen libertatis a peccato.*

XLII. *Justitia, qua justificatur per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, quæ est operum justitia; non autem in gratia aliqua animæ infusa, qua adoptatur homo in filium Dei, & secundum interiorem hominem renovatur, ac divinæ naturæ consors efficitur; ut sic per Spiritum sanctum renovatus deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire possit.*

XLIII. *In hominibus pœnitentibus ante sacramentum absolutionis, & in catechumenis ante baptismum est vera justificatio, separata tamen a remissione peccatorum.*

XLIV. *Operibus plerisque, quæ a fidelibus fiunt, ut mandatis Dei pareant, cujusmodi sunt obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abstinere, justificantur quidem homines, quia sunt legis obedientiæ, & veræ legis justitiæ: non tamen iis obtinent incrementa virtutum.*

XLV. *Sacrificium Missæ non alia ratione est sacrificium, quam generali illa, qua omne opus quod fit, ut sancta societate Deo homo inhæreat.*

XLVI. *Ad rationem & definitionem peccati non pertinet voluntarium: nec definitionis quæstio est, sed causæ originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium?*

XLVII. *Unde peccatum originis vere habet rationem peccati sine ulla relatione ac respectu ad voluntatem, a qua originem habuit.*

XLVIII. *Peccatum originis est habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.*

XLIX. *Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens sine regenerationis sacramento, quando usum rationis consecutus erat, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet, & legi Dei repugnes.*

L. *Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto,* Non concupisces.

LI. *Concupiscentia, sive lex membrorum & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.*

LII. *Omne scelus ejus est conditionis, ut suum auctorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.*

LIII. *Quantum est ex vi transgressionis tantum meritorum malorum a generante contrahunt qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus.*

LIV. *Definitiva hæc sententia; Deum homini nihil impossibile præcepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.*

LV. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.*

LVI. *In peccato duo sunt, actus & reatus: transeunte autem actu, nihil manet nisi reatus sive obligatio ad pœnam.*

LVII. *Unde in sacramento Baptismi, aut sacerdotis absolutione, proprie reatus peccati duntaxat tollitur, & ministerium sacerdotum solum liberat a reatu.*

LVIII. *Peccator pœnitens non vivificatur ministerio sacerdotis absolventis, sed a solo Deo; qui pœnitentiam suggerens, & inspirans vivificat eum, & resuscitat: ministerio autem sacerdotis solus reatus tollitur.*

LIX. *Quando per eleemosynas, aliaque pietatis opera Deo satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant: nam alioquin essemus saltem aliqua ex parte redemptores: sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur & communicatur.*

LX. *Per passiones Sanctorum in indulgentiis communicatas non proprie redimuntur nostra delicta, sed per communionem caritatis nobis eorum passiones impartiuntur, ut digni simus, qui pretio Sanguinis Christi a pœnis pro peccatis debitis liberemur.*

LXI. *Celebris illa doctorum distinctio, divinæ legis mandata bifariam impleri: altero modo quantum ad præceptorum operum substantiam tantum; altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet secundum quem valeant operantem perducere ad regnum æternum, hoc est, ad modum meritorum, commentitia est, & explodenda.*

LXII. *Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum; vel quia ex objecto & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum; quod moraliter bonum appellari consuevit: vel quia est meritorium regni æterni, eo quod fit a vivo Christi membro per spiritum caritatis, rejicienda putatur.*

LXIII. *Similiter & illa distinctio duplicis justitiæ: alterius, qua fit per spiritum caritatis inhabitantem: alterius, qua fit ex inspiratione quidem Spiritus sancti cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis, qua divina legis justificatio impleatur; odiosissima, & pertinacissima rejicitur.*

LXIV. *Denique & illa distinctio duplicis vivificationis; alterius qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propositum & inchoatio per Dei gratiam inspiratur: alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, & palmes vivus in vite Christo efficitur; commentitia judicatur, & scripturis minime congruens.*

LXV. *Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus: & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit & docet.*

LXVI. *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.*

LXVII. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit.*

LXVIII. *Infidelitas pure negativa in his, quibus Christus non est prædicatus, peccatum est.*

LXIX. *Justificatio impii fit formaliter per obedientiam legis, non autem per occultam communicationem & inspirationem gratiæ, qua per eam justificatos facit implere legem.*

LXX.

LXX. *Homo exſiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram caritatem: & caritas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.*

LXXI. *Per contritionem etiam cum caritate perfecta, & cum voto ſuſcipiendi ſacramentum conjunctum, non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis, aut martyrii, ſine actuali ſuſceptione ſacramenti.*

LXXII. *Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum: unde Job & martyres, quæ paſſi ſunt, propter ſua peccata paſſi ſunt.*

LXXIII. *Nemo præter Chriſtum eſt abſque peccato originali; hinc beata Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum: omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum juſtorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.*

LXXIV. *Concupiſcentia in renatis, relapſis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum eſt, ſicut & alii habitus pravi.*

LXXV. *Motus pravi concupiſcentiæ ſunt pro ſtatu hominis vitiati, prohibiti præcepto,* Non concupiſces: *unde homo eos ſentiens & non conſentiens, tranſgreditur præceptum,* Non concupiſces: *quamvis tranſgreſſio peccatum non deputetur.*

LXXVI. *Quamdiu aliquid concupiſcentiæ carnalis in diligente eſt, non facit præceptum* Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

LXXVII. *Satisfactiones laborioſæ juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.*

LXXVIII. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.*

LXXIX. *Falſa eſt doctorum ſententia, primum hominem potuiſſe a Deo creari & inſtitui ſine juſtitia naturali.*

Quas quidem ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent, in rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento, hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes reſpective, ac quæcumque ſuper iis verbo ſcriptoque emiſſa, præſentium auctoritate damnamus, circumſcribimus, & abolemus: deque eiſdem, & ſimilibus poſthac quocumque pacto loquendi, ſcribendi, & diſputandi facultatem quibuſcumque interdicimus. Qui ſecus fecerint, ipſos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus; vinculo quoque anathematis eo ipſo innodamus, a quo nullus Romano Pontifice inferior valeat ipſos, excepto mortis articulo, liberare. Ceterum ut jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia facilius comprimi poſſint, ſimulque animarum ſaluti plenius conſulatur, dilecto filio noſtro Antonio, tituli ſancti Bartholomæi in inſula presbytero Cardinali Granvelano nuncupato, per Apoſtolica ſcripta mandamus, ut ipſe quid ad perpetuam dictarum ſententiarum & ſcripturarum abolitionem, quid ad arcenda hujuſmodi proloquia & diſputationes, quid denique ad unionem & pacem, cum communi omnium & eccleſiæ catholicæ ſatisfactione componendam facto opus ſit, in primis diligenter expendat: deinde in iis omnibus, quæ pro communi ſalute, tranquillitate, & honore optimum judicaverit, ſalva ſemper eccleſiæ prædictæ unitate, etiam per alium ſeu alios fide, doctrina, & religione præſtantes, ocius exſequatur; faciatque, quidquid decreverit, inviolate ab omnibus obſervari: contradictores quoslibet per cenſuras & pœnas prædictas, ceteraque juris & facti remedia opportuna, appellatione poſtpoſita, compeſcendo: invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Non obſtantibus quod forſitan aliquibus ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem: & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, & litteris Apoſtolicis, ſpecialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum exſiſtant; per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta, effectus præſentium impediri valeat quomodolibet, vel differri; & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ damnationis, circumſcriptionis, abolitionis, interdicti, decreti, mandati, privationis, & innodationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Kalendis Octobris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ceterum volumus, ut earumdem litterarum tenori hic inſerto illa ipſa omnino fides adhibeatur, ubicumque, & quandocumque, ſive in judicio, ſive alibi ille fuerit exhibitus, vel oſtenſus, ſicut illius originalibus litteris prædictis adhiberetur, ſi ipſæ exhiberentur, vel oſtenderentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, quarto Kalendas Februarii, Pontificatus noſtri anno octavo.

ANNO CHRISTI 1581.

** DECRETA SYNODI PROVINCIALIS.

HABITÆ ROTHOMAGI ANNO DOMINI, MDLXXXI.

Sub illuſtriſſimo principe & reverendiſſimo domino domino Carolo Cardinale Borbonio, civitatis Avenionenſis, & S. S. Ap. de latere Legato, Archiepiſcopo Rothomagenſi, primate Normaniæ.

CArolus miſeratione divina tituli ſancti Chryſogoni ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ preſbyter cardinalis a Borbonio nuncupatus, Rothomagenſis archiepiſcopus, ac Neuſtriæ primas omnibus præſentibus & futuris ſalutem. Notum facimus, quod anno domini milleſimo quingenteſimo octogeſimo primo, pontificatus ſanctiſſimi D. N. papæ Gregorii decimi tertii anno nono, necnon & regni Chriſtianiſſimi regis noſtri Henrici tertii anno ſeptimo. Cum ex omnibus partibus noſtræ provinciæ Rothomagenſis plures epiſcopi, abſentium procuratores eccleſiarum cathedralium & capitulorum delegati, abbates, priores, aliique viri eccleſiaſtici in noſtram eccleſiam metropolitanam veniſſent, in qua Deo auſpice concilium noſtrum provinciale die dominicæ vigeſima tertia Aprilis apertum & inchoatum eſt, nihil omnibus potius fuit, quam cum ſummo affectu, ut ſancti concilii Tridentini decreta hoc in regno promulgata eſſent, exoptare. Cujus rei cauſa noſtra hæc ſynodus unanimi conſenſu ipſum Chriſtianiſſimum regem noſtrum, ut pro ſua ſingulari pietate illud Tridentinum concilium (quo labenti reipublicæ Chriſtianæ accuratiſſime ſubvenitur) ſicut non ita pridem hujus regni ordines ſive ſtatus Bleſiis, & clerus nuper Meloduni congregatus factitarunt, promulgari juberet, humillimis precibus ſolicitare decrevit. Verum quoniam multa viſa ſunt, quæ dilatione non indigent, ordinanda, de fratrum noſtrorum coepiſcoporum conſenſu, eorumque qui huic ſynodo interfuerunt conſilio, dum hujuſmodi promulgationem ſperamus & exſpectamus, quæ ſequuntur pro temporum neceſſitate & provinciæ noſtræ ſtatu, ſub ejuſdem domini noſtri beneplacito, ad Dei laudem, & eccleſiæ amplificationem, in nomine ſanctiſſimæ & individuæ Trinitatis, ſtatuere duximus.

A B C D E

INDEX CAPITULORUM.

De fide & religione.
Formula profeſſionis fidei.
De cultu divino in genere.
De ſacramentis.
De ſacrificio miſſæ.
De matrimonio.
De epiſcopis & capitulis.
De epiſcoporum officiis.
De curatorum & aliorum preſbyterorum ac parœcianorum officiis.
De monaſteriis.
De juriſdictione eccleſiaſtica.
De ſcholarum & ſeminariorum fundatione & regimine.

De fide & religione.

1. IMprimis vetera concilia tam generalia quam provincialia imitati, ut profiteamur unius ſanctæ, catholicæ, & apoſtolicæ eccleſiæ fidem & religionem, excommunicamus & anathematizamus, juxta Lateranenſe concilium, omnem hæreſim extollentem ſe adverſus orthodoxam & catholicam eccleſiam; univerſos inſuper, qui aliter quam catholica, apoſtolica, & Romana credit & prædicat eccleſia, credere, & pertinaciter aſſerere attentant, ejuſdem concilii auctoritate velut hæreticos & pertinaces, atque a communione fidelium ſeparatos declaramus. Eccleſia quippe univerſa errare non poteſt, quæ regitur ſpiritu veritatis ſecum manente in æternum, & cum qua Chriſtus manet uſque ad conſummationem ſæculi: quæ etſi diverſa ac nonnunquam pugnantia propoſuiſſe videatur decreta de morum diſciplina, nihil tamen eſt in tanta decretorum multitudine, quod fidei orthodoxæ adverſetur, ſed ab uno eodemque ſpiritu edocta pro conditione temporum ſtatuit quod videbatur commodius. Ejus itaque doctrinæ & fidei inhærentes, quam poſtremo pro neceſſitate hæreſeon & temporum edidit veritatis confeſſionem in generali ſynodo amplectimur, & profitemur: & ex ea tanquam ex fidei regula, probati & internoſci in noſtris eccleſiis ſtatuimus veros fideles a quibuſcumque hæreticis, atque a fictis & ſimulatis in fide catholica & religione Chriſtianis.

2. Propterea eandem confeſſionem ſtatuimus exigi & ſignari ab omnibus promovendis ad ſacros ordines, & ad quæcumque beneficia, officia atque onera eccleſiaſtica antequam de illis provideantur, ſeu ad illa recipiantur, juxta formam præſcriptam in bulla fere. Pii papæ IV. ſuper forma profeſſionis fidei. Inter ipſos autem volumus comprehendi ſcholarum, fabricarum, hoſpitalium, fraternitatum, & quarumcumque communitatum piarum, magiſtros, rectores, ſodales & adminiſtratores: & ſingulis annis in ſynodis epiſcopalibus ſive Calendis eandem confeſſionem a curatis ſeu vicariis repeti, ſicut ab omnibus canonicis, capellanis ac religioſis in capitulis ſuis generalibus, quæ quotannis celebrantur. Idem decernimus fieri a redeuntibus a quacumque hæreſi ad catholicam eccleſiam, ut ad ipſam quaſi ad Lydium lapidem examinentur. Ad eum igitur finem illius confeſſionis formulam hic tranſcribi ad verbum & inſeri curavimus.

Formula profeſſionis fidei.

EGo N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum patrem omnipotentem factorem cœli, & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum. Et ex patre natum ante omnia ſæcula. Deum de Deo, lu-

ANNO CHRISTI 1581.

lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: Et expecto resurrectionem mortuorum: Et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto & amplector.

2. Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis necessaria) Scilicet: baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem & matrimonium, illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemni administratione recipio & admitto. Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium & propiciatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima & divinitate domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias esse venerandas firmissime assero. Imagines Christi ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem esse impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam, catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cetera item omnia a sacris canonibus & œcuminicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas & anathematizatas ego pariter damno, reiicio, & anathematizo. Hanc vero catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum: Ego idem N. spondeo, voveo, & juro, sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

ANNO CHRIST. 158.

De cultu divino in genere.

1. PRIMA ac præcipua pars cultus divini in animo consistit, ut prius diligamus & veneremur Deum in veritate ac corde perfecto: deinde verbo atque opere, ut de nobis non dicatur, populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me: ita ut Christi atque ejus sponsæ ecclesiæ mandata observemus, nec diabolicæ fraudis figmenta, nec humanæ rationis inventa, nec privatas quorumcumque locorum consuetudines, ac plerumque potius corruptelas, præceptis ejusdem Christi, & ecclesiæ anteponamus, aut ex illis ista irrita faciamus.

2. Quocirca hortamur nostræ provinciæ episcopos, ut diligenter inspiciant & examinent suarum diœcesum preculas horarias, breviaria, missalia, agendas seu manualia curatorum, atque alios libros ecclesiasticos ac cæremonias, ne quid contineant contrarium doctrinæ catholicæ, aut veris historiis sanctorum, aut fortilegiis affine, aut aliquid quod ad ædificationem ecclesiasticæ disciplinæ, & morum pietatem non pertineat: sed libros emendatos quoad fieri potest, servato usu diœcesum; juxta tamen constitutiones sanctæ memoriæ Pii V. super breviario Romano & missali, ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restituto et edito, procurent imprimi, & provideant ut in omnibus monasteriis, parœciis & aliis ecclesiis, atque ab omnibus ad sacros ordines promovendis, libri ad divinum officium necessarii habeantur. Promoti vero sciant se ad breviarium obligari, ac Romanum trium quotidie lectionum a cardinale sanctæ Crucis compositum, a sacrosancta sede apostolica sublatum sibi omnino prohiberi: sciant insuper beneficiati, qui breviarium recitare neglexerint absque legitima excusatione, graviter peccare, & suorum beneficiorum fructus pro rata omissi officii & temporis suos non facere, sed eos tamquam injuste perceptos, in fabricas hujusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneri, ex proximi Lateranensis concilii decreto per sanctæ memoriæ Pium V. declarato. In breviariis, quæ episcopi curabunt imprimi, videant ut festa novem lectionum, semiduplicia & minora quæ diebus dominicis occurrerint, transferantur in proximam feriam simili festo carentem, & fiat de dominica. Invigilent etiam episcopi, ut cæremoniæ cordis & religionis indices, fidei, veritati, puritati cordis & devotioni decenter respondeant, atque alios ædificent & excitent.

3. Admoneri per omnes dominicas jubemus po-

ANNO CHRISTI 1581.

populum, nemini licere libros sortilegiorum, libertinorum, quorumcumque hæreticorum, aut alios damnatos a sede Romana apud se scienter retinere aut legere sine licentia sanctissimi domini nostri papæ, sed retinentes aut legentes, excommunicationi subjacere. Et pro excommunicatis, in eodem pronao, per eosdem dies inter sortilegos & usurarios volumus denunciari: A confessariis quoque de hoc pœnitentes interrogari. Idem fieri statuimus de retinentibus apud se, & fidem adhibentibus astrologorum libris, & prognosticis de occulta Dei providentia. Nam a Dei metu & cultu avertunt, atque ad idololatriam inducunt, ad serviendum creaturæ potius quam creatori, tribuentes cœlo quod debetur ipsi Deo, & quod eo permittente possunt homines aliquando rescire ex diabolo, ad nostram propter peccata deceptionem & pœnam.

4. Sicut omnes hæreses fere desierunt in magiam, ac regnum Sathanæ: ita dolendum in nobis in hoc regno plerisque in locis ab hæreseum licentia, maleficia passim invalescere, & matrimoniis atque vitæ hominum ac fortunis insidiari: quibus qua ratione possumus ut occurramus, præter excommunicationem per omnes dominicas iterandam, volumus in nostris diœcesibus contra maleficos, atheistas, & libertinos inquiri, eosque secundum canonicas sanctiones invocato (si opus fuerit) brachii secularis auxilio puniri:

5 Novimus & experimur astutias diaboli ad derogandum cultui Dei, ac sanctorum, & ad suum substituendum in illius locum. In nostris enim diœcesibus nundinas publicas & mercatus per omnia festa solemnia apostolorum & aliorum sanctorum fere deprehenditur disposuisse: in quibus non solum avertit populum ab ecclesiis frequentandis, & officio divino ac sacris concionibus audiendis, necnon ad negotia sæcularia diligentius quam aliis diebus exercenda provocat, contra festorum institutionem: sed insuper ad augendum sacrilegium, fallacias, fraudes, perjuria, blasphemias, contumelias, proximorum offensiones & injurias, atque impudica & obscœna ludicra in his admiscet, ut totum hominem perdat in sabbato, ac sibi subiiciat. Dies dominicos vero videbatur ab illis nundinis eximere, sed eos non dissimili sacrilegio fœdavit ac profanavit. In ipsis enim ab antiquo, maxime per ætatem, sicut in peculiaribus parœciarum festis, conventus & processiones vicinorum populorum ad certas ecclesias indicebantur, ad audiendum verbum Dei, orationem & sacrum publicum faciendum, atque ad eleemosynas pauperibus impertiendas, quas a Græca dictione χάριτας, id est gratias per vocis corruptionem caroncas vocabant: Sed diabolus eleemosynas vertit in crapulas, orationem in choreas, & concionem in scurrilitatem.

6. Ad has festorum profanationes mundandas decernimus nundinas omnes ac negotiationes a quibuscumque festis in alios dies reiici: dominos vero locorum eorumque procuratores & actores seu judices excommunicari, si Dei mandatis & ecclesiæ de observatione festorum parere noluerint, & ad suas nundinas alios deligere. Diebus autem dominicis, atque aliis festis sub eadem pœna, & aliis a sacris canonibus & ecclesiasticis constitutionibus sancitis vetamus vecturas, atque omnia alia opera servilia fieri; approbantes & renovantes conventus & processiones populorum ad devotionem, & in quibus locis convenerint præcipimus curatis, ut paratum habeant concionatorem, qui verbum Dei prædicet bis in die, si fieri possit, ut contineatur populus in pietate, mane scilicet & a prandio, & horramur antiqnas eleemosynas eisdem in locis restitui.

7. Comessationes, ebrietates, sumptus, lites, lusus improbos & inhonestos, choreas plenas insaniis, cantilenas turpes, breviter omnem luxum & lasciviam, atque omnem festorum profanationem damnamus & reprobamus. Denunciari autem volumus a curatis seu vicariis eorumdem locorum in pronao, eo die quo conventus fiet, omnes ex hujus synodi decreto excommunicandos, qui per contemptum festorum & ecclesiæ, aut per contumaciam, prædictis rebus & non servitio divino vacaverint, dominosque locorum, aut eorum procuratores, actores ac judices, si permiserint, nec pro viribus impedierint.

8. Ut in urbibus & pagis omnes eodem die vacent ab operibus manuum, & ab illis cessent, eodem quoque die in omnibus parœciis unius diœcesis festa dedicationis ecclesiæ placuit celebrari, quem prout expeditius videbitur, episcopus in synodo diœcesana assignabit. Quod si die pro dedicatione constituto inciderit festum patroni in aliqua ecclesia, in proximam dominicam ipsum transferetur.

9. Cum deceat domum Dei sanctitudo, ut cujus in pace factus est locus, ejus cultus sit cum debita veneratione pacificus: sit ad ecclesiam humilis & devotus ingressus, sit in ea quieta conversatio Deo grata, inspicientibus devota quæ considerantes non solum instruat, sed reficiat. Cessent in ecclesiis fraternitatum & societatum quarumlibet concilia & negotia: cessent confabulationes quælibet: cessent vana, & multo potius fœda & profana colloquia: eo nec libri nisi orationis & pietatis, nec alia nisi sancta inferantur. Cessent postremo quæcumque divinum possunt perturbare officium, aut oculos divinæ majestatis offendere: ne ubi peccatorum est venia petenda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendatur peccata committi. De quibus singulis curati monebunt gregem suum, & per censuras ecclesiasticas auctoritate præsentis synodi ferendas ad obedientiam cogent. Prohibemus insuper ne in ecclesiis cathedralibus aut aliis, pueri, aut alii quicumque, in festo SS. Innocentium theatralia aut ridicula exerceant.

10. Atque cum nihil magis ornet ecclesiam, quam rerum omnium in ea ordo, sacrarium seu chorus, presbyteris sacra facientibus semper fuit assignatus. Eo tamen progreditur quorumdam laicorum arrogantia, ut vix relinquant altare sacerdotibus. Hos monemus in domino, ut potius publicanum imitentur in imo loco templi pro peccatis supplicem, & per humilitatem justificatum, quam Pharisæum præ superbia ad inferos usque dejectum; Pro sua vero dignitate, statu & gradu, locum sibi unusquisque in ecclesia capiat, sed sacrarium ad obeunda sacra sciat esse sacerdotibus destinatum. Quisquis hac in re ecclesiam per suos ministros monentem & rogantem non audierit, per hanc synodum excommunicetur.

De sacramentis.

1. UT populus fidelis ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia atque animi devotione accedat, præcipitur curatis, cum

ANNO CHRISTI 1581.

cum erunt administranda, ut potius illorum vim, & usum pro suscipientium captu explicent, ex doctrina in catechismo Romano tradita, ac studeant ex digna, decenti & devota eorumdem sacramentorum administratione, populum excitare ad ipsorum salutarem perceptionem. Prohibemus autem curatis ac quibuscumque presbyteris, ne ullum sacramentum conferant, ac ne quidem confessiones audiant; nisi in superpelliceo, stola ac habitu sacerdotali, sed maxime in conscientiæ puritate.

2. Antea in plerisque nostrarum diœcesum locis baptizati ab hæreticis, præsertim a Calvinistis, redeuntes ad ecclesiam catholicam, iterum tingebantur, hac sub verborum forma, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*: quia dubitabant nonnulli de valore baptismi, ab hujusmodi hæreticis collati, eo quod non haberent intentionem baptizandi in remissionem peccatorum. Verum quoniam illa formula baptizandi sub conditione fuit introducta propter baptismata occulta, & de quibus non apparebat, nec uni mulieri seu alteri privatim baptizanti credi debebat. Contra vero constabat Calvinistas in cœtu publico baptizare in forma verborum & materia a Christo instituta, nec de hoc facto ambigi poterat: vetamus ablutionem repeti cum quibuscumque verbis a Calvinismo aut aliis hæresibus similiter baptizantibus ad nostras ecclesias transeuntibus, ne de anabaptismo redarguamur.

3. Ex antiquorum Christianorum more & traditione præcipimus, quamprimum commode fieri poterit, natos pueros ad baptismum deferri propter ejus necessitatem: nec nisi ad eorum salutem spectantia, & quæ pietatem Christianam fidemque de sacramentis sapiant, adhiberi. Aliter sine justa causa agentes, cum curatis seu vicariis id fieri non improbantibus, excommunicatione & suspensione dignos judicamus, sicut & sacerdotes privatis in domibus, vel noctu (citra necessitatem) baptizantes.

4. Parœcus antequam ad baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos spectabit, sic scitetur, quem virum aut quam mulierem elegerint ad baptizandum de sacro fonte suscipiendum, & videat an ad minus sint quatuordecim annorum, aut alterius competentis ætatis, ut religionis & salutis alterius sint fidejussores & sponsores: nec sinat paganorum aut alia ridicula nomina infanti imponi.

5. Nomina vero parentum atque baptizati necnon suscipientium, cum die & anno parœcus describat, ac doceat eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant.

6. Ceterum cum ex sacro concilio Tridentino unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una baptizatum de baptismo suscipiant, inter eos & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac matrem tantum spiritualem cognationem contrahi declaramus.

De sacramento confirmationis.

1. IMperfectum, nec omnibus suis armis instructum militaturum Christianum majores nostri judicarunt eum, quem non corroborasset confirmationis sacramentum: sed nescimus qua negligentia in nostris diœcesibus accidit, ut ne quidem a plerisque sciatur an ullum sit confirmationis sacramentum, & pauci de illo suscipiendo sint solliciti. Qua de causa monemus omnes parœcos, vicarios & concionatores, ut initio quadragesimæ, & quoties occasio se obtulerit, de ejus virtute & utilitate doceant populum.

2. Episcopi ad levamen populi per oppida suæ diœcesis frequentius ad hoc sacramentum confirmationis gratis conferendum obambulent: adultis non nisi confessis & profitentibus symbolum apostolicum tradant. Jubeant vero ut munda & nitida fronte accedant, & nomina confirmatorum in libro describi, ne forte contingat ipsum sacramentum iterari.

3. Caveant autem pater & mater, ne liberos ad sacramentum confirmationis teneant, propter cognationem quæ in hujusmodi sacramento inter confirmatum & tenentem, quem patrinum appellant, contrahitur.

De sacrificio missæ.

1. EX indigna administratione & perceptione sacrosanctæ eucharistiæ apostolus non solum mortem æternam & judicium imminere testatur, sed & morborum popularium causam & originem procedere: quod nostris sæculis & ecclesiis terrorem maximum incutere debet, propter sacerdotum in celebrationem missarum summam & quotidianam fere irreverentiam. Quam enim illota conscientia ac polluta accedant ad sacrificandum, aut quam parum studiose ac pie dijudicent corpus domini, satis arguunt sordes calicum, corporalium, mapparum, atque omnium ornamentorum, quibus decet venerari tantum religionis Christianæ sacramentum & sacrificium.

2. Ad medendum itaque huic indignitati, præcipimus ut sacerdotes sibi conscii alicujus mortalis peccati non nisi confessi, quoties copia alterius sacerdotis illis fuerit, nec nisi mundo corde & jejuni audeant ad altare accedere. Quod si necessitate urgente sacerdos absque prævia confessione celebraverit quamprimum confiteatur.

3. Suos calices stanneos (ut toti niteant) omnibus septimanis linteo atque etiam sabulo cum aqua ne negligant detergere, quod in piscinam aut alium sacratum locum effundant. Corporalia quoque a se aut ab honestiori quopiam sacerdote, aut etiam tantum subdiacono ablui de trimestri in trimestre curent, sed albas & mappas frequentius: ita ut nitor & mundities maxima in illis, & decor in aliis ornamentis luceat.

4. Porro venerabunda ac devota ad altare eorum actio & pronunciatio præ se ferat & ostendat fidem & intentionem, quam habere debent de Christi & angelorum in sacrificio præsentia.

5. Ad excitandam & intercipiendam quorumdam in hac re socordiam & incuriam, episcopi per se aut per suos officiarios sicut per alios qui de jure vel consuetudine possunt, quoties voluerint (etiam si illo anno archidiaconus visitaverit) gratis visitent ecclesias, & presbyterorum sacram supellectilem, necnon de ipsorum officio inquirant. Compertos vero negligentes graviter coerceant aut carcere aut alia pœna: quinetiam curatos puniant, qui suis in parœciis abominandos illos presbyteros admittunt aut ferunt. Archidiaconi & decani rurales, si in his

ANNO CHRISTI 1581.

his exequendis negligentes fuerint, sciant se quo- A que pœnis canonicis coercendos.

6. Neminem præterea, qui publice & notorie criminosus sit, præsertim per sententiam declaratus, altari ministrare permittant: neve patiantur parœci privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, aut ad divinum tantum cultum dedicata oraria, ab eisdem quoque ordinariis visitanda, sanctum hoc sacrificium missæ a quovis sacerdote peragi.

De matrimonio.

1. OPtaremus sane publicatum esse in hoc regno primum decretum concilii Tridentini de reformatione matrimonii, ut nobis liceret ex eodem matrimonia irrita & nulla declarare & decernere, quæcumque contrahuntur sine parœci aut alterius sacerdotis (de ipsius parœci seu ordinarii licentia) & duorum vel trium testium præsentia, atque inde gravibus peccatis occurrere, quæ de conjugiis clandestinis ortum habent: præsertim eorum qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerint, relicta cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Quibus malis nullum efficacius quam quod a patribus Tridenti congregatis remedium adferri potest.

2. Attamen ne omnino nostro officio hac in re deesse videamur, moneri in concionibus fideles jubemus de hoc peccato & decreto concilii Tridentini: clandestinas vero conjugationes antiquis sanctionibus ecclesiasticis excommunicationi & aliis pœnis subiici: presbyteros insuper qui contra formam illius decreti clandestine aliquos copularint, suspensos a divinis ipso facto pronunciamus.

3. Antequàm contrahatur matrimonium, ter a proprio utriusque contrahentium parœco tribus continuis diebus dominicis, aut festis solenioribus, in ecclesia inter missarum solennia publice denuncietur, inter quos matrimonium sit celebrandum. Quod si nullum denunciationibus factis, opponatur legitimum impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur: ubi parœcus viro & muliere interrogatis, & amborum consensu intellecto, vel dicat, *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: vel aliis utatur verbis, juxta receptum provinciæ nostræ ritum.

6. At quando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impeditum iri, si tot præcesserint denunciationes, tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel saltem parœco cum duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur: Deinde ante illius consummationem denunciationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur.

7. Denunciationes autem vel omnino vel ex parte remitti possunt pro solius ordinarii judicio non tamen absque causa legitima & rationi consentanea, præsertim si qua sit justarum oppositionum suspicio. Petitur vero frequentius denunciationum remissio ad cavenda maleficia, quæ in celebratione nuptiarum nonnunquam exercentur, vel ad declinandam populi insultantis diu noctuque, nuptiis maxime secundo aut tertio repetitis, lasciviam.

8. Contra maleficia, & ut digne sacramentum recipiant hortamur conjuges, ut antequam contrahant vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum accedant. Sacerdos vero ne ullum det maleficiis locum, cautius & circumspectius in nuptiarum benedictione se gerat. Nec omittant parœciarum rectores, populi circa nuptias petulantiam, sub interminatione excommunicationis, advocato etiam (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio, compescere.

9. Nuptias solenniter fieri omnibus temporibus præterquam ab adventu domini nostri Jesu Christi usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum, usque ad octavas paschatis in- B clusive permittitur. Contra quos dies non est potestas episcopis dispensandi, sicut nec contra concilium universale, quod illos dies ad nuptias illicitos esse constituit.

10. Pervenit ad hanc sanctam synodum, nonnullos, ut in gradibus prohibitis scienter contrahant, vel ut oppositiones justaque nuptiarum impedimenta devitent, vel ut extra tempora a jure statuta sine dispensatione conjugia ineant, alienas parœcias adire, ut in ipsis benedictionem accipiant nuptialem. Quibus fraudibus ut occurratur, opportunum existimamus quædam super hoc negotio statuere.

11. Si quis igitur parœcus, vel alius sacerdos sive regularis sive sæcularis (etiam si id ex C privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat) alterius parœciæ sponsos, sine suorum parœcorum licentia matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit: pœnis a sacris canonibus & generalibus conciliis impositis puniatur.

12. Plerique scientes vel ignorantes in gradibus prohibitis & justis impedimentis, matrimonium nihilominus contraxerunt, & in contracto perseverare non erubescunt, non obstante quacumque separatione illis indicta, sententia excommunicationis in eos lata. In tales nihil superest quod agere possimus, nisi quod sub anathemate ab omnibus vitari, & ab ecclesiis repelli, atque contra eos brachium sæculare per D promotores episcopotum ex officii debito invocari præcipimus. Alios vero in divortio ita obstinatos cernimus, ut nulla ratione conciliari queant, aut reconciliationem ad paucos dies in paschate simulant, contra quos procedi similiter jubemus.

13. Cum nefarium sit matrimonii libertatem violare, & a quibus jura expectanda sunt, injurias nasci, omnibus cujuscumque gradus, ordinis, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis pœna, in quam ipso facto incurrunt, sedis apostolicæ & conciliorum generalium auctoritate præcipitur, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos vel alios quoscumque cogant, quominus libera matrimonia contra- E hant. Parœcis tamen mandamus, ne facile ad matrimonia liberos invitis parentibus contrahentes, aut vagos recipiant & ignotos homines, qui plerumque relicta uxore aliam, & nonnulli plures, diversis in locis ducunt: sed prius diligentius inquirant de re, & ea ad ordinarium delata, & ab eo quod decebit faciendi licentiam obtineant.

14. Grave peccatum est, homines uxore solutos concubinas habere: gravissimum vero & in hujus magni sacramenti singularem contemptum, uxoratos in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum

ANNO CHRISTI 1581.

uxoribus alere & retinere. Quare ut huic tanto malo opportunis remediis provideatur, decreta ſanctorum conciliorum inſequendo, ſtatuimus concubinarios, tam ſolutos quam uxoratos, cujuſcumque ſtatus, dignitatis & conditionis exiſtunt, ſi poſtquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicatione feriendos eſſe: a qua non abſolvantur, donec reipſa & cum effectu admonitioni paruerint. Quod ſi in concubinatu per annum neglectis cenſuris permanſerint, contra eos ab ordinario pro qualitate criminis ſevere procedatur.

15. Mulieres, ſive conjugatæ ſive ſolutæ, quæ cum concubinariis ſeu adulteris publice vivunt, ſi ter monitæ obedire noluerint, ab ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ puniantur: & ab eccleſia ejectas, per brachium ſeculare extra oppidum, atque etiam extra diœceſim, ſi expedire videbitur, iidem ordinarii procurent eiici, aliis pœnis contra adulteros & concubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus.

De epiſcopis & capitulis.

1. EPiſcopi in ſpecula conſtituti, & ſupra montem poſiti, ſicut debent omnium inferiorum actiones inſpicere, ita meminerint ſe omnium aſpectui exponi, nec poſſe abſcondi; propterea & in ſuis promotionibus, & in converſatione vitæ, oportet ipſos eſſe irreprehenſibiles, ut de aliorum proviſionibus, & geſtis poſſint efficacius cenſuram agere, omnibus prælucere, ac bonorum operum exemplum præbere.

2. Optamus omnes a Deo, atque a Chriſtianiſſimo noſtro rege ſupplices precamur, electiones reſtitui cum veteri & ſyncera eligendi forma. Sed quoniam impetrandi ſpes nondum oſtenditur, cum contigerit ſedem vacare, preces & ſolemnes ſupplicationes ad Deum, ut gregi paſtorem det idoneum, fieri mandamus.

3. Præter inquiſitionem atque eloquium de fide, moribus, atque ſufficientia ad epiſcopatum provehendi, quod ad ſedem apoſtolicam mittitur, ſupplicandum durimus ſanctiſſimo D. N. papæ, & ad dictam ſedem nomine hujus ſynodi ſcribendum, ne ulli ad epiſcopatum in noſtra provincia proviſio expediatur, priuſquam noſter metropolitanus conſultus reſcripſerit, de ratione & modis, quibus providendus perveniat ad epiſcopatum, de ætate & ejus natalibus, ſi ſit de legitimo matrimonio procreatus, fide, vita, & doctrina ſufficienti. De quibus antequam reſcribat, conſulere debebit ſuffraganeos ſi forte aliquid reſciverint, quod ignoret, ut omnimodo obſtruatur via ſimulatis catholicis, ſimoniacis, alieni ſacrilegii cuſtodibus & fautoribus, aut aliter indigne epiſcopatus ambientibus & occupantibus.

4. Poſtquam obtenta fuerit proviſio, niſi epiſcopus intra tres menſes conſecrationis munus ſuſceperit, fructus quos ex conciliorum definitionibus, ſuos non facit, ſeminariis, atque aliis pauperum familiis, necnon fabricis eccleſiæ applicandos judicamus, ſicut eos quos epiſcopi ex conciliorum decretis, ſine debita licentia non reſidentes, amittere debent.

5. Obſervet capitulum abſentiæ ſpatium & ad metropolitanum, (aut ejus ſede metropolitana vacante) ad antiquiorem provinciæ epiſcopum, vel ad concilium provinciale, tempore quo celebrabitur referat, ut fructus quibus debentur locis aſſignentur.

ANNO CHRISTI 1581.

6. Epiſcopus non recipiatur a capitulo, niſi fidei profeſſionem, quæ ante promotionem ad epiſcopatum requiritur, juxta formam in hoc concilio provinciali ſupra inſertam repetierit, & ſolemne juramentum præſtiterit, quod nec per ſimoniam nec aliis illicitis modis intraverit in ovile.

7. Non recipiatur etiam epiſcopus, niſi in tonſura, & totius corporis habitu convenienti, ac rogetur, ut in ea decentia permaneat, & fiat forma gregis ex animo.

8. Suſcepti ad epiſcopale miniſterium intelligant ſe non ad propria commoda, non ad divitias, non ad luxum, ſed ad labores & ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe.

9. Nec enim dubitandum reliquos fideles ad religionem innocentiamque facilius inflammandos, ſi præpoſitos ſuos viderint, non ea quæ mundi ſunt, ſed animarum ſalutem, & cœleſtem patriam cogitare. Imprimis ergo quod eſt præcipuum prædicandi genus, ita mores ſuos componant, ut ceteri ab eis, pietatis, frugalitatis, modeſtiæ, continentiæ, & humilitatis (quæ nos tantopere commendat Deo) exempla petere poſſint.

10. Quoniam omnis pontifex ex hominibus aſſumitur, in his quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia, epiſcopi, ſi non quotidie, ſtudeant tamen omnibus diebus dominicis ac feſtivis, miſſam celebrare, eccleſiæ ſuæ cathedralis quam frequentiſſime officiis intereſſe & præeſſe prædicationique verbi Dei, quoad poterunt, inſiſtere, ac cetera paſtoralia munera exequi.

11. Sint epiſcopi modeſto cum dignitate veſtitu, menſa, familia, ac frugali victu contenti, atque in toto vitæ genere ac tota domo caveant, ne quid appareat, quod a ſancto hoc inſtituto ſit alienum, quod non ſimplicitatem, Dei zelum ac vanitatum contemptum præ ſe ferat.

12. De ordine cleri aliquos ſibi retineant epiſcopi ad ſuum miniſterium, qui ad eorum menſam libros ad pietatem & ædificationem ſpectantes legant, atque aliis de eorum converſatione fidele teſtimonium præbeant: nec mulieres alant, de quibus ipſi aut eorum familia infamari queat.

13. Epiſcopi videant, ne de redditibus eccleſiæ conſanguineos, familiareſve ditent. Sed ſi pauperes ſint, iis ut pauperibus diſtribuant, nec eorum cauſa bona eccleſiæ diſtrahant & diſſipent: ſed ut boni diſpenſatores ſicut animarum, ita rerum eccleſiaſticarum parati ſint Deo, & omni poſcenti reddere rationem.

14. Non patientur epiſcopi in ſuis familiis ullos de hæreſi, aut alio crimine, aut ſcandalo notatos, aut ſuſpectos. Decet enim epiſcopum ſuæ domui bene præeſſe, & eam non ſolum criminibus ſed etiam criminum ſuſpicione carere.

15. Canonici cathedralium eccleſiarum, ea ſint morum integritate ornati, ut nomen ſuum tueri & retinere poſſint, ac præ aliis clericis canonici ſeu regulares ex obſervata eccleſiaſticę diſciplinæ perfectius regula nomini mereantur, a quibus ceteros ſtudium & amorem ac tamquam regulam cultus divini non pigeat accipere.

16.

ANNO CHRISTI 1581.

16. Propter simoniacos, aliasque illicitas actiones hoc tempore magno nostro dolore frequentiores, nemini provideatur de dignitate, aut præbenda, aut canonicatu, nec per capitulum aliquis admittatur, aut recipiatur, nisi prius inquisitum fuerit de causis & modis quibus ad tale beneficium pervenitur:

17. Quod si vehemens aut apparens mali suspicio accesserit, nec tamen satis probari potest, ille cui provisum fuerit, ad purgationem canonicam ab Innocentio III. pontifice max. in capite Quoties, & cap. Inter sollicitudines, titul. de purgatione canonica, in antiquis præscriptam, teneatur.

18. Inquiratur etiam de ejus cui provisum est fide & anteacta vita ac conditione, ne sit de quo postea capitulum pudeat aut pœniteat. Idem fiat de his, quibus a sede Romana provideatur in forma *Dignum*:

19. Omnes in sua provisione & receptione coram episcopo, ac etiam in capitulo, fidei confessionem ex forma in hoc provinciali concilio recepta canonici emittant, ac quotannis in suis capitulis generalibus repetant; alioqui fructus non facient suos, nec illis aliqua possessio suffragetur.

20. Canonici ad sacros ordines intra ætatis tempus a jure præscriptum promoveantur: & cum honorem sacerdotalem adepti fuerint, ante semestre ministerio altaris inservire incipiant, ac deinceps omnibus dominicis & festivis diebus, atque etiam frequentius celebrent, nisi justum ab episcopo & capitulo probandum interveniat impedimentum.

21. Modesto, & absque fericis in ecclesia togis, & extra eam decenti vestitu utantur, ac coronam in vertice capitis, morem antiquum insequendo deferant; vitam & familiam ad præscriptam episcopis normam componant, atque a cohabitatione & scandalo mulierum maxime caveant: deprehensi vero concubinariorum pœnis subjaceant.

22. Quod si præterquam ex legitimo matrimonio filios susceperint, spurii ex ipsis nati, non in eadem ecclesia, in qua pater canonicus extitit, beneficium ullum, aut pensiones super fructibus beneficiorum obtinere valeant. Quod etiam ad episcopos & alios omnes provinciæ beneficiarios extenditur.

23. Omnes canonici, & qui dignitatem in ecclesiis cathedralibus obtinent, ad residentiam actualem obligari decernimus, sub pœna omissionis fructuum, nisi ex legitima causa explicanda, & scriptis tradenda absentes fuerint: ita tamen ut contra dignitatum, canonicatuum, & præbendarum fundationes & institutiones, non possit capitulum judicare.

24. Inter justas absentiæ causas habeatur, si unum aut duos de dignitatibus vel canonicis episcopus mittat, aut secum pro consilio deducat, ad visitandum diœcesim, vel ad concilium provinciale, aut ad aliud pro religione vel diœcesi urgens negotium: non tamen diutius excusabuntur, quam duraverit negotii necessitas.

25. Cum dignitates in cathedralibus ecclesiis ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerint institutæ, ut qui eas obtinerent, præcellerent pietate, aliisque essent exemplo, merito qui ad eas vocantur tales esse debent, qui suo muneri possint respondere. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque, quibus cura animarum subest, promoveatur, nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & clericali in ordine versatus doctrina ad suum munus necessaria ac morum integritate commendetur.

26. Decani seu præpositi, archidiaconi, & pœnitentiarii sint in omnibus ecclesiis, ubi fieri poterit, magistri in theologia seu doctores, aut licentiati in jure canonico, non tamen per saltum promoti, & in quibus ecclesiis non est præbenda annexa pœnitentiariæ, nec pœnitentiarius canonicales distributiones percipit, annectatur. Non liceat autem pœnitentiario beneficium curatum aut aliud onus suscipere, quod ab assidua residentia & quotidiano officio possit eum divertere.

27. Archidiaconi quotannis per se visitent, & diarium suæ visitationis ad episcopum referant. Quod si neglexerint, aut alia de causa per episcopum aliquis doctor in theologia, aut alius idoneus repertus, & ab ipso approbatus ad visitandum deputetur.

28. Cum certum sit ecclesiam cathedralem ab episcopi cathedra denominari; ac episcopum ad eam instituri, & de ea possessionem capere, satis absurdam quorumdam opinionem existimamus asserentium, omnem in cathedralibus ecclesiis auctoritatem penes capitulum & decanos permanere. Proinde declarat hæc sancta synodus, præcipuam in ipsis ecclesiis auctoritatem, & rerum gerendarum potestatem ad episcopos pertinere. Eosque consilio & opera capitulorum & dignitatum juvari debere, ut membrorum capiti cohærentium, & obsequentium, & ut omnia in domo Dei ordinate & cum reverentia tractentur. Ceteris autem in rebus, capituli dignitatum, & canonicorum jurisdictio & potestas, si qua eis competit, salva & intacta omnino relinquatur. Quod autem de episcopo hac in re dictum est, personam ipsius episcopi non excedat, nec ad ejus vicarium extendatur.

29. Cum itaque maxime sit congruum rationi, ut episcopis his honos tribuatur, qui eorum dignitati par est, illorum arbitrio relinquatur, primam sedem in choro eligere, in qua nemini liceat sedere. In his vero ecclesiis; in quibus ab antiquo non est illis qui dignitates obtinent certus sedendi designatus locus, episcopus aut capitula eisdem sedem dignitati convenientem, in qua aliis canonicis sedere non liceat, assignari curabunt.

30. Ceterum cum de ratione celebrandi officii divini accurate in concilio Basilienſi fuerit ordinatum, præcipit hæc sancta synodus in illo decreta, quomodo divinum officium fit ordinandum, & quo tempore quisque debet esse in choro statuant renovari, ac diligenter & sine fraude ab omnibus observari.

31. Tempore missæ majoris, maxime diebus festivis, capitula seu actus capitulares, aut alii tractatus per canonicos non celebrentur, nisi forte urgens & evidens ingruerit necessitas. Qui vero ad talem horam capitulum indixerit, a distributionibus quotidianis per hebdomadam sit suspensus, neque ipsi canonici pro illa hora distributiones ipsas lucrentur, & præterea liceat episcopis post trinam admonitionem præsentis decreti contemptores excommunicatione ferire.

32. Quod non sit licitum ulli, quam episcopo, dignitatibus & canonicis ad majus altare missam celebrare: quam ipsi decani & qui dignitates obtinent, suo ordine per hebdomadas,

ANNO CHRISTI 1581.

sicut & alia divina officia persolvere, suaque munera per se & non per substitutos adimplere, atque episcopo episcopalia officia exercenti inservire teneantur. Multa sane pro ecclesiæ decore statuenda visa sunt, quæ tamen certis de causis ad futurum concilium provinciale remittenda existimamus: & interim hæc sancta synodus ecclesiarum capitula hortatur, ut his in rebus morem ecclesiæ metropolitanæ quoad fieri poterit, insequantur.

33. Præcipimus capitulis, ut intra tres menses omnia sua statuta bona fide suis episcopis communicent, quæ ad hanc synodum debuerint adferre. Curent autem episcopi de statutorum illorum observatione, in quibus cum ipsorum capitulorum consilio, aut immutent aut addant quæ videbuntur expedire, dummodo juri communi & sacris canonibus non adversentur.

34. Si quis ejusmodi statuta aut alia instrumenta fundationum, bonorum, reddituum, privilegiorum & jurium ad episcopatum, aut ad capitulum, aut ad aliquam dignitatem, aut præbendam, aut capellaniam, vel etiam ad quamcumque ecclesiam & monasterium spectantium, apud se celaverit, nec intra spatium trium mensium a die publicationis hujus synodi restituerit episcopo, aut capitulo, vel ipsarum ecclesiarum & monasteriorum præpositis, maneat per hanc synodum ipso facto excommunicatus, nec ab episcopo absolvatur, donec juramento affirmaverit omnia a se restituta. Quod præsens decretum volumus quotannis in synodis diœcesanis & capitulis generalibus publicari.

35. Cetera quæ ad vitam & honestatem canonicorum spectant, diligenter observentur; nec sinantur sæcularium hominum, aut litium, aut negotiorum procuratores esse, aut actores, aut in laicorum domibus habitare, & quas habent de capitulis *inopis lucri gratia laicis locare, aut mercaturam exercere, aut ad usuram dare, aut alium inhonestum quæstum sectari, aut illicitis lusibus, cibis & epulis, aut aliis rebus vetitis deditos esse, aut cum suspectis & scandalo notatis viris & mulieribus versari: ne propter illos Dei & ecclesiæ nomen blasphemetur; & capitula ipsa infamentur.

*f. turpis.

36. Sicut non licet episcopo res ecclesiæ alienare sine consensu capituli vel superiorum auctoritate: ita vicissim, nec capitulo sine cognitione, & licentia episcopi, atque aliorum superiorum. Propterea declaramus singulos de capitulis excommunicationis sententia innodari, nec eorum contractum valere, qui res mobiles ministerio ecclesiæ destinatas, sive fundos & alias res immobiles capituli aut dignitatis alicujus, aut præbendæ, aut capellaniæ in ecclesia constitutæ, aut fabricæ, inconsultis episcopis, aut sine eorum & superiorum permissione, ac prætermissis aliis solemnitatibus, a sacris canonibus requisitis distraxerint, & in sua commoda verterint, sed de sacrilegio commisso teneri ad restitutionem. Quod idem de episcopis sentiendum est. Idcirco jubemus diligenter hinc inde inquiri, juxta decretum concilii Tridentini, si forte inique alienata possint in integrum restitui, aut ex vendentium bonis compensari: & deinceps si quid hac in re peccatum fuerit, volumus ad dominum metropolitanum aut synodum provincialem referri, ut de sacrilegorum pœnis statuatur.

37. Quæ de cathedralibus ecclesiis & canonicis dicta sunt, placet ad collegiatas & earum canonicos, quoad fieri poterit extendi. In quibus si extra civitatem, in qua sedes episcopalis existit, consistunt, optamus & decernimus, si fuerint saltem sex præbendæ, unam doctori theologiæ seu bacchalaureo, viro bono, exponendi & interpretandi sacram scripturam perito, juxta decretum concilii Tridentini: ea tamen lege & conditione, ut ipse non desinat extra prædicationis & lectionis tempora, ecclesiæ cum aliis canonicis deservire: alios vero canonicos, ut favore studiorum aliquid de summo jure & horis ordinariis remittant & indulgeant, hortamur. Patronos autem, & illos ad quos illarum præbendarum dispositio pertinet, rogamus in domino, ut suæ & subditorum saluti & necessitati consulentes, nostræ propter Deum constitutioni obediant. Ecclesiæ vero, in quibus sacræ scripturæ lectio commode haberi non potest, saltem magistrum habeant, qui clericos aliosque pauperes scholares grammaticam gratis doceat, cui de congrua aliqua mercede juxta ejusdem concilii decretum provideatur.

ANNO CHRISTI 158.

De episcoporum officiis.

1. EPiscopo creato, atque sibi & ecclesiæ cathedrali tanquam domui suæ bene præsidenti incumbit, alios inferiores ex sua consecratione ordinare, & super populum sibi commissum constituere, ecclesias atque alia necessaria consecrare: ordinata vero, constituta & sacrata ex sua jurisdictione visitare, explorare ac judicare. De quibus per ordinem in nostris ecclesiis providendum.

2. Episcopus ante mensem quam ordines conferat, per decanos rurales in tota diœcesi significet, ut qui ad subdiaconatum admitti desiderabunt, mandatum ab eodem episcopo accipiant, quo ordinandorum parœcus, aut alter cui magis expedire videbitur, committatur, qui nominibus ac desiderio eorum, qui volent promoveri, per tres dies dominicos aut festivos publice in ecclesia proclamatis, sicut fit in matrimoniis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirat, & literas testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum episcopum quamprimum transmittat.

3. Ordinationes sacrorum ordinum statutis a jure temporibus ac in cathedrali ecclesia vocatis, præsentibusque ad id ecclesiæ canonicis, etiam ad majus altare, & inter missarum solemnia publice celebrentur. Si autem in alio diœcesis loco, præsente clero loci, dignior, quantum fieri poterit, ecclesia semper adeatur.

4. Prima tonsura non initientur, nisi qui attulerint in scriptis fidele testimonium a parœco quod nati sint de legitimo matrimonio, & quod confirmationis sacramentum susceperint, quique fidei rudimenta, & imprimis symbolum apostolorum noverint recitare, & de quibus fuerit probabile, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

5. Promovendi ad sacros ordines duobus saltem diebus ante ordinationem, ad locum ab epis-

ANNO CHRISTI 1581.

episcopo designatum veniant, in habitu & tonsura decenti, alioqui non recipiantur.

6. Episcopus, aut illi quibus examinis committet negotium, ordinandorum genus, personam ac membrorum integritatem, ætatem, institutionem, mores, anteactam vitam, doctrinam & fidem diligenter investigabunt, & utrum in his quæ ad exercendum ordinem pertinent, sint instructi: sed ante omnia, si possint expedite & distincte legere in ecclesia ac cantare atque etiam scribere, ne postea sit omnibus manifesta eorum inscitia; deinde si provectioris sint ætatis, rogabunt de bigamia, de titulo patrimoniali, aut beneficiali, & quibus in ecclesiis intendant inservire, ad easque ordinari: nec ullus ordinetur, qui illi ecclesiæ; aut pio loco, pro cujus necessitate aut utilitate judicio sui episcopi assumitur, non ascribatur, ubi suis fungatur muneribus. Ut postea in omnibus literis ordinum susceptorum apponatur, ordinatos ad talem ecclesiam, a qua sine episcopi licentia in scriptis tradenda, non liceat ad alienam etiam ejusdem diœcesis transire.

7. In examine archidiaconi præsentes, aut canonicus theologalis, ab admissis & probatis fidei confessionem ex forma in hoc concilio provinciali recepta exquirant, & pœnitentiarius interroget, an aliqua irregularitate, vel excommunicatione obstricti teneantur, unde a suscipiendis ordinibus impediantur. Eosdem vero ipse, vel alius idoneus per ipsum commissus in confessione audiat, antequam ab episcopo consecrentur.

8. Si episcopus ægritudine vel aliquo justo impedimento ab ordinibus conferendis avocatur, non aliter subditos suos, quam hoc modo jam probatos & examinatos ad alium episcopum ordinandos dimittat.

9. Ex sacri concilii generalis præscripto, nullus ad subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad diaconatus ante vigesimum tertium, ad presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveri debet.

10. Moneantur in sua promotione subdiaconi, ut intelligant deinceps Deo auctore se obligari ad continentiam, & saltem diebus dominicis & solemnibus, cum altari ministraverint, ad sacram communionem percipiendam, sicut & diaconi, & utrosque ad breviarium recitandum teneri declaramus. Qui vero ad presbyteratus ordinem assumuntur, diligentiori examine comprobentur, an sint periti & idonei ad docendum populum, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, necnon ad sacramenta administranda, discernendumque inter lepram & lepram, & peccatorum differentiam, ac casus parœcis concessos, & episcopis atque pontifici Romano in foro conscientiæ reservatos. Sint vero ita pietate & castis moribus conspicui, ut præclarum bonorum omnium exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.

11. Moneantur insuper, ut intra semestre sine alterius cujuscumque licentia, missam primam celebrent, & deinceps repetant saltem omnibus diebus dominicis & festivis solemnibus; si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant. Sin contra hoc negligentes aut contumaces deprehensi fuerint, cujuscumque conditionis & qualitatis extiterint, per parœcum, in cujus parœcia habitarint, vel per decanum iterum moneantur de debito officio: contemnentes vero deferantur ad episcopum, qui post trinam admonitionem, contra eosdem ad excommunicationem procedat. Id quod fieri jubemus primo quoque tempore, contra eos qui a multis annis sacro presbyteratus ordine initiati necdum accesserunt ad sanctum sacrificium missæ celebrandum, sed laicam tantum communionem, eamque raro sumunt: quam, nisi intra semestre se presbyteros in altari præbuerint, illis quoque denegari jubemus, & post trinam admonitionem excommunicatos denunciari: in qua excommunicatione si per annum permanserint, contra eos tamquam suspectos de hæresi procedatur.

ANNO CHRISTI 1581.

12. Simonia sicut Giezi vultum immutavit ac lepra fœdavit, ita universæ ecclesiæ faciem deformat, & pulchritudinem variis rugis & maculis contaminat. Sed ut serpens cunctis animantibus terræ astutior Evam corrupit, sic ad ecclesiæ corruptionem hæc pestis variis & occultis artibus se insinuat, ita ut vix possit intercipi. Merito prima hæresis vocatur, quæ nec Deum timet tanti sacrilegii ultorem, & Spiritum sanctum quantum in se est venalem habet. Sicut impius cum venerit in profundum contemnit, ita nostrorum temporum completam malitiam cernimus, ex eo quod simonia potius ridetur, quam puniatur.

13. Ad tantæ igitur impietatis detestationem & extirpationem, singulis diebus dominicis in pronao & in omnibus concionibus declarari præcipimus, vivere in perpetuo statu damnationis, jure & ipso facto excommunicari, nec facere fructus suos, sed teneri ad restitutionem, & tituli cessionem, quicumque pecunia aut alterius rei temporariæ pretio expresso vel tacito beneficium ecclesiasticum adipiscuntur, vel alteri procurant; & ab ecclesiasticis viris irregularitatem incurri, quoties in eodem statu celebrarint divinum missæ officium.

14. In confessionibus de simonia diligenter inquirendum, ac confitenti se aliquod beneficium pecunia aut alia re temporali sibi aut alteri comparasse, absolutionem (sicut de casu summo pontifici reservato) nisi in mortis articulo denegari statuimus. In eadem confessione moneri jubemus de peccato mortali, eum qui vel solam intentionem & mentem habuerit ad beneficium pervenire per simoniam, & eum qui usque ad aliquam conventionem progressus fuerit gravius peccasse: sed indicta debita pœnitentia per legitimum sacerdotem absolvi posse.

15. Omnes conscii, participes ac scientes ab aliquo commissam simoniam, nisi quantocius episcopo aut proprio parœco revelaverint, ut ab ecclesia simoniacus eliminetur, ne absolvantur in foro conscientiæ.

16. Propter nonnullos intrepide vendentes & ementes sacerdotia spe veniæ per indulgentias comparandæ, censuit hæc sancta synodus sanctissimo D. N. papæ supplicandum, ne deinceps simoniæ crimen, nisi cum expressa obligatione cedendi beneficio per simoniam quæsito remittat.

17. Resignationes quorumcumque beneficiorum cum retentione fructuum, vel pensione, quæ postea ab his qui resignationes illas acceptaverint, præsertim pretio sine auctoritate sedis apostolicæ redimitur, pro simoniacis habendas judicamus. Præterquam enim quod mentalem saltem simoniam, aut etiam pactum illicitum antecessisse frequentius deprehenditur, experientia docet, hoc unum esse velamen ad con-

ANNO CHRISTI 1581.

contegendam ſimoniæ turpitudinem & malitiam.

18. Reſignationes factæ prius incognitis, aut his quos nulla virtus, aut ſingularis eruditio, aut alia honeſta cauſa commendat, ſuſpectæ de ſimonia redduntur, præſertim ſi quid illicite actum fama proclamet.

19. Tales igitur reſignationes non debent ab ordinario abſque purgatione canonica, ex decreto Innocentii III. renovato, cum de canonicis cathedralium eccleſiarum tractatum eſt, admitti.

20. Omnes penſiones & pactiones ſuper beneficiis, in quibus non intervenit ſedis apoſtolicæ approbatio, illicitas & ſimoniacas declaramus.

21. Non levius malum noſtris temporibus aut exortum aut longius propagatum eccleſiam affligit, ac perdit, per aliorum beneficiorum clitellarios aſinos & cuſtodes, qui confidentiarii vocantur, quorum nomine & miniſterio viri laici ac mulieres hæreditate poſſident ſanctuarium domini, ac profanant. Tam illos cuſtodes, quam eos quorum cupiditati deſerviunt, denunciari quoque in pronao & concionibus pro excommunicatis, & teneri ad reſtitutionem fructuum atque eorumdem hæredes, ex bulla ſanctiſſimi domini noſtri papæ Pii V. per omnes dies dominicos jubemus. Quamvis autem ſicut ſimoniaci vix detegi, ita cuſtodes illi vix latere poſſint, attamen a confeſſariis in foro conſcientiæ de his quoque volumus inquiri, & confitentibus laicis viris & mulieribus ſe hujus ſacrilegii participes eſſe, minime abſolutionem dari, nec ad communionem admitti quocunque modo compertos, præterquam in mortis articulo, niſi prius reſtituerint pro viribus fructus perceptos pauperibus aut fabricis eccleſiarum, & a tanto crimine abſtinuerint, atque a ſanctiſſimo Romano pontifice abſolutionem obtinuerint.

22. Eodem crimine tenentur, & eiſdem pœnis ſubduntur omnes patroni, ſive eccleſiaſtici ſive laici, qui colore patronatus beneficia eccleſiaſtica in ſervitutem redigunt, dum per ſuppoſitas clericorum perſonas, aut ex pacto tacito vel expreſſo cum ipſis inito in præſentatione ſuorum beneficiorum, ſeu quacunque arte; aut quocunque quæſito colore jura aut fructus eorumdem, aut partem ipſorum in uſus proprios convertunt: Alii vero ſine jure patronatus, atque etiam ſine ullo titulario, aut per aliquem ſuppoſitum aliena beneficia vi occupant, eorumque jura aut fructus deprædantur: contra utroſque prædicto modo procedatur, qui etiam ex decreto concilii Tridentini dictis patronatibus ipſo jure privati exiſtunt.

23. Quicunque vero clerici tam nefandæ fraudis & uſurpationis fabricatores ſeu conſentientes, atque alieni ſacrilegii fautores fuerint, eiſdem pœnis per generalia concilia & decreta pontificum ſubjacent, necnon quibuſcunque beneficiis privantur, & ad quæcunque beneficia inhabiles efficiuntur, atque a divinis ordinibus ſuſpenſi, nec in foro conſcientiæ poſſunt abſolvi, aut ſuorum ordinum executioni per ordinarium reſtitui, niſi poſt integram ſatisfactionem & abſolutionem prædictam. Celebrantes vero in eo ſtatu irregularitatem ſuperincurrunt, & multiplicem damnationem, tam in præſenti quam in futuro ſæculo ſibi acquirunt.

24. Ad detegendas autem iſtas & alias ſimoniacas fraudes in ſacramento confeſſionis de his inquiratur, doceaturque de peccatorum gravitate & pœnis. Ordinarii vero de ſemeſtri in ſemeſtre cenſuras eccleſiaſticas mittat per ſuas eccleſias, ad fines revelandi illorum criminum conſcios & participes: & revelationes niſi parœci ſtatim ad ipſos miſerint, pro modo culpæ puniantur.

25. In beneficiorum reſignationibus, & aliis ceſſionibus, multæ fraudes a notariis apoſtolicis committuntur, quibus ut obſiſtatur, præcipimus ut in omnibus diœceſibus, qui ſe dicunt notarios, ſe præſentent epiſcopo intra tres menſes, cum ſua notariatus promotione & immatriculatione. Scrutetur autem epiſcopus eorum ſufficientiam & fidelitatem, & quos idoneos non judicaverit, aut quomodocumque in officio delinquentes, ipſis officii exercendi in negotiis, litibus & cauſis eccleſiaſticis & ſpiritualibus perpetuo aut ad tempus uſum prohibeat. Omnes vero ad legitimum numerum ex edicto regio redigat. Ceterum quia notarii apoſtolici, aut nulli aut rari admodum nunc creantur a ſede Romana cum poteſtate alios creandi, cum jam in noſtris diœceſibus deficiat legitimus numerus, ac periculum ſit, ne tandem nulli veri inveniantur: ſupplicandum ſanctiſſimo D. N. papæ judicamus, ut epiſcopis largiatur facultatem creandi notarios apoſtolicos tantum pro ſua diœceſi neceſſarios. Moneantur inſuper notarii, ut ſingulis annis ſuas notas ſive minuta atque procurationum authentica ad epiſcoporum ſecretariatum referant, & curent in regiſtris inſcribi atque inſeri.

26. In diœceſana ſynodo ſingulis annis ab epiſcopo ſex examinatores conſtituantur ab eadem ſynodo approbandi. Sint autem magiſtri ſeu doctores ſeu licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici ſeu regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam ſæculares, qui ad id magis videbuntur idonei: jurentque omnes ad ſancta Dei evangelia, ſe quacumque humana affectione depoſita fideliter munus executuros. Quoties parœcialis eccleſiæ, quomodocumque vocatio acciderit, aut præſentatus ad parœcialem eccleſiam, ſive a patronis laicis ſive eccleſiaſticis collationem ab epiſcopo requiret, aut promotus ad illam a ſede Romana in forma *Dignum* literas de viſa ſignatura poſtulabit, antequam ab epiſcopo collatio decernatur, qui promovendus eſt examinetur, juxtá Tridentini concilii decreta intra diem præſentationis, ſi fieri poſſit, idque gratis, a tribus de illis examinatoribus cum epiſcopo ſive ejus vicario, de fide & religione, de anteacta vita, de ſufficienti doctrina, de his quæ ad parœci officium in ſacramentorum adminiſtratione ſpectant: atque tam interrogata quam reſponſa in ſcriptis redigantur, & ſecretario tradantur ſervanda, ſi forte lis de capacitate aut incapacitate ſuborta fuerit. Secundum vero conſcientiam, de ejus ſufficientia aut inſufficientia pronuncient examinatores, confeſſionemque fidei ab illo exigant, & juramentum de ſimonia non commiſſa, nec accipere beneficium ad cuſtodiam aut aliam injuſtam penſionem. Caveant examinatores illi, ne declinent ad dexteram, aut ad ſiniſtram: ſed coram Deo ac pro ſalute animarum, quæ providendo committuntur, judicent. Qui autem ſemel examinatus fuerit, pro diverſitate proviſionum iterum examinari debebit. [a] Nec vero patronis eccle-

[a] *Forte*, X vero....P illos exam natores, ſ nodus &c.

ſia-

ANNO CHRISTI 1581.

siasticis, qui nequeunt variare, fiat ullum præjudicium per illos examinatores. Synodus illis concessit, ne prius cogantur suam exhibere præsentationem in scriptis, quam per examen fuerit judicatus idoneus, quem intendunt præsentare episcopo.

26. Si præsentato & petenti collationem sibi dari de quocumque beneficio, renuerit episcopus dare, cogatur causas recusationis suæ in scriptis exprimere: nec liceat superiori collationem decernere, nisi prius discussis causis & judicatis, propter quas episcopus recusaverit collationem dare, alioquin superioris collatio nulla erit.

27. Inter episcopalis officii munera, præcipua est, & ad salutem gregis necessaria, visitatio. Visitationum autem omnium præcipuus sit scopus, sanam orthodoxamque doctrinam expullis hæresibus inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus & monitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere. Cetera, prout locus, tempus & occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere. Ante suum accessum, episcopi curabunt omnes moneri de sacramento confirmationis suscipiendo: omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus absolutio episcopo reservatur, eos pie confitentes, ipsi per se aut per alios absolvent. In singulis locis a viris ætate, usu & probitate commendatis subtiliter inquirent de omnibus, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit: An cletus, an populus ambulet in viis domini, an aliquid sit quod episcopi cognitionem & medicinam desideret, an aliquid quod corrigi & emendari debeat. In ecclesiis fabricam, sacramentorum & reliquiarum capsas, vascula, ornamenta omnia, an quo debent statu, nitore, & integritate sint, investigabunt. De iisdem reliquiis & de imaginibus censuram ferent. Si consecranda sint altaria, aut ecclesiæ, aut cœmeteria polluta, consecrabunt & reconciliabunt, aut ad id opportunius tempus designabunt. An beneficiarii ecclesias suas legitime possideant: an administrationi sacramentorum, festorum, missarum, & omnium divinorum officiorum, atque etiam fundationum pro defunctis celebrationi, aliisque oneribus & muneribus satisfaciant, interrogabunt. Videbunt etiam quæ sit clericorum vita morum ratio, vestitus, conversatio & familia, & circa ecclesiæ officia cura & diligentia. Deinde dispicient an populus debitis horis & diebus ecclesiam frequenter. An legitima matrimonia contrahantur & celebrentur, si qua sint divortia & adulteria: si hæretici, usurarii, sacrilegi, concubinarii, aliique flagitiosissimi homines, qui quadragesimam, alia jejunia, festos dies & reliquos ecclesiæ ritus non servent, aut qui saltem in anno peccata sua statuto tempore non fuerint confessi, aut eucharistiam non sumpserint: qui pia legata defraudaverint, qui parœco inobedientes sint, aut in domestica disciplina negligentes. Si monasterium, si hospitale, aut alius pius locus occurrerit, suo ibi defungetur officio, nec aliquem gravabunt, aut ab aliquo exigent, præterquam quod a jure vel consuetudine ipsis est præstitutum. Archidiaconi, & decani, & alii inferiores, in his ecclesiis, ubi hactenus visitationem exercere consueverunt, hanc propositam visitandi regulam observabunt, & visitationis a se factæ infra mensem rationem in scriptis reddent episcopo, & depositiones testium, ac integra acta ei exhibere tenebuntur. Si qui alii habuerint jus visitandi, eam præstabunt, nec propter eos episcopus, vel eo impedito ejus visitator, easdem ecclesias seorsum ab his visitare prohibeatur: Nec ullis, ubi de visitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut appellatio debet patrocinari, aut executionem eorum, quæ judicata fuerunt, suspendere. In his enim episcopus censetur saltem sedis apostolicæ auctoritate & delegatione defungi, sicut a generalibus conciliis & præsertim Tridentino statuitur.

29. Quicumque indebite jura episcoporum, archidiaconorum, aut illorum visitatorum solvere recusaverint, post trinam admonitionem excommunicentur.

30. Ad episcopos spectat etiam pauperum & miserabilium personarum paternam curam gerere: Sed sicut fabricarum ecclesiasticarum regimen ipsis primum fuit ablatum, & ad laicos translatum, ita posterius portio pauperum in leprosarias & hospitalia diversi generis divisa de manibus episcoporum & aliorum clericorum, ad laicorum administrationem transiit. Sed quanto ecclesiarum & pauperum bono utraque commutatio contigerit, res ipsa loquitur. Aplerisque laicorum fabricarum dilapidantur possessiones, & in alios usus distrahuntur: per eosdem leprosariæ sine leprosis, & hospitalia sine pauperibus aut raris admodum gubernantur, & res eorum, videntibus nobis, nec potentibus obsistere, alienantur. Rogamus saltem in domino eos, in quorum administrationem sunt illa concessa, ut impositum sibi onus, officiumve administrent, atque solicitudinem infirmorum, pauperum, & miserabilium personarum, & hospitalitatem quam debent, ex fructibus ad id deputatis actu exerceant. Quod si hospitalitatis munus adhibitis omnibus, ad quæ tenentur, necessariis re ipsa obire cessaverint, aut bonis & possessionibus atque proventibus, sive ad suas, sive ad suorum civium necessitates aut commoditates, contra fundationes fuerint abusi, hospitalium quidem & leprosariarum administratione ac cura perpetuo privari debent, aliique eorum loco ab his ad quos spectat substitui, & nihilominus ipsos teneri in conscientia declaramus ad possessionum & fructuum restitutionem, quos contra hospitalium & leprosariarum institutionum abalienaverint & prodegerint, quæ nulla eis remissione aut compositione indulgeri potest. Tutius tamen esset gubernationem ejusmodi locorum uni & eidem personæ ultra triennium non committi & statim rationem administrationis peti. Quod si leprosariæ & hospitalia ad aliquarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta, nec similes personæ, aut perpaucæ reperiuntur, tum fructus possunt in alium pium usum, qui eorum fundationi proximior sit, ac pro loco & tempore utilior, converti, prout ordinario cum duobus de capitulo magis expedire videbitur. Quoniam vero in aliquibus hospitalibus aut leprosariis sunt viri & mulieres regulari observantiæ addicti, sed ut plurimum valde corrupti, ad eorum reformationem saltem auctoritate apostolica sibi in visitatione, etiam contra exemptos concessa, procedat episcopus ex decreto concilii Tridentini, quem ad hoc etiam specialiter committi, supplicandum duximus Christianissimo nostro regi, & magno ejus eleemosynario: ne per defectum visitantium clamor pauperum & flagitiorum enormitas

ascen-

ANNO CHRISTI 1581.

ascendant in cœlum coram Deo. Si qua vero hospitalia in episcoporum potestate manserint, ad eorum reformationem ex his procedunt. Sed si qua bonorum, quæ pauperum sunt, administratione episcopus a quibusdam sæcularibus contra jus & æquum spoliatur, sciant se ex sacris conciliis, sicut omnes usurpantes jura & bona ecclesiastica, anathemati subjici.

31. Synodi diœcesanæ quotannis suis temporibus celebrentur. Liceat tamen episcopis ad levamen sui cleri, si ita expedire videbitur, de duabus in eodem anno unam remittere, & alteram diligentius convocare: ad eas accedere teneantur exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur. Debent etiam illis synodis interesse ratione parœcialium, aut aliarum sæcularium ecclesiarum, etiam annexarum, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint. Non alium in his præsidere oportet, quam vicarium generalem episcopi in ejus absentia, nisi sede vacante: Tum enim ad decanum & capitulum ecclesiæ cathedralis redit diœcesis administratio. In ipsis archidiaconi & decani rurales de curatis tam præsentibus quam absentibus episcopo debent reddere rationem, & omnia in visitatione & Calendis audita & comperta referri, examinari ac judicari & statuenda publicari.

32. Curati ne deinceps in ipsis compareant sine superpelliceo, stola, ac toto habitu sacerdotali; alias dure increpentur & mulctentur. Censura ibi fiat de singulorum moribus, & de offensionibus inquisitio, ac infligatur pœna potius pœnitentiæ quam pecuniæ. Adhortatio vero publica adhibeatur, sive ab episcopo, sive ab alio, de vita & honestate clericorum, & rebus pro tempore statuendis. Ibi denique eligantur testes synodales, sive per decanatus, sive aliunde ad arbitrium episcopi, qui omni exceptione majores explorent in tota diœcesi per parœcias singulorum, atque etiam archidiaconorum & decanorum actiones, de quibus in proxima synodo episcopo renuntient.

33. Controversias omnes de præcedentia, quæ plerumque cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas tam sæculares quam regulares, cum in synodis & in processionibus publicis, tum in his quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, ferenda cruce, & aliis similibus, episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat. Exempti autem omnes tam clerici regulares, quam sæculares, quicumque etiam monachi ad publicas processiones vocati, accedere compellantur: his tamen exemptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

34. Calendarum antiquissimus est usus, & abusus, nec aliud significant quam cleri vocationem ad censuram morum agendam. In his perpetuo fuit damnata pecuniarum exactio, & ebrietas, quæ plerumque in his exercentur potius quam ulla reformatio. Ad cleri levamen tres in anno sufficere judicamus: unam episcopi, aut pro eo visitatoris, & duas decanorum ruralium. Nec deinceps in tabernis & popinis convocetur clerus, sed in ecclesiis, celebreturque missa, cui omnes assistant in habitu sacerdotali, & omnia ibidem agenda sicut coram Deo in veritate & sanctitate transigantur. Si præsentibus placuerit una cibum capere, in presbyterio, aut alio honestiori loco præparetur ad sobrietatem, & non ad crapulam. Quisquis vero a cibo surrexerit inebriatus, aut indecore se gesserit, gravissime puniatur.

ANNO CHRISTI 1581.

35. Indulgentiarum potestatem in ecclesia a Christo datam, & earum usum Christiano populo salutarem confitemur & veneramur. Sed supplicandum duximus sanctissimo D. N. papæ, ut in his concedendis moderatio juxta veterem & probatam in ecclesia consuetudinem adhibeatur: quandoquidem vilescunt propter frequentiorem usum, & earum in omnibus festis solemnioribus multitudinem, quam ad quæstum omnes interpretantur. Deinde nimia facilitate & frequentia indulgendi omnia graviora crimina, etiam reservata, sine expressa restitutione & satisfactione aut confessione proprio parœco facienda, ecclesiastica disciplina enervatur, & ad eadem aut majora perpetranda crescit hominum audacia. Vilescunt insuper ex curatorum in his publicandis irreverentia, qui populo nec annunciant sua scelera, nec peccata, nec pœnas norunt explicare, quibus illa sunt obnoxia, & quanta egeant indulgentia. Abusum præsertim in nostris ecclesiis cathedralibus dissimulare non possumus, in quibus a multis annis concessis indulgentiæ, sed postea revocatæ, nihilominus proponuntur, tanquam vigorem suum retineant. Præcipimus illarum confirmationem a sede apostolica peti: sunt enim necessariæ, ad veterem Christianorum conservandum & instaurandum visitandi cathedralem & matricem ecclesiam in paschate & pentecoste, & tum confluendi ad suscipiendam benedictionem episcopalem. Quoniam plerique suspicantur indulgentias, quæ quotannis nec semel de majoribus hospitalibus per nostras ecclesias circumferuntur, non alia quam judicum sæcularium aliti confirmatione & auctoritate, statuimus ne deinceps a nostris officiariis recipiantur, aut subsignentur, priusquam episcopis de sanctæ Romanæ ecclesiæ diplomate per ipsius inspectionem constiterit. Monemus autem episcopos ne addant quicquam aut detrahant sibi oblatis indulgentiis, ac ne adhortationem quidem ad alias eleemosynas, quam in ipsis contentas, quoniam indulgentiæ tantum valent, quantum sonant de mente & intelligentia concedentis. Sit autem in potestate episcopi eleemosynas occasione indulgentiarum provenientes assignare & distribuere piis locis & pauperibus, prout sibi videbitur expedire: nisi de intentione concedentis indulgentias, & eleemosynas offerentium aliter appareat: De quibus ejus conscientiam oneramus. Et excommunicatos declaramus quicumque contra ejus consensum de illis eleemosynis voluerint disponere.

De curatorum & aliorum presbyterorum ac parœcianorum officiis.

1. IN curatis duo primum requiruntur, capacitas & potestas: nihil enim magis officit ecclesiæ Dei, quam quod indigni præficiuntur curæ animarum, & ad aliorum assumuntur regimen, qui seipsos regere non possunt. De hoc provideatur per examen. Deinde potestas exposcitur, quæ per institutionem & collationem committitur. Nam nisi curati ligandi atque solvendi potestate a prælatis legitime accepta fuerint præditi, decipiunt populum, nec absolvunt a peccatis. Si qui igitur, etiam presbyteri sine ecclesiastico & legitimo titulo parœciarum administrationi se immiscuerint, quacumque laica se fulciant potentia & violentia,

fures

ANNO CHRISTI 1581.

fures sunt & latrones, non pastores ovium: quos ipso facto suspendimus a divinis, ac prohibemus ne quis ab ipsis sacramentum ullum recipiat, aut missam audiat.

2. Monemus & adhortamur curatos, ut divinorum præceptorum memores gregem pascant & regant in judicio & veritate: ac declaramus eildem præceptis parœcialibus ecclesiis quocumque nomine & titulo præfectos obligari ad personalem in sua ecclesia & parœcia residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur, neque abesse posse, nisi ex justa, legitima & canonica causa ab ordinario in scriptis approbanda juxta concilii Tridentini decretum.

3. Si quis autem contra decreti hujus dispositionem abfuerit, præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis absentia fructus suos non facit: nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere potest, sed per ipsum, aut per superiorem ecclesiasticum, fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus erogari debent. Quod si absentes ultra bimestre curati etiam non personaliter citati contumaces fuerint: liberum volumus ordinariis per censuras ecclesiasticas, substractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem compellere ad residentiam.

4. Plerique, ne resideant, prætexunt litigia, aut suscitant ipsimet devoluta, ne videantur sua beneficia pacifice possidere. Verum quisquis beneficio vel ejus fructibus gaudet, aut resideat, aut fructus non percipiat, quos suos sine residentia facere non potest, & aliis decreti pœnis subjaceat.

5. Alii causantur nobilium aut parœcianorum vexationem & oppressionem. Sed si nihil ipsis de fructibus, aut saltem major portio non deperit, residentiæ sunt obnoxii, aut ad fructuum restitutionem obligari. Obtestamur autem in domino nobilitatem, atque alios quoscumque, ut residentem parœcum, sicut ovis pastorem, ament & sequantur, atque ut filii patrem honorent. Unde cum gaudio, & non gemens gregem pascat: hoc enim coram Deo non expedit parœcianis. Quisquis vero proprio parœco injuriam fecerit, & ad residentiam impedierit, sit ille maledictus sicut Cham, & ipso facto anathema. Sit suspensus quoque a divinis ipso facto, qui sciens & volens illi communionem aut aliud sacramentum, nisi in mortis articulo subministraverit. Obsecramus judices sæculares, sub divini judicis interminatione, ut in favorem residentiæ contra oppressores curatorum severius insurgant.

6. Frustra præcipitur residentia, nisi residendi fiat potestas. Curatis itaque venientibus ad residentiam ex Dei & ecclesiæ mandato par est vicarios possessione & presbyterio cedere, & de damno atque interesse cum curatis amice pacisci, si quod evidens fuerit aut apparens: alioqui Dei & ecclesiæ mandatum fieret irritum & absurdum. Neque enim residere potest in beneficio, cujus possessionem non habet, nec habitationem, nec sacramentorum in eo administrationem, aut aliam functionem nisi vicarii licentia & indulgentia.

7. Ad residentiam presbyterio opus est, & pro parœciæ conditione habitaculo opportuno: ut in necessitate constituti, sciant quo debeant confugere, & ubi medicum invenire. Si defuerit, provideatur curato de domo commoda juxta ecclesiam parœcialem, si fieri potest, idque fabricæ, seu parœcianorum sumptibus; qui de jure, vel consuetudine tenentur. Sicut autem illi obligantur ad habitationem suis rectoribus præparandam, ita oportet istos, in ædibus sibi assignatis habitare; neque excusari, nisi ex evidenti & legitimo impedimento: quo occurrente, non liceat presbyterum laicis quibuscumque locare, aut ad manendum etiam gratis tradere, sed tantum presbyteris, qui curatorum in necessaria sacramentorum administratione vices gerant. Contra aliter agentes per censuras ecclesiasticas procedatur.

8. Sicut populus suos rectores & quoscumque clericos eo magis reveretur, quo eos honestiore vita esse cognoverit: ita satis res ipsa testatur, quanta sit communis omnium fidelium offensio, & clericalis militiæ dedecus, si versantur in impudicitiæ sordibus, qui se divino cultui addixerint. Proinde ex sanctis conciliis, curatis, ac quibuscumque clericis prohibemus, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus haberi possit suspicio, in domo, vel extra retinere, nec cum his ullam consuetudinem habere audeant. Si non abstinuerint a superioribus moniti, tertia parte fructuum, & obventionum ac proventuum beneficiorum suorum quorumcumque & pensionum ipso facto sint privati, quæ fabricæ ecclesiæ, aut alteri pio loco pro arbitrio episcopi applicentur. Sin in eodem delicto perseverantes non paruerint, non tantum fructus omnes amittant, sed a beneficiorum administratione, quoad ordinarius etiam uti sedis apostolicæ delegatus arbitrabitur suspendantur: Sin suspensi non desiterint a peccato, beneficiis priventur, atque inhabiles & indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in posterum reddantur: donec post manifestam vitæ emendationem ab eorum superioribus cum his ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si postquam illas mulieres dimiserint, repetere, aut similes adjungere sibi non fuerint veriti, excommunicationis gladio plectantur. Quæ omnia contra quoscumque beneficiarios constituta esse intelligantur. Clerici vero beneficia ecclesiastica, aut pensiones non habentes, juxta delicti & contumaciæ perseverantiam & qualitatem, carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis, juxta sacros canones puniantur. Supradictorum vero omnium diligentem inquisitionem ab archidiaconis & decanis, aut aliis inferioribus fieri jubemus, sed ad episcopos deferri, ut sine strepitu, & forma judicii, ac sola facti veritate inspecta, procedere possint. Episcopi quoque, si ab ejusmodi crimine non abstinuerit, & a synodo provinciali admoniti, se non emendaverint, ipso facto sint suspensi: Et si perseverent, etiam ad sanctissimum Romanum pontificem ab eadem synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per privationem (si opus fuerit) in eos animadverti jubeat.

9. Nihil adeo curatum, atque totum clerum commendat, & ecclesiam ædificat, quam sanctæ ac honestæ vitæ exemplum, in verbo, in conversatione, in caritate, in castitate: quemadmodum apud apostolum est. Illorum itaque tota conversatio sit irreprehensibilis, ac potius præeat ac præluceat subditis ad bene & sancte vivendum: ut videntes opera bona, non solum libenter ea imitentur, sed glorificent patrem qui in cœlis est. Oculus, incessus, vultus, ac vestitus annuncient de homine, ut

scrip-

ANNO CHRISTI 1581.

scriptura tradit. Idcirco nec in exteriori cultu presbyteri sint negligentes. Probrum est nostræ provinciæ a plerisque, etiam ditioribus, affectari sordes, in familia, in vestibus, atque in ecclesiis, sacramentis, & altari: quod immundi cordis est indicium. Alii contra, præsertim nobiliores clerici, exquirunt delicias, ac sui status & ordinis pertæsi, more induuntur sæculari. Omnes ut revocemus ad modestiam, hortamur & præcipimus, ut tonsuram in capite & coronam habeant suis ordinibus congruentem & honeste rasam, nec barbam alant ministerio altaris indecoram, nec galeros, sed sacerdotales pileos intra ecclesiam ferant, vestibus oblongis, minime laceris, aliisque omnibus vestimentis ecclesiasticæ dignitati & modestiæ convenientibus utantur. Qui si postquam ab episcopo suo, etiam per edictum publicum moniti fuerint, non paruerint, per suspensionem ab ordinibus, ab officio, & beneficio, ac fructibus & proventibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujusmodi coerceantur.

10. Si quis a residentia ex legitima causa ab episcopo prius cognita & probata abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquat: Discedendi autem licentiam in scriptis gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, nullus obtineat. Quod si quis diutius ab eadem residentia excusari potuerit, visitet tamen parœciam, saltem de bimestri in bimestre, ne prorsus sine officio beneficium possideat, nisi justo impedimento per episcopum dijudicando detineatur.

11. Ne sint curati & alii presbyteri, in alienis præsertim laicorum familiis, rerum domesticarum dispensatores, & œconomi, aut sæcularium aut sordidarum rerum ministri; aut litium, præterquam ecclesiasticarum, sive miserabilium viduarum & pupillorum procuratores & promotores: nec ad beneficiorum custodiam, nec ad voluptatem, nec ad scurrilitatem cuiquam inserviant, nec inhonestum quæstum facere studeant ex usura, negotiatione, aut alio quocumque modo illicito, pro gravitate delicti per censuras ecclesiasticas & alias pœnas contra non obedientes procedatur.

12. Curatorum nomen, ne in residentia desideant, curæ animarum eos memores efficiat: atque imprimis agnoscant vultum pecoris sui. Singulis annis quatuor volumina conficiant. Primum, in quo baptizatorum, & suscipientium ac parentum nomina, cum die & anno describant. Alterum, in quo distinguant eos qui statuto ab ecclesia tempore ad confessionem & communionem venerint. Tertium, in quo eos recenseant qui matrimonium in facie ecclesiæ contraxerint. Quartum, in quo mortuos, & sepulturæ Christianæ traditos cum fide in qua decesserunt, & testamentorum brevi nota enumerent. Hæc enim diligentia cum ad multa utilis sit, tum vero ad hoc præcipue, ut pastoribus ovium suarum ratio melius constet, & ut episcopo & per eum missis, quoties petierint, de eisdem ovibus rationem reddant. Observent insuper sui populi vitia & peccata, & his corrigendis cum mansuetudine omnem diligentiam adhibeant. De accedentium ad parœciam inhabitandam statu, religione, vita & matrimoniis inquirant, nec per aliorum contagionem ullos sinant corrumpi. Nullum autem absque literis proprii parœci recipiant.

ANNO CHRISTI 1581.

13. Sciant parœci aut vicarii se obligari per se vel alios idoneos, si impediti fuerint, aut incapaces, saltem dominicis & festis solennibus ad plebes sibi commissas, pro sua & earum capacitate pascendas salutaribus verbis, docendo quæ omnibus scire necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum sermonis brevitate & facilitate vitia quæ populos declinare, & quas sectari virtutes oportet, ut pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant. Id vero si præstare neglexerint, & moniti ab episcopo trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras ecclesiasticas, seu alias ad ipsius episcopi arbitrium cogantur, & ex fructibus beneficii alteri qui id præstet, aliqua honesta merces persolvatur. Ut autem quilibet parœcus suo officio defungi queat, catechismum Romanum Latine & Gallice habeat, & ex ejus præscripto doctrinam de symbolo apostolorum, legis decalogo, sacramentis, atque aliis ad salutem necessariis tradat. Frequenter quoque ac libenter in bibliis sacris & homiliis patrum legat, unde ad captum populi sui & ædificationem, quæ videbuntur conducere, seligat. Habeat insuper constitutiones synodi provincialis & diœcesanæ: ut cognoscat quomodo se ac populum admonere & regere debeat.

14. In quacumque parœcia, quoad fieri poterit, presbyter, vel clericus constituatur, fabricæ sumptibus, aut populi eleemosynis, per ecclesiam diebus dominicis & festivis, aut per domos conquisitis, atque etiam curatorum adjumento, qui ad sacramentorum administrationem & ad officium divinum parœcum adjuvet: sed præcipue qui pueros rudimenta fidei, & obedientiam erga Deum & parentes doceat: atque ad hoc per censuras ecclesiasticas compellendos eos qui tenentur, concilia statuerunt.

15. In singulis parœcialibus ecclesiis non solum dicatur missa dominicis, sed etiam aliis per hebdomadam diebus divina officia secundum primam fundationem ipsius ecclesiæ, vel augmentationem, vel consuetudinem antiquam celebrentur: ac ne divinus cultus minuatur, fundatorumque intentio fraudetur, per diœcesanos compellantur omnes & singuli rectores parœciarum, capellani, aliique beneficiati, leprosariarum, aliarumque piarum domorum administratores, ad ostendendas exhibendasque literas fundationis & augmentationis beneficiorum & administrationum: ut omnibus visis, de divinis officiis juxta fundatorum intentionem, quod opportunum fuerit ab eisdem diœcesanis statuatur: Ad hoc autem per censuras ecclesiasticas ad juramenti præstationem compellantur.

16. Contigit sæpe in quibusdam ecclesiis vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum legatis impositum esse, ut illis pro singulis diebus a testatoribus præscriptis nequeat satisfieri: vel eleemosynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniatur qui velit huic se muneri subjicere: unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur: sanctum concilium Tridentinum cupiens ad pios usus ista relicta, quo plenius & utilius

po-

ANNO CHRISTI 1581.

poteſt, impleri, dat epiſcopis poteſtatem, ut in ſynodo diœceſana, re diligenter inſpecta, poſſint pro ſua conſcientia in prædictis eccleſiis, quas hac proviſione indigere cognoverint, ſtatuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem & cultum, atque eccleſiarum utilitatem viderint expedire: ita tamen ut eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios uſus reliquerunt. In poſterum vero non facile recipiantur fundationes, niſi habita ratione temporum & locorum.

17. Dominicis & feſtivis diebus ſervitium, ac præſertim matutinæ ſi dicuntur, miſſa ſolennior, & veſpertinum officium, certis & deſignatis horis in regione aſſuetis fiat: ut omnis populus interſit, nec diutius a familia abſit, ſi per curatum aut vicarium ſteterit, quominus adimpleatur, delatus a parœcianis graviter puniatur ab epiſcopo pro menſura delicti. Si per alium, ſciat ille ſe excommunicationem ipſo facto incurrere, niſi deſtiterit poſt auditam hujus decreti publicationem in pronao factam.

18. Ad ſervitium parœciale perficiendum, præſertim dominicis diebus & feſtivis, non ſolum obligantur curati & vicarii, ſed omnes ejuſdem parœciæ presbyteri, qui illi adſcripti ſunt, ſicut omnes parœciani ad audiendum. Niſi ergo presbyteri prædicti in habitu ſacerdotali cum ſuperpelliceo hora competenti convenerint, quo ut conveniant etiam qui non ſunt adſcripti hortandi ſunt, & in officio divino ad finem uſque cantantes; aut adminiſtrantes perſtiterint, damus curatis poteſtatem poſt trinam admonitionem eos ſuſpendendi a divinis: & ut ordo in omnibus ſervetur in eccleſia, omnes presbyteros parœciæ, ſicut omnes alios parœcianos, curatis decet eſſe obedientes, & correctioni eorum ac directioni ſubditos: de ipſorumque vita & officio ad epiſcopum referri, eique rationem reddere, aut decano, aut archidiacono. Curati vero, quoties poterunt, auxiliarios presbyteros vocent in participationem aliquarum obventionum eccleſiaſticarum, ut qui altari ſervit, de altari vivat.

19. Curati iidem diligenter animadvertant, ſi parœciani dominicis aut feſtivis diebus divinis officiis interſint, & de abſentiæ cauſis inquirant, aut jubeant per aliquem puerum abſentes obſervari: ut poſt admonitionem debitam quos noverint pertinaces, ad epiſcopum deferant, & ab eo diſcant quid agendum. In pronao pro excommunicatis denuncient, qui poſt admonitionem auſi fuerint, dominicis & feſtivis diebus tempore ſervitii, parœcianos in domum ſuam ad potandum, ludendum, aut aliud non neceſſarium agendum recipere: mercaturam, aut vecturas non neceſſarias, aut aliud opus exercere. Non deſinentes perſonaliter increpet, & poſtea non obedientes nominatim in pronao excommunicatos proclamet, nec ad eccleſiam nec ad ſacramenta admittat.

20. Indignum nobis viſum eſt dominicis ac feſtis diebus de domo orationis facere domum negotiationis, aut fori ſæcularis. Nam pro populi exhortatione, & divini verbi prædicatione, coguntur curati ſacris operantes, lictorum & præconum, atque etiam publicanorum vices gerere, auctiones vectigalium, venditionum, licitationum, & quæcumque mandata ſæcularium judicum & officiariorum recitare ac promulgare. Ad purgandam domum Dei his profanationibus, prohibemus ſub interminatione divini judicii quicquam in ſacrificio & in templo niſi ſacrum & ſanctum dici aut fieri. Atque hortamur & monemus omnes judices magiſtratus, ut ſua quæcumque mandata per ſuos miniſtros & fabricarum rectores, aut alium de parœcianis deputatum publicari extra cœmeterium & eccleſiam, quo loco ipſis videbitur convenientius. Eoſdem obteſtamur in domino ne liceat his diebus parœcianos venientes aut redeuntes ad eccleſiam, aut in ipſa inventos in jus vocare, aut prehendere aut aliter vexare. Ob id enim miſeri homines coguntur abſtinere a cultu divino & feſtis diebus, quibus prodeundum in eccleſiam eſt, latitare.

21. Pervenit ad nos, in multis parœciis diebus dominicis, aut feſtivis, propter raritatem ſacerdotum nullam miſſam matutinalem fieri, cui poſſint ſervi & ancillæ aſſiſtere: unde accidit ut parœcianorum pars religione ac cultu divino careat. Interea dum placuerit altiſſimo plures ſervos mittere, curati ex vicinioribus ſeu monaſteriis, ſeu aliis locis advocent, quam frequentiſſime poterunt, qui illis diebus ſacrum obeat. Sin defuerit, precibus Deo fuſis, brevi adhortatione de his quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria adhibita, & ad evangelicam illius diei lectionem accommodata præſentes dimittat.

22. Ne populus diſtrahatur a miſſa parœciali, & ab auditione mandatorum Dei & eccleſiæ, optamus ne in capellis ab antiquo, etiam epiſcoporum auctoritate fundatis, aliæ miſſæ celebrentur, quam illæ quæ de fundatione extiterint: & ſi quæ ſunt miſſæ quæ ex tenore fundationis dici debeant die dominico in eccleſia parœciali, aut ex devotione, non dicantur niſi ante aut poſt miſſam parœcialem, aut ſaltem poſt communionem factam. Prohibemus quoque in quibuſdam eccleſiis, quæ ſimul collegiatæ ſunt & parœciales, eadem hora cantari miſſas canonicorum & parœcianorum: ſed ſub pœna excommunicationis ſtari in his judicio epiſcopi: nec corpora mortuorum dominicis inferri inter miſſarum ſolennia, ſed ſi fieri poteſt, poſt veſperas ſervari.

23. Quoniam videmus multos adduci ad præceptorum eccleſiæ & miniſtrorum ejuſdem contemptum, non facile admittantur fundationes, & erectiones capellarum & fraternitatum, in quibus ordinatur celebratio miſſæ dominico die, ea potiſſimum hora, qua populus univerſus convenire debet ad audienda divina præcepta Dei & eccleſiæ. In miſſis vero caritatum atque aliarum fraternitatum ab antiquo eo die conſtitutarum, nec aqua nec panis benedicantur: & inter illarum miſſarum ſolennia moneatur non eſſe prætermittendas miſſas parœciales, propter aſſiſtentiam in ea miſſa, quæ ex devotione & conſilio celebratur. Quiſquis vero presbyter in alia miſſa quam parœciali, aquam & panem benedixerit, ſit ſuſpenſus a divinis.

24. De eccleſiarum refectione prius admonuimus. Sed quoniam multarum dedicatio & conſecratio contemnitur, & in pleriſque locis, pollutis & fractis altaribus utuntur: mandamus curatis, ut quam citiſſime fieri poterit, ſinguli de ſuarum eccleſiarum defectibus certiores faciant epiſcopos, ut illis provideatur. Mandamus inſuper cœmeteria quocumque modo claudi, ne brutis animantibus pateant, & aliis

pro-

ANNO CHRISTI 1581.

profanationibus, sub pœna suspensionis a divinis. Eisdem curatis præcipimus ne sinant in eis choreas duci, aut alios lusus & insanias fieri, sed potius ea quæ luctus & mortis memoriam inducunt, atque sanctam & salubrem cogitationem pro mortuis exorandi excitant.

25. Propter periculosa tempora in quæ incidimus, curati ne de nocte exeant ad sacramentorum administrationem, nisi vocentur a bonis & notis hominibus, & propter necessitatem: Admoneant vero frequenter mulieres & viros, de quorum necessitate timetur, ut in die sumant sacramenta.

26. Quamvis nefaria sit simoniaca pro sacramentorum administratione pactio & licitatio: nihilominus qui catechizatur debet ministrare in omnibus ei qui catechizat, & rependere temporalia seminanti spiritualia. Proinde sicut damnamus curatorum & presbyterorum exactiones: ita non tantum ingrati animi, sed contra naturæ debitum, & jus divinum nitentis & corrupti esse judicamus, dispensanti sacramenta ad salutem requisita, non suppeditare victui necessaria, & operæ pretium & laboris mercedem non reddere, scriptum est enim: Non alligabis os bovi trituranti. Et, Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Quis plantat vineam, & de genimine vitis non bibit? Ita & his qui altari deserviunt, de altari vivere constituit Deus. Proinde noverint omnes Christiani, non libertatis esse, sed debiti ministranti sacramenta atque alia spiritualia stipendium aliquod solvere, unde vivat. Sed cum pretio nummario sacramenta nequeant æstimari, nec quanti sit cuique necessarium ad victum possit nisi ex ratione temporum, locorum, & personarum definiri: recte majores nostri ad laudabiles consuetudines, ad evitandum avaritiæ & sordium suspicionem, occurrendum duxerunt: quæ cum hominum malitia intermittantur, obtestamur in domino curatos & parœcianos de his amice inter se convenire pro temporum varietate & difficultate. Quod si parœciani in contumacia contra jus naturæ & divinum perstiterint, volumus eos vocari a curatis coram episcopis, ut circumspectis omnibus, quod ratione videbitur convenientius constituatur, præsertim in civitatibus & oppidis, ubi refrigescit caritas, & abundat iniquitas, nec curatis ullæ decimæ, aut alii suppetunt proventus. Eodem jure obligantur parœciani ad oblationes, & alias quascumque diebus dominicis ac festivis ad ecclesiam pro ministris altaris offerendis, ne appareant vacui coram domino, necnon ad alia quæcumque jura ex antiqua consuetudine observata, quibus suos parœcos defraudare, quasi sacrilegium est, & debitæ rei sacræ furtum.

27. A Lateranensi concilio, & constitutione Pii V. arcentur ab ecclesiæ ingressu, aliisque pœnis afficiuntur medici, qui ægrorum suscipiunt curam, nisi paulo ante confessi fuerint de peccatis idoneo sacerdoti, aut promittant ad hoc statim se vocaturos proprium parœcum, a quo debent visitari, quamprimum audierit illos in lecto jacere, & moneri morbos sæpe provenire ex peccatis, quæ per confessionem, tamquam infirmitatis causæ prius sunt purganda, ac alia sacramenta in tempore percipienda. Si non audierint, ac sine sacramento, saltem pœnitentiæ decesserint, Christiana careant sepultura. Sin curati in eo fuerint negligentes, anima morientium sine sacramentis, de eorum manibus repetetur, & ad episcopum deferantur.

28. Sacratiore, & quoad fieri poterit ornato, ac tuto loco, sacram eucharistiam curati reponant: ante quam lumen cerei aut lampadis diu noctuque indesinens ardeat, ut testificetur verum corpus Christi, qui est candor lucis æternæ, ibi asservari.

29. Curati studeant cum omni reverentia ac cautione eucharistiam ad ægrotos deferre interdiu, & in hominum frequentia (si fieri potest) nec sine præeuntibus luminibus, ac tintinnabulo, quo omnes admoneantur ad venerationem tanti sacramenti, & orandum pro infirmo.

30. Ex intermissa quibusdam in locis consuetudine sepulturarum, desit quoque Christiana consuetudo & caritas aliquid legandi pauperibus & ecclesiis, atque etiam orandi pro mortuis. Ut fidelium animabus & saluti consulatur, decernimus, cum curatus ad ægrotos vocatus fuerit, post debitam adhortationem, & sacramentorum administrationem, admoneat de testamento, de cura animæ post mortem agenda, ac suffragiis ecclesiæ. Decernimus insuper, ut contra heredes ex laudabili consuetudine sepulturarum agat, postquam sepulturæ officia impenderit, & suffragia publica & assueta exolverit, quos ad solutionem via juris compellat, nisi paupertas obstiterit.

31. Non adeo promiscue (ut nunc fit) mortui sepeliantur in ecclesiis, ac ne quidem ditiores, ne is honor detur pecuniis potius quam gratiis Spiritus sancti: sed hoc servetur Deo sacratis specialiter hominibus, eo quod præ aliis eorum corpora templa sint Christi & Spiritus sancti, & aliis in sublimitate & dignitate, tam ecclesiastica quam sæculari constitutis, quandoquidem & isti Dei ministri sunt, atque organa Spiritus sancti: Aliis insuper qui nobilitate vel virtutibus, vel meritis erga Deum & rempublicam fulgent. Ceteri pie & religiose in cœmeteriis ad hoc dedicatis sepulturæ tradantur. Nec indifferenter pro quibuscumque habeantur funebres orationes, sed pro his tantum qui glorioſi sunt & illustres in generationibus suis & populis: aut quorum tantum est meritum, ut eorum sapientiam narrare debeant populi, & ecclesia laudem eorum nunciare, sicut apud scripturam est. Non igitur ecclesiasticorum aut aliorum domestici intra ecclesias, præsertim cathedrales, aut alii de plebe, nisi præter opes sit aliud quod eos commendet, tradantur sepulturæ: nec ipsi præter statum & decorum exequiarum pompam affectent, sed potius ecclesiæ sacrificiis aut suffragiis aut in pauperes eleemosynis ambiant & studeant adjuvari.

32. Ad pauperiorum curatorum subventionem & favorem residentiæ, liceat episcopis, vel plures parœcias in unam redigere, vel eis beneficia simplicia unire, aut pensiones, aut partem congruam de decimis in eorum parœcia constitutis attribuere, aut loco portionis congruæ eisdem minutiores decimas, & quæ in nostra provincia virides & hortenses appellantur: sed omnia transigantur vocatis & auditis decimarum dominis, & possessoribus, & aliis quorum interest. Omnia vero juxta formam decretorum concilii Tridentini peragantur.

33. Non sunt ferendi, qui variis artibus decimas ecclesiis obvenientes subtrahere moliuntur, aut qui ab aliis solvendas temere occupant, & in suam utilitatem vertunt: cum decimarum solutio debeatur Deo: & qui eas dare noluerint,

aut

ANNO CHRISTI 1581.

aut dantes impedierint, res alienas invadant. Præcipitur itaque omnibus, cujuscumque gradus & conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas, quas de jure tenentur, in posterum quibuscumque ecclesiis, vel personis, quibus legitime debentur integre persolvant. Qui vero eas aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. Judices vero sæculares obtestamur in domino, ut contra eosdem severitate regiarum legum agant.

34. Quæ ex pietate & devotione ortum duxerunt, caritatis & aliorum nominum fraternitates & societates, spiritalia opprimunt & deformant in ecclesia, temporalia vero absumunt, atque homines dementant. Etenim in unaquaque ecclesia altare contra altare, sacrificium contra sacrificium, & sacerdotem contra sacerdotem, ac denique parœciam contra parœciam erigunt & opponunt. Earum quidem abolitionem non judicamus expedire propter piorum operum & suffragiorum, quæ exercent, bonitatem, earumque necessitatem in peste, & publica calamitate, sed eorum desideramus reformationem propter abusum. Imprimis earum fundationes & statuta in visitatione ab episcopis examinari jubemus, nec in posterum ullam innovari, nisi de expressa episcopi licentia, & confirmatione in scriptis habita, congrue ducimus a curatis parœciarum, in quibus celebrantur, quæ sacra ab ipsis fiunt, regi ac disponi, & non ab alio sacerdote, nisi de curatorum consensu, sine quibus quidquam agi non putamus æquum, cum debeant Deo & episcopis, de omnibus quæ fiunt in eorum ecclesiis, rationem reddere, & plecti pœna, si quid permiserint perperam aut impiegeri. Inhibemus etiam in dominicalibus earum missis aquam & panem benedici, aut conciones haberi, sed ea servari parœciali missæ, a qua populos avertunt. Vetamus imagines baculis impositas a mulieribus deferri intra ecclesias, sed omnia cum pietate & decentia fiant: frequentiam & sumptum conviviorum, quæ a Caritatis fratribus, & aliis tam separatim per ordinem, quam conjunctim impensa fraternitatis agitantur, ebrietates, lascivias & scurrilitates quæ in ipsis committuntur, ac denique omnia quæ ad caritatem & ædificationem non pertinent, damnamus, & ea perpetrantes anathematizamus. Quidquid vero de collectis & conscriptorum fratrum contributionibus celebrationi officii divini superfuerit, suffragiis faciendis pro mortuis, fabricis & ornamentis ecclesiarum, atque aliis piis operibus impendi præcipimus.

35. Ad tollendos abusus circa fabricarum administrationem, decernimus nemini licere, sine ordinariorum judicio & auctoritate, bona ad eas pertinentia vendere, aut cuiquam dare, aut in alios usus convertere, quam quibus assignantur: Et omnes declaramus sacrilegos, qui quacumque de causa illis fuerint abusi, & ad restitutionem teneri, ad eamque cogi per censuras ecclesiasticas, atque alia juris remedia. De illorum itaque alienationibus a triginta annis volumus per episcopos diligenter inquiri, & provideri: ab ipsis etiam procedi per easdem censuras contra bonorum illorum detentores & occupatores, ut nec dominis locorum liceat ipsa possidere, & ad censum tenere. De administratione vero eorumdem, & aliis ad fabricas spectantibus, ratio ordinario reddenda est, ut ecclesiarum pastori & tutori. Quod si ex consuetudine aut privilegio, aut constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda fuerit, tunc cum his etiam adhibeatur ordinarius, aut ad ipsum priusquam obsignentur, referatur, ne qua fraus committatur. Aliter factæ liberationes dictis administratoribus minime suffragentur. Propter infinitas de his querimonias, cogant episcopi sibi illas rationes redhiberi, ut examinentur, idque gratis, & ad suum supplementum viros bonos ad id committant. Pervenit ad hanc synodum a quibusdam officiariis sæcularibus illas rationes exposci, & pro illis audiendis magnam argenti copiam exigi, aliaque gravamina fabricis & curatis ab illis infligi, idque etiam contra Christianissimi nostri regis super hoc statibus nostræ provinciæ declarationem. Idcirco statuimus illos ad receptorum restitutionem teneri: & in posterum perseverantes excommunicationi ipso facto subjicimus.

36. Quoniam natura & ratio judicii postulat, nullius momenti absolutionem esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem: magnopere vero ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis patribus visum est, ut atrociora quædam & graviora crimina non a quibusvis, sed a summis dumtaxat sacerdotibus, absolverentur: Inde manarunt casus reservati tam sedi apostolicæ, quam episcopis, quos nosse inferiores sacerdotes oportet. Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem ecclesia Dei custoditum fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ita omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis & censuris, tum absolvere possint: extra quem articulum sacerdotes cum nihil possint in his casibus reservatis, id unum pœnitentibus suadere nitantur, ut ad superiores & legitimos judices cum convaluerint, pro beneficio absolutionis mittant. Intelligant autem post concilium generale Tridentinum concessum episcopis in irregularitatibus omnibus & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare, & in quibuscumque casibus, etiam sedi apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in diœcesi sua per se ipsos aut vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantum, non eorum vicariis esse permissum. Curati itaque, quoties inciderit circa hæc difficultas, consulant suos episcopos, a quibus cum videbitur expedire, potestatem accipiant quosdam absolvendi a casibus reservatis.

37. Quamvis presbyteri in sua ordinatione; a peccatis absolvendi potestatem accipiant: nullus tamen, etiam regularis potest confessiones sæcularium etiam sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut parœciale beneficium, aut ab episcopis, per examen, aut alias idoneus judicetur, & approbationem atque exercitii potestatem, quæ gratis detur, obtineat. Nullus itaque sacerdos, atque etiam regularis, ne quidem in suo conventu, audeat, maxime per omne tempus quadragesimæ, & octavas paschæ, audire confessiones quorum-

ANNO CHRISTI 1581.

cumque, & aliquem abſolvere, niſi de licentia epiſcopi expreſſa, atque etiam in ſcriptis habita.

38. Prædicationis munus epiſcoporum eſt præcipuum, quod in ſuis eccleſiis, per ſe debent exequi: Sin legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus aſſument. Nullus autem ſæcularis ſive regularis, etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, contradicente epiſcopo prædicare præſumat. Regulares cujuſcumque ordinis, niſi a ſuis ſuperioribus de vita, moribus & ſcientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, nullo modo prædicare poſſunt, Cum qua licentia perſonaliter ſe coram epiſcopis præſentare, ab eiſque benedictionem petere tenentur, antequam prædicare incipiant. In eccleſiis vero quæ ſuorum ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuperiorum ſuorum, etiam licentiam epiſcopi habere debent, ſine qua in ipſis eccleſiis non ſuorum ordinum nullo modo prædicare poſſunt. Ipſam autem licentiam gratis epiſcopi concedant. Ordinarii vero, ſeu ſtationarii regulares, in qua diœceſi licentiam petere obligantur; juſto ſpatio ante tempus adventus, & quadrageſimæ petant: utpote in ſynodo diœceſana æſtivali, ut ſi illi non fuerint capaces, ſibi de aliis providere poſſit epiſcopus. Nec liceat ulli nominato per epiſcopum, ad certum locum prædicationis, ſine conſenſu ipſius, illo relicto, ad alium tranſilire, ac pro arbitrio, in loco ſibi ab epiſcopo aſſignato alterum ſibi ſupponere.

39. Si quis aliter munus prædicandi uſurpaverit, aut ſi quis quacumque fulgeat dignitate, prædicatores in præjudicium epiſcoporum committere præſumpſerit, excommunicetur.

40. Quoniam ex conciliis parœci debent ſuis in eccleſiis prædicandi munus, ſi capaces & irreprehenſibiles extiterint, non impediantur a regularibus, etiam ab epiſcopo miſſis: quandoquidem in defectum & ſupplementum curatorum mittuntur, & non ut parœcos a ſuis officiis excludant, aut impediant. Miſſi regulares teneantur licentiam ſuam exhibere curatis, ac cum ipſis de correctione populi, prædicationis ædificatione, atque hora & loco convenire. Monemus autem curatos & parœcianos ſeminantibus pro ipſis ſpiritualia, in temporalibus pro viribus miniſtrare, & tamquam angelos Dei ſuſcipere, populorumque devotioni atque eleemoſynis commendare.

41. Si prædicator errores aut ſcandala diſſeminaverit in populum; etiam ſi in monaſterio ſui vel alterius ordinis prædicet, epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quod ſi hæreſes prædicaverit, contra eum ſecundum juris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem procedat, etiam contra exemptum ſedis apoſtolicæ auctoritate epiſcopis hac in re conceſſa. Moneantur autem regulares, ne juniores ad concionem & eleemoſynarum collectionem emittant, niſi quorum vita diu fuerit ſpectata, & capacitas, propter ſcandala quæ per ipſos oriri poſſunt in populis. Epiſcopi vero ſubſidiarios regulares tueantur, & charos habeant atque alant, ſicut coadjutores, omneſque illis factas injurias & contumelias ſuas eſſe exiſtiment & propulſent. Juniores ad ſtudia literarum foveant, atque conventus pro ſuis facultatibus, tamquam concionatorum ſeminaria ſuſtentent.

42. Pervenit ad hanc ſynodum de quibuſdam, qui cum ſint nomine regulares, extra clauſtra tamen & ob dientiam religionum ſuarum vivunt, & concionandi munis uſurpant. Pervenit etiam de aliis habitum Franciſcanorum, ſed diverſi coloris geſtantibes, qui conventus aliquot in hac provincia poſſident. Sed nec eorum ordo a ſede Romana probatus eſt, & vita multis ſcandalis ſubjacet. Præcipimus prioribus regularibus ſub anathematis pœna, ut ad ſuos conventus redeant: & contumaces tam, quam apoſtatas comprehendi. Poſteriores veto jubemus aut Franciſcanorum ordini a ſede apoſtolica approbato, ſi divi Franciſci regulam profeſſi ſunt, ſeſe adjungere, aut ex approbatis alicui, ſi religioni obſtricti fuerint: ne religionis obtentu regularis diſciplinæ contemptus inducatur, & in noſtris diœceſibus invaleſcat.

43. Reſipiſcentibus ab hæreſi miniſtris & clericis numquam fuit in eccleſia facile creditum, aut commiſſum apud catholicos concionandi munus, propter impreſſam animis eorum labem, quæ vix prorſus eluitur. Idcirco monemus epiſcopos ne talibus dent leviter licentiam prædicandi verbum Dei, ſed potius eos adhortentur ad præteriti temporis lamentum in ſilentio, & pœnitentiæ fructus edendos, memores Origenis ad concionandum poſt lapſum invitati, & nihil aliud in concionem loquentis, quam ex pſalmiſta peccatori dixit Deus: Quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis nomen meum per os tuum? Multo vero minus ad ſacerdotia admittantur. Attamen ex pœnitentiæ menſura, & ædificationis ſpe ac probabilitate, poteſt cum hujuſmodi diſpenſari atque indulgentius agi.

44. Poſtremo ne aliqui beneficiarii noſtris in diœceſibus lateant intruſi, ac ſine titulo, præcipimus a quibuſcumque tam parœcialium, quam aliorum quorumcumque beneficiorum poſſeſſoribus, ut intra ſemeſtre exhibeant ſuis epiſcopis proviſiones ſuas & diſpenſationes, & procedatur contra deficientes per cenſuras eccleſiaſticas, retentionem fructuum, atque etiam privationem eorumdem beneficiorum.

De monaſteriis.

1. OPTANDUM magis quam ſperandum noſtris diebus monaſteria in antiquum ſtatum reſtitui. Neque enim dici poteſt, quanta paſſa fuerint detrimenta tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus ex mala eorum adminiſtratione, quibus commiſſa ſunt: ut tamen ad aliquam tolerabilem formam reducantur, imprimis reſervationum omnium de ipſis petitionem & conceſſionem, atque aliorum quorumcumque beneficiorum, declaramus, pœnis de voto captandæ mortis alterius, & de voluntario homicidio ſubjacere ac affines eſſe: ac ſupplicamus Chriſtianiſſimo noſtro regi, & principibus, a quibus ad beneficia electiva aliqua fit præſentatio, necnon & ſenatibus, ut ſanctiones canonicæ ſuum ſortiantur effectum, quibus inhabiles pronuntiantur ad obtinenda quæcumque beneficia, qui per reſervationem eccleſiam viventis ambierunt. Sanctiſſimo vero D. N. papæ ſupplicamus, ut non prius de ullo monaſterio, ſeu electivo prioratu cuiquam expediatur proviſio, quam inquiratur, & intra tres menſes audiatur reſponſio metropolitani noſtri, aut epiſcopi, ſive capituli, in cujus diœceſi exiſtunt, de modis quibus jus ad illa acquiſierit, cui providendum eſt, an per reſervationem ipſi aut alteri datam, an per

ſimo-

ANNO CHRISTI 1581.

simoniam, fideicommissionem, an per aliquam de partitione fructuum, aut jurium promissionem, aut alia illicita ratione, & de illius religione ac sufficientia.

2. Supplicandum insuper a parte hujus sanctæ synodi existimavimus Christianissimo nostro regi, ut electiones juxta morem antiquum aliquando restituere dignetur: & interim intra sex menses juxta concordata, aut ad summum intra novem, teneantur nominati ad monasteria & prioratus provisiones a sede apostolica impetrare: aut omni jure excidant, & fructus pietatis operibus per episcopum applicentur, donec eisdem aut aliis provisum fuerit ab eadem sede Romana.

3. Abbates & priores electivi, sive regulares, etiam exempti, sive commendatarii, non recipiantur ad capiendam possessionem, nisi prius edita in manibus episcopi confessione fidei catholicæ ex formula in hoc concilio provinciali recepta, & post adeptam possessionem bullas suas in secretariatu, sicut olim fiebat, sive apud actuarium insinuationum curent in registris describi: unde liceat episcopis cognoscere de facultatibus, indultis, aut oneribus a sanctissimo D. N. papa ipsis impositis. Nam plerisque in titulum providetur, atque ad onus suscipiendi regularis habitus, qui tamen in sæculari remanent, ac se commendatarios jactant. Propterea jubemus, ut intra tres menses omnes abbates, & priores nostrarum diœceseon huic decreto pareant, & inobedientes post tertiam admonitionem excommunicatione feriantur.

4. Abbates & priores regulares, atque etiam exempti, aut commendatarii, si ætatem præscriptam a jure ad suscipiendos sacros ordines attigerint, intra annum promoveantur; facultatesque de non promovendo, præter quam in casibus a jure expressis concessæ, ad annum tantum suffragentur: alias episcopus pro suo jure agat, usque ad declarationem vacantium omnium beneficiorum. Promoti vero iisdem legibus ad celebrandam missam, quibus omnes presbyteri, atque episcopi obligentur, & compellantur ab ordinariis, si fuerint contumaces aut contemptores. Commendatarii, quamvis ad regularem observantiam non obligentur, ne tamen sint sine jugo atque omni regula, decet eos medium statum atque ordinem sequi, & ostendere inter regulares & sæculares clericos in vestitu, in victu, & in omni ornatu. Tonsura utantur ampliori quam sacerdotali, habitu propius ad regularem accedente: nec existiment sibi commendatum monasteriorum regimen, ad luxum & prodigalitatem, aut ad augendam rem suam & consanguineorum familiam, sed ad piam & justam alienarum rerum dispensationem, & quarum non habent proprietatem, Deoque de omnibus reddendam esse rationem.

5. Fundationibus monasteriorum nihil magis adversatur, quam conventui monachorum laicos aut mulieres præesse, ac pro abbatibus sive abbatissis se gerere, atque etiam in his habitare. Quisquis sciens tales, aut quascumque mulieres intra septa monasteriorum illorum residentes & commorantes, ad sacram communionem admiserit, sit suspensus a divinis. Quod etiam ad eas extendatur, quæ monasteria administrant, & monachis victum partiuntur, aut indebite frequentant.

6. Nemini abbatum, aut priorum, aut clericorum, aut aliorum ecclesiasticorum liceat decimas, fructus & administrationem monasteriorum, prioratuum, aut quorumcumque beneficiorum locare aut committere recipiendos aliis, quam catholicis viris, & qui ante contractum non ediderint confessionem fidei Romanæ ecclesiæ in manibus capituli monachalis, aut episcopi. Præterquam enim quod ab alienæ religionis hominibus monachi ad omnia vitia, atque etiam ad hæresim invitantur, coloni bonorum ecclesiæ, & curati, quibus aliquid ex illis fructibus debetur, multis modis affliguntur & divexantur, aut etiam ad hæresim solicitantur.

7. Episcopi inquirant & provideant de his omnibus quæ ad Dei cultum & servitium spectant in monasteriis, ut totum & debitis horis fiat cum decenti reverentia, surgaturque media nocte ad matutinas, si fuerit loci, aut regulæ antiqua consuetudo. Ad hoc enim omnia fere monasteria fundantur, ut orent & excubias agant, ne dormientibus aliis hominibus, inimicus superseminet zizania. Postea videant si saltem ad satisfaciendum divinis officiis numerus religiosorum sufficiat pro fundationum institutione, aut saltem pro facultatum copia. Deinde an suppetant in ecclesia omnia quæ ad serviendum Deo sunt necessaria: An ipsius ecclesiæ ac locorum regularium sint sarta tecta: & prospiciendum qua ratione omnibus his provideri queat, per censuras ecclesiasticas, & retentionem fructuum, invocato brachio sæculari (si opus est.)

8. Visitante episcopo, teneatur abbas regularis, seu commendatarius adesse; nisi justa causa per episcopum judicanda impediatur, aut eo casu vicarius legitime constitutus, qui quod ordinatum fuerit, tam in spiritualibus quam in temporalibus, exequatur: aut canonicis pœnis coerceatur.

9. In quacumque religione, tam virorum quam mulierum, juxta decretum concilii Tridentini, professio non fiat ante decimumsextum ætatis annum expletum, neque qui minori tempore quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ vel religionis vel ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus. Finito tempore novitiatus, superiores ipsi novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut monasterio ejiciant. Abeuntibus vero ante professionem omnia restituantur quæ sua erant, & monasterio contulerant deductis alimentis & vestimentis. Quod ut recte fiat episcopus per censuras ecclesiasticas (si opus fuerit) compellat. Ante professionem nemo capax habeatur aut officii, aut beneficii monachalis, aut si quod obtinuerit, vacare censeatur.

10. Religiosi ad regulæ, quam sunt professi, præstraprum vitam instituere & componere debent: atque imprimis observare obedientiæ, paupertatis, & castitatis vota, & præcepta ad votorum respective essentiam, n non ad communem vitam, victum & vestitum conservanda pertinentia, ab hisque numquam recedendum. Neque enim possuot a superioribus ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari. Nam si illa quæ bases sunt, & fundamenta totius regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

ANNO CHRISTI 1581.

11. Constituto in regulari vita, cujuscumque qualitatis fuerit, non licet bona mobilia, vel immobilia, etiam quovis modo acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, vel tenere, sed statim ea tradere superiori, conventuique incorporare. Nec licet superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, vel commendam. Attamen potest superior alicui tamquam officiario, ad tempus aut ad vitam rem committere, cujus conditionem faciat meliorem, & acquirat non sibi, sed monasterio. In his exequendis & reformandis prudentia & mansuetudine opus est, ne frangamus potius quam corrigamus, quæ in pravum longa consuetudine induruerunt.

12. Monasteria reformentur secundum regulas, quas profitentur in unoquoque ordine. Sit in omnibus mensa, vestitus, cohabitatio, & clausura communis. Quamdiu durabunt commendæ, priores claustrales, ac in prioratibus conventum habentibus superiores, qui correctiones & spirituale regimen exercent, a capitulo abbati, seu priori commendatario præsententur. Quod si dissenserint, ad episcopum negotium discutiendum referatur, qui de priore regimini apto providebit. Non probamus a solis capitulis institui: quandoquidem plerumque deteriorem, modo sibi indulgentiorem, solent postulare. Hos amovibiles decet esse, sicut omnes officiarios claustrales, præsertim si desierint recte ad utilitatem monasterii suo fungi officio. Sed viciſſim cavendum, ne per vindictam, quia nolunt abbatum aut religiosorum cupiditatibus obsequi, petantur amoveri: de quo episcopus aut visitatores judicabunt.

13. Omnes officiarii teneantur in capitulis generalibus rationem reddere de suis officiis, & coram visitatoribus vocato abbate, etiam commendatario, aut ejus procuratore seu vicario, ne quid reticeatur quod in administratione fuerit perperam gestum. Nullus in eodem claustro plura exerceat, aut possideat officia. Est enim æquum, ut omnes pro sua antiquitate honorentur & invitentur ad bene agendum.

14. Præsentatio beneficiorum sive regularium sive sæcularium quæ ad monasteria pertinent, de jure communi, tam ab abbate quam a conventu conjunctim fieri debet in capitulo, nisi aliter inter eos fuerit conventum, aut ab antiquo observatum. Cui de beneficio provisum fuerit, aut ad ejus residentiam vadat, aut si residentia in beneficio fieri non possit, conveniat de fructibus ejus cum abbate, & conventu, ut cum aliis vivat. Nullus tamen sinatur beneficium obtinere, aut claustrum egredi ad beneficiorum regimen, nisi cujus spectata aut probata fuerit fides, & sanctitas, ut laicis potius ædificationem quam scandalum afferat.

15. Abbas vel prior nulli monacho det licentiam egrediendi monasterio sine urgenti necessitate: numquam autem ut ad nundinas, vel ad vicinorum pagorum festa, vel consanguineorum nuptias, vel ad missas per parœcias aut pagos celebrandas, nisi ob maximum defectum presbyterorum rogati vadant: numquam autem ut infantes a sacro baptismatis fonte suscipiant, nisi cogat necessitas.

16. Mensa, & victus regularium, statui pauperratis, quam sunt professi, non deroget. Sed si quid de frugali sumptu superfuerit, colligatur ne pereat, ac de communitatis redditibus diligenter rationes reddantur coram religiosis, aut visitatoribus in præsentia abbatis, etiam commendatarii, maxime si presbyter extiterit. Quod vero reliquum fuerit, impendatur ornatui, aut fabricæ ecclesiæ, pauperibus, aut aliis rebus monasterio necessariis. Deficientium a statis horis chori, aut aliter delinquentium portio, nec abbati, nec conventui accrescat, sed ecclesiæ cultui aut pauperibus applicetur. Sine gravi culpa, & post omnia tentata, quibus emendari possit, nemo tamquam incorrigibilis ad aliud transmittatur monasterium: ne tacitis aut clandestinis odiis abbatum, aut aliorum regularium detur vindictæ locus. Qua in re, ne quidem vicariis episcoporum, ipsis insultis, libera judicandi potestas debet concedi.

17. Quicumque regularis prætenderit se per vim & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi infra quinquennium tantum a die professionis: Et tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo atque ordinario. Quod si prius sponte habitum dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur. Interim vero nullo privilegio suæ religionis juvetur juxta decretum sacri concilii Tridentini. Ordinarius, quoniam ejusmodi causæ maximi sunt momenti, ipsemet judicet, nec ad vicarios, nisi legitime impeditus, transmittat.

18. Abbates & priores conventuales etiam de suo monasterio minores aliquos emittant ad famosas universitates, qui tamen in conventibus tantum habitent, eisque assignent portionem congruam ad victum, ut postea bene instituti prosint monasterio & ejus viciniæ.

19. Postremo ut paternitatis publicæ erga omnes, sed maxime pauperes, maneat in monasteriis aliquod vestigium: obtestamur omnes abbates & priores conventuales sub interminatione divini judicii, ut hospitalitatis & pauperum nolint obliviſci: & in monasteriis eleemosynarii, non seipsos, sed pauperes pascant, ac de quotidianis eleemosynis rationem diligentem per singulos menses conventui & visitatoribus, coram abbate, etiam commendatario presbytero reddant.

20. Synodus salva & inviolata vult statuta & privilegia monasterii sancti Martini Sagiensis diœcesis in Normania, de congregatione & reformatione Casalis-benedicti, nihilque de eisdem statutis & privilegiis dicti monasterii abrogare intendit, salvo jure episcopali.

21. De ipsis monasteriis in prioratus, in quibus vigere debet regularis observantia, tot regulares mitti jubemus ad divinum explendum officium, quot ex fundatione requiruntur, aut quot ferre possunt eorum facultates. Excommunicationi vero subjicimus priores ac quoscumque alios, qui post trinam admonitionem, advenientes non receperint, vel ad victum aut habitationem necessaria suppeditare recusaverint. Sub eadem pœna ipso facto incurrenda præcipimus, ut quarumcumque ecclesiarum fundationes diligenter observentur, nihilque immutetur, præsertim si approbatæ fuerint ac confirmatæ ab archiepiscopo, aut episcopo diœcesis, in qua dictæ ecclesiæ existunt. Nec liceat his

qui

ANNO CHRISTI 1581.

qui se dicunt fundatorum hæredes esse, aut illarum ecclesiarum possessoribus hujusmodi fundationes intervertere, aut immutare, in aliosve usus etiam pios convertere. Sanctorum enim patrum constitutionibus sancitum est, standum esse voluntati fundantium, & dotantium ecclesias: ut pro animabus ipsorum, & prædecessorum, atque successorum Deo preces in ipsis funderentur.

22. Nostris peccatis ita merentibus, in hoc regno plerisque in locis jacent monasteria diruta prioratus, capellaniæ atque etiam parœciales ecclesiæ collapsæ, & in prophanos usus transferuntur, earumque fructus a laicis occupantur. De his valde curandum est, ne ea quæ sacris ministeriis dedicata sunt, temporum injuria obsoleſcant, & ex hominum memoria excidant. Episcopi itaque congruentibus remediis invigilent, etiam per retentionem fructuum, usque ad eam partem quam judicarint congruere, ut monasteriorum ecclesiæ, quæ renovatione, aut restauratione indigent, reficiantur, & in eis debita obsequia recte exerceantur, invocato (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio, & remota omni appellatione. Profanatores vero prioratuum & capellaniarum cogant quibus poterunt modis, etiam per excommunicationem, ad earum purgationem & reparationem, ac fructuum restitutionem. Si vero vetustate, vel alias collapsæ fuerint, & ob earum inopiam nequeant instaurari, vocatis his quorum interest, in matrices, aut alias ecclesias locorum eorumdem, seu vicinorum arbitrio suo transferant, atque in iisdem ecclesiis erigant altaria, vel capellas, vel prioratus, sub iisdem invocationibus, vel in jam erecta altaria, vel capellas, vel prioratus, traducant cum omnibus emolumentis & oneribus prioribus ecclesiis impositis. Parœciales vero ecclesias, etiam si juris patronatus sint, ita collapsas refici procurent ex proventibus quibuscumque ad easdem ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes qui fructus aliquos a dictis ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum parœcianos, ac quoscumque qui secundum loci consuetudinem tenentur, aliosque quoscumque juxta concilii Tridentini decretum contribuere compellant. Omnibus vero remediis opportunis ad prædicta cogant, etiam per interminationem divini judicii & excommunicationis. Quod si nimia egestate omnes laborant, ad viciniores ecclesias transferantur cum facultate tam dictas parœciales, quam alias ecclesias dirutas in profanos usus non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

23. Anathemati subjiciuntur omnes & singulæ personæ, cujuscumque qualitatis & conditionis fuerint, tam clerici, quam laici, sæculares, regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint virginem, vel viduam, aut mulierem invitam, præterquam in casibus a jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel favorem dederint: quique scientes eam non sponte ingredi monasterium aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subjiciuntur, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi veli, vel votum emittendi quoquo modo, sine justa causa impedierint. Eaque omnia & singula quæ ante professionem, vel in professione fieri oportet, serventur, non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed aliis quibuscumque.

ANNO CHRISTI 1581.

24. Libertati professionis virginum Deo dicandarum, ut prospicerent sancta concilia, statuerunt, ut si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat, nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel eo impedito vicarius, aut alius ab ipsis eorum sumptibus deputatus, virginis voluntatem, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat. Quod si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, juxta monasterii & ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cujus professionis diem ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterii eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

25. Sacræ virgines videant quomodo corpore & spiritu placeant Deo, & non cogitent quæ mundi sunt, sed quæ facultatem præstent sine impedimento dominum obsecrandi. Sponsæ fiant Christi, non adulteræ, nec in professione fidem datam irritam faciant: sperent in Deum, instent orationibus nocte & die, saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacrosanctam eucharistiam suscipiant, ut eo salutari præsidio muniant se ad omnes oppugnationes dæmonum fortiter superandas.

26. Non sint otiosæ, non verbosæ, non curiosæ, loquentes quæ non oportet, nullam dent adversario occasionem maledicti gratia, nec in victu, nec in sermone, nec in velo, nec in omni habitu, in quibus omnibus delicias fugiant. Viventes enim in deliciis mortuæ sunt, & facile convertuntur post Satanam.

27. Præcipitur a sanctis conciliis universis episcopis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero sedis apostolicæ auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restituere, & ubi inviolata est, conservare maxime procurent. Inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita compescentes, invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio. Quod ut præbeatur, omnibus magistratibus sæcularibus ab eisdem conciliis injungitur sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire a monasterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab episcopo approbanda, indultis quibuscumque & privilegiis non obstantibus. Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine episcopi licentia, vel superioris in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis, neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis & indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

28. Quia per injuriam nostrorum temporum multæ monialos professæ relicto monasterio, vel cum parentibus, vel in hominum consortio,

ANNO CHRISTI 1581.

tio, nec ſine multorum ſcandalo vivunt excommunicationis laqueis irretitæ, omnibus præcipimus, ut ſingulæ ad ſuos conventus quamprimum redeant, clauſuram & regularem obſervantiam cum aliis obſervaturæ. Inobedientes vero apoſtatrices declaramus. In qua excommunicatione ſi uſque ad mortem permanſerint, Chriſtiana careant ſepultura, nec in loco ſacro ſepeliantur. Poſtremo epiſcopi viſitantes videant, quonam pacto poſſint providere circa moniales hoſpitalium, de quibus infinitæ ſunt querimoniæ.

29. Quæ monaſteria ſanctimonialium in pagis, vel extra mœnia urbium, vel oppidorum conſtituta, malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus, ſine ulla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita: curent epiſcopi & alii ſuperiores, ſi ita videbitur expedire, ut ſanctimoniales ex his ad nova, vel antiqua monaſteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio (ſi opus fuerit) brachii ſæcularis. Impedientes vero & non obedientes per cenſuras eccleſiaſticas parere compellant.

30. Non deputentur monialibus confeſſarii, atque aliorum ſacramentorum, & officii divini miniſtri, niſi de epiſcopi conſenſu & prævio examine per eum, aut etiam vicarium faciendo: & præter ordinarium confeſſorem alius extraordinarius ab epiſcopo, & aliis ſuperioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat.

31. Nemini liceat monaſteria, vel domos tam virorum quam mulierum etiam mendicantium, aut parœcias, aut etiam oratoria erigere ſine epiſcopi (in cujus diœceſi eriguntur) licentia prius obtenta, & in eis non major numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, aut onera imponantur, quam ex redditibus, vel conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari.

32. Magno noſtro dolore per noſtrorum temporum invaleſcentem malitiam plerique ex monaſteriis tam virorum quam mulierum, atque etiam mendicantium, abierunt retro poſt ſatanam: nec ſolum ſuis ordinibus renuntiarunt, ſed matrimonia contra vota contraxerunt. Omnes rogamus & obteſtamur in domino, ut reſipiſcant a laqueis diaboli, & cum redeuntibus ad ſuorum ordinum conventus, miſericorditer, ac cum vere pœnitentibus indulgentius agere ſuperiores hortamur, modo de irregularitate & apoſtaſia a ſede apoſtolica veniam impetrarint. Qui vero in ſua nequitia contumaces perſtiterint, omnibus modis tamquam oves perditas ab eiſdem ſuperioribus quæri & compelli ad intrandum præcipimus, etiam brachio ſæculari invocato.

33. Prohibemus autem curatis, & aliis quibuſcumque, ne tales cognitos admittant ad communionem, ac ne quidem ſinant ingredi in eccleſiam, atque etiam mortuis denegent Chriſtianam ſepulturam.

34. Pervenit ad nos, a quibuſdam ſuperioribus de ordinibus religioſorum, etiam mendicantium, prætextu ſuæ regulæ, aut privilegiorum a ſede apoſtolica obtentorum, quos etiam presbyteros in ſuis conventibus judicarunt incorrigibiles, habitu monachali exui, & ſæculari ac presbyterali indui, fierique de eorum indulgentia apoſtatas: ipſis denique poteſtatem dari, ut in noſtris diœceſibus vagentur presbyteri ad celebrandam miſſam, & prædicandum verbum Dei. Interea fiunt pejores clerici quam fuerant monachi, unde infinita naſcuntur ſcandala. Monemus in domino ſuperiores ordinum etiam mendicantium, ne ad eccleſiæ deſtructionem abutantur indultis apoſtolicis, aut regula ſuorum ordinum, nec ſuos incorrigibiles a ſuis domibus dimittant, ſed in firma cuſtodia detineant, ac potius alios a ſuis monaſteriis fugitivos inveſtigent, ne ſuis ordinibus & noſtris eccleſiis ſcandala præbeant. Si ſecus fecerint, contra ipſos juxta ſanctiones canonicas procedetur. Quiſquis vero, etiam de eorum licentia vagus presbyter & apoſtata inter noſtros deprehenſus & cognitus fuerit, non permittatur celebrare miſſam, nec prædicare, ac ne quidem admittatur ad laicam communionem, ſed cogatur ad clauſtrum redire, aut incarceretur, aut fiat ſicut unus de apoſtatis.

35. Ut autem hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta in omnibus monaſteriis & domibus virorum, ſeu mulierum ſub quavis gubernatione & ſubjectione exiſtentibus obſerventur, præcipitur epiſcopis, ut in monaſteriis ſibi ſubjectis, & in aliis etiam non ſubjectis in caſibus a ſacris canonibus, præſertim concilii Tridentini decretis, ſpecialiter ipſis commiſſis, ſtatim prædicta exequantur: quæ vero extra caſus prædictos in monaſteriis & perſonis ab epiſcoporum juriſdictione & ſubjectione exemptis ordinata ſunt, ea ſtudeant abbates aliique ordinum ſuperiores, ad quos ea cura ſpectat, executioni demandare: quibus negligentibus juxta ejuſdem concilii Tridentini ultimum decretum de regularibus, erit providendum.

ANNO CHRIST 1581.

De juriſdictione eccleſiaſtica.

1. CUM & canonicis & regiis conſtitutionibus juriſdictio eccleſiaſtica ſemper ſejuncta fuerit a ſæculari, tam in perſonalibus, civilibus, quam in criminalibus cauſis: ita ut nec a ſæcularibus judicibus eccleſiaſtici debeant compelli ad debita ſolvenda, nec ab his puniri, ſi quid animadverſione dignum commiſerint, ſed ad judices eccleſiaſticos debeant remitti in caſibus præſcriptis a ſacris canonibus. Monemus in domino dictos judices ſæculares, ut dictis canonibus pareant, nec falcem in meſſem alienam mittant. Quod ſi moniti non paruerint, excommunicationis vinculo ſe noverint ſubjacere. Præcipitur vero omnibus eccleſiaſticis ſub pœna excommunicationis, ne coram judicibus laicis litigent, neve voluntarie ſe eorum juriſdictioni ſubjiciant in caſibus ad judices eccleſiaſticos pertinentibus, ſive actores, ſive rei ſint. Quod ſi ſententiam excommunicationis non veriti fuerint, aliis canonicis pœnis graviſſime puniantur.

2. Studeant officiales brevi compendio lites dirimere: Ideoque præcidant dilationes, quibus hactenus uti conſueverunt: ac litigatorum artibus, ſeu in litis conteſtatione, ſeu alia parte judicii differenda modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant, & " incautis criminalibus, humanæ ſortis memores, aut nocentes reos damnare, aut inſontes cito abſolvere debent.

" f. legendu in cauſis.

3. Publicatis elogiis teſtium ſeu inqueſtis, non admittant reos ſeu defenſores dare recuſationes ſeu reprobationes teſtium, nec hujuſmodi recuſationum probationem fieri, ne poſt didiſcita (ut ajunt) teſtimonia, detur teſtes ſubornandi & fabricandi locus.

4. Ca-

ANNO CHRISTI 1581.

4. Caveant in posterum promotores excommunicationes & absolutiones decernere, cum hæ sint partes judicum. Procurare enim solum promotores debent, ut sarta tecta conservetur ecclesiastica disciplina, & tamquam accusatores postulare & requirere, ut in eos qui illam disciplinam violarint, corruperint, seu quid litii & sceleris commiserint, inquiratur: unde promotores nomen sortiti sunt, Iniquissimum autem, eumdem & accusatoris & judicis partes agere.

5. Monet sancta synodus eosdem officiales, ne quemquam coram se citatum, eo quod prima die assignata non comparuerit, suspensum a divinis, seu excommunicatum declarent: sed jubeant tantum non comparentem iterum citari: qui si rursum non comparuerit in judicio, vel per procuratorem non responderit, procedant per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi existentibus eo ipso quod exactæ fuerint assignentur, retentionem fructuum, beneficiorum privationem, aliaque juris remedia. Quod si executio realis vel personalis adversus eos hac ratione fieri non poterit, fitque erga judicem contumacia: tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo, præter alias pœnas ferire poterit. Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones, non retipuerit, non solum ad sacramenta & communionem fidelium ac familiaritatem non recipiatur: sed si obdurato animo censuris annexus, in illis per annum inforduerit, etiam contra eum, tamquam de hæresi suspectum procedi possit.

6. Meminerint officiales non temere & leviter executorum schedulis seu relationibus credendum esse, nisi diem & horam, necnon locum, ubi personam, cui assignatio denunciata fuerit, invenerint, & coram quibus testibus facta fuerit, dictæ relationes contineant.

7. Excommunicationes quæ ad finem revelationis, aut pro deperditis rebus fieri solent, a nemine prorsus, præterquam ab episcopo, ac nisi de re non vulgari, causaque per eumdem diligenter examinata decernantur: nec ad eas concedendas cujusvis magistratus auctoritate adducantur, sed totum hoc in illorum arbitrio & conscientia positum sit. Easdem tamen poterit etiam vicarius episcopi concedere, si hæc facultas ei specialiter ab episcopo fuerit demandata.

8. Non liceat episcopis sigillum suum ad certum pretium locare, sed illud probo viro, nec indocto, tamen ecclesiastico committant.

9. Præcipitur vero episcopis, ut certum locum secretariis suis assignent, ubi registra ordinationum, provisionum, collationum, & aliorum actorum a dictis episcopis, seu eorum vicariis emanatorum perpetuo custodiantur, ne earum rerum pereat memoria, & inde exempla, seu extractus, cum necessarium fuerit, petantur.

10. Actuarios quoque seu graffarios curiarum ecclesiasticarum & capitulorum, clericos seu notarios non uxoratos & scribendi peritos instituant: quibus non liceat suum aliis delegare officium. Quod si illud aut morbo impediente, aut alia urgente necessitate, explere non possint, in eorum locum officiales notarium aliquem, aut probum virum substituant.

11. Caveant autem illi actuarii, ne absente officiali suos testes examinare præsumant (cum sit id omni jure vetitum) sub pœna nullitatis.

12. Sportularum & salarii pro actorum expeditione, ac pro apparitoribus, & ceteris ecclesiasticæ jurisdictionis ministris, & operis moderata sit erogatio, & a turpi quæstu aliena, nec sit ejus major taxatio quam in curia archiepiscopali & metropolitana esse consuevit.

13. Sancta synodus sanxit seminaria per diœceses erigi juxta formam in concilio Tridentino contentam, pro quorum sustentatione ordinata & decreta fuerunt quædam, in qualibet diœcesi ab episcopis clero proponenda: ut si quæ opportuniora videbuntur, intra bimestre ad dominum metropolitanum approbanda remittantur, quatenus illius beneficio a summo pontifice, & a Christianissimo nostro rege confirmatio (in quantum opus fuerit) impetretur.

14. Quæ omnia judicio & beneplacito sanctissimi domini nostri papæ submittimus.

Episcopi qui huic synodo interfuerunt & subscripserunt.

Nos C. cardinalis a Borbonio, archiepiscopus Rothomagensis, primas Normaniæ definientes subscripsimus.

Ego Bernardinus de S. François episcopus Bajocensis subscripsi.

Ego Ludovicus du Moulinet episcopus Sagiensis subscripsi.

Ego Claudius de Saintes episcopus Ebroicensis subscripsi.

Ego Joannes de Vasse episcopus Lexoviensis subscripsi.

Nos Cl. Sedille, & P. le Got canonici E. Abrincensis, procuratores & deputati a capitulo ejusdem E. sede vacante, approbavimus & subscripsimus.

Ego Nicolaus de Briroy vicarius generalis & procurator reverendiss. Constantiensis episcopi ejus nomine interfui, approbavi, & subscripsi.

Nomina deputatorum a capitulis supradictarum diœcesium, abbatum, priorum, procuratorum, & ceterorum, qui huic synodo interfuerunt, relata sunt cum actis in commentarios qui in archivis ejusdem ecclesiæ Rothomagensis asservantur.

N. CLERET, & M. BELLIN, secretarii concilii.

DE SCHOLARUM ET SEMINARIORUM fundatione & regimine statuta in eadem synodo provinciali, per illustrissimum ac reverendissimum dominum cardinalem a Borbonio archiepiscopum Rothomagensem.

1. EPISCOPI per suas diœceses veteres scholas instaurent, & contra occupatores rerum & possessionum, quæ ad illas pertinent, procedant per censuras ecclesiasticas, tam in monasteriis & prioratibus, quam in collegiatis & parœcialibus ecclesiis: Et ubi desunt, omnem operam dent, ut aperiantur ad instituendam juventutem in viis domini & bonis disciplinis, ad normam autem & regulam seminariorum, quoad fieri poterit, in ipsis docendi methodum introducant, ut in eadem diœcesi omnes scholæ inter se consentiant. Omnes autem dictarum scholarum magistri fidei professionem juxta formulam præscriptam, & in hac synodo insertam emittere teneantur.

2. De seminariorum erectione in unaquaque civitate cathedrali, aut in alia, si qua in diœ-

ces

ANNO CHRISTI 1581.

ANNO CHRISTI 1581.

ceſi viſa fuerit commodior, conventum fuit in hac ſynodo provinciali, ut fiat per contributionem ex fructibus integris menſæ epiſcopalis, & capituli, & quorumcumque beneficiorum, ſicut præcipitur a generali concilio Tridentino. Sed ut tolerabiliorem ipſam redderemus, habita ratione infinitorum gravaminum, quæ patiuntur potiſſimum in hac provincia beneficiarii, formam contribuendi præſcripſimus, quam omnes ſequi oportet, ipſamque ad ſingulas diœceſes tranſmiſſimus.

3. Ad ipſius formæ executionem, epiſcopus ſecum aſſumet duos quos voluerit, modo ſit de capitulo unus, & alter de civitatis epiſcopalis clero, quibus capitulum de ſuo gremio tertium adjunget, & clerus civitatis quartum. Procedent autem ad contributionis taxam quam citiſſime poterunt, ita ut proximo menſe Octobri facilius ac minori ſumptu recipiantur cum ſubventione regia a quibuſcumque beneficiariis.

4. Quoniam non niſi tenuis admodum poteſt fieri contributio, quæ multis alendis, & habitationi comparandæ atque ædificandæ, aliiſque ad ſeminarii ſupellectilem neceſſariis ſufficere nequeat, in pronais & concionibus, atque etiam per domos ditiorum tam eccleſiaſticorum, quam ſæcularium, in tota diœceſi fiant adhortationes, & eleemoſynarum petitiones ad hoc tam ſanctum opus promovendum, cujus nec oblivíſci debebunt in teſtamento pii viri, præſertim eccleſiaſtici.

5. Adhortamur autem in domino omnes ad quos ſpectat beneficiorum aliqua diſpoſitio, ne graventur ad vivendum dare amplioris redditus beneficia, quam ferat eorum contributio: ut ex his major numerus clericorum aliqueat, & ſeminarium augeri. Obteſtamur etiam in domino alios omnes patronos tam eccleſiaſticos quam laicos qui ad contributionem non tenentur, ut pietatis ac publicæ utilitatis intuitu, ne male aut illicite collocari beneficia ſua ſimplicia, aut penſiones ſuper parœcialibus judicent, ſi ſeminariis attribuerint. Præterquam enim quod auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmabitur, ſeminaria obligabuntur ad onera fundationum, & alia ſibi per dictos patronos imponenda. Quicumque vero patroni intelligant ſibi licere ex nunc ad unionem offerre quæ voluerint beneficia, aut penſiones, ſine detentorum & poſſeſſorum, quamdiu vixerint, præjudicio: a quibus tamen reſignari non poterunt, etiam in curia Romana jam unita beneficia, ac ne quidem alia, niſi cum onere penſionis ſeminariis ſolvendæ, ſi prius fuerit attributa.

6. Ex monaſteriis & prioratibus conventualibus, ſi ad vivendum ſeminario beneficia ſimplicia magni proventus ſupra debitam contributionem contulerint, unus ſaltem regularis aſſumetur ad ipſum ſeminarium ſine ulla alia penſione, & liberabuntur de alio mittendo ad ſtudia literarum in famoſas univerſitates: regularis vero de ſeminario tenebitur omnibus feſtis ſolennioribus ad monaſterium aut prioratum ire, ne regularis diſciplinæ obliviſcatur: ſed poſt ſtudiorum decurſum ſpatium, ac presbyteratum adeptum, redire ad clauſtrum, ibique novitios ad regulam, quam in ſeminario didicerit, docere, donec alius in ipſius locum ſeminario traditus revertatur ad idem clauſtrum, ſuſcipiatque munus docendi eoſdem novitios.

7. Ad fabricam ſeminariorum, & reddituum in eis augmentum, atque ad alia neceſſaria proderunt, quæ de leproſiarum, hoſpitalium, fabricarum, ac confraternitatum ſuperfluis redditibus poterunt impetrari. Præbenda inſuper præceptorialis attributa ſcholis vel attribuenda, & ſi qua alia ſunt ad inſtituendos & alendos pueros in eccleſiis & locis deſtinata, in quibus ſeminaria collocabuntur, ipſis debent applicari, ea tamen lege & conditione, ut in eiſdem ſcholæ & collegium totius diœceſis ſit publicum, & provideatur de ſtipendiis præceptoribus idoneis ad docendam per claſſes juventutem, ſive in ſeminario manentem, ſive aliunde advenientem. Sic enim fiet, ut non ſolum ad eccleſiæ regimen provehendi, ſed cujuſcumque ſtatus pueri pietatem cum bonis literis imbibant, & cum adoleverint rectam ſuam educationem, atque inſtitutionem eccleſiæ referant acceptam.

8. Ad inchoandam perficiendamque ſeminariorum fabricam, & gubernationem, epiſcopi eligant de capitulo duos de ſenioribus ad gerenda negotia non inhabiles, & ineptos, de quorum conſilio omnia adminiſtrabunt, eorumdemque utentur opera & auxilio. Nec propterea quibus dignitatibus eccleſiarum cathedralium cura ſcholarum in tota diœceſi incumbit, ſuo jure privabuntur, quin obſervent, ſi in iiſdem ſeminariis omnia ſecundum fundationem, inſtitutionem & ſtatuta gerantur & adminiſtrentur, ut ad epiſcopum referant, & cum eo atque aliis deputatis canonicis, abuſibus, ſi qui irrepſerint, provideant.

9. Principio videbunt, ſi quod in civitate ad ſeminarium opportuna ædificium, aut loci ſpatium commodum ſcholis jam aſſignatum, & eo utentur de conſenſu omnium quorum intererit: ita tamen ut non admittatur ad oppoſitionem, cui nihil privati damni acceſſerit. Ne metiantur autem ædificium & locum ex numero alendorum in præſenti tempore, ſed potius ex propagandi ſeminarii ſpe, & poſteritate. Ideoque futuris ſæculis ſaltem de amplitudine loci, quoad fieri poterit, proſpiciant.

10. Ad locum comparandum, atque extruendam fabricam ſeminarii, contributiones primi anni, atque etiam ſecundi, ſi opus ſit, nec non alia undecumque provenientia pecuniarum ſupplementa pro ſua prudentia diſponant, & impendant, nec ultra facultates ædificent, ne rideantur, ſi cœperint ædificare, quod nequeant conſummare. Habitationis vero ſtructura concipiatur ad finem plurimorum in eodem loco ſtudentium, manducantium, & dormientium. Idcirco manſiones ſatis amplas & commodas contineat: ad alios tamen convictores & penſionarios intra ſeminarium & collegium recipiendos, ne deſint alia ædificia cubiculis, & muſeis diſtincta, prout expedire videbitur.

11. Computabunt poſtea quanta pecuniæ ſumma ex conſtitutionibus, atque aliis adjumentis quotannis ſuppetat: ut pro ratione redditnum de numero alendorum in ſeminario ineant conſilium. Ad alimenta autem, veſtitum & alia ſeminario neceſſaria pro unoquoque deputamus centum libellas argenti, ex quibus duæ partes inſumentur tenuitati victus, & veſtitus ſingulorum: Tertia vero pars præceptorum & aliarum perſonarum ſtipendiis, atque aliis rebus in ſeminario neceſſariis & requiſitis. Mutabitur tamen iſta impenſarum partitio pro ratione loci & temporis, ut ei detrahatur vel addatur.

12. Quo major numerus clericorum ad eccle-

ANNO CHRISTI 1581.

clesiam aspirantium juvari possit & instituí, in electione eorum qui ad seminarium admittentur, triplex delectus habebitur: inopum prorsus, deinde mediocrium, qui parentum impensa non omnino ad studia sustentari valeant, sed egent alieno subsidio: postremo ditiorum, quibus opes paternæ abundæ subvenient. Ad hæc cogitandum non solum inopes ad presbyterium informandos esse & adscribendos, ne nimium gravetur ecclesia, aut contemptui habeatur, sed melioris sortis & conditionis adolescentes, qui non tantum ecclesiæ postea præsint, sed pauperioribus opitulentur, ut suum ministerium atque ecclesiam ornent & amplificent.

13. Quocirca utilius videatur mediam partem seminarii ex [a] exigentioribus componere, & alteram ex mediocribus: ita ut pro uno inope duo vel tres de ipsis assumantur, quibus pensio unius inopis dividatur, & de parentum subventione suppleatur quod defuerit ad alimentum & vestitum. De ditioribus vero tot cooptentur, quod capere poterit habitatio supra numerum aliorum. Nam præter multiplicationem cleri, & rectam institutionem, de istorum pensionibus poterit aliquid comparari ad onera seminarii sublevanda.

a) *Forte*, egentioribus. H.

14. Ad faciendum delectum eorum, episcopus ante Calendas cujusque decanatus significabit per decanum ruralem omnibus curatis, sive vicariis ejusdem decanatus, ut die Calendarum secum adducant ad locum assignatum omnes suæ parœciæ juvenes a duodecimo anno ætatis usque ad vigesimum, qui scholas literarum frequentarint, & in ecclesia cantare assueverint, atque presbyteratus desiderio teneantur. Ad diem dictum & locum episcopus ipsemet proficiscetur, aut mittet canonicos suos in hoc opere coadjutores, qui inspectis juvenibus interrogabunt de legitimo parentum matrimonio, fide, vitæ honestate & conditione: deinde contemplabuntur juvenum vultum, pronuntiationem, ac totius corporis habitum: quodnam præbeant ingenii ac virtutis specimen, atque ad presbyteratum aptitudinem, & quem progressum in literarum studio fecerint. De quibus spem meliorem conceperint, eorum nomina, parœcias, genus, ætatem, & facultates diligenter describent, cum annotatione inopum, mediocrium, et ditiorum. Quamvis autem plures in uno decanatu inventi fuerint idonei, non tamen poterunt in seminario simul recipi plures, quam requirat facta dispositio. Verbi gratia, si seminarii proventus dequeat sustentare plures quam viginti, et sint in diœcesi decem decanatus, non licet de uno decanatu plures quam duos simul admittere, nisi pro uno paupere placuerit duos mediocres, vel tres substituere. Quod si contra in uno decanatu nulli extiterint satis apti, ex viciniore decanatu conveniet alterius defectum supplere. Nec mirum videatur, quod de singulis decanatibus seligi optamus. Cum seminaria non ad unius civitatis, sed ad totius diœcesis utilitatem & ministerium constituantur.

15. Recipiendus moneatur ab episcopo, aut ab alio per eum deputato de statu ecclesiastico, de seminario non nisi pro servitutis Deo & ecclesiæ fundato, de mendacio in Spiritum sanctum, & de sacrilegio quod committet, si non libenti animo, sed ficto ad sacrum ministerium venerit, aut ab ipso post alimoniam atque institutionem ab ecclesia acceptam recessere. Postea proponentur ei omnia instituta, officia & onera in seminario subeunda. Quibus obediendiam præstare debebit, aut de sodalitio expelli. Ac ne quis a proposito, aut leviter resiliat, non erit incommodum, si duo aut tres de propinquis spondeant atque etiam obligentur ad restitutionem omnium sumptuum pro tempore quo receptus vixerit in seminario, si sponte suæ vacationi renuntiarit. Quod si propinqui illi vel non fuerint solvendo, vel episcopo placuerit hanc ipsis obligationem remittere, si forte desertor militiæ ecclesiasticæ ad pinguiorem fortunam pervenerit, saltem sumptus illos teneatur rependere.

ANNO CHRISTI 1581.

16. Receptionis vero non alia sit ceremonia, quam in vertice capitis rasura, atque habitus clericalis.

17. De rectoribus & præceptoribus seminariorum maxima cura esse debet. Magistrorum enim virtutes, aut vitia facile solent imbibere discipuli. Quoniam seminariorum fundatio eo tendit, ut clerici ad pietatem, religionem, ecclesiasticam disciplinam, bonos mores, & literas erudiantur: ad eum finem sunt ipsis præficiendi viri pii, ac religiosi, graves & prudentes, quique suo exemplo & cohortationibus, tam privatis quam publicis omnes sibi commissos ad studium illarum rerum accendant. Nec antea tam rectores, quam præceptores præficiantur, quam fidei professionem juxta insertam supra formulam emiserunt. Primas, seu rector sit venerandæ senectutis presbyter & sacerdos, si fieri possit multum diuque in ministeriis ecclesiasticis versatus, cui, sicut de beato Augustino scribitur, displiceant omnia quæ aguntur in sæculo præ dulcedine Dei, & decore domus ejus. Severitatem potius præ se ferat, quam exerceat: sua præsentia, & solicitudine omnes in officio contineat.

18. Sub se præceptores habeat, quot videbuntur necessarii, de quorum religione catholica, probitate & capacitate nemo dubitare, aut conqueri jure queat, & de quibus fidele testimonium reddat discipulorum in devotione & doctrina profectus. Expediret saltem decanos, seu denis pueris in seminario aliquos præponi, ut privatim diu noctuque eorum curam gerant, non solum ad lectionum repetitionem, sed ad eorumdem in omnibus actionibus directionem. Si seminariorum facultates non ferunt, ut tot hominibus stipendia dentur, saltem provectioribus juniores pro sua capacitate committantur, de quibus cogantur rationem reddere omnium curatori & præfecto, aliquo proposito operæpretio, atque etiam pœna.

19. Ad pietatem & religionem a teneris imbibendam, imprimis doceantur clerici omnibus festivis diebus mane, antequam ad ecclesiam vadant, atque a prandio post vesperas, catechismi catholici compendium memoria tenere, & per mutuas interrogationes de ipso omni poscenti rationem reddere: quamvis hujus compendii numquam debeat intermitti repetitio propter parvulos aliunde venientes, quibus erit semper inculcandum: tamen ubi clerici de seminario provectiores evaserint, eisdem diebus & horis, atque etiam in festorum vigiliis admiscenda erit lectio de catechismo Romano: ut inde addiscant sacramentorum doctrinam & ministerium, necnon de aliis libris ad totum officium presbyterorum pertinentibus. Bis autem in hebdomada pomeridianis horis

ad

ANNO CHRISTI 1581.

ad canticum ecclesiasticum, & psalterium intelligendum cum hymnis exerceantur, atque ad decentem pronuntiationem epistolarum, evangeliorumque, collectarum, & omnium quæ dicuntur in officio divino, & administratione sacramentorum.

20. Exerceantur etiam, saltem semel aut bis in mense, suo ordine, pro captu ingenii & doctrinæ, in declamationibus, & exhortationibus, tanquam habeantur ad populum, de præceptis legis, & ecclesiæ, de articulis fidei, virtutibus sequendis, & vitiis evitandis, aut de aliqua scripturæ sententia, ut sint ad omne opus bonum instructi. Nullos libros norint a sede apostolica damnatos, nec illis ulli legantur nisi pudici, & qui ad morum correctionem, & ædificationem conducunt.

21. Sicut in omni a teneris assuescere multum est, valde mane a somno surgentes clerici, sive in duas partes divisi, sive bini, ac bini discant memoriter recitare voce submissa septem psalmos pœnitentiales cum litania & collectis, ad Dei & sanctorum implorandam opem pro his qui in dignitate constituuntur, ac toto populo Christiano, sed maxime pro benefactoribus vivis atque defunctis. Postea sacris ordinibus initiati bini quoque ac bini breviarium dicant, & devote debitæ suum Deo servitutis pensum persolvant. Alii vero juniores, horas beatæ Mariæ eodem modo exolvant. Inde vero omnes studio se dedant usque ad ipsam missam: in cujus fine canent prosam: Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: aut hymnum, Veni creator, cum aliquibus suffragiis & collectis de sancto Spiritu, beata Maria, aliis sanctis pro pace ecclesiæ, sanctissimo D. N. papa, & Christianissimo rege, ac toto populo Christiano, sed præcipue pro benefactoribus vivis ac defunctis. Per classes ad ingressum præceptoris ante lectionum inchoationem unus de seminario precationem ad invocandum Spiritum sanctum distincte pronunciet, cui omnes respondeant, Amen.

22. Initio prandii aut cœnæ, atque etiam in fine benedictionem, & gratiarum actionem cum superioribus suffragiis, ac psalmo, De profundis, ne intermittant; legaturque aliquid de sacra Scriptura, aut homiliis patrum, quo pascatur animus cum corpore: atque a rectoribus, seu provectioribus juniores interrogentur, quid de auditis memoriæ mandarint, ut assuescant & attentiores aures præbere, & audita retinere. Cum de classibus post lectiones pomeridianas pueri erunt dimittendi, non sinantur exire, priusquam omnes in sacello convenerint ad fundenda suffragia sicut prius in missa. Aliis vero abeuntibus, qui erunt de seminario, saltem ter in hebdomada, feria secunda quarta & sexta, vigilias cum collectis, vel litanias, vel commendationes pro mortuis, ad arbitrium rectorum in duas partes divisi, vel bini ac bini, submissa voce cum devotione proferant, eodemque modo, atque in eodem loco vesperarum officium quique pro suo gradu atque ordine exolvant.

23. Postremo antequam discedant cubitum, doceantur meditari de peccatis & actionibus transacti diei, de quibus Deo sit reddenda ratio usque ad verbum otiosum, de beatitudinis æternitate, brevitate, incertitudine, & miseriis vitæ humanæ, futuri judicii, & inferni rigore ac damnatione. Diemque concludant bono fine in præcedentibus suffragiis. Quoties vero domi precabuntur, genua flectant & caput aperiant.

24. Omnibus diebus festis ad missam majorem, & vesperas cathedralis ecclesiæ, in cujus civitate seminarium extiterit, prodeant superpelliceis induti, ibique locis designatis ordine stent, aut sedeant, atque inde ad officia, & onera injuncta reverenter accedant. Eisdem diebus concionibus intersint, unde reversi a moderatoribus moneantur recondere in animo & executioni demandare, si quid præclarius auditum fuerit.

25. Festis solemnioribus, ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris ipsis deputati judicium sumant corpus domini nostri Jesu Christi: discant etiam ab eodem confessore proprias conscientias exonerare & repurgare, atque alienas examinare ad arbitrium episcopi & rectoris, vel simul omnes in eodem die festivo cujusque mensis ad communionem veniant, vel per singulas dominicas separati & divisi: atque id fiat in majori missa cathedralis ecclesiæ, ut quoscumque de populo invitent ad frequentiorem communionem. Ad eam autem præparentur adhortationibus rectoris, sive confessarii, aut alterius pii viri, librorum & religiosarum meditationum ac precationum lectione & usu.

26. Obtestamur autem in domino omnes seminariorum præceptores & moderatores, ut sibi commissos adolescentes ad omne opus bonum exerceant, nec sinant eos aversari ullum ministerium, aut obsequium, sed fiant omnia omnibus, ut omnes Christo lucrifaciant. Non permittant eos torpere & otiosos esse, aut sordidos in vestitu & omni supellectile: sed eos ad omnem honestatem, & munditiam, & diligentiam efforment. In spiritu lenitatis & mansuetudinis eosdem de omnibus erudiant, & corripiant, ne prius oderint ecclesiasticum ministerium, quam noverint. Ament eos, & foveant tanquam filios, quos generant in Christo, ministros Dei futuros. Desiderent potius ab eisdem amari, quam timeri: & ad Christi imitationem invitent potius cum debita reverentia ad se venire, quam a suo conspectu fugere. Ad bene agendum, & proficiendum incitent ipso magis pudore, virtutis amore, atque etiam aliqua liberalitate & præmii spe, quam formidine pœnæ. Non tamen erga desperatos aut aliorum corruptores sint indulgentiores, aut aculeo careant: sed post tentata omnium monitionum & disciplinæ remedia agant maturius cum episcopo, & canonicis de illorum a seminario expulsione, ne totus grex inficiatur aut pereat.

27. Vicissim clerici obediant suis præpositis, tanquam patribus, & ab eorum nutu toti pendeant, prompti & parati ad omnia quæ fuerint illis præscripta, nec minus patientes ad perferenda quæcumque incommoda. Nec vagari, nec tempus perdere aut vanis colloquiis insumere, ne alios ab officio divertere, aut depravare studeant: Ne sine licentia egrediantur seminario: nihil sine eadem, ac ne literas quidem recipiant, aut mittant: nec pecunias retineant, nec quidquam omnino agant.

28. Ut aliis fiat locus, ordinibus sacris initiati, & ad ministrandum in ecclesia, aut ad docendum apti pro necessitate ecclesiarum, aut aliquorum postulatione, de seminario dimittantur, vel ad curam animarum suscipiendam, vel ad scholas regendas, sed si fieri poterit, intra decanatum a quo fuerint assumpti. Quod si enu-

ANNO CHRISTI 1581.

enutriti & ad ſacros ordines promoti, ſine licentia epiſcopi, alicui loco, perſonæ ſe manciparint, aut extra diœceſim, in qua ſervire debent, transfugerint, teneantur ad reſtitutionem alimentorum, & aliorum ſumptuum quos fecerint in ſeminario, ac ipſo facto ſint ſuſpenſi a divinis, donec redierint: niſi aliter cum illis diſpenſaverit epiſcopus. Quorum vero aliqui evaſerint capaces ad eccleſiaſtica munera perficienda, epiſcopus ipſos patronis tam eccleſiaſticis quam ſæcularibus in decanatu unde oriundi ſunt, commendabit, ut aliis omnibus præferantur, ſi occurrerit beneficiorum vacatio. Omnes vero in ſeminario inſtituti, & ordinati, ſint memores, & erga ipſum grati, nec ſaltem prætereant in teſtamento, ſi prius in vita non habuerint, aut potentiam, aut occaſionem agnoſcendi beneficium acceptum. Interea quocumque locorum venerint, juventutem curent informari, educari & doceri ad eam regulam quam de ſeminariis retulerint. In omnibus vero ſuis orationibus & ſacrificiis, pro ſeminariorum benefactoribus intercedant.

LITERÆ,

SERMONES, DIFFICULTATES.

CUM DICTO CONCILIO

ROTHOMAGENSI PUBLICATÆ.

Sanctiſſimus D. N. audita relatione congregationis concilii, reſpondit ad ſingulas difficultates & ſupplicationes, ut infra, & ad unamquamque habetur reſponſio.

I. *DIFFICULTAS, ET SUPPLICATIO.*

PROPTER intermiſſionem conciliorum in archiepiſcopatu Rothomagenſi, ultra hominum memoriam primum, dubitatum fuit de ſeſſione epiſcoporum & ordine. Sagienſis enim epiſcopus contendebat ſibi primas deberi, tanquam antiquiori, idque ex antiquis conciliis, & ex poſtremo Tridentino. Bajocenſis vero ſe decanum epiſcoporum, in iſta provincia aſſerebat, & prædeceſſores ſuos eo ſemper uſos fuiſſe privilegio. Addebat alium eſſe ordinem epiſcoporum ſingularem in quaque provincia, alium generalem in congregatione eorumdem extra provinciam; Tunc enim antiquitatis habendam eſſe rationem, & promotionis quam acceperunt ab eccleſia Romana. Deinde quod ſicut eccleſiæ cathedrales, & earum capitula habent aliquem inter ſe ordinem, qui non mutatur in quaque provincia: ita & earum eccleſiarum Epiſcopos eundem ordinem tenere oportere: Bajocenſem vero eccleſiam ſive capitulum abſque controverſia primum eſſe, Abrincenſe ſecundum, Ebroicenſe tertium, Sagienſe vero poſtremum: Quia ſedes Abrincenſis vacat, procuratores ejus petierunt nullum præjudicium fieri futuro epiſcopo, quem oſtendebant ſemper habitum provinciæ ſubdecanum.

Deputati cum domino metropolitano per proviſionem Bajocenſi epiſcopo decanatum adjudicaverunt, pro hac vice tantum, & ſine præjudicio aliorum epiſcoporum, ad evitandas contentiones, donec conſuleretur ſua ſanctitas, & amplius inquireretur ex archivis Romanis & provinciæ.

Supplicatur humillime ſanctitati ſuæ, ut juA beat inquiri ſi ex regiſtris curiæ poſſit hæc difficultas decidi.

ANNO CHRISTI 1581.

RESPONSIO.

In actibus conciliorum provincialium attendendum eſſe tempus ordinationis epiſcoporum, non autem dignitatem aut ordinem Eccleſiarum.

II. DIFFICULTAS.

1. ALTERA difficultas orta eſt de abbatibus commendatariis, an deberent inter abbates ad ſedendum & ad deliberandum recipi. Remiſſum eſt negotium ad ſedem apoſtolicam. Sed ne per oppoſitionem, aut appellationem retardaretur, aut impediretur concilium, pro hac vice tantum, ac ſine præjudicio, conceſſum illis fuit ſedere inter abbates & deliberare. Quoniam hæc difficultas paritura eſt magnas controverſias in conciliis aliarum provinciarum, inter capitula eccleſiarum cathedralium, & monaſteriorum contra commendatarios: Supplicatur humillime ſanctitati ſuæ, ut dignetur de hoc ſtatuere, & quid juris in monaſteriorum adminiſtratione & diſciplina, atque eccleſiarum hierarchia commendatariis debeatur.

RESPONSIO.

Commendatarios inter abbates recipiendos eſſe.

III. DIFFICULTAS.

1. ALIA difficultas ſubſecuta eſt inter dignitates, ac procuratores capitulorum cathedralium, contra abbates regulares & commendatarios de præeminentia in proceſſione ſeſſione, & deliberatione. Capitula dicebant ſe, cum ſuis epiſcopis unita, ſicut membra cum capite, nec ullos interponendos inter ſe & epiſcopos ſuos. Abbates nitebantur antiquitatis more, & addebant indignum, ut inſigniti mitra, & aliis ornamentis ad epiſcopalia accedentibus, poſtponerentur ſimplicibus clericis & presbyteris. Ne res generaret lites, & afferret impedimentum concilio, quoniam pauci erant abbates regulares, tantum fuit reſponſum, ut pro hac vice abbates aſſiſterent in proceſſione domino metropolitano ſacram euchariſtiam ferente, & dicerent ſententiam quando rogarentur, nullo ſervato ordine. Sed quoniam in aliarum provinciarum conciliis magnas contentiones pariet, dignetur quoque ſua ſanctitas de hoc ſtatuere.

RESPONSIO.

Canonicos cathedralium eccleſiarum præferendos eſſe quando capitulariter procedunt: abbates benedictos, & qui uſum mitra habent, præcedere commendatarios: poſt hoc locum obtinere dignitates: Et poſt dignitates, collocandos eſſe procuratores.

IV. DIFFICULTAS.

1. ALIA difficultas eſt de monaſteriis & aliis exemptis, an tenerentur intereſſe conciliis provincialibus epiſcoporum. Plerique miſerunt ad proteſtandum, quibus nihil fuit reſponſum ad fugiendas oppoſitiones & lites. Capitula eccleſiarum cathedralium dicebant ſe etiam exempta & ad concilium obligari: idcirco & monaſteria.

Sup-

ANNO CHRISTI 1581.

Supplicatur humillime ſuæ ſanctitati, ut dignetur declarare an ejuſmodi monaſteria & alii exempti obligentur ad decreta concilii provincialis, & quomodo erit procedendum contra non obedientes.

RESPONSIO.

Non teneri, niſi eos qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent: capitula tamen eccleſiarum cathedralium ſpecialiter invitanda eſſe, obligari autem ad decreta concilii provincialis omnes qui epiſcoporum juriſdictioni ſubduntur; exemptos etiam in caſibus in quibus a jure communi & concilio Tridentino ſpecialiter epiſcopis aut concilio provinciali in ipſos poteſtas tributa eſt. Et contra inobedientes juris remediis procedendum.

V. DIFFICULTAS.

1. QUando omnibus compoſitis ad rem ventum fuit, quæſitum eſt primum, quam vocem abbates præcipue commendatarii, capitulorum deputati & epiſcoporum procuratores habere deceret. Conſtabat ex formula conciliorum provincialium, & actis omnium habitorum poſt concilium Tridentinum, tantum illis fuiſſe conceſſam deliberativam vocem, ſeu conſultivam, non autem deciſivam. Quoniam tamen videbantur illi paratiores ad impediendum concilium, & lites coram ſenatu movendas ad ipſum retardandum: nihil quoque de hoc judicatum fuit: Sed cum D. metropolitano cenſuerunt epiſcopi nihil agendum pro hac vice, niſi de omnium voto ex conſenſu. Ex quo factum eſt, ut nec de exemptione capitulorum, nec de reſidentia curatorum, nec de diſpenſationibus plurium eccleſiarum parœcialium decerni potuerit juxta concilium Tridentinum: niſi legitima forma conciliorum provincialium reſtituatur, futurum eſt, ut jam non dicantur concilia epiſcoporum, ſed inferiorum eccleſiaſticorum contra epiſcopos. Ideo dignetur ſua ſanctitas unicuique ſuos limites ponere.

RESPONSIO.

Abbates, commendatarios, capitulorum deputatos vocem dumtaxat conſultivam habere: epiſcoporum procuratores poſſe, ſi concilio provinciali placuerit, & deciſivam habere.

VI. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de baptiſmo a Calviniſtis collato dubitatum fuit, an redeuntibus ad eccleſiam taliter baptizatis, omnes ceremoniæ a Calviniſtis omiſſæ, eſſent adhibendæ & ſupplendæ. Negarunt plerique, quoniam legebant in antiquis, redeuntes ab hæreticis, recipiendos cum manuum impoſitione, quam exiſtimabant eſſe confirmationis ſacramentum.

Dicebant inſuper multos adultos non redituros ex verecundia recipiendi tales ceremonias, ſi exactius obſervarentur.

Alii dicebant apud antiquos de baptizatis in hæreſi, cum debitis ceremoniis intelligi, quibus redeuntibus dabatur manuum impoſitio, quæ non eſſet confirmationis ſacramentum, ſed abſolutionis, & reconciliationis ceremoniæ. Semper vero fuiſſe aſſuetum in antiqua eccleſia, ut ſupplerentur omiſſæ ceremoniæ baptiſmi, aut chriſmatis, quia omitteretur a Novatianis, atque ita aliæ ab aliis. Alii cenſuerunt ceremonias explendas, præter exorciſmos. Concluſum tandem, de hoc conſulendam eſſe ſedem apoſtolicam, ut ſopirentur contentiones.

ANNO CHRISTI 1581.

RESPONSIO.

Ceremonias baptiſmi ſupplendas eſſe, præcedente in adultis adjuratione hæreſis; & reconciliatione.

VII. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de ætate promovendorum ad ſacros ordines hæſitandum fuit. Plures enim fuerunt promoti ad presbyteratum, & alios ordines ante tempus præfixum a concilio Tridentino, propter raritatem ac defectum ſacerdotum in noſtra provincia, & pauciores accedent ad ipſos ordines, ſi tantum temporis pro unoquoque ordine expectetur. Multæ vero parœciæ jam carent etiam proprio ſacerdote & curato, & plures carebunt, ſi tantus rigor ſervetur. Ideirco humillime ſupplicant epiſcopi ſanctitati ſuæ, ut det ipſis poteſtatem diſpenſandi cum hactenus promotis ante tempus legitimum, & poſſint aliquos promovere circa ætatem vigeſimi ſecundi & tertii anni poſt factam probationem neceſſitatis, morum integritatis, ac capacitatis. Ita ut probatio literis promotionis inſeratur, vel ſub ſigillo epiſcopi annectatur.

RESPONSIO.

Indulgebitur facultas diſpenſandi cum hactenus promotis. De cetero intellecta neceſſitate, ſeu utilitate eccleſiarum, ſingulatim diſpenſabitur.

VIII. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de reſidentia, vix obtineri potuit, ut diceretur eſſe de præcepto, & de jure divino: & interpoſitum fuit, niſi cauſa legitima & canonica obſtiterit. Dignetur ſua ſanctitas declarare manifeſtius, utrum reſidentia in parœciali eccleſia ſit de jure & præcepto divino: & an ulla cauſa poſſit eſſe canonica, ut omnino quis excuſetur a reſidentia, an tantum ad certum tempus ex particulari aliqua cauſa. Videtur enim pugnare expreſſe contra concilium Tridentinum, aliquem omnino excuſari a reſidentia parœcialis eccleſiæ. Deinde volunt plerique extendere etiam cauſam canonicam non reſidendi ad plures parœciales eccleſias, quas volunt poſſidere, nec in ulla reſidere ex cauſa legitima & canonica, quales eſſe fingunt quæ ſibi proſunt, ut ſi ſunt ſenatores in aliquo foro judiciali, ſi canonici, vel capellani, vel alii officiarii in aliqua eccleſia cathedrali vel collegiata. Si habeant diſpenſationes obtentas ante concilium Tridentinum ad plura curata, addendum eſſet in decreto: niſi ad tempus legitima & canonica per epiſcopum judicanda.

RE-

ANNO CHRISTI 1581.

RESPONSIO.

Declaratum & ampliſſime proviſum per concilium Tridentinum. Illius decreta obſerventur.

IX. DIFFICULTAS.

1. INſuper dubitatur quid agendum cum canonicis cathedralium ſeu collegiatarum eccleſiarum, ſeu earundem capellanis, cantoribus & aliis officiariis, quibus non ſuppetunt juſtæ facultates & ſtipendia, quibus ali queant, & ſervire illis eccleſiis, ſi careant ſaltem unius eccleſiæ parœcialis beneficio. Nam ſi ad hujus beneficii reſidentiam coguntur, cathedrales eccleſiæ canonicis & miniſtris privabuntur. Si vero coguntur parœcialem dimittere, præbenda, & ſtipendia in majore parte eccleſiarum cathedralium & collegiatarum non ſufficiunt ad victum. In omnibus autem nulla ſunt fere beneficia ſimplicia, quæ poſſint uniri, nec tantus numerus præbendarum, ut aliquæ poſſint ſupprimi, totque ſunt gravamina & ſubventiones pecuniariæ in clero hujus regni, ut vix poſſit ſatisfieri: Huic difficultati non invenimus quomodo poſſit provideri, niſi ſi declaretur habendos pro reſidentibus in parœciali eccleſia; qui actu deſerviunt in cathedrali; vel collegiata, modo parœcialis non diſtet ultra ſemidiem: ita ut bis vel ter in ſeptimana curatus in ea faciat officium, & eodem die ad eccleſiam cathedralem, vel collegiatam redeat.

Supplicatur humillime ſanctitati ſuæ, ut dignetur ſtatuere, quid in hac difficultate ſit agendum.

RESPONSIO.

Quoad retentionem parœcialis cum canonicatu, pro neceſſitate, & utilitate eccleſiarum, & regionis, in caſibus particularibus providebitur.

X. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de caſibus reſervatis, ubi dicitur ex concilio Tridentino epiſcopos abſolvere ab hæreſi, videtur contra bullam de cœna domini, & reſervationem factam per DD. Pios quartum & quintum. Sed plures potius manebunt in hæreſi, quam propter eam mittant ad ſedem apoſtolicam, & interea dum mittitur, & expectatur abſolutio, multæ incidere poſſunt tentationes & mutationes. Ideo humillime ſupplicant epiſcopi, ut dignetur ſua ſanctitas illis poteſtatem ex decreto Tridentino concedere.

RESPONSIO.

Pro neceſſitate provinciæ concedetur ad tempus hæc facultas abſolvendi juxta decretum concilii Tridentini, cui magis viſum fuerit.

XI. DIFFICULTAS.

1. CIrca decretum de clauſura monialium, ſunt quæ ex fundatione dicunt liberum ſibi relinqui exitum, & introitum monaſterii: Aliæ prætexunt ſe non emiſiſſe votum clauſuræ, nec unquam ingreſſuras monaſterium, ſi audiſſent ullam fuiſſe clauſuræ obligationem. Pleræque minantur ſe potius reverſuras ad ſæculum, quam patiantur eandem clauſuram, & per parentes nobiles necem etiam epiſcopis intentant, ſi auſi fuerint ingreſſum prohibere. In his perplexitatibus ſupplicatur quid agendum, maxime ubi timetur, ne per clauſuram aliquid deterius contingat, & magiſtratus ſæcularis non adiuvat.

RESPONSIO.

Executioni demandentur decreta concilii Tridentini & bullæ ſummorum pontificum, quibus ſublata ſunt omnia privilegia, & fundationes.

XII. DIFFICULTAS.

1. PRopter exemptiones capitulorum non poteſt reſtitui eccleſiaſtica diſciplina, nec emendari ullus abuſus eccleſiarum cathedralium. Exemptiones vero nequeunt ad moderationem concilii Tridentini reduci propter capitulorum reſiſtentium multitudinem, eorumdemque potentiam. Epiſcopi Rothomagenſis provinciæ conſenſerunt ſalvas manere exemptiones, ne propter eas concilio provinciali poneretur obſtaculum: ſed ſalvis illis viderunt jam ſibi viam paratam a D. metropolitano, ad ingrediendum capitula, & eis præſidendum, in ipſiſque reformandum omnia. Nam antea archiepiſcopi noſtri impetrarunt a ſede Romana bullas ad uniendum canonicatum & præbendam archiepiſcopatui, ut ita archiepiſcopus, tanquam canonicus, intraret capitulum, quoties vellet, & in ipſo præſideret: quo jure nunc etiam utitur. Supplicant humillime epiſcopi ſanctitati ſuæ, ut dignetur omnibus ejuſdem provinciæ epiſcopis bullam communem conferre ad uniendum epiſcopatui canonicatum, & præbendam quam vacantem deligere voluerint, ad inſtar unionis archiepiſcopo Rothomagenſi dudum conceſſæ, atque ad eundem effectum & finem.

RESPONSIO.

Habebitur hujus rei ratio, & prout ſingulis eccleſiis magis expedire viſum erit, providebitur.

XIII. DIFFICULTAS.

1. DEnique poſtulandum humillime ſanctitati ſuæ, ut dignetur ſupplicationes in decretis hujus concilii ſibi factas benigne ſuſcipere, & omnia, cum ſeminariis, prout ſibi videbitur, confirmare.

BREVE APOSTOLICUM. SUPER CONFIRMATIONE. CONCILII PROVINCIALIS ROTHOMAGENSIS.

GREGORIUS PP. XIII.

Dilecto filio, Carolo, tituli ſancti Chryſogoni presbytero cardinali, Borbonio nuncupato, civitatis noſtræ Avenionenſis noſtro & Apoſtolicæ ſedis de latere legato.

DIlecte fili noſter, ſalutem, & apoſtolicam ben. perlata fuerunt ad nos decreta ſy-

ANNO CHRISTI 1581.

nodi Rothomagensis. Misimus ea ad cardinales congregationis concilii, qui hujusmodi negotiis sunt præfecti: Illi omnia diligenter considerarunt: exposuerunt etiam nobis quæ maxime addenda, demenda, mutanda esse existimarent: Remittuntur nunc omnia: ascripta sunt etiam in margine nonnulla ad rem ipsam magnopere pertinentia. Ubi omnia fuerint eo modo quo mittuntur accommodata, tum vero edentur, curabiturque ut quam diligentissime serventur. Responsum est etiam in extrema ad synodi ipsius proposita, & quæsita. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 19. Martii 1582. Pontificatus nostri anno decimo.

Ant. Buccapadulius.

BREVE APOSTOLICUM.

DE SYNODO PR. ROTHOMAG. INDICENDA, ET CELEBRANDA.

GREGORIUS PP. XIII.

Dilecto filio nostro, Carolo, titul. S. Chrysogoni presbytero Cardinali, Borbonio nuncupato.

Dilecte fili noster, salutem & apostolicam benedictionem. Ex frequenti conciliorum provincialium celebratione quantas superioribus temporibus provinciæ ipsæ perceperint utilitates, satis docent ea, quæ ob eorum intermissionem & clero & populis orta sunt, & quotidie oriuntur detrimenta: ea igitur ex concilii Tridentini præscripto ubique, maxime vero in Galliæ regno nobis multis nominibus carissimo, pro moderatione morum, excessuum correctione & compositione controversiarum renovari, a prædictoque concilio statuta juxta formam ab eo traditam palam recipi cupientes plurimum lætamur, te ecclesiæ Rothomagensis ex dispensatione apostolica præsulem talem, tali pietate, generis nobilitate atque auctoritate præditum, in ista tua provincia, atque adeo in dicto regno habere, per quem sanctum hoc opus in usum & lucem revocari posse speramus, conjicientes fore ut quod ipse feceris, multi alii & pietatis & nominis tui splendore adducti imitentur, tuoque exemplo excitati Dei causam spiritualiaque provincialium suorum commoda libenter amplectantur. Quare nos paternæ in te nostræ caritatis affectu (quod satis fore arbitramur) dilectionem tuam etiam hortamur, ut quamprimum provincialem synodum in dicta tua provincia indicas, & congreges, in eaque, quo decet religionis zelo, iis quæ in provincialibus hujusmodi conventibus agi eadem sancta Tridentina synodus demonstrat serio pertractes, & communi consilio exequi mandes: ut Christianæ religionis rebus summo tuo in catholicam fidem studio ibidem optime constitutis, exemploque aliis hujus sancti instituti renovandi proposito, & nos non frustra lætatos esse in domino gloriari possimus, & tu hujusmodi pietatis atque obedientiæ meritis promissam a Deo fidelibus servis retributionem in futuro sæculo consequaris. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die xv. Aprilis 5180. pontificis nostris anno octavo.

M. Datz.

LITERÆ INDICTIONIS.

Carolus miseratione divina tituli sancti Chrysogoni, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, a Borbonio nuncupatus, Rothomagensis archiepiscopus, ac Normaniæ primas, reverendis fratribus episcopis, decanis, capitulis, abbatibus, prioribus, ceterisque ecclesiasticis personis, quæ de jure vel consuetudine concilio provinciali interesse debent, salutem in domino. Neminem vestrum latere arbitramur, fratres dilectissimi, ecclesiasticæ disciplinæ instaurandæ, morumque abusibus corrigendis, priscos illos patres, qui a primis Christianorum temporibus ecclesiam rexerunt, sacrum generale concilium Tridentinum, regemque nostrum Christianissimum, ac cunctos hujus regni status & ordines nihil magis congruum & necessarium, quam frequentem in unaquaque provincia synodorum celebrationem, existimasse, in quibus & attrita resarciantur: collapsa restituantur: maculæ, quibus facies sponsæ Christi fœdata est, abluantur: & statuantur denique quæ suo reddendo ecclesiæ splendori duce Spiritu sancto judicantur necessaria, Quæ cum mentem nostram pro injuncto nobis munere sæpissime sollicitarent, optavimus sane nobis cœlesti favore donari, ut tempus convocandi concilii provincialis opportunum succederet: quo aliqua ex parte nostræ ecclesiæ collabenti mederi possemus, ac manus præberemus adjutrices. Verum huic nostro desiderio turbulentissimas procellas quibus Gallia nostra turbata est, quæ animum nostrum variis anxietatibus publice & privatim distorserunt, vidimus adversari. Quarum & si aliquando fluctus cessaturos Deo propitio sperandum, tamen verentes ne dum malorum finem & publicam quietem expectamus, videamur potius deplorandis calamitatibus tempus terere, quam adhibendis remediis inhiare: existimavimus nostri officii esse convocationem ipsius concilii non diutius protrahere. Ad quam nostram intentionem accessit gravissimum quidem, sed nobis gratissimum, sanctissimi domini nostri papæ Gregorii pontificis maximi judicium, qui nos ad illius synodi celebrationem non ita dudum suis literis excitavit, & currentibus (ut dicitur) calcar addidit. Quapropter quod universo clero populoque nobis subjecto fœlix faustumque sit, concilium provinciale in nostra metropolitana ecclesia Rothomagensi, dominica prima adventus proximi inchoandum, & sequentibus diebus celebrandum & terminandum indiximus, ac præsentibus literis indicimus & constituimus, sperantes ea quæ in nostro illo conventu Deo auctore pro bono ecclesiæ sumus tractaturi, optandum finem consecutura. Itaque hortamur vos fratres dilectissimi, & sub divini obtestatione judicii monemus atque injungimus, ut posito omni excusationis (nisi quæ legitima fuerit, & per ipsum concilium approbanda) obtentu, die præstituta Rothomagum nobiscum conveniatis: ubi conjunctis animis communibusque studiis & precibus a Spiritu sancto consilium impetremus, eoque ducto-

ANNO CHRISTI 1581.

ductore & moderatore constituamus, & decernamus salubria pro Dei cultu, populorum nobis commissorum utilitate, & ecclesiarum nostrarum splendore & regula: ut sit illud futuris norma, & præsentibus vitæ veteris emendatio, sedulitate nostra in pristinum statum revocantes quicquid ab antiquis patribus fuit statutum: sed quod incuria nostra, & corruptorum temporum licentia, modo cernimus imminutum vel potius obliteratum, ut vigore disciplinæ recepto possint mala commissa corrigi, & non admittenda damnari. Ceterum quo paratiores, & eorum de quibus certius fieri concilium voluerit, rationem reddere possitis, rogamus ac præcipimus in domino, ut diligenter inquiratis, si quid per vestras ecclesias temporum injuria, & hæresium labe, animadversione & censura dignum obrepserit, maxime circa ritus & observationes monasteriorum, cathedralium, & aliarum ecclesiarum, quarum statuta per deputandos ab eisdem volumus, in dicto nostro concilio exhiberi, cognituro si quid fuerit neglectum, vel additum, aut pro ratione temporis expedierit immutandum vel innovandum. In quorum fidem & testimonium præsentibus literis manu propria subscriptis sigillum nostri archiepiscopatus apponi mandavimus & jussimus. Datum in castro regio Fontis blaaldi, anno domini millesimo, quingentesimo octuagesimo, die vigesima septima Septembris.

C. Cardinalis à Borbonio.

Per illustrissimum & reverendissimum D. meum D. cardinalem.

Testu.

LITERÆ PROCURATIONIS.

CAROLUS miseratione divina tituli sancti Chrysogoni sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, a Borbonio nuncupatus, archiepiscopus Rothomagensis, Normaniæ primas, reverendis fratribus episcopis, decanis, capitulis, abbatibus, conventibus, prioribus, ceterisque provinciæ nostræ personis, quæ de jure vel consuetudine concilio provinciali debent interesse, salutem in domino. Synodum provincialem in metropolitana ecclesia nostra Rothomagensi dominica prima adventus proximi inchoandam & quoad terminaretur celebrandam vobis indiximus, & pro officii ratione præcepimus, eo omnes nullum excusationi locum relinquentes conveniretis. Sed quoniam paucis abhinc diebus in adversam incidimus valetudinem, qua nos levari quando Deo placebit incertum est, cogimur in aliud tempus magis idoneum, dominicam scilicet quæ dicitur Quasimodo, proximam post resurrectionem domini synodum illam differre & prorogare. Quamobrem vos iterum rogamus, hortamur & in domino præcipimus, ut hac indicta die in eamdem ecclesiam nostram omnes ad ecclesiarum nostrarum disciplinam & morum nostrorum integritatem restituendam mente, voluntate, studio, virtute, voce consentientes: & ad ea quæ superiori nostræ convocationis edicto continentur agenda omnia ac statuenda conveniatis. In cujus rei fidem & testimonium, præsentes literas manu nostra subsignatas per secretarium nostrum signari, sigillique nostri appositione muniri jussimus. Datum in castro nostro de Gallione, anno domini 1580. die vero 28. mensis Octobris.

ANNO CHRISTI 1581.

C. Cardinalis à Borbonio.

Per illustrissimum & reverendissimum D. meum D. Cardinalem.

De Mainteternes

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI CARDINALIS, ARCHIEPISCOPI ROTHOMAGENSIS, AD SYNODUM PROVINC. COHORTATIO,

TANDEM aliquando, FF. RR. diuturni desiderii nostri finem hodiernus dies attulit, serius omnino quam optamus, sed opportunius quam sperare potuissemus. Graves enim reipublicæ nostræ Christianæ casus, ut ex regis Christianissimi literis facile perspexistis, aliæ semper ex aliis remorandi causas attulerunt, quæ me ab hoc jucundissimo conspectu confessuque vestro invitum avocarunt. Quamobrem magna Deo habenda est gratia, cujus singulari beneficio ne diutius suspensa expectatio vestra teneatur, licet vos iisdem verbis affari, quibus Judas Machabæus fratres suos hortabatur. Ascendamus mundare sancta, & renovare. Nam quemadmodum fortissimus ille dux populi Dei victis hostibus ascendit suo cum exercicu in loca sancta, ubi cum sanctificationem desertam, & altare profanatum viderent, sciderunt vestimenta sua, planxerunt planctu magno, & id sibi negotii crediderunt solum dari, instaurarent eversum Dei templum, & quod pollutum fuerat mundarent: Sic nos existimet homo ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, ut convocato & coacto hoc nostræ provinciæ concilio huc nos paremus, hæc cogitemus, hæc moliamur, ut divini spiritus auxilio labentem ecclesiæ nostræ statum, cujus splendor omnis in disciplina & moribus nostra omnium culpa penitus obsolevit, in integrum quoad fieri possit restituamus. Quamvis autem clarissimus hic ordinis ecclesiastici consessus, juxta sanctorum conciliorum decreta convocatus, unica istius curandæ & agendæ rei ratio atque via esse possit: tamen existimare debemus provinciale concilium esse instar probaticæ piscinæ, ut malis nostris mederi nequeat, nisi descendat angelus de cælo qui moveat aquam, & sanctificationem nostram desertam sanctificet. Tunc enim descendit angelus cum in nomine Dei sumus congregati, id est quando quærimus non quæ nostra sunt, sed quæ Jesu Christi. Et aquam movet, ut sani simus, si, quoniam omnes de recto cursu deflexerunt, quisque nostrum culpam suam libere fateatur, contentionem omnem hac sancta synodo prorsus indignam fugiat, nec ex alienis peccatis suis quærat excusationem. Justus enim, ut ait sapiens, est accusator sui: atque si nos ipsos judicaremus non utique dijudicaremur. Quare si Mosi, & postea Josue dictum fuerit, Locus ubi stas, terra sancta est: Solve calceamentum de pedibus tuis: quid agere nos oportet? nos inquam qui non solum pedibus terram sanctam premimus, sed quem cœli & terra non capiunt, manibus ipsi attrectamus, non calceamenta tantum, verum etiam pallium Ægyptiacæ mulieri, id est omnia quæ nos ab hoc sanctissimo opere & instituto avocant, debemus missa face-

ANNO CHRISTI 1581.

facere. At vero ſi honoris & ſalutis noſtræ negligentes adeo fuerimus, ut nos non moveat hujus noſtri ratio officii, moveat ſaltem animarum ſalus, quas cum Chriſtus non auro, non argento, ſed pretioſo ſuo ſanguine redemerit, de manibus noſtris quibus commiſit, eſt repetiturus. Moveat nos omnium expectatio, qui in nos oculos habent conjectos, & quicquid in hac ſancta ſynodo pro communi eccleſiæ noſtræ bono ſtatuerimus, ad idem agendum occaſionem ſibi datam fore putabunt. Tria ſunt enim in rebus omnibus peragendis neceſſaria, ſcire, poſſe, & velle. Scimus omnes quæ ſit noſtri cauſa, & medicina mali. Poſſumus ei divino freti numine mederi. Reſtat igitur velimus. Itaque vos reverendiſſimi & omnes amantiſſimi FF. per viſcera miſericordiæ Dei oro, obſecro & moneo, ut conjunctiſſimis animis, quod ait apoſtolus, idem ſentiamus, idem loquamur idem agamus omnes, in ſpiritu humilitatis & manſuetudinis, ne tempus hoc nobis divinitus oblatum & conceſſum ſine optato & expectato ſtudiorum laborum noſtrorum fructu dilabi ac prætermitti patiamur. *Aſcendamus igitur mundare ſancta & renovare.* Sed tu domine qui dixiſti, quoties duo aut tres congregati fuerint in nomine tuo, te fore in medio eorum, memor eſto congregationis hujus quam poſſediſti ab initio. In illam ſpiritus tui gratiam effunde, in cujus lumine videamus lumen. Tu qui via, veritas es, & vita, viam qua nobis ingrediendum & incedendum ſit, facilem & rectiſſimam aperi, ut qua fide invictiſſimi populi tui duces Machabæi aſcenderunt in montem ſanctum Sion, ubi loca ſancta everſa ædificarunt, polluta mundarunt, & renovarunt: Nos qui jam aſcendimus in hunc habitationis tuæ locum, poſſimus eodem animo, cura, ſtudio & virtute neglectam & intermiſſam in domo tua fidei noſtræ commiſſa diſciplinam repetere ac revocare, & quod noſtris corruptis moribus dilapſum eſt, corrigere, firmiſſimiſque conſtitutionibus & decretis vincere, ut quam optamus hujuſce concilii vim & effectum, feliciſſime conſequamur.

A B C D E

CAROLUS SANCTÆ ROMANÆ ecclesiæ tituli sancti Chrysogoni presbyter, cardinalis, a Borbonio, Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Rothomagensis, primas Normaniæ,

Reverendissimis fratribus nostris episcopis nostræ provinciæ Rothomagensis, & universo ejusdem clero & populo, salutem in domino.

Cum ex malis moribus bonæ leges oriantur, quæ pœnam vitiis, præmium virtutibus, arctiſſima duo ſocietatis humanæ vincula, conſtituunt, earum ſervi ſimus oportet, ut liberi eſſe poſſimus. Eſt enim libertas ubi ſpiritus domini, qui populum Iſraeliticum in ſacerdotale regnum & gentem ſanctam deligens, ejuſque rempublicam e Pharaonis ſervitute in libertatem aſſerens, non aliis quam ſanctiſſimarum legum præſidiis ſeptam, vallatam, ac munitam eſſe voluit. Priuſquam autem eas Moyſi de vertice Sinai montis ederet, ecce cœperunt audiri tonitrua, micare fulgura, nubes denſiſſima operire terram, clangorque buccinæ vehementius perſtrepere: ut inde nobis eſſet exploratum mandata Dei penes quem vitæ & necis eſt arbitrium bonorum animos excitare, inflammare, & tanto amore virtutis incendere, ut quando amanti nihil eſt difficile, ſuavia illis & levia eſſe videantur, quibus etiam ſolent terrorem incutere. Ad quem enim reſpiciam, ait dominus per prophetam, niſi ad trementem ſermones meos? At vero quoniam ſumus quaſi duabus a natura perſonis induti: una quæ communis eſt, ex quo ſumus omnes participes rationis: altera quæ proprie ſingulis eſt tributa: non ſolum leges illæ ſancitæ ſunt nobis & irrogatæ, quæ omnibus una & eadem voce loquuntur: ſed etiam ut impoſitam quiſque ſibi perſonam induat, debet certam ejus agendæ normam & regulam habere ſemper ob oculos, ad quam omnia officii ſui momenta diligentiſſime perpendat, & tamquam ſagitarius ſcopum intuens facile propoſitum ſibi finem aſſequatur. Quamobrem ubi Deus Leviſas pro primogenitis filiorum Iſrael ſibi conſecraſſet, & ſuper cultum ſacerdotii conſtituiſſet, eorum ritus & officia juxta cujuſque familiam diſtribuit, juſſitque ſolum Aaronem cum filiis ſancta ſanctorum ingredi, & diſponere opera ſingulorum. Atque quanto ad altiorem dignitatis gradum eos evexit, tanto gravius ubi peccarunt in ipſos animadvertit. Nadab & Abiud in quadam divini cultus ceremonia deliquerunt, proſiliit ignis repente a domino, quo ipſi conflagrati ſunt. Sanctificabor enim, inquit dominus, in iis qui appropinquant mihi, & in conſpectu omnis populi glorificabor. Plures in ipſo cœtu aliis in rebus peccaverant, ſed a domo domini judicium incipit. Et quantum differt paſtor ab ovibus, tantum ſacerdotes debent ceteris virtutum gloria prælucere. Hinc tot ſanctiſſimorum patrum canones, & decreta, quæ nobis eam ob rem muneris obeundi noſtri rationem præſcribunt, ſeveris legibus vitia coercent, impiorum imprimunt libidinem, frangunt ac retundunt audaciam. Imperatores & reges Chriſtiani liberam ſemper eccleſiaſticis poteſtatem reliquerunt, ea tutati ſunt, & ſua auctoritate exequi mandarunt. Sic Conſtantinum, Valentinum, Theodoſium, Arcadium, Honorium, ac alios feciſſe legimus. Quare præclara illa vox, & primi imperatoris Chriſtiani majeſtate digna, mihi homini peccatis obnoxio nefas eſſe videtur eccleſiaſticorum virorum accuſationes recipere & audire, earumque libellos combuſſit. Nam ut ſapienter divus Ambroſius Valentiniano, ad impetatorem palatia pertinent, ad ſacerdotem eccleſiæ: aliud Paulus in eccleſia, aliud Papinianus in foro. Quæ cum ita ſint, feliciter & præclare nobiſcum agitur, quod tanta pietate regem Chriſtianiſſ. habeamus, qui ubi intellexit ex ſynodis generalibus, & Tridentina maxime petenda eſſe remedia quæ ægrotæ mederentur eccleſiæ, & quæ in illis ſanctiſſime ſtatuta temporum injuria exaruerunt, provincialibus conciliis reviviſcere, nobis de concilio in noſtra provincia ineundo cogitantibus non ſolum addidit animum, ſed ut ceteri idem in aliis ſui regni provinciis agerent pro incredibili ſuo religionis amore & ſtudio ſibi gratiſſimum fore demonſtravit. Illud igitur indiximus, convocavimus, convenimus, & cœptis a Deo opt. max. tantæ rei agendæ primordiis nudata ſunt palam, quæ ſananda eſſent vulnera: medicinæ faciendæ locus liberis ſingulorum ſuffragiis datus eſt: unde vobis unum & idem ſentientibus, atque pro ſanctiſſimi iſtius operis felici ſucceſſu plaudentibus, quæ communi calamitate & noſtrum omnium vitiis eccleſia noſtræ provinciæ perdiderat ornamenta dignitatis, & præſidia ſtabilitatis ſuæ, ea ſacroſanctis canonibus & decretis divini ſpiritus auxilio freti reſtituenda curavimus. Quæ omnia,

ANNO CHRISTI 1581.

qua debemus obedientia, auctoritati ac judicio, S. R. E. omnium ecclesiarum matris & magistræ emendanda & corrigenda subiecimus, atque a sua sanctitate confirmata & ex ejus etiam mandato in lucem edita ad vos mittimus: hortamurque atque præcipimus in domino, & per viscera misericordiæ Dei rogamus omnes & singulos volumen legis hujus habeant, non modo ante oculos Pharisæorum more, sed in animo penitus insitum. De cujus spatio & curriculo deflectere nostrum nemo poterit, quin sit ei pœna ab ira Dei, & ab ipsis legibus expectanda, atque maximæ levitatis & inconstantiæ fama subeunda. Quamobrem si honori nostro, & saluti consulere, si ecclesiæ utilitati prospicere, si dignitati nostræ ornamento & ceteris qui in nos oculos habent conjectos, exemplo esse velimus, in hujus sacrosanctæ synodi amplectendæ, tuendæ, & exequendæ studium incumbamus, ut quod coram Deo & angelis magna lectissimorum virorum frequentia sacris solennibusque verbis promisimus, id ultro & sponte, omni studio, cura, labore & diligentia re ipsa cumulatissime expleamus. Vos autem qui estis oves domini, populus Dei dilectus, si quid in vobis Christianum redolet, illud etiam suscipere: & quantum distant oves ab hircis, lupis & leonibus, tantum efficere ne ulla cupiditatis, malevolentiæ & arrogantiæ in animis vestris macula resideat. Vos inquam, quorum est, legem Dei de labiis sacerdotis requirere, nolite extinguere spiritum domini, sed ut estis oves, ita humilitate & obedientia mitem & innocentem ovium naturam quoad fieri poterit imitemini. Valete in domino. Dat. Lutetiæ primo Calend. Septemb. 1582.

ANNO CHRISTI 1582.

** MEMPHITICA SYNODUS.

Ex tomo II. apparatus sacri ad bibliothecam selectam R. P Antonii Possevini, Mantuani, soc. Jesu, atque ex annalibus ecclesiasticis illustrissimi Henrici Spondani ad an. MDLXXXII.

MEMPHITICA synodus auctoritate Gregorii XIII. pont. max. anno 1582. in mensem Decembris indicta, tres habuit subinde sessiones, in quibus de ablegandis antiquis Nestorii, atque Dioscori hæresibus, jungendisque animis Cophtorum, qui & Christiani præcincturæ dicuntur, cum catholica Romana ecclesia est actum.

Interfuere primo consessui episcopi, & principes viri.

Secundo autem patriarcha Alexandriæ, qui in eos, atque Æthiopiam habet antiquitus jurisdictionem, abbates cœnobiorum, & primarii virii triginta.

Tertio itidem iidem, cum patribus societatis Jesu, Joanne Baptista Romano in primis, quos pietas ejusdem pontificis maximi eo, suo nomine ut præessent synodo, cum pontificio diplomate allegaverat.

Et Memphis quidem Ægypti civitas est ingens, quam vulgus *Alcayrum* appellat, Turcis subdita: quæ quinquaginta circiter Cophtorum millia numerat, ut fere innumeros Æthiopia.

In primo consessu. De occasione disjunctionis ejus gentis a Romana ecclesia locuti sunt ita nostri, ut in pseudosynodum Ephesinam conjicerent culpam, quam Dioscorus hæreticus episcopus coegerat haud legitimam, neque synodi nomine dignam. In ea enim monstrarunt receptam fuisse Eutychetis insaniam, duas negantis in Christo naturas, quam hæresim legitimum Chalcedonense concilium e sexcentis ac triginta patribus, Leone I. pontifice maximo, summa consensione damnasset. Quo facto eorum Cophtorum majores, homines minime malos, certe non doctissimos, idem fuisse ratos duas naturas in unam verbi conjunctas hypostasim, ac duas cum Nestorii hypostases copulare. Id quod antea vera Ephesina synodus exploserat. Inde igitur consequentium errorum fontem, ac seminarium extitisse.

Cum autem demum indagandi e suis scriptis (quæ vix habebant, & ea quidem exesa vetustate) tempus petiissent, dimissa tunc est synodus.

In secundo igitur consessu, cum sese Cophti mordicus suas hæreses esse retenturos asserent, contra quæ nostri antiquissimas synodos, fidemque, quam illi a beato Marco accepissent, obiicerent, urgerent quoque, duas in Christo naturas denegare, nihil esse aliud quam miscere, ac perturbare universa; & eodem simul negare mendacio, divinum Verbum humanam induisse naturam, id quod Christianæ aures non ferunt, in alterum mensem rejecta est synodus.

At in tertio consessu, Deo aspirante, circumcisionis lex primum fuit abrogata. Deinde post sex horarum disputationem de duabus Christi naturis, tandem synodus universa divino afflatu concordissime sanxit, quod ad rem attinet, una cum catholicis sentiendum, anathematis pœna proposita. *Si quis Christum altera natura spoliaret. Qui cum idem Deus, idem sit verus homo, & divinam habet a patre jam inde ab omni æternitate naturam, & humanam sumpsit ex matre definitis temporum spatiis: Copthos autem, quamquam duarum abstineant naturarum appellatione, non tamen ab iis Deum & hominem, Christum esse negari: sed ab ea loquendi ratione idcirco refugere, ne consuetudo ipsa loquendi duas inducere videatur hypostases.* Sic peracta quidem res est kal. Februarii anni 1583.

Sed etsi manus dedere veritati, satanas tamen omni conatu prohibuit, quin chirographo, quod confessi fuerant, confirmarent, tum patriarchæ vicario id procurante, homine pessimo, quique ea ratione consequi se posse patriarchatum speraverat, tum morte ipsius patriarchæ, a Turcis quoque nostris in teterrimum carcerem conjectis, quasi orientalem illum tractum, sive pontifici maximo, sive regi catholico subiicere vellent. Quæ calumnia licet paulo post fuit agnita, Turcæ tamen pro-regi accepta fuit occasio, ut quinque aureorum millia nostri persolverent, si vellent liberari. Quam summam Cophtis & mercatoribus numerantibus caritas Gregorii pont. max. liberaliter restituit. Tum redire coacti sunt nostri Romam, ubi & de-

ANNO CHRISTI 1582.

inceps Maronitarum, qui degunt in monte Libano, ſeminarium auctum eſt, ac fides ſubinde in eas oras propagatur: De qua vide in verbo *Maronita*, & in verbo " *Diamperienſe concilium*. Ceterum hæc noſtrorum expeditio fuerat primo tentata anno 1563. Pio quarto pont. max. per ipſos noſtræ ſocietatis JESU homines, ſed cum

" De quo poſtea ſuo tempore ex eodem Poſſevino.

A divina ſapientia ſenſim, ac fortiter incedat, tum quidem ceſſiſſe irrita viſa eſt, quamvis annua fuerit. Nos hic rem exponere voluimus, tum ne hæc narratio a noſtris fideliter accepta intereat, tum ut intelligi poſſit, quo collineandum ſit ab iis, qui poſthac tantum negotium ſint in oriente tractaturi.

ANNO CHRISTI 1583.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS.

Quod Gregorio XIII. pontifice, & Henrico III. Chriſtianiſſimo Francorum rege illuſtriſſimus princeps, & reverendiſſimus D. D. Ludovicus S. R. E. presbyter cardinalis, a Guyſia nuncupatus, archiepiſcopus dux Rhemenſis, primus par Franciæ, ſanctæque ſedis apoſtolicæ legatus natus Rhemis habuit, anno domini 1583.

Ab eodem ſanctiſſ. D. D. N. Gregorio PP. probatum, atque confirmatum.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen.

NOs Ludovicus miſeratione divina S. R. E. presbyter cardinalis, a Guyſia nuncupatus, archiepiſcopus dux Rhemenſis, primus par Franciæ, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ legatus natus. Interim dum ampliorem ſacroſancti œcumenici Tridentini concilii in hoc regno promulgationem quotidie ſpectamus, & expectamus, pro eccleſiaſticæ diſciplinæ reſtitutione, Chriſtianorumque morum compoſitione, quibus clerum, populumque noſtræ fidei concreditum prælucere totis in Chriſto viſceribus expetimus, de aſſenſu reverendiſſimorum fratrum noſtrorum coepiſcoporum, & concilio plurimorum gravium virorum ex omnibus provinciæ noſtræ partibus in prima noſtra provinciali ſynodo Rhemenſi congregatorum, quæ ſequuntur ſtatuenda eſſe duximus.

INDEX CAPITULORUM.

1. *De fide catholica, & eamdem profitendi ratione.*
2. *Formula profeſſionis fidei.*
3. *De cultu divino.*
4. *De breviario, miſſali, & agendis, ſeu manuali.*
5. *De diebus feſtis.*
6. *De ſortilegiis, & aliis Chriſtianæ pietatis contrariis.*
7. *De ſacramentis.*
8. *De baptiſmo.*
9. *De confirmatione.*
10. *De pœnitentia.*
11. *De euchariſtia.*
12. *De ordine.*
13. *De matrimonio.*
14. *De reformatione matrimonii, decretum concilii Tridentini.*
15. *De extrema unctione.*
16. *De ſepulturis.*
17. *De ſeminariis.*
18. *De clericis in genere.*
19. *De regularibus, & eorum monaſteriis.*
20. *De curatis.*
21. *De capitulis & canonicis.*
22. *De epiſcopis.*
23. *De ſimoniacis, & fiduciariis.*
24. *De fœnore ſeu uſura.*
25. *De juriſdictione.*
26. *De viſitatione.*
27. *De ſynodo diœceſana.*
28. *De ſynodo provinciali.*
29. *Nomina epiſcoporum, qui huic provinciali concilio Rhemenſi interfuerunt, & ſubſcripſerunt.*
30. *Breve apoſtolicum ſuper confirmatione concilii provincialis Rhemenſis primi.*

DE FIDE CATHOLICA, ET EAMDEM profitendi ratione,

QUONIAM catholica fides humanæ ſalutis fundamentum eſt, & totius Chriſtianæ religionis veriſſimum ac certiſſimum ſymbolum, quo fideles ab infidelibus, & orthodoxos ab hæreticis maxime diſcerni oportet, ideo illam omnes in primis ac lubenter amplectimur & profitemur: ac quoslibet Chriſti fideles noſtræ curæ commiſſos doceri, clericos vero quotquot poſtmodum ad ſacros ordines, vel ad aliquod eccleſiaſticum beneficium aut officium promoveri contigerit, antequam admittantur, etiam profiteri volumus, juxta eam quæ a fel. record. Pio PP. IV. præſcripta eſt, formulam, quam proinde hic ad verbum inſeri curavimus ad hunc modum.

Formula profeſſionis fidei.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium.

Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum.

Et ex Patre natum ante omnia ſæcula.

Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero.

Genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt.

Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis.

Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt.

Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt.

Et reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas.

Et aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris.

Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis.

Et

ANNO CHRISTI 1583.

Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus eſt per prophetas.

Et unam ſanctam catholicam, & apoſtolicam eccleſiam.

Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector.

Item ſacram ſcripturam, juxta eum ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis (licet non omnia ſingulis) neceſſaria. Scilicet: Baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio & admitto.

Omnia & ſingula quæ de peccato originali & juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis & defunctis, atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem. Quam converſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari,

Similiter & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos & invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias eſſe venerandas firmiſſime aſſero. Imagines Chriſti ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem eſſe impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.

Sanctam, catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. ANNO CHRISTI 1583.

Hanc vero catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, & juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

De cultu divino.

1. POSITO ita fidei fundamento, ſine qua impoſſibile eſt Deo placere, quæ ſuperſtruenda videntur, omnia ad divinum cultum referantur, neceſſe eſt. Quapropter monemus omnes noſtræ provinciæ epiſcopos, omniumque eccleſiarum rectores, omni ſtudio ac diligentia populum doceant, in quo conſiſtat Dei cultus, & quomodo Deus vere coli & adorari debeat, hoc eſt (ut ipſe in evangelio ait) in ſpiritu & veritate.

2. Et quoniam non ſola animi voluntate, ſed etiam externo ritu colitur Deus, iidem dabunt operam, ut in eccleſiis omnibus certo, & tamen pro qualitate dierum feſtorum, diverſo campanarum pulſu fideles omnes ad eccleſiam convocentur; quo convenient geſtu corporis bene compoſito, & (quod clerici præ ceteris diligentius obſervabunt) verborum prolatione non præcipiti vel inarticulata, ſed integra, ac certis quibuſdam cæſuris & intervallis diſtincta, ad Deum preces fundent, pſalmoſque decantabunt.

3. Ac ne cui precum multitudo tædium generet, nemoque earum partem aliquam tacitus prætereat, aut volubilitate linguæ illas omnes ita percurrat, ut plerumque mentem lingua præveniat, poterunt epiſcopi, adhibito ſaltem duorum canonicorum & aliorum gravium virorum judicio, preces ad eum modum reducere, ut & eccleſiæ dignitati reſpondeant, & facile ab omnibus exſolvi, pieque decantari poſſint: dummodo non recedatur a præſcripto conſtitutionis Pii V.

4. Cleri ſimul conveniant in chorum, nec confabulentur, aut aliquid legant, ne privatum quidem officium, nihilque dicant, faciantve, quo alios perturbent, aut ulli deſint officio, cui ſunt aſtricti.

5. In pronunciatione nominis Jeſu, & cum dicitur verſus, *Gloria Patri*, caput aperiant, & inclinent.

6. Omnes denique in templo ita ſe, ſuaſque actiones componant, ut ſibi non cum homine, ſed cum Deo rem eſſe intelligant.

7. In officiis quoque divinis obſervari volumus, ne in producendis ſyllabis & dictionibus, per numeroſiorem notularum ſonum tempus conſumatur, neve neuma in fine ſingularum antiphonarum, ſed in ultimis tantum apponatur: & lex accentuum, atque ſyllabarum quantitas exacte teneatur, & ſervetur.

8. Ratio precandi, rituumque ſervandorum in divinis officiis certa ſit in ſingulis eccleſiis, ſcriptiſque mandetur, quæ ab epiſcopo, & capitulo ſubſignabitur: quam obſervari curabit aut cantor, aut alius a capitulo nominandus

(ſi

ANNO CHRISTI 1583.

(si nullius erat hæc propria provincia) idque sub certa mulcta fabricæ, aut pauperibus, aut aliis piis operibus, arbitrio capituli applicanda, de quo fidem faciet episcopo id requirenti.

9. Quod si inter episcopum & exemptum capitulum oriatur quæstio, de ritibus servandis distribuendisque per tempora officiis, donec illa a metropolitano dirimatur, loci consuetudo servabitur.

10. Dum autem divinum celebratur officium, aut habetur concio ad populum, nullibi in ecclesiis permittantur pauperes mendicare.

11. Et ut orationes nostræ Deo sint acceptiores, in eis locis quos Christus nomine domus paternæ dignatus est honorare, volumus, ut omnes basilicæ, earumque altaria ab episcopo diœcesano consecrentur, ac in ejus absentia (sed de ejus tamen vel vicarii licentia) alius quivis episcopus hanc functionem obire queat.

12. Quamvis imagines, quæ statuuntur in templis, mysteria nostræ redemptionis exprimant, vel sanctorum res gestas referant, ut eruditur populus in fidei articulis, & ad sanctorum imitationem provocetur: valde tamen displicet, quod quædam procaci venustate pingantur, & alienum quid a divino cultu referant, quod plebi scandalo possit esse, vel eam in errorem inducere. Ut igitur id deinceps non accidat, nullus etiam exemptus, imagines novas in templo collocare præsumat in posterum, sine episcopi vel illius vicarii licentia. Et quæ hujusmodi fuerint hactenus in templis collocatæ, permittit sancta synodus eas auferri: ita tamen ut omnia ad ædificationem, & citra scandalum fiant.

Porro, nemo ingrediatur in templum, vel ab eo discedat, nisi cum debita veneratione & reverentia.

De breviario, missali, & agendis, seu manuali.

1. PORRO quoniam omnes ritus, formulæque precandi breviario, missali, & agendis, seu manuali continentur, hortamur episcopos nostræ provinciæ, ut adhibitis saltem duobus canonicis, quorum unus ab episcopo, alter a capitulo eligatur, diligenter inspiciant & examinent hujusmodi libros, illisque similes, sicut preculas horarias, ne quid contineant contrarium doctrinæ catholicæ, & veris historiis sanctorum, aut superstitionibus affine, aut quod aliqua ratione disciplinam ecclesiasticam, morumque probitatem labefactet: atque ubi indigesta minusque pietati consona breviaria vel missalia repererint, curent quamprimum, & quam proxime fieri poterit; ad usum ecclesiæ Romanæ, juxta constitutionem Pii V. reformari, & in lucem emitti, impensis diœcesis.

2. Quisquis beneficium aliquod ecclesiasticum adeptus est, sive cum cura, sive sine cura, & quisquis sacris ordinibus est initiatus, sciat se ad preces quotidianas, quæ breviario continentur, recitandas obligari: quas si omiserit, legitimo cessante impedimento, fructus beneficii pro rata parte omissionis amittat: & si eos receperit, restitutioni se sciat obnoxium.

3. Quod attinet ad manuale, deputentur a domino metropolitano ecclesiastici viri periti, qui in certam formam redigant, qua universa provincia utatur: ad cujus finem exhortationes piæ ad sacramentorum administrationem adjungantur.

De diebus festis.

ANNO CHRIST 1583.

1. ET si omnibus diebus preces Deo fundi debent, unum tamen sibi sanctificavit sabbatum, quo nos ab opere servili voluit abstinere, ut erectiore mente contemplaremur illum, atque precaremur. Porro diem sabbati in dominicum ecclesia commutavit, aliosque festos dies addidit, quibus acceptam a Deo gratiam in memoriam revocaret, & ad sanctorum imitationem fideles provocaret. Ne tamen populus multitudine dierum festorum gravetur, non alii quam episcopo dies festos liceat instituere: & quos instituerit, ab omnibus etiam regularibus & exemptis observentur.

2. Diebus dominicis & festis in suas parœcias populus conveniat, & missæ, concioni, ac vesperis intersit.

3. Iisdem diebus nemo lusibus, aut choreis det operam: maxime dum divinum celebratur officium, monebiturque ab ordinario, vel parœco, magistratus, ut id nequaquam fieri permittat.

4. Nemini a propria parœcia liceat abesse sanctissimis diebus paschæ, pentecostes, & natalis domini, nisi quem infirmitas vel alia legitima causa, cum parœci licentia, excusabit.

5. Venditiones quarumcumque rerum (his exceptis quæ ad divinum cultum, & victum necessarium pertinent) nundinæ publicæ, mercatus, & auctiones, ne fiant diebus festis, sub pœna excommunicationis, a parœcis in pronao denuntianda.

6. Ludos theatrales etiam prætextu consuetudinis, exhiberi solitos, & puerilia, ceteraque ludicra, quibus ecclesiæ inquinatur honestas, & sanctitas, in Christi & sanctorum festivitatibus omnino prohibemus: contra nitentes autem pœnis coerceri volumus a superioribus.

7. Fraternitatum societates ne diebus dominicis hora missæ parœcialis, quæ competenti hora celebretur, fiant: neve in iisdem panis, aut aqua benedicatur a sacerdote, sub pœna suspensionis, multoque minus permittantur in hujusmodi conventibus crapulæ, comessationes, monopolia, & alia divino cultui repugnantia. Quæ autem erogabitur pecunia, in capsula recondatur, & ad usum ecclesiasticum, aut aliquod aliud pium opus referatur, & applicetur.

8. Nullæ deinceps fraternitates, sine episcopi licentia instituantur: quæ autem sunt institutæ hactenus, aut approbentur ab eo, aut aboleantur.

De sortilegiis, & aliis Christianæ pietati contrariis.

1. UT autem ea vitent fideles, quibus cultus divinus impediri potest, statuimus, ne quis scripturæ sacræ verba ad scurrilia, detractiones, superstitiones, incantationes, sortes, aut libellos famosos audeat usurpare. Si quis contra fecerit, juris & arbitrii pœnis coerceatur.

2. Sortilegiis matrimonii usum impedientes, vel aliud nocumentum inferentes, genethliaci, & qui divinationibus & prædictionibus ad artem judiciariam pertinentibus (quas impie prophetias appellant) utuntur, vel eisdem fidem adhibent, excommunicentur,

3. Ne

ANNO CHRISTI 1583.

3. Nemo a carnibus ſuperſtitioſe diebus ſolennibus abſtineat, ut ſacro die paſchæ, ne toto anno febre laboret, aut ſimile quippiam faciat, ſuadeat, aut credat. Nemo utatur ſuperſtitioſe ſignis occultum vel expreſſum cum dæmone pactum præ ſe ferentibus, ut ligaturis, & characteribus, quamvis ex aliquo eventu ſalubria eſſe forte quiſpiam ſibi perſuaſerit.

De ſacramentis.

1. QUONIAM vero ſeptem ſacramentis, quaſi mediis quibuſdam præſtantiſſimis, cultus Deo ſanctiſſimus, pleniſſimuſque pietatis exhibetur, in primis parœcis omnibus, divinique verbi miniſtris præcipimus, ut ſedulo doceant, quid ſint ſacramenta, quorſum inſtituta, quam vim habeant, ſeu quis ſit eorum effectus, quæ utilitas, quæ virtus: ut ſimul intelligant fideles quanta pietate, fide, & religione, ad eorum perceptionem accedere debeant.

2. Deinde ut eorum poſſit eſſe debita collatio vel perceptio, vetamus, ne quis citra epiſcopi vel parœci licentiam, audeat conferre ſacramenta, aut ſine ſuperpelliceo & ſtola, niſi aliud poſtulet inſtans neceſſitas.

De baptiſmo.

1. AC cum omnium ſacramentorum primum locum ſibi vendicet baptiſma, præcipimus omnibus hoc ſacramentum adminiſtraturis, ut in ejus adminiſtratione decenter & honeſte ſe gerant, conferantque illud cum primum fuerint rogati: ne propter moram puer incidat in periculum.

2. Si parœcus alicujus pueri parentes diutius diſtuliſſe baptiſmum animadverterit, graviter eos increpet de periculo, in quod eorum culpa puer incidere potuit: & ſi neglexerint, ſignificet epiſcopo, ut huic malo remedium afferre conetur.

3. Idem moneat ſuſceptores, fidei pro ſuſcepto ſponſores eſſe, itaque eos obligari cum infans ad adultam ætatem pervenerit, eum docere fidei rudimenta ſeu ſymbolum, ut ſaltem ejus verba memoria tenere & recitare valeat, niſi id a parentibus præſtari poſſit.

4. Sciat itaque ad hoc munus non facile debere admitti pueros, qui rationis uſum nondum habent: & caveat, ne plures ſuſceptores duobus admittat, ſcilicet unum virum, & unam feminam, propter cognationem ſpiritualem, quæ inde contrahitur.

5. Multo autem minus hæreticos, vel etiam hæreſi ſuſpectos ſinat eſſe fidei ſponſores.

6. Quod ut vitari queat, rogabit ſacerdos clara voce omnes qui puerum baptizandum ad eccleſiam comitati ſunt, vel ſaltem patrinum & matrinam, numquid velint vivere ac mori in eccleſia catholica apoſtolica & Romana, abnuenteſque ab officio ſuſcipiendi repellat.

7. Convenire etiam judicamus, ut epiſcopus in propria diœceſi, parœcus in ſua parœcia, & initiatus ſacris ordinibus in ſuæ reſidentiæ vel beneficii loco pueros de ſacro fonte non ſuſcipiant: nunquam vero monachus patrinus, vel monialis matrina eſſe queat.

8. Parœcus etiam moneat, ne in baptiſmo nomina paganorum pueris imponantur.

9. Atque antequam baptizet infantem, diligenter inquirat, num ſit perfuſus aqua, & qua, quibuſque verbis: & ſi jam baptizatus fuerit, & verba ſacramentalia pronuntiata (de quo ſufficienti duorum ſaltem teſtimonio ſacerdoti conſtare debet) non baptizetur iterum, ne ſub conditione quidem, ſed tamen omnes ceremoniæ ſuppleantur, atque etiam exorciſmi pronuntientur. Quod cur fiat, populum ipſe monebit.

10. Idem obſervabitur in his qui ab hæreticis baptizati fuerint, quos nec baptizabit quidem, etiam adhibita conditione eorum verborum, *Si tu non es baptizatus*, &c. Quinimo, etiam ſi adulti fuerint, poſt abjurationem hæreſis, & reconciliationem, ſupplebuntur baptiſmi ceremoniæ.

11. Parœcus autem diligenter caveat, nè aqua benedicta ſit ſordida, neve oleum, vel chriſma diutius uno anno ſervatum: ſignum crucis etiam in aquæ effuſione, ſupra caput pueri obſervet, poſt quam effuſionem, ſolum campanas vel organa in ſignum lætitiæ, & adoptionis filiorum Dei pulſari permittat. Prius autem monuiſſe debet omnes, qui baptiſmo interſunt, ne futilia verba effundant, aut rideant, ſed ſua oratione eccleſiæ miniſtrum adjuvent.

12. Extra eccleſiam in prophanis locis, baptiſmus citra neceſſitatem non conferatur. Ea vero ſi urgeat, ſola verborum forma cum materia obſervabitur. At ſi valetudo pueri permittat, ad eccleſiam poſtea deferatur, ut illi ceremoniarum uſus adhibeatur.

13. Poſt baptiſmum, ſacerdos moneat aſtantes, ne verbis ludicris, & geſtibus obſcœnis, ſeu compotationibus, aut alio quovis modo, gratiæ in baptiſmo collatæ videantur illudere.

De confirmatione.

1. QUEMADMODUM humanæ militiæ tyrones, etſi jam aſcripti ſint in numerum militum, nondum tamen illis ſumma belli committitur, niſi fuerint exercitatiores: ſic quamvis unuſquiſque per baptiſmum catalogo fidelium ſit aſcriptus, ad diaboli tamen, carnis, mundique tentationes perferendas ac ſuperandas, non niſi per impoſitionem manuum epiſcopi plus roboris & gratiæ recipit. Moneant ergo parœci, divinique verbi præcones, ſacramentum confirmationis non debere negligi vel prætermitti a vere Chriſtianis, hoc præſertim tam calamitoſo, & hæreſeon pleno tempore.

2. Epiſcopi autem frequenter illud conferant, ita tamen ut non omittant ſingulis annis, in præcipuis ſuæ diœceſis urbibus & locis, adventu ſuo prius publicato, in eorum locorum vicinia.

3. Conferent vero gratis, & iis qui uſum aliquem rationis habent, confeſſis, & ſi commode fieri poteſt, jejunis, admoneanturque ut ſymbolum apoſtolorum, & orationem dominicam memoriæ mandent.

De pœnitentia.

1. CUM prædicationis euangelicæ finis ſit pœnitentia, quæ ad delenda peccata veluti ſecunda tabula poſt naufragium inſtituta eſt, moneant parœci & concionatores, nemi-

nem

ANNO CHRISTI 1583.

nem posse peccatorum veniam consequi, priusquam de peccatis confiteatur, & diligenter totius ante actæ vitæ, saltem a tempore novissimæ confessionis, rationem ineat, licet aliquando contingat contritione caritate perfecta, cum hujus sacramenti voto peccata remitti.

2. Huic rationi peccatorum integram confessionem subjungat, easque peccatorum circumstantias explicet, quæ peccati speciem mutant: nec credat se absolutum, si partem aliquam peccatorum uni, & reliquam alteri confiteatur: aut dum uni tantum confitetur, sive pudore, sive metu, peccatum aliquod reticeat.

3. Assuescant omnes a juventute frequenter, & ore proprio confiteri: quod ut præstare possint, discant, & memoria teneant formulam confessionis ex hujus synodi decreto in manuali describendam.

4. Ut autem injunctæ pœnæ satisfacere valeant pœnitentes, sacerdos non se præbeat nimis severum, neque tamen ita lenem, ut pœnæ contemptu ad rursum peccandum pœnitentem potius invitet, quam ad novæ vitæ genus ineundum.

5. Nemo existimet sibi licere cuicumque volet sacerdoti confiteri, sed proprio tantum parœco. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit justa de causa, sua confiteri peccata, licentiam postulet, & obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non possit absolvere, vel ligare.

6. Capitula & communitates quæ suos solent habere pœnitentiarios, vel confessarios, non quosvis, sed eos sive de suo corpore, sive aliunde, vel eligant (si ante consueverunt) vel a decano aut superiore accipiant, qui sint probatæ vitæ atque doctrinæ, & juxta concilium Tridentinum ab ordinario approbati, ut possint agnoscere gravitatem peccatorum, & agnitam judicare, pœnitentiamque fructuosam imponere.

7. Similem quoque confessariorum delectum habere jubentur parœci.

8. Post confessionem absolutio nemini concedatur, qui non fuerit reconciliatus cum proximo, si quem oderat, saltem in voto.

De eucharistia.

1. CUM nihil habeat Christiana religio sacramento eucharistiæ præstantius, & augustius, nihilque ad sancte & inculpate vivendum efficacius ejusdem frequentissima participatione, dolemus tantam esse Christianorum hujus temporis incuriam, ut semel tantum in anno sumant, tam salutaris sacramenti subsidia.

2. Quare parœci, & qui ad divini verbi prædicationem asciscuntur, deinceps de frequentis communionis antiquo usu, ejusdemque miris fructibus & utilitate differant, & fidelibus persuadere nitantur, nullum esse modum aptiorem & compendiosiorem, quo sopitis & extinctis hæresibus, ecclesiæ apostolicæ facies nostro sæculo redeat. Nos quoque fideles omnes hortamur, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, ut quam sæpissime, saltem vero diebus solennibus communicent, & quotiescumque postulaverit ingruens aliqua necessitas, quæ vitam humanam in discrimen & periculum adducat.

3. Aliis vero diebus etiam non festivis, quam sæpissime, devotissimeque intersint missæ sacrificio, ante cujus finem, & datam a sacerdote benedictionem nullus e templo discedat.

4. Dum legitur euangelium, vel præfatio, omnes assurgant.

5. Sacerdote vero celebrante, & clero concinente, laici preces horarias, non nisi submissa voce recitent, nec confabulentur, aut rideant, aut aliud quicquam agant, quo res sacra interturbetur. Qui tamen inter eos doctiores, reique Christianæ peritiores extiterint, præclarius agent, si loco precum ex scripto recitandarum, a præfatione, qua pertractantur mysteria, animo defixo mentisque fervore complectantur atque contemplentur.

6. Pueri vero a choro arceantur, nisi qui chorum & clerum canendo adjuvant.

7. Imo dum divina celebrantur, ad altare vel intra chori cancellos nulli laici, multo minus feminæ, sese intrudant. Quod si præsumpserint aliqui, maxime ex eis qui dignitatis alicujus splendore sint insignes, nullus eis honos ecclesiasticus, ut thurificationis, & osculi pacis, ac euangeliorum exhibeatur.

8. Sacerdotes vero non diebus tantum solennibus, sed etiam dominicis, sæpiusque si fieri potest, sacrificent. Nullus tamen sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque prævia sacramentali peccatorum confessione celebret. Quod etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, servandum erit, modo non desit illis copia confessoris. Si vero necessitate urgente, sacerdos absque præmissa confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

9. Sacerdotum autem hunc delectum observabit parœcus, ut neminem admittat ad missæ celebrationem in sua ecclesia, nisi qui illi sit ascriptus, aut sibi notus, aut literas testimoniales, & commendatitias ab episcopo proprio habuerit.

10. Missam quisquis celebraturus est, nec accedat illotis (ut ajunt) manibus, & habitu sordido vestimentorum, aut ornamentorum altaris.

11. Sacrum autem faciens, clara distinctaque voce ita pronuntiet, ut ab assistentibus, saltemque a ministris altaris, possit intelligi.

12. Ministrorum vero nomine censemus etiam eos hoc loco, qui sacrificanti respondent, & inserviunt: quos non pauciores duobus (si fieri commode potest) volumus adhiberi, eosque vel clericos, vel saltem idoneos laicos.

13. Hoc autem facilius futurum speramus, si missis celebrandis hic modus & ordo statuatur a superiore, ut unicuique certum tempus & stata hora præfigatur. Vetamus itaque plures simul missas celebrari in quavis ecclesia, nisi sit tantus sacerdotum numerus, ut hoc nostrum statutum commode servari nequeat.

14. Diebus autem dominicis, ac populo festivis, dum majus sacrum, concio, vel supplicationes fiunt, in alio aliquo altari ecclesiæ missam celebrari omnino prohibemus.

15. Et ad altare majus, in ecclesiis metropolitanis, cathedralibus & collegiatis, in quibus est major quam quindecim canonicorum numerus, nemo celebret, qui non sit canonicus, vel in dignitate constitutus.

16. At

ANNO CHRISTI 1583.

16. At extra ecclesiam, & oratoria divino cultui dicata, nemini rem sacram facere liceat.

17. Itemque in loco polluto, tali per sententiam episcopi vel ejus officialis declarato, ante reconciliationem illius, nemo celebrare præsumat: pendente vero declaratione missam celebrare permittimus in altari portatili, petita & obtenta ab episcopo licentia.

18. Ut autem ad tanta mysteria possit animus fidelium esse devotior, cultusque sincerior, musica illa levis & garrula procul omnino arceatur, sed si qua adhibenda videtur, sit illa gravis & æqualis, non redolens impudicas cantilenas, sed integra canticorum ecclesiasticorum verba, sensumque referens. Idem volumus observari in organorum sono (nisi quod verba referre nequeant) quæ omnino silere jubemus, dum symbolum fidei decantatur, & ab elevatione corporis Christi, usque ad hymnum, *Agnus Dei*.

19. Inter missarum solennia, maxime eodem, cujus meminimus tempore, id est, a consecratione sanctissimi corporis Christi, usque ad hymnum prædictum, & sanctissimam communionem quivis psalmi (etiam ille cujus est initium, *Lætatus sum*) antiphonæ, responsoria, preces, & suffragia, alia ab his quæ in missali continentur, non admisceantur, si aliqua fuerint hactenus recepta quacumque occasione vel institutione, ante vel post missæ celebrationem, recitentur.

20. Quoniam autem apud omnes fere catholicos usus modo obtinuit, ut procumbentes adorent divinam eucharistiam, eo quod hujusmodi ritus ad Christianam humilitatem & devotionem exprimendam, detestandasque hæreses nostræ tempestatis videatur esse accommodatior, sancta synodus hortatur, ut si qua ecclesia altero more adhuc utatur, & stando Christi corpus in hoc sacrificio adoret, procumbat deinceps, dum sancta mysteria proponuntur adoranda.

21. Quod si a sacerdote plures hostiæ consecratæ fuerint, recondantur in honesto ciborio, cujus clavem solus parœcus apud se habeat, easque tam frequenter mutet, ut ratio loci ac temporis postulare videbitur.

22. Et cum sacram hostiam deferet ad ægrotos, velo aliquo honesto, aut peplo vasculum tegi curet, præeunte uno saltem clerico, cum campanula, & tæda accensa.

23. In solenni vero festo supplicationeque corporis Christi, observetur exacte canon *De iudiceris prohibendis diebus festis*, superius expressus, neque larvæ & personati homines adesse permittantur, qui populum a religiosa contemplatione, & adoratione tanti mysterii avocent.

De ordine.

1. PERSPICUUM est sacramentum ordinis esse signaculum, quo suscipiendi traditur potestas prædicandi, baptizandi, consecrandi corpus Christi, & peccata dimittendi: Ideoque monendos in primis sacerdotes putavimus, ut ad tantæ potestatis administrationem, noverint se sanctos esse debere, quia sanctus est, qui illos ad tam sublime ministerium vocavit.

2. Deinde præcipimus episcopis ut caveant, ne in illo conferendo, modum a concilio Tridentino præscriptum excedant, neve quemquam sine prævio diligenti examine admittant.

3. Quod etiam intellectum volumus de literis dimissoriis, priusquam concedantur.

4. Ad sacrorum ordinum susceptionem episcopi, pro necessitate, seu utilitate suarum ecclesiarum, cogant beneficiatos, dummodo alias idonei sint, cum ad ætatem legitimam, id est, a sacris canonibus præscriptam, pervenerint. Tempus vero præscriptum pro subdiaconatu, est annus vigesimus secundus: pro diaconatu, vigesimus tertius: pro sacerdotio, vigesimus quintus. In quo si negligentes fuerint, quarta parte fructuum beneficiorum, pauperibus, & fabricæ ecclesiæ applicanda, priventur.

5. Literas dimissorias ne quis postulet aut obtineat, cum a proprio episcopo poterit ordinari: ne examen illius judiciumque subterfugisse videatur, ut ab alio episcopo facilius admittatur.

6. Qui sub titulo alicujus beneficii ecclesiastici, ad sacros ordines promotus fuerit, hujusmodi beneficio nullo modo cedere queat, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus: neque ea resignatio admittatur, nisi prius constet, quod aliunde habeat, unde commode vivere possit: alias cessio nulla ex concilii Tridentini decreto censeatur.

7. Qui autem titulum beneficii promovendus non habuerit, habeat patrimonium, arbitrio episcopi æstimandum, an illi sit satis ad vitam sustentandam: quod alienare nequeat, nisi aliunde suppetat illi commodi victus facultas, ac nisi consultus episcopus consenserit, atque permiserit.

8. In promovendis vero ad beneficia ecclesiastica observentur ea quæ præscripta sunt a concilio Tridentino, sessione 24. cap. 18.

9. Nemini beneficium quantumvis exiguum, ante decimum quartum ætatis annum committatur.

De matrimonio.

1. MATRIMONII quanta sit dignitas, ratio sacramenti ab apostolo explicata non obscure insinuat: quanta vero in hujusmodi fœdere conciliando hodie sit hominum perversitas, vel ipsa plus satis docet experientia.

2. Quoniam igitur de clandestinis matrimoniis, atque adeo de tota ineundorum conjugiorum ratione multa utiliter, & ad hæc tempora accommodate statuit sacrosancta Tridentina synodus, ideo ut quæ ab ipsa sancte decreta sunt, ab omnibus plane intelligi, & inviolabiliter observari possint, hic ad verbum inseri voluimus.

De reformatione matrimonii decretum concilii Tridentini ex sess. 24.

1. TAMETSI dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias, sine consensu parentum cotracta, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse: nihilominus sancta Dei ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit. Verum cum sancta synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam non prodesse, & gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandestinis conjugiis ortum habent, præsertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua

clam

ANNO CHRISTI 1583.

ciam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab ecclesia, quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco sacri Lateranensis concilii sub Innocentio tertio celebrati, vestigiis inhærendo præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parœco tribus continuis diebus festivis in ecclesia, inter missarum solennia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur, ubi parœcus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu interjecto, vel dicat: *Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum.

Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si præcesserint denuntiationes, tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem parœco, & duobus vel tribus testibus matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denuntiationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur: nisi ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur: quod illius prudentiæ & judicio sancta synodus relinquit.

Qui aliter, quam præsente parœco, vel alio sacerdote, de ipsius parœci, seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, & annullat.

Insuper parœcum vel alium sacerdotem, qui cum minori testium numero, & testes, qui sine parœco, vel sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit.

Præterea eadem sancta synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parœco fieri: neque a quoquam, nisi ab ipso parœco, vel ab ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio non obstante. Quod si quis parœcus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis sit, etiam si id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parœciæ sponsos sine illorum parœci licentia, matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tandiu suspensus maneat, quandiu ab ordinario ejus parœci, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

Habeat parœcus librum, in quo conjugum & testium nomina, diemque, & locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat.

Postremo sancta synodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie accedant.

Si quæ provinciæ, aliis ultra prædictas laudabilibus consuetudinibus, & ceremoniis, hac in re utuntur, eas omnino retineri sancta synodus vehementer optat.

Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit, ut cum primum poterint, curent hoc decretum populo publicari, ac explicari in singulis suarum diœcesum parœcialibus ecclesiis: idque in primo anno quam sæpissime fiat: deinde vero, quoties expedire viderint.

Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parœcia suum robur post triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parœcia factæ numerandos.

3. Nos igitur cum hujusmodi decreti observationem ad coercendam plurimorum hodie nimium effrænem petulantiam, & Christianorum conjugiorum revocandam, conservandamque sanctitatem omnino necessariam esse videamus, in manuali, quod pro tota provincia edi statuimus, Gallicis verbis expressum volumus inseri: omnibus parœcis districte præcipientes, ut tribus quatuorve continuis diebus dominicis, vel aliis festis, quibus in ecclesiam major frequentia populi ad sacra mysteria convenire solet; sed & primo quoque dominico die cujuslibet mensis hujusce anni, ac deinceps quoties expedire videbitur, illud publice & vernacule in pronao inter missarum solennia recitent, & ipsi quæcumque in eo præscripta sunt, diligenter observent, non impune laturi, si neglexerint.

4. Sponsalia vero non nisi coram parœco, vel ejus vicario, deinceps fiant, idque in ecclesia, & non alibi, nisi de ordinarii licentia gratis concedenda, quatuor vel tribus saltem testibus præsentibus, atque sine aliqua juvenum petulantia, quam pœnis etiam prohiberi volumus.

5. Porro matrimonii benedictio non nisi sub finem missæ, cui interfuerint, contrahere volentes, nec ante quartam matutinam, nec post meridiem conferatur. Peccare autem graviter admonemus eos, qui noctu vel clanculum benedictionem nuptialem sibi dari procurant, propter metum maleficii. Maleficium enim se vitare posse credere debent, si eo pietatis affectu ad conjugium accedant, qui præscribitur in sacris literis, videlicet ut cum timore domini, & amore filiorum, magis quam libidine impulsi copulentur, devote susceptis, ut ante diximus, pœnitentiæ & eucharistiæ sacramentis.

6. Cum vero matrimonium non faciat contractus, sed consensus, ac proinde contrahentium libertas nulla vi premi debeat, qui ad illud aliquem compulerint, ipso facto excommunicationem incurrere moneantur. Liberi autem invitis parentibus contrahere volentes, non inconsulte: vagique homines, & incogniti, facile non admittantur ad matrimonii celebrationem: sed postuletur a superiore licentia, quam non concedat sine diligenti ac solerti inquisitione de naturali eorum solo, parentibus, moribus, ac universa præcedentis vitæ ratione.

7. Quælibet anni pars celebrandis nuptiis censeatur esse commoda, præterquam a dominica prima adventus, usque ad epiphaniæ diem, & a quarta feria cinerum usque in octavam paschæ inclusive. Quibus temporibus prohibemus etiam fieri nuptiarum convivia, choreas, sponsarumque traductiones solennes juxta, cap. ult. sess. 24. *De ref. matrimonii*.

8. Dies porro aliquos infortunatos seu infaustos

ANNO CHRISTI 1583.

stos matrimonio esse putare, non minimum superstitionis genus esse, populo significetur.

9. Benedictionem conjugum quam proxime fieri poterit, benedictio thalami, ubi assueta est, sequatur, neque prorogetur in tempus serotinum, propter aliquorum petulantiam, quæ eo maxime tempore effrænis esse conspicitur.

10. Quicumque vero ebrietatibus, impudicitiis, aut aliis actibus a vera pietate alienis, seu in templo, seu in aliis locis, prætextu nuptiarum indulserit, mulcta vel censuris cohibeatur.

11. Nuptiis denique rite completis, ita se componant conjuges, ut putent se non a sacerdote, sed per eum a Christo conjugiorum præsule, conjunctos, in quem peccatur, quoties fides promissa solvitur. Neutri ergo liceat ab altero discedere, etiam quoad thorum, nisi causa legitima prius a superiore approbata: concessoque divortio, neutri licere novum matrimonium inire diligenter admoneantur. Si autem concubinam vir alere comperiatur, vel uxor adulterum, ter moniti, nec resipiscentes, excommunicatione percellantur: quam si neglexerint, pœnis severissimis coerceantur.

12. Impedimentum cognationis spiritualis secundum concilium Tridentinum vim tantum habere populo significetur inter susceptorem, seu susceptricem, ac susceptum, susceptique patrem & matrem: & inter baptizantem & baptizatum, & hujus utrumque parentem. Præterea, quod contracta per fornicationem affinitas non dirimat matrimonium, nisi in primo & secundo gradu. Quod denique impedimentum justitiæ publicæ honestatis, hodie nullum extet, si sponsalia invalida præcesserint: ubi vero fuerint valida, primum gradum conjunctionis non excedat.

De extrema unctione.

1. SAcramentum extremæ unctionis a domino Jesu Christo fuisse institutum sicut nemo pius ambigit, ita a D. Jacobo promulgatum fuisse testatur ejus epistola: in qua cum illius vis & efficacia luculenter explicetur, hortamur omnes ad quos hoc negotium spectabit, præsertimque parœcos, & eorum vicarios, ne permittant ut fidelium aliquis e vivis exeat, sine hujus unctionis perceptione, modo illius capax extiterit.

2. Parœcus etiam non expectet, ut rogetur de eo conferendo, sed sedulitate sua præveniat ægrotum de vita periclitantem: caveatque ne vel mors unctionem præveniat, vel morbo invalescente semimortuus non sentiat.

3. Antequam parœcus, aut alius de ejus licentia, sacerdos templo egrediatur, oleum ad infirmum laturus, pulsetur campana aliqua, cujus sonus eo modo & numero temperetur, ut unctionis extremæ conferendæ certum possit esse indicium: moneanturque fideles, ut hoc signo dato, aut sacerdoti se præbeant comites, aut saltem erecta mente Deum pro salute decumbentis precentur, cum eo præsertim tempore fidelium precibus indigeat.

4. Nec putet suo satisfactum officio sacerdos, si semel tantum ægrotum inviserit, dum unctio fuit adhibenda: sed quam diutissime poterit, eum consoletur, & inculcet quæ spectant ad salutem, sicut in manuali præscriptum reperiet, eique quousque e vivis excesserit, assistat, & operam impendat. Qui autem in ea re se negligentem præstiterit, a decano vel archidiacono ad episcopum deferatur increpandus graviter, & incuriæ suæ pœnas arbitrarias luiturus.

5. Episcopos etiam obsecramus in domino, ut Christianæ caritatis humanæque conditionis memores, si quos rescierint graviter laborare, eosque maxime qui vitæ spiritualis studio, & pietatis nomine laudeque sunt insignes, invisant sedulo, suam illis benedictionem impertituri.

De sepulturis.

1. QUantum autem attinet ad Christianorum sepulturam, quam nec superbam, nec neglectam esse decet, aut despectam, parœci in hanc officii sui partem diligenter incumbant, ut piorum funera Christianæ simplicitatis ac modestiæ limites non excedant.

2. Id autem fiet, si ipsi primum mercede consueta & honesta contenti, deinde superfluas impensas, quæ propter ambitionem ac fastum fiunt, vel hæredibus relinqui, vel pauperibus erogari suadeant.

3. Pauperes quibus adeo tenues fuere facultates, ut propriis impensis humari nequeant, gratis, ac honeste tamen sepeliant, alioqui pœnas arbitrarias exoluturi.

4. Faces omnes, ac cereos funebres, nisi ad certas personas de jure vel consuetudine pertineant, parœcis competere decernimus, nec heredibus licere eos repetere.

5. Omnes Christiani, præsertim laici, quibus ecclesiastica sepultura non est interdicta, in cœmeteriis, non autem in ecclesiis sepeliantur, nisi forte de consensu superiorum.

6. Superiores aut non passim omnibus id privilegii concedant, sed in hujusmodi concessionibus delectum habeant personarum.

7. Cœmeteria vero ne bestiis sint pervia, muro, septis, vel cancellis cingantur, nec in eis quicquam profanum committatur.

8. Nec liceat tumulos ipsa humo altiores erigere, nec ibi cuiquam statuas, aut vexilla militaria, vel trophæa ponere.

9. Atque humata semel corpora fidelium exhumari, & in alia loca quantumvis pia & religiosa deferri, sine expressa episcopi licentia, vetamus.

10. Et si qua controversia de efferendo corpore, vel de alia aliqua re simili oriatur, ad ejusdem episcopi judicium referatur, ac illius arbitrio terminetur.

11. Ubi vero episcopum e vivis excedere contigerit, ab omnibus, tum clericis, tum laicis honorifice ad sepulcrum deducatur, & funebria ipso digna persolvantur.

12. In ejusdem, & aliarum spectabilium personarum funeribus tantum, non passim in ceteris, orationes quæ vocantur funebres, habeantur, quæ ad pietatem & preces pro mortuis faciendas spectent, potius quam defunctorum enarrandis laudibus insumantur.

13. Qui autem sunt publici simoniaci, fiduciarii, hæretici, schismatici, venefici, fortilegi, usurarii, & qui sibi manus violentas attulerunt aut in duello susceptо mortui sunt, & qui subita morte præventi, paschali tempore nec confessi sunt, nec eucharistiæ communionem susceperunt: omnes denique infideles, & excommunicati, Christianæ sepulturæ honore, loco-

ANNO CHRISTI 1583

coque priventur. Qui autem eos ſepeliendos quacumque ratione procuraverint, excommunicatione feriantur.

14. Horum autem ſepultura in cœmeterio, cœmeterium ipſum tantum: in eccleſia autem, & eccleſiam, & cœmeterium illi contiguum juxta ſacros canones polluere cenſeatur.

De ſeminariis.

1. QUEMADMODUM autem agricola, niſi ſerat tempeſtive, non poteſt metere: ita eccleſia Dei prædictis ſacramentis fructus uberes per idoneos operarios afferre nequit, niſi ſeminaria juventutis erudiendæ, & moribus informandæ cauſa foveat. Ideoque præcipimus in unaquaque diœceſi noſtræ provinciæ, ſeminaria ſic inſtitui, ut epiſcopus, cum duobus canonicis eccleſiæ cathedralis, quorum alter ab epiſcopo, alter a capitulo eligatur, totidemque de clero diœceſis, quorum unus ab epiſcopo, alter a clero ſimiliter eligetur, curam erigendi ſeminarii, & auctoritatem conſtituendi quæ ad illud pertineant, habeant: illi vero quatuor ſelecti, quotannis eligantur.

2. Habebunt autem in primis rationem primariæ urbis diœceſis, ut juventus vicinarum urbium & oppidorum ad illius gymnaſia tanquam ad mercaturam bonarum artium poſſit confluere.

3. In ea urbe ſi veteres ſcholæ erigendo ſeminario idoneæ videbuntur, reſtaurabuntur, ſi opus ſit: aut ſi ſint minus commodæ, pro arbitrio epiſcopi & ſelectorum virorum commutabuntur, & novæ pro facultate diœceſis ædificabuntur.

4 Et quoniam parum eſt ædes habere, niſi ſit unde alantur & foveantur qui eas incolunt, ideo epiſcopus, capitula, abbates, abbatiſſæ, moniales, priores, præfecti leproſariarum, omnes denique ordines nominatim expreſſi in concilio Tridentino, *ſeſſione* XXIII. *cap.* XVIII. (exceptis parœcis, quorum proventus non excedunt ſeptuaginta aureos annui redditus, deductis oneribus ſolitis) aliquid ex facultatibus, ad ſeminarii inſtitutionem conferant, juxta taxationem ab epiſcopo cum duobus de capitulo, ſecundum concilii Tridentini decretum faciendam.

7. Seminario autem præficietur ab epiſcopo, & viris ſelectis moderator, moribus integris, & eruditione celebri: qui præceptores claſſicos probos & doctos aſſumet, ad erudiendam juventutem, propoſitis ſtipendiis honeſtis, eoſque eiſdem epiſcopo & ſelectis ſiſtet, & offeret, prius quam admittantur.

6. Idem moderator quotannis, conſtituto die, jurabit ſolemniter, præſente domino epiſcopo & ſelectis viris, ſe ſtatuta religioſe ſervaturum, & curaturum, ut eadem religione, a præceptoribus & diſcipulis obſerventur.

7. Pueri in ſeminario gratis alendi & erudiendi ad certum numerum reducantur: nec præſcriptus numerus imminuatur, vel augeatur, ſine auctoritate epiſcopi, conſenſu virorum ſelectorum. Sint pauperes de diœceſi, viciſſimque per oppida & decanatus, remoto favore, eligantur, ad minimum annos nati duodecim, ſcribaturque certa juramenti formula, ſecundum quam in ipſo ingreſſu jurare teneantur.

8. Sint de legitimo matrimonio nati, non ſpurii, ut matrimonii ſacramentum honoretur, non iniquitas foveatur.

9. Et quoniam vultus morum index eſſe ſolet, eligantur pueri bona indole præditi, & apta membrorum compoſitione conſpicui: nec ſint notabili deformitate ſignati, qui ſpirent ab infantia pietatem, & ad ſacros ordines promoveri optent, quoſque omnino ſpes ſit, eccleſiaſticis miniſteriis perpetuo inſervituros.

10. Quod ſi violato juramento, a ſancto propoſito reſiliant, expenſas in ſeminario factas refundant, vel per fidejuſſores, ſi qui ab epiſcopo, & viris ſelectis inveniri poſſint, antequam recipiantur, vel per ſe, poſtquam ad pinguiorem fortunam pervenerit.

11. Quod ſi poſt biennium ad literas diſcendas probati, fuerint inepti, aut tam pervicaces, ut correctionibus emendari nequeant, ſeminario ejiciantur.

12. Si autem fraude aliqui divites fuerint in ſeminarium introducti, & poſt profeſſionem egeſtatis, tales fuerint reperti, expellantur, tanquam mentiti Spiritui ſancto, & egenorum hereditatem invadere non veriti, ſumptus jam factos pro ratione temporis ſeminario refundere cogantur.

13. Ditiores tamen a ſeminario excludi nolumus, dummodo parentum ſumptibus foveantur, duobuſque qui ſunt mediocris fortunæ, penſionem unius pauperis dari permittimus ea lege, ut alteram ſolvere teneantur.

14. Adoleſcentes autem, qui educati & nutriti ſeminarii ſumptibus fuerint, confecto ſtudiorum curriculo, ſi ætatem convenientem attigerint, ad ſacros ordines ſuſcipiendos compellantur, ut Deo & ejus eccleſiæ deſerviant, nec a limitibus & terminis diœceſis diſcedant, ſine licentia epiſcopi, & virorum (ſecundum præſcriptum concilii Tridentini) ſelectorum judicio: quoniam æquum eſt, & rationi maxime conſentaneum, ut ei operam noſtram præſtemus, cujus beneficio ad dignitatis alicujus faſtigium conſcendimus.

15. Optaret quoque ſancta ſynodus, ut hi qui ex ſeminariis hujus Rhemenſis provinciæ gradum magiſterii vel doctoratus adipiſci cupiunt, ſi minus in urbe ſui ſeminarii id liceat conſequi; ad ſeminarium vel academiam urbis metropolitanæ ſeſe conferant, ibi eos gradus decentius quam in alia civitate, quæ non ſit de provincia, recepturi.

16. Cetera quæ ad adminiſtrationem ſeminarii conducere videbuntur, judicio epiſcopi, & ſelectorum virorum relinquantur, qui rationes reddituum annis ſingulis audient: vacationes autem omnes, operaſque ſuas (iis exceptis quæ ad quæſtoris officium ſpectabunt) gratis impendant.

16. Porro non in ſeminariis tantum, ſed in locis omnibus, maxime vero in quibus ſcholæ exiſtunt, caveant diligenter epiſcopi, & alii omnes ad quos id ſpectare poteſt, ne quis privatim detineat libros contra religionem, & bonos mores conſcriptos, vel imprimat, vel vendat.

De clericis in genere.

1. HOc poſito fundamento, facile erit ædificium, quale deſideramus, ſuperſtruere, ut clerum habeamus, qui ſuæ vocationi reſpondeat, niſi ſui nominis obliviſci velit, quo ſemper admonetur ſe in partem & ſortem domini vocatum. Quod haud dubie conſequetur, ſi ſe

ANNO CHRISTI 1583.

si se a crimine, & omni criminis suspicione vel specie reddens immunem, ceteris etiam pietatis & virtutis exemplo præluceat.

2. Prohibemus itaque, ne clerici sacris Initiati, aut beneficiati, se suamque operam laicis quantumvis nobilibus, addicant, ad rerum domesticarum dispensationem, negotiorum civilium procurationem, cellæ vinariæ, vel annonæ regimen, aut aliquod aliud vile indecorumque suo ordini ministerium: nec scurrilia exerceant, & mensarum assecla se exhibeant. Alioqui pro delicti gravitate severissime coerceantur.

3. Ne possessiones alienas conducant, aut aliorum causas lucri gratia suscipiant: non fidejubeant, aut sæcularibus implicentur negotiis, quibus ab altari divinoque officio avocentur.

4. Ebrietati, libidinis parenti, crapulæque, quæ menti est exitio, ne indulgeant: tabernas, nisi peregre profecti, non intrent: ad æquales haustus nec seipsos, nec alios astringant, vel provocent. Si secus fecerint, & superiori monenti non paruerint, ab officio vel beneficio suspendantur, & aliis pœnis canonicis afficiantur.

5. Continentiæ sint amantes, pestemque libidinis, cane pejus & angue, quod dicitur, exosam habeant. Qui autem concubinarii reperti fuerint, & moniti juxta formam per concilium Tridentinum præscriptam, *sessione xx. cap. xiv.* non resipuerint, excommunicatione percellantur, nec nisi peccato relicto, absolvantur. Si vero censuris neglectis, in ejusdem voluptatis cœno quasi sues perseveraverint, durius coerceantur, adhibito si opus fuerit, sæculari brachio, plectanturque nihilominus aliis pœnis contra concubinarios decretis, quas vim suam retinere volumus, etiam contra superiores, qui prudentes ac scientes ad ea crimina connivent, nec emendant: cum juxta apostolum, non solum sint in vitio qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

6. Ab alea, venatione, & omni ludorum genere ecclesiasticis personis interdicto, & indecoro prorsus abstineant: nec unquam aliis, quam honestis recreationibus se exerceant, nulla ducti sordidi lucri cupiditate. Quod si cum injuria ordinis ecclesiastici deinceps quisquam ecclesiæ bona, quibus pauperes ali oportuit, in ejusmodi lusus profudisse convictus sit, & qui quæstum fecit, rem pauperum male partam restituere: & qui jacturam passus est, tanquam sacri patrimonii dilapidator, graves pœnas exolvere cogantur.

7. Et ut nedum morum probitate, sed etiam universo exteriore cultu ceteris modestiæ exemplo sint, mentis honestati honestus corporis respondeat habitus, nihil obscœnum, nihil leve referens: sitque gravitate referta omnis illorum actio, atque oratio.

8. Præterea veste ecclesiastica, eaque talari ac decenti utantur omnes clerici: nec sine illa pallium breve aut longum deferant, aut unquam prodeant in publicum: nec crispatis induviis, vel arte sciss calceis dissolutorum laicorum personas referant.

Galero numquam quidem in templis, in plateis vero, & viis publicis, nisi propter aeris intemperiem, non utantur. Porro tonsura clericali pro qualitate gradus, & ordinis sui, in capitis vertice aperte conspicua semper insigniantur. Barbam vero aut omnino non gestent (quod magis probamus) aut saltem totam a superiore labro ob sacræ communionis reverentiam tondeant, vel radant. Qui vero in his se negligentes præstiterint, & ter moniti etiam per edictum a superioribus non paruerint, suspensione ab ordinibus, officiis, beneficiis, & horum fructibus seu proventibus annuis plectantur. Si autem correpti denuo deliquerint, eorum beneficiorum privatione coerceantur, juxta constitutionem Clementis quinti in concilio Viennensi, cujus initium est, *Quoniam innovanda.*

ANNO CHRISTI 1583.

De regularibus, & eorum monasteriis.

1. MONACHORUM autem inter clericos humilitate præstantium, institutum quam proxime ad apostolorum tempora accedens, libenter quondam amplexus est quisquis [ut divus Basilius loquitur] cœlestis vitæ cupiditate flagravit, & evangelicæ perfectionis studiosus extitit negotiator. Sed quoniam vita tam præclara hominum negligentia, vel malitia pessum nunc abiit, hoc in primis volumus esse statutum, cum de monasteriis agitur, ut collapsa disciplina restauretur, & ad avitam possessionem quantum fieri potest, revocetur. Quod fore speramus, si superiores huic negotio serio invigilent, & magistratus rogati ipsis auxilium ad Christi laudem, & in sacræ religionis favorem lubenter impendant.

2. Primum autem statuimus, ne qui inviti tradantur in monasteria, ne quod Christus dominus consilii esse voluit, libertatis consensum expectans, ac ita pronuncians, Qui potest capere, capiat, vim jam præcepti aut necessitatis habere videatur. Quisquis vero virginem, vel mulierem invitam ad monasticam vitam adegerit, (præterquam in casibus a jure expressis) vel qui consensum, auxilium, consilium, vel auctoritatem sciens & prudens interposuerit, anathema sit.

3. Et quoniam arma hujus sanctæ militiæ non debent esse carnalia, (ut verbis apostoli utamur) adulti monasterium ingressuri, vel puerorum parentes qui illos offerunt, moneantur, ut alia non subeat ipsorum animos cogitatio, quam sempiternorum bonorum. Quisquis igitur otium, honores, beneficia, vel alia temporalia quasi scopum sibi proponit, vitam monasticam suscepturus, vereatur ne mittatur in tenebras exteriores, non afferens vestem nuptialem, cui periculo se etiam obnoxios parentes noverint, qui liberis ingressum religionis procurant, vel quod natura sint ad res gerendas inepti, animo hebetes, vel corpore vitiosi, aut valde deformes: vel certe ut aliis liberis istorum quasi ablegatione ampliores opes relinquant.

4. Multum Deo displicet infidelis & stulta promissio: ideo monasteriorum novitii non munusculis, vel blanditiis alliciantur, sed prædicentur potius eis dura & aspera. Et dum tempus novitiatus exegerint (quod vel unius saltem anni, & non nisi post finem decimi sexti anni, debet expleri) aut profiteri teneantur, aut si ad religionis onera sint inepti, emittantur cum his bonis, quæ ad monasterium secum attulerunt, deductis tamen vestibus & alimentis.

5. Operæ pretium esse putamus, ut aliquot ex junioribus, qui sint bonæ indolis, in academias bene Christianas proficisci permittantur, literis humanioribus theologicisque operam daturi, modo in collegiis regularibus, habitu

ANNO CHRISTI 1583.

tu religionis ſervato, vivant ex portione congrua illis aſſignata, ab his qui proventus annuos percipiunt. Qui ſi gradum poſtea conſequantur in aliqua facultate, non tamen ab officiis monaſterii, & regulæ ſuæ obedientia ſint immunes.

6. Aliis præficiatur vir pius & doctus, cujus monitis & ductu diſcant aſſueſcantque jam ab ipſa adoleſcentia meditari die ac nocte in lege domini, quique illos in ſacris literis diligenter exerceat, aſſidue commonefaciens de aſſumendo gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Rem quippe nullis ſatis dignam lacrymis putamus, aliquot jam ſæculis verbum Dei neque prælegendo, neque conciones habendo in illis locis explicari, in quibus olim omnis doctrinæ atque virtutis ſcholas fuiſſe eccleſiaſticæ teſtantur hiſtoriæ.

7. Semper aliquid boni operis agant monachi, monialeſve, ut ſemper diabolus eos inveniat occupatos: qui ſi maxime ſcientiam ſcripturarum amaverint, carnis vitia non amabunt: quietique dent operam, non otio: jejuniaque & orationes diligenter obſervent, ac media nocte ſemper ad pſallendum, & confitendum domino ſurgant, juxta tamen ſuæ regulæ inſtituta, præſertim ſi antique conſuetudo ita tulit: piiſque legatis & fundationibus ſatisfaciant, quantum fieri poterit.

8. Nullus ex monachis ſine expreſſa ſuperioris licentia audeat litigare, vel prætextu prædicationis, vel lectionis, aut pii alicujus operis egredi monaſterio præſumat, vel in alicujus communitatis, vel magnatis obſequium convolare.

9. Tria vota præcipua omnes monachi monialeſve diligenter obſervent, juxta præſcriptum regulæ, quam profeſſi ſunt, & loci conſuetudinem, in cujus ſtabilitatem obſervandam jurarunt: neque putent ſibi licere quicquam contra illa gerere, etiam quod longa conſuetudinum corruptela viderint in monaſterio eſſe ſervatum. Quicquid etiam mali exempli, vel improbæ conſuetudinis irrepſit, penitus tollendum & abolendum eſſe decernimus.

10. Ergo religioſi, quantum fieri poterit, ad eam antiquæ eccleſiæ ſpecioſam formam redeant, quando nullus quicquam ſibi proprium dicebat: nec aliquid poſſideant proprio vel conventus nomine, de bonis monaſterii, quibus qui præficiuntur officiarii, ut fructus monaſterii vel accipiant, vel expendant, elapſo anno reddant rationem: alii quorum officiis res aliqua eſt annexa, ſeu, ut loquuntur, affecta, ea non utantur quaſi propria, ſed norint ita ſibi committi, ſeu ad tempus, ſeu ad vitam, ut ejus conditionem in melius augeant, nec diſſipent.

11. Iidem monachi, etiam officiarii, ſeptis monaſterii non egrediantur, niſi de ſuperioris licentia, quæ non concedetur, ut ad nundinas, nuptias, feſtaque pagorum ſe conferant, ſed quando neceſſitas, vel honeſtas poſtulabit.

12. Locos monachorum regulares mulieres non ingrediantur, viciſſimque viri non intrent feminarum clauſtra, imo nec aliæ feminæ. Quiſquis vero clauſtra monialium ſine ſuperioris licentia, (quam non niſi in caſibus neceſſariis impertietur) fuerit ingreſſus, ſententiam excommunicationis ſe incurriſſe noverit.

13. Menſam communem, ciborumque delectum regularem, ſimiles tonſuras ac veſtes domi rurique deferendas, commune dormitorium, ſervorum delectum, convenientemque ſtatui ſupellectilem, id eſt habitu profano armiſque vacuam, ita ſuperiores monaſteriorum pro virili procurent, ut etiam in privatis domibus quæ officiis ſunt annexæ, nihil ſinant contra regulam ſervari: locorum tamen & temporum circumſtantias ea moderabuntur prudentia, ut conſcientiam propriam non gravantes, nihil non ad pietatem, & vitæ ſanctimoniam referendum eſſe putent.

14. Monachi non ſacerdotes, qui percipiendæ euchariſtiæ legitimam attigerint ætatem, monialeſque omnes, ſaltem ſemel ſingulis menſibus, ac præterea feſtis præcipuis peccata confiteantur, & eamdem ſacroſanctam percipiant euchariſtiam. Adhibeantur vero confeſſarii viri periti & diſcreti, quibus ſolis ſit abſolvendi conceſſa poteſtas. Probamus tamen alios a conſuetis confeſſarios ab epiſcopo, & aliis ſuperioribus bis aut ter in anno offerri debere, qui omnium confeſſiones audire debeant, juxta decretum concilii Tridentini: at ubi frequentior eſſe ſolet communio, conſuetudo ſervetur.

15. Religioſis regularia beneficia conferantur, quorum fuerit ſanctitas conſpicua, ea lege, ut aut reſidere cogantur, aut ſi non patiatur beneficii exilitas, de fructibus cum abbate & conventu paſciſci compellantur, ut legibus monaſterii vivant cum aliis. Qui autem a recto tramite deflectunt, pœnis regularibus quas in uſum revocandas ſtatuimus, coerceantur.

16. Si monachus monialiſve in tantam labatur proterviam (quod abſit) ut in apoſtaſiæ crimen incurrat, nec ſponte redire velit, ab ordinariis vel ſuperioribus cogatur, implorato ſi opus eſt, brachio ſæculari, & in proprio monaſterio excipiatur, & ita pœnas luat, ut tamen miſericordia ſuperexaltet judicium.

17. Sanctimoniales, quæ ſolæ degunt apud parentes, vel numero paucæ in xenodochiis, aut monaſteriis quæ ruri exiſtunt, ne ſatanæ, vel malorum hominum prædæ ſint expoſitæ, ſi fieri poteſt, in urbes, vel oppida proxima monaſteriis occludendæ ducantur, etiam invitæ, & quamvis earum privilegia reclament, juxta decretum concilii Tridentini, & conſtitutionem Pii V.

18. Ceterum omne cor mœrens in monaſteriis eſſe conſpicitur, quia omne fere caput in eis eſt languidum, nec monaſteriis præficiuntur bene meritæ de religione monaſtica, zeloque fidei ſuccenſæ perſonæ, ſed quæ vel reſervationem ante petierint, vel ſimoniæ fiduciæque labe conſpurcatæ ſint, aut fructus cum aliis ſint partitæ. Nihilque niſi deſiderium nobis ſupereſt, ut abbatiæ, prioratuſque non niſi regularibus ſpectatæ virtutis, & per electionem conferantur. Quod a Deo optimo maximo, ſupplicibus votis, contendimus, ut ad id excitare dignetur dominos noſtros, ſanctiſſimum Romanum pontificem, & regem noſtrum Chriſtianiſſimum.

19. Si monaſterium aliquod ſæculari commendetur, iiſdem legibus de promotione & re ſacra facienda teneatur, quibus ceteri clerici, propiuſque habitu, & tonſura quam alii, ad regularem vitam accedat.

20. Monaſteriorum ſuperiores cum viſitant, conſtituant priores in abbatiis, & in prioratibus conventualibus ſuperiores, conſentientibus, & eos nominantibus commendatariis, aut etiam, ſi incapaces nominaverint, reluctantibus.

Ut

ANNO CHRISTI 85. Ut autem constituti ceteros in disciplina contineant, habeant ab illis vicariatum, saltem in spiritualibus, quantum attinet ad morum correctionem, & disciplinæ regularis observationem.

21. Iidem visitatores antiquum ritum divini cultus restituant, cum a probatis personis hac de re rogatis, rescierint esse collapsum, nec permittant prioratus, in quibus monachi ex fundatione debent eisdem destitui, modo facultates sint sufficientes. Compellantur quoque commendatarii, vel eorum vicarii, ut intersint visitationibus, visitatoresque honeste excipiant, & executioni mandent, quæ in eis statuta fuerint.

22. Dabunt etiam operam superiores, ut in templo ceterisque locis sint omnia sarta tecta ædificia, cultui divino & disciplinæ regulari necessaria restaurentur, si collapsa sint: provideatur ecclesiæ sufficiens nitidaque supellex: monachorum numerus secundum leges antiquas, vel monasterii facultates, compleatur, illisque conferatur redituum congrua debitaque portio, chartulæ, librique rationum diligenter asserventur: Nihil de possessionibus depereat, & alienata, si quæ sint, repetantur: Reliquiarum, & aureæ, argenteæque supellectilis conscribatur catalogus: Monasterii possessiones non nisi catholicis viris committantur, & locentur. Denique jus hospitii, & eleemosynarum assueta ab antiquo largitio restituantur: Ut abbates, priores, & eleemosynarii non tam seipsos pascant, quam pauperes, nec lucrum marsupii, sed inopis refectio fiat jejunantium abstinentia: pœnæ item addictorum temperantia, mensarumque residuum quod colligendum a domino præcipitur, pauperibus distribuatur.

De curatis.

1. QUANTUM ad curatos attinet, qui ab episcopis in partem solicitudinis vocati sunt, statuimus in primis, ut observent diligentissime quæ supra dicta sunt, cum de eucharistia, ordine, & clericis egimus. Atque quod dictum est de celebrandis divinis officiis, certo pulsu statisque horis ita custodiant, ne pro cujusquam arbitrio mutent.

2. Assidue resideant in suis beneficiis, nec ea deserant, ut alteri beneficio, vel negotio vacent.

3. Ut autem id faciant commodius, animarumque curam non negligant, ordinarii seu illi quibus jus competit, per congruæ portionis assignationem illis providebunt, quam non minorem centum libris, omnibus deductis, volumus constitui, privilegiis, inhibitionibus, & exemptionibus contra hoc decretum nemini suffragantibus.

4. In cujus congruæ portionis postulatione & causa ne cogantur parœci multam pecuniarum temporisque facere jacturam, statuimus, ut definitivæ latæ sententiæ quam primum executioni demandentur, pro re præcipua, per modum provisionis, & sub cautione, non obstantibus appellationibus & inhibitionibus quibuslibet, quas sacrum concilium Tridentinum decrevit in præmissis non suffragari.

5. Adjudicatam vero portionem congruam non percipiant parœci, nisi actu residentes, juxta præscriptum ejusdem concilii Tridentini.

6. Et quoniam parum prodest pastorem non abesse, nisi præsens & bonæ vitæ exemplo competentis doctrinæ munere gregis sibi commissi salutem promoveat, præcipimus parœcis, ut non solum inculpate vivant, verum etiam semper habeant præ manibus, assidueque lectitent librum aliquem, de ratione administrandorum sacramentorum, vel catechismum editum auctoritate concilii Tridentini, sive Latine scriptum sive in linguam vulgarem ad verum sensum linguæ Latinæ optime versum, & legitime approbatum. Ex quo singulis diebus dominicis aliquid depromant, quod evangelio aptari & populo proponi possit. ANNO CHRISTI 1583.

7. Et præter librum nubentium, quem habere jussi sunt in capite de matrimonio, duos adhuc conscribant, in quibus designent ex nomine baptizatos cum susceptoribus, ac fideles parœcianos vita functos, & diligenter annotent locum atque diem.

8. Curent etiam res suæ ecclesiæ, moneantque episcopos, si quid de illius vel fabricæ fundo fuerit alienatum.

9. Pecunias autem fabricarum, & eas quæ supererunt ex collectis, impendi curent vel suffragiis faciendis pro mortuis, vel fabricis reparandis, vel comparandis ornamentis, vel aliis piis, non autem prophanis usibus. Et si secus factum fuerit ab ædituis, episcopo vel ejus officiali significent.

De capitulis & canonicis.

1. UT autem canonici cohærentes episcopis, quasi membra corpori ad regulam, quam eorum nomen præ se ferre conspicitur, componantur; statuimus in primis, ut ad canonicatum nemo admittatur, nisi prius coram ordinario loci, & in capitulo catholicam fidem professus sit, juxta formam a Pio quarto præscriptam. Capitulum porro diligenter inquirat etiam per juramentum, quibus rationibus ad canonicatum pervenerit: & si qua simoniæ labes, vel alia aliqua illicita pactio intervenerit, non recipiatur.

2. Qui ad canonicatus & dignitates, in ecclesiis cathedralibus sive collegiatis insignibus assumentur, sint magistri vel doctores, aut etiam licentiati in theologia, vel jure canonico: qua eminenti scientia si decorari acquiverint, saltem competentem habeant, quam hi censentur habere qui possunt expedite, quæ sui sunt officii, explicare & exequi.

3. Admissus vero resideat, nec ei diutius quam trimestri liceat abesse, (si tamen tantam temporis absentiam patiatur illa ecclesia, nec majorem assiduitatem desideret) sub pœnis in concilio Tridentino contentis. Quod si legitimam absentiæ causam proferat, de ea ita superior judicet, & nihil ei statuere liceat contra dignitatum, canonicatuum, & præbendarum constitutiones, & fundationes.

4. Ut autem residens munus quod incumbit, melius exequi valeat, discatque primum quid in templo, deinde quid in aliis locis debeat præstare, præter ea quæ de eucharistia, ordine, & clericis diximus, quæ volumus a canonicis servari. Statuimus insuper, ut qui ex illis non sunt adhuc sacerdotes, aliique non clerici ad eumdem ordinem nondum promoti, qui canonicorum ecclesiis inserviunt, communicent ad majus altare in missa, diebus paschæ, pentecostes, natalis domini, assumptionis beatæ Mariæ, omnium sanctorum, & patroni ecclesiæ, alioqui per superiorem suspendi poterunt, salva interim consuetudine illarum ecclesiarum, ubi

ANNO CHRISTI 1583.

ubi sacræ communionis frequentior usus esse solet.

5. Qui autem ante aliquot annos sacerdotium adepti sunt, nec dum missæ sacrificium obtulerunt, aut celebrent primo quoque tempore, aut omnibus fructibus suæ præbendæ priventur. Qui autem ad eumdem ordinem deinceps promovebitur, missam primam intra trimestre, a die promotionis celebrare compellatur.

6. Omnes canonici, etiam dignitates obtinentes, sua quisque hebdomada missam magnam celebrare, aliaque divina officia peragere, per seipsos, vel, si nequeant, per alios canonicos cogantur, non obstante qualibet consuetudine, & privilegio.

7. Cum autem episcopus rem divinam faciet solemniter, qui dignitates obtinent, & antiquiores atque capaciores ex canonicis, ei inserviant, debitamque præstent assistentiam.

8. Omnes etiam canonicis horis, maxime vero matutinis, missæ & vesperis intersint, cessante impedimento legitimo, per capitulum judicando, nec ecclesiam discurrant vel choro egrediantur sine præsidis licentia, priventurque distributionibus singularum horarum, in quibus illos abesse contigerit.

9. Statuimus quoque, ne capitula habeantur tempore magnæ missæ, ne quis aliquam excusationem abientiæ ab illa prætexat.

10. Et ne qua fraus in prædictis committatur, nominetur a capitulo punctuator, probatæ fidei, qui præstito prius fidelitatis juramento, diligenter annotet eos qui divinis non intererunt officiis.

11. Quoniam autem in quibusdam ecclesiis aut nullæ sunt illis horis ascriptæ distributiones: aut certe sunt adeo tenues, ut earum jacturam facere non dubitent canonici, & se a divino officio subtrahant, tertia pars de tota massa distrahatur, quæ in distributiones convertatur, & singulis cujuslibet dici horis & missæ distribuatur. Quod si quæ distributiones quondam fieri solitæ exoleverint, restituantur. Hanc autem legem in obitibus, & aliis fundationibus locum habere volumus.

12. Pacis ubique sint amantes canonici, nec cum episcopis animose contendant, aut superbe respondeant, sed illis honorem & reverentiam, cum summa modestia exhibeant: & si quæ lites inter se suboriri cœperint, utique amice componant.

13. Canonici, vicarii, capellani, & alii capitulorum ministri, mulieres malæ famæ, concubinarias, focarias, aut alias de incontinentia suspectas nec clam nec publice domi retineant: nec ibidem alant spurios, sub pœna excommunicationis, quam incurrent ex decreto concilii Tridentini, si ter admoniti utrosque non reliquerint, vel eos easve resumpserint, & revocaverint. Quod si in concubinatu permanserint, censuris neglectis, aut ad eumdem maximeque publicum recidivo vomitu redierint, post trinam monitionem suorum beneficiorum fructibus, per spatium trium mensium priventur, pœnisque subjaceant latius in titulo de publicis concubinariis contentis. Ejusmodi vero obscœnæ mulieres, quæ in eorum domibus repertæ fuerint, ecclesiarum ballivis tradantur ejiciendæ & puniendæ.

14. Ut sine superpelliceo, almutio, & aliis canonicorum insignibus in ecclesia comparere plane irreligiosum est: sic illa ad loca publica rerum venalium deferre, prorsus indecorum ac sordidum esse, nemo est qui non videat. Quamobrem utrumque sancta synodus districte prohibet: sicut & sine illis res emptas manibus vel canistris servulorum more, publice domum referre: hortaturque omnes ecclesiasticos, ut sui ordinis, atque dignitatis ubique memores esse velint.

ANNO CHRISTI 1583.

De episcopis.

1. Cum in episcopos velut supra montem positos, omnium oculi conjecti esse soleant, hortamur illos, ut episcopi esse, quam dici malint: invigilentque diligenter juxta nomen suum gregibus suis, & lupos ab ovili Christi pro virili arceant.

2. Ut autem ecclesia possit deinceps tales habere episcopos, optamus omnes jus antiquum electionum clero restitui: sed quoniam tanti boni modica aut nulla adhuc spes effulget, deinceps tamen cum sedem aliquam vacare contigerit, preces & supplicationes ad Deum a clero & populo fieri jubemus, ut gregi suo pastorem dare dignetur idoneum.

3. Ad episcopatum vero nemo promoveatur, nisi prævio examine super fide, ætate, vita, moribus, & natalibus promovendi, deque modo & ratione, quibus ad episcopatum pervenerit.

4. Et quoniam episcoporum residentia maxime necessaria est, quæ de ea sacris canonibus, & præsertim a Tridentina synodo sancita sunt, observentur. Residentes vero Christum magnum animarum nostrarum pastorem, & episcopum imitentur, qui primum cœpit facere, deinde docere, ne plus damni pravo morum exemplo, quam commodi, doctrinæ verbo afferant.

5. Et quo melius primum sibi, deinde suis prosint ecclesiis, in privatis ædibus versentur assidue in lectione sacrarum literarum, ac ea lectitent ut plurimum, quæ animos ad pietatem exerceant: hæc enim exercitatio ad omnia utilis est.

6. Laicorum eorumque maxime qui de crimine, vel facinore convicti sunt, aut etiam suspecti, familiaritatem immoderatam declinent, nec ullos de hæresi suspectos, vel scandalo notatos in suis familiis detineant.

7. Hortamur quoque ut mensas habeant sobrias, ciboque moderatos, divinarum scripturarum sale, lectioneque conditos.

8. Et ut non familiæ tantum, sed etiam bonorum ac proventuum ecclesiasticorum curam gerant, qualem eos habere decet, caveant diligentissime, ne de ecclesiæ bonis propinquorum facultates augeant, nisi ad eorum levandam inopiam, si penuria laborent: videantque, ne pauperum loco assentatores, mimos, & id genus perditos homines mensuram habeant asseclas, vel equos, canes venaticos, & aves alant, ne vellicationis potius quam villicationis aliquando reddant rationem.

9. Provideant itidem, ne bona, prædia, resque ecclesiæ alienentur, aut ad emphyteusin, sive censum perpetuum locentur, nisi justa causa, & canonica solemnitate interveniente, sub pœna lata a sacris canonibus: & quæ alienata compererint, revocari procurent, juxta sacri concilii Tridentini decretum, sess. 25. cap. XI.

10. Porro in suis ecclesiis ita præsint episcopi, ut eis sedem in choro liceat eligere, quam putarint honoratiorem, in qua nullus canonicus eis præsentibus sedere audeat, qualibet etiam dignitate ornatus

11. Epis-

ANNO CHRISTI 1583.

11. Eiſdem quoque præſentibus benedictionem cereorum, palmarum, & rerum ſimilium nemo facere præſumat: monebunt tamen illi capitulum, ſi facere nolint. Cum autem aberunt, decanus, vel hebdomadarius eo poterit officio defungi.

12. Quod autem ſpectat ad illorum munus præcipuum, & magis neceſſarium, quod eſt paſcere gregem domini, qui illorum curæ ſolicitudinique commiſſus eſt, ſequantur divi Petri præceptum, ut illi provideant non coacte, ſed ſpontanee, ſecundum Deum, non ſicut dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.

13. Primum itaque murum; ac ſeptem pro populo ſe interponant, ac divinis, officiis ſæpiſſime interſint, remque ſacram omnibus ſolennibus diebus faciant: aliis vero, præſertimque dominicis ac feſtis, quam frequentiſſime poterunt.

14. In correctionibus autem eum modum teneant, ut nec diſciplinam ſine miſericordia nec miſericordiam ſine diſciplina reliquiſſe videantur: ſed ſit in eis juſte conſulens miſericordia, & pie ſæviens diſciplina: cum plus agat aliquando erga corrigendos benevolentia, quam nimia ſeveritas: plus cohortatio, quam comminatio: plus caritas, quam poteſtas.

15. Non ſint appetentes vindictæ, ſed eam domino relinquant, conenturque ſibi morum ſuavitate, ac vitæ probitate omnium conciliare animos, & ſtudio cum Dei gratia efficere, ut poſſint puſillanimes conſolari, pios cohortari, & eos qui contradicunt, arguere.

16. Quod ſi præſtare per ſe nequeant, viros doctrina & vita inſignes ſubſtituant, qui vicariam illis præſtent operam, nec ſine eorum licentia quiſquam ad verbi Dei prædicationem admittatur, juxta præceptum concilii Tridentini.

17. Præterea probos ac doctos habeant officiarios, maxime officiales & promotores.

18. Qui ſi tantam doctrinam non habeant quanta forte deſiderari poſſet, defectum ſaltem eruditionis, morum probitate compenſent.

19. Si præſentato, & collationem beneficii poſtulanti epiſcopus dare renuerit, cauſas recuſationis teneatur ſcripto exhibere, & niſi illis diſcuſſis ac judicatis, ſuperior ejuſmodi beneficium conferre nequeat, alioqui ejus collatio nulla ſit.

De ſimoniacis & fiduciariis.

1. CUM autem nihil adeo totum clerum deformet, quam ſimoniæ labes, non abs re pridem cenſuit eccleſia omnes ſimoniacos, & fiduciarios excommunicatione percellendos: quorum nequitia tam late jam diffunditur, ut univerſum pene corpus illius labefactare conetur. Contra quos, ut omnibus viis juris & pœnis ſeveriſſimis inquiratur, atque procedatur, optamus, volumus & decernimus. Præcipimus quoque, ut ſingulis diebus dominicis omnes ſimoniaci & fiduciarii denuncientur excommmunicati eo ipſo, quod tales exiſtant.

2. Beneficiis etiam adeptis utroſque privat ſancta ſynodus, & ea ipſo facto vacare vult, eoſdemque ad alia obtinenda declarat incapaces. Qui autem ex eis ſunt ad ſacerdotium promoti, noverint ſe contraxiſſe irregularitatem, ſi iis peccatis, ac eorum ſententiis implicati, rem ſacram facere præſumpſerint.

3. Confeſſarii de utroque peccato ſimoniæ & confidentiæ diligenter inquirant, & cum commiſſum audierint, abſolutionem, excepto mortis articulo, ad ſummum pontificem remittant. ANNO CHRISTI 1583.

4. Concionatores moneant frequentiſſime eos, qui per ſimoniam vel confidentiam beneficia captant, obligari ad integram reſtitutionem fructuum, quos ſuos facere nequeant, nec prius poſſe culpæ remiſſionem conſequi, quam beneficio ceſſerint.

5. Quicumque ſacerdotis ſimoniaci, vel fiduciarii lata ſententia declarati ſacrificio vel orationibus adfuerint, atque quorumcumque qui tales extiterint, uſi fuerint contubernio, eadem plectantur pœna, qua illi qui cum aliis excommunicatis majori excommunicatione familiaritatem ineunt.

6. Ut autem noſcant omnes, quinam utriuſvis criminis rei habendi ſint, illi in primis & proprie habeantur, prout ſunt, ſimoniaci, qui beneficia reſque ſpirituales pecuniis comparant, vel conferunt, vel certe rebus, quæ pecunia æſtimari queant. Nam eorum impudentiſſimum prætextum deteſtamur, qui de ſolo proventu reque temporaria ſe paciſci dicunt cum ea ſpirituali tam arcto ſit annexa vinculo, ut non magis una ab altera divelli queat, quam in homine vivo manente corpus a ſua anima.

7. Si quis beneficium propter obſequium, vel impenſæ ſervitutis mercedem conferat, vel de retinenda penſione ſibi vel alteri paciſcatur, aut partem fructuum, vel aliud beneficium in compenſationem collationis etiam alteri conferendum exigat, vel aliam quamlibet pactionem a ſede Romana non approbatam fecerit, ſimoniacus eſſe cenſeatur.

8. Epiſcopus qui pro conferendis ordinibus ſacris, vel minoribus, vel etiam tonſura clericali aliquid acceperit, quod pretio æſtimari queat, vel qui aliquid poſtulaverit pro literis dimiſſoriis, vel teſtimonialibus, earumque ſigillo, notam ſimoniæ vel avaritiæ incurrit. Secretarius tamen illius decimam aurei partem accipere queat, juxta concilium Tridentinum.

9. Sacerdotes qui de pretio paciſcuntur, ut miſſas celebrent, & parœci, qui pro ſacramentorum adminiſtratione, vel funere, vel ſepulturis aliquid exigunt, præter ea quæ de jure, lege vel conſuetudine laudabili conferuntur, habeantur ſimoniaci, non autem ſi ſponte oblata recipiant.

10. Qui pro religionis ſeu monaſterii ingreſſu aliquid extorſerit, ſimoniacus eſſe cenſeatur. Nam licet opes monaſterii ſint adeo tenues, ut vix ingredientem alere queant, eumque oporteat aliquando pro alimentis & veſtibus aliquid monaſterio conferre, tuta conſcientia, modo id fiat ante votorum emiſſionem: tamen ut deinceps omnis nequitiæ amputetur occaſio, ſynodi Tridentinæ decretis admoniti, ſtatuimus ne deinceps in quibuſcumque monaſteriis major monachorum, vel monialium numerus admittatur, quam qui ex propriis redditibus monaſterii, vel eleemoſynis aſſuetis, educari queat. Approbamus tamen & laudamus eleemoſynas etiam copioſas ab ingredientibus ſponte collatas.

11. Rerum exactio, quæ pro canonicorum, & aliorum beneficiariorum ingreſſu in pleriſque locis ſuſpicione ſimoniæ vel ſordidæ avaritiæ non caret, fieri nullo modo permittatur: quamvis laudabiles conſuetudines in concilio Tridentino

non

ANNO CHRISTI 1583.

non damnatas approbemus eorum, quæ in pios usus conferri solent.

12. Qui non exarserit in simoniacos pro officii sui ratione, vel qui rogatus agnitam de hac peste veritatem, subticuerit, eorum particeps habeatur.

13. Quisquis autem acceptat beneficium, ut ei postea cedat in favorem cujuscumque personæ capacis vel incapacis, sæcularis vel regularis, laicæ, vel alicujus ex clericis, fiduciarius esse censeatur. Idemque esto judicium de eo qui per resignationem ejus beneficium recipit, cujus prius erat illi facta promissio.

14. Qui eamdem confidentiam verbo, vel facto juverit, vel procuraverit, ejusdem criminis particeps habeatur.

15. Qui beneficium acceptat, non ut cedat, sed ut alius fructibus, vel eorum portione, sub ipsius nomine, gaudeat, fiduciarius esse judicetur.

16. Patroni etiam seu ecclesiastici, seu laici, qui clericorum personas interponunt, ut ex pacto vel expresso, vel tacito, fructus beneficiorum quæ præsentent, vel eorum partem aliquam in proprios usus convertant, vel qui aliquo supposito, vel etiam nullo titulario existente, fructus beneficiorum occupant, non solum hujus criminis rei, sed etiam injustissimi raptores censeantur, & jure patronatus ipso facto privati existant.

De fœnore.

1. SIMONIÆ vitio peccatum usuræ esse affine nemo non conspicit. Cum igitur sacræ literæ excludant eum a divino tabernaculo, qui pecuniam dederit ad usuram, apertèque nuncient, ut mutuum demus, nihil inde sperantes: quisquis præter sortem præcipuam ex mutuo aliquid amplius exegerit, vel acceperit, cujuscumque generis illud sit, modo pecunia æstimari possit, usurarius esse censeatur.

2. Quæ autem per usuram parta sunt, vel accepta usurarii restituere teneantur.

3. Parœcus in pronao singulis diebus dominicis annunciet usurarios esse excommunicationi obnoxios.

4. Actuarii, seu notarii, usurarum proxenetæ, omnesque qui contractibus usurariis aliquam operam, vel consensum præbent, ejusdem criminis censeantur esse participes.

5. Si quis in sacros ordines cooptatus, compertus fuerit usuram exercuisse, sive nomine proprio, sive alieno, juxta Nicæni concilii sententiam dejiciatur a clero, & alienus habeatur ab ecclesiastico gradu.

De jurisdictione.

1. CUM autem æquum sit munus aliquod existere, quo, qui parere debent, in officio contineantur, jurisdictionis episcoporum habenda ratio est, quæ maxime elucet in visitationibus, & diœceseon provinciarumque synodis. Primum itaque volumus judices sæculares admoneri, ut causas coram se motas, & ad ecclesiæ jurisdictionem pertinentes, ad ecclesiasticum judicem relegent, nec mittant falcem in messem alienam.

2. Caveant omnes ecclesiastici, ne coram judice sæculari litem intendant, sive agentis, sive defendentis partes suscipiant, nisi in casibus a jure permissis. In personalibus autem meminerint suos habere judices, alioqui pœnas a sacris canonibus impositas non effugiant.

3. Archidiaconi, & decani rurales singulo quoque trimestri contra fontes inquirant, & informationes ad promotorem ecclesiastici fori remittant. Qui visis illis quamprimum juxta delicti qualitatem postulet, ac suas conclusiones scriptis exhibeat: nec tamen archidiaconorum jurisdictioni præjudicium ullum afferat.

4. Nulli promotores, vel officiales cum partibus epulentur, vel ab eis munera accipiant: alioqui pœnæ arbitrariæ subjaceant.

5. Summarie quantum fieri poterit, iidem lites dirimant, & publicatis testium elogiis reprobationes nullatenus admittant.

6. Monitiones ad finem revelationis, & excommunicationis sententiæ a nullis, præterquem a potestatem habentibus, nec nisi pro causa gravi concedantur. Nec vicarius episcopi eas concedere possit, nisi facultas ab ipso episcopo fuerit ei specialiter demandata.

7. Si quis autem censuris implexus animo obdurato & contumaci per annum in eis permanens inforduerit, nec se curaverit absolvendum, contra eum tamquam de crimine hæreseos suspectum procedatur.

De visitatione.

1. QUOTANNIS episcopi totam diœcesim vel per seipsos, aut si legitimo impediti fuerint, per suum generalem vicarium, aut visitatorem visitent. Verum si totam propter ejus latitudinem, visitare non poterunt, saltem ejus majorem partem, ita tamen, ut tota biennio per se, vel visitatores suos compleatur. Visitare non omittant etiam parœcias a militibus sancti Joannis Hierosolymitani dependentes, servata tamen forma literarum fel. mem. Pii V.

2. Iidemque vel per se, vel vicarium eumdem quotannis semel visitent monasteria, prioratus, & præposituras, & capitula suæ jurisdictioni subdita: ut in eis omnia sartatecta habeantur, accepta tamen procuratione solita.

3. Visitent, ac etiam curent, ut hospitalia, & alia loca nomine pietatis consecrata, integra teneantur, dissipata instaurentur, ac nondum constituta, si tempus & locus postulent, construantur. In quibus provideant primum de sacramentorum administratione, deinde de corporis alimento & medicamento.

4. Efficiant quoque ut eadem pia loca miserabilibus personis sint assidue pervia, sed mendicantibus validis ac otiosis claudantur.

5. Inquirant num eorum locorum redditus in alios usus, quam pauperum convertantur, & reliquam pecuniam, si qua sit, in locorum reparationes converti curent.

6. Eorumdem locorum præfecti, seu administratores ac procuratores diligenter subducant rationes dati & accepti, subductasque infra semestre a die homologationis hujus concilii, episcopis communicent cum literis suarum provisionum, ac deinceps singulis quibusque annis id præstent.

7. Non autem soli episcopi, sed etiam capitula, aut quævis personæ sive ecclesiasticæ, sive laicæ quarum inter est, videant an cultus divi-

ANNO CHRISTI 1583.

divinus persolvatur in sacellis, seu (ut vocant) capellis quibus assignati sunt proventus annui.

8. Quod si sacer locus belli, vel temporis injuria dirutus existat, & instaurari nequeat, illius beneficia simplicia in ecclesiam parœcialem, intra cujus limites situs erat, cum omnibus emolumentis & oneribus prioribus ecclesiis impositis transferantur, juxta decretum concilii Tridentini, sess. 21. cap. 7.

9. Episcopi quoque cum visitant, de titulis locorum & proventuum diligenter inquirant, curentque sedulo, ut contra amissorum detentores viis juris & censuris ecclesiasticis procedatur.

10. Archidiaconi autem in his ecclesiis ubi hactenus visitationem exercere legitime consueverunt, eas singulis annis assumpto notario de consensu episcopi visitent, accepta solita procuratione.

11. Inquirant diligenter de curatorum, matriculariorum, ceterorumque parœcianorum, ac maxime obstetricum vita, moribus, munere, officio, diligentia, ac debita suis locis assistentia, ac singulos sui officii moneant, exhortenturque.

12. Acta autem suæ visitationis secundum consuetudinem locorum intra duos menses a peracta visitatione, episcopis exhibeant.

De synodo diœcesana.

1. SYNODI diœcesanæ singulis annis semel dumtaxat ad cleri levamen tempore commodiori celebrentur.

2. In eis præsideat episcopus, vel eo absente, ejus vicarius generalis. Curati quoque quamvis sint canonici, & alii omnes qui de jure vel consuetudine tenentur, comparere cogantur.

3. Assistere quoque parœci teneantur cum habitu & tonsura statui congruentibus, necnon cum stola & superpelliceo.

4. In eis decani rurales rationem reddant eorum quæ in suis Calendis & visitationibus egerint, & compererint.

5. Illæ Calendæ bis ad summum in anno habeantur, ne clerus nimio labore & sumptu gravetur, & in eis assistant curati, & vicarii, cum habitu & tonsura decenti, sintque omnes modico cibo, potuque contenti, ne populo sua intemperantia aliquod scandalum afferant.

6. Controversias causasque personales, quas inter viros ecclesiasticos suboriri compererint, qui synodo vel Calendis præerit, amice, si fieri possit, componat.

7. In synodo vero orationem exhortatoriam habeat episcopus, aut alius, cui provinciam hanc commiserit: clerumque moneat eorum quæ sunt sui officii. Legantur etiam statuta synodalia, ac pro temporis opportunitate, & ratione augeantur, minuantur, vel immutentur, prout episcopo videbitur.

De synodo provinciali.

1. AD Dei gloriam, ecclesiasticæque disciplinæ conservationem singulo quoque triennio habeatur synodus provinciæ, seu provinciale concilium in ea civitate provinciæ quam opportuniorem judicaverit, nominaveritque dominus archiepiscopus, ascito suorum suffraganeorum consilio: atque ad eamdem synodum omnes qui de jure, vel consuetudine vocandi sunt, edicto publico solenniter citentur: & ea peracta, de loco dieque proxime futuri concilii provincialis decernatur.

2. Statuit etiam sancta synodus omnes episcopos, tam dominum metropolitanum, quam ceteros concilio provinciali debite indicto personaliter interesse debere: & si legitime impediti fuerint, per procuratores ad hoc specialiter constitutos. Et quoniam pœnæ per antiquos canones constitutæ hoc tempore quasi leves negliguntur, judicavit eis & hanc addendam, ut qui in posterum conciliis provincialibus non interfuerint, & contumaces per præsentes judicabuntur, pœna privationis quartæ partis fructuum unius anni suorum episcopatuum seminario, pauperibus, vel aliis piis usibus arbitrio concilii applicanda mulctentur.

3. Peracta synodo provinciali episcopi suis subditis, procuratores vero capitulorum, cathedralium, collegiatarumque ecclesiarum jurisdictionem habentium suis fratribus & subjectis, intra duos menses a publicatione ejusdem synodi numerandos, illius decreta promulgent, atque ad eorumdem obedientiam respective quemque exhortentur, & compellant.

4. Si quæ autem controversiæ super decretorum hujus concilii interpretatione oriantur, consulatur dominus metropolitanus, ac ejus judicio stetur, donec per proximum futurum concilium provinciale judicatum fuerit.

5. Hæc eadem sancta synodus futurum concilium hujus provinciæ in civitate Suessionensi habendum, ac dominica secunda post pascha, anno domini 1586. celebrandum indicit & decernit.

Publicatum in ecclesia metropolitana Rhemensi post missarum solemnia, feria quinta, ipso celebri festo ascensionis dominicæ, anno domini millesimo quingentesimo octogesimo tertio, decima octava mensis Maii. Sic signatum.

Ludovicus cardinalis a Guysia archiepiscopus Rhemensis.

Et infra.

De mandato præfati illustrissimi & reverendissimi domini mei, domini Ludovici cardinalis archiepiscopi ducis Rhemensis, primi Franciæ Patris.

JOAN. DE PELES concilii Rhemensis scriba.

EPISCOPI QUI HUIC SYNODO interfuerunt, & subscripserunt.

NOS Ludovicus cardinalis a Guysia archiepiscopus Rhemensis definientes subscripsimus.

Ego Carolus de Roucy episcopus Suessionensis subscripsi.

Ego Valentinus du Glas episcopus Laudunensis subscripsi.

Ego Nicolaus Fumee episcopus Bellovacensis subscripsi.

Ego Cosmus Clausse episcopus Cathalaunensis subscripsi.

Ego Claudius episcopus Noviomensis subscripsi.

Ego Geoffridus Martonius episcopus Ambianensis subscripsi.

Ego

ANNO CHRISTI 1583.

Ego Ludovicus de Creil procurator reverendissimi Silvanectensis episcopi ejus nomine interfui, approbavi & subscripsi.

Nomina deputatorum a capitulis cathedralium, & collegiatarum ecclesiarum Rhemensis provinciæ, nomina item abbatum, priorum, procuratorum, & ceterorum qui huic synodo interfuerunt, relata sunt cum actis in commentariis, qui in archivis ecclesiæ Rhemensis asservantur.

Promotores concilii H. Morus decanus Rhemensis, & C. Goyenne decanus Bellovacensis.

Secretarii concilii N. COLIN thesaurarius, & I. DE PELES canonicus Rhemensis.

BREVE APOSTOLICUM SUPER CONFIRMATIONE CONCILII PROVINCIALIS RHEMENSIS.

GREGORIUS PP. XIII.

Dilecto filio nostro Ludovico sanctæ Romanæ ecclesiæ presbytero, cardinali Guysiæ nuncupato.

DILECTE fili noster, salutem, & apostolicam benedictionem. Mandavimus decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, quæ ad nos misisti, per venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales super dubiis in materia concilii Tridentini occurrentibus deputatos diligenter cognosci, atque, ubi opus esset, emendari. Remittimus nunc tibi eum librum emendatum. Facies ut quæ pie prudenterque decreta atque emendata sunt, quam diligentissime serventur: hæc enim reliqua pars est curæ tuæ, sine qua omnis hactenus labor frustra susceptus esset. Speramus id te pari studio, & diligentia curaturum esse. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo piscatoris, die 30. Julii 1584. pontificatus nostri anno decimo tertio,

ANT. BUCCAPADULIUS

LITERÆ INDICTIONIS.

LUDOVICUS miseratione divina S. R. E. presbyter cardinalis, a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus, reverendissimis fratribus episcopis, necnon venerabilibus decanis, capitulis, abbatibus, conventibus, prioribus, ceterisque nostræ Rhemensis provinciæ ecclesiasticis personis, quæ de jure, vel consuetudine, concilio provinciali interesse debent, salutem in domino.

Cum tantis hactenus ecclesia nostra Gallicana hæreseon procellis, & civilium bellorum tumultibus fuerit agitata, ut summæ ac ineffabili Dei clementiæ plane tribuendum sit, quod illa jam non penitus a fundamentis disturbata corruerit: illud etiam profecto dici non potest, quanta ejus bonitate ac providentia sit effectum, ut non tantum eadem ecclesia in aliquo statu hucusque retineatur: verumtamen illa nobis relicta sint remedia, quibus in pristinum splendorem restitui, & in antiquam libertatem vindicari posse videatur. Neque enim præsentius aliquod tantis malis remedium a mortalibus excogitari, aut a divino immensoque clementiæ fonte peti potuit, quam ea quæ nobis generalium conciliorum decretis, & sacrorum canonum constitutionibus præscripta, & nuper a sacrosancta & œcumenica Tridentina synodo singulo quoque triennio haberi jussa sunt, concilia provincialia. Quibus olim patres nostri, ecclesiam catholicam hæreticorum injuriis pene prostratam, vel etiam abusuum multitudine valde deformatam, & vitiorum mole ferme penitus oppressam, instaurarunt, sartamque tectam posteritati tandem reliquerunt. Et quidem ejusmodi conventuum provincialium usus quanto orbis Christiani incommodo aliquot jam sæculis intermissus sit, adeo cunctis notum est, ut ipsorum revocationem nedum summopere utilem, sed etiam prorsus necessariam esse nullatenus dubitari possit. Nos igitur divino favore freti, sanctorumque patrum exemplo adducti, grassantibus ecclesiarum nostrarum morbis pro virili mederi cupientes, huc etiam accedente sanctæ sedis apostolicæ auctoritate, necnon Christianissimi regis nostri Henrici consensu simul & hortatu, concilium provinciale in ecclesia nostra Rhemensi, dominica prima post festum epiphaniæ, hoc est, nona Januarii proxime venturi celebrare decrevimus, & statuimus. Quamobrem omnes & singulos fratres nostros reverendissimos coepiscopos monemus, & quo possumus caritatis affectu rogamus, necnon venerabiles decanos, capitula, abbates, conventus, priores, & alias nostræ provinciæ ecclesiasticas personas, quæ de jure, vel consuetudine provinciali concilio adesse debent, invitamus, ut eo ipso die, ad synodum provincialem (juvante Deo) Rhemis celebrandam, per se, vel per legitimum procuratorem, (si quod forte justum impedimentum, ab ipsa tamen synodo probandum, obrepserit) omnino compareant: ut quo decet religionis divinique honoris zelo, & nostræ oviumque nostrarum salutis studio, ad sananda hujus amplissimæ provinciæ vulnera, tollendos abusus, extirpandos errores, moresque componendos accommodatissima quæque, duce Spiritu sancto, omnium actionum & consiliorum moderatore, provideamus & exequamur. Datum Parisiis in ædibus nostris Dionysianis, anno domini millesimo quingentesimo octogesimo secundo, die 27. mensis Septembris.

COMMISSIO CONVOCATORIA

episcopo Atrebatensi directa, ut concilio compareat.

LUDOVICUS a Lotharingia miseratione divina sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctæque sedis apostolicæ legatus natus, reverendo in Christo patri, ac fratri carissimo domino episcopo Atrebatensi salutem in domino. Cum tantis hactenus nostra ecclesia Gallicana procellis, & calamitatibus fuerit agitata, ut id * summum atque ineffabili solius Dei clementis, & pietati acceptum referri debeat, quod illa jam non penitus a fundamentis disturbata corruerit, illud etiam profecto dici non potest quanta ejus comitate, & providentia effectum sit, ut non tan-

ANNO CHRISTI 1583.

tantum eadem ecclesia, in eo quo nunc est, licet pessimo, & periculosissimo statu quodammodo retineatur, verum etiam ea nobis relicta sunt remedia quibus præclarissimum illud primitivæ ecclesiæ ornamentum eidem restitui, inque pristinos honores, & libertates ea vendicari posse videatur, neque enim certe præsentius tantis malis remedium a mortalibus excogitari, aut a divino immensoque clementiæ fonte peti potuit, quam eæ quæ nobis generalium conciliorum decretis, & sacrorum canonum constitutionibus ordinatæ & institutæ sunt synodi provinciales. Quibus etiam nobis patres nostri ecclesiam catholicam hæreticorum injuriis pene prostratam cum vitiorum deformitate labefactata videretur restaurarunt, sartamque tectam conservarunt. Et quidem earumdem constitutionum observatio quanto orbis Christiani præjudicio prætermissa sit, adeo notum est, ut illarum restitutionem non modo utilem sed etiam necessariam esse nullatenus dubitari possit. Hinc est quod nos pristino laudabilique ecclesiæ more malis ecclesiarum nostrarum morbis mederi cupientes, matura super eo quorumdam comprovincialium nostrorum & de capitulo nostro Rhemensi præhabita deliberatione & consilio, prædictis canonibus & decretis inhærendo concilium provinciale in ecclesia nostra Rhemensi, die dominica prima post festum epiphaniæ domini proxime venturum celebrare decrevimus & statuimus. Quo ut eadem die in dicta ecclesia semotis omnibus aliis impedimentis compareatis, sub pœnis ab eisdem conciliis & canonibus indictis, vobis mandamus & significamus, idemque ut præstent, diœcesis vestræ capitulis, abbatibus, ceterisque qui de jure & consuetudine interesse debent, mandetis & significetis: & quoniam ea est vestra pietas, deque grege dominico cura, & solicitudo, & id vos pro ovium episcopi salute, proque salutari totius ecclesiæ exemplo, non modo non recusaturos, sed libenter subituros esse confidamus, vobis etiam in hujus tam sancti tamque necessarii negotii procuratione studium nostrum, & operam omnem nostram pollicemur, Deum optimum maximum deprecantes, quatenus nobis omnibus in tam salubris concilii prosecutione adesse, & cordibus nostris Spiritum sanctum suum immittere dignetur, quo adjuvante ea decernamus quæ Christi corporis unitati, afflictissimæque ecclesiæ nostræ solatio consentanea esse videbuntur.

Datum Parisiis in ædibus nostris diœcesanis, die vigesima septima mensis Septembris, anno domini MDLXXXII.

Et sur le dos est escrit,

Le Ieudy 8. Novembre 1582. par l'ordonnance de Monsieur l'Archidiacre (qui estoit grand Vicaire) c'est fait en parchemin trois coppies, l'une pour Cambray, une pour Tournay, & une pour Arras, le tout signé, DEPELES, ecrites par Messire Marcial Rolin, qui estoit lors commis Secretaire en l'Archevesche de Rheims.

ANNO CHRISTI 1583.

APOSTOLICA FACULTAS PRO SYNODO RHEMENSI,

NONDUM SUSCEPTO PALLIO CELEBRANDA,

Dilecto filio nostro Ludovico S. R. E. presbytero cardinali, a Guysia nuncupato.

GREGORIUS PP. XIII.

DILECTE fili mi, salutem & apostolicam benedictionem. Exquisita tuæ circumspectionis industria promeretur, ut Romana ecclesia, cujus honorabile membrum existis, & quam tuorum honoras magnitudine meritorum, te specialis gratiæ favore prosequatur. Cum itaque pro nonnullis causis urgentibus concilium provinciale proximo quoque tempore adhuc celebrandum sit, cumque, qui ecclesiæ Rhemensis ex dispensatione apostolica administrator existis, Pallio nondum suscepto id facere nequeas, nisi nostra & sedis apostolicæ tibi licentia suffragetur, & facultas: Nos tuis in hac parte supplicationibus inclinati, eidem circumspectioni tuæ, ut pro hac vice tantum, Pallio etiam per te nondum suscepto, concilium provinciale convocare possis ad effectum, & illud, prout moris est, celebrare, ac eidem præsidere libere & licite, etiam pro hac vice tantum valeas, apostolica auctoritate, de speciali gratia concedimus, & indulgemus, non obstante felicis recordationis Bonifacii papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit, *Injunctæ*, & aliis apostolicis constitutionibus, & ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die prima Martii, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, pontificatus nostri anno undecimo.

ILLUSTRISSIMI

ET REVERENDISSIMI D. CARDINALIS

ARCHIEPISC. DUCIS RHEMENSIS,

Ad synodum provincialem cohortatio.

PERMAGNUM & perillustre gratulandi mihi, & gratias Deo omnium bonorum auctori cumulatissimas agendi, argumentum præbuit hodiernus dies, reverendi fratres, quod mihi vixdum inaugurato divini numinis beneficio conceditur munus nostrum ab hujus sacri concilii exordiri convocatione: quo negotio nullum aut majus, aut illustrius, nullum ad laborantis ecclesiæ ægras ac prope positas partes accommodatius, nullumque honorificentius esse potest. Suppeditat nobis exemplum sapientissimorum regum maximus, & maximorum sapientissimus Salomon, qui in regem assumptus, nihil prius antiqui usque habuit, quam ut in Dei optimi maximi domo magnifice extruenda, omnibusque aliis ad ejus cultum necessariis religiose constituendis acceptæ a Deo gratiæ & sapientiæ primitias consecraret. Christus etiam dominus Hierosolymam ingressus, flagrantissimo domus Dei zelo incensus, ab ea expurganda, verrendaque, & sacerdotalis auctoritatis, & ecclesiasticæ disciplinæ exordium potissimum ducere voluit. His igitur præclaris exemplis, tum adepti sacerdotii magnitudine

com-

ANNO CHRISTI 1583.

commotus, nulla interpoſita mora conor efficere, ut eccleſiæ noſtræ provincialis ſtatus collapſus reſtauretur, vitia radicitus extirpentur, moreſque ad optimam diſciplinam revocentur: ut patrum denique noſtrorum orthodoxa fides hæreticorum furore prope dejecta, nova animi virtute excitetur, & velut in avitam poſſeſſionem reſtituatur. Huc nos communis noſtri ordinis pernicies cum magna reipublicæ Chriſtianę calamitate conjuncta, atque ſanctiſſima Chriſtianiſſimi regis voluntas (quam ſane plurimi omnes facere debemus) advocat: ſed ſtimulum non mediocrem admovet Caroli cardinalis patrui cariſſimi, & maxime colendi pia recordatio, qui poſt ſynodum œcumenicam Tridenti habitam, concilium ex ſummis ingeniis præditis coegit. Nam & ſi quæ in eo ſumma & admirabilia fuerunt ad tantum munus exequendum, illa in me vix agnoſco mediocria: benevolentia tamen omnium veſtrum incredibilis, reverendi fratres, admirabilis ſapientia, ſingularis pietas, perſpecta mihi & ſatis explorata fides, me in re tam ſancta, licet difficili, animo debilitari, aut frangi non ſinit. Agite ergo, & illud precor, mecum omnes acri & attento animo intuemini, quod monebat apoſtolus: Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Quibus verbis apertiſſime præcipit, ut nos ipſos primum, deinde fidei noſtræ commiſſos inſpiciamus atque examinemus: & quicquid depravatum, corruptum, atque ſordibus conſpurcatum reperietur, id non tam noſtra, quam ſacrorum conciliorum auctoritate ſanemus, emendemus, abſtergamus: & noſtris auribus frequentiſſime inſonet, quod monebat Chriſtus: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Non poteſt abſcondi civitas ſupra montem poſita. Quod ſi ea quæ noſtrarum ſunt partium, accurate recognita animo complectamur, haud dubie futurum eſt, ut omnium ſuffragiis atque conſenſu ea decernamus, quæ ad mores emendandos, & diſciplinam, religionemque, quam a majoribus accepimus, revocandam atque retinendam pertinere ſerio videbuntur. Quod niſi ſedulo fecerimus, verendum ne contra nos illud pronuntiet dominus, quod eſt apud Ezechielem: Requiram gregem meum de manu eorum: & plebs exclamet quod vulgo circumferri ſolet, O præclaros cuſtodes ovium, lupos! Sed video meliora, magnaque me ſpes tenet, eo animo nos omnes huc convenire, ut nihil niſi quod pium, ſanctum, & noſtræ, noſtrique gregis ſaluti commodum ſapienter ſtatuamus: & quicquid ſancitum fuerit, lubenter ex animo exequamur, obſervemus & obſervandum curemus. Sed quoniam ſine te, o Deus optime, atque maxime, nihil præclarum, nihil ſalutare, neque ſtatuere, neque peragere poteſt humani ingenii imbecillitas, animis noſtris, quæſumus, propitius illabere: & qui dixiſti, Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo ibi ego ſum in medio eorum, nobis hodie in nomine ſancto tuo congregatis, adeſſe dignare: mentes noſtras divini tui luminis ſplendore illuſtra, bonitate fove, ſapientia rege, moderare: atque efficе, ut privata commoda communi officio poſthabeamus: eorum tantum utilitati, quibus præſumus, non noſtris rationibus ſerviamus: & quæ vivendi exempla ac præcepta aliis tradere paramus, ea ipſi primum te auxiliante ſedulo ac libenter exequi valeamus.

LITERÆ SYNODI PROVINCIALIS RHEMENSIS AD OMNES COMMUNITATES,

Et eccleſiarum rectores ſibi ſubditos, quibus mandat, ut preces ad Deum fundant, ac ſupplicationibus inſiſtant, pro felici ejuſdem ſynodi progreſſu atque ſucceſſu.

Ludovicus miſeratione divina ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis a Guyſia nuncupatus, archiepiſcopus dux Rhemenſis, primus Franciæ par, ſanctæque ſedis apoſtolicæ legatus natus: Carolus de Roucy epiſcopus Sueſſionenſis: Valentinus du Glas epiſcopus dux Laudunenſis, par Franciæ: Nicolaus Fumee epiſcopus comes Bellovacenſis, par Franciæ: Coſmus Clauſſe epiſcopus comes Cathalaunenſis, par Franciæ: Claudius epiſcopus comes Neviomenſis, par Franciæ: Geoffridus Martonius, epiſcopus Ambianenſis, una cum aliorum ſuffraganeorum coepiſcoporum & capitulorum cathedralium procuratoribus, abbatibus, prioribus, aliiſque ad concilium Rhemenſe congregatis, omnibus provinciæ Rhemenſis capitulis, conventibus, communitatibus, & parœcis, gratiam & pacem a Deo per Jeſum Chriſtum.

ETUS eſt conſuetudo jam inde ab apoſtolorum temporibus ducta, ut ad extirpandas hæreſes per ſynodorum convocationem a divina clementia remedia quærantur. Hæc enim numquam deſerit ſuos, juxta promiſſionem domini, cum ait: Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, in medio illorum ſum. Cum igitur non ſine magna animi moleſtia hodie videamus, in quam varias opinionum ſectas plerique miſere diſſecti ſint, operæpretium nos facturos exiſtimavimus, ſi ſaluberrimam conciliorum auctoritatem & uſum revocando, ad provincialem ſynodum Rhemos conveniremus: ut ſecundum Deum, aliquam ineamus rationem, qua religio unitati & eccleſia per reformationem ſuæ reſtituatur puritati & dignitati. Sed quoniam divino auxilio potius quam ullo hominum conatu & induſtria res tantæ peraguntur, ut recte atque ex ordine noſtrum inſtitutum proſequeremur, divi Jacobi concilium ſecuti, ſapientiam a Deo poſtulavimus in fide. Et ut communi malo, quod omnium noſtrum culpa evenit, communibus fidelium precibus ſubſidium opportunum inveniatur, per viſcera miſericordiæ Dei noſtri obſecramus vos, & hortamur in domino Jeſu, ut eadem nobiſcum fidei & caritatis ſocietate conjuncti, & tantum eccleſiæ malum experti, pro felici hujus concilii progreſſu, executione, & ſucceſſu, quoque Chriſtianiſſimi regis, & catholicorum omnium ſalute, pace, ac tranquillitate, veſtris orationibus Jeſum Chriſtum, qui eſt pax noſtra, interpellare velitis, Danielis exemplo nobiſcum dicentes, Peccavimus, inique egimus. Sed quoniam non eſt confuſio confidentibus in te, fac nobiſcum domine, ſecundum multitudinem miſericordiæ tuæ. Quamobrem, ut hæc noſtra exhortatio, & in re tam ſancta ſalutare conſilium Chriſti eccleſiis ad profectum innoteſcat, omnibus capitulis tam cathedralium, quam collegiatarum eccleſiarum, & ceteris communitatibus tam abbatiarum, quam conventuum, mandamus, ut ſingulis diebus ſuppli-

ANNO CHRISTI 1583

ANNO CHRISTI 1583.

cum litaniis, & collectis de Spiritu sancto, A unitate ecclesiæ, & prospero concilii successu faciant: ac curatis omnibus, ut singulis diebus festis eisdem precibus, & supplicationibus vacent, ut tandem adjuvante Spiritus sancti gratia, in hac deploranda religionis perturbatione fiat in ecclesia Dei omnium credentium cor unum & anima una, sub uno capite Jesu domino salvatore nostro, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen. Datum Remis, die 27. Aprilis, 1583.

ACTA CONCILII PROVINCIALIS Rhemensis, quod illustrissimus princeps, & reverendissimus D. D. Ludovicus S. R. E. presbyter cardinalis a Guysia nuncupatus, archiepiscopus dux Rhemensis, primus par Franciæ, sanctaque sedis apostolicæ legatus natus, Rhemis habuit, anno domini 1583. B

Prima congregatio in palatio archiepiscopali Rhemensis.

Dicta itaque die Lunæ vigesima quinta mensis Aprilis, in prædicto palatio archiepiscopali Rhemensi, convenientibus omnibus ad synodum deputatis, cum illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus præsidens in capite mensæ in eam rem erectæ & stratæ sedis, & reverend. domini qui aderant episcopi ordine sequenti sederunt, videlicet a dextris C ejusdem illustrissimi domini cardinalis præsidentis, primus propter absentiam reverendi domini episcopi Suessionensis dominus episcopus Bellovacensis, & secundus reverendissimus dominus episcopus Noviomensis: qui post illos a dicta parte dextra sedere consueverunt, Tornacensis & Silvanectensis episcopi aberant; a sinistris vero sedit primus reverendus dominus episcopus Laudunensis, & post eum, absente reverendissimo domino episcopo Cathalaunensi, sedit reverendissimus dominus episcopus Ambianensis: Reliqui, videlicet Bononiensis episcopus olim in Morinensis episcopis locum suffectus, Atrebatensis episcopus, qui reliquas dictæ sinistræ partis sedes occupare consueverunt, absentes erant: D Aberat & reverendissimus dominus episcopus Cameracensis cui ex opposito illustrissimi domini Ludovici cardinalis sedes constitui solita erat. Sedentibus igitur hoc ordine supradictis illustrissimo domino Ludovico cardinale archiepiscopo, & præsidente, & reverendissimis dominis episcopis, idem R. D: episcopus Ambianensis se eum qui illi præscribebatur sedendi locum acceptare protestatus est, ea lege & conditione ut præjudicium aliquod in posterum generari non posset sibi suisque successoribus, & ecclesiæ suæ; deque protestatione hujusmodi actum sibi confici & registrari requisivit. Quia vero qui de hujusmodi protestatione rogaretur, nullus E adhuc erat constitutus & deputatus secretarius, visum est illustrissimo cardinali, & reverendis episcopis & deputatis, antequam aliud ageretur, scribas & promotores concilii eligere, nominare, & deputare: quod cum omnium & singulorum deputatorum collectis suffragiis fieri censuisset præfatus illustrissimus dominus, idque eo temporis propter præcedentes contentiones certo ordine fieri commode non valeret, suffragia & deputatorum vota ac sententias promiscue, nulloque servato ordine roganda esse censuit. Sedibus itaque relictis, surrexerunt, præfatusque illustrissimus dominus Ludovicus archiepiscopus & præsidens singulorum sententiam scisciatus magistros Joannem de Piles ejusdem Rhemensis ecclesiæ canonicum, monasterii Orbacensis, ordinis sancti Benedicti Suessionensis diœcesis abbatem commendatarium, diœcesis Rhemensis a multo tempore secretarium, ac Nicolaum Colin ejusdem Rhemensis ecclesiæ thesaurarium & canonicum, ejusdem concilii scribas & secretarios pronuntiavit: quam provinciam susciperе iidem de Piles & Colin non recusarunt. Tum demum ad promotorum electionem ventum est, unanimique omnium consensu venerabiles, dominus Hubertus Maurus in sacra theologiæ facultate doctor ac Rhemensis ecclesiæ prædicator, decanus & canonicus, ac Claudius Gonge jurium licentiatus, ecclesiæ Bellovacensis decanus & canonicus, futuri concilii promotores ab eodem illustrissimo domino cardinale archiepiscopo nominati & pronunciati sunt; quod minime lubenti animo etiam susceperunt. His peractis, præfati illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus & præsidens, ac reverendissimi domini DD. Laudunensis, Bellovacensis, Noviomensis, & Ambianensis episcopi ordine supradicto sederunt, iteratis per reverendissimum dominum episcopum Ambianensem de sessione protestationibus, de quibus actum illi conficere dicti synodi secretarii jussi sunt.

Orta est etiam inter ecclesiarum cathedralium capitula & reverendissimos dominos abbates regulares, de sedendi & deliberandi ordine non parva controversia, iisdem reverendis dominis abbatibus propter illorum dignitatem sibi primas partes, dictis capitulis itidem primas sibi deberi prætendentibns, quod reverendissimorum dominorum episcoporum assessores, & consiliarii existant, & ut dicti reverendissimi domini episcopi ecclesiarum capita, itaque canonici, capitula sive parva capita, ex divo Bernardo nuncupari sunt solita. Ad quam dirimendam controversiam cum reverendi patres congregati sententiam ferre parati essent, primus D. Geoffridus sancti Vincentii Laudunensis abbas, ceterorum abbatum nomine, hujus rei deliberationem in adventum reverendissimorum dominorum Præmonstratensis, & sancti Martini Laudunensis abbatum, aliorumque qui proximo quoque die venturi erant, differre & protrahere postulavit: quod æquum esse a patribus judicatum est, quodque eorumdem reverendissimorum dominorum, capitulorum & abbatum sessiones & deliberationes, quoquomodo & ordine fierent, antequam de hujusmodi controversia pronuntiatum esset, nullum eorum juribus ac prætentionibus afferret præjudicium.

Porro qui aderant aliorum nominibus deputati, jussi sunt eorum nomina & procuratoria instrumenta, ut de eorum validitate judicaretur, exhibere; cui mandato obtemperantes infra scripti domini dominus Carolus de Blandecq prior de Uregin procuratorium reverendissimi domini Caroli de Roucy episcopi Suessionensis, de die 22. Aprilis 1583. signatum Quique & Raoulet exhibuit.

Venerabilis dominus Petrus Remy, archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis, & officialis ac vicarius Rhemensis, procuratorium reverendissimi D. Claudii Andreæ Dormy episcopi Bolonensis & capituli ecclesiæ cathedralis Bolonensis, de die 23. Decembris 1582. signatum A. Dormy & de man-

ANNO CHRISTI 1583.

dato prædictorum dominorum F. Vœfier cum episcopali & capitulari sigillo.

Venerandus dominus Antonius Muldrac doctor theologus & canonicus Silvanectensis, procuratorium reverendissimorum D. Petri Chevalier episcopi Silvanectensis, de die 23. Januarii 1583. signatum Potiléni & Vigneron notarii regii. A deputatis scisitatum est num quis illorum mandatum a reverendissimis D. Cameracensi, Tornacensi, & Atrebatensi episcopis haberet, nec inventus est procurator, idem de sancti Audomari & Hiprensi episcopis, in Germaniæ inferioris partibus, loco Morinensis episcopi nonnullis ab hinc annis erectis, actum est.

Demum venerabiles domini Ægidius Richer præpositus, Hubertus Maurus decanus, P. Gilbault cantor, Petrus Remy archidiaconus minor seu Campaniæ, & Joannes le Beque cancellarius, & canonici ecclesiæ Rhemensis, conclusionem capitularem de die 22. mensis Decembris 1582. signatam Gueriot.

Venerabilis D. Attrosius de Gonneliea archidiaconus de Reparia, & Gervasius Tournay scholasticus, & canonici ecclesiæ Suessionensis, actum capitularem illorum ecclesiæ, de die 21. præsentis Aprilis signatum Boucher scriba capituli, cum sigillo capituli.

Venerabilis D. D. Joannes Bertrand decanus, & Dionysius Haugaret canonicus ecclesiæ Laudunensis per capitularem actum de die 22. Aprilis præsentis signatum de mandato Geget cum sigillo capitulario.

Venerabilis D. Claudius Gonyve juris canonici doctor, decanus ecclesiæ Bellovacensis, & Germanus Carre archidiaconus & canonicus ecclesiæ Bellovacensis, per actum capitularem de die 15. Aprilis 1583. de Marailliere cum sigillo capitulari.

Pro reverendissimo domino episcopo Cathalaunensi, ejusque capitulo nemo comparuit, sed quidam eos in celebratione suæ synodi diœcesanæ detineri, & die Jovis vel Veneris proximi hic affuturos nunciavit.

Venerabiles domini Joannes Feuillette decanus, & Petrus Boytre archidiaconus ecclesiæ Noviomensis capituli procuratores, actum capitularem de die 4. Februarii 1383. signatum, de mandato Lavoque, cum sigillo capitulari.

Venerabiles domini Nicolaus Goudran doctor theologus & canonicus ecclesiæ Ambianensis, & Joannes le Roy canonicus ejusdem ecclesiæ, & regius ipse Ambianensis consiliarius, nomine capituli Ambianensis, per actum capitularem de die 18. Aprilis 1583. signatum demandato Godes, cum sigillo capitulari.

Pro Tornacensi capitulo nemo comparuit.

Venerabilis dominus Petrus Remy archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis, nomine procuratorio capituli Bolonensis, per procuratorem supra designatum in episcopo Bolonensi, pro capitulis ecclesiarum sancti Audomari & Hiprensis nemo comparuit.

Venerabilis Antonius Muldrac canonicus theologus ecclesiæ Silvanectensis, nomine capituli Silvanectensis, procuratorium seu actum capitularem de die 12 Novembris 1583. signatum de mandato domini I. Poilbas, cum sigillo capitulari respective exhibuerunt.

Pro capitulo ecclesiæ Atrebatensis nemo compatuit sicut & pro capitulo Cameracensi.

Abbates regulares præsentes fuerunt reverendus Claudius Cauchon abbas sancti Dionysii Rhemensis, ordinis sancti Augustini.

Reverendus Geoffridus de Billy abbas sancti Vincentii Laudunensis, ordinis sancti Benedicti.

Abbates commendatarii præsentes fuerunt Claudius Regius abbas commendatarius monasterii Calvimontis, ordinis Præmonstratensis, Rhemensis diœcesis.

Philippus de Gournay abbas commendatarius monasterii de Genlis, ordinis Præmonstratensis, Noviomensis diœcesis D. dominus Nicolaus Chertemps magnus prior monasterii sancti Remigii Rhemensis, ordinis sancti Benedicti, doctor theologus, prior de Soma, nomine procuratorio abbatis & conventus sancti Remigii, procuratorium de die 25. Aprilis 1583. signatum A. Souyn, H. Morlet & Regnault.

Venerandus D. Petrus Remy archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis, nomine procuratorio reverendi domini Aymari Hannequin episcopi " Renarum, abbatis commendatarii monasterii d'Esparnay, ordinis sancti Augustini Rhemensis diœcesis procuratorium, de die 17. Januarii 1583. signatum Æmarus episcopus Rhedonensis, abbas Sparnacensis, & inferius de mandato l'Ermite, cum sigillo.

Venerabilis D. Petrus Gilbault juris canonici doctor, cantor & officialis Rhemensis, nomine domini Dominici le Clerc abbatis commendatarii sancti Theodorici in monte aureo, ordinis sancti Benedicti Rhemensis diœcesis, procurator die 10. Januarii 1583. signatum, Veriet notarius apostolicus cum sigillo.

R. D. Claudius Rohius abbas commendatarius monasterii Calvimontis per procuratorem oblatum R. D. Joannis de Coucy abbatis commendatarii monasterii beatæ Mariæ Bonifontis, Cisterciensis ordinis, Rhemensis diœcesis, de die 26. Aprilis 1583. signatum de Coucy, & I. Broyart cum sigillo.

Reverendus dominus Goffridus de Billy, abbas sancti Vincentii Laudunensis, nomine procuratorio abbatis & commendatarii conventus monialium sancti Nicolai in Bosco Laudunensis diœcesis procuratorium de die 18. Januarii 1583. cum pluribus signis & duobus sigillis.

Religiosus D. Pantaleon Bigot religiosus in monasterio sancti Symphoriani Bellovacensis diœcesis, ordinis sancti Benedicti, nomine procuratorio domini Jacobi de Thou abbatis commendatarii, procuratorium de die 24. Decembris 1582. signatum le Noir & Luslon.

Venerabilis D. Germanus Carre archidiaconus major & canonicus Belvacensis, nomine domini Joannis de Vulcop, abbatis commendatarii de Beaupré, Bellovacensis diœcesis, procuratorium de die 30. Aprilis 1582. signatum de Brigues & Marchant.

Venerabilis D. Petrus Remy archidiaconus major Rhemensis, nomine D. Jacobi Belleau abbatis commendatarii de Cheminon, ordinis sancti Benedicti, Cathalaunensis diœcesis, procuratorium de die 20. Januarii 1583. signatum Cothereau & Brosset.

Venerabilis D. [a] Caromagnus ab Eslorma doctor theologus procuratorium domini Petri Dreux abbatis commendatarii monasterii Hamensis, ordinis sancti Augustini, Noviomensis diœcesis, de die 21. Decembris 1582. signatum du Val, Oger.

Reverendus D. Rodulphus le Blon prior mo-

[a] *Infra*, Carolus Magnus Escotia. H.

ANNO CHRISTI 1583.

monaſterii ſancti Quirini in inſula, ordinis ſancti Benedicti, Noviomenſis diœceſis, procuratorium nomine abbatis commendatarii & conventus, procuratorium de die 24. menſis Aprilis pluribus ſignis & ſigillo munitum.

Significatum ſeu declaratio Oliverii le Pot, prioris clericalis monaſterii ſancti Bartholomæi Noviomenſis, vicarii reverendiſſimi domini Baltazaris Granger, ejuſdem monaſterii abbatis commendatarii, in abſentia domini abbatis, qui ſuſcipiendi ſacri presbyteratus ordinis gratia, Romam ſit profectus, in illius excuſationem de die 22. Aprilis 1583. ſignatum Novembris ſyngraphis & ſigillo ejuſdem ſub cera viridi.

Procuratores eccleſiarum collegiatarum videlicet nomine eccleſiæ collegiatæ ſancti Martini de la Fere ſur Oiſe, diœceſis Laudunenſis, D. N. procuratorium de die 7. Decembris 1582. ſignatum pluribus ſyngraphis [a] de ſigillo capitulari munitum.

[a] Forte, ac fo. 11.

Simile procuratorium capituli capellæ matris Mariæ de Prælate in caſtro de la Fere ſur Oiſe, de dicta die 7. Decembris, ſignatum pluribus ſyngraphis.

Simile procuratorium capituli capellæ in caſtro de Mouy Sveſſionenſis diœceſis de die 23. Decembris 1582. ſignatum de Froullio.

Venerabilis D. Dionyſius Haugart canonicus Laudunenſis, procuratorium ſeu actum capitularem capituli eccleſiæ ſancti Joannis in Burgo Laudunenſi, de die 23. Aprilis, ſignatum Geger cum ſigillo capitulari.

Procuratorium ſeu capitularem actum capituli eccleſiæ ſancti Petri in foro Laudunenſi, de die 23. Aprilis 1583. ſignatum C. Collart cum ſigillo capitulari.

Venerabilis D. Bartholomæus Bauſſetus canonicus eccleſiæ collegiatæ ſancti Gervaſii & Protaſii de Guiſia Laudunenſis diœceſis, officialis & vicarius Laudunenſis, procuratorium dictæ eccleſiæ de Guiſia, de die 26. Decembris 1582. ſignatum A. la Court, cum ſigillo capitulari.

Idem dominus Bartholomæus procuratorium capituli eccleſiæ collegiatæ ſancti Wedaſti de Originaco O ſancti Benedicti, Laudunenſis diœceſis de die 22. Decembris 1582. ſignatum R. Molard cum ſigillo capitulari.

Venerabilis dominus Antonius de Planques decanus & Pariſienſis eccleſiæ officialis, canonicus eccleſiæ collegiatæ ſancti Quintini oppidi de ſancto Quintino Noviomenſis diœceſis, procuratorium capituli ejuſdem eccleſiæ de die ultima menſis Decembris 1582. ſignatum de mandato R. Senechal cum ſigillo capitulari firmatum.

Venerabilis dominus Antonius Mannonon canonicus eccleſiæ collegiatæ beatæ Mariæ de Nigella Noviomenſis diœceſis procuratorium capituli dictæ eccleſiæ de die 21. Aprilis 1583. ſignatum Capelle, cum ſigillo.

Venerabilis dominus Urſinus de Tournay canonicus Rhemenſis, procuratorium capituli eccleſiæ collegiatæ ſancti Furſei de Perona Noviomenſis diœceſis, de die 23. Aprilis 1583. ſignatum Morel, cum ſigillo capitulari.

D. Joannes de Piles abbas Orbacenſis procuratorium prioris commendatarii de Bellomonte, ordinis ſancti Benedicti Rhemenſis diœceſis, Joannis a ſancto Andrea canonici Pariſienſis, de die 8. Januarii 1583. ſignatum Gillebert.

Dominus Philippus de Gonelan abbas commendatarius de Genliaco, Noviomenſis diœceſis, procuratorium Adriani Braſſeur baccalauri theologi, prioris commendatarii conventualis de Heliriari ſanctæ Margaretæ Cluniacenſis ordinis Belvacenſis diœceſis, de die 17. Februarii 1583. ſignatum a Braſſino N. Prouffit & G. Bougeriſe.

Prior de Rivecour Bellovacenſis diœceſis per dominum Joannem de Piles abbatem Orbacenſem ſe excuſari curavit.

Pantaleon Bigot prior ſancti Paterni Bellovacenſis diœceſis, procuratorium priorum dictæ diœceſis, de die 6. Decembris 1582. ſignatum Pelle & le Comte.

Franciſcus Canterel rector parochialis eccleſiæ ſancti Pauli Bellovacenſis, procuratorium rectorum dictæ civitatis & diœceſis, de die 7. Decembris 1582. ſignatum Pelle & le Comte.

Venerabilis dominus Jacobus Leſtourneaux ſacræ theologiæ profeſſor, canonicus & pœnitentiarius Ambianenſis, a reverendiſſimo domino epiſcopo Ambianenſi nominatus, ut abbatum, priorum, & curatorum ſuæ diœceſis nomine in concilio compareat, juxta facultatem eidem reverendiſſimo domino epiſcopo conceſſam, prout ex proceſſu apparet confecto die 28. Decembris 1582. ſignatum N. de la Voypiere.

D. Joannes de Piles abbas Orbacenſis, procuratorium domini Petri Hubert, prioris commendatarii prioratus conventualis ſancti Arnulphi de Creſpeyo in Valleſio, Cluniacenſis ordinis, Silvanectenſis diœceſis, de die 28. Decembris 1582. ſignatum P. Hubert Peron & Croiſet exhibuit.

Quæ quidem omnia procuratoria mandata ſupradicta reverendiſſimi patres decreverunt & juſſerunt tradi dominis promotoribus videnda, recognoſcenda, & examinanda, & in proximam congregationem referenda, ut de eorum validitate aut invaliditate, congregatio patrum ex dictorum dominorum promotorum relatione judicet, & eadem die domini promotores animadvertendum eſſe monuerunt, abbates tam regulares quam commendatarios, ac eccleſiarum collegiatarum capitula, priores, & curatos invitari quidem ad ſynodum provincialem, ſed non compelli potuiſſe, ideo nullam eis vocem in eadem ſynodo competere, ſaltem deciſivam, etiam ſi perſonaliter compareant; procuratoribus abſentium nullam omnino continuari congregationem decreverunt reverendiſſimi patres, in diem ſequentem Martis, vigeſimam ſextam menſis Aprilis, in prædicto palatio archiepiſcopali Rhemenſi, hora ſeptima matutina, celebrato prius miſſæ ſacrificio in ſacello ejuſdem palatii per unum ex dominis deputatis.

SECUNDA CONGREGATIO in palatio archiepiſcopali.

Die ſequenti Martis, vigeſima ſexta menſis Aprilis ejuſdem anni 1583. in præfato palatio archiepiſcopali miſſa per D. Hubertum Maurum Rhemenſis eccleſiæ decanum, & alterum dicti ſacri concilii promotorem celebrata, præſidente ſupradicto illuſtriſſimo D. Ludovico cardinali archiepiſcopo, ac aſſiſtentibus ſibi a dextris reverendiſſimis dominis Bellovacenſi, Noviomenſi, necnon religioſo domino Carolo Blandec, reverendiſſimi domini Caroli epiſcopi Sveſ-

ANNO CHRISTI 1583.

Sveſſionenſis procuratore; a ſiniſtris reverendiſſimis dominis epiſcopis Laudunenſi & Ambianenſi, cathedralium eccleſiarum, capitulorum procuratoribus: a dextris illuſtriſſimis & reverendiſſimis dominis abbatibus, tam regularibus quam commendatariis præſentibus, & abſentium procuratoribus a ſiniſtris ſedentibus, proteſtatione denuo per eos facta, quod ſedendi ille ordo ſuis juribus & dignitatibus præjudicare minime cenſeretur, domini promotores ſignificarunt & renunciarunt ſe reverendiſſimorum dominorum epiſcoporum abſentium, & capitulorum procuratoria mandata juxta provinciam eis a patribus in heſterna congregatione delegatam, diligenter inſpexiſſe & examinaſſe, & ex his procuratorium reverendiſſimi domini Silvanectenſis epiſcopi minime ſufficiens videri ad illius abſentiam excuſandam, niſi validum & legitimum probetur impedimentum quominus ſe ad concilium conferre potuerit. Legitime itaque eumdem reverendiſſimum dominum Silvanectenſem epiſcopum abſentem, & contumacem cenſeri pœnaſque in contumaces de jure illatas, aut etiam ſi patribus bene viſum foret, graviores incurriſſe, judicare requirebant; cumque ad hæc reverendus dominus Antonius Muldrac canonicus theologus Silvanectenſis, ejuſdemque reverendiſſimi domini epiſcopi procurator excuſator, eumdem reverendiſſimum dominum graviter podagra a multis menſibus laborare & detineri conſtanter affirmaſſet, dignaque excuſatione afferret, decretum eſt contumaciæ ſententiam contra dictum reverendiſſimum dominum Silvanectenſem epiſcopum in octavum diem differendam eſſe, quo temporis ſpatio ille de adverſa valetudine, aut alio legitimo impedimento, aut authentico inſtrumento, aut fide dignorum atteſtatione dare teneretur, quod ſi facere negligeret, in eum via juris ageretur.

Reverendum dominum Bolonienſem epiſcopum per procuratores admittendum non eſſe prefati domini promotores poſtularunt; quæ enim de inferioris Germaniæ bellorum tumultibus & injuriis ut nemini non innoteſcebat affictæ vicinitate de militum e Gallia ad dictam Germaniam confluentium, viris eccleſiaſticis maxime infeſtorum invaſionibus, deprædationibus, demonſtrationibus, venerabilis dominus P. Remy archidiaconus major Rhemenſis illius procurator, impedimenta exponebat, & obiiciebat illorum tempore initi procuratorii mandati rationem haberi quidem potuiſſe, videlicet de menſe Decembri. Cum vero impedimenta hujuſmodi ceſſarint, nulloque milite provinciam illam tunc temporis affligi & labefactari, tutumque ab illa in hanc civitatem acceſſum cuilibet patere potuiſſe ſatis conſtet, eumdem reverendiſſimum dominum epiſcopum Bolonienſem contumacem declarare, pœniſque de jure in contumaces epiſcopos indictis mulctari debere requirebant, cum ille de ſynodi hujus convocatione & indictione illiuſque prorogationibus omnibus, præſertim de noviſſimis, ut a reverendiſſimo domino Ambianenſi epiſcopo, qui illum de ultima indictionis dilatione & remiſſione admodum curaviſſe teſtatus eſt, certior factus fuerit, quam requiſitionem reverendiſſimi patres inſequentes eumdem reverendiſſimum dominum epiſcopum Bolonienſem contumacem pronunciarunt, ſi infra quindecim dierum ſpatium ad ſynodum non conveniret; inſtantibus demum & requirentibus dictis dominis promotoribus, dictorum reverendiſſimorum patrum, judicio decretum eſt, quod deinceps qui ad concilium procuratores mitterent, ſive epiſcopi, ſive eccleſiaſticorum capitula, aut aliæ perſonæ eccleſiaſticæ procuratoria inſtrumenta Latino ſermone, non vulgari, coram notariis apoſtolicis confici, eorumque ſigillis formari curarent, eidemque manibus propriis ſubſcriberent, alias nulla eorum haberetur ratio. Cameracenſis & Atrebatenſis epiſcopi de concilii indictione certiores facti, ut venerabilis D. Petrus Remy archidiaconus & officialis, reverendiſſimi illuſtriſſimique domini Ludovici cardinalis archiepiſcopi vicarius generalis, ſcripto docuit, ob non comparitionem contumaces nunciati & declarati ſunt, & quia ob levitatem pœnarum de jure contra contumaces inflictarum quæ ſuperioribus temporibus plus ponderis habebant, nonnulli epiſcopi ſe negligentius gererent, ob eamque cauſam nonnulla provincialia concilia, utpote Burdegalenſe noviſſimum, graves pœnas in eoſdem contumaces ſtatuiſſent, videlicet privationem tertiæ partis fructuum piis uſibus applicandæ, pro eo anno quo concilio non comparuiſſent, requirebant domini promotores aliquid de dicta pœna ſtatui in contumaces, de qua re judicium in proximas concilii ſeſſiones, poſtquam apertum fuerit, reverendiſſimi patres differendum & protrahendum eſſe cenſuerunt, ac eiſdem inſtantibus dominis promotoribus ſtatuerunt quod reverendi domini epiſcopi S. Audomari & Hiprenſis in Morinis, qui ab olim inter Morinenſem eccleſiam & Rhemenſem, cui ordinario jure ſubſunt, præſidum accedente conſenſu, erecti ſunt, ad proximum concilium provinciale convocarentur, idemque de illorum cathedralium eccleſiarum, necnon de Cameracenſi, Tornacenſi, & Atrebatenſi capitulis judicium latum eſt. Quod vero attinet ad procuratorium mandatum a capitulo eccleſiæ cathedralis Noviomenſis initum, in perſonas venerabilium D. D. Joannis Fraullette decani, & Petri Bertel archidiaconi Noviomenſis quo eis facultas conceditur vocem deliberativam & deciſivam in hoc concilio habendi & petendi, dicti domini promotores, aut novum a dicta eccleſia mandatum afferri, aut ex prædicto verba illa de deciſiva voce deleri poſtulabant, aut etiam ſimilem vocem deciſivam ceteris capitulis dari & concedi volebant, ex ſacrorum ſiquidem canonum decretis eccleſiarum cathedralium capitulis conſulendi & deliberandi, non autem judicandi & decidendi poteſtatem & auctoritatem datam eſſe aſſerebant. Dicti vero domini Noviomenſis capituli procuratores reſponderunt, fruſtra ad concilium eccleſiarum capitula vocari niſi eorum ſuffragia & ſententiæ numerentur: reverendiſſimi vero domini epiſcopi eccleſiarum canonicos ad ſynodum vocari non ad judicandum & decidendum, ſed ad deliberandum & tractandum dumtaxat, tamquam epiſcoporum conſiliarios, contendebant, magnaque inter eos & capitulorum procuratores propterea quæſtio & contentio nata eſt, de qua judicium ferri cum dicti domini promotores expoſtularent, dictorum capitulorum procuratores illud in horas pomeridianas differri petierunt, ad hoc enim negotium maturiori conſilio & deliberatione opus eſſe dicebant: quibus annuentes reverendiſſimi patres, congregationem in horam ſecundam pomeridianam protrahendam duxerunt, qua hora dicti domini capitulorum procuratores, quod ſibi [a] videtur ſuper hoc negotio

a) Forte, deretur H

in

ANNO CHRISTI 1583.

in medium afferre jussi sunt, ut de eo judicium & decretum fieret. Interim domini promotores, graviores ex hujusmodi controversiis turbas excitari pertimescentes, omnes & singulos deputatos in nomine domini Jesu Christi monuerunt ut se eorumque mentes & sensus ad modestiam componerent, contentione aut tumultu rationem præferrent, nihilque dictis domini episcopi Noviomensis de suis juribus cederent, ut majorem gloriæ & honoris Dei, cultusque domini, quam propriorum commodorum rationem præ oculis habuisse existimarentur.

Procuratorium autem mandatum cujusdam prioris monasterii de Nongento Laudunensis diœcesis se pro illius abbate fortem facientis, & qui eo nomine ad comparendum concilio procuratores constituerat, nullius esse momenti, illiusque propterea procuratores non esse admittendos, decretum est.

De domino Rodulpho le Blon priore monasterii sancti Quintini in insula Noviomensis diœcesis, vicarius substitutus abbatis dicti monasterii, admissus est ad concilium, ita tamen ut in eo nullam habere ei vocem liceat. Itaque sibi recedendi copia id expostulanti facta est.

Reverendissimus dominus episcopus Ambianensis exposuit, quod cum exceptis de convocatione, indictione, & prorogatione concilii ab illustrissimo domino Ludovico cardinale archiepiscopo & præside, mandatis, clerum suum etiam convocari jussisset, indictiones hujusmodi illi significaturus, plerique diœcesis suæ abbates, priores, collegiatarum ecclesiarum capitula, & parochialium ecclesiarum rectores, eidem reverendissimo domino episcopo facultatem, potestatem, & auctoritatem concesserunt eorum nominibus talem personam nominandi & eligendi quæ pro eis in consilio comparere, omniaque in hanc rem negotia gerere valeret, prout processu desuper confecto & reverendissimis dominis patribus adhibito decebat. Itaque se, si ita patribus videretur, nominare venerabilem & scientificum dominum Jacobum Lestourneaux, sacræ paginæ professorem, ecclesiæ suæ Ambianensis pœnitentiarium & canonicum, qui id muneris exequatur. Cui nominationi reverendissimi domini annuerunt, dominumque Lestourneaux admittendum censuerunt, ac de ceteris deputatis procuratoribus cum domini promotores dixissent, se eorum mandata diligenter vidisse, legisse, & obsetvasse, eaque valida esse, nulloque vitio laborare, pronunciatum est; eos admittendos ac deinceps ad cetera concilii negotia tractanda procedendum esse.

Rursus hora secunda pomeridiana patres reverendissimi convenerunt, & ordine quo supra sederunt, ecclesiarumque cathedralium procuratores monuerunt, ut si quid haberent juxta matutini decreti sententiam de prætensa voce, in medium afferrent. Ceterorum itaque nomine dominus Dionysius Haugar Laudunensis canonicus, doctor theologus, alter ex capituli Laudunensis procuratoribus, sibi licet insufficienti, & ab aliis capitulorum procuratoribus de hac re coram agendi provinciam demandatam esse dixit, multaque ex sacris canonibus, præcipue ex C. *quanto* de his quæ fiunt a prælato sine consensu capituli, in medium attulit, quibus cathedralium ecclesiarum canonicos tanquam fratres ad negotia ecclesiastica cum episcopis tractanda & peragenda, adhibendos esse monstrabat; illorumque consilium & consensum necessarium esse, eoque argumento eos vocem decisivam habere contendebat, cum tractare & peragere nihil aliud sit quam judicare: eos demum longa & inveterata consuetudine niti, ipsos enim habere præ manibus vetus quoddam provinciæ hujus concilium sub Joanne Antiquo archiepiscopo, cujus decreta cathedralium capitulorum una cum illustrissimo archiepiscopo & episcopis lata & edita repericbantur. Demum sede episcopali vacante jurisdictionem ad capitulum devolvi argumento esse maximo, capitulum partes facere judicii & exercere, quod non ei licere posset, si vocem decisivam non haberet. Multisque aliis deductis rationibus, non modo deliberativam, sed etiam decisivam vocem capitulis competere contendebat. Dicti promotores respouderunt ex dicto C. *quanto*, episcopos in negotiis ecclesiæ, utpote concessionibus, confirmationibus, & aliis fratrum consilium requirere debere, sed longam differentiam esse consilium & consensum, inter tractare aut consulere, aut judicare; canonicos quidem ad tractatum admitti, sed non ad judicium, ut annotatum est per Panormitanum ad dictum C. *quanto*, in his maxime rebus quæ capitulorum, privilegia, exemptiones, aut alia commoda peculiaria non concernunt. Itaque prioribus eorum requisitionibus & conclusionibus insistebant. Quibus auditis consentire se dixerunt prædicti domini capitulorum procuratores, quod in his negotiis dumtaxat quæ ad exemptiones, jurisdictiones, jura, privilegia, & commoda peculiaria capitulorum spectare & pertinere comperirentur, ipsi vocem deliberativam & decisivam, in reliquis vero deliberativam tantummodo habeant. Insuper cum de invenienda compendiosa & expedita via qua totius concilii negotia celerius & maturius deciderentur, reverendissimi patres laborarent, tandem longo & examinato consilio sancitum est, eosdem reverendissimos patres, ac omnes ad concilium convenienter deputatos, in tres classes seu cameras dividi, & ex illis tres classes comparari & conflari, quarum classium singulis [a] par, & certa omnium negotiorum & materiarum in synodo tractanda, discutienda, agitanda & examinanda adscribatur, ut quidquid per singulas classes desuper deliberatum fuerit in proxima congregatione per dominos promotores resolvendum referretur, ut desuper reverend. PP. decretum & judicium edatur: quod cum confessui placuisset, modo sequenti classes nuncupatæ & compositæ sunt.

(a) *Forte*, pars certa. H.

Priorem videlicet classem occupabant illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus, & reverendissimus dominus Nicolaus episcopus Bellovacensis, quibus assistebant & assidebant frater Carolus Blander & reverendissimi domini episcopi Suessionensis procurator, Ægidius Richer canonicus & præpositus, & Joannes le Beque doctor theologus, ecclesiæ & universitatis Rhemensis cancellarius, & canonicus a capitulo Rhemensi deputatus; Athiottus de Gonnelieu archidiaconus de Riparia, & Gervasius de Tournay scholasticus ecclesiæ Suessionensis, capituli ejusdem ecclesiæ procuratores. Reverendus dominus Joannes de Pintis abbas monasterii Præmonstratensis, Laudunensis diœcesis, cum primum venerit, Goffridus de Billy abbas monasterii sancti Vincentii Laudunensis, Philippus de Gourvery abbas commendatarius mo-

ANNO CHRISTI 1583.

nasterii de Genliaco Noviomensis diœcesis, & Franciscus Canturrel rector parochiæ ecclesiæ sancti Pauli Bellovacensis, omnium diœcesis Bellovacensis rectorum seu parochorum procurator, ac dominus le Bossu sacræ paginæ doctor, monasterii sancti Dionysii in Francia religiosus, de licentia & permissione illustrissimorum dominorum eidem classi adscriptus, & eidem concilium ingrediendi copia facta est, instante illustrissimo domino Ludovico cardinale, cui a concionibus & spiritualibus consiliis existit.

Secundæ classi adscripti sunt reverendissimi domini Valentinus Laudunensis, & Claudius Noviomensis episcopi, illisque assessores & assistentes dati venerabiles domini Petrus Remy archidiaconus major, & Franciscus Bruslart archidiaconus Campaniæ in ecclesia Rhemensi, ab illius capitulo deputati. Germanus Carrè archidiaconus major ecclesiæ Bellovacensis, illius capituli procurator, Nicolaus Goudran doctor theologus, & Joannes le Roy, ecclesiæ Ambianensis canonicus, & illius capituli procuratores. Antonius Muldrac doctor theologus & canonicus ecclesiæ Silvanectensis, ejusdemque capituli procurator. Antonius Viscontinus abbas sancti Martini Laudunensis, cum primum venerit dominus Claudius Regius abbas conventus monasterii Calvimontis Rhemensis diœcesis. Nicolaus Chertemps doctor theologus prior de Hemia & magnus prior monasterii sancti Remigii Rhemensis, illius abbatis & conventus procurator. Carolus magnus Esconia procurator reverendissimi domini Petri Dreux abbatis conventus monasterii Hamensis, Noviomensis diœcesis, & Jacobus Lestourneaux canonicus & pœnitentiarius ecclesiæ Ambianensis, sacræ paginæ professor & prædicator, nomine abbatum, priorum, & curatorum diœcesis Ambianensis, ac Bartholomæus Bossetus officialis Laudunensis deputatus, pro capitulo Guisiensi, & Originiacensi. Tertiæ classi præerant reverendiss. domini Thomas Clausse episcopus Cathalaunensis, & reverendissimus dominus Geoffridus episcopus Ambianensis: assessores seu assistentes habebant venerabiles dominos dominum Joannem Bertrand decanum, & Dionysium Haugart doctorem theologum & canonicum ecclesiæ Laudunensis, capituli procuratores; & Joannem Freuillette decanum, & Petrum Boitel archidiaconum ecclesiæ Noviomensis a capitulo deputatos; Antonium des Planques decanum ecclesiæ collegiatæ sancti Quintini, & Paridem Taffu in utroque jure doctorem canonicum & officialem dictæ ecclesiæ sancti Quintini Noviomensis diœcesis; reverendissimum dominum Claudium Cauchon abbatem monasterii sancti Dionysii Rhemensis, ordinis sancti Augustini; Radulphum le Blon priorem monasterii sancti Quintini in insula, & ejusdem abbatis vicarium substitutum, & Pantaleonem Bigot canonicum sancti Symphoriani Rhemensis ejusdem capituli procuratorem.

Quibus classibus ita constitutis mandatum est dominis promotoribus omnia in concilio tractanda negotia in summa capita redigere, & ex iis ita redactis tres partes conflare, & ex his tabulas conficere, & crastino die ad congregationem referre, ut cuique ex dictis tribus classibus, quæque pars dictorum capitum discutienda & tractanda distribuatur.

Postremo cum præfati reverendissimi domini patres quæcumque a sacrosancto concilio Tridentino de fide & doctrina decreta & sancita sunt, ea inviolabiliter credere & observare statuerunt, & secundum antiquum conciliorum provincialium ritum, antequam aperiantur solitum sit professionem fidei emittere, decretum est quod per dictos reverendissimos patres, omnesque deputatos fieri professio fidei juxta articulos præfati concilii Tridentini in certa bulla Pii papæ IV. sub data Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ 1564. Idibus Novembris, pontificatus sui anno quinto contentos, & continuata est congregatio in diem crastinam Mercurii vigesima septima præsentis mensis hora & loco solito post missarum solennia.

ANNO CHRISTI 1583.

III. CONGREGATIO.

Die Mercurii vigesima septima mensis Aprilis 1583. *in palatio archiepiscopali supradicto, sacrificio missæ in ejus sacello per dom. Carolum de Baudx reverendissimi dom. episcopi Suessionensis procuratorem peracto.*

DOMINI promotores protulerunt tabulas materiarum concilii in summa capita, juxta reverendissimorum patrum mandatum redactarum, & in tres partes distributarum, quarum partium singulæ singulis ex præfatis tribus classibus ascriptæ sunt, ut sequitur.

Primæ classi, cui illustriss. dom. Ludovicus cardinalis præerit, una cum reverendissimo episcopo Bellovacensi.

De cultu divino.

De breviario, missali, agendis, seu manualibus, & aliis libris ad officia ecclesiastica pertinentibus.

De observandis vel cavendis in missarum celebritate & sacris ceremoniis.

De festis.

De sortilegio, & aliis Christianæ pietati contrariis.

De simoniacis, fiduciariis, & fœneratoribus.

De vita & moribus clericorum.

De monasteriis.

Secundæ classi cui præsunt reverendi domini Laudunensis, & Noviomensis episcopi.

De sacramentis, in genere.

De baptismo.

De confirmatione.

De eucharistia.

De pœnitentia.

De ordine.

De matrimonio.

De extrema unctione; sepulturis; & exsequiis mortuorum.

Tertiæ classi cui reverend. dom. Cathalaunensis & Ambianensis episcopi præsunt.

De episcopis & capitulis & canonicis.

De parochis.

De examine promovendorum ad beneficia.

De scholis & seminariis.

De rebus ecclesiasticis non alienandis.

De capellis, hospitalibus, & aliis piis locis.

De jurisdictione & visitatione.

De concilio provinciali & synodo diœcesana.

Instanter rogantibus dominis promotoribus mandatum est universis in hac synodo deputatis, ut habitu & tonsura decenti & convenienti

incedant, nec non mandata decerni per hanc civitatem & totam provinciam Rhemensem ad supplicationes & processiones faciendas, cum litaniis, & collectis de sancto Spiritu, pro unitate ecclesiæ, pro prælatis & congregatione: cujus rei provincia domino Mauro procuratori demandata est, ut processionibus, aliisque sacrificiis solennibus, in quibus reverend. patres & omnes deputati convenient, procederetur, & sedebitur ordine præscripto ultimo concilio provinciali, sub piæ memoriæ Carolo cardinale a Lotharingia, anno domini millesimo vigesimo quarto celebrato.

Reverend. domina Catharina de Bourbon monasterii monialium beatæ Mariæ Suessionensis, & capitulum ecclesiæ Suessionensis per proprios nuncios literas ad illustrissimum dominum Ludovicum cardinalem miserunt, in excusationem reverendissimi domini Caroli Suessionensis episcopi, de illius infirmitate, & aliis impedimentis fidem facientes, quibus rationibus moti reverendissimi patres literis ad eumdem reverendissimum dominum episcopum Suessionense eorum nomine scriptis, illum pro legitime excusato haberi significarunt.

Hodierno die post meridiem, & die Jovis crastina congregabuntur reverendissimi domini per classes ad concilii negotia, cuique classi commissa tractanda & agitanda, ac ad proximam congregationem generalem quæ fiet die Veneris vigesima nona mensis Aprilis, in palatio archiepiscopali hora octava, referenda.

IV. CONGREGATIO.

Die Veneris vigesima nona mensis Aprilis 1583. *in palatio archiepiscopali Rhemensi hora octava sacrificio per D. Dionysium Haugard theologum, Laudunensem canonicum peracto.*

MULTA a reverendissimis patribus, ac dominis promotoribus, aliisque congregatis, circa certum casuum reservatorum præscribendum numerum, qui hodie prope infinitus est, & alia in bulla cœnæ domini contenta, quorum decisionem in aliud tempus prorogare visum est.

Reverendissimus dominus Claudius episcopus Noviomensis non sine mœrore conquestus est ab eo tempore quo ecclesiæ Noviomensi apostolica auctoritate præfectus fuit, nihil non * concertum esse ut omnia sibi cum suæ ecclesiæ capitulo quieta & pacifica essent, nihilominus tamen effectum est, ut propter prædecessorum suorum episcoporum a multis annis non residentiam de ritibus, jurisdictione, ac certis aliis rebus & juribus ecclesiasticis, multæ inter eos controversiæ sint, de quibus sæpius illius capitulum monuit & interpellavit, ut aliquorum bonorum & piorum virorum judicium subirent, indecorum enim esse viros ecclesiasticos de rebus hujusmodi, ut plurimum parvi momenti, coram judicibus laicis disceptare, quod certe absque expensis atque etiam litigantium contemptu fieri non poterat, sed tamen a dicto capitulo hactenus precibus consequi non potuit: idcirco ex concilii provincialis indictione occasionem nactus, dictum capitulum monuerat ut procuratores cum munimentis aliisque ad eorum controversias facientibus, ad concilium mitterent, illiusque judicio de omnibus se submitterent. Quod certe summopere cupiebat, idque humiliter sibi concedi supplicabat, protestans se ejusdem concilii decretis & sententiis obtemperaturum, ejusque mentis non esse aliquid contra dicti sui capituli exemptiones, libertates, privilegia, immunitates, jura, ac de quibus sibi legitime innotuisset, agere, & attentare, aut eis aliquo modo præjudicare. Quibus domini dicti capituli procuratores organo domini Joannis Freuillette decani responderunt, sibi in eam rem nullum a capitulo mandatum datum esse, sed huc tantum convenisse ad ea quæ fidem & religionem cultumque divinum ac morum reformationem spectarent, tractanda. Domini promotores obtenta dicendi facultate exposuerunt, controversias, quæ inter episcopos & capitula excitatæ essent, juxta canonum decreta in concilio provinciali dirimendas & judicandas esse, itaque postulabant summa cum instantia, eodem reverendissimo domino episcopo submittente se prædicto concilio, prædicto capitulo Noviomensi mandari, ut de omnibus, præsertim spiritualibus controversiis, & causis suis, synodi præsentis judicio, & sententiæ se submitterent, quæque ad rem hujusmodi facerent, omnia infra certum tempus sub pœna excommunicationis ad concilium apportarent. Egressis itaque dictis reverendissimo episcopo Noviomensi, ac illius capituli procuratoribus e cubiculo congregationis, dictus dominus illustrissimus Ludovicus cardinalis archiepiscopus, & reverendissimorum patrum, & aliorum ad concilium congregatorum consilio statuit & decrevit ipse reverendissimus episcopus Noviomensis, illiusque capitulum, omnia & singula documenta, & alia quæ ad controversias, & causas spiritualia & ecclesiastica jura concernentes inter eos quolibet modo motas, & pendentes, & in quorumcumque litis statu existentes dirimendas & judicandas pertinere sibi videbuntur, nec non dictum capitulum mandatum procuratorium sufficiens ad subeundum de his rebus concilii provincialis judicium, ad dictum concilium infra diem Jovis proxime futurum sub excommunicationis pœna deferant, ut juribus illorum diligenter & mature examinatis, controversiæ & causæ hujusmodi Deo juvante a patribus terminentur, in quarum judicio pro hac vice dumtaxat, id requirentibus dominis promotoribus, concessa erit facultas singulis ecclesiarum cathedralium capitulis, ac reverendissimis dominis abbatibus vocem etiam decisivam habere, & interim donec his finem sancta synodus imposuerit, sub eadem excommunicationis pœna eidem reverendissimo domino episcopo Noviomensi, illiusque capituli procuratoribus, his præsentibus a civitate Rhemensi discedere inhibetur, & de his mandatum est tradi a secretariis actum dictis dominis capituli Noviomensis procuratoribus, ut capitulum hujusmodi moneant.

ANNO CHRISTI 1583.

V. CONGREGATIO in palatio supradicto.

Die Lunæ secunda mensis Maii, sacrificio missæ peracto in sacello solito.

REVERENDUS dominus Carolus de Roucy, episcopus Suessionensis, qui die sabbati Rhemis appulerat, ad congregationem venit, seditque primus a dextra parte illustrissimi domini Caroli archiepiscopi præsidentis.

Eadem die comparuit reverendiss. dom. Cos-

mus

ANNO CHRISTI 1583.

mus Clausse Cathalaunensis par Franciæ, qui etiam die sabbati præcedente ad civitatem venerat, & sedit a sinistris illustrissimi domini Ludovici cardinalis archiepiscopi a reverendissimo domino episcopo Laudunensi primus, cum tamen potiorem sibi locum deberi ratione suæ promotionis assereret, qui ne aliquod ex dicto sedendi ordine fieret præjudicium protestatus est. Comparuerunt & venerabiles domini Joannes Godier doctor theologus, & Jacobus Bechefer archidiaconus de Virtute, & canonici ecclesiæ Cathalaunensis procuratores capituli eorum ecclesiæ, cum procuratorio mandato, actu capitulari de die 22. mensis Aprilis, signato Galloys, & sigillo capitulari firmato. Comparuit etiam reverendiss. Guydo de Cornuat abbas monasterii Vallis-Claræ Cistercienſis ordinis, Laudunensis diœcesis.

CONTINUATA EST CONGREGATIO IN HORAM SECUNDAM POST MERIDIEM LOCO SOLITO.

HORA prædicta convenientibus prædict. illustrissimo domino Ludovico cardinale a Guysia archiepiscopo & duce Rhemensi, & reverend. dominis Suessionensi, Laudunensi, Bellovacensi, Cathalaunensi, Noviomensi, & Ambianensi coepiscopis, atque capitulorum procuratoribus, abbatibus, & aliis ecclesiasticis personis ad dictum concilium congregatis, cum de professione fidei postridie facienda reverend. domini id requirentibus dicti concilii promotoribus retulissent, procuratores ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum admiserunt se professionem fidei facturos juxta formam a concilio Tridentino præscriptam, absque tamen præjudicio exemptionum, privilegiorum, & libertatum dictarum ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum, abbatiarum, monasteriorum, & prioratuum, juriumque totius ecclesiæ Gallicanæ, & potissimum quantum ad eam clausulam attinet in qua dicitur omnia statuta declarata in concilio Tridentino recipi & profiteri, quam si quis extendere vellet, tam late ut per eam præjudicium aliquod ecclesiarum & monasteriorum exemptionibus, & privilegiis, totiusque ecclesiæ Gallicanæ juribus & libertatibus afferretur, protestati sunt dicti domini procuratores, protestationisque suæ pro suis exemptionibus privilegiisque supradictis actum petierunt, quem prædicti reverend. DD. a dicti concilii secretariis eisdem dominis procuratoribus tradi jusserunt. Decretum est præterea dictam professionem fidei faciendam juxta prædictum concilium Tridentinum, & bullam domini Pii IV. desuper editam, die sequenti Martis, tertia Aprilis in dicto palatio archiepiscopali hora 6. matutina, ab omnibus deputatis qui moniti sunt illuc ea de causa convenire, & ad sacram communionem eadem die post missarum solennia ab illustrissimo domino Ludovico cardinale eadem peragente, recipiendam se decenter præparare, ut ea facta concilium Deo juvante aperiretur.

APERTIO CONCILII.

Die Martis tertia Maii anno supradicto millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, in palatio archiepiscopali, ut pridie decretum erat, hora sexta convenientibus prædictis.

ILLUSTRISSIMO domino Ludovico cardinale archiepiscopo, reverendissimis dominis coepiscopis, ceterisque ad concilium convocatis & deputatis, illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus professionem fidei juxta articulos a sacro Tridentino concilio emendatos in manibus reverendissimi domini episcopi Suessionensis, ac postmodum dictus reverendissimus dominus Carolus Suessionensis episcopus, ceterique reverendissimi domini coepiscopi ac reverendissimi domini abbates, capitulorumque procuratores aliique deputati in ejusdem illustrissimi domini Ludovici cardinalis archiepiscopi manibus similem fidei suæ professionem jurejurando ad sacrosancta euangelia præstito respective emiserunt, eamque suis signis firmarunt sub forma quæ sequitur. *Ego N. firmo fide, credo & confiteor, &c.* sicut in decretis, omnesque & singuli dictæ professioni fidei manibus propriis subscripserunt, hisque peractis ad ecclesiam cathedralem profecti sunt, ubi de mandato illustrissimi domini Ludovici cardinalis episcopi totum officium matutinum, etiam missa solennis juxta ecclesiæ ritum, a canonicis illius hora septima peractum fuerat, ut reliquis ad concilium aperiendum necessariis, & requisitis ceremoniis locus esset.

Paulo post septimam venerabilis dominus Jacobus Lestourneaux pœnitentiarius & canonicus ecclesiæ Ambianensis, sacræ theologiæ professor, e suggesto concionem doctam, & elegantem de disciplina ecclesiastica habuit, hoc argumentum ex præscripto pontificalis de conciliorum provincialium celebratione sequutus, sumptoque themate ex psalmo 59. & psalmo 107. *In Deo faciemus virtutem & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos*, hortatus illustrissimos patres ceterosque ad concilium convocatos, ad restituendam antiquam disciplinam ecclesiasticam, pastorum negligentia aut etiam ignorantia, ac temporum injuria depravatam, & pene extinctam. Finita concione magno populi concursu, & applausu illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis episcopus ad sacristiam ecclesiæ, una cum ceteris reverendissimis dominis episcopis, aliisque ad concilium convocatis, omnibusque Rhemensis ecclesiæ canonicis, se recepit, ac cathedræ sedit in contiguo & recondito sacello ad eam rem destinato paratæ, omnibus, & singulis pontificalibus ornamentis præsuli sacrificaturo necessariis, & congruentibus se indui per ministros, ut moris est, curavit: dum ille solitas preces, & orationes recitaret, paribus etiam indumentis reverendissimus dominus episcopus Suessionensis in sacristia amictus est: ceteri reverendissimi domini Laudunensis, Belvacensis, Cathalaunensis, Noviomensis, & Ambianensis episcopi, ac Præmonstratensis, sancti Dionysii Rhemensis, sancti Vincentii Laudunensis, Vallis-claræ Laudunensis diœcesis, & sancti Martini Lauduni respective abbates rochettis seu supparis & pluvialibus seu cappis, necnon mitris albis ornati erant, singulique pedum pastorale manu dextera gestabant, Reverendissimi

domi-

ANNO CHRISTI 1583.

domini episcopi Silvanectensis procurator, abbates commendatarii de Calvomonte, Orbaco, & Juliaco, ceterique ad concilium convocati, & ecclesiæ Rhemensis canonici vicarii cantores, & sacellani superpelliceis, & pluvialibus parabantur venerabiles domini, Petrus Remy archidiaconus major, & Franciscus Brulard archidiaconus minor, seu de Campania in ecclesia Rhemensi, decantandis seu recitandis euangelio, & epistola destinati, necnon Ægidius Richer præpositus, Hubertus Maurus decanus, Nicolaus Colin thesaurarius, Joannes le Beque cancellarius, Nicolaus Vvyas scolasticus, R. Legones vicedominus, & ejusdem ecclesiæ canonici ad illustrissimo domino sacrificaturo assistendum, & altare circumstandum tunicis, ut plurimum aureis vel auro-sericis lineis albis superpositis vestierant, eoque modo ornati omnes a sacristia ad chorum ecclesiæ accesserunt, ibique postquam illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis sacrificaturus, & reverendiss. dominus episcopus Suessionensis ad majus altare procumbentes aliquando orassent, sanctissimum corpus domini, in capsula aurea reconditum, * arte instrumento in modum lecticæ composito insidens e majore altari sustulerunt, humerisque imposuerunt, præeunte reverendiss. domino Suessionensi episcopo detectis capitibus, seque sub badalchino auroserico per quatuor ex ecclesia Rhemensi canonicos delato collocarunt, hinc inde circumstantibus prædictis dominis diacono, subdiacono, & reliquis assistentibus: præibant vero a dextris, reverendiss. domini Bellovacensis & Noviomensis episcopi, ac Præmonstratensis, Vallis-claræ, & sancti Martini Laudunensis abbates initiati, Silvanectensis episcopi procurator ac de Juliaco commendatarius abbas, tum Suessionensis, Bellovacensis, Noviomensis & Silvanectensis capitulorum procuratores, & ante eos canonici aliqui, & alii ministri ecclesiæ Rhemensis. A sinistris vero reverendi domini Laudunensis, Cathalaunensis & Ambianensis episcopi, ac sancti Dionysii Rhemensis, sancti Vincentii Laudunensis abbates mitram, & pedum gestantes, ac postmodum Calvimontis, & Orbacensis monasteriorum commendatarii, tum demum Laudunensis, Cathalaunensis, Ambianensis capitulorum procuratores, præeuntibus canonicis & aliis ecclesiæ Rhemensis ministris, & cantoribus, præcentore, & succentore compositis baculis chorum moderantibus, eoque ordine a duobus ejusdem ecclesiæ Rhemensis senescallis præscripto, & constituto chorum egressi per navem, & a dextera adjacentia claustra ad publicas supplicationes processerunt, demum e dictis claustris in ecclesiam, & per sinistram illius partem ad navem reversi, aliquot antiphonis, responsoriis, & aliis precibus ad gloriam omnipotentis Dei & domini nostri Jesu Christi, sanctique Spiritus invocationem accommodatis, oratione dicta, repositoque super majus altare sancto sacramento, illustrissimus dominus cum diaconis ministrantibus, & assistentibus ad sacristiam se recepit. Reverendiss. vero Suessionensis deposita casula, & accepto pluviali & mitra, ac Bellovacensis, Noviomensis episcopi, & reverendiss. Silvanectensis episcopi procurator, ac Suessionensis, Bellovacensis, Noviomensis, & Silvanectensis capitulorum procuratores, aliique Rhemensis ecclesiæ canonici dextrum latus exhedrarum chori, sinistrum vero reverendiss. D. D. Laudunensis, Cathalaunensis & Ambianensis episcopi, ac capitulorum eorumdem ecclesiarum procuratores, & ejusdem Rhemensis ecclesiæ canonici occuparunt, secundum autem majus altare subselliis hinc inde collocatis & dispositis; dextrorsum in secundo subselliorum ordine, reverendissimi domini abbates Præmonstratensis, Vallis-claræ & sancti Martini Laudunensis mitras gestantes, ac abbas commendatarius de Juliaco Noviomensis diœcesis, sinistrorsum abbates sancti Dionysii Rhemensis, & sancti Vincentii Laudunensis, mitrati, ac Orbacensis, & Calvimontis abbates commendatarii consedebant: Introitu itaque missæ solenniter jam decantato illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis sacrificium peracturus mitra auriphrygiata amictus præeuntibus diaconis, subdiaconis, aliisque assistentibus, ac duobus capellanis crucem archiepiscopalem & pedum pastorale gestantibus, ad majus altare accessit, in quo confessione habita sacra ex consuetudine ecclesiæ, celebravit: quæ dum celebrarentur ex more, sub pulpito recitato euangelio, diaconus sacrum euangeliorum codicem ad majus altare, ubi sacrificium fiebat reversus illustrissimo domino sacrifico apertum dedit deosculandum, postmodum illum subdiacono tradidit, qui illum & apertum reverendissimis dominis episcopis, & clausum ceteris deputatis ad concilium, & canonicis sacris interessentibus, suo cuique ordine & loco etiam deosculandum dedit: idem porro de pacis osculo per pueros symphoniacos actum est. Benedictione pontificali habita, ac sumpta per dictum illustrissimum dominum cardinalem communione, reverendiss. domini coepiscopi ad majus altare communicaturi accesserunt, bini: postmodum reverendiss. abbates mitrati, tum commendatarii, demum capitulorum procuratores, ceterique ad concilium convocati, & aliquot ecclesiæ Rhemensis canonici, procedentes orarunt, & sacram eucharistiam e manibus illustrissimi domini sacrificantis susceperunt, & ad suas sedes reversi sunt, dum missæ sacrificium omnibus numeris esset completum. Quo peracto illustrissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus deposita casula, pluviale induit, ac faldistorio ante medium altare parato insedit, dispositæ sunt hinc inde cathedræ sex pro reverendiss. dominis coepiscopis, & scabellum pro reverend. dom. episcopi Silvanectensis procuratore, ad quas accesserunt, & eis singuli suo ordine insederunt mitram, & pedum pastorale ac pluviale gestantes: cumque illorum singulis, sandalia imponi cœpissent, ecclesiæ præcentor cœpit cantare psalmum 83. *Quam dilecta tabernacula.* Et postea reliquas preces, ut sunt in rituali ecclesiæ Rhemensis pro concilio provinciali. His peractis illustrissimus dominus archiepiscopus, & coepiscopi se in suas sedes receperunt cum mitris, vocatisque dominis Joanne de Piles abbate Orbacensi, & Nicolao Colin ecclesiæ Rhemensis thesaurario concilii secretariis, illustriss. dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus his verbis usus est.

Reverendissimi patres, venerabiles fratres, dilectissimi filii, placetne vobis ad Dei gloriam & honorem, & ad catholicæ ecclesiæ amplificationem, concilium provinciale Rhemense, legitime convocatum, & hic congregatum hodierno die aperiri, & inchoari? Jussitque secretariis ut a reverendissimis abbatibus, aliisque ad concilium convocatis, secundum eorum ordinem & dignitatem vota & suffragia rogarent, quibus jussis obsequentes a capitulorum procuratoribus in dex-

* apte.

ANNO CHRISTI 1583.

dextro exhedrarum ordine ſedentibus primis, deinde ab his qui in ſiniſtro ſedebant; poſtmodum a reverendiſſ. dom. abbatibus dextris, & poſtmodum ab aliis ſiniſtris ſubſelliis inſidentibus ſigillatim ſciſcitati ſunt, num eis placeret ſacrum concilium provinciale Rhemenſe legitime convocatum, & congregatum hodierno die aperiri, & inchoari, & ſinguli reſponderunt, *placet*. Secretariis itaque ad illuſtriſſimum archiepiſcopum reverſis, dominus Joannes de Piles, ita retulit. Illuſtriſſime & reverendiſſime domine a reverend. domin. abbatibus, aliiſque dignitate eccleſiaſtica ornatis, & ceteris hic congregatis ſciſcitati ſumus, num eis placeret ſacrum concilium provinciale Rhemenſe legitime convocatum, & congregatum hodierno die aperiri, & inchoari, & ſinguli unanimes reſponderunt, *placet*.

Tum verſus ad reverendiſſimos dominos coepiſcopos illuſtriſſimus dominus cardinalis archiepiſcopus ab his, & epiſcopi Silvanectenſis procuratore ſciſcitatus eſt his verbis:

Quid igitur vobis videtur, reverendiſſimi patres, & ſinguli reſponderunt alta voce, *aperiatur*: tunc illuſtriſſimus dominus archiepiſcopus, tam ſuo quam coepiſcoporum nomine, ita ad populum converſus pronuntiavit.

Chriſti nomine invocato decernimus ſanctam ſynodum provincialem Rhemenſem eſſe apertam, & ita judicamus, & cœpit cantare, *Te Deum laudamus, te dominum confitemur*, ſtetitque cum coepiſcopis verſus altare ſine mitris donec a choro abſolveretur hymnus, quo abſoluto ſe in medio altaris conſtituit, verſa ad populum facie, pedum gerens in manu ſiniſtra, ante eum capellano cum cruce archiepiſcopali conſtituto, ceteris coepiſcopis ſtantibus ſine mitra, & pedum geſtantibus benedixit ſynodo, ut ſequitur.

Sit nomen domini benedictum.

Chorus.

Ex hoc nunc & uſque in ſæculum.

Archiepiſcopus.

Adjutorium noſtrum in nomine Domini.

Chorus.

Qui fecit cælum & terram.

Archiepiſcopus.

Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus.

Chorus.

Amen.

Omnes poſtmodum ad ſacriſtiam profecti ſunt, ut ſe ornamentis eccleſiaſticis ſpoliarent, tum demum illuſtriſſimum dominum archiepiſcopum ſequuti ad palatium archiepiſcopale devenerunt in ejus aulam quæ Tau nuncupatur, menſis paratis accubuerunt: a prandio gratiis Deo actis omnes illuſtriſſimus archiepiſcopus monuit, ut a veſperis rurſus ad dictum palatium convenirent. Convenientibus itaque omnibus hora quarta poſt veſperas decretum eſt, ut die ſequenti quarta menſis Maii, dictum palatium repeterent hora ſeptima matutina, mandatumque eſt præpoſito eccleſiæ Rhemenſis, ut majorem ex illius campanis quæ Richarda nuncupatur pulſari dicta hora curaret, in ſignum convocationis, & moniti ſunt prioris claſſis præfecti, ut ea quæ de rebus ſibi commiſſis redegiſſent capita, ad conventum referrent, ut de eis judicium fieret; hiſque ita dictis, & peractis omnes domum ſe receperunt.

Die Mercurii 4. menſis Maii, 1583. miſſa ſacrificio in ſacello palatii de beata virgine Maria per illuſtriſſimum dominum. Ludovicum cardinalem archiepiſcopum peracto, ubi reverendi domini Præmonſtratenſis, & ſancti Martini Laudunenſis abbates ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum ſuſceperunt, hora circa octavam ad locum congregationis convenerunt.

ILLUSTRISSIMUS dominus Ludovicus cardinalis archiepiſcopus recitata oratione prædiſerta, *Adſumus domine ſancte Spiritus*: quæ in ſingulis congregationibus ſeu ſeſſionibus antequam aliquid tractetur recitari ſolet, ſedit, ſederunt & reverend. DD. coepiſcopi, reliquique domini abbates, procuratores, & deputati eo ordine, & loco quo conſueverant: ad eos itaque dictus illuſtriſſ. D. Ludovicus cardinalis ſequenti exhortatione uſus eſt.

Per magnum, &c. *pag.* 918. D

Hac peracta oratione, & reliquis ex tabulis domini Nicolai Colin, theſaurarii eccleſiæ Rhemenſis conſecretarii quæ novem folia continent manu ſua ſcripta, uſque ad ea quæ geſta fuerunt feria dominicæ quintæ poſt paſcha, quæ fuit 16. menſis Maii feria tertia ejuſdem dominicæ quintæ 17. dicti menſis Maii, nulla fuit generalis congregatio patrum.

Feria quarta 18. menſis Maii, convenerunt patres hora & loco ſolitis poſt miſſarum ſolennia, cumque capituli eccleſiæ Cathalaunenſis procuratores expoſtulaſſent declarari a concilio nunquid eis vox deciſiva attributa eſſet a patribus, reſponſum eſt juxta promotorum requiſitionem, ponderatas quidem ſed minime numeratas eorum, & ceterorum capitulorum ſicut reverend. dominorum abbatum voces extitiſſe, quemadmodum in hujus ſynodi principio ſtatutum, & decretum fuerat, de quo ipſi Cathalaunenſes procuratores proteſtati ſunt, actumque ſibi confici petierunt, & obtinuerunt, aliiſque Rhemenſis, & aliorum capitulorum procuratores fecerunt, de quo eis actum mandatum eſt.

Porro illuſtriſſimus dominus cardinalis archiepiſcopus rogantibus ceteris patribus confirmandi, & dirigendi manualis negotium ſuſcepit, & ad perſonas ſufficientes deputare qui illud quam citiſſime fieri poſſet abſolverent. Proviſum ſuper contumacia per dominos procuratores concilii contra reverendiſſimum dominum epiſcopum Bolonienſem requiſita, ex eo quod debite, & legitime ad dictum concilium vocatus non acceſſerit, ſancta ſynodus eum voce contumacem declaravit, & contumaciæ pœnam a jure ſtatutam incurriſſe, videlicet pœnam a communione, & ſocietate dominorum coepiſcoporum dictæ contumaciæ, donec ſe coram illuſtriſſimo & reverendiſſimo domino metropolitano contumaciam ſuam purgatione repræſentaverit, & ordinatum eſt quod decretis per dictum concilium provinciale factis ſubjicietur perinde ac ſi præſens fuiſſet, quæ omnia eidem ſuis expenſis per unum ex apparitoribus vel notariis curiæ ſpiritualis Rhemenſis, vel alium ex curiis ſpiritualibus totius provinciæ Rhemenſis ſignificabuntur, ne quam ignorantiæ cauſam prætendere poſſit: idemque contra eccleſiæ capitulum debite vocatum, pronunciatum eſt.

Inſuper eadem ſancta ſynodus ſtatuit, ut de

cetero

ANNO CHRISTI 1583.

cetero omnes episcopi ad concilium provinciale debite vocati etiam metropolitani compareant personaliter, & legitime impediti per procuratores specialiter ad hoc constitutos: & quoniam pœnæ per antiquos canones statutæ hoc tempore quasi leves negliguntur, judicavit eis hanc addendam ut qui contumaces judicarentur pœna privationis quartæ partis fructuum suorum episcopalium seu archiepiscopatus, seminario suo vel pauperibus, aut aliis usibus arbitrio concilii applicandæ, mulctarentur.

Quo ad vero Cameracensem, Tornacensem, Atrebatensem, sancti Audomari, & Hyprensem episcopos hujus provinciæ Rhemensis suffraganeos debite ad hoc concilium provinciale vocatos, non obstante contumacia per concilii promotores contra eos requisita, sancta synodus attentis bellorum tumultibus qui in suis diœcesibus notorie urgent eos pro hac vice excusatos habet, & statuit ut nisi ad futura concilia debite vocati accesserint, contra eos via juris procedatur, idemque earumdem ecclesiarum capitulis pronunciatum est.

Die Jovis sequenti decima nona mensis Maii, festi ascensionis dominicæ, illustrissimus & reverendissimus dominus Ludovicus cardinalis archiepiscopus dux Rhemensis, sacrosanctum missæ sacrificium in ecclesia sua metropolitana, post publicas supplicationes ex ecclesiæ consuetudine quotannis fieri solitas.

QUIBUS reverendissimi domini episcopi abbates, & alii deputati interfuerunt, solenniter celebravit, illique dominus Petrus Remy archidiaconus major ecclesiæ Rhemensis diaconum, & Joannes de Piles abbas commendatarius subdiaconum respective agentes, cum pluribus aliis diaconis, & subdiaconis astiterunt & inservierunt. Peracto sacrificio illustrissimus episcopus deposita casula assumpto pluviali faldistorio ad eam rem parato ante altare majus insedit; ceteri reverendissimi domini episcopi suffraganei ad paratas sedes, & hinc inde juxta dictum altare dispositas accesserunt, eodemque ornatu & ordine tam ipse quam reliqui domini deputati sederunt, quo sedisse memoratum est in concilii apertione, omnibusque psalmis, hymnis, orationibus, & reliquis precibus, ut in dicta apertione, aliisque ceremoniis peractis recitatis excepto evangelio cujus loco, sequens enuntiatum est per dictum dominum archidiaconum majorem.

Sequentia sancti evangelii secundum Matthæum. In illo tempore. Respiciens Jesus in discipulos suos dixit Simoni Petro, &c.

Expleto demum hymno *Veni creator*, & recitata oratione *Deus qui corda fidelium*, illustrissimus dominus sedens cum mitra ut dictum est, synodum sequentibus verbis est allocutus.

Venerabiles & dilectissimi fratres, ut ea quæ ecclesiis, officiis, & sacerdotalibus gradibus, vel etiam canonicis sanctionibus, propter diversas occupationes, aut, quod negare non possumus, propter nostram aliorumque desidiam, non tam pleniter ut oportuerit executa sunt, omnium vestrum unanimi consensu, & voluntare requirantur, & humiliter coram caritate vestra recitentur, & quæ digna sunt emendatione ad meliorem statum auxiliante domino deducantur, & si fortasse alicui displicet quod digestum est, caritas vestra omni benignitate, & modestia intimare non differat, quatenus totum quod nostra provinciali seu synodali commendatione sive constitutione statutum fuerit vel renovatum, absque omni contrarietate, concordia sanctæ pacis ab omnibus æque custodiatur, & teneatur ad augmentum æternæ beatitudinis omnium nostrum. Deinde jussit per magistrum Joannem de Piles, secretarium concilii alta voce legi singula concilii decreta ut sequitur.

Testantur antiqua patrum monumenta non ob aliam causam populum Dei in hæresim delapsum esse, &c.

Quibus perlectis illustrissim. dom. eorum nomina qui concilio interesse debent legi per secretarium mandavit, absentesque notare, ac postmodum ad synodum sequente exhortatione usus est.

Fratres carissimi consacerdotes, & cooperatores nostri, novit fraternitas vestra nos licet indignos locum tenere Aaron, vos autem Eleazari, & Itamari; nos fungi vice duodecim apostolorum, vos autem septuaginta duorum discipulorum; nos de vobis, vos autem de plebibus vobis commendatis domino nostro Jesu Christo rationem esse reddituros, ut in die tremendi judicii inter bonos dispensatores inveniamur, & ideo carissimi, videte periculum vestrum. Admonemus, itaque, & obsecramus fraternitates vestras, ut quæ vobis suggerimus memoriæ commendetis, & opere exercere studeatis, ut per hæc & alia bona opera una cum populo vobis credito perpetua beatitudine perfruamini, præstante domino nostro Jesu Christo, cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum.

Tum dimissa mitra surrexit, & versus ad altare dixit absolute.

Oremus.

EXaudi domine supplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis, & quia conscientia remordente tabescimus, ne aut ignorantia nos traxerit in errorem, aut præceps forsan voluntas impulerit a justitia declinare: ob hoc te poscimus, te rogamus, ut si quid offensionis in hac synodi seu concilii celebritate contraximus remissibile facere, & condonare digneris, illiusque te miserante indulgentiam sentiamus, ut in eo quod soluturi sumus aggregatam synodum, a cunctis primum absolvamur nostrorum nexibus delictorum: & quoniam nulla est, domine, humanæ conscientiæ virtus qua offensæ tuæ voluntatis possint judicia experiri, & imperfectum nostrum vident oculi tui, perfectionem deputa misericors Deus, qua perfecto æquitatis fine per te singula concludi peroptamus, & sicut te in nostris principiis occurrorem popposcimus, ita quoque in hoc fine judiciorum nostrorum excessibus te adesse deprecamur, ut ignorantiæ parcas, errores corrigas, perfectis votis perfectam operis efficaciam largiaris. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Qua oratione expleta rursus sederunt illustrissimi archiepiscopus & episcopi, mitrisque acceptis idem dominus illustrissimus archiepiscopus reverendissim. coepiscopos, ceterosque deputatos sic affatus est. Reverendissim. fratres, & dilectissimi filii, *placet* ne vobis, ad Dei gloriam & honorem, & catholicæ ecclesiæ amplificationem, decreta concilii nostri provincialis Rhemensis, vobis perle-

cta

ANNO CHRISTI 1583.

cta approbari, & concilium ipſum finiri, & concludi.

Juſſitque ſcribas a dominis capitulorum procuratoribus, abbatibus, aliiſque deputatis eorum deſuper ſententias rogare, quibus mandatis obtemperantes ordine præſcripto dictos deputatos rogarunt, num eis placeret concilii provincialis decreta approbari dictumque concilium finiri, & concludi: & capitulorum procuratores reſponderunt, ſibi placere, ſalvis tamen eorum proteſtationibus, & oppoſitionibus antea factis. Reliqui abbates, & deputati reſponderunt hoc verbo, placet: reverſis ad illuſtriſſimum dominum archiepiſcopum ſecretariis, dominus Joannes de Piles, ita retulit.

Illuſtriſſime & reverendiſſime domine, ab omnibus, & ſingulis ad hanc ſynodum convocatis juxta illuſtriſſimæ dominationis veſtræ mandata ſciſcitati ſumus, num eis placeret concilii veſtri decreta approbari, & ipſum concilium finiri, & concludi. Capitulorum procuratores ſalvis proteſtationibus, & oppoſitionibus per eos hactenus factis, reliqui domini abbates, & deputati ſibi placere abſolute reſponderunt. Tum ad reverendiſſimos dominos coepiſcopos converſus ita interrogavit. Quid igitur vobis videtur, reverendiſſimi fratres, & ſinguli reſponderunt *placet*, ſalvis etiam noſtris contra proteſtationibus. *Ad populum*, itaque converſus illuſtriſſimus dominus archiepiſcopus, ſynodum provincialem finitam, & concluſam eſſe ſignificavit, & cœpit cantare canticum, *Te Deum laudamus*.

Et abſoluto cantico in medio altaris ad populum converſus cœpit ei benedicere hoc modo.

Chriſtus Dei filius qui eſt initium, & finis, complementum vobis tribuat caritatis.

Chorus.

Amen.

Et qui vos ad expletionem hujus fecit pervenire concilii, abſolutos vos efficiat ab omni contagione delicti.

Chorus.

Amen.

Et ab omni reatu liberiores effecti, abſoluti etiam per donum Spiritus ſancti felici reditu ſedium veſtrarum cubilia repetatis illaſi.

Chorus.

Amen.

Quod vobis ipſe præſtare dignetur, cujus regnum, & imperium ſine fine permanet, in ſæcula ſæculorum.

Amen.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper:

Chorus.

Amen.

Tunc archidiaconus ſurgens alta voce dixit, *Recedamus cum pace.* Omnes reſponderunt in nomine Chriſti, *Amen*. Et omnes pariter ſurgentes in domino receſſerunt.

PUBLICATIO CONCILII.

LUDOVICUS MISERATIONE DIVINA ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, a Guyſia nuncupatus, archiepiſcopus dux Rhemenſis, primus par Franciæ, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ legatus natus, univerſo provinciæ noſtræ Rhemenſis clero, ac populo, ſalutem in domino.

EX quo hujus metropolitanæ eccleſiæ provincia nobis Dei opt. max. & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia demandata fuit, nihil magis in votis habuimus, quam ut ſanctiſſimorum pontificum, qui ab apoſtolicis temporibus ad hanc noſtram uſque ætatem, nulla temporum interruptione, certe conſtanti ac perpetua fidei orthodoxæ profeſſione, in hac Rhemenſi cathedra ſederunt, veſtigia ſequuti, quæ ad augendum Dei cultum, & promovendum gregis nobis commiſſi ſalutem facerent, omni diligentia ac ſtudio provideremus. Potiſſimum vero in hoc toti incubuimus, ut quæ communi calamitate, & noſtrum omnium vitiis, eccleſia noſtræ provinciæ perdidiſſe ornamenta dignitatis, & præſidia ſtabilitatis ſuæ videbatur, ex ſacroſanctis canonibus, & decretis divini Spiritus auxilio freti, quam primum reſtituenda curaremus. Etenim neminem latere putamus, quanta ſuperioribus annis ubique acciderit religionis perturbatio, quam neglecta ac pene collapſa ſit omnis eccleſiaſtica diſciplina, quam corrupti omnium ordinum mores. Et licet ſummo Dei beneficio fortaſſe minus hæc noſtra provincia, quam aliæ multæ hujus regni, non ita pridem, ut Chriſtianiſſimi, ſic & florentiſſimi, hæreticorum furias experta ſit, quod vel ſanctorum locorum tam multa, ac tam præclara ſtantia adhuc ædificia teſtari poſſunt: tamen quæ ex vicinitate hujuſmodi contagionum ſequi ſolent detrimenta, ſenſit non pauca, non exigua. Verumenimvero piæ memoriæ Carolus ille patruus, & prædeceſſor noſter, omnes mentis ac corporis nervos eo intenderat, ut tot malis opportuna aliqua remedia adhiberet: & proculdubio ſtatim poſt Tridentinum concilium cui ad finem uſque interfuerat, indicta provinciali ſynodo, imperata in ſua diœceſi paſtorum reſidentia, ampliſſimo in hac civitate Rhemenſi erecto ſeminario, & repurgatis iis libris, quibus publicæ preces continentur, magna ac illuſtria totius negotii fundamenta jecerat. Verum ſumma rerum difficultate, & civilium bellorum ſemper magis ac magis recrudeſcente calamitate, poſtremo inopina etiam morte præpeditus omnino præſtare non potuit, quod ſperavit. Nos igitur qui ut ſedis ejus, ſic pietatis & officii heredes eſſe cupimus, quod ab ipſo fortiter cœptum eſt, pari ſtudio ac mentis alacritate, Deo dante, proſequi conamur. Hinc eſt, quod vix dum ſacris epiſcopalibus initiati, hoc, ſanctiſſ. D.N.Gregorii papæ XIII. accedente auctoritate, & Henrico rege noſtro Chriſtianiſſimo nos pie admodum cohortante, provinciale concilium, ſingulare ac prope unicum prudentum judicio, omnium malorum noſtrorum remedium, Rhemis celebrandum indiximus: ubi congregatis reverend. fratribus noſtræ provinciæ epiſcopis, necnon reverendis abbatibus, ac plurimis cathedralium, & aliarum eccleſiarum ſelectis viris, de ipſorum conſilio & aſſenſu ea ſtatuimus ac decrevimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum fidelium

vitæ

ANNO CHRISTI 1583.

vitæ ac officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conservatam propagare posse viderentur. Quæ omnia ad sanctiss. D. N. Gregorium PP. XIII. misimus, & nunc tandem a sua sanctitate probata, confirmata, & remissa, typis excudenda, vobisque proponenda curavimus. Et quoniam nihil possunt etiam utilissimę ac sanctissimæ leges, nisi illas ab iis, quorum interest, omni studio atque diligentia observari contigerit, in primis Christianissimum regem nostrum quanta possumus animi summissione rogamus, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, ut memor solennis illius sacramenti, quod in hac sancta Rhemensi ecclesia, cum ampullæ cœlestis oleo summo omnium hujus ampliss imi regni ordinum applausu perunctus fuit, præstitit, seque hoc ipso catholicæ fidei perpetuum vindicem ac protectorem constituit, hujus Rhemensis synodi patrocinium suscipere, ejusque decreta regiæ suæ majestatis favore com- A plecti dignetur, ac tueri. Reverend. autem fratres nostros coepiscopos plurimum in domino rogamus, & obtestamur, ut quæ conjunctis animis, communibusque studiis, & Spiritu sancto ductore ac moderatore, uti credimus, ad Dei gloriam, clerici, populique nobis commissi salutem constituta sunt, ipsi primum per se exequi, deinde a suis diligenter servari curent & advigilent. Vos denique omnes, quorum nobis cura divinitus cognoscitur esse commissa, & quorum salus ipsa vita nobis carior esse debet, tamquam carissimos filios hortamur & monemus, ut has constitutiones nostras, quanto maximo potestis amore, & pietate amplectamini, legatis, sequamini: totos vos ad earum sententiam rationemque B accommodetis, quas non solum præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum, & incommodorum. Datum Rhemis in archiepiscopali nostro palatio, anno domini 1585. mense Martio.

ANNO CHRISTI 1583.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS BURDIGALÆ HABITI.

Sub reverendiss. D. D. Antonio Prevotio Sanfaco, archiepiscopo Burdig. Aquinat. primate.

Una cum legibus seminariorum.

Omnia a sede apostolica approbata.

INDEX TITULORUM.

1. *De professione fidei.*
2. *De iis quæ ad divinum cultum & religionem spectant.*
3. *De ecclesiasticis precationibus.*
4. *De breviario, missali, & aliis libris ad officia divina pertinentibus.*
5. *De iis quæ in sacrosancto missæ sacrificio, divinisque officiis vel observanda vel cavenda sunt.*
6. *De festis.*
7. *De magicis artibus, & aliis religioni Christianæ contrariis.*
8. *De sacramentis.*
9. *De baptismo.*
10. *De confirmatione.*
11. *De eucharistia.*
12. *De pœnitentia.*
13. *De sacramento extremæ unctionis.*
14. *De sacramento ordinis.*
15. *De sacramento matrimonii.*
16. *De episcopis.*
17. *De capitulis & canonicis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum.*
18. *De parochis.*
19. *De pastorum residentia.*
20. *De verbi divini prædicatione.*
21. *De vita & moribus clericorum.*
22. *De examine promovendorum ad beneficia curata.*
23. *De simoniacis & confidentiariis.*
24. *De seminariis.*
25. *De monasteriis.*
26. *De rebus ecclesiæ non alienandis.*
27. *De scholis, typographis, & bibliopolis.*
28. *De hospitalibus.*
29. *De usuris, & illicitis contractibus.*
30. *De sepulturis.*
31. *De jurisdictione.*
32. *De visitatione.*
33. *De synodo diœcesana.*
34. *De concilio provinciali*
35. *De pœnis.*
36. *De institutione & legibus seminariorum provinciæ Burdigalensis.*

INDEX SECTIONUM TITULI de institutione seminariorum.

1. *De ædibus.*
2. *De clericorum in seminaria admittendorum ratione.*
3. *De primario & præfectis seminarii.*
4. *De œconomia seminarii.*
5. *De disciplina seminarii, & primo de pietate.*
6. *De obedientia & aliis clericorum seminarii officiis.*
7. *De re literaria.*
8. *De correctione.*
9. *De ratione promovendi clericos, & ex seminario dimittendi.*

DE PROFESSIONE FIDEI.

I.

D EUM omnis actio, quæ de rebus divinis, & ad religionem pertinentibus, suscipitur, proficisci debeat a divini numinis cultu & veneratione, cujus basis & firmamentum est fides, bonorum omnium, ut inquit divus Augustinus, fundamentum, & humanæ salutis initium, ut propterea sine fide placere Deo im-

ANNO CHRISTI 1583.

possibile esse dicat apostolus: Idcirco de divinis rebus, & ecclesiasticis officiis, ad Dei gloriam, & ecclesiæ incolumitatem, salutemque spectantibus, in hac synodo legitime acturi, a fidei professione, communi jam ecclesiæ usu recepta, initium sumendum esse duximus, cujus hæc præscripta formula est.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis.

Et in Spiritum sanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam, & apostolicam ecclesiam.

Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones firmissime admitto, & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singulis) necessaria. Scilicet: Baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptismum, confirmationem, & ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula quæ de peccato originali & justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem. Quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari.

Similiter & sanctos una cum Christo regnantes venerandos & invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissime asserо, imagines Christi ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem esse impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo.

Sanctam, catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque pontifici beati Petri apostolorum principis successori, ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cetera item omnia a sacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina synodo tradita, & definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, & rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Hanc autem fidei professionem, a nobis & & reverendissimis coepiscopis nostris præsentibus, ceterisque ad hanc synodum delegatis, palam ac publice, dum in ipsa celebratione sacrorum versaremur, in ecclesia nostra metropolitana factam, rituque solenni juratam, reliquis in posterum conciliis, tam provincialibus, quam quæ in singulis diœcesibus habebuntur, ad verbum sequendam decernimus: itidemque universos, quibus ad episcopale munus, aliasque majores, minoresve dignitates provehi, aut in canonicorum collegium adscribi, aut ad quæcumque beneficia & gradus ecclesiasticos promoveri, aut sacris demum initiari contigerit, in hanc fidei formulam plene ac integre juraturos statuimus: alioqui prædicti omnes, licet beneficia consecuti fuerint, nullos fructus ex iis percipient, neque illis quacumque ratione possessio suffragabitur.

De iis, quæ ad divinum cultum ac religionem spectant.

II.

OMNIS divini cultus & religionis ratio, qua solum præpotentem Deum pie sancteque colimus, in duas potissimum partes distribuitur: in precationes nimirum & sacrificium: quibus & interior & exterior cultus (adhibitis utrimque solennibus ceremoniis) integre perficitur. Neque enim aliter Deum placare atque

ANNO CHRISTI 158

que propitium reddere, neque religioni officio- A que suo satisfacere Christiani possunt. Preces ad postulandum, sacrificium ad impetrandum vim habent: utrumque vero ad laudem & immortalem gloriam optimi & beneficentissimi creatoris nostri plene dirigitur. Et quia precationes ad sacrificium quasi viam muniunt, illudque præcedunt, prius de iis, quæ ad receptam ab ecclesia probatamque precationem spectant, tum de recta sacrificii tractatione decernetur.

De ecclesiasticis precationibus.

III.

CUm ipsa nos creationis & naturæ nostræ vitæque conditio, & quod summum est, Christianæ professionis ratio, ad serio Deum precandum excitat: tum etiam ad hoc sanctissimum munus plenissimumque pietatis, unumquemque Deus ipse per prophetam sic adhortatur: Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Siquidem sacrificium laudis, inquit, honorificavit me. Ideoque & apostolus Thimotheum admonet, ut primum omnium fiant obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones: & ipse propheta septies in die laudem se dixisse Deo profitetur. Ad hæc autem præstanda & sacrificium istud, cum suo, tum universi populi Christiani nomine, Deo faciendum, ii omnes ipso jure obligantur, quicumque vel beneficiis ecclesiasticis potiuntur vel sacris initiati sunt. Quocirca pœnas in eos, qui preces horarias & quotidianas prætermiserint, sacris conciliorum atque pontificum decretis constitutas, in præsentia duximus esse renovandas. Sunt autem hujusmodi: ut quisquis beneficium aliquod ecclesiasticum adeptus fuerit, sive sit ab omni cura liberum, sive non sit, si postquam illud obtinuerit, sex mensibus exactis, divinum officium, & statas, solennesque preces, legitimo cessante impedimento, non recitaverit, nullos ex beneficiis fructus, pro rata portione omissionis officii temporisque, ferant: sed eos tamquam injuste perceptos in fabricas ecclesiarum, unde fructus ipsis præbentur impendere, vel in pauperum usus, eleemosynæ nomine erogare teneantur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserint, legitima monitione præcedente, beneficiis ipsis priventur. Intelliguntur autem officium omittere, quoad hoc, ut beneficiis privari possint, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerint, nisi ob majus aliquod impedimentum, legitimam excusationem habuerint, Deoque præterea de dicta omissione rationem se reddituros esse intelligant. Qui autem pensionem ex iis fructibus, aut res alias ecclesiasticas, ut clericus, percipit, is pari modo & prædictis conditionibus se ad officium beatæ Mariæ virginis obligatum esse sciat.

De breviario, missali, & aliis libris ad officia ecclesiastica pertinentibus.

IV.

QUoniam vero inter divina officia, eorumque ritus & ceremonias in singulis pene hujus provinciæ diœcesibus, magna est notata diversitas, nec minor eorum librorum penuria existit, quæ breviaria, missalia, manualia, seu baptismalia nominamus: ut jam necessitas efflagitet magnum ejus generis librorum numerum excudi: ad hæc, quia vetustate vel optima quæque consenescunt, vel quadam illuvie, situque obsolescunt, ut propterea non pauca in hujusmodi libros irrepserint, quæ recognitione & forsitan emendatione opus habeant, quod tamen longum nimis esset atque difficile. Idcirco his, aliisque de causis nobis visum est unum, idque perfacile, his tot incommodis remedium adhiberi posse, si, quod jam facimus, breviario cardinalis a Quignonio, quod trium lectionum vocant, ceterisque omnibus suppressis decerneremus, sicuti tenore præsentium decernimus, ut in posterum breviaria, missalia, & B manualia ex decreto concilii Tridentini ad usum Romanæ ecclesiæ restituta, atque instaurata, & Pii V. pont. max. jussu edita, ab iis omnibus, qui in hac provincia sacramentorum administrationi incumbere & divino cultui, ac precibus, missarumque celebrationi ex officio vacare debent, ad summum ante adventum proximi anni 1583. tam privatim, quam publice recipiantur: eaque sola ubique, & apud omnes in usu sint. Quocirca clerici & ecclesiastici noverint se solo prædictorum codicum usu & recitatione, obligationi suæ, ac muneri esse satisfacturos, nec alia ratione pœnas a sacris canonibus in eos, qui debitas Deo laudes, officiumque non dixerint, constitutas, effugere posse. Præsenti C tamen decreto regulares non magis arctamus, quam ejusdem Pii V. constitutione obligantur.

Nos interea, & singuli coepiscopi propria cujusque diœcesis sanctorum officia divulganda separatim, & si opus fuerit emendanda curabimus.

De iis quæ in sacrosancto missæ sacrificio, divinisque officiis vel observanda, vel cavenda sunt.

V.

SAcro-sanctum missæ sacrificium, in quo memoriam fecit mirabilium suorum summus ille sacerdos in æternum Christus secundum ordinem Melchisedech, Deo solum acceptum est nec ullum præterea, nisi quatenus istius similitudinem speciemque gereret, ulla unquam ætate ipsi gratum fuit: & quamvis hoc sacrificii nomen latius interdum usurpetur pro omni ea re, quæ ad Dei honorem & obsequium refertur: proprie tamen hic sumitur pro puro & simplici cultu, qui Deo soli debetur, in quo verus ac integer actus religionis est, nec alteri adhiberi, sine summo scelere & sacrilegio potest,

Idcirco illa semper non modo laudabilis, verum etiam necessaria cura erit sedulo providendi, ut singulari pietate ac religione tam augustum divinumque mysterium, quo immortalis Dei filius ex ipsius institutione, viva æterno Patri, pro salute fidelium, offertur hostia, tum a sacerdotibus sanctissime celebretur, tum a fidelibus populis honorificentissime colatur. Atque in hanc curam eo studiosius hac tempestate nobis incumbendum est, quo sinceræ pietatis & religionis ardor pene jam videtur extinctus: qui quidem ut iterum commoveri, accendique possit, hæc statuenda judicavimus.

Atque in primis, quæ ad missarum celebrationem pertinent, ea cum debita reverentia pie sancteque administrentur, neque cuiquam va-

ANNO CHRISTI 1585.

vago, ignotoque ſacerdoti miſſam celebrare permittant eccleſiarum rectores, niſi prius diligenter explorata ordinarii licentia & facultate.

Nullumque pariter alienæ diœceſis admittant, niſi acceptas ab ordinario ſuo literas, ſibi conceſſæ facultatis & anteactæ vitæ, morumque ac religionis teſtes exhibeat, quæ vetuſtiores non appareant, quam quæ intra annum ſcriptæ ſunt.

Sacerdotes quoque, aut quoſcumque alios, publice & notorie criminoſos, rem divinam facere, vel ad altare miniſtrare, ſacris vel miſſæ intereſſe omnino prohibeant, niſi qui ad meliorem frugem redierint, & morum, vitæque priſtinæ commutatione facta, præteritorum ſcelerum veniam meruerint, eamque ab ordinariis ſuis impetraverint.

Celebraturi ſacerdotes, conſcientiam ſuam prius diligenter excutiant, atque examinent, & piam aliquam meditationem præmittant. Peccatorum vero confeſſionem octavo quoque die, aut ſæpius, faciant, quoties aliquo ſe peccato gravatos ſenſerint. Sibi autem conſcii mortalis peccati, quantumvis ſibi contriti videantur, abſque præmiſſa ſacramenti confeſſione ad ſacrum altaris myſterium non accedant, etiamſi ex officio incumbat celebrare, modo non deſit illis copia confeſſoris. Quod ſi neceſſitate urgente ſacerdos aliquis, abſque prævia confeſſione celebraverit, quam primum conſiteatur.

Quia vero ſacerdotum, in quibuſdam hujus provinciæ locis, tanta paucitas & penuria eſt, ut quibuſdam bis uno die ſacrum faciendi facultatem epiſcopi concedere cogantur: ne quod, neceſſitate cogente, ad populi Chriſtiani ſolatium ſalutemque permittitur, immoderata licentia errori locum det, atque in abuſum convertatur, Decernimus, ne hujuſmodi facultatem epiſcopi largiantur niſi ſacerdoti ſpectatæ probitatis, idque graviſſimis de cauſis. Quæ facultas brevi etiam tempore circumſcribatur, nec ad plures dies, quam ad dominicos & feſtos, in diverſis tantum eccleſiis protrahatur. Caveant autem illi, qui bis eodem die miſſam celebrare debuerint, ne in prima miſſa, poſtquam totum euchariſtiæ ſacramentum ſumpſerint, vino manus perfundant: perfuſione enim accepta aliam celebrationem noverint impediri.

Nullus item presbyter audeat in privatis ædibus, vel oratoriis aut ſacellis, ab ordinario minime approbatis, contra decretum S. concilii Tridentini miſſæ ſacrificium, etiam infirmorum cauſa celebrare.

Dum publica, & parochialis miſſa celebratur, nullo modo in eadem eccleſia ſacrum aliud facere liceat: deturque opera diligenter, ut omnia altarium ornamenta, & ſacra vaſa ad celebrationem miſſæ pertinentia munda ſint, ac nitida: nullaque nova prius in uſus ſacros conferantur, quam ab antiſtite aliquo fuerint benedicta vel conſecrata.

In celebratione vero, omnes ritus ac ceremoniæ, quæ in miſſali Romano præſcribuntur exacte & religioſe obſerventur, nullis prætermiſſis, nulliſque omnino adjectis.

Quæ clara voce recitanda ſunt ea diſtincte & intelligenter pronuncientur: quod fiet, ſi neque tardius, neque celerius quam par ſit verba proferantur.

Secreto pronuncianda, ſubmiſſa voce recitentur, neque memoriter quidquam, ſed in libro omnia legantur.

Ab organis, & omni eccleſiaſtico cantu, quævis muſica, laſcivum quippiam & vulgares cantilenas, aut levitatem ſimileſque ineptias referens, omnino arceatur: ſed gravis ubique ſit & divinis laudibus accommodata, ut ea circumſtantium fidelium animi ad majorem pietatem, devotionem, ac religionem ardeſcant.

In ſymbolo & paſſione domini nulla penitus adhibeantur organa, neque etiam muſica, niſi admodum ſimplex, & fuſa, quæque talis ſit, ut ſingula verba intelligantur.

Curent autem epiſcopi ea omnia e medio tollere, quæ in divinis officiis & miſſis avaritiam redolent, vel quæ ab irreverentia aut ſuperſtitione introducta ſunt.

Earum rerum, quæ ad profanam atque ſæcularem negotiationem pertinent, proclamationes in eccleſia fieri, præſertim dum miſſa celebratur, prohibemus.

Deambulationes vero, ſtrepitus, clamores, colloquia in eccleſiis, mendicantium evagationes omni quidem tempore, ſed tum maxime, cum ſacramenta adminiſtrantur, & divina officia explentur, vel ſacra concio habetur, ſic a nobis interdici omnes intelligant: ut, ſi nonnullorum importunitas & inſolentia, qui ſacris potius illudunt, quam interſunt, coegerit, auxilium etiam civile ac regium implorandum ſit. Nam loco ſacro adeo licenter, ceu foro abuti, cum omni homini turpe & ſceluseſt, tum Chriſtiano gravi cum ſcelere turpiſſimum.

Feminæ nec ad altare propius accedant, nec ſe clericis intermiſceant, vel vacuas eorum ſedes (quod turpe & ignominioſum eſt) occupent: ſed ſeparatim, cum decore & reverentia ſacris adſint.

Illa vero valde culpanda conſuetudo, ab elevatione venerabilis ſacramenti, vel ante peracta myſteria, recedendi. Quare omnes moneantur ſedulo a parochis, illos eccleſiæ præcepto de audienda miſſa non ſatisfacere, niſi forte, quod raro accidit, talis neceſſitas ſit, quæ moram non ferat. Nulli ergo ante datam a ſacerdote benedictionem, diſcedere liceat.

Sed vetus etiam illud decretum idemtidem denuntient, quo, propoſita excommunicationis pœna præcipitur, ne quis tribus continuis dominicis a parochialis miſſæ celebratione abſit. Quod ut accuratius adhuc obſervetur, ſciſcitentur confeſſarii a pœnitentibus, an huic officio ſatisfecerint: & peccati gravitatem, ut ab eo in poſterum arceantur, ipſis proponant.

De feſtis.

VI.

TAMETSI dominici feſtique dies ad hoc unum inſtituti ſunt ut fideles Chriſtiani ab externis, quæſtuoſiſque operibus abſtinentes, liberius, & majori cum pietate divino cultui, atque infinitis divinæ bonitatis erga genus humanum recolendis beneficiis vacarent, ſicque ſalutaribus religionis officiis occupati, ſedulo caveant, ne quod Philippenſes monet Ignatius, dies feſtos ullo dedecore injuriave afficerent: Nihilominus noſtris temporibus præpoſtere fieri ſolet, ut tam ſolennes & religioſi dies, non ſolum in illicitis & ſæcularibus negotiis procurandis, verumetiam in luxu, laſcivia, jocis ac ludis vetitis, compotationibus, ceteriſque flagitiis exercendis toti tranſigantur. Quinetiam officinæ venditionibus atque emptionibus libere

pa-

ANNO CHRISTI 1583.

patent, & impune opera fabrilia etiam publice tractantur. Ex quo dubitandum non est, magna ex parte tot calamitates, quibus jampridem conterimur, a Deo, tantis sceleribus incitato, jure nobis infligi. Ad cujus præsentem iram placandam, vel etiam majorem, quæ cervicibus nostris immineat, avertendam, omnibus provinciæ nostræ parochis indicimus, populum suum frequenter & serio commonefaciant, ut diebus festis, non solum a quibuslibet prohibitis operibus sese contineant, verum etiam sacris omnibus ecclesiæ mysteriis, & divini verbi prædicationi, quantum fieri possit ex animo, & religiose intersint: nec pietatis opera itidem prætermittant in pauperibus reficiendis: in quibus Christiana professio & caritas maxime elucescit. Magistratus autem omnes pro sui, nostrique officii ratione, quoad possumus, adhortamur, ut (quod in ipsis maxime situm est) sacros dies illos ac solennes, pie sancteque celebrari curent: tabernas aperiri, vecturas & opera quævis rustica exerceri prohibeant. Quo tempore vero divinum officium expletur, aut conciones habentur, otiosam & vagam turbam e tabernis, & foro, & plateis abigant, pœnisque propositis, rebus sacris interesse compellant. Neque certe ulla reip. administrandæ ratio melior & laudabilior esse potest, quam quæ primas divino cultui & religioni tribuit. Ceterum episcopi in sua singuli synodo, habita nostrorum temporum ratione, die festos suarum diœcesum ad pauciorem numerum, quoad poterunt, reducere curabunt: eosdemque, propositis etiam eorum arbitrio pœnis, debita cum reverentia curent observandos.

De magicis artibus & aliis religioni Christianæ contrariis.

VII.

Pastores frequentissime admoneant, scelus execrandum eos committere, necnon a communione fidelium avulsos esse, qui magicas artes & divinationes exercent, vel qui ejus generis ariolis fidem adhibent. Omnia enim hæc (ut sacris literis traditum est) abominatur dominus, & propter istiusmodi scelera exterminantur populi a facie terræ.

Eos pariter increpent, qui alios dies fastos, alios infastos credentes, in suscipiendis, perficiendisque negotiis tempora & momenta observant, vel qui ex occursu quorumdam animalium aut hominum ab operibus instituti abstinent.

Sed non minus culpandi sunt, qui ex astris, Chaldæorum more, futura temere somniant potius quam prædicunt, & astrologiæ, quam judiciariam vocant, usu sacrilego arbitrii nostri libertatem & Dei providentiam opprimunt. Quocirca si quæ ephemerides vel diaria ejus generis edita in lucem fuerint, quæ aliud præter annuas temporum vicissitudines, aerisque constitutiones contineant, eodem modo damnamus, quo libros improbatæ lectionis, eosque ne quis legat, aut apud se retineat vel illis fidem adhibeat, prohibemus.

Huc referendæ sunt, ex sententia divi Augustini, ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars non commendat medicorum, seu in precationibus, seu in quibusdam notis, quas characteres vocant, sive in quibusdam rebus suspendendis atque illigandis: in quibus omnibus superstitio & ars dæmonum est, ex quadam pestifera societate hominum & angelorum malorum exorta: unde hæc cuncta vitanda sunt Christiano, & omni prorsus execratione repudianda atque damnanda.

A juramentis, perjuriis, blasphemiis, & contumeliosis in Deum ac sanctos verbis, unde bella, pestes, morbi, fames, & omnia malorum genera in humanum genus immittuntur, fideles comminatione divini judicii communionisque privatione deterreantur. Atque ut impia hæc sceleratæ consuetudinis corruptela facilius corrigatur, principes atque magistratus obnixe obtestamur in domino, ut hanc nobiscum honoris divini curam sustineant, & pervicaces, atque obstinatos debitis pœnis compescant.

Et quoniam omnes fere sibi hoc tempore licere putant legere impios hæreticorum libros, excommunicationis pœna, a sacris canonibus, œcumenicisque conciliis, & summorum pontificum constitutionibus in eos, qui hujusmodi libros legunt, decreta, frequenter a parochis proponatur: ut sciant omnes sibi nulla ratione licere tales animorum pestes, ad rectæ fidei perniciem atque interitum, dedita opera disseminatas, aut legere, aut apud se etiam reconditas habere, nisi quibus jure id licet. Moneantur etiam sæpissime fideles Christiani a suis parochis, & confessariis, ut fugiant, tamquam virus mortiferum, lectionem librorum quorumcumque, qui vel ad artes magicas pertinent, vel obscœnas & impias narrationes continent: eosque, ut olim tempore apostolorum factum legimus, comburant.

Denique, ut uno ore, & mentium atque voluntatum consensione, ab omnibus Deus optimus maximus pure ac religiose colatur, omnes pastores, verbique divini prædicatores monemus & hortamur, ut animas sibi concreditas ab omni hæresi, impietate & superstitione avertant, & in ea crimina lapsos, pro viribus ad veram religionem & sincerum Dei cultum revocare studeant, memores tanto pretio, quantus Christi sanguis est, redemptas animas omni labore, studio, & contentione ad rectam salutis viam, a qua longius aberrant, esse revocandas.

De sacramentis.

VIII.

Cum ecclesia nihil habeat pretiosius, nihil ad æternam salutem consequendam magis necessarium, quam a Christo septem instituta sacramenta, quibus omnis justitia vel cœpta augeatur, vel amissa reparetur, ac demum Dei gratia, quam ipsa sacramenta, ceu vasa quædam divina, continent, eamque rite suscipientibus conferunt, nobis abunde communicetur: pastores omni studio ac diligentia commissum sibi Christianum populum exhortari debent, cum ad singularem erga omnia sacramenta religionem, & reverentiam adhibendam, tum ad frequentem augustissimi eucharistiæ sacramenti & confessionis usum. Quorum sacramentorum contemptus, ut ait D. Augustinus, homines sacrilegos facit. Impie enim contemnitur, sine quo pietas constare non potest. Quamobrem a sanctis olim patribus pie statutum fuerat, ut saltem ter quotannis, videlicet natali domini, resurrectione, atque pentecostes, omnes, qui veri censeri vel-

ANNO CHRISTI 1583.

vellent Christiani, eucharistiam sumerent. Et quamvis propter caritatis ardorem magna ex parte in animis hominum restinctum nullo jam ecclesiæ præcepto ad frequentiorem, quam annuum utriusque hujus sacramenti usum fideles obligentur: nihilominus & Deo gratissimum est, & piorum animis saluberrimum ex purissimis divinæ gratiæ fontibus aquam æternæ vitæ sæpius haurire. Nam quod per se semper optimum est, non potest non semper utilissimum esse. Alia quoque sacramenta quanta cum religione animique puritate suscipienda sint sæpissime docere parochi non prætermittant. Quod ut aptissimis firmissimisque rationibus præstare possint, ipsis injungimus, ut continuo catechismum concilii Tridentini præ manibus habeant, in quo singulorum sacramentorum vis & efficacitas diserte explicatur.

Ac ne sacerdotum, in sacris tractandis, negligentia & incuria, populi pietatem imminuat, præcipimus, ut præscriptas a majoribus nostris in sacramentis administrandis ceremonias non solum diligenter, sed etiam summa cum animi attentione & religione observent, nihil omnino addentes, nihil detrahentes, in ipsorum etiam sacramentorum dispensatione manus puras ab omni simoniæ labe, & avaritiæ suspicione continentes.

De baptismo.

IX.

QUIA baptismus est ingressus in ecclesiam Christi, & id sine quo nemini in regnum cælorum patet aditus, idcirco præcipimus, ut quam citissime fieri poterit, parentes liberos suos baptizandos curent, neque diu expectent susceptores & patrinos, ne dum in vana ad baptismum pompa apparanda tempus inepte teritur, animas Christi sanguine redemptas maximo gravissimoque periculo, e quo emergere nunquam possint, exponant.

Privatis in ædibus, nisi urgente summa necessitate, baptismum administrari prohibemus. Liceat tamen, instante periculo; sacerdoti, vel eo absente, aliis quibuscumque domi baptizare; dummodo vera baptismi forma servetur, quæ cum aspersione aquæ naturalis hisce verbis proferri debet: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Hoc pacto baptizatus si supervixerit, cum primum licuerit per valetudinem, in ecclesiam deferatur; ubi, si recte baptizatum prius constiterit, ceremoniæ baptismi tantum adhibeantur.

Parochi a suis archipresbyteris sanctum chrisma solito tempore petant, atque diligenter in usum baptismi asservent. Ubi vero temporis injuria sacræ ædes dirutæ fuerint, curent illud servandum in loco mundo, tuto, & clave obserato, caveantque ne laicorum manibus attrectetur.

Admoneantur susceptores & patrini, qui duo ad summum esse debent, vir nimirum & mulier, officii sui esse, si id parentum opera minus præstari possit, puerum, qui Christo per baptismum gignitur, cum primum rationis usum habere cœperit, tam baptismi susceptum, quam professæ in baptismo fidei admonere, simulque providere, ut in ejusdem fidei elementis, verique Dei cognitione & cultu catholice instituatur, & moribus Christianis informetur: eamque ob rem ad patrini officium neminem parochus admittat, nisi ea sit ætate, judicio, & moribus, ut prædictis omnibus satisfacere possit. Ad extremum, nequaquam prætermittatur admonitio de cognatione spirituali quam & inter se & inter baptizatum, ac utrumque baptizati parentem, susceptores contrahunt.

Ut paganorum ritus detestandos execramus: sic eorum vana nomina filiis Christianorum imponi prohibemus: parochisque præcipimus, ut id nulla ratione fieri permittant. Nomina quoque sanctorum patrum veteris testamenti affectare, hæreticorum est. Quocirca serio parochi admoneant hujusmodi nominum cupidos, ut quo majori gratia & lumine novum testamentum præstat veteri, sic longe esse decentius sanctorum apostolorum & discipulorum Christi, atque aliorum, qui eorumdem sanctitatem imitati sunt, nomina infantibus imponi.

De confirmatione.

X.

SANCTUM confirmationis sacramentum, nostrorum miserrimorum temporum injuria prope intermissum a multis & pro derelicto habitum ad frequentem usum & salutem Christianorum revocari vehementer cupimus. Hoc enim sacramentum, ut ex nominis ratione constat, gratiam, vim, robur & arma suppeditat adversus vitia, & infestissimos animorum hostes, quorum sane, quo majores sunt, & acriores impetus, eo diligentius omnibus episcopis mandamus, ut suarum diœcesum parochias sæpius obeuntes, hujus sacramenti vim populo explicent, aut explicandam curent: & iis omnibus, qui nondum illud susceperunt, administrent. Moneantur etiam qui adulti sunt ut ad tantum sacramentum non accedant, nisi præmissa peccatorum confessione, aut saltem maximo peccatorum dolore, & mature confitendi proposito.

Patrinus unus, qui sit confirmatus, offerat confirmandum, propter cognationem spiritualem, quæ inde contrahitur, nec sit pater confirmandi.

Episcopi tempus illud, quo sunt administraturi confirmationem, parochis ante denuntient, ut confirmandi sese ad sanctum illud sacramentum parent, atque ad locum designatum se conferant.

De eucharistia.

XI.

QUEMADMODUM corporibus, sic & animis sua sunt alimenta tribuenda, ne si multo tempore jejuni, languidique permanserint, in laboriosa vitæ humanæ peregrinatione, & via deficiant. Ideoque pane vitæ, qui de cælo descendit, nimirum sacrosancto Christi corpore, quod in eucharistia vere continetur, parochi populos sibi commissos pascere satagant, & assiduis cohortationibus ad hunc cælestem cibum invitent. Eos autem qui saltem semel quotannis, idque solemnibus paschæ diebus, vel circiter, ad hoc sacramentum, præmissa peccatorum confessione, non accesserint, cujuscumque tandem sint conditionis, ad episcopum proxima, post paschæ, synodo deferant. In eos vero episcopi censuris, aliisque pœnis acriter animadvertant. Hac de causa statuimus, ut prædicto tempore paschæ, nemo extra suam parochiam,

ANNO CHRISTI 1583.

chiam, absque rectoris sui facultate, alio se conferat hoc sacramentum percepturus. Sed & quibus dabitur ea facultas, parochum certiorem faciant, quo loco sacram eucharistiam sumpserint.

Sacerdotes quosdam usque adeo nominis & officii sui, crassa quadam socordia oblitos esse dolemus, ut vix semel in annos singulos, aut certe rarissime, sacrificium missæ faciant. Unde una cum ceteris, tales ad episcopum deferri præcipimus: ut ille pro suo jure, eos omni ratione cogat, suum rite munus explere, ac nulli penitus sacerdotii officio deesse.

Ægroti, ii præsertim, qui periculose laborant, hoc salutari viatico non careant. Ideoque in eorum gratiam serventur aliquot hostiæ consecratæ, quæ tamen in ecclesia loco honesto clausæ atque reconditæ, decimoquinto quoque die innovandæ erunt.

Ipsum vero venerabile sacramentum summa cum religione parochus amictu lineo & stola indutus, ad ægrotos deferat, uno aut altero ad minus, qui tintinnabulum & facem ardentem gestet, præcedente. Populus autem moneatur in concionibus, ut tum in viis publicis sanctissimum Christi corpus adoret, & ægroti usque domum, quoad fieri poterit, magna cum veneratione, atque pietate prosequatur.

Illud porro Christianæ plebi assidue inculcandum est, divinissimum hoc sacramentum, ut expurgatis ab omni culpa, & puris animis, copiosam gratiam, salutemque confert, sic peccatorum, adhuc illuvie squalentibus & inquinatis, suo ipsorum vitio atque pravitate plurimum obesse, non secus ac salutares cibi stomacho languenti & male affecto detrimentum afferunt. Constat enim apostoli doctrina tales, qui indigne id sumpserint, judicium sibi manducare & bibere. Ideoque parochi & concionatores, necnon quicumque audiendis confessionibus præficiuntur, moneant, cum publice omnes, tum privatim singulos, ne ad hæc tremenda mysteria, nisi prius integre probata conscientia & omnium, quorum meminisse operam sedulo dederint, peccatorum facta confessione, accedant,

De pœnitentia.

XII.

MONEANT parochi omnes mysterii Christianæ religionis initiatos, cum primum, juxta Isaiam, scierint improbare malum & eligere bonum, semel ut minimum quotannis, & maxime acceptabili quadragesimæ tempore omnia peccata sua proprio sacerdoti confiteri obligatos esse.

Confitendi autem modum, & examinandæ conscientiæ rationem in singulis divinæ legis atque ecclesiæ præceptis, & capitalibus vitiis, tanto studiosius fideli populo tradere debent parochi, quanto magis pernicios illa consuetudo pene apud omnes invaluit, ut solum a sacerdotibus confitentes, idque satis leviter, interrogentur. Quærant ergo imprimis parochi a confitentibus, an prius conscientiam suam discusserint, eosque peccata sua confiteri jubeant: tum demum, si quæ fortasse prætermissa videbuntur, de iis pro statu & conditione cujusque interrogent. Alioqui, quos nullomodo paratos ad confessionem, atque meditatos noverint, hortentur, ut cum magna peccatorum suorum detestatione ac dolore paratiores alio tempore accedant. Verum prudentis erit confessarii nosse qui remittendi erunt.

ANNO CHRISTI 1583.

Sæpe prædicent parochi, Christiani hominis pœnitentia contineri veterum peccatorum detestationem, tum eorumdem sacramentalem confessionem, itemque sacerdotalem absolutionem, ac demum satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia, quibus & pravi habitus citius ex animis evelluntur, & boni facilius inseruntur.

Neminem parochi absolvant eorum, qui cum præcedente confessione se ablata restituturos, aut legata ad pias causas soluturos essent polliciti, cum facultas affuisset, neglexerint. Eos excipimus qui in mortis articulo fuerint constituti: qui tamen admonendi erunt, ut id oneris, si obierint, heredibus imponant, vel si convaluerint, quamprimum poterunt, satisfaciant.

Medici, post unam aut alteram visitationem, sub excommunicationis pœna expressa, & aliis constitutionibus Pii quinti sancitis pœnis, ad ægrotorum curationem non accedant, nisi certo cognoverint, ipsos, postquam in hunc morbum inciderint, peccata idoneo sacerdoti fuisse confessos.

Præcipimus, juxta concilii Tridentini decretum, ut nullus presbyter, ne religiosus quidem, confessiones sæcularium, etiam sacerdotum, audiat: nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopis per examen, vel alias idoneus judicatus approbationem, quæ gratis detur, obtineat.

In omnibus cathedralibus ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, pœnitentiarius aliquis cum unione præbendæ proxime vacaturæ ab episcopo instituatur, qui magister sit, vel doctor, aut licentiatus in theologia, vel jure canonico, & annorum quadraginta, aut alias pro ratione loci idoneus judicatus: qui dum confessiones in ecclesiis audiet, interim præsens in choro censeatur.

Quando ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo & exempli pravitate offensos, commotosque fuisse non sit dubitandum, debitam huic, pro culpæ ratione, pœnitentiam publice injungi oportet: ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet viam. Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus, in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis expedire judicaverit.

Cum judicii natura & ratio postulet, ut in subditos dumtaxat feratur sententia, ex eo fit, ut nullius momenti sit absolutio, quam sacerdos profert in eum, in quem nec ordinariam, nec delegatam habet jurisdictionem: cum etiam magnopere ad Christiani populi disciplinam pertineat, non omnes sacerdotes a quibusvis criminibus absolvendi potestatem habere: sed atrociora & graviora crimina, peculiari summi pontificis, & episcoporum judicio reservari, cum gravioribus morbis peritiores adhibendi sint medici, facilitasque veniæ maxima sit peccandi illecebra. Sunt tamen, sicut accepimus, nonnulli sacerdotes, qui terminis suis non contenti, passim, & sine discrimine ab omnibus peccatis, quantumvis atrocibus, delinquentes cum maximo suæ & illorum salutis periculo, absolvere præsumunt. Nos huic occurrere malo cupientes, præsenti decreto omnibus parochis & aliis sacerdotibus confessionibus audiendis præfectis, sub excommunicationis pœna prohibemus, ne deinceps a peccatis & criminibus atrociori-

ANNO CHRISTI 1583.

cioribus, quorum cognitionem & abſolutionem ſibi ſummus pontifex, aut epiſcopus in ſuis ſynodalibus conſtitutionibus, reſervarunt, quemquam abſolvere, ſed ejuſmodi criminum reos, ad epiſcopos ſuos amandent: ut vel ipſi, cauſa cognita, eos abſolvant, vel ad ſummum pontificem abſolvendos mittant: declarantes abſolutionem in prædictis criminibus, abſque certa, & præcipua ſanctiſſimi domini noſtri papæ, vel propriorum epiſcoporum conceſſione, per parochos & alios ſacerdotes, præterquam in mortis articulo, datam, viribus penitus carere, & nullam eſſe. Omnibus autem coepiſcopis noſtris indicimus, ut caſus ſibi teſervatos quamprimum publicari, & ſcriptos ab omnibus ſuis parochis haberi curent.

De ſacramento extremæ unctionis.

XIII.

QUAMVIS ſacramentum extremæ unctionis ægrotis ſit adminiſtrandum, qui in extremum vitæ diſcrimen ac periculum adducti eſſe videntur: tamen non eo uſque differendum eſt, dum æger omnibus pene ſenſibus deſtitutus ſit.

Quapropter parochis præcipimus, ut omnes curæ ſuæ creditos frequenter moneant, ne ſint hac in re lentiores, aut negligentiores, cum inter eos aliquis periculoſe laborare videbitur. Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani & impia opinione abducere, qua plerique ſiniſtre de hujus ſacramenti virtute ſentiunt, perinde ac ſi mortem ægris acceleret: cum certum ſit, ex apoſtoli doctrina, Deum non animæ tantum, verum etiam corpori, ſi expedierit, virtute hujus ſacramenti ſalutem conferre.

Nec vero putent parochi ſe omnino officio ſuo ſatisfeciſſe, ſi ægrotis euchariſtiæ & extremæ unctionis ſacramenta ſolum impenderint: ſed eos præter ea adeſſe oportet morientibus, eoſque ſanctis admonitionibus, & piis precibus omni ratione juvare: ut quod eis ſupereſt vitæ, in vera & catholica fide poſſint explere: ne propter peccatorum ſuorum multitudinem atque gravitatem ullo modo de divina miſericordia deſperent.

De ſacramento ordinis.

XIV.

CUM apoſtoli præcepto, epiſcopus nemini cito manus imponere debeat, ſingulos provinciæ noſtræ epiſcopos hortamur, ac ſedulo monemus, ut iis examinandis, qui ad ordines promoveri cupiunt, accurate ipſi per ſe incumbant, vel ſi legitime impediti fuerint, eorum opera utantur, quos pios doctoſque noverint, & quorum diligentiæ atque integritati confidant.

In eorum autem examinatione, qui ordinandi ſunt hæc præcipue attendi & obſervari debent.

Primum ne quis ex aliena diœceſi, niſi literas facultatis a ſuo epiſcopo acceptæ proferat, cujus teſtimonio ejuſdem probitas ac mores commendentur, in album ordinandorum referatur.

Deinde ne quis non legitime procreatus, vel aliquo membrorum defectu, ſive inſigni deformitate notabilis, vel qui ætatem a ſancta Tridentina ſynodo præſtitutam non attigerit, admittatur: ideoque nec ſubdiaconus ante vigeſimum ſecundum annum, nec diaconus ante vigeſimum tertium, nec presbyter ante vigeſimum quintum promoveri debebit.

Suſpecti etiam de hæreſi, homicidæ voluntarii, apoſtatæ, ſimoniaci, confidentiarii, excommunicati, energumeni, morbo caduco laborantes, bigami, ac alii jure interdicti, a ſacris ordinibus omnino arceantur.

Prima tonſura nullus initietur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperit, vel fidei rudimenta non tenuerit, vel legere ac ſcribere neſcierit, vel denique qui ex conjectura probabili exiſtimabitur, ob alium finem, quam ut Deo fidelem & perpetuum cultum præſtet, hoc genus vitæ elegiſſe.

Et ne clerici, qui divino miniſterio adſcripti ſunt, cum ordinis ſui dedecore mendicare, aut ſordidum quippiam exercere cogantur, nullus deinceps, juxta SS. patrum decreta, ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem recipiatur, niſi prius legitime conſtet beneficium eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, & quidem non controverſum obtinere: quod poſtea reſignare non poterit, niſi aliunde habeat unde commode honeſteque vivere poſſit. Et ne in ea re fraus committatur, nullam reſignationem admittant epiſcopi, niſi prius vere exploratum habuerint, beneficium, quod reſignandum proponitur, tituli loco non eſſe.

Ad patrimonii vero, vel penſionis titulum nullus admittatur, qui non ſit utilis, aut neceſſarius alicui eccleſiæ aut pio loco. Sed & prius perſpiciendum erit, an patrimonium illud vere obtineat: & utrum ad vitam illius honeſte ſuſtinendam ſatis eſſe poſſit. Id vero deinceps vendere, vel remittere, vel alio quovis modo alienare nuſquam liceat, niſi beneficium re ipſa prius obtineat: vel aliunde habeat, unde vivere poſſit.

A ſubdiaconatu, ſtatim officii divini recitandi rationem teneant, neque omnino ſuperiores illis ordines conferantur, quos per examen hac inſigni & mortali negligentia teneri conſtituerit.

Nullus item recipiatur, niſi literarum ſcientia, pro cujuſque ordinis ratione fuerit præditus, ſine qua nec ſacerdotium rite adminiſtrare, nec ſaluti cum ſuæ, tum populi recte vacare quiſquam poteſt.

Ad ordines promovendi modeſtiæ atque probitatis ſuæ a ſuo parocho & magiſtro ſcholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant.

Epiſcopi diligentiſſime caveant, ne pro collatione ordinum aliquid, licet ultro oblatum, accipiant, vel a ſuis accipi permittant. Scribæ vero, ſi nullum eis aliunde aſſignatum ſit ſtipendium, decimam tantum unius aurei partem accipere poſſint, ubi non viget laudabilis conſuetudo, nihil accipiendi: Alioquin jam in ſe excommunicationis ſententiam latam eſſe ſciant.

De ſacramento matrimonii

XV.

MATRIMONIUM hac de cauſa divinitus inſtitutum eſſe certum eſt, ut ex legitima viri & feminæ conjunctione, humanum genus ad Dei gloriam propagaretur, quo cæleſtis

ANNO CHRISTI 1583.

stis demum beatitudinis particeps fieret, ubi creatorem suum pie in hac vita & religiose coluisset. Ex quo quidem matrimonii dignitas elucet: sed ex eo maxime, quod sacramenti vim in evangelica lege accepit a Christo, ipsius cum ecclesia sanctissimam, firmissimamque conjunctionem designans. Quæ causa est, ut conjugibus rite hoc sacramentum suscipientibus, gratia Dei verissime conferatur, fiatque honorabile connubium, & torus immaculatus, dum alter in alterius mutua benevolentia & caritate conquiescit, atque alienos & illicitos amores penitus aversatur. Unde fit etiam ut matrimonii fructus liberorum procreatio consequatur, qui veræ fidei & religionis cultores, atque parentum virtutis potius, quam fortunarum heredes existant. Hanc tamen gratiam hisce præposteris perditisque temporibus non ita uberem conferri mirandum non est, cum major hominum pars nihil aliud sibi ferme proponat, quam ut pecudum more, fœdas cupiditates expleat, vel divitias & opes augeat, nulla propemodum virtutis & morum habita ratione, perinde ac si, aut in sola voluptate, aut in amplis possessionibus felicitas humana consisteret. Cum tamen par esset hujusmodi homines, ad divinam gratiam promerendam, castissimorum & innocentissimorum conjugum Tobiæ & Saræ sanctimoniam pudicitiamque religiose imitari. Sed cum præterea in matrimoniis contrahendis atque celebrandis multa præpostere ac perperam gerantur, hominum vitio vel etiam superstitione introducta, quibus curandis atque sanandis optima, eaque peropportuna remedia concilium Tridentinum attulit. Idcirco sacri ipsius concilii decreta hic esse proponenda, & in omni nostra provincia in posterum servanda statuimus. Ea vero sunt ejusmodi.

Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant, matrimonia a filiisfamilias, sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse: nihilominus sancta Dei ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit. Verum cum sancta synodus animadvertat prohibitiones illas propter hominum inobedientiam non prodesse, & gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandestinis conjugiis ortum habent, præsertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum, relicta priore uxore, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab ecclesia, quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco sacri Lateranensis concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus festivis in ecclesia, inter missarum solennia publice denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiæ procedatur, ubi parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat, Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tres præcesserint denunciationes: tunc vel una tantum denunciatio fiat: vel saltem parocho, & duobus vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denunciationes in ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur, nisi ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ & judicio sancta synodus relinquit. Qui aliter, quam præsente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit & annullat. Insuper parochum vel alium sacerdotem, qui cum minori testium numero, & testes, qui sine parocho vel sacerdote, hujusmodi contractui interfuerint, necnon ipsos contrahentes, graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit.

Præterea eadem sancta synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem, in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parocho fieri: neque a quoquam, nisi ab ipso parocho, vel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio non obstante. Quod si quis parochus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis sit, etiamsi id sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiæ sponsos sine illorum parochi licentia, matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

Habeat parochus librum, in quo conjugum & testium nomina, diemque & locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat.

Postremo sancta synodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum pie accedant.

Si quæ provinciæ, aliis, ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus, & ceremoniis, hac in re utuntur, eas omnino retineri, sancta synodus vehementer optat. Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit, ut cum primum poterunt, curent hoc decretum populo publicari ac explicari in singulis suarum diœcesum parochialibus ecclesiis: idque in primo anno quam sæpissime fiat: deinde vero, quoties expedire viderint. Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur, post triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parochia factæ, numerandos.

Nos ergo cum decretum hujusmodi, ut par est, observari maximopere velimus, parochis omnibus præcipimus, ut ter quaterve diversis diebus, quibus in ecclesiam major frequentia populi ad sacra mysteria convenire solet, de-

cre-

ANNO CHRISTI 1583.

cretum illud palam & manifeſte legant, ne qua poſſit ab ullo ignorationis excuſatio legitima prætendi : ſed & primo quoque dominico die cujuſque menſis hujuſce anni, ac deinceps cum expedire videbitur, idem hoc decretum publice recitent, & quæcumque in eo præſcripta ſunt, ſequantur accuratiſſime. Alioqui noſtro & coepiſcoporum arbitrio ſibi mulctam irrogandam eſſe meminerint.

Ab adventu domini uſque ad epiphaniam, & a feria quarta cinerum ad octavam paſchatis, nullæ nuptiæ ſolennes celebrentur, quæ reliquis, extra iſta, temporibus permittuntur.

Benedictionem nuptialem in facie eccleſiæ ante vel poſt miſſarum celebrationem, a quarta hora matutina, uſque ad meridiem fieri præcipimus : poſt prandium vero, aut noctu celebrari vetamus.

Ut autem obviam eatur fraudibus erronum, & vagorum quorumdam hominum, qui plures in diverſis locis uxores ducere tentant : parochis omnibus prohibemus, ne hujuſmodi vagos & ignotos homines ad matrimonium recipiant, niſi prius diligentem de iis inquiſitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, facultatem ab eo illos admittendi obtinuerint.

Moneantur quam ſæpiſſime fideles Chriſtiani a ſuis parochis, ne hæreticis, & hominibus a fide & religione catholica alienis, filios & filias ſuas in matrimonium collocent : talibus enim conjugiis (quod dolentes referimus) permulti naufragium fidei fecerunt.

Contra maleficia, quæ in celebratione nuptiarum nonnunquam exercentur, parochi admoneant conjuges, quemadmodum eadem Tridentina ſynodus eos adhortatur, ut antequam contrahant, vel triduo ſaltem priuſquam ad matrimonii uſum accedant, ſua peccata diligenter confiteantur, & ſacroſancto euchariſtiæ ſacramento communicent. Hujuſmodi namque maleficia & præſtigiæ, ſæpe contrahentium vitio, Deo ita permittente, vim habent : ut qui indigne, vel etiam ſuperſtitioſe, aut intemperanter hoc ſacramentum ſuſcipiunt meritas flagitii ſui pœnas luant, & ſacramenti gratia priventur, qui eo non tanquam ſacramento ſancte ac reverenter utuntur.

Matrimonium inter conſanguineos ad quartum uſque gradum incluſive, a ſacris canonibus prohibetur : frater & ſoror in priori gradu numerantur, filii eorum in ſecundo, nepotes & neptes in tertio, pronepotes vero & proneptes in quarto.

Si quis tamen in primo, ſecundo, tertio, quartove gradu exiſtens, eam ducat, quæ in quinto ſit gradu, legitimum eſt eorum matrimonium : nam gradus remotioris potiſſimum ratio habetur.

Cognatio quoque & affinitas ſpiritalis impedit matrimonium, quæ quidem in baptiſmo, ut jam dictum eſt, contrahitur inter baptizantem & baptizatum, ac utrumque baptizati parentem : inter ſuſceptores & ſuſceptum, ac etiam ejuſdem patrem & matrem.

Ea autem cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiuſque patrem & matrem ac tenentem ſeu patrinum non egreditur.

Impedimentum vero, quod propter affinitatem ex fornicatione contractum inducitur, & matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantum qui in primo & ſecundo gradu conjunguntur, reſtringitur.

Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione valida non erunt, S. ſynodus Tridentina ſuſtulit : ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedunt.

De epiſcopis.

XVI.

CUM vita epiſcopi, forma & exemplum totius gregis eſſe debeat, ut accurate uterque apoſtolus præcipit, in primis eos curare oportet, qui hoc ſacrum myſterium ſuſcipiunt, ut ita ſobrie, caſte ac pie vivant, moreſque ſuos omnes componant, ut reliqui ab eis virtutum & bene vivendi exempla petere poſſint : aſſidue memores, non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, ſed ad labores & ſollicitudines, pro Chriſti grege ſibi commiſſo, ad Dei gloriam ſuſcipiendas vocatos eſſe.

Quapropter exemplo patrum concilii Carthaginenſis, merito & pie juſſit ſancta ſynodus Tridentina, ut epiſcopi ſupellectili, & menſa frugali contenti ſint, atque adeo in reliquo vitæ genere, ac tota familia caveant, ne quid appareat, quod ab hoc ſancto inſtituto ſit alienum, quodque non ſimplicitatem, pietatem, divini cultus ardorem, & vanitatis mundique contemptum præ ſe ferat.

Sint etiam de domeſticorum moribus & vita ſolliciti, nec ex alienis vitiis turpem contrahant infamiæ notam, curentque ut ex famulis, qui laici fuerint, veſtitu moderato & decenti utantur.

Ad excludendum autem fabulas & vana colloquia, lectio ſacrarum ſcripturarum menſæ adhibeatur, quæ, dum corpus alitur, ſua quoque animo alimenta ſuppeditet.

In ſacrarum literarum meditatione, & in his quæ ad creditum ſibi munus ſpectant, aſſidue verſentur. A ſæcularibus autem & prophanis negotiis, & omnibus, quæ ordini officioque ſuo non conveniunt, penitus abſtineant.

Sciant autem omnino eis interdictum, ne ex redditibus eccleſiæ, qui Dei proprii ſunt, conſanguineos familiareſque ſuos locupletiores efficiant, cum apoſtolorum canonibus id adverſetur. Si tamen illi rerum penuria premantur, iis ut pauperibus, quæ neceſſaria videbuntur, diſtribuant, dummodo nihil ipſorum cauſa diſſipent, vel diſtrahant.

Sciant omnes, qui ad dignitatem epiſcopalem fuerint electi, ex decreto ſancti concilii Tridentini, ſi munus conſecrationis intra tres menſes non ſuſceperint, ad fructuum perceptorum reſtitutionem ſe teneri. Quod ſi infra totidem menſes id facere neglexerint, ipſo jure eccleſiis privatos eſſe. Conſecratio vero, ſi extra Romanam curiam fiat, in eccleſia, ad quam promoti fuerint, aut in provincia, ſi commode fieri poſſit, celebretur.

Nulli deinceps epiſcoporum ſint vicarii, quin re ipſa ſint ſacerdotes. Qui autem hac vice fungentes adhuc in inferioribus ordinibus ſunt conſtituti, ad ſacerdotii gradum intra annum promoveantur. Alioqui ad vicariatus adminiſtrationem inhabiles cenſeantur.

Ut autem in poſterum felicius, quam antea, præ-

ANNO CHRISTI 1583.

præsertim ex quo sublatæ fuerunt electiones, ecclesiis cathedralibus & monasteriis provideatur, regem Christianissimum per viscera misericordiæ Dei, ac per Christi sanguinem obsecramus atque obtestamur, ut pro sua in Deum singulari pietate, ad ipsius Dei gloriam, & ecclesiæ utilitatem, necnon ad exolvendam maxima religione conscientiam suam, facultatem eligendi idoneos & utiles pastores ecclesiæ restituat.

De capitulis & canonicis ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum.

XVII.

QUONIAM dignitates in ecclesiis, præsertim cathedralibus, ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerunt institutæ, ut qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo in omni genere virtutum essent, atque episcopos opera & officio juvarent: merito qui ad eas assumuntur, tales esse debent, qui suo muneri plene ac integre respondere possint.

Proinde sacra Tridentini concilii decreta recolentes statuimus, ut nemo deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem vigesimum quintum ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, & morum integritate commendetur.

Nemo etiam in posterum ecclesiis cathedralibus, ad canonicatum aut dignitatem admittatur, nisi eo ordine sacro, quem illa dignitas, aut præbenda requirit, jam sit initiatus, aut ejus ætatis sit, ut infra annum initiari valeat: & quousque ad ordines sacros promotus fuerit, in inferioribus chori subselliis sedeat, neque in capitulo suffragium habeat, aliasque pœnas subeat, juxta constitutionem concilii Viennensis, in concilio Tridentino innovatam: quæ constitutio in aliis quoque collegiatis ecclesiis, nedum in cathedralibus observetur: nec deinceps ad dignitates, quibus nulla animarum cura subest, in cathedralibus, collegiatisque ecclesiis aliquis clericus, licet alioquin idoneus adsciscatur qui vigesimum secundum ætatis suæ annum non exegerit.

Recepti vero canonici, vel ad dignitates admissi, qui jam sunt in ea ætate, ut promoveri possint, moneantur, ut intra tempus ipsis a jure præfixum, ordinibus sacris requisitis initientur. Quod si monitioni parere neglexerint, hoc tempore elapso, suarum præbendarum vel dignitatum fructibus per capitulum juxta sacrorum canonum sanctiones priventur.

In omnibus vero ecclesiis cathedralibus, omnes canonici, & alii officio divino addicti, sint vel presbyteri, vel diaconi, vel subdiaconi. Episcopus autem ex consilio capituli statuat, quot presbyteros, diaconos, & subdiaconos quæque sua ecclesia habere debeat: ita tamen ut dimidia saltem pars presbyterorum sit. Ubi vero consuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes sint presbyteri, omnino servetur.

Non liceat iis, qui in ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis, dignitates, canonicatus, & præbendas obtinent, cujuslibet statuti aut consuetudinis ratione ac prætextu, ultra tres menses ab eisdem ecclesiis abesse: nihil tamen propterea detrahi volumus iis constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt. ANNO CHRISTI 1583.

Distributiones ii tantum percipiant, qui statis horis divino officio interfuerint: reliqui vero (nisi quos infirmitas seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiæ utilitas excusat) iisdem priventur, quantumvis obstent quælibet statuta & consuetudines contrariæ.

In iis vero ecclesiis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertia pars fructuum & quorumcumque proventuum & obventionum tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum & officiorum in eas convertatur, atque inter eos dumtaxat, qui divinis intererunt, distribuatur. Si quis tamen eorum, qui dignitates obtinent, quibus de jure vel antiqua consuetudine, nullum competit officium, sed extra civitatem curam habent animarum, eidem incumbere velit, tunc pro tempore, quo in curata ecclesia residerit ac ministrarit, prædictarum distributionum fiat particeps, ac si præsens sit, ac divinis intersit.

Archidiaconi vero, & ceteri omnes, qui dignitates, personatus & officia, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis obtinent, quibusque aliqua jurisdictio, administratio vel officium proprium attributum est, ad residentiam & muneris sui functionem, per amissionem fructuum, vel etiam privationem ipsarum dignitatum, personatuum & officiorum ab ordinariis compellantur.

Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur, non liceat clericorum filiis, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesiis, ubi eorum patres præbendam, beneficium, vel officium aliquod ecclesiasticum habent, vel habuerunt, quodcumque etiam dissimile beneficium obtinere, nec in iis ecclesiis, quomodocumque ministrare, nec pensiones ex fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, percipere.

In choro colloquia nulla permittantur, sed omnes pie ac devote divino cultui sint intenti. Qui contra fecerit, nisi monitus quiescat, privetur ejus horæ distributione, vel graviore pœna mulctetur.

Dum psallitur, canonici omnes & sacellani (nisi per invaletudinem aut aliam legitimam causam impediantur) psallant, nec maneant in suis sedibus otiosi: neve putent se officio functos, si vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent.

Preces & divina officia non cursim & festinanter, sed devote, attente & graviter in choro omnes recitent, perpetuo memores tremendæ illius prophetæ sententiæ: Maledictus qui facit opus Dei negligenter.

Ecclesiarum cathedralium vel collegiatarum canonici, ac eisdem ecclesiis inservientes, almucis & cappis nigris, quas canoniales vocant, aliisque vestibus & ornamentis, quibus pro tempore de jure vel antiqua consuetudine vestiri debent, induantur & ornentur. Alioqui distributionibus quotidianis priventur, aut gravius, si contumacia accesserit, puniantur.

Ut autem offensiones & scandala, quæ ex contubernio, atque victu hominum ecclesiasticorum cum laicis, præsertim matrimonio junctis,

ANNO CHRISTI 1583.

ctis, oriri solent, tollantur : nec liceat canonicis, qui domos canoniales habent, in ædibus laicorum habitare, nec quas habent a capitulis ullo modo illis locare.

De parochis.

XVIII.

PAROCHI, qui in partem solicitudinis & gubernationis ecclesiarum ab episcopis vocantur, diligenter muneri suo attendere debent, non ignari præcipuas officii sui esse partes populum in Dei lege atque voluntate instruere, sacramentis ecclesiasticis reficere atque communire, sacras ad Deum pro eo preces fundere, & laudabilis vitæ exemplo viam salutis præmonstrare.

Sciant igitur parochi ad officium suum pertinere per se vel alios, si legitimo præpediti fuerint impedimento, populum sibi commissum ea omnia docere, quæ quilibet fidelis Christianus credere, facere, & sperare tenetur ad æternam gloriam consequendam. Quæ omnia potissimum symbolo fidei, decalogo, atque præceptis ecclesiæ, & oratione dominica comprehenduntur.

Proinde præcipimus iisdem, ut singulis diebus dominicis Latine symbolum fidei, dominicam precationem, salutationem angelicam, decalogi & ecclesiæ præcepta, & confessionem generalem, ita clare & distincte pronuntient, ut populus singula eorum verba percipere, & pronunciando facile subsequi possit, eadem subinde planius, & latius vernacule interpretando.

Iisdem quoque parochis injungimus, ut frequenter etiam singulos moneant, teneri eos, hæc scire & intelligere : atque in idipsum incumbant confessores crebro pœnitentibus fidei rudimenta in memoriam reducendo : eos vero, qui hæc discere neglexerint, tanquam propriæ salutis immemores admonere, & graviter objurgare non cessent.

Parochi etiam singulis festis diebus aliquid ex catechismo Tridentino (quem Latine & Gallice auctoritate nostra editum penes se habere iplis injungimus) populo proponant de iis rebus, quas nosse Christianorum omnium interest : ut sciant fideles quid complectantur articuli fidei, quid contineat decalogus, quid ipsi petant orationem dominicam recitantes, quis sacramentorum sit numerus, quæ vis eorumdem ac potestas & quis effectus.

Priusquam etiam populo sacramenta ministrent, eorum vim & usum, pro captu fidelium exponant, ut sciant quid suscipere, & quem inde fructum referre debent.

Observent insuper sui gregis vitia, & communia vel propria cujusque peccata, iisque corrigendis cum omni mansuetudine & caritate, cum publice omnes, tum privatim singulos admonendo, diligentiam adhibeant.

Si qui contentione discordes fuerint, vel odia in se vicissim susceperint, aut simultates exercuerint, curent eos quam primum ad pacem & fraternam concordiam revocare.

Inquirant præterea studiose de pauperibus suæ parochiæ, præsertim de puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali vel spirituali misericordia indigentibus, quibus & ipsi pro viribus opitulari, & alios suo exemplo atque hortatu ad id officium incitare studeant.

Ut autem de suis ovibus rationem, cum necesse fuerit, reddere possint, singulis annis quatuor libros seu indices conficiant.

In quorum uno baptizatorum & susceptientium parentumque nomina cum die & anno describant.

In altero contineantur omnes, qui statuto ab ecclesia tempore ad confessionem & communionem venerint.

In tertio recenseantur, qui matrimonium in facie ecclesiæ contraxerint, secundum formam sacri concilii Tridentini.

In quarto mortui & sepulturæ Christianæ traditi enumerentur.

Diligenter vero servare studeant, quæ antea præscripta sunt de celebratione matrimonii.

Ubi vero parochialium ecclesiarum fructus adeo sunt tenues & exigui, ut ad vitam rectorum sustentandam minime sufficiant, curabunt episcopi ex præscripto & auctoritate SS. conciliorum, alia quæcumque beneficia, modo non sint regularia, hujusmodi ecclesiis annectere, & incorporare, vel viciniores etiam parochiales ecclesias unire.

Quod si ea ratione illis consuli non possit, iidem episcopi efficient, ut vel per primitiarum assignationem, & competentis & congruæ portionis ex omnibus æque decimis, quæ in illis parochiis colliguntur, constitutionem, aut per parochianorum symbola ac collectas, aut qua commodiori eis videbitur ratione, ita earumdem ecclesiarum redditus augeantur, ut rectorum necessitatibus sufficiant.

De pastorum residentia.

XIX.

BONI pastoris munus est gregem suum agnoscere, eumdemque pascere, & ab injuria prohibere : quod minime facere possunt, quos contingit ab ovium suarum caulis diutius abesse. Merito itaque S. synodus Tridentina veterum patrum decreta innovans sanxit, omnes ecclesiarum cathedralium præfectos præsentes suis ecclesiis & diœcesibus adesse, ac in eisdem residere debere : neque ab eisdem, nisi ex causa necessaria, & ob evidentem ecclesiæ utilitatem, quæ a metropolitano, vel eo absente, ab antistite antiquiore, syngrapha seu scripto approbetur, abesse posse. Eos autem, qui præter causas ab eodem concilio expressas, abfuerint, præter mortalis peccati crimen, quod incurrunt, pro rata portione absentiæ, fructus ecclesiarum, quibus præesse deberent, percipere non posse, sed eos in fabricæ utilitatem, vel pauperum usum conferendos esse.

Nos igitur cum tam salutare & necessarium decretum aliaque generis ejusdem, ad quorumcumque pastorum assiduitatem seu residentiam pertinentia, velimus in nostra provincia diligentissime observari, statuimus ut qui provinciæ nostræ episcopi, in ecclesiis suis non resederint, atque legitimam absentiæ causam metropolitano, vel antiquiori episcopo non probaverint, teneantur fructus temporis, quo abfuerint, in instaurationem ecclesiarum, si quæ destructæ forte sint, vel si integræ, partim in fabricæ utilitatem, partim in pauperum & seminariorum usus sine ulla diminutione impendere.

Quæ omnia ut sine ulla dilatione & fraude fiant,

ANNO CHRISTI 1583.

fiant, ſtatuimus, ut ſingulis ſex menſibus capitulum cujuſque eccleſiæ metropolitanum, vel eo abſente, antiquiorem provinciæ epiſcopum, de abſentia ſui epiſcopi certiorem faciat.

Eadem omnino etiam, quoad culpam, & amiſſionem fructuum, de parochis & aliis quibuſcumque beneficium eccleſiaſticum, cui adjuncta eſt animarum cura, obtinentibus, declaramus atque decernimus. Ita tamen ut quandocumque ii, cauſa prius per epiſcopum cognita & probata, abſuerint, vicarium idoneum ab ipſo ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi vero facultatem, quæ ſcripto conſtet, gratiſque concedatur, ultra bimeſtre ſpatium, niſi gravior cauſa longiorem temporis prorogationem poſtulet, nequaquam obtineant.

Quoniam vero complurium ea eſt contumacia, ut neque SS. conciliorum decretis, neque epiſcoporum ſuorum edictis moniti adduci poſſint, ut in eccleſiis, quarum fructus injuſte percipiunt, reſideant: ſtatuimus, ut epiſcopi ſtatim ſingulos quoſque, qui in ſuis civitatibus & diœceſibus beneficia curæ annexa tituli nomine ſeu commendæ jure obtinent, ſive præſentes ſint, ſive abſentes, moneri & per edictum citari quam primum curent: ut ad certum tempus pro locorum diſtantia & perſonarum conditione præſtituendum ad eadem beneficia revertantur, ibique continuo reſideant, & munere ſuo, ut par eſt, fungantur, & contra contumaces ad pœnarum executionem, prout ſacris Tridentini concilii decretis ſancitum eſt, diligenter procedant, eoſdem per cenſuras eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia etiam uſque ad privationem ad debitam reſidentiam compellendo. Ubi vero legitime ad privationem deventum fuerit, alii idonei & benemeriti in eorum locum, ſervata præſcripti examinis forma, ſubſtituantur.

Epiſcopi etiam ceterique beneficiorum diſpenſatores atque largitores nulli deinceps beneficium curatum vel reſidentiam requirenti conferant, niſi præſtito prius per eum jurejurando ſe aſſiduum in eo futurum, ſemperque commoraturum.

De verbi divini prædicatione.

XX.

QUoniam inter præcipua epiſcoporum paſtorumque munia, jure verbi divini prædicatio numeratur, propterea auctoritatem ſancti concilii Tridentini, veterumque patrum ſecuti, RR. coepiſcopos noſtros imprimis monemus & hortamur, ut ipſimet in ſuis eccleſiis tam neceſſarium munus obeant, aut ſi in conſcientia vere præpeditos ſe noverint, viros idoneos probitate, doctrina & religionis ardore præſtantes, adſciſcant, qui eâ in parte vices ſuas gerant.

Parochi & qui quomodo curam animarum impoſitam habent, ipſi etiam per ſe, vel ſi legitime impediti fuerint, per alios, ſaltem omnibus diebus dominicis, ſolennibus diebus feſtis, populum ſibi commiſſum pro ſui ingenii viribus & auditorum captu, erudire ab epiſcopis ſuis compellantur.

Sed quoniam plerique parochi, aut ipſorum vicarii minus apti ſunt, & idonei ad ea meditanda & proponenda, quæ ad plebis inſtitutionem faciunt, idcirco ſtatuimus, ut ſinguli rectores & vicarii eccleſiarum hujus provinciæ, aliquem librum linguæ Gallicæ editum a nobis & RR. coepiſcopis noſtris approbatum penes ſe habeant, in quo evangelia totius anni, & rationes adminiſtrandorum ſacramentorum explicentur, ut in eo publicis denunciationibus, ſeu pronis miſſarum, & in adminiſtrandis ſacramentis uti poſſint, tantiſper dum a nobis, decreta hujus ſynodi homiliarius liber publicetur.

Præcipimus autem omnibus parochis & vicariis eccleſiaſticis, quicumque tandem fuerint, ut, editis in lucem illis homiliis & concionibus, ex ſcripto in pronis recitent diebus dominicis ac feſtis ſolennibus homiliam officio dici propriam, & accommodatam.

Cum autem ex evangelica & apoſtolica doctrina, nullus, niſi legitime miſſus, verbum Dei prædicare poſſit, ac debeat: quandoquidem ipſe Chriſtus non niſi a patre miſſus, neque apoſtoli, niſi ex inſtituto Chriſti atque præcepto id munus ſuſceperunt: proinde nos evangelicæ & apoſtolicæ regulæ innitentes ſtatuimus, atque præcipimus, ne quis, ſive ſit ſæcularis, ſive regularis publice ad populum verba facere de religione audeat, niſi ab epiſcopo facultatem & mandatum id ſpeciatim munus obeundi in ſcriptis habuerit.

Quinimo vetamus, ne quis parochus aut vicarius in poſterum ex ſuo ingenio concionari & evangelium interpretari præſumat, antequam a ſuo epiſcopo examinatus, ad id idoneus repertus fuerit, & in ſcriptis expreſſam concionandi licentiam habuerit. Sed illis ſatis ſit, homilias a nobis & coepiſcopis noſtris approbatas, ex ſcripto, populo recitare.

Interea vero dum paſtores & parochi ſinguli in ſuis eccleſiis reſidere compellentur, & ſacerdotes ad divini verbi prædicationem idonei omnes efficientur, ſubſidioque quod ex ſeminariis expectatur, juvari poterit eccleſia, ſtatuimus, ut quilibet epiſcopus in ſua diœceſi eligat quinque vel ſex aut plures, pauciorefve (prout magis expedire videbit) prædicatores, ſive ſæculares, ſive religioſos, quibus id oneris imponat, ut parochias obeuntes, ſinguli in eo archipresbyteratu, vel parte diœceſis, quæ illis deſignabitur, fame propemodum enectas Dei oves ſalutari verbi divini pabulo reficiant.

Ad eas autem res conficiendas, atque alimenta prædicatoribus ſuppeditanda conſultiſſimum (omnibus approbantibus) viſum fuit, ut quod in communem vertitur utilitatem, communibus omnium impenſis efficiatur: atque ex ſingulis beneficiis, unus aut alter ſolidus, juxta ejus pecuniæ rationem, quæ regi ſubventionis nomine ſolvitur, deſumatur.

Poterunt tamen epiſcopi cum deputatis ſuæ diœceſis ſummam ſemel ad eam rem conſtitutam augere vel minuere, prout ipſis opportunum & neceſſarium videbitur.

Quod autem ad rationes diſtribuendæ & exigendæ ejuſmodi pecuniæ attinet, epiſcopus providebit ex conſilio duorum canonicorum, quorum alterum ipſe eliget, alterum vero canonici in capitulum convocati, itemque ex conſilio duorum aliorum, qui e clero civitatis erunt, quorum quidem alterius ſimiliter ad epiſcopum, alterius vero ad clerum electio pertineat.

Caveant ſummopere prædicatores, ne in ſuis concionibus fabulas, jocos, dicteria, & ſcommata, quibus riſum excitetur, intermiſceant: concionatoris enim eſt, non riſum movere, ſed lacrymas auditoribus excutere.

Videant etiam ne concionando aliquid con-

ANNO CHRISTI 1583.

tumelioſe adverſus præfectos eccleſiaſticos & civiles magiſtratus, unde in odium & contemptum apud populum adducantur, proferant: quin potius auditores moneant, ut præpoſitis etiam dyſcolis pareant & obediant, a Deo aſſiduis precibus efflagitantes, ut eorum animos ad ſui officii & miniſterii partes omnes ad Dei gloriam & populi ſui ſalutem obeundas excitare & impellere, pro ſua in gregem ſuum pietate & miſericordia, velit.

De vita & moribus clericorum.

XXI.

QUANTO quis honoris gradu atque dignitate præſtat, tanto ceteris omni genere virtutum debet excellere. Ejus enim vita omnium oculis ſic expoſita eſt, ut inde bene vel male vivendi communiter exempla duci ſoleant. Ex quo, ut vitioſi principes, ſic flagitioſi ſacerdotes, pernicioſe de republica merentur, quod non ſolum, uti recte quidam ait, vitia concipiunt ipſi, ſed ea infundunt in civitatem: neque ſolum obſunt, quod illi ipſi corrumpuntur, ſed etiam quod corrumpunt, pluſque exemplo, quam peccato nocent: præterquam quod efficiunt, ut ipſorum dignitas per ſe præclara atque laudabilis, odio atque contemptui apud impium vel malitioſum hominum genus habeatur. Ideoque clerici, qui in ſortem domini vocati ſunt, non ſolum ab omni vitiorum turpitudine longiſſime abeſſe, ſed etiam omni virtutum genere ornari debent, ſpectaculum facti (ut ait apoſtolus) mundo, angelis, & hominibus, nemini dantes ullam offenſionem, ne vituperetur ipſorum miniſterium, ſed in omnibus exhibentes ſemetipſos ſicut Dei miniſtros.

Clericos geſtu, vultu, habitu, & veſtitu, ſtatum & ordinem ſuum profiteri decet. Quapropter omnibus, qui ſacris ordinibus initiati ſunt, vel qui beneficia eccleſiaſtica etiam ſimplicia obtinent, præcipimus, ut intra menſem, poſt harum conſtitutionum promulgationem, tonſuram & habitum clericalem, ordini ſuo atque dignitati congruentem gerant: alioqui mulctentur privatione redditiuum eccleſiaſticorum illius anni, quos epiſcopus pro ſuo arbitratu piis rebus attribuet.

Veſtes eorum ſint talares, neque foris, neque domi veſtimento aut ornamento ullo ſerico, alteriuſve, quam nigri coloris, niſi cauſa dignitatis id eis liceat, ullo modo utantur.

Induſia ad collum & ad manus criſpata, & in multiplices ſinus contracta, aut arte elaborata ne deferant: nec caligis tumentibus ac diſſectis, aut ſerico ornatis utantur.

Denique in omni veſtitu & habitu clericali, nec affectata & immoderata cultus & elegantiæ diligentia, nec ſordes, & nimis abjecta incuria appareant.

In inceſſu quoque modeſtia, & mentis maturitas appareat: incondita enim & levis compoſitio corporis, animi incompoſiti & male ſedati indicium eſt.

Clerici numquam perſonati incedant, neque comœdias, fabulas, choreas, vel quid aliud ludicrum, ex iis quæ ab hiſtrionibus exhibentur, agant, vel ſpectent, ne viſus & obtutus ſacris myſteriis dicati, turpium ſpectaculorum contagione polluantur.

Ab alea, teſſeris, chartis, & quovis alio vetito & indecoro ludo, cum privatim, tum publice penitus abſtineant. Comeſſationibus & minus honeſtis conviviis numquam interſint: forum, mercatus, andronas fugiant: nec tabernas & diverſoria, niſi longioris itineris neceſſitate, unquam ingrediantur.

Ab omni quoque turpi & vili miniſterio abſtineant. Ideoque nemo clericus in ſacris conſtitutus, vel beneficiatus, miniſter laicorum fiat, nec in rebus eorum procurator, aut diſpenſator exiſtat, nec in alicujus familia auceps, venator, promus, cellarius, coquus, feminarumve aſſecla ſit, neve aliud eccleſiaſtica dignitate indignum, & a jure clericis interdictum miniſterium exerceat. Qui vero monitus a talibus non deſtiterit, excommunicetur, aliiſque pœnis canonicis puniatur.

Profanis item & ſæcularibus negotiis nullo modo ſeſe immiſceant, negotiationem fugiant, & prædia aliena lucri cauſa ne conducant, nulloque pacto mancipes exiſtant.

Avaritiam, ſtudiumque pecuniæ, quaſi matrem omnium criminum vitent, honorum gradus per ambitionem non ſubeant: dolos & conjurationes atque perjuria caveant: odium, invidiam, lites, jurgia, æmulationes atque obtrectationes fugiant: fœdam & illiberalem aſſentationem deteſtentur. Non ſint ſcurræ, non paraſiti, non faceti & dicaces, neque profanis & ſæcularibus ineptiis riſum ulla ratione captent, obſcœnitatem verborum ſicut & operum execrentur. Superioribus, & ſenioribus debitam exhibeant reverentiam & honorem, neque ullo jactantiæ ſtudio ſe attollant. Poſtremo omni ſtudio & doctrina, pſalmis, hymnis, canticis ſpiritualibus, jugi exercitatione incumbant. Tales enim debent eſſe, qui divino cultui & eccleſiaſticis miniſteriis exercendis ſe dignos exhibeant, ut dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

Ante omnia vero munditiam cordis & caſtitatem corporis tanquam proprium & præcipuum clericorum ornamentum omni ſtudio ſervare ſtudeant, & ab omni fornicationis & incontinentiæ ſuſpicione famam ſuam integram, liberamque cuſtodiant.

Nec concubinas aut alias mulieres, de quibus propter ætatem, inverecundiam, aut anteactæ vitæ turpitudinem ſiniſtra ſuſpicio poſſit haberi, in domo vel extra detinere, aut cum illis ullam conſuetudinem habere audeant: alioquin pœnis a ſacris canonibus vel ſtatutis eccleſiarum impoſitis puniantur.

Quod ſi a ſuperioribus moniti ab iis ſe non abſtituerint, tertia parte fructuum beneficiorum ſuorum & penſionum ipſo facto ſint privati, quæ fabricæ eccleſiæ, aut alteri pio loco, arbitrio epiſcopi applicetur.

Si vero in eo delicto perſeverantes ſecundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes ſuorum beneficiorum & penſiones eo ipſo amittant, ſed etiam a beneficiorum adminiſtratione, quoad ordinario videbitur, ſuſpendantur.

Quod ſi ita ſuſpenſi, nihilominus hujuſmodi mulieres non expellant, aut cum iis verſentur, tunc beneficiis, portionibus, officiis, & penſionibus quibuſcumque perpetuo priventur: atque inhabiles ac indigni quibuſcumque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in poſterum reddantur: donec per manifeſtam vitæ emendationem a ſuis ſuperioribus gratiam meruerint obtinere.

Sed ſi poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſ-

ANNO CHRISTI 1583.

missum consortium repetere, aut alias hujusmodi mali nominis ac famæ mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio ab episcopis, ad quos prædictorum omnium cognitio ex sancti concilii Tridentini auctoritate tantum pertinet, feriantur.

De examine promovendorum ad beneficia curata.

XXII.

SALUS gregis est integritas pastoris: nihil enim est quod ecclesiæ Christi magis noceat, quam cum homines indigni, ad animarum curam, & ecclesiastica munia admittuntur. Quare pie ac salutariter, cum olim a sanctis patribus, tum nuper ab iis, qui sancto concilio Tridentino interfuerunt, statutum fuerit, ut beneficia ecclesiastica, idoneis tantum hominibus, qui suum officium rite obire scirent ac vellent, conferrentur, nec beneficium ullum ecclesiasticum, cui animarum cura incumberet, alicui, nisi prius diligenti de ejus vita, moribus & doctrina, inquisitione & examinatione habita, juxta formam ab eadem synodo præscriptam, & a nobis hic additam committeretur: quam quidem formam in singulis nostræ provinciæ diœcesibus ex communi RR. coepiscoporum nostrorum sententia & consensu plane & integre servandam statuimus. Collationes vero beneficiorum, provisiones, & institutiones secus factas, jam ex hoc tempore nullas & irritas esse, beneficiaque curata contra eamdem formam collata, donata & assignata, ipso jure vacare, ex constitutione sanctæ memoriæ Pii V. declaramus. Canon autem Tridentinæ synodi hujusmodi est.

Expedit maxime animarum saluti, a dignis atque idoneis parochis gubernari. Id ut diligentius ac rectius perficiatur statuit sancta synodus, ut cum parochialis ecclesiæ vacatio, etiamsi cura ecclesiæ vel episcopo incumbere dicatur, & per unum vel plures administretur, etiam in ecclésiis patrimonialibus, seu receptivis nuncupatis, in quibus consuevit episcopus uni vel pluribus curam animarum dare: quos omnes ad infrascriptum examen teneri mandat, per obitum, vel resignationem, etiam in curia, seu aliter, quomodocumque contigerit, etiam si ipsa parochialis ecclesia reservata, vel affecta fuerit generaliter vel specialiter, etiam vigore indulti, seu privilegii in favorem sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, seu abbatum, vel capitulorum: debeat episcopus statim, habita notitia vacationis ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore provideatur.

Porro episcopus, & qui jus patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab episcopo præscribendum, idoneos aliquot clericos ad regendam ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet.

Liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cujuslibet ætate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si episcopo, aut synodo provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari.

Transacto constituto tempore, omnes qui descripti fuerint, examinentur ab episcopo, sive eo impedito, ab ejus vicario generali, atque ab aliis examinatoribus, non paucioribus quam tribus, quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit episcopus, vel vicarius, quibus magis videbitur.

Examinatores autem singulis annis in diœcesana synodo ab episcopo, vel ejus vicario ad minus sex proponantur, qui synodo satisfaciant, & ab ea probentur. Advenienteque vacatione cujuslibet ecclesiæ, tres ex illis eligat episcopus, qui cum eo examen perficient: indeque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat.

Sint vero hi examinatores, magistri seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam sæculares, qui ad id videbuntur magis idonei, jurentque omnes ad sancta Dei evangelia se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros. Caveantque ne quidquam prorsus occasione hujus examinis nec ante, nec post accipiant: alioqui simoniæ vitium tam ipsi, quam alii dantes incurrant; a qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solum coram Deo, sed etiam synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur: a qua si quid contra officium eos feciſſe compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri possint. Peracto deinde examine, renuncientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis: ex hisque episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit: atque illi, & non alteri collatio ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre.

Si vero juris patronatus ecclesiastici erit, ac institutio ad episcopum, & non ad alium pertineat: is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur. Cum vero institutio ab alio, quam ab episcopo, erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat. Quod si juris patronatus laicorum fuerit: debeat, qui a patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, & non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque supradictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab examinatoribus approbatis, juxta supradictam regulam, de ecclesia provideatur: nec prædictorum examinatorum relationem quo minus executionem habeat, ulla devolutio aut appellatio, etiam ad sedem apostolicam sive ejusdem sedis legatos, aut vicelegatos, aut nuncios, seu episcopos, aut metropolitanos, primates, vel patriarchas interposita, impediat aut suspendat. Alioquin vicarius, quem ecclesiæ vacanti antea episcopus arbitrio suo ad tempus deputavit, vel forsan postea deputabit, ab ejus ecclesiæ custodia & administratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri, qui probatus & electus fuerit, ut supra, sit provisum: alias provisiones omnes, seu institutiones præter supradictam formam, factæ, subreptitiæ esse censeantur: non obstantibus huic decreto exemptionibus, indultis, privilegiis, præventionibus, affectionibus, novis provisionibus, indultis concessis quibuscumque universitatibus, etiam ad certam summam, & aliis impedimentis quibuscumque.

Si tamen adeo exigui redditus dictæ paro-

ANNO CHRISTI 1583.

chialis fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant: aut nemo sit, qui se examini quærat subjicere: aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixæ ac tumultus possint excitari, poterit ordinarius, si pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omissa, privatum aliud examen, ceteris tamen ut supra servatis, adhibere. Licebit etiam synodo provinciali, si quæ in supradictis circa examinationis formam addenda, remittendave esse censuerit, providere.

Ceterum prohibemus, ne pro literis collationum & institutionum cujuscumque beneficii tam scribæ, quam sigilli nomine aliquid, præter duos aureos, accipere liceat.

Quoniam autem accepimus ut attestationum atque testificationum idoneæ qualitatis & conditionis eorum, qui beneficia postulant (quæ quidem testificationes ab officialibus episcoporum passim quibuscumque hominibus, etiam indignissimis, sine ullo præcedenti examine conceduntur) provisiones & collationes eorumdem beneficiorum in curia Romana fieri; ad tollendum hujusmodi abusum, prohibemus episcoporum officialibus, indicta pœna privationis sui officii, ne deinceps hujusmodi attestationes ullo pacto concedant. Sanctissimum vero dominum nostrum papam supplices rogamus, ut interdicat, ne in curia earum ulla ratio habeatur.

De simoniacis & confidentiariis.

XXIII.

INTER ea quæ jam pridem, sed nostris multo magis temporibus, universum ecclesiæ statum conturbant ac convellunt, unum simoniæ crimen est præcipuum. Quemadmodum enim olim ob venditum ab Antiocho Jasoni sacerdotium, ignis qui septuaginta annos Babylonicæ captivitatis sub aqua vixerat, extinctus est: ita pluribus in locis hodie ob execrandam simoniæ pravitatem, ecclesiam Spiritus sancti gratia & lumine orbatam videmus. Sed præter apertam illam simoniam, quæ palam & impudenter, fronte meretricia, poculum aureum manu gestans, res sacras omnes venales habet, fiduciariam quoque mancipationem, seu custodiam beneficiorum, pernicioſissimam ecclesiasticorum bonorum labem ac ruinam, & plane certam simoniæ sobolem atque propaginem latissime diffusam magno cum animi dolore cernimus. Cum itaque hujusmodi pestes, quantum in nobis est, ab ecclesia exterminare, Deo adjutore, cupiamus, sacris patrum decretis, summorumque pontificum constitutionibus, necnon declarationi nuper ab universo Galliæ clero in conventu " Meldensi factæ inhærentes, declaramus non solum eos, qui pro adipiscendis beneficiis ecclesiasticis aliquid dant vel accipiunt, sed etiam omnes qui quomodocumque conferunt & accipiunt quæcumque beneficia custodiæ atque fiduciæ nomine, vel qui fructus & pensiones ex eisdem, sine summi pontificis auctoritate, percipiunt, simoniacos esse, summorumque pontificum constitutionibus super his editis obnoxios esse. Quæ quidem hujusmodi sunt, ut beneficia pecunia & pretio obtenta, vel in confidentiam aperte aut occulte tradita, vacent, & qui eorumdem fructus percipiunt, suos non faciant. Quicumque vero hactenus beneficia pretio vel pacto confidentiæ receperint, vel qui deinceps recipient, his & omnibus aliis beneficiis, administrationibus, & pensionibus careant: atque excommunicationis sententia, nisi resipiscant, obstricti declarentur, ac publice denuntientur. A qua nisi a summo pontifice, excepto mortis articulo, absolvi nullo modo possint. Ne vero hujusmodi criminis custodiæ atque simoniæ gravitatem quisquam in posterum ignoret, statuimus, ne ab episcopis aut eorum vicariis, seu quibuscumque beneficiorum collatoribus ulli beneficium conferatur, aut confirmetur, nisi prius coram episcopo, atque designatis examinatoribus præsens, comparuerit, ut interrogetur, quibus modis & conditionibus provisionem obtinuerit, eidemque gravitas sceleris & pœnæ in hoc decreto comprehensæ declaretur. Deinde juramentum ab eo divini judicii commination exigatur, num aliqua labes simoniaca, vel ulla de custodia pactio, deque fructuum reservatione aut pensione, citra auctoritatem summi pontificis persolvenda, in hujusmodi provisione intervenerit: alias provisiones fraudulentæ & surreptitiæ censeantur. Quod si adhuc post hæc adhibita remedia, nonnulli, quod absit, inveniantur, qui mentiti sint Spiritui sancto, qui vel publica fama, vel legitimis conjecturis ac præsumptionibus (ut in hujusmodi causis difficilis est plena probatio) de talibus criminibus suspecti sint: episcoporum vicarii seu officiales in eos diligentissime inquirant, ut, si in culpa esse deprehendantur meritis pœnis mulctentur. Criminosi etiam & ceteri omnes, qui ad perhibendum in casibus simoniæ testimonium recipi possunt, itidem in casibus confidentiæ, ad testificandum admittantur, & testes de quaque re singulares, singulas probare valeant præsumptiones & conjecturas, pluresque præsumptiones & conjecturæ plenam in prædictis probationem faciant.

Statuimus præterea, ut qui ob hujusmodi crimina infamiæ dedecus palam sustinent, a singulis tam provincialibus, quam diœcesanis synodis, capitulis, monasteriis: denique ab omni conventu & cœtu ecclesiastico, tamquam infamia notati, excludantur, donec hanc maculem eluerint.

Prohibemus ergo capitulis, abbatibus & prioribus, quantum in eis erit, ne hujusmodi hominum genus in suis ecclesiis, capitulis, monasteriis & conventibus esse patiantur.

Statuimus insuper, ut parochi, eorumque vicarii singulis diebus dominicis, publica proni denunciatione una cum sortilegis, præstigiatoribus, incantatoribus, veneficis, & aliis hujusmodi hominibus publica talium criminum ignominia notatis, simoniacos, confidentiarios, & similes pensionum exactores sacrilegos, nec minus conferentes, quam recipientes, excommunicatos denuntient.

Omnibus denique confessariis cujuscumque ordinis sint, injungimus, ut diligenter in audiendis confessionibus inquirant, num hi qui confiteantur, iis criminibus sint affines, nec ullo modo eos, qui rei erunt, absolvere præsumant, sed ad sedem apostolicam remittant.

Monemus etiam, & hortamur omnes episcopos, ne in ordinandis clericis, vel etiam in consecrandis episcopis, manus iis imponant, ad quos hujus criminis suspicio, & infamia pervenerit.

" *corrig. Melodunensi. Melun.*

ANNO CHRISTI 1583.

De seminariis.

XXIV.

UT vinea domini ex illius præcepto rite semper colatur, multaque messis in ejus horreum reportetur, multis operariis opus est: quorum tamen non tam numerus, quam industria & virtus spectanda est. Paucos enim idoneos & probatos habere satius est, quam multos inutiles, atque adeo ipso vitæ genere pernicioſos. Danda nihilominus opera est, ut & probi habeantur, & multi: cum satis constet, majora ex multis idoneis, quam ex paucis emolumenta percipi. Ut ergo talibus operariis numquam destituatur ecclesia, qui aliis in partem oneris vicissim succedant saluberrimo decreto a sancta synodo Tridentina sancitum fuit, ut in singulis metropolitanis & cathedralibus ecclesiis seminaria instituerentur, in quibus clerici a teneris annis ad pietatem & disciplinam ecclesiasticam informarentur.

Itaque ex ipsius sacri concilii auctoritate, seminarium clericorum in nostra metropolitana, necnon in singulis provinciæ nostræ cathedralibus ecclesiis, vi hujusce decreti instituimus: ita tamen ut liberum sit cuivis coepiscoporum nostrorum, in cujus civitate nullæ sunt idoneæ scholæ nec ludimagistri, ascitis in consilium duobus canonicis, seminarium ecclesiæ suæ ad aliam viciniorem cathedralem ecclesiam, in qua sit universitas, tantisper adjungere, donec scholarum atque præceptorum aderit facultas.

Et ut iis seminariis sufficientes annui redditus ad puerorum idoneum numerum alendum, & necessarios sumptus faciendos, suppeditentur. Nos ex ejusdem concilii Tridentini auctoritate, ipsis seminariis, dotis, redituſque nomine constituimus, adjungimus, atque attribuimus singula beneficia, quorum nomina seorsim ad finem harum constitutionum, una cum legibus & institutis eorumdem seminariorum adjungenda duximus. Quæ tamen omnia eamdem vim habere volumus, ac si huic decreto inserta & inscripta essent.

Interea vero dum hæc omnia beneficia vacare contigerit, ne tam necessarii instituti executio, maximo cum ecclesiæ incommodo differatur, tum ex communi consilio, & consensu coepiscoporum nostrorum, tum ex una omnium, qui huic synodo provinciali interfuerunt, sententia & voluntate decernimus, ut in singulis ejusdem nostræ provinciæ diœcesibus, pars dimidia decimæ quotannis, una cum subventione regia, ab omnibus beneficiis detrahatur, quam dimidiatam decimam, in sumptus cujuslibet seminarii applicamus, & attribuimus: atque in posterum eisdem terminis, eademque forma, qua subventio regia colligendam edicimus, quousque beneficia omnia simul copulentur, vel alio modo prædictis seminariis de sufficienti victus & alimentorum ratione provisum fuerit.

Poterit tamen interim ea summa arbitrio episcopi remitti, pro ratione fructuum, qui seminariis accrescent ex beneficiis illis annexis, succedente casu, quo effectum suum uniones sortitæ fuerint.

Sed cum hujus dimidiatæ decimæ solutio, tam multis sumptibus faciendis sit impar, neque tamen a clero tot ac tantis oneribus gravato, majus subsidium exigi possit: Ideo præcipimus ecclesiarum rectoribus, & concionatoribus, ut in pronis & concionibus populum ad aliquid elargiendum de suis facultatibus, quo ædes seminariæ exædificari, & supellectili necessaria instrui possint, publice adhortentur, privatim vero locupletiores, ac præsertim ecclesiasticos moneant, ut præsenti aliquo auxilio vel saltem legato in condendis testamentis, tam religiosum opus adjuvent, atque promoveant.

ANNO CHRISTI 1583.

Regem autem Christianissimum, pro sua eximia in Deum pietate, & singulari erga ejus ecclesiam studio atque voluntate rogamus & obsecramus: ut tam salutaris instituti executioni regiam suam auctoritatem interponere velit, omnibusque regni sui summis magistratibus, & aliis quibuscumque mandet, atque imperet, ut tam necessarium reipublicæ Christianæ opus suo præsidio tueantur. Reluctantes vero quoscumque, ac tergiversantes, ad officii, muneriſque persolutionem modis omnibus compellant.

Sciant autem omnes nostræ provinciæ episcopi, quamprimum, ad summum vero, intra festum pentecostes proximum, ad hæc seminaria in sua quaque diœcesi constituenda, & rebus omnibus necessariis, pro facultatibus suarum diœceseon instituenda, obligatos esse. Qua in re utentur consilio & opera aliquorum canonicorum suæ ecclesiæ, qui sint viri prudentes ac religiosi, vel si difficultas maxima se objecerit, rem totam ad synodum proximam diœcesanam referent: ut ex communi omnium ecclesiasticorum consilio, hujusmodi seminariorum institutioni juste provideatur, in iis potissimum diœcesibus, ubi uniones beneficiorum adhuc factæ non fuerint. Quas illico, posthabita omni cunctatione & mora, fieri mandamus.

De monasteriis.

XXV.

OMnia fere detrimenta, quæ a pluribus annis, sive in religiosa disciplina, sive in bonis ac redditibus ecclesiasticis monasteria magna cum injuria acceperunt, a profanorum quorumdam hominum, quibus ea regenda commissa sunt, cum insigni negligentia, tum præpostera & prava administratione, ortum habuerunt. Quare ut hujusmodi piis & sanctis locis salubrius in futurum consulatur, imprimis regem Christianissimum obsecramus, ut quousque liberas electiones ecclesiæ relinquat, nullum ad monasteria & præfecturas obtinendas nominet, qui jam tum sacerdos non sit, & quantum fieri poterit, religiosus. Nullas etiam illicitas, & a jure divino & humano improbatas pensiones laicis hominibus, & quod turpius est, feminis in suam, & eorum certam perniciem, æternamque damnationem, super quibuscumque monasteriis, prioratibus, aliisque beneficiis, constituat & assignet.

Quæcumque monasteria, nec episcopis subjecta sunt, nec ab ullis generalibus capitulis pendent, nec designatos ordinis sui visitatores habent, sed proxime ad sedis apostolicæ protectionem & gubernationem referuntur, exactis ad summum sex mensibus post harum constitutionum promulgationem, comitia seu congregationes sui ordinis habere, & ad eas convenire teneantur, juxta sacri concilii Tridentini decretum, ut ea ibi statuant inter se, ac decernant, quæ ad instaurandam atque conservandam religiosam disciplinam deinceps observari curabunt.

Eaque de causa certos visitatores designent, quorum spectata sit sanctitas: ut eis id muneris communi suffragio committant. Alioqui eorum negligentiæ a nobis & coepiscopis nostris pro sua cujusque parte providebitur.

ANNO CHRISTI 1583.

Superiores atque præpositi omnium monasteriorum & ordinum, omnem curam & diligentiam adhibeant, tam in capitulis provincialibus, quam in monasteriorum etiam commendatorum visitationibus, ut ipsorum inferiores ac subditi, ex præscripto suæ professionis vitam instituant, & paupertatis, castitatis, obedientiæ, ac si quæ sunt alia cujusvis monasterii peculiaria vota & præcepta, fideliter & inviolate observent. Ea enim quæ ad essentiam monasticæ vitæ pertinent, certum est a superioribus nullo modo posse remitti.

Et quia experientia docet, disciplinam religiosam, eorum vitio ex parte collapsam esse, qui in religiosas familias intrusi, aut alia quavis ratione humana inducti potius, quam a sancto Spiritu vocati fuerunt: diligentissime superiores animum atque voluntatem eorum explorent, qui ad novitiatum vel professionem admittendi erunt, nec quemquam recipiant, aut profiteri ullo modo permittant, nisi de divina ejus vocatione, atque etiam perseverandi voluntate, non obscura sed perspicua argumenta habuerint, licet pauciores futuri sint religiosi. Sancta enim & religiosa paucorum congregatio, quantumvis magna ineptorum hominum multitudine, Deo & hominibus acceptior est, & ecclesiæ utilior.

Nulli vitam monasticam & regularem professo, tam virorum, quam mulierum, liceat bona mobilia, vel immobilia, sive suo labore & industria parta, sive parentum & amicorum liberalitate donata, sive qualibet alia occasione quæsita, tamquam propria aut etiam nomine conventus possidere: sed quæcumque apud se habuerit, statim teneatur ea superiori tradere, ut in commune conferantur, & conventui addicantur.

Caveant deinceps superiores, bona stabilia cuiquam regulari concedere, etiam ad usum fructum: vel usum, vel administrationem, aut commendam.

Omnibus religiosis una sit domus, unum cœnaculum, unum dormitorium, in quo tamen suum quisque habeat cubile.

A conventibus quovis prætextu recedere regularibus non liceat, nisi forte a suis superioribus per literas evocati fuerint. Qui vero sine his literis repertus fuerit, tamquam desertor sui instituti puniatur.

Nulli autem eorum, qui studiorum causa in aliqua sunt universitate, alibi habitare fas sit, quam in monasterio & conventu: alioqui in eos animadvertat ordinarius.

Nulli etiam regulari habitum suæ religionis dimittere, vel occulte deferre, nisi ob grave & instans periculum, liceat.

Nullus item religiosus audeat, sine superioris sui licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cujusvis pii operis prætextu, se subiicere obsequio alicujus prælati, principis, vel universitatis, aut communitatis, alteriusve cujuslibet personæ.

Nemini, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sanctimonialium sepia, sine episcopi, vel superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, ingredi liceat. Quæ quidem licentia in casibus tantum necessariis, & non in aliis, ab episcopo concedi potest.

Hortamur autem obnixe in domino coepiscopos nostros, ut quæ illis, sub interminatione maledictionis æternæ, a sancta synodo Tridentina de clausura, septisque sanctimonialium injuncta sunt, diligenter curent exequenda: ut in quibus locis violata fuerint, diligenter instaurentur: ubi adhuc integra sunt, conserventur: inobedientes, atque rebelles, per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, postposita quacumque appellatione, compescendo, magistratus ope, si opus fuerit, ad hoc advocata.

ANNO CHRISTI 1583.

Omnia vero ejusdem S. synodi Tridentinæ decreta, & constitutiones summorum pontificum de regularibus & monialibus, non minus accurate in omnibus monasteriis observentur, ac si in his constitutionibus nostris essent inserta.

De rebus ecclesiæ non alienandis.

XXVI.

PECULIUM Christi sunt bona ecclesiæ episcopis, sacerdotibus, & clericis, cum ad honestum eorum vitæ subsidium & spiritualis sumptum ministerii, tum ad pauperum alimentum atque sustentationem tradita. Quæ propterea sine summo scelere & detestando sacrilegii crimine, alienari non possunt.

Proinde nos superiorum temporum sacros canones exequentes, omnibus episcopis, abbatibus, capitulis, prioribus, parochis & ceteris ordinis ecclesiastici viris, intenta comminatione anathematis, inhibemus, ne aliquid ex rebus ecclesiasticis, sive mobilibus, sive immobilibus venundare, donare, aut alio quocumque modo alienare præsumant: sed ea potius, ut bonos decet patresfamilias, vel dispensatores, facultatum Christi, fideliter conservare, & omni honesta ratione augere studeant: præsertim hisce temporibus calamitosis, quibus ecclesiæ facultates, rapinis, direptionibus, & injustis usurpationibus, non solum multum imminutæ, sed omnes fere absumptæ sunt.

Et ut abusus, atque fraudulentæ artes penitus e medio tollantur, quæ a pluribus ecclesiarum præfectis, & aliis viris ecclesiasticis in fraudem sacrorum canonum committuntur, dum prætextu cujusdam commentitiæ necessitatis vel utilitatis, prædia neque sterilia, neque infructuosa, dolosis quibusdam emphyteosis, vel permutationis contractibus distrahunt, statuimus, ut nulla deinceps prædia cum aliis permutentur, vel in emphyteosim dentur, nisi ab omni memoria fuerint inculta: neque etiam eodem genere contractuum, domos ruinam minantes, vel jam collapsas abalienare liceat, nisi prius manifeste, & evidenter constet, facultates ecclesiarum, oneribus necessariis deductis, ad quas hujusmodi res pertinent, omnino ad earum instaurationem non sufficere. Qua in re diligens causæ cognitio ab iis, ad quos de jure spectat, adhibeatur, & canonica solemnitas observetur.

Ut autem in posterum ecclesiæ indemnitati, quantum fieri potest, provideatur, & quæ supersunt facultates, majori cautione conserventur, statuimus, ut omnium bonorum mobilium seu immobilium, jurium, actionum, annuorum censuum, sive reddituum, nominumve debitorum, & aliorum quorumcumque ad ecclesias, & religiosa loca, aliaque beneficia, sive curæ obnoxia sint, sive non sint, pertinentium, duo inventaria, publica, & probata forma, ab iis, qui hujusmodi ecclesiis præsunt, & beneficia obtinent, conficiantur: quorum unum in propria ecclesia, seu loco religioso: alterum vero, si sit inferiorum ecclesiarum, in archivis cathedralis ecclesiæ: si autem ipsarum cathedralium, apud metropolitanum custodiendum tradatur. Ordinarii vero in suis visitationibus inquirent, an eorum, quæ in inventario descripta sunt, aliquid desit. Quod si quid deesse compererint, recuperare, seu ad jus pristinum revocare constituent, culpam cu-

ANNO CHRISTI 1583.

cujuslibet in hac re, juxta canonicas sanctiones, severe punientes.

Ne vero per insciti am aut oblivionem aliquis pœnas a sacris canonibus adversus eos decretas, qui decimas ecclesiis & religiosis locis, vel ex parte tantum, vel omnino non solvunt, incurrat: parochis omnibus, & verbi divini prædicatoribus mandamus, ut primo quoque die dominico adventus & quadragesimæ, in suis pronis & concionibus populo denuntient, eos omnes, qui decimas subtrahunt, vel impediunt, excommunicandos esse, nec ab hoc crimine, nisi plene restitutione subsecuta, absolvi posse. Eos item, qui quovis modo seu per se, seu per interpositas personas bona & jura ecclesiastica usurpant, & detinent, anathematis pœna obstrictos esse, a qua nisi a summo pontifice, post restitutionem integre factam, absolvi non possunt.

Administratores tam ecclesiastici, quam laici fabricæ cujusvis ecclesiæ, hospitalis, confraternitatis, & quorumcumque piorum locorum, singulis annis ordinario rationem administrationis reddere teneantur: nisi secus forte ex institutione, & ordinatione ecclesiæ seu fabricæ cautum esset: quod si ex consuetudine aut privilegio, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis etiam adhibeatur ordinarius: aliter factæ liberationes prædictis administratoribus minime suffragentur.

De scholis, typographis, & bibliopolis.

XXVII.

RECTE olim a quodam hujus sæculi sapiente literis mandatum est, nihil esse, de quo consilium divinius iniri possit, quam de recta puerorum institutione. Juventus enim spes est, ac soboles reipublicæ, quæ, si dum adhuc tenera est, diligenter excolatur, maximos & miræ suavitatis fructus feret: contra vero, si negligatur, aut nullos, aut amarissimos. Quare optima, eaque facillima & maxime compendiaria restituendæ in pristinum statum reipublicæ Christianæ ratio, est diligens & accurata ex majorum institutis educatio juventutis.

Quoniam autem præcipua cura debet haberi, ut puerilis ætas in timore domini, qui totius sapientiæ fons & initium est, necnon bonis & sanctis moribus, ante omnia imbuatur: in primis statuimus, ut nullus ad moderandas scholas, vel ad pueros & juvenes erudiendos admittatur, qui de fide & religione catholica male sentiat, hæresisque nomine sit suspectus, & fidei professionem, juxta formulam superius descriptam non emiserit, vel sit pravis moribus imbutus. Tales enim ut plurimum evadere solent discipuli, quales fuerunt ipsorum magistri.

A scholis Christianorum libri non solum impii, verum etiam impuri, longe arceantur. Autorum tantum probatorum libri, qui faciunt ad solidam eruditionem, & bonos mores, in scholis prælegantur, diligenterque & perspicue explicentur.

Præceptores singulis diebus festis, de iis, quæ ad religionem & bonos mores pertinent, aliquid ex Christianis & catholicis auctoribus, præcipue vero ex catechismo Tridentino, pueris proponant, eosque verbo pariter & exemplo hortentur, ut sacris ecclesiæ mysteriis, verbi divini prædicationi, officioque divino, tum matutino, tum vespertino, diligenter, & magna cum animi attentione & modestia, interfint.

ANNO CHRISTI 1583.

Providendum est, omnique ratione efficiendum Christianis atque catholicis; ut in singulis parochiis, vel saltem in celebrioribus pagis, constituatur ludimagister, qui simul cum Grammatica pueros ea doceat, quæ spectant ad religionem, cujusmodi sunt articuli fidei, præcepta divina, oratio dominica, sacri hymni & psalmi, aliaque generis ejusdem.

Omnibus autem typographis interdicimus, ne quosvis libros de rebus sacris, & ad religionem pertinentibus, sine nomine auctoris, & antequam ab episcopo, vel ab eodem delegato examinati, & manus propriæ subscriptione approbati fuerint per se, vel per alios excudere, & imprimere, aut vendere audeant, aut etiam apud se retinere. Quod si auctores religiosi fuerint, præter hujusmodi approbationem, facultatem quoque a suis superioribus habeant. Qui autem secus præsumpserint, in prædictis & aliis, quæ a sacro concilio Tridentino in decret. *De editione, & usu sacr. lib.* prohibentur, præter amissionis librorum mulctam, sciant se jam excommunicationis sententiam incurrisse.

De hospitalibus.

XXVIII.

PAUPERUM & peregrinorum, juxta domini præceptum, maxima semper ecclesiæ cura fuit. Ex quo tam multa hospitalia & loca religiosa ad pauperes alendos & peregrinos suscipiendos, extructa videmus. Sed non desunt multi, qui impium Judæ scelus & sacrilegium imitantes, quod Christo ad pauperum sustentationem oblatum est, in suos usus privatos transferunt, & pauperes hac ratione fame & inedia conficiunt. Quorum abusum tollere, & rectam administrandi hospitalia rationem restituere cupientes, ex sacris canonibus, quæ sequuntur, sancimus.

Ut qui hospitalia seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, orphanorum, senum, pauperumve usum instituta in commendam, administrationem, aut quemcumque alium titulum obtinent, necnon ecclesiæ parochiales, quæ hospitalibus fuerint unitæ, hospitalitatem, quam debent, reipsa exerceant, aliaque sibi ipsis imposita onera & officia summa fide & integritate obeant.

Quicumque vero eorumdem piorum locorum administri atque curatores, etiam si laici fuerint, ab ordinario moniti hospitalitatis munus reipsa præstare contempserint, non solum per ecclesiasticas censuras & alia juris remedia ad muneris sui functionem compellantur, verum etiam ab eorumdem hospitalium administratione per episcopum in perpetuum amoveantur, fructusque, quos injuste perceperunt, restituere cogantur.

Prospiciendum autem in primis, ut in istis domibus, quæ ad animarum salutem pertinent, minime negligantur, sed ante omnia de sacramentorum administratione pauperibus & ægrotis provideatur. Quanto enim animus pretiosior est corpore, tanto diligentior de illo haberi cura debet.

Sed & in hospitalia aliaque pia diversoria miserabiles tantum personæ, quæ aut morbo aut debi-

ANNO CHRISTI 1583.

debilitate impeditæ, aut ætate gravatæ victum ac veſtitum ſibi comparare nequeunt, admittantur. Eorum autem in primis habenda eſt ratio, qui ſunt ejus loci, ubi hoſpitalia conſtituta ſunt.

Mendicantibus autem validis ac robuſtis non ſolum hoſpitalia ſint clauſa: ſed & publice ac oſtiatim mendicare penitus eis interdicatur, compellanturque a magiſtratibus ſe in aliqua potius arte exercere, vel manuum labore honeſtum vitæ ſubſidium quærere, quam immeritis eleemoſynis ignaviam ſuam alere.

De uſuris, & illicitis contractibus.

XXIX.

QUONIAM fere ubique gentium teterrimum uſuræ crimen, quod olim non immerito a quodam homine ethnico homicidio comparatum fuit, omnium hominum cujuſque ordinis & conditionis invaſit animos, & quod ſane graviter dolendum eſt, uſque adeo invaluit, ut jam pleriſque nullam peccati mortalis rationem habere videatur, ſed veluti licita negotiatio, contra manifeſtum Dei præceptum exerceatur. Ea de re nequis hac in parte culpam ſuam ignorationis excuſatione prætexere poſſit, viſum eſt nobis ex ſacris ſcripturis & SS. patrum decretis quædam hujus generis delicta, quæ paſſim in hac provincia committuntur, annotare, & ea pro muneris noſtri ratione prohibere: ut ſciant cuncti, qui hujuſmodi crimina, vel illis affinia commiſerint, ſe mortis æternæ pœna, niſi ſedulo inde reſilierint, mulctandos & excommunicandos eſſe: eos vero, qui manifeſte taſes fuerint, non ſolum vivos altaris communione privatos, aliiſque graviſſimis pœnis obſtrictos teneri, ſed etiam mortuos ſepultura eccleſiaſtica carituros eſſe.

Ne cui igitur ex mutuo, præter ſortem ex convento, vel eo, quod datum eſt, aliquid amplius accipere, aut principaliter ſperare, ſive ejuſdem generis, ſive alterius quomodocumque, etiam ſi operæ ſint, liceat: & ſi pecuniæ ipſæ ſint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, niſi quatenus id jure nominatim permittitur. Mutuum enim ex præcepto divino debet eſſe gratuitum.

Ne quis mutuo det frumentum, aut vinum, vel id genus aliud corruptum aut mixtum, ut tantumdem integri & puri cariotis reddatur, etiam ſi reſtitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Si quis debitum loco & tempore re ipſa oblatum accipere recuſaverit, nihil præter ſortem, vel ratione damni emergentis, vel quacumque alia de cauſa accipere poſſit.

Ne quis ob dilatum ſolutionis diem, carius vendat, quam juſti pretii ratio ferat.

Sed neque etiam ob anticipatam ſolutionem res minoris ematur juſto pretio, vel minus ſolvatur.

Nec cui præſenti pecunia indigenti quidquam carius vendatur, ut ſtatim a venditore per ſe, vel per interpoſitam perſonam vilius ematur.

Ne res magnæ æſtimationis modico pretio pignori detur, vel vendatur, pacto redimendi intra certum tempus, ut ſi ad dictum tempus non redimatur, maneat emptori libera, aut ei qui pignori accepit.

Ne cui liceat ita contrahere, ut debitor totam pecuniæ ſummam creditori ſolvat, cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quæ difficile exigi poſſint, vel in rebus pluris quam valeant æſtimatis.

Ne in ſocietate, in qua alter pecuniam confert, alter operam, lucrum aliter, quam ex æquis partibus dividatur.

In ſocietate animalium, quæ inæſtimata alicui dantur cuſtodienda, ſive ut operas præſtet, omnes caſus etiam fortuiti ſemper ſint periculo ejus, qui dederit, niſi accipientis & cuſtodientis dolo aut magna negligentia damnum accidiſſe contigerit.

Non fiat pactio, ut ſors ſit ſemper ſalva, etiam ex primis fœtibus.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo pretio, ſi illa abſque dolo aut negligentia ejus, qui conduxit, deteriora fiant, aut pereant, id ſemper ſit damno eis, qui locaverint.

Ne liceat divitibus tempore meſſis & vindemiæ, frumentum & vinum vilius emere, ut iſta poſtea quanti voluerint, vendere poſſint, neve eiſdem fas ſit tempore ſterilitatis & famis pro libidine annonam vendere, ne pauperes fame conficiantur, vel facultatibus ſuis omnino ſpolientur. Neque enim paucorum avaritia perire debet univerſa reſpublica. Quare magiſtratus, ad quos hæc cura pertinet, hortamur, ut omnium juſtis moderatiſque pretiis provideant.

Prohibentur quoque annorum cenſuum ſimulati & fictitii contractus, in quibus nulla certa res immobilis; quæ juſto pretio ematur, deſignatur & exprimitur.

Vel ubi venditor intra aliquem præſtitutum diem redimere cogatur, vel ubi non poſſit redimere, niſi poſt certum tempus.

Vel ubi annuus cenſus, ad cujus ſolutionem res obligatur, ſuper æſtimationem fructuum, quos ex ipſa re dominus ſolet, aut poteſt percipere.

Cum vero contractus omnes uſurarii, & qui a jure, ut iniqui, prohibentur, nulli, & irriti, & inanes ſint etiam jurejurando firmati: contrahenteſque, necnon tabelliones, proxenetæ uſurarum, aut lucri participes, miniſtrique horum ſcelerum pœnis, a jure graviter coerceantur, cavere omni ſtudio oportet, non modo ab iis qui uſuræ pravitatem aut turpe lucrum præ ſe ferunt, ſed & ab aliis temperandum, qui licet ſpecie juſtitiæ apparentis contegantur, re tamen ipſa prædictis affines ſunt, multorumque animas laqueis pernicioſe involvunt.

Ne vero literarum rudis populus hoc ignoret, parochorum erit ea interdum publice in eccleſia recitare, & quaſcumque alias fœnoris ac uſuræ ſpecies prohibere, cum denunciatione reſtitutionis merito faciendæ, ſi & a ſacerdote abſolvi, & a Deo peccata ſibi condonari velint.

De ſepulturis.

XXX.

AD ſynodum delatum eſt, circa ſepulturas eccleſiaſticas duos potiſſimum, eoſque graviſſimos his temporibus abuſus committi: alterum, quod ſine diſcrimine cadavera eorum, qui extra eccleſiæ communionem mortui ſunt, in ſacris locis humari ſoleant: alterum,

quod

ANNO CHRISTI 1583.

quod in ipſis eccleſiis defunctorum corpora cujuſcumque conditionis fuerint & qualitatis, paſſim ſepeliantur. Nos cum noſtra interſit cavere diligenter, ne adeo profana & ſine religione habeantur loca ſacra, Deoque dicata, neve hujuſmodi abuſu perverſaque conſuetudine contra jus introducta violentur, SS. patrum veſtigiis inſiſtentes decernimus, ut nulli poſt mortem communicetur, cui vivo communicare non liceat, cujus generis ſunt hæretici, ſchiſmatici, publice excommunicati, fœneratores manifeſti, blaſphemi, ſi poſt monitionem a tam nefario, & execrabili ſcelere non reſipuiſſe comperti fuerint: quibus omnibus, necnon iis, qui ad ſacratiſſimum paſchæ feſtum ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum non ſuſceperint, vel qui manus ſibi violentas attulerint, vel in duello & ſingulari certamine occubuerint, vel qui ob patratum ſcelus aliquod trucidati, nulla mœrentis atque pœnitentis animi morituri ſigna dederint: vel denique qui quomodolibet mortui, in peccato mortali manifeſto, abſque ullo pœnitentiæ teſtimonio e vita exceſſerint, denegandam ſepulturam eccleſiaſticam ſtatuimus.

In eccleſiis vero nulli deinceps ſepeliantur, niſi fuerint ſacerdotes, prout jura præſcribunt, vel ſacris initiati, & religioſi, eccleſiarumve patroni. Alii autem, qui nobilitate, auctoritate, meritiſque in Deum & religionem commendati fuerint, ad id cum licentia epiſcopi admittantur. Ceteros vero in cœmeteriis & polyandriis, quæ olim etiam illuſtriores non aſpernabantur, ſepeliri mandamus.

Moneant ſæpe parochi populum ſibi ſubditum, ut ſuprema defunctorum judicia fideliter exequenda curent, legataque ab illis, piis locis, ſumma fide perſolvant. Quod ſi in ea parte quoſdam viderint peccare, illud epiſcopo, ad quem ea cura maxime pertinet, vel ejus officialibus renuncient.

De jurisdictione.

XXXI.

SACRARUM literarum monumentis duplicem a Deo inſtitutam eſſe poteſtatem & juriſdictionem conſtat, ſæcularem nimirum & eccleſiaſticam.

Quando igitur juriſdictio eccleſiaſtica ſejuncta eſt a poteſtate ſæculari, cavere debent clerici, ne ſæcularibus ſe immiſceant cauſis: ſicut judices & magiſtratus civiles monemus & obteſtamur in domino, ut ſacris canonibus parentes non mittant falcem in ſegetem alienam, neque cognitionem & judicium perſonarum vel rerum eccleſiaſticarum ſibi arrogent, ne ſi quod alienum eſt, uſurpent, tandem etiam, quod ſuum eſt, juſto Dei judicio amittant, formidabilem interim excommunicationis ſententiam a jure in eos ſtatutam incurrentes.

Omnibus vero clericis & hominibus eccleſiaſticis, ſub excommunicationis pœna interdicimus, ne forum ſæculare adeant, neve laicorum judicium, ſive ſint actores, ſive rei, in iis, quorum cognitio ad eccleſiam pertinet, ſponte ſubeant.

Ne vero lites magno litigantium damno in multos dies protrahantur, ſed quam citiſſime fieri poterit, terminentur, judex curabit, ut in omnibus actionibus, ad forum eccleſiaſticum pertinentibus, reus præſens, ſi fieri poſſit, compareat, ac per ſe actoris petitioni nullo admiſſo procuratore, reſpondeat: niſi ſummarie, aut veriſimiliter de ipſius rei conſtet impedimento.

Reus autem ſi comparuit, & a judice interrogatus debitum agnoverit, & confeſſus fuerit, judex illico, ut intra certum tempus a jure vel ſtylo conſtitutum ſatisfaciat, reum condemnabit.

Quod ſi reus petitionem actoris negaverit, conteſtationem litis judex ſtatuet, ac tempus, intra quod actori liceat intentionem, reo etiam exceptionem deſcribere, ac mutuo communicare & reſpondere, necnon facta conſcripta probare, inſtrumenta vel teſtes productos rejicere & improbare: alioqui tempore præfinito elapſo, judex intra quindecim dies, omni dilationis, comperendinationis, injunctionis, & excluſionis ſpe præciſa, ſententiam ferat.

Si vero reus in jus vocatus non comparuerit, citabitur ſecundo peremptorie, ut ad libellum ſeu petitionem actoris reſpondeat. Quod ſi in judicio, die, loco & hora præſtitutis ſiſtere neglexerit, vel intra prorogationis diem arbitrio judicis præficiendum præſto non fuerit, defectum ſeu pœnas abſentiæ actori comparenti judex adjudicabit: & pro commodo & utilitate tempus actori conſtituet, ad petitionem ſuam, aliaque, quæ viderit coram ſe proponenda, moxque reum contumacem declarabit: ac exceptionibus omnibus excludet necnon in expenſas contumaciæ actori perſolvendas, condemnabit. Actori etiam, ſi opus ſit, tempus præſtituet, quo intentionem ſuam teſtibus vel inſtrumentis probet, ad quorum productionem reus citabitur, ut ſi quid velit, in teſtes vel inſtrumenta objiciat, eidemque tempus ad fidem de objectis faciendam, antequam publicentur probationes ſeu atteſtationes, ſtatuet: nam publicatis hujuſmodi atteſtationibus, reo non licebit ullas adverſus teſtes proponere, vel probare exceptiones & reprobationes: deinde judex ex allegatis & probatis ſententiam feret. Sed ſi reo comparente, actor judicio non ſiſtat, reum a lite intenta abſolvet, & remittet, actoremque in expenſas reo perſolvendas condemnabit.

Ceterum hæc, quæ dilationum materiam amputantes modumque procedendi ad celerem cauſarum deciſionem indicantes ſtatuenda duximus, æquus judex ita moderabitur, ut non ſic lites abbreviet, quin probationes neceſſariæ & defenſiones legitimæ admittantur: Ideoque longiores interdum dilationes, & terminorum prorogationes concedere poterit, prout cauſarum merita, & qualitates exegerint: cum per ordinationem hujuſmodi ſubſtantiales, quos vocant terminos, & illa, quæ in cauſis quantumvis ſummarie expediendis jura ſervari mandant, minime intelligamus excludere.

Cauſæ omnes, ſaltem intra biennium a die motæ litis terminentur: alioqui poſt id ſpatium liberum ſit partibus vel alteri illarum, judices ſuperiores, alias tamen competentes, adire, qui cauſam in eo ſtatu, quo fuerit, aſſumant, & quamprimum terminari curent.

Ubi vero in caſibus a jure permiſſis, ab epiſcopi, ſeu ejus officialis ſententia aliquis appellaverit, aut de aliquo gravamine conqueſtus fuerit, ſeu alias ob non determinatam intra biennium litem, ad ſuperiorem, ut ſupra cautum eſt, reclamaverit: teneatur acta omnia coram epiſcopo geſta, ad judicem appellationis,

ſuis

ANNO CHRISTI 1583.

fuis expensis, per tabellarium deferre : judice tamen, a quo fuit appellatum, requisito, ut si quid, quod ad litis instructionem habeat, judici appellationis significet. Actuarius autem, congrua mercede accepta, teneatur appellanti, quanto citius, aut saltem intra mensem sub officii sui privatione, aut suspensione, aut dupli, quanti ea lis fuerit, pœna totius litis acta exhibere, Judices interim, si per eos steterit, iisdem subjiciantur pœnis.

Excommunicationis gladius a Christo ecclesiæ datus est, quo contumaces & rebelles a sacramentis & communione fidelium præciduntur, atque separantur : ea tamen potestas collata est in ædificationem, & non in destructionem : ad medicinam & non ad mortem. Itaque ea sobrie & summa cum moderatione atque prudentia uti debent judices, ac prius cetera omnia juris remedia, sive in exequendo experiri, quam ad hoc ultimum remedium deveniatur.

Excommunicationes vero, quæ ob res deperditas, vel ad finem (ut dicitur) revelationis, fieri solent, a nemine præterquam ab episcopo, ejus vicario generali, auditore, vel officiali (si eis hæc facultas nominatim fuerit demandata) causa diligenter cognita, & mature examinata, ac de re non levi, concedantur.

Cum publice & manifeste excommunicatis, nisi in casibus a jure concessis, versari & communicare nemini liceat. Qui secus fecerit, etiam jure communionis privabitur.

Sententiam excommunicationis judicis nomine, etiam pro pœnis ab ipso indictis, eo inscio, actuario decernere ne liceat : neque ullum actum, vim sententiæ absolutoriæ seu congedii habens, expedire, & partibus tradere, nec impensas taxare. Ejusmodi autem sententiæ, & acta præter judicis conscientiam decreta, & ab eo non subsignata, nulla esse decernimus.

Et quia reperiuntur non pauci, rerum etiam non satis periti, qui falso, multorum damno, pro notariis apostolicis se gerunt, curabunt episcopi, eorumve vicarii & officiales, hominum ejusmodi literas notariatus sibi exhiberi, ac notariorum certum numerum ex præstantioribus, pro suarum diœcesum necessitate constituere, ceteris, si opus sit, suppressis & interdictis, ac suum quisque chirographum apud acta conscribat. Quod si qui, pro notariis se gerentes episcoporum mandato non paruerint, illorum acta seu instrumenta privata & non publica habeantur, quin & eisdem fides nulla adhibeatur.

De visitatione.

XXXII.

ECCLESIARUM visitatio atque lustratio, si rite fiat, quantum ad vitia & offensiones seu scandala tollenda conferat, quamque necessaria sit ad constituendam, fovendamque ecclesiasticam disciplinam satis ipsa nos docet experientia. Idcirco ex sacri concilii Tridentini decretis monemus, hortamur, & obsecramus obnixe in domino RR. coepiscopos nostros, ut singulis annis ipsimet præsentes diœcesim suam visitare non prætermittant, aut si legitime impediti fuerint, viros idoneos ad id munus diligenter explendum, sibi substituant. Quod si eam totam propter ejus latitudinem peragrare non possint, saltem majorem ejus partem lustrare curent, ita tamen, ut tota biennio compleatur. Quod ut facilius, feliciusque faciant, monemus eosdem, ut modesto famulatu sint contenti, talesque in comitatu viros habeant, qui ceteris honestatis atque probitatis exempla præbeant. Nec quicquam procurationis causa, præter viaticum vel cibaria accipiant : erit tamen optio libera eorum qui visitantur, vel solitam antea pecuniam solvere, vel prædicta cibaria præstare.

ANNO CHRISTI 1583.

In visitatione autem facienda is ordo servabitur, ut primum civitas, deinde diœcesis, nisi forte aliud videatur episcopo, visitetur. In civitate vero a cathedrali ecclesia inchoandum : deinde ad singulas collegiatas, postremo ad parochiales transeundum erit, ubi non solum parochi, sed etiam totius parochiæ sacerdotes & clerici evocati seipsos episcopo sistent.

Visitandæ etiam erunt scholæ, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca.

Episcopi verbum Dei proponent, clerumque ac populum ad divinorum mandatorum, ecclesiasticarumque constitutionum observationem, ad veram religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam adhortabuntur. Sacramentum item confirmationis conferent.

Omnes paterna caritate, animique pio affectu ad pœnitentiam invitabunt & adhortabuntur, pœnitentes vero & contritos, qui in casus episcopis reservatos lapsi fuerint, vel ipsi per se vel per alios ad eam rem delectos, pœnitentia salutari injuncta, absolvant.

Præterea ecclesiæ fabricam & ejus partes omnes perlustrabunt : ut si quid instauratione indigeat, mature provideatur.

Ecclesiæ autem altaria si non sint consecrata, consecrentur : si polluta, expientur : ornamenta quoque benedicantur. Inquirant vero episcopi sedulo, & observent, an eo sit cultu ac nitore ecclesia, qui domum Dei decet.

An sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma & reliqua sacra, ea munditia, cura, & custodia, qua debent, conserventur, ac suo tempore mutentur & renoventur.

Videndum etiam an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia & reliqua ejus generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium, & ad divina officia sint necessaria.

An cœmeterium sit clausum, ne bestiæ ingredi possint, neu aliqua alio modo contaminetur.

An missæ & alia divina officia, necnon sacramenta ecclesiastica, non solum rite & recte, sed etiam pie ac devote celebrentur & administrentur.

An matrimonia licite & in ecclesia reverenter, tribus bannis seu denunciationibus præcedentibus, tempore non interdicto contrahantur, aliaque serventur, quæ in sacramento matrimonii præscripta sunt.

An parochi libros habeant, in quibus baptizatorum atque susceptorum, eorumque qui ad sacram communionem accedunt, necnon matrimonio conjunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta & privilegia custodiantur.

His omnibus, quæ ad ecclesiam pertinent, accurate perspectis, proximum erit, ut de ministris ecclesiæ inquiratur.

Ac primum, an rite sint ordinati.

An

ANNO CHRISTI 1583.

An eccleſias, ſeu beneficia, vel officia eccleſiaſtica legitime obtineant.

An in ea ſe quiſquam intruſerit.

An iis ordinibus ſint initiati, ut per ſe explere poſſint officium, quod illis incumbit.

An reſideant, & adminiſtrationi ſacramentorum, miſſarum, atque divinorum officiorum celebrationi, & anniverſariorum perſolutioni, aliiſque oneribus ſibi impoſitis ſatisfaciant.

An populum ſalutari verbi divini pabulo diligenter per ſe vel alios paſcant.

An libros ſibi neceſſarios tum ad officium divinum perſolvendum, tum ad erudiendum populum, præſertim vero catechiſmum concilii Tridentini, homiliarium dierum dominicorum & feſtorum totius anni, & has conſtitutiones noſtras provinciales penes ſe habeant.

De eorum quoque vita, moribus, habitu, converſatione, familia, inquirendum erit.

An opera vilia & illis non permiſſa exerceant.

An in tabernis aliiſque locis ipſorum dignitati minime convenientibus verſentur.

An honeſte & ſancte vivere ſtudeant, numve turpi vitæ genere offenſionem populo præbeant, unde ipſorum miniſterium ac res ipſa divina contemnatur.

An bona eccleſiæ & jura tueantur.

An ſint pacifici & ad tollendas inimicitias atque odia diligentes.

Poſtremo ad mores populi deveniendum erit & inquirendum.

An populus pie verſetur in eccleſiis, & integræ miſſæ, aliiſque divinis officiis, & ſacramentorum adminiſtrationi reverenter interſit.

An ſint aliqui fœneratores, concubinarii, aliique flagitioſi & facinoroſi homines, qui in quovis genere ſcelerum volutentur: an inter aliquos odia & inimicitiæ intercedant.

An ſint qui quadrageſimam, aliave jejunia, feſta, & reliquos laudabiles eccleſiæ ritus non obſerveni, quique ſaltem quolibet anno peccata ſua confeſſi non ſint, aut ſanctam euchariſtiam non ſumpſerint.

An patresfamilias in inſtituendis ad pietatem & bonos mores liberis, & familia in timore Dei continenda ſolertes ſint, atque diligentes.

An hoſpitales domus, & alia pia loca recte adminiſtrentur, eorumque redditus in pauperum uſus fideliter diſpenſentur.

An præceptores & ludimagiſtri ſint catholici, & honeſtis moribus præditi, quos etiam libros interpretentur, & an officio ſuo ſatisfaciant.

Ut autem de prædictis rebus omnibus certiorem & veriorem notitiam habere poſſint epiſcopi, in ſingulis locis viros probos & bonæ exiſtimationis quatuor aut quinque, vel plures deligent, a quibus earumdem veritatem cum jurejurando ſciſcitabuntur, præcipue vero audiendi erunt officiales eorumdem locorum, & ceteri, qui aliqua munia ibidem obeunt.

In quibus vero locis eccleſiæ ſpoliatæ fuerint, vel partim dirutæ, aut funditus everſæ, epiſcopi & alii, ad quos pertineat, vel delegata ſit viſitandi provincia, locorum officialibus, ſecundum edictum regium, appellatis, providebunt, ut codices, calices, tintinnabula, & ornamenta ad cultum divinum neceſſaria comparentur, collapſæque vel dirutæ eccleſiæ ita reficiantur & inſtaurentur, ut commode divinum officium celebrari poſſit: rectores item eccleſiarum domum ad habitandum opportunam habeant. Ad ea autem perficienda compellendi erunt eccleſiarum ædituі, & parochiani modis omnibus debitis atque legitimis: ipſi etiam rectores, ſi facultates ſuppeditent, arbitrio epiſcoporum & viſitatorum aliquid ad hæc conferre cogendi erunt.

ANNO CHRISTI 1583.

De ſynodo diœceſana.

XXXIII.

SYNODI quotannis ſtatis temporibus in qualibet diœceſi celebrentur, ad quos totius diœceſis beneficiarii, abbates, capitula, priores, archidiaconi, archipresbyteri, parochi, etiam exempti omnes, ad quos quævis animarum cura quoquomodo pertinet, juxta S. conciliorum præſcriptum, & cujuslibet diœceſis morem, intereſſe teneantur: ſinguli autem in habitu ordini ſuo proprio & decenti compareant, omneſque ſynodum mane intrent jejuni.

Abſente epiſcopo, ejus vicarius in ea præſideat, vel alii ad quos ex privilegio & antiqua conſuetudine id competit. Sede autem epiſcopali vacante, vicarius a capitulo conſtitutus.

Peracta ſacra miſſarum celebratione, epiſcopus, vel alius ejus nomine verbum Dei proponat: & omnes ad morum emendationem & ſua in futurum diligentius explenda munia cohortetur. Nec deinceps huic tam gravi muneri obeundo præficiantur adoleſcentes vel laici homines: ſed ex ordine eccleſiaſtico eligantur viri graves & nulli reprehenſioni obnoxii.

In proxima autem ſynodo, quæ poſt hujus concilii promulgationem habebitur, fidei profeſſione præmiſſa, omnia ejuſdem concilii decreta palam recitentur, omneſque, qui illic fuerint ſe illa omni tempore ſervaturos jurejurando promittant: idemque in poſterum omnino faciant, quicumque ſynodo primum intererunt.

Epiſcopus ſigillatim ab unoquoque, dum appellabitur, miniſterii ſui rationem repoſcat, & de vita & moribus ſubditorum ſollicite & diligenter inquirat, in ſimoniacos, fiduciarios, fœneratores, fornicatores, concubinarios, turpia miniſteria exercentes & illicita negotia gerentes, ſine ulla diſſimulatione animadvertat, alienationes a jure interdictas prohibeat, & jam factas, revocandas & irritandas curet: & officialium & miniſtrorum ſuorum offenſiones, delicta, & injurias patienter audiat, & ſevere coerceat. Clericorum in ſacris celebrandis errores, & negligentias corrigat, pravoſque mores ac veſtitum indecorum emendet. Remediis quoque opportunis provideat, ne aliquod dogma, quod falſum ſit, neve aliquod præſtigiarum, ſuperſtitionis, & diabolici figmenti genus diœceſim ſuam inficiat.

Archipresbyteri ſingulis ſynodis epiſcopo referre, & ſcripto tradere teneantur eccleſias intra archipresbyteratus ſuos vacantes & paſtoribus deſtitutas, necnon nomina eorum, qui in parochiis ſibi concreditis non reſident, vel qui beneficia curam animarum annexam habentia obtinent, nec ad ordinem presbyteratus promoti ſunt.

Appellationes eorum qui ad ſynodum provocaverunt, abſentiumque gravamina aut deſideria, per epiſtolas, aut libellos ſupplices explicatæ audientur.

Laici

ANNO CHRISTI 1583.

Laici etiam poterunt ſcripto, vel verbo, ſi ita epiſcopo viſum fuerit, querelas ſuas proponere, modo earum judicium ad ſynodum pertineat. Quos etiam hortamur, ut ſi quid in eccleſiis animadverterint, quod divino cultui detrimentum afferat, vel in moribus clericorum offenſionem & ſcandalum populo generet, labemque & dedecus ordini eccleſiaſtico inurat, ſi quid denique in clero vel populo, quod diſciplinam & pacem eccleſiæ perturbet, illud animo Chriſtiano tranquille & ſine ullo ſcandalo ſynodo denuncient.

Inteſtina odia & capitales inimicitias, ex quibus diœceſis tranquillitas perturbari, aut ſcandala oriri poſſent, ſummo ſtudio extingui epiſcopi curabunt.

Omnes, qui vel jam beneficia conſecuti, vel in poſterum habituri erunt, & qui ad ſynodum diœceſanam convenire debent, in ea ſynodo, cui primum ipſi interfuerint, literas collationis & proviſionis beneficii, cui adſcripti ſint, exhibere teneantur. Alioqui pro abſentibus & contumacibus cenſeantur.

In ſingulis ſynodis anniverſarii ſex examinatores, ſive ſæculares, ſive regulares, juxta ſacri concilii Tridentini, & hujus ſynodi decreta inſtituantur.

Quicumque ſynodo intereſſe debent, ſi præſentes non comparuerint, vel legitimam impedimenti cauſam per nuntium aut epiſtolam epiſcopo non reddiderint, vel ab eo abſentiæ ſuæ facultatem non obtinuerint, contumaces & pœnis indictis obnoxii reputentur.

Si vero poſtea citatione præſentibus facta, vel ad valvas ſuæ eccleſiæ affixa moniti contumaciam intra menſem purgare neglexerint, excommunicati publice in eccleſiis ſuis denuncientur.

Quod ſi obſtinato animo excommunicationem ſuſtinuerint, nec ab ea ſe abſolvi curaverint, ac denuo ad alterum menſem citati & evocati non comparuerint, a beneficiis ſuſpendantur, & tandem iiſdem priventur.

Si autem poſt primam admonitionem comparuerint, potius pœnitentiæ pœna, quam pecunia mulctentur: quod ſi magis expedire epiſcopo videatur pecuniaria mulcta in pios uſus conſilio duorum canonicorum, quos epiſcopus in conſilium adhibebit, convertatur.

Qui legitime fuerint ab epiſcopo diſpenſati, mittant ſacerdotem vel clericum idoneum, qui eorum nomine excuſationes proponat, & ea quæ fuerint in ſynodo ſtatuta, ipſis renuntiet.

Nullus pro alio ſine mandato ſpeciali, de quo fidem facere teneatur, comparere præſumat, alioqui gravi pœna mulctetur.

De concilio provinciali.

XXXIV.

INTER ea quæ antiquitus in eccleſia obſervata ſunt, cum ad abuſus tollendos & pravos mores corrigendos, tum ad controverſias componendas, concordiamque, & mutuam caritatem conſervandam, ad ea denique omnia ſtatuenda, quæ cunctis Chriſtianis, & præcipue viris eccleſiaſticis facienda vel fugienda ſunt, maximi ſemper momenti habitus fuit frequens conciliorum provincialium uſus. Quapropter nos tam ſalutare & neceſſarium inſtitutum, nimis diu maximo eccleſiæ detrimento intermiſſum ac neglectum, diligentius in poſterum exerceri ſervarique cupientes, decernimus ac ſtatuimus, ut ad biennium proximum, ac deinceps tertio quoque anno concilium provinciale celebretur. Erunt autem partes metropolitani, aut eo abſente, vel ſede metropolitana vacante, antiquioris provinciæ antiſtitis locum & diem ad celebrandum concilium indicere & aſſignare.

Ad tempus conſtitutum tam metropolitanus, quam ſuffraganei & omnes alii qui hujuſmodi conciliis intereſſe debent, præciſe adeſſe curent. Si quis autem epiſcopus legitime impediatur, id (ut generali concilio cautum eſt) metropolitano ſignificet per literas, mittatque procuratorem virum eccleſiaſticum, qui ſit ſacerdos, non ſolum ad proponendas abſentiæ cauſas, ſed etiam ut ſynodo interſit, ac nomine illius, a quo miſſus fuerit, ſubſcribat omnibus, quæ in eadem ſynodo, acta, geſta, decreta, ſancitave erunt. Qui quidem procurator, ſi ita concilio videatur, non ſolum poterit deliberare, ſed & cum epiſcopis, de iis quæ proponentur, decernere & ſtatuere. Quicumque ex epiſcopis ſecus fecerit, tertia parte fructuum, quos eo anno ex eccleſia, cui præeſt, perciperet, privetur. Alii vero adeſſe negligentes, aliis pœnis juris mulctentur. Hujuſmodi autem pœnæ omnes fabricis eccleſiarum & aliis piis locis & operibus attribuantur. A ſynodo autem conſtituetur aliquis, qui hujuſmodi pœnas & mulctas reipſa locis piis ſine fraude applicari curet.

Capitula cathedralium eccleſiarum ſpeciatim ad ſynodum invitentur, eiſque liceat delegare ex ſuis capitulis canonicos, qui ſynodo interſint, ac eorum mandata referant. Sciant autem ſe in ſynodo tantum conſulendi, non autem decernendi poteſtatem habere. Abbates tam titulares quam commendatarii, eccleſiarumque collegiatarum procuratores pro more hujus provinciæ eidem ſynodo poterunt intereſſe, atque cum aliis de propoſitis deliberare, non item judicare.

Menſe vero proximo antequam celebretur concilium, ſingulorum erit epiſcoporum, ſupplicationes, litanias, orationes, & jejunia in omnibus eccleſiis & parochiis ſuarum diœceſum judicare, ad iram Dei placandam, & divinum ejus numen exorandum, ut Spiritus ſancti afflatu ea omnia inſpirare & ſuggerere velit, quæ in eadem ſynodo ad ipſius gloriam & eccleſiæ ſalutem tractanda erunt, atque ſtatuenda.

Et ut ſinguli melius inſtructi ſint ad ea quæ in ſynodo tractanda erunt, vel de quibus ratio reddenda erit, prius inquirant epiſcopi, an omnia hujus concilii decreta executioni mandata fuerint, & quid contra illa admiſſum fuerit. Quod ſi noverint quædam non obſervari, cauſas quæ ſint impedimento ſciſcitentur.

Perquirant etiam diligenter, an qui reſidere debent in eccleſiis ſuis, officio ſuo ſatisfaciant. Omnia denique & ſingula, quæ in ſynodo agenda, deliberanda & decernenda ſunt, cum concilio quorumdam ordinis eccleſiaſtici, qui ſint divinæ legis ſanctionumque eccleſiaſticarum periti, ſummo ſtudio & diligenti cura perſcrutentur.

Pridie illius diei, quo futura eſt prima ſeſſio, epiſcopi cum omni familia, & omnes alii, qui ſynodo aderunt, quo religioſius rem adeo gravem tractare poſſint, jejunent, eodem quoque die procuratores, ſecretarii & alii officiales & miniſtri neceſſarii conſtituantur.

Prima

ANNO CHRISTI 1583.

Prima die concilii ſupplicatio ſolemnis, ad A implorandam Spiritus ſancti gratiam pro felicibus tam ſacri & ardui negotii initiis, fauſtoque progreſſu & exitu, convocato civitatis univerſo clero, celebretur: ad eundem finem ſacroſanctum miſſæ ſacrificium ab archiepiſcopo, vel eo impedito, ab antiquiore epiſcopo ſolemniter peragatur: & Latina concio in ipſa miſſarum celebratione, ab eo vel alio ejus nomine de rebus ad concilii rationem pertinentibus habeatur: omnes item epiſcopi & delegati cum archiepiſcopo communicent: hiſque peractis, apertum cœptumque concilium a ſcriba pronuncietur. Ceteris quoque diebus ſeſſiones peragantur, idem omnino divinum officium celebretur, ac concio habeatur.

Singulis diebus poſt apertum concilium duo conventus, ſcilicet ante & poſt meridiem habeantur, niſi ſit dies dominicus, aut feſtus: nam his diebus horis matutinis vacabitur tantum precibus & ſacris myſteriis.

In ſynodo in primis ea tractentur, quæ ſpectant ad divinum cultum: deinde quæ ad munia & officia, cum omnium eccleſiæ paſtorum, tum maxime epiſcoporum. Inquiratur diligentiſſime, an recte ſe gerant in beneficiis & ordinibus conferendis, in confeſſariis, pœnitentiariiſque deligendis, mittendiſque per ſuas diœceſes verbi divini prædicatoribus: num etiam debitas pœnas ſumant ab iis, qui malitioſe decreta ſynodorum tam provincialium quam diœceſanarum tranſgrediuntur. An denique omnia, quæ ſunt partium epiſcopi, accurate præſtent: ut qui in iis peccaſſe deprehenſus fuerit, a concilio coerceatur. Summo etiam ſtudio & cura perquiratur, qua ratione fieri poſſit, ut ſynodorum decreta in uſum adducantur. In ſumma nihil prætermittatur, quod ad univerſam eccleſiæ diſciplinam, & omnium ſalutem pertineat.

Simultates, diſcordiæ, lites, & controverſiæ, ſi quæ ſint inter epiſcopos & clerum, judicio & arbitrio ſynodi componantur, ſedentur, & extinguantur.

Nemini, ne epiſcopo quidem, niſi ex cauſa neceſſaria, & venia a metropolitano obtenta, D a ſynodo abire liceat, ſubſtituto prius procuratore idoneo, qui ipſius nomine ſubſcribat omnibus, quæ in concilio acta decretave fuerint.

Poſtrema concilii ſeſſione dies & locus, ubi proximum habendum ſit concilium, ut antiqui moris eſt, auctoritate metropolitani, vel eo abſente, antiquioris antiſtitis, denuncietur.

Abſoluto denique concilio, & ſanctis acclamationibus pro more factis, omnes epiſcopi aſſurgentes & venerabundi petant oſculum pacis ab archiepiſcopo, deinde illud inter ſe mutuo communicent.

Epiſcopi antequam à ſynodo recedant, ſin- E guli, ordine ſervato, poſt archiepiſcopum, manu propria decretis ſynodi ſubſcribant. Idem quoque epiſcoporum abſentium procuratores faciant, ſub pœna excommunicationis: ac pro viribus poſtea, quæ conjunctis animis & voluntatibus ſtatuta, decretaque ab eis fuere, pari conſenſione, ſtudioque ſervare nitantur, & ab iis, quorum cura eis demandata eſt, obſervari curent.

De pœnis.

XXXV.

CUM ſine coercitione juriſdictio nulla ſit, & abſque pœnis non ſolum leges vileſcant, ſed omnis ſocietas in deterius facile dilabatur: ne fruſtra tot ſalutaribus conſtitutionibus faciendis operam impendiſſe videamur, ſtatuimus, ut præter pœnas, quas nominatim in his conſtitutionibus appoſuimus, omnes aliæ tam a ſacris œcumenicis conciliis, quam a provincialibus ſtatutæ, iis, qui hæc noſtra decreta violaverint, aut contempſerint, infli- B gantur.

Prohibemus autem omnibus ordinariis, ut de mulctis & pœnis pecuniariis nihil omnino in ſuam utilitatem convertant: ſed eas pio alicui loco vel operi applicandas curent: parte tamen aliqua pro eorum arbitrio, accuſatoribus & delatoribus relicta.

Et ne aliquis harum noſtrarum conſtitutionum ignorationem prætendere poſſit, omnibus RR. coepiſcopis noſtris mandamus, ut eaſdem in proximis ſuis ſynodis publice legi & recitari jubeant. Omnibus autem ordinis eccleſiaſtici viris præcipimus, ut intra tres menſes, poſtquam prædictarum conſtitutionum liber editus fuerit, eundem ſibi compa- C rent, apud ſe habeant, atque diligentiſſime legant, & mente teneant: idemque in ſingulis cathedralibus, collegiatis & parochialibus eccleſiis certo aliquo loco repoſitus aſſervetur.

Conſtitutiones vero anteceſſorum noſtrorum in ſuperioribus conciliis provincialibus rite factas, juri repugnantes, quibuſque in hac ſynodo derogatum non fuit, approbamus, confirmamus, & innovamus, eaſdemque ab omnibus, comminatione pœnarum, quæ ab eiſdem indictæ ſunt, ſervari jubemus.

Si quæ ex his decretis difficultas vel ambiguitas oboriatur, quam ante celebrationem proximi concilii tolli expediat, declaramus eorundem D interpretationem & explicationem ad nos pertinere, ſalva tamen in omnibus ſedis apoſtolicæ auctoritate.

Quoniam autem quæ emendatione indigent, in tantam ſylvam excreverunt, ut ea omnia exſcindere minime potuerimus: idcirco illa quæ ſuperſunt, nobis & coepiſcopis noſtris tam in ſynodis, quam in viſitationibus diœceſanis ex præſcripto juris corrigenda reſervamus. Quæ vero illic emendari non poterunt, ad proximam provinciæ ſynodum deferantur.

Declaramus univerſas has conſtitutiones poſt ſextum menſem a die earum promulgationis in eccleſia noſtra metropolitana factæ, plenam auctoritatem habituras, ac ex eo tem- E pore omnes & ſingulos earum obſervationi perinde devinctos & obligatos eſſe, ac ſi ſingulariter eis præſentibus ſignificatæ & intimatæ fuiſſent, & ſi contra quicquam admiſerint, pœnis & mulctis, quæ in iis conſtitutæ ſunt, teneri.

Ab eo etiam promulgationis die, tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præſcripto dierum ſpatio aliquid præſtari juſſum eſt.

Denique qua poſſumus humilitate & obedientia S. Romanæ eccleſiæ omnium eccleſiarum matris & magiſtræ auctoritati & judicio quæ-

ANNO CHRISTI 1583.

cumque in hac synodo acta, decreta, sancita- A ve sunt perpetuo emendanda & corrigenda subjicimus, ad laudem & gloriam immortalem Jesu Christi omnium pastoris, & ad gregis ipsius nobis commissi incolumitatem & salutem.

NOS Antonius archiepiscopus Burdigalensis Aquitaniæ primas hæc decreta synodica a nobis definita subscripsimus.

Ego Janus Fregose ecclesiæ Agennensis episcopus subscripsi.

Ego Carolus de Bony ecclesiæ Engolismensis episcopus subscripsi.

Ego Godofredus de Saint-Belin Pictaviensis episcopus subscripsi.

Ego Nicolaus le Cornu ecclesiæ Santonensis B episcopus subscripsi.

Ego Ludovicus de Salignac ecclesiæ Sarlatensis episcopus subscripsi.

Ego Arnaldus de Pontac Vasatensis episcopus in provincia Auxitana, rogatus adfui & subscripsi.

Ego Bernardus Podianus canonicus & archidiaconus ecclesiæ cathedralis Condomiensis, procurator ejusdem ecclesiæ, sede vacante, subscripsi.

Cæterorum, qui huic synodo interfuerunt, nomina in actis ejusdem synodi descripta habentur.

M. BERTIN concilii secretarius.

C

LAUS DEO.

DE INSTITUTIONE ET LEGIBUS SEMINARIORUM PROVINCIÆ BURDIGALENSIS.

DE ÆDIBUS.

I.

ÆDES seminarii, quantum fieri poterit, D in loco amplo & spacioso, & qui non longe ab ecclesia cathedrali dissitus sit, extruantur & ædificentur. Quod si aliquod collegium ad juventutem erudiendam, huic pio & religioso instituto accommodatum & utile jam constructum sit, eidem ex eorum consensu, quorum interest, applicetur. Qua in re nullus audiatur, qui privatum dumtaxat adducat incommodum.

In hujusmodi ædibus sacellum sit, quo singulis diebus ad sacrum & orationem clerici conveniant.

Dormitorium commune & patens sit, in quo unusquisque cubile proprium habeat, e cujus regione cubiculum præfecti collocetur. E

Valetudinarium in loco salubri constituatur, in quo ægrotantibus summa animi pietate & caritate omnia provideantur atque subministrentur.

Reliquæ ædificii partes pro ratione facultatum, & numero personarum, exædificabuntur: quamvis non tam habenda sit ratio eorum, qui primoquoque tempore in hujusmodi seminaria admittentur, quam qui postea, crescente numero illis adjungentur.

De clericorum in seminaria admittendorum ratione.

II.

ELECTIO & admissio clericorum penes episcopum erit, aut eos quibus ab ipso hæc cura nominatim demandata fuerit.

Ut autem ex omni juventute maxime idonei eligantur adolescentes, præcipiet & mandabit episcopus denunciari per universas suæ diœcesis civitates & oppida, præsertim ubi sunt scholæ, ut si qui sint pauperes & ex legitimo matrimonio nati, qui ad sacerdotium promoveri cupiant, quique duodecimum attigerint annum, nec vigesimum excesserint, atque in grammatica progressus aliquos fecerint, loco & tempore, quæ eis præstituet, examinandi compareant.

In ipso autem examine episcopus cum viris ecclesiasticis a clero designatis, primum intuebitur juvenum vultum, totiusque corporis habitum. Nam quos insigni quadam deformitate, vel membrorum mutilatione notatos deprehenderit, ne ad examen quidem admittet.

Postea de parentum conditione, statu, moribus, & religione diligenter inquiret. Ac deinde quos progressus ipsi juvenes in literis fecerint experietur, atque ingenium eorum, C virtutem & indolem explorabit: ac præcipue an aliqua in ipsis ad pietatem propensio eluceat. Quos autem manifestis conjecturis ad literas, ad pietatem, & sacerdotium ineptos judicaverit, nullo modo in seminarium admittet.

Priusquam aliquis in seminarium admittatur, sedulo monendus erit, non licere sibi seminarii bonis ali atque educari, si aliud vitæ genus, præter ecclesiasticum in animo propositum habeat. Itaque jurejurando spondeat, voveat, ac sancte promittat, se numquam ad aliam vitæ rationem discessurum, sed perpetuo ecclesiæ Christi fideliter inserviturum in eo gradu & ordine, qui a reverendissimo domino episcopo ipsi assignabitur. D

Polliceatur etiam se primario seminarii, eique substitutis in omnibus obtemperaturum, ac omnes leges & statuta seminarii observaturum: alioquin intelligat se in seminario nullam moram facturum esse, sed statim ex eo ejectum iri. Eaque de causa illi statuta illico legentur.

Ne autem quisquam ab hisce promissionibus cum maximo seminarii dispendio resilire possit, in ipso ingressu tenebitur, duos ex propinquis suis episcopo sistere, qui pro eo caveant ac fidejubeant se pensionem illius persoluturos pro tempore, quo in seminario vixerit, si in ordine & statu ecclesiastico perseverare nolit: nisi aliud episcopo justa de causa visum fuerit.

Nemo vero ex ditiori familia recipietur, nisi parentes pro eo pensionem solvere velint. Qui vero ex mediocri fuerint, partem aliquam persolvendo admitti poterunt.

Nullus item recipiatur, quin lecto, toga, pileo, indusiis, & aliis vestimentis, necnon superpellicco & breviario instructus sit.

ANNO CHRISTI 1583.

De primario & præfectis seminarii.

III.

NULLUS in seminarium aliquo functurus officio admittatur, quin prius diligenter ab episcopo examinatus & probatus fuerit: cujus etiam arbitrio omnes ab officio, si ita expedire in domino judicaverit, amovebuntur.

Curandum erit diligentissime, ut qui seminario præficientur, viri sint graves, prudentes, & omni virtutum genere ornati, quique suo exemplo & cohortationibus subditorum animos ad pietatis & virtutis studium accendere possint. Nec, quamdiu in seminario idonei aliqui reperientur, extranei assumantur. Professionem vero fidei, juxta formam in concilio provinciali expressam, omnes, antequam recipiantur, in manibus episcopi emittant.

In seminario unus erit primarius venerandæ gravitatis, & singularis pietatis sacerdos, cui omnes, qui in seminario erunt, tam in spiritualibus, quam temporalibus parebunt.

Primario, duo alii sacerdotes, si fieri possit, adjungentur: quorum alter procurator omnium seminarii negotiorum erit; alter rerum domesticarum curam habebit, vocabiturque submagister seminarii. Quamquam, ubi non ita amplum erit seminarium, utrumque officium unus & idem præstare poterit.

In seminario tot erunt famuli & ministri, quot pro numero clericorum, arbitrio episcopi, & ab ipso delegatorum, videbuntur necessarii. Feminis vero non solum officia & ministeria, sed etiam aditus in seminarium penitus denegetur.

Præceptorum seu præfectorum seminarii officium erit, a discipulis repetitionem lectionis diligenter exigere, & clericorum mores in omnibus dirigere, atque illos, quocumque perrexerint, deducere. Unus vero eorum cantum ecclesiasticum clericos docebit. Non erit tamen incommodum, ad expensas vitandas, ut qui ætate, prudentia, & eruditione provectiores fuerint, junioribus præficiantur.

Assiduus sit in seminario primarius, suaque præsentia, & sollicitudine omnes in officio contineat: severitatem vero potius præ se ferat, quam exerceat.

Episcopum sæpissime conveniat, ad eumque totius seminarii rationem referat.

Librum habeat primarius, in quo, eorum omnium qui in seminarium admittentur, nomina, cognomina, conditionem, diem & annum receptionis, & præterea quicquid supellectilis quisque attulerit describat.

De œconomia seminarii;

IV.

CONSTITUETUR procurator negotiis tractandis aptus, & rei domesticæ administrandæ & gubernandæ non ignarus, qui primatium opera sua juvabit in rebus temporalibus, negotiaque cum domi, tum foris sedulo procurabit.

Procurator redditus omnes ac fructus seminarii suo tempore colliget: pecunias vero collectas statim primario in arca asservandas tradet. Habebit autem librum, in quo diligenter, & summa fide describet quicquid recipiet fructuum, pecuniarum, & a quibus, & qua de causa, notabitque diem, mensem & annum.

Singulis mensibus accepti expensique rationem reddet primario: librum vero rationum manu propria consignabit primarius: easdem vero rationes tertio quoque mense examinabit episcopus, una cum quibusdam ex delegatis a clero.

Obsonator, seu ciborum, & aliarum rerum emptor, constituetur vir fidelis & bonæ conscientiæ, qui singulis diebus pecuniam necessariam a procuratore accipiet: rationemque accepti & expensi singulis diebus eidem procuratori reddet, & id quidem particulatim & minutatim.

Supellectilem, & omnia seminarii vasa, & instrumenta in libro suo numerata & descripta habebit procurator, eorumque rationem reddet primario, sexto quoque mense.

Victus moderatus, frugalis & minime delicatus ab episcopo & delegatis, habita loci ratione, præscribetur.

De disciplina seminarii, & primo de pietate.

V.

MONEANTUR sæpissime clerici a magistris & præceptoribus, ut pietatis & religionis in primis rationem habeant: necnon in virtutum, & spiritualium rerum studium jucumbant: majoresque progressus ea ratione sperent se facturos, quam ex assiduo in libris & indefesso studio.

Singuli, ubi mane hora quarta excitati surrexerint, in unum locum convenient, & per dimidiam horam, genibus flexis, orationi incumbent, recitabuntque, uno præeunte, aliis clara voce respondentibus, horarias preces B. Mariæ virginis. Breviarium vero qui sacris ordinibus initiati fuerint, congruo tempore & magna animi attentione recitabunt.

Vesperi, antequam hora nona quieti se tradant, omnes simul recitabunt litanias, ac mox conscientiam suam diligenter discutient & examinabunt. Conscientiæ vero examinandæ rationem imprimis teneant, tum ut sibi, tum ut aliis aliquando prodesse possint.

Singulis mensibus sacerdoti peccata sua singuli confiteantur: sacramque eucharistiam, nisi confessario aliud videatur, magna diligentia & devotione præparati sumant.

Omnibus diebus festis ad missam majorem & vesperas cathedralis ecclesiæ civitatis, in qua seminarium extiterit, bini ex seminario prodeuntes, superpelliciisque induti conveniant: ibique locis designatis stent ac sedeant, & cum choro psallant: nec inde unquam se moveant, nisi cum ad officia & munera illis ab episcopo & capitulo injuncta accedendum erit, eisdem quoque diebus concioni publicæ eadem in ecclesia, vel alio loco, arbitrio episcopi, intererunt.

Primarius etiam vel alius pietate & eruditione vir singularis aliquoties in mense breves adhortationes habebit ad clericos de virtutum dignitate, vitiorum turpitudine, eorumque remediis, de beatitudine, de pœnis inferni, de morte, de extremo Dei judicio, & similibus argumentis, quibus in suscepto vitæ genere magis in dies proficiant.

Initio prandii & cœnæ unus ex sacerdotibus benedictionem præmittat, in fine gratiarum actio

ANNO CHRISTI 1583.

actio subsequatur: omnes præeunti sacerdoti alta voce modeste respondeant: addatur psalmus *De profundis*, & alia collecta pro fundatore & benefactoribus.

Tempore prandii & cœnæ legat unus e suggestu caput aliquod ex sacris bibliis, cui addatur pii alicujus libri lectio, quam omnes attente audient, ut dum corpus cibis alitur, mens nequaquam jejunet otiosa.

Inter cetera vero piorum hominum atque doctorum scripta, crebro insignem illam D. Hieronymi ad Nepotianum epistolam de vita clericorum privatim & publice legant, ut mature singuli ad illius normam sese dirigere assuescant.

De obedientia, & aliis clericorum seminarii officiis.

VI.

CUM obedientia sit bonorum omnium parens, nullusque recte præesse possit, qui prius parere non didicerit, idcirco nihil jucundius seminarii clericis esse debet, quam præfectorum & moderatorum suorum præceptis & mandatis in omnibus obtemperare.

Nemo e collegio sine facultate, & comite sibi adjuncto egrediatur, cum quo etiam in seminarium revertatur.

Nemo literas mittat, aut aliunde accipiat, nisi per manum primarii, qui eas diligenter perleget, nequid in illis sit, quod eos ab instituto divertat.

Extra seminarium nemo apud aliquem comedat, nisi apud suos parentes & propinquos, idque raro, & cum facultate: nec extra seminarium dormiat. Quod siquis, inscio primario, egressus fuerit, aut foris remanserit, rursus non admittatur nisi consulto episcopo, cujus erit statuere an sit ille recipiendus in seminarium, necne.

Nemo quicquam retinebit, quod primario velit esse occultum. Itaque nemo arcam habebit clave obseratam; aut si certe habeat, clavem, quoties jubebitur, primario tradet.

Non superiores modo, sed & majores omnes colant & observent, eosque, qua par est modestia, alloquantur. Sint in loquendo prudentes, & caveant alios verbis offendere, studeantque concordiam cum omnibus retinere. Quod siquid contra acciderit, quamprimum in gratiam redire conentur.

Nemo, ne joco quidem, alium tangat: sed ubique, & apud omnes, eamdem servent modestiam & gravitatem.

Silentium ubique religiose servetur, in templo, in scholis, in cœnaculo, inter eundum, & redeundum e gymnasio: in omnibus denique locis ecclesiastica modestia eniteat.

Caveant per seminarium vagari, studiorum præsertim tempore. Cum iis vero non colloquentur, qui sibi obviam fient, excepta decenti salutatione atque verecunda, quæ prætereundo fieri potest.

Quoties autem, sive ad templum, sive ad gymnasium ibunt, modeste bini procedent, subsequente eos præfecto, cui commissi fuerint.

Cum iis tantum conturbernalibus agant, cum quibus agere permittentur, ad eorum utilitatem. Cum vero studendum erit, nemo cum alio colloquatur: nec vesperi post orationem, nec mane ante eamdem.

Ibunt omnes cubitum hora nona: surgent vero hora quarta: singuli in singulis dormient lectis, ut valetudinem tueantur.

A prandio, & a cœna horam unam honestæ relaxationi dabunt. Quamquam nihil impediet illius horæ mediam partem cantui ediscendo, aut alicui literariæ exercitationi attribuere ex primarii præscripto.

Mundities servetur in omni vestimento, in cubiculo, in lecto, & in libris. Cubiculum suum aut dormitorium verrent, quoties in hebdomada submagistro videbitur; lectos vero suos summo mane recte componant.

In refectione corporis sumenda, omnes in eodem triclinio mensis accumbent: ubi non sobrietatis tantum habenda est ratio, sed omnis etiam honestatis. Quod ut facilius fiat, diversis in locis, primarius & sacerdotes, atque ipsi præfecti accumbent, ut omnes oculis lustrent. Et si quis immodestius se gesserit, eum admoneant.

De re literaria.

VII.

NIHIL aliud prius discant omnes, quam memoria teneant catechismi catholici compendium. Cujus postmodum numquam intermitti debet repetitio: ut per mutuas interrogationes de ipso, omni poscenti, rationem reddere possint fidei catholicæ. Ipsa vero repetitio bis in hebdomada poterit institui. Ubi vero provectiores fuerint, diligenter illis commendetur catechismi Romani lectio, ut inde altiorem sacramentorum doctrinam addiscant.

Latine loquendi legem perpetuo servent, sintque in ediscendis lectionibus diligentes, & iis præfixo tempore memoriter recitandis: stylum etiam assidue exerceant, caveantque ne aliis exercitationibus literariis ullo modo desint. Id vero præstabunt, pariterque in literis plurimum proficient, si præceptoribus pareant.

Nemo a scholis absit constituto tempore. In gymnasio clerici, qui ejusdem fuerint classis simul assideant, & omni modestia ceteris præstare curent.

Libros nullos emant, nec habeant, nisi quos primarius eorum studiis fore utiles judicaverit. Libros a sancta sede apostolica damnatos & impudicos ne norint quidem de nomine, multo vero minus eos unquam legere audeant.

Exercebuntur in omni genere disciplinarum, quæ ad theologiam præsertim cognoscendam juvant: atque ubi literas humaniores & philosophiam didicerint, in ea potissimum theologiæ parte diligenter instruendi erunt, quæ conscientiæ casus explicat. Libros etiam ecclesiasticos, & quos vocant rituales, diligenter legant.

Exerceantur etiam omnes suo ordine, pro captu ingenii & doctrinæ, in concionibus & hortationibus faciendis de mandatis Dei & ecclesiæ, de articulis fidei, virtutibus sequendis, vitiis evitandis, aut de aliqua scripturæ sententia. Ea vero conciuncula poterit fieri toto tempore cœnæ, aut etiam prandii. Qui vero provectiores erunt, solennioribus diebus, episcopi arbitrio in diversas parœcias mitti poterunt, ut dum plebi aliquid consolationis impertient, etiam in concionando exerceantur.

Dum fient repetitiones in seminario, aut disputationes, ut plurimum aderit primarius,

tum

ANNO CHRISTI 1583.

tum ut singulorum ingenium & indolem melius cognoscat: tum etiam ut animadvertat siquid corrigendum sit.

De correctione.

VIII.

QUICUMQUE præerunt in seminario, ament & foveant sibi subditos, tamquam filios quos generant in Christo, ministros Dei futuros: desiderentque potius ab eisdem amari, quam timeri. Ad bene agendum & proficiendum inciteat ipsos magis pudore & libertate, quam metu & formidine.

Si qui sint tamen dyscoli & protervi, præsertim, qui aliorum mores inficiant & corrumpant, omni ope conandum est, ne quid seminario detrimenti adferant, si in eos indulgentiores fuerint moderatores. Neque vero qui difficiles natura fuerint, nisi se verbis, aut castigatione correxerint, diu erunt in seminario retinendi.

Et quamvis desides ac rudes, quique in studio literarum nihil promovent, nulla ratione sint ferendi in seminario: multo tamen magis animadvertere oportet in eos, qui pietatem negligant: qui seminarii statuta passim violent: qui societatem cum protervis ineant: qui externorum colloquiis delectentur: qui facile obtrectare & murmurare soleant: qui suos errores (licet ob eorumdem utilitatem id fiat) deferri moleste ferant: qui mentiri, aut sua errata inficiari, aut excusare soleant: qui pœnas injunctas graviter ferant: qui singulare aliquid, quod iis nequaquam expedire censeatur, velint: qui procaciter, impudice, ironice loquantur, aut respondeant. Hæc enim & similia vitia sunt imprimis a toto seminario arcenda, & actiter, nemine excepto, corrigenda.

De ratione promovendi clericos, & ex seminario dimittendi.

IX.

QUOTIES ordines celebrabuntur, primarius dabit episcopo catalogum eorum, qui per ætatem, pietatem, & doctrinam, ad aliquem ordinem promoveri possunt, ut de iis, quod videbitur in domino, statui possit.

Seminarii titulus ad sacros ordines adipiscendos suis alumnis erit sufficiens, quousque sacerdotium aliquod ab episcopo eis collatum fuerit.

In examinationibus, quæ habebuntur ad beneficia vacatura, clerici seminarii, si alias idonei fuerint, ceteris omnibus præferantur.

Ad ecclesias quoque pastoribus destitutas, vel ad scholas moderandas, aliaque munera ecclesiastica obeunda pro temporum & locorum necessitate, arbitrio episcopi mittentur.

Qui a seminario quacumque ex causa dimittentur, antequam discedant, reddant rationem primario ejus officii, quod domi exercuerint, omniaque, quæ sibi commissa fuerint, suo loco restituant.

Qui in seminario educati fuerint, & sine licentia episcopi alicui loco, aut personæ se manciparint, aut extra diœcesim, in qua servire debent ecclesiæ, transfugerint, teneantur ad restitutionem alimentorum, quæ in seminario perceperunt.

Ii qui discedunt, si meliore atque ampliore fortuna aliquando utantur, beneficos & gratos se esse debere in seminarium meminerint.

Discedentes domino episcopo, si sit in civitate, ejus vicariis, primario, sacerdotibus, ceterisque æqualibus suis valedicant, universisque bene precentur, ac vicissim, quod faustum felixque sit, ab eisdem audiant.

ANNO CHRISTI 1583.

PUBLICATIO CONCILII

ANTONIUS MISERATIONE DIVINA archiepiscopus Burdigalensis.

UNIVERSO PROVINCIÆ NOSTRÆ Burdigalensi clero, populoque salutem in domino.

EX multis officii nostri partibus, quæ animum nostrum, ex quo ad hanc sedem metropolitanam, nullis nostris meritis, sed sola Dei benignitate evocati fuimus, maxime sollicitum habuerunt, hæc una certe nobis in mente altius insedit, ex eo præsertim tempore, quo sacrosancti concilii Tridentini accessit auctoritas, ut ecclesiasticæ remissio dissolutioque disciplinæ, salutaribus tandem provincialis synodi decretis, ex ejusdem potissimum Tridentini concilii præscripto reformaretur: & non paucorum nostri ordinis hominum effrænata peccandi licentia, vigili cura & sedulitate coerceretur. Hac enim in primis ratione, certa nos omnino spes ac firma tenuit, fore, ut divina pietas, atque clementia flagitiis nostris, morumque perversitate jure nobis hactenus infensa, deinceps in nos incitatæ jam tot annis vindictæ suæ impetum inhiberet, populumque Christianum salutaribus misericordiæ suæ præsidiis per nos communiret. Deinde in hanc etiam spem adducti fuimus, ut plerique homines simplices & incauti, crebris offensionibus, manifestisque scandalis, quæ ex præpostera, perversaque nostrorum hominum vivendi ratione, accidere solent, æternæ damnationis iter ingressi, ubi demum Dei cultum ac honorem restitutum, necnon pristinam vitæ nostræ formam immutatam & sinceriores clericorum mores animadvertissent, sua sponte ab illa impietate pertinaci resilirent, & ad Christi ecclesiam majore studio & religione sese rursus adjungerent, veram in ea, certamque salutis viam (quæ nusquam alibi esse potest) absque ulla offensione & periculo reperturi. Verum scelerata bellorum intestinorum vis atque immanitas, quæ his annis viginti in omni quidem Gallia, sed in hac præcipue Aquitaniæ provincia, maxima cum vexatione, & piorum quorumcumque hominum internecione, non minus atrociter, quam libere grassata est, tam piis & salutaribus conciliis, quo minus ea ex animi nostri sententia exequi fas esset, penitus obstitit. Interea vero ista contagio ac pestis sic in dies incrementa cœpit, & ita longe lateque emanavit, ut hæc provincia, quæ nullis, vel florentissimis Galliæ provinciis pietate quondam ac religione cedebat, ea jam una sit, in qua furiosa & præceps hæresis, parens & alumna totius impietatis scelerumque omnium, majora & insigniora sævitiæ suæ monumenta statuerit. In eas enim calamitates & angustias adducta est, ut nulla humana prudentia vel industria possit in integrum restitui, atque pristini status gloriam atque dignitatem rursus adipisci. Attamen cum quicquid hominum

ANNO CHRISTI 1583.

vires exuperat, divina bonitate atque potentia infinitis partibus longe ſit inferius : nos propterea, immenſa Dei pietate atque miſericordia freti, ejuſdemque ſolemnibus promiſſis, quibus extremis ſe rebus noſtris atque deſperatis affuturum certo ſpopondit, conſili, tandem RR. coepiſcopis noſtris, totique hujus provinciæ clero condiximus, ut ad diem feſtum omnium ſanctorum hujus anni 1582. provinciale concilium in hac urbe nobiſcum habituri, Deo propitio, convenirent. Cui quidem inter ceteros adfuerunt RR. in Chriſto patres ac fratres coepiſcopi, Agennenſis, Engoliſmenſis, Pictavienſis, Santonenſis, atque Sarlatenſis. R. item epiſcopus Vaſatenſis, licet ad provinciam Auxitanam pertineat, cum tamen hic eſſet, ob vi- B ciniam, & notam ejus pietatem, a nobis rogatus, libenter interfuit. Ex quorum ſententia & maturo judicio, unoque conſenſu, adhibitis etiam in conſilium abſentium epiſcoporum atque eccleſiarum cathedralium delegatis, abbatibus, collegiorum procuratoribus, ac ceteris, qui ad iſtam ſynodum ex officio jureque convenerunt : cum prius ad nos, ſanctamque ſynodum diligenter delatæ fuiſſent clericorum depravationes, populi querelæ, vaſtationes eccleſiarum ac horrendæ ſolitudines, quas nos omnes niſi cum intimo animi dolore audire nequaquam potuimus ; ad immortalem gloriam præpotentis Dei, ejuſque divini cultus inſtaurationem, necnon ad accuratiorem morum & C eccleſiaſticæ diſciplinæ informationem, quæ mox ſubjungentur decreta, divino aſpirante numine, edidimus : atque ab omnibus, tam clericis, quam laicis, quatenus ad cujuſque munus ſpectare videbuntur, ſervanda ſanximus. Parum enim fuerit multas & præclaras conſtitutiones edidiſſe, niſi unuſquiſque noſtrum omni mente in eam curam incumbat, ut earum firma conſtanſque ſit auctoritas, eiſque mos ab omnibus ſedulo geratur : imo vero ad aliud nihil conferent, ſi negligantur, quam ad Dei vindictam in nos magis magiſque concitandam. Quamobrem univerſos provinciæ noſtræ RR. coepiſcopos hortamur in Chriſto, atque obſecramus, ut tam piam tamque ſalutarem mo- D rum & munerum eccleſiaſticorum emendationem atque renovationem tamdiu expetitam, tantoque plauſu, nec minori lætitiæ ſignificatione in hac celebri metropolitana eccleſia exceptam, omni ſtudio, quantum conniti poterunt in ſuis diœceſibus ſervari diligentiſſime curent, atque ſibi ſubditum clerum, populumque Chriſtianum ſuo ipſi exemplo ad illius obſervationem inducant. Quod quidem & nos in iis, quæ ad partes noſtras ſpectabunt, pro virili facturos, Deo adjutore, recipimus atque pollicemur. Ut autem hæc abſque ullo impedimento a nobis & RR. fratribus coepiſcopis, aliiſque, quibus hæc ex officio cura incumbit, libere & integre præſtari explerique poſſint, regem no- E ſtrum Henricum Chriſtianiſſimum, quo poſſumus animi ſenſu, rogamus, atque in domino obſecramus, ut pari pietate, cura & ſollicitudine hanc ſynodum tueatur, ejuſque ſancta decreta ſervari omnino jubeat, qua nos ad eamdem cogendam & habendam, pro ſua ſingulari in religionem, Deique cultum propenſione adhortatus eſt. Omnes itidem magiſtratus, totumque nobilitatis ordinem, & quoſcumque alios in aliquo auctoritatis atque dignitatis gradu conſtitutos, in domino obteſtamur, ut & ipſi pro ſua parte tam ſanctis inſtitutis faveant, A ſubſidiumque nobis ac opem præbeant, quo ſancti hujus concilii decreta ſedulo ab omnibus ſine ulla tergiverſatione ſervari queant : ut ubique profligato frequenti abuſu, deletaque omni pravitate & impietate. Deus optimus maximus, pie, religioſe, & cum debita veneratione ab omnibus in perpetuum colatur.

ANNO CHRISTI 1583.

LITERÆ CONFIRMATIONIS

S. D. N. PP.

GREGORIUS PP. XIII.

Venerabili fratri archiepiſcopo Burdigalenſi.

VEnerabilis frater, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Incredibiliter lætati ſumus ſynodum provincialem a tua fraternitate ad nos miſſam, perfectam eſſe tanta cum pietate, quantam & res ipſa flagitabat, & zelus tuus pollicebatur: Quo nomine te plurimi facimus, tibique provincialibuſque tuis, omnia a nobis paternæ caritatis officia deberi agnoſcimus. Reſtat, ut pari ſtudio & cura operam des ut quæ pie, ſancteque decreta ſunt, quam diligentiſſime ſerventur : ſic enim & Dei gloriæ inſervietur, & diſciplina eccleſiaſtica magna cum dignitate, & fructu retinebitur. Id vero te pro tua ſingulari prudentia facturum eſſe non dubitamus Cetera, quæ ad ſynodum pertinebunt, præſcribent fraternitati tuæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, dubiorum ſacri concilii Tridentini interpretes, qui decreta ipſa diligentiſſime conſiderabunt. Adſit ſemper fraternitati tuæ divina gratia, ad ſui nominis gloriam, catholicæ religionis amplitudinem, commiſſique tibi gregis ſalutem. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris 3. Decembris 1583. pontificatus noſtri anno duodecimo.

Ant. Buccagadulius.

REVERENDISSIMO

DOMINO UTI FRATRI, DOMINO

ARCHIEPISCOPO BURDIGALENSI.

REverendiſſime domine. Quod amplitudo tua, cum primum potuit ſynodum ſuam provincialem Burdigalenſem, ex præſcripto ſacri Tridentini concilii congregaverit confeceritque, ejuſque decreta ad ſanctiſſimum D. N. tranſmiſerit, in eo præclare oſtendit, meminiſſe ſe officii ſui, atque ejus curæ & vigilantiæ, quæ cum proprio gregi, tum univerſæ provinciæ ab ea debetur. Quo nomine ſanctitas ſua tibi, ceteriſque, qui tecum una ei interfuerunt, operamque dederunt, meritam attribuit laudem. Cardinales vero, quibus eadem ſynodus, de more, tradita fuit perluſtranda, lectione ipſius mirifice ſunt delectati : ac, etſi nonnulla adverterint, quæ corrigi oporteat, non tamen de tam pii laboris, & tam præclari operis laude quicquam delibari poſſe exiſtimarunt. Igitur quicquid mutandum erit, amplitudini tuæ cum his literis, tum ſeparatim deſcriptum, tum in margine ſynodi ad ſingula capita adnotatum mittitur, ut ſcilicet pro tua fide, & prudentia, poſtquam illa omnia ſic aptari juſſeris, ad ſynodum promulgandum exequendamque incumbas; idemque a coepiſcopis tuis fieri omnino cures. Mittun-

tuntur etiam conſtitutionum quarumdam pontificiarum exemplaria, quæ ad hanc rem faciunt, ut ſi fortaſſe iſtic in promptu non eſſent, mora nulla ſit, quominus videri in fonte poſſint. Quod ſupereſt, amp. tuam tanta cura diligentia, tantoque cum zelo munus ſuum paſtorale implentem, diu, ac feliciter valere optamus. ANNO CHRISTI 1583.

Romæ, die xix. Decembris 1583.

Amplitudinis tuæ.

Uti Fr. Ph. Bontempag. Cardinalis S. Sixti.

** SYNODI PROVINCIALIS TURONENSIS

Partim Turoni menſe Maio, partim Andegavi menſe Septembri, anno domini 1583. habitæ, decreta.

A ſede apoſtolica correcta & approbata,

INDEX TITULORUM.

1. *Proœmium ſynodi.*
2. *Sanctiſſimo domino noſtro papæ necnon Chriſtianiſſimo regi ſupplicationes.*
3. *De profeſſionis fidei tuenda cura.*
4. *Fidei profeſſionis formula.*
5. *De extirpandis ſimonia & confidentia.*
6. *De ſacramentis & eorum uſu, ac de baptiſmo.*
7. *De confirmatione.*
8. *De euchariſtia.*
9. *De matrimonio.*
10. *De ſacramento ordinis.*
11. *De feſtorum cultu, veneratione reliquiarum & imaginibus.*
12. *De diſciplina eccleſiaſtica cleri, etiam plebis, circa divina, reformatione.*
13. *De capitulis, dignitatibus & canonicis.*
14. *De parœcis, presbyteris & aliis clericis.*
15. *De Chriſti fidelibus laicis.*
16. *De monachis & monaſteriis.*
17. *De monialibus.*
18. *De ſepulturis.*
19. *De juriſdictione & viſitatione eccleſiaſtica.*
20. *De rebus eccleſiæ conſervandis & non alienandis.*
21. *De ſeminariis, ſcholis & univerſitatibus.*

Synodi proœmium ejuſque pro Chriſtianiſſimi regis, & regni incolumitate votum.

I.

IN primis Deo optimo maximo, hæc ſynodus referendas gratias cenſuit, prout refert, Quod divini ejus ſpiritus afflatu Chriſtianiſſimus rex noſter, eccleſiæ Dei ſtatum ac ordinem modis omnibus roborare diſponens conciliorum provincialium in univerſo Galliæ regno celebrationem gratam non ſolum habuerit, ſed eam etiam indici procuraverit: hinc futurum ſperans, ut quæ ſummo noſtro malo diutius graſſatæ ſunt hæreſes, radicitus extirpentur: & quibus turpiter eccleſia deformatur, prorſus aboleantur abuſus, ac toti Galliæ multis jam dudum ſeditionibus, ac perturbationibus afflictæ, omnium bonorum votis tamdiu deſiderata pax pleniſſime reſtituatur: idcirco ſummopere exoptat, & humilibus a Deo precibus obnixe contendit hæc ſynodus, ut regem tam pium, tamque religioſum, fidei ſuæ conſervatione ſtabiliat, æqua juſtitiæ erogatione muniat, pacem ei locupletem reddat, miſericordiæ fulciat affectibus, virium fortitudine roboret, commiſſa ſibi regni gubernacula diſcreto moderamine tenere concedat, ut commiſſos ſibi populos benigne regat, æque judicet, & ad pietatis jura modificetur, illum & piiſſimam religioſiſſimamque ejus ſponſam, virili prole fructuoſoque regni ſucceſſore locupletet, ejuſque optimam matrem, quamdiutiſſime conſervet.

Itaque cum ſancta ſit & auguſta regum majeſtas, ſitque ſacrilegus & parricida, qui vel re vel verbo tenus regem violat: Quod priſcis cautum eſt conciliis, quodque præſertim in ſynodo apud Lauriacum pagum Andegavenſem habita pridem fuit conſtitutum, renovans hæc ſynodus ſtatuit.

Quandoquidem religioni inimicum, & hominibus conſtat eſſe pernicioſum futura curioſius perſcrutari, & fata principum eorumque caſus inquirere, cum ſcriptum ſit, non eſt veſtrum noſſe momenta, vel tempora, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, hoc decreto cenſemus, ut quiſquis inventus fuerit talia perquiſiviſſe, & vivente principe de alio regni ſucceſſore habendo conſilium iniiſſe, ſibique hac in re ſocios conciliaſſe, a conventu catholicorum excommunicationis ſententia expellatur.

Quinetiam pro perverſis hominum moribus emendandis ſalubri deliberatione cenſemus, ne quis in principem maledicta congerat: ſcriptum eſt enim a legislatore, Principem populi tui ne maledixeris: Quod ſi quis fecerit excommunicatione eccleſiaſtica plectatur: Nam ſi maledici regnum Dei non poſſidebunt, quanto magis talis ab eccleſia neceſſario pellitur, qui divinæ ſententiæ violator atque in principem peccans, invenitur?

Si quis contra regiam dignitatem doloſe, callide ac pernicioſe machinari comprobatus fuerit, niſi digniſſime ſatisfecerit, anathematizetur.

Si quis poteſtati regis, quæ non eſt niſi a Deo contumaci, ac inflato ſpiritu, contra auctoritatem & rationem pertinaciter contradicere præſumpſerit, & ejus juſtis imperiis obtemperare noluerit, anathematizetur.

Sanctiſſimo D. noſtro PP. necnon Chriſtianiſſimo domino noſtro regi humiles ſupplicationes.

II.

A SUA ſanctitate (cujus judicio & cenſuræ omnia in præſenti concilio ſancita & deſſinita ſubjiciuntur) ſupplex ſynodus quam poteſt efflagitat obnixe, ut epiſcopis provinciæ, eorumque vicariis, officialibus & pœniten-

tia-

ANNO CHRISTI 1583.

tiariis, facultatem ab hæreſi abſolvendi, ac hæreticos eccleſiæ reſtituendi iis interdictam, concedere dignetur: Quo facilius hæreſis labe infecti, eadem ejurata, ad eccleſiæ catholicæ gremium revertantur.

Supplicat etiam ut ſuo brevi prohibeat, ne epiſcopi eorumque vicarii, aliquas atteſtationes de fide, religione, natalibus & moribus, eorum qui beneficiis electioni obnoxiis initiari petent, expediant, ratione beneficiorum extra ſuas diœceſes exiſtentium, jubeatque pro beneficiis quæ ſuæ erunt diœceſis, eos tantum audiri teſtes, qui cum beneficia hujuſmodi ambientibus ſint tamdiu converſati, ut veriſimile ſit eos illis non nomine tenus, ſed penitus eſſe cognitos, nec quoſvis ſibi oblatos in teſtimonium admitti, ſed diligenti præcedente indagine ex officio aſſumptos, qui de promovendorum religione, natalibus, capacitate, ſufficientia, morum integritate & converſatione, ac literatura, teſtificari & procul dubio valeant: Ne (quod ſæpius contigit) ſuæ illudatur ſanctitati, dum ad beneficia electioni obnoxia nominati, eligunt pro ſuo arbitrio ordinarios ſibi propitios, quique redemptos neque compertæ fidei teſtes audiunt ſuper vita, moribus, fide, religione ejus, quem paucis ante nominationem menſibus, non fidei integritas, vel morum commendabat honeſtas: eoſdem etiam epiſcopos, eorumque vicarios, ſua ſanctitas moneat, ut hujuſmodi beneficia obtenturos ſeu impetraturos, ſub periculo damnationis æternæ, exacto probent examine. Deque eo ſcripto renuntient, quod vulgus dicit proceſſum verbalem conſcribant, illudque atteſtationi inſerant. Quod cum ſuperioribus annis quidam epiſcoporum aut eorum vices obeuntium tentaviſſent; ut hujuſcemodi nominatos ad obnoxia electioni beneficia ad examen adigere voluiſſent, eo ſolo nomine incœpto cedere ſunt coacti, quod auctore prætore, nempe pontifice maximo, qui nobis omnium magiſtratuum eccleſiaſticorum vice eſt, id examen nullo nobis eſſet diplomate mandatum, nec aliquatenus conceſſum.

Jubeat præterea ſua ſanctitas, ut juramenti diplomatibus, quæ clauſula mittere ſolet, hæc inſeratur formula, quod impetrantes beneficia, [a] per ſimoniam nec ulla interveniente ſacrilega nundinatione illa obtinuerint, nec per confidentiam poſſidere in animo eſt: Quorumque conferendorum illis erit facultas, his de perſonis idoneis non per ſimoniam, aut confidentiam providebunt: Dictorumque diplomatum executionem ordinario ejus diœceſis, in qua eſt ſitum beneficium, non alii, (ſi ſuæ ita videatur ſanctitati) committere dignetur.

a) *Forte, nec per ſimoniam.* Jj.

Cum Tridentini œcumenici concilii, ad fidei catholicæ confervationem promulgatio, & juris epiſcopos & abbates eligendi dudum ab eccleſiis Franciæ diſtracti & obtriti, reſtitutio, ſint perneceſſariæ, ſuam majeſtatem impenſe rogat ſynodus, ut dignetur jubere, concilium Tridentinum publicari: necnon ipſis eccleſiaſticis permittere, ut epiſcopos & abbates ſibi deligere valeant: Quæ ſi ſua majeſtas, certis de cauſis nobis hactenus incognitis, minime concedenda ducat, ſupplicat humiliter ſynodus, ut ſanctiſſimo domino noſtro papæ, ad beneficia electioni obnoxia, viros hujus numeri capaces & idoneos, juxta ſacrorum conciliorum decreta, & ſalubriter ſancitas ordinationes, nominare velit.

Suæ etiam majeſtati ſupplicat concilium, ut decreta & ſtatuta omnia hujus ſynodi, perpetuo quibuſcumque appellationibus poſtpoſitis: fiduciaria ſaltem juriſdictione, quod vulgo fertur per modum viſionis, a provincialibus obſervari jubeat: Quibus quidem appellationibus ſi relinquatur locus, nullum omnino hujus concilii, nec aliorum in poſterum celebrandorum fructum præſagit eſſe ſperandum.

ANNO CHRISTI 1583.

De profeſſionis fidei tuenda cura.

III.

CUM omnes, eccleſiaſtici præcipue, eamdem fidem quam juxta articulos a ſancta ſede apoſtolica præſcriptos, hæc ſynodus profeſſa eſt, tenere debeant: ſtatuimus quod qui dignitates, canonicatus & præbendas, tam in metropolitana, quam cathedralibus eccleſiis obtinent, necnon abbatias, prioratus, eccleſias parœciales, aliaque beneficia, & officia eccleſiaſtica, tam ſæcularia quam regularia, etiam in collegiatis eccleſiis ac monaſteriis quibuſcumque, quovis nomine cenſeantur, intra tres menſes a die adeptæ poſſeſſionis in præſentia epiſcopi, ſeu vicarii, vel officialis, hujuſmodi profeſſionem legant & faciant, eique ſua manu ſubſcribant: Cui quidem decreto per procuratorem ſatisfacere illis minime liceat.

Donec vero juraverint, ſuorum beneficiorum fructus, elapſo trium menſium ſpatio, uſui ſeminarii in quacumque diœceſi erigendi, & aliis piis operibus, judicio epiſcopi, applicabuntur: niſi dicti fructus, de jure vel conſuetudine aliis ſint affecti vel deſtinati.

Dicta vero fidei profeſſionis tenor eſt ejuſmodi.

IV.

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: CREDO in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia ſæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis. Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas. Et aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur. Qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam, & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector.

Item ſacram ſcripturam, juxta eum ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione

ne

ANNO CHRISTI 1583.

ne ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam & interpretabor. A

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis (licet non omnia ſingulis) neceſſaria. Scilicet: Baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio & admitto. B

Omnia & ſingula quæ de peccato originali & juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis & defunctis, atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem. Quam converſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum verumque ſacramentum ſumi. C

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari.

Similiter & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos & invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre. Atque eorum reliquias eſſe venerandas.

Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem eſſe impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo. D

Sanctam, catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. E

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo: eamdem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo juvante, retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

Quam etiam fidei profeſſionem, per capitula eccleſiarum cathedralium & collegiatarum a beneficiatis quibuſcumque ab iis dependentibus, exigi volumus: ipſis beneficiatis ut prædictam fidem coram dictis capitulis profiteantur, injungentes: nulla per beneficiatos, hujuſmodi profeſſionem fidei facientes, epiſcopis aut capitulis, ſolvenda mercede.

Quia vero multi a vera fide aberrantes, contra hujuſmodi profeſſionem, etiam conſulto gravius peccant, ut magi, arioli, aruſpices, faſcinatores, divinatores, præſtigiatores, ſuperſtitioſi, ſortilegi, hæretici & ſchiſmatici, aliique ad hujuſmodi facinora, ſacra ſcriptura abutentes: Prohibet hæc ſynodus, ne libri magicæ artis, hæreticorum, ſchiſmaticorum, aut ſortilegia, incantationes, & curioſas artes docentes, vel ad laſciviam & luxum provocantes, imprimantur, vendantur, legantur aut retineantur omnino: his demptis, quibus a ſummo pontifice, vel de jure conceſſum eſt: jubetque, ſicubi reperti fuerint, comburantur, ſub ejuſdem anathematis pœna, quam ipſo facto incurrent, qui minime paruerint.

Ut autem tutius in eccleſiæ gremio contineantur, qui ab ea non deſciverint, omni fidei Chriſtianæ & religionis catholicæ profeſſori præſertim eccleſiaſtico, inhibet: Ne cum antedictis ſortilegis, incantatoribus, divinatoribus, curioſas artes docentibus ſeu ſectantibus, prudens ſcienſque communicet, confabuletur, colloquatur, ſub interminata pœna, ſi decreto non obedierit.

Nec etiam hæreticis aſſiſtant in his quæ circa fidem ſunt inter nos controverſa, præſertim in vitioſa & corrupta ſacramentorum baptiſmatis, cœnæ, matrimonii adminiſtratione, cadaverumque ſuorum ſepultura, contra eccleſiæ catholicæ ritum introducta: nec eorum concionibus vel potius pernicioſorum dogmatum diſſeminationibus, aliiſve eorum actionibus, catholicæ fidei, & religioni adverſantibus, ullo modo interſint.

Cum autem apoſtolo monente, finis præcepti ſit caritas, noſque jubeat caritatem in omnibus ſectari, ut omnes ſalvi fiant: Epiſcopi, concionatores & rectores, ſuis in concionibus, dumque verbum Dei interpretabuntur, modeſte eos commonefaciant & adhortentur ut a ſuis erroribus revocent, & Chriſto lucri faciant, quantaque poterunt humanitate, manſuetudine ac monitis ſalutaribus ad catholicam eccleſiam reducere ſtudeant.

Quia vero non pauci magos, incantatores, maleficos, ſortilegos & ſuperſtitioſos adeunt: ut a ſuis vel ſuorum morbis, curationem, auxilium opemve inveniant: eorumque conſilio, phylacteria, annulos, ſchedulas, characteres pro amuletis, cum certa precum formula, verbis etiam incognitis concepta, & ſubmiſſa voce prolata, deferunt, idque non ſine gravi animarum ſuarum damno atque periculo, exiguntque ab incautis ſacerdotibus, annulorum, phylacteriorum, ſchedularum & characterum benedictiones: omnibus præſertim eccleſiaſticis ſub depoſitionis, laicis vero ſub excommunicationis pœna, ut a prædictis omnibus abſtineant, hiſve fidem, quacumque ratione adhibeant, prohibemus, aliiſque præterea juris & arbitrii pœnis hujus decreti contemptores coerceantur.

Severiter ac diſtincte ſacerdotibus præcipientes, ut juxta Turonici concilii tertii decretum, do-

ANNO CHRISTI 1583.

doceant fideles populos, magicas artes, incantationesque quibuslibet infirmitatibus hominum, nihil posse afferre remedii, aut animalibus languentibus, claudicantibusve, vel etiam moribundis, quicquam prodesse, nec ligaturas ossium vel herbarum superstitiose compactarum cuiquam mortalium adhibitas esse adjumento, sed isthæc omnia nil aliud ducere quam occultos antiqui hostis laqueos hamatasque decipulas, quibus humanum genus inescare atque tandem perdere enititur.

Quin etiam, cum videamus astrologia ad nos decipiendos abuti, ea præsertim quam judiciariam vocant, hac penitus abstinendum, esse censemus, ac eum qui dixerit astrologis, vel mathematicis, seu genethliacis esse credendum, eorumve dictis fidem esse adhibendam, anathemate feriendum esse declaramus.

Cum præcipuum sit episcoporum munus ut sua quisque diœcesi strenuam det operam quo sancte, pure ac sincere per se aut alios verbum Dei annuncietur, maximaque ab his sit adhibenda cautio, ne a quibuslibet id fiat, sine ullo & status & doctrinæ discrimine, sitque omnibus perspicuum ob non adhibitam seligendis concionatoribus & verbi Dei interpretibus diligentiam, ortas hæreses vix evelli posse, novosque in dies exoriri errores: statuimus ne imposterum quisquam sancto concionandi, & verbum Dei interpretandi muneri præficiatur, qui non sit sacro, saltem diaconatus ordine insignitus, & accurato examine, ab episcopo aut ab eo deputando, probatus: Quique sui ad concionandum mandati, literis manu episcopi & sigillo, seu ejus vicarii & secretarii signo firmatis, gratisque concedendis fidem faciat.

Similiter, confessionibus populi audiendis, præsertim in urbibus, nemo præficiatur confessionarius, nisi qui debite per episcopum, seu ejus pœnitentiarium, tum vitæ morumque integritate, tum literatura & experientia fuerit idoneus judicatus: Quod ut fiat commodius, singuli concilii Tridentini cathechismum, certamque confessiones excipiendi formulam a doctis & catholicis viris congestam, super qua examinabuntur, penes se habere; & ut promptius lepram a lepra discernere queant, quantum fieri poterit memoriter scire teneantur.

At ne quis abusus, in contemptum & præjudicium hujus decreti obrepat: Mandat hæc synodus archidiaconis, archipresbyteris, decanis, & aliis quibuscumque, tam de jure quam consuetudine visitationis officio fungentibus, ut si quos, parœcias visitando, repererint minus idoneos, vel contra decretum prædictum facientes, diligenter inquirant, & si viderint expedire, contemptoribus verbi Dei prædicatione & confessionum auditione, interdicant: donec aliter per episcopum statuatur.

Cum autem, nisi & rectoris integritas, doctrina, vigilque diligentia in id nobiscum conspiret, hoc perfici minime posse sit perspicuum: volumus & decernimus, nullum deinceps ecclesiæ regendæ præficiendum, nisi qui prævio examine per concursum juxta formam a sacris canonibus & Pii quinti constitutione præscriptam huic oneri par, & magis idoneus inventus & electus fuerit; capitulorum, archidiaconorum, & archipresbyterorum: qui jus habent in nonnullis diœcesibus, ad parœciales ecclesias nominandi seu repræsentandi, salvis juribus.

Sublato etiam, qui in multis diœcesibus invaluit, abusu, omnibus ecclesiasticis, cujuscumque status, ordinis aut dignitatis existant, prohibemus, ne indulgentias, aut alias spirituales gratias sive ab antiquo, sive post Tridentinum concilium concessas, audeant in posterum publicare; præter eas, quas ordinarii locorum adhibitis duobus de capitulo debitis temporibus populo publicandas judicaverint, eas omnes quæ sunt quæstuariæ, cum sint per concilium Tridentinum abrogatæ, non esse publicandas, decernentes.

Sanctorum patrum antiquis constitutionibus inhærentes, laicis de fide catholica disputare omnino prohibemus: Imo magis ea quæ a sanctis conciliis sancita sunt, firmiter tenere injungimus, Mosemque audire Israeliticum populum cum curiosius de rebus arcanis inquireret, monentem, Audi Israel & tace.

Nulli omnino liceat, quacumque fulgeat dignitate, cujusvis etiam sit ordinis vel qualitatis, sacella vulgo capellas, sive ecclesias de novo ædificare & erigere, cujuscumque privilegii prætextu, nec in his missas, & alia divina officia celebrari facere, absque episcopi licentia, quam non nisi justis de causis, & super his debita inquisitione præcedente, concedi volumus:

De extirpandis simonia & confidentia.

V.

CUM more prudentis medici, ad curandum exitialem confidentiæ morbum, priscis incognitum, novum excogitare remedium coacti fuerint, felicis recordationis Pius IV. & V. beati Petri successores, non modo confidentiam istam, pessimum & gravissimum genus simoniæ esse declararunt, sed etiam ad hujusmodi humoris peccantis, & virgineam ecclesiæ catholicæ faciem fœdantis, contumaciam superandam, confidentiarios a solo pontifice Romano absolvi posse, nisi in mortis articulo, prudenter decreverunt, attamen nonnulli religiosi, ut sub confidentiariorum cubito pulvillos consuant in contemptum pontificiæ bullæ, contra confidentiarios promulgatæ, sibi passim nimis impudenter vendicant potestatem, prædictos confidentiarios etiam extra mortis articulum, absolvendi, virtute quarumdam indulgentiarum plenariarum, sibi olim concessarum, adeo ut ab ipsis religiosis, se vere absolutos esse maleferiati confidentiarii facile sibi persuadeant, nulla prorsus restitutione facta: Idcirco ne imposterum ecclesiæ catholicæ desertores inde possint ansam arripere bullæ prædictæ, vel indulgentiis plenariis detrahendi, tamquam sibi invicem pugnantibus, humillime synodus [a] hæc sanctitati supplicat, ut hunc solvere nodum dignetur, & super hac re, suam aperire mentem velit, ne plenariis indulgentiis, sive antiquis sive novis, sacerdoti cuilibet, modo ab ordinario fuerit approbatus, confidentiarios etiam corpore sanos absolvendi facere potestatem, non obstantibus prædictis Piorum IV. & V. diplomatibus.

Ipsam autem bullam Pii quinti, ut magis innotescat, & perfrictæ frontis confidentiarii & simoniaci pudore suffundantur, & ad meliorem mentem redeant: in qualibet diœcesana synodo, semel in anno & dominica passionis in singulis parœciis publicari volumus, cujus tenor est ejusmodi. *Pius episcopus, &c.* Bene quidem, & providenter fel. rec. Pius papa IV. prædecessor noster ad tollendam fiduciariæ manci-

pa-

a) *Forte* suæ. H.

ANNO CHRISTI 1583.

pationis beneficiorum ecclesiasticorum corruptelam, statuit & decrevit, ut ipso jure vacarent ecclesiæ, monasteria, ceteraque beneficia ecclesiastica in confidentiam a quibuscumque etiam S. R. E. cardinalibus cujusvis personæ contemplatione, vel intuitu recepta liberam illorum dispensationem sibi & apostol. sedi reservando, nec valere ipsorum collationes seu concessiones, nec fructuum, nec pensionum reservationes, nec facultates illas transferendi, nec regrediendi, seu accedendi & ingrediendi ad ecclesias, monasteria, beneficia supradicta, illaque recipientes, fructus, pensiones, & alias res eorumdem indebite percipientes. Prohibens quibuscumque etiam sub censuris ecclesiasticis, ne quid hujusmodi amplius auderent. Ac etiam decrevit omnes & quascumque provisiones, præfectiones, collationes, commendas, & alias dispositiones de ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, nec non reservationes fructuum, pensionum, rerum & jurium, ac etiam transferendi, regrediendi, accedendi, & ingrediendi, aliasque facultates, sive per se, sive futuros Romanos pontifices, etiam motu proprio, ac consistorialiter, sive etiam per ordinarios collatores, etiam ad patronorum præsentationem, cum interventu confidentiæ hujusmodi, sive expresse, sive occulte, ac de jure præsumpto, & alias contra prædicta pro tempore factas, nullius momenti fore, nec cuiquam suffragari, sed ecclesias, monasteria, & beneficia hujusmodi ipso jure vacare, ac prædictæ dispositioni reservata esse, sicque per quoscumque etiam per præsumptiones & conjecturas legitimas, & alias eorum arbitrio procedendo, cum alioqui confidentias hujusmodi in lucem erui & probari non posse constaret, judicari & diffiniri debere. Necnon irritum & inane quicquid secus contigerit attentari, quemadmodum confectis super his literis plenius continetur & infra. Multi enim ipsa beneficia jure retinere nequeuntes: alii ne cogantur ad sacros ordines, ad residentiam, ad incedendum in habitu clericali, ut ad bellum proficiscantur, ut inimicos occidant, alii ut alieno nomine lites agant, aut defendant, alii propter crimina incapaces: quidam ut purgato delicto, vel absolutione consecuta illa repetant, eadem in alios deponunt, & in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt, sæpe laicis, & inhabilibus: plerique vel senes, vel infirmi, ut beneficia domibus suis perpetuent, illa renunciarunt, & renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus ecclesiasticis alant, vel illa etiamnum infantibus, aut nascituris asservent, facto interdum circuitu retrocessionis cum reservatione fructuum & aliarum rerum, aut accessu, præsertim ab illis qui præstandorum jurium cameræ apostolicæ sunt immunes, alii aut incapaces, aut aliis beneficiis ecclesiasticis onusti, aut ecclesiastico ordini sese mancipare refugientes, aut mere laici beneficia ecclesiastica aliis conferenda procurant, ut de illis postmodum, ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes illorum, ad hæc plerique ordinarii, & alii collatores, ac etiam patroni laici curant deponenda beneficia, ut fructus, seu pensiones capiant eorumdem, aliisve faciant ministrari. Alia item permulta ejuscemodi admittuntur, quibus immaculata rerum divinarum puritas impie violatur, disciplinæ ecclesiasticæ nervus dirumpitur, & imminens patratur exitium animarum. Quare nos volentes periculosam talium audaciam novi juris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus, ut si quis quacumque auctoritate ecclesiam, vel monasterium, aut aliud beneficium ecclesiasticum qualecumque ex resignatione, vel cessione cujuscumque personæ simpliciter aut cum circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, ut illa vel illud etiam in eventum regressus, vel accessus, eidem dimittenti, vel alteri postea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alii vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur. Itidem si ordinarius vel alius collator contulerit ante hac, aut conferat in futurum beneficium ecclesiasticum quovis modo vacans ea conditione tacita vel expressa, ut postea in alterum pro arbitrio collatoris, seu alterius, cujuscumque contra juris communis ordinationem disponatur, sive ut de eo provisus, fructus illius vel partem ad utilitatem, vel libitum conferentis vel cedentis, aut alterius, relinquat & remittat, seu pensionem illi vel illis, quem vel quos idem collator aut cedens, vel alius per se vel alium scripto aut verbo jusserit seu significaverit, persolvat, & pariter si a patrono etiam laico, vel alteri præsentatori, seu electori contigerit aut contingat id fieri. Adhæc si cardinalis, aut alius a solutione jurium ipsius cameræ, vel etiam cancellariæ apost. exemptus post resignationem, vel cessionem alicujus extranei de ecclesia, monasterio, vel alio beneficio ecclesiastico in se apostolica vel alia auctoritate factam & admissam illam vel illud etiam confectis literis apostolicis & possessione apprehensa in eumdem resignantem vel cedentem modico spatio interjecto, veluti duorum, aut trium mensium retrocesserit, aut retrocedat in futurum[a] ex illa retrocessione fructus ecclesiæ, seu monasterii, aut beneficii, vel eorum pars seu pensio, seu quid aliud super illis reservatum, aut regressus seu accessus, & ingressus ad illa vel illud ipsi clerico, vel cardinali, aut alio exempto sit fueritve concessus. Postremo, si quis crimine aliquo absolutus, aut cum quo super irregularitate dispensatum est denuo receperit, quacumque auctoritate ecclesiam, monasterium, vel aliud beneficium ecclesiasticum quod ante vel post commissum delictum, aut contractam irregularitatem dimiserit, in quovis horum casuum confidentiæ pravitas sit contracta, casusque hujusmodi literis prædictis comprehendantur, ac si illis speciatim expressi fuissent, licet ipsum confidentiæ crimen alterius tantum partis conscientia sit admissum. Ad probandum vero plene confidentiarum abusum inter alias etiam hæ præsumptiones, & conjecturæ habeantur legitimæ, videlicet, si quis post cessam ab se ecclesiam vel monasterium aut beneficium, & publicatam resignationem, seu cessionem, captamque a successore possessionem sese in illa, vel illo seu rebus illius per se, vel alium, seu alios de facto injecerit, aut fructus perceperit, aut quicumque successor illi vel ejus propinquis ipsos, aut partem aliquam remiserit eorundem, si recipiens beneficium constituerit dimittentem, vel ejus parentes aut propinquos procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus beneficii dimissi, & illi vel illis de fructibus perceptis, aut percipiendis donationem fecerit, si vel sola procuratoris depositione, vel libris rationalibus mensariorum, ex parte dimittentis expeditio quæ personam recipientis concernit, prosecuta sit, simulque expensæ pro

a) *Forte,* & ex H.

ea

ANNO CHRISTI 1583.

ca neceſſariæ ab illo factæ fuerint. Denique ſi quis pro conceſſione alicui facta, quacumque auctoritate de beneficio eccleſiaſtico per ſe, vel alium ſeu alios interceſſerit, vel alias in negotio conceſſionis ſeſe immiſcuerit, quoquo modo denique aliquid de fructibus talis beneficii de facto etiam per manus poſſeſſoris, ac etiam ſimplicis donationis titulo perceperit, ſeu de illo poſtmodum ad voluntatem interceſſoris fuerit diſpoſitum quandocumque. Teſtes autem de quaque re ſingulares ſingulas probare valeant præſumptiones, & conjecturas pluresque hujuſmodi præſumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis. Ceterum criminoſi & ceteri omnes qui ad perhibendum in caſibus ſimoniæ teſtimonium recipi poſſunt, ad prædicta omnia admittantur. Sed ne quiſquam etiam vana fiducia fretus non intendendi contra ſe judicii in crimine perſeveret, utque hoc malum gravioris cenſuræ ſtimulo uſquequaque prohibeatur, omnes & ſingulos qui hucuſque eccleſias, monaſteria, beneficia, fructus, penſiones aliaſve res intercedente hoc confidentiæ vitio receperunt, ac retinent, niſi ſtatim ad ſe reverſi & reſipiſcentes celeri dimiſſione ſibi proſpexerint, & qui quid tale admiſerint in futurum etiam omnibus & ſingulis aliis monaſteriis, dignitatibus, adminiſtrationibus, officiis & beneficiis obtentis quæ pariter ſub dicta reſervatione comprehendi volumus, necnon fructibus, penſionibus, & aliis officiis temporibus præſentium auctoritate privamus, & ad futura inhabiles decernimus, & in juris ſubſidium excommunicationis ſententia innodamus, a qua nullus niſi in mortis articulo conſtitutus ab alio quam a Romano pontifice abſolutionis beneficium valeat obtinere, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno incarnationis dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono Kalend. Junii pontific. noſtri anno quarto.

Confeſſarios monentes ut ſimoniæ & confidentiæ reos, non abſolutos, ad ſedem apoſtolicam, juxta prædictam bullam, donec aliter ſua ſanctitas decreverit, abſolvendos remittant.

Epiſcopis ſeu eorum vicariis & officialibus mandantes, contra prædictos confidentiarios & ſimoniacos extraordinarie ad dictæ bullæ ſeriem procedere.

Quos cum eccleſia, non minore quam fidei deſertores odio habeat, ipſi etenim magno cleri ſcandalo, animarum ſuarum periculo, ac eccleſiæ bonorum gravi diſpendio, ad beneficia provehuntur, ut a tanto ſcelere magis revocemus, volumus omnes epiſcopos in capitulis, abbates ac priores conventuales in ipſius epiſcopi manibus, deinde in conventus præſentia antequam perſonaliter recipiantur: omneſque alios beneficiatos, priuſquam fructuum perceptioni ſeſe immiſceant, etiam in ipſius epiſcopi ſeu ejus vicarii vel officialis manibus jurare, ſe hujuſmodi beneficia per ſimoniam aut confidentiæ nomine non eſſe adeptos, quorum beneficiorum fructus, ſuos alioqui non facturos eſſe, imo ad eorum reſtitutionem, ſi quos perceperint, teneri decernimus.

SESSIO CONCILII TURONENSIS apud Andes

ANNO CHRISTI 1583.

DE SACRAMENTIS ET EORUM USU

De baptiſmo

VI.

NATOS infantes, quam diligenter fieri poterit, ad eccleſiam parœcialem ſolenniter deferri, & in ea, nec prorſus alibi, niſi urgeat neceſſitas, adhibitis exorciſmis, exufflationibus, unctionibus & ceteris ritibus, jam inde ab initio religionis Chriſtianæ, per univerſam eccleſiam adhiberi ſolitis, & aqua, benedictione ſolenni & ſacri ſchriſmatis unctione, ſanctificata, baptizari jubet ſynodus.

Iis autem ſanctorum & laudatorum virorum, quorum exemplo ad virtutem alliciantur, nomina imponi, non vero alia, a poetis, vel aliis fabulatoribus inventa & jocoſa, neque plures patrini, aut matrinæ adhibeantur, ſed unus tantum, ſive vir, ſive mulier, vel ad ſummum unus & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, qui non juniores ſint annis quatuordecim, quique memoriter ſymbolum, & orationem dominicam, tenentes, haud etiam ſint ignari ejus pacti quod cum Deo pepigerunt, & cujus cauſa fidejuſſores apud Deum & eccleſiam exiſtunt.

Inter quos patrinum & matrinam nullam cognationem ſpiritualem contrahi, ſed tantum inter eos, & baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem ſacrorum canonum decretis inhærendo, declarat hæc ſynodus.

Rectoribus eccleſiarum parœcialium aliiſque eorum vices gerentibus, mandando: ut ſi plures uno patrino, & una matrina in ipſa ſuſceptione interveniant, duos præcipue deſignari curent, quorum nomina in regeſto ſuper hoc per ipſos rectores fideliter conficiendo tantum deſcribantur: Aliis qui intervenerint, pro teſtibus ſeu præſentibus dumtaxat habendis quibus patrino & matrinæ deſignatis, ipſi rectores diligenter & accurate explicabunt vim ac dignitatem ſacramenti per infantem recepti, necnon curam quam circa infantis tum perſonam, tum inſtitutionem (quoad uſque ad annos diſcretionis pervenerit) gerere illi debeant.

Eos qui ab hæreticis Calviniſtis ſunt baptizati, cum aquæ infuſione, ſeu in aquam immerſione, & horum verborum, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, proclamatione, & intentione faciendi quod facit eccleſia, dicit hæc ſynodus, ſacroſanctis conciliis inhærendo, rebaptizati non debere, ne quidem, cum hujus conditionis, ſeu clauſulæ adjectione, Si tu non es baptizatus, ego te baptizo.

De confirmatione.

VII.

CONFIRMATIONEM eſſe ſacramentum; ab omnibus Chriſtianis maxime amplectendum, illiuſque ſolum epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum, nos docet eccleſia catholica, idcirco omnes Chriſtianos hortatur hæc ſynodus, ne in illius ſuſceptione negligentes ſe

ex-

exhibeant, quo facilius adversus diaboli insidias stare, ejusque tela ignea valeant extinguere. ANNO CHRISTI 1583.

Quod ut decentius conferatur, statuit ne ad illud facile minores septennio, qui autem sunt adulti non nisi prævia peccatorum confessione admittantur.

Tonsura vero non insigniantur, nisi sufficienter literati: juxta sacrorum canonum decreta, quibusque adsit animus, divinis officiis inserviendi.

De eucharistia & missæ sacrificio.

VIII.

SAcrificium missæ, cum sit augustissimum, ac dignissimum, ideoque non nisi quam dignissimæ ac honestissimo loco tractari debeat, nulli presbytero sæculari, vel regulari in privatis domibus, nec etiam nobilium aut aliorum potentum, juxta sacros canones, sub pœna suspensionis ipso jure incurrenda, celebrare liceat.

Observandum est ut mensa Christi, idest altare, ubi corpus dominicum consecratur, ubi sanguis ejus hauritur, ubi sanctorum reliquiæ reconduntur, ubi preces & vota populi, in conspectu Dei a sacerdote offeruntur cum omni veneratione honoretur, & mundissimis linteis, & pallis diligentissime cooperiatur, nihilque super eo ponatur nisi capsæ cum sanctorum reliquiis & missale.

Expleta vero missa, calix cum patena, & corporalium theca cum vestibus sacerdotalibus, in mundo loco sub sera recondantur.

Corporalia autem, super quibus sacra oblatio immolatur, ex mundissimo & purissimo linteo sint, nec in iis alterius generis materia, preciosior, aut vilior misceatur, & nunquam super altare remaneant, nisi tempore missæ: sed aut in dicta theca ponantur, aut cum calice & patena, in mundissimo loco recondantur: & quando ablutione indigebunt primo a sacerdote, diacono vel subdiacono abluantur, in loco & vase ad hoc præparato, eo quod ex dominico corpore & sanguine tincta sint, post hæc a lotore in nitido loco parentur.

Et ne quod, proh dolor, pluribus in locis & a multis temporibus fit nimis licenter, sacerdotes populum sibi commissum, a devotione potius revocent, quam ad sacrorum, & tremendorum mysteriorum meditationem, contemplationem & debitam eis impendendam venerationem, invitent: eisdem districtissime inhibemus, ne missis celebrandis se immisceant, nisi prius a peritis, & exercitatissimis sacerdotibus docti ritus & ceremonias, in tam celebri sacrificio, summa cum reverentia necessario observandas, earumque vim, effectum & rationem didicerint: Quas ceremonias innovare, aut aliis ab ecclesia minime receptis & approbatis uti non permittimus.

Veterum patrum sanctionibus adhærentes, districte prohibemus, ne sacris [a] canonicis verbis, præsertim sacramentalibus, etiam prætextu orationis, quidquam addatur, aut detrahatur, aliave misceantur.

Missas primam, majorem parœciales, & in iis ecclesiis quibus duæ missæ debent aut consueverunt celebrari, hora conveniente, ut potest sexta & nona ante meridiem, non prius aut tardius celebrent hi quibus incumbit, potentum quorumvis, etiam nobilium, aut aliarum personarum favore, precibus, minis seu commissionibus, in contrarium non prævalituris. Matutinæ vero & vespertinæ preces, horis debitis & opportunis, pro loci consuetudine, & temporis commoditate, ut populus interesse possit, celebrentur: Quod nostrum decretum archipresbyteri archidiaconi & alii jus visitationis habentes, nullo modo permittant infringi, imo exactissime observari procurent.

At cum plerique sacerdotes ut ventri potius aut avaritiæ inserviant quam ut populi pietatem excitent horis intempestivis videlicet prima & majore missis parœcialibus durantibus celebrent: eoque fiat, ut parœciani pronis, & Christianæ institutioni, post offertorium a rectoribus fieri solitis, non interfint: Prohibemus missis parœcialibus durantibus, ne in eadem ecclesia aliæ missæ, alta aut submissa voce, cujusvis fundationis, aut confraternitatis colore, celebrentur: Contemptores arbitrio episcoporum puniendos decernentes.

Cum sacri canones, prius a missæ sacrificio non esse recedendum doceant, quam fuerit post communionem impertita benedictio, jussusque populus, missa peracta, recedere, eorumdem constitutionibus inhærendo, ne quis ante benedictionem quæ post communionem sequitur, abscedat vetamus.

Post quam benedictionem, non vero ante, ne prophana sacris misceantur, per ipsos rectores, ea populo annunciari volumus, quæ ad res temporales spectant, literas etiam monitorias seu querimoniales. Quæ vero obtinentur ad factorum revelationem, super quibus lites coram judicibus erunt contestatæ, has, necnon promissionum matrimonialium publicationes in prono post offertorium fieri, ne partes in suis probationibus forte deficiant, atque illis frustrentur, libere permittimus: officialibus curiarum episcopalium, quibus est illas concedendi, & subsignandi facultas, mandantes, has monitorias literas, ab illis certis adjectis clausulis, ne præsens decretum aliqua ratione infringatur, secernere.

Parœci autem in prono quod post offertorium fieri & in eo tantum res spirituales tractari volumus, nullas rerum prophanarum proclamationes faciant: Quas præfata communione peracta tantum, publicare poterunt: horum tamen quæ contra bonos mores sunt, veluti chorearum, ludorum & similium publicatione, omnino illis interdicta.

Quicumque ecclesiastici, tam sæculares, quam regulares, Deum omnipotentem oraturi, in ecclesiam conveniunt, habitu honesto, gestu decenti, prolatione non præcipiti, sed distincta, attenta quoque mente, seipsos ac verba studeant componere, quam maxima in hoc sacro loco fieri poterit modestia.

Ut autem præmissa accuratius fiant, ecclesiarum parœcialium rectoribus earumque procuratoribus, seu thesaurariis, ac omnibus quibus ornamentorum cura est commissa, hæc adeo exacte curare mandamus, ut nihil decoris, ad tam sanctum mysterium deesse patiantur.

Archidiaconis, archipresbyteris, decanis & aliis quibus parœcias & alias ecclesias visitandi cura incumbit, in eos qui neglexerint inquirere mandantes, ut causa cognita, temporalium amissione, aliaque severiore juris via, plectantur.

[a] *Forte, canonis.* H.

ANNO CHRISTI 1583.

De matrimonio.

IX.

CUM matrimonium sit sacramentum, multis nominibus a Deo commendatum, & ad propagandam inter homines mutuam caritatem aliisque justis de causis institutum, sacri canones virum & mulierem, nisi remotiore quam quarto consanguinitatis, & affinitatis gradu sese attingant, matrimonium inire prohibuerint, & cognationi spirituali certos præstituerint gradus intra quos virum & mulierem simul jungi non liceret, plerique nihilominus in sacrorum conciliorum contemptum & totius ecclesiæ grave scandalum, in quarto, tertio, etiam secundo, tum affinitatis, tum consanguinitatis gradibus, intraque cognationis spiritualis gradus lege prohibitos, in suarum animarum dispendium, temere & clam simul copulari ausi sunt: hæc autem conjunctio cum matrimonium censeri non debeat, sed vere incestuosus sit concubinatus, sintque liberi, ex hujusmodi incestu procreati, spurii, nec debeant parentibus legitime succedere, ut in posterum omnes a tam nefaria & scelerata conjunctione caveant: omnibus visitationis munere fungentibus, ecclesiarumque parœcialium rectoribus, an in suis finibus, & parœciis sint aliqui contra universalis ecclesiæ interdictum conjuncti, diligenter inquirere, & quos repererint, episcopo seu ejus vicario denunciare mandamus & districtissime injungimus: ut illis (causa cognita) per ordinarium disjunctis & separatis, ab hujusmodi illiciti conjugii, seu matrimonii nomine, designare funestum est, desistant: Quos, quamdiu in nefaria illa conjunctione scienter perstiterint, a communione ecclesiæ exclusos esse declaramus.

Atque ut facilius innotescat, quinam illicite conjuncti sunt, omnes in pronis parœcialium ecclesiarum, auctoritate concilii moneri volumus & jubemus, ut manifestent quos sic nefarie conjunctos esse noverint.

Quibus in quarto consanguinitatis, & affinitatis, necnon cognationis spiritualis prohibitis gradibus, supra expressis, episcopis dispensare non licere declaramus.

Incommoda autem hujusmodi & plerumque graviora cum clandestina matrimonia pariant & quam sint sacris inimica canonibus ipsa luce clarius appareat (multa enim facessunt ecclesiæ negotia, ex his oriuntur scandala, horum occasione multæ claræ familiæ labefactantur, ac gravissima patiuntur damna) idcirco dictorum sacrorum conciliorum vestigiis inhærentes, ut matrimonio suus conservetur honos, & ne sub prætextu conjugii illicitæ grassentur libidines, utque pericula quæ ex his suboriri videmus, excludantur: omnes conjunctiones conjugum palam in conspectu ecclesiæ præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi vel ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus, non ante solis ortum cum celebritate & solemnitate ab antiquis patribus adhiberi solita: postque trinam publicationem diebus dominicis aut aliis festis solemnioribus in pronao factam & debite attestatam, concelebrari debere decernimus, mandantes propterea, & districte præcipientes omnibus ordinariis, ut cum primum poterint, curent decreta sanctorum conciliorum, de clandestinis matrimoniis populo publicari, & explicari in singulis suarum diœcesum parœcialibus ecclesiis. ANNO CHRISTI 1583.

Si qui vero post triginta dies a dicta publicatione in singulis parœciis facienda computandos, contra formam præsenti decreto præscriptam temere contrahere præsumpserint, illorum matrimonia tanquam clandestina, nulla, cassa & irrita, declaramus.

Quibus matrimoniis clandestinis ut amplius via præcludatur, omnes episcopos a dispensationibus de duabus proclamationibus & extra tempora nubendi, omnino abstinere monemus, nisi ob causam legitimam, necessariam, eisque cognitam, existimaverint esse dispensandum, omnibus aliis personis ecclesiasticis non episcopis, a dispensationum hujuscemodi concedendarum facultate, exclusis.

Benedictionem autem nuptialem impuberibus aliisve nisi jejunis & confessis non esse impertiendam sancimus: Rectores hac in re religione obstringentes, eorumque conscientiam onerantes. Quibus etiam mandamus conjuges monere, ut id observent, ne tam divino sacramento verba obscœna, risus & jocos inverecundos, ut fere fit, misceri patiantur.

Quos etiam rectores, necnon eorum substitutos, in conjungendo, utriusque conjugum dextris simul junctis, hac formula & his verbis uti volumus. A. Promittis B. matrimonii fidem & accipis eam in uxorem? & respondeat A. Promitto & accipio eam in uxorem: Deinde dicat. B. Promittis. A. matrimonii fidem & accipis eum in virum? Tum respondeat B. Promitto & accipio eum in virum. Postea dicat parœcus: Juratis uterque Deo: & promittitis invicem hanc fidem perpetuo servare? Uterque respondeat, juro & promitto. Hoc facto dicat sacerdos, Et ego vos in matrimonium conjungo, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Per hanc autem formulam, annuli benedicti in digito mulieris apponi soliti, usum in omnibus fere diœcesibus observari solitum, aliosque ritus ab ecclesia receptos, reprobare non intendimus.

Hos autem solennes nuptiarum ritus ab adventu domini nostri Jesu Christi usque in diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum usque in octavam paschatis inclusive celebrari districte prohibemus, aliis temporibus permitti declarantes.

Præstigiatores, sortilegos, seu maleficos, qui ligaturis & aliis malis artibus ad impediendum matrimonii consummationem eorumque conscios & correos, nisi illos denunciaverint, præsenti decreto anathematizamus, & ecclesiæ communione privamus: eosque singulis diebus dominicis in ecclesiis parœcialibus, necnon a prædicatoribus in suis concionibus pro anathematizatis publicandos censemus, omnes formulas seu superstitiones ab ecclesia reprobatas, a multis nihilominus ad dictas ligaturas impediendum usurpatas, veluti annulorum in terram dejectiones, & si quæ sunt alia ejus generis, rejicientes & damnantes.

Consuetudinem, vel potius corruptelam, quæ in multis diœcesibus invaluit, ut post contractum una die, in præsentia sacerdotis, per verba de præsenti, inter virum & uxorem matrimonium, die altera uxor, discooperto capite, sparsis crinibus & nuptiali pompa, virginum more, ad ecclesiam, missam tantum auditura, deducatur, tanquam bonis moribus

ANNO CHRISTI 1583.

bus omninò adversantem, abrogandam judicamus: ecclesiarum parœcialium rectoribus ne illam in hujusmodi fastu seu solennitate in ecclesiam admittant, districtissime inhibentes.

Quia fere fit ut magnates qui pauperiores habent aut affines aut necessarios, aut famulos, in eorum gratiam & rem, inferiorum prædivitum filias aut propinquas, vel e contra, illis nuptui tradi violenter ambiant: & ad ea matrimonia consentienda, non liber parentum delectus, non contrahentium genuinus amor, qui horum præcipuum debet esse vinculum, exquiratur: sed potentiorum vis, dolosæ persuasiones, & atroces plerumque minæ ceteris omnibus sint hac in re efficaciores. Quo fit sæpius ut inde inter hosce conjugatos perpetuum generetur dissidium: hos omnes cujuscumque conditionis sint, qui his artibus coacta procurant matrimonia, cum libera prorsus esse debeant, ab his abstinere sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, præcipimus.

Quod si quis presbyter etiam regularis, adeo suæ salutis immemor, & proprii officii oblitus, clandestina conjugia celebrare, etiam iis interesse ausus fuerit, suspensionis ab executione suorum ordinum, per triennium pœna mulctetur, gravius per ordinarium puniendus si culpæ qualitas postulaverit.

Eos autem qui dictis clandestinis matrimoniis interfuerint tam clericos quam laicos, antiquis inhærendo canonibus, excommunicationis pœna mulctandos esse declaramus.

Quandoquidem vero sunt nonnulli, qui quamvis legitimas duxerint uxores, iis tamen relictis, vel etiam cum illis (quod deterius est) pellicibus abutuntur, idque in universalis ecclesiæ scandalum, liberorum pravam & perniciosam educationem, animarum suarum ruinam, & tam venerandi sacramenti contemptum: Mandamus & præcipimus episcopis seu eorum vicariis & officialibus, necnon archidiaconis, archipresbyteris & decanis, aliisque qui jus visitationis habent, ut contra tales visitando, sedulo inquirant: & inquisitione facta, illos primo, secundo, unoque peremptorio edicto, moneant ut illas eiiciant: & si monitionibus non paruerint, publice excommunicatos denunciari curent.

Monente apostolo cum non sit ducendum jugum cum infidelibus, nullaque debeat esse pars fidelis cum infideli, sitque matrimonium non tantum corporum, sed magis animorum conjunctio, & divini humanique juris societas, eaque de causa, cavere debeant maxime, qui matrimonium contrahere desiderant, ne inter conjuges perpetuæ rixæ vel etiam divortii relinquatur occasio, ideoque catholici cum hæreticis (quorum vix aut numquam possunt esse pares animi) matrimonio jungi non debeant, ecclesiarum parœcialium rectores hortamur, iisque injungimus, suos parœcianos catholicos, a matrimoniis cum hæreticis ineundis quanta poterunt diligentia avocare: catholicis permittentes ut a sponsalibus impune resilire possint, quæ per verba de futuro, cum hæreticis ignoranter contraxerint.

Cum etiam idem doceat apostolus, virum mulierem, & mulierem virum non debere relinquere, nec se invicem debitis fraudere obsequiis, sintque permulti, qui relictis uxoribus & liberis, in longinquas regiones moræ diuturnioris gratia, transmigrent: eoque fiat, ut suas uxores absentia longiore quodammodo adigant ad secunda vota transire, alterique nubere, non sine gravi suarum animarum periculo, hincque multa nascantur dissidia: quorum occasionem stirpitus evellere cupiens hæc synodus, etiam atque etiam hortatur obtestaturque in domino omnes matrimonio junctos, ut memores illius mutuæ obligationis, & nexus, qui vel ipso conjugum vocabulo significatur, sincero animi affectu invicem adhæreant, nec alter ab altero, præsertim in longinquas regiones abiturus diuve abfuturus, sine gravioribus causiis discedat. Qui vero in hujus nostræ exhortationis contemptum, imo vero contra apostoli sententiam ex malo proposito, & animo perfido ad defraudandum conjugale debitum, altero conjuge inconsulto, & invito recesserit, is, nisi saniore consilio usus, intra modicum temporis spatium ad conjugem remeaverit, se intelligat synodi auctoritate excommunicandum.

Altero autem conjugum absente, ei qui domicilium non deseruit, nec ei qui secessit, non licere nubere decernimus: donec certissimis & indubitatis testimoniis, de morte alterius illi constiterit & ab episcopo licentiam obtinuerit.

Hi vero, qui per verba de futuro tantum sponsalia contraxerunt, quam primum poterunt per verba de præsenti matrimonium, servata forma supra scripta, perficere studeant, nec ultra annum, nisi impedimentum aliquod gravius intercesserit, ullo modo differant.

At cum frequentius eveniat, ut parentes post præstitum suorum liberorum matrimoniis consensum, mutato consilio, eis ut resiliant, suadeant. Ipsis necnon iisdem liberis (quia fidem fregerunt) per episcopum, juxta Elibertinum concilium, pœnitentiam salutarem injungendam decernimus.

Cum autem nonnulli, post consummatum in una civitate, vel diœcesi, matrimonium, ad aliam paulo post confugiant, ibique secundo, scelerate & nefarie contrahere non formident, sitque sæpius, primi ac etiam secundi matrimonii, tum ob locorum distantiam, tum partium paupertatem adeo difficilis probatio, ut nullum de tam nefando adulterio queat sumi supplicium: omnibus parœcis [quo rei veritas magis eliciatur & eluceſcat, ac partium sumptibus parcatur] mandamus ac præcipimus ut regesto per eos conficiendo (ad instar baptizatorum commentarii) nomina & cognomina conjugum, triumque ad minus testium qui interierunt, cum die, mense & anno quo conjugia celebrabuntur, inferant, sub pœna carceris, & aliis arbitrio episcopi infligendis.

De sacramento ordinis.

X.

QUONIAM non oportet sacros ordines furtive suscipere, statuimus, ut quemadmodum jungendi matrimonio trina populo proclamatione denunciantur, ita majoribus ordinibus initiandi, trina denunciatione insinuentur in ecclesia parœciæ quam inhabitant, ad percipienda impedimenta [si quæ sunt] quæ debeat parœcus episcopo aut ejus officiali significare: Qua quidem proclamatione utendum esse intelligimus, si commode fieri poterit, nec verisimilis sit suspicio malevolos ibidem homines cle-

ANNO CHRISTI 1583.

clericos innoxios, a dictorum edictorum susceptione velle deterrere.

Hæc synodus, animarum saluti providere cum magnopere desideret, omnes & singulos rectores, quam potest benevole hortatur, diligenter suis gregibus invigilare, suisque parœcianis tum sanis, tum morbo laborantibus, sacramenta sedulo administrare, eosdemque sæpissime (præsertim grassante epidemiæ contagione) commonefacere, ut illa dum valent & sani sunt studiose requirant.

De festorum cultu, veneratione reliquiarum, & imaginibus.

XI.

PARŒCI, quibus animarum cura est commissa, gregem suum ad divina officia diebus singulis (si fieri potest) audiendo adhortentur, præsertim dominicis & aliis festis.

Quibus diebus cum Dei laudes recitare omnes debeant, verbum Dei audire, & de innumeris beneficiis quæ ab immensa sua bonitate indesinenter recipimus, gratias agere, ac sese operibus caritatis assuefacere, sciant aliis non licere vacare negotiis. Ideo omnibus prohibemus publicas nundinas & alios quoscumque mercatus, quacumque in contrarium consuetudine non obstante, iis diebus dominicis potissimum annualibus & solennibus festis indicere & indictas frequentare, aliisque profanis negotiis etiam domesticis quæstuosis & manuum operibus intendere: currus & equos onera gestantes ducere, actus judiciarios & contractus celebrare, pignerari & rerum executiones facere, nisi cum jure nominatim permissum est.

Si qui vero locorum domini jus nundinarum & mercatuum iis diebus se habere prætendant, illas in perendinum aut alium diem non festum transferre in domino hortamur; qui si parere distulerint, illos, necnon eorum procuratores & judices, excommunicationis sententiam ipso facto incurrere præsenti decreto, declaramus.

Cum juxta divi Pauli præceptum, qui Christi sunt sobrietatem semper sectari debeant, diebus dominicis præsertim & aliis festis, commessationes, convivia publica, tripudia, saltationes, strepitus & choreas fieri, venatu & aucupatu tempus terere, in hospitiis seu cauponis aliis quam peregrinis cibaria & vinum ministrari, ludos palmarios & alios (maxime dum sacra conficiuntur laudesque Deo decantantur) aperiri, comœdias, ludos scenicos vel theatrales, & alia ejus generis irreligiosa spectacula agi, sub anathematis pœna prohibet hæc synodus: præcipitque omnibus & singulis parœciarum rectoribus eos apud episcopum deferre qui huic decreto non paruerint, ut illius ordinatione nominatim excommunicati denuncientur & publicentur: valde etenim est absurdum fideles, iis diebus qui propitiando Deo sunt destinati, fallacibus istis satanæ blanditiis illectos a divinis officiis, religiosis supplicationibusque sacris abduci.

Cum seditionum rabie & bellorum vi & injuria jam ab aliquot annis multæ sanctorum reliquiæ combustæ, aliæ disjectæ fuerint, atque nonnulli ex his quasdam pietate & religione moti exceperint, nonnulli etiam avaritia aut alio impio quæstu invitati, aliunde ossa desumpserint quæ sanctorum esse reliquias ementiuntur: hæc synodus ad tollendam omnem idololatriæ speciem & occasionem, ne quid reliquiarum nomine, nisi adhibita diligenti cognitione, & consultatione, juxta canonicas sanctiones populo noviter colendum exhibeatur, sub eadem anathematis pœna prohibet.

Et si quæ a dictis annis fuerunt proposita, a conspectu hominum auferri & recludi jubet, donec episcopus illa vere esse sanctorum judicaverit: sacris quippe sanctionibus magis adversari certum est, impurorum & sceleratorum ossa, aliquo honore colere, quam veras sanctorum reliquias debita veneratione carere.

Abusum præterea qui circa eas in omnibus fere parœcialibus ecclesiis invaluit, ut mulieres locis, quibus populo colendæ reliquiæ proponuntur, assideant, tollentes: parœcialium ecclesiarum rectoribus mandamus atque præcipimus, nullas in dictis locis (qui solis viris potissimum in sublimitate & honore constitutis destinati sunt) sedere patiantur.

Ne sanctæ crucis signum, sanctorumve imagines in locis sordidis aut ubi pedibus atteri & conculcari possint, neve quid in templis scripturarum veritati aut probatis ecclesiasticis historiis contrarium sculpatur aut pingatur, quam districtissime prohibemus ne quod ab omnibus summo est habendum in honore hoc modo vilescat; scire enim quisque debet imaginis corpus, corporisve statum aut habitum ad sui prototypi dignitatem & sanctitatem esse accommodandum, ut ex imaginis inspectione excitetur pietas, non vero turpi cogitationi detur locus.

Propterea, sexto concilio œcumenico Constantinopolitano & postremo generali inhærendo, nullus imagines aut picturas mentis corruptrices & ad turpes voluptates incitatrices fieri sancimus, ecclesiasticosque omnes, necnon laicos quoscumque monemus, ne ullas ab episcopis non approbatas in suis ecclesiis collocari vel populo proponi prorsus sustineant, & si quæ sunt dudum in templis propositæ quæ risum potius quam devotionem moveant, episcoporum & visitatorum diligentia, deponantur.

Optamus etiam atque jubemus nullas deinceps alias vel statuas vel picturas (quocumque consuetudinis aut juris prætextu) altaribus apponi, quam sanctorum ab ecclesia receptorum: Quod si quæ vivorum vel mortuorum hominum exhibendæ sint, eo statuendas loco decernimus, ubi nullam incautæ plebeculæ idololatriæ causam præbere possint.

DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA,

CLERI ETIAM PLEBIS CIRCA divina reformatione.

De episcopis.

XII.

EPISCOPI a Spiritu sancto sint positi, ut Dei ecclesiam regant ac in apostolorum locum successerint, sintque in ea tamquam patres, superiores & pastores constituti, eorumque sit muneris hæreses (infestissimas in vinea domini vepres) extirpare: proque his radicitus evellendis, cum suo metropolitano, & coepiscopis suffraganeis, de his quæ sunt sui pastoralis officii, sæpius conferre, eaque de causa metropoli-

ANNO CHRISTI 1583.

politanus, & sui suffraganei mutuam inter se gratiam, & familiaritatem inire, seque mutuo agnoscere debeant: statuimus ut archiepiscopus consecrari minime possit ab alio quam suo primate, vel antiquiore suo suffraganeo (nisi canonicum impedimentum obstiterit (duobus aliis suis suffraganeis præsentibus per ipsum metropolitanum accersendis, episcopi vero ab alio quam suo metropolitano, assistentibus etiam duobus suffraganeis, quos ipse metropolitanus eligere maluerit, in propria ecclesia si commode fieri possit, vel alia cathedrali provinciæ, per ipsum metropolitanum designanda, non alibi, nec clam aut occulte, consecrari non valeant.

Teneantur autem prædicti intra tres menses, a suarum provisionum die computandos, munus consecrationis suscipere.

Archiepiscopus autem, non prius spiritalium aut temporalium sui archiepiscopatus administrationi se immiscеat, quam (ut a sanctis patribus institutum est) sanctissimo domino nostro papæ, fidem suam propria subscriptione munitam, exposuerit, palliumque postulaverit, ac suis exigentibus meritis, obtinere meruerit.

Primo vero aut secundo, sui adepti archiepiscopatus anno, saltem semel in vita, ipse omnes suos suffraganeos visitet, deque eorum fide, moribus & conversatione diligenter inquirat, & ad proximum provinciale concilium (si quid correctione dignum compererit) referat.

Decretum concilii Viennensis, sub Clemente quinto editi, cupiens hæc synodus in usum revocare, ejusdem concilii constitutionibus inhærendo, archiepiscopo licere decernit & declarat, per quævis loca exempta, suæ provinciæ facienti transitum, aut ad ea forsan declinanti, ut crucem ante se libere portari faciat, benedicat populo, divina officia privatim vel publice ibidem audiat, & ea etiam in pontificalibus celebret & faciat in sua præsentia sine pontificalibus celebrari (quovis privilegio contrario non obstante) simili modo episcopo, ut in locis ejusdem suæ diœcesis, possit populo benedicere, audire divina officia, & ea etiam celebrare, & in sua præsentia celebrari facere, sic tamen quod prætextu concessionis hujusmodi, in locis ipsis exemptis, vel circa hoc privilegiatis, nullam aliam jurisdictionem, idem archiepiscopus vel episcopus, exerceat: nec personis exemptis, vel privilegiatis, molestiam inferat vel gravamen: nullumque exemptioni, vel privilegiis eorumdem aliud præjudicium generetur, nec ipsis archiepiscopo vel episcopo jus aliud quomodolibet acquiratur.

Episcopos autem, cum nemo nesciat omnibus ecclesiasticorum gradibus esse præpositos, iisque præstare, ita omnibus notum esse volumus, multa illorum esse munera & officia, aliis de jure interdicta presbyteris, quæ hic inferere non [a] concinnum judicavimus, ad eos enim spectat, sacramentum confirmationis, primam tonsuram, ac omnes ordines conferre, sanctum chrisma conficere, de hæresi cognoscere, seu hæreticum judicare, episcopos, abbates, abbatissas, ecclesias, altaria, cœmeteria, calices, patenas & alia vasa, indumenta etiam & alia ornamenta, consecrare & benedicere, pollutas ecclesias, seu polluta cœmeteria reconciliare, nova miracula probare, novas parœcias, & alias quascumque basilicas, constituere, antiquas dividere: plures parœcias, aut alias ecclesias seu beneficia plura unire, uniones jam factas revocare: hospitalia & confraternitates erigere: seminaria literarum, & scholarum magistros instituere: dies festos ordinare, & jejunia indicere.

Ea propter ipsos episcopos, quantum possumus in domino hortamur in suis diœcesibus residere, populum docere, altaria consecrare, ecclesias dedicare, si quæ sunt pollutæ, vel etiam cœmeteria, reconciliare, ordines statutis a jure temporibus celebrare, confirmare, & alia episcopalia munia obire.

Quod si qui, vel diuturna absentia, ob causam legitimam, adversa valetudine, aut alio legitimo impedimento retenti, his satisfacere non valeant, per alios episcopos, quibus suas vices committent, illa quam citissime adimpleri procurent.

Quemadmodum ergo episcopi, dignitate & prærogativa, ceteros præcellunt iisque primi honores debentur, ita omnes vitæ sanctitate, ac morum integritate, strenua in exercendis suis officiis cura, sustinendisque suorum episcopatuum (quæ angelicis humeris etiam formidanda sunt) oneribus, assiduis vigiliis, indefesso labore, alacri studio, summa diligentia, debent superare, ac caute curare, ne a recta vivendi via, & officii sui ratione, deflectant: idcirco juxta divi Pauli consilium, eos volumus esse irreprehensibiles, sobrios, suis gregibus invigilantes, tanquam pro animabus eorum rationem reddituros. Monemusque suas diœceses non deserere: imo easdem juxta sacros canones, potissimum oppida magis populosa, per se saltem semel in anno visitare, (si commode liceat) aut si amplior sit diœcesis, quam ut uno anno tota visitari possit, minimum intra biennium totius visitationis cursus perficiatur, divinis officiis interesse, missas sæpius, festis præsertim solenniоribus, celebrare: Quotannis sacrum chrisma conficere, missalia, breviaria, gradualia, aliosque libros ad divinum cultum necessarios: quibus fere omnes ecclesiæ sunt destitutæ, ut exacte emendentur, ad normam a sede apostolica & constitutione sanctæ memoriæ Pii quinti præscriptam, & intra annum eorum, qui ex consuetudine provinciæ ad id tenentur impensis, imprimantur, procurare: providere ne hospitalia, eleemosynariæ & leprosariæ, suis priventur redditibus, sed in his pauperes hospitio suscipiantur, & quam commode & honeste fieri poterit, alantur. A venationibus, aucupiis & ludis publicis abstinere, modestam ac honestam familiam habere, domesticos scandalo aliquo (maxime hæresi) blasphemia, luxuria, aut alio crimine publico diffamatos expellere: omnemque luxum, non tantum in proprio, sed etiam domesticorum vestitu, necnon mensa & supellectili reiicere & respuere. Denique per Dei misericordiam præstare, ut qui mundi lumina nuncupantur, ceteris pietate & religione debent prælucere, Dei lucem in se ipsis collocatam, propriis tenebris non obtegant aut obscurent: nec mundi & concupiscentiarum ejus potius videantur amatores quam verbi Dei, ejusque nobis tantopere a Christo commendatæ humilitatis.

Ex his autem, cum audiamus nonnullos, cum regum ministris, ducibus, baronibus, aliisque dominis temporalibus, non tantum extra ecclesiam, sed etiam in ea, indecenti quadam demissione se gerere, & haud secus ac infimi altaris ministri nimis indigne, non solum loco cedere, sed etiam nulla suæ dignitatis habita ratione illis inservire, antiquas sanctorum patrum

a) *Forte*, non inconsinnum. H.

ANNO CHRISTI 1583.

constitutiones, ad episcopalis dignitatis decorem & gravitatem pertinentes renovando, volumus & mandamus ut in posterum ab hujusmodi abstineant, utque tam in ecclesia quam alibi, suum gradum episcopalisque dignitatis ordinem, gravitatem & decorem, præ oculis habentes, ubique se esse patres meminerint.

Principes vero, duces, barones, ceterosque id genus omnes, ut paternum honorem, debitamque reverentiam episcopis exhibeant, quantum possumus in domino adhortamur.

Cum multorum querelis didicerit hæc synodus, nonnullos abbates, capitula, & alias personas ecclesiasticas, certis diebus, nempe feria quarta cinerum, Jovis in cœna domini, & die Veneris sancta, quibus quidem diebus episcopi in suis cathedralibus ecclesiis publicas absolutiones populo indicere & impartiri consueverunt, iisdem etiam illos absolutiones hujusmodi in suis ecclesiis assignare, diesque festos & carnium abstinentias, quarum translationem certis de causis fieri decrevit ecclesia, in alios dies, quam qui per episcopum sunt præscripti, transferre: sitque sacrosanctis decretis interdictum, duos in eadem civitate, episcopali munere fungi, prorsusque ridiculum nec a scandalo alienum in una civitate, hos carnibus uti, illos vero abstinere, eoque fiat sæpe ut multi diebus abstinentiæ ab esu carnium, festis autem, ab operibus suis non abstineant, hoc illis ut minime licere declarat hæc synodus, sic etiam nec ecclesiastas aut concionatores introducere, absque episcopi auctoritate, cujus est prædicatores verbi Dei probare aut reprobare: quapropter ad abusum hujusmodi tollendum prohibet juxta sacros canones ne cujusvis privilegii, exemptionis, juris aut consuetudinis prætextu, aliqui concionatores non probati ab episcopo, in aliqua ecclesia, diœcesi aut civitate, admittantur: Neve duæ in eadem civitate, eadem die, generales absolutiones fiant, festique dies & carnium abstinentiæ, diversimode observentur, sub excommunicationis contra particulares, & interdicti contra communitates pœna, ipso facto incurrenda.

Gratias omnes quæ expectativæ dicuntur, cum sacri canones abhorreant, illæ etenim non modo ambiendi sacerdotia, sed etiam mortis captandæ votum & occasionem præbent: omnibus episcopis, abbatibus, capitulis & aliis quibuscumque beneficiorum collatoribus & patronis tum ecclesiasticis tum laicis cujuscumque gradus, qualitatis aut ordinis existant, quibuslvis personis prima beneficia vacatura promittere, prohibet hæc synodus, ac Christianissimo & generosissimo domino nostro regi quam potest humillime supplicat, ut qui suo edicto ad trium ordinum regni Blesis congregatorum supplicem libellum promulgato, episcopatuum, abbatiarum & prioratuum quas antea mandaverat reservationes nullas declaravit, gratiarum hujusmodi sive indultorum revocationem, quorum occasione latior in dies & facilior confidentiæ & simoniæ via aperitur, & multa beneficia debitis fraudantur obsequiis, illorumque ædes potissimum sacræ, multas ruinas patiuntur, gratam habere, ac eorumdem usum omnino abrogare, illoque omnibus interdicere velit.

Quam revocationem si certis de causis omnino ratam habere non dignetur sua majestas, indulta dumtaxat illa his edicat profutura, qui sortis sint ecclesiasticæ, idque ad ea solum beneficia, quorum vel qualitatis, vel pontificiæ dispensationis privilegio capaces erunt: adeo ut si clerici tantum seu sæculares existant, in vim illorum indultorum, regularia obtinere non valeant.

ANNO CHRISTI 1583.

De capitulis, dignitatibus & canonicis.

XIII.

ECCLESIA metropolis, aliæque cathedrales & collegiatæ, cum præ ceteris, debeant viris, fide, religione, literatura, morum & conversationis integritate micantibus, prælucere: Prohibet hæc synodus, ne qui hæresis labe infecti, blasphemi, luxuria, ebrietate, aut alio quovis crimine vel scandalo diffamati, itemque illiterati, contemptibiles, abjectæque & vilis conditionis homines, quive artibus prohibitis & mechanicis dederint operam ad dignitates, canonicatus & præbendas, seu etiam personatus, recipiantur seu admittantur.

Quas dignitates (quibus animarum cura imminet) ante annum vigesimum quintum, alias vero dicta cura immunes, necnon personatus, ante vigesimum secundum, cuiquam conferri prohibemus.

Ipsarum vero cathedralium ecclesiarum canonicos, annis viginti duobus minores, non debere institui decernentes.

In ea vero ætate institutis injungimus, ut intra annum a die pacificæ possessionis, ad sacrum subdiaconatus ordinem promoveantur, illis alioqui fructus suarum præbendarum donec promoti fuerint, minime percepturis: antequam promotionem, altioribus cathedris chori insidere, capitulum ingredi, presbyteros, aliosque in sacris constitutos ordine seu sessione præcedere (antiquioris receptionis prærogativa & quacumque in contrarium consuetudine non obstantibus) prohibentes.

Quod si qui in celebri universitate theologiæ, aut sacrorum canonum professioni in studium strenuamque operam navare desiderant: hi licentia privilegioque percipiendi in absentia fructus præbendarum, ità demum potiantur, si minores triginta annis existentes docibiles fuerint judicati, & postquam præsentes recepti, & promoti fuerint, saltem ad subdiaconatum, nec cuiquam tale indultum ultra quinquennium suffragetur.

Quamdiu autem in universitatibus studiorum causa manebunt, tamdiu suorum præceptorum testimonium literis authenticis confirmatum quot annis exhibere tenebuntur, se serio gnaviterque prædictarum facultatum studiis incumbere, exactoque tandem justo studiorum tempore, ipsius capituli arbitrio revocati, ad ecclesiam sua munia obituri redire tenebuntur, assignatam studiorum causa portionem, nec quamvis aliam haud aliter assecuturi.

Pravam autem quæ in nonnullis ecclesiis invaluit consuetudinem, ut canonici certos grossos suis (ut prætendunt) canonicatibus & præbendis annexos & unitos, aliosque earumdem præbendarum fructus, nulla præcedente receptione & residentia, percipere possint, tanquam sacris canonibus inimicam irritantes & abrogantes, hujusmodi grossos, omnesque alios præbendarum in absentia, seu ante receptionem, sine residentia percipi solitos fructus, earumdem ecclesiarum fabricis, donec canonici qui eos sibi vendicant, personaliter recepti fuerint, & divinis officiis saltem singulis annis per tempus

in

ANNO CHRISTI 583.

in singulis ecclesiis, grossis fructibus percipiendis præstitutum interfuerint, destinandos & applicandos decernimus: consuetudine illa quæ canonico grossum adjudicat, qui certa die anni, aut certis horis unius, duorum vel trium dierum præsens fuerit (cum ad divini cultus diminutionem tendat) illis nullomodo profutura: salvis ecclesiarum strictioribus statutis & legibus, quibus præsens concilium derogare minime intendit.

Statuimus præterea, ut in cunctis cathedralibus & collegiatis ecclesiis, congrua campanarum pulsatione præmissa, divinæ laudes per singulas horas ab omnibus digne persolvantur, quas non cursim ac præfestinanter, imo tractim & cum decenti pausa, nempe circa cujusque psalmorum versiculi medium, censemus decantandas, sed ita ut insignis inter solenne ac feriale officium agnoscatur distinctio.

Horas canonicas in ecclesia dicturi cum tunica talari, ac superpelliciis mundis, infra medias tibias propendentibus vel cappis, cujusque loci servato more, ecclesias ingrediantur: birreta tenentes in capite vel capucia juxta temporum & regionum diversitatem.

Cum in choro fuerint, gravitatem servent, quam & locus & officium exigunt, non inter se aut cum aliis confabulantes seu colloquentes, non dormientes, aut literas seu scripturas alias legentes.

Cumque psallendi gratia ibidem consideant, muta aut clausa labia non teneant, sed omnes (præsertim qui majore funguntur honore) in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulentur.

Cum dicitur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, omnes assurgant. Cum nominatur illud glorioſum nomen, Jesus, in quo omne genu flectitur, cælestium, terrestrium & infernorum, omnes caput inclinent: itidemque faciendum præcipit synodus cum virginis Mariæ nomen pronunciatur.

Dum sancta evangelia in ecclesia recitantur, sacerdotes & ceteri omnes, non sedentes, sed venerabiliter in conspectu evangelii stantes discooperto capite, dominica verba intente audiant, & fideliter adorent.

Quo perlecto, symbolum quod evangelium sequitur, cantetur distincte, cum qua decet gravitate & pausa plano cantu vel alio ita dispositio, ut singulis syllabis singulæ notæ respondeant: etiam si quatuor diversis vocibus cantetur a musicis.

Quod etiam in cantanda passione dominica in ramis palmarum & aliis diebus, dominicæ passioni cantandæ assignatis, observari placet.

Reliquum autem divinum ecclesiæ officium, non inconditis vocibus, nec lascivis impudicarum cantionum modulis, decantetur: si quis contrafecerit, per ordinarium ubi istud fuerit commissum, vel ab eo deputandum, juxta constitutionem Joannis vicesimi secundi, quæ incipit, Docta sanctorum patrum auctoritas, puniatur.

Similiter assurgant omnes, dum cantica Magnificat, Benedictus & Nunc dimittis, ex evangeliis deprompta, decantantur.

Nemo ibidem dum horæ in communi cantantur, legat vel dicat privatim officium. Nam non solum obsequium cui obnoxius est choro subtrahit, sed alios psallentes perturbat.

Superior autem, aut is cui onus incumbit, dum divinum celebratur officium, invigilet ne quid inordinate fiat, & transgressores decreti puniantur.

ANNO CHRISTI 1584.

Qui in matutinis ante finem psalmi Venite exultemus, in aliis horis ante finem primi psalmi, in missa ante ultimum Kyrie eleyson, chorum non fuerit ingressus & usque in finem, divino officio non interfuerit (nisi forte necessitate cogente, ac petita & obtenta a præsidente chori licentia discedere) pro illa hora absens censeatur, nec etiam prætextu & occasione quorumvis tractatuum capitularium (quos omnino dum major missa celebratur sub pœna nullitatis eorum quæ ibidem definientur, necnon substractionis lucri illius horæ) indici & fieri prohibet hæc synodus, salvis ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forte circa hæc arctiores existant.

Ut autem canonici his diligentius intendant qui annotatores pungendi officio deputabuntur, ecclesiasticorum actiones observent, ut si decreta hujusmodi neglexerint, fructus illius horæ qua chorum exierint, perdant: & si in ecclesia una hora divini officii vagari per ecclesiam seu deambulare visi fuerint, totius diei fructibus priventur.

Quod etiam in omnibus aliis ecclesiis, tam sæcularibus & regularibus quam parœcialibus, volumus accurate servari: ut in his cessent omnia, quæ divinum possunt turbare officium, ne ubi peccatorum est venia petenda, ibi gravius peccandi detur occasio.

Præfatos autem canonicos, tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum, aliosque ecclesiasticos omnes tam sæculares quam regulares, honestos ac ordini suo convenientes habitus deferre, & sacris ordinibus initiatos, tonsuram in capitibus habere, necnon congruis temporibus, barbam honeste, non vero militari more, sed ut viros ecclesiasticos decet, decurtate jubet hæc synodus.

Hisque camisiis in collo & pugnis rugosis, nec superpelliciis patulis, curiosius aeu elaboratis, & veluti altioribus pinnis ornatis, uti non licere decernit: Ridiculum est enim ad fastum & ostentationem abuti, eo quod ad demonstrandam simplicitatem animorum & corporum puritatem est religiose introductum.

Iisdem quoque synodus sub pœna carceris præcipit, ne caligas discissas seu dissectas deferant, aut thoracibus minutatim scissis, induantur, neve penulati, maxime in civitatibus & oppidis, incedant: sed togis talaribus, non tamen fericeis, necnon birretis, non vero galeris, præsertim in ecclesia utantur.

Ipsos etiam canonicos cum a canone nomen sortiti sint, volumus & jubemus eam vivendi regulam sibi præscribere, quæ aliis sit sanctæ conversationis exemplum: Propterea eosdem quantum possumus in domino hortamur, alioſque omnes sacerdotes, singulis diebus dominicis saltem annualibus & magis solennibus festis, sacram missam celebrare: qui autem sunt clerici tantum vel diaconi aut hyppodiaconi, iis ipsis diebus, in fine majoris missæ, ad majus altare sacram communionem percipiant: quod etiam a religiosis & mendicantibus suis in monasteriis cupimus observari: futurum est enim, ut populus eorum exemplo ad frequentius communicandum invitetur.

Beneficium autem, cum detur propter officium, dignitates & canonicos ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum (quos in dictis

eccle-

ANNO CHRISTI 1583.

ecclesiis residere volumus) ex sacrosanctis conciliis munia ob suos canonicatus & dignitates ad cultum divinum debita, per seipsos (nisi sint legitime impediti) adimplere & exequi jubemus: his qui prædicta munia per seipsos obire contempserint, mediam aut aliam suarum distributionum partem, ad certos dies, fabricæ ecclesiæ applicandam, arbitrio capituli substrahi decernentes graviore nihilominus mulcta, eorum pervicacia exigente illis imponenda,

Quibus quidem canonicis, ut ad residentiam magis illiciantur, omnes præbendarum fructus saltem tertiam partem, qui divinis officiis continue interfuerint, per manus distribui volumus & ordinamus, nulla absentibus omnino distributione facienda, nisi infirmitate detentis, & servitiis ecclesiæ occupatis, quos pro præsentibus volumus reputari.

Divinis vero officiis peractis, ipsos canonicos (præsertim ecclesiarum cathedralium qui episcopi consiliariorum nomine decorantur) oportet libros, præsertim sacros legere, non vero huc & illuc discurrere & vagari, aut desides esse: multum etenim reipublicæ Christianæ interest, ut sint in ecclesia viri docti, qui ceteros ad justitiam & pietatem invitent, & erudiant.

Qui ne ob librorum penuriam a lectione se excusare valeant, provideatur in unaquaque ecclesia cathedrali & collegiata, de bibliotheca, in qua boni libri, & ab ecclesia catholica recepti, potissimum sacri, jurisque divini & canonici, recondantur: cujus curam habeant decanus, archidiaconus & scholasticus sive cancellarius, aut alii ab episcopo & capitulo deputandi.

At præbendas theologales obtinentes, cum ex concilio Lateranensi onus residentiæ & prædicationis subire, nec non bis aut semel per singulas hebdomadas, legere teneantur, illos quod sui est muneris quantocyus exequi, in domino monemus: quod si non præstiterint, fructuum substractione per capitulum cogantur & compellantur, ceteris canonicis, capellanis, vicariis, presbyteris & clericis civitatis, injungentes, ut prædicationibus & lectionibus interfint.

Pœnitentiarii munus, in qualibet ecclesia cathedrali, eum sit perneccssarium, & qui eo funguntur eximiæ scientiæ esse debeant, ut vitium a vitio discernere, & animas quæ peccaverunt, modo leniter, blandisque verbis consolari, mœstasque reficere, modo acerbe & graviter increpare, atque etiam instruere valeant, sacrorum conciliorum statuta exequendo (ubi commode fieri poterit) pœnitentiarii officium sive beneficium, graduato qui sit saltem in theologia, vel jure canonico bachalaureus formatus, & annorum quadraginta, cum unione præbendæ proxime vacaturæ (nisi ratione ejusdem pœnitentiariæ dudum erectæ, satis habeat unde commode & honeste vivere possit) conferri volumus & mandamus.

Qui dum confessiones in ecclesia audiet, interim præsens in choro censeatur.

Is vero qui tam digno muneri præerit cum ceteros ecclesiæ cathedralis canonicos, non tantum literatura, sed etiam morum conversatione, gravitate & vitæ sanctitate præcellere debeat: rationi congruum est, ut etiam eos gradu, ordine & incessione antecellat, dicente apostolo, presbyteros qui bene præsunt duplici esse dignos honore, ea propter pœnitentiariam in qualibet ecclesia cathedrali, dignitatis titulo per episcopum (capituli accedente consensu) ornandam & decorandam esse decernimus.

At ne aliis in ipsis ecclesiis dignitates obtinentibus, conquerendi præbeatur occasio, ipsam pœnitentiariam, ut erit dignitatis titulo noviter insignita, ita etiam inter dignitates, novissimum locum, ut obtinere debeat æquum judicamus, officiis seu beneficiis pœnitentiariæ in his ecclesiis in quibus dudum dignitatis nomine gaudent nullum hoc decreto præjudicium generari declarantes.

Scholastici & cancellarii, tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum cum lecturos aut decantaturos in his ecclesiis matutinarum lectiones, euangelia & epistolas, docere teneantur, quo puncta & accentus, legendo vel cantando debite observent, hoc munus sub pœna privationis fructuum suorum officiorum, arbitrio capituli vel episcopi, sollicite exequi præcipimus, injungentes omnibus aliis, dictarum ecclesiarum dignitatibus, ea quæ sunt suæ functionis sub eadem pœna adimplere.

Ut autem divina tam in cathedralibus quam aliis collegiatis ecclesiis decentius celebrentur, volumus ut a cetero omnes & singuli in choro existentes, ad cantoris jussum vel alterius vel capitulum in choro præpositi vel præponendi, (salvo cuique ecclesiæ suo more) obedire teneantur, sub pœna carceris & emendæ, episcopi vel capituli arbitrio pro modo culpæ taxandæ & solvendæ, non obstante quacumque appellatione, oppositione aut recusatione, dummodo mulcta centum solidos, & carcer octo dies non excedat, modo ut nullum illis præjudicium generetur.

De parœcis, presbyteris & aliis clericis.

XIV.

CUM ex divi Gregorii Nazianzeni sententia, ars artium sit & scientia scientiarum hominem regere (animal omnium maxime varium & multiplex) atque animarum curam gerere, & qui parœciis præficiuntur, earum præcipuam post episcopos sollicitudinem habere debeant, ideoque maxime cavendum sit, ne indignis conferantur: ipsos episcopos, aliosque omnes ad quos jus parœcias conferendi spectat, monemus: eisdem non nisi de viris literatis, quorumque sit spectata fides & morum integritas providere, examinatoribus qui in singulis diœcesibus deputari debent, ut suo muneri quam diligentissime invigilent, injungentes.

Quia vero dictorum examinatorum nonnulli, jus dictas parœcias conferendi sibi arrogant, his verbis (contulimus & conferimus utentes) quæ solis episcopis & aliis collatoribus conveniunt, ab his in posterum abstinere præcipimus.

Quibus parœcis sive rectoribus, ubi primum de dictis parœciis illis provisum fuerit, saltem intra duos menses, a die suarum provisionum computandos, ad illas se transferre, in iisque residere mandamus: Quam residentiam si per duos menses, absque sui episcopi licentia (quam non nisi ex causa legitima concedere possit) deseruerint, pro rata temporis absentia, parœciæ suæ fructibus priventur, quos domorum presbyteralium & ecclesiarum parœcialium reparationibus applicari volumus.

Ne

ANNO CHRISTI 1583.

Ne vero ſit inutilis ac otioſa, & ſine fructu eorum reſidentia ſollicite ſacramenta ſuis parœcianis adminiſtrent, fideliter populum ſibi commiſſum, tum verbo tum exemplo doceant: in pronis tum primæ tum majoris miſſarum parœcialium, orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum fidei, confeſſionis methodum & decalogum cum eccleſiæ præceptis, necnon ſacramentorum numerum, nomina, eorumque vim & effectum, ſigillatim lingua vernacula, populo declarent, & diſertis verbis, ac diſtincta pronunciatione, efferant.

Et ſuos utriuſque ſexus parœcianos commonefaciant, ut dum illa legentur, iis audiendis ſint attenti, eaque tum in eccleſia, tum domi, ſuis parvulis, frequentius repetent, ut memoria teneant.

Utque parœciale officium, decentius in eccleſiis parœcialibus celebretur; omnibus presbyteris, diaconis & hypodiaconis in aliqua parœcia degentibus, injungimus, ut ſingulis ſuæ parœciæ divini officii horis (ne laicos a divino cultu revocent, quos ad pietatem magis debent animare) interſint cum ſuperpelliceis & alio habitu decenti, cum birretis, non vero galeris, dictis horis durantibus cantent & pſallant, non tamen presbyteri privatas miſſas interim celebrent, ſuſpenſionis pœna aut alia ordinarii arbitrio illis imponenda, ſi contravenerint.

Et ne debita mercede fruſtrentur, partem fundationum, ſeu anniverſariorum, ac etiam obſequiorum funeralium, juxta cujuſque diœceſis ritum, vel eccleſiæ facultates, locorum & perſonarum habita ratione, a rectoribus & fabricatum procuratoribus, illis perſolvi ordinamus.

Hos autem rectores alioſque omnes presbyteros, tam ſæculares quam regulares, etiam beneficiatos quoſcumque, ſacris etiam nec initiatos, ad horas canoniales ſingulis diebus recitandas, ad uſum breviarii decreto concilii Tridentini editi, vel ſuarum diœceſum, quorum uſus ante ducentos annos probatus ſit, ſe obligari, ſub pœna privationis omnium fructuum beneficiorum per eos poſſeſſorum, quos etiam ſuos juxta ſacrorum canonum, præſertim concilii Lateranenſis decreta, & Pii quinti conſtitutionem facere non poſſe, imo ad eorum reſtitutionem teneri declaramus: ideo volumus epiſcopos curare propria breviaria, quam fieri poterit citiſſime & accuratiſſime emendari, lectioneſque his inſertas, peritorum induſtria, ad hiſtoriæ veritatem ex antiquorum probatorumque auctorum ſcriptis & monimentis reformari, & typis mandari.

Sciant clerici, & qui ad acolytatum, alioſque ordines ſunt promoti ſui eſſe muneris, presbyteris dum ſacra faciunt aſſiſtere: provideantque eccleſiarum tam cathedralium, quam aliarum capitula, necnon qui ſunt monaſteriis & eccleſiis parœcialibus præpoſiti, certos clericos clericalem vel regularem habitum geſtantes, in quantum commode fieri poterit, deputare: qui presbyteris miſſam celebraturis dum per eos acceſſentur, miniſtrare teneantur.

Et ne in eadem eccleſia, plures parœciæ eſſe videantur, aquam vel panem, per privatum ſacerdotem benedici, aſpergi, ac pronum fieri, in aliis miſſis quam parœcialibus, diſtricte prohibemus: Confratriarum auctoritate epiſcoporum approbatarum, necnon univerſitatum, & collegiorum atque purificationum mulierum, miſſis dumtaxat exceptis.

Quod etiam in eccleſiis mendicantium & aliorum monaſteriorum, ne parœciani a ſuis miſſis parœcialibus revocentur, fieri non licere declaramus.

Quoniam ſacri canones, clericos (præſertim in ſacris ordinibus conſtitutos) incertis vagari ſedibus, aut per diverſas provincias diſcurrere, ſuaſque diœceſes deſerere minime patiuntur, cum hinc contingat, ut contra eccleſiaſtici ordinis decorem, nonnulli mendicare cogantur, alii voluntariam mendicitatem & doloſam ſeu fraudulentam paupertatem fingant, ut magis luxu, & otio fruantur, alii ut occaſione ſuorum criminum, merita ſupplicia devitent: omnibus clericis, ſaltem uno ſacrorum ordinum charactere inſignitis, etiam muſicis prohibemus, ne ſua domicilia, aut parœcias deſerant vel relinquant, inconſultis ſuis epiſcopis, capitulis aliiſve eccleſiaſticis, quibus ſunt adſcripti & abſque cauſæ (cur id fiat) expreſſione & cognatione, ſcriptoque probata licentia debiteque atteſtata.

Omnibus etiam epiſcopis, prælatis, capitulis, monaſteriis, conventibus ac parœcialium eccleſiarum rectoribus, vetamus, ne dictos clericos a ſuis parœciis recedentes, recipiant, vel ad ſacra peragenda admittant, abſque literis teſtimonialibus, probato ſigillo firmatis, ac diligenti ſuper eorum vita & moribus inquiſitione, niſi etiam legitime docuerint, de ſua ad ordines promotione per ordinarium loci approbata.

Neminem præterea, qui notorie & publice criminoſus ſit, miſſæ ſacrificium facere, aut ſacris intereſſe debere ſecundum concilii Tridentini decreta, ſancientes.

At cum ſecundum apoſtolum, qui altari ſervit, de altari vivere debeat, nec ſit os bovi triturranti illigandum: Cupiens hæc ſynodus paſtores, quibus animarum cura mandata eſt, & qui in ſuis parœciis reſidere præcipiuntur, debitis non fraudari ſtipendiis, hiſque ſufficientem victum præſtari: ſtatuit & ordinat, ut quiſque epiſcopus ſua in diœceſi, accerſitis duobus canonicis eccleſiæ ſuæ cathedralis, per capitulum eligendis, & aliis duobus eccleſiaſticis, per clerum diœceſis ſpecialiter convocatum, vel in diœceſana ſynodo nominandis, quorum alter religioſus erit, rectorum querelas audiat ob non ſufficientes ſuo victui, ſuiſque rebus neceſſariis ſacerdotii reditus. Poſtea diligenter & ſummatim inquirat quam modicis fieri poterit ſumptibus, quæ illi ſacerdotio incumbant onera, quam longe lateque protendantur ejus parœciæ limites, quantus ſit parœcianorum numerus, quæ cujuſque qualitas, quique ſit annuus parœciæ reddituum valor, ſubducta deinde redditum ac onerum ratione, ſi compererit ferendis oneribus, alendoque rectori impares eſſe proventus, adhibito dictorum canonicorum conſilio, ſummam illi quotannis tribuendam arbitretur & adjudicet, illaque arbitrata, de eadem curet illi quam commodiſſime provideri: quod ſi per beneficiorum (non tamen regularium) unionem fieri non poſſit, tantum illi ex primitiis aut decimis, novalibus aut oblationibus, aut ex parœcianorum ſymbolis ac collectis, aut quacumque alia commodiore via videbitur, aſſignetur, quantum illius neceſſitati ſit ſatis.

Quibus rectoribus eccleſiaſticis miniſteriis inſervientibus, ut facilius onera ſibi incumbentia ſuſtineant (illos etenim mendicare ac ſordidos eſſe turpe eſt & indecorum) ſedulo curent epiſcopi, ut jura illis debita & ab antiqua & laudabili conſuetudine ſolvi conſueta, tam pro

ſepul-

ANNO CHRISTI 1583.

sepulturis & funeralibus obsequiis, quam pro aliis etiam officiis in suis ecclesiis celebrandis, integre & sine fraude præstentur, juxta regium edictum ad trium ordinum regni Blesis congregatorum supplicationem promulgatum. Atque pro cujusque loci more, temporum ratione, & rectorum necessitate, talia illis ab episcopis assignentur, quæ illorum victui, ceterisque rebus necessariis satis sint nec parœcianis gravia debeant esse vel molesta.

Oblationes omnes quæ in ecclesiis parœcialibus & capellis, intra metas earumdem existentibus offeruntur, saltem pro tertia parte (nisi majorem portionem percipere consueverint) ad eosdem parœciarum rectores, spectare declaramus: ab hujusmodi oblationum perceptione, laicos omnes excludentes, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, quæ potius corruptela censenda est.

His quoque rectoribus, album sive quinque denarios, aut aliud majus debitum honorarium, in die sancto paschæ, aut alio ex majoribus festo, per singulos parœcianos annuatim præstari solitum, ut præstetur, præcipimus.

Cum Levitico sacerdotio, evangelicum successerit, eoque translato, legis facta fuerit translatio, ipsiusque & verbo Dei expresso, decimæ & primitiæ sacerdotibus debeantur, quas hisce procellosis temporibus, pluribus in locis omnino denegari, saltem minus debite præstari, omnium fere ecclesiasticorum conquestionibus plus satis comperimus: ut totius populi saluti consulatur (cui docente apostolo) molestum aut grave esse non debet, seminantibus spiritualia, temporalia ministrare, decimas & primitias ecclesiasticis, ad decimam partem fructuum divino jure debitas, absque fraude ulla solvendas esse statuimus.

Illasque de omnibus fructibus, juxta tamen cujusque patriæ consuetudinem & ante omnia jura censualia, seu feudalia, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, solvi debere, & absque peccato mortali retineri non posse, & eos qui retinuerint, ad restitutionem obligari decernimus: omnes utriusque sexus, easdem ut sedulo præstent admonentes: Quos, si tertio moniti non paruerint, præsenti decreto ecclesiæ communione privamus, & excommunicatos, præsentis synodi auctoritate publicandos mandamus.

Ipsi autem rectores, prout ceteri ecclesiastici, præsertim beneficiati, cum non tantum a gravi, sed etiam leviore vitio, abstinere debeant, & a mundi voluptatibus secedere, pompas & spectacula publica, cœtusque ubi amatoria cantantur, aut obscœni motus corporum, choreis & saltationibus exercentur, devitare, ne auditus & obtutus sacris tantum mysteriis deputati, turpium spectaculorum, atque verborum lenocinio, polluantur: concilii Agathensis sanctiones renovando, illos a dictarum nuptiarum consuetudine & aliis publicis conviviis omnino abstinere non tantum hortamur, sed etiam jubemus.

Eadem ratione & potiore argumento ducti: cum a sacris omnia prophana & ludicra debeant arceri & longe abesse, ne primitiis sacerdotum (quas novas missas vulgus appellat) fiant aut misceantur convivia, utque in iis cessent omnia scenica & lusoria, statuimus & ordinamus.

Cum prospiciat consilium quamplures ecclesiasticos in contemptum sacrorum canonum, sæcularibus negotiis se immiscere, nobilium & aliorum laicorum procurare negotia, fœnus seu usuras lege divina prohibitas exigere, ex pecunia mutuo data præter sortem aliquid recipere, firmas sæcularium administrare, mercaturis (nundinatorum more) instare, ipsis etiam laicis domestice famulari & inservire, inhibet hæc synodus, ne cujusvis ordinis ecclesiastici, talia in posterum quovis quæsito colore, sub pœna perpetuæ depositionis, exercere audeant.

Et ne qui a cetero, facile contractus usurarios incauti celebrent, utque timoratis conscientiis magis consulatur, ecclesiasticis omnibus emptionis & venditionis contractibus (quos pignoratitios vulgus vocat) quibus res vendita redimendi gratia venditoribus ad aliquod certum tempus præscribitur, uti non expedire: hos vero quibus perpetuo redimendi datur licentia (antiquorum decretorum vestigiis inhærendo) licite & sana conscientia, deinceps celebrari posse declaramus, ita tamen ut ex rebus venditis, nihil amplius quam quod supremarum curiarum judiciis permissum est, utilitatis aut commodi, percipiatur.

Ut ecclesiastici qui fere omnes, propter nonnullorum lasciviam & libidinem, apud bonos & graves male audiunt, ab hujusmodi ignominia & scandalo, liberentur: omnibus præcipit hæc synodus a mulierum de incontinentia suspectarum consortio, familiaritate, & cohabitatione, non obstante cujusvis consanguinitatis aut affinitatis prætextu, omnino abstinere: vetando & prohibendo dictis ecclesiasticis, ne illas in domos suas, quacumque occasione aut necessitate, vel etiam faciendæ aut resarciendæ vestis aut ornandæ supellectilis, vel rei familiaris gratia admittant, alioquin a perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mensium spatio sint ipso facto suspensi, aliisque pœnis a sacris canonibus, vel statutis ecclesiarum impositis puniantur. Quod si a superioribus moniti ab iis non abstinuerint, contra eos ad alias pœnas sanctis conciliis adversus clericos concubinarios expressas severe procedatur. Decernentes fructus beneficiorum quibus ob hoc turpe delictum, & contumaciam clerici privantur, in pios usus omnino applicari debere: ita ut eorum pars una in ipsorum beneficiorum reparationes erogetur, altera in usus pauperum conferatur.

Si qui vero hujus criminis rei, beneficia non possident, pro prima vice, carceris per sex menses, pro secunda per annum, & si tertio relabantur, dictæ depositionis pœna mulctandos esse jubet synodus: Nec liceat judicibus ecclesiasticis quibuscumque has mulctas moderari, gravioribus per eos (si reorum protervia exegerit) infligendis.

Liberos autem ex concubinatu natos in domibus presbyterorum alii, episcopi eorumve vicarii aut officiales, aliique ecclesiastici judices, non patiantur: imo ab his ejici, & concubinariorum sumptibus illis alimenta submini-strari curent.

Cum nullum crimen Deo odiosius sit blasphemia, qui tantopere sui nominis sanctificationem desiderare, venerari & precari jussit: omnibus clericis, ne sanctum Dei nomen quovismodo blasphement, neve etiam tabernas aut cauponas blasphemiarum & luxuriæ officinas, quovis, nec etiam sponsaliorum, vel obsequiorum funeralium prætextu, nisi inter peregri-

ANNO CHRISTI 1583.

grinandum, ingrediantur: Prohibet concilium, pœna carceris per duos menſes pro prima vice, per ſex menſes pro ſecunda, & per annum pro tertia (ſi prohibitionem contempſerint) illis imponenda, mitioris pœnæ omni ſpe ſublata.

Cum reperiantur plerique qui ad ſacrum presbyteratus ordinem, potius ut beneficia per eos poſſeſſa retineant, & prærogativa ſacri ordinis potiantur, quam ut miſſam celebrent & alia ſacerdotali dignitati convenientia munia exerceant: dicti concilii Tridentini decreta inſequentes: ſtatuimus ut omnes qui ad presbyteratum jam ſunt promoti, intra menſem a die publicationis præſentis ſynodi inchoandum, & qui deinceps promovebuntur, intra ſex menſes a die ſuarum promotionum numerandos, miſſam celebrent, his ſuorum beneficiorum fructus alioqui non percepturis.

Nonnulli etiam cum beneficia, potiſſimum prioratus ambiant, ut eorum fructibus ad tempus utantur, illa poſtmodum retro reſpicientes, ut ad ſæculum redeant relicturi, eoque fiat, ut ſuorum beneficiorum jura, non ea qua debent fide & cura, tueantur, & Deo eccleſiæque debite non deſerviant: omnes beneficia quæcumque etiam ſimplicia, ſive ſæcularia, ſive regularia obtinentes, ſi ſint viginti ſcutorum aureorum ſolarium annui valoris, deductis omnibus oneribus, ut puriore, ac majore animo in clericalis vitæ ſtatu Deo inſerviant, & jura ſuorum beneficiorum, ad quorum titulos fuerunt promoti, fidelius tueantur, magnopere monemus, & hortamur, ubi legitimæ ætatis & alias idonei exiſtant, ad ſacros ordines promoveri: illos vero, quos neceſſitas, vel utilitas eccleſiarum ad majores ordines ſuaſerit ordinari, volumus per amiſſionem locorum, necnon fructuum, ipſorumque beneficiorum ſubſtractionem, ſacrorum canonum auctoritate, per epiſcopos ad talium ordinum ſuſceptionem, dum modo idonei ſint, ceſſante appellatione compelli, fructuſque taliter ſubſtractos per epiſcopos uſibus ſeminariorum in ſuis diœceſibus inſtituendorum omnino mandamus applicari.

Eos autem, qui beneficia, ſacros ordines requirentia poſſident, ſi intra tempus a jure ſtatutum ordines requiſitos ſuſcipere diſtulerint, etiam privatione beneficiorum ipſo facto, juxta canonicas ſanctiones volumus coerceri.

Irrepſit profecto ſive temporum vitio, ſive hominum incuria & improbitate, ut multi ſacroſanctæ miſſæ ſacrificium, non ea qua decet devotione & veneratione, celebrent, ſed potius per avaritiam alicujus mercedis ſpe ducti. Quod ut vitetur curent epiſcopi, ut quos ad presbyteratus ordinem promovebunt, literati ſint, ſaltem mediocriter, competenteſque habeant facultates, quibus ſibi victum ſuppeditare poſſint, neque etiam ad ullos ſacros ordines ſuſcipiendos aliquos admittant, qui beneficium eccleſiaſticum ſufficiens pacifice non poſſideant, & ſi ad titulum patrimonii vel penſionis aliqui erunt ordinandi, illi tantum ordinentur, quos ipſi epiſcopi judicaverint aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate ſuarum eccleſiarum, ſervatis iis, quæ œcumenicorum conciliorum decretis ſuper hoc ſtatuuntur: Quique juxta Calchedonenſe concilium certis addicantur ſeu adſcribantur eccleſiis, quas ſine epiſcopi licentia ex cauſa & in ſcriptis obtenta, deſerere non liceat, & ad alias (niſi invitati fuerint a parœcis miſſæ celebrandæ gratia) ſpe mercedis tantum diſcurrere, non enim longe abſunt a ſimoniaca labe, & turpi quæſtu, ex concilii Tridentini auctoritate, qui non alio quam pecuniarum intuitu, miſſas frequentant.

Hinc etenim ſæpius, in tam divini ſacrificii contemptum, & eccleſiaſtici ordinis ſcandalum contingit, ut nonnulli poſtpoſito omni ſuæ dignitatis decore, duas miſſas una die celebrare temere præſumant, quod ex ſacrorum canonum ſanctionibus, niſi in caſibus ab eccleſia receptis & auctoritate epiſcopi, non licere declaramus, imo etiam diſtrictiſſime, ſub pœna carceris, arbitrio epiſcopi, & ſuſpenſionis a ſuorum ordinum executione per annum, prohibemus.

Cum ſit epiſcoporum muneris ſuos agnoſcere, & præſertim eos qui in ſuis diœceſibus eccleſiaſticis funguntur officiis, maxime autem illos quibus animarum cura mandata eſt, ſitque paſtoralis ſollicitudinis pro rei Chriſtianæ utilitate, ab iis tam divinorum quam temporalium adminiſtrationis rationem exigere, ſanxit concilium, ut capitula, abbates, priores etiam commendatarii & parœcialium eccleſiarum rectores, aliique beneficiati qui de jure vel conſuetudine vocari, & ſynodis epiſcopalibus intereſſe debent vel conſueverunt, anno quolibet, diebus in quaque diœceſi ſtatutis, compareant, eorum quæ adminiſtraverint coram ipſis epiſcopis rationem reddituri, contra quos, ſi minime paruerint, vel excommunicationis pœna vel fructuum ſubſtractione aut quacumque alia juris via, animadvertant epiſcopi.

Cumque multorum malo exemplo & ſcandalo, eccleſiaſtici ſui muneris & officii omnino obliti, domos ſuas adeo proſtituant, ut in eas non eccleſiaſticos tantum ſed etiam laicos, helluones & alios ejus generis ad ludos in quibus nomen Dei plurimum blaſphematur, jurgia, rixæ, & diſſidia exoriuntur, diu, noctuque comeſſatur, quaſi hiſtrionum more, ad ſpectacula introducant, prohibet hæc ſynodus, ne a cetero eccleſiaſtici quibuſcumque ludis inhoneſtis & quæſtuoſis tempus terant, nec quoſvis alios, præſertim laicos, ad ludendum in ſuis domibus invitent, imo vero ſacrorum librorum continuis lectionibus dent operam.

Eccleſiaſticis vero omnibus prohibemus, ne domos ſuas, tam epiſcopales, abbatiales, canonicales, priorales, quam presbyterales ſuæ habitationi deſtinatas, aut illarum partem, laicis quibuſcumque potiſſimum mulieribus, concedant, & ſi quæ conceſſæ ſunt, ab his intra trimeſtre poſt præſentis ſynodi publicationem, viis juris expellantur: ipſis nihilominus epiſcopis, abbatibus, canonicis, prioribus & parœcis prohibentes, ne eas inhabitatas deſerant, hac enim occaſione magnam ſæpiſſime ruinam patiuntur.

Quod ſi per annum, ſine habitatore eccleſiaſtico eas reliquerint, anno effluxo, per eos ad quos ſpectat mandamus provideri.

Cum ſcriptum ſit in lege veteri, quod quicumque non obtemperaſſet ſacerdotibus, aut extra poſitus lapidaretur a populo, aut gladio cervice ſuppoſita expiaret cruore contemptum, & in primitiva eccleſia, inobedientes cuncti, de eccleſia rabido ori dæmonum traderentur: multi nomine tenus ſacerdotes, cenſuram eccleſiaſticam contemnentes, excommunicati, vel ſuſpenſi a prælatis ipſorum exigentibus culpis, & immemores, quæ epiſcopis & prælatis cla-

ANNO CHRISTI 1583.

clavium regni cælestis collata sit potestas, attrectare sibi interdicta mysteria non verentur: contra quos rigorem ecclesiasticum volumus exerceri: statuimus igitur, ut tales sine spe restitutionis, ab officiis & beneficiis deponantur, & infames sint, & de cetero ad beneficia ecclesiastica, nullatenus admittantur, nisi per pœnitentiam approbatam, & conversionem laudabilem, sedis apostolicæ gratiam meruerint obtinere,

De Christi fidelibus laicis.

XV.

SAnctorum patrum antiqua decreta renovantes, omnibus & singulis Christi fidelibus, suis missis parœcialibus & aliis suarum parœciarum divinis officiis, singulis diebus dominicis & festivis interesse, districte præcipimus: a quibus si per tres dies dominicos continue sequentes illos abesse contingat, nisi legitimo impedimento retineantur, pœnas a sacris canonibus indictas, incurrere declaramus, quod illis sui rectores & confessarii, sæpius inculcare non omittant.

Et ne prætextu divinorum officiorum quæ in aliis ecclesiis, quam parœcialibus celebrari solent, revocari aut distrahi possint, majorem missam & vesperas in ecclesiis cathedralibus collegiatis & monasteriis, post parœciale officium peractum, tantum debere inchoari, decernimus.

Quod ut fiat commodius, episcopi seu eorum officiales, ipsis rectoribus seu parœcis, certas horas, quibus majorem missam & vesperas in suis ecclesiis celebrare teneantur, ita præscribant, ut parœcialibus divinis peractis, ipsi parœciani, ad cathedralem & collegiatas, aliasque monasteriorum ecclesias, ad divina in his audienda, pro sua devotione, se transferre valeant.

Horam autem habendis concionibus diebus dominicis & aliis festis primam pomeridianam in cathedralibus & collegiatis ecclesiis necnon monasteriis, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, præscribendam esse censuimus.

Ut vero in ecclesia sessionum decens ordo servetur, sancimus laicis dum divina peraguntur officia, non licere chorum præcipue cathedralium ecclesiarum, ingredi, & inter ecclesiasticos sedere.

Minusque dum sacerdos sacris operatur, altaris ambitum cancellosve ingredi, aut aliis altaribus minime septis & ambitis, hærere.

Mulieres ab ingressu dicti chori, non tantum cathedralium sed etiam collegiatarum, monasteriorum & aliarum quarumcumque ecclesiarum, arcentes. Nemo vero in quacumque ecclesia, ad animi sui arbitrium, sed pro suo statu ac qualitate, locum occupet.

Ut autem dictis parœcianis, omnis ad alias ecclesias discurrendi tollatur occasio, omnibus presbyteris tam sæcularibus quam religiosis etiam mendicantibus, ne quibusvis personis quantumcumque illis notis, nec etiam cujusvis confratriæ aut societatis prætextu sacram eucharistiam tempore paschatis, absque parœci consensu, vel sedis apostolicæ indulto episcopo exhibito, administrent, omnino vetamus, sic enim fiet, ut pastor oves, & oves pastorem agnoscant, dicente sacra scriptura, Agnosce vultum pecoris tui.

Certis testimoniis cum didicerimus, plerisque in parœciis, pravam illam invaluisse consuetudinem, ut in litaniis & processionibus, quæ Deo supplicandi & preces offerendi gratia, ab antiquis patribus institutæ sunt, misceantur ludi, joci, choreæ, comessationes & aliæ ridiculæ actiones, unde contentiones oriuntur: ecclesiarum parœcialium rectores, quantum possumus in domino hortamur, ne hujusmodi quæ Deum optimum maximum, ad iram potius provocant, quam orationes in his professionibus fusæ, ab eo petita impetrent, in suis parœciis fieri sinant, imo magis suos parœcianos, ab his abstinere, etiam sub anathematis pœna moneant, eosdem in dictis processionibus, viris a mulieribus separatis, ordinate, devote & modeste procedere, non vero invicem confabulari, sed preces suas Deo qua decet humilitate offerre docentes & commonefacientes.

Cum nos doceat apostolus, mulierem non velato capite orantem, deturpare caput suum, nec minus esse turpe, non velari quam tonderi aut decalvari, minimeque eam deceat tortos habere crines & pectus suum nudare, non tantum virgines sed etiam mulieres, ne sui decoris & officii omnino oblitæ videantur, in tortis crinibus, ac nisi velatis capitibus & pectore, potissimum in ecclesia, incedere prohibemus: Indignum est enim mulieres Christianas quas decet cum verecundia & sobrietate ornatas, pietatem per opera bona profiteri, meretricio more, in tortis crinibus, nudatis capitibus & pectore, se velut nundinatitias populo exponere.

At cum mollis corporis cultus in femina Christiana damnandus sit, multo certe magis in viro, qui caput mulieris est, damnari debet. Ideoque ex concilii generalis Constantinopolitani, in Trullo habiti, decreto: excommunicationi subjacere eos omnes diffinimus, qui capillos, ad videntium detrimentum scite excogitatis nexibus adornant & componunt, & infirmis animis, escam ea ratione objiciunt: Ne vero prohibitio nostra tum viros, tum mulieres lateat, hanc illis per parœcos in suis pronis & ecclesiasticis in suis concionibus, etiam cum dura & importuna, si opus sit, increpatione, significari volumus & intimari.

Statuit etiam hæc synodus, ne qui colloquia sua, in atrio alicujus ecclesiæ constituant habenda, mercesve in cœmeterio venales exponant: inde enim fit, ut in ipsa ecclesia, sua exerceant negotia, ubi orationes & divina tantum fieri æquum est officia.

Omnibus & singulis Christianis præcipimus, ne cibum sumant, nisi mensa prece prius consecrata, neve ab ea recedant, nisi gratiis humiliter & devote Deo peractis.

Pecuniam si quis adulterinam, aut minus probatam receperit, quamvis ignoranter, auctorque sibi sit incognitus, alteri tradere non præsumat, cum id fieri nequeat sine specie mali, a qua apostolus vult omnes abstinere Christianos, ac sine magna furti suspicione.

Si ventorum vi, vel tempestate agitata navis, variis onusta mercibus, scopulis illisa, naufragio frangatur, ex concilio Nannetis pridem sedente Honorio secundo, habito: Naufragii reliquias, neminem, sive nobilem sive alium, multo minus ecclesiasticum, præter naufragum tuta conscientia sibi arrogare posse declaramus: adversatur enim non modo Christianæ

pie-

ANNO CHRISTI 1583.

pietati, sed etiam legi naturæ & civili cum alicna jactura locupletari.

Prohibemus laicis, ne in ecclesia, potissimum durantibus divinis officiis, deambulent, sibi pœna excommunicationis, quam contra eos qui moniti non destiterint, per ordinarios pronunciari volumus & mandamus.

Jubemus quoque, ut sacerdotes Christi fideles moneant, quando ad ecclesiam conveniunt, sine strepitu ac tumultu, eam ingrediantur, in qua etiam quamdiu orationis causa morantur, nequaquam inanes inter se habeant confabulationes, illo enim tempore divis Chrysostomo & Ambrosio auctoribus, quo missarum solennia celebrantur, non solum ab otiosis & inutilibus verbis, verum etiam a pernicioſis cogitationibus prorsus est abstinendum.

De monachis & monasteriis.

XVI.

OMNES abbates & priores conventuales tam religiosi quam commendatarii, qui de jure aut consuetudine sacros ordines suscipere tenentur, intra tempus a jure statutum post abbatiarum aut prioratuum adeptam possessionem ordinentur & missam celebrent: Quod si secus contigerit, nullis dictarum abbatiarum & prioratuum fructibus gaudeant, sed ad usum pauperum & seminariorum applicentur.

Qui noviciandi præsentabunt se abbati, priori & conventui: qui super capacitate & insufficientia supplicantis, in præsentia infirmarii diligenter inquirent si sit sanus mente & corpore, habilis ad portandum jugum domini & onus regulæ. Qui si repertus fuerit idoneus, facta prius professione fidei, regulari cuculla induetur: ideoque sanxit concilium, priorem claustralem cujusque monasterii vicarium esse destinatum ad induendos præsentatos habitu noviciorum, eosdemque ad professionem admittendos, & ad concedendam licentiam, ut ad ordines tam minores quam majores rite valeant promoveri.

Prohibemus omnibus abbatibus & monachis præter jura consueta cujusque monasterii rationi consentanea sub pœnis a canone indictis pecuniam aut quid aliud pro monachatione accipere.

Quia vero magna abbatum seu priorum claustralium negligentia & incuria, hoc in omnibus fere monasteriis irrepsit malum, ut nulla ingredientium monasteria, seu in eis monachalem habitum suscipientium, nec etiam ordinem profitentium facta fuerit descriptio, hincque multis in locis contigit, ut vere professi non tantum religionis habitum rejecerint, sed etiam ad sæculum redeuntes magno religionis Christianæ scandalo & gravi animarum suarum damno, uxores duxerint, nec potuerint nefariæ & incestuosæ ac detestandæ nuptiæ convinci aut annullari dictarum professionum nullo certo apparente testimonio: Alii etiam cum certos annos in monasteriis exegissent, non tamen in his professionem expresse emisissent, contra sacrorum conciliorum decreta sola præsumptione pro expresse professis habiti sunt, ac tamquam tales regularia beneficia sunt adepti & aliis professorum prærogativis & privilegiis usi: Cui malo ut in posterum occurratur: statuit hæc synodus in omnibus & singulis quorumcumque ordinum monasteriis, certum confici regestum, in quo singuli abbates vel priores claustrales & alii iisdem præfecti, omnium & singulorum qui dicta monasteria posthac ingredientur & religionis habitum suscipient ac etiam vovebunt, seu ordinem profitebuntur, nomina, cognomina & ætates, una cum die, mense & anno quibus & habitum susceperint ac etiam voverint, annotare tenebuntur: cui regesto ut plenissima fides adhiberi possit, ipsum per abbatem vel priorem claustralem qui eos ad habitum & votum admiserint, ipsumque suscipientem vel voventem necnon duos aut tres testes qui adfuerint, signari, & in monasterio quam accurate fieri poterit, asservari mandamus.

Utque magis habitus susceptio & emissio voti innotescant & palam sint, mandat synodus ut publice in sacrario seu choro ecclesiæ monasterii post majoris missæ offertorium omnibus religiosis assistentibus, saltem intimatis, & de eorum assensu habitus susceptio & voti emissio, fiant.

Quod nostrum decretum in monialium domibus seu monasteriis omnino observari placet.

Nullus ante probationis annum & nisi decimum sextum suæ ætatis compleverit, ad professionem admittatur.

Ut autem in monasteriorum ecclesiis decentius divinum officium persolvatur & fiat, abbates ornamenta ecclesiis comparare teneantur, quæ sufficere possint ad divinum officium peragendum, scilicet calices, cruces, candelabra, casulas, mappas, albas, missalia, libros cantus & cetera quæ cultui divino sunt necessaria.

In iis vero monasteriis in quibus monachi matutinas preces media nocte decantandas propter Gallicos tumultus in aliud tempus distulerunt, eas dicta mediæ noctis hora secundum regulæ præscriptum & juxta veteres consuetudines de cetero cantent: Quod ut commodius agant, occludantur fenestræ, & ubi opus erit vitra reficiantur.

Ceremoniæ antiquæ in monasteriis collapsæ ad veterem & priscam formam reducantur.

Nec liceat laicis inter monachos sedere in choro dum divina celebrantur mysteria: ideo abbates chorum seu sacrarium sepiant & claudant.

Eligatur per abbatem, priorem & conventum vir moribus & doctrina commendatus, cui demandetur cura erudiendæ monasticæ juventutis, aliosque doctrina indigentes monachos doceat: stipendia autem ab abbatibus accipiat.

Quibus in monasteriis nulla est bibliotheca, locus assignetur commodus & præparetur, in quem de cetero libri monachorum decedentium includantur, quorum substractione abbatibus penitus interdicimus, ipsi abbati & monachis injungentes ut iis evolvendis quam poterunt sedulam dent operam.

ANNO CHRISTI 1583.

Ex monachis profeſſis cujuſque monaſterii eligantur ab abbate ſeu priore & conventu qui ad univerſitates & ſtudia generalia tranſmitti poſſint: In ipſis monaſteriis eo relicto numero qui ad divinum celebrandum officium ſufficiat, quibus per abbatem ſeu priorem & conventum, camerarium etiam & cellerarium, alioſque officiarios ea erogabuntur, quæ in monaſterio reſidentibus ſuppeditari deberent.

Nemo duobus officiis in eodem monaſterio præficiatur, & qui nunc duo obtinet, alterum dimittat intra ſex menſes a publicatione præſentis concilii, alioqui utroque privetur: Quos quidem officiarios poſt triennium debere deſtitui decernimus, niſi aliter monaſterii evidens ſuaſerit utilitas.

Omnes officiarii, & ſimplices monachi onus ſibi injunctum fideliter per ſeipſos exequantur, & actualem in monaſteriis reſidentiam faciant, ſub pœna a jure & regula indictis, niſi ratione ſuorum officiorum ſeu onerum ſibi incumbentium per ſuperiores fuerint diſpenſati.

Juxta veteres conſuetudines & antiquorum patrum decreta, induantur monachi & regulares cujuſcumque ordinis etiam divi Auguſtini, illiſque veſtimenta tradantur ab his qui præſtare debent, in ſpecie, qualitate, quantitate, ſtatutis diebus & conſuetis temporibus, quæ quidem deferre tenebuntur, tam intra ſepta monaſterii, quam extra, ſublata illis aliis indumentis utendi licentia, idque ſub anathematis pœna.

Non liceat monachis alieni & peregrini coloris a jure & regula eorum prohibiti, veſtimenta ferre, aut illa ſerico decorare, induſiis non utantur ſtriatis, denticulatis, monilia aut annulos in digitis, thoraces aut calceos conſciſſos non deferant, nec ampla femoralia militum more: non utantur galero intra ſepta monaſterii, nec in civitate, in qua etiam niſi cum magna cuculla, nec ſoli, incedant, juxta conſtitutionem a Clemente in concilio Viennenſi editam, ſub pœna perditionis prædictarum rerum pauperibus diſtribuendarum, & carceris, privationiſque certæ partis ſui victus judicio ſuperioris pauperibus applicandæ.

Ne quis monachorum de cetero barbam geſtare aut comam nutrire præſumat, ſed omnes coronam magnam in capite habeant & barbam radant.

Omnium monachorum menſa ſit communis, niſi ſubſit legitima excuſationis aut morbi cauſa, hiſque quotidie juxta regulæ præſcriptum & ſummorum pontificum decreta, miniſtretur panis, vinum, obſonium & aliæ annonæ in numero, ſpecie, qualitate, quantitate, horis & diebus quolibet monaſterio conſuetis, omni diligentia ab iis qui ea præſtare tenentur.

Qui utenſilia refectorio & aliis locis pro refectione monachorum deſtinatis debent, ea bona fide exhibebunt: annona bladi, vini & aliorum neceſſariorum, necnon ligna in monaſteriis tam abbatiarum quam prioratuum conventualium, in horrea & cellaria congregentur, ne extra ſepta monaſterii monachi exire cogantur.

Eſu carnium omnibus monachis ſingulis diebus Mercurii, necnon adventus tempore tam in monaſterio quam extra monaſterium interdicitur, ſtrictiore regula, ſi quæ forte ſit, in monaſteriis nihilominus obſervanda.

In dictis autem religioſorum monaſteriis, ſingulis diebus durantibus prandio & cœna, ſacram ſcripturam legi volumus & jubemus, ut religioſi illam meditentur, faciliuſque addiſcant.

Quælibet monaſteria dormitorium & cellulas habeant, ubi ſtatim completorio dicto monachi etiam priores clauſtrales leſe recipiant.

In dormitorio lampades accommodentur quæ tota nocte luceant, ibidem ſilentium ſervetur, prout in regula continetur: ſit in eo cella communis cum camino ad ignem cauſa calefaciendorum monachorum e matutinis precibus redeuntium, parandum: ideoque non intendit concilium prædictis monachis ſeparatim lignum præſtari ab abbate, niſi ratione officii quibuſdam debeatur. In quolibet monaſterio aut prioratu conventuali, conſtruatur domus in loco aprico & ſano pro monachorum infirmorum receptione: muniatur utenſilibus & mobilibus neceſſariis, in eaque alimenta & cetera quæ ad ægroti ſanitatem recuperandam pertinent, præſtentur ab iis qui ad id tenentur: Adiaceat hortus ad auram capiendam, ſi commode præſtari poſſit.

Clauſtra ſemper claudantur, quorum ſuperiores monachi tantum, non vero alii clavem habeant. In iis autem ſilentium ſervetur.

Extra ea non exeant monachi ſine prioris aut præſidentis licentia & juſſu, exceptis his quibus ab antiquo exire licet pro adimplendis officiorum adminiſtrationibus: Quod ſi qui convincantur ſine licentia exiſſe, pro ea die qua clauſtrum exierint & proxime ſequente, cibariis privabuntur, iis duobus diebus pane & aqua tantum uſuri.

Prohibemus abbatibus & prioribus conventualibus tam religioſis quam commendatariis eorumque procuratoribus, negotiorum geſtoribus, actoribus ſeu firmariis, ne domos intra ſepta monaſteriorum, ſæcularibus & laicis locent, vel uxoratos reſidere in monaſteriis permittant: ſi qui vero laici aut uxorati monaſteria modo inhabitant, intra ſex menſes cum uxoribus & ſupellectili recedant, ſub pœna excommunicationis per epiſcopos contra contumaces ferenda.

Quia vero nonnulli abbates commendatarii in monaſteriis ſuis reſident, ſecumque laicas perſonas, quandoque viles ſatellites, etiam mulieres circumducunt; ne illorum converſatio monaſtico ordini lethale inferat detrimentum, murum conſtrui & ædificari vult ſynodus, qui commendatariorum manſiones a cellulis & domibus monachorum dividat.

Inhibemus etiam eiſdem monachis cujuſvis ordinis, ne mulieres cujuſcumque ſint ætatis intra prædicta ſepta ſeu clauſtra ſuorum monaſteriorum, ne quidem conſanguineos ſuos religioſos viſitandi vel illis ancillandi, aut alio quocumque prætextu, ſub pœnis Romanorum pontificum conſtitutionibus ſancitis, admittant: fruſtra enim ſacrorum canonum decretis monaſteria ſua egredi prohiberentur, ſi quod eſt maxime noxium in ſæculo, in illa inducere permittentur.

Cum non abs re antiqui canones, religioſos profeſſos, infantes e ſacro fonte ſuſcipere & nuptiis intereſſe prohibuerint, illiſque ſi hæc liceret ſua ſepta deſerendi, vagandi & diſcurrendi, cumque laicis nimiam familiaritatem ineundi daretur occaſio, ſecundum eadem antiqua decreta, hæc illis minime licere declaramus.

Quod etiam decretum monialium reſpectu ſuum ſortiatur effectum.

Non liceat monachis arma cujuſvis generis

in

ANNO CHRISTI 583.

in ſuis cellulis retinere, canes & aves venaticas alere, hiſque in venatione uti aliiſve ſe implicare negotiis, quæ ſuum ordinem minime decent, & eos a ſolitudine & ſanctis meditationibus poſſunt avocare.

Eleemoſynæ quæ ab antiquo in monaſteriis & prioratibus conventualibus & aliis ab eiſdem dependentibus locis conſueverunt fieri, de cetero decenter & fideliter, necnon pauperibus ſine fraude neceſſaria, in quantitate, qualitate, ſpecie, diebus & horis conſuetis diſtribuantur.

At quoniam ex mala & depravata beneficiorum collatione multa in monaſteriis indebite fiunt, ut huic morbo medeatur, ſtatuit hæc ſynodus ut collatores beneficia a ſuis monaſteriis dependentia conferant ſecundum ſummorum pontificum decreta, ſanctiones canonicas & fundatorum intentionem, videlicet regularia, regularibus; ſæcularia, ſæcularibus. Quoniam vero ſæpe fit non ſine gravi monaſtici ordinis jactura, ut panem filiorum alieni manducent, beneficiaque extraneis conferantur, nullu habita ratione monachorum illius monaſterii a quo beneficia dependent, eadem ſynodus ſtatuit ut prædicti collatores prædicta beneficia conferant religioſis illius (ſi ibidem capaces & habiles reperiantur) habita ratione graduum, qualitatis, literaturæ & antiquitatis.

Tituli monaſteriorum & beneficiorum ab iiſdem dependentium & documenta ab his penes quos exiſtunt, reſtituantur, & in theſauraria cujuslibet monaſterii, recondantur, cujus claves quatuor ſint, quarum una tradatur abbati, altera priori, tertia per capitulum eligendo, quarta armario qui cuſtos chartarum dicitur, aut alii qui ejuſcemodi claves ſervare conſueverit.

Exempla legitime & fideliter collata & per ſecretarios ſubſcripta & ſubſignata, regeſtorum, continentium collationes & præſentationes omnium beneficiorum quæ per abbates aut eorum vicarios, quotannis conferuntur & præſentantur, in theſauraria cuſtodienda, intra ſex menſes, reponantur.

Conſignandarum arborum cujuſvis abbatiæ nemorum, maleus de cetero in theſauraria & loco ubi documenta & tituli aſſervantur, recondatur, ut cum tempus conſignationis advenerit per religioſum ad id ſpecialiter deputatum cum ordinario nemoris cuſtode, deferatur: ſignificetque capitulo quot arbores, cujus qualitatis conſignaverit, ad vitandum abuſum in talibus fieri conſuetum.

Procuratores abbatum, quos non recte magnos vocant vicarios, etiam ſi fuerint religioſi, nullam virtute ſuæ procurationis aut vicariatus dignitatem, auctoritatem, honorabilioremve ſeſſionem ſive in choro, capitulo aut alibi ſibi vendicabunt, ſed prior clauſtralis illos ſemper præcedat: locum vero ſuæ receptionis illi tantummodo teneant.

Si contigerit, abbates, religioſos, priores aut alios ad id poteſtatem habentes aliquem ex monachis ab obedientiam mittere, ſeu ab ea revocare, hoc fiat in capitulo de conſilio fratrum, nullos autem indiſciplinatos, minimeque dociles & morigeros ad prioratus conventuales ire jubeant: qui ſi forſan miſſi fuerint a prioribus recipiendos non eſſe, imo revocandos dicimus, ut in abbatia juxta ordinis regulam, corrigantur.

Nullus monachorum cum obedientia in aliud tranſmittatur monaſterium, niſi publicam emiſerit profeſſionem & actu ſacerdos ſit aut de proximo ad ſacerdotis ordinem promovendus.

At quoniam ſæpe contingit obedientiarios non recipi in prioratibus conventualibus per priores vel eorum actores & firmarios, ideoque cogantur ad monaſterium redire, ſtatuit concilium ut expenſis abbatis, dictis obedientiariis detur conductor, qui ducat & reducat.

Reparationes chori, clauſtri, capituli, refectorii, dormitorii, domorum officiariorum non ſolum exiſtentium intra ſepta monaſterii ſed etiam extra, fiant citius per eos qui ad id tenentur: & in negligentiam abbatum & priorum, ordinarii hæc omnia fieri curabunt, eoſque cum imploratione brachii ſæcularis, & per cenſuras eccleſiaſticas ad id compellent.

Mendicantium ordinem profeſſi, cum in ſuis conventibus ex ſuorum ordinum præſcripto reſidere debeant, illis per civitates & oppida diſcurrere & extra ſuos conventus morari, niſi cum verbi Dei prædicationi ſuorum ſuperiorum mandato & epiſcoporum conſenſione vacabunt, aut in eleemoſynarum collectione erunt occupati, prohibemus. Quibus tam in dictis ſuis conventibus quam extra, ea quæ ſunt ſuæ profeſſionis & voti ad amuſſim tam in habitu (quem exquiſitum aut nimia arte elaboratum eſſe non volumus) magna tonſura, jejuniis, a carnibus, & aliis cibis juxta ordinis præceptum, abſtinentiis, quam in omnibus ſuis actionibus obſervare ſub pœnis a conciliis indictis, admonemus.

Eos autem qui ſunt ex apoſtolica diſpenſatione ad eccleſiarum parœcialium quaſi in ſubſidium ſæcularium clericorum, regimen aſſumpti: ſcire volumus voto ſui ordinis perpetuo obligari, nec ſuæ profeſſionis habitum capitis raſuram, & alii ejuſdem inſignia poſſe deſerere, nec non ad continue deſerviendum eccleſiis ſibi commiſſis adſtringi, ſuorum beneficiorum fructus illis aliqui non percepturis.

Quia etiam alii ad prædicationis munus in eccleſiis cathedralibus in doctorum theologalium ſæcularium defectum, ſunt acciti: eos monemus ut quæ ſunt ſuæ vocationis, quam diligentiſſime fieri poterit, impleant: & etiam ea omnia quæ ſunt ſui voti, debite perficiant & exequantur: Illis nihilominus præbendas theologales in titulum non debere conferri, ne pro canonicis ſe gerant, declarantes: ad quorum omnium obſervationem per ordinarios & ſuorum ordinum ſuperiores compelli volumus.

Ordinariis etiam mandamus ut ſingulis dictorum mendicantium ordinibus; ſuos fines aſſignent, intra quos verbum Dei ſeminare debeant & in his ſingulis religioſis, ſi commode fieri poſſit, ſuas parœcias præſcribant, ne inter eos, ut plerumque contingit, rixæ oriantur.

De monialibus.

XVII.

IN monaſteriis mulierum regularium quæ Deo ſe dicarunt vetus diſciplina conſervetur, & ſi fortaſſe usquam eſt depravata ejus reſtituendæ provinciam locorum ordinarii ſubeant.

In quibus numerum monialium ſua auctoritate repleri curent pro modo & facultate loci, neque eumdem augeri niſi facta monaſterio annua quæ ſatis ſit fructuum acceſſione: his ne quo-

ANNO CHRISTI 1583.

quoviſmodo per ſe aut per alios, directe vel indirecte, honores, officiave ſeu beneficia cujuſvis generis ſui monaſterii nec etiam alterius, ſub pœna eorumdem officiorum vel beneficiorum privationis ambiant, prohibentes.

Illis autem monaſteriis præfectæ ſive abbatiſſæ ſive prioriſſæ aut aliæ quocumque nomine appellentur, ne minores quadraginta annis eligantur: Quæque in vitæ honeſtæ laude vixerint, octo annis ſaltem poſtquam religionem profeſſæ fuerint, ſtatuimus.

a) *Forte, aut etiam.* H.

Virgines [a] autem etiam mulieres quæ monialium monaſteria a cetero ingredientur, nullo modo ad id cogi ex antiquorum patrum decretis prohibemus: eos autem omnes anathemati ſubjicimus cujuſcumque qualitatis, gradus vel conditionis fuerint, tam cleticos ſæculares vel regulares quam laicos atque etiam qualibet dignitate fulgentes quomodocumque niſi in caſibus a jure expreſſis, qui invitam ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuſcumque religionis, vel ad emittendam profeſſionem coegerint, & qui conſilium, auxilium vel favorem dederint, quique ſcientes eam non libere nec ſponte ingredi monaſterium aut habitum ſuſcipere, vel profeſſionem emittere quoquomodo eidem actui præſentiam vel conſenſum auctoritatemve interpoſuerint.

Necnon ſimili pœnæ ſubjacere eos qui virginis vel alterius mulieris veli accipiendi vel voti emittendi quoquomodo ſine juſta cauſa voluntatem impedierint.

Si quæ autem poſt religionis ingreſſum & profeſſionem emiſſam, ſe id ante debitam ætatem feciſſe aut quid ſimile prætendere velint: eaque de cauſa habitum dimittere, aut etiam cum habitu ſine ſuperiorum licentia diſcedere, non volumus audiri, niſi intra quinquennium tantum a die profeſſionis.

Neque tum etiam niſi cauſas quas prætenderint coram ordinario & ſuo ſuperiore deduxerint.

Ante quarum deductionem ſi ſponte habitum dimiſerint ad allegandum quamcumque cauſam admittendas non eſſe decernimus, ſed ad monaſterium redire cogendas & tanquam apoſtatas puniendas.

Ut autem illarum libertati melius proſpiciatur, jubemus ne qua in monaſterio recipiatur ante duodecimum completum, nec ad profeſſionis emiſſionem admittatur ante exactum decimum ſextum ſuæ ætatis annum, poſtque annum probationis, ab habitu ſuſcepto, computandum.

Statuimus inſuper & decernimus ut ante ſuſceptionem habitus ab epiſcopo vel eo abſente aut impedito, ab ejus vicario aut aliquo ab eo deputando, virginis voluntas diligenter extra monaſterii ſepta inquiratur & examinetur, num coacta aut ſeducta ſit, & utrum intelligat, quid agat: cum vero iterum ante profeſſionis emiſſionem ejuſdem virginis voluntas fuerit exploranda, id non fiat extra ſepta, niſi forte ex cauſa in monaſterii eccleſia extetiore.

Quoniam ſexum muliebrem contra verſutiam hoſtis antiqui minus fortem multiplici remedio neceſſe eſt communiri, decernimus ut moniales & ceteræ mulieres, divino cultui dicatæ, velum aut peplum ſericum non habeant, nec in velo, acus argenteas vel aureas audeant deportare, nec zonas ſericas auri vel argenti ornamenta habentes, nec aliquo panno irregulari, utantur: metiantur etiam juxta dimenſionem corporum veſtes ſuas, ita quod longitudinem corporum non excedant, ſed pede decenter ſubducto ſufficiant eis, ſola monialis conſecrata deferat annulum & uno ſolo ſit contenta. ſi qua autem contra hanc noſtram prohibitionem venire præſumpſerit & commonita non reſipuerit, regulari ſubjaceat diſciplinæ.

Ne autem dictæ virgines quæ habitum ſuſceperint, vel profeſſionis votum emiſerint a tam ſancto propoſito quoquomodo avocentur, ordinamus puellas ſæculares quas in dictis monaſteriis educari ſæpius contingit, non veſtibus ſericis ſed lancis tantummodo nigri aut fuſci vel albi coloris indui, nullo etiam exquiſito ornamenti genere uti, aut cincinnatos crines, inaures, vel monilia & alias ejus generis inanes delitias, geſtare.

Caveant ſimiliter præfectæ, ne viri cujuſcumque ſtatus, dicta monaſteria ingrediantur, aut adoleſcentulas per cancellos niſi ipſis præfectis præſentibus aut duabus aliis ex ſenioribus religioſis alloquantur: Neve illis inconſultis literas extra monaſterium mittant, vel ab extraneis recipiant, aut libros, niſi qui ad pietatem invitant, & a ſuis ſuperioribus approbatos & eis conceſſos penes ſe habeant aut quoquomodo legant, ſub pœna arbitrio epiſcopi conſilio patrum monaſterii imponenda.

Ipſarum autem virginum & mulierum Deo dicatarum ut ſaluti amplius conſulatur, dicta monaſteria ſub perpetua clauſura in poſterum juxta conſtitutionem felicis recordationis Pii papæ V. quæ incipit, Circa paſtoralis officii, permanere volumus & ordinamus, ipſis ordinariis eandem conſtitutionem quantocyus poterunt ut exequantur, mandantes & injungentes.

Licet contra nefandos inſidiatores ſacrarum virginum pudicitiæ pœnæ graviſſimæ ſint inſtitutæ tam canonicæ quam legales, quidam tamen relaxatis voluptatum habenis, in lacum miſeriæ & in lutum fæcis ſe immergunt, ut ſalutis æternæ coronam, honeſtatis normam, earumque pudicitiam corrumpere præſumant: contra quos nervum rigoris apponimus, ſtatuentes, ut quicumque pudicitiam ſanctimonialium cujuſcumque habitus auſu ſacrilego ſolicitare præſumpſerit, ab officio, ſi clerici fuerint, ſi laici, a perceptione corporis domini noverint ſe ſuſpenſos, aliiſque juris, & arbitrii pœnis per epiſcopum, ſeu ejus officialem ſevere puniantur.

Qui vero ſacrilegum carnis commercium cum talibus habuerint, ipſo facto excommunicationis ſententia ſint innodati, pœniſque a jure & ſacris canonibus impoſitis ſubdantur: ſanctimonialis vero ſeu canonica quæ hujuſmodi crimen flagitioſum perpetraverit poſt competentis vindictæ ſeveritatem, carceri mancipetur, ut illic quamdiu epiſcopo videbitur in jejuniis & orationibus pœnitentiæ vacet, & ulterius ad officium aliquod in monaſterio nullatenus admittatur, & inſuper regulari diſciplinæ arbitrio ordinarii ſubjiciatur, & in ſignum iniquitatis ſuæ, ultima tam in clauſtro maneat, quam in choro.

De ſepulturis.

XVIII.

SACRI Lateranenſis concilii decreta, renovando, omnibus & ſingulis eccleſiarum parœcialium rectoribus & aliis eccleſiaſticis, ne in ſuis eccleſiis vel cœmeteriis & aliis locis ſanctis,

ANNO CHRISTI 1583.

ctis, hæreticorum corpora tradant sepulturæ, illave in his inhumari sustineant, sub anathematis pœna prohibemus: illa vero si contigerit per vim aut alias indebite in ecclesia, cœmeterio aut alio loco sancto sepeliri, exhumari volumus & mandamus, æquum judicantes eos cum iis non sepeliri, quibuscum viventes noluerunt communicare.

Illas vero ecclesias seu cœmeteria in quibus sepulta fuerint, pollutas seu polluta ac propterea reconciliatione indigere declarantes.

Eos qui oblationes seu legata & pia relicta defunctorum aut negant, aut solvere recusant, illorumve testamenta seu codicillos celant, & dolose retinent: tanquam animarum egentium necatores, ex concilio Agathensi, excommunicationi subjacere decernimus.

Laicis omnibus etiam nobilibus minime liceat, sepulturas in ecclesiis jure proprio sibi vendicare: cum sepultura sit proprie & mere jus spirituale & ecclesiasticum: Neque sepulturam in illis assumere & eligere, ad, juxta, vel prope majus altare aut sacrarium, quacumque prætensa in contrarium consuetudine aut possessione non obstante: nisi forte sint episcopi aut ecclesiarum rectores vel fundatores ipsarum: Nullo autem modo in ecclesiis sepultura effodiatur, nisi quæ non minore quam sex aut quinque pedum spatio, a majore aut digniore altari distet.

Quibus in ecclesiis neminem sine rectoris consensu & auctoritate inhumare liceat.

De jurisdictione & visitatione.

XIX.

OFFICIALES episcoporum cum sint in foro contentioso juris dispositione ipsorum vicarii, eorumque vices supplere debeant, præcipue in criminum per subditos commissorum emendatione, eos esse presbyteros volumus, juris potissimum canonici seu pontificii peritos, & boni nominis, ut major in coercendis delinquentium criminibus eorum sit auctoritas: quibus strenuam injungimus dare operam, ut quæ præsenti concilio sancita & diffinita sunt, observentur. His alioqui pro prima negligentia, suspensionis a divinis, & pro secunda, sui officii privationis pœnas incursuris.

Officium vero promotoris non nisi presbytero vel saltem in sacris ordinibus constituto in posterum committatur: Quod si qui hodie sacris non sunt initiati, aut ab exercitio officii abstineant, aut intra sex menses curent promoveri.

Sacrorum conciliorum decretis, jurisque communis dispositione cum sit cautum, ne clericus adversus clericum habens negotium pontificem suum relinquat, & ad sæcularem judicem trahat: omnibus ecclesiasticis cujuscumque sint dignitatis, status, qualitatis aut conditionis, ne clericos, saltem in sacris ordinibus constitutos, in actionibus, quarum cognitio & judicium fori est ecclesiastici, relicto proprio episcopo ad judices sæculares trahat, sub pœna anathematis prohibemus: cui eos ipso jure & facto subjacere declaramus, aliis a jure statutis pœnis nihilominus puniendos.

Ipsos ecclesiasticos qui volentes iisdem in causis sæcularia judicia subierint, similem pœnam incurrere decernentes: cum hoc beneficium non personæ, sed universo ecclesiastico ordini, publico jure sit indultum, cui clerici renunciare non valent.

ANNO CHRISTI 1583.

Certissimi juris cum sit, matrimoniales causas omnes fori esse ecclesiastici: Ideoque earum cognitionem ac decisionem judicibus laicis, a sacris canonibus omnino esse interdictam, omnibus præterquam episcopis & eorum officialibus de iis earumque appendicibus & circumstantiis, veluti si de conjugali adhæsione sit quæstio, cognoscere & decidere, sub anathematis pœna, prohibemus.

Cum non abs re, sed necessaria ex causa, utque tum ecclesiastici tum laici suo in officio facilius contineantur, visitationis munus in ecclesia sit introductum, archidiaconis, archipresbyteris, decanis & aliis quibus hoc munus de jure vel præscripta consuetudine competit, annis singulis per se, suas ecclesias visitare, districte præcipimus, quos in domino hortamur ne segniter aut perfunctorie in his visitationibus se gerant, sed ea omnia diligenter & integra fide exequantur, quæ jus & officii eorum ratio requirit.

Nemini autem liceat, sub pœna excommunicationis, in eadem visitatione, duorum, quibus ratione suarum dignitatum, personatuum aut officiorum visitationis onus incumbit, vices præstare.

Ipsi vero visitatores sciant se intra mensem post peractam visitationem ad rationem omnium quæ in suis visitationibus gesserint episcopo reddendam ex antiquis conciliis obligari, idque scriptis, ut juxta casuum exigentiam aut necessitatem per eumdem episcopum iisdem provideatur: Quod si præstare neglexerint ad id per episcopos viis juris compellendos esse ordinamus.

Quia literæ querimoniales seu monitoriales ad finem revelationis tam a dictis officialibus ordinariorum, quam ab archidiaconis, archipresbyteris, decanis, aliisque, nimis facile in multorum scandalum & divini cultus diminutionem concedi videmus: hincque illæ magis contemni quam formidari, ac perniciem parere potius quam salutem, œcumenicis conciliis inhærendo, illas a nemine prorsus quam ab episcopis seu eorum vicariis & officialibus generalibus in posterum decerni vetamus, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaque diligenter cognita & magna cum maturitate examinata: aut mandatum vel permissum sit patribus eas ab ecclesiastico judice obtinere.

Ut litium anfractibus & litigantium subterfugiis ac causarum brevitati provideatur, statuit hæc synodus reverendos episcopos, seu eorum officiales partium appellationibus ab appunctuamentis a cetero interjiciendis, quæ tantum litium instructionem concernunt non debere deferre: cum autem ad reverendissimum dominum archiepiscopum Turonensem aut ejus officialem ab eorumdem suffraganeorum vel suorum officialium audientia fuerit appellatum, reverendissimus dominus Turonensis archiepiscopus, nec ejus officialis, in hujusmodi appellationis causa, si gravamen est reparabile in diffinitiva, non procedat, nec etiam aliis ante diffinitivam sententiam illam committat.

Cum multorum relationibus intellexerit synodus, quam plurima jurgia & contentiones

ANNO CHRISTI 1583.

in tractatibus capitularibus ob nonnullorum capitulantium tum petulantiam, tum arrogantiam, vel potius insaniam suboriri, quas sedare ac comprimere desiderat: statuit, ne a cetero in capitulorum conventuum aut aliarum communitatum tractandis negotiis, quisquam, cujusvis dignitatis, status, qualitatis aut conditionis existat, verbis rixosis aut contumeliosis utatur, volentes omnes modeste, seriatim, suoque ordine, non vero interrupte sua vota seu suffragia emittere, ita ut uno suo ordine loquente, ceteri taceant: his injungendo ut decano, aut cuicumque in capitulo vel conventu præsidenti, obediant omnino sub pœna carceris: Quod si quis convicium, contumeliam aut injuriam in confratrem protulerit, vel Dei nomen blasphemaverit, per substractionem fructuum pauperibus applicandorum, & carceris ad certum tempus indictionem, præsidentis & mediæ partis antiquiorum canonicorum aut religiosorum tunc capitulantium (si ad capitulum aut conventum spectet jurisdictio) sin minus ejus ad quem spectabit arbitrio, puniatur, neque dictæ substractionis summam decem librarum & carceris pœnæ, si quindecim dies non excedant, executionem quævis oppositiones, recusationes aut appellationes quoquomodo impediant, aut suspendant.

Ne autem defectus & excessus prædicti aliaque crimina quæ per ecclesiasticos in magnum totius cleri scandalum licentiosius committuntur, prætextu exemptionum per nonnulla capitula, abbates, monasteria, ordines, etiam mendicantium, conventus & alia loca tam sæcularium quam regularium, prætensarum, in multarum animarum periculum, impunita remaneant, quarum intuitu quam plurimos flagitiosos ac gravibus obnoxios criminibus ad dicta loca tanquam ad aliquod impunitatis asylum confugere plus satis compertum est: statuimus ut quibuscumque juribus, exemptionibus, immunitatibus & privilegiis, non obstantibus, ab episcopis, ex auctoritate, quam œcumenicorum conciliorum canones illis concedunt, contra delinquentes procedatur, servata ea forma, quæ in iisdem conciliis præscribitur, quoties contra regulares exemptos, aut aliquem de capitulis, ipsis episcopis penitus non subjectis fuerit procedendum.

Si qui vero ab una ecclesia in aliam aut locum quem prætendunt exemptum suis criminibus impunitis per fraudem aut judicii declinandi gratia, migrasse comperiantur: nihilominus ab ordinario causa cognita juxta canonicas sanctiones puniri volumus in cujus diœcesi fuerint crimina commissa, dictis juribus, exemptioninibus, immunitatibus & privilegiis quibuscumque non obstantibus: quicumque vero taliter fugitivum episcopo suo requirenti non reddiderit, sed defensare præsumpserit, ecclesiæ communione privetur.

Rixas, cum in capitulis & aliis communitatibus resecari, pacem vero & unionem inter eos qui in una domo morantur, retineri maxime conveniat: sitque valde indecorum inter eos esse jurgia & lites, qui nihil nisi caritatem & unitatem spirare aut docere debent: omnia statuta seu particulares singularum ecclesiarum leges & consuetudines, ex quibus multa inter confratres & alios ejusdem ecclesiæ clericos oriuntur diffidia, per viros pios & longo jam usu in rebus & consuetudinibus earumdem exercitatos, ad id per ipsa capitula & communitates deputandos, legi & diligenter examinari volumus: & si quid in iis compererint quod potius ad paucorum quæstum & privatum lucrum, excitandamque inter eos discordiam tendat, quam ad ecclesiarum decorem, totiusque communitatis commodum: episcopi eorumdem proborum virorum adhibito consilio vel consensu, ubi de jure vel legitima consuetudine etiam consensus requiritur, emendent: illaque sic emendata, ipse episcopus & omnes cum dignitates tum canonici & alii ecclesiarum suppositi ita juramento firment & roborent, ut perpetuis futuris temporibus illa in dubium revocare non liceat, minusque super his judicio forensi contendere, nisi magna evidensque ecclesiæ utilitas seu ratio contrarium suaserit.

Qua in re si capitula, conventus, aliæve communitates segnius se gesserint, & cessando vel usque ad sex menses præsentis synodi publicationem differendo, hanc nostram ordinationem eluserint: episcoporum diligentia postquam dicta capitula & communitates interpellaverint forma per eos præscribenda eam executioni demandari præcipimus: illorum ordinatione, per modum saltem provisionis, robur suum & effectum sortitura, non obstante quacumque appellatione.

De rebus ecclesiæ conservandis & non alienandis.

XX.

SS. patrum potissimum sacri concilii Lateranensis decreta renovantes, ne quarumvis ecclesiarum tam sæcularium quam regularium res & bona ficto titulo emphytheosis, aut alio fucato, in grave dictarum ecclesiarum damnum distrahantur, prohibemus illa quocumque titulo vel ad tempus vel in perpetuum alienari, præterquam in casibus a jure permissis, & servatis solennitatibus a jure requisitis. Quod si nonnulli ecclesiastici aliqua jam distraxerint, sine ipsius episcopi consensu & decreto & prævia causæ cognitione, aliisque debitis solennitatibus minime observatis, alienationes illæ quæ in damnum ecclesiæ & contra canonicas sanctiones contractæ judicabuntur, mandat sancta synodus ecclesiasticis, ut illas nullas & irritas declarari curent.

Plerique autem tum nobiles tum alii, cum in sacrorum canonum contemptum res & bona tam ecclesiarum quam fabricarum vi aut alias indebite retineant, nonnulli etiam earumdem moderatorum ac beneficiatorum consensu minus tamen legitime præstito: ipsorum visitatorum diligentia inquiri volumus, an sint in parœciis, quas visitabunt, aliqui rerum ad ecclesias spectantium illiciti detentores: & quam super his informationem confecerint, ad regios judices deferre ut laicos indebitæ occupationis reos ad regia edicta severissime plectent: in ecclesiasticos vero pœnis a sacris canonibus indictis per suos judices animadvertatur, iisdem detentoribus sive laicis sive ecclesiasticis excommunicationis sententiam ipso facto nihilominus incursuris.

At ne qui favore vel metu eorum qui res & bona hujusmodi injuste occupant, a testimonio super his ferendo revocentur: in eos qui occupationem aut detentionem sciverint, nisi intra tempus sibi a visitatoribus præfigendum, quod de ea re noverint debite & legitime revelent,

velent, præsenti decreto anathematis sententiam pronunciamus, quos dicto tempore elapso, in singulis parœciis pro anathematizatis ordinariorum diligentia publicari volumus & mandamus.

Iisdem districtissime injungendo inter visitandum curare ac etiam cavere, ne procuratores fabricatum, thesaurarii, & alii ad quos bonorum ecclesiæ communium administratio spectat, redditus, proventus & alia mobilia in alios usus quam in divinorum officiorum celebrationem, ornamentorum & librorum iisdem destinatorum, ecclesiarum, cœmeteriorum, domorum presbyteralium & his annexarum capellaniarum reparationem impendant.

Qui si fore deprehendantur aliis usibus quam præmissis, fabricarum redditus seu bona applicasse, viis juris ut male applicata restituant, curabunt, ipsosque compellent ad inventarii mobilium ad ecclesias pertinentium veram & fidelem descriptionem faciendam.

Immobilium autem prædictarum fabricarum sine causa legitima & absque auctoritate factas alienationes, irritas & nullas viis juris etiam declarari procurent.

Ad dictos autem procuratores, thesaurarios & alios bonorum ecclesiæ communium moderatores, cum ex debito officii spectet providere, ut lampas, vel cereus semper ardeat coram preciosissimo domini nostri Jesu Christi corpore, per episcopos & alios visitatores ad id compelli synodo placuit.

Cum vero intellexerit nonnullos plures chartas, instrumenta, literas, monimenta, documenta, necnon reliquias, jocalia, vasa, libros & alia ecclesiarum ornamenta, & mobilia penes se retinere, ea ut restituant, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, monet & præcipit.

De seminariis, scholis & universitatibus.

XXI.

SEMINARII clericorum institutio & erectio cum sit perneccessaria, illiusque usus multis de causis & rationibus ecclesiæ catholicæ supra modum utilis, & ab omnibus fidelibus catholicis multis ante annis exoptatus, in singulis diœcesibus unum seminarium ad sacrosancti concilii Tridentini decreti formam, ubi commode fieri poterit, intra triennium proximum instituendum & erigendum esse decernimus & ordinamus.

Cum vero singularum diœcesum non sit una & eadem ratio, ideoque omnibus una regula præscribi non possit: ipsos episcopos quantum possumus impense & obnixe hortamur, & obsecramus, atque etiam monemus, eisque injungimus sua quemque in diœcesi huic institutioni non minus sancte quam pie adeo solicite invigilare, nihilque quod ad rem conferat, prætermittere, requisitis undequaque mediis quæ negotium tantopere promoveant, ut intra triennium dictum seminarium instituatur, & ad proximam synodum provincialem quidquid per eos circa hoc gestum fuerit, referre.

Quod cum inaccersitis dictarum diœcesum capitulis, dignitatibus, abbatissis, prioribus, rectoribus, capellanis & aliis beneficiatis ac personis ecclesiasticis minime posse perfici certum sit, eosdem omnes etiam exemptos se prætendentes, coram dictis episcopis in hujusmodi negotio juxta præfati decreti formam processuros evocari, & ad ea quæ per dictos episcopos ordinata & decreta fuerint, implendum, perficiendum & exequendum omnibus juris remediis etiam per temporalium subtractionem, vocato ad hoc (si opus sit) auxilio brachii sæcularis, & per censuras ecclesiasticas cogi & compelli omni oppositione & appellatione postpositis volumus & mandamus.

ANNO CHRISTI 1583.

Ne quis autem decreti prædicti ignorantiam possit prætexere, illud præsenti nostro concilio inserendum censuimus, cujus tenor est ejusmodi.

Cum adolescentium ætas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, & nisi a teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, aut sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina ecclesiastica perseveret: sancta synodus statuit, ut singulæ cathedrales, metropolitanæ, atque his majores ecclesiæ, pro modo facultatum, & diœcesis amplitudine, certum puerorum ipsius civitatis, & diœcesis, vel ejus provinciæ, si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias, vel alio in loco convenienti, ab episcopo eligendo, alere, ac religiose educare, & ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur. In hoc vero collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos, & ex legitimo matrimonio nati sint, ac legere, & scribere competenter noverint, & quorum indoles & voluntas spem afferat, eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum autem filios præcipue eligi vult, nec tamen ditiorum excludit, modo suo sumptu alantur, & studium præ se ferant Deo ecclesiæ inserviendi: hos pueros episcopus in tot classes, quot ei videbitur divisos juxta eorum numerum, ætatem, ac in disciplina ecclesiastica progressum, partim cum ei opportunum videbitur, ecclesiarum ministerio addicet, partim in collegio erudiendos retinebit, aliosque in locum eductorum sufficiet: Ita ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit, ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali semper utentur; grammatices, cantus, computi ecclesiastici aliarumque bonarum artium disciplinam discent: sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac ceremoniarum formas ediscent. Curet episcopus, ut singulis diebus missæ sacrificio intersint, ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris judicium sumant corpus domini nostri Jesu Christi, cathedrali, & aliis loci ecclesiis diebus festis inserviant. Quæ omnia, atque alia, ad hanc rem oppurtuna, & necessaria, episcopi singuli cum consilio duorum canonicorum seniorum, & graviorum, quos ipsi elegerint, prout Spiritus sanctus suggesserit, constituent, eaque ut semper observentur, sæpius visitando operam dabunt. Dyscolos & incorrigibiles, ac malorum morum seminatores acriter punient, eos autem si opus fuerit, expellendo: omniaque impedimenta auferentes, quæcumque ad conservandum, & augendum tam pium, & sanctum institutum pertinere videbuntur, diligenter curabunt, & quia ad collegii fabricam instituendam, & ad mercedem præceptoribus & ministris solvendam, & ad alendam juven-

ANNO CHRISTI 1583.

ventutem, & ad alios ſumptus certi redditus erunt neceſſarii, ultra ea, quæ ad inſtituendos vel alendos pueros ſunt in aliquibus eccleſiis, & locis deſtinata, quæ eo ipſo huic ſeminario ſub eadem epiſcopi cura applicata cenſeantur: iidem epiſcopi cum conſilio duorum de capitulo, quorum alter ab epiſcopo, alter ab ipſo capitulo eligatur, itemque duorum de clero civitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad epiſcopum, alterius vero ad clerum pertineat, ex fructibus integris menſę epiſcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, portionum, abbatiarum & prioratuum, cujuſcumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis, vel conditionis fuerint, & hoſpitalium, quæ dantur in titulum, vel adminiſtrationem, juxta conſtitutionem concilii Viennenſis, quæ incipit, Quia contingit: & beneficiorum quorumcumque etiam regularium, etiamſi juris patronatus cujuſcumque fuerint, etiamſi exempta, etiamſi nullius diœceſis, vel aliis eccleſiis, monaſteriis, & hoſpitalibus, & aliis quibuſvis locis piis, etiam exemptis, annexa, & ex fabricis eccleſiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuſcumque aliis eccleſiaſticis redditibus, ſeu proventibus, etiam aliorum collegiorum, in quibus tamen ſeminaria diſcentium vel docentium ad commune eccleſiæ bonum promovendum actu non habentur: hæc enim exempta eſſe voluit, præterquam ratione reddituum, qui ſuperflui eſſent ultra convenientem ipſorum ſeminariorum ſuſtentationem, ſeu corporum, vel confraternitatum, quæ nonnullis locis ſcholæ appellantur, & omnium monaſteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus ſubſidia eccleſiaſtica ſolvi ſolent, & milites cujuſcumque militiæ aut ordinis, pertinentibus, fratribus ſancti Joannis Hieroſolymitani dumtaxat exemptis, partem aliquam, vel portionem detrahent: & eam portionem ſic detractam, necnon beneficia aliquot ſimplicia, cujuſcumque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præſtimonia, vel præſtimoniales portiones, nuncupatas etiam ante vacationem, ſine cultus divini, & illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicabunt, & incorporabunt: quod locum habeat, etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affectata, nec per reſignationem ipſorum beneficiorum uniones & applicationes ſuſpendi, vel nullomodo impediri poſſint, ſed omnino quacumque vacatione, etiamſi in curia effectum ſuum ſortiantur, & quacumque conſtitutione non obſtante: ad hanc autem portionem ſolvendam, beneficiorum, dignitatum, perſonatuum & omnium, & ſingulorum ſupra commemoratorum poſſeſſores, non modo pro ſe, ſed pro penſionibus, quas alii forſan ex dictis fructibus ſolverent, retinendo tamen pro rata, quidquid pro dictis penſionibus illis erit ſolvendum, ab epiſcopo loci per cenſuras eccleſiaſticas, ac alia juris remedia compellantur, etiam vocato ad hoc, ſi videbitur, auxilio brachii ſæcularis: quibuſvis, quo ad omnia & ſingula ſupradicta, privilegiis, exemptionibus, etiamſi ſpecialem derogationem requirerent, conſuetudine etiam immemorabili, quavis appellatione, & allegatione quæ executionem impediat, non obſtantibus. Succedente vero caſu, quo per uniones effectum ſuum ſortientes, vel aliter ſeminarium ipſum in totum, vel in partem dotatum reperiatur, tunc portio ex ſingulis beneficiis, ut ſupra detracta, & incorporata ab epiſcopo, pro- A B C D E ut res ipſa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quod ſi cathedralium & aliarum majorum eccleſiarum prælati in hac ſeminarii erectione, ejuſque conſervatione negligentes fuerint, ac ſuam portionem ſolvere detrectaverint, epiſcopum, archiepiſcopus, archiepiſcopum & ſuperiores ſynodus provincialis acriter corripere, eoſque ad omnia ſupradicta cogere debeat, & ut quam primum hoc ſanctum, & pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, ſtudioſe curabit. Rationes autem reddituum hujus ſeminarii epiſcopus annis ſingulis accipiat, præſentibus duobus a capitulo, & totidem a clero civitatis deputatis.

Deinde ut cum minori impenſa hujuſmodi ſcholis inſtituendis provideatur, ſtatuit ſancta ſynodus, ut epiſcopi, archiepiſcopi, primates, & alii locorum ordinarii, ſcholaſterias obtinentes, & alios, quibus eſt lectionis vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipſis ſcholis inſtituendos, per ſe ipſos, ſi idonei fuerint, alioquin per idoneos ſubſtitutos, ab eiſdem ſcholaſticis eligendos, & ab ordinariis approbandos, etiam per ſubſtractionem fructuum, cogant & compellant. Quod ſi judicio epiſcopi digni non fuerint, alium, qui dignus ſit, nominent, omni appellatione remota: quod ſi neglexerint, epiſcopus ipſe deputet. Docebunt autem prædicti, quæ videbuntur epiſcopo expedire. De cetero vero officia vel dignitates illæ, quæ ſcholaſteriæ dicuntur, non niſi doctoribus, vel magiſtris, aut licentiatis in ſacra pagina, aut in jure canonico, & aliis perſonis idoneis, & qui per ſeipſos id munus explere poſſint, conferantur: & aliter facta proviſio nulla ſit & invalida: non obſtantibus quibuſvis privilegiis & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Si vero in aliqua provincia eccleſiæ tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non poſſit, ſynodus provincialis, vel metropolitanus cum duobus antiquioribus ſuffraganeis in eccleſia metropolitana, vel alia provinciæ eccleſia commodiori unum, aut plura collegia, prout opportunum judicabit, ex fructibus duarum, aut plurium eccleſiarum, in quibus ſingulis collegium commode inſtitui non poteſt, erigenda curabit, ubi pueri illarum eccleſiarum educentur.

In eccleſiis autem, amplas diœceſes habentibus, poſſit epiſcopus unum, vel plura in diœceſi, prout ſibi opportunum videbitur, habere ſeminaria: quæ tamen ab illo uno, quod in civitate erectum, & conſtitutum fuerit, in omnibus dependeant.

Poſtremo, ſi vel pro unionibus, ſeu pro portionum taxatione, vel aſſignatione, & incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri contigerit, ob quam hujus ſeminarii inſtitutio, vel conſervatio impediretur, aut perturbaretur: epiſcopus cum ſupra deputatis, vel ſynodus provincialis pro regionis more, pro eccleſiarum & beneficiorum qualitate, etiam ſupra ſcripta, ſi opus fuerit, moderando, aut agendo, omnia & ſingula, quæ ad felicem hujus ſeminarii profectum neceſſaria, & opportuna videbuntur, decernere, ac providere valeat.

Epiſcopi, veteres ſcholas per eos ad quos ſpectat, inſtaurari, & quæ ad illas pertinent, ſollicite requiri procurent, hiſque præceptores non tantum literatos, ſed etiam catholicos, & morum converſatione graves, prius tamen profeſſione fidei, juxta præinſertam formulam a ſede apo-

ANNO CHRISTI 1583.

apostolica traditam per eos emissa, præficiant: Qui pueros sive adolescentes nedum in grammatica & rhetorica ac ceteris hujusmodi erudire debeant: verum etiam docere teneantur ea, quæ ad religionem & bonos mores pertinent.

Diebus autem dominicis & festivis his tantum prælegant præcepta divina, articulos fidei, sacros hymnos & psalmos, sanctorumque vitas, & alia quæ ad pietatem maxime conducunt.

Iisque diebus eos ad missas, vesperas, contiones & alia divina officia audienda, magis autem solennibus festis, præsertim annalibus, peccata sua confiteri, & adultos sacratissimo domini nostri Jesu Christi corpori communicare impellant.

Diœceses quoque suas iidem episcopi visitando, curabunt quoad fieri poterit, in singulis parœciis nonnullos, parœcianorum impensis, deputari, qui juvenes alphabetum, primaque grammaticæ rudimenta, catechismum & cantum doceant.

Porro episcopi, suis in synodis, parœcianorum rectores sedulo adhortentur, ut quantum in eis erit, parœcianis suis suadeant, pro facultate cujusque ad stipendia ejus qui juventutem in eorum parœcia instituet, conferre.

Invigilent etiam ne aliquibus in collegiis aut scholis hæretici aut de hæresi suspecti præponantur: & si qui sint præpositi, implorato regis Christianissimi auxilio, expellantur.

Sacrorum consiliorum constitutionibus inhærendo, ne eorum qui scholis sunt præpositi, vel malitia vel inscitia aut incuria juvenes iis commissi, hæresi & malis moribus imbuantur, quos in tenera ætate non tantum humaniores literas, sed etiam fidei catholicæ initia, pietatem, ac rectam vivendi viam, edisscere oportet: nulli omnino quocumque honoris aut dignitatis titulo fulgeat, regendis scholis aliquem præficere, absque approbatione episcopi licere volumus: cui hoc negotium ita provide curare mandat hæc synodus, ut juvenes a vera religione non deflectant, sed bonis moribus honestisque disciplinis & literis instituantur.

Ne vero hæc nostra constitutio alicujus municipalis legis vel juris prætextu, impediatur: volumus eos cujuscumque sint status vel conditionis, qui scholis magistrum præficiendi jus se habere prætendunt: eos quos præponendos existimaverint, episcopo nominare & præsentare, ut diligenti scriper eorum fide, religione, literatura & moribus inquisitione facta, capaces & idonei reperti erudiendæ juventuti per ipsum episcopum præficiantur: atque ita de eorum sufficientia a nemine dubitari possit.

Ceterum cum scholarum præpositi quibus sunt præbendæ præceptoriales affectæ, eo munere si minus diligenter se gesserint debeant privari, nihilominus quia in nonnullis ecclesiis præceptoribus datæ sunt in titulum: eaque propter ab his se dimoveri nec posse nec debere, existimant: eoque segnius ea quæ sui sunt officii exerceant: in futurum illas in titulum conferri prohibemus: & eos quibus de his ante provisum extitit, suntque ad hujusmodi onus obeundum minime capaces & idonei, his privari & eorum locum sufficientes qui pauperes civitatis, gratis docere teneantur, substitui volumus & ordinamus.

At cum plures videamus graduum tam juris civilis, pontificii, quam theologiæ titulis, veluti bachalaureatus, licentiæ, etiam doctoratus ac magisterii in artibus insignitos, eorum nihilominus minime capaces: hinecque fieri ut ecclesiæ, potissimum parœciales in villis muratis graduatis destinatæ, officiis quæ in illis præstare debent, frustrari: huic morbo ut obvietur, juris communis dispositioni quam sanctiones regiæ imitantur, inhærendo: universitatum hujus provinciæ doctores quantum possumus in domino hortamur atque etiam monemus, eos tantum ad dictos gradus quos publico & rigoroso examine, accersitis & præsentibus universitatis rectore, procuratoribus, aliisque eisdem præfectis, iis gradibus dignos judicaverint, recipere & admittere: Non vero eos in occulto, aut inter privatos parietes, nulla habita literaturæ ratione sed solo cujusdam parvi & turpis lucri intuitu (quod proxime ad simoniam accedit) promovere.

Literis autem graduum, in posterum concedendis, nisi publicum examen, solennitatesque prædictas debite fuisse observatas sufficienter attestentur (quod etiam ipsi graduati personaliter in præsentia episcopi aut alterius collatoris si sibi beneficia conferri requirant, juramento confirmare teneantur) nullam omnino esse adhibendam fidem, nec eas promotis aliquomodo ad obtinenda sacerdotia, patrocinari debere, decernimus.

Ut autem beneficiorum nundinationes, quas occasione graduatorum tum simplicium, tum nominatorum magno ecclesiæ detrimento & scandalo, quotidie exerceri exploratum est, rescindantur: suam sanctitatem ac regiam majestatem supplices rogamus atque obsecramus, ut suis diplomatibus, omnibus graduatis, qui vigore gradus beneficia assequuti fuerint: eorumdem beneficiorum cessionem prohibeant & interdicant, nisi forte graduati secundo beneficio animarum curæ obnoxio ab iis pacifice obtento, horum alteri in manibus ordinarii cedere valeant, ac velint: æquum est etenim ut quibus sacri canones exigentibus studiorum meritis, de beneficiis provideri statuerunt: iis ipsa beneficia conferventur, ne his (prout sacerdotes) titulis cedere seu renunciare possint: Quorum diplomatum ope futurum speramus, ut in ecclesia viri literati retineantur, & ad aucupia sacerdotiorum ignaris, necnon simoniacis & confidentiariis magna ex parte via præcludatur.

SIMONIS AMAILLE, archiepiscopi Turonensis, in concilii dimissione gratiarum actiones.

XXII.

IS est receptissimus omnium fere gentium mos, eaque laudabilis hominum ingenue educatorum consuetudo (dilectissimi in Christo fratres) ut post extremam arduo cuicumque operi impositam manum, illis quorum & auctoritate & consilio & ope freti, prosperos huic successus dederunt, gratias non solum habeant immortales, sed & quas possint, etiam referant.

Ipsi etiam ethnici longa peregrinatione suscepta, si sese hac feliciter explicuerint, aut aliud quodpiam negotium ex animi sententia confecerint, si qua diis suis interim nuncupaverint vota, continuo exolvunt, variis aras illorum donariis exornant, illisque quam plurimas, maximeque solemnes agunt gratias.

Nos vero qui vitam, fortunas, salutem Deo opti-

ANNO CHRISTI 1583.

optimo maximo acceptam ferre debemus ; ab eoque tot in dies beneficiis cumulamur, quique huic noſtro tam argumentoſo operi, ipſius auxilio, vel (quod eſt verius) auctore ipſo colophonem addimus. Quibus illum donariis, quibus altaria ſua victimis proſequemur?

At non curat donaria pretioſa Deus noſter, Non illi argento atque auro eſt opus noſtro : quidquid habemus, illius eſt. Quo igitur illum præmio remunerabimus? Præbe (inquit) fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas cuſtodiant. Quid dignum offeremus domino? Curvabimus genu Deo excelſo, faciemus judicium, diligemus miſericordiam, & ſolliciti cum illo ambulabimus, ſua immenſa beneficia in nos collata, gratiarum actionis oblatione (ut facilis & parum durus eſt creditor) compenſabimus. Cum enim illi omnium debitores ſimus, ſi qua illa debita exolvamus, non ut ſua ſibi vendicat, ſed haud ſecus ac ſi ea a noſtro illi dependeremus, largiore manu repenſat. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Non dicit David, quæ in me contulit munificentiſſimus ille largitor ; ſed quæ mihi retribuit, non ut beneficii auctor & inceptor, ſed ut acceptorum prius a Davide beneficiorum liberaliſſimus compenſator. Quidquid enim ab illo, grato animo accipimus, id ille beneficii loco nobis acceptum refert, ut exempli cauſa, cum te divitiis uberioribus auxerit, ſi per pauperum manus a te eleemoſynam petierit, quamvis te dante, nil non ſuum accipiat, non mixtam tamen, ſed abſolutam ſuis omnibus muneris tibi gratiam refert.

Incumbamus igitur, dilectiſſimi fratres, gratiarum actioni, neque arbitremur quidquid est in re temporis inſumpſerimus, nobis iri deperditum. Nam ut ait Baſilius, Τὸ διατρίβειν τῷ Θεῷ τῆς χρόνου μέρος οὐκ ἀφαιρίζεται, ἀλλὰ σοὶ μεγάλην ἐκτοκίζοται παρ' αὐτῷ τῇ προσθήκῃ.

Non deperditur (inquit) id temporis quod Deo fœneramur, ſed ab illo majore cum fœnore nobis rependitur.

Agendæ præterea forent ſummo pontifici noſtro Gregorio, ob imperata hæc concilia, regique noſtro Chriſtianiſſimo Henrico, ob libere permiſſa gratiæ, ſi coram in os nobis loqui liceret: Quandoquidem vero abſentes abſentibus id minime præſtare poſſumus, Deo noſtro preces ex animo & devotiſſime fundamus, ſupplicationes & jejunia in id potiſſimum inſtituamus, ut illum ſuæ eccleſiæ ſerio invigilantem, hunc ſuo regno, ſuiſque ſubditis bene & legitime imperantem, quam diutiſſime ſervet incolumes.

Reſtat nunc ut humillimus ego & indigniſſimus ſervus veſter, vobis etiam gratias agam. Quod mihi omnium veſtrum, & doctrina & eruditione & vitæ ſanctimonia minimo, tam ſincera mente, tam humiliter, tam prudenter hoc in negotio inſtituendo, non ſolum adfuiſtis, ſed & in eo conficiendo maxima pars fuiſtis. In quo certe ut ceterarum virtutum, ita & veſtræ humilitatis non vulgare ſpecimen edidiſtis, dum illi paruiſtis, qui nulla fere alia, quam ſuæ unctionis prærogativa & ſanctitate præditus eſt. Hujus forte Theophylacti ſententiæ in Joannis caput undecimum memores: τίμα μοι τὴν ἀρχιερέα, φησὶν, ἄξιος τῆς σὺ αὐτὸς χάριτος, ἐκ τῆς αὐτῶν προαιρέσεως.

Honora archipræſules (inquit) pro dignitate ejus quæ in eis eſt gratiæ, non ejus quam amplectuntur vitæ rationis & inſtituti, ſua etenim [ut probe noſtis] ipſi etiam unctioni eſt ſanctitas.

Pro tantis ergo veſtris in me meritis (cariſſimi fratres) cum non habeam melius quod rependam aut offeram, me, meam operam, ſtudium, benevolentiam, obſequium, ceteraque propenſi erga vos animi officia, & ſi quid meæ valent apud Deum preces, ſi quid iſtis etiam mihi pretioſius eſſe poſſit, vobis, totique huic celeberrimo, plurimumque de me promerito cœtui, ut lubens voveo, ita & devotiſſimus offero, & voti reus lubentiſſime perſolvam.

ANNO CHRISTI 1583.

REVERENDISSIMI D. D. TURONENSIS archiepiſcopi, & reverendorum patrum dominorum ſuæ provinciæ epiſcoporum, qui concilio interfuerunt & ſubſcripſerunt, nomina.

NOs Simon à Maille archiepiſcopus Turonenſis definientes ſubſcripſimus:

Ego Guillelmus Ruzeus Andegavenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Philippus du Bec epiſcopus Nannetenſis ſubſcripſi.

Ego Rolandus de Neufville epiſcopus Leonenſis ſubſcripſi.

Ego Nicolaus Langelier epiſcopus Briocenſis ſubſcripſi.

Ego Æmarus Hennequenæus epiſcopus Rhedonenſis ſubſcripſi.

Ego Carolus du Liſcoet epiſcopus Coriſopitenſis ſubſcripſi.

Eorum qui interfuerunt ; ſine tamen concilio nondum impoſito abſceſſerunt.

Reverendus D. Carolus de Leſpinay epiſcopus Dolenſis, qui reliquit procuratorem.

Reverendiſſimus D. Ludovicus de la Haye epiſcopus Venetenſis, nullo relicto procuratore.

Pro reverendis patribus DD. epiſcopis abſentibus admiſſi fuerunt & ſubſcripſerunt DD. procuratores qui ſequuntur.

Ego Joannes Chevrollier reverendi domini epiſcopi Dolenſis procurator & ejus nomine interfui, approbavi & ſubſcripſi.

Ego Anſelmus Taron procurator illuſtriſſimi & reverendiſſimi Cardinalis a Ramboulleto nuncupati epiſcopi Cenomanenſis illius nomine ſubſcripſi.

Ego Joannes Trotereau vicarius generalis & procurator reverendiſſimi epiſcopi Maclovienſis quia interfui & approbavi etiam ſubſcripſi.

Nos Jacobus Fleuriot & Guillelmus du Hallegoet procuratores deputati a capitulo eccleſiæ Trecorenſis ſede vacante ſubſcripſimus.

Capitulorum eccleſiarum cathedralium, collegiatarum, abbatum, etiam monaſteriorum, conventuum, priorum, rectorum, eorumve deputatorum qui ad concilium acceſſerunt, fuerunt que admiſſi, ejuſdemque officiorum, ſubſcribuntur nomine.

Pro capitulo eccleſiæ metropolis Turonenſis comparuerunt Turoni D. Nicolaus Collombel canonicus theologus ac cancellarius, Antonius Fumée canonicus & archidiaconus Transligerenſis. Ludovicus Lenfant etiam ejuſdem canonicus. Andegavi vero D. Sigiſmundus Boiſgaultier & Stephanus Huguenin antedictæ eccleſiæ etiam canonici.

Pro capitulo eccleſiæ beati Martini Turonenſis Andegavi D. Alexander Aublanc de Mahieto

hieto & Mathurinus Benard de Varenna in eadem eccleſia reſpective præpoſiti & canonici.

Pro aliis capitulis aliarum eccleſiarum dictæ diœceſis Turonenſis D. Petrus Creſnier decanus & canonicus de Bueilleyo.

Pro abbatibus, monaſteriis & prioribus ejuſdem diœceſis Turonenſis fratres Petrus Leſpiau in ſacra theologia bachalaureus, & Petrus Brochereuil monaſterii beati Juliani Turonenſis eleemoſynarius de Montalays prior ſancti Chriſtophori in Turonia pro ſeipſo.

Pro rectoribus & curatis dictæ diœceſis Turonenſis D. Renatus Pichon ſancti Audoeni de Nemore & Mauricius Contant ſancti Urſi de Lochis reſpective rectores, Turoni. Ipſe vero Pichon ſolus Andegavi.

Reverendus D. epiſcopus Dolenſis Turoni exiſtens dixit ſe pro ſuo clero comparere.

Pro reverendo patre D. Ludovico de S. Melloir ſancti Jacuti ordinis S. Benedicti Dolenſis diœceſis, frater Joannes de la Chone ſacriſta dicti monaſterii.

Pro capitulo eccleſiæ Cœnomanenſis Turoni D. Richardus Cheſnay. Andegavi vero D. Petrus Croiſe antedictæ eccleſiæ canonici.

Pro capitulo & clero Rhedonenſi tam Turoni quam Andegavi D. Amoraldus de Herbamez presbyter in juribus licentiatus eccleſiæ Rhedonenſis canonicus & prior de Marſac. Et D. Mathurinus de Montalays abbas ſancti Melanii dictæ diœceſis Rhedonenſis, pro ſeipſo.

Pro clero Andegavenſi D. Adamus de la Barre Andegavenſis eccleſiæ archidiaconus major & officialis Andegavenſis.

Petrus Breslay cantor ambo dictæ eccleſiæ canonici.

Frater Petrus Marquis ſacræ theologiæ doctor monaſterii S. Nicolai prope Andegavum prior & hoſtellarius, & Stephanus le Poictevin collegiatæ eccleſiæ S. Maurilii canonicus tam Turoni quam Andegavi.

Fratres Emericus Saget abbatis & conventus ſancti Florentii prope Salmurum, & Nicolaus Beauvais monaſteriorum ſanctorum Sergii & Bacchi prope Andegavum reſpective procuratores.

Pro capitulo eccleſiæ Nannetenſis D. Joannes Chriſti doctor theologus antedictæ eccleſiæ concionator ejuſdemque reverendiſs. D. epiſcopi Nannetenſis antequam ad concilium acceſſiſſet procurator. D. Martinus Quatrant in ſacra theologia licentiatus Nannatenſis. Et Guillelmus Guy B. Mariæ Nannetis eccleſiarum reſpective canonici Turoni. Ipſe vero D. Chriſti ſolus Andegavi.

Pro capituſo eccleſiæ Maclovienſis, præfatus D. Joannes Trotereau ejuſdem eccleſiæ canonicus & archidiaconus de Porhoet tam Turoni quam Andegavi. Et D. Urbanus de Rortays monaſterii de Bello-loco ejuſdem diœceſis Maclovienſis abbas commendatarius pro ſeipſo Turoni tantum.

Pro clero Briocenſis diœceſis D. Ludovicus du Boisbouxel eccleſiæ cathedralis Briocenſis cantor & canonicus necnon officialis Briocenſis Turoni. Pro quo clero dictus D. reverendus epiſcopus Briocenſis Andegavi ſe comparere dixit.

Pro capitulo & clero Venetenſis diœceſis D. Henricus Lechet & Julianus de la Tertree Turoni. Ipſe vero Lechet ſolus Andegavi.

Pro capitulo Coriſopitenſis eccleſiæ & clero ejuſdem diœceſis D. Yvo Taullalan cantor & Guillelmus du Buys ambo dictæ eccleſiæ canonici tam Turoni quam Andegavi.

Pro capitulo eccleſiæ Leonenſis & clero ejuſdem diœceſis, D. Jacobus Coetaulen dictæ eccleſiæ canonicus & archidiaconus de Queminidil tam Turoni quam Andegavi. Antequam vero dictus D. reverendus epiſcopus Leonenſis Andegavi concilium ingrederetur D. Joannes Salmon doctor theologus pœnitentiarius & canonicus eccleſiæ Andegavenſis pro eo fuit in concilium admiſſus.

Pro capitulo Trecorenſis eccleſiæ ſede vacante, Turonenſi in urbe comparuit D. Ludovicus de Boisbouxel, cantor & canonicus necnon officialis. Andegavi vero dicti D. Jacobus Fleurior & Guillelmus du Hallegoet.

Dicti concilii promotores D. Natalis Derrondeau in ſacra theologia doctor. Et Simon Gallant in utroque jurium licentiatus eccleſiæ Turonenſis theſaurarius & officialis Turonenſis ambo dictæ eccleſiæ Turonenſis canonici.

Ejuſdem concilii ſecretarii D. Dionyſius Bauduyn præfatæ eccleſiæ Turonenſis canonicus, & Amoraldus de Herbammez dictæ Rhedonenſis eccleſiæ etiam canonicus & prior de Marſac.

ANNO CHRISTI 1583.

CONCILII TURONENSIS INDICTIO.

SIMON A MAILLE'

ARCHIEPISCOPUS TURONENSIS,

MULTUM REVERENDIS IN CHRISTO FRATRIBUS,

Provinciæ Turonenſis epiſcopis.

S. P. D.

OPPORTUNE admodum, Tridentina ſynodus, prævio Spiritus ſancti inſtinctu & ductu, labaſcenti propemodum eccleſiaſticæ diſciplinæ occurrerat, manumque porrexerat auxiliarem, ſi ſaroſanctis ipſius decretis hanc retineri ac fulciri (ut ſpes erat) licuiſſet. Quandoquidem vero nunc is eſt rerum Gallicanarum ſtatus, ut ceteris de cauſis, nobis adhuc incognitis, hoc tam præſtanti concilii remedio nos libere perfrui nondum permittat: Neque tamen, quæ nos urgent anguntque mala (hæreſes nimirum) ab inveterato (proh dolor) curſu & graſſatione deſiſtant, imo potius vires ſemper acquirant eundo: Non idem nobis faciendum eſſe duxi, quod eos facere dicebat Iſocrates, qui grandinem ſpectarent; Optare ſcilicet unumquemque ne in ſuum agrum deferretur, prohibere vero neminem. Sed quo pertinacius atque violentius nos oppugnat iſtius atrociſſimæ peſtis rabies, eo fortius atque alacrius huic debere obniti, noſque munitiſſimum pro domo Iſrael murum opponere. Quod ſi ex qua officina prodiere, hinc petenda ſint efficacia his malis profligandis remedia; ſi unde nata ſint ea

curio-

ANNO CHRISTI 1583.

curiosius perscrutemur, comperiemus e diuturniore bellorum sævitia sumpsisse originem. Cum enim ante annos quadraginta, duo Christiani orbis præstantissimi principes de primatu ac summa rerum ambitiosius contenderent, ac viginti annos plus minus & æquo Marte, & viribus haud disparibus pugnarent, Christianæ disciplinæ (cujus semper fuerant propugnatores acerrimi) non ita diligenter, bellorum tumultibus occupati, curam gerere potuerunt, quin inter armorum strepitus, & sparsas ubique militum cohortes, nonnulli etiam ecclesiæ proceres, sui muneris obliti, nimis liænter sese haberent, atque segnius gregi conservando invigilarent. Quam occasionem nactus communis fidelium adversarius clam sese cupidis novarum rerum hominibus quibusdam insinuat, & ementita veræ religionis specie, illorum mentis aciem atque oculos ita perstringit, ut pro veris falsa habuerint, pro verbo Dei, sua somnia venditarint, atque ut Basilius ait,

αἱρετικοὶ παραχαράκται τῆς ἀληθείας, ἐχὶ τῇ γραφῇ τὸν ἑαυτῶν νοῦν ἀκολουθεῖν ἐκδιδάσκουσι, ἀλλὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα τὴν διάνοιαν τῶν γραφῶν διαστρέφουσι.

Hæretici adulteratores veritatis, tantum abest ut suam mentem scripturis accommodarint, easque sequi docuerint, ut potius ad suum nutum scripturarum sensum contorserint. Quibus rebus heu nimium diu toleratis, in eas incidimus miserias, quæ non tantum visu (ut de quodam serpente fertur) sed ipso solo auditu & commiseratione utrinque oborta, viros bonos enecent: ulterius proculdubio progressuræ, ac crudelius sævituræ, nisi ad calamitosiora mature obstruatur transitus.

At vero quoniam Dei spiritus suæ ecclesiæ nunquam deesse potest, & si quam viam ad salutem nobis intercluserit humani generis callidissimus hostis, aliam statim aperit, qua incedamus, atque tuto ingrediamur, quo ad propositum æternæ felicitatis scopum perveniamus: superiore anno, celebri illi apud Melodunum conventui assidens, vel potius præsidens, totius Franciæ cleri animos ea persuasione imbuit, ut a Rege, si non synodi generalis, saltem conciliorum provincialium, per longam annorum seriem intermissorum, humilibus precibus, iisque instantibus, promulgationem impetrarent: in quibus frequentius repetita, quæ œcumenico sancita sunt concilio, vicem promulgationis generalis synodi sustinerent: atque ita non mediocrem toti ecclesiæ fructum proferrent. Quod quidem, cum regio edicto nobis esset concessum, mearumque partium esse non ignorarem, ad implendum accingi debere: mea tamen verecundia non alienum existimavi, sinere primores ac facile principes ecclesiæ nobis viam præire. Qui cum id felicissime fecissent de indicendo vobis concilii & die & loco, cogitanti mihi in animum venerat (astipulantibus ea in re sodalibus ecclesiæ beati Gatiani, totoque clero Turonensi) Nannetensem civitatem eligere, mediam fere provinciæ nostræ sedem occupantem, atque ob id rei conficiendæ accommodatissimam: cum repente tristissimus diffusus est rumor pestis contagione correptam, eaque hujuscemodi, ut ad eam, facilis quidem pateret aditus, periculosissimus autem, valdeque anceps ac dubius speraretur reditus. Qua de causa, mutanda fuit sententia, rursumque Turonum, conventui habendo delegeramus, datæque jam tabellario, qui ad iter se pararet, ad vos literæ: cum ex insperato, articularis nos invasit morbus (morbus quidem ut hæreditarius, ita & nobis magis familiaris, quam e re nostra foret) qui quidem totos fere tres menses nos lecto jacentes detinuit. A quo ubi paululum convaluimus, & serenissimi regis nostri literis concilium urgentibus admoniti, & re per se tam pia tamque toto Christiano orbi necessaria atque utili efflagitante, & munere nostro id suo jure a nobis hoc mire ambientibus, expostulante, hanc provincialem synodum de venerabilium ecclesiæ nostræ metropolis sodalium, aliorumque nostræ diœcesis ecclesiasticorum consilio, Turoni prima die Maii, assignandam, ipsiusque indictionem vobis intimandam decrevimus, eamque præsentibus literis intimamus & significamus vos obnixe & per viscera misericordiæ Dei opt. max. obsecrantes, ut si disciplinæ Christianæ jam magna ex parte dilapsæ, ac pene divulsæ, in pristinum suum candorem, splendorem ac dignitatem restituendæ (nemini est dubium) desiderio flagratis, huic alacri animo interesse, nobis id etiam serio vobis mandantibus, non dedignemini, vestroque clero universo eandem insinuare, quo suos ad indictum & locum & diem, delegatos, sistendos curet: qui vobiscum pro rei ibidem tractandæ gravitate, amplitudine & magnitudine, tanto muneri satisfacere, deque melius instauranda in hac nostra provincia ecclesiastica disciplina satagere, ac nostris totiusque synodi votis respondere valeant.

Quibus rebus futurum existimamus, ut quemadmodum olim majorum nostrorum, nostraque partim incuria ac negligentia, partim bellorum diuturnitate, populique bonum cibum jam fastidientis levitate & perversitate, in Christi vineam schismaticus irrepsit ac pervasit aper: nostra nunc diligentia, vigili studio, indefesso labore in ea excolenda, Dei omnipotentis freti beneficio atque auxilio, forti ac constanti animo, illum vinea, ecclesia, hominum communitate exterminemus, & ad tartara relegemus. Quod ut alacriter aggrediamur, quantum possumus in domino hortamur atque monemus. Datum Turoni pridie Kalen. Febru. anno domini millesimo quingentesimo octogesimo tertio.

SIMONIS A MAILLE ARCHIEPISCOPI Turonensis, in concilii ingressu Turoni ad patres provincia paracleticus sermo.

JAM nunc per Dei omnipotentis misericordiam ac bonitatem nobis conceditur (dilectissimi in Christo fratres) ut post miserrimas ac pernicioſissimas totius ecclesiæ tempestates, non tanquam in portu conquiescamos, sed velut in medio mari (dum hæc tantula manebit serenitas aliqnantulum respiremus. Quandoquidem nemini nostrum est dubium, naviculam Petri (in qua Dei beneficio positi sumus remiges) ab omnibus non solum invidiæ, sed carnis, mundi, diaboli illecebrarum ventis, quandiu in hac peregrinatione vagabimur, circumflari debere. Quod quidem haud obscure nos admonet, nobis idem minime faciendum esse, imperitis quod nautis fere contingit, qui post toleratos diuturnæ tempestatis labores, si qua vel dies, vel hora serena effulserit, genio statim indulgent, sopori se dedunt altissimo, atque præteritorum obliti periculorum, ac si in tutissimo portu degerent, nihil adversi timent, omnia sibi deinceps prospera pollicentur. Nobis vero in id totis

viri-

viribus est incumbendum, ut si qua Petri navi- A
culæ pars vi procellarum debilitata afflictave
fuerit, sedulo instauretur ac reficiatur : Si quis
in ea remigum, vectorum, aut eorum qui ve-
huntur, turbinis vehementia concussus, agita-
tus, attonitus inveniatur, mox omni artificio
refocilletur & confirmetur, atque in pristinum
statum (quoad per nos fieri poterit) restituatur.
In hoc enim mari, quo loco aut tempore tuti
esse possimus? Quos, ut fluctus alii alios, sic
alternantes procellæ excipiunt, ut ex una erepti
mox in aliam incidamus. Ut igitur periti ac pro-
vidi nautæ, si quid a tempestate habent otii,
id omne impendunt sarciendis his, quæ irati ma-
ris furor offendit & labefactavit, aut corrobo-
randis his, quæ minus firma videntur procellis B
imminentibus sustinendis : sic nos qui Dei bene-
ficio, regisque nostri opera, ab armorum tumul-
tibus veluti feriamur, induciasque habemus, se-
dulo curare debemus, ut si quid grex noster la-
bis aut incommodi ex diuturniore ista hæresum
tempestate, omniumque ordinum perturbatione
contraxerit, nostra diligentia id eluere ac resar-
cire nitamur : nostrarumque commoditatum ob-
liti, muneris ac provinciæ nostræ memores, gre-
gis nobis commissi saluti mature ac viriliter con-
sulamus. Nam ut Græcanicæ eloquentiæ fax il-
la lucidissima Gregorius Nazianzenus prudentis-
sime nos admonet. Ὅπου ἔρως πάσης παιδαγωγικῆς τέχνης, πεπτωκὼς τὸ καθ' ἑαυτὸν περιορᾷ πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον. C

Hic omnis spiritalis præfecturæ finis est (in-
quit) nimirum propria utilitate neglecta, alio-
rum commodis inservire. Cujus quidem rei testi-
monio nobis esse potest e veteri testamento præ-
stantissimus ille Israelitici populi dux atque sa-
cerdos Moses, qui hujus salutem suæ semper sa-
luti antepositi. Cum enim Israelitæ, inviti Aa-
ronis opera, vitulum aureum sibi conflari feci-
sent, cumque postea adorassent, ob idque ve-
hementer iratus dominus eos perdere decrevisset
ad ejus pedes statim provolutus Moses ita sup-
plex orabat, Obsecro domine, peccavit popu-
lus iste peccatum maximum feceruntque sibi
Deos aureos : aut dimitte eis hanc noxam : aut
si non facis, dele me de libro tuo quem scrip- D
sisti. Ex hoc liquet, & quam graviter offendis-
set populus, & quanta cura, quanto studio,
quamque singulari prosequeretur eum desiderio
Moses, qui talia in ejus favorem apud Deum
verba faceret, ut nisi eo salvo, ne se quidem
salvum esse optaret. E novo autem testamento,
exemplo nobis etiam esse potest vas electionis
Paulus, qui pro fratribus suis anathema esse de-
sideravit : Non quod prorsus a Christo separari
vellet, sed quod gloriæ suæ dilationem ad tem-
pus optaret, ut fratres sui, id est sua gens, sa-
lutem consequeretur. Innumera alia hujusce rei
testimonia & exempla e sacris paginis proferre
possem, si non apud eos dicerem, quibus ista
omnia multo notiora sunt, quam mihi, qui- E
busque sacræ literæ adeo sunt ad manum, ut
nil desiderari possit amplius. Aggrediamur igi-
tur ad rem, fortissimi proretæ, atque in ea ad-
eo insudemus, ut naviculam (in qua sub Chri-
sto navarcho meremus) ad optatissimum tan-
dem salutis portum velis, remisque deducamus.
Nihil non experiamur, pastores vigilantissimi,
ut gregem nobis commissum, omnis generis sca-
bie repurgatum, principe pastorum duce ad a-
mœnissima æternæ felicitatis pascua dirigamus
& concomitemur : totis ingeniorum viribus cor-
porumque nervis contendamus, inspectores acu-

latissimi atque acutissimi, ut innumeros fidelium A
cœtus, nostræ fidei concreditos, a purulentis
vitiorum sordibus ita emundemus, ut in Chri-
sti ecclesiam puram, sanctam, immaculatam,
sine ruga asciscì, Deoque patri offerri, Christo
pontificum pontifice maximo mediante, per ip-
sius gratiam mereantur. Sic fiet, ut quæ pro-
retis fortissimis, pastoribus vigilantissimis, ocu-
latissimis inspectoribus promissa est merces, eam-
dem & ipsi assequamur, ac felicissimi tandem
reportemus, miserante Deo & largiente : Cui
sit laus & honor & gloria in sæcula sæculo-
rum.

ANNO CHRISTI 1583.

IN SESSIONE APUD ANDES interrupti concilii Turonensis instaurativa, Simonis a Maille, archiepiscopi Turonensis, ad patres protrepticus sermo.

INtermissum, jam a mense Majo, summo cum
nostro dolore, Turonensis provinciæ concilium prosequamur (dilectissimi in Christo fratres) atque ad optatissimum finem auxiliante domino Deo nostro perducamus. Neque enim hujus negotii conficiendi aliunde nobis facultas erit captanda, quam a consolatore illo Dei Spiritu, qui quidem & hujus sacrosancti operis initium fuit & incrementum, felicissimus (si per nos minime steterit) futurus est exitus. Agi siquidem Dei spiritu necesse est omnes, qui ut C
Dei filii, aut ipsi gratum quidpiam, aut ad ecclesiæ ædificationem, aut sibimetipsis salutare, perficere aggrediuntur. Neque sperandum est eos, qui in his rebus tractandis, vel perfunctorie, vel contentiose, vel rei faciendæ, aut ostentationis gratia sese gerunt, eum allaturos esse fructum, quem, qui suos omnes conatus & actiones eo conferunt, ut Dei gloriam promovere, ipsiusque ecclesiæ ædificationem & unitatem ex animo procurare valeant, quique antiquis suarum ecclesiarum legibus & statutis, quæ neque ad fidem attinent, neque ad bonos mores spectant, non adeo mordicus inhærent, ut si quid in eis pietati videatur officere, id in melius commutari facile non patiantur. Quod quidem vel ab ipsis etiam Ethnicis suarum legum tenacissimis observatoribus factitatum esse legimus. Nam cum Aristoteles conservandæ reipublicæ præcepta daret, illud primum ponebat : Ne quid dimoveretur ex legibus & institutis antiquis, cujus tamen anxiomatis severitas, Isocratis auctoritate lenita est, mutandas esse leges inquientis, quas aut usus argueret, aut status aliquis reipublicæ inutiles faceret.

At vero si, quod ait Tullius, est apud omnes in pretio, atque ne ab ullo quidem non approbatum; Magistratuum nempe esse officium, ut qui tanquam in specula sunt collocati, quam longissime prospiciant, ne quid respublica detri- E
menti accipiat : Quid de nobis ipsis judicaverimus ipsi, qui præcipuum in repub. Christiana magistratum obtinemus? Qui in Dei ecclesia, speculatorum fungimur officio : Quibus, ut pastoribus, tam expresse demandata est gregis dominici cura, si longe ante ipsis imminentia non præsenserimus incommoda? si & clamosa voce, & objecto atque inflicto nervis omnibus pedo, venientes lupos a caulis arcere non contenderimus? si (quod omnium est deploratissimum) in eoque nunc maxime laborandum, ipsa etiam monstra miseras oves nostras jam deglubentia, & quod est crudelius, dilaniantia, quo ad per nos fieri

ANNO CHRISTI 1583.

poterit, non abegerimus, non profligaverimus, non prorsus exterminaverimus?

Nonne, quod in omnium prophetarum semper ore fuit, vel unius tenuissimæ oviculæ sanguis, a nobis expoſcetur? Nonne & nos pro æterna quam grex noſter acceperit noxa, miſerrimi (ut æquissime) ita & miserrime κατὰ δίκην puniemur?

Adhuc in procinctu res est (dilectissimi in Christo fratres) huc omnes hac de causſa convenimus; nobis hactenus est integra (si non arcendi) saltem expellendi, & extirpandi jam alte radices agentis hujus mali, facultas.

Ergo dum tempus est, dum in via sumus, dum adhuc est respirandi, & rei in melius restituendæ locus; his malis, cum nobis tum gregi noſtro communibus medeamur, in id omnes συμθυμαδὸν conspiremus, ut quam cœpimus provinciam, hac officiosissime & religiosissime perfungamur: in eum omnes collimemus scopum, ut Dei ecclesiam nobis commissam, qualem apoſtolis reliquit informandam, & qualem ab iis accepimus, talem ipsi restituere (immaculatam scilicet & puram) pro viribus enitamur.

Quod si summo ipsius beneficio consecuti, præstiterimus, ut plurium debitores, pluribus quam multi alii beneficiis affecti, plus aliis illum etiam diligamus, plus in sua vinea excolenda, a noxiis sentibus & plantis repurganda, laboremus; ut pretiosa quam veris paſtoribus sæpe pollicitus est, corona, per suam immensam misericordiam ac bonitatem, tandem aliquando ab ipso insigniri mereamur, qui vivit & regnat Deus in sæcula sæculorum.

BEATISSIMO PATRI GREGORIO decimo-tertio pontifici vere maximo Simon a Maille, archiepisc. Turonensis, S.D.

SI serius quam res ipsa poſtulabat, quamque tuæ visum fuerit sanctitati, Turonensis provinciæ concilium absolvimus, beatissime pater, illam obteſtamur humillime, ne illud noſtræ adscribat negligentiæ; sed variis hujus negotii progressum remorantibus incommodis. E quibus unum obiter proferam, nempe peſtem, quæ quidem nos jam fere totos quindecim dies huic instantes operi, adeo moleſte atque importune habuit, ut Turono (quam conficiendo isti negotio sedem delegeramus) re imperfecta, excedere compulerit: adeo violenter nos urgebat atrociſſima hujus peſtis rabies. Poſtea autem cum Andegavum veniſſemus continuandi hujuſce inſtituti gratia, nos iterum crudelius aggreditur, obsidens undequaque; ita ut hinc nobis denuo fuiſſet emigrandum, nisi omnes officii noſtri numeros implere cupientes, illic tandiu reſtitiſſemus, donec cœptis noſtris (non absque tamen unius e noſtro conventu viri prudentiſſimi jactura) optatum finem impoſuiſſemus. Enimvero nos tandem τῷ Θεῷ pensum absolvimus: Sed quia plurimi res erat negotii, non ita potuimus eam serio tractare, atque si plus habuiſſemus temporis ab his difficultatibus vacui.

Quandoquidem vero a te uno pendemus omnes, qui nobis hic, ut membris tuis caput es (in quo consilii sedem non immerito poſuere non pauci, quemque Christi domini noſtri in terris agnoſcimus, pieque veneramur vicarium) quicquid omnino elucubravimus, non prius in lucem prodire patimur, quam sacratiſſimo tuæ sanctitatis illud obtulerimus judicio, ut veluti ad Lydium, vel Heraclium potius lapidem probatum, omnique repurgatum errore, digniſſimo tuæ vocis oraculo fultum, certiſſimoque prudentiſſimi tui consilii calculo comprobatum, tutius in hominum manus exire poſſit. Hoc nimirum apud omnes majorem gratiam initurum, quod ab eo fuerit probatum, quem non sæcularis ambitio, nec dubius hominum favor: sed Dei ipsius bonitas nobis dedit pontificem bonum, pium, prudentem, & a vigilantia, sui nominis ἐπώνυμον vere nuncupandum Gregorium maximum.

ANNO CHRIST 1583.

Nemini igitur mirum esse videatur, si omnes noſtras actiones ad te unum caput noſtrum referimus cum id Dei præcepto faciamus, neque præstantius noſtræ adversum te obedientiæ specimen dare valeamus (te inquam summum omnium Christianorum moderatorem) quam dum te consultore, non solum ab errore & malis abstinemus ipsi, atque alios avocamus, sed ea etiam quæ laudabilia sunt, sine tua sententia, teque inconsulto facere, in religionem vertimus.

Habebit ergo tua sanctitas, tuorum humillimorum servorum Turonensis provinciæ patrum decreta e Tridentino tuo œcumenico excerpta concilio, pro temporis instantis usu, conditione & necessitate adeo accurate & exquisite per nos collecta, ut nec majore studio, nec magis in omnium provincialium utilitatem fieri potuerint. Tuæ nunc erit sanctitatis benevolentiæ & benignitatis, beatissime pater, tuum hac in re adhibere judicium, tuamque digniſſimam interponere auctoritatem, ut quæ tibi videbuntur recta, approbatione tua sancias; Quæ secus, obliteres, expungas, & ab arcano tuæ prudentiæ sacrario, sacratiora & meliora proferas noſque obsequentiſſimos tibi, & indigniſſimos tali consortio consacerdotes, ea doctrina & eruditione imbuas, quam tu θεοδίδακτος divinitus accepiſti, & qua tu, ἱερὸς κεφαλὴ, nobis tanto præluces, quanto ceteras stellas lumine Sol antecellit. Tuam super hac re sententiam, & si quid emendationis a tuæ sanctitatis oraculo proficiscetur, expectamus devotiſſime, ut poſtea typis hæc decreta mandari, ac provincialibus distribui, Christianiſſimo rege noſtro permittente, curemus. Qui quidem tantum abest, ut hujus negotii inchoationem & perfectionem impedierit, ut pro sua erga Deum pietate, fide, religione, magno studio, modis omnibus adhortatus nos fuerit, urserit, imperaverit, in id totos incumbere, donec ad optatum finem opus perduceremus. Itaque ne existimes, obsecro, sanctiſſime pater, me nec nulla, nec tam longa narratione (licet re vera mihi brevis admodum videatur) cum tua paternitate acturum fuiſſe, nisi & mea obedientia, officiique mei ratio, tuæque hac in re voluntatis ac manſuetudinis perſuaſio, me id agere coegiſſent. Non enim ego omnium minimus homuncio, tam arroganter & superbe de me sentire potuiſſem, ut tantum tamque religiose observandum mitræ celsitudinis faſtigium literis compellarem: sed ne id quidem cogitare fuiſſem ausus, nisi tua singularis omnibus perspecta humanitas id addidiſſet fiduciæ, te æqui bonique consulturum, quicquid de rebus ad munus noſtrum spectantibus ad te perscriberem. Jubebis igitur pro tua sapientia, quicquid tibi visum fuerit, nos vero idem quod Cornelius ille centurio cum suis D. Petro dixit respondebimus. Nunc omnes nos teſte Deo adsumus, ut & audiamus, & faciamus omnia quæcumque tibi a Deo præcepta sunt: a quibus illo juvante, ne latum

ANNO CHRISTI 83.

tum quidem unguem fumus unquam diſceſſuri, ab eodemque communibus votis deprecaturi, ut tuam ſanctitatem toti reipublicæ Chriſtianæ quam diutiſſime ſervet incolumem, ac felicibus illam ſemper ſecundet ac provehat incrementis.

VENERABILI FRATRI archiepiſcopo Turonenſi.

GREGORIUS PP. XIII.

VENERABILIS frater, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta ſynodi provincialis archiepiſcopatus tui, mandato noſtro a venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus ſuper rebus ad œcumenici concilii Tridentini decreta, pertinentibus a nobis præfectis examinata, atque ubi oportuit emendata: curabis, ut quæ pie, prudenterque decreta, atque emendata ſunt quam diligentiſſime ſerventur. Hæc enim reliqua pars eſt operæ tuæ ſine omnis hactenus labor fruſtra eſſet ſuſceptus, non dubitamus id te omni ſtudio curaturum eſſe. Datum Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die 8. Octobris M.D.LXXXIV. pontificatus noſtri anno decimotertio.

Ant. Buccagadulius.

CHRISTIANISSIMO AC invictiſſimo Henrico tertio Galliæ & Poloniæ regi, Simon a Maille arch. Turonenſis.

S. P. D.

CUM longa temporis ſerie obſoleſcunt, & obliviosa quadam deſuetudine fatiſcunt res (ſereniſſime Rex, & invictiſſime Imperator) antequam de his inſtaurandis atque in uſum revocandis, conſtans ineatur ratio, diligentius eſt perpendendum, an earum tanta ſit utilitas, ut in priſtinum ſtatum reſtitui mereantur. Quod ſi, ut id fiat, dignæ judicentur, tum demum his renovandis non vulgaris danda eſt opera, maximeque elaborandum, ut quæ hinc emanare poteſt, non pereat, nec inutiliter evaneſcat commoditas. Non enim ſibi parum laudis comparat ille, qui ſuo cæterorumque commodo, quod recte inſtitutum eſt inſtaurat: Quando quidem, res egregias aliquoties ut difficilius, ita & pulchrius eſt reſtituiſſe, quam condidiſſe. Dixeris fortaſſe, Quorſum iſtæc? Quid ad rem hæc omnia? Nimirum ut oſtendam quam recte, quam prudenter, quam in totius eccleſiæ Chriſtianæ rem feciſti, cum univerſo Galliarum clero, provincialium conciliorum celebrationem permiſiſti. Quis enim his ipſi Dei eccleſiæ conducibilius eſſe poteſt, in quibus non ſolum de minoris ordinis ſacerdotum, ſed etiam de epiſcoporum moribus diligentiſſime inquiritur, & in depravatos acerbiſſime vindicatur? in quibus repurganda eccleſiæ colluvie, ac everrendis hujus ſordibus agitur obſtinate, & in malos ſeveriſſime animadvertitur? Ad quæ olim etiam imperatores, reges, principes, pro ſua epiſcoporum virtute, fiducia ac fide, non clericorum ſolum, ſed etiam laicorum, potentium, divitum, judicumque graviores cauſas referebant judicandas? ut ex tertio canone concilii quarti Toletani palam & ante omnium oculos eſſe poteſt. Quinetiam ut ne quid ex regia decerperetur dignitate & authoritate, aderat ibi regius procurator (quem appellabant executorem) qui in exequendis contra ſæculares eccleſiæ decretis operam navaret ſtrenuam & efficacem. Si qua etiam olim incidebant duriora tempora, ſi bello, fame, ſi peſte laborabatur, tum ad provincialia concilia boni principes, velut ad ſacram anchoram confugiebant, id hiſce malis præſens autumantes eſſe remedium, quod exiſtimarent hæc non aliunde ſibi ſuiſque populis eveniſſe mala quam a ſcelerata ac flagitioſa vitæ ratione, quam ab intermiſſo vel quaſi neglecto Dei omnipotentis genuino cultu, quam a contemptis, irreverenter, peſſumque habitis miniſtrorum Dei decretis, juribus, & rebus. Quare jubebant archiepiſcopos, cum epiſcopis ſuffraganeis (quos vocant) una convenire, diligenterque tum de ſuis, tum de principum, populique depravatis moribus inveſtigare, emendationiſque formam præſcribere, ut omnibus ad correctionis & pœnitentiæ jugum redactis, libenterque ſubmiſſis, irati Dei pœnas humili demiſſione vitarent acerbiores, atque juſto ipſius judicio talia ſeſe perpeti agnoſcentes, humilibus ipſum precibus interpellarent, ut qui dederat hæc agnoſcere, daret etiam pravis deſueſcere, bona ſectari, gratumque ipſi ſacrificium offerre, ipſiuſque gratiam propitiationis beneficio promereri, ut in Pariſienſi concilio ſub Lodovico & Lotharo imperatoribus habito, hæc fuſius tractata videre in promptu eſt. Ibique ingenue fateri non erubuit imperator, ſe cæteris eo gravius peccaſſe, quod, cum debuiſſet omnibus eſſe vitæ melioris, imo etiam ſalutis exemplum & forma, ſedulamque omnium ſibi ſubditorum curam gerere, manuque imperatoria ultrice perverſos ſceleratorum conatus retundere ac reprimere, id minime præſtitiſſet. Quapropter ad molliendam Dei omnipotentis in ſe ſuoſque ſubditos iram, in quatuor ſui imperii locis provincialia indixit concilia, in quibus ſtudioſiſſime diſquireretur, ſi qui principum, ſi qui epiſcoporum cæterorumque eccleſiaſticorum, ſi qui populi flagitioſi mores tantum in omnes Dei concitaſſent furorem, ut morbi cauſſa per epiſcopos cognita, huic ſeverioris pœnitentiæ pharmaco mederentur, vitæque prioris ἐπανορθώσει Dei ſibi benevolentiam reconciliarent, illumque iis artibus quodammodo compellerent talibus miſeros affari:

His lacrymis vitam damus, & miſereſcimus ultro.

Quandoquidem vero horum, omniumque fere malorum fons ac veluti perennis ſcaturigo, ab indignis tum eccleſiæ, tum regni magiſtratibus ac miniſtris prodire dignoſcitur, toti ea in re futuri ſumus, ut quorum nobis eſt in eccleſia præficiendorum cura atque facultas, eorum in primis mores, ingenia, virtutemque perſcrutemur, ne quem minus idoneum cuicumque eccleſiaſtico muneri deſignemus: tuarum etiam erit partium, pientiſſime rex, ut quos epiſcopali functioni, regendiſque monaſteriis, pontifici ſummo deligis nominandos, hos non laicos, ſed ſacricolas inſigni doctrina, vitæque probitate non mediocri præditos eſſe certo ſcias. Quoſque moderandis tuorum populorum habenis, illiſque juridicundo præſtituis, virtutibus his inſignitos, quibus eſſe debebant illi, quos Moſi ſuæ ſolicitudinis partem aſſumendos eſſe conſuluit Iethro, perfectiſſime noris. Neque tamen exiſtimes, prudentiſſime rex, nos ideo cupere laicos a bonorum eccleſiæ occupatione abſtinere, ut illa ſordide a nobis poſſideri ambiamus, ſed ut

ANNO CHRISTI 1583.

iis, quæ illis sunt licita, sine conscientiæ labe perfruantur, & qui ad ea administranda sumus a domino destinati, divinis nos (ut decet) mancipemus ministeriis. Sic fiet, ut & ecclesiasticus ordo suam retinens dignitatem sarta religionis & reipublicæ multis in rebus labefactatæ damna tibi gratuletur; & omnia, cum reliquis regni ordinibus tuæ animæ saluti, tuisque votis omnibus, fausta comprecari non desistat.

Addam præterea ab Eusebii in Constantini vitam historia, ad confirmandam provincialium conciliorum utilitatem: Quod cum Licinius orientis imperator summo in Christianos odio flagraret, prohibuerit ne deinceps episcopi in unum convenirent, ratus eo modo se fœlicem ecclesiæ progressum plus inhibiturum, ac impeditum, quam cæteris artibus ingenii inventis ac machinis τοσοῦτος ἦν περὶ τῶν ἐκλείων ἀπέχθως ἐχόντων ὁ πρὸς τὰς ἱερὰς κεφαλὰς συλλεγείσας αἰδώς. Cujus quidem Eusebii verba duximus apponenda, Πρώτης γέ που τὰς εἰς αὐτὸν λειτουργοὺς μηδὲν πώποτε πλημμελὲς παρὰ τῶν ἀρχῶν διαπονηθέντας, ἤρεμα πως περιεργάζετο, προφάσεις κατ' αὐτῶν κακοτέχνους θηρώμενος: μηγεμίας γε μὴν εὐπορῶν αἰτίας, μηδ' ἔχων ὅπως τοῖς ἐν δράσι κατεμέμφοιτο, ἐκπέμπει διακελευόμενον, μηδεμιᾷ μηδαμῶς ἀλλήλοις ἐπικοινωνεῖν τῶν ἐπισκόπων, μηδένα συνόδους ἠβηλὰς καθ' ἑκάστας περὶ τῶν λυσιτελῶν ποιεῖσθαι: τὸ δ' ἐμὸν ἄρα προφάσεις κατ' ἡμῶν ἐπηρείας: ἢ γὰρ παραβαίνοντας τὸν νόμον, ἐλέγχων ὑπερβάλλεσθαι τιμωρίᾳ, ἢ πειθαρχοῦντας τῷ παραγγέλματι, παρελύειν ἐκκλησίας θεσμούς, Ἄλλως γὰρ οὐ δυνατὸν τὰ μεγάλα ἄνευ ῥεμμάτων, ἢ διὰ συνόδων κατορθώσασθαι.

Præcipuos (inquit) suæ ditionis Dei ministros, cum nihil omnino contra suum imperium feciſſent, curiosius interim observabat, subdolas adversus eos occasiones captans. Cum autem nihil penitus haberet argumenti quo tantos viros criminari, legem fert, quæ vetaret episcopos uspiam, ullomodo inter se communicare, synodosve aut concilia inire, deque utilibus rebus consultare, circa hoc autem præcipuus suæ fraudis in nos cardo vertebatur, ut legem prætergressi, pœnæ a se indictæ essemus obnoxii, aut ut suo parentes edicto, ritus ecclesiæ solveremus. Neque enim fieri potest, ut omnia magni imprimis momenti negotia, aliter quam conciliis & comitiis recte geri, ac confici possint.

Latissimus hic est tractandi hujusce argumenti campus, in quo nec in angustias cogi, sed libere (si volumus) exultare, lateque expatiari possit oratio. Ne autem longioris narrationis tædio tua afficiatur majestas, quam brevissimis fieri poterit limitibus illam circumscribemus.

Novissimis mensis Maii Kalendis septem & duodecim Turonenses provinciæ patres, & ego una, Turonum convenimus: ut indicto per me jam dudum concilio fausta poneremus initia: ubi ad implorandam Spiritus paracleti gratiam, primum sacris solemnibus operati, decretis postea a nobis supplicationibus placando numini, peccatis omnium expiandis, soboli generosæ tibi concedendæ, cœptis votisque tuis bene fortunandis, regnique tui fœlicitati, unanimi omnes consensu interfuimus. Quibus, quam fieri potuit optima forma peractis, omnes solenni fidei nostræ professione facta, ad opus nobis propositum diligenter accingimur. Jamque huic negotio totos fere quindecim dies operam dederamus, & valde liquido auspicio res susceptа videbatur & incepta: Quando consilia nostra præripiens violentior pestis, claustrisque sodalium ædis beati Gatiani, in quibus percommode hospitabamur omnes, imminens undequaque, nos ab instituto cursu revocavit, qui si processisset ulterius, fore brevi spes erat, ut felicem cœpta sortirentur exitum. Tristis igitur ubique statim diffunditur rumor, facilem contagioni ad nos patere aditum, nosque periculo haud dubie esse proximos.

Vulgi quæ vox ut venit ad aures,
Obstupuere animi, gelidusque per ima cucurrit
Ossa tremor, cui tela paret lethalia pestis.
Ἐκ γὰρ δειλὰ νῦν ὄψιν πεσόντα, φόβον πρακλεῖον μείζονα:

Quandoquidem vero humanum est hujusmodi casibus moveri, & si qui etiam quæ accidunt, constanter ferant, non perinde tamen afflici omnes: neque mature geri posse res, ubi & suspicio & timor præcipuas animi sedes occupavere: Pio visum fuit cœtui, vertendum esse solum, atque in aliud tempus, aliumque locum differendum esse negotium: tempori, Septembris Kalendas, loco, Andium urbem aeris tum salubritate præstantem assignare. Tum mox veluti signo dato, ab omnibus Turono discessum est. Calendis deinde Septembris, tot nostræ provinciæ patres, sed non omnes iidem qui Turoni fueramus, præfinitum & locum & tempus obeuntes, Andegavum venimus: ubi sacris de more peractis, habitisque supplicationibus per nos decretis, intermissum opus repetiimus: huicque non minore quam antea studio, totos fere quindecim dies institimus: Illic quidem certe intra tot postea dies Colophonem adituri, nisi recens ille noster adversarius, pestis nempe, bellum denuo nobis indixisset, nosque, durius multo, quam priore impressione, habuisset; e nostris etenim unum nobis eripuit, mediamque in sinus quasi nostros, obsessis jam undequaque castris sese effundere non dubitavit, velut nostrum institutum denuo interruptura. Nos vero qui jam illius minis, uno prælio nondum emeriti, cesseramus, mori potius omnes decrevimus, quam veluti desertores abjectis clypeis iterum in fugam conversi, cœptum a nobis negotium imperfectum, omniumque ludibrio exponendum, relinquere. Propositi igitur tenaces, audacter constitimus, atque in opus nostrum vehementer incubuimus, nullique officio, labori ac diligentiæ pepercimus, donec Dei opt. max. auspiciis, nostro huic negotio, non qualem speraveramus, sed qualem temporis ferebat conditio, finem imposuerimus.

Hæc est, augustissime rex, vera & genuina impensæ per nos hac in re operæ historia: hi sunt, qui dum id egimus, nos exercuere labores: quos quidem gratissimos habere profitebimur, si non eos servisse, sed ut Deo acceptos esse a suo spiritu profectos, non dubitamus, ita & tibi regi prudentissimo & clementissimo probari senserimus: Id autem tum sentiemus, cum, quæ a nostra synodo decreta sunt, tuæ majestatis authoritate fulciri, atque in his exequendis, contra omnes nostræ provinciæ rebelles lege agi licere, te permittente, cognoverimus: Serere siquidem labores existimaremur, si ex his, nil nisi labores meteremus: si eos, in quorum gratiam sevimus, illo quem volueramus, fructu privari videremus. Absit autem, ut nos a tam Christiano tamque religioso principe tale quidpiam expectemus, cui nihil perinde cordi est, atque inter suos cultum Dei agnoscere talem, qualem nostri videre majores, cum maxime floreret ecclesia, cum Gallia labii erat unius & sermonum eorumdem, cum rex, principes, nobiles, magnates, ecclesiæ proceres, nil nisi Dei præcepta spirarent, nullum nisi integerrimæ vitæ diffunderent odorem, cum populus

hos

ANNO CHRISTI 1583.

hos imitatus, ad eorum virtutem ſeſe componere, & quam proxime accedere totis viribus enitebatur.

Hunc igitur, Chriſtianiſſime rex, a Turonenſis provinciæ patribus exaratum libellum, tuæ excellentiſſimæ majeſtati ſupplices offerimus, gratumque habere humiliter deprecamur, de quorum vitæ integritate, ingenii dotibus, religione, doctrina, ſuique muneris accurata ſollicitudine, cum non ſit hic teſtificandi locus, obiter tamen id dixerim, me, ſi non his parem, ſaltem eorum eſſe aſſeclam, vehementer cupere. Offerimus, inquam, tibi libellum exemplo patrum concilii Cabilonenſis ſecundi, qui imperatori Carolo magno ſua decreta duxerunt offerenda, ut ſacratiſſimo ipſius judicio, quæ ab ipſis recte erant ſancita, confirmarentur: & ſicubi forſan eſſet omiſſum quidpiam, ejus prudentia ſuppleretur. Quod quidem & ita feciſſe concilii Turonenſis tertii patres, ex ipſius fine haud dubie colligitur. Neque enim, dum offerimus, ignoramus, quantum eccleſiæ miniſtris tribuas, quam religioſus ſis in tractandis eccleſiæ decretis, quam diligenter in mentem tuam introſpicias, & perconteris teipſum, antequam de miniſtrorum Dei ſtatutis aliquid exiſtimes immutandum. Grato igitur animo accipe, optime princeps, tuorum humilium oratorum canones, eoſque obſervari per totam provinciam jubeto. Ambabus, quod dicitur, ulnis eccleſiæ cauſam amplectere: valde etenim eſſet indignum, ut qui regiæ majeſtatis ſplendore ceteros eccleſiæ filios (Dei beneficentia) longe antecellis, negligentius quæ Dei ſunt, exequi viderere. Quod autem nos plurimum conſolatur, nobiſque ſpem injicit maximam ceſſura feliciter omnia, illud eſt, Quod quoties eccleſiaſticus ordo ac monaſticus, ipſa denique religio minus religioſos habuit principes, jacuit pene collapſa: cum deinde zelo Dei ferventes meruit nanciſci, ſtatim convaluit ac revixit. Summopere igitur nobis eſt exultandum, quod tam pio, tam religioſo principe freti, nil niſi fauſtum atque ex animi ſententia ſperandum eſſe exiſtimemus, cum nullum tam durum tamque auſterum vitæ inſtitutum, nullam tam acerbam animi pie pœnitentis afflictionem eſſe videamus, cui te, modo rem Deo gratam facere ſperes, æquo animo non ſubjicias: cum denique nulla alia re æque videaris incendi, atque vero Dei omnipotentis cultu. Quis enim, niſi parum ſanæ mentis, principem, qui nullum non ſuæ virtutis, religionis, pietatis ſpecimen dedit, aliquid ab his alienum meditari, aut acturum ſuſpicari audeat? Quare Deum optimum maximum uno animo, magna alacritate ac ſtudio, omnes dum ſimul eramus (idem ſingulatim dum vivemus, quotidie facturi) ſuppliciter obteſtati ſumus, ut tuam majeſtatem (cujus non ſolum permiſſu, ſed pio juſſu coacta eſt hæc ſynodus) perpetuo fidei robore ſtabiliat, æqua juſtitiæ lance ac diſpenſatione feliciter, omnium ſubditorum benevolentia præmuniat, ſereniſſimam reginam bona pulchraque prole fœcundet, regnum tibi uſque ad extremum vitæ ſpiritum, pacificum conſervet, tibique talibus totque a Deo præclaris dotibus exornato, regnum hic diutinum, fauſtum, tibi tuiſque omnibus jucundiſſimum & gratiſſimum, in cælo poſtea cum beatis angelis concedere dignetur æternum.

ANNO CHRISTI 1584.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS PATRIARCHALIS PROVINCIÆ AQUITANICÆ

Biturigibus celebrati menſe Septembri, anno domini 1584.

INDEX TITULORUM.

Forma profeſſionis fidei.
1. De adorando, invocando & colendo Deo.
2. De fide.
3. De prædicatione & expoſitione verbi Dei.
4. De abuſu ſcripturarum tollendo.
5. De hæreticis vitandis.
6. De invocatione ſanctorum & diebus feſtis.
7. De peregrinationibus.
8. De vigiliis & jejuniis.
9. De eccleſiis & baſilicis.
10. De reliquiis ſanctorum.
11. De imaginibus.
12. De celebratione divini officii, horis canonicis & cantu eccleſiaſtico.
13. De quotidianis diſtributionibus.
14. De pueris choriſtis.
15. De ornamentis & vaſis eccleſiæ.
16. De cœmeteriis, cura mortuorum & purgatorio.
17. De traditionibus.
18. De ſacramentis in genere.
19. De baptiſmo.
20. De confirmationis ſacramento.
21. De pœnitentia & ejus partibus.
22. De euchariſtia.
23. De miſſa.
24. De ordine.
25. De clericis.
26. De ſacerdotibus.
27. De matrimonio.
28. De extrema unctione.
29. De ſeminariis majoribus & minoribus, ſcholis & univerſitatibus.
30. De juriſdictione.
31. De excommunicatione.
32. De archiepiſcopis & epiſcopis.
33. De viſitatione, procuratione & perſonis, quibus tradita eſt poteſtas viſitandi.
34. De canonicis & capitulis.
35. De rectoribus eccleſiarum parochialium.
36. De beneficiis.
37. De monaſteriis & domibus religioſis.
38. De rebus ad eccleſiam pertinentibus.
39. De blaſphemii jurejurando & perjurio.
40. De ſortilegiis, incantationibus, adjurationibus & ſuperſtitionibus.
41. De ſimoniacis & fiduciariis.
42. De concubinariis.

ANNO CHRISTI 1584.
43. *De hoſpitalibus.*
44. *De confraternitatibus & ſodalitiis.*
45. *De laicis.*
46. *De conciliis.*
Acclamationes.
Patrum nomina, & aliorum qui huic concilio interfuerunt, & ſubſcripſerunt.
Indictio, prorogatio, confirmatio & publicatio concilii.

FORMA PROFESSIONIS FIDEI ab iis qui concilio provinciali adfuerunt exhibita.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis: & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris: Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Ex expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi, amen. Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones, firmiſſime admitto & amplector. Item ſacram ſcripturam, juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum patrum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoque, ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia, ſingulis neceſſaria, ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium, illaque gratiam conferre. Et ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem, ſine ſacrilegio iterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione, recipio & admitto. Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo, definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis & defunctis. Atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento, eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter, corpus & ſanguinem una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti: fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis, in corpus: & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem: quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam, ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi. Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & ſanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre: atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum, habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem affirmo. Sanctam catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram, agnoſco. Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro. Cetera item omnia, a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me, in munere meo ſpectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

Hanc autem fidei profeſſionem a nobis, ceteriſque ad hanc ſynodum delegatis, in aula noſtra, antequam ſacra aggrederemur, ritu ſolenni factam & juratam, reliquis in poſterum conciliis tam provincialibus quam diœceſanis, ad verbum ſequendam decernimus: univerſos etiam qui ad epiſcopale munus, aliaſque minores dignitates provehentur, aut in canonicorum collegium, ſeu ad quæcumque beneficia & gradus eccleſiaſticos promovebuntur, in hanc fidei formulam juraturos ſtatuimus.

DE ADORANDO, INVOCANDO, & colendo Deo.

Titulus primus.

„ DOMINUM Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies (ait Chriſtus in evan- *Matth. 4.*
„ gelio) & canit David: Venite adoremus & *Pſalm. 94.*
„ procidamus ante Deum, ploremus coram do-
„ mino, qui fecit nos, quia eſt ipſe dominus
„ Deus noſter, & nos populus ejus & oves paſ-
„ cuæ ejus. Et propheta: Omnis qui invoca- *Joel. 2.*
„ verit nomen Dei, ſalvus erit. Et dominus
„ apud Jeremiam, invocabitis me & vivetis, *Cap. 29.*
„ orabitis me & ego exaudiam vos: quæretis
„ me & invenietis, cum quæſieritis me ex to-
„ to corde veſtro. Modis ergo omnibus nobis
adorandus, colendus, & invocandus eſt Deus,
in votis & neceſſitatibus noſtris, quæ ampliſſime enumerantur, cum a Salomone, tum a Da- *3. Reg. 8. Pſalm. 107.*

vido. Verâ autem adoratio, in ſpiritu & veritate eſſe debet. In ſpiritu quidem adorant, qui mentis affectu Deum colunt : in veritate, qui cultu exteriore & piis operibus mentis affectum teſtantur & exprimunt. Perfecta igitur adoratio eſt, cum anima ſimul & corpore divino obſequio mancipamur.

Canon primus.

Adorantes ergo & ad orationem ſtantes, videant ut omnis aliena cogitatio abſcedat, nec quicquam tunc animus cogitet, præter id ſolum quod precatur.

Canon II.

Chriſtus dominus pacis & concordiæ magiſter, qui docuit unitatem, ſic orare unum pro omnibus voluit, ut omnes in uno ipſe portavit : facit habitare unanimes in domo, & apoſtolos docuit unanimiter perſevetare in oratione : & qui dixit, Ubi duo aut tres fuerint congregati in nomine meo, in medio ſum eorum, quomodo non aderit multitudini fidelium ad honorem & gloriam ejus congregatæ ? Ut itaque publica & communis oratio rite & ſolenniter fiat, pſallant omnes clerici, uno ore & concentu cum choro.

Canon III.

Vernacula linguâ publice pſallere aut orare, nemini, niſi concionatori populum ad devotionem excitanti liceat, ne inde temere judicandi de ſacris myſteriis & ſenſu ſcripturæ, cuiquam detur occaſio.

Canon IV.

Nemo etiam laicus, niſi cauſa neceſſitatis egrediatur eccleſiam inter miſſarum ſolennia, ſed tantum officio miſſæ expleto, & benedictione data.

Canon V.

Divina publica officia non quando cuique libuerit, ſed propriis & certis horis, & ſecundum antiquum cujuſque eccleſiæ ritum celebrentur.

Canon VI.

Non cantentur in eccleſia cantica abſurda, novâ, & non probata. Si quæ ſint conſuetudines in contrarium pravæ, quæ potius corruptelæ dicendæ ſunt, penitus aboleantur.

Canon VII.

Nemo deambulet aut obſtrepat in eccleſia tempore divini officii, ſub pœna excommunicationis : Et ubi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilium implo-e ur.

Canon VIII.

Introeuntes eccleſiam, divini officii, ſive celebrandi, ſive audiendi gratia, frontem aqua benedicta aſpergant, & ſigno crucis ſeſe muniant, ac genu flexo adorent, præſertim clerici, ſimulatque chorum ingreſſi erunt.

Canon IX.

ANNO CHRISTI 1584.

Ut commode & certa ratione omnes orare poſſint, providebunt epiſcopi ut miſſalia, breviaria, legendaria, manualia, & codices precum, ſi defuerint, reſtituantur, ſi emendatione opus habuerint, corrigantur cleri impenſis, quæ in ipſorum librorum diſtributione reſarcientur. Si quæ eccleſiæ hactenus uſæ ſunt veteri officio Romano, nuper reformatum ex concilii Tridentini decreto recipere cogantur.

Canon X.

Quoniam plerumque decipimur ſpecie recti, & ſolet inimicus homo bono ſemini ſuperſeminare zizania, ſparſique ſunt in vulgus varii codices precum, præſettim vulgari lingua conſcripti : omnes ejuſmodi codices hæc lynodus rejicit, niſi quos epiſcopus probaverit. *Matth. 13.* *Conc. Senonenſ. cap. 33. & 34.*

Canon XI.

Traditiones eccleſiaſticæ ita obſerventur, ut a majoribus ſunt acceptæ, nec aliorum contrario more ſubvertantur, veteresque eccleſiarum, ac diœceſeon ceremoniæ, & ritus, non niſi cum conſilio epiſcopi, & cauſa cognita, rejiciantur, aut immutentur. *D. Hieron. tom. 1. epiſt. 2. ad Lucinium.*

DE FIDE,

Titulus primus.

EX fide naſcitur vera adoratio, & quaſi ab illa fovetur : poſtquam enim edocti miraculo diſcipuli crediderunt Jeſum eſſe Chriſtum, acceſſerunt & adoraverunt eum dicentes, vere „ Dei filius es. Et Chriſtus ad cæcum illumi„ natum, ait : Crediſne in filium Dei ? Cæcus „ autem : Quis eſt, domine, ut credam in *Joan. 9.* „ eum ? Reſpondit Jeſus, & vidiſti eum, & „ qui tecum loquitur ipſe eſt. Ad hæc protinus „ ille : credo, domine : & adoravit eum. Er- *Hebr. 11.* „ go jam de fide dicendum, quam divus Pau„ lus definit ſubſtantiam rerum ſperandarum, „ argumentum non apparentium. Res vero ſperandæ, ſunt res cæleſtes, æternæ & inviſi„ biles. Origo autem fidei ex Deo eſt : Nam, *Joan. 6.* Fides eſt donum Dei, & dominus, Nemo ve- *Matth. 16.* nit ad me, niſi pater meus traxerit illum. & „ iterum dominus ad Petrum, Caro & ſanguis „ non revelavit tibi, ſed pater meus cæleſtis. „ fides autem eſt Chriſtianorum victoria : nam „ fide vincimus mundum, Orandus eſt ergo *Joan. 5.* „ dominus, ut det nobis fidem, eam augeat, ſuccurrat noſtræ, incredulitati, nobis fideles verbi ſui diſpenſatores ſuppeditet, per quos fides docetur & auditur : Fides enim eſt ex auditu : & quia fides verbo Dei regitur ex ſenſu eccleſiæ intellecto, nemo ſibi temerario auſu quicquam confingat, aut ſuadeti ſinat, quod a ſenſu eccleſiæ catholicæ ſit alienum.

Canon I.

Corde creditur ad juſtitiam : ore autem confeſſio fit ad ſalutem, ait D. Paulus. Et *Rom. 10.* *1. Petr. 3.* divus Petrus jubet Chriſtianos paratos eſſe ad reddendam unicuique rationem de ea quæ in eis eſt fide. Omnes ergo promovendi ad or-

dines

ANNO CHRISTI 1584.

dines & beneficia ecclesiastica, seu etiam officia: profiteantur omnes & singulos articulos fidei, in bulla Pii 4. contentos: quod qui præstare noluerint, arceantur: promoti, qui a fide recesserint, deponantur.

Canon II.

Jurent item se neque in confidentiam neque per simoniam beneficia sua adeptos. Quod si aliter constiterit, fiduciarii omni clericatus honore & privilegio, nec non beneficii jure ac titulo priventur. Qui vero horum aut alterius pro vehementer suspectis publice habiti fuerint, a cæteris ecclesiasticis vitentur, donec se legitime & canonice purgaverint.

Canon III.

Profiteantur etiam fidem catholicam universitatum ac scholarum rectores & doctores, gradumque honoris in iis adepturi.

Canon IV.

Hebr. 11. Idem præstent fraternitatum, hospitalium, ac communitatum ecclesiasticarum administratores, præfecti, sodales, & magistri: quoniam sine fide impossibile est placere Deo.

Canon V.

Hæretici qui ad ecclesiam catholicam redeunt publice vel privatim, prout episcopo videbitur, coram eo, vel ejus vicario in spiritualibus generali, præsentibus notario & testibus, errores & hæreses abjurent, ac fidem catholicam profiteantur, scripturæque propria manu subscribant, & eam subsignent: neque enim eos recipi decet qui hæresin abjurant, nisi fidei catholicæ dogmata illi contraria exprimant & profiteantur, ne lupi inter oves grassentur.

Canon VI.

Rectores parœcialium ecclesiarum ecclesiastica sacramenta non administrent hæreticis etiam pœnitentibus, (præterquam in mortis articulo:) nisi constet illos hæreses abjurasse ut supra proxime, & fidei catholicæ professionem fecisse, & absolutionis beneficium consecutos.

Canon VII.

Omnis Christianus prima fidei rudimenta, orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, & decalogum studiose perdiscat, ut Christo & ecclesiæ constanter adhæreat, & exitiosum virus hæreseos a sana doctrina discernat: & in eum usum ab episcopis componantur catechismi, qui singulis diebus dominicis populo & præsertim pueris a parocho in ecclesia explicabuntur.

A

DE PRÆDICATIONE ET EXPOSITIONE verbi Dei,

Titulus tertius.

VERBUM Dei veritas est: at veritatis unicus fons est Deus. Origo ergo & causa verbi Deus, qui cum nec membra, nec os hominum mortalium instar habeat, illi tamen tribuitur os tanquam vocis organum, quia loquutus est patribus voce humana, id est hominibus perceptibili, & ad usitatum inter homines sermonem accommodata. Nam ait Moses: Verba ista loquutus est dominus ad om- Deut. 5.
B „nem congregationem vestram in monte de „medio ignis voce magna: & idem, Vocem Deut. 4
„verborum ejus audistis, similitudinem autem „nullam vidistis. Sed & præter vivæ vocis oraculum insinuavit se Deus cum per angelos, tum per visiones & revelationes, tum per Spiritum suum sanctum animis sanctorum patrum, deinde prophetarum: ac deinceps per ipsorum ora & scripta mundum docuit. Demum ipse dominus JESUS veræ fidei doctrinam sacratissimo suo ore prædicavit, & apostolis totum orbem aperiens, misit eos, abunde Spiritu sancto instructos, docere omnes gentes & prædicare euangelium omni creaturæ. Misit ergo eos dominus, non ipsi auctoritate propria hoc sibi
C munus vindicarunt. Ut olim dominus per prophetam de pseudoprophetis: Currebant, & Jerem. 2
non mittebam eos: unde & D. Paulus: Quo- „modo credent, nisi audiant? Quomodo au- Rom. 10
„dient, nisi eis prædicatum fuerit? Quomodo „prædicabunt, nisi mittantur.

Canon primus.

Sciant ergo omnes episcopi, prædicandi verbi Dei munus ad ipsos præsertim pertinere, ut qui a Christo missi in locum apostolorum successerint. Sed quia neque semper nec ubique per diœcesim verbum Dei possunt annunciare, videant ut eos mittant quos sui operis dignos
D adjutores esse noverint, ne sub ovina pelle lupi rapaces in grege domini grassentur.

Canon II.

Provideant episcopi ut parochialium ecclesiarum rectores verbum Dei prædicent populo, singulis diebus dominicis & festis, aut concione publica, aut saltem inter missarum solennia: & si per se ipsos concionari non possint, aut memoriter recitent, aut saltem legant homilias vernacula lingua, quæ ipsis ab episcopo præscribentur. Conc. Tri. 8. Conc. gust. cap. Conc. Hi him. c. 4

Canon III.

E

Qui temerario ausu sine episcopi aut vicarii licentia cathedras occupaverint, aut errores vel scandala in populum disseminaverint, cujuscumque sint gradus vel ordinis, ex auctoritate sacri concilii Tridentini, coerceantur, nec prætextu stationum aut quorumvis privilegiorum juventur: Provideant tamen episcopi ne impiorum calumniis vexentur, qui sincere verbum Dei prædicant. Conc. T. sess. 5. form. c. Ibidem

Canon

Canon IV.

Regulares cujuſcumque ſint ordinis prædicare non præſumant, etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, niſi prius examinati & approbati a ſuo ſuperiore, & impetrata ab epiſcopo aut ejus vicario benedictione & licentia.

Canon V.

Presbyteri & monachi errones, niſi ab epiſcopo examinati, juxta decretum ſacri concilii Tridentini, ad prædicationis munus non admittantur, cujuſcumque privilegii prætextu ſeſe tueantur & muniant.

Canon VI.

Collectores eleemoſynarum cujuſcumque conditionis exiſtant, nec per ſe, nec ad collectas admittantur, niſi conſenſu epiſcopi cauſa cognita. Quod ſi attentarint, juris remediis coerceantur, privilegiis quibuſcumque non obſtantibus, ex auctoritate ejuſdem concilii Tridentini ſublatis.

Canon VII.

In omnibus eccleſiis cathedralibus, & præcipuis collegiatis celebriorum locorum, eccleſiaſtes inſtituatur, aſſignatione canonicatus, & præbendæ primo vacaturæ, ſi alia non fuerit aſſignata: cui concionandi & interpretandi verbi Dei provincia demandetur.

Canon VIII.

Nemo ad ſcripturas ſacras, ſive publice ſive privatim interpretandas admittatur, niſi prius in theologiæ ſtudio diu & probe verſatus, aut in eadem facultate graduatus, aut ſaltem baccalaureus formatus, & ab epiſcopo loci aut ejus vicario de vita, moribus, doctrina, examinatus & approbatus fuerit & in ſacro ſubdiaconatus ordine conſtitutus, ne improbata doctrina a non probato doctore pro veritate diſſeminetur.

Canon IX.

In monaſteriis & conventibus, ſive in titulum, ſive in commendam poſſideantur, in quibus numerus monachorum & facultates ſuppetent, inſtituatur lector idoneus per abbates ſeu præpoſitos ipſorum, aut ſi id neglexerint, per epiſcopum ſeu capitula generalia, quemadmodum decreto concilii Tridentini cautum eſt: Qui quidem lector, aut ſacram ſcripturam, aut ſaltem literas humaniores junioribus prælegat.

DE ABUSU SCRIPTURARUM tollendo.

Titulus quartus.

„ OMNE eloquium Dei eſt repurgatum. Ait enim Salomon, Nihil addas verbis „ejus, ne forte redarguaris & inveniaris mendax. David quoque: Eloquia domini, eloquia munda: argentum igne purgatum, defœcatum a terra ſeptuplum. Quamvis autem apertum ſit verbum Dei, requirit tamen interpretationem religioſam & piam. In Nehemia „legimus hæc verba: Attulit ſacerdos Eſdras „legem, librum Moſis ſuper turriculam ligneam, „nimirum in ſacram cathedram: & aperuit librum coram eccleſia, & Levitæ ſtabant cum „eo. Ipſe vero legit in libro: & Levitæ docebant populum in lege, & populus erat in ſtatione ſua: & legerunt in libro legis Dei, luculenter explicantes ſenſum, & erudientes inter legendum, hæc Nehemias. Hunc ritum legendi & explicandi ſervavit etiam dominus JESUS verus doctor cæleſtis, cum Nazareti ſynagogam ingreſſus, tradito ei libro inſignem Iſaiæ locum capitis ſexti expoſuit: diſcipulis etiam in Emaum proficiſcentibus ſcripturas aperuit. Et domini exemplo Petrus pſalmum decimum quintum exponit de Chriſto. Et ipſe Paulus ſcripturas ubique interpretatur. Credentium ergo mentem illuminat non ſola prædicatio verbi Dei, ſed etiam ſcripturarum lectura. Et quia, Litera occidit, Spiritus autem vivificat, periculum eſt, ne vel ſiniſtra ſcripturarum interpretatione, (quam plerique lectores aut prædicatores ſuo ingenio nimium confidentes a ſeipſis petere ſolent) varii errores contra fidem & ſcripturæ ſacræ ſinceritatem, diſſeminentur: ideo in interpretandis ſcripturis has cautiones adhibendas ſtatuit ſynodus.

ANNO CHRISTI 1584.

2. Eſdr. 8.

Luc. 2.

Luc. 24.

Act. 2.

Canon primus.

Ea tantum in uſu ſit bibliorum Latina editio, quæ ab eccleſia catholica recepta eſt. Canonici autem libri recipiantur, qui ab eadem eccleſia admiſſi & probati ſunt. Ceteri omnes de fide, doctrina, & religione, quavis lingua conſcripti, niſi auctoritate eccleſiaſtica probati ſint, rejiciantur. Qui vero ejuſmodi libros penes ſe habent, ad epiſcopum deferant, ut ejus arbitrio probentur aut rejiciantur. Typographis vero nullos de religione aut fide libros, ſine epiſcopi licentia & probatione excudere & venales habere liceat.

Conc. Trid. ſeſſ. 4. in decreto de canonicis ſcripturis.

Canon II.

Omnia biblia ſacra, & quivis alii libri de fide & religione vernacula lingua ſcripti reſpuantur, niſi quos eccleſiæ catholicæ & ordinarii auctoritas probaverit.

Canon III.

Non liceat cuiquam verba & ſententias ſacræ ſcripturæ ad ſcurrilia, fabuloſa, vana, adulationes, detractiones, ſuperſtitiones, & diabolicas incantationes, divinationes, ſortes, libellos famoſos, & alias ejuſmodi impietates uſurpare. Qui in eo peccaverint, ab epiſcopis legitimis pœnis coerceantur.

Canon IV.

Sit index librorum prohibitorum apud ſcribam & actuarium cujuſcumque epiſcopatus, qui ſingulis annis exhibeatur bibliopolis & typographis ne per errorem improbatos libros diſſeminent; neve populus catholicæ religioni addictus per ignorantiam libros prohibitos retineat.

DE

ANNO CHRISTI 1584.

DE HÆRETICIS VITANDIS.

Titulus quintus,

Eccles. 13. Psalm. 17. Tit. 3. 2. Joan. 1. „QUI tetigerit picem, inquinabitur ab ea: „Et ut ait psalmographus, Cum electo „electus eris, cum perverso perverteris. Et ut „monent apostoli, hæretici post secundam aut „trinam monitionem vitandi sunt, nec eis di„cendum est, Ave; nec in domum recipiendi „sunt, ne eorum operibus malignis communi*Lib. 1. epist. 3. ad plebem.* „cetur. Recte ergo D. Cyprianus ait: Vitate „lupos, qui oves a pastore secernunt: vitate „linguam diaboli venenatam, qui ab initio „mundi fallax est & mendax; mentitur, ut fal„lax est & mendax; mentitur, ut fallat, blan„ditur ut noceat, bona promittit, ut malum „tribuat: vitam spondet, ut perimat, eccle„siam pollicetur, cum id agat, ut qui illi cre„dit, in totum ab ecclesia pereat. Itaque sub pœna vindictæ divinæ hæreticorum consortia vitentur

Canon primus.

Hortatur hæc synodus omnes fideles in Christo, præsertim ecclesiasticos, ut consortia hæreticorum devitent, connubia quoque, commercia & convivia adversentur & fugiant.

Canon II.

Conc. Laod. c. 6. distin. 1. de consecr. can. eccle-siam. 24. q. 2. can sane, Conc. Laod. can. 9. Hæreticis ecclesiarum aditus, nisi causa audiendæ prædicationis, non concedatur, neque sepultura Christiana.

Canon III.

Ad hæreticorum conventicula nemo catholicus accedat: qui secus fecerit, si clericus, excommunicetur & deponatur: si laicus, violatæ religionis reus censeatur.

DE INVOCATIONE SANCTORUM & diebus festis.

Titulus sextus.

QUONIAM ecclesia apostolorum fide & doctrina fundata, martyrum sanctorumque omnium virtutibus & exemplis hæreses quovis sæculo repulit; idcirco Christiani pie & religiose sanctos invocant, quos fidei suæ vindices & assertores habent, spiritu etiam prophetico edocti Deum laudandum esse in sanctis suis. Id ergo de invocatione sanctorum quæ in generalibus conciliis sancita sunt, hæc recolit & statuit synodus.

Canon primus.

D. Da. lib. 4. Orth. fid. cap. 16. Colantur sancti, & dies festi sanctorum piis orationibus, psalmis, & hymnis, & frequenti missæ & solennis officii celebratione, & verbi Dei prædicatione.

Canon II.

Doceant prædicatores verum cultum sanctorum tamquam servorum Dei, qui tamen jam æterna beatitudine fruuntur, pro mortalibus orant, & precibus suis populi votis apud Deum favent.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon III.

Concionatores abhorreant aniles fabulas, & quæ potius prophana, quam Dei sanctis convenientia, quæque infirmis offendiculo esse possint, nec quicquam pro historia sanctorum proferant in medium, nisi quod ab ecclesia catholica receptum sit. Scandala etiam, calumnias, & detractiones non effundant: Si contra fecerint, ab episcopis extraordinarie puniantur.

Canon IV.

Meminerint Christiani omnes septimum diem *Gen. 2. Exod. 2 Hebr. 4.* a Deo institutum & consecratum, nec tantum a Judaico populo, sed ab omnibus qui Deum colunt receptum & celebratum. Christianos autem diem dominicum pro Sabbato recepisse. Dominico ergo die cessent sæcularia opera, fit sacrum institutum, cessent lictores, sileat præconis tuba, vecturæ, omnes negotiationes, contractus, notariorum instrumenta: (nisi quæ ex necessitate testamentorum aut matrimoniorum causa differri non possunt) sit quies animi & corporis sancta, & ad Deum levata mens, & a terrennis abstracta: satis sint Christiano opera caritatis, orationes piæ, psalmi, hymni & cantica.

Canon V.

Præter dominicum diem dies festi solennes qui ad memoriam magnalium Dei instituti sunt, & beatæ Mariæ virginis, apostolorum, martyrum, aliorumque sanctorum honorem ab ecclesia recepti sunt, observentur religiose.

Canon VI.

Prohibetur populus prophana sodalitia, & comessationes, choreas, tripudia, larvas, & theatrales ludos, iisdem diebus festis exercere: pompas instrumentorum musicorum & tympanorum in gestationibus imaginum per vias & compita exhibere: & si quid aliud olim sanctorum invocationibus adversariis ansam maledicendi præbuit: a cauponis abstineant, & nihil nisi quod pietatem redoleat exerceant. Imitentur Christiani totis hisce diebus sanctos illos quorum memoriam colunt per opera caritatis.

Canon VII.

Curabunt episcopi, quoad fieri poterit, ut dies festi sanctorum a populo non amplius varie, sed una & eadem forma celebrentur: discernantur autem qui a clero tantum & qui a populo coli debeant.

DE PEREGRINATIONIBUS.

Titulus septimus.

AD Dei sanctorumque invocationem pertinet antiqua traditio ecclesiæ de peregrinatione ad loca sancta: legimus enim Salomonem ædificato templo a Deo postulasse ut alienigenæ illuc orationis ergo peregrinantes exaudirentur. Servent igitur omnes catholici ex doctrina ecclesiæ & auctoritate hujus synodi *3. Reg.*

hæc

ANNO CHRISTI 1584.

hæc de peregrinationibus recte instituendis documenta.

Canon primus.

Nemo clericorum sancta loca visitare præsumat, nisi impetrata a proprio episcopo, aut ejus vicario in scriptis licentia.

Canon II.

Præmuniantur debita & integra peccatorum confessione & eucharistiæ sacramento, quicumque ad loca sacra peregrinantur, antequam ire aggrediantur.

Canon III.

Conc. Trid. sess. 5 conc. Laod. can 42. & 43. Concil. Salegunstad. c. 16.

Nemo ad loca sancta peregrinetur explendi, ac delectandi animi causa, aut perlustrandi oppida & varia loca: sed pro peccatis emendandis & votis adimplendis.

DE VIGILIIS ET JEJUNIIS.

Titulus octavus.

D. Hieron. com. 3. epist. 6. quæ est de observ. vigiliarum.

BONA quidem est diurna meditatio, nocturna est efficacior: quia per diem variæ „ necessitates obstrepunt, & occupationes di- „ strahunt mentem: nox autem quieta & se- „ creta opportunam se præbet orantibus, aptis- „ simam vigilantibus, quia collectum hominem divinis conspectibus sistit. Unde David: In „ noctibus extollite manus vestras in sancta, „ &, Memor fui nocte nominis tui domine: „ &, Media nocte surgebam ad confitendum tibi, &, Erat dominus noster pernoctans in oratione. Ut autem elevata mens ad orationem, purior sit, & Deo acceptior, sanctissime ecclesia catholica apostolorum traditionem sequuta, jejunia Christiana exemplo domini instituit: & Moyses montem ascendit, Dei majestatem vidit, & legem a domino accepit, jejunio quadraginta dierum præparatus: & Helias non nisi ejusdem temporis jejunio præmunitus ad montem Dei Oreb pervenit. Christi ergo domini nostri exemplo, patrum etiam, sanctorumque omnium imitatione, catholica ecclesia fidelibus jejunia indixit.

Psalm. 133.

Psalm. 118. Loc. 6.

Canon primus.

Servetur vigilia nativitatis domini, ad imitandum pietatem pastorum qui Christo domino ea nocte adorationi munus impenderunt.

Canon II.

Reliquæ vigiliæ pro more locorum, & ex mandato catholicæ ecclesiæ, cum celebratione proprii cujusque ecclesiæ officii serventur. Ideoque semper dominica præcedente in ecclesiis proclamentur, ne vitio ignorantiæ ea a laicis solvi contingat.

Canon III.

Serventur jejunia quadragesimæ, & quatuor temporum, & alia ab ecclesia instituta.

Canon IV.

ANNO CHRISTI 1584.

Omnibus diebus jejuniorum, ut & diebus Veneris & Sabbati, prohibetur usus carnium: tempore autem quadragesimæ ab ovis, aliisque cibis prohibitis omnes abstineant, nisi adversæ valetudinis causa, cum licentia episcopi, aut ejus vicarii.

Conc. Constant. sextum, cap. 56.

Canon V.

Cum res postulabit episcopi indicant jejunia ex veteri ecclesiæ catholicæ ritu: & ea sub pœna ecclesiastica & canonica servare teneantur ii quibus indicta fuerint.

Tertul. de jejunio adversus Psychicos.

DE ECCLESIIS ET BASILICIS.

Titulus novus.

QUANTUS honor ecclesiis Dei deferri debeat, ipsius Dei vox satis exprimit his „ verbis: Erunt oculi mei, & cor meum in templo cunctis diebus: unde Christus ingressus civitatem, statim adiit templum, & ejecit vendentes & ementes, nolens domum suam fieri domum negotiationis, & speluncam latronum. „ Domus mea, inquit, domus orationis est. Quare circa curam & honorem ecclesiarum hæc præcipit synodus.

3. Reg. 9.

Matt. 21. Joan. 2.

Canon primus.

Ecclesiæ bellorum, incendiorum, temporum injuria, seu vetustate collapsæ restituantur & restaurentur, cum ex collatione populi, tum ex eorum, ad quos pertinet, sumptibus, si adsint facultates: idque episcopi curent & statuant.

Canon II.

In parochiis ubi ecclesiæ dirutæ sunt, nec est exercendis sacris locus, ematur, aut conducatur sumptu populi, aut eorum ad quos pertinebit, domus congrua: in qua cum licentia episcopi super altari portatili missæ divinum officium celebretur: donec locus idoneus, perpetuo ecclesiæ destinetur, aut ecclesia antiqua ædificetur.

Canon III.

In monasteriis, prioratibus, capellis, leprosariis, eleemosynariis, si quæ ecclesiæ & domus destructæ sint, redditu & sumptibus eorum, ad quos ejusmodi beneficia pertinent, aut qui ea possident, restaurentur, & ad id ab episcopis locorum compellantur, pœnis & censuris ecclesiasticis, tum etiam redditus prehensione.

Canon IV.

Ad ecclesiarum parochialium custodiam non admittantur neque præficiantur nisi viri pii, & idonei, & qui prius a parocho & populo probati sint: certis horis ecclesiam aperiant & claudunt, & eam mundam, nitidam, sartam tectam habeant: nec quicquam profanum intromitti sinant: nec eam separari, dividi aut ad alios usus quam ecclesiasticos converti permittant, neve in ipsis aut earum porticu mercaturæ exerceantur.

Canon

ANNO CHRISTI 1584.

Canon V

Nemo canes aut aves in ecclesiam introducat, præsertim in chorum : Si quis ecclesiasticus secus fecerit, privatione distributionum arbitrio eorum qui ecclesiis præsunt mulctetur

Canon VI.

Curabunt custodes ecclesiarum, ne mendici per ecclesiam vagentur, aut chorum introeant petendæ eleemosynæ prætextu, divini officii vel concionis tempore : sed in foribus ecclesiarum eleemosynas expectent.

Canon VII.

Iidem ecclesiarum custodes altaria & fontes baptismi, sed præter omnia majus altare, sacramentum eucharistiæ, & oleum unctionis observent, ne ab aliis quam a sacerdotibus, hæc omnia contrectentur : & operam dent rectores ut singulis mensibus eucharistia renovetur, & tabernaculis servetur ad majus altare, & fontes baptismales expensis parochianorum, ubi non fuerint, restituantur,

Canon VIII.

Rixas, contentiones, jurgia, absurdas cantilenas, inambulationes, tractatus negotiationum, & commercia ab ecclesiis removeant.

Canon IX.

Vasa sacra, lintea, seu mappas altarium, candelas & candelabra, & cetera ornamenta ecclesiæ omni diligentia & reverentia servent & proponant, & eorum omnium rationem, cum rogati fuerint, reddant visitanti episcopo vel ejus vicario aut etiam archidiacono, ubi jus visitandi habet.

Canon X.

Ad ecclesiæ obsequium panem, vinum & aquam ad conficiendum sacramentum eucharistiæ, semper recentia habeant, & decenter servent & proponant.

Canon XI.

Campanarum & organorum curam gerant, ut tempestive, & pro more ecclesiæ pulsentur: profanas autem cantilenas non resonent.

Canon XII.

Curent ne libri cantus ecclesiastici, lectionum, missæ, & alii intercidant, confringantur vel obliterentur, neve a laicis tractentur promiscue.

Canon XIII.

Altaria diruta restituantur, nova & polluta consecrentur, & benedicantur.

Canon XIV.

Non liceat ecclesias, capellas, seu sacella & oratoria construere, nisi cum episcopi licentia.

DE RELIQUIIS SANCTORUM.

Titulus decimus.

HONORAMUS reliquias martyrum, ut Deum, cujus servi sunt, adoremus : honoramus servos, ut honor servorum redundet in dominum. Si enim ossa martyrum polluunt contingentes, quomodo Elysæus propheta mortuus mortuum suscitavit ? Ad honorem ergo reliquiarum retinendum, hæc de illis vult servari synodus

D. Hieron. Ripa. adv. Vigilantiu

4. Reg.

Canon primus

Curent episcopi, ut reliquiarum honor populo Dei prædicetur.

Concil. sess. 25. i. creto de v. & inv. s. Conc. La. sub Innoc.

Canon II.

Reliquiæ non ostendantur extra capsam, nisi ex solenni more & ritu alicujus ecclesiæ id fiat, sed cum honore & reverentia serventur.

Canon III.

Non transferantur sanctorum reliquiæ sine auctoritate summi pontificis, vel episcopi, vel concilii.

Dist. 3. Corpora d. cons.

Canon IV.

Si quæ sanctorum reliquiæ suis capsis spoliatæ adhuc injuria temporum restitutæ non sint, novis vasculis, & capsis recludantur & benedicantur : nec temere recipiantur, sed approbentur auctoritate summi pontificis, aut episcopi loci, qui, juxta decretum concilii Tridentini, easdem prius agnoscat. Si quæ in domibus privatis sint, auctoritate episcopi ad ecclesiam reducantur.

Canon V.

Ab ecclesiasticis personis deportentur in supplicationibus publicis, non a laicis, nisi forte ex antiqua aut laudabili consuetudine ecclesiarum & locorum, id illis concessum sit.

DE IMAGINIBUS.

Titulus undecimus.

IN imaginibus non materiam, sed imagine repræsentatum veneramur, imaginis honorem ad prototypum referentes. Ad hoc enim serpentem æneum, non ad derogationem Moyses erexit. Colendæ ergo sunt imagines, non quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod in eis fiducia sit constituenda : (ut olim fiebat a gentibus qui in idolis spem suam collocabant) sed quoniam honor, qui illis exhibetur, ad Deum & sanctos refertur.

Conc. Br. cap. 5.

Canon primus.

Qui venerandas imagines idola esse dixerit, aut Christianos honorem imaginibus exhibentes in idololatriam incidere, anathema sit.

Canon II.

Episcopi & qui verbum Dei prædicant imaginum

ANNO CHRISTI 1584.

num honorem juxta doctrinam sacrorum conciliorum, & ecclesiæ catholicæ, sedulo doceant: populumque moneant, ne iis præter rectum ecclesiæ institutum, utantur. Benedicant autem episcopi novas imagines priusquam in ecclesiis recipiantur, & nemo imaginem ponere audeat nisi ab episcopo probatam.

Canon III.

Fractæ autem imagines, mutilatæ, aut vetustate vitiatæ, in sacrario reponantur, aut si fieri potest reficiantur, ac restituantur.

Canon IV.

Si quis pravus aut corruptus usus adhuc in populo circa cultum imaginum viget, curent episcopi ut omnino tollatur.

DE CELEBRATIONE DIVINI officii, horis canonicis, & cantu ecclesiastico.

Titulus duodecimus.

NON immerito sancti patres cordis in Deo exultationem cantu testati sunt, ut Moyses, Zacharias, & ceteri. Sed præter omnes vates sanctissimus David, & sacratissima virgo mater Dei, sacræ mentis gaudium cantico testata est: & ipse dominus sanctam civitatem ingressus, puerorum Hebræorum cantum gratum habuit. Quin & apostoli ipsum Christum comitantes, cœna facta cum Christo hymnum cecinerunt: quo sancto more prisci etiam Christiani hymnos Christo effuderunt. Et crescente ecclesia canendi & psallendi ritus publice, primum in orientalibus, demum in occidentalibus ecclesiis receptus est, & observatus: ad movendum & excitandum præsertim languentium & torpentium animorum affectum. In„ de D. Cyprianus ait, Placendum divinis „ oculis, & habitu corporis & modulo vocis.

Canon primus.

Sit ergo cantus religiosus & modestus, & musica tempori conveniens, quæ vocum sonum & intelligentiam non impediat, præsertim in symbolo apostolico, cantu angelico, & euangelio passionis domini, vitentur repetitiones vocum & syllabarum supervacaneæ. Cantus funebris & quadragesimæ sit gravis, tempori & rei conveniens.

Canon II.

In omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis, dato signo & congrua pulsatione præmissa, debitis horis, secundum antiquam cujusque loci consuetudinem tractim, distincte & articulate, decantentur divinæ laudes, & preces ab ecclesia præscriptæ, ita ut solenne a feriali officio omnes audientes facile discernant.

Canon III.

Horas canonicas dicturi, cum tunica talari, superpelliciis mundis, almutiis, pileis quadratis, vel cappis nigris, pro temporum & regionum diversitate, sine strepitu, modeste, & cum gravitate suo ordine digna, conveniant. Non confabulentur in choro, neque quicquam alienum a cultu & divino officio legant, sed nec privatim officium dicant, ne choro subtrahant quod debent, aut per eos turbentur qui psallunt.

Canon IV.

In fine psalmorum & ubicumque gloria sanctissimæ Trinitati redditur, omnes consurgant, & in invocatione nominis Jesu genu flectant: Horum transgressores illius horæ, in qua excesserint, distributione careant: perseverantes, majore pœna pro delicti gravitate plectantur, & per sinceræ conscientiæ punctuarium, cujus erit singulorum defectus observare, apud canonicos in capitulo congregatos deferantur.

Canon V.

Et quia multi hoc sæculo opus Dei faciunt negligenter, & impunitas illis audaciam parit, & audacia excessum, providens hæc synodus ne deinceps scandalum ecclesiæ inferatur, statuit ut si quis ante finem psalmi, Venite exultemus, aut ante finem primi psalmi, in ceteris horis chorum ingressus non fuerit, illius horæ distributione careat.

Canon VI.

Qui ad missam post primum, Kyrie eleison, non accesserit, aut eidem usque ad finem non interfuerit, absens censeatur: si quem tamen corporis infirmitas ita urgeat, ut finem divini officii expectare non possit, licentia exeundi a præside chori obtenta discedat, & illius horæ fructum nihilominus percipiat: similiter omnes infirmi omnibus horis præsentes censeantur.

Canon VII.

Processionibus omnes interesse teneantur a principio usque ad finem: qui secus fecerit, inter absentes connumeretur.

Canon VIII.

Tollatur illa corruptela, qua iis jura totius diei conceduntur, qui uni tantum horæ diei adfuerunt: ea enim percipere illi tantum debent, qui pondus & æstum diei perferunt, & choro ecclesiæ fideliter deserviunt.

Canon IX.

Pendeat in choro tabula, in qua ordinatio divini officii scripta sit, & discant ex ea singuli ad quæ onera & officia adstringantur singulis horis per totam hebdomadam, quæ si exequi per se aut per alios neglexerint, pro qualibet hora, unius diei integri distributiones amittant.

Canon X.

Quicumque in ecclesia beneficiati tempore divini officii per ecclesiam inambulando, vel foris circa ipsam, aut cum aliis colloquendo vagantur, totius diei præsentiam amittant, qui semel correptus non destiterit, per mensem distributionibus careat, perseverans autem graviori pœnæ subjaceat.

ANNO CHRISTI 1584

Canon XI.

Regulares qui circa prædicta excesserint, gravi pœna superiorum arbitrio castigentur.

Canon XII.

Omnes ecclesiastici, etiam non beneficiati horas canonicas attente & distincte dicant, deposita omni sollicitudine sæculari ; nullaque colloquia intermisceant, ac Deum precaturi locum ejusmodi sibi deligant, in quo a pietate & devotione non abducantur.

Canon XIII.

B Restituantur in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis, ubi commode fieri poterit, antiqua insignia quibus antea utebantur chorum, cum baculo cantorali incedant : tum etiam qui præcedunt hostiarii, virgas suas, aut baculos argenteos deferant. Serventur quoque mutationes vestium tum ex lino æstate, tum ex panno hyeme gestari solitæ. Easdem etiam deferant in suis ecclesiis in choro, dum officium divinum celebratur, episcopi qui sunt canonici, nisi contraria consuetudine aut privilegio aliter receptum sit.

Canon XIV.

C Sit magister ceremoniarum in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis, aut si desit, alius instituatur.

DE QUOTIDIANIS distributionibus.

Titulus decimus tertius.

Can. Trid. sess. 22. de reform. c. 3. sub finem & sess. 24. ca. 12.

QUI altari servit, de altari vivat : & qui eidem non servit, nec de eodem vivere debet : ne contra omnem æquitatem præmio afficiantur pares, qui simul eumdem laborem non sustinuerunt.

D

Canon I.

Non dentur distributiones quotidianæ, nisi iis qui adsunt divino officio, aut infirmis, aut iis quos justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiæ utilitas excusaverit.

Canon II.

Conc. Trid. sess. 5. de ref. cap. 1. Canonici studentes proventum præbendarum suarum percipiant, juxta juris canonici & communis formas, aut ecclesiæ statuta.

Canon III.

E *Eadem sess. 23 de refor. cap. 1.* Canonicus sacrum subdiaconatus ordinem non adeptus, vocem in capitulo non habeat, nec stallum superiorem in choro ascendat, nec canonicos presbyteros præcedat, neque beneficia conferre possit.

Canon IV.

Episcopi in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione sive admissione ad possessionem alicujus dignitatis, canonicatus, præ-

A bendæ, officii, aut Personatus, cathedralis aut collegiatæ ecclesiæ, aut cujuscumque alterius beneficii, nullas fieri sinant proventuum deductiones, solutiones, promissiones, compensationes illicitas, nisi ubi laudabilis est consuetudo, ut in pios ecclesiæ usus convertantur, nec inde canonicis quicquam accrescat.

ANNO CHRISTI 1584

DE PUERIS CHORISTIS.

Titulus decimus quartus.

QUONIAM Spiritus sanctus per os Davidis *Psal. 8.*
„ cecinit, Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem Dei. Et voluit Christus dominus parvulos ad se venire. Et, Labia sancta exaudit dominus : & illis cito annuit precibus, quas lingua immaculata pronunciat. *Matth. 19*
Ideo catholica ecclesia cœlestem & triumphantem imitata, choros angelorum referens, recte & sancte pueros choristas in templis & ecclesiis constituit, qui assiduis cantibus chorum ecclesiæ excitent. Et quia non tantum voce, sed etiam compositis moribus, & habitu, & literulis pro captu ætatis ornatos esse oportet. *D. Hier. ep. 8. epist. Mauritii lium.*

Canon I.

C Primum pueri idonei, ætatis convenientis, ex legitimo matrimonio procreati, corpore non mutilato, valetudine & voce integra eligantur, eo numero, quem quæque ecclesia habere solet aut debet.

Canon II.

Sit eorum rector aut præceptor bonæ & probatæ vitæ & fidei, in sacris ordinibus constitutus, aut saltem qui intra annum promoveatur, compositis moribus, non vinolentus, non percussor, non concubinarius, nec qui scandalo juventuti esse possit : non pueris nimium indulgens ; nec tamen ita severus ut eos a munere ecclesiastico absterreat. Qui puerorum opera
D non abutatur ad sua peragenda negotia : qui musicam & ritum ecclesiæ recte calleat : qui sedulo eos doceat, qui domum & familiam puerorum non deserat, cum illis cibum sumat, nec alio divertat, curam eorum gerat, cum animi, tum corporis : eos victu defraudari non sinat, vestiarium curet : non permittat eos vagari parentum vel amicorum prætextu, aut cantus gratia : horis certis eos ad ecclesiam ducat, & reducat, & nunquam nisi eo duce extra domum incedere sinat : relaxationes animi, cum opus fuerit, concedat.

Canon III.

E Præter cantum discant etiam pueri certis horis scribendi & Latine loquendi artem, per præceptorem idoneum, capitulorum expensis : ut adultiores facti ecclesiis in quibus initiati fuerint majora obsequia impendant. Sic enim fiet ut ecclesiæ bene eruditorum filiorum numero exornatæ, errones cantores offendiculi occasionem præbere solitos admittere non cogantur.

Canon IV.

Capitula ecclesiarum, quibus ejusmodi pueri inserviunt, adultis provideant de victu & vesti-

ANNO CHRISTI 1584.

stitu, & ut ad studia promoveantur: meminerintque illis vacatura beneficia pro meritorum ratione, ætate, & qualitate, cum visum fuerit, conferre.

Canon V.

Non conscendant sedes canonicorum aut sacerdotum cantus celebrandi gratia, nec in festo sanctorum Innocentium pontificalia aut sacerdotalia indumenta aut ornamenta præferant, aut regium vel quoquomodo a sua vacatione alienum habitum: ne inde risus aut offensionis causa spectantibus præbeatur.

DE ORNAMENTIS ET VASIS ecclesiæ.

Titulus decimus quintus.

Ann. Alexandrinus in Pagogo.

NON sine causa sanctà ecclesia catholicà priscam Aaronicam ecclesiam imitata, mysticos ornamentorum ritus pontificibus, episcopis, sacerdotibus suis instituit: nec id novo more: primi enim Christianorum Levitæ Dalmaticis & vestibus lineis usi sunt in sacris suis. Itaque de sacerdotum & aliorum ministrorum ornamentis hæc statuit synodus.

Canon primus.

Vestes sacræ & ornamenta bellorum barbarie direpta, aut vetustate consumpta restituantur, & sufficiantur in locum amissorum. Excitent autem populum prædicatores verbi ad aliquid in ejusmodi sacram supellectilem erogandum, tamquam pium & Deo gratum opus: Quod etiam de sacris vasis observetur.

Canon II.

Monet episcopos, capitula, præpositos, & omnes ecclesiasticas personas hæc synodus, ut suæ conditionis memores ecclesias suas ornent, quantum eis ecclesiasticæ post pauperum facultates curam, & cetera caritatis officia suppeditabunt.

Canon III.

Canonicorum congregationes hortatur, ut more antiquo multis adhuc in ecclesiis observato, unusquisque canonicus nuper in ecclesiam admissus, pro jucundo suo adventu grati animi testimonium erga Deum, & ecclesiam suam largitione cappæ, seu casulæ, exhibeat, cujus pretium capitula ecclesiarum designabunt: & ad illud persolvendum pro statutis ecclesiarum compellatur.

Canon IV.

Can. Apost. 72. Concilium Bracar. 3. c. 4.

Ornamenta illa ecclesiastica, & sacra vasa nullis unquam prophanis usibus applicentur, sub pœna majoris excommunicationis, & sacrilegii: Si quæ autem temporum injuria profanata sint, iterum benedicantur.

Canon V.

Instituantur ubi non sunt sacristæ sive custodes in qualibet ecclesia, qui curam ornamentorum & rerum sacrarum habeant: & si quæ vestiaria, aut sacristiæ profanis usibus cesserint, seu bellorum injuria, seu ecclesiasticorum incuria, mundentur, & in pristinum statum restituantur.

DE CŒMETERIIS, CURA MORTUORUM & purgatorio.

Titulus decimus sextus.

Tertul. lib. de Resurr. carnis. D. Cyrillus Catec. 18. Joan. 11. 1. Thessal. 4.

RESURRECTIO mortuorum fiducia est Christianorum, & radix bonæ operationis, fides est resurrectionis. Lazarum Christus non dixit mortuum esse, sed dormire, cum tamen obiisset: & eos qui ex hoc sæculo migrarunt, non mortuos prædicat D. Paulus, sed dormientes. Ideoque cœmeteria suo nomine monent Christianos non immodice lugendos esse mortuos, his qui spem resurrectionis habent, sed pro his orandum, ut perpetua beatitudine fruantur, de quibus idcirco hæc statuit synodus.

Canon I.

Curent episcopi omnes hujus provinciæ ut commemoratio animarum pro iis præsertim instituta quæ singulares apud Deum intercessores non habent, pie celebretur a populo, nullisque profanis operibus solvatur.

Canon II.

Parochi officium sacrum pro fidelium requie feria secunda cujusque hebdomadæ, si fieri possit, aut saltem feria secunda primæ hebdomadæ cujusque mensis festo duplici non impedita vel alio commodiore die celebrent.

Canon III.

Sacella ad anniversariorum celebrationem instructa a fundatorum successoribus reparentur, & juxta eorum institutum officia in eis religiose celebrentur.

Canon IV.

Non contrahatur, neque differatur, immutetur, aut innovetur ordo divini officii propter celebrationem anniversariorum, sed semper horis & locis consuetis dicatur.

Canon V.

Non fiat officium defunctorum diebus dominicis, nisi pro depositione mortui. Vigiliæ autem, quæ pro defunctis illa die dicuntur, tantum post vesperas solennes celebrentur.

Canon VI.

Cœmeteria ad sepelienda Christianorum corpora per episcopos juxta ecclesias, aut alio idoneo loco benedicantur, & a profanis locis discernantur: Et quæ olim muris juncta fuerint, in pristinum statum restituantur, si populi opes id patiantur.

Canon VII.

Non patefiant brutis animantibus, neque exsiccandis profanis linteaminibus, aut aliis ejusmodi usibus.

ANNO CHRISTI 1584

Canon VIII.

In iis nundinæ non fiant, neque ulla venalia exponantur.

Canon IX.

Omnes Christiani, quibus testamenti condendi facultas libera est, inter testandum de funere suo & sepulturæ loco mentionem faciant, aut saltem id fidei parentum & amicorum committant. Quod si non fecerint, in propria parœcia, aut in tumulo parentum, pro arbitrio heredum aut executorum inhumentur.

Canon X.

Si testator se alibi quam in parœcia sua sepeliri mandaverit, parochus corpus defuncti e domo educendi jus habeat, & in ecclesia in qua sepultura electa est dimittat, salvo tamen ipsius parochi jure, tum in quarta funeraria, tum in aliis quæ jure, consuetudine, aut dispositione testatoris, illi debentur. Si contra hanc constitutionem regulares, aut alii ecclesiastici, fecerint, eave causa tumultus excitarint, pœnis juris coerceantur.

Canon XI.

Christianis in agone conflictantibus, interrupto pulsu campanæ moneantur fideles pro illis orare: cum vero migraverint ex hac vita, moneantur iidem continuo & longo ac integro campanæ pulsu eum obiisse, ut pro ejus anima preces Deo fundant.

Canon XII.

Ritus & ceremoniæ sepulturæ in cantu, luminaribus, comitatu, & aliis ejusmodi summa cum modestia serventur, ut adstantes ex diligenti eorum observatione discant orare pro mortuis, & mortis meditatione ad mores sanctius componendos invitentur.

Canon XIII.

Hæretici ne in iis quidem ecclesiis quas fundaverunt sepeliantur, neque etiam insigniorum aut imaginum in iis depingendarum jus sibi vendicent.

Canon XIV.

In ecclesiis sepeliantur tantum prælati & ministri ecclesiæ, principes, fundatores ecclesiarum, patroni & domini locorum, & qui magistratu aliquo cum honore functi fuerint, ac de republica bene meriti, & ii qui ab antiquo in ecclesiis sepulturæ jus habent.

Canon XV.

Non sepeliantur episcopi & canonici extra proprias ecclesias, nisi alibi sepulturam elegerint.

Canon XVI.

Convivia post funus defuncti non fiant nisi sobria mensa inter proximos, consolationis mutuæ causa: & ibi gratiarum actiones ac preces pro defuncti requie communi omnium voto habeantur.

ANNO CHRISTI 1584

Canon XVII.

Curent episcopi & eorum vicarii, archidiaconi & visitatores ut anniversaria pro mortuis instituta celebrentur, & quæ a fidelibus legata sunt fideliter persolvantur: Qui vero ea retinere aut occupare præsumpserint; anathemate feriantur.

Canon XVIII.

In quibus ecclesiis plura & varia anniversaria constituta sunt, ita ut ad ea celebranda tempus sufficere non possit absque diminutione divini quotidiani officii, statuit hæc synodus, ut episcopi auctoritate ejusmodi anniversaria ad certum modum reducantur (& certis diebus celebranda præscribantur, commemoratione tamen semper habita eorum, qui legata & anniversaria reliquerint.

Canon XIX.

Non altius erigantur tumuli aut sepulchra defunctorum in ecclesiis, in choro præsertim, ni forte prælatorum, regum & principum. Ceteris vero id non liceat, sine auctoritate episcopi, cum causæ cognitione.

Canon XX.

Persolvantur jura testamentorum, & alia quæ lege & consuetudine episcopis & prælatis debentur, sub censuris ecclesiasticis.

Canon XXI.

Episcopi sint executores testamentorum in iis quæ pertinent ad pias causas. Si quæ vero legata non persoluta aut a laicis retenta reperiantur, cogant illos ad ea persolvenda & restituenda, ut in pios ecclesiæ usus convertantur.

DE TRADITIONIBUS.

Titulus decimus septimus.

QUONIAM scriptum est Christum multa signa fecisse, quæ non habentur in libris evangeliorum, jubentur Christiani servare traditiones ecclesiæ, ne juxta neotericorum consuetudinem ex ipso tantum contextu scripturæ omnium rerum sacrarum ratio petenda censeatur. Joan. 21.

Canon primus.

Si quis universam doctrinam ecclesiasticam, ad expressum contextum scripturæ, nihilque, nisi quod in ea contineatur, pro vero tenendum, & traditiones ecclesiæ quasi inventa humana respuendas esse dixerit, anathema sit.

Canon II.

Quisquis negat traditionem esse duplicem, 2. Thess. 2.
scriptam scilicet, & non scriptam, anathemate feriatur.

Ca-

ANNO CHRISTI 1684.

Canon III.

Traditiones omnes diœceſanæ laudabili & antiqua conſuetudine comprobatæ ſerventur.

Canon IV.

Non ſumant canonici aut alii eccleſiaſtici panem & vinum non conſecratum in eccleſiis & baſilicis die cœnæ domini, aut aliis diebus, ſed id in loco ſeparato, nempe capitulo, aut veſtiario, ſimul facere poſſint, ſervata modeſtia, reverentia, religione, cum hymnis & pſalmis conſuetis.

DE SACRAMENTIS.

Titulus decimus octavus.

QUIA per primum parentem violata eſt originalis juſtitia, in qua creatus fuerat, & peccato ſuo omnes poſteros infecit, dicente ſcriptura: Semen maledictum erat ab initio: &, „ Nemo immunis eſt a ſorde, nec infans unius diei: & poſt peccatum originale, in quo omnes naſcimur, manent adhuc ejus quædam reliquiæ (quas theologi fomitem peccati vocant) actuale peccatum generantes in nobis: providus Deus ſingulis morbis ſingula adhibuit remedia, ſacramenta ſcilicet, quibus peccata remittuntur, hominis vita regitur, fides augetur, & totius eccleſiæ politia continetur ac conſervatur: nam ſpiritualem homini vitam conferunt baptiſmus, confirmatio, pœnitentia, euchariſtia, extrema-unctio: Ordo autem & matrimonium ad eccleſiæ multiplicationem & continuationem pertinent. Per baptiſmum ſpiritualiter renaſcimur. Per confirmationem in gratia & fide roboramur. Euchariſtia nutrimur. Pœnitentiæ medicamento a peccati morbo curamur. Et ſi quid nobis in extremis agentibus defuerit, per extremam unctionem ſuppletur. Omnia autem ſacramenta tribus conſtant, ac perficiuntur: rebus, ut materia: verbis, ut forma: miniſtro, ut conferente ſacramentum, & communem eccleſiæ intentionem habente: quorum omnium ſi quid defuerit integrum ac perfectum ſacramentum eſſe non poteſt. Baptiſmus, confirmatio, & ordo, quia indelebilem characterem animæ imprimunt, iterari non poſſunt. Quæ omnia ne in vanum conferantur aut ſuſcipiantur, hæc præcipit ſynodus.

Rep. 11. Joh. 15. & 25.

Canon unicus.

Sacerdotes dum ſacramenta adminiſtrant, uſum & efficaciam illorum populo, & iis præſertim, quibus ea conferunt, exponant: adhibeanturque in eum uſum, manualibus auctoritate & judicio epiſcoporum edendis, piæ & religioſæ exhortationes, vernacula lingua conſcriptæ, quibus in eorum adminiſtratione ſacerdotes utantur.

DE BAPTISMO.

Titulus decimus nonus.

ADVERSUS peccatum originale, in quo omnes & concipimur & naſcimur, unicum eſt remedium lavacrum regenerationis, ſeu baptiſmus: cujus vim & neceſſitatem exprimens „ Chriſtus dominus ait: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. Omnibus ergo recens natis conferatur, adhibita eccleſiaſtica cere- „ moniarum obſervatione.

ANNO CHRISTI 1684. Joan. 3.

Canon primus.

In baptiſmo materia ſacramenti, ſcilicet aqua naturalis, adhibeatur. Obſervetur etiam uſus catechiſmi, exorciſmi, ſalis, ſalivæ, chriſmatis, & olei ſancti, ceteriique ritus ab eccleſia traditi: & ſi quid horum omiſſum fuerit, ſuppleatur. Hæc de induſtria omittentes aut contemnentes anathemate feriantur.

Canon II.

Qui ad baptiſmum accedunt non intromittantur in eccleſiam, niſi poſt exorciſmum, cujus virtute primum decet eos dæmonis poteſtati eximi.

Canon III.

Obſervent baptizantes trinam immerſionem ſeu effuſionem, & proferant diſtincte nomina perſonarum Trinitatis, ſub forma a Chriſto præſcripta.

Canon IV.

Nomina tantum Chriſtianæ profeſſioni convenientia in baptiſmo imponantur, ne paganiſmum vel Judaiſmum Chriſtianus redoleat.

Canon V.

Non procraſtinetur baptiſmus quocumque prætextu, ſed quam citiſſime fieri poterit, baptizentur infantes.

Canon VI.

Parvulum in baptiſmo ſuſcipiant unus tantum patrinus aut una, qui pro eo fidem in facie eccleſiæ profiteantur: teneanturque eum admonere, cum ad diſcretionis annos pervenerit, ut pietatem colat & caritatem ſervet. Curent etiam ut orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum apoſtolicum diſcat & intelligat.

Dist. 4. de consecr. can. in catechismo.

Canon VII.

Baptizandum eccleſiæ offerat, potius vir quam mulier, ut qui paratior ſit ad reddendam fidei ſuæ rationem.

Canon VIII.

Neque obſtetrices, neque laici baptiſmum præveniant aut conferre præſumant, niſi in ſumma neceſſitate, & evidenti periculo.

Canon IX.

Regulares baptizandum in ſacro fonte, niſi cauſa neceſſitatis, non ſuſcipiant.

Conc. Antiſiod. ſub papa Deusdedit can. 25.

Canon X.

Nemo baptizandum e ſacro fonte levet, niſi ad annos pubertatis pervenerit, & fidei rudimentis edoctus & confirmationis ſacramento, quatenus fieri poterit, inſignitus.

ANNO CHRISTI 1584.

DE CONFIRMATIONIS sacramento.

Titulus vigesimus.

Job. 7. VITA hominis militia est super terram, ut habet scriptura: ideo quotquot per baptismum regenerati sunt ad vitam, confirmandi sunt ad pugnam: quod consecuti sunt apo- *Act. 2. Joan. 14.* stoli in die pentecostes, quibus prius a domino „ dictum fuerat, Si non abiero, Paracletus „ non veniet: si autem abiero mittam eum ad vos. Nos autem pro igne visibili, qui die pentecostes super apostolos apparuit, oleum sanctum, materiam nempe ignis, ex apostolorum traditione ad confirmandum adhibemus, eoque frontes confirmandorum signantur, ne pudeat eos crucem Christi palam & aperte profiteri, & in fronte sicut in corde gestare. Quare hæc de confirmatione hujus synodi auctoritate serventur.

Clemens lib. 38. cap. 31. διαταγῶν τῶν ἀποστόλων.

Canon I.

Fabia. PP. epist. 2. ad Oriental. episcopos Clemens epist. 3. Chrisma, ad sacramentum confirmationis & alia necessarium, singulis annis innovetur, & consecretur: vetus igni consumatur.

Canon II.

Nemo dicat chrismatis confectionem ab alio quam a Christo institutam esse.

Canon III.

In administratione hujus sacramenti servetur forma debita; & qua uti consuevit ecclesia, videlicet, N. consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Canon IV.

Non offerantur ad sacramentum confirmationis, nisi qui septimum annum attigerint, ut symbolum fidei profiteri per se possint.

Canon V.

Offerantur confirmandi ab uno patrino jam confirmato.

Canon VI.

Confirmatis fascia adhibeatur in fronte quam per triduum in recordationem suscepti sacramenti gestare teneantur: tersa autem a sacerdote diligenter fronte, fascia in vestiario cremetur: ejus cineres in primam diem quadragesimæ serventur.

Canon VII.

Curent episcopi hoc sacramentum post jejunium quatuor temporum de more celebraturi, ut dominica præcedente per singularum parœciarum rectores ac prædicatores moneatur populus de ejus necessitate, virtute, eique debita reverentia. Comminentur etiam neminem hoc sacramento non insignitum, se ad eucharistiam & matrimonium admissuros.

Canon VIII.

Moneantur omnes confirmandi, ut ante hujus sacramenti susceptionem peccata confiteantur.

Canon IX.

Archidiaconi, ac episcoporum & capitulorum vicarii visitantes stricte injungant parœciarum rectoribus, & scholarum magistris, ut instante jejunio quatuor temporum, populum ad hoc sacramentum suscipiendum instruant.

DE POENITENTIA ET EJUS partibus.

Titulus vigesimus primus.

QUAM sit necessaria pœnitentia exprimit *Luc. 13.* Chistus dominus, dicens, Nisi pœniten- *Clem. Alexand lib. 2 stroma.* „ tiam egeritis, omnes similiter peribitis. Fi- „ dei enim officium & opus est pœnitentia, „ metum Dei & emendationem vitæ stabiliens *Tertul. lib. poenit.* „ in conscientia. Siquidem ubi metus nullus, „ ibi emendatio nulla: & ubi emendatio nul- „ la, ibi pœnitentia vana. Cum ergo dicat „ scriptura, Secundum mensuram peccati, erit *Deut. 25.* „ & plagarum modus, de ea hæc sanxit sy- „ nodus.

Canon primus.

Quisquis pœnitentiam vere, ac proprie sacramentum esse negarit, anathema sit. *Concil. T[rid.] sess. 4. de [poe]nit. & [...] ctione extre[...]ma. canon Conc. Carthag. 3. [...] 32. 26. [...] presbyter.*

Canon II.

Nemo pœnitentiam publicam, peccato publico, quod Christianorum oculos maxime of- „ fendit, injungendam neget: ait enim apo- „ stolus, Peccantem coram omnibus argue, ut ceteri timorem habeant. Poterit tamen hoc publicum pœnitentiæ genus pro qualitate locorum, rerum, personarum, & temporum, in aliud secretum converti.

Canon III.

Pœnitentiam in præteritis peccatis plangendis, & futuris vitandis consistere moneantur fideles: & tribus partibus constare, contritione, confessione, & satisfactione.

Canon IV.

Omnes Christiani, cujuscumque sexus peccata sua saltem semel in anno ad diem paschæ proprio sacerdoti confiteantur. Qui semel atque iterum moniti neglexerint, communione ecclesiæ priventur. *Conc. L[ater.] sub Innoc[...]*

Canon V.

Quamvis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen synodus, ex sacro concilio Tridentino, nullum regularem posse confessiones sæcularium, neque sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab episcopo per examen (si illi videbitur necessarium) probatus sit.

Canon VI.

Pro pœnitentia injungenda & absolutione a casibus reservatis, provideant episcopi, ut pœnitentiarii in cathedralibus ecclesiis instituantur, a quibus fideles absolutionis munus omni tem-

ANNO CHRISTI 1584.

tempore consequi valeant : necnon in urbibus diœceseos, ubi numerosior erit populus, potestatem laxandorum ejusmodi casuum viris eruditis committant : præsertim tempore adventus domini, & quadragesimæ, ne fideles tanto beneficio propter nimiam loci distantiam priventur.

Canon VII.

Si pœnitentiarii canonici fuerint dum munere suo funguntur pro præsentibus in choro habeantur.

Canon VIII.

A gravioribus criminibus, & episcopo reservatis, non liceat sacerdotibus cujuscumque ordinis, gradus, aut congregationis existant, absolvere : sed ad episcopos pœnitentes remittant, aut ad eorum pœnitentiarios, ut pro gravitate criminum aut pœnitentiam imponant, aut relaxationem concedant.

Canon IX.

Sacerdotes canones pœnitentiales discant, ut modum & rationem pœnitentiæ injungendæ melius intelligant.

Canon X.

Conc. Trid. sess. 4. de pœnit. & extr. unct. can. 7.

Qui curam animarum habent, veram confitendi rationem populo suo exponant, præsertim tempore quadragesimæ & adventus domini, nec non circa solenniores festivitates anni : & ab initio quadragesimæ confessiones incipiant audire, ut adveniente festo paschæ omnes fideles eucharistiam suscipiant.

Canon XI.

Ibid.

Confessionis formulæ componantur, in quibus casus reservati debite, & prudenter exprimantur, ut sciant omnes per se confiteri, & quibus in casibus pœnitentiarium adire debeant.

Canon XII.

Ibid. sess. 14. can. 8.

Pœnitentiam & satisfactionem injungant sacerdotes, non pro suo arbitratu, sed pro gravitate peccatorum : habeant tamen rationem contritionis dum pœnitentem absolvunt.

Canon XIII.

Ibid. can. 5. & 15.

Sacerdos in peccato mortali constitutus non propterea differat absolutionem ejus cujus confessionem audierit : peccatum enim mortale potestatem ligandi & solvendi non adimit.

Canon XIV.

Medici moneant infirmos sibi commissos ut peccata primum confiteantur, procrastinantibus suam operam defuturam comminentur, donec auxilio implorato peccatorum absolutionem impetraverint.

Canon XV.

Confessionibus audiendis præpositi, dubitantes, de casuum gravitate aut differentia, consulant episcopos, aut eorum pœnitentiarios, aut viros ea in re versatos, non expressis pœnitentium nominibus : absolutionis formam probe teneant, nec in ea articulate & distincte proferenda hæsitent.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon XVI.

Pœnitentibus delictorum gravitatem ad excitandam in his veram contritionem accurate exponant, ut eos ab eorum perpetratione deinceps deterreant. *Ibid. c. 4. & seq.*

Canon XVII.

Pœnitentes opera satisfactoria, quæ sibi injunguntur, solicite adimplere studeant, & indulgentias ad pœnæ peccatorum expiationem concedi solitas, pie amplexentur.

Canon XVIII.

Non in privatis locis, sed in ecclesiæ sedibus ad id deputatis confessiones audiant ad id præpositi, superpelliciis induti.

DE EUCHARISTIA.

Titulus vicesimus secundus.

D. Bernard. homil. de duobus discipulis euntibus in Emmaus.

NON ita se hominum oculis subduxit Christus dominus ascendens in cælum, ut amplius nobiscum in terris non sit, sed eum quotidie perspicimus in eucharistia, sub panis & vini speciebus : Habitat enim nobiscum in habitu peregrini : & panem angelorum manducamus in terris sub sacramento, eumdem sine sacramento manifestius visuri in cælis : Ait enim „ Christus, Nisi manducaveritis carnem filii „ hominis & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Canon primus.

D. Cypr. ser. de cœna domini.

Credant igitur omnes fideles verum corpus & verum sanguinem Christi in hoc sacramento esse, ex ipsius auctoris verbo, qui dicens, Hoc „ est corpus meum : Hic calix sanguinis mei, &c. ita secluserit omnem figuratum loquendi modum, ut merito hæreticus censeatur qui veritatem ex ipsis verbis elici non posse asserit. *Joan. 6.*

Canon II.

Negantes transsubstantiari panem & vinum in corpus & sanguinem Christi per prolationem verborum sacramentalium, a sacerdote communem ecclesiæ intentionem habente, ut hæretici excommunicentur.

Canon III.

Negantes accidentia panis & vini in sacramento eucharistiæ sine substantia panis & vini manere, anathemate feriantur, & hæretici censeantur.

Canon IV.

Sacrosanctum Christi corpus cum luminaribus & tintinnabulo deferatur ad infirmos : Cum autem in processionibus publice gestabitur, hymnis, psalmis, & canticis, ecclesiastici procedant, laici suspiciant, & reverenter adorent.

Canon V.

Nemo sine contritione, confessione, & satisfactoriis operibus digne præmunitus, ad eucharistiam sumendam accedat.

Ca-

ANNO CHRISTI 1584.

Canon VI.

Concil. Antiſiod. ſub PP. Deuſdedit c. 19. & in decretis Soteris PP.

A jejunis ſumatur euchariſtia. Infirmis tamen, ubi præſertim periculum mortis imminet, volentibus eam ſumere quacumque hora concedatur: cum viaticum moribundis denegare plane ſit impium.

Canon VII.

Fab. PP. & conc. Elibet. ſub Innoc. 3. can. 21.

Moneantur laici ut diebus ſolennibus, videlicet nativitatis domini, paſchæ, pentecoſtes, aſſumptionis beatæ Mariæ virginis, & omnium ſanctorum, communicent. Presbyteri illis diebus miſſam celebrent: teneantur autem omnes Chriſtiani ſub peccato mortali, & excommunicationis ſententia, ad diem paſchatis corpus Chriſti ſuſcipere: quod ſi legitimo impedimento detenti communicare non potuerint, proximo quoque die id facere teneantur.

Canon VIII.

Conc. Later. D. Silveſtr. ſeſſ. in vigil paſch. 1. Reg. 21.

Moneantur conjugati non niſi præparati aliquot dierum continentia, ad euchariſtiæ ſumptionem accedere: inſtar Davidis, qui non niſi antecedente trium dierum continentia panibus propoſitionis uſus eſt.

Canon IX.

Nemo ad diem paſchæ euchariſtiam ab alio quam a proprio parocho ſeu curato ſumere præſumat: qui contra fecerit excommunicetur: ſacerdos qui contra hoc decretum, adminiſtrarit, cujuſcumque gradus & ordinis fuerit, extraordinarie puniatur, aliis quibuslibet diebus feſtis communio ex licentia epiſcopi, ejus vicarii, aut parochi aliis in locis pro cujuſque voto ab idoneo ſacerdote concedatur.

Canon X.

Parochi ſeu curati omnium communicantium in ſuis eccleſiis nomina excipiant & deſcribant, ut oves ſuas agnoſcant, nec quemquam admittant ad communionem, niſi quem prius ſciverint confeſſum fuiſſe peccata, eorum vicariis, aut ſacerdotibus deputatis. Qui non communicaverint, cauſam ſui defectus reddant curato: contumaces communione eccleſiæ priventur.

Canon XI.

Obſervent parochi eos, qui idoneam ad ſuſcipiendum euchariſtiæ ſacramentum ætatem jam attigerint, ſi euchariſtiam die ſancto paſchæ prætermittant, ut ſi forte (quod abſit) hæreticam pravitatem eos ſectari deprehenderint, omni via ad gregem domini reducere nitantur.

Canon XII.

In exhibenda laicis ſacra communione paratum ſit vas, quod formam calicis non præ ſe ferat, ex quo ſumatur ablutio poſt communionem euchariſtiæ.

DE MISSA

Titulus vigeſimus tertius.

INSTITUENS Chriſtus dominus ſacramentum euchariſtiæ, ejus celebrationem in„ dixit diſcipulis, dicens: Hoc facite in meam „ commemorationem. Unde apoſtoli poſt aſcenſionem Chriſti tranſmittentes ſua & fidelium cum ipſis convenientium vota, leguntur perſeveraſſe unanimiter in communicatione fractio„ nis panis, D. Paulo dicente: Calix benedi„ ctionis cui benedicimus, nonne communica„ tio ſanguinis Chriſti eſt? Et panis quem frangimus, nonne participatio corporis domini eſt? In miſſa igitur, quæ ſacrificium propitiatorium exiſtit, & commemorationem immenſæ beneficentiæ ſuæ teſtamenti Chriſti continet, & celebrationem corporis & ſanguinis illius, hæc ſervanda cenſuit ſynodus.

ANNO CHRISTI 1584.

Matth. 26. Act. 2.

1. Cor. 10.

Canon I.

In dec. Alexand. 1. Trid. conc. ſeſſ. 22 in doctrina de ſacrificio miſſæ & can. 9.

In miſſa offerantur & conſecrentur panis & vinum aqua mixtum, nunquam aut ſolum vinum, aut ſola aqua.

Canon II.

In miſſa ſicut in reliquo officio regulæ pontificalis, miſſalis, & breviarii, exacte ſervantur.

Canon III.

Miſſa vivis & defunctis prodeſt: quia æque ſunt membra Chriſti. Qui ſecus crediderit, anathema ſit.

Canon IV.

Concil. Trid. Seſſ. 22. in decr. de obſerv. in celebr. miſſæ.

Miſſam non celebret niſi digne præparatus ſacerdos: ab ejus celebratione prohibeantur hæretici, ſchiſmatici, confidentiarii, concubinarii, apoſtatæ, excommunicati, errones & vagi qui literas commendatitias, & formatas a ſuo paſtore non habuerint, unoque nomine omnes quavis de cauſa irregularitatem incurrerint, aut notorii peccatores, ſi per ſententiam declarati ſint, vel ita eorum crimina innoteſcant, ut nulla tergiverſatione celari poſſint. Si tamen contigerit ejuſmodi ſacerdotes miſſam celebrare, non ideo minus exiſtiment Chriſtiani ſacramentum confici, quia non virtute ſacerdotis, ſed ipſa verborum Chriſti vi, accedente ad eam miniſtri intentione, conficitur ſacramentum.

Canon V.

Idem de obſerv. & vitandis in celebr. miſſ. & conc. Agath. c. 11. 61.

Miſſa, neque in prophanis locis, neque in privatis domibus celebretur.

Canon VI.

Moneantur fideles a ſuis parochis & prædicatoribus, ut frequenter interſint ſollennibus eccleſiæ precibus & concionibus in ſuis eccleſiis, ſaltem diebus dominicis & majoribus feſtis.

Canon VII.

Interdicit hæc ſynodus omnibus parochis & presbyteris ne res prophanas, literas & actus judiciales aut quid ſimile inter miſſarum ſolennia, vel alio quovis tempore in eccleſiis legant, ſed id præconibus & lictoribus relinquant, qui pro foribus eccleſiarum res indicendas, ſi videbitur, publicabunt: Non enim decet ſacerdotem ſæcularia negotia tractare.

Ca-

ANNO CHRISTI 1584.

Canon VIII.

Non celebretur missa parœcialis ad nutum nobilium aut laicorum, sed consueta & opportuna hora.

Canon IX.

Concil. Colen. sub Adolpho 3.

Provideant episcopi, & ecclesiarum rectores ne simul & tumultuarie plures missæ privatæ, sed certo ordine & variis horis celebrentur. Quod si eodem tempore pluribus locis missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, aut superiores, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Canon X.

Concil. Trid. sess. in decr. de observ. in celebr. missa & sess. 14. c. 7. de reform.

Parochi per se, aut per prædicatores idoneos aliquam particulam mysteriorum missæ & evangelii, populo singulis diebus dominicis & festis solennibus exponant.

Canon XI.

Ad elevationem corporis Christi accendatur lumen, & campana pulsetur.

Canon XII.

Dum missæ solennes in ecclesiis dicuntur, aut concio publica habetur, privatæ missæ differantur.

Canon XIII.

In celebratione missæ, omnes ritus & ceremoniæ quæ in missalibus præscribuntur, exacte & religiose observentur, nec quicquam addatur, aut detrahatur.

Canon XIV.

Sacerdotes non celebrent operto capite, nisi infirmitas urgeat.

Canon XV.

Non memoriter dicatur missa, nec a cæcis.

Canon XVI.

Ut paratiores sacerdotes ad celebrationem missæ accedant, confiteantur peccata sua quoties celebraturi sunt, aut saltem singulis hebdomadis. Teneantur autem confiteri, quoties se in peccato mortali constitutos agnoverint.

Canon XVII.

Celebraturi super altare nihil reponant, neque pileum, neque vestimentum, neque librum, præter missale.

DE ORDINE.

Titulus vigesimus quartus.

CUM legem Christi domini dumtaxat adumbrarit lex Mosis, & sacrificii ministros habuerit, Levitas, sacerdotes, & pontifices: æquum est etiam legis evangelicæ suos quosdam esse ministros, qui & altari serviant & ministeria dispensent. Instituit enim Christus dominus duodecim apostolos ecclesiæ suæ ministros, dispensatores verbi sui, & sacramentorum, quibus postea secundi ordinis septuaginta duos discipulos adjunxit: quorum opera totum mundum illustravit. Quod igitur Aaron & filii ejus atque Levitæ in templo fuerunt, hoc episcopi, presbyteri & diaconi in ecclesia sibi jure vendicant. De ordine igitur hæc sanxit synodus.

ANNO CHRISTI 1584.

D. Hier. ad Dna 4t.

Canon primus.

Celebrentur ordines publice, & in oculis omnium, die, loco & temporibus ab ecclesia præfinitis.

Trid. sess. 23. de reformat. can. 7.

Canon II.

Cujusque ordinis mysterium & ratio explicetur, ut inde ordinem suum revereri unusquisque discat, ejusque dignitatem omnes suspiciant.

Canon III.

Nemo admittatur ad ecclesiasticum beneficium aut ordinem, nisi prius diligenter examinatus & probatus cujuscumque conditionis extiterit

Canon IV.

Ætates & qualitates ordinandorum serventur secundum jus canonicum & conciliorum decreta.

Canon V.

A jejunis & confessis tantum recipiantur ordines. Tonsura autem clericalis, quovis tempore opportuno & convenienti, pro more ecclesiæ.

Canon VI.

Liceat episcopis familiares, & domesticos suos ordinare, sine literis dimissoriis: dummodo per triennium apud eos vixerint: sive ad titulum patrimonii quod ad vitam eis substentandam honeste sufficiat, si modo episcopus ita judicaverit eos ordinandos pro necessitate vel commoditate suarum ecclesiarum: quibus ecclesiis adscribere eos debebit, ut ibi suo fungantur munere: sive ad titulum beneficii quod re ipsa illis conferre teneatur, juxta concilii Tridentini præscriptum.

DE CLERICIS.

Titulus vigesimus quintus.

CLERICOS ex nomine suum ordinem agnoscere æquum est, qui pro sorte & hereditate dominum elegerunt, abjecto mundo, & despectis Satanæ pompis: profitentur „ enim hoc Davidicum, Dominus pars hereditatis meæ. Hos ergo canones ad eorum vitam & mores componendos e sacris constitutionibus selegit synodus.

Psalm. 15.

Canon primus.

Quicumque sacris initiati sunt, aut beneficia etiam simplicia obtinent, eo vestitu atque habitu corporis utantur, quo suum ordinem testentur.

Carib. conc. 4. cap. 4.

Canon II.

Clerici omnes tonsuram gerant: crines calamistratos, ac retortos non habeant, vestibus tala-

ANNO CHRISTI 1584.

talaribus utantur, ita ut manicas non ab humeris dependentes, nec dissectas, sed brachiis indutas habeant. A

Canon III.

Sericeis indumentis, alteriusve quam nigri coloris omnes ecclesiastici abstineant, iis exceptis, quibus id ratione dignitatis concessum est.

Canon IV.

Indusiis sive camisiis ad collum vel manus crispatis, aut exquisite elaboratis non utantur, nec caligis, aut thoracibus tumentibus, dissectis, artificioseque ornatis. B

Canon V.

Pileum quadratum sive birretum semper gerant in ecclesia, & extra ecclesiam, nisi quoties cæli injuria urgebit. Denique tale temperamentum in universo corporis cultu adhibeant, ut sordes æque ac immoderatam elegantiam vitent.

Canon VI.

Nunquam personati sint: a comœdiis, mimis, choreis ac saltationibus agendis atque spectandis abstineant.

Canon VII. C

Aleam, tesseras, chartas, omnes ludos vetitos, comessationes ac inverecunda convivia, mercatus, ac nundinationes, tabernas, ac diversoria, præterquam in itinere, devitent: præcipue vero ab omni quæstu, qui usuram redoleat, abhorreant.

Canon VIII.

Nemo clericus aut beneficium obtinens laicis ministret, aut laicorum sit procurator, dispensator, promus, cellarius, coquus, auceps, venator, feminarum assecla: prophanis denique negotiis nemo se immisceat, neve alienorum prædiorum conductor, colonus aut redemptor sit. D

Canon IX.

Jul 3. can. 19. Matt. 1. c. 5. 10. Ant. 3. can. 31.

Odium, lites, jurgia, blasphemias, perjuria, obscœnitatem verborum, parasiticam assentationem, scurrilitatem, dicacitatem omnes fugiant.

Canon X.

Si quando illis necessitas litigandi incubuerit, non pertrahat clericus clericum ad judicium sæculare, sed tantum ad episcopale: ne eorum dedecus laicis sit scandalo: sed causæ componantur: qui contra fecerint, legitimis pœnis E subjaceant.

Canon XI.

Clerici, laicis, decurionibus, municipibus, provinciarum rectoribus, consulibus, aut aliis quibuscumque personis, nihil persolvant contributionis nomine, nisi cum episcopi & deputatorum cleri, qui ei adsunt, consensu. Sciant enim se immunes esse nec ulli mancipatos, nisi Dei obsequio: Laici, qui id extorserint, excommunicentur.

DE SACERDOTIBUS.

ANNO CHRISTI 1584.

Titulus vigesimus sextus.

CLERICI qui ab episcopo in servorum Dei numerum adscribuntur, mundo & pompis ejus renuneiant: multo magis decet sacerdotes, qui altiora tractant, sacramenta ecclesiæ ministrant, mentes a mundo, & iis quæ sunt mundi omnino abducere. In hunc enim finem Christus dominus apostolos de mundo non esse dixit; cum tamen eos de mundo elegisset. Idcirco ne ad terrena desideria revertantur qui semel sacerdotes facti sunt, hæc decernit synodus illis servanda. *Joan. 15.*

Canon primus.

Nullus sacerdos absque sufficienti titulo sive patrimoniali sive ecclesiastico, aut quomodocumque legitimo & idoneo, (servatis iis quæ a concilio Tridentino continentur) ordinetur, ne eum inopia ad malos mores & actus improbos per carnis infirmitatem traducat.

Canon II.

Sacerdos in illa ecclesia permaneat sub cujus titulo promotus fuit, nec cauponariam permutationem beneficiorum exerceat. Qui autem titulum beneficii in gratiam promotionis suæ tantum acceperit cum conditione de eo reddendo, tam ipse quam qui in fraudem ecclesiæ ei resignarit, a suo gradu & ordine dejiciantur.

Canon III.

Nullus peregrinus sine commendatitiis literis sui episcopi ad divina celebranda & sacramenta administranda admittatur. *Conc. Ant. ch. c. 7. Calch. can. Aquisg. gr. 19. & 61. Tol. tert. c.*

Canon IV.

Sacerdos saltem intra tres menses a sua consecratione missas celebret. Quod si non fecerit, in jus vocetur a promotore episcopi, ut sui defectus causam reddat: si contumax remanserit, excommunicetur & ab ordine removeatur.

DE MATRIMONIO.

Titulus vigesimus septimus.

„ AIT dominus: Relinquet homo patrem „ suum & matrem, & adhærebit uxori „ suæ, & erunt duo in carne una. Quos Deus „ conjunxit, homo non separet. Dissolvi ergo legitimum matrimonium non potest. *Gen. 2. Matth. 19.*

Canon I.

Si quis matrimonium sacramentum esse evangelicæ legis negaverit, anathema sit: cum dicat D. Paulus, Sacramentum hoc magnum „ est, ego autem dico in Christo & ecclesia. *Eph. 5.*

Canon II.

Cum lege matrimonii duo sint in carne una, si quis plures uxores simul introducendas dixerit, tanquam conjugalis castitatis effractor excommunicetur. *Gen. 2. 1. Cor. 6.*

Ca-

ANNO CHRISTI 1584.

Canon III.

Proclamationes ter fiant ante celebrationem matrimonii tribus diebus dominicis aut festivis inter missarum solennia: clandestina prohibentur sub pœnis a jure & sacris conciliis constitutis: ipsumque concilii Tridentini decretum de clandestinis matrimoniis in singulis parochiis per totam provinciam quam primum, juxta ejusdem concilii præceptum, publicetur.

Conc. Trid. sess. 24. de ref. matrim. can. 1.

Canon IV.

Intra gradus ab ecclesia prohibitos matrimonium scienter contrahentes separentur, & excommunicati denuncientur.

Concil. Trid. sess 8. de sacram. Matri. can. 1.

Canon V.

Fiat benedictio nuptialis a proprio parocho, aut alio sacerdote de ipsius parochi aut ordinarii licentia, in facie ecclesiæ in missa, ab aurora usque ad meridiem: duobus saltem aut tribus testibus idoneis præsentibus, non post prandium, neque noctu, neque in privatis domibus.

Canon VI.

Per proprium parochum, aut ejus vicarium, seu quovis modo deputatum benedicantur qui matrimonium contrahunt. Laici vero aut sacerdotes extranei, qui matrimonia celebrare attentarint, excommunicentur.

Canon VII.

Præmoneantur qui nuptias ineunt ut saltem triduo ante matrimonium confiteantur peccata sua, & eucharistiam recipiant.

Canon VIII.

Alta voce pronuncientur verba solennia quibus matrimonia concipi solent, ad vitanda repudia: ne matrimonio consummato dicant conjuges se aut ex conditione tantum nupsisse, aut non intellexisse.

Canon IX.

Doceantur qui matrimonio conjunguntur, thorum immaculatum in matrimonio custodire, & vas suum possidere in sanctificatione, & non in passione desiderii, & de ceteris officiis quæ ad matrimonii fidem custodiendam pertinent.

Canon X.

Adulteri & concubinarii cujuscumque status, dignitatis aut conditionis anathemate feriantur donec resipuerint.

Canon XI.

Omnes cujuscumque ordinis, gradus, dignignitatis & conditionis, qui nupturis vim intulerint, aut matrimoniorum libertatem impedierint, se auctoritate ecclesiæ excommunicatos esse noverint.

Canon XII.

Advenæ ignoti ad matrimonium non admittantur, nisi prius de eorum statu & qualitate constet, & de episcopi licentia.

Canon XIII.

Non admittatur matrimonium inter eos qui cognationem spiritualem iniverint, seu per baptismum, seu per confirmationem.

30. qu. 3. c. licet.

Canon XIV.

Non contrahantur matrimonia temporibus ab ecclesia prohibitis, videlicet ab adventu domini usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum usque ad octavam paschatis inclusive: qui secus fecerit, sacerdos ab ordine removeatur, laici excommunicentur.

DE EXTREMA UNCTIONE.

Titulus vigesimus octavus.

QUIA adversarius noster tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret: & præsertim morientibus instat, & insidias tendit, ac nititur recordatione peccatorum e fiducia misericordiæ divinæ eos dejicere: convenientissime ecclesia ex Christi domini instituto, & beati Jacobi apostoli mandato migraturis ex hac vita extremæ unctionis remedio providit.

1. Petr. 5.

Marc. 6.

Canon primus.

Administretur tempestive a sacerdote extrema unctio olei sancti, ita ut Christianus mente adhuc integra sacramenti efficaciam agnoscere possit.

Canon II.

Doceantur infirmi eam percepturi, quis sit ejus fructus, & non esse expectandum ad eam suscipiendam finem vitæ.

DE SEMINARIIS MAJORIBUS & minoribus, scholis, & universitatibus.

Titulus vigesimus nonus.

QUANDOQUIDEM hactenus bellorum injuria, tota hæc provincia ita afflicta est, ut vix officio divino & victui clericorum sufficere possint ecclesiasticæ facultates, dirutis basilicis, & maxima patrimoniorum parte ab hæreticis occupata: ob eas causas, aliasque multas quas hic enumerare longum esset, hactenus non potuerunt institui seminaria. Quamquam non desunt quibusdam in urbibus collegia ab ecclesiis instituta, & proprio patrimonio dotata, quæ instar seminariorum sunt. Verum hæc synodus tam pium opus pro viribus cupiens promovere, & conciliorum decreta servare, statuit ut episcopi & alii ecclesiastici, omnes modos & rationes aperiant, quibus commode & absque præcipuo divini officii dispendio ac diminutione ubique seminaria instituantur, & quæ ad seminariorum erectionem opportuna unusquisque eorum judicaverit, ea ad proximum provinciale concilium deferat. Ii tamen, quibus interea seminariis instituendis facultates suppetent, operi manum admovere poterunt.

Canon primus.

Juvenes ad majora seminaria in liberalibus disciplinis instituendi non admittantur, nisi prius

per

ANNO CHRISTI 1584.

per doctores & magistros probata eorum fide & prima institutione.

Canon II.

Hoc autem ut fiat, ipsorum seminariorum doctores & magistros, cum ad eorum administrationem admittentur, fidei suæ rationem reddere vult hæc synodus: eamdem fidem eos vult iterum profiteri coram reformatoribus, quoties ab eis exegerint.

Canon III.

In omnibus academiis in quibus utriusque juris studia instituta sunt, jus canonicum publice prælegatur.

Canon IV.

Rectores parœciarum teneram juventutem & rudem populum doceant fidei rudimenta, rationem catholice vivendi, orandi, & peccata confitendi, idque diebus dominicis, & hora opportuna.

Canon V.

Pueros eligant, quos doceant, sacrificio missæ aliisque divinis officiis inservire.

Canon VI.

Puellarum institutioni præficiantur probatæ viduæ, aut matronæ quæ eas religiose vivendi formam, & legendi rationem studiose doceant.

DE JURISDICTIONE.

Titulus trigesimus.

CHRISTUS dominus ascendens in cœlum apostolis, atque eorum successoribus dedit ligandi ac solvendi potestatem. Hinc ecclesia duplici clave utitur, scientiæ & jurisdictionis, circa quam hæc synodus statuit ut ea omnia serventur, quæ comprehensa sunt stilo ex ipsius synodi decreto nuper repurgato, ad quem stylum eos remittit synodus, qui materiam jurisdictionis accurate tractatam percipere volent: decernens ut quæcumque in memorato stilo descripta sunt ab omnibus per universam provinciam perpetuo serventur.

Ambr ser.66. de natal.apost. Petri & Pauli. Joan.21.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Titulus trigesimus primus.

GRAVE telum ecclesiæ in hostes Christianæ religionis, publicos & pervicaces peccatores, injecerunt apostoli: quo ab ecclesia tamquam membra putrida resecti sunt qui ea indignos se præbebant: Cum ergo ejus usus adeo serius sit, ut non sine magno animi mœrore, quin potius coactus D. Paulus apostolus eo remedio usus sit.

1. Cor. 5. 1. Tim. 1.

Canon I.

Excommunicationis pœna magno cum judicio & non nisi gravioribus in causis utantur episcopi, nec levi de causa censuram ecclesiasticam adhibeant, & ipsi de causis judicent, & ad id præstandum sola conscientia, & rei gravitate, non vi, aut cujusquam auctoritate compellantur.

Conc. Trid. sess. 25. can. 3. de reform.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon II.

Excommunicationem semper præcedat trina monitio, ne temere decernatur: cum omnium pœnarum, quas peccatoribus ecclesia infligit, sit maxima.

Canon III.

Cum excommunicato qui obstinatus in excommunicatione permanserit, nemo versetur, aut cibum sumat, aut contrahat, ut saltem hac societatis humanæ privatione ad resipiscentiam cogatur.

In decret. Clixti PP. epist. ad ep. Gall.

Canon IV.

Qui notorie excommunicati migrant ex hac vita, priventur sepultura Christiana, sicut hæretici & schismatici.

DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS.

Titulus trigesimus secundus.

ARCHIEPISCOPOS & episcopos, apostolorum successores esse legitimos non ambigit, qui Spiritu sancto duce ecclesiæ Christi seriem ab ejus ascensione continuam agnoscit: hi sunt enim quibus ducibus Spiritus sanctus regit ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo: Hi sunt qui pro patribus apostolis nati sunt filii ad ecclesiam in Christi doctrina regendam ac fovendam: Quibus cum præsertim incumbat cura gregis Christi, & sint veluti in specula constituti, ut omne malum a grege avertant, de illis hæc præcipit synodus.

Act. 10. Psal. 44.

Canon I.

Vacante sede episcopali fiant preces publicæ, ut Deus in cujus manu sunt corda hominum, & bonum & idoneum pastorem populo suo indulgeat, & supplicationes publicæ a capitulis indicantur: in quibus de necessitate boni pastoris concio habeatur ad populum.

Conc. Trid. sess. 23 capitulo 1. de reform.

Canon II.

Episcopi admissi a sanctissimo domino nostro papa, intra tres menses consecrentur.

Ibidem de ref. form. c. 2.

Canon III.

Episcopi consecrati, quam primum poterunt, ecclesiam suam adeant.

DE VISITATIONE, PROCURATIONE, & personis quibus tradita est potestas visitandi.

Titulus trigesimus tertius.

NON sine causa apostolus ait ad pastores, „ Attendite vobis & universo gregi, in „ quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos rege„ re ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo. Ut enim vitis diligenter exculta uberiorem fert fructum, sic ecclesia quam viti confert dominus, diligenti pastorum cura repurgatur.

Act. 20.

Canon

ANNO CHRISTI 1584.

Canon primus.

Episcopi quotannis visitent singulas ecclesias sibi subditas, & alias etiam exemptas, quarum visitatio ex facultate a sacris canonibus tributa ipsis incumbit. Quod si unius anni spatio perficere non poterunt, continuetur visitatio in sequentes annos.

Canon II.

Verbum Dei prædicent populo, aut prædicari curent, dum visitant, ad animos hominum erroribus expurgandos.

Canon III.

Inquirant visitantes in vitam & mores, præsertim ecclesiasticorum, ut eos corrigant.

Canon IV.

Episcopi dum visitant hospitalia, collegia & scholas, imprimis opera pietatis curent, executionem testamentorum, ac omnia quæ ad Dei cultum, animarum salutem, & pauperum sustentationem pertinent.

Canon V.

Archidiaconi & alii inferiores, qui jus visitandi habent, acta visitationis suæ per scribam idoneum excipiant, eaque intra mensem ad episcopum perferant.

Canon VI.

Solvantur antiqua aut consueta jura, cum visitationum tum procurationum, episcopis, decanis, capitulis, archidiaconis, archipresbyteris & aliis quibus debentur: Et ad illorum præstationem omnes censuris ecclesiasticis compellantur.

Canon VII.

Jura synodalia, cathedratica, episcopalia, & quævis alia antiqua, aut consueta ecclesiasticis cujuscumque dignitatis, ordinis, gradus & conditionis existant, integre persolvantur sub pœna excommunicationis: quam si neglexerint, extraordinarie puniantur.

DE CANONICIS ET CAPITULIS.

Titulus trigesimus quartus.

CANONICOS, qui ad hoc instituti sunt, ut exemplo Levitarum in ecclesiis certis & frequentibus horis Deum orent, & ei laudes canant, & sacra mysteria peragant, pura mente & corpore Deum colere oportet: ut dum pro omni populo Deum precantur, ei imprimis accepti sint, & luceat lux eorum coram hominibus.

Canon primus.

Monentur episcopi & capitula ecclesiarum, quæ jus electionis, collationis, aut provisionis habent, ut neminem ad canonicatus seu præbendas admittant, nisi quem natalibus, ætate, moribus, & doctrina competenti præditum agnoverint.

Canon II.

Compellantur canonici ab episcopis, aut capitulis, intra annum a die receptionis, ubi ætatem idoneam attigerint, sacrum subdiaconatus ordinem suscipere, reliquosque intra tempora sacris canonibus constituta adipisci. Si tamen in quibusdam ecclesiis nonnullæ præbendæ subdiaconis destinatæ sint, consuetudo servetur.

Canon III.

Sciant omnes qui bona ecclesiæ possident, & iis utuntur, si officium suum non impleverint, aut ab ecclesiastico ordine defecerint, se ad eorum restitutionem teneri: quod cuique in sua receptione significetur, idque in eorum institutione jure jurando præstito promittant.

Canon IV.

Si non sit sufficiens redditus canonicis, provideat episcopus, sive per suppressionem præbendarum, ubi magnus erit earum numerus, sive per unionem simplicium beneficiorum non regularium, ut iis proventus competenter augeatur. *Concil. Trid. sess. 14. can 15. de refor.*

Canon V.

Cum ad conservandam & augendam ecclesiasticam disciplinam institutæ sint ecclesiarum præsertim cathedralium dignitates, ad eas neminem admittant deinceps episcopi & capitula, nisi morum & doctrinæ sufficientia commendabilem, & gradu theologiæ aut juris canonici insignitum. *Ibid. sess. 24. can. 12. de reform.*

Canon VI.

Dignitates & officia, quæ scholasteriæ, vel cancellariæ dicuntur, deinceps iis tantum conferantur, qui vitæ & doctrinæ sinceræ testimonio probati sint, & doctores aut licentiati in sacra theologia, aut saltem in jure canonico: qui etiam fidei suæ professionem coram episcopo & capitulo emittant.

Canon VII.

In singulis ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus canonicus theologus institutus fuerit, teneatur bis, aut semel ad minus in hebdomada prælegere, & diebus dominicis ac festis solennibus concionem publicam habere. Concionanti autem illi & prælegenti teneantur adesse omnes dignitates, canonici & alii ecclesiæ cathedralis & totius civitatis ecclesiastici, sub pœnis indicendis: graviore autem pœna plectentur qui semel atque iterum moniti abfuerint.

Canon VIII.

Canonicis non liceat in domibus suis extraneos & laicos etiam cognatos, præsertim mulieres recipere, aut iis domos quas in clausuris suarum ecclesiarum habent locare, neque etiam extra clausura, præsertim in domibus laicorum habitare.

Canon IX.

Canonici, convenientes ad capitula, primum tractent de celebratione officii divini, & quoscumque defectus delinquentium corrigant, tum de temporalibus negotiis statuant.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon X.

Non conveniant in capitula diebus festis, nec aliis, tempore majoris missæ. Qui illis diebus & horis capitula indixerit, illius diei distributionibus careat: qui vero ex ejus mandato convenerint, pari pœna puniantur: & quæ ab illis definita fuerint, irrita & nulla censeantur.

Canon XI.

Capitula seu loca illa in quæ conveniunt canonici, ab ecclesia sint segregata, ne divinum officium perturbetur.

Canon XII.

Legantur singulis annis in capitulis generalibus capitulorum statuta, quod si in quibusdam ecclesiis bellorum injuria, aut casu aliquo fortuito perierint, auctoritate episcopi aut superioris nova condantur.

DE RECTORIBUS ECCLESIARUM parochialium.

Titulus trigesimus quintus.

Matth. 15. SCRIPTUM est, Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt: ideo absurdum est cæcis cæcos duces præficere: quapropter iis animarum Christianarum cura committenda non est, qui mente cæci, suis affectibus præcipites per scelera volutantur. Sed ii sunt deligendi qui sibi ipsis imperare norint, quique doctrina & moribus, ceteris præluceant.

Canon primus.

Curati non instituantur nisi idonei, & ab episcopo probati, & viginti quinque annos nati, & juxta formam a concilio Tridentino præscriptam.

Trident. sess. 7. de reform. c. 3. & sess. 8. de refor. c. 12.

Canon II.

Rectores ecclesiarum parochialium manuale semper præ manibus habeant, quo possint de his quæ sunt sui ministerii rationem reddere.

Canon III.

Concil. Trid. sess. 21. c. 4. Curent ut pœnitentiæ & aliis sacramentis administrandis idonei sacerdotes subrogentur: confessionibus vero audiendis præficiantur doctiores ad eum numerum, quo populo satis fit: & ad id eos cogant episcopi, cum opus erit.

Canon IV.

Curati possessione adepta, ordines sacros secundum tempora a canonibus constituta suscipere non differant, ut ministerium sibi creditum quam citissime per seipsos adimplere possint, sub pœnis a jure constitutis.

Canon V.

Ibid. sess. 23. c. 14. de reform. Resideant, ut missas parochiales per seipsos celebrent, & suo muneri satisfaciant.

Canon VI.

ANNO CHRISTI 1584.

Iis qui suum munus perficere & exequi per se non possunt, substituat episcopus idoneos vicarios. *Ibid. sess. 2 c. 6.*

Canon VII.

Parœcias, in quibus est numerosior populus, dividant episcopi, si id necessitas postulet, & commode fieri possit, ut facilius omnes fideles spiritualem alimoniam in diversis locis recipiant. *Ibidem. c. 4.*

Canon VIII.

Monasteriis præfecti, qui jus præsentandi habent, occurrente parœciarum sibi subditarum vacatione, curatos idoneos nominent episcopo, qui in illis divina officia celebrare, verbum Dei prædicare, sacramenta digne administrare possint, nec monachi ad munus parœciæ admittantur.

Canon IX.

Abbates, priores, capitula, & alii ad quos parœciales ecclesiæ primo vel primitivo jure pertinent, officium debitum & consuetum, & celebrationem missarum, & horarum per se aut per idoneas personas suis sumptibus in iis exequi cogantur.

Canon X.

Monachi beneficiis curatis non præficiantur, sed sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus tantum conferantur. *Conc. Col. sub Theodo. co, cap. 7.*

Canon XI.

Inquirant episcopi, archidiaconi, aut alii eorum nomine visitantes in eos, qui decimas quas debent, aut in rem suam vertunt, aut quoquo modo non solvunt, aut solvere volentes impediunt: Hi autem cujuscumque sint gradus, aut conditionis, auctoritate episcopi excommunicentur. Contumaces, judici sæculari denuncientur. *Concil. Tr. sess. 25. de reform. c. 3. Exod. 22. 2. Levit. 27. Num. 18. Tobia 1. Malach. 3.*

Canon XII.

Ubi parochialium ecclesiarum fructus adeo sunt tenues, & exigui, ut ad alimoniam curatorum sufficere non possint, curabunt episcopi alia quæcumque beneficia, modo non sint regularia, hujusmodi ecclesiis annecti & uniri. Quod si ea ratione illis consuli non possit, iidem episcopi efficient ut per primitiarum, aut congruæ portionis assignationem, ex omnibus decimis ecclesiasticis quæ in illis parœciis colliguntur, aut per parochianorum symbola & collectas, aut qua commodiore eis ratione videbitur, ita earumdem ecclesiarum redditus augeantur, ut rectorum necessitatibus sufficiant, & inter visitandum quam summarie fieri poterit opportunis remediis illis consulatur.

Canon XIII.

Parochi seu curati in aliis ecclesiis, vicariorum munus non exerceant, sed in propriis ecclesiis suo munere fungantur, & avaritiæ, aut turpi quæstui non studeant.

Ca-

ANNO CHRISTI 1584.

Canon XIV.

Fabriciani aut quæstores collectarum, quæ pro defunctis fieri solent, curato rationem reddant, & pecunias inde provenientes singulis diebus eidem & aliis presbyteris, pro ea parte, quæ singulos contingit, bona fide persolvere compellantur.

Canon XV.

Presbyteri & alii clerici qui in parœciis sunt, aut in iis domicilium habent, publico ecclesiæ parochialis officio cum habitu decenti, pileo quadrato, & superpelliciis interfint, ac cum rectore missas matutinas & alias horas celebrent: alioqui ecclesiæ commodis & proventibus eo ipso sint privati, quod si contumaces extiterint, excommunicentur.

Canon XVI.

Si qui parochi domos non habebunt, curent episcopi ut parochianorum expensis exstruantur.

DE BENEFICIIS.

Titulus trigesimus sextus.

FUERUNT ab initio nascentis ecclesiæ inter Christianos omnia communia, & proiciebant Christiani pretia rerum suarum ad pedes apostolorum: qui mos ad Urbani primi tempora perseveravit. Sed cum animadverterent prudentes pontifices pecuniarum usum fragilem esse, ne ministris ecclesiarum & pauperibus victus deficeret, sancto concilio receptum est, ut patrimonia ecclesiis assignarentur, ne, dum egestate compulsi ministri ecclesiæ victum quæritarent, ab ecclesiæ ministerio distraherentur: Quia scriptum est, Non esse alligandum os bovi trituranti: Et ait apostolus, Dignum esse operarium mercede sua.

Canon primus.

Cum beneficium ecclesiasticum non otiosis, sed officium suum exequentibus, sit constitutum & propter officium detur beneficium, denuntiat hæc synodus omnibus cujuscumque gradus & conditionis, qui beneficia ecclesiastica solius temporalis proventus gratia suscipiunt, eos non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.

Canon II.

Omnes beneficia possidentes ad suam provinciam rite sustinendam volens excitare hæc synodus, statuit, ne quis deinceps plura beneficia parochialia retineat: illi vero qui in præsenti plures parochiales obtinent, quibuscumque dispensationibus, aut unionibus ad vitam, non obstantibus, una tantum parochiali retenta, alias infra spatium sex mensium omnino dimittant: alioquin intelligant tam parochiales, quam omnia quæ obtinent beneficia, ipso jure vacare, ex decreto sacri concilii Tridentini.

Canon III.

Quæ prætextu perpetuæ unionis per subreptionem aut obreptionem obtenta fuerint, ea, re comperta, ex auctoritate concilii Tridentini, a locorum ordinariis in veterem statum restituantur.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon IV.

Beneficia curata in simplicia non convertantur. *Ibid. sess. 25. c. 16.*

Canon V.

Ne negligenter hæc tam sancta decreta serventur, locorum ordinarii visitantes, injustos possessores submoveant. *Ibid. sess. 26. c. 8.*

Canon VI.

Cum damnet scriptura eos, qui hereditate possidere attentant sanctuarium Dei, vetat hæc synodus ne quis deinceps consanguineo beneficium cedat solius consanguinitatis ratione: neve hujusmodi cessiones admittantur contra constitutionem Pii V. de non admittendis resignationibus. *Psal. 82.*

Canon VII.

In beneficiorum provisionibus seu collationibus nemo sibi jus patronatus fraudulenter vendicet, sed omnes qui eo jure utentur, episcopis de eo fidem facient, secundum formam quæ a concilio Tridentino præscribitur.

DE MONASTERIIS, ET DOMIBUS religiosis.

Titulus trigesimus septimus.

RELigiosæ vitæ duplex genus Christus dominus docuit, unum anachoreticæ, dum solitarius in deserto oravit, jejunavit, & tentatus est in quo præcursores habuit Ioannem Baptistam & Heliam: Alterum cœnobiticæ, dum nec ipse divitiis sæculi abundare voluit, nec apostolos, nisi qui his renunciarent, admisit: & communi victu cum illis usus est: docens eos, patri & matri renunciandum, & omnibus quæ in potestate eorum erant, ad sectandam pietatem & religionem: quod perfectionis Christianæ est, hanc sanctitatem sibi imitandam proposuerunt anachoretæ, & religiosi cœnobitæ: quorum sanctis institutis, doctrinis, exemplis, miraculis, ecclesia claruit. Ideo votis eorum favens synodus hæc in eorum commendationem statuit. *Matth. 4.* *Matth. 19.*

Canon primus.

Monasteria, loca religiosa aut sacra, in ædificia sæcularia non convertantur: si quæ deformata fuerint & in alios usus conversa, aut alias diruta, eorum impensis, qui ea possederunt, aut possident, & ruinis causam dederunt, aut hæredum, in pristinum statum restituantur, & ad id cogantur omnibus rationibus a jure introductis: & ut sarta tecta in posterum habeantur, assignetur certa summa ex reditu annuo, quæ in eam rem sufficere possit. *Conc. Chalced. c. 23.*

Canon II.

Abbates, priores conventuales, decani & præpositi monasteriorum, intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveantur,

ANNO CHRISTI 1584.

A

Canon III.

Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. Votum religionis nemo cujuſcumque ſexus emittat ante decimum ſextum annum ætatis, & niſi prius expleto anno probationis a ſuſcepto religionis habitu.

Canon IV.

Trid. ſeſſ. 25. c. 17. 18. 19. Parentes non cogant liberos ad ſuſcipiendum religionis habitum, aut ad ejus votum emittendum: ſed ii tantum ad illud admittantur, qui libere & ſine ullo metu, aut vi, profitebuntur: coacti cauſa cognita auctoritate epiſcoporum eximantur.

B

Canon V.

Literæ monaſticæ profeſſionis, in libro epiſcopali inſinuationum deſcribantur, ne temere qualitas & ordo monachorum & familiarum perturbetur.

Canon VI.

Trid. ſeſſ. 25. cap. 12. Qui religionis votum emiſerint, nihil proprium poſſideant, & omnia vota ſua fideliter cuſtodiant, vivant communi victu, communibus impenſis, communi menſa: eodem dormitorio utantur. Fiatque in eorum menſa ſacræ ſcripturæ lectio, neque diſcedant a monaſteriis, C ſine prioris licentia & habitu monachali.

Canon VII.

Præpoſiti monaſteriorum neminem ſpe lucri, aut hereditariæ ſucceſſionis admittant, nec eorum bona ullo modo affectant.

Canon VIII.

Ibid. can. 12. Monaſteria omnis ad feſta ſuæ diœceſeos celebranda adigantur.

Canon IX.

Nemo ejiciatur de monaſterio, quantumcumque crimen admiſerit, ſed pro delicti ratione D puniatur & corrigatur, ut in melius emendetur, & in apoſtaſiam non incidat.

Canon X.

Providebunt epiſcopi & alii, ad quos pertinet, intra annum, ut reſtituatur in omnibus monaſteriis antiquus religioſorum numerus, aut ſaltem is quem temporis & facultatum ratio ferre poterit. Et in eum uſum aſſignetur monachis ſingulorum monaſteriorum certa penſio, unde commode vivere, & veſtiri poſſint, niſi eis aliunde aut menſa ſeparata, aut conventione ſufficienter proviſum ſit: mittantur etiam priores cum ſocio ad prioratus, in quibus olim E religioſi eſſe conſueverunt.

Canon XI.

Non liceat religioſis, aut monachis novitios in ſua monaſteria introducere, aut de officiis providere, ſed id totum abbati aut ejus vicario relinquatur. Qui ſecus fecerint, nulla eorum receptionis ratio habeatur.

ANNO CHRISTI 1584.

Canon XII.

Monachorum profeſſio in conventu & confeſſu aliorum monachorum a priore clauſtrali, cum illi ab abbate, aut ejus vicario mandatum fuerit, recipiatur: niſi forte ipſe epiſcopus hoc munus implere voluerit.

Canon XIII.

Si qui abbates, aut priores, lucri captandi, aut rei ſuæ agendæ cauſa, novitios introducere detrectent, auctoritate epiſcopi ad id compellantur: & ſi opus erit, brachii ſæcularis auxilium imploretur.

Canon XIV.

Recludantur omnes monachi qui ad clauſuram perpetuam ex voto adiguntur.

Canon XV.

In monaſteriis quibuſcumque divina officia celebrentur horis a regula præſtitutis.

Canon XVI.

Monachis non liceat ab ordine in ordinem migrare, etiam ſtrictiorem, niſi juris communis diſpoſitione ſervata.

Canon XVII.

Monachi cujuſcumque ordinis etiam mendicantium qui profeſſionis votum emiſerunt, & tamen adhuc extra monaſteria ſua degunt, ad illa ſtatim redire cogantur: Si neglexerint, poſt monitionem epiſcopi, aut ſuperioris, excommunicentur, &, ſi opus fuerit, extraordinarie puniantur.

Canon XVIII.

Nemo regularis ad prædicationis & lectionis munus publice aut privatim obeundum admittatur, niſi qui ab epiſcopo de vita, moribus, & ſcientia examinatus & approbatus fuerit.

Canon XIX.

Religioſorum deficientium a ſtatis horis chori, aut aliter delinquentium, portio non abbati, nec conventui accreſcat, ſed eccleſiæ cultui, aut pauperibus applicetur.

Canon XX.

Provideant epiſcopi, conſtitutiones de clauſura monialium factas, arctiſſime obſervari & E reſtitui.

Canon XXI.

Nulli ſanctimoniali liceat poſt votum, monaſterium egredi, etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, niſi ex neceſſaria cauſa ab epiſcopo probanda, & expreſſa in conſtitutione felicis memoriæ Pii V.

Canon XXII.

Monaſteria ſanctimonialium nemini cujuſcum-

ANNO CHRISTI 1584.

cumque generis, gradus, conditionis, dignitatis, sexus vel ætatis ingredi liceat, nisi de licentia episcopi aut generalis ordinis provincialis, aut visitatoris, ad id specialiter deputati, idque dumtaxat in actu visitandi, quæ licentia non nisi scripto concedatur.

Canon XXIII.

Si quando necesse sit vecturæ, ruinarum reparandarum gratia, aut visitationis infirmarum, sæculares monasterium ingredi, præposita & duabus aut tribus sororibus præsentibus id fiat.

Canon XXIV.

Cum monialibus nemo colloquatur, nisi per clathros, rotam sive turnum, idque præsente monasterii præfecta, aut duabus sororibus: & si quæ literæ ad eas perferantur, vel ab ipsis foras mittantur, a præposita perlegantur, ne inde peccandi ansam arripiant.

Canon XXV.

Sanctimoniales quæ sunt in monasteriis extra urbium mœnia constitutis, periculis ac incursionibus pravorum hominum expositæ, si ita episcopo aut superioribus videbitur, intra urbem reducantur.

Canon XXVI.

Moniales professæ quæ extra monasteria in hominum consortio degunt, etiam si penes parentes sint, statim ad illa redeant. Quæ non obtemperaverint, sciant se in apostasiam incidisse, & excommunicationis vinculo innodatas esse.

Canon XXVII.

Episcopi visitantes moniales hospitalium, de quibus frequenter querimoniæ oriuntur, ad sua in illis officia adimplenda compellat.

Canon XXVIII.

Confessores monialium, antequam ad suum munus admittantur, ab episcopis examinentur: & præter confessores ordinarios, ab iisdem alii confessores extraordinarii seligantur, qui singulis annis bis aut ter earum confessiones audiant.

Canon XXIX.

Abbatissæ & prioriss non eligantur nisi ætatis idoneæ, neque earum electioni sese laici immisceant.

Canon XXX.

Moniales saltem semel in mense peccata sua confiteantur, & eucharistiam sumant.

Canon XXXI.

Provideatur per superiores, ut monialibus verbum Dei in earum monasteriis frequenter prædicetur.

Canon XXXII.

Quotiescumque fratrum religiosorum opera requiritur in monialibus, quæ adversa valetudine detinebuntur, consolandis, & sacramentis administrandis, duæ aut tres sorores semper præsentes adsint.

DE REBUS AD ECCLESIAM pertinentibus.

Titulus trigesimus octavus.

Canon primus.

ANANIAM & Sapphiram divinam sensisse ultionem scriptura testatur, quia cum totam suam substantiam ecclesiæ Dei vovissent, partem ejusdem sibi retinuerunt, mentientes Spiritui sancto: quare ecclesiis donata, nec ab ipsis donatoribus, nec ab eorum heredibus repetantur. Qui contra fecerint, communione priventur. *Act. 5.* *Conc. Aur. 4. can. 14.*

Canon II.

Legata seu donata ecclesiis retinentes, alienantes aut subtrahentes, ecclesiæ liminibus, donec satisfecerint, ac deinde a sede apostolica absolutionem obtinuerint, excludantur, cujuscumque gradus, dignitatis, aut conditionis extiterint. Quæ vero a donatoribus, aut eorum heredibus retinebuntur, ab illis omni via licita vindicentur. *Conc. Aur. c. 14. in decret. Pii I. epist. 2. ad Italos Trid. sess. 22. can. 11.*

Canon III.

Si autem a clericis ea alienata esse contigerit, non patiantur inde ecclesiæ præjudicium, quin potius alienatio sive permutatio nulla & irrita sit, quæ non servata juris forma facta fuerit. *Aur. 5. c. 10.*

Canon IV.

Si quæ res ecclesiasticæ necessario alienandæ erunt, aut si quæ alia per homologationem confirmanda, eam provinciam episcopus ipse suscipiet, aut speciali rescripto vicario demandabit: nec ea res in foro ordinario ab officiali tractabitur.

Canon V.

Fiant inventaria duo omnium reliquiarum, ornamentorum, vasorum ecclesiasticorum, quorum unum penes episcopum, alterum penes capitulum remaneat.

Canon VI.

Omnia documenta & instrumenta ecclesiastica quæ variis hominum manibus habentur, & bellorum injuria sparsa sunt, in archivis propriis reponantur, & sedulo asserventur ab iis ad quos pertinet ejus rei cura.

Canon VII.

Curati & quicumque diebus dominicis & festis publice ad populum concionantur, significent usurpatores jurium ac titulorum ecclesiæ, ut decimarum & fundationum, excommunicationis sententiam incurrisse: eos etiam qui dum ecclesiastica documenta jussu episcopi aut aliorum præpositorum describunt, aliqua ex iis aut eorum partem maligne suppresserint, iisdem pœnis subjectos esse.

ANNO CHRISTI 1584.

DE BLASPHEMIIS, JUREJURANDO, & perjurio.

Titulus vigesimus nonus.

PROHIBET lex divina nomen Dei sumi in vanum, multo magis eos execratur, qui adversus ejus gloriam impias voces proferunt; Inde lege divina & humana constitutum est. „ Qui protulerit blasphemiam morte moriatur: „ ideo hæc synodus constitutiones adversus blasphemos renovat. *Levit. 24.*

Canon primus.

Si quis quoquo modo blasphemarit in Deum & sanctos, si clericus sit, deponatur: si laicus, communione privetur, & ad judices sæculares deferatur,

Canon II.

Scriptum erat antiquis, non pejerabis, sed reddes domino tuo sacramenta tua. Christus autem suos docuit non jurare omnino, ne temere homines nomen Dei assumant, & ex jurandi consuetudine via perjuriis aperiatur. Prohibet ergo hæc synodus omne jusjurandum, nisi quod ad eliciendam veritatem in judicio requiritur. Si quis temere juraverit, & monitus in idem peccatum reciderit, excommunicetur. *Levit. 9. Exod. 20. Deut. 5. Matth. 5.*

Canon III.

Non præstetur juramentum super sacro-sanctum corpus Christi, sed ad sancta Dei evangelia, aut alio in diversis locis recepto more.

Canon IV.

Si quis pejeraverit, & perjurii convictus fuerit, si clericus, deponatur, si laicus, communione privetur.

DE SORTILEGIIS, INCANTATIONIBUS, abjurationibus, & superstitionibus.

Titulus quadragesimus.

SCRIPTUM est in lege divina, Maleficos non patieris vivere. &, Omnis anima quæ ierit ad ariolos, morte moriatur. & iterum, Gentes quæ Deum non habent, eunt ad ariolos: tu autem a domino Deo tuo aliter institutus „ es. &, A signis cæli nolite mutuere, quæ „ timent gentes. *Exod. 22. Levit. 20. Deut. 18. Jerem. 10.*

Canon primus.

Damnat hæc synodus omnes ariolos, incantatores, sortilegos, & eos maxime qui nomine Dei & rebus sacris in hujusmodi superstitionibus abutuntur. Qui tanti sceleris convicti fuerint, si clerici, ordine priventur, & brachio sæculari tradantur: laici excommunicentur, & judici denuncientur. *Concil. Autiss.*

Canon II.

Et quia Christiano nomine indignus error nostro sæculo inolevit, ut ligationibus, consignationibus, vinculis & nexibus matrimonia impediantur: hæc synodus communione ecclesiæ interdicit omnes eos, qui hujusmodi superstitionibus utuntur, monetque fideles ne hujusmodi commentis fidem habeant, sed in Deo fiduciam certam constituant, nec idcirco matrimonia noctu fiant, sed in luce & frequentia hominum.

Canon III.

Provideant episcopi ne prætextu pietatis ulli exorcismi fiant, nisi qui ab ecclesia probati sint.

DE SIMONIACIS, ET FIDUCIARIIS.

Titulus quadragesimus primus.

AIT dominus ad apostolos, Gratis accepistis, gratis date, & Simon magus, qui gratiam Spiritus sancti pecunia comparare voluit, in perditionem abiit, quia ut illi a D. Petro recte objectum est, spiritales thesaurus futili pecuniæ pretio emi posse impie existimavit. Quæ hæresis ubi in ecclesia invaluit, probis atque eruditis viris aditus ad beneficia præclusus est. Indeque omnis prope ecclesiastica disciplina collapsa est. Jam vero, Simonia matre pejor filia orta est, quam confidentiam vocant, nostro sæculo ita grassatur, ut maxima sacerdotiorum pars quasi hæreditaria sit vel oppignerata, vel demum turpissima nundinatione inquinata. *Matt. 10. Act. 8.*

Canon primus.

Qui pro adipiscendis beneficiis ac pensionibus ecclesiasticis aliquid dant vel accipiunt: omnes etiam quomodocumque conferentes, resignantes, & accipientes quæcumque beneficia custodiæ aut fiduciæ nomine, vel ex iisdem pensiones, sine summi pontificis auctoritate paciscentes aut percipientes: omnes denique seu clerici, seu laici, hujusmodi illicitis pactionibus intervenientes, consentientes, aut ex iis emolumentum capientes, se simoniacos esse, & juxta constitutiones contentas in bullis Pii quarti & Pii quinti, & Gregorii decimi tertii, a summo pontifice dumtaxat (nisi in articulo mortis) absolutionis beneficium consequi posse intelligant.

Canon II.

Beneficia pretio obtenta, & in confidentiam, seu custodiam, occulte aut aperte tradita, ipso jure vacent: qui percipiunt eorum fructus, suos non faciant, sed ad restitutionem teneantur.

Canon III.

Confidentiarii quæcumque beneficia habent, aut administrationes, aut pensiones, iis in perpetuum careant, & ad alia omnia obtinenda inhabiles reddantur: præterea a quibuslibet personis denuncientur, & excommunicationis gladio feriantur.

Canon IV.

Episcopi & alii beneficiorum collatores nulli beneficium conferant, nisi ei quiprius ratio-

nem

ANNO CHRISTI 1584.

nem reddiderit, qua via beneficium adeptus sit, eique hujus sceleris & pœnæ gravitas declaretur. Deinde sub pœna & comminatione iræ divinæ jurare jubeantur, Num aliqua simoniæ pactio de custodia, fructuum vel pensionis reservatione, citra summi pontificis auctoritatem solvenda, in hujusmodi provisione intervenerit. Quod si jurare renuerit, provisio subreptitia & nulla censeatur.

Canon V.

Inquirant episcopi per vicarios seu officiales in omnes & singulos, qui publica fama vel legitimis conjecturis simoniæ vel confidentiæ suspecti fuerint, & ad probandas præsumptiones & conjecturas, testes de quaque re singulares admittant, ne tam nefarium scelus impunitum maneat.

Canon VI.

Simoniaci & confidentiarii notorie infames censantur, ideoque ab omnibus synodis provincialibus ac diœcesanis, capitulis, monasteriis, denique ab omni ecclesiastico conventu excludantur.

Canon VII.

Parochi singulis diebus dominicis simoniacos & confidentiarios, cum sortilegis, præstigiatoribus, incantatoribus, usurariis, veneficis, excommunicatos denuncient.

Canon VIII.

Qui confessiones audiunt, simoniacos & confidentiarios non absolvant, sed ad summum pontificem remittant.

DE CONCUBINARIIS.

Titulus quadragesimus secundus.

CHRITUS dominus continentiæ, sicut & ceterarum virtutum magister, sacerdotum euangelicorum, quibus se tamquam exemplar imitandum proposuit, mentes puras & corpora casta esse vult, ut imaginem ejus quam præ se ferunt, cum omni quidem vitæ suæ tempore, tum maxime in sacrificii altaris oblatione fideliter custodiant. Ne igitur nomen CHRISTI & dignitas ministerii sacerdotalis, in clericis, castitatem perpetuam, quam professi sunt, non servantibus contaminetur, ac polluatur, adversus clericos incontinentes, hæc decernit sancta synodus.

Canon primus.

Omnes sacerdotes ac clerici beneficiati, mulierum impudicarum aut quæ ejus ætatis erunt cujus ratione oriri possit sinistra suspicio, consortio, sive intra sive extra domum, prorsus abstineant. Qui a superiore monitus non abstinuerit, tertia parte fructuum beneficiorum quæ obtinet, ac etiam pensionum, piis usibus arbitrio episcopi applicanda, mulctetur. Qui secundo monitus perseveraverit, fructibus omnibus & pensionibus beneficiorum privetur, atque ab eorum administratione suspendatur, donec episcopo aliter visum fuerit. Qui post secundam monitionem non resipuerit, fructibus ac pensionibus, & administratione quavis ecclesiastica, necnon etiam titulis suorum beneficiorum in perpetuum privetur, & ad alia quæcumque obtinenda perpetuo inhabilis reddatur, & a capitulis ac omni congregatione ecclesiastica tamquam infamis arceatur: donec ita mores suos emendaverit, ut a superioribus venia dignus censeri possit.

Canon II.

Clerici beneficia non habentes hujus fœditatis suspecti, & in ea post unam atque alteram monitionem perseverantes, suspendantur ab ordine, & qui post suspensionem non cessarint, excommunicentur: si contumaces fuerint, in carcerem detrudantur.

Canon III.

Qui cum semel dimissis concubinis consortium repetierint, iisdem pœnis subjaceant.

Canon IV.

Nulli sacerdoti cujuscumque gradus, societatis aut ordinis existat, concubinario liceat absolutionem dare, sed ad episcopum, aut ejus pœnitentiarium eum remittat, qui pro gravitate delicti pœnitentiam injungat, vel moderatione utatur, prout expedire viderit.

DE HOSPITALIBUS.

Titulus quadragesimus tertius.

PRÆCIPUUM Christiani officium post cultum divinum est adimplere ea quæ ad secundam legis tabulam pertinent: cujus summa est, caritatem & dilectionem in proximos observare, & totis viribus amplecti, in pauperes præsertim. Frustra enim alia omnia, etiam quæ videntur sanctiora, opera exhibentur, nisi „ in caritate fiant: Nemo enim diligit patrem, „ nisi qui amat filium: Ideo exprobravit CHRISTUS iis qui fidem suam & nominis Dei confessionem jactabant, omissionem ope- „ rum caritatis, Esurivi (inquit) & non de- *Matth. 25.* „ distis mihi manducare. Idcirco sanctissima mater ecclesia pie instituit xenodochia, & alia varii generis loca hospitalia, nonnullis etiam assignatis redditibus: quorum cura præcipue ad episcopos pertinet, tanquam dispensatores non tantum verbi Dei, sed etiam eleemosynarum ecclesiæ.

Canon primus.

Quicumque pia loca quæ hospitalia vulgo dicuntur, cujuscumque generis sint, seu tituli, seu administrationis jure possident, eorum onera omni studio & diligentia exequantur, nec pauperes defraudent, aut defraudari sinant. Qui neglexerint, ab episcopo pœnis a jure constitutis coerceantur. *Lib. 3. Clem. de rel. dom. Can. 2.*

Canon II.

Laici hospitalium administrationi præpositi, munus hospitalitatis non recte obeuntes, ab episcopis per censuras ecclesiasticas cogantur: quas si contempserint, ab administratione sub-

mo-

ANNO CHRISTI 1584.

moveantur, rationem reddere, ac fructus injuste A perceptos restituere cogantur.

Canon III.

Provideant hospitalium administratores, ne quid eorum quæ adhiberi solent ad remedium animæ, quod præcipuum est, suis hospitibus desit. Quod si quem eorum absque sacramentorum perceptione decessisse contigerit, alii in eorum locum substituantur.

Canon IV.

Hospitalia his solis pateant, qui præ ægritudine, senio, aut corporis imbecillitate victum B sibi parare non possunt. Excludantur vero a xenodochiis mendici validi ac robusti, qui manuum labore seipsos sustentare possunt, ne miserabilium personarum alimenta ab ignavis ac desidiosis impie absumantur.

DE CONFRATERNITATIBUS & sodalitiis.

Titulus quadragesimus quartus.

Canon primus.

CONFRTERNITATES illæ tantum retineantur, quæ pietatis operibus vigent, C & ab omni fastu & pompa sunt alienæ: In quibus etiam leges Christianæ religioni non repugnantes constitutæ sunt: si quæ aliter fuerint institutæ, episcopi arbitrio vel corrigantur, vel tollantur: in posterum vero nullæ sine episcopi licentia instituantur.

Canon II.

Si quæ confraternitates hactenus aut intermissæ aut penitus sublatæ sunt, earum redditus ad opera pia arbitrio episcopi impendantur, quousque seminaria instituantur, quorum usibus tunc applicabuntur.

Canon III.

Non liceat canonicis & ceteris ecclesiasticis confraternitatum prætextu suas ecclesias relinquere tempore divini officii sub pœna privationis distributionum illius diei.

Canon IV.

Non celebrentur confraternitates in choro ad majus altare ecclesiarum cathedralium aut collegiatarum, sed in sacellis tantum, & extra horam, qua divinum officium peragitur.

DE LAICIS.

Titulus quadragesimus quintus.

CUM regnum cælorum omnibus pateat, ecclesia ex omni hominum genere composita sit, ideo ad eam pertinet non minus laicis quam sacerdotibus leges dare salutares quibus dum sese sujicient, vitam æternam consequentur: ab omnibus ergo in Christo fidelibus hæc observentur,

Canon primus.

Omnes Christiani fidem recolant quam in baptismo professi sunt, Deum bonorum omnium auctorem se agnoscere testentur: frequentes sint in ecclesiis & parœciis suis, a missa parochiali sine episcopi aut curati licentia per tres hebdomadas, nisi necessitate cogente, abesse non præsumant. Qui semel moniti perseverarint, & iterum abesse præsumpserint, excommunicentur.

Canon II.

Non sit laicis grave, sacerdotibus, qui spiritualia serunt, temporalia liberaliter rependere, illis debitum honorem exhibere: nec eos maledictis aut suggillationibus prosequantur.

Canon III.

In ecclesia laici clericis non misceantur, sed Decretum suo quisque gradu, & ordine discernantur, ne Bonif. 3. qui divino officio inserviunt, a multitudine perturbentur.

Canon IV.

Hortatur hæc synodus Christianos omnes, ut C pro Christiani nominis honore & dignitate se gerant: tripudia, & saltationes, publicos ludos, mimos, larvas, & aleas, quantum fieri poterit, devitent.

Canon V.

A duellis sub pœna excommunicationis abstineant. Trid. sess. can. 19.

Canon VI.

In vestitu omnem fastum, curiosum ornatum, sparsos ac tortos crines, cauponas, & alia similia: item sphæristeria tempore præsertim divini officii relinquant. D

Canon VII.

Usurarii omnes tamquam Christianæ caritatis inimici, præsertim vero pauperum oppressores, publice in parochialibus ecclesiis, diebus dominicis de peccati gravitate admoneantur: moniti si non resipiscant, ad judicem deferantur. Perseverantes, communione & sepultura Christiana priventur.

Canon VIII.

Usurarii non absolvantur, nisi prius quæ- E stus illiciti cupiditati renunciaverint, & quæcumque impie extorserunt, se quibus sustulerunt pro viribus reddituros polliciti fuerint.

DE CONCILIIS.

Titulus quadragesimus sextus.

PLUS vident oculi, quam oculus: Et, ut „ ait D. Bernardus, Nihil absurdius est „ quam ut privatam sententiam patrum judicio In serm. „ & universæ multitudini in Deo congregatæ RR. Do. quis anteponat: quod in rebus divinis præcipue

locum

ANNO CHRISTI 1584

locum habet, dicente Christo, ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio sum eorum. Ideo ecclesia in Spiritu sancto congregata sub B. Petro & apostolis dubia quæque dissolvit. Unde concilia generalia, provincialia, & diœcesana manarunt.

Matth. 18.

Canon primus.

Concilia provincialia tertio quoque anno, aut alio commodiore tempore indicantur, & ad ea omnes episcopi suffraganei conveniant: qui non adfuerint, tertia parte fructuum sui episcopatus piis usibus applicanda mulctentur, & communione fratrum interdicantur. Conveniant præterea omnes qui de jure vel consuetudine interesse debent sub pœnis a jure statutis.

Conc. Carth. 3. c. 10. dist. 18.

Canon II.

Statuta concilii provincialis ab omnibus metropoli subditis observentur, sub pœna excommunicationis, & alia ordinarii arbitrio infligenda.

Canon III.

Synodus episcopalis singulis annis celebretur, secundum cujusque diœcesis consuetudinem.

Canon. apost. 38. Nic. c. 5.

Canon IV.

Ad synodum episcopalem omnes conveniant, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, deficientes pœnis consuetis, contumaces gravioribus arbitrio mulctentur episcopi.

Conc. Turon. can. 7. Trid. sess. 24. de reform.

Canon V.

Statuta item alia omnia ecclesiastica conciliorum, decretorum, & canonum sacrorum, quæ in hoc concilio provinciali comprehensa non sunt, episcopi diligenter pro ratione temporum, locorum & personarum observari curabunt.

Canon VI.

Celebrabitur proximum concilium provinciale & primatiale, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo: incipiet die decima quinta mensis Augusti, in civitate Ruthenensi: si tamen injuria bellorum & temporum tutus non fuerit accessus, significabitur locus alius opportunus reverendis coepiscopis & fratribus nostris, ceteriscque qui ad concilium invitari debent, in quo episcopi comprovinciales rationes reddent, qua fide & diligentia statuta hujus concilii in locis sibi subditis, servanda curarint, & quæ reformatione in posterum indigere adverterint, fideliter referent.

ACCLAMATIONES.

I.

BEATISSIMO domino nostro Gregorio sanctæ universalis ecclesiæ pontifici maximo multi anni & æterna memoria.

Responsio.

Domine Deus sanctissimum patrem diutissime ecclesiæ tuæ conserva multos annos.

ANNO CHRISTI 1584

II.

Christianissimo regi nostro Henrico qui hoc provinciale concilium promovit, memoria in benedictione sit.

Responsio.

Pium & Christianissimum regem, domine, conserva.

III.

Reverendissimo domino patriarchæ Bituricensi primati nostro qui hoc concilium celebravit, cum multis annis magnæ gratiæ.

Responsio.

Magnæ gratiæ: dominus retribuat, & eum in multos annos ecclesiæ suæ conservet.

IV.

Sanctissimis & reverendis dominis episcopis sancti Flori, Cadurcensi, & Lemovicensi, qui ad hoc concilium celebrandum accesserunt, magnas gratias.

Responsio.

Reverendis dominis episcopis magnæ gratiæ; vita, & felix ad ecclesias suas reditus.

V.

Omnibus deputatis & ordinibus, qui ad hoc concilium accesserunt, vita & in Deo omnis felicitas.

VI.

Hæc provincialis synodus legitime convocate in catholica fide & ecclesiæ obedientia celebrata & terminata ad Dei omnipotentis gloriam & Christianæ fidei propagationem omnium votis cedat, & ejus decreta unanimes servemus.

Responsio.

Omnes ita credimus, omnes idipsum sentimus, omnes consentientes & amplectentes subscripsimus.

VII.

His decretis inhærentes misericordiam Dei omnipotentis & gratiam magni & primi sacerdotis Dei & domini nostri Jesu Christi, intercedente inviolata & sacratissima Dei matre, SS. Petro & Paulo, ac beato Stephano hujusce ecclesiæ patrono, & omnibus sanctis consequamur.

Responsio.

Fiat, Fiat, Amen, Amen.

Conceduntur indulgentiæ quadraginta dierum a reverendissimo domino patriarcha archiepiscopo omnibus & singulis Christi fidelibus, qui

ANNO CHRISTI 1584.

qui huic ſynodo interfuerunt, omnique populo qui huic tam ſancto operi votis ſuis & precibus favit.

Omnia autem & ſingula quæ ſupra in hac ſynodo & concilio contenta ſunt, quæ poſſumus humilitate & obedientia ſanctæ Romanæ eccleſiæ omnium matris ac magiſtræ auctoritati & judicio ſubjicimus, ad laudem & gloriam domini noſtri Jeſu Chriſti, & ad eccleſiæ ſuæ ſalutem.

PATRUM NOMINA

ET ALIORUM

qui huic concilio interfuerunt & ſubſcripſerunt.

NOS Reginaldus de Beaulne, patriarcha & archiepiſcopus Bituricenſis, Aquitaniæ primas, definientes ſubſcripſimus.

Ego Petrus de la Baume, epiſcopus ſancti Flori, ſubſcripſi.

Ego Antonius Hebrardus Sanſulpicius, epiſcopus, baro & comes Cadurcenſis, ſubſcripſi.

Ego Joannes de l'Aubeſpine, epiſcopus Lemovicenſis, ſubſcripſi.

Stephanus Mauguin, jurium doctor eccleſiæ Claromontenſis cathedralis abbas, ab eadem eccleſia ſede vacante deputatus ſubſcripſi.

Yvo de Guillomanches, doctor theologus, eccleſiæ metropolitanæ Bituricenſis canonicus, eccleſiæ & capituli Caſtrenſis ſede vacante deputatus, ſubſcripſi.

Amantius de Bonal, jurium doctor, Ruthenenſis eccleſiæ cathedralis canonicus, reverendi in Chriſto patris epiſcopi Ruthenenſis procurator, ſubſcripſi.

Chriſtophorus Hebrardus Sanſulpicius abbas monaſterii de Marcilhaco diœceſis Cadurcenſis, reverendi in Chriſto patris Tutellenſis epiſcopi, & abbatum diœceſis Cadurcenſis procurator, ſubſcripſi.

Matthæus Tuſcan, doctor theologus, reverendi in Chriſto patris Albienſis procurator, ſubſcripſi.

Adamus de Heurtelon, abbas loci Reſtaurati, reverendi epiſcopi, capituli & cleri Mimatenſis procurator, ſubſcripſi.

Guillelmus Gervais, doctor theologus, reverendi in Chriſto patris epiſcopi Vabrenſis procurator, ſubſcripſi.

Joannes Jacobus de Cambray, jurium doctor, eccleſiæ metropolis Bituricenſis decanus, pro capitulo ejuſdem eccleſiæ, &

Claudius de Beauxoncles, jurium doctor, canonicus & archidiaconus major Biturigus, pro eodem capitulo, &

Franciſcus Godard, jurium doctor, canonicus & cancellarius etiam Biturigus, pro eodem capitulo, &

Jacobus Girard, jurium doctor, canonicus & archidiaconus, necnon officialis Bituricenſis, pro eodem capitulo, procuratores.

Franciſcus de Vignies, abbas Caſalis Benedicti, &

Ægidius Quinault, abbas commendatarius ſancti Genulphi, omnium abbatum Bituricenſis diœceſis, procuratores.

Sebaſtianus Lalement, can. eccleſiæ collegiatæ ſancti Urſini Biturigum, omnium dictæ diœceſis priorum, rectorumque procurator.

N. abbas ſancti Illidii, ordinis ſancti Benedicti, omnium abbatum Claromontenſis diœceſis procurator.

Antonius Rodier, canonicus & cantor collegiatæ eccleſiæ de Thiers, priorum ac rectorum Claromontenſis diœceſis, procurator.

Georgius de Lauro, jurium doctor, Ruthenenſis eccleſiæ canonicus, pro capitulo cathedralis eccleſiæ Ruthenenſis procurator.

Guillelmus Gervais, doctor theologus, priorum ac rectorum diœceſis Ruthenenſis procurator.

Bertrandus Griphon, jurium doctor, cathedralis eccleſiæ Cadurcenſis cantor & canonicus, pro capitulo ejuſdem eccleſiæ Cadurcenſis, aliiſque capitulis collegiatarum eccleſiarum, necnon monaſterii de Moiſſaco ordinis S. Benedicti, ejuſdem diœceſis, procurator.

Franciſcus de Clermont, cathedralis eccleſiæ Cadurcenſis canonicus & cancellarius, prior de Cattucio, omnium priorum Cadurcenſis diœceſis, procurator.

Joannes Caſſon, doctor theologus Pariſienſis, canonicus eccleſiæ cathedralis Ruthenenſis, rector S. Deſiderii diœceſis Cadurcenſis, omnium dictæ diœceſis Cadurcenſis rectorum procurator.

Joannes de Puizillon, jurium doctor, cathedralis eccleſiæ Lemovicenſis decanus, &

Simon Palais: ejuſdem eccleſiæ canonicus, capituli dictæ eccleſiæ, & omnium cleri Lemovicenſis ordinum procuratores.

Emard de Chavaigniac, doctor theologus Pariſienſis, eccleſiæ collegiatæ Brivatenſis apud Arvernos decanus, &

Petrus Brugier, dictæ eccleſiæ canonicus, capituli cathedralis eccleſiæ ſancti Flori & omnium cleri ejuſdem diœceſis ſancti Flori ordinum procuratores.

N. de la Verlie, can. eccleſiæ metropolitanæ Bituricenſis, capituli cathedralis eccleſiæ Vabrenſis, & omnium cleri Vabrenſis ordinum procurator.

Dicti concilii promotores.

Joannes de Puizillon, jurium doctor, cathedralis eccleſiæ Lemovicenſis decanus.

Amantius de Bonal, jurium doctor, canonicus eccleſiæ cathedralis Ruthenenſis,

Secretarii.

Petrus Paulet, jurium doctor, archidiaconus eccleſiæ cathedralis Nivernenſis.

N. Godeau eccleſiæ collegiatæ S. Petri Puellarum, apud Biturigos canonicus.

Vocati ad hoc provinciale concilium fuerunt domini reverendiſs. archiepiſcopi Burdegalenſis, Narbonenſis, Auxitanus & Tholoſanus, tamquam huic primatiæ ſubditi, qui non adfuerunt.

Vocatus etiam reverendiſs. epiſcopus Anicienſis, qui per literas teſtatus eſt ſe non poſſe huic concilio intereſſe, propter occupationes, & bellorum motus, probaturum tamen quæcumque determinarentur, ſtatuerentur, & a ſibi ſubditis diœceſanis obſervari curaturum.

ANNO CHRISTI 1584.

INDICTIO CONCILII

BITURICENSIS AQUITANICI.

REGINALDUS MISERATIONE DIVINA & auctoritate apostolica archiepiscopus, patriarcha Bituricensis, Aquitaniæ primas, venerabilibus viris, decano, canonicis & capitulo ecclesiæ nostræ cathedralis, patriarchalis, metropolitanæ & primatialis Bituricensis abbatibus & aliis capitulis: necnon prioribus, conventibus, ecclesiarum rectoribus, seu eorum vicariis & capellanis: universo etiam nostræ Bituricensis diœcesis clero, S. P. D.

„ QUEMADMODUM (ut ait Cypria-
„ nus) Solis multi radii, sed unum lu-
„ men, & rami arboris multi, sed robur unum
„ tenaci radice fundatum: & cum de fonte uno
„ plurimi rivi defluunt, numerus licet diffusus
„ videatur, exundantis copiæ largitate, unitas
„ tamen servatur in origine: sic & ecclesia,
„ domini luce perfusa, per totum orbem radios
„ suos porrigit, unum tamen lumen est, quod
„ ubique diffunditur, nec unitas corporis sepa-
„ ratur, ramos suos in universam terram copia
„ ubertatis extendit, profluentes largiter rivos
„ latius expandit: unum tamen caput est, &
„ origo una, & mater fœcunditatis successibus
„ copiosa. Cum itaque sancta universalis ec-
clesia ex omnibus in universo orbe particularibus ecclesiis, omnibusque membris suis visibilibus nuper Tridenti in Spiritu sancto collecta, & congregata multa pia & præclara decreta ediderit, quæ cuivis Christiano abunde satisfacere possint, & contumaces vi & efficacia verbi Dei ad causas ecclesiæ reducere, nisi resistentes Spiritui sancto sibi ipsis iram Dei accerserent: tamen quia multa quotidie in ecclesiis particularibus emergunt, quædam adhuc latent, quædam jam in lucem venerunt, quæ ampliori explicatione, aut novo tractatu indigent, ut novis morbis nova remedia adhiberi, novis negotiis novæ leges imponi solent: pie & prudenter universalis Tridentina synodus, priscæ legis & consuetudinis memor, providit & statuit, ut provinciales synodi celebrentur: non ut diversa, aut (quod Deus avertat) contraria proponantur, aut tractentur, sed ut eodem spiritu ducti pastores & episcopi ecclesiarum simul congregati, ea quæ ab universali synodo statuta sunt, arctius amplectantur, observent, explicent, suisque observanda proponant. Cetera vero quæ ad mores & disciplinam ecclesiasticam pertinent, aut ad ecclesiæ visibilis œconomiam, pro ratione locorum, rerum & personarum, communi consilio disponant, in ædificationem ecclesiæ, postulatis subditorum provideant & satisfaciant. Cum ergo nobis id muneris mandatum esse jam antea animadverteremus, scriptis anno superiore ad reverendos fratres nostros episcopos comprovinciales literis, eos monuimus & rogavimus ut rationem temporis inirent, quo commode provincialis nostræ synodi conventus haberi posset: eratque jam inter nos statutum & ratum eodem superiore anno, isto munere defungi. Verum grassante in urbe nostra Bituricensi lue epidemiali, differendum hoc negotium huc usque existimavimus, cum restituta (divina clementia) populo suo felici valetudine, reverendos fratres nostros episcopos provinciales iterum scriptis nostris monuimus, & in nomine Dei rogavimus, ut ad decimum sextum Augusti mensis proximi diem in civitatem Bituricensem, ad dictam provincialem synodum, convenire non gravarentur. Quibus nostris monitis & postulatis satisfacturos existimamus & confidimus. Ceterum cum & illi, priusquam accedant, conventus propriæ diœcesis celebraturi sint, ut ad hanc provincialem congregationem instructi & accincti advolent, nobis non minus cordi est, ut gregem nostrum tam serii instituti prius moneamus, & a vobis & singulis vestrum rationem eorum, quæ proponenda aut postulanda esse videbuntur, exigamus. Habito ergo nuper in annua synodo nostra venerabilium ecclesiæ nostræ canonicorum, abbatum & aliorum consilio, diem, quo propius diœcesis nostræ conventus haberi posset, opportunum existimavimus post festum D. Joannis Baptistæ immediate sequentem: cujus quidem diei indictionem vobis significandam decrevimus, eamque literis hisce nostris significamus: vos per viscera misericordiæ Dei obsecrantes, ut huic diœcesanæ nostræ congregationi eadem die vigesima quinta Junii proximi, in aula nostra archiepiscopali interesse, ac in ea ex vobis, qui totius cleri vices in provinciali synodo sustineant, quique pro rei gravitate & amplitudine, tanto muneri satisfacere, ac nostris totiusque synodi votis respondere valeant, deputare non gravemini.

Datum Biturigibus, die vigesima sexta mensis Aprilis, anno domini 1583.

REGINALDUS MISERATIONE DIVINA & auctoritate apostolica archiepiscopus, patriarcha Bituricensis, Aquatania primas, omnibus & singulis presbyteris, clericis, notariis & apparitoribus nobis subditis, salutem in domino.

CUM pro munere nobis impositio synodum provincialem annuente altissimo, celebrare proposuerimus, eamque in civitate Bituricensi ad decimum sextum Augusti proximi indixerimus, & ad diem & locum præstitutum reverendos fratres provinciæ nostræ episcopos vocari mandaverimus, nec minus necessarium sit idem omnibus nostræ diœcesis ecclesiasticis, qui de jure vel consuetudine interesse debent, significari, eosque ad aliam præcedentem diem nobiscum convenire super his quæ in dicto provinciali conventu agenda & tractanda erunt, & ad quorumdam ex eis qui nostræ diœcesis cleri in dicto provinciali conventu vicem sustineant, nominationem seu deputationem convocari: vobis & vestrum cuilibet in solidum, committimus & mandamus ut easdem indictionis concilii provincialis literas manu secretarii nostri signatas, venerabilibus viris, decano, & capitulo ecclesiæ nostræ cathedralis Bituricensis, necnon abbatibus, aliisque capitulis, conventibus, prioribus, ecclesiarum parochialium rectoribus, eorumque vicariis & capellanis, ceterisque dictæ nostræ diœcesis ecclesiasticis præsentetis, insinuetis & significetis: ipsisque earumdem exemplar, ne ignorantiæ causam prætexere possint, tradatis & dimittatis, eosdem & eorum quemlibet ad diem vigesimam quintam Junii proximi in aula nostra archiepiscopali Bituricensi, nobiscum ad dictam nominationem seu deputationem, & alia ut juris erit processuros intimantes, quos etiam hisce nostris literis

ANNO CHRISTI 1584.

ANNO CHRISTI 1584.

teris ad dictos diem & locum assignamus & intimamus, mandantes dictis rectoribus & eorum vicariis ut indictionis concilii literas inter solennia missarum parochialium populo ad divina audienda congregato publicent & notificent, vobisque ut de earumdem præsentatione, significatione, insinuatione, traditione, seu dimissione, necnon intimatione, processum vestrum verbalem fideliter confiolatis, ac conscribatis, & ad nos referatis. In cujus rei testimonium has literas per Joan. Trihoyre secretarium nostrum fieri & signari, sigillisque curiæ nostræ Bituricensis jussimus & fecimus appensione communiri.

Datum Avarici Biturigum, die sexta mensis Aprilis, anno domini 1583.

Signatum,

TRIHOYRE.

PROROGATIO.

REGINALDUS DEI GRATIA ET sanctæ Romanæ ecclesiæ auctoritate patriarcha & archiepiscopus metropolitanus Bituricensis, Aquitaniæ primas, dilecto nostro Joanni Joannes, salutem in domino.

CUM inter omnia quæ à Deo ordinata sunt, ecclesia sua sancta, primum per unigenitum filium suum dominum nostrum, deinde per apostolos & eorum successores Spiritu sancto corda suorum regente, constituta, stabilita, & gubernata sit: eique semper invigilandum esse nos moneat dominus, ne inimicus homo in divinam messem superseminet zizania, neve leo rugiens diabolus animas sanguine Christi redemptas nobis dormientibus eripiat, & eas tandem summus ille judex & omnium dominus a nobis jure suo reposcat. Idcirco nobis legem præscripsit sancta mater ecclesia, ejusdem Spiritus instinctu, ut verbo & opere agrum domini colamus, gregique nostro invigilemus. Sed & quoniam omnis ordo, omnis recta & sancta ecclesiæ administratio in collatione doctrinæ, correctione morum, emendatione disciplinæ, unione & consensu Spiritus Dei consistit: statuerunt sancta œcumenica concilia, præsertim Tridentinum nuper habitum, ut provinciales synodi jamdudum in Galliis injuria temporum, vel potius patrum nostrorum incuria magno Christianæ reipub. malo intermissæ repeterentur: ut unusquisque provincialium in commune conferret, quod ex re & utilitate ecclesiæ, ad gloriæ & nominis Dei incrementum pertinere existimaret. Scripsimus in eam rem varia programmata non tantum ad diœcesanos nostros, sed etiam ad comprovinciales episcopos, quos quidem quam humaniter potuimus epistolis ad eos scriptis rogavimus ne tam sancto muneri vel potius sibi ipsis deessent. Venerunt ad diem præstitutam decimo sexto Augusti novissime elapsi, ex singulis hujus provinciæ diœcesibus viri egregii, sed defuerunt ipsi judices episcopi, fratres nostri, præter unum tantum reverendum fratrem nostrum episcopum Caturcensem. At quoniam omnis congregatio suos judices, vindices & assertores postulat, nec illis absentibus quicquam statui par est: visum est non tantum nobis, sed universo cœtui æquum non esse, ut qui ecclesiæ judices habentur, il per procuratores rem ecclesiæ gererent, præsertim in tam gravi & serio negotio, in quo non præsentia corporis tantum opus est, sed etiam spiritus, ut mutua collatione mutuoque consensu, & voce & zelo adstantium illic fidelium corda accendantur, excitentur, firmentur ad rem divinam serio tractandam, componendos mores, restituendam disciplinam ecclesiasticam. Statutum est itaque ut ad diem præstitutam vocentur iterum episcopi provinciales nostri, idque peremptorie, & sub pœnis ab ecclesia jam olim constitutis. Quamvis enim speramus nostris monitis satisfacturos eosdem reverendos fratres nostros: Tamen ne tam sancta res in risum abeat, vel potius ipsi nos ridendos extraneis ecclesiæ præbeamus, neve muneri nostro hac in re deesse, & quod statutum est neglexisse videamur: Dictos reverendos fratres nostros iterum per viscera misericordiæ Dei rogamus ut sui & conditionis suæ memores, & sacramenti quod a Deo acceperunt, & juris jurandi in ecclesia a se præstiti ad diem provinciali huic concilio præstitutum huc conveniant. Vobis autem, ne quid auctoritati ecclesiæ desit, per hæc scripta nostra mandamus prædictos reverendos fratres nostros in domino moneatis, ut die vigesimo quinto mensis Aprilis proxime venturi huc conveniant ad concilii provincialis celebrationem, illis significantes & indicentes, si adesse neglexerint, nos ex eorum qui aderunt suffragiis mulctas ab ecclesia contra absentes jam olim præstitutas illaturos. Vobis etiam per eadem scripta mandamus ut capitula ecclesiarum cathedralium speciatim vocetis, & moneatis, ut huic synodo adsint, si sua interesse existiment. Reverendos etiam archiepiscopos, Burdegalensem, Narbonensem, Auxitanum & Tholosanum, vocetis & moneatis, tanquam huic patriarchali & primatiali ecclesiæ subditos, ut huic primatiali concilio adesse non dedignentur. In cujus rei testimonium has literas manu propria subscripsimus: illasque per Joannem Thrihoyre curiarum nostrarum, ordinariæ, metropolitanæ, & primatialis Bituricensis notarium & graphiarium residentem, ac secretarium nostrum ordinarium, confici & signari, sigillique dictarum curiarum nostrarum appensione muniri jussimus.

Signatum,

R. D. B. archiepiscopus Bituricensis, primas & metropolitanus Aquitaniæ.

Et super plicam.

Per præfatum reverendissimum dominum patriarcham & archiep. metropolitanum Bituricensem, Aquitaniæ primatem.

TRIHOYRE.

BREVE APOSTOLICUM
confirmationis concilii.

XYSTUS PAPA V.

VENERABILIS frater, salutem & apostolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, a venerabilibus fratribus nostris S. Romanæ ecclesiæ cardinalibus, rebus ad concilii Tridentini decreta pertinentibus præfectis, mandato nostro examinata, atque ubi oportuit, emendata. Curabis ut quæ pie prudenterque decreta atque emendata sunt, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur: quamque diligentissime serventur. Hæc enim reliqua pars est operæ tuæ,

ANNO CHRISTI 1584.

tuæ, sine qua omnis hactenus frustra esset susceptus labor. Deus benedictus præsit semper consiliis actionibusque tuis omnibus sua gratia, dirigatque studia & conatus tuos omnes ad sui nominis gloriam, gregisque tuæ fidei ac vigilantiæ commissi salutem.

Datum Romæ, apud S. Marcum sub annulo piscatoris, die quinto Octobris, MDLXXXV.

Pontificatus nostri anno primo.

ANT. BUCCAGADULIUS.

PUBLICATIO CONCILII.

REGINALDUS DEI GRATIA ET sanctæ sedis auctoritate patriarcha & archiepiscopus Bituricensis, Aquitaniæ primas, reverendis patribus episcopis, capitulis, abbatibus & universo provinciæ Aquitaniæ clero, salutem.

REVERENDI fratres, vosque filii in Christo carissimi, accepimus tandem concilii nostri provincialis, nuper Biturigibus celebrati, decreta & statuta sanctæ sedis judicio probata. Quæ ut ad Dei omnipotentis gloriam & sinceram ecclesiæ disciplinam cedant, ea statim ad vos transmittenda curavimus: ne, quod mali poetæ solent, extremum actum (ut est in proverbio) præcipuam nempe, potissimamque laboris nostri partem neglexisse videremur. Agite ergo, fratres dilectissimi; & quæ magno studio, communi omnium consensu, in rem ecclesiarum provinciæ nostræ, bene & rite constituta sunt, ea apud vos vestrosque publicari, recipi & observari curate. Speramus si in hoc tam pium opus communibus votis, afflante divino spiritu, conspiraverimus, magnum inde ornamentum Dei sponsæ matri accessurum. Vos ergo singulosque vestrum iterum atque iterum per viscera misericordiæ domini nostri hortamur & monemus ne in re tam sancta, tam seria, quicquam operæ vestræ, diligentiæ auctoritatisque remittatis. Datum Lutetiæ, anno domini MDLXXXV. mense Novemb.

ANNO CHRISTI 1585.

DECRETA SYNODI PROVINCIALIS AQUENSIS.

ANNO CHRISTI 1585.

Anno Domini MDLXXXV.

INDEX TITULORUM.

De professione fidei catholicæ.
Formula professionis fidei.
De fidei rudimentis, & scholis doctrinæ Christianæ.
De libris vetitis.
De sacramentis.
De baptismi sacramento.
De sacro chrismate.
De confirmationis sacramento.
Quæ ad sanctissimæ eucharistiæ sacramentum pertinent.
De celebratione missæ.
De missali & breviario.
Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.
De matrimonio.
Quæ pertinent ad sacramentum extremæ-unctionis.
Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.
De festorum dierum cultu.
De vita & honestate clericorum
De episcopis.
De his in quibus episcopus ex sacro concilio Tridentino etiam tanquam sedis apostolicæ delegatus procedere debet & potest.
De visitatione.
De concionibus & verbi Dei prædicationibus.
De canonicis.
De capitulis:
De beneficiatis seu mansionariis.
De parochis & animarum curatoribus.
De residentia.
De ecclesiis & earum cultu.
De choro.
De altari.
De sacristia.
De cœmeteriis:
De campanis.
De funeribus & exequiis.
De processionibus.
De indulgentiis.
De reliquiis.
De excommunicatione.
Quæ pertinent ad beneficiorum collationem, eorumque jurium & bonorum conservationem.
De seminario.
De synodo diœcesana.
De vicariis foraneis.
De monasteriis.
De monialibus.
Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

ALEXANDER Canigianus Dei, & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Aquensis, omnibus præsentibus & futuris salutem. Notum facimus, quod anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, pontificatus felicis recordationis Gregorii papæ decimi tertii anno decimo tertio: Necnon & regni Christianissimi regis Henrici III. anno undecimo. Cum nostræ provinciæ Aquensis episcopi, ecclesiarum cathedralium, & capitulorum delegati, aliique viri ecclesiastici in nostram ecclesiam metropolitanam ad concilium provinciale, quod die dominica vigesima quarta februarii susceptum & inchoatum est, convenissent: Illud imprimis ab hac synodo unanimi consensu decretum fuit, ut ab ipso Christianissimo rege nostro humillimis precibus efflagitaremus, ut pro sua singulari pietate Tridentinum concilium, quo labenti reipublicæ Christianæ accuratissime subvenitur, promulgari juberet. Interim vero, dum hujusmodi promulgationem speramus, & expectamus, de fratrum nostrorum coepiscoporum consensu, eorumque, qui huic synodo interfuerunt, consilio, tum quod episcopi ipsi in sua quisque diœcesi pro suæ conscientiæ exoneratione, omnia quoad ejus

ANNO CHRISTI 1585.

fieri poteſt ad ipſius concilii decretorum præ- A ſcriptum dirigant & moderentur: tum hæc quæ ſequuntur, pro temporum neceſſitate, & provinciæ noſtræ ſtatu, ad Dei laudem, & eccleſiæ amplificationem, in nomine ſanctiſſimæ & individuæ Trinitatis ſtatuere duximus.

De profeſſione fidei catholicæ.

CUM prima & maxima paſtorum cura in iis verſari debeat, quæ ad fidem catholicam, quam ſancta Romana eccleſia colit & docet, & ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, integre inviolateque conſervandam pertinent: Nos in hac noſtra prima ſynodo provinciali, hinc potiſſimum exordiendum eſſe duximus, ut B quæ ex eodem ſpiritu eſt fides, eamdem una oris confeſſione profiteamur.

Imprimis igitur, vetera tam generalia, quam provincialia concilia imitati, excommunicamus, & anathematizamus omnem hæreſim, extollentem ſe adverſus orthodoxam & catholicam eccleſiam. Univerſos inſuper, qui aliter, quam catholica, apoſtolica & Romana credit, & prædicat eccleſia, credere & pertinaciter aſſeverare auſi fuerint, velut hæreticos & pertinaces atque a communione fidelium ſeparatos declaramus.

Mandamus etiam, ut omnes qui beneficia, officia, atque onera quæcunque eccleſiaſtica obtinent, vel in poſterum obtinebunt, necnon pro- C movendi ad ordines ſacros, & doctoratus inſignia, & alios gradus, antequam recipiantur, ac ſcholarum, fabricarum, hoſpitalium, fraternitatum, & quaruncumque communitatum piarum magiſtri, rectores, ſodales, & adminiſtratores fidem profiteantur eiſdem verbis, quibus ex formula a felicis recordationis Pio papa IV. præſcripta, nos & coepiſcopi noſtri, initio hujus ſanctæ ſynodi jurati præſtitimus & profeſſi ſumus. Et ſingulis annis in ſynodis diœceſanis, eamdem profeſſionem a curatis ac aliis, qui eidem ſynodo intereſſe debent, repeti volumus: ſicut ab omnibus canonicis, ac religioſis in capitulis ſuis generalibus, quæ quotannis celebrantur. Ad eum igitur finem hujus profeſſionis D formulam hic inſeri curavimus in hæc verba.

Formula profeſſionis fidei.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, E per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis: & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi, amen. ANNO CHRISTI 1585.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto & amplector.

Item ſacram ſcripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum, accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem & matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem & ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio & admitto.

Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita, & declarata fuerunt, amplector & accipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo, verum, proprium & propitiatorium ſacrificium, pro vivis & defunctis: atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe, vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem, quam converſionem catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari, ſimiliter & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos, atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas.

Firmiſſime aſſero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem, a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo.

Sanctam catholicam, & apoſtolicam Roma- E nam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacro-ſancta Tridentina ſynodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc

ANNO CHRISTI 1585.

Hanc veram catholicam fidem (extra quam nemo salvus esse potest) quam in præsenti sponte profiteor & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime, Deo juvante, retinere & confiteri, atque a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit curaturum. Ego idem. N. spondeo, voveo ac juro: sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei evangelia.

De fidei rudimentis, & scholis doctrinæ Christianæ.

CURENT episcopi, ut omnes suæ diœcesis curati singulis dominicis, & aliis diebus festis, pueris in suis parochiis initia fidei tradant, eosque ad obedientiam Deo, parentibus, & superioribus præstandam erudiant: ac propterea a prandio constituta hora, certis campanæ ictibus ad ecclesiam eos convocare non omittant.

Ut autem in eo munere parochus a laicis etiam adjuvetur, id curet episcopus, ut in singulis diœcesis suæ oppidis & vicis doctrinæ Christianæ sodalitates, & scholæ quamprimum instituantur, tum marium, tum feminarum, cujus rei causa libellus, quem unusquisque episcopus in suæ diœcesis scholis eo nomine instituendis adhibere poterit, jussu nostro edetur, aut approbabitur.

Quibus autem locis sodalitas hujusmodi institui non poterit, in iis duo tresve homines saltem deligantur, auctoritate graviores, qui pro Christiana pietate id solicitudinis suscipiant, ut pueros adolescentesve ad parochum adducant, a quo in ecclesia illi fidei rudimentis imbuantur & edoceantur.

Scholas præterea quam sæpissime visitari, tum ab earum præfectis; tum ab aliis etiam jubeat, quibus id negotii dederit: hique ei diligenter referant; cum de omni instituta earum ratione, & frequentia eorum, qui conveniunt: tum de reliquo earumdem sodalitatum spirituali progressu.

Eisdem eos constituat confessarios sacerdotes, & in concionibus habendis pro qualitate locorum exercitatos, quorum ministerio adjuventur, & salutaribus monitis, crebrisque cohortationibus inflammentur in dies magis ad illud scholarum, & piarum exercitationum institutum, atque studium.

Episcopus præterea curet, ut in hospitalibus & aliis piis locis, ubi plures, vel mares, vel feminæ, præcipue vero infantes expositi aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Christianæ tam necessarium institutum introducatur.

Fideles vero omnes tam mares quam feminas per viscera Jesu Christi obsecramus, atque adeo obtestamur: ut nisi legitima, necessariaque occupatione distenti sint, magno pietatis studio, tam salutare, tamque præstans officium amplectantur.

Quod sane, ut majori animi propensione, accuratiorique solicitudine deinceps suscipiant, sciant se a summis pontificibus ad id invitari largissimis etiam indulgentiarum thesauris propositis, tam iis, qui in ejusmodi societates ascribi voluerint, quam illis, qui id pium docendi munus susceperint.

Cogitent etiam interdum quot inde utilitates, quot commoda in populo Dei consequantur: videbunt enim cum pueros ipsos in effrænata illa, atque lubrica ætate quodam quasi fræno suaviter cohiberi, castissimis moribus sensim institui, ac tandem omnia pietatis, ac religionis Christianæ semina ad uberrimos, propeque innumeros fructus, toto deinceps vitæ suæ curriculo reddendos imbibere: tum vero, quod non in levis beneficii loco ponendum est, id efficere omnino, ut ubi rite institutæ eo nomine sodalitates munus suum solicite ac diligenter præstent, ibi festi dies summique Dei honori & cultui dicati recte colantur, & observentur, atque in officiis pietatis, ac religionis toti transigantur.

ANNO CHRISTI 1585.

De libris vetitis.

NULLUS cujusvis conditionis, ac status ille sit, libros prohibitos juxta indicem sedis apostolicæ jussu editum legere, aut domi retinere, aut vendere quoquomodo audeat. Alioquin sciat, se excommunicationis sententia innodatum, a qua non nisi a Romano pontifice absolvi potest, idque parochus singulis diebus dominicis populo denuntiet.

Curent vero episcopi, ut omnes parochi hujusmodi indicem librorum prohibitorum penes se habeant.

De sacramentis.

CUM sacramenta omnia a Christo domino, salutis nostræ causa instituta sint, atque ex illius sanguine preciosissimo vim sumpserint ad virtutis culmen omni animi pietate, sanctitate, ac religione contendere is profecto debet, cui illa tractanda sunt, vel ministranda.

Parochi igitur, omnesque alii, ad quos cujusvis sacramenti administratio spectat, quam diligentissime videant, ne lethalis peccati labe infecti, dum aliorum saluti studeant, sibi æternæ sint damnationis ministri. Atque ut intus candida innocentiæ stola exornati esse debent, ita etiam extrinsecus mundo superpelliceo stolaque ejus coloris, qui sacramento ministrando congruat, induti sint semper.

Ut autem a reliquis fidelibus ea, qua par est, pietate, atque adeo cum animarum fructu sacramenta percipiantur, illorum virtutem, atque admirabilem fructum parochi frequenter explicabunt, tum vero maxime, cum illa erunt ministraturi.

Sedulo quoque videbunt, ne ad sacramenta quævis aliquem admittant nisi armis depositis, modestoque habitu, ac composito corporis gestu, aliquod reverentiæ interioris indicium, exteriori cultu præ se ferat, & fidei nostræ saltem initia recitare noverit.

Illud præterea diligenter caveant ne pro illis administrandis ab ullo, vel omnium rerum inope sacerdote, verbis aut etiam signis quicquam prorsus, vel minimum quovis modo petatur, exigaturve.

Quod si quis contra fecerit, is graviter ab episcopo pro culpæ ratione puniatur, non avaritiæ tantum labe notatus, sed etiam simoniacæ pravitatis reus.

Quod si laici homines, eleemosynas dare consuetas impendereque renuerint, eos episcopus ex canonum jure ad pie introductam consuetudinem perpetuo retinendam cogat, atque compellat.

ANNO CHRISTI 1585.

De baptiſmi ſacramento.

LICET expoſitus infans ſcriptum habeat collo appenſum, quo ille baptizatus ſignificetur: ſi tamen re diligenter perquiſita, quemadmodum catechiſmo Romano expreſſum eſt, adhuc dubium ſit eum baptizatum eſſe, ea conditionis formula baptizetur. Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo. Et ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c. In reliquis verò ſervent omnino curati ceremonias, & ritus in libro rituali baptiſmorum, nec ullum vel etiam verbum relinquant in illo deſcriptum, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrendæ, & aliarum arbitratu epiſcopi. Et quia aliqui dubitabant de valore baptiſmi ab hæreticis collati, ideo, ſi qui ab illis baptizati eſſent, rebaptizandos eos ſub conditione exiſtimabant: Verum quoniam illa forma baptizandi ſub conditione, introducta eſt propter baptiſmata occulta, & de quibus non paret, nec uni mulieri, ſeu aiteri privatim baptizanti credi neceſſe eſt: contra vero conſtat Calviniſtas in cœtu publico baptizare & in forma verborum & materia a Chriſto inſtituta nobiſcum convenire, nec de hoc facto ambigi poteſt: Ideo vetamus ablutionem repeti quibuſcumque etiam verbis iis, qui a Calviniſmo aut aliis hæreſibus ſimiliter baptizantibus ad noſtras eccleſias tranſeunt, ne de anabaptiſmo redarguamur.

Hæc ſynodus decrevit fontes baptiſmales, in omnibus eccleſiis provinciæ cum omni reverentia cuſtodiri, operiri decenter & in capellis includi, aut cancellis ligneis defendi debere, ne aliqua irreverentia fiat a populo.

Optat etiam hæc ſynodus, ut fontis baptiſmalis operimentum ex nuceis, aliiſque pulchrioribus tabulis levigatis, ac rite compactis conſtruatur in pyramidis modum, quod locum habeat, quo apte ſacrorum oleorum & ſalis vaſcula, ritualis liber, aliave ad uſum baptizandi neceſſaria reponi poſſint. Oſtium autem ſit ita aptatum, ut illo aperto ſacerdos, & patrini, cum infante, ſupra fontem ſtare commode poſſint: claveque ac ſera recte occluſum ſemper maneat. Neque clavem ulli alteri parochus committat ſub gravi pœna, arbitrio epiſcopi irroganda.

Interim vero cuſtodiantur ſacra olea prope fontes baptiſmales, in loco decenti & tuto: in quo etiam reponantur mantilia oblonga, ſaltem duo, munda, & decentia ad uſum baptiſmatis.

Optamus etiam, ut vetus illa conſuetudo in uſum revocetur, quæ adhuc in compluribus provinciis retenta talis eſt, ut ſabbato ſancto, item pentecoſtes frequenti ſacerdotum conventu, ac ſolenni ritu, tum in cathedrali eccleſia, tum diœceſis etiam locis, eccleſiiſve inſignioribus fontis baptiſmalis benedictio fiat.

Curabit igitur epiſcopus, ut ad illius ſolennis benedictionis officium, omnes ſingulique rectores eccleſiarum quarumcumque, quæ in urbe ſunt, in cathedralem; earum vero, quæ in diœceſi, ad eccleſiam illius loci, qui vicariatus foranei titulo fuerit inſignitus. Curati omnes illius vicariatus conveniant, ibique fontem ſolenniter benedicant, juxta ritum a nobis tradendum.

Baptiſmalis fontis, quem ſtatis illis, ac ſolennibus diebus in cathedrali eccleſia conſecrare ſolenne eſt, conſecrandi officium atque munus, niſi epiſcopus legitima cauſa impeditus ſit, ipſe obeat. In diœceſi, is qui præeſt vicariatui. Curatus antequam baptizet, accurate imprimis videat, an qui adhibendi ſunt in baptiſmo compatres & commatres tales ſint, quales eſſe debere eſt: ac ſi aliunde certo non ſciat, eos neceſſe ſaltem orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum apoſtolorum tenere experiendo cognoſcat: quam ob cauſam ea doctrinæ Chriſtianæ rudimenta ſibi ab illis ante recitari præcipiat. Baptizandi ritus accurate ſervetur, nec vero ullo modo confundatur: ita ſcilicet ut pro eccleſiæ uſu per epiſcopum probato, vel aquæ infuſione, vel immerſione baptiſmum miniſtret.

Ad aquam baptiſmalem infundendam, non manus, ſed vas, quod ob eam cauſam paratum in fonte baptiſmali aſſervari debet, adhibeatur. Parochus autem ſacerdoſve baptizans, caveat ne ad infantem baptizandum alio chriſmate utatur, quam eo, quod illo ipſo anno conſecratum eſt, ut veteri canone cavetur, ſub pœna ſuſpenſionis incurrendæ.

Curati gravi illis pœna arbitratu epiſcopi infligenda in poſterum, ſacramentum baptiſmi ne miniſtrent iis, qui ad eccleſiam accedunt cum tympanis & aliis inſtrumentis ſtrepitum ac clamorem cum riſu, & aliis inanis lætitiæ ſignis excitantibus.

Et quando opus fuerit illum adminiſtrare diebus feſtis, adminiſtrent ante, vel poſt dimidiam horam, quam divina celebrata fuerint officia. Iidem curent ut infantibus proprio nomine in baptiſmo appellandis, ea nomina non imponantur, quæ turpia, aut ridicula ſunt, quæve gentilium, atque adeo impiorum & impurorum hominum memoriam referant: ſed illorum, qui ob veræ pietatis, ac ſanctæ religionis, virtutiſque Chriſtianæ laudem, ſanctorum numero aſcripti ſunt, ut & in ipſo vitæ ingreſſu cum ethnicis, ne nomen quidem commune fideles habere velle proteſtentur, & ipſi infantes etiam, cum ætate proceſſerint, nominum ſimilitudine ad eorum, a quibus illa accepta ſunt, imitationem excitentur, & propterea quos imitari ſtudeant, eoſdem quoque frequentius precentur, ac ſperent eos ſibi potiſſimum ad ſalutem, tum animi, tum corporis advocatos fore.

Baptizandi formulam ipſe non ſolum ex catechiſmi Romani præcepto generatim, ſed etiam privatim, ac præcipue obſtetricibus, in eccleſia tamen plane oſtendat ac tradat, quam etiam an illæ recte teneant, aliquando eodem loco accurate videat, ac diligenter quærat.

Baptiſmus infantis, qui domi ob neceſſitatem baptizatus eſt, in libro baptizatorum a parocho de more referatur: notato patrini nomine, & ejus, qui domi ad baptiſmum, & qui in eccleſia ad catechiſmum & exorciſmum adhibitus eſt.

Curatus autem ſacerdoſve extra neceſſitatis caſum, illis pœna excommunicationis propoſita, ne ad domum cujuſdam etiam magnatis ad baptiſmum miniſtrandum accedat, neceſſitas autem illa intelligatur, quæ mortem infantis minatur.

Nemo niſi parochus, aut is, cui ille epiſcopuſve nominatim conceſſerit, in baptiſmo miniſtrando ſtatas illas, ſolenneſque ceremonias adhibeat, etiam ſi ob neceſſitatem miniſtret. Quo in miniſterio ſtola non alterius cujuſquam, ſed albi coloris, ſi fieri poſſit, utatur: & ſine ea

& ſu-

ANNO CHRISTI 1585.

& superpelliceo mundo & integro, ad formam in hac synodo præscriptam nunquam ministret.

lem etiam betur in itione an- 1586. in art. legen- m videtur nmotre.

In baptismo compater ne sit, qui sacro chrismate confirmatus non est, eademque de " compatre cautio sit: proinde parochi erit de hoc studiose ante perquirere. Compater ne adhibeatur regularis aliquis, nec passim clericus sæcularis sacris initiatus, aut beneficium ecclesiasticum obtinens, nec qui minor natus sit quatuordecim annis, sed, qui major, vel potius ætate sit provectiori, ut non ore solum, sed animo, atque serio ad interrogata, quæ in baptismo fiunt, respondeat, ac plane intelligat suscepti a se muneris partes, quod idem de confirmatione intelligatur.

Quoniam autem in baptismo unusquisque pie ac religiose profitetur, se operibus satanæ renuntiare, ejusque pompas deserere, id parochus cum usu venerit populum doceat, præsertimque baptismi tempore, non solum quomodo & quam simplici amictu ad illud infans deferendus sit, sed quam religiosa in Deum pietate, quam humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres commatresve adesse debeant.

Nec vero ullum vel ornamentum, vel aliud quicquam quod mundi hujus pompam præ se ferat, adhiberi patiatur: cum minime consentaneum sit in ipsa vitæ Christianæ ingressu, statim iis rebus studeri, quibus potissimum solenni sponsione renuntiatur.

In baptismo sacerdos, parochusve baptizans, præsentem adesse non patiatur neque Judæum, neque hæreticum, neque denique alium quemquam a fide Christiana aversum. Fideles vero, qui præsentes adsunt, pie, religiose, omnique animi attentione adesse sæpe moneat, memoria tacite studioseque repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsum susceperunt, sancte sponderunt.

Moneant etiam illos, ne baptismum filiorum suorum ultra octavum diem differant, sub pœna excommunicationis iis qui terminum hujusmodi excesserint.

Si duo vel plures infantes offeruntur qui eodem tempore baptizentur, eorum unicuique catechismum, exorcismum, & reliquas statas ceremonias, baptismumque parochus sigillatim ministret atque adhibeat. Cum duo infantes offeruntur ad baptismum, mas scilicet & femina, is ordo servetur, qui antiquissimi ritus est, ut mari primo, deinde feminæ ministretur, nisi necessitas aliter cogat: Idemque servetur si plures offeruntur, partim mares, partim feminæ.

Ad aquam baptismalem, quæ capiti illius infunditur, qui baptizatur, eamque, qua sacerdotis manus sacro oleo illitæ abluuntur, excipiendam, pelvis ne adhibeatur, nisi quæ ecclesiæ tantum usui addicta sit.

Obstetrices tribus post hujus decreti promulgationem mensibus pœna arbitratu episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per vicarium foraneum, si in diœcesi sunt: at vero in urbe per eum cui episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.

Quæ autem probata est, curet quoad fieri potest cum baptizarit, ut duæ saltem mulieres ac mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint, qui in baptizando verba ab eo prolata audiant. Parochus vero cum perquiret an infans baptizatus sit, diligenter obstetricem, & testes etiam de verbis prolatis interroget, ut sibi constet an baptismi forma recte adhibita sit, an vero secus, quamobrem oporteat infantem a se baptizari.

Doceat parochus patrinos, quam cognationem & affinitatem contraxerint, & ad quid obligentur, ne prætendant in suo munere ignorantiam.

Omnis parochus provinciæ post duos menses, a die promulgationis horum decretorum, ne in baptismi sacramento alio rituali utatur quam Romano, pœna aureorum quatuor, & alia arbitratu episcopi infligenda.

Unus tantum sive vir sive mulier, vel ad summum unus & una, baptizatum de fonte suscipiant: inter quos & baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum, spiritualis cognatio contrahatur.

De sacro chrismate.

VICARII ubi constituti fuerint, ex hujus synodi decreto, mittant ad cathedralem, ad recipienda sacra olea feria quinta in cœna domini, quibus ea die per deputandum ab episcopo distribuantur, ut qui ad ea accipienda venerint, valeant redire ad vicariatum in sero feriæ sextæ in parasceve, ut commode in sequenti mane a vicario præparentur ad distributionem clero sui vicariatus seu ritu solenni a nobis præscribendo faciendam. Interim vero donec hujusmodi vicarii foranei instituantur, parochi laicos homines, aut clericos sacris ordinibus non initiatos ne mittant, quibus sancta olea ad se deferenda dentur.

De confirmationis sacramento.

CONFIRMATIONIS sacramentum, cujus ministrandi solus episcopus ordinariam habet potestatem, parochi animarumve curatores qui in urbe sunt, die dominica solennitatem pentecostes præcedente, qui vero in diœcesi, quo tempore administrandum erit hoc sacramentum, populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit. Videant item, ne qui eorum qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligant: sed eos omnes, quos in ætate legitima, qua eos episcopus duxerit esse debere, cognoverit ad illud suscipiendum omni cura & diligentia adducat: quos vero negligentes animadverterint ad episcopum deferant: laborent præterea iidem, ut qui adulta ætate confirmandi sunt, primo de peccatis confiteantur, tum etiam admoneant, ut jejuni illud suscipiant, cum mane ministratur.

Episcopus sacrum chrisma, cum id ministrare proprium episcopalis curæ munus sit, ne stata pentecostes solennitate id prætermittat, tum ad singulas universæ diœcesis partes, parochiasve & loca vel infima vitando accurrat, ubi illud ministrari necesse sit.

Ne episcopi hoc sacramentum minoribus natu annis septem ministrent, nisi illis justa aliqua causa aliter videatur.

Curatus præmoneat illos, qui confirmandi sunt, ut non fronte sordida, aut capillis, ut aliquando ex nimia contigit accedentium incuria, indecenter contecta accedant.

ANNO CHRISTI 1585.

Qui confirmandi sunt, & qui patrini adhibentur parochus ante videat, præsertim quos rudiores esse suspicabitur, an orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, decem præcepta norint. Atque ob eam quidem causam episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari jubebit. Quam diligentiam idem episcopus, etiam, ut opus esse viderit, aliquando præstet per se: vel per alium sacerdotem, quem in ea re cognoscenda constituerit.

Eam rationem adhibeat episcopus in ministrando hoc sacramento, ut prius maribus, postea feminis administret, separatim & distincte, si commode fieri possit, sint compositi, manibus ante pectus junctis, suo quisque ordine, religiose & devote orent. Caveant ab omni strepitu, vociferatione, & confabulatione, sed sancto utantur silentio.

Studebit episcopus hoc sacramentum hora tertia ministrare: quæ hora ex antiquo usu stata est hujus sacramenti, nisi necessitas aliud suadeat.

Ne sint mares feminis compatres, neque feminæ viris, nec juniores senioribus cum hoc minime conveniat.

Hanc rationem adhibeant episcopi, ut omnes qui ad hoc sacramentum accedunt, chirographum, præ manibus gestent, in quo descriptum sit nomen illius qui confirmandus est, & præterea patrini, quod clericus qui episcopum antecedit de manibus confirmandi accipiens, voce elevata nomen confirmandi tantum leget, ut episcopus nomen confirmandi agnoscat: postea in filum reponat quod in fine confirmationis curato tradat, ut nomina confirmatorum & patrinorum in libro chrismatorum referat.

Episcopus & parochus curet, ut qui ridiculum & turpe habet nomen, illud mutet, sumatque in hoc sacramento nomen alicujus, qui vera pietatis, sanctæque religionis laude floruit, ut eumdem imitetur cujus nomen gerit, ab eoque auxiliari mereatur precibus apud Deum.

Frons confirmati chrismate ab episcopo illita, primum bombyce diligenter a sacerdote abstergatur, mox a clerico in sacris si fieri potest, constituto, tela linea munda & pura, aqua madefacta lavetur, quæ aqua postea in baptisterii sacrarium projiciatur.

A susceptoribus in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam omnino largiatur, ne id cuiquam, quod aliquando usu venit, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeat.

Qua ad sanctissimæ eucharistiæ sacramentum pertinent.

TABERNACULUM in quo sanctissimum asservatur sacramentum esse debet quam ornatissimum, ac si fieri posset ex auro solido, pretiosissimis gemmis, religiose certis locis ornatum. Sed quando per facultates ne æneum quidem habere licet, ligneum saltem non ex tabulis nuceis, aut querneis, unde humiditas gigni solet, sed ex populeis, aut similibus conficiatur: totum extrinsecus, aut saltem magna ex parte inauratum, reliquis partibus decenter pictis, amplum quidem erit, pro altaris atque ecclesiæ magnitudine, quadrata, aut octangula, aut rotunda forma, aliave quæ commodior videbitur, & imaginibus sanctorum, vel passionis dominicæ mysteria referentibus exsculptum.

In ejus summitate posita sit imago, vel resurgentis, vel sacrum pectoris vulnus exprimentis, vel cruci affixi Christi domini: Super majori altari, tanquam digniori, magisque conspicuo loco, collocandum erit, omnino bene firmum, firmiterque suffultum: nisi necessaria vel gravi de causa aliud episcopo videatur: tum etiam tuto clausum, cujus claves videat, ne cuiquam alteri facile committat ecclesiæ rector: ac ne laico viro unquam, etiam ecclesiæ custodi, uti alicubi factum sæpe animadvertimus, viginti quinque aureorum pœna proposita rectori, aut ei cui clavis cura commissa est, ac graviore præterea arbitratu episcopi, ita quippe apte positum, ut ad promendum, reponendumve sacramentum, altare nunquam ascendi oporteat.

Ostiolo erit ita ab anteriori parte amplo, ut tabernaculum aliud minus, intus recondi & exponi rectum possit, necnon ita ad aperiendum aptato, ut sacerdotis, aut recondentis manus, brachiumve nullo pacto impediatur.

Vacuum ita sit a reliquiis, & sacri olei vasis, aliisque rebus omnibus: ut ne inanis quidem pyxis intus reponatur, nihilque aliud prorsus in eo recondi liceat, quam illud ipsum vas, in quo tunc asservatur sanctissimum sacramentum.

Sub illo autem, etiam si commodus ab inferiori parte superstit locus, nullum sit prorsus, etiam pro thure, candelis, librisve, aut alicujus ecclesiæ supellectilibus recondendis armariolum.

Intrinsecus panno serico ornatum, & circumvestitum sit, ab exteriori parte conopeo amplo & serico item, sed auro, vel argento intexto, ubi per facultates potest, pretiosiori in dierum festorum solenniumque celebritate, in feriali autem usu ex serico, vel subserico, quod camelotum vocant, contexto. Tabernaculi vero solum, sub ipso sacramenti vase candido corporali semper stratum sit.

Cum sacerdos peracto missæ sacrificio, statim sacram eucharistiam ministrat, vestibus sacerdotalibus, quibus in missa usus est, indutus id faciat. Si vero alio tempore, tunc superpelliceo stolaque alba utatur, verum pluviali indutus sit episcopus, quando illam non in missis sacrificio ministrabit.

Ad duos menses post decreti hujus publicationem, non ministretur sacra communio, ubi fuerit communicantium frequentia, sine pyxide, in qua decenter sacræ hostiæ collocentur: & interim sub pœna suspensionis, ne deferatur ab altari ad altare in corporali, sed in calice.

Eo modo autem administret sacerdos celebrans sacram communionem, vel peracto missæ sacrificio, vel postquam sumpserit sacratissimum sanguinem, ut populus vel hi qui communicaturi sunt, dispositi ordine & decenter consistant: & nisi ante ipsos parata sint scamna cum mappis, adsint duo clerici; vel alii duo pii homines, ubi clericorum numerus non sit, qui mappam extensam habeant ante communicandos, ad hoc ut caveatur sanctissimo sacramento, ne cadat aliquando in terram, alter vero clericus a parte epistolæ positus recitet alta voce *Confiteor*, usque ad finem. Perfecte

ANNO CHRISTI 1585.

confessione & absolutione, de more sacerdos genuflectat ante altare, & adoret sacratissimas hostias: postmodum assurgens reverenter accipiat pyxidem in manu sinistra, & cum pollice & indice manus dextera teneat unam ex sacris hostiis aliquantulum super labium pyxidis elevatam, quam populus intueatur, & dicat voce aliquantulum elevatta, gravi tamen, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, deinde vel ipsemet sacerdos, vel clericus in eodem loco capite profunde inclinato percutiens pectus dicat ter, *Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, &c.* Quo facto sacerdos prosequatur communionem dicendo: *Corpus domini nostri &c.* Et dum hoc dicit, signet ante faciem communicantis, cum sacra hostia, modeste tamen supra pyxidem.

Clericus, qui confessionem recitavit, accepto vase purificationis, quod tamen non sit calix ad consecrationem paratus, sed ciathus, & mappa purgata: alia manu teneat aliud vas, in quo vinum sit pro purificatione communicantium, quod ubi commode fieri possit albi sit coloris, & insequatur purificationem usque ad ultimum, ea tamen ratione, quod si sacerdoti cum sanctissimo sacramento contigerit obviare, cesset a purificatione, & reverenter genu flectat, quoad usque sacerdos transierit. Idem curet, ut statim cum aliquis sumpserit purificationem, surgat, & locum alteri cedat. Erit in hoc diligentia sacerdotis & parochi curare, ut omnia quæ tanto sacramento adhibentur, decore, honeste, ac reverenter fiant.

Expedita communione, pyxide reverenter repolita in tabernaculo, versus ad populum de more impertiatur benedictionem.

Animadvertat præterea parochus, ne quid in sacra communione quæritetur pelvi vel alio vase.

Cum vero ad ægros omni reverentia omnique religiosi cultus studio, atque honorifice quoad ejus fieri potest, afferenda illa sit, nocturno tempore non afferatur, nisi ægro mortis periculum instet.

Parochus ægroto illum allaturus, accurate hæc præmoneat, primum ut ægrotantis cubiculum ab omni sorde, omnique inquinamento purgetur, & amota omni re prophana, pro apparatu, & sacris imaginibus, ubi potest, exornetur, tum præterea mensa mappa nitida, puraque constrata: cruce, aliaque effigie sacra, candelabris, & candelis cereis, saltem binis instructa apparetur: in qua super corporali pyxis cum sanctissimo sacramento collocari possit. Sit etiam vas vitreum ad ablutionis usum. Quæ omnia ut ab his qui ægroti curam habent parentur, cura sit imprimis confratrum sanctissimæ eucharistiæ. Apud eos vero qui pro eorum egestate, inopiaque id præstare non poterunt, ipsi sodales parent. Deinde idem parochus & vesperi pridie illius diei, quo sacram eucharistiam allaturus est, si eo tempore de hoc officio præstando certior factus est: & paulo etiam antequam afferat, certis campanæ ictibus confratres sanctissimi sacramenti & clericos, & reliquos fideles, præsertim illius parochialis viciniæ evocari mandet, qui illud pia veneratione prosequantur, post ipse, ubi manus laverit, tum superpelliceo, stola, ac pluviali ubi potest indutus, ad altare genibus flexis religiose oret.

Sacerdotes vero ceteri, clericive qui comitantur superpelliceum adhibeant. Si canonicorum capitulum sit, cappam vel almutiam, aliudve indumentum, ut illis in choro moris est. Reliqui fideles bini prosequantur capite aperto, & quamplurimi, candelis accensis, ac primo loco viri, in quibus scholares sanctissimi sacramenti præcedant, postremo feminæ. Omnes præsertim ecclesiastici homines, hymnos & psalmos pœnitentiales, aliosve intima animi pietate simul cum parocho, sed alternatim pronuntient, atque alii item religiose orent.

Cum quis sacerdoti, sanctissimi corporis domini sacramentum ad ægros ferenti, aut eidem inde redeunti obviam fit, dum vel equo, vel curru, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde statim descendat, humique flexis genibus tamdiu in adoratione permaneat, quoad ille cum sacramento transierit.

At vero omnis sive sacerdos, sive clericus, sive laicus quicumque eidem sanctissimo sacramento obviam fiet, pro Christianæ religionis cultu, domum usque ejus, cui ministrandum est, & ad ecclesiam quoque quo reditur pia veneratione prosequi & comitari omnino studeat, nisi necessitate causave urgenti vehementer impediatur. Id omne ut cuncti fideles studiose religioseque præstent, illos unusquisque parochus quam sæpissime ac diligentissime commonefaciat. Familia vero, quæ domi habitat ubi ægrotus est, sanctissimo sacramento ad ecclesiam usque, vel saltem extra januæ fines obviam procedat, cum cereis accensis, & omni alio interiori & exteriori pietatis cultu, depositisque plane armis.

Cum sacerdos pervenerit ubi ægrotus jacet, benedicat dicens, *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea*. Posteaquam pyxidem in mensa super corporali deposuerit, eamque reverenter adoraverit, devote assurgat, & ægrotum interroget, an aliquid habeat, quod confessario detegere velit ante sacram communionem, quod si quis habet, sacerdos, omnibus dimissis, eum audiat: dataque absolutione revocet illos, moxque de more clericus dicat confessionem eo modo quo diximus supra de communione populi. Sacerdos autem cum ægro sacram eucharistiam ostendit, aliqua breviter & pie dicat ad excitandam ægri devotionem & astantium pietatem & religionem. Facta communione, & oratione post communionem dicta, & aspersione perfecta, hortetur eum ad sancte meditandum, & ad gratias Deo agendas de tanto beneficio, moneatque domesticos, qui ægroti curam habent, ne per dimidiam saltem horam illum visitari permittant, ne a munere gratiarum Deo agendarum avertatur.

His omnibus peractis, decenter & reverenter reassumpta pyxide, eo modo quo accessit, ad ecclesiam revertatur, & ad tegendam sacram eucharistiam, & sacerdotem deferentem umbella semper in via adhibeatur.

Cum pervenerit ad ecclesiam, ostendat breviter populo indulgentias, quas consecuti sunt comitando sanctissimum sacramentum per summos pontifices concessas, & oratione de sanctissimo sacramento dicta, cum pyxide populo benedicat, qua in tabernaculo collata, illud claudat, & reverenter ad se exuendum in sacristiam revertatur.

Fideles omnes juxta canonem, Omnis utriusque sexus, sanctissimum eucharistiæ sacramentum in paschate, a proprio parocho sumere ne omittant: nec ulli liceat illud sumere ab alio

quam

ANNO CHRISTI 1585.

quam a proprio parocho, vel de ejus licentia. Quod si quis contra fecerit, præter grave peccatum mortale quod incurrit, volumus etiam illi ingressum ecclesiæ interdici, & sepulturam ecclesiasticam. Religiosi vero, qui illud absque parochi consensu administrarint, juxta Clem. primam, de privil. sciant se excommunicationis pœna innodatos.

De celebratione missæ.

EX indigna administratione & perceptione sacrosanctæ eucharistiæ, apostolus non solum mortem æternam, & judicium imminere testatur, sed & morborum popularium causam & originem procedere: quod nostris sæculis, & ecclesiis terrorem maximum incutere debet, propter sacerdotum in celebratione missarum summam & quotidianam fere irreverentiam. Quam enim illota conscientia ac polluta accedant ad sacrificandum, aut quam parum stultiose ac pie dijudicent corpus domini, satis arguunt sordes calicum, corporalium, mapparum, atque omnium ornamentorum, quibus decet venerari tantum religionis Christianæ sacramentum & sacrificium. Ad occurrendum itaque huic indignitati, præcipimus, ut sacerdotes sibi conscii mortalis alicujus peccati non nisi confess, quoties copia alterius sacerdotis illis fuerit, nec nisi mundo corde & jejuni audeant ad altare accedere.

Quod si necessitate urgente sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum tamen poterit, confiteatur. Suos vero calices stanneos, ubi ex necessitate episcopus concesserit, gravi aliqua de causa (nam sine episcopi facultate ejusmodi calicibus uti non debent) ut toti intus, & extra niteant, singulis hebdomadis lineo, atque etiam cinere cum aqua ne negligant detergere, quam in piscinam, aut alium sacratum locum effundant. Calices vero argenteos omni custodia curent ne polluantur sordibus,

Corporalia quoque a se aut ab honestiori quopiam sacerdote, aut etiam tantum a subdiacono ablui curent, tertio quoque mense, & crebrius si opus fuerit. Albas vero & mappas frequentius ut nitor & mundities maxima in illis, & decor in aliis etiam ornamentis reluceat.

Porro venerabunda ac devota omnis eorum actio & pronuntiatio præ se ferat, & ostendat, fidem & intentionem, quam habere debet, de Christi & angelorum in sacrificio præsentia.

Ad excitandam & intercipiendam quorumdam in hac re socordiam & incuriam, episcopi per se aut per suos visitatores quandoque etiam extraordinarie visitent ecclesias, & presbyterorum sacram supellectilem, necnon de ipsorum officio inquirant. Compertos vero negligentes graviter coerceant, aut carcere, aut alia pœna: quin etiam & curatos puniant, qui suis in parochiis indignos presbyteros admittunt aut ferunt, vicarii foranei quoque, si in his exequendis, negligentes fuerint, se pœnis etiam canonicis coercendos esse existiment.

Curatus in sua ecclesia nullum permittat celebrare, qui scriptis facultatem ab episcopo impetratam non exhibuerit, & eam licentiam quam anno uno vetustiorem repererint ne admittant.

Episcopi nulli sacerdoti facultatem celebrandi dent, quem prius examine non probarint, an exercitatus sit in ceremoniis suæ cathedralis ecclesiæ, & quantum poterit in ceremoniis Romani missalis: quem ignorantem repererint, prius ut instituatur curent.

Ne missam novam episcopi celebrari permittant a quovis sacerdote, qui non fuerit peritus ceremoniarum Romani missalis, illudque ex hujus synodi decreto quam primum in suis diœcesibus introducant.

Qui vero primæ missæ celebrandæ facultatem impetrat, is sedulo moneatur, ut quo die primum celebraverit, eum totum in sanctis pietatis officiis, omni animi religiosi studio ponat, ac ne ludis, comessationibus, minus autem choreis, aut inanibus aliis spectaculis se immiscеat, gravissimas alioquin pœnas arbitrio episcopi daturus.

De cetero, quilibet sacerdos sacrum missæ facturus, lotis prius manibus, & facta oratione, se sacris induat vestibus in sacristia, & ad unguem omnia servet, quæ in rubricis Romanis missalis descripta sunt, tam de purificatoriis, quam de bursis corporalium, & velis ad tegendum calices: Sudariolum præterea habeat pro abstergendis manibus ad *Lavabo*. Aliud item pro naribus emungendis. Albarum præterea manicæ ita astrictæ manibus hæreant, ut in ceremoniis missæ rite perficiendis sacratissima hostia intacta sit, necnon etiam ut & aliis periculis occurratur.

In posterum decernimus in sacrificio missæ adhiberi ab omnibus candelas duas cereas, ita ut quævis unciæ unius sit ad minimum, nec ultra quis missæ sacrificium sine talibus candelis celebrare audeat, sub pœna aurei unius pro qualibet vice, applicandi pro medietate seminario, & pro medietate scholæ sacratissimi sacramenti, & aliis pœnis arbitratu episcopi.

In celebratione missæ sacerdos ne se conferat ad altare, nisi clericum in decenti habitu, & cum superpelliceo mundo cum manicis, sibi inservientem habuerit. Quibus vero in locis propter inopiam clericus ita commode haberi non poterit, caveat, ne celebret absque hujusmodi clerico, nisi facultatem ab episcopo in scriptis impetraverit.

Habeat in celebratione tintinnabulum parvum, cujus sonitu moneantur fideles in elevatione sanctissimi sacramenti.

In metropolitana, cathedrali, vel collegiata, aut parochiali ecclesia, quando elevatur sanctissimi domini nostri corpus in missa majori, vel parochiali, semper signo majoris campanæ moneatur populus ut ille se Deo humiliet, & quamvis longe positus sanctissimum sacramentum adoret.

Nec vero quis vel vir, vel mulier gradibus altaris hæreat, aut prope altare sit, dum sacrum fit: Ideo sacerdos celebraturus hærentes inde longius abscedere jubeat: quo celebrante, id ministrans clericus præstet.

Cum post offertorium in missa oblatio a populo fit, sacerdos ne patenam deosculandam illi præbeat, sed tabellam aliquam pictam, vel aliam sacram imaginem ad hoc adhibeat.

Faces, & intortitia quæ accenduntur ad elevationem sanctissimi sacramenti in posterum ne extinguantur, donec sacerdos sumpserit sacratissimum sacramentum in missis scilicet majoribus. Contingit sæpe in quibusdam ecclesiis vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum legatis impositum

ANNO CHRISTI 1585.

tum esse, ut illis pro singulis diebus a testatoribus præscriptis nequeat satisfieri, vel eleemosynam pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniatur qui velit huic se muneri subjicere: unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Propterea episcopi ex sacrosancti concilii Tridentini decreto in synodo diœcesana re diligenter inspecta, pro sua conscientia in ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuant circa hæc, quicquid magis ad Dei honorem & cultum, atque ecclesiarum utilitatem viderint expedire, ita tamen ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute, legata ea ad pios usus reliquerunt. In posterum vero non facile recipiantur nisi habita ratione temporum & locorum.

Curati ter in hebdomadà sacrum faciant, aut eo etiam sæpius si vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem divini sacrificii usum postulabit.

Ceteris etiam clericis præcipimus, ut singulis mensibus, diaconi quidem & subdiaconi bis saltem: Qui vero in minoribus ordinibus, aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui autem sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat, & nisi paruerint, ad episcopum deferat.

Quod de sacerdotibus missam celebraturis, in sacristia induendis decretum est, idem intelligi volumus de celebrantibus vesperas, quibus interdicitur, ne amplius in choro, & in conspectu populi cappam seu pluviale induant. Sed e sacristia induti ad vesperarum officium incipiendum procedent, quo finito ad sacristiam ut eamdem cappam dimittant, regrediantur.

De missali & breviario.

CUPIENS hæc sancta synodus, ut omnes ecclesiastici hujus provinciæ, unanimes, uno ore tam in ecclesiis, quam privatim honorificent Deum ac patrem domini nostri Jesu Christi: & attendens quod ex constitutione felicis recordationis Pii papæ quinti prohibitum est proprio officio relicto aliud, quam Romanum assumere: Ideo cum aliæ cathedrales ecclesiæ officio metropolitanæ conformari non possint: Statuit hæc synodus, ac omnibus ad quos spectat præcipit & mandat, sub pœna excommunicationis, ac alia arbitratu episcopi, ut usum breviarii Romani & missalis ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restituti & editi in omnibus hujus provinciæ ecclesiis intra illud tempus, quod hinc ad principium mensis Januarii anni proximi 1586. interiectum est, omnino introducant. Visum est enim id magis decere, quam, quod unaquæque diœcesis proprium officium retineret, præsertim cum jam missalia, breviaria, diurnalia, gradualia, antiphonaria, & alii hujusmodi libri ad uniuscujusque diœcesis hujus provinciæ usum omnes pene laceri, imo & omnino consumpti sint, & vix reperiantur, nec de novo imprimi possint absque magna impensa,

Et ne libri, quos tam metropolitana, quam aliæ cathedrales ecclesiæ habent, illis inutiles remaneant, magno earundem ecclesiarum præjudicio: placuit illos ad usum Romanum aptari & reconcinnari, impensis totius cleri unius cujusque diœcesis.

ANNO CHRISTI 1585.

Quæ ad pœnitentiæ sacramentum pertinent.

ECCLESIA parochialis, eique item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale unum habeat ex tabulis sectilibus, ac rite constructum ad formam illius, quod in cathedrali ecclesia episcopus quamprimum construi curabit. Duo vero eadem forma, ubi quingentarum animarum, & amplius cura geritur.

Ecclesia autem, quæ plures habet confessarios, totidem confessionalia, quot confessarios habeat, sive parochialis illa sit, sive collegiata, sive cathedralis: ubi sex mensibus transactis confessionalia constructa non erunt, earum ecclesiarum rectores, episcoporum arbitrio condemnentur, & nihilominus expensis eorum, ad quos spectabit, confessionalia hujusmodi construantur.

Sacerdotes autem, quicumque illi sint, aut sæculares, aut regulares, qui extra confessionalia, vel in iis quidem, sed non forma præfinita constructis, vel asseres saltem & laminam, qua confessarius a femina recte dividatur non habentibus, mulierum confessiones, eo præstituti temporis spatio tranfacto audierint, audiendæ confessionis officio ministrationeve, tum etiam, si episcopo videbitur, ab ordinum suorum munere suspensi sint.

In tabulæ dividentis medio fenestella fiat latitudine cubiti dimidiati, & altitudine paulo minori, cui fenestellæ ferri lamina affixa sit minutis foraminibus plena, & tela tenui præterea nigri coloris a parte confessarii apposita, ut nequaquam confitentis faciem aspicere confessarius possit.

Nullæ in eo prorsus capsulæ, loculive ad colligendas eleemosynas constructi, aut affixi appensive sint. Affixæ vero intrinsecus sint tabulæ casuum reservatorum tam summo pontifici, quam episcopis, & pagella præterea in qua forma absolutionis rite descripta sit. Ab exteriori autem parte ante pœnitentis oculos sanctissimi Jesu Christi imago, si non coloribus distincta, saltem in cartula aliqua diligenter expressa. Illud autem in aperto & non in obscuro ecclesiæ loco collocetur, ut tam confitentes quam confessarius sacerdos ab omnibus facile conspiciatur.

Excommunicationis item pœnam sacerdotes sine approbationis facultate ab episcopo in scriptis data, quæ tamen gratis concedatur, pœnitentiæ sacramentum ministrantes, ipso facto subire decernimus & declaramus.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ob peritiam scientiamque idoneis, ne committatur, nisi per examen approbati sint, ut supra, & nisi a monasterii præfecto testatum litteris fiat, eos vitæ disciplina moribusque probatos esse, ac dignos propterea, quibus id muneris imponatur. Quo in testimonii genere ipse videat, ne quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Unusquisque monasterii regularis præfectus bis quotannis, semel scilicet ineunte adventu, iterum quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterii probatorum nomina in folio scripta ad episcopum deferat, ut, cum regu-

ANNO CHRIST 1585.

regulares ex uno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant, eamque ob causam ulorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse episcopus alios in eo munere gerendo idoneos ac probatos opportune habere possit. Confessariorum probatorum nomina in tabella ordine descripta, ad valvas sacristiæ ecclesiæ, ubi complures ibi habitant, affixæ, in omnium conspectu sint.

Episcopus quo tempore visitationem obit in frequentioribus diœcesanis locis, confessarios sacerdotes etiam regulares aliquando ad se, tum singulos, tum universos convocet, cum iisque agat, quæ ad tantum sacramentum pertinent, iisque primo, cum ceteras muneris, quod susceperunt, partes graviter accurateque ostendat, tum eos præcipue moneat, quantum, quamque grave vel ad salutem, vel ad perniciem animarum onus sustineant. Proinde illis demonstret, & quam bene notos eos casus habere debeant, in quibus absolvendi auctoritatem nullam habeant, & quam studiose propterea cavere, ne in messem alienam falcem ponant, & quam caute item in pœnitentium absolutione agere, cum præsertim, vel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus sit, abiiciendis agitur.

Confessarius sacerdos, quicumque sit, etiam regularis, ne auditæ sacræ confessionis testimonium scriptum, aut impressum manu sua suoque sigillo signatum sibi peccata confessis dare recuset, tum in paschate, ut parochis, tum ægrotationis tempore, ut medicis, quod debent eos præstitisse, plane constet.

Confitentium præterea paschæ tempore, nomina & cognomina, ut fraudi multiplici occurratur, in librum certum, notato etiam die & mense referat, quem librum episcopo petenti pro debito charitatis studio non modo non deneget, sed prompte ostendat atque exhibeat, tradatque: Testimonii vero formula certa ab episcopo præscribatur, cujus exemplaria, ubi ars impressoria sit, & ubi opus est, typis impressa, quamplurima unicuique sacerdoti confessario tradantur, & in diœcesi vicariis foraneis, qui deinde singulis curatis ea distribuent.

Episcopus, quo decentius atque adeo religiosius sacramenti hujus administratio fiat, presbyteros confessarios, etiam qui alicujus congregationis clericorum regularium, alteriusve societatis regulares sint, ad audiendæ confessionis officium ne admittat, neve illam audire, etiam in suis ecclesiis sine superpelliceo & stola patiatur.

Efficiat vero, ut reliqui regulares, tam monachi, quam mendicantes in hoc ministerio eum habitum, vestitumque adhibeant, quem ex regulæ præscripto in choro ad divina officia celebranda adhibent.

Omnes vero videant, ne extra ecclesiam, oratoriumve, confessionem audiant, præterquam ægrotantium, nisi ob urgentem causam.

Confessarius quicumque sive sæcularis, sive regularis ille sit, non stando, neque procumbendo, sed in sede, tamquam pro tribunali judex sedendo, sacram confessionem audiat pœnitentium, quales quales sint, etiam in summo aliquo dignitatis gradu constituti, itidem faciat cum absolutionis sententiam pronuntiat

Atque, ut omnes unæ utantur absolutionis formula, hanc omnibus observandam proponimus, ut post preces illas, quæ incipiunt, *Misereatur, &c.* Et *indulgentiam, &c.* quæ in missalibus quibuscumque leguntur, atque in missis quotidie recitantur, subdat confessarius, *Dominus noster Jesus Christus te absolvat*, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis minoris (aut etiam si ejus rei facultatem habeat, majoris) si qua teneris: deinde absolvo te ab omnibus peccatis tuis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Passio domini nostri Jesu Christi, & merita beatæ Mariæ semper virginis & omnium sanctorum, & quicquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen. Vade in pace, & noli amplius peccare.

Quod in ecclesia antiqui instituti, veterisque consuetudinis est, recte omnino servet, ut dum absolutionis formulam precesque adjunctas profert, supra caput pœnitentis, manum dexteram elevet a parte sua in confessionali, id quod etiam cum mysterii significatione fieri solet.

In pœnitentiæ sacramento, magna humilitas necessaria est. Itaque pœnitens, cum ad confessarium, qui Christi domini locum in eo ministerio gerit, accedet, intimo animi dolore, omnique humilitate, non subjectis pulvinaribus, si necessitas aliud non postulat, sese ad illius pedes projiciat ac prosternat, id quod ab apostolicis usque temporibus in more usuque positum est, ut se reum agnoscat atque profiteatur mortis æternæ. Dum confitetur, sit manibus junctis, digitis paululum erectis, oculis demissis.

Confessarios omnes, qui in urbe sunt, tum aliquando per annum, tum præcipue semel hebdomada prima quadragesimæ, iterumque adventu ineunte ad se episcopus convocari curet, cum iisque agat de animadversionibus & præceptis ad utilitatem animarum in confessionibus necessariis.

Quod supra dictum est de confessionibus non audiendis post terminum constitutum extra confessionalia sub pœna suspensionis statim incurrendæ, id non solum de confessariis sæcularibus, verum omnino de regularibus etiam intelligatur.

Innocentii tertii constitutionem, in generali concilio editam, qua sancitum est, ut fideles saltem semel in anno, proprio parocho peccata sua confiteantur, inviolate omnes servent.

Salutarem ejusdem Innocentii constitutionem eodem concilio latam, a sanctæ memoriæ Pio quinto in usum revocatam, præcipimus observari, ut medici ad ægros in lecto jacentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos plane moneant, ut idoneo confessario de peccatis confiteantur. Quibus etiam denuntient, se nisi id quatridui spatio ad summum præstiterint, eorum curationi non adfuturos. Parochum etiam curabunt certiorem fieri, de eo, qui in ejus parochia morbo affectus teneatur: qui pro sui officii munere statim ægrum convenire, & cum eo de pœnitentia agere debet, ut per hoc sacramentum Deo reconcilietur.

Jubemus autem medicos, excommunicationis pœna iis proposita, quam jure ipso subeant si secus fecerint, transacto quatriduo, ab illorum

ANNO CHRISTI 1585.

rum curatione omnino abstinere : nisi certo cognoverint, eos postquam in eam febrim morbumve inciderunt, confessos esse, aut episcopo, eive, cui episcopus ejus rei facultatem dederit, aliud ex justa causa videatur.

De matrimonio.

DILIGENTISSIMI sint episcopi in ea observatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio servandam statuit sacro-sancta œcumenica Tridentina synodus, ulla ex parte discedat.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur ; memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, ut in contrahendo matrimonio interfit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant, ejusque exemplum episcopi in aliquo libro descriptum diligenter asservent. Parochi autem in eum librum referant, in quo etiam conjugum, & testium nomina ex præscripto Tridentini concilii scribere debent. Quicquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesiæ præcepto servantur, media ea missa, ad quam frequentior populus convenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinarit, cujus judicium deinde sit episcopi, ab eo plectatur. Parochi, cum sponsis benedicendum erit, id, celebrata missa, cui illi interfint, semper faciant.

Episcopi ea, quæ de matrimonio a Tridentina synodo in reformatione matrimonii decreta sunt, communi lingua divulganda curent, & omnibus suæ diœcesis parochis eorum exempla distribuant, ut illi tertio quoque mense frequenti populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

Tridentina constitutio de matrimoniis, quæ cum vagis, & nullo certo loco consistentibus hominibus iniri quandoque solent, servetur a parochis vel diligentissime. Nec vero ipsis parochis facultatem, ut illos vagos homines matrimonio jungant, episcopus ante det, quam norit eos solutos esse, & a catholica communione non alienos.

Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii, qui puellæ curam habent, id postularint. Quod si ambo diversis in parochiis habitant, tum in unius & alterius item parochia fiant.

Eas autem denuntiationes ne ullas quidem remittere eis liceat, nisi proprii episcopi consensu, idque causis jure permissis.

Caveant autem parochi, ne alienæ parochiæ sponsum sponsamve ante matrimonio jungant, quam testimonium ab illius parocho, si ejusdem vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœcesis ille sit, scriptum acceperit, cujus testimonii fide sibi testatum fiat, ex Tridentini concilii præscripto, denuntiationes, quæ necessariæ sunt, aut ordinarii sui voluntate omissas esse, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab ullo homine significatum, quominus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero testimonium, si a parocho alienæ diœcesis fiat, ab ordinario loci, aut ab eo, cui hoc ille delegaverit, subscriptione ac sigillo comprobatum sit ; si vero in diœcesi, a vicario foraneo.

ANNO CHRISTI 1585.

Contra maleficia, & ut digne hoc sacramentum accipiant, parochus hortetur conjuges, ut antequam contrahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum accedant.

Nuptias solenniter fieri omnibus temporibus, præterquam ab adventu domini nostri Jesu Christi, usque ad diem epiphaniæ, & a feria quarta cinerum, usque ad octavas paschatis inclusive permittitur.

Si quis parochus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis, etiam si id ex privilegio, vel immemorabili consuetudine sibi licere contendat, alterius parochiæ sponsos, sine suorum parochorum licentia, vel tempore prohibito durante, matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, pœnis a sacris canonibus, & generalibus conciliis impositis puniatur. Contra illos insuper episcopus ad carcerem, & alias pœnas arbitratu suo procedat.

Quæ in nuptiis indecore aut superstitiose fiunt, episcopi tollere curent : neque curati ad celebrationem, & benedictionem procedant, donec quæ illicita & superstitiosa sunt, omnino ablata fuerint. In reliquis autem servetur uniuscujusque diœcesis, & ecclesiæ optima consuetudo, quam tamen episcopus diligenter examinabit, ut si quid absurdum in ea viderit, vel quod non deceat judicarit, reformet.

Qui sponsalia de futuro contraxerint, si una ante coierint, quam coram parocho & testibus matrimonium inter eos in facie ecclesiæ per verba de præsenti celebratum sit, illius peccati, quoniam in eo sæpe delinqui animadvertimus, absolutionem episcopo reservatam esse volumus, gravemque illis pœnitentiam imponi.

Cum nefarium sit, matrimonii libertatem violare, & a quibus jura expectanda sunt, injurias nasci, omnibus cujuscumque gradus, ordinis, dignitatis, & conditionis existant sub anathematis pœna, in quam ipso facto incurrant, sedis apostolicæ, & conciliorum generalium auctoritate præcipitur, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos, vel alios quoscumque cogant quo minus libera matrimonia contrahant.

Parochis tamen mandamus, ne facile ad matrimonia liberos invitis parentibus contrahentes, aut vagos recipiant & ignotos homines qui plerumque relicta uxore, aliam, & nonnulli plures diversis in locis ducunt, sed prius diligentius inquirant de ea re qua ad ordinarium delata, ab eo quod docebit faciendi licentiam obtineant.

Grave peccatum est, homines uxore solutos concubinas habere : gravissimum vero & in hujus sancti sacramenti maximum contemptum, uxoratos in hoc damnationis statu vivere, ac audere, eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere, & retinere. Quare ut huic tanto malo opportunis remediis provideatur, decreta sanctorum conciliorum insequendo statuimus, concubinarios tam solutos, quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis, & conditionis existant, si postquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti fuerint, concubinas non

ejece-

ANNO CHRISTI 1585.

ejecerint, seque ab earum consuetudine non se- A junxerint, excommunicatione feriendos esse, a qua non absolvantur, donec ipsa & cum effectu admonitioni paruerint. Quod si in concubinatu per annum neglectis censuris permanserint, contra eos ab ordinario pro qualitate criminis severe procedatur.

Mulieres sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum concubinariis, seu adulteris publice vivunt, si ter monitæ obedire noluerint, ab ordinariis locorum, nullo etiam requirente ex officio graviter pro modo culpæ puniantur: & ab ecclesia ejectas per brachium sæculare extra oppidum, atque etiam extra diœcesim, si expedire videbitur, ejusdem ordinarii judicio ejiciantur, aliis pœnis contra adulteros & B concubinarios inflictis in suo robore permanentibus.

Quæ pertinent ad sacramentum extremæ unctionis.

PAROCHUS extremæ unctionis sacramentum, sicut iis qui sequuntur ministrare debet, adultis scilicet periculose ægrotantibus, prope moribundis, senio confectis, etiam leviter laborantibus, ita cavere ne sequentibus ministret, nempe pueris rationis usu carentibus, ad bellum proficiscentibus, navigantibus, peregrinantibus, & his, qui mox ultimo supplicio mulctandi sunt. C

Idem, cum pro ægrotis suæ parochialis vicinia semper orare, sacrificiumque offerre debet, tum, si quem ex his periculole ægrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die, noctuque ad extremæ unctionis sacramentum ei ministrandum præsto sit & paratus.

Idem extremæ unctionis sacramentum ministraturus, quot commode potest, presbyteros, & clericos adhibere studeat superpelliceo indutos, qui ipsum ministrantem, & precantem pietatis orationisque studio in eo ministerio adjuvent. Quod si plures habere non potest, unum saltem omnino adhibeat clericum sibi ministrantem.

Accedat autem illud ministraturus stola, & D superpelliceo indutus, quo induatur in ecclesia.

Vas sacri olei ne sinu brachiove comprehensum, sed sacculo serico violaceo apte inclusum, cordula serica a collo pendens pie reverenterque ferat.

Cum accersitur, prope ægrotantis lectum, mensam parvulam, ubi commode fieri potest, parari, mappaque candida sterni curet, super qua & vas sit, ubi bombyx seu stuppa ad abstergendas unctiones, micaque panis ad absterſionem digitorum præparata, & vas alterum aquæ ad manus lavandas, & candela cereæ item parva. In qua mensa vas sacri olei a E parte lecto viciniori ponatur, a laico vero homine manu ne tencatur.

Ubi sacramentum ægro ministrarit, dum ille sermonis & sensuum usum non amisit, eum brevibus & suavibus, ardentibusque verbis excitare ad desiderium vitæ æternæ, & ad spem de divina misericordia concipiendam ne opportune desistat: tum, cum prope moribundus est, in illius animæ commendatione quam maxime potest, intima animi pietate statas, religiosas, sanctasque preces recitet, curetque eo toto tempore ut domestici, simul omnes qui adsunt, pro eo Deum pie precentur.

Ubi hoc officium pie accurateque præstiterit, si æger adhuc vivit aut animam agit, ne eidem præsens adesse; omniaque salutaria officia præstare omittat. Quod si legitime impeditus in administratione sanctissimorum sacramentorum, id præstare non poterit, per alium sacerdotem, si in eo loco sit, vel per confratres sanctissimi sacramenti sua diligentia instructos præstare nullo modo omittat.

Episcopus pro sua vigilanti cura in urbe, aut alio loco in quo ipse sit, cum ægros graviter laborantes, præsertim vitæ spiritualis amantes, pietatisque laude insignes paterna caritate aliquando visitare studeat, tum episcopalem benedictionem moribundis impertiatur.

Hoc officium quoque diligentius, cum potest, sæpe parochis, sacerdotibus, religiosis viris ægrotantibus, & moribundis item, præstare idem pie curet.

Parochus vero fidelibus prope morituris suggerat, ut ex hoc sæculo antequam migrent, qui præsertim in urbe sunt, aut alio loco, in quo episcopus sit, ad illum certum hominem mittant, qui eis benedictionem episcopalem petat.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

UT ordinis sacramentum omni qua fieri possit diligentia ac pietate, & ab episcopis conferatur, & ab iis qui promovendi erunt, suscipiatur, hæc partim ex sacrorum canonum jure, partim ex pontificum sanctionibus, partim ex patrum regulis, partim ex œcumenica Tridentina synodo deprompta statuenda duximus.

Dominico illo die, qui quatuor stata jejunii tempora, quibus ordinis sacramentum ministratur, proxime antecedit, parochi non solum solenne illud jejunium hujus rei causa institutum denuntient, verum etiam in sua unusquisque eorum parochiali ecclesia supplicationes, litaniasque pie ac religiose vel intus habeat, vel prosequente fidelium multitudine, foris ecclesiam, sicut moris est, obeat, tum præterea admonitione populum ad illud excitet, ut non modo eas supplicationes omni pietate peragat, sed illis ipsis statis jejunii diebus frequens in oratione pure sancteque versetur, ut Dei, sanctorumque ope implorata, tum episcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus sancti lumine illustretur: tum illi quibus conferuntur, in vitæ sanctitate, doctrina, religiosisque virtutibus proficiant.

Sacræ ordinationes tum statis a jure temporibus, nisi ob urgentem causam, illas alio tempore aliquando, facultate a sede apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in ecclesia cathedrali ritu solenni, canonicisque præsentibus, habeantur. Si vero quandoque in diœcesano loco habentur, in illius loci ecclesia primaria celebrentur, clero ejusdem præsente, ut decreto Tridentino cautum est.

Constitutione Pii II. pontificis maximi, quicumque clerici sine canonica dispensatione, extra stata tempora, vel legitimam ætatem, vel absque dimissoriis ordinarii sui literis, se ad aliquem sacrum ordinem promoveri fecerint, a suorum ordinum, quos susceperint, executione, ipso jure suspensi sunt, sique suspensione durante, illorum ordinum ministerium, functionesve obierint, statim irregularitatem

sub-

ANNO CHRISTI 585.

subeunt : ob quam præter alias pœnas, contra eos canonum jure sancitas beneficiis etiam ecclesiasticis privari possunt. Iis igitur pœnis ne quis facile illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in diœcesana synodo promulgari, tum pridie illius dici, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis jubemus qui initiabuntur.

Ab omni sacræ ordinationis limine, & ingressu, arceantur omnes & singuli, canonicis impedimentis irretiti. Si quis vero aliquo impedimento etiam occulto illigatus teneatur, illud plane saltem episcopo patefaciat, antequam se sacris istis clericalis militiæ mysteriis obtrudere audeat.

Quicumque aliquem ecclesiasticum ordinem B suscipit, is, ut Tridentino concilio jussum est, certæ ecclesiæ adscribatur, in qua functiones, quas ei episcopus præscripserit, obeat : nec vero alius eidem ordo ante conferatur, quam ipsi episcopo fidem testimoniumque ille attulerit, se in ecclesia, cui adscriptus est, præstitisse præscriptas sibi functiones, nisi necessitas, vel utilitas ecclesiæ aliud suadeat arbitrio episcopi. Si vero aliqua de causa eodem tempore, ex sacrorum canonum permissu plures ordines minores clerico episcopus contulerit, eidem præscribat arbitratu suo functiones, ad unumquemque minorem ordinem, quem ille susceperit, pertinentes.

Curet episcopus, ut qui clerici, certæ C ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ii dominicis, festisque singulis diebus in parochiali ecclesia, in cujus finibus eorum quisque habitat, ecclesiasticum beneficium obtinet, quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ episcopo videbitur, rectori operam, atque adjumentum navent, ad divina officia celebranda. Qui vero certis ecclesiis adscripti sunt, in ipsis diebus, ad eas conveniant, & in iis functiones eas præstent, quæ unicuique eorum ab episcopo præscriptæ sunt. Si tamen iis diebus aliquando ad divina officia obeunda, ad funerave in alias ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat episcopus. D

Porro sciat quisquis, sibi ad examen pro quocumque ordine suscipiendo aditum aliter non patere, quam si decenti habitu clericali indutus, & cum congrua pro sui status & ordinis ratione corona, sese coram examinatoribus sistat.

Quicumque ad ordines majores promoveri volunt, mense integro ante statam ordinationis diem episcopum conveniant, tum sua, suorumque parentum, patriæ, parochialisque ecclesiæ, in cujus vicinia nati sunt, & in qua item habitant, nomina : tum præterea beneficium ecclesiasticum, pensionemve, aut patrimonium, aut sponsionem, vel cautionem, cujus nomine, titulove unusquisque eorum ordine E sacro initiandus sit, recte diligenterque singula notata ad secretarium episcopalem afferant. Episcopus vero id ipsorum parochis negotii dabit, ut publice propositis promovendorum in ecclesia nominibus, de illorum moribus, aliisque præmissis a fide dignis, gravioribusque pagi illius viris juramento obstrictis diligenter inquirat, & de iis omnibus accurate literis obsignatis ad episcopum rescribat.

Omnes vero tum ipsi, tum alii qui ordinibus etiam minoribus initiari volunt, si in urbe illi quidem sunt, feria secunda hebdomadæ ordinationem proxime præcedentis, si vero diœcesani, & alii qui extra urbem habitant, quarta feria hebdomadæ, in quam sacra ordinatio incidit, ad nos examinis causa conveniant. Quo tempore quicumque vel primam tonsuram, vel ordines minores majoresve susceperus est, ea singula, quæ mox infra ordine præscribuntur de se literis legitime testata episcopo exhibeat.

Primo se legitimo matrimonio natum esse, aut ob natalium impedimentum secum super illo ordine, quem susceperus est, dispensatum esse.

Præterea se, vel origine, vel beneficio ecclesiastico quod in diœcesi sua obtineat, vel decennali domicilio, vel alia ratione diœcesanum esse, aut familiarem episcopi, qui per triennium cum illo commoratus sit.

Tum a parocho & ludimagistro, eove, quem in quovis studiorum genere audit, aut si in seminario adscriptus est, ab illius rectore loco parochi obsignatas literas afferat, quibus de vitæ suæ disciplina moribusque testatum fiat : doctrinæ item Christianæ scholas eum frequentasse id testimonii afferat.

Hæc præterea testimonia afferet qui prima tonsura initiari voluerit, se sacro chrismate confirmatum esse, in ecclesia frequenter, religioseque versatum esse, spem esse se in clericalis ordinis disciplina permansurum : hoc vero testimonium a parocho habeat, sacram item communionem crebro per annum suscepisse.

Qui vero aliquo minore, majoreve ordine initiandus est, testimonium præter ea quæ supra præscripta sunt, afferat etiam de his quæ sequuntur.

De prima tonsura, ordineve, quem proxime suscepit.

De illius ordinis functionibus a se præstitis, idque testificationis habeat a præfecto ecclesiæ, cui adscriptus est, in qua vere ac speciatim exprimatur quas functiones, & quamdiu, & quam diligenter, & quam pie, & quam decenter, recte riteque præstiterit.

De habitu clericali post ordinem proxime susceptum, a se continue gestato, quam testificationem a parocho afferat.

De confessione frequentiori, cujus rei testimonium obsignatum ab aliquo confessario sacerdote probato ad audiendas confessiones habeat.

De sacra communione crebrius sumpta. Hoc autem testatum afferat, vel a parocho, vel a præfecto ecclesiæ, in qua adscriptus est.

Quicumque alicui majorum ordinum adscribendus est, ea præterea de se episcopo testata faciat : de se ex præscribenda formula denuntiationes in ecclesia cathedrali, tum in propria parochiali, tum in illa etiam, in cujus finibus postremo domicilium habuit, tum etiam ubi per E episcopum denique jussum erit, publice die festo inter missarum solennia factas. Ac præter cetera testetur ætatem sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet viginti duos, si subdiaconatum, viginti tres, si diaconatum, viginti quinque attigisse, si sacerdotium susceperus est. Censum item vel ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacifice possideri, & suum esse vere constet, quantum ad vitæ ejus sustentandæ usum satis esse censuerit episcopus, aut census loco, sponsionem certa cautione factam ab aliquo, se, quæ ad vitæ cultum usu necessaria sunt, illi, qui sacris initiandus est, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde provisum

ANNO CHRISTI 1585.

sit, eaque donatio, sponsione vere ac sine fraude dolove facta sit, ejusque tabulæ rite & recte confectæ.

De eo autem censu, sponsioneve, factas esse publice die festo denuntiationes inter missarum solennia, tum in cathedrali ecclesia, tum in propria parochiali, tum in illa etiam, in cujus finibus postremo domicilium habuit, tum denique ubi illas fieri per episcopum jussum erit, tum omnino in parochiali ecclesia, intra cujus limites major pars census, sive ecclesiastici, sive alterius generis posita est, fidem ferat.

Hortatur autem hæc synodus omnes qui ad subdiaconatus, diaconatus, aut presbyteratus ordines promovendi sunt, ut antequam accedant, de peccatis omnibus totius anteactæ vitæ generaliter confiteantur, ac spirituales aliquas exercitationes ab episcopo præscribendas obeant, adhibito sibi duce & moderatore viro religioso, quem episcopus præfecerit. Quod si præstiterint id testatum afferant.

Quicumque de vestitu ecclesiastico, de frequenti sacramentorum usu, de ecclesiasticis functionibus, de vita & morum disciplina literas testificationis exhibiturus est, eas recenter datas, aut renovatas, confirmatasve afferat, ita scilicet, ut ne vetustiores sint duobus vel tribus mensibus ante ordinationis diem: si vero quis a domicilio suo diu abfuerit, quamobrem vetustiores testificationis literæ accipi debeant, recentiores simul a quibus debet afferat eo loco datas, ubi proxime moratus est. Et si locus extra diœcesim est, ab ejusdem loci episcopo obsignatas, vel ejus auctoritate communitas.

Qui alienæ diœcesis est, hæc ab ordinario suo habeat, litteras dimissorias de ordine suscipiendo, literas testificationis ordinis proxime suscepti, testimonium scriptum de statis denuntiationibus ordinis suscipiendi: testimonium de natalibus, aut de dispensatione legitima super defectu natalium: testimonium de functionibus præstitis, testimonium comprobationis scientiæ per examen, aut literas facultatis, de examine faciendo: testimonium item de vita, & morum honestate: testimonium præterea afferat qui etiam ordinem sacrum suscepturus est, de patrimonio, vel de titulo, vel de censu, aut sponsione cautioneve.

Literæ vero dimissoriæ de ordine suscipiendo, & testimoniales de præstitis functionibus, de vitæ, morumque honestate, neque vetustiores sint duobus tribusve mensibus, a die sacræ ordinationis supputandis, nisi aliud ex causa episcopo videatur.

Regularis qui ad sacram ordinationem conveniet, primam tonsuram, aut ordines suscepturus, caveat ne obstrictus sit aliqua culpa, aut canonico impedimento.

Ipse quoque mense ante statam ordinationis diem ad episcopum conveniat, & nomen ceteraque supra de aliis ordinandis præscripta ad secretarium episcopalem deferat.

Testata hæc præterea habeat, exercitationem frequentem functionis illius ordinis, quem proxime suscepit: frequentiorem confessionem, ac sacram communionem, progressum in ecclesiastica disciplina: observantiam & reverentiam erga sacerdotes & superiores. Loco tituli censusve afferat testificationem præstitæ professionis regularis, & nihilominus coram episcopo juramento affirmet scripto manu sua subsignato, se illam sponte fecisse, aut ratam habuisse: illud autem scriptum in archivio asservandum episcopus curet.

Testimonium item habeat de denuntiatione sui nominis in ecclesia publice facta. De ætate item, ut supra de aliis constitutum est. De transacto intervallo post ordinem proxime susceptum a Tridentino concilio præscripto. Afferat literas dimissorias a superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandus est, quæ literæ vetustiores ne sint duobus tribusve mensibus, a die sacræ ordinationis supputandis, nisi ob absentiam superioris, aliave causa eas longiori tempore datas, renovatasve, accipi, probarive debere episcopus censuerit. Testimonium etiam scriptum a superiore suo qui ostendat eum, vita, & moribus præditum esse, qui dignus sit, ut illi ordini ascribatur, quo is initiari vult. Sit vero hoc testimonium non antiquius duobus aut tribus mensibus, ut in superioribus declaratum est. Si vero diutius a monasterio abfuerit, hoc testatum afferat a superiore monasterii, in quo proxime commoratus est.

Testimonium item de ordine qui proxime præcedit jam suscepto. Si vero tempus statutum & præscriptum a concilio Tridentino, quod interjectum esse debet, inter susceptionem unius, & alterius ordinis, nondum expletum est, tunc a suo superiore scriptum afferat, quo testatum fiat utile & necessarium ecclesiæ suæ, monasteriove esse secum dispensari super interstitio.

Quod si quis stata die non adfuerit, atque ex præscriptis ea quæ ad se pertinent singula non bene nec satis testata fecerit, sciat se ab ordinatione, quæ stato eo tempore habebitur, exclusum fore.

Fiat autem pridie ordinationis in domo episcopali post vesperas recognitio ordinandorum, & ab episcopo, vel ab alio ejus mandato, ordinandis fiat adhortatio, & admonitio salutaris, de dignitate ordinum, & de obligationibus, quæ ordinibus annexæ sunt.

Præcipue moneantur subdiaconi, ut intelligant deinceps Deo auctore se obligari ad continentiam, & ad horas canonicas recitandas, & ex hujus synodi decreto ad sacram eucharistiam, saltem dominicis & diebus festis solennibus præcipue cum altari ministraverint, percipiendam.

Die sacræ ordinationis summo mane conveniant omnes ordinandi in ecclesia cathedrali confessi de peccatis suis, ut ab episcopo sacram communionem sumant, cum omnibus etiam habitibus decentibus, & ordini, quem mox suscepturi sunt, congruentibus: singuli autem singulos habitus habeant, nec ullo modo episcopus permittat in illo actu ordinandis paramenta mutuari.

Si episcopus ægritudine, vel aliquo justo impedimento ab ordinibus conferendis avocatur, non aliter subditos suos, quam modo supra dicto approbatos, & examinatos ad alium episcopum ordinandos dimittat, habitis prius ab eisdem omnibus attestationibus, ut supra.

In literis autem dimissoriis ne licentiam det plures ordines suscipiendi, quam illos tantum, quos uno eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros canones conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis certum suscipiendi ordinis tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, ut pro loci distantia, aliave hujusmodi causa opus esse viderit, quo transacto eas literas ei in posterum nihil suffragati, iisdem literis declaret.

In testimonialibus ordinis ab uno quoque susceptis literis fiat testificatio etiam ecclesiæ, loci-

ve

ve pii, cui is tum ascriptus est ex Tridentino A decreto. Nec vero propterea, quominus alii vel ecclesiæ vel loco pio eumdem etiam postea ab episcopo adscribi liceat, vetitum sit

Sudeant denique episcopi quæcumque de hoc sacramento administrando sancte & accurate a Tridentino concilio ultra præmissa sancita sunt, diligenter omnia observare.

De festorum dierum cultu.

CUM festi dies potissimum ad celebrandas Dei & sanctorum laudes, salutariter fuerint instituti, curandum est diligenter, ut pie sancteque ab omnibus observentur, & ne iis ipsis homines ad divinam offensionem, & animarum B suarum perniciem abutantur.

Prohibemus igitur, ne diebus dominicis, atque aliis festis qui vel ecclesiæ præcepto, vel loci consuetudine colendi sint, quid servilis operis fiat. Ne quid ematur, aut vendatur, nisi quod ægrotis, aut illius diei victui necessarium sit. Neve res ipsas necessarias ante fores ecclesiæ, minus autem in cœmeteriis vendi liceat. Ne ipsarum occasione officinæ apertæ ullo modo sint præter illarum ostiolum parvum, quod apertum sit licet; ac ne illæ ipsæ res necessariæ ullo pacto ab hora tertia, usque ad peractum vesperarum officium vendi possint præterea quæ ad ægrotorum pertinent curationem. Qui secus facere ausus fuerit, is arbitrio episcopi, præter C earum rerum quæ expositæ erunt, aut quæ equis, mulis, plaustris, aut aliter vehentur, amissionem, aliis etiam pœnis usque ad interdictum inclusive mulctabitur: tum etiam severius si frequentius in id peccaverit, episcopi arbitrio. Ne mercatus, emporia, nundinæve fiant uspiam, sed quæ festo die fieri consueverint in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur.

Populorum processiones, quæ iis diebus ad aliquas ecclesias devotionis causa fieri consueverunt approbantes, præcipimus ipsarum ecclesiarum curatis, ut studeant paratum ibi habere concionatorem, qui verbum Dei mane & a prandio prædicet, si fieri possit, quo populus in D pietate magis contineatur. Comessationes vero, ebrietates, lusus improbos & inhonestos, choreas, turpes cantilenas, omnem denique luxum & lasciviam, atque omnem festorum profanationem damnamus & reprobamus. Denuntiari autem volumus a curatis eo die quo conventus fiet, omnes ex hujus synodi decreto excommunicandos, qui per contemptum festorum, & ecclesiæ, aut per contumaciam, prædictis rebus, & non servitio divino vacaverint.

Doceantur vero populi crebro ab iis, ad quos pertinet, ut festos dies, qui Dei cultui dicati sunt, in divinis officiis, concionibusque audiendis, nec non in orationibus, maximisque, ac continuis Dei erga nos beneficiis recolendis, E sancte ac pie transigant: præsertim ut præter missam, quæ sine gravissimi peccati culpa prætermitti non potest, præter vesperas item quibus fidelem quemque nisi impeditum interesse maxime convenit, in doctrinæ Christianæ rudimentis omnes tam mares quam feminæ, tam viri quam pueri, vel perdiscendis, si illa ignorent, vel alios peidocendis versentur.

Cessent in die sanctorum Innocentium ludibria omnia, & pueriles, ac theatrales lusus, & celebretur missa more solito, episcopo ipso, si adesse poterit, præsente.

De vita & honestate clericorum. ANNO CHRISTI 1585.

NIHIL est, quod adeo personas ecclesiasticas commendet, & ecclesiam ædificet, quam sanctæ & honestæ vitæ exemplum in verbo, in conversatione, in castitate, quemadmodum scribit apostolus de episcopo & presbytero ad Timotheum. Illorum itaque conversatio sit irreprehensibilis, ac præluceat subditis, ad bene beateque vivendum, ut videntes opera bona non solum libenter ea imitentur, sed glorificent Patrem qui in cælis est. Oculus, incessus, vultus, ac vestitus annuntient de homine, ut scriptura tradit. Idcirco nec in exteriori cultu presbyteri sint negligentes: valde enim indecorum est, a plerisque non solum pauperibus, sed etiam ditioribus affectari sordes in familia, in vestibus, & quod pejus est, in ecclesiæ sacramentis, & altari, quod maximum indicium est immundi & impudici cordis. Alii e contra, præsertim nobiliores clerici, exquirunt delicias, ac sui status & ordinis plane obliti induuntur more sæculari. Ut igitur revocemus clericos omnes ad eam, quæ eos decet, modestiam, & honestatem, hæc statuenda censuimus.

Episcopi per edictum publicum ab iis quamprimum proponendum, & in valvis ecclesiæ cathedralis affigendum, moneant omnes & quascumque ecclesiasticas personas, quæ aut sacris C initiatæ sint, aut dignitates, personatus, officia, beneficiave qualiacumque ecclesiastica, etiam simplicia, obtineant, etiam si studii causa absint, & in gymnasiis publicis, aut ubivis locorum sint, ut qui in provincia maneot ad duos menses, qui vero extra provinciæ fines, ii ad quatuor, clericalem habitum sumant, ordini suo, & dignitati congruentem, hac constituta pœna, ut qui non parueriut, si in sacris ordinibus sunt, ab omni ordinum suorum munere sint suspensi, & beneficiorum suorum omnibus anni unius fructibus jure ipso privati sint; quos episcopus piis locis arbitrio suo attribuet: Sin autem beneficium ecclesiasticum nullum obtinent, alias pœnas luant episcopi judicio. Si qui autem D post mensem transacto tempore in edicto ad clericalem habitum sumendum præscripto, eum vel non suscepisse, vel susceptum abjecisse convicti fuerint, officiis, ac beneficiis ecclesiasticis priventur, & severe præterea ab episcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, ceterique clerici, clericali tonsura sint insigniti, ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis, episcopi arbitrio postulabit. Ita sint abraso capillo, ut tonsura perspicua sit omnibus. Comam vero, & barbam ne studiose nutriant, capillis simplicem cultum adhibeant.

Presbyteri autem barbam habeant ad superius labrum ita incisam, ut sumentibus Christi sanguinem nullum afferat impedimentum, E atque tam ipsi, quam reliqui omnes ab omni parte ne ullo pacto pilos intortos, aut a mento in acutum incisos, productosve more nutriant militari.

Vestes item coloris tantum nigri, ac simplices, sericis omnibus ornamentis exclusis adhibeant, exteriorem quidem talarem, interiorem autem saltem usque ad tibiæ medium, quamquam in civitate talaris utraque esse debet. In itinere vero breviores quidem permittimus, sed ne omnino supra genua sint vetamus.

Caligis non turgidis, neque dissectis, calceis quoque non incisis utantur.

ANNO CHRISTI 1585.

Neque camisis ad collum, sive ad manus crispis aut laboratis.

Neque item pileis, nisi valetudinis causa, iisque simplicibus, non sericis, neque turbinatis, quos tamen in ecclesiam & ædes, præsertim publicas ingredientes statim dimittant.

Birretum autem semper gerant in crucis modum consuetum, ut ecclesiasticos homines decet.

Unguentis, & omnibus odorum illecebris abstineant.

Annulos ne deferant, nisi quibus ex dignitatis officio convenit.

Ac denique in vestitu omnem novitatem fugiant, non tam nimiæ elegantiæ, quam sordium & negligentiæ suspicionem evitantes.

Arma ne ferant, nisi itineris longioris causa, atque ea tamen breviora, ac facultate ab ordinario impetrata.

Ne personati unquam incedant, neve comœdiarum, aut chorearum, aut profani ullius spectaculi actores sint, vel spectatores.

Ne pagellis pictis, aut alea, aliove hujusmodi ludi genere ludant, aut ludentes spectent.

Neve ullum venationis genus exerceant, aut canes, accipitresve, aut aliud alant venaticum animal.

Tabernas ne frequentent, adeantve, nisi itineris causa.

A comessationibus, & minus honestis conviviis abstineant omnino, atque ab iis etiam, quæ potius luxus, aut voluptatis sint quam propinquitatis aut necessitudinis causa instituta.

Ne dicteriis, aut mordacibus utantur salibus, neve sacræ scripturæ verbis ad profanos sermones abutantur.

Ne tutelam præterea, curamve, nisi intuitu pietatis, idque facultate scriptis ab ordinario impetrata, suscipiant.

Ab omni genere mercaturæ, aut a laicorum negotiis tractandis omnino abstineant, neque se in eis medios, aut interpretes adhibeant, neve prædia etiam ecclesiastica, aut decimas ipsi, vel per interpositas personas conducant, aut cum ipsis conductoribus aliquo modo participent, minusque ab eis aliquid eo nomine accipiant.

Ne cum mulieribus, cujusvis generis & conditionis cohabitent, præterquam cum matribus & sororibus, sine ordinarii licentia scriptis concessa: Feminas autem ancillas eis habere non liceat, nisi quæ quinquagesimum ætatis annum exegerint, & vitam non suspectam duxerint: qua in re perscrutanda, omnem diligentiam adhibeat episcopus, neque ejus rei facultatem uli cuipiam nisi scriptis concedat, ut qui in sortem domini vocati sunt, clerici ejus curæ commissi non culpa tantum, sed etiam omni culpæ careant suspicione.

Si quis autem post hujus decreti evulgationem aut intimationem, duobus mensibus elapsis, mulierem habuerit secum habitantem, vel sibi in domestico usu inservientem, is præter alias pœnas quibus juxta sui status conditionem afficiendus erit, suspendatur ab ordinibus, donec ordinario videbitur.

Quod si iterum monitus parere recusaverit, omni officio ac beneficio perpetuo privetur.

Illegitimos filios clerici secum domi nullo modo retineant, ut præteritæ incontinentiæ labes ac memoria omnino aboleri valeat.

Sacerdos quisque dominicis saltem diebus, & festis omnibus, legitimo cessante impedimento, missam celebret. Qui vero curam animarum gerit, ter præterea in hebdomada, ac sæpius etiam juxta loci consuetudinem, aut populi necessitatem.

Diaconus autem, & subdiaconus bis in mense, & quoties festo die altari ministrat: Ceteri clerici semel saltem singulis mensibus communicent, atque etiam præterea in majoribus Christi domini solennitatibus, & in die assumptionis beatæ Mariæ virginis, & festo omnium sanctorum.

Qui id facere omiserit, graviter ab ordinario corripiatur, si sit in civitate; si in diœcesi, a parocho, qui cum monitum non parere animadverterit, eum ad ordinarium deferat.

Qui horas canonicas legitimo cessante impedimento intermiserint, quicumque eas recitare tenentur, sciant ex bulla Pii papæ V. ea de re condita, non solum gravi se peccato obstrictos, sed omnes etiam beneficiorum suorum fructus, qui in singulos dies eis obtingerent, si quotidie in singulas horas dividerentur, amittere, neque a confessario ulla ratione absolvi posse, etiam jubilæi cujuscumque gratia suffragante, nisi fructuum, quos indebite perceperint, facta prius ad dictæ bullæ præscriptum restitutione.

Vestes quas domi privatim clericalis ordinis homines induent ejusmodi sint, quæ non colore, non ulla habitus specie clericali modestia discrepent.

Cum in ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, ne sint sine toga exteriori, præsertim horis quibus divina celebrantur, aut populus ad ecclesiam accedere solet. Nec vero absque ea etiam in diœcesanis locis, vicis, ac pagis prodeant, nisi cum eos pedibus iter facientes viæ difficultas, & longitudo aliter cogit. Superpelliceis, cum ministerii usus id postulat, omnes utantur, quæ non lacera sint, non sordida, & quæ etiam manicas habeant: Superpellicea autem illa quæ manicis carent, & quæ non superpelliceorum sed mantilium potius nomine digna sunt, omnino prohibemus. Canonici vero cathedralium & collegiatarum, quo tempore cappa induuntur, ii roccheto induantur sub cappa.

Clerici cum superpelliceis fuerint induti, nullo modo in manibus flores, nec aliud quod statui suo & ecclesiæ non conveniat, habeant, nec deambulent, nec circumcursitent: sed graves semper sint in incessu & statu.

Singuli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceum habeant, quo etiam in ecclesia, cui ascripti sunt, & alibi, cum ipsis suis fungi muneribus contigerit, uti possint.

Si quis personatus, vestes clericales aut monachales, vel ad eorum formam induerit, & is qui eas assumpserit, & is qui accommodarit, graves pœnas subeant.

Qui vero clericus, cujusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re præmissis non obtemperaverit: is præter pœnas jam inflictas, aut salutari pœnitentia, aut pecunia, aut suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis pœnis, aut etiam gravioribus pro modo culpæ episcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccaverit, duplicata pœna pro ratione criminis ab eodem plectatur.

De

ANNO CHRISTI 1585.

De episcopis.

EPISCOPUS in specula constitutus, & supra montem positus sicut debet omnium inferiorum actiones inspicere, ita meminerit se omnium conspectibus expositum esse, nec posse abscondi: propterea sibi & gregi attendens in omnibus (ut est apostoli præceptum) laboret, ac ministerium suum impleat, cunctaque ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeat, constanti virtutum episcopalium officio.

In primis cum eum in oratione sanctisque meditationibus frequentem esse oporteat, certam sibi horam quotidie sumat, quam in contemplationum divinarum studio exercitationeque attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponat. Qua oratione non sibi ipsi tantum, divini luminis illustrationem deposcat: sed etiam pro fidelibus suæ curæ commissis humiles preces fundat, eorum peccata deplorando, pioque gemitu, & religiosa supplicatione Deum orando, ut disjectis peccatorum nubibus, pluviam & rorem suæ divinæ gratiæ ac misericordiæ effundat in hereditatem, & agrum ecclesiæ suæ.

Certam autem horam ad vesperum præscribat, qua universa familia quotidie, vel in sacellum domesticum, vel in ecclesiam proximam, ad orandum conveniat: ubi & ipse intersit, si modo aliquando impeditus non sit.

Missæ sacrum quotidie celebrare cum debeat sacerdos, quisquis ille sit, nisi legitima causa impeditus ex gravi insignique venerabilis Bedæ sententia, id episcopus maxime videat, ne præstet negligenter: qui quidem peculiari quadam ratione ex hominibus assumptus est ad Deum, ut sacrificium pro peccatis offerat populi. At si fortasse id in singulos dies aliquando præstare non poterit, dominicis tamen, festisve diebus omnibus, nisi necessitate compulsus, nullo pacto id prætermittat.

Hoc vero ipsum episcopi facere curent, crebrius in ecclesia, quam in privatis oratoriis, ad populi ædificationem.

Tum præterea missæ sacrificium facere studeant, quibus diebus ecclesias, altaria aut campanas consecrabunt, aut cœmeteria, vel etiam cum ea reconciliabunt, & alia ejusdem generis episcopalia officia obibunt. Illis item diebus, quibus ecclesiastica beneficia conferent, & generalia clericorum qui initiandi sunt, & confessariorum examina habebunt, ac ceteras denique graviores consultationes & deliberationes inibunt.

Et cum hujusmodi sacras & episcopales actiones exercent, ne illas aggrediantur, nisi prius illius ministerii, quod tractant, gravi aliquo sermone & concione, populo vim & rationem pie explicent, quo magis fideles ad rerum divinarum cultum excitentur.

Cum autem justa de causa missæ sacrificium non faciunt, religiose tamen ei intersint. Canonicas horas, attente, distincteque recitent, debitumque illud munus, si minus congruis temporum momentis, cum per occupationes non licet, præveniendo potius, quam tardando persolvere studeant. Singulis autem festis, ac præsertim dominicis diebus in choro divinis omnibus officiis, aut saltem conventuali missæ, vesperisque intersint.

Confessarium sæcularem, aut regularem deligant adhibeantque, qui vir sit sacra scientia, prudentia, spectatis moribus, & vitæ sanctitate insignis: cujus etiam studio, & consilio, & precationis spiritu in rerum graviorum deliberationibus aliquando uti possint.

Ne omittant etiam sacræ theologiæ, sacrorumque canonum, aliarumque ecclesiasticarum doctrinarum officio, munerique episcopali proprie congruentium studiis quotidie statis horis operam dare, quotidieque aliquid ex sacris bibliis, potissimum episcopali fidei religionique commissis, studiose legere, gentilium autem libris, ut Carthaginensis concilii canone vetitum est, ne operam dent.

Officii præterea sui esse putent, eos excipere, audire, qui ipsos vel tanquam judices vel tanquam parentes, vel consultores adjutoresve adeunt. Itaque his peractis, quæ ad divinum cultum, religionis officia, & ad animi spiritusque pia studia pertinent, omnibus adeuntibus se faciles benignosque præbeant, ita tamen ut ne a gravitate recedant.

In auditorio omnibus satisfacere studeant, ac ne infimos quidem homines audire negligant, sed hos, vel imprimis cum adsunt, ad se accersant: Expediant statim quæ recte possunt: omnibus autem, vel re ipsa, vel consilio, vel consolando prodesse studeant.

Quæ ipsi possunt ac debent, ad spiritualem curationem ac gubernationem, divinumque cultum spectantia, hæc per se imprimis præstare studeant, cetera, quæ inferiora sunt, potius per vicarios, ministrosve alios exerceant, & exequantur.

Quicquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob valetudinem dabitur, id omne, vel in spiritualium librorum lectione, studiose, vel in consuetudine, & colloquio piorum, & eruditorum hominum, spiritualisque vitæ amantium ponere studeant.

A nimia sæcularium & præcipue feminarum familiaritate meminerint abstinere.

Sæcularia convivia fugiant.

Lectio in mensa potissimum sit e sacra scriptura, & pastoralibus libris, & vitis sanctorum episcoporum, qui episcopale munus egregie obierunt Tridentini etiam concilii decretum in sessione vicesima quinta editum, capite primo de vita episcoporum, & formulam illam promissionis suæ in consecratione de pontificali libro prolatam, sæpe in mensa legi curent, & præcipue diebus solennioribus, & die consecrationis suæ.

Episcopus non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet. Itaque non profanis neque pretiosis vestibus, ne intra domesticos quidem parietes utatur, sed hisce tantum quæ modestiæ episcopali conveniant. Sit annulo episcopali contentus, & eo semper utatur, & ubique tum domi, tum foris, tum in sua, tum in aliena diœcesi, ut perpetuo se ecclesiæ suæ sponsum esse meminerit. In publicum etiam si non extra ædium episcopalium fines proditurus est, tunicam lineam, quam rochetum vocant, semper induat, cum mozzetta ex Innocentii tertii decreto.

Rochetum etiam & mozzettam cum per diœcesim equo iter facit, visitationis causa, tum vero interiorem quoque tunicam breviorem ac mantellum viatorum adhibeat, licet Cum vero animi relaxandi gratia extra civitatem exit, (quod non ita sæpe facere debet)

ANNO CHRISTI 1585.

bet) rochetum poterit ad libitum deponere.

Maxime convenire ſciat ſi toto adventus & quadrageſimæ tempore omnibuſque ſextis feriis, ac jejuniorum diebus, nigro tantum colore utatur, ſicut reliquo anni tempore violaceum epiſcopalis dignitatis proprium dimittere non debet.

Tonſuram ſemper conſpicuam gerat in capite grandiorem multo, quam ceteri inferiores ſacerdotes, qua perfectius a terrenis curis & occupationibus abſtractum eſſe, & Deo adhærere propius multo, quam alios clericos debere ſe intelligat.

Cum exit per civitatem ſuam, vel etiam per diœceſim, ſemper populo ſanctæ benedictionis munus impertiatur, etiam ſi quis non genuflectat.

Semper cappam epiſcopalem, cum in eccleſiam, vel ad divina officia, vel ad alias ejuſdem generis actiones accedit, & eo magis quando ad illas a capitulo deducitur, omnino induat.

Cum per civitatem exit, extra actiones ſacras, præter rochetum & mozzettam adhibeat etiam galerum epiſcopalem, quem ſuper bonetum induat, vel ab uno ex majoribus de familia ante ſe deferri faciat.

Quod de epiſcopo hoſpitio excipiendo Clemens pontifex & martyr apoſtolica quadam conſtitutione ſcribit, id epiſcopi provinciæ noſtræ ad uſum revocare ſtudeant: ut epiſcopum, qui aliunde venerit, benigne & amanter hoſpitio excipiant, cum eoque agant, ut die feſto ſi permanſerit ſermonem in primis populo habeat. Eſt enim, inquit idem Clemens, hoſpitis hortatio grata atque utilis. Hoc præterea etiam ſi ille renuat, facere cogat ſancta quadam vi caritatis, ut populo benedicat.

Si quando aliquem ex coepiſcopis noſtris in belli, famis, peſtis, aut alias hujuſmodi neceſſitates, aut difficultates (quas Deus pro ſua pietate avertat,) publicas vel privatas incidere contingat, reliqui provinciæ noſtræ epiſcopi opem illi afferre ne differant, tum oratione & publicis ſupplicationibus, tum eleemoſynarum ut quiſque poterit largitione, tum omni etiam alia ratione & modo, quo fratris epiſcopi ac ejus etiam populi laborantis, calamitatibus, large atque opportune ſuccurratur.

Sacra lectio nunquam deſit in menſa, cui etiam neque accumbere niſi præcedente benedictione, neque ab ea, niſi gratiarum actione peracta recedere debet epiſcopus.

Ut autem temperantiæ potius exemplum quam luxus irritamentum ſit epiſcopalis menſa, ne plura, quam tria aut hoſpitum gratia quatuor ad ſummum fercula apponantur, præter eſcam primo apponi ſolitam, & jurulentum cibum, lacticiniumque, & fructus item quos in ſecundis menſis apponi moris eſt.

Domi & familiæ ſuæ bene præſit, curetque ut honeſtas, decorumque in familia ſervetur. Qui enim domum ſuam regere neſcit, nec Dei eccleſiam recte gubernabit. Familiæ numerus is tantummodo ſit, quo ſimul eccleſiæ utilitati & epiſcopi neceſſitati conſulatur.

Eum autem vehementer hortamur ut in familia quamplurimos poſſit habeat clericos, qui non niſi clericali habitu utantur & decenti, & in illis ſi fieri poſſet commode, ad minimum duos ſacris initiatos, & unum ſacro presbyteratus ordine inſignitum, & bonæ exiſtimationis, qui omnes vigilantem, orantem, in opera miſericordiæ incumbentem, ac divinarum ſcripturarum miniſteria ſcrutantem epiſcopum ſtudioſius attendant, ejuſque actionum, & ſanctæ converſationis quaſi teſtes ſint & imitatores.

Habeat deinde eccleſiaſticam perſonam, ſpectatam & probatam, quæ præfecta ſit moribus familiæ, ac de omnium ſalute ſollicita, ſpecialem curam ſuſtineat, eamque bonis ac piis artibus ac literis præſertim ſacris pro cujuſque ſenſu & intelligentia erudiendam curet.

In veſtitu colorum varietatem omnino excludentes, tantum nigrum vel fuſcum colorem veſtibus adhibeant. In veſtitu ut nimia elegantia, ita ſordes etiam vitentur.

Non ſint in familia ſcandaloſi neque ullius criminis ſuſpecti: fugiant autem laicorum, & maxime feminarum longum frequenſque commercium.

Curet epiſcopus omnem familiam ſuam ſæpe de peccatis confiteri, etiam ſæpe ſacram euchariſtiam ſumere, quam præſertim feſtis ſolennioribus, & ſemel in menſe de manu epiſcopi ſumant.

Errantem modeſte ac ſevere reprehendat & corrigat, pertinacem e familia excludat, ægrotantem omni cura, vigilantia, & pietate curet, nec ſumptibus parcat.

In eleemoſynis ſit largus, & præter eas, quas per eleemoſynarium ſuum diſtribuit, ipſe quoque propriis manibus ſæpius pauperibus eleemoſynas largiatur.

Denique talis ſit domeſticorum omnium habitus, inceſſus, & ſtatus, ut ex eo etiam appareat, illos eſſe miniſtros miniſtrorum Dei.

Pium ſanctorum patrum inſtitutum ad celebrandas epiſcoporum exequias jamdiu intermiſſum ad uſum revocantes, ſtatuimus ut epiſcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præſentes, vicinum epiſcopum, vel eo impedito alium invitent, & ſi fieri poteſt maxime metropolitanum, qui ſtatim veniat, ac ſi vivum epiſcopum invenerit, accuratiſſime conſoletur, & ea officia præſtet, quæ ad animæ ſalutem tali tempore requiruntur. Mortuum vero una cum ſæculari & regulari clero ſolenni more ad ſepulcrum proſequatur.

Nihil autem epiſcopus pii hujus officii gratia a quoquam exigat, vel ſponte oblatum accipiat. Ejus tamen expectationis cauſa corpus antiſtitis ne amplius quadraginta horis inſepultum jaceat. Interea vero curet capitulum, ut cuſtodiatur corpus & circum ipſum frequentes e clero ſint, qui pro ejus anima preces fundant omnipotenti Deo.

Eidem capitulo hoc munus injungimus, ut primo quoque tempore provinciales epiſcopos omnes de epiſcopi morte faciant certiores qui in eccleſiis cathedralibus miſſam ſolenni ceremonia pro ejus anima celebrandam curabunt, & publicis ſupplicationibus ac precibus indictis, Deum pie ſancteque deprecabuntur, ut orbato gregi paſtorem dare velit juxta cor ſuum.

In exequiis ejus plures viginti quatuor cerei majores non accendantur, idque impenſa vacantis eccleſiæ, niſi extent defuncti bona, vel alius ſit, qui de jure aut conſuetudine ſumptum facere debeat.

Epiſcopi negligentia in comprovincialis epiſcopi funere, a ſynodo provinciali, canonicorum vero & cleri, a ſucceſſore epiſcopo graviter puniatur.

Sacra

ANNO CHRISTI 1585.

Sacra anniversaria pro mortuo episcopo quotannis fiant in ecclesia cathedrali, quamdiu proximus ejus successor in episcopatu vixerit, viventis episcopi sumptibus.

Cum primum aliquis hujus provinciæ episcopus mortem obierit, archivii episcopalis claves notarii publici fide, una capituli vicario, altera uni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel consuetudine pertinet, & si nemo talis est, alii antiquiori residenti tradatur, ab eis denique una & item altera servetur; quoad alius episcopus creabitur, cui illas restituant, & rationem de scripturis in inventario notatis, eorumque custodiæ commissis eidem reddant.

De his in quibus episcopus ex sacro concilio Tridentino etiam tamquam apostolicæ sedis delegatus procedere debet & potest.

IN monasteriis monachorum, ubi commode fieri queat, lectio sacræ scripturæ habeatur, qua in re, si abbates negligentes fuerint, episcopi, eos ad id opportunis remediis compellant.

Nemo sæcularis clericus, aut cujusvis ordinis regularis extra monasterium degens, etiam sui ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit ab episcopo secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.

Episcopi ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate apostolica singulis annis visitare tenentur, & opportunis juris remediis providere, ut, quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur, appellationibus, privilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus penitus exclusis.

Idem servetur in ecclesiis sæcularibus, quæ nullius diœcesis esse dicuntur, ut ab episcopo cujus cathedralis ecclesia est proximior, si id constet, alioquin ab eo qui semel in concilio provinciali a prælato loci illius electus fuerit, id munus obeatur.

Quoniam per fictas causas, quæ tamen satis probabiles videntur, interdum accidit ut nonnulli ejusmodi gratias extorqueant, quibus pœnæ, quæ illis episcoporum judicio sunt inflictæ aut remittuntur omnino, aut minuuntur: episcopus apud ecclesiam suam residens de subreptione gratiæ, quæ super absolutione alicujus publici criminis, vel delicti, de quo ille inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad quam criminosus per eum condemnatus fuerat, falsis precibus impetrata per se episcopus ipse etiam summarie cognoscat, ipsamque gratiam postquam per falsi narrationem, aut viri taciturnitatem obtentam esse legitime constiterit, non admittat.

Quæcumque in diœcesi ad Dei cultum spectant ab episcopo diligenter curari, atque iis ab episcopo provideri æquum est. Propterea commendata monasteria, etiam abbatiæ, prioratus, & præposituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis observantia, necnon beneficia, tam curata, quam non curata, sæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab episcopis annis singulis visitentur, qui curent ut quæ renovatione indigent aut reparatione, restaurentur, & cura animarum, & alia debita obsequia recte exerceantur.

Et si in eis vigeret observantia regularis, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores, juxta eorum regularia instituta debitam vivendi normam observent, & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant, & moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitaverint, vel correxerint, tunc iidem episcopi eos visitare possint & corrigere, prout ipsi superiores possent, juxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus & exceptionibus non obstantibus.

In ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, possint episcopi tertiam partem fructuum, tam dignitatum, quam canonicatuum separare & in distributiones quotidianas convertere, quæ inter præsentes juxta divisionem ab episcopo etiam tanquam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione facienda, dividantur, salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non servientes, nihil vel minus tertia parte percipiunt.

Dispensationes quacumque auctoritate concedendæ, etiam hæ quæ gratiose concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab episcopis summarie tantum & extraordinarie cognoscatur, expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjacere. Idem in commutationibus ultimarum voluntatum servetur.

Cum ex notariorum imperitia plurima damna, & multarum occasio litium oriatur, possit episcopus quoscumque notarios examinare, illisque non idoneis repertis, aut quandocumque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus & causis ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi usum perpetuo aut ad tempus prohibere, neque eorum appellatio interdictionem episcopi suspendat.

Episcopi in monasteriis sibi subjectis ordinaria in aliis sedis apostolicæ auctoritate clausuram monialium restitui & conservari procurent.

Monasteria, quæ capitulis generalibus, aut episcopis non subsunt, teneantur infra annum, & deinde quolibet triennio sese in congregationes redigere, juxta cap. In singulis de stat. monach. & si negligentes fuerint, liceat metropolitano eos pro prædictis causis convocare. Quod si etiam metropolitano instante prædicta exequi non curaverint, episcopis in quorum diœcesibus loca prædicta sita sunt, tanquam sedis apostolicæ delegatis subdantur.

Uniones de beneficiis liberis factæ ecclesiis jusipatronatus, quæ nondum plenarium sortitæ sunt effectum, vel deinceps ad cujusvis instantiam fient, hæ per subreptionem obtentæ intelligantur. Quæ vero effectum consecutæ sunt, & a quadraginta annis factæ, hæ ab episcopis revideantur, examinentur, ac quæ per subreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, simul cum unionibus irritæ declarentur. Similiter cognoscant episcopi de patronatibus acquisitis in beneficiis antea liberis a quadraginta annis citra, & in futurum acquirendis, & quos non repererint, ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent, & beneficia hujusmodi sine dam-

no

ANNO CHRISTI 1585.

no illa possidentium, & restituto patronis eo, quod ab eis idcirco datum est, in pristinum libertatis statum reducant.

Si clerici, concubinas, aut alias mulieres: de quibus possit haberi suspicio in domo vel extra detinuerint, aut cum iis aliquam consuetudinem habuerint, & moniti a superioribus ab iis se non abstinuerint, tertia parte fructuum beneficiorum suorum & pensionum sint ipso facto privati, quæ fabricæ ecclesiæ applicetur. Si secundæ monitioni non paruerint, non solum omnes fructus amittant, sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione, quoad episcopus etiam uti apostolicæ sedis delegatus arbitrabitur, suspendantur. Si autem ita suspensi, cum iis etiam versentur, beneficiis & pensionibus perpetuo priventur, atque ad beneficia obtinenda inhabiles reddantur, donec post manifestam emendationem ex causa episcopo visum fuerit, cum his dispensare. Quod si semel dimissas, iterum scandalosas has mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur.

De visitatione.

INTER episcopalis officii munera præcipua, & ad salutem gregis maxime necessaria est visitatio. Ideo monemus episcopos omnes, ut singuli ex decreto sacri concilii Tridentini, ecclesiam suam & diœcesim visitent intra tempus ab eodem concilio præstitutum.

Meminerint autem, visitationem ad salutem eorum, qui visitandi sunt, institutam esse. Quamobrem illis maxime propositum esse debet, ut in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, ac probatam morum disciplinam tueantur & restituant.

Et cum episcopi ceteris omnibus bene sancteque agendi exemplo præire debeant, antequam cleri populique visitationem ineant, a se suaque familia visitandi initium utiliter facient, quo reliqui omnes domesticæ illius visitationis ratione executioneque incitati, pastoralia jussa, quæ ipsi vitando præscripserint, promptius, atque studiosius exequantur. Deinde vero civitatem, diœcesim postea visitent, nisi forte aliud ipsis videatur. In civitate cathedralis ecclesia primo loco visitetur, tum singulæ collegiatæ, si quæ sunt, deinde parochiales omnes, in quibus & parochi & quicumque præterea sacerdotes, & clerici in parochiis commorantur evocandi sunt.

Scholas, seminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca visitantes, studiose ac diligentet omnia inspicient: abusus, si qui irrepserint, tollant, & videant in quem usum eleemosynæ quæ ab eis colliguntur, convertantur, & rationem exigant ab eis, qui dictas eleemosynas & alia bona locorum piorum hujusmodi administraverint, ac denique pro bono regimine, & statu locorum, & confraternitatum hujusmodi statuant & decernant, prout expedire viderint.

Statuta disciplinatorum & aliarum quarumeumque confraternitatum examinent, & quæ abroganda & corrigenda judicaverint, abrogent & corrigant.

Studeant verbi Dei prædicatione & paterna cohortatione ad religionem, vitæ innocentiam, pacem & concordiam omnes adhortari. Si vero privata admonitione opus esse intelligant, in eam docendo, arguendo, obsecrando, pro rei, personæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis sacramentum ubi opus erit ministrabunt, omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognoverint, cujus absolutio episcopo reservata sit, eos confitentes & humiliter veniam petentes, vel per se, vel per alios, ad id munus delectos absolvent.

In singulis locis a viris ætate, usu, & probitate commendatis, de omnibus diligenter inquirent, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit.

Ecclesiam & ejus partes omnes inspicient, an eo cultu & nitore teneatur, quem domum Dei decet: si quid restituendum, reparandum, reconcinnandumve sit, jubeant, ab iis ad quos pertinet reparciri. An sanctorum reliquiæ tuto, ornate, decenterque custoditæ asserventur. Aut quæ de cœmeteriis hac synodo sancita sunt, re ipsa præstentur. Si consecranda sint altaria, consecrabunt, si qua ecclesia, cœmeterium pollutum sit, reconciliabunt.

Videndum etiam, an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua ejus generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium, & ad divina officia sint necessaria.

An illa munda & purgata serventur. An missæ, aliaque divina officia, qua oportet, pietate, ac devotione, ac ad præscriptum hujus synodi celebrentur: An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta, & privilegia recte custodiantur: An eorum extet ratio, quæ in inventarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis ecclesiæ ministris inquirendum erit, an rite; legitima ætate sint ordinati an ordinibus initiati; quos eorum officii munus requirit, an ecclesias, beneficia, seu ecclesiastica officia, legitime obtineant. An in ea se quisquam intruserit. An resideant, & administrationi sacramentorum, & missarum divinorumque officiorum celebrationi, & anniversariorum persolutioni, aliisque oneribus, & muneribus satisfaciant.

Quæ sit eorum vitæ & morum ratio, qui vestitus, quibus cum versari soleant, qualis sit eorum familia, an sordidis, & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis operam dent. An ecclesiæ jura & bonorum ecclesiasticorum possessionem defendant. An eorum fructus recte dispensent. An pacem inter se habeant, & se in aliorum pacificatione interponant, & inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant. An populus pie versetur in ecclesia, missamque & alia divina officia audiat reverenter.

In parochiis, præter ea omnia quę diximus, videant, an parochi ex decreto in hac synodo edito libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, eorumque qui matrimonio junguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur. An rite sacramenta præbeantur, an sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma, & reliqua sacra, ea munditiæ cura, & custodia, qua debent, conserventur, & suo tempore renoventur. An eucharistia, pie & honorifice prosequente fidelium comitatu, ad ęgros afferatur. An legitime matrimonia, & in ecclesia adhibitis ex decr. Trid. concilii denuntiationibus debito tempore contrahantur. An suæ curę commissas ecclesias maxime diebus festis deserant, ut inserviant alienis. An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instituant. An libros necessarios ad munus parochiale habeant: denique dispicient, an in populo sint hæretici, usurarii, concubinarii, aliique flagitiosi, & facinorosi homines, qui inimicitias gerant, qui quadragesimam & alia jejunia, festos

dies

ANNO CHRISTI 1585.

dies, & reliquos ecclesiæ ritus non servent, quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sacram eucharistiam non sumpserint. An sint qui legata pia non exequantur. An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant. An, & eorum probata sit doctrina, & probatæ doctrinæ vita respondeat. An hospitalia, & alia pia loca recte administrentur, eorumque bona prudenter fideliterque in eum usum, cui addicta sunt, distribuantur. An qui in hospitalibus sunt, pie vivant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur, & an illi officio suo satisfaciant. An magistri tales sint, & admissi, quemadmodum in hac synodo mandavimus. Si secus, amoveantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter jure prohibeantur. Si quid in iis omnibus tollendum, corrigendumve fuerit tollent, & corrigent, & ad puniendos delinquentes censuras, & alia juris remedia adhibebunt.

Omnes vero, summo studio monebunt & hortabuntur, ut officii sibi commissi munus, fideliter ac diligenter exerceant. Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa, quæ pro eorum prudentia ac pietate, ad utilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent, & exequentur.

Caveant vero, ne legem de victu, procuratione, & muneribus a sacro concilio Tridentino definitam transeant. Comitatum autem non habeant, nisi visitationi necessarium: ubi plures omnino ne sint, quam octo vel decem equi & duodecim vel quatuordecim homines: si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula simplicis obsonii, & jurulentum unum cibum, & duo fructuum genera afferre liceat. Quod ad reliqua attinet, decretum in hac synodo factum de episcopalis mensæ moderatione servetur.

Si visitator gradu inferior sit episcopo, omnia supra dicta de visitatione servet, in comitatuque quatuor hominibus ad summum & tribus jumentis contentus sit. Si præter hujus decreti præscriptum cuiquam graves fuerint, duplici restitutione teneantur: præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus vero synodi provincialis judicio, alias pœnas subeant. Dent autem operam, ut non solum quam diligentissime, sed etiam quam celerrime visitationem conficiant.

Hoc autem ita necessarium, ac plane debitum visitandi munus provinciæ nostræ episcopi, ita solicite exequantur, ut suæ quisque urbis, ac diœcesis visitationem singulis annis, aut si impediti, biennio ad summum ipsi per se conficiant.

Si vero legitima occupatione causave impediti, id muneris aliquando per se ipsos obire nequeant, vicarios generales, visitatoresve alios hujus rei usu peritos, atque idoneos adhibeant, qui visitationis officium sedulo ut par est, præscripto tempore, exequantur.

Cum vero visitationis munus ipsi per se obeunt, unum vel duos canonicos cathedralis, vel alios quoscumque homines ecclesiasticos, quos usui, & adjumento sibi fore viderint, prout maluerint, secum in ea visitandi cura adhibeant, quos pro præsentibus & divinis assistentibus durante hujusmodi munere haberi volumus.

Notarius autem vel secretarius ne quicquam pro visitatione ab iis qui visitantur, quovis nomine exigat, neque ullum doni, etiam parvi, quocumque modo oblati genus accipiat.

Monialium monasteria regularium juri, curæve subjecta, quoad clausuram attinet, diligenter, accurateque visitent. Loca ipsa introspectent atque e superiori etiam parte circumlustrent, & caute solerterque inspiciant prospectus omnes, aditus, & cetera denique omnia, quæ ad clausuram recte tuendam ullo quovis modo pertinent.

Episcopo ad cujuscumque loci vel ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem adventanti, tum illi potissimum, ut vetus canon concilii Turonensis jubet, qui confirmationis sacramentum ab eo suscepturi sunt, tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantum iis qui morbo, adversave valetudine laborant obviam ordine prodeant, ac statis hymnorum, psalmorumque precibus, & cum gaudio, timore, summaque reverentia illum tanquam vicem Christi gerentem excipiant.

Neque solum quo tempore ille adventat, sed aliis etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quam frequentissimi adsint, ut ipsi omnes ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori, parentique libere exponant: ac ei, quæ pro illius officii ratione oportet, interroganti respondeant: illum concionantem, monentem, & paterne arguentem, obsecrantem, & increpantem audiant: ejusdem jussa, monita & decreta suscipiant: atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediendi propensione, sed etiam recte factis omnino exequantur. Id porro omne, ut fideles diligenter, promptoque animo præstent, frequentissimique in episcopali visitatione adsint, parochorum & aliorum quorum interest sacerdotum sit, crebro prout usuvenerit intra missarum solennia illos docere, cum eas officii partes, quas episcopo visitanti ab ipsis præstari conveniat, tum visitationis imprimis utilitates fructusque salutares. Illud porro curet parochus, ut nemo qui intra parochiæ suæ fines habitet omnino sit, qui eo visitationis tempore confessus sacram communionem non sumat, idque ab episcopo ipso, etiam si in alia parochiali ecclesia sumere oporteret, scilicet ejus loci, ubi ille mane visitans missæ sacrificium offerret, quod nullo die in visitatione nisi ex magna causa debet episcopus prætermittere.

Nemo item, qui chrismate non ante confirmatus, modo ætate in hac synodo præscripta sit, illud ab eodem tunc non accipiat, quamobrem tum pridie die visitationis, tum maxime ubi episcopum visitationis causa jam adventare cognoverit, certo aliquo solennique campanarum sono illius adventum fidelibus significet, quo frequentius ex agro evocati omnibus aliis prætermissis conveniant, eique tale, tamque necessarium munus obeunti diligentius præsto sint, qua debent observantia ac veneratione.

Studeat item confessariorum sacerdotum, qui ad id muneris probati sint, nisi episcopi cura præmittantur, copiam necessariam habere, qui biduo, triduove parochiæ suæ hominum confessiones

ANNO CHRISTI 1585. siones audiant; aut confessos reconcilient, ut A præstare, sed satis sit professionis ei semel eo nomine præstitæ testimonium scriptum, atque obsignatum scriptum afferre, & exhibere, quod illi gratis concedatur. Hoc idem intelligatur de confessariis. ANNO CHRISTI 1585.

Nemini præterea concionandi facultatem concedat episcopus, nisi præter alia in eo requisita, vel examine, vel alia ratione pro arbitrio suo, illius scientiam, & peritiam in eo munere probarit.

Si vere legitimeque episcopus aliquando impeditus, in cathedrali ecclesia prædicationis munus se ipse præstare non potest, ut certe concilii Tridentini sanctione debet, id pel alios, qui idonei sint, ex ejus decreto præstet B impensis scilicet suis, vel aliorum, quibus jure, vel consuetudine incumbit, eas ipsas impensas præstare.

Parochorum in pascendo populo verbi Dei prædicatione, industria, & doctrina, & in eo genere salutaris progressus ab episcopo cognoscatur, vel illis in episcopales ædes aliove aliquando coram se ad concionandum evocatis, vel concionibus ipsis, aliquando ad ipsum episcopum missis vel alia ratione quam inierit episcopus.

Dum vel episcopus, vel parochus, vel alius concionem habet, eo ipso tempore in ea ecclesia ejusve aliquo sacello missæ sacrificium ab ullo quovis sacerdote fieri, aut baptismi, si modo mortis periculum non immineat, sacramentum ministrari prohibemus. C

Concionator de cetero ne paciscatur super mercede prædicationis: Sed episcopus ipse certam eleemosynam pro concionatore in unoquoque loco constituat, ac declaret, cum pactiones ejusmodi sordidæ, ac illicitæ & simoniæ labem prope sapere videantur.

De canonicis.

NE studium ac pietas eorum, qui celebrant, & qui audiunt divina officia, perturbetur, nec quisquam alieni muneris partes usurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur, omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant; præpositi, archidiaconi, sacristæ, præcentores, aliique in dignitate ecclesiastica constituti canonici, & reliqui ecclesiarum ministri, ea quæ ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatuum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis divinis attribuuntur, accurate exerceant & exequantur, eaque omnia magna cura summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus servari, & quæ antiquata sunt, ad usum revocari. D

Quod si neque ab institutione, neque a jure communi, neque a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, proprium officium illis sit E attributum, aut quod sit non satis constet, episcopi duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis ac aliis, proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his sanctionibus pro ratione loci magis congruere judicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque jam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, quocumque nomine appellentur, his episcopus pristina munera restituat, at si non constat satis

qua-

Hostias, vinum, vasa, mappas, & alia ad sacræ communionis populo ministrandæ usum necessaria, aliaque omnia, quæ visitationi decenter in ecclesia sua obeundæ opportuna episc. præscripserit, accurate paret.

De concionibus, & verbi Dei prædicationibus.

EPISCOPORUM præcipuum munus est prædicationis, quod in suis ecclesiis, per B se exequi debent. Si vero legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus assument.

Nullus autem sæcularis vel regularis etiam in ecclesiis suorum ordinum contradicente episcopo prædicare præsumat. Regulares cujuscumque ordinis, ubi a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati, de eorum licentia personaliter se coram episcopis præsentare, ab eisque benedictionem petere tenentur antequam prædicationis munus aggrediantur. In ecclesiis vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam superiorum suorum, etiam licentiam episcopi in scriptis habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis, quæ non C sunt suorum ordinum, nullo modo prædicent. Ipsam autem licentiam episcopi gratis concedant, quæ licentia eis non sustragetur, nisi tempore in eadem licentia præfinito.

Priores ecclesiarum, vel vicarii perpetui, quibus incumbit onus providendi de concionatore in suis ecclesiis, in synodo paschali diœcesana, vel certe tribus aut quatuor mensibus ante adventum & quadragesimam, ab episcopo prædicatorem petant, aut si quem maluerint proponant, ut, si ille non fuerit capax, sibi de aliis provideri possit. Nec ulli prædicatori per episcopum ad certum locum nominato, liceat sine consensu illius, illo relicto, ad alium transilire, aut alterum sibi substituere. Si quis aliter D munus prædicationis usurpaverit, aut si quis quacumque fulgeat dignitate prædicatores in præjudicium episcoporum mittere præsumpserit, excommunicetur.

Et quoniam parochi debent in suis ecclesiis prædicandi munus ipsi subire, in munere suo impediantur a regularibus etiam ab episcopo missis, quin diebus festis mane ipsi proprio muneri satisfaciant, post prandium vero poterunt regulares concionari, nisi ipsi parocho quandoque aliter videatur. Missi autem regulares teneantur licentiam suam exhibere curatis, nec aliter ab ipsis admittantur. Qui contra fecerit, sit ipso facto suspensus, & puniatur etiam arbitratu episcopi. E

Prædicator errores, & scandala si dissemina-verit in populum, etiam si in monasterio sui ordinis, vel alibi prædicet, episcopus ei prædicationem interdicat. Quod si hæreses dissemi-naverit, contra eum secundum juris dispositionem procedat.

Neminem etiam regularem, ne in sui quidem ordinis ecclesia concionari permittat episcopus, antequam sibi aut ejus vicario, ille, quicumque concionaturus est, fidei professionem præstiterit. Ubi vero semel præstiterit, non apud erit iterum ob eam causam eidem episcopo

ANNO CHRISTI 1585.

qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat, aut missas divinaque officia celebrandi, aut si prioratus rurales, simpliciave beneficia sint, minorum etiam ordinum functiones obeundi ad divini cultus propagationem.

Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia unire episcopo liceat ex facultate sibi communi concilioque Trid. permissa. Ea vero officia & cetera, quæ in divinis rebus a nobis synodo præcipiuntur, episcopi propositis censuris & aliis pœnis efficient, ut ab omnibus ea ratione qua dictum est diligenter præstentur.

Tridentini concilii, & Bonifacii VIII. auctoritate nixi decernimus, ut nulla canonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, aut facta vim habeat, nullumve statutum, aut consuetudo quæcumque illa sit, valeat, quibus aut absenti quavis de causa ejus, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam contra quam jure communi & ejusdem Trid. concilii definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Quod si datæ fuerint, qui acceperit, nec in conscientia, nec alio modo suas faciat, sed eas restituere teneatur, disponaturque de illis juxta probatas illius ecclesiæ constitutiones.

Volumus autem ab hoc decreto excipi eos, qui infirmitate detinentur, vel alia justa causa a sacris canonibus permissa.

Inter justas absentiæ causas habeatur, si unum aut duos ex dignitates obtinentibus vel canonicis episcopus mittat, aut secum pro consilio deducat ad visitandam diœcesim, vel ad concilium provinciale, aut ad aliud pro religione, vel diœcesi urgens negotium, non tamen diutius excusabuntur, quam duraverit negotii necessitas: excusentur item qui pro negotiis capituli, & de ejusdem licentia aberunt, nec numerentur in diebus absentiæ dies recessus & reditus.

Cum dignitates, canonicatus, & præbendæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis non alia re fuerint institutæ, quam ut qui ad eas assumuntur in divinis officiis celebrandis ecclesiæ, ex qua fructus percipiunt, sedulo inserviant, illisque muneribus incumbant, quæ vel jure, vel consuetudine ipsis fuere præscripta, sitque præcipuum munus canonicorum in sancta ecclesia Dei sanctissimum eucharistiæ sacramentum offerre, ad Dei iram, contra populos ex peccatis suis concitatam, placandam & mitigandam, & eorum animabus, qui dum viverent hac ratione bona sua ecclesiæ reliquerunt, pie suffragandum. Ideo hæc sancta synodus decernit, & sub interminatione divini judicii præcipit, & in virtute sanctæ obedientiæ jubet omnibus & singulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum hujus provinciæ capitulis, atque singulis de capitulo, ut omnes alternatim dominicis & festis diebus per hebdomadam missam majorem celebrent, cui adsistant duo ex canonicis in sacris ordinibus, subdiaconatus, & diaconatus, constituti, si reperiantur, & finita a canonico hebdomadario sua hebdomada, succedat alter canonicus per hebdomadam, & sic sequantur per orbem, usque ad ultimum.

Dignitates vero scilicet præpositi, archidiaconi, sacristę, & præcentores missam majorem canant festis solennioribus anni. Quod si quis renuerit hujusmodi onus subire, tam subdiaconi quam diaconi, & ceteri omnes, priventur distributionibus illius diei.

Qui vero non fuerint sacerdotes, diebus dominicis, & festis solennioribus in missa majori sacram eucharistiam de manu celebrantis sumant.

Canonici omnes, in presbyteratus ordine constituti, etiam non hebdomadarii, ac etiam dignitates obtinentes, omnibus dominicis, & festis diebus, atque etiam frequentius celebrent, nisi justum ab episcopo & capitulo probandum interveniat impedimentum.

Ceterum cum de ratione celebrandi divini officii accurate in concilio Basilienſi fuerit ordinatum, præcipit hæc sancta synodus in illo decreta, quomodo divinum officium sit ordinandum, & quo tempore quisque debeat esse in choro, penitus renovari, ac diligenter, & sine fraude ab omnibus observari.

Quæ de vita & honestate clericorum ab hac synodo statuta sunt, ea omnia, quam diligentissime a canonicis observari, sub eisdem, ac gravioribus etiam pœnis decernimus, cum deceat illos, ea morum integritate ornatos esse, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis clericis, canonici seu regulares, ex observata ecclesiasticæ disciplinæ perfectius regula nominari mereantur, a quibus ceteros studium & amorem, ac tamquam regulam cultus divini non pigeat accipere.

Quicumque præbendam theologalem, in cathedrali, collegiatave ecclesia obtinet, is & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus episcopus de consilio capituli præscripserit, ut interpretationis suæ munere fungatur, accurate ad illius præscriptum præstet: ita ut saltem bis in hebdomada legat: cujus lectioni etiam clerici seminarii interſint, si ita episcopo videbitur. In ecclesia vero cathedrali, saltem die festo, semper sacram scripturam publice interpretetur, & exponat nisi aliquando aliud episcopus de capituli consilio jusserit.

Idem ab episcopo, aut ab alio consultus de theologiæ quæstionibus, aliisve ejus generis, gratis respondeat: Cetera denique omnia præstet, quæ pro suscepti muneris ratione, ab eo præstari debere idem episcopus censuerit.

Idem omnia præstet quoad residentiam, quæ infra dicta sunt in titulo de residentia; ad quæ omnia in conscientia se teneri intelligat.

Ad præbendam theologalem, quantum fieri poterit, ne umquam admittatur regularis, quod si opus fuerit illam regulari commendare, illi ne commendetur, nisi prius cum illo fuerit super hoc opportune dispensatum, & obtenta etiam licentia a suo superiore, & nihilominus habitum sui ordinis, & illum quidem apparentem extrinsecus semper deferre teneatur.

Optat hæc synodus ad animarum salutem, in ecclesiis cathedralibus & collegiatis ex decreto concilii Tridentini, præter canonicum theologalem, etiam canonicum pœnitentiarium quamprimum instituí. Ea propter decrevit, ac statuit, ut in omnibus ecclesiis prædictis, maxime ubi jam instituta est præbenda theologalis, præbenda alia, quæ alias quam per resignationem primo vacabit, cuique aliud onus incompatibile non sit annexum, pro pœnitentiario affecta, ac reservata sit, & esse intelligatur: ita ut adveniente illius vacatione, alteri non conferatur, quam sacerdoti vitæ sanctitate, & doctrinæ integritate insigni: qui ætatis annum quadragesimum saltem agat, quique item in theologia aut in canonum jure doctor, seu licentiatus sit, & in conscientiæ casibus enu-

clean-

ANNO CHRISTI 1585.

cleandis, atque explicandis, bene instructus atque versatus: Si vero qui omnes illas conditiones habeat non erit, is deligatur, qui ad illas quoad fieri poterit proxime accedat. Qui dum in ecclesia audiendis confessionibus vacabit, quod suum proprium munus est, ita distributiones quotidianas assequatur, ac si in choro divinis officiis præsens adesset.

Hæc autem, quæ de præbenda pœnitentiarii dicta sunt, ita intelligantur quoad metropolitanam ecclesiam, nisi aliud archiepiscopo & capitulo videatur: ut pœnitentiarius, qui in ea hanc adeptus fuerit præbendam, pensionem annuam centum & viginti aureorum præceptori juventutis pro illius sustentatione persolvere teneatur: cum ipse ex reliquis fructibus seu quotidianis distributionibus, quæ ad similem summam & ultra ascendunt, commode vivere possit.

In illis autem ecclesiis, ubi per unionem prębendæ de pœnitentiario commode provideri non poterit, ea ineatur ratio vel per alicujus capellaniæ, seu prioratus ruralis unionem, vel aliter, ut ecclesia tam utili, ac necessario ministro non careat.

De capitulis.

CAPITULA cum fiunt, ne fiant mane: sed tantum post officium vesperarum peractum, ne divina officia perturbentur, & ne canonici a divinis officiis abesse cogantur: nisi forte urgens & evidens ingruerit necessitas.

Præcipimus capitulis, ut intra sex menses, omnia sua statuta bona fide suis episcopis communicent, quæ ad hanc synodum debuerant afferre. Curent autem episcopi de statutorum illorum observatione: in quibus cum ipsorum capitulorum consilio, aut immutent, aut addant, quæ videbuntur expedire, dummodo juri communi, & sacris canonibus non adversentur.

Cupiens autem hæc synodus, cathedralium & collegiatarum ecclesiarum hujus provinciæ statuta, in omnibus quoad fieri poterit esse conformia, decrevit, ut statuta omnia, ad formam statutorum metropolitanæ ecclesiæ, postquam illa a reverendissimo archiepiscopo, cum duobus de capitulo, revisa, & correcta fuerint, reducantur; ac illis in omnibus & per omnia, quoad fieri poterit judicio episcopi & capituli conformentur: præcipue vero quoad statutum de optando & de interessendo horis canonicis.

Si quis instrumenta fundationum, bonorum, reddituum, privilegiorum, & jurium ad episcopatum, aut ad capitulum, aut ad aliquam dignitatem, aut præbendam, aut capellaniam, vel etiam ad quamcumque ecclesiam, & monasterium spectantium apud se celaverit, nec intra spatium trium mensium a die publicationis hujus synodi restituerit episcopo aut capitulo, vel ipsarum ecclesiarum, & monasteriorum præpositis, maneat per hanc synodum ipso facto excommunicatus: nec ab episcopo absolvatur, donec juramento adfirmaverit, omnia a se restituta. Ac præsens decretum volumus quotannis, tum in synodis diœcesanis, & capitulis generalibus, tum sæpius per annum a parochis inter missarum solennia publicari.

Sicut non licet episcopo res ecclesiæ alienare sine consensu capituli, vel superiorum auctoritate, ita vicissim nec capitulo, sine cognitione & licentia episcopi atque aliorum superiorum. Propterea declaramus singulos de capitulo excommunicationis sententia innodari, nec eorum contractum valere, qui res mobiles sacras & ministerio ecclesiæ destinatas, sive fundos, & alias res immobiles capituli, seu dignitatis alicujus, vel præbendæ, aut capellaniæ in ecclesia constitutæ, inconsultis episcopis aut sine eorum, & superiorum permissione, ac prætermissis aliis solennitatibus a sacris canonibus requisitis, distraxerint, & in sua commoda verterint: sed de sacrilegio commisso teneri ad restitutionem, quod idem de episcopis, ac ceteris ecclesiastica beneficia obtinentibus sentiendum est. Idcirco jubemus diligenter inquiri, juxta decretum concilii Tridentini, si forte inique alienata, possint in integrum restitui, aut ex vendentium bonis compensari, & deinceps si quid hac in re peccatum fuerit, volumus ad reverendissimum metropolitanum, aut synodum provincialem referri, ut de sacrilegorum pœnis statuatur.

In collegiatis ecclesiis, ubi fuerint saltem sex præbendę, optamus unam conferri doctori theologiæ, seu licentiato, viro bono, exponendi & interpretandi sacram scripturam perito, juxta decretum concilii Tridentini: ea tamen lege & conditione, ut ipse, prout omnes alii theologi cathedralium, non desinat, extra prædicationis & lectionis tempora, ecclesiis cum aliis canonicis deservire, quantum per occupationes studiorum, & alias causas legitimas licuerit, ejusdem conscientiam onerantes.

Creationes in canonicum, tamquam votum captandæ mortis inducentes omnino prohibemus, ne de cetero ullo modo fiant, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ: Jam factas vero, quæ hactenus effectum sortitæ non sunt, irritas & nullas declaramus, ac pro infectis haberi volumus, minimeque ab aliquo servari sub eadem excommunicationis pœna.

De beneficiatis, seu mansionariis.

ILLUD in omnibus cathedralibus & collegiatis ecclesiis nostræ provinciæ exacte & inconcusse servari decernimus: ut beneficiati, seu mansionarii ab eorum ecclesiis & civitate recedere non audeant, sine licentia capituli ex legitima causa dumtaxat concedenda, pœna privationis distributionum unius hebdomadæ, pro qualibet vice & die quo abfuerint, & alia arbitraria, quæ augeatur crescente contumacia, ut capitulo videbitur expedire, & alias juxta sacri concilii Tridentini decreta.

Præstent insuper hujusmodi beneficiati per se ipsos proprium officium in choro, & cùm oportuerit ad lectorile accedant, antiphonas, responsoria, & alia hujus generis canant: quoties opus fuerit, pluviale induant, & cetera præstent tam in psalmis psallendis, & missis celebrandis, quam ceteris, quæ ex fundatione, statutis, & consuetudine præstare tenentur: & in omnibus unus pro alio legitime impedito supplere possit: nec quisquam eorum cum divina celebrantur, a choro recedat, nec sine causa, & licentia majoris dignitatis, & antiquioris de capitulo in choro existentis, sub eadem distributionum privationis pœna, & alia arbitraria.

Et ut beneficiati seu mansionarii hujusmodi, ad prædicta adimplenda capaces assumantur: beneficiaturæ seu mansionariæ prædictæ, tam

ecclę-

ANNO CHRISTI 1585.

ecclesiarum cathedralium, quam collegiatarum dictæ provinciæ, & antiquioribus, & in ceremoniis & musica peritioribus clericis ecclesiæ & capitulo inservientibus, ad instar metropolitanæ ecclesiæ tantum, conferantur.

De parochis, & animarum curatoribus.

IN curatis præter vitæ probitatem, duo præcipue requiruntur, scientia, & potestas: nihil enim magis ecclesiæ Dei officit, quam quod indigni præficiantur curæ animarum, & ad aliorum assumantur regimen, qui seipsos regere non possunt. Quoad scientiam, provideatur per examen, potestas vero per institutionem, & collationem committatur. Nam nisi curati ligandi, atque absolvendi potestatem a prælatis acceperint, decipiunt populum, nec absolvunt a peccatis.

Si qui igitur sine ecclesiastico & legitimo titulo parochialium administrationi sese immiscuerint, quacumque laica se fulciant potentia & violentia, fures sunt & latrones, non pastores ovium: quos ipso facto suspendimus a divinis.

Priores & vicarii ecclesiarum jurent, se absque legitima auctoritate non alienaturos bona ecclesiæ quæ vero antea vel vendita, vel alio quovis modo alienata sunt, ea quantum in se est, recuperaturos, & se inventarium rerum omnium mobilium & immobilium, & ad illum titulum pertinentium, sex mensium spatio, sub pœna suspensionis episcopo exhibituros.

Dominicis diebus parochus non solum festos dies populo denunciet, sed etiam illum sæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigiliis colendis, ab eo religiose præstari oporteat: eumdem doceat, Christianum hominem non decere opus aliquod ante suscipere, aggredive, quam Dei auxilium religiosis precibus imploret, dicit enim dominus, Sine me nihil potestis facere. Parochus igitur, cujus est populum ad optima quæque instituta erudire; Concionator item illum, prout usu venerit, cohortetur ac moneat, ut neque publice, neque privatim quicquam aggrediatur, nisi primum sanctis precibus Deo adhibitis: Neque cibum sumat antequam stata prece benedicat: post cibum item domino gratias precatione agat: id enim a nobis expectat qui nos pascit Deus, ut pro præstitis ab eo escis, illi gratias agamus, & saturati donis ipsius, laudes ei dicamus.

Eidem præterea significet, atque indicet stationes, & indulgentias, & alia, quæ episcopi jussu promulganda erunt.

Concionem nullo modo diebus festis intermittat, inter missarum solennia.

Processionem per cœmeterium, aut etiam per pagum, & vicum, ante missam quovis die dominico, in festo item habeat.

Clericum apud se parochus habeat ejusmodi, ut non solum missæ inservire, sed alia etiam omnia præstare possit, quæ veteri canone decreta sunt, nec sacramenta ministret absque clerici auxilio & ministerio.

Parochialis curæ munera atque officia non per alios, sed ipsimet parochi, animarumve cutatores, obeant ac præstent: nisi sint qui aliqua justa causa ab episcopo approbata impediantur, aut etiam prohibeantur, id nisi fecerint, tum fructibus beneficii mulctentur pro rata temporis & officii sui prætermissi, tum aliis etiam pœnis plectantur arbitratu episcopi.

Parochi in urbe, & in oppidis saltem insignioribus constituti, ut a reliquis sacerdotibus, animarum curam non gerentibus, internoscantur, signum aliquod, quod proprium illorum insigne sit, ab episcopis in diœcesana synodo eis præscribendum ferant cum domo exeunt, supra exteriorem vestem & supra superpelliceum cum in ecclesia sunt, aut processiones aliasque hujusmodi publicas actiones obeunt.

Parochi præterea perpetuo ecclesiæ suæ assistant, & gregi invigilent, sint zelantes in salute fidelium procuranda. Sint diligentes in sacramentis ministrandis, & cum ea ministrant, animadvertant & servent diligenter sanctas ecclesiæ ceremonias, ut fideles ex eo ædificentur. Sint studiosi in verbi Dei prædicatione. Sit vigilans eorum cura erga infirmos. Sint diligentes, & soliciti in divinis officiis, in funeralibus, in processionibus. Sit maxima eorum diligentia in exercitatione populi ad statas orationes. Sit accurata instantia in festorum dierum cultu observando. Sit diligens eorum cura in scholis doctrinæ Christianæ. Sint soliciti in speculatione populi. Sint eorum monita salutaria. Sit magna vigilantia in reliquis parochialis muneris partibus, præcipue vero in observatione decretorum hujus synodi.

Ut autem quilibet parochus suo officio defungi queat, catechismum Romanum Latine & Gallice habeat: & ex ejus præscripto doctrinam de symbolo apostolorum, legis decalogo, sacramentis, oratione dominica, atque aliis ad salutem necessariis tradat. Frequenter quoque ac libenter biblia sacra & homelias patrum legat, unde ad captum populi sui & ædificationem, quæ videbuntur conducere, seligat. Habeat insuper institutiones synodi hujus provincialis, & diœcesanæ, ut cognoscat quomodo ac populum admonere, ac regere debeat.

Ad servitium parochiale perficiendum præsertim dominicis & aliis festis diebus non solum obligantur parochi, sed omnes etiam ejusdem parochiæ presbyteri, qui in ea aliquod beneficium obtinent: vel alias eidem ecclesiæ adscripti sunt, sicut omnes parochiani ad illud audiendum. Nisi ergo presbyteri prædicti, in habitu sacerdotali cum mundo ac decenti superpelliceo hora competenti eo convenerint, (quo, ut conveniant, etiam qui non sunt ascripti, hortandi sunt) & in officio divino ad finem usque canentes, & administrantes, perstiterint: damus curatis potestatem post trinam admonitionem eos suspendendi a divinis. Et ut ordo in omnibus servetur in ecclesia, omnes presbyteros parochiæ, sicut omnes alios parochianos, parochis decet esse obedientes, & correctioni eorum ac directioni subditos, de quorum vita, & officio parochi episcopum aut vicarium foraneum certiorem sæpe reddere teneantur. Quod omne intelligi volumus de clericis, subdiaconis, & diaconis. Parochi vero quoties poterunt, auxiliarios presbyteros, & clericos suos vocent in participationem aliquarum obventionum ecclesiasticarum: ut qui altari servit, de altari vivat.

Indignum nobis visum est, dominicis, ac festis diebus, de orationis domo, negotiationis, aut fori sæcularis domum fieri. Nam pro populi exhortatione, & divini verbi prædicatione coguntur curati sacris operantes, lictorum & præconum, atque etiam publicationum vices gerere, auctiones vectigalium, venditionum, licitationum, & quæcumque mandata sæcularium judicum, & officiariorum recitare & proclamare,

ANNO CHRISTI 1585.

Ad purgandam ergo domum Dei his profanationibus, prohibemus sub interminatione divini judicii, & pœna suspensionis & excommunicationis, quicquam in sacrificio & in templo nisi sacrum & sanctum, dici aut fieri. Atque monemus omnes judices & magistratus sæculares, ut sua quæcumque mandata per suos ministros, & fabricarum rectores, aut alium de vicinia deputatum publicari faciant extra cœmeterium & ecclesiam, quo loco ipsis videbitur convenientius. Eosdem obtestamur in domino, ne liceat iis diebus parochianos & vicinos venientes aut redeuntes ad ecclesiam, aut in ipsa inventos in jus vocare, aut comprehendere, aut aliter vexare: ob id enim miseri homines coguntur abstinere a cultu divino, & festis diebus, quibus prodeundum in ecclesiam est, latitare.

Habeant libros sacræ scripturæ, & casuum conscientiæ institutiones, quæ auctoritate hujus synodi edentur, & alios præterea parochis, & animarum curatoribus necessarios. Habeant præterea libros, & hos vigilanter, & decore asservent, in quibus & baptizatos, & matrimonio junctos, & chrismate delibutos, & mortuos scribant, & hos separatos ad præscriptum hujus synodi.

Nullus parochus pœna illis excommunicationis proposita, sacramentum ullum administrare audeat hæreticis quibusvis, vel quocumque modo a fide catholica aversis, nisi prius constiterit illos resipuisse, & ecclesiæ rite reconciliatos fuisse.

Ad tollendos abusus, quos in nonnullis hujus provinciæ ecclesiis irrepsisse audivimus, in oblationibus, quæ a laicis percipiuntur in quibusdam anni festivitatibus, & in profanos usus convertuntur: Statuimus & ordinamus, ne de cetero ullæ in ecclesiis oblationes fiant, aut colligantur, quæ non in ipsius ecclesiæ & ministrorum ejus utilitatem convertantur pœna excommunicationis contrafacientibus proposita: provideantque parochi, ne hujusmodi oblationibus ullæ superstitiones admittantur.

Die festo beatæ Mariæ virginis purificationis, dicato, candelarum, & die dominica, quæ in palmis dicitur, olivarum benedictio in ecclesia ipsa solum celebretur, aut in ejus cœmeterio, ubi talis fuerit consuetudo: utroque autem tempore in singulis ecclesiis, ubi solennis illa candelarum & olivarum benedictio facta est, aut in earum ambitu, alibive processio agatur. Quo in processionis munere clerus die festo purificationis candelas, die autem palmarum olivas aut palmas præcundo manibus gestet.

Curati ne permittant esculenta appendi olivis benedicendis, moneatque populum benedictionem illam non cadere super esculenta, sed super olivas.

Ea tantum benedicentur quæ ex veteri ecclesiæ instituto benedici consueverunt, juxta rituale Romanum. Caveant autem maxime sacerdotes, ne benedictionem impertiant ad veneficia, maleficia, aut alia hujusmodi superstitiosa.

Parochus puerperam ne benedicat, nisi in ecclesia, cui etiam solum detur aliqua sacra imago deosculanda, cum aspersione aquæ benedictæ, neque ullo modo detur panis benedictus sub hostiæ forma, aut quid ejusmodi.

ANNO CHRIST 1585.

De residentia.

QUæ de residentia a sacro-sancta synodo Tridentina sancte ac utiliter decreta sunt, omnes hujus provinciæ episcopi pro eorum pastorali sollicitudine ipsi diligenter observent, ac ab omnibus beneficia curata, vel personalem residentiam requirentia quomodolibet obtinentibus quam diligentissime inviolateque observari curent.

Statuimus etiam ut in singulis cathedralibus & collegiatis ecclesiis singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentes, absentium canonicorum & aliorum beneficia in dictis ecclesiis obtinentium nomina ad episcopum deferant.

Monemus autem & hortamur beneficia curata obtinentes, ut divinorum præceptorum memores, gregem pascant, & regant in judicio & veritate, ac declaramus, eisdem præceptis parochialibus ecclesiis quocumque nomine & titulo præfectos obligari ad personalem in sua ecclesia & parochia residentiam, ut injuncto sibi officio defungi valeant, neque abesse posse, nisi ex justa, legitima, & canonica causa, ab ordinario in scriptis approbanda.

Si quis autem contra decreti hujus dispositionem abfuerit, præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis absentia, fructus suos non facit, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi retinere potest, sed per ipsum aut superiorem ecclesiasticum, fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus erogari debent. Quod si absentes ultra bimestre etiam non personaliter citati contumaces fuerint, liberum volumus esse ordinariis per censuras ecclesiasticas, substractionemque fructuum aliaque juris remedia etiam usque ad privationem compellere ad residentiam.

Plerique ne resideant prætexunt litigia, aut suscitant ipsimet devoluta, ne videantur sua beneficia pacifice possidere. Ideo statuit hæc synodus, ut quisquis beneficio personalem residentiam requirente, & ejus fructibus gaudet, aut resideat, aut fructus non percipiat, quos suos sine residentia facere non potest, qui etiam aliis jam dictis pœnis subjaceat.

Si quis a residentia ex legitima causa ab episcopo prius cognita & probata abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbatum cum debita mercedis assignatione relinquat. Discedendi autem licentia in scriptis, gratisque concedenda, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa nemini detur. Quod si quis diutius ab eadem residentia excusari potuerit, visitet tamen parochiam de bimestri in bimestre, ne prorsus sine officio beneficium possideat, nisi justo impedimento per episcopum judicando detineatur.

Parochi vero episcopum admoneant, si qui intra fines suæ parochiæ ejusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, si qui curati in regione sibi ab episcopo commissa non resederint. Qui huic officio deerit, sicut episcopo videbitur, plectatur.

In facultatibus autem absentiæ, quæ studiorum causa ab ordinariis concedentur, hæc opponenda censuimus.

Ut vere in publico, celebrique gymnasio theologiæ, vel sacris canonibus studeat.

Ut minores sint triginta annis, aut fuerint,

cum

ANNO CHRISTI 1585.

cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt quæ nunc cupiunt absolvere.

Ut intra annum ad ordinem saltem subdiaconatus promoveantur.

Ut singulis sex mensibus episcopo scriptum sui doctoris exhibeant, quo is illos in eo studii genere proficere testetur : quod etiam episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

Quod si omnes supra scriptæ conditiones in licentia expressæ non fuerint, aut is qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentia requiruntur, non habeat, aut quæ ipsi servanda proponuntur, deinceps non præstiterit, facultates irritæ ac nullæ sint, & qui impetrat, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere, ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Similes autem facultates, etiam prædictis requisitis concurrentibus iis qui parochiales ecclesias obtinent, minime concedantur.

De ecclesiis, & earum cultu.

ECCLESIAS quascumque, sive curatas, sive non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem quæ a sancta Tridentina synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent.

Lapides, cœmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur : nisi episcopi auctoritas ex justa causa intercesserit : Quod enim semel Deo consecratum est, ad privatos hominum usus transferri non debet.

Altaria etiam quæ extra ecclesiam & quæ sub dio, nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent.

In ecclesia præsertim cum divina officia celebrantur, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat.

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare, cum mulieribus immodeste colloqui, altaribus vel fontibus baptismi adhærere, in limine aut ante fores immorari, aversum ab eucharistiæ sacramento irreverenter sedere, aut cum in missa sustollitur stare, aut quovis modo divina perturbare, aut irreverenter in ecclesia versari.

Ne clericus, aut quivis alius in ecclesiis, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusve quidquam venale proponat, ne si ad usum quidem sacrificiis vel ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus vel volucribus in ecclesiam ingredi liceat.

Mendici eleemosynæ quæritandæ causa ne in ecclesiis vagentur, sed extra januam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a parocho ecclesiæ per se vel alium ecclesiæ ministrum moneatur : nisi paruerit, ab ecclesia interdicti sententia excludatur : Si commode id fieri non potest, ad episcopum deferatur, qui in eum suo arbitrio animadvertat : qui etiam parochi, & aliorum ecclesiæ ministrorum hujus officii negligentiam coerceat.

Parochus sub noctis horam, ecclesiæ fores claudi curet, neque ullo pacto quemquam admittat præter sacerdotes, nisi nocte natalis domini.

Cum Christianæ pietatis rationi illud alienum sit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo devotionem non excitant, sed intervenientium mentes facile illiciunt in fœdas turpesque cogitationes : propterea ne quis ad illa ornanda peristromatis, aulæisque utatur, quæ obscœnis figuris intexta sint. Neque item pictas imagines & signa adhibeat, quæ loci sanctitati non conveniant.

Quæ pallia, aliaque sacra indumenta altarium usui, ornatuive addicta sunt, ea ad sedis episcopi alteriusve hominis ecclesiastici, vel laici, quavis dignitate præditi apparatum, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ sint, usum sive ornamentum ne adhibeantur.

Nullus etiam vestibus religiosorum hominum aut mulierum utatur ad larvas, vel ad scurrilia sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ.

Quæ vestes & ornamenta cujusvis generis, ad usum sacrum comparata, ecclesiæ instituto benedici debent, ea in missæ sacrificio, ceteriscque divinis officiis ne prius adhibeantur, quam solemnibus precibus ab episcopo vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta sint.

De choro.

CUM ab ipso Christianæ religionis exordio, ecclesiasticis legibus, moribus, & continua traditione fuerit receptum, non solum laicos a choro, qui solis patebat clericis, excluſos fuisse, sed & in eodem choro quibusdam stationum gradibus, clericos ipsos sic fuisse distinctos, ut nec intra sacerdotes diaconi, nec intra diaconos subdiaconi ullo modo admitterentur : Propterea hæc sancta synodus dum videt ecclesiarum choros hoc tempore non magis clericorum, quam laicorum, imo quod deplorandum est, & mulierum conventus dici posse, & ob eam causam divina officia ea qua decet reverentia minime celebrari : priscum ordinis decorem ad divinæ majestatis obsequium revocare cupiens, decrevit, laicos homines, (& multo minus mulieres) dum divina celebrantur, intra cancellos chori nequaquam esse admittendos : His tantum præter cantores & alios hujusmodi chori ministros, in eum locum ingressuris, qui ecclesiastici sint & honesto ac decenti habitu induti. Laici vero nobiliores, & qui vel Christianissimi regis consiliarii & officiales, aut ex militaribus ordinibus, aut communitatum magistratibus fuerint, poterunt intra chorum admitti, si eo in loco divinis officiis interesse velint, ita tamen ut post clericos sedeant, nec inter clericos ipsis sedere liceat.

Feminæ vero cujuscumque conditionis, & status sint, nullo umquam tempore, nullave ex causa, dum divina officia celebrantur, aut verbum Dei prædicatur : denique iis horis, quibus clerici, tam sæculares, quam regulares in choro præsentes esse debent, intra eumdem chorum, aliquemve ejus locum secretum etiam superiorem admittantur. Quod si adversus hanc prohibitionem factum id fuerit, aut permissum, ipsæ feminæ si monitæ statim non recesserint, vel iterum contumaciter ingredi præsumpserint, sint eo ipso excommunicatæ : qui vero choro præsunt, si earum ingressum etiam tacitum concesserint, permiserintve, & non statim illas monuerint, aut per alium monere fe-

ANNO CHRISTI 1585.

cerint ut discedant, præter excommunicationem in quam ipso facto incurrant, sint ab officio & beneficio per sex menses ipso itidem facto suspensi.

Episcopus post missam conventualem, & post solemnem benedictionem populo datam, ne recedat a choro, usquequo absoluta fuerit sexta, vel nona, cum dicenda fuerit, nisi ex gravi causa: ne privetur chorus & ecclesia debitis obsequiis per canonicos præstandis. Qui cum episcopum ad ædes episcopales comitari debeant, chorum destituunt, & illius horæ officio non satisfaciunt.

In choro clerus non vagetur oculis, incomposito corporis situ ne stet vel sedeat, non moveatur huc illucque, non circumambulet, non sint invicem colloquia, non flores in manu teneat, non legat aliud in choro præterquam officium quod tunc cantatur, moduletur devote cum aliis, memineritque se tremendæ Dei majestati astare, qui non modo exteriores corporis gestus videt, sed scrutatur cordium intima atque secreta: ne de illo dicatur, quod Deus per prophetam ait. Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me.

De altari.

ALTARIUM & capellarum locus ne in ulla quavis ecclesia quovis nomine cuiquam absque episcopi licentia & auctoritate detur.

Amoveantur omnia altaria, quæ subtus suggestum aut organum extructa sunt, aut columnæ pilæve hærentia, aut adversa altari majori, aut ecclesiæ januis nimis propinqua, aut alia, quavis ratione incommoda aut periculosa vel etiam sine fundatione, episcopi judicio.

Emolumenta autem, oblationes, & jura, ac onera altarium, quæ amovebuntur, ad alia altaria ejusdem episcopi sententia transferantur. In ejusmodi autem locis deinceps ne ulla quavis ratione & causa altaria construi episcopus permittat, neque alio modo liceat.

Id in primis propositum habeat episcopus, nimiam altarium frequentiam, quam tantopere populi expetunt, ac magnificiunt, esse vitandam, eam ob causam, ne sacerdotes ad illa uno eodemque tempore celebrantes se invicem interturbent, ac ne illa, ut usu evenire solet, ornamentis necessariis, quo plura sunt, eo facilius destituta remaneant. Atque illud quidem statui posse videretur generaliter, nullam prope ecclesiam tam amplam reperiri in nostris diœcesibus, cui non satis sint quinque aut septem ad summum altaria.

Extruatur unumquodque altare, aut si jam extructum est, ad rationes infra præscriptas aptetur, & ornetur. Lapideum sit vel saltem lateritium, cum tabula lapidea, si consecrandum est. In eo non sit fenestella, foramenve ulla ex parte, ubi quicquam asservari aut recondi possit, nisi sint reliquiæ sanctorum. Si vero columellis suffultum erit, ne quicquam subtus ponatur omnino. Altaria supra scabellum ligneum, quod *marchepie* vocant, extent palmis quatuor cum quarto, longitudinis vero sint ad minus palmorum octo, latitudinis item palmorum trium cum dimidio. Scabellum vero ligneum habeat, quod a fronte altaris palmos saltem quatuor productum late pateat. Altare omne tegumen habeat, vel fornicatum, vel saltem ex asseribus, aut e tela alicujus coloris decenter picta, vel panno pretiosiore confectum, ubi fornix non est, quæ totum altare, ac præterea sacerdotem celebrantem tegat. Si fornix est, distet ab altari spatio convenienti. Fenestella sit in pariete capellæ a parte epistolæ constructa, & lapide transversali distincta, ita ut pars superior usui sit, ad pelvim, cum urceolis, dum missæ sacrificium fit, reponendum: Inferior ad aquam ablutionis manuum sacerdotis celebrantis projiciendam.

Urceoli sint ex vitro, ubi commode fieri possit.

Adsit tintinnabulum appensum, vel certe e sacristia deferatur, cum faciendum est ibi missæ sacrificium.

Unumquodque altare, ubi commode episcopus fieri posse judicarit, sepiatur omnino septo ferreo, vel lapideo, vel saltem ligneo: quod septum ab altari distet saltem palmis septem. Nec vero illud septum laicus ingrediatur, dum missæ sacrificium fit.

Petra sacrata si mensæ altaris inferatur, ita fiat, ut paululum ab illa extet, quantum a celebrante sacerdote tactu dignosci possit. Quæ quidem petra non sit minor longitudine palmi unius, & dimidii: latitudine palmi & quarti, præter ligneam capsam in qua includetur. Sit etiam tela colorata cooperta.

Habeat unumquodque altare propriam supellectilem, & ornamenta decentia ut infra, tum ad ejus cultum & usum, tum ad missæ sacrificium in eo religiose decoreque peragendum.

Consecratæ altarium mensæ totæ, licet aliqua ex parte lateritiæ sint, tela cerata ita contegantur, ut facile a mensa tela non possit amoveri.

Altaria singula mappis tribus mundis, una oblonga, quæ ad imam eorum partem pertingat, duabusque reliquis brevioribus vestita sint.

Pallio præterea coloris quoad ejus fieri potest, pro festi diei feriæve ratione ornata decenter sint.

Viridem aut cæruleam telam habeant, qua præterquam missæ tempore contegantur, ne mappæ pulvere, aliave sorde inquinentur. Ornata præterea sint cruce in medio collocata, nisi aliqua sit imago, & candelabris duobus ad minus, uno a dextra, altero a sinistra parte posito.

Maneant semper instructa atque ornata, festis saltem diebus, nisi aliud episcopo aliquando videatur.

Tabella cum secretis orationibus in unoquoque altari sit, quæ peracta missa, sub tela mappave recondatur.

Si altaris redditus adeo tenues sunt, ut ad illud juxta præscriptam formam instruendum, & ad ferendum debiti servitii onus satis non sint, neque demoliendum ob ecclesiæ decorem videatur, servitii ipsius partem aut etiam totum, ad tempus episcopo probatum, subtrahi poterit, nisi aliud commodius occurrat.

Altaria & imagines, & pavimentum eniteant perpetuo, pavimentum vero, saltem octavo quoque die verratur diligenter, & parietes cum opus fuerit. Cura hæc sit præpositi, parochi, vel alterius qui major sit in ecclesia.

Episcopus librum, cumque certum, ac perpetuum confici, illumque in archivio episcopali diligenter asservari mandet, quo in libro infra

ANNO CHRISTI 1585.

fra annum, altarium omnium, quæ in singulis urbis & diœcesis suæ ecclesiis collocata sunt, tituli & emolumenta, item jura, onera, si quæ habent, sigillatim ordine recteque describantur & si quid deinceps emolumenti aut oneris ex legato aliove nomine accesserit, id diligenter notetur.

Onera vero in hoc libro notata, singula in tabellam referantur, quæ in cujuscumque ecclesiæ, ubi altaria hujusmodi fuerint, sacristia affigi debet.

In hoc ipso libro altaria etiam singula, quæ ex concessa ab episcopo facultate in posterum extruentur, cum suis titulis, juribus, emolumentis atque oneribus accurate describantur: facultate etiam illa in eum ipsum librum relata. Ideoque qui ita extruxerit, & rector ecclesiæ illius secretario episcopali mensis spatio, ædificationem jam absolutam denuntiet.

De sacristia.

SACRISTIA unaquæque habeat quæ sequuntur.

Primo armarium, vel vestiarium unum, plurave ad indumenta conservanda, instructa suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineque distincta, pro ecclesiæ ratione vel supellectilis copia. Tum præterea oratorium separato quantum poterit loco positum atque distinctum, ubi possit sacerdos se colligere, & orare, ante & post missæ celebrationem.

Labellum item cum manutergio appensо ad manus abluendas & abstergendas. Tabulam etiam de orationibus sacro unicuique indumento accommodatis. Tabellam quoque appensam in qua & missæ, & anniversaria singula ordine notata sint, quæ vel ab universo illius ecclesiæ clero, vel ab unoquoque in singulos dies hebdomadasve peragi præstarive debent, ac reliquas item tabellas ex jussu episcopi confectas.

Episcopi omni labore & diligentia curent, tabellam confici, in qua singuli episcopi qui ecclesiæ illi præfuerunt, notata temporum ratione descripti sint: quę in sacristia affigatur, ut frequentius sacerdotes memores sint pro illis preces, & sacrificia offerre.

Vestes sacræ, ceteraque ornamenta, volumina item ecclesiæ usui, ministerioque addicta, & reliqua ecclesiastica supellex, & parochiales item codices in sacristia certis armariis recte atque ordine asserventur.

Nec vero sordibus, pulvereque obsordescant, sed quoad ejus fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento, pura omnia & singula sint, ac integra: ac nullo præterea modo lacera, sed sarta tecta & bene compacta.

Baptisterii, sacrarii, tabernaculi, lunulæ, vestium, confessionalium, aliarumque hujusmodi rerum forma institutionibus episcopi commonstranda in omni ecclesiæ cathedralis sacristia ponatur, ad cujus similitudinem reliquæ, quæ in aliis ecclesiis adhibentur, recte confici possint.

In sacristia ipsa silentium servetur accurate, neque in ea pateat aditus laicis, nisi necessarium fuerit.

Ex ea egrediantur vestibus sacris induti, qui celebraturi sunt, nec aliter celebrent nisi in sacristia vestiantur, ad quam cum pariter celebraverint, revertantur, sub pœna unius aurei, pro medietate seminario applicandi.

ANNO CHRISTI 1585.

De cœmeteriis.

CURET episcopus diligenter, ut cœmeteria ita undique sepiantur, ut ingressus bestiis occludatur, neve per illa accessus & transitus sit ad profanas res.

Custodiantur ab immunditiis: purgenturque sæpe a vepribus, spinis, & herbis: quæ herbæ usui non sint animalium comestioni, sed in eisdem cœmeteriis comburantur.

In eorum medio crux firmiter erecta sit, quam aliquo etiam decenti tegumento operiri conveniens erit.

De Campanis.

CAMPANAS tres, grandiorem scilicet, mediam, & minimam, si una quæque parochialis ecclesia habere non possit, saltem duas, ubi fieri potest, habeat, impensis eorum qui jure, vel consuetudine ad id tenentur.

Simplex ecclesia & oratorium, unam tantum campanulam habeat, ut summorum pontificum constitutionibus sancitum est.

Nulla res profana deinceps campanis insculpatur inscribaturve, sed crux, & sacra aliqua imago, utpote sancti patroni ecclesiæ, piave inscriptio.

Neque rursus eæ in turrim aut pinnas sustollantur, antequam ab episcopo rite precibus ac benedictione consecratæ sint.

Et ubi commode fieri potest, ne ab alio quam a clericis pulsari permittantur: neque earum sonitu & clangore, quæ consecratæ sunt, convocentur homines ad sæcularia pertractanda, neve reis ad patibula perducendis.

De funeribus & exequiis.

UT vetus ecclesiæ institutum mortuorum funus piis precibus & officiis solemni more prosequendi, multis locis depravatum, ad pristinam pietatis rationem revocemus: Clericis quibuscumque, cujusvis dignitatis sint, etiam cathedralium & collegiatarum ecclesiarum canonicis, ceterisque omnibus, hæc servanda proponimus.

Ante solis ortum, & post occasum mortuum efferri, & ad sepulturam recipi prohibemus, sine episcopi, aut vicarii licentia.

Inter majoris missæ celebrationem mortuorum corpora sepulturæ causa in ecclesiam ne inferantur.

Cum mortuus efferendus erit, cujusvis ecclesiæ clerus qui vocabitur in unam ecclesiam a parocho decernendam congruo processionis ordine conveniant, unde omnes ordine prodeuntes bini canentes psalmos, aliasve sacras preces mortuum ab ejus ædibus ad sepulturam comitentur.

Cum ad ecclesiam venerint, omnes corpus suo ordine circumstent, instituta officia celebrantes, nec prius discedant, quam corpus in sepulcrum illatum fuerit.

Deinde singularum ecclesiarum clerici, eodem ordine quo venerant, crucem perferentes ad ecclesiam suam redeant, nisi aliquando aliud episcopo justa de causa videatur.

ANNO CHRISTI 1585.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem & cadaver ad ecclesiam deferuntur, & alia, quæ circa feretrum & altaribus, & reliquis in locis, dum divina officia in funere celebrantur, heredum impensa accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ejus ecclesiæ sacristiæ, in quo mortuum corpus humandum erit continuo addicta sint: nisi in alium ecclesiæ usum ordinarii licentia convertantur.

Excipimus autem ea, quæ clericis cujusvis generis eleemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium nomine cathedralibus & parochialibus ecclesiis, ex sacris canonibus debentur, quibus nihil obsit quominus quartam funeralium hujusmodi eis debitam consequantur.

Nemini quemquam in funere laudare liceat in ecclesia, nisi, & eum quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Licet tamen in funere concionem habere, quæ tota referatur ad humanam miseriam fidelium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne cum venerit dominus hora qua non putarint, inveniat eos dormientes.

De processionibus.

CONTROVERSIAS omnes de præcedentia, quæ persæpe cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, tam sæculares, quam regulares, tum in processionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis similibus, episcopus amota omni appellatione, & nonobstantibus quibuscumque componat.

Exempti autem omnes, tam clerici sæculares, quam regulares quicumque etiam monachi ad publicas processiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

Clero ad ecclesiam convenienti processionis, supplicationis, alteriusve hujusmodi officii causa, locus aliquis constituatur, ubi simul universus, si potest, alioquin collegiatim saltem unusquisque ordo conveniat, & tacite precando consistat, donec illas obeat, ne per ecclesiam vagetur, aut quicquam aliud admittat.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes procedentem dirigat, rumque aliquando cum opus est, eumdem subsistere moneant, tum etiam qui populum in ordine consistere, aliaque hujusmodi opportune in ipsa etiam via moneant & præcipiant, atque ut serventur efficiant omni sollicitudine.

Cum ad processionem clerus vocatur, quid psallendum, quid canendum ei sit, ut opportunum erit, significetur, prout moris est.

Clerici omnes sæculares & regulares, & qui in ecclesia cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque inter eos laici homines quocumque gradu sint ullo modo interjecti incedant, neque item inter eosdem & episcopum laicis locus sit.

Sacras imagines, vexillave cleri, ne laicus homo in processione perferat, ubi clericus quisquam est, qui hoc munus præstare possit.

In omni ecclesia, unde ad statas processiones clerum populumque egredi solenne est, ubi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsus solenniter tamdiu adhibeatur, quoad inde clerus universus in processionis munere egressus sit. Idemque cum a processione revertitur, præstetur. Idem fiat in ecclesiis, quæ in vicinia sunt, ubi processio agitur. In omni præterea publicarum supplicationum, processionumve apparatu, quæ obscœnarum rerum speciem ostendunt, ea ne adhibeantur.

ANNO CHRISTI 1585.

Regularibus sub excommunicationis pœna interdicitur, ne processiones solennes & publicas ipsi soli in civitatibus aut oppidis insignioribus obeant, absque facultate inscriptis ab episcopo impetrata, ac etiam capituli, ubi id ex consuetudine servatur, sed cum aliqua ex causa processionem illos obire necesse est, eam obire liceat, in ecclesia sua, vel in suo cœmeterio, vel in clausto monasterii, terminos autem sui monasterii, nullo modo propria auctoritate egredi liceat, sub pœna prædicta.

Confratriæ, sodalitates, societates, & scholæ quæcumque, quocumque nomine appellantur, processionem sanctissimi sacramenti ne obeant, nisi in scriptis ab episcopo facultate impetrata, quo casu episcopi animadvertant, ne illa processio aliquo modo impediat processionem parochialis ecclesiæ, neque permittat a dictis confratribus divinum officium, quod necessario fieri debet in parochiali ecclesia diebus festis & aliis aliquo modo impediri & interturbari.

Ad tollendas controversias in processionibus, declaramus clericos seminarii esse de gremio ecclesiæ cathedralis, & propterea in processionibus ac aliis actibus publicis cum clero ecclesiæ cathedralis incedere debere.

De indulgentiis.

QUÆCUMQUE indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuivis etiam regularium, aut aliter exemptorum, ecclesiæ perpetuo concessæ sunt tabulæ, scripta, monimenta, aliaque omnia ejusdem generis extant, ea ubi sint in urbe sive diœcesi episcopus studiose conquirenda curet: tum illa conquisita, inde summatim scripta in librum certum, eo nomine confectum qui in archivio episcopali servetur, diligenter, rectèque referri jubeat. Quæ præterea indulgentiæ urbis diœcesisque suæ ecclesiis in posterum perpetuo, vel ad certum tempus concedentur, ubi primum ad se, aut ad suum vicarium, qui illas recognoscat, delatæ fuerint: eodem aliove libro notentur, ordineque deinceps describantur.

Singulæ autem ecclesiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur, proprium ejusdem generis codicem, in quo illæ scribantur, accurate confectum, aut tabellam ejusdem generis in sacristia habeant, illarum exemplari in archivio, vel in sacristia asservato.

Parochus, concionatorve, quo tempore indulgentiæ exponuntur, doceat diligenter ejus consequendæ causa non esse necessariam præstitutam eleemosynæ largitatem, ut cæleste eum ecclesiæ thesaurum, spiritaliaquè munera exponi omnes intelligant, non ad quæstum, sed ad peccatorum satisfactionem, & ad pietatis exercitationem.

De

De reliquiis .

UT ſanctorum reliquiis quæ debetur veneratio & cultus adhibeatur, ſtatuimus ut in locis honeſtis ac decentibus vaſculis, qua debent religione aſſerventur.

Cum populo pietatis cauſa oſtendentur, lumina accendantur : ex loculis vero & receptaculis ubi condita ſunt ne educantur, neve temere exponantur omnium oculis, neque quæſtus gratia .

Cum vero ab eccleſiaſtici ordinis hominibus, illæ cum ſuis loculis vaſculiſve ſuſcipiuntur, ut vel populo oſtendantur, vel in altari exponantur, vel in proceſſionibus ferantur : primum illis thurificatio adhibeatur : ſique in via ferantur, tunc acolytus ſacerdoti illas ferenti, (nec enim ab alio, quam a ſacerdote eas ferri decet) præeat, qui item thurificet.

Nullo autem modo unquam illæ ab operimentis, aut velis nudæ exponantur, ac in illis exponendis & in proceſſionibus ferendis ſumma veneratio ac pietas adhibeatur.

Cetera etiam de reliquiis, atque imaginibus ſacris, quæ a ſacra Tridentina ſynodo decreta ſunt, epiſcopus inviolate ſervari curet : ſimulque ea omnia ſervet diligenter, quæ ab eadem ſynodo de miraculis novis approbandis, & novis reliquiis recipiendis tradita ſunt .

Nec vero patiatur, cauſa non cognita, & ſcripto probata, altare propterea erigi, aut imagines ullas extra morem ornari, votave, aut oblationes ſuſpendi, aut quicquam novi ea in re omnino fieri.

Sed quia aliquando fit ut vulgi concurſu populique clamore aliquid pro miraculo, aut ſacra reliquia evulgetur, quod re vera non eſt, ſtudeat epiſcopus, ubi ejuſmodi occaſio ſe obtulerit, ut primis illis vulgi clamoribus pie obſiſtat, donec rei veritas legitime comprobata conſtet . Si quis vero dubius aut difficilis abuſus ſit extirpandus, vel omnino aliqua de his rebus gravior quæſtio incidat, epiſcopus antequam controverſiam dirimat, metropolitani & comprovincialium epiſcoporum in concilio provinciali ſententiam expectet, ita tamen ut quemadmodum ab eodem concilio Tridentino præſcriptum eſt, nihil inconſulto ſummo pontifice novum aut in eccleſia hactenus inuſitatum decernatur .

De excommunicatione .

QUAMVIS excommunicationis gladius nervus ſit eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris, ſobrie tamen magnaque circumſpectione exercendus eſt : cum experientia doceat, ſi temere ac levibus ex rebus incutiatur, magis contemni quam formidari. Quapropter excommunicationes illæ quæ monitionibus præmiſſis ad finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis ſeu ſubſtractis rebus ferri ſolent, a nemine prorſus, præterquam ab epiſcopo decernantur, & tunc non alias, quam ex re non vulgari, cauſaque diligenter ac magna maturitate per epiſcopum examinata, quæ ejus animum moveat, nec ad eas concedendas cujuſvis ſæcularis etiam magiſtratus auctoritate adducatur : ſed totum hoc in ejus arbitrio & conſcientia ſit poſitum, quando ipſe pro re, loco, perſona, aut tempore, eas decernendas eſſe judicaverit .

ANNO CHRISTI 1585.

In cauſis vero judicialibus, mandatur omnibus judicibus eccleſiaſticis cujuſcumque dignitatis exiſtant, ut quandocumque executio realis, vel perſonalis, in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe tam in procedendo quam in definiendo, a cenſuris eccleſiaſticis, ſeu interdicto : Sed liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis civilibus ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque etiam laicos per multas pecuniarias, quæ locis piis, ibi exiſtentibus, eo ipſo quod exactæ fuerint aſſignentur, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem per ſuos proprios aut alienos executores faciendam, ſive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, & cauſas definire .

Quod ſi executio realis vel perſonalis adverſus reos hac ratione fieri non poterit, ſitque erga judicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo præter alias pœnas poterit ferire.

In cauſis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel perſonalis, ut ſupra fieri poterit, erit a cenſuris abſtinendum, ſed ſi dictæ executioni facile locus eſſe non poterit, licebit judici hoc ſpirituali gladio in delinquentes uti, ſi tamen delicti qualitas, præcedente bina ſaltem admonitione etiam per edictum, id poſtulet .

Nefas autem ſit ſæculari cuilibet magiſtratui prohibere eccleſiaſtico judici ut non excommunicet, aut mandare ut latam excommunicationem revocet, ſub prætextu quod contenta in præſenti decreto non ſint obſervata, cum non ad ſæculares, ſed ad eccleſiaſticos, hæc cognitio pertineat.

Excommunicatus vero quicumque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum ad ſacramenta & communionem fidelium ac familiaritatem non admittatur, ſed ſi obdurato animo cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, pro ſuſpecto de hæreſi habeatur .

Volumus autem per omnes dies dominicos excommunicari maleficos, atheos, & libertinos, & contra illos in noſtris diœceſibus inquiri, eoſque ſecundum canonicas ſanctiones, invocato ſi opus fuerit brachii ſæcularis auxilio, puniri .

Quæ pertinent ad beneficiorum collationem, eorumque jurium & bonorum conſervationem .

QUOD ad beneficiorum collationem ac proviſionem ſpectat, ea ſerventur, quæ a concilio Tridentino de beneficiorum proviſione decreta ſunt, præcipue vero collatio beneficiorum quibus cura animarum incumbit, non fiat, niſi ſervata forma ejuſdem concilii de proviſione parochialium eccleſiarum.

Nemini item beneficium eccleſiaſticum cujuſcumque qualitatis illud exiſtat, & quomodocumque vacet, conferatur, aut præſentatus ad illud admittatur, & inſtituatur, aut proviſus de illo a ſede Romana, vel ab illuſtriſſimo legato Avenionenſi, ad profeſſionem fidei, vel poſſeſſionem recipiatur, niſi prius ab epiſcopo, vel ejus vicario, ac tribus ſaltem examinatoribus in ſynodo diœceſana deputatis fuerit

ANNO CHRISTI 1585.

rit examinatus, de fide & religione, de antea- A
cta vita, de sufficienti doctrina, & de legitima
ætate juxta decreta concilii Tridentini, & de
iis denique, quæ pro qualitate beneficii vide-
buntur expedire : atque tam interrogata, quam
responsa in scriptis redigantur, & secretario
tradantur servanda, si forte lis de capacitate aut
incapacitate suboriretur. Secundum vero eorum
conscientiam de illius sufficientia aut insuffi-
cientia pronuntient examinatores ; exigantque
ab eo tum fidei professionem, tum etiam jura-
mentum de simonia non commissa, & de non
accepto beneficio ad custodiam, aut cum injusta
aliqua pensione.

Et quoniam sæpe fraudes per eos committi
animadversum est, qui cum mandati literas apo- B
stolicas, vel illustrissimi legati Avenionensis in
forma dignum, pluribus judicibus directas impe-
trarint, ab uno rejecti, tanquam non idonei,
ad alium, tacita quam tulerunt repulsa, confu-
gientes, beneficii quod sibi conferri volunt colla-
tionem non idonei aliquando surripiunt : propter-
ea ad hujusmodi fraudibus occurrendum, decer-
nimus quod eo casu adveniente, a tergo litera-
rum apponatur & dies præsentationis literarum,
& quod impetrans fuerit examinatus, & reje-
ctus ex causis prout in actis.

Conficiatur liber, isque in omni episcopali
archivio asservetur, in quo libro diœcesanorum
beneficiorum cujusvis generis, tum vacationis
certa dies, ratio, modusque describatur, tum C
collationes ac provisiones quæcumque sint,
vel a summo pontifice, vel ab illustrissimo le-
gato, vel ab episcopo, vel ab ullo quovis alio
factæ, literarum, diplomatumve exempla,
vel sententiæ summatim explicatæ, prout po-
tius esse episcopus, censuerit, in eumdem re-
ferantur.

Idem servetur de literis ordinum, quibus sin-
guli ejusdem diœcesis clerici initiantur. Capi-
tula vero, & quicumque sint qui cujusvis ge-
neris dignitates, canonicatus, aut alia quæ-
cumque beneficia obtinent, literas, diploma-
ta, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quovis
etiam unionis jure possident, episcopo, etiam
privatim petenti, sine mora exhibeant, e qui- D
bus tabulis tum si quid oneris obligationisve
illis inesse apparuerit, tum quicquid aliud ex-
pedire idem episcopus censuerit, id distincte
explicateque exscribi jubeat. Idque omne ut ab
his ad quos spectat, plane præstetur idem omni
ratione efficiat.

Quicumque de aliquo beneficio, etiam per
literas apostolicas fuerit provisus, teneatur in-
tra tres menses a die adeptæ possessionis inven-
tarium omnium bonorum, jurium, & onerum
illius beneficii, episcopo exhibere. Si id omi-
serit, episcopi arbitrio puniatur.

Ne episcopus deinceps, etiam patronorum
accedente consensu, permittat concedatve, ut
quisquam sine sedis apostolicæ dispensatione E
illud beneficium, quod ordinem aliquem re-
quirit, assequatur, qui vere eo ordine non sit
initiatus, quamvis ætate congrua sit, pro
illo ordine suscipiendo, neque qui aliis con-
ditionibus præditus non sit, quas illa erec-
tio, vel fundatio, vel constitutio requirit.
Resignationes beneficiorum factæ prius incogni-
tis, aut his, quos nulla virtus, nec aliqua sin-
gularis eruditio, aut alia honesta causa com-
mendat, vel etiam si beneficium illud exposi-
tum fuerit aliquando venale, aut alicui ad cu-
stodiendum oblatum, quod per duos testes pro-
betur, vel fama proclamet, suspectæ de simo-
nia redduntur.

Provisi igitur per tales resignationes ab ordi-
nario non admittantur, neque etiam a capitu-
lis ecclesiarum recipiantur, absque canonica
purgatione.

Omnes pensiones & pactiones super beneficiis,
in quibus non intervenit sedis apostolicæ aucto-
ritas, illicitas & simoniacas declarantes, peni-
tus improbamus.

Grave malum nostris temporibus, aut exor-
tum, aut longius propagatum ecclesiam affligit
ac perdit, per beneficiorum custodes, qui con-
fidentiarii vocantur, quorum nomine & mini-
sterio viri laici, ac mulieres hereditate possident
sanctuarium domini, ac profanant.

Huic tam gravi morbo remedium aliquod ad-
hibere cupientes, tam custodes illos, quam eos,
quorum cupiditati deserviunt, tum a parochis
in prono missarum singulis diebus dominicis,
tum etiam a concionatoribus frequenter in ad-
ventu & quadragesima excommunicatos declara-
ri & denuntiari jubemus, & teneri ad restitutio-
nem fructuum, tam ipsos, quam eorum hered-
es. Quod intelligi etiam volumus de usurpa-
toribus jurium & fructuum beneficiorum, etiam
si hi patroni fuerint.

Quicumque vero clerici, tam nefandæ frau-
dis, & usurpationis fabricatores, seu fautores
fuerint, illos eisdem pœnis subjacere, nec non
quibuscumque beneficiis privatos & ad quæcum-
que alia obtinenda inhabiles, atque a divinis
suspensos declaramus.

Ad removendas autem istas & alias simonia-
cas fraudes, confessarii diligenter pœnitentes de
iis interrogent & paterne ac omni caritate eos
moneant, peccatorum hujusmodi gravitatem &
pœnas eis declarantes. Ordinarii vero singuli
sex mensibus per censuras ecclesiasticas curent
per suas ecclesias revelari illorum criminum con-
scios & participes, & nisi revelationes parochi
statim ad ipsos transmiserint, pro modo culpæ
puniantur.

Ne autem aliqui beneficiati in nostris diœce-
sibus lateant intrusi ac sine titulo, præcipimus
quibuscumque tam parochialium quam quorum-
cumque beneficiorum possessoribus, ut intra sex
menses exhibeant suis episcopis suas provisiones
& suos titulos, & procedatur contra contuma-
ces per censuras ecclesiasticas, retentionem
fructuum, atque etiam privationem eorumdem
beneficiorum, & alia juris remedja.

Decernit hæc synodus ut parochus semel in
mense moneat inter missarum solennia nota-
rios, testes, & alios quoscumque scientes ali-
qua legata facta fuisse ad pias causas, ut ea
revelent intra tres menses, sub pœna excom-
municationis.

De seminario.

SEMINARII institutio quam utilis sit, ac
necessaria ad cleri disciplinam in singulis
ecclesiis propagandam, animarumque salutem
procurandam ex eo intelligi potest, quod hujus
rei salutaris ratio aliquando intermissa, damna
& detrimenta non mediocria ecclesiæ Dei attu-
lit, quod manifestius in nostra hac provincia
videmus.

Quare statuit hæc synodus, ut quamprimum
episcopi cum consilio duorum de capitulo, &
duorum de clero civitatis ad erectionem & do-

tatio-

ANNO CHRISTI 1585.

tationem seminariorum procedant juxta decreta sacrosancti Tridentini concilii, & Christianissimi regis nostri constitutiones.

Is in omni seminario perpetuus usus sit, ut catechismus Romanus pueris, atque adeo adolescentibus prælegatur & explicetur quam diligentissime, nullaque ejus pars prætermittatur, cujus doctrinis eorum animi non imbuantur, quam maximo fieri poterit studio.

In omni hujus provinciæ seminario, ubi commode potest, præter cetera, quibus & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studium etiam sacrorum rituum & ceremoniarum, historiæque omnis ecclesiasticæ, tum cantus, certis diebus & horis instituatur.

Præbenda insuper præceptorialis scholis attributa, vel attribuenda, & si qua alia sunt ad instituendos & alendos pueros ecclesiis, & locis destinata, in quibus seminaria instituentur, ipsis debent applicari, ea tamen lege, ut seminarii præceptores, non solum clericos & alios in seminario manentes, sed & aliunde advenientem juventutem docere teneantur. Sic enim fiet ut non solum ad ecclesiæ regimen provehendi, sed cujuscumque status pueri, pietatem cum bonis literis imbibant, & cum adoleverint rectam suam educationem, atque institutionem ecclesiæ referant acceptam.

Episcopus ipse tertio quoque mense, nisi justa causa impeditus sit, seminarium visitet: in eoque visitationis munere, adhibitis etiam, si modo ei videbitur, aliis doctis, & piis viris, tum de magistrorum & rectorum diligentia, tum de progressibus, quos, & in vitæ disciplina, & in literarum studiis seminarii clerus fecerit, accurate inquirat.

Idem, cum consilio duorum canonicorum, quos ipse elegerit, certas seminarii constitutiones præscribat, quas in frequenti eorum conventu per singulos menses legi curet, quo sæpius repetitæ, illorumque mentibus impressæ serventur diligentius.

De synodo diœcesana.

EPISCOPUS ad Tridentini concilii præscriptum singulis annis diœcesanam synodum habeat.

Porro ad parcendum expensis, & ad levamen cleri hujus provinciæ, visum est de duabus synodis in eodem anno, unam remittere quemadmodum nunc remittimus, & hoc ut altera diligentius haberi possit, salvo tamen jure cathedratici episcopis debiti. Hanc autem synodum commodius posse existimavimus post dominicam, *Ego sum Pastor bonus*.

Certum autem hunc diem, prout causa postulabit, mutare episcopo liceat, arbitratu suo.

In prima quaque diœcesana synodo, decreta in hoc provinciali concilio edita promulgentur.

Ad synodum diœcesanam accedere teneantur omnes ecclesiastica beneficia obtinentes, exempti etiam, qui alias cessante exemptione interesse deberent. Nec non qui curam gerunt parochialium & aliarum ecclesiarum capitulis, & aliis locis piis annexarum. Provideant tamen dum hæc præstant, ne ecclesiæ debitis fraudentur obsequiis.

Non alium in synodo diœcesana præsidere opottet, quam vicarium episcopi, eo absente, nisi sede vacante: tunc enim ad capitulum ecclesiæ cathedralis redit diœcesis administratio. In ea synodo vicarii foranei tum de curatis & aliis clericis sacris initiatis, vel ecclesiastica beneficia in suo vicariatu obtinentibus, tam præsentibus, quam absentibus, tum de his omnibus quæ ipsis corrigenda & reformanda esse videbuntur, certiorem reddere debent episcopum.

Qui synodo interesse debent, ne intersint sine superpelliceo integro & mundo: Curati præterea deferant signum illud, quod episcopus eis præscribet, ut supra statutum est, sub duorum aureorum pœna, arbitrio episcopi locis piis applicanda.

Censura ibi fiat de singulorum moribus, vestitu, & vita, ac infligatur pœna potius personalis, etiam carceris, ubi opus fuerit, quam pecuniaria.

Adhortatio vero publica quotidie, dum synodus celebratur, ab episcopo, vel ab alio deputato, habeatur de rebus ad vitæ & morum honestatem, ac animarum regimen pertinentibus.

Aliquot probati viri deligantur, qui testium synodalium officium præstent, & in ipsa synodo, se fideliter suum munus obituros sancte jurent: Nulloque aut odio, vel amore cujuspiam, pœnæve metu, aut mercedis spe, aut quovis alio humano affectu adducendos, quominus omnia quæ correctione digna cognoverint, aliquot ante diœcesanam synodum diebus episcopo significent.

Odia, & animorum offensiones, quæ plerumque cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, in synodo episcopus pro pastorali cura componat. In celebratione synodi diœcesanæ, ceremoniæ, ritus, & preces, & alia serventur quæ in pontificali Romano tradita sunt.

Singulis annis in diœcesana synodo ab episcopo vel ejus vicario examinatores sex ad minus proponantur, qui synodo satisfaciant, & ab ea approbentur: advenienteque vocatione cujuslibet ecclesiæ, tres saltem ex illis eligat episcopus, qui cum eo, vel ejus vicario examen perficiant. Idem fiat in examine promovendorum ad ordines.

Sint vero hi examinatores magistri seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici sæculares, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, qui ad id videbuntur magis idonei: jurentque omnes in manibus episcopi ad sancta Dei euangelia, se quacumque humana affectione postposita fideliter munus suum obituros: Caveantque ne quicquam prorsus occasione hujus examinis accipiant, alioquin simoniæ vitium, tam ipsi, quam alii dantes incurrant.

Hi peracto examine juxta eorum conscientiam quæcumque in examinatis repererint episcopo renuntient, caveantque in hujusmodi negotio declinent ad sinistram vel ad dexteram.

Quoniam vero ob malitiosam petentium suggestionem, & quandocumque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, usque adeo perfecte haberi non potest: hincque interdum judicibus, non undequaque idoneis, causæ in partibus delegantur: servetur quod sancta synodus Trid. statuit, videlicet ut in singulis conciliis diœcesanis, aliquæ personæ quæ qualitates habeant, juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit Statutum, & alioquin ad id aptæ designentur,

ut

ANNO CHRISTI 1585.

ut prætor ordinarios locorum, iis etiam post-hac causæ ecclesiasticæ ac spirituales, ad forum ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ committantur.

Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituant ordinarii locorum, cum consilio capituli alium in ejus locum usque ad futuram provincialem, aut diœcesanam synodum, ita ut habeat quæque diœcesis, ubi fieri potest, quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac ut supra, qualificatas, quibus hujusmodi causæ, a quolibet legato vel nuntio, atque etiam a sede apostolica committantur, alioquin post designationem factam, quam statim episcopi ad summum Romanum pontificem vel legatum transmittant: delegationes quæcumque aliorum judicum aliis, quam iis factæ, surreptitiæ censeantur. Qui terminandis causis, quanta fieri poterit brevitate studeant: ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte judicii differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.

A synodo, pœna excommunicationis proposita nullus discedat nisi ea finita, & de more benedictione ab episcopo data.

Qui in sessione synodali defuerint, mulctentur aureis sex, vel etiam graviori pœna pro ratione delicti, quæ mulcta seminario, vel alio pio loco attribuatur.

De vicariis foraneis.

UT episcopus in urbe etiam externum gregem facilius quasi præsens iatueri & curare possit, deligat aliquot probatos sacerdotes, qui literarum scientia, morumque integritate, & rerum agendarum usu præstantiores sint, quibus singulis impositio vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœcesis suæ, octo, vel decem parochiales ecclesias continentes, constituto tamen vicariatu in aliquo loco insigniori & frequentiori: illis autem eam facultatem tribuere poterit episcopus, quam ipse, & pro illorum eruditione, & pro locorum, temporumve ratione tribuendam censuerit.

Hi autem vicarii regionis sibi per episcopum commissæ presbyteros cujuscumque conditionis, curam animarum habentes semel singulis mensibus modo in unam, modo in aliam ejus regionis parochialem ecclesiam congregent: idque in orbem eodem ordine semper faciant. Pridie ejus diei quam in unum locum conveniant, peccata sua omnes confiteantur, ut congregationis die in ea ecclesia, in qua congregati fuerint, missam singuli celebrare possint. Tum universi in choro missam conventualem pro mortuis solenni more cantent, in qua eorum aliquis a vicario in priori congregatione admonitus concionem ad populum habeat.

Confectis sacris, processionem omnes per totum vicum oppidumve, aut circa cœmeterium saltem obeant: tum vero in domo parochi simul, ea qua decet modestia & caritate, uno tantum ferculo contenti, cibum capiant: Nec in mensa desit lectio alicujus pii libri. Deinde assurgentes omnes, & gratias Deo agentes, bini ad ecclesiam se conferant, ubi peractis gratiis, induant singuli suos superpelliceos, vicarius vero etiam stolam adhibeat, & per eum dicta oratione in principio congregationis recitari solita, omnes assideant & inter se conferant, quæ ad boni pastoris officium, & ad curam animarum recte administrandam pertinent, & de difficultatibus, & incommodis suarum parochiarum consulant, ut iis communi consilio remedia opportuna adhibeant.

ANNO CHRISTI 1585.

Iidem autem vicarii libellum de casibus conscientiæ apostolicæ sedi & episcopis reservatis metropolitani cura edendum reliquis sacerdotibus legent, & aliquot capita, tum harum constitutionum, tum earum, quæ in synodis diœcesanis fient, simulque aliquid ex probata aliqua summa de casibus conscientiæ explicabunt.

Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant, & quales se in pastorali præbeant cura: & an eorum culpa in ecclesia divinus cultus desideretur: an re ipsa præstentur ea quæ episcopi vel alii eorum nomine in ecclesiarum necessitatem earumve reparationem impendi jusserint: An libros habeant quos præsertim ex hujus synodi decreto habere debent: Quomodo sanctissimum eucharistiæ sacramentum recte religioseque asservetur: An qualibet hebdomada renovetur: Præterea an ea, quæ in missæ sacrificio adhibentur, uti calices, corporalia, purificatoria, mappæve altaris pura mundave, ac decentia sint. An baptisterium, & sacrorum oleorum vasa tuto ac decenter asserventur. An libros habeant baptizatorum, chrismatorum, conjugatorum & mortuorum, & hos separatos, & decentes.

An reliqua in hac synodo decreta serventur. De his omnibus, & si quid mandarit peculiariter episcopus, deque aliis, quæ ad utilitatem animarum episcopi cognitionem desiderant, ipsum per literas diligenter certiorem faciant.

Quoties in urbem venerint, primum episcopum adeant: deque eorum statu, qui sibi commissi sunt, eum accurate moneant.

Curati vero quicumque, quavis dignitate præditi vicariis obtemperent. Quod si aliqui ad conveniendum negligentes, vel ad mandata eorumdem vicariorum exequenda contumaces fuerint, episcopi in illos pro modo culpæ animadvertant. Hi autem vicarii, voluntate episcopi ab officio amoveri semper possint, ac si male id administrarint, pœnas dent ejusdem episcopi judicio.

De monasteriis.

ABBATES & priores regulares, atque etiam exempti, aut commendatarii, si ætatem præscriptam a jure, ad suscipiendos sacros ordines attigerint, intra annum promoveantur, facultatesque de non promovendo, præter quam in casibus a jure expressis, concessæ, juxta decretum sacri concilii Tridentini, ad annum suffragentur.

Commendatarii quamvis ad regularem observantiam non obligentur, ne tamen sint sine jugo atque omni regula, decet eos medium statum, atque ordinem sequi inter regulares & sæculares clericos, in vestitu, in victu, & in omni ornatu. Tonsura utantur ampliori quam sæculares: nec existiment sibi mandatum monasteriorum regimen ad luxum & prodigalitatem aut augendam rem suam, & consanguineorum familiam, sed ad piam & justam alienarum rerum dispensationem, & quarum non habent

bent proprietatem, Deoque de omnibus sibi reddendam esse rationem intelligant.

Visitante episcopo teneatur abbas regularis seu commendatarius adesse, nisi justa causa per episcopum judicanda impediatur, aut eo casu vicarius legitime constitutus, qui quod ordinatum fuerit, tam in spiritualibus, quam in temporalibus exequatur, aut canonicis pœnis coerceatur.

Religiosi, ad regulæ, quam sunt professi, præscriptum, vitam instituere & componere debent: atque imprimis observare obedientiæ, paupertatis, & castitatis vota: ac si quæ alicujus ordinis, & regulæ peculiaria vota, & præcepta, ad votorum respective essentiam, necnon ad communem vitam, victum, & vestitum conservanda, pertinentia, ab iis nunquam recedendum. Neque enim possunt a superioribus ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent relaxari. Nam, si illa, quæ bases sunt & fundamenta totius regularis disciplinæ, exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

Constituto in regulari vita, cujusque qualitatis fuerit, non licet bona mobilia vel immobilia, etiam quovis modo acquisita, tanquam propria, aut etiam nomine conventus possidere, vel tenere: sed statim ea tradere debet superiori, conventuique incorporare.

Nec liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, vel commendam.

Attamen potest superior alicui, tamquam officiario, ad tempus rem committere, cujus conditionem faciat meliorem, & acquirat non sibi, sed monasterio. In his exequendis & reformandis prudentia & mansuetudine opus est, ne frangamus potius quam corrigamus, quæ in pravum longa consuetudine induruerunt.

Monasteria reformentur secundum regulas quas profitentur.

Omnes officiarii teneantur in capitulis generalibus rationem reddere de suis officiis & coram visitatoribus, vocato abbate, etiam commendatario, aut ejus procuratore, seu vicario, ne quid reticeatur, quod in administratione fuerit perperam gestum.

Nullus in eodem claustro plura exerceat, aut possideat officia. Est enim æquum, ut omnes pro sua antiquitate honorentur, & invitentur ad bene agendum.

Ne liceat regularibus a suis conventibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi: nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Qui vero sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab ordinariis locorum, tanquam desertor sui instituti puniatur. Illi autem qui studiorum causa ad universitates mittuntur, in conventibus tantum habitent, alioquin ab ordinariis contra eos procedatur.

Abbas, vel prior nulli monacho det licentiam egrediendi monasterio sine urgenti necessitate: nunquam autem, ut ad nundinas, vel consanguineorum nuptias, vel etiam ad missas per parœcias, aut pagos celebrandas, nisi ob maximum defectum presbyterorum.

Apostatarum genus quam detestabile sit, ut pote cum homines sint, quos voti fidem, qua se Deo sancte adstrinxerunt, violare non puduerit, & ex patrum sententiis & ex canonum legibus, & ex summorum pontificum Martini V. imprimis & Pauli IV. constitutionibus, ac denique ex re ipsa, atque exitu intelligi licet: præsertim cum nemo sit qui nesciat, quanta & quam gravia sint ecclesiæ Dei per eos omni tempore importata incommoda. Cumque ad nos perlatum sit, eos variis atque confictis causis extra monasteria, quæ sui ordinis sunt, degere, eosque, non modo in provinciæ nostræ ecclesiis divina officia obire, sed etiam, id quod gravissimum est, temeritate quadam adductos, hoc ausos esse impetrare, ut sibi ecclesiastica beneficia conferantur: Nos igitur ut tam pernicioſam hominum pestem a nostræ provinciæ finibus aliqua saltem ratione arceamus, universis & singulis qui habitu ordinis sui deposito, in hac eadem provincia extra religionis suæ monasteria vivunt, vel beneficia ecclesiastica obtinent, hoc edicimus, ut post mensem ab horum decretorum publicatione facultatem episcopo loci ostendant atque exhibeant, qua sibi licere putent, habitu dimisso ab ordinis sui monasteriis abesse, vel beneficia prædicta obtinere.

Qui vero ad constitutam diem hoc non præstiterint, contra eos, tanquam vere apostatas, & ordinis sui desertores, tum ab ordinum superioribus, tum a locorum ordinariis diligenter inquiratur, ac pœnis & modis, a sacris canonibus & Romanorum pontificum constitutionibus statutis procedatur, & a beneficiis ecclesiasticis quæ obtinent, ipso facto amoveantur.

Quicumque autem prætenderit, se per vim & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi infra quinquennium tantum a die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo atque ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur: sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur. Interim vero nullo privilegio suæ religionis juvetur, juxta decretum sacri concilii Tridentini.

De monialibus.

TANTI fuere in Christiana republica sacrosancta & veneranda virginitatis & castitatis vota, ut ecclesia catholica post domini nostri Jesu Christi ascensionem, ex ejus institutione ab apostolorum ætate nunquam cessaverit, vel commendare, vel continua traditione ea instituere, quæ ad illibatam eorumdem votorum custodiam, necessaria, commodave visa fuerunt: præsertim vero exactam rationem haberi voluit eorum, quæ ad clausuram pertinent virginum, quæ semel Deo earum sponso dicatæ ac devotæ virginitatem perpetuam, ei sponte offerentes, tot periculis, ac dæmonum illusionibus infestari ac oppugnari solent, ut tot jam editis canonibus ac decretis, nondum satis consultum earum tutelæ videri possit, nisi episcopi & alii quibus earumdem virginum cura commissa est, diligentissime curent, ne ullius unquam hac in re culpa notari possit, cum præsertim in adeo imminenti periculo vel exigua negligentia non possit non esse maxima: cum & ecclesia catholica his fœminis, quæ professione so-

ANNO CHRISTI 1585.

solenni cum paupertate & obedientia continentiam ac castitatem voverunt, non alia ratione clausuram indixerit, quam quod vel eam necessariam, vel saltem commodissimam huic instituto, tanquam tutissimum virginitatis præsidium esse judicaverit.

Duo igitur hæc sancta synodus maximopere præcavenda esse decernit: alterum, ne quevis causa existimetur esse justa, ut moniali liceat monasterii claustra exire: sed illa tantum quæ sic ad ejus salutem corporalem pertineat ut nisi cum maximo vitæ periculo, & contagio aliarum intra claustra manere nequeat, vel alia, quæ in constitutione fel. rec. Pii V. comprehensa sit, de qua episcopus diligentissimo prævio examine judicabit: alterum, ut non existimetur, absque gravissimo animæ periculo posse quemquam sanctimonialium claustra ingredi: cum id, etiam de superioris licentia, nequaquam liceat, nisi in casibus necessariis: extra quos, nec licentia dari potest, nec data cuiquam suffragari valet: maxime viris, cujuscumque ætatis & conditionis sint: quibus prælati licentiam hujusmodi concedere non debent, etiam ut cum sanctimonialibus ipsis, etsi filiæ sint, alio in loco, quamvis ipsis claustris contiguo, quam per cancellos loquantur. Eodem siquidem jure, quo quis claustra sanctimonialium ingredi prohibetur, & ipsæ sanctimoniales, exire eadem interdicuntur.

Meminerint tandem episcopi, & alii quibus hujusmodi munus incumbit, quanta eis sacrosancta Tridentina synodus Spiritu-sancto inspirante, post tot sacros canones fuerit comminata, si quid eorum culpa hac in re commissum fuerit, quod vel minima ex parte virginitatis, quæ divinæ majestati devota fuerit, nocere possit.

Anathemati vero subjiciantur omnes & singulæ personæ, cujuscumque qualitatis, status, dignitatis & conditionis fuerint, tam clerici, quam laici, sæculares, & regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque virginem coegerint, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus a jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quique consilium, auxilium, vel favorem dederint: quique scientes, eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint.

Simili quoque anathemati subjiciuntur qui sanctam virginum vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi velι, vel votum emittendi quoquomodo sine justa causa impedierint.

Eaque omnia, & singula, quæ ante professionem, vel in professione fieri oportet, serventur non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed aliis quibuscumque.

Libertati professionis virginum Deo dicandarum ut prospiceret, sacrosancta Tridentina synodus statuit atque decrevit, ut si puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat: nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel eo impedito vicarius, aut alius ab ipso deputatus, A virginis voluntatem, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat. Quod si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas, juxta monasterii & ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat: cujus professionis diem ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur ab officio suspensa sit.

Sacræ virgines videant quomodo corpore & spiritu placeant Deo, & non cogitent quæ mundi sunt, sed quæ facultatem præstent, sine impedimento dominum obsecrandi.

B Meminerint, se sponsas esse Christi, nec in professione fidem datam irritam faciant, instent orationibus, & obsecrationibus nocte & die. Non sint otiosæ, non verbosæ, non curiose loquentes, quæ non oportet. Saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & sacramentum eucharistiæ suscipiant, quod & facient in omnibus etiam festivitatibus anni solennioribus, ut eo salutari præsidio muniant se ad omnes oppugnationes dæmonum fortiter superandas.

Curent episcopi, prout a sacrosanctis conciliis sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, id eis præcipitur, in omnibus monasteriis sibi subjectis
C ordinaria, in aliis vero sedis apostolicæ auctoritate clausuram sanctimonialium instituere, & ubi violata fuerit diligenter restaurare ac conservare: inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas aliasque pœnas quacumque appellatione postposita compescentes: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio. Quod ut præbeatur, omnibus magistratibus sæcularibus, ab eisdem conciliis injungitur sub excommunicationis pœna ipso facto incurrendæ.

Nulli moniali professæ ulla ratione e monasterii septis egredi liceat, etiam ad breve tempus, nisi cautis supra dictis: indultis, & privilegiis quibuscumque non obstantibus.

D Caveant qui ab episcopo superioreve facultatem habent ingrediendi monasterium, ne pro libito intra ejus septa, datæ facultatis prætextu, ingrediantur, sed tunc solum cum urgens necessitas deposcet, ut ne ex sanctæ memoriæ Gregorii XIII. sanctione excommunicationis pœnam statim subeant, a qua nisi per sedem apostolicam absolvi non possint.

Ne præterea religiosis hominibus septa monasterii, etiam suæ curæ commissi, ingredi liceat, ne ea quidem causa, ut testantium, qui in monasterii ecclesia vel sepeliri, vel anniversarium diem quotannis agi voluerunt, piæ voluntati satisfaciant: Sed quæ anniversaria ex
E testamento debentur, in ejus exteriori ecclesia præstent. Nec vero processionis in solennitate corporis domini agendæ gratia, confessarius sacerdos, aut alius superior eo ingrediatur, ac ne episcopus quidem eo nomine, neque alios ingredi patiatur: Neque item causa vel monialium cubiculis benedicendi, vel ea, aut alia loca monasterii aqua benedicta aspergendi. Nec etiam cum vestitus sacer puellis tradendus est, vel illæ ad professionem admittendæ sunt, vel ministrandum confirmationis sacramentum: sed in ecclesia exteriori ubi sanctissimæ eucharistiæ sacramentum ad fenestellam

ANNO CHRISTI 1585.

lam administratur, hæc illis, vel puellis, vel monialibus in ecclesia interiori manentibus præstentur.

Moniales, cum in eo loco, ubi ab aliis qui foris sunt, etiam a concionatore vel a superiore videri possunt, sermoni concionive intersunt, facie sint cooperta, & contecta velo, usque ad os deducto. Idem præstent, quæ cuivis etiam medico aut superiori monasterii septa ingredienti obviam prodeunt, vel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab episcopo medici aliquot, quos concessu etiam monasterii superiorum intra ejus septa adhiberi liceat, si quando præter medicum ordinarium, alios etiam morbi gravitas requirit.

Quæ de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina synodus decrevit, quæ item sanctæ memoriæ Pius V. de monialium, etiam earum quæ conversæ dicuntur clausura literis editis sanxit, quæ denique fel. rec. Gregorius XIII. de monialibus constituit, ea omnia episcopus exequatur quam diligentissime.

Quod si quid obstiterit, quominus illa a se præstari queant, ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit.

Constitutio illa, qua ab eodem Pio V. interdictum est, omnes cujusvis conditionis mulieres, etiam generis splendore, aut dignitate illustres, monasteria ingredi, quotannis semel, atque adeo sæpius certis festis diebus arbitrio episcopi, promulgetur. Si quæ autem moniales, conversæve non iis paruerint, quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quod de mulieribus non ingressuris monasteria monialium statutum est, idem statuitur de eisdem mulieribus, ne quovis prætextu audeant septa & claustra regularium virorum quorumcumque ingredi, sub excommunicationis pœna.

Quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

QUÆCUMQUE his nostris constitutionibus, decretisve sancita sunt, ea omnia in sua quisque episcopus diœcesi diligenter observet, & ab aliis servanda curet, omnibus juris remediis.

Ut autem eorum omnium quæ in hac provinciali synodo decreta sunt, ulla ignorantiæ excusatione nemini hujus provinciæ homini uti liceat, illud edicimus, ut quo primum die in lucem emissa ad nostræ metropolitanæ ecclesiæ valvas affixa erunt, tunc duorum mensium spatio omnes se, & his decretis, & si contra quicquam admiserint pœnis ac mulctis, quæ in eis constitutæ sunt, obstrictos esse sciant.

Ab eo etiam affixionis, & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præscripto dierum spatio aliquid præstari jussum est.

Unusquisque præterea episcopus ea omnia in proxima diœcesana synodo legi ac recitari jubebit, & si ita expedire censuerit suæ etiam cathedralis ecclesiæ valvis proponi, quo studiosius omnium animis eorum præcepta fixa inhæreant.

Si quæ autem in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Aquensis provinciæ synodus habeatur, ejus difficultatis tum omnium, quæ ipsis decretis tradita sunt, interpretationem & explicationem nobis reservamus, salva semper sedis apostolicæ auctoritate.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod, quæ pro communi hujus provinciæ salute hoc tempore statuenda videbantur, ad optatum exitum perducta sunt.

Denique ea, qua debemus humilitate & obedientia, sanctæ sedis apostolicæ omnium ecclesiarum matris & magistræ judicio atque auctoritati, omnia & singula quæcumque in hac provinciali synodo sancita, decreta, actaque sunt, semper emendanda & corrigenda subjimus.

Et quia multa a summo Romano pontifice, & publicæ totius provinciæ Aquensis, & privatæ singularum ecclesiarum utilitatis causa petenda sunt, decernimus, ut quicquid ab ejus sanctitate communibus nostris, & qui adsunt reverendissimorum provincialium episcoporum literis postulabitur, id hujus synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si publice in sessione postulatum esset.

SUBSCRIPTIO
EPISCOPORUM.

NOS Alexander Canigianus Dei & apostolicæ sedis gratia, archiepiscopus Aquensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum definientes subscripsimus.

Ego Franciscus episcopus Aptensis consentiens subscripsi.

Ego Petrus Paparinus de Calido monte episcopus, comes & dux Vapincensis consentiens subscripsi.

Ego Elsias Rastelis episcopus Regensis consentiens subscripsi.

Ego Antonius de Cuppis episcopus Ciftaricensis consentiens subscripsi.

Ego Helias Mossonus vicarius generalis, atque procurator generaliter ad omnia deputatus illustrissimi & reverendissimi domini episcopi Forojulienſis ejus nomine interfui & subscripsi. Et omnia & singula in hac sancta synodo Aquensi acta, decreta, edita & promulgata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio.

PUBLICATIO
CONCILII.

ALEXANDER CANIGIANUS

Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Aquensis.

Universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

UBI primum pastoralis solicitudinis onus pater misericordiarum Deus nobis imposuit, nihil antiquius fuit, quam ut ecclesiæ & provinciæ nobis concreditæ spiritualem ædificationem omni ratione promoveremus. Quam quidem in rem eo majori animi contentione incumbendum nobis esse existimavimus, quo &

ANNO CHRISTI 1585.

hæreticæ pravitatis tizania latius serpere, & antiquæ disciplinæ severitatem laxius in dies remitti cerneremus. Ex omnibus autem rebus, quæ ad cleri populique spirituale bonum tuendum atque augendum valent, nihil synodo provinciali utilius fore unquam duximus. Hoc enim remedium, & ad scandala ollenda, & ad zizania, quæ inimicus homo, dum nos dormiremus, superseminavit, eradicanda, & ad veterem disciplinam restituendam, & ad populi mores cum auctoritate corrigendos, & ad Dei cultum, omnemque religionem amplificandam, accommodatissimum semper atque aptissimum fuit. Sane nihil unquam vehementius optavimus ad omnium vestrum progressus in via domini incitandos, quam synod. provinc. cogere atque habere, nihil unquam diligentius curavimus, quam ut fructuosissime atque utilissime haberetur. Pestilentiæ passim desævientis, atque grassantis metu, & belli, quo proximis annis conflictati fuimus, terrore, variisque aliarum rerum difficultatibus, quibus maxima quæque bona fere obstruuntur, factum est, ne habere hactenus potuerimus. Dei, a quo bonum omne procedit, benignitate, difficultatibus superatis, summa provincialium episcoporum frequentia, summa sententiarum consensione tandem aliquando habuimus. Quare gaudio sane exultamus in domino, atque immensas, aut certe quantas capere animus potest, ei grates habemus atque agimus. Ejus synodi decreta pontificis maximi auctoritate corroborata nunc edimus, atque emittimus, numero pauca, genere necessaria, usu facilia. Quamquam enim de vestro zelo, studioque divinæ gloriæ, & salutis animarum vestrarum minime dubitamus, maluimus tamen aliquid potius prætermittere in decernendo, ne vos aliquid prætermitteretis in exequendo, quam decretorum multitudine executionis cursum ulla ratione retardare, ardoremve restinguere. Suscipite igitur hæc caritatis monumenta, hæc sollicitudinis nostræ pignora; eo animo & studio, quod bonos atque obedientes filios decet, Pro eo quanti divini nominis gloriam, & animarum vestrarum salutem facitis, accipite hæc synodi nostræ decreta, hæc publicorum incommodorum remedia, ea animorum alacritate, quam quidem speramus, atque adeo confidimus vos allaturos esse ad ea servanda atque exhaurienda, abundantes (ut apostolus ait) in omni opere domini semper, redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Remissas manus, & soluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, contemplantes, ne quis desit gratiæ Dei. Deus autem pacis aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram se, per Jesum Christum cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

A B C D E

ANNO CHRISTI 1585.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO Xysto V. pontifici maximo.

BEATISSIME pater, singulari Dei benignitate synodum provincialem (quam ut hactenus differremus partim pestilentiæ magnitudo, partim belli vis & militares incursiones effecerunt) uti maxime optabamus, summa episcoporum frequentia, summa cleri, populique lætitia habuimus, atque absolvimus. Quamobrem patri luminum Deo grates agimus quam maximas. Quæ in ea decreta confecimus, qua majori possumus reverentia, atque humilitate mittimus ad sanctitatem vestram, ejusque judicio, ac censuræ subjicimus, rogamusque, ut ea sapientia sua meliora facere, atque apostolica auctoritate confirmare & munire ad spiritalem hujus ecclesiæ & provinciæ ædificationem promovendam velit. Interim sanctitati vestræ multos annos atque æternam memoriam precamur. Aquis Sextis Kalend. Septembr. MDLXXXV.

S. V.

Humillimus servus

ALEXANDER ARCH. AQUENSIS.

VENERABILI FRATRI archiep. Aquen.

XYSTUS PP. V.

VENERABILIS frater, salutem, & apostolicam benedictionem. Remittimus fraternitati tuæ decreta synodi provincialis archiepiscopatus tui, a venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, rebus ad concilii Tridentini decreta pertinentibus præfectis, mandato nostro examinata, atque ubi oportuit emendata. Curabis, ut quæ pie, prudenterque decreta atque emendata sunt, ita ut sunt emendata, nec aliter edantur, quamque diligentissime serventur. Hæc enim reliqua pars est operæ tuæ, sine qua omnis hactenus frustra esset susceptus labor. Deus benedictus præsit semper consiliis, actionibusque tuis omnibus sua gratia, dirigatque studia & conatus tuos omnes ad sui nominis gloriam, gregisque tuæ fidei ac vigilantiæ commissi salutem.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die 5. Maii. MDLXXXVI. pontificatus nostri anno secundo.

ANT. BUCCAPADULIUS.

REVERENDISSIMO DOMINO uti fratri, domino archiepiscopo Aquensi.

REVERENDISSIME domine uti frater, synodum provincialem, quam istic amplitudo tua habuit, & ad sanctissimum dominum nostrum misit, ejus sanctitatis jussu viderunt illustrissimi cardinales, qui concilii Tridentini executioni, atque interpretationi præpositi sunt.

ANNO CHRISTI 1585.

sunt : eam ipsi diligenter perlegentes ac mature considerantes, non admodum multa invenerunt, quæ non probarent. Quare ad illam synodum ipsam nunc jubente eodem sanctissimo domino nostro remittentes, paucula quædam, quæ notaverunt, in synodi prædictæ margine, ut videbis, describenda curavimus. Quarum notationum exemplum cum his ad eam literis separatim esse voluimus, ut synodus ipsa pia amplitudinis tuæ opera, & studio ad ipsarum animadversionum præscriptionem aptata, edatur, atque executioni mandetur : in quibus quando susceptæ ab ea laboris, operisque confecti fructus omnis constat, non est quod illam ulla ad id cohortatione impellere nitamur, ad quod ipsa pastorali munere, pietate ; & periculi timore, quod dominico gregi his miseris temporibus in istis præsertim locis imminet, satis excitatur. Deum tantum rogamus, ut ad omnes difficultates superandas, & ad provinciam istam recte gubernandam gratiæ suæ auxilia amplitudini tuæ magis in dies tribuere dignetur, cui operam quoque nostram, si cui illi usui esse potest, ex animo deferimus. Romæ, die IV. Maii MDLXXXVI. Amplitudinis tuæ

Uti fr. studiosus A. card. Carafa.

VITA
SIXTI PAPÆ V.

SIXTUS obscuris parentibus apud opidum montis Alti in marchionatu Anconitano natus, & Felicis nomine vocatus, ; adolescens ad institutum Franciscanorum, quos conventuales vocant, transiit. Cumque in ordine eos feciſſet progressus, ut egregiam eruditionem cum singulari eloquentia compararet, magistralique laurea decoraretur, ex vicario generali ordinis sui, ex cardinale episcopo sanctæ Agathæ, in demortui Gregorii locum 24. Aprilis anno 1585. pontifex suffectus Kalendis Maii solenniter coronatus fuit. Ut vero pontificis partes felicius sustineret, indicto universali jubilæo divinam opem imploravit. Japoniæ principes magnifico & regio apparatu, quamdiu Romæ morati sunt, fovit, & amplis congiariis honoratos dimisit. Cumque initio pontificatus sui Italia nefariorum prædonum, exulumque incursionibus misere vexaretur, usque adeo severum, imo vero terribilem & tremendum se præbuit animadversorem, ut postmodum magna quiete & libertate, nedum Roma, verum etiam Italia frueretur. Urbem ædificiis exornando omnes antecessores suos longo intervallo post se reliquit. Tria palatia ædificavit, unum in Vinea, alterum ad Montem Caballum, tertium in Laterano, Obeliscum altitudinis 114. palmorum ultra basin, antiquæ superstitionis monumentum, a Vaticano in mediam sancti Petri aream translatum Christo dedicavit, alioſque vetustate sepultos, alterum apud sanctam Mariam Majorem, alterum ad Lateranum, tandem juxta sanctam Mariam de populo erexit. Sacellum egregia architectura extruxit, ad quod salvatoris nostri præsepe transtulit. Xenodochium seu hospitale ædificatum & perpetuo censu dotatum pauperibus alendis nuncupavit. Bibliothecam Vaticanam in splendidiorem, commodioremque locum transtulit, eamque mirifice auxit & illustravit. Ecclesiam sancti Hieronymi Illyricæ nationi constituxit. Aquam Felicem seu fontem in Quirinali deduxit, & varios alias fontes publicæ commoditati direxit. Lavacrum ex aqua Felici prope viam piam muris cinctum mulierculis pauperibus ædificavit. Vias novas amplissimas aperuit & complanavit. In Laterano locum diversis picturis concinnatum ad populo benedicendum destinavit. Scalam sanctam precioso salutarique Christi sanguine conspersam in nobiliorem locum transtulit, ac præclaris ornamentis ad excitandam pietatem insignivit. Ædem sanctæ Sabinæ sacram reparavit. Tholum quem vulgo cupulam vocant, incredibili sumptu perfecit. Urbi tam multa præstitit, ut eam non exornasse modo, sed etiam renovasse merito censeatur. Montem Altum muris undique septum civitatis honore & episcopali dignitate donavit. Lauretum toto terrarum orbe celeberrimum in civitatem episcopalem, & ecclesiam cathedralem erexit. Super verticem columnæ Trajanæ, teste Baronio, præclarissimum Christianæ religionis monumentum, principis apostolorum Petri ingentem æneam magna impensa, studioque conflatam statuam, inauratamque sacris ritibus solenniter collocavit. Pronepotes suos nobilissimis Columnensium & Ursinorum familiis matrimonii fœdere conjunxit. Ac tametsi in omnibus supradictis incredibilem auri vim insumpserit, tamen expeditioni terræ sanctæ, quam meditabatur, tantas opes congessit, ut summa quinque myriadum auri in publicum ærarium illata sit. Decrevit ne plures quam septuaginta simul essent cardinales, atque inter illos ad minimum quatuor theologiæ doctores, qui ex ordinibus regularium mendicantium assumerentur : & quod non alio quam jejuniorum mensi Decembris tempore crearentur. Cardinales diversis temporibus triginta tres creavit. Sanctum Bonaventuram, doctorem ecclesiæ nominari, ejusque festum sub officio duplici celebrari mandavit. Varia sanctorum festa in Kalendarium retulit. Græcam septuaginta duorum interpretum editionem pene antiquatam, eamdemque Latine redditam, magno cum labore Antonii Carafæ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis bibliothecarii emendatam, ac perpolitam merito comprobavit, affixoque in fronte ejus sacro diplomate magnopere laudavit. Inopinato morbo correptus, adempta statim loquela, e vita excessit 27. Augusti, anno 1590. Sepultus est apud sanctum Petrum, cum annos quinque, menses quatuor, dies tres pontificatum tenuisset. Vacavit sedes dies 18.

Decreta.

Obitur.

ANNO CHRISTI 1585.

"** SANCTUM PROVINCIALE CONCILIUM MEXICI

Celebratum anno Domini Milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto. Præſidente in eo illuſtriſſimo ac reverendiſſimo DD. Petro Moya de Contreras archiepiſcopo Mexicano. Romæ confirmatum die vigeſima ſeptima Octobris anno 1589. poſtea autem ad inſtantiam & ex ſumptibus illuſtriſſimi ac reverendiſſimi DD. Joannis de la Serna archiepiſcopi Mexicani juſſu regio editum apud Joannem Ruiz typographum anno domini 1622.

INDEX TITULORUM.

ET DECRETORUM, QUÆ SUBSUNT CUILIBET hujus concilii libro.

Sub libro primo.

De ſumma Trinitate, & fide catholica. Titulus primus.
De fidei profeſſione.
De prædicatione verbi Dei.
De doctrina Chriſtiana rudibus tradenda.
De ſacramentis doctrinæ Chriſtianæ ignaris non adminiſtrandis.
De impreſſione, & lectione librorum.
De impedimentis propriæ ſalutis ab Indis removendis.
De conſtitutionibus. Titulus ſecundus.
De auctoritate decretorum, & publicatione eorum.
De reſcriptis. Titulus tertius.
De obedientia, & executione reſcriptis apoſtolicis debita.
De ætate, & qualitate ordinandorum, & præficiendorum. Titulus quartus.
De ſcientia ad ſacros ordines, & curam animarum neceſſaria.
De vita, fama, & moribus ordinandorum.
De titulo beneficii, aut patrimonii.
De modo conferendi ordines, & literas dimiſſorias.
De examine ordinibus præmittendo.
De ſacramentorum eccleſiæ adminiſtratione. Titulus quintus.
De ſacra unctione. Titulus ſextus,
De clericis peregrinis. Titulus ſeptimus.
De officio judicis ordinarii, & vicarii. Titulus octavus.
De officio fiſcalis, & jure fiſci. Titulus nonus.
De officio notarii, & de fide inſtrumentorum. Titulus decimus.
De officio executoris juſtitiæ. Titulus undecimus.
De officio cuſtodis, & cuſtodia reorum. Titulus duodecimus.
De majoritate, & obedientia. Titulus decimus tertius.

Sub libro ſecundo.

De ordine judiciorum. Titulus primus.
De procuratoribus. Titulus ſecundus.
De feriis. Titulus Tertius.
De feſtis ex præcepto obſervandis.
De feſtis mobilibus.
De feſtis Indorum.
De dolo, & contumacia. Titulus quartus.
De teſtibus, & probationibus. Titulus quintus.
A *De ſententia, & re judicata.* Titulus ſextus.
De appellationibus, & recuſationibus judicum. Titulus ſeptimus.

Sub libro tertio.

De officio epiſcoporum, & vitæ puritate. Titulus primus.
De his, quæ ad propriam perſonam epiſcopi pertinent.
De cura ſubditorum, & propriæ familiæ.
De doctrinæ cura.
De viſitatione propriæ provinciæ.
De officio rectoris, & plebani. Titulus ſecundus.
De officio parochi, & doctrinæ cura.
B *De vigilantia, & cura circa ſubditos, præſertim in ſacrorum receptione.*
De ſollicitudine præſtanda, ut peccatis remedium adhibeatur.
De his, quæ ad parochos Indorum attinent.
De beneficiatis cathedralium, & parochialium, & eorum officiis. Titulus tertius.
De aſſiſtentia beneficiatorum divinis officiis debita.
De officio ſacriſtæ. Titulus quartus.
De vita, & honeſtate clericorum. Titulus quintus.
De clericorum habitu, & cultu externo.
De evitandis ſpectaculis vanis, & actionibus prophanis.
De ludis clericis prohibitis.
De uſu frequenti euchariſtiæ.
C *De clericis non reſidentibus.* Titulus ſextus.
De inſtitutionibus, & jure patronatus. Tit. VII.
De rebus eccleſiæ conſervandis, alienandis vel non. Titulus octavus.
De teſtamentis, & ultimis voluntatibus. Tit. IX.
De ſepulturis, defunctis, & funeralibus. Tit. X.
De parochiis. Titulus undecimus.
De decimis, & primitiis. Titulus duodecimus.
De regularibus, & monialibus. Titulus XIII.
De religioſis, & piis domibus. Titulus XIV.
De celebratione miſſarum, & divinorum officiorum. Titulus decimus quintus.
De baptiſmo. Titulus decimus ſextus.
De ſanctiſſima euchariſtiæ ſacramentis & ejus cuſtodia. Titulus decimus ſeptimus.
D *De reliquiis, & veneratione ſanctorum & templorum.* Titulus decimus octavus.
De immunitate eccleſiarum, & clericorum. Titulus decimus nonus.
Ne clerici, vel monachi negotiis ſæcularibus ſe immiſceant. Titulus vigeſimus.
De obſervatione jejuniorum. Titulus XXI.
De diebus, quibus jejunare tenentur omnes hujus archiepiſcopatus, & provinciæ (Indis exceptis.)
De diebus, quibus Indi jejunare tenentur ex conſtitutione felic. record. Pauli papæ III.

Sub

ANNO CHRISTI 1585.

Sub libro quarto.

De ſponſalibus, & matrimoniis. Titulus primus.
De cognatione ſpirituali, & aliis matrimonii impedimentis. Titulus ſecundus.

Sub libro quinto.

De viſitationibus. Titulus primus.
De calumniatoribus. Titulus ſecundus.
De ſimonia. Titulus tertius.
De hæreticis. Titulus quartus.
De uſuris. Titulus quintus.
De ſortilegis. Titulus ſextus.
De maledicis. Titulus ſeptimus.
De injuriis, & damno dato. Titulus octavus.
De pœnis. Titulus nonus.
De concubinatu, & pœnis concubinariorum, & lenonum. Titulus decimus.
De ſententia excommunicationis. Titulus XI.
De pœnitentiis, & remiſſionibus. Titulus XII.

INDEX CONCILIORUM, canonum, legum, regaliumque ſchedarum, quæ in hoc ſacro Mexicano concilio citantur.

Sacroſanctum concilium Tridentinum.

Concilium Milanenſe. 1. 2. 3. 4. & 5.
Concilium Granatenſe D. Petri Guerrero.
Concilium de Guadix.
Concilium Limenſe 1. 2. & 3.
Concilium Arauſicanum.
Concilium Compoſtellanum.
Concilium Toletanum.
Concilium Rhemenſe.
Concilium Moguntinum.
Concilium provinciale de Quiroga.
Synodale ejuſdem Quiroga.
Concilium Tarraconenſe.
Synodus de Oſma.
Synodus de Valladolid.
Concilium Baſileenſe.
Concilium Mexicanum 1. & 2.
Concilium Fori Julii.
Concilium Hiſpalenſe de Deca.
Concilium provinciale Bononienſe Card. Palleoti.
Concilium Valliſoletanum.
Concilium Aurelianenſe.
Concilium diœceſanum de Oſma.
Concilium provinciale de Burgos.
Concilium Lateranenſe.
Concilium Elibertinum.
Concilium Autiſſiodorenſe.
Concilium Cabilonenſe.
Concil. Valent. ſub archiep. DD. Joan. de Ribera.
Concilium provinciale Bononienſe.
Concilium diœceſ. de Cadiz, ſub D. Petro Garcia.
Concilium diœceſ. de Aſtorga, ſub D. P. de Rojas.
Concilium diœceſ. de Burgos, ſub archiepiſc. D. Franciſco Pacheco.
Concilium Lateranenſe, ſub Leone X.

CANONES.

TX. in c. inter cetera de offic. ordinar.
Tx. in c. baptizandos.
Tx. in c. non liceat.
Tx. in c. annis.
Tx. in c. decernimus.
Decretalis epiſtol. cum perſonæ.
Cap. inter dilectos de exceſ. prælat.
Tx. in c. penult. de ſimonia.
Cap. ad apoſtolicam.
Cap. non ſatis de ſimonia.
Tx. in c. abolendum de ſepulturis.
Tx. in c. de conſang. & affinit.
Tx. in c. final. incipienti quamquam.
Tx. in c. de juramento calumniæ.
Tx. in c. unico de reliquiis.
Tx. in c. final. de feriis.
Tx. in c. 1. de conſecrati. d. 3.
Tx. in c. final. 3. q. 6.
Tx. in cap. ſuſpectos.
Tx. in cap. nullus 3. q. 5.
Tx. in cap. officialis.
Tx. in cap. ſi contra unum.
Tx. in c. quoniam in pleriſque.
Tx. in c. exigit de cenſibus.
Tx. in c. ſicut olim de accuſation.
Tx. in c. epiſcopus in ſynodo 35. q. 6.
Tx. in c. ſtatutum de reſcriptis.
Tx. in c. unico de vita, & honeſt. cleric.
Tx. in Cl. 1. verſ. adverſ. verſ. alios eodem tit.
Tx. in c. clerici de vita, & honeſt.
Tx. in c. in canonibus 16. q. 1.
Tx. in c. ſi cui eodem tit. in 6.
Tx. in c. 2. de donationibus.
Tx. de jure regio in l. 6. & 10.
Tx. in c. nullus 44. diſt.
Tx. in Clem. cupientes de pœnis.
Tx. in Clem. religioſi de decimis.
Tx. in c. periculoſo de ſtatu regul.
Tx. in c. 1. de inſtitutionibus.
Tx. in c. auctoritate §. ſane.
Tx. in c. monaſteria de vita, & honeſt. cleric.
Tx. in c. decet de immunit. eccleſ.
Tx. in c. ſacerd. aliorumque cler. de conſec. d. 2.
Tx. in c. nocte ſancta de conſec. diſt. 1.
Tx. in c. conſuluit de celebr. miſſarum.
Tx. in Clem. unica de reliquiis, & vener. ſanct.
Tx. in Clem. unica de baptiſmo.
Tx. in c. quod in te de pœnitent. & remiſs.
Gloſs. in Clem. 1. eodem tit.
Tx. in c. de immunit. eccleſ.
Tx. in c. inter alia de immunit. eccleſ.
Tx. in c. final. de immunit. eccleſ.
Tx. in c. quanto.
Tx. in c. gaudemus de divortiis.
Tx. in c. ſiquis ſuadente 17. q. 4.
Tx. in c. 1. cum tribus ſeqq. 87. d.
Tx. in c. adminiſtrator 23. q. 5.
Tx. in auct. ut differentes judic. §. fin. coll. 9.
Tx. in extrav. 2. de Judæis Joan. 22.
Tx. in extrav. communia.
Tx. in c. cum ſanct. leges de hæretic. lib. 6.
Tx. in c. alma mater de ſent. excomm. lib. 6.
Tx. in c. qualiter, & quando Cl. 2. de accuſat.
Tx. in c. licet de ſimonia.
Tx. in c. nobis fuit de ſimonia.
Tx. in extrav. 1. de ſentent. excomm.
Tx. in extrav. de ſimonia.
Bulla Pii V. fol. 83. Bullarii apoſt.
Bulla Pii III. in favorem Indorum.
Pius V. conſt. 5. verb. pauperes.
Motus P. Pii V. conſtit. 3.
Conſt. 29. Paul. PP. III.
Bulla Pauli III. dat. Rom. Non. Jun. 1537.
Bulla Pii IV. 101.
Bulla 107. in Bull. apoſt.
Motus Pii V. in Bull. ipſius bull. 24.

ANNO CHRISTI 1585.

Mot. P. Greg. XIII. conſt. 71. fol. 33. in Bullario apoſtolico.

LEGES REGIÆ.

Lex 23. tit. 20. lib. 2. recopil.
L. 1. tit. 27. lib. 4. recopil.
L. 4. tit. 10. lib. 8. recopil.
L. 19. tit. 9. lib. 3. recopil.
L. 17. tit. 20. lib. 2. recopil.
L. 24. tit. 25. lib. 4. recopil.
L. 12. cum ſeqq. tit. 25. lib. 4. recopil.
L. 31. tit. 20. lib. 2. recop.
L. 6. tit. 9. lib. 3. recopil.
L. 7. tit. 2. lib. 7. recopil.
L. 20. & 21. tit. 12. lib. 1. recopil.
L. 5. tit. 7. lib. 1. recopil.
L. 1. & 2. tit. 5. lib. 4. recopil.
L. 1. & 2. tit. 7. lib. 4. recopil.
L. 9. tit. 8. lib. 2. recopil.
L. 1. & 2. tit. 11. lib. 4. recop.
L. 4. tit. 7. lib. 3. recop.
L. 13. tit. 7. lib. 8. recopil.
L. 9. tit. 1. lib. 1. recopil.
L. 3. tit. 1. lib. 1. recopil.
L. 7. tit. final. lib. 8. ordinationum.
L. 7. tit. 20. lib. 8. recopil.
L. 1. & 2. tit. 24. lib. 5. recopil.
L. reg. 2. tit. 5. recopil.
L. reg. 16. tit. 22. lib. 1. recopil.
L. reg. 1. tit. 2. lib. 1. recop.
L. reg. 3. tit. 18. partit. 7.
L. reg. 1. 2. & 7. tit. 17. lib. 8. recopil.
L. 1. 2. & 5. tit. de los amancebados lib. 8.
L. reg. 3. tit. 19. lib. 8. recop.
L. reg. 1. tit. 5. lib. 8. recop.
L. reg. 3. tit. 16. lib. 3. recop.
L. reg. 5. tit. 21. lib. 5. recop.
L. reg. 4. tit. 17. lib. 8. recopil.

REGALES SCHEDULÆ.

Sched. reg. de Barcelona por Junio 1585.
Sched. reg. Septiembre 24. 1570.
Sched. reg. generalis in Indiis.

REVERENDISSIMIS PATRIBUS ac dominis coepiſcopis, ac comprovincialibus noſtris, capitulis cathedralium eccleſiarum, parochis, ac univerſo ſtatui eccleſiaſtico provinciæ Mexicanæ.

JOANNES DE LA SERNA archiepiſcopus utramque ſalutem in domino precatur.

NOn ſatis ad perfectum prudentiſſimus ille paterfamilias opus ſuum perduxiſſet vineam plantando, ſi plantata ſepe non circumdediſſet: *ſingularis enim ferus depaſceret eam: vindemiarent qui prætergrediuntur vineam, & vulpes parvulæ demolirentur.* Sed ne in ea excolenda locatus labor in caſſum ſuccederet, vallo munivit, turrim appoſuit, *verticem* (ſcilicet) *legis attollens*, ut ſic inſtructa maceria tutatam agricolis locaret. Quis enim eorum ita dexter in excolendo, tam patiens in ſufferendo, tam audax in reſiſtendo, tam tenax in perſeverando, tam fortis foret in perſequendo ſine legum adminiculo, ſine decretorum inexpugnabili præſidio? *Cum pluribus dimicet oportet is, qui imperare pluribus intendit.* Unuſquiſque enim ſuæ obtempera: voluntati & voluptati, proclives ſunt ad malum hominum appetitus, nec a propoſito unquam deſiſtent, donec ad effectum placita perducant. Magnum ergo, & indigeſtum chaos, treculentaque confuſio humanam hanc ſocietatem turbaret. *Tot, tantorumque quæ cæleſtes largiuntur donorum, & bonorum non eſſet fruitio, vel uſus rectus ſine lege, ſine juſtitia, ſine rectore.* Ideo ergo vineam ſuam ſepe circumdedit, id eſt eccleſiam lege vallavit, & ſtabilivit, quę rebelles cogeret, petulantium audaciam cohiberet, prętergredientes viam, ne vineam conculcarent, puniret. Nullumque majus bonum huic ſuę familię potuit locuples in miſericordia tribuere, quam legis propugnaculum, quo homines in officio continerentur, gladium hinc ancipitem, quo tyrannorum vires frangerentur, divinę voluntatis expreſſionem, qua *ſervus ſciens voluntatem domini faciat, ne vapulet.* Ideo familiariſſimus domini Moyſes in ſignum magnæ erga ſe dilectionis poſtulabat: *Si inveni gratiam in oculis tuis, ſcire me fac viam tuam, viam*, id eſt voluntatem, *tu guſto.* Quid jucundius ſervo quam certo ſcire, & non divinare voluntatem domini? Magnum ergo bonum vineæ plantatæ, ſepe fuiſſe circumdatam: utiliſſimum colonis voluntati domini ex præſcripto parere. Utile etiam impudentibus, & dyſcolis, ab effrænatis appetitus inſultibus cohiberi ſalutari illa violentia, quam regius vates poſtulabat. *In camo & fræno maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te.* Camum, & frænum appellat ſcriptura leges, & præcepta, quibus ab inſtituto ſuperbæ hominum voluntates arcentur, ne in præſens ruant, innatæ ſuperbiæ calcaribus actæ, qua contra fas, & rectum ad inordinatos ruunt affectus. Ideo Judæorum doctiſſimus Philo dicebat, *Quod lex ſemper pugnat cum ſuperbia.* Quaſi hoc ſit proprium illius munus devio ſuperborum hominum affectui reſiſtere, illorum ſe executioni opponendo, præceptorum habenis ne caderent detinendo. non ergo ad perfectum deduxiſſet opus ſuum paterfamilias, ſi vineæ plantatæ contentus, de vallo, & ſepe non fuiſſet ſolicitus.

Vineam non ut olim de Ægypto, ſed de catholicæ eccleſiæ uberiori ſolo. Hiſpaniæ videlicet fœcundiſſima regione, *in terram hanc ſaluginis, & vaſtæ ſolicitudinis* tranſtulit ſapientiſſimus pater. *Ejecit* gentes, & plantavit eam ibo ito idolorum cultu, effugatis idololatriæ tenebris, ſolerti cura, & indefeſſo animo ſanctiſſimorum virorum ſacerdotalis ordinis tam ſæcularium quam regularium inſtitutorum, quibus vineam plantandam, excolendam, & propagandam locavit. *Sed ut novella plantationes in juventute ſua* profundas radices jacerent, & uberiores fructus magno agricolarum labori, & conatui ſuccederent, opus fuit, ut condenſa legum ſepe circumdaretur, quarum aliæ operarios dirigant in cultura, aliæ ſtimulent oſcitantes in miniſterio, & indebite illud tractantes compeſcant. Quod cum optime perpendiſſet *dominus Petrus Moya de Contreras* prædeceſſor noſter, Vir jure mille titulis, & nominibus venerandus, quamvis graviſſimis diſtentus curis, & totius hujus regni gubernatione occupatus provincialem ſynodum coegit, in qua doctiſſimi epiſcopi comprovinciales interfuerunt, quorum maturo conſilio, & qua ſumma præditi erant prudentia municipales leges fuerunt conditæ, conſonantes quidem patrum antiquorum doctrinæ, ſacrorum conciliorum decretis, juri communi

Matth. c. 21. Pſalm. 79. Cant. 2. c.

Ambroſius lib. 9. in c. 20. Joannis.

Plutarch. in apophreg. Laco.

Plutarc. ad Prin. in doct.

Luc. 12. v. 47.

Exod. c. 33.

Pſal. 31.

L. De tranſmigratione

Pſal. 79.

Pſal. 143.

muni conformes, maximeque regionis istius moribus, & hominum conditioni aptatæ. In qua re licet omnes, qui de jure concilio interfuerunt, communiter insudarunt: sed in ordinandis, & disponendis decretis plus ceteris laboravit *doctor D. Joannes de Salzedo* tunc secretarius simul & consultor dicti concilii: Sacrorum canonum primariæ cathedræ moderator, & in illa nunc emeritus, nostræ metropolitanæ ecclesiæ meritissimus decanus, in posterum autem majorum hujus regni ecclesiarum pontificalem sedem pro meritorum censura occupaturus. Subjectum fuit celebre hoc concilium integerrimę censuræ senatus regii Indiarum, de cujus licentia, & approbatione Romam translatum est apostolica auctoritate firmandum, in quo quidem tantum temporis consumptum est, ut jam antiquatum videretur, seu de medio sublatum; sed cum advertissem quod quo impares sunt vires nostræ ad tantam provinciam sustinendam, eo pluribus auxilis indigemus: quorum præcipua sunt dicti concilii decreta, nullum non movimus lapidem, nulli sumptui pepercimus, ut volumen hoc oblivioni traditum in lucem prodiret, præloque mandaretur, ut sic ad omnium agricolarum, & operariorum manus perveniret, & tantorum decretorum ope uberiores proventus expectarentur.

Tanti operis, tamque necessarii huic provinciæ gratiæ debentur bonæ memoriæ *domini Petri*, quo præside tam utiles leges sunt ordinatæ, quibus totus hic novus orbis in spirituali regimine gubernetur. Et crediderim quod non minus honoris, & celebritatis ejus nomini sit deferendum, quam illius numquam satis pro dignitate laudandi Ferdinandi Cortesii hujus novi orbis expugnatoris. Comparans summus eloquentiæ parens victoriam Salaminam Themistoclis, & Solonis decretum de judicibus Areopagitis constituendis, dicit *non minus præclarum hoc, quam illud judicandum est. Illud enim semel profuit: hoc semper proderit civitati.* Id enim profecto accommodari poterit hujus concilii ordinationi. Etsi incredibilia Cortesii facinora cum illius celebratione comparentur, jure dicere possimus, non minus præclarum hoc, quam illud judicandum est. Illud enim semel profuit, hoc semper proderit provinciæ. Mihi autem pro tanto, tamque utili negotio nihil postulo; nec pro magna argenti summa insumpta, nec pro labore impenso, quam ut a *vobis* pro grato obsequio habeatur, & quia pro omnibus laboravi, omnes mihi debitum persolvatis pretium incomparabile assiduarum, & devotarum vestrarum precum. Quarum vobis certas vices rependam, ut vestris meritis suffulti, post pensum rite persolutum fideli redditæ villicationis ratione, in domini gaudium mereamur intrare, in quo valete, ut opto. Mexici quinto Idus Septembris anni domini millesimi sexcentesimi vigesimi secundi.

Joannes archiepiscopus Mexicanus.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS

Patris, & Filii, & Spiritus-sancti.

SAncta provincialis Mexicana synodus ad sacrorum canonum statuta, ac præcipue generalis concilii Tridentini decreta observandum, & exequendum, ad fidei catholicæ propagationem, ac divini cultus augmentum; ad cleri, & populi reformationem, ad communem denique Mexicanæ provinciæ nuper in evangelio genitæ ac Christo domino recens natæ, in spiritualibus & temporalibus utilitatem, Mexici, quæ metropolis est novæ Hispaniæ Indiarum occidentalium, maris oceani, rite, & canonice congregata: Præsidente in ea illustrissimo, ac reverendissimo D. D. Petro Moya de Contreras, Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopo Mexicano, atque etiam provinciæ gubernatore, hujusque regii senatus præfecto, hæc, quæ libris, ac titulis distincta sequuntur statuit, sancit, atque decernit.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS PRIMUS, de summa Trinitate, & fide catholica.

De fidei professione.

§ I.

FIDES, janua illa nostræ salutis sine qua Deum invenire, & invocare, Deo servire, & placere nullus in hac vita potest, quam Christus docuit, apostoli prædicaverunt, sancta Romana ecclesia tenet, & profitetur, Primum fundamentum est, cui totius Christiani ædificii fabrica innititur. Igitur, ut hæc Indiarum occidentalium ecclesia, tamquam novellum germen plantata, spuriis vitiorum, errorumque propaginibus resecatis, firmissimas agat radices, & abundanti divinæ gratiæ flumine irrigata, cælestę illud, quod Deus dat, sumat incrementum, ac dignos vitæ æternæ fructus ferat, sacrosancti concilii Tridentini auctoritate suffulta provincialis Mexicana synodus, quam suæ congregationis initio præstitit, catholicæ fidei professionem renovans; statuit, ac præcipit, ut omnes ii, qui in posterum beneficia ecclesiastica quæcumque obtinebunt, infra duorum mensium spatium, a die adeptæ possessionis, & qui in synodum diœcesanam convenire debent, in ea synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, nec non episcopi in prima synodo provinciali, cui primum postquam electi fuerint interesse contigerit, publicam fidei professionem facere, & Romanæ ecclesiæ obedientiam jurare, & spondere teneantur, ad formam in constitutione felicis recordationis Pii Papæ IV. præscriptam; quam constitutionem singuli episcopi in suis diœcesibus, quo citius fieri potuerit, publicari procurent, a cujus publicatione post sex menses elapsos, nullius in rectorem seu cancellarium alicujus universitatis, vel scholæ eligatur, aut ad doctoralem, seu magistralem gradum, in quacumque facultate promoveatur, nec ad publice, vel privatim literas docendum, etiam si regularis fuerit, admittatur, nisi prius ad prędictę constitutionis formulam juramentum, fideique professionem emiserit. Sic enim fiet ut jacto fidei catholicę fundamento, quod supra structum fuerit doctrinę ędificium firmum, ac stabile persteveret.

Ex concil. de Guadix in princ. & Granat. tit. de summa Trin. & fide cath. Tolet. & Compostellan. 1566. act. 1. in princip. Milan. 1. in princ. syn. de Quiroga in procemio & provinc. ejusdem. act. 2. c. 1. & Limense 3. in princ. Sess. 24. c. 12 Sess. 25. c. 2. de ref Milan. 1. in princ. & Granat. ubi supra, & provinc. de Quiroga act. 3. c. 11.

In bullario apost. bulla 107. p. 624. Pius IV. Bulla 101. pag. 621. Milan. 1. in princip. & 3. conc. fol. 587. Verbo quicumque & 4. fol. 610. & 5. in princ. fol. 703. tom. 5. concilior.

De prædicatione verbi Dei.

§ I.

PRÆCIPUUM episcoporum munus est docere populum evangelium Dei, quos tamquam apostolorum successores, ea maxime cura exercere debet, ut recte pureque tractent verbum

Cap. inter cętera de offic. ordi. conc. Trid. sess. 5. c. 2.

ANNO CHRISTI 1585.

bum veritatis, ac formam habeant ſanorum verborum, quibus plebes ſibi commiſſæ doctrina ſalutari, ita paſcantur, ut Chriſto paſtori bono ſemper inhæreant. Quod optime perpendens ſacroſanctum Tridentinum concilium ſtatuit, ac decrevit, omnes epiſcopos, & alios eccleſiarum prælatos teneri, per ſe ipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum evangelium Dei, ſi vero legitime impediri contigerit, idoneos viros aſſumere debeant, ad prædicationis munus ſalubriter exequendum. Quamobrem hæc provincialis ſynodus, auctoritati concilii Tridentini, & veterum patrum innixa, epiſcopos, & alios provinciæ Mexicanæ prælatos in domino cohortatur, ut in hanc curam toto pectore incumbant, ac greges ſibi commiſſos, ipſimet, præſertim in eccleſia ſua verbo Dei paſcant. Sin autem ſe interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos ex præſcripto ejuſdem concilii ſibi eligendos, hoc munus ſtudioſiſſime populo præſtent.

& ſeſſ. 24. c. 4. de refor. Milan. 1. tit. de prædic. verbi Dei. Compoſtel. act. 3. c. 2. & Milan. 5. tit. quæ ad prædicat. verbi Dei, &c. fol. 707.

§ II.

Parochi vero, & curati, qui in diſpenſando ſubditis verbo Dei, coadjutores epiſcoporum ſunt, juxta concilii Tridentini decretum, dominicis ſaltem diebus, & feſtis ſolemnibus oves ſibi commiſſas pro earum ſenſu, & intelligentia ſalutaribus verbis paſcant docendo ea, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, eis itidem annuntiando, quæ vitia declinare, quaſve ſectare virtutes oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Id vero parochi, & curati prædicti per ſe ipſos præſtare debeant; Sin minus ab ordinario compellantur, quod ſi legitime impediti fuerint ſummo ſtudio invigilent, ne deſint miniſtri idonei ad id muneris adimplendum; ut autem prædicationis uſus perpetuo conſervetur, & in dies, magis, atque magis cum fructu animarum accreſcat, iis, qui prædicandi officio funguntur, regulas proxime annotatas hæc ſancta ſynodus obſervandas proponit.

Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 2. Milan. 1. & 5. ubi ſupra fol. 707. & Cuadix tit. 1. conſt. 1. & Granat ubi ſupra de ſumm Trid. & de officio rectoris n. 2, & 13. & ſynod. de Quiroga conſtit. 41.

§ III.

Prædicatores verbi Dei juxta concilii Tridentini præceptum, ſcripturam ſacram interpretentur eo ſenſu, quem ſancta mater eccleſia, & unanimis ſanctorum patrum conſenſus comprobavit, nec prudentiæ ſuæ innixi ſcripturæ vim faciant, ad ſingulares, novos, & pro ſuo arbitratu excogitatos ſenſus eam detorquendo, nec quidquam, ab eccleſia, aut probatis eccleſiæ doctoribus alienum proferant.

Conc. Trid. ſeſſ 5. c. 2. Vide conc. citata ſupra.

§ IV.

Myſterium aliquod fidei ſemper exponant ex aliquo evangelii loco, argumento deſumpto, ut auditores frequenter Dei verbum audiendo facile percipiant quæ ſibi ad ſalutem maxime ſunt neceſſaria.

§ V

Difficilibus, & inanibus quæſtionibus prorſus abſtineant, ne ſe ipſos oſtentare magis, quam Chriſtum prædicare videantur, ſed ad ea, quæ pro cujuſque gradu, qualitate, conditioneve magis expediunt, auditores exhortentur, eoſque facilioribus, & convenientioribus mediis ad hæc conſequenda ſtudioſiſſime inſtituant.

Concil. Tol. 1566. act. 3. c. 3.

§ VI.

Epiſcopos, alioſve prælatos, & magiſtratus civiles cum offenſione auditorum, ne acerbe objurgent, ſed ſi quid in illis dignum reprehenſione invenerint, privatim potius eos admoneant, populum vero, juxta dictum apoſtoli, præpoſitis ſuis, etiam dyſcolis, obedire cohortentur.

Ad Philip. 1. Petr. c.

§ VII.

In reprehendendis vitiis cauti ſint, nec quemquam tacite, aut nominatim inſectentur, ſed potius ita ſe gerant, ut pietatis, & caritatis ſolum ſtudio, non peculiari alicujus odio adductos id facere omnes intelligant.

§ VIII.

Denique doctrina, quam docent, ut efficacior ſit, non minus vita, & exemplo, quam ſermone comprobetur, ne quod verbis aſſerunt, moribus impugnent, & dum aliis prædicant, ipſi reprobi efficiantur.

De doctrina Chriſtiana rudibus tradenda.

§ I.

CHRISTUS paſtor bonus dimiſit nonaginta novem in montibus, ovem unam perditam quærens, Judæorum vepribus laceratus eſt, ardentique amore flagrans pro ſuis ovibus mortem obivit. Quo ſane exemplo paſtores alios, quibus ſui gregis cura demandata eſt, ſatis docuit quantum de ovium ſalute deberent eſſe ſoliciti, illarum in primis, quæ lanæ debiles, ac derelictæ cum ſint, majori indigent paſtoris adjumento. Id igitur ſibi proponens hæc ſancta provincialis ſynodus, propter rudium multitudinem pene innumerabilem in his Indiarum partibus degentium, ſummo ſtudio providere curavit, ut pueri, ſervi, Indi, & omnes alii cujuſvis ætatis, & conditionis elementorum fidei ignari, Chriſtiana doctrina inſtruantur, ne parvuli petentes panem, frangentis defectu pereant. Quia vero maxime oportet, ut ſacra doctrina in omnibus ſibi cohærens, ad unam etiam præſcriptam formam tradatur catechiſmus, quo eorum, quæ quiſque ſcire debet, brevis, ac facilis ſumma contineatur, ab eadem ſynodo probatus, ordineque diſpoſitus eſt, ad totius Mexicanæ provinciæ uſum. Ideoque ſtatuit, ac præcipit hæc ſynodus, ut catechiſmum prædictum ſecum habeant illi, quibus docendi Chriſtianæ doctrinæ ſummam in eccleſiis, ſcholis, ac puerorum collegiis cura injuncta eſt, eoque utantur ſub pœna excommunicationis majoris, nonobſtante quacumque in contrarium conſuetudine. Epiſcopi etiam admonentur, ut quam primum catechiſmum hunc in eam Indorum linguam transferri faciant, quam ſinguli in ſuis diœceſibus uſitatiorem noverint. Translationibus vero de epiſcoporum conſenſu emiſſis, eamdem cum catechiſmo originali, auctoritatem ſynodus tribuit, prohibens ſub eadem excommunicationis pœna uſum omnium aliarum, quæ ante prodierunt, vel poſt hoc ſynodi decretum aliter prodibunt, quam eſt præſenti conſtitutione ſancitum. Non tamen propterea excluſum volumus catechiſmum ſummi pontificis auctoritate

Carechiſt. Pii V. plane

Ex concil. Triden. S. 24. c. 7. refor. & S. 25. in fin. & Tol. 3. ſupra act. c. 5. & L. men. conc. act. 2. c. 3. act. 4. c.

Conc. R. c. 15. & Limi. 3. 2. c. 6.

tate confectum, aut ab aliis inferioribus auctoritatem habentibus, in posterum conficiendum. A

§ II.

Curati omnes, tam sæculares, quam regulares in tabella adscriptum apud se retineant, doctrinæ Christianæ contextum, videlicet, orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum apostolorum, antiphonam Salve regina, duodecim articulos fidei, decem legis divinæ præcepta, quinque ecclesiæ mandata, septem fidei sacramenta, septem capitalia vitia. Quæ omnia, non tamen inter missarum solemnia recitari faciant, singulis dominicis adventus & a dominica septuagesimæ, usque ad dominicam passionis inclusive. Hæc enim sæpius repetita commemoratio nostræ fidei initia, nostræ figet memoriæ. Quapropter curati quoties id negligenter omiserint, pondo tribus mulctentur fabricæ illius ecclesiæ, cujus ipsi curam gesserint applicandis. B

§ III.

Quia vero frustra doctrina memoria retinetur, nisi ex ea quisque intelligat, quid sibi ad salutem sit necessarium, quid credere, quidve operari oporteat, Tridentini concilii auctoritatem hæc synodus sequuta, in virtute sanctæ obedientiæ curatis mandat, ut omnibus diebus dominicis, ipsi per se, aut si legitimo teneantur impedimento, per viros idoneos ordinario probatos, Christianam doctrinam tradant, atque exponant ad eam formam, & rationem, quibus dispositus est catechismus per hanc synodum approbatus, atque in hoc munere exequendo unius horæ spatium insumant. Habeant etiam singuli curati prædicti in suis parœciis tabulas, quibus servi, famuli, & pueri duodecim annorum ætate minores, nomina sua professi inscribantur, eorumque parentes, ac dominos itidem curati moneant, quatenus ad Christianam doctrinam ediscendam prædictos mittant, cum primum statuta hora, sono campanæ proprio ad id munus assignato, ad ecclesiam convocabuntur. Si qui vero heri, aut domini bis admoniti servos mittere neglexerint, quoties id omiserint, pondo unum persolvant, quod denunciatori, & fabricæ ecclesiæ, in qua id contigerit applicetur, cujus pœnæ tunc sufficiens erit executio, si curatus, aut is, qui doctrinam Christianam tradit, delinquentem a se admonitum fidem fecerit. Hispanis autem, & servis Æthiopibus, iis etiam, qui ex altero parente Æthiope nascuntur, & Chichimechis doctrina Christiana, lingua Hispanica, tradatur, Indis vero propria sua materna. C D

§ IV.

Ludimagistri studeant, pueros cum primis literarum rudimentis doctrina, & Christianis moribus imbuere, quibus ad id præstandum jubetur, ut singulis diebus pueros alta voce recitare faciant, fidei initia, eademque illis explicent ad ordinem in catechismo ab hac synodo constitutum; Quoties vero id negligenter omiserint pœnæ duorum pondo subjaceant, hospitali domo, ac denunciatori æquis partibus applicandorum. E

§ V.

Indorum curati, tam sæculares, quam regulares omni diligentia procurent, ut in illis oppidis, pagis, seu vicis, in quibus ipsi residentes scholæ instituantur, ubi Indorum pueri legere, & scribere discant, Christianæ doctrinæ documenta accipiant, Hispanamque linguam doceantur. Id enim maxime conveniens est ad Christianam, ac civilem eorum institutionem. Admonentur tamen curati, ne has scholas erigendi prætextu, Indorum operis ad ligna ferendum & alios suos proprios usus abutantur. Quod si secus fecerint, a prælato puniantur, & ad restituendam Indis justam laborum suorum mercedem compellantur. De quo latius infra titulo de injuriis, & damno dato.

ANNO CHRISTI 1585. 12. & de magist. n. 2. & synod. de Quiroga constit. 42. §. 1. & §. fin. Concil. Mogunt. c. 45. & Lim. 3. act. 2. c. 6. & 43.

§ VI.

Sunt pleraque hujus provinciæ loca, in quibus permulti servi vinculis ferreis constricti, permultique Indi metallorum fodinis, & ergastulis inclusi tenentur, qui necessaria ad salutem doctrina destituuntur, non sine magno conscientiæ eorum, qui eos sic constrictos tenent detrimento, ac dolore episcoporum, quorum pastorali solicitudini incumbit, oves pascere, & earum saluti prospicere. Cupiens igitur hæc sancta synodus huic tam gravi incommodo occurrere; episcopis; seu prælatis, ad quos pertinet, maxime commendat, ut his afflictis, ac spirituali cibo egentibus, opportunum præstent auxilium. Præcipit etiam fodinarum, & ergastulorum dominis, ut servorum suorum saluti consulant, ne eos spirituali bono privent, quos ipsi ad temporalem tantum utilitatem detinent.

Mex. 1. c. 19. § 4. Conci. Mil. 5. fol. 787. vers. nulla est amplior.

§ VII.

Jubet præterea hæc synodus quibuslibet hujus provinciæ personis, ne si paganos servos emerent, fodinis, sive ergastulis prædictis ante includant, quam fidei Christianæ documentis instructi, sacro baptismatis fonte abluantur. Quod si secus fecerint, suorumque servorum spirituali saluti impedimento fuerint, pro tam immani in Deum perpetrato scelere gravem in eos animadversionem prælati exerceant.

De sacramentis doctrinæ Christianæ ignaris non administrandis.

§ I.

CUM plerique, fidei documenta, ac vim, & rationem sacramentorum ignorent, quaque debeant animi dispositione ad sacramenta accedere non intelligentes, eadem infructuose suscipiant: quo fit, ut Christiano charactere insigniti, Christianum institutum minime teneant. Ne hoc malum latius manaret, statuit hæc synodus, ut nullus curatus, sive sæcularis, sive regularis, sacramentum baptismi adultis tribuat, si prius fide catholica instructi non fuerint, aut saltem lingua sua familiari non didicerint orationem dominicam, symbolum apostolorum, decem præcepta legis, ac de peccatis suis, aliquod doloris signum præbeant. Quod ut melius fiat, parochi ante quam adultos, temporibus statutis titulo de baptismo & ejus effectu, sancto baptismate intingant, qui, & quam sint idonei baptismum suscepturi episcopo, seu ejus vicario, ubi commode fieri poterit, notum faciant. Parochis etiam præcipitur, ne quemquam Hispanum, Indum, aut servum ad benedictionem nuptialem admittant, nisi prius illum, qui est matrimonio conjungendus, hor-

Vide infra. tit. de Baptismo § 4. Guadix tom. 2. const. 6. & synod. de Quiroga con. 1.

Guadix to. 2. const. 62. Synod. de Quiroga ubi supra.

ANNO CHRISTI 1585.

hortati fuerint, ut orationem dominicam, salutationem angelicam, antiphonam Salve regina, symbolum apostolorum, fidei articulos, præcepta decalogi, præcepta ecclesiæ, septem sacramenta, ac septem vitia capitalia, si ea ignoraverit, quam primum discat, alioquin arbitrio ordinarii punietur. Curatus autem si secus fecerit, tria pondo persolvat, quorum partes duæ parochiæ contrahentium, tertia vero denuntiatori applicetur; Injungitur quoque confessoribus, ut diligenti studio pœnitentes examinent de doctrinæ Christianæ cognitione, eosque admoneant ad eam capessendam.

Conc. Mil. 5. fol. 708. Vers. primo omnibus.

De impressione, & lectione librorum.

§ I.

Sess. 4. in decreto de editione, & usu sacror. lib. Vers Sed, & impressoribus, & reg. 10. ex indice lib. & Mex 1. c. 74. § 1. & synod. de Quiroga const. 128. Mexica. 1. c. 74. Mex. 2. c. 23. reg. 7. in indice libr. prohibitorum & Limens. 3. act. 3. cap. 37. & Granat. tit. de mag. n. 2. & Mil. 3. fol. 587. vers. quorum lib. & 5. tit quæ ad fidei tuēdæ studium pertinēt fol. 707. vers. episcopi cura. Vide supra conc. citata.

PERVERSA doctrina non minus scripto, quam verbo tradita maximo solet esse documento. Quapropter juxta concilii Tridentini decretum statuit, ac jubet hęc synodus, ne quis imprimere, nec imprimi facere, aut de novo in vulgus emittere audeat, nec emere, vendere, aut apud se retinere cuiquam liceat, quosvis libros ni prius examinati, probatique fuerint ab ordinario, & de ejus licentia in scriptis, impressi: sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & quinquaginta pondo minarum piis operibus, accusatori, & impensis hac de causa factis æquis partibus distribuendarum.

§ II.

Iisdem etiam de causis hęc synodus sub pœna excommunicationis prohibet, ne quis inter Indos, libros, sermones, tractatusve, de rebus ad religionem pertinentibus, in vulgarem eorum linguam evulget, nisi translatio vulgaris hujusmodi, prius ab ordinario examinata probetur.

§ III.

Quia vero experientia compertum est ex lectione librorum, quibus turpia, & obscœna continentur, morum corruptelam oriri, hęc synodus exhortatur, ne quisquam libros similes apud se retineat, aut ab his legi permittat, qui suę curę subsint, libri autem veterum Latinorum, quia ad Latine linguę usum, atque peritiam conferunt, permitti poterunt, prudenti tamen adhibita cautela, ne eorum lectio juventuti in malum proclive offendiculum paret.

De impedimentis propriæ salutis, ab Indis removendis.

§ I.

Mexic. 1. c. 72.

UT Indi in fide catholica, quam singulari Dei beneficio susceperunt stabiles perseverent, diligentissime cavendum est, ne illis antiquæ impietatis vestigium ullum impressum remaneat, ex quo levi aliqua occasione desumpta, diabolicæque fraudis astutia decepti, iterum tamquam canes ad idololatrię vomitum revertantur. Quamobrem hæc sancta synodus statuit, ac præcipit, ne Indi in saltationibus, aliisque suis ludis laureati, aut aliis insignibus ornati incedant, quibus aliquam idololatriæ speciem, suspectionemve præbeant. Cantiunculis etiam veteres suas historias, falsæque religionis impietates referentibus uti nequaquam permittantur, sed ea solum cantent, quæ a suis parochis, & vicariis fuerint approbata. Hujusmodi autem saltationes, & ludi, nec in ecclesia, nec in occulto aliquo loco fiant, sed publice ubi eorum gestus, actiones, & verba omnibus ad sensum pareant. Neque hæc fieri permittantur in diebus colendis, nisi post missarum solemnia ante meridiem, post meridiem vero dum vespertinum celebratur officium, a ludis similibus cessent, ut ipsi quoque vesperarum officio intersint. Si vero contra fecerint quam præsenti est decreto sancitum, a suis parochis corrigantur, ut admoniti in posterum his abstineant.

§ II.

Gubernator etiam, & alii catholicæ majestatis ministri omni studio, & diligentia providerant, ne in domibus, aut aliis, quibusvis ædificiis collocata idola extent, immo eadem dissolvi, ac penitus deleri faciant, excelsaque loca ubi miserę illæ gentes dæmonibus immolabant, quæ Cues Indi vulgo vocarunt, dejici, ac solo æquari præcipiant: ne antiquus humani generis hostis, qui semper nocendi artes quærit, ullas inveniat pristinæ impietatis imagines, quas denuo, a gentilitate conversis callide suggerat ad decipiendum, immo ita iis, quæ jam contritis diaboli laqueis, bene juvante Deo, liberati sunt, omnis idololatriæ via intercludatur, ut gentilis insaniæ prorsus obliti, fortes in Christi fide permaneant.

Mexic. 1. 72.

§ III.

Cum non sine magno dolore eorum, qui Christiano zelo ardent, in his Indiarum partibus, usu, & experientia manifestum sit, in montuosis, asperissimisque locis Indos habitare dispersos, & a civili hominum congregatione remotos: quo fit, ut nec mores immanitate barbaros deponant, nec sanam doctrinam suscipiant, nec sacramentorum remediis juvari, & a vitiis coerceri possint, quodque pejus est, multi adhuc Christiano charactere insigniti non sint. Cumque catholica majestas, cujus oneri incumbit, has sibi subditas gentes regimine moderari, suam conscientiam exonerare volens insigni pietatis zelo sæpe caverit edicto, ne Indi sic dispersi in solitudinibus commorentur, sed ad numerosos populos reducti, in civili hominum congregatione vivant, nullaque tam justi mandati secuta sit executio. Idcirco hæc synodus, ad quam maxime spectat sollicite providere, ne oves immaculati agni sanguine redemptæ aberrent, ac dæmonum, tamquam luporum crudelissima rabie lacerentur, gubernatores in his partibus catholicæ majestatis vices obtinentes, quantum potest, in domino cohortatur, ut omni posthabito sæculari impedimento, vere pio, & Christiano animo in hanc curam incumbant, ut ipsi in causa sint, quominus justissimum regium edictum ad debitum effectum perveniat, immo scientes, quam sint in die tremendi judicii rationem Deo reddituri, toto animi conatu prædicti mandati executionem procurent. Prælatos quoque monet eadem synodus, ut huic negotio conficiendo, ex quo indigenarum conversio, ac morum hujus provinciæ reformatio dependet, omnem operam præstent. Quod si minus fiat, nec majestas catholica juri patronatus regio satisfacere videtur, neque ejus ministri effectum edicti retardantes, excusabiles sunt in conspectu Dei, nec tuti in conscientia episcopi esse possunt, si instantissime non egerint, ut tam gravi malo, graviorique in dies futuro, nullatenus remedium differatur.

Mexic. 1. 73. & Lim 3. act. 4. c.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS II.
De constitutionibus.

De auctoritate decretorum, & publicatione eorum.

§ I.

VArietas temporum, ac necessitas rerum, sicut usu, & experientia didicimus, plerumque in causa esse solet, ut antiquis abrogatis legibus, aliæ denuo constituantur. Quare, & si constitutiones in duabus synodis provincialibus Mexici celebratis; prima scilicet anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto; secunda vero, millesimo quingentesimo sexagesimo etiam quinto, sancte, ac laudabiliter editæ sint, quibus potius insistere, quam alias iterum condere oporteret: ea tamen horum temporum conditio est, isque hujus provinciæ status, ut nisi rerum opportunitati convenientiora decreta sancirentur, difficile incommodis occurrentibus remedium afferri possit. Ne igitur ex legum multitudine confusio generetur, decrevit hæc synodus, ut ex antiquis decretis illa, quæ præsenti rerum statui conveniunt, simul cum denuo editis uno volumine comprehendantur, quo facilius ea quisque intelligat, quæ pro suæ conditionis ratione facere tenetur.

§ II.

Quæ quidem decreta solum deinceps auctoritatem, ac firmitatem habitura decernens eadem synodus; Omnes, & quascumque personas hujus provinciæ, cujuscumque status, gradus, ordinis, & qualitatis existant, monet, & hortatur, eisque in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut decreta prædicta, dum tamen nihil sacris canonibus, summorum pontificum constitutionibus, & concilii Tridentini decretis contrarium contineant, in omnibus, & per omnia juxta eorum seriem in posterum teneant, & observent, sub pœnis in eis contentis, & aliis contra rebelles pro eorum contumacia aggravandis. Revocat etiam præsenti decreto omnes, & quascumque alias provinciales constitutiones, ante editas, quæ hujus synodi decretis insertæ, renovatæ non fuerint, easque decernit irritas, & inanes. Itidem omnibus, & quibuscumque ecclesiasticis judicibus, ac justitiæ ministris mandat, ut per hæc decreta, omnia in illis contenta exequenda, causas definire, ac in eis sententias ferre, eisdemque decretis stare debeant sine contradictione cujusquam.

§ III.

Ne autem persona aliqua ecclesiastica, sive sæcularis, ab horum decretorum observatione, per ignorantiam se valeat excusare, sub prætextu quod eorum promulgationi non interfuerit; Hæc synodus decernit, sufficientem esse solennem eorum promulgationem in hac metropoli factam, ut omnes eisdem subjaceant, ac in eis contentas pœnas incurrant. Monet etiam, ad uberiorem cautelam episcopos, ut eadem in suis diœcesibus, si opus fuerit; vicario autem, seu præsidenti, sede episcopali vacante, præcipit, ut infra duos menses, a die habitæ notitiæ computandos, in ecclesia cathedrali decreta prædicta respective publicari faciant.

§ IV.

Statuit item synodus, ad perpetuam horum decretorum conservationem, & ad commoditatem personarum ecclesiasticarum, ad quas pertinet ecclesiasticas constitutiones, quibus gubernantur legere, & salubriter intelligere, ut œconomus hujus metropolitanæ ecclesiæ infra duos menses, immediate sequentes, post eorum promulgationem; Decreta hæc charta pergamena scribi, ac sigillo hujus synodi communiri faciat, eaque sic scripta, & sigillata in archivio metropolitanæ hujus ecclesiæ asserventur. Post eorum vero impressionem, cum librorum copia commode poterit haberi, singuli œconomi singularum cathedralium ecclesiarum hujus provinciæ, duos libros emant, quorum unum in uno choro, alterum vero in altero catenulis alligatos reponant. Singuli itidem parochialium ecclesiarum œconomi post sex menses, a die publicationis præsentium decretorum, librum unum emant, quem in choro, vel sacristia, ubi ad usum legendi commodius haberi possit, catenula similiter alligatum collocent. Vicarii etiam curati, ac beneficiati, intra eorumdem sex mensium spatium, librum quoque unum apud se retineant. Qui omnes, & singuli nominati, si intra præscriptum tempus, his non paruerint mandatis, pondo viginti mulctentur, quorum partes duæ ecclesiæ, ubi fuerint œconomi, vicarii, curati, aut beneficiati applicentur, tertia vero accusatori.

Mexic. 1. c. 98.

Vide infra tit. de offic. rectoris, §. 1.

§ V.

Præterea statuit, ut si judex aliquis ecclesiasticus causam definierit, aut in ea sententiam tulerit juxta aliquod hujus synodi decretum, illud, partibus etiam non instantibus, inseri in processu faciat, ne sine eo processus originalis, aut illius exemplum ullibi reperiatur; Si vero ad instantiam partis mandatum, sive monitoriales literæ, in alicujus decreti executionem ab eodem judice concedantur, in iis intro scripta decreti series de verbo ad verbum exprimatur. Quoniam vero hæc tertia provincialis Mexicana synodus, legitime sub apostolicæ sedis obedientia congregata est, ad sacrorum canonum, ac præsertim universalis concilii Tridentini observationem, & executionem, cupiens, ut omnia ab ea sancita, atque decreta felicem in domino consequantur effectum, protestatur, se numquam intendisse, nec intendere sacrosancti ejusdem concilii universalis decretis contradicere, nec in aliquo repugnare, immo sancta, ac salutaria ejus decreta pie suscipit, religiose veneratur, protestatur etiam nolle se in toto, aut in aliqua parte derogare juri patronatus regio, ab apostolica sede concesso Philippo Hispaniarum regi nostro catholico, qui novum hunc occidentalem a Deo sibi commissum in pace, & tranquillitate gubernat, ac singulari eximiaque pietate moderatur, cum fidei catholicæ, & Christiani nominis propagatione. Pro cujus vita tantopere reipublicæ Christianæ necessaria assidue orare debemus, ut omnipotens Deus nationes barbaras, & Christiani nominis inimicas, sibi subjiciat, eique ut quæ in Christo fides est regnet longa, & felicia tempora concedat.

Granat. tit. de constit. n. 2.

Limens. 3. act. 2. c. 1. in fine, & act. 5. c. 1. Concil. provinc. de Quiroga act. 3. c. 51.

LI-

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS III.
De rescriptis.

De obedientia, & executione rescriptis apostolicis debita.

§ I.

Mexic. 3. c. 89. & conc. Hispalen. de Deca. fol. 17. pag 2.

SIcut oportet prælatos, & judices ecclesiasticos sine ulla intermissione, aut aliquavis causa apostolicis parere mandatis, eademque ad debitam executionem perducere; sic etiam occurrendum est molestiis, vexationibus, & injuriis, quæ in his tam longe a summo pontifice remotis locis, a multis inferuntur, qui falsis literis, quas ipsi apostolicas dicunt, aut brevibus summi pontificis abutuntur, concessionis affectu fraudulenter immutato, vel termino in eis præfixo jam omnino elapso. His igitur incommodis providere volens hæc synodus statuit, & præcipit omnibus hujus archiepiscopatus, sive provinciæ, ecclesiasticis judicibus, ut omnibus, & quibuscumque apostolicis mandatis, sibi intimatis, obediant. Nec tamen alicujus judicis, qui se, vel executorem apostolicum nominet, mandatum aliquod exequantur, nisi prius in casibus a jure expressis, originali judicis apostolici hujusmodi commissione, processu, sive mandato coram episcopo diœcesano, seu ejus vicario generali exhibitis, ut juxta præscriptum decretalis epistolæ, quæ incipit, *Cum persona*, si literas authenticas esse constiterit, executioni mandentur, si vero ob defectum aliquem, vel vim non habeant, vel earum executio suspendi debeat; Prælatus summum pontificem consulat, ut sic apostolicis mandatis debita obedientia, & executio exhibeatur, & nullus injuste molestetur.

Cum persona de privilegiis l. 6.

§ II.

Ut auditus intercludatur dissentionibus, & litibus permultis, quas nonnulli movere solent, obtinentes per literas apostolicas certos sibi judices conservatores, sub prætextu, quod eis a judicibus ordinariis injuriæ, ac molestiæ inferantur; ad præscriptum sancti concilii Tridentini decernit hæc synodus, ne literæ conservatoriæ hujusmodi cum deputatione judicum; cuiquam suffragenter adhoc, ut coram judice ordinario in causis criminalibus, & mixtis non possit conveniri, & contra eum procedi, aut quominus in causis civilibus, si qua ei jura ex cessione competierint super illis libere valeat apud judicem ordinarium conveniri. In civilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos conservatores judices, in judicium trahere minime liceat. Quod si in his causis, in quibus reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo conservator, ab actore suspectus esse dicatur, aut si qua inter ipsos judices conservatorem, & ordinarium controversia, super competentia jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos, super suspicione, aut jurisdictionis competentia fuerit judicatum. In causis etiam mercedum, aut miserabilium personarum, non obstantibus conservatoriis literis, coram ordinario conveniri possit; Nemo etiam similium literarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit; familiaribus vero ejus, qui hujusmodi conservatoriis literis tueri solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus dumtaxat, si tamen illi propriis ejus sumptibus vixerint. Non liceat quoque conservatoriis judicibus ullum habere tribunal erectum, universitates autem generales, ac doctorum, seu scholarium collegia, & regularia loca, necnon hospitalia, actum hospitalitatis servantia, & universitatum, collegiorum, locorum, & hospitalium hujusmodi personæ, ad mentem ejusdem sacri concilii hoc decreto minime comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, & esse intelligantur.

Sess 14. c. 5. & ix. ubi DD. in cap. 1. & finali de off. & potest. judi. de leg. in 6.

§ III.

Statuit etiam hæc synodus auctoritate concilii Tridentini secuta, ut dispensationes eæ, quæ gratiose, & sine commissione particulari a summo pontifice concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab ordinario, tamquam apostolico delegato summarie tantum, extrajudicialiter cognoscatur expressas preces, subreptionis, vel obreptionis vitio non subjacere.

Sess 22. c. de reform

§ IV.

In commutationibus ultimarum voluntatum, quæ non nisi ex justa, & necessaria causa fieri debeant; Episcopi tamquam delegati sedis apostolicæ summarie, & extrajudicialiter cognoscant; nihil in precibus, tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum, prius quam commutationes prædictæ executioni demandentur, ut est a sancto concilio Tridentino decretum.

Sess. 22. c. de reform

LIBRI PRIMI TITULUS IV.
De ætate, & qualitate ordinandorum, & præficiendorum.

De scientia ad sacros ordines, & curam animarum necessaria.

§ I.

SAcerdotalis dignitas, & eorum, qui altari deserviunt celsitudo non patitur, quemquam ad id muneris admitti, nisi prius ejus merita probata fuerint, ac bene perspecta. Præsertim cum illud grave damnum ecclesiæ catholicæ importet, quod multi ad sacros ordines sine delectu promoveantur, qui absque ullis meritis in tam sublimi gradu collocati, postea clericali instituto injuriam irrogantes misere ceciderunt. Quapropter vehementer exoptans hæc synodus præterita damna resarcire ecclesiasticumque ordinem, in pristinum dignitatis, & splendoris locum restituere; quantum potest, episcopos hujus provinciæ exhortatur, ne contra apostoli præceptum cito manus imponant, sed cum omni diligentia, & animi contentione, ordinandorum qualitates examinent, & merita expendant, neque eos, qui minus fuerint idonei, paucitatis ministrorum prætextu, ad sacros ordines suscipiendos ullatenus admittant; cum divinus cultus, animarumque commodum, paucis digne, quam multis indigne ministrantibus magis accrescat; Quæ omnia, ut melius dirigantur, decernit primum, ne ullus ad majores, vel minores ordines admittatur, nec ei, ut admitti possit licentia concedatur, nisi prius de eo, periculo facto,

De hoc ti vide conc. Milan. t quæ pert nent ad s cramentum ord. fol. 63 Latius co cil. 5. Mila tit. de exam nandi ratio verb. ut pr mo. fol. 79 & tit. de in tiandis or fac. fol. 76 ad Tim. Conc. Tri Sess. 23. c. de reform Concil. 1 mens. 3. ac 2. c. 33. Sess 21. c. & sess. 25. 4. & 5. Sess. 23. c. usqs ad ca 16. Conc Mex. 1. c 45. & con Tarracon. tit. de ætat & qualit. ptima to sura, fol. 1

his

his esse præditum qualitatibus constiterit, quæ ad illum gradum, vel ordinem ex concilii Tridentini decretis sunt requisitæ.

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Verum ad speciem magis descendendo, præter scientiam, & ætatem, quæ ex concilii Tridentini decreto necessaria sunt: Nullus nisi prius, juramento præstito de intentione permanendi in habitu clericali, admittatur, nec ad primam tonsuram promoveatur. Illi vero ante quartum decimum annum poterunt prima tonsura initiari, qui in cathedrali ecclesia clericali toga, & superpelliceo induti, per duos saltim annos, divino cultui inservierunt, si prius eorum parentes, vel tutores propositum sibi esse juraverint in ecclesiæ ministerio [a] conservandi.

[a] *Forte* conservandi.

§ III.

Nemo ad quatuor minores ordines promoveatur, nisi quantum fieri poterit ecclesiastici cantus rudimentis instructus.

§ IV.

Ad subdiaconatum promovendi, in cantu ecclesiastico periti sint, & in recitando horarum officio, juxta ordinem breviarii editi ex concilii Tridentini decreto, exercitati.

§ V.

Diaconatum suscepturi, non in his solum; sed in ceremoniis etiam illi ordini competentibus, examinentur.

§ VI.

Qui ex præscripto concilii Tridentini idonei reperti, in sacro presbyteratus ordine fuerint constituti, primam missam ne celebrent, nisi prius ut in titulo de celebratione missarum & divinorum officiorum habetur, a ceremoniarum magistro, examinati, & approbati, ab eodem celebrandi licentiam obtineant: formam præterea absolvendi a peccatis, & censuris sciant; ut vero tanti celebratio mysterii in suarum animarum salutem cedat, promotos ad sacerdotium monet, & hortatur hæc synodus: ut quantum sit illud dominici corporis sacrificium, toto corde, totaque mente contemplantes, ad illud celebrandum divinæ gratiæ auxilio se præparent, eaque animi puritate, ac sinceritate, quibus æquum est, sanctissimumque corporis, & sanguinis domini sacrificium accedant, sicque sanctuarium Dei ingrediantur, ut tamquam mediatores, inter Deum, & populum pacem componant.

§ VII.

Sacerdotes, quibus animarum cura committenda est, quantum doctrina præstare debeant, vel ex eo facile intelligere licet, quod veluti duces, magistri, & medici exsistant, qui subditos in cælum dirigant, sanam doctrinam doceant, spiritualibus eorum morbis medeantur. Quare nullus curatum beneficium obtineat, nisi prius probatus, & examinatus, idoneusque repertus, in sacramentorum præsertim, pœnitentiæ administratione versatus sit, & conscientiæ casibus bene instructus, ad formam ab hac synodo dispositam, & una cum directorio confessorum, & pœnitentium comprobatam, quæ in omnibus, & per omnia observetur, & executioni mandetur. Aptus præterea sit, ad exponendum sanctum evangelium subditis, eo saltem modo, quo magis ad salutem necessaria edocere possint. Hinc enim fiet, ut subditi de suis parochis bonam opinionem concipiant, eosque tamquam patres spirituales confidenter adeant, ut quibus oportet ad salutem documentis instruantur.

ANNO CHRISTI 1585.

De vita, fama, & moribus ordinandorum.

§ I.

QUIA vitæ integritas, & morum honestas in iis, qui ad ecclesiasticos ordines promovendi sunt, literarum scientiæ præferri debet, hæc synodus decernit, & jubet, ne ullus episcopus sibi subditos ad ordines admittat, aut admitti concedat, nisi prius a fide dignis, & morum gravitate probatis testibus, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus cum quibus promovendus societatem inieri., vel alias fuerit conversatus, habito testimonio, quo possit constare ordinandum eo tempore, & per multos antea menses, quibus decet puritate, & honestate vixisse, aleæ aut aliis illicitis ludis prave assuetum non fuisse, aut esse, nec statutis a jure temporibus, peccatorum confessionem omisisse. Quod si secus constiterit, nullatenus promoveatur, donec vitæ, ac morum conversatione in melius commutata maculam deleat, ex ante acta vita susceptam. Difficile enim est eos in novo dignitatis gradu positos fieri meliores, qui vitiis, & sceleribus defœdati, non sine multorum scandalo, quibus eorum prave facta nota sunt; ad illum statum pervenerunt.

Conc. Trid. sess. 7. c. 10. sess 21. c. 2. sess. 23. c. 5. 7. 11. 13 & 14. Mexi. 1. c. 44 Guadix. tit. 2. const. 48. & Milan. 1. tit. quæ ad sacrament. administrationem pertinent, & 4. & 5. ubi supr. §. 1. & Granatens. de ætat & qual. n. 4. & Limens. 3. act. 2. c. 30. In cap. inter dilectos de excess. præl. conc. Trid. sess. 22. c. 1. de reform. & vide infra lib. 3. tit. 5. de vit. & honest. cleric. §. 21. & 25. Mex. 1. c. 47.

§ II.

Ecclesiastici ordinis perturbatio inde sæpe secuta est, quod iis aditus non sit occlusus, qui caducarum rerum cupiditate ducti, pravis cogitationibus sancta ministeria concupiscunt: Quare nullus ad sacros ordines admittatur, qui commisso crimine pœna sanguinis puniendo, magis, ut pœnam sibi a sæculari judice infligendam evadat, quam ut in sacris ordinibus proficiat promoveri velit. Qui vero ob hanc cautelam sacros ordines susceperit, sit ipso facto suspensus, & si de crimine constiterit, tamdiu in exilium relegatus sit, quamdiu episcopo videbitur expedire.

§ III.

Ut honor, & reverentia clericali ordini deferatur, sacris est canonibus constitutum, ut qui aliquos patiuntur naturales defectus, aut alios, qui tametsi non imputentur ad culpam, minus decent clericalem statum, non ordinentur, ne sacris ordinibus initiati contemnantur, eorumque ministerium vituperetur. Propterea interdicit hæc synodus, ne descendentes ab his qui a sanctæ inquisitionis officio damnati fuerint, in primo, & secundo gradu quo ad patrem, quo ad matrem vero in primo tantum, ad sacros ordines admittantur: quia vulgari infamia

Guadix tit. 2. const. 47. 48. & 49. & provin. de Quiroga act. 3. c. 34.

ANNO CHRISTI 1585.

famia notari. De quorum natalibus tunc sufficiens erit inquisitio, cum ad parentes, & avos usque perventum fuerit, difficile enim esset propter antiquitatem ulterius progredi, indeque varia perjuria, calumniæ & inimicitiæ orirentur. Inde etiam, & Mexici, tam ab Indis, quam a Mauris, necnon ab illis, qui ex altero parente Æthiope nascuntur, descendentes in primo gradu, ne ad ordines sine magno delectu non admittantur.

De titulo beneficii, aut patrimonii.

§ I.

Conc. Milan. 5. fol 766. verbo hæc in primis. Sess. 21. c. 2.

CUm non deceat eos, qui divino ministerio addicti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidam aliquam artem ad victum exercere, concilii Tridentini auctoritate innixa hæc synodus statuit, ne ullus clericus sæcularis ad sacros ordines promoveatur, nisi prius episcopo legitime constet eum, beneficium, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere. Patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari non possint, nisi illi, quos episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate ecclesiarum suarum prius quoque perspecto, patrimonium illud vel pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint. Perpendens tamen hæc synodus, quanta in hac

Conc. Limens. 3. actio 2. c. 31.

provincia sit necessitas ministrorum, maternam indigenarum linguam callentium decernit, ut qui linguam aliquam Indorum noverint, ad sacros ordines promoveantur, etiamsi beneficium, patrimonium, vel pensio ab eis obtenta talia non sint, quæ congrue victum suppeditare possint. His enim quo minus ordinentur, periculum mendicandi verisimile est non obstare, quia si moribus, scientiæ, & ætati requisitis, linguæ quoque Indorum usum adjungant, Indisque sacramenta, & alia spiritualia ministeria præstare possint, inde quæ sibi ad victum sufficiant, cum decore ecclesiastici ordinis comparabunt.

§ II.

Ex tx. in cap. penul. de limonia loquitur provinc. de Quiroga, actio 3. c. 32. & Lim. 3. act. 2. c. 30.

Occurrere volens hæc synodus artibus, & fallaciis, quibus aliqui nullum beneficium; aut patrimonium vere obtinentes, sed falsos beneficiorum titulos, fraudulentasque facultatum donationes cum pacto tacito, vel expresso, de non recipiendo, vel restituendo confingentes ordinari solent, statuit, ac decernit, ut si quis fraude, dolove, ad sacros ordines fuerit promotus, a susceptis ordinibus sit ipso facto suspensus, & pro tanto scelere arbitrio ordinarii puniatur.

§ III.

Provinc. de Quiroga, act. 3. c. 33. & vide infra lib. 3. tit. 15. de celeb. missar. §. 14.

Juxta concilii Tridentini decretum, illi tantum patrimonium, vel pensionem obtinentes ordinari possunt, quos episcopus assumpserit pro commoditate alicujus ecclesiæ, cui adscripti esse debent, ad munera ecclesiastica obeunda, neque eam sine ordinarii licentia deserere possunt; verum quia multi ad titulum patrimonii, vel pensionis promoti, facile deinde ecclesiam, cui adscripti sunt, relinquunt, jubetur, ut ecclesiæ deputatio in titulis ordinum scripta inseratur, visitatores quoque inquirant, an prædicti quæ præstare tenentur, muneribus functi fuerint, quod si contra se gessisse comperierint, ad præscriptum concilii Tridentini, ab ordinum executione suspendantur, cujus suspensionis tempus, ordinarii arbitrio relinquatur.

ANNO CHRISTI 1585. Sess. 23. c. 16.

De modo conferendi ordines, & literas dimissorias.

§ I.

IN conferendis ordinibus, ea prorsus ratio servari jubetur, quam amplexa est universalis Tridentina synodus, juxta quam decernitur, ut episcopi per seipsos ordines conferant, si vero ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam jam probatos, & examinatos, ad alium episcopum dimittant. Nullus autem nisi a proprio episcopo ordinetur, quod si ob legitimam causam ab alio episcopo promoveri quis petat, nullatenus ei permittatur, nisi ejus probitas, ac mores ordinarii sui testimonio commendentur, sub pœnis in concilio Tridentino statutis. Facultates de promovendo a quocumque minime suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis episcopis ordinari non possint in literis exprimendam, ut est ab eodem concilio dispositum.

Sess. 23. c. 9. Conc. 5. Milan fol. 765. verbo quod provinc. Sess. 23 c. 8. Sess 7. c. 11.

§ II.

Ad abolendam pravam consuetudinem contra decreta hujusmodi, in hanc provinciam introductam, qua multi alienigenæ, ab alio, quam a proprio episcopo, & absque ejus consensu, & approbatione ad titulum, quem vocant, domicilii, sive jurati, ordinari consueverunt, præstito solum juramento sibi esse in animo, in ea diœcesi, ubi promoti fuerint, permanere, interdicit hæc synodus, ne quisquam ad titulum hujusmodi ordinetur, aut ordinari permittatur, nisi per tantum tempus in ea diœcesi vitam duxerit, ex quo probabile sit velle se ibi permanere. Quod si aliqui contra hoc decretum fuerint promoti, ipso facto ab executione susceptorum ordinum suspendantur, & cujusque beneficii, seu administrationis Indorum sint incapaces per triennium. Qui vero in una diœcesi ordinari cœperint, in alia, quamvis ibi per tres annos fuerint commorati, reliquos ordines non suscipiant, nisi a proprio prælato cum literis, dimittantur, [a] & unusquisque proprium pastorem agnoscat, & hierarchiæ ecclesiasticæ, ordine minime perturbato, quod est sanctorum canonum, & sacrosancti concilii Tridentini decretis de hac re sancitum inviolabiliter observetur. Literæ item dimissoriæ, ad unum tantum ordinem suscipiendum concedantur, ut quam in munere suscepti ordinis exequendo diligentiam ordinatus præstiterit, episcopus intelligat. Interstitia vero temporum a concilio Tridentino præfixa observentur, nisi in illis pro necessitate, vel utilitate ecclesiæ suæ visum fuerit episcopo dispensare. Absentibus vero sine prævio examine, coram episcopo, vel ejus examinatoribus, literæ dimissoriæ non dentur.

Limens. 3. act. 2. c. 30. verbo quia vero.

a) *Forte*, & ut. H.

Sess. 23. c. 11. & 13.

§ III.

Regulares juxta concilii Tridentini decretum, nec ante ætatem omnibus a jure præscriptam,

Sess. 23. c. 15. & provinc. de Quiroga

nec

nec ſine diligenti epiſcopi examine ordinentur, A nec eis duo ſacri ordines eodem die conferantur, quibuſcumque privilegiis quoad hoc penitus excluſis.

De examine ordinibus præmittendo.

§ I.

UT ordinandorum, & eorum, quibus animarum cura credenda eſt, quibus polleant meritis, quamve ad ſpiritualia munera obeunda idonei ſint, facilius epiſcopis notum fiat, præcipit hæc ſynodus Mexicanæ provinciæ epiſcopis, ut in ſynodo diœceſana, quæ primo quoque tempore celebrabitur, tres ſaltim eligant, & deputent examinatores, qui una cum B epiſcopo, vel ejus vicario, ſi epiſcopus fuerit impeditus, de ſcientia ordinandorum periculum faciant, ante ſynodum autem habitam, per ſuos epiſcopi id etiam præſtent, examinatores vero deputati, in ſuo munere obeundo, hanc a ſynodo præſcriptam formam obſervent.

§ II.

Examinatores in ſynodo diœceſana conſtituti, jure jurando ſe obſtringant de fidelitate ſervanda in ſuo ſuſcepto munere, de vere, & ſincere manifeſtanda eorum comperta ſcientia, de quibus ipſi experimentum ſumpſerint, amore, odio, aliove omni humano affectu poſt habitis. C Examinis vero cauſa, nihil quidquam pecuniæ, præmii, alicujuſve doni, aut quid ſimile accipiant.

§ III.

Si examinandorum quiſquam per ſe, vel interpoſitam perſonam dona, favoreſve examinatori promiſerit, epiſcopo ſtatim denuntiet, & eumdem ad ordines pro illa vice inhabilem decernat.

§ IV.

Ea, de quibus ſubituri examen interrogandi ſunt, per ſe, vel per alios directe, aut indirecte, ne revelent, ſi quis eorum, qui examinandi ſunt, conſanguineus, affinis, familiaris, familiæve adjunctus alicujus examinatoris fuerit, examinator ille, ne præſens quidem adſit, ſed epiſcopo notum faciat, ut alius in ejus locum vocetur.

§ V.

Ne ſententiam, quam in approbando, vel reprobando dicturi ſunt, ulli manifeſtent: ſub pœna excommunicationis majoris ipſo jure. E

§ VI.

Ne quemquam ad examen ſubeundum admittant, niſi prius ſuſcepti ordinis titulum, ab epiſcopo, & notario ſubſcriptum, ſigillatumque exhibuerit.

§ VII.

ANNO CHRISTI 1585.

Quæ omnia, ſub eiſdem juramento, & cenſura, tunc quoque ſervare teneantur, cum de epiſcopi mandato, aliquos ad beneficia obtinenda examinare contigerit.

LIBRI PRIMI TITULUS V.

De ſacramentorum eccleſiæ adminiſtratione.

§ I.

SACROSANCTÆ eccleſiæ ſacramenta, quæ non inventa ab hominibus, ſed a Chriſto domino inſtituta ſunt, & ad noſtram ſalutem divinitus conceſſa, ut digne, & ſalubriter adminiſtrentur, & a percipientibus ſummo in honore, & veneratione habeantur, maxime oportet eorum miniſtros, illud de ſe omnibus, præſertim Indis, qui rudes ſunt, & minus intelligentia valent præbere teſtimonium, ut non ob aliquod temporale lucrum, ſed tantum ad ſalutem animarum ſacramenta conferri omnes intelligant. Præcipit igitur hæc ſynodus ne ullus clericus, pacto, contractu, hortatu, aut conventione per ſe, aut per alium, directe vel indirecte, pro ſacramentorum adminiſtratione, ſibi temporale quidquam dari procuret: ſi qui vero ſecus fecerint, ultra pœnas a jure in ſimoniacos decretas, ſi ſemel id commiſerint, pœnam quinquaginta pondo incurrant, quorum partes duæ, eccleſiæ ubi fuerit delictum perpetratum diſtribuantur, tertia vero accuſatori: Si autem bis in hoc crimen inciderint, a ſacerdotali officio per annum ſuſpendantur. Si ter, a tota provincia per triennium exules ſint: non tamen hoc decreto prohibetur ne mercedem in ſingulis epiſcopatibus ab epiſcopo conſtitutam percipiant.

Cap. ad apoſtolicam c. non ſatis de ſimonia. Mexi. 1. c. 25 & 2. c. 2. Guadix tit. 2. conſt. 3. & 22. & conſt. 14. 15. 16. Milan. 1. verbo cum ſacrament. & ſynod. de Quiroga conſt. 35. & provin. ejuſdem Quiroga act. 3. c. 27. & Compoſtel. act. 7. c. 10. & Li. menſ. act. 2. c. 31. Conducit materiæ tx. in cap ak. olendæ de ſepulturis.

§ II.

Verum, ut illud, quod ex conformi ſacrarum ceremoniarum uſu in cultu divino provenit, decorum ſervetur, & ea evitentur incommoda, quæ ex varietate hujuſmodi oriuntur. D Curati omnes hujus provinciæ tam ſæculares, quam regulares, in ſacramentis adminiſtrandis, præſcriptam in rituali Mexicano formam teneant, quouſque a *ſede apoſtolica* rituale ad uſum univerſalis eccleſiæ evulgetur. Si qui vero aliter ſacramenta adminiſtraverint; tamquam perturbatores eccleſiaſtici ordinis punientur.

Mex. 1. c. 67. & Limenſ. 3. act. 2 c. 37. & conc. 4. Tolet. c. 26. ubi Loyaſa fol. 370. verbo libellum. conc. Milan. 5. fol. 716. verbo illud in primis, & concil. provinc. Bonon. cardin. Falæoti. 4. parte.

LIBRI PRIMI TITULUS VI.

De ſacra unctione.

§ I.

VOLENS hæc ſynodus, iis incommodis, quæ in conferendo Indis confirmationis ſacramento, & fuerunt, & eſſe poſſunt, opportunum remedium afferre: ſtatuit, ac præcipit, ne quidquam pecuniæ, argenti, alicujuſve rei ſimilis, dum epiſcopi ſacrum chriſma miniſtrant ab Indis, vel ab aliis ulli petant, ut ad id offerendum eos inducant, immo potius pro gravitate, & auctoritate

Limenſe 3. act. 2. c. 13.

ANNO CHRISTI 1585.

episcopalis dignitatis, candelas, & vittas quas A suscepturi sacramentum confirmationis deferre solent, indigentibus in eleemosynam episcopi conferant.

§ II.

Peracto vero confirmationis ministerio, vittæ omnes ad usum ejus adhibitæ conburantur, ne postea prophanis usibus deserviant.

§ III.

Sed quoniam propter Indorum ignorantiam facile evenire potest, ut nulla habita ratione cognationis inter susceptorem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem contractæ, hi in B gradibus prohibitis matrimonio se conjungant. Limense 3. act. 2. c. 9. Huic malo episcopi occurrentes in singulis Indorum oppidis duos susceptores deputent, qui vel sine suspitione contrahendi matrimonium sint, vel spiritualis cognationis rationes optime noverint, idque observetur donec episcopis hujusmodi deputatio, Indis peritioribus factis, non amplius necessaria visa fuerit.

§ IV.

Conc. Trid. sess. 14. c. 3. de extrem. unctio. Mexi. 1. c. 64. Guadix. tit. 2. const. 41. Limense 3. act. 2. c. 28. conc. Trid. in doctrina de sacram. extrem. unctio c. 1, 2, & 3. Parochi item tam sæculares, quam regulares, Indis, & servis ægrotis in mortis periculo constitutis, sacramentum extremæ-unctionis ministrent, quod cum sit a Christo domino ad C communem omnium salutem, sine delectu personarum institutum, omnibus fidelibus in articulo mortis devote petentibus tribuendum est. Parochi vero muneri suo satisfacere minime possunt, si medicinam animæ, & corpori tam salutarem suis subditis denegaverint.

§ V.

Quia vero graviter ægrotantes extremæ-unctionis suscipiendæ causa, ad ecclesias, seu monasteria deducere tutum non est, ne externus impulsus, aut mortem illis conciliet, aut saltim acceleret, miseræ genti, & ab omnibus rebus inopi, consulere volens hæc synodus, in D virtute sanctæ obedientiæ curatis omnibus sæcularibus, & regularibus præcipit, ne Indos, aut servos ægrotos, hujus rei causa, ad ecclesias, vel monasteria, ullatenus ferri permittant. Immo curati ipsi officii sui, & caritatis, qua erga proximos esse debent memores, ad ungendum infirmos, eorum adeant domos, quas prius decenti ornatu paratas esse curabunt. Si vero contra hoc decretum fecerint, probabili irregularitatis periculo se exponi intelligant, & quam sint, de morte proximi ob eorum inhumanitatem secuta, rationem Deo reddituri, animadvertant.

§ VI.

E Episcopi vero tantum scelus acerrime vindicari studeant, ut tam immanis, & barbara consuetudo, & non solum ab ecclesiastico, & religioso homine, sed ab homine prorsus aliena, radicitus extirpetur, funditusque tollatur.

§ VII.

De ætate ad hoc sacramentum suscipiendum ea regula sit, ut quibus per ætatem licet eucharistiam sumere, eisdem etiam liceat sancto infirmorum oleo inungi.

§ VIII.

Ii tamen, qui ægrotorum curam habent, admonentur, ut opportuno tempore, a parocho deferri extremam-unctionem procurent, sicque infirmus dum integris est sensibus ungatur, ut vim sacramenti corpori, & animæ salutarem, dum compos sui est, intelligere valeat,

§ IX.

Ad sacrorum canonum observationem, & ne in ecclesiis sanctum chrisma, catechumenorum, & infirmorum oleum unquam desit, jubet hæc synodus, ut in singulis annis infra quindecim dies, a feria quinta in cœna domini, quo die hæc, vertente anno, consecrantur, immediate numerandos, vicarii omnes, & singuli hujus provinciæ perse, vel per clericos sacro ordine initiatos, ad civitatem ubi est sedes episcopalis conveniant, & quod in sacristia cujuslibet cathedralis ecclesiæ distribuitur sanctum chrisma, & oleum, quantum omnibus districtus sui parochis sufficiat, inde afferant. Nemo autem infra præfixum tempus id facere omittat, sub pœna pondo quinquaginta. Curati autem reliqui, eum locum ubi vicarius residet adeant, vel eo clericos in sacro ordine constitutos mittant, ut sanctum chrisma, & oleum in suas parochias inde reportent, sub pœna pondo octo fabricæ applicandorum: Is autem, qui vel in cathedrali, vel oppido, ubi vicarius residet, chrisma, & oleum distribuit, nihil quidquam pro his distribuendis accipiat, librumque secum habeat, ubi cum die mense, & anno nomina eorum inscribat, qui ab eo chrisma, & oleum sumpserunt, sub pœna duorum pondo, ad usum fabricæ ecclesiæ.

§ X.

Curatis quoque omnibus præcipitur, ut chrisma, & oleum hujusmodi frequenter renovare studeant, eamque in renovando formam servent, ut minor semper olei quantitas addatur, quam reliquum fuerat. Si vero aliquid chrismatis, vel olei anni proxime præteriti, cum novum defertur, superfuerit, illud comburatur, vel in fontem baptismalem spargatur, a die vero feriæ quintæ in cœna domini imposterum, antiqui chrismatis, & olei catechumenorum usus cesset, sub pœnis a jure decretis, nec sabbato etiam majoris hebdomadæ ad fontes antiquum oleum adhibeatur, sed novum exspectetur. Conceditur autem, ut si quis mortis periculo laboraverit, oleo infirmorum præteriti anni ungatur novi olei copia adhuc non habita. Cujus rei causa, a feria in cœna domini infirmorum oleum asservari poterit, quo usque novum pervenerit, & deinde consumi.

ANNO CHRISTI 1585.

Gran. tit. de sacra unct. n. 3. & 4 & Milan. 4. tit. quæ pertinent ad extrem. unct. verbo parochus, & 5. tit. quæ pertinent ad sacram. extremæ unctionis.

Granat. tit. de sacra unctio act 1. & synod. de Quiroga const. 24. & 25.

Granat. tit de sacra unct n. 1. 2. & 3. & Milan. 4 a. p. const verb. parochus.

§ XI.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XI

Ad cuſtodiam vero ſancti chriſmatis, & olei, locus clauſus cum decenti ornatu deputetur, cujus clavem parochus habeat, nec cuiquam tradat, niſi alicui ſacerdoti cum opus fuerit. Quo loco rituale etiam miniſtrandorum ſacramentorum formam præſcribens aſſervabitur.

LIBRI PRIMI TITULUS VII.

De clericis peregrinis.

§. I.

SUMMIS a Deo precibus efflagitare epiſcopi deberent, ut eos in meſſem ſuam operarios mitteret, qui divinæ voluntati conformes ſalutem animarum ſitirent, non quæ ſua ſunt quærentes, ſed quæ Jeſu Chriſti. Verum quod eſt omni lacrymarum fonte plangendum, ſacerdotes aliqui, non pietatis zelo, ſed æſtu quodam avaritiæ flagrantes, incertis ſedibus vagantur, & ovibus ſibi commiſſis, derelictis, eo avide confugiunt, ubi majus ſtipendium temporalis lucri proponitur. Cui eam gravi malo Tridentinum concilium occurrere volens præcipit, ne ullus clericus peregrinus ſine commendatitiis ſui ordinarii literis (quas tamen ſine juſta cauſa ordinarius non deneget) ab ullo epiſcopo ad divina celebranda, & ſacramenta adminiſtranda recipiatur, quod tam ſanctum concilii decretum hæc ſynodus inviolabiliter obſervari vult, ſub pœna ſuſpenſionis arbitrio ordinarii. Interdicit quoque, ne ullus vicarius, ſeu judex eccleſiaſticus, clericis hujuſmodi celebrandi licentiam concedat, niſi eorum facultates, & literæ dimiſſoriæ diligenter prius examinatæ comprobentur. Idemque injungit ſuperioribus ordinum in ſuis domibus, aut monaſteriis. Itidem jubetur, ut ſi qui clerici ex Hiſpania, aut aliis remotis provinciis, in has Indiarum partes migraverint, mulieres ſecum, matrum, ſororum, & conſanguinitate propinquarum nomina deferentes, niſi id ita eſſe legitime conſtiterit, a mulieribus hujuſmodi ſeparentur, ſi vero ſeparati non paruerint, tanquam concubinarii publice puniantur.

LIBRI PRIMI TITULUS VIII.

De officio judicis ordinarii, & vicarii.

§. I.

UT epiſcopi populum a Deo ſibi commiſſum, quibus opus eſt prudentia, & ſolicitudine, gubernent ac moderentur, atque ut facilius orationi vacent, doctrina paſcant gregem, & ſaluti conſulant animarum, vicariorum opere indigent, quos in partem ſolicitudinis, præſertim earum rerum, quæ fori judicialis ſunt, ſibi aſciſcant. Quamobrem, vicarios hujuſmodi hæc ſynodus vehementer hortatur, ut quam ſit eorum induſtria, ad populi Chriſtiani gubernationem neceſſaria, intelligentes ſuo muneri ne deſint, ſed in eo obeundo, omne ſtudium, operam, & diligentiam collocent: quod ut commodius præſtent, has, quæ ſequuntur, regulas obſervabunt.

§. II.

In primis, officiales, vicarii, & judices eccleſiaſtici omnes hujus provinciæ id potiſſimum curent, ut injuncta ſibi in literis commiſſionis & poteſtatis exequantur. Tempore etiam, quo hæc officia exercent, diligenter, integre & recte ſe gerant. In omnibus Dei honorem ſibi proponant, communem ſubditorum utilitatem quærant, & partium unicuique jus ſuum tribuant. Coram ſecretario epiſcopi jurejurando ſe obſtringant, quod ſacrorum canonum, & concilii Tridentini decretis, hujuſque ſynodi conſtitutionibus ſtabunt. Quod eccleſiaſticam jurisdictionem, immunitatem eccleſiarum, & earum miniſtros tuebuntur atque defendent. In locis, ubi ſuis fungi debent officiis ſemper reſideant, officiaque hæc per ſe ipſos obeuntes, & non per ſubſtitutos, nequaquam abſint feria ſecunda quarta & ſexta cujuslibet hebdomadis ab octava ad decimam horam pro tribunali ſedentes, cauſas audiant. Si vero in hos dies feſtum inciderit, in ſequenti die, feſto non impedito, audientiam faciant. Ad locum vero ad id deputatum eccleſiaſticæ curiæ miniſtris comitati procedant. Ipſis vero officialibus, ad dies tantum octo abſentibus, nullam cauſam definitiva ſententia determinare valeant, nec in cauſa aliqua, interlocutoria ſententia quidquam ſtatuant, quod per diſſinitivam ſententiam reparari non poſſit. Quidquid ſecus factum fuerit, irritum, & inane decernitur.

§. III.

De quibuſcumque cauſis, ad juriſdictionem ordinariam ſpectantibus, & tamquam apoſtolicæ ſedis ſubdelegati, de his, in quibus epiſcopi, a concilio Tridentino, ejuſdem ſedis delegati conſtituuntur, ſi eis ab epiſcopo ſpecialiter commiſſæ fuerint, cognoſcere poſſint, cauſaſque hujuſmodi, niſi ſpecialiter epiſcopo ſoli fuerint commiſſæ, aut eas epiſcopus ad ſe avocaverit, vel ex hujus ſynodi decreto, eidem reſervatæ fuerint, terminare valeant. De his etiam cauſis cognoſcant, quæ per viam appellationis coram epiſcopo ſunt tractandæ.

§. IV.

Quoniam epiſcopi, jure, & expreſſo concilii Tridentini decreto tenentur officialem vicarium generalem conſtituere, qui doctor ſit, vel licenciatus in jure canonico, vel alias quantum fieri poterit idoneus ad cauſas, in foro judiciali decidendum, quem pro officii ſui ratione commode ſuſtentare debent, & quia officiales hujuſmodi, pro videndis actis, ſalarium forſan a partibus litigantibus recipere volet, ſtatuit hæc ſynodus, ne quidquam pro his accipiat, niſi parte, aut partibus petentibus juriſperitum unum, vel plures ſibi adiungi, quos de cauſa conſulat, ac de eorum conſilio ſententias ferat. Quia vero evenire poteſt, ut pars, aut partes id petentes, quibus incumbit horum aſſeſſorum ſalaria perſolvere, eoſdem pretio corrumpere poſſint, ſtatuit, ac præcipit eadem ſynodus, ut ſalaria aſſeſſori hujuſmodi a judice provide moderentur. Eaque aſſeſſores per ſe, vel interpoſitas perſonas, ante deciſam cauſam, a partibus non accipiant, nec quidquam amplius, quam quod fuerit moderatum, ſub pœna reſtitutionis in quadruplum.

Seſſ. 24. c. 16. & jure communi tx. in cap. de conſang. & affinit.

Mexic. 1. c. 84. Guadix tit 8. conſt. 14.

ANNO CHRISTI 1585.

Sententiam verò ſuam clauſam, & ſigillatam, ad judicem mittat aſſeſſor, eamque partibus nequaquam tradat, aut ex eo, quod partium interierit, teneatur. Prædicta vero pœna, fabricæ eccleſiæ, & piis operibus æque diſtribuatur. Sportulas alias non exigant, quam quæ ſunt ab hac ſynodo taxatæ. A partibus coram eis litigantibus, aut quæ probabiii conjectura litigaturæ creduntur, dona, aut munera etiam eſculenta per ſe, aut familiares, conſanguineoſve ſuos, officio durante, vel poſt, ex promiſſione, tempore officii prius facta, non accipiant, etiamſi ea data ſponte fuerint, vel promiſſa ſub pœna reſtitutionis in quadruplum. Quod judicibus vicarii foraneis, ſub eadem quoque pœna etiam imponitur.

§. V.

In cauſis coram ipſis pendentibus, ipſi cognoſcere poſſint. Arbitri juris, aut arbitratores non ſint, neque hac de cauſa pro ferendis ſententiis, videndis actis, aut alias quidquam accipiant, Qui vero contra fecerint, ultra pœnam reſtituendi duplum, aliter etiam puniantur: idque vicarii etiam obſervent.

§. VI.

Notarii, aut alii eorum miniſtri, in cauſis, in quibus ad fiſcalis inſtantiam procedetur, nihil ab reo exigant, ratione ſcripturarum, ſive actorum, pro parte ad fiſcalem ſpectante, niſi reus per ſententiam in expenſis fuerit condemnatus, eaſque tunc juxta taxationem petant. Si vero condemnatio hujuſmodi non præceſſerit, cum ex officio ad hæc conficienda teneantur, nihil exigere poſſint. Quod ſi notarius, & judex aliter, quam ad præſcriptam formam expenſas a reo petierint, in duplum eaſdem reſtituant.

§. VII.

Teſtes vero pro ratificatis non habeant, etiam de voluntate partium, in cauſis ubi pœna corporalis, exilii quoque, aut ſolennis pœnitentiæ futura ſperatur, ſub pœna ratificandi teſtes ſuis impenſis ſi opus fuerit, judex autem teſtibus non ratificatis, ſententiam minime ferre poſſit.

§. VIII.

Peculiari ſolicitudine ſtudeant vitia publica, veluti ludos illicitos, concubinatus, blaſphemias, uſuras, & hujuſmodi alia prohibere, & hæc perpetrantes acriter punire. Quod ut conſequatur effectum, dominica prima quadrageſimæ in quolibet anno generales literas excommunicationis expediant, procedendo uſque ad anathematis declaratorias, eaſque publicare faciant, tam in cathedrali, quam in parochialibus eccleſiis, ac monaſteriis, quæ poſtquam publicatæ fuerint, in eccleſiæ januis affigantur. Ad oppida etiam, ubi Hiſpani degunt, & ad fodinas literæ eædem mittantur, ibique itidem publicentur, ut omnes, & quicumque, de hujuſmodi delinquentibus notitiam habuerint, cenſuris compellantur eoſdem denuntiare coram epiſcopis, vel parochis, & coram notario publico, ut id legitime conſtet, quæ tamen, de delictis notoriis, & publicis dumtaxat, diſpoſita intelligantur; edicta vero, ſeu literæ generales hujuſmodi juxta ſeriem diſpoſitam, & approbatam expediantur: quæ in quantum concubinariorum delicta reſpiciunt, prima etiam dominica adventus publicentur.

ANNO CHRISTI 1585.

§. IX.

Tametſi epiſcopi, ſubditorum delicta clericorum, & ſacerdotum maxime, quos aliis in exemplum vitæ Deus poſuit animadvertere debent, nihilominus ſacerdotalis ordinis honori proſpicere valde tenentur, & in puniendis clericorum delictis, prudenter ſe gerere, ne ſi id nimis publice fiat, ipſi ſimul cum eo, quo funguntur, divino miniſterio contemnantur. Quapropter hæc ſynodus ſtatuit, ac præcipit, ut cauſæ graves clericorum hujus provinciæ, & quoad modum procedendi, & quoad cuſtodiam carceris ſecreto agitentur, & terminentur. Item ut judices ad cauſam hujuſmodi notarios clericos, ſi fieri poterit, adhibeant. Hæc autem omnia, tum locum habeant, cum delictum tale, & tam publicum non fuerit, quod majori non egeat remedio. Qua in re conſcientiæ judicum onerentur, ut in his omnibus eum modum ſervent, quo, & clericali dignitati conſulant, & delinquentes pro meritis ſupplicio afficiantur. Mexic. 1. c. 22.

§. X.

Librum habeant, in quo ſummatim, ſacrilegiorum, reſtitutionum, & fiſcales cauſæ ad memoriam deſcriptæ ſint. Ad hujus vero libri præſcriptum in fine cujuslibet menſis, miniſtris & notariis, ſibi reddi rationem petant de præfatis cauſis, & de earum ſtatu: & quod magis ſingulis cauſis conveniens ſit provideant, eoque in libro, ut ſcribatur quidquid providerint efficiant, atque miniſtros hujuſmodi de commiſſis negligentiis reprehendant, in eoſque accurate animadvertant. In fine etiam menſis prædicti notarius de hac coram eo adhibita diligentia fidem faciat, & officiales binis quoque menſibus juxta prædicti libri formam epiſcopo referant quid geſtum ſit, quidve non, quidque negotiorum hujuſmodi expeditioni convenientius, & opportunius eſſe videatur, ſub pœna quatuor pondo quoties id omiſſum fuerit, & epiſcopi hujuſmodi relationi ſibi in ſcriptis factæ ſe ſubſcribant, librum vero hunc officiales apud ſe retineant, ad cujus præſcriptum, cum eos epiſcopus viſitaverit, de negotiis hujuſmodi inquirantur. Admonentur præterea, ut etiamſi ab ipſis cauſæ deciſæ ſint, ſi ulterius in gradu appellationis procedatur, promotorem fiſcalem ad cauſarum hujuſmodi proſecutionem inſtanter hortari non deſinant.

§. XI.

Judices nec recipiant, nec apud ſe retineant mulctarum, ſive pœnarum pecunias operibus piis applicatas, ſub pœna reſtituendi quadruplum, ſed hæ notario cauſæ, eo ipſo, quod exactæ ſint, commendentur, qui infra diem ſuſceptori, per epiſcopum cum debitis fidejuſſoribus in tribunali ſuo diſputando, eas conſignare teneatur ſub pœna ſolvendi duplum. Pecuniarum autem hujuſmodi conſignationem, in libro ſuſceptoris notarius ſcribat, & manu propria ſuſceptor, ſibi conſignatas eſſe etiam ſcribat, Concil. Toletan. Actio 2. c. 14.

bat, seque subscribat, ut episcopi arbitrio hæc in pia opera distribuantur. Idemque quoad pœnarum pecunias recipiendas, & alii ministri, sub eisdem pœnis servare teneantur.

§. XII.

Præcipitur etiam judicibus, ut in causis civilibus, criminalibus, matrimonialibus, & aliis ordinariis quibuscumque, ante diffinitivam sententiam, bis acta perspiciant: primo quando partes ad probationem admittunt: [a] secundo libi traduntur ad proferendum in causa definitive: summaria vero quo tempore ferenda sententia est, videant; accurate autem perpendant, an in eis quoad suam formam, omnia servata sint, actaque, & actuata prout de jure expedit & in hac synodo, cavetur titulis de ordine officiorum, & de officio notarii. Si vero quidquam horum desit, sportulæque, aut salaria percepta, descripta in actis non sint, ea juxta formam juris describi faciant, notariorumque, aut ministrorum curiæ negligentias circa hæc, puniendo corrigant. Pro licentiis, seu facultatibus ad exercitium alicujus sacramenti, vel ad esum carnium in diebus quasirageſimæ, aut aliis, quibus prohibitus est, nihil quidquam accipiant. Has vero nisi in scriptis, & ad limitatum tempus, causaque bene examinata, & licentia præcedente corporalis medici, ubi [b] habere poterit, non concedant, nec in casibus ab hac synodo prohibitis, sub pœnis ab eadem statutis.

§. XIII.

Jubetur præterea, ut judices acta in causis ordinariis coram eis facta bis taxent. Primo, quando partes ad probationem admittunt. Secundo, tempore ferendæ sententiæ, medioque decreto declarent, quid advocatis, & notariis debeatur, quidve ad eos pertineat, suoque signo notent, ut partibus, vel earum procuratoribus liquido constare possit. Sin minus fecerint, judices pondo duo de Tipuzque dicta, in pœnam persolvant, eaque piis operibus applicentur. Taxent etiam acta causarum, quæ coram eis in gradu appellationis agitabuntur, probationesque etiam quascumque, & scripturas alias, quoad earum partes, & lineas juxta legum regni dispositionem, & ad taxationem prædictam salaria hujusmodi solvantur. Quod vero notarii, aut commissarii ultra taxationem receperint, in calce decreti jubeant restitui, sub pœna jam dicta. Officiales taxam, & salariorum omnium curiæ ministrorum manu episcopi subscriptam clare inscriptam, tabulæ affixam, & in aula [c] judicis deputata, poni faciant, ut ibi commode ab omnibus legi possit. Taxa vero ea solummodo sit, quæ est ab hac synodo constituta.

§. XIV.

Librum habeant, in quo delinquentes condemnatos sub comminatione si in idem delictum ulterius reinciderint, & eos, qui talia commiserint crimina, quæ si iterum perpetrentur, majori supplicio digna fiunt, appositè describant. Notarius vero, apud quem sententia lata est, manu propria in libro scribat qua pœna reus damnatus fuerit, die, mense, & anno ibidem appositis, & quod acta, & processus causæ apud eumdem remaneant, seque subscribat, quo delinquendi consuetudo facilius tolli possit.

§. XV.

ANNO CHRISTI 1585.

In causis, in quibus ex officio procedunt, postquam fiscalis testes nominaverit, caveant, ut susceptor fiscali submministret pecunias, quibus possit, testibus ad ferendum testimonium venturis sumptus præbere competentes, idque in actis redigatur: tempore vero quo expensas taxabunt, faciant sibi a fiscali rationem reddi sumptuum erogatorum hujusmodi, quos etiam taxent, & ex taxatione, eos fiscalis a reo recipiat, susceptorique restituat, aut quid causæ fuerit, quominus restituturus sit, exponat.

§. XVI.

Officiales, saltem semel in hebdomada, secunda, aut sexta feria post meridiem, vel hora sibi magis commoda, carcerem visitent, eisque in comitatu sint notarii deferentes acta detentorum in carceres procuratores quoque, & promotor fiscalis, quorum si quis absens fuerit pondo uno mulctetur, in usus eorum, qui in carcere sunt convincti. In visitatione vero id præstent, ut de vita, honestate, & moribus eorum, qui carcere inclusi tenentur, inquirant, feminarum impudentias reprimant, dejerantes, illicitosque ludos exercentes puniant. Exquirant præterea, an custos carceris a vinctis injuria quidquam extorqueat, unumquemque, de suo jure eos certiores reddere volentem, libenter audiant. Si ab aliquo reo confessio petenda est, aut aliud quid simile agendum, id ne omittant.

§. XVII.

De vinculis, & his, qui vinculis alligati tenentur, interrogent, an sine causa per custodem crucientur, aut sine mandato dimittantur, inquirant, & tandem his omnibus, quæ opportuno egent remedio, prudenter, & accurate illud præstent.

§. XVIII.

In vigiliis festorum paschalium, vel duobus ante diebus, episcopi, præsentibus eorum officialibus, & aliis ministris, carcerem visitent, prout etiam ab hac synodo ipsis injungitur, in titulo de episcoporum officio, Infra lib. 3. tit. 1. §. 20.

§. XIX.

Si notarius aliquis, vel mortem obierit, vel officio suo fuerit privatus, acta, & scripturarum protocolla ab eo confecta, accurate custodiantur, ut habetur in titulo de officio notarii. §. 24.

§. XX.

Curiæ ministri munera etiam esculenta, mutuum, & commodatum, ne accipiant, nec eosdem ad suos contractus fideijussores adhibeant. Judicesque hujusmodi quantumvis sint probatæ fidei, ante elapsum tempus a fideijussoribus compelli possint ad eos indemnes servandum, vel persolvendum totum id, pro quo se fideijussores constituerunt, ac si ab ipsis illud jam esset persolutum. Litigatorum operis, Milanen. 3. f. 602 verb. nullum, neque munus. & 5. fol. 782. verb. illud præterea.

nisi

ANNO CHRISTI 1585.

niſi ſoluta mercede non utantur, & in ſportulas ſibi debitas computantes. De ſuis ſportulis, & ſalariis, vel de negotiis ſibi commiſſis nihil paciſcantur, ſed ea pure ſincereque agant. Si vero ullatenus quidquam acceperint, in duplo reddant.

§. XXI.

Cum crimen quis confitetur, vel ſponte, vel alias, & cum injuriæ eccleſiæ, vel clericis inferuntur, etiamſi illæ a partibus ſint condonatæ, promotores fiſcales citentur, ut cum ob culpam, quæ in delictis major comperiri poteſt, tum ob immunitatem, & juriſdictionem eccleſiaſticam tuendam de jure ſuo dicant, niſi, epiſcopo conſulto, judex aliter decernat.

§. XXII.

Statuitur etiam, ac jubetur juxta concilii Tridentini decretum, ne officiales facultatem contrahendi matrimonium peregrinis concedant, niſi conſtet, eos alibi matrimonio conjunctos non eſſe, nec legitimo impedimento teneri, quominus matrimonium contrahant. De hoc autem ab his inquiratur, qui ante contrahere volentes bene cognoverint, niſi attenta ætate ejus, qui ad matrimonium recipi cupit, judici videatur de longiori, vel breviori tempore inquirendum. Ad inquiſitionem autem hujuſmodi, ſi opus ſit, officialis literas det requiſitorias, ex quibus, in partibus, ubi contrahentes ſint orti, inquiſitio fiat, denuntiationibus publice factis ad præſcriptum ſacroſancti concilii Tridentini: præterea contrahentes juramento declarent, ſe nullo religionis, vel caſtitatis voto obligari. Qui vero abſentem conjugem obiiſſe dixerit, contrahendi facultatem non obtineat, niſi, hoc ſufficienter probato, epiſcopum adeat, de cujus permiſſu, & non alias, ad ſecundas nuptias ſuſcipiatur, ſub pœna pondo centum expenſis, pro adminiſtranda juſtitia, faciendis applicandorum.

Seſſ. 24. c. 7.

Seſſ. 24. c. 1. de reform. matrim. Guadix tit. 2. conſt. 57. & Granat. tit. de cogn. ſpirit. n. 2. ſynod. de Quiroga conſt. 33.

§. XXIII.

In crimine concubinatus inter clericum, & conjugatam, is ordo in procedendo ſervetur, qui ab hac ſynodo titulo de concubinariis eſt præſcriptus.

lib. 5. tit. 5. §. 6.

§. XXIV.

Vicarii de his ſolum caſibus, qui ſunt in mandatis, & commiſſionibus ſuarum poteſtatum comprehenſis, ac juxta præſcriptam ibi formam cognoſcant, ſi ſemel contrarium fecerint, pœna pondo octo incurrant, quorum tertia pars delatori, reliqua impenſis pro adminiſtranda juſtitia faciendis applicentur. Si bis, pondo duodecim, & duorum menſium ſuſpenſione. Si ter, duplo mulctentur, itidemque fiat diſtributio. In iis autem negotiis, quæ ad eorum juriſdictionem non ſpectant, judices fiſcales, & officiales, ut ſupra præfertur, commoneant, & imminenti periculo aut rei neceſſitate poſtulante proceſſum inchoent, inquiſitionem faciant, perſonaſque capiant, & infra triginta dies, in locis diſtantibus in propinquis vero, quo citius fieri poterit, per aliquam perſonam, quæ ad id diligenter ſe obſtringat, cauſas hujuſmodi, ad officiales remittant, ſine retardatione, ſub pœna pondo quatuor de Tipuzque vocatorum, & ſine diſſimulatione ſub pœna pondo viginti, & privationis officiorum, ratione præſcripta applicandorum. In cauſis matrimonialibus, aut divortii ratione ſævitiæ, aut ſecundarum nuptiarum imminente periculo, uſque ad depoſitum procedant, illaſque pro ut ſupra dictum eſt remittant, ſub eadem pœna.

Granat. tit. de officio ordin. n. 22.

§. XXV.

Si facultas petatur, qua clericus in ſacro ordine conſtitutus, coram judice ſæculari teſtimonium dicere poſſit, ne detur priuſquam ea, de quibus interrogari debet, examinentur, quæ ſi talia viſa fuerint, ut ad omnia reſpondere clericum teſtem non deceat, quo ad peculiares tantum articulos, qui in ea expreſſi ſint, limitata facultas concedatur, & non aliter ſub pœna quatuor pondo.

Tx. in c. finil. incipienti. quamquam 14. qu. 2. & tx. in c. de juram. calumniæ. Guadix tit. 2. conſt. 55.

§. XXVI.

Nullus officialium prædictorum advocatus, ſolicitatorve ſit, clam aut publice in cauſis, quæ intra fines ſuæ juriſdictionis tractantur, in quibus, aut judex fuerit aut eſſe poſſit, niſi in concernentibus, ad ſuæ juriſdictionis, & ſtatus eccleſiaſtici defenſionem, & in his ſine mercede aliqua, & cum ſpeciali epiſcopi conſenſu.

Granat. tit. de offic. or n. 23. & in regula ord nis militar S. Jacobi c. 19. in fine. Gran. tit. offic. ordin. n. 24.

§. XXVII.

Si vero quidquam mercedis, aut ſalarii acceperint, pœna reſtituendi quadruplum mulctentur, graviterque puniantur. Quod de vicariis etiam intelligendum eſt.

§. XXVIII.

Vicarii facultates prædicandi, confitendi, ſacrum celebrandi, eleemoſynas petendi, aliaſve quaſcumque ab epiſcopis, & ſuperioribus conceſſas examinent, ut earum veritas, vel falſitas conſtet, antequam executioni mandentur.

Grau. ubi pra n. 25.

§. XXIX.

Quia vero ſacerdotum probitas, vitæque exemplum, & in ſuis obeundis miniſteriis accurata diligentia, populi peccatis ſalutare medicamentum eſt, quo eorum cura juvetur, ſtatuit, ac præcipit hæc ſynodus, ut vicarii nomine provinciales, in ſingulis diœceſibus deligantur, unus, vel plures, pro ut videbitur epiſcopo magis expedire, eiſque certos diœceſis ſuæ diſtrictus præfiniat. Hi autem de vita, & moribus clericorum ſibi ſubditorum inquirant, & ad epiſcopos, aut ad eorum vicarios generales deferant, ſtatuto tempore, cum libellos miſerint, in quibus nomina eorum, qui peccata ſua confeſſi ſunt, inſcribantur. Si vero clericorum exceſſus tales ſint, ut nullam dilationem patiantur, delinquentium expenſæ, epiſcopo ſine mora nuntientur, mittanturque ſimul informationes ſuper eis factæ.

§. XXX.

§. XXX.

Vicarii in maritimis hujus provinciæ partibus residentes, diligenter curent, ne clerici, qui ex Hispania, aut aliis provinciis eo proveniunt, ad sacrum celebrandum, aut ad ullum sacramentum administrandum recipiantur, nisi titulis, dimissoriis, literis, licentiisve suorum episcoporum, majestatis catholicæ, aut ejus proregum & gubernatorum pro ratione provinciæ, unde profecti sunt, optime examinatis. Si vero merces secum habeant, afferantve alia, quæ negotiationem sapiant, inventario confecto, alicui probato viro in depositum dentur, & quam primum de hac re episcopus certior fiat, ut quod sibi convenientius visum fuerit decernat. De clericis itidem, qui in Hispaniam naves conscendunt, inquirant, si licentiam a prælatis suis obtinent. Si suspectos sibi comites navigationis adjungant, a quibus separari oporteat. In his omnibus, ut diligenter se gerant, conscientiæ vicariorum onerantur, alias pro sua negligentia graviter a Deo se puniendos esse intelligant.

§. XXXI.

Judices ecclesiastici omnes, accurate invigilent, ne feminæ noctu eleemosynas ostiatim quæritent, sub prætextu pauperum erubescentium quod cum non sine magno damno, & scandalo fiat, in secus facientes, severe animadvertant.

§. XXXII.

Nullus quoque judex clericis missas celebrandi, sacramentave administrandi, licentiam tribuat, nisi prius eorum literæ dimissoriæ, seu testimoniales probe examinatæ, legitimæ esse comprobentur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

§. XXXIII.

Religiosis etiam sacerdotibus, extra suas provincias, aut monasteria peregrinantibus, facultas eadem denegetur, nisi ab episcopo diœcesano licentiam obtineant, quam exhibere teneantur.

LIBRI PRIMI TITULUS IX.

De officio fiscalis, & jure fisci.

§. I.

PROMOTOR fiscalis episcopali curiæ deputatus, officium antea non exerceat, quam in manibus episcopi, vel ejus secretarii juret, se in omnibus fidelem præbiturum, Dei honori, & animarum saluti prospecturum, immunitatem ecclesiarum, bona ecclesiastica, & ministros defensurum, causas ecclesiasticas prosecuturum, ecclesiæ, & episcopi jura propugnaturum, ad idque probationes, & testes omni diligentia exquisiturum.

§. II.

A parochis hujus provinciæ tempore, & ordine ab hac synodo, ut in titulo de officio ordinarii est, inquirat, de usurariis, feneratoribus, de his, qui, priore conjuge adhuc vivente, alias duxerint, de illis, qui cum uxoribus non cohabitant, de aleatoribus, aleatorumque susceptoribus, de blasphemis, & de aliis delinquentibus, ad ecclesiasticam jurisdictionem spectantibus, quos omnes in libro, quem ad usum hujus rei habere debet, describat; eosque denuntiet, causasque hujusmodi accuratius prosequatur. In fine cujuslibet mensis, acta in causis gesta, & earum statum judici referat, & quod sibi a judice injunctum fuerit, deinceps exequatur, idque judex in libro scribere faciat, atque subscribat. Hæc vero ut fiant singulis mensibus fiscalis curet, sub pœna quatuor pondo, quoties omittentur.

ANNO CHRISTI 1585.

§. III.

Sæpe nonnullorum sæcularium, & clericorum delicta, temporis diuturnitate, & vitæ emendatione ab hominum memoria deleta sunt, prave tamen affecti homines aliorum excessus memoria semper retinentes, clericos, & sæculares hujusmodi denuntiare solent, eo magis animo, ut eis molestiam inferant, ac infamiæ notam incurrant, quam ut æquitati consulant. Cui malo remedium afferre volens, hæc synodus statuit, & interdicit, ne fiscales, qui nunc sunt, vel erunt in posterum, sine partis instantia, quemquam sæcularem, aut clericum accusent, aut denuntient de crimine tres annos ante commissio, cum illud emendatione vitæ, hoc elapso tempore, præsumatur compensatum. Nisi delictum adeo grave, publicum ve sit, ut ordinario videatur absque scandalo impune dissimulari non posse, quo casu etiam post annos tres a fiscalibus delinquentes denuntientur, ut criminis gravitas ordinarii prudentia æstimetur.

Mexic. 1. c. 80.

§. IV.

Quia nemo est adeo natura moderatus, qui vel læsus, vel perturbatus affectu, saltem verbo proximum aliquando non offendat, cavendum est, ne clerici hujus provinciæ, parte injuriata non instante, ob leves verborum injurias in judicium vocentur, præsertim ad eas civitates, ubi judices, seu officiales resident, cum ex tam longa distantia majus sibi damnum inferretur, quam delicti pœna postularet. Quam ob causam clericorum hujus provinciæ utilitati, & honori consulens, decernit, ac jubet hæc synodus ne officiales, vicarii, & alii judices ecclesiastici de levibus verborum injuriis sine armorum strepitu, aut sanguinis effusione dictis, ex officio contra clericum ullum inquirant, nec denuntiare permittant, nec contra eum procedant, nec eum in carcere detineant, aut ab eo mulctas exigant, pace jam inter partes inita. Idemque servetur cum quis in alium hæc convicia, & opprobria, quæ majora sunt conjecerit, illum leprosum, sodomitam, proditorem, hæreticum, aut eo convicii genere, quod vulgus cornutum vocat, appellando, vel mulierem conjugatam, adulteram, seu meretricem dicendo, & alia similia contumeliosa verba, in quemquam protulerit conviciave, ut præfertur, parte non querelanti; Si vero de hic expressis conviciis partis offensæ querela præcesserit, etiam ipsa injuriam remittente, officiales, & vicarii, pro ut juris sit procedant. Qui si aliquos curiæ ecclesiasticæ fiscales, sive ministros contra facere compererint, quam est hoc decreto sancitum, eos graviter puniant.

Mexic. 1. c. 78. & lex reg. 4. tit. 10. lib. 8. recopil.

§. V.

ANNO CHRISTI 1585.

§ V.

Si damnati ex aliquo crimine, iterum in idem crimen inciderint, fiscalis animadvertat, ab eisque inflictæ mulctæ, ut exigantur curet; quod in visitationibus fuerit constitutum, executioni mandari faciat, si a sententia super aliquo crimine, vel super contentis in secundo decreto hujus tituli lata, provocatum fuerit, in appellatione prosequenda, & instantia illa terminanda invigilet. Si quid vero ad id opus sit, ab episcopo petat, matura diligentia adhibita, ne si causa differatur criminibus, & offensis in Deum, appellatio favere videatur. De quibus omnibus, sub statutis pœnis fiscalis rationem reddat.

§ VI.

Cum aliquam causam ex officio fiscales inchoaverint, eam sine permissu judicum non deserant, nec dissimulent, nec ex pacto conveniant, nec collusiones, prævaricationes, aliudve simile committant, sub pœna pondo quinquaginta. Quod si causa postulaverit, gravius puniantur.

§ VII.

Ne in causis, quas agunt, aut quæ ab eis agendæ sperantur, conventionem faciant, nec muneribus, aliisve hujusmodi corrupti, jura ad causas spectantia producere, & allegare desinant. Quod secus ab illis sit factum, irritum decernitur, & si quid semel acceperint, pœnæ restituendi quadruplum subjaceant; si bis duplo magis mulctentur, si ter officiis priventur, & pro rei gravitate aliis etiam afficiantur: Notarii vero si quid simile noverint, episcopis, eorumve judicibus, & vicariis annuntient.

§ VIII.

Ne a quoquam dona, munerave similia; quamvis esculenta sint, vel sponte data, vel salarii prætextu accipiant, nec quidquam a litigatoribus, aut ab illis, qui litigaturi sunt credituri, emant, aut eis vendant, aut illorum operas in suos usus conferant, sub pœna reddendi duplum.

§ IX.

De excessibus sibi denuntiatis quemquam ne accusent, nec reus citetur, nisi delator pro sua facultate cautionem præstiterit de solvendo expensas, & damna in a causa, quo crimina denuntiata non probaverit; Quod si secus fecerint, damna, & expensas hujusmodi fiscales persolvant. Si vero delictum non probetur, & delator justam excusationem non habeat, expensas solvat, aliisque a jure statutis pœnis subjaceat. Delicta autem cum certis testibus, vel quia publica sunt in vico, ubi delinquentes degunt, fiscalibus annuntiata, ipsi inquirant diligenter, etiamsi delator cautionem non det, nec causam prosequi velit.

a) *Forte*, in casu. *H.*

§ X.

Ne in clericum nisi probatio, aut infamia notoria præcedat, accusationem, denuntiationemve faciant. Cum vero quemquam denuntiaverint, juramento declarent se doli, aut calumniæ id non facere. Quod si quem dolo, aut calumnia accusaverint, idque constiterit, expensas solvant, & arbitrio judicis puniantur.

§ XI.

Accusationes in scriptis producant, & quidquid officii sui ratione petierint, neque eorum libellos, & acta aliter notarii recipiant, sub pondo duorum pœna, a singulis contra facientibus exigenda, & his, qui in carcere ecclesiastico detinentur applicanda.

§ XII.

Licet citentur in causis de capellanorum onere moderando, fiscales a capellano nihil accipiant, nec etiam pro causis, in quibus extracti ab ecclesiis, in easdem restitui, petatur quidquam ab his, qui restituti sunt accipiant, quæ licet gratis facere debent fiscales, nihilominus, omni cura & diligentia præfatas causas pertractent, sub duorum pondo pœna.

§ XIII.

Cum in causis fiscalibus ultra delicti pœnam, etiam in expensis reus condemnabitur, fiscalis expensæ æstimentur, easque juxta æstimationem reus persolvat, nisi in casibus ab hac synodo prohibitis.

§ XIV.

Causas in quibus rei detenti in carcere, adhibita cautione, ante sententiam latam liberari a vinculis permittuntur, fiscales prosequantur, easque terminari faciant, sub pœna pondo duorum singulis causis, si vero post sententiam latam, id contingat, fiscales procurent, ut forma, & series sententiæ servetur, ac mulctæ cameræ, vel piis operibus applicatæ in depositum dentur. Quodsi in ejus rei executione, aliquid vel negligentiæ, vel culpæ sit, illud sub eadem pœna episcopo notum faciant.

§ XV.

Causis propere ad partes spectantibus, ne se intromittant, nisi judicis mandato, vel causis ab hac synodo expressis, ut sunt Indorum causæ. Has vero, & alias sibi ex officio incumbentes illicite ne differant, quoties vero secus fecerint, pondo duobus mulctentur.

§ XVI.

In causis, in quibus ex officio proceditur, testes contra eos producendos judici dicat, ut ipse quidquid ad exhibendos testes opus fuerit statim provideat, pro ut in titulo de testibus est dispositum.

§ XVII.

Productis probationibus, & ratificationibus testium in causis, in quibus ex officio proceditur, curent fiscales de aliis testibus ratificandis, si qui desunt, omnesque alias diligentias adhibeant, prout a jure compererint, sub pœna duorum pondo quoties id negligenter omiserint in causa, cum sola probatione summaria ne concludant; quando testes pro ratificatis haberi

beri non possunt, quia pœna corporalis secutura speratur, nisi adsit confessio partis.

§ XVIII.

Quando judex, aut vicarius publice causas audit, fiscales semper assistant, quoties absint, pondo unum persolvant, sine vicarii judicis permissu ne discedant, nec quemquam in sui locum substituant, nec illum quem ad negotia extra civitatem deputaverint.

§ XIX.

Quid fiscalis facturus quando capitula contra aliquem porrigantur, titulo de ordine judiciorum dispositum est, quod servari jubetur. In causis, coram judicibus inferioribus ex officio tractatis, & in quibus ab interlocutoria, seu definitiva sententia fuerit appellatum, si ipsi inferiores rationem causæ, & acta processus ad judices superiores remittant: fiscales justitiæ ecclesiasticæ exequendæ insistant, litemque suscipiant, salariaque jure advocati sibi pertinentia percipiant a parte in expensis condemnata, & non aliter.

§ XX.

Causas a judicibus sibi notificatas, infra tres dies describere in libro suo teneantur, & reos accusare, aut denuntiare, ad præscriptum in titulo de officio ordinarii, causæque hujusmodi deinceps prosequantur, ut decretis hujus synodi, sub pœnis in eisdem contentis.

§ XXI.

4 c. 8. 5. c. 14. Caute clericos de adulterio denuntient, notario clerico si sit adhibito, adeoque secreto id fiat, ne ad mariti notitiam proveniat. Accusatio vero contra adulterum solum detur, & in casibus tantum ab hac synodo, titulo de officio ordinarii, & vicarii expressis, & ut est ad punitionem delicti, a jure canonico, & concilio Tridentino permissum. Adulteræ nomen supprimatur, quod verbo fuisset expressum in probatione. Notarius fidem faciat, nisi sciente, & consentiente marito, delictum fuerit perpetratum. Tunc enim omnes accusentur, & ut severe puniantur, fiscales omnem operam præstent, expensas suas juxta præscriptam taxam, nec aliter, quam se subscribentes percipiant; sub pœna reddendi duplum.

§ XXII.

Præsente reo infra tres dies querelam dare teneantur, sin minus, eorum impensis rei alantur.

§ XXIII.

Reliqui inferiores fiscales, & executores ecclesiarum, extra episcop lem curiam residentes, sedulo inquirant, qui sacrum non audiant, aut festa non colant, aut in ecclesia irreverenter assistant, qui publice peccatis sordidati, & aliis vitiis, in edictis generalibus, & titulo de feriis expressis contaminati sint. Videant etiam si tabernæ, cauponæ, aliæve publicæ domus apertis januis patent, in eisque esculenta, & poculenta, festis diebus dum missarum solennia celebrantur, divenduntur. Si decretis precibus in processionibus decenter incedunt. Quidquid A vero in his omnibus culpæ invenerint, vicariis nuntient, ut quod sibi injunctum est, exequantur. Ne in his negligenter se gerant, aut cum aliquo colludant, aut pecuniis directe, vel indirecte corrumpi patiantur, nec dona, aut munera, aliud ve quidquam ab hominibus sui districtus accipiant, sub pœna reddendi in quadruplo, & a judicibus arbitrio suo usque ad privationem officii puniantur. ANNO CHRISTI 1585.

§ XXIV.

Ne fiscales prædicti, quovis quæsito colore, cavillationes quærant, ut de rebus levissimis, & nullius momenti denuntiationes dent, nec eas judices, aut vicarii admittant: quod si commiserint, tanquam calumnioſi accusatores pœnas luant. B

LIBRI PRIMI TITULUS X.

De officio notarii, & de fide instrumentorum.

§ I.

NOTARII ecclesiasticorum tribunalium hujus provinciæ, & tabelliones, qui receptores vocantur, ante ne accipiantur, quam episcopis, eorumque judicibus fidelitatem, & obedientiam jurejurando promittant, itemque jurent, se decretis ab hac synodo editis obtemperaturos, neque jure salarii, quicquam aliud accepturos, quam quod fuerit taxatione præfinitum. In loco ad audiendum causas deputato, per tres ante meridiem horas, tresque alias post meridiem saltem assistant, ibique ipsimet per se negotia cum judicibus expediant. Quoties statutis curiæ diebus absint, pondo uno mulctentur, quod si ex justa causa adesse non possint, de ea judices certiores faciant. C Guadix tit. 8. a const. 15. Granat. de offic. notarii, & fide instru. Milan. 1. tit. de notariis, & scribis: & 3. fol. 603. cum seqq. & 4. p. 3. tit. de foro episcopati, & 5. tit. de cancellario, & notariis, & tit. quæ gratis in cancellario,

§ II.

Notarios, quos vicarii in casibus suæ jurisdictionis, & commissionum adhibere debent, ante ab episcopo, examine probentur, juxta concilii Tridentini decretum, nec priusquam ab episcopo in scriptis facultatem deferant, acta ulla recipiant, quod si receperint, irrita sint, & nulla. Vicarius vero, qui huic decreto non steterit, quoties contravenerit pondo octo mulctetur, quorum tertia pars nuntiatori applicetur, notariusque inhabilis ad officii executionem efficiatur. Quæ omnia quantum fieri poterit observentur, & ut observari faciant episcoporum vicariorumque conscientiæ onerantur. D Sess. 22. c. 10. Mexican. 1. c. 89. §. 1. & compost. act. 3. c. 26.

§ III.

A prima petitione, & primis actis litis, processum in unum colligant, ejusque chartas consuant & omnia in illis ordinate disponant, petitionesque cum earum decretis, & quicquid circa eas provisum fuerit inserant, acta omnia, a nulla in charta lacunis interpositis, describant, & intiment; diem quoque mensem, & annum apponant, & cum opus fuerit ipsi, & judices se subscribant, & rubricis notent. Quæ omnia notarii quotidie præstent, ne unius causæ petitiones, & acta, cum alterius petitionibus, & actis involuta confundantur. Processus ordine dispositos semper habeant, & quæ fuerint E

a) Forte, nullis.

ANNO CHRISTI 1585.

rint a judicibus decreta, non in exceptoriis co- A
dicibus, ſive manualibus, ſed in ipſis proceſſi-
bus ſint inſerta. Si quid horum ſemel prætermiſerint, duobus pondo mulctentur, ſi bis, duplo magis, & ſic deinceps creſcente contumacia, pœnæ quoque pecuniariæ accreſcant, uſque ad officii ſuſpenſionem, quarum mulctarum tertia pars delatori tribuatur.

§ IV.

Ne proceſſum originalem, ejuſve tranſumptum ullatenus litigatoribus tradant, ſub pœna trium pondo quoties id fecerint, neque etiam procuratoribus, niſi de mandato judicum. Si vero ne tradatur judices interdicant, ejuſque co- B
piam concedi oporteat, notarii ad advocatos proceſſum deferant, contentaque in proceſſu ipſi advocatis legant, ac ſecum poſtea reportent. Idque in ſcripturis originalibus ſervetur ſub eadem pœna.

§ V.

Proceſſus procuratoribus minime tradantur, niſi chirographo ab eis accepto, & foliorum numero in libro deſcripto. Quo ſtante chirographo, a procuratore proceſſus repetendus eſt, ſi autem deletum ſit repetatur a notario, aut damnum ſolvat, ſi proceſſus denuo iterum fieri minime poſſit, oblatamque petitionem notarii ne recipiant, niſi allato proceſſu, ſub pœna C
pondo unius. Informatio vero ſummaria ſine teſtium nominibus, aut chirographo tradi poterit, quæ tribui mandabitur in forma conſueta, hoc eſt illius tranſumptum.

§ VI.

Si literæ alicujus decreti, aut viſionis in favorem alterius litigantium expeditæ, fuerint amiſſæ, aliæ ſimiles decreto, aut viſioni conformes, inde, unde primæ emanarunt tranſumptas eidem litigatori tradant. Quod tantum cum mandato judicis fiat, alias nullam fidem faciat. Si vero notarius propria auctoritate tradat, pœnam trium pondo incurrat. D

§ VII.

Ne mandatum executorium cujuſcumque ſummariæ, nec decretum de immittendo in poſſeſſionem, nec mandata ſequeſtri faciendi, pignora capiendi, brachii ſæcularis auxilium implorandi ſollicitatori, tabellioni, aut ulli cuiquam tradant, ſed parti petenti, aut noſtro executori, vel judici ſæculari, in caſibus per hæc decreta conceſſis, nec illi mandata hujuſmodi ſcribant, ſub pœna quatuor pondo ab utroque incurrenda, ſi ſemel perpetratum id fuerit, ſi vero bis, dupli pœna imponatur, & ſic deinceps habito reſpectu pœnæ, uſque ad E
ſuſpenſionem augeantur.

§ VIII.

In cauſis fiſcalibus, aliiſve quibuſcumque, libellos, nec articulos ullatenus recipiant, niſi a parte, vel a juriſconſulto cognito ſubſcripti ſint, nec petitionem concluſionis in cauſa, nec ullam aliam, quæ negotium principale tangat, niſi ſit petitio termini, proceſſuſve, aut actorum judicii ſub pœna unius pondo, & damnum perſolvant.

§ IX.

In cauſis decem pondo de Tipuzque non excedentibus, ſine proceſſu, & figura judicii procedatur, ac veritate ſummarie comperta, judices ad perſolvendum debitores coerceant. Si quis a debitore receperit, quod ſibi non debebatur illud cum duplo reddat. Iis vero in caſibus petitio, condemnatio, aut abſolutio in ſcriptum tantum referantur. Nec libelli admittantur, nec pro hac ſcriptura ultra duorum regalium mercedem notarii exigere poſſint.

§ X.

Literas apoſtolicas, mandata, aliaſve quaſcumque originales ſcripturas a litigatoribus productas, & ſententias notarii apud ſe retineant; ac tantum exempla cum originalibus collata in proceſſu habeant, ſub pœna unius pondo ad damnumque teneantur, caſu quo hujuſmodi documenta fuerint amiſſa.

§ XI.

Pro ſingulis chartis exemplorum, a litigatore ſcripturas has producente, ſtipendium exigat notarius juxta taxationem, quod ſi originales prædicti a parte producente repetantur, adverſario non reclamante, productori tradantur, exemplo cum originali collato in proceſſu prius relicto, & adverſario etiam citato. Si vero ſcripturæ de falſitate arguantur, idque jurejurando affirmetur, notarii unicuique partium, & earum procuratoribus, & advocatis originales oſtendant, eiſque ſumptum ſcripturarum dent, cum die, menſe, & anno, ut de jure ſuo allegare poſſint.

§ XII.

Informationes ſummarias originales ne tradant, niſi exemplum in publica forma cum originali collatum relinquatur, & prout in titulo de probationibus continetur.

§ XIII.

Notarii omnes, actorum, ſcripturarumque per eos receptarum protocollum habeant, acta, aut alia quævis inſtrumenta, ſive judiacialiter ſive extra judicialiter in toto vel in parte recipiant, charta alba, & inſcripta remanente, ſed omnia ſtatim in ſcriptis compleant, & ad longum extenſe ſcribant, ſub pœna ſi id ſemel commiſerint pondo trium, ſi bis, duplum, & ſub aliis præterea pœnis judicum arbitrio infligendis.

§ XIV.

Ne moleſtiis, aut favoribus litigatores impellant, ut illis morem gerendi gratia, procuratores, aut advocatos, inviti deligant: ſin minus pro qualitate delicti puniantur.

§ XV.

Sententias uſquequo proferantur, ne revelent, eas ipſi propria manu ſcribant, ſi contra a judicibus puniantur.

§ XVI.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XVI.

Tam pro petitionibus, instrumentis, processibus, & probationibus, quam pro scripturis, quæ ab eis confectæ, vel coram eis productæ sunt, quicquam aliud non accipiant, ultra id, quod a judice, vel a persona ad id deputata præfinitum sit, aut juxta hujus synodi taxam æstimatum, & in actis quod pro mercede acceperint conscribant, fidemque faciant, præsente eo, qui persolvit litigatore, qui se subscribat, ipso vero nesciente subscriptionem facere, id ejus procurator præstet, sub pœna reddendi quadruplum, si semel secus fecerint: si bis, duplo mulctentur, ac mulctæ pars tertia nuntiatori applicetur.

§ XVII.

Notarii, circa dimissoriarum, seu testimonialium literarum mercedem, sacri concilii Tridentini decretum servent, sed quia ubi pro officio exercendo, nullum sibi est ab episcopo salarium constitutum, idem concilium decimam tantum unius aurei partem, accipiendi facultatem tribuit; hæc synodus arbitratur, ut ratione hujus decimæ partis, quatuor homines tantum in hac provincia accipiant: si quid amplius, teneri in conscientia ad restitutionem decernit: præterea pœnis a jure statutis juxta prædictum decretum punientur.

§ XVIII.

Executioni pœnarum, & pœnitentiarum solennium ex delicto, notarii principales, una cum executore tribunalis ecclesiastici præsentes interstint, ipsique, aut parochi, in eorum præsentia in ecclesiis, ubi hujusmodi fit executio, ejus causam, & rationem populo denuntient, juxta seriem sententiæ contra reos latæ, nec quemquam ad id in sui locum substituant: quod si semel contra fecerint, pondo uno mulctentur: si bis, duplo magis: si ter, usque ad privationem officii arbitrio judicum pœna accrescat.

§ XIX.

Nihil mercedis pro custodiendis, ordine disponendis, quærendisve processibus accipiant, aut eorum ministros accipere permittant, sub pœna reddendi duplum, cujus tertia pars delatori tribuatur, nisi processus aut finiti jam sint, aut adeo ab antiquo pendeant, ut judicis arbitrio pro illis inveniendis, quicquam mercedis constituatur.

§ XX.

Pro scripturis, quæ in vulgarem linguam transferentur, si pro ipsis antea stipendia soluta sunt, quamvis cum interpretis juramento denuo producantur, nihil quicquam salarii accipiant, immo ad effectum hujusmodi utraque scriptura, tempore productionis, & executionis una tantum sentiatur, sub pœna quadrupli, cujus tertia pars nuntiatori applicetur.

§ XXI.

Notarii, quando scripturas ab ipsis confectas, signo suo munitas tradiderint, earum protocollum cum subscriptione partis apud se retineant, qua in te omnes servent, quod notariis præceptum est, sub pœnis eisdem impositis, juxta horum regnorum leges, protocollumque habeant annorum ordine, & alphabeto distinctum, ut solent notarii, sub pœna pondo viginti.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXII.

Si apud notarios ecclesiasticæ curiæ, incepta aliqua in visitatione negotia expediantur, exigant etiam visitatoris, & ejus notarii salaria, eisque infra diem statim a reditu visitationis persolvant, sub pœna dupli.

§ XXIII.

In negotiis, quæ a vicariis ad officiales deferuntur, notarii in testimonialibus delationis, litigatoribus concessis, taxationem expensarum describant, vicariis prædictis eorumque notariis debitarum.

§ XXIV.

Si ad usum unius tantum instrumenti totus processus producatur, nihil aliud accipiant, quam quod pro illius instrumenti productione debetur, sub pœna reddendi duplum.

§ XXV.

Quando notarius aliquis curiæ episcopalis mortem obierit, aut ab episcopo, vel ejus officiali fuerit dimissus, judices protocolla, & scripturas custodiant, ut est per legem regni dispositum. Lex reg. 24. tit. 25. lib. 4. recopil.

§ XXVI.

Notarius vero in ejus locum suffectus, facto inventario, illa recipiat, ut ipse deinceps de scripturis hujusmodi prædecessoris sui, si petantur, rationem reddat, ad præscriptum ejusdem legis, & pro notarii mortui, vel dimissi protocollis, ei aut ejus uxori, sive filiis summam, de qua convenient persolvat; qui si discrepaverint, æqua moderatione adhibita, eos judex concordet, omni appellatione remota, quia gratis, & sine ullo pretio ad hæc officia ipsi deliguntur. Lex reg. 13. tit. 20. lib. 2. recopil.

§ XXVII.

Mulctas, aut quævis alia deposita jussu judicum facta, notarii in depositum ne recipiant, sub pœna decem pondo quoties secus fecerint.

§ XXVIII.

In omnibus ecclesiasticis curiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, ut commodius fieri poterit, tabelliones, qui receptores dicuntur, duo sint timoratæ conscientiæ homines, idonei, usu, & experientia, in negotiis exercitati, in examinandis testibus periti, secreti amatores, atque fideles, qui ab episcopo, sive ejus officiali examinentur, ab eisdemque deligantur, & deputentur, ut per spatium unius anni, vel minus hoc officio fungantur, ad episcopi, seu ejus officialis arbitrium.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXIX.

His autem receptoribus, si litigatores petierint, vel judices ita sentirent convenire, pro opportunitate negotii, probationes eæ committantur, quas notarii recipere non valent, nullasque alias faciant, nec in plenario, nec in summario judicio, quam quæ sibi ab officialibus injuncta sint, etiam ex commissione vicariorum denuntiationes nullatenus faciant, nec ab eis factæ admittantur. Ipsi, aut alii per eos, in quacumque causa delatores esse non possint; probationes per eos factas, ante publicationem directe, vel indirecte ne revelent; & si in aliquo, huic decreto contravenerint, [a] pro semestre suspendantur: si bis, officio priventur. Quando vero visitatores extra, vel intra cathedralem ecclesiam visitaverint, receptores hujusmodi officium notarii vicissim exercere poterunt, ab antiquiori incipiendo, nisi aliud episcopo videbitur. Eo tamen anno, quo officium hoc obierint, ratione salarii, illud accipiant, quod solent notarii visitatoris, itidemque, quod juxta taxam sibi constitutum est. Processus visitationis coram eis confecti, cum primum terminati sint, visitatoribus tradant, a quibus juxta ordinem titulo de visitationibus præscriptum, custodiantur; notarii, & receptores non solum ipsi per se, quando sibi commissum fuerit testes examinent, sed etiam eorum dicta propria manu scribant, neque id per suos ministros, aut coram eis faciant, quæ postquam scripta sint, usque ad publicationem clausa asservent. Si vero ipsi, absentia, senectute, ægritudine, aut alias legitime impediantur, quominus scribere possint, alius ex notariis, vel receptoribus a judice causæ, ad id deligatur, & deputetur, ipsis inter se circa sua salaria convenientibus; hujusmodi autem dicta testium, sic scripta notario originario tradantur, ut ea ad supra scriptam formam custodiat. Quod si id adimplere semel negligenter omiserit pœna trium pondo subjaceat, si bis pondo sex, & suspensionis per dies quindecim, si ter pondo duodecim, ac suspensionis per bimestre.

a) *Forte*, per. H.

§ XXX.

Receptor aliquo ad probationem recipiendum iturus, prius ne mittatur, quam ante notarium juret, se bene, & fideliter acturum, & æquitatem in ea commissione parti utrique servaturum, nihilque præter salarium, & quod sibi taxa constitutum est accepturum, ad idque moram temporis opportunam tantum insumpturum, etiam si a tempore causæ præfinito aliquod superfit. Quod re ipsa adimpleat, nec a litigatoribus quicquam etiam esculentum accipiat, aut ad eorum domus hospitii causa divertat: si contravenerit, ultra perjurii pœnam, duplum restituat.

§ XXXI.

Pro recipiendis testibus intra civitates, ubi curia ecclesiastica residet, salarium ne accipiant, nisi talis causa sit, aut tot articuli, de quibus interrogandi sint testes, ut in his laboriosissimam operam impendant, quo in casu, a judicibus pro laboris merito æstimetur, nihilque aliud exigant, quam quod fuerit æstimatum, ac emolumenta sibi præfinita ex taxa, sub pœna reddendi duplum: æstimatio vero hujusmodi juxta taxam fiat, quæ de hac re notariis est constituta.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXXII.

Receptores, aut notarii, cum salaria a litigatoribus petierint, manifeste declarent quid sibi ab illis debeatur, nec pecunias aliquas postulent in partem plenariæ solutionis, alias graviter usque ad suspensionem puniantur.

Lex reg. 18 tit. 20. lib. recopil.

§ XXXIII.

Notarii, receptoresve mandatum, aut testis depositionem per notas sub compendio ne suscipiant; Nec a hæc postquam testis semel fuerit examinatus, ejus dictum extendant, sub pœna annuæ suspensionis ab officio, si id primo commiserint; si vero bis deliquerint, officio priventur.

a) *Forte reddant*, hæc H.

§ XXXIV.

Notarii, aut eorum ministri, necnon receptores dona ulla, pecuniasve, aut gemmas, aut esculenta a litigatoribus ne accipiant, nec eorum, aut consanguineorum domus adeant, hospitii causa, nec eorum victores sint. Si quid vero hujusmodi acceperint, in duplo reddant, eaque sit ad hoc sufficiens probatio, quæ ex constitutione legum hujus regni recepta est.

Lex reg. 8. tit. 9. lib. & l. 7. tit. lib. 7. reco.

§ XXXV.

Excommunicationum literas, sine consensu episcopi, aut ab eo expressam auctoritatem habentis, notarii signo suo ne communiant, aut se illis subscribant, sub pœna pondo decem expensis pro administratione justitiæ, nuntiatori, & pauperibus distribuendorum. Quando autem facultate (ut dictum est) præcedente secundas denuntiatorias dederint, primas monitorias recuperent; quando vero tertias contra participantes expedierint, primæ, & secundæ similiter apud se remaneant. Is porro ordo servetur in omnibus aliis literis expediendis, quarum nullæ apud litigatores remaneant, nisi aliud episcopo videbitur, sub pœna quatuor pondo auri communis, sumptibus pro administranda justitia applicandorum, hujusmodi autem literæ ad præscriptam ab hac synodo formam, expediantur.

Mexic. 1. c. Granat. tit. de sentent. excommunicationis, n. 10.

§ XXXVI.

Quod, ut executioni mandetur post præsentium decretorum publicationem, literæ prædictæ impressæ evulgentur, eæque solum expediantur: ut autem registrum ordinum diligenter conficiatur, multisque incommodis obviam fiat, quæ alias oriri possint; notarius, seu secretarius, ad id deputatus omnes ad ordines promotos in registro scribat, in quo ordinatorum nomina, parentes, oppidum, diœcesim, ecclesiam ubi ordines celebrati sunt, titulos præterea, ad quos fuere promoti, cum testibus, die, mense, & anno describat, ipseque, & examinatores se subscribant. Hoc itidem registrum in archivio cathedralis ecclesiæ, cum aliis ejusdem scripturis, asserventur: nullæque deinceps testimoniales literæ dentur, nisi ab hujusmodi registro, ut præfertur subscripto, exemplum desumatur, sub pœna minarum pondo duorum, quæ fabricæ ecclesiæ cathedralis, & accusatori æque applicentur.

§ XXXVII.

§. XXXVII.

Notarii omnes, tam ordinarii, quam apostolici ad mandata aliqua intimanda, seu ad publicandum censuras excommunicationis, interdicti, aut cessationis a divinis, a litigatoribus, vel a judice requisiti, prout eis jussum fuerit, id exequantur in calce mandati, intimatione, & publicatione cum testibus, necnon eorum subscriptione appositis. Quod si actorum hujusmodi sumptum petatur, illum dent totius ratione negotii, ac responsione in eo descriptis. Si secus fecerint, graviter usque ad suspensionem, & privationem officii, pœnas dabunt. Prædicta vero prædicatio e suggesto, seu alio commodiori loco, ut ab omnibus ibi præsentibus audiatur, inter missarum solennia, tempore offertorii in ecclesia fiat.

§. XXXVIII.

Si quis alteri in officio notarii succedat, ei a prædecessore protocolla, registraque omnia scripturarum, & negotiorum, quæ apud se retinebat, adhibito inventario, in episcopali archivio reponendo, tradantur, idque ita facturos esse, cum ad officium recipiuntur notarii, jurejurando se obstringant: secretarii tamen episcopi eo nomine, ab eis confecta scripturarum registra successori ne dent, sed in archivio episcopali recondant.

LIBRI PRIMI TITULUS XI.

De officio executoris justitiæ.

§. I.

ECCLESIASTICI executores nisi de mandato episcopi, aut ejus officialis, quemquam in sacro ordine constitutum ne capiant, si tale delictum non fuerit, ob quod juxta juris, & hujus synodi decretorum formam, in fragranti capi possit. Noctu totam civitatem, seu oppidum accurate perlustrent, explorentque, si qui clerici vestitu indecenti vagantur, si arma gestant, aut musica instrumenta deferunt, si suspectas domus ingrediuntur. Quod si quemquam in aliquo horum crimine deprehenderint, armis hujusmodi, instrumentis musicis, & indecenti vestitu sublatis, cum carcere includant. Si ipsa in die luce hæc evenerint, ante ingressum carceris, ad officiales episcopi captus deferatur. Si vero noctu sequenti die officialibus id notum fiat, ut reus convenienti carceris custodia detineatur.

§. II.

Quod adeo caute, & absque scandalo fiat, ne inde infamia oriatur, vinculis sine mandato judicis non ligetur, sub pœna pondo sex, quorum tertia pars accusatori, reliquæ sumptibus pro administratione justitiæ tribuantur. At si clerici non capiantur, vi resistant, judicis arbitrio graviter pœnas luant, si autem executores hujusmodi, eorum crimina dissimulaverint, officiorum inhabiles reddantur.

§. III.

Si quoque diverterint alicujus executionis faciendæ causa, ratione ejus solitum emolumentum accipiant; si pro diebus singulis aliquod salarium eis constitutum non sit. In commissionibus vero sibi factis, salarium, ac tempus, præfiniantur, atque exprimantur. In actis autem, eum sua, & litigatoris subscriptione, si sciat scribere: si vero nesciat, cum parochi, aut eo absente, sacristæ subscriptione scribant quidquid de re ipsa acceperint: si secus fecerint, ejus quod acceperunt jacturam faciant, quamvis, se recepisse negent: si vero quid amplius acceperint, cum quadruplo reddant.

ANNO CHRISTI 1585.

§. IV.

Executores quicumque, officii causa aliquo proficiscentes, etiamsi varias executiones, & in diversis locis faciant, nihil amplius salarii ex aditu, & redditu percipiant, quam quod pro itinere unius executionis debetur, idque pro rata in singulas executiones distribuant, quod, ut constare possit, in actis afferant fidem distributionis per eos factæ, & apothecarum salarii juxta suprascriptam formam. Si vero justum salarium excesserint; id, ut cum pœna persolvant, judex præcipiat, & contrafacientem quadruplum solvere coerceat.

§. V.

Mandata capiendi, & exequendi, & alia faciendi, quæ ad suum spectant officium diligenter adimpleant, partibus contra quas data sunt nequaquam nuntiantes. Neque in aliquo excedant ipsa adimplentes, aliter enim pro qualitate excessus, arbitrio judicis punientur.

§. VI.

Executores ecclesiastici ad justitiæ executionem executores sæculares comites sibi non adjungant, etiam sub prætextu capiendi sæcularem clerici complicem, nisi ad id expressum in scriptis mandatum, a judicibus præscriptum præcedat, nec cum sæcularibus executoribus hujusmodi, clericorum domos ingrediantur, aut inquirant, si secus fecerint, judicum arbitrio severe plectantur.

§. VII.

Ne dona, aut munera accipiant, neve quos comprehenderint, aut comprehendere desiverint vexent, aut molestent, nec ob aliquam aliam causam quæstum aliquem injuria extorqueant; sint minus judices arbitrio suo, usque ad privationem officii pro qualitate culpæ, de eis pœnas sumant.

§. VIII.

Ire itidem teneantur, ad * refrendandum mandata auxilii brachii sæcularis, a judicibus, & officialibus data, ad eaque exequi faciendum, una cum executore sæculari.

§. IX.

Quando ad hoc munus recipiuntur, jurent de eo bene, fideliterque obeundo, & de observandis, quantum in se est, decretis, ab hac synodo constitutis.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI PRIMI TITULUS XII.

De officio cuſtodis, & cuſtodia reorum.

§ I.

Late Gran. ſynod. ut ſupra, tit. de offic. cuſtodis, & cuſtodia reorum.

CUSTOS carcerum eccleſiaſticorum diligenter curet, ut in eis hora competenti, & decenti loco, dominicis, & feſtis miſſa celebretur, quam omnes audiant, ad idque officialis epiſcopi capellanum arbitratu ſuo deligat; cui ex mulctis cameræ congrua eleemoſyna conſtituatur. Cuſtos vero ſacerdotales veſtes in arca nitidas aſſervet.

§ II.

Feminæ in carcere ſeparatæ a viris ſint, adeo, ut cum illis commercium non habeant. Si quem vero in hoc cuſtos exceſſiſſe repererit vinculis coerceat.

§ III.

Arma offenſiva, vel defenſiva captis non permittat: ſi quis habeat, eorum jacturam faciat, & in uſum pauperum carceris divendantur. Quod ſi negligenter in hoc cuſtos egerit, pro ratione culpæ punietur.

§ IV.

Carcerem clauſum, & mundum a ſpurcitiis teneat, & detentos in carcere diligenter, quantum fieri poterit, cuſtodiat. Eo ingredi mulieres ne permittat, niſi mater, ſoror, uxorve alicujus vincti ſint: eæ autem, in ejus cubicula ne intrent, ſed cum eo extra cancellos ferreos colloquantur, niſi ægritudine, impedimentove teneretur, quominus ad cancellos hujuſmodi deſcendere poſſit. Nocte in carcere feminæ ne remaneant, niſi de officialis epiſcopi licentia, gravi urgente neceſſitate, ſub pœna duorum pondo quoties ſecus fecerint. Cuſtos vero, ſi ſemel mulier noctu in carcere dormiat, tribus pondo mulctetur: ſi bis, pondo ſex: ſi ter, officio privetur: itidemque hi, qui carcere incluſi ſunt, ſi decretum hujuſmodi ſemel violaverint, quatuor pondo: ſi bis, octo perſolvant: ſi ter, ſtrictiori carcere incluſi vinculis coerceantur.

§ V.

Ad dies viſitationi carceris indictos, cuſtos ita ſe præparet, ut cameram in loco carceris magis publico ſitam ſternat, ſella, menſaque una, & ſcamnis paratam. Indicem præterea eorum, qui jam diu, vel nuper in carcere detinentur, judicii offerat, ut juxta indicem hujuſmodi, ſingulos ad ſe judex vocet. Si quis vero ſeſe occultaverit, eum notarii judici manifeſtent.

§ VI.

Si quis ſe in carcere conſtituat, vel comprehenſus includatur, cuſtos in libro deſcribat, hunc ſibi in cuſtodiam tradi, & cujus rei cauſa, & ad cujus inſtantiam captus ſit, notet, itidemque efficiat, ſi quis dum jam captus detinetur, ſequeſtratus fuerit, quibus cuſtos ſe ſubſcribat, ſub pœna pondo unius cum dimidio, quoties in hoc negligenter egerit.

§ VII.

Ne a captis dona, munerave accipiat, neque eos vinculis injuſte coerceat, nec a vinculis magis, minuſve ſolvat, quam mandato judicum ſibi injunctum ſit, neque eis directe, aut indirecte moleſtias inferat, quas pecuniis, aliiſve rebus redimant, ſub pœna reſtituendi quadruplum, ſi quid, ſic injuſte extorſerit, idque juxta legum horum regnorum formulam probetur. Lex reg. 7 tit. 2. lib. recopil.

§ VIII.

Capti, qui a carcere liberari jubentur, pro ſalariis, aut expenſis miniſtrorum, ne detineantur, ſi ipſi pauperes eſſe juraverint, & judices ita exiſtimaverint, ſtatimque dimittantur, niſi aliis de cauſis fuerint retenti, neque ab eis carceris cuſtodes pignora capiant, ſibi obligari faciant, aut fideijuſſores dari compellant, neque eos pro ſtipendiis hujuſmodi ullatenus vexent, ſub pœna pondo trium, quoties contrafecerint, idque ſervetur, etiamſi ob crimina in carcere conjecti fuerint, de quibus judex, die viſitationi carceris indicto, inquirat. Lex reg. & 21. tit. libro 1. recopilationis

§ IX.

In publico carceris loco index æſtimationis ſtipendiorum, quæ cuſtodes, a captis exigere debent, ubi commode ab omnibus legi poſſint, clare, ac perſpicue conſcriptus collocetur, idque omni modo, ſub pœna pondo ſex cuſtodes adimpleant.

§ X.

Carceris vincula omnia diligenter cuſtos aſſervet, & cum unus obierit, inventario, per antiquiorem curiæ notarium confecto, ea recipiat, eodemque etiam interveniente, cum munus peregerit reſtituat. Fideijuſſores idoneos, ſpectataque fide probatos cuſtos det, cum quibus ipſe promittat, ſe officio ſuo fideliter, & accurate functurum, & ſi quid damni, carceri, vinculis, comprehenſiſve evenerit, reparaturum aut ſi ratione officii in aliqua pecuniarum ſumma fuerit condemnatus, eam perſoluturum. Ad hoc etiam, & ad decreta hujus ſynodi ſervanda, jurejurando ſe obſtringat. Interdicit quoque hæc ſynodus, ne cuſtos carceris, aut alius ex ejus familia, captis aleas det, aut ab eis ſtrenas, aliudve ſimile exigat: ſi vero ſecus fecerit, uſque ad privationem officii, pro ut delictum poſtulaverit contra eum procedetur. Confonat Milan. 1. de carcer cuſtodibu

§ XI.

Admonentur præterea officiales, & vicarii omnes, ut cum die ſabbato carcerem viſitaverint, de hoc decreto contentis diligenter inquirant, quodque cuſtos cum vinctis agat, & ad hoc potiſſimum incumbant, ut ad Dei cultum, & honorem muneri ſuo ſatisfaciant.

LIBRI PRIMI TITULUS XIII.

De majoritate, & obedientia.

§ I.

Ut pace, & tranquillitate concordes eccleſiaſtici

ANNO CHRISTI 1585.

stici viri unum opus conflent, nullisque dissidiis inter se contendant, unicuique juxta eam, qua eminet, dignitatem, aut juxta munus, quo fungitur, honorem, locum sedemque constitui maxime necessarium est, eam ob causam sacrosanctum Tridentinum concilium de episcopis in hunc modum decernit. Episcopis praeterea ubique is honor tribuatur; qui eorum dignitati par est; eique in choro, & in capitulo, in processionibus, & aliis actibus publicis sit prima sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & praecipua omnium rerum agendarum auctoritas. Qui si aliquid canonicis ad deliberandum proponant, nec de re, ad suum, vel suorum commodum spectante agatur, episcopi ipsi capitulum convocent, vota exquirant, & juxta ea concludant. Neque vero ob id a concilio praebendatis, & capitularibus quicquam de sua dignitate detrahitur, aut de his facultatibus, quae sibi de jure, & consuetudine competunt, & non adversantur Tridentino concilio. Quo vero ad ea, quae in capitulis cathedralium decernenda sunt, recta, unanimisque sit omnium conspiratio. Jubet haec synodus, ut cum episcopus, decanusve aut qui praesse debet, capitulum ad extraordinaria negotia convocaverit, in scheda vocationis, etiam ea capita contineantur, de quibus deliberandum est, quae capita etiam ad episcopum deferantur, nisi de re episcopo, sive alicui ex episcopi familiaribus, competenti agendum erit. Tunc enim solum capitulares convocandi sunt, & ad praescriptum hujus decreti instruendi.

§ II.

Quoniam in frequenti congregatione, ubi ecclesiastici, saeculares, & regulares conveniunt nisi aliquis praesideat, cujus auctoritate omnes in officio contineantur, dissidiorum, ac tumultuum posset occasio suboriri, sacrosancto concilio Tridentino haec synodus inhaerens praecipit ut quando in processionibus publicis, & in iis, quae fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, de quavis praecedentia controversiae oriuntur, eas episcopus [amota omni appellatione] componat, non obstantibus quibuscumque, prout ejusdem concilii decreto, & constitutione sanctae memoriae Gregorii XIII. hac de re editis, cautum est.

§ III.

Statuit praeterea, ac mandat haec synodus, ne ullus clericus cujuscumque conditionis bachalaureum, licentiatum, magistrum, doctoremve in aliqua facultate se nominet, aut subscribat, in his locis ubi de ejus gradu constare non potest, nisi prius episcopo literas testimoniales gradus hujusmodi ostendat, sub poena pondo centum auri, piis operibus, justitiae sumptibus, & accusatori aeque applicandorum; poenis contra hos a lege regni statutis in suo robore, & firmitate permanentibus.

LIBRI SECUNDI TITULUS I.

De ordine judiciorum.

§ I.

IN locis ad audiendum causas deputatis, silentium, ordo, & obedientia servetur; in sedi-

ANNO CHRISTI 1585.

bus, & provisionibus ratione antiquitatis officii notariis, & procuratoribus honor deferatur; ac inter omnes summa sit cum modestia consensio. Quod si minus fecerint, judicum arbitrio mulctentur, & usque ad suspensionem, & privationem officii puniantur.

§ II.

Nullus curiae minister, litigator, aliusve quicumque intra aulam, quo tempore audientia celebratur, arma quaecumque secum habeat, & ut hoc servetur, opportuno adhibito remedio, judex accurate invigilet. Estilo uniforme de todos tribunales.

§ III.

Advocatus, & procurator deputentur, qui miserabilium personarum causas defendant, & salarium quod sibi fuerit ab episcopo constitutum ex camera percipiant; Hi vero illorum causas, quos ut pauperes, in eorum patrocinium judices tradiderunt, gratis defendere teneantur, nec ab eis quicquam accipiant, eorumve operas ad suos usus conferant sub poena reddendi duplum, cujus mulctae dimidia pars miserabilius personis applicetur. Admonetur etiam, ut in his pauperum causis accurate studeant, & pro brevi earum expeditione laborent, cum omni caritatis, & mansuetudinis affectu, ne pauperes jus suum amittant. Quod si opus fuerit judices verbo, aut scripto instruere, id praestent, si vero, ex eorum negligentia pauperibus damnum importetur, restituendi illud poenae subjaceant.

§ IV.

In causis minorum, si ex eorum aspectu talis esse appareat, ipsis praesentibus, sive adsint, sive absint, cum speciali ad id mandato curatores deputentur, qui jurent se minorum suorum causas defensuros, omni diligentia & consilio adhibitis. Confessio vero a minori ne petatur, nisi antequam praincipiat: curator praesens sit, aliter confessio invalida sit.

§ V.

Publica instrumenta, & ea, quae guarentigia dicuntur, & chirographa recognita, etiam non praecedente mandato, aut monitorio, executioni mandentur, serventurque stilus, & forma saecularium tribunalium, ac leges regiae de hoc sancitae, tam quo ad executionem, terminos, praeconia, & fideijussores; quam quo ad alia; clericus autem, in quem executio facta est carcere sit inclusus, donec tamquam pauper gaudere velit privilegio in favorem status ecclesiastici a Gregorio papa IX. concesso, in decretali, quae incipit *Odoardus*, Quam papae constitutionem judices, & officiales inviolabiliter servent, & adimpleant. Quando autem creditores chirographa, aliasve privatas scripturas obtulerint, ut recognoscantur, judices id fieri mandent: quod si debitores clerici, id non fecerint duabus & non minus, nec aliter, nisi in proprias eorum personas contumaciis incusatis, chirographa, & instrumenta privata hujusmodi pro recognitis habeantur, & tanquam recognita executioni mandentur, servato ordine praemisso in publicis instrumentis, quae promptam habent executionem. Lex. 1. 2. & 3. tit. 21. lib. 4. recopil. Cap. Odoardus de solutionibus. Synodus de Osma tit. 34. const. 1. § 5. fol. 186. & synod. de Valladolid. lib. 3. tit. 8. const 1.

ANNO CHRISTI 1585.

§ VI.

Quælibet declinatoria exceptio, aut incompetentiæ jurisdictionis, intra novem dies opponatur, a fine præfixi termini computandos, aut parte præsente, a die, qua intimata fuerit, citatio. Quo termino elapso [a] declinatoria hujusmodi exceptio allegata non sit, restitutio in integrum adversus ejus temporis lapsum non concedatur, & si in aliis casibus concedenda esset: pro termino autem ad probandum viginti dies præscribuntur, quod si exceptio declinatoria probatur, causæ principalis cognitio cesset, sin minus, in expensis, & damnis pro retardatione litis alteri parti illatis condemnetur. Quæ statim solvere a judice reus compellatur. Si vero intra prædictum tempus pars non declinaverit, lis contestetur, reconventiones fiant, eisque intra terminum respondeatur, juxta legum regni dispositionem, quarum usus, & observantia, quo ad hoc præcipitur. Breviori vero in termino definire in potestate judicum sit, si ob justas aliquas causas, id fieri debere sibi videatur. Idem præcipitur observare, in clare & aperte positionibus respondendo, juxta leges regni circa hoc disponentes.

a) Forte. si declinatoria. H.

Lex. 1. & 2. tit. 5. lib. 4. recopil.

Lex. 1. & 2. tit. 7. lib. 4. recopil.

§ VII.

Finem litibus cupiens hæc synodus imponi, ne partes ultra modum graventur dilationibus, & expensis, statuit, ac sancit, ut ecclesiastici judices hujus provinciæ, sive ordinarii, sive ex speciali episcopi commissione delegati in causis levibus, & parvi momenti, nullos libellos admittant. In his vero, quæ majoris fuerint momenti, duo tantum ab utroque litigatore libelli producantur, usque ad primam conclusionem, & articulos ad probationes faciendas. Post publicationem vero a singulis litigatoribus produci, nisi unus tantum libellus non possit, quod si de facto plures, quam hoc decreto sancitum est, producantur, aut recipiantur, ii nulli decernuntur, omnisque probatio, eorum virtute facta invalida sit, nec fidem ullo modo faciat: qui libelli subscripti, signatique sint ab advocato probato, & gradu insignito, vel ab eadem parte, nec aliter admittantur, nisi causæ qualitas judicis arbitrio aliud postulaverit. Si vero aliqua declinatoria exceptio opponatur, intra octo dies continue a die oppositionis numerandos, probari debeat, ne parti ad probandum terminus prorogetur. Concluſa vero causa ad pronuntiandum interlocutorie dies sex, ad ferendam vero definitivam sententiam dies decem præscribuntur: quibus elapsis, si judices contrafecerint, expensas hac de causa factas, a die elapsi termini, usque ad sententiarum hujusmodi pronuntiationem in duplo reddant.

Conc. Mex. 1. c. 83. & synod. de Quiroga const. 112.

§ VIII.

Cum partes, ad suas probationes faciendas, admissæ fuerint, si probationes non fecerint, neque literas, quas vocant receptorias extraxerint, & altera pars ob non factam diligentiam a parte adversa, nec ab eadem literas hujusmodi extractas petierit terminum, pro denegato haberi, & causam pro concluſa, & definiendam esse, altera pars citari mandetur, & contumaciis incusatis provideatur, quod ad tertiam diem receptorias extrahat; si autem illas non extraxerit, habeatur causa pro concluſa, etiam termino ad probandum nondum elapso, ut hac ratione lites brevius expediantur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ IX.

Quando una ex partibus litigantibus factam probationem produxerit, & ea non obstante, pars altera in causa concludi petierit, pars probationem producens citetur, & super hoc articulo contumaciæ incusentur, & concludatur, antequam concluſio ultima fiat in causa, quod vero secus actum fuerit, sit in se nullum.

§ X.

Si publicatio petatur, & hæc eo, quod terminus duret ab altera parte contradicatur, ad excusandum actorum examen, & alias de hoc dilationes, præcipitur judicibus, ut sub conditione, si terminus elapsus sit, publicationem fieri provideant: quod si terminus adhuc duraverit, declarent, quod duret, quod sic jubeant, quamvis decretum conditionale sit.

§ XI.

Elapso termino ad probandum, si probatione facta publicationem fieri postuletur, aut probatio non facta causam haberi pro concluſa petatur, parte adversa citata, & non contradicente, contumaciaque incusata, sine ulla alia dilatione causam pro concluſa haberi mandetur: si vero pars contradixerit, cognita a judicibus contradictionis causa, ex actis quod justitiæ fuerit decernant.

§ XII.

Quando capitula contra aliquam hujus provinciæ personam dentur, fiscali tradantur. Quæ si subscripta non sint, & a quo exhibita fuerint, ignoretur, in eisque testes designati sint, ac in eis contenta adeo gravia provideantur, ut eorum remedium ad Dei cultum, & bonum commune spectet, factis prius de hac re certioribus episcopis, seu episcoporum officialibus, fiscalis capitula hujusmodi prosequatur. Quod si constet quis capitula obtulerit, præstitis idoneis fidejussoribus, promittat ille, qui ea dedit expensas hac de causa faciendas, si capitula minime probentur, persoluturum, itidemque puniantur, pro ut accusator calumnioſus de jure venit puniendus.

§ XIII.

In his, qui matrimonio conjuncti conjugalem vitam non ducere denuntiabuntur, parochi testimonium in probationem admittatur, quatenus ad matrimonium, & non cohabitationem, & sic comparere præcipiantur, & de hoc interrogentur. Quod si negaverint, fiscalis citetur, qui quatenus opus fuerit, ampliorem faciat probationem, & ratificatis testibus, pro ut juris sit, in causa decernatur.

§ XIV.

In causis criminalibus binarum nuptiarum, vivente primo conjuge, rei inclusi carcere teneantur

ANNO CHRISTI 85. neantur dum lis agitur, eosque sic detineri ju- A dices procurent, etiamsi a sententiis per eos latis rei hujusmodi appellaverint, ut sic finis his causis imponatur. Quando vero fiscalis accusaverit, illæ partes, quarum interest, citentur, eæque citationes fiant ex pecunia justitiæ sumptibus applicata.

§ XV.

Quando judicibus expedire videbitur, in causis criminalibus parti præsenti actorum sumptum concedere, ut sese defendat, fuerintque alii rei, & complices absentes, notarii advocato hujus partis, suppressis nominibus, processum legant, & id usque ad publicationem B diligenter servetur. Si vero nullum sit juris impedimentum, etiam cum nominibus, hujusmodi sumptum concedatur.

§ XVI.

In causis immunitatum, restitutionum, ad ecclesias confugentium, & aliis quibuscumque, in quibus judices procedunt aggravando censuras, antequam censuræ hujusmodi aggraventur, præcedat intimatio anterioris censuræ jam decretæ, de cujus intimatione fidem faciat notarius, præcedat quoque invocationis brachii secularis informatio, quo ordine, & C non aliter ad ecclesiasticum interdictum procedetur.

§ XVII.

In clandestinis conjugiis, quidquid circa ea a partibus petatur, fiscalis oppositio, & accusatio admittatur, acta, & probatio a partibus exhibita pro informatione summaria recipiantur; deinde testibus a partibus productis, per fiscalem ratificatis, iterumque habita partium confessione, per judices nostros hac in re decerni, & definiri potest, juxta dispositionem sacrosancti concilii Tridentini.

§ XVIII. D

Quando uxor proprium maritum de adulterio, concubinatuve accusaverit, judex efficiat, ut fiscalis, aut executor justitiæ, in judicio denuntiet, & causam prosequatur, adhibita cautela, ne maritus a propria uxore delatum fuisse judici sentiat.

§ XIX.

A miserabilibus personis litigantibus, nihil quidquam pecuniæ accipiatur ratione litis, eaque miserabilis persona reputetur, quæ in bonis mobilibus, & immobilibus quinquaginta pondo valorem non habuerit: probatio vero E quo ad hoc per notarium fiat, ex qua si officialibus constiterit, de paupertate personæ litigantis, ejusdem causis semotis dilationibus expediri, in omnibus subveniri jubeant.

§ XX.

Accusationes criminales contra clericos in sacris ordinibus constitutos illatæ, cum omni secreto, prout sacerdotalem personam decet, tractentur, & definiantur.

§ XXI.

ANNO CHRISTI 1585.

Quamvis delinquentes plures sint, de eodem crimine accusati, unus tantum processus conficiatur, nec ratione actorum processus, aliquid aliud exigatur, quam quæ sunt in indice taxæ constituta. Nam si in eadem causa tres complices sint, tamquam ab uno solo salaria, & expensæ exigendæ sunt.

§ XXII.

Ut molestiis, quas accusatores inferre solent, occurratur, mandat hæc synodus, ut judices ordinarii, visitatores, vicarii, & alii quicumque, quibus summariæ informationes super partium querelis, committentur, querelantibus præcipiant, facta in forma citatione, per notarium probationem recepturum, quatenus intra tres dies postquam reus partem se constituerit, compareant personaliter ad accusandum eum coram dictis judicibus: sin minus perpetuum eis silentium ad id imponetur: si vero duabus contumaciis incusatis, non comparuerint, nec accusaverint amplius, ne audiantur, eorumque vices, & voces fiscalis obtineat, qui tam in hoc casu, quam in criminalibus ceteris ad se pertinentibus, accusationem dare intra tres dies teneatur; postquam se reus in carcere Conc. Mex. l. 6. 77. & Granat. tit. de ordine judicio. n. 26. constituerit: judicibus autem, & officialibus jubetur, ut conclusis jam processibus, quo citius fieri poterit dictas criminales causas definiant, ita ut quantumvis processus prolixus sit, intra tredecim dies, a die conclusionis, aut breviori tempore si fieri potuerit diffinitivam sententiam ferant, in quo officialium conscientiæ onerantur, ne sumptus, & expensæ, ex nimia retardatione accrescant.

LIBRI SECUNDI TITULUS II.

De procuratoribus.

§ I.

PRocuratores causis, quas susceperint, omnem operam præstent, in eisque cum omni veritate agant, & quod suis partibus utile sit, diligenter gerant, ac sine ulla collusione, falsitate, prævaricatione, aut prævaricationis specie, odio, aut amore, sui principalis, aut partis adversæ quidquam postulent, aut postulare negligant, quod convenienti causæ expeditioni necessarium sit. Neque hac de causa dona aliqua, aut promissiones, munerave, aut alia hujusmodi injuste a parte contraria accipiant, sub pœna reddendi quadruplum; ac præterea judicum arbitrio puniantur. Ex Synod. Granat. tit. de procur.

§ II.

Moderatam mercedem pro opera sua accipiant, quod si in hoc excesserint, directe, vel indirecte litigatores vexaverint, ut ab eis injusta salaria, munerave, aut alia ejusmodi extorqueant, judices pro merito laborum mercedem taxent, & districte præcipiant, quod reliquum restituant, necnon judicum arbitrio pœnas dent.

§ III.

Procuratores, qui in tribunalibus ecclesiasti-

cis

ANNO CHRISTI 1585.

cis negotia ecclesiastica administraverint, cum feminis, quarum, vel, contra quas susceperint, inhoneste ne conversentur, neque eas in concubinas accipiant. Quod si contrafecerint, præter pœnas juxta horum decretorum formam eis impositas, in causis ecclesiasticis officiorum exercitio per tres menses suspendantur; itidemque præcipitur ne per trium mensium hujusmodi spatium, judices, aut notarii petitiones ab eis oblatas recipiant, aut alios actus sub eadem pœna.

LIBRI SECUNDI TITULUS III.

De feriis.

§ I.

Mexic. 1. c. 18 & Lim. 1. act. 3 c. 40 & act. 4. c. 9.

UT debitum cultum, & honorem Deo creatori nostro, ejusque sanctis impenderemus, dies aliqui in ecclesia semper decreti sunt, ut in eis ab omni servili opere cessantes, nos cultui divino vacaremus, eam ob causam, ut hujus archiepiscopatus, & provinciæ fidelibus dies hi festi noti sint, in eisque cultui divino satisfaciant, hæc synodus decernit omnes horum regnorum fideles, exceptis Indis, de quibus alio in loco tractatur, teneri sub pœna peccati mortalis sequentia festa venerari.

FESTA EX PRÆCEPTO OBSERVANDA.

IN PRIMIS DIES DOMINI totius anni.

FESTA JANUARII.

CIrcumcisio domini nostri Jesu Christi.
Epiphania domini.
SS. Fabianus, & Sebastianus.

FESTA FEBRUARII.

Purificatio beatæ Mariæ virginis.
S. Mathias apostolus.

FESTA MARTII.

S. Thomas Aquinas.
S. Joseph, beatæ Mariæ sponsus.
Annunciatio beatæ Mariæ virginis.

FESTA APRILIS.

S. Marcus evangelista.

FESTA MAII.

SS. Philippus & Jacobus apostoli.
Inventio sanctæ crucis.

FESTA JUNII.

S. Barnabas apostolus.
Nativitas sancti Joannis Baptistæ.
SS. apostoli, Petrus & Paulus.

FESTA JULII.

Visitatio beatæ Mariæ virginis.
S. Maria Magdalena.
S. Jacobus apostolus.
S. Anna mater virginis Mariæ.

FESTA AUGUSTI.

S. Dominicus.
Transfiguratio domini.
S. Laurentius martyr.
S. Hippolytus in civitate Mexicana tantum.
Assumptio beatæ Mariæ virginis.
S. Bartholomæus apostolus.
S. Augustinus.

FESTA SEPTEMBRIS.

Nativitas beatæ Mariæ virginis.
S. Matthæus apostolus, & evangelista.
Dedicatio sancti Michaelis archangeli.

FESTA OCTOBRIS.

S. Franciscus.
S. Lucas evangelista.
SS. apostoli Simon, & Judas.

FESTA NOVEMBRIS.

Festum omnium sanctorum.
Sancta Catharina virgo, & martyr.
S. Andreas apostolus.

FESTA DECEMBRIS.

Conceptio beatæ Mariæ virginis.
Exspectatio partus beatæ Mariæ virginis.
S. Thomas apostolus.
Nativitas domini nostri Jesu Christi.
S. Stephanus protomartyr.
S. Joannes apostolus, & evangelista.

Item festa mobilia sequentia.

DOminica resurrectionis cum duabus diebus sequentibus.
Ascensio domini.
Dominica pentecostes cum duabus diebus sequentibus.
Festum corporis Christi.

Coli etiam jubentur festa sanctorum patronorum ecclesiarum cathedralium, & locorum ubi Hispani degunt in eisdem ecclesiis, & locis. Mexic. 1. 18. & Lim. act. 3. c. 40. act. 4. c. 9. Mexic. 1. 18. §. 1.

§ II.

Porro quia singularis fuit in beatum Joseph, sacratissimæ virginis Mariæ sponsum, hujus provinciæ devotio, ob cujus sancti merita, & intercessionem pie credi potest novam Hispaniam singularibus Dei beneficiis donari, provincialis synodus anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto celebrata sanctum Joseph in generalem hujus archiepiscopatus, & provinciæ patronum elegit, ejusque festum coli mandavit, hæc quoque synodus idem renovans, & confirmans statuit, ut festum hujusmodi in hac provincia cum octava celebretur. Si vero octava in hebdomadam majorem inciderit, de ea usque ad feriam quartam ejusdem hebdomadæ inclusive commemoratio fiat. Festum sancti Jacobi apostoli, quia præcipuus, & generalis Hispaniæ patronus is est, cum octavâ celebrari mandatur. Quando vero, ad vesperas, & matutinum suffragia sanctorum dicuntur, ejus commemoratio, quia antiquior patronus est, commemorationi sancti Josephi præcedat. In die vero trigesima Decembris, qua translatio sancti Jacobi facta est, de ejus translatione officium recitetur.

§ III.

Etsi ante celebrationem hujus synodi, festum sancti Thomæ Aquinatis doctoris angelici, ex præcepto non colebatur, attendens tamen hæc synodus a felicis recordationis papa Pio V. propter singularem sanctitatem, & mirabilem doctrinam, de quibus is sanctus, hæresibus refutatis, Christianæ reipublicæ scholis magnas opes attulit, & propter eruditionis splendorem, quo in ecclesia Dei eluxit, ejus festum per universum Neapolis regnum coli, & per universam ecclesiam officio doctoris celebrari præceptum esse: attendensque instantissime a decano, & capitulo hujus metropolitanæ ecclesiæ, magistratibus civitatis Mexici, a rectore, & universitate regia, tum etiam ab ordine sancti Dominici, cujus

Pii V. mo proprius bullatio fius, bi 42. folio Text. in unico de reliquiis venerat. sanct. lib Fundatur ex cap. de feriis in cap. contecra diff. 3. C.

in-

ANNO CHRISTI 1585.

institutum sanctus Thomas professus est efflagitatum fuisse: hæc synodus præcipit, ut sancti Thomæ festum colatur, & catalogo, quæ ex præcepto in hac provincia coluntur, adscribatur.

§ IV.

Quæ quidem festa ab omnibus coli deberi, (Indis exceptis) hæc synodus decernit, in quibus ab omni servili opere cessandum est, a media nocte vigiliæ, usque ad mediam noctem sequentem, quo tempore festum terminatur, in eisque missam integre audire omnes tenentur, ad quam, & ad verbum Dei audiendum, ubi commode fieri potest in suis parochiis omnes B intersint, ut est a sacro concilio Tridentino injunctum; Quod si aliqui in diebus festis hujusmodi integram missam non audierint, arbitrio ordinarii plectantur; Qui vero tempore, quo missa conventualis celebratur, & sacra concio habetur, in ludis occupati apprehensi fuerint, juxta formam juris pœnas luant.

§ V.

Monet etiam hæc synodus patres, matresque omnes, ut suos filios, & filias quantumvis minimæ ætatis sint, ad missam audiendam secum deferant, præcipit etiam heris, ut famulos, & servos suos omnibus festis colendis missam au- C dire faciant, in quo eorum conscientiæ onerantur.

§ VI.

Ut introducta jam corruptela funditus tollatur, qua relictæ viduæ, per multos dies ab obitu maritorum missam non audiebant, ecclesiæ præceptum transgredientes, jubet hæc synodus, ut viduæ, elapso præsertim mense post mortem mariti, a judicibus ecclesiasticis, per censuras, & alias pœnas, ad sacrum audiendum compellantur, idemque servetur cum mulieribus conjugatis, quæ ob virorum absentiam per longum tempus missam non audiunt. D

§ VII.

Quo vero servilia opera, a quibus in diebus festis vacandum est, omnibus innotescant, hæc synodus statuit, ac decernit, ut in eis mercatum nundinæ, licitationes minime fiant, tabernæ etiam ubi merces, vel alia divenduntur, & emuntur, saltem dum missa conventualis celebratur, ne aperiantur.

§ VIII.

A sono vero campanæ, qua populus ad con- E ventualem missam vocatur, usque ad finem missæ, esculenta publice venalia ne exponantur: operarii per totum festi diem jumentis suis sarcinas ne imponant, nec mulieres iter agant, sarcinas vehentes, nisi victualia eo tempore populo necessaria apportaverint. Tonsores per totum festi diem, ne detondeant, furni ne ardeant, instrumenta, & machinæ minarum cessent, nec in eis ulli occupentur. Si qui vero hoc decretum violaverint, severe ab ecclesiasticis judicibus punientur. Non tamen interdicitur chirurgis, & aromatariis ne in his diebus A officia sua exerceant, quantum ægrotorum saluti conveniet, itidemque permittitur temporibus metendi, rigandi, piscandi, aut vermes sericos nutriendi, & alia hujusmodi terrenorum fructuum ratione faciendi, in festis diebus post auditam missam, de licentia officialium, & vicariorum, rebus hujusmodi operam impendere, nisi necessitas occurrerit, earum jactura fiat.

§ IX.

Felicis recordationis Paulus papa tertius Indorum paupertati prospiciens, eos tam stricto vinculo, ut Hispanos ad festorum observationem devincire noluit, ac ob eam causam illorum commoditati consulens sequentia festa Indis deputavit, ad quæ sola observanda ex præcepto tenerentur.

Bulla Pauli III. concessa in favorem Indorum. Mexic. 1. c. 18. §. 4. & Limense 3. act 4. c. 9.

FESTA INDORUM.

DIES OMNES DOMINICI in anno occurrentes.

NATIVITAS domini sine duabus diebus sequentibus.
Circumcisio domini.
Epiphania domini.
Dominica resurrectionis sine duabus diebus sequentibus.
Ascensio domini.
Dominica pentecostes absque duabus diebus sequentibus.
Festum corporis Christi.
Nativitas beatæ Mariæ.
Annunciatio beatæ Mariæ.
Festum purificationis beatæ Mariæ virginis.
Assumptio beatæ Mariæ virginis.
Festum apostolorum Petri, & Pauli.

Mexic. 1. c. 18. § 5. & Limense 3. act 4. c. 9.

Aliorum festorum observatio, voluntariæ Indorum devotioni relinquitur: ne vero Hispani per se, aut servos suos in festis diebus servilia opera exercendi ex hoc occasionem arripiant, quod Indi ab eis minime cessent, decernitur, Ne Indi hisce festis in Hispanorum prædiis, aut aliis facultatibus, nisi de licentia ordinarii serviliter sese exerceant.

§ X.

Itidem interdicitur, ne diebus dominicis, & festis, quorum observatio ad Indos pertinet, mercatum fiat, ut ratione hac tunc laborandi, & missam non audiendi, ab Indis auferatur occasio. Si vero in aliquo Indorum oppido mercatum die dominico indictum sit, alius hebdomadæ dies, in quo id fiat designetur. Mexic. 1. c. 70.

§ XI.

Medicis quoque prohibetur, ne ægrotis medicamenta applicent, ita, ut eis impedimento esse possint, quominus festis diebus missam audiant, si talis ægritudo est, quæ ægrotum missam audire non impediat, & cujus medicina in aliud tempus differri possit.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI SECUNDI TITULUS IV.

De dolo, & contumacia.

§ I.

Lex Regia 9 tit. 8. l. 2. recopil.

PRÆSENS, in illis locis, in quibus ecclesiasticum tribunal exiſtit in judicium vocatus citati non poſſit, niſi de uno die in alium, aliter autem, citatione facta, etiamſi citatus non compareat, contumax reputari nequeat, nec abſens pro contumaci habeatur, ſi nuntius fidem non fecerit, ipſum citaſſe in perſonam propriam, uxoris, filiorum, aut famulorum, nec ſufficiet citatio ad hoſpites, vicinos, aut alias extraneas perſonas facta: contumaciæ vero coram judicibus incuſabuntur, & quicquid aliter factum ſit, denuo fiat.

Synod. Granat. tit. de dolo, & contumacia,

§ II.

Cum de contumacia cujuſque partis conſtet, in expenſis condemnetur contumax, quas antequam ulterius procedatur, compellatur ſolvere, niſi præſens maluerit, id in finem litis reſervare, & in alterius partis contumacia ulterius procedi, aut remedium miſſionis in poſſeſſionem elegerit, quod ſi fiat, regula de hoc in legibus horum regnorum præſcripta ſervetur.

Lex 1. & 2. tit. 11. lib. 4. recopil.

§ III.

In literis citationum, & monitoriis præcipiatur, ut ad aliquem diem certum citati, hora audientiæ compareant, quod ſi reus, vel actor minime comparuerit, & non comparentis contumacia fuerit incuſata; contumax reputetur. Si autem intra dictum diem venerit, etiam ſecundæ literæ expeditæ ſint, illarum expenſas ſolvat, qua ſolutione contumaciam purget, & in cauſa principali audiatur. Nullatenus vero ſecundæ literæ expediantur, niſi toto elapſo die, in quo terminus in primis literis præfixus finitur, neque reus, vel actor contumax reputetur, uſquequo conſiſtorium dimiſſum ſit.

§ IV.

Si actor intra terminum in literis expreſſum contumaciam non incuſaverit, reus contumax non reputetur, nec literæ illæ iterum legantur, nec virtute illarum contumacia incuſari poſſit, ſed literæ conditionales eſtimentur, veluti ſi expreſſe ſub conditione hac eſſent expeditæ; Si actor contumaciam incuſaverit, in dicto termino, ſi autem reus comparuerit, actore non comparente, actor in expenſis condemnetur, ſi id reus petierit: Quod ſi elapſo dicto termino actor contumaciam incuſaverit, & reus non comparuerit: Judices eum iterum in judicium vocari mandent, niſi juſtis de cauſis ſibi viſum fuerit reum poſſe legitime reputari contumacem. Si vero juſtæ cauſæ adſint, in decreto declarent, literæ tamen receptoriæ perſonaliter intimentur, ſi citatio prima perſonaliter facta non fuerit, aliter enim reus nullam ſententiam, nec contumaciam incurrit.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI SECUNDI TITULUS V.

De teſtibus, & probationibus.

§ I.

IN cauſis, in quibus ex officio proceditur, teſtes contra reos producendi expenſis cameræ, & pecuniis juſtitiæ ſumptibus applicatis ad ferendum teſtimonium, adducantur, quæ impenſæ condemnatione expenſarum ſubſequuta, & non alias, cameræ, & ſumptibus juſtitiæ perſolvantur, ne inde rei occaſionem arripiant præveniendi, aut ſubornandi teſtes.

Granat. ſynod. tit. de probat.

§ II.

In omnibus cauſis criminalibus, in quibus pœna corporalis, ſive exilii, aut publica pœnitentia imponenda ſit, teſtes in ſummario judicio recepti, in plenario ratificentur, non obſtante, quod pro ratificatis a reo habeantur. Quibus in caſibus, nec minori ulli, nec fiſcali reſtitutio in integrum ad accuſandum, aut ad probandum concedatur. Probatio vero, quæ per reſtitutionem hujuſmodi fiet, nulla ſit, imo a proceſſu deleatur.

§ III.

Judices per ſe ipſos in cauſis matrimonialibus dicta teſtium recipiant, neque probationes a ſolis notariis etiam principalibus fieri in cauſis criminalibus, aut civilibus magni momenti permittant, niſi ipſiſmet judicibus præſentibus, aut ſi juſta ex cauſa judices abſint, de ſpeciali eorum commiſſione; Quæ quidem ſpecialis commiſſio a judicibus ſubſcripta in principio probationis hujuſmodi collocetur, & in proceſſu deſcribatur. Commiſſiones vero nullatenus concedant in caſibus prædictis ad recipiendum teſtes, aliis miniſtris, quam receptoribus ab epiſcopo deputatis; neque in ſuis tribunalibus notorios quoſcumque aut officiales admittant, ad petitiones dandum, ad acta gerendum, neque ad teſtes in ſummario recipiendum, aut eis quodvis aliud receptionis genus committant, neque eos ad teſtes, aut teſtium ratificationes, neque ad recipiendas cautiones in judicio faciendas, neque ad aliud quicquam, quod ad judicium pertineat adhibeant, niſi fuerint ipſimet notarii tribunalis, aut receptores prædicti, & eis abſentibus, miniſtri ad id ab epiſcopo, vel juſſu epiſcopi approbati, qui ſpecialem proviſionem ad id obtineant. Probationes autem, & acta judicialia aliter confecta nulla ſint.

Mexic. 1. c. 42. & Granat. tit. de teſtibus n. 3.

§ IV.

Quando teſtes ad inſtantiam partis extra civitatem ratificandi ſunt, eorum dicta in ſummario judicio habita, ne tradantur originalia, niſi prius exemplum publicum, aut authenticum, quod fidem faciat, penes notarium remaneat, nec tunc tradantur parti, contra quam ratificatio fieri debet. Quod ſi notarius quiſquam ſecus fecerit, judicum arbitrio pro qualitate criminis punietur. Probationes vero ſummarie hujuſmodi receptoribus dentur, præſtito ab eis juramento, & obligatione de ſecreto ſervando uſque ad publicationem, & de eaſdem reſtituendo intra dies duos poſt elapſum terminum.

§. V.

ANNO CHRISTI 1585.

§. V.

Quotiescumque judicibus visum fuerit convenire, ut testes personaliter deducantur, id ejus impensis fiat, qui testes produxerit, judices autem, prius æstimato, quod ratione itineris testes habere debent, illud testibus persolvi faciant, antequam inde discedant.

§. VI.

Testium probationes in secunda instantia, ne fiant per eosdem articulos, neque per directe contrarios, nisi, in casibus, & eo modo, quod est a jure concessum: ut autem hoc evitetur præcipitur, articulos in secunda instantia producendos præter advocatum, a procuratoribus etiam debere esse subscriptos, a quibus itidem examinentur, sintne iidem articuli, an contrarii, & si secus fiat probatio a processu deleatur, & procurator in hac negligens, pondo uno persolvat.

§. VII.

In causis criminalibus, contra ministros ab episcopo deputatos, tractandis, ob dona, munera, pecuniasve injuste acceptas, aut collusiones factas, quibus dona, sive hujusmodi munera accipere ab hac synodo prohibitum est, ea sit sufficiens ad condemnationem probatio, quæ in legibus novæ compilationis horum regnorum decreta est, juxta quas leges in his causis decidendum præcipitur.

x. 6 tit. 9. . 3. recop. lex. 7. tit. 7. . 7. recopi- ion.

§. VIII.

Probationes, quæ earum qualitate attenta committi possunt, receptoribus committantur, quod si visum fuerit expedire præcipiatur, quod vicarii, aut alii sacerdotes loco judicum una cum receptoribus, hujusmodi probationibus faciendis, assistant.

§. IX.

Cupiens hæc synodus effrænatam eorum audaciam reprimere, qui cum testes producuntur, in judiciis ecclesiasticis hujus provinciæ, non sine gravi Dei omnipotentis offensa, ac justitiæ contemptu, suarumque animarum detrimento, & litigatorum præjudicio falsum dicunt testimonium, statuit, ac præcipit, ut si quis coram quocumque ex officialibus, judicibus, aut aliis ministris perjurii reatum commiserit, si clericus (quod absit) fuerit de perjurio convictus, solvere parti compellatur, in cujus damnum hoc crimen admisit, id omne, quod ob tacitam veritatem, vel expressam falsitatem, in præjudicium, & detrimentum dictæ partis cesserit, ac [a] propterea condemnetur in medietate fructuum unius anni præbendæ, seu beneficii ab eodem obtenti, & etiam in medietate fructuum omnium, quos percipit, toto eo tempore, quo in perjurio perseveraverit. Cujus multæ pars una fabricæ ecclesiæ cathedralis, ubi id evenerit, applicetur, altera vero piis operibus ab episcopo designandis, tertia denique accusatori: & præter hanc pœnam, in carcere tamdiu detineatur, quamdiu officiali videbitur. Si autem perjurus hujusmodi, beneficii, seu præbendæ expers sit, jubetur, & ultra satisfactionem parti cui præjudicium irrogavit faciendam, in pondo minarum quinquaginta condemnetur, quæ ad nuper præscriptam formam distribuantur, & reus in carcere, ut dictum est, inclusus maneat per tempus judicis arbitrio deputandum: quod si is adeo pauper sit, ut prædictam pœnam solvere nequeat, pecuniaria pœna commutetur in corporalem, pœna carceris aggravata, ac si perjurus sæcularis sit, satisfacere parti, cui perjurio nocuit, compellatur, & præterea pastomide ejus linguam obstringenti in valvis ecclesiæ per diem unum publice detineatur, nisi ejus fuerit conditionis, ut hæc pœna commutanda sit, quo casu delinquentes in exilium mittantur, aut graviori pœna judicis punientis arbitrio plectatur. Quod si causa in qua perjurium commisit matrimonialis sit, ob injuriam sacramento illatam, præter jam dictam pœnam ei alia judicis arbitrio imponatur. Qui vero ad suæ causæ probationem testem falsum produxerit, quem ad dicendum falsum testimonium induxerit, eadem pœna puniatur, qua testem perjurum puniri, sancitum est.

ANNO CHRISTI 1585.

§. X.

Sacerdotum honori, quibus Indorum cura imminet, prospicere volens hæc synodus, ne eo magis falsis accusationibus agitentur, quo studiosius subditorum indigenarum vitiis, aut Hispanorum avaritiæ modum imponere conantur: perpendensque, quam proni sint ad perjuria Indi, quamque facile ad id inducantur; statuit, ac præcipit in primis, ne ullus sacerdos a districtu Indorum, cui ministrat expellatur, quamvis graves querelæ contra eum dentur, nisi prius per judicem ordinarium, aut delegatum, ibi inquisitio fiat, ubi crimen admissum a sacerdote dicitur. Si enim judex ecclesiasticus ibi præsens assistat, de omnibus plene instructus, quæ, & quanta fides testibus sit adhibenda facilius agnoscet. Infideles nullatenus in testes admittantur, ut sacris est canonibus constitutum, nec etiam illi, qui suspecti sunt, quamvis Christiani, Indi, vel Hispani sint, sed solum timoratæ conscientiæ homines, minimeque suspecti. Neophytos ad jurandum nequaquam judex compellat, nisi causa sit gravis, & cujus veritas aliter elucidari non possit. Quo in casu moneantur primum neophyti, quam grave malum perjurium sit. Si autem falso aliqui juraſſe comperti sint, eos, ut ceteri metu pœnæ terreantur, & cautiores evadant, publice flagellari judex præcipiat, & ut majori ignominia afficiantur, detonderi faciat. Denique in causis, quæ ex testimonio Indorum dependent, accurate judex animadvertat, quæ, & quanta fides testibus adhibenda sit, præsertim cum manifesta sit omnibus Indorum ad perjuria propensio. Quæ omnia Christianæ judicum prudentiæ hæc synodus commendat.

Concil. Limens. 3. act. 4. c. 6.

Tex. in cap. fin. 3. q. 6.

In cap. suspectos. In cap. nullius 3. q. 5. In cap. si testes 4. q. 3. Consule de hoc Ferdin. curita in primo ench. quæst. theolog. q. 20. fol. 72. Ex doctr. Menochii de arbitrar. judicum quæst. casu 90

LIBRI SECUNDI TITULUS V.

De sententia & re judicata.

§. I.

IN sententiis, quæ super matrimoniis clandestinis feruntur, semper jus petendi quicquid expedierit fiscali reservetur, idemque observetur in sententiis, quæ super binis nuptiis, & criminibus aliis inter partes proferuntur. Notarius vero reservationem hujusmodi fiscali intimet, actaque intra tertium diem tradat, ut graves contra delinquentes pœnas postulet.

Syn. Gran tit. de sent. & rejudic.

§. II

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Sententiæ, quas judices, & vicarii tulerint, juri, & his decretis conformes ſint, quarum poſtquam latę fuerint, niſi in caſibus a jure permiſſis, nulla ſit diſpenſatio. Decreta vero in ſcriptis fiant; ita ut ſemper de his conſtare poſſit. Quamvis autem in aliquibus ſummarie procedant, ad id exceptiones legitimas, & partium neceſſarias probationes, in forma a jure conceſſa admittere ne recuſent.

§ III.

Mexic. 1. 6. 76. Quoniam ſæpe contingit, ut clerici, & ſæculares hujus provinciæ nonnulli, parte, vel fiſcale inſtantibus, ob aliqua commiſſa crimina in pœnis pecuniariis condemnantur, qui a ſententiis cum ſe gravatos ſentiant, provocantes etiamſi pecuniariam pœnam deponant, & de repræſentando cautionem præſtent, a judicibus minime e carcere liberantur, immo ſæpe ſæpius eo quod appellant novis vinculis conſtringuntur. Idemque fit cum accuſatores affligendi reos cauſa, & eoſdem in carcere detinendi, a ſententiis etiam juſte latis appellant. Ob eam cauſam ne deinceps his moleſtiis capti afficiantur, ſtatuit hæc ſynodus, ut pecuniaria mulcta in depoſitum data, & cautione præſtita de repræſentando: condemnatis hujuſmodi civitas, aut oppidum a judicibus, & officialibus pro carcere conſtituatur, pœna interpoſita non obſtante.

LIBRI SECUNDI TITULUS VII.

De appellationibus, & recuſationibus judicum.

§ I.

Synod. Granat. tit. de ſent. & re judicata. PRocuratores delinquentium, qui appellaverint in gradu appellationis minime audiantur, niſi teſtimonio adhibito, quo conſtet delinquentes in carcere detineri, aut eos antequam judex, a quo provocatum eſt, ſententiam ferret, præſtita cautione, fuiſſe liberatos.

§ II.

In cauſis criminalibus, quando aliquis ſe in gradu appellationis coram judice, ad quem perſonaliter conſtituerit, ne audiantur, donec teſtimonium oſtendat a judice inferiori carcere detentum non fuiſſe: deinde vero in carcere ſe præſentet, cui poſtea literæ citatoriæ, & compulſoriæ ad teſtimonium hujuſmodi, & proceſſum deferendum concedantur. Nè ob eam cauſam quod ſe coram judice ſuperiori conſtituerit, contra ejus bona, & fideijuſſores procedatur. Quod ſi conſtiterit, eum non effracto carcere, ad ſuperiorem judicem confugiſſe, nullaque damna inde ſubſequuta, & id ejus cauſa patiatur, convenienti præſtita cautione, alia carceris cuſtodia eidem poterit aſſignari, ſervatis in his, quæ a jure pontificio ſtatuta ſunt, & ab his decreta ſancita.

§ III.

Cum quis ſe coram judicibus appellationum conſtituerit, & cauſa non inter partes, ſed ex officio ventilata eſt, nec appellatum eſt a ſententia definitiva in caſibus, a jure, & hujus ſynodi decretis permiſſis, antequam admittantur, aut eidem literæ inhibitoriæ concedantur, conſtet appellantem captum detineri, ſive in carcere judicis, a quo, ſive judicis ad quem, & eo ſic detento, præcipiatur judici, ut ſi id inſtantiam partium proceſſit, eas nominet, & ut citentur, citatorium expediatur. Quod ſi ex officio cauſas, & rationes mittat, quibus adductus in cauſa proceſſerit, itidemque compulſoriæ literæ concedantur, ut acta, & proceſſus ad ſuperiorem judicem tranſmittantur, quibus tranſmiſſis, quod juris fuerit provideat. Ut vero hoc melius fiat, fiſcalis citetur, qui in cauſa ſe opponere teneatur, eique tamquam advocato ſalaria ob id conſtituantur.

§ IV.

Judices a quo ne inhibeantur a judicibus ſuperioribus, neque ab eis inhibitoriæ, aut ſuppreſſoriæ literæ concedantur, niſi actis proceſſus prius perſpectis, & examinatis; neque executio impediatur in cauſis, in quibus ex jure, & decretis concilii Tridentini per appellationem non ſuſpenditur executio ſententiæ, aut decreti. Quod ſi ſecus fiat inhibitiones, proceſſus, decreta, & alia inde ſequuta, & acta invalida ſint, & nullius effectus, ut eſt ab eodem concilio diſpoſitum, ac præterea in viſitationibus, & ſyndicatibus, judicum exceſſus hujuſmodi corrigantur. In conciliis quoque provincialibus horum exceſſuum ſi puniti non fuerint, ratio petatur. In appellationibus vero a ſententiis interlocutoriis, ſive reparari poſſunt, ſive non, per ſententiam definitivam officialis, & judicis, obſervent quod eſt a concilio Tridentino decretum.

Seſſ. 13. & Seſſ. c. 20. de form.

Seſſ. 22.

Conc. ubi ſup. Seſſ. 13. 24.

§ V.

Itidem interdicitur ne officiales, & judices metropolitanorum, & excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti cenſuras decernant, contra epiſcopos ſuffraganeos, juxta conſtitutionem Innocentii papæ quarti, quæ incipit. *Romana eccleſia.*

Tex. in § offic. tem de ord. lib.

§ VI.

In cauſis concubinatus quorumcumque, ſive eccleſiaſticorum, ſive ſæcularium, ſi hi, aut eorum concubinæ appellaverint, a carcere per judicem inferiorem, aut ſuperiorem ante ne liberentur, quam cauſa terminetur, niſi ob juſtas, valde, & neceſſarias cauſas judicibus videbitur, quorum conſcientiæ in hoc onerantur.

§ VII.

In gradu appellationis, partes ad probandum ne recipiantur, ſi ſe ad probandum non obtulerint; quod ſi fecerint, pœna eis impoſita ſi non probaverint, ad probandum admittantur.

§ IX.

Si appellans cauſam appellationis non proſequatur, & conceſſis ſibi compulſoriis literis, acta non tranſportet, appellationiſque deſertio a parte adverſa petatur, in hoc ſervetur quod eſt jure pontificio conſtitutum. Si vero deſertionem non petat, ſed proſequi cauſam velit, mandetur appellanti, ut ſuis impenſis acta, una cum cauſa, & ratione, quibus motus judex a quo ſententiam tulit, aut in cauſa proceſſit, deferat, termino ei ad hoc competente præfixo. Quod ſi appel-

ANNO CHRISTI 1585.

appellans non effecerit, parti adversæ facultas detur, ut appellantis sumptibus processum, una cum aliis jam dictis afferat, si ea appellationi alterius partis appellantis non adhæsit: si vero adhæserit, omnibus utriusque partis sumptibus id fiat.

§ IX.

Quando aliquis ex officialibus fuerit recusatus, recusans recusationis causas coram judice recusato proponat, qui causas hujusmodi ad episcopum deferat. Episcopus vero causam principalem decernendam suscipiet, partesque audiet in articulo recusationis, ad præscriptum constitutionis Bonifacii octavi, quæ incipit, *Si contra unum*: eamque servari, & adimpleri hæc synodus injungit.

LIBRI TERTII TITULUS I.
De officio episcoporum, & vitæ puritate.

De his, quæ ad propriam episcopi personam pertinent.

§ I.

ACcingere se volens sacrosancta, œcumenica, generalis Tridentina synodus ad collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam, juvante domino, restituendam; ac depravatos in clero, populoque Christiano mores emendandos; spem in episcoporum integritate summam collocavit his verbis. Integritas præsidentium, salus est subditorum, & verus ecclesiasticæ hierarchiæ scopus præcipuus is est, ut episcopum instruat omnibus numeris absolutum, sancto Dionysio Areopagita dicente; pontificum ordo sacratus is est, divina speculantium ordinum, qui summus est, & ultimus. Sicut enim hierarchiam omnem in Jesu terminari conspicimus, ita unam quamque functionem in suum pontificem. Ex quibus facile colligere est, qua puritate vitæ, morumque integritate præditus is esse debeat, quem divina gratia, & assidua virtutum exercitatio, ad statum perfectionis evexit: qua humilitate, qua benignitate, qua mansuetudine, qua caritate, pro vitæ exemplo, & ut uno verbo omnia, qua sanctitate prælucere debeat in ecclesia Dei. Eam ob causam dominus præcipiebat strictam cum mitra vitta hyacintina laminam sacræ venerationis de auro purissimo, in qua gemmario opere sanctum domini esset nomen inscriptum, a summo sacerdote fronte gestandam. Quo adeo sanctitate præstantes oportere esse episcopos significaretur, & eamdem fronte descriptam aliis ad imitandum proponerent.

§ II.

Id igitur perpendens optime Mexicana hæc provincialis synodus, toto quo potest conatu, episcopos in domino cohortatur, ut dignitatis suæ semper memores, sic vitam instituant, ut decet ministros Christi, & successores apostolorum: ad quorum exemplum inardentes, salutis animarum zelo se componentes, assidue Deum pro ovibus deprecentur, eos verbi Dei prædicatione pascant, & tamquam angeli custodes populo sibi commisso invigilent, eique prospiciant, ac denique veluti boni pastores ea, quam majorem nemo habet, caritate sint accensi, ut animam suam pro ovibus ponant. Quod humeris etiam angelicis formidandum onus, & humanis omnino impar, quia propriis viribus sustinere non possunt, a Deo petant auxilium, & orationi frequenter vacent, statutis sibi horis; ut mente illuminentur, & ad Dei honorem, populique salutem dirigantur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ III.

Sed, ut ex frequenti orationis usu ad munus, quo funguntur, obeundum salutares fructus percipiant, unius horæ spatium singulis diebus orationi impendere monentur: in quo alta mentis contemplatione perpendant quid pro animarum salute Christus summus pastor effecerit, quidve perpessus fuerit: ut hac consideratione excitati spirituale animarum commodum ardentiori zelo anhelent, & quo ad id opus est divinæ gratiæ auxilium vehementius implorent. Ad hæc, singulis quoque noctibus, illius apostoli sententiæ memores, si nos ipsos dijudicaremus, non utique judicaremur: per aliquod temporis intervallum conscientias proprias diligenti examine perscrutentur: & quidquid eo die deliquerint, quicquid negligenter omiserint pro peccatis subditorum abolendis, gravi dolore defleant, & emendent. Sic enim iram Dei in die tremendi judicii fugient, qua sanguis pereuntium ovium de manu pastorum negligentium requirendus est.

D. Paulus, 1. Cor. c. 11.

Conc. Mil. 4. dicto fol. 665. verbo confessar.

§ IV.

Ut episcopus vitæ sanctitate, & morum integritate roboratus constistat, populoque in hac re maxime satisfaciat, confessarium sacerdotem sibi deligat ætate gravem, vita probatum, doctrina insignem, per quem Deus omnipotens in rerum difficultatibus, suo lumine episcopum illustret, & dirigat ad ea, quæ divinæ suæ gloriæ, populique ædificationi magis sint consentanea.

Dicti conc. 4. Milan. d. fol. 665. verb. conf.

De cura subditorum, & propria familia.

§ I.

EPiscopi, ut pastorale officium postulat, benigni, ac mansueti sint, languoribusque sanandis, ac pauperum miseriis sublevandis, cum omni pio, ac paterno zelo prospiciant: talesque sese præbeant, ut subditorum molestias in omni patientia supportantes, eis aditum faciant, ne hæreant trepidi, sed cum omni fiducia ad episcopos confugiant, ab eisque in labore solatium, in paupertate auxilium, in morbo medicinam petant.

§ II.

Parochos, singulis hebdomadis ad se vocent, ab eisque siscitentur de subditorum statu, de temporalibus, & spiritualibus populi ærumnis, de remedio peccatis publicis adhibendo, ut his omnibus accurate succurrant.

§ III.

Quoniam qui domum suam regere nescit, ex sententia apostoli, nec ecclesiam Dei recte gubernabit. Hæc synodus episcopos monet, ut non solum ipsi vitæ exemplo subditos ædificent, sed eos etiam familiares sibi deligant, qui honestate vitæ, & morum integritate comprobentur: ne si populo scandalo sint, episcopi ministerium vituperetur. Oneri suo episcopo satisfacient, si con-

ANNO CHRISTI 1585.

si concilii Tridentini decreta, in quorum exe- A cutione cleri, populique Christiani reformatio consistit, assidue legant, attente meditentur, diligenter exequantur.

De doctrinæ cura.

§ I.

Conc. Trid. sess. 24. c. 4. supra lib. 1. tit. 1. §. 2.

PRæcipua episcoporum cura in docendo populum evangelium Dei sita esse debet: atque quod jam titulo de summa Trinitate, & fide catholica decretum est, ad eam rem maxime incumbant, oportet, ut parochi, & ecclesiastici viri sua munera, & ministeria in hoc adimpleant, quo subditi præsertim rudes, salutari verbi Dei doctrina pascantur. Si vero B (quod absit) prædicator errores, aut scandala in populum disseminaverit, etiamsi regularis sit, ei episcopus auctoritatem concilii Tridentini se-
Sess. 7. c. 2. cutus prædicationem interdicat.

§ II.

Sess. 23. c. 18. Volens Tridentina synodus doctis, beneque instructis ministris adhibitis populum Christianum omni salutari doctrina abundare, decrevit, ut in singulis diœcesibus collegium erigeretur, ubi pueri religiose educarentur, & omnibus ecclesiasticis disciplinis imbuerentur: ita
Conc. Lim. 3. act. 2. c. 44. & Mil. 5. tit. de semin. a fol. 759. ipseque sanct. Car. Borromæus arch. Med. pie, & sancte docet in actibus suæ eccl. tomo 2. p. 5. act. fol. 947. ut collegium hoc ministrorum Dei perpetuum esset seminarium. Quod cum ob rerum incom- C moditatem, in hac provincia sortiri effectum hactenus non potuerit, ne tam sanctum opus (& in his partibus, ubi messis, quidem multa est, sed operarii pauci) maxime necessarium, labente tempore oblivioni traderetur: hæc synodus statuit, ut episcopi, quo citius fieri possit, concilii decretum exequentes, pro cujusque diœcesis facultate seminariis hujusmodi instituendis, eam operam navent, ut semel instituta permaneant.

§ III.

Ne desit numerus confessariorum, qui scientia periti sint, & in administratione sacramen- D torum versati, atque ut errores, & damna quæ ex ministrorum ignorantia sæpe proveniunt, vitentur; statuit, ac præcipit hæc synodus, ut in ea diœcesi, ubi conscientiæ casus, & sacramenta nullus legendo interpretatur, aliquem ad id episcopi constituant, & ubi jam constitutus est, ut in eo munere perseveret procurent. Clericos vero omnes ibi residentes compellant; nisi in theologia, vel decretis gradum obtineant, & episcopo probati sint, ut hos audiant magistros: quos si audire neglexerint, neque ad ordines, neque ad beneficium, neque ad sacramentorum administrationem recipiantur.

§ IV.

Sess. 23. c. 12. & 15. Sacerdotum, ministrorumque ecclesiæ ignorantiam ex eo oriri certum est, quod in his examinandis episcopi negligenter agant. Quare ad præscriptum concilii Tridentini jubentur, ne quemquam, sive sæcularem, sive regularem sine diligenti examine, regulis hujus synodi servatis, ad ordines recipiant: neque ad audiendum confessiones sæcularium, etiamsi sacerdotes sint, nisi præcedenti examine juxta dictas regulas idoneus repertus ab episcopo facultatem obtineat. Hanc autem facultatem episcopi caute concedant, eorum sufficientia ponderata, de quibus periculum fecerunt ad certos personarum status eam limitantes. Semel autem examinati, & probati ad confessiones audiendas, ab eodem episcopo non examinentur, nisi nova causa supervenerit.

§ V.

Cum dolendum sit valde, de quorumdam negligentia sacerdotum, qui quamvis ex officio Christianis documentis Indos instruere teneantur, subditorum linguam edisce negligunt, sine qua fidei Christianæ mysteria, nec vim sacramentorum animæ salutarem docere possunt: hæc synodus episcopos monet, ac si opus est, eisdem mandat, ut intra sex menses ab horum decretorum publicatione computandos, clericos in regionibus Indorum beneficia cum onere obtinentes, in materna earumdem regionum lingua examinent: & quos repererint linguæ hujusmodi ignaros, sex mensium spatio præfinito ad discendam linguam compellant: admonentes eos, quatenus elapso termino, si linguam hujusmodi non didicerint, beneficium, quod obtinent, ipso facto, vacabit, & alteri de eo fiet provisio. Quod si ob nimiam idiomatis obscuritatem, vel ob aliam justam causam id fieri non licuerit, possit tunc episcopus alios sex menses peremptorie præscribere, omni spe amplius prorogandi semota: in quo, & in regula decima octava cancellariæ apostolicæ adimplenda conscientiæ episcoporum onerantur.

§ VI.

Ne Indorum instructio unquam intermittatur, ministris ecclesiasticis Indorum exeundi a suis regionibus, nisi ex urgenti causa, facultatem episcopi non concedant. Quando vero alicui concesserint in ejus absentia idoneum sacerdotem sufficiant.

De visitatione propriæ provinciæ.

§ I.

NIhil est ad salutem gregis accommodatius, quam præsentia pastoris. Sed quia universam diœcesim oculis perlustrare, eique omni episcopus assistere non potest, visitatio ordinaria adhibenda est. Quamobrem juxta concilii Tridentini decreta hæc synodus statuit, ut epi- Sess. 2
scopi quotannis, vel saltem singulis bienniis de ref
propriam diœcesim per se ipsos visitent; aut si Mexic
legitime impediantur, visitatores deligant, sa- 52. M
pientia, & vitæ exemplo probatos, ab omni 1. tit. d
cupiditate alienos, ac denique tales, a quibus tation
cleri, populique reformatio, & executio for- Tolet.
mulæ titulo de visitatoribus ab hac synodo præ- 3. act.
scriptæ, in omnibus speranda sit. E & 4. &
Mil. 4
tit. de

§ II.

Ad morum emendationem, non minoris utilitatis est, temperantiæ, ac modestiæ Christianæ exemplo subditos ædificare, quam de eorum delictis inquirere, eademque corrigere; quod ut sibi animo proponant, dum episcopi suas diœceses visitant, hæc synodus vehementer exoptat. Quamobrem auctoritate concilii Tri- Sess. 2
dentini suffulta episcopis mandat, ne cum de refo
suam diœcesim visitaverint, inutilibus sumptibus, cuiquam graves, onerosive sint, neve ipsi,

aut

aut quiſquam ſuorum, quicquam procurationis cauſa, pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pios uſus præter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine; nec pecuniam, neque munus quodcumque ſit, etiam qualitercumque offeratur accipiant, nonobſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili; exceptis tamen victualibus, quæ ſibi, & ſuis frugaliter, moderateque pro temporis tantum neceſſitate, & non ultra erunt miniſtranda. Quod ſi quiſquam (quod abſit) aliquid amplius in ſupra dictis omnibus caſibus accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionem intra menſem faciendam, aliis etiam pœnis juxta conſtitutionem concilii generalis Lugdunenſis, quæ incipit, *Exigit*, necnon aliis pœnis in ſynodo provinciali arbitrio ſynodi, ſine exceptione mulctentur, ne integritas, quæ in viſitatione ſervari debet, ullatenus detrimentum accipiat.

§ III.

Viſitent epiſcopi eccleſias, & quas doctrinas vocant, ſeu conditiones, ubi religioſi commorantur, ibique euchariſtiæ ſacramentum, fontem baptiſmalem, fabricam eccleſiæ, & eleemoſynas eccleſiæ erogatas, ac reliqua omnia, ad eccleſias, & divinum cultum ſpectantia. Quoad viſitationem vero fabricæ eccleſiæ, illæ domus intelliguntur exceptæ, quæ ab ipſis regularibus, propriis ſumptibus ſunt ædificatæ. Viſitent etiam religioſos in prædictis doctrinis, ſeu conditionibus degentes, quoad animarum curam, quam exercent, eoſque paterno zelo corrigant, eorum honori, & bonæ famæ proſpiciant, atque id omne præſtent, quod ad effectum hujuſmodi neceſſarium ſit, juxta decretum ſacroſancti concilii Tridentini, ut in titulo de regularibus mentio fit.

§ IV.

Ut in omnibus eccleſiaſticis tribunalibus, pure, rectèque agatur, metropolitanus, ceterique epiſcopi per ſe, vel per deputatam perſonam ſaltim quolibet triennio, officiales, vicarios, viſitatores, fiſcales, notarios, alioſque juſtitiæ miniſtros viſitent, ab eiſque gravamina illata reſarciant, ac pro qualitate criminum, uſque ad officii privationem eoſdem puniant. Si vero horum aliquis, ex quacumque cauſa ante triennium officium dimittere debeat, per dies triginta inquiratur, & officium eo tempore non exerceat. Quando autem per epiſcopi obitum officia vacaverint, ab alio officiales ne inquirantur, quam ab epiſcopi ſucceſſore, præſtitis ſede vacante fidejuſſoribus, de ratione officiorum poſtea reddenda, & de ſtando rei judicatæ.

§ V.

In viſitatione epiſcopi accurate provideant, ut eccleſiæ eo cultu teneantur, qui decet domum Dei, ſi quas vero eccleſias eo, quo oportet cultu, ſine gravi indigenarum moleſtia teneri non poſſe, eaſque minime neceſſarias, imo ſupervacaneas repererint, dejici jubeant, quæ autem neceſſaria judicabuntur reparari faciant, & convenienti cultu ornari. Facultatem denuo ædificandi eccleſias, aut eremitoria ſine urgenti cauſa ne concedant: Si vero facultas detur, curent, ut eccleſiæ, & eremitoria hujuſmodi in ſitu, & loco impartiendæ doctrinæ Indis magis commodo quam miniſtrorum commoditatibus opportuno, juxta regiæ majeſtatis ſchedam erigantur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ VI.

Singulis quoque menſibus, ſemel epiſcopi viſitent carceres eccleſiaſticos, & in eis incluſos, dentque operam, ut capti qui, vel eccleſiaſtico, vel ſæculari carcere detinentur, miſſam, & quandoque verbi Dei prædicationem audiant.

Mexic. 1. c. 68 & Comp. act. 3. c. 2. & Tolet. act. 2. c. 3. & Gran. tit. de offic. rectoris nu. 22. & Mil. 3. fol. 604. verbo epiſc. non ſolum. Seſſ. 25 in decreto de purg. tit. de invoc. venerat. & reliq. ſanct. Limenſe 3. act. 4. c. 10. Compoſt. act. 2. decr. 6. & Mik 1. tit. de ſanct. reli. vener. & Milan. 4. tit de ſacris reliq.

§ VII.

Ad tollendos abuſus, & exſtirpandas ſuperſtitiones, quæ imprudenti quorumdam pietate erga ſanctorum reliquias, & indulgentias irrepere ſolent, epiſcopi concilii Tridentini decretum exequentes, quam primum ſanctorum reliquias, quas in ſua diœceſi compererint, tam in eccleſiis, & monaſteriis, quam in poteſtate particularium perſonarum, cujuſcumque ſtatus, & conditionis, examinent, & recognoſcant. Quæ ſi authentico teſtimonio non probentur, deferri, aut in loco publico venerandas proponi nullatenus permittant. De indulgentiis etiam injungitur, ne ſcilicet eas publicari conſentiant, niſi literis apoſtolicis, aut earum teſtimoniis optime diſcuſſis, authenticiſque repertis. Solet enim fidelibus eſſe occaſio, ut eorum devotio, erga authenticas, & veritatis teſtimonio comprobatas reliquias, aut indulgentias tepeſcat, ſi eæ, quæ authentico teſtimonio carent in veneratione habentur, ac frequentantur. Deinceps autem indulgentiarum tabellæ, niſi ab epiſcopo, ſive ejus officiali ſubſcriptæ, ac notarii fide roboratæ, in eccleſiis non affigantur. Quod ſi ſecus factum fuerit, ſevere corrigatur exceſſus.

§ VIII.

Ut a rebus ſacris omnis ſimoniæ occaſio funditus tollatur, calices, aut veſtes eccleſiaſticas epiſcopus ne conſecret, aut benedicat, priuſquam diligenter inquirat, an eo conſecrari, aut benedici petantur, ut venundentur. Quod ſi hujus rei cauſa ſit, ob incommoda, quæ inde oriri poſſent evitanda, conſecratio, & benedictio hujuſmodi concedenda non eſt.

Mexic. 1. c. 36. & ſynod. de Quiroga conſt. 66.

§ IX.

Nihil quicquam pecuniæ, ac precii epiſcopi accipiant, aut eorum judices accipere permittant, pro collatione ordinum, beneficiorum, præbendarum, capellaniarum, aut earum inſtitutione, nec pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, aut alia cumque de cauſa ad res hujuſmodi ſpectante, nec pro diſpenſationibus, quæ eis committentur, ut eſt a concilio Tridentino ſancitum, ſub pœnis ab eo ſtatutis.

Conc. Baſil. ſeſſ. 21. in princ. tom 4. concil. & Tarracon. concil. in c. Loqui de offic. vicar. & Compoſt. act. 3. c. 8. & Limenſ. 3. act. 3. c. 6. & Milan. 4. tit. de benefic. collat. ac proviſio. verbo, ut avaritiæ, Seſſ. 24. cap. 14. & ſeſſ. 25. c. 18. Compoſt. act. 3. c. 24. & Tolet. act. 2. c. 15.

§ X.

Maxime oportet juſtitiæ officia benemeritis perſonis conferri gratis, ut cum omni integritate, & fidelitate exerceantur: pretium enim, quo emuntur, in cauſa eſſe ſolet, ut juſto ſtipendio officiales contenti non ſint. Eam ob cauſam interdicit hæc ſynodus, ne epiſcopi vendant, aut locent officia notarii, fiſcalis, executoris, ſeu lictoris ſuorum tribunalium: Nec illi, quibus conferuntur, vendere, locareve poſſint. Quod ſi ſecus fiat,

ANNO CHRISTI 1585.

fiat, venditiones, seu locationes hujusmodi nullæ sint, emptor autem, & cui locatum officium fuerit, ejus jacturam faciat, venditor vero, & locator quidquid hujus rei causa pecuniarum acceperint, fabricæ ecclesiæ cathedralis restituat. Porro ut quod per concilium Tridentinum expositum, est executioni mandetur, Episcopi notarios hoc tempore officium exercentes examinent, eisque idoneis minime repertis, exercendi officii usum interdicant, neminemque in posterum notarii officium, nisi de eorum consensu, & approbatione exercere permittant. Notarios vero Latinæ linguæ ignaros, in causis Latine scriptis se interponere minime patiantur.

Limens. 3. act. 3. c. 8. Conc. Mil. 5. fol. 785. verbo de emolum. & synod. de Osma tit. 52. Sess. 22. c. 10.

§ XI.

Dispensationes, quæ de jure ex commissione summi pontificis ad episcopos pertinent, ipsi per se exequantur, nec eas suis officialibus committant, idemque servetur in concedendis literis dimissoriis ad ordines, si episcopi sint in provincia.

§ XII.

Quia æquum est, ut qui altari deservit, de altari pascatur: non æquum tamen si nullo constituto stipendio, quidquid, pro ratione ministerii exigere velit, ministri relinquatur arbitrio; Hæc synodus episcopis mandat, ut cum nulla generalis regula, terris adeo diversis præscribi possit, singuli quo brevius fieri poterit, in suis diœcesibus stipendium ministris ecclesiæ pro cujusque ratione ministerii, & regionis conditione ad victum congruum æqua æstimatione constituant.

Conc. Lim. 3. act. 4. c. 15.

§ XIII.

Frustra conderentur leges, si iis observandis vigilans cura non adhiberetur, & de earum observatione nulla ratio peteretur. Quare constitutionem concilii Lateranensis, quæ incipit, *Sicut olim*: hæc synodus sequuta, decernit ac præcipit, ut episcopi per suas diœceses viros statuant, doctrina, & vitæ exemplo probatos, qui solicite investigent, an, & quomodo sacri canones, & hujus synodi decreta serventur, & testium synodalium officio fungentes, prima futura provinciali synodo de sua diligentia, aut negligentia rationem reddant.

Tx. in cap. Sicut olim de accusat. & in cap. episcopus in syn. 35. q. 6. & Tol. act 3. c. 28. & synod. de Quiroga ad finem fol. 78. & 79. & prov. ejusdem Quiroga act. 3. c. 72. & Limens. 3. act. 4. c. 23. & Milan. 3 fol. 604 verb. episc. in urbe sua, & 4. 3 p. tit. de testibus, synod.

§ XIV.

Singuli quoque episcopi libros duos habeant, in quorum uno, parochiales ecclesias omnes suarum diœcesum describant, rectoresque earum annotent, etiamsi per se ipsos, vel per vicarios parochiis ministrant, causam etiam, ob quam, qui vicarios adhibent in ecclesia non resident, aut ad residendum non fuerint compulsi: In altero vero libro visitationes scribantur per episcopos, vel per visitatores factas, quas ipsi, eorumque notarii subscribant, ut in provinciali synodo constare possit quas ecclesias visitaverint, qualve non. Hoc enim veluti stimulo excitabuntur episcopi, & visitatores ad ea implenda, quæ sibi ex munere incumbunt, aut si minus fecerint, de opportuno remedio providebitur.

§ XV.

Etsi de omnibus, quæ ad cultum divinum pertinent, episcopos sollicitos esse oportet, ut ministri ecclesiastici injuncto sibi muneri perfecte satisfaciant, in eam præcipue curam incumbere admonentur, ut sacerdotes sanctissimam eucharistiam venerentur, & colant, ad quam conficiendam, & omni cultu prosequendam sacris fuerunt ordinibus initiati: quam ob causam curent episcopi, ut in ipso institutionis sanctissimi hujus sacramenti die; feria videlicet quinta in cœna domini, sacerdotes aliqui una cum sæcularibus eo tempore in ecclesia commorari solitis, corpori dominico assistant, quando vero sanctissima eucharistia ad infirmos ducitur, eam sacerdotes superpelliceis induti devote comitentur, ut eorum exemplo, devotio sæcularium ferventior sit, & ab omnibus Christo domino verus honor, verusque cultus exhibeatur.

Con. Mil. fol. 590. 1. bo Sacerd.

§ XVI.

Sicut oportuit in ecclesia Dei gravissimorum quorumdam peccatorum casus episcopis reservari; ita conveniens est, ut in foro exteriori causæ graviores, & quæ majori indigent speculatione, & auctoritate eisdem quoque reserventur. Quia vero matrimoniales causæ, ubi de divortio, & separatione quo ad thorum, & vinculum agitur, in populo Christiano gravissimæ sunt: de eis tantum episcopos cognoscere posse, hæc synodus statuit, ac jubet.

Conc. T. sess. 14. c. 7. casuum r. serv. Con. Trid Sess. c. 20 vers. hæc. Con. Lim. 3. act. c. 35.

§ XVII.

Quod si in aliquo casu episcopis videatur, causam suis officialibus, quoad processum conficiendum submittant, decisione causæ sibi ipsis retenta. Quando vero ad hoc officiales delegari contigerit, ipsi quemquam alium subdelegare non possint, præsertim ad testes examinandos, & eorum testimonia suscipienda.

§ XVIII.

Quoniam ob locorum distantiam notitia personarum, quibus causæ mandantur a summo pontifice plene haberi non potest, & ex hujusmodi delegatione causarum multa incommoda possunt oriri: Sacrosanctum Tridentinum concilium renovans Bonifacii octavi constitutionem, quæ incipit, *Statutum*, decrevit, a metropolitanis, & diœcesanis singulis, in suis diœcesibus quatuor saltim personas ad id aptas designari, quibus causæ delegandæ committentur; quam designationem episcopi ad summum pontificem transmitterent; id circo episcopi omnes hujus Mexicanæ provinciæ in synodo provinciali congregati, personas hujusmodi deputarunt in hunc, qui sequitur modum.

Sess. 25 c. Tx. in c. statutum resc. lib. 6. Ex synod. Quiroga finem. f. 79.

Personæ in archiepiscopatu Mexicano ab illustrissimo metropolitano designatæ.

Doctor Joannes çurnero ecclesiæ Mexicanæ archidiaconus.

Doctor Sancius Sanctes de Muñon, ejusdem ecclesiæ scholasticus.

Bachalaureus Petrus Garces, ejusdem ecclesiæ thesaurarius.

Bachalaureus Alphonsus Lopez de Cardenas.

Doctor Melchior de la Cadena.

Bachalaureus Alphonsus de Ecixa, canonici ejusdem ecclesiæ.

Per-

ANNO CHRISTI 1585.

Perſonæ a reverendiſſimo epiſcopo Guatemalenſi in ſuo epiſcopatu deſignatæ.

Petrus de Liebana decanus eccleſiæ Guatemalienſis.

Didacus de Carvajal archidiaconus ejuſdem eccleſiæ.

Licentiatus Franciſcus Gonzalez ſcholaſticus ejuſdem eccleſiæ.

Bachalaureus Gundiſalvus de Alarcon, theſaurarius ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ a reverendiſſimo Mechuacanenſi in ſuo epiſcopatu deputatæ.

Licentiatus Alphonſus de la Mota, & de Scouar decanus eccleſiæ Mechuacanenſis.

Bachalaureus Didacus de Orduña ſcholaſticus ejuſdem eccleſiæ.

Doctor Alphonſus Ruyz canonicus ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Tlaxcallenſi.

Thomas de la Placa decanus eccleſiæ Tlaxcallenſis.

Bachalaureus Ferdinandus Pacheco archidiaconus ejuſdem eccleſiæ.

Bachalaureus Alphonſus Perez de Andrada cantor ejudem eccleſiæ.

Franciſcus de Beteta ſcholaſticus ejuſdem eccleſiæ.

Doctor Joannes de Cervantes theſaurarius ejuſdem eccleſiæ.

Bachalaureus Garcia Rodriguez Maldonado canonicus ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Yucatanenſi.

Bachalaureus Franciſcus de Quintana archidiaconus Yucatanenſis.

Leonardus Gonzalez de Sequera theſaurarius ejuſdem eccleſiæ

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Xaliſconenſi.

Licentiatus Martinus de Spes decanus eccleſiæ Xaliſconenſis

Licentiatus Franciſcus de Segura cantor ejuſdem eccleſiæ.

Franciſcus de Morales theſaurarius ejuſdem eccleſiæ.

Licentiatus Melchior Gomez de Soria canonicus ejuſdem eccleſiæ.

Perſonæ deputatæ in ſuo epiſcopatu a reverendiſſimo epiſcopo Guaxacanenſi.

Doctor Sancius de Alzoris decanus eccleſiæ Guaxacanenſis.

Bachalaureus Petrus de Alaves archidiaconus ejuſdem eccleſiæ.

Franciſcus de Couarrubias canonicus ejuſdem eccleſiæ.

LIBRI TERTII TITULUS II.
De officio rectoris, & plebani.

De officio parochi, & doctrina curæ.

§ I.

De hoc tit. in genere bene loquitur in conc. 1. Mil. par. 2. de his quæ ad ſacram. adminiſtr. pertinent. &

ANimarum curam gerere, earum morbis mederi, & eas ad Deum ducere, in quibus omnis curatorum officii ratio verſatur, ars artium, & ſcientia ſcientiarum eſt. Sed quia in re tanti ponderis, & momenti, ubi de animarum ſalute agitur, quælibet negligentia valde periculoſa eſt, parochos omnes, tam ſæculares, quam regulares hæc ſynodus quantum poteſt in

A domino cohortatur, eiſque præcipit, ut impoſitum ſuis humeris onus attente conſiderent, & eis, qui ſpirituali ſubditorum utilitatis conſulunt, promiſſum præmium animadvertant, ac negligenter agentibus ſtatutum ſupplicium ob oculos ponant, divinaque adjuvante gratia, ad id toto pectore incumbant, ut in ſuo munere obeundo omnem operam præſtent. Quo vero officii ſui rationes parochis magis notæ ſint, in decretorum hujus ſynodi, eorum præſertim, quæ ad ſuum munus pertinent, aſſidua lectione verſentur, librumque decretorum hujuſmodi, poſt ſex menſes a die publicationis eorum computandos emant, & ſecum habeant, ſin minus pondo decem mulctentur, quorum partes duæ B fabricæ eccleſiæ, cujus exercent curam tribuantur, tertia vero accuſatori, aut, eo deficiente, judici, a quo officio id fuerit judicatum.

ANNO CHRISTI 1585.

Granat. tit. de offic. rectoris, & ſynod. de Quiroga a conſtit. 41. uſque ad conſt. 47.

Vide ſupra tit. de conſt. § 3.

§ II.

Cum prædicatione verbi Dei, ac doctrinæ Chriſtianæ documentis maxime ſubditorum mentes illuminentur, & ad Deum dirigantur, præcipit hæc ſynodus, ut huic rei curati potiſſimum invigilent, eo tempore, & ordine, quibus titulo de ſumma Trinitate, & fide catholica præſcribitur.

Supra lib. 1. tit. 1. § 2.

De adminiſtratione ſacramentorum

§ I.

C

PErpendant parochi diſpenſationem ſacramentorum, quę cibus, & medicina animarum ſunt, a domino ſibi creditam, & quam ſint Deo rationem reddituri, ſi in paſcendo grege minus ſollicite egerint. Quamobrem tamquam ſervi fideles miniſterium impleant, petentibuſque, & indigentibus ſpiritualem cibum ne denegent, ſed ita ſe gerant, ne incuria, aut negligentia, adminiſtratio ſacramentorum omittatur.

D

§ II.

Vocati ad alicujus infirmi peccata audiendum eo ſine mora feſtinent, ſcientes ęgroti ſalutem ſpiritualem a propero eorum adventu pendere poſſe. Quoties vero ſecus fecerint, pondo quinquaginta mulctentur, fabricę eccleſię, pauperibus, & accuſatori ęque diſtribuendis, & ab officio, ac beneficio per bimeſtre ſuſpenſi ſint. Si vero quilibet alius ſacerdos, abſente parocho, in caſu neceſſitatis ad audiendum peccata vocatus ire recuſaverit, epiſcopi arbitratu puniatur. Quod ſi parochus, aut ſacerdos hujuſmodi ęgroti idioma non noverit, interpretem adhibeat, ut ęgrotum merentem conſoletur, & exhortetur.

E

Si autem ſe ad id non teneri, valde tamen animę ſaluti utile eſſe, admonitus per interpretem peccata ſua ęgrotus confiteri voluerit, & interpres ſpectatę fidei ſit, ea ſacerdos audire poterit. Curati quoque omnes ſubditis ſuis in mortis articulo conſtitutis aſſiſtant, eoſque exhortentur, ad formam in catechiſmo ab hac ſynodo probato contentam.

Vide ſupra lib. 1. tit. 1. § 10. & 11.

§ III.

Cum ſanctiſſimę euchariſtię, quę cibus, & vita animę eſt, ac peregrinantium in hoc ſeculo

ANNO CHRISTI 1585. Sess. 22. c. 6.

fortitudo, jam usque a renascente ecclesia cum fructu animarum uberrimo frequens sit usus; cumque optet sacrosancta Tridentina synodus, ut in singulis missis fideles astantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam eucharistiæ perceptione communicent. Quorumdam nihilominus adeo imprudens zelus est, ut Indos & servos, qui tanquam parvuli recens in Christiana fide nati, tam salutari indigent alimento ab eucharistiæ perceptione arceri velint. Quamobrem parochos omnes hæc synodus hortatur, eisque jubet, ut Indos, ac servos hujusmodi accurate edoceant vim, & rationem tanti sacramenti, puritatem quoque conscientiæ, & animi reverentiam, quibus digne le præparent ad eucharistiæ sumptionem. Quos vero hac animi præparatione dispositos noverint, eis (præsertim si infirmi sint) nullatenus eucharistiam denegari patiantur, ne sine tanto viatico, & sine extremæ unctionis sacramento, ut est titulo de sacra unctione sancitum, ex hac vita discedant.

Supra lib. 1. tit. 6. §. 3.

De vigilantia, & cura circa subditos, præsertim in sacramentorum receptione.

§ I.

Mexic. 1 c. 6. & 7. De materia hujus § cum seqq. loquitur Guadix tit. 2. const. 23. 32. 33. 34 & 35. syn. de Quiroga const 11. & Granat. tit. de pœn. & remissio. n. 20. 21. 22. & 23. Mex. 2. cap. 24. Conc. Mil. 5. tit. quæ ad sacram. pœnitentiæ pertinent in ptincipio.

UT parochi sæculares, & regulares ovium vultum cognoscant, & utriusque sexus fideles sibi commissi, in sua, quique parochia, statutis ab ecclesia temporibus peccata confiteantur, & eucharistiæ sacramentum suscipiant, parochiales suos utriusque sexus, Hispanos, mixtos, Æthiopes & ex altero parente Æthiope ortos, & Indos decem annorum ætate majores, conjugatos, & cælibes suis nominibus in indice describant, exprimendo familiæ capita, virum, & uxorem, filios, famulos, servos, necnon pastorum, agricolarum, & aliorum in agris commorantium, sibi subditorum, in eodem indice mentionem faciant, ut de personarum numero, quarum peccata audire debent parochis hoc modo constet. Indices vero hujusmodi singulo quoque anno conficiant a principio quadragesimæ in Hispanorum locis; a septuagesima autem, vel antea (si episcopo visum fuerit) in oppidis, seu pagis Indorum.

§ II.

Moneant quoque parochi a dominica septuagesimæ parochiales sibi subditos, ne usque ad quadragesimæ finem peccatorum confessionem differant: sed potius ita se ad eam præparent, ut ante majorem hebdomadam peccata confessi, tempore ab ecclesia præfinito, sacrosanctam eucharistiam percipiant.

§ III.

Parochi Hispanorum, dominica Quasimodo inter missarum solennia, tempore offertorii publice in sua cuique parochia denuntient Hispanos omnes, mixtos, Æthiopes, & ex altero parente Æthiope natos, qui nondum eo tempore peccata confessi sunt, nec eucharistiam sumpserunt, ecclesiæ præceptum transgressos fuisse, & gravem in Deum offensam commisisse. Ad cujus culpæ emendationem eos moneant, quatenus præfinito tempore usque ad dominicam sequentem inclusive peccata confiteantur, & eucharistiam sumant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam omnes (servis exceptis) incurrant.

§ IV.

Qui vero sic denuntiati, tempore præfixo confiteri peccata, & eucharistiam sumere neglexerint, sequenti festo, vel dominica publice declarentur excommunicati, & a divinis arceantur officiis, nisi de confessarii consilio ad eucharistiam non accesserint: sic autem excommunicati, ab alio, quam a proprio parocho absolvi non possint. Hispani vero, & mixti, priusquam absolvantur, pondo uno mulctentur, Æthiope editi jam liberti, pondo dimidio, ad usus fabricæ ecclesiæ, cujus fuerint parochiales, pro servis vero pondo dimidium heri persolvant, eo quod negligenter servos ad peccatorum confessionem monuerint. Quas quidem mulctas parochi non recipiant, sed ipsis præsentibus, in arca recondantur, ad effectum hujusmodi in qualibet ecclesia deputanda.

§ V.

Cum publice excommunitatis hæc ratio habeatur, ut si quarta dominica post resurrectionem, emendati non paruerint, cum participantibus excommunicentur. Si vero dominica quinta adhuc peccata confessi non sint, nec eucharistiam susceperint, anathemate feriantur. Quibus sic gestis, indices, sive libellos suos parochi clausos deferant, aut per providam personam adeo opportune ad officiales episcoporum transmittant, ut ad diem pentecostes prædictis officialibus tradantur; sin minus, pondo decem mulctentur fabricæ ecclesiæ, cujus parochi fuerint, & piis operibus æque distribuendis: Cum autem servi decreti hujus censuras non incurrant, decernitur; ut pœna pecuniaria heris imposita augeatur, juxta servorum retardationem in peccatis confitendis. Si vero (quod absit) aliqui ex hujusmodi excommunicatis, adeo pertinaces, & obstinati sint, ut nondum in die pentecostes ecclesiæ præceptum adimpleverint, eorum absolutio ordinario reservetur, qui eos absolvendi facultatem nulli tribuat, ut ipsi verecundia confusi, iterum non delinquant, & alii metu pœnæ cautiores evadant.

§ VI.

Indorum etiam parochi tam sæculares, quam regulares, dominica Quasimodo eos admoneant, teneri semel in anno peccata sua confiteri, quos vero repererint, eo tempore non satisfeciisse præcepto, graviter reprehendant, eisque tempus ad confitendum præfiniant. Quodsi non paruerint, pro ratione dilationis puniantur. Ad dominicam autem pentecostes officiali episcopi indices, seu libellos mittant, quibus describantur eorum, qui confessi sunt, ingenium, & Christiani mores, & hi etiam, qui summunt eucharistiam, necnon illi, qui peccata confessi non sunt, quod parochi exequantur, sub pœna pondo decem, ad ecclesiæ fabricam, & pios usus.

§ VII.

Pro populo sibi commisso orationes, & sacrificia Deo offerre parochi debent, ob idque hæc synodus decernit, ut omnibus diebus dominicis, & festis colendis missam de officio occurrenti

Guadix tit. 3. const. 1. & synod. 1. de Quiroga 92.

ANNO CHRISTI 1585.

renti celebrent, necnon primas, & secundas A vesperas solemniter cantent, quibus quoties ipsimet non intersint, pondo unum ad fabricæ ecclesiæ usum persolvant.

§ VIII.

Omnibus diebus dominicis, inter missarum solemnia tempore offertorii subditis annuntient festa colenda, ac dies jejunii ex præcepto, quæ in sequentem hebdomadam inciderint, sub pœna pondo quatuor, accusatori, & piis operibus distribuendis: vigilias etiam beatæ Mariæ virginis, quæ non jejunantur, dies itidem rogationum evulgent, moneantque subditos, ut his diebus jejunandi, & ab esu carnium abstinendi, laudabilem fidelium consuetudinem servent, pro ut titulo de observatione jejunorum decretum est, nec non indulgentias ob id sibi concessas, eisdem notas faciant. B

§ IX.

Singulis octo diebus sanctissimum eucharistiæ sacramentum renovent, consecrantes hostiam eo die, vel pridie, ejus dici confectam, corporalia singulis quindecim diebus lavare curent, quæ cum ad lavandum dederint, attente respiciant, ne particula ulla in eis remaneat; Purificatoria itidem singulis quoque octo diebus mundentur. Quoties autem in aliquo horum negligenter egerint, pondo quatuor mulctentur, sumptibus lampadis coram dominici corporis sacramento ardentis applicandis. C

§ X.

Parochi juxta concilii Tridentini decretum, antequam ad conferendum baptismum accedant, diligenter ab his ad quos spectat scisciteutur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad illum suscipiendum admittant, doceantque eos quam cognationem contraxerint, atque solum eorum nomina in libro describant, quamvis alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint. D

§ XI.

Ad vitanda incommoda, quæ, labente tempore, ex rerum oblivione nascuntur, in sacramentis præsertim iterandis, & matrimoniis ex cognationis ignorantia in gradibus prohibitis contrahendis, mandat hæc synodus, ut parochi singuli tres libros habeant, in quorum uno baptizatorum, eorumque parentum, & compatrum, baptizantis quoque nomina describant; in secundi vero libri parte una eos, qui matrimonium contraxerunt, parentes quoque eorum, & patriam, testes etiam matrimonio assistentes annotent, ac suo proprio nomine muniant; in E altera vero parte defunctorum nomina, cum die, mense, anno, & ecclesia, in qua sepulti sunt scribant. In tertio denique libro, eorum qui sancto chrismate deliniti sunt, parentum quoque, compatrum, ac confirmantis nomina apponantur. Hi porro libri, ad formam ab episcopo præscriptam asserventur, quibus, & in eis scriptis, ac parochi nomine subscriptis, tam in judicio, quam extra fideles adhibeatur.

§ XII.

Nullum extraneum matrimonio conjungant, si prius per diligentem inquisitionem non constet, eum nullo legitimo teneri impedimento, ac præterea ab episcopo contrahendi facultatem in scriptis habeat, juxta concilii Tridentini decretum, sub pœna pondo quatuor ad usum fabricæ, & accusatoris, seu accusatore deficiente, judicis id judicantis.

§ XIII.

Parochi statim ac fuerint requisiti, interdicta & censuras, prout sibi fuerint a judicibus ecclesiasticis injunctum annuntient, ac promulgent, sub pœna pondo decem ad usus fabricæ, & piorum operum: si autem parochialis aliquis cum participantibus excommunicatus, vel anathemate percussus reperiatur, eum parochi admoneant ut vel se domi contineat, vel e civitate, aut oppido egrediatur, ne colloquio suo alios contaminet. Quod si horum monito parere noluerit, auxilium implorent sæcularium magistratuum, quos hæc synodus exhortatur, ut in re tam justa ecclesiæ opem ferat, quo excommunicati hujusmodi citius absolutionis remedium perquirant.

§ XIV.

Curent diligenter, ne in ecclesiis quidquam desit, quod ad earum nitorem, & ornatum, ac divinum cultum pertineat, si vero ad id re aliqua opus sit, episcopum certiorem faciant, ut opportune providere possit.

Ex Granat. ubi supra.

§ XV.

Quo melius in sacramentorum administratione dirigantur, parochi omnes directorium confessariorum ab hac synodo designatum, & approbatum, secum habeant, ejusque regulas servent. Qui vero eo caruerit, pro suæ ratione contumaciæ, usque ad officii privationem plectetur.

De solicitudine præstanda, ut peccatis remedium adhibeatur.

§ I.

INter alia curatorum præcipua munera, unum illud est, ut peccatis publicis, quibus ira Dei in populum irritatur, remedium afferant, viasque vitiorum omnium intercludant.

Gran. de offic. sect. n. 9.

§ II.

Quamobrem parochis præcipitur, ut in suis parochiis diligenter scisciteutur, sintne malefici homines, sortilegi, venefici, concubinarii, feminæ impudicæ, lenæ, publici aleatorum susceptores, diversoria ubi inhonestæ feminæ commorentur, aut alia publica hujusmodi peccata: quibus si aliquos irretitos invenerint, eos benigne moneant, & ad culpæ emendationem hortentur. Quod si minime respuerint, eos suis in libellis describant, & officialibus denuntient, ut pœnis, & aliis convenientioribus remediis coerceantur; si vero ex his peccata aliqua adeo publica non sint, contra quæ de jure procedi non pos-

ANNO CHRISTI 1585. const. 6. & 8. Sess. 24. c. 7. de reform. matrimonii Vide supra lib. 1. tit. de officio judic. ordinarii §. 23. Ex Granat. ubi supra in princ. hujus tituli.

ANNO CHRISTI 1585.

possit, imo magis episcopi hortatu corrigi possit videantur, ea episcopo clam nota faciant, ut salutare his malis applicet medicamentum. A

§. III.

Mexic. 1. c. 71.

Sciscitentur itidem in regionibus sibi subditis, an aliqui mercatorum prætextu ab uxoribus separati vagentur, & in adulterio vivant, inquirant quoque inter muliones veredarios, & alios hujusmodi vectores, an aliqui hujus generis sint, quos cum repererint, ab adulterio, si in eo sunt, revocati ad vitam conjugalem compellantur. Quod si aliquos binas exercentes nuptias invenirent, episcopo nuntient, ut quemadmodum oportet, graviter eos puniat. B

§. IV.

Granat. de offic. rectoris n. 14.

Eleemosynas in suis parochiis, & regionibus ab his peti ne patiantur, qui extranei sunt, sine episcopi licentia in scriptis. Id tamen de religiosis personis, mendicantium ordinum superiorum permissu, eleemosynas ad victum monasteriorum quæritantibus ne intelligatur, nec de ægrotis, quorum inopia manifesta est, dummodo schedam ostendant, qua constet præterita quadragesima, peccata fuisse confessos, aut intra tres dies ea confiteantur. Virum autem, & mulierem simul mendicare non permittant, nisi se conjuges esse sufficienti probent testimonio. C

De his, quæ ad parochos Indorum attinent.

§. I.

Mexic. 1. n. 59.

CUPIENS hæc synodus, ne ministri ecclesiæ Indos exactionibus vexent, neve Indi litibus, quas ipsi movere solent, ministros exagitent, statuit, ac præcipit, ut parochi nihil quidquam stipendii, vel victus, ab Indis petant, neve amplius accipiant, quam quod sibi fuerit constitutum. Quando vero id acceperint, in libro cum die, mense, & anno describant, ipsique ac procuratores loci, seu oppidi D subscribant, ut hujus rei monumentum extet, falsisque testimoniis, & calumniis aditus intercludatur. Cum autem ad oppidum aliquod visitandum diverterint, ibique ei cibus suppeditabitur, ab oppido, ubi resident victus nomine nihil accipiant, nec cum in duobus locis missas celebraverint, ab utroque ad victum stipendium petant.

§. II.

Non solum ab omni cupiditate, & avaritia, sed juxta apostoli præceptum, ab omni earum specie ecclesiasticos viros abhorrere oportet. Quapropter sæculares, & regulares Indorum ministri festi alicujus celebrandi gratia, loca jurisdictionis suæ ne adeant, nisi infra octavam festi, commemoratione vero omnium fidelium defunctorum celebritatem ultra decimum quintum diem mensis Decebris, ne protrahant. Porro a feria quarta cinerum usque ad dominicam primam quadragesimæ tantum, hominum capita cinere spargant, locum ad id deligentes, in quem omnes suarum regionum homines commode, hujus rei gratia convenire possint.

Concil. Milan. 5. tit. quæ ad sacramenta &c. verb. sacrorum cinerum.

§. III.

Nihil Indis sibi subditis, per se, aut interpositam personam ad ecclesiarum ornatum, & cultus divini usum vendant. Si vero secus fecerint, rei venditæ jacturam faciant, & episcopi arbitratu puniantur.

§. IV.

Mexic. 59. §. 1

In suis regionibus duos tantummodo equos habeant, ne si plures habuerint, Indis onerosi sint, & sumptibus ad alendum equos molesti, nisi pro ratione regionis episcopus aliter judicaverit, tunc enim de ejus licentia plures, quam duos habere poterunt. Canes ad venandum ne alant, neque cum ab uno oppido, in aliud visitandi gratia diverterint, venando perambulent, sed ea gravitate, quæ patres spirituales in eo officio exercendo decet, incedant.

§. V.

Mexic. 59. §. 4

Vagos homines, aleatores, & eos, quorum suspecta fama est, hospitio ne recipiant, hi enim Indis pernicioli sunt, & eis offendiculum parant; sin minus fecerint, graviter usque ad officii privationem plectantur. Hoc tamen decreto non prohibetur, ne hospitales sint erga viatores, sine Indorum incommodo iter agentes.

§. VI.

Limens act. 3. c. ad finem

Quia Indi timidi sunt, & pusillanimes, oportet parochos cum eis mansuete, ac benigne agere, nec eos minis deterrere: sic enim fit, ut langueſcentes animo peccata sua confiteri non audeant, ac salutari pœnitentiæ remedio destituantur.

§. VII.

Mexica c. 60. § Guadix const. Limens act. 4.

Quamobrem præcipit hæc synodus, ne parochi per se in Indos animadvertant, sed per fiscales, & justitiæ ministros ad id deputatos, in quibus corrigendis modus adhibeatur, nec correctionis forma ab episcopo præscripta excedatur.

§. VIII.

Supra tit. 6.

Indos, cum periculo mortis ægrotantes peccata confitendi, & eucharistiam sumendi causa; ad ecclesias, seu monasteria deferri nullatenus permittant, ut est titulo de sacra unctione sancitum.

§. IX.

Mexic 59. §. Mexic. 6. syno Quirog const. finem Milan. de paro verbo parochi

Quo facilius, ac promptius subditis in tribulatione positis parochi succurrant, & subditi ad ea, de quibus opus habent parochos inveniant, ii prope ecclesias commorentur. Si vero E domus habitationis parochi intra ecclesiam contineatur, ad cultum domus pro honestate, & reverentia loci mulieres ne adhibeant, eademque de causa, nec confessiones domi audiant, nec matrimonia discutiant, sed tantum in ecclesia, sub pœna pondo sex quoties contrafecerint, accusatori, & sumptibus justitiæ distribuendorum. Cum vero alicujus rei gratia, quæ ad officium pertineat, Indorum domos intraverint, eos

sibi

ANNO CHRISTI 1585.

sibi comites adjungant, a quibus omnis pravæ A suspicionis occasio omnino aliena sit.

§. X.

Devotionem subditorum augere strenue procurent, diebus quoque singulis, quibus missam audire præceptum non est, eam mane celebrent, & campanæ sono Indi vocentur eo tempore, quo sine impedimento negotiorum, aut operarum missam audire possint. In diebus vero, in quibus ex præcepto missa audienda est, si subditi longe absunt, a loco ubi celebratur, eamque in viciniori ecclesia audire possunt ne prohibeantur, in aliena parochia sacrum audire in oppido eis ab episcoB po designato.

§. XI.

Indos carcere inclusos, singula quaque hebdomada semel visitent, eosque in tribulatione afflictos consolentur, & impeditos quominus doctrinæ Christianæ documenta audire possint, paterno zelo eadem doceant, judicesque adeant, eosque pro causæ expeditione, & libertate detentorum hujusmodi deprecentur.

§. XII.

Experientia comprobatur, eam esse Indorum naturam, ut facile, quæ docti sunt, obliviscantur, si eis instituendis assidua diligentia non adhibeatur. Ideo parochis præcipitur, ut bis saltem in anno parochias, & districtus suos visitent, quo Christianam doctrinam Indos doceant, & quos doctrinæ Christianæ ignaros repererint, annotent, & scribant, eosque ad capessendam juvent. Quod ut præstent, Indos aliquos bene instructos, quorum fides spectata sit, adhibeant, iique coram beneficiato, cui hæc cura incumbit, Christianam doctrinam alios edoceant, & de illa ab eis rationem quærant. Idemque faciat minister seu beneficiatus hujusmodi, ne si sacerdos huic D rei operam non navat, eaque cura Indis committitur, contemnatur hoc ministerium.

§. XIII.

Ne vero hæc, quæ hoc titulo decreta sunt, difficultate aliqua involuta sint, declarat hæc synodus, nomine curatorum regularium Indorum oppidis comprehendi priorem, guardianum, vicarium, aut præfectum monasteriorum, quibus Indi subditi sunt; in civitatibus vero, aut oppidis Hispanorum, religiosam personam, cui a superioribus administrationis Indorum cura demandata est. Itidemque exponit, in omnibus, quæ præcipiuntur curatis, E per decreta hujus synodi comprehendi curatos regulares, qui non ex voto caritatis, sed ex officio hoc munus exercere debent, si illud in se suscipiunt. Quoad pœnas vero designatas aliter non comprehenduntur, quam ut titulo de pœnis expressum est.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS III.

De beneficiatis cathedralium, & parochialium, & eorum officiis.

De assistentia beneficiatorum divinis officiis debita.

§. I.

POPULI Christiani devotio, ea re maxime conservatur, quod mirabilis ordo in cultu divino cernitur, ob varietatem officiorum, & ministeriorum, ex quibus militantis ecclesiæ ornatæ varietate pulcritudo mirifica cernitur: quod, quam ob causam diligenter curandum est, ne divina hæc harmonia, ullatenus dissonet, immo præbendati, & beneficiati omnes, plene id totum adimpleant, quod sibi incumbit ex officio, cujus ratione beneficium confertur.

§. II.

Quod ut fiat; hæc synodus in primis præcipit, dignitatibus, canonicis, præbendatis, beneficiatis, & ministris omnibus ecclesiarum cathedralium, ut in omnibus, & per omnia institutiones dignitatum, canonicatuum, & C beneficiorum hujusmodi observent, rituale, quoque statuta, decretaque hujus synodi, sub pœnis in eis contentis, adimpleant.

Conc. Milan. 4. tit. quæ pertinen, ad capitula cathedralium.

§. III.

Quando episcopus præbendatum aliquem in carcerem conjecerit, eumdemve suspenderit, excommunicaverit, aut distributionibus privaverit, ne mulctæ hujusmodi frustrentur, præbendati ceteri, huic remittere non poterunt, quod ex absentia, vel condemnatione amiserit, nec tantumdem quantum perdiderit, aut aliquam partem in compensationem, aut alias eidem condonare. Quod si secus fecerit, D actus, & contractus hujusmodi irriti sint, totumque id, quod remiserunt, in foro conscientiæ solvere teneantur fabricæ cathedralis ecclesiæ.

Tolet. act. 3. c. 20.

§. IV.

Ad divini cultus augmentum, sanctum concilium Tridentinum interdixit, ne ullus duo beneficia obtineret, cujus auctoritatem sequuta hæc synodus decernit, ut capellæ in cathedralibus ecclesiis, seu parochialibus institutæ, si a primæva sua institutione dignitati alicui, canonicatui, seu beneficio annexæ non sint, nequaquam capitulari alicui, E seu beneficiato conferantur, sed clericis aliis, qui eis inserviant, sicque fiat, ut ministrorum numerus, & ecclesiarum cultus accrescat.

Sess. 24. c. 17. Real cedula y es general en las Indias, & concordat Concil. Limens. 3. act. 3. c. 30.

§. V.

Præbendati omnes cujuscumque conditionis sint, sermonibus, qui ad populum inter missarum solennia habentur, præsentes adsint, in cathedrali ecclesia, aut ubi decanus, & capitulum in forma capituli intervenerit, sub pœna amittendi distributiones eo die percipiendas

Tolet. act. 3. c. 4. & Compostel. act. 2. c. 22. & provinc. de Quiroga act. 3. decret. 15. & Milan. 2. tit. decret. 27.

ratio-

ANNO CHRISTI 1585.

ratiore missæ conventualis, & processionis. Ne autem divinis officii, & prædicationi verbi Dei interfint, ob quamcumque ecclesiæ rerum administrationem sibi injunctam, nullatenus excusentur.

§ VI.

Compostel. act. 2. c. 25. & facit Tol. act. 3. c. 6 & Milanens. 3. fol. 595. verbo feria quinta. Compostel. act. 2. c. 26. & Milan. 1. p. 2. tit. de procession. & supplic. & Milanen. 4. tit. de processionibus in princip. & conci. diœcesanum de Osma tit 2. const. 5. §. 26.

Itidem præbendati, beneficiati, & ministri omnes cathedralis ecclesiæ, etiam si sacerdotes sint, feria quinta in cœna domini, in ipsa missa conventuali communicent, si vero quis secus fecerit, distributiones illius hebdomadæ amittat. Quo vero debitus cultus, & reverentia cruci adhibeatur, in qua Christus crucifixus nostræ salutis mysterium operatus est: Præcipitur præbendatis omnibus, beneficiatis, & curatis cathedralis, & ceterarum ecclesiarum, ut in processionibus publicis, seu in humandis defunctis crucem comitentur, ab exitu ejus ecclesiæ, a qua profecti sunt, usque ad reditum in eamdem in forma processionis, ne populus sacerdotibus avaritiæ notam inurat, si deposito funere crucem postea non comitentur: immo potius, ea in crucem reverentia, & devotio eluceat in ecclesiasticis, ut ædificationi potius populo sint, quam scandalo. Quod si quis in hoc deliquerit, distributiones, & obventiones, ex processione, aut ex tumulando mortuo sibi provenientes amittat: in quo exequendo, ejus, qui in choro præsidet, conscientia oneratur, sin minus, contra eum severe, ut oportuerit, procedatur.

LIBRI TERTII TITULUS IV.

De officio sacristæ.

§ I.

Hiere. c. 48. Gran. tit. de offic. sacrist. synod. de Quiroga const. 55. & 56. & Mila 4. tit. de sacrist.

TEMPLORUM ornatus, & exterior cultus, ac divinorum officiorum celebratio, ex cura, & diligentia, quam sacristæ majores, & minores officio suo impendunt, non mediocriter dependet. Quare in eis injungitur, ut omnipotentis illius domini majestatem, cujus domui inserviunt contemplantes, & sententiam Hieremiæ prophetæ, quæ maledictum illum appellat, qui opus Dei negligenter facit, ob oculos sibi ponentes, toto pectore incumbant, ut ecclesiæ cum nitore, & ornatu teneantur, & indumenta sacra, & alia quæque ornamenta conserventur, missis etiam, & divinis officiis celebrandis totum id, quod opus fuerit, tribuatur: In quibus, & in aliis similibus, quod in rituali, & decretis hujus synodi sacristis injunctum est, inviolabiliter observent. Hostias ipsi per se conficiant, aut saltem in his conficiendis præsentes adsint, nec patiantur, ut Indi (ipsis non videntibus) eas conficiant, nec in suis domibus venales habeant. Quod si secus fecerint, pro sua negligentia in re tanti momenti, & quæ ad sanctum missæ sacrificium spectat, graviter punientur.

Granatens. de officio sacrist. n. 5. & synod. de Quiroga const. 85. & Milan. 4. fol. 649. verbo clericus, versiculo hostias.

§ II.

Quando fuerint requisiti, vel ob notarii defectum, vel quod is impediatur, ecclesiastica edicta partibus nuntiabunt, & censuras publicabunt, denuntiationesque, & publicationes, quas fecerint, in dorso edictorum hujusmodi, cum die, mense, anno, & testibus describant, ut ea de re publicum extet monumentum.

§ III.

Synod. de Quiroga const. 56.

Punctatorum etiam officium exerceant, annotentque beneficiatos, & capellanos, qui missas, quas debent non celebraverint, aut qui anniversariis, & festis capellarum, ubi ecclesiis suis inservire debent, non interfuerint, episcopumque aut visitatorem sacristæ hujus rei certiorem faciant, ut punitis negligentiis, voluntas eorum, qui capellas fundarunt, integre adimpleatur.

LIBRI TERTII TITULUS V.

De vita, & honestate clericorum.

De clericorum habitu, & cultu externo.

§ I.

Mexic. 1. 48. & Mex. 2. c. 22. Guadax ti 5. Tarrac conc. tit. d vita, & ho nest. cleric. Milan. 1. 2. tit. de cl vestitu, & Granat. de vita, & ho nest. cleric. & synodal. de Quiroga const. 36. 3 & 38. & provinc. ejusdem Quiroga, act. 3. c. 3 & Limens. act. 3. c 1 & 16. & Milan. 4. p. tit. de v ta, & ho nest. cleric. Sess. 14. c. de refor. Gran. dicto tit. de vita & honest. cleric. n 2. provinc. de Quiroga act. 3. c. 3 Limens. 3. act. 3. c. 16 Mila. 5. ti quæ ad cl ricor. hon attinent. Granat. ti de vita, & honest. cle nu. 2. & f nodal. de Quiroga const. 36.

QUONIAM clerici, aliis omnibus, tamquam exemplum propositi sunt ad imitandum, adeo ut illa domini sententia, qua discipulos suos lucem mundi appellavit, de eis non incongrue intelligatur; oportet maxime, ut non solum interius se componant, sed ut exteriori habitu honestatem, & modestiam præferant, ne hominibus, de externis solum judicantibus scandalo sint, eorumque status, & ministerium, in contemptum veniant. Idcirco in executionem concilii Tridentini hæc synodus statuit, ac præcipit, ut exterior habitus clericorum omnium sacro ordine initiatorum virtutem, honestatem, morumque gravitatem ostendat, prout decet clericalem statum, quod ut melius fiat, sequentes regulas observabunt.

§ II.

In primis, clericali tonsura insigniti sint, ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis postulabit, comam non nutriant, barbam novacula radant, vel ita recidant, ut nihil sæculare remaneat, quod populo ludibrio esse possit. Habitum honestum deferant, tunicas clausas, aut alterius generis cum pallio, quod mantellum vocant, ad talos usque dimittant, & in omni vestitu non alium, quam nigrum colorem adhibeant. Verumtamen si iter faciendum sit contractiori habitu, & ad iter accommodato, nigri tamen coloris, & parum infra genu demisso, eis uti liceat, ut ex habitu clericos, & ecclesiasticos ministros esse, ubique appareat.

§. III.

Holoserico vestimento, undulatove, subserico, aut opere gorvaranio ex Castella, aut ex China allato, ne utantur, præbendati tamen, aut licentiati in theologia, vel decretis per probatam universitatem togas subserici tafetaneo opere, aut gorvarani intertexti domi gestare poterunt, foris vero sine pallio, mantello nuncupato, ne includant. Manicas serici rasi, calceos, aut crepidas, holoserici villosi, caligas sericas turgidas, & dissectas ne deferant, vestitu fimbriato, clavis sericis, phygilve, aut segmentis ornato, ne utantur, sed

ANNO CHRISTI 1585.

segmenta rasi serici, aut tafetani, quæ duorum, aut trium digitorum latitudinem non excedant, in extremitate pallii, seu mantelli gestare poterunt. Galerum acuminatum, seu id genus pilei, quod Hispani montera, aut gorra appellant, aut sericum pileum, ne deferant; sed tantum laneo galero, & ea forma confecto utantur, quo gravitatem sui status profiteantur.

§. IV.

Camisias ad collum, & ad manum crispas, vel artificio elaboratas, in sacro ordine constituti rejiciant. Zonas sericas auro, argento cælatas, cothurnos albos argenteo, aliove colore elaboratos ne deferant. Chirothecas odoribus conditas, aut dissectas, colore aliquo tinctas ne ferant. Annulos non induant, nisi quibus, propter officii munus, aut honoris gradum, sint jure concessi, qui vero secus fecerint annulos amittant, eorumque pretium in usum piorum operum erogetur. Cujus rei executio, judicibus, & ministris ecclesiasticis injungitur.

§ V.

Quoniam vero alii in alio extremo versantes, clericali statui dedecori sunt, qui nimis abjectis vestibus, sordidis, & pannosis utuntur, præcipit hæc synodus, ut si quando officiales vestibus hujusmodi indutum quemquam compererint, eum in publicum prodire ne patiantur, donec decenti habitu (si potest) ipse se induat, aut ei, si pauper sit, vestitus provideatur.

§ VI.

Lugubres vestes clericis interdicuntur, nisi pro morte patris, aut matris, quas tunc ad modum sæcularium ne gestent, nec aperto capite incedant, aut barbam hujus rei causa relaxent, neque his vestibus amplius quam per duos menses utantur.

§ VII.

Superpelliceá, rete, aliove eleganti artificio elaborata, aut adeo contracta, ut infra genu non dimittantur, ne induant.

§ VIII.

Equo ne vehantur, nisi iter fecerint: si vero mulis vehuntur, eas ne ornent, neque ornatum gualdrapium, * eis adhibeant, nisi præbendati sint, aut licentiati, vel doctores in theologia, vel decretis: qui hoc ornatu (laneo tamen) uti poterunt, sericis vero aliis ornamentis, frenis stapyis, aut calcaribus deauratis, aut argento laboratis nequaquam utantur.

§ IX.

Omnes hujus provinciæ clerici sacris initiati, cujuscumque status, & conditionis sint, quod hoc decreto eis jubetur diligenter observent, rebusque in eo prohibitis ne utantur. Quod si secus fecerint, & in habitu sæculari incesserint, vestes amittant; earumque pretium executori justitiæ, aut accusatori, & judici a quo sententia lata fuerit, æquis partibus, distribuatur. Qui vero rebus aliis hoc decreto sancitis contravenerint, quoties id commiserint, pœnam pondo octo incurrant, quæ piis operibus, & judici ex officio contra eos sententiam ferenti, si accusator non adsit, æque applicentur. Cavetur autem, ut vestibus, quas ante hoc decretum ferre licebat, per octo menses, & non amplius, uti liceat.

ANNO CHRISTI 1585.

§. X.

Qui vero hoc decreto prohibita attentaverit, aut quæ de cetero episcopus quoad clericalem habitum publico edicto vetuerit, præter pœnas contra eos hic statutas juxta formam concilii Tridentini, gravioribus aliis pœnis punientur, usque ad suspensionem, & officii, ac beneficii privationem, si id eorum contumacia postulaverit: ne quis de eorum exteriori habitu observare contemnat, quod ad populi Christiani ædificationem, & bonæ vitæ exemplum non mediocriter confert.

Sess. 14. c. 6. & sess. 24. c. 12. verbo vestitum insuper. & sess. 22. c. 1. reform. & sunt alia concilia, quæ refert Joannes Trullo in expositione regulæ canonicorum regularium li. 2. c. 30. a n. 2.

De evitandis spectaculis vanis, & actionibus profanis.

§ I.

UT multorum interitus, vulnera, aliaque damna, quæ ex taurorum spectaculis proveniebant vitarentur, felicis recordationis Pius papa V. motu proprio, principibus, rebuspublicisque sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipit, ne taurorum spectacula fieri in suis jurisdictionibus consentirent. Interdicit itidem, ne clerici regulares, & sæculares sacro ordine initiati, vel ecclesiasticum beneficium obtinentes, spectaculis hujusmodi, sub pœna excommunicationis assisterent. Postea vero felicis recordat. Gregorius papa XIII. suo apostolico brevi concessit, taurorum spectacula, his tamen conditionibus, si ea festo die ne fiant: si gubernatores, aut magistratus quantum fieri poterit, diligenter caveant, ne ob hanc causam alicujus mors eveniat. Necnon censuras, & pœnas, quo ad sæculares personas, & militarium ordinum milites in sacro ordine minime constitutos suspendit: Quare juxta hanc constitutionem Pontificis, quorumdam clericorum licentiam hæc synodus animadvertens, statuit, ac præcipit, ne ullus clericus in sacro ordine constitutus, aut beneficiatus taurorum spectaculis interfit, sub pœna in apostolicis literis statuta, ac gravioribus aliis, quibus, ut huic malo occurratur, contra eos procedetur.

Motus proprius Pii V. in bullario apostolico. Mex. 1. c. 48. §. 3. Guadix. tit. 5. const. 14. Granat. de vita, & honest. cleri. cor. nu. 18. Tolet. act. 3. c. 26. & Synod. de Quiroga const. 37. in fine, & sunt alia concil. prov. quæ refert Joannes Garcia Gallego tractatu de expensis, & meliorationibus c. 21. num. 29. Greg. XIII. in 2. p. bullarii apostolici. Tex. in c unico de vita, & honest. cleric. lib. 6. Mexi 1. c. 48. §. 1. Granat. ubi supra n. 13. & Tol. act. 2. c. 21. in fine, &

§. II.

Interdicit etiam hæc synodus, ne clericus ullus sacro ordine initiatus, personatus, aut larvatus incedat; neque in comœdiis personam agat, etiam in festo corporis Christi: neque cum thorace, aut caligis quantumvis permissis, sine tunica talari per vias, & plateas deambulet, neque aliis utatur varii coloris profanis ornamentis, sub pœna pondo viginti, si semel id commiserit: si bis, duplum persolvat: idque in sumptus justitiæ, accusatorem, & pia opera conferatur: si vero ter, eum episco-

Limen. 3. act. 3. c. 20.

pus

* hoc est uteras.

ANNO CHRISTI 1585.

pus per duos menſes ab officio, & beneficio ſuſpendat.

§ III.

Mexic. 1. c. 48. § 3. & in princip. Guadix tit 5. conſt. 16. & Gran. ibi nu. 13. ſynod. de Quiroga conſt 37. & con. Milan. 4. 3. p. tit. de vita, & honeſt cler. fol. 668. verbo in omni, item verſ. quamobrem.

Ne cantiunculas inhoneſtas, aut profanas cantent, neve in novis miſſis, nuptiis, aut aliis feſtis ſaltent, ſcurrilia verba ne proferant, aut citharœdos referant, neque jocoſe in hominum congreſſu prædicent, ſub eadem pœna; Indorum etiam miniſtri, ad domus eorum, qui inter Indos proceres ſunt, aut aliorum Indorum convivandi gratia ne accedant: ſed ad hoſpitium clericis deſignatum. Evenire enim ſolet, ut ex nimia cum eis familiaritate Indi miniſtris reverentiam non exhibeant, doctrinæque intereſſe, & ea obire, quæ ſuarum ſaluti animarum maxime ſunt neceſſaria, audacter contemnant.

§ IV.

Quia ſacrorum canonum conſtitutionibus prohibitum eſt clericis, ne vili, & ignobili aliqua arte utantur, interdicit quoque hæc ſynodus, ne ullus clericus veterinarii * artem exerceat, nec mularum, aut equorum domitor ſit. Quod ſi ſecus fecerit, graviter punietur. In hoc vero ordinarii conſcientiæ maxime injungitur, ut tam infimam, tamque indecoram artem ab eccleſiaſticis viris procul arceat.

* Albeiteria, Jubat. tx. in cap. unico de vita & honeſt. cler. lib 6. & tx in Clem. 1. ver. adverſus vero alios eodem tit. de vita, & honeſt. cleric. Mexic. 1. c. 60. §. 1. & Guadix tit. 6. conſt. 11. & Limenſ. 3. act. 4. c. 8.

§ V.

Nullus clericus propter imminens periculum, ſervum, famulum, aliamve perſonam per ſe corrigendo puniat; niſi moderata ſit punitio, & qua magis proximi correctio procuretur, quam de eo ſumatur vindicta, quæ ab his longe abeſſe debet, qui morbis medentur animarum.

§ VI.

Mexic. 1. 55. & Guadix tit. 5. conſt. 12. & Milan. 2. 2. p. tit. de armis, ludis, ſpectaculis, & ejuſmodi a clerico vitandis, & Gran. tit. de vita, & honeſt. cler. n. 10. & ſynod. de Quiroga conſt. 36. & Lime. 3. act. 3. c. 16. Mexic. 1. c. 55. §. 1. & Milan. 1. ubi ſupra. & ſynod. de Quiroga conſt. 36.

Ne clerici arma cujuſvis generis, ad offenſionem, vel defenſionem die, aut nocte, in civitate, aut oppido ferant, neve in habitu ſæculari, cum muſicis inſtrumentis noctu incedant, nec ſuſpecta domos ingrediantur: ſin minus pœna amittendi arma, inſtrumenta muſica, & habitum indecentem, nec non ſolvendi pondo decem incurrant, quæ in piorum operum, & executoris juſtitiæ uſum æque erogentur. Si vero executori juſtitiæ, aut fiſcali violenter reſtiterint, in carcerem conjiciantur, arbitrioque epiſcopi ſeverius puniantur.

§ VII.

Archabuſio etiam, dum iter faciunt, aut in venationibus, vel in aliis actionibus ne utatur. Sin minus, archabuſium amittant, & pondo decem accuſatori, vel ſi is non adſit, judici, piis operibus, & juſtitiæ ſumptibus æque perſolvant. Illi tamen, qui per regiones ubi bellum geritur, iter faciunt, aut ob aliam juſtam cauſam, archabuſio, aliiſve armis uti poterunt, ſcripto impetrata venia ab epiſcopo, cujus conſcientiæ, hæc ſynodus injungit, ut id re bene explorata, cauſiſque urgentibus ſolum permittat.

§ VIII.

Indignum eſt, & eccleſiaſtico honori valde indecorum, ut clerici, qui in ſortem domini vocati ſunt, & divino cultui addicti, præcurſores, ſive aſſeclæ, œconomi, aut famuli ſint ſæcularium perſonarum, præſertim mulierum. Quare, ut hæc macula a clero prorſus deleatur, mandat hæc ſynodus, ne ullus ſacro ordine initiatus, cujuſcumque dignitatis, & qualitatis, præcurſor, aut aſſecla feminarum, etiam matris, & ſororis ullatenus ſit, ſub pœna excommunicationis, quam clericus, & femina, cui is obſequium hujuſmodi præſtitit, incurrant. Interdicit etiam, ne ullus clericus in ſacris conſtitutus famulus, procurator, œconomuſve ſit alicujus perſonæ ſæcularis, aut ejus negotia, vel facultates tractet, ſub eadem pœna. Non tamen prohibetur, ne (clericalis ſtatus decoro ſervato) liberos perſonarum ſæcularium erudiendos clerici ſuſcipiant, eorumque ſint magiſtri, & præceptores. Nullus præterea clericus Indam feminam, aut ancillam ſuam dorſo equi, aut mulæ vehat; Miniſtri quoque Indorum cum ex uno oppido in aliud, aut ex uno diſtrictu in alium diverterint, Indam aliquam feminam ſecum ne deferant, eo prætextu, quod ſibi inſervire debeat: ſin minus epiſcopi arbitratu ſevere puniantur.

§ IX.

Mex. 1. c. § 2. in fi & Granat vita, & h neſt cler. 14.

Perpendens hæc ſynodus, quantum a ſacerdote, qui ſacrum frequentans, hoſpitium Chriſto domino præbet, abhorrere debeat ebrietas, qua rationis uſus amittitur, ſenſuque, & corporales facultates debilitatæ langueſcunt, tam fuerit ſui oblitus, tamque intemperatus, ut vino inebrietur. Si is beneficium obtinuerit, ab adminiſtratione ſacramentorum pro prima vice, per quatuor menſes ſuſpendatur: pro ſecunda, per annum; pro tertia, beneficio privetur, & inhabilis ad aliud obtinendum efficiatur. Si vero beneficium non obtineat, & ſemel hoc crimen commiſerit, ad incluſionem carceris per duos menſes damnetur; ſi bis, in idem inciderit, per quatuor menſes detineatur; ſi ter, a diœceſi tamdiu relegetur, quamdiu videbitur epiſcopo.

De ludis clericis prohibitis.

§ I.

Tx. in clerici de ta, & h cletic. & in cap. in dilectas 1. de exceſſib prælatoru conc. Trid ſeſſ 22. c. de reform Eſt tit. 7. l 8. recopil. lex 13 tit eodem lib recop. Mex c. 50. & Gu dix tit. conſt. 5. Milan. 1. p. de tit. armis, lu dis, &c. Gran. de

CUjuſvis generis ludus hominibus maximo nocumento eſt, clericis præſertim, quibus ratione clericalis officii, in ſancte, & laudabiliter agendo tempus terendum eſſet; ab eiſque redditus eccleſiaſtici piis operibus eſſent impendendi. Eam ob cauſam hæc ſynodus decernit, ac jubet, ne ullus ſacro ordine initiatus, aut beneficiatus hujus archiepiſcopatus, & provinciæ clam, aut publice, per ſe, vel interpoſitam perſonam ludum prohibitum exerceat, veluti aleæ, teſſerarum, ac talorum, quæ ludorum genera regiis ſanctionibus prohibentur, nec in ludo pecuniæ, gemmæ, aut alia, quæ pecunia æſtimari poſſunt intercedant, ſub pœna reſtituendi totum id, quod ludendo lucrati fuerint, & pro prima vice pœnam pondo triginta, in uſus fabricæ cathedralis, aut parochialis, ejus civitatis, vel oppidi, ubi id evenerit, &

in

ANNO CHRISTI 1585.

in usus accusatoris : pro secunda vice pœna duplicetur : pro tertia ultra dictam pœnam aliis gravioribus, arbitratu episcopi puniantur : nec solum ludere clerici interdicuntur, sed ne spectatores ludorum sint, hec synodus statuit. In domibus itidem suis clerici ludum ne permittant, nec aleas porrigant, nec pro aleis pretium extorqueant, nec mutuo pecunias ad ludendum dent, aut pro quoquam in ludo spondeant. Sin minus contra clericos hujusmodi aleatorum susceptores procedatur, & ita coerceantur, ut populus ædificetur, & tam turpis corruptela, ac ministris Dei prorsus indigna funditus extirpetur. In quo hæc synodus episcoporum, & judicum conscientias vehementer onerat. Ac præterea clerici, hujusmodi partibus, si petierint, intra novem dies solvere compellantur totum id damnum, quod in ludo interceſſit. Quod si partes dissimulaverint, fiscalis, aut executor justitiæ ecclesiasticus, intra duos menses petere possit, idque in accusatoris, piorum operum, & judicis usum æquis partibus erogetur. Si autem fiscales hujusmodi rei conscii, in accusando negligentes sint, pro sua contumacia & negligentia, etiam usque ad officii privationem arbitratu ordinariorum puniantur.

§ II.

Præterea ut omnem gravitatem, & modestiam [pro ut decet clericalem statum] clerici profiteantur; eis publice pila ludere prohibetur, & privatim quoque cum sæcularibus, vel coram sæcularibus personis, globos ligneos publice ludendo ne impellant, sub pœnis statutis : præter quas, amittant etiam vestes, quibus ad globorum ludum exercendum exuti fuerint, hæ vero vestes per tertias partes applicentur, ut constitutum est.

§ III.

Sachia * itidem, aut aliis ludis permissis, ne ludant in locis publicis, aut in domibus, quo ad id multitudo hominum convenit, veluti in domibus aromatariorum, aut tonsorum. Si autem in occulto ludos licitos hujusmodi exercuerint, numerosa pecunia in eis non intercedat : aliter enim pro qualitate excessus corrigentur.

§ IV.

Ut autem incommoda, & scandala, quę quotidie in his partibus audiuntur, evitentur ; nequaquam publice, aut privatim clerici cum mulieribus etiam consanguineis ludant. Si vero secus fiat, episcoporum conscientiis hæc synodus injungit; quatenus adeo gravibus pœnis delinquentes coerceant, ut depravata hæc consuetudo, & in omnes partes pernicioſa resecetur.

§ V.

His vero non obstantibus, quæ hoc decreto constituta, & decreta sunt, declarat hæc synodus, ut recreandi animi causa, extra tempus adventus, & quadragesimæ, ludi liciti clericis permittantur, summa duorum pondo tantum intercedente, dummodo id raro, sine scandalo, & cum personis honestis fiat. Qui vero summam pecuniæ hujusmodi excesserint, in foro conscientiæ restituere tenebuntur, quidquid amplius fuerint lucrati, quia hoc decreto majoris pecuniæ lucrum interdicitur. Pecunia vero, quę præscriptam summam in ludo excesserit, fabricæ cathedralis ecclesiæ, aut parochialis ejus civitatis, vel oppidi, ubi id contigerit applicetur, si is, cui perierit, libere de ea pecuniæ summa disponere possit : si vero libere de ea disponere non possit, restitutio ei fiat, ad quem vere pertinet.

ANNO CHRISTI 1585. de vita, & honest. cler. n. 51. & Limense 3. act. 3. c. 17. & facit reg. ordinis militaris S. Jacobi tit. 22. c. 10 y en los estableciemiētos ejusdem ordinis S. Jacobi tit. 8. c. 3.

De usu frequenti eucharistiæ.

§ I.

UT diaconi, & subdiaconi eo magis ad digne celebrandum se præparent, quo magis ad sacrum presbyteratus ordinem accedunt, sacrosanctum concilium Tridentinum maxime decere constituit; ut saltem hi, diebus dominicis, & solemnibus, cum altari ministraverint, sacram communionem percipiant. Cujus auctoritatem sequuta hæc synodus diaconis, & subdiaconis hujus provinciæ in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut in diebus nativitatis domini, resurrectionis, pentecostes, festi corporis Christi, assumptionis beatæ Mariæ, sanctorum apostolorum Petri, & Pauli, & festi omnium sanctorum : in prima quoque dominica adventus, & quadragesimæ peccata sua confessi in missa solemni communicent, quo populus hoc exemplo, & continuatione ædificetur. Ut vero his temporibus peccata confiteantur, in facultate eorum sit eligere confessarium, quem maluerint, ex approbatis per ordinarium : qui confessarius eos absolvere possit ab omnibus peccatis, etiam ordinario reservatis.

Sess. 23. c. 13. Mexic. 1. c. 52 & Tolet. act. 3. c. 6. & Granat. tit. de celebrat. miss. n. 28. Milan. 1. p. 2. tit. de frequenti divini sacrificii oblatione, & Mediolan. 2. tit. 2. decre. 26.

§ II.

Quia majori vinculo tenentur presbyteri, tum ad propriam, tum ad ecclesiæ spiritualem utilitatem, frequenter sacrum celebrare ; concilii Tridentini auctoritati innixa hæc synodus præcipit, ut hi dominicis diebus, & festis solemnibus die commemorationis defunctorum, & quotidie in quadragesima missas celebrent. Qui, ut ea animi puritate, & devotione, quibus opus est, ad tantum sacrificium accedant, eis injungitur, ut etiamsi alicujus peccati mortalis conscii non sint, singulis octo diebus, aut crebrius, ad confessionem se præparent, eligantque sibi confessarium ex idoneis, & ab ordinario facultatem habentibus.

Sess. 23. c. 14. & synod. de Quiroga const. 80.

LIBRI TERTII TITULUS VI.

De clericis non residentibus.

§ I.

QUia non potest non magno esse subditis detrimento, eorum absentia, quibus animarum cura incumbit, hæc synodus in executionem concilii Tridentini præcipit, ne ullus vicarius, curatus, aut beneficiatus ex sua parochia, jurisdictione, & districtu, alio divertat sine facultate episcopi causa expressa, & approbata, & pro eo tempore, quod in facultate hujusmodi fuerit præfinitum : sub pœna pondo viginti, quæ in usus ecclesiæ, cujus curam gerit, accusatoris, aut, eo deficiente, judicis pro-

Sess. 6. c. 2. de reform. Supra tit de officio episc. § 14.

Conc. Lim. 3. act. 2. c. 41. Guadix tit. 3. const. 14.

ANNO CHRISTI 1585.

nuntiantis æque erogentur: quando vero hac facultate obtenta ad civitatem, ubi ſedes epiſcopalis reſidet, pervenerint, intra viginti quatuor horarum ſpatium, coram epiſcopo, aut ejus officiali præſentes ſe conſtituant: ſi vero impediti fuerint, de adventu ſuo per interpoſitam perſonam, intra præfixum terminum rationem reddent, ſin minus pondo decem accuſatoris, & juſticiæ ſumptibus æque diſtribuendorum pœnam incurrant.

Tom. 2. act. 2. c. 25. & 26. & act. 3. c. 23 & ſynod. de Quiroga conſt. 39. & Mila. 4. tit. de cleric. ad feſtorum dierum.

§ II.

Tametſi juxta erectiones hujus archiepiſcopatus, & provinciæ, nullum tempus præbendatis ad requiem conſtitutum eſt, cum tota maſſa ex quotidianis diſtributionibus pendeat, nihilominus perpendens hæc ſynodus uſus, & conſuetudines cathedralium eccleſiarum harum partium variari; quo fit, ut nulla conſuetudo vim legis habere videatur: cumque aſſiduis laboribus aliquod temporis intervallum ad requiem intermittendum ſit; permittit, ut præbendati ſexaginta diebus ad requiem potiantur, quos etiam ipſi eligere poterunt: quibus diebus, a punctatoribus non annotentur illi, quo uſque aliter fuerit a ſanctiſs. domino noſtro papa conſtitutum. Extra hos autem dies abſentiæ a divinis officiis, etiam cum conſenſu habito, ſine juxta ægritudinis cauſa, & mulctæ, quas ob hanc cauſam incurrerint, præbendatis ne remittantur. Quod ſi aliter fiat, qui mulctas hujuſmodi remiſerint, tantumdem fabricæ cathedralis reſtituere teneantur, quantum remiſerunt.

Conc. Lim. 2. c. 72. & conc. 3. act. 5. c. 26. & 28.

Declarationem cardin. refer. Nicolaus Garcia, t. 1. de beneficiis 3. p. c. 2. §. 1. n. 311. & 312.

Conc. Lim. 2. c. 66. ad finem.

§ III.

Ut conſtet manifeſte, qui præbendati ſacras horas, & divina officia non obierint: ſingulis cathedralibus eccleſiis, probatæ fidei ſacerdos in punctatorem creetur, qui coram epiſcopo, aut ejus officiali juret, ſe in officio ſuo obeundo fidem, & diligentiam præſtiturum, & librum punctationum accurate aſſervaturum, illumque, cuiquam minime oſtenſurum; neque antea capitulo redditurum, quam officii ſui rationem reddiderit; deinde liber punctationum in archivio eccleſiæ reponatur. Si vero punctator abſit, alius ſubſtituatur, qui, præſtito juramento, altero in libro omnes notet, qui divinis officiis non eo interfuerint tempore, quo punctator abfuit. Punctatori vero redeunti hujus rei rationem reddat, ut punctationes in ejus abſentia notatas, in librum ſuum tranſcribat: officium autem punctatoris nullus niſi ſacerdos exerceat, neque ab eo ſine juſta cauſa removeatur.

Conc. Compoſtel. act. 2. c. 27. conc. Limenſ. 3. c. 65. & Mila. 2. 2. par tit. de officio punctatoris, & 4. Milan. 2. p. tit. de diſtributionibus, verbo quod de pũctatorum.

§ IV.

Curati omnes, tam cathedralium, quam parochialium eccleſiarum, non per ſubſtitutos, ſed per ſe ipſos officiis ſuis fungantur, ſi ægritudine, aut alia legitima cauſa impediti non ſint. His autem rebus, quæ ſibi ex munere conveniunt, accuratiorem operam præſtent, quam aliis, quæ etiam ſi bonæ ſint, eos tamen impediunt a cura parochiali, cui ſollicite intentos eſſe oportet: Si vero in ſepeliendis mortuis, alius ſacerdos eorum loco officium celebraverit, " ipſi, quæ ſolum funus committentur, tantumdem ſtipendii percipiant, & non amplius. Quod ſi præſentes non interſint, nihil hujus rei cauſa percipiant, idque judices, & viſitatores ita ſervari faciant.

Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 12. verbo omnes vero.

Conc. Mil. 4. tit. de parochiis verbo uſu compertum eſt. " Cor. locus: leg. arbitror, ipſique ſo. ſum funus committeretur.

§ V.

Statuit etiam ac præcipit hæc ſynodus, ut tam in eccleſiis cathedralibus, quam parochialibus, ubi plures, quam unus beneficiatus, aut parochus, ſacerdotes ſunt; illi qui hebdomadarii officium non exercent, a reſidentia perſonali in divinis officiis non ſint exempti, neque hinc occaſione deſumpta, ab eis abſint. Quod ſi ſecus fecerint pro rata temporis ſtipendium, & obventiones beneficii amittant, quæ fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Solum enim ad hebdomadarium pertinet miſſas cantare, & horas canonicas inchoare cum ſtrictiori adminiſtrationis ſacramentorum cura: quod alios ab obligatione reſidendi, & aſſiſtendi divinis officiis liberos non facit.

§ VI.

Quia ordini, & rationi repugnat, ut qui laboris, & oneris particeps non eſt, commodum & utilitatem ferat, jubet hæc ſynodus, ut qui præſentes anniverſariis, & aliis feſtis, in hoc archiepiſcopatu, & provincia fundatis, & dotatis, præſentes non interſint, obventiones ex eis provenientes ne percipiant, niſi aliter ſit in fundatione diſpoſitum. Nec judices eccleſiaſtici facultatem concedant, ut abſentes quidquam hac de cauſa lucrentur. Hoc autem decreto revocantur, & irritæ fiunt, donationes, & pacta omnia, quæ in fraudem hujus rei clerici, aut beneficiati fecerint; itidemque declaratur, abſentes in toto, aut in parte, quacumque ratione obventiones hujuſmodi perciperent, teneri in foro conſcientiæ eas præſentibus reſtituere, ſi non adſit eorum conſenſus; ſi vero adſit, fabricæ eccleſiæ reſtituant.

LIBRI TERTII TITULUS VII.

De inſtitutionibus, & jure patronatus.

§ I.

UT bona, quæ eccleſiaſtica fiunt, quia beneficiis, vel capellis applicantur, recte adminiſtrentur, & perpetuo conſerventur, neceſſarium eſt, ut fundatione, & inſtitutione, ſuperioribus, & eccleſiaſticis prælatis ſubdita ſint; ad quos ex officio pertinet redditibus, & eccleſiaſticis bonis proſpicere. Quare juxta concilii Tridentini decretum præcipitur, ne deinceps, ſine expreſſo epiſcopi conſenſu capella aliqua fundetur, ac ſine ſufficienti bonorum deputatione, quibus redditus, ad ſtipendium capellani, juxta onera capellæ impoſita, competentes, firmi, ac ſecuri ſint. Cum vero fundator certa aliqua bona non deputaverit, capella hujuſmodi ſuper omnibus inſtitutoris bonis fundata intelligatur, quorum bonorum ad effectum hujuſmodi inventarium conficietur. Nullatenus autem in his fundationibus, & inſtitutionibus ea conditio admittatur, ut capella hujuſmodi ab ordinario viſitari non poſſit; immo talis conditio ex hoc irrita, & nulla decernitur: qua minime obſtante, ad capellæ viſitationem ordinarius procedat. Si quis vero capellam hac conditione ſuſceperit, ſub excommu-

Seſſ. 22. & 9. de form. C. tit. de i & jure tron. n. Guadix conſt. 3

Guadix conſt. 2

ANNO CHRISTI 1585.

municationis pœna interdicitur, ne huic in ulla ecclesia, quæ ad sacrum peragendum, & ad capellæ hujusmodi cultum necessaria sunt, ullatenus tribuantur.

A

§ II.

adix tit. 2. nst. 3. 4. & anat. de stit. & jure r. n. 4. & 5.

Nullus capellæ pâtronus, ut alicujus communitatis membrum, cui competat jus patronatus, nec persona aliqua cum eo intra tertium gradum conjuncta, nec capellani, aut œconomi capellani hujusmodi pecunias in emphyteusim accipiant, ut prædia, & bona locabunt, quæ ad dotem capellarum ex institutione pertineant. Si vero secus fiat, contractus nulli sint, & irriti, prout decreto hujusmodi nulli decernuntur, & irritantur; qui vero in hujusmodi contractibus intervenerint, in pondo viginti condemnentur, piis operibus episcopi arbitratu applicandis. Præcipitur etiam, ut census super bonis liberis, & magni valoris collocentur, eisque personis dentur, de quibus maxima securitas sit, ea in omnibus observando, quæ per constitutionem felicis recordat. Pii papæ V. de hoc statuta sunt, ut capellæ perpetuo consistant.

B

§ III.

ss. 25. c. 9. reform.

Præterea ad præscriptum concilii Tridentini mandat hæc synodus, ne ullus beneficii patronus, cujuscumque conditionis (etiamsi universitas sit, aut collegium clericorum aut sæcularium) nullatenus se intromittat, in perceptione fructuum, proventuum, & obventionum beneficiorum, etiamsi re ipsa ad patronatum pertineant, ex institutione aut fundatione: sed fructus, proventus, & obventiones hujusmodi rectori, aut beneficiato libere relinquat, nec patronatum, per venditionem aut alium titulum a jure prohibitum transferre audeat, sub pœna excommunicationis, & interdicti respective, & præterea ipso jure inhabilis sit juris patronatus.

C

§ IV.

uadix tit. 3. onst. 34. & anat. tit. de ebus eccle- æ conser- andis n. 13.

Itidem statuitur, ac præcipitur, ut si qui obtinentes pecuniam, aut bona, quæ ad capellas pertinent in emphyteusim non dederint, locaverint, & de eis in utilitatem capellarum non disposuerint, post hujus decreti publicationem intra triginta dies; pecunias, & bona hujusmodi, alicui probatæ personæ ad beneplacitum ordinarii, & capellanorum in depositum dent, cum redditibus, qui ob eorum negligentiam, eo tempore cessarunt: eo quod de bonis, & pecuniis hujusmodi in utilitatem capellarum minime disposuerunt, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

D

§ V.

Granat. de stit. & jure atrona. n. 4.

Quia vero justum est, ut pia voluntas, & dispositio eorum, qui capellas fundavere, inviolabiliter observetur; præcipitur capellanis quatenus missas, anniversaria, & festa, quæ hoc tempore dotata sunt, vel in posterum in hoc archiepiscopatu, & provincia dotabuntur, loco, diebus, & temporibus, cum solennitatibus a fundatore institutis celebrent: quod si aliquod adsit impedimentum legitimum quominus die statuto festum non celebretur, id saltem fiat infra octavam festi.

E

§ VI.

ANNO CHRISTI 1585.

Granat. de institut. & jure patro. n. 10.

Sed quia capellæ antiquæ in facultatibus, & bonis fundantur: quæ tenuia cum sint, aut temporis injuria decreverint, eos proventus non reddant, quibus ad missarum numerum, & alia onera capellarum opus est: quo fit, ut omnino testatorum voluntas effectum sortiri non possit; ideo concilii Tridentini auctoritate suffulta hæc synodus, id negotii episcopis dat, ut quamprimum fieri potuerit, unus quisque in sua diœcesi de redditibus capellarum, & de earum oneribus rationem petat: & in diœcesana synodo constitutione synodali declaret, quis redditus pro eleemosyna, cuique missæ celebrandæ respondeat. Quod si redditus minime sufficiat, missas, & alia onera ad minorem numerum reducat. Illud semper animadvertens, ex redditibus hujusmodi partem aliquam in usus fabricæ parochiæ deputandam, pro ratione vini, ceræ, & ornamentorum, quibus est capellis inserviendum.

Sess. 25. c. 4. de reform. provinc. de Quiroga act. 2. c. 10.

LIBRI TERTII TITULUS VIII.

De rebus ecclesiæ conservandis, alienandis, vel non.

§ I.

FUNDI, & bona ecclesiarum divino cultui dicata sunt, ideoque eorum usurpatio grave sacrilegii scelus est. Ne vero quisquam hoc flagitii genus committere audeat, ad præscriptum concilii Tridentini jubetur, ne quisquam ecclesiasticus, sive sæcularis cujuscumque dignitatis, & gradus per se, seu per interpositum clericum, aut secularem, quavis arte, & colore præsumat, neque audeat occupare, usurpare, aut in suos proprios usus convertere, bona, jura, census, jurisdictiones, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones alicujus ecclesiæ, beneficii, aut pii loci hujusmodi, quæ in necessitates pauperum converti debent; nec impediat ab his, ad quos vere pertinent percipi. Quod si secus fecerit, anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jura, bona, fructus, redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque etiam ex donatione suppositæ personæ pervenerint, ecclesiæ ejusque administratori, seu beneficiato integre restituerit, ac deinde a Romano pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si patronus ejusdem ecclesiæ fuerit, etiam jure patronatus, ultra prædictas pœnas (eo ipso) privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & usurpationis hujusmodi fabricator, seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat, necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur: & a suorum ordinum executione etiam post integram satisfactionem, & absolutionem, sui ordinarii arbitrio suspendatur. Declarat etiam hæc synodus, ut in oppidis Indorum, ubi aliqua eleemosyna ad ædificium, fabricam, aut ornamenta ecclesiæ erogata sit, eamque beneficiatus, aut alia quævis persona ecclesiastica, sive secularis cujuscumque qualitatis, & conditionis in proprios usus converterit, eum easdem pœnas incurrere, & ad integram restitutionem teneri. Personis vero hujusmodi præcipitur, ne deinceps talia committant sub dictis pœnis; hujus denique exe-

Sess. 22. c. 11. de reform. Granat. de rebus eccle- siæ cons. n. 13. Conc. Mila. 4. 3. p. tit. quæ ad pia loca perti- nent, verbo quæcumque.

ANNO CHRISTI 1585.

cutio decreti, vehementer episcoporum curæ commendatur.

§ II.

Ex jure communi tx. in cap. in canonibus 16. q. 1. & in c. cum nobis in fine, de electione, & in cap. is cui eodem. tit. in 6. & tx. in c. 2 de donation. Mexic. l. 23. §. unico, & Mex. 2. c. 21. & Guadix tit. 3. const. 37. & Gran. tit. de sepulturis n. 8. & synodus de Quiroga const. 62.

Nullum capitulum, confraternitas, aut communitas, beneficiatus, aut œconomus ratione ædificandi in ecclesiis, vel eremitoriis, quidquam sumptus faciant ecclesiarum, vel eremitoriorum impensa, nec capellas in sepulcrum dent, nec res ecclesiæ alienare possint, sine expresso episcopi consensu: Quod si secus fecerint contractus de hac re facti nulli sint, & invalidi: Sumptus quoque eadem de causa impensi in computum ne admittantur; nec possint in usum cathedralium, seu parochialium imagines, ornamenta, aliave emere, quæ valorem viginti pondo excedant; nec ad hæc emendum, seu eorum pretium solvendum, Indos compellant, nisi de episcopi licentia, sub pœna restituendi ex bonis propriis quidquam sumptus hac de causa fecerint. Conceditur tamen facultas ea emendi, quæ ad quotidianum & ordinarium ecclesiarum usum necessaria sunt, etiamsi viginti pondo pretium superent. Idem vero hæc synodus præcipit a curatis regularibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ servari, & adimpleri. In visitationibus autem circa hoc commissos excessus corrigendi intenta sit sollicitudo.

§ III.

Granat. tit. de rebus eccles. n. 4.

Nullus præbendatus, beneficiatusve, aut minister ecclesiæ cathedralis accipiat, commodet, aut ab ecclesia exportet ornamenta, argentum, aliave ecclesiæ cultui addicta, sine episcopi permissu, sub pœna arbitrio episcopi infligenda.

§ IV.

Conc. Mil. 1. p. 2. tit. quæ pertinent ad bonorum, & iurium ecclesiast. conservationem & Tolet. act. 3. c. 1. & Cõpost. act. 3. c. 13. & Granat. tit. de beneficiatis a n. 4 usque ad 8. & tit. de rebus ecclesiæ n. 1. & 5. & synod. de Quiroga const 61. & provinc. eiusdem Quir. act. 2 decr. 7. & Mediol. 2. tit. 3. decre. 1014.

Episcopis, in bonis ecclesiæ tuendis, & conservandis maxima debet esse sollicitudo. Esset enim quælibet in hac re admissa negligentia vitio vertenda: quia vero jura ecclesiarum hujusmodi, in scripturis, & titulis de eis extantibus, continentur, hæc synodus statuit, ac præcipit, ut in qualibet diœcesi archivium unum episcopale instituatur; in quo brevia omnia, privilegia summi pontificis, schedæ quoque, & provisiones regiæ majestatis, omnesque aliæ scripturæ, ad dignitatem, & jurisdictionem episcopalem pertinentes, una cum inventario earum accurate confecto ab episcopo, aut ejus vicario generali, & a notario subscripto recondantur. Neque ab archivio hujusmodi scriptura aliqua desumatur, nisi ob causam ad utilitatem episcopi, & ecclesiæ necessariam, relicto testimonio, cum subscriptione ejus, qui scripturam accipit, cum die, mense, anno, & causa, ob quam scriptura hujusmodi ex archivio deprompta est.

§ V.

Quo vero tutius hoc archivium custodiatur, in aliquo monasterio civitatis, ubi sedes cathedralis residet, aut in alio ejusdem diœcesis (prout episcopo videtur) collocetur, & clavibus occludatur, quæ penes episcopum sint. Sede vero episcopali vacante, vicarius generalis unam ex clavibus archivii, capitulo cathedralis ecclesiæ tradat, aut personæ a capitulo deputatæ, alteram vero superiori monasterii hujusmodi, a quibus juramentum petat, quatenus fideliter claves hujusmodi asservabunt; nec eas personæ alicui tradent, nec scripturam aliquam inde efferri consentient, sine licentia metropolitani, aut alterius superioris, a quo possint compelli. Quando vero episcopus eligetur, ei claves tradant, & rationem reddant scripturarum, quas inde sumpserunt, & penes quem illæ sint, eidem annuntient.

§ VI.

Conc. Te act. 3. c. 1 Compost. act. 3. c. 13

Quando vero episcopus obierit, vicarius generalis penes se accipiat processus omnes, & libellos cameræ, quos episcopus in scriniis suis reconditos habebat, eosque in dicto archivio reponat, cui generali vicario hæc synodus ad id facultatem tribuit, & sub pœna excommunicationis majoris latæ sententiæ mandat, ne quisquam cujuscumque qualitatis, quominus hoc exequatur, ei impedimento sit: si vero capitulum fuerit, aut communitas, ecclesiastico subjaceat interdicto.

§ VII.

Tol. & Co post. ubi pra §. 6.

In capitulo etiam cujuscumque ecclesiæ cathedralis archivium unum sit, in quo asserventur, & in unum redigantur scripturæ omnes publicæ, ad episcopum, capitulum, fabricam, & hospitales domos pertinentes, cum erectionibus, statutis, & reliquis instrumentis ad hoc spectantibus; in eodem etiam archivio liber unus sit in quo capellæ, & fundationes earum, juraque & prædia ad ecclesiarum fabricas, & domorum hospitalium totius diœcesis usum pertinentia descripta sint. Hoc vero archivium tribus clavibus occludatur, quarum una penes episcopum sit, altera penes decanum, aut decano absente, penes antiquiorem dignitatem, tertia vero penes canonicum ab episcopo deputatum.

§ VIII.

Mex. 2. c. 17

Mexi. 1. c. 1 §. 1. Guad tit. 3. con 29 & Gran tit. de ben ficiatis n. 1 & tit. de s pulturis n. & prov. Quiroga a 3. c. 5.

In unaquaque etiam parochiali ecclesia liber unus sit, in quo annotentur jura omnia, prædia, hereditates, & census ad fabricam ecclesiæ hujusmodi pertinentia, bona quoque quibus capellæ festa, & commemorationes dotantur, quidque in id præstandum sit exprimantur, scripturæ etiam, & institutiones capellarum. Præterea in singulis parochiis tabella una in loco publico collocetur, in qua missæ, festa, anniversaria in ecclesia, hujusmodi celebranda describantur: hæcque tabella ab officialibus, seu visitatoribus, & a notario subscripta sit, quando vero parochi festa colenda populo annuntiaverint, ei quoque festum, aut anniversarium, ea hebdomada celebrandum notum facient. Id vero omne, quod hoc decreto continetur, hęc synodus vehementer commendat episcopis, ut adimpleant, & quam primum exequantur, cum ex eo non medioçriter pendeant ecclesiarum dignitatis episcopalis, juriumque, & prędiorum, conservatio, difficultatumque & litium remedium, quę, si hoc negligenter fieret, pullularent.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS IX.

De testamentis, & ultimis voluntatibus.

§. I.

Concil. Trid. sess. 22. c. 8. de reform.

PIETATE Christiana abstringimur, rebus defunctorum prospicere, qui de fidelitate vivorum confisi, quod ipsi pie, & & juste dispossuerunt, vivis adimplendum reliquere. Quæ cura episcopis potissimum incumbit, tamquam pauperum patribus, & strenuis piorum operum executoribus. Hac igitur de re, decernit hæc synodus, ut cum quis, condito testamento, ex hac vita migraverit, antequam crux efferatur ad corpus defuncti humandum, executores testamentarii, testamentum coram parochis exhibeant, aut saltem eas clausulas authenticas, & fidem facientes, quibus de sepulturæ loco, de missis, & legatis piis relictis, testator disposuit; Quæ omnia parochi, & beneficiati in libro, quem ad effectum hujusmodi habere debent, annotent: curentque diligenter de plena eorum executione: quod si intra fatalem annum, hæc adimpleta non fuerint, episcopo, aut ejus officiali, seu visitatori, id notum faciant.

Mexic. 1. c. 16. 17. & Granat. tit. de testam. n. 1.

§. II.

Executores itidem testamentarii conscientiæ suæ satisfacientes a testatoribus dispossita, quam primum poterunt, exequantur. Quod si id non effecerint intra terminum, quo de jure, & expressa testatoris voluntate tenentur, per censuras, & alia juris remedia, a judicibus ecclesiasticis compellantur, ut cum effectu testamenta hujusmodi exhibeant, & de his, quæ adimpleta sunt, quæque nondum sunt executioni mandata rationem reddant; si vero propter retardationem, culpabiles sint, puniantur, heredesque, & depositarii bonorum coerceantur, ut quam primum totum id tribuant, quod ad executionem testamenti necessarium est.

Granat. tit. de testam. n. 1.

Fundatur paragraphus iste cum seqq. in S. conc. Trid. sess. 25. in decreto de purgatorio, verbo curent autem episc.

§. III.

Quoniam vero executores testamentorum aliqui, dolo malo ab episcopatu absunt, antequam fatalis annus compleatur, eamque ob causam, tempore a jure statuto, ab eis ratio peti non potest, sicque diu retardatur, & differtur eorum executio, quæ testamentis dispossita sunt, propterea hæc synodus interdicit, ne ullius executor hujusmodi, a diœcesi discedat, quin prius testamentum, quod sibi incumbit, executioni mandaverit, aut cautionem dederit, quatenus anno elapso, sine ulla retardatione præsentem se constituet rationem redditurum, arbitratu episcoporum ob ejus contumaciam " puniturus, si intra octo dies post elapsum annum ad id non compareat. Quo vero hujus decreti executio certior sit, officialibus, & judicibus testamentorum præcipitur, quatenus episcopis annuntient, ut de opportuno remedio provideant, ne defunctorum voluntates frustrentur; & quæ ab ipsis dispossita sunt, minus adimpleantur.

Facit Guad. tit. 3. const. 30.

" puniendus.

§. IV.

Curati omnes, beneficiati, capellani, & alii sacerdotes, quibus incumbit missas celebrare, aut alia pia legata testamento relicta adimplere, id agant, & præstent, intra sex menses post obitum testatoris, si ab eo aliter non sit dispositum, sub pœna pondo quatuor in usus piorum operum; necnon eorum impensis, missæ hujusmodi celebrentur, & pia legata adimpleantur, quæ ob eorum negligentiam impleta non sunt.

Granat. tit. de test. n. 4.

LIBRI TERTII TITULUS X.

De sepulturis, defunctis, & funeralibus.

§. I.

JUSTUM est, ut populus Christianus fideles defunctos piis precibus, & officiis prosequatur. Eam ob causam statuit hæc synodus, ut si condito testamento, quisquam obierit, ea quæ de suis exequiis, missis, & piis legatis, in utilitatem animæ testator disposuit, statim, prout in testamento continentur, adimpleantur. Si vero sine testamento ex hac vita discessit, & relicta bona sufficiant, pro defuncto missa, & vigilia de depositione defuncti solenniter celebretur; itidemque in sua parochia privatarum missarum novenarium peragatur. Si autem defunctus persona miserabilis sit, nihilque in bonis reliquerit, gratis sepeliatur. Quod si aliquid in eleemosynam erogatum sit, id non in ejus sepulturæ, sed in suffragia pro defuncto conferatur. Qua de causa curati, & parochi cathedralium, & parochialium ecclesiarum jubentur, ne eleemosynam hujusmodi in suos proprios usus convertant. Quod si secus fecerint, ad restitutionem in foro conscientiæ teneantur, ac præterea episcopi severe eosdem puniant.

Granat. tit. de sepultur. n. 7.

§. II.

Ad humandum mortuos (etiam pauperes) unus ex parochis, & alter ex beneficiatis cum primum vocati fuerint accedant, sub pœna pondo quatuor in eleemosynam missarum pro animabus in purgatorio detentis. In unaquaque vero parochia, vel ex fabricæ redditibus, vel ex eleemosynis erogatis parochi duos cereos sibi comparent, ad miserabilium personarum funera, curentque, ut aliqui in comitatu corporis mortui sint, & ut aliquis sepulcrum effodiat.

Granat. tit. de sepul. d. n. 7.

§. III.

Quando Indus aliquis testamento relicto migraverit, suffragia & pia legata ab eo dispossita executioni mandentur: si vero heredem necessarium habuerit, suffragia, & pia legata hujusmodi quintam bonorum partem non excedant; cum jure prohibitum sit in majore quantitate disponere. Si vero absque testamento discesserit, quod est præcedenti decreto sancitum, fiat: cavetur tamen (quocumque modo, vel cum testamento, vel sine eo Indus moriatur) ne parochus aliquis sæcularis, aut regularis ex ejus bonis quidquam accipiat, etiam sub prætextu erogandi quintam eorum partem in suffragia pro defuncto.

Tx. de jure regio in leg. 6 & 10. tit 4. lib. 5. recopil.

Limense 3. act. 2. c 29.

ANNO CHRISTI 1585. Sess 25. c. 11. de reform.

Quod si curatus sæcularis secus fecerit, tantumdem solvat fabricæ ecclesiæ, quantum ex bonis defuncti abstulit: regularis vero pro ratione culpæ, ad præscriptum concilii Tridentini punietur.

A

§. IV.

Ut corruptela, quæ in has Indiarum partes grassata est, funditus tollatur, qua curati Indorum defunctis eorum corporibus humandis non intervenientes, id officii cantoribus relinquebant, præcipit hæc synodus curatis omnibus, sæcularibus, & regularibus ut ipsi per se sepeliendis Indis intersint, & defunctorum officium celebrent: superpelliceoque induti cum cruce funeri occurrant loco ab episcopo deputato. Justum enim non est, ut Indi teneri adhuc in fide, exequias defunctorum a suis ministris parvi pendi conspiciant, quod pusillis hujusmodi scandalo esse posset.

B

§. V.

Tx. in cap. nullus 44. d.

Convivia, crapulas, & ebrietates ab Indis, in die depositionis defuncti admitti solitas, diligenti cura parochi eliminare contendant: eosque moneant, longe ab eo tempore, id alienum esse debere. Si vero moniti non resipiscant a parochis corrigantur.

C

§. VI.

Quo sancti templi, ubi divina officia celebrantur, decorum servetur, omneque illud removeatur, quod impedimento esse possit assistentibus in ecclesia, ut minus attente divina officia audiant; justisque aliis de causis ad præscriptum constitutionis felicis record. Pii papæ V. statuit hæc synodus, ac jubet, ne sepulcro ullius personæ cujuscumque status illa sit, * cenotaphium imponatur, nisi in diebus depositionis, exequiarum, & anniversarii, sepulcra lapidea, & lignea, in ecclesiis, ne erigantur, quæ earum pavimento immineant, quod si secus fiat, sæculares id committentes ab episcopo pro modo culpæ punientur; minister vero ecclesiasticus consentiens, pondo decem mulctetur ad usum fabricæ hujus ecclesiæ, & ceræ, quæ sanctissimo eucharistiæ sacramento deservit. Sacellis itidem templorum parietibus panni lugubres ne pendeant, nisi persona regia defuncta sit. In funeralibus autem exequiis, & anniversario plures quam duodecim faces, aut cerei sepulcris ne incendantur; Quod si plures sint ad usum luminum sanctissimo eucharistiæ sacramento applicentur.

* Est rado, o tarima. Mex. 1. c. 24. Gran. tit. de sepulturis n. 15. Milan. p. 2. p. tit. de sepulturis, & Milan. 4. tit. de sepul.

Lex reg. 2. tit. 5. lib. 5. recopil.

D

§. VII.

Granat. tit. de sepultur. n. 11. & 12.

Quando defuncti corpus ab aliqua ecclesia, ubi erat in depositio removetur, e sepulcro ante ne efferatur, quam pro ejus juribus pondo duodecim in eleemosynam erogentur, quorum novem beneficiatis, tres vero fabricæ illius ecclesiæ tribuantur. Si vero proprietatis jure sepultum corpus in ecclesia aliqua sit, in aliam nullatenus transferatur nisi de episcopi, ejusve officialis, aut visitatoris generalis, expressa facultate in scriptis. Qua obtenta heredes viginti quatuor pondo in eleemosynam conferant, quorum decem & octo beneficiatis, sex vero fabricæ ecclesiæ, a qua corpus transfertur, applicentur. His vero juribus, funeralia jura non intelliguntur comprehensa, quæ alias ex dispositione testatoris beneficiatis provenire possunt.

E

ANNO CHRISTI 1585.

§. VIII.

Granat. tit. de celebrat. missar. n. 32.

Quia vero rationi maxime consonum est, ut subditi superiores amore prosequantur, præcipit hæc synodus, ut defuncto aliquo episcopo, omnes illius diœcesis sacerdotes, intra quatuor dies a die notitiæ pro eo missam unam de defuncto episcopo celebrare teneantur: intra octo vero in singulis ecclesiis episcopatus missa una solennis celebretur cum responsorio, idque sine pompa, & sine ecclesiarum sumptibus fiat.

LIBRI TERTII TITULUS XI.

De parochiis.

§. I.

Mex. 1. c. 62. cum §. secundo. Late & pie de hoc tit. loquitur con. Milan. 4. 2. p. tit. de paroch.

UT inter parochos, & ecclesiarum ministros nulla sit causa discordiæ, statuit hæc synodus, ac præcipit, ne ullus sacerdos sæcularis, aut regularis sacramenta administrare audeat in his oppidis, quæ alterius jurisdictioni subsunt, sine episcopi consensu, aut parochi proprii ejus regionis. Permittitur tamen, ut si iter agentes per aliquod oppidum transire contigerit, a quo proprius beneficiatus absit, possint sacerdotes hujusmodi parvulos, & adultos in casu necessitatis baptizare, baptizatorum nomina descripta relinquentes, ut cum proprius parochus venerit, ea in suum librum transcribat, itidemque confessiones audire poterunt, si ad id fuerint per ordinarium approbati.

§. II.

Conc. Lim. 3. act. 4. c. 16.

Mandat hæc synodus, ut regulares fontes baptismales non habeant, nisi in his tantum ecclesiis, ubi assignata est illis cura animarum, ibique nullos præter parochiales baptizabunt, nec matrimonio conjungent, aut eis nuptialem benedictionem porrigent, nisi de episcopi, aut proprii parochi licentia. Quod si secus fieret, matrimonia irrita essent, & nulla, ut est sacri concilii Tridentini decreto sancitum.

Sess. 24. c. 1. de reform. matrim.

§. III.

Guadix tit. 2. const. 12.

Quia æquum est, ut unusquisque fidelium propriam parochiam, ubi sancta sacramenta susscipit, recognoscat; statuitur, & jubetur, ut postquam mulier aliqua pepererit, intra mensem propriam parochiam adeat, ibique missam audiat, ac pro beneficio accepto omnipotenti Deo gratis agat: si vero sine justa causa, id amplius differat, episcopi arbitratu puniatur.

LIBRI TERTII TITULUS XII.

De decimis, & primitiis.

§. I.

CURATORUM, & ministrorum ecclesiæ sustentatio ad eos jure divino spectat, in quorum spirituali utilitate ministri ecclesiæ sese exercent. Eamque ob causam sancta mater ecclesia decimas, & primitias ecclesiæ dari præcipit, quas sanctum concilium Tridentinum integre persolvi jussit: necnon omnes, & singulos Christi fideles hortatum est, ut parochis, & superioribus, qui tenuioribus præsunt ecclesiis de bonis a Deo sibi collatis pro caritate Christiana, debitoque erga suos pastores munere large subveniant. Ad cujus concilii præscriptum hæc synodus statuit, & mandat, ut omnes homines hujus archiepiscopatus, & provinciæ (Indis exceptis,) ad quos decimarum, & primitiarum solutio spectat, eas, quas de jure, vel consuetudine tenentur, integre persolvant, sine dolo, & fraude, sive diminutione, sub pœnis a jure statutis, & aliis quæ in brevibus, a sede apostolica speciaJiter emanatis, continentur. Confessarii vero omnes subditos suos doceant, quid de solutione decimarum, & primitiarum sanctum concilium decreverit, quantumque ad hoc decretum implendum astricti sint. Quos autem repererint in hac parte muneri suo non satisfeciſſe, de gravitate commissæ culpæ admoneant, & de pœnis hac de causa incursis: nec eos ab hoc crimine, nisi plena restitutione sequuta, absolvant: cum justissimum sit, ut a quibus spiritualia remedia percipiunt, temporali stipendio juvare non desinant. Quoad Indos vero id servetur, quod schedis, & executorialibus regiæ majestatis dispositum est.

§. II.

Concilii Tridentini auctoritatem sequuta hæc synodus, ne quisquam cujuscumque gradus, & conditionis sit, decimarum, & reddituum ecclesiasticorum solutionem impedire audeat, subtrahere, aut occupare, directe, vel indirecte, per se, aut per interpositam personam: nec impediat, exactionem, locationem, augmentum, & beneficium decimarum, & reddituum hujusmodi, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & aliis pœnis, & censuris contra eos, a jure, & ab apostolicis brevibus, statutis: quas ipso facto incurrant sine alia sententia, tam qui decimas sibi usurpant; aut earum exactionem impediunt, quam qui id jubent, aut ad id consilium, auxilium, favoremve præstent; Civitates vero, & oppida tamdiu ecclesiastico interdicto subjaceant; quamdiu delinquentes hujusmodi retinuerint, aut consenserint, sine restitutione ab eis plene facta.

§. III.

Attendens præterea hæc synodus, ad alia persolvenda ecclesiis, quam ad decimas, & primitias, fideles non teneri nisi sponte, & voluntarie ea velint erogare; præcipit hæc synodus, ne ullus Indorum minister eos compellat directe, aut indirecte ad oblationes in missis, funeribus, aut aliis divinis officiis, & in festis titularibus locorum faciendas: nec occupare possit, exigere, aut petere, quascumque exactiones Indi Suchiles, aut Tamalaliztli vocant nec quacumque alia ratione, per se vel per fiscales, aut quos vocant Indi Teopantlacas, aut alias personas, sub pœna quinquaginta pondo pro prima vice, & dupli pro secunda, in fabricæ ejus ecclesiæ, cujus fuerit minister, accensatoris, & piorum operum usus. Ministri tamen hujusmodi accipere poterunt ab Indis, quod ipsi sponte obtulerint, admonentes eos ad id non teneri, nisi ex voluntaria devotione: quo fiet, ut, & qui sacramenta ministrant, ac doctrinæ Christianæ documenta tradunt, commode sustententur, eorum subditi nullis extorsionibus & vexationibus opprimantur.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XIII.

De regularibus, & monialibus.

§. I.

VOTA paupertatis, castitatis, & obedientiæ adeo in republica Christiana semper magni æstimata sunt, ut a tempore apostolorum ad nostra usque tempora ecclesia commendaverit, prædicaverit, & perpetua traditione statuerit ea, quæ ad votorum hujusmodi plenam observationem visa sunt ei necessaria, & opportuna. Nec solum de religiosis omnibus semper curam habuit, sed præcipue monialium, & virginum Deo dicatarum clausuram procuravit. Est enim is virginum status dæmonibus adeo invisus, ut eas omnibus machinis expugnare, & exagitare contendant, ita ut nullis constitutionibus vallari posse videantur, & ad impetum inimicorum retundendum muniri; si episcopi, quibus monialium cura data est, diligenter non invigilant, ne ulla in hoc admittatur negligentia, quæ in re tanti ponderis, & momenti esset valde culpabilis. Ob id enim præcipue huic virginum statui ecclesia clausuram imposuit, quia necessarium, aut saltem convenientissimum remedium esse duxit, ut virgines hujusmodi nequaquam a proposito suscepto deterreantur. Idcirco cupiens hæc provincialis synodus in omnibus, & per omnia sancti concilii Tridentini decreta sequuta, huic accurate prospicere, has pie recteque vivendi formulas, sequentibus decretis sancitas observari præcipit.

De hoc tit. conc. To. act. 3. c. 25. & Milan. 1. p. 3. tit. de monialibus cum seqq. & Milan. 4. 3. p. tit. quæ pertinent ad regul. & 5. conc. Milan. tit. quæ ad moniales pertinent.

Sess. 25. tit. de regulat.

§. II.

In primis curent episcopi, ut in monasteriis sibi subjectis id omne observetur, quod de monialibus sanctum concilium Tridentinum decrevit: præsertim, quod de paupertate, & clausura, tam ab eodem concilio, quam a fel. recordationis pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. constitutum est, quam primum executioni mandare studeant. Quia vero his præsidiis labefactatis, atque convulsis, absque ulla dubitatione religio detrimentum pateretur, & collaberetur; quoad paupertatem præcipitur, ut si quidquam fuerit alicui monialium dono datum, aut testamento relictum, aut industria, & labore quæsitum, conventui incorporetur: ideoque ad manus præfectæ recta deferantur: quæ pro sua prudentia, & humanitate in primis ex hujusmodi bonis subveniat arbitrio suo necessitatibus illius monialis, cujus opera, vel con-

Sess. 25. c. 2. de regul. Tolet. act. 3. c. 25. & syn. de Quiroga const. 96. & provinc. ejusdem de Quirog. act. 3. c. 41. Pio V. Et Greg. XIII.

tem-

ANNO CHRISTI 1585.

templatione, fuerint parta. Quod vero reliquum fuerit in communem usum totius monasterii convertat. Quoad clausuram vero animadvertant episcopi, aut alii superiores se non debere facultatem concedere, ut aliqua monialis ex septis monasterii egrediatur; nisi in casibus lippiæ, epidemiæ, aut gravis alicujus incendii, prout est constitutione felic. record. Pii papæ V. dispositum. Nulli autem personæ nisi rationabilis, & manifesta causa existat, sine episcopi licentia in scriptis, ingressus, vel accessus ad monasteria pateat, juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit *Periculoso* a sacro concilio Tridentino, renovatam. Superioribus quoque, vicariis, & abbatissis, seu præfectis monasteriorum præcipitur, ne pueri parvuli, aut puellæ ullatenus intra monasteria ducantur; Quod si secus fecerint, prælatis injungitur in foro conscientiæ, ut in hoc abbatissæ, aut cujusvis alterius monialis negligentiam, & excessum corrigant, cum suspensione officii (si opus fuerit.)

Pii V.

In cap periculoso de statu regul. lib 6.

Sess. 25. c 3. de reg.

§ III.

Quandocumque in monasteriis monialium ordinario subjectis, abbatissæ, priorissæ, aut cujusvis alterius nominis præfectæ officium vacaverit, & de novo eligi debuerit, episcopus per se, aut per suum vicarium, vel alium quem voluerit ad id deputare, monasterium, & omnes moniales visitet; ita ut visitatio electionem præcedat.

Provinc. de Quiroga art. 3. c. 44.

§. IV.

Ex Tridentini concilii jussu, major monialium numerus in monasterio ne recipiatur, quam qui pro modo, & facultate loci, & consuetis eleemosynis, & redditibus commode valeat sustentari: neque is numerus, nisi facta proportionabili reddituum accessione augeri possit. Præfectis vero in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur, ut totum id, quod pro ingressu alicujus monialis pro eleemosyna perceperunt, in redditibus, & bonis immobilibus monasterii collocent: si quid vero ex eo sumptuum faciendum aliquo modo est, id sine consensu episcopi ne fiat. Præfectæ vero monialibus subditis, ita quæ ad victum necessaria sunt tribuere procurent, ne a parentibus illud molestè petant.

Sess. 25. c. 3. de regul. Conc. Tarraconense c. 26. & 31. concil. Remense, c. 33. Tx. in cap. 1. de institut. & in cap. auctoritate, §. fane de statu reg. lib. 6. & Limens. 3. act. 3. c. 33.

§ V.

Quando monialium monasteria visitantur, initio visitationis prælatus, aut si impeditus fuerit, visitator ab eo specialiter deputatus, monasterium ingrediatur, duobus, aut tribus viris honestate vitæ, & morum integritate probatis, sibi in comites adhibitis: perlustretque diligenter qualitatem domus, officia, & reliqua ad id necessaria. In fine vero visitationis, quando capitulum ad corrigendum excessus congregandum est, visitator eodem modo comitatus, monasterium ingredi poterit. Reliqua vero alia ante cancellorum fenestellam, aut in loco collocutioni deputato peragat: si vero extra hos casus visitatorem intra monasterii septa ingredi oporteat, id sine facultate episcopi in scriptis ne faciat, juxta formam concilii Tridentini.

Et jura, & conc. concordia refert. Joan. Trullo in expos. reg. canon. regul. lib. 2. a. 19. nu. 2. Limense 3. act. 3. c. 34.

Sess 25. c. 5. & 7.

§. VI.

Abbatissæ, sive præfectæ monialibus subditis facile ne concedant, ut cum sæcularibus hominibus loquantur, nisi ii parentes sint, fratresve, aut consanguinei; idque frequenter ne fiat. Numquam tamen consentiant, ut sine aliqua auscultatione sæculares alii moniales alloquantur. Quibuscumque etiam personis interdicitur, ne loca in monasteriis monialium collocutionibus deputata, frequenter adeant. Sin minus persona illa, sive secularis, sive regularis, cujuscumque gradus, & conditionis sit, quæ sæpius cum aliquibus monialibus colloquatur, aut consuetudinem habeat sine facultate prædicta, graviter puniatur juxta constitutionem Alexandri tertii, quæ incipit (*Monasteria*,) & aliis etiam pœnis pro modo culpæ, & scandali, quod inde generabitur: invocato, si opus fuerit, ad id brachii sæcularis auxilio. Nec permittatur, ut ecclesiasticus, sive sæcularis vir, aut monasteria adeat, vel ea ingrediatur, ratione instruendi moniales in cantu, nisi justa aliqua de causa superior ad id facultatem concesserit: in qua facultate concedenda superioris conscientia maxime oneratur, ut eam non concedat, nisi ob urgentem necessitatem, aut communem utilitatem. Cum vero alicui personæ ad cantum docendum monasteria adire conceditur, nequaquam intra septa monasterii ingrediatur, sed id ante cancellorum fenestellam præstet: aliter pœnas incurrat a concilio Tridentino statutas.

§. VII.

Ut omnis avaritiæ, aut simoniæ labes obvietur, præcipit hæc synodus, ut quando * mixta aliqua femina in monialem alicujus monasterii recipiatur, quod nisi de superioris speciali consensu fieri non potest, pro eleemosyna amplius, quam aliæ ne det. Neque ab ea quidquam petatur, eo quod ad choro inserviendum admittatur, nisi illud tantum, quod solent dare aliæ, quæ ad hujusmodi effectum recipiuntur. Si enim secus fiat, simoniæ scrupulo non caret.

* Mestiza

§ VIII.

Ambitio dissensionis & invidiæ origo omnino est a monasteriis, tamquam teterrima pestis propulsanda. Quam ob causam statuitur, ac jubetur, ne ulla monialis ambiat, aut ullo quovis modo, sive directe, sive indirecte, per se, aut per aliam interpositam personam, honores, officiave cujusvis generis, sui monasterii quærat, sub hac constituta pœna, ut ea, & quæ sibi in ea re a fuerint, per tres sextas ferias, ad pedes, singularium monialium, terram deosculantes suam accusent ambitionem, ipsaque præterea si id officium consequuta erit, eo, ceterisque muneribus privetur superioris arbitratu, juxta constitutiones singularium monasteriorum. Singulæ moniales, propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibique Dei gloriam, & communem monasterii utilitatem tantummodo proponentes, ad honores, & officia eas eligent, quas omni remoto humanitatis affectu, impulsu Spiritus sancti magis idoneas ad id munus esse judicaverint.

a Forte, fuerint.

§ IX.

ANNO CHRISTI 1585.

§. IX.

Præfecta quocumque nomine appelletur, ex Tridentini concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur, quæve in vitæ honestate laudabiliter vixerit octo annis, postquam professa est. Quod si in eodem monasterio non ejusmodi reperiatur, juxta concilium Tridentinum ex alio ejusdem ordinis eligi possit. Sin autem superiori, qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, episcopo, vel alio superiore consentiente eligatur ex his, quæ in eodem monasterio triginta annis majores natu sint, quæ annis saltem quinque post professionem recte vixerit. Hujusmodi vero præfecta, & ejus vicaria, discretæ etiam, quæ alio nomine matres consilii vocantur, ubi eæ a capitulo eligi consueverunt, coram superiore, aut ejus ministro eligantur, qui extra monasterium ad cancellos stet, ex decreto concilii Tridentini.

§. X.

Officia earum, quæ electæ sint in abbatissam, vel prioriſſam, per tempus in constitutionibus singulorum ordinum & monasteriorum præscriptum durent. Poterit tamen superior eas ante tempus officio præfinitum, inde movere, si id male administrant. Quæ vero canonice electæ fuerint, officia suscipiant, & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur. Quæ aliter fecerint sine justa causa, quæ superiori probata sit, jure suffragii priventur, ut ne ipsæ alias eligere, neque ab aliis eligi possint, arbitrio superioris.

§ XI.

Nulla præfecta etiam cum discretarum, & totius conventus consensu, bona monasterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo possit, nisi cum facultate superioris in scriptis, servatis item ceteris, quæ jure servari debent: aliter contractus irriti, ac nulli sint; Neque item ædificare poterit, nisi consentiente superiore, cujus prudentiæ est providere, ut id quam minimo sumptu commode, & decenter fiat.

§ XII.

Cum primum puella aliqua ad suscipiendum sacrum habitum offertur, monialium præfecta parentes, vel eos, quorum curæ puella commissa est, admoneat de excommunicatione, quæ proposita est a sacro Tridentino concilio, his, qui virginem aliquam, viduam, aut aliam mulierem invitam cogunt monasterium ingredi, aut religionem profiteri: idemque fiat ab earum superiore quo doctus consensus requiretur. Præfecta autem, & moniales de puella earum suffragiis ad suscipiendam religionem admittenda, quidquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, priusquam libero loco, ab episcopo, aut ab eo, cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata, ac probata facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consequuta fuerit.

§ XIII.

Quoniam ex concilii Tridentini decreto, professio ante decimum sextum annum expletum, ante annum probationis post susceptum habitum facta nulla est, nullamque parit obligationem; curent episcopi ne novitia ulla ante illam ætatem, & tempus ad professionem admittatur: novitiæ autem causa ante professionem ex decreto concilii Tridentini, nihil monasterio detur, præter id, quod necessarium ad victum, & vestitum ejus pro tempore, quo fuerit in novitiatu, quod totum æstimari debeat a superioribus; & ad id repræsentandum, antequam puella monasterium ingrediatur, omnibus juris remediis iidem superiores utantur. Nulla autem renuntiatio bonorum a novitia fiat; nisi quemadmodum a concilio Tridentino jussum est.

ANNO CHRISTI 1585.

Sess. 23. c. 15. de regular. Milan. 1. p. 3. de novitiis ad professionem recipiendis verbo quoniam, & verb. novitiæ.

Sess. 25. c. 6. de regular.

Sess. 25. c. 16. de regul.

§ XIV.

Quo multis incommodis occurratur, & omnis tollatur occasio, ne quæ ad regularem habitum admittuntur, & in eo professionem faciunt, vel vim, vel ignorantiam prætendant; ex decreto concilii Tridentini statuit, & decernit hæc synodus, ut de voluntate ejus, quæ habitum regularem susceptura est, aut in eo professura, episcopus per se inquirat, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat: si vero episcopus legitime impeditus fuerit, ejus conscientiæ injungitur, ut ad id personas prudentia, & vita probatas deputet, a quibus optima hujus ministerii executio expectetur. Præfecta autem monasterii triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore novitia professura sit; Si vero id facere neglexerit, ejusdem concilii Tridentini decreto ab ejus officio tamdiu amoveatur, quamdiu episcopo videbitur.

Sess. 25. c. 17. de regular. Milan. 1. 3 p. tit. de novitiis ad professionem recipiendis verbo præfecta autem r & Milan. 5. tit. quæ ad moniales pertinent verbo cum novitiæ.

Sess. 25. c. 17. de regul.

§ XV.

Ut puriori, & integriori conscientia moniales in Dei cultu sese exerceant, hæc synodus prælatis, aut his, qui eorum nomine, virginum monasteriorum curam gerunt, præcipit, ut monialibus confessores præficiant, & ætate provectos, & prudentes, & Deum timentes: qui singulis saltem mensibus peccata monialium audiant, eisque sacrosanctam eucharistiam administrent, quemadmodum sacrum Tridentinum concilium jubet: ex cujus quoque decreto jussum est, ut episcopus, aut alii superiores præter ordinarium confessorem, alium extraordinarium monialibus offerant, bis, aut ter, in anno, qui earum confessiones audire debeat: cujus decreti exequendi curam hæc synodus prælatis imponit.

Sess. 25. c. 10. de regul. Milan. 1. 3. tit. de concionatoribus confessoribus, & visitatoribus, & capellanis, verbo præficiantur.

§ XVI.

Tametsi hæc synodus non reprobat, immo potius laudat, & approbat quarumdam mulierum statum, quæ extra monasteria in habitu honesto degentes, voto simplici ad servandam Deo castitatem se astringunt; nihilominus prævéniens eadem synodus, ne sub devotionis specie prædictæ mulieres licentiose, huc, illucque vagantes discurrant, & ob similitudinem habitus sancti monialibus ignominiam inferant, statuit, ac præcipit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut nulla prædictarum mulierum, quas *beatas* vocant, habitum alicujus religionis approbatæ deferat. Declarat tamen hæc synodus his decretis ad religiosam gubernationem pertinentibus, aliquam ex constitutionibus monialium nolle revocare, nec ei ullatenus præjudicium inferre; nec facultatem a prælatis auferre, quam ipsi habent, circa ea, quæ juri non

Conc. provinc. de Quiroga act. 3. c. 45.

ad-

ANNO CHRISTI 1585.

adversantur, mutandi constitutiones, aut alias de novo adjungere, pro ut eis visum fuerit, juxta necessitatum, & temporum occasionem. Hæc vero synodus magistratus, & justitiæ ministros catholicæ majestatis monet, & hortatur, ut ad executionem horum decretorum, quæ, ut plurimum ex jure communi, ex concilio Tridentino, & ex Romanorum pontificum propriis motibus desumpta sunt, favorem, & auxilium opportunum præstent, ut decreta hæc ad Dei omnipotentis honorem dirigantur.

§ XVII.

Provin. conc. de Quiroga act. 3. c. 47. Sess. 5. c. 2. Sess. 7. c. 12. & 13. Sess. 23 c. 15. Sess. 24. c. 4. Sess. 25. c. 12. & 13. Compostel. act. 3. c. 36. & Mil. 1. p. 2. tit. de procession. & supplicat. verbo 1 hujusmodi. Conc. Trid. sess. 23 c. 15. Sess. 5. c. 2. Sess. 24. c. 4. Mexi. 1. c. 9. & Granat. tit. de pœnitentiis, & remissionib. n. 4. & 5. synod. de Quiroga const. 12 & provincial. ejusdem Quirogæ act. 3 c. 47. & Limens. 3. act. 2. c. 14. * *

Ne vero exemptiones, & privilegia regularibus a sede apostolica concessa, ullius perturbationis causa sint, necessarium est, ea declarare, quæ ex decretis concilii Tridentini regulares observare tenentur, & in quibus subditi esse debeant archiepiscopis, & episcopis; Quare teneri eos declaratur publicis processionibus interesse, quotiescumque ab episcopo vocentur, teneri quoque interdicta, & censuras ab ordinario impositas servare, & in suis monasteriis, & ecclesiis publicare, quando eis injunctum fuerit.

§ XVIII.

Conc. Trid. sess. 25. c. 14. Ay cedula Real dada en Barcelona por Junio de 1585. Sess 25. c. 14. Mex. 1. c. 58. & synod. de Quiroga const. 81. & Limens. 3. act. 3. c. 10.

Itidem ad ordines promoveri, aut alicujus personæ sæcularis (etiam si sacerdotes sint) confessionem audire non possint, nisi prius ab ordinario examinati probentur. Præterea episcopo non consentiente, aut si prius coram eo cum suorum superiorum consensu non se constituerint, & ab eo benedictionem acceperint, verbum Dei non prædicent: extra monasteria vero, nisi examinati, & approbati ab ordinario itidem prædicare non possint.

§ XIX.

Juxta id, quod a concilio Tridentino decretum est, & per schedam regiæ majestatis dispositum, regulares, qui Indorum curam gerunt, ab ordinariis visitari, eisdemque subditi esse debent, tam quoad doctrinam edocendam, „ quam quoad sacramenta administranda. Qui „ si publice deliquerint, ab ordinariis ad suos „ superiores transmitti debent. Si vero a superioribus intra terminum ab ordinariis præfi„ xum non corrigantur, delinquentes hujusmodi ordinarii ipsi puniant, ut est a sancto concilio Tridentino dispositum, & supra titulo de episcoporum officio jam dictum.

§ XX.

Regulares ab instituto religionis suscepto deficientes, episcopi favoribus prosequi non debent, tum quia nihil boni ab his sperandum est, qui promissum Deo votum non servant, tum quia si ii protegerentur, aliis daretur occasio, ut eorum nequitiam imitarentur; eam ob causam interdicitur, ne regulares hujusmodi, ab ullo episcopo eligantur, aut deputentur, in vicarios, beneficiatos, capellanos, aut doctrinæ ministros, ut sic derelicti ii ad institutum religionis redeant, & alii a suscepto proposito discedere vereantur. Si vero regularis aliquis (etiam retento habitu) extra monasterium vagetur, huic facultas non concedatur sacrum peragendi; nisi prius ejus literæ testimoniales ab ipsismet episcopis examinentur.

§ XXI.

Mexic. 1. 35. f. 2.

Statuitur itidem, ac prohibetur in hoc archiepiscopatu, & provincia, ne eremitæ, aut aliæ personæ permittantur, quæ extraordinarium habitum induentes, alium sibi singularem vivendi modum præscribant, quam eum, quem probata religionis instituta admittant, ut multa incommoda vitentur, quæ ut experientia compertum est inde evenire solent.

LIBRI TERTII TITULUS XIV.

De religiosis, & piis domibus.

§ I.

Sess. 25. c. de regul. Mexic. 1. 33. cum & Granat de religi & piis d mib. f. 1. synod. de Quiroga const. 76. conc. Mil tit. de e fabrica.

Ecclesiæ, eremitoria, & alia pia loca, ut quemadmodum oportet conserventur, & administrentur, ex juris dispositione episcopo debent esse subjecta, atque adeo in executionem concilii Tridentini præcipitur, ut de cetero similia loca non erigantur, sine episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, facultate prius obtenta, sub pœna excommunicationis majoris. In facultatibus vero ad id concedendis servent episcopi, quod supra titulo de officio episcoporum statutum est. Advertant tamen, ne in ecclesiis Indorum sub prætextu custodum, aut cantorum major numerus personarum constituatur, quam, qui videbitur necessarius. Qui vero ad ecclesias hujusmodi admittendi sunt, bonæ vitæ, & morum fama polleant, & catholicæ fidei mysteriis sint bene instructi. Sacrosancti concilii Tridentini auctoritatem sequuta hæc synodus statuit, ut quæ capitulo octavo, & nono, sessione vigesima secunda concilii ejusdem decreta sunt, omnino observentur.

Mexic. 1. 75. Gran ubi supra 1. & syn de Quire const. 78. Tx. in c decet de i munitate clef. lib. Mex. 1. c. f. unico finem, Compost act. 2. c. 11 Mil. 1. p. 2. de eccles & earum cultu verb rect. & G nat. tit. de leb. miss. 31. & Tol act. 2. c. 20

§ II.

Ecclesiæ omnes, monasteria, & eremitoria, domus, & loca pia, ut eis debita reverentia servetur, & incommodis multis in Dei offensam occurratur, dato signo campanæ, ad orationem, quæ fit in solis occasu claudantur per totum annum, præsertim vero feriis sextis, & aliis Quadragesimæ diebus, ab eaque hora usque quo dies illuxerit, nullatenus aperiantur, nec ratione jubilei, festorum, aut indulgentiarum: aliter, qui ecclesiarum, & locorum piorum hujusmodi curam gerunt, graviter puniantur, pro modo culpæ, in quo episcoporum conscientiæ onerantur. Excipiuntur tamen tantum noctes nativitatis domini nostri, feriæ quintæ in cœna domini, feriæ sextæ in parasceve, resurrectionis domini; Ne vero nocturnæ stationes fiant, episcopi necessarium adhibeant remedium.

§ III.

Sess. 7. c. 15 Sess. 22. c. & 9. Conc. Mil 4. p. 3. tit. q ad pia lo pertinent hoc f. 3. que ad fin hujus tit vide Gran tit. de re giosis, & mibus, & 4. usque 19. & Mil 4. ubi sup

Episcoporum proprium est, (qui patres indulgentissimi erga pauperes, & egenos esse debent) procurare, ut pia caritatis eleemosynarumque opera augeantur, & ea his administrandis cura adhibeatur, quo finis, ad quem instituta sunt, comparetur. Eam ob causam ad præscriptum concilii Tridentini jubetur, ut in hospitalibus ordinario subjectis, ad optimam eorum administrationem sequentes constitutiones observentur.

§ IV.

ANNO CHRISTI 1585.

§ IV.

Ne in hoſpitalia infirmus aliquis, ut ei medicamenta applicentur, excipiatur, qui ſuis ſumptibus id efficere valet. Si ob juſtam aliquam cauſam admitti debeat, ea conditio ei ſtatuatur, ut quidquid in ægritudine impenſæ fecerit, hoſpitali reſtituat, & aliquid etiam in eleemoſynam eroget, niſi aliter fuerit fundatoris voluntate diſpoſitum.

Pauperes omnes ægroti, qui ut ab ægritudinibus convaleſcant in hoſpitalia recipiuntur, antequam eis lectus tribuatur, vel intra tres dies poſt ſibi attributum lectum peccata ſua confiteantur. Sin minus medicus nec eos viſitet, nec eis medicamenta applicentur: adminiſtrator vero, ſeu rector, ita adimpleri faciat, ſub pœna aurei unius.

In hoſpitalibus nullus pauper ludat, nec juret: ſin minus foras ejiciatur.

Omnibus diebus dominicis, feſtis ſolennibus, & aliis diebus ſi fieri poterit in hoſpitalibus miſſa celebretur, curetque adminiſtrator, ut eam omnes integre audiant. In hoſpitalibus vero, ubi ſacellum eſt, & plebis multitudo convenit ad ſacrum audiendum, illud dominicis diebus, & feſtis ſolennibus ne peragatur, dum miſſa ſolennis in eccleſia parochiali celebratur. Nulla autem miſſa, aut officium cantetur in hoſpitalibus, niſi a beneficiato, vel beneficiatis parochiæ, aut de eorum conſenſu. Singulis noctibus poſt datum campanæ ſignum ad orationem, & etiam ſummo mane, adminiſtrator jubeat, ut aliquis miniſter alta voce Chriſtianam doctrinam pauperibus recitet, eique pauperes reſpondere teneantur. In valetudinariis autem, ſeu infirmariis tabella, & item altera in ſacello hoſpitalium collocetur, quibus doctrina Chriſtiana deſcripta ſit.

Oratorium quoque cum ſanctiſſimæ crucis imagine, aliiſve imaginibus, & aqua benedicta in hoſpitalibus conſtituatur, adminiſtratorque pauperes, qui per hoſpitale deambulant, ibi preces ad Deum effundere faciat, cum in lecto cubaverint, vel ab eo ſurrexerint.

Hoſpitalium præfecti omnem eorum ſupellectilem nitidam ſervent: curentque diligenter, ne qui contagioſis morbis ægrotant aliorum pannis involvantur: dormitoria, ut vocant, virorum, & feminarum diviſa ſint, & ſeparata.

Adminiſtratores hoſpitalium nullatenus vagos, ebrioſve nebulones, inimicitias gerentes, & iſtiuſmodi nequiſſimos homines recipiant: inobedientes vero, & delinquentes, cum opus fuerit corrigent, eoſque vinculis coerceant, contumaces vero foras ejiciant.

Itidem rectores ne patiantur, ut in hoſpitalibus, a pauperibus aliquid extorqueatur, eo prætextu, quod lumen, aut ignis, aliave hujuſmodi eis ſuppeditentur.

Sacramenta quoque pauperibus ſuorum hoſpitalium rectores adminiſtrent, ſi ab epiſcopo examinati, ad id facultatem obtinent; pauperes etiam in articulo mortis hortentur, eiſque in eo articulo omnia neceſſaria provideant; nec ſolos eo tempore ægrotos deſerant. Idque omne curati parochiarum in his hoſpitalibus præſtabunt, ubi rectores non ſint conſtituti ſub pœna quatuor pondo. Defunctos etiam pauperes, ſi in eiſdem hoſpitalibus ii ſepelliantur, beneficiatus, & curatus parochiæ ſepeliat.

Libros habeant adminiſtratores, eiſque infirmorum nomina inſcribant, quibus lecti attributi ſunt, cum die, menſe, & anno quando hoſpitalia ſunt ingreſſi, patria etiam, ætate, officio, & ſtatu, ſupellectilique & pecuniis, quas ſecum attulerunt. Curent etiam, ut teſtamenta condant, eiſque in memoriam revocent, ut hoſpitali (ſi fieri poteſt) ſuccurrant. Quod ſi obierint, eos in libro deſcribant, ita ut heredibus, de eis rationem reddere poſſint. Si vero convaluerint, quando ex hoſpitali diſceſſerint, pecunias, & omnem ſuam ſupellectilem eis reſtituant.

Hoſpitalium præfecti curent diligenter, ne qui ad videndos ægrotos convaleſcentes acceſſerint, eis fructus, aut alia eſculenta porrigant, præter id, quod medicus juſſit. Si vero compertum ſit, ſecus fuiſſe factum, rector, ſeu adminiſtrator præfectum hoſpitalis, ſuo arbitratu puniat.

Rectores, tempore, quo pauperes prandent, & cœnant, valetudinariis (quæ infirmariæ vocantur) interſint, & unicuique id ſuppeditari curent, quod a medico conſtitutum reperietur in tabella, aut libro, quem ad effectum hujuſmodi habere debent.

Ii, quibus incumbit cura emendi ea, quæ ad uſum hoſpitalium ſunt neceſſaria curent diligenter, ut in eo officio cum omni utilitate, & commoditate hoſpitalium ſeſe exerceant. Injungit præterea hæc ſynodus omnibus hoſpitalium miniſtris, ut accuratiſſime eorum commodis conſulant, reique eorum familiari proſpiciant.

Omnes etiam hoſpitalium miniſtri Chriſtiano zelo ardeant, miſericordes, benignos, fideles ſe præbeant, confiteantur peccata ſua, ſacramque euchariſtiam percipiant in quadrageſima, nativitate domini, in die reſurrectionis, & pentecoſtes, aliiſque feſtis pro eorum devotione. Hujus vero rei, rectores curam gerant, necnon, ut pauperes omnes peccata ſua confiteantur, ſaltem in quadrageſima: quem vero ſecus facere compererint corrigant, & ſi opus eſt ab hoſpitali expellant.

§ V.

Præter has conſtitutiones, in unoque hoſpitali, peculiares quoque regulæ ab ordinario, ſeu ab ejus officiali, aut viſitatore probatæ, & examinatæ, unicuique officio ſtatuantur. Quas regulas omnes ſervare debeant. Aliter qui ſecus fecerint plectantur, uſque ad expulſionem. Epiſcopi vero, quæ magis ſibi expedire videbuntur, pro ratione circumſtantiarum loci & cauſæ poterunt ſtatuere.

LIBRI TERTII TITULUS XV.

De celebratione miſſarum, & divinorum officiorum.

§ I.

UT ſanctiſſimum miſſæ ſacrificium, in qua illa Deo patri placens hoſtia Jeſus Chriſtus in odorem ſuavitatis offertur, ſingulari religione, ac pietate, & a ſacerdotibus celebretur, & a populo colatur, hæc ſynodus decernit, ac jubet, ut tam in cathedralibus, quam in parochialibus eccleſiis omnibus hujus archiepiſcopatus, & provinciæ, præbendati, parochi, & beneficiati, ceterique ſacerdotes, & mi-

Synod. de Quiroga conſt. 79. ad finem. Lat. conc. Mil. 4. tit. quæ pertinent ad ſanct. miſſæ ſacrificium.

ANNO CHRISTI 1585.

miniſtri, in celebrandis miſſis, & divinis officiis recitandis omnino ſeſe accommodent ad miſſale & breviarium ex concilii Tridentini decreto edita, & ad inſtitutiones ſuarum eccleſiarum miſſali, & breviario Romano minime contrarias.

§ II.

Quoniam vero, ut rebus permultis conſultum eſſet, quæ expreſſe in miſſali, & breviario Romano, & in erectionibus, & conſtitutionibus eccleſiarum hujus provinciæ non continentur, hæc ſynodus ſacroſancti concilii Tridentini auctoritati innixa, rituale, ſeu ceremoniale ad uſum hujus archiepiſcopatus, & provinciæ conſtituit, & approbavit. Idemque ad cultus divini decorum, & ornatum plurimum conferre cenſuit. Idcirco eadem ſynodus præcipit, ut rituali, ſeu ceremonialis hujuſmodi forma inviolabiliter obſervetur, poſtquam a ſede apoſtolica reviſum fuerit. Epiſcopos vero, & chori præfectos monet, & hortatur, quatenus illud executioni plene mandari faciant, ſub pœnis in rituali ſtatutis, de cujus obſervatione in ſynodo provinciali epiſcopi rationem reddant.

Seſſ. 24. c. 12 Tarracon. conc. in cap. pet conſtit. & in cap. quia per cærem. de conſuet. Guadix tit. 3. conſt 2 & Mil. 1. p. 2. tit. communia de rat. divin. officior. & Mil. 4. tit de benefic. §. 1 ad fin & Compoſt. act. 2. c. 11. & Limenſ. 3. act. 4. c. 11.

§ III.

In unaquaque cathedrali eccleſia magiſter ceremoniarum ab epiſcopo, & capitulo conſtituatur, qui ſacerdos ſit probatis moribus, & in divinis officiis, & ceremoniis valde exercitatus, cui æquis ſumptibus, capituli, epiſcopi, & fabricæ ſtipendium detur. Magiſtri autem ceremoniarum officium erit, tam aſſiſtentes choro quam altari miniſtros officii ſui admonere, ut in eo unuſquiſque, ceremoniarum ritum obſervet. Obedientia vero magiſtris hujuſmodi ceremoniarum præſtanda eſt, eumque omnes audiant in divinis officiis cum debitis ceremoniis celebrandis: aliter enim confuſe, ac perturbate ageretur. Officium quoque magiſtri ceremoniarum erit, presbyteros recens promotos examinare, & probare, eiſque ad primam miſſam celebrandam facultatem concedere. Quia vero in cultu exteriori rituum confirmatio admirabilis harmoniæ cauſa eſt, & ad devotionis augmentum plurimum confert; hæc ſynodus jubet, ut omnes presbyteri, cujuſcumque qualitatis, & conditionis exiſtant, a magiſtro ceremoniarum hujuſmodi denuo examinentur in ceremoniis, & ritibus miſſalis Romani ex decreto concilii Tridentini editi, idque epiſcopus quamprimum fieri poſſit adimpleri faciat.

Conc. Tarr. ubi ſupra, & Guadix tit. 3. conſt. 2. & Comp. act. 2. c. 15. & Mil. 1. p. 2. tit. de offic. mag. chori, & cerem. & Mil. 2. tit 2 decreto 12. & Gran. tit. de celebrat. miſſar. n. 1. & 19. & 20. & ſynod. de Quiroga conſt. 79.

§ IV.

Optime in eccleſia conſtitutum eſt, ut cleri a ſæcularibus, ſicut dignitate, ita etiam in loco diſtinguatur. Sic enim clericalis ordinis dignitas melius conſervatur, & ab attentione, & animi reverentia, quam clerici divinis officiis adhibere debent, minime prohibentur. Quæ tam laudabilis conſuetudo, tamque omnium catholicorum probata conſenſu, ut obſervetur; Hæc ſynodus ſtatuit, ac mandat, ne eccleſiarum cathedralium choros dum divina peraguntur officia, ſæculares perſonæ ullatenus ingrediantur, nec intra chori cancellos admittantur, exceptis modulatoribus, ſive cantoribus, qui choro inſerviunt.

Tx. in cap. ſacerd. aliorumq; cler. de conſecr. diſt. 2. & tx. in cap. 1. de vita, & hon. cler. Mex. 1. c. 21. Tolet. act. 3. c. 15. Compoſtel. act. 2. c. 21. & Gran. de celeb. miſſ. n. 3. Prov de Quiroga act. 3. decr. 39.

§ V.

His itidem temporibus, quibus clerici, vel ad verbum Dei audiendum, vel ad divina officia celebranda in choro conveniunt, nullatenus permittatur, ut femina aliqua chorum intret, aut in excelſo, vel ſublimi chori loco ſedeat, ſub pœna excommunicationis. Clerici omnes etiam illi, qui prima tantum tonſura inſigniti ſunt, ad divina officia celebranda ſuperpelliceo induti ingrediantur; ſecus vero eis intra cancellos chori ingredi prohibeatur, niſi aliarum eccleſiarum cathedralium præbendati ſint.

§ VI.

Porro juxta motum proprium felicis recordationis Pii papæ quinti prohibetur, ne perſona aliqua eccleſiaſtica, ſive ſecularis, cujuſcumque qualitatis, præeminentiæ, ſtatuſve exiſtat quacumque de cauſa eleemoſynas per eccleſiam quæritet, dum miſſa ſolennis, aut alia divina officia celebrantur: nec dum miſſa privata peragitur ab his, qui eam audiunt eleemoſynas hujuſmodi petat inquiete, & tumultuoſe. Immo ſi qui eleemoſynas hoc modo quærunt, eos præſidens in eccleſiæ cathedralis choro, & curatus in parochiali ad portas eccleſiæ petere compellet. Si vero per eccleſiam eleemoſynas peti tempore ab hoc decreto prohibito, præſidens, vel curatus hujuſmodi patiantur, in ſingulas vices pro ſua negligentia pondo quatuor perſolvant, in uſus fabricę eccleſię.

§ VII.

Omnibus diebus dominicis, & feſtis ſolennibus, (etiam ſi fermo habeatur) in miſſa ſolenni angelicus hymnus, ſymbolum, præfatio, & dominica oratio cantabitur. Sin minus præſidens in choro, qui ſine ſufficienti cauſa id aliter fieri conſenſerit, & ſacerdos, qui ſine facultate aliquid horum negligenter omiſerit, pondo unum fabricæ eccleſiæ ſinguli perſolvant. Chorus autem ſi aliquid horum non cantaverit, miſſæ diſtributiones amittat.

§ VIII.

Nullus miſſam ante auroram, nec poſt meridiem, [niſi ex privilegio ſibi ad id conceſſo] celebret: miſſę vero, quas Hiſpanice de Aguinaldo vocant, antequam dies illuxerit, ne celebrentur.

§ IX.

Miſſis celebrandis in diebus colendis, is ordo adhibeatur, ut pro populi commoditate plures ſimul miſſę non celebrentur, ſed debito intervallo diſtribuantur.

§ X.

Ne, ut ſacroſanctum concilium Tridentinum decernit, ſuperſtitioni locus aliquis detur, quę ex ignorantia, & quorumdam fidelium nimia facilitate irrepſit, præcipit hęc ſynodus in virtute ſanctę obedientiæ, ut nullus ſacerdos ſub pœna

ANNO CHRISTI 1585.

pœna excommunicationis eas missas celebret, quas vocant sancti Amatoris comitis, aut sancti Vincentii, aliasve similes, quæ ab aliquibus celebrari petuntur cum certo candelarum numero, certisque in locis candelis hujusmodi collocatis; certis etiam modis, aut coloribus existimantes, ob superstitiosas hujusmodi ceremonias, se, quod volunt, impetraturos. Missas vero hujusmodi petentes moneant, qui sit, & a quo potissimum proveniat, sanctissimi hujus sacrificii tam pretiosus, ac cælestis fructus. Eos quoque ritus, & ceremonias missis celebrandis adhibeant, quæ ab ecclesia probatæ, ac frequenti, & laudabili usu receptæ sunt.

§ XI.

Itidem quemadmodum a Tridentina synodo statutum est, nullus sacerdos in privatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & oratoria, quæ divino tantum cultui dicata, & a locorum episcopis visitata, & approbata, cum facultate in scriptis missam celebret. Aliter sacerdos hujusmodi per mensem unum a divinis suspendatur: is vero, qui ei necessaria ad missam celebrandam tribuerit argenti marcam (ut dicunt) persolvat: cujus partes duæ ad usum ceræ sanctissimi sacramenti, tertia vero accusatori tribuatur: ex nunc vero facultates omnes ad id, quovis modo concessæ, revocantur: episcopique admonentur, ut deinceps caute ipsi per se, & ad tempus limitatum eas concedant.

§ XII.

Nullus sacerdos in die una duas celebret missas, præterquam nativitatis domini, in qua tres tantum missæ ab uno sacerdote celebrari possunt. Secunda tamen neutiquam celebretur, si in prima sacerdos ablutionem, aut aliquid aliud ob quod non sit jejunus deglutiverit.

§ XIII.

Ob reverentiam, quæ euchatistiæ percipiendæ exhibenda est, præcipitur, ne ullus sacerdos ante missæ celebrationem, aut quævis alia persona ante communionem, quidquam Tavaci, Picietive, aut similium, medicamenti causa, per modum fumalis evaporationis, aut alio quovis modo percipiat. Sacerdotes quoque flexis genibus peccata sua confiteantur, antequam vestibus ad sacrum peragendum se induant, sub pœna pondo decem fabricæ, accusatori, & piis operibus æque applicandorum: quam etiam mulctam incurrat sacerdos, qui aliter, quam hoc decreto sancitum est, confessionem audierit; sacerdotes etiam missam celebraturi, non in altari, sed in sacristia, ut consuetum est, sacras vestes induant.

§ XIV.

Curati omnes, vicariive Indorum, qui de consensu episcopi ad civitatem, ubi sedes episcopalis residet, pervenerint, tenebuntur diebus solennibus missæ, & vesperis interesse in ipsa cathedrali: clerici vero capellas obtinentes, ecclesias quoque ubi illæ fundatæ sunt adeant. Qui autem ex eo, quod ad titulum patrimonii fuere promoti, peculiaribus quibusdam ecclesiis addicti sunt, ad missæ, & vesperarum officium eas adeant ecclesias, quibus fuere ascripti. Episcopi vero admonentur, ut in hoc decreto exequendo suam operam collocent, cum ad divini cultus augmentum plurimum valeat ejus observatio.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XV.

Parochiales ecclesiæ omnes, & monasteria cum cathedrali concordent, de tempore dandi signum sono campanæ ad salutationem angelicam, missam, & vesperas: Sabbato autem sancto cum Gloria in excelsis cantatur, aut signum in cathedrali datum campanas ne pulsent, ut in concilio Lateranense sub Leone decimo jussum est.

Mexic. 1. c. 28. & Guadix tit. 3. const. 12. & Mil. 1. p. 2. tit. com. de rat. div. offic. verbo in urbib. & Granat. tit. de offic. fac. n. 9. & Lime. 3 act. 4. c. 13. Pro hoc §. 16. 17. 18. 19. & 20. seq. Granat. tit. de benef. n. 4. 5. 6. 7. & 8.

§ XVI.

Inde nascitur defunctis, aut illis, qui eleemosynas pro celebratione missarum erogant, maximum detrimentum, & sacerdotibus ad victum egentibus maxima incommoditas; quod aliqui sacerdotes eleemosynas pro celebratione missarum sine delectu recipiunt, & majorem se missarum numerum celebraturos promittunt, quam ob temporis brevitatem celebrare possint. Cui malo remedium adhibere volens hæc synodus statuit, ut in unaquaque cathedrali, aut parochiali ecclesia locorum, ubi Hispani commorantur, collector unus missarum constituatur, sacerdos vitæ exemplo probatus, ac timens Deum, qui ab episcopo deputetur, cujus officium sit, eleemosynam recipere missarum omnium, quæ ex testamentorum dispositione, aut alio quovis modo celebrari fient. Quam eleemosynam, sic inter sacerdotes missas celebraturos distribuat, ut earum celebratio quam primum fiat, & abusus hactenus introductus funditus tollatur. Quod ut melius fiat, is ordo servetur.

§ XVII.

In primis, nullus sacerdos ex illis, qui in civitate, aut oppido Hispanorum residet, ubi collector fuerit constitutus, recipiat, aut recipere possit pro missis aliquibus celebrandis eleemosynam, nisi de consensu collectoris deputati, ad quem eos transmittet, qui missas celebrari petunt, antequam illis se missas celebraturum promittat, aut eleemosynam illarum accipiat; aliter pœnam pondo sex incurrat, accusatori, & fabricæ ecclesiæ æque distribuendorum.

§ XVIII.

Collector duos habebit libros, in quorum uno missas annotet, quæ vel ex testamentis, vel ex devotione petuntur celebrari cum officio, de quo celebrandæ sunt, loco etiam, die, mense, & anno; In altero vero missas ad celebrandum inter presbyteros distributas describet cum nominibus sacerdotum, annotetque missas jam celebratas, ita ut hujus rei episcopo, aut visitatori petenti rationem reddat. In distributione autem missarum collector diligenter attendat onera capellarum, aliarumve rerum, quibus singuli sacerdotes satisfacere debent, eisque plures missas ne committant, quam quas possint commode celebrare, suis prius oneribus satisfacientes. In distributione vero hujusmodi eos aliis præferat, qui magis indigent, & magis assidue ecclesiæ cultum frequentant.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XIX.

In unaquaque cathedrali, seu parochiali ecclesia, ubi collector fuerit, arca una sit, duabus clavibus occlusa, quarum una penes collectorem sit, altera penes curatum ecclesiæ antiquiorem: in qua arca eleemosyna ad missarum celebrationem erogata asservabitur. Arca autem hujusmodi, nisi singulis quoque octo diebus, præsentibus ibidem collectore, & curato, ne aperiatur; tuncque inde desumpta pecunia pro ratione missarum ea hebdomada celebratarum distribuetur. Nulli autem sacerdoti eleemosyna pro missa anticipabitur.

§ XX.

Præcipitur quoque omnibus illis, quibus incumbit efficere, ut missæ celebrentur, veluti, curatis, capellanis, testamentorum executoribus, œconomis confraternitatum, aut congregationum, & ipsi collectori; ne missas extra diœcesim, in qua resident, celebrari faciant, eoque eleemosynam transmittant; neque etiam in Hispaniam, sub pœna excommunicationis, nisi in aliquo speciali casu, & valde urgenti episcopus ad id facultatem concesserit, in quo ejus conscientia valde oneratur.

Granat. tit. de benefic. n. 6.

§ XXI.

Conc. Elib. c. 35. & Autisiodor. c. 5. & Cab. c. 19 & Mexic. 1. c. 27 Sunico, Guadix tit. 6. const. 19. & 47. & Mil. 1. p. 2. tit. de proces. & supplic. idē Guadix tit. 6. const. 20. idem conc. Milan. 1. p. tit. de eccl. & earum cultu verb. rect. & Tol. 2 & 2. c. 20. & Compo. 2 & 3. c. 40. Synod de Quiroga const. 74. & Limens. 3. act. 3. c. 43. Facit tx. in Clem. unica de reliq & ven sanct. Ex concil. Trid. sess 13 c. 5. in doct. de sac. euch. & est lex reg. 7. tit 15. lib. 8. recop & Limen. 3. act. 2. c. 23. Verbo sen. hoc est, *ventana*, est conc. Mil. 4. tit. de procession. verb quod in multis.

Publicæ, & generales preces decernuntur, ut omnipotentis Dei iram placemus, ab coque in nostris tribulationibus remedium consequamur. Quare oportet in hujusmodi precibus, & processionibus id omne effugere, quod divinam majestatem offendere, ejusque in nos iram provocare possit. Ideoque juxta motum proprium felicis recordationis Gregorii papæ XIII. statuit, ac præcipit hæc syodus; ut processiones eorum, qui seipsos diverberant, & aliæ quæcumque in hebdomada majori fieri solitæ, aut faciendæ, noctu ne fiant, sed in luce diei: nec mulieres in his processionibus sese flagellantes permittantur, aut aliæ personæ, eis accensis luminibus præeuntes. Si vero femina aliqua votum sic se flagellandi emiserit, ex nunc illud votum, ita commutatur, ut privatim se flagello percutiat.

§ XXII.

In processione itidem corporis Christi, ubi propter realem Christi domini in sacramento existentiam, major reverentia servanda est, nulla femina personata incedat, aut ita, ut cognosci non possit: nec si personata, aut incognita in fenestra, aut alibi publice compareat, sub pœna excommunicationis majoris: quo ea reprimatur audacia, qua ita personatæ, aut velatæ multa inhoneste proferentes indecenter incedunt. Judicibus vero ecclesiasticis, & secularibus injungitur, quatenus curent, ut in omnibus processionibus viri a feminis separati procedant; ut multis ex hoc nascentibus incommodis occurratur.

ANNO CHRISTI 158

LIBRI TERTII TITULUS XVI.

De baptismo:

§ I.

Mex. 1. 2 & Guad tit. 2 acc 4 & Mil. p. 2. tit. pertinen bapt. ad & Gran tit. de ba & synod. de Quir const. 1. 4. & 7. & 5. tit. qu bap. per

SCriptura sacra valde commendat, ut sancta sancte tractentur, & ut sacra a profanis distinguantur. Quam ob causam, cum templa tamquam loca sancta, & consecrata, & deputata sint, ut in eis sacramenta conferantur; cumque unicuique ad id, sua parochia designata sit, hæc synodus statuit, & mandat, ut nemini liceat quemquam in privatis ædibus, eremitoriove, monasterio, aut ecclesia, cujus non fuerit parochialis, baptizare. Qui vero secus fecerit, quam hoc decreto constitutum est, ab officio, & beneficio per mensem unum suspensus sit.

§ II.

Interdicitur præterea, ne capellæ, & fontes baptismales, sericis thalamis, aut aulæis, aliove profano apparatu ornentur. Quod si parochus, & sacrista id consenserint, viginti pondo mulctentur fabricæ, & ceræ, quæ sanctissimo eucharistiæ sacramento deservit, accusatori etiam æque distribuendis.

§ III.

Tx. in Cl unica de baptism. Conc. Mi tit. quæ baptism tinent, v cuso nec to. Vide con supra cit § 1.

Parochi, & ministri tam Indorum, quam Hispanorum parvulos, nisi ob causam ægritudinis, ante nonum diem baptizari curent. Cum vero extra ecclesiam parvulum, ob casum necessitatis baptizari contigerit, is chrismate, aut oleo ne inungatur, donec eum in ecclesia sistant; ibique cum reliquis ad baptismum pertinentibus solemnitatibus fiat: neque ultra quindecim dies differatur, nisi causa ægritudinis urgente. Qui vero parvulos in privatis ædibus baptizatos intra prædictum tempus ad parochias ferri non curaverint, a divinis officiis vitentur, quousque ea adimpleant, quæ hoc decreto præcipiuntur.

§ IV.

Guadix 2. const.

Quoniam adulti prius baptizari non debent, quam in rebus fidei catholicæ sufficienter instruantur, ut titulo de summa Trinitate, & fide catholica præmissum est; ideo ubi adultorum numerus reperitur, ut accuratius ii eruditi procurent, deque eorum sufficientia melius constare possit, duo solennes baptismi juxta consuetudinem primitivæ ecclesiæ celebrentur, alter in resurrectione Domini, alter vero in pentecoste. Ante baptismum autem catechumeni examinentur, adhibita diligentia, ut eo intervallo temporis, quod est inter unum, & alium baptismum, mysteria fidei ediscant. Heri vero servi qui baptizandi sunt, eos mittere compellantur ad locum ab episcopo deputatum, ut ibi documentis Christianæ fidei imbuantur.

§ V.

Guadix 2. const Conc. 4. 2. p. quæ per ad sac. b Verbo c Idem.

Indorum parochi, eis in baptismo antiqua nomina gentilitatis ne imponant, nec ex testamento veteri desumpta, sed ex sanctis novi testamenti, quos summa devotione prosequendos proponant. Parochi vero omnes in eo, quod ad compatres adhibendos spectat, ea observent, quæ titulo de officio rectoris, & plebani statuta sunt.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XVII.

De sanctissimo eucharistiæ sacramento, & ejus custodia.

§ I.

QUui attente considerat, quod de sacrosancto eucharistiæ sacramento catholica fides nos docet, in eo (scilicet) Christum verum Deum & hominum, vere, realiter, & substantialiter contineri; is facile animadvertet, quo ornatu tabernaculum esse debeat, in quo sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservandum sit. Igitur ex concilii Tridentini decreto statuit hæc synodus, ac præcipit, ut in omnibus cathedralibus, & parochialibus ecclesiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, ubi eucharistia asservari debet, locus constituatur; in eoque tabernaculum bene ornatum, & clave occlusum, in quo lapis sacratus, corporalibus coopertus sit; ibique custodia aurea, & argentea collocetur, quæ intra se lineis corporalibus involutum sanctissimum eucharistiæ sacramentum contineat, & asservet, ad id præcipue, ut ad infirmos eucharistia deferatur: cum hæc consuetudo in ecclesia catholica semper viguerit. In custodia vero hujusmodi, duæ formæ magnæ sint, quarum una ad infirmos ducatur, alia vero tabernaculo asservetur: & præterea, parvulæ aliæ formæ erunt, quibus infirmi, & hi qui bona valetudine consistunt, communicent: ubicumque autem sanctissimum eucharistiæ sacramentum asservabitur, lampas semper incensa colluceat.

§ II.

Ut in quibus ecclesiis, & locis conveniens sit eucharistiam asservari constet, declarat hæc synodus posse in omnibus Hispanorum locis, oppidisve asservari dummodo oppidum a viginti habitetur vicinis. Poterit etiam asservari alibi, si episcopo videbitur, quamvis locus a tot non habitetur vicinis, si ibi secure, & decenter custodiri possit. Si tamen parochus a pago hujusmodi discesserit, eucharistiam ibi asservatam sumat. Quoad oppida vero Indorum prudentiæ episcoporum relinquitur, ut locum, in quo possit secure, & decenti ornatu eucharistia custodiri, prius respiciant, quam ad id facultatem concedant.

§ III.

Attentis reverentia, & devotione, quibus colere, & adorare sanctissimam eucharistiam debemus, leges regiæ sub certis pœnis statuunt, ut cum hoc sacramentum ab ecclesia effertur, & per vias ducitur, sæculares homines, qui præsentes intersint, illud comitentur. Quare multo magis hæc synodus ecclesiasticis personis omnibus altaris cultui dicatis præcipit, ut tempore, quo eucharistia ab ecclesia ad infirmos ducitur, si ibi intersint, nisi divinis officiis celebrandis, aut confessionibus audiendis occupentur, ei in comitatu esse teneantur; Itidemque illis, quibus in plateis, aut viis occurrerit donec ad ecclesiam reducatur, & in tabernaculo recondatur. Quod si quisquam secus fecerit, cujuscumque dignitatis, aut qualitatis existat, in singulas vices pondo octo persolvat, quæ æquis portionibus, in accusatoris, piorum ope-

A rum, & ceræ sanctissimo sacramento deservientis usum erogentur. Ne vero qui divina officia in ecclesia celebrant, hujus rei causa distrahantur, jubetur, ut dum missa solennis peragitur, solum in urgenti casu necessitatis viaticum ad infirmos deferatur, quo missa peracta majori cum reverentia omnes sanctissimam eucharistiam comitentur.

§ IV.

Cum cælestis iste cibus nostrarum animarum fortitudo sit, præsertim in extremo vitæ certamine, nullatenus permitti debet, ut quisquam B sine tanto viatico ex hac vita discedat. Quare jus antiquum a felicis recordationis Pio papa quinto suo proprio motu innovatum, & etiam lege regia susceptum decernitur, ac præcipitur ut omnibus fidelibus ad mortem damnatis, ante unum diem quam pœna mortis executioni mandetur, hujus sanctissimi sacramenti viatico reficiantur, ut eo roborati mortem ad suarum animarum salutem patienter ferant.

§ V.

Quamvis semper, & ubique colere, ac venerari sanctissimam eucharistiam debeamus, præcipue tamen ad id astringimur, feria quinta in C cœna domini, quando ejus institutione, tam singulare in ecclesiam suam beneficium Dominus contulit. Quam ob causam jubet hæc synodus, ut omnes fideles præsertim ecclesiastici eo die adstent tabernaculo, ubi sanctissimæ eucharistiæ sacramentum repositum est, in commemorationem Domini sepulcri, idque quanta fieri possit reverentia, & devotione præstent. Cavetur tamen, ut aliquibus incommodis, quæ evenire possent, occurratur, ne in oppidis Indorum, sepulcrum constituatur, ut in eo eucharistia collocetur; nisi ubi peculiaribus de causis ab episcopo fuerit concessum.

§ VI.

D Quia in ipso institutionis die, ecclesia sanctissimi corporis Christi sacramenti festum, ea exteriori lætitia, qua oportet, celebrare non potest, cum tota mortis Christi mysterio sit intenta; post sanctissimæ Trinitatis festum feriam quintam immediate sequentem cum signo spiritualis lætitiæ, & exteriori apparatu celebrandum delegit. Quæ festivitas, ut cum omni devotionis affectu a populo Christiano celebretur, præcipit hæc synodus, ut eam in festo sanctissimæ Trinitatis curati, & prædicatores populo denuntient, eumdemque moneant, & exhortentur, quatenus toto animi conatu se præparent ad eucharistiam in ipso festo, aut infra octavam, percipiendam. Itemque ut in processione ea reverentia, & animi attentione, & exteriori modestia procedant, quibus ante divinam majestatem in ipso sacramento vere præsentem, & assistentem esse debent.

ANNO CHRISTI 1585.

Argum. tx. in cap. quod in te de pœnit. & remissio. & glossa in Clem. 1. eodem tit. Motus proprius Pii V. In leg. 9. tit. 1. lib. 1. recopil. & Milan. 3. act. 2. c. 23. & Milan. 5. tit. quæ ad sanct. euch. sacram pert. verb. reus cap. damn. Mex. 2. c. 18 & Lim. 3. act. 2. c. 26

Clem. unica de reliq. & ven. sanct. Conc. Trid. sess. 13. c. 5. & canon. c. 6.

Ex dict. Clem. unica ideoque univer. de reliquiis, & veu. sanct.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI TERTII TITULUS XVIII.

De reliquiis, & veneratione sanctorum, & templorum.

§ I.

OMNIS veneratio, quæ sanctorum reliquiis, & imaginibus, sacrisque ædibus exhibetur, in Dei laudem, & gloriam cedit, qui gloriosus, & admirabilis in sanctis suis apparet; totjusque sanctitatis est auctor: contra vero si hæc in honore non habeantur, aut quolibet irreverentiæ genere profane, & superstitiose tractentur, gravis in Deum offensa committitur. Oportet autem, ut episcopi tamquam pastores gregi invigilent, veramque devotionem inter fideles propagare studeant, falsasque, & vanas superstitiones penitus ab eis explodant, ita ut glorificetur Deus in sanctis suis. Quocirca ex decreto sacrosancti concilii Tridentini, ex constitutione felicis recordationis Pii papæ quinti decernit hæc synodus, & mandat, ut in ecclesiis choreæ, saltationes, actiones, & profani cantus prohibeantur, etiam in die nativitatis domini, & in festo corporis Christi, & aliis similibus. Cum vero sacræ aliquæ historiæ actione referendæ erunt, aliave sancta, & animæ utilia, hymnive aliqui devoti canendi, hæc omnia per mensem ante ad episcopum deferantur, ut ab eo examinentur, & probentur. Qui vero sine episcopi facultate, & approbatione aliquid horum effecerint, & qui cum illis consenserint, pro modo culpæ graviter puniantur. Dum vero divina officia celebrantur, actiones etiam ab episcopo concessæ fieri prohibentur.

De hoc. tit. satis pie loquitur conc. Milan. 4. a tit. de sacr. reliq. cum tit. seqq. & Milan. 5. tit. de indulg. & sacr. reliq. Sess. 25. in decret. de invoc. ven & rel. sanct & sac. ima. Motus proprius Pii V. Tx. in c. 2. de immun. eccl. lib. 6. Conc. Trid. sess. 22. in decret. de observ. & evitan. &c. Mexic. 1. c. 26 Guadix tit. 4. const. 6 & Mil. 1. p. 1. tit. de act. & repr. sacr. & Composit. act. 2. c. 9. & Tol. act 2 c. 21 & Gran. tit. de cel. miss. n. 3. & tit. de reliq. & ven. sanct. n. 4 & syn. de Quiroga const. 70. & provinc. ejusdem act. 3. c. 38. Gr. tit. de reliq. & ven. sanct. n. 6.

§ II.

Vehementer itidem judicibus ecclesiasticis commendatur, ut cum omni cura, & severitate, quibus opus est, quorumdam reprimant audaciam, qui in ecclesiis cum mulieribus, aut nutribus, aut libere colloquuntur; Magistratus vero regios quantum potest hæc synodus cohortatur, aut contra delinquentes hujusmodi, ea quæ regiis legibus sunt dispositа exequantur, & ecclesiæ ministris, suum quoque auxilium conferant, quo si opus fuerit, hi ab ecclesia ejiciantur, ne ab irreverentia hujusmodi minime desistentes suo exemplo, aliis scandalo sint.

Lex 1. & 2. tit. 2. lib. 1. recopil. Conc. Ant. c. 5. & Trid. sess. 25. in decret. de purg. tit. de invoc. ven. & reliq. SS. ad finem. Mexic. 1. c. 27. Synico, Guadix tit. 6 tit. 19. & 20. & Mil. 1. 2. p. tit. de ecclesiis, & earū cultu, verbo rect. & Tolet. act. 2. c. 20. & Compo. act. 3. c. 40. & Gran. tit. de relig. & ven. SS. n. 5. & synod. de Quiroga const. 74 & Lim. 3. act. 3. c. 43. Lex reg. 1. tit 2. lib 1. recop. Mexic. 1. c. 29. & Mil. 2. p. 2. tit. de eccl & earū cultu, & Gran. tit. de reliquiis, & ven. SS. n. 7. & syn. de Quiroga const. 69. & Milan. 4.

§ III.

Itidem præcipitur, ne cuiquam in posterum pernoctationes, aut nocturnæ vigiliæ, & epulæ in ecclesia permittantur, sub pœna excommunicationis. Ecclesiastici vero consentientes graviter punientur. Sermones de passione, & resurrectione ob incommoda, quæ inde nascuntur, noctu ne habeantur.

§ IV.

In ecclesiis, aut in illarum cœmeteriis congregationes, consultationes, contractusve rerum sæcularium, ludive aliqui, ne fiant. Iter agentes intra ecclesias sese ad hospitium ne recipiant, neque dormiant: aliter sex pondo in usum fabricæ ecclesiæ, & accusatoris mulctentur, quam mulctam persolvant, tam qui in ecclesiis dormierint, quam qui consentientes fuerint.

A Hoc tamen decreto non prohibetur, ne tempore necessitatis ad templa confugiant, si ibi cum debita reverentia commorentur.

§ V.

In cœmeteriis ecclesiarum taurorum spectacula ne fiant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam incurrant judices, aut superiores, quorum jussu id fit: si vero communitas sit, ecclesiastico subjaceat interdicto.

§ VI.

Ne levitate animi, reliquias falsas pro veris sanctorum reliquiis venerari contingat, decernit, & jubet hæc synodus, ut nemini liceat secum reliquias gestare, aut eas in loco publico venerandas proponere; nisi prius ab episcopo examinatæ, authenticæ comprobentur, ut titulo de episcoporum officio præmissum est. Consuetudo tamen, & pia devotio agnos Dei deferendi, qui a pontifice Romano benedicuntur, inter fideles conservetur, dummodo picturæ, & illuminationes, sicut felicis recordationis Gregorii decimi tertii motu proprio constitutum est, eis non adhibeantur.

§ VII.

Quia inter rudes viget abusus levis cujusdam credulitatis, qua existimant, se certa verba scripta, aut certas orationes secum deferentes, aut ad collum suspendentes, igni, & aqua minime perituros, aut bona aliqua, quæ desiderant, obtenturos; Sub pœna excommunicationis præcipitur, ut quicumque hæc secum gestaverint, vel alia similia, intra mensem post hujus decreti publicationem episcopo tradant, eaque ipse consumat: deinceps vero nemo hæc secum habeat, sine examine, & approbatione ordinarii. Confessarii vero admonentur, ut a superstitiosæ vanitatis hujusmodi errore sibi confitentes peccata cavere hortentur.

§ VIII.

Probatæ & authenticæ reliquiæ in aliqua ecclesia existentes, extra tabernaculum sanctissimi sacramenti eucharistiæ, in loco decenti collocentur. Interim tamen si locus hujusmodi non est deputatus, in aliqua parte ejusdem tabernaculi asserventur. Ut autem pia, & laudabilis consuetudo sacras imagines venerandi in animis fidelium eum effectum operetur, ad quem illæ institutæ sunt, populusque sanctorum recolat memoriam, eosque veneretur, & ad eorum imitationem, vitam, moresque componat; maxime conveniens est, ut nihil in imaginibus profanum, aut indecens appareat, quo possit devotio fidelium impediri. Eam ob causam justa concilii Tridentini decretum prohibetur, ne posthac quisquam Hispanus, Indusve imagines ad usum alicujus ecclesiæ hujus archiepiscopatus, & provinciæ depingat, nisi prius ab episcopo, aut ab ejus officiali examinetur: aliter operarum, quas in his fabricandis, & depingendis collocavit stipendium amittat. Visitatoribus vero injungitur, ut quas repererint imagines, historias apocryphas exprimentes, aut indecentes sculptas, sive depictas deleri, seu inde amoveri præcipiant, aliasque in earum loco decentes substituant.

§. IX.

ANNO CHRISTI 1585.

tit. de profano usu a sacris locis tollendo. Fundatur in conc. Trid. sess. 25 decr. de indul. Mil. 1. p. 1. tit. de sanct reliq. ven. & Composit. act 2. c. 6. & Limens. 3. act. 4. c. 10 Motus proprius Greg. XIII. in bullar. apost. Concil. Mil. 3. ver. sanct. & 5. verb. sanctissimi. Granat. tit. de reliq. & vener. SS. n. 2. & Comp. act. 2. c. 6. Sess. 25. in princ. & in § illud vero. Mex. 1. c. 34 & Comp act. 2. dec. 5. synod. de Quiroga const. 67. & 68. Mil. 1. p. 1. tit. quæ serv. sint in sacr. imag. effin. & 4. tit. de sacr. reliq. & tit de ornatu, decore, & nitore sacr. loc. verb. quibus in eccl. Conc. Lim. 2. c. 53 & conc. 1. prov. Bono. 4. p. tit d imag. sacr. in archiep. Bononien. si Conc. dicec de Cadiz su D. Garcia d Haro c. 14. diœ. de A storga sub D Petro de Ro jas const. 14 c. 9. & dicec de Burgos sub archic. D. Francis. Pacheco d Toledo lib 3. tit. de rel ven. sanct. n. 8. Vide conc. citata supr Suadetur ex leg. 3. tit. lib. 1. reco Conc. Mil. ver. quod præterea. Mexic. 1. 26. & syn. Quiroga const. 66. Guadix tit. const. 16. Gran. tit. celebrat. m n. 16. Synu de Quiroga const. 42. Limens. 3.

ANNO CHRISTI 1585.

§ IX.

Imagines de cetero construendæ (si fieri possit) pictæ sint: si fingi debent, ita sculpantur, ut eas vestibus ornare minime opus sit; quæ vero hoc tempore jam extant, proprias habeant vestes deputatas. Si vero aliqua persona sæcularis ad ornatum imaginis vestimenta aliqua commodaverit, & his imago induta fuerit, eo ipso ad ejus cultum applicentur. Imagines autem quando vestibus, aut alio modo erunt ornandæ ad effectum hujusmodi extra ecclesias ne ferantur.

§ X.

Ob reverentiam sanctissimæ cruci, sanctorumque imaginibus debitam, interdicitur, ne in saccaro, buccarove, aut aliis esculentis, nec in sepulcris, aut in ferramentis, quibus pecudes signantur, crucem imagineve sanctorum, aut alias res sacras depingere liceat: aliter, qui secus fecerit a judicibus ecclesiasticis corrigetur.

§ XI.

Nullus mercator, aliusve quisquam sacros lapides, calices, ornamenta sacra, aut benedicta venalia habeat; seu benedici, & consecrari faciat, ut divendat, sub pœna excommunicationis, ac præterea rei venditæ hujusmodi, pretium fabricæ ecclesiæ applicetur.

§ XII.

Quia omnes speciali devotione gloriosissimam virginem Mariam universalem patronam, & advocatam prosequi debemus, statuitur ac jubetur, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ antiphona, Salve regina, cum omni solennitate cantetur singulis quadragesimæ diebus, usque ad feriam tertiam majoris hebdomadæ, necnon singulis sabbatis per annum; cui assistet ad recitandam orationem canonicus pro tempore hebdomadarius, necnon capellani, & cantores omnes intersint: iique cum hoc onere ad officia hujusmodi admitti debeant. Episcopis vero valde commendatur, ut omni sollicitudine piam in sanctissimam virginem devotionem hujusmodi augeri procurent, omnemque adhibeant diligentiam, ut pro celebrandis missis de beata Maria in sabbatis, & pro antiphona Salve regina, ut præmissum est solenniter decantanda, aliqua sit dotatio, sive institutio.

§ XIII.

Quo vero in omnium fidelium memoria domini nostri, ac redemptoris Jesu Christi passio semper retineatur, (aliis ob hanc causam devotionibus, & laudabilibus populi consuetudinibus minime sublatis) Hæc synodus statuit, ac mandat, ut singulis diebus hora tertia pomeridiana in omnibus cathedralibus, & parochialibus ecclesiis, ad effectum hujusmodi, campana per tres interpolatos ictus pulsetur: fideleque hæc synodus quantum potest in domino exhortatur, ut hoc signo audito, pro sua quisque devotione, aliquas in memoriam passionis domini preces effundat. Quoties vero prædicta A hora dato signo id effecerint; quadraginta dierum indulgentiam consequantur.

LIBRI TERTII TITULUS XIX.

De immunitate ecclesiarum, & clericorum

§ I.

SI imperatorum, & regum temporalium palatia, eorumque famuli privilegiis, & immunitatibus jure gaudent; quanto magis ecclesias, & ecclesiæ ministros immunes esse oportet, qui æterno Deo vivo & vero dicantur? quare hæc synodus decernit, ac jubet, ut nemo cujuscumque qualitatis existat, contra libertatem ecclesiasticam leges condat, aut statuta decernat: nec obsideat, invadat, aut occupet ecclesias, nec liberum earum ingressum, & egressum impediat, nec ab ecclesiis eos extrahant, qui eo confugerint; & hac immunitate gaudere possunt: nec eos vinculis constringant, aut eis custodes adhibeant in ecclesiis, vel cœmeteriis; nec ullo modo ecclesiis vim inferant, vel earum portas confringentes, aut parietes dejicientes, admotisve scalis, ad eas ascendentes. Quod si secus fecerint, privatæ personæ pœnam excommunicationis ipso jure incurrant. Communitates vero ecclesiastico subjaceant interdicto: a quibus censuris non absolvantur, nisi post plenam satisfactionem damni ecclesiis illati; Dum vero ecclesia obsessa tenebitur cessatio a divinis fiat. Quod si episcopo videbitur, illi qui vim templis intulerint, pecuniariis pœnis fabricæ ecclesiæ applicandis plectentur.

§ II.

Ne vero quisquam, ecclesiastica immunitate ad perpetranda nova delicta abutatur, mandat hæc synodus, ut nemo ex his, qui ad ecclesiam confugerint, extra eam egrediatur ad injuriam alicui irrogandam, aut aliud delictum committendum, neque suspectas mulieres in ecclesia secum habeat, aut ludos exerceat, nec ad portas ecclesiæ, aut cœmeteriorum lyram, aut alia musica instrumenta pulset. Cum vero minister aliquis justitiæ per ecclesiam, aut proximum ecclesiæ locum transierit, hi qui ad ecclesias confugerunt, ab ejus conspectu se abscondant. Quod si secus fecerint ab ecclesiarum hujusmodi locis expellantur, & in aliis ne recipiantur, nisi ex hujusmodi expulsione periculum aliquod eis proveniat.

§ III.

Tunc enim aliter corrigendi sunt, & vinculis intra ecclesias coercendi. Si vero ii decretum hujusmodi violaverint, sacristæ, aut qui ecclesiarum curam gerunt officialibus annuntient, ut quod fuerit opportunum provideant.

§ IV

Quoniam vero æquum non est, ut delinquentes propriam habitationem ecclesiam sibi constituant, ea negligenter præstantes, quibus tutus sit eis extra ecclesias egressus; mandat hæc synodus, ne hi sine speciali episcopi licentia, ultra novem dies in ecclesia permittantur.

ANNO CHRISTI 1585.

Tx. in c. fi. de immu. eccl. Me. l. c. 31. & Guadix tit. 4 const. 4. in fine, & Gran. tit. de reliq. & ven. sanct. n. 9. & syn. de Quiroga const. 73. Mexic. 1. c. 31. §. 2. ad finem, & Guadix tit. 4. const. 3. & Granat. tit. de reliq. & ven. sanct. n. 9. in fine, & syn. de Quiroga const. 73. Sess. 33. c. 6. Mexic. 1. c. 85. & Guadix tit. 2. const. 45.

ANNO CHRISTI 1585.

Illi vero, qui ad ecclesiam se receperunt, ne ad exilium condemnati illud adimpleant, ab ecclesiis ejiciantur, nisi grave aliquod periculum eis immineat, aut aliud valde notabile si ab ecclesia expellantur.

§. V.

Ut controversiæ inter sæcularem, & ecclesiasticam jurisdictionem de puniendis clericorum prima tonsura, aut quatuor minoribus initiatorum delictis vitentur, præcipit hæc synodus, ut judices ecclesiastici, quoad hoc concilii Tridentini decretum observent: ad cujus executionem, priusquam officialis, aut judex ecclesiasticus in favorem alicujus clerici ex prædictis, inhibitorias literas concedat, inqvirat, & examinet, si titulum legitimum habet; aut si clericus ille est idem cum eo, qui in titulo continetur. Hoc tamen intelligitur casu, quo clericus hujusmodi a sæculari judice captus non detineatur: tunc enim ob periculum, quod ex dilatione imminet, ejus petitio admittenda est, & juxta juris dispositionem providendum, ut in primis e sæculari carcere, ad ecclesiasticum transferatur, deinde vero ulterius procedetur

§. VI.

Quando inhibitorias literas judici sæculari directas [a] contigerit, cum debito honore judici hujusmodi intimentur: judices vero ecclesiastici curent diligenter, ne clericorum hujusmodi ad se transmissorum delicta impunita remaneant; nec a causæ prosecutione desistant, usque ad sententiam definitivam: ad idque parte contraria desistente, aut judice ex officio procedente, causæ vices, & voces fiscali tradantur, curentque ut is causam usque ad conclusionem prosequatur. Si vero delictum grave fuerit, reos captos adhibitis fideijussoribus ne liberent, donec omnino causa terminetur, & definiatur; ac delinquentes hujusmodi pro gravitate delicti puniantur, ne eis clericalis status delinquendi licentia sit.

[a] *Forte*, dari contigerit. *H*

LIBRI TERTII TITULUS XX.

Ne clerici, vel monachi negotiis sæcularibus se immisceant.

§. I.

QUONIAM cupiditas malorum omnium radix, valde hac nostra tempestate ecclesiasticorum quorumdam animos invasit: ideo ne in domo Dei, quæ domus orationis est, negotiationes exerceantur, hæc synodus statuit, ac præcipit omnibus hujus provinciæ episcopis, & clericis sacro ordine initiatis, cujuscumque dignitatis, & conditionis existant, ut non solum ab usurariis contractibus, & jure divino damnatis abstineant sese: sed etiam ab his, qui quamvis sæcularibus permittuntur, clericis ratione sui status a sacris canonibus prohibentur. In cujus rei executionem hæc edicuntur. Nemo negotiationes, mercaturas exerceat, aut alicujus procurator, negotiorumve gestor sit, aut alienarum mercium curam suscipiat, easque administret, vel earum pretium transmittat; aut alio quovis modo, in hujusmodi negotiationibus se immiscat. Quod si aliqui hoc decretum violaverint, si episcopi sint, ipso facto ecclesiæ ingressu interdicantur, a quibus provinciali synodo hujus rei ratio petetur. Ceteri vero clerici, cujuscumque conditionis existant, præter pœnas a jure statutas, quæ in suo robore, & firmitate permanent, ipso facto, pœnam excommunicationis majoris incurrant: & si semel id commiserint, ducentum minarum pondo mulctentur, si iterum, quatuor centum, si tertio, sexcentum, ac præterea supellectilem, & pecunias amittant, quibus negotiationes exercuerint: totumque id, quod ex contractibus prædictis provenerit, cujus tertia una pars hospitali domui cathedralis ecclesiæ applicetur, tertia vero pars aliera justitiæ sumptibus erogetur, alia vero judici, & accusatori æque tribuatur. Qui vero per interpositam personam negotiabitur, aut ad negotiandum pecunias in societatem dederit, pœnis pecuniariis hoc decreto statutis mulctabitur; hoc tamen decreto, quæ clericis per canones licent prohibita non intelligantur.

Limens. 3. c. 4. & 5.

§. II.

Præcipitur item sub præmissis pœnis, ne ullus clericus Indorum curam gerens, in suis regionibus per se, aut per interpositam personam contractus redimendi pisces, aut quod venatione capitur, gossipium, salem, mayzum, & alia hujusmodi, quæ in terris Indorum nascuntur, ut hæc iterum divendat. Neque etiam negotiationis, seu lucri gratia Indos suæ jurisdictionis nere, aut texere, aut alias artes hujusmodi exercere faciat; quo fiet ut Indi his molestiis non divexentur, & hi qui Indorum curam gerunt, liberius eorum vitia reprehendant, eosque commodius instruant.

§. III.

Prohibetur itidem omnibus sacro ordine initiatis, ne per se, aut per interpositam personam, in toto, aut in parte ecclesiasticos, aut sæculares redditus locent, aut in se translationes similium reddituum recipiant. Quod si per interpositam personam secus fecerint pondo centum minarum persolvant: si vero per se ipsos pondo ducentum, quæ in piorum operum, & fabricæ cathedralis ecclesiæ, accusatorisque usus æquis partibus erogentur. Si vero his pœnis cautiores non fiant, gravioribus juxta qualitatem delicti punientur.

Mexic. 1. c. 50. §. 2. & Guadix tit. 5. const. 6. & Granat. tit. ne cler. vel monac. & Limen. 3 act. 3. c. 21.

§. IV.

Nullus beneficiatus, aut curatus Indorum, tam sæcularis, quam regularis, ex auctionibus regiis, aut ex his, quibus a rege commendata sunt oppida, in suo districtu emat mayzum, gossipium, aut gossipinas telas, mel, & alia, quæ ejus parochiales in tributum dant, per se, neque per interpositam personam: aliter id omne amittant, quod inde exportaverint, aut emerint, & in usum fabricæ ecclesiæ districtus hujusmodi, accusatoris, & sumptuum justitiæ æquis partibus conferantur: ne si ministri Indorum hujusmodi contractibus implicentur, (ut evenit aliquando) eorum ministerium in contemptum veniat.

Hoc est almonedas reales. Limens. 3. act. 3. c. 5.

Late vide jura in praxi canonica Joan. Bernard. c. 30. Mexic. 1. c. 56. & Mex. 2. c. 27 & 28. & Guadix tit. 5. const. 6. & 7. & Mil. 1. p. 2. tit. de negotiis sæcular. a cler. fugien. & Granat. tit. ne cler. vel monac. & synod. de Quiroga const 108. & Limen. 3. act. 3. c. 4. & 5.

§. V.

ANNO CHRISTI 1585.

§. V.

Quia vero multi curati, & beneficiati Indorum hanc curam ſuſcipiunt, magis lucri cupiditate, (ut videlicet Indi ſua colant prædia, aut minas effodiant) quam ut ipſi rudium Indorum animas inſtruant: hæc ſynodus præcipit, ut nullus curatus Indorum ſive ſæcularis, ſive regularis poſſit intra ſuam juriſdictionem, nec intra decem leucas in ejus ambitu, prædia (etiamſi patrimonialia, aut eccleſiæ fuerint) colere, ſi ſint qui ea conducere velint. Quod ſi conductores minime reperiantur, ea ipſis colere liceat etiam per Indos, quos tamen, ad id volentes tantum adhibeant, debitamque eis operum, & laboris mercedem perſolvant, benigneque, & comiter ſe gerant. Si ſecus fecerint, epiſcopus curatos ſæculares beneficio privet, regulares autem a regimine eccleſiæ amoveat; & voce activa, & paſſiva perpetuo ſuſpendat.

§. VI.

Eadem etiam obligatione teneri declarat hæc ſynodus miniſtros regulares, qui ſtipendium a majeſtate regia, vel ab his, quibus a rege commendata ſunt oppida recipiunt, unde de ſuis laboribus poſſent Indis ſatisfacere. Non tamen ex hoc intelligitur, Indis cantoribus, & aliis ad uſum divini cultus neceſſariis, miniſtros debere ſtipendium aliquod perſolvere.

LIBRI TERTII TITULUS XXI.

De obſervatione jejuniorum.

§. I.

INTER præcipuas Chriſtianæ vitæ exercitationes ea una eſt, qua ut divinæ legis mandata omni ſollicitudine obſervemus, rebellatricis carnis moribus frænos imponimus, eamdemque ſpiritui ſubjugamus. Quam ob cauſam ſancta mater eccleſia, quæ a Spiritu ſancto regitur, & gubernatur, ſtatutos dies inſtituit ad jejunium, & abſtinentiam, quo carnis appetitus maxime edomatur, rationique ſubjicitur. Igitur, ut omnes Chriſti fideles hujus archiepiſcopatus, & provinciæ dies, quibus ad jejunium tenentur optime intelligant, hæc ſynodus, tam Indis, quam Hiſpanis in hac provincia degentibus, reſpective ſequentes dies ad jejunandum proponit.

Dies, quibus jejunare tenentur omnes hujus archiepiſcopatus, & provinciæ, utriuſque ſexus fideles (Indis exceptis.)

§. II.

IN primis omnes dies quadrageſimæ; exceptis dominicis diebus.

MENSE FEBRUARIO.

Vigilia ſancti Mathiæ apoſtoli. 23
anno vero biſſextili. 24

JUNIO.

Vigilia nativitatis ſancti Joannis Baptiſtæ. 23
Vigilia apoſtolorum Petri, & Pauli. 28

JULIO.

Vigilia ſancti Jacobi apoſtoli. 24

AUGUSTO

Vigilia ſancti Laurentii. 9
Vigilia aſſumptionis beatæ Mariæ virginis. 14
Vigilia ſancti Bartholomæi apoſtoli. 23

SEPTEMBRI.

Vigilia ſancti Matthæi apoſtoli & euangeliſtæ. 20

OCTOBRI.

Vigilia SS. apoſtolorum Simonis, & Judæ. 27
Vigilia ſanctorum omnium. 21

NOVEMBRI.

Vigilia ſancti Andreæ apoſtoli. 29

DECEMBRI.

Vigilia ſancti Thomæ apoſtoli. 20
Vigilia nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti. 24

Itidem tenentur ex conſuetudine introducta jejunare in vigilia pentecoſtes.

Ex præcepto quoque jejunare tenentur in diebus quatuor temporum qui quidem dies duodecim ſunt.

In Hieme feria quarta immediata poſt feſtum S. Luciæ cum feria ſexta, & ſabbato ſequentibus.

In Vere, feria quarta, ſexta, & ſabbatum poſt dominicam primam quadrageſimæ.

In Æſtate feria quarta, ſexta, & ſabbatum poſt pentecoſten.

In Autumno feria quarta, ſexta, & ſabbatum poſt feſtum exaltationis ſanctiſſimæ crucis.

Dies, quibus Indi jejunare tenentur ex conſtitutione felicis recordationis Pauli papæ tertii.

IN primis, omnes ſextæ feriæ quadrageſimæ, vigilia nativitatis domini noſtri Jeſu Chriſti, ſabbatum majoris hebdomadæ.

§. III.

In his omnibus diebus, tam Hiſpanis, quam Indis aſſignatis, omnes utriuſque ſexus fideles hujus provinciæ, vigeſimo primo ætatis anno majores jejunare tenentur ſub pœna peccati mortalis: unaque tantum comeſtione, eaque in meridie his diebus uti debent, illis exceptis, qui vel ægritudine, vel ſenectute, vel ex magno corporali labore, vel aliis juſtis impedimentis jejunio non obligantur. In jejunio autem ſervando nemo ſuam ſententiam ſequi debet, ſed ſuum confeſſarium conſulet, ejuſque ſententiæ adhæreat. Exhortatur tamen hæc ſynodus omnes quinto decimo ætatis anno majores, & vigeſimo primo minores, ut paulatim jejuniis aſſueſcant, in aliquibuſque diebus a cibis ſe abſtineant, quo facilius cum tempus jejunandi ex præcepto occurrerit, jejunium obſervent. Monet quoque, & hortatur omnes hujus provinciæ fideles, ut laudabilem conſuetudinem jejunandi in vigiliis beatæ Mariæ virginis,

ANNO CHRISTI 1585.

nis, & festi corporis Christi, itidemque a cibis carnalibus abstinendi in diebus rogationum (quamvis ex præcepto non teneantur) observent: conceditque hæc synodus jejunantibus in his diebus quadraginta dierum indulgentiam pro singulo quoque die. A

Conc. Aur. 1. c. 29. refertur in c. Rogation. de consecr. dist. 3.

§. IV.

Præcipit quoque hæc synodus curatis omnibus sæcularibus, & regularibus, ut id suis subditis annuntient.

§. V.

Declarat præterea hæc synodus abstinendum esse omnino in diebus jejunii quadragesimalibus a lacte, ovis, caseo, butyro, aliisve cibis ex his conditis, nisi ad id bulla, aut privilegium concessum sit. Declarat etiam in omnibus jejunii diebus, feriis sextis, & sabbatis per annum, & in dominicis quadragesimæ usum carnium esse prohibitum, nisi alicui de consilio medici corporalis, & de facultate episcopi, aut ejus officialis in scriptis, esus carnium licitus sit. Hæc tamen facultas, examinata causa, ad tempus limitatum, & gratis concedetur. In omnibus vero his diebus, quibus ab esu carnium abstinendum est, carnes publice ne divendantur, nisi ad usum infirmorum, facultatem prædictam obtinentium. B

§. VI.

Medicis itidem jubetur, ne prius cuiquam in diebus prohibitis edendi carnes facultatem dent, quam prospexerint rei necessitatem, quæ si sufficiens non sit, facultas hujusmodi denegetur. In concedendis vero hujusmodi facultatibus, ne faciliores se erga divites, quam erga pauperes præbeant: præsertim cum divites aliis possent uti alimentis sine detrimento salutis, quibus pauperes, & miserabiles personæ ob inopiam uti non possunt. C

LIBRI QUARTI TITULUS I.

De sponsalibus, & matrimoniis.

§. I.

Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de reform. matrim.

EX eo magna incommoda, & infelices eventus oriuntur, quod matrimonia, nec sincero animo, nec ad sacrorum canonum præscriptum contrahantur. Quare episcopi, & ecclesiastici judices in executione eorum, quæ de sacro matrimonii sacramento jure disposita sunt, omnem operam collocare debent. Quod maxime cupiens hæc synodus, præcipit curatis omnibus, tam sæcularibus quam regularibus, ut curent diligenter, ne aliqui ex sibi subditis, prius per verba de præsenti matrimonium contrahant, quam peccata sua confiteantur, quo se ad suscipiendam gratiam præparent, quæ in hoc sacramento confertur. Hoc enim, & ad vitam conjugalem cum omni pietate, & tranquillitate degendam, & ad prolem educandam, ad cælorumque patriam dirigendam conveniens principium erit. Præterea curati subditos doceant, tunc se matrimonii sacramentum suscipere, cum per verba de præsenti contrahunt. D

Milan. 1. p. 2. tit. quæ ad sacram. matrim. pertin. & Guadix tit. 2. a const. 57 & Gran. tit. de sponsal. & synod. de Quiroga a const 28. E

§. II.

Decreto autem Tridentini concilii synodus innixa hortatur, ut conjuges ante sacerdotalem benedictionem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem a proprio parocho fieri, neque a quoquam, nisi ab ipso parocho, vel ab ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii sacerdoti concedi posse.

§. III.

Ut multis malis, quæ ex clandestinis conjugiis ortum habuere, medicinam afferret universalis Tridentina synodus, clandestina hujusmodi matrimonia irritavit, nullaque decrevit; ac formam, qua matrimonia debent celebrari in hunc modum præscripsit: (videlicet) ut matrimonium præsente parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi, vel ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus contrahatur. Quod si aliqui secus contrahere attentabunt, hujusmodi contractus eadem synodus irritos, & nullos decrevit. Hujus igitur concilii auctoritatem sequuta hæc synodus decernit, ac jubet, ne quisquam per verba de præsenti matrimonium contrahere attentet; nisi ad præscriptum concilii Tridentini. Si qui vero secus fecerint, ultra pœnas a jure statutas, etiam excommunicationis pœna proponitur; contrahentes autem in triginta pondo condemnentur: singuli vero testes in quindecim, quæ in usum ecclesiæ, cujus fuerint parochiales, erogentur. Parochus vero, aut sacerdos per mensem unum carcere inclusus teneatur.

§. IV.

Ex decreto itidem concilii Tridentini statuit, ac præcipit hæc synodus, ut antequam matrimonium contrahatur, ter in parochia, sive parochiis contrahentium, tribus continuis diebus festivis a proprio parocho inter missarum solennia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: ab eodemque parocho subditi moneantur, ut si ad alicujus notitiam legitimum aliquod impedimentum pervenit, quo contrahentes impediantur, illud revelent. Denuntiationes vero hujusmodi, nequaquam fieri omittantur, nisi quando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes: Tunc enim, vel una tantum denunciatio fiat, vel saltem parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur. Episcopis vero injungitur, ut ad id, non per quoslibet suos officiales, sed ipsi per se, aut per suum generalem vicarium, ex gravi causa facultatem concedant. Declarat autem hæc synodus, in Indorum oppidis satis esse, si quando minister visitaverit, tres hujusmodi denuntiationes ab eo fiant, tribus diebus etiam non festivis, dummodo eo tempore populus in ecclesiam conveniat. Aliter enim matrimonia Indorum celebrari non possunt, sine magno impedimento doctrinæ Christianæ, qua Indi sunt erudiendi.

§. V.

ANNO CHRISTI 1585.

§. V.

Juxta decretum concilii Tridentini prohibet hæc ſynodus, ut nullus ſacerdos ſæcularis, ſive regularis, etiamſi parochus ſit, alterius parochiæ ſponſis, ſine ordinarii, vel eorum parochi licentia, benedictionem nuptialem conferre audeat, quolibet privilegio, aut conſuetudine non obſtantibus. Quod ſi ſecus fecerit, ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.

§. VI.

Præcipit quoque hæc ſynodus ſæcularibus, & regularibus curatis, ut in benedictionibus nuptialibus Indorum naturalium arrhas benedicant, cum reliquis ceremoniis, quibus in benedictionibus nuptialibus Hiſpanorum uti ſolent. Pro hujuſmodi autem benedictionibus conferendis quidquam prorſus ne accipiant, præterquam a ſponte dantibus poſt præſtitam liberam benedictionem: aliter quidquid acceperint, reſtituere etiam in foro conſcientiæ tenebuntur, & præterea ſevere punientur.

§. VII.

Nullus parochus, aut ſacerdos ſæcularis, ſive regularis, quemquam per verba de præſenti matrimonio conjungant, qui non ſit ætatis legitimæ a jure ſtatuta: cujus ætatis per librum baptiſmi, aut per ſufficientem probationem conſtare debeat: nec ſponſalitiis ſimilium perſonarum, quæ per verba de futuro fiunt, adſiſtat, niſi de epiſcopi licentia. Si quis vero ſecus fecerit, ordinarii arbitratu punietur.

§. VIII.

Volens Tridentinum concilium liberum conſenſum, qui ad matrimonii contractum requiritur, conſervari; præcipit ſub anathematis pœna, quæ ipſo facto incurratur, ne quiſquam ullatenus cogatur, quominus libere matrimonium contrahat: cujus auctoritatem ſequuta hæc ſynodus, cum his in partibus multi ob ſuam propriam utilitatem, Indos, & ſervos invitos contrahere matrimonium compellant, ut ſuis operis utantur; ſtatuit, ac mandat, ne ullus Hiſpanus Indum, aut ſervum cogat ad matrimonium contrahendum, nec per vim eos impediat, ut libere cum quibus libuerit matrimonium contrahant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Idemque præcipitur * proceribus Indorum: ea pœna ſtatuta, ſi ſecus fecerint, ut triginta diebus in carcere ſint incluſi, ac præterea ſevere puniantur.

§. IX.

Itidem præcipitur, ut hi qui ſervos conjugatos poſſident, eos vendere poſſint; nec vendant in partibus adeo diſtantibus, ut probabile ſit, eos cum uxoribus per longum tempus cohabitare non poſſe. Quod autem ſit tempus longum reputandum arbitrio ordinarii cenſendum relinquitur.

§. X.

Ut vero corruptelæ, inter hos * indigenas aliquando receptæ, non ſine gravi matrimonii injuria, occurratur, qua cum quis feminam aliquam in uxorem ducere volebat, eam a ſuis parentibus emens, cum eaque multo tempore ante matrimonium cohabitans ſæpe innuptam dimittebat; decernit, ac jubet hæc ſynodus, ut Indorum parochi diligenter in ſuis diſtrictibus de hoc delicto ſciſcitentur, ac epiſcopum certiorem faciant, ut tantum facinus puniatur, & funditus, ut decet, extirpetur.

* Hoc eſt naturales.

§. XI.

Quorumdam dolis, ac fraudibus, quas aliqui machinantur, ut binas nuptias contra indiſſolubile matrimonii vinculum exerceant, obviare volens hæc ſynodus præcipit, ut nullus ex his, qui in facie eccleſiæ matrimonium contraxerunt, eo quod ab altero conjuge abſens ſit, ſecundas nuptias contrahere audeat, niſi ſufficienter probet ad præſcriptum juris, alterius conjugis mortem. Quod ſi quis ſecus attentaverit, pœna gravi pro qualitate perſonæ punietur.

Mexic. 1. c. 40. ſynodal. de Quirog. conſt. 33.

§. XII.

Qui ex Hiſpania, aut ex aliis partibus diſtantibus in hanc provinciam pervenerint, & ſecum feminas duxerint, uxorum nomine; niſi hujus rei authenticum teſtimonium exhibeant, ad illud deferendum, ſi epiſcopo videbitur, terminus unius anni cum dimidio præfiniatur. Quod ſi intra præfixum terminum, de matrimonio per teſtimonium, aut per ſufficientem probationem non conſtiterit, ab ordinario ſeparentur, nec cohabitare permittantur.

Mexic. 1. c. 39. §. uni. co.

§. XIII.

Si quando evenerit, ut ſtante duorum infidelium matrimonio, alter conjugum ad fidem converſus baptiſmum ſuſceperit, altero, vel ullo modo ad catholicam fidem convertere ſe nolente, vel non ſine blaſphemia divini nominis, vel eum ut pertrahat ad mortale peccatum ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit. Sed ſi baptizatus, ſine detrimento fidei, & legis divinæ, aut cum ſpe, quod ad catholicam fidem convertatur, cum infideli cohabitaverit, fidelis alteri matrimonio ne ſe conjungat. Sed cum infideli cohabitet. Si vero infidelis converſionem ad fidem diſtulerit, per ſex menſes ambo cohabitent: quo elapſo termino, epiſcopus de hac re certior fiat, ut ipſe decernat, an terminus prorogandus ſit, an fideli concedenda facultas, ut alteri matrimonio ſe conjungat. Itidemque epiſcopo annuntiabitur, quando aliquis matrimonium contrahere velit, qui alterum conjugem in locis infidelium reliquit, cui ſuæ infidelitatis tempore cohabitabat: ut epiſcopus, cauſa examinata, ei jungendi ſe alteri matrimonio facultatem, ſi ſibi viſum fuerit, concedat

Tx. in cap. quando, & in c. gaudemus de divortiis. Limenſ. 3. act. 2. c. 36.

§. XIV.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XIV.

Quos Deus matrimonii vinculo conjunxit, non poſſunt, nec debent ſeparari. Quare omnino reprobatum eſt maritum & uxorem dato libello ſparationis coram judicibus, & notariis ſe ad invicem ſeparare, exiſtimantes ſe illius libelli virtute a vinculo matrimonii eſſe ſolutos: Idcirco ſtatuit hæc ſynodus, ut nullus eccleſiaſticus judex, in libellis hujuſmodi auctoritatem ſuam interponat, ſub pœna privationis officii; Nulluſque notarius eoſdem conficiat, aut ſubſcribat. Quod ſi ſecus fecerint, præter pœnas capit. *Cum æterni tribunal*, ſtatutas, ab officiis ſint ipſo facto privati, quadragintaque pondo minarum perſolvant, in uſum fabricæ, pauperum, & accuſatoris æquis partibus eroganda. Qui vero ob prædictas cauſas non cohabitantes denuo matrimonium contrahere attentaverint, propter binas nuptias puniantur.

Mex. 1. c. 41, & ſynod. de Quiroga conſt. 34.

In cap. cum æterni de ſent. & re judicata lib. 6.

§ XV.

Quoniam vero aliqui, eo animo lites de divortio movent, eaſque minime proſequuntur, libere in ſuis inſordeſcant vitiis; quo diabolicæ eorum fraudi occurratur, ſtatuit ac præcipit hæc ſynodus, ut quandocumque lis de divortio mota fuerit, uxor ſtatim, in aliqua domo honeſta conſtituatur. Caſu vero, quo pars litem non proſequatur, fiſcali detur facultas petendi, ut ſimul cohabitent. Quod ſi ſententia lata fuerit de divortio quoad thorum, uxor in domo honeſta, ac minime ſuſpecta pro ratione ſuæ ætatis, & conditionis collocetur, ne ulla in Deum committatur offenſa; fiſcalis vero, qui in hoc negligenter egerit, in pondo triginta condemnetur, & juxta cauſæ qualitatem, uſque ad officii ſuſpenſionem puniatur, ſi epiſcopo videbitur.

LIBRI QUARTI TITULUS II.

De cognatione ſpirituali, & aliis matrimonii impedimentis.

§ I.

QUONIAM aliqui, Dei timore poſthabito, intra gradus a jure prohibitos, in quibus matrimonium invalidum eſt, contrahere præſumunt, unde conſequitur, ut in peccato vitam ducant: eam ob cauſam ex decreto concilii Tridentini, interdicit hæc ſynodus ne quiſquam intra hos gradus matrimonium contrahere audeat, ne ſacerdos ullus in aliquo hujuſmodi contractu interveniat. Quod ſi aliqui ſcienter intra gradus prohibitos, qui matrimonium dirimunt, contrahere attentaverint, præter pœnam excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, & alias pœnas a legibus eccleſiaſticis, & regiis * ſtatutas, centum pondo perſolvant. Sacerdos vero, qui hujus rei conſcius, hujuſmodi matrimonii contractibus interſit, ſi beneficiatus fuerit, fructus, ſeu redditus unius anni amittat: aut ſi beneficiatus non fuerit, centum pondo mulctetur. Quæ omnis mulcta fabricæ cathedralis eccleſiæ ſumptibus juſtitiæ, accuſatori, aut ſi is deſit, judici æquis partibus applicetur.

Seſſ. 24. c. 5. de refor. matrim. Mexic. 1. c. 38 §. unico, & ſynod. de Quiroga conſt. 30. Tx. in Clem. unica de conſang. & affinitate Lex. regia 3. tit. 18. partita 7. & lex 7. tit. final. l. 8. ordinan. Vide

§. II.

Quo vero his evitandis accurata diligentia adhibeatur, hæc ſynodus ſacerdotibus exponit gradus prohibitos cognationis corporalis, & ſpiritualis hos eſſe.

Covarrub. n 4. 2. p. c. §. 8. n. 2. & Ex ſynod. de Quirog conſt. 30.

§. III.

Primus conſanguinitas uſque ad quartum gradum incluſive. Secundus affinitas ex matrimonio contracta uſque ad quartum gradum. Tertius, affinitas ex fornicatione contracta, uſque ad ſecundum gradum incluſive, pro ut eſt a Tridentino concilio diſpoſitum. Quartus, impedimentum publicæ honeſtatis, ubi ſponſalia quacumque ratione non fuerunt valida, prorſus tollitur: ubi autem valida fuerunt, primum gradum non excedit.

Seſſ. 24. c. de reform matrim. Seſſ. 24. c. de refor. Seſſ 24 c. de refor. matrim.

§. IV.

Cognatio ſpiritualis in baptiſmo contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, & illius patrem, & matrem, & intercompatrem, & commatrem baptizati, & inter illius patrem, & matrem tantum. Ex confirmatione vero contracta cognatio confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egreditur. Advertendum tamen eſt, in impedimentis hujuſmodi felic. record. Pium papam V. ſuis propriis motibus declaſſe in gradibus ante concilium Tridentinum prohibitis, & poſtea ab eodem concilio ſublatis tanquam matrimonium non impedientibus, non ſolum intelligi poſt concilium impedimentum eſſe ſublatum iis, qui denuo ad illum gradum pervenerunt; ſed etiam iis, qui ante concilium eo gradu erant conjuncti, dummodo matrimonium, aut contractum ſit, aut contrahendum poſt Tridentinum concilium

Motus prop. Pii V

§ V.

Nefanda inter fratres, & ſorores primo gradu conjuncta matrimonia, omni jure prohibentur. Quare præcipitur, ut infideles hujus provinciæ, qui tempore ſuæ infidelitatis, in hoc gradu conjuncti erant matrimonio: cum primum baptiſmum ſuſceperint, ſeparentur, matrimoniumque hujuſmodi irritum, ac nullum decernatur.

Tx. in ca final. de vortiis.

LIBRI QUINTI TITULUS I.

De viſitationibus.

§. I.

VISITATIONUM præcipuus ſcopus, (ut ſanctum concilium Tridentinum exponit,) eſt, ſanctam orthodoxamque doctrinam, expulſis hæreſibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendere: ad quod efficiendum, ultra ea, quæ locus, tempus, & occaſio, viſitatarumque perſonarum conditio, Deo, ac Domino inſpirante viſitatorem docuerint, is ordo ſervabitur.

Seſſ. 24. reform. Mex. 1. c. Guad. tit. & Milan. p. 2. tit. viſitatione & Tolet. act. 2. c. Granat. de viſitat. ſynod. de Quiroga conſt. 1

ANNO CHRISTI 1585.

A

§ II.

Cum primum ad locum, quem visitaturus est, visitator pervenerit, ecclesiam adeat, ubi eum populus expectat, ibique preces ad Deum effundet: ac deinde ipse, aut ejus loco alius concionem habebit, qua summatim visitationis scopum exponat. Præterea generale hujus synodi decretum legi efficiet, populumque admonebit de obligatione, qua singuli tenentur denuntiandi publica peccata, ut tale remedium adhibeatur, quo omnes in Deum offensæ funditus tollantur.

§ III.

B Sanctissimum eucharistiæ sacramentum, sanctum chrisma, oleumque ac baptismalem fontem, manuale etiam sacramentorum, ac omnia ecclesiæ ornamenta visitabit, accurateque respiciet, an hæc decenter teneantur.

§ IV.

Libellum præteritarum visitationum requirat, scisciteturque an statuta in prædictis visitationibus executioni mandata sint: si vero aliqua adimplenda desunt, compleri curet; reprehendatque, ac corrigat eos, qui in his adimplendis negligenter se gesserunt.

§ V.

Quoad bona vero ecclesiæ inquirat in primis, an inventarium, liberve sit, ubi descripti sint tituli possessionum, quas ecclesia obtinet; exploretque an aliqua ecclesiæ bona alienata sint, an ea quisquam usurpaverit: an vero aliqui sumptus in ædificiis: aliisve rebus facti sint, qui eam summam excedant, quæ est ab hac synodo constituta: aut si ecclesia jus habet ad aliqua bona nondum ab ecclesia recuperata. In quibus omnibus id adimpleri efficiet, quod titulo de rebus ecclesiæ conservandis, alienandis, vel non, jussum est.

§ VI.

Visitet quoque ecclesias, & eremitoria, videatque an aliqua superflua sint, aut non bene restaurata, & an sine episcopi licentia fabricata sint, episcopumque de hac re certiorem faciat, ut de convenienti remedio provideat. Præterea juxta concilii Tridentini decretum peculiari cura exquirat, & exploret attente, an imagines indecenter teneantur; quasque sic reperierit, deleri faciat, aliasque in earum loco constitui jubeat, pro ut est titulo de reliquiis, & veneratione sanctorum dispositum.

§ VII.

E Hospitalia etiam, eremitoria, confraternitates, & alia pia opera visitet: dispiciatque, an eorum institutione, & fundatione, episcopique ordinationibus constituta observentur: idque provideat, quod sibi conveniens videbitur, ut hæc opera conserventur, & augeantur. Missarum, & piorum operum, quæ ex testamento relicta sunt, libellum petat: utque ea adimpleantur, quod est titulo de testamentis decretum, observet.

§ VIII.

Coram parochis decreta hujus synodi, quæ ad eorum officium spectant, legi faciat; & an observentur, diligenter exploret: specialiter vero inquirat, an parochus libros habeat, ubi baptizatorum, confirmatorumve, aut eorum, qui matrimonio conjuncti, & mortui sunt, nomina descripta teneant; Si habet catechismum, directoriumque confessorum, librum decretorum hujus synodi. Si permittit a clericis peregrinis sine licentia missam celebrari. Si habet tabulam salariorum, juxta taxam ab episcopo designatam. Quod si quid repererit, quod non sit executioni mandatum, diligenter adimpleri curet, excessusque, & negligentias corrigat.

§ IX.

De vita, & honestate clericorum privatim exquiret; si onera suorum officiorum obierint, & quæ his decretis jussa sunt adimpleverint. Aut si in aliqua delicta reinciderint, aut aliqua receperint, quæ a jure, aut ab hac synodo eis prohibentur. Exquiret præterea, an clerici, vel læculares publica aliqua peccata, aut scandala committant, an aliqui sint concubinarii, blasphemi, susceptores aleatorum, usurarii, & C aliis hujusmodi vitiis implicati. In rebus autem occultis inquisitionem in speciali ne faciat, ex qua infamia oriri possit, sed ut est a jure communi dispositum inquirat.

Tx. in cap. qualiter, & quando, el. 2. de accus. & in cap. licet Heli de simonia.

§ X.

Visitator omnia, quæ animadversione digna repererit, effecerit, aut providerit dum exercuit visiationem in suo libro describat: cum vero ad civitatem, ubi episcopus residet, pervenerit, de his omnibus intra tres dies episcopo rationem reddat.

§ XI.

D Ut vero liberius morum reformationem, quæ visitatoribus valde commissa est, procuret, nihil quidquam visitator ullatenus accipiet, quocumque modo ei offeratur; ornamentave, nec pro ratione petenda de hospitalibus, confraternitatibus, œconomisve ecclesiarum, aut aliis similibus, nisi tantum quæ ad victum, & hospitium sibi, & his, qui eum comitantur, (quorum parvus numerus esse debet) ab episcopo dari constituta sunt. Quod si secus fecerit, pœnas incurrat a constitutione concilii Lugdunensis, quæ incipit, *Exigit*, statutas, & reliquas a concilio Tridentino impositas: ex cujus decreto decernitur, ut si visitatores ratione visitandi baptismales fontes aliquid acceperint, illud in foro etiam conscientiæ, restituere tenentur; Hoc tamen decreto non prohibetur, ne notarii, & computatores, quos secum duxerint, id exigere possint, quod ex taxa hujus synodi eisdem debetur, ratione actorum, & scripturarum, rationumque, seu computorum, in quibus se exercuerint.

Vide cone. citata supra § 1.

Tx. in cap exigit de censib. lib 6. Sess. 24. c. 3. de reform. Tolet. act. 2. c. 7. & Lim. 3. act. 4.

§ XII.

Quamvis ex jure, & ex decreto concilii Tridentini, ecclesiæ, & oppida, quæ visitantur, epis-

Sess. 24. c. 3. de reform.

ANNO CHRISTI 1585.

epiſcopis, aut eorum viſitatoribus, ratione procurationis, ſibi, & his qui in ejus comitatu ſunt, congrua victualia ſuppeditare debeant: & in hoc etiam archiepiſcopatu, & provincia conſuetum ſit, Tamemes (bajulos ſcilicet homines) jumentave, ſine ulla mercede tribuere, ut ex uno oppido in aliud, quæ ad hoc neceſſaria ſunt, exportentur: nihilominus hæc ſynodus ſtatuit, ac præcipit, ut poſthac epiſcopi, ſive eorum viſitatores, cum viſitaverint, juſtam mercedem bajulis hujuſmodi, aut aliis Indis, pro ſe, & jumentis, quæ ad hoc adhibuerint, perſolvant, pro diſtantia, quæ eſt inter unum, & alterum oppidum, & terræ conſuetudine attenta; ita ut omnes intelligant vitari id omne, quo ſubditi vexari, aut moleſtari videantur; ac præterea ea ſolum viſitatores proponere, quæ animarum ſaluti maxime conveniunt.

§ XIII.

Caziques, y Tequitlatos.

Ne Indi, viſitationum occaſione * a proceribus moleſtentur, ſtatuitur, ac jubetur, ut viſitatores in ſcriptis annotatum ſuis nominibus relinquant quidquid pro ſuis, & eorum, qui eos comitantur victualibus ſumptus fecerint: quo poſſit œconomus, ſi ſæcularis fuerit, regiis magiſtratibus, ſi ab eiſdem petatur, rationem reddere, aliter pro modo culpæ graviter puniatur.

LIBRI QUINTI TITULUS II.

De calumniatoribus.

§. I.

De hoc tit. Granat. tit. de calumn. n. 1. 2. & 3. quo refor. Conc. Mex. 1. in c. 79. Lex reg. 4. tit. 17. lib. 8. recopil.

GRAVISSIMA injuria tribunalibus irrogatur, quæ Deus in eccleſia ſua pro adminiſtranda juſtitia conſtituit; dum his nonnulli ad ſuas vindictas, & flagitia abutentes, dolo malo innocentes criminantur. Cui malo remedium afferre volens hæc ſynodus præcipit, ut ſi aliquis articulos dederit; aut calumnioſam accuſationem, per ſe, vel interpoſitam perſonam contra aliquem clericum obtulerit, in caſibus, quibus juxta juris diſpoſitionem calumnioſa talis accuſatio reputabitur; iiſdem pœnis criminator plectatur, quibus puniendus eſſet accuſatus, vel denuntiatus, ſi contra eum probaretur. Ac præterea in omnibus expenſis, & damnis condemnetur, quæ accuſato, vel denuntiato inde provenerint, & in pondo quinquaginta, quorum medietas ei, qui calumniam paſſus eſt, tribuatur.

§. II.

Si quis accuſaverit, aut denuntiaverit, ſive clericus ſit, ſive ſæcularis, & injuriam ſuam non fuerit proſequutus, ab eo articuli ne admittantur, nec accuſatio pro ſua recipiatur; ſed fiſcali tradetur, qui ad ejus proſecutionem tenebitur, in his caſibus, & eo modo, qui titulo de officio procuratoris fiſcalis continetur, & non aliter. Ultra ea tamen, quæ ibidem diſpoſita ſunt, ſæcularis clericum fideijuſſorem ad id præbeat, qui ſæcularis ſi in probatione defecerit, expenſas, & pœnam prædictam, ſe ſoluturum promittat: aliter ejus accuſatio nequam admittatur.

§. III.

Quamvis is, qui calumnioſe fuerit accuſatus, calumniatorem non accuſaverit, poſſint judices (ſi caſus id poſtulat, eiſque videatur) contra calumnioſum criminatorem ex officio procedere, eumque pro merito culpæ condemnare.

§. IV.

Quoniam vero ſæpe Indi nomine communitatis, aut particularium, articulos contra nonnullos clericos dare ſolent; decernitur, ac jubetur, ut attento quod cum Indis decretum de fideijuſſoribus exhibendis, & pœnis ſupra nominatis in rigore exequendum non eſt, fiſcalis cauſam ſuſcipiat, eamque proſequatur, etiam ſi Indi ab ea deſiſtant; ita ut fiſcalis ac jure eorum ſe protectorem oſtendat: ea tamen conditione ſtatuta, ut (Indis deſiſtentibus) hujuſmodi proſecutio, nec fieri, nec inchoari, nec inchoata deſeri a fiſcali poſſit; niſi prius ſententia, & conſenſus epiſcopi præceſſerit, cujus paternæ prudentiæ hæc ſynodus relinquit, ut quid hac in re magis Dei honorem, & indigenarum protectionem, exceſſuumque coercitionem conveniat, attente conſideret.

LIBRI QUINTI TITULUS III.

De ſimonia.

§ I.

ETSI ab ipſo renaſcentis eccleſiæ initio, ſemper ſimoniæ vitium abominabile, & execrabile fuerit, ac ſacris canonibus prohibitum, gravibuſque pœnis punitum; tamen ea fuit hominum malitia, ut diverſis fraudibus, & fallaciis ſua ſimoniaca pacta occultare, & palliare procurent. Quod malum in hunc archiepiſcopatum, & provinciam adeo graſſatum eſt; tam ad præſentationes, quæ in his partibus fiunt, obtinendas, quam ad eas in curia catholicæ majeſtatis procurandas, ut conveniens remedium, & opportunum ſibi afferri poſtulet: de quo providere volens hæc ſynodus præcipit ne quiſquam eccleſiaſticus, ſive ſæcularis cujuſcumque dignitatis, conditioniſve exiſtat, pacta, conventioneſve faciat, aut pecunias promittat, aliave ſtrenarum nomine, ſi præbenda obtineatur; aut mercedis prætextu, pro ſollicitudine, aut ad obtinendum favorem quorumcumque aulicorum, ſollicitatorumve, aut procuratorum, ſeu aliarum perſonarum eis propinquarum, qui præſentationes hujuſmodi conferre debent; nec ſcripturas nomine debitorum aliis de cauſis contractorum concedat, aut alios concedere faciat; quibus eos, qui ſe obligaverint, indemnes ſervaturum promittat, ratione ejus ſummæ quam perſolverint; nec aliter quovis modo de ſimilibus paciſcatur per ſe, nec per interpoſitam perſonam. Quos omnes hæc ſynodus ſimoniacos declarat, & qui hæc commiſerit, pœnas a jure ſtatutas, & a felicis recordationis Pio papa quinto motu proprio confirmatas incurrere decernit; quæ quidem pœnæ hæ ſunt: videlicet ipſo jure privatos eſſe beneficio, aut præbenda, hac ratione ab eis obtenta, ac præterea inhabiles reddi ad alia quæcumque beneficia obtinenda, necnon ad reſtitutionem fructuum omnium, atque reddituum ab eis receptorum teneri. Itidem ipſo facto incur-

Mil. t. tit. quæ tin. ad c beneficio verſ. ut nis, & G tit. de ſi nia n. 4.

Tx. in nobis fu de ſimo & in ext 1. de ſent excomm inter co munes c firmata p Greg. XI in bul. c titulus e de datis promiſſis quam ad refert, & eleg. leg Navarrus in tract. datis, & promiſſis Tx. in ex a. de ſim intct co munes. Motus Pii V.

runt

ANNO CHRISTI 1585.

runt excommunicationem majorem, a qua nisi A in articulo mortis ab alio quam a summo pontifice absolvi non possunt.

§ II.

Declarat præterea hæc synodus, hos qui præsentationem obtinent per illicita hujusmodi media impetratam, non fore admittendos ad similia beneficia, sive præbendas quas obtinuerint. Hæc synodus admonet, eisdemque pœnas a felicis recordationis Pio papa V. innovatas notas facit; eorumque conscientias graviter onerat, quatenus animadvertant, teneri se ad resignandum beneficia, & fructus male perceptos restituendum: necnon eosdem exhortatur, ut ab B hoc nequissimo vitæ statu resipiscant, ad illudque acerrimum, ac tremendum Dei judicium mentis oculos convertant.

§ III.

Episcopis vero, quo omnis simoniæ cesset occasio, monet hæc synodus, ut familiaribus suis, ratione officiorum quæ exercent, certam mercedem constituant, ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suæ operæ, & laboris pretium præcipue sibi proponant. Fraudari tamen ecclesias non vult hæc synodus probatorum hominum ministerio, si qui sunt in episcoporum familia, quibus ob C suam doctrinam, & pietatem utiliter beneficia, sive præbendæ conferri possunt. Qua in re episcopis vehementer commendatur, ut familiarium merita, & doctrinam examinent, ita ut bene meriti non graventur, si eis familiares episcoporum præferantur. Cum in ecclesiarum damnum, & tertiæ personæ incommodum familiaribus satisfaciendum non sit, quando sacros lapides, calicesve, aut ornamenta benedicta, vasque aureum, aut argenteum, quod intus sanctorum reliquias contineat, vendi contigerit; præcipitur, ut ratione consecrationis, benedictionisve, aut reliquiarum, nihil quidquam pretii exigatur, nec majori pretio hæc divendantur, quam eo, quo materia aut opus æstimabi- D tur, sub pœnis contra simoniacos statutis.

§. IV.

Qui beneficia, seu parochias, multis, & ambitiosis precibus, donis, promissionibus, favoribusve ad episcoporum gubernatores, aut examinatores allatis petierint, pro illa vice reddantur inhabiles ad talc beneficium, seu præbendam obtinendam: in quo eorum conscientias respective hæc synodus valde onerat.

LIBRI QUINTI TITULUS IV.

De hæreticis.

§ I.

PERPENDENS hæc synodus quam grave peccatum sit, eos a fide catholica deficere, qui divina favente misericordia e tenebris idololatriæ, & gentilitatis ad lucem evangelii eruti, fidem Christianam in sacro baptismate professi sunt; quæ a fide defectio, in his præsertim gravior culpa est, qui aliorum duces, & magistri cum sint, eos pervertunt, & a veri Dei cultu ad idola adoranda, & dæmones co- E lendos seducunt: graviter, molesteque ferens, & eam, quæ nostræ fidei irrogatur, injuriam, & tot animarum jacturam; necnon intimis visceribus cupiens; * nativis Indis tamquam novellis in ecclesia plantis in fide roborentur, afferre remedium. Attendens præterea nimiam episcoporum indulgentiam, quæ paterna pietate canonum rigorem temperantes, hactenus blanditiis, potius quam severitate, ad viam salutis trahendos Indos existimarunt, non solum Indis utilem fuisse, imo eis occasionem præbuisse, ut projecta quadam audacia ad suos errores, & antiquas superstitiones (quod plerisque in partibus hujus provinciæ experientia docet) redirent. Timens denique quam grave damnum conversioni, & conservationi Indorum in fide Christiana proveniret, si hæc pœnis impositis non reprimeretur audacia: statuit, ac præcipit prælatis omnibus hujus provinciæ, ut diligentissime inquirant, ac scisciteutur de hujusmodi idololatris, præsertim dogmatistis, & errores inter alios disseminantibus. Quod si postquam eos pie monuerint, & corripuerint, nihilominus in suis perseverare erroribus comperiantur, rigide contra eos procedant; easque pœnas applicent, quas magis convenire judicaverint, & ad horum emendationem, & ad aliorum remedium. Paternæ autem episcoporum providentiæ hæc synodus committit arbitrium qualitatis pœnarum: monens eos, ne pœnas pecuniarias imponant, quæ nec gravitati delicti, nec Indorum paupertati respondent; sed eos corporalibus pœnis coerceant, quibus solum eorum saluti consultum videatur. Necnon vehementer episcopis eorum cura commendatur, cum in die tremendi judicii, de animabus sibi commissis, omnipotenti Deo rationem sint reddituri.

Naturales Indios.

LIBRI QUINTI TITULUS V.

De usuris.

§ I.

QUI volunt divites fieri, ait apostolus, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Hinc est, quod multi his Indiarum partibus appulere, insatiabili " quoad divitiarum siti, & cupiditate excœcati, qui facile se his contractibus implicant, unde majus lucrum reportari posse sperant; nihil curantes justi ne, an injusti contractus illi sint. Quod fit, ut constitutionis vinculo, non sine magno animarum periculo obligentur, ob nimiam difficultatem, qui aliena quæ retinent bona veris eorum dominis restituant. Quare hæc synodus ardenti salutis animarum, quarum cura episcopis commissa est, desiderio flagrans, a virisque prudentia, & experientia probatis intelligens, tricas varias, variasque fraudes lucri cupiditate in his partibus inventas, quibus injustitia, quæ dolo malo in proximum exercetur, occultari, ac palliari possit; quantum valet, omnes hujus provinciæ fideles in domino exhortatur, ut rationem, quam Deo in die tremendi judicii reddituri sunt, certamque animarum suarum damnationem, si injuste aliena bona usurpant, ob oculos ponentes, viros doctrina & vita probatos consulant; eisque modum, quem in negotiando, & contrahendo tenent, aperiant; atque eos solum contractus exerceant, ad securitatem con-

*Coacervandarum.

ANNO CHRISTI 1585.

ſcientiæ, quos juriſperiti hujuſmodi licitos probaverint. Sed ne poſthac injuſti contractus, ſub juſtorum ſpecie lateant, ac de eis ignorantia præſumatur, hæc ſynodus, quid de aliquibus contractibus, quorum frequentior eſt in hac provincia uſus, ac de quibus permultæ difficultates propoſitæ occurrunt, juxta juris diſpoſitionem, faciendum ſit, exponit, atque declarat. Aliorum vero contractuum diſcuſſionem ad directorium confeſſorum, ab ea probatum refert, ut tam confeſſarii, quam pœnitentes in his omnibus dirigantur.

§ II.

Primus caſus.

Tx. in leg. reg. 5. tit. 21. lib. 5. & lex 1. 2. tit. 24. lib. 5. recop. Quando eſſe decreto ſe ordeno ſe havia aſentado el enſaye de la plata: como lo eſta agrota: por orden de ſu mageſtad.

Quia is contractus in hac provincia frequens eſt, vendendi (ſcilicet,) aut credendi argentum ad certum tempus, ut æſtimato juxta legem regni pretio, ſexaginta tominorum pro unaquaque argenti marca, venditi, aut crediti, argenti pretium in moneta regalium præfinito tempore ſolvatur. Hæc ſynodus illegitimum tunc eſſe contractum hujuſmodi declarat, quando argentum valorem a lege conſtitutum non attingit, ſcilicet, denariorum undecim, & granorum quatuor. Quia ad dilatam ſolutionem, argentum minoris valoris eodem pretio vendere, quo argentum pretioſius, & valorem a lege æſtimatum pertingens divenditur, contractus illegitimus eſt, & uſurarius. Majori enim pretio in eo argentum venditur, ratione dilatæ ſolutionis, quam a lege præſcribitur, & pecunia numerata vendi poteſt. Hoc igitur genus contrahendi ſynodus damnat, illicitumque, & uſurarium decernit, idemque tale judicari, & reputari mandat. Reos vero, & in ſic contrahendo delinquentes eccleſiaſtici judices corrigant, omnique juris rigore puniant: in eoſque & in eorum bona pœnas omnes exequantur, quas contra uſurarios, & feneratores ſtatutas invenerint. A confeſſariis vero minime abſolvantur, niſi poſt plene factam reſtitutionem eorum, quæ ex illicito, & uſurario contractu perceperunt, & acquiſierunt, ab hujus generis contractu omnino abſtineant.

§ III.

Secundus caſus.

Aliquando vero argentum undecim denariorum, & quatuor granorum valorem attingens, in pecunia numerata juſto legis pretio vendi non poteſt, dilata vero ſolutione juſtæ legis pretio venditur, cujus contractus juſtitiam, vel injuſtitiam perpendens hæc ſynodus, ex varietate circumſtantiarum, aliorumque plurium poſſe variari: quo fit, ut de eo certa definitio dari non poſſit: volenſque fideles hujus provinciæ ad rectam juſtitiam dirigere, & conſcientiæ detrimenta, ac proximi damna vitare; ſtatuit, ac jubet, ut tam in contractibus hujus generis factis, quam in his, qui in poſterum fient, ante omnia contrahentes conſulere debeant, & conſulant viros vita, & ſcientia, conſcientiaque probatos, theologos, aut juriſperitos; quibus circumſtantias, motiones, & cauſas contractuum hujuſmodi aperiant, eorumque ſententiam, & conſilium ſequantur, ut de contractus hujuſmodi juſtitia tuti in conſcientia ſint; Quod ſi ſecus fecerint, valde eorum conſcientiæ ab hac ſynodo onerantur.

§. IV.

Porro, quia etiam huic ſynodo renuntiatum eſt, ob pecuniæ penuriam, & urgentem neceſſitatem, permultos præſertim eo tempore, quo claſſis in Hiſpaniam proficiſcitur, mutuo pecunias non invenientes, ut ſuis creditoribus ſatisfaciant, ſolere ad id permutationes facere, merces ad dilatam ſolutionem ementes, quas in pecunia numerata minori pretio divendunt; ſæpeque nullis mercibus intervenientibus, quæ re ipſa emptioni, aut venditioni ſubjiciantur, ficte convenerint, & contrahunt; ad certum terminum ſolvere ſe obligantes ſummum pretium, quo falſo præſupponitur merces emptas fuiſſe, cum re vera in pecunia numerata aliquam tantummodo ſummam recipiant, & ad certum tempus majorem ſummam reddituros, obligatione ſe devinciant. Qui quidem contractus, ſive merces fingantur intervenire, & vendi, cum nec interveniant, nec divendantur; ſive argentum ſit, quod emi confingitur juxta pretium legis, viliuſque vendi ratione numeratæ pecuniæ; ab hac ſynodo declaratur illicitus, & uſurarius, quia in eo minor ſumma pecuniæ mutuo datur, cum obligatione reddendi majorem. Reliquæ vero conventiones, in quibus, ut dictum eſt, vera emptio, vel venditio non intervenit, fraudulentæ, & ſolum ad palliandas uſuras inventæ decernuntur. Quare hæc ſynodus præcipit, ut qui contractibus hujuſmodi ſe implicaverint, * & proxeniſtæ, qui in eis intervenerint, pœnis contra uſurarios ſtatutis puniantur: judices autem eccleſiaſtici diligentiſſime inquirant de hujuſmodi delinquentibus, ut rei tam perniciosæ, & quæ ſic palliata, & velata facile committitur, remedium adhibeatur.

* Corrod. res. " Proxen tæ.

§. V.

Præterea, quoniam permulti homines illicitum eſſe intelligentes vendere aliquid ad dilatam ſolutionem majori pretio, quam in pecunia numerata in venditione mercium, pretium, quod ſummum appellatur, ratione dilatæ ſolutionis ad aliquod tempus excedendo, qui contractus uſurarius eſt: ut illum committant, varios quærunt colores, & fallacias; purpuram, cacaum, & ſimiles alias merces majori pretio ad dilatam ſolutionem divendentes, quam pecunia numerata æſtimantur, & fortaſſe majori, quo eas ad dilatam ſolutionem crediderunt. Idcirco hęc ſynodus juxta juris præſcriptum decernit, ac declarat, in his, & aliis mercibus, in quibus divendendis multi ſeſe exercent, eaſque nulla neceſſitate compulſi pecunia numerata divendunt, unde * verum pretium, quo in pecunia numerata æſtimantur, liquido conſtare poteſt uſuram committi ab illo, qui eas ad dilatam ſolutionem majori pretio vendiderit, quam ſummo, & eo, quo in pecunia numerata venduntur; necnon cauſa non obſtante, qua ſe communiter excuſant, eo quod nullum pretium in pecunia numerata conſtitutum ſit, delinquentes hæc ſynodus puniri mandat, pœnis contra uſurarios impoſitis. Itidemque fiat cum illis, qui ad dilatam ſolutionem magnam quantitatem cacai, alteriuſve generis mercium collective majori pretio vendunt, quam in pecunia numerata collectæ in unum merces hujuſmodi divenduntur. Hoc enim eſt juſtum pretium iſtiuſmodi mercium, non autem illud, quod ſi minutatim divenderentur, pro eis reperiretur. Pretium ſi quidem mercium, quæ minute divenduntur ob laborem, periculum, & induſtriam majus eſt, quam earum, quæ collectim emuntur. Quapropter ſi contra-

* Forte verum.

ANNO CHRISTI 1585.

trahentes, hac executione non obstante, eadem pœna plectendi sunt, qua illi, qui carius ob dilatam solutionem, quam pecunia numerata merces extrudunt.

§. VI.

Quoniam vero casus alii permulti, qui in his partibus passim inter negotiandum occurrunt, quique specialem circumstantiarum indaginem requirunt, ut probentur, vel condemnentur, huic synodo propositi sunt; eos ad directorium, & examen confessariorum refert. Idque negotii, confessoribus datur, ut directorio synodi hujus auctoritate probato, in discussione istorum casuum utantur.

LIBRI QUINTI TITULUS VI.

De sortilegis.

§. I.

MAGNA in Deum verum committitur offensa, in quo totius nostræ miseriæ consistit remedium, quique omnipotens est, & summe sapiens, si sortilegi, malefici, ariolive consuluntur, ab eisque futuri inquiruntur eventus. Quæ res acerrime in sacra scriptura reprehenditur, & divina lege prohibetur. Eam ob causam hæc synodus interdicit, ne quisquam cujuscumque conditionis existat, auguribus, sortibusve utatur, circulis, aut incantationibus, ad futuros rerum eventus prænoscendos; nec cuiquam filtra, aut veneficia propinet, ut ad amorem, vel odium incitetur; aliterque, qui secus fecerint, flagellabuntur, mitraque capite imposita in publicæ ignominiæ signo punientur; aut juxta qualitatem delinquentium pœna pecuniaria plectentur, ita ut episcopi arbitrio gravitati culpæ pœna respondeat.

§. II.

Nemo etiam sortilegos, veneficos, incantatoresve hujusmodi adeat, ut eorum maleficiis, seu veneficiis utatur: aliter solennem aget pœnitentiam die festivo, dum missa conventualis in sua parochia celebratur: ubi detecto capite, sine pallio, & nudis pedibus, fune præcinctus, candelamque incensam in manibus tenens, stet; ibique publice sententia in eum lata legatur: & præterea si Hispanus fuerit, duas argenti marcas persolvat fabricæ ecclesiæ, accusatori, & piis operibus applicandas. Poterunt tamen judices cum illis misericorditer agentes pœnas hujusmodi moderari, qui sponte sua, sine cujusquam a accusatore ad eos confugerint, delictum a se commissum accusantes, necnon in eodem casu pro qualitate personæ, corporalem pœnam, in aliam commutare poterunt.

§. III.

Nemo itidem impostorum eorum officium exerceat, qui per verba, aut per benedictiones mederi morbis dicuntur, Hispanice (*saludadores*, *ensalmadores*, o *santiguadores*) nuncupati: nec preces, aut orationes publice in plateis, & in ecclesiis recitet; nisi prius ab episcopo examinatus facultatem obtineat: aliter juxta juris formam punietur: ut permultæ superstitiones exterminentur, quæ ab hujusmodi hominum genere in his exercendis permisceri solent.

ANNO CHRISTI 1585.

LIBRI QUINTI TITULUS VII.

De maledicis.

§. I.

UT corruptela, qua in Dei offensam multi inaniter jurant, funditus tollatur, maxime oportet, ut ecclesiastici viri vitam suam quoad hoc emendent, mores reforment, bonumque vitæ exemplum aliis præbeant. Quare clericis omnibus hujus provinciæ hæc synodus mandat, ut habita Dei, ac domini nostri, ejusque sanctorum nomini reverentia, in vanum, & absque necessitate ne jurent: immo quos sic jurare audierint, ipsi moneant, & exhortentur, quatenus juramentis abstineant. Quod si clericus aliquis jurare consueverit absque necessitate, ut dictum est, arbitrio episcopi punietur.

Mexic. 1. c. 49. & Mila. 1. 1. p tit. de blasphem.

§. II.

Grave admodum est, & severo supplicio dignum, ut ii qui Dei honori, & cultui addicti sunt, in illud perditionis barathrum prolabantur, ut in divinam majestatem, ejusque sanctos furiose passim blasphement. Quare cum sacris canonibus, & regiis legibus in sæculares blasphemantes, graves pœnæ institutæ sint: æquius multo erit, ut contra ecclesiasticos blasphemos pœnæ itidem decernantur. Itaque hæc synodus statuit, ac præcipit, ut si aliquis clericus tantum scelus commiserit, severe his pœnis puniatur, quæ in concilio Lateranensi sub Leone decimo, constitutione, quæ incipit, *Statuimus*, statutæ sunt, & a felicis recordationis Pio papa quinto in speciali sua constitutione innovatæ: eæ autem sunt, quæ sequuntur.

Lex reg. 1. 2. & 7. tit. 17. lib. 8. recop.

Concil. Lateranen. sub Leone X. tomo 5. concil. general. & motus proprius Pii V. §. ad abolendam. Milan. 1. p. 1. tit. de blasphem. & synod. de Quiroga const. 107.

§. III.

Clerici Deum, & dominum nostrum blasphemantes, si beneficiati sint, & hoc delicto convicti, pro prima, & secunda vice, beneficiorum fructibus unius anni mulctentur: pro tertia vero ipso facto suspensi sint, & beneficiis privati, ac præterea tamdiu in exilium relegentur, quamdiu episcopo videbitur. Si vero beneficiati non sint, & hoc scelus primo admiserint, pecuniaria, aut corporali pœna episcopi arbitrio punientur: si secundo, carcere includentur: si tertio, degradentur, & in triremes conjiciantur.

§. IV.

Si vero in sanctos blasphemaverint, pœna arbitrio episcopi relinquitur, pro qualitate blasphemiæ, & circumstantiarum.

LIBRI QUINTI TITULUS VIII.

De injuriis, & damno dato.

§. I.

NE ita rerum ordo perturbetur, ut ab illis injuriæ irrogentur, qui deberent innocentes, & miserabiles personas tueri, atque defendere; cum experientia comprobatum sit, ex bel-

Conc. Lim. 3. act. 2. c. 7.

ANNO CHRISTI 1585.

lis, & irruptionibus, quæ in regiones infidelium fiunt, graviſſima damna oriri; ſtatuit, ac præcipit hæc ſynodus, ne ullus clericus in hujuſmodi irruptionibus milites comitetur, ſine expreſſa epiſcopi facultate, ſub pœna excommunicationis majoris latæ ſententiæ, ac præterea arbitrio ordinarii aliis pœnis puniatur. Idemque obſervari a religioſis monet, cum tanti ponderis negotium ſit. Si ſæcularis clericum percuſſerit, aut in eum manus violentas injecerit, præter excommunicationis ſententiam a canone, *Si quis ſuadente*, inflictam, & ſatisfactionem, quam parti facere debet, triginta pondo mulctetur in ſumptus juſtitiæ, fabricæ cathedralis eccleſiæ, & hoſpitalis uſus æquis partibus erogandis. Quod ſi clericus ſuam injuriam non accuſaverit, id fiſcalis efficiat, ob injuriam libertati eccleſiaſticæ illatam. Si vero clericus ſæcularem percuſſerit, in eum epiſcopus juxta modum culpæ arbitratu ſuo animadvertat. Cui hæc ſynodus vehementer commendat, ut eo ſupplicio delinquentem hujuſmodi afficiat, ex quo populus intelligat, dignas ſuis exceſſibus pœnas ab hujuſmodi reis dari.

Tx. in cap. ſi quis ſuadente 17. q. 4. Gran. tit. de injuriis n. 1. & 2.

§. II.

Nihil magis eorum curæ a Deo commiſſum eſſe, epiſcopi, & gubernatores harum provinciarum, & regnorum exiſtimare deberent, quam ut Indos recens in fide natos, intimo animi affectu, viſceribuſque paternis protegerent, atque defenderent; corporalibus, & ſpiritualibus eorum commodis conſulentes. Indorum enim innata manſuetudo, ſummiſſio, & aſſiduus labor, quibus Hiſpanorum utilitati deſerviunt, cujuſcumque efferatæ gentis animos inducerent, ut eorum potius defenſionem ſuſciperent, miſeriis compaterentur, quam, ut eos moleſtiis, injuriis, violentiiſque illatis, quibus quotidie ab omni hominum genere diu vexantur, afficerent. Quod perpendens hæc ſynodus, dolenſque vehementer in his pietatem, & humanitatem non eſſe, in quibus maxima eſſe deberet; quantum poteſt in domino cohortatur gubernatores, & magiſtratus regios hujus provinciæ, ut cum miſerabilibus Indis pie, benigneque agant; miniſtrorum ſuorum, & eorum, a quibus Indi moleſtiis, & gravaminibus afficiuntur, inſolentiam reprimant, ut ab his, Indi non ſervi, ſed liberi exiſtimentur. Quoniam vero ad hujus ſynodi notitiam variæ gravaminum genera pervenerunt, quibus Indi, tam in bonis, quam in propriis perſonis afficiuntur; hæc declarantur, & apponuntur in directorio confeſſorum ab hac ſynodo approbato, eademque nota fiunt tam magiſtratibus, ut in poſterum emendentur, & viros doctos conſulant, ab eiſque de reſtitutione, & ſatisfactione ob damna hactenus illata Indis in foro conſcientiæ facienda, ſciſcitentur, quam confeſſariis, ut quos contumaces invenerunt, ſeque emendare nolentes, nec ſatisfactionem, ut decet, facere, minime abſolvant: obſervantes ea, quæ de damnis, & moleſtiis Indis illatis, directorium hujuſmodi docet, in quibus omnibus adimplendis hæc ſynodus conſcientias onerat, prævaricatoribuſque hujuſmodi, iram omnipoæntis Dei in die tremendi judicii minatur.

Limenſ. 2. c. 128. & 3. act. 3. c. 3. Tx. in cap. 1. cum tribus ſeqq. 87. d. & in c. adminiſt. 23. q. 5. facit tx. in authentico, ut differentes Indi §. final. colla. 9. Tx. in extravag. 2. de Judæis. Joannis 22. & in extra. commu. late de multis prerogat. & privileg. conceſſis neophytis, & noviter ad fidem convertis. Eſt conſt. 29. Pauli III. Bulla Pauli PP. III. lata Romæ nonis Junii, 1537. & vide Joſephum de Acoſta lib. 3. de procuranda Indorum ſalute c. 17. Conc. Lim. 2. c. 122. 123. & 125. & 128.

LIBRI QUINTI TITULUS IX.

De pœnis.

§. I.

POENÆ ad coercendas culpas legibus ſtatutæ ſunt; ideoque perſonis, de quibus leges loquuntur, accommodari debent. Quare hæc ſynodus paupertate, & puſillanimitate Indorum attenta, juxta id, quod per regiam majeſtatem ſtatutum eſt, præcipit, de Indis pœnæ pecuniariæ, ob quodcumque delictum imponantur, nec pecuniariis pœnis, his decretis, Indi comprehendi intelligantur. Quod ſi in caſu aliquo judici videretur pœnam hujuſmodi, omni alia ad exceſſus ſui remedium alicui convenientiorem eſſe, eam ne imponat ſine epiſcopi facultate, & cum maximo moderamine, eccleſiæque, cujus Indus parochialis eſt, tantummodo, & non alteri mulcta hujuſmodi applicetur: ſin minus judex tantumdem fabricæ ejus eccleſiæ perſolvat, cui pœna erat applicanda.

Mex 1. c. 9. §. 1. & Lim. 3. act. c. 7.

§. II.

Quando epiſcopus, aut alius judex in pœnam delicti clericum in aliqua parte diſtributionum quotidianarum condemnaverit; ne hujuſmodi condemnatio fruſtratoria ſit, præcipitur, ut alii præbendati delinquenti remittere non poſſint, nec ei condonare quod ratione ſententiæ contra eum latæ amiſit, ut titulo de beneficiatis, & eorum officio habetur.

Tolo. act. 3. c. 20.

§. III.

Porro declaratur, & exponitur, ut quandocumque in decretis hujus concilii de curatis ſæcularibus, & regularibus mentio fit, & pœna aliqua imponitur, eam tantummodo incurrere ſæculares curati intelligantur. Nam curati regulares, ex decreto concilii Tridentini, cujus executio valde epiſcopis commendatur, corrigi debent.

Sess. 25. c. 14. de regular.

LIBRI QUINTI TITULUS X.

De concubinatu, & pœnis concubinariorum, & lenonum.

§. I.

GRAVE eorum ſcelus eſt, qui cum ſcandalo populi publice in concubinatu, vivunt; graviſſimum vero eorum, qui cum conjuncti ſint matrimonio, ſacramento injuriam irrogantes, fidemque violantes, quam conjuges invicem ſervare debent, in hoc nequiſſimo vitio verſantur. Eamque ob cauſam ſacroſanctum Tridentinum concilium ſevere contra hos procedendum juſſit. In cujus executionem ſtatuit, ac mandat hæc ſynodus, ut judices eccleſiaſtici diligentiſſime inquirant, an aliqui publice in hoc ſtatu vivant; contra eoſque pœnas a jure ſtatutas exequantur; eoſdem aggravantes ratione contumaciæ, reincidentiæ, & gravitatis culpæ, & reorum, ita ut a peſſimo hujuſmodi ſtatu deſiſtant, & a periculo animarum, in quo ſunt conſtituti, recedant. Quod ſi femina, quæ in hoc ſtatu vivit conjugata

Mex. 1. c. 4. & Guadix tit. 5. conſt. 19. & 20.

Sess. 24. c.

Lex reg. 2. 3 & 5. de los Amancebados lib. 8 copilat.

ANNO CHRISTI 1585.

gata sit, & postquam ter fuerit admonita non obedierit, graviter pro ratione culpæ puniatur; ab eoque oppido, aut diœtesi si episcopo visum fuerit, invocato ad id (si opus fuerit) brachio sæculari, [a] ut est a concilio Tridentino dispositum. Quod si ii, qui in concubinatu degunt, ambo soluti sint, ultra pœnas a jure statutas, aliis arbitratu episcopi coerceantur.

Forte dreft, iciatur. il. ſi. 24. c. 8.

§. II.

Præcipitur quoque, ut si aliquis in concubinatu cum consanguinea intra quartum gradum, aut cum infideli versetur; pœnam excommunicationis latæ sententiæ incurrat, & ab episcopo pro qualitate delicti puniatur.

lex. 1. c. 43. ivat tx. in cum secun- im leges e hæreticis b. 6. & lex tit 20. lib. recop.

§. III.

Declaratur quoque non solum illum, qui in eadem domo cum concubina cohabitaverit, pœna in concubinarios statuta comprehendi; sed etiam quemcumque in peccato hujusmodi constitutum, si delictum juxta formam juris probari possit. In quo episcopi, & ecclesiastici judices omni Christiana prudentia se gerant, prout rei ratio postulat.

Guadix tit. 5. onst. 19.

§. IV.

Diligenter cavendum est, ut a populo Christiano, tanquam a messe zizaniæ, lenonum, & lenarum pestis extirpetur, qui tanquam laquei quidam diaboli hominum animas illaqueant in interitum. Idcirco jubetur, ut si quisquam in hoc pernicioso delicto fuerit primo deprehensus, publicam pœnitentiam faciat, & in scala ad portam ecclesiæ mitra in ignominiam capiti imposita, tamdiu, quamdiu episcopo videbitur, stet: si secundo, publice verberibus percutiatur, mitramque in signum publicæ ignominiæ gestet; episcopique arbitratu in exilium mittatur.

Granat. de ortilegis n. 4.

§. V.

Perpendens hæc synodus gravius, turpius, & pernicioſius esse, [b] tam in ecclesiasticis, quam in sæcularibus continentiæ vitium, cupiensque ut ii non solum ab omni vitæ inhonestate abhorreant, sed ab omni periculo, suspicione impudicitiæ alieni, ad eam, quem decet continentiam, ac vitæ integritatem revocentur: ex decreto concilii Tridentini statuit, ac præcipit, ne ullus clericus sacro ordine initiatus, cujuscumque qualitatis existat, in domo, aut extra domum concubinam tenere audeat, nec similium mulierum domos frequentet, aut cum ipsis consuetudinem habeat. Quod si aliqui primo a superioribus moniti ab his non abstinuerint, si beneficia ecclesiastica obtinent, fructuum, & proventuum beneficiorum suorum tertia parte, ipso facto, privati sint. Qui fructus fabricæ ecclesiæ, aut alii pio loco arbitratu episcopi applicentur. Si vero secundo admoniti in eodem delicto, cum vel eadem, vel cum alia femina perseverantes adhuc non parverint, non tantum fructus, & obventiones suorum beneficiorum amittant, qui prædictis locis applicentur; sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione (quoad ordinarius etiam, uti sedis apostolicæ delegatus arbitrabitur) suspendantur. Quod si ita suspen-

b Videtur verundare, tam. H.

Sess. 25. c. 14.

Mex. 1. c. 51. §. 1. 2. & 4. & Guadix tit. 5. const. 18. synodal de Quiroga const. 38. & Limense 3. act. 3. c. 19.

si nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam versentur, tunc beneficiis, ac officiis, & pensionibus quibuscumque, honoribus, & dignitatibus ecclesiasticis perpetuo priventur; atque inhabiles, ac indigni his, & quibuscumque in posterum reddantur, donec post manifestam vitæ emendationem, ab eorum superioribus, cum iis ex causa fuerit dispensandum; sed si postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias hujusmodi scandalosas mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur. Nec quævis appellatio, aut exemptio hujus decreti executionem impediat, aut suspendat. Nomine vero beneficiorum, de quibus decretum hoc mentionem facit, quamcumque Indorum administrationem a clericis obtentam comprehendi hæc synodus declarat.

Limense 3. act 3. c. 19. ad finem.

§. VI.

Clerici vero hoc peccato delinquentes, qui beneficia ecclesiastica, aut pensionem non habent, juxta delicti, & contumaciæ perseverantiam, & qualitatem ab ipso episcopo carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis juxta sacros canones puniantur.

§. VII.

Quoniam vero aliqui cum mulieribus conjugatis in concubinatu versantur, ut liberius in suo nefario scelere perseverent, existimantes contra se minime procedendum, ne similium feminarum adulterium in apertum proferatur: hæc synodus statuit, ac præcipit, ut quando maritus, ejus quæ in concubinatu cum clerico versatur, conscius delicti fuerit, ad punitionem delicti, sicut, aliis concubinatibus fit, procedatur. Quando vero crimen uxoris ad mariti notitiam minime venisse comperiatur, juxta concilii Tridentini decretum jubetur, ut si delictum publicum sit, & delinquentes ter admoniti ea de re se non emendaverint, ad puniendum delictum procedatur, ea tamen adhibita cautela, ne nomen conjugatæ mulieris in processu evulgetur ad evitandum damnum, quod inde ortum habere posset. In modo autem procedendi in casibus similibus, is ordo servabitur, qui ordinarii arbitratu magis expedire videbitur. Ejus enim prudentiæ erit, remedio coercere, & ita de remedio in delictis providere, ut nullum inde nascatur incommodum.

Sess. 24. c. 8. Mexic. 1. c. 51. vide supra §. 1.

§. VIII.

Porro, si clericus, (quod absit) incontinenter vixisse cum sua serva comperiatur, eum ipso facto amisisse dominium ejus servæ hæc synodus declarat: de cujus servæ pretio episcopus disponat in usus piorum operum. Ac præterea jubetur clericus puniri juxta juris rigorem; si vero ex ea filios procreaverit, ipso facto ab omni servitute liberi sint.

Mex. 1. c. 51. §. 3.

§. IX.

Ut aliquorum clericorum malitiæ occurratur, qui cum famulabus incontinenter cum vixerint, eas suis famulis, aut aliis, in uxorem dant, qui in eodem delicto easdem versari patiantur; hisque fallaciis sua flagitia occultare contendunt:

Lex reg. 3. tit. 19. lib. 8. recopil.

ANNO CHRISTI 1585.

præcipit hæc ſynodus, ne clerici in ſuis domibus famulas prædictas tenere poſſint: aliter ducentum pondo pœnam incurrant, piis operibus, accuſatori, & juſtitiæ ſumptibus æque applicandorum. Si vero in contumacia delicti perſeveraverint, privatione etiam beneficiorum, & inhabilitate ad ea obtinendum, necnon exilio ad arbitrium epiſcopi plectantur. Quo vero clerici omnem incontinentiæ ſuſpicionem effugiant, interdicit hæc ſynodus, ne clerici, maxime illi, qui in oppidis Indorum commorantur, feminam aliquam ſuſpectæ ætatis in famulatum adhibeant, nec per diuturnum tempus, nec per menſes, nec per hebdomadas: ſed ad id, vel viri alicujus ſervitute, vel feminæ in ea ætate conſtitutæ utantur, de qua nulla poſſit haberi ſuſpicio. Clerici itidem, qui ex ſuis regionibus, aut aliunde pro gerendis negotiis ad civitatem diverterint, honeſtas domos, & minime ſuſpectas ſibi in hoſpitium quærant, in eiſque commorentur, aliter ab ordinario punientur, cujus rei executio eidem valde commendatur.

Mexic. 1. c. 51. cum §. 1. & Limen. 3. act 3. c. 19. ad finem.

§ X.

Ut omnis a populo auferatur occaſio, omneque in eo veſtigium deleatur, quibus ſacerdotum fama ullatenus maculari poſſit; ſtatuit hæc ſynodus, ac præcipit, ne ullus clericus cujuſcumque ſtatus, aut conditionis exiſtat, præſens interſit baptiſmo, nuptiis, miſſæ novæ, aut exequiis ſui filii, vel filiæ, aut ſui nepotis, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio: nec educare, aut in ſuis domibus eos, nec etiam ſuos generos tenere poſſit, neque eos ſibi in comitatu adhibere. Præſertim vero in eccleſia, ubi beneficia, ſeu prębendam obtinet, eos minime teneat in grave aliorum ſcandalum. Quotieſcumque vero ſecus fecerit, triginta pondo perſolvat, eaque ſumptibus juſtitiæ, accuſatori, & judici, ſi accuſator deſit, æquis partibus applicentur. Epiſcopis vero, & judicibus eccleſiaſticis valde commendatur omnia adimplere, quæ contra filios clericorum concilium Tridentinum decrevit.

Conc. Later. ſub Leone X. ſeſſ. 11. Mexic. 1. c. 51. §. 5. & Guadix tit. 5. conſt. 21. & Tolet. act. 3. c. 19. ad finem, & Gran. tit. de filiis presbyter. & ſynod. de Oſma tit. 8. conſt. 1. §. 9.

Seſſ. 25. c. 15.

LIBRI QUINTI TITULUS XI.

De ſententia excommunicationis.

§. I.

CUm excommunicationis ſententia pœna valde gravis ſit, & gladius ſalutaris, quo eccleſia utitur, ut fideles in officio contineantur, & a vitiis revocentur; levi de cauſa exercendus non eſt, ne magis contemni, quam formidari videatur. Quapropter ex decreto concil. Tridentini præcipit hæc ſynodus, ne excommunicationes pro rebus furto ſubtractis decernantur, ſi res illæ ablatæ quinquaginta pondo valorem non attingunt: de quo valore per informationem, aut juramentum partium conſtet, necnon aliis adhibitis diligentiis arbitratu epiſcopi ſufficientibus, quibus non obſtantibus, res hujuſmodi recuperari minime potuerunt, & non aliter. Excommunicationes etiam ad effectum manifeſtandi rem aliquam occultam, niſi in re gravi, & magni momenti, quæ præſtitis omnibus diligentiis aliter revelari non poteſt, minime concedantur. Quod

Seſſ. 25. c. 3. de reform. Mex. 1. c. 14 ſynod. de Quiroga conſt. 21. & con. Milan. 4. 3. p. tit. de foro epiſc. Granat. tit. de ſent. ex commun. n. 6. 7. 8.

A ſi excommunicationes hujuſmodi petantur lite aliqua inchoata, vel ad teſtes, vel ad alicujus rei ad litem ſpectantis declarationem, niſi citata parte minime concedantur: quibus illi ſolummodo ligentur, qui in favorem ejus, ad cujus inſtantiam excommunicatio decreta eſt, aliquid noverint: præterea pro rebus in facto conſiſtentibus, & permanentibus, veluti pro limitibus, finibus, aut metis, pro jure paſcendi, ſcindendi, aut venandi, aliiſve rebus ſimilibus, quæ aliter de jure decerni poſſunt, ne concedantur.

§. II.

B Porro ſtatuitur, ac jubetur, ne excommunicationes hujuſmodi pro rebus furtivis, vel ad effectum revelationis ab alio, quam ab epiſcopo, ut concilio Tridentino conſtitutum eſt, decernantur: & tunc non alias, quam cauſa diligenter, & mature per epiſcopum examinata, ſub pœna pondo triginta fabricæ eccleſiæ, accuſatori, & piis operibus applicandorum. Quam pœnam incurrat judex eccleſiaſticus, qui id propria auctoritate effecerit, (non obſtante quacumque in contrarium conſuetudine.) Nullatenus autem cenſuræ hujuſmodi, aut aliæ, citationeſve in albo expediantur, ut fraudes, & falſitates, quæ inde ortum habere poſſunt, omnino vitentur.

Seſſ. 23. c. 3 Mila 4. 5. p. tit. de foro epiſc. verbo cum vero, verſ. ibi (neq; vero ejus vicario etiam generali,) & ſynod. de Oſma tit. 3. conſt. 1. §. 23. & prov. de Quiroga act. 3. c. 4. Granat. tit. de ſent. excommun. n. 6. Granat. tit. de ſent. excomm n. 3. & ſynod. de Quiroga conſt. 18.

§. III.

C Ut excommunicati ab aliis fidelibus evitentur, & hoc modo incitati, quam primum ſibi remedium quærant, & a peſſimo ſtatu, in quo verſantur liberari procurent, ſtatuit, ac mandat hæc ſynodus, ut in unaquaque parochia in loco publico, ubi legi poſſit, tabella una collocetur, quæ nomina ſcripta contineat eorum, qui in tali parochia excommunicati ſunt. Parochi vero, aut ſacriſtæ ſingulis dominicis diebus infra miſſarum ſolennia tempore offertorii, excommunicatos hujuſmodi denuntient; aliter quoties in hoc negligenter egerint, pondo dimidium fabricæ eccleſiæ perſolvant. In reliquis vero eccleſiis, & monaſteriis hoc item annuntiari curent, ut ubique notificant, & a divinis officiis arceantur.

D

§. IV.

Quia vero nonnulli adeo obſtinato animo ſunt, ut ſpirituale detrimentum contemnentes, per multum tempus in excommunicatione, aut in aliis eccleſiaſticis cenſuris inſordeſcant; ſtatuit, ac præcipit hæc ſynodus, ut ſi aliquis clericus per decem dies excommunicatus, aut ſuſpenſus permanſerit, pondo duo perſolvat: ſi per viginti dies, pondo quatuor: ſi per menſem, pondo ſex: ſicque cum tempore contumaciæ pœna etiam accreſcat. Quæ quidem mulcta fabricæ eccleſiæ, & executori æque applicetur. Hoc tamen declaratur, ne ſcilicet per totum tempus prædictum excommunicatus clericus hujuſmodi fructus, & obventiones beneficii ab eo obtenti lucretur. Si vero per annum cenſura innodatus perſeveraverit, carcere includetur; & contra eum, uſque ad beneficii privationem procedetur, & aliis etiam pœnis plectetur quas epiſcopus judicaverit.

E

Gran. tit. de ſent. excom. n. 1. & ſynod. de Quiroga conſt. 19.

§ V.

§. V.

Si vero aliquis sæcularis in excommunicatione per mensem, aut per majus temporis spatium, postquam ei fuerit notificata, insorduerit, pœnas a jure statutas incurrat: si vero per annum in dicta excommunicatione perseveraverit, in eum tamquam de hæresi suspectum ex decreto concilii procedetur.

§. VI.

Cupiens hæc synodus, ut nullus in excommunicationis statu perseveret, videnſque ex eo aliquos in eo permanere, quod ad civitatem, seu oppidum, ubi judex habitat, quod valde distare solet, accedere debeant absolutionem recepturi; aut ex eo, quod ratione absolutionis ab excommunicatione, aliqua recipiant salaria, aut recipi patiantur; facultatem quoque curatis dat absolvendi quascumque personas ab excommunicationibus pro rebus furtivis decretis, si eis constiterit de satisfactione partium, tam quoad sortem principalem, quam quoad expensas. Absolutionem autem, si notoria sit excommunicatio, aut excommunicatus denuntiatus fuerit, conferent coram notario, & testibus: idemque intelligatur ab eis posse fieri ad instantiam partis, absolvendo eos, quos pars absolvi consenserit in totum, vel ad reincidentiam.

§. VII.

Ne ministri ecclesiæ, aut aliæ quæcumque personæ ob ignorantiam efficiant quod tempore interdicti, aut cessationis a divinis jure prohibitum est, hæc synodus juxta contenta in capitulo *Alma mater*, declarat ab eis sequentes regulas observari.

¶ Tempore apostolici, seu ordinarii interdicti, missa, & alia divina officia celebrentur clausis januis, & ab ecclesia interdictis, & excommunicatis exclusis; tantummodoque clericis non conjugatis admissis.

¶ Ex sacramentis vero hæc administrentur; videlicet, baptismus parvulis & adultis conferatur; confirmatio omnibus; pœnitentia sanis, & ægrotis; eucharistia ægrotis tantummodo cum eadem solennitate, quæ servatur in tempore quando non est interdictum; matrimonii quoque sacramentum per verba de præsenti; benedictio tamen nuptialis eo tempore conferri non potest. Extrema unctio nulli potest tunc ministrari; sepultura vero in loco sacrum solum clericis non conjugatis, qui non fuerint violatores interdicti concedatur.

¶ In die nativitatis domini, resurrectionis, & pentecostes, & in festo corporis Christi cum octava, & in die assumptionis beatæ Mariæ, sicut in literis apostolicis Eugenii quarti, & Martini quinti continetur, interdictum tollatur: dies autem prædicti cum omni solennitate celebrentur, a primis usque ad secundas vesperas.

Tempus cessationis a divinis.

Tempore cessationis a divinis hæc observentur.

¶ Primo, cessatione a divinis stante, eo in loco divina officia celebrari non possint in ulla ecclesia, sed omnino cessent.

¶ Secundo, ad sacram eucharistiam renovandam, singulis octo diebus, sacerdos (uno adhibito ministro secreto) poterit missam celebrare.

¶ Tertio, quoad horas recitandas, eas singuli solum recitent, non autem bini, privilegiatis exceptis.

¶ Quarto, quoad baptismum, tam parvulis, quam adultis cum omni solennitate necessaria conferatur, ac si non esset interdictum, nec cessatio a divinis; itidemque fiat de sacramento confirmationis.

¶ Quinto, quoad sacramentum pœnitentiæ, tam ægrotis, quam sanis, ministretur.

¶ Sexto, eucharistia ad infirmos solenniter, & pulsato cymbalo, etiam si divina officia non recitentur, deferri poterit.

¶ Septimo, extrema unctio nulli possit personæ conferri.

¶ Octavo, ecclesiastica sepultura presbyteris concedi poterit in cœmeterio, non intra ecclesiam.

¶ Nono, matrimonium per verba de præsenti contrahi poterit, benedictiones tamen nuptiales nequaquam dentur.

¶ Decimo, & ultimo, quoad literas apostolicas, & privilegia aliquibus concessa, ut his temporibus missam audire possint, illi, qui ea obtinent, si tantum sibi ad tempus interdicti concessa sunt, tempore cessationis a divinis literis, & privilegiis hujusmodi ne utantur, & vice versa: obtinentibus tamen literas, & privilegia hujusmodi valde commendatur, ut antequam eis utantur, viros doctos consulant, & de literis, & privilegiis hujusmodi inquirant, ad quæ se extendant, [a] & per bullam cruciatæ, vel aliter sint revocata; ne formam in eis præscriptam excedant, & eis, ut decet, sine aliquo conscientiæ scrupulo utantur. Item in his locis, ubi in privatis domibus sacrum peragi consuevit, una solum missa singulis diebus celebrari possit.

a] *Forte*, & an per bullam. *M.*

LIBRI QUINTI TITULUS XII.

De pœnitentiis, & remissionibus.

§ I.

MAgni ponderis, & momenti in ecclesia est, toto conatu ad id incumbere, ut homines, qui in statu innocentiæ minime perseverantes ab eo cecidere, sancti pœnitentiæ sacramenti beneficio restituantur, & revocentur. Quia vero in hoc ministerio versari non minus difficile, quam salutare est, hæc synodus confessarios omnes exhortatur, & monet, ut sui officii memores, æternam animarum salutem, quæ sibi commissa est, omni Christiano zelo procurent; talesque se gerere contendant, ut aliis beatitudinis januam aperientes, ipsi ab ea non excludantur. Quo vero in hoc officio exercendo melius dirigantur, hæc decreta proponuntur.

§ II.

Nullus sacerdos, sive sæcularis, sive regularis, ex quocumque privilegio, aut consuetudine sæcularium personarum, etiam sacerdotum confessiones audire potest, nec idoneus ad id reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopo per examen, si illi videbitur esse ne-

ANNO CHRISTI 1585.

Guadix dicto tit. 3. const. 23. & 24. De hac mat. consule: Bart. de Medina in sum. c. 11. § 14 & Hieronymũ Curiel, tract. de cessatione a divinis p. 164. & Joannem Gutt. in qq. canonicis c. 10. Anton. Gomez late in exposit bullæ cruciatæ clausula 5. & 6. an. 20. fol. 59. colum 2. & post clausulam 11. ibi fol. 121.

Conc. Trid. sess. 14. c. 1 & 6. de sac. pœnitent. Mex. 1. c. 8. Guadix tit. 2. a const. 19. cum seq. Mila. 1. p. 2. quæ pertinent ad sacramenti pœnitentiæ administrat. Granat. tit. de pœn. & remission. synod. de Quiroga const. 11.

Conc. Milan. 4. p. 2. tit. quæ pertin. ad sact. pœnit. Idem Milan. 5 tit. quæ ad pœnit. sactam.

ANNO CHRISTI 1585.

necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat juxta præscriptum concilii Tridentini, cujus auctoritatem sequuta hæc synodus, omnibus hujus provinciæ sacerdotibus, tam sæcularibus, quam regularibus jubet, ut sine approbatione, & facultate diœcesani sacramentum pœnitentiæ ne administrent: aliter confessiones factas irritas declarat, & pœnitentes a peccatis non esse absolutos: ac præterea hi, qui secus, ut dictum est, confessiones audierint, pro qualitate delicti, & sacrilegii hac in re commissi, punientur. Itidem declarat hæc synodus illos confessarios, quibus episcopus limitatam facultatem ad certos personarum status concesserit, reputari idoneos non debere, ad aliarum personarum confessiones audiendas. Nec per bullam cruciatæ eligi possunt in confessarios ab aliis, quam ab hujusmodi personis. Confessiones vero, si quas audierint, facultatem, & approbationem suam excedentes, irritæ sunt, & nullæ.

pertinent, & S. Carolus Borrom. in tract. de hoc tit. editum quem refert Antonius Posselvinus lib. 3. Juæ bibl. selectæ c. 23. fol. 286.

Sess. 23. c. 15.

§ III.

Ad tollendas difficultates, quæ oriri possunt, declarat hæc synodus confessarios omnes ex licentia episcopi expositos, si is obierit, in eadem facultate, & auctoritate remanere, donec a sede vacante, aut ab episcopo successore facultas hujusmodi revocetur, aut limitetur.

Mexic. 1. c. 9. & Gran. tit. de pœniten. & remiss. n. 4 & 5. & synodal. de Quiroga const. 12. & prov. ejusdem act. 3. c. 47. & Lim. 3. act. 2. c. 14.

§ IV.

Quo vero libere, & integre confessarius convenientem medicinam culparum morbis afferre possit, nulloque affectu, quominus id præstet, impediatur; præcipit hæc synodus, & interdicit, ne ullus confessarius quidquam a pœnitente accipiat, cum is ad sua peccata confitendum accedit, vel statim postquam ea confessus est, ita ut ejus rei causa dari intelligatur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Ac præterea teneatur in foro conscientiæ restituere id, quod hac de causa accepit, fabricæ ejus ecclesiæ, in qua confessiones audit. Si vero primo de hoc delicto convictus fuerit, ab hujusmodi officio per annum suspendetur: si secundo, per duos annos: si tertio, ad audiendas confessiones in perpetuum inhabilis reddetur, & a beneficio, si illud obtinet, privabitur: si vero non, tamdiu exulerit, quamdiu episcopo videbitur.

Adversus sacerdotes, tum sæculares, tum regulares in hoc sacrilegii delicto incidentes, excommun. pœnam infligit. conc. 4. Mil. p. 2. tit. quæ pertinent ad faciam pœnit. verb. excom. Provinc. de Quiroga act. 3. c. 27. juvat Guadix tit 2. const. 3. & Gran. tit. de pœnit. & remiss. n. 2. conc. Mil. 3. fo. 591. verb. si pœniteut. & 4. tit quę pertinent ad sacram. pœn. verb. demonstret, & Syn. de Osma tit. 3. const. 5. §. 8.

§ V.

Quoniam verò multi curati, & confessarii Indorum, vel ob imperitiam linguæ pœnitentium, vel ob alias causas, aliquod, vel aliqua peccata tantummodo audiunt, ut inde materia ad absolvendum sibi suppeditetur, confessionem dimidiantes, graveque delictum contra integritatem hujusmodi confessionis committentes: hæc synodus statuit, ac præcipit, ne imposterum, præterquam in mortis articulo ullus sacerdos ante quemquam absolvat, quam integre a pœnitente audierit, & intellexerit omne id quod opus est, ut integre confiteatur. Quod si aliquid ad pœnitentiæ substantiam necessarium, a pœnitente intelligere non possit, eum ad alium sacerdotem in ea lingua peritiorem remittat. Si vero secus fecerit, pro gravitate delicti punietur.

Conc. Trid. sess. 14. c. 5. de confes.

§ VI.

Æquum est, ut hoc sacramentum, quæ medicina peccatorum est, ita decenter administretur, ut omnis ab eo peccandi occasio abhorreat. Quare præcipit hæc synodus, ut in ecclesiis sedes constituantur, ad mulierum confessiones audiendas; ita ut inter confitentem, & confessorem tabella interjecta sit cum foraminibus, seu clathris, per quos confessiones audiantur. Sedesque hujusmodi ad confitendum ita pateant, ut tam pœnitens, quam confessor conspiciantur. In hospitalibus vero, aut eremitoriis mulierum confessiones ne audiantur, nisi in sede, ut præmissum est, constituta id fiat. Nec sine causa necessaria in privatis ædibus confessiones audiantur.

§ VII.

Sæpe evenit ex eo, quod infirmus ægritudinis suæ periculi non admonetur, nec ad confitendum peccata incitatur, dum sibi constans est, eumdem postea ægritudine urgente, absque peccatorum confessione mori, & æterno forsan supplicio damnari. Quare juxta motum proprium felicis recordationis Pii papæ V. hæc synodus statuit, ac præcipit, omnibus medicis, qui ad curandum infirmum jam in lecto jacentem, fuerint vocati, ut eum primum admoneant, quatenus peccata sua confiteatur: quibus si per schedam confessarii non constiterit, ab infirmo id præstitum esse, amplius quam tres dies infirmum ne visitent. Quod si secus fecerint, pœnas in motu proprio prædicto contentas incurrant: videlicet perpetuam infamiam, privationem gradus, quem in medicinæ facultate obtinent, exclusionem a congregatione doctorum, & eorum, qui in universitatibus, honoris gradu insigniti sunt. Ac præterea decem pondo persolvant fabricæ ejus ecclesiæ in qua infirmus commoratur. Idem etiam chirurgis injungitur, & eorum conscientiæ imponitur, ne saluti corporis prospicientes, aliquid contra salutem animæ consulant, aut præciant. Ne vero eorum, quæ in motu proprio hujusmodi præcipiuntur, ignorantia præsumatur; jubet hæc synodus, ut in omnibus cathedralibus ecclesiis hujus archiepiscopatus, & provinciæ, quotanis initio quadragesimæ is publicetur.

§ VIII.

Quoniam verò hæc synodus, ut sufficienti doctrina confessarios instrueret, & eorum, quæ ad suum officium pertinent, admoneret: præsertim vero in casibus, & difficultatibus quibusdam specialibus in hoc archiepiscopatu, & provincia occurrentibus; cupiensque fidelium pœnitentium necessitati occurrere, directorium confessorum, & pœnitentium constituit, & approbavit: eam ob causam statuit, ac jubet, ut curati omnes hujus provinciæ, tam sæculares, quam regulares, & quicumque sacerdotes, qui confessiones sunt audituri directorium hujusmodi secum habere teneantur, ejusque formam observent; aliter, qui illud non habuerit, & ad aliquod beneficium concurrat, ab eo concursu excludatur, donec directorium habeat: beneficiati vero illud non habentes, a suis beneficiis suspendantur quo usque hujusmodi directo-

ANNO CHRIS... 1585.

Ita sanx... Greg. XI... notat Ze... do ad se... lib. decre... lium coll... 11. n. 5. G... dix 2. co... 30. Milan... p. 2. tit. q... pertinent... sacram. p... nitent. adr... niſtration... verbo ſa... cerd.

Gran. tit. pœnit. & miſſ. n. & ſynod. de Quir... conſt. 15. provinc. ejuſdem act. 3. c. 2... & Limen. act. 2. c. 2... ſynod. de Oſma tit. conſt. 1. §. Mex. 1. c. §. 2. & M... 2. c. 8. & G... nat. tit. pœnit & miſſ. n. 1 Motus pr... Pii V. co... 3. & Gre... XIII. con... 71. fol. 3... bullario... poſt. de... conſule... ſevinum... bibliothe... ſelectæ li... 14. c. 4... 153 & Ze... do ad dec... col. 107... colect. fol. 363. Cum di... motibus propriis V. & Greg. XIII. lo... tur lex... 3. tit. 16... 3. recop...

Mexic. 10. Mila... 8. tit. pertinen... ct. pœn... miniſtr. jubemus... ſyn. de... roga co... 17. & Lit... 3. act. 3. c... & conc. 2 tit. dec... 17. & Mi... fol. 591. v... graviſſim... Milanen... tit. quæ... tinent a... cram po... verbo m... ci quicu... & ſynod... Oſma ti...

ANNO CHRISTI 1585.

rectorium sibi comparent, & perlegant; Nemo autem ad majores ordines admittatur, nisi prius constiterit revera penes se habere directorium hujusmodi, ad cujus præscriptum examinari debeat. Examinatoribus vero præcipitur, & eorum conscientiæ injungitur, ut sine ulla exceptione (omni humano affectu posthabito) decretum hujusmodi observent, & executioni mandent, tam quoad examen ad ordines, facultatem celebrandi, & confessiones audiendi, quam quoad concursum beneficiorum.

§ IX.

Semper in ecclesia catholica viguit consuetudo, qua atrociora quædam, & graviora crimina episcopis reserventur, ut difficultate absolutionis, ea subditi perpetrare formident. Quam ob causam sanctum Tridentinum concilium decernit hanc casuum reservationem maxime convenire, & episcopos in sua diœcesi posse casus reservare; cujus auctoritatem sequuta hæc synodus, declarat in hoc archiepiscopatu, & provincia, hos esse casus episcopis reservatos, a quibus nullus absolvat, nisi ei ab episcopo facultas permissa sit.

Casus episcopis reservati.

1. IN primis homicidium voluntarium, aut abortum cum effectu procurare.

2. Qui circulis dæmones coercent, ut cum eis loquantur.

3. Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia hujus generis eucharistia, oleo sancto, lapidibus, aut altaribus, sacrisve rebus abutuntur.

4. Qui sacrilegium commiserit, aut ecclesiam violaverit.

5. Qui in damnum proximi pejeraverit.

6. Qui excommunicationem ab episcopo, superiorive, aut judicibus ecclesiasticis decretam incurrerint; excepta excommunicatione pro rebus furtivis, quam incurrentes post satisfactionem parti factam, a curatis, & rectoribus absolvi poterunt.

7. Qui matrimonio conjuncti altero conjuge in Hispania relicto in his partibus quinque annis amplius commorantur.

8. Qui matrimonium clandestinum contrahere attentabunt; & tam sæculares, quam regulares, qui in eo intervenerint.

9. Qui solutionem decimarum, aut primitiarum, verbo, consilio, aut opere prohibuerint.

10. Qui publice blasphemaverint.

11. Qui incestum matrimonium dirimens admiserint.

12. Sodomiam, aut bestialitatem committentes.

13. Qui scripturas in præjudicium proximi depravaverint.

14. Incendiarii, qui scienter, & prudenter incendium admittunt, si adhuc publicati non fuerint: quando quidem post publicationem absolutio reservata est sanctissimo domino nostro papæ.

ANNO CHRISTI 1585.

EXCOMMUNICATIONES quoque latæ sententiæ ab hac synodo statutæ, quarum absolutio episcopo reservatur, sunt hæ.

1. QUi jubent, aut consentiunt taurorum cursus in cœmeteriis.

2. Qui ecclesias obsident, earum januas claudunt, & ingressum impediunt.

3. Qui pro reliquiis sanctorum pretium recipiunt.

4. Hispani, qui liberum Indorum, & servorum consensum ad matrimonium impediunt.

5. Qui in concubinatu cum consanguinea intra quartum gradum, aut cum infideli vivunt.

6. Examinatores, qui suffragium, quod secreto tulerunt, revelant.

7. Qui clericis peregrinis testimonium non deferentibus, necessaria ad missam celebrandam tribuunt: judices etiam, qui eis licentiam concedunt, testimoniis prædictis minime recognitis.

8. Clericus, qui ex sua regione sine facultate discesserit.

9. Qui aliqua Christianæ doctrinæ documenta in suam linguam conversa Indis, sine ordinarii facultate dederint.

10. Qui libros sine licentia imprimunt.

11. Qui decimarum exactionem impediunt.

12. Qui bona alicujus capellæ, absque eo, quod locentur, aut aliter in utilitatem capellæ exerceantur, in depositum dant.

13. Sæculares, qui dum divina celebrantur officia intra chori cancellos ingrediuntur, contra id, quod titulo de celebratione missarum prohibetur.

14. Qui matrimonium per verba de præsenti contrahere attentant sine parocho, & testibus, & qui in hujusmodi contractu intervenerint.

Hæc, quæ libris quinque certis titulis distinctis, statuta, decreta, atque sancita continentur, provincialis Mexicana synodus, ut publicum in perpetuum monumentum extet, subscribi, & sigillo in forma communiri mandavit. Mexici die decima sexta Octobris, anno incarnationis dominicæ, millesimo quingentesimo octuagesimo quinto.

P. archiepiscopus Mexicanus. Fr. Garcias episcopus Guatemalensis. Fr. Joannes episcopus Mechoacanensis. D. episcopus Tlaxcalensis. Fr. G. episcopus Yucatanensis. Fr. Dominicus novæ Galiciæ episcopus. Fr. B. episcopus Antequeranus.

In veritatis testimonium meum nomen subscripsi.

Doctor Joannes de Salzedo secretarius.

NOs Antonius, tituli SS. Joannis, & Pauli præsbyter cardinalis Carrafa, fidem facimus, & attestamur synodum provincialem a reverendissimo D. archiepiscopo Mexicano cum suis provincialibus episcopis anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto celebratam, a sacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando auctoritate sanctissimi domini nostri præpositorum emendatam, atque aptatam fuisse. Ejusque synodi originale apud ipsam congregationem remansisse,

cum

ANNO CHRISTI 1585.

cum quo præsens synodus hoc libro chartarum centum viginti septem, quarum prima incipit, in nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus sancti: ultima vero desinit, Doctor Joannes de Salzedo secretarius, descripta & collata, in omnibus, & per omnia concordat. In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infrascripto secretario item subscribi, sigillumque nostrum, quo in congregationis prædictæ literis, & scripturis obsignandis utimur, apponi mandavimus. Romæ die vigesimo septimo Octobris, millesimo quingentesimo octuagesimo nono. Ita est. A. card. Carrafa. Laurentius Frizolius sacræ congregationis antedictæ secretarius de mandato. *Et est signatum sigillo illustrissimi D. cardinalis Carrafa.*

† *Locus sigilli illustriss. C. Carrafa.*

" ** STATUTA

ORDINATA A SANCTO CONCILIO provinciali Mexicano III. anno domini 1585.

Ex præscripto sacrosancti concilii Tridentini decreto sess. 24. cap. 12. de reform. verbo, Cetera.

Revisa a Catholica majestate, & a sacrosancta sede apostolica confirmata anno domini 1589.

SAncta synodus provincialis in civitate Mexicana, quæ provinciæ novæ Hispaniæ caput & metropolis est, legitime congregata: præsidente in ea illustrissimo, & reverendissimo D. D. Petro Moya de Contreras, ejusdem civitatis, & diœcesis archiepiscopo, per cujus indictionem, & convocatorias literas eadem synodus, hoc anno domini millesimo, quingentesimo, octuagesimo quinto, inibi celebrata fuit, prout celebratur de præsenti; *Illustrissimo domino archiepiscopo metropolitano, & reverendissimis dominis episcopis suffraganeis, cathedraliumque hujus archiepiscopatus, & provinciæ ecclesiarum decanis, & capitulis, omnibusque beneficiatis, vicariis, parochis, capellanis, & clericis cujuscumque ordinis, qualitatis, & præeminentiæ honore fulgentibus; ac quibuscumque ejusdem provinciæ notariis, scribis, & officialibus, quos hic contenta concernunt, aut concernere possunt, in Christo Jesu domino nostro, qui vera salus est, salutem &c.*

Quamvis nobis Christiana religio non ostenderet quantum sacrarum ceremoniarum ritus, & observantia conferat, ut animus ad divinum cultum, & veræ religionis custodiam elevetur: juvat tamen plurimum communis omnium nationum consensus: in quibus nulla unquam fuit adeo barbara, quæ licet suos falsos Deos, tamquam veros colendo erraverit, primo tamen humanorum bonorum principio, & causæ, nempe Deo, adorationem, ac reverentiam tribuit. Sic enim ceremoniarum ritum necessarium esse gentes æstimabant, ut in earum debita observantia spes suas collocarent: incuriæ autem, ac negligentiæ in eis commissæ adversos eventus imputarent; eosque præ cæteris religiosores, & magis pios judicantes, qui se in earum ritu diligentiores ostendissent. Quin etiam tam divina fide, quam communi experientia constat, exteriori ceremoniarum cultu ad divinarum rerum contemplationem spiritum summopere excitari, ac suavissime ferri. Unde videmus tot in lege scripta ceremonias a Deo præscriptas; illarum quidem figuras, quibus redemptor noster, ejusque sacri discipuli usi fuerunt, quasque mater, ac magistra nostra catholica Romana ecclesia, vel per traditionem apostolicam, vel sancto zelo, ac divina providentia, ad piorum, & obedientium catholicorum ædificationem, superborumque, & arrogantium hæreticorum, ac infidelium confusionem introductas recepit: quarum quædam universales, ac toti ecclesiæ communes, ut in sanctorum sacramentorum, aliorumque cælestium mysteriorum administratione; quædam vero pro cujusque provinciæ, & ecclesiæ instituto peculiares existunt. Ut igitur non solum sancta hæc metropolitana ecclesia Mexicana, sed etiam reliquæ, ejusdem archiepiscopatus, & provinciæ cathedrales ecclesiæ, tam in divini cultus, & divinorum officiorum ceremoniis, quam in legibus, & statutis per earum prælatos, capitula, atque ministros custodiendis & observandis, omnimodam, (ut par est,) conformitatem habeant; atque adeo diversitatem (quæ plurium sæpe absurdorum causa esse dignoscitur) quoad fieri possit, fugiant: Idcirco hæc eadem sancta provincialis synodus, collata sibi a sacrosancto concilio Tridentino, ad præmissa omnia, & singula auctoritate fungens, in ejusdem sancti concilii obedientiam, & executionem, ac eorum, quæ tam in missali, & breviario sanctissimi patris nostri felicis recordationis Pii papæ V. jussu editis; quam in hujus metropolis, ad quam ceteræ ejusdem provinciæ cathedrales ecclesiæ conformari, & regulari debent, erectione disponuntur, & ordinantur, observantiam; statuit, decernit, & mandat, ceremoniale, & statuta infra scripta, in omnibus ejusdem archiepiscopatus, & provinciæ cathedralibus ecclesiis hujusmodi inviolabiliter observari, practicari, ac executioni mandari. Pro cujus rei fundamento præcipit ejusdem metropolitanæ ecclesiæ erectionem poni, tenoris (videlicet) sequentis.

D. Aug. lib. 10. de civitate Dei c. 4. & D. Thomas lib. 3. contra gentes c. 120.

Sess. 24. c. verbo, cet de reform. sinè capitu Juvant di na verba Greg. qu refert car Ant. Carr ex ejusde sanctissim pontificis epistol. to. in respon. 3. interrog D. Aug. p mi Anglo epist. fol 53

INDEX CAPITUM HUJUS LIBRI.

Sancta Mexicana ecclesia erectio.

Prima statutorum pars continet.

Cap. I. De possessione prælati capienda, & modo.
Cap. II. De loco capitularium.
Cap. III. De decano, & ejus præeminentiis.
Cap. IV. De archidiacono.
Cap. V. De cantoris officio, ac dignitate.
Cap. VI. De scholastici dignitate.
Cap. VII. De thesaurario.
Cap. VIII. De canonicis.
Cap. IX. De integris, ac dimidiis portionariis.
Cap. X. De decimarum partibus, ad prælatum, capitulum, fabricam, hospitale, & servientes pertinentibus.
Cap. XI. De forma in admittendis ad possessionem prabendatis habenda.
Cap. XII. De modo, ad hoc ut prabendati noviter recepti sciant ceremonias, servando.
Cap. XIII. De his, quæ prabendati, & alii ministri in divini cultus ministerio, ac beneficiorum, officiorumque suorum exercitio agere debent.

Cap.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. XIV. Qualiter omnes cathedralium ecclesiarum prebendati certis anni temporibus cappas chori gestare debent.
Cap. XV. De respectu, & obedientia debita præsidenti, ac de ejus officio.
Cap. XVI. De his quæ ceremoniarum magister erga ingredientes chorum præstare tenetur.
Cap. XVII. De ordine per capitulum capitulariter egrediens servando.
Cap. XVIII. De magistri capellæ officio & cantoribus.

Secunda statutorum pars continet.

CAp. I. De capitulis in ecclesia habendis, illorumque tempore, & assistentia modo.
Cap. II. Quando, & quomodo convocanda sint capitula ante diem.
Cap. III. De capitulo in choro, non nisi de levibus rebus habendo.
Cap. IV. De generali capitulo binis quibusque mensibus habendo.
Cap. V. De negotiis gratiam, vel justitiam concernentibus.
Cap. VI. De modo, quo gratia in capitulo facta contradici potest.
Cap. VII. Quomodo negotium per suffragia conclusum iterum tractari non possit.
Cap. VIII. De horum statutorum lectione, ac repetitione.
Cap. IX. Quomodo mulctæ per capitulares remitti non debeant.
Cap. X. De secretarii capitularis officio, & obligatione.
Cap. XI. De sigillo capituli.

Tertia statutorum pars continet.

CAp. I. De iis, quæ reddituum decimalium administratores agere debent.
Cap. II. De œconomis.
Cap. III. De fabricæ bonis.
Cap. IV. De anniversariis, & commemorationibus.
Cap. V. De scripturis ecclesiæ, & earum custodia.
Cap. VI. De candelis die purificationis beatæ Mariæ distribuendis.
Cap. VII. De requie, ejusque usu, ac tempore.
Cap. VIII. De iis, quæ amittit, qui prædicta requie utitur.
Cap. IX. De iis, quæ lucrari possunt prebendati, qui a prælato occupantur.

Quarta statutorum pars continet.

CAp. I. De patitur prebendatis ægrotantibus concesse.
Cap. II. De patitur prebendatis extra civitatem concesso.
Cap. III. De iis, quæ cum prebendatis ægrotantibus, in mortis periculo constitutis agenda sunt.
Cap. IV. Quomodo ægrotanti prælato ecclesiastica sacramenta sint administranda.
Cap. V. Quomodo prebendatis ægrotantibus eadem sacramenta ministrari debeant.
Cap. VI. de campanarum pulsatione, defuncto prælato, facienda.
Gap. VII. De modo sepeliendi prælatum defunctum.
Cap. VIII. De modo sepeliendi prebendatos defunctos.
Cap. IX. De iis, quæ quilibet capitularis agere tenetur, in prælati, vel alicujus capitularis obitu.
Cap. X. De injuriis verbo, aut facto illatis.

ANNO CHRISTI 1585.

ERECTIO ECCLESIÆ MEXICANÆ, quæ eadem est, cum ceteris ejusdem provinciæ.

JOANNES de Cummarraga, Dei & apostolicæ sedis munere episcopus, & servus ecclesiæ Mexicanensis, cujus sub Christi Dei euangelio æterno militanti, gratia, & pax a Deo Patre, & ejus consubstantiali unigenito Filio pacis auctore, qui sui divini corporis effuso sanguine donavit nobis omnia delicta, delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris, sive, quæ in cælis sunt. Placuit divinæ bonitati Hispaniarum regnis adeo celebres præficere heros, qui ne dum barbaricos enses, ac mores, qui illorum victoriam sequuntur e medio effugarent: verum sui patrimonii, ac vitæ prodigi facti, remotissimas, & incognitas penetrarunt regiones: ac idololatriæ monstro inde sublato, euangelium vitæ, crucis vexillo hinc inde triumphante, Christianorum magna stipante caterva, plaudente religione Christiana magnis auspiciis late diffuseque plantarent. Sic sunt serenissima regina Joanna, ac illius genitus invictissimus Carolus maximus, imperator semper augustus, rei sæcularis, ex Dei electione, solus & indubitatus monarcha: quorum cura circa hoc potissimum versatur, ut omnes gentes eamdem orthodoxam profiteantur fidem, & universus orbis ad unius veri Dei cultum redigatur; fiatque unum ovile, & unus pastor, atque juxta beatissimi Pauli oraculum unum corpus, unus spiritus, una spes, unus dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, a cunctis proclametur uniformiter. Ob hoc innumeratas quippe rates, carinas, atque triremes Scyllæ, Charybdi, ac aliis compluribus cærulei maris angustiis exposuere; ob hoc sane ineffabiles suorum regnorum thesauros, quasi manu undequaque perfossa, per abruptas, & incultas oras, etiam nec assem mundani lucri inde sperantes, Herculeo illo suo animo, sæpissime, & affatim projecerunt: attentantes iter vel euntibus, vel redeuntibus, multis nominibus infaustum, nullo tamen infelicius, quam quod pluries Christiani nominis augmentum non contingebat: ac pene duplicabat molestiam, quod gentem illam omnino adversam, & inductilem, cujus utilitati potissimum, tantum laboris desudabatur. Ob hoc res utique lucidissima est, selectos viros quamplurimos, ne dum in arte militari, verum etiam in omnigena eruditione, ac pietate ad barbaros, & fere bestialiter viventes homines destinarunt: alteros quidem, qui illos suo regali sceptro submitterent; alteros vero, qui sacra Dei templa ædificarent, & ad sinceram fidei veritatem radiis veræ theologiæ illuminatos illos redigerent, & immaculatam quam ædificarent ecclesiam (si forte diabolico instinctu misceretur) a fœde barbarica appellatione vindicarent. Perspiciebat nimirum regia prudentia id, quod verissimum est, non mediocriter ad Christianæ religionis ornamentum facere, ne quid omnino canatur, aut legatur in templis, quod non gravissimo, doctissimo cuique

ANNO CHRISTI 1585.

que placere poſſit: hoc eſt, quod non ex divinis libris hauſtum ſit, aut certe a viris eximiis profectum. Demum tanta ſolertia, tam ingenti cura, & auguſta opera hujus rei ſtudio infatigabili Chriſtiani nominis ſumpta provincia annis non paucis inſudarunt, ut illis in locis, in quibus ab incognitis ſæculis Aſtaroth, Bel, Baal, Dagon, & reliquæ " baraticæ farinæ, ſpurcitiæ colebantur, jam non niſi divinum nomen ſacri hymni, hypoſtaticæ laudes, virginei cantus, divorum panegyrici, martyrum ſanguis, virginum puritas, eccleſiæ dogmata, & pontificia jura hinc inde reſonent, atque tripudient: loquantur ipſa opera, teſtentur rem quondam profanæ blaſphemiæ, & dæmonum nominibus plenæ regiones, nunc vero inſulæ Chriſtianæ, & oppida feliciſſima Chriſto, ac " gloria militia dicata hujus felicitatis participes ſunt. Cumana, perlarum flumen, Venetia minor, ſancta Martha, Nomen Dei, Diarenum, Panama, Nicaragua, Indica Chartago, Profunda loca, Perutum, Yucatanum, Cocumellum, flumen palmarum, Hiſpanica inſula, Fernandina, Margarita, " Jaimeca, & ſancti Joannis, ac alia quam plurima loca, quædam a fluminibus, quædam vero a ducum illa conqueſtantium genealogiis nomina trahentia: quæ adeo divini cultus ſchemate fulgent, exuberantiſſimis templis, ac monachorum cœnobiis hinc inde conſtructis, ut vere de illis reſpectu noſtri, divinum judicium jam verificetur, *Erunt noviſſima*, &c. Hoc vero ingens divini amoris incendium, piiſſimorum horum regum ſtudio actum eſt: quibus taliter favit divina clementia, ut non ſolum regali ſceptro cunctos noſtri ævi reges antecedant; verum pietate præcipua fidem Chriſtianam præ cunctis ampliaverint. Quapropter mihi magis interea libet, illis mentem iſtam regibus dignam, quam fortunam quamlibet amplam gratulari. O felicem Chriſti populum ſi paſſim contingat tales eſſe principes, quibus Chriſti gloria nihil ſit antiquius, qui totum regium ornatum moribus, & vita refrenant; quibus etiamſi ſceptrum detrahas, tamen reges Chriſtianos agnoſcas, in quibus ſane fortuna, quam antiquitas cæcam faciebat, " occulta videtur; qui generis ſui longe clariſſima ſchemata, morum ſuorum ornamentis illuſtrant, regiam dignitatem vitæ integritate conduplicant: imperiali aquilæ neſcio quid majeſtatis additum videtur, poſtquam hi ſimiles non habentes principes totius orbis monarchiam tenent. Quid ſupereſt? niſi ut Chriſtum optimum, maximumque comprecemur, ut iſtam mentem illis, illos vero nobis quam diutiſſime ſervet incolumes. Ad tantam itaque exuberantiam (ut ad rem breviter veniamus) horum principum devenit clementia, quod Mexicanam provinciam, inter omnes regiæ ditioni ſubmiſſas, præcipuam in terra firma, quam novam Hiſpaniam nuncupamus, ſituatam, non ſolum ab barbarico illo cultu, Chriſti fide undequaque evangelizata, mundaverint; verum & ordo hierarchicus, quem Romana tenet eccleſia, in illa obſervetur. Apoſtolico ſuper hoc implorato conſenſu, epiſcopale cathedrale templum, ac parochiales, & eccleſiaſticas dignitates, canonicatus, præbendas, beneficia, & cetera hujuſmodi in ipſa erigere, conſtruere, ædificare, & fundare omnino (regio ſuper hoc habito conſilio) decreverint: atque, ut rem effectui commendarent, me inutilem, & omnino ad tantæ rei executionem inhabilem, cum apud illos plurimi non deeſſent, qui mea ſententia cumulate valerent ſuis ſanctiſſimis votis ſatisfacere, ex angulo mei Franciſcani inſtituti ſemiſepultum extraxerunt, & in primum Mexicanenſem nominaverunt & elegerunt epiſcopum. Quorum piæ petitioni, & electioni ſanctiſſimus D. N. papa Clemens, hujus nominis ſeptimus, paternali affectu, ut par eſt, condeſcendens, apoſtolicas literas per manus regias, nobis ſuppeditandas ſolerti cura deſtinavit. Quas quidem literas in membramine more Romano conſcriptas, apoſtolico plumbo in filis ſericeis rubei croceique coloris pendente, ſanas, integras, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua ſui parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio, & ſuſpectione carentes, is qui regium agebat negotium coram magno cœtu, in præcipuo templi ſacro loco, ſancti Spiritus invocato favore, nobis præſentavit. Quas quidem ea, qua decuit, reverentia, & ſubmiſſione ſuſcepimus, & legimus. Series vero earum de verbo ad verbum eſt, quæ ſequitur.

" ſ barbarice

" glorioſæ militiæ

" Jamaico

" occulta

Clemens epiſcopus ſervus ſervorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Sacri apoſtolatus miniſterio, meritis licet inſufficientibus ſuperna diſpoſitione præſidentes, univerſi orbis provincias, & loca, ea præſertim, quæ omnipotentis Dei miſericordia Chriſtianæ veritatis lucem noſtris potiſſime temporibus inceperunt agnoſcere, frequenti meditatione intendimus; ut in illis orthodoxæ fidei cultus augeatur & Chriſtiana religio propagetur, ac eorum incolæ & habitatores, venerabilium præſulum doctrina & auctoritate ſuffulti, in eadem fide ſemper proficiant: ipſaque loca, maxime inſignia, dignioribus titulis attollantur, & majoribus honoribus decorentur; præſertim cum id catholicorum regum, & etiam Cæſareæ majeſtatis pia vota expoſcunt, & cognoſcimus in domino ſalubriter expedire. Sane cum oppidum Mexicanenſe in Indiis maris Tyrrheni Indici nuncupati, olim auſpiciis claræ memoriæ Ferdinandi Arogoniæ regis, & Eliſabethæ reginæ Caſtellæ & Legionis regnorum, per dilectum filium, nobilem virum Petrum Arias militem Segovienſem, eorum gentium armorum ad eaſdem Indias deſtinatorum exercitus generalem capitanum noviter repertis, & e manibus infidelium illas tunc occupantium ereptis, ac ad ditionem, & dominium eorum, & pro tempore exiſtentium regum eorumdem regnorum redactis, illiſque in temporalibus ſubjectis, quæ eiſdem regibus dum vixerunt, & deinde cariſſimo in Chriſto filio noſtro Carolo Romanorum imperatori ſemper Auguſto, dictorum regnorum nedum heredi, & ſucceſſori, verum etiam in deſiderio orthodoxam fidem ubique exaltandi imitatori; ac ſub eorum obedientia, & dominio, ratione dictorum regnorum, ex tunc ſucceſſive eodem Petro capitaneo gubernatore permanentibus, conſiſtens, admodum inſigne exiſtat, longumque & latiſſimum, & diſtinctum territorium circumcirca habeat; adeoque in eo ultra viginti millia vicinorum, vel incolarum, quorum plures fideles, tam noviter converſi, quam etiam alii forenſes, & de diverſis mundi partibus ad illud habitandum confluentes commorentur, & reſideant: ac in eo inter alias eccleſias, monaſteria, pia loca, ex devotione regum majeſtatis, & capitanei prædictorum inibi conſtructa: una parochialis eccleſia ſub invocatione beatæ Mariæ virginis, cum ſtructuris, & ædifi-

ANNO CHRISTI 1585.

ædificiis convenientibus, ad quam omnes ipsi fideles pro missis, & divinis officiis audiendis, ac ecclesiasticis sacramentis suscipiendis, tamquam ad eorum parochialem ecclesiam recurrunt, etiam consistit; ac idem Carolus imperator summopere cupiat eamdem parochialem ecclesiam, in cathedralem, ipsumque oppidum in civitatem Mexicanensem erigi, & instrui. Nos habita super his, cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, matura deliberatione; eodem Carolo imperatore nobis super hoc humiliter supplicante, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & ejusdem beatæ Mariæ cælestis, necnon ipsius fidei exaltationem, apostolica auctoritate, tenore præsentium supplicationibus Caroli imperatoris hujusmodi inclinati, de eorumdem fratrum consilio pariter, & assensu, oppidum Mexicanense, ac parochialem ecclesiam beatæ Mariæ, hujusmodi in cathedralem Mexicanensem, sub invocatione ejusdem beatæ Mariæ nuncupandam, pro uno episcopo Mexicanensi, qui inibi, & in illius civitate, ac diœcesi verbum Dei prædicet, & infideles ad eamdem fidem convertat; ac tam illos sic conversos, quam alios prædictos fideles, in eadem fide expertius instruat, doceat, & confirmet: ac sacramenta ecclesiastica eis ministret: & ministrari, ac prædictam erectam ecclesiam, illiusque ædificia ad formam cathedralis ecclesiæ redigi faciat; ac in civitate, & diœcesi prædictis, collegiatas, & parochiales, ac alias ecclesias, monasteria, capellas, hospitalia, oratoria, & alia loca pia; ac in illis respective in numero, & cum dotibus, ac qualitatibus decentibus per eum assignandis, specificandis: majores, principales, abbatiales, conventuales, & alias dignitates, personatus, administrationes, & officia etiam curata, & electiva: necnon canonicatus, & præbendas, integras, & dimidias portiones, capellanias, vicarias, & alia beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura, ac capitula, necnon capitulares, abbatiales, conventuales, & alias mensas erigat, & instituat respective: ac alia temporalia, spiritualia, jurisdictionalia, & pontificalia officia, omniaque & singula alia, quæ alii episcopi regnorum eorumdem facere, & exercere consueverunt, & quæ pro divini cultus augmento, & fidei hujusmodi exaltatione, ipsorumque fidelium animarum salute expedire cognoverint, faciat, & exerceat: ac omnibus, & singulis aliis privilegiis, prærogativis, præeminentiis, & gratiis, quibus alii episcopi prædicti de jure, & consuetudine, ac alias utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, utatur, potiatur, & gaudeat, ac uti, potiri, & gaudere libere, & licite valeat: Necnon in eadem ecclesia Mexicanensi capitulum canonicorum, & personarum, episcopali, & capitulari mensis, ac sigillo, & aliis insignitis, jurisdictionibus, privilegiis, & præeminentiis episcopalibus, & capitularibus, erigimus, & instituimus: ac incolas, & habitatores dictæ civitatis cum nomine decoramus; necnon eidem erectæ ecclesiæ pro illius civitate, civitatem erectam, & pro diœcesi terras, insulas, loca, & oppida, quæ idem Carolus imperator, vel ejus consilium Indiarum nuncupatum, positis limitibus, & confinibus necessariis, statui, & assignari jusserit: ac pro clero, & populo illorum incolas, & habitatores hujusmodi, respective, ac pro dote, & etiam pontificalis dignitatis, & pro tempore existentis episcopi, illius decentiori sustentatione decimas, primitias, & alia jura episcopalia, spiritualia, & temporalia de bonis, rebus, & fructibus, de quibus Carolus imperator, vel consilium hujusmodi specificarint, & ordinaverint. Itaque idem episcopus Mexicanensis in civitate, & diœcesi prædictis episcopalem jurisdictionem, auctoritatem, & potestatem exercere, ac decimas, & primitias, & jura hujusmodi percipere, & levare, ad instar episcoporum prædictorum libere, & licite valeat, applicamus, & appropriamus: Necnon jus patronatus, & infra annum, propter loci distantiam, per se, vel alium, seu alios ad id etiam ante vacationes deputandos procuratores, præsentandi personas idoneas, tam hac prima vice, quam quoties illa pro tempore vacaverint, ad ecclesiam videlicet Mexicanensem, nobis, & pro tempore existenti Romano pontifici per nos, & illum respective, in ejusdem ecclesiæ episcopum, & pastorem præficiendum. Ad vero omnes, & singulas alias dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, & præbendas, portiones, capellanias, vicarias, monasteria, prioratus, & alia beneficia hujusmodi, eidem tempore existenti episcopo Mexicanensi, ac ejus vicario, seu officiali per eum instituendis, ad easdem præsentationes Carolo imperatori prædicto, ratione regnorum Castellæ, & Legionis hujusmodi, ac pro tempore existenti illorum regi, vel reginæ de similibus consilio, & assensu reservamus, concedimus, & assignamus; non obstantibus constitutionibus, ordinationibus apostolicis, ceteriisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, decorationis, applicationis, appropriationis, reservationis, concessionis, assignationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli apostolorum se noverit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo quarto, nono Septembris pontificatus nostri, anno septimo.

Post quarum quidem literarum apostolicarum præsentationem, & receptionem, nobis, & per nos, ut præmittitur, factas; fuimus pro parte sereniſſimæ dominæ Joannæ, & Caroli semper augusti, ejusdem filii Hispaniarum regum debita requisiti, ut ad complementum literarum apostolicarum, & contentorum in eisdem procedendum, in prædicta nostra cathedrali ecclesia, ad honorem glorioſiſſimæ virginis Mariæ assumptionis dedicata, & in dicta nova Hispania fabricata, dignitates, canonicatus, & præbendas, ac portiones, aliaque beneficia, & officia ecclesiastica quotquot, & prout melius expedire videremus, tam in civitate, quam per totam diœcesim erigeremus, & instittueremus. Nos igitur frater Joannes de Cumarraga episcopus, ac commissarius apostolicus præfatus, attendentes petitionem, & requisitionem hujusmodi justas fore, & rationi consonas; cupientesque ut verus, & obediens filius apostolica jussa, nobis directa reverenter exequi, ut tenemur, commissionem præacceptavimus; & eadem auctoritate apostolica, qua fungimur in hac parte, præfata majestate instante, & petente; in prædicta cathedrali ecclesia Mexicanensis civitatis in prædicta nova Hispania, ad honorem Dei, & domini

ANNO CHRISTI 1585.

noſtri Jeſu Chriſti, ac beatiſſimæ Mariæ virginis matris ejus, in cujus, ac ſub cujus titulo per præfatum ſanctiſſimum dominum noſtrum, cathedralis eccleſia eſt erecta, tenore præſentium, erigimus, creamus, & inſtituimus.

§ I.

Decanatum, quæ dignitas prima poſt pontificalem in eadem eccleſia exiſtat: qui curet, & provideat, quod officium divinum, & omnia alia, quæ ad cultum Dei pertinent, tam in choro, quam in altari, quam etiam in proceſſionibus in eccleſia, & extra, in capitulo ubicumque conventus, eccleſiæ, ſeu capituli ad illud exolvendum congregabuntur cum ſilentio, & ea, qua decet honeſtate, ac modeſtia rite, & recte perficiantur. Ad quem etiam pertinebit, iis, quibus a choro ex cauſa diſcedere convenit, & expreſſa cauſa, & non alias, licentiam concedere.

§ II.

Archidiaconatum ejuſdem civitatis, ad quem clericorum ordinandorum examinatio, prælato ſolenniter celebrante, miniſtratio civitatis, & diœceſis, ſi ſibi a prælato injungatur viſitatio, & alia, quæ de jure communi competunt, exercere pertinebit: qui in altero tamen jurium, vel in theologia ad minus bachalaureus exiſtat, in univerſitate graduatus.

§ III.

Cantoriam, ad quam nullus poſſit præſentari, niſi in muſica, ſaltem in cantu plano doctus, & peritus exiſtat: cujus in faciſtolio cantare, & ſervitores eccleſiæ cantare docere, & quæ ad cantum pertinent, & ſpectant ordinare, corrigere, & emendare, in choro, & ubicumque per ſe, & non per alium, officium erit.

§ IV.

Scholaſtriam, ad quam etiam nullus niſi in altero jurium, aut in artibus bachalaureus, in aliqua generali univerſitate graduatus exiſtat, præſentetur: qui grammaticam clericos, & eccleſiæ ſervitores, ac omnes diœceſanos audire volentes, per ſe, vel alium docere tenebitur.

§ V.

Theſaurariam, ad quam eccleſiam claudere, & aperire, campanas pulſare facere, omnia utenſilia eccleſiæ cuſtodire, lampades, & luminaria curare, de incenſo, luminibus, pane, & vino, ac reliquis ad celebrandum neceſſariis, de redditibus fabricæ eccleſiæ exponendis ad votum capituli providere, pertinebit.

§ VI.

Necnon decem canonicatus, & præbendas, quas a dictis dignitatibus omnino ſeparatas eſſe decernimus, nec unquam unam ſimul cum dignitate aliqua obtineri poſſe ordinamus: ad quos etiam canonicatus, & præbendas nullus præſentari poſſit niſi ad ſacrum presbyteratus ordinem jam ſit promotus. Ad quos quidem canonicatus quotidie (præterquam in primæ, & ſecundæ dignitatis feſtivitatibus, in quibus prælatus, vel eo impedito aliqua de dignitatibus celebrabit) miſſam celebrare pertinebit.

§ VII.

Inſtituimus inſuper ſex integras & totidem dimitias portiones; & qui ad dictas integras portiones præſentandi fuerint, ad ſacrum diaconatus ordinem ſint promoti, in quo quidem ordine teneantur in altari quotidie deſervire, necnon paſſiones decantare: Qui vero ad dimidias, ad ſacrum ſubdiaconatus, qui quidem epiſtolas in altari, & in choro & prophetias, lamentationes, & lectiones teneantur decantare.

§ VIII.

Volumus inſuper, & ſtatuimus, quod ad dignitates, canonicatus, portiones integras, & dimidias ſupradictas, vel ad aliquod aliud beneficium totius noſtræ diœceſis, nullus præſentari valeat, qui cujuſvis ordinis, privilegii, aut officii occaſione a juriſdictione noſtra ordinaria ſit exemptus: & ſi forte contigerit exemptum aliquem præſentari, vel inſtitui, talis præſentatio, vel inſtitutio ſit ipſo jure nulla.

§ IX.

Et quia non eſt parvi momenti rectores nominare, ordinamus quod tot rectores poſſimus eligere, quot ſervitio noſtræ cathedralis eccleſiæ neceſſe fuerint: qui ad nutum noſtrum, noſtrorumque pro tempore ſucceſſorum provideri, & quando licuerit amoveri poſſint: qui exerceant in dicta cathedrali eccleſia noſtra, officium recte, & rite miſſas celebrando, confeſſiones audiendo, aliaque ſacramenta caute, & ſolicite miniſtrando.

§ X.

Ac ſex acolytos, qui acolytatus officium in altaris miniſterio quotidie, per ordinem exercebunt, ordinamus. Capellanos inſuper ſex, quorum quilibet, tam in nocturnis horis quam in diurnis, ac etiam miſſis ad faciſtolium perſonaliter intereſſe, & in unoquoque menſe miſſas viginti, niſi juſta infirmitate, vel impedimento fuerit impeditus, celebrare teneatur.

§ XI.

Præſentationem autem dictarum dignitatum, canonicatuum, portionum integrarum, ac dimidiarum, aliarumque dignitatum, canonicatuum, & portionum ſimilium futurarum, in prædicta noſtra cathedrali eccleſia creandarum, præfatis catholicis Hiſpaniarum regibus, ac eorum ſucceſſoribus, prout de jure eis competit, & auctoritate apoſtolica, reſervamus eadem auctoritate.

§ XII.

Acolytorum, & capellanorum prædictorum electionem, ſeu proviſionem, ad nos, & ſucceſſores noſtros una cum noſtro capitulo pertinere decernimus. Volumus autem, quod dicti capellani, qui pro tempore fuerint eligendi, non ſint familiares epiſcopi, nec alicujus perſonæ dicti capituli, nec fuerint tempore vacationis.

ANNO CHRISTI 1585.

§. XIII.

Officium vero sacristæ, qui ea, quæ ad officium thesaurarii spectant, ipso præsente, & de ejus commissione, & in ejus ablentia ad votum capituli exercere tenebitur.

§ XIV.

Officium organistæ, qui organa in diebus festivis, & aliis temporibus ad votum prælati, vel capituli pulsare teneatur.

§. XV.

Officium perticarii, cujus in processionibus ordinare prælato, presbytero, diacono, subdiacono, & reliquis altari ministrantibus: de choro ad sacristiam, vel altare, de alteri ad sacristiam in chorum euntibus, vel redeuntibus anteire, officium erit.

§ XVI.

Officium œconomi, sive procuratoris ecclesiæ fabricæ, & hospitalis, qui architectis, muratoribus, necnon fabris lignariis, & aliis officialibus ædificandis ecclesiis operam dantibus præerit: quique per se, vel alios, redditus, & proventus annuos, & quæcumque emolumenta, & obventiones, ad dictam fabricam, & hospitale, quovis modo pertinentia colligere, & expendere habebit; redditurus annuatim rationem de receptis, & consumptis episcopo, & capitulo, vel officialibus, ab eisdem ad hoc specialiter deputatis; Necnon ad eorum nutum eligendus, vel removendus prædicta prius per eum idonea satisdatione, quam ad administrationem admittatur.

§ XVII.

Officium insuper cancellarii, sive notarii ecclesiæ, & capituli, qui quoscumque contractus inter ecclesiam, episcopum, & capitulum, & quoscumque alios, in protocollo, & notis suis recipere, actus capitulares scribere, donationes, possessiones, census, feudos, precaria per eosdem episcopum, & capitulum, & ecclesiam, vel eisdem factas, vel in posterum faciendas annotet, & scribat, & instrumenta custodiat: partes reddituum beneficiatis distribuat, necnon rationes reddat, & recipiat.

§. XVIII.

Officium insuper canicularis, qui canes ab ecclesia ejiciat; in omnibus sabbatis, & quorumcumque festorum vigilias habentium vigiliis, & aliis, ubi, & quando per thesaurarium sibi fuerit injunctum, ecclesiam purgabit.

§. XIX.

De quibus omnibus, videlicet, quinque dignitatibus, decem canonicatibus, sex integris, & totidem dimidiis portionibus, & sex capellanis, & sex acolytis, & officiis prædictis, quia de præsenti fructus, redditus, & proventus decimarum non suppetunt, thesaurariam ex dignitatibus, quinque vero canonicatus, & omnes integras, & dimidias portiones, ad præsens

A in dicta erectione volumus suspendere. Quod si præfatis quatuor dignitatibus, & quinque canonicis redditus memoratæ quartæ partis ad præsens (quod non credimus) non suppetant; quod defuerit inter eos dividatur, secundum valorem præbendarum, & non numerum personarum; donec ad majorem quantitatem fructus pervenerint, restituendi ad præbendas prefatas, per nos, & nostros successores, ordine nobis considerando ad potiorem ecclesiæ nostræ utilitatem: ita tamen, ut cum, Deo duce, ad pinguiorem fortunam fructus, & redditus nostræ prædictæ ecclesiæ pervenerint, quam primum ad dotem thesauriariæ suspensæ applicatam desuper crescentibus fructibus au-
B ctum fuerit, thesauriariam eamdem, ex nunc erectam, & creatam esse decernimus, absque alia nova creatione, & erectione personæ per eamdem catholicam majestatem nominandæ conferendam; & consequenter dum fructus, redditus, & proventus ulterius augmentum receperint, tres integræ portiones provideantur: & successive cum excreverint fructus, dictorum canonicorum numerus, usque ad denarium numerum successive augeatur; quo expleto, tunc reliquæ tres integræ portiones, & dimidiæ successive suo ordine admittantur, & demum de redditibus superexcrescentibus, sex acolytatus, pro sex clericulis, qui in quatuor minoribus sint constituti, & acolytorum officium in alta-
C ris ministerio exerceant; & sex capellaniæ simplices, pro sex prædictis capellanis similiter provideantur: post modum vero officium organistæ, & perticarii, & œconomi, notarii, & canicularii prædictorum dicto numero successive, juxta ordinem literaliter præmissum, absque intervallo augeatur.

§ XX.

Et quia secundum apostolum, qui altari servit de altari vivere debet, omnibus, & singulis dignitatibus, personis, & canonicis, præbendatis, & integris, & dimidiis portionariis, capellanis, clericulis, sive acolytis, ceterisque officiis, &
D eorum officialibus, juxta numerum supradictum expressis, omnes, & singulos fructus, redditus, & proventus; tam ex regia donatione, quam ex jure decimarum, aut alias quovis modo, ad eos de præsenti, aut in futurum pertinentes; videlicet ordine literario, decano, archidiacono, cantori, scholastico, thesaurario, & canonicis, necnon portionibus integris, & dimidiis, & omnibus aliis supra notatis, & nominatis modo sequenti.

§ XXI.

Decano scilicet centum, & quinquaginta libras, *Pesos*, vulgariter in illis partibus nuncupatos, quarum librarum quælibet unum Ca-
E stellanum aureum, quadringentos octuaginta quinque morapetinos monetæ usitatæ Hispaniæ constituentes. Archidiacono centum, & triginta valoris ejusdem *Pesos* seu Castellanos, & cuilibet de dignitatibus totidem; & cuilibet de canonicis centum; portionariorum cuilibet septuaginta; dimidiis triginta quinque; capellanis quidem viginti; acolytis singulis duodecim; organistæ sexdecim, & notario totidem; perticario totidem; œconomo vero quinquaginta; canicularío quidem duodecim libras auri similes, totidem Castellanos, & morapetinos constituentes ex nunc, pro tunc ordine literario prout ex-

ANNO CHRISTI 1585.

primitur ſervato, cum fructus, redditus, & proventus ſuperexcreverint, applicamus, & aſſignamus.

§ XXII.

Et quia ut dictum eſt, propter officium datum beneficium, volumus & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quod prædicta ſtipendia ſint quotidianæ diſtributionis aſſignatæ, diſtributæ quotidie intereſſentibus ſingulis horis, nocturnis pariter, & diurnis exercitiis dictorum officiorum. Itaque a decano uſque ad acolytum incluſive, is qui alicui horæ non interfuerit in choro, ſtipendio, ſive illius horæ diſtributione careat; & officialis, qui ſui officii exercitio, vel executioni deerit, mulctetur ſimiliter ſingulis vicibus pro rata ſalarii; Tales vero diſtributiones, quibus abſentes privantur, aliis intereſſentibus accreſcant.

§. XXIII.

Item volumus, & eadem auctoritate ordinamus, ut omnes, & ſingulæ dignitates, canonici, & portionarii dictæ noſtræ eccleſiæ cathedralis teneantur reſidere, & ſervire in prædicta noſtra eccleſia per octo menſes continuos, aut interpolatos; alioquin nos, vel ſucceſſores noſtri, qui pro tempore fuerint, aut capitulum ſede vacante, teneantur, eo prius vocato, & audito, ſi juſtam, & rationabilem cauſam abſentiæ non habuerit, & allegaverit; perſonatum, vel canonicatum, ſive portionem, vacantem pronuntiare; & de illo, vel illa idoneis ad præſentationem tamen præfatæ catholicæ majeſtatis, & eorum in regnis Hiſpaniæ ſucceſſorum providere. Juſtam autem abſentiæ cauſam hoc loco diffinimus: ægritudinem, dum tamen beneficiatus infirmus in civitate maneat, aut in ſuburbiis ejuſdem civitatis, aut ſi eam incurrerit ſtans extra civitatem, cum redierit aut redire paraverit ad eam, dum tamen hoc probationibus legitimis conſtet: vel cum de mandato epiſcopi, vel capituli ſimul, & pro cauſa, & utilitate eccleſiæ abſens fuerit; itaque iſta tria concurrant in hac ſua abſentia.

§. XXIV.

Volumus inſuper, & de conſenſu, & beneplacito ſereniſſimæ majeſtatis, & eadem auctoritate apoſtolica ſtatuimus, decernimus, & mandamus quod omnium decimarum, tam cathedralis, quam aliarum eccleſiarum dictæ civitatis, & diœceſis fructus, redditus, & proventus, in quatuor æquales dividantur partes, quarum unam nos, & ſucceſſores noſtri epiſcopi perpetuis, futuriſque temporibus, pro onere pontificalis habitus ſuſtentando, & ut decentius, & juxta pontificalis officii exigentiam, ſtatum noſtrum ſuſtentare valeamus, abſque aliqua diminutione pro noſtra ſpeciali menſa habeamus. Decanus vero, & capitulum, & reliqui miniſtri eccleſiæ, quos ſupra aſſignavimus, aliam quartam partem, modo præmiſſo, inter eos dividendam habeant; a quibus partibus, licet ex commiſſione apoſtolica, & longævo temporis uſu, moribus, & conſuetudine approbata, eadem catholica majeſtas tertiam partem (tertias in Hiſpania vulgariter nuncupatas) habere, & recipere integraliter conſuevit; volens erga nos ſuæ liberalitatis dexteram extendere, prout extendit circa alias partes, & circa qualitates infra expreſſas, nos, & epiſcopos ſucceſſores, ac capitulum prædictos, ut magis debitores, tanto munere refectos, efficeret; & ut pro eadem, & regiis, ejuſdem majeſtatis ſucceſſoribus preces effundere teneremur; in noſtra, & dictæ eccleſiæ noſtræ, & capituli in ſua quarta decimarum parte, liberos, & exemptos eſſe voluit; Reliquæ vero duæ quartæ partes iterum in novem dividendas partes decemimus: duas, quarum eidem majeſtati ſereniſſimæ, in ſignum ſuperioritatis, & juris patronatus, ac ratione acquiſitionis prædictæ terræ, futuris perpetuis temporibus, percipiendas, & levandas, applicamus.

§ XXV.

De reliquis vero ſeptem partibus bifariam duximus eſſe faciendam diviſionem, quarum quatuor de dictis ſeptem omnium decimarum, parochiæ noſtræ cathedralis eccleſiæ applicamus menſæ capitulari, ut melius eccleſia valeat adminiſtrari: ex quibus quatuor partibus nos, & ſucceſſores noſtri, cuilibet veſtrorum aſſignamus ſexaginta *Peſos* vulgariter nuncupatos, ſacriſtæ vero quadraginta; qui quidem rectores habeant omnes primitias, præter octavam partem, quam applicamus ſacriſtæ; qui etiam rectores quotidie in choro, miſſæ majori, ac veſpertinis horis, ſuperpelliciis induti reſidere teneantur, ut commodius animarum ſaluti ſacramenta exercere valeant; ne eorum abſentia, ſeu incuria, quis abſque aliquo ſanctæ matris eccleſiæ ſacramento incaute diſcedat: & donec fructus excreverint, ex prædictis etiam quatuor partibus, conferatur acolytis, organiſtæ, & perticario, quod ſupra dictum eſt, & quod ſuperfuerit, habeat prædicta menſa capitularis.

§ XXVI.

In ſingulis vero parochialibus eccleſiis, tam dictæ civitatis, quam totius noſtræ diœceſis, quatuor prædictæ de dictis ſeptem partibus ſimul cum primitiis, beneficiis in unaquaque dictarum eccleſiarum erigendis, & creandis applicamus: declarantes etiam ſimili modo octavam partem dictarum quatuor partium, atque primitiarum, ſic dictis beneficiis applicatarum, ſacriſtæ cujuſque parochialis eccleſiæ dictæ civitatis, & diœceſis noſtræ, eſſe tribuendam.

§ XXVII.

Volumus autem, & ordinamus quod omnibus dictæ civitatis, & diœceſis noſtræ eccleſiis parochialibus (excepta noſtra eccleſia cathedrali) tot beneficia ſimplicia creentur, & ordinentur, quot ex quantitate reddituum, dictarum quatuor partium, ſic eiſdem beneficiis applicatarum, creari, & ordinari poterunt: aſſignata tamen congrua, & honeſta ſuſtentatione clericis, quibus beneficia illa conferri debent; Itaque nullus ſit determinatus dictorum beneficiorum numerus: ſed ſuperexcreſcentibus fructibus, creſcat etiam miniſtrorum copia in eiſdem eccleſiis. Quæ quidem prædicta beneficia ſimplicia ſervitoria, quæ pro tempore in dictis eccleſiis creari contigerit, ut dictum eſt, quotieſcumque contigerit vacare, quovis modo providere volumus, & ſtatuimus filiis dumtaxat patrimonialibus, deſcendentibus ab incolis, qui ex Hiſpania, dictam provinciam tranſmearunt;

ANNO CHRISTI 1585.

mearunt; aut ad eam inhabitandam in futurum transire contingat, donec impoſterum viſa, & cognita per nos, vel ſucceſſores noſtros Chriſtianitate, & capacitate Indorum, ad inſtantiam, & petitionem ſupradicti patroni, nunc, vel pro tempore exiſtentis viſum fuerit, Indis etiam naturalibus dicta beneficia providenda (præmiſſo prius examine, & oppoſitione, juxta formam, & laudabilem conſuetudinem in epiſcopatu Palentino hactenus obſervatam) inter filios patrimoniales, dum tamen dicti filii patrimoniales, quibus ſic de dictis beneficiis proviſum fuerit infra annum, & dimidium a die ſibi factæ proviſionis, teneantur præſentare, & oſtendere coram dictæ provinciæ appellationum judicibus, aut gubernatori pro tempore, ibidem exiſtentibus, ratihabitione dictarum catholicarum majeſtatum, vel pro tempore ſucceſſorum ſuorum, in Hiſpaniæ regnis collationem, & proviſionem, ſic ſibi prædicta forma factam; Alioquin prædicta beneficia, eo ipſo, vacare cenſeantur: Præfatique catholici reges, ſive illorum ſucceſſores, perſonas alias poſſint ad dicta beneficia juxta prædictam formam qualificatas, præſentare.

A

B

§. XXVIII.

Volumus autem, quod donec exiſtant filii patrimoniales, qui juxta præfatam conſuetudinem Palentinam, poſſint eligi ad dicta beneficia; proviſio dictorum beneficiorum fiat, ad præſentationem dictarum catholicarum majeſtatum patronorum, & non alias.

C

§ XXIX.

Sed quia animarum cura dictæ civitatis, ac totius noſtræ diœceſis, ad nos, & futuros ſucceſſores noſtros principaliter, & præcipue ſpectat; tamquam, qui juxta apoſtoli ſententiam, de illis in die judicii rationem reddituri ſumus, accedente ad hoc conſenſu, ac voluntate earumdem catholicarum majeſtatum patronorum prædictorum, & ſua inſtante petitione, ac auctoritate, & tenore prædictis; volumus, & ordinamus, quod in noſtra cathedrali eccleſia, & in omnibus dictæ civitatis, ac noſtræ diœceſis eccleſiis parochialibus nos, & prælati, qui pro tempore fuerint, commendemus, & injungamus animarum curam pro noſtræ voluntatis arbitrio, cui viderimus ipſarum eccleſiarum beneficiato, ſeu beneficiatis, ſeu cuicumque alii ſacerdoti, etiam non beneficiato, pro eo tempore; ac ſub illa forma, quibus nobis viſum fuerit, dictarum animarum ſaluti magis expedire; ſub divini obteſtatione judicii futuros omnes, & noſtros ſucceſſores exhortantes, & relinquentes, quod in hac commiſſione animarum, nulla ſit apud eos perſonarum acceptatio, ſed ſolum ſibi a Deo commiſſarum ovium utilitati conſulant, & ſaluti; & ut qui præfatæ animarum curæ, a nobis, vel illis præpoſiti fuerint, congruentius valeant ſuſtentari, pro ipſarum animarum ſollicitudine aliquam recipiant temporalem retributionem; applicamus eorum cuilibet primitias omnes parochiæ illius, in qua ſic curam animarum geſſerit, (relicta parte ſacriſtæ ſuperius deſignata.)

D

E

ANNO CHRISTI 1585.

§. XXX.

Volumus inſuper, & ordinamus quod inſtitutio, & deſtitutio ſacriſtarum omnium eccleſiarum noſtræ diœceſis fiat ſemper ad nutum, & diſpoſitionem noſtram, & noſtrorum pro tempore ſucceſſorum, cum moderatione ſalarii; Si forſan prædicta pars, quæ ſibi (ut præmiſſum eſt) ſolvi debet, in magnam excreverit quantitatem. Ita tamen, quod quidquid ex octava eadem parte, illis per nos, vel ſucceſſores noſtros ademptum fuerit, in ipſius eccleſiæ fabricam, vel aliquod divini cultus augmentum ejuſdem eccleſiæ, & non in alios uſus conſumi debeat.

§. XXXI.

Similiter tres partes reſtantes de ſeptem partibus ſupradictis, in duas iterum partes æqualiter dividantur; quarum unam ſcilicet medietatem trium dictarum partium, cujuslibet dictorum oppidorum eccleſiæ fabricæ libere applicamus; reliquam vero partem, videlicet, medietatem trium dictarum partium, hoſpitalibus cujuslibet oppidi conſignamus: de qua quidem medietate, ſive parte eiſdem hoſpitalibus applicata, dicta hoſpitalia teneantur hoſpitali principali, ubi cathedralis fuerit eccleſia, decimam ſolvere. Applicamus etiam eadem auctoritate in perpetuum fabricæ noſtræ diœceſis dictæ ſanctiſſimæ Mariæ omnes, & ſingulas decimas unius parochiani ejuſdem eccleſiæ, & omnium aliarum eccleſiarum, totius civitatis, & diœceſis; dum tamen talis parochianus non ſit primus, ſeu major, vel ditior noſtræ dictæ eccleſiæ cathedralis, & aliarum eccleſiarum noſtræ dictæ diœceſis, ſed ſecundus poſt primum.

§. XXXII.

Officium vero divinum diurnum pariter, & nocturnum, tam in miſſis, quam in horis fiat ſemper, & dicatur ſecundum conſuetudiem eccleſiæ Hiſpalenſis, donec, & quouſque ſynodus celebretur.

§. XXXIII.

Volumus inſuper, & de ejus celſitudinis inſtantia & petitione ordinamus, quod portionarii ipſi vocem habeant in capitulo, una cum dignitatibus, & canonicis, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, præterquam in electionibus, & aliis a jure prohibitis caſibus, qui ſolis dignitatibus, & canonicis pertinent.

§ XXXIV.

Et inſuper volumus, & de ejus ſerenitatis inſtantia, & petitione ordinamus, quod in dicta noſtra cathedrali eccleſia, præterquam in diebus feſtivis, in quibus una tantum miſſa ſolennis celebrabitur hora tertiarum; Duæ quotidie miſſæ celebrentur, quarum una primis diebus Veneris cujuslibet menſis, de anniverſario fiat pro Hiſpaniæ regibus præteritis, præſentibus, & futuris; Diebus vero ſabbati miſſa prædicta in virginis glorioſæ honorem, pro præfatorum regum incolumitate, & ſalute reſpective celebretur. Cujuslibet autem menſis prima die

ANNO CHRISTI 1585.

Lunæ eadem miſſa pro animabus in purgatorio exiſtentibus ſolenniter dicatur. Reliquis vero diebus prædicta miſſa de prima poſſit celebrari ad voluntatem, & diſpoſitionem cujuslibet perſonæ volentis ipſam dotare. Dictique epiſcopus, & capitulum poſſint quamcumque dotem recipere a quibuſvis perſonis ſibi oblatam pro ejuſdem miſſæ celebratione. Secunda vero miſſa de feſto, vel de feria occurrenti, ſecundum ritum Hiſpalenſis eccleſiæ vel alias, hora tertiarum celebrabitur. Et quicumque majorem miſſam celebraverit, ultra communem diſtributionem omnibus illi miſſæ intereſſentibus aſſignatam, vel aſſignandam, ſtipendium lucretur triplum, quam ad quamcumque diei horam; diaconus vero duplum, & ſubdiaconus ſimplum; & quicumque majori miſſæ non interfuerit, tertiam, & ſextam illius diei non lucretur, niſi ex rationabili, & juxta cauſa, & decani licentia, vel alterius in choro pro tempore præſidentis abſens fuerit: ſuper quo petentis licentiam. Et concedentis conſcientiam oneramus. Et quicumque ſimiliter matutinis, & laudibus interfuerint, triplum lucretur, quam ad quamcumque diei horam, & inſuper ſtipendium primæ, quamvs illi non interfuerint.

§ XXXV.

Volumus inſuper, & de ejuſdem majeſtatis inſtantia, & petitione ordinamus, quod bis in qualibet hebdomada capitulum teneatur, feria videlicet ſexta, & tertia: & quod feria tertia, tractetur ibidem de negotiis occurrentibus: feria autem ſexta, de nulla alia re, niſi de morum correctione, & emendatione tractetur; & de iis, quæ ad divinum cultum debite celebrandum, & ad clericalem honeſtatem in omnibus, & per omnia, tam in eccleſia, quam extra conſervandam, ſpectent: & quælibet alia dies ad capitulum celebrandum ſit interdicta; niſi novi caſus, qui emerſerint, aliud exegerint. Per hoc autem nolumus juriſdictioni noſtræ epiſcopali, aut ſucceſſorum noſtrorum circa correctionem, & punitionem dictorum canonicorum, aliarumque perſonarum noſtræ cathedralis eccleſiæ, aliquatenus derogari, quam omnimodam correctionem, punitionem, & juriſdictionem in dictas perſonas, nobis, & dictis ſucceſſoribus reſervamus: ad inſtantiam, & petitionem præfatarum majeſtatum patronotum, & de eorum conſenſu. Item eadem auctoritate, & de ejuſdem catholicæ majeſtatis beneplacito ſtatuimus, & ordinamus quod quilibet dictæ noſtræ eccleſiæ, & diœceſis clericulus primæ tonſuræ, ad hoc ut poſſit privilegio gaudere, clericalem deferat tonſuram, unius regalis argentei magnitudinem monetæ uſualis Hiſpaniæ & per duos digitos infra aures tantum, a tergo proſequenter, ſciſſura capillos tondeat: veſtibuſque honeſtis induatur, chlamyde, videlicet vel mantello, ſeu pallio, quod vulgariter *loba* nuncupatur (*o manteo*) clauſo, vel aperto ad terram protenſis, non rubei, croceique coloris, ſed alterius honeſti coloris, quibus, tam in veſtibus ſuperioribus, quam inferioribus utatur.

§ XXXVI.

Itidem, eadem apoſtolica auctoritate, necnon de ejuſdem celſitudinis, & catholicæ majeſtatis conſenſu deliberato, quia in ipſa provincia de Mexico in nova Hiſpania vulgariter nuncupata, in civitate Mexicanenſi, & ſub invocatione beatiſſimæ Mariæ virginis aſſumptionis cathedralem eccleſiam in honorem ejuſdem virginis aſſumptionis apoſtolica auctoritate perpetuo erigimus; domos, habitatores, incolas, & vicinos, tam intra civitatem, quam in ſuburbiis ejuſdem civitatis, de præſenti, vel in futurum habitantes, & commorantes in dictæ eccleſiæ virginis Mariæ aſſumptionis parochianos deputamus, & aſſignamus, donec in dicta civitate commoda per nos, & noſtros ſucceſſores fiat diviſio parochiarum, cui etiam jura parochialis eccleſiæ ſolvere teneantur, decimas, primitias, & oblationes offerre; & a rectoribus ejuſdem eccleſiæ confeſſionis euchariſtiæ, & alia ſacramenta recipere; necnon eiſdem rectoribus ſacramenta hujuſmodi conferre, & adminiſtrare & parochianis accipiendi licentiam concedimus pariter, & facultatem.

ANNO CHRISTI 1585.

§ XXXVII.

Item volumus, ſtatuimus, & ordinamus quod conſuetudines, conſtitutiones, ritus, & mores legitimos, & approbatos, tam officiorum quam inſigniarium, & habitus anniverſariorum, officiorum, miſſarum, aliarumque omnium ceremoniarum approbatarum eccleſiæ Hiſpalenſis, necnon aliarum cujuſvis eccleſiæ, ſeu eccleſiarum, ad noſtram cathedralem decorandam, & regendam neceſſarie reducere, ac tranſplantare, libere valeamus.

§ XXXVIII.

Et quia quę de novo emergunt, novo indigent auxilio; igitur literarum ſupradictarum virtute, nobis, & ſucceſſoribus noſtris pleniſſimam emendandi, ampliandi, & ea, quæ oportuerit ſtatuendi, & ordinandi in poſterum poteſtatem reſervamus, ut poſſimus id facere de conſenſu, petitione, & inſtantia regiæ majeſtatis; tam circa quæſtionem, & taxationem dotis perpetuam, vel temporalem, & limitum noſtri epiſcopatus, & omnium beneficiorum; quam circa retentionem decimarum, vel diviſionem earumdem ſecundum tenorem bullæ Alexandri, per quam ipſis regibus Hiſpaniæ fuit facta donatio decimarum, (*licet ad præſens, per eamdem regiam majeſtatem ad alimenta nobis ſint, cum his tamen qualitatibus donata.*) Quæ omnia, & ſingula, inſtantibus, & petentibus prædictis dominis meis regina, ac regibus, dicta apoſtolica auctoritate, qua fungimur, in hac parte, & melioribus modo, via, atque forma, quibus melius poſſumus, & de jure debemus, erigimus, inſtituimus, creamus, facimus, diſponimus, & ordinamus, cum omnibus, ac ſingulis ad id neceſſariis, & opportunis; nonobſtantibus contrariis quibuſcumque & illis præcipue, quæ ſanctiſſimus dominus noſter præfatus, in ſuis præinſertis literis apoſtolicis voluit non obſtare; & ea omnia, & ſingula, omnibus, & ſingulis præſentibus, & futuris, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel conditionis fuerint, intimamus, inſinuamus, & ad omnium notitiam deducimus, & deduci volumus; per præſentes mandamus predicta auctoritate, & ſanctę obedientię virtute, omnibus, & ſingulis ſupra dictis, & ea omnia, & ſingula, quemadmodum a nobis inſtituta ſunt, obſervent, & obſervari faciant. In quorum omnium, & ſingulo-

ANNO CHRISTI 1585.

lorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum, præſentes literas, ſive præſens publicum inſtrumentum, ex inde fieri, & per notarium publicum infraſcriptum ſcribi, & publicari, noſtrique ſigilli juſſimus, & fecimus appenſione communiri.

Datum Toleti ſub anno a nativitate domini milleſimo, quingenteſimo trigeſimo quarto.

STATUTORUM

PARS PRIMA.

Caput primum.

IN primis hæc ſancta ſynodus ſtatuit, & precipit: ut quando aliquis in prælatum hujus metropolis, ſeu provinciæ electus, ad capiendum ſuæ ſedis poſſeſſionem perſonaliter, ſeu per procuratorem venerit, ante omnia, bullas, ſeu literas apoſtolicas, ſuper præſentatione, per regiam majeſtatem deſuper facta expeditas decano, & capitulo præſentet. Qui poſtquam eas viderint, ac legitimas eſſe repererint, capitulares omnes vocem, & ſuffragium in electionibus, juxta præfatam erectionem habentes, ad capitulum ſequenti die habendum, citari, & vocari faciant; ut ibi de electi hujuſmodi receptione, debita cum ſolennitate facienda, deliberent. Et in ea poſtquam decreta fuerit, procedant ſub hac (videlicet) forma.

§ I.

Præbendati omnes, qui capitulo, ut præfertur congregando interfuerint; ab aula capitulari, ad eccleſiæ corpus exeant; ibique electum perſonaliter accendentem accipiant. Electo autem hujuſmodi per procuratorem accedenti præbendati quatuor ex antiquioribus, per ejuſdem capituli præſidentem nominandi, ad ipſius aulæ capitularis januam, obviam procedant. Sedes vero in capitulo diverſimode juxta venientis hujuſmodi perſonæ qualitatem præparetur. Electo enim perſonaliter accedenti, faldiſtorium cum pulvinaribus, ac ceteris eum actum concernentibus, diſponatur. Procuratori autem tapetum, ſella, & pulvinar ad pedes collocetur. Electo præterea in eodem faldiſtorio miſſale ſtatuatur, ut præſtandum ab eo juramentum præſtet, & ſub forma ſequenti.

§ II.

Nos P. archiepiſcopus de Mexico juramus, per Deum, & hæc ſancta Dei evangelia, quod erectionem hujus ſanctæ eccleſiæ Mexicanæ obſervabimus, & ſervari faciemus; conſuetudines bonas, & approbatas ejuſdem eccleſiæ, in quantum non contrariantur prædictæ erectioni, ſacris canonibus, & ſancti concilii Tridentini decretis, & provincialis ſynodi Mexicanæ, editis conſtitutionibus manu tenebimus; juraque noſtræ dignitatis, & eccleſiæ ſponſæ noſtræ in nullo infringere, pro viribus conabimur. Semper præ oculis habentes verum Dei obſequium, & animarum profectum, prout ex debito noſtræ paſtoralis ſolicitudinis tenemur. Ita nos Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

§ III.

ANNO CHRISTI 1585.

Cujuſmodi juramentum procurator, & qui poſſeſſionem electi nomine capturus acceſſerit, præſtare teneatur. Quo præſtito, capitulares omnes, nemine dempto, proceſſionis ordine hymnum, *Te Deum laudamus*, ſolenniter decantantes, præcedentibus, tam ejuſdem eccleſiæ cathedralis cruce, quam parochialium, monaſticarum, eremiticarumque eccleſiarum crucibus, una cum ipſarum vicariis, parochis, miniſtris, ac univerſo clero, qui ad hoc præveniri debent; Electum ipſum, ſub umbraculo, ſeu baldachino, per dignitates, & in eorum defectum, per præbendatos hujuſmodi ſeniores ferendo ad chorum uſque comitentur. Quo cum perventum fuerit, crucibus, clero, & monachis prædictis, ad chori fores detentis, capitulares omnes electum adhuc ſub baldachino procedentem, eodem ordine comitantes chorum ingrediantur; cum denique electum, in ſede epiſcopali, in ſignum poſſeſſionis, per duos ex dignitatibus antiquiores beneficiatos collocent. Procuratorem vero, duo per præſidentem deputandi capitulares, [ſolennitate, ac proceſſione hujuſmodi prætermiſſis] factaque in ipſo actu demonſtratione quæ perſonam propriam a ſubſtituta diſtinguat, in eadem archiepiſcopali ſede conſtituant. Quibus peractis, ordine, proceſſione, ac forma præmiſſis, ad locum capituli iidem capitulares revertantur; ibique electum in archiepiſcopali ejuſdem capituli ſede, modo præſcripto, collocent; ac tunc decanus, vel, qui in ejus abſentia præſederit, ſurgens a loco ſuo, & ad ſedem eamdem magna cum obſervantia, & reverentia accedens, flexis genibus, electo, ut præfertur, ſedenti manum deoſculetur, eoque ſigno, ipſum in dominum, prælatum, & paſtorem recipiat; ac eidem, ut tali debitam præſtet obedientiam. Idemque ipſum modo, & forma prædictis reliqui capitulares, ſervato antiquitatis ordine faciant. Quibus effectis, aperta ejuſdem loci capitularis janua, vicarii, capellani, atque ſervientes reliquus denique clerus, ibi repertus, ſimiliter intrent, idemque recognitionis, & obedientiæ ſignum, prælato exhibeant.

§ IV.

Procuratorem vero, qui poſſeſſionem prædictam, electi nomine capturus venerit, decanus, & capitulum, hymnum, *Te Deum laudamus* ſimiliter canentes, prætermiſſo baldachino, a loco capituli ad chorum deducant, ipſumque primo, in ſede chori, ac deinde in ſede capituli archiepiſcopalibus ſedere faciant: ibique in obedientiæ debitæ prælato cujus ille perſonam, & juriſdictionem gerit, recognitionem, iidem capitulares ordine ſuo, cum decenti ſubmiſſionis, & reverentiæ demonſtratione ejuſdem procuratoris, ut præfertur ſedentis manum, ſua quiſque manu dextera porrecta, contingant, porrectamque manum, ad ſe volventes deoſculentur, & hoc ipſum reliqui beneficiati, & parochi, cum toto clero faciant.

§ V.

Ut prælatus, capta per procuratorem poſſeſſione, debita cum ſolennitate, recipiatur, civitatem ingrediens, ſequens forma ſervetur.

§ VI.

ANNO CHRISTI 1585.

A

§ VI.

In primis, decanus, & capitulum, omnes, & ſingulos præbendatos, & parochialium eccleſiarum rectores, ac beneficiatos, priores quoque, & conventus religioſorum ejuſdem civitatis, ut die, & hora ingreſſus prædicti cum ſuis crucibus de more conveniant, præmoneri, citari, & vocari faciant; ac proceſſionis ordine, una cum ipſius cathedralis eccleſiæ cruce, ingredienti prælato, obviam procedant.

§ VII.

Prius tamen iidem decanus, & capitulum, & B omnes clerici, qui ad hoc congregari potuerint ſuis mulis ſedentes, præcedente ejuſdem capituli ſceptrifero, ſceptrumque ſuum manu gerente, debita ejus actus conformitate, & ordinatione ſervata, extra civitatem, ad mediam leucam, vel eo minus, ad præſidentis arbitrium, progrediantur: & ipſi prælato, cum ad eum pervenerint, eodem, quo procedunt ordine, ſinguli, & reverentiam exhibeant, & illius manus deoſculentur; quo facto, omnes ad eccleſiam, decentibus ad proceſſionem veſtibus; præparandi ſine mora redeant. Proceſſionis autem hujuſmodi initium, omnes, tam ejuſdem cathedralis eccleſiæ, quam reliquarum parochialium, monaſticarum, & eremiticarum eccleſiarum, hoſpitaliumque cymbala hilari ſonitu prænuntient, & C quamdiu eadem proceſſio duraverit, ſimiliter pulſentur.

§ VIII.

Poſtquam ad eccleſiam omnes pervenerint, decanus, vel, qui præſidens fuerit, pluviali indutus, una cum duobus miniſtris diaconi, & ſubdiaconi habitum, & inſignia gerentibus; reliqui vero præbendati precioſioribus eccleſiæ pluvialibus pariter ornati, proceſſionis ordine, prævia ejuſdem cathedralis eccleſiæ cruce, præcipuam ipſius eccleſiæ januam, qua prælato datur ingreſſus, egrediantur, ſicque procedant, quo- D uſque crux eadem, ad certum fori locum, pretioſo faldiſtorio decenter ornatum, pervenerit, quo loco accedens prælatus genibus flexus, eamdem crucem, ſibi per præſidentem, ut præfertur, ornatum porrigendam, deoſculetur. Ad vitandam vero confuſionem, antequam prælatus mula deſcendat, eadem proceſſio ad eccleſiam redeat, præbendatis cum choro muſicorum retro manentibus, qui antiphonam. *Sacerdos, & pontifex, &c.* in ordinario præſcriptam concinant, & illa cum reliquis neceſſariis pronuntiata, hymnum, *Te Deum laudamus*, alternatis verſibus canentes, eodem proceſſionis ordine ad eccleſiam regrediantur. In cujus ingreſſu idem præſidens, ut ſupra ornatus, aquæ benedictæ aſperſorium prælato, qui ſe, & circumſtantes aſpergat, illius manum deoſculatus offerat; deinde E ad altare majus ſimiliter ordinati procedant, ubi prælatus ſuper pavimentum faldiſtorio coopertum, dum antiphona in ordinario deſcripta, cum verſibus dicitur, genua flectat. Quibus dictis prælatus inde ſurgit, & eiſdem capitularibus comitantibus, altare majus aſcendat, ibique omnibus aſtantibus epiſcopalem benedictionem impendat, & inde ſolennitate, cruce, & proceſſione hujuſmodi prætermiſſis, domum ſuam, eiſdem comitantibus, adeat.

Cap. II. *De loco capitularium.*

§ I.

QUoniam juxta conſtitutiones, & ordinationes, in hujus archiepiſcopatus, & provinciæ erectione conditas; quinque dignitates, decanus videlicet, archidiaconus, cantor, ſcholaſticus, & theſaurarius: decem quoque canonici, ſex etiam integri, ac totidem dimidii portionarii, eſſe debent. Ideo hæc ſancta ſynodus decernit, & mandat; ut hi omnes in capitularibus ipſorum congregationibus ordine infraſcripto ſedeant. In primis quidem decanus, ad ſedis prælato deſtinatæ latus dextrum, & penes decanum cantor, ac tertio loco theſaurarius, quinque deinde canonici, tres poſtea integri, tres denique dimidii portionarii, unus poſt alium, juxta traditæ cuique poſſeſſionis prioritatem, conſideant. Ad ſiniſtrum autem ejuſdem ſedis archiepiſcopalis latus, primam archidiaconus, ſecundam ſcholaſticus, quinque ſubinde canonici, ſex demum integri, & dimidii portionarii ſequentes ſucceſſive ſedes, ſervato eiſdem antiquitatis ordine, teneant.

Conſti Hiſpal. 48. & confuſ Grana

§ II.

Statuit præterea eadem ſancta ſynodus, ut dignitates, canonici, integri, ac dimidii portionarii prædicti, in quibuſcumque officiorum, tam divinum cultum, & horarum canonicarum celebrationem, quam reliqua per capitulares agenda negotia concernentium, diſtributionibus ac deputationibus, ordine ſuperius deſcripto, juxta cujuſque antiquitatem, nulla prorſus habita ratione, quo quiſque chori latere dextro, videlicet, aut ſiniſtro locum teneat, inter ſe præferantur.

§ III.

In proceſſionibus autem, presbyter celebraturus medius inter utrumque chorum incedat. Ita ut decanum quidem dextrorſum, diaconum vero paratum ſiniſtrorſum habeat. Quod ſi decanus abfuerit, dextrum diacono, ſiniſtrum vero archidiacono latus præbeat.

§ IV.

Quæ tamen procedere non intelligantur quoties capitularibus actibus, & proceſſionibus hujuſmodi prelatus intervenerit. Nam juxta ſupremę dignitatis, & poteſtatis ejus exigentiam (ſacroſancto Tridentino diſponente concilio) primum in choro proceſſionibus, & quibuſvis aliis actibus, locum, ſeu, quam ipſe capere, & eligere voluerit ſedem, habere debet.

Seſſ 3 verb. de ref

Cap. III. *De decano, & ejus præeminentiis.*

§ I.

CUjuſvis cathedralis eccleſię, hujus archiepiſcopatus, & provincię decanus, ſacro presbyteratus ordine inſignitus exiſtat; ſin minus ad eam dignitatem minime recipiatur. Quamvis enim in preinſerta erectione, hęc a decano qualitas non requiratur, eamdem tamen ſancta ſynodus provincialis prelatos omnes, ut

Seſſ 2 verbo tatur

ibi

ANNO CHRISTI 1585.

ibi quando, & quomodo fieri potuerit, sancti concilii Tridentini exhortationem opere compleant, in primis admonet; omnibusque sibi ab hujusmodi erectione collatis facultatibus (nulla excepta) fungens declarat. Quod quoties officia, seu ministeria, per capitulares, tam in choro, quam ad altare, ordine in tabula designando, peragenda, aliquibus præbendatis committi contigerit, qui, vel ea acceptare noluerint, vel semel acceptata, suis locis, & tempore, præstare negligenter omiserint; tunc decanus, non solum rebelles, & negligentes mulctare, sed etiam officia, vel ministeria per eos omissa, aliis committere (habita officii, seu ministerii hujusmodi, ac præbendati, cui commissum fuerat, defectusque & negligentiæ ratione) possit, ac debeat.

§ II.

nstitutio spal. f. 50.

Insuper ad decanum, quamdiu in civitate fuerit, & non ad aliquem alium capitularem, eosdem capitulares ad extraordinarium capitulum (quod non nisi in gravibus negotiis, quæ ordinarium capituli diem expectare non possint, fiat) sub juxta, & rationabili pœna citare, & convocare pertineat. Quoties autem similia occurrerint, decanus brevem negotii, seu negotiorum tractandorum rationem sceptrigero, qui eamdem capitularibus exponat, in scriptis tribuat. Quod si negotia hujusmodi talia faerint, quæ ut præfertur, explicari non debeant; tunc capitulares ad gravia negotia vocari, dixisse sufficiat. Id quod hæc sancta synodus ipsius decani, vel ejus, qui, absente eo, præsidentiæ munus obierit, prudentiæ committit, juxta hujus sanctæ synodi decreta, in sacrosancti generalis concilii Tridentini obedientiam, & conformitatem edita.

ss. 25. c. 6.

§ III.

Ad eumdem similiter decanum negotia in capitulo tractanda proponere, spectet. Illo vero negotium quodvis sibi per aliquem ex capitularibus insinuatum, proponere nolente, vel differente, illud ipsum, hac decernente synodo, quicumque capitularis, petita prius a capitulo licentia, proponere possit: id vero decano, vel præsidente hujusmodi impedire conante, datis ibi, sine ulla scandali nota, suffragiis, quod pars capituli major deliberaverit, hoc fiat, & observetur.

§ IV.

Ut autem, debitus in choro, & actibus capitularibus ordo teneatur, sitque semper, qui absente decano præsideat, & regat, eadem statuente synodo, declaratur, ut absente decano, archidiaconus; hoc vero deficiente, cantor: in hujus autem absentia, scholasticus: in cujus defectum, thesaurarius in præsidentia succedat: absentibusque dignitatibus, canonicus, vel præbendatus antiquior ubique præsident.

§ V.

Statuit tamen, & ordinat eadem sancta synodus, ut nullus ex capitularibus, quantumvis absente decano præsidere valeat, nisi quamdiu in sede sua eminenti sederit, præsidentiæ munere fungatur. Declarans nihilominus, hoc statuto, decanum, cui juxta præmissæ erectionis tenorem præsidendi in choro dignitas, & præeminentia competit, non comprehendi; sed ipsum, in quovis chori loco existentem præsidere posse; extra chorum tamen hujusmodi, quamvis in ecclesia existat non præsidere. Decani autem defectus, vel excessus, si quos ille in suo officio commiserit, per capitulares plene congregatos, habita loci, ac dignitatis ejus debita ratione, in capitulo advertantur, & corrigantur.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. IV. *De archidiacono.*

§ I.

Quilibet, tam metropolitanæ, quam cujusvis in hac provincia constitutæ cathedralis ecclesiæ, archidiaconus, qui, vel in altero jurium, vel in theologia saltem bachalaureus graduatus esse debet, quæcumque sibi per supra insertam erectionem concessa, & declarata sunt, præstare, & exercere potest. Prælatus tamen cum potuerit sancti concilii Tridentini exhortationem opere compleri faciat.

Sess. 24. c. 12 verb. Arch. de reform.

Cap. V. *De cantoris officio, & dignitate.*

§ I.

Cantori vero præterea, quę in prędicta erectione prędipiuntur, & injunguntur, cujuslibet hebdomadę tabulam, seu matriculam, ab omnibus observandam prędscribere, seu prędscribi facere, & quę quibusque hebdomadę diebus recitanda, celebranda, seu dicenda sint, animadvertere, tam dignitatibus, & canonicis missas, quam integris, ac dimidiis portionariis evangelia, passiones, epistolas, lectiones, ac lamentationes, quam etiam capparum gestationem, servato antiquitatis ordine, & habita officiorum hujusmodi alternatione, committere; per novam hujus sanctę synodi declarationem, deinceps incumbat.

Constitut. Hisp. fol. 53.

§ II.

Ad cujus etiam, vel ejus locum tenentis, succentoris officium, introitorum versus, alleluya, responsoria, antiphonas, prophetias, ac cerei paschalis benedictionem, per prędfixum in matricula, seu tabula hujusmodi distributionis ordinem commendare, capellanos prędterea servientes, & chori ministros; qui tamen omnes eidem reverenter obedire tenentur, circa debitam divino cultui, ac sacris officiis decentiam, & compositionem, deficientes, aut negligentię corrigere pertineat: Cantori autem in prędmissis deficienti, vel excedenti, justam pro culpę modo attenta ejus dignitate, correctionem in capitulo, vel extra illud decanus adhibeat.

Cap. VI. *De scholastici dignitate.*

§ I.

Quamvis juxta prędscriptę erectionis formam, scholasticum, vel in altero jurium, vel in artibus bachalaureum esse sufficiat, hęc tamen sancta synodus provincialis, sacrosancti concilii Tridentini, (cui se conformat) dispositionem exacte imposterum prędcipit observari: eidemque scholastico in primis injungit, ut quoties illi a capitulo commissum fuerit, quascumque ejusdem capituli nomine literas

Sess. 23. c. 18 verb. de cetero de ref. Ex const. Hisp. fol. 56.

ANNO CHRISTI 1585.

teras, seu epistolas notet, scribat, easque soli- A
to capitulari sigillo in capsa sub tribus clavibus
quarum una penes decanum, vel ejus loco præ-
sidentem, altera penes eumdem scholasticum,
ac tertia penes ipsius capituli secretarium existat,
servando, sigillet. Quibus eadem sancta synodus
etiam mandat, ut non nisi indubitatas, ac to-
tius, vel majoris, saniorisque partis capituli,
fide, ac testimonio probatas literas, ex quibus
nullum prælato, seu capitulo damnum, vel præ-
judicium obvenire posse credatur, sigillare præ-
sumant, aut sigillent. Hujus autem mandati
transgressores debitæ punitionis rigori subjace-
ant.

Cap. VII. *De thesaurario.* B

§ I.

THesaurarius, cui tam quæ in prædicta e-
rectione, quam quæ in hujus sanctæ sy-
nodi ceremoniali, & decretis ordinata reperiun-
tur, incumbunt, ea pariter cum sequentibus ob-
servet, ac præstet. Pro candelarum benedictio-
ne die purificationis beatæ Mariæ facienda, ce-
ræ quantitatem, ac distributionis formam, a
prælato simul cum decano, & capitulo præscri-
bendas teneat. Quæcumque reliquiaria, reli-
quias, ornamenta, aurum, argentum, aliaque
ecclesiæ bona, quæ pro tempore empta, restau-
rata, & constituta fuerint, sub expresso rei cu-
jusque pondere, valore, dispositione, & quali- C
tate sibi per inventarium consignanda recipiat.
Coadjutores quoque suos sacristas idoneam pro
iis, quæ receperint cautionem, ad eorumdem
prælati, & capituli beneplacitum præstare faciat.

Cap. VIII. *De canonicis.*

§ I.

CUjuscumque sub hoc archiepiscopatu, &
provincia constitutæ cathedralis ecclesiæ,
canonici qualitates in supra memorata erectio-
ne præscriptas habeant; curent tamen diligenter
prælati, ut ibi, & quando commode fieri po-
tuerit, juxta sancti concilii Tridentini dispo- D
Sess. 24. c. 12 verbo hortatur de reformat. tionem, saltem dimidia eorum pars, vel in sa-
cra pagina, vel in jure canonico doctores, aut
magistri, aut licentiati existant; quibus missas
conventuales, exceptis iis, quæ ad dignitates
pertinent, secundum breviarii, & missalis, ex
ejusdem concilii Tridentini decreto, editorum
formam; tabellæ quoque desuper ordinandæ ac
ceremonialis, per hujusmodi sanctam synodum
provincialem constituti, ab omnibus, quos il-
lud concernet, respective observandi dispositio-
nem, & ordinem, dicere incumbat.

Cap. IX. *De integris, ac dimidiis portionariis.*

§ I. E

INtegri, ac dimidii portionarii qualitatibus in
præmissa erectione memoratis ornentur, &
injunctis ab eadem muneribus singuli diligen-
ter incumbant. Circa suffragia vero per eos, in
quibusvis actibus, & congregationibus capitu-
laribus ferenda, tam præfatæ erectionis, quam
literarum executoriarum in contradictorio judi-
cio desuper expeditarum ordo, & forma serve-
tur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Qui omnes, dignitates, canonici, integri,
ac dimidii portionarii, capitulares supra relati
præbendas suas, per quotidianas distributiones
juxta ejusdem erectionis dispositionem, pro par-
te singulis eorum assignata, tam in fructuum,
decimarum redditibus, quam in anniversario-
rum, funerum, & aliorum manualium, & ob-
ventionum emolumentis lucrentur.

Cap. X. *De decimarum partibus ad prælatum, capitulum, fabricam, hospitale, & servientes pertinentibus.*

§ I.

AD tollendum omne dubium, litesque ac
dissensiones, quæ in reddituum divisione,
ac distributione oriri possent; hæc sancta syno-
dus ordinat, declarat, & mandat; ut tam de
quarta prælatum tangente, quam de aliis par-
tibus, ad capitulum, fabricam, hospitale, re-
giam majestatem, servientes, & officiales spe-
ctantibus, id omnino fiat, quod præfatæ ere-
ctionis ordinationes, & statuta disponunt. Quæ
fundamentalis quidem, & quasi primaria lex es-
se debet, qua omnes, & singulæ hujus archie-
piscopatus, & provinciæ cathedrales ecclesiæ,
absque ullius rei defectu, vel excessu, regan- C
tur, & gubernentur.

Cap. XI. *De forma in admittendis ad possessionem præbendatis habenda.*

§ I.

QUando aliquis, dignitas, canonicus, vel
portionarius, qui regiæ majestatis præ-
sentationem, & ordinarii collationem, ac fa- Sess. 24. c. 12 de reform. & motus Iii IV.
ctæ, per eum juxta sancti concilii Tridentini
formam, fidei professionis certificationem habe-
at, noviter admittendus accesserit: decanus si in
civitate fuerit, sin minus chori præsidens ad tra-
dendum personæ sic accedenti ejus, quam pe-
tit præbendæ possessionem, cepitulares ad capi-
tulum per diem ante vocari præcipiat.

§ II.

Deinde capitulares omnes, per eorum sceptri-
gerum (qui qualiter eos, qui in civitate fue- Ex consuet. Granat.
runt, vocaverit, fidem faciat) convocati, & in
capitulo, prout de usu, & consuetudine ha-
bent, congregati, præbendarum hujusmodi ad
locum capituli ingredi jubeant; qui stans in me-
dio aulæ capitularis, nudo capite omnibus in-
terim dominis capitularibus sedentibus, & coo-
pertis capitibus, hæc, vel similia verba profe-
rat.

§ III.

Regia majestas me ad talem præbendam, hu-
jus sanctæ ecclesiæ, per promotionem, aut obi-
tum talis N. ultimi illius possessoris vacantem,
dignata est præsentare, cujus collationem, seu
canonicam institutionem mihi illustrissimus D.N.
vel ejus vicarius fecit. Dominationi vestræ sup-
plico, ut me ad illius possessionem admittat,
nam quantum in me fuerit, huic sanctæ eccle-
siæ, & in ea dominationi vestræ servire curabo.

§ IV.

ANNO CHRISTI 1585.

§. IV.

Hæc loquutus, jurium ſuorum literas, & documenta penes ſecretarium capituli præſentet, ac locum capitularem egrediatur. Capitulares vero poſtquam præſentationem, inſtitutionem, ſeu collationem, reliquaſque literas, & documenta hujuſmodi (prævia deſuper opportuna conſultatione) viderint, & examinaverint, an tradenda ſit illi poſſeſſio, necne, ſolita ſuffragia ferant: ac de poſſeſſionis traditione, deliberato, duo commiſſarii, dignitas (videlicet) & canonicus nominentur, per quos ipſe accedens, a ſecretario capituli admonendus, ſuperpellicio, & juxta temporis infra dicendi exigentiam cappa chori indutus, ad capiendum ſedis ſuæ poſſeſſionem in choro deducatur: qua ibi capta, ad capitulum deducatur, ſimilem in eo fidei profeſſionem ſub juramento facturus: quam coram prælato, vel ejus vicario fecerit, cum canonicam ejus præbendæ inſtitutionem, ſibi ab eo fieri obtinuit. Ac proinde coram decano, vel in ejus locum præſidente, flexis genibus, manibuſque ſuper miſſali poſitis, conſtituatur, & juxta ſancti concilii Tridentini diſpoſitionem, ac motus proprii felicis recordationis Pii papæ quarti tenorem juret, & profiteatur, in forma ſequenti.

ſſ. 24. c. & motus prius IV.

§. V.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romava eccleſia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli, & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis. Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine: Et homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis: ſub Pontio Pilato paſſus, & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die, ſecundum ſcripturas. Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam, & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas, & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector.

Item, ſacram ſcripturam, juxta conſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto. Nec eam umquam, niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe vere, & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre; & ex his baptiſmum, confirmationem, & ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque, & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum ſacramentorum ſolenni adminiſtratione recipio, & admitto.

Omnia, & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta ſynodo Tridentina definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis, & defunctis; atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, una cum humanitate, & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti; atque converſionem totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem; quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat. Fateor enim ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter, & ſanctos una cum Chriſto regnantes venerandos, atque invocandos eſſe; eoſque orationes Deo pro nobis offerre; atque eorum reliquias eſſe venerandas, firmiter aſſero. Imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas, & retinendas eſſe; ac eis debitum honorem, & venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe; illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo. Sanctam catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem, & magiſtram agnoſco. Romanoque pontifici beati Petri apoſtolorum principis, ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro.

Cetera item, omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, & præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor. Simulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo; eamdem integram, & immaculatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri; atque a meis ſubditis, ſeu illis, quorum cura ad me in meo munere ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei euangelia.

§. VI.

Qui præterea præbendatus, ad præbendæ hujuſmodi poſſeſſionem admiſſus, ſingulari ſe jurejurando aſtringere teneatur, in forma ſequenti.

Ego N. hujus almæ eccleſiæ juro per hæc ſancta Dei euangelia, quod ab hac hora inantea obediens ero omnibus conſtitutionibus, ſta-

tutis,

ANNO CHRISTI 1585.

tutis, & consuetudinibus laudabilibus prædictæ sanctæ ecclesiæ; easque in omnibus, & per omnia observabo. Contra eas, & jura dictæ ecclesiæ directe, vel indirecte scienter non me opponam. Juramenta, & secreta capituli nemini pandam. Veram obedientiam, & reverentiam, jure debitam illustrissimo, & reverendissimo domino hujus sanctæ ecclesiæ præsuli exhibebo. Honorem, & utilitatem dictæ ecclesiæ, in omnibus, & per omnia, procurabo. Conspirationes, " monipodia, & conventicula, tum contra reverendissimum dominum antistitem existentem, & futuros successores ejus canonice intrantes, tum contra capitulares, & beneficiatos fratres meos, & eorum aliquem non procurabo: & quod in assecutione hujus præbendæ non intervenit fraus, dolus, aut illicita pactio, vel simoniæ labes directe, vel indirecte. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

" monopolia.

§. VII.

His peractis, ambo domini capitulares commissarii, ut præfertur, nominandi, si præbendatum hujusmodi ad chorum non deduxerunt, deducant, eumdemque in ipsa dignitatis, canonicatus, vel portionis, in qua successerit, sede in signum possessionis collocent, ibique in libro legere, servatisque omnibus solennitatibus necessariis, & opportunis faciant. Quem deinde ad idem capitulum redeuntem similiter comittentur, & in capitulari sede illi debita, constituant. Ipsumque denique capitulares omnes in signum fraternitatis, ad amplexum, & pacis osculum, accipiant; eique de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, proventibus, & emolumentis ad eam præbendam pertinentibus, integre respondere mandent: & publicum de præmissis omnibus instrumentum petenti confici, ac dari decernant.

Cap. XII. *De modo ad hoc, ut præbendati noviter recepti sciant ceremonias, servando.*

§. I.

Const. Hispal. c. 11. fol. 78.

EXPEDIT plurimum, ut præbendati in iis maxime, quæ sibi circa divini cultus ministerium, & præbendarum suarum servitium agenda sunt, optime instructi existant. Idcirco, eadem synodo statuente, decernitur, & ordinatur, ut quilibet præbendatus, cum primum receptus fuerit, non solum ordinum suorum ceremonias in missali ex decreto sancti concilii Tridentini edito, præscriptas; sed eas, quæ officii divini recitationem, chori quoque cantum, & ordinem concernunt; frequenti horum statutorum, & ceremonialis nostri lectione, addiscat, & calleat. Ad quod etiam per ceremoniarum magistrum, ex hujus sanctæ synodi provincialis simili decreto deputandum, in titulo de celebratione missarum examinetur. Nec prius in eis, ac debito præbendæ suæ officio sufficienter instructus esse credatur, quam ejusdem ceremoniarum magistri fide, ac testimonio probetur. Quod si sex mensibus, a die captæ per eum possessionis, elapsis, ceremonias, ac debitum præbendæ suæ ministerium ignoraverit, & negligens in addiscendo fuerit, ad id a prælato, cujus in hoc conscientia oneratur, per rigorem opportunum, usque ad beneficii suspensionem, & fructuum privationem, compelli possit, & debeat.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. XIII. *De iis, quæ præbendati, & alii ministri in divini cultus ministerio, ac beneficiorum, officiorumque suorum exercitio agere debent.*

§. I.

QUONIAM opportunus præbendarum, & beneficiorum, in cathedralibus, ac parochialibus ecclesiis existentium usus in eo consistit, ut præbendati, ac beneficiati hujusmodi juxta breviarii, missalisque Romani dispositionem, sacras ceremonias cum decentia, honestate, ornatu, eaque, quæ Dei ministros decet, conformitate observent, ac teneant: statuit propterea, & præcipit hæc sancta synodus, ut omnes hujus archiepiscopatus, & provinciæ prælati, cathedraliumque, & parochialium ecclesiarum capitula, parochi, vicarii, beneficiati, & ministri, quæcumque ad hunc finem, in ceremoniali, ac præsentibus statutis ex ejusdem sanctæ synodi provincialis decreto editis, ordinata statuta, & decreta sunt, sub pœnis in eis contentis, inviolabiliter custodiant, & exequantur.

Circa off in choro xercendu pie sanxi conc. Mi 5. tit. qu divina o pertinent

Cap. XIV. *Qualiter omnes cathedralium ecclesiarum præbendati certis anni temporibus, cappas chori gestare debent.*

§. I.

CUM in cathedralibus Hispaniæ ecclesiis per sanctas constitutiones receptum, & observatum reperiatur, ut omnes illarum præbendati, certis anni diebus superpelliciis induti cappas nigri coloris ad chorum destinatas superinduantur; idemque in hoc archiepiscopatu, & provincia laudabili semper consuetudine invaluerit, & quæ in metropolitanis, præcipuisque regnorum Castellæ ecclesiis usu, & observantia vigent, maxime deceat in his etiam partibus immutabili constitutione servari: Idcirco hæc sancta synodus omnibus, & singulis præbendatis hujusmodi ordinat, ac præcipit, ut ad horas canonicas, missas, processiones, divinum officium, & quotiescumque prævia sublimi cruce capitulariter processerint, superpelliciis ornati prædictas chori cappas gestare teneantur, diebus nimirum & forma sequentibus.

Const. fol. 80. Sanctiag c. 3. Consuet de Gran concil. mens. 2 ni 1567 f. 16. 2. De origi & funda to harui capparu quæ vu vocantu capa de ro loqu Joan. Tr in reg. non. co gul. lib. c. 12. n. & 7. **

§. II.

In primis ad vesperas commemorationis defunctorum, capitulares omnes Christiana (quæ ipsos decet) majestate, atque modestia compositi, processionis ordine chorum exeuntes, præcedente eorum sceptrigero ad sacristiam, ut *** ibi sua quisque cappa induatur, accedant: ac deinde cappis hujusmodi induti, simili processionis ordine ad chorum redeant; in eoque vesperas defunctorum exordiantur, a quo die usque ad sabbatum sanctum exclusive eisdem cappis utantur, præterquam ad primas vesperas, & per totum diem cujuslibet infrascriptarum festivitatum, eo tempore occurrentium, quæ sunt.

§. III.

ANNO CHRISTI 1585.

§ III.

NATIVITAS domini incipiendo, ab ejus vigilia cum duobus sequentibus diebus, sanctorum Stephani protomartyris, & Joannis evangelistæ.

CIRCUMCISIO, EPIPHANIA) DOMINI.

PURIFICATIO, ASSUMPTIO, CONCEPTIO, PRÆSENTATIO, EXPECTATIO PARTUS.) B. MARIÆ.

Festa sanctorum apostolorum. (Andreæ. (Thomæ. (Matthiæ.

Translatio corporis S. Jacobi apost. patroni Hispaniarum.

Festum S. Josephi patroni novæ Hispaniæ, cum die octava.

Festum sancti Thomæ Aquinatis.

Dominica palmarum ad processionem tantum.

§ IV.

Cappæ vero per præbendatos, ut præfertur gestandæ, ex laneo stamine subtili, quod vulgo *Anascote, seu burato*, dicitur, aut quavis alia non inhonesta tela nigri coloris efficiantur, prætermissis curiositatibus, fulcimentis *Aforros*, nuncupatis, præterquam in cucullo, & oris anterioribus: quæ, ut moris est, aut raso aut bombycino serico fulciri possint, quibus etiam cauda honestæ longitudinis accedat: quæ nisi in processionibus, comitatibus, & actibus publicis, in quibus demitti, & extendi solet, plicata semper feratur. Capitularis autem, qui præsignatis diebus in assistentia divini officii cappa hujusmodi usus non fuerit, processionis, & actus, in quo sic defecerit, emolumenta, & fructuum distributionem, quam alias lucraturus erat, amittat: ac si contumacia creverit, multatio quoque convenienter crescat: super quo præsidentis in choro conscientia oneratur.

Cap. XV. *De respectu, & obedientia debita præsidenti, ac de ejus officio.*

§ I.

SI dum divina peraguntur officia præsidenti, cui in rebus tunc occurrentibus necessaria, & opportuna providere incumbit, debita non deferatur obedientia, omnis proculdubio celebrationis ordo, non sine magno Christiani populi scandalo confundetur. Quapropter hæc sancta synodus statuit & mandat, ut omnes beneficiati, capellani, cantores, & chori ministri cujusvis status, aut conditionis existant, præsidenti in his, quæ circa divina officia mandaverit, absque ulla prorsus excusatione, aut repugnantia pareant. Si quis autem [quod absit] verbo, aut alio quovis modo præsidenti non obtemperaverit, arbitrio capituli, habita inobedientiæ, & scandali ratione, ab eodem præsidente mulctetur. Cui tamen eadem sancta synodus in primis injungit, ut quæcumque agenda sint, modestis, & ab injuria alienis verbis mature discernat, atque præcipiat. Quod si hac in parte idem præsidens nimis excesserit, res ad A prælatum (ut de opportuna emendatione, ac remedio provideat) deferatur.

§ II.

Præsidens matutino tempore, priusquam ad primam pulsari finiatur, ad ecclesiam veniat, ejusque munditiam, tum in altaribus, tum in choro, qui quotidie verri, ac æstivo tempore etiam rigari debet, tum quoque in sedibus, per ejusdem chori pueros in tabula designandos, etiam quotidie, tergendis diligenter inspiciat. Deinde chorum primus omnium ingressus, antequam incipiantur officia, ad aliorum exemplum, juxta sedem suam genua flectat, & punctatorem ad primam chori sedem genibus flexum existere, ac omnes cum silentio intrare, genua flectere, ac suprascriptis cærimoniis uti procuret. Galerum, aut ligneos calceos, aut quemvis alium indecentem habitum gerentes choro prohibeat. Neminem nisi superpellicio indutum, aut chorum ingredi, aut inter chorum, & altare majus, dum divina officia celebrantur transire permittat: & in universum suum quemque munus & officium, tam in choro, quam in ecclesia, quam etiam ubicumque capitulum convenerit, præstare, pro ut æquum est, faciat. Silentium denique a quo decens, vel indecens chori ministratio pendet, ab omnibus servare, loquentes monendo, ac in ipso rationum tempore horarum emolumenta iis, quos propter defectus hujusmodi mulctaverit, deduci videndo super omnia intendat. Ac proinde suam quemque tenere sedem vetita unius loci in alium migratione, præcipiat: ita ut quantum chori capacitas permiserit, singulis beneficiatis singulæ sedes hinc inde vacent, quo silentii fiat observatio facilior & chori plenitudo major appareat. Quemcumque ab alio discedere, utpote colloquentem, aut alia ex causa jusserit, eumdem non obtemperantem unius horæ mulctet emolumentis. Ad hymnum, *Te Deum laudamus*, psallentes choro contineat, ne ipsum solum ibi manere contingat. Duo quoque scamna tapetibus strata, pro sacris concionibus audiendis, antequam incipiatur prima: unum vero simili tapete ornatum ante horam vesperarum, quoties in eis futuri sunt cappigeri, afferri & opportuno tempore apponi faciat. Patentes ecclesiæ fontes, singulis diebus dominicis mundari, & aquam benedictam (quæ eisdem singulis dominicis diebus benedicatur) semper continere provideat: ac suis omnes officiis quando, & quomodo, oportet incumbere, accurate præcipiat. Egrediendi denique chorum iis dumtaxat, qui juxta præscriptæ erectionis tenorem urgenti aliqua necessitate laboraverint, licentiam concedat.

Cap. XVI. *De iis, quæ cærimoniarum magister erga ingredientes chorum præstare tenetur.*

§ I.

CÆrimoniarum magistro, personis, tam sæcularibus, quam aliarum cathedralium ecclesiarum capitularibus, quibus ex sanctæ hujus synodi permissione chorum ingredi licet, obviam exire, easque ad locum ubi sessuræ sint, qua decet modestia, urbanitate, ac reverentia comitari, & in earum sedibus collocare, incumbat. Difficultatem vero seu dubitationem, Ex ecclesia Compostellana a c. 17. usque ad c. 22.

ANNO CHRISTI 1585.

(si qua in hoc rerum genere orta fuerit) idem cæremoniarum magister cum prælato, & in ejus absentia cum præsidente pro tempore existenti conferat, ut quid potissimum agendum sit decernatur: decretumque magister hujusmodi sine aliquo defectu perficiat.

§ II.

Qui tamen, si vel in loci assignatione, vel in cujusvis alterius rei executione arbitrio suo quidvis aliud egerit, vel in aliquo defecerit, ejusdem præsidentis judicio mulctetur. Cum autem nisi cæremoniarum magistro, in ejus officio ab omni pareatur, convenientem divini cultus ordinem confundi oporteat; Idcirco hæc sancta synodus, quoscumque hujus, & aliarum cathedralium ecclesiarum novæ Hispaniæ prælatos, nunc, & pro tempore existentes hortatur in domino, ut quotiescumque per cæremoniarum magistrum de aliqua cærimonia, vel laudabili consuetudine servari debita, admoniti fuerint, eumdem benigne suscipiant, ac ejus animadversionem opere exequantur: ut & ipsi suis decenter officiis respondeant, & suo alios exemplo ad obediendum eidem cærimoniarum magistro moveant. Reliquis autem omnibus beneficiatis, capellanis, & ministris ecclesiasticis injungit, ac præcipit, ut ipsum cærimoniarum magistrum in ejus officio venerentur, eique morem gerant. Qui ex supradictis contrafecerint, primo unius horæ, secundo integri diei, ac tertio unius hebdomadæ emolumentis mulctentur.

Cap. XVII. *De ordine per capitulum capitulariter egrediens servando.*

§ I.

Ex eccles. Compostel. c. 28.

QUANDO prælatus, & capitulum aliquam ecclesiam, vel monasterium, vel eremitorium processionis ordine adiverint, solenniter exire, & procedere ac divinis officiis ordine, atque silentio servatis assistere debent: ut & sacrorum rituum, quibus utuntur, decentiæ satisfaciant, & quo magis totius populi oculis exponuntur, eo majora ecclesiasticæ honestatis documenta perhibeant. Proinde hac sancta synodo decernente statuitur, & ordinatur, ut quoties capitulares ab ecclesia processionis ordine, sive voti, sive funeris gratia, quomodolibet exierint; superpelliceis ornati, ac pro temporis, per hæc statuta superius designati exigentia, cappis etiam superinduti, capellanis similiter, & ministris superpellicia gerentibus, incedant. Quod si celebrandi alibi causa, capitularis processio fiat; pretiosioribus ornamentis ex conveniente eidem festivitati colore, presbyter quidem alba, & pluviali indutus, solitoque birreto contectus, usque ad celebrationis hujusmodi locum, ubi planetam accipiat; ministri vero albis, dalmaticisque præparati procedant. Si vero post meridiem hujusmodi processionis ordo sit futurus, presbyter, ac ministri præscripta forma decorati progrediatur. Cantores quoque, ac tibicines semper, ut solent (nisi aliud processio postulaverit) interstint. Omnes autem ordine suo euntes, ac divinis officiis assistentes, & debitis cærimoniis, & opportuno silentio utantur: Qui vero, vel cum collateralibus colloquutus fuerit, vel nutibus, ac signis luserit, aut alias quomodolibet contra præmissa fecerit, præsidentis arbitrio mulctetur.

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Et quoniam ratio postulat, ut capitulum competentem locum, ac sedem habeat, ubi divinis officiis assistere possit, eadem sancta synodus cærimoniarum magistro, decentem hujusmodi locum prævidendi; ac majori sacristæ, ut scamna, & tapeta, ubi capitulum ordine suo sedeat, & divinis officiis interstit; (Ita ut neque in his, neque in aliis sedibus, die corporis Christi, & illius octavis apponi solitis, aliquæ sæculares, vel etiam ecclesiasticæ personæ sedere præsumant,) deferri faciat, præcipiendi curam, in primis injungit.

Cap. XVIII. *De magistri capellæ officio, & cantoribus.*

§ I.

Ex eccles. Compostel. a 24. & ex consueta Granat. c. 31.

EXPERIENTIA quotidiana satis constat, quantum oporteat chori ministros, & cantores a capellæ magistro sufficienter instrui; & quæ quoque die cantu figurato canenda sint, ordinato ad id facistorio prævideri, ut divinorum officiorum solennitas digno semper honore celebretur. Quapropter necesse est; ut idem capellæ magister, tam præmissis, quam aliis infrascriptis ad ejus officium ex hujus sanctæ synodi decreto spectantibus, operam suam diligenter impendat.

§ II.

In primis, ut singulis non feriatis diebus statim post primam, quousque pulsari sinatur ad missam; in loco intra ecclesiam ad id specialiter designando, scholam ad omnes, tam beneficiatos, quam reliquos cantores, & ecclesiæ ministros, atque servientes eo accessuros in cantu figurato, & contrapuncto docendum, & instruendum, tempore quo alia cantus firmi lectio per succentorem habenda non impediatur, habere debeat. Quoties autem, nisi ex causa infirmitatis, vel absentiæ a civitate de prælati, & capituli licentia factæ defecerit, juxta culpæ modum præsidentis arbitrio mulctetur. Quamdiu vero abfuerit, vel ægrotaverit: aliquem ex cantoribus judicio præsidentis magis idoneum, qui in ejus locum præfatæ lectioni sine defectu præsit, substituat. Cui etiam eadem sancta synodus injungit, ut quæ diebus festivis præcipue solennioribus, ac majoris hebdomadæ officiis, nativitatis quoque domini die, ad matutinum figurato cantu celebrandis, canenda sunt, opportune a cantoribus prævideri maxime curet: ne dum officium in choro peragitur, defectus aliquis præsentis populi aures offendat. Quod si, ob hujus diligentiæ omissionem, notabilis cantus dissonantia in choro contigerit, idem capellæ magister, ejus horæ, in qua sic defecerit, salario mulctetur. Quia vero ad eumdem capellæ magistrum spectat, missas, ac religua figurato cantu hujusmodi decantanda eligere, ac designare: Ita ut illa, & non alia cantari debeant; eidem propterea injungitur, ut quemadmodum quæ ipse composuerit cantari, prout æquum est, faciet: sic etiam quæ ab aliis insignibus musicis composita reperierit, similiter cani faciat;

ANNO CHRISTI 1585.

ciat; cum in hac celebri ecclesia, ad quam undecumque concurritur, omne musicorum genus, a diversis auctoribus adinventum cantari deceat, quo cantores in cujusvis generis musica exercitentur, atque adeo assuescant, & peritiores evadant.

§. III.

Oportet etiam, ut a cantoribus, tibicinibus, & chori ministris, eidem capellæ magistro in ejus officia reverenter pareatur: & ideo eadem sancta synodus præcipit, & mandat, ut quod idem capellæ magister cantoribus, & chori ministris decantandum, tibicinibus vero, & organistæ sonandum commiserit, ac quibuslibet illorum quidpiam, vel ad chori faciστorium dicere, vel super cantu firmo contrapunctum facere, vel ad organi sonitum concinere, vel denique in reliquis ad ejusdem magistri officium pertinentibus injunxerit, id ipsum ab omnibus, & singulis supradictis, sine aliqua excusatione aut mora perficiatur. Qui vero ejusdem magistri commissa, & injuncta hujusmodi non egerit, prælidentis arbitrio mulctetur.

§. IV.

Præcipit similiter eadem sancta synodus, ut singulis dominicis, & aliis observari solitis festivis diebus, in quibus ad organi sonitum canendum fuerit, idem capellæ magister, & cantores initio tertiæ, & vesperarum, videlicet ad, *Deus in adjutorium meum &c.* chorum ingrediantur, ut tam ad antiphonam, *Asperges*, quam ad psalmodiam, quam etiam ad contrapunctum super eisdem psalmis intonandum prompti, & parati existant. Quod si vel capellæ magister, vel cantores hujusmodi prædicto tempore ingressi non fuerint, attento parvo eorum salario, moderate mulctentur.

§. V.

Ut autem cantores dexteriores evadant, ordinat eadem sancta synodus, ut ii (quos capellæ magister instructione egere dixerit, lectioni musicæ de qua superius fit mentio, interesse teneantur). Qui vero ex supradictis lectioni hujusmodi, nisi ob adversam valetudinem, vel absentiam ab hac civitate de legitima licentia factam, defuerit, præsidentis arbitrio etiam moderate mulctetur.

§. VI.

Et quoniam sepe contingit, unico absente cantore, chorum musicorum imperfectum manere, ac proinde decentem solennitatibus ornatum, & splendorem desiderari: & experientia docet, ex aliquorum præbendatorum, (qui etiam cantores sunt) absentia, notabiles interveniisse defectus: Idcirco sancta hæc Mexicana synodus decernit, & mandat, ut nulli præbendato cantoris munus habenti, vel ad vesperas, vel per totum, cujuslibet festivitatis musicam requirentis diem capere requiem liceat; sed præbendati hujusmodi, qui cantorum salario fruuntur, ea ipsa, ad quæ alii cantores non præbendati tenerentur, nisi hebdomadarii fuerint, ac propterea, in aliquo ejus hebdomadæ ministerio occupati existant, servare similiter debeant. Qui autem contra hanc ordinationem fecerint, mulctæ subjaceant.

§. VII.

Insuper idem magister, & cantores, in omnibus dominicis paschalium festivitatum diebus, ad primas, & secundas vesperas domini sabaoth, in reliquis etiam dominicis, & beatæ Mariæ festivitatibus observare solitis, ad primas vesperas, primum, tertium, & quintum psalmum; ad matutinum vero canticum *Benedictus*, alterius cum organo versibus, ea musicæ differentia, quæ fabordon dicitur; hymnum tamen, & canticum *Magnificat*, tam ad easdem primas, quam ad secundas vesperas, totam quoque missam, non solum in præmissis festivitatibus, sed etiam in aliis duplicibus majoribus similiter observari solitis, cantu figurato canere teneantur.

§. VIII.

Præterea, a prima die sabbati quadragesimali, usque ad feriam tertiam majoris hebdomadæ inclusive antiphonam *Salve regina*, & tam in nativitatis, & epiphaniæ domini diebus, quam in assumptionis, ac nativitatis beatæ Mariæ, & aliis pro tempore nominandis festivitatibus cantilenas, rhythmicas, devotas quidem, & honestas, ac per prælatum approbatas; atque in dominica palmarum passionem domini, & in majori hebdomada primas ad matutinum lamentationes aliaque officia, eisdem in tabula commitenda cantare debeant.

STATUTORUM
PARS SECUNDA.

Cap. I. *De capitulis in ecclesia habendis, illorumque tempore, & assistentia modo.*

§ I.

DUOBUS cujuslibet hebdomadæ diebus, per ecclesiarum hujus archiepiscopatus, & provinciæ erectionem designatis, capitulares ad capitulum congregari debent; Quacumque videlicet tertia feria, ut de temporalibus ad mensæ capitularis, & fabricæ bona spectantibus negotiis agant; Qualibet quoque sexta feria, ut de spiritualibus rebus, ad divini cultus reformationem pertinentibus differant. Ad illud vero, non nisi post horarum canonicarum officium nempe post primam, quousque tertia, vel sexta dicenda sit, vel post missæ majoris celebrationem accedant. Ita ut tam ad prebendarum, beneficiorumque suorum obligationem, & scopum (qui divinus est cultus) quam ad congregationes capitulares, quæ, vel præscripto, vel vespertino, post horarum recitationem tempore haberi possunt, potius attendant.

Ex eccles. Compostel. c. 95. 96 97. 98. & 99. Const. Granat. cap. 60. tit. del Cavildo. Conc. Milan. 3. tit. de his, quæ ad cap. pertinent. Concil. Compostel. act. 2. d. 7. & conc. Tolet. act. 3. c. 12. Statutum ecclesiæ Compostel. c. 93. & Limens. 2. cap. 74. Milan 1, p. 2. tit. de his, qui dignit. personatus, aut canonicatus habent, verb. canonici. Juvat conc. Milan. 3. tit. de his, quæ ad cap. pertinent. Concil. Compostel. act. 3. statut. Compostel. c. 99.

§. II.

Cum primum locum capituli ingressi fuerint, ad sacram ibi propositam imaginem singuli preces fundant, ac servato antiquitatis ordine, suo quisque loco sedeat. Post hęc prędsidens se signo sanctæ crucis signet, ac intelligibili voce dicat: *Sancti Spiritus adsit nobis gratia* &c. & *Adjutorium nostrum*, &c. Orationem *sancti Spiritus domine*, &c. & *Actiones nostras*, &c.

ANNO CHRISTI 1585.

§ III.

Sextis Feriis, de competenti altaris, & chori miniſterio, ut defectus (ſi qui fuerint) emendentur, & in futurum caveantur, ac inobedientes pro culpæ modo mulctentur, potiſſimum agant. Ita ut præſidens ad decentiam, honeſtatem, ſilentium, attentionem, ac devotionem, & id genus alia Deo miniſtrantibus neceſſaria capitulares publice adhortetur: ipſoſque iis præcipue virtutibus incumbere, quibus chori decentiæ, & injuncto ſibi muneri ſatisfaciant, ut hoc laudabili exemplo reliqui eccleſiæ miniſtri, ad ſimilem divini cultus obſervantiam excitentur, idemtidem moneat; & ſi opus fuerit ſuccentorem, punctatorem, ceremoniarum magiſtrum, ac ceteros officiales vocari faciat, animadvertat, & corrigat, quatenus Dei optimi maximi obſequio ejuſque cultus felicioribus augmentis incumbant.

§ IV.

Tertiis vero feriis, de temporalibus, tam menſæ capitularis bona, quam quævis alia negotia concernentibus rebus deliberent: Ita, ut non niſi præſidens, aut de illius, & capituli licentia quivis, capitularibus omnibus interea tacentibus, & attente auſcultantibus, occurrentia negotia proponat.

§ V.

Hic vero in ſuffragiis ferendis ſervetur modus: ut prius res propoſita ab omnibus, non ſolum bene audiatur, ſed etiam ſi ardua fuerit, per convenientem ſine clamoribus collocutionem diſcutiatur; Ac ſi adhuc talis fuerit, quæ maturiori conſultatione indigeat, de majoris partis ejuſdem capituli ſententia, ad alium diem differatur; ſin minus illico reſolvatur. Tuncque ante omnes præſidens brevi, ac compendioſo loquendi modo, (quo etiam reliqui utantur) ſuffragium ferat; deinde ſinguli, ſervato antiquitatis ordine, ſuam ſimiliter ſententiam dicant. Ita ut nullus aliorum, vel ſermonem intercipiat, vel ſententiam reſumat, vel etiam reprehendat: ſed quilibet quidquid, inſpirante domino, ſenſerit, nemine id ægre ferente, aut aliquo modo impediente, libere ibi pronuntiet. Sui quiſque ſermonis initio, ac fine, aliquam nudato capite inclinationem capitulo, verſus præſidentem, cui etiam ſermo dirigendus eſt, faciat. Prælato autem ibi præſidente capitularis locuturus, poſtquam nudo ſimiliter capite ſe erexerit, ac iterum ſedens cooperto capite ſuam ſententiam protulerit, rurſus detracto pileo ſurgat, ac inclinato corpore eidem prælato reverentiam præſtet. Sic igitur omnes ſuffragia ferant, & primi noviſſimos, ſicut ab eis auditi ſunt, patienter audiant. Qui autem alterius ſuffragium interruperit, quatuor regalium primo, octo vero ſecundo, ac ſi perſervaverit, multiplicata eorumdem regalium pœna, quæ in quadranti irremiſſibiliter exequenda ſignetur, juxta hujus ſynodi provincialis decreta puniatur.

Lib. 3. tit. de beneficiatis cathed. eccleſ. §. 2.

§ VI.

Omnium deinde ſuffragia quantumvis fuerint inter ſe contraria præſidens reſumat, & colligat, & quod eorum pars major deliberaverit, hoc tamquam potiſſimum tenendum fore declaret. Idque per ſecretarium capituli, nihil propterea dolentibus iis, qui contrarium ſenſerint, faciat in actis annotari. Si quis autem ſe ab ea capituli deliberatione ſic annotata, gravari proteſtatus fuerit, proteſtationem hujuſmodi idem præſidens apud acta capitularia ſcribi, illaque cum opportuna actorum inſertione, in forma fidem faciente conſcriptam, eidem proteſtanti, ut ſi voluerit ad competentem judicem recurrat, ab eodem ſecretario gratis dari præcipiat. Ea autem negotia, quæ juſtitiam concernent, non ex capituli ſuffragiis; ſed ipſius advocatorum ſententia, prout juſtitia popoſcerit, explicentur. Quoties vero ſimiles caſus contigerint, juris periti ab omni affectione immunes, & quoad fieri poſſit non capitulares, conſulantur. Et quoniam in actibus capitularibus hujuſmodi nonnullæ ſæpe diſcordiæ, inimicitiæ, ac diſcuſſiones exoriri ſolent; ideo hæc ſancta ſynodus omnes in Chriſto monet, ut modeſtis ac temperatis verbis, & quibus nemo lædi poſſit, utantur. Quod ſi quis adverſus alium inhoneſte, aut injurioſe locutus fuerit, ſtatim ſex dierum emolumentis, & graviori, ſi opus fuerit, pœna per majorem capituli partem, juxta exceſſus, & ſcandali qualitatem moderanda, mulctetur. Cujus quidem pœnæ executio omni prorſus appellatione poſtpoſita fiat, ut ſic damnis majoribus, quæ evenire poſſent, occurratur, paxque, & unitas eccleſiaſticis perſonis digna ſervetur; ac ejus generis culpæ, quæ prælatum, & ejus vicarium latere poſſunt, aliqua punitione corrigantur: Locum capituli nullus niſi ſuperpellicio, ac tempore exigente etiam cappa indutus, ſub amiſſionis ſuffragii pœna ingrediatur; ut ſic omnes hujus archiepiſcopatus, & provinciæ eccleſiæ laudabilem conſuetudinem, ac traditionem, quam in hoc tenuerunt, teneant.

§ VII.

Nullus capitularis Dei domini noſtri, aut glorioſæ matris ejus, aut cujuſvis ſanctorum nomen juret. Qui vero ſemel per præſidentem monitus adhuc juraverit, unius mineralis pondo eccleſiæ fabricæ applicandi, & in quadranti ad hunc effectum ſignandi pœna mulctetur. Idque non ſolum in capitulo, ſed etiam in choro, & qualibet eccleſiæ parte ſervetur. Ita ut quilibet capitularis fratrem ſuum jurantem monere, eumdemque, ſi contumax fuerit, præſidenti, qui ipſum præſcripta pœna corripiat, denuntiare curet.

§ VIII.

Capitularium in capitulo exiſtentium nullus ad aliquid loquendum, niſi in forma ſuperius expreſſa ſurgat a loco ſuo, ubi quiete quouſque capitulum finiatur, ſedere debet; nec inde niſi de præſidentis licentia, ſub emolumentorum unius horæ ejus diei mulcta, egrediatur.

§ IX.

Si aliqua ex cauſa quiſpiam ex capitularibus enſem, aut mucronem, aut aliud telum in eccleſia,

ANNO CHRISTI 1585.

sia, vel choro attulerit, pro delicti personæ, & loci qualitate, arbitrio ordinarii plectatur.

§. X.

Quoties alicujus negotii tractati secretum capitularibus ex eorumdem pro majori parte sententia indicendum fuerit, sub pœna præstiti juramenti indicatur; aut si eidem capitulo videbitur, novum de secreto servando juramentum ab omnibus præstetur; & qui jurare noluerit, unius, aut (si videbitur) plurium dierum emolumentis mulctetur, ac suffragio privatus extra capitulum fiat.

§ XI.

Capitularis autem, de cujus, aut fratris, aut propinqui negotio agitur, & qui vel a capitulari offensus esse, vel capitularem offendisse prætenditur, capitulo, quamdiu super hujusmodi rebus consultabitur, non interfit.

§. XII.

Capitulares autem ad capitulum convocare decano in ecclesia existenti, sin minus dignitati, aut canonico seniori: extra ecclesiam vero similiter, decano in civitate degenti, & eo absente, dignitati, vel canonico hujusmodi seniori, incumbat. At si aliquando tale negotium occurrerit, quod solitum capituli diem expectare non possit, ac decanus, vel eo absente, præsidens per aliquos capitulares requisitus, capitulum congregare noluerit: duo vel tres capitulares, ne hujusmodi negotium pereat, aut deterius fiat, capitulum intimari faciant: quo casu cessante, nemo sub gravi, quam subeat pœna, capitulares ad capitulum vocare præsumat.

§. XIII.

Negotiorum omnium occurrentium decanus, aut capituli præsidens rationem habeat, ut illa omni mora postposita, prout oportuerit expediantur. Itaque non de pluribus simul agi permittat, sed quod primo propositum fuerit, ante reliqua omnia definiatur, & concludatur: negotium vero semel definitum, quantumvis aliquis capitularis, qui definitioni hujusmodi defuerit, de novo ingrediatur; nisi de totius capituli mandato, iterum consultari, aut per suffragia diffiniri non possit: cum absentes capitulares, de sic deliberatis, ac diffinitis, postea informari valeant.

§. XIV.

Tam literæ transmittendæ, quam singula solutionum, & expensarum jussu capituli faciendarum mandata, necnon procurationum, obligationum, ac provisionum capitularium instrumenta, ejus capituli nomine, subscribenda per quatuor capiturales, (nempe dignitatem, canonicum, integrum ac dimidium portionarium, alternatim singulis quibusque mensibus, incipiendo ab antiquioribus) deputandos, quamvis ipsi in præmissorum deliberatione contrarium senserint, sub pœna ipsius capituli arbitrio infligenda, subscribantur: duo, quolibet anno, ex capitularibus ad id magis idoneis, procedendo a dignitatibus, calculatores nominentur; qui simul cum secretario capituli, & computatore totius massæ, inspecta punctatoris chori relatione, calculos, ac distributiones mensæ capitularis, omnibus beneficiatis, officialibus, & chori ministris juxta quotam cujuslibet illorum partem, ac salarium competentes, faciant.

ANNO CHRISTI 1585.

§. XV.

Quotiescumque aliqua perpetui, vel redimibilis sensus translatio, juxta motus proprii felic. recordationis Pii papæ quinti formam, aut quævis alia similis scriptura contractus facienda sit; capitulares omnes per diem ante, ut moris est, convocentur, quatenus an pro eodem pretio censum hujusmodi accipere, illumque alicui beneficiato, non nisi sub severissima cautione (super quo hæc sancta synodus eisdem capitularibus conscientias onerat) locare velint, mature deliberent.

§. XVI.

Omnes vero regiæ provisiones, ac literæ, quæ pro tempore capitulo transmittentur, in eodem capitulo per ejus secretarium legantur: ac si alicujus momenti fuerint, notatis datæ, ac receptionis ipsarum diebus, statim in præsidentis (cui hoc in primis injungitur) præsentia per eumdem secretarium sub fideli archivii custodia reponantur.

§. XVII.

Incumbit autem capitulo, aliquem capitularem divini cultus zelo, ac diligentia ferventem a prælato approbandum deputare, qui sacrorum custodias, bibliothecas, resque omnes ecclesiæ videndi, & quid reparatione, aut mutatione indigeat, advertendi, sepulturas quoque signandi, ac distinguendi curam suscipiat.

§ XVIII.

Computator totius massæ per prælatum, & capitulum nominandus, calculos distinguere, ac rationes ab omnibus reddituum decimalium pro tempore existentibus œconomis simul vel divisim exigere; quæcumque item pecuniarum jussu capituli solvendarum mandata considerare, & in aliquo ad hoc specialiter habendo, ac sub archivii, quod ex decreto hujus sanctæ synodi erigi debet, custodia servando libro annotare teneatur. Lib. 3. tit. de rebus eccl. conservan. §. 6. & 7.

§. XIX.

Præmissa vero omnia, & singula, sicut præfertur ordinata, & statuta, primus omnium decanus, seu præsidens, quicumque pro tempore fuerit, tam in choro, quam in capitulo servet, & opere compleat. Quod si non fecerit, non solum in iis quibus ipse alios mulctare potest; sed si visum fuerit, etiam in pluribus in capitulo mulctetur. Nihil autem præter hujusmodi ordinationes, vel propria auctoritate, vel sine expressa capituli deliberatione, ac sententia faciat; nec aliquibus magis quam aliis favorem, vel opem præstet; sed erga omnes capitulares, & beneficiatos, ac in universum quascumque personas ecclesiasticas modeste, & urbane se gerat. Qui etiam e converso ab omnibus honoretur, ac veneretur:

ANNO CHRISTI 1585.

Ita ut quando exceſſerit, aut defecerit, non publice, ſed in capitulo, vel ſeparatim reprehendatur.

Cap. II. *Quando, & quomodo convocanda ſint capitula ante diem.*

§ I.

Ex ſtilo, & conſu. Gra. c. 60. tit. del Cavildo. §. 3. comienza (quando algun negocio buviere.)

QUANDO grave aliquod negotium ex jam conſideratis, ad quod omnes congregandi ſunt, occurrerit, vel de novo ſucceſſerit; quamvis in ordinariis capituli diebus tractandum veniat; præſidens ſceptrigero, ut capitulares omnes ad capitulum vocet præcipiat, ad caſus videlicet ſequentes.

Lib. 3. tit. de rebus eccl. §. 2.

Ad aſſignandum pro officio alicui committendo ſalarium, & ad aliquid capitulo proprium, ſine ullo eorum, quæ ſancta hæc ſynodus ſuper hoc decrevit præjudicio, aliis condonandum.

Ad nominandum etiam punctatorem, calculatores, œconomos, ceremoniarum magiſtrum, eccleſiæ capellanos, miniſtros, & famulos, alioſque quoſcumque, tam menſæ capitularis, quam aliarum rerum officiales a capitulo deputandos: eoſque, ſalva in omnibus præcipua prælati poteſtate, juxta juris diſpoſitionem, ac ſacri concilii Tridentini, hujuſque ſanctæ provincialis ſynodi decreta removendum.

Seſſ. 25. c. 6. Lib. 1. tit. de majoritate, & obedien. §. 1.

Præterea, ad reſpondendum quibuſvis alicujus momenti regiæ, vel Romanæ curiæ literis, vel procuratores conſtituendum, vel capitulum ad aliquid obligandum, vel etiam lites, & cauſas movendum, aut motas proſequendum.

Inſuper, ad poſſeſſionem alicui capitulari noviter admittendo tradendum.

Ad quodvis etiam legatum capitulo relictum acceptandum.

Necnon ad nuntios, tam ex beneficiatis, quam ex aliis non beneficiatis quocumque opus fuerit mittendum.

Ad quæcumque item eccleſiæ, aut menſæ capitularis bona ſtabilia permutandum, vel alienandum, vel transferendum.

Ad quamlibet quoque rem, eccleſiæ ſtatum concernentem, mutandum, & ordinandum.

Denique, ad ea, quæ ſemel deliberata, & definita fuerint a capitulo revocandum, & annullandum.

§ II.

Ad præmiſſa igitur omnia, & ſingula, & ex noviter occurrentibus quæcumque capitulo bene viſa, quamvis ordinariis diebus, tertiis videlicet, ac ſextis feriis tractanda ſint. Capitulares omnes in civitate pro tempore exiſtentes, per ſceptrigerum, qui capitulum ad nonnulla negotia ſpecialem convocationem requirentia, congregari ſingulis illorum denuntiet, ante diem vocentur.

§ III.

Si autem aliis non ordinariis capituli diebus, negotia hujuſmodi de novo occurrerint, dum capitulares omnes tunc in civitate degentes in eccleſia reperiuntur, ibi etiam ad capitulum ſtatim habendum, congregentur. Adveniente vero ſolita capituli hora, quicumque illi intervenerint, tam præmiſſa, ad quæ ſpecialiter vocati fuerint, quam quæcumque alia, præterea occurrentia, reliquis vel non venientibus, vel ſi, ut præfertur, legitime occupati exiſtant, ſuffragium non mittentibus deliberent, ac diffiniant.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. III. *De capitulo in choro non niſi de levibus rebus habendo.*

§. I.

Ex conſt. Hiſp. c. 116. fol. 20.

VOLENS præterea hæc ſancta ſynodus, pluribus abſurdis, ex habito in choro capitulo hactenus exortis occaſionem tollere; capitularibus omnibus pro tempore exiſtentibus, ne deinceps in choro, aut alibi, quam in loco ad id ſpecialiter deputato capitulariter convenire, aut de negotiis ſemel in capitulo diffinitis, vel diffiniri cœptis, aut alias gravibus, deducibiles hinc inde rationes habentibus, agere poſſint in futurum prohibet. Et nihilominus, ut quoties neceſſitas, quæ congregationem in loco ſolito habendam expectare non debeat, fuerit; aliqua levia, ad felicius, & ornatius eccleſiæ miniſterium, & non aliter dirigenda negotia deliberare, & providere valeant, permittit.

Cap. IV. *De generali capitulo, binis quibuſque menſibus habendo.*

§. I.

Ex conſtit. Hiſp. c. 73. fol. 174. & conducit eccl. Comp. in ſuis ſtatutis c. 94.

INſuper, ut ſingulæ hujus provinciæ eccleſiæ auctiori ſpiritualium, temporaliumque bonorum cumulo, ac ſplendidiori beneficiatorumque atque ſervientium miniſterio ſemper vigeant; eadem ſancta ſynodus ſtatuit, ut præter ordinaria ſingulis hebdomadis, modo præmiſſo, habenda capitula, unum generale extraordinarium, binis quibuſque menſibus, die a præſidente per expreſſum prælati mandatum deſignando, capitulum habeatur; ad quod capitulares omnes per ſceptrigerum, quatuor ante diebus, vocentur: ut ibi, tam de litium, cauſarumque pro capitulo, aut contra ipſum pendentium ſtatu, diligentiis factis vel omiſſis, utilitate vel damno, reparatione quoque vel directione; quam de completa, vel incompleta decimarum exactione, & quacumque œconomorum, tum pro maſſa, tum pro fabrica deputatorum, ſi qua fuerit in exigendo negligentia, vel colluſione, exactarumque rerum, ac pecuniarum partibilium quantitate, diligenter ab omnibus conſultetur: ac de neceſſario, & opportuno remedio in omnibus, maximeque in rebus divini cultus decentiam, officiorumque celebrationem concernentibus, provideatur.

Cap. V. *De negotiis gratiam vel juſtitiam concernentibus.*

§. I.

Ex conſtit. Hiſp. c. 95. & 96. & in ſtatutis Compoſt. a 108. uſque ad c. 111. & ex conſueta Granat. c. 60.

AD tollendum vero omne dubium, & diſſenſionum, quæ ſæpe in communitatibus ex ignorantia procedunt, materiam; hæc ſancta ſynodus declarat, illa gratiæ negotia vocari, quæ in mera ejuſmodi gratiam facientis voluntate conſiſtunt, nullamque petenti actionem juridicam tribuunt: quæ ſi majori capituli parti viſum fuerit, ſecretis ſuffragiis capitularium libertati & paci magis opportunis diffinian-

niantur. Quæ autem petenti jus, & actionem in judicio competentem præbent, ea juſtitiæ negotia nuncupari; quæ tamquam talia, ſive publicis, ſive de majoris partis capituli ſententia, ſecretis hujuſmodi ſuffragiis, omni mora poſtpoſita, conſulentur, ac deliberentur. Ita ut, quæ in ſimilibus juſtitiam concernentibus rebus, a capitulo pro majori parte definita fuerint, ſi cetera de jure neceſſaria concurrant, executioni mandentur.

§. II.

Ordinat præterea eadem ſynodus, ut quoties aliquod gratiæ negotium capitulo propoſitum negari, decretumque capitulare deſuper factum ſemel publicare contigerit, illud per ſuffragia iterum deliberari nullatenus poſſit; nec aliquis capitularis contra præſtitum de ſecreto ſervando juramentum, vel adverſus alium capitularem quidpiam manifeſtare, dicere, aut inſinuare directe, vel indirecte præſumat. Pro cujus ordinationis obſervantia, eadem ſancta ſynodus præſidentis conſcientiam onerat. Capitulo pariter injungens, ut quoties præſidentem in præmiſſis exceſſiſſe repererit, eumdem duorum dierum emolumentis mulctatum corripiat; cuilibet denique præbendato in ſanctæ obedientiæ virtute præcipiens, ut ſi capitulum hac in parte negligens eſſe cognoverit, prælato qui mulctam hujuſmodi, ut par eſt decernat, & exequatur, prædictum præſidentis exceſſum fideliter exponat.

Cap. VI. *De modo, quo gratiæ in capitulo factæ contradici poteſt.*

§. I.

CUM ſæpius evenire ſoleat, ut quamvis legitima capitularium convocatio, per ſceptrigerum ante diem facta fuerit, aliquis tamen præbendatus, vel propter ægritudinem, vel aliam juſtam abſentiæ cauſam, vel certe propter ejuſdem ſceptrigeri incuriam capitulo, in quo gratiæ negotium deliberatum fuit, intereſſe non potuerit, factamque hujuſmodi gratiam fieri non debuiſſe judicaverit: ideo hac perpetua ſynodali conſtitutione decernitur, ut idem capitularis, qui ab eo capitulo abſens, interim tamen præſens in civitate fuerit, poſſit infra triduum, tam in capitulo, quam coram capituli ſecretario gratiæ, ut præfertur, factæ contradicere, proteſtatus in forma ſe eidem gratiæ in proxime habendo capitulo expreſſe contradicturum. Si vero præbendatus, ut ſupra contradicens prædictæ convocationis tempore extra civitatem degerit, eamdem gratiam modo, & forma præmiſſis, infra octo dierum ſpatium impugnare valeat. Qua facta contradictione, gratia hujuſmodi ſuſpendatur, quouſque præbendato, qui ut præfertur contradixerit, interveniente, iterum ſecretis ſuffragis calculis videlicet albis, ac nigris ſuffragantium libertati accommodatis, deliberetur.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. VII. *Quomodo negotium per ſuffragia concluſum, iterum tractari non poſſit, & quando poſſit.*

§. I.

NE capitularia decreta, quavis ex cauſa, vel ad cujuſvis perſonæ inſtantiam quotidie revocentur, hæc ſancta Mexicana ſynodus firma impoſterum ordinatione decernit, & mandat, ut quidquid ſemel in capitulo deliberatum fuerit, ſive gratiam, ſive juſtitiam concernat, niſi juſta, & urgens cauſa ſupervenerit, iterum tractari minime poſſit. Tunc vero capitulares omnes, expoſita per ſceptrigerum ſufficienti ejus negotii ratione, ante diem vocentur, ita ut quotquot illud negotium aliquando decreverant, ejuſdem conſultationi rurſus interſint, & qui abſentes fuerint, ſub competenti deſuper aſſignando termino expectentur. Quod ſi loci, in quo abſentes reperiuntur, diſtantia tanta fuerit, ut ex adventus ipſorum expectatione grave aliquod diſcrimen, vel inconveniens ſuboriri poſſe credatur; quod, datis ſuffragiis, major capitularium pars deliberaverit, id ipſum, & nihil aliud executioni mandetur, ſuper quo eadem ſynodus conſcientiam præſidentis graviter onerat; & nihilominus præcipit, ut illius, vel incuria, vel malitia, per quemlibet capitularem prælato, qui de opportuno remedio provideat, exponatur.

Cap. VIII. *De horum ſtatutorum lectione, ac repetitione.*

§. I.

AD occurrendum excuſationibus, ex affectata rerum ignorantia ſuboriri ſolitis, hæc ſancta ſynodus inviolabili ſanctione conſtituit, & mandat, ut hæc ipſa ſtatuta, ſimul cum ceremoniali per eamdem ſynodum in eis decreto, & ordinato, quolibet ſecundo, poſt cujuſvis anni principium futuro capitulo, publice legantur, idque præſidens, ſub pœna quatuor pondo monetæ harum partium (quæ ſtatim ſi negligens fuerit fabricæ ſolvat) accurate perficiat: Reliqui vero capitulares, quamcumque in præmiſſis notaverint præſidentis incuriam prælato, qui de neceſſario remedio provideat, indicare teneantur.

Cap. IX. *Quomodo mulctæ per capitulares invicem remitti non debeant.*

§. I.

UT quæcumque prælati ſententiæ, proviſiones, & mandata debitam executionem habeant, ac ſuprema ejus juriſdictio, & (qua velut eccleſiæ ſponſus ornatur) auctoritas optatum ſortiatur effectum: ordinat propterea, & mandat ſancta hæc Mexicana ſynodus, ea in pœnarum condemnationumque, atque mulctarum remiſſionibus obſervari, quæ per eamdem ſynodum in titulo de beneficiatis cathedralium eccleſiarum, & eorum officio decreta, & proviſa ſunt.

Ex eccleſia Compoſt. in ſuis ſtatutis cap. 112. Lib. 3. de beneficiatis cathedr. eccleſ. §. 2. & infra vide 4. p. c. 80.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. X. *De secretarii capitularis officio, & obligatione.*

§ I.

Ex consueta Granat. 61. c.

AD necessariam, & opportunam capitularium negotiorum expeditionem, hac ordinante synodo, statuitur, ut secretarius capituli omnibus capitularibus actibus interesse, atque adeo extraordinariis quidem capituli diebus, velut capitularis quisque vocatus; ordinariis autem etiam non vocatus ad capitulum venire, locumque capitularem primus omnium ingredi, & in aliquo, ibi sub fideli capsæ custodia servando libro, quo res capitulares contineantur, omnium cuique capitulo intervenientium præbendatorum nomina præmittere, & quæcumque in ejusmodi capitulo deliberata fuerint scribere; impositas quoque mulctas punctis adnotare teneatur. Quoties autem capitulo defuerit, unius dei emolumento, pro salarii rata mulctetur.

§ II.

Tam admissionis tempore, quam quoties jussus fuerit, solitum de servando actuum capitularium secreto juramentum, sicut quivis præbendatus præstare, idque pro negotiorum exigentia inviolabiliter observare, debeat.

§ III.

Qui non solum actus omnes capitulares, sed etiam, quæcumque ad capitulum spectantia instrumenta concedat, omnesque ejusdem capituli nomine mittendas literas, sine ulla præter assignatum illi salarium mercede, componat, & scribat,

§ IV.

Omnibus item calculis, ac partitionibus a capitulo per calculatores ad id deputatos, quandocumque faciendis interveniat: illosque & illas sub capsæ capitularis prædictæ custodia reponendos, ac reponendas registret, & quæcumque necessaria transumpta ex illis accipiat.

§ V.

Omnia insuper, & singula, sive a capitulo, sive a fabricæ, hospitalisve administratoribus deliberata, quæ ad œconomum dirigentur, pecuniarum mandata faciat, & in eisdem actibus capitularibus similiter referat, ut debita illorum ratio habeatur.

§ VI.

Quemlibet quoque actum pro capituli parte quibuscumque personis notificandum, idem ipse notificet: si secus fecerit, ejusdem capituli arbitrio imponendæ mulctæ subjaceat.

§ VII.

Si capituli secretarius, reddituum quoque decimalium notarius existat, quidquid ex eorumdem reddituum libro, ad mensam capitularem pertinere repererit, extrahat; exactorumque, tam in fructibus, quam in pecuniis reddituum hujusmodi partitiones, ut ab œconomo singulis capitularibus persolvantur; absque ulla pro his recipienda mercede, tribuat.

ANNO CHRISTI 1585.

Cap. XI. *De sigillo capituli.*

§ I.

HÆC præterea sancta synodus Mexicana, abusus hactenus introductos de medio tollere, & ne similes introducantur in futurum providere desiderans, hac perpetuo permansura constitutione decernit; ut capituli sigillum in capsa sub tribus clavibus, una quidem penes decanum, vel ejus loco præsidentem, altera penes doctoralis præbendæ canonicum, vel eo non existente, capitularem, a majori parte capituli nominandum, tertia vero penes secretarium servandis custodiatur: eisdem nihilominus prædictis clavium custodibus debitæ officium fidelitatis injungens, ut nullas cujusvis generis literas, præter illas, quæ a pleno capitulo deliberatæ fuerint, eodem sigillo sigillari permittant.

§ II.

Et, ut dilucida rerum capitularium ratio suo tempore, & quoties quæsita fuerit, commodius reddatur, præcipit eadem synodus, ut præter alios libros capitulo pro tempore necessarios, certus aliquis, (ad annotandum commissiones, legationes, deputationesque omnes, ab eodem capitulo factas) liber habeatur, qui secretario custodiendus, una cum reliquis scripturis, & actis per inventarium consignetur, ut illum, & illa quoties requisitus fuerit, exhibeat.

Ex consueta Granat. c. 61.

** STATUTORUM. PARS TERTIA.

Cap. I. *De iis, quæ reddituum decimalium administratores agere debent.*

§. I.

CUPIENS alias summopere hæc sancta synodus felici reddituum ecclesiasticorum administrationi, utilitati, & incremento prospicere, & laudabilem Hispanicarum ecclesiarum consuetudinem cathedralibus hujus provinciæ ecclesiis, in hoc potissimum sequendam proponere; unde statuit, & mandat, ut duo præbendati, (dignitas videlicet, & canonicus,) vel alii duo capitulares, huic ministerio aptiores a capitulo, assignata congrua juxta reddituum quantitatem mercede, deputentur: qui una cum eo, quem prælatus negotiis quidem idoneum, & in promovendis redditibus exercitatum ad id nominaverit, decimales hujus archiepiscopatus, & provinciæ redditus annis singulis auctionentur; ita ut admittendis auctionum sponsionibus, ac deliberandis eorumdem reddituum locationibus intersint, necessariasque ac sufficientes cautiones recipiant.

Ex statutis Compost. c. 79. & 80. & ex consuet. Granat. c. 60. in §. (hazen las rentas decimales) & §. (las posseßiones)

§. II.

ANNO CHRISTI 1585.

§ II.

Eidem etiam capitulo hæc ipsa synodus injungit, ut viros aliquot deligat, qui ecclesiæ fundos, prædia, domos, redditus, & quæcumque alia bona stabilia quotannis visitet, illorumque omnium statum, dispositionem, discrimen, & indigentiam eidem capitulo fideliter exponant. Quibus eadem synodus conscientiam graviter onerat, nisi quibusvis amore, odio, ac humano lucro postpositis, ecclesiæ utilitati, ac debito suæ visitationis muneri responderint.

Cap. II. *De œconomis.*

§ I.

UT autem ecclesiasticorum bonorum securitati, & indemnitati consulat hæc sancta Mexicana synodus, ordinat, & mandat, ut œconomi a prælato, & capitulo nominandi sint, in Christiana religione, & conscientiæ rectitudine laudabiles, legales, sinceri, & communiter approbati; nec prius admittantur, quam idoneas, attenta bonorum eis consignandorum quantitate, cautiones præstiterint, ac una cum fideijussoribus hujusmodi se in cujuslibet anni fine, si præscriptum solutionum, reddituumque, ac fundorum tempus, id permiserit, vel ad summum secundo anno peracto; dum tamen interim ipsorum œconomia durat, integram de dispensatis rationem, & satisfactionem reddituros, sub obligatione promiserint.

Cap. III. *De fabrica bonis.*

§ I.

QUia stabilium bonorum permanentia frequenti, & opportuna visitatione maxime indiget, ex hujus Mexicanæ synodi decreto ordinatur, atque præcipitur, ut deinceps fabricæ œconomus sufficientem exigendorum, exactorumque bonorum, & expensarum rationem petenti capitulo reddat. Domus quoque ac fundi ejusdem fabricæ diligenter inspiciantur, ac de illarum, illorumque augmento, & conditionum in eorumdem locationibus appositarum impletione, censuum quoque & emphyteusium duratione: de ipsius denique fabricæ utilitate, & proventu perquiratur, & quæcumque super præmissis scripturæ, acta, & instrumenta fuerint, apud archivium, eadem statuente synodo, deputandum, sub numero, & specificatione reponantur.

Cap. IV. *De anniversariis & commemorationibus.*

§ I.

UT defunctorum legata, commemorationes videlicet, & anniversaria, ultimarumque voluntatum dispositiones in cathedralibus ecclesiis fundata, & in futurum fundanda debitam executionem, & conservationem habeant; hæc synodus in præmissis omnibus, & eorum singulis illa servare, & executioni mandare constituit, quæ eadem decernente synodo in titulo de testamentis, institutionibus, jure patronatus, sepulturis &c. statuta, & ordinata sunt, pro quorum complemento, is, cui chori tabulam qualibet hebdomada ordinare incumbit, anniversaria, & missarum officia hujusmodi, per capituli secretarium quoties celebrari debent, referenda, in eadem tabula notare teneatur, quatenus omnes incumbentia sibi munera noscant, & exequantur.

Cap. V. *De scripturis ecclesiæ, & earum custodia.*

§. I.

PRælatorum, capitulorumque curæ incumbit, universa ecclesiæ bona, illorumque jura, scripturas, & instrumenta servare; Ideo hæc Mexicana synodus omnibus capitulis injungit, & mandat, ut ea in scripturarum sub inventario exprimendarum custodia, & archivii, a quo nihil sine prælati licentia extrahatur, deputatione, & clausura observent, & exequantur, quæ eadem synodo ordinante in titulo de rebus ecclesiæ conservandis, vel non alienandis, sub pœnis in eis contentis, decreta reperiuntur. Quando autem prælatus, & capitulum, quibus in hoc conscientia oneratur, aliquorum hujusmodi bonorum alienationem, in evidentem fabricæ utilitatem cedere judicaverint; tunc nisi cetera omnia necessaria, & requisita, tam per jus commune, quam per apostolicas literas dispositа, & ordinata, precesserint, nihil innovetur. Si quid vero aliter factum fuerit, nullitatis vitio subjaceat.

Cap. VI. *De candelis in die purificationis beatæ Mariæ distribuendis.*

§ I.

IN candelarum distributionem die purificationis beatæ Mariæ facienda, prohibet eadem synodus vanos, ac superfluos cereorum sumptus, in posterum fieri. Præcipiens nihilominus honestam ceræ quantitatem prælato, capitularibus, & omnibus ecclesiæ ministris, atque servientibus necessariam provideri, eamque ipsius ecclesiæ thesaurario, cui simul cum præsidente ejusdem ceræ partitio incumbit, consignari: Omnes quoque solenni ejusdem festivitatis processioni interventuros, quibus in hoc conscientiam onerat, hortatur in domino, ut singuli cereis accensis cum devotionis fervore, & spiritus elevatione, quæ, & ipsorum statum, & illum actum deceat, procedant.

Cap. VII. *De requie, ejusque usu, ac tempore.*

§ I.

QUamvis præmissæ erectionis forma cathedralium hujus archiepiscopatus, & provinciæ ecclesiarum, capitularibus, qui præter quotidianas distributiones, nullus omnino fructus habent, aliquod pro requie tempus non assignet; & sancta synodus Tridentina dum quibusvis ecclesiarum hujusmodi præbendatis ultra tres menses, ab eisdem ecclesiis quolibet anno abesse prohibet, earum ecclesiarum constitutiones, quæ longius servitii tempus requirunt, intactas relinquat: Hoc tamen sanctum provinciale concilium humanæ infirmitati aliquo,

ut

ANNO CHRISTI 1585. Vide supra dicto §. 2.

ut par est, indulgentiæ præsidio subvenire volens, quo suavior, atque ferventior divinorum officiorum celebratio fiat; singulis omnium cathedralium ecclesiarum hujus provinciæ præbendatis septuaginta dierum requiem quolibet anno concedit; quemadmodum in titulo de clericis non residentibus, inviolabiliter observanda sanctione decrevit. Ad decidendum vero quascumque super hujus decreti, & concessionis usu dubitationes pro tempore occurrentes, quæ judicis ministerio indiguerint, idem provinciale concilium plenam cuilibet in sua diœcesi prælato facultatem, & auctoritatem tribuit; ut attentis temporis, personarum, negotiorumque circumstantiis, & habita tenuitatis reddituum, ac debitæ divinis officiis frequentiæ, ratione quæ Dei ac domini nostri obsequio, divinique cultus augmento potissimum convenire judicaverit, ea deliberet, ordinet, atque provideat, prout pastorali ejus prudentiæ, & solicitudini, idem concilium committit, & conscientiæ relinquit.

A B

§. II.

Declarat tamen eadem Mexicana synodus neminem præmissi decreti, & indulti vigore, a sua ecclesia abesse posse, in aliquo ex infrascriptis diebus, qui sunt.

C

TRES PRIORES PASCHALES DIES.
NATIVITATIS)
RESURRECTIONIS.) DOMINI.
PENTECOSTES.)

CIRCUMCISIO)
EPIPHANIA) DOMINI.
ASCENSIO.)

CONCEPTIO)
NATIVITAS)
ANNUNTIATIO) B. MARIÆ.
PURIFICATIO)
ASSUMPTIO.)

D

FESTUM (SANCTISSIMÆ TRINITATIS.
FESTUM (CORPORIS CHRISTI.

FERIA QUARTA, QUINTA, SEXTA, SABBATUM majoris hebdomadæ.

(S. JOSEPHI.
(S. JOANNIS BAPTISTÆ.
(SS. PETRI, & PAULI.
(OMNIUM SANCTORUM.
FESTUM (COMMEMORATIO DE-
(FUNCTORUM usque ad
(finem missæ.
(PATRONI generalis.
(PATRONI titularis ecclesiæ

E

Omnes item dominicæ adventus, & cujusvis mensis tertiæ, quandiu sanctissimæ eucharistiæ processio duraverit: omnes item dies quadragesimæ.

§. III.

Similiter hæc synodus neminem septuaginta horum dierum de requie, nisi pro rata temporis, quo eidem ecclesiæ inservierit, gaudere posse declarat. Si quis vero dum actuali unius præbendæ residentiæ integre inservit, ad aliam in eadem ecclesia promoveatur, (ut par est) requie integre gaudeat.

ANNO CHRISTI 1585.

§. IV.

Insuper eadem Mexicana synodus declarando subjungit; ut ad matutinum præcipuarum festivitatum superius expressarum, nedum præter adventus, quadragesimæ, ac tertias cujusque mensis dominicas præbendati omnes interesse teneantur. Qui vero nisi ex veræ ægritudinis impedimento defuerit, præter illius horæ distributionem, sex etiam dierum statim in quadranti annotandorum emolumentis irremissibiliter mulctetur. Ita ut qui hanc pœnam quovis modo remiserit, eamdem emolumentorum quantitatem fabricæ, ipso jure, absque ulla alia declaratione in conscientia restituere debeat, juxta alias factam ab hac sancta synodo dispositionem.

ubi supra lib. 3. tit. clericis non residen. §.

Cap. VIII. *De iis quæ amittit, qui prædicta requie utitur.*

§. I.

RAtioni consentaneum est, ut propriæ voluptatis, quietisque corporeæ oblitis, majus lucrum respondeat, quam eis, qui recreationi vacant: Idcirco hæc sancta synodus Mexicana plurium dubitationum, absurdorumque causas succidere cupiens, decernit, & mandat, ut quandiu aliquis præbendatus prædicta requie usus fuerit, interessentiis, obventionibus, funeribus, anniversariis, & manualibus, quæ non nisi vere & corporaliter præsentibus, & residentibus dentur, absentiumque mulctis careat. Itaque dum in quadranti signum hoc R. requiem denotans habuerit, præbendæ suæ acervo, seu grossa dumtaxat fruatur. Ut autem quisque capitularis certum remanentium sibi de hujusmodi requie dierum numerum facile teneat, ex ejusdem synodi mandato punctator in quadrantis margine, quos quisque de hujusmodi requie dies perceperit, adnotare teneatur.

Cap. IX. *De iis, quæ lucrari possunt præbendati, qui a prælato occupantur.*

§. I.

CUm quilibet prælatus duos præbendatos in curæ suæ pastoralis subsidium deligere, & occupare pontificio jure possit; hac Mexicana declarante synodo statuitur, & ordinatur, duos capitulares hujusmodi a prælato ad effectum prædictum nominandos, annuis suarum præbendarum emolumentis (præterquam obventionibus, & manualibus, quæ non nisi vere, & realiter assistentibus, ut præfertur, dantur) integre gaudere posse. Ita ut in celebrioribus festivitatibus præmissis, ad matutinum, & alias horas, nisi tunc justo actualis occupationis impedimento caruerint, super quo eorum conscientia oneratur, interesse non debeant.

In cap. de tero, in audientia de cleric non resid tibus.

Conc. T sess. 24. c. de refor verbo o nes vero

§. II.

Quicumque præterea præbendati, qui prælato alicubi extra suam ecclesiam pontificaliter celebranti ministraverint, vel quos idem prælatus a chori ingressu, vel ab eodem choro, etiam ante missæ, vel alterius horæ finem

Conc. M 4. verb. e

ad

ad se vocaverit, perinde ac si vere, & realiter divinis interessent, universa emolumenta lucrentur. Qui etiam ipso prælato mandante concionem in eadem cathedrali ecclesia habiturus fuerit, tribus ante concionem diebus. Si tamen in illis ad missam, & vesperas interfuerit, eorumdem trium dierum obventionibus, & manualibus, sicut alii vere præsentes, gaudeat; Si autem alibi sine expressa ipsius prælati jussione verbum Dei prædicare voluerit, nullis hujusmodi interessentiis sed concessis pro requie diebus, si quos habuerit, fruatur.

§. III.

Ne autem cuiquam egrediendi chorum simulata suffragetur occasio, sed omnes coram Deo in sinceritate cordis ambulare studeant; Hæc sancta synodus illorum, qui per fraudem aliquid lucrati fuerint, conscientias ad illud ipsum restituendum ipso jure teneri, declarat.

** STATUTORUM

PARS QUARTA.

Cap. I. *De* patitur *prebendatis ægrotantibus concesso.*

§. I.

PRæbendatos adversa valetudine laborantes favore per sacros canones concesso prosequi volens hæc sancta synodus; decernit, & mandat, ut quoties aliquis ecclesiarum hujus archiepiscopatus, & provinciæ præbendatus ægrotaverit, ad chorum venire non teneatur. Et nihilominus universis præbendæ suæ emolumentis, & obventionibus, anniversariis, & manualibus, quæ non nisi ab actualiter assistentibus percipiuntur, perinde, ac si divinis officiis interesset, gaudeat. Et quia levissima ex causa plures dum recte valent, ægritudinem simulant, ut hoc prætextu choro se subtrahant, quotquot hujusmodi fuerint, hæc sancta synodus, & propriæ conscientiæ onus, & scrutantis renes, & corda Dei judicium attendere commonet: ut omni prorsus cavillatione postposita, ad interveniendum choro, ibique perpetuas Deo pro tot in nos collatis bonis laudes persolvendum, se ipsos excitent: & quæcumque simulatæ ægritudinis causa bona perceperint, tamquam mala fide, & contra Dei legem parta restituant.

§. II.

Quoties autem quis ab ægritudine in pristinam Deo juvante salutem restitutus fuerit; cum primum domo sua exierit, non nisi superpellicio indutus recta via ad ecclesiam, ejusque chorum debitas pro receptis viribus eidem Domino gratias acturus tendat. Sed si tunc temporis ab horis canonicis vacetur, aliquos præfati sui adventus testes adhibeat, chorumque cum voluerit exeat. Quod si quis, ut præfertur convalescens alio prius quam ad ecclesiam se contulerit; præter omnes horarum, quibus ægritudinis titulo defuerit, distributiones, totidem alia emolumenta amittat, ita ut si duobus ægritudinis causa diebus absens a choro fuerint, dierum quatuor emolumentis mulctetur.

ANNO CHRISTI 1585.

§. III.

Capellani quoque, & acolyti quoties manifesta ægritudine præpediti fuerint, simili absentiæ beneficio gaudeant. Verum quia sæpenumero plures illorum bene valentes se ægrotare affirmant, ut otio vacent: ideo prætensas ipsorum ægritudines, eorum maxime, qui sine patenti causa frequenter absunt, videndi, & examinandi cura præcipua punctatori incumbat. Ex constit. Hispalensibus a c. 124. usque ad 126.

Cap. II. *De* patitur, *prebendatis extra civitatem concesso.*

§. I.

QUotiescumque capitularis, qui requiem accepit, extra civitatem profectus fuerit, ibique in verum, atque patentem morbum, qui fide digna judicis, vel sacerdotis, vel notarii attestatione, addita juramenti solennitate probetur, inciderit; requie interim minime computata, ægrotantium jure fruatur. Si tamen inde progrediatur ulterius, cessante hujusmodi ægrotantium favore, præmissa requie itetum gaudeat: qui nihilominus ad civitatem rediens, si ipsum vere ægrotare constiterit, idem *patitur*, ut præfertur, habeat. Si vero de ipsius ægritudine non satis constiterit, primo dictam requiem recipiat.

§. II.

Insuper ordinatur, & statuitur, ut qui eodem ægrotantium beneficio, quod *patitur* dici solet, extra civitatem gaudere voluerit, illud in capitulo per se, vel per alium petere debeat: non, ut a suffragiorum eventu pendeat; sed ut illius absentia omnibus innotescat. Quod tamen nemini extra episcopatum morari volenti, nisi ille salutiferum balneum, seu calidæ, frigidæve regionis temperiem de duorum medicorum id expedire jurantium consilio, se adire velle juraverit, nec sine præmissis limitationibus concedatur.

§. III.

Ut autem quoad fieri possit, dubia cessent, eadem synodo providente declaratur, ut si quis capitularis personaliter in choro, vel alibi existens sibi pro vespertino tempore, vel sequenti die hoc signum *patitur* apponi a punctatore petierit, illud non obtineat: quod si obtinuerit, totidem dierum, aut horarum, quibus tale *patitur* habuerit, emolumentis mandato præsidentis mulctetur. Si tamen aliquis ecclesiæ actualiter præsens adverso aliquo accidenti, vel indubitato morbo correptus fuerit, idque punctator insinuaverit, ejusdem *patitur* signo in quadranti valide notetur.

Cap. III. *De iis, quæ cum prebendatis ægrotantibus, in mortis periculo constitutis agenda sunt.*

§ I.

SI quidem satis constat gravibus morbis homines, ut plurimum ad interitum duci, Ex statutis Hisp. c. 129.

in

ANNO CHRISTI 1585.

in eoque rigidiſſimo conflictu vires humanas debilitari, & memoriam deficere, adeo ut ſic laborantes, ad recolendum mente Deum, ſeque ab æternæ mortis faucibus eripiendum aliorum prudentium hominum præſidio, ac miniſterio maxime indigeant; ea propter ſtatuit, ac præcipit hæc ſancta ſynodus, ut quovis capitulari lethaliter ægrotante, duo beneficiati ad id magis idonei a capitulo deputentur, qui capitularem prædictum, ejuſdem capituli nomine viſitent, ac cum in corporalibus fraterna ſolicitudine adjuvent, tum eccleſiaſticis quam primum ſacramentis reficient, prout probum decet Chriſtianum: quibuſcumque animæ ſuæ debitis pie condito teſtamento ſatisfacere faciant: eidem quoque ſanctum extremæ unctionis oleum tempore, quo illud ab eo cognoſcatur, conferri in primis curent; ipſumque ambo ſimul, vel alternatim ſinguli, prout ejus neceſſitati expedire viderint, uſque ad ultimum vitæ halitum diligentiſſime comitentur. Piis denique ex ſacra potiſſimum pagina verbis, & exhortationibus, ſanctiſque in ordinario deſcriptis precationibus, terribili hujuſmodi mortis articulo, contra communis hoſtis inſidias, neceſſariis, & opportunis ad bene in domino moriendum corroborent, & ſuaviter exhortentur.

A

B

Cap. IV. *Quomodo ægrotanti prælato eccleſiaſtica ſacramenta ſint miniſtranda.*

§. I.

Ex ſtatutis Hiſp. c. 128.

PRÆCIPIT etiam, & mandat hæc ſancta ſynodus, ut prælato ægrotanti, ac ſanctiſſimæ euchariſtiæ, & unctionis extremæ ſacramenta petenti, capituli præſidens pluviali aureo ornatus, præbendatis omnibus, nemine excepto, una cum parochis, capellanis, & eccleſiæ miniſtris, reliquiſque ſacerdotibus, qui congregari poſſint, ſuperpelliciis indutis proceſſionis ordine comitantibus, cruce quoque cum luminaribus ditioribus præcedente, eamdem ſanctiſſimam euchariſtiam, qua decet, devotione, ac reverentia miniſtret; præbendatiſque ſingulis huic actui deficientibus emolumenta ſingulorum menſium per eos emerita, inter alios, qui interfuerint diſtribuenda, detrahi jubeat.

Cap. V. *Quomodo præbendatis ægrotantibus eadem ſacramenta miniſtrari debeant.*

§. I.

Ex conſtit. Hiſp. c. 127. & 128.

QUANDO ſanctiſſimæ euchariſtiæ, & extremæ unctionis ſacramenta, alicui præbendato ægrotanti miniſtranda fuerint, per parochum, ſub cujus ille parochia degerit, ſerico pluviali ornatum, accenſis cereis, deputandiſque a præſidente miniſtris comitantibus, eidem ægrotanti, cui duo capitulares ſuperius nominati, in reliquis neceſſariis adſint, miniſtrentur.

C

D

E

Cap. VI. *De campanarum pulſatione defuncto prælato facienda.*

ANNO CHRISTI 1585.

§. I.

Ex conſtit. Hiſp. c. 130. Conſt. Mil. 1. 2. p. tit. de funere epiſc. & Mil. 4. tit. de funeribus, & exequiis.

UT deferenda prælato reverentia in omnibus reſplendeat, eidemque morienti nihil debiti honoris deficiat; eadem decernente ſynodo ſtatuitur, & ordinatur, ut quoties prælatum obire contigerit, ſtatim campana major ſexageſies admodum paulatim pulſetur; omnes deinde majores, minoreſque campanæ funebri ſonitu ter ſolenniſſime tiniant: tuncque parochiæ, monaſteria, eremitoria, ac hoſpitalia ſimili campanarum pulſatione, ac ſolennitate reſpondeant. Idque per totum novendium quotidie, ſemel quidem poſt meridiem, ac iterum poſt ſolis occaſum, necnon tempore funeris, ſpatio dimidiæ horæ durante ſimiliter faciant; quatenus frequens omnibus precandi Deum recordatio ſubeat, ut & defuncto prælato, æternam felicitatem, & convenientem ſancto ejus obſequio ſucceſſorem populo concedat.

§. II.

Similiter quoties aliquem capitularem obire contigerit, ſi dignitas fuerit, quadragies; ſi canonicus terdecies; ſi integer, vicies; ſi vero dimidius portionarius decies: primo dicta campana major etiam paulatim pulſetur, ſtatimque ac funeris, & exequiarum tempore reliquæ omnes campanæ funebri ſonitu ſolenniter quatiantur.

Ex conſtit. Hiſp. c. 131.

Cap. VII. *De modo ſepeliendi prælatum defunctum.*

§. I.

Quæ appoſita ſunt ex conſt. Hiſp. & conc. Mediol. ſupra c. 6.

CUM prælatus diem clauſerit extremum pontificali ornatu veſtibus violacei coloris juxta dignitatis ejus exigentiam induatur; & ſic indutus ſuper aliquem, in amplo cubiculo, ubi decentia ad celebrandum altaria eſſe poſſint, conſtruendum, ac ſericeis paramentis ſternendum lectum collocetur. Poſt hæc capitulares omnes, nemine dempto, ſub pœna præſidentis arbitrio imponenda, ſuperpelliciis, ac ſuo tempore etiam chori cappis ſuperveſtiti, una cum clero ad eum locum ſublimi præcedente cruce proceſſionis ordine accedant; ac prælati, ut præfertur, defuncti animam juxta deſcriptum in ordinario tenorem Deo commendent, triaque defunctorum nocturna dicant. Manentibus interim, ex ejuſdem præſidentis ordinatione, competentibus in eccleſia miniſtris, qui currentis officii horas abſque aliquo defectu recitent. Proviſis deinde, atque diſpoſitis ceteris rebus funeri neceſſariis, miniſtri de more parati, ac ſex præbendati pluvialibus induti, ſceptra gerentes, ſimulque omnes monachorum conventus, ac reliquus ordo clericorum a cathedrali eccleſia, ubi juxta præviam vocationem congregati fuerint, ad ſupradictum cadaveris locum ordine ſervato procedant. Ibique dicto reſponſorio, & oratione, defuncti corpus detecta quidem facie, ut præfertur, indutum feretro decenter ornato imponant; illudque ſeniores dignitates, ceteriquc capitulares, & monachorum ordines pſalmos interea, aut alia ſecundum manuale

Re-

ANNO CHRISTI 1585.

Romanum, vel laudabilem ejus ecclesiæ consuetudinem dicenda decantantes, usque ad ecclesiam, ubi sepeliendus fuerit, humeris vicissim efferant. Ubi si per statutum ad celebrandum tempus licuerit, solenne missæ sacrificium, addita ad ædificationem populi digna funerali concione peragant. Ac denique corpore sepulturæ tradito, prælati hujusmodi propinquos, vel famulos, usque ad eamdem unde exierint domum sine prævia cruce comitentur.

§ II.

Item ordinatur, & statuitur, ut præmisso exequiarum novendio durante, quotidie, tam post missam, quam post vesperas minister pluviali indutus coram sublimi cruce, ac luminaribus, responsorium pro eodem defuncto dicat. Ipso vero exequiarum die decanus, & capitulum eisdem monachorum conventibus, cum reliquo clero intervenientibus, vigiliam cantent, & missæ sacrificium, juxta breviarii Romani formam habita simili funerali concione perficiant. Ita ut in omnibus se Christianos, ac pios, suoque prælato ejus ecclesiæ sponso vere subditos ostendant. Atque adeo, quæcumque alia hic non expressa, quæ ad hujus funeris, exequiarumque decus, & ornamentum, proba, & integra ipsorum conscientia dictante, desiderari judicaverint, ipsi diligenter provideant.

Cap. VIII. *De modo sepeliendi præbendatos defunctos.*

§ I.

conſtit. ſp. c. 133. nc. Mil. 2. . 2. decre- 8.

QUoties aliquis præbendatus ex hac vita migraverit, sacerdotalibus, quas ipse habuerit, aut emerit, vel si adeo pauper fuerit, ut eas emere nequeat, ab ecclesia providendis vestibus induatur: ejusque anima per aliquos capitulares, & clericos, a præsidente nominandos Deo commendetur. Quibus peractis, & adveniente funeris hora decanus, & capitulum, simulque ministri de more parati, cruce cum luminaribus præcedente ecclesiam exeant, ac defuncti corpus ad ecclesiam, ubi sepeliri debuerit, efferant: & post vigiliæ recitationem, ac si per tempus licuerit, missæ sacrificium, illud sepulturæ tradant. Pro quo similiter exequias agere, & missæ sacrificia infra dicenda celebrare; quæcumque demum defuncto fratri, ad animæ salutem, & corporis honorem necessaria, & opportuna providere teneantur.

§ II.

Cum vero capellanus, vel minister ecclesiæ ex hac vita similiter migraverit, comitantibus omnibus ejusdem ecclesiæ capellanis, atque ministris, cum demonstratione, quæ talis ecclesiæ ministrum deceat, per parochos sepeliatur.

Cap. IX. *De iis, quæ quilibet capitularis agere tenetur, in prælati, vel alicujus capitularis obitu.*

§. I.

FIdes catholica docet, quam sancta, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur: unde hæc Mexicana synodus decernit, & mandat, ut quilibet ejusdem ecclesiæ capitularis pro demortui prælati anima sex, pro quovis vero præbendato similiter vita functo tres: prælatus autem pro quolibet ejusdem ecclesiæ capitulari, ex eadem vita migrante sex etiam missas infra novendium a die obitus computandum dicere teneatur; & absentes, ut eisdem satisfaciant certiores reddantur.

ANNO CHRISTI 1585. Conc. Mil. 2. dicto tit. 2. d. 14.

Cap. X. *De injuriis verbo, aut facto illatis.*

§ I.

SI viri ecclesiastici (qui propter status eminentiam, reliquo populo Christiano præoculis habentur; quique verbis, moribus, & actionibus solidæ virtutis exemplum præbere debent, seipsos, ut par est, a vitiis omnibus corrigent, plurimis profecto ad hoc necessario conditis legibus, mandatisque opus non esset, Quare hæc sancta Mexicana synodus inviolabili ordinatione decernit, & mandat, ut quoties aliquos præbendatos jurgari, aut tam verbo, quam facto rixari, quavis ex causa occurrerit; eos præsidens arbitrio suo juxta cujusque culpam mulctare, & ad mutuam amicitiam quam primum restituere possit, ac debeat. Quando quidem tot spiritualia, ac temporalia bona, ex concordi fraternitate, & pace; tot vero damna, & incommoda, ex odiis, ac dissensionibus oriuntur. Si quis autem, quod absit, pacem, & amicitiam respuerit; a prælato, qui statim de hoc certior fiat, tamquam a patre, efficaciori remedio corrigatur.

Ex conſtit. Hiſp. c. 116. & 117. Conc. Mil. 3. verbo ſirixæ, & contumeliæ.

§. II.

Declarat nihilominus eadem sancta synodus, non esse suæ intentionis, per hoc decretum, cuiquam jus aliquod tollere; sed quavis reconciliatione, & amicitia interveniente, offensum, contra offendentem conqueri, ac litem prosequi in judicio posse, affectu tamen paterno per viscera misericordiæ Dei nostri offensos hujusmodi hortatur, & monet, ut quid ejusdem domini ministros, ac vere caritatis, quæ patiens, & benigna est, sectatores deceat, ad pusillorum exemplum, & ædificationem attendant: atque adeo, quaslibet sibi ipsis illatas injurias, in ejus, qui pro totius generis humani culpis satisfecit, quique nobis ipsum quotidie offendentibus clementissime parcit, amorem, & gratiam aliis remittant. Pro quorum, aliorumque in præmissis necessariorum dispositione, & effectu, eadem synodus præsidenti, & capitulo conscientias onerat, ut sublatis omnino dissensionibus, & scandalis, quæ ad Dei obsequium, & divini cultus augmentum expedire judicaverint, provideant. Idemque præsidens, tam in capitulo, quam alibi præbendatos a durioribus verbis, & manuum motibus, unde plura ex præmissis absurda nascuntur, abstinere jubeat, ac pertinaces, si opus fuerit, mulctari faciat.

§. III.

Quæ omnia, & singula, ut præfertur, statuta hæc sancta provincialis Mexicana synodus, ab omnibus cathedralibus hujus archiepiscopatus, & provinciæ præbendatis observari; illaque, & mulctas in eis contentas, a præsidentibus, & capitulis debitæ executioni mandari, ac cærimoniale similiter ordinatum, & eisdem statutis insertum recipi, & exercitari, præ-

ANNO CHRISTI 1585.

cipit, injungit, & mandat. In quorum fidem has literas assistentium eidem synodo patrum nominibus munitas sigillari fecit. Mexici in aula synodali, decimo septimo Kalendas Novembris. Anno domini millesimo, quingentesimo, octuagesimo quinto.

P. archiepiscopus Mexicanus.
Fr. Garcia episcopus Guathemalensis.
Fr. Joannes episcopus Mechoacanensis.
D. episcopus Tlaxcalensis.
Fr. Gregorius episcopus Yucatanus.
Fr. D. Novæ Galliciæ episcopus.
Fr. B. episcopus Antequerensis.

In testimonium veritatis, præmissis meo nomine subscripsi. *Doctor Joannes de Salzedo.*

NOs Antonius tituli SS. Joannis, & Pauli presbyter cadinalis Carafa fidem facimus, & attestamur, statuta facta a reverendissimo domino archiepiscopo Mexicano in synodo provinciali anno MDLXXXV. celebrata, unaque cum synodo prædicta ad sanctissimum dominum N. missa a sacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando sanctitatis suæ auctoritate præpositorum emendata, atque aptata, fuisse; eorumdemque statutorum originale apud ipsam congregationem remansisse, cum quo hujusmodi statuta hoc libro chartarum LXXIX. quarum prima incipit, *Sancta synodus provincialis in civitate Mexicana*, ultima vero; *augmentum expedire*, & desinit. *Doctor Joannes de Salzedo*; descripta & collata in omnibus & per omnia concordant, In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infrascripto secretario item subscribi, sigillumque nostrum, quo in congregationis prædictæ literis & scripturis obsignandis utimur, apponi mandavimus.

Romæ die XXVII. Octobris MDLXXXIX. Ita est a card. Carafa. Laurentius Frizolius sacræ congregationis antedictæ secretarius de mandato.

Et est signatum sigillo illustr. card. Carafa.

✠ *Locus sigilli card. Carafa.*

ANNO CHRISTI 1586. Ex Harduino Concil. tom. 9. p. 2153.

DECRETA SYNODI PROVINCIALIS CAMERACENSIS, habitæ in oppido Montis Hannoniæ, anno Domini MDLXXXVI.

Præsidentibus illustrissimis & reverendissimis in Christo patribus & dominis Joanne Francisco Bonhomio episcopo & Comite Vercellensi, Nuncioque Apostolico cum potestate Legati de latere, ac Ludovico de Berlaymont archiepiscopo Duce Cameracensi, sacri Rom. Imperii Principe, &c.

Ex editione Gandavensi, anni 1629.

TIT. I.

De fidei professione, & de his quæ ad ejusdem fidei integritatem tuendam & conservandam pertinent.

CAPUT I. CUm fides sit verum symbolum, quo catholici ab aliis distinguuntur, sine qua impossibile est placere Deo; sacra synodus provincialis Cameracensis, in Spiritu sancto legitime congregata, ab ea principium ducens, in nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & ejusdem Spiritus sancti, statuit ac decernit, ut juxta formulam a Pio IV. præscriptam, fidei professionem faciant omnes Professores, Concionatores, Confessarii, Iudimagistri: ac præterea typographi, bibliopolæ & qui libros quomodolibet distrahunt, tam viri, quam mulieres. Item quicumque semel in hæresim lapsi, ad ecclesiæ gremium redeunt, & qui ex uno loco in alium transmigrant, nec adferunt sufficiens testimonium suæ fidei & conversationis a Pastore loci suæ ultimæ residentiæ, antequam ad sacram communionem admittantur: nec non quicumque ad sacros ordines promovebuntur: idque in manibus Ordinariorum cujusque loci, vel ab eis deputandorum; qui hujusmodi professionis attestationem ad eosdem Ordinarios transmittat.

II. Supplicetur Regiæ Majestati, ut idem mandare velit, de iis qui ad gerendos magistratus, aut alia officia publica, tam in urbibus, quam in pagis assumuntur: nempe ut in ipsorum admissione dictam fidei professionem face-

re teneantur: nec admittantur, nisi præhabito Pastorum suorum de anteactæ vitæ catholicæ conversatione testimonio; quod ipsi Pastores dent gratis: & si prece aut pretio inductos testimonium hujusmodi contra veritatem dedisse compertum fuerit, Ordinariorum arbitrio graviter puniantur.

III. Nulli præterquam typographis, bibliopolis, & librariis juratis ullos libros typis committere, inferre, aut venales exponere liceat, sub pœnis Concilii Tridentini, & primi Provincialis Cameracensis, aliisque arbitrariis. Qui etiam in sua admissione, præter supradictam fidei professionem, juramentum præstent de non invehendis libris prohibitis, nec secreto distribuendis: & de hoc agatur cum magistratibus. Nulli vero libri imprimantur, quacumque de materia tractent, nisi expressam habeant approbationem episcoporum, aut ab eis deputatorum, vel alicujus Censoris in Universitate Lovaniensi, aut Duacensi.

IV. Non permittatur cuivis de populo libri sacræ scripturæ lingua vernacula contra quartam regulam Indiciis librorum prohibitorum, nisi de licentia episcoporum, aut deputatorum ab eis.

V. Ut Concilii Tridentini decreto de invocatione, veneratione, Reliquiis sanctorum, & sacris Imaginibus, sess. XXV. satisfiat; nullæ insolitæ imagines in ecclesiis ponantur, aut ex quarum inspectione aliquod offendiculum generari possit; vel quæ veritati sacrarum scripturarum, traditionum, aut historiarum non respondeant: neque etiam in privatis domibus habe-

an-

ANNO CHRISTI 1586.

antur; & multo minus in publicis processioni- A
bus exponantur picturæ, quæ referant hæreticorum ludibria. Imagines quoque quibusdam in locis per ecclesias ab hæreticis mutilatæ quamprimum reparentur: & horum omnium in visitationibus diligens ratio habeatur.

VI. Quoad sanctorum Reliquias, sicubi bellorum injuria direpta, aut deperdita fuerunt vasa argentea restaurentur: aut alioquin decentes capsulæ fiant, quæ ut minimum pannis sericis ornentur. Et ut majori veneratione sint apud populum eædem sanctorum Reliquiæ, appendantur tabellæ in singulis ecclesiis, quibus declaretur, quæ in unaquaque Reliquiæ judicio episcopi approbatæ adserventur. Et pastores, ac concionatores verbi Dei subinde refricent B
memoriam sanctorum, quorum Reliquiæ in iis templis habentur & coluntur. Cumque populo pietatis causa solemniter ostenduntur, luminaria aliqua accendantur. Ne temere tamen omnium oculis exponantur: nec ex loculis seu capsulis per alium quam episcopum, aut ab eodem potestatem in scriptis habentem, educantur.

VII. Signa, vel imagines, annulive, orationes scriptæ, vel [ut vocant] brevia characteribus aut nominibus incognitis impressa, ne ad alicujus morbi hominis, jumentive curationem adhibeantur; ne etiam ligaturæ matrimonii actum impedientes, aliave veneficia, vel fascinationes superstitiosa observatione fiant, aut dissolvantur: nec vulnera aut plagæ ullæ superstitioso adhibito signorum, verborum, aut precum numero, linteolis, vel alia, quæ a medicis comprobata non sit, ratione curentur. Denique quicumque hujusmodi vel aliis superstitionibus, dæmonum invocationibus, implicitis vel explicitis pactis cum iisdem usi fuerint; quive artem Astrologicam judiciariam, a sanctissimo domino nostro Sixto V. speciali constitutione damnatam exercuerint; excommunicationem incurrant: & per pastores in suis concionibus publice excommunicati denuncientur, & aliis pœnis a jure impositis subjaceant.

VIII. Inhærendo constitutioni felicis recordationis Leonis X. contra blasphemos editæ in concilio generali Lateranensi, sessione IX. a D
Pio V. innovatæ, pœnas in ipsa contentas exacte observari mandat hæc synodus: præcipitque Pastoribus, ut sæpe in suis concionibus declarent suis parochianis gravitatem hujus delicti: eosdemque hortentur ad supplicandum episcopis pro erectione sodalitatum Nominis Dei, ad eumdem finem; juxta constitutionem felicis recordat. Gregorii XIII. his decretis annexam.

TIT. II.

De doctrina & prædicatione verbi Dei.

Caput I. Quicumque prædicandi aut docendi sacram scripturam munere fungentur, (quod E
juxta Tridentini Concilii decreta nullis etiam Regularibus in ecclesiis non suorum ordinum absque episcopi licentia facere licet:) eam interpretentur eo sensu, quem Catholica & sanctorum Patrum consentiens auctoritas comprobavit. Ne historias ex apocryphis scriptoribus populo narrent: neve passim hæreticorum opiniones & argumenta apud imperitam multitudinem referant. Quod si quandoque necessitas postulabit, ut eorum falsa dogmata confutentur; id non longa disputatione, sed gravi & solida redargutione faciant: ne ostentandæ doctri-

næ aut eloquentiæ causa, difficiles atque inanes quæstiones moveant; unde sui ipsius potius quam JESU Christi prædicatores esse videantur: sed præcipue in articulis fidei, oratione Dominica, & salutatione Angelica, decem præceptis decalogi, & quinque præceptis ecclesiæ, nec non septem sacramentis, ac evangeliis & epistolis diei breviter & dilucide explicandis versentur.

II. Vitia quoque reprehendant; sed ita ut peccatorum, non hominum, odio id eos facere omnino intelligant: ac proinde nominatim neminem arguant: ne etiam in alios prædicatores ejusdem aut alterius ordinis invehantur, aut eos reprehendant.

III. Indulgentias novas populo ne annuncient sine decreto episcopi: similiter neminem extraneum paupertatis nomine ex suggestu commendent; nisi testimonium scripto ab ordinario attulerit.

IV. Potissimum autem hoc provideant, ut quod verbo ædificant, id vita & moribus non destruant; ne cum aliis prædicaverint, ipsi reprobi efficiantur.

V. Qui in supradictis peccaverint, etiam Regulares & exempti, non obstante ipsorum exemptione, juxta decretum Concilii Tridentini ab episcopis puniantur.

VI. Decani Christianitatis referant episcopis, aut eorum vicariis, si quos deprehenderint pa- C
stores, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam a prædicatione verbi Dei abstinentes: & longe magis, si quos invenerint, qui suis prædicationibus magis destruant, quam edificent.

VII. Dum habetur concio, in ea ecclesia nec solemnes nec privatæ Missæ celebrentur: sed nec per ipsam ecclesiam quisquam pauper permittatur mendicare: nec horæ canonicæ decantentur: nec cantores, vicarii, aut canonici, eas incipere audeant ante concionem finitam. Quod si concionator prolixior æquo fuerit, modeste per aliquem moneatur: non autem hoc prætextu in sua concione turbetur.

VIII. Clerici, cantores, capellani, & canonici concionibus frequenter interfint: ut ipsorum exemplo laici ad Dei verbum frequentius audiendum incitentur.

IX. Eadem hora qua concionem habebit episcopus, nullibi in toto oppido alia concio habeatur.

X. Denique hortatur synodus enocionatores, sive pastores sint, sive alii, qui plures in eadem urbe degunt, ut conveniant inter se aliquoties, deque tractandis materiis, abusibusque arguendis consentiant.

TIT. III.

De officio divino.

Caput I. Ubi cathedrales ecclesiæ Romani E
officii usum susceperunt, eumdem reliquæ omnes totius diœcesis parochiales ecclesiæ, una cum ritu & cerimoniis, tam in Missæ celebratione, quam reliquo divino officio sequantur. Nec non similiter omnes beneficiati in eisdem ecclesiis residentes in suis horis canonicis privatim legendis observent. Ubi vero cathedrales ecclesiæ suum antiquum usum retinent, idem quoque per totam diœcesim, quoad dictas parochiales, earumque beneficiatos servetur. Deputentque quamprimum episcopi cum suis capitulis viros aliquos, in officio divino ac cærimoniis

ANNO CHRISTI 1586.

ad illud pertinentibus exercitatos; qui in primis cærimonias ipsas scripto mandent; ac etiam dictorum veterum usuum repurgationi, & novæ editioni incumbant: quibus peractis non liceat dictis parochialibus, & in eisdem beneficiatis etiam privatim, uti alio usu, quam ecclesiæ cathedralis.

II. Quoad collegiatas vero, quæ nondum receperunt usum Romanum, suos quamprimum usus repurgent; repurgatosque deputatis episcoporum exhibeant approbandos & confirmandos: alioqui infra sex menses a publicatione usus cathedralis ecclesiæ repurgati, eumdem omni excusatione postposita amplecti teneantur. Et nihilominus tam cathedrales, quam aliæ ecclesiæ, etiam Regularium, quæ jam usum Romanum receperunt, historias sanctorum suorum etiam repurgare, & ad ipsum Romanum usum accommodare, atque approbari curare debeant.

III. Pastores quoque, & alii prædicatores verbi Dei, in evangelii vel epistolæ explicatione, sequantur usum cathedralis ecclesiæ.

IV. Omnia quæ ad sanctissimum Missæ sacrificium celebrandum pertinent, munditia & puritate commendentur: ideoque graviter puniantur, quicumque sacerdotes corporalibus, purificatoriis, mappis, & indumentis sacris uti sordidis & laceris, sive in visitationibus, sive alias reperti fuerint.

V. Ne alibi, quam in locis Deo dicatis, & ab episcopo visitatis & designatis, Missæ sacrificium fiat, Tridentini Concilii decretis inhærendo omnino prohibet hæc synodus: nisi quis forsan speciale privilegium Apostolicum ad hoc habeat: quo etiam uti nequeat, sive sæcularis, sive regularis sit, quin prius illud loci Ordinario, aut ab eo deputatis ostenderit, sub pœna suspensionis ad tres menses.

VI. Missas etiam duas in die extra casus jure permissos celebrare nulli sacerdoti liceat, nisi ad hoc expressam licentiam ab episcopo in scriptis habeat; quæ nonnisi ex magna necessitate concedatur. Qui contravenisse repertus erit, a divinis suspendatur. De cetero autem optaret synodus, succursus quos vocant, per simplicium beneficiorum unionem, aut alia commodiori ratione, episcoporum industria, ubi fieri poterit, in parochiales ecclesias erigi.

VII. Interdicit vero quibusvis sacerdotibus, ne quidquam in officio Missæ, maxime in canone, etiam prætextu pietatis, intermiscere, aut novas cærimonias inducere præsumant: ipsumque canonem secreto pronuncient. Neque etiam Missas siccas, quocumque prætextu, (quas penitus abrogat synodus,) celebrare liceat.

VIII. Mandat insuper innovando decretum secundum tituli de cultu, cærimoniis, & officio divino, dicti concilii provincialis Cameracensis; ut si quis temulentia, vel alio notorio crimine scandalum dederit, & nihilominus postridie celebraverit, aut in officio diaconatus, vel subdiaconatus celebranti inserviverit, officiali aut promotori severe castigandus denuncietur. Qui vero alius sacerdos id sciverit, nec denunciaverit, arbitraria pœna corrigatur.

IX. Ne peregrini & ignoti sacerdotes, sive sæculares, sive regulares admittantur ad celebrandum in ullis ecclesiis, nisi ostensis testimonialibus & commendatitiis litteris sui Ordinarii, juxta decretum Concilii Tridentini.

X. Horam præscriptam singulis parochis per statutum ipsius concilii provincialis ad celebrandum Missam parochialem, nempe a festo Paschæ usque ad festum Remigii, circa horam octavam a festo vero Remigii usque ad Pascha circa horam nonam, ut obvietur querelis multorum, uniformiter & exacte per totam provinciam, quacumque in contrarium allegatione non obstante, hæc synodus mandat observari, sub pœna suspensionis a divinis, ipsis parochis contravenientibus infligenda, nisi forte superveniente concionatore horam servare nequeant.

ANNO CHRISTI 1586.

TIT. IV.

De dierum festorum cultu, & jejuniis.

CAP. I. Ad tollendos abusus, quibus in hunc usque diem præcedentium conciliorum decreta mederi non potuerunt; ut videlicet impedirentur deambulationes, lusus, spectacula ludicra, exercitia sagittariorum, balistariorum, bombardariorum, gladiatorum, & similium; piscationes, & potationes, aliaque profana opera, Dominicis, & aliis festis diebus, tempore divini officii, maxime vesperarum, & concionis; decernit sacra synodus, ut in singulis ecclesiis parochialibus singularum urbium totius provinciæ vesperæ canantur eadem hora, & semper post prandium extra Quadragesimam: impetreturque a Regia majestate, aut magistratibus, edictum publicum, quo ante finem earum prædicta prohibeantur; immo exitus e portis urbium hujusmodi exercitiorum causa, tam vesperarum, quam Missæ parochialis, & concionis tempore omnino impediantur.

II. Similiter eidem Regiæ majestati supplicetur pro edicto contra aurigas, nautas, & similes, ne Dominicis & aliis festis diebus merces vehere possint: utque etiam subhastationes, quas vulgo *recours*, aut *passemens* appellant; & multo magis mercatus, auctiones publicæ, lusus publici, choreæ etiam nuptiales, & compotationes, dicto tempore Missæ & vesperarum, sub gravi pœna prohibeantur. Nundinæ etiam annuæ, & forum rerum venalium hebdomadarium, cum in diem festum incidunt, in alium transferantur ab episcopis cum consilio magistratuum. Neque etiam permittantur agrorum cultus, aut messis; molitorum, coctorum cervisiæ, lanionum, pistorumque operæ, nisi ob notabilem necessitatem; cujus cognitio ad decanum Christianitatis, vel eo absente, aut nimis procul degente, ad pastorem loci spectabit.

III. Qui autem sint festi dies, quibus populus ab opere servili cessare debeat; quæ item jejunia observare teneatur; stetur consuetudini cujusque diœcesis; qua non minus Regulares etiam exemptos, quam sæculares, obligari synodus declarat.

IV. Si festum Annunciationis beatæ Mariæ Virginis inter Dominicam Palmarum & Dominicam Quasimodo inciderit, feria secunda post Dominicam Quasimodo etiam a populo servetur.

TIT. V.

De sacramentorum administratione.

CAP. I. Quo majore animi pietate ac debita præparatione sacramenta suscipiuntur, eo majorem gratiam conferunt: idcirco præter ea quæ sacrosancta Tridentina synodus & prima provincialis Cameracensis de iis statuerunt, ad tollendos abusus, quos in nonnullis locis, vel culpa, vel negligentia hominum, aut injuria temporum, in sacramentorum administrationem invexit, hæc synodus decernenda duxit quæ sequuntur.

ANNO CHRISTI 1586.

tur. Ubi parochialis ecclesia magnam partem populi sui habet extra mœnia seu portas urbium; ita ut nocturno tempore ejus loci incolis commode sacramenta administrari non possint; quamdiu per episcopos provisum non est, ut dicta pars viciniori parochiæ uniatur, aut in novam parochiam erigatur; provideant parochi, ut nocturno tempore ibi resideat aliquis capellanus, etiam sumptibus ejus loci parochianorum, si aliunde ipsi provideri non possit.

II. In iis locis ubi certi parochiani certam parochiam non habent, sed pro suo arbitratu modo ad hanc, modo ad illam confluere possunt; mandat synodus, ut infra proximum Pascha, post publicationem decretorum hujus concilii, episcopi, prout melius expedire judicaverint, dictos parochianos cum suis familiis certis parochiis assignent. In iis vero parochiis, quæ certis familiis, non autem certis finibus distinctæ sunt, præcipit earum parochis, ad evitandas cum vicinis parochis controversias, ut singulis annis de iisdem familiis etiam scripto exhibendis inter se concordent.

III. In sacramentorum administratione omnes parochi Manuale ecclesiæ cathedralis sequantur; & in illius defectum utantur Manuali ecclesiæ metropolitanæ.

IV. Cum sacra Tridentina synodo constitutum sit, ut ecclesiarum rectoribus tot sacerdotes adjungantur, quot & ad sacramenta parochianis administranda, & ad divinum cultum satis esse possint: in plurimis autem hujus provinciæ ecclesiis parochialibus unus sit cum suo custode seu clerico sacerdos: æquissimum judicat hæc synodus, ut qui in iisdem capellanias obtinent, ad pastori in prædictis cooperandum, ideoque ad personalem residentiam, juxta verisimilem fundatorum intentionem, obligentur. Verum cum hoc sit difficillimum quoad omnes obtinentes capellanias in usum revocare; in iis saltem hoc omnino mandat observari, in quibus de dicta obligatione ex originali aut authentica fundationis copia constare poterit.

V. Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine avaritiæ suspicione administranda sint; caveant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant directe vel indirecte: sponte autem oblatum accipere, & juxta laudabilem locorum consuetudinem debitum a fidelibus parochianis post ipsam administrationem etiam exigere possint.

VI. Omnes qui administrant sacramenta, illorum vim & usum, pro eorum qui sumpserint & adfuerint capacitate & intelligentia diligenter explicent.

VII. Maxime provideant, ne dum aliis ministri sunt ad salutem, seipsos in periculum damnationis injiciant; ideoque diligentissime præcaveant, ne sint aliquo mortali peccato infecti, cum sacramentum quodcumque administrant.

VIII. Sacra olea quotannis quisque parochus per seipsum, aut alium honestum sacerdotem adferat ex ea ecclesia unde consuevit: eaque in vasculis honestis & mundis recondat; & reverenter statim ad suam ecclesiam deferat: nec interim cum iisdem in via in tabernis compotationibus se dare audeat, sub pœna decem florenorum, quoties quispiam hac ratione scandalum dedisse comperietur.

IX. Cum primum sacra olea acceperit, ne veteribus ullo pacto utatur: sed quidquid ex iis superfuerit, totum id lampadi, quæ lucet ante venerabile sacramentum infundatur, vel super piscinam comburatur.

X. Tametsi sacra synodus non ignoret pastores ex se paratos esse administrare sacramenta omnibus suis parochianis, etiam peste infectis; tamen quia experientia cognitum est, eam esse multorum parochianorum infirmitatem & pusillanimitatem, ut a proprio parocho abhorreant, simul atque eumdem alicui vel leviter de peste suspecto sacramenta administrasse intelligunt: præcipit ut tempore pestis capellani constituantur sumptibus ærarii publici, vel collectis singulorum parochianorum, in quorum utilitatem evidenter hoc cedere intelligitur; qui sacramenta dictis peste infectis, iisque solis administrent; quibus capellanis episcopi dent curam animarum.

TIT. VI.
De Baptismo.

CAP. I. Fons baptismalis singulis annis in sabbato sancto & vigilia Pentecostes mundetur: idque non a laico custode, sed ab aliquo sacerdote: & in eo toto anno aquam baptismalem semper mundam parochus asservet.

II. Parochi pro pueris baptizandis vocati, quanto breviorem poterunt horam præfigant, qua puer ad ecclesiam deferatur, eaque ad ecclesiam se conferant. Quod si propter ipsorum moram puer sine baptismo moriatur, graviter puniantur. Nec differant eo prætextu baptismum impendere puero, quod sit illegitimus, nec habeat fidejussorem pro sua alimentatione: neque in eo obediant magistratibus sæcularibus.

III. Contra, si parentes fuerint in mora, diutius puerorum baptismum differentes; moneantur diligenter a parochiis: quibus si obedire noluerint, episcopi certiores reddantur.

IV. Decretum concilii Tridentini de uno patrino, aut una matrina, & ad summum uno & una, districte servetur ab omnibus pastoribus, sub pœna suspensionis a divinis.

V. Cum patrini sint sponsores fidei pro puero suscepto, qui ad eum, cum adoleverit, in fide erudiendum obligantur; non admittantur in patrinos aut matrinas pueri, qui nondum habent usum rationis; multo minus hæretici, aut de hæresi suspecti, excommunicati, aut qui in Paschate non sunt confessi, nec sacram communionem receperunt.

VI. Pueris etiam non permittant parochi imponi nomina paganorum; sed nec eorum qui ab ecclesia pro sanctis non coluntur.

VII. Antequam procedant ad baptismum, diligenter inquirant ab obstetricibus, num puerum baptizarint: quod si asserant, ulterius rogent qua forma & qua materia usæ fuerint. Quod si deprehendant vel in forma vel in materia erratum fuisse, ipsi baptizent; alioquin a baptismo abstinentes, exorcismos tantum, & ceteras ecclesiæ orationes, adhibitis solitis cærimoniis, pronuncient. Nec unquam conditionali baptismo utantur, nisi cum re diligenter perquisita, dubium relinquitur, an baptismum rite susceperit puer. Qui contra fecerit, sciat se sacrilegium committere, & irregularitatem incurrere.

VIII. Infans vero expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo baptizatus significetur; si tamen hoc aliter constare non possit, ea conditionali formula baptizetur, quam præscribit ex Alexandri III. constitutione Catechismus concilii Tridentini: *Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo: sed si tu nondum es baptizatus,*

ANNO CHRISTI 1586.

zatus, ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.

IX. Baptizati ab hæreticis, si constare possit formam non esse servatam, in forma ecclesiæ consueta baptizentur: alias, etiam si sint adulti, post abjurationem hæresis, & reconciliationem cum ecclesia catholica, solæ cærimoniæ, exorcismi, & orationes, ut in pueris, adhibeantur.

X. Quod & servetur in iis, quos necessitas coegerit extra ecclesiam baptizari: ut videlicet postea, si bene habeant, ad ecclesiam pro dictis cærimoniis adhibendis deferantur.

XI. Quia vero experientia cognitum est, multas obstetrices in forma aut in materia interdum errare; mandat sacra synodus, ut nullæ mulieres deinceps ad hujus officii exercitium admittantur, nisi prius per pastorem loci examinatæ, & si opus sit, instructæ fuerint. Rogentur autem magistratus, ut inter cetera ab eisdem obstetricibus juramentum exigant, quod pueros baptizandos, ante diem tertium omnino parochis denunciabunt.

XII. Non omittat parochus monere omnes qui baptismo adsistunt, ut dum sacra illa mysteria peraguntur, non risibus aut fabulis, sed precibus vacent aut diligenter ad ea quæ aguntur intendant.

XIII. Prima vice qua mulieres a puerperio domum exeunt, juxta antiquam ecclesiæ consuetudinem, ad ecclesiam recta se conferant, gratias acturæ Deo pro beneficio puerperii; & ut a proprio pastore, seu ejus vicem gerente, & non ab alio purificentur.

XIV. Parochus habeat librum, in quo singulorum baptizatorum, nec non parentum, & patrinorum ac matrinarum nomina, diemque baptismi diligenter describat: qui (si sit collegiata ecclesia) cum impletus fuerit, in archivo Capituli reponatur: si parochialis, ædituis ecclesiæ adservandus tradatur: cujus tamen libri inspecto ipsi parocho, & aliis quorum interetit, libera sit, quoties opus fuerit.

TIT. VII.

De sacramento Confirmationis.

CAP. I. Episcopi sacramentum Confirmationis administraturi, aliquot ante diebus curent per parochos populum de sequentibus diligenter moneri: in primis de dignitate, vi, & effectibus hujus sacramenti: de confessione præmittenda ab his qui erunt confirmandi, si ad discretionis annos pervenerint: de prohibita ejusdem sacramenti iteratione sub pœna sacrilegii, eo quod imprimat characterem: denique de patrinis aut matrinis necessariis non minus quam in baptismo: ut proinde singuli puerorum ab aliquo presentandi adducantur; mares quidem, quoad fieri poterit, a viris, & puellæ a mulieribus: Quorum etiam officium parochus declaret; nempe quod eorum puerorum, quos susceperint, tamquam filiorum spiritualium curam gerere, eosque prima fidei rudimenta docere debeant, si ea ignorent. Qui quidem susceptores ipsi antea sint sacro chrismate confirmati; majores quoque natu, aut saltem pares iis quos præsentant aut suscipiunt; cum minor majori monendo aut corrigendo, patris vice esse non possit. Moneantur etiam de conferendis mundis linteis justæ longitudinis, ut fronti & capiti circumcingi possint.

II. Non infra septimum aut octavum annum pueri confirmentur, qui sciant distincte orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & symbolum Apostolorum; nisi episcopis aliter videatur.

ANNO CHRISTI 1586.

TIT. VIII.

De sacramento Pœnitentiæ.

CAP. I. Sacerdoti præter Ordinis potestatem, quam in sacerdotio accepit ad audiendas confessiones, etiam potestas jurisdictionis necessaria est; ideoque sacrosancti concilii Tridentini decreto inhærens hæc synodus, neminem, etiam Regularem quantumvis exemptum, ad audiendas sæcularium, etiam clericorum, confessiones, idoneum esse declarat, qui non antea per episcopum idoneus judicatus fuerit & admissus. Admissionem autem cum eadem Tridentina synodus gratis dandam esse decernat, eam in scriptis concedi voluisse satis apparet: proinde præcipit, ut ab omnibus qui beneficium non habent, cui cura animarum subsit, in scriptis habeatur.

II. Quod etiam de confessionibus sacerdotum, & aliorum clericorum, qui passim hactenus sine admissione sibi invicem sua peccata confitentur, intelligendum decernit.

III. Cum autem varii libri instructiones confessariorum contineant, ad eos recurrant parochi, & alii ad confessiones deputati; utpote Catechismum concilii Tridentini, Directorium Polanci, & alios similes.

IV. Quæ tamen sequuntur, ut non omnibus obvia, hic exprimenda duxit hæc synodus. In primis caveant diligenter confessarii omnes, ne quempiam absolvant a casibus Sedi Apostolicæ aut episcopo reservatis, si ad hoc sibi specialiter concessam non habent facultatem.

V. Quia vero sæpe occasione indulgentiarum a summo Pontifice, vel alias ab Ordinario potestas datur commutandi vota; videat hoc casu confessarius, ut vel in majora pietatis opera, quæque Deo gratiora futura sint, vel saltem in æque pia Deoque grata illa commutet; habeatque rationem in dicta commutatione laborum & sumptuum, quos, si persolvendum fuisset votum, pœnitens subire aut ferre debuisset: fiatque hujusmodi commutatio sine præjudicio tertii.

VI. Confessionis sigillum, quod sub gravissima depositionis pœna sacri canones inviolatum esse voluerunt, si quis confessariorum violare præsumpserit, ab audiendis confessionibus in perpetuum suspendatur, & prout juris est, graviter puniatur.

VII. Salutarem Innocentii III. constitutionem in concilio generali editam in usum revocando, statuit hæc synodus, ut medici ad ægros in lecto decumbentes vocati, antequam illorum curam suscipiant, eos moneant de advocando confessario: Qui si intra quatriducem non paruerint, eorum curam deserere sub excommunicationis infligendæ pœna omnino teneantur; nisi æger, paulo ante morbum, confessus sit.

VIII. Parochum etiam curabunt moneri, quamprimum aliquem ægrum in ejus parochia visitaverint: qui sic monitus ægrum ipsum accedere, eumque ad suscipiendum hoc salutare pœnitentiæ sacramentum modis omnibus inducere debeat. Idem facere teneantur moniales, quæ ægrotis adsistunt.

IX.

ANNO CHRISTI 1586.

IX. Ne autem negligatur præceptum ecclesiæ de confitendo proprio Pastori, & excommunicando quotannis, juxta cap. *Omnis utriusque sexus*, ext. de pœnit. & remiss. scribantur omnium tam confitentium, quam communicantium in Paschate, nomina & cognomina, tam a Regularibus, quam sæcularibus, qui ea pastoribus tradant in registrum conscribenda: & post Pascha, pastores, omnium eorum qui non communicaverint, nomina ad episcopum referant.

X. Neminem vero obligent pastores, aliive confessarii, ut perpetuo sibi, numquam alteri confiteantur: neque vota castitatis a filiabus confessionis exigant aut admittant, absque episcopi consilio, & a nimia familiaritate abstineant.

TIT. IX.

De sanctissimo Eucharistiæ sacramento.

CAP. I. Cum is qui in augustissimo Eucharistiæ sacramento continetur, sit splendor lucis æternæ; cui non potest a nobis condignus honor impendi: non immerito antiquus Ecclesiæ ritus obtinuit, ut tam de die, quam de nocte, in templis cum lumine asservetur; & nonnisi lumine præeunte, & cum campanulæ sono, ad ægros deferatur. Quare eorum in primis sive avaritiam, sive nimiam incuriam damnat hæc synodus, qui in ecclesiis tam Regularium quam sæcularium continuum ante ipsam eucharistiam lumen non fovent; nisi Ordinariis constiterit ecclesias ita pauperes esse, ut sumptibus necessariis sufficere non possint; quo casu, saltem toto officii diurni tempore ante ipsum sacramentum lumen habeatur. In ipso vero altari omnino cerei, non autem candelæ sebaceæ solæ accendantur.

II. Improbat similiter abusum eorum, qui sanctam eucharistiam ægris, quia morbum dissimulare volunt, seu alio quocumque prætextu, occulte sine lumine & sine honore deferunt; nisi de expressa episcoporum licentia id faciant: sed & eorum, qui deferunt quidem cum lumine; sed sine lumine, & interdum etiam sine sacra hostia ad ecclesiam revertuntur. Præcipit itaque duas semper hostias deferri, ne parocho ad ecclesiam redeunte populus inane vasculum adoret; & cum eodem honore præeuntis luminis, parocho ipso non minus redeundo quam eundo stola & superpelliceo ornato, nisi forte per aspera & difficilia loca ipsi gradiendum sit: quo casu sacerdos, quo poterit decentiore modo ad ægrotos sanctissimam eucharistiam deferat.

III. Admodum etiam indecens est, quod solos pastor cum clerico suo præeunte, ut plurimum ad ægris deferendum hoc sacramentum procedat, aut pauci ex populo sequantur. Quare sæpe populum suum moneant parochi, ut frequens sanctissimum hoc sacramentum prosequatur; maxime ii qui sunt confratres sodalitatum Corporis Christi; quas optaret sancta synodus ubique per episcopos erigi atque instituti.

IV. Antequam autem ad ægros deferatur, certis campanæ pulsibus signum detur, ut fideles, quibus vacat, convenire possint.

V. Sacerdos illud deferens, si quem videat non flectentem genua, & non adorantem hoc sanctissimum sacramentum, moneat illum verbo aut signo sui officii: si quem animadvertat facere ex contemptu, eum deferat ad episcopum, aut ejus vicarium.

VI. Qui ecclesiæ præcepto de communicando ut minimum in Paschate non obedierint, transacta Dominica in Albis episcopo denuncientur. Qui autem eo tempore a parochia abfuerint, & reversi spatio dierum octo fidem non fecerint, quod in Paschate communicarint, similiter denuncientur; ut per ipsum episcopum, nisi legitimam excusationem attulerint, vivis ecclesiæ ingressus, mortuis autem ecclesiastica sepultura denegetur.

VII. Publicos concubinarios, feneratores, & eos qui palam inimicitias exercent, ad sacram communionem admitti vetat hæc synodus, nisi prius aliquod vere & solide contritionis argumentum dederint: & primi quidem concubinas dimiserint; alii usuris renunciaverint, & injusta lucra restituerint, aut de restituendis cautionem dederint; tertii pacem inierint, & ex vero caritatis affectu inimicum animum plane deposuerint.

VIII. Calicum stanneorum usum, ob tanti sacramenti reverentiam, optaret eadem synodus plane esse abolitum: sed quia plurium ecclesiarum paupertas, necnon pericula direptionum, hoc adhuc commode ferre posse non videntur; hortatur omnes, ut paulatim illos, quorum cuppa saltem sit argentea, sustituant: & interea qui dictis stanneis utuntur, eosdem ipsimet singulis mensibus quam diligentissime mundent.

TIT. X.

De sacramento Ordinis.

CAP. I. Quamvis Tridentini synodus & prima provincialis Cameracensis exacte complectantur ea, quæ ad sacramenti Ordinis administrationem pertinent; quæ tamen sequuntur, adjicienda duxit hæc synodus. In primis, ut testimonio vitæ & probitatis morum, quæ adferri debent a singulis ordinandis, omnino signata sint a decanis ruralibus, ac dejnceps ab eisdem decanis clausa & obsignata mittantur, sub pœna rejectionis eorumdem, & non admissionis ipsorum ordinandorum. Si quis autem sine illis litteris venerit, is non admittatur, immo ne quidem examinetur.

II. Proclamationes promovendorum ad singulos ordines, fiant juxta decretum Concilii Tridentini; & qui de his fidem non fecerint in examine, rejiciantur.

III. Tituli patrimoniales & beneficiales sint in posterum quadraginta ut minimum florenorum, oneribus deductis: nec ullus eorum, nisi visis litteris in debita forma expeditis admittatur: impetreturque a Regia majestate seu Consilio regio edictum, quo fraudibus eorum, qui dictos titulos, contra juramentum a se præstitum, sæpe alienant, occurratur.

IV. Forma vero juramenti, quod præstare tenebuntur ii, qui patrimoniali titulo ad ordines promovebuntur, sit hæc: Ego N. juro, quod in acquisitione bonorum meorum patrimonialium, ad quorum titulum sum promovendus ad sacros ordines, nulla fraus aut dolus interceſſit: quodque illa vere possideo, neque in posterum directe aut indirecte alienabo, nisi fuerit mihi de beneficio ecclesiastico æque sufficienti provisum: quo casu id ipsum non faciam sine consensu mei episcopi, in litteris ipsius alienationis specialiter exprimendo: beneficium autem, quod in dicti tituli mei locum successerit, sine simili

con-

ANNO CHRISTI 1586.

consensu non resignabo. Ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

V. Favore seminarii & studiorum, provisio ejusdem cum certa spe de futura provisione alicujus pastoratus, aut alterius beneficii pro sufficienti titulo habeatur; modo tamen fidejussor detur, qui deficiente ejusmodi provisione pro ejus alimentis respondeat.

VI. Omnes qui ordinantur, alicui ecclesiæ adscribantur; & in proximi ordinis susceptione examinentur singuli, num in iis ecclesiis, quibus adscripti fuerint, suas functiones obierint. Singuli autem ordinati in suis ordinibus ministrare teneantur: sacerdotes quidem, frequenter celebrando: reliqui per vices, diebus maxime solennioribus, sacerdotibus ministrando.

TIT. XI.

De sacramento Matrimonii.

CAP. I. Cum sacrosanctum generale Concilium Tridentinum, eos qui aliter quam coram parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, ad sic contrahendum omnino inhabiles reddiderit; & hujusmodi contractus irritos & nullos esse declararit; hæc synodus in vim illius decreti matrimonia omnia in iis, quas hæretici occupant, provinciis, ab iis contracta qui sunt oriundi ex aliquo loco, ubi publicata sunt decreta ejusdem concilii, omnino nulla & irrita esse (nisi contracta sint coram aliquo sacerdote ad hoc specialem potestatem habente:) & iis non obstantibus, eos qui sic contraxerint, postquam ad gremium ecclesiæ redierint, si induci non possint ad dicta matrimonia ratificandum, & in facie ecclesiæ de novo celebrandum, convolare posse ad alias veras nuptias, etiam adhuc viventibus, quas sic contra canones duxerint, conjugibus, declarat & decernit: & sic sæpe a concionatoribus populum doceri; ut in posterum ab hujusmodi matrimoniis omnino abstineant, hortatur & præcipit.

II. Quia vero quis sit proprius parochus, & ea occasione quæ sint valida aut invalida matrimonia, in dubium sæpius revocari contingit: declarat eadem synodus, neminem censeri alicujus parochiæ aut diœcesis, quoad matrimonium contrahendum, nisi qui animo ibidem residendi, non autem statim ad propria redeundi, vel alio commigrandi, in ea vel diœcesi vel parochia sedem fixerit: ita ut studiosi, qui in aliqua Universitate vel alio oppido studiis incumbunt, & alii similes sedem fixam non habentes, non censeantur esse illius parochiæ vel diœcesis, quoad dictum effectum matrimonii contrahendi.

III. Parochus, qui trinas tribus diebus Dominicis aut festis discontinuis proclamationes non fecerit, antequam matrimonio jungat conjuges; nisi remissionem earumdem viderit per episcopum aut ejus vicarium in scriptis factam, graviter Ordinarii judicio puniatur: non obstante quacumque per eum prætensa in ceteris exemptione.

IV. Qui vero alienos parochianos matrimonio jungere ausus fuerit, non habita propriі eorumdem parochi aut Ordinarii licentia in scriptis, & de proclamationibus in loco fixæ eorum residentiæ factis, attestatione, ab officio sit eo ipso suspensus, quoad usque ab Ordinario ejus parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.

V. Ignoti, & qui certas sedes non habent, non admittantur ad matrimonium contrahendum, nisi præviis attestationibus pastoris, ubi novissimam fecerint residentiam, aut aliorum fide dignorum; quorum sigilla vel signaturæ sint pastori, coram quo contrahere volent, bene notæ, aut sufficienti aliorum depositione apud eumdem comprobatæ.

VI. De cetero quoque non admittantur ad matrimonium contrahendum, qui ignorant orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, symbolum Apostolorum Latine omnino, ac etiam vernacule, si velint: decem præcepta decalogi, & quinque præcepta ecclesiæ vernacule: quod decretum sæpe a pastoribus inculcetur populo; & vigorem habere incipiat post sex menses a publicatione ejusdem.

VII. Propter pericula salutis animarum, innovandam duxit hæc synodus prohibitionem antiquorum canonum, ne fideles cum hæreticis nuptias contrahant. Quare pastores non minorem rationem habeant hujus inquisitionis in faciendis proclamationibus, quam reliquorum impedimentorum. Et si alterum conjungendorum hæresi infectum aut non temere suspectum inveniant, eos non conjungant, nisi parati sint hæresim abjurare, & fidei professionem facere.

VIII. Quibus temporibus ecclesia prohibet nuptias, iisdem multo magis prohibet publicas choreas, & solennitates nuptialium conviviorum, & sponsarum publicas traductiones. Ideoque si quæ nuptiarum convivia, aut choreæ, vel sponsarum publicæ traductiones dictis temporibus celebratæ fuerint, sponsus & sponsa incurrant pœnam quinquaginta florenorum, bursæ communi pauperum cujusque loci applicandam; cui ex nunc, prout ex tunc, jus quæsitum fore declarat hæc synodus.

IX. Pastores sæpius doceant populum, tum cetera omnia, tum vero ea, quæ circa hujus sacramenti administrationem decernit sacrosanctum concilium Tridentinum.

X. Habeant iidem pastores, juxta decretum ejusdem Concilii, librum, in quo eorum, quos matrimonio conjungent, nomina & cognomina, nec non & ipsorum testium, ac diem & horam contracti matrimonii describant: quem diligenter apud se adservent; & ubi impletus fuerit, in archivio Capituli reponatur, vel ab ædituis ecclesiæ, prout de libro baptizatorum supra statutum fuit, adservetur.

XI. Parochi diligenter observent, num aliquod sit inter contrahere volentes consanguinitatis, aut affinitatis, vel publicæ honestatis, aliudve canonicum impedimentum. Quod si ipsi ea discernere non norint, peritiores consulant: alioquin si scienter aliquos in gradibus prohibitis conjunxerint, ad animum suspendantur, aut alia arbitraria pœna puniantur.

TIT. XII.

De sacramento extremæ Unctionis.

CAP. I. Eo diligentiores & promptiores in hujus sacramenti administratione parochi esse debent, quod difficilius ac periculosius certamen fideles in illa extrema hora adversus antiquum hostem sustinere coguntur. Itaque non exspectet pastor, ut rogetur de hoc sacramento administrando; sed ipse sæpius visitans ægrotos, eos ad illud petendum & suscipiendum cohortetur. Et campana aliqua pulsetur ex parochiis; cujus sono

om-

ANNO CHRISTI 86.

omnes intelligant, deferendum extremæ Unctionis ſacramentum: Moneanturque fideles, ut hoc ſigno dato ſe ad eccleſiam conferant, & ſacerdoti ſe jungant, pro ſalute ægri cum eodem deprecaturi; & ad hoc opus caritatis, etiam propoſitis indulgentiis, ubi expedire judicaverit epiſcopus, invitentur: ceteri, quibus non vacat, erigant ſaltem animum in cælum, & pro ſalute decumbentis aliquam oratiunculam offerant Deo: extrema enim hac neceſſitate fidelium precibus ægri maxime indigent, & iiſdem plurimum juvantur.

II. Nec ſine ſuperpelliceo, nec ſine parvæ Crucis geſtatione Unctio deferatur. Quoad fieri poterit, is cui ſacramentum extremæ Unctionis adminiſtratur, prius confeſſus, & ſacramento euchariſtiæ refectus & munitus ſit: ſic enim fiet, ut hoc ſacramentum vim ſuam & proprios effectus in eo melius operetur.

III. Hoc ſacramentum nec pueris, qui rationis uſum nondum habent, nec amentibus aut furioſis, qui lucidum circa mortem non habent intervallum; nec iis qui bene valent, etiamſi mortis periculo ſe brevi exponere debeant, ulla ratione eſt conferendum.

IV. Sed nec una ægritudine, etiam ad plures menſes perdurante, idem ſæpius conferri debet; quamvis in diverſis ægritudinibus liceat.

V. Si cui forte manus amputata, erutus oculus, aut aures præciſæ ſint, aliave corporis pars ex iis quæ ungi ſolent, quavis ratione deerit, propinquior pars inungatur.

VI. In ſacerdote vero ungendo manus non ab interiori parte, quæ in ordinum ſuſceptione uncta fuit; ſed extrinſecus inungendæ ſunt.

TIT. XIII.

De funeribus, ſepulturis, & exequiis.

CAPUT I. Publicos ſimoniacos, religioſos proprietarios, hæreticos, ſchiſmaticos, veneficos, ſortilegos, uſurarios, & eos qui ſibi manus violentas intulerunt, aut in duello mortui ſunt; eoſque qui tempore Paſchali confiteri peccata ſua & ſanctiſſimum ſacramentum euchariſtiæ recipere contempſerunt; ac poſtmodum ſubita morte præventi ſunt: nec non etiam eos qui cum antea fuerint ſuſpecti de hæreſi, paſtorem ad ſe in morbo advocare neglexerunt uſque in extremam pæne vitæ horam, qua ipſis jam rationis uſu & officio privatis a parentibus & amicis paſtor advocatur: (niſi eodem paſtore præſente ſignum aliquod notabile pœnitentiæ dederint:) eccleſiaſtica ſepultura privandos, ac per eorum ſepulturam in templis tam templum quam cœmeterium contiguum; in cœmeteriis vero, cœmeterium tantum de jure pollutum eſſe declarat hæc ſynodus. Qui autem eos ſepelierint, aut ſepeliendos curaverint in templis aut cœmeteriis, excommunicentur.

II. Reliquis Chriſti fidelibus in fide catholicæ confeſſione defunctis paſtores prætextu ſuorum jurium, ſeu alio quocumque, eccleſiaſticam ſepulturam nec denegare, nec differre præſumant.

III. Pro loco ſepulturæ, etiam eo prætextu quod cedat fabricæ, aut alii piæ cauſæ, nihil ex pacto exigatur: ſed ſi quid juxta cujuſque loci piam & laudabilem conſuetudinem a defuncti heredibus vel exſecutoribus donetur, ipſi fabricæ cedat; non autem in uſus canonicorum, paſtorum, aut aliarum perſonarum convertatur.

IV. Si qua controverſia de efferendis, aut jam ſublatis defunctorum corporibus, vel aliqua alia re eo ſpectante oriatur, ad epiſcopi judicium referatur.

V. Sepulturas eminentes fieri, necnon inhumata ſemel corpora exhumari, ſine expreſſa licentia Ordinariorum ſynodus interdicit.

VI. Cœmeteria diligenter ſepiantur, & claudantur; nec animalia in eiſdem ad paſcendum admittantur: multo minus in eis ſordes fiant, aut aliunde inferantur. Qui in iſtis culpabiles fuerint, arbitrio epiſcoporum puniantur.

VII. Quod clero ob funus aut exſequias defunctorum datur, ne durante ipſo officio, & ſpectante populo; ſed eodem officio finito iis qui eidem ab initio uſque ad finem adfuerint, diſtribuatur.

VIII. Proprio paſtori tam pro officio exſequiarum, quam reliquis caritatis officiis defuncto, vita ejus durante, impenſis, æquum eſt debitum honorarium poſt mortem præſtari: ſed quia hoc difficillimum viſum eſt Patribus pro ſingulis locis uniformiter ſtatuere atque definire; curent epiſcopi in ſuis ſinguli diœceſibus circa id providere, prout ſtatuitur in capite VII. tituli de decimis dicti concilii provincialis.

TIT. XIV.

De oblationibus, decimis, & portione canonica.

CAPUT I. Oblationes a Chriſti fidelibus factas, durante ipſo ſacrificio ab iis qui ipſis colligendis præſunt auferri omnino prohibet ſynodus; ſed hoc fiat finito ipſo officio.

II. Quæ vero communiter ad paſtores & alios eccleſiaſticos pertinent, ea ſimiliter poſt officium divinum, ad ratam juris quod unuſquiſque in iis habet fideliter dividantur; & in eis conducendis, ceteris paribus, paſtores præferantur.

III. Quoniam in decimarum ſolutione fraudes multas committi quotidie videmus, non tam ob paupertatem, quam ob avaritiam multorum, decretum concilii Tridentini, ſeſſ. XXV. cap. XII. de reform. hic inſerendum cenſuit.

„ Non ſunt ferendi, qui variis artibus decimas eccleſiis obvenientes ſubtrahere moliuntur; aut qui ab aliis ſolvendas temere occupant & in rem ſuam vertunt: cum decimarum ſolutio debita ſit Deo: & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt. Præcipit igitur ſancta ſynodus omnibus, cujuſcumque gradus & conditionis ſint, ad quos decimarum ſolutio ſpectat, ut eas ad quas de jure tenentur, in poſterum cathedrali, aut quibuſcumque aliis eccleſiis vel perſonis, quibus legitime debentur, integre perſolvant. Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur: nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur. Hortatur dehinc omnes & ſingulos, pro Chriſtiana caritate, debitoque erga paſtores ſuos munere, ut de bonis ſibi a Deo collatis, epiſcopis & parochis, qui tenuioribus præſunt eccleſiis, large ſubvenire ad Dei laudem, atque ad paſtorum ſuorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur.

IV. Quod decretum ab omnibus concionatoribus præcipit eadem ſynodus populo ſæpe inculcari, ac ejuſdem tenorem mandato epiſcoporum ſingulis annis paulo ante meſſem per omnes parochos ex ſuggeſtu publicari; nenon copiam ejuſdem ad valvas ſingularum præcipuarum

eccle-

ANNO CHRISTI 1586.

ecclesiarum parochialium affigi, & dimitti: & nihilominus eos, qui decimas vi, dolo, terroreve subtraxerint, vel occupaverint, aut alios ne solvant impedierint, vel dissuaserint, aut alios ne solvant, impedierint, vel dissuaserint, competenti monitione præmissa, excommunicatione feriant episcopi; nec eos ante restitutionem integre factam absolvant.

V. Eos etiam qui in fraudem decimæ lanarum & agnorum, postquam oves majore anni parte paverint in territorio alicujus parochiæ, easdem alio abducunt, & pastoribus prius prioris parochiæ, ad ratam saltem temporis decimam solvere recusant, simili sententia excommunicationis feriendos: Pastores vero, qui cum ejusmodi mercatoribus aut pastoribus ovium in fraudem decimæ dicto priori pastori debitæ scienter convenerint; ab officio & beneficio, donec male recepta restituerint, suspendendos esse decernit.

VI. Ut ecclesiis parochialibus inopia laborantibus tamdem aliquando succurratur, ad exsecutionem decreti Concilii Tridentini, quo triplex via ad ipsarum provisionem aperta est; videlicet per beneficiorum ecclesiasticorum unionem, primitiarum decimarumve adsignationem, & parochianorum symbola seu collectas, serio procedere volens hæc synodus; mandat ut omnes, qui ad portionem canonicam parochis adsignandam tenentur, in iis locis ubi decimas percipiunt, altero priorum modorum eisdem provideant infra quatuor menses a die publicationis decretorum hujus concilii: alioquin episcopi, seu eorumdem vicarii, aut officiales, summarie & de plano sine strepitu & figura judicii, audita nuda petitione parochorum, ac eorum quorum interest responsione, & facta desuper summaria informatione, quod ipsis parochis deesse compererint, ad summam inferius taxatam per modum provisionis, super qua appellatio exsecutionem non suspendat, adjudicabunt.

VII. Dicta vero parochorum petitio continere debebit veram & certam seu particularem bonorum ipsis ratione suæ ecclesiæ parochialis competentium, & onerum annexorum, quæ deduci debebunt, proprio juramento firmatam declarationem: in qua si ipsi parochi aliquid scienter suppressisse deprehendantur, & causa cadant, & graviter arbitrio Ordinarii puniantur. Decimarum tamen assignationes ita fiant, ut onerum uniuscujusque æqua ratio habeatur.

VIII. In parochiis vero, ubi decimarum assignationes aut nullo modo, aut saltem sufficienter fieri non poterunt; neque simplicia beneficia quæ uniantur erunt ad manum; implorato, si opus sit, brachio sæculari, episcopi ad tertiam collectarum viam procedent: quas de consilio magistratus statuent & definient: nec patientur diutius aut incuria aut ingratitudine parochianorum parochis in vinea Domini tota die desudantibus, & portantibus pondus diei & æstus, denegari denarium diurnum.

IX. Taxa autem, quam præscribit synodus, sit in pagis centum ut minimum florenorum; & non major centum quinquaginta: in urbibus autem non minor centum quinquaginta, & non major florenis ducentis. Arbitrabitur autem Ordinarius, si pastoribus cum iis quos negotium tanget non conveniat, attentis circumstantiis personarum, locorum, & temporum, an in pagis dictam summam centum florenorum, in urbibus autem centum quinquaginta, per suam sententiam excedere debeat: sed dictam summam centum quinquaginta in pagis, & ducentorum in urbibus, nulla ratione excedere possit, habebitque rationem in æstimatione valoris bonorum cujusque parochiæ, quoad urbes tantum eorum accidentium, quæ tribus aut quatuor communibus annis simul computatis aliqualiter ad suum valorem in singulos annos reduci possunt.

X. Si tamen in aliquibus locis majorem summam pastoribus adjudicari, aut accidentia in æstimationem non venire jam usu receptum fuerit, declarat sacra synodus suæ intentionis non esse, ut ab illo usu in præjudicium pastorum recedatur.

XI. Cum decimæ jure divino destinatæ sint servitio Dei, æquissimum & juri consentaneum judicat eadem synodus, ut quotquot habent in aliqua parochia decimarum portionem, ad contributionem portionis canonicæ pastoribus earumdem officium divinum facientibus debitam, pro rata earumdem teneantur, sive per laicos, sive per clericos possideantur. Sed quia in quibusdam locis super decimis laicorum difficultas in dies oritur, exponatur Regiæ majestati ecclesiarum parochialium necessitas, & difficultas quam patiuntur episcopi in dictæ portionis canonicæ adsignatione; ut super eo auctoritatem suam impartiri dignetur; necnon omnibus judicibus regiis mandet, ut sententias judicum ecclesiasticorum, maxime provisionales, super dicta portione canonica exequantur, simul atque fuerint requisiti, absque nova causæ cognitione.

XII. Quoad ipsarum vero ecclesiarum reparationem vel in parte, servetur loci consuetudo: ita tamen quod ubi integri chori reparatio ad eos qui decimas possident pertinent, hoc ad omnes infra limites parochiæ decimas possidentes, juxta decretum VIII. tituli de decimis, oblationibus, & portione canonica primi concilii provincialis Cameracensis, prout juris est & rationis, extendatur.

TIT. XV.

De recta bonorum ecclesiasticorum administratione.

CAPUT I. Ferendum non est ecclesiarum piorumque locorum bona, quæ Christi & pauperum patrimonium non immerito appellantur, a multis clericis indigne dissipari & dilapidari; a plurimis vero laicis aut temerarie usurpari, aut injuste retineri. Cui malo hodie, proh dolor! frequentissimo occurrere volens sacra hæc synodus, inhærens decretis sacrosancti concilii Tridentini, sancienda duxit quæ sequuntur.

Cum alienationes bonorum ecclesiasticorum jure communi sint prohibitæ; contingatque nihilominus non raro commissiones seu delegationes a sede Apostolica impetrari ad decretum alienationi interponendum, si in evidentem ecclesiæ utilitatem cedere deprehendatur: Animadvertant diligenter judices omnes, ut ecclesiarum, de quibus agitur, nulla utilitate perspecta, mature examinent & investigent omnia quæ literis Apostolicis præscribuntur, nulla personarum aut partium ratione habita: quæ cum in hujusmodi negotiis sint concordes, eo attentius judici est invigilandum, ne ecclesiæ bona non tam utiliter vendita, quam leviter dilapidata esse aliquando inveniantur.

II. Quæ vero alienationes huc usque factæ sint, eæ revideantur ab episcopis, aut ab eis deputandis: & quæ in damnum ecclesiæ, aut sine decreto superiorum ac causæ cognitione factæ

in

invenientur, irritentur: & si opus fuerit, nomine ipsius episcopi, ejus procurator fiscalis, iis etiam invitis qui eas alienationes fecerint, aut iisdem simul in causa adjunctis, & eorumdem sumptibus, ad dictas irritationes procedat: ac de cetero ejusmodi alienationes perpetuas sub pœna excommunicationis ipso facto, tam per clericos, sive sæculares, sive regulares, eas facientes, quam per laicos cum eisdem contrahentes, a qua nonnisi locorum episcopi absolvere possint, incurrenda, prohibet hæc synodus.

III. Locationes etiam bonorum ecclesiæ ad longius tempus quam sacri canones præfixerunt factas, etiam sub beneplacito sedis Apostolicæ, sed eo non secuto, neque umquam impetrato, episcopi diligenter examinent, irritasque & nullas declarent; & si opus fuerit, etiam per judices sæculares rescindi curent.

IV. Ut in posterum vero ab hujusmodi locationibus abstineatur, clericos, Capitula, & prælatos ad sic contrahendum de jure inhabiles esse; & insuper eos, qui tot juris communis, & sacri Tridentini, ac hujus concilii decretis contravenire, & ad longius tempus bona ecclesiæ locare præsumpserint, excommunicationem ipso facto incurrere; laicos vero, qui sic cum clericis contrahunt, non facere fructus rerum conductarum suos, & ad eorum restitutionem obligari, eadem synodus declarat & decernit.

V. Venditiones vero granorum, & aliarum rerum, quæ vilissimo pretio fiunt ob anticipatas solutiones, sive pro una tantum vice, sive ad plures annos contractus ineatur, tamquam usuram sapientes plane interdicit; clericisque vendentibus pœnam suspensionis imponit. Contra ementes autem, sive clerici sint, sive laici, tamquam contra usurarios procedatur.

VI. Terminus vero ordinarius locationis bonorum & terrarum arabilium sit novem annorum; pro pratis, sex; pro decimis, trium; si tamen seorsum a terris arabilibus elocentur: nec renovari possit contractus locationis terrarum arabilium, nisi finito sexennio prioris contractus; quoad prata vero, quadriennio; & quoad decimas, biennio: alioquin contractus sint irriti; & qui eos fecerint clerici, per episcopos puniantur.

VII. Pro conservatione deinceps bonorum ad ecclesias parochiales & capellanias pertinentium jubet synodus, ut singuli parochi & capellani inventarium eorumdem faciant, illudque subsignent; nec non a Majore & scabinis etiam suę parochię subsignari curent, & Ordinariis transmittant. Qui Ordinarii registrum, in quo singula inventaria hujusmodi describantur, confici mandent: ipsaque inventaria originalia & authentica in archivium aliquod reponant, & ad posteritatis memoriam diligenter asservent.

VIII. Dicti vero parochi & capellani bona beneficiorum suorum nonnisi tribus proclamationibus factis, relicta cuilibet facultate plus offerrendi, elocare possint.

IX. Fabricarum vero ecclesiarum, tam parochialium, quam collegiatarum, nec non omnium piorum locorum computus Ordinarii in singulos annos per seipsos, aut aliquem seu aliquos specialiter ab eis deputatos, sine præjudicio eorum, qui hactenus dictorum bonorum administrationem habuerint, audire non omittant: & diligenter prospiciant, ne quod piis locis pro Dei cultu donatum & relictum est, in profanos & multo minus impios & sacrilegos usus convertatur.

X. Postremo, quia contra occupatores quorumcumque bonorum & jurium ecclesiæ non potest neque gravius neque convenientius decretum concipi, quam fuit editum a sanctissimis patribus Tridentini concilii, sess. XXII. cap. XI. illud hæc synodus de verbo ad verbum inserendum, & per pastores ac concionatores subinde populo inculcandum censuit, ut sequitur.

„ Si quem clericorum vel laicorum, quacumque is dignitate, etiam imperiali aut regali „ præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesiæ, seu cujusvis sæcularis vel regularis beneficii, montium Pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, census, „ ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, „ fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum & pauperum „ necessitates converti debent, per se vel alios, „ vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu „ quacumque arte, aut quocumque quæsito colore in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire ne ab iis, „ ad quos jure pertinent, percipiantur; is anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & reditus „ quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori sive beneficiato integre restituerit; deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si ejusdem ecclesiæ patronus fuerit; etiam jure patronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipso privatus existat. Clericus vero, „ qui nefandæ fraudis & usurpationis hujusmodi fabricator seu consentiens fuerit, eisdem „ pœnis subjaceat; necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur; & a suorum ordinum exsecutione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, sui Ordinarii arbitrio suspendatur.

XI. Et quia dictum decretum eos non tangit qui licet ipsi non detineant titulos, literas, chartas, iustrumenta, & munimenta, ad ecclesias aut beneficiatos pertinentia, sciunt tamen ab iis prædicta detineri; in eos, si post trinam monitionem præmissam, iis quos negotium concernit non denunciaverint, similis excommunicatio decernatur.

XII. Administratores piorum locorum, & eorum superintendentes, sive sint clerici, sive laici, pias fundationes ad certos usus, propria auctoritate ad alios usus etiam pios convertere non præsumant; sed ad episcopos, & si opus fuerit, ad sanctam sedem Apostolicam, cum causa occurret, recurratur.

XIII. Piorum etiam locorum bona ne pro administratorum arbitrio elocentur; sed publice locanda proponantur; ne vina quæ vocant, ab iisdem administratoribus accipiantur: sed proclamationibus præhabitis, pro majore eorumdem piorum locorum utilitate publice elocentur: nec prandia fiant sumptibus ipsarum fundationum, nisi quæ a fundatoribus sunt instituta.

XIV. In hospitalibus, piisque diversoriis, ubi hospitalitas exercetur, mares cum feminis, etiam prætextu matrimonii, versari ne permittantur: neve ea loca, quæ pauperum & peregrinorum subsidio sunt addicta, aleatoribus, histrionibus, atque id genus nebulonibus pateant.

XV. Ut autem hæc & cetera omnia, quæ Tridentina synodus de hospitalibus & aliis piis lo-

ANNO CHRISTI 1586.

locis ſtatuit, facilius epiſcopi præſtare poſſint ; A præcipitur parochis, ut diligenter ſingula, quæ in parochiis ſuis ſunt, hoſpitalia & pia loca obſervent : & ſicubi hoſpitalitas non exercetur, aut alii abuſus culpa adminiſtratorum ſeu aliorum quorumcumque irrepſerint, de iis Ordinarios reddant certiores.

XVI. Non eſt etiam ferendus abuſus, qui paſſim cernitur circa teſtamentorum, maxime ad pias cauſas, exſecutionem : quo ſæpenumero fit, ut defunctorum extrema voluntas ſuum non ſortiatur effectum ; & quæ in pios uſus erant inſumenda, in alios injuſte expendantur. Quare præcipit ſancta ſynodus omnibus parochis, ut diligenter eos, qui contra limites ſuæ parochiæ exſecutores ſunt ejuſmodi piarum voluntatum, B moneant ſui officii. Quod ſi poſt annum negligentes ſint, ad Ordinarios referant ; qui eos etiam per cenſuras eccleſiaſticas compellant : Capitula etiam tam cathedralium quam aliarum eccleſiarum, ſi in prædictis defecerint, ab Ordinariis eorum negligentia ſuppleatur.

TIT. XVI.

De clericis in genere.

CAPUT I. Meminerint clerici omnes ſui nominis, quo continue admonentur, ſe a mundi curis ſequeſtratos, & in ſortem Domini vocatos eſſe. Meminerint etiam maxime presbyteri C dignitatis ſuæ ; nec ſe vilibus & ſacerdotio indignis officiis mancipent aut addicant, utpote negotiationi ſeu mercimonio, conductioni, & culturæ alienorum agrorum quæſtus faciendi cauſa ; famulatui ſervili dominorum aut dominarum ſæcularium ; & ſimilibus parum decoris, ac ſtatui eccleſiaſtico minime convenientibus.

II. Cum jure antiquorum conciliorum, ſacris canonibus ſæpius innovato, conſtitutum ſit, nec clerici coram judicibus laicis ſe ſiſtant, aut alterius judicis quam eccleſiaſtici, idque ſui Ordinarii accedente conſenſu, juriſdictionem prorogent : ſacra hæc ſynodus, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, a qua nemo præterquam ipſe Ordinarius abſolvere poſſit, in- D terdicit omnibus in ſacro ordine conſtitutis, ne umquam fidejubeant, aut alias ſe obligent, aut contrahant cum renunciatione privilegii clericalis : & ſi ſecus fecerint, fidejuſſiones & inde ſecuta nullius ſint momenti. Sed neque ſe mutuo conveniant coram laicis judicibus actione perſonali, ſub eadem pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra actorem, quam ipſe reus loco ſuæ exceptionis ante litis conteſtationem allegare poſſit & debeat.

III. Tabernas niſi peregre proficiſcentes nullo prætextu intrent, ut ibidem potationibus indulgeant. Ab aleæ quibuſvis luſibus omnino abſtineant ; nec non a choreis tam publicis quam privatis. Nec chirurgicam, nec medi- E cam artem ex profeſſo ad quæſtum exerceant.

IV. Barbam ne alatam vel militum more nutriant : & ita omnino a labro ſuperiore præſcindatur, maxime in ſacerdotibus, ut ſacram communionem non impediat.

V. Tonſuram clericalem pro qualitate gradus & ordinis ſui ſemper conſpicuam habeant : omnes vero, qui in ſacris ordinibus ſunt conſtituti, vel beneficium eccleſiaſticum habent, præter tonſuram, etiam habitum clericalem deferant. Si moniti ferre noluerint, illi quidem ab exſecutione ſuorum ordinum, arbitrio Ordinarii, ſuſpendantur : hi vero etiam fructus ſuorum beneficiorum amittant.

VI. Veſtibus decentis coloris, non diſſectis, non etiam ſuperfluo cultu ornatis omnes utantur. Collaria vero induſiorum ejuſmodi habeant, quæ modeſtiam clericalem ſapiant, clericoſque a ſæcularibus & maxime mundanis hominibus aperte diſtinguant. Proinde omnibus in univerſum clericis deinceps induſia, ſive ad collum, ſive ad manus criſpata, hæc ſynodus interdicit.

VII. Nulli in ſacris ordinibus conſtituto annulum aureum aut argenteum geſtare liceat, niſi iis quibus propter gradum aut eccleſiaſticam dignitatem, vel eximiam nobilitatem, hoc competit : qui etiam dum ſacrificium Miſſæ celebrant, prælatis exceptis, eumdem deponant.

VIII. Ex una diœceſi ad aliam non tranſeant ſine conſenſu & literis commendatitiis ſui Ordinarii : nec in aliquibus eccleſiis virtute ſolius admiſſionis quorumdam laicorum admittantur etiam vicarii ſeu cantores : ſed ut minimum admiſſionem ſuam paſtori loci exhibere teneantur, priuſquam officium ſuum exerceant.

IX. Contra concubinarios & ebrioſos, ſi qui ſint, quod abſit, juxta decreta concilii Tridentini & primi provincialis Cameracenſis omnino procedatur.

X. Beneficiati, qui horarum canonicarum lectionem contemnunt, aut negligenter omittunt, ſe fructus ſuos non facere ; in ordinibus vero ſacris conſtituti, etiam beneficium eccleſiaſticum non habentes, ſe graviter peccare intelligant, juxta conſtitutionem Pii V. ad finem horum decretorum adjectam.

TIT. XVII.

De Epiſcopis.

CAPUT I. Epiſcopi ut alios omnes dignitate antecellunt, ita ſtudioſe provideant ne a quoquam virtute ſuperentur : aſſidue memores, ſe in ſpecula Domini conſtitutos, tum ut in ea continue vigilent, quaſi rationem pro animabus ſibi commiſſis aliquando reddituri ; tum vero ut ex ea aliorum omnium vitam & mores contemplentur, & ſi quid vitioſum animadverterint, verbo & exemplo corrigant & reforment. Ideoque quæcumque in aliis optant & probant virtutum officia, ea in ſeipſis primum exprimere omni ſtudio adnitantur : præſertim vero in ſubventionis pauperum, viſitationis & conſolationis infirmorum, aliorumque deſolatorum, piis caritatis officiis ſe exerceant.

II. Et quia inter munia epiſcopalia potiſſimas partes ſibi merito vindicat prædicatio verbi Dei ; & ab Apoſtolis memoriæ proditum ſit, non eſſe æquum ipſos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis : quantum fieri poterit, diligentiam adhibere ſtudebunt epiſcopi, ut negotiis ſæcularibus ſe ſe expediant ; etiam regiminis epiſcopalis maximam partem doctis & prudentibus viris committendo ; & rerum temporalium adminiſtrationem œconomo fideli concredendo ; ut prædicationis officio ſibi proprio liberius vacare poſſint. Quod ſi legitime impediti per ſeipſos id præſtare non poſſint, alios viros doctos, tum in ſuis eccleſiis cathedralibus, tum in aliis ſuæ diœceſis deputent, qui eorumdem nomine hoc aſſidue præſtent ; ſaltem quoad dictas cathedrales ſolemnioribus feſtis ; & tempore Adventus & Quadrageſimæ, ut minimum ter in ſeptimana. Horam autem, cum

ipſe-

ipsemet episcopus concionatur, sibi commodiorem præscribere possit, non obstantibus quibuscumque.

III. Decretum concilii Tridentini, sess. xxv. cap. 1. de reform. sæpe & ipsi legant, & sibi in mensa legi curent. In reliquis autem ejusdem concilii Tridentini decretis & hujus provincialis sæpius versentur: & multo magis de eorumdem exsecutione & praxi per universam suam diœcesim serio cogitent.

IV. Familiam vero ejusmodi habeant, quæ etiam ceteris proposita sit ad imitationem; cui ita præsint, ut ex eo diligentia, quam in ecclesia Dei regenda adhibent, colligi possit.

V. Inter cetera vero munia suæ episcopalis dignitatis, visitationis officium non negligat episcopus: sed singulis annis, si id commode fieri possit; sin minus, biennio per seipsum, nisi gravi aliqua & legitima causa excusetur, totam suam diœcesim visitet: legitime impeditus, ad id munus exsequendum viros idoneos deputet.

VI. Episcopo de vita periclitante, Capitulum ecclesiæ ejus cathedralis vicinum episcopum invitet: qui si non sit necessario impeditus, statim veniat: & si vivum episcopum invenerit, ei omnia caritatis officia impendat, quæ ad animæ salutem eo tempore requiruntur: mortuum vero una cum sæculari & regulari clero solemni more ad sepulcrum prosequatur.

VII. Idem Capitulum primo quoque tempore omnes provinciales episcopos de episcopi morte faciat certiores; qui in ecclesiis cathedralibus Missam solemni ritu pro ejus anima celebrandam curabunt; & publicis supplicationibus & precibus indictis Deum rogabunt, ut orbato gregi pastorem dare velit juxta cor suum.

VIII. Similes supplicationes indici curabit idem capitulum per universam diœcesim episcopi defuncti, ad eumdem finem: juxta decretum super ea re editum in primo concilio Cameracensi, titulo, de examine episcoporum.

IX. Novo autem episcopo electo aut nominato, processus super ejus doctrina & moribus Romam transmittendus fiat, juxta dispositionem ejusdem decreti, primi concilii provincialis.

TIT. XVIII.

De Capitulis & Canonicis.

CAPUT I. Capitula cathedralium & aliarum ecclesiarum, a singulis, qui virtute cujuscumque provisionis admitti petunt ad possessionem quarumcumque dignitatum, beneficiorum, aut officiorum in eorum ecclesiis, teneantur exigere fidei professionem, juxta decretum hujus synodi, titulo De fidei professione.

II. Magna etiam diligentia inquirant, num aliqua simoniæ labes, aut alia illicita pactio intervenerit; præsertim quando ejus rei aliqua suspicio erit, antequam admittant recens provisum.

III. Denique exigant legitimam attestationem qualitatum, quas singulæ dignitates aut beneficia ex fundatione, aut indulto Apostolico, requirunt.

IV. In omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis distributiones fiant juxta decretum Concilii Tridentini, quæ attingant tertiam partem fructuum; & tales sint, ut verisimiliter non negligantur; & inter solos residentes & actu præsentes in servitio divino dividantur; nisi excusentur causis expressis de jure communi: videlicet ob infirmitatem, seu justam & rationabilem corporalem necessitatem, aut evidentem ecclesiæ utilitatem. ANNO CHRISTI 1586.

V. Declarat autem synodus, evidentem ecclesiæ utilitatem intelligi, quando canonici, vel in negotiis capituli, aut fabricæ suæ ecclesiæ, vel in negotiis diœcesis cum episcopo, vel ex ejus commissione occupantur; fraude tamen & dolo seclusis.

VI. Similiter eos, qui vel celebrant, vel audiunt confessiones, ipsa hora qua hæc faciunt, pro præsentibus habendos esse; modo tamen ad principales horas juxta ecclesiæ suæ consuetudinem ingressum fecerint; & Missa sua, aut confessionibus finitis, si nondum sit peractum officium chori, in ipsum redeant.

VII. Favore vero studiorum eos, qui ad docendum, vel in ipsis ecclesiis cathedralibus aut collegiatis, vel in Universitatibus (quoad beneficia quæ in ipsis Universitatibus possident) obligantur, iis diebus, quibus actu docebunt, aut publicis disputationibus intererunt, pro præsentibus habendos esse statuit, modo duabus de majoribus horis in die interfint.

VIII. Prædicatores quoque verbi Dei, qui ad hoc munus ab Ordinariis deputati erunt, quibus diebus concionabuntur, eodem privilegio gaudent.

IX. Præter dictas vero distributiones etiam amittant reliquos fructus suarum præbendarum, juxta decretum concilii Tridentini, qui ultra tempus ibi definitum abfuerint.

X. Absentes autem cum habeantur qui extra civitatem sunt, multo magis, qui cum sint in civitate, officio tamen divino, saltem semel in die pro dictis fructibus lucrandis non interfunt.

XI. Cum autem intelligat hæc synodus fieri commode non posse omnibus locis, ut distributiones actu sive re ipsa, omnibus diebus & horis persolvantur; permittit, ut a Capitulo punctuator aliquis nominetur, qui præstito fidelitatis juramento diligenter admotet eos, qui divinis non intererunt officiis; eorumque distributiones aliis præsentibus in singulas horas accrescere faciat.

XII. Pastus omnes ac jura receptionum, ac etiam jucundorum (ut vocant) adventuum, quæ non in pios usus convertebantur, juri communi, & dicti concilii Tridentini decretis inhærendo, eadem synodus in posterum exigi plane interdicit.

XIII. Convivia vero, quæ in quibusdam ecclesiis, non pro receptione, sed ex onere certis dignitatibus aut præbendis ex fundatione aut ab immemorabili tempore incumbente, certis diebus solemnibus celebrantur; non damnat: sed ad minorem numerum & minores sumptus, episcoporum judicio, reduci præcipit; & ita provideri, ut in iis neque ebrietates, neque alii committantur abusus.

XIV. Canonici sacerdotes quotquot sunt, per ordinem celebrent ad majus altare, sive per seipsos, sive per alios canonicos ab eis substitutos; nisi aliquæ sint præbendæ, aut vicariæ, vel capellaniæ ex fundatione, aut auctoritate Apostolica, vel ab immemorabili tempore Missis in majori altari celebrandis destinatæ.

XV. Qui sacerdotes non sunt, diebus saltem solemnioribus de manu sacerdotis Missam solemnem celebrantis sacram eucharistiam recipiant; salva consuetudine eorum locorum, ubi frequentior communio esse solet.

ANNO CHRISTI 1586.

XVI. Lectio Theologica, juxta decretum dicti concilii Tridentini, in omnibus cathedralibus & collegiatis insignium oppidorum, ubi clerus est numerosus, omnino habeatur; provideantque superiores, ne vacuum sit auditorium.

XVII. Canonicorum congregationes pro ecclesiarum suarum negotiis, quæ capitula dici solent, hora competenti fiant; nec summæ Missæ tempore ullo modo habeantur, nisi necessaria aliqua causa superveniat, quæ differri non possit: quo casu, ut minimum mittantur aliqui canonici in chorum.

XVIII. Ita vero in cantores, vicarios, & capellanos decanus & canonici oculos intentos habeant, ut neque psallendo, neque confabulando, neque hac & illac sæpius discurrendo, alicui scandalo esse possint.

XIX. In reliquis servent canonici decreta concilii Tridentini, & novissimi provincialis, titulo, De ministeriis ecclesiasticis.

TIT. XIX.

De Pastoribus.

CAPUT I. Pastores ab episcopis in partem solicitudinis vocantur; ideoque hoc ipsis elaborandum est, ut episcopis in suis functionibus ecclesiasticis quam diligentissime cooperentur; populumque sibi commissum ita verbo & exemplo pascant, ut ipsi episcopi re ipsa cognoscant, se eorum vigilantia magna laborum suorum parte sublevari.

II. Ut autem hoc melius præstare possint, decreta sacrosanctæ synodi Tridentinæ, hujus, & prioris provincialis, necnon & diœcesanarum, diligenter legant; & ea quæ passim in iisdem ponuntur, parochorum officium concernentia, quam diligentissime exsequantur.

III. Parochus in sua admissione, una cum juramento hactenus consueto, in manibus Ordinariorum aut ab eis deputatorum fidei professionem facere teneantur.

IV. In omnibus locis, ubi domus parochiales non sunt, vel temporum injuria collapsæ sunt, provideat pastor cum suis parochianis, ut quanto citius fieri poterit, aliqua domus, ipsique ecclesiæ propinqua, & in fundo pastoratus, si quis sit, ædificetur: quam, ubi ædificata erit, ipse pastor juxta suum juramentum sartam tectam conservare debeat.

V. In collationibus parochialium ecclesiarum servetur exacte concilium Tridentinum, sess. XXIV. cap. XVIII. de reform.

VI. Studiose observent pastores eos qui diebus Dominicis ac festis vel omnino Missam non audiunt, vel ad Missam parochialem non conveniunt: ac primum privatim & paterne sui officii commonefaciant: quod si post admonitiones non emendentur, ad Ordinarios deferant.

VII. Multo magis eam diligentiam faciant, si quos rescire poterunt vel esse hæreticos, vel de hæresi vehementer suspectos.

VIII. Curent omnino, ut custodes, seu clerici qui eisdem assistunt in officio divino, tonsuram clericalem semper, habitum vero ut minimum in ipsis ecclesiis deferant: nec bigamum admittant, nisi visa sufficienti dispensatione.

IX. Quamvis singulis diebus non teneantur parochi ad celebrandum Missæ sacrificium; ut tamen satisfaciant devotioni suorum parochianorum, provideant ut Missas votivas quas vocant, ut feria secunda pro defunctis, feria quinta de Venerabili sacramento, sabbato de beata Virgine, & alias pro cujusque loci more vel ipsi celebrent, vel per alios presbyteros celebrari curent; idque hora competenti & consueta.

X. Parochiani autem pro hoc caritatis officio pastori suo condignum honorarium præstent, sive ex fundationibus ad hoc institutis; sive ubi ea desunt, vel sufficientes non sunt, collectis ad hoc piorum eleemosynis.

XI. Si quas inimicitias aut rixas, præsertim inter conjuges ac domesticos, esse cognoverint, eas ne diuturniores sint & scandalosæ, omni studio componere parochi adnitantur.

XII. Decani autem rurales, parochorum, adeoque omnium etiam sacerdotum & clericorum, quin & laicorum suorum districtuum mores diligenter observent: potissimum autem ut pastores in prædicatione verbi Dei, sacramentorumque administratione, ac in ceteris omnibus suo muneri satisfaciant.

XIII. Ecclesias parochiales, & capellas, ac hospitalia, aliaque pia loca eorudem districtuum, quotannis ut minimum semel visitent; & de eorum statu, ac quam recte divinum officium in eis peragatur; utrumne Missis, & aliis piis fundationibus & oneribus satisfiat; ac de ceteris huc pertinentibus, accurate inquirant.

XIV. Excessus vero & defectus si quos reperierint, quibus ipsi mederi nequeant, episcopis locorumve Ordinariis, seu eorum vicariis, quam primum significent.

XV. Pastorum suorum capitula generalia ut minimum bis in anno, aut alias pro cujusque diœcesis more convocent; ad quæ singuli parochi, legitima excusatione cessante, venire omnino teneantur.

XVI. In his de morum correctione, abusuum reformatione, de decretorum sacri concilii Tridentini, & hujus, priorisque provincialis, nec non diœcesanarum synodorum, quatenus eos eorumque officium concernunt, & si quæ præterea ab Ordinariis eis mandata erunt, exsecutione tractetur: quæ omnia ut ab iis quos contingunt exacte serventur, serio advigilabunt dicti decani.

XVII. Qui etiam aut per se, aut per aliquem ex pastoribus ab eis designatum exhortationem habeant ad totam congregationem, in eum finem, ut omnes de abusibus aut negligentiis a postrema congregatione per eos observatis sincere deponant.

XVIII. Porro uno mense ante dicta capitula, singuli decani significent episcopis, aut eorum vicariis, diem & locum dictorum capitulorum; ut si eis expedire videbitur, vel aliquem ad ea mittant, vel scripto significent, quæ toti congregationi significanda occurrent.

TIT. XX.

De Regularibus & Monialibus.

CAPUT I. Abbates & alii superiores Regularium in correctionibus eum modum teneant, ut nec disciplinam sine misericordia, nec misericordiam sine disciplina reliquisse videantur: sed sit in eis juste consulens misericordia, & pie sæviens disciplina: cum plus agat aliquando erga corrigendos clementia, quam nimia severitas; plus admonitio, quam comminatio; plus caritas, quam potestas.

Abba-

Abbate aut Priore mortuo episcopus per se ipsum aut suum vicarium accedens monasterium, inventarium faciat bonorum omnium, maxime pretiosorum ipsius monasterii: & aliquot ejusdem religiosos œconomos constituat; a quibus juramentum accipiat de nihil alienando sine consensu ipsius; & fideliter administrando, usque dum de prælato provisum fuerit. Similiter & officiarios quoad spiritualia prius administrationem habentes, utpote Priorem & confessarios & alios confirmet, & sua ordinaria auctoritate adjuvet.

II. Quamvis prælati Regularium pro suorum subditorum confessionibus audiendis confessarios deputare possint; id tamen non faciant, nisi prævio examine seu per se, seu per Lectorem suum faciendo; & cum delectu eorum qui ad hoc munus maxime sunt idonei.

III. Sacra lectio Theologica ubique habeatur; ad quam omnes religiosi conveniant, exceptis iis, qui propter administrationem rerum monasterii sibi commissam legitime impediuntur: Et præter eam, etiam pro novitiis lectio fiat pro eorum capacitate; ad sacros ordines nonnisi bene instructi in cærimoniis ecclesiasticis, & rudimentis doctrinæ Christianæ, præsententur.

IV. Mulieres intra septa monasteriorum seu locorum regularium, quæ sunc claustrum, capitulum, dormitorium, refectorium sive conventus, & quæ eorumdem ambitu continentur; ac si quæ alia pro statutorum cujusque loci ratione pro regularibus locis habeantur; extra tempus supplicationum seu processionum, quocumque prætextu ne admittantur.

V. Quamvis religiosi, qui a suis prælatis destinantur ad Pastoratus suis monasteriis subjectos seu incorporatos (quorum institutio ad episcopos aut archidiaconos pertinet) administrandos, ob id non eximantur ab obedientia eorumdem prælatorum: tamen quia & episcoporum, a quibus dicti religiosi curam animarum accipiunt, & parochianorum interest, ut non temere & sine causa revocentur; decreto primi concilii Cameracensis, cap. VI. de ministeriis ecclesiasticis inhærens hæc synodus, statuit & decernit, ut nonnisi ex causa legitima, quam ipse prælatus episcopo exponere debeat, ad monasteria possint revocari. Causa autem exposita episcopus & revocatum dimittere, & in ejus locum præsentatum, si idoneus sit, admittere teneatur.

VI. Quæ de officio divino, de sacramentis, de recta bonorum ecclesiasticorum administratione & alia in hujus synodi decretis hactenus constituta sunt, quatenus eos tangere possunt, ea omnia tanto diligentius servent, quanto ipsi ex sua professione ad perfectiorem vitam magis obligantur.

VII. Missas & alia pietatis officia, ad quæ tenentur ex fundationibus, diligenter & accurate persolvant: ideoque liber in sacristia semper habeatur, in quo ea omnia in singulos dies descripta sint.

VIII. Quia vero monasticæ vitæ perfectio ex trium votorum, quæ omnes religiosi faciunt, observatione dependet; prælati ea omnia, quæ ad ipsorum votorum observationem faciunt, curent ab omnibus inviolabiliter observari.

IX. Omnes autem consuetudines dictis votis contrarias, quales sunt in plerisque monasteriis multæ contra votum paupertatis, plane abrogat, & in posterum prohibet hæc synodus: Ideoque prælatis omnibus utriusque sexus præcipit, ut communem victum & vestitum omnibus religiosis æqualiter, prout cuique opus erit, distribuant: nec pro vestiario, aut pro vini portione singulis religiosis dari consueta, ulla ratione pecuniam assignent: secretas compotationes plane prohibeant; & sobrietatem, individuam castitatis comitem, ab omnibus coli faciant: ideoque præter jejunia ecclesiæ, etiam Adventus Domini & ordinis sui jejunia exactissime observent.

ANNO CHRISTI 1586.

X. Episcopi, & alii sanctimonialium superiores, earum statuta & regulas in suis visitationibus diligenter examinent: & si quid in iis juri communi, aut concilii Tridentini decretis repugnare animadverterint, id abrogent, aut corrigant: Nova etiam statuta, si ita expedire judicaverint, atque omnino vivendi formam ad dicti concilii Tridentini præscriptum vernaculo sermone conceptam eisdem tradant, & districte observari mandent.

XI. Provideant etiam episcopi, quanto citius fieri poterit, ut clausura monialium, etiam exemptarum, ubi violata est, restituatur; etiam applicatis in eum finem, si monasteriorum facultates necessarios sumptus non ferant, reorum pœnis pecuniariis: ubi vero hactenus inviolata permansit, quam diligentissime conservetur.

XII. Ad eas vero nullus omnino aut viris aut mulieribus etiam illustribus, etiam in vestitionum aut professionum solemnitatibus pateat accessus; sed per cancellos, cum necessitas erit, colloquantur: exceptis tamen personis necessariis; utpote confessario, cum ad ægrotantium monialium, quæ ad confessionale accedere non possunt, confessiones audiendas, aut sanctissimum Eucharistiæ, vel extremæ Unctionis sacramenta ipsis deferenda; & similia caritatis officia iisdem ægrotis impertienda, erit admittendus: medico, chirurgo, bajulo vini aut cervisiæ, fabris, & similibus personis: quibus tamen nonnisi in necessitate aditus pateat, quos duæ antiquiores sanctimoniales comitentur.

XIII. Præfectus quoque ejusmodi monialium, seu ejus capellanus, aut alius sacerdos, eam ecclesiæ partem ubi ipsæ psallunt, ne quidem prætextu ibidem celebrandi vel concionandi, ingrediatur. Quod si quis ibi celebrare aut concionari ausus fuerit, suspensionis a divinis, & præfecta quæ eum admiserit, excommunicationis pœnam ipso facto incurrant.

XIV. Sed nec ipsi episcopi, aut eorum vicarii, & alii superiores monialium unquam ingrediantur septa clausuræ, nisi visitationis aut alia necessaria causa, sub pœnis contra ingredientes a jure decretis.

XV. Nullus ex supradictis, aut aliis quibusvis umquam admittatur intra dicta septa, qui non in scriptis sibi concessam ab episcopo facultem exhibuerit.

XVI. Quia vero non paucæ neque leves in plerisque monasteriis claudendis difficultates suboriuntur, supplex totius synodi nomine libellus conficiatur; qui expressis omnibus & singulis incommodis difficultatibusque, necnon monialium clausuram recusantium rationibus & argumentis diligenter expositis, Sanctissimo domino nostro offeratur; rogeturque illius sanctitas, ut hujus provinciæ necessitatibus & incommodis pro sua paterna caritate, peculiari aliqua ratione providere ac succurrere dignetur. Habito autem ab illius sanctitate responso, & cum reverendissimis dominis episcopis per litteras communicato, quæcumque ad hanc materiam pertine-

ANNO CHRISTI 1586.

bunt, certius explicari poterunt. Interea vero in dictis monasteriis, quæ clausuram non admittunt, observari curent episcopi, ut nec mulieribus intra loca regularia dictorum monasteriorum pateat accessus.

XVII. Religiosæ vero etiam Mendicantes, quæ ægrotorum ab immemorabili tempore, atque adeo ex fundatione curam agunt, solæ numquam emittantur ad curandos ægrotos; nec juniores, quantum fieri potest; sed eæ, quæ matris seu præfectæ judicio probabuntur.

XVIII. Concionatores quoque deputent episcopi viros pios & graves, qui sæpius ipsas Moniales spiritali verbi Dei cibo reficiant, tam publicis concionibus, quam privatis ad cancellos colloquiis.

XIX. Confessariòs similiter aliquoties in anno extraordinarios mittant, quibus omnes sanctimoniales se præsentare teneantur.

XX. Decreto concilii Tridentini, cap. XVII. sess. XXV. de Regularibus & monialibus inhærens hæc synodus, præcipit ut nulla puella ad habitum regularem suscipiendum aut professionem emittendam admittatur, etiamsi monasterium sit exemptum, priusquam exploraverit episcopus, aut ab eo deputatus, puellæ voluntatem, juxta requisita in dicto decreto: ideoque teneatur præfecta certiorem episcopum facere uno mense ante dictam habitus susceptionem, aut professionem, sub pœna suspensionis ibidem decretæ.

XXI. Ad professionem vero dictæ puellæ, nisi confirmatæ; & viri nisi confirmati & tonsurati non admittantur.

TIT. XXI.

De scholis & Seminariis.

CAPUT I. In scholis nulli libri prælegantur, qui in Indice librorum prohibitorum continentur: sed nec ii, qui aliquid turpe aut obscenum continent.

II. Dictæ scholæ sæpe visitentur a Scholasticis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum; & iis deficientibus, a decanis ruralibus: qui Ordinariis fideliter & diligenter referant, si quæ eorumdem auctoritatem desiderare intellexerint.

III. Quia vero scholæ quotidianæ Christianæ juventutis institutioni non sufficiunt, cum maxima puerorum pars diebus ferialibus opificium aliquod exerceat, neque ob parentum inopiam scholas frequentare possit: quorum tamen animæ non minus, quam aliorum, Christi sanguine redemptæ, Christiana doctrina imbui debent: erigantur tam in omnibus urbibus, quam in pagis celebrioribus scholæ Dominicales; & ad earum faciliorem progressum instituantur auctoritate episcoporum, ubicumque id commode fieri poterit, sodalitates Doctrinæ Christianæ; propositis singulis sodalibus indulgentiis, juxta bullam Pii V. per fel. record. Gregorium XIII. confirmatam & ampliatam: cujus tenor ad feliciorem dictarum scholarum Dominicalium & sodalitatum erectionem, ad finem horum decretorum adjectus est.

IV. In his locis ubi dictæ scholæ & sodalitates commode institui non poterunt, parochus ipse a prandio, commodiore ante aut post vesperas hora, pueros campanæ pulsu convocatos, ex parvo Catechismo, qui ad hoc pro tota provincia imprimetur, prima fidei rudimenta doceat, eumque memoriter ab iis recitari faciat. Pueros autem magistratus, ballivi, majores, seu alii locorum præfecti, tum ad dictas scholas, tum ad dictam parochi lectionem omnino compellant. Parentes etiam & heros non mittentes pueros suos ac ministros propositis pœnis coerceant; & rebelles etiam suis urbibus aut pagis expellant.

V. Si quis autem parochus non legitime impeditus hoc tam necessarium officium, quod etiam ex concilii Tridentini decreto præstare debet, prætermiserit; is toties unius floreni mulctam fabricæ suæ ecclesiæ applicandam incurrat, quoties hoc neglexerit.

VI. Ut autem ipsi etiam parocho succuratur, omnibus sacerdotibus & clericis, qui intra fines parochiæ degunt, præcipit hæc synodus, ut eum in hoc sancto docendi munere pro sua quisque virili adjuvent.

VII. Porro quoad seminaria clericorum, juxta sacrosancti concilii Tridentini saluberrimum decretum instituenda, cum experientia in hac provincia docuerit, modicum fructum ex hactenus institutis provenire: neque in posterum, saltem pro præsenti ecclesiæ necessitate, exspectari posse: hanc rationem, quam toti provinciæ utilissimam fore confidit, hæc synodus ineundam duxit: Nempe ut in Universitate studii generalis oppidi Duacensis, ejusdem provinciæ, unum pro tota provincia, communibus sumptibus archiepiscopi & suorum coepiscoporum, aliorumque omnium, qui pro seminariis contribuere debent, comparato ad hoc loco amplo & commodo, erigatur: ad quod archiepiscopus cum duobus a capitulo & totidem a clero suæ civitatis, ut minimum viginti e sua diœcesi: singuli autem episcopi cum similibus respective deputatis, ut minimum duodecim studiosos mittere teneantur: salvo quod ipse archiepiscopus, durante hac rerum omnium caritate, & ecclesiarum inopia, admittere poterit justas & legitimas episcoporum cum dictis deputatis excusationes pro minori numero mittendo ad certum tempus: qua etiam caritate & inopia cessante majorem poterit numerum definire, & præscribere.

VIII. Pro felici autem dicti seminarii inchoatione, & feliciore progressu, eadem synodus decernit quæ sequuntur.

In primis seminarium ipsum uni rectori seu præsidenti committatur, qui per archiepiscopum de consensu seu consilio suorum coepiscoporum eligatur & nominetur; sitque sacerdos, sacræ Theologiæ aut decretorum doctor aut licentiatus, bonus œconomus: qui promittat in sua receptione, se ad minus triennio illi regimini præfuturum; & singulis annis suæ administrationis computus fideliter redditurum ad certam diem; ad quam comparebunt in dicto seminario pro dictis computibus audiendis episcopi per se vel suos deputatos, & deputati a capitulis & clero suarum civitatum, aut eorum aliqui, sumptibus illorum a quibus respective mittentur.

IX. Dictus præsidens habeat in singulos annos ultra victum suum, qui ipsi cum studiosis erit communis, summam ducentorum florenorum.

X. Studiosi sint omnes viginti annorum, pietate & eruditione commendabiles, & habito delectu ingeniorum & doctrinæ ad seminarium per concursum a singulis episcopis in suis diœcesibus cum dictis Capituli & cleri deputatis, aut eorumdem substitutis celebrandum assumantur: & pauperum filii ac commendati a contribuentibus dicto seminario, ceteris paribus aliis præferantur: sintque ex legitimo matrimonio nati: non claudi,

non

ANNO CHRISTI 86.

non in manibus; aut alia corporis parte notabilem defectum habentes. Quod si aliqui sint, qui integram bursam contribuant, habebunt jus præsentandi idoneum sine concursu.

XI. Sint bursæ omnes duodecim librarum grossorum pro victu singulorum studiosorum: vestiantur autem sumptu parentum & Mœcenatum eodem habitu, ac nigri coloris; nempe veste exteriore ad talos usque; interiore vero ad genua propendente; & pileo clericali.

XII. Incedant bini sequente uno ex præfectis, cum ad scholas & templum gradientur.

XIII. Doceantur præter Theologicas lectiones cantum Gregorianum, computum ecclesiasticum, & cærimonias ecclesiæ: & præterea in concionibus tum inter se domi, tum ad populum habendis diligenter exerceantur. Disputationes domesticas, aliquo ex præfectis præsidente, singulis septimanis habeant, quo pia quadam æmulatione ad studium inflammentur.

XIV. De cetero quamdiu in ipso seminario erunt, legibus & statutis ejusdem, quæ ab episcopis præscribentur, vivant: & si dyscoli sint, ab eisdem episcopis ejiciantur.

XV. Cum ad eam ætatem pervenerint, qua fieri poterunt subdiaconi, mittantur ad eum ordinem suscipiendum, in quo per annum ministrent: quo finito ordinentur diaconi; & in eo similiter ministrent, quoad fieri poterunt sacerdotes.

XVI. Cursum autem studiorum suorum in dicto seminario spatio quatuor annorum absolvant, nisi videantur esse ejus exspectationis, ut ad aliquem gradum, maxime si Mœcenates habeant, promoveantur.

XVII. Singuli autem studiosorum in sua ad dictum seminarium assumptione jurent, se cum idonei invenientur, id muneris in ecclesia Dei subituros, quod suus episcopus illis injungendum existimaverit: alioquin refundent sumptus quos fecerint in seminario: pro quo dabunt fidejussores: promittentque, cum ad pinguiorem fortunam devenerint, se memores futuros accepti beneficii, & in communem ejusdem seminarii utilitatem aliquid liberaliter elargituros.

XVIII. Ut autem provideatur de sumptibus ad supradicta, necnon ad studiosorum alimoniam necessariis, singuli episcopi cum dictis suis deputatis, quamprimum fieri poterit, portionem aliquam ex omnibus beneficiis, ubi hactenus detracta non est, detrahant; quæ in solos usus seminarii convertatur: quæ porro diminuetur ad ratam, aut in totum cessabit, accedente beneficiorum unione & incorporatione, juxta prædictum decretum concilii Tridentini.

TIT. XXII.

De foro, jurisdictione, & immunitate ecclesiasticis.

CAPUT I. Ut in foro ecclesiastico quam minus fieri poterit sumptibus & partium incommodis causæ agantur, & quam brevissimo tempore finiantur; nec clerici occasionem accipiant quocumque prætextu sese mutuo ad judicia sæcularia contra canonum dispositionem pertrahendi; præter ea quæ in priore synodo provinciali eum in finem edita fuerunt decreta, sancta hæc synodus statuenda duxit quæ sequuntur.

A In primis episcopi primo quoque tempore definiant atque præscribant certam taxam pro salariis & stipendiis singulorum practicorum suæ curiæ; quam ipse judex in taxando omnino sequi teneatur; neque practici ipsi amplius exigere possint.

II. Causas omnes verbales, quæ sine scripto expediri possunt, judices summarie & de plano expediant; nec permittant eas in scriptis agitari, etiam consentientibus partibus aut practicis: & unicam tantum dilationem ad probandum, aut ad summum duas, in iis causis concedant.

III. In iis causis quæ scripto tractantur, simul atque ad libellum actoris respondit reus, illeque replicæ, hic duplicæ scripturam exhi- B buit; processus ad manus judicis deferatur, ut sententiam suam vel definitivam vel interlocutoriam ferat; nec antea umquam liceat plures exhibere scripturas.

IV. Judex autem, postquam ipsi exhibitus fuerit processus, quanto citius fieri poterit, eum visitet & decidat; maxime si sint causæ matrimoniales, beneficiales, alimentorum, dotis, correctionis, & aliæ similes, quæ acceleration nem requirunt: in quibus etiam causis alimentorum, incarceratorum, & similibus, de triduo in triduum procedatur, & dilationes præscindantur & abbrevientur.

V. Scribæ seu notarii causarum ab omnibus superfluis abstineant; ideoque nec dies festos ad C substantiam rei non necessarios apponant; nec dignitates judicum, vel litigatorum, vel procuratorum sæpius repetant; nec tenorem totum ejusdem instrumenti, citationis, & cujuscumque scripturæ umquam reiterent: sed si tenore semel inserto, ejus alibi mentio facienda sit, fiat remissive; nec processibus aut actis curiæ plusquam una continuatio causæ in singulis terminis ordinariis inseratur: & si insertæ fuerint plures, non veniant in taxam.

VI. Denique etiam commissarii, ad quos pertinet scribere testium depositiones, aut extracta quæcumque processibus inserenda, abstineant a superfluis præambulis, longisque & inutilibus præfationibus, ac etiam conclusionibus, & aliis D omnibus, quæ ad principale negotium non pertinent.

VII. Causæ omnes infra biennium a die motæ litis terminentur: alioquin post id spatium, liberum sit partibus, vel alteri illarum, judices superiores, alias tamen competentes, adire: qui causas in eo statu quo fuerint assumant, & quamprimum terminari curent, juxta concilii Tridentini decretum, sess. XXIV. cap. XX.

VIII. Decreta vero, quæ ibidem subjiciuntur, causas appellationis concernentia, a metropolitano seu ejus vicariis aut officialibus, exacte serventur, prout reliqua omnia quæ eos tangunt; ne comprovincialium episcoporum jurisdictio turbetur, aut impediatur.

E IX. In causis vero beneficialibus, quæ coram judicibus ecclesiasticis in petitorio agitantur, post primam sententiam, etiamsi appellatum erit, fructuum perceptio victori sub cautione tribuatur, aut saltem apud tertiam personam substituantur.

X. Porro ad compescendas frivolas appellationes, sacra hæc synodus judicibus appellationum præcipit, ut pro qualitate causæ & modo culpæ, quos deprehendent male seu frivole ac perperam appellasse, in aliquam pœnam pecuniariam arbitrio suo piis usibus applicandam condemnent.

ANNO CHRISTI 1586.

ANNO CHRISTI 1586.

XI. Quod si de gravamine agatur, quod per appellationem a definitiva reparari nequeat; quale est gravamen indebitæ carcerationis; cum appellare liceat, appellationi omnino deferatur: nec prohibeatur quominus acta causæ ad judicem appellationis deferantur: interea vero is, cujus causa agitur, in carcere permaneat, quoad cognita causa judex ad quem (appellavit) aliter decreverit.

XII. Cum variis modis contingat turbari aut impediri jurisdictionem ecclesiasticam per judices laicos; supplicetur ex parte hujus sacræ synodi Regiæ majestati, ut utriusque fori & ecclesiastici & civilis indemnitati, & judicum omnium quieti & securitati consulens, quod suum cuique est tribuere, & ne se invicem turbent aut impediant, sua auctoritate regia providere dignetur. In primis vero, quod indignissimum est, ne in ipsas personas ecclesiasticas aliquid juris, aut de eorumdem excessibus cognitionis judices laici usurpent aut prætendant; nec eosdem coram se pro actionibus personalibus etiam civilibus pertrahant, sive sint sæculares clerici, sive capitula aut monasteria dictis judicibus ecclesiasticis subjecta. Ne episcopos aut eorumdem officiales ullo pacto impediant, quin clericos sibi subjectos criminosos libere capere seu apprehendere & incarcerare, & prout sacri canones dictaverint, pro modo culpæ eos punire possint.

XIII. Quod si ipsi episcopi, aut alii judices ecclesiastici, petant auxilium laicorum ad dictam apprehensionem in locis jurisdictionis eorumdem faciendam, ne exigant visionem informationis præparatoriæ, aut ipsi de causa apprehensionis cognascant: ne cum ipsi judices ecclesiastici aliquos citaverint, qui se prætendant exemptos, dummodo notorie tales non sint, laici judices cognitionem declinatoriæ exceptionis coram judicibus ecclesiasticis propositæ eisdem inhibeant, aut eam sibi usurpent, contra apertissimam utriusque juris dispositionem; qua cautum est, ut qui ad aliquod judicium evocatus, se aliquo privilegio eximere vult, teneatur nihilominus comparere, & ibidem dictum suum privilegium allegare, & de eo fidem facere.

XIV. Ne dicti judices laici judicibus ecclesiasticis præcipere audeant, ut revocent suas sententias suspensionis a divinis, aut excommunicationis, aut alia decreta per ipsos lata; & ne eo prætextu arrestare præsumant bona temporalia dictorum judicum ecclesiasticorum; quin potius, si dictos judices ecclesiasticos prætendant excessisse in suis sententiis aut decretis, ad episcopos, aut eorumdem superiores, ii quorum interest, recurrant.

XV. Ipsas vero sententias judicum ecclesiasticorum, cum requisiti fuerint, sine nova causæ cognitione exsequantur, per captionem pignorum, & alias; maxime cum hodie concilium Tridentinum vetet, ne frequens sit usus excommunicationis; & quandocumque exsecutio realis aut personalis fieri potest, a censuris ecclesiasticis abstineatur.

XVI. Nullam etiam moveant difficultatem in exsecutione ultimarum voluntatem ipsorum clericorum: sed penes episcopos, seu alios judices ecclesiasticos, sit libera facultas cogendi exsecutores dictorum testamentorum, etiam laicos, ad reddendum suos computus, & pia legata aut fundationes exsecutioni demandandum.

XVII. Ut etiam magistratus & præfecti sæculares non cogant clericos, maxime in sacris ordinibus constitutos, qui Christo militare debent, ad excubias diurnas aut nocturnas: nec eorumdem bona sine consensu ordinum ecclesiasticorum ad aliquas contributiones obligare & taxare præsumant, in grave detrimentum animarum suarum; & immunitatis ecclesiasticæ præjudicium.

XVIII. Postremo, ut omnes judices regii ac magistratus omnibus modis juvent episcopos & eorumdem vicarios, ad exsecutionem omnium & singulorum decretorum sacrosancti concilii Tridentini.

TIT. XXIII.

De usuris.

CAPUT I. Eos qui cum publicis usurariis, utpote excommunicatis, communicant in divinis, excommunicationem majorem incurrere synodus declarat. Ideoque parochis omnibus districte præcipit, ut ne quidem in articulo mortis ipsis usurariis, nisi de restituendis per usuras injuste acquisitis cautionem dederint, ecclesiæ sacramenta administrent, eosque ab ingressu ecclesiæ prohibeant.

II. Qui vero in aliis quam divinis cum usurariis communicant, excommunicationem minorem incurrunt, nisi ob causas a jure expressas excusentur.

III. Eisdem tamen parochis inhibet hæc synodus sub pœna majoris excommunicationis, ne cum isdem usurariis quocumque modo conversentur, nisi ut pro negotiis suæ salutis eos cohortentur.

IV. Quoties autem ex mutuo aliquid præter sortem exigitur vel accipitur, cujuscumque generis illud sit, modo pecunia æstimari possit, usura committitur. Ideoque tutores & curatores pupillorum & pupillarum, etiam magistratus, qui plerisque in locis patrimonii eorumdem augendi causa, seu quovis alio prætextu, pecunias eorum, sub certo lucro singulis annis ultra sortem recipiendo, mutuo dare solent, retenta facultate repetendæ sortis, ubi ad majorem ætatem pupilli vel pupillæ pervenerint, aut matrimonium contraxerint, aut alios, ad dictorum tutorum seu curatorum arbitrium & voluntatem, usuram committere declarat hæc synodus; & præcipit, ut contra eos tamquam usurarios, si post publicationem decretorum hujus concilii moniti, hujusmodi contractus non mutaverint, procedatur.

TIT. XXIIII.

De synodo provinciali & diœcesana.

CAPUT I. Cum sacrosancta Tridentina synodus provincialia concilia quolibet triennio haberi voluerit post octavam Paschæ resurrectionis Domini, seu alio commodiore tempore pro more provinciæ; hæc synodus proximo concilio provinciali neque certam diem, neque certum locum commode præfigere potest: sed hoc metropolitani, ad quem dictorum conciliorum convocatio pertinet, arbitrio relinquit: qui pro commoditate locorum & temporum convocationem facere poterit, quando ipsi magis expedire videbitur.

II. Convocatione autem per metropolitanum facta, die & loco per eumdem præfixis comparere teneantur, primum omnes ejus coepiscopi; deinde Capitula omnium ecclesiarum cathedralium hujus provinciæ, ac omnes qui de jure & consuetudine interesse debent. Qui nisi legitima causa

causa impediantur, per seipsos, non autem per procuratores comparere debeant. Eam vero ipsam metropolitano significare, ac de ea opportuno tempore fidem facere teneantur.

III. Et nihilominus, si causa impedimenti probetur, seu excusatio, ne quis personaliter compareat, admittatur; procuratorem aliquem virum ecclesiasticum mittat, non ad audiendum tantum & referendum, sed ad deliberandum & gerendum quæ principalis faceret, si personaliter interesset; nec non ad acceptandum & recipiendum quæcumque in ipsa provinciali synodo acta, gesta, constituta, & decreta fuerint.

IV. Contra vero absentes, vel procuratorium sufficiens non mittentes, primum ad contumaciam, etiam per affixionem edicti publici ad valvas metropolitanæ ecclesiæ, aut alterius loci, ubi concilium celebrabitur; deinde ad alias pœnas juxta canonicas sanctiones decernendas procedatur.

V. In iis de hæresibus exstirpandis, & fidei integritate conservanda, de moribus reformandis & excessibus corrigendis, denique de controversiis componendis agatur. Quod si episcopi & alii qui interesse debent, a novissimo concilio circa hæc aliquid observaverint, quod in concilio proponendum videatur, id uno mense ante diem præfixum ipsi metropolitano per litteras significetur.

VI. Prima die opportuna post apertam synodum processio solemnis fiat, convocato universo clero sæculari & regulari ipsius civitatis: post processionem Missæ sacrificium ab ipso metropolitano fiat; in qua etiam vel ab eodem vel ab alio ejus jussu sermo habeatur. Quod & sequentibus diebus per ordinem faciant episcopi, aut alii ab ipsis deputati.

VII. A concilio autem nemini recedere liceat, nisi ex justa & necessaria causa metropolitano exposita; & ab eodem recedendi facultate in scriptis obtenta, & promotori concilii intimata, ac per secretarios concilii registrata, procuratore etiam idoneo suo nomine relicto.

VIII. Episcopi, seu eorum legitimi procuratores, antequam a concilio redeant, ad altare majus accedentes, decretis ac constitutionibus in eodem concilio confectis & promulgatis, postquam metropolitanus subscripserit, singuli ordine suo subscribant.

IX. Denique absoluto concilio & [a] sanctis acclamationibus factis, omnes episcopi surgentes osculum pacis a metropolitano accipiant, & sibi invicem dent; significantes se conjunctissimis animis concilii decreta exsequi velle; quod proinde omni studio ac vigilantia re ipsa præstent.

X. Diœcesanam synodum singuli episcopi in suis diœcesibus singulis annis habeant.

XI. Et in prima post concilium provinciale, quæ quidem infra sex primos post illud menses habeatur, omnia decreta ipsius provincialis promulgentur.

Publicata fuerunt hæc decreta in insigni ecclesia collegiata sanctæ Valdetrudis oppidi Montis Hannoniæ, post Missam solemnem, ab illustrissimo & reverendissimo domino archiepiscopo celebratam, die vigesima tertia mensis Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto: & signata super altare majus dictæ ecclesiæ, prout sequitur.

Ego Joa. Fr. episcopus Vercellen. Nunciusque Apostolicus, & sacræ hujus synodi una cum illustrissimo & reverendissimo domino archiepiscopo præsidens, supra exaratis decretis consentiens subscripsi.

Ego Ludovicus archiepiscopus Cameracensis, his decretis consentiens subscripsi.

Ego Matthæus Atrebatensis episcopus, consentiens subscripsi.

Ego Fr. Franciscus Namurcensis episcopus, consentiens subscripsi.

Ego Joannes Cotreau, vicarius & deputatus a Capitulo Tornacensi sede vacante, consentiens subscripsi.

Ego Jacobus Pamelius tamquam procurator piæ memoriæ reverendissimi domini Joannis Six episcopi Audomarensis, ad diem usque decimam sextam Octobris exclusive, quo mors ipsius nunciata est, decretis, quorum decisioni interfui, consentiens subscripsi.

Ego Ludovicus de Bersaques, ecclesiæ Audomarensis decanus, quia decisioni decretorum subsequentium tamquam procurator sedis vacantis interfui, ipsi consentiens subscripsi.

Nomina deputatorum a Capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum istius provinciæ; nomina item abbatum, priorum, procuratorum, & aliorum, qui huic synodo interfuerunt, suo ordine in actis sunt descripta.

Promotores concilii fuerunt Jo. Froidmont sacræ Theologiæ licentiatus & Scholasticus, ac Nicolaus Goubile decretorum & legum etiam licentiatus, canonici Cameracenses.

Secretarii, Petrus Preudhomme & Valerianus du Flos, decretorum & legum licentiatus & doctor, canonici etiam Cameracenses.

Acclamationes factæ post publicationem decretorum, & decantatum in gratiarum actionem hymnum,
Te Deum laudamus.

Deo nostro Patri misericordiarum & Deo totius consolationis, omnis honor, laus & gloria in sæcula sæculorum.

Resp. Amen, Amen, Amen.

Beatissimo Sixto Papæ quinto, sanctæ & catholicæ ecclesiæ Pontifici, cunctarum gentium obedientia, & Christiani nominis in omnem terram propagatio, ac diuturna prosperitas.

Resp. Domine Deus Sanctissimum dominum nostrum diutissime & felicissime ecclesiæ tuæ conserva; atque illum ab omni adversitate custodi. Mitte ei auxilium de sancto, ut eo gubernante gentes omnes illuminentur, & in unum ecclesiæ tuæ ovile colligantur.

Illustrissimis & reverendissimis dominis, episcopo Vercellensi, Nuncio Apostolico, & Archiepiscopo nostro sacræ synodi præsidibus, necnon reverendissimis dominis hujus provinciæ episcopis, ac venerandis Patribus, salutaris vigilantia, in laboribus constantia, & felix ad ecclesias suas reditus.

Resp. Deus Pater luminum, illustra faciem tuam super servos tuos, & dirige gressus eorum in viam pacis, ad dandam scientiam salutis plebi tuæ.

Imperatori, Regi Catholico, & Alexandro Gubernatori nostro, perpetua felicitas.

Resp. Æterne Deus, Christianæ religionis defensoribus optabilem de hostibus Crucis Filii tui dexteræ tuæ potentia victoriam concede.

Provinciæ nostræ clero & populo, omnibusque fidelibus Christianis, tranquillitas, salus, & divinarum gratiarum abundantia.

Resp. Benedic Domine filios tuos, & esto in circuitu populi tui ex hoc nunc & in sæculum.

Decretorum hujus provincialis synodi observatio-

ANNO CHRISTI 1586.

vationem ſalutarem ad provinciæ noſtræ ſpiritale incrementum, omnes qui hic adſumus, unanimi voto, a Deo bonorum omnium largitore humiliter imploramus, intercedente Dei-para Virgine Maria Domina noſtra, cum beato Joanne Baptiſta, ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo, beata Valdetrude, & omnibus ſanctis.

Reſp. Fiat, Fiat: Amen, Amen.

PLACCART DE SA MAJESTE, ſur l'execution des decrets de la ſynode provinciale de Cambray, tenue en la ville de Mons, au mois d'Octobre, 1586. & faites en notre ville de Bruxelles, le premier jour de Juin, l'an de grace 1587.

PHILIPPE *par la grace de Dieu, Roy de Caſtille, d'Arragon, de Leon, de deux Siciles, de Jeruſalem, de Portugal, de Navarre, de Grenade, de Tolete, de Valence, de Galice, des Maillorques, de Seville, de Sardaine, de Cordube, de Corſique, de Murcie, Jaen, des Algarbes, de Algezire, de Gibraltar, des Iſles de Canarie, & des Indes tant orientales, que occidentales, des Iſles & terre ferme de la mer Oceane, Archiducq d'Auſtrice, Duc de Bourgoingne, de Lothier, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Geldres, & de Milan, Conte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgoigne, de Tirol, Palatin, & de Haynnau, de Hollande, de Zelande, de Namur, & de Zutphen, Prince de Zvvaue, Marquis du S. Empire de Rome, Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cite, villes & pays d'Utrecht, d'Oueriſſel, & de Groeninghe, & dominateur en Aſie, & en Affricque. A tous ceux qui ces preſentes verront, ſalut.*

Comme il ſoit que en la ſynode provinciale de Chambray tenue en noſtre ville de Mons, au mois d'Octobre de l'an XV. C. quatre vingtz & ſix dernier, ayent eſte decretees & ordonees beaucoup de choſes grandement importantes a l'advancement de l'honneur de Dieu, & du ſalut des ames: Et que pour tant mieux pouvoir mettre en execution iceux decrets; Nous ſoyons eſte requis de la part de tres-reverend pere en Dieu, l'Archeveſque & Duc dudit Cambray, enſembles des Eveſque & Chapitres des ſieges vacans d'icelle province: afin d'y interpoſer noſtre autorite, en aidant a faire effectuer les poinctz, pour l'execution deſquez noſtre dict aſſiſtence pourroit eſtre neceſſaire.

Scavoir faiſons, que apres avoir fait meurement veoir & examiner en conſeil la ſuſdite Ordonnance & decret, veuillans tant qu'en nous eſt avancer un œuvre tant bon, pieus, & ſainct: Avons par la deliberation de noſtre tres-cher & tres ame bon neveu le Duc de Parme & de Plaiſance, Chevalier de noſtre Ordre, Lieutenant, Gouverneur, & Capitaine de noz pays de par deca, ordonne & ſtatue, ordonnons & ſtatuons par ces preſentes les poinctz & articles que s'enſuivent.

Premierement, que tous ceux qui d'oreſnavant ſeront miz en magiſtrat & loy, tant de villes que villaiges dudit Archeveſche de Chambray, enſemble tous officiers publicqz, ſi comme Bailliz, Prevoſtz, Conſeilliers, Penſionnaires, Greffiers, Procureurs des Villes, & tous autres dependans de la Juſtice, ſeront tenuz faire profeſſion de leur foy, touchant des deigts la Croix, ou les ſainctes Evangiles, en la forme & maniere que s'enſuit.

Je N. jure par le Dieu tout puiſſant, & ſur la damnation de mon ame, que je croy tout ce que croit l'Egliſe Catholicque Apoſtolicque & Romaine, & que je tiens la doctrine qu'elle a tenu, & tient, ſoubz l'obeiſſance de noſtre ſainct Pere le Pape, deteſtant toutes doctrines contraires a icelle, ſi comme des Lutheriens, des Calviniſtes, des Anabaptiſtes, & de tous autres hereticques & ſectaires: & quentant qu'en moy ſera, je m'oppoſeray & contrarieray a icelles. Ainſi m'aide Dieu, & tous ſes ſaincts.

Laquelle profeſſion de foy ſera renouvellee de chacun an par les officiers permanens, ſignamment les principaux, ſi comme Bailliz, Conſeilliers, Penſionnairs, Greffiers, & Procureurs, tant de villes, que d'autres lieux: & ſe fera ladict profeſſion de foy, par les magiſtratz es mains de nos Commiſſaires, ou autres ayans charge & auctorite de renouveller les loix ou Magiſtratz; & par des officiers de villes es mains du Magiſtrat nouveau. Et quant aux villaiges, icelle profeſſion de foy ſe fera ſemblablement es mains de celuy ou ceux qui ont auctoritez de renouveller la loy, y preſent le Paſteur.

Auſſi ordonnons que tous Libraires, Imprimeurs, maiſtres & maitreſſes d'Eſcholles Latines, ou autres, ſans nulz excepter, feront ſemblable profeſſion de leur foy es mains de l'Eſcholatre, es lieux ou il y a Eſcolatre: & ou point, es mains des archiprebiſtres, ou doyens de Chreſtiente: ſauf que les maiſtres d'Eſcolles Latines le feront ſelon la forme preſcripte par la bulle de feu noſtre ſainct Pere le Pape Pius quartus: Et dont ſera tenu note par tous les ſuſdites.

Et pour remedier aux abus inveterez contre l'expres commandement de Dieu & de l'Egliſe, touchant la violation des feſtes & ſainctes Dimanches; ordonnons en conformite des Placcarts ſur ce publiez es annees trente & ung, & ſoixante; que eſdits jours de feſtes & Dimenches, durant la grande Meſſe & Sermon que ſe fait en icelle, ou autrement du matin, & durant les Veſpres, ne ſera loiſible a perſonne de pourmener au marche ou places publicques, ou pres des Egliſes, ny aller en tavernes, s'addonner a quelques jeux publicques, ſi comme d'archers, canoniers, ou harquebuſiers, eſcrimeurs, jeulx de paulmes, & autres, d'aller aux danſes, ſoit pour ſolemnite de nopces, ou autrement, n'y auſſi d'aller peſcher en rivieres ou foſſez, n'y auſſi ſe pourmener aux Egliſes, tant hors l'office divin, que durant iceluy: a paine arbitraire, ſelon la qualite des perſonnes.

Comme auſſi les chartiers & batteliers ne pourront charger n'y commencer voitures de marchandiſes ou denrees par un jour de feſte ou Dimenche, n'y auſſi eſtans arrivez ou ils veulent, eſtre deſcharge leurdicte marchandiſe eſdicts jours, du moingz durant le ſervice divin.

Et de meſmes ne pourront les laboreurs cultiver les terres, ou moiſſonner, ny les meuſniers, braſſeurs, bouchiers, boulengiers, faire leur beſoingne eſdicts jours, n'eſt pour quelque notable neceſſite, a declarer par l'officier & magiſtrat du lieu, par l'advis du doyen de Chreſtiente, ou en ſon abſence, du Cure du lieu.

Et pour oſter le grand ſchandal & diſcommodite qui advient au ſainct ſervice divin, par les paſſemens & recours de maiſons & autres heritages, & venditions de biens meubles, qui en pluſieurs lieux ſe font eſdicts jours de feſte & Dimenche, encores que apres ledict ſaint ſervice divin: Voulons & commandons que pour l'advenir tels debvoirs ſoient remis a quelque autre jour. Bien entendu que eſdicts jours de feſtes & Dimenches s'en pourront faire les criees & denunciations hors de l'Egliſe a l'yſſue de la Meſſe, ou de Veſperes; a raiſon que le peuple eſt lors aſſemble. Comme auſſi les

foi-

ANNO CHRISTI 1586.

ANNO CHRISTI 1586.

foires & autres marchiez publicqz de chacune sepmaine, quand ils eſcherront ou tomberont ſur le ſainct Dimenche, ou quelque jour de feſte, ſeront anticipez au jour precedent ou poſtpoſez au ſequent par les Magiſtrats, par communication & advis des Eveſques, ſi meſtier eſt.

Et pource que par experience l'on a remarque pluſieurs abuz touchant le bapteſme des enfans par les ſaiges femmes, ordonnons aux magiſtratz de ne permettre quelque ſaige femme exercer ſon office, qu'elle ne ſoit eſte premierement examinee, & ſi beſoing ſoit inſtruicte de ſon paſteur, & ait fait le ſerment es mains dudit magiſtrat, de denoncer fidellement audict paſteur les enfans qu'elle ſcaurra eſtre a baptiſer dans ſa paroiche, & ce avant le tiers jour.

D'aultre part comme nous ſommes informez, que aulcuns promeuz aux ſainctes ordres ſoubz tiltre de leur patrimoine, s'avancent nonobſtant leur ſerment faict au contraire es mains de leur eveſque ou ſes officiers, d'aliener, obliger, donner, ou renuncer icelluy leur patrimoine a leurs parens, ou aultres, par ou ilz demeurent imporveuz, ſignamment en leur vieilleſſe. Nous pour a ce obvier, voulons que toutes allienations, engaigement, hypotecques, donations, ou diſpoſitions faictes de telz biens ſoint nulles & de nulle valeur, ſi ce n'eſt en reſervant l'uſufruict & libre joyſſance d'iceulx biens durant la vie naturelle de ceulx qui auront eſte promeuz aux ordres ſacres ſoubz tiltre de leur dit patrimoine.

Et pour ce qu'en pluſieurs lieux les Curez ſont petittement pourveuz, & n'eſt poſſible, ſignamment es villes, les pourveoir de portion canonicque par aſſignation des diſmes, ou union des ſimples benefices: Ains eſt neceſſaire venir a la troiſieſme voie ordonnee par le ſainct Concil de Trente; ſcavoir les collectes ſur les paroiſchiens: laquelle collecte ne ſe povant practiquer ſans noſtre authorite & conſentement; ordonnons a tous magiſtratz & gens de loy, qu'ils ayent a aſſiſter les eveſques a trouver ce que defaudra pour l'entretenement deſdicts paſteurs, la ou ne leur pourra eſtre ſuffiſamment pourveu par les deux premieres voyes, ordonnees par ledict Concil de Trente, juſques aux ſommes adviſees par cette ſynode metropolitaine: leſquelz magiſtratz feront l'aſſiette de ce qu'iceulx Eveſques auront declare defaillir aux deux premieres voyes, pour trouver la ſuſtentation deſdicts Curez.

Pareillement comme journellement ſe repreſentent auſſy grandes difficultez touchant la proviſion deſdicts curez, ou bien apres la reparation des egliſes, par la voye d'aſſignation des diſmes, quant icelles ſe trouvent eſtre occupees ou poſſedees par gens layz, ſoit en fief, ou aultrement: Nous declarons noſtre intention eſtre, que a la portion canonicque, & reparation dediſcts egliſes, debveront contribuer les diſmes, aians aultrefois eſte laicales, leſquelles preſentement ſeroient retournees en mains des gens d'egliſe, de quelle nature qu'elles ſoyent, fiefz ou autres, pour eſtre retournees a leur primitive nature: enſemble celles que l'on pourra verifier avoir eſte achaptees, ou aultrement acquiſes par gens layz des eccleſiaſtiques, depuis le premier Concil de Latran, qui fut l'an 1179. ſoubz Alexandre troiſieſme.

Et afin que les biens des fabricques d'egliſes & d'aultres lieux pieulx ſoient bien employez, & les fondations entretenues comme il appertient: Voulons que par tout a l'audition des comptes du bien deſdicts fabrique des egliſes, ſoit preſent & appelle le Cure du lieu; ou bien que l'eveſque y envoie quelque aultre ſien depute, quant pour quelque cauſe il eſtimera cela expedient; moyennant que ce ſoit ſans aucun fraix de ladicte fabricque, & ſans prejudice de noz droiz & authoritez, ou des ſeigneurs particuliers des lieux.

Comme auſſy ledit cure pourra de la part de l'eveſque eſtre preſent a l'audition des comptes des hoſpitaulx, maladries, maiſons d'orphelins, eſcolles & aultres lieux pieux des villages: pourveu que ce ſoit ſans fraix & charges deſdicts maiſons, & ſans prejudice comme deſſus.

Et pource qu'en ce temps preſent il eſt plus que neceſſaire de faire par tout dreſſer les eſcolles Dominicales pour l'inſtitution de la pauvre jeuneſſe; nous enchargeons bien expreſſement a tous officiers, magiſtratz, & gens de loy de villes, & plat pays, reſpectivement, d'aſſiſter les eveſques ou leurs deputez tant a l'erection d'icelles eſcolles, que au recouvrement des deniers a ce requis & neceſſaires: & a ce que leſdites eſcolles ſoient bien frequentees, auront a faire conſtraindre les enfans, ſerviteurs & ſervantes, d'aller auſdictes eſcolles; en puniſſant les parens, maiſtres ou maiſtreſſes, qui ne feront devoir d'y envoyer leurſdicts enfans, ſerviteurs & ſervantes ayans beſoin d'inſtruction.

Au reſte veuillant mettre ordre a ce que la juriſdiction eccleſiaſtique ſoit maintenue & conſervee ſi autant que de raiſon: Nous deffendons à tous noz Conſaulx & ſieges Provinciaulx, & toutes autres Juſtices ſeculieres, de n'entreprendere ſur ladite juriſdiction eccleſiaſticque, ny prendre cognoiſſance des cauſes criminelles ou civilles ſur les perſonnes deſdicts eccleſiaſticques, chapiſtres, ou monaſteres, ny permettent iceulx eſtre attirez par les juges ſubalternes de leurs reſſortz: ſauf es cas eſquelz ils ſont de temps immemorial accouſtumez de ce faire: & ou a cette occaſion leſdicts Archeveſque & Eveſque pretendroient y avoir emprinſe, auront leur recours vers nous, ou vers nos tres-chiers & feaux les Chief Preſident & gens de noſtre Conſeil prive, pour y ordonner ce que de raiſon. Ne veuillans que noſdicts Conſaulx ou juges Provinciaux baillent, ou ſouffrent eſtre baille a l'advenir aulcun empeſchement auſdicts Archeveſque, Eveſques, ou leurs Juges d'Egliſe en l'apprehenſion deſdicts eccleſiaſticques de leur charge, les leiſſant par eulx punir ſelon les decrets & ſainctz canons. Bien entendu qu'ils ne pourront les tirer hors des maiſons des bourgeois ou mannans, eſtans perſonnes layes, ou de ce il y a previlege ou couſtume probibant ladite extraction. En quoy toutesfois ne ſeront comprinſes tavernes, cabaretz, hoſtelleries, & ſemblables lieux, n'eſt qu'iceulx ſoient auſſy previlegiez comme les autres maiſons de bourgeois.

Sy voulons & ordonnons, que lors que les eveſques ou aultres requerront ayde des Juges layz pour apprehender leurſdicts ſubjectz eccleſiaſticques es lieux de leur juriſdiction, qu'ilz aient a leur donner confort, ayde, ou bras ſeculier, s'ils en ſont requis, ſans demander inſpection des informations, ſoient preparatoires, ou aultres, & ſans prendre cognoiſſances des cauſes de l'apprehenſion. Et quant leſdicts juges eccleſiaſticques auront cite quelques perſonnes quy ſe pretendent exemptes de leur juriſdiction; Nous ordonnons a noz Conſaulx & ſieges Provinciaulx, que leur en eſtant faicte plaincte, auparavant decerner quelque proviſion de ſaiſiſſement ou caſſation, ilz ayent a eſcrire audit juge eccleſiaſticque, afin d'advertir que c'eſt du proces, de quelle matiere il y a queſtion, & ſur quoy le demandeur funde la cognoiſſance du juge eccleſiaſticque. Et s'il luy ſemble la matiere diſpoſee, pour

ſub-

ANNO CHRISTI 1586.

ANNO CHRISTI 1586.

ſubmettre lédit lay a ſa juriſdiction, & par quelle raiſon, pour la reſcription veue & examinee en Conſeil, ſi les raiſons ſint trouvvees inſuffiſantes, requerir ledit juge eccleſiaſticque iterativement de ſe deporter de ladite cognoiſſance: a paine d'y pourvoir par les remedes accouſtumez, comme en cas de defaut ils feront: tenant pendant cette communication toutes procedures en ſurceance.

Veuillant que le meſme debvoir ſe faſſe auſſi par les Juges laiz devant decerner arreſt ou ſaiſiſſement des biens temporelz deſdicts juges eccleſiaſticques, pour faire revocquer les citations, procedures, excommunications, ſuſpenſions, ou ſemblables ordonnances par eulx faites.

Si ordonnons a tous noz juges de mettre en execution toutes les fois que requis en ſeront, par prinſe de gaiges ou aultrement, les ſentences deſdicts juges eccleſiaſticques non ſuſpendues par appel: n'eſt que le juge requis ait cauſe pregnante au contraire, dont il advertir a le juge eccleſiaſticque; lequel ne trouvant icelle cauſe ſuffiſante, pourra avoir ſon recours a noſtredict Conſeil prive.

Et au regard de l'immunite eccleſiaſticque, Nous voulons que icelle ſoit entretenue autan que convenablement faire ſe pourra. Et en cas de difficulte les eccleſiaſticques ſe pourront addreſſer a nous, ou ceulx de noſtre dict Conſeil prive, pour y avoir le regard que de raiſon.

Au ſurplus, comme en pluſieurs lieux juſques a preſent, les tuteurs des pupilles ont accouſtume bailler l'argent deſdicts pupilles a quelque gaignaige, en retenant la liberte de repeter ledict argent principal avec les montes, quant iceulx pupilles viennent en eaige, ou ſe marient, ou aultrement: ce que de droit Canon eſt tenu pour uſure; Nous voulans y pourveoir, ordonnons a tous magiſtratz de villes, Notaires, & aultres, ayans faict telz contracts, au nom deſdicts pupilles, de incontinent apres la remonſtrance des Eveſques a eulx faictes, les changer, & d'oreſnavant ſe garder de faire recevoir ou paſſer ſemblables contracts: a paine que contre ceux, qui les feront, ou ne changeront ceulx desja faicts, ſera procede comme contre uſuriers. Et en tout cas declarons telz contracts nuls & illicites pour l'advenir.

Davantaige, nous entendons que quant perſonnes eccleſiaſticques intenteront quelque action par devant noz juges provinciaux, ou aultres ſeculiers, pour la reſciſſion ou annullation de quelque alienation des biens d'Egliſe, ou de quelque louaig faict a longues annees, ou aultre contract dommageable a l'Egliſe, noſdicts juges ſe regleront ſelon les canons, & conſtitutions du droict civil non repugnantes auſdicts canons, & ſelont les placcartz, couſtumes, ou uſances obſervees pour le plus grand bien des Egliſes.

Comme auſſi voulons & entendons, que par nos juges royaulx, & tous aultres, ſoient tenues pour nulles les alienations, & louages a longues annees des biens eccleſiaſticques faictes ſans le conſentement des ſuperieurs, & deue cognoiſſance de cauſe. Et ce nonobſtant toutes conſtumes au contrarie au regard des alienations & louages ſuſdicts qui ſe feront a l'advenir: Comme pareillement ſeront tenues pour nulles toutes ventes de grains, dont les termes ne ſeront eſcheuz, faictes a vil prix par anticipation de payement.

Veuillant auſſi qu'en conformite des decrects de ladite ſynode le terme ordinaire de louer les biens d'Egliſe, ſoit quant aux maiſons, cenſes, & terres labourables, de neuf ans: pour les prez, de ſix ans: & pour le diſmes que ſe baillent a ferme ſans terres labourables, de trois ans: & que le bail deſdictes terres labourables ne ſe puiſt renouveller ſinon apres les ſix ans: pour les prez, apres les quatre ans: & pour les diſmes, apres les deux ans: ſans que aucunement ces termes ſe puiſſent exceder, ne fut en obſervant les ſolemnitez requiſes en cas d'alienation des biens eccleſiaſticques: aultrement, que telz contracts ſoiens tenus pour nulz & invalides, commes ladicte ſynode les a declare telz.

Au ſurplus declarons que les biens d'egliſes parochiales, chappelles, & des lieux pieux ne ſe pourront bailler en ferme ou louaige, ſi ce n'eſt apres trois proclamations, ou attaches de billetz faictes es lieux accoutumez, ou qu'ils ſoient louez auſſi cherement, que ſe baillent en ferme les terres circonvoiſines de ſemblable bonte; le tout ſans prendre pot de vin a la diminution du rendaige, ne ſoit du conſentement du ſuperieur: a paine que telz contracts ſeront tenus & reputez pour nulz & de nulle valeur.

Si donnons en mandement a noz tres chers & feaulx les Chef Preſidens, & gens de nos prive & grand Conſaulx, Gouverneur, Preſident, & gens de noſtre Conſeil Provincial d'Arthois, Grand Bailly de Haynnau, & gens de noſtre Conſeil a Mons, Governeur, Preſident & gens de noſtre Conſeil a Namur, Governeur de Lille, Douay, & Orchies, Bailly de Tournay & de Tourneſiz, Prevoſt le Conte a Valenchiennes, & a tous autres noz juſticiers, & officiers, leurs lieutenans, & chacuns d'eulx endroit ſoy, & ſi comme a luy appartiendra, que ceſte noſtre preſente ordonnance & ſtatut, & tout le contenu en ces dictes preſentes, ilz facent publier chacun en ſon endroit, es lieux & limites de leur juriſdiction, ou l'on eſt accouſtume faire criz & publications, afin que nul n'en puiſſe pretendre cauſe d'ignorance. Et au ſurplus gardent, obſervent, & entretiennent, & facent garder, obſerver, & entretenir inviolablement tous les poincts & articles y contenuz, ſolen leur forme & teneur: procedant & faiſant proceder reſpectivement contre les tranſgreſſeurs, a l'execution des peines & punition cy deſſus mentionnees, ſans aucune faveur, port, ou diſſimulation. De ce faire & qu'en depend leur donnons & a chacun d'eulx plain pouvoir, auctorite, & mandement eſpecial. Mandons & commandons a tous, que a eux le faiſant ils obeiſſent & entendent diligemment. Car ainſi nous plait il. En teſmoing de ce nous avons fait mettre noſtre ſeel a ces preſentes, qui furent faites en noſtre ville de Bruxelles, le premier jour de Juin, l'an de grace mil cincq cent quatrevingtz & ſept, de noz regnes, a ſcavoir de Naples & Hieruſalem le 34. de Caſtille, Aragon, Sicile, & des autres le 32. & de Portugal le 8. Soubſcrit, Par le Roy en ſon Conſeil. Et plus bas ſigne, Verreyken. Et eſtoient leſdictes lettres ſeellees du grand ſeel de ſa Majeſte en cire rouge a double queue pendant. Verreyken.

** CONCILIUM PROVINCIALE TOLOSANUM.

Quod Illustrissimus & reverendissimus Franciscus de Joyosa S. R. E, tituli sanctissimæ Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis habuit, anno domini 1590, *mense majo*,

INDEX TITULORUM.

Pars prima.

De fidei professione.
De episcopis.
De capitulis.
De parochis.
De presbyteris & clericis.
De concionatoribus.
De vicariis foraneis.
De monialibus.

Pars secunda.

De sacramentis & sacramentalibus,
De baptismo.
De confirmatione.
De pœnitentia & confessione.
De eucharistia & sacra communione.
De missarum celebratione.
De sacramento ordinis.
De matrimonio.
De extrema-unctione.
De cura pro mortuis agenda, deque sepulcris, exequiis, & funeribus.
De reliquiis & sanctorum imaginibus.
De indulgentiis.
De cibis vetitis & eorum dispensatione.
De feriis earumque cultu.
De votis, & religiosis peregrinationibus.

Pars tertia.

De ecclesiis, capellis, altaribus, ceterisque ejusmodi.
De oratoriis in via sitis.
De scholis & sodalitatibus doctrinæ Christianæ.
De universitatibus & collegiis.
De seminariis clericorum.
De hospitalibus, leprosariis, aliisque piis locis.
De confraternitatibus & sodalitiis.

Pars quarta.

De excommunicatione.
De jurisdictione ecclesiastica & judiciali foro episcopi.
De rerum ecclesiasticarum, beneficiorumque, aut locatione aut alienatione.
De decimis & oblationibus.
De simonia & confidentia.
De provisionibus & renuntiatione beneficiorum.
De residentia.
De visitatione.
De jure patronatus.
De sacra inquisitione.
De libris prohibitis.
De hæreticis, magis sortilegis, astrologis.
De blasphemia.
De usuris.
De testamentis & legatis piis,
De exemptis & privilegiatis.
Quæ generatim ad hæc decreta pertinent,
Indictio futuri concilii secundi provincialis,

** CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI,

PARS PRIMA, QUÆ EST, de personis.

B

NOS FRANCISCUS DE JOYOSA, S. R. E. tituli sanctiss. Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis, Dei & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Tolosanus, de consilio & assensu reverendiss. D. D. coepiscoporum nostrorum in provinciali synodo Tolosana, hæc statuimus & sancimus,

DE FIDEI PROFESSIONE.

1. IN primis, & divinis ecclesiæ legibus, & sacrosanctis conciliorum decretis, qua decet
C veneratione parentes, ea omnia & singula, quę a sancta Tridentina synodo definita & statuta sunt palam recipimus; veram obedientiam summo Romano pont. spondemus, & profitemur; simulque hæreses omnes, ab eadem synodo damnatas, publice detestamur, & anathematizamus.

2. Et quoniam ea est catholicæ fidei dignitas & præstantia, ut hac vel minimum titubante, reliqua omnia eodem motu labefactata necessario concidant; hoc unum futuræ deliberationis actionumque nostrarum firmissimum fundamentum jaciendum ducimus, conciliique hujus no-
D stri primordia ab hac fidei professione sumimus quæ a felicissimæ memoriæ Pio quarto, sanctissimè præscripta est, his verbis,

EGo N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum: Et ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum de Deo, lu-
E men de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis; & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, Et HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascen-

dit

ANNO CHRISTI 1590.

dit in cælum, ſedet ad dexteram patris : Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit : qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur : qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi, Amen. Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector. Item ſacram ſcripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto; nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria : ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam-unctionem, ordinem, & matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem & ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto : Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium, pro vivis, & defunctis : atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima, & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat : Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi. Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & ſanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe : atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam : indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo : Sanctam, catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem, & magiſtram agnoſco, Romanoque pontifici, beati Petri, apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro : Cetera item omnia a ſacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor, ſimulque contraria omnia, atque hereſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo : hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem, & integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum ego idem. N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

3. Quæcumque poſthac tertio quoque anno provincialia cogentur concilia, ſic eſſe inchoanda ſtatuimus, ut quicumque illis intererunt, hanc una oris mentiſque confeſſione fidem, caſte, inviolateque profiteantur.

4. Quicumque deinceps, aut archiepiſcopatum Toloſanum, aut ad Toloſanæ provinciæ epiſcopatus aſſumentur, in ipſa ſua conſecratione, & cooptatione hanc eamdem fidem jurati præſtabunt. Qui beneficia obtinent, quique obtenturi ſunt, abbates, cœnobiorum præfecti, academiarum doctores, magiſtri, regentes, iique qui ſcientiam aliquam, artemque publice, in academiis, gymnaſiis, monaſteriis, aut in præſentia docent, aut poſthac edocturi ſunt, quique gradum aliquem in quavis facultate conſequentur, & ii demum qui vel ad conciones, vel ſacros ordines admittentur, coram notario & duobus teſtibus in manibus epiſcopi, vel ejus vicarii hac eadem fidei profeſſione palam ſoleniterque ſe obſtringent; quæ poſthac in tabulas publicas ab eodem notario digeſta, libro in epiſcopali archivio aſſervando diligenter deſcribetur.

De epiſcopis.

1 QUos in cuſtodia ſanctuarii excubare juſſit, ſpeculatoreſque domus ſuæ præfecit Dominus, eos aut incuria deſidere, aut inertia dormitare ut turpiſſimum, ita perniciosiſſimum eſt. In id igitur epiſcopi, qua maxima poterunt diligentia, incumbant, ut creditos ſibi populos conſervent, errantes in viam reducant, perditos requirere & recuperare poſſint.

2. Sed & alios etiam probatos, ſpectatæque fidei viros adhibeant, qui quæ in quoque emendanda compererint, ad ſe quam fideliter deferant, iiſque ſtatim epiſcopi mederi conentur.

3. Hortamur, ut parochos ſuæ civitatis ſemel ſaltem in anno, idque per ſacra quatuor tempora ad ſe convocent, navataeque in cuſtodiendis ovibus ſibi commiſſis operæ rationem ab iiſdem repoſcant, & illos officii, muneriſque ſui, brevi habita conciuncula, commonefaciant.

4. Nec unquam ſacras & epiſcopales actiones exerceant, quin prius perficiendi miniſterii dignitatem, vim, rationemque populo gravi aliqua concione explicarint, quo altius fidelium animis defixo rerum ſacrarum cultu, eos ad ea, quæ fidei, & religionis ſunt, magis ac magis accedant, & inflamment.

5. Officiarios, maxime vero officiales, & promotores, & morum probitate, & eruditione, quoad fieri poterit, conſpicuos habeant, hoc unum ſaltem inſpicientes, ut tales ſint, qui doctrinæ defectum, ſi quis ſit, vitæ integritate poſſint compenſare.

6. Miſſam quam poterunt frequentiſſime, dominicis vero feſtiſque diebus ſemper, celebrent : Quoque magis populum exemplo profuturo adjuvent, non in privatis ædibus, aut extra eccleſiam, ſed in oratoriis divino tantum cultui dedicatis miſſam celebrent.

7. Orationibus, & meditationibus ſingulo quo-

ANNO CHRISTI 1590.

quoque die, certis, ſtatiſque horis incumbant, quibus in cæleſtium rerum contemplatione verſantes, divinam, ſibi, ſuiſque gregibus gratiam ſumma & veneratione & contritione deprecabuntur.

8. Quod reliquum erit temporis, id omne vel ſacræ librorum lectioni, aut doctis, & piis hominum colloquiis tribuant: hoc unum ſumma cura providentes, ne nimia laicorum hominum familiaritate, frequentioribuſque eorumdem conviviis, retinendam miniſterii dignitatem imminuant.

9. Faciles adeuntibus ſe præbeant: liberas de injuriis querimonias, tum omnium, tum maxime infirmorum admittant; eumque modum audiendis, alloquendis, adjuvandiſque omnibus adhibeant, ut homines non eorum magis humanitatem diligere, quam gravitatem venerari poſſint.

10. Pauperum, egenorumque hominum inopiam, non parca facultatum ſuarum propriarum diſtributione, ea caritate ſublevent, ut præter eas, quas per eleemoſynarios impertiendas curabunt, ipſi etiam propriis manibus eleemoſynas largiantur.

11. Quod ſi, ut fere fit, aliquos contigerit graviter laborare, atque eos maxime, quos vitæ ſanctitas, morum integritas, doctrinæque præſtantia commendet; epiſcopos in domino obteſtamur, ut humanæ ſortis memores, eos adeant, inviſant, conſolentur, ſanctamque illis benedictionem paterna caritate impertiantur.

12. Coepiſcopos vero, quod Deus avertat, bellorum, famis, peſtilentiæ, aliarumque difficultatum calamitatibus, aut publice aut privatim oppreſſos, reliqui provinciæ noſtræ epiſcopi, & privatis orationibus, & publicis ſupplicationibus adjuvare, & demum profuſa, quod ad fieri poterit, eleemoſynarum largitione, aut iis aut etiam populo eroganda, quanta poterunt celeritate ſublevare conabuntur.

13. Ni tribus poſt obtentam proviſionem menſibus conſecrationis munus epiſcopi ſuſceperint, fructus, quos ſuos facere conciliorum decreta non ſinunt; aut ſeminariis conſervandis, aut pauperibus alendis, aut denique eccleſiis extruendis adjudicandos eſſe decernimus. Conſecratos vero obnixe precamur, ut quam citiſſime poteruut, eccleſiam ſuam inviſant.

14. In cathedralibus ſuis eccleſiis, & ſacramentorum adminiſtrationem, & benedictiones fontium, & denique ſponſorum benedictiones, aliaſque cærimonias, ad ſanctos Romanæ eccleſiæ ritus, uſumque, epiſcopi accommodari curent; nec alias inferiores eccleſias, earumque rectores a cathedralium obſervatione diſcedere patiantur.

15. Quoties, aut per civitates ſuas incedent, aut etiam per diœceſim iter facient, toties populo ſanctiſſimæ crucis ſigno benedicent.

16. Veſtes non ad luxum, ſed ad decorem epiſcopus adhibere debet, quem non magnifico ornatu, ſed vitæ ſanctimonia queſita decet auctoritas. Erit igitur annulo epiſcopali contentus, ſed & illum ſemper geſtabit, quo ſponſæ, hoc eſt, eccleſiæ ſuæ perpetuo meminiſſe poſſit; ſumptuoſiores veſtium apparatus fugiet; eas vero, quas dignitati convenire maxime noverit, adhibebit.

17. Nigro epiſcopi utentur colore, & ſexta quaque feria, & in vigiliis, & in adventu & quadrageſima; niſi forte dies illi inciderent, quos non luctu, ſed lætitia celebrandos eccleſia jubet; quibus & aliis omnibus violacei coloris veſtimenta, in propſia ſaltem eccleſia, geſtabunt: Tonſura demum in capite grandiori conſpicui incedent.

18. Picturas omnes, quæ profanum aliquid redoleant, ab epiſcoporum domibus removemus. Eos vero in atriis ordine pingi omnes æquum eſſet epiſcopos, qui præceſſerunt, aut eos ſaltem, qui ſancta muneris epiſcopalis adminiſtratione, aut bonis moribus, aut denique doctrinæ raritate claruerunt.

19. Nec ſane minor in victu adhibenda eſt cautio, cum omnibus, tum iis præcipue, qui aliis exemplo prælucere, & ad omnia eoſdem informare debent. Inanes igitur illas, & ad oſtentationem potius, quam ad vitæ neceſſitatem invectas ciborum varietates epiſcopi a ſuis menſis removendas curabunt; ea frugalitate omnia diſpenſantes, ut nec nimia parcitas avaritiæ, nec ſumptus profuſior ambitionis ſuſpicionem ingenerare poſſit.

20. Lectio menſæ nunquam deerit; Nec tamen quævis admittenda, ſed ea ſolum quæ vel ex ſacris ſcripturæ hauſta fontibus, vel ex ſanctorum patrum libris deprompta, vel ab iis demum auctoribus mutuata, qui piorum antiſtitum memoriam non fictis monumentis illuſtrarunt, ſaluberrimum animæ pabulum præbere poſſit. Cui tamen ſanctum illud concilii Tridentini decretum, quo ſeſſ. 25. c. 1. epiſcoporum vita informatur, & vero ſolennis illa ab omnibus epiſcopis in ſua conſecratione jurata formula interdum poterit admiſceri.

21. Paraſitos, ſycophantas, hiſtriones, cernuatores, ſuſurrones, eoſque omnes, qui vel verborum obſcœnitate, vel maledictis in aliorum famam conjectis, ſcandalo piis hominibus eſſe ſolent, a menſis, imo a domibus epiſcopi ſerio arcendos, profligandoſque, curabunt.

22. Pium aliquem, ſanctum, incorruptumque virum, quoad ejus fieri poterit, & in theologiæ ſacris myſteriis non mediocriter verſatum a confeſſionibus habebunt; cujus ope, & conſilio, graviora quæcumque incident negotia, pertractabunt.

23. Non mediocriter ii peccant epiſcopi, qui dum ſuæ ſe res præclare habeant, miniſtrorum, familiarumque ſalutem perire patiuntur; cavebunt igitur, ne officii rationem Deo perſolventes, eorum peccata præſtare teneantur. Quod ne accidat, pro ſalute familiæ perpetuo vigilabunt, in ſuorum religionem, fidemque inquirent, eoſque omnes, bis ſaltem in anno, adventante nimirum quadrageſima, adventuſque initio diligenti examine viſitabunt.

24. Nullum, qui pravitatis hæreticæ, aut alterius cujuslibet certi criminis labe notatus ſit, domi patientur vivere; eoſque ſolum domeſticos deligent, quos non modo ab errato, ſed etiam ab errati ſuſpicione remotiſſimos eſſe noverint.

25. Frequentem omnibus confeſſionem, frequentem communionem injungent: feſtiſque ſaltem ſolenioribus, iiſdem ipſi ſacroſanctum euchariſtiæ ſacramentum propria manu miniſtrabunt.

26. Quo vero paratiores illos, promptioreſque ad hæc omnia reddere poſſint, ſpectatæ fidei, probatæque virtutis virum cuſtodem, ducemque familiæ apponent: huic uni domeſticorum fidem, religionemque tranſmittent. Is vero ſacerdos ſit, divinarumque rerum non igna-

ANNO CHRISTI 1590.

rus, & qui familiares piis hortationibus adjuvare, & ad omne officii munus debite informare possit.

27. Confessarios etiam viros graves suis adscribant, quo mutuis plurium auxiliis optatum facilius domesticorum salutis finem consequi possint.

28. Provideant, ne qui ecclesiæ sumptibus sibi aluntur domestici, improbis & flagitiosis hominibus consuescant, aut in invidiosis, ignominiaque notatis locis observentur: ne conceptam a laicis episcopalis famulitii famam damnosa aliqua suspicione violent.

29. Missæ sacrificio cuncta episcoporum familia quotidie intererit; quod reliquum erit temporis non otio, aut desidiæ, sed justo, debitoque obsequio, liberalibusque exercitationibus traducent,

30. Aurum, argentumque a vestibus, qui episcopis inserviunt, excludent: serico promiscue non utentur, colorumque varietatem fugient, nigro solum, fusco ve contenti. Vestimenta ad elegantiam ostentationemque non incident. Omnibus denique in rebus tales se præbebunt, ut omnibus exemplo, & admirationi esse possint.

De capitulis, & canonicis.

CAPUT II.

1. CAnonicos, quos serioribus in rebus advocare, & in consilium adhibere solent episcopi, non vitæ solum integritate, & eruditione valere, verum etiam ætate, judicii maturitatem præ se ferre æquum est; tum ne ætatis tyrocinio forte labantur, tum ut officii dignitatem probabili opinione apud vulgus sustineant. Et ecclesiæ igitur majestati, & amplitudini consulentes, nullum deinceps in numerum, albumque canonicorum in cathedralibus nostris ecclesiis adscribi volumus, qui subdiaconatus ordinem adeptus non sit, aut saltem in ea ætate constitutus, quæ intra annum subdiaconatu donari possit: ea tamen lege ut quamprimum vigesimum quintum ætatis annum attigerit, presbyteratu initietur.

2. Ordinis quoque ea servanda venit ratio, ut post eos, qui in aliqua sunt dignitate constituti, primi canonici sacerdotes sedeant, secundum hos diaconi, postremi subdiaconi subsequantur. Qui vero sacris initiati nullo modo sunt, tam qui canonicatum ante concilii promulgationem obtentum possident, quam qui posthac intra annum initiandi obtenturi sunt, stallum superiorem in choro non ascendant.

3. Par est etiam, ut probe unusquisque suo munere fungatur, quo mutua omnium conspiratione, laudandi illi cærimoniarum, officiique ritus debita dispositione serventur. Præcipimus itaque iis quibus in ecclesiis, aut cathedralibus, aut collegiatis hæc cura transmissa fuit, ut quos matutinarum lectionibus, evangeliis, epistolisque decantandis destinatos agnoverint, eos ita edocere studeant, ut accurata vel minimi cujusque puncti, accentusque observatione justam cantus, lectionisque majestatem retineant, & conservent. Hoc si dedignati fuerint, episcopi, capitulique judicio, aut fructibus, aut officii possessione dejiciantur. Quæ omnia sub iisdem etiam pœnis in iis, quæ sui erunt muneris, reliquas omnes dignitates solicite observare statuimus, & jubemus.

4. Qui in cathedralibus aut collegiatis ecclesiis theologi canonici sunt instituti, iis bis, aut semel in hebdomada prælectiones, dominicis, vero festisque diebus conciones publice habeant. Iis porro lectionibus, concionibusque frequentes cathedralis & collegiatæ ecclesiæ dignitates, & canonici: lectionibus, saltem omnes earumdem ecclesiarum, immo totius civitatis clerici aderunt.

5. Qui optimæ indolis juniores canonici non vulgarem futuræ eruditionis expectationem concitarint, perfecta prima residentia, in academiis exterisque universitatibus, perficiendorum studiorum causa, per quinquennium ad summum poterunt detineri. Hi vero temporis fideliter exacti, studiorumque progressus, capitulum singulo quoque anno admonebunt. Cujus rei statim a capitulo episcopus certior fiet.

6. Pacem inter se canonici agitent, placide tranquilleque invicem agant. Quod si, quæ humana fragilitas est, imprudentibus lites obortiantur, eas illico inter se amice componere, sedareque contendant.

7. In comitiis, sodalitiis & capitulo, de iis primum, quæ ad divinum cultum spectabunt, tum de justa morum reformatione, delictorumque debita animadversione, demum de privatis rebus temporalibusque negotiis agant.

8. Statutorum omnium episcopis suis capitula infra tres menses copiam sine fraude faciant. Quæque ex illis communi jure, sacrisque canonum decretis non refragari conspexerint, castissime episcopi observanda curabunt.

9. Quæcumque in hac nostra provincia immunitatem aliquam prætexunt, nec ullis episcoporum, sed solis apostolicæ sedis legibus se subjacere profitentur capitula, conciliorum provincialium sanctionibus, decretisque, vel ipsa sede apostolica jubente, obstricta se esse norint. Ab iis igitur ne latum quidem unguem quavis ratione discedant, sed ea diligenter servent, & sedulo exequantur. Quæ secus faxint, quocumque juris remedio cogantur, severissimeque puniantur.

10. Quod Tridentina synodo cautum est, ut quælibet cathedralis ecclesia pœnitentiarium habeat, id pro virili episcopi perficiendum curabunt. Itaque præbendam primo vacaturam huic muneri uniant, & applicent, & virum probum, atque idoneum in jure canonico, aut sacra theologia doctorem vel licentiarum, aut alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, ad id officium recte exercendum deligant.

De parochis.

CAPUT III.

1. QUam anxie soliciteque commissæ sibi animarum saluti invigilare parochi debeant, is facile intelliget, qui iis de populi peccatis rationem reddendam esse noverit. Id ne accidat, super gregis custodia perpetuo stent sacris hortationibus concionibusque diebus dominicis, & aliis a sacra Tridentina synodo præscriptis festivitatibus habendis, populum de salute commonefacians, ad crebram confessionem communionemque incitent, & vero ad eam in nativitatis domini, pentecostes, aliorumque festo-

ANNO CHRISTI 1590.

storum solennitatibus accedere hortentur; ægrotos frequenter etiam non vocati adeant, suscipiendorum sacramentorum necessitatem explicent, & quam maxime poterunt, eorumdem conscientiæ consulant; tum denique reliqua omnia parochorum munera fideliter exequantur.

v. Ut autem fidelius officio suo fungi queant, Latinum, Gallicumque Romanæ fidei catechismum perpetuo habeant, quæque in eo de apostolorum symbolo, decalogo, sacramentis, aliisque rebus ad salutem necessariis continentur, populo, quoties opus fuerit, explicent. Decreta demum, & provincialis & diœcesanæ nostræ synodi frequenter legant, a quibus quæcumque ad suam populique vitam moderandam pertinent, excipere & agnoscere possint.

3. Novorum suæ parochiæ inquilinorum mores, vitam, actiones, fidemque diligentissime observent; quam frequentes in sacramentis suscipiendis sint, inquirant, deque mulierum, quas secum habuerint, cognatione, matrimonio, honestate, aut impudicitia a proxime habitantibus, quam fieri poterit accuratissime, cognoscant.

4. Præcipuam vero pauperum, qui in sua parochia sunt, nubiliumque puellarum, orphanorum, pupillorum, infirmorum, viduarum, senio demum confectorum rationem habeant; eosque omnes, aliosque quos vel spirituali vel temporali misericordia noverint indigere, consilio, ope & facultatibus adjuvare, reliquosque suo exemplo ad eos sublevandos incitare conentur.

5. Et quo largius, commodiusque eisdem subveniri possit, de iis omnibus ad episcopum referant, qui communis omnium pater, paternæ pietatis curam, caritatemque, qua poterit ratione, eis impertietur.

6. Parochus, si quinque in sua parochia sacerdotes habeat, iis privatas bis quaque hebdomada renovandas disceptationes instituat: hæ vel de catechismi Romani interpretatione, aut de casibus conscientiæ, aut denique de certis hujus concilii decretis erunt. Quod si forte in vicino regularium monasterio, divinarum ecclesiasticarumque rerum peritus aliquis lector doceat, eum sacerdotes consulere, ejusque opera, studioque uti poterunt.

7. His honestis exercitationibus privatisque disputationibus clericos omnes parochiæ suæ fines incolentes parochi interesse hortentur. Sic fiet, ut instructiores, & ad quævis obeunda munia paratiores sacerdotes habere possint. Quod si forte mandato renuentes clericos cognoverint, episcopum certiorem de ea re statim faciant, qui eos, quacumque poterit ratione & auctoritate, ad id præstandum adigat.

8. Quoscumque parochiali ecclesiæ rectores aut præficient, aut admittent episcopi, eos & debitam sanctæ sedi apostolicæ, episcopoque obedientiam, & præscriptam a sacra Tridentina synodo residentiam, & jurium ecclesiæ defensionem, & bonorum præsentium conservationem, & ampliationem, & denique distractorum, alienatorumque recuperationem sancte polliceri, imo etiam jusjurandum ad ejus rei testimonium accommodare nulla mora interposita cogant.

9. Nullum deinceps ad animarum curam admittent episcopi, qui non prius aperte testatus fuerit, se ab episcopi imperio, & jurisdictione nequaquam exemptum, immunemque esse, fidemque suam episcopi diœcesani mandatis per totum præfecturæ suæ tempus obstrinxerit, privilegiisque omnibus, immunitatibus, exemptionibusque declinatoriis palam renuntiarit.

10. Quibus aut cathedralibus, aut collegiatis ecclesiis adjuncta est cura animarum, peculiarisque parochia, provideat episcopus; ut qui ad hujus administrationem diligetur, necessariis vitæ subsidiis, honestisque stipendiis a capitulo, vel aliis, quorum interest, augeatur.

11. Ubi populus ita numerosus fuerit, ut parochus sufficere non possit ad curam exercendam, & sacramenta administranda, cogat eum episcopus ad adjungendum sibi tot coadjutores, quot fuerint necessarii, ad Tridentini concilii præscriptum.

12. Nulli parochorum absenti ecclesiæ suæ moderandæ, sacramentisque ministrandis, vicarium alioquin idoneum & ab episcopo probatum præficere liceat, quin prius non residendi, regendique veniam ab episcopis, aut eorum vicariis per literas impetrarint; quam tamen licentiam episcopi ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non concedant. Qui secus faxint, fructuum qui per id temporis percipientur, privatione, pœnisque aliis ab episcopo indicendis puniantur.

13. Parochos æquum est ab aliis sacerdotibus, quibus nulla incumbit animarum cura dignosci. Quoties igitur processionibus, publicisque aliis actibus intererunt, sacrasve actiones exercebunt, superpelliceo, caputioque, quod proprium illorum insigne est, conspicui incedant.

14. Sed & sacerdotes, aliique quicumque parochiæ inserviunt, & in ea domicilium habent, sacris ecclesiæ officiis cum decenti ornatu, & quadrato birreto, superpelliceisque intersint; matutinis, horisque aliis parocho adsistant, ecclesiæ proventus aliter amissuri: imo, si contumaces fuerint, etiam excommunicandi.

15. Quod si in quavis alia re, in justa sacramentorum administratione potissimum, parochos vigilantissimos esse oportet. Quæcumque itaque de iis, locis propriis, postea dicentur, ea omnia sine excusatione præstare, & perficere iidem studebunt.

16. His porro legibus constitutionibusque omnibus, parochi omnes & singuli teneantur quicumque tandem illi sint, etiam exempti, qui cessante exemptione interesse deberent, ratione parochialium ecclesiarum etiam unitarum, iidemque diœcesanæ synodo interesse; quæque in ea statuta, & sancita erunt, concernentia curam animarum & sacramentorum administrationem, diligenter observare compellantur.

De presbyteris & clericis.

CAPUT IV.

1. CUM ea sit sacerdotalis ordinis dignitas, ut aliis videatur dignitatibus prælucere, summa ope sacerdotes niti debent, ut effictam omnium animis tanti muneris dignitatem exempli raritate sustineant, illudque perpetuo reputent, se non sibi solos vivere, sed præclaræ vitæ documenta hominibus aliis debere.

ANNO CHRISTI 1590.

Sacerdotes itaque omnes, quocumque honore insigniti, aut quacumque in dignitate constituti tamdem sint, dominicis festisque diebus, nisi justo aliquo præpedimento avocati fuerint, missæ sacrificium celebrent.

2. Quicumque aut curatum, aut quodvis aliud ecclesiasticum beneficium obtinens, nullis legitimis impedimentis distractus, divinum officium non dixerit, ejus fructus non capiat, perceptosque aut ecclesiæ extructionibus, aut pauperum eleemosynis impendat. Quod si canonice monitus idem *fecerit* steterit, segnioriisque propositi plus æquo tepacior fuerit, beneficii possessione moveatur. Quicumque porro majoribus ordinibus initiati, licet beneficio careant, officii divini recitationem prætermiserint, præter eam, qua miserè animam suam obligant, fraudem, severis episcoporum animadversionibus veniunt coercendi. Sed ut major Christianorum sit inter se consensio, horæ canonicæ tum privatim, tum publice ex breviarii Romani præscripto recitentur.

3. Quo vero major ordini auctoritas concilietur, honesto, decentique habitu incedant, quæque super hac re a sanctissimo domino nostro Sixto V. bulla huic concilio inserenda sancita sunt, debite observent.

4. Vestem talarem utramque, si fieri possit, adhibeant: sin minus, exteriorem saltem, alteram vero ad suræ imum demissam: hoc autem discriminis intererit, ut qui interiori talari utentur, pallium ad talos usque extensum gestare poterunt: sola aliis toga, eaque sumptis admotisque brachio manicis, nisi forte domi & privatim, concedetur.

5. Tonsura sit conspicua, non ea quidem in omnibus clericis una, sed major sacerdotalis digitis tribus undequaque a vertice patcat; duobus diaconalis, semidigito subdiaconalis angustior; minorum ordinum omnium minima, & digito undique sit diducta.

6. Nusquam aut in ecclesia, aut per urbem absque quadrato birreto clerici conspiciantur, nisi aut duriori frigore, aut ferventiori æstu, aut nimboso, pluviosoque aere, aut demum alia cæli inclementioris injuria impediantur.

7. Et quoniam sacerdotum vitia, ut apparere maxime, & primo conspectu occurrere, majori denique dedecori haberi, imo & quæ in aliis levia, in illis gravissima censeri consueverunt; iis tripudia, ludos publicos, aliaque omnia, quibus reliquos homines damnoso aliquo scandalo offendere possent, omnino interdicimus, & prohibemus.

8. Clerici qui vel sacris initiati, vel beneficio erunt præditi, in foro coram sæculari judice numquam causas publice agant, aut advocati, procuratorisque personam sustineant; nisi forte provocati, in jus rapiantur, aut ecclesiæ suæ, aut parentum, aut miserabilium personarum interfit: neque id etiam nisi prius episcopi scripto impetrata & concessa venia. De jure tamen rogati privatim respondere, litisque instruendæ consulta, non expressa mercede, dare poterunt.

9. Quod si clerici inter se judicio contendere, extrema (neque enim id aliter fieri debet) necessitate cogantur, nequaquam judicem sæcularem, sed solum ecclesiasticum, & vero ipsum episcopum adeant; ut privatim, non in profanorum oculis, ecclesiasticorum res componantur. Pœna secus facientes canonibus indicta, imo etiam severiori ab episcopo infligenda coerceantur.

10. Nulli laicorum, etiam principum, nisi in iis, quæ sacerdotalem deceant dignitatem, idque petita & ea quotannis renovanda ab episcopo licentia, clerici inserviant; ne sacerdotii auctoritatem humiliori, abjectorique ministerio dedecorent.

11. Tribus post ordinationem mensibus missam sacerdotes celebrent, aut justum impedimentum afferant. Ni faciant, in jus a promotore trahantur, errati rationem reddituri. Contumatiores excommunicatione puniantur.

De concionatoribus.

CAPUT V.

1. QUi docet, verborum suorum sit ipse exemplum, ut magis opere doceat, quam sermone. Concionatores itaque quasi in aperto spectaculo ante omnium oculos vitam acturi, neminem celaturi, mores ad profuturum exemplum instruant; doctrinam, concionesque ad sacrosancti concilii Tridentini præscripta, & ad ea etiam, quæ a nobis libello ad id accommodato præscribentur, quam poterunt accuratissime informent:

2. Episcopi proprium est docere: Id quoad ejus facultas, negotiaque ferent, frequentius præstare conabitur: Sin minus, probos saltem, eruditosque viros ad id muneris seligat, nullumque in sua diœcesi sine ipsius expressa licentia concionari sinat, nisi id ei ex proprio munere, utpote parochiam obtinenti, competat; eamque in concedenda cautionem adhibeat, ut neminem nisi jam ætate maturum, subdiaconatusque saltem ordinem consequutum admittat.

3. Quos ab hæresi conversos ad ecclesiam rediisse cognoverint, eos non ita facile ad conciones admittant episcopi, tum ne concepta jam tantæ pravitatis opinio multorum animas nocituro præjudicio offendere possit: tum quod non ita strenue in iis quæ fidei catholicæ sunt, versati, de tantis mysteriis inepte sæpenumero balbutire consueverunt.

4. Ea hora, qua episcopus concionatur, nemini in civitate liceat concionari, & cujusvis alterius concionis tempore missæ nequaquam in ipsa ecclesia celebrari debent.

5. Perdifficile est episcopis, iis præsertim qui latioribus diœcesibus sunt constituti, omnes eorum ecclesias perlustrare, & in iis concionem habere. Eos tamen hortatur hæc synodus, ut apostolorum exemplo populum sæpius per literas inviſant, & consolentur, idque potissimum iis temporibus, quibus anniversaria redemptionis nostræ mysteria celebrantur. Hæ frequenti populo perlegentur, quo is paternam illam caritatem, propensumque pastoris erga se animum agnoscere possit.

6. In majoribus civitatibus, primisque parœciis, singulis dominicis festisque, in aliis vero diebus solennibus habeti concio debet. In oppidis, vicis, aliisque locis, si ita facultas ferat, quaque dominica, aut saltem unoquoque mense semel. Quod si ea sit concionatorum penuria, ut id per se, vel per alios præstare parochi non possint, homilias certe lingua vernacula conscriptas, & ab ordinario approbatas, aut traditum a Tridentina synodo catechismum perlegant, & interpretentur, donec metropoli-

ANNO CHRISTI 1590.

politani auctoritate excusus liber in lucem exeat.

7. Episcopi, ceterique omnes qui in aliqua ecclesiæ dignitate sunt constituti frequentes concionibus aderunt; quo amplectendam reliquis ex populo exempli imitationem tradant.

8. Et quoniam vel sola avaritiæ suspicio, in omnibus ecclesiasticis, tum vero maxime in verbi Dei concionatoribus populum non mediocriter offendit; cavebunt quam diligentissime concionatores, de concionum suarum mercede paciscantur: quod si populus eleemosynam concionatoribus præbere neglexerit, episcoporum erit dare operam, ut iis de victu & congrua eleemosyna provideatur.

De vicariis foraneis.

CAPUT VI.

1. Vicarii, quos foraneos vocant, non minimo episcopis esse consueverunt levamento, quia horum opera, & præsentes gregem intueri, & ei providere, & denique opem ferre minori cum molestia possunt. Videbunt igitur episcopi, an archidiaconorum, & archipresbyterorum, aut penuria, aut defectus vicariorum ejusmodi operam requirat. Atque ita ex sacerdotibus aptiores, & ad hoc munus instructiores seligere poterunt, hisque singulis certas diœceseos suæ regiones ex arbitrio præscribent, vicarium in loco insigniori & frequentiori constituentes, iisque ea permittentes, quæ per uniuscujusque doctrinam, temporum, locique rationem plus minus concedenda esse duxerint.

2. Horum erit officium semel singulis mensibus, ubi commode fieri poterit, quos in sua regione animarum rectores subjectos habuerint, omnes in aliquam ex parochialibus regionis illius ecclesiis per orbem advocare. Concilium itaque, eo quo visum fuerit die, indicent; pridie illius diei peccata omnes confitebuntur, conventus die singuli missam in ea ipsa ecclesia celebraturi. Qua peracta, pro mortuis universi in choro, missam solemni more cantabunt, concioque a vicario priori semper congregatione alicui injungenda habebitur.

3. Confectis sacris, per vicos, aut saltem circa in cœmeterium supplicationes habebunt: hinc in domum parochi cibi sumendi causa se conferent, ibi quam poterunt parcissime simul vivent, mensæ pii alicujus libri lectio admiscebitur. Deinde assurgentes omnes gratias Deo agent, ecclesiamque repetent, ubi superpelliceis omnes induti, vicario etiam stolam habente, dictaque ab eo, in congregationis principio recitari solita oratione, locis unicuique paratis assidebunt: parochiarum difficultates, & incommoda proponent, iisque conjunctis auxiliis pro virili opitulari, & succurrere conabuntur.

4. Casus apostolicæ sedi, episcopisque reservatos, metropolitani mandato, excuso deinceps libello, promulgandos, vicarii reliquis sacerdotibus legent; tum aliquot hujus nostri concilii sanctiones, aliquot etiam ex his, quæ in diœcesanis synodis decernentur, & vero non nihil de casibus conscientiæ ex probatis auctoribus excerptum palam omnibus explicabunt.

5. In id vero potissimum vicarii incumbent, ut sacerdotum mores, vitam, actiones diligenter rimentur, & introspiciant; in eorum officium, & defectus inquirant, videantque an mandata episcopi aut quævis alia episcopi nomine sibi denuntiata, pro ecclesiarum necessitate, extructioneque præstiterint: an ea omnia, quæ hujus nostri concilii auctoritate de habendis libris, de religiosa sanctissimæ eucharistiæ asservatione, & renovatione; de calicum, mapparum, corporalium, aliorumque missæ ornamentorum puritate & munditia, de tuta baptisterii, sacrorumque oleorum asservatione, de baptizatorum, chrismatorum, conjugatorum, mortuorumque separatis libris, aliisque rebus ad divinum cultum pertinentibus sancita, jussaque sunt, qua fieri debuit vigilantia, observarint.

6. In hæc omnia, & quæcumque alia vel privatim mandarit episcopus, vel episcoporum curam desiderare ipsi noverint, quam poterunt sedulitatem vicarii intendent, & de iis episcopum per literas commonefacient.

7. Ubi primum in urbem venerint, episcopum illico convenient, pensique rationem, propositi eorum, quibus commissi sunt, statu, accurate reddent.

8. Rectores omnes, quicumque tamdem illi sint, & quacumque præditi dignitate, vicariis morem gerent: sin minus, negligentiæ contumaciæve, quæ tamdem illa fuerit, ab episcopo pro modo culpæ punientur. Tales autem erunt vicarii, ut episcopi nutu exauctorari, imo etiam male gestæ provinciæ pœnas luere ejusdem arbitrio possint.

De monialibus.

CAPUT VII.

1. Quæ monasteria consecratarum virginum, juri imperioque suo subjecta esse cognoverit, in iis conservandis, informandis, & in officio continendis, præcipuam episcopus curam conferat; pœnas a Tridentino concilio indictas aliasque pro arbitrio, si necesse sit, indicendas ad eam rem adhibiturus.

2. Nulli sanctimonialium, quovis etiam probabili prætextu, ne per tantilum quidem temporis, monasterio post voti sponsionem egredi liceat; nisi summa necessitate coacta sit, eaque ab episcopo probanda, quæque felicis memoriæ Pii V. decretis, & sanctionibus non sit contraria.

3. Si quas resciverit clausuræ finibus monachas non impetrata licentia exiisse, in eas pontificiis sanctionibus, aliisque juris auxiliis pro rei necessitate episcopus animadvertet.

4. Nemini vero cujuscumque tandem conditionis, generis, gradus, dignitatis, sexus etiam, vel ætatis sit, absque episcopi, aut ordinis generalis, provincialisve, aut demum visitatoris ad id muneris specialiter deputati licentia, scripto etiam conferenda, monasteria ingredi sit concessum.

5. Quibus porro per episcopi, aut alterius superioris licentiam ad monasteria est aditus, ii liberioris ingressus voluntatem concessæ veniæ nomine non prætexant. Neque enim pro arbitrio, sed in casibus dumtaxat necessariis in monasteria admitti possunt. Qui secus faxint, felicis memoriæ Gregorii XIII. sanctionibus, ultra alias pœnas, ipso facto excommunicati, a sola apostolica sede, ex ejusdem pontificis bulla absolvi possunt.

6. Moniales cum nemine externo colloquentur, nisi per cancellos ferreos, & rotam sive

ANNO CHRISTI 1590.

urnum, præsente etiam præfecta, aut duabus sororibus. Literas vero neque ad quemquam scribere, præterquam ad episcopum, aut superiorem, ex causa necessaria; neque ad se missas, nisi prius a præfecta lectas, aut legi jussas, legere, aut aperire poterunt.

7. Omnimoda librorum lectio monialibus nequaquam concedatur: sed eos tantum libros & legere, & habere poterunt, quos vel episcopus, vel ordinis superior scripto approbarit.

8. Quæ monialium præfecta, aut regularis superior, virginem aliquam non explorata prius, episcopi examine, illius voluntate, aut votum profiteri, aut monialem habitum induere passa fuerit, ea pœnas episcopo graves, justasque persolvat.

9. Ne intra septa monasterii, sed in ipsa monasterii ecclesia palam, & publice novitiæ examinentur, quo libere, confidenterque suum animum testati queant.

10. Quæ omnia a felicis memoriæ Gregorio XIII. & ea præcipue, quæ de certo, statutoque monacharum numero, de eleemosynis præstandis, de ostiolo, quo ad exteriorem ecclesiam e monasterio patet aditus, obstruendo; de clausura ab eisdem non violanda, & a conversis etiam servanda, sancita & statuta sunt; ea tum in omnibus sibi subjectis, tum etiam regularium fidei commissis monasteriis, quam diligentissime exequenda, conservandaque episcopus curet.

CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI

PARS SECUNDA,

QUÆ EST DE REBUS, HOC EST,

De sacramentis, & sacramentalibus.

CAPUT PRIMUM.

1. CUm divina illa numquam perituræ salutis pignora sacramentis venerandis, illorumque pio usu contineantur; summa etiam sanctitate, & veneratione Christianis veniunt, & tractanda, & suscipienda. Nusquam igitur vel episcopi vel parochi ad eorum administrationem accedent, quin prius, ex Tridentini concilii catechismo profuturum illorum usum, admirandamque vim suscipientibus, audientibusque explicarint.

2. Ecclesiæ sacramenta, non solum sine simoniæ labe, sed & sine avaritiæ suspicione præbeantur; nec ulli aut presbytero, aut ministro quicquam in eorum administrationem exigere, verbis etiam signisve, directe, aut indirecte petere liceat.

3. Et rituum, & cærimoniarum varietas non mediocriter Christianos offendere consuevit: id ne accidat, diligentissime est præcavendum. Uniformis itaque, minimeque distincta sacramentorum administratio, quam fieri poterit religiosissime ab omnibus observetur. Quod ut facilius assequantur, in rituum libro descriptas cærimonias, unusquisque perdiscere, & exequi viribus conabitur.

4. Ne iis, qui oppidorum septo conclusis parochiis subjacent, quavis aut noctis, aut temporis injuria, necessaria desint sacramenta, ejus episcoporum erit, commodiori illis parochia providere; aut etiam si ita iisdem episcopis visum fuerit, vel renuentibus parochis novas ad illorum usum ex Alexandri III. & concilii Tridentini decreto extruendas curare: quibus ex matricis ecclesiæ fructibus congrua portio, aut ex coacta populi contributione sufficiens redditus adscribi, assignarique poterit.

ANNO CHRISTI 1580.

De baptismo.

CAPUT II.

1. QUO altius, firmiusque Christianorum mentibus hæreat tanti ministerii concepta religio, quam nitidissime fieri poterit, illius procurabitur puritas, nec umquam, nisi, annotino chrismate in ejus administratione utendum erit.

2. Nec vero cuiquam, nisi per summam necessitatem, & eam quidem, damnoso admodum præjudicio devitandam, extra ecclesiam liceat baptizare.

3. Qui autem domi infans, urgente mortis periculo, fuerit baptizatus, huic iterum baptismus non est sub conditione conferendus: sed certe cærimoniæ, iis etiam necessariæ, qui ab hæreticis baptizati ad ecclesiam revertentur, tantum erunt adhibendæ: dum tamen in baptismo formam, materiamque debitam adhibuerint.

4. Ubi primum natus infans fuerit, sacro baptismate statim abluatur. Quod si justum aliquod impedimentum accesserit, at saltem longius, quam in octavum diem baptismus ei non prorogetur. Parentum vero hac in re oscitantiam, si qua fuerit, parochi ad episcopum deferre tenebuntur.

5. Quos jam antea baptizarint hæretici, eos rebaptizari prohibemus, nisi forte receptam ab ecclesia baptismi formam, materiamque eos minime observasse constiterit.

6. Cum projectis, expositisque pueruli, licet affixa reperiatur schedula, quæ eos baptizatos esse testetur, in id tamen, an verum fictumve sit, parochi diligenter inquirent: si certi nihil compererint, in scripto chartulæ nomine, eos sub conditione baptizabunt.

7. Et quoniam Christiani, & satanam, & mundi fastus, pompasque ipso baptismate ejurant, absurdum sane videtur magnifico adeo luxu inanibusque sumptibus diem quo baptismus confertur transigi. Solennem itaque illam musicorum concentuum concomitationem, risus, jocosve effusiores, & illas per ecclesiam deambulationes tollimus; oscula demum in ecclesia omnino dari prohibemus.

8. Baptisterium clausum perpetuo sit, mundum, purumque continuo fulgeat nitore, tum reliqua omnia in manuali descripta, ad ejus nitidum cultum accommodentur.

9. Quod Tridentina synodus sanctissime præcepit, unus tantum vel vir vel mulier, ad summum vero vir unus, & mulier una conjunctum e sacro fonte infantem tollant; quique susceptores fuerint, contractæ cognationis spiritualis a parocho sedulo sunt commonendi.

10. Nec iis, qui annos non excesserit tredecim, vel qui Christianæ doctrinæ, aut saltem precationis dominicæ, & symboli fundamenta non norint, nec hæreticis omnino susceptores esse liceat.

11. A baptismi solenni administratione procul

cul arceantur hæretici, nec eis quavis occasione, vel minimum interesse permittatur.

12. Præsente clerico certe numquam; extrema solum alias necessitate, aut obstetrices, aut alii quicumque laici baptizabunt. Ne vero forte in tam gravi re imprudenter peccetur, an illæ formam ritumque baptismi teneant, solicita parochi sæpius animadversione perquirent.

13. Hanc unam esse concedendi baptismi formulam doceatur sæpissime populus: Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. His verbis ne tantillum quidem aut detrahi, aut addi impune posse etiam moneatur.

14. Baptizandi infantis, parentis utriusque, & susceptorum nomina, annum, mensem, diemque etiam baptismi, parochi duobus religiose servandis libris excipient, horumque alterum episcopis quotannis custodiendum ferent.

De confirmatione.

CAPUT III.

1. ET omnibus aliis auxiliis, sed hoc potissimum ad id instituto confirmationis sacramento neglectæ, impugnatæque fidei, tum semper, tum his temporibus maxime videtur esse succurrendum. Ubicumque igitur opportunum fuerit, & congrua aliqua occasio sese obtulerit, & diœcesim præcipue obeundo, populo illud episcopi administrabunt.

2. Et vero tanti sacramenti dotes, vim, dignitatem, imo etiam non aspernendam necessitatem, quam frequentissime, sed eo potissimum tempore, quo illius administrationem episcopus indixerit, per conciones populo parochi commendabunt.

3. Quos in sua parochia, diligenti adhibita solicitudine, hoc sacramento carere cognoverit parochus, eos quam primum sese obtulerit occasio, ad illud debite suscipiendum, adultos etiam, & peccata confiteri, & symbolum profiteri, & jejunos accedere, hortetur.

4. Ni summa quædam impellat necessitas, septennio minores pueri nequaquam veniant ad confirmationem admittendi; hi vero prius admonendi, ut Christianæ fidei præcepta addiscant. Quod autem ad susceptores attinet, hi ut & confirmati jam esse, ita & Christianæ religionis fundamenta, aut saltem orationem dominicam, & fidei symbolum, & vero decalogum memoriter temere debent.

5. Quicumque ridiculum aliquod, aut ipsa obscenitatis specie, aut quavis alia ratione, minus aptum Christiano nomen in baptismo sortitus est, is aliud decentius, convenientiusque ab ipso episcopo in confirmatione accipiat.

6. Quod de susceptorum, infantiumque nomine describendo, quod item de anno, mense, & die notando, in baptismo jam ante sanctum est, id omne in confirmatione diligenter a parochis est præstandum.

De pœnitentia & confessione.

CAPUT IV.

1. EDENDA est episcopi auctoritate in qualibet diœcesi faciendæ confessionis formula, casusque, quos reservatos vocant, subscribendi, ut qui in eos inciderint, pœnitentiarium adeant.

2. His observandis omnibus, quæ libro hac de re edito præscribentur, omnes, & singuli confessores teneantur.

3. Nulli sæcularium, regulariumve, absque ea, quam sacrosancta Tridentina synodus injunxit, approbatione, confessiones audire liceat.

4. Nec vero quispiam aliquid, vel directe, vel indirecte in confessionis, sed nec in aliorum sacramentorum administrationis mercedem exigat.

5. Confessariorum hoc munus erit, confessionis testificationem chartula, aut nota aliqua, in paschate confitentibus dare; hanc illi ad parochum deferent, qui eorum nomine, & cognomina libro descripta diligenter custodiet.

6. In parœciis singulis, cathedralibus etiam & collegiatis ecclesiis, ad confessorum ordinariorum numerum, tot extructæ sedes erunt accommodandæ: renuentibus parochis, & intra semestre non parentibus, pœna nutu episcopi infligenda.

7. Celso, apertoque loco, quo pœnitens, confessorque omnibus sint conspicui, confessionum sedes erigentur, extra quas nullus sacerdotum confessiones quavis, sed præcipue seminarum, audire poterit.

8. Qua sedis parte sedebit confessarius, casus summo pontifici & episcopo reservati, absolutionisque formula appensæ tabulæ descripta legentur: Pœnitentium pars altera, depictam crucifixi habebit imaginem.

9. In ipso sacristiæ limine confessariorum ordinariorum nomina palam omnibus descripta proponentur.

10. Sæcularium, sed præcipue feminarum, nisi id suadente morbo, aut gravissimo imminente periculo, confessiones extra ecclesiam non excipientur. Qui vero eas sacerdos audit; is nec stare, nec genua flectere, sed operto capite, quasi pro tribunali, sedere debet.

11. Et quoniam ea esse solet ægrotorum incuria, ut dum in dies saniora protrahunt confessionis consilia, oscitantes, & quod dolendum magis est, imparati, morte sæpius deprehenduntur; vel ita saltem morbi exagitantur violentia, ut mentis sibi conscia indicium, qua decet diligentia facere non possunt; ni quatriduo post inceptam curationem, justam peccatorum confessionem ægroti fecerint, eos medici ex Innocentii III. & Pii V. constitutionibus, denuo non invisant.

12. Casus privata sibi cautione reservatos episcoporum singuli in sua diœcesi examinabunt, confessoresque certis temporum intervallis, sed prima semper quadragesimæ hebdomada ad se convocabunt, quæque populo injungenda, quæ emendanda noverint, ea ipsis indicabunt.

De eucharistia & sacra communione.

CAPUT V.

1. IN solo altari, nec ullo alio loco, tabernaculo ligneo, non pensili, sed stabili fundamento obfirmato, clauso, decenti, quantumque fieri poterit scite, venusteque condecorato, accensa perpetuo lampade custodito, & ad eam, quæ universæ provinciæ servanda præscribetur, formam sabrefacto, eucharistia diligen-

ANNO CHRISTI 1590.

ANNO CHRISTI 1590.

gentissime servetur, eaque si non semper, at saltem ut plurimum, ex pyxide ministretur.

2. Si ad ægros deferenda est, quanta fieri poterit veneratione, & si ita facultas ferat, cum umbella, frequenti concomitante, & ob id sæpius monendo populo, deferatur: quod honorificentius fiet, si, quod jubemus, in singulis parœciis, Christi corporis sodalitium, seu confraternitas instituatur.

3. Communicantium in paschate parochi nomina describent; quos communioni defuisse perceperint; notatos ad episcopum deferent, quasque defectus rationes extra confessionem cognoverint, eidem significabunt.

4. Monebuntur sæpius infirmi, ne eam rerum suarum necessitatem expectent, ut pomeridianis horis eucharistiam sumere cogantur. Petentibus iis non temere parochi annuent, sed an noctem interponere, sumptionemque in matutinum protrahere possint, diligenter animadvertent.

5. Qui paschatis tempore abfuerint, sumptæ communionis testimonium parocho amplissimum dabunt; ni fecerint, iterata sacramenti sumptione, peccati suspicionem auferent.

6. Quæ tanto animarum dispendio, in locis quibusdam increbuit, sero nimium communicandi consuetudo, sanctius erit immutanda; adolescentesque iis, quos de sumendo mysterio, satis decernere posse, parochi vel confessarii judicarint, ad communionem sunt recipiendi, imo etiam impellendi.

7. Ne vulgi animos communionis sub utraque specie vitanda subeat opinio, non calice, sed ad id tantum destinato scypho, purificatio populo ministretur: moneaturque sæpius, vinum merum, non Christi sanguinem præberi.

8. Frequentissimam populo communionem, debitamque in ea sumenda reverentiam parochi, concionatores, & confessarii crebris hortationibus suadebunt.

9. Pro communione aliquid accipiens juxta sacros canones severe puniatur. Si tamen post præstitum libere sacramentum, aliquid pro eleemosyna a Christi fidelibus sponte oblatum fuerit, tunc accipere liceat.

De missarum celebratione.

CAPUT VI.

1. QUI aperto deterioris vitii crimine aspersus populo in suspicionem venerit, huic missam celebrare prius non concedatur, quam justa aliqua satisfactione infamiæ notam eluerit.

2. Peregrinorum nullus, absque sui episcopi dimissoriis literis, bimestri, si in provincia sit; semestri, si in Gallia; anno, si extra Galliam, non vetustioribus, quibus, loci, si quis sit, cui inserviendo adscribi, dimittique se postularit, mentio habeatur, ad divina facienda, vel sacramenta ministranda, a parochis, regularibus, imo nec ab episcopis, admittatur.

3. Missæ in ecclesiis tantum publice non privatim in ædium oratoriis, ab episcopo non temere unicuique concedendis, nisi per necessarium sit, accedatque episcopi venia, celebrentur.

4. Qui celebranti presbytero inserviet, clericus quoad fieri poterit, seligetur; Is superpelliceo, vesteque talari instructus, antequam sacrificia celebraturus egrediatur presbyter, rebus ad missam necessariis, qua poterit venustate, & munditie, altare instruat & exornet.

5. Videat præterea ne laicorum, qui intersunt, quos omnes, præcipue tamen feminas, ab altaris septis, & gradibus arceri jubemus; indecoris actionibus, tanti sacrificii dignitas veneratioque dedecoretur.

6. Missæ primæ convivia, si quæ sint, non sumptuosis dapibus, profusioribusque epulis splendescant, sed parcis tantum sumptibus, modicoque apparatu celebrentur.

7. Qui missas ex obligatione celebrare debent presbyteri, eos officio fideliter perfungi parochi diligenter curent; eorumque catalogum penes se retineant, quem subinde episcopo videndum offerent.

8. Indecorum videtur prophana sacris immiscere; nihil igitur, quod sæculare sit in pronis dum missarum sacra peraguntur, publicetur, indicaturque.

9. Pastores, famulosque divinis cærimoniis, ad Christianam fidem informari æquum & consentaneum fuerit. Quibus igitur parochis, sacerdotum erit copia, ii in suis ecclesiis, & illis, & peregrinis aliis missam summo mane celebrari curent.

10. Qui missæ fideles intererunt, si non solennis illa sit, toto illius tempore, aperto semper capite, flexisque genibus precabuntur: Nec nisi absoluto post benedictionem evangelio discedent. Laicis ad oblationem, aut crux, aut quidpiam aliud simile potius quam patena osculanda tradetur,

De sacramento ordinis.

CAPUT VII.

1. QUICUMQUE ante stata tempora, ante ætatem, aut absque episcopi sui dimissoriis literis, in subreptitiam ordinum quorumvis promotionem occulte se insinuarint; ipso se jure suspensos esse, & si sic suscepto ordine ministrarint, Pii II. constitutionibus irregularitatem se subiisse noverint: ob quam, & pœnis aliis jure sancitis, & beneficiorum privatione mulctentur. Id ne facile accidat, junctam huic constitutioni Sixti V. de male ad ordines promotis bullam, & in diœcesana synodo quotannis promulgari, & pridie illius diei, quo ordines conferentur, ordinandis clericis palam legi, edicique præcipimus.

2. Qui vel primæ tonsuræ, vel aliis etiam majoribus ordinibus initiandi veniunt, eorum nomina, cognomina, parentes, patriam, eam in qua vel orti fuerint, aut proxime habitarint, parochialem ecclesiam, patrimonium, pensionem, beneficia, censumque, cujus nomine sacris adscribendi sunt, diligentissime notari, eaque omnia literis exarata inter missarum solennia in cathedrali, parochiali propria, & in ea in qua proxime habitarit ecclesia, die festo, a parocho, aut alio, suo jussu publice proponi, promulgarique sedulo episcopi procurabunt.

3. Ordinandi vero morum, vitæque probitatis fidem, aut justis testibus, aut pleniissimis eorum testimoniis adductis afferant; quibus tamen episcopi non stabunt, si aliorum spectatæ integritatis hominum dicto, quæsitam testificationem probare possint.

4. Præ-

ANNO CHRISTI 1590.

4. Præsentibus clericis dimissorias literas, numquam sine examine episcopus concedat, absentes certi alicujus alterius episcopi censuræ subjiciat. Quibus literis examinis mentio nulla fiet, illæ pro subreptitiis habeantur.

5. Dimittendorum vitam, mores, genus, doctrinam, siquidem ejus adhibito examine probationem ante fecerit, proxime susceptum ordinem, & dispensationem, si quæ sit, ætatem etiam, titulum pensionis, beneficii, patrimoniive censum, si majorum id ordinum promotio requirat, commendatitiis literis episcopus adscribat.

6. Instanti solum sacro ordinationis, non alio tempore, nisi perneccessarium fuerit, episcopus ad eos tantum ordines, quos uno, eodemque tempore suscipi voluerit, & per sacros canones licere resciverit, dimissorias literas a solo secretario, illi cujus causa confectæ sunt, gratis reddendas, concedet.

7. Dominico, aut solennem ordinum collationem antecedet, die, habita conciuncula, parochi jejunium ea potissimum de causa ab ecclesia indictum esse populum doceant, ut rite ordinatio ministretur, frequentem eum & publicis supplicationibus in id maxime institutis, & sacræ ordinum celebrationi, pro ordinandis oraturum adesse hortentur.

8. Pridie vero ab episcopo, si fieri possit, sin minus ab alio selecto, idoneoque viro, gravis de ordinis dignitate, præstantia, præparatione, obligatione, impedimentis, aliisque id genus, ad ordinandos oratio palam publiceque habebitur. Examen demum ea ratione, & methodo fiet, quæ libro ea de re, nostro jussu, excudendo præscribetur.

9. Quicumque deinceps ad ordinem quemvis promovebuntur, ii ut concilio Tridentino sancitum est, præscribendas ab episcopo functiones fideliter obituri, certæ ecclesiæ adscribantur: muneraque omnia illa minoribus ordinibus initiati præstent, quæ præstare laici jam consueverunt. Iis, si pauperes sint, adscripta antea laicis ministris stipendia episcopus conferat.

10. Nec vero cuiquam alius ante ordo conferatur, quam is indicta munera gessisse solenni testificatione probaverit, nisi aliud episcopo magis expedire videatur. Quod si, ut per sacros canones licet, uno eodemque tempore minores plures ordines alicui episcopus contulerit, proprias tamen unicuique ordini functiones eidem sine fraude exercendas præscribat.

11. In literis omnibus, quæ ordinatis in testimonium conferentur, ecclesiæ, locive pii, cui illi dicati, adscriptique sunt, a quo absque episcopi scripta licentia, in alium demigrare non poterunt, ex Tridentinæ synodi decretis, mentio fiat. Hujusmodi autem licentia absque justa causa non detur.

12. In ea ipsa ecclesia, sub cujus titulo promotus sacerdos fuerit, permaneat; qui vero in gratiam promotionis reddendum titulum fuerit mutuatus, quique precario eumdem titulum ei utendum dederit, excommunicatione ambo puniantur. Illud vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad ejus titulum sit promotus, & nisi constet, quod aliunde habeat, unde commode vivere possit.

13. Clericorum omnium, ordinatorumque nomina, libro descripta ab archidiacono asservetur, diligenterque provideatur, ne laicorum ullus ordinum ministeriis immisceatur.

De matrimonio.

CAPUT VIII.

1. MATRIMONIA, aliter quam præsente parocho, ac testibus, non celebrentur. Contrahentes autem parochi hortentur, ut in ecclesia, & non alibi contrahant.

2. Matrimoniales denunciationes ordinarius non remittat, nisi ei ita expedire visum fuerit, quod illius prudentiæ & judicio, Tridentina synodus reliquit.

3. Quos cognationis gradus impedit, licet jam legibus solutos, & dispensatos, nisi visa prius summi pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctionem parochi non recipiant.

4. Quinam intra prohibitos gradus contraxerint, parochi diligenter inquirant, cognitosque ad episcopum deferant, qui re accurate inspecta, eos, qui impedimentum sciverint, excommunicatos denunciabit, ut quamprimum se separent, salvis aliis pœnis contra eos a jure statutis.

5. Catholicis ac hæreticis invicem matrimonium contrahere non liceat.

6. Nuptialis benedictio intra ecclesiæ septa, & ab aurora ad meridiem, concedetur.

7. Si quid in ipsam matrimonii celebritatem, aut petulans hominum lascivia, aut temporis injuria, inhonestum, minusque conveniens invexerit, id omne episcopi, qua poterunt cautione, & diligentia prohibendum, removendumque curabunt.

De extrema unctione.

CAPUT IX.

1. CUM callidus serpens, & hostis humani generis, calcaneo insidiari, hominemque in extremo spiritu oppugnare maxime soleat, ægrotos parochi, quanta maxima fieri poterit caritate, visitabunt, consolabuntur, instruent, ultro sese etiam non vocati iis offerent: dabuntque sedulo operam ne in id tempus sacra, extremamque unctionem differant, quo novissima conflictati valetudine, auctiorique morbo, tam profuturi sacramenti commoda, quod frequenter nimium accidit, satis agnoscere non possint.

2. Quoties ad infirmum extrema deferetur unctio, parocho quotquot poterunt clerici adstabunt, signum campanę dabitur, quo preces populi, ad hoc officium sæpius a parochis monendi, in morituri gratiam excitentur.

3. Ægrotos morti proximos parochi hortabuntur, ut aliquos benedictionem suo nomine petituros, ad episcopum mittant.

De cura pro mortuis agenda, deque sepulcris, exequiis, & funeribus.

CAPUT X.

1. SANCTA, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. Id parochi sedulo præstabunt. Secunda quaque feria, si fieri poterit, missam in eorum gratiam celebrabunt, populumque & ad preces fundendas,

ANNO CHRISTI 1590.

das, & ad divina pro animarum liberatione procuranda sæpissime hortabuntur. A

2. Si quæ vero in defunctorum preces, & suffragia superstitiones irrepserunt, eas episcopi tollant, & si opus fuerit, omnino rejiciant; obitus rite persolvi, riteque ministrari curent. Notarios ad piorum testamentorum tabulas proferendas omnibus juris remediis cogant; quæque fideles supremis mandatis pienter ecclesiæ, aut locis aliis legarint, sublata quacumque intercessione numerari, adscribi, dispensarique procurent.

3. Noctu, dumque publica sacrorum solennia peragantur, mortui nusquam efferantur: Pomeridianum vero funus, si quod sit, missarum solita celebratione perfici districte prohibemus. B

4. Qui aut casu, aut inscio parocho, aut demum vi adhibita excommunicati sacro loco sepulti fuerint, ossa, cinereve revellantur, & abjiciantur.

5. Mortuos intra ecclesiam, multo minus prope altare sepeliri non ita facile permittatur, nisi eos, quos ecclesiastica dignitas, aut generis prærogativa, aut omnibus perspecta virtus illustriores reddiderit; ita tamen, ut supra soli planitiem sepulcri moles non attollatur. Quod si hoc etiam mortui celebritas extorserit, at sepulcra altari altiora nusquam deinceps excitentur.

6. Sepulcris lemmata, seu inscriptiones nullæ nisi adhibito episcopi, aut archidiaconi, aut rectoris ecclesiæ judicio, apponantur. C

7. Episcoporum, aut omnium, aut eorum saltem, qui pietatis, innocentiæque meritis laudandum sui desiderium piis omnibus reliquerunt, memoria, insculptis eorum in ecclesia nominibus, quam fieri poterit, diutissime conservetur.

8. Funus ab heredibus, vel a liberis, cognatisque mortuo ducatur: qui si in ea rei familiaris tenuitate decesserit, quæ exequiis satis esse non possit, ei vel amicorum liberalitate, vel denique ecclesiæ sumptibus, justa funerum persolvantur.

9. Pecuniarias super funere, exequiisque defunctorum pactiones fieri non permittant; & si quæ factæ fuerint, irritas declarent episcopi; & si opus fuerit mandatoque minus parentes presbyteros nacti fuerint, eos qua decet severitate puniant. D

10. Domi per diem integrum mortuorum cadavera asserventur, nec nisi post horas viginti quatuor funus instruatur, in cujus apparatu lamenta illa, ejulationes, &, ut ita dicam, adumbratæ illæ præficarum antiquarum næniæ ab ecclesia jussu episcopi arceantur.

11. Mortuo episcopo, vicarius, aut archidiaconus totum diœcesis clerum, sed & provinciales episcopos admonebit, qui omnes sacra in E ejus gratiam, justo cultu, & solenni decore celebrari curabunt: in hoc potissimum incumbentes, ut si fieri possit, uno, eodemque die ab universo diœcesis clero, sacra funebria demortuo persolvantur.

12. Nullus inscio, vel non approbante episcopo, mortuum in funere habita oratione laudabit; concio tamen aliqua haberi poterit, qua humanæ tantum miseriæ status, mortis, judiciique necessitas, qualitatesque describetur.

De reliquiis, & sanctorum imaginibus.

CAPUT XI.

1. NON parvæ in proponendis reliquiis summo Christianorum, & dolore & scandalo, in dies fraudes agnoscuntur. Singulas itaque diœceseos suæ reliquias, viris spectatæ integritatis, & doctrinæ, prudentiaque conspicuis, visitandas notandasque quamprimum episcopi committant; earumque nomina, numerumque amplissimis testimoniis obsignatum, libro in episcopali archivio diligenter asservando, describi curent: nullasque deinceps, quas ipsi præmissa sollicita inquisitione non approbarint, populo venerandas proponi sinant.

2. In ecclesiis, loco honesto, binisque saltem clavibus occluso reliquiæ custodiantur.

Harum clavium alteram habebit parochus, ædituis, seu operariis altera concedetur.

3. Appensæ, vel affixæ singulis ecclesiis tabellæ reliquiarum omnium nomina publice descripta proponentur. Hæ vero nudæ passim populo non ostendantur; nusquam a laicis tangantur, nec ab iisdem in supplicationibus publicis deferantur.

4. Reliquiis assidere mulieres episcopi non permittant.

5. Humi, aut sordidis in locis, nec sanctissimæ crucis signum, nec venerandæ sanctorum imagines depingantur.

6. Apocryphæ, ethnicæve templorum parietibus historiæ nullæ appingantur, nec ulla tapetia obscœnitatis speciem præ se ferentia apponantur: absurdum enim est, impietatis, peccatique materiam ab iis rebus accipi, quæ ad pietatem, pœnitentiamque excitandam sanctissime a patribus fuerunt instituta.

7. Indecore non vestiantur, ornenturve imagines. Quæ vero aut mutilæ, aut fractæ, aut vetustate consumptæ aliqua parte fuerint, eæ si fieri possit, reficiantur; sin minus sacrario recondantur.

De indulgentiis.

CAPUT XII.

1. USU fieri solere comperimus, ut ex quibus summa proficiscitur utilitas, ex iis, si a pravis hominibus detorqueantur ad alium finem quam fuerint instituta, non minima oriantur incommoda; suus est etiam hominum malitia salutaribus indulgentiis abusus. Quascumque igitur diœceseos suæ indulgentias, episcopi diligenter inspiciant; inspectas, libro in archiviis asservando describant; ecclesiæ vero singulæ, aut libro, aut tabula in sacristia reponenda, quas ipsæ proprias habuerint, fideliter exarandas curent.

2. Providebunt episcopi, ne indulgentiæ ad quæstum convertantur, sed ad quietis, fideique propagationem dirigantur.

De cibis vetitis & eorum dispensatione.

CAPUT XIII.

1. CASEUM, butyrum, ova, carnes, nemo nisi prius concessa scriptaque, ab episcopo venia, in quadragesima vendet. Carnium

ANNO CHRISTI 1590.

nium porro genus unum tantum, aut alterum medici judicio præscribendum, ad certum pondus, & quantitatem venale proponetur.

2. Qui carnem prohibitis diebus ex licentia comedent, soli, ne ulli scandalo sint, locoque separato comedent.

De feriis earumque cultu.

CAPUT XIV.

1. FESTA omnia tabella describantur, quæ in uniuscujusque ecclesiæ sacristia, diligenter servetur.

2. Nihil, nisi quod vel ad diei victum, vel ægrotorum curationem, necessarium fuerit, idque nec in ecclesiæ conspectu, nec sacrorum tempore, festis diebus vendere; nec vero officinas, aperire, aut mercatus, auctiones, nundinasve publicas, celebrare liceat. Quæ vero in festi solennitatem nundinæ, mercatusve incident, in anteeedentem, vel proxime sequentem diem rejiciantur.

De votis, & religiosis peregrinationibus.

CAPUT XV.

1. QUI aut voti sponsione facta, aut sola pietate ducti peregrinationes suscepturi sunt clerici, ii ab episcopo veniam, commendatitias literas, sacramque benedictionem postulabunt: reversique pie, ac Christiane peractæ viæ, eidem testimonio approbando fidem facient.

2. Hæc omnia a parochis peregrinationem ingressuri laici requirent, iisque factæ in itinere confessionis, sumptæque eucharistiæ, fidei plenum testimonium reduces afferent, iterumque benedictionem accipient.

3. Qui peregrinationis ergo viæ sese committunt, quo tutius iter emetiri, optatumque finem consequi possint, diligentius confiteantur, eucharistiam pie devoteque suscipiant, eaqua omnia perficiant, quæ libro, hac de re edito, continentur. Ad id præstandum autem, crebris, sanctisque parochorum adhortationibus amice, Christianeque incitentur.

" ** CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI

PARS TERTIA, QUÆ EST DE LOCIS.

DE ECCLESIIS, CAPELLIS, altaribus, ceterisque ejusmodi.

CAPUT PRIMUM.

1. NON consecratione solum, sed ipso etiam nitore & munditie loci alicujus pii majestas, religioque conservatur. Et profecto alienum nimis videtur, privatam uniuscujusque domum quæsita tantis artibus puritate renidere; eam vero qua Deum intuemur, adoramusque ædem, contractis ob nostram incuriam sordibus, turpiter adeo deformari. Ecclesias itaque, capellas, altaria, oratoria, quæque ad illorum ornatum apponi sanctissima majorum præcipit religio, tabulas, sanctorumque imagines, justo nitore relucere, imo & pavimentum etiam nitidum conservari severe episcopi præcipiant.

2. Ecclesiæ, oratoriorum, vel etiam cœmeterii externi parietes, nec effuso lotio, nec aliunde allatis sordibus deturpentur. Pœna secus facientibus justo episcopi arbitrio infligatur.

3. Quæ sacris rerum divinarum usibus, vestes, vasa, aliaque id genus erunt comparata, ea solicita nitoris custodia asserventur; nec unquam profanis usibus inservienda mutuo concedantur, ne promiscua sæcularium attrectatione polluantur.

4. Nullus, aut in ecclesia aut etiam in cœmeteriis sæcularium judex pro tribunali lites audiat; potissimum vero eas, in quibus de capite, vitaque controversiæ dirimuntur: imo nec in ipsa ecclesia cœtus ulli agitentur, nulla vocentur concilia, præter ea, quibus res ecclesiasticæ pertractantur.

5. Sola in ipsis ecclesiis Christianæ doctrinæ elementa pueris ediscenda proponuntur, scholas alias in iis habere non liceat. Quod si aliter loci fuaserit penuria, episcopi exorata prius venia, loco a summo altari remotissimo, humaniores literæ poterunt edoceri.

6. Nulli, dum matutina vespertinaque sacra peraguntur, in ecclesiæ spatiis deambulare liceat.

7. Nihil, vel adventitium, vel piis fidelium eleemosynis oblatum venale intra ecclesiam proponatur; auctiones vero, nundinæ, commerciaque ab ecclesiarum, imo & cœmeterii septis, atque liminibus pœna proposita removeantur.

8. Domunculæ, & officinæ ad templorum, aut cœmeterii parietes, deinceps non extruantur, extructæ paulatim diruantur.

9. Ludis, spectaculis, histrionum circulationibus, atque etiam frumenti trituræ, & ventilationi, ecclesiam, cœmeteriumque deinceps patere prohibemus. Quinimo, & loci religioni crucem erigi, arcendis brutis aggerem extrui, cancellosque aut ferreos, aut ligneos in cœmeterii ingressu subjici præcipimus.

10. Altare, sive sacro, sive profano loco injussu episcopi nemo extruat; hic vero locum adeat, crucem figat, atrium designet, diligenterque provideat, ut qui exædificationi, fundationique census adscribitur, luminarium sumptibus, custodumque alimentis sufficiat.

11. Qui intra ecclesiam loco non consecrato sacerdos celebrarit, quique non impetrata episcopi venia, altare temere laicus extruendum curaverit, sacris canonum sanctionibus puniendi subjiciantur.

12. Quæ consecratæ capellæ altariave non fuerint, ea ab episcopis consecrentur, eorumque jura & privilegia, licet auctoritates intercideriut, aut etiam nullæ unquam fuerint, receptis probatorum virorum testimoniis, conserventur & constituantur.

13. Neve aliquis in posterum de altarium dedicatione, litibus aut dubitationi locus esse possit: capellarum, altariumque dedicationes, institutiones, auctoritates, tituli, jura, obventiones, onera, eorumque qui ea fundarunt, dicarunt, aut etiam aliquo liberalitatis officio adauxerunt nomina, jurium denique, redditumque, si quæ sint permutationes, ad tem-

ANNO CHRISTI 1590.

temporis memoriam, libro deſcribantur & aſſer- A ventur.

14. Qui capellæ aut conſervandæ, aut inſerviendæ canonicus, aut alius quiſpiam privatim fuerit adſcriptus, huic ſumptuum, cultuſque ſimul ſolicitudo incumbat. Quod ſi ad alium ſumptus pertineat, ſola ei cura incumbat; peccatum tamen, ſi quod ſit, ſuum eſſe, ſibique præſtandum noverit, niſi id aliorum culpa accidiſſe probandis rationibus oſtenderit.

15. Feneſtra in altari nulla ſit, foramenve nullum, ut quod Chriſti ſacroſancto corpori ſuſtinendo fuerit dedicatum, huic nihil aliud omnino inferatur.

16. Clathris & cancellis altaria cingantur, B in quos laicis nullis aditus permittatur, peractiſque ſacris claudantur.

17. Tribus mappis altare unumquodque inſtruatur: ad imum una demittatur, medium altera, frontem altaris tertia occupet: cerata tela ſubſideat: palla diei feſti, feriæve ritum colore referens, ſi commode id fieri poterit, circumjiciatur: crux in medio ſtet, candelabris duobus utrinque decorata.

18. Altaria, ſi quæ ſint ſuperflua, penitus diruantur; Quæ ſub dio nec ſepta, nec tecta fuerint, ea epiſcopi, aut ſepienda, aut tegenda, aut dejicienda curent.

19. Una ſaltem in qualibet eccleſia, plures vero ſi vel loci amplitudo, vel ſacellorum, al- C tariumqua numerus id poſtulet, ſacriſtiæ, vaſis, ornamentiſque eccleſiæ cuſtodiendis, recondendiſque extruantur.

20. Cui vel ſacello, vel altari propria, peculiariſque vaſorum, ornamentorumque ſupellex fuerit comparata, ei etiam diſtincta armaria cuſtodiendis ſeparatim ornamentis in ſacriſtia aſſignentur. Armariis aut capſulæ, martyris, apoſtolive illius, in cujus memoriam altare dicatum eſt, nomen inſcribatur.

21. Miſſæ omnes, & anniverſaria, aut ab univerſo clero, aut a ſingulis ſacerdotibus in dies, vel hebdomadas perſolvenda, tabella in ſacriſtia cuſtodienda, deſcribantur.

22. Laicis facilis ad ſacriſtiam non detur adi- D tus. In ea vero oratoria ante, & poſt miſſam oraturis ſacerdotibus extruantur.

23. Qui ſacriſtiæ præerit, is ætate gravis, eccleſiaſticæque diſciplinæ peritus ſit. Hoc autem provideat maxime, ne quæ ad eccleſiæ ornatum aulæa, aliaque id genus comparata ſunt, vel ipſe ad privatos uſus occulte transferat, aut aliis quavis ratione in profanum miniſterium utenda concedat, veſtes vero vaſaque ſacra, armariis, theciſque ita diſponat, ne laicorum manibus paſſim attrectari poſſint.

24. In nullos eccleſiæ uſus campanæ prius admittantur, quam illis benedictionem epiſcopus fuerit elargitus. His poſtquam conſecratæ fuerint, leves, inhoneſtæque cantiunculæ non E pulſentur.

25. Tres, aut duas ſaltem harmonica proportione diſtinctas parochialis unaquæque eccleſia, ſimplex vero, aut oratorium unam tantummodo campanam habeat.

26. Sancta, in ſanctis locis, tractanda ſunt. Quæ igitur templa, altariave, nondum conſecrata ſunt, ea ſaltem intra biennium conſecrentur.

27. Eccleſiarum, altariumque omnium conſecrationes, & campanarum benedictiones libro deſcribantur, & in epiſcopali archivio aſſerventur.

28. Eccleſiarum, cœmeteriorum, ſacrorumque aliorum locorum profanationes, & in juſſu epiſcopi non tentandæ, & receptis ab eccleſia cærimoniis ſunt perficiendæ: profanationis memoriam, erecta loco profanato crux relinquat.

29. Quas aeris injuria, diuturnior annorum ſeries, aut etiam hoſtium impetus eccleſias aliqua parte labefactarit, eas epiſcopi, iis, quos æquum eſt, ſumptibus reficiendas inſtaurandaſque curent; quibus vero inſtaurandis reditus proprii non ſufficiunt, impendendis fabricæ ſumptibus parochiani, ſi per facultates licuerit, teneantur; ſin minus ad viciniores eccleſias transferantur, cum facultate earum materiam & loca in uſus profanos, non ſordidos, erecta ibi cruce, convertendi.

30. Dirutarum eccleſiarum, quæ commode refici nequeunt, reliquiæ, ſi quæ ſint, in eccleſiam aut parochialem, aut matricem, qua decet veneratione transferantur; translatæ in eccleſiæ ſacello, eodem ritu & invocatione collocentur; imo & ſi opus fuerit, capellæ novæ, conceſſis dirutæ eccleſiæ commodis, oneribuſque impoſitis, excipiendis reliquiis extruantur.

De oratoriis in via ſitis.

CAPUT II.

1. ORATORIA, peregrinorum ſublevationi, religionique in viis quam fieri poterit, commode extruantur; ſuuſque illis honos, cultuſque non ſecus, ac reliquis eccleſiis conſervetur.

2. Altaria extra urbem, ni aliqua ſubſit myſterii ſolennitas, quocumque ſepultorum mortuorum, aut alterius privatæ pietatis prætextu nemo erigat. Quæ vero ſacræ imagines in oratoriis effingentur, eæ cancellis interiori ſacrarii parte veſtiantur, quo tanquam auguſtiori loco conſtitutæ, majorem tranſeuntibus religionem afferant.

De ſcholis & ſodalitatibus doctrinæ Chriſtianæ.

CAPUT III.

1. CUM omnis ignorantia pernicioſa ſit, tum ea potiſſimum, quæ de divinis rebus eſt, pernicioſiſſima ſemper exiſtere conſuevit. Huic pellendæ epiſcopi, qua poterunt diligentia, incumbent; Chriſtianam juventutem, morum, doctrinæque præceptis informari, ſed maxime fidei, Chriſtianæque diſciplinæ rudimentis imbui, curabunt.

2. Dominicis, feſtiſque diebus fidei præcipua capita parochos ipſos, aut alios eorum nomine, pueros, rudioreſque populo, pomeridianis horis palam in templo edocere; & bene vivendi, orandi, confitendi, communicandique rationem, iiſdem explicare, omni vigilantia compellant.

3. Quod Pii V. & Gregorii XIII. bullis ſanctiſſime cautum eſt, ut ſingulis urbibus, oppidis, majoribuſque pagis Chriſtianæ doctrinæ ſodalitates, a Romana archiconfraternitate pendentes, iiſdem legibus, & moribus inſtituantur; id etiam quam fieri poterit commodiſſime exequentur.

4. Doctrinæ Chriſtianæ ſcholas hujuſmodi ſodalitatibus, ſi quæ in eo loco fuerint, ſin

minus

ANNO CHRISTI 1590.

minus parocho subjectas in utriusque sexus gratiam erigent.

5. In Xenodochiis denique, aliisque piis locis, in quibus magna erit puerorum, puellarumque copia, ex libello, & catechismo, qui hujus concilii decreto typis excudetur, doctrinam Christianam diligenter explicari præcipient.

De universitatibus & collegiis.

CAPUT IV.

1. MAGNI momenti res est, plurimumque ad ecclesiæ, reipublicæque conservationem, dignitatemque pertinens, recta Christianæ juventutis institutio. Eorum igitur, qui juventuti, aliisque edocendis constituti sunt, vita diligenter est inquirenda, ne forte ii sint, qui pravo morum, vitæque exemplo plus officere, quam doctrinæ raritate prodesse possint.

2. Academiarum professores, stato die, quotannis ex Pii IV. bulla, publicam fidei professionem facient.

3. Ad doctoratus lauream, graduſque alios, ii soli promoveantur, qui vitæ integritate celebres, post emensum gnaviter præscriptum studiis tempus, dignum doctrinæ, eruditionisque suæ specimen severo examine præbuerint. Examen publicum, publica sit promotio, publica etiam promovendorum fidei professio: quæ omnia testimonialibus literis inserenda. Qui secus fecerint, ad graduatis destinata beneficia non admittantur.

4. Theses theologicæ non nisi accuratissime examinatæ publice agitandæ proponantur.

5. Quæ semper ecclesiis plurimum profuit, intermissa juris canonici scientia, institutis professoribus in academiis revocetur, revocata diligentissime retineatur.

6. Scholas veteres episcopi instaurari curent, atque in eos, qui earum bona injuste possident, censuris ecclesiasticis agant. Quibus vero locis, aut de publico, aut discipulorum sumptibus magistri poterunt sustentari, in eis etiam pro arbitrio, novas jubeant excitari.

7. Nullæ, ne ministrandi quidem, inserviendique gratia, feminæ in collegiis habitent, sed nec puellarum scholis viri, at solæ tantum ab episcopo approbatæ feminæ, præsint.

8. Nullos, aut hæreticæ pravitatis reos, aut facinorosos, aut demum a seipsis, præmisso diligenti examine, non approbatos homines, scholis episcopi præesse patiantur; quibus vero magistri præficiendi jus est, hunc illi episcopo, accurata vitæ, morumque inquisitione cognoscendum, admittendumque offerant.

9. Qui libri in indice sedis apostolicæ auctoritate ex Tridentini concilii decreto confecto prohibentur, ii nec legantur, nec teneri possint.

10. Id vero in primis diligenter curabunt, ut Christianæ doctrinæ rudimentis juventus sibi credita informetur; Pios itaque auctores episcopi arbitrio seligendos, petita ab eodem venia, festis diebus explicabunt, imo & quibus locis commode fieri poterit, concionem haberi curabunt.

11. Brevi aliqua piaque oratione, flexis a discipulis genibus in schola recitanda lectiones auspicabuntur, & finient.

12. Scholasticos cum divino missæ sacrificio, & concionibus, si quæ sint, frequentes interesse, tum sæpius peccata confiteri, quanta poterunt vigilantia hortabuntur; tum vero ea omnia, quæ illis a concilio præscribentur, quam diligentissime servabunt.

De seminariis clericorum.

CAPUT V.

1. ET synodi Tridentinæ sanctissimis constitutionibus parentes, & ecclesiasticæ disciplinæ reformationi diligentissime consulentes episcopi, qua illis ab eadem synodo ratione præscriptum est, in suis diœcesibus clericorum seminaria, quam primum curent erigenda.

2. Atque ut eorum fundatio, vel excitari, vel adjuvari possit, in concionibus, imo & per ditiorum domos, habendæ erunt adhortationes, crebroque fideles admonendi, ne dum super familia, pecuniaque, suprema voluntate legant, tam pii, tamque sibi profuturi operis incauti obliviscantur.

3. Quæ unius sunt diœcesis, & in altera prædia habent beneficia, in illius diœcesis, in qua sita est princeps illorum ecclesia, seminariorum impensas, seu contributionem solvere debent, nisi bona unius diœcesis unita suam propriam ecclesiam haberent, quæ ædificata esset ante eorum bonorum acquisitionem.

4. Alumnorum in seminario unoquoque, is erit numerus, qui ab episcopo in quaque diœcesi præscribetur; Nec vero soli pauperes, sed & mediocres, qui medios, & ditiores qui integros in sui educationem sumptus impendent, seminariis excipientur. Sic nec gravabitur, nec contemptui habebitur ecclesia, cui hi non solum præesse, sed etiam egentioribus postea poterunt subvenire. Hæc igitur census distributio erit, pauperibus pars media, media mediocribus alendis insumetur; atque ita duplo, triplove mediocrium numerus excellet; quorum duobus, aut tribus una paupetum satis erit pensio, reliquum parentes suppeditabunt: ditiores tot assumentur, quot supra aliorum numerum extructa habitatio commode capiet, quorum pecuniis communia seminariorum onera sublevabuntur.

5. Recipiendorum alumnorum propinqui duo vel tres, sponsores se, vadesque pro illis offerent, quosque illi sumptus, toto studiorum decursu fecerint, si forte eos ab ecclesiastici status proposito resilire contigerit, eosdem se integre reddituros, ni ab iisdem fiat restitutio, publico fortunarum nexu, & obligatione cavebunt.

6. Qui seminariis rectores, magistrique præficientur, vitæ integritate, pietate, prudentiaque sint conspicui. Rectores etiam, quoad ejus fieri poterit, sacerdotes eligentur.

7. Romanus catechismus quam sæpissime, sacrorum rituum & cærimoniarum rationes, ecclesiasticæ historiæ explicationes compendiariæ, certis statisque diebus, seminariorum alumnis perlegentur: Exhortationes vero domesticæ, de Dei, & ecclesiæ præceptis, ab iisdem quasi ad populum, exercitationis causa habebuntur.

8. Quo tempore cibum capient, excerpta, aut ex sacris bibliorum libris, aut veterum patrum homiliis, lectio mensæ nunquam deerit.

ANNO CHRISTI 1590.

9. Qui seminarii præfectus erit, is aut saltem alius, decimo quoque die, de virtutibus, vitiis, iisque rebus, quæ ad eorum institutum spectare maxime videbuntur, piam aliquam apud alumnos concionem habebit.

10. Quos emensis studiorum stadiis, sacris ordinibus alumnos initiarint, eos episcopi, vel parochialis alicujus ecclesiæ administrationi, vel scholis regendis, intra decanatum, vel archipresbyteratum, si commode fieri possit, præficient: eosdemque patronis tam sæcularibus, quam ecclesiasticis, quam poterunt amantissime, commendabunt.

11. Seminarium episcopi, sin minus ipsi poterunt, at saltem per alium tertio quoque mense visitabunt.

12. Nulli alumnorum liceat confecto studiorum tempore, in alienam diœcesim, non obtenta ab episcopo venia, transire. Eosdem vero alumnos in domino hortamur, ut acceptorum beneficiorum memoriam debita gratitudine recolant, cumulent, illustrent: illudque cui omnia meritissime velle debent, seminarium, qua poterunt, dum vivent, ratione adjuvent, aut saltem pio aliquo legato morientes sublevent.

De hospitalibus, leprosariis, aliisque piis locis.

CAPUT VI.

1. QUæ sub regis protectione immediate non sunt hospitalia, piave alia loca, ea omnia episcopi etiam uti sedis apostolicæ delegati, auctoritate sibi a Tridentino concilio tributa ita visitent, ut pauperum commodis, sua etiam commoda putent esse ponenda.

2. In visitatione curent episcopi, ut quos integra vitæ anteactæ ratio, morum perspecta probitas, maturumque ætatis judicium, non omnibus commendarint; quosve numeri, calculorumque subductionis ignaros, aut alieno quovis, sed potissimum locorum ipsorum ære oppressos noverint, illi ad hospitalium administrationem non adhibeantur.

3. Quod sacrosancta Tridentina præcepit synodus, procuratores, qui hospitalia administrant, accepti, expensique rationem quotannis Ordinario reddant, nisi aliter in fundatione expresse cautum sit. Quod si ex institutione, aut ordinatione aliqua loci, aliquibus ad id deputatis ratio reddenda sit, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius.

4. Qui vero huic muneri præficiendi fuerint, hi sanctissimo prius profiteantur juramento se Christi patrimonium, qua decet religione administraturos, fructus in usus necessarios fideliter collocaturos, ablata maleque alienata recuperaturos; labantia ædificia restauraturos, bona redituſque locorum, quibus præsint, absque fidejussore idoneo non locaturos, iisque quibus ex instituto præsto esse debent, bona fide esse subventuros.

5. Quoque segnioris curæ suspicionem fugiant, faciliusque miserabilibus personis destinata bona conservent, uni eidemque, nisi forte interjectis spatiis, administrationem, imperiumque episcopi nunquam prorogari sinant.

6. Quæ peregrinorum auxiliis dicata sunt hospitalia, in iis vere peregrini quique, aut summa oppressi egestate, aut nimio confecti senio, aut virium imbecillitate victum sibi quæritare non possunt, soli recipiantur. Aleatores, nebulones, habitum in sui dissimulationem mentientes, blasphemi, petulantes, intemperantes, pervicaces, quique pacatæ vitæ infensi, facile genium mutare non possunt, procul hospitio arceantur.

7. Qui juvenes, nubilesque puellas, probata conjugii fide, secum ducunt, iis post noctem unam, his locis commorari non liceat.

8. Viri, feminæque separatim habitent, nec alii alios ad se invicem, licet matrimonio conjunctos admittant.

9. Ægrotorum, infirmorumque curæ, exequendisque officiis tot ministri sufficiantur, quot eorum saluti, auxiliisque opus esse hospitalium præfecti noverint. Hi vero ex medicorum consilio, quæ necessaria sunt, qua maxima poterunt caritate, illis subministrent; & vel minima quæque temporum momenta, attentius ad eorum salutem observent.

10. Peccata ægrotos confiteri, sanctissimamque eucharistiam sumere, qui iis gubernandis commissi fuerint, qua fieri poterit vigilantia, curent.

11. Causarios, quique a morbo convalescunt, nisi optime persanati fuerint, hospitiis præfecti non dimittant; ne vel recrudescente morbo, gravius recidant, atque ita sumptus augeantur, vel etiam in itinere vitæ dispendio deficiant.

12. Qui missæ sacra festis saltem diebus in valetudinario celebrent, sacramenta languentibus debite administrent, deficientes crebris adhortationibus confortentur, saluberrimoque viatico ad extremum vitæ spiritum muniant, defunctorum nomina, genus, patriamque libro exceptam annotent, sacerdotes necessarii procuratorum aliorumque rectorum diligentia hospitalibus, piisque aliis locis apponantur.

13. Ne quos vel labore, vel ære proprio parentes alere non poterunt, infantuli crudelius exponantur, proposita excommunicatione, aliisque ex arbitrio pœnis, episcopi quoad ejus fieri poterit, impediant; rectores illius loci diligentissime inquirant. Quosque tanti criminis reos, per confessionem noverint, eos, ni prius satisfecerint, confessarii non absolvant.

14. Quæ ad projectorum infantium salutem commoda sunt, lintea, cunæ, nutrices subsidiariæ, quibus donec baptizentur, alendi tradantur, ea omnia parata, instructaque a procuratoribus habeantur.

15. Infantes, ubi primum per ætatem licuerit, locis iis, quibus commode, & per facultates fieri poterit, moribus optimis artibusque, quæ sexum deceant, tam mares, quam feminæ instruantur, donec eis Deo juvante provisum fuerit.

16. Quod lege divina sancitum est, leprosos in civitatum salutem nosocomiis episcopi concludent. Magistratus etiam adhortantes, ne eos vel imminentibus ex ipsorum commixtione periculis, vel ipso etiam aspectu formidabiles per urbes evagari sinant.

17. Qui morbos falso simulant, fictis verborum ambagibus, gestuque ad miserationem arte composito, simpliciores vulgi animos adjecto fuco decipiunt, eos parochias circumire

ANNO CHRISTI 1590.

re episcopi non sinant, sed eos solos, qui pie, sedate, nullisque sermonum anfractibus, victum eleemosynarum petitione extra ecclesiam quæritabunt.

18. Qui firma corporis constitutione, nec accisis aliqua ratione viribus externi pauperes fuerint, eos post triduum rectores, nec hospitalibus excipiant, nec publice ostiatimque mendicare permittant.

19. Magistratus omnes, Christique fideles alios hortatur hæc synodus, ut quos certo aliquo, nec simulato morbo vere conflictari mendicos noverint, eos in unum locum cogere, piisque eleemosynis sustentare, consociatis cum ordinario auxiliis diligentissime procurent.

20. In vitam moresque mendicantium, pauperumque episcopi diligenter inquirant; eos ad communionem, paschatis saltem tempore, compellant; quos pervicaces, reluctantesque noverint, ejiciant.

21. Quos illo anno confessos fuisse, sanctamque eucharistiam sumpsisse, aut liquido non constiterit, aut saltem probabile non fuerit, eos, ni præceptis ecclesiæ illico paruerint, hospitalium rectores nusquam admittant.

De confraternitatibus & fodalitiis.

CAPUT VII.

1. DISCIPLINATORUM, seu pœnitentium societates absque episcopi licentia nullæ instituantur; institutas, ex sacris Tridentini concilii decretis, vel tanquam sedis apostolicæ delegati, episcopi visitent: institutorum, legumque suarum, si probatæ illæ sint, formam rite confratres exequi, quæque inillis corrupta viderint, ea emendanda, vel etiam penitus tollenda curent.

2. Quos ad confratriarum regimen accedere gubernatores continget, eos in ipsa muneris susceptione, in legum, statutorumque observationem, aut juramento, aut saltem pollicitatione episcopis se obstringere hortentur: curentque diligenter, ut quæ illis injuncta fuerit officii recitandi, orandique formula, ea statis diebus, horisque, qua decet, devotione observetur.

3. Quo tempore dominicis, festisque aliis diebus, divina officia recitantur, sacra missarum solennia cantu celebrantur, concioneſque aut in cathedrali, aut parochiali ecclesia publice habentur, eo tempore nullæ in confraternitatibus cærimoniæ, nulla sacra peragantur.

4. Quæ publice supplicationes decernentur, quibus confratres adesse necessarium fuerit, frequentes eos convenire episcopi hortentur.

5. Quæ petulans adeo confraternitas fuerit, ut omnibus scandalo sit, emendarique nullo modo possit, ei vel aliam episcopi sufficiant, aut si visum fuerit, rescindant, ejusque penitus memoriam obruant.

6. Quod Tridentina jussit synodus, a confratriarum œconomis, quotannis episcopi sibi, vel quibus visum fuerit a se constitutis, gestæ administrationis rationem exposcant.

7. Præfectos ad sodales, seu confratres hortationes frequenter habere jubeant; hunc laicis modum præscribentes, ut altioribus relictis theosophiæ mysteriis, solas virtutum laudes, vitiorumque damna morali sermone persequantur.

8. Confratres confiteri sæpissime, sæpissime eucharistiam sumere suadeant: nocturnas preces, nocturnas cærimonias ob ea quæ inde emergere solent incommoda, quam fieri poterit, rarissime concedant.

9. Quæ sodalitiorum precibus dicata sunt oratoria, in iis nulla convivia, comessationesque nullas, vel ipsis confratrum sumptibus agitari, nihilque, quod ad ipsa sodalitia & ad religionem pietatemque non pertineat, in iisdem tractari permittant.

10. Qui sacra fidei Christianæ elementa non noverint, quive aut insigniter improbi, aut ad flagitia accommodati fuerint, eos in aliorum numerum præfecti non adscribant: adscriptos si moniti vitæ rationem non mutarint, flagitiisque persequentes fuerint, implorata episcopi auctoritate, ab eorumdem societate segregent, & expellant.

CONCILII PROVINCIALIS TOLOSANI

PARS QUARTA,

QUÆ EST DE POENIS, SEU JURISDICTIONE.

De excommunicatione.

CAPUT PRIMUM.

GRave perfecto, & incomparabile damnum est extra communionem sanctorum esse, Dei optim. max. gratia, spirituali ejusdem protectione, Christi meritis, & demum ecclesiæ suffragiis, & sacramentorum usu privari. Hæc omnia facit excommunicatio, quæ pœnarum omnium gravissima, formidabilissimaque, ut Christianis minime contemnenda, sed potius summo cum tremore pertimescenda; ita sobrie admodum, summaque circumspectione, prudentia, maturitate, in pœnam, salutemque, non in exitium, perniciemque est adhibenda.

2. Quod igitur sacri canones, generalia concilia omnia, sancta Tridentina synodus, & denique Pii V. pont. max. laudanda constitutio præcipit, ad rerum, locorum, personarum, temporis demum rationem summa deinceps cautione excommunicationes accommodentur.

3. Quæ ad extrahendam rei alicujus veritatem, ad rerum perditarum, subtractarumque revelationem præmissis monitionibus vulgo excommunicationes generales fiunt, ni eas metropolitanus, suffraganeique, quibus hæc cura potissimum incumbit, jusserint, aut ordinariis locorum delegatis publicandas apostolica sedes mandarit, eas nullus, quavis tandem fungatur auctoritate, ex eadem Pii V. regula publicare, aut decernere audeat.

4. Quas causa accurate inspecta, decerni excommunicationes statutum fuerit, hæ ad illorum tantum, quorum civiliter interest, instantiam pro re minime contemnenda, eaque nominatim expressa, concedantur.

5. Quæ vero pro ecclesiis, piis locis, communitatibus, collegiis universalibusque successoribus, quos plenam rerum ipsarum cognitionem non habere probabile fuerit, decernentur,

ANNO CHRISTI 1590.

in iis non accurata illa definitaque designatio requiretur, sed generalis, universaque rerum notatio, non vaga quidem illa, aut incerta nimium, & a veritate nimis aliena sufficiet.

6. Nullæ pro maledictis, convitiisque, ni forte atrociora ordinarii judicio videbuntur: nullæ pro crimine; rebusque illis, quarum aut non ita occulta est cognitio, aut ita temporis diuturnitate demersa, ut earum conservari memoriam non potuisse verisimile sit: nullæ in excommunicati, aut perditi, sceleſtique hominis gratiam: nullæ in eum, quem rebus in monitorio contentis satisfacere nequaquam posse certum sit: nullæ denique in iis locis, quibus eas aut negligi, aut contemni periculum fuerit, excommunicationes decernantur.

7. In causis judicialibus a censuris ecclesiasticis, seu interdicto judices ecclesiastici abstineant, quandocumque executio realis, vel personalis in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipsis fieri possit, quemadmodum fusius cautum est gravissimo sane sacræ Tridentinæ synodi decreto, quod ea, qua decet, diligentia ab omnibus observetur.

8. Quæ vero ejusmodi excommunicationes decernentur, eas non prius publicare liceat, quam alia omnia tentata fuerint juris remedia: cum scilicet, aut mulctæ irrogandæ facultas, aut pignorum captio, aut personæ comprehensio, aut beneficiorum privatio deficit, plenaque ac certa sit apud judicem contumacia.

9. Et cum nemini in messem alienam falcem jure mittere sit concessum, sciant sæculares magistratus ex Tridentinæ synodi decreto sibi nefas esse prohibere ecclesiastico judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, sub prætextu, quod forma debita non fuerit observata, cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat.

10. Episcopis eorumque, & vicariis & officialibus, ad quos solos hæc causarum pertinet cognitio, jubet eadem synodus, sola æquitatis, jurisque ratione, nec alia quavis causa, excommunicationes decernere, suspendere, aut revocare. Eum tamen in decernendis modum adhibeant, ne sæpius iterata earum propositio, iis, damnoso ecclesiasticæ auctoritatis præjudicio contemptum afferre possit.

11. Quos ecclesiastici judices etiam auctoritatem habentes excommunicatos denunciari, quasve excommunicationes contra aliquem publicari jusserint, eas parochi aliique animarum curam habentes illorumque cooperatores promulgare non audeant, ni literæ authenticæ fuerint, sigilloque obsignatæ: quibus etiam justa excommunicationis causa non judici solum, sed omnibus aliis cognita, expressa sit; imo & rei peremptorie moniti, & citati aperta in judicem contumacia innotescat.

12. Et quoniam multos hac in nostra provincia non per annum quidem, sed quod invitи referimus, ultra triennium canonice excommunicatos, quæ civilium bellorum est calamitas in hac etiamnum insordescentia permanere, non sine dolore accipimus: comprovincialibus episcopis, eorumque & vicariis & officialibus præcipit hæc synodus, ut eos edicto etiam publice proposito, moneant, jurisque aliis remediis ad resipiscentiam inducant: dilatores, ecclesiæque gremium cunctando detrectantes, publice, nominatimque excommunicent, a sacramentis, fidelium communione, imo & familiaritate repellant.

13. Quos obdurato animo in ea damnationis salebra ab ultimæ monitionis die, & hæsisse, & per annum torpuisse cognoverint, in eos tanquam de hæresi suspectos, jure, ac Tridentini concilii præscripto agant.

ANNO CHRISTI 1590.

De jurisdictione ecclesiastica & judiciali foro episcopi.

CAPUT II.

1. NEc ille, qui in rebus omnibus tantopere commendatur ordo, nec optandus ecclesiæ splendor intactus conservari potest, ni sua laicis, sua quoque ecclesiasticis jura remaneant: nec demum sine æterna animarum perditione, quæ a Christo ipso, legeque antiquissima libertatem sortita est, ecclesiæ jurisdictio violari potest. Sacra sacris, alia aliis sunt committenda. Nos itaque ecclesiæ dignitati, & eorum, qui imprudentes forsan eam comminuunt, saluti consulere volentes, ea omnia, & singula quæ ex sacris canonibus, generalibus conciliis, apostolicisque aliis constitutionibus, œcumenica illa Laterani, Tridentique concilia in ecclesiasticarum personarum gratiam religiosissime sanxerunt, in eos omnes, qui jurisdictionem ecclesiasticam objectis avocamentis, impediunt, aut occupant, quique ecclesiasticos in suo jure interpellant, promulgamus, diligenterque animadvertenda proponimus.

2. Quæ vel privata, vel publica persona, quæve societas, collegium, aut universitas bona mobilia, seu immobilia, jura, sive perpetua, sive temporalia, jurisdictiones, honores, jus aut eligendi, aut conferendi aliquam ecclesiam, aut præbendam, locum, redditum, vel ad cathedralium ecclesiarum capitula, vel ad religiosorum, aut mendicantium, aut monachorum, aut monialium monasteria, vel denique ad archiepiscopi & suffraganeorum mensam quavis ratione, titulove pertinentia, in totum, vel in partem usurparit, interturbarit, occupaverit invaserit, violenta possessione detinuerint, vel etiam justos possessores exturbarit, vel fructuum perceptione, etiam percipiendi jure spoliarit, excommunicatio, si singularis persona fuerit, si societas ecclesiastica, interdicto se teneri norit; a quibus, nisi prævia satisfactione, absolvi non possint.

3. Qui de causis ecclesiasticis ad archiepiscopi, comprovincialiumve forum pertinentibus cognoscere, judicareve præsumpserit, excommunicationem ipso facto incurrant.

4. Qui contra præmissa omnia vel singula, re, jussu, consilio, vel etiam consensu fecerint aut aggressi fuerint, iisdem excommunicationis interdictique pœnis subjiciantur.

5. Provinciæ nostræ sacris initiatos clericos, in causis criminalibus, & civilibus, mixtisque absque ordinarii petita, nedum concessa venia, passim coram judicibus laicis sacramento rogatos; aut mulctis irrogatis, aut sequestratione fructuum coactos, aut, quod durum magis est, libere, & sponte testimonium ferre, non sine summa displicentia audivimus. Huic morbo, qua possumus diligentia occurrere cupientes, clericos etiam in causis civilibus, quibus aut aliter veritas haberi non possit, aut illorum testimonium necessarium sit, a solo episcopo sacramento adigi posse hac synodo declaramus.

6. Qui clericali habitu incedentes, tonsura con-

conſpicui, clericaliterque viventes & alicui ecclesiæ de mandato epiſcopi inſervientes, aut beneficium eccleſiaſticum obtinentes, licet minime ſacris initiati clerici; laicorum judicum juſſionibus, mulctis, fructuumque ſequeſtrationibus parentes, in cauſa qualibet criminali, civili, aut mixta, non obtenta epiſcopi proprii, ex cauſa tantum gravi, juxta ſanctiones canonicas, gratiſque concedenda licentia, coram iis teſtimonium poſthac dixerint, excommunicentur. Quam tamen licentiam non concedant epiſcopi in iis cauſis criminalibus, in quibus infligenda eſt pœna ſanguinis, aut mutilatio membri.

7. Qui alii, licet eccleſiaſtico, ſuam, aut eccleſiæ ſuæ juriſdictionem prælatus, cujuſcumque fuerit dignitatis, ſimoniaca Chriſtiani populi offenſione vendiderit, commiſerit, locaritve, ipſo facto excommunicatus exiſtat.

8. Qui ſuper hac re contractus habiti, quæ pacta inita fuerint, ea & a jure, & a Tridentina ſynodo damnata tanquam illicita reſcindantur, & antiquentur. Paciſcens excommunicatione innodatus exiſtat: vendens præter pœnas canonicas, exigendæ pactæ pecuniæ actione excludatur & excidat.

9. Quos vel ſæculares, vel regulares clericos quoſve hoſpitalium, piorumque aliorum locorum adminiſtratores in cauſis, quæ fori eccleſiaſtici quacumque tandem ratione fuerint, vel actores vel reos, vel quovis alio modo diem a judice ſæculari indictum obire, ejuſque judicio ſe permittere cognoverint, eos epiſcopi ſevera pœnarum, cenſurarumque animadverſione pro arbitrio puniant.

10. Quæ in præmiſſis, cauſiſque aliis omnibus ex Tridentini concilii decretis ad eccleſiaſticum forum quavis ratione pertinentibus, coram judice, foroqueque ſæculari lites invectæ, qui actus quacumque occaſione, aut prætextu, decreti fuerint, hi omnes irriti, nulliuſque momenti habeantur.

11. Eccleſiaſtici quicumque judices, metropolitani, ſuffraganeorumque omnes, & vicarii, & officiales jus unicuique, pauperibus præſertim, miſerabilibuſque perſonis, qua fieri poterit religione reddant; facileſque ſe, & paratos petentibus præbeant, commiſſarum ſibi cauſarum actiones, eaſque maxime quibus ſummarie de jure procedere licet, ex Tridentini concilii decreto quam citiſſime diſſolvant, & expediant; litigantiumque ſumptibus, qua maxime poterunt caritate, pareant.

12. Quæ de alimentis, mercede, piiſque locis, aliæque id genus, quæ moram non patiuntur, controverſiæ erunt, eas in iis, qui jure permittuntur caſibus, ex æquo & bono, quanta maxima fieri poterit temporis brevitate dirimant.

13. Atque, ut omnis avaritiæ ſuſpicio a foro eccleſiaſtico arceatur, omnibus, ſinguliſque epiſcopalis, & vero metropolitanæ curiæ notariis, ſecretariis, carcerum cuſtodibus, lictoribus, aliiſque miniſtris, in operis mercedem taxam ab ipſis quamprimum definiendam honeſta juſtaque æſtimatione epiſcopi ſtatuant, & injungant.

14. Qui taxæ conſtitutum modum miniſtri exceſſerint, ii, quicumque tandem illi ſint, & officii privatione, & inhabilitatione, aliiſque pœnis ſeveriſſime pro modo culpæ puniantur.

15. Neve indefenſæ perſonæ miſerabiles, aut jure ſuo excidant, aut potentiorum adverſarium gratia injuſte opprimantur; iis aut generales procuratores, advocatoſque epiſcopi in ſuis diœceſibus conſtituant; aut quoties ita feret occaſio, de patrocinio, defenſioneque provideant: quam qui abſque probanda ratione ſuſcipere recuſarit, inhabilis ad eccleſiaſtica pertractanda negotia epiſcopi arbitrio cenſeatur.

16. Epiſcopalium carcerum cuſtodiæ eos ſuffraganei præficiant, quos ad omne munus paratiſſimos, vigilantiſſimoſque, & vero pietate, caritateque commendabiles noverint; quique ii ſint, qui & reorum commoditati, & curiæ ſecuritati conſulant.

17. Carceres non epiſcopales modo, ſed & ſæcularium judicum, epiſcopi ipſi, aut ſi impediti fuerint, per alium ſæpiſſime viſitent; carcerorum religioni, & vitæ alimentis ſedulo conſulant, ſacramentaque opportunis temporibus illis adminiſtrari curent. Ad quod caritatis opus ſæculares poteſtates, magiſtratuſque in domino cohortamur, in hoc eorum gratiam & optamus, & ſperamus, totiſque in Chriſto viſceribus expetimus.

18. Quod Tridentina ſanxit ſynodus, in viſitationis, correctionis, reformationis, habilitatis, inhabilitatis, criminalibuſve cauſis, quas aut epiſcopus, aut illius officialis interlocutiones decretorias edixerint, quodve aliud gravamen fuerit, niſi gravamen hujuſmodi per definitivam ſententiam reparari, vel ab ipſa definitiva appellari non poſſit, ab iis omnibus ante definitivam, ſeu vim definitivæ habentem non appelletur. Si fiat, appellationi judex non deferat. Nec vero metropolitanus ad quem provocatum eſt, donec definitiva, ſeu vim definitivæ habens ſententia lata fuerit, cognitionem gravaminis nec ipſe ſuſcipiat; nec ei alterum apponat, ſed nec tantum acta cauſæ appellantis ſumptibus mitti decernat.

19. Si correctionis modum epiſcopus, illiuſve officialis exceſſerit, exceſſuſque in appellationis literis expreſſus fuerit, appellationi tunc deferatur.

20. Quæ de cauſis ad viſitationem, correctionemque pertinentibus definiens lata ſententia fuerit, ab ea ita appellari liceat, ut illius executionem, nec remoretur, nec impediat appellatio. Quæ de gravamine quod per appellationem a definitiva reparari nequit, interlocutoriæ ſententiæ latæ ſunt; quale gravamen eſt non juſtæ carcerationis, ab iis liceat provocare, provocationem audire, imo & cauſæ acta ad appellationis judicem deferenda curare: ſed & is, cujus cauſa agitur, in carcere interea permaneat, donec cauſa cognita ab eo, ad quem appellatum fuerit, judice; aliter cautum decretumque reperiatur.

21. Quæ appellationum legitime interpoſitarum in ſecunda inſtantia cauſæ erunt, dum ab ordinariorum ſententiis erit provocatum, eæ omnes coram archiepiſcopo, aut illius officiali in hac ipſa civitate tractentur & cognoſcantur; niſi omiſſo medio, ad ſedem apoſtolicam fuerit appellatum.

22. In prima ſua diœceſana ſynodo, quod Tridentini concilii decretum eſt, quatuor ſaltem aut cathedralium eccleſiarum canonicos, aut in eccleſiaſtica dignitate conſtitutos, rerum ſcientia, vitæque probitate inſignes viros ſolos in cauſis eccleſiaſticis, ſpiritualibus, & ad eccleſiaſticum forum quacumque ratione pertinentibus conſtituendos epiſcopi ſinguli deligant,

ANNO CHRISTI 1590.

gant; selectorum nomina ad sanctissimum D. N. mittant.

23. Si quis eorum aut decesserit, aut juste abfuerit, ei alius per episcopum capituli consilio subrogetur. Hic, qua dictum est, ratione adnotatus, ad reliquos superius nominatos mittatur.

24. Quibus ipsi causis, rationibus, auctoritatibusque adducti sententiam pronuntiarint, eas omnes notarii acta causæ excipientis propria manu scriptas, subscriptasque, & vero curiæ actis adscribendas infra decem a lata ab iis sententia dies reddere, & consignare teneantur. Qui secus faxint, iis viginti quinque aureorum mulcta irrogetur. Hujus media pars ei qui causa ceciderit; piis locis ab episcopo declarandis altera applicetur, imo & ipso facto applicata censeatur.

25. In ecclesiis jus non dicant, sed aut Tolosæ archiepiscopalem curiam, aut loci alterius episcopalem, aut demum alium commodiorem locum seligant.

26. Sportulas, aut in diœcesana synodo, aut ab ipsis episcopis constitutas in datarum sententiarum mercedem accipiant. Harum dimidium utraque partium, antequam acta exhibeantur, in actuarii manibus deponere teneatur.

De rerum ecclesiasticarum, beneficiorumve aut locatione, aut alienatione.

CAPUT III.

1 BENEFICIORUM ecclesiasticarumque rerum locationes, in emphyteusim concessiones, permutationes, hypothecæ, & obligationes sanctissimis canonum constitutionibus contrariæ, damnosum successoribus præjudicium, certumque ecclesiæ detrimentum non raro afferre consueverunt. His incommodis providere episcoporum est: in id illi præcipue incumbant, quæque super hac re, & Tridentina synodus, & summorum pontificum auctoritas juste adeo præcepit, ea omnia in usum revocanda, & pro virili in sua quisque diœcesi observanda curent.

2 Episcopi, aut generales eorum vicarii cum duobus aliis aptioribus, probatioribusque viris, altero quidem a capitulo, & civitatis clero, altero in diœcesana synodo hujus auctoritate eligendis, deputandisque, quascumque rerum ecclesiasticarum locationes, in emphyteusim concessiones, permutationes, hypothecas, obligationesque ad longum tempus a triginta annis factas, bona fide recognoscant.

3 Quas aut ecclesiæ damno, aut successorum præjudicio, aut contra canonicas sanctiones factas esse cognoverint, quod tamen absque causarum pendentium præjudicio fiat, eas omnes irritas declarent.

4 Quæ ab ipsis episcopis locationes factæ erunt, eas solus metropolitanus recognoscat.

5 Quæ res ad episcopum, ejusve mensam pertinebit, cujusve locationis ipse, aut ejus vicarius, curatores, commissarii, executoresve fuerint, vicinioris episcopi una cum deputatis ab eodem capitulo, & clero locationis recognitio, judicatioque esto.

6 Delectos jam deputatosque, si recusari justa forsan præscriptione contigerit, alii in eadem causa ab eodem capitulo, cleroque in eorum locum sufficiantur.

7 Quæ sub obtinendæ a sede apostolica confirmationis conditione ecclesiasticorum bonorum alienationes factæ erunt, quæ non obtenta confirmatione injuste interim possidentur, eas omnes, quæcunque tandem illæ fuerint, sive hospitalium, seu bonorum ad fabricæ, luminariumque (ut ajunt) usum destinatorum, episcopi diligenter inquirant, summaque vigilantia recognoscant.

8 Quas sub ea, nec adhuc expleta conditione, a triginta annis factas alienationes compererint, irritas eas, inanesque declarent.

9 Qui in bonorum ejusmodi injustam possessionem grassati, vel intrusi fuerint, eaque non obtenta confirmatione injuste detinuerint, eos & possessione illico deturbent; & vero pœnis a sacris canonibus, & pontificum summorum constitutionibus sancitis, qua decet, severitate, puniant.

10 Hoc ut facilius dignosci, rerumque ecclesiasticarum conservationi tutius in posterum provideri queat, omnes & singuli ecclesiarum, præbendarum, confraternitatum, piorumque locorum omnium rectores, administratores, & vero metropolitani, suffraganeorumque capitula rerum omnium mobilium, & immobilium, jurium, censuum, bonorumque aliorum inventarium, notarii publici, duorumque aut trium ex antiquioribus civitatis laicorum manu obsignatum, intra duos ab hujus decreti publicatione menses conficiant.

11 Hujus inventarii duo exempla, eaque notarii ejusdem signo, laicorumque eorundem manu subscripta describantur: Alterum in communi episcopi, capitulique archivio, si cathedralis ecclesia fuerit, servetur: ad metropolitanum alterum mittatur. Collegiata unum in suo recondat, alterum cathedralis ecclesiæ archivio custodiendum tradat. Qui beneficiarii reliqui erunt, alterum propriæ ecclesiæ archivio recondent, cathedrali ecclesiæ alterum committent.

12 Quæcumque archivia duabus clavibus obserentur, unam in cathedralibus, episcopus: in collegiatis, præfectus: alteram capitula servent.

13 In visitationibus ea cum rebus inventaria episcopi conferant, quæque periere restituant: inventaria, si opus fuerit, renovanda curent; Quosque ex iis bona ecclesia aliqua, magna, vel parva, mobilia, seu immobilia vendidisse, alienasse, permutasse, aut quavis alia ratione distraxisse cognoverint, descriptis autea pœnis severe puniant.

14 Quæ jam antea factæ sunt, quasque in posterum ecclesiasticarum rerum alienationes apostolica authoritate fieri continget, eas episcopi, generalesque eorum vicarii diligenti pervestigatione accuratissime perpendant; non temere, sed maturo consilio peragant, ecclesiarum commoda, indemnitatemque sibi rebus omnibus præponendam putent.

15 Qui contra canonum decreta ecclesiastica bona alienare, injuste detinere, occupareve præsumpserit; eos excommunicationis vinculo obstringi populum frequentissime doceant.

16 Suffraganeos omnes hortatur, enixeque in Domino obsecrat hæc synodus, ut semel saltem in anno Tridentini concilii decretum sub sessione 22. cap. 2. de reform. quod incipit,

ANNO CHRISTI 1590.

pit, *Si quis clericorum*; nec non eam, quæ ad hos potissimum occupatores spectat, promulgatæ quotannis summo pontifice in die cœnæ domini, bullæ partem vulgari idiomate frequenti populo publicari curent: quo omnibus, innotescat injustos rerum ecclesiasticarum, quæcumque tandem illæ sint, usurpatores a solo Roman. Pont. absolvendos, ipso jure excommunicatos esse.

17 Nemo beneficiorum bona in emphyteusim concedat, vel ad longum tempus locet, ni evidens ecclesiæ utilitas episcopi judicio aliud postularit. Quæ hoc modo facta fuerit, locatio nulla sit: quique secus fecerit, ab ordinario puniatur.

18 Quæ hac ratione locationes fieri consueverunt, ut prædia conductori meliora reddere liceat, dum quod impensæ factum est, sub locationis finem præstetur, ea prorsus nullæ sint: nec prædia deinceps, nisi cum locantis consensu meliora reddere liceat; idque ad certam tantum summam; eamque quæ facile sub locationis finem ab eodem rependi queat.

19 Quæ bonorum ecclesiasticorum cautiones fient, publice fiant: gravatis ære alieno ecclesiæ bona non locentur: nec prius conductoribus locationis instrumenta tradantur, quam locupletes idoneosque fidejussores ipsi dederint.

20 Ubi aliquis ecclesiasticus defunctus fuerit, hæredes episcopus compellat, ut quæ ad defuncti beneficia scripta, authoritates, instrumenta pertinent, ea omnia gratis, & sine ulla pactione ei qui in beneficium successerit, tradant.

21 Quæ de legatis piis suo postea loco dicentur, ea omnia notarii, qua debent, religione sinceritateque servent.

De decimis & oblationibus.

CAPUT IV.

1 QUOD divino jure cautum est, sacrisque utriusque testamenti libris confirmatum, ex Tridentini concilii decreto, communisque juris dispositione, laici clericive omnes, cujuscumque gradus conditionisque fuerint, ad quas decimarum solutio spectat, illi ecclesiæ, in cujus parochia sita sunt prædia; de bonorum patrimonialium fructibus prædiales decimas, parochiali vero seu baptismali in qua divina audiunt, & ecclesiastica sacramenta percipiunt, personales sine fraude persolvant.

2 Qui decimas aut subtrahunt, aut quo minus persolvantur impediunt, ab ordinariis excommunicentur, nec prius, quam omni parte satisfecerint, absolvantur.

3 Quæ prædia decimarum solutionem injuste intermiserint, ea locorum ipsorum, in quibus sita erunt, episcopi, juris omnibus remediis debitum pendere, qua dictum est ratione, compellant.

4 Non personarum, sed Dei intuitu decimæ persolvuntur; parochi igitur, & prædicatores inter missarum solennia, & in iis, quæ primo quoque adventus, & quadragesimæ die dominico habebuntur concionibus, eorum qui decimas aut negant, aut impediunt facinus, sacrilegiumque proponant, & Tridentini concilii decretum; cujus jam antea mentionem fecimus, A frequenti populo legant, vulgarique lingua interpretentur.

5 Sed & eas, quæ altarium, missarumque venerationi dicantur oblationes, populo frequenter, dominicis tamen diebus potissimum, faciendas commendent; ultro, sponteque redditarum merita utilitatesque; denegatarum, aut ab invitis expressarum, damna, pœnasque, quam accurata poterunt sedulitate frequentissime commemorent.

De simonia & confidentia.

CAPUT V.

1 QUIBUS jus conferendi, eligendi, præsentandi, nominandi, aut quavis alia ratione providendi fuerit, ii omnes vel eorum, quicunque tandem fuerint ministri, familiaresve nihil prorsus in beneficii, gradusve conferendi gratiam, nec sponte quidem oblatum accipiant. Possit tamen notarius, aut cancellarius episcopi in singulas collationes accipere mercedem suo labori congruam, quæ sigillo, cera, & ceteris computatis, aureum unum non excedat; dum tamen nullum ei pro officio exercendo salarium constitutum sit, nihilque inde emolumenti collatores directe, vel indirecte percipiant.

2 Nullum ita conferatur, recipiaturve beneficium, ut ad ejus qui dederit, aut alterius cujusvis nutum postea reddi debeat.

3 Qui aut episcopi, aut inferiores beneficia conferent, ii ne tantillam quidem fructuum, quavis pietatis specie, partem, contra sacrorum canonum instituta recipiant.

4 Qui his conditionibus beneficium acceperit, iis nullum se in eo jus, ex sacrorum canonum institutione, adeptum esse, fructusque suos non facere, quos perceperit tuta conscientia retinere non posse, norit. Eorum demum restitutioni quocunque juris remedio compellatur.

5 Qui pravitatis simoniacæ reus in consequendis ordinibus manifesto fuerit, pœnis a jure, & bullis summorum pontificum statutis puniatur.

6 Qui dignitatem ecclesiasticam sacrilega illa nundinatione adeptus fuerit, hac ipsa dignitate jure ipso privetur, & ad eam, aut alias quascunque deinceps obtinendas inhabilis judicetur. Qui beneficium, aut officium ecclesiasticum; eo privatus, fructus juris actione restituat: nec unquam aut illud, aut quæcunque alia retinere possit.

7 Qui iteratæ sæpius simoniæ crimine evictus fuerit, is & dictis antea pœnis subjaceat, & corpore supplicium ferat, & degradatus ex Pii V. constitutionibus fidelium consortio ejiciatur.

8 Qui ordines, ac beneficia simoniaca licitatione contulerint, cujuscunque tandem gradus & conditionis, imo & episcopi, archiepiscopi, majoresve etiam fuerint, eadem Pii V. constitutione pœnis a jure statutis severe puniatur.

9 Qui pejeraverint, juxta sacros canones a locorum ordinariis severe puniantur.

10 Quicunque aut beneficia possident, aut eorum administrationi pacta pensione præfecti sunt confidentarii, iis omnibus privati & ad alia beneficia obtinenda inhabiles, in alias pœnas incidisse declarentur, quæ summorum

pon-

ANNO CHRISTI 1590.

pontificum constitutionibus hac de re editis contineantur, fructusque indebite perceptos restituant.

11. Quos simoniacæ confidentiæ crimine teneri, aut constanti, celebrique hominum fama, aut legitimis conjecturis suspicio fuerit, eos episcopi per vicarios, officialesve deprehendere studeant: præsumptiones, conjecturasve, singularibus testibus admissis probent, compertumque horrendum adeo facinus digna animadversione puniant.

12. Quæcumque de simoniaca confidentia sanctiss. D. N. Sixtus V. bulla in hujus concilii calcem reponenda sanxit, ea omnia diligentissime serventur.

De provisionibus & renuntiatione beneficiorum.

CAPUT VI.

1. QUI plures in præsenti parochiales ecclesias, aut cathedralem alteram, alteram parochialem obtinent, alteram solum sive parochiali, sive cathedrali retenta, alias non obstantibus omnibus, aut dispensationibus aut ad vitam unionibus, ante concilium Tridentinum obtentis, intra sex mensium spacium omnino dimittant. Qui secus fecerint, ea omnia, quæcumque possident beneficia, ex ipsa Tridentini concilii constitutione vacare ipso jure intelligant.

2. Elapsis sex mensibus, & sequûta declaratoria idoneos parochialibus illis ecclesiis, tanquam ipso jure vacantibus, vicarios, donec legitime conferantur, episcopus apponat; congruam illis portionem fructuum assignet; qui fructus vacante ecclesia reliqui fuerint, illi vel ejus fabricæ, vel ornamentis episcopi judicio assignentur.

3. Ne sine authoritate, titulove in occultam beneficiorum possessionem grassari cuiquam importune liceat, quicumque parochialia, aliave beneficia possident, provisiones, dispensationesque episcopis suis intra semestre exhibeant. Qui secus faxint, censuris ecclesiasticis, fructuum retentione, imo & beneficiorum privatione puniantur.

4. Qui beneficium ecclesiasticum deinceps obtinuerint, in manibus aut episcopi aut ejus vicarii, in hæc sacramenti verba juret, Ego N. per hæc, quæ meis manibus tango, sacrosancta Dei evangelia juro, neque me, nec quemquam alium meo nomine quidquam beneficii hujus obtinendi causa, sciente me cuiquam aut promisisse, aut dedisse, nec in hoc baneficio tacitam me alteri fidem contra sacros canones accommodare. Ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia. Hoc idem jusjurandum episcopus in sua receptione præstet.

5. Qui præstito juramento certam aliquam, quæ satis probari non possit, mali suspicionem reliquerint, ii ad eam purgationem canonicam, quam Innocentius tertius pont. max. injunxit, teneantur.

6. Qui præsentato, collationemque beneficii postulanti beneficium episcopus aut quisquam alius conferre recusarit, is recusationis causas scripto exhibeat, & nisi illis inspectis, judicatisque superior beneficium conferre nequeat: si secus faxit, collatio irrita, nullaque habeatur.

7. Quicumque hac in provincia beneficia obtinent, titulorum bonorumque immobilium suarum ecclesiarum inventarium conficiant; libroque ad eos usus accommodato, qua fieri poterit, probatiori rationi describant.

8. Quæ de bonis, redditibus, juribus, unionibus, aliisque omnibus, ecclesiarum privilegiis tabulæ conficientur, eæ clave in arca reconditæ loco tuto asservandæ reponantur: nec unquam, ni causa omnino necessaria peritorum judicio aliter visum fuerit, alio transferantur: sed tantum collata exempla, quoties opus fuerit, desumantur.

9. Quibus in capellaniis, cæterisque beneficiis ecclesiasticis quocumque nomine nuncupatis, & vero in ipsis etiam vel cathedralis vel collegiatæ ecclesiæ portionibus, & instituto, consuetudine, aut alio quovis jure ac nomine, curæ animarum munus incumbit, aut conjunctum est; in earum aut collatione, aut quavis alia provisionis ratione, quas examinis, approbationis, collationis, provisionisve in ecclesiis parochialibus cautiones sacra Tridentina synodus adhiberi jussit, eæ omnes teneantur, omninoque serventur.

10. Quos ad beneficia promovendos patroni præsentarint, eos promiscue episcopi non admittant, sed eos solos instituant, quos diligenti adhibito examine, doctrina, cantu, aliisque rebus ad beneficii recte, riteque obeunda munia necessariis instructos, præditosque judicarint, ætateque idoneos probanda testificatione, cognoverint.

11. Quæ curatarum ecclesiarum coram ordinario in casibus a jure permissis permutationes fient, ubi aut parochialium hominum numerus inæqualis admodum fuerit, aut eas præscripto antea examine permutantes non fuerint adepti, in iis examen, sed absque concursu, proponatur.

De residentia.

CAPUT VII.

1. QUÆ de episcopis a sacra Tridentina synodo super hac re, decreta constitutaque sunt, ea omnia, qua fieri poterit diligentia, religiosissime observentur.

2. Qui acuratis beneficiis contra Tridentini concilii præceptum deinceps adfuerint, eosque quos pro temporis absentia suos non fecerint, iis, quibus ex eodem concilio debentur, fructus non solverint, ii ornandis reficiendisque eorum ecclesiis, aut loci pauperibus attribuantur. Hanc attributionem episcopi, quorum conscientiæ hoc munus incumbit, implorato etiam, si opus fuerit, principum & magistratuum auxilio, ad sex menses nulla cunctatione exequantur.

3. Qui beneficiis post absentiam cesserint, fructus, quos suos illius tempore non fecerint, aut ex pensionum fructibus, si quas sibi reservarint, aut ex eorum, quæcumque illa fuerint, bonis, episcopi diligentia ecclesiæ satisfaciant. Qui hac in parte negligentes episcopi fuerint, prima provinciali synodo prætermissi hujus officii rationem se reddituros esse norint.

4. Ad infringendam pervicacem multorum contumaciam episcopi eos omnes, quos in eorum civitatibus, diœcesibusque curatum beneficium in titulum, commendamve habere contigerit, in ipsis beneficiis intra tempus ab iisdem præfiniendum residere jubeant. Qui non pa-

rue-

ruerint, pœnis a Tridentino concilio, & Pii IV. constitutione in non residentes statutis teneantur.

5. Qui parochialem ecclesiam unionis etiam jure, non perpetuo quidem, sed tantum, dum ipse vivit, canonicatui, & præbendæ, qua fruitur, conjunctam canonicus obtinet, is festis præsertim solennibus nulli parochiali muneri desit.

6. Qui parochi, animarumve curatores in cathedrali, collegiatave ecclesia dignitatem, canonicatum, aliudve, aut beneficium aut officium, personalem in choro residentiam præ se ferens canonice obtinent, eos commissæ ecclesiæ statione relicta in cathedralis, collegiatæve choro præsentem adesse, quotidianasque distributiones participare, præsertim festis solennibus, episcopi non patiantur; sed potius parochi ecclesiæ suscepti officii curam, muneraque præstare cogant. Quod si præstito parochiali debito servitio, temporis aliquid superfuerit, tunc canonicatus servitio vacare, & distributiones quotidianas jure lucrari poterunt.

7. Qui ecclesiastica beneficia obtinent, in quibus, etsi curata non sint, jure aut etiam instituto residere necessarium fuerit, eos si non resideant, episcopi a jure statutis pœnis puniant, fructusque, quibus mulctandi veniunt, piis locis attribuant.

8. Qui impetrata discedendi facultate ab ecclesia diutius abfuerit, mensis saltem spatio postquam redierit, episcopum de suo reditu faciat certiorem. Qui neglexerit, pro absente habeatur. In collegiatis, cathedralibusque ecclesiis, terno quoque mense tres ex capitulo primi canonicorum, eorum qui aut ecclesiis præpositi, aut beneficia in iis possidentes non residunt, nomina ad episcopum descripta deferant.

9. Quæ studiorum causa absentiæ facultates deinceps canonicis ab ordinariis locorum concedentur, in iis hæc necessario ponantur: ut vere in publico, celebrique gymnasio, theologiæ, vel sacræ canonum lectioni, aut saltem aliis, quæ jure clericis permittuntur, scientiis serio studeant.

10. Ut minores vigintiquinque annis, aut sint, aut fuerint, cum primum in eo gymnasio, quæ nunc absolvere cupiunt studia aggredi cœperunt.

11. Ut singulis annis suum in literis, eoque studiorum genere progressum, scripta doctoris testificatione, episcopo significent. Quod idem episcopus aliunde secreto cognoscere curabit.

12. Qui intra suæ parochiæ fines personalem residentiam postulantia beneficia possidentes non residunt, eos parochi; parochos ipsos, si idem in regione sibi tradita commiserint, foranei vicarii ad episcopum deferant.

13. Plerosque videas, qui litium, & devolutorum, quæ ipsi etiam suscitarunt, imaginaria specie pacificam beneficiorum possessionem obumbrare, residentiamque eo nomine devitare contendunt: verum qui beneficio, aut ejus fructibus gaudet, is aut resideat, aut fructus non percipiat, aliisque decreti pœnis subjaceat.

De visitatione.

CAPUT VIII.

1. PRÆCIPUUM hoc episcopalis officii munus est, vultum pecoris sui agnoscere, & super greges suos considerare. Quotannis itaque singulas, & sibi subditas, & alias etiam exemptas, quarum visitatio facultate sibi a sacris canonibus concessa eorum curæ incumbit, ecclesias episcopi visitent. Quæ anno perfici non poterit, in sequentem visitatio prorogetur. ANNO CHRISTI 1590.

2. Hoc vero sibi continuo ob oculos proponent, ad eorum qui visitandi sunt, salutem institutam esse visitationem; illis ideo propositum maxime esse debet, ut incorruptam in eis, orthodoxamque doctrinam, & vero morum laudandam disciplinam tueantur, ac restituant.

3. Qui justa occasione impediti, id muneris per se præstare episcopi nequeunt; vicarios, visitatoresque integros, idoneosque deligant, qui brevi tempore visitationem sedulo absolvant; præterquam si capitula essent exempta, quæ episcopi ex decreto Tridentini concilii per se visitare tenerentur.

4. Qui per se visitationis munus obierint, alterum ex canonicis, aliisve, quos sibi adjumento fore providerint, ecclesiasticis hominibus in ea visitandi cura adhibeant, hoc maxime providentes, ne dum sacerdotibus idoneis poterunt, inferioribus clericis utantur.

5. Episcopi in visitatione sint modesto equitatu, famulatuque contenti. Qui plures quam qui pro dignitate episcopi sufficiunt equos hominesve secum duxerint, eos illi sumptibus propriis alant. Duo tantum mensæ fercula etiam jubeant apponi. Inferiorum visitatorum comitatum pro temporum, locorum, personarumque ratione definiant.

6. Qui præscriptum modum excesserint, dupli condemnentur, infersores etiam, episcopi arbitrio; hic concilii provincialis judicio, pœnas alias subeat. Hoc vero in primis episcopi curent, ut & diligentissime, & quam celerrime visitationem conficiant.

7. Is ordo visitationis esto. Civitas primo, tum diœcesis, ni aliter episcopus senserit; In civitate cathedralis primum, hinc collegiatæ singulæ, mox omnes parochiales, vocatis una cum parocho reliquis omnibus qui in eis commorantur, sacerdotibus, clericisque visitentur. Scholæ demum, seminaria, sodalitates, hospitalia, piaque alia loca solerti adhibita inquisitione perlustrentur.

8. In vitam potissimum, moresque ecclesiasticorum visitantes diligentissime inquirant, eosque, si emendandi fuerint, corrigant.

9. In dignitatibus, canonicis, aliisque ecclesiæ ministris, hæc omnia diligenter animadvertant: an recte ordinati, lisque, quos officii munus postulat, ordinibus initiati fuerint.

10. An quas ipsi ecclesias, quæ beneficia, officiave ecclesiastica obtinent, legitima, aut gratiatoria possessione detineant.

11. An resideant, sacramentorumque administrationem, divinorum officiorum celebrationem, justam anniversariorum persolutionem, omniumque aliorum munerum, onerumque functiones, qua decet vigilantia procurent.

12. Quæ vita eorum sit, quæ morum ratio, qui victus, quæ conversatio, qui quotidianus usus, quæ qualisque familia.

13. Nec solum hæc, sed & quæcumque Tridentina synodus præcepit, quæque ad populorum salutem, utilitatemque pro eorum prudentia, pietateque profutura cognoscent, exquirant, & exequantur.

14. Quæ tollenda, corrigendave fuerint, tollant, corrigant; delinquentes censuris, jurisque

aliis

ANNO CHRISTI 1590.

aliis remediis puniant: singulos demum pro vili hortentur, ut officii rationem habentes, fungendi ejus omnes numeros, qua maxima fieri poterit, alacritate impleant.

15. Quos beneficia injuste possidere locorum ordinarii visitantes cognoverint, eos possessione expellant: eoque nomine beneficiorum omnes titulos sibi jubeant exhiberi, quos diligenter examinent.

16. Quæ pro populorum emendotione, diœceseosque commodis necessaria fore episcopi pro sua prudentia cognoverint, ea ipsi omnia in visitatione, morumque correctione, etiam tanquam sedis apostolicæ delegati, Tridentini concilii auctoritate statuant, moderentur, exequantur: delinquentes ad sacrorum canonum præscriptum puniant.

17. Decretorum autem visitationem, & morum correctionem respicientium executionem nulla appellatio impediat, aut suspendat.

18. Qui tanto Christiani nominis dedecore, tantoque rerum omnium dispendio in omnes omnis generis homines, feminasque immoderate irrepsit vestium inanis, supervacaneusque sumptus, eum omni episcopalis muneris officio, auctoritateque tollere, funditusque evellere studeant.

19. Secretarius nihil ab iis, qui visitantur, quovis nomine exigat; nullum vel sponte etiam oblatum tantilli muneris genus accipiat; nihil pro decretorum constitutionemque in visitatione confectarum, vel actione, aut conscriptione, earumve exemplo, jussu etiam visitantis, ecclesiis, clericis, aliisque, qui visitantur dato, postulet. Si quis exemplum earum alio tempore requirat, tum pro taxæ in foro episcopali præfixæ, aut præfigendæ ratione, aliquid in operis laborisque mercedem capiat.

20. Qui jus visitandi habent archidiaconi, aliique inferiores, ii visitationis suæ acta per notarium idoneum de consensu episcopi assumendum excipiant, & ad episcopum intra mensem deferant.

De jure Patronatus.

CAPUT IX.

1. EA est sæpenumero importuna patronorum prensatio, eorumdem in rebus aliis licentia, ut patronatis ecclesiis libera beneficia non raro uniantur, aut unita & dicantur, & reperiantur. Hoc cum ecclesiæ non mediocri damno fiat, quæ nondum plenarium fortitæ sunt effectum, quæve deinceps ad cujusvis instantiam uniones fient, eas omnes ex Tridentini concilii decretis locorum ordinarii infringant, irritasque declarent; quæ unita beneficia fuerint, ea ubi vacaverint, libere, ut antea, conferant.

2. Quæ a quadraginta annis plenarie, & cum effectu factæ erunt, eas ipsi tanquam sedis apostolicæ delegati, etiam recognoscant, & diligenter examinent; quasque aut per subreptionem, aut per obreptionem obtentas cognoverint, eas antiquent, irritasque judicent.

3. Qui in ecclesiis, beneficiisque aliis, imo & dignitatibus antea liberis ex dotis accessione, nova constructione, aliave hujusmodi causa, a quadraginta annis acquisiti, aut in posterum acquirendi patronatus fuerint, eos eadem auctoritate inspiciant, quosve non in certum ecclesiæ, beneficii, dignitatilve commodum evidenti necessitate, legitimeque constitutos cognoverint, eos in totum revocent.

4. Qui, quod dolenter sane referimus, magno piorum scandalo patronatarum ecclesiarum bona in hac nostra provincia, patroni passim occupant, usurpant, venditionis titulo, aliave ratione contra canonicas sanctiones transferunt, justosque possessores, quo minus ea percipiant, impediunt, in eos suffraganei ex Tridentini concilii decretis agant, eos patronatus jure privatos declarent, excommunicationi subjiciant, donec integre restituerint, & a Romano pontifice absolutionem impetrarint.

5. Quæ post fundationem ecclesiæ, non impetrata sedis apostolicæ licentia, pensiones, quę onera ab iis imposita fuerint, ea omnia penitus, uti inania, & nulla tollant.

6. Quem patronorum, aut temeritas aut non ferenda cupiditas, præsentatos ad beneficia, capellas, & altaria, clericos, & ab episcopo admissos, ablque ejusdem episcopi consensu removendi abusum invexit, eum episcopi sacrorum canonum, conciliorumque decretis reprimant, omnique diligentia reprimendum curent.

De sacra inquisitione.

CAPUT X.

1. NE dormientibus hominibus inimicus homo superseminet zizania, hæreses penitus extirpandæ, fidesque catholica, quibus fieri poterit, firmissimis fundamentis venit confirmanda. Sacrum igitur inquisitionis officium, ubi nullum fuerit, introducatur; ubi introductum, diligenter & conservetur & reformetur.

2. Inquisitionis congregationem episcopus singulis mensibus convocet, ad quam de iis, qui hæreticæ pravitatis suspicione laborant, deque extirpandarum hæresum ratione referat. Qui congregationi intererunt, audita, decretave, fideli, diligentique silentio religiosissime serv-
vent.

3. Qui sacrum inquisitionis officium, personas, res, acta, consilio, aut alia quavis ratione læserit, violaritve, is ex Pii V. decreto pœnis ab eodem sancitis puniatur.

4. Qui hæreseos rei fuerint, quique hæreticorum libros legerint, retinuerint, vendiderint, quique de fide temere aut loquuti, aut concionati fuerint, quique alio nomine de religione suspecti fuerint, ut quod carnes comederint, aliudve simile fecerint, ii omnes ad inquisitorem deferantur: Id ut populus diligentissime faciat, crebris hortationibus incitetur.

5. Qui libri prohibiti in publicis officinis fuerint, inquisitorum etiam erit visitare.

De libris prohibitis.

CAPUT XI.

1 QUÆ de librorum lectione, improbatione, sacra Tridentina præcepit synodus, ea diligentissime serventur.

2. Quæ prohibitorum librorum regulæ ex Tridentini concilii decreto in libro indicis sancitæ, editæque sunt, eas in suis diœcesibus promulgari, venalesque in bibliopolarum, typo-

gra-

graphorumque officinis haberi episcopi jubeant, A publicatamque in eos, qui libros prohibitos, aut legunt, aut retinent, excommunicationem aliquoties in anno proponi publice curent.

3. Qui libri deinceps excudentur, episcopi, & inquisitoris fidei diligentia, & auctoritate & examinentur, & approbentur. Approbatio libri initio apponatur. Qui libros absque approbatione typographus ediderit, canonicis pœnis coerceatur.

4. Qui audiendis confessionibus præpositi sunt, quo suis pœnitentibus facilius satisfaciant, librorum prohibitorum indicem habeant, quem iterata sæpius lectione, notum sibi, familiaremque reddant.

5. Nemini libros, aut invehere, aut venales B proponere, nisi prius diligenter ab episcopo, & inquisitore inspecto, examinato, & utriusque chirographo obsignato eorum catalogo, impune liceat.

6. Quod Pius V. habere vetuit beatæ virginis editum idiomate vernaculo officium, illud non permittatur. Quique superstitiosis orationibus pleni precarii libri sunt, ii omnino prohibeantur.

De hæreticis, magis, sortilegis, astrologis.

CAPUT XII.

1. QUOS hæreticæ pravitatis crimine damna- C tos noverint, cum iis matrimonia fideles non contrahant; eorum colloquia, familiaritatem, commercia, & præcipue conciones fugiant, de hisque populus sæpissime moneatur.

2. Qui sortilegi fuerint, tam clerici, quam laici, juxta sacros canones severe puniantur, ecclesiasticis denuntientur. Moneatur vero frequenter populus, ne hujusmodi ullis artibus utatur, nullum ab his remedium requirat, fallaceve hariolorum divinationes consulat.

3. Qui rerum futurarum a Deo, liberaque hominis voluntate magna ex parte pendentium prædictiones libri continent, iique, quos almanachos Arabico vocabulo vocant, omnino pro- D hibeantur; ni forte prænuntiationes ejusmodi expungantur, eaque solum relinquantur, quæ pluviarum, ventorum, sterilitatis, fertilitatis, eclipseon, rerumque similium prognostica attingunt; quodque constitutione sanctæ memoriæ Sixti V. ea de re promulgata cavetur, id ad amussim observetur.

4. Qui quocumque pietatis prætextu, & nomine fiunt exorcismi, ni ab ecclesia probati fuerint, omnino prohibeantur.

5. Quæ ignorantia, simplicitateque hominum superstitiose depellendorum morborum, aliarumque rerum inanes observationes temere irrepserunt, eas omnes frequenti adhortatione, adductisque rationibus confessarii, & concionatores a populorum animis evellere, & ab iis declinari curabunt. E

6. Quæ vana nonnullorum mentes invasit superstitio, carnibus ad vitandam febrim die paschali abstinendum esse, quæque ad temere conceptam imaginariæ plcuritidis opinionem a nostris hominibus adhibetur, per ecclesiam circumcursatio; eaque omnia, quæ anili superstitione hominum mentes detinere consueverunt, ab unoquoque episcopo in sua diœcesi diligenti inquisitione cognita tollantur, & arceantur.

ANNO CHRISTI 1590.

De blasphemia.

CAPUT XIII.

1. QUI in Deum, beatam virginem, sanctosve palam blasphemarint, ex concilii Lateranensis decretis, bullaque Pii V. severe puniantur. Hoc populum parochi, hoc confessarii, hoc concionatores sæpissime docebunt.

2. Atque ut prava illa jurandi, blasphemandique consuetudo facilius aut tollatur, aut minuatur, ex iis, qui divini cultus studiosissimi, religionisque amantissimi fuerint hominibus, conflatæ nominis Dei sodalitates instituantur. Hisque regulæ illæ præscribantur, & eæ indulgentiæ tribuantur, quæ Pii IV. & V. summ. pontif. bullis continentur.

3. Qui sacræ scripturæ verba, sententiasque in jocum, nugas, resque ejusmodi alias impio abusu converterint, juris, arbitriique pœnis puniantur.

De usuris.

CAPUT XIV.

1. QUOD sacris utriusque testamenti paginis, conciliorum generalium sanctionibus, sanctorum patrum sententiis, summorumque pontificum constitutionibus cautum est, fœneratores, damnosum hominum genus, fœneratitiosque contractus, sive proprio, sive alieno nomine constitutos omnibus juris remediis, canonumque decretis puniendos episcopi summa diligentia curent.

2. Qui ad contractus hujusmodi illicitos quibuscumque artibus proxenetæ, mediatoresve, fideles aut impellunt aut pertrahunt, canonicis pœnis afficiantur. Hoc ut pro sua authoritate; si opus fuerit, exequendum curent, pestique huic, qua poterunt, ratione occurrant, sæculares magistratus synodus, quanta maxima potest caritate, adhortatur.

3. Notarii qui illicitos usurarioſve contractus confecerint, pœnis a jure statutis severe plectantur.

De testamentis & legatis piis.

CAPUT XV.

1. LICET supremæ defunctorum voluntati jura maxime faveant, ea tamen sæpius est vel heredum, testamentive curatorum avaritia, vel notariorum incuria, impietateve, ut quæ in pios usus eroganda testamento fideles reliquerint, una fere cum ipsorum cadavere sepulta videantur. Hoc episcopi, ne accidat, diligenter providebunt, & pias testantium voluntates sedulo exequentur.

2. Quoque ecclesiis sua jura facilius restituantur, intra sex a concilii hujus publicatione menses, pia legata omnia notarii sub excommunicationis pœna episcopo significent; postea vero intra tres a morte testatoris menses illud idem observent.

3. Qui testamenta notarii excipient, diem, annum, testatoris, legatariorum, testiumque nomina testamento subscribant.

4. Qui libro in curia episcopali diligenter asservando testamenta hæc, vel legata descri-

bat,

ANNO CHRISTI 1590.

bat, notarius ab episcopo constituatur, cui in A scripturæ mercedem certam pecuniæ summam ab eo, cui legatum relictum est, persolvendam justa æstimatione idem episcopus præscribat.

De exemptis & privilegiatis.

CAPUT XVI.

1. EPISCOPORUM jurisdictioni non mediocre impedimentum exemptis profusioris vitæ occasionem, Christianis non vulgare scandalum afferre, laxius quam par sit acceptæ exemptiones, consueverunt. Hunc igitur in exemptionum cognitione episcopi modum adhibeant, & ut illas ad unguem ob- B servent, & ultra quam loquuntur, minime extendant.

2. Quæ a metropolitano, suffraganeis, aut eorum vicariis, & officialibus censuræ, quæ interdicta probabuntur, ea regulares, etiam exempti, in eorum ecclesiis, ita statuente Tridentino concilio publice proponant, & servent.

3. Qui dies festi in metropolitana, suffraganeorumve diœcesi servandi indicentur, eos, quicumque tandem exempti fuerint, qua jussum est veneratione celebrent; quemadmodum Tridentini concilii decreto cavetur.

4. Qui ad publicas processiones exempti clerici, monachive vocabuntur, ad eas accedant: C qui recusarint, ni ii fuerint, qui strictiori septo concluſi perpetuo vivunt, omnibus juris remediis ad id præstandum Tridentini concilii authoritate compellantur.

5. Qui exemptus prælatus, etiam episcopus, in aliena diœcesi ecclesiam quacumque ratione exemptam, imo & spiritualem jurisdictionem sæculari possessione, memoriamque excedente tempore habentem obtinet, is aut ad sacrum oleum conficiendum, aut ad chrisma ministrandum, aut ad ecclesiam consecrandam, aut denique ad alia quævis obeunda pontificis munia alienum in eam episcopum non inducat: neque ipse ea officia, munerave absque diœcesani episcopi expressa licentia ministret, nisi aliter D exemptionis privilegio caveretur.

6. Quicumque abbas exemptus, licet benedictus, & presbyter fuerit, is ex Tridentini concilii decretis nulli omnino, qui regularis sibi subditus, professusque non sit, aut primam tonsuram, aut minores quatuor ordines conferat, aut dimissorias literas concedat.

Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.

CAPUT XVII.

1. QUÆCUMQUE his constitutionibus sancita sunt, ea omnia in sua quisque diœcesi episcopus observet, & ab aliis, quorum in- E tereſt, quibuscumque juris remediis observanda curet.

2. Ac ne quis ad ea præstanda ignorantiam causetur, hoc edicimus, ut quo die publice hæc decreta edita metropoleos nostræ valvis affixa erunt, duobus ab eo mensibus omnes his decretis teneantur; qui non paruerint, mulctis ab iisdem constitutis puniantur.

3. Quæ certo præscripto dierum spatio præstandum aliquid decreta sanciunt, ab eo affixionis, promulgationisque die eorum tempus inchoari statuimus.

4. Quæ provinciali hoc nostro concilio mandata continentur, ea omnia provincialium episcoporum unusquisque in proxima diœcesana synodo legi, recitari, & vero, si ita visum fuerit, ecclesiæ suæ cathedralis valvis proponi jubeat, quo ab omnibus facilius intelligi, & cognosci possint.

5. Cathedrales, collegiatæ, parochiales omnes ecclesiæ, monasteria, & conventus utriusque sexus religiosorum, & monachorum omnium, decreta hæc habeant, certoque loco tuto asservanda curent.

6. Si quæ in his decretis quacumque ratione difficultas, dubitatio, ambiguitas exorta fuerit, donec alia habeatur Tolosana provincialis B synodus, eorum omnium interpretationem, & explicationem nobis reservamus; salva tamen sanctiss. D. N. & sanctæ Rom. ecclesiæ suprema authoritate; cui, quæ in hac provinciali synodo acta, & decreta sunt omnia, interpretanda, mutanda, emendanda, qua decet, reverentia, obedientia, humilitate subjicimus.

7. Et quoniam publica hujus nostræ provinciæ Tolosanæ & vero privata cujusque ecclesiæ utilitas multa a summo Romano Pont. peti postulat, quæ nostris, nostrorumque comprovincialium episcoporum communibus literis ab eo petentur, ea omnia non secus, ac si in sessione publice postulata essent, concilii hujus nomine, & auctoritate facta intelligantur.

Indictio futuri concilii secundi provincialis.

FRANCISCUS miseratione divina tituli sanctiss. Trinitatis in monte Pincio, sanctæ Romanæ eccl. presbyter cardinalis de Joyosa, archiepiscopus Tolosanus.

Omnibus, & singulis reverendissimis dominis episcopis, qui hic adsunt, & provinciali Tolosanæ synodo quacumque ratione interesse debent, omnibus item abbatibus, capitulis, & ecclesiarum cathedralium procuratoribus indicimus, significamus, denuntiamus, & intimamus proximam sequentem synodum provincialem Tolosanam secundam, Deo omnipotente auctore, & ad ejus laudem, hac eadem in urbe, hoc ipso loco, anno 1593. die 29. Aprilis proxime sequente, post pascha resurrectionis D. N. Jesu Christi inchoandam & celebrandam esse.

Quamobrem omnes, & singulos reverendissimos dominos episcopos monemus, abbates vero capitula, & procuratores cathedralium invitamus, ut eo die ad secundam synodum provincialem, Deo juvante, Tolosæ celebrandam, intersint, nisi celebrationis diem aliqua ex causa a nobis prorogatum fuisse nostris ad eos datis literis intellexerint.

Quod si ipsorum reverendiss. episcoporum nostrorum aliquis justo tunc detentus erit impedimento, nuntium, procuratoremve ad se excusandum, & illud impedimentum probandum ad nos mittat: cui etiam facultas scriptis ab eo detur, ea omnia, & singula nomine suo & ecclesiæ suæ recipiendi quæ divina gratia auxiliante in ipsa synodo a nobis de consilio, & assensu aliorum reverendissimorum coepiscoporum nostrorum constituentur, decernenturve. Datum Tolosæ anno 1590. die 23. Maii.

Nos

ANNO CHRISTI 1590.

NOs Franciſcus tituli ſanctiſs. Trinitatis in monte Pincio, S. R. E. presbyter cardinalis de Joyoſa, archiepiſc. Toloſanus, de conſilio, & aſſenſu reverendiſſimorum coepiſcoporum noſtrorum, definientes ſubſcripſimus.

Ego Alexander de Bardis, ſancti Papuli epiſcopus conſentiens ſubſcripſi.

Ego Joannes du Bourg, epiſcopus Rivenſis, conſentiens ſubſcripſi.

Ego Horatius de Birague, epiſcop. Vaurenſis, conſentiens ſubſcripſi.

Ego Germanus Sacalei, præpoſitus eccleſiæ Lombarienſis, & reverendiſſim. D. Petri de Lancrau epiſcop. Lombarienſis in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia, & ſingula in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus, & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Joannes du Laurier, canonicus eccleſiæ S. Saturnini Toloſanenſis, & reverendiſſ. D. Petri epiſcop. Apamiarum in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, atque omnia & ſingula in hoc ſancto provinciali concilio decreta, acta, edita, & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Gregorius Topignon, canonicus eccleſiæ S. Saturnini Toloſanenſis, & reverendiſſimi Petri Donault epiſcopi Mirapicenſis in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, atque omnia in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Ego Nicolaus Champagnier a capitulo eccleſiæ Montis Albani, ſede epiſcopali vacante, vicarius deputatus, interfui, & ſubſcripſi: atque omnia & ſingula in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita, & publicata, quantum in me atque in dominis deputantibus eſt, dictæ eccleſiæ nomine recipio.

PUBLICATIO CONCILII.

FRANCISCUS DE JOYOSA S. R. E. tituli ſanctiſſimæ Trinitatis in monte Pincio presbyter cardinalis, archiepiſcopus Toloſanus, provinciæ noſtræ fidelibus, ſalutem in domino.

QUo tempore graviſſimum hoc archiepiſcopalis curæ onus, divino ita diſponente conſilio, humeris meis fuit impoſitum, in ipſo aditu non levi ſane multarum difficultatum cogitatione ſum perculſus. Verum quæ me, licet indignum, ad illud vocaverat divina clementia, eadem me ſemper & conſolata eſt, & ad colligendos animos confirmavit. Et profecto non poteram aut gratiori aut commodiori loco talentum mihi creditum exercere, aut uberiorem ex alia quacumque quam ex hac una provincia meſſem expectare, in qua omnes omnis generis homines in unum ſummi Dei cultum videbantur mutuo conſpiraſſe. Hic ſenatus ille mihi occurrebat integerrimus, eccleſiæ propugnator certiſſimus, hæreticorum vindex punitorque acerrimus, eoque nomine & divina benedictione & ſecundarum rerum felicitate curias omnes alias facile ſuperans, tamdiuque ſuperaturus quamdiu propris rebus omnibus religionem, ut ſperamus, anteponet. Hic populus avitæ fidei obſervantiſſimus, & obedientia clariſſimus. Hic ea doctiſſimis piiſſimiſque viris referta academia, ex qua tot doctrina & integritate celebres viri ſperari poterant, qui in hac excolenda vinea promptiſſimi utileſque mihi cooperatores eſſe poſſent. Hic clerus ille denique, cum A quo inſtaurandi mihi in hac provincia ſpiritualis ædificii, fundamenta locare foret facillimum. Et in eo canonici optimi, & optimi rectores, qui in hanc noſtræ ſollicitudinis partem libentiſſime venirent. Quibus in omnibus commovebar, ut nihil mihi prius videretur, quam eam videre regionem ad quam me & naturæ propenſio, & officii ratio advocabat: ad quam profecto nulla mora interpoſita convolaſſem, niſi eo in loco fuiſſem, in quo ille eſt, cui obſequi, Chriſtianorum omnium, præcipue vero epiſcoporum, & maxime cardinalium primum eſt debitum; niſique eo tempore fons ille malorum erupiſſet, ex quo tanta in univerſam Galliam clades derivata, in omnes ejus provincias B poſtea promanavit. Huic obſiſtere cum mei muneris eſſe ducerem, omnes induſtriæ nervos contendere æquum videbatur, ut aliquod ſaltem tantis malis temperamentum invenirem. Sed vicit mali violentia, humanoque conſilio curari ſe negavit, & quam peccata noſtra concitaverant, ſolis precibus vitæque mutatione divina indignatio voluit placari. Sicque cum univerſæ Galliæ non poſſem, huic provinciæ ſubvenire conatus ſum; ad quam non prius acceſſi quam omnia tentaverim conciliandi nobis divini numinis remedia, ex quibus tandem hoc unum mihi viſum eſt & ad ſalutem utilius, & ad imminentes calamitates paratius, quam nobis Deus reliquit eccleſiam, eam tanquam matrem agno- C ſcere, ei conjungi, ei per omnia obſequi, ut omnes omnium, qui in ea ſunt, fidelium preces participantes, divinæ miſericordiæ gratiam facilius conſequeremur. Atque ita ſacroſanctis ejuſdem legibus moniti Tridentinum concilium recipimus, ab hujus executione decreti obedientiam teſtantes quo concilia provincialia celebrari jubet. Quorum en vobis primum (filii dilectiſſimi) quod vobis offerimus, ex quo & bene vivendi, & rite Deo inſerviendi rationem haurire poteritis. Hic neglectæ religioni, corruptis moribus, ſævientique in nos ob tot tantaque peccata divinæ iræ remedium invenietis. Hoc igitur accipite, excipite; legite, perlegite, & ſi quæ vos divinarum rerum cura tangit, ſequi, D exequi curatote. Hoc ſanctiſſimi religioſiſſimique totius provinciæ epiſcopi nobiſcum una juſſerunt. Hoc celeberrimi prudentiſſimique ex veſtris theologiæ juriſque canonici doctores ſuaſerunt. Hoc denique graviſſima, ſanctiſſimaque apoſtolicæ ſedis auctoritas comprobavit. Vos vero, ſacri eccleſiæ miniſtri, per viſcera miſericordiæ domini noſtri Jeſu Chriſti hortor & obteſtor, ut ad has conſtitutiones amplectendas reliquos omnes exemplo veſtro invitetis, his pareatis, has ſervetis, has nocte, dieque meditemini. Hæ in veſtram potiſſimum & gratiam & honorem ſunt comparatæ. Quo enim ſeverius, continentius, ſanctius vitam inſtituetis, eo major religioni honos tribuetur, ſacrarum rerum E procuratio purior, ſacrificia, officiaque majori cum reverentia fient, faciliuſque Deus placabitur, majori venerationi quam antea veſter ordo habebitur: impietas, favor in hæreticos, ſimonia, confidentia, religionis contemptus, frequentiora apud noſtros homines vitia, evaneſcent. Vos vero quibus religionis tuendæ cura data eſt, quod vobis demandatum eſt, munere quam fieri poteſt optime perfuncti, laboris & diligentiæ fructus uberes diuturnoſque percipietis; tandemque feliciter ſalutis viam ingreſſi, ad eam quam toto hoc opere ſolam nobis propoſuimus ævi ſempiterni metam felicius, Deo dante, pervenietis,

ANNO CHRISTI 1590.

VITA
URBANI PAPÆ VII.

ANNO CHRISTI 1590.

Urbanus qualis?

URbanus ſeptimus, Joannes Baptiſta Caſtaneus ante pontificatum nominatus, Romæ patre Coſmo Genuenſi natus; in Hiſpania nuntii apoſtolici munere magna cum laude perfunctus, a Gregorio XIII. cardinalis ſancti Marcelli creatus, & ad Bononienſem legationem deſtinatus; Sixto tandem in pontificatu ſucceſſit xv. A Septembris, anno domini 1590. tempore Rodulphi II. imperatoris. Natura fuit manſuetus, vitæ inculpatæ, & morum ſanctimonia clarus: complexione tamen melancholica, & ad morbum inclinante. Pontificatum ultra 11. dies non protraxit. Poſt ejus obitum ſedes apoſtolica duos menſes & novem dies vacavit.

Tempus 13. dis.

VITA
GREGORII PAPÆ XIV.

Gregorius qualis?

GRegorius XIV. Franciſcum Sfondratum ſenatorem Mediolanenſem patrem habuit, & Nicolai nomen in ſacro fonte conſecutus eſt. Optimarum diſciplinarum & juriſprudentiæ ſtudio Peruſii & Patavii non pœnitendam operam dedit. A Pio IV. epiſcopus Cremonenſis, & a Gregorio XIII. cardinalis creatus, ac tandem Urbano ad feliciorem vitam translato, poſt duorum & amplius menſium interregnum 3. Decembris, anno 1590. tempore Rodulphi II. imperatoris ad pontificatus faſtigium pertigit. In grati animi & obſervantiæ B in Gregorium XIII. ſignificationem, Gregorius voluit appellari. Ejus pontificatus ad 15. Octobris anni ſequentis, dumtaxat per menſes decem & dies totidem, fuit continuatus. Quo factum eſt, ut optima quæque conſilia, quæ animo conceperat, & quorum expectatione multos ſuſtentabat, exequi non valuerit. Morbus qui multorum malo vitæ filum illi abrupit, fuit febris continua, & reddendi lotii difficultas ex calculo nata. Quinque cardinales creavit, de quorum numero fuit Sfondratus. Sedes poſt ejus mortem dies 15. vacavit.

Tempus dis.

Quando pontifex factus?

ANNO CHRISTI 1591.

VITA
INNOCENTI PAPÆ IX.

ANNO CHRISTI 1591.

Innocentius IX. qualis, & quando pontifex.

INnocentius IX. cathedram ſancti Petri conſcendit die 29. Octobris, anno Chriſti nati 1591. tempore Rodulphi II. imperatoris. Ante pontificatum Joannes Antonius Farquinetus nomen illi fuit. Cardinalis ſanctorum quatuor coronatorum a Gregorio XIII. factus eſt. Summa integritate, variaque in omnibus pene facultatibus eruditione imbutus, rerum uſu & C longa praxi edoctus, omnium animos in meliorem ſpem erexit. Verum gravis annis, curis, & laboribus fractus, poſtquam populum a pleriſque gravaminibus liberaſſet, duoſque ex fratre pronepotes in purpuratorum ordinem adſciviſſet, ad quietiorem vitam migravit 29. Decembris anno domini noſtri 1591. Poſt obitum ejus vacavit ſedes uno menſe.

ANNO CHRISTI 1592.

VITA
CLEMENTIS PAPÆ VIII.

ANNO CHRISTI 1592.

Clemens VIII. qualis, & quando pontifex creatus?

CLemens hujus nominis VIII. Hippolytus Aldobrandinus antea nominatus, ex cardinale ſancti Pancratii, & ſummo pœnitentiario, trigeſimo die poſt ingreſſum conclavis magno omnium cardinalium conſenſu & ſtudio renuntiatus eſt pontifex tertio Kalendas Februarii anno redemptoris noſtri 1592. tempore Rodulphi II. imperatoris. Clementis nomen illi impoſitum eſt, quod vir magnæ apud omnes exiſtimationis, incredibili prudentia & dexteritate legationem nobiliſſimam & utiliſſimam in Polonia obiiſſet, aliaſque res eccleſiæ difficillimas & graviſſimas confeciſſet. Princeps erat iis animi dotibus præditus, quæ in ſummo viro & univerſali paſtore deſiderari poſſunt. Ini- D tio pontificatus, (teſte Baronio, anno 369.) quotidianæ illi menſæ tredecim ex ipſis vetere inſtituto parari ſolitæ, adjecit alteram prope cœnaculum ſuum pauperibus peregrinis potiſſimum e remotioribus regionibus in urbem confluentibus in ſingulos dies parandam, ad quam e ſua precioſiora quæque & lautiora vilioribus ſibi retentis afferri juſſit. Henricum Navarræum Galliæ regem ab excommunicationis anathemate abſolvit. Sigiſmundo Tranſilvaniæ principi invictiſſimo, qui murum ſeſe in oriente pro domo Iſrael fortiter oppoſuit, Moldavis quoque & Valachis excutiendi jugum Turcicum auctor fuit. Ceteros orbis Chriſtiani & reges primates ad concordiam inter ſe & arma in barba-

Clementis hoſpitalitas

Henricum regem Frar corum aſer tentia an thematis a ſolvit.

rum

rum diligenda non intermissis laboribus paterna A solicitudine adhortari non destitit. Episcopos quos creaturus erat cum aliquot cardinalibus ad hoc delectis, adhibitisque simul qui in urbe sunt doctissimis theologis & canonici juris peritissimis, diligenti primum atque improviso examine probavit, cujus peritiæ essent; adeo ut sub ipso non nisi bene diserto ad episcopatum aditus patuerit. Alexandrinæ ecclesiæ legatos, catholicam & orthodoxam fidem suo, suique patriarchæ Gabrielis atque totius ecclesiæ nomine profitentes, atque Dioscorum, aliosque hæreticos & schismaticos damnantes benefice excepit, & paterne fovit. Cum orthodoxo Transilvaniæ principe, exiguo militum numero, si eum cum numerosissimis Turcarum copiis compares, copiosissimum Turcarum exercitum fudit, & profugavit. Ruthenos ad communionem ecclesiæ recepit. Titulum sancti Cæsarii in palatio, nimia vetustate collapsum, penitusque inaccessum atque desertum, ideoque a Sixto V. e numero titulorum expunctum, custos antiquitatum ecclesiasticarum restituit & restauravit. Effusas nimium concessiones indulgentiarum restrinxit. Invento, & religiose adorato corpore sanctæ Cæciliæ, miraculose sanatus est a podagra, qua diu multumque graviter laboraverat. Qua ratione vero ista contigerint, illustrissimus cardinalis Baronius, qui præsens interfuit, & vidit, prolixe enarrat his verbis. At quid acciderit his diebus, exigit opportunitas ac dignitas argumenti, ut hic describamus. Cum enim ejusdem tituli sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis Paulus Sfondratus, nepos sanctæ memoriæ Gregorii XIV. Romani pontificis, post exornatam a se eamdem ecclesiam, adjiceret animum ad confessionem ipsius nobilius illustrandam, atque locupletandam, delectis sanctorum reliquiis summa industria perquisitis, & in urnis argenteis pluribus magni pretii collatis, ut eas ibi reconderet, sed non caperet locus patens inter altare & confessionem, necesse habuit spatium dilatare. Quod dum fieret, vetus excavatum foramen detegitur pervium ad corpus sanctæ Cæciliæ, per quod (ut alias superius diximus) soleret fidelium pietas dimittere sudariola, quæ tactu sepulcri martyris haurirent gratiam sanitatum. Sicque per ipsum inventum est pariter venerandum sepulcrum illud, quo claudebatur sacrum corpus insignis virginis atque martyris Cæciliæ, de qua inscriptio foris posita certam & exploratam in omnibus fidem faciebat.

Quid tum ille? exemplo Joannis, qui etsi cucurrit citius Petro & prius venit ad monumentum, abstinuit tamen ab ingressu sepulcri, deferens apostolico culmini pervestigationem ipsius: munita mox capsa sigillis, cucurrit festinus in Tusculanum ad summum pontificem, ut de tanto invento thesauro ipsum præsens redderet certiorem. Laborabat ipse sanctissimus Clemens acrioribus podagræ doloribus, & licet nullum ad audientiam admitteret, ubi tamen ejus adventus causam cognovit, statim præsentem adesse voluit, & audire cuncta, quæ facta essent. Quibus magna animi delectatione perceptis, ex eo tamen doluit & ingemuit, quod eo detineretur ex mala valetudine impedimento, & non valeret (quod maxime optaret) ad invisendam salutandam tantam martyrem properare. Sed cessit impedimentum istiusmodi meo lucro: etenim me tanto licet munere indignissimum præmisit explorare & adorare venerandum Cæciliæ corpus. Sicque nulla penitus interposita mora, eadem celeritate qua venit, rediens & ipse eadem die Romam, simul ad ipsum titulum sanctæ Cæciliæ summo vespere læti pervenimus.

ANNO CHRISTI 1594.

Vidi quæ in marmoreo monumento posita erat arcam cupressinam, qua sacra membra Cæciliæ claudebantur, operculo ductili clausam, eamdemque modice læsam; ut vehementer fuerim admiratus, quomodo post octingentos septuaginta octo annos potuerit arca lignea, humectante illam marmoreo sui natura sepulcro, subtus terram absque ulla aeris participatione locata, ita integra & illæsa servari, & non penitus tanta humiditate laxata, jam dissoluta marcuerit, fortis, solidaque perstiterit, ut absque læsione tangere, contrectare, amplexari quis eam pro arbitrio posset & stringere, integrum adhuc usum ipso ejus operculo ductili retinente, ut ad ostensionem duci posset pariter & reduci: quod sæpe sæpius fieri contigit pluribus diebus illis, quibus antequam eodem in loco, in confessione iterum conderetur, idem venerandum corpus intus clausum quamplurimi videre cuperent & venerari. B

Arca cupressina illæsa servata.

Cum nos ista de lignea arca non sine magna admiratione vidissemus: ad id quod intus detinebatur sacrum martyris corpus intuendum devenimus. Ac plane, secundum illud Davidicum. *Sicut audivimus, ita & vidimus in civitate domini virtutum, in civitate Dei nostri.* Etenim ut a Paschali papa inventum & reconditum fuisse legimus, & superius recitavimus, venerandum Cæciliæ corpus, ita invenimus, nempe ad pedes ejus quæ fuerant madida sanguine vela, & serica fila auro obducta, quæ visebantur, jam vetustate solutæ vestis illius auro textæ, cujus idem Paschalis meminit, indices erant. C

Psalm. 47.

Alia vero supra martyris corpus serica, levia tamen velamina posita, ipsaque depressa, situm ipsum & habitudinem corporis ostendebant. Visebaturque (quod admiratione dignum erat) non ut assolet, in sepulcro resupinum positum corpus, sed ut in lecto jacens honestissima virgo supra dextrum cubare latus, contracti nonnihil ad modestiam genibus, ut dormientis imaginem redderet potius quam defunctæ, ipso ita ad insinuandam in omnibus virginalem verecundiam composito situ corporis; adeo ut (quod æque mirandum) nemo quamvis curiosus inspector, ausus omnino fuerit virgineum illud detegere corpus, reverentia quadam inenarrabili repercussus, perinde ac si cœlestis sponsus assisteret vigilans custos dormientis sponsæ, monens & minans: *Ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Vidimus cognovimus, & adoravimus. Die vero sequenti illucescente, super eamdem confessionem obtulimus Deo in memoriam & honorem tantæ virginis, & martyris, & aliorum conditorum ibi sanctorum sacrificium missæ; inde vero ad summum pontificem, qui miserat, reversi in Tusculanum singula visa retulimus. D E

Situs corporis sanctæ Cæciliæ in sepulcro.

Cant. 3.

Audivit ipse cuncta magna animi voluptate, simulque de solenni mox cogitare cœpit repositione ejusdem venerandi corporis in confessione, quam non per alium quempiam quantavis dignitate pollentem, sed ipse celebraturus esset solennissima pompa. Condicitur certa dies, ipse natalis ejusdem Cæciliæ virginis. Interim de parando preciosiori loculo cogitans, aureum facere meditatur: sed dissuasus, eo quod impiis effossoribus sepulcrorum

Parat solennem repositionem Clemens papa.

ANNO CHRISTI 1591.

illecebræ aurum esse soleret, argenteam præ- A grandem, quæ ipsam etiam integram cupressinam caperet, arcam fabricari mandavit. In qua elaboranda, instar Beselehelis inspirati divinitus, enituit industria excellentis opificis: qui veluti alterum cælum corpori, cujus esset in cælo anima, fabricans, thecam illam stellis auri fulgore micantibus exornavit. Est pretium ejus quatuor millium trecentorum nonaginta duorum aureorum; in qua ejusmodi posita est foris inscriptio.

CORPUS SANCTÆ CÆCILIÆ VIRGINIS ET MARTYRIS A CLEMENTE VIII. B PONT. MAX. INCLUSUM ANNO MDIC PONTIF. VIII.

Intus vero in argentea lamina ab ejusdem tituli dicto sæpe superius Paulo cardinali presbytero totius rei gestæ series ita descripta fuit.

Inscriptio intra sepulcrum posita.

Hic requiescit corpus sanctæ Cæciliæ virginis & martyris, quod a Paschali primo pontif. max. ipsa revelante repertum, & in hanc ecclesiam translatum, & sub hoc altari una cum corporibus sanctorum martyrum Lucii & Urbani pontificum, nec non Valeriani, Tiburtii, & Maximi reconditum; iterum post annos fere octigentos, Clemente VIII. pontif. max. cum iisdem sanctis martyribus lucem aspexit, die 20. Octobris, anno dominicæ incarnationis 1599. Cujus sanctæ virginis corpus prædictus dominus noster papa Clemens veteri lignea capsa, in qua jacebat, argentea inclusa, intactum, immutatumque hoc eodem loco, in quo fuerat collocatum, post peracta missarum solennia maxima cum devotione & lacrymis, toto spectante populo, reposuit 22. Novembris, ipso festo virginis die, 1599. Ad cujus latus in alia seorsum capsa prædicti tres martyres Valerianus, Tiburtius, & Maximus requiescunt. Necnon sub ipso virginis corpore in alia similiter arca prædicti duo martyres ac pontifices Lucius & Urbanus, prout a Paschali pontifice omnes in iis conditi sunt.

Clemens papa invisit inventum corpus sanctæ Cæciliæ.

Ego Paulus tituli sanctæ Cæciliæ sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis Sfondratus, cui licet miserrimo peccatori prædicta corpora, quæ diuturnitate temporis fere in tenebris jacebant, & invenire, & videre, & venerari a Deo optimo maximo datum est, memoriam hanc hisce literis consignavi. Ista inscriptio in sepulcro posita. Cœptam vero jam historiam prosequamur. Interea vero cum idem summus pontifex incolumis rediisset e Tusculano, adivit una cum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus ipsam ecclesiam sanctæ Cæciliæ, ut ejusdem virginis atque martyris inviseret ac veneraretur sacra pignora: ubi cum adesset, educto operculo cupressinæ illius capsæ, venerandum quoque angelis sanctissimæ ipsius corpus iis quæ diximus [ut positum fuerat a Paschali pontifice] opertum velis vidit, & veneratus est; atque ei tunc quam sciret omni auro gemmisque esse gratiorem oblationem, preces obtulit, una cum lacrymis oblationis cordis indicibus: nec non in honorem martyris incruentum Christi corporis sacrificium; reliqua solenniori ritu impleturus religionis officia, ipso qui proxime adesset die natali martyris. Ista tunc fuere oblata virgini digna tanto pontifice munera.

Modestia pontificis commendata.

Sed ejus plurimum in eo commendata modestia fuit, quod invitatus licet, noluit reductis velis nudum virginis corpus quantumlibet exiccatum inspicere, cui esse videretur loco ruboris custodis verecundiæ virginalis, sanguis aspersus; satis ad fidem esse sciens, membra singula cognovisse per superposita vela, atque vidisse a prædecessore inscripta sepulcro atque descripta diplomate signacula illæsa reperta, atque divinitus conservata. Veneratus est pariter posthæc sanctissimos prædecessores pontifices Urbanum & Lucium, nec non Valerianum, Tiburtium, atque Maximum martyres in eadem confessione reconditos, tunc ipsi ad breve temporis spatium amoto operculo demonstratos.

Solennis repositio sanctæ Cæciliæ corporis.

Ubi autem exoptata advenit dies natalis ejusdem sanctæ Cæciliæ, ipse pontifex una cum sacro senatu, ipso collegio cardinalium, præsto fuit, atque etiam celebri pompa, ritu solenni sacrosanctum missæ sacrificium obtulit. Quo summa religione perfuncto, ministerio diaconorum adjutus, arcam illam argenteam jam antea consecratam, detulit in confessionem, in eaque cupressimam illam, quę venerandum corpus virginis & martyris Cæciliæ continebat, consuetis adhibitis precibus, collocavit, atque intra lapideum monumentum utramque ita simul compositam clausit. *Hæc Baronius tom. 9. anno 821. num. 13. & seqq.*

Obiit pontifex optimus anno domini 1605. quinto Nonas Martii, cum sedisset annos tredecim, mensem unum, & tres dies. Ad quartum Nonas Apriles sedes pontificia pastore viduata extitit.

ANNO CHRISTI 1594.

" ** COMSTITUTIONES ET DECRETA PROVINCIALIS CONCILII AVENIONENSIS.

Quod Franciscus Maria Taurusius archiepiscopus Avenionensis habuit anno salutis MDXCIV.

INDEX TITULORUM. E

1. *De episcopis.*
2. *De visitatione episcoporum.*
3. *De synodo diœcesana.*
4. *De testibus synodalibus.*
5. *De examinatoribus.*
6. *De fidei professione.*
7. *De impressoribus & bibliopolis.*
8. *De fidei rudimentis.*
9. *De prædicatione verbi Dei.*
10. *De lectione sacræ scripturæ.*
11. *De sacramentis in communi.*
12. *De baptismo.*
13. *De oleis sacris.*
14. *De aqua baptismali.*
15. *De sacramento confirmationis.*
16. *De sacramento eucharistiæ.*
17. *De paschali communione.*
18. *De sacramento pœnitentiæ.*

ANNO CHRISTI 1594

19. *De sacramento ordinis.*
20. *De sacramento matrimonii.*
21. *De sacramento extremæ unctionis.*
22. *De missæ sacrificio.*
23. *De missarum reductione.*
24. *De missæ supellectili.*
25. *De reliquiis & veneratione sanctorum.*
26. *De sacris imaginibus.*
27. *De ecclesiarum fundatione & structura.*
28. *De modo versandi in ecclesiis.*
29. *De sepulcris.*
30. *De cœmeteriis.*
31. *De sacristia.*
32. *De vita & honestate clericorum.*
33. *De capitulo & canonicis.*
34. *De horis canonicis.*
35. *De cantu ecclesiastico.*
36. *De beneficiorum collatione.*
37. *De beneficiorum incompatibilitate.*
38. *De confidentia.*
39. *De residentia.*
40. *De jure patronatus.*
41. *De decimis.*
42. *De officio parochi.*
43. *De festorum dierum cultu.*
44. *De quadragesima, & sacrorum jejuniorum observantia.*
45. *De oratione quadraginta horarum.*
46. *De processionibus.*
47. *De funeribus & exequiis.*
48. *De indulgentiis.*
49. *De seminario.*
50. *De sanctimonialibus.*
51. *De hospitalibus.*
52. *De confraternitatibus.*
53. *De regularibus.*
54. *De foro episcopali.*
55. *De locatione bonorum ecclesiasticorum.*
56. *De testamento & legatis piis.*
57. *De medicis.*
58. *De blasphemia.*
59. *De usuris.*
60. *De duello.*
61. *De concubinariis.*
62. *De Judæis.*
63. *De pœnis.*
64. *De formulis, seu institutionibus conficiendis & observandis.*

FRANCISCUS MARIA DEI ET APOSTOLICÆ sedis gratia Archiepiscopus Avenionensis, universis provinciæ nostræ fidelibus salutem in domino.

CUm sacrosanctæ synodi Tridentinæ providentissima lege sancitum sit, ut intermissus provincialium conciliorum usus restitueretur, illaque deinceps in omnibus provinciis singulo quoque triennio celebrarentur: Nos hoc salutare præceptum eo libentius & alacrius amplectendum duximus, quod ad eas regiones pastores missi ab apostolica sede dignoscimur, in quibus hæreseon ac corruptorum morum caligo, diaboli fraude, hominumque malitia, longe lateque diffusa est. Quare omni studio in id incumbendum nobis est, ut veritate, doctrina, morumque disciplina in his regionibus resplendere curemus. Et vero æquissimum fuerit, ut a nobis potissimum opus hoc inchoetur, qui in sanctissimi Romani pontificis temporali ditione existentes, ceteris provinciis prælucere debemus. Quapropter divini numinis præsidio implorato, reverendissimis coepiscopis, ac comprovincialibus nostris, ceterisque sacerdotibus, quorum interest, ad præstitutam diem causa provincialis synodi celebrandæ convocatis, aliisque rebus ac ritibus de catholica traditione observatis, ad summi Dei laudem, clerique nostri ornamentum & utilitatem, hæc quæ sequuntur decreta sancienda ac promulganda de eorumdem reverendissimorum coepiscoporum nostro consilio & assensu statuimus.

ANNO CHRISTI 1594

I.

De episcopis.

UT autem judicium incipiat a domo domini, nec nobis illud evangelicum objici possit, quod Pharisæis olim exprobravit. Dicunt, & non faciunt, & alligant onera gravia & importabilia, digito autem suo nolunt ea movere: visum est a nobis ipsis hujus synodi initium sumere.

Quare episcopos nostræ provinciæ omnes, tum dignitatis, tum oneris sui memores esse oportet; ut intelligant non alio consilio se ecclesiis divinitus esse præfectos, ac gregibus pastores datos, quam ut cura pervigili ac solerti studio animarum salutem procurent, in diesque magis ac magis promoveant. Quod ut facilius assequantur, se moresque suos ad eam formam, quam præcipit apostolus, component; in id potissimum incumbentes, ut vita sint non modo irreprehensibili, sed ejusmodi, quam omnes colant, suspiciant, ac sibi imitandam proponant. Sunt enim episcopi mundi lumina, populorum duces: quod sane decus ut singulis a Deo communicatum est, qui tamquam Aaron ad animarum præfecturam vocati fuere, ita purum ac illæsum ab iisdem conservari pars est. Gregi itaque invigilent episcopi, strenue in vinea sibi commissa laborent: virtutes omnes tum ipsi colant, tum a suis subditis coli sedulo curent: vitia, quacumque tandem ratione valent, eradicent ac profligent, ita tamen, ut omnia prudenter ac matura prævia consultatione gerantur. Eorum ministerio ac etiam consilio utantur episcopi, quos Dei honorem, animarumque lucrum zelare viderint, quique magis prodesse, quam præesse studeant.

Quoniam vero longum esset singulas episcopi partes percurrere, horum dumtaxat admonitos esse volumus, ad ipsos scilicet pertinere, non modo quæ cum ceteris communia habent, verum etiam quæ episcopali functioni peculiari quadam ratione commissa sunt, diligenter obire. Quamobrem pontificalia munia, ut rite singula exerceant, accurate provideant; sicque seipsos gerant, tamquam qui imperfectionis exercendæ statu positi sunt.

II.

De visitatione habenda ab episcopis.

CUm sacrosancta synodus Tridentina multa statuerit ad visitationis munus rite obeundum pertinentia: admoniti sunt episcopi, ut quæcumque ab illa sancte ac pie de visitatione sancita sunt, diligentissime observentur. In id vero potissimum incumbant episcopi, ut facultatibus a concilio sibi concessis utantur; ne, si

sess. 24. c. 2.

sess. 25. c. 3.

ANNO CHRISTI 1594.

si forte remissius se gesserint, visitatio fructu ac fine suo careat, ac disciplinæ ecclesiasticæ nervus elidatur.

Episcopus propriam diœcesim per se, aut, si impeditus fuerit, per suum generalem visitatorem, si quotannis totam propter latitudinem visitare non possit, saltem majorem ejus partem visitet, ita tamen, ut tota biennio per se vel visitatores suos compleatur.

Sess. 24. c. 3. Dum suam diœcesim invisit, legem de victus procuratione & muneribus a sacro concilio Tridentino præscriptam observet: comitatum non habeat, nisi visitationi necessarium. Quare septem, aut ad summum octo homines tantum secum ducat: si plures duxerit, suis sumptibus alat. Mensa frugali contentus sit, quæque ecclesiasticum luxus censorem deceat.

Domum suam visitent episcopi, totiusque familiæ mores perspectos habeant: ut si quid (quod absit) parum candidum & honestum invenerint, confestim manum salutarem adhibeant, domesticorum vitam antea corrigentes, quam ad ceterorum emendationem se conferant. Omnia porro loca invisat episcopus, in quæ jus visitandi habet, nullo prætermisso; curetque diligenter, nulla interposita mora, visitationem inire ac perficere hoc consilio, ut quam celerrime grassantibus malis obviam eatur. Quoniam vero interdum contingit, ut istud visitandi munus non ea atque par est diligentia obeatur, dum vel celerius, & per transennam (quod ajunt) tam loca quam personæ explorantur: idcirco instructio pro ordine & methodo visitationis a viris a concilio deputandis conficiatur, quam episcopi omnes, dum suas diœceses invisent, facile sequantur.

III.

De synodo diœcesana.

OMNES ac singuli, qui de jure vel consuetudine tenentur, ad synodum [a] diœcesanam convenire teneantur tempore a jure [b] statuto, & ab episcopo indicto, pœna proposita iis, qui absque legitima causa non paruerint.

a Conc. Trid. sess. 24. cap. 8. § synodi.
b d. 18. c. propter.

Quisquis ad synodum venerit, decenti ac honesto habitu incedat, in sessionibus superpelliceo mundo & integro utatur. Ad hospitium divertat, quod sibi a deputatis ab episcopo assignetur, ut ne minimam quidem scandali aut lapsus occasionem præbere possit. Rem sacram frequenter peragat durante synodo, ac integritatis probitatisque specimen in omnibus pro virili præstare debeat.

Examinatores singulis annis ad minus sex ab episcopo vel ejus vicario universæ synodo diœcesanæ proponantur; qui ab ea probati, & admissi jurent se, humana quacumque affectione postposita, fideliter munus executuros.

IV.

De testibus synodalibus.

UT testium synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur, atque non nomine solum, sed certis officii partibus recte per eos geratur, quibus in synodo vel provinciali, vel diœcesana committitur; hæc de illis eorumque officio statuimus.

Principio sacerdotes ætate moribusque graves, prudentes, ac disciplinæ Christianæ studiosi in concilio provinciali a metropolitano ex unaquaque diœcesi duo saltem, in synodo diœcesana e diœcesi sua duo itidem testes synodales deligantur. Pœnæ etenim meminisse oportet ab Innocentio III. propositæ in concilio Lateranensi iis qui testes nullos nominarint.

ANNO CHRISTI 1594.

Qui nominati & delecti sunt, secreto ab episcopo convocentur, in ejusque manibus jurent ex formula verborum præscripta, muneris sui partes executuros esse.

Quo igitur tempore hoc munus testes jurati gesserint, personas discretas interrogando simpliciter & de plano, absque ulla jurisdictione sollicite investigent hæc quæ sequuntur.

An parochi munus suum obeant, ea qua par est sollicitudine, in sacramentis, omnibus quidem, ægris autem præcipue administrandis. An ipsi, aliique clerici omnes ullam populo præbeant offensionem. An in suis ecclesiis resideant, suoque quisque fungatur officio.

Quæcumque vero animadverterint decreta sancitave nullam adhuc aut non perspectam executionem habuisse, aut quæ rursus depravata correctionem reformationemque desiderare viderint, ea tribus ante mensibus; quam concilii proxime futuri stata dies veniat; singula ordine suo referant ad metropolitanum: testes vero diœcesani mense saltem ante diem præstitutum id ipsum episcopo præstabunt.

V.

De examinatoribus.

OMNES examinatores, quicumque sint, noverint sibi munus usque adeo grave committi, ut si negligenter aut male se ullo modo gesserint, Deo in primis culpæ in eo munere admissæ exactam rationem reddituri sint. Quare non spe, non metu, non aliquo [a] affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

a Dist. 24 ca. quando.

Nullus examinatorum quempiam privatim doceat, qui examen subiturus sit.

Cum de beneficio curato examen instituitur, aut de aliquo ad sacros ordines promovendo, vel concionatore, confessariove approbando, ad minimum tres [b] examinatores præsente episcopo, vel ejus vicario, conveniant.

b Conc. Trid. sess. 24. ca. 18. § examin.

Cum quis ad examen venerit, ejus vultus & habitus corporis, vestitus & incessus, gestus & sermo diligenter inspiciantur: ex his enim animi levitas, vel gravitas deprehenditur.

In examine vero is potissimum ordo teneatur, ut primo de vitæ statu, genere, patria, domiciliove quæratur illius qui examen subit. His perquisitis, examinatores ad explorandam scientiam mox descendent.

Quisquis pro sacris ordinibus suscipiendis examinandus est, ætatis, natalium, aut dispensationis obtentæ, beneficii ecclesiastici, vel pensionis, patrimoniive attestationes scriptas & documenta authentica ante omnia in medium producat; quæ omnia examinatores non perfunctorie, sed diligentissime perquirent, an ullo vitio, vel fraude laborent.

Cautio autem sit, ut de iis examinandi interrogentur, quæ ad rem, cujus occasione examinentur, proxime faciunt. Cetera examinatorum prudentiæ animadvertenda, & præstanda relinquuntur.

ANNO CHRISTI 94.

VI.

De fidei professione.

QUONIAM, juxta doctrinam apostoli, non solum corde credendum est, sed ore etiam confessio fieri debet ad salutem : ideo sacri concilii Tridentini, summorumque pontificum auctoritatem innixi, mandamus, ut quicumque ecclesiastica beneficia obtinent, vel in posterum obtinebunt, & qui ad synodum diœcesanam accedere debent, fidei professionem emittant. In ipsa prima synodo diœcesana curabunt, ut qui beneficia curam animarum habentia obtinuerint, intra duos menses post adeptam possessionem, juxta formam decreti concilii, professionem fidei faciant. Id quod servabitur etiam in provisis a Romano pontifice, vel a legatis. Idem præstabunt qui permutant beneficia curam animarum habentia.

Provisi autem de canonicatibus & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis, non solum coram episcopo, seu ejus vicario, sed etiam in capitulo idem præstare teneantur : alioquin prædicti omnes provisi fructus suos non faciant, nec illis possessio suffragetur.

a Pii IV. orum.

Doctores præterea, magistri pædagogii, & quicumque tam publice, quam privatim docent theologiam, jus utrumque, artem medicam, philosophiam, ceteraque liberales artes in quibuscumque civitatibus, terris, oppidis, quoquo modo profiteri aut docere ab episcopis ne permittantur, nisi prius catholicam fidem professi fuerint, juxta formam constitutionis Pii quarti : quam etiam professionem singulis annis initio studiorum emittere teneantur.

Ne item rectores, vel cancellarii universitatis aut gymnasii ad sua officia admitti possint, neve scholares ad doctoratus lauream, aliumve hujusmodi gradum in dictis facultatibus suscipiendum illo modo admitti possint, neque præterea cathedram conscendere ante emissam fidei professionem, de qua in privilegio doctoratus specialis mentio fiat ; pœnis nullitatis, aliisque in bulla Pii quarti propositis.

Nemo item ad prædicationis munus, aut ad curam animarum exercendam, etiam sine titulo beneficii admittatur, nisi præstita coram ordinario fidei professione.

Omnium autem qui fidei professionem præstabunt, aut præstiterunt, nomina ordine notata in certum librum episcopus a cancellario episcopali referri jubeat : qui liber in archivio episcopali asservetur.

VII.

De impressoribus & bibliopolis.

QUONIAM Christianæ religionis basis & fundamentum est fides, sine qua impossibile est placere Deo ; quantum ea in re curam ac diligentiam episcopi adhibere debeant, nemo est qui nesciat. Quare ut ea in cordibus fidelium impolluta illibataque servetur, curent episcopi ne per eorum negligentiam libri hæreticorum, aut alias a sede apostolica damnati, quorum maxima vis est in corrumpendis rudiorum mentibus, alicubi videantur, legantur, habeantur, reperianturve : sed regulas indicis librorum prohibitorum auctoritate Pii quarti pontificis editas, aut auctoritate aliorum pontificum edendas observari tum ab omnibus, tum præcipue ab impressoribus & bibliopolis curent.

ANNO CHRISTI 1594.

Visitent quotannis episcopi bibliopolarum officinas, ne quid contra regulas hujusmodi fiat.

Deputent virum tum doctrina, tum fidei zelo præstantem, qui recognoscendis libris, ac universæ regularum prædictarum observationi præsit. Ex omnibus autem præscriptis regulis hæ serventur in primis.

Conc. Trid. sess. 4. c. in super. Sess. 18. c. 1.

Nullus libros de rebus sacris typis mandare possit, qui ab eo quem deputarit episcopus, præter inquisitorem, examinati & approbati non fuerint ipsorum subscriptionibus. Approbatio vero librorum a tergo primi folii imprimatur.

Libris impressis adjecto typographi nomine, adscribatur item annus quo impressi sunt. Libri imprimendi exemplum manu auctoris subscriptum apud examinatorem remaneat.

Libri quos typis mandari concessum est, in codicem a recognitoribus referantur, notato concessæ facultatis anno & die, descriptis etiam eorum nominibus, quibus eos imprimendi potestas facta est.

Ne quis opuscula, tractatus, commentarios, aliasve lucubrationes de rebus sacris evulget, nisi ante examinatæ probatæque fuerint ab episcopo, vel a deputatis.

Librarii & quicumque librorum venditores habeant in suis bibliothecis indicem librorum venalium quos habent, subscriptionibus personarum, quas diximus, communitum. Index porro Romanus librorum prohibitorum pro foribus officinæ postet.

Qui per urbes præterea, vicos, oppida, aliave loca libros venales circumferunt, eorum etiam indicem habeant, cui ab episcopo, vel ab inquisitore, aut ab iis quibus librorum recognitio ab illis delegata est, subscriptum sit.

Heredibus item, aut executoribus ultimarum voluntatum vetitum sit libris a defuncto relictis uti, aut aliis vendendos dare, aut in alias personas quacumque ratione transferre, nisi iis prius ostensis, & habita licentia a personis ab episcopo deputatis.

Ne libris cujusvis generis in civitatem ullam provinciæ introducantur, aut introducti vendantur, commodentur, aut legendi quovis modo tradantur, nisi ostensis prius illis, & habita licentia a personis, ab episcopo vel inquisitore deputatis, aut nisi notorie constet librum jam esse omnibus permissum.

Ministri autem publici, qui exigendis vectigalibus præsunt, ubi locus publicus mercibus comportandis constitutus est, teneantur, pœna excommunicationis proposita, prædictis ut supra deputatis personis denuntiare libros esse adductos, aut saltem ne inde exportari patiantur, nisi ii quorum sunt, scriptum prædictorum manu signatum, quo exportandi potestas fiat, attulerint.

De libris autem, qui de rebus inter catholicos & hæreticos controversis communi item lingua conscripti sunt, ea diligens cautio adhibeatur, ut illorum usus iis tantum concedatur, quibus episcopus, aut inquisitor de consilio parochi, aut confessarii permittendum judicarit.

Regulæ indicis Pii IV.

Li-

ANNO CHRISTI 1591.

Libri de officio, & precibus horariis B. Mariæ virginis vulgariter, vel Italice, vel Hiſpanice, vel Germanice, vel partim Latino, partim vulgari ſermone expreſſi venales ne proponantur, nec vendantur. Si qui vero eos adhuc habent, ad ſacræ inquiſitionis officium ſtatim deferre compellantur, ut edita a Pio V. conſtitutione ſancitum eſt. A

Caveat epiſcopus, ne libri illi parvuli, quibus preces variæ continentur, falſis ſuperſtitioſiſque titulis aſperſi habeantur, aut vendantur; niſi ſuo, aut inquiſitoris, aliorumve theologorum, quos huic muneri præfecerit, diligenti ſtudio primum recogniti & purgati ſint.

Quia vero peſtilentiores illi codices ſunt, qui blaſphemiis referti, adverſus religionem noſtram virulenta dogmata evomunt: Idcirco prohibemus, ne quis Thalmudicos libros & nefaria hujuſmodi Rabinorum ſcripta legere, tenere, emere, vendere, aut evulgare audeat, ſub pœnis, quæ conſtitutæ ſunt ab apoſtolicis conſtitutionibus. Quare epiſcopi in cunctis ſynagogis hujuſmodi volumina perquirant & comburant. Libros præterea de aſtrologia judiciaria tractantes, juxta cenſuram indicis librorum prohibitorum omnino rejici & extingui mandamus. Libros ſimiliter geomantiæ, hydromantiæ, & ſimiles, qui divinationes, ſortilegia, ſuperſtitioneſque continent, funditus deleri, comburique præcipimus; pœnis propoſitis, quas jura & apoſtolicæ conſtitutiones infligi debere decernunt. B C

VIII.

De fidei rudimentis.

CUM omnibus fidelibus ad ſalutem neceſſarium ſit Chriſtianæ fidei rudimenta ſcire, ideo curabunt epiſcopi ſingulis ſaltem dominicis pueros in ſingulis parochiis fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum & parentes diligentei doceri per parochos, alioſve animarum quovis modo curatores, ad quos præcipue hoc munus ſpectat: eoſque, ſi opus fuerit, etiam per cenſuras eccleſiaſticas compellant. D

Quo vero ſtudioſius parochi in eam curam incumbant, id etiam curet epiſcopus, ut in ſingulis diœceſis ſuæ oppidis & vicis, ubi commode fieri poteſt, doctrinæ Chriſtianæ ſodalitas inſtituatur, quæ in eo munere ipſos parochos adjuvet, & ex viris ad id idoneis vita & moribus approbatis conſtet. Eccleſias in civitate & diœceſi, in quibus infantes & pueri ad diſcendam doctrinam Chriſtianam convenire poſſint, deputet. Indulgentias a Pio V. [a] & Gregorio XIII. [b] conceſſas earum ſodalitatum hominibus ſæpius promulgari curet.

a In bulla 156.
b In bulla 11. illius qui.

Ludimagiſtri, qui docent grammaticam, ſemel in hebdomada, ſabbato ſcilicet a prandio pueros doctrinam Chriſtianam doceant. E

Fiat formula doctrinæ Chriſtianæ lingua Gallica pro hac provincia. Singuli puerorum magiſtri veſperi ſub finem lectionum a pueris genuflexis orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum fidei recitari curent.

Idem in eccleſiis, ubi doctrina hæc exercetur, in calce ab omnibus præſentibus fiat.

Curent etiam parochi, ut non pueri tantum, & puellæ, ſed etiam grandioris ætatis homines, & mulieres fidei rudimenta doceantur, maxime ruſtici.

Dabunt etiam operam epiſcopi, ut in prono & concionibus parentes puerorum moneantur, ut filios ſuos, & filias, hora præſtituta, ad doctrinam Chriſtianam addiſcendam ire compellant.

ANNO CHRISTI 1591.

IX.

De prædicatione verbi Dei.

TIMERE debent epiſcopi, ne illis a domino illud in diſtricto judicio exprobretur: canes muti non valentes latrare. Igitur cum eorum [c] præcipuum munus ſit prædicatio evangelii, id ipſi per ſe ipſos omnino, aut ſi legitimo impedimento detineantur, per alios obire ſtudeant.

c Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 4. & ſeſſ. c. 2.

In eccleſiis parochialibus per parochos, ſive illis impeditis, per alios ad id idoneos ab epiſcopo deputandos impenſis eorum qui eas præſtare tenentur, aut ſolent, munus prædicationis exercebitur.

Admoneantur ſæpius parochi, teneri eos in ſuis eccleſiis plebem ſibi commiſſam verbo Dei paſcere: quos ſi negligentiores eſſe conſtiterit, fructuum ſubtractione mulctentur, qui alteri dabuntur, ut vices ſuppleat. Ibid. ſ. archipresb.

Tempus quo prædicationis munus obiri debet, omnes dies dominicos per annum, ac ſingulos quoſque dies quadrageſimæ & adventus complectitur.

Regulares vero ne prædicent etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, niſi a ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, cum fide hujuſmodi approbationis coram loci ordinario ſe præſentaverint, benedictione ab eo obtenta. In eccleſiis vero non ſuorum ordinum etiam ab epiſcopo facultatem in ſcriptis habere teneantur, ſine qua nullus eccleſiarum rector regulares hujuſmodi concionari permittat. Conc. Lat. ult. ſeſſ. 14. Trid. ubi ſup. ſ. regul.

Diligenter obſervent epiſcopi doctrinam & mores concionatorum per viros idoneos, ut ſi quis ſcandala diſſeminarit, a prædicationis munere ſuſpendatur; ſi vero hæreſes (quod abſit) contra eum procedatur juxta formam juris. Cavendum eſt, ne quæſtuarii per ſe aut per alios prædicare permittantur, cum id conſtitutionibus duabus Pii quinti interdictum fuerit. Regulares inſuper extra monaſterium degentes, aut ſæculares clerici a rectoribus eccleſiarum concionari non permittantur, niſi epiſcopis noti, moribuſque & ſcientia probati ſint.

Conficiatur formula pro rudioribus parochis ad uſum provincialium. Concionatores quoque ad præſcriptum formulæ illis per nos tradendæ ſuas conciones accommodare curabunt.

X.

De lectione ſacræ ſcripturæ.

NON ſolum in eccleſiis cathedralibus epiſcopi præbendas, quas theologales vocant, pro lectione ſacræ ſcripturæ erigant; ſed etiam in collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido, ſi ibi clerus numeroſus fuerit, ex ſacri concilii Tridentini præſcripto, cum deputatione in eum uſum præbendæ primo vacaturæ, ubi commode fieri poſſit. Concil. Trid. ſeſſ. 5. c. 1. in eccleſiis.

Proviſi de hujuſmodi præbendis ſacram ſcripturam aut theologiam interpretari, docere-

cereque diebus quidem festis populum, ferialibus vero certis diebus ab episcopo præscribendis clerum per se, & non per alios compellantur.

Quibus in oppidis præbenda hujusmodi erigi non potest, episcopi magistrum saltem grammaticæ instituant ad populi clerique institutionem; cui de consilio capituli vel simplicis beneficii fructus assignent, vel stipendium congruum a populo curent assignari.

[a] In monasteriis monachorum & quorumcumque regularium, ubi nulla sacrarum literarum lectio reperitur, curent episcopi tamquam sedis apostolicæ delegati ex concilii Tridentini facultate eam quamprimum per idoneum virum institui, si commode fieri poterit, habita ratione proventus monasterii, & numeri fratrum.

XI.

De sacramentis in communi.

UT sacramenta majori cum religione animique pietate suscipiantur, episcopi in iis quæ per ipsos tantum administrari possunt, [b] qualia sunt confirmatio & ordo, prius illorum vim & usum pro suscipientium captu explanare studeant.

Idem a parochis in ceteris sacramentis ministrandis fieri curent lingua vernacula juxta formam in catechismo præscriptam. Illi vero materiam, formam, & ritum juxta Romanum rituale diligenter attendant. Cum sacramenta ministranda erunt, parochi superpellicio mundo & integro stolaque induti sint.

Pro sacramentorum ministerio nullus sacerdos, quamvis egens, verbis, aut nutibus quidquam prorsus vel minimum petat, exigatve. Astantes vero, ut remoto omni colloquio, pie ac religiose admodum intersint, moneantur.

Excommunicati, hæretici, infideles, Judæi ne sacramentorum administrationi interesse permittantur, imo nec catechumeni.

Fiat brevis formula rerum quæ scitu necessariæ sunt lingua Gallica, de materia, forma, & ritu cujuslibet sacramenti pro parochis provinciæ.

XII.

De sacramento baptismi.

DECERNIMUS sacras cærimonias in baptismo administrando, ex libro baptismali approbato, & ex formula describenda a deputandis a concilio, servari debere a parochis.

Præcipimus, ne in posterum expectandi patrini gratia, aliave de causa, præterquam necessitatis extremæ, cum scilicet periculum vitæ infanti timetur, baptismus sine solennitatibus cærimoniisque adhiberi solitis ministretur.

Parochi obstetrices diligenter instruant de materia & forma in baptismo servanda; simulque doceant, cum infanti vitæ periculum imminet, hunc ordinem servandum esse, ut ex præsentibus sacerdos clerico, clericus laico, virque mulieri præferatur, dummodo formam, & baptizandi modum recte noverint.

Baptismus non nisi ad tertium diem protrahatur, nisi aliter episcopo visum fuerit. Cetera si quæ sint, quæ ad baptismi administrationem spectant, in formula conficienda diligenter tradentur.

Caveatur autem ante omnia, ut abusus ille baptismum dividendi, ex nostra provincia funditus & omnino evellatur.

XIII.

De oleis sacris.

PAROCHI omnes post feriam quintam in cœna domini, quando scilicet nova olea sunt consecrata, antiquis amplius non utantur, sed ante pascha quotannis sacerdos aliquis mittatur, qui nova accipiat, & vetera comburantur. De consec. d. 4. c. si quis de alio.

Sacrorum item oleorum vascula in ecclesia tantum, non alibi religiose asserventur in ciborio, aliove loco ab episcopo constituto ad formam instructionum, nisi de oleo infirmorum certis casibus aliter faciendum episcopus judicaverit.

Olea asserventur sub bona custodia, loco scilicet tuto, clavibus munito, quæ a rectore ipso teneantur, non a clerico.

Vascula vero dictorum oleorum ea constent materia & forma cum inscriptione, quæ perpolita, & munda perpetuo sint, & sacculo serico inclusa.

Cui in ecclesia cathedrali id muneris datum est, ut oleum aut chrisma sacrum plebanis aliisve parochis distribuat, hic in librum eo nomine confectum referat nomina eorum quibus dederit, & ecclesiarum pro quibus ille acceperit.

Ne autem alicui det, qui sacerdos non sit, aut saltem in sacris constitutus.

Cum oleum chrismatis consecratur, omnino intersint cooperatores, & qui dignitates seu personatus obtinent, & canonici, & reliqui cathedralis ecclesiæ clerici, & quos ex aliis ecclesiis suæ civitatis & diœcesis episcopus vocandos duxerit.

XIV.

De aqua baptismali.

BAPTISMALIS aqua singulis annis sabbato sancto, atque etiam in vigilia pentecostes renovetur, infra annum præterea numquam, nisi necessitate urgente. De consec. d. 4. c. in sabbato.

Ad aquam autem baptismalem infundendam, ne manus, sed vas argenteum, alteriusve decentis materiæ adhibeatur; nec illa in eamdem fontis aquam redeat, sed vel in sacrarium, vel in pelvim, quæ illi tantum usui addicta sit, recipiatur, ad formam instructionum ad usum hujus provinciæ edendarum.

Porro aqua baptismalis non in phiala vitrea, aut vase fictili conservetur, sed in lapideo, vel æneo ad formam instructionum conficiendarum.

XV.

De sacramento confirmationis.

EPISCOPUS cum sacramentum confirmationis administraturus erit, parochis jubeat aliquot ante diebus id populo denuntiare, eumque

ANNO CHRISTI 1594.

que de tanti ſacramenti dignitate & fructu ex catechiſmi Romani doctrina docere, atque inſtruere, inſtructioneſque hac de re lingua Gallica editas promulgare dominica ante penteco-ſten. A

De conſec. d. 5. c. ut jejuni.

Confirmandi autem, ut melius præparati hujus ſacramenti gratiam & dona percipiant, ad confeſſionis & euchariſtiæ (ſi tamen id ætas permiſerit) ſacramenta ſuſcipienda cohortationibus inducantur.

Patrini & matrinæ nihil pueris quos ſuſceperunt, authorum parentibus largiantur, ne ipſi munuſculis illecti, ac maxime pauperes, ad iterato ſuſcipiendum hoc ſacramentum cum ſacrilegio inducantur.

Tempus autem proprium hujus ſacramenti B adminiſtrandi in civitate quidem eſt octava pentecoſtes, in diœceſi vero, cum viſitatur. Cetera quæ ad confirmationis ſacramentum rite decenterque ſuſcipiendum requiruntur, in inſtructione tradentur,

XVI.

De ſacramento euchariſtiæ.

EPISCOPUS diligenter curet, ut in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibuſvis eccleſiis, ubi ſacroſancta euchariſtia cuſtodiri ſolet, vel debet, in majori altari collocetur; niſi neceſſaria, vel gravi de C cauſa aliud ei videatur. Ante ipſam una ſaltem lampas ſemper accenſa colluceat.

De celebr. miſſ. c. ſane cum.

Tabernaculum ligneum, aliave materia conſtans, in quo ſanctiſſima euchariſtia conſervatur, panno ſerico intrinſecus circumveſtitum undique ſit; conopeo etiam decenti, pro eccleſiarum facultate, locique dignitate, contectum, ac bene præterea tutoque clauſum, atque ita quoque aptatum, ut inde ſanctiſſimum ſacramentum commode depromi poſſit.

Duas pyxides unaquæque parochialis eccleſia ſaltem habeat: alteram forma majori ad uſum ſacræ communionis populo in eccleſia miniſtrandæ & aſſervandæ, alteram minori, qua ſanctiſſimum ſacramentum ad infirmos deferatur. D Utraque pyxis velo ſerico vel conopeo contegatur. Intra pyxidem vero corporale adaptatum perpetuo ponatur.

Quinque ſaltem particulæ ſemper conſerventur, quæ octavo quoque die renovabuntur.

Inſtituatur confraternitas corporis domini iis in locis ubi non eſt: confratribus regulas ſervandas epiſcopus tradet: quorum præcipuum munus erit, ut quoties ſacroſanctum

Ibid. §. quam in.

Chriſti corpus ad infirmos, vel in proceſſionibus deferendum erit, ipſorum aliqui numquam deſint, qui præter alios honorifice illud comitentur.

Caveant omnes ſacerdotes, qui ſanctiſſimum E euchariſtiæ ſacramentum adminiſtrant, ne ſacroſanctum domini corpus de patena communicantibus exhibeant, niſi forte pauci ſint: ſed vel calice, vel pyxide contineatur.

Purificatio poſthac in calice conſecrato non præbeatur,

XVII.

De paſchali communione

CURABIT epiſcopus, ut juxta c. omnis utriuſque ſexus, quilibet in paſchatis ſolennitate ſacerdoti proprio, aliive ab ordinario approbato peccata rite confiteatur, & in propria parochia communicet. De pœnit. & remiſſ.

Qui ad communionem accedere volent, nomen & cognomen ſuum, & locum in quo habitant, ſcriptum in ſchedula præbebunt ſacerdoti ad id deputato, ubi ſine ſcandalo & incommodo id præſtari poſſit.

Ne quis curatus aut ſacerdos ad communionem recipiat aliquem extra parochiam ſuam tempore paſchali.

Curati ſingulis diebus feſtis, & dominicis quadrageſimæ, decreta hæc de paſchali communione publicent in majori populi frequentia.

XVIII.

De ſacramento pœnitentiæ.

MUNUS audiendi confeſſiones, cum ſit longe graviſſimum, nemini committi debet, qui doctrina, moribus, ac prudentia idoneus ad id ſuſcipiendum non inveniatur. Doctrina itaque illorum ab examinatoribus, vita a fide dignis teſtibus, epiſcopi cura & juſſu, diligenter explorabitur. De pœnit. d. 6. c. qui vult §. judiciaria.

Ut vero inſcitiam, quæ calamitoſis hiſce temporibus multorum malorum cauſa eſt, facilius propulſent epiſcopi; lectionem caſuum conſcientiæ, ubi id commode fieri poterit, inſtituant: ad quam parochos, ceteroſque ſacramenti pœnitentiæ miniſtros ire procurent: aut ſaltem confeſſariorum conferentiam, quam vocant, fieri curent bis in hebdomada; cui vir doctus & cordatus præſit.

Brevis inſtructio fiat pro confeſſariis a deputatis ab hac ſynodo provinciali, quam ipſorum ſinguli habere teneantur. D

Si quis prævio examine paulò rudior expertus fuerit, non ei facultas concedatur, niſi ad breve tempus ex rationabili cauſa putaverit epiſcopus eſſe concedendam.

Approbati habeant bullam in cœna domini & caſus epiſcopis reſervatos. Ubicumque vicarii perpetui haud ſatis idonei ad audiendas confeſſiones conſtituti ſunt, ingruente paſchate, aliave ſolennitate, qua frequentior confluit populus ad confeſſiones, eo mittantur ſacerdotes, tam ſæculares, quam religioſi ab epiſcopis, capitulorum ſumptibus, quibus unita beneficia fuerint, aut illorum ad quos alia quacumque de cauſa pertinere cognoſcent: & tamen utatur epiſcopus adverſus hujuſmodi vicarios minus idoneos auctoritate ſibi tributa decreto cap. 3. ſeſſ. 6.

Ubi curatus non ſufficit, alii deputentur, quorum nomina toto anni circulo in oſtio ſacriſtiæ leguntur. Ubi vicarii perpetui non ſunt, conſtituantur ad arbitrium epiſcopi.

Pœnitentiarius ad præſcriptum concilii inſtituatur, in cunctis eccleſiis cathedralibus cum unione præbendæ proxime vacaturæ.

Colligantur in unum caſus reſervati a ſingulis epiſcopis in ſuis ſynodis diœceſanis, ut ex omnibus certus numerus ſeligatur eorum

rum qui per concilium provinciale reſervandi A
ſunt.

ANNO CHRISTI 1594.

XIX.

De ſacramento ordinis.

QUÆCUMQUE a ſacris canonibus, [a] maxime a ſacroſancta ſynodo [b] Tridentina conſtituta ſunt, in conferendis ordinibus inviolabiliter ab epiſcopo obſerventur.

Nemo ad titulum patrimonii ordinetur, qui revera patrimonium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens non habuerit, quique alicui ecB cleſiæ non adſcribatur, quod epiſcopi diligentiſſime obſervent. Qui beneficia obtinent, ſui beneficii congruentes ordines ſuſcipere cogantur intra tempus a jure præſcriptum: ordinati vero per ſeipſos propria munera exerceant.

Qui non eſt in ſacris conſtitutus, non utatur dalmaticis, ceteriſve ordinum ſacrorum inſignibus.

Quotieſcumque ordinatio [c] de more publice celebranda erit, edictum antea promulgetur, affigaturque in valvis eccleſiarum, in quo omnes recenſeantur qui ab ordinum ſuſceptione procul arcentur. In hoc præterea edicto ſequentia documenta contineantur. C

Quiſquis tonſurandus eſt, ad examen veſtitu clericali indutus accedat: id quod multo magis de ceteris intelligitur. Ordinandi, feria quarta, & ſexta ejus hebdomadæ, qua ordinatio habenda eſt, ad aulam palatii epiſcopalis hora pomeridiana pro examine conveniant.

Promovendi etiam ad minores ordines, præter literas dimiſſorias, teſtimonium afferant de vita & moribus ab ordinario ſuo, tum etiam a parocho loci ubi habitant, & a ludimagiſtro, cujus ſcholas frequentant.

Quicumque alicui majorum ordinum adD ſcribendus eſt, hæc teſtata faciat; ſcilicet, ſe ætatis eſſe legitimæ, beneficium ſufficiens, vel patrimonium, quoties pro neceſſitate vel utilitate eccleſiæ promovebitur, pacifice poſſidere; quorum omnium publica inſtrumenta in medium proferet ab examinatoribus diligenter exploranda. Hæc præterea teſtata faciet; ſe ex præſcripta formula denuntiationes in eccleſia parochiali, tum etiam in illa in cujus finibus poſtremo domicilium habuit, per menſem antea publice die feſto inter miſſarum ſolennia fieri curaſſe.

Qui alienæ eſt diœceſis, hæc afferat, literas dimiſſorias, teſtimonium de ſtatis denuntiationibus, de natalibus, vel diſpenſatione; teſtiE monium de ordine priore legitime ſuſcepto, & functionibus in eo præſtitis; diſpenſationem ſuper interſtitio, ſi illud omiſit; teſtimonium de vita & honeſtate.

Regularis hæc teſtata faciet, ſe legitimæ eſſe ætatis, in religione cum laude verſatum eſſe, loco tituli emiſſam regulæ profeſſionem, & rite ad priorem ordinem promotum fuiſſe.

XX.

De ſacramento matrimonii.

IN contrahendis matrimoniis eæ tum cautiones, tum ſolennitates adhibeantur, quas præſcribit Tridentina ſynodus.

Sacerdos facultatem non habens ab ordina- Seſſ. 20. c. 3. rio, vel proprio contrahentium parocho, ſi & ſeq. matrimonio intereſſe, contrahenteſque conjungere attentaverit, graviter puniatur; & quidquid attentatum fuerit, irritum declaretur.

Parochus ſciat ſe non rite munere ſuo perfuncturum, ſi quæ ſequuntur obſervare neglexerit: parochi eorum qui vagantur, & certas ſedes non habent, matrimoniis non interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, licentiam id faciendi obtinuerint, quemadmodum ſalubriter cavetur decreto c. 7. ſeſſ. 24. de reform. matrimonii.

Matrimonium poſthac non domi, ſed in loco ſacro celebretur: benedictio inſuper ſponſorum in miſſa perficiatur: ſecundæ nuptiæ non benedicantur.

Sponſos antequam contrahant, vel triduo ante matrimonii conſummationem, hortentur parochi, ut diligenter peccata ſua confiteantur, & ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum pie ſuſcipiant.

XXI.

De ſacramento extremæ unctionis.

CAVEAT parochus, ne in adminiſtranda extrema unctione negligentiam, ullamve moræ culpam contrahat: alioquin ſi ad illius adminiſtrationem accerſitus ire neglexerit, tum rationem Deo reddet, tum graviter ab epiſcopo pœna plectetur.

Parochus extremæ unctionis ſacramentum ſicut his miniſtrare debet, adultis ſcilicet periculoſe ægrotantibus, propeque moribundis: ita iſtis ne miniſtret, nempe pueris rationis uſu carentibus ad judicium parochi, mulieribus in partu laborantibus, & jis qui ultimo ſupplicio mox afficiendi ſunt.

Curabit parochus, ut ſacræ unctionis oleum honorifice debitaque reverentia geſtet, cruce præeunte, ut moris eſt.

Quod concilio Agathenſi cautum eſt, id unuſquiſque parochus præſtare curet, ut miſſæ ſacrificio peracto, ſi quos in parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atque adeo quotidie, ſi fieri poteſt inviſat, eiſdemque præſtet quæ ſunt parochialis ſolicitudinis officia.

XXII.

De miſſæ ſacrificio.

MISSÆ ſacrificium ſalutare, quod a domino Jeſu Chriſto inſtitutum eſt, ea dignitate tractare par eſt, qua tantum myſterium decet. Quapropter ut rite celebretur, audiaturque miſſa, hæc quæ ſequuntur diligenter obſervari ſynodus mandat.

Congregationem pro cærimoniis & ritibus miſſæ erigant epiſcopi in ſua quique eccleſia; in qua ſemel in hebdomada diligenter de cunctis ad miſſam & cetera divina officia ſpectan-

tibus

ANNO CHRISTI 1594.

tibus ediſſeratur, & ad rationem & uſum receptum a ſancta Romana eccleſia cuncta examinentur, & receptæ cærimoniæ probentur.

Capitula magiſtrum cærimoniarum inſtituant, qui probetur ab epiſcopo, quique accurate a congregatione probata non modo ediſcat, verum ceteros etiam edoceat.

De celebr. miſſ. c. quidam laicorum.

In celebrandis miſſis hæc obſervabuntur. Miſſa uniuſcujuſque diei propria, quoad fieri poteſt, celebretur. Si quæ miſſa votiva cantanda ſit, ante vel poſt miſſam officio conformem, canatur.

Quoniam vero pleroſque audivimus ad libitum collectas multiplicare, idcirco non plures ſeptem, vel ad ſummum novem dicantur. In miſſæ fine non aliud euangelium, quam conſuetum ſancti Joannis dicatur; niſi in quadrageſima, diebuſque dominicis anni, & quatuor temporibus currens euangelium legendum ſit.

In cathedralibus & collegiatis eccleſiis, ubi certus eſt miſſarum numerus, hic ordo ſervetur, ut pro populi commoditate, qui ſæpe miſſis carere cogitur, non ſimul miſſæ omnes celebrentur, ſed ex intervallo, ita ut ſingulis horis miſſæ poſſint audiri.

Fiat tabula per præcentorem, in qua miſſæ ordine ſuo diſponantur.

Laicus, ſi fieri poteſt, nullo modo miniſtret altari: clericus vero diligenter inſtruatur circa miniſterium ſuum.

a Concil. Trid. ſeſſ. 23 c. 16. §. nullus de conſecr. d. 5. c. non oportet.

Non admittatur ſacerdos alterius diœceſis ad celebrandam miſſam, & alia divina officia, qui non habeat [a] literas dimiſſorias.

b De conſec. c. omnes &c. miſſas.

Ab omnibus diœceſanis audiatur integra [b] miſſa diebus dominicis & feſtis.

XXIII.

De miſſarum reductione.

c Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. cum catholica §. curent & §. contingit.

SALUBERRIMO concilii Tridentini [c] decreto inhærentes, quo piis teſtantium voluntatibus conſulitur, ſimulque incommodo, quod ex eleemoſynarum tenuitate oritur, remedium affertur; hæc circa miſſarum reductionem ſancimus. Si legatum de cetero eccleſiæ relinquatur, aut ſi capella recens erigenda ſit cum onere unius miſſæ diebus ſingulis per annum celebrandæ, is reditus conſtituatur, ex quo decenter ac commode ſacerdos onus ſubiens vivere poſſit: quantus vero eſſe debeat, epiſcoporum arbitrio cenſeatur. Porro ad iſtius reditus annui rationem ceteros qui pro varietate onerum conſtituuntur ſive ex teſtatorum voluntate, ſive ex fundatione dotationeque alicujus capellæ, expendi in futurum volumus.

Quod vero in futurum proſpeximus, ad præteritum quoque extendi debere declaramus: decernentes, miſſas, pro quibus pia quædam legata relicta ſunt, ſi plures fuerint, quam juxta ſupputationem factam annui reditus quantitas ferat, ad pauciores reducendas eſſe ex præcepto concilii Tridentini. Qua reductione facta, anniverſarium ſingulis annis pro iis celebrabitur, qui eccleſia pauca illa legaverunt.

Omnes vero ac ſingulos, qui miſſas votivas celebrare faciunt, hortamur, ut ſacerdotibus eas celebrantibus tantum eleemoſynæ nomine impendant, quantum pro victu decenti & honeſto illius diei ſufficiat. Æquum etenim eſt, ut juxta apoſtoli ſententiam, qui altari ſervit, de altari vivat.

ANNO CHRISTI 1594.

XXIV.

De miſſæ ſupellectile.

ALTARE habeat hæc quæ ſequuntur; altare portatile conſecratum, niſi altare ipſum totum conſecratum eſſe conſtiterit: candelabra duo: crucem in medio ex aliqua decenti materia: pallium ante altare ejus coloris quem dies requirit: tabellam orationum ſecretarum; & mappulam decentem ad manus tergendas,

d De con d. 1. c. ut vaſa. c. ut calix

Calices ad miſſæ ſacrificium non adhibeantur, niſi argentei [d] ab interiore parte inaurati. Sint vero his omnibus inſtructi: purificatorio decenti & albo (eccleſiæ etenim ſingulæ juſſu noſtro certum purificatoriorum numerum, qui cunctis miſſis ſufficiat, confici curabunt) in cujus medio crux parva picta ſit; patena inaurata ad dignoſcendas particulas commodiore; velo decenti ejus coloris, qui miſſæ officio conveniat; quodque totum calicem tegat.

Charta præterea, in qua Gloria, Credo, & verba conſecrationis continentur.

Urcei, qui miſſæ deſerviunt, poſthac vitrei erunt, non ſtannei.

Prohibemus facularum, ſeu candelarum minutiorum uſum. Dum ſacroſanctum Chriſti corpus elevandum erit, grandior [e] fax accendatur, pulſeturque campanula, quæ ad altaria ſingula poſita ſit.

e De celeb miſſ. c. ſan cum.

XXV.

De reliquiis & veneratione ſanctorum.

ETSI ſanctorum reliquias, quæ organa fuerunt Spiritus ſancti, eccleſia catholica ubique pia veneratione ac honore proſequendas præcipit; nobis tamen id magis magiſque cordi eſſe debet, qui in his locis degimus, circa quæ hæreticorum nequitiam in ſanctos eorumque corpora nefarie graſſari comperimus. Idcirco illud ante omnia præcipiendum cenſuimus, ne ſuperſtitioni, aut falſæ credulitati anſa præbeatur, ut nullo pacto novæ reliquiæ [f] invehantur, invectæve honore aliquo afficiantur, niſi recognoſcente & approbante epiſcopo: qui ſimul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium theologis, aliiſque piis viris, ea faciat, quæ veritati ac pietati conſentanea judicaverit.

f Concil. Trid. ſeſſ. c. 2. per to

Unaquæque eccleſia inventarium habeat ſacrarum reliquiarum, in quo annotentur atteſtationes cujuſvis generis, unde probetur veritas ipſarum reliquiarum & certitudo.

Curabit epiſcopus librum confici & conſervari in archivio epiſcopali, in quo diligenter deſcribantur reliquiæ totius diœceſis cum publicis & privatis monimentis & atteſtationibus.

Illæ vero loco decenti, honeſto, atque conſpicuo, non humido, aut ſordido, minuſve decenti, in eccleſia, aut ſacrario cuſtodiantur, ubi nihil aliud ſervari ſoleat: locuſque ipſe ſerico interius ornatus ſit, qui duabus clavibus, & crate ferrea, vel ligneo oſtiolo claudatur, claveſque ipſæ ab epiſcopo deputandis perſonis de clero gravibus ac religioſis tradantur: &

niſi

ANNO CHRISTI 1594.

nisi omnino inops sit ecclesia, lampas ante illarum armarium noctu interdiuque ardeat.

In exponendis reliquiis hæc quæ sequuntur diligenter advertenda erunt.

De reliq. venerat. inctor. c. am ex eo.

Non vulgo, d neque facile nimis frequenterve populo inspiciendæ proponantur, sed diebus dumtaxat solennibus.

Ne alibi quam in altari, aut de superiori loco populo ostendantur.

Caveatur turpis quæstus.

A sacerdote stola, ac pluviali, vel superpellicio pro ecclesiarum & reliquiarum ratione induto cum luminibus exponantur, & recondantur. Idem servandum, cum portantur in processionibus.

Dum exponuntur, candelæ ad minus duæ ardeant.

Ne ad infirmos afferantur, nisi maxima ex causa ab episcopo probanda.

Unusquisque episcopus edictum conficiat, ac promulget, in quo prohibeat, ne quisquam de reliquiis sumere, donare, extrahere, aut donatas recipere audeat sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.

Si rumor incertus de miraculo vel ad reliquias, vel ad imagines sanctorum edito in vulgus prodierit, diligenter rem totam explorabit episcopus, ne falsa pro veris irrepant,

XXVI.

De sacris imaginibus.

UT sacræ imagines qua decet religione exprimantur, id in primis cavendum est, ne pictores, sculptoresve illas effingant, nisi ad regularum normam, quæ hoc loco breviter subjiciuntur, ostenso prius exemplari episcopo, vel ejus officiali.

Concil. Trid. sess. 25. tit. 5. omnis.

Imagines nihil turpe, e nihil profanum, nihil indecorum, quodve risum moveat, aut intuentium oculos offendat, repræsentent.

Multo magis cavendum est, ne quidquam falsum, vel apocryphum, superstitiosumve ob oculos ponant.

Ibid. 5. ac ut.

Nullæ imagines in ecclesiis piisve locis sine episcopi, f aut illius vicarii generalis consensu palam exponi permittantur. Hi vero, picturæ, sculpturæve qualitate perspecta, quod sibi congruum visum fuerit, constituent.

Imagines neque humi, neque sordido, aut caliginoso loco, neque sub fenestris, unde pluviæ stillare possint, effingantur.

Si quæ imagines, vel statuæ ab impiis hominibus violatæ, dejectæ, profanatæ, ac demum mutilatæ in hac provincia fuerint, eas episcopi curabunt quamprimum statui pristino restitui.

XXVII.

De ecclesiarum fundatione & structura.

ECclesiæ & capellæ, si quæ de novo extruendæ sint, certior antea reddatur episcopus: qui illarum formam juxta sacrorum canonum sententiam tradet, recentemque structuram auctoritate sua admittet, sine cujus consensu nihil magni momenti in jam extructis destrui, reædificari, innovarive poterit.

De consec. d. 1. c. hic igo. & c. emo eccl.

Proventus templorum fabricis dedicati, ac pro reparandis ornandisque ecclesiis instituti, non temere superflue insumantur, sed de iis ad-

A ministratores episcopo rationem reddere teneantur,

ANNO CHRISTI 1594.

Quoniam vero templa permulta hujus provinciæ reparatione indigere audivimus; idcirco sacrosancti concilii Tridentini decretum iisdem pene verbis hic in medium afferri, simulque diligenter observari decrevimus.

Parochiales ecclesiæ, etiam si sint juris patronatus, cura & studio episcopi cum fructibus & proventibus quibuscumque ad easdem ecclesias quomodocumque pertinentibus reficiantur, & instaurentur: qui si non fuerint sufficientes, omnes patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesiis percipient, aut in illorum defectum parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta episcopi cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices, seu viciniores ecclesias transferantur, cum facultate, tam dictas parochiales, quam alias ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

Conc. Trid. sess. 21. c. 7. § paroch.

Altaria non quacumque in templi parte extrui debent, sed decenti ac commodo loco; ea sane situ, ut aliquid spatii inter ea intersit.

De consec. d. 1. c. eccl.

Ne signum crucis in solo sculptum depictumve inveniatur, imo ubi nunc sit, omnino deleatur, ne pedibus obambulantium proteratur.

l. decernimus l. 1. c. de episc. & cleric.

XXVIII.

De modo versandi in ecclesiis.

CAveant omnes, ne Dei domum ullo modo profanent. Quocirca nullus in ecclesiam canes, accipitres, armave, nisi ad principis custodiam inducat.

De consec. d. 1. c. omnes fideles.

Nullus in ea deambulet, sermonesve, nisi de rebus piis, quocumque tempore, vel negotia inibi tractare audeat.

Ibid. cap. quando autem.

Abusum porro illum, quo mulieres quibusdam festis diebus placentas ac flores ingredientibus non sine scandalo offerre ac præbere solent, justis de causis tollendum omnino decernimus.

Illi quoque reprehensione digni sunt, qui dum missæ sacrum peragitur, ad altare propius accedunt, aut sermocinantur, aut perinde se gerunt, atque si in plateis versarentur.

Ornari præterea ecclesias, præsertim diebus celebrioribus, maxime convenit. Omnis tamen profanatio cavenda erit, quare aulæa & peristromata, quæ obscœnis figuris, ac figmentis poeticis intexta sunt, ad ecclesiarum ornatum nullus adhibeat; neque item pictas imagines & signa, quæ loci sanctitati minime conveniant. Nullæ item eorum qui inter sanctos relati non sunt, præterquam summorum Romanorum pontificum, aut aliorum qui loci qualitati conveniant, effigies appendantur: hæ etenim cuique loco maximo ornamento sunt, atque decori.

Debet ecclesia diligenter custodiri, statis temporibus claudi, seris firmissimis muniri, ne quidquom interdiu vel noctu surripiatur. Ejus sepulturæ diligenter obstruantur: sacella eo nitore atque ornatu splendeant, quem locorum facultas, & impigra æditui cura poterit adhibere.

De custod. euch. cap. statuimus.

Ille cujus fidei supellex commissa est, eam diligenter curet: quod ut accuratius fieri possit, capitulum ei rei virum diligentem ac devotum præficiat.

Cum autem bellorum causa interdum con-

ANNO CHRISTI 1594.

tingat ecclesias parum decenter haberi, dum vel in eis præsidia ponuntur, vel intra ipsarum septa milites excubias agunt; idcirco volumus ab ecclesiarum curatoribus mox ad episcopum referri, si quid ejusmodi factum attentatumve fuisse acceperint. Is vero pro muneris sui ratione curabit ut ecclesiæ in eo quo decet habeantur honore.

XXIX.

De sepulcris.

CONstitutionem sanctæ memoriæ Pii quinti de sepulcris & monumentis diligenter episcopi observent, & observari curent.

Quæ vero in posterum sepulcra construentur, illorum ostia omnino duplici lapide contegantur: in quorum superiori fine licentia episcopi nihil effingatur, ipsaque epitaphia non sine ipsius consensu & approbatione insculpantur.

Nulla prorsus in choro, aut in capella majori sepulcra ædificentur, nulla denique sint prope altaria, minus autem sub ipsis posita, nec vero sub bradellis, imo eorum ostium a bradella tres aut saltem duos cubitos procul distet.

XXX.

De cœmeteriis.

De immun. eccl. c. cum ecclesia.

COEmeteria religiose tractari debent, atque adeo nihil in his profanum agendum est. Sint itaque semper clausa parietibus trium cubitorum altitudinis circumsepta, ne illac animalia pertransire possint.

Arbores nullæ, fruticesve in cœmeteriis serantur: sed jam satæ succidantur, nisi in extremitate areæ forte sitæ sint.

Nemo in cœmeteriis deambulet, ludat, merces exponat, linteamina & reliqua id genus expandat; aut denique quidquam in illis profanum exerceat.

Locus autem aliquis separatus, teguliſque saltem contectus ibi sit, in quo sacrosanctum Christi vexillum conspiciatur, vel etiam sub dio, modo decenti loco collocetur.

XXXI.

De sacristia.

QUamquam pleraque ad sacristiæ cultum in formula de supellectile ecclesiastica tradenda sint, hæc tamen observanda præsenti loco synodus mandat.

De custod. euch cap. relinqui.

Sacrista aut operarius, vel quocumque alio nomine designetur is cui sacristia commissa est, inventarium totius supellectilis conficiat, & episcopo præbeat.

Episcopi sacristias visitantes, omnia paramenta per seipsos videant; & attrita jam, quæque nulli usui esse possunt, iis in frusta dissectis, omnino amoveri curent.

De consecr. d. 1. c. vestimenta.

Loco magis conspicuo sacristiæ sacra imago collocetur, atque etiam altare cruce & candelabris munitum, ad quod celebraturus sacras vestes induat.

Oratorium præterea seorsum construatur, quo sacrum celebraturus sacerdos se recipere, orare, & meditari aliquantum possit; in quo pia crucifixi imago affixa sit, & tabella item earum quæ ante, quæque post missam recitari solent orationum.

Confessionale etiam loco commodiore ponatur pro sacerdotum confessionibus audiendis.

Lavacrum etiam sit ad abluendas manus in pariete excavato, & ad manus tergendas linteum appendatur; idque ne sordibus inquinatum appareat, in singulas saltem hebdomadas mutetur.

In sacristia silentium observetur, nec ullus nisi de rebus necessariis, tum vero voce submissa, in ea loquatur. Sacrista toto tempore quo celebrantur missæ, numquam discedat, nisi alio subrogato.

Caveant sacerdotes, ne se ad altaria sacras vestes induant: se itaque ad missas in sacristia parent. Sacerdoti sese induenti aliquis præsto sit, qui albam, aliasque vestes decore & concinne aptet.

XXXII.

De vita & honestate clericorum.

QUoniam multa a conciliis, tam generalibus, quam provincialibus, & a summis pontificibus de vita & honestate clericorum sancita sunt, experientiaque didicimus a plerisque vel ignorari, vel negligi; idcirco quæ sequuntur, in memoriam reducenda esse censuimus; ab omnibus clericis inviolabiliter observanda, gravi pœna ad ordinariorum arbitrium transgressoribus proposita. Conc. T. sess 22 c.

Quia vero (ut scriptum est) labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore ejus; sunt enim sal terræ: idcirco sacerdotes omnes hos libros penes se habeant, testamentum vetus & novum Latinum editionis vulgatæ, catechismum Romanum, concilium Tridentinum, compendium summæ Navarri, aut alterius, constitutiones synodales proprii episcopi, & provinciales. Libri autem obscœni, inutiles, & vani apud eos nullo pacto reperiantur. d. 37. c. cerd.

Curati vero, præter jam numeratos, alios etiam codices sibi comparabunt, eum præsertim in quo recta administrandorum sacramentorum ratio contineatur, & instructiones a nobis tradendas.

Habitus clericorum sit decens, & honestus, nec nimium elegans, nec sordidus, sed hujusmodi, qui ipsorum vocationi & statui respondeat, totus nigri coloris, non vanus, non effeminatus, non militaris. De vit. & honest. c. clerici

Clerici omnes beneficiati, vel in sacris constituti duas talares vestes gestabunt, vel saltem tunicam usque ad genua demissam sub altero indumento quod talos contingat.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, & quicumque beneficia etiam simplicia obtinent, coronam clericalem gestent ad eam formam, quam ratio uniuscujusque ordinis postulat, quæ octavo quoque die renovetur. Cura sit præcentoris, an id observetur, adnotare. Presbyteris barba a superiore labro ita præcidatur, ut pili in sacrificio missæ Christi domini corpus & sanguinem sumentes non impediant. Ibid.

Obtinentes pensionem aureorum sexaginta teneantur incedere in habitu clericali sub pœnis contentis in bulla Sixti V. Eſt 30. inc cum sacr sanc. d. 34. quorūdam

Non permittantur mulieres, de quibus possit haberi suspicio, clericis cohabitare. Ancillæ dummodo sint provectæ ætatis, quæ scilicet quin-

qua-

ANNO CHRISTI 1594.

quagesimum annum expleverint, nec alias impudice vixerint, obtenta prius licentia in scriptis ab ordinario, concedantur.

Caveant clerici, ne partem domus quam inhabitant, laico habenti uxorem, vel alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, etiamsi sit frater, locent.

Clericos cauponarum aditu & usu omnino interdicimus; nisi in itinere necessitatis causa. Abstineant clerici ab illicita venatione. Choreis, comœdiis, aliisve profanis spectaculis non intersint. Cum musicis numquam obscœna canant. Ludos prohibitos non exerceant, taxillorum videlicet, & pagellarum.

Nullus clericorum etiam forensium laicis dominis inserviat, nisi forte eorum pueros instituat; quod etiam cum dignitate facere curabit.

Clericos procurationem, advocationemque suscipere, nisi in casibus a jure permissis; artem medicam, mercaturam, tabellionatumve exercere penitus prohibemus.

Caveant qui in sortem domini vocati sunt, ne publica vectigalia exigant, neve arrendamenta, quæ vocant, ullo modo conducant, aut alias illicitas negotiationis exerceant.

Presbyteri teneantur singulis saltem dominicis, & festis missam celebrare, curati vero ter in hebdomada. Ceteri vero clerici singulis mensibus sacrosanctum Christi corpus, qua majori possunt devotione sumant. Omnes interim quotidie missam audiant, si poterunt.

Omnes abusus circa missas novas prorsus tollantur: sacerdotes, ut etiam a criminis suspicione absint, domos seligant in parte civitatis honestiore.

XXXIII.

De capitulo & canonicis.

CApitula, quæ statuta non habent, intra sex menses ea conficere teneantur ab episcopo examinanda & probanda. Semel per hebdomadam in loco consueto capitulum congregetur die a canonicis statuendo, qui tamen certus sit, ante vel post missam, ne chori servitium impediatur.

Congregati canonici, oratione præmissa capitulum inchoabunt, quod itidem brevi facta precatione absolvant.

In capitulo contentiosas & clamosas confabulationes evitabunt: de iis quæ ad ecclesiæ cultum, & ad pietatem promovendam spectant, deque bonorum ecclesiasticorum administratione tractabunt.

Secretarius ibi præsto sit de capituli corpore, qui decreta jam facta perscribat. Liber conficiatur illa continens.

Curabit capitulum inventarium confici præbendarum, & quorumcumque beneficiorum, distributionumque quotidianarum; quod in visitatione episcopo exhibebitur, vel a synodo diœcesana.

Administratores teneantur rationem reddere coram capitulo, pœna proposita ad episcopi arbitrium. Rationem quoque anniversariorum, & piorum legatorum reddant episcopo singulis annis; si celebrata illa fuerint, hæc vero si executioni mandata.

Canonicis præcipimus, ut episcopo assistant dum pontificalia exercet; inter quæ locum habet verbi Dei prædicatio. Eosdem hortamur, missarum celebrationem frequentent.

Missas, quas servato ordine vi statutorum singuli celebrare tenentur, nullo modo omittant, nisi ex urgenti aliqua causa.

ANNO CHRISTI 1594.

Quoniam in toto ordine clericali canonicos decet præ ceteris esse conspicuos: idcirco ab ipsis multo potiore jure morum gravitatem, totiusque corporis habitus decentem quamdam speciem synodus deposcit. Curabunt itaque tam in ecclesia, quam extra, virtutum studio ceteris prælucere. Ibid. s. vestitu d. 5. c. in omnib.

Episcopi in ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque proventuum & obventionum tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum, & officiorum separari curent, & in distributiones quotidianas converti: quæ inter dignitates obtinentes, & ceteros divinis interessentes proportionabiliter juxta divisionem ab episcopo, tanquam etiam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividantur: salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum in quibus non residentes, seu non servientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt; non obstantibus exemptionibus, atque aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscumque. Crescenteque non servientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac sacrorum canonum dispositionem. Conc. Trid. sess. 21. c. 3.

Ut omnis simoniacæ labis suspicio tollatur, juxta decretum concilii Tridentini, & bullam Pii quinti, decernimus nihil in posterum dandum, accipiendumve pro quacumque collatione, provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel collegiatæ, beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, seu ad distributiones quotidianas. Quod si alicubi vigeat laudabilis consuetudo, qua admissi aliquid capitulo conferunt in usus pios & ecclesiæ ornamenta erogandum: volumus eam ab episcopo diligenter examinari; qui aliquem deputabit, cui incumbet de acceptis ab admisso coram episcopo rationem reddere, an juxta concilii & pontificum decreta expensa sint. Est 106. incip. darum nimis.

Curabit capitulum certum paramentorum numerum confici ad episcopi arbitrium, quæ non solum beneficiatis, sed etiam adventantibus exteris pro celebrandis missis usui esse possint. Volumus autem non solum de indumentis sacerdotalibus celebrandæ missæ necessariis provideri, verum etiam de libris & calicibus ceterisque ejusmodi.

Omnes & singuli, tam dignitates, quam canonici, ceterique ecclesiæ ministri, ea quæ in suis constitutionibus, aliorumve officiorum institutione in officiis divinis attribuuntur, accurate exerceant, eaque curent episcopi ab omnibus servari.

Quod si neque a primæva institutione, neque a propriis constitutionibus quæ probatæ sint, proprium officium illis attributum fuerit; aut quod sit, non facile constet: episcopi duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab ipsis, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum juxta sacrorum canonum sententiam pro ratione loci magis expedire videbunt.

ANNO CHRISTI 1594.

XXXIV.

De horis canonicis.

HOras canonicas omni diligentia ac pietate Deo perſolvi oportet : quod ſummi pontifices ſemper curarunt, præſertim Leo X. in concilio Lateranenſi, & Pius V. [a] Quorum ſanctiones adverſus eos editas qui illis intereſſe negligunt, curent epiſcopi ad unguem obſervari.

a) Eſt 133. in cip. ex praxi.

Chori diſciplinæ tum præcentor, tum alii punctatores præfecti ſint, qui omnes diligenter munere ſuo fungi curabunt.

Punctatores duo eligantur, qui annis ſingulis mutentur ; quique juramentum præſtent in capitulo ſe fideliter quæ ſui muneris ſunt adnotaturos, ac rurſus in manibus vicariorum, antequam officium exerceant, ſub pœnis arbitrio epiſcopi infligendis.

Ambo punctatores libros conficiant eorum qui non interſunt, & ſingulis hebdomadis libros punctuationum inter ſe conferrant. Omnibus horis choro interſint, vel ſaltem eorum alter, nec poſſint alterum ſubſtituere.

Punctatores ſtudioſe, ac ſine perſonarum acceptione, ſingulorum errores adnotabunt, quibus ob laborem ac ſtudium annuum quoddam ſtipendium decernatur.

Nullus canonicus, nec beneficiatus, neque alius clericus inter canendum dormiat, nugetur, literas aut libros legat, officium privatim recitet, per chorum vagetur, indecore ſedeat, quidquamve faciat, aut loquatur, quod chori diſciplinam & pſallentium attentionem perturbet.

De celebr. miſſa. c. dolentes ſ hæc igitur.

Clerici in prima tonſura, aut in minoribus conſtituti, habentes penſionem ſuper beneficio, recitent horas beatæ Mariæ virginis juxta bullam Pii quinti.

Divina officia ex ordine Kalendarii & eccleſiæ inſtituto celebrentur, nec ea ratio ſine juſta cauſa mutetur. Quamobrem a magiſtro chori edatur tabella, qua ſingulorum dierum officii ratio præſcribatur.

Omnes qui horis canonicis interſunt, pſalmos clare ac diſtincte pronuntient, omnem ſtrepitum ac mentis evagationem fugientes.

XXXV.

De cantu eccleſiaſtico.

MUſices numeros ad pietatis ſenſum permovendum ſalubriter adhibet eccleſia. Quapropter ejus ſtudium in cunctis eccleſiis non ſolum permittimus, verum etiam in dies augeſcere optamus. Ea tamen obſervatio habenda erit, ut non ad modulos profanarum cantionum, tum pſalmi, tum cetera eccleſiaſtica occinantur.

Decr. uni. de obſer. & evit. ſeſſ. 22.

Quod ſi carmina quædam vernacula lingua in natali domini permittenda ſint in eccleſia concini; ea primum ab epiſcopo legantur, ac examinentur, nec niſi probata & cum ſubſcriptione canantur.

XXXVI.

De beneficiorum collatione.

QUæcumque ſancita ſunt a concilio Tridentino & bulla Pii quinti, in beneficiorum collationibus diligenter volumus cuſtodiri. Ne autem cui beneficium qualecumque prius ab epiſcopis, ſeu inferioribus collatoribus conferatur, quam ſancte juraverit, ut in ſequenti preſcripta formula.

Sess. 7. c. & seſſ. 22 7. & seſſ. c. 16.

Ego N. tibi reverendiſſimo domino promitto, ſpondeo, ac juro fidelitatem & obedientiam juxta formam ſacrorum canonum, meque jura & libertates eccleſiæ conſervaturum : bona & res eccleſiaſticas non alienaturum, quin potius alienata recuperaturum : nihilque pro hac eccleſia adipiſcenda illicite, aut ſimoniace per me, vel per alios dediſſe, aliamve illicitam pactionem interveniſſe : ſic me Deus adjuvet &c.

Si vero beneficium curatum ſit hæc præterea addat.

Juro præterea, me non ſolum mandata veſtra ſervaturum, ſed ut alii ſervent diligenter curaturum : eccleſiæ meæ, animabuſque mihi commiſſis ſedulo operam daturum perſonaliter reſidendo. Sic me Deus adjuvet &c.

Eccleſiæ parochiales nonniſi prævio examine in concurſu, juxta decretum concilii Tridentini, & ſanctiones apoſtolicas, conferantur.

XXXVII.

De beneficiorum incompatibilitate.

NEmo audeat plura beneficia incomptabilia tenere. Quod ſi diſpenſationem ſe obtinuiſſe aliquis dicat, eam oſtendere intra duorum menſium ſpatium poſt hujus concilii publicationem comppellatur.

Conc. Tri ſeſſ. 7. c. ibid. c. 5.

Juxta decreti concilii Tridentini tenorem unum tantum beneficium eccleſiaſticum conferatur ſingulis. Quod quidem ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferre.

Decrevit ſacrum Tridentinum concilium, ut ordinarii locorum quoſcumque plura curata, aut alia incompatibilia obtinentes, diſpenſationes ſuas exhibere compellerent, atque per idoneorum vicariorum deputationes & congruæ portionis aſſignationem providerent, ne animarum cura negligeretur, neve beneficia ipſa debito defraudarentur obſequio. Hoc tam ſalutare decretum ordinarii diligenter exequantur, neque committant ſuas hac in re partes ullo modo deſiderari.

XXXVIII.

De confidentia.

DEploranda ſane omnibus eſſet miſerabilis horum temporum atque locorum conditio, quibus, timore Dei, ac ſacrarum conſtitutionum placitis poſthabitis, eo cæcitatis devenerunt homines, ut dummodo marſupium repleant, animas perdere nequaquam curent ; ac propterea hereditate poſſidere ſantuarium Dei, & beneficiorum eccleſiaſticorum pactiones, licita-

ANNO CHRISTI 1594

tationeſque publice exercere non erubeſcant: & qui conjugati ac omnino laici ſunt, poſitis execrabilibus illis ac perditiſſimis hominibus, quos *Cuſtodi nos* appellant, beneficiorum tam ſæcularium, quam regularium, etiam parochialium fructus ſibi uſurpent, in grave eccleſiæ Dei ſcandalum, divini cultus diminutionem, & animarum perniciem. Quamobrem nos tanto malo, quoad ejus fieri poteſt, obviare cupientes, ſanctiones Pii quarti & quinti, ſuper confidentia ſimoniaca emanatas, in memoriam & uſum revocantes; omnes qui ad hanc diem beneficia præfata confidentialiter obtinent, quique illorum fructus quovis modo illicite percipiunt, cenſuras dictorum pontificum incurriſſe declaramus: titulos beneficiorum prædictorum, & aliorum quorumcumque nullos & irritos, ipſoſque ad alia etiam obtinenda inhabiles eſſe ſignificamus: fructus non feciſſe ſuos, ad illorumque reſtitutionem in utroque foro ſub interminatione anathematis teneri, notum facimus; tenores dictarum conſtitutionum pro expreſſis haberi volentes, atque contra hujuſmodi delinquentes via juris inquiri atque procedi a judicibus eccleſiaſticis omni meliori modo mandantes. Prædictaſque bullas, ne quis ignorantiam obtendere poſſit, a parochis noſtræ provinciæ ſingulis diebus dominicis infra miſſarum ſolennia publicari & promulgari omnino præcipimus.

In bulla 109 incip. Rom. In bulla 87. intolerabilis.

XXXIX.

De reſidentia.

Sess. ii. c. 1. & sess 23. c. 1

DEcretum concilii Tridentini quo cuncti paſtores animarum in propria eccleſia reſidere jubentur, rite atque exacte cuſtodiri volumus: id quod tam de epiſcopis, quam de ceteris beneficia obtinentibus, quibus cura immineat animarum, intelligatur. Quibus vero cura animarum demandata eſt, præcipimus, ne tridui ſpatio longius abſint a parœcia, quos etiam ab ordinario facultatem obtinere volumus, cauſa abſentiæ expoſita, ſubrogato interim altero, qui vices ipſorum gerat.

Ibid. § eadem omnino.

XL.

De jure patronatus.

SÆva habendi cupiditas, quæ tam multos noſtris temporibus tranſverſos agit, in cauſa eſt, ut ii aliena, quacumque demum ratione poſſunt, furripiant; & quod maxime deteſtandum eſt, divino cultui jampridem dicata bona uſurpent. Id quod non modo per vim fieri contingit, ſed etiam per fraudem, dum ſibi jus nominandi atque præſentandi competere mentiuntur. Cui malo ut occurratur, decretum Tridentini concilii c. 9. ſeſſ. 25. ſumma vigilantia & diligentia ſtudeant ordinarii obſervare: non aliter præſentationes admittendo, quam ſi titulus juris patronatus ſit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis juris requiſitis oſtendatur, ſive etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliaſve ſecundum juris diſpoſitionem. In iis vero perſonis, ſeu communitatibus, vel univerſitatibus, in quibus id jus plerumque ex uſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur nec immemorabilis temporis ptobatio aliter eis ſuffragetur, quam ſi præter reliqua ad eam neceſſaria, præſentationes, etiam continuatæ, non minori ſaltem, quam quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitæ ſint, authenticis ſcripturis probentur.

ANNO CHRISTI 1594

XLI.

De decimis.

DEcretum concilii Tridentini contra eos, qui decimas ſubtrahunt, vel alias illarum ſolutionem impediunt, diligentiſſime obſervetur. Et quicumque variis artibus decimas eccleſiis obvenientes ſubtrahunt, aut qui ab aliis ſolvendas temere occupant, & in rem ſuam convertunt, excommunicentur: nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur.

Sess. 25. c. 12

Quoniam vero, creſcente in dies avaritiæ morbo, plerique abuſus circa decimarum ſolutionem irrepſerunt: idcirco epiſcopi fraudes, quibus laici in hac provincia clericis imponere nituntur, caute prudenterque dignoſcant, detectaſque reprobandas & omnino tollendas curabunt.

XLII.

De officio parochi.

PArochus, qui in dominici gregis cuſtodia ſecundum poſt epiſcopum vigilantiæ locum tenere debet, non temere, non præcipitanter conſtituendus eſt; ſed iis ſervatis quæ ſupra de collatione beneficiorum decreta ſunt, quo ipſius tam probitas, tum doctrina inquiratur.

Præfectus jam animarum curæ, juxta ſacrorum canonum inſtituta, in id totus incumbat, ut nihil in ſe ejus ſolicitudinis ac laboris deſiderari permittat, quem hominum gubernatio poſtulare videtur.

De ætat. & qual. c. in decorum & c. cum ſit at.

Ante omnia autem curet parochus, ut vitæ ſit irreprehenſibilis, neve ullam ſuis ſubditis offenſionem præbeat.

Catechiſmum Romanum ſedulo præ manibus habeat, cujus ope tum ſacramentorum rite adminiſtrandorum rationem perſpectam habeat, tum ad conciones habendas ſana doctrina imbui poſſit, quam populo ſibi credito poſtea propinet.

Omnes vero inſtructiones ex noſtri concilii præſcripto conficiendas, tum ſciant optime, tum etiam diligenter obſervent parochi.

Illud vero munus, quod præcipuum, & curandis animabus plane neceſſarium eſſe conſtat ut cunctorum ſubditorum exacta ac diligens deſcriptio fiat a parochis, quamprimum obiti volumus. Hic enim, quem vocant, ſtatus animarum uſque adeo cognitu neceſſarius eſt, ut eo prætermiſſo, nec parochus, nec epiſcopus munere ſuo rite fungi poſſint. Scriptum eſt enim: Diligenter agnoſce vultum pecoris tui. Quaproprer curabunt parochi, ut omnium familiarum ac perſonarum numerum & qualitatem libro ad hoc peculiari deputato quam diligentiſſime deſcribant.

Quilibet parochus quatuor libros conficiat baptizatorum ſcilicet, confirmatorum, matrimoniorum, & mortuorum: in quorum primo baptizati deſcribantur juxta formulam per nos tradendam.

ANNO CHRISTI 1594.

Parochus dum pronum facit, dies festos fideliter annunciet, populumque de iis quæ ad ipsius salutem pertinent, ea qua decet gravitate ac pietate commoneat: futiles & quæ risum sæpe movent narrationes devitet: ita jura sua tueatur, ut nullam cupiditatis aut avaritiæ suspicionem in auditoribus pariat.

Observet parochus, ne in administrandis sacramentis ullam negligentiam committat, erroremve ex insciția proficiscentem. Ægrotos maxime cordi habeat, inopes vero ita curet, ut non modo eorum calamitatem consolatoriis verbis & pastoralibus obsequiis leniat, verum etiam subsidio & eleemosyna, vel de suo vel sua opera conquisita sublevet.

Abusus, pravas consuetudines, superstitiones; morum, ac fidei (quod absit) suborientes novitates vigilantia sua tollere curet. De quibus omnibus, ut præsentius malo remedium afferatur, quam celerrime ad episcopum referat; alioquin negligentiæ se pœnas gravissimas daturum intelligat.

Quoniam vero nonnullis capitulis in universum, non certæ personæ animarum cura annexa est, idcirco ab illis virum idoneum ordinariis præsentari decernimus. Quod si in hoc segniter se capitula gesserint, episcopi fructuum portionem etiam pinguem alicui a se probato assignent.

Sess. 21. c. 5. Episcopi tanquam sedis apostolicæ delegati, sine tamen obtinentium præjudicio, ex concilii Tridentini facultate uniones faciant quarumcumque ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum.

Ad statum ecclesiarum ex dignitate conservandum sacrum concilium Tridentinum magna cum ratione statuit, ut episcopi etiam tanquam sedis apostolicæ delegati possent juxta formam juris sine obtinentium præjudicio facere uniones perpetuas, quarumcumque ecclesiarum parochialium & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, & in aliis casibus a jure permissis. Itaque episcopi, ubi opportunum fuerit, ea facultate diligenter utantur.

Ubi vero ob locorum distantiam parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta & divina officia audienda accedere non possunt; novæ parochiæ constituantur, juxta Alexandri tertii sanctionem, & Tridentini concilii decretum.

c. ad audientiam de eccles. ædific.

Studiose vero parochus sit solicitus de pauperibus suæ parochiæ, præsertim puellis nubilibus, viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis utraque miserieordia indigentibus, quibus & ipse opituletur, & alios hortatu suo ad id officium invitet. Præcipue de iis episcopum certiorem faciat, ut qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam præstet.

XLIII.

De festorum dierum cultu.

DIES festi, qui ad celebrandas Dei laudes, sanctorumque memoriam pie colendam salubriter instituti sunt, curandum est diligenter, ut sancte ab omnibus observentur, & ne iis ipsis homines ad majora perpetranda scelera abutantur.

Prohibemus igitur, ne diebus dominicis, atque aliis festis, qui vel ecclesiæ præcepto, vel loci consuetudine colendi sunt, aliquid operis servilis fiat; nihil emi, vendive possit, nisi quod ægrotis, aut illius diei victui necessarium sit. Cibi vero ita veneant, ut ipsorum occasione officinæ nullo modo apertæ sint, præter illarum ostiolum.

Res porro necessariæ, nec ante ecclesiæ fores, nec in cœmeteriis vendantur. Mercatus, emporia, nundinæve ne uspiam fiant, sed quæ festo die fieri consueverint, in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur, ubi fieri potest.

Nemo diebus festis quocumque ludo ludat, dum celebrantur divina officia; quo etiam tempore nemo cauponas adeat: comessationes, ebrietates, choreæ, & spectacula, omnisque alia dierum festorum profanatio cessabunt.

Doceant parochi, ceterique verbi Dei præcones, diebus festis Dei cultui dedicatis, divinis officiis, concionibusque audiendis, ceterisque id genus piis operibus vacandum esse, nec missam a quocumque haud legitime impedito sine gravi flagitio prætermitti posse.

De consc. d. 1. c. n fas.

Si ingruente aliqua necessitate servile quid fieri diebus festis oporteat, consulatur episcopus, vel ejus vicarius: qui, re diligenter inspecta, quod congruum fuerit decernant.

De fer. c. cet.

XLIV.

De quadragesimæ, & sacrorum jejuniorum observantia.

DEO quidem semper serviendum est, nec ullum tempus est futurum, in quo creatori nostro servitutis debitæ cultum non exhibeamus. Verum quadragesimæ diebus cuncti fideles studiosius rebus divinis vacare debent, cum & Dei sermo crebrior habetur, & jejunium ac ciborum salutaris abstinentia indicitur. Quare ut commodius quisque atque religiosius sanctos quagragesimæ dies exigere possit, hæc de illa sancienda censuimus.

De conse d. 5. c. qu

Edictum aliquot ante diebus ab episcopis promulgetur, quo vetitorum ciborum norma præscribitur.

Medicos omnes episcopi aliquot ante diebus accersant, eosque diligenter moneant, ne propriæ salutis immemores nimia facilitate cujuspiam male affectam valetudinem affirment; iis indulgentes qui fingunt laborem in præcepto. Cetera minutiora ad ciborum venditores pertinentia late in edicto explicentur.

Ibid. c. c traria.

Parochi & concionatores in dominica quinquagesimæ, & feria quarta cinerum populo demonstrent, neminem absque legitima causa jejunium violare posse absque lethali crimine, simulque jejunii modo ac conditionibus enucleatis, plerosque ab errore liberent, qui putant illud non violari, si hora definita præveniatur, aut etiamsi bis more consueto comedatur, aut ciborum delectus negligatur.

Omnes ac singulos hortamur, ut quoad fieri potest, audiendo verbo Dei frequentes astent,

Canonicos vero interesse concioni omnino volumus, quæ in ipsorum ecclesia habetur, nisi legitime impediantur.

De con c. facerd

ANNO CHRISTI 1594.

XLV.

De oratione quadraginta horarum.

QUADRAGINTA horarum oratio religiose instituta, ut cum salutari animarum fructu retineatur, hæc etiam constituimus atque decernimus.

Fiat in conspectu sanctissimi sacramenti, quod e tabernaculo expositum in majori, aliove altari, si ita expedierit, palam collocetur. Id ut cum dignitate agatur, altaris vel capellæ, ubi exponetur, ornatus sit valde decens ac religiosus.

Cereorum numerus in altari accensorum ejusmodi sit, qui & multitudine & recta dispositione cum Christi præsentiam exornet, tum intuentium oculos ad pietatem alliciat. Sex ad minimum cerei, & lampades duodecim, ac binæ faces grandiores, durante precatione, ardeant.

Dum Christi corpus in altari propositum est, clerici duo superpellicio induti, capite aperto, ad altare semper assistant.

Qua hora frequens est ad orationem concursus, sermo, isque brevis, & ad piæ meditationis studium inflammandum appositè accommodatus habeatur.

Ubi fieri potest, cum hæc oratio celebratur, feminæ a maribus separatæ tabulato aut tela saltem interjecta, precationi vacent, & alias tumultuantes sedare curent.

Nocte appetente nulli mulieri liberum sit in ecclesia manere.

Absque episcopi licentia non fiat quadraginta horarum precatio.

XLVI.

De processionibus.

PROCESSIONES, publicas præsertim, rite ac diligenter, ut cetera omnia ad Dei cultum instituta, fieri necesse est. Ne itaque illarum solennitas minuatur, omnes clericos, tam sæculares, quam regulares fratres & monachos cujusvis ordinis ad easdem publicas vocatos accedere compellant episcopi; iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo degunt.

Conc. Trid. sess. 25. c. 13. ibid.

Clericis quibuscumque, pœna excommunicationis proposita, interdicimus, ne processiones quascumque publicas ipsi in civitatibus aut oppidis obeant absque facultate in scriptis ab episcopo impetrata.

Constituat episcopus certos homines, qui clerum ad supplicationes prodeuntem dirigant, eumque aliquando, cum opus est, subsistere moneant; tum etiam qui populum promiscuum, vel sodalitates ordine incedentes moneant, corrigantque.

Controversias omnes de præcedentia tum inter ecclesiasticas personas tam sæculares, quam regulares, tum inter confraternitates plerumque orientes, vel cum publicæ supplicationes decernuntur, vel cum alicujus defuncti corpus humandum est, episcopus, amota omni appellatione, componat.

Sicuti religionis insigne quoddam specimen edunt, qui dum corporis Christi processio fit, vias & parietes, quibus possunt, ornamentis vestiunt: ita reprehensione sunt digni, qui picturis parum decoris & aliis fœdis spectaculis tum diem festum violant, tum intuentium oculos offendunt. Nihil itaque ejusmodi in posterum videatur.

ANNO CHRISTI 1594.

XLVII.

De funeribus & exequiis.

CHRISTIANORUM funus curare piis precibus adhibitis, ac solenni quodam ritu defunctorum corpora efferre, tum prisca ecclesiæ consuetudo superstites admonet, tum futuræ resurrectionis spes certissima præcipit. Exequiarum itaque honor fidelibus pie ac religiose impendatur.

Ante Solis ortum, & post Solis occasum mortuum & efferri, & ad sepulturam recipi prohibemus.

Miserabiles personæ quibus mortuis aut nihil supereſt, aut ita parum, ut sua impensa humari non possint, a parocho sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Cum mortuus efferendus erit, cujusvis ecclesiæ clerus, qui vocabitur, confraternitas etiam in unam ecclesiam conveniant: unde omnes prodeuntes, binique psalmos canentes, mortuum ab ejus ædibus comitentur.

Candelæ ac cerei & intorticia, quæ circum cadaver accenduntur, heredum impensa, ita Deo oblata esse intelligantur, ut ei ecclesiæ in qua corpus humandum erit, mox addita sint. Loci tamen pia ac laudabilis consuetudo ubique servetur.

Ordinarii, ubi sese obtulerit occasio, ne prætermittant exequi decretum concilii Tridentini, quo cavetur, ut quibuscumque in locis jam ante annos quadraginta, quarta quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali ecclesiæ solita esset persolvi, ac postea fuerit ex quocumque privilegio aliis monasteriis, hospitalibus, aut quibuscumque locis piis concessa, eadem posthac integro jure, & eadem portione quæ antea solebat, cathedrali, seu parochiali ecclesiæ persolvatur: non obstantibus concessionibus, gratiis, privilegiis, etiam mari magno nuncupatis, aut aliis quibuscumque.

Contingit interdum, ut dum mortuus aliquis efferendus est, pœnitentium seu confratrum cœtus ad comitandum funus vocentur, qui dum plus nimio moram trahunt, in causa sunt, ut collegiatæ ecclesiæ eos expectare cogantur. Nos itaque omnes scholas, confraternitates, & pœnitentium societates, vel juxta præscriptam rationem clerum prævenire volumus; vel, si statuto tempore non venerint, ut possit a clero corpus ad sepulturam efferri, iis non expectatis, decernimus.

XLVIII.

De indulgentiis.

IN publicandis indulgentiis omnis turpis quæstus suspicio tollatur: quod ut commodius fieri possit, eæ cautiones serventur, quas præscribit concilium Tridentinum.

Parochus, concionatorve indulgentiarum valorem interdum explicet, simulque ostendat quo in pretio a cunctis fidelibus haberi debeant. Sess. 25. cap. cum potestas.

Singulæ ecclesiæ, quibus vel concessæ sunt, vel concedentur indulgentiæ, codicem habeant, in quo per ordinem illæ memorentur, ac summo-

ANNO CHRISTI 1594.

morum pontificum nomina, qui ipſas conceſſerunt, menſis item, & annus. Tabella etiam in ſingulis ſit eccleſiis, in qua idem prorſus exhibeatur. Pari diligentia altarium privilegiatorum memoria teneatur.

XLIX.

De ſeminario.

SEMINARIORUM fundatio ſaluberrime inſtituta, ab epiſcopo diligentiſſime curari debet, tum ob multa alia, tum ob id præcipue, quod ex illis fructus maximus ſperandus ſit, ſi qui ad exactæ diſciplinæ normam educati fuerunt, regendi animabus poſtea præficiantur.

Qui in ſeminario recipientur, non ſint minores duodecim annis, ex legitimo matrimonio procreati, & idonei ad literas addiſcendas reperiantur: ſint vere pauperes, & ex patre & matre paupere, & ex diœceſi aſſumantur.

Divitum filii admitti poterunt, dummodo propriis ſumptibus alantur, ac eumdem habitum geſtent.

Quicumque recipiendi ſunt, polliceantur ſe nunquam clericalem ordinem deſerturos.

Admiſſi cum habitu honeſto & uniformi coloris violacei utantur: nec plures recipiantur quam ſeminarii facultates ferant; probatioque eorum fiat in loco ſeparato, præmiſſa generali peccatorum confeſſione.

Qui confirmati non ſunt, confirmentur, & prima tonſura inſignantur, muſicam & doctrinam Chriſtianam addiſcant, rituſque & cæremonias, inſerviendo eccleſiis, præſertim cathedrali diebus feſtivis, ceteriſque prout epiſcopo videbitur.

Concil. Trid. ſeſſ. 23 c. 18. cum elucid. illuſtriſſim. congreg.

Quotidie miſſæ ſacrificio interſint, & ſingulis menſibus domini corpus ſumant: ſingulos porro ſeſe in virtutibus cunctis exercere par eſt, in obedientia præſertim, quæ adoleſcentes maxime decet.

Numquam ſoli domo egrediantur, nec niſi de rectoris licentia. Ut autem Latinam linguam facilius addiſcant, ſemper inter ſe Latine loquantur.

Si aliqui minus idonei reperti fuerint, vel quoad literas, vel quoad mores, vel denique quoad valetudinem, dimittantur, facta examinatione a deputato ab epiſcopo.

Adminiſtratores rationem reddent coram deputatis juxta decretum concilii Tridentini ſingulis annis.

Ibid.

Beneficia aliquot ſimplicia juxta formam a concilio præſcriptam uniantur ſeminario; de qua unione appareat apud cancellariam curiæ epiſcopalis.

L.

De ſanctimonialibus.

SANCTIMONIALES Chriſto deſponſatæ peculiari quodammodo epiſcoporum fidei creditæ, eorumque pervigili curæ commiſſæ ſunt: idcirco curent epiſcopi omnia monaſteria ſuæ juriſdictionis ad priſtinam obſervantiæ regularis formam reducere, juxta religionis, ſeu ſocietatis leges, quas jam profeſſæ ſunt.

Seſſ. 25. c. 5. de regul.

Clauſuram vero ex concilii Tridentini, & ſummorum pontificum juſſu, ac modo præſcripto, non ſolum in ſuis monaſteriis, verum etiam in exemptis omnibus reſtitui ſervarique diligentiſſime curent.

Quapropter nullus ſine ſuperioris licentia audeat ad monaſteria monialium quocumque colore vel prætextu accedere, pœna excommunicationis propoſita.

Nullus autem auſu nefario monialium ſepta ingredi poſſit, pœna propoſita a Pio V. aliiſque ordinariorum arbitrio infligendis. Quod ſi quempiam ingredi ob uſus tam monaſterio, quam monialibus omnino neceſſarios opus fuerit, ea de re ad epiſcopum referatur, qui ejus mores & vitam exploret, & poteſtatem ingrediendi faciat in ſchedula propria manu ſubſcripta.

Nulla tam ex monialibus, quam ex ancillis, puelliſve educationis gratia in monaſterio degentibus clauſuræ terminos tranſgrediatur, pœna propoſita in dicta bulla.

Si qua monialis autem diabolica inſtigatione correpta, extra monaſterium manere, vagarique inveniatur, ad illud rurſus redire compellatur.

Quoniam vero libertati profeſſionis virginum Deo dicandarum proſpiciendum eſt; idcirco quæcumque concilium Tridentinum decrevit circa explorandam virginum voluntatem, & contra eos qui per vim ad ſuſcipiendum habitum puellas compellunt, omnino volumus obſervari.

In electione abbatiſſarum, & prioriſſarum ea etiam ſerventur quæ idem concilium decrevit: illud admonentes, abbatiſſam triennalem fieri debere, cum primum abbatia vacabit, vel per mortem, vel per reſignationem, vel per pœnam jure inflictam.

Moniales tria vota emiſſa inviolabiliter obſervent: epiſcopi vero in id incumbant, ut omnis proprietas tollatur ea ratione, quæ ſibi accommodatior videbitur, cum monaſteria viſitabit.

Renuntiationes ante profeſſionem factæ a monialibus irritæ habeantur, niſi facultas ab epiſcopo ante duos menſes obtineatur, quam mox profeſſio ſequatur, ut in concilio Tridentino cautum eſt.

Conficiatur formula quam ſequantur moniales omnes.

Ubi ſup. cap. 16.

Antequam profeſſio emittatur a virginibus, diligenter de eleemoſyna agatur in numerata pecunia, quæ ſuper fundo ſtatuatur, cujus ſors principalis non poſſit aut debitis ſolvendis, aut quotidianis uſibus inſumi.

Curent epiſcopi, expenſis antea monaſteriorum monialium ſibi ſubditarum facultatibus, vel ex conſuetis eleemoſynis certum monialium numerum conſtitui, qui nullo modo poſſit augeri, niſi facultatibus vel ex conſuetis eleemoſynis auctis. Quod ſi monaſteria regularibus ſubjecta fuerint, idem epiſcopus præſtare in illis quoque debeat, adhibitis tamen ſuperioribus regularibus, quemadmodum cavetur conſtitutione ſanctæ memoriæ Gregorii XIII. hac de re edita.

De inſtit. non am plius.

LI.

De hoſpitalibus.

INTER cetera paſtoralis ſolicitudinis onera, hoſpitalium, omniumque piorum locorum cura locum habeat. Quare ea diligenter viſitet epiſcopus.

De relig. dom. c. xenodoc.

Adminiſtratores hoſpitalium ac piorum locorum quorumcumque, juxta concilii Tridentini decreta, rationes reddant ordinariis ſingulis annis,

ANNO CHRISTI 1594.

nis, nisi secus forte in institutione & ordinatione talis ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Quod si ex consuetudine, aut privilegio, aut ex constitutione aliqua loci aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis administratoribus minime suffragentur. Quod si in casibus, in quibus reddere rationes ordinario tenentur, ab eo commoniti non paruerint, per censuras ecclesiasticas compellantur.

Nullus administrator hospitalium, ceterorumque locorum religiosorum electus antea administret, quam in manibus episcopi vel vicarii juramentum præstiterit se fideliter diligenterque munus suum executurum, studioseque prospecturum, ne bona ac reditus in alios quam in destinatos usus convertantur.

LII.

De confraternitatibus.

Conc. Trid. sess. 22. c. 8.

EPISCOPI semel in anno confraternitates visitent, earumque statuta diligenter videant, examinentque.

Confratres inhabiles, & excommunicatos a muneribus excludant.

Ornamenta & utensilia sacra confraternitatum in loco tuto conserventur, a sacerdote in usus necessarios exponenda, ubi opus fuerit.

Prohibemus sanctissimum Christi corpus in confraternitatibus conservari, nisi aliter videatur episcopo. Ita vero missæ ceteraque officia divina in confraternitatibus celebrentur, ut ecclesiarum sacrificia, preces horariæ, concionesque non impediantur. Qui officium dirigit, & absolutiones facit, si fieri potest, sacris initiatus sit.

In processionibus ordine debito, ac devota quadam gravitate confratres incedant, nihil tumultuarie, nihil litigiose agentes.

Controversiæ vero de præcedentia sic dirimantur, ut antiquiores confraternitates semper recentioribus præferantur, & quæ prius confirmatæ fuerunt, iis quæ posterius.

Immensi quidam sumptus, quos confraternitatum officiales plerumque faciunt in rebus parum necessariis, omnino devitandi sunt.

Intolerabilius illud est, quod ex eleemosynis ad pios usus destinatis convivia & comessationes instruuntur. Hos itaque ac similes abusus detestantes prohibemus.

Præficiatur vir aliquis pietate ac prudentia præditus, qui confraternitates invisat, ut si quid vitiosum in eis repullulare viderit, observet, omninoque tolli procuret.

Rectores reddant rationem de oneribus & beneficiis, si quæ habent unita, ceterisque proventibus, & an muneri suo satisfaciant.

LIII.

De regularibus.

Sess. 25. c. 11. regul.

MONASTERIA, quæ animarum curam habent annexam, quoties erit eligenda persona ad eam exercendam idonea, ordinariorum judicium & examen omnino sequantur. Is vero cui fuerit cura commissa, illorum jurisdictioni subjiciatur quoad visitationem & correctionem ex concilii Tridentini præscripto.

Meminerint regulares, sibi non licere clericis aut laicis sacramentum unctionis extremæ, vel eucharistiæ ministrare, matrimonia absque licentia parochi solennizare, aut quemcumque absolvere excommunicatum a canone, præterquam in casibus a jure expressis, aut vigore privilegiorum a sede apostolica concessorum, vel a sententia per decreta concilii provincialis, aut diœcesana promulgata. Quod si in aliquo ex supradictis contra fecerint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, quæ sedi apostolicæ est reservata, quemadmodum providentissime statuit Clemens V. in concilio Viennensi.

Cum nulli ex regularibus, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, a suo conventu recedere liceat: sacrosancti concilii Tridentini decreto inhærentes mandamus, ut qui sine prædicto mandato inscriptis contento repertus fuerit, ab ordinariis locorum tanquam sui instituti desertor puniatur. ubi sup. §. nec liceat.

Facit rei pondus & momentum, ut quod alibi diximus, hic etiam commemoremus. Sane cum interdum ex regularibus aliqui ad concionandum mittantur, qui & vita & doctrina tanto muneri impares existunt; id ne contingat, provide statuit Tridentinum concilium, ut regulares cujuscumque ordinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in ecclesiis suorum ordinum prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero, quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum, etiam episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Hoc itaque utile ac proficuum decretum qua par est diligentia erit observandum.

Bullam Pii V. adversus mulieres quæ monasteriorum virorum claustra ingrediuntur, & regulares, qui eas ingredi permittunt, editam transgredientes, cunctos excommunicatos decernimus. Est. 22. Incip. Regularium.

Apostatæ juxta summorum pontificum constitutiones severe puniantur,

LIV.

De foro episcopali.

JUDEX non excedat jurisdictionem suæ diœcesis cujus certi ac determinati limites erunt, ne ad lites & controversias aditus aperiatur.

In id præcipue judex ecclesiasticus incumbat, ut miserabilium personarum querimonias patienter audiat; quarum etiam necessitatibus prompte & alacriter provideat, ubi id ratio ac justitiæ lex postulabit.

Excommunicationum literæ in infrascriptis casibus non concedantur.

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inurat.

Pro re occulta omnino.

Nec pro rebus deperditis passim, ac parvi momenti, Conc. Trid. sess. 25. c. 3.

Pro re quæ summam viginti aureorum non excedat, nisi aliter episcopo videatur.

Deputentur a synodo viri graves & pii juris utriusque periti, qui de stylo mutando, ac in compendium redigendo in tractandis ac finiendis causis mature consultent. Omnis enim litium procrastinatio studio ac diligentia episcoporum tollenda est. De rescrip. in 6. c. dispendia & Clem. de judic. ex dilpen.

De-

ANNO CHRISTI 1594.

Decreta judicis, ipso præsente, a notariis expediantur. Episcopi vero caveant, nullum mittendum esse in possessionem, nisi literis expeditis.

LV.

De locatione bonorum ecclesiasticorum.

PRINCIPIO curet episcopus inventarium generale confici omnium bonorum ecclesiasticorum, jurium, beneficiorum cujusvis generis suæ diœceseos; compellatve omnes ac singulos quævis ecclesiastica beneficia obtinentes ad prædictum inventarium exacte ac fideliter conficiendum sub pœnis arbitrio episcopi imponendis. Pari diligentia archivium instructum habeat, in quo omnes scripturæ conserventur.

Sess. 22, c. 6. Episcopus jubeat decretum concilii Tridentini contra usurpatores rerum ecclesiasticarum bis per annum in ecclesiis publicari, scilicet primis diebus dominicis adventus, & quadragesimæ.

Ut fraudibus occurratur, & usurpationibus bonorum ecclesiasticorum, iis præsertim quæ fiunt in hac provincia; locationes rerum ecclesiasticarum hactenus confectæ absque publico instrumento per notarium curiæ episcopalis intra duos menses in instrumentum referantur authenticum. Deinceps vero per publicum instrumentum conficiantur, quod per notarium curiæ prædictæ, aut alium in acta publica intra duos menses a die contractus omnino referatur.

Recognoscantur ab iis, ad quos spectat, fundi ecclesiastici cum eorum limitibus, & si quæ in eis factæ fuerint meliorationes, vel deteriorationes

Curet episcopus, ne arbores fundorum ecclesiasticorum cædantur a conductoribus.

Sess. 25. c. 11. Ut ecclesiarum utilitatibus consulatur, & sacrosancti concilii Tridentini decreta executioni mandentur, episcopi aliquos deputent, qui emphyteuses, locationesque rerum ecclesiasticarum ad longum tempus a triginta annis citra ante confirmationem concilii Tridentini factas recognoscant: & si eas cum ecclesiarum detrimento, & contra canonicas sanctiones factas fuisse invenerint, irritas & nullas esse declarent.

LVI.

De testamento & legatis piis.

NEMO testatorum mentes, qui propenso studio ad relinquenda ecclesiis legata feruntur, metu, precibus, consiliove a pietatis amore deducat. Qui secus fecerit, se tanti criminis rationem coram Deo redditurum intelligat.

Notarii omnes infra trium mensium spatium testamenta, codicillos, & quæcumque ad pias causas testatorum voluntates disposuerunt, episcopis manifestare cogantur, pœna excommunicationis proposita.

Liber conficiatur in singulis ecclesiis, in quo diligenter annotentur legata olim facta, nondum tamen soluta, & quæ deinceps tam in civitatibus, quam in diœcesibus fient.

Si quis aliquid ecclesiæ leget, conditione apposita, quæ nonnihil ambiguitatis pariat, aut legati executionem retardet; habeatur de ea cum episcopis consultatio.

Legatis ad pias causas cum jura plurimum faveant, nec ea solennitates necessariæ sint, quas cetera postulant: curet episcopus, quacumque poterit, diligentia, illa ecclesiis vindicare.

ANNO CHRIST 1594. De testam. c. indicant. c. relatum

LVII.

De medicis.

ITA corporis valetudo curanda est, ut animæ salus non negligatur: quapropter medicis, tam physicis, quam chirurgicis præcipimus, ut cum primum ad ægrotos vocati fuerint, eis necessariam peccatorum confessionem faciendam esse persuadeant. Quoniam vero res ista magni est momenti: idcirco quæcumque constitutio Pii V. felicis recordationis circa medicorum munus decrevit & sancivit, hic commemoranda esse censuimus, ne cuiquam ignorantia suffragetur. Est 3. incip supra gregem.

Medici itaque tertio die ulterius ægrotos non visitent, nisi longius tempus ipsis confessor ob aliquam causam rationabilem (super quo ejus conscientia oneratur) concesserit, & illis per fidem confessoris in scriptis factam constiterit, quod infirmi, ut præmittitur, peccata sua confessi sunt.

Quod si qui medicorum præmissa non observaverint, ultra pœnas in constitutione Innocentii III. contentas, quas incurrunt, perpetuo infames erunt, & gradu medicinæ quo insigniuntur, omnino priventur; ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur. c. cum infirmitas de pœnitent.

Nullus medicinæ doctor creari possit, nullive quomodolibet medendi facultas a quovis collegio & universitate concedatur, nisi omnia in constitutione Pii V. & ejusdem summi pontificis præscripto contenta, medio juramento, coram notario publico & testibus observaturum se esse promittat. Quod juramentum in manibus ordinarii præstetur, cujus etiam in privilegio doctoratus & licentia medendi specialis mentio fiat.

Episcopi vero prædictum juramentum a medicis jam promotis omnibus juris remediis exigant, renitentes pœnis enarratis afficiant.

Ne quis medicorum pro corporali salute aliquid suadeat, vel permittat, quod in animæ periculum vergat.

LVIII.

DE DELICTIS, AC PRIMO.

De blasphemia.

IN execrabili autem blasphemiæ scelere, quod ad hæresim, quæ summa blasphemia est, proxime accedit, radicitus convellendo, non minorem curam studiumque ponere debet episcopus, quippe quo justa ira Dei contra nos accenditur ac incitatur. Quare episcopus contra hujusmodi detestabiles homines, qui tale crimen committunt, ex sacrorum canonum jure, tum præsertim ex sanctione Leonis X. in concilio Lateranensi edita, & Pii V. [a] constitutione, quo adeo nefarium scelus non modo compescatur, sed plane tollatur, severissime animadvertat. [a] Est 5. incipit cum primum.

Indul-

ANNO CHRISTI 1594.

Indulgentias decem annorum quas Leo X. in eodem Lateranenſi concilio tam judicibus, quam deferentibus largitus eſt, ſæpe evulgari faciat.

Sodalitatem nominis Dei per eos, ad quos ex Pii V. conſtitutione pertinet, ubique locorum ſuæ diœceſeos erigendam curet, atque indulgentias ab eodem ſummo pontifice ſodalitatibus ejus rei cauſa conceſſas frequenter a parochis omnibus promulgari jubeat.

LIX.

De uſuris.

USURARUM ſcelus nefandum e Chriſtiana republica expellere, & fœneratorum rapacitatem juxta ſacroſanctas eccleſiæ ſanctiones coercere cupientes, ſtatuimus, omnes, qui contractus illicitos uſurarios & a jure improbatos exercent, ſi tam nefarii criminis reos eſſe legitime & juris ordine ſervato conſtiterit, pœnis cunctis a jure propoſitis ſubjici debere. Notarios, proxenetas, teſtes, lucrive participes, ac quoſcumque miniſtros quocumque modo, conſilio, & opera hujuſmodi contractibus faventes, excommunicatione innodantes, & ab officio ſuſpendentes.

Inſtructio fiat pro concionatoribus, & parochis in qua innumeræ, quæque magis in uſu ſunt, uſurarum ſpecies recenſeantur, & ſæpius in concionibus promulgentur.

LX.

De duello.

NEFARIAM duellorum, ſeu ſingularium certaminum provocationem, qua infelices homines inſano tuendæ vel vindicandæ contumeliæ furore correpti extremam ſibi tam corporum quam animarum perniciem accerſunt, execrantes; ſacroſancti concilii Tridentini decreta & ſummorum pontificum Julii II. Leonis X. Clementis VII. Pii IV. Gregorii XIII. & ſanctiſſimi domini noſtri Clementis papæ VIII. pœnas omnes noviſſime editas in uſum revocantes, iſtud hominum genus, qui ſeſe ad duellum quocumque colore vel prætextu invitant, provocant, & pertrahunt, etiam verbo tenus, quamvis privatim certamen ineant, nec ullæ provocatoriæ literæ, aut denuntiationis chartulæ præceſſerint, definitis a jure pœnis omnibus ſubjici declaramus: ita ut infames perpetuo habendi ſint, atque ut homicidæ puniendi. Quod ſi in conflictu deceſſerint, perpetuo careant eccleſiaſtica ſepultura.

Illi vero, qui conſilio vel opera quemquam ad duellum ſuaſerint, impulerint, vel juverint, aut ſpectatores extiterint, excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur.

LXI.

De concubinariis.

CONCUBINARIOS tam ſolutos, quam copulatos, cujuſcumque ſtatus, dignitatis, conditionis exiſtant, ſi poſtquam ab ordinario etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicationis ſententia ferire neceſſe erit: a qua non abſolvantur, donec reipſa admonitioni factæ paruerint.

Quod ſi in concubinatu per annum, cenſuris neglectis, permanſerint, contra eos ab ordinario ſerio procedatur.

Mulieres cujuſcumque generis, quæ cum concubinariis publice vivunt, pœnis iis afficiantur, quas decernit ſynodus Tridentina; ita ut, ſi admonitæ non reſipuerint, extra diœceſim ejiciantur.

LXII.

De Judæis.

OMNIBUS prohibemus cibum ſumere cum Judæis, carnes, aut azyma ab illis porrecta manducare, una ac eadem domo cum iiſdem verſari, ludere, ſocietatem inire præſertim improbum fœnus exercendi cauſa.

Medicus Judæus a nemine, quantumvis gravi morbo laboret, vocetur. Caveant omnes, ne eorum diebus feſtis, aut nuptiis interſint. Ne qua mulier Chriſtiana Judæis parientibus præſto ſit: nulla item mulier Judæorum infantes nutriat, nec contra. Nemo ſub pœna excommunicationis Judæis inſerviat. De Judæis & adhæc.

Judæi in diverſis civitatum partibus ne maneant, ſed in una tantum vicinia ſimul habitent. Domus, prædia, & cujuſvis generis bona eccleſiaſtica, tam mobilia, quam immobilia nullo modo Judæis vendantur, oppignorenturve.

In die paraſceves & ſabbati ſancti lateant Judæi, ipſorum portis ac feneſtris clauſis toto eo tempore manentibus. Diebus vero feſtis, dum celebrantur divina officia, nullus eorum ex vico quam inhabitant egrediatur, exceptis patribusfamilias, ut victum emere poſſint. Ibid. & quis ſuper.

Quoniam vero nullius ſalus ſpernenda eſt, propterea ex decreto Gregorii XIII. & ſanctiſſimi domini noſtri Clementis papæ VIII. curent epiſcopi, in quorum terris Hebræi fuerint, eis ſemel per hebdomadam legi, cogantque eos lectioni intereſſe, quæ non aliud argumentum tractet, quam quo Chriſtianæ fidei veritas obduratis hominibus ex divinæ ſcripturæ veteris teſtamenti & prophetarum oraculis dilucide demonſtretur.

LXIII.

De pœnis.

NE vero, laxatis diſciplinæ habenis, in deterius hominum mores prolabantur, ſancitas pœnas diligenter ordinarii a tranſgreſſoribus depoſcent. Haud enim clementia probanda eſt, quæ vitiis aditum facit, & eccleſiaſticam auctoritatem elidit.

Si quis cenſuris eccleſiaſticis innodatus abſolutionem ab iis legitime obtinere neglexerit, ſciat ſe irremiſſibiliter hanc mulctam ſubiturum, ut ſingulis dominicis frequentiore populo aſtante, nominatim in eccleſia excommunicatus declaretur, & publicetur, donec reſipiſcat.

Quod ſi per annum integrum in crimine inſorduerit, juxta canonum ſanctionem in eum tamquam de hæreſi ſuſpectum inquiri poſſit.

LXIV.

ANNO CHRISTI 1594.

LXIV.

Decretum de formulis, seu instructionibus conficiendis & observandis.

UT cuncta quæ a nobis in hoc concilio decreta sancitaque sunt, certa methodo atque ordine peragantur, omnesque ad quos pertinet, munere suo recte fungantur : decernimus infrascriptas formulas ; seu instructiones, quarum sæpe mentio facta est, a deputatis confectas publicari, ac diligenter observari, pœna transgressoribus ad ordinariorum arbitrium proposita. Ponantur vero statim in calce concilii.

Formula ac methodus in visitationibus adhibenda.
Formula ecclesiasticæ supellectilis.
Formula seu instructio pro parochis.
Formula seu instructio pro concionatoribus.
Formula seu instructio pro confessariis.
Formula regularum a cunctis monialibus observandarum.

ANNO CHRISTI 1596.

CONCILIUM AQUILEJENSE PROVINCIALE.

Celebratum anno domini MDXCVI. tempore Clementis papæ VIII.

INDEX RUBRICARUM.

I. *De fide profitenda.*
II. *De fide tuenda.*
III. *De prædicatione verbi Dei.*
IV. *De divinis officiis.*
V. *De residentia episcoporum.*
VI. *De residentia curatorum.*
VII. *De residentia canonicorum, & beneficiatorum, qui residendi obligatione tenentur.*
VIII. *De episcopis.*
IX. *De parochis.*
X. *De dignitatibus, canonicatibus, & beneficiis simplicibus.*
XI. *De vita & honestate clericorum.*
XII. *De seminario clericorum.*
XIII. *De visitatione.*
XIV. *De festorum dierum sanctificatione.*
XV. *De reliquiis sanctorum.*
XVI. *De ecclesiis, & pio in eis versandi modo, altaribus, & sacristiis.*
XVII. *De bonis, & juribus ecclesiarum tuendis.*
XVIII. *De vicareis foraneis.*
XIX. *De monialibus.*

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii & Spiritus sancti. Amen. Nos Franciscus Barbarus, Dei & apostolicæ sedis gratia patriarcha Aquilejæ & princeps, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum in provinciali synodo Aquilejensi hæc statuimus, & sancimus.

I.

EX iis, qnæ sacra Tridentina synodus ad provinciarum, ac diœceseon rectam gubernationem instituit & decrevit, ac prælatis superioribus ad amussim exequenda præcepit, nihil fuit vel ipsa re sanctius, vel frequenti hostium incursione opportunius, vel publicæ utilitatis ratione optabilius, quam ut sinceræ fidei nitor, quam ecclesia catholica Spiritu sancto edocta inconcussa veritate hactenus tenuit, ac tenet, in ipsa ecclesia conservaretur ; ut nihil irreperet, quod imbecilliorum animos concuteret aut per calumniam inficeret, quos finceritas commendarat ; aut veri lucem, offusis tenebris, in dubium revocaret ; quod in primis ab illis professione ejusdem fidei conceptis verbis formata omnino faciendum decrevit, qui aliis vel præfecturæ ordine, vel tituli ecclesiastici ratione, vel disciplinæ officio præessent,

Ut autem a nobis cœptum, & a reverendissimis suffraganeis prompte impletum, quod fuerat de profitenda fide concilii Tridentini decreto sancitum; ita statuimus, quicumque in posterum ad easdem cathedrales ecclesias promoti fuerint, seu etiam translati, vel electi, aut postulati, illos, in prima synodo provinciali post illorum promotionem & consecrationem futura ad professionem fidei emittendam teneri ; aliter contra illos ex præscripto ejusdem concilii procedi debere ac posse.

Provisos de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus non solum coram episcopo, seu illius officiali, sed etiam in capitulo profitendæ fidei obstrictos, & non parentes fructus suos non facere ex Tridentini concilii decreto declaramus : quam dispositionem ad illos etiam canonicos ecclesiarum cathedralium pertinere dicimus, qui a capitulo jus conferendi certis mensibus habente provisi fuerint.

Qui de ecclesiis parochialibus, seu curatis quibuscumque provisi fuerint, intra bimestre tempus fidei professionem in manibus episcopi, vel eo impedito, coram ejus vicario generali, quoties provisi fuerint, facere omnino teneantur.

Ceteri vero omnes sive in præsenti, sive in futurum beneficia ecclesiastica habituri, & qui in synodo diœcesana convenire debent, in eadem synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, fidei professionem faciant : alias secundum formam sacrorum canonum puniantur.

Decernimus autem in archivis episcopalibus specialem asservari librum, in quo professæ fidei fundamenta extent; cujus inspectiones facile colligatur, qui muneri obsecundarit suo, quis partes suas deseruerit. Idem mandamus a capitulis ecclesiarum cathedralium servari; si negligentius egerint, excitari; omnino ut faciant provideri.

Qui alios publice in universitatibus, aut academiis docendi munus susceptum habent ; quamcumque profiteantur scientiæ facultatem, debent hi quidem attente inspici, ne specie doctrinæ, & ficta investigatione veri discentium animos perturbent, & sincerum illum scientiæ liquorem, quo mens discentis alitur, veneno inficiant, & cupide haurientibus interitum afferant. Ac debent hi quidem omnes fidei profes-

ANNO CHRISTI 1596.

fessionem, antequam ad munus suum exercendum admittantur, emittere. A

Qui philosophiam publice, seu privatim, aut metaphysicam, & alias hujusmodi scientias docent, gravi se promissi religione obligent, si quid proponendo, supponendo, disceptando, declarando, ex scientiarum principiis asseveraverint, quod fidei catholicæ repugnet, perfecta disceptatione, quæ cum orthodoxa religione conveniunt, fideliter se ac sincere acturos; ne quis minus sciens, aut animi imbecillioris homo, periculosi erroris objecta specie in deteriorem sensum declinet; quod in Lateranensi concilio sub Leone X. provisum, cautumque est, constitutione incipiente, *In apostolici regiminis*; & imprimenda in fine harum constitutionum B pro faciliori ejus publicatione: cujus etiam sanctionem, ubi studia vigent generalia, decernimus singulis annis in principio studiorum promulgari.

Qui in academiis publicis in quacumque scientia & facultate, aut privatim domi suæ, aut alienæ vel gratis, vel mercede constituta legunt: qui grammaticen, etiam illius principia, docent, arithmeticen, musicen, geometriam, & alias literarias & liberales artes, etiam in seminariis clericorum, prævia illorum de scientia, vita, & moribus cognitione, & approbatione fidem profiteri omnino in manibus ordinarii debent. Quod ut mature fiat ac diligenter, statuimus episcoporum provinciæ nostræ solertia C provideri, aut proposito edicto publico, quo profitentes quascumque facultates, & liberales artes ad se evocent, aut præcepto parochis locorum facto, ut ad se quid hoc de genere habeant intra fines suæ parochiæ, quamprimum deferant; unde provisionis facultas ducenda erit.

Prædicatores verbi Dei, si sæculares fuerint, vel regulares, in ecclesiis non suorum ordinum prædicationes habituri, ab episcopo licentiam obtinere, atque ad id munus obeundum approbari juxta concilii Tridentini decretum debere reminiscantur. Quod si regulares in ecclesiis suorum ordinum sint prædicaturi, tunc eos personaliter se coram episcopo præsentare, atque ab eo benedictionem petere ex eo ejusdem Tridentini concilii decreto satis fuerit. Verum tam ipsi sæculares, quam regulares prædicatores, nullo pacto ad prædicationes admittantur, antequam sæculares in manibus episcopi, regulares vero in manibus suorum superiorum regularium eamdem fidei ptofessionem emiserint.

Qui ad ministerii, aut doctoratus insignia tam in sacra pagina, quam in jure canonico & civili, aut artibus aspirabit, non ante promoveatur, quam in manibus ordinarii eamdem fidem profiteatur.

Quæ omnia summario processu, quatenus episcopo sufficere videbitur, apud actuarios excepta cum testibus in archivo episcopali servanda erunt. E

Si quis autem supradictorum quocumque prætextu, aut quæsito colore, fidei professionem facere neglexerit aut recusarit, nullo pacto ad munus suscipiendum, vel exercendum admittatur ab episcopo; cujus etiam erit animadvertere, an ii, qui fidei professionem emittere neglexerint, vel recusaverint, tales sint, de quibus ad sanctissimum dominum, ex decreto concilii Tridentini referendum esset. Si quis impedimento fuerit, quo minus dicta constitutio executionem habeat, de eo decernendum severe quod juris fuerit, statuimus.

II.

Duo sunt, quibus præcipue catholicæ fidei veritas sustinetur ac munitur; quorum alterum ad veritatis sinceritatem & doctrinam pertinet; ut prædicetur, doceatur, declaretur: alterum cautionem respicit, qua veri dignitas, & fama a malorum artibus integra conservetur; ne dormiente patrefamilias inimicus homo zizania superseminet, & messem corrumpat; quo hactenus pestilentiæ genere maximas & nobilissimas provincias laborare lacrymabili exitio apud omnes cognitum est.

Ut igitur cælestis sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit; in commune eorum industria, & studio, quibus est dispensatio mysteriorum Dei commendata, impendatur, & veritatis appetentibus dispertiatur; sacri concilii Tridentini decreta sequentes decernimus, ut sacræ scripturæ lectio instituatur in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus quamvis nullius diœcesis. Si clerus ibi numerosus fuerit, præbendam quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacaturam, cui aliud onus incompatibile non sit adjunctum; si nulla ibidem præbenda, præstimonium, aut stipendium ad munus hujusmodi deputatum sit; ad eum usum ipso facto constitutam, ac deputatam intelligi debere, episcopi decreto in theologalem commodiorem, qua potuerit, ratione, erigendam, & personis idoneis, quæ munus obire per se possint, conferendam: aliter vero factam provisionem nullam esse & invalidam.

Quod si nulla in ecclesiis sufficiens præbenda sit, per assignationem fructuum alicujus simplicis beneficii, supportatis debitis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum civitatis & diœcesis, decernimus ab episcopo de capituli consilio provideri, ut ipsa sacræ scripturæ lectio omnino habeatur.

Præbenda vero hujusmodi non conferatur nisi clerico sæculari, & si videbitur ordinario, D pro ecclesiæ utilitate per concursum, ei, qui ceteris sufficientia & doctrina excellat.

Si vero clericus sæcularis idoneus non reperiatur, cui præbenda theologalis conferri possit, statuimus, ne tantæ rei studium & lectio intermittatur, aut longiore tempore intercedente frigescat, quod diligentia & exercitatione flagrare debet; præbendæ theologalis proventus integros, dilata collatione, alicujus monasterii regularium priori, aliive superiori regulari attribuendos esse; qui regularem ex sua familia probatæ vitæ, ac doctrinæ seligat ad munus lectionis sacræ interim obeundum: lectori, quæ necessaria fuerint, attribuat: reliqua in monasterii commodum impendat.

Locum theologo, diem, horam, & lectionis argumentum episcopus præscribat & definiat: a lectione vacare spatio trium mensium Julii, Augusti, & Septembris permittat.

Quæ tamen de theologo dispositа sunt † in præcedenti §. *Ceteri*; illa declaramus non comprehendere lectorem regularem, qui in defectum clerici sæcularis ad lectionem sacræ scripturæ suffectus est. † Supra c.1.

In monasteriis quoque monachorum, etiam Chartusianorum, ubi commode fieri queat, item lectio sacræ scripturæ habeatur: qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi locorum in

ANNO CHRISTI 1596.

hoc, ut ſedis apoſtolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant, quemadmodum decreto concilii provide ſtatuitur. In conventibus vero aliorum regularium, in quibus ſtudia commode vigere poſſunt, ſacræ ſcripturæ lectio ſimiliter haberi ex Tridentini concilii præſcripto debet: quæ lectio a capitulis generalibus, vel provincialibus aſſignetur dignioribus miniſtris. In gymnaſiis etiam publicis, ſi hactenus ſacræ ſcripturæ lectio inſtituta non fuit, ad catholicæ fidei conſervationem, propagationem & defenſionem quamprimum inſtitui; & ſi inſtituta foret & negligeretur, reſtitui ex Tridentini concilii decreto omnino debet; ne, ſi artium & ſcientiarum principia & documenta ſtudioſe paſſim tradantur, ut nihil ad perfectam cognitionem deſideretur, neglecta jaceant ſacræ ſcripturæ ſtudia, evangelici verbi pabulum, divinorum eloquiorum majeſtas, & promiſſorum cæleſtium amplitudo; quod eſt unicum præſentis vitæ ſubſidium & futuri ſæculi argumentum.

Ac ne ſpecie pietatis diſſeminetur impietas, ſtatuimus ad lectionis officium tam publice, quam privatim obeundum non eſſe admittendum, qui prius ab epiſcopo loci de vita, moribus & ſcientia examinatus & approbatus non fuerit.

Satis vero non eſt, mentem innoxio cibo alere & ſanitatem tueri, niſi arceantur malarum artium præſtigiæ & pietatis importuna corruptio; unde non fluxit modo morum & humanæ vitæ labes & omnium impuritatum colluvies, ſed catholicæ veritatis perpetua oppugnatio. Eſt autem hæreſeon ea vis & natura, ut in omnes ſe partes, tamquam venenum, inferat, ſerpat longius, omnia inficiat & corrumpat. Si a morum cœpit impuritate, invadit animos & perdit: ſi animo ſemel excepta, mentis faſtigium occuparit, in omnem immanitatis ſpeciem erumpit, omnia vaſtatione vexat & opprimit: quam ut a diœceſi & provincia Aquilejenſi peſtem Deo juvante arceamus, & nonnulla ſtatuere decernimus diligentiſſime obſervanda.

Parochis igitur omnibus gravi mandato per locorum ordinarios præcipiendum ſtatuimus, ut ſingulis ſaltem annis in principio anni edictum de hæreticis denuntiandis promulgent: ac ſæpe inculcent, quanto ſe piaculo obſtringat, qui alieni ſceleris, quod in communem perniciem dimanat, conſcius, nec ſe murum opponit, nec morbum cuniculis progredientem, cum delatione poſſet, oppreſſit.

De librorum indice ſanctiſſimi domini noſtri mandato proximis menſibus edito, ut executionis accurate demandetur, ſuademus, percupimus, mandamus. Satis enim patet ex libris, tamquam ex venenatis fontibus, impurum fluere liquorem, quo animi vel nequiorum, vel imperitorum facile capi & imbui ad perniciem poſſint. Quia limites parochiarum diſtinctis finibus terminantur, & poteſt quiſque inter ſuos agnoſcere, quid ſit & quale, quod tractatur: ſtatuimus per univerſam provinciam parochis omnibus indicendum, ac ſerio præcipiendum, ſi quid in ſua parochia deprehenderint facto, dicto, ſcripto, pictura, ſculptura, etiam exercendi ingenii cauſa, quod ſit contra certum eccleſiæ catholicæ ſenſum, aut ſuſpicionem afferat rationabilem violatæ, ſeu infectæ religionis, aut ſcandalum oleat, ad ſanctum officium deferant. Idem parochianos moneant ſuos ut facere ſtudeant. Quod ſi ab hæreticorum, præcipue Teutonicorum provinciis, vel loci vicinitate, vel mercatorum frequentia in fines parochiæ aliqui divertere ſoleant, moneant parochi hoſpites ut cibos in menſa proponant, qui temporibus conveniunt. Quod ſi compertum habuerint, jejuniorum tempore carnes & vetitos cibos in hoſpitio parari; curent, ut ad ſanctum officium, ſive ab ordinario tantum, ſive ab ordinario & inquiſitore exerceatur, rem deferant; quod item facere non omittant, ſi nequam iſti verba fecerint, & diſputationem inſtituerint de hæreſeon, quas tenent, qualitate, aut libros hæreticos quacumque lingua conſcriptos attulerint, & in hoſpitio aliis legerint, aut legendos tradiderint: de quo monendi prius erunt hoſpites; qui ſi ſupina negligentia vel lucri cupiditate catholicæ veritatis dignitatem poſthabuerint, & contumeliis intra ſuos parietes proſcindi pertulerint, non effugient manum domini, & graviſſime etiam tamquam ſcelere obſtricti immani, a ſancto officio inquiſitionis plectentur.

De ciborum communium uſu, cum certorum dierum, ac temporum prohibitio non obſtabit, moneant parochi ſuæ parochiæ hoſpites, ut nihil in gratiam vel Judæorum, vel infidelium ſeparatim ſuperſtitioſe coquant, ne fiant ſceleris participes, qui nomine & pietatis ſtudio ſe alienos profitentur.

Quia vero nulla in re ſubeſt periculum pene majus inter nos, quam librorum hæreticalium uſu, nec alia magis parte hæretici obeſſe ſtudent, quam librorum corruptorum ſuppoſitione, quos apte per dolum inter probatos etiam colligare ſtudent, ut emptionem eludant & emptorem in fraudem inducant: ſtatuimus, bibliopolis omnibus in tota provincia gravi præceptu inhibendum, ne in poſterum libros aliunde adductos tam colligatos, quam ſolutos, venales proponant, niſi auctores illorum inventario integro comprehenſos ordinario, ſeu patri inquiſitori loci exhibuerint; atque ille ſubſcriptione, ut vendi poſſint, conceſſerit, contra facientes ſeveriori animadverſione pro modo culpæ decernimus plectendos.

Qui libros prohibitos ſcienter tenuerint, contra illos pro librorum qualitate procedendum ſtatuimus, juxta indicem nuper editum.

Magiſtratus autem ſæculares enixe in domino rogamus, ut ſi quid opus illorum auctoritate & ſubſidio ad fidem catholicam tuendam fuerit, pie, prompteque exhibeant, & officii dignitatem cæleſtibus cumulare meritis non omittant.

Ut autem contra hæreſeon peſtem omnia medicamenta tam neceſſaria, quam opportuna adhibeamus in tota provincia termino menſis poſt præfatorum decretorum confirmationem ſtatuimus, publicandam eſſe conſtitutionem Pauli papæ IV. contra negantes Trinitatem, aut divinitatem Jeſu Chriſti, & alteram conſtitutionem Pii V. contra offendentes ſtatum, res, & perſonas officii inquiſitionis hæreticæ privatis.

Pueros ætate imbecilla diverſari inter hæreticos ſumme periculoſum, niſi debitis, ac neceſſariis præſidiis pietatis muniantur. Idcirco præcipimus in tota provincia Aquilejenſi ab epiſcopis diligenter ſervandum, moneant, ut patres, qui filios, aut alios quoſcumque ad partes hæreticorum, mercimonii, vel addiſcendæ linguæ cauſa mittere deliberarint, prius ad ſe adeant, & filios, ſeu conſanguineos, aut alios quoſcumque illo mittendos, ſecum adducant, ut epiſcoporum monitis ætas illa ſalutaribus munita

ANNO CHRISTI 159

ANNO CHRISTI 1596.

nita & confirmata facilius irrepentis morbi peſtem declinet, aut avertat & rejiciat.

Mercatores autem & artifices, qui lucri cauſa peregrinantur in longinquas regiones, quas hæretici frequentant, artificiolo etiam circumlato, curent epiſcopi, ne diſcedant benedictione epiſcopali non petita : quæ maxima erit contra dæmonis artes & fallacias medicina. Si paſchali tempore aut illi proximo ad nundinas proficiſcantur, indicant, ut vel ante diſceſſum, vel ſtatim poſt reditum, confeſſionem peccatorum faciant, & ſacram communionem percipiant. Si quid fuerit hoc de genere proſpiciendum, hoc proſpiciant & curent.

III.

Apoſtolis præcepit dominus, ut euntes in mundum univerſum prædicarent euangelium omni creaturæ : atque hoc præcipui muneris officium, quod apoſtolis commendavit, nobis, qui in apoſtolicum miniſterium Dei providentia diſponente ſuffecti ſumus, intimavit. Ac ut provida paſtoralis cura debet proſpicere, ut ſit, qui petentibus panem frangat parvulis; ita ſi legitimum non obſtet impedimentum prædicationis onus ſubire nos ipſi epiſcopi debemus : ac interim urgere ceteros, qui officii obligatione tenentur, ut idem faciant, & pabulum ſalutis populo præbeant : niſi enim hoc præſtiterimus, quod fuit in omni temporum varietate primum in eccleſia, & ſingulare fidei firmamentum; ultionem apud Deum, & homines, quam ſacri Tridentini concilii ſanctio præſcripſit, & intimavit, non effugiemus. Ut autem reliquis officio, dignitate, poteſtate anteimus, ita exemplo, & muneris executione prælucere debemus. Si legitimo epiſcopi laborant impedimento, idoneos eligant, qui vices illorum ſubire, ac ſuſtinere, & populos cæleſti alimento paſcere queant; ne deſit gregi pabulum, quo vita ſpiritualis conſervetur; nec paſtor, qui pabulum ſuppeditet, & vitæ gregis conſulat.

Curent epiſcopi, ut archipresbyteri, plebani, & quicumque parochiales, vel alias curam animarum perſonarum ſæcularium habentes eccleſias quocumque modo obtinent, iidem per ſeipſos, vel per idoneos ſubſtitutos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem dominicis, & feſtis ſolennibus munus obire ſtudeant, ut plebes ſibi commiſſas pro ſua, & illarum capacitate paſcant ſalutaribus verbis : quæ omnibus neceſſarium eſt ſcire ad ſalutem, doceant; vitia, quæ declinent, virtutes, quas ſectari oporteat, oſtendant, & declarent; atque id non modo in eccleſiis, quæ ſunt in diœceſi, quovis modo exemptis, etiam alicui monaſterio, quod ſit extra diœceſim, unitis, ſeu annexis; ſed in perſonas, quæ ab epiſcopi juriſdictione ſe quavis ratione prætendunt exemptas, exequi & efficere omnino ſtudeant.

Ac ut vix nihil in hoc genere fieri poteſt, in quo non videatur aliqua adhuc diligentia deſiderari, ſi publica reſpiciatur utilitas, & vel excitandæ, vel conſervandæ devotionis ratio perpendatur; ita præter quadrageſimæ, & adventus dies, omnibus etiam dominicis, & feſtis anni, vehementer cupimus prædicationem verbi Dei in eccleſiis cathedralibus, & collegiatis inſignibus fieri, ut ex ſacræ ſcripturæ fontibus ad ſpiritualem populorum ædificationem hauriatur quod ad vitæ Chriſtianæ diſciplinam, ad boni ſtudium, & contrariorum declinationem derivari apte poſſit.

Sapientibus, & inſipientibus debitores ſumus, nec perſonam hominis reſpicit Deus, ſed cor intuetur, &, cui voluerit, dat gratiam : at vero ad paſtoralem ſolicitudinem pertinet rationem illorum, qui in ſaltibus degunt, & ſilvas colunt, & in vallibus habitant, haberi, ne animo ſilveſcant, ut habitudine corporis, veſtium aſperitate, & locorum ſitu; ſed in iis, quæ ad principia fidei pertinent, qua poſſunt via capere, inſtituantur, & pietate aliqua imbuantur : idcirco ſtatuimus ab epiſcopis diligenter providendum, ut vel diœceſana ſynodo, vel modo alio, qui opportunior videbitur, adhibito clero, ac de illius conſilio rationem ineant, qua viros probatos, & ad obeundam prædicationem idoneos ſtatis temporibus emittere in prædicta loca poſſint, ut populos agreſtes opportune congregatos paternis monitis, ac pietatis aliqua eruditione inſtituant, ne epiſcopi apud Deum negligentiæ arguantur, ſi populorum ſalus periclitetur.

Regulares cujuſcumque ordinis, ſi a ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, cum illorum licentia, etiamſi in eccleſiis ſuorum ordinum prædicare affectent, coram epiſcopis perſonaliter ſe præſentent, & ab eis benedictionem petant, antequam prædicare incipiant. In eccleſiis tamen, quæ ſuorum ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuperiorum ſuorum, etiam epiſcopi licentiam ultra examen, ſi epiſcopo videbitur habere teneantur, ſine qua in ipſis eccleſiis nullo modo prædicare permittantur. Licentiam vero ſcriptis debent epiſcopi gratis concedere.

Inolevit abuſus, ut prædicatores regulares obedientias ſuas per internuntios epiſcopi, mittant pro licentia, ſeu benedictione reſpective obtinenda, accedere ipſi perſonaliter omittant : quem abuſum tollentes decernimus, non eſſe omnino permittendum in tota provincia, ut ad ſuggeſtum prædicationis cauſa aſcendant, qui in adſcripta obedientiis licentia, ſeu benedictione non oſtenderint, perſonaliter illos ab epiſcopo licentiam, ſive benedictionem obtinuiſſe.

De prædicationis argumento, & prædicatoris munere; cum ad oſtentationem, & inanem aurium oblectationem, & curioſitatem trahi cœperit verbi Dei prædicatio; moneri prædicatores ſerio volumus. Quia tamen locus iſte non patitur, ut rem enucleate tractare poſſimus, reverendiſſimos coepiſcopos ſuffraganeos noſtros enixe rogamus, ut ſinguli poſt actam ſynodum aliquid de hoc genere conficere ſtudeant, quo prædicatorum monitiones, & obſervationes comprehendant; pro fine cuique proponatur gloria Dei, & ſalus animarum : pro medio, non curioſiores quæſtiones, & oblectamenta verborum auribus prurientia : quod facile aſſequemur, ſi pro argumento fuerit, Chriſtum prædicare crucifixum, Dei virtutem, & Dei ſapientiam; a ſacratiſſimis enim crucifixi Chriſti vulneribus, cruce, & morte, divinæ virtutis ſupereminentiam, & voluntariæ paſſionis, quam pro redemptione mundi ſubiit homo factus, acerbitatem, & caritatis excellentiam cognoſcimus, & prædicamus. Unde ad populorum inſtitutionem duci poteſt, & pene ſub oculos poni, conditoris majeſtas, redemptoris benignitas, patris miſericordia, judicis ſeveritas, æternæ vitæ per divinorum præceptorum obedientiam felicitas, & ſempiternæ damnationis propter prævaricationem confuſio. Quæ docentur in academiis, & diſceptan-

ANNO CHRISTI 1596.

tur in scholis, & inter scholasticos agitantur, sint inter illos, qui ingenia exercent, & animos acuunt: in prædicatione instituantur fidelium mentes, & studio pietatis vocentur ad mandatorum divinorum observationem, ut virtutes Christianas colant, vitia declinent, & ad futuræ vitæ præmia implorato Dei auxilio contentis studiis aspirent.

Quæ si prædicatores neglexerint, & moniti observare contempserint, episcoporum diligentia, & solicitudo curabit, ut populorum piæ instructioni, & animarum saluti omnibus modis consulatur.

IV.

Divina officia vetere sanctorum patrum instituto, ordine, & horarum numero, ad omnipotentis Dei nomen colendum, & invocandum disposita, quorum celebritate, & frequenti in militanti ecclesia triumphantis figura, tamquam exemplaris imitatione exprimitur; ita decet tractari, ut cordis mundities adsit: moderatus, & pene ecclesiasticus corporis cultus, index plerumque illorum, quæ sunt in animo, non desideretur: devotio autem, & quædam compositio actionum sacrarum non absit.

Eminet autem inter omnia, quæ in sacris habentur mysteriis, & actionibus, missæ sacrificium, & rei dignitate, & sacerdotis præstantia, & fructus excellentia: Dominus enim noster Jesus Christus unigenitus Patris, candor æternæ lucis, & figura substantiæ illius, portans omnia verbo virtutis suæ, tamquam sacerdos constitutus a Deo secundum ordinem Melchisedech in æternum, cum ingrederetur in sancta sanctorum per sanguinem suum, semel se ipsum in ara crucis morte intercedente Deo Patri obtulit in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori testamento, ut repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis. Hoc vero sacrificium, quod semel cruente oblatum est, & memoria ac repræsentatione in ecclesia frequentatur, & usque in finem sæculi permanebit, cujus salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, applicatur, quanta deceat spiritus innocentia, reverentia, metu, humilitate tractare, res ipsa indicat, ipsa loquitur, & contestatur.

Episcopos autem, qui ceteris antecellunt dignitate, & officio, toti anteire clero decet mysterii hujus frequentatione, ac missæ celebratione. Ut enim statis solennitatibus episcopos pontificales missas agere convenit, diebus præsertim quibus præstantiora in ecclesia mysteria Dei celebrantur, nec omittere, quod ab officio exquiritur, & episcopali dignitati certa ecclesiæ observatione impositum est; ita optandum, ut reliquis festis anni, & feriatis etiam diebus frequenter, & publice, legitimo nonobstante impedimento, missæ sacrum faciant: inde fluent fructus admirabiles ad suscipientium mentes, ad inferiorum exemplum, ad populorum subsidia spiritualia.

Qui ecclesias curatas obtinent, debent hi quidem festis omnibus diebus, & reliquis, tam frequenter, ut muneri suo satisfaciant, missas celebrare: in quo si defecerint, statuimus episcoporum vigilantia, ac studio, pœnis etiam propositis, ac, si necesse fuerit, infligendis urgeri; ut, quo fuerint negligentiores, opportunis remediis eo accuratiores fiant.

Qui ad sacerdotium promoti sunt, & impedimento non laborant legitimo, quo minus missam celebrare valeant, decernimus episcopi diligentia curari, ut diebus saltem dominicis, & festis solennibus celebrent; multo vero diligentius, si beneficium etiam simplex habeant, cujus causa sacrum facere teneantur.

In celebratione missæ, etiam edicto, & pœnis propositis, episcopi caveant, ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cærimonias, & preces in missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab ecclesia probatæ, & frequenti, ac laudabili usu receptæ sunt. Quarumdam missarum, & candelarum certum numerum, qui magis superstitioso cultu, quam vera religione inventus est, omnino ab ecclesia removeant.

Avaritiam, quæ est idolorum servitus; irreverentiam, quæ ab impietate non abest; superstitionem, falsam pietatis imitatricem, ab ecclesiæ agro radicitus evelli convenit: tractentur sacra interiori cordis munditie, & puritate, & exteriori devotionis, ac pietatis studio: pestis vero illa, quæ diuturna rerum corruptione usque ad tremendam domini mensam pervenit, & sancta pene invasit; erit sedulitatis episcopalis curare, ut longissime abigatur.

Debent vero, ne dispar appareat, & incomposita celebrantium actio, diligenter episcopi prospicere, ut quam primum in civitate per præfectos cærimoniarum; extra civitatem per archidiaconos, seu vicarios foraneos; revideantur, & examinentur sacerdotes super modo, & actione celebrandæ missæ; &, quæ fuerint, corrigenda, corrigant: ut redigatur omnium & singulorum celebratio in eam formam, in qua nihil dissimile, nihil difforme appareat: & una sit inter omnes celebrationis ratio, ut est una missalis, & rubricarum ad sacrum faciendum præceptio. Contumaces, & inobedientes pœna coercendos esse debita declaramus.

Ac in primis decernimus in sacerdotum consecratione animadvertendum, ut illi ad missam celebrandam accedere minime permittantur, antequam a præfecto cærimoniarum de tota actione examinati & probati fuerint. In missis autem novis, quod ad avaritiæ labem pertinet, importunas, & illiberales eleemosynarum exactiones potius quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino ex Tridentini concilii decreto prohibemus, & per episcopos prohiberi mandamus.

Privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria ab ordinariis designanda, & approbanda; nec non altaribus, quæ sub aut portico ecclesiæ sunt, & in missali non edito a Pio V. celebrari missas nec suadet ratio, nec pietas patitur; ita episcopi faciant, & exequantur.

Ut autem missas, quæ in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis celebrantur, decet hora convenienti, & statuto ordine ad publicum civitatum, & locorum commodum celebrari servato rotulo, quod in omnibus omnium ecclesiarum sacristiis conservari debet; ita in parochialibus opportuno tempore, non ad aliquorum instantiam, sed communem piorum consolationem celebrandæ erunt. In omnibus cathedralibus, & collegiatis insignibus ecclesiis, decernimus, ubi non est punctator ad missarum defectus notandos, quamprimum episcoporum diligentia constitui, cujus munus sit, diem, & defectum notare, & ex parte pœnarum, quæ exigentur, missarum

defe-

ANNO CHRISTI 1596.

defectus supplere, reliqua in sacristiæ, vel ecclesiæ ornamenta impendere. De parochorum defectu investigent diligenter archidiaconi, seu vicarii foranei intra fines attributæ regionis; &, si corrigi facile poterunt, corrigant; sin minus, ad episcopos deferant, ut adhibeatur medicina, quæ sanare morbum possit.

Peregrinos, seu alienæ diœcesis sacerdotes in provinciam Aquileiensem, nec ad missam celebrandam sine commendatitiis proprii ordinarii ex Tridentini concilii decreto non esse admittendos decernimus.

De missa conventuali, quæ celebratur in ecclesiis cathedralibus, seu collegiatis, quia multa sunt, quæ distinctionibus egent, & declarationibus, ut apte decernantur: agendum putamus primum de quibusdam, quæ ad collegia, seu capitula ecclesiarum spectant; ac de chori disciplina, & ordine; postremo etiam de missa conventuali, ut ex hoc capite aliquid ducatur, quod ad ecclesiasticam disciplinam conformandam pertinere potest.

Ecclesiasticas universitates, seu capitula ecclesiarum tam cathedralium, quam collegiatarum, quæ tamquam corpus membris apte compactum, & coagmentatum, motu agi, & tamquam spiritu vigere necesse est; sine ordine, quæ illarum vita est, & legibus, quarum vi aluntur, & conservantur, stare nemo posse affirmabit: est tamen in ipso statu defectus, & inclinatio quædam rerum; dum, quæ ante constituta fuerant, pro temporum qualitate & varietate mutationem desiderant; & quæ sæculis præteritis opportuna habebantur, nunc pernicioſa sunt, & novarum constitutionum dispositione tolluntur. Hanc ob causam statuimus singulorum capitulorum tam ecclesiarum cathedralium, quam collegiatarum statuta, constitutiones, & consuetudines, quæ tamen a sede apostolica non fuerint confirmatæ, quamprimum ab episcopis propriis examinari accurate debere; ut ex statutis, & constitutionibus, seu etiam decretis capitularibus, illa, quæ desuetudine obsolverunt, decerpant; quæ præsentis temporis usu perseverant, unum in corpus redigi curent: ista vero etiam, quæ retinentur, revideant, & perpendant, ne sint contra juris ordinem, aut sacri concilii Tridentini decreta, aut pontificiarum constitutionum statuta, & ita corrigant, ut varia quadam similitudine conveniant; &, si quid aut ultra jus commune sit, aut præter, apte consentiat, & quasi concentum, qui ex diversis numeris, & modis constat, efficiat.

Consuetudines etiam scripto exceptas perpendi decernimus, an rationabiles & honestæ sint. Si qua declinarit a ratione, & contra juris ordinem emerserit, & abusu confirmata injustam legis speciem usurparit; tolli de medio præcipimus: quod erit proprium episcoporum munus, ut in suis ecclesiis curare studeant: satis enim constat abusu, quo inveteratior est, eo facilius adulterina specie honesta omnia corrumpi.

His positis fundamentis episcopi partes erunt, cavere ne quid in capitulorum congregationibus aut proponatur, aut recipiatur, quod sit contra jus expressum, aut sacri concilii Tridentini statuta, aut constitutiones pontificias, proposita pœna proponentibus, præter pœnam nullitatis quorumcumque actorum. Quod in sua diœcesi quisque pro opportunitate ac etiam necessitate locorum, & rerum particularium inspectione præstare, & efficere commode poterit, ac debebit.

ANNO CHRISTI 1596.

In humanis, ut bene omnia consentiant, si ratio quædam constans desideratur, qua particularia metiri, & moderari possimus; multo quidem justius in sacris & divinis debet esse certa quædam agendorum norma, illaque non arbitrio subjecta, sed lege constanti comprehensa, ut sit certa * unitate potius, similitudine conformata, quam sequantur omnes. Quamvis autem Pii V. constitutione de Romano breviario edita cautum sit, ut, qui supra ducentos annos proprium habent officium, uti eo possint, nec debeant compelli ut horas canonicas de breviario Romano recitent; tamen ratio peragendæ sacræ rei, & illa, quæ tantopere Deo placet, consensio uniformi ritu recepta, maxime suadet, ut in Aquilejensi provincia statuatur unica laudes Deo canendi, & sacra obeundi officia forma. In nostra metropolitana ecclesiæ Aquilejæ de proprio breviario canebantur superioribus annis canonicæ horæ, & erat proprium etiam missale, atque alibi proprii adhibebantur in diœcesi nostra quidam ritus antiquissimo usu recepti: at vetera, quæ non omnino sincera comperta sunt, & pene desuetudine collapsa, recesserunt, & jam nova sunt omnia. Sanctam Romanam ecclesiam magistram, & matrem agnoscimus: hanc, ut in reliquis, etiam ritu, & ministeriis ecclesiasticis modo sequimur. Vix enim fit in hujusmodi particularibus ecclesiarum, aut locorum officiis, quin aut apocryphum aliquid, aut erroneum deprehendatur. Decernimus igitur, ut in tota Aquilejensi provincia, in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, parochialibus, & aliis quibuscumque tam publice, quam privatim, in posterum horæ canonicæ ex breviario Romano sub Pio V. edito recitentur; ac declaramus recitantes obligationi recitandi horas minime satisfacere, nisi de breviario Romano illas recitarint: quod item decernimus in missali, rituali sacramentorum, & aliis observandum. De sanctis, qui apud certos populos in veneratione sunt, declaramus intelligi, ut festos dies sanctorum patronorum, tam provinciæ, quam civitatum, & titularium ecclesiarum celebrare solenni etiam ritu liceat.

Qui Illyricam oram colunt episcopi, in qua breviarium, & missale lingua Illyrica in usu habetur, curent ut illa diligenter adhibitis doctis, & piis viris, qui linguam illam calleant, revideantur & emendentur. Optandum tamen esset, ut episcoporum Illyricorum diligentia sensim Romani breviarii usus cum missali item Romano, & rituali sacramentorum induceretur: quod efficere pro eorum pietate ac prudentia non erit summopere difficile, si juniores clericos, & ex seminarii scholis selectos, qui studio, & ingenio magis proficiunt, exercere sensim cœperint, & ad opus hoc pium studiose promoverint. Hæc in optatis: executio præscribi non potest: præscribet autem prudentia illorum, & singularis in Deum pietas. Satis erit, si sibi persuaserint, quod passim experimur in librorum Latinorum & Italicorum lectione, illos libros mendis scatere, multo vero plures probabili conjectura errores esse in illis, quam in nostris, quos quamplurimi legunt & iidem emendant: illos autem pauci & illiterati, qui corrigenda dijudicare non norunt.

Quæ autem de breviario, missali, & rituali sacramentorum statuimus, in eam volumus partem accipi, ut non comprehendant catechismum Romanum in Illyricam linguam Gregorii XIII. iussu (quod est ad nos per certos homines

* aliquid deest.

ANNO CHRISTI 1596.

allatum) conversum: quem cupimus a clero Illyrico frequenter tractari & legi, ut sit hæc materna lingua sacerdotibus Illyriæ in promptu ad populos docendos, quæ ad salutem necessaria sunt. Curent tamen episcopi, ut exemplar aliquod ejusdem catechismi emendatissimum in archivo episcopali reponatur, ad cujus præscriptum emendatio recognosci & approbari in futurum tempus possit: cum illa, quæ catechismo comprehenduntur, vel de articulis fidei, ac sacramentis tractantur; periculose alterius linguæ ignoratione, seu impressorum vitio [a] pateant, periculosius vero nequitia hæreticorum; quorum corruptio, nisi ab episcopis, qui provinciæ illius linguam non norunt, parato remedio convinci possit, longius dimanabit.

Locus corruptus. a) *Forte*, subrepant. Ed.

Ut autem Illyricis populis prospiciendum est ut verbi Dei pabulum, quod ex prædicto catechismo curati haurient, habere possint; ita etiam curandum, ut caput primum de reformatione matrimonii ex concilio Tridentino cum impedimentis matrimonii & declaratione temporum, quibus nuptiæ prohibentur, habeant in linguam Illyricam conversum: idemque semel in mense promulgare & declarare populo dominicis diebus post prædicationem verbi Dei parochi curent. Idem de doctrina Christiana illis gentibus tradenda omnino statuimus: quod episcoporum vigilantiæ & religioni serio committimus & commendamus.

Non est in ecclesia Dei, in qua perficiendæ naturæ per gratiam Dei viget ratio, non est vacuum si in puris naturæ terminis non est: nec est dignitatum, aut officiorum institutio otiosa, ut species ostentet quod actus non efficit; nec residere, aut interesse juxta sinceram, & rectam canonum intelligentiam censentur, qui interessendo nihil eorum quæ ad suum pertinent officium exequuntur. Proinde cum dignitatum & canonicatuum institutio ad ministeria ecclesiastica & sacra facta sit, ut obtinentes illa obire debeant non modo in psalmodia, [ut in choro ad psallendum instituto hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, distincte, ac devote laudent;] sed etiam in aliis: divina vero per se, & non per substitutos officia subeant; decernimus per episcopos in tota provincia diligenter curandum, ut pietate, ac diligentia vigeant, quo ista aliquando prompte exhibeantur: inobedientes ac pertinaces districte cohibeant, & emendent.

Sicubi tam in cathedralibus ecclesiis, quam in collegiatis insignibus præbendæ canonicales hactenus per attributos ordines distinctæ non fuerunt, præcipimus, episcoporum diligentia, (licet ex quotidianis tantum distributionibus constent,) quamprimum adhibito capituli consilio distinguí, ut in cathedralibus dimidia saltem pars presbyteri sint; ceteri vero diaconi, & subdiaconi in cujus distinctionis partitione æquum est servari, ut præbendis iis, quæ uberiores habent reditus, majores etiam ordines attribuantur; in ecclesiis vero, ubi est consuetudo, ut præbendæ omnes sacerdotales sint, hoc idem conservetur.

Ordinibus autem distinctis, præter hebdomadæ ordinariæ obligationem feriatis diebus per idoneos substitutos obeundam, festis majoribus celebrante in pontificalibus prælato, canonici diaconi, & subdiaconi servato ordine præbendæ suæ onus per se ipsi sustineant. Decani vero, & qui priores in ecclesia dignitates post pontificalem obtinent, solennioribus diebus prælato absente, sive impedito, conventualem missam celebrent. In nocte autem, & aurora nativitatis domini non permittatur, ut alius celebret missam conventualem, qui non sit canonicus,

ANNO CHRISTI 1596.

Ad episcopos autem decernimus pertinere ordinem, ubi jam non est, certis quibusdam regulis instituere pro prædictis tam festis majoribus, dominicis, & aliis per annum, quam in unaquaque hebdomada observandis; pœnam etiam adjicere, & fabricæ seu pio alicui loco applicare.

Ex duobus, quæ pertinent ad cultum divinum sustinendum, quorum alterum respicit absentias illorum, qui residere in cathedralibus & collegiatis tenentur; alterum pertinent ad divinorum officiorum celebrationem: primum satis certum, exploratumque proponimus; ut obtinentes in cathedralibus ecclesiis, aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones cujuslibet statuti, consuetudinisve vigore, nullo modo ultra tres menses ab eisdem ecclesiis quolibet anno absint, salvis ipsarum ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt, sub pœnis a sacro Tridentino concilio præscriptis. De secundo, quod ad debitum divini officii regimen spectat, de congrua canendi & modulandi ratione, de certa lege in chorum conveniendi & permanendi, simulque de omnibus ecclesiæ ministris, ac tota chori disciplina, cum arduum sit particulatim decernere, quod ad universam apte possit provinciam accommodari propter varios diversarum diœceseon ritus & statuta; singulorum reverendissimorum episcoporum suffraganeorum nostrorum diligentiam excitamus, ut quisque ex suarum ecclesiarum observationibus meditetur; & spatio sex mensium a die dimissi præsentis concilii numerandorum aliquid conficiat quod putet præcipue disponi posse ad cultum divinum conservandum, & augendum, & omnes totius provinciæ ecclesias communi disciplina conformandum; quod singuli effecerint, si cum singulis diœcesibus & ecclesiis conferatur, ut Deo favente demum constet aliquid, ex quo possit elici universæ provinciæ communis divinorum habendorum norma.

His quæ studiose collegerint, adjiciant remedia, quæ vel usu fuerint recepta; vel ad usum accommodanda.

In cathedralibus & insignibus collegiatis ecclesiis ut numero & ordine ministrorum, augusta quædam rerum series, qua mirifice assistentium animi capiuntur, proponitur, quæ nisi præceptione regatur & certa lege moveatur, incomposita specie & summa deordinatione confusum aliquid efficit; quo nil sit videnti turpius, aut molestius; ita curandum ut sacra & divina certo ordine præfecto aliquo cærimoniis ecclesiasticis constituto peragantur. Quod ut in omnibus provinciæ cathedralibus & collegiatis insignibus ecclesiis in promptu habeatur, decernimus ex mansionariis, vel capellaniis, quæ onus residendi in eisdem addictum habent, primo quoque tempore vacantem in prefecturam cærimoniarum ecclesiasticarum institui, & de ea perpetuis temporibus provideri aliquem, qui in hujusmodi studio versatus sit, & actorum ecclesiasticorum directionem & sacrorum dispositionem sustinere pro dignitate intelligat,

Pœnitentiarios in ecclesiis cathedralibus & insi-

ANNO CHRISTI 1596.

insignibus collegiatis ad piorum consolationem & lapsorum spirituale subsidium in promptu esse decet: idcirco episcopi pœnitentiarium cum unione præbendæ proximæ vacaturæ ad præscriptum concilii quamprimum instituant.

Qui in ecclesiam ad laudes Deo persolvendas ex clero conveniunt, quo ceteris officio, vel dignitate præsunt, eo debent accuratius exequi, quæ sibi sunt ratione officii adjecta; ipsi vero diligenter intendant & intelligant, se chori interessentia ita adstrictos, ut salva non possint conscientia temporale, quod ex distributionibus percipitur, commodum assequi, nisi divinis rite servierint & ministrarint. Si quis igitur, dum divina peraguntur officia, in choro canonicus, seu mansionarius, aut aliquis alius quocumque censeatur nomine clericus, quacumque sit præditus dignitate, cum superpelliceo, aut etiam sine, per ecclesiam divagari, colloqui, literas legere, aut alia tractare non omiserit, eum decernimus (licet postea in chorum ascenderit) omnino absentem reputari pro matutino, vel horis diurnis, vel vespertinis, quibus prædicto modo deliquerit. Punctatori vero districte præcipiant episcopi sub pœna suspensionis, ut ex officio tales punctent, ac toto illarum horarum lucro privatum in libro suo notent. Quod idem ad alios extendi decernimus, qui in stallo non suo permanserint in choro, dum divina celebrantur.

Quia vero licentia & abusu factum, ut sero in chorum accedant, qui tempestive interesse deberent; ac nisi certa aliqua regula præstituatur, inconvenientia in dies augeri singulos non dubitandum: decernimus eos, qui in matutinis in chorum ascenderint post finitum primum hymnum; in horis diurnis item post hymnum: in missa post confessionem: in vesperis post completum psalmum, pro interessentibus non esse habendos: sed lucris & distributionibus dierum & horarum prædictarum, quibus in chorum tempestive non ascenderint, omnino mulctandos. In quo episcoporum diligentiam excitamus, ut serio agant, & pœnis punctatores suarum ecclesiarum ad præfati decreti executionem omnino adigant; quod declaramus non obtinere locum, cum episcopus in chorum ad divina officia ascenderit: hoc enim casu decernimus quoscumque servitio chori adstrictos, cujuscumque dignitatis & officii sint, in principio divinorum officiorum interesse debere. Qui postquam episcopus jam consederit, in chorum venerit, cum declaramus illarum horarum lucro omnino damnandum.

Quæ vero in divino cultu peraguntur, quia loco indigent apto & commodo, ut etiam cum dignitate peragantur; præcipimus omnibus & singulis episcopis, diligenter curent & omnino intendant ut chori ecclesiarum, præcipue cathedralium, aut etiam collegiatarum insignium (ubi non sunt) ita extruantur, seu reparentur, vel etiam aptentur, ut res fieri sacra disposita commoditate & cum dignitate possit: ad quæ perficienda excubabunt episcopi, & quos necesse erit, etiam opportunis remediis contento studio compellent.

Ut absurdo, quod alicubi viget, occurratur episcopali vigilantia, decernimus, eos, qui ratione vel mansionariæ, vel capellaniæ perpetuo chori servitio in ecclesia cathedrali, seu collegiata sunt addicti, & solennibus diebus, aut etiam festis, quibus episcopus in ecclesia divinis interest officiis, ad alias ecclesias se conferunt lucri causa, negligentes quod minus est, ut majus acquirant, cum dedecore ordinis, & ecclesiæ cui sunt adscripti, injuria; irremissibiliter lucro totius distributionis illius hebdomadæ, in qua deliquerint, plectendos esse: quod si sæpe idem in hebdomada commiserint, statuimus per episcopum ita provideri debere, ut corrigatur omnino pervicacia, clericalis modestia reformetur, & ecclesiæ servitium debitum conservetur.

ANNO CHRISTI 1596.

V.

Ecclesiastici summa gubernaculi est gloria Dei & salus animarum: utrumque diligenter tractandum, cum negligentia in re tanta maledicti piaculo subjiciatur. Ut autem diligentia in agendis rebus etymo quodam vocis dilectionem & caritatis notam primis literis inscriptam habet, ita quæ floccifacimus, etiam negligimus: ac exhibitio operis, probatio est dilectionis. Episcopos autem, quos in specula dominus constituit, ut gladium venientem prospicientes tuba canerent & populos monerent, ne sanguis pereuntium de manibus illorum requiratur; si gregem amant dominicum, probare dilectionem opere decet: si vigilantiæ & custodiæ solicitudine laborant, hoc putent, quod socordia perdiderint, se districta ratione reddituros. Duo autem requiruntur in pastore gregem custodiente; ut interdiu ante gregem incedat, ipse unus ad pascua educens, cujus vocem agnoscunt oves, quæ alienam non noverunt: nocte vigilias agat, cui dicitur: *Custos quid de nocte?* ac ne repente in gregem irrumpant lupi, canes ad custodiam adhibeant, illos quidem non mutos, sed qui latrare valeant; quod quidem ad episcopalis oneris officium pertinere nemo non videt. Idcirco sacra Tridentina synodus episcoporum apud ecclesias suas residentium præsentiam quanti referat pernoscens, illos monuit, ut sibi attenderent, & universo gregi, in quo Spiritus sanctus illos posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo; & divinorum præceptorum memores facti forma gregis in judicio & veritate pascerent ac regerent; in eos vero qui ab ecclesia & residentia discesserint, quædam sanxit, quæ pertinaciores coercerent, vel alieniores ad officii sui studium revocarent. Existimamus autem de reverendissimorum episcoporum nostræ provinciæ pietate non esse dubitandum illos, qui hactenus voluntate in sua ecclesia & diœcesi residerunt, & muneri episcopali promptam operam & fidele ministerium præstiterunt, in posterum diligentius idem facturos; ut, quæ de contumaciter absentibus a residentia sua eodem concilio sancita sunt, alio potius, quam in provinciam nostram, derivari conveniat.

Isa. 21

Quod vero de episcoporum residentia a sacro Tridentino concilio & summorum pontificum constitutionibus cautum est; hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil præterea agant: cum ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa: id quod duobus præsertim Tridentinæ synodi verbis egregie exprimitur, Ut pascant & regant: quorum primum ad vitæ innocentiam, ad salutaris verbi prædicationem, ad sacramentorum administrationem & bonorum operum exemplum pertinet: secundum ad disciplinam restituendam, ad mores purgandos, & juris ecclesiastici ditionem, ad bonorum laudem

ANNO CHRISTI 1596

dem & vindictam malorum ſuſtinendam ſpectat. Utrumque ſi præſtiterint epiſcopi, ſatis illa, quæ ſunt epiſcopalis muneris, videbuntur præſtitiſſe & impleſſe.

Debent autem ab epiſcopali domo (ut a capite reformatio incipiat) initia correctionis duci: ut illi, qui vel ad miniſterium gubernaculi adſciti ſunt, vel epiſcopo ſerviunt, vel ad quæcumque domus & familiæ commoda pertinent, ſuo quiſque gradu modeſtiam illam vita, moribus, habitu, pietate, converſatione præ ſe ferant, quæ bene propoſitum familiæ decent, ut a familia epiſcopali ſumant ceteri exemplum domeſticæ rei bene & laudabiliter tractandæ.

Qui ex eadem familia ſunt & clericalem habitum deferunt, ex quibus pars major epiſcopalis familiæ conſtare debet, præluceant reliquis virtute & integritatis ornamento: quod ſæpe epiſcopi revideant, recognoſcant, emendent: putent vero maximum ſibi fore ex hac parte ad reformationem impedimentum, ſi quod in aliis animadverterint & corrigere voluerint, familiæ ſuæ, quam prius informare diſciplina debuerant, objici vere poſſit.

Ac ut frequenter ſacrum facere debent epiſcopi, niſi impedimento rationabili teneantur: ita dominicis & feſtis diebus ad veterum canonum præſcriptum eccleſiæ cathedrali, quoad fieri poteſt, deeſſe non debent; ut populus prælati benedictione & exemplo animatus, quam præſcripſerit prælatus pietatis & devotionis regulam, & exemplo confirmarit, eam pie arripere & ſolicite ſequi ſtudeat; ac dum in choro divinis epiſcopus intereſt, curet ut diſpoſito rerum ordine nihil ſit vel confuſione turbatum, vel deordinatione inverſum.

Quod ad miniſtros eccleſiaſticos & eccleſiarum ornatum pertinet, curent epiſcopi, ut in clero ſuo ex habitu eccleſiaſtico pietas, ex converſatione ſinceritas & innocentia colligatur; ut Chriſti bonus odor ita bene oleat, ut nihil omnino male oleat. Sit in unoquoque gradu quædam conditionis proportio; illa quidem par gradui, forma non diſſimilis: ut qui totam inſpexerint provinciam, unicam omnino videantur familiam videre, officiorum, & ſtudiorum varietate diſtinctam, at vero uni patrifamilias ſubditam, & eiſdem legibus conformatam.

Ut verbi Dei prædicatio, quod eſt vitæ ſpiritualis pabulum, fidei principium, bonorum operum fundamentum, præſentia epiſcoporum incrementum recipiat, & uberiores in ſingulos dies pœnitentiæ fructus in fideli populo ferat; ſtatuimus per epiſcopos omnino (ubi fortaſſe non eſt) ſedile in eccleſia ſuggeſtum prædicatoris e regione reſpiciens altiore aliquo gradu conſtitui: ubi epiſcopus cum ſuis canonicis ſuperpelliceo indutis ad prædicationem audiendam ſedeat. Prædicationi epiſcopus, ſi legitime impeditus non fuerit, quotidie interſit, & exemplum præbeat pietatis, ac devotionis. Quia tamen ad clericalem ſtatum pertinet, omnibus pietatis officiis ceteris antecellere, & prædicationi intereſſe: ac ſi ſæculares ſua ſedilia pro prædicatione audienda, vel communia, ut magiſtratus, vel propria, ut privatæ perſonæ, in eccleſia habent, eccleſiaſticos homines loco & ſede carere in eccleſia, etiam extra chorum, cum non deceat, epiſcoporum diligentiæ proponimus & ſuademus, ut prope ſedile proprium, quatenus fieri poterit, alterum apte conſtructum accommodent ad clerum recipiendum. Ex quo duo conſequentur apud omnes magni æſtimanda: primum erit, ut epiſcopo notum ſit ex ſola loci inſpectione, an clerus ad prædicationem conveniat; ut ſi defecerit, opportune etiam proſpiciat: ſecundum erit, ut populus, qui clerum prædicationes declinantem aliquando perſpiciens ſcandali offenſionem paſſus eſt, ipſius cleri emendatione & frequentia acrius ad imitationem incendatur.

Atque hoc ipſum ne ſuo fraudetur eventu, diligentia epiſcopi ſuſtinendum decernimus; ut ante prædicationes clerum moneat, tardiores excitet, omnes, qui juſto carent impedimento, ad prædicationes adducat, pertinaciter inobedientes, ut reſipiſcant aliquando, etiam coerceat: grave enim videri jure poſſet, dum reliqui ad verbum Dei audiendum ſolicite confluunt, ſi clericos videamus per vicos & plateas errare & ſæcularibus rebus operam dare, ac nullius proviſione & decreto ad meliorem mentem revocari.

Idem curandum monemus, cum feſtis diebus divina celebrantur officia, ut omnes cleri civitatum (exceptis rectoribus parochiarum, quibus eſt animarum perpetua cura impoſita: & iis, qui obligatione alicujus eccleſiæ tunc temporis obſtricti ſunt) niſi fuerint ex ipſis aliqui legitimo impedimento detenti, in eccleſiam cathedralem, ſeu collegiatam reſpective tam ad horas diurnas, & miſſam conventualem, quam ad veſperas conveniant: nihil enim poteſt videri abſurdius, ſi ſæculares divinorum officiorum tempore eccleſiam frequentent, clerici refugiant: illi Deum vel tacitis vocibus in eccleſia laudent, iſti in viis, & publicis locis tempus vaniloquiis terant, & boni averſione ſcandalum præbeant.

Quod ut executione facili perficiatur, hortamur epiſcopos, ut illam rationem, quæ ad rem fuerit accommodatior, ineant.

Non omittant epiſcopi ſeminaria inviſere, ac diſciplinæ, morum, & pietatis documenta, quibus puerilis ætas informatur, recognoſcere, & adhibito canonicorum conſilio, quos ad gubernaculi partem adſciverunt, proſpicere, ut fructus, qui a ſeminariorum erectione, & conſervatione percipitur, omnino non pereat. Seminarii clericos ad cathedralium eccleſiarum, aut etiam collegiatarum ſervitium feſtis diebus adſcitos non permittant officium deſerere; aut occaſione accedendi, & recedendi, per civitatem divagari: ſed modeſtiæ, & eccleſiaſticæ diſciplinæ legem moderentur & contineant.

Doctrinæ Chriſtianæ ſocietates, & exercitationes aliquando viſitari ab epiſcopis decet, ut vel auctoritate, vel præſentia rem tantam, quæ alicubi difficultatem patitur propter patrum negligentiam, & petulantiam puerorum, omnibus provehere ſtudiis contendant. Quod ſi fuerint impediti, vicarios generales, aut etiam foraneos ad hanc viſitationem dimittant: ut quod eſt Chriſtianæ fidei, ac diſciplinæ fundamentum, & certa ad omnem vitam cum virtute traducendam ratio, vigilantia, & ſolicitudine epiſcoporum conſervetur, & certis præſidiis muniatur.

Congregationes caſuum conſcientiæ ſingulis coram ſe menſibus haberi præcipiant, ad quas omnes curatos, & clerum civitatis advocabunt, & renuentes compellent juris remediis, atque pro his proponi caſus tempeſtive, & clero per ſchedas denuntiari curent; ac

de-

ANNO CHRISTI 1596.

deciſiones a theologo, quem adſciverint, ſuper eorum ſingulis ferri mandabunt.

Ægrotantium viſitationes, eorum præſertim, qui prælati præſentiam, aut benedictionem in extremo vitæ ſtatu expoſcunt, aut aliqua ratione poſſunt vel injuriarum dimiſſione, vel rei alienæ reſtitutione, vel erratorum atrociorum abſolutione ad bonum adduci, libenter epiſcopi ſuſcipiant, & ex caritate obeant. Ad quod munus accedere æquum erit ad cohortandum, monendum, corripiendum, monendum ſtudioſe, ut animas domino lucrifaciant; ne divertant ſermone ad humanas tricas, niſi neceſſitas compellat: orationis ſcopus in unum Deum, & animarum ſalutem intento ſermone dirigatur, & ſubſidia proponantur ſpiritualia: ut corporis ægritudo toleranter perferatur, quo Dei gloriæ ſervire, & peccatorum maculas abſtergere valeant; in quo abundet epiſcoporum caritas, & Chriſtiana ſolertia.

Pauperum, & miſerabilium perſonarum curam paternam gerant epiſcopi, ne deſtitutæ ab eo, qui communis debet eſſe pater, cuſtodia & caritate, quæ ſunt propria prælati munera, in mala varia, & duras incidant calamitates, nec ſit, qui in volutabro miſeriarum jacentibus manum admoveat, ſi epiſcopus non admoverit, & beneficentiæ Chriſtianæ exemplum non dederit.

Ea eſt rerum humanarum inconſtantia, & imbecillitas, ut nihil ſit inter homines ita firmum, & munitum conſenſu, lege, natura, quod vanitati & caſui non ſubjiciatur; nec poteſt cuiquam permanendi ſtatus præſcribi, quin repentinæ inſtent & exoriantur cauſæ, eæque cum ratione conſentientes, ut diſcedere oporteat, & expediat. Idcirco licet epiſcopis reſidendi apud ſuas eccleſias, & in diœceſi, concilii Tridentini decreto, & in graviſſimo pontificiarum conſtitutionum præcepto neceſſitas impoſita ſit; cum tamen Chriſtiana caritas, urgens neceſſitas, debita obedientia, ac evidens eccleſiæ, vel reipublicæ utilitas ſuaſerit, ut epiſcopi ab eccleſia, & diœceſi abeſſe cogantur, non illam ob cauſam contumaciæ redarguendi, ſi cauſas abſentiæ probatas attulerint ad excuſationem; quas, quia incertis a rebus pendent, definire vel ſupervacaneum, vel incertum, & indefinibile putamus.

Quod ad cauſas abſentiæ pertinet, id fiat, quod Tridentino concilio ſancitum & declaratum eſt; cujus diſpoſitionem in omnibus declaramus ſervandam & exequendam.

Qui inſcitia laborant, & ambitioſa nobilium potentia nituntur, cum vel ad ordines, vel ad beneficia aſpirant, commendatitias literas undique collectas ad præſidium inſcitiæ ſuæ adſciſcunt. Duo vero, quibus eſt occurrendum, efficere conantur: ut imperitiam his ſuis fulciant adminiculis, aut prælato liberam diſponendi facultatem adimant, vel eumdem in difficultates adducant. Idcirco ſtatuimus, & declaramus omnes & ſingulos commendatitiarum literarum perquiſitores, & præſentatores, ſive ad ordines, ſive ad beneficia aſpirent, quandocumque pro prædictis commendatitias præſentarint, tunc temporis ad eadem, quæ tum petunt, quamvis alias idonei eſſent, non promoveantur.

Capellæ, & altaria de jure patronatus laicorum, incompta, & inculta, decet omni ratione ornari. Patronos autem epiſcopi juris remediis compellant, [a] & quæ debent, omnino a parte ſua impleant.

Præterea vigiliis ſanctorum, & feſtorum dierum, quibus jejunatur, præcedente veſpere ſigno campanæ intimetur populis jejunii futuri obſervatio, ut ignorantiæ prætextus excludatur. Quod epiſcopi parochis indicent omnino exequendum.

[a] *Forte*, ut quæ. H.

VI.

Qui curam animarum ex officio ſuſceptam habent, rei debent, quam ſuſtinent, quæ ſingulis periclitatur momentis, præſentem operam dare; atque hi quidem ut corporali inſiſtunt reſidentia, ita piis debent conatibus urgere, ne quid propter illorum [b] injuriam, aut nequitiam pereat, & reddendæ rationis obligatione malum cuſtodem obſtringat. Debent curati meminiſſe, datos ſe populis mediatores inter Deum, & homines: ut ſacra frequenter facere pro eccleſia ſancta Dei, & populo ſibi commiſſo non omittant; ut verbum Dei, cujus diſpenſatores facti ſunt, inculcare animis fidelium non deſinant; ut ſacramenta petentibus vel miniſtrare, vel proponere, & ſuadere maxima diligentia ſtudeant, ut vitæ integritatem in exemplum aliis prætendant, & quaſi lucernis ardentibus viam demonſtrent, qua per divinorum mandatorum obſervantiam in cœlum aſcenditur.

[b] *Forte*, injuriam.

Sacra feſtis diebus facere curati non omittant: reliqui vero tam ſæpe, ut muneri ſuo ſatisfaciant. Sacramenta omnia ex Romano rituali miniſtrent, ut in breviario, miſſali, ſacerdotali, rituali, & aliis ſanctam apoſtolicam Romanam eccleſiam magiſtram, quæ non fallitur, & matrem, quæ materna dilectione filios non amare, & ſalutaribus non paſcere alimentis non poteſt, omnino ſequantur.

Duo ſunt fines in humana fragilitate; ingreſſus in vitam, & exitus; his tamquam curriculi hujus finibus vita præſens terminatur, utrobique curatorum vigilantia, & Chriſtiana caritas requiritur. Cum enim ingredimur in hanc vitam ærumnis & periculis refertam, iræ filii, ſpei ſalutaris expertes, & renovationem regenerationis expectamus; præſto debet eſſe, qui baptiſmi ſacramento originalis peccati maculam abſtergat, & in filiationem Dei, qua juſte primi parentis culpa damnati fueramus, reſtituat. Diſceſſus ex hac vita, qui gravi premitur erratorum pondere, & perpetui naufragii metu, niſi opportune ſpiritualis medici pharmaco muniatur, & confirmetur; jure quidem poſtulat, ut diſpenſator, cui fuerat miniſterii ratio commiſſa, damni pœna damnetur. Ad patrinatum in baptiſmate non admittant curati eos, qui ſaltem memoriter non teneant orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum apoſtolorum.

Sint igitur curati diligentia, & fideli miniſterio commendabiles, ut opus, quod tenent, diligenter ſuſtineant, Dei, & epiſcopi ſui animadverſionem ſubituri, ſi negligenter ſe geſſerint. Ac hi quidem extra parochiæ fines habitare non præſumant, ſed inter ſuum gregem diverticulum habeant, ut in omnes partes cuſtodiæ, & caritatis ſuæ affectio commode dimanet. In libro deſcripta habeant diſtincte nomina parochianorum per domos, & familias; confeſſioni, & communioni paſcha-

ANNO CHRISTI 1596.

ſchatis reſurrectionis dominicæ intendant ; inter illos omnia obſervent, omnia circumſpiciant. Ut patresfamilias bene familiæ præpoſiti, ſi quem præſenſerint corpore ægrotare, prudenter adeant, conſolentur; ac ut medicus corpori ſubvenire medicamento properat, ſalutis monita prudenti, & maturo ſermone, ac ſpirituales medicinas proponant, ſuadeant, miniſtrent; ac ovem Chriſti ſanguine redemptam ne patiantur inedia, & fame ſpirituali perire. Præter libros, in quibus ſcribantur nomina baptizatorum, & confirmatorum, habeant curati librum matrimoniorum, atque item mortuorum : uſus enim jam docuit hujuſmodi ſcriptiones ad multas, eaſque maximas, etiam ſumme periculoſas controverſias tollendas pertinere.

De eccleſiis, ſacriſtiis, eccleſiaſtica ſupellectili, & decenti illorum omnium cultu, ita curent, qui parochialibus præſunt eccleſiis ; ut nihil appareat ſordidum, aut minus quam decet nitidum.

A cœmeteriis vineas, & fructuoſas arbores amoveant; nec intra ſolum ſacrum venale quidquam proponi ſinant; ut re appareat quod jam norunt per doctrinam omnes, eſſe domum orationis, non autem negotiationis.

Miſerabilium perſonarum parochiæ ſuæ curam gerant paternam, præſertim vero ubi juniores puellæ, aut viduæ ſunt, quarum egeſtas grave periculum oſtendit : atque in hoc ipſo ita contendant, ut omnem etiam lapidem moveant ; quo caſui, qui videtur inſtare, ſumma caritate occurrant.

Domus parochiales ordine ac diſciplina ſint reliquis exemplum. Curati omnino ad quodcumque vel vile miniſterium feminas non adſciſcant ſibi in familiam, quæ aliquando infames corpore fuerint, vel infamibus domeſtico miniſterio inſervierint, aut propter ætatem, & alia ſuſpectæ eſſe poſſint. Mares etiam illos minime recipiant, qui publici blaſphemi ſint, aut ſceleroſi, aut ſaltem in paſchate confeſſi, & euchariſtiati non fuerint. De feminis in civitatibus, præcipimus a vicariis generalibus epiſcoporum hujuſmodi miniſtras, prævia aliqua cognitione probari : in opidis, pagis, & villis ab archidiaconis, ſeu vicariis foraneis regionum.

Diſceſſus curatorum a parochiis ut propter animarum curam, quæ ſingulis objicitur momentis alicui periculo, eſt inhibendus; ita indulgendum neceſſitati, & temporum qualitati. Itaque ſciant epiſcopi, eorumque vicarii licentiam diſcedendi in ſcriptis, gratiſque non ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, eſſe concedendam, ſicut decreto concilii Tridentini ſtatutum fuit. Ut autem in civitatibus licentiam hujuſmodi edicimus a vicariis generalibus in ſcriptis eſſe petendam ; ita in oppidis, pagis, & villis petendam decernimus a propriis vicariis foraneis pro facultate illis ab epiſcopo limitate concedenda. Si qua vero fuerit legitima cauſa, quo minus curatus aliquis apud eccleſiam ſuam reſidere poſſit, erit illa quidem legitime coram epiſcopo, aut ejus vicario generali probanda : & ſi fuerit ex illis, quæ juſta videri, & reputari poſſit, licentiam ſcripto authentico comprehenſam dare licebit ; quarum licentiarum vel longi temporis reſidentia excuſantium, vel brevioris ex cauſa momentanea, mandamus librum, ſeu regeſtum quamprimum fieri, ut quandoque licentiæ hujuſmodi videri, ac revideri poſſint.

ANNO CHRISTI 1596.

VII.

Monemus omnes in domino abſentiam jure permittente ex cauſis rationabilibus indulgeri, ut humanis ſit neceſſitatibus conſultum ; non ut canonici ad luxum, & venationes, & illa, quæ modeſtiam clericalem non decent, per occaſionem indultæ abſentiæ diffluant : quod illos meditari apud ſe, & perpendere æquum eſt. Abſentiam ab eccleſia monemus omnino non ſuſcipi dominici adventus tempore, quadrageſimæ, nativitatis, reſurrectionis, pentecoſtes, itemque corporis Chriſti : atque ita dimitti, ut dimidia ſaltem pars canonicorum ; (ſalvo illorum jure, qui ſuper his privilegio fruerentur, viridi obſervantia ſtabilito) in eccleſia remaneat.

Si qua extra ordinem cauſa gravior, & longioris abſentiæ neceſſitas, ex privato etiam incommodo emerſerit, illam decernimus ab epiſcopo ſervatis ſervandis cognoſci ; interim ad perceptionem diſtributionum quotidianarum abſentem non admitti.

Ac ut diſtincte, quid hoc in genere vitandum, quid ſequendum, cognoſci ac decerni poſſit, ſtatuimus, canonicis, ſeu beneficia ſine cura obtinentibus, quæ reſidentiam perſonalem requirunt, ſi ætate majores triginta annis fuerint, licentiam ut proficiſcantur ad ſtudia in gymnaſiis publicis obeunda denegandam, niſi ſtudia jam cœpta perficere continuato curſu perſeverarint. Hujuſmodi autem licentia non ultra quinquennium concedatur : ſtudia vero debent eſſe ſacræ theologiæ, aut ſacrorum canonum. In quo monemus animadvertendum eſſe, ut beneficiorum onera interim per ſubſtitutum idoneum obeantur, & ſuſtineantur. Obtinentes eccleſias parochiales decernimus omnino a licentia hujuſmodi proficiſcendi ad publica gymnaſia eſſe repellendos ; qui enim collationis tempore per concurſum examinatus, & canonice promotus fuit, & publico examinatorum ſynodalium teſtimonio ad animarum curam exercendam idoneus habitus, dimittendus non eſt, ut diſcat, cum ad docendos alios provectus fuerit.

Quia ſolent capitula interdum canonicis in longum abſentiæ tempus, annos etiam commentitiis cauſis, aut veris, ſed non legitimis concedere ; eiſdem inhibemus, ne quid in poſterum tale conari, aut tentare audeant; alias decernimus irritum, & inane quidquid ſuper præmiſſis actum, geſtum, decretumve fuerit.

Quia vero intereſſe divinis corporalem tantum præſentiam non requirit, ut quis actum præſentiæ exhibeat, nihil præterea agat, aut curet ; præſenti conſtitutione edicimus, illos dici vere, & proprie reſidentes, qui ad divina in eccleſiam convenientes laudes perſolvunt, ex inſtituto eccleſiæ, Deo ; munera obeunt vel communia, vel propria ; divinis animo, ore, toto corpore intendunt. De quo ſuperius capite de divinis officiis ſatis actum eſt.

VIII.

In domini domo nihil præpoſterum, aut inordinatum eſſe debet: ordo autem, & ratio dictat, ut quæ in membris proportio, & ſymmetria deſideratur, ea in capite præcipue eluceat,

ceat, & emineat; ne monſtri ſimile ſit, turpe imponi caput bene compoſito corpori, quo membra, licet per ſe ſatis apta, dignitatem, & pulcritudinem amittant. Idcirco ſi res poſtulet, ut in eccleſia electiva (ut vocant) agatur de electione epiſcopi, quædam conſtituenda duximus, ut tantæ rei agendæ, quantum licet, conſulatur.

Sit igitur eligentium ſcopus, ut ad cathedralis eccleſiæ regimen eum eligant, qui ſit legitimo matrimonio natus, ætate matura, gravitate morum, literarumque ſcientia juxta conſtitutionem Alexandri III. quæ incipit: cum in cunctis; in concilio Lateranenſi promulgatam. Debet autem antea in univerſitate ſtudiorum magiſter, ſive doctor, aut licentiatus in ſacra theologia, vel jure canonico eſſe promotus, aut publico alicujus academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos habitus; ſi regularis fuerit, a ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem habeat fidem; ſaltem vero ſex menſium ſpatio ante in ſacro ordine conſtitutus. Promoti autem ad eccleſias cathedrales poſt receptam electionis confirmationem, ut munera epiſcopalia obire, & gregis incolumitati conſulere valeant, debent ipſi quidem munus conſecrationis intra tres menſes ſuſcipere, nec differre ultra tres alios menſes, ne vel fructus reſtituere in primo caſu compellantur, vel in ſecundo privationis pœnæ ſubjiciantur. Conſecratio vero ſi extra curiam Romanam fiat, in eccleſia, ad quam promoti fuerint, aut in provincia, ſi commode fieri poterit, celebretur.

Ad electionem, qui jus eligendi habent, non procedant, niſi mortuo epiſcopo, & vocatis omnibus, qui ſunt in provincia, ut electioni epiſcopi, quæ tanti refert, interſint omnes, qui jus habent, & ferre ſuffragium valent; ut majori, ac ſaniori parte epiſcopi electio ſuſtineatur.

Proceſſum, & inquiſitionem fieri de prædictis qualitatibus eligendorum ſacra Tridentina ſynodus diſtricte præcipit, ad ſanctiſſimum dominum noſtrum cum fidei profeſſione tranſmittendam, & ab eodem approbandam. Quod non modo ut fiat, ſed ut bene fiat in primis curandum. Tota autem inſtructio a probatis viris teſtibus, omni exceptione majoribus ſumenda, qui vitæ, morum, integritatis, pietatis, ac ſedulitatis Chriſtianæ certum teſtimonium reddant. Sit atteſtatio jurejurandi religione munita, ſit ex officio recepta, & a perſonis ab officio aſſumendis, non a parte nominandis, & in publicum inſtrumentum redacta. Qui vero ex capitulo examini, & inquiſitioni præficientur, ab ipſomet capitulo eligantur, delato eis juramento facturos in examine obeundo, quæ juxta veritatem, & juſtitiam ſunt, poſthabito odii, amoris, affinitatis, & aliorum omnium reſpectu; ac nihil ſe ex iis, quæ inquiſitione perceperint, cuiquam præter ipſum capitulum manifeſtum facturos. Ad poſtulationes confugere, & inteligibilem per carnem & ſanguinem expoſcere, & juris ordinem pervertere non expedit. Statuimus, in eccleſiis electivis ordinem juris ſequendum eſſe, ac tum demum ad poſtulationes canonicas declinandum, cum electiones idoneorum præficiendorum defecerint.

In primis autem cum eccleſia vacaverit, ſupplicationes, & preces publice, privatimque habendas præcipimus a capitulo per civitatem & diœceſin indicendas, quibus clerus & populus bonum valeat a Deo paſtorem impetrare, quod eſt gubernaculi eccleſiaſtici & Chriſtianæ diſciplinæ & pietatis certiſſimum cum Dei gratia fundamentum.

Ac ut ea, quæ in membris eſt naturalis quædam conſenſio, ut invicem ſerviant, invicem obſequantur; in corpore provinciæ noſtræ caritas inter epiſcopos vigeat, quæ Deo placeat, & populorum ædificationi conſulat, decernimus, ſi quando divina diſponente providentia, metropolitanus, aut aliquis ex epiſcopis ſuffraganeis decubuerit, & in viam univerſæ carnis declinare cœperit, ut ex iiſdem ſuffraganeis, qui proximior ægrotanti eſt, ſeu eo impedito, aut abſente, alius, qui minori ſpatio abeſt, capitulo ægroti epiſcopi ſignificante, ſolicite accedat, ut ſacramenta & ſpiritualia obſequia prudenter exhibeat, & præſens præſentem caritate conſoletur epiſcopali. Si æger epiſcopus obierit, curabit idem, ut per œconomos, aut alios ex capitulo, tota ſacra ſupellex, ornamenta eccleſiaſtica, paramenta, vaſa, miſſalia, atque hujuſmodi alia, licet ex auro, ſeu argento confecta ad divinum cultum etiam in privatis ædibus, capellis, oratoriis deſtinata, quæ tempore obitus ejus extabunt, eccleſiis, de quorum fructibus facta fuerint, eo ipſo applicentur & incorporentur, ſublata de eiſdem, teſtandi, ſeu diſponendi facultate: Id quod Pii quinti conſtitutione decretum eſt, & graviter omnibus, ad quos pertinet, pro executione injunctum.

De cenſibus & reditibus dictarum eccleſiarum non exactis, ſive dies ſolvendi ceſſerit, ſive non ceſſerit, modo exacti non fuerint, etiamſi illorum fuerit exactio, in judicio jam propoſita, quod Julii III. conſtitutione jam decretum eſt, hoc idem ſervandum ſtatuimus, ut ſcilicet ad ſucceſſores epiſcopos pertineant. De fructibus vero non exactis legati, aut donationis titulo relictis, decernimus, quod in declarationibus ejuſdem bullæ adjectis deciſum, ac definitum eſt.

Defuncto metropolitano, ab epiſcopo, qui ſpiritualia illi obſequia præſtitit, dies obitus totius provinciæ epiſcopis ſignificetur, & in tota provincia dies illius depoſitionis magna celebritate ſacrorum & cleri agatur. Si ex epiſcopis aliquis deceſſerit, qui caritatem exhibuerit defuncto, ille idem epiſcopus rem metropolitano ſignificet, qui toti provinciæ idem officium indicat. Ac ut metropolitani poſtremo tempore defuncti anniverſarium in tota provincia quotannis fieri præcipimus & mandamus; ita in ſingulis cathedralibus eccleſiis de proprii epiſcopi proxime defuncti anniverſario repetitum, ac diſpoſitum intelligi debere dicimus, declaramus & ſtatuimus. Æquum enim eſt, ut eos, qui nos dilectione paterna & paſtorali affectione foverunt, & ad omne bonum adducere perpetuis laboribus & vigiliis conati ſunt, grati animi memoria & piis obſequiis proſequamur.

Quod de anniverſario metropolitani & epiſcoporum ſingulis annis celebrando decrevimus; hoc item de metropolitani & epiſcoporum ſuffraganeorum viventium ſolenni conſecrationis die quotannis habendum & celebrandum decernimus, ut preces publicæ & ſupplicationes ipſo conſecrationis ſolenni die habeantur; ac divinæ clementiæ bonitas exoretur,

ANNO CHRISTI 1596.

ANNO CHRISTI 1596.

retur, ut gratiæ ſuæ munere gubernaculi ecclesiaſtici ordo, inſtitutio, & progreſſio procedat.

Dies vero tam anniverſarii metropolitani, quam epiſcoporum, itemque conſecrationis eorumdem in kalendariis particularibus epiſcoporum indicantur.

IX.

Parochorum ea eſt muneris & obligationis ratio, quæ curam animarum univerſam complectitur, ut hoc ipſo capite ſtatuere de parochis aliquid optimo jure decreverimus. At vero cum ad reliquorum cuſtodiam parochorum ſolicitudo vocetur; debent hi quidem nôn gregatim adiſciſci, aut inconſulto provehi, ſed canonice, id eſt mature & ſervatis ſervandis. Cum igitur quomodocumque vacaverit eccleſia aliqua parochialis, quocumque cenſeatur nomine curata, etiamſi ſit vicaria vel temporalis, vel perpetua, curam habens animarum annexam, ſive ſit liberæ collationis ordinarii, ſive de jure patronatus, decernimus, ſtatim habita vacationis notitia, epiſcopi partes eſſe, idoneum in ea vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de rectore provideatur. Quod ſi cui collegio, aut capitulo a ſancta ſede indultum ſit, ut caſibus repentinis occurrente vacatione alicujus eccleſiæ curatæ, ipſummet poſſit capitulum de corpore cleri civitatis aliquem ad curam in vacante eccleſia ſuſcipiendam dimittere, donec epiſcopus moneatur de hujuſmodi vacatione; ſciant cuncti id indultum extra caſum ſuum non eſſe intelligendum.

Cum ad notitiam epiſcopi vacatio parochialis eccleſiæ pervenerit, edicta decernimus publice eſſe proponenda, quibus vocentur ad futurum examen die conſtituta perficiendum, qui ad concurſum accedere volent. Ex iis vero, qui ab examinatoribus ſynodalibus idonei renuntiati fuerint, ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem eccleſiam gubernandam opportunis, ab epiſcopo eligatur, quem idem epiſcopus magis idoneum judicaverit, ut ad vacantem eccleſiam promoveatur. Collationem autem eccleſiarum parochialium, ſeu curatorum, factam ſine examine commiſſo examinatoribus ſynodalibus, & non obſervata lege concurſus, nullam declaramus, irritam, atque nullius eſſe valoris pronuntiamus, ac taliter proviſo nullum etiam coloratum jus, aut titulum quæſitum eſſe: dictas vero parochiales eccleſias, ſive curatas, ut antè, vacare, ac de eiſdem provideri debere. Quod ſi obſervata ſit quidem forma concurſus, ſed minus idoneus magis idoneo fuerit ab epiſcopo in electione præpoſitus, liceat ei uti appellationis remedio adverſus epiſcopi eligentis irrationabile judicium, quemadmodum cavetur conſtitutione ſanctæ memoriæ Pii quinti hac de re edita.

Quod ſi carnis & ſanguinis affectione, poſthabito eo qui magis idoneus in examine fuerit, conferatur eccleſia minus idoneo, & appellarit ad hanc ſedem metropolitanam ille, qui ſibi factam fuiſſe injuriam probare, ac jus tueri ſuum velit; officii neceſſitate cogimur juſtitiæ ſubſequi implementum, quod graviſſima conſtitutio Pii quinti indixit, & eccleſiaſtica ratio poſtulat.

In hujuſmodi eccleſiis, quæ ſunt de jure patronatus eccleſiaſtici, ſervetur quod ſacrum concilium Tridentinum diſpoſuit; ſi inſtitutio ad epiſcopum & non ad alium pertineat: ut is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, epiſcopo præſententur; ut ab eodem inſtituatur: cum vero inſtitutio ab alio, quam ab epiſcopo erit facienda, tunc epiſcopus ſolus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præſentet, ad quem ſpectat inſtitutio. In eccleſiis autem, quæ ſunt juris patronatus non eccleſiaſtici, ſervetur quod jure ſtatutum eſt, ut tamen præſentati ab examinatoribus ſynodalibus prævio examine probentur, & non, niſi idonei reperti fuerint, admittantur.

Deputationes vicariorum tam perpetuorum, quam temporalium, in eccleſiis curatis ad menſam capitularem ſpectantibus & ab ea dependentibus, ſeu dictorum vicariatuum collationes omnes & quaſcumque proviſiones in futurum ab executione ſuſpendimus, & ſuſpenſas poſt duos menſes declaramus, quamdiu deputati ſeu proviſi profeſſionem fidei in manibus noſtris, aut vicarii noſtri, quoad diœceſin Aquilejenſem; vel in manibus epiſcopi ordinarii, aut ejus vicarii generalis, quoad provinciam, emiſerint: ut ſit initium executionis miniſterii profeſſio, & fundamentum, a quo recta miniſterii ratio pendere debet. In contrafacientes autem quoſcumque juris remediis animadvertendum pro criminis qualitate decernimus.

Locationes & conductiones ultra triennium eccleſiarum parochialium cum redditibus earum ſub quibuſcumque conditionibus, tenoribus, ac formis initas, ut alicubi fieri compertum eſt, nullas & irritas declaramus, & quatenus opus ſit, etiam irritamus & abolemus: eaſdem vero eccleſias, quæ menſis vel epiſcopalibus, vel capitularibus unitæ ſunt, in vicariatus perpetuos erigimus & in poſterum per vicarios perpetuos in eiſdem eccleſiis inſtituendos, animarum curæ inſerviendum decernimus.

Qui ad parochiales eccleſias, vel curatas aſſumuntur, præter ea, quæ ſuſtinendi muneris cauſa requiruntur, vigintiquinque annos ſaltem attingere debent: proviſionem ſeu collationem, aut etiam deputationem, de minore factam viribus carere decernimus.

Illiteratos curatarum eccleſiarum rectores, qui ſuperioribus fortaſſe temporibus in eccleſias irrepſerunt, quibus propter imperitiam minus certe inſerviunt, quam res poſtulat: nec ferre poſſumus cum damno eccleſiæ, & eccleſiaſtici miniſterii jactura in officio diverſari, & ab eccleſia removeri caritas non patitur: eam vero rationem quam præſcripſit concilium Tridentinum, adhiberi volentes, declaramus his, modo vitæ honeſtæ ſint, coadjutores, aut vicarios idoneos pro tempore parte fructuum competenti aſſignata adjungendos ac deputandos a locorum epiſcopis; tamquam ſedis apoſtolicæ delegatis: ut coadjutorum, ſeu vicariorum diligentia Dei opus egregie perficiatur.

Quod ſi apud eccleſias parochiales, ſive baptiſmales populus ita numeroſus ſit, ut unus eccleſiaſticis ſacramentis miniſtrandis, & cultui ſacro peragendo ſufficere non poſſit, epiſcoporum tamquam ſedis apoſtolicæ delegatorum partes erunt, rectores, ſeu alios, ad quos

per-

ANNO CHRISTI 1596.

pertinet, compellere, ut tot pro ministerio sacerdotes adjungant, quot satis esse ad munus parochiale sustinendum putarint.

Inolevit miserabili exemplo quibusdam etiam in locis, quibus populus numero, & qualitate satis pollet, abusus, ut beneficia ecclesiastica, quæ curam animarum ex primæva eorum institutione habuerunt, in simplicia assignata vicariis congrua portione conversa fuerint, nulla intercedente sanctæ sedis gratia conversionis, aut commutationis, sed impetrantium assertione & abusu: quasi superiorum temporum rectores, qui residere apud ecclesias curatas debuerunt, cum non resederint, & per vicarios in dictis ecclesiis ministrarint, naturam ecclesiarum parochialium culpa sua, quæ injustum affectavit commodum, & correctionem effugit, immutarint. Cui malo occurrentes ea, quæ nos decet, vigilantia & solicitudine, statuimus de præfatis ecclesiis, quas tamen vere constiterit a primæva erectione fuisse curatas, ut, licet effectum videantur, sine ulla tamen sanctæ sedis gratia, consecutæ, per totam provinciam provideatur; ut cum primum quocumque modo dictæ ecclesiæ aliter, quam per resignationem obtinentium vacaverint, ad primævi status conditionem ipso facto rediisse censeantur; & fiat de illis provisio, ut de vere parochialibus ecclesiis sacrorum canonum dispositione statutum est: quod ut contra omnes impetrantium incursiones certo præsidio tandem aliquando muniatur, statuimus totius provinciæ nomine sanctissimo domino nostro supplicandum, ut præfatum decretum apostolica auctoritate confirmare, & munire dignetur, ne quod nostra solicitudine paratum est remedium, subreptionis impulsu pereat.

Debent iis, qui a parochialibus ecclesiis longe absunt, vel extra civitatem sunt, cum tamen a parochia civitatis pendeant, & ab eadem gubernentur, episcopi opportune prospicere, ut ministeria spiritualia in promptu necessitate exigente habere possint, præsertim si aquarum divortiis, & montium difficultatibus, & pontium nocturno transitu, ac pluviarum, seu nivium tempore, vel intercluso portarum civitatis exitu, difficilis rectori sit, ac periculosus, interdum etiam impossibilis in eam partem accessus; quo casu juxta felicis recordationis Alexandri tertii constitutionem, & Tridentini concilii decretum, novas episcopi parochias constituere poterunt, ut animarum curæ consultum sit: Iis vero, qui novis parochiis præficiendi erunt, ex fructibus ad matricem ecclesiam quomodocumque pertinentibus assignandam portionem ex decreto concilii * declaramus; quæ si minus competens, ac minus congrua fuerit, erunt partes episcopi, etiam populum ad ea, quæ novo rectori necessaria fuerint, præstanda compellere; ut inde hauriat victus necessarii commoda, ubi ministerii & laboris assiduam diligentiam impendit.

forte deest. tident.

Decedente parocho, ea, quæ ad sacrum cultum, vasa, libros, paramenta, missalia, ornamenta, & alia sacra, licet ex argento, sive auro confecta, vivens ex fructibus beneficii etiam in capella, seu privato oratorio adhibenda confecit, nomine ecclesiæ, apud quam resedit, seu quam obtinuit, vindicanda, & in illius usum adscisenda decernimus & mandamus juxta constitutionem Pii quinti, quod vicariorum foraneorum diligentia expedien-

A dum erit, ut proprio illorum capite declarabimus.

ANNO CHRISTI 1596.

X.

Dignitatum, & canonicatuum, qui nomen a regula & ordine duxerunt, electionem, & probationem episcopis indicimus faciendam cognitione, & judicio, ut idoneos, quos caro & sanguis non revelavit, eligant spectatæ probitatis, morum, etiam probatæ doctrinæ, ut merito senatus ecclesiæ dici possit: in quo sibi persuadeant fore ad ecclesiasticum gubernaculum dirigendum bene incitatæ voluntati maximum & perpetuum adjumentum; pertinent B. enim, qui dignitates obtinent ecclesiasticas, & canonici ad caput, qui est episcopus, tamquam nobiliora membra: pertinent vero ratione ministerii & dignitatis, itemque loci propinquitate, & ordine ecclesiæ, ut nihil in horum altero sit, quod ad alterum non pertineat. Hanc ob causam de dignitatibus, & canonicatibus a Tridentina synodo statutum est, ut in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis insignibus dignitates omnes, & saltem dimidia pars canonicatuum, ubi id commode fieri potest, tantum magistris, & doctoribus, aut etiam licentiatis in theologia, vel jure canonico conferantur. Quod si dignitates curam animarum annexam habeant, ex decreto concilii declaramus nulli esse C conferendas, qui saltem vigesimumquintum ætatis suæ annum non attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad munus suum exequendum necessaria, & morum integritate non commendetur.

Aliæ dignitates, & personatus, quibus nulla subest animarum cura, clericis idoneis non minoribus annis viginti duobus juxta idem concilii decretum conferantur.

In archidiaconos, qui oculi sunt episcoporum, in omnibus ecclesiis provehantur, ubi fieri potest, qui magistri sunt in theologia, seu doctores, aut licentiati in jure canonico: neque enim munus, ubicumque jurisdictionem habent; aut dignitas, quæ principalis est post episcopalem: D aut temporum ratio, quæ vigiliam, integritatem, & doctrinæ donum requirit, omnino patitur, ut segnes, & illiterati adscisantur, qui imperitia, & sordibus evertere perseverent quæ stare videntur.

Ætas promovendorum ad canonicatus ea saltem debet esse, quæ sacro ordini præbendæ conveniat, ut infra tempus a jure, & sancta Tridentina synodo constitutum, promoveri possint: ea sit præterea in literis scientia, & in ecclesiasticis doctrina, ut ordinem assequi præbendæ valeant. Nisi enim idonei in examine ad ordinem præbendæ, quæ confertur, extiterint, inhabiles ad canonicatum pronuntiamus; collationem vero, aut quamcumque promotionem E de illis ad canonicatum irritam & cassam declaramus.

In ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, & parochialibus, ex earum constitutionibus, aut ex prava consuetudine observatur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve

ANNO CHRISTI 1596.

illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: hæc examinent, & diligenter episcopi perpendant, ut, quæ in usus pios convertuntur, permittant, alia, quæ sordidam avaritiæ labem, & simoniacam suspicionem olent, evertant, ac omnino tollant. Quod vero spectat ad primi, post adeptam possessionem, anni fructus, decernimus exequendam omnino constitutionem Pii V. ut si hi fructus, & distributiones in pia opera statuto, aut vetere consuetudine insumantur, dimidium ad canonicum, dimidium alterum ad ipsorum executionem pertineat; si vero inter canonicos distribuantur, aut aliter insumantur quam in pios usus, tum decernimus dictos fructus, & distributiones primo etiam anno post adeptam possessionem integros ad canonicum pertinere, & eidem sine diminutione assignandos esse.

Beneficiorum etiam simplicium sub eodem tecto obtinendorum prohibitionem jure communi latam omnibus episcopis servandam, & exequendam omnino proponimus, & intimamus.

Ferendum nullo pacto dicimus, & declaramus, ut ad beneficia simplicia, vel liberæ collationis, vel juris patronatus, sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habentia, provehantur pueri etiam impuberes, qui literas, & pene seipsos ignorant, nedum munus exequuntur beneficiis annexum, aut exequi possunt: quem abusum corrigere volentes, declaramus illos, qui ætatem non habent, ut saltem infra annum promoveri ad ordinem tituli beneficialis possint, inhabiles ad hujusmodi beneficia, quæ sacerdotii ordinem, & ministerium annexum habent: electionem vero, præsentationemque, & institutionem de hujusmodi persona nullam, & irritam esse, aut etiam irritandam, & annullandam declaramus.

Ac, ut in collatione beneficiorum ecclesiasticorum, quæ ministerium habent, & aliquam muneris executionem, in primis attenditur, & curatur, ut qui provehitur, idoneus sit; ita in beneficiis quibuscumque simplicibus conferendis, quamvis de jure patronatus, accurate servandum præcipimus, & mandamus, ut prius examinetur promovendus in iis, quæ ad beneficii onus pertinent, quam promoveatur: si fuerit idoneus, ut fiat, quod jure fieri potest, ac debet: aliter factam collationem ex decreto concilii declaramus irritandam: ipsi vero collatores pœnam sibi isto casu alias indictam, & in concilio Tridentino receptam & innovatam declinare studeant.

XI.

Clericorum vitam habitu, studiis, conversatione decet esse integram; ut qui aliis ordine præsunt, etiam exemplo, & laudabili morum & studiorum institutione præluceant. Quia vero hoc ipsum actu constat & habitu, singillatim de utroque statuere aliquid decrevimus, ut etiam successione temporum, quod institutum, cœptumve fuerit, expolitione aliqua perficere valeamus.

Insigne clerici tonsura est, ac vestis talaris: qui igitur in clericalem militiam adscitus est, norit a se hoc primum requiri, ut habitum, & tonsuram deferat: qui non detulerit, sciat se pœnis juris subjacere.

Cum autem complures sint, qui tonsuram habent, atque etiam ordines minores, quorum aliqui in ecclesiasticis ministeriis in habitu & tonsura aliquando servierunt; postea respicientes retro, tamquam regno Dei minus apti, clericalem militiam deseruerunt, & ad vitam laicalem, & communem reversi sunt: alii nec habitum, nec tonsuram unquam gestarunt, nec in ecclesia sua clericorum instituto & more versati sunt; sed laicorum habitu, delatione armorum, toto corporis cultu omnia alia potius, quam clericos se ostenderunt; neque clerici umquam communi hominum opinione habiti sunt: utrique vero vitam sæcularem degentes si quando aliquo impingunt, & justitiæ temporalis præcepto propter crimen objectum in aliquam difficultatem traduntur, tum ordinationis literas ostendunt, & fori ecclesiastici subsidium implorant: abusibus occurrentes variis & gravibus, sacri concilii Tridentini decretis inhærentes statuimus & declaramus indignos illos esse, quos fori ecclesiastici favor complectatur, qui ejusdem fori dignitatem, & obedientiam contempserunt. Nullus igitur fori privilegio ex decreto concilii gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui ecclesiæ ex mandato episcopi serviat; vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendos versetur.

Illis autem, qui beneficium ecclesiasticum quodcumque, etiam quomodocumque simplex, possident, vel canonicatum, aut capellaniam, sive etiam pensionem ultra ducatos sexaginta, tonsuram vero, & habitum clericalem deferre contemnunt; amantes lucrum, insigne vero suæ professionis abhorrentes, constitutiones Sixti V. datas, alteram v. Idus Januarii 1588. alteram pridie Kalendas Februarii eodem anno, intimandas intra mensem decernimus, & mandamus: futuris autem temporibus in diœcesani synodi easdem promulgari præcipimus.

Lateranensis concilii sanctione gravissima decretum est, ut qui beneficia ecclesiastica tam curata, quam non curata obtinent, nisi post certum tempus horas canonicas recitarint, fructus beneficiorum amittant, qui ex tunc fabricis locorum piorum, seu eleemosynis applicati fuerint. Quod ut clericis apertius innotescat, sæpius eisdem inculcandum decernimus, ac statuimus Pii V. constitutionem de hac re ipsa latam XI. Kalendas Octobris 1571. in diœcesanis synodis quotannis publicandam: qua amissiones fructuum beneficialium pro horarum omissione quantæ sint, declarantur; inde enim omnes colligent, quod male perceptum est, qua fuerit ratione, & cui restituendum.

Non tamen existiment, qui ad subdiaconatus ordinem, & superiores provecti sunt, si beneficio ecclesiastico careant, horis canonicis ex breviario Romano recitandis obstrictos non esse: omnino vero intelligant, quemadmodum qui beneficium habent ecclesiasticum, horas canonicas non recitantes, ultra peccati mortalis reatum, amissione fructuum plectuntur: ita illos omittendo horas canonicas mortaliter peccare, nec se prætextu beneficii non adepti excusare posse. Norint vero sacri ordinis susceptione, se in sortem domini, cui in humilitate servire debent, adscriptos esse, ut a sua ipsius religiosa dedicatione, & sacris ministeriis discedere non valeant, sed obligatos ita esse, ut ascendere possint, ad sæculum descendere non possint. Qui muneris sui partes neglexerit, & convinci ali-

quo

ANNO CHRISTI 1596.

quo modo poterit, vel non recitare, vel ordinem recitandi non intelligere, pœnis debitis etiam in foro exteriori, ultra peccati reatum, plectendum, & suæ correctionis beneficio, & aliorum exemplo decernimus.

De clericali habitu & tonsura ne dubitari contingat, qualis esse debeat, tonsuram, seu clericam edicimus eam esse, quam pro majorum & minorum ordinum gradu minorem, & majorem præsenti pagina præscripsimus, ut vel inscriptione clericæ inscriptum sit cuique suæ ordinationis signum. Barbæ incomptioris formam, & longiores pilos a superiore labro demissos, qui oris officium impediunt, omnino damnamus, & a clericali modestia rejici mandamus. Habitum vero clericalem in civitatibus, terris, & oppidis dicimus esse vestem talarem collo constrictam cum pallio superiore longo: collaria camisiarum quocumque modo crispata, seu lactucata damnamus, rejicimus, & personis clericalibus minime convenire pronuntiamus. Colorem nigrum modestiæ clericali aptum, convenientemque dicimus: colores alios quoscumque, etiam in manicis, & fibulis caligarum damnamus, & prohibemus: pileos laneos, sive sericos opere crispato, vel punctorum frequenti ordine quasi pictos, seu cinguli variegati corona exornatos, ad laicos, & non ad clericos pertinere declaramus: volumen velorum circa pileum ex arte compositum, ut personas ecclesiasticas non decet, ita minus quidem decet illas quæ inter ceteras loco & dignitate eminent.

Omnibus & singulis, quacumque sint dignitate, officio, ac beneficio præditi, quibus divinis in choro interessendi munus est adjunctum, sub pœna suspensionis a divinis interdicimus, & inhibemus: ne in chorum ad divinorum interessentiam ascendant sine veste coloris nigri usque ad talos demissa & ad collum constricta, & superpelliceo decenti: vestem breviorem coloris non nigri, aut collo non constrictam, quocumque prætextu sumptam, a choro, & ab ecclesia longius abesse volumus: & sub eisdem pœnis inhibemus, ne quis pileos cujuscumque materiæ & formæ in chorum deferat: si enim locis omnibus clerus decenter ornatus esse debet, multo sane magis in loco sacro, & in choro, ubi laudes Deo persolvuntur, gratiæ aguntur, postulationes fiunt, esse debet: in quo stimentum induens candidum, & officium angelorum obiens, ab omnibus abstinere, quæ vel inania sunt, vel sæcularia, vel a re aliena, diligentissime debet, atque id assidue meditari, & contemplari animo pie licebit. Quod autem debeat in choro esse silentium, quæ mentis elevatio, qui cultus, attentio, & devotio, superius titulo de divinis officiis aliquid decrevimus: reliqua per reverendissimos patres in commune provinciæ commodum meditanda & compilanda proposuimus.

Ne autem quis dubitet, quæ sit habitus itinerantium forma; ut quæcumque se ad loca clerici contulerint, vitæ, & morum insigne deferant: ex ipso vero clericali habitu obstrictos se obligatione modestiæ, & temperantiæ cognoscant: statuimus vestem clericalem itinerantium eam esse, quæ saltem usque ad genu longitudine producta, genu clerici stantis operiat: hæc autem coloris nigri esse debet, & clericaliter ad collum formata. Habitum vero clericalem declaramus eum esse, qui veste vel talari, vel breviore in itinere, ut paulo ante dispositum est, ac tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, habitum clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, ut constitutionibus de habitu clericali deferendo disponentibus satisfactum non sit: quod episcopi animadvertere diligentissime, & curare debebunt, ut si minus edicta & monita, ac præcepta profuerint, pœnæ ingruant, &, juvante Deo prosint.

Arma clericorum sunt lacrymæ, & orationes, non enses, aut alterius formæ, vel materiæ arma. Per civitates, & loca, in quibus habitant, si quis clericorum extra itineris faciendi necessitatem insolenter arma cujuscumque generis detulerit, eum damnandum statuimus quarta parte fructuum suorum beneficiorum: quam ex nunc, prout ex tunc, & e contra, sacristiæ ecclesiæ, cui fuerit titulo beneficiali adscriptus, applicamus, episcopi proprii mandato exigendam, & in prædictum usum insumendam: crescente contumacia graviora etiam remedia decernimus adhibenda. Contra clericos non beneficiatos carcere, banno, suspensione, vel aliter procedendum erit, ut aliquando resipiscant, qui vel errore, vel improbitate animi a disciplina, & obedientia defecerunt, ac Deo gratias agant, qui pereuntes vitæ restituit.

Pensionarios serio monitos esse volumus, eos ad officium beatæ Mariæ virginis quotidie recitandum teneri: præter peccatum mortale, quod committunt, si omiserint, restitutionis onere obstrictos declaramus. At vero ne putent ecclesiasticum panem, qui temporaliter inter ministros distribuitur, ad luxum, ad inania studia, ad venationes esse convertendum: cum sit patrimonium Christi, alimenta sacerdotum, qui vere sacerdotes, & vere ecclesiastici sunt, ministrorum stipendium, ut in ecclesia, vel extra Deo laudes persolvant, & ipsi Deo obediant.

Dicit canon: *Esau venator erat, quoniam peccator erat*: quam vero sit modestia clericali indignum, qui paulo ante breviarium manibus tractabat, & sacræ lectionis studio intendebat, eum publice accipitrem deferre, & sua in eo studia profiteri: quique cum angelis in ecclesia gratiarum actiones & laudes Deo persolvebat, eum inter canum latratus & multitudinem versari, & incomptis obstrepere vocibus; sacri canones declarant, omnes vero facile intelligunt. Consequitur autem, ut panis, qui miserorum pauperum victui sufficeret, panis, inquam, de redditibus ecclesiasticis collectus, quod est patrimonium Christi, ad bestiarum cibum indigne transferatur: cujus criminis ratio districte in die domini reddetur. Quod ut longe a clericorum vita & honestate removeamus, omnibus clericis cujuscumque conditionis, & gradus sint, venatorium studium interdicimus, & districte prohibemus: ac in eos gravius per illorum ordinarios procedendum statuimus; ac si contumacia fuerit obstinatior, & inhibitionis mollioris ratio contemptui esse cœperit, graviori etiam animadversione prospiciendum mandamus.

De tabernis, quod ad clericorum modestiam pertinet, statuimus nulla ratione tolerandum, ut extra itineris necessitatem in tabernas divertant. Quia vero locis quibusdam viget consuetudo, quæ, si clericorum spectetur conditio, corruptela, & abusus dicendus est; ut si convivii amicis, & concivibus parandi voluntas ex honesta etiam causa, vel hospitum advenarum repentino adventu inciderit, non domi

ANNO CHRISTI 1596.

sed in publico diversorio paretur convivium : & eo conveniant, & ibidem reficiantur, licet hospitibus confluentibus diversorium totum pateat. Quod omnino clericis, cujuscumque ordinis, status, & conditionis sint, in tota provincia honestatis & modestiæ causa inhibendum pœnis etiam propositis decernimus, ac episcopos decreti præsentis vigore, ut serio inhibeant, excitamus.

Alearum, & taxillorum usum, quo tempus misera jucunditate teritur, clericis omnibus inhibemus: multo vero gravius, si non modo luserint ipsi, sed aliis ludendi potestatem fecerint parato loco, & domestico diverticulo. Episcoporum vero vigilantia, & prudentia, editis, ac pœnis propositis opportunum erit remedium adhibendum, ut pestis avertatur, qua miserorum facultates suavi morbo exhauriuntur, blasphemiæ, & rerum desperationes excitantur, cupiditatum intemperantiorum, & fraudum oblectamenta aluntur, denique ipsa Dei clementia assidue offenditur: qui tanto periculosior morbus est, quanto ardentius interdum animos clericorum occupat, & ecclesiasticas opes pervadit.

Convivia, & nimiam laicorum familiaritatem, multarum offensionum & scandalorum originem, debent clerici in quocumque gradu constituti declinare ac fugere; honestatem, quæ inter clericos tutius servatur, amare; contraria diligentissime vitare: meminisse vero debent, non aliunde clericalis ordinis dignitatem gravius fuisse offensam, quam a nimia laicorum familiaritate: illi enim, ut honeste de iis, quæ honesti speciem præ se ferunt, sentire solent; ita si honestum illud, quod opinione comprehenderunt, assidua tractatione non reperiunt, parvipendere, & quos imperfectiores norunt, contemnere omnino solent.

Mulierum suspectarum contubernium & familiaritatem declinent & fugiant clerici: de episcopis enim fas non est suspicari: ne vel mali suspicione laborent, vel periculosæ rei tractatione tabescant: qui sordium, & intemperantiæ studio impliciti fuerint, ita corrigantur, ut vel monitis resipiscant, vel pœnæ intimatione, aut (si pertinaciores fuerint) etiam inflictione disciplinam recognoscant; aut etiam, si desperetur correctio, beneficiorum privatione plectantur. Quod vero superius statutum est titulo de residentia curatorum circa feminas ad ministerium domesticum clericorum admittendas, & approbandas, hoc diligenter servetur.

Clericum, qui a sæculo discessit in sortem domini adscitus, seculi adhuc negotia appetere non decet. Negotiationes enim, mercaturas, alienæ rei procurationes, alienorum tutelas, advocationes, & fidejussiones cum sæcularibus, & de re sæculari, & alia hujusmodi cum clericorum vita, & studiis consentire nemo affirmarit. Dent igitur operam episcopi, ut clerum ecclesiasticis exercitationibus, sacrarum literarum studio, & caritatis operibus instituant, & ad perfectæ vitæ bonum per Christianas virtutes adducant.

Ad spectacula comœdiarum, sive ad bancos circulatorum, & buffonum in plateis, qui aliis exemplum esse debent maturitatis, & prudentiæ, accedere, & assistere clericos non decet: a chorearum spectatione item clerici abstineant: saltationem vero privatam, & publicam, quod est intemperantissimæ temeritatis genus, nulla ratione committant, nisi gravioris correctionis virgam experiri affectent. Personatum incedere clericum turpe, vanum, periculosum, non ferendum: non enim ad bonum habitus clericalis depositio; sæpissime ad malum vel inchoandum, vel consummandum. Nocte se clerici domi contineant, nisi ad caritatis Christianæ officia sit eundum: militum, aleatorum infamium personarum conversationem declinent: computationes fugiant, & omnia, quæ ecclesiasticam personam minus decent, & sacrorum canonum statutis interdicta sunt clericis, a se putent aliena: quæ vero ad omnem caritatis, & pietatis exercitationem pertinent, eam amplectantur, & numquam dimittant.

Clericalis militiæ propagines aptari, & in futuræ quasi sobolis spem ali suadet pietas, & Christianæ prudentiæ ratio. Ac, ut rite fiat, & iis observatis, quæ observatione dignissima sunt, de ordinationibus clericorum summatim quædam statuimus; alia etiam Deo favente addituri, ut ex his quasi fundamentis majora aliquando excitemus.

Qui ad ordines gradatim minores, & majores promovendi sunt, quædam habere, quibusdam carere debent: ac ut diligenter prospiciendum, ut quæ ad ordines suscipiendos, & exercendos attinent, ne desiderentur; ita animadvertendum diligentissime, ut quæ ascensum, & promotionem impediunt, dispiciantur, & ab ecclesia excludantur. Atque ita decretis concilii Tridentini inhærentes, statuimus, ut prima tonsura non initientur, qui sacramentum confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, & de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

Ad minores ordines promovendi bonum a parocho & magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant, & saltem Latinam linguam intelligant; in quibus servanda interstitia decernimus, nisi aliud episcopo expedire videbitur: ac, ut interstitiorum ratio videtur ea esse, ut minorum ordinum functiones apostolorum temporibus in ecclesia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermissæ, in usum revocentur, ita episcoporum solertia curandum decernimus, ut minorum ordinum ministeria restituantur: fiet autem satis commode, si quos episcopus ordinarit, eos a ministeria ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum destinarit: iis vero competenti numero instructis, per ecclesias parochiales clericos eosdem dispoſuerit, & in illis ad eadem ministeria obeunda destinarit.

Ad ascensum inter minores non admittantur, qui priorum ministerio, morum & studiorum testimonio non commendentur: hoc autem ipsum testimonium (si parochiam clericus, & magistrum scholæ mutarit) recipiatur saltem a parocho, & magistro, in cujus vel disciplina, vel parochia sex menses ante ordinationem fuerit.

Qui ad singulos majores ordines erunt assumendi, per mensem, aut alias, ut edicto episcopali præstituetur, ante ordinationem episcopum adeant, qui vicario generali, aut vicariis foraneis locorum, sive archidiaconis, aut cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, & desiderio eorum, qui promoveri velint, publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus,

& vi-

ANNO CHRISTI 1596.

& vita a fide dignis diligenter inquirant, & literas teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam continentes ad epiſcopum quamprimum tranſmittant.

Qui ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſunt provecti, ſi per annum ſaltem in eo verſati non ſint, ad altiorem gradum non permittantur aſcendere, niſi aliud epiſcopo videatur; qui vel neceſſitati, vel utilitati publicæ conſultum debet velle, non cupiditati, non commentitiis privatorum cauſis ſatisfactum. Quo autem propius ſubdiaconi ad ſacra accedunt; eo magis decet, ut diebus ſaltem dominicis, ac ſolennibus, cum altari miniſtraverint in eccleſiis, quibus adſcripti fuerint, ſacram communionem percipiant.

Duo præcipue in ordinatione ſubdiaconi exquirenda, quorum primum, ut tales adſciſcantur, qui ſperent Deo auctore ſe continere poſſe, cum ſit impuritas vel ab hoc gradu arcenda, vel in hoc ipſo diligentiſſime comprimenda. Secundum, ut nullus admittatur, qui recitare horas canonicas ex breviario Romano neſcierit: qui, ſi reliqua noverit omnia, & unum hoc ignorarit, repellendus erit.

Non decet eos, qui divino miniſterio adſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut minus honeſtam quæſtus rationem exercere, ut victum decentem habeant. Idcirco ſacri concilii Tridentini decreto inhærentes ſtatuimus, accurate obſervandum, ut nemo ad ordinem ſubdiaconatus admittatur, niſi legitime conſtet, eum eccleſiaſticum beneficium, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere; ad titulum patrimonii, vel penſionis non ordinentur, niſi illi, quos epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, aut commoditate eccleſiarum: attente vero perſpiciat, an patrimonium, ſeu penſio ab eiſdem vere poſſideatur, ac talia ſint, ut ad vitam ſuſtentandam idonea ſint, quæ deinceps, donec eccleſiaſticum beneficium, quod ſufficiat ad victum, obtinuerint; ſine licentia epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint.

Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum, ſi per triennium commoratus ſecum fuerit, ordinare ex concilio Tridentino non poteſt, niſi ei beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa offerat.

Clericos alienos cum legitimis dimiſſoriis recipere, ſi fuerint impediti illorum epiſcopi, & examinatos dimiſerint, laudabile & honeſtum: hoc tamen monemus, ad epiſcopos recipientes ad ſuam ordinationem ſubditos alienos non pertinere vel ſuper interſtitiis ex cauſa non ſervandis cognoſcere, aut decernere; vel titulos ad quos ordinantur, qui fuerint a proprio epiſcopo, ſeu generali ejus vicario approbati, aut reprobati, judicare: hæc enim ad epiſcopum [a] dimittendum pertinent.

Qui pie & fideliter in miniſteriis anteactis ſe geſſerint, & ad presbyteratus ordinem aſſumuntur, bonum habeant teſtimonium; & hi ſint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob eccleſiæ utilitatem, & neceſſitatem aliud epiſcopo videatur, miniſtraverint; ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus ad ſalutem neceſſaria ſunt, ac ad miniſtranda ſacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprobentur: atque ita pietate & caſtis moribus conſpicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis poſſint expectari.

[a] Forte, dimittendam.

XII.

Seminariorum inſtitutionem, conſervationem, & promotionem in eccleſia Dei ſumme fructuoſam, quo clericalis militiæ propagatur ordo, & progreſſio, tantopere neceſſariam, ut ſtare eccleſiaſtica diſciplina ſine illorum ſubſidio, & adminiculo vix poſſit; in provinciæ Aquilejenſis civitatibus audivimus, & incredibili animi jucunditate etiam vidimus: doluimus autem metropolitanam eccleſiam noſtram propter maximas difficultates hactenus ſeminario caruiſſe, quo tamen modo lætamur nunc ita carere, ut habere pene dici poſſit; ita enim comparata, ac pene inſtituta ſunt, quæ ad ipſius corpus informandum, & inſtruendum prima & neceſſaria ſunt, ut parum deſit, quo actu perfici aliquando tamdem, & brevi quidem temporis ſpatio valeat.

Qui epiſcopi ſeminarium nondum habent; & nihil hactenus pararunt, ut aliquando haberent, monemus illos, quamprimum cogitent de ſeminario in ſua diœceſi erigendo, & ſex menſium ſpatio nobis, qui hoc de genere cogitarint, pararint, effecerint, omnino ſignificent. Si enim vel propter diœceſis paupertatem, vel anguſtiam erigere ſeminarium proprium non valeant, erit quod cogitent, qua poſſint ratione, ſi non longe a ſeminario Aquilejenſi abſint, dimidiam decimam ſuæ diœceſis in illud conferre, ut in idem clerici pro quantitate decimæ, & ſuæ diœceſis commodo & neceſſitate inferantur, & cum reliquis clericis, qui fuerint ex diœceſi Aquilejenſi, alantur, & doceantur.

Quod ſi plures ſint epiſcopi, qui ſeminarii erigendi difficultatem patiantur, ac ſit in cauſa paupertas eccleſiarum; decernimus & plurium epiſcoporum collatione debere commune ſeminarium quamprimum erigi & confici, ut quod ſinguli non poſſunt, univerſi faciant; quod valeat ad ſingulorum utilitatem aliquando derivari: in qua habendam rationem decernimus fructuum, & decimæ attribuendæ ſingulorum epiſcoporum clericis; & numeri clericorum, ne prægravetur ſeminarium, ſed partitione quadam juſta oneris & honoris ſuſtentetur. Si negligentes, (quod opinari non debemus) fuerint, & neceſſario operi erigendo defuerint; erunt partes noſtræ urgere, & a ſacra Tridentina ſynodo ſancte, pieque inſtituta de hoc genere fuerunt, omnino exequi, & actu perficere.

Locus ſeminarii ſi apud eccleſiam cathedralem fieri poſſit, non alibi optandum ut fiat; quo enim propius abſunt clerici, eo facilius, & minore temporis diſpendio in eccleſiam ſe conferunt; nec divagatione ſpatiari, nec longinquitatis ſpatio, ſtudiorum ad diſciplinæ jacturam facere coguntur. Quod ſi locus apud eccleſiam non pateat, ad epiſcopum pertinebit locum idoneum eligere, & in eo ſeminarii domum aptare & erigere.

Duo ſunt in ſeminario clericorum perpetua exercitatione retinenda, ut clerici diſcant, & miniſtrent. Ex iis, quæ addiſcere debent, item duo proponunt; alterum ad pietatis, religionis, & devotionis documenta, quod eſt omnium rerum certiſſimum fundamentum, pertinet: ut Chriſtianæ fidei rudimenta in primis inter ſe juniores addiſcant & recitent:

ANNO CHRISTI 1596.

qui provectiores sunt, doceant & exerceant: quod singulis dominicis & festis diebus curandum, & faciendum omnino præcipimus. Curabunt item episcopi, ut singulis diebus iidem clerici missæ sacrificio intersint, & saltem singulis mensibus confiteantur peccata, & juxta confessoris judicium sumant corpus domini nostri Jesu Christi. Alterum pertinet ad studia: Grammatices autem, cantus, computi ecclesiastici, aliarumque bonarum artium scientiam addiscant. Item cum primum capere animo, & intelligentia possint, sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac cærimoniarum formas. Pars altera ministeria respicit, quæ ab iis, qui in seminariis degunt, clericis diligenter obeunda. Sunt autem, quæ vel minorum, vel majorum etiam ordinum executionem respiciunt, ut res videbitur postulare, & præfectus cærimoniarum singulis aut universis in ecclesia præscripserit. Hæc autem ut fiant ab illis expedite, & apte, institutione, ac exercitatione diligenti curandum erit; quod præfectorum, & magistrorum solertia effecerit.

Hujusmodi vero ministeria festis diebus ac dominicis tam in ecclesia cathedrali, quam in aliis præstare debebunt; ut coram episcopo, qui fuerint instructiores, serviant: qui tardiores, alibi: quod ut accommodate fieri aliquando valeat, in primis cupimus, seminarium apud aliquam ecclesiam construi, in qua dominicis diebus ac festis horas canonicas psallere, ac divinis inservire seminarii pueri valeant: hac enim exercitatione facilius ad rituum, & cærimoniarum cognitionem pervenerint. Ut autem in disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim, atque habitu clericali utantur.

Præfecti, magistri, ministrique ad inserviendum seminario, & domestica ministeria, etiam inferiora obeunda, adsciscantur probatæ vitæ, & spectatæ pietatis homines: qui non modo voluntate, & studio in rei conversationem, & incrementum propendeant, sed idonei ad provinciam sibi impositam judicentur; in quo sit episcoporum præcipua vigilantia, & diligens solicitudo.

Ut autem minore impensa scholis seminarii provideatur, ad episcopi munus spectat, scholasterias obtinentes, & alios, quibus est lectionis, vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos ab eisdem scholasticis eligendos, & ab ordinariis approbandos etiam per subtractionem fructuum cogant & compellant. Quod si episcopi judicio digni non fuerint, alium qui dignum sit, nominent omni appellatione remota: quod si neglexerint, episcopus ipse deputet: docebunt autem prædicti, quæ videbuntur episcopo expedire. Meminerint autem episcopi, concilium Tridentinum statuisse, ut officia, vel dignitates illæ, quæ scholasteriæ dicuntur, non nisi doctoribus, & magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut jure canonico, & aliis personis idoneis, & qui per seipsos id munus explere possint, conferantur, & aliter facta provisio nulla sit, & invalida; ideoque id decretum diligenter observari episcopi curent.

At vero ad seminarii fabricam instituendam, & mercedem præceptoribus, & ministris solvendam, & ad alendam juventutem, & ad alios sumptus cum certi reditus sint necessarii ultra ea, quæ ad instituendos, & alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis & locis destinata; quæ ei ipsi seminario ex concilio Tridentino applicata censenda sunt: debent ab episcopo cum consilio eligendorum ad ipsius concilii præscriptum ex fructibus integræ mensæ episcopalis & aliorum quorumcumque beneficiorum, quæ sunt ab ipsomet concilio Tridentino sigillatim expressa & nominata, portiones, aut partes aliquæ detrahi, quibus tota seminarii impensa fulciatur & sustineatur.

Ut autem aliquando tandem beneficia portionibus prædictis detrahendis leventur ac liberentur, sit episcopalis caritatis & solicitudinis munus, beneficia aliquot simplicia, cujuscumque qualitatis ac dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia vel præstimoniales portiones nuncupatas ante vacationem sine cultus divini & illa obtinentium præjudicio, de consilio duorum de capitulo, ac item duorum de clero, seminario applicare, & incorporare, etiamsi beneficia sint reservata, vel affecta. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur, tunc portionem ex singulis beneficiis, ut supra, detractam, & incorporatam decernimus ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte remittendam.

De reverendissimorum coepiscoporum pietate, ac diligentia hoc nobis pollicemur, nunquam fore, ut portionem de mensa episcopali detrahendam, & seminario applicandam solvere recusent; sed ipsi ceteris exemplo præeant seminarii erigendi, & provehendi, & suum præcipue munus hac ipsa de re prompte exequendi; cum sacro Tridentino concilio cautum sit, ut detrectantes corripiantur, & compellantur.

Totum vero seminarii opus, ut bene dirigatur, debet certorum hominum diligentia, pietate, prudentia, ac fide sustineri. Eligant igitur episcopi singuli duos ex canonicis senioribus, & gravioribus, prout Spiritus sanctus suggesserit, quorum consilio ad seminarium gubernandum, & provehendum, quę fuerint opportuna, & necessaria constituent, & exequenda mandabunt: dyscolos & incorrigibiles, malorum morum seminatores acriter punient, eos etiam, si opus fuerit, expellendo.

Iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur; itemque duorum de clero civitatis; quorum quidem alterius electio similiter ad episcopum; alterius ad clerum pertineat; portiones de mensa episcopali, ac ex fructibus aliorum beneficiorum quorumcumque in concilio Tridentino pro contributione ad seminarium instituendum, & conservandum expressorum detrahent, & seminario applicabunt, ut opus, cui sustinendo necessaria est non mediocris impensa, ac præterea plurimarum rerum circumspecta provisio, episcopi sedulitate, & adscitarum personarum adjumento egregie pro Dei gloria muniatur, & sustineatur.

In primis vero si qua hactenus beneficia, vel quia proximo tempore instituta, vel per incuriam (non enim putamus per industriam) omissa decimali taxa, comprehensa non fuerunt, illa curent episcopi eadem, qua reliqua beneficia,

ficia, demensione carpi, & pari decimationis lege limitari & concludi.

Quæ suprascripta omnia & singula pro regionis more, & pro ecclesiarum, & beneficiorum qualitate, etiamsi opus fuerit, moderando, & augendo episcopi ad felicem seminarii profectum necessaria, & opportuna decernere, ac providere poterunt.

Leve est, quod puerili ætati insitum est, ut vel minimo negotio deleatur & extinguatur: idcirco summopere laborandum, ut qui pueri in seminarii disciplina educantur, & pietatis studio, ac modestiæ lege adstricti sunt, ab ea non discedant, quamdiu confirmatiores fuerint. Quod animadvertentes episcopi acute prospicient, ne pueri, dum in instituta seminarii educatione vivunt, permittantur a disciplina discedere, & libere divagari sine magistro, custode, & reliquorum puerorum communi victu, & exercitatione. Ut alicubi factum est, habent post studia & obedientiam recreationes liberiores ætati convenientes, & professioni: ad laxiora ne dimittantur.

De seminariis, ubi diœceses tenuitate laborant, Tridentino concilio statutum est, ut ad plurium prælatorum commoditatem, & plurium contributione commune aliquod seminarium constituatur. Cujus decreti auctoritatem sequentes, statuimus in tota Istria pro illius regionis episcopis unicum, ac illud quidem commune seminarium institui pro communi religionis commodo ad cleri propagationem, & ecclesiasticæ disciplinæ restitutionem.

XIII.

Maxima gubernii ecclesiastici pars & ratio viget, ut episcopus ecclesias, loca, & populos visitando perlustret, & quæ accessu, fide dignorum testimonio, ipsa inspectione cognoverit emendanda, & corrigenda, corrigat, & emendet: Idcirco sacra Tridentina synodo cautum est in omnibus, quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum spectant; ut episcopi, quo aptius, quem regunt, populum in officio, & obedientia contineant; jus, & potestatem habeant, etiam tamquam sedis apostolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, & exequendi juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione, ac morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, seu querela, etiam ad sedem apostolicam interposita, executionem eorum, quæ mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut suspendat.

Debent autem episcopi suam diœcesim per seipsos, aut, si legitime impediti fuerint, per suum vicarium generalem, aut visitatorem, si quotannis totam propter ejus latitutinem visitare non poterunt, saltem majorem visitare; ita tamen, ut biennio per se, vel visitatores suos visitatio compleatur.

Si autem visitationis scopus visitantibus propositus, ut sanam orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducant; bonos mores tueantur, pravos corrigant; populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendant: in quo ad paternam episcoporum caritatem, Christianumque zelum pertinebit omnes amplexari; ut modesto etiam contenti equitatu, ac famulatu quam celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem absoluant, omnia exquirant, caute audiant; non facile admittant, aut probent: ita tamen quæ afferuntur, recipiant, ut nec fidem habeant, nec fidem denegent: duce vero Christiana prudentia probent, quæ vera, quæ recta, ac sincera sunt: quæ commentitia, calumniisque infecta, aut dolo, dispiciant: ut qui semel detulit, non iterum, ut deferat, spe commodi ulla ducatur.

Cum ad visitationem egredi episcopus animum induxerit, parumper seipsum colligat, ac meditetur profectionis suæ causam: si enim cogitatione perspexerit, se aliorum vitam, mores, actiones examinandas suscipere, ut corrigat, emendet, restituat; certe ipse satis intelliget, a domo & familia sua visitationem instituendam, cujus exemplo vel tacitus prædicabit reliquis Christianas virtutes: ut, si domum, & familiam non bene compositam, otio & levitate diffluentem pro negligentia aliis præbuerit videndam; fructuum universæ visitationis perdiderit, quod licet videatur simplici quodam sermonis contextu propositum, ad duo tamen, quæ maxima sunt in hoc genere, pertinebunt.

Primum est, ut talem se forma vitæ, famulatus, & familiæ modestia episcopus præbeat, qualem habere populus exemplaris ad imitandum propositi loco possit.

Alterum pertinet ad ipsam visitationem: quid enim si episcopus castitatem, modestiam, pietatem, omnes Christianas virtutes indicat, prædicet, inculcet; in domo vitia vigeant, petulantia, lascivia, temeritas: quod si suos correxerit, ac bene composuerit, omnes in Dei opere adjutores habebit.

Æquum est, ut visitatio, cujus vis est ad ordinem restituendum instituta, certam quamdam methodum habeat: ac, ut scripsit psalmographus: *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, & in oram vestimenti ejus*: a capite incipiat, & in membra constituta quadam norma progrediatur ac diffluat. *Psal. 132.*

Visitationis ordo sit, ut, cum fieri potest, primo civitas visitetur, deinde diœcesis: in civitate vero ecclesia cathedralis, tum collegiatæ, deinceps parochiales omnes: ac, ut a matre pendent reliquæ ecclesiæ forma, imitatione, ritu; ita ratio suadet, ut clerus universus, qui visitatione civitatis comprehenditur, evocetur, & assistat, ac rationem addiscat reformationis. Perfecta civitatis visitatione in oppida, castra, pagos, villas exeundum. Item beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita, & annexa reperiuntur, singulis annis visitentur: & solicite provideatur, ut per idoneos vicarios, etiam perpetuos, nisi pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, cum congrua fructuum assignatione super certa re assignanda, deputatos, seu deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur.

Item ad episcopos pertinet, ecclesias quascumque quomodolibet exemptas auctoritate apostolica singulis annis visitare, & opportunis juris remediis providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum,

ANNO CHRISTI 1596.

ANNO CHRISTI 1596.

tum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime fraudentur: appellationibus, privilegiis, consuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus non obstantibus: quæ omnia concilii Tridentini decreto explosa fuerunt. Præterea capellas quascumque, & ad divinum cultum dedicata oratoria, in quibus missæ sacrum celebratur: item hospitalia, & pia loca visitare episcopi non omittant: & in iis emendanda, & restituenda restituant, & emendent.

Quia in diœcesi quæcumque ad Dei cultum spectant, ab ordinario curari, atque iis, quæ oportet, provideri æquum est: idcirco sacra Tridentina synodo statutum est, ut episcopi commendata monasteria, etiam abbatias, prioratus, & præposituras nuncupatas, in quibus non viget regularis observantia; nec non beneficia tam curata, quam non curata, sæcularia & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, etiam tamquam sedis apostolicæ delegati annis singulis visitent; curentque congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, ut, quæ renovatione indigent, aut restauratione, reficiantur: & cura animarum, si qua illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obsequia recte exerceantur. Quod si in eis regularis vigeret observantia, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores juxta eorum regularia instituta debitam vivendi rationem observent, & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant, ac moderentur: quod si admoniti intra sex menses non visitaverint, vel correxerint, tunc episcopi etiam ut sedis apostolicæ delegati eas visitent, & corrigant, prout ipsi superiores facere possent, ac deberent.

Ac ne ecclesiis sæcularibus, quæ nullius diœcesis appellantur, deesset ea, quæ interdum desideratur, provisio, & subsidium; sacra item Tridentina synodo statutum fuit, id quod episcopi solicite perficere curabunt, ut ipsi, quorum cathedralis ecclesia proximior est, si id constet, tamquam sedis apostolicæ delegati dictas ecclesias, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur, visitare non omittant: aut ille episcopus, quem semel in concilio provinciali prælatus illius loci elegerit.

Ac ne quisquam clericus cujusvis alterius privilegii prætextu censeatur tutus, quo minus juxta canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit, eodem sacro concilio Tridentino episcopis, qui in suis ecclesiis residerint, tributum est, ut qualitercumque exemptos, qui alias suæ jurisdictioni subessent, de illorum excessibus, criminibus & delictis quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem tamquam ad hoc sedis apostolicæ delegati corrigendi, & castigandi facultatem habeant.

Quod vero in munere pastorali exequendo patres, qui Tridentino concilio interfuerunt, episcopis præscripserunt, ut aliquid propositum haberent, quod intuerentur, & sequi in reformandis moribus possent; hoc nos in memoriam revocare præsenti constitutione decrevimus, ut oculis illorum obversetur, & omnino hæreat. Meminerint ergo episcopi, qui subjectos regere, & in vitæ, ac morum honestate continere volunt, se pastores, non percussores esse; atque ita præesse subditis oportere, ut non eis dominentur, sed illos tamquam filios, & fratres diligant: elaborentque, ut hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne, ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur: quos tamen si quid propter humanam fragilitatem peccare contigerit, illa apostoli est ab eis observanda præceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia: cum sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam auctoritas: plus exhortatio, quam comminatio: plus caritas, quam potestas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia judicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conservetur: & qui correcti fuerint, emendentur: aut, si resipiscere noluerint, ceteri salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur, cum sit diligentis & pii simul pastoris officium morbis ovium levia primum adhibere fomenta: post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad acriora & graviora remedia descendere: sin autem nec ea quidem proficiant, illi submovendi; ceteras saltem oves contagionis periculo liberare.

Visitantis episcopi munus est, prædicatione verbi Dei populos ad omnes virtutes Christianas animare, & incendere, sacramentum confirmationis ministrare, ecclesias & altaria, si qua fuerint vel consecranda, vel reconcilianda, consecrare, seu reconciliare: paramenta, corporalia, calices, & alia, quæ benedictione egent, & ad cultum sacrum destinata sunt, benedicere: sacristiis, & ecclesiis vel resarciendis, vel ornandis, vel etiam instruendis intendere, de cura animarum recte sustinenda investigare, ecclesiasticorum diligentiam excitare, & corripere; mores illorum opportunis remediis emendare; omnia denique efficere, ut sacramentorum ministerio, sacrorum frequentia, verbi Dei prædicatione, & salutaribus monitis, exemplo denique vitæ populus instituatur, & in viam cælestium mandatorum provehatur. Nec omittant episcopi populi vitam investigare, devotionem, & refrigescentem caritatem ad bonum revocare; præceptorum divinorum auctoritatem inculcare: usurariorum, concubinariorum, sacrilegorum piacula, & vitia insectari, ut resipiscant per gratiam Dei, & melioris vitæ rationem ineant. Quia vero particularia, quæ iis, quæ universe prædiximus, continentur, quo enucleatius inspicientur, eo fortasse fructuosius visitatoriæ actioni prodessent, statuimus libellum tamquam memorialem pro visitatione singularum diœceseon provinciæ Aquilejensis edendum esse, quo particulatim omnia, quæ visitatione promovenda sunt, tam necessaria, quam opportuna contineantur: ad quem conficiendum quia multa sunt, & varia, & undique ex tota provincia colligenda; reverendissimos coepiscopos nostros requirimus, ut singuli aliquid hoc de genere conficere, & nobis, cum primum licuerit, mittere velint: ut inde communem quamdam visitandæ provinciæ methodum habeamus; & in tota sit provincia bene constitutum quoad singulas illius partes sit accommodandum.

De visitatoribus inferioribus, aut archidiaconis, aut deputatis a capitulis, servetur quod in concilio Tridentino constitutum est, de ipsorum approbatione, notarii assumptione, rationis eorum, quæ visitatio complexa est, redditione, depositionis testium, & omnium actorum

ANNO CHRISTI 1596.

ANNO CHRISTI 1596.

rum exhibitione, ut inſpiciantur ea quæ inferiores agunt, indicunt, præcipiunt, an cum ratione conveniant; & cum epiſcopalis viſitationis præſcripto, & conſtitutionibus, quæ in ſynodo editæ ſunt, conſentiant.

Pro viſitatione notariis non permittendum ut quidquam vel ſponte oblatum accipiant; procurationem vero modeſtam exhiberi (ubi conſuevit) curent epiſcopi; ne gravis, oneroſave ſit viſitatio; quæ oneribus levare, faſciculos impietatum ſolvere, expiare omnia debet. In iis vero locis, ſeu provinciis, ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a viſitatoribus accipiatur, ſed omnia gratis fiant; ibi id ſervetur. Si quis autem contra ſacri concilii Tridentini præſcriptum aliquid accipere præſumpſerit, in eum erit juxta ejuſdem concilii ſanctionem graviter animadvertendum

XIV.

Feſtos dies in honorem Dei, & ſanctorum ejus inſtitutos ad gratias Deo agendas de beneficiis, quæ a liberaliſſima ejus manu accepimus, veniam peccatorum petendam, & opem divinam implorandam ſervari decet, ut omnium ſæculorum memoria, etiam veteris teſtamenti pagina conteſtatum habemus: quo magis debemus ſervare nos, qui in lucis veritate verſamur, quam ii, qui in umbra futurorum ante ſolis ortum ſedebant. Tempus autem diei feſti in audiendis concionibus, miſſæ ſacro, & divinis officiis ponendum eſt; non in commeſſationibus: multo minus peracto prandio ad ſaltationes, & luſus declinandum; cum ſit in eccleſias ad horas veſpertinas audiendas divertendum, & nomen Dei concorditer, & devote, vel ſilentii meditatione, vel vocis exultatione laudandum. Quod curabunt epiſcopi curatorum diligentia populis inculcari.

Cum vero feſti dies, & alia dominico die in parochialibus eccleſiis populo denuntianda ſint, parochis omnibus diſtricte præcipiendum ſtatuimus, ut in parochialibus eccleſiis omnibus dominicis diebus anni (non obſtante quavis conſuetudine contraria) miſſam celebrent, & feſtos dies, vigilias, & tempora jejuniorum populo promulgent, eumdemque doceant, quæ ſervanda, & quomodo ſervanda ſint: in eos autem, qui defecerint tam in miſſa, quam in aliis, pœnis ſeverioribus ſtatuimus animadvertendum; populum vero monendum, & frequentius incitandum edicimus, ut dominicis ſaltem ac feſtis diebus, ad parochialem ſuam accedat, & ibi miſſæ ſacrum, & concionem audiat.

Abuſu factum eſt, ut in pagis, ſicubi feſtus dies venerit dedicationis eccleſiæ; qui ſolet idem in dominicum, aut alium diem feſtum incidere, curati, qui ab omni parte circumſiſtunt, ad feſtum dictæ dedicationis confluant, & populos ſua profectione miſſæ ſacro diebus etiam ſolennibus fraudare non vereantur: quod aut avaritiæ labem præ ſe fert, aut certe vel ambitionis, vel convivii appetendi cupiditatem indigne olet. Hoc corrigentes epiſcopi omnino tollent, in eam formam redigentes univerſam hanc rationem, ut ſerio præcipiant curatis omnibus, ne ab eccleſia ſua diſcedant in caſu ſupradicto, niſi prius ſacrum fecerint, & populi piæ expectationi indulſerint, & officium ſuum executione, & actu impleverint; alieniores qui ſunt, debitis pœnis coercentes.

Inolevit abuſus, ille quidem a memoria, nedum a conſuetudine fidelium tollendus, ut ſolennioribus quibuſdam diebus vel dedicationis eccleſiæ, vel die natalis ſancti titularis, vel patroni, cum frequens populus ad eccleſiam ſolennitatis, ac devotionis cauſa venit, ut veniam Deo peccatorum precetur, votaque ſua humiliter offerat, ejuſque miſericordiam in ſuam tutelam & ſubſidium imploret, non ſine Dei offenſione, & ſcandalo bonorum choreas ducat, & Gentilitiis quibuſdam ritibus ſe totum dedat: unde committendorum peccatorum occaſio non levis; deinde blaſphemiæ, ebrietates, & periculoſæ interdum rixæ, & homicidia ſubſequuntur: & feſti præſertim dies præpotentis Dei laudibus deſtinati, ipſius ſummi Dei gravi cum injuria traducuntur, ipſis pene eccleſiarum foribus profanatis. Idcirco ſtatuimus per epiſcopos ſingulis eccleſiarum parochis, curatis, & vicariis præcipiendum diſtricte, & ſub interminatione divini judicii mandandum, ut, quantum poſſunt, tantum nitantur, quo abuſus, & corruptela hujuſmodi tollatur: ſemel autem ſingulis menſibus primo dominico die menſis decretum hoc populo promulgent, & intimare ſtudeant: ipſi autem pro viribus curent, ut populum, parochianos in primis ſuos, ab hujuſmodi corruptione avertant, & pro virili abducant, cum dies feſtos ad gloriam Dei inſtitutos ſine ſcandalo, & peccato ducere oporteat. Magiſtratus autem & dominos quoſcumque jus dicentes temporales per miſericordiam Dei obſecramus, ne prætextu juriſdictionis tuendæ (quæ ſi timore Dei, & reverentia ſacrorum non nitatur, incerto nutare ſtatu, & concidere facillime ſolet) grave hoc piaculum defendere, & auctorizare conentur: illis enim omnibus, & ſingulis edicimus, & obteſtamur coram Deo, & angelis, & hominibus, omnia ſcelera, & peccata, quæ præmiſſorum occaſione patrari contigerit, illis, inquam, qui diem ſanctum, & locum ſacrum, vel ſacro hærentem violarint, ac temerarint, ſeu cauſam deliberate dederint, ut violari, ſeu temerari poſſet, tributum iri. Capitulis vero, collegiis, & univerſitatibus eccleſiaſticis tam virorum, quam mulierum, qui juriſdictionem habent temporalem in loco, ſub pœna interdicti ingreſſus eccleſiæ; officialibus autem dictarum univerſitatum, ſive collegiorum, aut capitulorum, ſi eccleſiaſticæ perſonæ ſint, ſub excommunicationis pœna prohibendum decernimus, ne talia permittant, cum impediendi poteſtatem habeant; ne zelo timoris Dei, & ſalutis animarum ſtudio ad majora ſit remedia confugiendum,

Indulgentias, quæ feſtis quibuſdam diebus, aut etiam non feſtis proponuntur, & unum vel plura habent ſigilla, ſi clauſula ſit interjecta: *Porrigendi manus adjutrices*: ut erat ſuperiorum temporum frequens conſuetudo; ſublatas per conſtitutionem Pii quinti fuiſſe declaramus, & per conſequens ab eccleſiis, & locis ſacris tolli omnino jubemus.

Expedit, ubi hactenus ſolertia epiſcoporum proviſum non fuit, ut feſti dies in ſynodo diœceſana promulgentur, & curatis gravi præcepto mandetur, ut ad illius promulgationis præſcriptum populo indicant feſtos dies per annum currentes, quibus ſæcularibus operibus ceſſari debet, ita tamen ut, quod quietis corporalis

ratio-

ANNO CHRISTI 1596.

rationem habet, ut vacari Deo animis attentioribus possit, ne diverse pro arbitrio irreligioso traducatur; imo toti illi dies pietate, & divinorum interessentia, & sacris precibus, & officiis agantur. Instituatur autem populus curatorum diligentia, quid illis diebus fieri, quid non fieri oporteat; & culpam reatus, & reverentiam dierum sanctorum, & mandatorum obedientiam inculcent. Nos autem existimantes, si particulares sancti diœceseon, & civitatum patroni solenni ubique ritu celebrantur; æquum esse, ut etiam universalium patronorum ratio habeatur, quæ tantæ provinciæ pietate, ac devotione dignissima est; præsenti decreto universæ provinciæ Aquilejensi festum diem indicimus natalem glorioſissimorum martyrum sanctorum Hermagoræ, & Fortunati, ecclesiæ & provinciæ Aquilejensis patronorum, quotannis die duodecima Julii duplici officio celebrandum: ut, qui clarissimo fidei testimonio, & triumphali sanguine ecclesiæ Aquilejensis initia dedicarunt; eorumdem glorioſa merita piis supplicationibus prosequamur, & patronos gratis animis agnoscamus, quorum certissimo patrocinio muniti sumus.

Episcoporum pietatem & prudentiam compellamus, & pro dierum festorum solennitate observanda studioſe excitamus, ut apud magistratus temporales civitatum attente agant, eorum subsidium, & auctoritatem implorent, ut in ipsis civitatibus, oppidis, castris, & villis festorum dierum observatio omnino vigeat, & populorum devotio, & religio conservetur: qui vero pervicaciores fuerint, & irreligioſi etiam plectantur, ut resipiscant ipsi: alii quid deceat, addiscant.

Quod de genere prohibitorum non est, & profanis locis exerceri potest, hoc idem sacris exerceri non debet. Monemus igitur episcopos, & illorum pietatem, ac religionem requirimus, ut nullo quocumque prætextu, solennitate, actione, etiam alicujus sacramenti ministerio permittant in solo sacro, qua confluentis est populi aditus, aut alibi, quidquam venale cujuscumque conditionis, aut naturæ, constitui, aut vendi; sed indulgentiæ, aut stationis, aut alterius solennitatis ecclesiasticæ tempore, vel alio quovis populorum concursu ab ecclesiæ vestibulo, ac toto ambitu venalia cujuscumque generis omnia & singula, licet sint minimi pretii, amoveant, & opportunis remediis etiam invocato brachio sæculari deducant, & avertant: multo vero magis in ecclesiæ vestibulo quocumque pietatis, & religionis colore mercenarios actus exerceri prohibeant: hæc vero a pietate Christiana, & locorum sacrorum reverentia aliena longe arceri etiam ab ecclesia mandamus, ne strepitu populi divina & sacra perturbentur. Duo vero in primis debent episcopi apud se perpendere; tempus diei festi, quo ad mercimonia, & humanorum contractuum anfractus divertere non decet, ac periculo non vacat: locum, in quo Dei bonitas eum placari supplicantium votis deberet, fraudibus tamen, & mendaciis, quæ frequenter in mercaturæ negotio contingunt, offenditur, & irritatur. Agant vero, ut laudetur Deus, & ministerio pastorali abusus, qui late dimanarunt, ratione aliqua tollantur.

XV.

Sanctorum reliquias in cælo regnantium, quæ viva fuerunt membra Christi domini, & Spiritus sancti templum, in honore haberi pietas præcipit, Christiana ratio suadet. Quia vero deferendi honoris est norma tradenda, ut dispoſita quadam ratione honor, qui defertur, eluceat: præcipimus episcopis, si qui partem istam nondum expolitam habent, ut in ecclesiis, in quibus est reliquiarum celebriorum quantitas, illas omnes distincto quodam ordine in [a] reliquiarum arte dispoſitum & expolitum inferant, crystallo singulis thecis superadjecto, ut videri reverenter possint. Sit tamen reliquiario adjectum operimentum ex tabula picta, quæ imagines illorum sanctorum exprimantur, vel aliquid aliud, quo gloria, qua illi fruuntur in cælis, apte significetur. Reliquiarii locus in parte nobiliore ecclesiæ selecto aliquo sacello, aut intra chori septa, aut alibi decenter constitui debet, cui lampas perpetuo incendatur, si per ecclesiæ facultates fieri possit; quod si reliquiæ ex fragmentis minutioribus constent, obvolvantur reliquiæ serico aliquo tenui, in quo sit color sancto conveniens, ex iis, quos illorum sanctorum die adhibere ecclesia solet: obvoluta in reliquiario cum scheda nominis inserto supra crystallo conserventur. Quia vero inter reliquias aliquæ sunt certæ, & separatim habitæ: aliquæ sunt certæ, sed ex pluribus mistæ: aliquæ vel mistæ, vel separatim incertæ, ab antiquitate approbatæ, sed schedarum & nominum vel abolitione, vel consumptione incertæ: de singulis aliquid statuere oportet, ut varietate quadam inscriptionum nec reverentia desit, nec certa, ubi licet, cognitio desideretur.

Certis igitur reliquiis, & separatim conservatis, sive extra sericum, quia insignes, sive intra sericum, quia minutiores, statuimus esse per schedulam formatis characteribus inscribendum sancti proprium nomen: iis autem, quæ ex pluribus mistæ sunt, inscribatur: Sacræ reliquiæ sanctorum N. N. N. Si vero ignorantur nomina sanctorum, inscriptio sit: Sacræ reliquiæ sanctorum, quorum nomina ignorantur.

Inter ista episcopos monemus de reliquiis insignioribus, quales sunt, caput integrum, brachium, aut tibia, vel similes: posse illas decentius in vasis propriis, quæ apte manu artificis expolita sint, honesto loco asservari, ut etiam in processionibus publicis, præcipue si sanctorum patronorum sint, efferantur; & publicæ venerationis honore, sacrisque obsequiis in patrocinium, & subsidium apud Deum vocentur: quod tamen animadvertendum erit, ne umquam in processione, qua sanctissimum effertur Eucharistiæ sacramentum, exportentur.

Reliquias sanctorum, qui fulgent sicut sol, & tamquam scintillæ in arundineto discurrunt, ostendi populo luminibus accensis convenit ac decet: ut enim, quod debetur sanctorum gloriæ, obsequio religioso præstatur, ita etiam fit, ut piorum excitetur devotio, & eorumdem supplicationes in sanctorum invocationem ad humanarum imbecillitatum subsidia ardentius incendantur.

Sacrarum reliquiarum publicam propositionem aliquo solenni die fieri religiosum, & optabile,

[a] *Forte*, reliquiarum

ANNO CHRISTI 1596.

ANNO CHRISTI 1596.

bile, modo abſit ſuperſtitio, & avaritia, ac turpis eliminetur quæſtus: idcirco ſtatuimus epiſcoporum diligentia faciendum, ut cum publicæ venerationi in eccleſia ſacræ reliquiæ proponuntur, ne permittant capſulas apponi ad eleemoſynam colligendam, quæ alibi colligi poteſt, ibi non debet, quaſi ad quæſtum, & lucri commodum, non ad pietatem, & devotionem proponantur.

Corpora ſanctorum transferri quidem non poſſunt ſine ſedis apoſtolicæ licentia. Reliquiæ inſignes de loco ad locum transferri ita demum poterunt, ſi epiſcopus decretum in archivo epiſcopali, & libro particulari ſervandum ad rei geſtæ perpetuam memoriam fecerit, cur id fieri permiſerit: translationem vero ſolennem inſtitui, cum res ita tulerit, præcipimus: de loco nobiliore ad ignobiliorem, ut de civitate in pagum, transferri prohibemus: nec epiſcopi ferre debent, nedum concedere, ut fiat. Ipſis autem ſolennioribus diebus, quibus reliquiarum ſacrarum vel publica propoſitio fiet, vel translatio, vel viſitatio, curent epiſcopi, ut moneatur populus, ne comeſtationibus, & ebrietati ſe dedat: qui enim ſanctorum feſtiva gaudia celebrant, ſanctorum debent veſtigia ſequi, non ſuffragiis, & patrocinio ſe illorum indignos præbere.

Reliquiarum novarum exhibitionem, & publicam propoſitionem, itemque novorum miraculorum receptionem, etiam in eccleſiis regularium, ſacri Tridentini concilii decreto interdictam & prohibitam eſſe omnes noverint, niſi prius ab epiſcopo loci recognitæ, & approbatæ fuerint: qui, ſimul atque de iis compertum habuerit, adhibitis in conſilium theologis, & aliis piis viris, ea faciet, quæ veritati, ac pietati conſentanea judicaverit. Quod ſi aliquis dubius, aut difficilis abuſus extirpandus ſit, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæſtio incidat; epiſcopus antequam controverſiam dirimat, metropolitani, & comprovincialium epiſcoporum in concilio provinciali ſententiam expectet: cum nihil inconſulto ſanctiſſimo Romano pontifice novum, aut in eccleſia hactenus inuſitatum vel admitti, vel decerni liceat.

Reliquiarum integrum inventarium, quæ in civitate, & diœceſi ſunt, in epiſcopalibus archivis conſervari cupimus, & mandamus.

XVI.

Domus Dei, quam decet ſanctitudo, domus orationis & ſanctitatis, munditie excellere debet; ut fiant in ea rite divina & ſacra; poſtulationes etiam, precationes, & vota Deo ſolvantur: hanc tamquam ſponſam epiſcopi ſartam tectam conſervari, & non ſolum rebus ad ſacra peragenda neceſſariis, & opportunis inſtitui mandent & præcipiant; ſed iis etiam, quæ locum decent ornari: ſolum bene ſtratum, parietes purgati, cultus univerſus honeſtiſſimus; altaria non conſtituantur nova; non fiant iconis pictura, vel ſculptura cujuſcumque eccleſiaſticæ hiſtoriæ epiſcopis inconſultis, &, dum conſuluntur, proponatur integra plenaque intentio extruere volentium: a ſacris enim imaginibus debet omnis picturæ laſcivia abeſſe, ne procaci venuſtate pingantur, aut curioſius ornentur. Debet hiſtoriæ veritas exprimi, pietas excitari. Intra ſcabellum, ſive baſin iconis, vel intra thecam iconis, vel poſt iconem nihil omnino ſervetur: ſint munda, ſint expedita omnia. A cornu euangelii, ſicubi fuit olim in pariete cuſtodia ſanctiſſimæ euchariſtiæ, & adhuc feneſtellæ pictam habent, aut inſculptam imaginem Chriſti domini, aut inſcriptionem, ex qua colligi poſſet, ibi eſſe ſacramentum corporis Chriſti; tollantur imagines, & ſigna hujuſmodi, ne in re maxima errandi occaſio præbeatur. In dictis feneſtellis bene munitis ſerventur olea ſacra in vaſculis argenteis ſub fera firma, & clavi. Altaria ſint ſolida circumcirca, ut nihil ſit a parte poſteriore diverticuli vacui propter ſordes avertendas. Ipſa cuſtodia ſanctiſſimæ euchariſtiæ veſtiatur intus panno ſerico, ſeu villuto rubei coloris: in ſuppoſito corporali pyxis locetur: in pyxide ſupponatur corporale, in quo particulæ ſacramenti reſideant: ſi tamen pyxis interius ſit bene levis, & ſplendida, atque inaurata, ut nihil aſperum, aut inæquale appareat, in ea poterit ſine corporali ſacramentum reponi: ad pyxidem contegendam adhibeatur velum ſericum aureis, ſive argenteis lineis diſtinctum, aut alia ratione ſplendidum, & conveniens, quo a ſummo ad imum tota pyxis operiatur: vas, & operculum pyxidis ſit ex argento: ſi pes pyxidis propter eccleſiæ paupertatem fieri argenteus non poteſt, fiat ex ære; tota vero pyxis inauretur.

Cuſtodia in altari bene firmetur, ne moveri loco poſſit: pro ipſa vero cuſtodia conopea comparentur colorum eccleſiaſticorum, quæ plebani, & curati, ſive ſacriſtani pro temporum, & ſolennitatum varietate ad cuſtodiam contengendam adhibebunt. Clavis cuſtodiæ firma ſit, ſit etiam pulcra & inaurata, ubi poteſt; ſi minus poteſt, ſaltem ſit lucida, & chordulæ ſericæ rubeæ inſerta cum flocco filis ſericis & aureis conſerto, quæ a plebanis, & curatis diligenter ſervetur. Intra cuſtodiam nihil omnino ſit præter pyxidem, & ſacramentum.

Fornix, textum, pavimentum, munditie & cultu ſplendeat: parietes omnes ſcriptionibus quibuſcumque mundentur: vaſa lapidea pro ſervando oleo ab eccleſiis aſportentur: fruſtra imaginum ſanctorum, ipſæque imagines, quæ vetuſtate conſumptæ ſunt, & alia eccleſiaſtica lacera, ſeu fracta quæcumque combuſtibilia incendantur, & mittantur cineres in piſcinam ſacrarii.

Sepulcra, quæ fiunt in eccleſiis, præcipimus opere preſſo extrui, ut nihil emineat, quod incedentibus impedimento ſit. Eccleſiæ pavimentum ſervetur integrum, nec rumpatur niſi ob ſepulcrum muro & fornice conſtruendum. Cruces, calices, nomen venerabile Dei, imagines Dei & ſanctorum inſculptæ, ſive inſcriptæ ſepulcris, vel in ſolo eccleſiæ, quamprimum omnino tollantur; nec ligneæ cruces mortuorum tumulis in cœmeteriis figantur, ne ſacrorum ſignorum conculcatione irreverentiæ culpa committatur.

Feneſtræ eccleſiarum, quibus a privatorum domibus in eccleſiam introſpicitur, vitris & clathris ferreis muniantur, nec aperiantur.

Sumptus omnes, qui ad ornanda altaria neceſſarii ſunt, fiant ab iis, a quibus ante fieri conſueverant.

Miſſalia non tolerentur, quæ non ſint poſt concilium Tridentinum correcta, & a Pio quinto edita.

Quod fuerat antiquis temporibus pie & laudabiliter inſtitutum, poſteriorum temporum iniquitate a recto ſui ordinis inſtituto deflexit;

vigi-

ANNO CHRISTI 1596.

vigilantibus enim populis apud ecclesias, & memorias sanctorum nocturno etiam tempore frequentantibus, nihil fuerat olim vel petulantia corruptum, vel sacrilega temeritate fœdatum: quod posteriorum temporum nequitia & graviorum malorum commissione obsolevit. Auditum vero est adhuc quibusdam locis mulieres vigiliis sanctorum in ecclesiis pernoctare: quod ne fiat, neve prætextu pietatis aliquid gravius contingat, statuimus, prædictum agendi vigilias ritum omnino tollendum esse, ac modis omnibus ab episcopo delendum, ne, quod est summe periculosum, vel conniventia, vel negligentia perseveret.

Ecclesiam, in qua fiunt sacra & cultus divinus eo ordine peragitur, externis vacare impedimentis convenit: idcirco decernimus concursationes pauperum, quorumcumque etiam miserabilium, qui celebrantibus & orantibus in ecclesia impedimento sunt, ab omnibus ecclesiis, cum sacra fiunt, arcendas esse; permittatur autem pauperes in ecclesiæ foribus eleemosynæ petendæ causa consistere; modo ne vocibus obstrepant, ut exaudiantur & divina perturbent.

In ecclesia, quæ domus est sanctæ conversationis & pietatis, diversari honestissime æquum est, ut etiam apostoli dicto monemur, qui præcepit mulieres velari propter angelos Dei. Curandum est igitur per episcopos, ut in ecclesiis dum sacra celebrantur, mares distincto ordine a feminis maneant, & feminæ non nisi velato capite in ecclesiam ingrediantur: quod ubique servari etiam juxta doctrinam apostolicam æquum esset.

Deambulationes, excursationes, pervicacem curiosorum petulantiam longe ab ecclesia arcendam decernimus; ita acta judicialia, tractatus sæculares, instrumentorum, & contractuum quamcumque speciem; item repositiones mercium, tabularum & quorumcumque profanorum in ecclesiis omnibus fieri prohibemus: quod regulares etiam in suis ecclesiis diligenter servabunt.

Quibusdam locis abusu inductum, quotidianaque consuetudine receptum est, ut humili orti loco homines & conjugati, licet non desint clerici, qui munus hujusmodi obire possent; nec habitudine animi, nec decenti corporis cultu apti, ministeria in ecclesiis exerceant, quæ clericorum propria sunt; celebrantibus ministrantes, altarium ornatui & ecclesiæ totius cultui servientes; cum tamen ista omnino ignorent & a re sacra & sacris hærente tractanda & custodienda alieniores habeantur & appareant. Idcirco sacrorum canonum constitutionibus inhærentes, quibus cavetur, ut in pagis & in villis nedum in civitatibus & opidis, curati clericum apud se habeant, qui minorum ordinum officia exerceat; curent episcopi omnibus, quibus fieri potest, locis, in omnibus ecclesiis curatis tam civitatum, quam oppidorum, pagorum & villarum, stipendium ei solitum assignari; qui cum sæcularis sit & conjugatus, ac ineptus, totius ecclesiæ curam hactenus gessit; deinceps attribuatur clerico, qui sacerdoti celebranti cum superpelliceo ministret, cum psallente cantet, lectiones in ecclesia legat, ecclesiam & altaria curet, doctrinam Christianam doceat, toti ecclesiæ munera minorum ordinum obeundo præsit, & sub sui sacerdotis obedientia & disciplina vivat.

Hic autem clericus ætatis ejus sit, ut hoc obire officium possit, natalibus habilis, grammatices non ignarus, ad disciplinam & peritiam literarum non ineptus, voluntate & sacramentorum frequentia a pietate non alienus, in habitu, ac tonsura clericali assiduus; ut spes sit, illum aliquando gradatim ad sacerdotium pervenire posse.

ANNO CHRISTI 1596.

XVII.

Ut ecclesiarum bona & jura integra conserventur, ne vel temporum injuria, vel usurpantium cupiditate, quorum insidiis undique circumveniuntur, pereant; mandamus omnibus & singulis episcopis, ut cum primum facere potuerint; curent librum confici, in quem referantur episcopalis mensæ census, reditus, bona, prædia, jura, & jurisdictiones, & feuda cum finibus, attinentiis & pertinentiis illorum: & in illorum singulis notis exprimantur privilegia, tituli, seu concessiones & legata ita clare & specifice, ut primo liceat intuitu recognoscere res ipsas, & universa ecclesiæ, seu mensæ episcopalis integra jura; quod sit perpetuum episcopalium jurium monumentum.

Curent præterea episcopi, ut fiat item liber, in quem referantur clara & distincta scriptione dignitates, præbendæ, ecclesiæ parochiales, curatæ, & quæcumque beneficia tam simplicia, quam vel residentiæ, vel curæ animarum obligationi obnoxia, cum privilegiis, jurisdictionibus, prædiis, reditibus, censibus, adjunctis finibus locorum, ac titulis eorum jurium præfatorum ad futurorum temporum memoriam, & ecclesiasticorum jurium conservationem: quod ipsum negotium licet prima specie laboriosum & difficile videatur, non magno poterunt episcopi negotio per vicarios foraneos, seu alios ministros idoneos perficere; atque idem curent a capitulis cathedralium & collegiatarum ecclesiarum fieri.

Cum vero ad rectam administrationem non minus pertineat possessa conservare, quam amissa & usurpata recuperare; statuimus per episcopos diligenter urgendum, ut a libris mensæ episcopalis, capitulorum, & quorumcumque beneficiorum partitæ, quæ non exiguntur, decerpantur, & in libellum particularem referantur: postremo procuratoribus injungant, ut super earum singulis experiantur non minus scite, quam prudenter, ut amissa, ut usurpata juris mediis recuperentur; recuperationes vero ad singulas partitas mandent adscribi, ut ipsæ etiam in earum, quæ exiguntur, numerum integre referantur.

Locationes bonorum ecclesiasticorum ultra triennium sine apostolica concessione sub pœna a jure statuta fieri prohibemus: permutationes bonorum ecclesiæ sine concessione apostolica, infeudationes & emphyteuses contra sacrorum canonum ordinationes & juris tramitem attentari non debere edicimus: attentata in contrarium, cassa & nulla declaramus, & quatenus opus sit, irritamus, cassamus & annullamus, & qui contra fecerint, obnoxios pœnis juris declaramus.

Ut autem sacrilega usurpatorum cupiditas statum agnoscat suæ perversitatis & a malo desciscat, in omnibus ecclesiis curatis præcipimus & mandamus, in tertia dominica cujuscumque mensis intra missarum solennia promulgari populo decretum sacri Tridentini concilii sessione 22. cap. 11. de reformatione in linguam Italicam conversum. Confessores vero præcipimus

omnes

ANNO CHRISTI 96.

omnes ſerio moneri, ut pœnitentes ſuper uſurpationibus præfatis confeſſionum tempore examinare ſtudeant.

Epiſcopos autem per miſericordiam Dei obſecramus, ut memores officii & muneris ſui intelligant eccleſiarum & Chriſti patrimonii eſſe ſe adminiſtratores; myſteriorum vero Dei diſpenſatores, ut in altero libera ſit exhibitionis & donationis commiſſa poteſtas: in altero vero facultas limitibus certis adſtricta, quos tranſilire non liceat. Neque vero carni & ſanguini de terris, ac bonis eccleſiæ dandum, aut impertiendum, etiam ratione cenſuum, novarum infeudationum & novæ emphyteuſeos, ut terrarum & prædiorum eccleſiaſticorum patrimonialium forma confundatur, & continuetur agrorum ſeries, quam poſteri non agnoſcant, & in eccleſiis ſucceſſores non intelligant: meditentur vero extremi diei rationem illam, quæ diſtricto Dei judicio ſubjicietur, ne ſibi temporalis patrimonii incremento ſalutis & æternæ vitæ interitum comparent, & lucri ſpecie perpetuam & inevitabilem exitii perditionem ſubeant.

Avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, aliena iniquius rapiente, & ad id quod ſuum non eſt, capiditatem & manus extendente, nedum proprium cupidius retinente, quam Chriſtianam decet caritatem; ferendum non eſt, ut cum jurium eccleſiaſticorum jactura, qui pererebuerant abuſus perſeverent & progrediantur: fit autem, ut adminiſtratores redituum & cenſuum eccleſiaſticorum multa ad ſuum commodum trahant; & dum factis rationibus adminiſtrationis debitores apparent; tum pro eo, quod debent, cenſum livellarium ſuper ſuis bonis eccleſiæ conſtituant; ac ut ſuæ perverſitatis ſolatium in promptu habeant, ita facile adducuntur; ut plura in ſuos uſus inſumant, quam in eccleſiæ commodum: alterum ſequitur, ut omnes certatim eccleſiarum adminiſtrationes cupide potius, quam ambitioſe, quærant, cum tamen livellationes hujuſmodi a parte venditorum iniquæ, a parte emptorum minus licitæ appareant: quod ex bulla Pii quinti de cenſibus ſatis liquet. Idcirco opportuno remedio hujuſmodi malo occurrentes, primo declaramus inhabiles omnes & ſingulos, cujuſcumque conditionis, nominis, ac tituli bonorum eccleſiaſticorum adminiſtratores, qui ſunt debitores, & debita non ſolidarunt, ad eamdem adminiſtrationem recipiendam, donec, quod debent, integre perſolverint: eorumdem vero electionem tamquam non legitimam, & contra juris ordinem, & rationem factam, caſſam, & nullam declaramus, & quatenus opus ſit, irritamus, & annullamus: ſecundo livellationes quaſcumque per debitores eccleſiarum, aut alios, modo quo præfertur, etiam ratione cenſuum non ſolutorum factas, nullas pronuntiamus: tertio filios, & heredes debitorum jam defunctorum, donec integram ſummam defunctorum nomine debitam perſolverint, inhabiles ad eccleſiarum adminiſtrationem, quibus aliquid eo nomine debent, dicimus, & declaramus.

A B C D E

XVIII.

Diœceſeon latitudo efficit, ut cum epiſcoporum oculi in particularia quædam locorum facta, & neceſſitates aſſidue intendi non poſſint, expediat miniſtros diſtributis in diœceſi regionibus habere, quos ipſarum regionum portionibus vicarios foraneos præficiant. Horum epiſcopi fideli ac diligenti opera ad multa ut poterunt, in primiſque ad executionem illorum, quæ ſynodalibus conſtitutionibus præſcribuntur, ac mandantur ad continendos eccleſiaſticos officio, eccleſias ornatu, populos pietatis lege, & ad ea, quæ paucis capitibus perſtringemus; cum ex his aliquando quaſi fundamentis majorum poſſit progreſſionum materia excitari.

ANNO CHRISTI 1596.

Vicariorum foraneorum munus præcipuum eſt, quæcumque de conſtitutionibus, reparationibus, inſtructionibus, exornationibus eccleſiarum, ſacriſtiarum, capellarum, altarium tam particulariter, quam generaliter mandata ſunt, curare ut non modo executioni mandentur, ſed ut bene mandentur: præterea illa etiam, quæ de honeſtate in eccleſiis ſervanda, de ordine, & celebratione miſſarum, & alia omnia, quæ curatorum diligentiæ commiſſa, & mandata ſunt, tam reſpectu miniſterii ſacramentorum, quam aliorum quomodocumque ad ipſorum curatorum munera ſpectantium, curate, & exequi debebunt. Præterea vitam, mores, habitum, converſationem, ſuſpiciones rationabiles de vita, & moribus clericorum intra fines commiſſæ regionis videant, extra judicialiter corrigant, emendare contendant. Si quid tamen vel incorrigibilitate, vel rei natura gravius inciderit, ad epiſcopum diligentiſſime perferant: quę autem hujus generis fecerint, aut curarint, ea ſcripto comprehendant, ut quandocumque requiſiti, rationem reddere adminiſtrationis ſuæ valeant.

In re, & juribus eccleſiaſticis ſervandis, tuendis, & recuperandis ſolicite particularium locorum curatos urgeant, ne quid vel negligentia pereat, vel potentiorum vi & cupiditate uſurpetur. Si quid inſolentius alicubi fiat, ſtatim epiſcopo ſignificetur.

In camerariorum electione, redituum eccleſiarum diſpenſatione, rationum redditione, reliquorum ſolutione, curent ea tolli, quæ vel impedimentum afferunt, vel damnum inferunt: præterea confinia terrarum, & bonorum eccleſiæ, præcipiant curatorum particularium ſedulitate perfici; negligentes excitent, & ad bonum adducant.

De congregatione caſuum conſcientiæ ſingulis menſibus habenda, vicarii foranei præcipue agant, ut numquam prætermittatur: illam vero ſervato ordine vocent: menſe ante futuram congregationem exhibeant clero ſuæ regionis duos, aut tres caſus in congregatione excutiendos & decidendos. In congregationibus ſervetur ordo, ut ſtatuta die, quæ feſta eſſe non debet, ſummo mane omnes ad ſuum vicarium conveniant, & facto ab omnibus ſacro cum miſſa de Spiritu ſancto fiat congregatio, in qua caſus ante exhibiti decidantur. Ad congregationem evocentur omnes, qui ſunt de regione vicarii: contumaces pœna pecuniaria plectantur: mulctæ in expenſas congregationis, librorum emendorum, & curſorum diſcurrentium inſumantur: liber penes vicarium ſit, ſucceſſori pro tempore tradendus, in quo ſcribantur congregationes cum die, menſe, & anno; ipſi etiam caſus, & deciſiones, præſentia curatorum, qui congregationi interfuerunt, abſentium vel excuſatio legitima, vel contumacia, itemque contumaciæ pœna.

Si quis ter contumax fuerit, ad epiſcopum deferatur, ut remedio graviore contumaciam luere diſcat. Deciſionum exemplum ſin-

ANNO CHRISTI 1596.

gulis mensibus ad episcopum perferendum curet.

Tempore congregationum frugalitas servetur inter omnes, qui convenient: dum corpus alitur, lectura aliqua sacræ scripturæ condiatur mensa, alatur animus; ante, & post fiat benedictio, & gratiarum actio, inchoante vicario, & prosequentibus reliquis.

Quæ de curatorum residentia præsenti synodo decreta sunt, vicarii, ut observentur, studiose curent: super illorum recessu a cura ex causa rationabili servandum curent, quod proprio de residentia curatorum capite statutum est.

Præterea illorum munus sit, cum aliquis ex curatis suæ regionis ægrotare cœperit, invisere; si gravius se habuerit, curare diligentius, ut necessaria tam spiritualia, quam temporalia illi ministrentur; si obierit, in suo libro scribant obitum cum die, mense, & anno, statimque episcopum moneant: curabunt vero interim tam vivente curato in ægritudine, quam mortuo, ne cura animarum detrimentum patiatur: rerum, bonorum, quæcumque in vita possederit, curam diligentem habeant, ne quid fraudis in præjudicium eorum, qui succedere de jure debebunt, committatur, invocato etiam super his, si opus fuerit, brachio sæculari, exceptis calicibus, missalibus, & paramentis tam ex auro, quam ex alia materia conflatis; quæ constitutione Pii V. ecclesiis, de quarum fructibus facta sunt, tradenda hoc casu, & incorporanda omnino curabunt.

Ex sacerdotibus alienigenis si quis in regionem venerit, ne admittatur ad celebrationem missæ, nisi licentiam a foro episcopali obtentam in scriptis habuerit: illos autem, qui tamquam peregrini ad missarum celebrationem admissi sunt, in curam animarum intrudi non permittant. Cooperatores, seu capellanos quoscumque non permittant, confessiones audire, & sacramenta ministrare, nisi licentiam in scriptis obtentam ostenderint: eos, qui contra præmissa ire præsumpserint, ad episcopum deferre studeant.

Cum vero contigerit, dictos vicarios ad revisionem ecclesiarum suæ regionis excurrere vel ordinarii officii sui obligatione, vel mandato speciali, tum eis non liceat quidquam ne minimum quidem pecuniæ, aut ab ecclesiis, aut ab earum camerariis exigere, seu petere, nec sponte oblatum accipere: si contra fecerint, eos declaramus ex nunc pœnas juris a sacro concilio Tridentino indictas incurrisse; ut satisfacere ejusdem dispositioni non omittant. Victualia modeste exhibeantur, ut nihil inter ecclesiasticos appareat indecorum, nihil superfluum; omnia moderationis ecclesiasticæ lege temperata.

Declaramus autem decreta hactenus edita non afficere, aut lædere jura capitulorum ecclesiarum cathedralium fundata in privilegiis & indultis apostolicis.

XIX.

Monialium, quarum dicata Deo virginitas diligenti episcoporum vigilantia custodienda est, ingressum ad monasteria, disciplinam, vitam regularem, & pietatem, tamquam certissima regularis perfectionis fundamenta, attente inspicere, attentius promovere, & summa solicitudine tueri ac defendere, episcopali solertiæ convenit. Nos vero ex alieno sumenda potius, quam depromenda de nostro in medium hoc de genere proponemus: ita tulerunt res, quæ modo nostræ sunt officio, & obligatione: quod tamen cœptum est, auctore Deo & duce, longius etiam eodem favente Deo ad perfectum aliquando adducetur.

Tria sunt, quibus præcipue monasticæ disciplinæ status conservatur, & augetur; sufficiens communis victus, devota regulæ observantia, pia sacramentorum frequentia: ad quæ si accedat pastoris vigilantia, Deo favente sperandum est profici vel plurimum posse. Quia tamen aliqua antecedunt, ut receptio, habitus, & professio; quædam vero etiam subsequuntur: de singulis statuere non modo utile, sed necessarium existimamus.

Primo igitur quærant, & investigent episcopi, quot sint reditus monasteriorum, vel quæ eleemosynarum quantitas; & in sibi subjectis ordinarii, in aliis apostolica auctoritate sibi pontificia constitutione attributa, adhibitis superioribus regularibus, præstituant numerum monialium, quæ in monasterio ali possint. Si plures sint, quam ali commode possint, decedentibus aliquibus non sufficiatur alia, nisi redigatur numerus eo, ut adæquatis facultatibus possit sustentari: quod districte præcipimus observandum; ne premat egestas, & rei necessariæ inopia pereant omnia. Interim vero curetur, ut ipsis monialibus, vel ipsarum industria, vel publicis, & privatis eleemosynis subveniatur, dispositis etiam per ecclesias capsulis, in quas caritatis subsidia conferantur.

Quia vero monasteria, quæ opibus olim affluebant, actorum seu procuratorum negligentia, sive potentiorum usurpatione collabi ita solent, ut egere incipiant; & ad pastoralem pertinet solicitudinem, quæ cadere cœperunt, auctoritate & subsidio fulcire, ne corruant: omnes & singulos episcopos hortamur in domino & serio monemus, ut omni studio curent, quo monasteriorum terræ, reditus, census & jura recuperentur; agant apud locorum magistratus, procuratores dicto excitent, monialium protectores, seu conservatores incendant, omnia conentur, ne coram Deo negligentiæ arguantur, & socordiæ apud homines. Quod si idem sit numerus re imminuta, qui integra fuit, nec restitutionis spes ostendatur: cogitent episcopi de numero paulatim minuendo per obitum monialium, facto abbatissis, seu prioriſſis gravi præcepto, ne de receptione alicujus ad monachatum aut tractent, aut deliberent se inconsulto. Nisi enim præsenti remedio occurratur, erit magnopere timendum, ne multorum annorum ære alieno, quod necessitate contrahitur, universus monialium status opprimatur; quem consultius minui ex parte aliqua, quam totum extingui, permittendum. Qua ratione si augeantur monasteria legatis piis, & novis reditibus: æquum est, servatis quæ servanda sunt reliquis, numerum etiam monialium augeri.

Communis debet iis esse victus, quarum communis est domus, & vestitus, & regula; neque enim illa, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari, aut mutari possunt. Idcirco, sicubi fieri solitum est, partitiones de reditibus monasterii tam tritici, quam vini (quæ fiebant inter moniales, ut quæque portionem haberet, & inde sibi victum sufficeret) damnamus & abolemus; & sub interminatione divini judicii, & pœna excommunicationis in singulas consentientes; in universitatem vero,

inter-

interdicti ingressus ecclesiæ inhibemus, ne in posterum fiant, aut fieri per ipsarum monialium præfectas, abbatissas, seu prioriſſas permittantur: ipsis vero abbatissis, seu prioriſſis, sub pœna privationis ab officio præcipimus, ut quod contra præsentis constitutionis tenorem viderint vel cognoverint attentari, aut fieri, episcopo statim significent, quo abusus veteres tandem aliquando tollantur.

Quia in unaquaque re dantur certi gradus, per quos ad majora aspiratur, & ascenditur; atque hunc ordinem non in humanis tantum, sed in spiritualibus & divinis etiam inveniri nemo negat: ita, ubi corruptela vetus radices egit, quas si statim evellere vi conemur, corruptum antequam sanetur, etiam ipsum ruet; curandum, ut remedia hujus generis omnia in rationem quamdam temperentur, ut si minus celeriter, tuto sanare veterem morbum valeamus. Decernimus igitur in monasteriis monialium, ubi jam certus hac de re ordo, & cum ratione consentiens statutus non est; moniali aliqua, cujuscumque religionis & ordinis sit, decedente post harum constitutionum promulgationem, & sanctæ sedis apostolicæ confirmationem, statim abbatissam, seu prioriſſam, cum sua vicaria, vel, ea impedita, cum alia monialí ex maturioribus ætate, & prudentia, debere thalamum, & omnia quæ in eo sunt, cujuscumque generis & qualitatis, nomine monasterii facto diligenti inventario in tenutam & possessionem accipere, eaque referre omnia in commune monasterii vestiarium, illata pecunia in commune monasterii scrinium. Thalami etiam claves apud se retinere pro munere officii sui, ac de his omnibus quamprimum per literas episcopum admonere, si quid hoc de genere præcipere voluerit; non obstante monialis ipsius, dum viveret, electione discipulæ, & ejusdem destinatione, etiam cum abbatissæ, seu prioriſſæ, aut capituli monialium licentia ad futuram thalami, & rerum successionem: quæ omnia, tamquam juri, rationi, & ipsis regulæ substantialibus contraria, nulla declaramus, & quatenus opus sit, annullamus, & cassamus: declarantes neque abbatissam, neque prioriſſam, neque moniales cujuscumque pactionis, conventionis, & concordii vigore ad hujusmodi executionem obligatas fuisse, aut obligari potuisse, cum ex altera parte subsit certissima obligatio non conveniendi, seu conventa non observandi.

Abbatissas, seu prioriſſas, & earum vicarias, tamquam monasterii præfectas, serio monemus, ut inter suas moniales crebro agant hac de re, ut omnes discant nihil possidere se proprie; usum habere in vita; in morte nullum dispositionis actum habere, aut habere posse, etiam consentiente præfecta; cujus partes sunt dispensare, non dissipare. Hæc est enim dissipatio regulæ, quæ nec in vita, nec in morte proprietatem regularibus reliquit; &, si quando a moniali ægrotante fuerint requisitæ, ut alii vel supellectilem dent, vel thalamum, pie instruant hoc non licere; ægræ partes esse, si quid in vita commisit, lacrymis, dolore, & pœnitentiæ sacramento expiare, non superaddere nova piacula, quibus fœdius anima ad tremendum Dei judicium exitura deturpetur: si qua licentiam testandi, aut quoquo modo disponendi, aut aliquam eligendi, seu nominandi, quæ succedat, de facto dederit, declaramus eam ab officio ipso facto privatam, & depositam: eamdemque in perpetuum declaramus ad idem officium, & alia quæcumque in eadem religione obtinenda, inhabilem.

Has vero constitutiones, cum primum a sancta sede confirmationem acceperint, præcipimus, ubi monasteria reformata non sunt, abbatissis, seu prioriſſis, & monialibus, in linguam Italicam versas a vicariis, seu specialibus nuntiis episcoporum (ubi disciplina monastica reformationem nondum accepit) legi, declarari, & intimari, ac de hujusmodi intimatione in actis cancellariæ episcopalis scriptionem fieri diligentem.

In monasteriis, in quibus proprietas exulat, & omnis affectio corrupta, servetur illa rerum omnium communio, quæ nihil habet, & cui nihil deest; quæ in egestate rerum copiam habet, & nihil omnino habet: si quid enim est, hoc habet usu, non affectu; quæ quidem dives inopia in omnium monialium domos & vitam pastorali prudentia & vigilantia invehenda est.

Communis esse debet monialium mensa, ad quam omnes, exceptis ægrotantibus, convenire debent, ac tenentur. Pactiones, sive consuetudines, quæ corruptelæ sunt, ut tantum pecuniæ detur ei, quæ ad mensam communem non accedit, rejicimus & nullas dicimus; & quæ vel observarint, vel ut observentur, institerint, mensis unius voce in capitulo privamus; aut alia pœna, quæ abbatissæ, vel prioriſſæ loci, aut vicariæ, si principales impeditæ fuerint, conveniens videbitur, plecti mandamus.

In mensa communi non desit spiritualis aliqua lectio, qua corporales cibi suaviter condiantur: debent enim, quæ Deo vivunt, spiritu magis vivere, ut licet necessitati corporis serviant, plus tamen animo semper tributum velint: liber vero ad lectionem mensæ adhibendus a confessario probetur.

Silentium, obedientia, humilitas, caritas, ac reliquæ Christianæ virtutes inter regulares personas geminarum clarissimarum loco sint, quibus præcipue monialium domus & familia exornetur.

Quæ a regula nomen ducunt, eam, cui se professione solenni adstrinxerunt, nosse regulam debent. Episcoporum igitur diligentia efficere debebit, ut regula inter moniales (ubi hactenus omissa fuit) lingua Italica ab aliqua ex monialibus, quæ lectioni obeundæ aptior fuerit, & ab abbatissa, seu prioriſſa deputabitur, frequenter legatur: atque illa quidem in duas distinguatur partes, ita ut quotidie legatur aliquid post conventualis missæ officium vel in choro, vel alibi, ubi commodius possit, de tribus, quæ emittuntur in professione, votis, ut sæpissime inculcentur & auctore Deo aliquando hæreant; alia vero per ordinem, ut quolibet festo die legantur quatuor, aut quinque capita, & a fine in principium redeatur, numquam vero intermittatur. Inter legendum abbatissa, seu prioriſſa moniales moneat, & redarguat, si quid minus servetur, aut negligatur: excitet vero ad correctionem & ad futuræ gloriæ cupiditatem, igniculos addens, & semina Christianæ pietatis: si quid pœnæ a regula ob quodcumque commissum, aut omissum statutum est, hoc præfecta exequatur; si fuerit oppositum impedimentum, confessarium consulat, episcopum moneat.

Statis horis tam matutinis, quam diurnis, & vespertinis, præfectæ curent, ut omnes moniales in ecclesiam ad laudes Deo persolvendas

ANNO CHRISTI 1596.

conveniant, & in ea non nugis & collocutionibus operam dent: nulla vero monialis quocumque prætextu excuſetur a choro, niſi vel ægritudinis cauſa, vel ægrotantium cuſtodia, vel juſti impedimenti excuſatione, quam præfectarum munus erit cognoſcere, & ſi legitima fuerit, etiam admittere. Quæ in chorum non venerint, pœna regulæ, aut alia etiam graviori, pro culpæ modo, a præfecta plectantur; ac ſi contumacius perſeverarint, epiſcopo ſignificetur, & medicinam conficiat ipſi ægritudini accommodandam.

Admoneantur ſanctimoniales, ut ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & ſacroſanctam euchariſtiam ſuſcipiant, ut eo ſe ſalutari præſidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter ſuperandas. Quod feſtis ſolennioribus anni, item beatæ Mariæ virginis, & ſanctorum apoſtolorum, omittere non debebunt. His attribuatur confeſſarius ætate, & prudentia maturus, vita, moribus, & doctrina probatus: qui etiam pro opportunitate norit aliquid e ſacris ſcripturis depromere ad ſpiritualem ipſarum jucunditatem, & perfectæ vitæ progreſſionem: præter ordinarium alius extraordinarius ab epiſcopo eiſdem bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat.

Seniorum monialium partes ſunt, juniores ad ſacramentorum frequentiam, & omnes alios pietatis, & devotionis actus invitare verbo, exemplo, caritate; ut ad juniorum modeſtiam, ac religionem pertinet, omnia, quæ in regula ſunt, præcepta obſervare, ad ea ſe aſſidue exercere, & nihil omittere illorum, quæ ad regularis perfectionis implementum ſpectare aliqua ratione poſſunt.

At vero non exigua eſt educationis vis, qua fit habitus difficile mobilis, & par naturæ habilitas quædam: quo uno præcipue nititur morum & vitæ bene agendæ fundamentum: hoc attendant epiſcopi, ſicubi adhuc non eſt inſtituta ratio virginum ad ſanctimonialium perfectionem traducendarum; & omnino proſpiciant, ut quamprimum in ſingulis monaſteriis inſtituatur novitiatus, in quem tam præſentes puellæ, quæ degunt in monaſteriis apud ſeniores, ibique in probatione morantur; quam omnes, quæ in futurum ad monaſticam vitam aſpirabunt, recipiantur. Quæ illuc vel ſuo diſſenſu, vel parentum, aut propinquorum impedimento divertere noluerint, dimitti a monaſterio volumus: nec eis ſuffragetur ſuperiorum temporum abuſus, aut pactio, ſive concordium cum monaſterio, aut monaſterii præfectis alias initum: quam pactionem, ſeu conventionem iniri non potuiſſe declaramus contra commune bonum monaſterii; initam vero non tenere, nec quemquam obligare. In primis vero abolemus, & extinguimus in omnibus provinciæ Aquilejenſis monaſteriis monialium diſcipularum nomen, & uſum, quo ſolebant moniales puellam tam ex conſanguineis, quam ex alienis, recipere in diſcipulam, illamque educare, & uſque ad profeſſionem in monaſtica diſciplina in proprio thalamo exercere. Inde enim, ut eſt ſexus, & ſæculi infelicitas, parum boni oriebatur, utinam nihil vel mali vel ſcandali: in primis vero educationis diſſimilitudo, & educantium diverſitas nihil hactenus effecit, in quo non incompoſitio quædam, & diſſonantia videretur, uniformi aliquando ratione, & diſciplina temperanda: quod novitiatus unico remedio favente Deo fieri poterit.

A tempore novitiatus e ſeptis monaſterii exire novitiis nullatenus permittatur. In novitiatum nulla recipiatur ſine habitu regulari. Ad habitum nulla niſi major duodecim annorum: at vero antequam inducatur in monaſterium, de libero ejus conſenſu interrogata ab epiſcopo, vel vicario generali, aut aliquo ab eis deputato, inducetur in eccleſiam interiorem, ubi ſacro audito, & accepta ſanctiſſima communione de confeſſarii, aut alterius manu, juxta morem locorum, aſſumet ab eodem habitum regularem, & in novitiatum recipietur; ac finito tempore novitiatus, & probationis, quod minus non ſit anno, ſi decimum ſextum ætatis annum impleverit; (quod ſcripto authentico conſtare debebit) & interrogata ab epiſcopo, vel vicario ejus generali de pio illius conſenſu, & libera voluntate certum teſtimonium dederit, ad profeſſionem recipi liceat. Optamus autem, ut vetus monialium ſolenniter velandarum mos oblivione, ac deſuetudine pene antiquatus ad uſum priſtinum inſtituto & ritu proprio revocetur; modo intra monaſterium fiat.

Novitiatum viſitet ſingulis menſibus abbatiſſa, ſeu prioriſſa cum vicaria, & ſignificet epiſcopo ſtatum illius & puellarum diſciplinam & præfectæ diligentiam.

Uſu pene locorum omnium receptum eſt, ut puellæ, quæ diſciplinæ & educationis locum alibi non inveniunt, in monaſteria conſentientibus epiſcopis recipiantur & ibi pietatem diſcant, & moribus pene eccleſiaſticis inſtituantur; ut, quo ſe contulerint, vel nuptui etiam traditæ fuerint, domos, familias, filios, pietatis ac religionis tacitis quaſi documentis, quod a pio vitæ exemplo colligitur, imbuant & erudiant; quod ad gloriam Dei & ſalutem animarum pertinere nemo negarit. Ne tamen, quod paſſim fit ad commune bonum, communem afferat & inſignem regularibus domibus jacturam: decernimus, (quod multis jam locis factum audivimus, probavimus, ac imitari affectamus) quamprimum monaſteriis monialium, quæ puellarum educandarum ſtudium non refugiunt, aliquam in ipſo monaſterio partem aptari a monialium cellis ſeparatam, in quam recipiantur puellæ educandæ, & ibidem erudiantur. Sit autem una omnium magiſtra, cujus dicto puellæ omnes pareant, a qua una omnes addiſcenda addiſcant: primum doceantur doctrinam Chriſtianam, officium beatæ Mariæ virginis, ſeptem pſalmos pœnitentiales, coronam & roſarium; acu etiam pingere & alia facere, quæ ad ſexum muliebrem honeſtandum & familias induſtria tuendas pertinere poſſunt. Hæ vero ſi ſemel ante finitum educationis tempus exiverint, vel eductæ fuerint a monaſterio, ſpem deponant reſtitutionis.

Salarium pro qualibet puella aſſignatum totum abbatiſſæ, vel prioriſſæ ſolvatur, unde victus puellis, magiſtræ vero aliquid commodi ultra victum propter docendi laborem ſuppeditetur.

Alium educandarum puellarum modum abolemus, ac tollimus, ut jam illa, quæ mercimonii & irreligioſi lucri cupiditatem non olent modo, ſed vere habent, a ſanctimonialium domo, quæ proprium non in re modo, ſed in ipſa voluntate abnegarunt, longiſſime arceantur.

Clauſuram monialium, ſi epiſcopis ſubſint,

or-

ANNO CHRISTI 1596.

ordinaria, ſin minus, apoſtolica auctoritate juxta Tridentini concilii decretum ab ipſis revideri, vel apoſtolica delegata auctoritate, vel ordinaria convenit & reformari. In primis circa viridaria & hortos inſpicienda muri altitudo, arborum a muris diſtantia, in ipſis ſeptorum muris foramina tam intus, quam extra, ut diligentiſſime virginum Deo dicatarum conſervationi proſpiciatur. Portas ingreſſus in monaſterium bene muniendas, numquam niſi ex cauſa neceſſaria aperiendas præcipiant. Parlatorii vero interior porta ſera & vecte præſertim claudatur: clavis ab abbatiſſa, ſeu prioriſſa, aut vicaria ſervetur: in parlatorio a parte monialium nihil omnino ſit, quo porta interius obſerari poſſit; ſi fuerit aliquid cum moniali a quoquam agendum, petat ipſa monialis a præfecta monaſterii licentiam & clavem: expedita collocutione obſerata porta clavem reſtituat: in quo ſtatuimus obſervari, ut patres & matres etiam ſine licentia (quoad fratres vero decernimus ſervandum, quod eſt epiſcoporum diligentia hactenus conſtitutum) poſſint ſuas vel filias, vel ſorores alloqui: ſi alius extra hos fuerit, qui alloqui monialem velit, licentiam in ſcriptis ab epiſcopo obtineat: hi tamen non permittantur alloqui ſine licentia abbatiſſæ, ſive prioriſſæ, & præſentia auditricis: ubi vero ordo jam inſtitutus eſt prædicto exactior, ille ibi ſervetur.

Feminis, quæ meretricium exercuerunt, aut quarum honeſtas in dubium revocata aliquando fuit, cum monialibus tractare, loqui, negotium habere nullatenus concedatur, etiamſi cauſa prætendatur honeſta; de qua tamen bene ſuſpicari tutum omnino non eſt.

Epiſcopi ingreſſu nulli concedant, niſi ex cauſa neceſſaria & in ſcriptis; ipſi vero numquam ingrediantur, niſi ex cauſa neceſſaria, & obſervent conſtitutionem Gregorii XIII. latam die 23. Decembris MDLXXXI. ut cenſuras pontificias declinent.

Liber conficiatur in quolibet monaſterio, in cujus parte ſcribantur omnia nomina & cognomina & patria monialium viventium. Sit pars libri attributa ſcriptioni monialium morientium: tertia pars contineat nomina novitiarum cum die, menſe, & anno receptionis: quarta pars habeat profeſſiones cum die, menſe, & anno, & profeſſarum nominibus, cognominibus, & patria.

Præter hunc librum habeatur item liber puellarum quæ educantur: ſcribantur in eo in prima facie paginæ nomina, cognomina, & patria puellarum educandarum cum die, menſe, & anno ingreſſus, & cum aſſignata quantitate pecuniæ, aut illius ſpeciei, quæ fuit attributa pro cujuslibet victu: ex altera parte ſcribantur quæcumque exhibita ex attributis pro victu.

Uterque liber ſit apud præfectam monaſterii, ſive abbatiſſam, ſive prioriſſam, & diligenter cuſtodiatur; & epiſcopo, quandocumque voluerit, ac requiſierit, ſit in promptu: appareat vero, ut in reliquis, in his etiam diligentia illarum, quæ præfecturæ munus ſuſceptum habent, ut laudem mereantur & præmium in cælo bene geſtæ provinciæ.

Multo vero plura ſtatuenda pro bono ſanctimonialium ſtatu viderentur, niſi cogitandum eſſet de domini ſententia, qui cum multa apoſtolos docere & præcipere eiſdem haberet, illa reticuit quæ portare tunc non poſſent, in aliud tempus extrahenda, cum habiliores ad intelligendum facti eſſent. Nos vero ſi de monialium domibus in provincia bene conſtitutis cogitamus, hæc quæ jecimus fundamenta illo pertinebunt, ut quod præſentibus decretum putavimus, jam factum laudemus: ſi vero illarum rationem habemus, quæ principia & baſes, quibus ſuſtententur, adhuc non habent, ſatis multa ſtatuimus, ut quæ modo portare non poſſint inculcare ſupervacaneum videatur. Quod de reliquis etiam ad gubernium eccleſiaſticum pertinentibus eodem conſilio decreviſſe & ſtatuiſſe nos per Dei gratiam non pœnitebit.

Presbyteros ſæculares ac regulares ſine expreſſa licentia epiſcoporum decernimus non permittendos, ut in eccleſiis monialium epiſcopis ſubjectarum celebrent.

Ac ut laudamus quod multis jam factum locis audivimus, ita ubi non eſt inſtitutum, decernimus inſtituendum, ut muſicas laicorum, ſeu clericorum, in monialium eccleſiis epiſcopi non permittant, niſi licentia præcedente.

Extremum hoc epiſcopos monemus, accurate proſpiciendum, ut incongruæ cuidam rei, quæ inter monialium converſas paſſim viget, occurrant; nec permittant illas a monaſteriis ſuæ diœceſis ad colligendas eleemoſynas extra diœceſim diſcedere ſine literis commendatitiis; ut cognoſcantur unde veniant, & quo, cujuſve rei cauſa, proficiſcantur; aut ad eleemoſynarum collectiones, cum aliunde venerint, non admittant, niſi præfatas commendatitias attulerint; nec adhuc permittantur eleemoſynas colligere, niſi domum ante, in quam diverterint, & in qua permaneant, ipſi notam fecerint.

Supraſcriptas conſtitutiones in provinciali ſynodo prima Aquilejenſi promulgatas, & receptas, de conſilio & conſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum decernimus in ſynodo prima diœceſana a ſingulis epiſcopis promulgari, & executioni mandari, quatenus epiſcopalis ſolicitudo conficere poterit.

Si qua autem ſuper illis, aut illarum aliqua, circa veram intelligentiam dubitatio emerſerit, illius nobis declarationem uſque ad futuram ſynodum provincialem item de conſenſu eorumdem reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum reſervamus.

Præfatarum vero conſtitutionum diſpoſitionem ſanctæ ſedis judicio ſubjicimus, & confirmationem, & approbationem ab eadem petendam & impetrandam hujus ſanctæ ſynodi Aquilejenſis nomine decernimus omni meliori modo ad laudem omnipotentis Dei. Amen.

Ego Franciſcus patriarcha Aquilejenſis definiens ſubſcribo.

Ego Georgius epiſcopus Petinenſis definiens ſubſcribo.

Ego Cæſar epiſcopus Parentinus definiens ſubſcripſi.

Ego Michael epiſcopus Vincentinus definiens ſubſcripſi.

Ego Jacobus epiſcopus Feltrenſis definiens ſubſcripſi.

Ego Claudius epiſcopus Polenſis definiens ſubſcripſi.

Ego M. Antonius epiſcopus Cenetenſis definiens ſubſcripſi.

Ego Albertus epiſcopus Famaguſtanus, coadju-

ANNO CHRISTI 1596.

tor Veronæ, definiens ſubſcripſi.
Ego Marcus epiſcopus Paduanus definiens ſubſcripſi.
Ego epiſcopus Comenſis definiens ſubſcripſi.
Ego Aloyſius epiſcopus Tarviſinus definiens ſubſcripſi.
Ego Franciſcus de Pampero, canonicus Utinenſis, ac procurator ſpecialis reverendiſſimi domini Joannis Ingegneri epiſcopi Juſtinopolitani, ejus nomine interfui, ac ſubſcripſi, & omnia & ſingula in hac ſancta ſynodo acta & publicata ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.
Ego Horatius Buſinus juris utriuſque doctor & presbyter, ac civis Æmonienſis, procurator ſpecialis reverendiſſimi domini Antonii Saraceni epiſcopi Æmonienſis, nomine ejus interfui, & ſubſcripſi, & omnia ac ſingula in hac ſancta ſynodo acta, edita & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.
Ego Valerius Trapola a Collibus, juris utriuſque doctor, & vicarius generalis reverendiſſimi domini domini Matthæi Sanuti epiſcopi Concordiæ, ejuſque in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia & ſingula in hac ſancta ſynodo decreta, atque edita & publicata, ejus & eccleſiæ nomine recipio.
Ego Gaſparus Pinellus doctor ſacræ theologiæ reverendiſſimique domini epiſcopi Bellunenſis procurator ſpecialis, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia ac ſingula in hac ſancta ſynodo acta, edita & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio.

Superiora omnia ſynodi hujus provincialis decreta recognita & approbata fuerunt a ſacra congregatione concilii Tridentini.

HIERONYMUS CARDINALIS MATTHÆJUS.

In civitate Utini die 28. Octobris 1596. compartuit coram reverendiſſimo domino patriarcha Aquilejæ, *&c.* metropolitano reverendus presbyter dominus Michael Paſſera canonicus Tergeſtinus, & ſpecialis nuntius pro reverendiſſimo domino epiſcopo Tergeſtino ad proponendas excuſationes ejuſdem reverendiſſimi domini epiſcopi in ſynodo provinciali Aquilejenſi, ut patet mandato ſui procuratorii ſub die 26. Octobris ejuſdem anni manu domini Georgii Piccardi notarii Tergeſtini.

Die 11. Novembris 1596. coram eodem reverendiſſimo domino patriarcha metropolitano comparuit reverendiſſimus & excellentiſſimus dominus Joſephus Roboretus, cathedralis eccleſiæ Tridentinæ canonicus, & epiſcopatus Tridentini pro illuſtriſſimo & reverendiſſimo domino domino Ludovico ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali Madruccio dictæ eccleſiæ epiſcopo vicarius generalis, & ab eodem illuſtriſſimo domino cardinali, ut patet literis dominationis ſuæ illuſtriſſimæ datis Romæ die 19. Octobris 1596. manu propria ſubſcriptis, & ſolito ſigillo obſignatis, ſpecialis nuntius deſtinatus ad ſynodum provincialem Aquilejenſem.

ANNO CHAISTI 1599.

** DIAMPERIENSE CONCILIUM PROVINCIALE.

ANNO CHRISTI 1599.

Habitum anno 1599. ab archiepiſcopo Goenſi in oppido Diamper, quod eſt in Aſia prope civitatem, quæ dicitur ſancti Thomæ.

Antonius Poſſevinus Societatis JESU doctiſſimus theologus in apparatu ampliſſimo ad bibliothecam ſacram docet illud concilium non tam ſtatuiſſe, quam ad effectum perduxiſſe, quæ ad catholicam religionem, atque ad diſciplinam omnem eccleſiaſticam reſtituendam pertinent. Quod ut planius intelligatur (verba ſunt illius) expedit ut epiſtolæ partem ad noſtros miſſam, ab eo qui toti rei interfuit, huc attexam. Sic autem ſcribit.

ARchidiaconus paulatim ab epiſcopi obedientia omnino ſe ſubtrahit, illumque comitari recuſat, excommunicatos ab archiepiſcopo recipit, patriarchæ nomen delendum negat; multa alia murmurat redolentia impietatem. Paucis poſt diebus archiepiſcopus ſolennem ordinum celebrationem indicit. Archidiaconus autem maximum juriſdictionis augmentum impedire laborat, timorem incutit promovendis, eorumque parentibus, ſed fruſtra. Sabbato ante dominicam paſſionis plurimos ad ſacros ordines promovet, adminiſtrantibus, laudantibuſque univerſis ſacras cæremonias. His abſolutis confert ſe *Carturem*; ut ibi hebdomadæ ſanctioris ſacramenta peragat. Palmarum ramos ſolenni apparatu benedicit, quinta feria in cœna domini ſanctum chriſma conficit; pedes duodecim ſacerdotum abluit lacrymis & aqua; ſanctiſſimum Chriſti corpus de more ſepulturæ mandat. Virtutem Spiritus ſanctus addit ſacris cæremoniis maxima enim hominum frequentia tam divinos intuens ritus divinitus movetur; emolleſcunt lapides, petræ ſcinduntur, fluunt lacrymæ, talia ſiccis oculis contemplari unuſquiſque ſacrilegium ducit, mixtis vocibus lacrymis omnes proclamant; Paſtor hic noſter eſt, nos oves ejus, hunc omnes recipimus, hujus vocem audire volumus. Babyloniæ mercenarii, lupi rapaces abeant in malam crucem, diſcedant a nobis operarii iniquitatis, quoniam dominus magnificavit facere nobiſcum; Romanæ eccleſiæ filii ſumus; hanc omnium eccleſiarum caput eſſe, atque magiſtram confitemur. Talia jam corde credentibus, ore, oculiſque confeſſio fiebat ad ſalutem. Quæ tunc eſſe archiepiſcopi gaudia, qui animi ſenſus, lacrymarum impetus lætificantes civitatem Dei declarabant. Sacroſancto dominicæ reſurrectionis die maxima pompa fit proceſſio. Pater Franciſcus Roz, graviſſimam ad populum habet concionem, eo fructu, ut ſi quid veneni adhuc reſiduum latitabat, prorſus expelleret, univerſaque civitas cum Chriſto ad veram fidei catholicæ viam reſurgeret. Maximo igitur fructu redit archiepiſcopus

Franciſcus Roz, S. J. qui poſtea ejus tractus eſt creatus epiſcopus.

copus eo consilio, ut si nolit obedire archidiaconus, hunc deponat, alterum constituat. Itaque ad illum literas mittit, admonens ut resipiscat, & intra sex dies quibusdam conditionibus acceptis Viapicottam se conferat; sin minus, anathemate, utpote pertinacem hæreticum sciat se publice feriendum esse. Ipse metu perculsus respondet conditiones oblatas se accipere, eique in omnibus obedire paratum esse. Interim patrem Franciscum Roz rogat per literas ut eo se conferat, ubi ipse statutam diem expectabat. Pater paterno affectu admonet, hortatur, obsecrat, finem imponat scandalis, misereatur animæ suæ, in quot pericula se conjiciat, contempletur: antistitis clementiam & facilitatem agnoscat, non abutatur patientia Dei ad pœnitentiam ipsum vocantis; ne ponat spem suam brachium carnis, sciat reges omnes infideles, quorum auxilio defectionem aggressus erat, ei futuros parum fideles. Victus ille tandem, sive verbis patris, sive metu, accedit ad archiepiscopum: pius pater filium prodigum amplectitur, largitur veniam, crucem preciosissimam in amoris signum donat, majora promittit, si perstet in bono. Sequenti die in ecclesia indicit concilium provinciale ad hæreses extirpandas, mores corrigendos, superstitiones evellendas, omnia demum ad divinum cultum spectantia componenda. Convocantur per literas omnes ecclesiastici ex omnibus oppidis præcipui viri quatuor statuta die. Maxima omnium lætitia, summoque omnium consensu celebratum est in oppido Diamper, in quo hæreses omnes, earumque auctores sectatoresque, præcipue Babyloniæ patriarcham anathematizarunt, Romanum autem pontificem Christi vicarium, & ecclesiæ caput agnoverunt; eique obedientiam promiserunt; nullumque episcopum, nisi a Romana sede destinatum recepturos se sacramento obstrinxerunt. Sub finem singulis ecclesiis parochi deputati sunt, quod quidem in hac diœcesi novum fuit. Ad eorum sustentationem mille aureos e suis redditibus quotannis ipse archiepiscopus assignavit. Insumpsit in hac visitatione pius pastor fere sex & decem millia, sed fructu millesimo. Peracta synodo archiepiscopus totam diœcesim visitare aggreditur, ut executioni mandentur, quæ legitime decreta fuerant in concilio. Statim igitur proficiscitur Angamale (metropolis est diœceseos, & episcopi sedes) excipitur ab omnibus maximo triumpho. Ipsum solum stratum candidis linteaminibus, floribus, frondibus respersum. Præibant triginta fere viri ex nobilioribus læto tripudii genere, subsequabantur alii ludentes armis maxima celeritate, plaudebat immensa hominum multitudo manibus, vocibus, tympanis, tubarum sono, magnis acclamationibus aerem complebant, nec deerant bellica instrumenta, quæ ex tanti viri adventu acceptam lætitiam ceteris testabantur. Hic quatuor in ecclesiis sacro chrismate maximum hominum numerum confirmat; Sacerdotes, clericique, qui concilio non interfuerunt, publice hæreses & patriarcham abjurant: Romano pontifici obedientiam spondent, sicut in concilio sancitum fuerat. Interim pater Franciscus Roz, & ego, libris examinandis incumbimus, delemus, scindimus, integra volumina in ignem conjicimus: quanta animi voluptate, explicare non possum. Duodecim pene dies in hoc labore consumpsimus: volumina enim omnia tam defuncti episcopi, quam aliorum sacerdotum, fidei catholicæ puritati, aut flammis restituimus. Miraculo tribuebant omnes hoc opus; adeo enim prius libris suis addicti erant, ut a nobis nec aperiri paterentur. Jam vero pro libito eos abradere, detruncare, integrosque comburere non molestе ferebant. Prosecutus est archiepiscopus visitationem, maxima, ut ipse testabatur, animi suavitate. Ubique excipiebatur ut pastor bonus, ipseque boni pastoris officium exequebatur; confirmabat, pueros baptizabat, uxorati sacerdotes expellebant socias; pueris puellisque, indutus pontificiis vestimentis, doctrinam Christianam per alumnos nostri seminarii maximo fructu tradebat, concionabatur quotidie, perpetuas eleemosynas pauperibus erogabat; accurrebant reges singuli Malabarum, ut viderent talem virum, tam humiliter benigneque oviculas suas tractantem. Ipse res omnes ad ecclesiæ bonum spectantes statuabat, superpellicia, capsulamque chrismatis, aram consecratam, vestes ad faciendum sacrum necessarias in singulis ecclesiis collocabat. Baptizandi, inungendi infirmos, nuptias celebrandi modum a patre Francisco Roz e Latina in Syriacam linguam conversum, una cum doctrina Christiana lingua Malavarica conscripta singulis parochis tribuebat: libros ubique examinabamus: expurgatis eis maxima diligentia, jam hujus ecclesiæ faciem alteram diceres: ubique enim in ecclesiis summi pontificis nomen resonat: Augustini, Hieronymi, Ambrosii, aliorumque sanctorum quos catholica veneratur ecclesia, nomina sanctissima exaudiuntur. Obmutuit Nestorii, aliorumque hæreticorum impudentissimum os. Sacramentorum usus de more ecclesiæ Romanæ frequentior, maximam denique in omnibus ager dominicus ubertatem promittit in segete. Hæc in genere: nam minutissima quæque scribere esset immensum. Patres societatis nostræ proximorum salutis amore, indefessum laborem devorabant, ducebant archiepiscopum, reducebantque, in omnibus concilii, studii, laboris participes effecti, (ut melius dicam) auctores. Agnoscit ipse archiepiscopus nostram operam, prædicat diligentiam, laudat societatis institutum.

Hæc Joannes Maria Camporeus societatis nostræ, ex collegio ejusdem societatis S. Crucis, Vaipicottæ in India orientali 28. Novemb. anno 1599. qui etiam adjecit quibus quisque Nestorianorum liber scatebat erroribus, quæ quidem omnia apud nos extant ab eodem scripta. Hactenus Possevinus.

ANNO CHRISTI 1605.

VITA
LEONIS PAPÆ X.
VULGO XI.

LEo hujus nominis decimus, Alexander Medices ante vocatus, patria Florentinus, Coſmi magni ducis Etruriæ conſobrinus, ex cardinale ſanctorum Joannis & Pauli (quem titulum virtutibus ejus debitum Gregorius XIII. ei contulerat) Clementi VIII. in pontificatu ſubrogatus eſt quarto Nonas Aprilis, anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quinto, imperante Rodulpho II. Ante pontificatum, archiepiſcopatu etiam Florentino fungens, a Clemente VIII. ad Henricum IV. Galliæ regem anathemate jam ab eodem pontifice expiatum, legatus de latere miſſus eſt: ubi per annos duos moratus, legatione bene geſta, & pace tandem inter potentiſſimos Galliæ & Hiſpaniæ reges conſtabilita, Ferrariam, ubi Clemens agebat, protectus, magno pontificis & cardinalium prætentium applauſu exceptus eſt. Quando vero ad gubernacula eccleſiæ admotus eſt, tantam ſtatim omnium ordinum ſpem de ſe concitavit, quantam inſperata & nimis accelerata mors conſternationem omnibus attulit. Nam cum ad ſanctum Joannem Lateranenſem poſſeſſionis capiendæ cauſa, de more, celeberrimo comitatu ſe contuliſſet; a maximis ſudoribus ſubito refrigeratus in morbum graviſſimum incidit, ex quo vigeſimo ſeptimo Aprilis ejuſdem anni, poſtquam viginti quinque dies eccleſiæ præfuiſſet, in humanis eſſe deſiit.

VITA
PAULI PAPÆ V.

PAulus V. Camilli Burgheſii nomine ante dictus, patria Romanus, Antonio Burgheſio Senenſe, advocatorum conſiſtorialium decano, & Flaminia Aſtallia, rari & incomparabilis exempli femina prognatus, poſt referendarii utriuſque ſignaturæ & auditoris cameræ munera bene geſta, poſtque legationem apud regem catholicum in re ardua feliciter peractam, ex cardinale tituli ſancti Chryſogoni, communi omnium ſuffragio, viva voce pontifex renuntiatus eſt 16. Maii anno ſalutis 1605. imperante Rodulpho II. coronatus vero 29. Maii ipſo ſolenni die pentecoſtes. Pontificatum a promulgatione jubilæi, & reipublicæ Chriſtianæ urbiſque ſtatu in melius commutando exorſus eſt. Crebris literis principes ad propulſandos ab Hungaria Turcas concitavit, pecuniam militemque in belli ſocietatem miſit. Eodem tempore regi Poloniæ Sigiſmundo poteſtatem fecit jungendi ſibi Conſtantiam Auſtriacam, cujus ſororem habuerat in matrimonio, ut denuo Germanicas & Polonicas vires in finitimum Turcam alioſque communes hoſtes renovata affinitate conjungeret. In Urbe Vaticanum divi Petri templum, opus integri ſæculi continuata molitione conditum, adhuc ſemiperfectum, porticu, & aliis acceſſionibus adjunctis, abſolvit. Virgini Mariæ magnificentiſſimum ſacellum in baſilica Eſquilina ædificavit. Vaticanum & Quirinale palatia amplificavit, & ornavit: Romamque innumeris ædificiis illuſtravit, & marmoream reliquit. In Italia Veneti patres quædam ſibi arrogabant, quæ ſibi licere jure imperantis reipublicæ arbitrabantur: Paulus, qui prætextu firmandæ ſæcularis potentiæ pontificiam auctoritatem minui, & libertatem eccleſiaſticam labefactari ſentiebat, ſeverius animadvertere compulſus eſt. Timebatur quorſum hæc forent evaſura, cum gliſcente malo Galliæ Hiſpaniæque reges repetitis officiis & precibus opportune intervenere. Quo quidem tempore rem eccleſiaſticam præclare geſſit Maphæus Barberinus, apoſtolicæ ſedis in Gallia internuntius, paulo ante Vaticana purpura decoratus. Hinc res amice tranſacta, & ab inclyta republica diſceptationibus in obſequium verſis, pontifex eam priſtina benevolentia complexus, impendentem Italiæ nubem diſcuſſit, quam ſtatim tranquillitas eſt conſecuta. Confeſtim Paulus curarum molem vertit in Germaniam, rebuſque inter Rodulphum imperatorem ejuſque fratrem Mathiam compoſitis, impenſe operam dedit, ut inter catholicos Germaniæ principes fœdus iniretur adverſus unionem hæreticorum, qui teterrima in Romanæ fidei perniciem conſilia ceperant. Primo quidem bellum anceps, & dubii eventus videbatur: moritur Mathias imperator, ſuccedit Ferdinandus. Bohemi proceres, legitimo principe recuſato, Palatinum Rheni accerſunt, regem ſibi creant, & catholicis ultima minantur. Deo auſpice, & Maximiliano Bavariæ & Chriſtiani exercitus duce, una cum Cæſarianis legionibus furori ſectariorum obviam itum. Hinc catholica res ſummo periculo exempta, ſuperati Bohemiæ ſaltus, fugati, & caſi ad ſatietatem hoſtes, capta Praga, urbs belli caput, recepta Bohemia, Moravi, Sileſii ſubacti: afflicta, pulſa, oppreſſa hæreſis. De quibus Paulus certior factus, ad Teutonicum virginis templum ſupplicatione decreta, gratulatus eſt vindici Deo victoriam. Sed quanta vi Paulus hoſtes eccleſiæ conabatur opprimere, tanto ſtudio pacem catholicorum principum amplexus, diligenter cavit, ne qua labaret ex parte: exortoſque tumultus oppoſita majeſtate compeſcuit. Bella inter Maximilianum Bavariæ ducem & Saltzburgenſes, Carolum Emanuelem Sabaudiæ ducem & Ferdinandum Gonzagam in ditione Monferratenſi, Venetos & archiducem Gretienſem ad Gradiſcam in Carnorum finibus

per

ANNO CHRISTI 1605.

per legatos suos sedavit & extinxit. Nec minore cura religionem ubique tuebatur quam pacem. Catholicos in Britannia fidei causa laborantes, pontificiis literis admonuit, ut postulatum ab hæretico rege jusjurandum fidelitatis non offerrent, quod sectarii ad infringendam Romani pontificis auctoritatem obtruserant. Ad Indos promulgando evangelio presbyteros tres societatis Jesu, & e sanctorum Augustini, Dominici, & Francisci familiis crebro misit: Carmelitas excalceatos in Persidem, magno fidei catholicæ incremento. Eodem auspice Serræ Leænæ in India rex, ejusque duo germani fratres, & liberi quatuor, ad vitæ fontem barbariem simul & impietatem eluerunt. A patriarchis Melchisedeco Armenio, & Petro Maronita, legatos benigne suscepit, Romæ perdiu laute largiterque aluit, muneribus in digressu donatos domum sui amantissimos remisit. Armenio quidem profitendæ fidei formulam Arabico sermone conscriptam transmisit, jussitque in missæ sacrificio aquam cum vino miscere; atque ex trisagio celebri hymno augustissimæ Trinitatis, quædam quæ irrepserant verba rejicere. Petro Maronitarum patriarchæ, qui Libanum montem incolit, multa petenti plura largitus est, auctumque argenteis haud vulgari opere vasis & sacerdotali supellectile mirifice recreavit. In ejus gratiam precationum ecclesiasticarum breviaria, quæ antea manuscripta illi nationi paulatim vetustas subducebat, Romæ novis typis in eam rem fabricatis mandavit excudi. Episcopis Græciæ solicite providit, patresque e societate Jesu cum Gallico oratore Constantinopolim ad rem catholicam fovendam profectos enixe juvit: alios Belgradum dimissos, & alios in ultima Sinarum regna solventes, donis amplissimis cumulavit. Porro is operæ fructus præter ceteros extitit non pœnitendus, quod honorificentissimis legationibus celebrata est Romana sedes. Alvarus Congi rex Antonium Nigritam, ut per eum ad pedes pontificios ipse procumberet, Romam misit. Ex torrida mundi plaga. Demetrius Moschorum dux per certos homines veneratus est Pauli majestatem. Rex Voxius e Japonia promoturum se rem Christianam spopondit. Persarum rex ab ultima Asia fastigium pontificis coluit, etsi potestatem magis quam religionem veneratus. Nec si tantus apud exteros, minor interim Paulus auctoritate regnavit in suos, quorum præsertim utilitati, otio, & securitati, si quis alius, invigilavit. Armamentaria Bononiæ, Anconæ, Ferrariæque paravit; Ferrariensem arcem a Clemente VIII. inchoatam in opportuniorem formam redegit, & perfecit, Ædificationem portus ad Centumcellas, jampridem cœptam, lentoque opere sub aliquot pontificibus provectam, promovit. Anconæ portum dilatavit, repurgavitque. Padum Bononiensium, Ferrariensium, & Ravennatum agros exundantem coercuit. Egit cum Cosmo Etruriæ magno duce, ut Clanis fluvii laxati obices arctarentur, ne plus æquo in Tiberim erumperet, unde plana Urbis inundarentur, Vias publicas munivit ac stravit: fluvios pontibus junxit: veterem Anienis, a Narsete factum; collabentemque alterum super Lirim restituit, novum in Umbria Nari imposuit. Paulam aquam, magnum aquæ flumen, xxxv. ab Urbe milliario, ex agro Braccianensi opere subterraneo & arcuato, veteribus aquæ Alsietinæ ductibus restitutis, novisque additis, partim in Janiculum, partim in urbem Leoninam deduxit. Accedebat tanto pontifici insignis pietas, & religionum arbitro digna religio. Mane præter horarias preces, aliis vacare solitus, quotidie animæ noxas confessione expiabat, & ad aram, oblata laudis hostia, divino epulo pascebatur. Usum eucharistiæ sumendæ longe frequentiorem in urbe instituit, atque ex divino ærario depromptis indulgentiis largissime ditavit. Franciscam virtutis plusquam Romanæ feminam, & Carolum Borromeum, in cœtum sanctorum transcripsit. Tantis rebus gestis, cum sexdecim prope integros annos pontificatum tenuisset, & annos 68. menses 6. dies 11. vixisset, obiit Paulus die 28. Januarii anni 1621.

ANNO CHRISTI 1607.

** CONCILIUM MECHLINIENSE PROVINCIALE

ANNO CHRISTI 1607.

Celebratum anno domini MDCVII. tempore Pauli V.

CONVOCATIO CONCILII provincialis Mechlinensis.

Mathias Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mechlinensis, reverendissimis dominis episcopis comprovincialibus suis, totique clero, & universo populo diœcesis ac provinciæ Mechlinensis, salutem in domino.

Docet nos evangelium, dormientibus hominibus, in agro dominico ab inimico superseminari zizania: quo fit ut in ecclesia Dei nunquam hæreses, nunquam desint scandala. Quapropter maxime necessarium est non dormire, sed semper vigilare pastores ecclesiæ, ut in ea, vel non superseminentur depravatæ doctrinæ morumve zizaniæ, vel si subnasci alianæ cœperint, tempestive opprimantur, aut evellantur. Atque ideo etiam consuetudinis semper fuit, jam inde ab apostolorum temporibus, in ecclesia Dei synodos & concilia cogere; per quæ superiorum ecclesiasticorum communi vigilantia, consilio ac decreto, dictis malis occurreretur; & sanæ doctrinæ puritas & morum integritas illibata conservaretur; ut ex omnium sæculorum historiis, & conciliorum decretis, quæ etiamnum in omnium manibus sunt, manifestissime constat. Quapropter etiam sacrosancta synodus Tridentina merito mandavit omnibus metropolitanis, ut singulis trienniis convocatis omnibus comprovincialibus suis, provinciale concilium celebrent. Eidem sacro decreto, mox a dicto sacrosancto concilio Tridentino absoluto, anno scilicet septuagesimo, Mechliniæ obediri voluit illustrissimus & reverendissimus D. cardinalis Granvellanus, piæ memoriæ, primus archiepiscopus Mechlinensis, quantumvis ob necessarias causas extra provinciam suam degens: ac deinde rursum anno septuagesimo quarto Lovanii. Sed cum

anno

ANNO CHRISTI 1607.

anno ſeptuageſimo octavo ingraveſceret bellum civile, & mox tota hæc regio ferro flammæque tradita videretur : ſic ut ſeptem civitatum epiſcopalium hujus provinciæ duæ tantum immunes manerent ab oppreſſione hæreticorum ; ac proinde omnia paſſim capitula diſpergerentur, monaſteria exterminarentur, parochiales eccleſiæ devaſtarentur, itinera denique omnia latronibus infeſtarentur, totuſque clerus proſcriberetur proſtigareturque : neceſſario intermitti debuit ſanctum hoc opus cogendorum conciliorum provincialium, cum tamen iis alioqui maxime opus videri poſſet, ob effuſam ubique hareſim, & morum corruptelam. Nunc autem per Dei miſericordiam, & regis ac principum noſtrorum catholicorum non minus ſumptuoſam, quam laborioſam ſolicitudinem nonnihil mitigata calamitatis acerbitate, re communicata cum reverendiſſimis fratribus noſtris comprovincialibus, ac cum venerabilibus dominis in Chriſto nobis plurimum dilectis decano & capitulo eccleſiæ noſtræ metropolitanæ, necnon cum vicariis noſtris, ſynodi provincialis convocationem exiſtimavimus non diutius differendam ; ſed eam proxima hac æſtate, Deo opitulante, celebrandam ; idque prout etiam ſereniſſimæ a *S. celſitudini viſum eſt, in civitate Mechlinienſi, eccleſiaque noſtra metropolitana. Quapropter reverendiſſimos in Chriſto patres, ac fratres, Gandenſem, Silvaducenſem, Ruremundanum, Brugenſem, Antuerpienſem, & Iprenſem, ipſorumque cathedralium eccleſiarum capitula, ac alios quoſcumque qui de jure vel conſuetudine concilio provinciali intereſſe debent, ſerio requirimus, hortamur, & monemus ; & nihilominus pro auctoritate noſtra archiepiſcopali, eiſdem, & eorum ſingulis, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis a jure ſtatutis, diſtricte præcipimus ac mandamus, ut per ſemetipſos, aut ſi forte juſto detineantur impedimento (de quo competentem fidem facere tenebuntur) ſaltem per procuratores ſuos legitimos, ad dictam ſynodum, & concilium provinciale in dicta civitate Mechlinienſi celebrandum, die vigeſima quinta Junii, poſtridie ſcilicet S. Joannis Baptiſtæ præſentis anni milleſimi ſexenteſimi ſeptimi, conveniant ac compareant. Ipſique reverendiſſimi comprovinciales noſtri, quoſcumque ſuarum diœceſium reſpective abbates, prælatos, capitula & conventus, alioſque qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent ad hanc ſynodum, tunc quoque comparere faciant ; ad nobiſcum, de modo & ratione, quibus errantes a fide ad eccleſiæ gremium revocari ; vitia, abuſus, & ſcandala tolli ; & eccleſiaſtici officii ratio in melius reformari valeat, aliiſque ad hanc rem pertinentibus & neceſſariis, tractandum, conſultandum, ac demum per nos cum præfatis reverendiſſimis fratribus & coepiſcopis ſuffraganeis noſtris prout opportunum videbitur, Deo aſpirante, concludendum, decidendum, & ſtatuendum. Ut autem præſentes noſtræ literæ, ad omnium, quorum intereſt, notitiam perveniant, earum exempla per ſecretarium noſtrum ſubſignata, ac contraſigillo noſtro munita, valvis ſingularum eccleſiarum cathedralium noſtræ provinciæ, necnon collegiatarum ſancti Petri Lovanii & S. Gudilæ Bruxellæ affigi volumus ; ac eos, quos concernunt, ſic arctari, ac ſi ipſiſmet coram prælecta & inſinuata forent, decernimus & declaramus : cum intimatione, quod ſive ad dictam diem comparuerint, ſive non, nos nihilominus ad dictæ ſynodi provincialis celebrationem procedemus, & procedi faciemus prout juris fuerit & rationis, abſentium contumacia in aliquo non obſtante. Datum Mechliniæ in palatio noſtro archiepiſcopali pridie Kalendas Martii, anno domini milleſimo ſexenteſimo ſeptimo.*

a *forte* ſuæ. H.

De mandato reverendiſſimi & illuſtriſſimi domini archiepiſcopi Mechlinienſis.

Jac. van. Saſſeghem. ſecret.

DECRETUM.

Quod nulli præjudicium fiat ex ordine evocationis aut ſeſſionis in hac ſynodo : pronunciatum a ſecretario concilii, die XXVI. *Junii anni* MDCVII.

HAbita cum noſtris confratribus epiſcopis comprovincialibus ſuper ordine eccleſiarum matura communicatione ; de ipſorum conſilio & aſſenſu, ad evitandas quæſtiones, quæ inde in principio oriri poſſent, declaramus omne id ſine præjudicio ordinis & honoris futurum, quicquid in præſenti provinciali concilio accidet, ex eccleſiarum evocatione, aut deputatorum ſeſſione : quodque nemo per hoc aliquid novi juris quoquo modo prætendere poterit in futurum. Ne tamen quæſtiones de ordine eccleſiarum cum alicujus injuria diſſimulare velle videamur, liberum erit omnibus, ſuo tamen loco, rationes ſi quas habeant, proponere a patribus examinandas.

Oratio exhortatoria habita per reverendiſſimum & illuſtriſſimum dominum archiepiſcopum Mechlinienſem ad univerſum clerum in concilio provinciali jam congregatum.

REVERENDISSIMI PATRES,

REVERENDI, AC VENERABILES DOMINI.

GRatias divinæ bonitati ago, quæ in dira hujus belli tempeſtate animos veſtros permovit, voſque in itinere ſic conſervavit, ut ad hunc ſacrum cœtum ſalvi conveniretis : ubi jam mihi incumbit vobis aperire cauſas hujus convocati concilii, & ejus celebrandi modum aliquem proponere. Quod quidem non videor commodius facturus, quam ob oculos ponendo exhortationem pientiſſimi & zeloſiſſimi principis Nehemiæ, cujus hæc ſunt verba : *Vos noſtis afflictionem, in qua ſumus, quia Jeruſalem deſerta eſt, & porta ejus conſumptæ ſunt igni. Venite, & adificemus muros Jeruſalem, & non ſimus ultra opprobrium.* Qua quidem exhortatione vir ſanctus ac prudens alloquitur contribules ſuos de tribu Juda & Benjamin, jam ex Perſica captivitate reduces, qui cum ipſo in afflictione erant ; eo quod templum invenirent conflagratum, ac nata in eo virgulta & arbuſta ; ſacerdotes levitaſque profligatos, clauſa jam ora canentium dominum, defeciſſe ſacrificia, officiaque divina, neglectas plane contemptaſque ſanctæ legis cærimonias, muros Jeruſalem devaſtatos, populum commixtum fuiſſe inter gentes, & didiciſſe opera eorum ; bonam denique Iſraelitarum partem adhuc inter atheos detineri captivam ; ac præter hæc omnia, ſe undique Dei ſuiſque hoſtibus circumcingi : idque (quod plurimum eos angebat) propter ipſorum peccata, dicente Jeremia propheta : *Peccatum peccavit Jeruſalem, & ideo inſtabilis facta*

2. *Eſd.* 2.

Eſth. 13.

Pſal. 105.

Thren. 1. *Dan.* 3. 1. *Eſd.* 9. 2. *Eſd.* 2.

ANNO CHRISTI 1607.

facta est. Quod etiam flebiliter Deo confitebantur Daniel, Esdras, & Nehemias. Sed hæc illorum afflictio fuit. Nunc nostram inspiciamus, neque ei absimilem reperiemus. Quot enim nunc templa exusta? Quot monasteria passim vastata? Quot altaria eversa, quot polluta videmus? atque utinam non multo plura viva Dei templa præteriti temporis tempestate, non tantum in Hollandia, Zelandia, Geldria, Frisia, ac Transisulana, verum & in multis Brabantiæ locis, diabolo cessissent! Quot infaustis hisce temporibus abusus, quot scandala subnata sunt? Dei ministrorum numerus quomodo imminutus est, ut, cum in singulis pene parochiis plures esse solerent, qui laudes Deo personarent, cultum divinum ac sacrificia ad Deum populo placandum concelebrarent, necnon verbo Dei sanctissimisque sacramentis populum pascerent, nunc in oppidis quidem pauci sint, in pagorum multis ecclesiis nulli: & inter eos ipsos, quos populi necessitatibus divina clementia reliquit, heu! quam multi adhuc necessariis vitæ destituti? Quam multi denique morum correctione indigent? Scholæ grammaticales pleræque omnes defecere: catechisticæ paucæ sunt: pauca seminaria sacerdotum, eaque ipsa parum dotata. Et quod omnium maxime deplorandum est; quam multis in locis officium divinum Deum populo irritat magis quam conciliat, ob id celebrantium nauseam ac præcipitantiam, ob paramentorum sordes & contemptibilem vilitatem, atque ob veterum sanctarum augustarumque cærimoniarum neglectum & contemptum? Quantum in multorum animis, ex conversatione cum hæreticis hic multis annis passim dominantibus, pravi fermenti hæsit, imo & hæret etiamnum? Quot in populi manibus pernicioſi relicti sunt libri, ceu quædam gentium idola? Et ut mala cuncta breviter recenseam; quantus denique numerus fratrum, consanguineorum, & amicorum nostrorum adhuc sub diro illorum jugo in vicinis provinciis detinetur, cum gravissimo periculo animarum suarum? Quæ quidem omnia in vindictam peccatorum nostrorum idubie patimur, dum gratiam Dei in vacuum accepimus; dum arida ligna mansimus, non reddentes fructum domino vineæ, neque caritatem veritatis habuimus; dum anima nostra nauseavit super manna nostro, nimirum verbo Dei, & sacrosanctis sacramentis, quasi cibo levissimo; & domus orationis, cultusque divini neglecta, sordibus horruit, & non nisi solis labiis in ea Deus honorari visus est. Sane his & infinitis aliis ecclesiæ Belgicæ malis qui non affligitur, qui non uritur, ob hæc qui non gemit, aut pie luget, nec calidus est, nec frigidus; & nullius minus quam Esdræ, quam Nehemiæ imitator. Quid ergo a nobis omnibus hæc ecclesiæ Dei facies requirit, patres reverendissimi & fratres, quotquot adestis, carissimi? Anne, ut suaviter sedentes, otiosi, spectemus ipsius collabentis miseriam, nec ascendamus ex adverso opponentes murum pro domo Israel? Nihil patientes super contritione Joseph? & quasi per viam, id est, obiter & ex occasione tantum salutantes ac salvantes subditos nostros, lana honoris, & lacte utilitatis ex grege nobis commisso contenti, ac interim quod perit, non requirentes? Absit, absit inquam. Quia, teste D. Aug. *ut nihil est in hac vita, & maxime hoc tempore, facilius, latius, & hominibus acceptabilius, episcopi, presbyteri, aut diaconi officio, si perfunctorie, atque adulatorie res agatur, ita nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnabilius*. Et quidem videri possemus perfunctorie egisse, quod dictis malis per concilium occurrere non studuerimus, præsertim id serio mandante sacro concilio Tridentino: verum id ob belli impedimenta, ac spem rerum tranquilliorum, ac proinde etiam majoris fructus, usque nunc differendum prudenter judicabat illustrissimus & reverendissimus Octavius Frangipani, archiepiscopus Tarentinus, nuncius apostolicus, pridem hinc digressus. Nimirum, quia posuit præteritis annis Deus tenebras, & facta est nox; in ipsa pertransierunt omnes bestiæ silvæ, brutales nimirum illi itinerum infestatores, nec non etiam hæretici, ut catuli leonum rugientes, ut rapiant escam sibi, animas a Deo desertas. Sed dum nunc videtur oriri sol inducia-rum, & speratæ pacis, & in cubilibus collocantur hi catuli, jussi nimirum intra sua præsidia se continere: exibit homo ad opus suum. Tempus scilicet est, ut pro nunc operi accingamur, nunc bona consilia ineamus ad mundanda sancta, & renovanda, ne diutius quiescentibus nobis exprobret per prophetam suum Zachariam Deus: *O pastor & idolum derelinquens gregem*. Si scilicet cum oculos, ut idolum habeamus, nec tamen ostendamus nos videre abusus, & scandala per nos corrigenda: pedes, ut idolum, sed perambulare gregem dominicum non lubeat; nec clamemus in gutture nostro, quantumvis lupum grassari intelligamus: nares quidem habeamus, nec tamen subodoremur quo hæc mala tendant omnia, quid nobis, quid ovibus nostris sint allatura. Consilio igitur Nehemiæ acquiescamus, & quid porro dicat audiamus: *Venite, & ædificemus*, inquit, *muros Jerusalem*. Qua quidem exhortationis voce *venite* nullam profectionem corporalem requirebat, jam existentibus in Judæa hæc loquens; sed animorum conjunctionem in opus, quod præmanibus erat, quam & obedienter mox præstabant, dicente scriptura; quod congregata sint in opus quadraginta duo millia virorum, quasi vir unus; id est, omnes in eundem scopum collimantes, omnes id ipsum concorditer agentes. Quod & nobis omnibus ad hanc congregationem convenientibus summopere observandum erit, ut simus, quasi vir unus, & nihil æque caveamus, atque contentionis studium; quo (quod absit) oboriente, nihilo amplius fecerimus, quam qui turrim Babylonicam moliebantur jam divisis inter se linguis. Rogo itaque vos omnes obedire apostolo dicenti: *Obsecro autem vos, fratres, per nomen domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata*. Proponere quidem, & suggerere cuique licebit, quod ad rem pertinere putaverit; sed ut hoc non nisi suo loco & ordine fiat, nec importuna suggestione quisquam perturbet, significabuntur omnibus capita seu tituli agendorum, & eorum ordo, quo suo loco & tempori quisque suum conceptum reservet. Interim vero sapere apud semetipsum, aut, quod hinc nasci solet, pro sententia sua, quam Christiana humilitas aliorum judicio subjicere mandat, decertare aut contendere nemo præsumat, memor dicti apostolici: *Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei*. Et alte quisque recogitet admonitionem Jacobi apostoli, qui cum initio capitis tertii epistolæ suæ dixisset; *Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes*

ANNO CHRISTI 1607.

Psal. 103.

1. Mach. 4.

Zachar. 11.

2. Esd. 2.

1. Esd. 2.

Gen. 11.

1. Cor. 1.

1. Cor. 11.

Jacob. 3.

quia

ANNO CHRISTI 1607.

quia majus judicium ſumitis; addit in fine : *Quod ſi zelum amarum habetis, & contentiones ſint in cordibus veſtris, non eſt iſta ſapientia de ſurſum deſcendens a patre luminum, ſed terrena, animalis, diabolica*. Et porro judicans, quando quis exiſtimare poſſit ſe vere ſapere, ſubnectit: *Quæ autem de ſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens*. O vere aurea verba! quæ vel ſola merito ſufficiant ad hæreſes omnes extinguendas, ad pertinaces omnes confundendos, ad diſcordes omnes conciliandos. Quare qui pudicam non habet ſapientiam, id eſt, non verecunde ſententiam ſuam profert; qui modeſtam ſapientiam non habet, id eſt, non humiliter de ſuo judicio ſentit; qui bonorum ſuaſionibus acquieſcere reſpuit, ideoque ſuadibilis non eſt; qui non veretur a bonis diſſentire, liquide cognoſcat non eſſe ſapientiam ſuam de cælo a patre luminum, ut pro ejus defenſione contendere debeat. Et magnopere præterea nobis conſiderandum eſt, quod de naſcente eccleſia refert beatus euangeliſta Lucas, nimirum fidelibus fuiſſe omnibus cor unum, & animam unam: quorum hic, ſi unquam alias, fidos imitatores nos eſſe convenit: unde & ſe quiſque ſuſpectum habere debet, ne ſui ſenſus amantior impios Sanaballath & Tobiam plus referat deſtruentes, quam pios Nehemiam & Eſdram ædificantes: nam, ut ait ſapiens, *Unus ædificans, & unus deſtruens, quid prodeſt illis, niſi labor?* Sed pergamus, & quid porro Nehemias moneat, videamus. Poſtquam enim is poſt verbum (*venite*) animorum unionem indixerat, non minus quid nobis nunc, quam quid illis tunc agendum erat, conſequenter deinde expreſſit: *Ædificemus*, inquit, *muros Jeruſalem*. Ad id nempe, quadraginta duo millia virorum convenerant, huic operi, quaſi vir unus, incumbebant. Illud ipſum & nobis nunc cordi ſit, huic ſedulo intendamus, ad quod tanto numero convenimus: nam hæc eſt ratio, hic unicus ſcopus hujus convocati concilii; ut videlicet unanimi ſtudio, & ut ſapientes architecti, eccleſiæ collapſa reſtauremus, angulari lapidi pie ſuperædificantes. At videat unuſquiſque, inquit apoſtolus, quomodo ſuperædificet: nam fabros ſpirituales eſſe ſacerdotes & eccleſiæ paſtores teſtatur Deus, loquens Jeremiæ prophetæ, qui erat de ſacerdotibus Anatoth: *Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & regna, ut evellas & deſtruas, ædifices & plantes*. Evellamus igitur, quæ in agro dominico deprehenderimus ſuccreviſſe zizania, quæque in atriis domini ſubnata virgulta: deſtruamus male fabricata per præteritorum temporum nimiam licentiam: plantemus e diverſo ſalutarium legum ſanctarumque conſtitutionum ſurculos, unde piorum operum & vitæ vere eccleſiaſticæ fructus proveniant: & dum ſinguli non poſſumus omnia, Nehemiæ ſapientiam ſequamur; ut quemadmodum ille plurimos in fabricam ſuam conquirebat operarios, ita & nos hic ſoliciti ſimus de creandis paſtoribus, præcipuam curam in hoc concilio gerentes circa erectionem & dotationem ſeminariorum: (quod & præ ceteris voluit nobis eſſe cordi S. concilium Tridentinum) ut in iiſdem multi adaptentur paſtoratui; quia meſſis ubique multa, ſed operarii, heu! nimis pauci. Deinde ubi paſtores aſſumpſerimus, & hoc nobis ſerio curandum venit, ne ii ipſi fraudentur cibo ſuo, aut eorum neceſſitatibus quid deſit in hac tanta annonæ caritate: qui enim bene præſunt presbyteri, duplici honore digni haberi debent, ne tædio per inediam ſuperati, ſtationem ſuam deſerant. Sed & aliud factum nobis in Nehemia imitandum occurrit: quod videlicet, ſicut is, diſtributis oneribus, certas murorum rupturas certis familiis ſarciendas deſtinabat, donec omnes in unum conſolidarentur; ita & diverſis hic diverſa incumbent munera, ut nimirum alii proponant, alii reſolvant & decernant: alii ſecretarii ſint, alii negotiorum promotores: hi quæ ad theologiam, alii quæ ad jus pertinent, ſubminiſtrent: ſicque gratiam quiſque ſibi datam in alterutrum (ut loquitur apoſtolus) adminiſtrabit. Omnia vero noſtra in caritate fiant, & unus tam pii operis conſummandi ſcopus nos connectat & quaſi virum unum efficiat. *Ædificemus & plantemus*, a nobis ipſis inchoando; ſuum videlicet quiſque ac domeſticorum ſuorum hortum primum zizaniis expurget, & inde veteris hominis rudera removeat: atque ut ipſimet imprimis tamquam lapides vivi Chriſto ſuperædificemur, ſerio ſinguli noſtrum per veram pœnitentiam, jejunia, eleemoſynas, devotas preces, piaque ac frequentia ſacrificia, ad Deum recurramus; enixe rogantes, ut nos ſpiritu ſuo dirigat, & recta ſapere concedat, ſuggeratque ſervis ſuis, quæ ad renovationem eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæque ad bonam ac ſalutarem populi ſui directionem neceſſaria novit: ſicque benigne faciat in bona voluntate ſua Sioni, ut per pia ſanaque conſilia, ac decreta noſtra, ædificentur muri Jeruſalem; atque ita noſtras, omniumque nobis ſubditorum, juxta dictum apoſtoli Petri, caſtificet animas in obedientia caritatis: id eſt, omnium mentes purificet, omniumque oculum ac intentionem tam ſimplicem faciat, ut ex imis præcordiis quiſque ſe oſtendat diligere decorem domus Dei, prompte obediendo in hac ſacra congregatione decernendis. Nam ſine vera perfectaque obedientia, nullus concilii fructus. Nemo igitur contra id quod verum, juſtum, & ſanctum eſt, quod canonibus veteribus, quod denique novo juri ſacroſancti concilii Tridentini conforme, ſui capituli, ſui monaſterii, ſuæ eccleſiæ conſuetudines alleget, ſed evelli obedienter patiatur, quod per inolitam conſuetudinem male ſuccrevit, ut meliori plantæ locus fiat: nemo hic jus acquiſitum contra jus in ſacris canonibus aut ſancto concilio Tridentino ſancitum alleget: nemo altare contra altare erigat: nemo privilegia contra intentionem dantis extendat, aut abrogata obtendat: nemo denique ſe a Dei lege, aut apoſtolicæ ſedis delegatis, exemptum putet. Hortor autem vos paucis, cum apoſtolo dicente: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis; ipſi enim pervigilant, tanquam rationem reddituri pro animabus veſtris*. Serio conſideret quiſque, nullum agrum, nullum hortum tam bene excultum, qui non ſubinde indigeat expurgatione & raſtro: nullam quoque tam exacte ædificatam domum, quæ non aliquando reſtaurationem requirat. Quocirca & mira providentia Spiritus ſanctus eccleſiam ſuam regens, per ſacrum concilium Tridentinum mandavit in omni provincia concilium ſingulis trienniis, in omni diœceſi ſingulis annis cogendum. Quod totum indubie fruſtraneum & illuſorium erit, niſi adſit, ut ante diximus, vera obedientia: quæ ubi deeſſe ſolet, & conciliorum celebratio, & ipſa quoque religio tandem perire ſolet. Quamobrem & ſic comminatur Deus per prophetam Oſee: *Verumtamen unuſquiſ-*

ANNO CHRISTI 1607.

1. Tim. 3.

1. Eſd. 3.

1. Pet. 4.

1. Cor. 16.

Act. 4.

1. Pet. 2.

Eccli. 34.

Pſalm. 50.

1. Pet. 1.

1. Cor. 3.

Ibid.

Jerem. 1.

Joſ. 22.

Hebr. 13.

Matth. 9.

Oſe. 4.

quiſ-

ANNO CHRISTI 1607.

quisque non judicet, & non arguatur vir; populus enim tuus sicut ii qui contradicunt sacerdoti. Et corrues hodie, & corruet etiam prophetæ, id est, prophetia, *tecum*. O terribiles Dei minas! o peccatum grande & exosum nimis divinæ majestati, contradictio! O infelicem, o miseram, inquam, regionem illam, ubi in tantum invaluit spiritus contradictionis erga pastores ecclesiæ, ut, dum nullus sequitur fructus, Deus ipse suadeat non judicari, id est puniri; non inquam, redargui virum, quod contradici soleat sacerdoti, aliis semper atque aliis repertis contradictionis ac inobedientiæ coloribus. Audiant ergo tales, & hanc prophetæ sententiam serio ruminent: *& corrues hodie*, id est, brevi. Cum enim per hunc spiritum contradictionis & inobedientiæ *effusa fuerit contemptio super principes*, illorum nimirum successores, de quibus dicitur, *Constitues eos principes super omnem terram*; errare hujusmodi facit Deus in invio viæ latæ, cujus novissima ducunt ad mortem, & non in via arcta & recta. Sed quid multa? Ad Eldram & Nehemiam denuo recurramus: eorum prudentiam & animi fortitudinem consideremus, aslequamur, imitemur. Illi enim, ut multos patiebantur operi suo obgannientes ac contranitentes, multos item apud regem Persarum calumniantes, quales erant Beselam & Tabeel, qui odio, quo in piam hanc fabricam æstuabant, prætexebant gratam memoriam salis quod in palatio regio comederant, atque animum impatientem læsionis regis, seu jurisdictionis illius: illi, inquam, divinæ protectioni difficultatem omnem ferventibus precibus committentes, necnon zelo suo fortiter insistentes, una manu trullam ad operis provectionem, altera gladium ad hostium aversionem gestabant; unde & Dei manum bonam super se sentiebant, atque opus suum feliciter consummabant. Nos quoque juxta egregium hoc Nehemiæ & Esdræ factum, in hac spirituali ædificatione semper quidem prudenter, sed & non minus fortiter elaboremus; nec extimescamus tam in decernendis ac statuendis, quam etiam in exequendis bonis constitutionibus, vel domesticorum vel exterorum quorumcumque sinistras machinationes; confidentes benignissimum Deum indubie causam suam judicaturum, ac fideles ministros suos directurum & protecturum: ut hac ratione cum Nehemia recte sententiam concludamus: *Non simus ultra opprobrium*. Ante enim stupendæ pulcritudinis, & toto orbe celebratum fuerat templum: civitas item regia; & circumvicinis omnibus imperitans Jerusalem; unde & *dominam gentium*, & *principem provinciarum* eam nominat S. Jeremias, quam nemo non suscipiebat, reverebatur. Sed ecce, hæc flammis & depopulationi tradita, nunc derisioni, sannis atque opprobriis hostium exponebatur, dicentium: *Hæccine est urbs perfecti decoris, & gaudium universæ terræ*? Judæi quoque ipsi (natio tam grandis & inclyta, ut haberet Deum appropinquantem sibi quamque cælum suo manna pascebat, ac mare rubrum, & ipse Jordanis extimescere videbatur, quæque postmodum tanto fuit hominibus terrori, ut tria tantummodo millia Judæorum, centum millia hominum in Antiochia trucidarint) in tantum a gentibus nunc contemnebantur & opprimebantur, atque adeo ipsis exosi facti erant, ut & impune eos occidere liceret, & mortui, regis jussu, sepultura privarentur, ut ex Tobiæ historia patet. Quo tamen nihil Judæis accidere potuit gravius, quam quod hoc ipsum opprobrium in Deum redundare videretur, tanquam salvare nequivisset populum suum: dum ejusdem Dei impotentiæ hostes ascriberent, quod alioqui peccatis ipsius populi imputandum erat; quodque hoc pacto nomen Dei blasphemaretur in gentibus. Quemadmodum ergo ruina templi, devastatio civitatis Jerusalem, ac ipsius populi immanis depressio, magno opprobrio fuere Judæis: ita & nunc non minus nobis irrisioni sunt, templorum ac monasteriorum eversio, ecclesiarum depauperatio, sacerdotii quidam contemptus, atque hinc presbyterorum exiguus numerus: hostium denique imperium in tot catholicas civitates. Ob quæ & alia nihil pene sonant hæreticæ conciones, quam improperia, & despectum catholicæ ecclesiæ & religionis, in summam profecto veræ fidei nostræ injuriam, ac proinde etiam ipsius Dei blasphemiam: & præsertim dum temere in publicis literis, non ita pridem a nobis lectis, adversarii nostri jactare audent; quod Deus per eorum prosperitatem, & nostram adversitatem, testetur veritatem religionis ipsorum: quam tamen non nisi perfidiam esse certo cognoscimus. O superbiam execrandam! o dira improperia! Hæccine diutius toleremus? Elaboremus patres, elaboremus, inquam, ut hanc adversariis occasionem evomendorum opprobriorum, quæ non tam ex fortitudine eorum, quam ex merito peccatorum nostrorum, exque neglectu animarum officiique nostri, atque ex quadam divini cultus nausea, ipsis nascitur, penitus tollamus; totis viribus id, ad quod hoc concilium coactum est, exequamur: evellamus zizania, scandala & abusus vitemus, corrigamus; male fabricata destruamus; muros Jerusalem ædificemus; templa viva extruamus; surculos piæ juventutis plantemus, hortos denique nostros novellis virtutum plantis, per seriam vitæ emendationem, morum correctionem, ac ecclesiæ divinique cultus restaurationem serio exornemus; ac tum demum certo confidamus, veluti sublata causa, etiam tollendum effectum, opprobrium videlicet ipsum; simulque futurum, ut ecclesiæ Dei, ejusque ministris ac filiis priscus suus honor, jurisdictio & dignitas redeat: quodque consequenter, qui ecclesiam velut navem rimosam, domumve ruinosam ante fugiebant, deserebant, & destruebant, nunc ad eam debite expurgatam, ac bonis legibus restauratam, revertentur, eamdemque nobiscum denuo visitabunt, ædificabunt, exornabunt.

INDEX TITULORUM TOTIUS concilii:

I. *De professione fidei; ac de his quæ ad ejusdem fidei integritatem conservandam pertinent.*
II. *De sacramentis in genere.*
III. *De sacramento baptismi.*
IV. *De sacramento confirmationis.*
V. *De sacramento pœnitentiæ.*
VI. *De indulgentiis.*
VII. *De sanctissimo eucharistiæ sacramento.*
VIII. *De sacramento extremæ unctionis.*
IX. *De sacramento ordinis.*
X. *De sponsalibus & sacramento matrimonii.*
XI. *De doctrina & prædicatione verbi Dei.*

ANNO CHRISTI 1607.

XII. *De officio divino & cærimoniis.*
XIII. *De festis & jejuniis.*
XIV. *De imaginibus & sanctorum reliquiis.*
XV. *De superstitione.*
XVI. *De episcopis, & eorum officio, ac sede vacante.*
XVII. *De archipresbyteris, pastoribus, & custodibus, eorumque officiis.*
XVIII. *De vita & honestate clericorum, eorumque correctione.*
XIX. *De beneficiis & officiis ecclesiasticis, ac beneficiatorum residentia.*
XX. *De scholis.*
XXI. *De seminariis.*
XXII. *De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum,*
XXIII. *De reparatione ecclesiarum.*
XXIV. *De regularibus & monialibus.*
XXV. *De foro, jurisdictione, & immunitate ecclesiasticis.*
XXVI. *De synodo provinciali & diœcesana.*

DECRETA ET STATUTA SYNODI provincialis Mechlinienſis.

TITULUS PRIMUS.

De professione fidei, ac de his quæ ad ejusdem fidei integritatem conservandam pertinent.

CAPUT PRIMUM.

CUM a fide, tamquam a fundamento, pendeat vita spiritualis, & religio nostra: ab ea exordium sumendo sacra provincialis synodus Mechlinienſis legitime congregata statuit, & decernit, ut omnes professores, concionatores, confessarii, ac etiam quicumque in hæresim lapsi ad ecclesiæ gremium redeunt, singuli, præter abjurationem & alia ad quæ tenentur, coram ordinario suo, ejusve vicario generali, aut alio ab altero eorum ad id deputando, faciant professionem fidei juxta bullam Pii IV. & in Romanæ ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant ac jurent.

CAPUT II.

Multo magis saluberrimum decretum concilii Tridentini, de simili fidei professione, in manibus ordinarii, ejusve vicarii generalis facienda ab omnibus & singulis, qui de canonicatibus, & dignitatibus in ecclesiis cathedralibus & quibuscumque beneficiis curam animarum habentibus provisi sunt, si alicubi forte observari desierit, in usum revocetur; cum declaret idem concilium, quod alioqui prædicti omnes non faciant fructus suos, nec illis possessio suffragetur.

CAPUT III.

Ludimagistri emittant fidei professionem juxta formulam a sanctæ memoriæ Pio quarto præscriptam. Typographi vero, bibliopolæ, ac librarii, faciant fidei professionem juxta formulam hic subjunctam; sic tamen ut ubi excepturus juramentum forte habebit aliquam rationem de professuri fide dubitandi, eum præmoneat & examinet circa aliquos articulos hoc tempore maxime controverses. Ludimagistri ac ludimagistræ, & quicumque eorum hypodidascali seu cooperatores sunt, in iis locis ubi est scholasticus, coram eo; alibi coram archipresbytero, hanc fidei professionem facient: typographi vero, bibliopolæ ac librarii, in manibus ordinarii, aut ab eo ad id deputandi. Et insuper hi juramentum præstabunt de non invehendis, nec distrahendis, vel etiam compingendis libris prohibitis: illi quoque etiam oblata fidei professione, non aliter tamen ad aperiendam scholam admittentur, quam si scholastico, vel ubi is non est, archipresbytero suo, de eorum fidei integritate, morumque probitate, per fide digna testimonia sufficienter constiterit.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT IV.

Ego N. omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana ecclesia utitur, & quæ a sacris canonibus, & generalibus conciliis, ac præsertim a sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita & declarata fuerunt, indubitanter recipio atque profiteor; necnon Romano pontifici, summo in terris Jesu Christi vicario veram obedientiam spondeo ac juro; simulque hæreses omnes ab ecclesia damnatas & rejectas, ego pariter damno & rejicio. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

CAPUT V.

Nemo præter typographos, bibliopolas, & librarios juratos, ullos libros excudere, aut venales exponere præsumat. Ipsis etiam typographis, bibliopolis ac librariis, non liceat vel alios libros imprimere, quam qui ab ordinario, vel aliquo approbato censore, examinati & approbati fuerint; vel alios venales exponere, aut secreto distribuere, quam quorum catalogus ab ordinario vel approbato censore sit visus & approbatus, sub pœnis pro qualitate & circumstantiis facti infligendis.

CAPUT VI.

Libri etiam domorum mortuariarum non distrahantur, nisi ab approbato aliquo censore, vel alio ad id ab ordinario deputato visitati, & vendi permissi fuerint. Et visitatio ista gratis fiat.

CAPUT VII.

Moneant diligenter parochi sibi subditos, libros hæreticos, vel ex professo lubricos, nullo modo legere vel habere licere; eisque prohibitiones quæ habentur in indicibus librorum prohibitorum, sedis apostolicæ auctoritate post concilium editas, crebro insinuent.

CAPUT VIII.

Statuant etiam nosse vultum pecoris sui, & si quem inter subditos suos peregrinis doctrinis abductum, falsave dogmata spargentem adverterint, eum ordinario, vel ejus vicario generali, aut officiali mox denuntient; necnon & illos, quos ecclesiam, divina officia & sacramenta debitis temporibus non frequentare, vel aliter de hæresi suspectos esse deprehenderint, nisi moniti statim se purgent, aut emendent.

CA-

CAPUT IX.

Ludi theatrales non aliter deinceps permittantur, quam si ab ordinario, vel eo quem ipse ad id deputaverit, permittendi videantur. Idemque sit de actionibus mimorum & histrionum, qui vulgo *Camer-Speelders* vocantur; ac de cantilenis, rythmis, & quibusvis scripturis, quæ passim ab ignotis & exteris hominibus venales circumferuntur, aut etiam publice decantantur. Et ut hæc omnia exactius observentur, decernit synodus supplicandum serenissimis principibus, ut in eo auctoritatem suam interponant.

TITULUS SECUNDUS.

De sacramentis in genere.

CAPUT I.

IN administrandis sacramentis, pastorale suæ ecclesiæ cathedralis omnes sequantur, & eo deficiente, ecclesiæ metropolitanæ; nihil temere addendo, demendo, vel immutando.

CAPUT II.

Administraturi sacramenta baptismi, sacræ eucharistiæ, extremæ unctionis, & matrimonii, necnon concionaturi, stola & superpelliceo vel alba sint induti. Sacerdotes quoque sæculares, nonnisi superpelliceo induti, in locis sacris sæcularium confessiones accipiant. Pastores vero, & vicepastores, etiam stolam superaddant.

CAPUT III.

In administratione quorumcumque sacramentorum, vis & efficacia eorum, pro captu sumentium ac præsentium, sæpe a pastoribus explicentur; omnesque preces sacramentales, maxime vero ipsæ formæ sacramentorum, tractim, distincte, & attente cum debita reverentia pronuntientur.

CAPUT IV.

Et ne, dum quis aliis est minister ad salutem, damnationem sibi acquirat, caveat quisque diligentissime, ut qua decet munditie & puritate sacramenta administret.

CAPUT V.

Pastores ad administranda sacramenta vocati, officio suo fungi non tardent, graviter alioqui puniendi; gravissime vero, si quem ipsorum negligentia sine baptismo, confessione, sacro viatico, aut extrema unctione, ex hac vita migrare contigerit.

CAPUT VI.

Non modo archipresbyteri singulis annis ab ordinario suo, vel sede vacante a vicario generali, sacrum chrisma, & sacra olea tempestive petant, & per sacerdotem, diaconum, vel saltem subdiaconum, in mundis & honestis vasculis (scilicet stanneis aut argenteis, nullo modo vero cupreis, testaceis aut vitreis) ad locum residentiæ suæ ferri curent: sed pastores etiam singuli quotannis ab archipresbytero suo, vel ex ea ecclesia unde consueverunt, per se aut alium sacerdotem, non autem illo inferiorem, in similibus vasculis sacrum chrisma sanctaque olea ferre non omittant; iisque receptis, veteribus non utantur: sed quidquid ex illis superfuerit, si liquidum, lampadi, quæ lucet ante venerabile sacramentum, infundatur; sin autem bombici vel gossipio immixtum fuerit, super piscinam comburatur.

ANNO CHRISTI 1607.

TITULUS TERTIUS.

De sacramento baptismi.

CAPUT I.

PAstores sacrum fontem sub operculo & sera diligenter servent; sacrum quoque chrisma, & oleum, sub sera, & loco honesto. Et sabbato sancto, ac in vigilia pentecostes aquas baptismales consecraturi, ipsum fontem antea per se, vel saltem aliquem in sacro ordine constitutum, mundent.

CAPUT II.

Quilibet parochus librum habeat, in quo singulorum baptizatorum, necnon parentum, & patrinorum ac matrinarum nomina & cognomina, diemque baptismi diligenter describat, eumdemque quotannis in visitatione archipresbytero exhibeat; nec unquam plures, quam unum susceptorem, vel unam susceptricem, vel ad summum unum & unam admittat. Et si qui alii ad tangendum infantem instar patrinorum se ingerant, declaretur aperte ante baptismum, nec eos nec alios, præter descriptos seu designatos, ullam cognationem spiritualem contrahere.

CAPUT III.

Curent quantum fieri potest parochi, ne gentilium aut alia profana nomina pueris imponantur.

CAPUT IV.

De pueris expositiis id observent parochi, ut si inveniant certa circa infantem indicia, per quæ constet eum non esse baptizatum, utpote sal, quod mulieres apud eum deponere solent, tamquam indicium non collati baptismi: eo casu talem infantem absque ulla hæsitatione baptizent, nulla apposita conditione: si vero nulla signa, nullumque testimonium ejus rei deprehendant, cum sub conditione baptizent.

CAPUT V.

Prohibet præterea sancta synodus, ne quis pastorum baptismi sacramento, alio in loco, quam in illis ecclesiis, in quibus sacri fontes constituti & consecrati sunt, exceptis casibus in jure permissis, conferre audeat.

CAPUT VI.

Et quia frequens experientia docet, modernos hæreticos sæpe contra receptam ecclesiæ

ANNO CHRISTI 1607.

consuetudinem & antiquissimam traditionem baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronuntiante: ab hæreticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis catholicus præsto est) baptizati, similiter sub conditione baptizentur.

CAPUT VII.

Hortatur hæc synodus & requirit omnes magistratus singulorum locorum, ne quam ad obstetricandum parturientibus admittant, nisi prius a curato loci, ubi obstetrix moratur, testimonium sinceræ & catholicæ fidei habeat, professionemque fidei coram archipresbytero suo faciat; necnon materiam formamque baptismi testimonio ejusdem curati probe calleat: & ultra consuetum juramentum, juret etiam, quod infantes a se excipiendos quantocyus, vel saltem intra tres dies baptizari curabit; aut si obsistentibus parentibus vel amicis id efficere non possit, mox pastori loci eos denuntiet.

CAPUT VIII.

Puerperæ, cum a puerperio domum exeuntes se ad ecclesiam contulerint, a parocho proprio juxta probatissimam ecclesiæ consuetudinem purificentur.

CAPUT IX.

Ad abolendam pravam illam consuetudinem, qua ruri præsertim post baptismum puerorum convivia non sine maximis incommodis & periculis tam puerperæ quam infantis celebrari consueverunt: mandat hæc synodus pastoribus, ut subinde moneant & hortentur subditos suos ut ab hujusmodi conviviis abstineant. Quod ut facilius impetrent, caveant imprimis ipsi, ne quantumvis invitati dictis conviviis intersint.

TITULUS QUARTUS.

De sacramento confirmationis.

CAPUT I.

DE dignitate, vi, & effectibus hujus sacramenti parochi subditos suos sæpe diligenterque instruant; maxime sub id temporis, quo illud episcopus in iis locis administraturus est.

CAPUT II.

Moneant tunc etiam, sacramentum hoc iterari non posse; & confessionem præmittendam a confirmandis, si sunt doli capaces: eosque qui in baptismo patrini esse non possunt, nec hic esse posse: necnon de conferendis integris mundisque fasciis justæ magnitudinis, ut fronti & capiti circumcingi possint: item de patrinorum obligatione, ac cognatione spirituali, quam cum confirmandis eorumque patre & matre contrahunt, ejusdemque cognationis effectu, ac similibus.

ANNO CHRISTI 1607.

TITULUS QUINTUS.

De sacramento pœnitentiæ.

CAPUT I.

NEMO, etiam regularis, confessiones sæcularium, ne quidem sacerdotum, audire præsumat extra mortis articulum, nisi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab ordinario loci idoneus judicatus & admissus fuerit. Admissio quoque ista in scriptis habeatur.

CAPUT II.

Judicem sedentem sententias ferre oportet: ideo etiam confessarius non nisi sedens confessiones excipiat, quacumque etiam pœnitentes dignitate fulgeant.

CAPUT III.

Ubi erecta necdum sunt confessionalia, quæ confessarium a pœnitente, asserculo cancellato; ac pœnitentem a sequentibus, alio asserculo disjungant: intra tres menses a publicatione decretorum hujus concilii, sumptibus fabricarum erigantur; & ab eo tempore nemo sine licentia ordinarii extra ejusmodi confessionalia, feminarum confessiones audire præsumat, nisi in casu necessitatis, sub pœna arbitraria.

CAPUT IV.

Sciat quilibet a casibus sedi apostolicæ, aut episcopo reservatis se absolvere non posse, præterquam in mortis articulo, nisi ad hoc specialem facultatem debite acceperit; quo casu etiam super irregularitatibus aut votis dispensare non præsumat, nisi aliam specialem potestatem ad hoc habuerit.

CAPUT V.

Magna oportet esse instructum scientia, qui de rebus maximis ex tempore judicare debet. Ideo confessarii, quibus non hominis, sed Dei judicium exercendum est, & quidem de animabus pretioso Jesu Christi sanguine redemptis, lectioni eorum librorum, unde necessariam sibi scientiam hauriant, diligentissime vacare merito debent; utpote, directorii Polanci, manualis Navarri, aut ejus compendii, summæ Toleti, enchiridii Binsfeldii, & similium.

CAPUT VI.

Meminerit unusquisque, confessionis sigillum strictissime servandum esse, etiam sub pœna depositionis a sacerdotali officio, & detrusionis in arctum monasterium, ad agendam ibidem perpetuam pœnitentiam. Hoc porro sigillum ad ea se quoque extendit, quæ subinde, occasione eorum quæ in confessione detecta sunt, post datam absolutionem a confessariis interrogati pœnitentes vel repetunt, vel diffusius enarrant; quæ perinde, ut ea quæ in ipsa dicta sunt confessione, secreta sunt habenda.

CAPUT VII.

Nemo aliquem ad perpetuo sibi soli confitendum

ANNO CHRISTI 1607.

dum obliget. Et ejuſmodi promiſſionem etiam juratam, tanquam irrationabilem & indiſcretam, hæc ſynodus irritam eſſe declarat, & quatenus opus eſt, irritat. A

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT VIII.

Ut autem paſtores & confeſſarii ſciant, cujuſmodi ſatisfactiones pœnitentibus injungere debeant, mature expendant verba Tridentini concilii capite octavo, ſeſſione decima quarta, quæ ſunt hæc: Debent ergo ſacerdotes domini, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere: ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio quam imponunt, non ſit tantum ad vitæ novæ cuſtodiam & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem. Nam claves ſacerdotum non ad ſolvendum duntaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui patres & credunt, & docent. B

TITULUS SEXTUS.

De Indulgentiis. C

INDULGENTIAS, atque alias ſpirituales gratias, ab ordinariis locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe ſacrum Tridentinum concilium decernit: quod ab eis erit diligenter obſervandum, ſumma in illis indulgentiis adhibita diligentia, atque ita ad Tridentini concilii præſcriptum, coercitis iis qui oblata caritatis ſubſidia colligunt, hos eccleſiæ theſauros non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes intelligant.

TITULUS SEPTIMUS.

De ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento. D

CAPUT I.

IN ſingulis eccleſiis parochialibus plures hoſtiæ ſacræ ad uſum ægrotorum continuo aſſerventur, & quidem ſub fera, & in loco honeſto, ac decenti vaſculo. Et ſingulis ſaltem hebdomadis, aut circiter, vel ſi humiditas loci requirat, etiam ſæpius, ſpecies ſacramentales renoventur.

CAPUT II.

Ubicumque locus ab hoſtibus ac prædonibus eſt tutus, & facultates eccleſiæ ferunt, continuo tam de nocte quam de die, ante tabernaculum ſanctiſſimæ euchariſtiæ lumen ardeat, alibi ſaltem ſub officio divino. E

CAPUT III.

Paſtores, & quicumque alii ſacerdotes, venerabilis corporis Chriſti ſacramentum ad ægrotos, aut alios, nunquam perferant, niſi decenter & reverenter ornati ſtola & ſuperpelliceo, & cuſtos ſuperpelliceo indutus lumen & campanulam ſonantem præferat; quo populus ſui moneatur officii, tum erga ſacramentum, tum erga laborantem infirmum. Idque obſervetur, etiamſi infirmus frequentius in ægritudine ſua viaticum ſalutis ſibi deferri petat; alioqui pœna arbitraria punientur. Et quando fieri poteſt, antequam ſacra euchariſtia ad ægrotum deferatur, præmittatur confeſſio.

CAPUT IV.

Numquam unica duntaxat hoſtia ad ægrotum deferatur, ne parocho ad eccleſiam redeunte inane vaſculum populus adoret.

CAPUT V.

Quilibet annos diſcretionis habens communicare debet ut minimum in paſchate in eccleſia parochiali. Incipit autem paſcha ad hunc effectum in dominica palmarum, & durat uſque ad dominicam in albis, incluſive.

CAPUT VI.

Qui huic mandato eccleſiæ non obedierint, vel in paſchate a parochia abfuerint, & reverſi intra octo dies non docuerint ſe alibi in paſchate communicaſſe, mox epiſcopo denuntientur; ut ejus judicio, niſi legitimam excuſationem attulerint, & vivi ab ingreſſu eccleſiæ arceantur, & mortuis eccleſiaſtica denegetur ſepultura. Ultimo quoque ſupplicio afficiendis tempeſtive de ſacra euchariſtia provideatur. Quod ut fieri jubeant, rogentur ſereniſſimæ ſuæ celſitudines.

CAPUT VII.

Concubinarii publici, antequam concubinas ſuas actu dimiſerint, ad ſacram communionem non admittantur: neque etiam publici uſurarii, vel palam inimicitias exercentes, niſi illis uſuris renuntiaverint, & injuſta lucra reſtituerint, aut de iis reſtituendis cautionem dederint; & hi reipſa pacem compoſuerint, vel ſeſe ad reconciliationem debite obtulerint.

CAPUT VIII.

Sacroſancta euchariſtia pie & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis ſupplicationibus defertur; potiſſimum vero in feſto ſacro Chriſti corpori conſecrato, ejuſque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, & non niſi in arduis cauſis pacis, & publicæ neceſſitatis, vel utilitatis. In illis autem proceſſionibus, ad quas populus non tam orandi, quam ſpectandi gratia confluere ſolet, abſtineatur. In communibus autem ſupplicationibus circumgeſtari poterunt ſanctorum reliquiæ.

TITULUS OCTAVUS.

De ſacramento extremæ unctionis.

CAPUT I.

PAROCHI ægrotos ſæpe inviſant, hortenturque ne ad extremum ſacramenti hujus ſuſceptionem differant; at potius ſenſibus rationiſque uſu adhuc integris, illud ſibi adminiſtrari

ANNO CHRISTI 1607.

ſtrari petant, ut ita uberiorem ejus fructum percipiant.

CAPUT II.

Falluntur qui exiſtimant ſuſcepto hoc ſacramento vel teſtamentum condi non poſſe, vel ſpem convaleſcendi ob id imminui. Ideoque paſtores contrarium ſubinde populum doceant. Et ſi forte alicubi uſu introductum ſit, ut teſtamentum a ſuſceptione hujus ſacramenti conditum non ſubſiſtat, declarat hæc ſynodus ejuſmodi conſuetudinem pro corruptela habendam eſſe; utpote cauſam, cur tam ſalutaris ſacramenti ſuſceptio ad extremum vitæ ſpiritum a pleriſque differatur; iique interim effectus ſacramenti non percipiant, & ſæpe etiam ſine eo moriantur.

TITULUS NONUS.

De ſacramento ordinis.

CAPUT I.

AD minores ordines promovendi, bonum a parocho, & magiſtro ſcholæ in qua educantur, teſtimonium habeant.

CAPUT II.

Majoribus ordinibus inſigniendi, ſi ſint religioſi, a ſuperiore ſuo, ætatis, natalium, ac vitæ, morumque probitatis debita teſtimonia in ſcriptis adferant: ſæculares, ſi in eccleſia collegiata, eive ſubjecta, reſideant, a decano capituli; ſi in collegio vel pædagogio aliquo degant, ab illius præſide; alioquin a proprio paſtore ſimilia exhibere debeant. Et non habens hujuſmodi teſtimonia, ne ad examen quidem admittatur, niſi epiſcopo aliter videatur.

CAPUT III.

Fiant inſuper proclamationes promovendorum ad ſingulos ordines majores juxta decretum concilii Tridentini; & qui de iis non docuerint, rejiciantur.

CAPUT IV.

Doceant religioſi, etiam ordinum mendicantium, de ordinibus ſuſceptis teſtimonio ipſius epiſcopi, per literas a ſecretario epiſcopi expeditas, & ſigillo ejuſdem epiſcopi communitas, antequam altiorem ordinem ſuſcipiant.

CAPUT V.

Epiſcopi ſubditos ſuos non niſi jam probatos & examinatos ad alium epiſcopum dimittant, juxta decretum concilii Tridentini.

CAPUT VI.

Tituli patrimoniales, & beneficiales, ſint deinceps ad minimum quadraginta florenorum; nec ullus eorum, niſi viſis literis in debita forma expeditis, admittatur.

CAPUT VII.

Nemo ad ordines titulo beneficii quam vis optimi promoveatur, niſi canonicam inſtitutionem & pacificam poſſeſſionem ejuſdem antea obtinuerit.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT VIII.

Juret deinceps quilibet ordinandus ad titulum patrimonialem, aut beneficialem, quod titulum, quem pro futura ſua promotione exhibet, vere & ſine ulla fraude poſſideat; quodque illum non reſignabit, vel alienabit, niſi ei de alio ſufficienti titulo ſit proſpectum; neque tunc quidem aliter, quam ſcitu & conſenſu ſui epiſcopi, in literis ipſius reſignationis aut alienationis exprimendo: item quod titulum illum, qui in locum prioris tituli ſucceſſerit, abſque ſimili conſenſu non reſignabit, vel alienabit.

TITULUS DECIMUS.

De ſponſalibus, & ſacramento matrimonii.

CAPUT I.

PAROCHUS ante ſolemnitatem matrimonii tam ſponſum, quam ſponſam expreſſe interroget, num libere, & ſine ulla coactione ad matrimonium ſimul contrahendum advenerint: & ſi alterum eorum ad id coactum eſſe adverterit, ad ſolennizationem matrimonii non procedat, nec alteri ad hoc vices ſuas committat, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio.

CAPUT II.

Proclamationes matrimoniales tribus diſtinctis dominicis, vel feſtivis diebus, ſub ſummo ſacro, vel concione, aut alioqui ſub frequenti populi conventu fieri debent. Si quis ſine iis, earumve remiſſione ab ordinario in ſcriptis obtenta, matrimonio jungere aliquos præſumat, graviter puniatur.

CAPUT III.

Quandocumque matrimonium contrahere volentes ſunt diverſarum diœceſium, decanatuum, vel parochiarum: parochus unius ad matrimonii ſolennizationem non procedat, niſi & omnes proclamationes in eccleſia ſua fecerit, nullumque intellexerit canonicum impedimentum; & ſimiliter parochum alterius deſponſorum omnes tres proclamationes feciſſe, & nullum canonicum impedimentum denuntiatum eſſe, ex teſtimonio ejuſdem paſtoris certo cognoverit, vel de diſpenſatione ordinarii ipſi conſtiterit. Et ſi forte ſignaturam illius paſtoris non noverit, & teſtimoniales ſibi exhibitas de facto ſuſpectas habeat: exigat teſtimonium ſaltem unius perſonæ fide dignæ, quod teſtimoniales illæ ſint ſcriptæ, vel ſubſignatæ manu ejus a quo ſcriptæ vel ſubſignatæ eſſe dicuntur; vel ſi hujuſmodi teſtimonium haberi non poſſit, exigat juramentum ab altero deſponſorum, quem teſtimoniales illæ concernunt, quod eas a parocho ſuo acceperit, vel ab eo ſcriptas eſſe ſciat. Et ſi quem hic perjurum eſſe, aut crimen falſi commiſiſſe contigerit, is graviſſime puniatur.

CA-

A

CAPUT IV.

Impedimento aliquo denuntiato, vel matrimonio desponsorum oppositione aliqua facta, non prius ad ulteriores proclamationes aut matrimonii solennizationem parochus procedat, quam re ad ordinarium, vel vicarium ejus, vel officialem delata, ab eodem intellexerit quid facere debeat.

CAPUT V.

Parochi omnes impedimenta matrimonii exacte nosse, & in memoria habere studeant, & subinde in concionibus suis ea populo declarent. Et inter cetera sciant, suosque doceant, affinitatem ortam ex copula illicita impedire matrimonium in primo & secundo gradu tantum; & nullam omnino cognationem spiritualem contrahi inter susceptorem & susceptricem; nec etiam inter baptizatum, vel confirmatum & susceptum, & suscipientis conjugem.

B

CAPUT VI.

Meminerint parochi sibi non licere vagorum hominum matrimoniis interesse, nisi re ad ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi in scriptis obtinuerint: neque ea licentia sine causæ cognitione & matura deliberatione detur.

C

CAPUT VII.

Habeant quoque singuli pastores librum in quo describant nomina & cognomina matrimonio junctorum, ac testium, necnon diem & locum contracti matrimonii; eumdemque librum diligenter custodiant, & quotannis in visitatione archipresbytero exhibeant. Qui quidem liber ubi jam completus fuerit, servabitur in archivis ecclesiæ.

CAPUT VIII.

Tempus clausum diligenter observetur: & si quando ex legitima causa aliqui ad matrimonium tunc contrahendum per ordinarium admittantur, abstinendum tamen erit a solennitatibus nuptialium conviviorum, choreis, sponsarum publicis traductionibus, & similibus, quæ temporis sanctitati repugnant; a quibus similiter abstinendum erit, etsi matrimonium antea contractum fuerit, sub pœna arbitraria.

D

TITULUS UNDECIMUS.

De doctrina & prædicatione verbi Dei.

CAPUT I.

E

MEMINERINT regulares se sine licentia superiorum suorum, ac benedictione episcopi diœcesis in qua degunt, in ecclesiis ordinum suorum, & sine expressa licentia tam episcopi quam superiorum suorum, in ecclesiis non suorum ordinum prædicare non posse, nec usquam omnino episcopo contradicente.

CAPUT II.

Pari aut majori ratione, sacerdotibus & diaconis sæcularibus, nec sine licentia ordinarii, nec eo contradicente prædicare licet. Et pastores neminem omnino in ecclesiis suis concionari permittant, nisi de ejusmodi licentia ordinarii in scriptis prædocuerit.

CAPUT III.

Abstineant concionatores ab inanibus, ac difficilibus, captumque auditorum superantibus, & ad fidei ædificationem minus pertinentibus quæstionibus, a convitiis, a fabulosis, & a narratione apocryphorum, iisque omnibus, quæ vel auditoribus risum moveant, vel eorum animos a superioribus suis avertant: neve passim hæreticorum argumenta apud imperitam multitudinem referant; sed ea tantum doceant, quæ ad fidem veram, pietatem, obedientiam, & concordiam pertinent, quæque scire omnibus necessarium est ad salutem. Annuntiando cum brevitate & facilitate sermonis, vitia quæ quemque declinare, & virtutes quas sectari oportet.

CAPUT IV.

Pastores ecclesiarum ruralium singulis diebus dominicis sub concione recitent lingua vernacula tractim & intelligibiliter orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, & præcepta decalogi & ecclesiæ.

CAPUT V.

Diversitas libellorum doctrinæ Christianæ, sive catechismi, magnam in discendo & docendo parit difficultatem. Ideoque mandat hæc synodus, ut parochi, aliique omnes ad quos spectat, a festo nativitatis domini proxime venturo, unum & eundem modum in docendo & discendo doctrinam Christianam ubique teneant, tenerique faciant; eum scilicet, qui in libello auctoritate hujus concilii ad eum finem brevi edendo, continebitur.

CAPUT VI.

Optat denique hæc synodus, ut pastores singulis diebus dominicis ac festivis catechizandæ juventuti serio se dent, vel ubi alteri alicui id oneris incumbit, diligenter superintendant.

TITULUS DUODECIMUS.

De officio divino, ac cærimoniis.

CAPUT I.

CUm in officio divino negotium nobis sit cum Deo ipso, qui rex regum est, & dominus dominantium, merito non modo statis horis ad chorum conveniatur, sed in eo etiam a fabulis, risibus, & aliis insolentiis omnino abstineatur, sub pœna amittendæ distributionis, & alia arbitraria pro modo scandali.

CAPUT II.

Meminerint autem omnes tam in dignitate constituti, quam canonici, capellani, vicarii, be-

ANNO CHRISTI 1607.

beneficiati, & reliqui habituati, mandati concilii Tridentini; ut omnes divina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoreque laudare. Quod decretum præsens synodus inviolabiliter observari mandat. A

CAPUT III.

Distributiones chori dispensentur secundum præscritum concilii Tridentini ad tertiam partem fructuum. Ut vero minores horæ non negligantur, pro illis certæ distributiones assignentur, aut minores illæ horæ majoribus adjungantur; ita ut in majoribus illis horis nemo distributione gaudeat, nisi qui in minoribus quoque horis debite interfuerit. B

CAPUT IV.

Careant quoque distributionibus qui ante *Gloria patri* primi psalmi cujusque officii usque ad finem eidem officio actualiter non interfunt; exceptis dumtaxat iis, qui ex causis expressis in cap. unico de clericis non resid. in 6. & in primo concilio provinciali Mechlinienſi hoc tit. cap. 4. 5. & 6. Et in bullis erectionis episcopatuum hujus provinciæ, præ præsentibus & officio divino interessentibus habendi sunt, & ut tales distributionibus gaudere debent. C

CAPUT V.

In ecclesiis, quæ necdum recepto usu Romano proprium officium adhuc servant, vel recepto etiam usu Romano propria quædam officia patronorum suorum illi admiscent, si apostolica auctoritate necdum ejusmodi officia recognita, & debite ab incertis & apocryphis purgata ac correcta sint, intra sex primos menses id fiat.

CAPUT VI.

Servi ad officium divinum venientes, etsi distributione privandi sint, libere tamen chorum intrare permittantur. Et si quis eos manuum, vel pedum plausu, aliove strepitu excipiat, ipse quoque distributione privetur, & insuper pro modo scandali puniatur. D

CAPUT VII.

Gravis tantum & quæ pios motus moveat musica officio divino adhibeatur, non etiam lasciva vel sæcularis. Similiter & organa, & quæcumque instrumenta musica, tam in processionibus quam in ecclesiis, modulatione sua lascivas cantiones non imitentur; nec præfationem aut orationem dominicam in missa absumant. E

CAPUT VIII.

Tintinnabula quoque & campanas ad harmoniam quamdam pulsantes, ejusmodi pulsatione turpes, inhonestas vel scandalosas cantiones non exprimant, vel imitentur, sed potius hymnorum & canticorum ecclesiæ modulationes. Et sicubi necesse fuerit, cum magistratu desuper agatur.

CAPUT IX.

Nemo in loco sacro vel convivium instituat, vel convivio interfit, aut negotiationem exerceat, vel in eo etiam post officium divinum deambulet sub pœna arbitraria.

CAPUT X.

Proclamationes quoque forenses, & denuntiationes quarumcumque venditionum, vel rerum venalium, etiam in templo fieri solitæ, deinceps non fiant, nisi extra templum, & officio divino prorsus absoluto.

CAPUT XI.

Mandat deincep. hæc synodus, ut conventus capitularis non fiat sub officio divino, nisi rer, ob urgentes aut repentinas causas, moram non patiatur.

CAPUT XII.

Canon missæ secreto pronuntietur; nihilque in eo, etiam pietatis prætextu, unquam addatur, vel mutetur. Et generaliter alios ritus, aliasve cærimonias vel preces in celebratione missarum nemo adhibeat, præter eas, quæ ab ecclesia probatæ & receptæ sunt.

CAPUT XIII.

Curent ubique pastores, necnon alii ad quos id pertinet, ut sacri calices, corporalia, purificatoria, albæ ac reliquæ vestes sacerdotales, omniaque paramenta altaris, semper sint integra & munda; idque sub pœna arbitraria, pro modo culpæ, & negligentiæ.

CAPUT XIV.

Ubi ecclesiarum paupertas calices argenteos emi non patitur, hortatur synodus, ut saltem superior eorum pars seu cuppa sit argentea, maxime ubi non est periculum ab hostibus aut prædonibus. Ubi vero ob ejusmodi periculum, aut extremam paupertatem, calices stanni adhuc tolerandi sunt, ut minimum singulis saltem quindecim diebus debite mundentur.

CAPUT XV.

Vago ac ignoto sacerdoti; etiam regulari, missam celebrare non liceat, nisi ostensis testimonialibus vel commendatitiis literis sui ordinarii: nec cuiquam omnino extra ecclesiam, & ad divino cultui dedicatum & ab ordinario designatum oratorium.

CAPUT XVI.

In omnibus pagis totius provinciæ missa parochialis dominicis & festis diebus certa & eadem hora semper fiat, quacumque ratione in contrarium non obstante, sub pœna arbitraria.

CAPUT XVII.

Pauperes per ecclesias tempore missarum, prædicationum, aliorumve divinorum officiorum, mendicare, seu eleemosynas petere non per-

ANNO CHRISTI 1607.

permittantur, ſed ad valvas eccleſiæ ſtare jubeantur: deputenturque ubique a ſuperioribus vel adminiſtratoribus eccleſiarum, qui pauperes mendicantes ab eccleſiis arceant & expellant, & quidem ſi neceſſe fuerit, ſub certo honorario ex bonis menſarum pauperum perſolvendo.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT XVIII.

Ut uniformitas cærimoniarum uſus Romani ubique tandem inducatur, quilibet ordinarii in ſingulis decanatibus ſuæ diœceſos, & inſuper omnia & ſingula capitula, tam collegiata, quam cathedralia, aliquos deputent cærimoniarum & rituum eccleſiæ Romanæ peritos, qui primitias celebraturos dictis cærimoniis ac ritibus debite inſtruant. Et deinceps nemo ſæcularis primitias celebrare præſumat, niſi ab aliquo ex dictis deputatis eaſdem cærimonias & ritus ſe perfecte didiciſſe capitulo, vel archipresbytero, cui ſubeſt, teſtimonio inſtructoris ſui debite probaverit, ſub pœna arbitraria.

CAPUT XIX.

Ut autem hæc uniformitas ſacrorum rituum & cærimoniarum magnopere commendans catholicæ religionis dignitatem & unitatem, in omnibus etiam reliquis eccleſiaſticis officiis adhibeatur; imprimendum in hiſce partibus, & ab omnibus quos concernit, quoad fieri poterit, obſervandum erit cærimoniale epiſcoporum quod magno labore & induſtria ad hoc componi juſſit fel. rec. Clemens PP. VIII. & in omnes eccleſias metropolitanas, cathedrales, & collegiatas introduci diſtricte mandavit.

CAPUT XX.

Hoc vero cum fieri non poſſit ſine magiſtro cærimoniarum, qui totus in eo ſit, ut dictum cærimoniale perlegat, & aliis rationem dictarum cærimoniarum oſtendat & præeat; mandat hæc ſancta ſynodus, ut in ſingulis eccleſiis cathedralibus & collegiatis ſumptu capituli aliquis ad hoc maxime idoneus conſtituatur, cui in ritibus omnes obedire teneantur.

TITULUS XIII.

De feſtis, & jejuniis.

CAPUT I.

MEminerint exempti omnes, etiam regulares, decreti concilii Tridentini, quo dies feſtos, quos in diœceſi ſua ſervandos epiſcopus præcepit, ipſi quoque ſervare jubentur.

CAPUT II.

Paſtores ſingulis diebus dominicis ſub concione vel ſummo ſacro, dies feſtos & jejunia ea ſeptimana occurrentia populo denuntiare non omittant.

CAPUT III.

Dies feſti tam celebriores; quam minus ſolennes, necnon jejunia per totam provinciam ſervanda, in prima ſynodo provinciali Mechlinienſi plene enumerantur: ita tamen ut in locis, ubi vel plura vel ſtrictius obſervata fuerint, mandet ſynodus ut pia conſuetudo obſervetur. Quænam vero feſta in ſingulis diœceſibus, ſinguliſque parochiis inſuper ſervari debeant, ſtetur conſuetudine cujuſque loci.

CAPUT IV.

Nundinæ annuæ, & forum rerum venalium hebdomadarium, cum in diem feſtum incidunt, in alium transferantur. Et jejunia in diem dominicam incidentia, pridie ſerventur.

CAPUT V.

Feſtum annuntiationis beatæ Mariæ, ſi quando inter dominicam palmarum & dominicam in albis occurrerit, celebretur juxta receptam conſuetudinem tam a populo, quam a clero, feria tertia poſt dictam dominicam in albis: ſi vero in aliam quamlibet dominicam quadrageſimæ præterquam palmarum inciderit, celebretur feria ſecunda proxime ſequenti etiam a populo.

CAPUT VI.

Feſtum S. Marci, ſi in hebdomada paſchæ vel in dominica *quaſimodo* evenerit; celebretur feria poſt *quaſimodo*, tam a clero, quam a populo. Si vero in aliam dominicam inciderit, feſtum quidem ſervetur die dominica; ſed proceſſio, abſtinentia a carnibus per totum diem, & jejunium uſque ad prandium, ſerventur die ſequenti. Quod ſi vero in feriam quintam poſt dominicam *quaſimodo* translatum, cum feſtis SS. Philippi & Jacobi, aut S. crucis concurrerit; celebritas quidem a populo illis ipſis diebus ſervabitur, ſed dicta proceſſio, abſtinentia & jejunium ſicut in diebus rogationum, in feriam quintam transferentur.

TITULUS XIV.

De imaginibus, & ſanctorum reliquiis.

CAPUT I.

NE per falſi dogmatis imagines rudibus periculoſi erroris occaſio præbeatur, nulla unquam in eccleſiis etiam exemptis inſolita imago ponatur, niſi ab ordinario prius approbata fuerit. Curentque diligenter epiſcopi, ut in imaginibus tam ſculptis quam pictis, loco ſacro jam illatis, vel deinceps inferendis, nihil inordinatum, nihil profanum, nihil inhoneſtum appareat; neque in intima altarium tabula, vivorum effigies depingantur.

CAPUT II.

Imagines ſacras ſæculariter comptas; nec in templis, nec in proceſſionibus tolerent epiſcopi; & quæ ad ornatum ſupplicationum proponuntur, ejuſmodi ſint quæ oculos ſpectantium non offendant.

CAPUT III.

Nemo eccleſiaſtici ordinis, laſcivas, & ob nuditatem vel aliter obſcœnas, & quæ pias mentes offendant, imagines in ſuis ædibus ac hortis ponat, vel retineat, ſub pœna arbitraria. Concionatores quoque contra hujuſmodi ima-

ANNO CHRISTI 1607.

imaginum, quocumque etiam profano loco positarum, detestandum usum, frequenter conciones suas instituant.

CAPUT IV.

Reliquiæ sanctorum in vasis honestis, seu capsulis obseratis, locoque honesto (non tamen in tabernaculo sanctissimi sacramenti) asserventur; nec ex iis per alium, quam per ordinarium loci, aut ab eodem ad id potestatem in scriptis habentem, unquam educantur.

CAPUT V.

Numquam etiam reliquiæ vel imagines in processionibus deferantur, nisi per clericos sacris initiatos, quantum fieri potest; neque tam longi itineris circuitu, ut aut populi devotio languescat, aut compotationibus aliisque insolentiis occasio præbeatur.

TITULUS XV.

De superstitione.

CAPUT I.

NEmo ad morbos vel vulnera hominum aut brutorum curanda superstitiosis remediis utatur; vel super rebus deperditis, aut super futuris eventibus, ac quibusvis secretis, divinos, seu pro divinis se venditantes consulere præsumat. Si quis aliquid horum fecerit, & monitus non abstinuerit, mox ipsi ordinario vel officiali denuntietur, juxta bullam Sixti V. editam contra exercentes astrologiæ judiciariæ artem, quæ incipit: *Cæli, & terræ Creator.*

CAPUT II.

Et nihilominus hæc synodus mandat omnibus judicibus ecclesiasticis, ut in exilium mittant vel mitti curent, omnes qui super futuris eventibus aliisque secretis responsa dant; eosque qui tales consulunt, graviter puniant, & multo gravius animadvertant in maleficos & incantatores, & etiam omnes qui vulgo Ægyptii vocantur.

CAPUT III.

Et quoniam rudis populus sæpe ex ignorantia superstitionibus inquinatur, parochi subditos suos diligenter de illis doceant, & inter cetera, superstitiosum esse, expectare quemcumque effectum a quacumque re, quem res illa nec ex sua natura, nec ex institutione divina, nec ex ordinatione vel approbatione ecclesiæ producere potest.

CAPUT IV.

Nullus omnino exorcizare præsumat sine licentia ordinarii in scriptis obtenta: nemo etiam utatur aliis exorcismus, quam ab ordinario approbatis, vel potestate exorcizandi ulla ratione abutatur, sub pœna perpetuæ privationis illius officii, & alia arbitraria.

TITULUS XVI.

De episcopis, & eorum officio, ac sede vacante.

CAPUT I.

QUanto sublimior est episcoporum dignitas, tanto etiam purior ac sanctior debet esse ipsorum vita. Quare mores suos omnes ita componant, ut reliqui ab iis frugalitatis, modestiæ continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, sanctæ humilitatis exempla petere possint; nihilque in eorum supellectili, mensa, victu, ac reliquo vitæ genere appareat, quod non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.

CAPUT II.

ET quia in tremendo strictissimi judicii die, non pro seipsis tantum, sed pro animabus etiam sibi commissis rationem reddituri sunt: summo studio & continua vigilantia gregem suum pascant, & regant; officiumque suum in omnibus, maxime quoad executionem decretorum concilii Tridentini, & hujus provincialis, cum omni diligentia & solicitudine explicent.

CAPUT III.

Inter cetera meminerint oneris prædicandi verbi Dei, & totius diœceseos singulis saltem bienniis visitandæ.

CAPUT IV.

Curent etiam ut jura & stipendia secretariorum, & aliorum quorumcumque ministrorum suorum, sacris canonibus & decretis concilii Tridentini in nullo contrarientur: atque insuper pro qualitate laborum & ratione sumptuum ita sint moderata, ut iis se gravari nemo jure conqueri possit: & si quis in eorum exactione excessisse deprehendatur, graviter puniatur; & relapsus, officio privetur.

CAPUT V.

Meminerint episcopi se conformare decreto ac constitutioni concilii Tridentini sess. 25. De reform. cap. 1.

CAPUT VI.

Cum primum sedes episcopalis vacaverit, supplicationes ac preces publice, privatimque habeantur, atque a capitulo per civitatem & diœcesim indicantur, quibus clerus, populusque bonum a Deo pastorem valeat impetrare.

CAPUT VII.

Vacante eadem sede episcopali sequentur cathedralia capitula in administratione dictæ sedis; juxta constitutionem concilii Tridentini sess. 24. De reform. cap. 16.

CAPUT VIII.

Facta novi episcopi nominatione, processus super ejus natalibus, vita, ætate, doctrina, & mo-

ANNO CHRISTI 1607.

moribus, Romam transmittendus, fiat juxta disposition bullæ Gregorii XIV. quæ incipit: *Onus apostolicæ servitutis*.

ANNO CHRISTI 1607.

TITULUS XVII.

De archipresbyteris, pastoribus, & custodibus, eorumque officiis.

CAPUT I.

Adeptus pastoratum, ultra professionem fidei, faciet etiam subsequens juramentum, antequam cura animarum, vel possessio pastoratus ei detur.

CAPUT II.

Ego N. juro & promitto obedientiam, reverentiam, & honorem summo pontifici Romano, ac reverendissimo domino episcopo N. eorumdemque successoribus. Item juro & promitto ecclesiæ meæ parochiali de N. fideliter deservire secundum oneris illi annexi exigentiam, & in eo personaliter residere. Bona pastoratus vel ecclesiæ meæ non alienabo, & indebite alienata, quantum in me erit, fideliter recuperare studebo. Specificationem omnium fructuum pastoratus mei, cum debita designatione hypothecarum, limitum & terminorum, intra annum a festo nativitatis S. Joannis Baptistæ proxime venturo, archipresbytero tradam; fructus anni, in quo me mori aut meam ecclesiam dimittere continget, subjicio & obligo ad laudabilem deserviturum usque ad festum nativitatis S. Joannis Baptistæ, mortem vel dimissionem meam proxime subsecuturum. Sic me Deus adjuvet, &c.

CAPUT III.

Cum a concilio Tridentino constituta sit certa ratio providendi rectoribus ecclesiarum parochialium de competentia vivendi: mandat synodus provincialis episcopis, ut iisdem juxta præscriptum dicti concilii de portione canonica provideant: quam quidem, computatis certis fructibus & emolumentis, ac incertis seu accidentalibus quæ ad certam summam communibus tribus aut quatuor annis ultimo præteritis redigi possunt, singulis pastoribus, non infra triginta quinque libras, nullis autem supra quinquaginta libras grossorum Flandriæ, iidem episcopi constituant; nisi eorumdem judicio parochiæ amplitudo aliquid amplius ultra quinquaginta libras requireret. Ut vero hæc omnia perfici possint, licebit episcopis per unionem vicinarum & minorum ecclesiarum, aut simplicium beneficiorum, vel per concessionem deserviturarum, & alias propter idoneorum sacerdotum raritatem, per modum provisionis providere.

CAPUT IV.

Si vero contingat oriri aliquam difficultatem pastoribus in assignanda judicio episcopi dicta canonica portione; iidem episcopi, seu eorumdem vicarii aut officiales, summarie & de plano, sine strepitu & figura judicii, audita nuda petitione parochorum, ac eorum quorum interest responsione, & facta desuper summaria informatione, quod ipsis parochis deesse comperierint, ad summam superius taxatam per modum provisionis adjudicabunt: & appellatio executionem non suspendat.

CAPUT V.

Ecclesiis parochialibus vacantibus curabunt episcopi & archidiaconi, ut quam fieri poterit citissime, iisdem de idoneis pastoribus provideatur, illique mox instituantur: & sic a capta possessione, & inchoata residentia, pro rata temporis fructibus gaudeant.

CAPUT VI.

Quandiu ob malignitatem horum temporum & raritatem idoneorum sacerdotum, singulis pagis de proprio pastore provideri non potest, sed uni parocho duorum aut trium pagorum curam committere ordinarii coguntur; curent ejusmodi deservitores, ut onera missarum singulis pastoribus incumbentia fideliter explean-tur.

CAPUT VII.

Archipresbyteri & pastores decreta concilii Tridentini, necnon hujus & primæ synodi provincialis, sæpe diligenterque legant; & quæ passim in iisdem ponuntur officium ipsorum concernentia, quam diligentissime exequantur.

CAPUT VIII.

Pastores ab omnibus ad suas parochias commigrantibus, si eorum vitam & fidem aliunde cognitam non habuerint, exigant desuper literas testimoniales ultimi ipsorum pastoris: quæ si non exhibeantur, curiæ episcopi insinuent, ut eas exhibere compellantur juxta edicta desuper emanata.

CAPUT IX.

Piorum legatorum diligentem curam habeant; & seriis monitionibus satagant, ut ante finem anni piis fundatorum voluntatibus satisfiat: alioquin ii quibus hoc onus incumbit ordinario denuntientur.

CAPUT X.

Archipresbyteri singuli, ubi id juris ex consuetudine habent, ecclesias parochiales, capellas & hospitalia, aliaque pia loca districtus sui, juxta commissionem sibi ab ordinario datam vel dandam, quotannis visitent; actaque visitationis intra tempus ab ordinario præscriptum vel præscribendum, ad ipsum vel vicarium ejus generalem transmittant.

CAPUT XI.

Inter cetera visitaturi serio inquirant, an pastores ipsi, ac reliqui sacerdotes, & ministri ecclesiæ honeste vivant; & an officio suo in prædicatione verbi Dei, celebratione missarum, administratione sacramentorum, ac ceteris omnibus satisfaciant.

CAPUT XII.

Videant etiam, an ecclesiæ & domus pastorales & capellanorum sint sartæ tectæ.

CA-

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT XIII.

Advigilent quòque ut bona fabricarum, & pauperum, bene & fideliter administrentur.

CAPUT XIV.

Capitula pastorum singuli archipresbyteri quotannis celebrent, præcise illo die quem ordinarius illis statuet; ut ita ordinarius, si ita expedire judicaverit, vel aliquem ad ea mittere, vel iis significanda scripto significare possit.

CAPUT XV.

Custodes quarumcumque ecclesiarum parochialium, ac sacellorum, præstent juramentum de obedientia in his quæ officii sui sunt, exhibenda pastori & ædituis. Item requisiti dent cautionem pro his quæ illorum curæ committuntur, ac promittant se in officio divino & administratione sacramentorum superpelliceo usuros: alioqui officio privandi. Et si custodes non resideant, teneantur providere ecclesiæ de idoneo aliquo substituto, cum stipendio ordinarii arbitrio illi constituendo.

CAPUT XVI.

Sacerdotes quoque quando haberi poterunt, præ ceteris ad officia custodum assumantur; ut hac ratione officium divinum honestius peragi, & scholæ de ludimagistro, & populo de missa matutinali provisum esse possit.

TITULUS DECIMUS OCTAVUS.

De vita & honestate clericorum eorumque correctione.

CAPUT I.

NEMO, etiam in ordine sacro constitutus, fidejubeat: sciantque omnes clerici ipsis non licere ullo pacto fori privilegio renuntiare; & si renuntiaverunt, nullam esse renuntiationem in eosque ad sacrorum canonum præscriptum agi posse, & debere.

CAPUT II.

Quilibet tonsuram habeat suo gradui & ordini congruam, eamque semper conspicuam.

CAPUT III.

Nemo beneficiatus, vel in ordine sacro constitutus, barbam gestet alatam: & quilibet sacerdos ita insuper superius labrum resciſſum habeat, ut sanguinem Christi sumpturo non sit impedimento.

CAPUT IV.

Etsi habitus non faciat monachum, tenentur tamen clerici oppidis vestes gestare suo ordini congruentes, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant. ideoque tunicas exteriores manicatas, & clericale biretum, quod est ecclesiasticorum hominum proprium semper gerant: galerum vero non adhibeant, nisi cum ob adversam valetudinem, aut aeris intemperiem, pluviamve ingruentem adhiberi oporteat; qui tamen sericus non sit, aut instar militarium turbinatus: quem etiam, cum primum in ecclesiam vel in ædes publicas præcipue ingressi sunt, statim deponant. Qui vero ruri agunt, vestem interiorem, ut minimum, ad dimidium tibiarum usque promissam habere debeant. Porro clerici viatores aut peregrinantes, ita se decenter suaque professione digne gerant, ut eorum moribus, verbis, habituque modesto per omnia glorificetur Deus. Et quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit levitates, omnis ille habitus quibuslibet ecclesiasticis personis interdictus sit, a quo episcopus abstinendum mandarit: & qui ab episcopo moniti, etiam per edictum publicum, honestum habitum clericalem non gestaverint, per suspensionem ab ordinibus, officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & proventibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correpti iterum in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum coerceantur.

CAPUT V.

Clerici quoque beneficiati, vel in sacris constituti, decimas, census, prædia, aut terras alienas non conducant, quæstus faciendi gratia, neve ullam negotiationem sæcularem exerceant, sub pœna arbitraria.

CAPUT VI.

Neque edendi vel bibendi causa tabernas ingrediantur, nisi peregrinationis, vel alia necessitate compulsi, sub pœna arbitraria.

CAPUT VII.

Ebrietas quemlibet hominem valde dedecet, quod mentis inducat exilium, sed maxime personas ecclesiasticas, quod præter peccati & scandali gravitatem etiam libidinis fomitem submministret. Quare & tanto diligentius omnes ab ea sibi caveant, & in eam lapsi pro gravitate delicti & scandali puniantur.

CAPUT VIII.

Quoad concubinarios (si qui sint, quod Deus avertat) vel suspectam cum mulieribus consuetudinem habentes, juxta decreta canonum & concilii Tridentini rigorose puniantur. Et hujusmodi mulieres, si monitæ ab ordinario, se ab eorum consuetudine non sejunxerint, extra oppidum, vel diœcesim, invocato etiam, si opus fuerit, brachio sæculari, ejiciantur.

CAPUT IX.

Et generaliter quæcumque a sacris canonibus, præsertim concilii Tridentini, de vita, honestate, & modestia clericorum retinenda, & simul de luxu, lusibus, & quibuscumque criminibus vitandis sancita sunt; eadem omnia sub iisdem pœnis tanquam hic repetita, hæc synodus servari mandat.

TITU-

ANNO CHRISTI 1607.

TITULUS DECIMUS NONUS.

De beneficiis & officiis ecclesiasticis, ac beneficiatorum residentia.

CAPUT I.

EX promotione inidoneorum ministrorum, ecclesiæ plurimum mali & scandali provenire res ipsa loquitur. Quare mandat synodus, ut non tantum episcopi, ætate, vel moribus, vel eruditione, vel aliter quomodocumque inidoneos, a suscipiendis ordinibus arceant; verum etiam ut quælibet beneficia & officia ecclesiastica dignis tantum, & sine acceptione personarum conferantur, utque in conferendis pastoratibus servetur decretum concilii Tridentini sess. 24. c. 18. de reform. etiam quoad convocationem examinandorum per edictum publicum.

CAPUT II.

Cum dignitates in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam sint institutæ, ut qui eas obtinent, pietate præcellant, & aliis sint exemplo: statuit hæc synodus, omnium ecclesiarum & monasteriorum abbates, præpositos, prælatos, decanos, archidiaconos, archipresbyteros, pœnitentiarios, cantores, scholasticos, thesaurarios, & canonicos cathedrales, nec non possessores capellaniarum, quas vocant, animarum, quæve ex fundatione personalem residentiam requirunt, & alios omnes beneficiorum, quibus aut cura animarum annexa est, aut onus simile incumbit, possessores, ad personalem residentiam in ecclesiis suarum dignitatum aut beneficiorum obligari & personaliter residere debere. Quod si id præstare neglexerint, adversus eos, ad sacrorum canonum, ac sacri concilii Tridentini præscriptum procedetur.

CAPUT III.

Si quis autem ex prædictis, sese privilegio perpetuo aut temporali tutos & exemptos a personali residentia putent: dictum privilegium episcopo, seu ejus vicario intra tres menses exhibeant, ut cognoscat an ex veris causis concessum sit, nec ne.

CAPUT IV.

Beneficiati, neque ex fundatione, neque ex consuetudine vel aliter ad personalem residentiam obligati, nihilominus onera missarum beneficiis suis incumbentia, in ecclesiis ubi ea fundata sunt, plene ac debite expleri curent: alioquin hoc ipso, etiamsi in loco privilegiato resederint, a fructibus beneficiorum suorum suspendantur, & suspensi maneant, donec debite docuerint de impleto onere missarum, ob cujus omissionem suspensi fuerant.

CAPUT V.

Pluralitas beneficiorum, & certum continet animarum periculum, & totius ordinis ecclesiastici perversio est: ideoque mandat hæc synodus exacte servari quicquid de ea in cap. De multa, X. De præbendis, ac in aliis sacris canonibus, & præsertim in sacro concilio Tridentino decretum & statutum est.

CAPUT VI.

Permutationes beneficiorum, quas vocant triangulas, & simplices resignationes beneficiorum in favorem tertii, cum clausula, *non aliter, neque alias*, improbat etiam hæc synodus, easdemque deinceps fieri prohibet.

TITULUS VIGESIMUS.

De scholis.

CAPUT I.

EX bona educatione ac institutione juventutis pendet pro magna parte salus totius reipublicæ. Quapropter ubicumque scholæ tam quotidianæ quam dominicales adhuc requiruntur; agant archipresbyteri cum magistratibus & præfectis locorum, ut eæ mox erigantur, simulque rationem ineant ipsis ludimagistris de annuis stipendiis providendi.

CAPUT II.

Pauperes per subtractionem eleemosynarum mensæ pauperum, alii vero aliis pœnis liberos aliosque domesticos suos ad scholas dominicales, ac lectionem catechisticam mittere, per magistratus & præfectos locorum sine conniventia compellantur: eoque tempore, quo juventus in scholis instituitur, a tripudiis & aliis insolentiis, quibus juvenes a scholis avocentur, omnino abstineatur.

CAPUT III.

Optat hæc synodus, ut tam in dominicalibus, quam aliis quibuscumque scholis, masculi a viris, & puellæ a mulieribus tantum instruantur: ubicumque tamen id obtineri non poterit, saltem locis, & interstitiis masculi, a puellis separentur.

CAPUT IV.

Scholæ scholasticis capitulorum subjectæ, ab iisdem scholasticis; ceteræ omnes ab archipresbyteris, vel aliis ad id ab ordinario deputatis, singulis saltem semestribus serio visitentur: nec ulli omnino libri in iis prælegantur, qui turpe aut obscœnum quid contineant, quique ab ordinario approbati non sint.

CAPUT V.

Scholas dominicales frequentantes non tantum doceantur legere & scribere; verum etiam & quidem præcipue instituantur in rudimentis fidei: & ante omnia doceantur orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, præcepta decalogi & ecclesiæ, modumque confitendi, ac missæ sacrificio inserviendi: & qui grandiores sunt, rationem etiam se parandi ad communionem.

CAPUT VI.

Insuper hortatur hæc synodus, ut in scholis Latinis doceatur cantus Gregorianus, necnon ut ludimagistri & ludimagistræ scholarum lin-

ANNO CHRISTI 1607.

gnæ vernaculæ, juventutem suam statis diebus ad lectionem catechisticam deducant, eosque ibidem in officio contineant.

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

De seminariis.

CAPUT I.

UBICUMQUE saluberrimum decretum concilii Tridentini de instituendis seminariis necdum executioni mandatum est: curent episcopi, illi plene ac debite satisfieri in proxima synodo Diœcesana, in singulis diœcesibus, quam citissime fieri poterit, celebranda. Ut autem hoc pro præsentis temporis statu commode fiat, sexagesimus denarius, aut plus minusve, prout videbitur episcopo, cum consilio eorum qui ex decreto dicti concilii Tridentini eidem sunt adjungendi, e bonis ecclesiasticis in qualibet diœcesi in hunc usum applicetur.

CAPUT II.

Inter alia doceantur cantum Gregorianum, & cærimonias ecclesiæ; & in illis ipsis, in cathedralibus & aliis ecclesiis exerceantur.

CAPUT III.

Rector vel præsidens seminarii ad minimum singulis annis administrationis suæ computum fideliter reddat.

CAPUT IV.

Quæ præterea pro pia institutione ejusmodi juventutis & seminariorum erectione, a sacrosancta Tridentina synodo decreta sunt sessione 23. cap. 18. De reformat. hic habeantur pro insertis.

TITULUS XXII

De elocatione & conservatione bonorum ecclesiasticorum.

CAPUT I.

QUÆ in prima synodo provinciali Mechliniensi de conservatione ac debita administratione bonorum ecclesiasticorum decreta sunt, eadem omnino amplectitur hæc synodus: & insuper iis adjicit ea quæ sequuntur.

CAPUT II.

Bona ecclesiæ locare non liceat ultra tempus a jure permissum.

CAPUT III.

Possessores quorumcumque beneficiorum, siturus fundationum eorumdem, & omnium bonorum ad beneficia spectantium, decanis capitulorum vel archipresbyteris, quorum visitationi ipsa beneficia subsunt, intra trimestre post publicationem præsentis synodi exhibeant, in archivis episcoporum vel capitulorum asservandas, sub pœna quatuor florenorum seminario applicandorum; vel si eas se habere negent, sub juramento se desuper expurgent.

CAPUT IV.

Ubicumque registra bonorum quorumcumque, collegiorum ecclesiasticorum, beneficiorum, fabricarum, mensarum sancti Spiritus, aliarumque piarum fundationum, a quindecim annis legitime renovata non fuerint, renoventur ea cum debita designatione limitum & conterminorum infra annum proximum, idque sumptibus eorum in quorum utilitatem fiunt.

CAPUT V.

Et quia injuria horum temporum multa interciderunt munimenta bonorum ecclesiasticorum: ut iniquis debitoribus, quos in posterum forte solutionem denegare contingeret, obvietur; mandat hæc synodus universis beneficiatis hujus provinciæ, ut singuli legitima faciant manualia, in quibus annuam solutionem ita signent, ut ex eisdem manualibus successu temporis legitima possessio probari possit. Et hæc ipsa manualia quotannis a decanis visitentur, & successoribus gratis relinquantur.

CAPUT VI.

In singulis ecclesiis parochialibus & sacellis fiat inventarium omnium ornamentorum, & quorumcumque aliorum bonorum mobilium ad ipsam ecclesiam, vel sacellum pertinentium; idemque inventarium a pastore, vel rectore sacelli, ac æditui subsignetur; atque ita subsignatum cum ceteris munimentis debite asservetur.

CAPUT VII.

Pastores, & quicumque alii beneficiati, domos beneficiorum suorum integras conservent, ac debite reparent, nisi reparatione earumdem ab aliis fieri debere certo constet. Archipresbyteri, ubi ipsis id juris ex consuetudine competit, illas singulis annis serio visitent; & quando eas reparatione indigere advertent, eam mox fieri mandent: & non obedientes denuntientur episcopo, vel ejus vicario generali, ut ad debitas reparationes faciendas, prout juris & rationis fuerit, compellantur, & pro præterita negligentia etiam puniantur. Si vero ad hujusmodi reparationes obligatos, iis necdum perfectis, ex hac vita migrare contigerit: bona domorum mortuariarum, eorumque qui beneficia sua dimiserunt, arrestentur, & arrestata maneant donec eæ perfectæ fuerint.

CAPUT VIII.

Rationes fabricarum, & mensarum pauperum, aliarumque piarum fundationum, singulis annis ubique reddantur; vel saltem, ubi tenuiores sunt earum proventus, singulis bienniis: & de decennio in decennium contineant plenam specificationem quantitatis, limitum & conterminorum, silvarum, pratorum, ac terrarum arabilium; nec non expressam designationem tam fundorum & ædium, super quibus redditus, vel census hypothecati sunt, quam

ædium

ANNO CHRISTI 1607.

ædium & fundorum iisdem hypothecis adjacentium & conterminorum.

CAPUT IX.

Certi quoque dies ad audiendas rationes ubique constituantur: & si eorum, quibus rationum redditio incumbit, culpa vel negligentia evenerit, quominus statuto tempore redditio illa facta fuerit, singuli eorum multentur; & multa applicetur fabricæ, mensæ pauperum, vel fundationi, cujus computus reddi debuerat.

CAPUT X.

Ordinarii ipsi per se, vel saltem per archipresbyteros, vel alios ad id deputandos, non tantum fabricarum, & mensarum pauperum, sed etiam hospitalium, domorum, orphanorum, ac quorumcumque locorum piorum computus semper audiant: & examinatis præcedentibus computibus videant num eorum conclusiones debite purgatæ, seu reliqua eorum plene soluta sint, utque omnia debite administrentur, diligenter advigilent.

CAPUT XI.

Hospitalia in subsidium peregrinorum erecta, histrionibus, alcatoribus, aliisque id generis hominibus non pareant: nec in iis viri cum feminis versari permittantur, etiamsi se matrimonio junctos esse asseverent.

CAPUT XII.

Decretum concilii Tridentini sess. 22. cap. 11. De reformat. contra occupatores quorumcumque bonorum & jurium ecclesiæ subinde populo per concionatores inculcetur, eumque in finem hæc synodus illud de verbo ad verbum hic inserendum censuit: *Si quem clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate etiam imperiali aut regali præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus ecclesiæ, seu cujusvis secularis vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumve piorum locorum jurisdictiones, bona, census ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum, & pauperum necessitates converti debent, per se vel alios, vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur: is anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori sive beneficiato, integre restituerit, ac deinde a Romano pontifice absolutionem obtinuerit; quod si ejusdem ecclesiæ patronus fuerit, etiam jure patronatus ultra prædictas pœnas eo ipso privatus existat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis & usurpationis hujusmodi fabricator seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat; necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur, & a suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, sui ordinarii arbitrio suspendatur.*

CAPUT XIII.

DENIQUE quicumque habent reliquias, ornamenta, munimenta, vel alia quæcumque, ad ecclesias, hospitalia, monasteria, aliave loca pia diruta vel deserta, sive rectoribus destituta, quo modolibet spectantia, ad archivia episcopi deferre teneantur ibidem conservanda.

TITULUS XXIII.

De reparatione ecclesiarum.

CUM infinitæ quotidie oriantur lites super reparatione ecclesiarum, stante hoc civili bello destructarum, eo quod episcopatus hujus provinciæ sint in diversis ducatibus & comitatibus, & proinde non ubique eædem sint consuetudines: visum fuit huic synodo per modum provisionis, & sine alicujus præjudicio, ex communi juris dispositione per sacrum concilium Tridentinum innovati, certam super hac re ineundam esse rationem, cui omnes sese conformare teneantur, posteaquam super eadem cum sereniss. suis celsitudinibus maturius actum fuerit.

TITULUS XXIV.

De regularibus & monialibus.

CAPUT PRIMUM.

MEMINERINT superiores monasteriorum, & domorum tam virorum, quam mulierum, decreti concilii Tridentini, quo statuitur, ut is tantum numerus constituatur ac conservetur, qui vel ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari.

CAPUT II.

Curæ sit etiam episcopis, & aliis superioribus, ut juxta decretum dicti concilii, extraordinarium confessarium bis aut ter in anno monasteriis sanctimonialium offerant, qui non unius vel alterius tantum, sed omnium omnino confessiones audire debeat: & certi ad hoc dies ubique præfigantur.

CAPUT III.

Sciant similiter ipsæ sanctimoniales, etiam exemptæ, sibi non licere post professionem, etiam ad breve tempus, monasterium egredi; nisi ob aliquam ex tribus causis expressis constitutione sanctæ memoriæ Pii V. hac de re edita, quæ inviolabiliter est observanda.

CAPUT IV.

Cetera omnia de regularibus, ac monialibus in concilio Tridentino, & in prima synodo provinciali Mechlinienſi decreta amplectens & innovans hæc synodus insuper addit ea quæ sequuntur.

ANNO CHRISTI 1607.

CAPUT V.

In conventuali religiosorum & monialium mensa lectio sacra, quantum res patitur, nunquam omittatur.

CAPUT VI.

Prælati regularium eos tantum subditis suis confessarios deputent quos prævio examine per se vel lectorem suum facto, invenerunt sufficienter idoneos.

CAPUT VII.

Libertati professionis virginum Deo dicandarum hæc synodus prospicere volens, hoc præsenti decreto tollit omnia statuta & consuetudines, quæ dictæ libertati aliquo modo officere possunt. Prohibet itaque, ne quarumcumque virginum capilli ante professionem resecentur; mandatque ut episcopi, vel ab eis deputati, earumdem virginum voluntatem, tam ante susceptionem habitus, quam ante professionem, sacro Tridentino concilio ita jubente, diligenter explorent, non aliter tamen quam eas solas esse certo cognoscant.

CAPUT VIII.

Valde dedecet in monasteriis tam virorum, quam mulierum, hospitibus advenientibus vina & cervisiam vendi: atque ideo etiam hæc synodus id fieri districte prohibet, sub pœna arbitraria.

CAPUT IX.

Si decreto concilii Tridentini de lectione sacræ scripturæ in monasteriis religiosorum habenda, negligentia prælatorum alicubi non satisfiat, episcopi locorum, auctoritate a dicto concilio sibi attributa, id debite procurent.

TITULUS XXV.

De foro, jurisdictione & immunitate ecclesiastica.

CAPUT I.

ORDINARII locorum, eorumque officiales, juxta decretum concilii Tridentini, causas omnes, etiam beneficiales, saltem infra biennium a die motæ litis terminent: alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, judices superiores, alias tamen competentes, adire.

CAPUT II.

Judices appellationum eas non recipiant, nisi a definitivæ, vel definitivæ vim habente, & cum gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat; prout per concilium Tridentinum decretum est.

CAPUT III.

Ut in ceteris omnibus, ita quoque vel maxime in administranda justitia, quoad statuta curiarum, salaria, & stipendia ministrorum & practicorum earum, ceteraque hujusmodi, uniformitatem in tota provincia servari expedit. Et ideo statuit præsens synodus, ut uniformis & moderata ratio, desuper ejusdem synodi auctoritate constituenda, ab omnibus, quos concernit, observetur.

CAPUT IV.

In correctionibus conforment se episcopi decreto concilii Tridentini sess. 25. cap. 3. ut nimirum ratius censuris utantur, sed aliis mediis ibidem a concilio præscriptis.

CAPUT V.

Ut satisfiat decreto concilii Tridentini, quod jubet in singulis concilijs provincialibus, aut diœcesanis, aliquot personas juxta constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit, *Statutum, &c.* qualificatas, & alioquin ad id aptas designari, quibus præter ordinarios locorum, causæ ecclesiasticæ in partibus delegandæ, a quolibet legato vel nuntio, atque etiam ab ipsa sede apostolica committantur: præsens synodus designat, & nominat personas infrascriptas, earumque nomina, cognomina, & qualitates ad suam sanctitatem transmittenda esse statuit.

IN ARCHIEPISCOPATU MECHLINIENSI pro idoneis nominati & designati sunt.

Mechliniæ, D. Henricus Franciscus Vander Burch, L. V. licentiatus, decanus ecclesiæ metropolitanæ Mechlinienſis, & vicarius generalis archiepiscopatus ejusdem.

D. ac M. Petrus Vanden VViele, S. theologiæ licentiatus, ejusdem ecclesiæ metropolitanæ archidiaconus.

D. Jacobus Boonen, L. V. licentiatus, canonicus & officialis Mechlinienſis.

Lovanii, Reverendus pater D. Libertus Schaloun, abbas Ullerbacensis.

Reverendus pater D. Joannes Drusius, S. theologiæ licentiatus, abbas Parcensis.

Reverendus pater D. Ludovicus ab Eynatten, abbas S. Gertrudis, & conservator privilegiorum univertitatis Lovaniensis.

Bruxellæ, D. Petrus Pantinus, decanus insignis ecclesiæ collegiatæ S. Gudilæ Bruxellensis, protonotarius apostolicus.

D. Cæsar Clemens, S. theologiæ doctor, decanus ecclesiæ collegiatæ Anderlechtensis, protonotarius apostolicus.

D. Cornelius VVorrel, S. T. licentiatus decanus Bredanus, & plebanus Bruxellensis.

in episcopatu Gandavi, D. ac M. Adrianus Varræus, S. T. licentiatus, cathedralis ecclesiæ S. Bavonis præpositus.

D. ac M. Petrus Bernaerts, S. Th. licentiatus, ejusdem ecclesiæ decanus.

Reverendus pater D. Livinus Vander Meulen, abbas Thrunchinienſis.

D. Franciscus del Rio, L. V. licentiatus, canonicus ecclesiæ cathedralis S. Bavonis, & officialis Gandavensis.

D. ac M. Philippus Iadaert, S. T. licentiatus, ecclesiæ collegiatæ S. Pharaildis decanus.

in episcopatu Bruxellensi, D. ac M. Gisbertus Coevertinx, S. Th. licentiatus, & ecclesiæ cathe-

ANNO CHRISTI 1607.

thedralis decanus, deſignatus epiſcopus Daventrienſis.

Reverendus pater D. Arnoldus Veſſemius, abbas monaſterii Bernenſis.

D. Everardus de Raveſteyn, I. V. licentiatus, canonicus dictæ cathedralis eccleſiæ, & officialis.

In epiſcopatu Ruremundenſi, D. ac M. Petrus Pollive, S. T. doctor, cathedralis eccleſiæ Ruremundenſis decanus.

D. Fredericus Joannis, cantor ejuſdem eccleſiæ, & canonicus.

D. Guilelmus Randeraet, I. V. licentiatus, & ejuſdem eccleſiæ canonicus.

In epiſcopatu Brugenſi, D. ac M. Nicolaus de Heere, eccleſiæ cathedralis Brugenſis decanus.

Reverendus Pater D. Joannes de Bourier, abbas monaſterii S. Andreæ.

Reverendus pater D. Joannes Montanus, abbas monaſterii de Eeckhoudt.

D. ac M. Arnoldus a Mechlinia S. T. licentiatus, eccleſiæ cathedralis archidiaconus, & canonicus,

D. Remigius Driutius, I. V. licentiatus, canonicus ejuſdem eccleſiæ, & officialis.

D. ac M. Dionyſius Chriſtophori, S. T. licentiatus, ejuſdem eccleſiæ canonicus, & ſcholaſticus.

In epiſcopatu Antuerpienſi, D. Joannes del Rio, I. V. licentiatus, decanus eccleſiæ cathedralis Antuerpienſis, & vicarius epiſcopatus ejuſdem, & protonotarius apoſtolicus.

Reverendus pater D. Dionyſius Feyten, abbas monaſterii S. Michaelis.

D. Cornelius de VVitte, S. T. licentiatus, archidiaconus & canonicus dictæ cathedralis eccleſiæ.

D. Joannes Gevarts, I. V. licentiatus, ejuſdem eccleſiæ canonicus & officialis.

D. Antonius Heylvvigen, I. V. licentiatus; ejuſdem eccleſiæ canonicus & theſaurarius.

D. ac M. Aubertus Miræus, S. T. baccalaureus, canonicus & ſcholaſticus ejuſdem eccleſiæ.

In epiſcopatu Yprenſi, D. Iudocus Veranneman, eccleſiæ cathedralis decanus.

Reverendus pater D. Carolus de Argenteau, monaſterii S. VVinoci abbas.

Reverendus pater D. Vincentius du Buer, monaſterii S. Joannis abbas.

D. Carolus van Houcke, I. V. licentiatus, cathedralis eccleſiæ archidiaconus & canonicus.

D. Ludovicus Vlaminck, I. V. licentiatus, ejuſdem eccleſiæ cathedralis theſaurarius.

D. Franciſcus de Montmorency, eccleſiæ collegiatæ oppidi Casletenſis præpoſitus.

Si quempiam ex prænominatis ante proximam ſynodum provincialem, aut diœceſanam mori contigerit, epiſcopus cum conſilio capituli alium uſque ad proximam ſynodum conſtituet, eandemque ſubſtitutionem ad ſedem apoſtolicam tranſmitti curabit,

TITULUS XXVI.

De ſynodo provinciali & diœceſana.

CAPUT I.

CONCILIO provinciali, vel diœceſano, debite convocato, omnes qui de jure vel conſuetudine illi intereſſe debent, die & loco præfixis perſonaliter comparebunt, niſi legitime impediti fuerint: quo caſu tempeſtive de cauſa impedimenti fidem facient: & nihilominus procuratorem virum eccleſiaſticum mittent, non tantum ad audiendum & referendum, ſed etiam ad deliberandum, & agendum, quæ principalis faceret, ſi perſonaliter intereſſet; necnon ad ſimpliciter acceptandum & recipiendum quæcumque in ipſa ſynodo ſtatuta & decreta fuerint.

CAPUT II.

Contra abſentes non legitime excuſatos, vel qui procuratorem ſufficienti mandato inſtructum non miſerint, primum ad contumaciam etiam per affixionem edicti publici ad valvas loci in quo concilium celebrabitur, deinde ad alias pœnas juxta canonicas ſanctiones decernendas procedatur.

CAPUT III.

Nemo, ſine licentia præſidis concilii, a concilio recedere audeat; neque tunc aliter quam ſufficienti conſtituto procuratore.

CAPUT IV.

Quod ſi epiſcopi, & alii qui intereſſe debent, a noviſſimo concilio circa hæc aliquid obſervaverint, quod in futuro concilio proponendum videatur, id uno menſe ante diem præfixum ipſi metropolitano per literas ſignificent.

CAPUT V.

Quæcumque in hac provinciali ſynodo ad majorem Dei gloriam, & animarum ſalutem ſtatuta ſunt per univerſam Mechlinienſem provinciam, per ſingulas diœceſes intra annum diœceſanis ſynodis publicanda ſunt; ad quos omnes omnino tam exempti, quam non exempti, ut publicari ea audiant & ad ea ſe conforment, ex decreto Tridentinæ ſynodi ſeſſ. 24. de reform. cap. 2. accedere tenebuntur.

Quæ reliqua ſunt reformationem concernentia, & tempore exiguo expediri non potuerunt, epiſcopi in proxima ſynodo diœceſana ſtatuant, prout utilitatem eccleſiæ poſtulare judicabunt. Mandat poſtremo hæc eadem ſynodus provincialis, ut quæcumque tam in concilio Tridentino, quam in hac ipſa ſynodo decreta & ſtatuta ſunt, poſt impreſſionem inviolabiliter obſerventur; omnia interim & ſingula cenſuræ & judicio ſedis apoſtolicæ quam humillime ſubmittens. Actum Mechliniæ anno domini milieſimo ſexcenteſimo ſeptimo die decima nona menſis Julii. *Subſignatum*:

Matthias archiepiſcopus Mechlinienſis.
Petrus Damant epiſcopus Candavenſis.
Gisbertus Maſius epiſcopus Beſoducenſis.
Henricus epiſcopus Ruiemundenſis.
Carolus Philippus de Rodoan epiſc. Brugenſis.
Joannes Miræus epiſcopus Antuerpienſis.
Carolus Maſius epiſcopus Yprenſis.

Ante horum decretorum publicam lectionem reverendiſſimus & illuſtriſſimus dominus præſidens, re cum reverendiſſimis domnis coepiscopis communicata, ſequemem ſchedulam de ſcripto pronuntiavit, eamque hic ad calcem ad verbum adſcribi mandavit.

Reverendi, ac venerabiles domini: rerum de quibus hactenus hic actum eſt multitudo, cui gravitas merito tempus extenſius requireret & lan-

ANNO CHRISTI 1607.

gius, præsertim cum de plerisque etiam sint consulendæ serenissimæ celsitudines suæ, quarum protectione speramus faciliorem executionem. Sed cum reverentia vestræ sæpius nobis exposuerint, quanto cum damno ab ovibus suis absint, & quanto hic sumptu detineantur, ideoque se non ferre diuturniorem moram: visum est reverendissimis patribus hujus synodi, vos cum bona venia sua dimittere, declarando, & consueto modo publicando, quod vobis auditis, & expensis rationibus vestris, & suis, decernendum & observandum videtur.

Post cujus schedulæ pronuntiationem prædicta concilii decreta publice lecta fuerunt, die vigesima mensis Julii anni millesimi sexcentesimi septimi. In cujus rei fidem nos infra scripti ejusdem concilii secretarii propria manu subscripsimus.

Petrus Pantinus, protonotarius apostolicus, decanus ecclesiæ S. Gudilæ Bruxellensis.

Dionysius Christophori, cathedralis ecclesiæ Brugensis canonicus & scholasticus.

TESTIMONIUM

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI domini D. cardinalis Pamphilii super facta recognitione concilii provincialis Mechlinienſis, ab illustrissimis & reverendissimis DD. DD. cardinalibus interpretibus sacri concilii Tridentini.

NOS Hieronymus tituli sancti Blasii de annulo S. R. E. cardinalis Pamphilius, fidem facimus & attestamur, decreta confecta in provinciali synodo a reverendissimo D. archiepiscopo Mechlinienſi, eaque a R. D. Dionysio Christophori, cathedralis ecclesiæ Brugensis canonico ipsiusque archiepiscopi procuratore ad sanctissimum D. N. perlata, a sacra congregatione cardinalium concilio Tridentino interpretando præpositorum emendata, recognita, atque aptata fuisse: necnon eorumdem decretorum exemplum apud ipsam congregationem remansisse; cum quo hujusmodi decreta hoc libello chartarum XXXIX. (*quarum prima incipit* Decreta, *&c. ultima vero*, potuerunt, *&c. & desinit*, Ecclesiæ Brugensis canonicus & scholasticus) *descripta & collata in omnibus & per omnia concordant. In quorum fidem his propria manu subscripsimus, & ab infrascripto secretario item subscribi, sigillique nostri impressione communiri mandavimus. Datum Romæ, die* XII. *Aprilis anno* MDCVIII.

Hieronymus cardinalis Pamphilius.

Joannes Franc. Fagnanus sacræ congregationis concilii secretarius

BREVE

Sanctissimi D. N. Pauli PP. V. super confirmatione concili provincialis Mechlinienſis.

Venerabilibus fratribus archiepiscopo & episcopis provinciæ Mechlinienſis Paulus PP. V.

VENERABILES fratres, salutem & apostolicam benedictionem. Acta synodi provincialis Mechlinienſis a fraternitatibus vestris nuper habitæ, quæ dilectus filius Dionysius Christophori canonicus & scholasticus ecclesiæ Brugensis ad nos detulit, ut, si nobis probarentur, illa confirmaremus auctoritate nostra apostolica; nonnullis mutatis, ut videbitis, approbavimus: recognita prius mandato nostro, a venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, interpretibus sacri concilii Tridentini. Laudamus valde, fratres venerabiles, zelum pietatis, prudentiam, & vigilantiam vestram, quam in hujusmodi decretis sanciendis agnovimus; ac Deum sapientiæ & misericordiarum patrem precamur, ut quotidie in vobis augeat dona divinæ suæ gratiæ, ut ministerii vestri ac laborum, quos ad ejus sanctissimi nominis gloriam, & animarum salutem suscipitis, præmia benignus vobis retribuat, cum reddideritis rationem villicationis vestræ. Quemadmodum etiam hortamur, atque apostolica auctoritate, quam a Dei benignitate licet immeriti accepimus, jubemus, ut ejus synodi decreta omnia, quæ ad sacrorum canonum præscriptum omnes istius provinciæ episcopos omnesque eorum diœcesanos obstringunt, ab omnibus quam diligentissime & inviolate serventur: ac vobis omnibus apostolicam benedictionem nostram peramanter largimur. Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, quarto Kal. Maii, MDCVIII. pontificatus nostri anno tertio.

Petrus Stroza.

ALIUD TESTIMONIUM

Examinati concilii, ab illustrissimo & reverendissimo D. cardinale Pamphilio directum reverendissimo & illustrissimo D. archiepiscopo Mechlinienſi.

Perillustri ac reverendissimo domino uti fratri D. archiepiscopo Mechlinienſi.

PERILLUSTRIS ac reverendissime domine, Uti frater: Provincialem synodum Mechlinienſem ab amplitudine tua adhibitis comprovincialibus episcopis novissime celebratam, & a reverendo domino Dionysio Christophori cathedralis ecclesiæ Brugensis canonico & scholastico, amplitudinis tuæ, & ipsorum comprovincialium episcoporum procuratore exhibitam ejusque decreta ad mores moderandos, excessus corrigendos, abusus isthic bellorum præsertim injuria, atque hæreticorum artibus introductos, eradicandos, pie ac sapienter confecta, illustrissimi cardinales Tridentini concilii, sanctissimi D. N. auctoritate interpretes, pro munere sibi injuncto diligenter recognoverunt, atque ubi oportuit, etiam emendarunt. Itaque illam ipsam synodum ad amplitudinem tuam nunc remittimus, pro sui muneris debito edendam, publicandam, & sedulo in ista provincia observandam, ut egregiæ, ac pientissimæ operæ, & industriæ saluberrimique laboris fructus quos sibi initio proposuit, uberiores in dies, adjuvante domino, percipiat. Quod ut cumulate & quam celerrime fiat, nos summis precibus a divina benignitate contendimus, amplitudinique tuæ salutem plurimam precamur in domino. Romæ die X. *Aprilis, anno* MDCVIII.

Amplitudinis tuæ perillustris ac reverendissime Uti frater studiosissimus Hieronymus cardinalis Pamphilius.

Secundæ literæ prænominati illustrissimi & reverendissimi domini D. cardinalis Pamphilii

ad

ANNO CHRISTI 1607.

ad dictum reverendiſſimum & illuſtriſſimum D. archiepiſcopum Mechlinienſem, teſtantes omnium proteſtationum in examine & recognitione hujus concilii eam habitam rationem, quam jus & ratio requirit, ideoque illud jam omnes obligare.

Perilluſtri ac reverendiſſimo domino Uti fratri D. archiepiſcopo Mechlinienſi.

PErilluſtris ac reverendiſſime domine Uti frater. Synodum provincialem Mechlinienſem ab amplitudine tua adhibitis comprovincialibus epiſcopis noviſſime celebratam, a ſacra congregatione cardinalium concilii Tridentini interpretum recognitam, ac nonnullis opportune immutatis probatam fuiſſe, jam aliis literis pro munere noſtro atteſtati ſumus. Nunc ne cuipiam adverſus ipſum concilium, prudenter ac moderate unanimi epiſcoporum conſenſu confectum, conquerendi anſa, aut occaſio ulla ſuperſit: ſuperaddere placuit, quod reipſa verum, illuſtriſſimos patres in ea recognitione, atque emendatione, proteſtationes iſtic habitas, ac in ipſa ſynodi calce deſcriptas, perlegiſſe, expendiſſeque, ac earum, quantum ſacri canones juſtitiæ norma ſuadebant, rationem habuiſſe. Illam igitur ipſam ſynodum, ejuſque decreta incunctanter exequantur. Amplitudo tua, quando jam nullum obſiſtit impedimentum, & bene valeat in domino, a quo diuturnam illi incolumitatem cum ejus gratiæ incremento precamur. Romæ, die XXIII. *Maii*, MDCVIII.

Amplitudinis tuæ, perilluſtris ac reverendiſſime Uti frater, ſtudioſiſſimus Hieronymus cardinalis Pamphilius.

ANNO CHRISTI 1609.

CONCILIUM PROVINCIALE NARBONENSE

ANNO CHRISTI 1609.

Habitum anno domini MDCIX.

INDEX TITULORUM.

I. *De profeſſione fidei.*
II. *De rudimentis fidei.*
III. *De libris vetitis.*
IV. *De divini verbi prædicatoribus: & præbenda theologali.*
V. *De cuſtodia euchariſtiæ.*
VI. *De reliquiis, & veneratione ſanctorum.*
VII. *De imaginibus.*
VIII. *De Blaſphemis.*
IX. *De feſtorum dierum cultu.*
X. *De obſervatione jejuniorum.*
XI. *De hæreticis.*
XII. *De indulgentiis.*
XIII. *De ſacramentis in genere.*
XIV. *De ſacramento baptiſmi.*
XV. *De ſacramento confirmationis.*
XVI. *De ſacramento pœnitentiæ.*
XVII. *De caſibus reſervatis.*
XVIII. *De ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento.*
XIX. *De miſſæ ſacrificio.*
XX. *De clericis peregrinis & vagis.*
XXI. *De ſacramento ordinis.*
XXII. *De matrimonio.*
XXIII. *De extrema unctione.*
XXIV. *De ſepulturis.*
XXV. *De teſtamentis.*
XXVI. *De epiſcopis.*
XVII. *De viſitatione.*
XXVIII. *De ſynodo diœceſana.*
XXIX. *De concilio provinciali.*
XXX. *De capitulo & canonicis.*
XXXI. *De beneficiis conferendis.*
XXXII. *De parochis ſeu curatis, & reſidentia eorumdem.*
XXXIII. *De abbatibus regularibus, & monialibus.*
XXXIV. *De confraternitatibus.*
XXXV. *De purgatoriis.*
XXXVI. *De capellanis capellaniarum.*
XXXVII. *De fabricis eccleſiarum.*
XXXVIII. *De hoſpitalibus.*
XXXIX. *De eccleſiis & altaribus.*
XL. *De miſſali & officio divino.*
XLI. *De vita & honeſtate clericorum.*
XLII. *De foro eccleſiaſtico.*
XLIII. *De officialibus foraneis.*
XLIV. *De monitoriis & excommunicationibus.*
XLV. *De ſimonia & confidentia.*
XLVI. *De uſurariis, concubinariis, & adulteris.*
XLVII. *De decimis.*
XLVIII. *De pœnis.*
XLIX. *Concluſio concilii.*
L. *Subſcriptiones epiſcoporum.*

IN NOMINE SANCTISSIMÆ & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, amen.

STATUTA ET DECRETA CONCILII provincialis Narbonæ habiti, anno domini milleſimo ſexcenteſimo nono, in eccleſia ſancta & metropolitana, ſub illuſtriſſimo & reverendiſſimo in Chriſto patre, & domino, domino Ludovico de Vervins, archiepiſcopo ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primate & præſidente.

NOs Ludovicus de Vervins, Dei & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primas, & præſidens natus comitiorum generalium trium ordinum provinciæ Occitaniæ, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum dominorum coepiſcoporum noſtrorum in provinciali ſynodo Narbonenſi, hæc ſtatuimus.

CAPUT I.

AD tollendos Gentium errores miſſi apoſtoli, qui prius docere, tum baptizare debebant, [a] & uno quaſi inter ſe dato ſymbolo a falſis prophetis in veſtimentis ovium venientibus, cum lupi rapaces eſſent, diſcernerentur, ſimul in unum congregati qui paulo poſt ſejuncti diverſas permeare debebant terras, uno ore totius fidei noſtræ compendium profeſſi, hoc præciſe prædicari ſtatuerunt: & merito, cum teſtante apoſtolo, ſine fide quæ radix eſt, & aliarum virtutum fundamentum, impoſſibile ſit Deo placere: ne quaſi arbores autumnales eradicatæ, errorum & hæreſeon tempeſtatibus & ventis proſtrati, ſine fructu reperirentur. Nec aptius unquam ad refellendos errores, & hæreſeon inſultus repellendos excogitavit remedium eccleſia, quam ſi cœtus omnium

[a] *Forte*, ut uno. H.

in

ANNO CHRISTI 1609.

in Spiritu ſancto congregatorum apoſtolorum fidei ſacram confeſſionem, pro neceſſitate explanatam profiteretur. Hoc præſtitere concilia œcumenica & a nobis id fieri expoſcunt, & ſuo quodammodo jure imperant: nec in hoc fas eſt uti præcepto, ad quod omni jure invitamur, & volentes impellimur. Idcirco de divinis rebus & eccleſiaſticis officiis, ad Dei gloriam & eccleſiæ incolumitatem ſalutemque ſpectantibus tractantes in hac ſynodo legitime congregata, ut quod bonum eſt firmiſſima fide fundemus, ſpe erigamus, & caritate muniti in omnibus Deo inſpirante perficiamus: a fidei profeſſione, juxta receptum eccleſiæ univerſalis ritum initium ſumendum eſſe duximus, in hanc quæ ſequitur formam.

EGO N. firma fide credo & profiteor, omnia & ſingula, quæ continentur in ſymbolo fidei, quo ſancta Romana eccleſia utitur, videlicet: Credo in Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis: & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas: Et aſcendit in cælum, ſedet ad dexteram patris: Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones, firmiſſime admitto & amplector.

Item ſacram ſcripturam, juxta eum ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimen conſenſum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque eſſe vere & proprie ſeptem ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto domino noſtro inſtituta: atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria: ſcilicet baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem & matrimonium: illaque gratiam conferre, & ex his baptiſmum, confirmationem & ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacramentorum adminiſtratione, recipio & admitto.

Omnia & ſingula quæ de peccato originali & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo, definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in miſſa offerri Deo verum proprium & propitiatorium ſacrificium, pro vivis & defunctis: atque in ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, una cum anima & divinitate domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem: quam converſionem, catholica eccleſia tranſſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo purgatorium eſſe animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari: ſimiliter & ſanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe: eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas.

Firmiſſime aſſero imagines Chriſti, ac deiparæ ſemper virginis, necnon aliorum ſanctorum, habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem affirmo.

Sanctam, catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici, beati Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

Cetera item omnia a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo, tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque, ab eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno rejicio & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectat, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum: ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet & hæc ſancta Dei evangelia.

Hanc eamdem fidei profeſſionem, quam nos archiepiſcopus, & epiſcopi comprovinciales & ſuffraganei noſtri, abbates, & omnes in hac noſtra ſynodo provinciali congregati, ſponte profeſſi ſumus: mandavimus, ut omnes qui ad quæcumque aut qualiacumque officia, onera & beneficia eccleſiaſtica, regularia aut ſæcularia, cum, vel ſine cura, in poſterum promovebuntur, priuſquam fructus eorumdem faciant ſuos, aut poſſeſſio (potius intruſio tunc dicenda eſt) illis ſuffragetur, in manibus ordinariorum beneficii ſibi collati, ſive ſæculares ſint aut regulares, emittant: & de eadem in collationum libris mentionem facere tenebuntur. Quod ſi abſentibus fiat collatio, tenebitur proviſus, coram ordinario loci in quo reſidet, eamdem fidei profeſſionem emittere, & de hoc fidem in forma publica facere collatori dicti beneficii infra tres menſes: & hoc toties quoties novam proviſionem, aut ordinationem obtinebunt.

Eam-

ANNO CHRISTI 1609.

Eamdem profitebuntur ſcholarum magiſtri, & qui ad ſacros ordines promovebuntur, aut doctoratus alteriuſve gradus inſignia recipient; quod idem præſtabunt curati omnes, & alii de jure vel conſuetudine in ſynodis diœceſanis & in conciliis provincialibus aſſiſtentes, priuſquam ad alia progrediantur.

De fidei rudimentis, & doctrinæ Chriſtianæ.

CAPUT II.

UT populus quod bonum eſt a malo diſcernere, & quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt ſcire valeat, parochi omnes, ſingulis diebus dominicis, in Scadafallo eccleſiæ, ac inter miſſarum ſolennia, populo nunciabunt, quæcumque per nos & coepiſcopos noſtros conſtituentur: & nominatim diſtincta & intelligibili voce recitabunt orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum apoſtolorum, Dei & eccleſiæ præcepta, ſeptem peccata mortalia, virtutes theologales & cardinales, & fuſius ea populum docebunt, quibus ad virtutem allici & a vitio abduci poſſit: negligentes vero parochi, a locorum ordinariis puniantur.

Cum autem adoleſcentium ætas, niſi a teneris annis inſtituatur, prona ſit ad mundi illecebras & voluptates ſectandas: ſancte a patribus inſtitutæ fuerunt doctrinæ Chriſtianæ ſcholæ, in quibus utriuſque ſexus juvenes fidei rudimenta edoceantur, & ad pietatem, religionem, bonoſque mores informentur.

Ideo ne parvulos panem petentes, dum non eſt qui fragat, fame perire patiamur, & ut bonum fiat in fide tyrocinium; atque ab omnibus obſervetur, quod a multis annis, non ſine ſpirituali fructu, in noſtra civitate & diœceſi Narbonenſi ſuper hoc inſtitutum fuit.

Præcipimus omnibus rectoribus, vicariis perpetuis, & aliis curam animarum habentibus, ut ſingulis diebus dominicis poſt prandium, dato campanæ ſigno, patresfamilias cum pueris in eccleſia convocent: ubi eos fidei rudimenta edoceant, & ſuper eiſdem diligenter interrogent, formam catechiſmi inſequentes: ad quod invitati fideles omnes pro commodis & utilitatibus quas inde conſequentur frequentiores erunt, dum viderint effrenatam & lubricam puerorum ætatem, hac ratione, ſuavi quodam fræno cohiberi & caſtiſſimis moribus inſtitui: quibus imbuti toto vitæ curriculo innumeros fructus producant: atque ideo obſecramus, ut niſi legitime præpediti fuerint, tam ſalutare officium amplectantur.

Hanc tandem doctrinam Chriſtianam facient ſemel in quaque hebdomada ſuis diſcipulis ſcholarum magiſtri.

De libris vetitis.

CAPUT III.

QUod ſancte a conciliis ordinatum eſt inſequentes, quoſcumque libros a ſancta ſede apoſtolica vetitos, & ex profeſſo de hæreſi & rebus obſcœnis tractantes, aut legi aut domi retineri prohibemus, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & aliis pœnis a ſummis pontificibus & œcumenicis conciliis ordinatis.

Curent ergo epiſcopi pro ſubditorum ſalute, ne libros hujuſmodi retinentes, pœnas ignoranter incurrant; ut omnes parochi indicem librorum a ſancta ſede apoſtolica prohibitorum, penes ſe habeant, eumdemque populo, bis ſaltem in anno perlegant.

Biblia vero ſacra, idiomate Gallico conſcripta, legere aut domi retinere nemini liceat, niſi ab epiſcopo, aut ejus vicario generali, expreſſa in ſcriptis obtenta licentia: quam non concedent niſi eiſdem viſis, lectis & approbatis, ne venenum ab hæreticis ſparſum in permultis verſionibus, leniter ſerpens, animas alioquin pias inficiat.

Pœnam magos conſulentium ſatis expreſſit ſcriptura ſacra dum ait: *Anima quæ declinaverit ad magos & ariolos & cum eis fornicata fuerit ponam faciem meam contra illam.* Quia tamen liberius peccant nonnulli, dum pœnam ejuſmodi ſcelerum differri experiuntur & ut talem licentiam præſenti decreto reprimamus: damnamus magos, veneficos, divinatores, ſortilegos, conjectores, augures, haruſpices, mathematicos judiciarios, cum dæmonibus fœdera & pacta tacite, vel expreſſe habentes, morbos imprecationibus, verbis, ligaturis, aut actionibus ſuperſtitioſe ſanare intendentes, eoſque, uti ſacra decreta excommunicarunt ipſo facto, ſic & nos excommunicamus. Quos dum parochi tales agnoverint, & poſt trinam monitionem teſtibus adhibitis, ſi ab eiſdem ceſſare noluerint excommunicatos nominatim publice denuncient, & ab eccleſiis arceant, & ejiciant. Levit. 20.

De divini verbi prædicatoribus, ac de præbenda theologali.

CAPUT IV.

MIſit Deus apoſtolos in univerſum mundum ut prædicarent evangelium, quibus animas ligandi atque ſolvendi facultate conceſſa, populus obedientiam & attentionem illis ex Dei mandato præbere tenebatur. His vero cum ſucceſſerint epiſcopi in dignitate, ita etiam eos ſequuntur in munere. Ideo per ſeipſos, niſi legitime impediti, verbum Dei, tam in civitate quam per totam diœceſim populo nuncient. Et quia non omnia ſoli in omnibus poſſunt, probitate, doctrina & religionis catholicæ fervore præſtantes & idoneos concionatores habere procurent: qui dominicis & feſtivis diebus prædicent, facultate prius in ſcriptis ab eiſdem epiſcopis, aut vicariis generalibus obtenta: per quam exprimetur in quo loco valeat, & quanto ſit tempore duratura: ſine qua a parochis non admittantur, ſive ſint ſæculares, ſive regulares: quam non concedant epiſcopi niſi poſt profeſſionem fidei, in eorum manibus ſemel ab eiſdem emiſſam: dictam vero licentiam gratis dare teneantur. Si quis autem ſine ipſa licentia quæ ultra annum valere non debet, in præjudicium epiſcoporum tale munus uſurpaverit, excommunicetur, Parochus vero qui illum admiſerit, ſevere arbitrio ordinarii puniatur.

Nulli regularium alicubi, etiam in eccleſiis ſuorum ordinum, concionari liceat, niſi prius a ſuis ſuperioribus, de vita, moribus, & ſcientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, cum qua ſe perſonaliter coram epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In eccleſiis vero quæ ſuorum ordinum non ſunt ultra licentiam ſuorum ſuperiorum epiſcopi quo-

que

ANNO CHRISTI 1609.

que facultatem in ſcriptis habere teneantur, ſine qua in eiſdem nullo modo concionari poſſint.

Concionatores ea tantum prædicent, quæ ad divini verbi explanationem, virtutis laudem, vitiorum contemptum pertinent: improbatas hiſtorias, fabulas, & alia ad riſum invitantia, minime proponant. Quod ſi hæreticorum dogmata aliquando tractanda fuerint, tantum de illis dicant quantum viderint populo expedire, hæreticorum rationes proponendo veluti per contemptum, quas ſtatim refellent, ſolutionibus dilucidis & explicitis, ſevere in hæreticos invehendo, ut populus dignoſcere poſſit quantum a via veritatis & recto fidei tramite deſciverint.

Si vero (quod Deus avertat) prædicator errores aut ſcandala diſſeminaverit in populum, in quacumque eccleſia fuerit, epiſcopus ei concionari inhibeat. Quod ſi hæreſes prædicaverit, contra eum procedat ſecundum juris diſpoſitionem, & conſtitutiones concilii Tridentini, ſectione quinta, cap. 2. de reformatione.

Dum concio habetur in eccleſia, miſſam in eadem, aut ejuſdem aliquo ſacello a quovis ſacerdote celebrari, aut ſacramenta (dummodo mortis periculum non immineat) miniſtrari prohibemus.

Quod ſimoniam ſapit & quæſtum ſordidum, ut in poſterum vitetur, ſancimus ne divini verbi prædicatores ſuper mercede ullo modo paci ſcantur.

Voluere patres ſacri concilii Tridentini in omnibus metropolitanis & cathedralibus eccleſiis, præbendam primo vacantem, pro magiſtro theologiæ aſſignari: quod tamen hactenus in permultis factum non extitit: & ideo præſenti decreto mandamus, ut in omnibus eccleſiis, tam metropolitanis, quam cathedralibus, ubi præbenda theologalis inſtituta eſt, conſervetur; ubi vero nulla aſſignata eſt, primo vacans ad id deſtinetur: & prout tales præſenti decreto ad hoc aſſignamus, quæ numquam conferri poſſit niſi doctori vel licentiato, aut baccalaureo in theologia: qui per ſeipſum ſingulis diebus dominicis, verbum Dei publice in eiſdem eccleſiis actualiter prædicet, & bis in hebdomada caſus conſcientiæ doceat: quem attente audire canonicos & alios eccleſiarum cathedralium aut collegiatarum beneficiatos hortamur: parochos vero & alios ſacramenta eccleſiaſtica adminiſtrare intendentes, ad id per ordinarios omni via juris compelli volumus & jubemus.

In eccleſiis cachedralibus regularium, in quibus nullæ ſunt præbendæ, ſed tantum portiones monachales: ex nunc unam ex dictis portionibus monachalibus, pro dicta præbenda theologali conſtituimus & aſſignamus: cui, ſi non ſit ſufficiens, aliquod beneficium uniant epiſcopi, dummodo eccleſia ſic uniti beneficii, debitis non fraudetur obſequiis. Quod ſi circa prædicta epiſcopi negligentius ſe geſſerint, capitula eccleſiarum cathedralium, eos pro tali præbendarum, vel portionum aſſignatione, omni juris via & ratione perſequantur.

De cuſtodia euchariſtiæ.

CAPUT V.

EUCHARISTIÆ ſacramentum, ſalutis noſtræ piguus, in cujus præſentia contremiſcunt angeli, videntes ibi contineri mundi & cæli redemptionem, uti omnium ſacramentorum excellentiſſimum eſt, ita majori devotione ac reverentia tractandum, & quaſi viaticum omnibus neceſſarium, ſemperque paratum aſſervandum. Ideo in loco decenti ſit tabernaculum exterius, quo fieri poterit apparatu ornatum, cum ſigno patenti, demonſtrante ibi contineri eum cui adoratio debetur: intus vero panno ſerico ornetur. Apponantur lapis portatilis conſecratus, & corporalia, ſuper quibus ſit vaſculum argenteum vel aureum, in quo linteaminibus ſacris complicatum reſervetur ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum: cujus renovatio, ad minus fiat decimo quinto quoque die. Curent autem parochi aut alii ſacerdotes talem curam habentes, ut clavi obſeretur, ne quid nefandum, quod abſit, per impios circa illud agatur: ante quod perpetuo teneant noctu diuque lampadem jugiter ardentem.

Intra dictum tabernaculum, nihil aſſervetur præter tremendum illud ſacramentum: amoveantur, & ex eo reliquiæ: imo etiam vaſa oleorum ſanctorum: & ut venientes ad adorandum, norint ubi reſideat ſanctiſſimum ſacramentum, tabernaculum in medio majoris altaris, aut alio eminentiori & decentiori eccleſiæ loco, reponatur.

Atque ut ſacro pabulo refecti, ex hac vita diſcedant Chriſti fideles, cum primum infirmum intra parochiam ſciverit parochus, illum inviſat, horteturque ad ſacrum pœnitentiæ & altaris ſacramentum ſuſcipiendum, eidemque de peccatis ſuis pœnitenti & confeſſo, illud rogatus citiſſime deferat, dato Campanæ ſigno, ut populus accedat illud idem comitaturus: ſit vero parochus indutus ſuperpellicco & ſtola, veloque ſerico ab humeris pendente, quo vaſculum dicti ſacramenti obtegatur, & ita compoſitus necnon baldachino, ſi fieri poſſit, ſuper eodem portato, pro tanti ſacramenti reverentia, præcedente lumine, a clerico tintinabulum pulſante: duas in dicto vaſe (una ſaltem intra tabernaculum relicta) ad ægrotum accedendo conſecratas hoſtias deferat, quarum alteram tradat infirmo, alteram redeundo ad eccleſiam, populus reverenter adoret. Pſalmos, eundo & redeundo, mediocri voce proferat, & ut in domo ægroti ſit menſa decenter ornata cum luminaribus ad vaſculum tanti ſacramenti, ſuper eamdem reponendum, diligenter procuret.

Monemus etiam parochos, ut poſtquam ad eccleſiam redierint, populum excitent ad tantum ſacramentum comitandum. Indulgentias quadraginta dierum, quas ſuper hoc concedimus, publicent, & ad orandum pro infirmo hortentur.

De reliquiis & veneratione ſanctorum.

CAPUT VI.

ECCLESIA catholica Spiritu ſancto edocta, & antiqua patrum traditione, ſemper dixit ſanctos cum Chriſto regnantes invocandos, & illorum reliquias, quæ vera membra Chriſti tuetur, & templum Spiritus ſancti, venerandas. Quod ut a fidelibus majori devotione fiat, ſtatuimus ut in locis honeſtis ac decentibus vaſculis, ſive capſis, qua debent religione aſſerventur.

Numquam tamen & millibi proponantur vene-

ANNO CHRISTI 1609.

venerandæ, nisi quæ ab episcopo probatæ fuerint veræ reliquiæ: qui de novo inventas non nisi consulto & expresse approbante summo pontifice venerandas exhibeat.

Si tamen tales in honore habitas repererit, de quibus non satis constet: ne falsæ credulitati, aut superstitioni locus sit, adhibitis in consilium theologis & piis viris, ea faciat & ordinet, quæ pietati & veritati consentanea judicaverit.

Populo dumtaxat festis solenniorib. proponantur atque nonnisi a sacerdote, aut in sacris ordinibus constituto, & superpelliceo induto, ardenti face præeunte deferantur.

In loco decenti & mundo, pannoque serico ornato, ardente in eodem, si fieri possit, perpetuo lampade, asseruentur, necnon clavibus obserentur capsæ aut armaria in quibus reconduntur, quæ penes viros graves de clero, ab episcopo deputandos remaneant, quas non exhibeant quibuscumque personis: nec ipsi capsas aperiant, nisi de expresso solius episcopi mandato. Qui secus egerint severe arbitrio ordinarii puniantur.

Et ut quæ semel probatæ fuerint, semper tales habeantur, curent episcopi earumdem inventarium in singulis ecclesiis fieri, cujus transcriptum penes se habeant; originale vero in ecclesiis in quibus tales reliquiæ fuerint perpetuo maneat.

Dictæ vero reliquiæ ad ægrotos, non nisi in extrema necessitate, & tunc de expresso mandato episcopi deferantur; caveantque sacerdotes & alii omnes cujuscumque ordinis & sexus, illis uti ad superstitiosas observationes, ususque profanos, prout hactenus, turpis lucri gratia, actum fuisse compertum est: alias, præter excommunicationis sententiam quam incurrunt ipso facto, arbitrio ordinarii etiam coerceantur.

De imaginibus.

CAPUT VII.

IMagines quæ rudium & imperitorum libri sunt in ecclesiis, prout semper probavit ecclesia, asserventur. Quibus honorem & reverentiam impertiendam docent patres sancti: quas tamen in ecclesia obscœnis figuris depictas, figmenta poetarum representantes, aut alias indecentes, non admittent episcopi, ne in eis videat populus illorum imaginem, quorum lectio Christi fidelibus est interdicta.

De novo non ponantur aut depingantur pro ecclesiis & piis locis imagines, sine episcopi aut vicarii generalis consensu, qui videant diligenter, ne quid apocryphum aut superstitiosum depingendum approbent.

Mutilas & truncatas imagines, aut quæ ad pietatis, vel Dei cultum non conducunt, ab ecclesiis extrahere procurent episcopi.

De Blasphemiis.

CAPUT VIII.

QUa pœna plecti debeant qui ore sacrilego sacrum Dei nomen, & salvatoris nostri Jesu Christi, ac deiparæ virginis Mariæ, aut aliorum sanctorum blasphemaverint, ex ipsius Dei verbis liquido constat, cum præcipit: blaspdemantem extra castra ejectum lapidari debere. Ideoque cum liberius peccent per multi eoquod mitius cum eis actum fuerit: eorum effrænatam loquendi licentiam reprimere cupientes, statuimus quod si quis ore impuro blasphemarit: si clericus sit, excommunicetur, & arbitrio ordinarii puniatur; sin vero laicus, & monitus prima, secunda & tertia vice, adhibitis duobus saltem testibus, non destiterit, a catholicorum cœtu expulsus, publice excommunicatus per parochum declaretur.

De festorum dierum cultu.

CAPUT IX.

SAnctorum solennitates celebrandas patres censuerunt, ut vel eorum in animis nostris excitarent imitationem, vel ut eorumdem meritis consociati, beatorum mentium precibus juvaremur. Nam ut ait D. Augustinus solennitates martyrum, exhortationes martyriorum sunt, ut eos imitari non pigeat quos celebrare delectat.

Quocirca doceant primo parochi, ceterique Dei præcones, quo studio diebus festis Dei cultui dedicatis, divinis officiis, concionibus audiendis, doctrinæ Christianæ, aliisque id genus piis operibus vacandum sit: in quibus quisque integram missam sub peccati mortalis pœna, nisi justa præpeditus causa, audire debet.

Ne dominicis aut aliis festivis diebus, ab ecclesia præscriptis, servile aliquod opus fiat prohibemus: nihil emi vendive possit, nisi quod illorum dierum victui necessarium sit: nulli fiant incantus, sive subhastationes, nec merces cujuscumque generis exponant mercatores: nec officinas suas, aut tabernas aperiant.

Mercatus, emporia, & nundinæ, nuspiam fiant diebus festis, sed in antecedentem, vel subsequentem festivitatis diem transferantur.

Abstineant omnes a quarumcumque rerum vehiculis & agrorum cultura: tum a comessationibus, ebrietatibus & impudicitiis; ne festi dies in luxu & lascivia agantur, & Deus conqueratur de illis, sicut olim fecit per prophetam, dum ait, incensum abominationem esse, & ideo se neomenias & sabbata, necnon calendas odisse; & projecturum super facies stercus solennitatum talia agentium: sed cum omni cultu, reverentia, & cordis munditia, sanctorum solennitates celebrentur, & nominatim a clericis qui a choreis, tripudiis & ludis publicis aut aliis, dictis diebus prohibitis maxime, abstinere debent.

Si aliqua urgeat necessitas ratione cujus in diebus festivis servile aliquod opus fieri oporteat, consulatur episcopus, vel ejus in spiritualibus vicarius, qui re diligenter inspecta, quæ congrua fuerint decernat.

Quo tempore divina officia peraguntur, aut dum conciones habentur, otiosam & vagam turbam e tabernis, foro, & plateis, abigant parochi, rebusque sacris interesse compellant: non fiant theatrales ludi, spectacula, aut tragœdiæ, nec choreæ privatim vel publice ducantur.

Contra præinserta statuta nostra de festorum observatione agentes, absque aliis literis in forma, per parochos, ad ordinarium, vel ejus officialem ad quem cognitio pertinet, per solam schedulam continentem assignationem reo,

ad

ANNO CHRISTI 1609.

ad primam diem juridicam & signatam ab ipsis, deferantur : ut pœnis debitis secundum delicti gravitatem puniantur.

Cum multas sanctorum festivitates in nostra provincia celebrare consueviſſent homines, pro cujusque civitatis arbitrio : nobis visum est seligere, quas ubique terrarum observat ecclesia, præter eas quæ cuique urbi sint propriæ, quasque parochus quilibet in sua parochia habeat in tabula descriptas.

Ita tota nostra provincia festos dies celebrari & inviolabiliter observari præcipimus, juxta calendarium reformationis, felicis memoriæ Clementis VIII.

In quolibet autem die epiphaniæ, annis singulis, indictio Romana, epacta, numerus aureus, litera dominicalis, & festa mobilia ejusdem anni per parochum inter missarum solennia e suggestis denuncientur.

Et ultra festos dies cuique diœcesi proprios, pro locorum consuetudine & populi devotione decernant & instituant episcopi, quantum ad Dei laudem conferre judicaverint. Neque propterea pias hominum voluntates, plures dies festos celebrantium contemnimus : sed tales ut idem præstent hortamur, scientes non inde sterilitatem, sed rerum omnium abundantiam venire, cum non sit aliquid qui plantat aut rigat, sed Deus est qui incrementum dat : ideo sanctorum alia festa, ad arbitrium & devotionem populi celebranda remittimus.

Festum annunciationis B. Mariæ virginis secundum ecclesiæ universæ ritum, numquam transferatur, etiamsi in sabbato sancto, vel alio die majoris hebdomadæ evenerit, licet officium transferri necesse sit.

De observatione jejuniorum.

CAPUT X.

CUm quadragesimale jejunium a traditione apostolorum habeat ecclesia, illud sancte a fidelibus observandum est. Nam jejuniis siccatur vitiorum sentina, marcet petulantia, languet concupiscentia, & fugitivæ abeunt voluptates.

Ideo præfatum quadragesimale jejunium, vigiliæ, & quatuor tempora, per abstinentiam & ciborum delectum observentur.

Dictis temporibus, cibi venales vetiti non exponantur, sed pro necessitate ægrotantium clam & sine scandalo ministrentur, habentibus expressam ab ordinario in scriptis licentiam : quam nonnisi nota necessitate, &, si fieri possit, medicorum attestatione inspecta conferent.

Medicos vero omnes quibusdam diebus ante quadragesimam episcopi ad se venire mandent, & moneant ne propriæ salutis immemores, facilitate nimia, cujuspiam male affectam testentur sanitatem, ne sibi parent gehennam alios nimia adulatione perdentes, hortantes omnes in domino ut frequentes sint audiendis concionibus, & sacramentis ecclesiæ recipiendis, eo præcipue tempore, quo fideles studiosius rebus divinis vacare debent, cum sit tempus acceptabile, & dies salutis.

De hæreticis.

CAPUT XI.

QUia non sine magna animarum jactura & gravi ecclesiasticæ unitatis detrimento, elapsis temporibus quædam in hac nostra provincia falsæ hæreticorum doctrinæ increverunt : fugienda est illorum familiaritas, qui errores & scandala in populum disseminant, & Deus optimus maximus votis, precibusque obnixe rogandus, ut hi tot errorum tenebris implicati catholicam veritatem cognoscant & sequantur. Quamdiu vero membra non sunt ecclesiæ : rei sacræ, aut sacramentorum administrationi adesse non permittantur, sed prorsus ab ecclesiarum liminibus arceantur, præterquam concionis tempore : ut pudore affecti & confusi, aliquando resipiscant, quos anathemate ferit ecclesia, & tanquam putrida membra, ne sana inficiant, resecat. Suos igitur sæpius moneant subditos episcopi, ut si propter sæcularia cum illis agere cogantur, de rebus fidei, credentes certo quæ credit ecclesia, non disputent : ne hamo falsitatis capti, dum nimis curiose & præter captum inquirunt, mortem sibi certissimam afferant.

De indulgentiis.

CAPUT XII.

PLus quam sufficienter pro peccatis nostris persolvit Christus, per opera, ad quæ non tenebatur pro nostra redemptione : quorum merita, ut thesaurum pretiosissimum, in manibus D. Petri apostolorum principis, ejusque successorum tradidit : ut pro sua prudentia ad libitum fidelibus communicarent, per concessiones quas semper indulgentias nominavit ecclesia populo utiles : eas tamen quæstus sordidi gratia publicari vetitum est.

Idem statuimus ne in ecclesiis, aut alias quoque modo, publicentur indulgentiæ nisi ab episcopis visæ, & per eorum sigillum aut signum, & secretarii subscriptionem, appareat parochis eas a summo pontifice concessas fuisse.

Parochi vero & concionatores, indulgentiarum valorem, utilitatem, & efficaciam fidelibus explicent : simulque ostendant, cum qua diligentia pietate & puritate mentis, applicare quisque sibi eas debeat.

In ecclesiis quibus indulgentiæ concessæ fuerint, & capellis seu altaribus privilegiatis : tabula publice apponatur, signo & sigillo episcopi, ejusque secretarii notata, qua appareat quid concessit, ad dictas indulgentias consequendas.

De sacramentis in genere.

CAPUT XIII.

CUm tanta sit humanæ naturæ imbecillitas, ut ad divina capessenda, animus vix possit assurgere, nisi quibusdam adjuvetur adminiculis : cumque carnali hoc & caduco corpore, velut carcere quodam incluſus, sensuum ministerio plurimum utatur, divinæ sapientiæ visum est, mortalium infirmitati se accommodare ;

dare; ſuam virtutem & gratiam, per quaſdam externas res, & ſigna, quæ ſenſibus percipiuntur, nimirum per ſeptem ſacramenta eccleſiæ, conferre: a quibus omnis juſtificatio noſtra incipiat, vel cœpta augeatur, amiſſave reparetur, & non ponentibus obicem conferatur.

Paſtores omni ſtudio & diligentia invigilare debent, ut ſuarum eccleſiarum parochi, rite & qua decet ſedulitate ſacramenta fidelibus adminiſtrent: nec aliis unquam, niſi præſcriptis a Romana eccleſia, ſacramenta adminiſtrandi formulis & cærimoniis: neve cum alio rituali aut ordinario, quam ad uſum Romanum, ut iiſdem omnes cærimoniis ubique utantur, & ſuperfluæ, inutiles & fucatæ cærimoniæ (ſi quando per particulares contra inſtituta eccleſiæ inventæ fuerint) de medio tollantur, & prorſus eliminentur.

Sit inſuper parochus ad quem adminiſtratio ſacramentorum ſpectat, purus, & ab omni labe lethalis peccati alienus, ne dum aliorum quærit ſalutem, ſeipſum condemnet, ſibique æternæ damnationis ſit miniſter: & illi dicatur a Deo, ſigna novi, ſacramentum approbo, gratiam largior: tu vero labiis & corde pollutus quis es?

Et quemadmodum intus candidæ innocentiæ ſtola exornatus eſſe debet, ita etiam extrinſecus mundo ſuperpelliceo ſtolaque ſit ſemper indutus, ut populus intelligat non vulgarem ſed cæleſtem rem agi, cum ſacramenta tractantur.

Ad hæc, noverint rectores animarum, cum ſacramenta ſint dona Dei; liberaliter & gratis conceſſa, non ſolum ſine ſimoniæ labe, verum etiam ſine avaritiæ ſuſpicione eſſe exhibenda: ac propterea maxime caveant ne in eorum adminiſtratione quicquam prorſus verbis, aut etiam ſignis vel minimum, quovis modo petatur, aut exigatur. Qui ſecus fecerint, & pœnis a jure communi ſtatutis, & aliis arbitrio epiſcopi plectantur.

Volumus autem & ordinamus, quod parochus, aut ejus vicarius, ad aliam eccleſiam ſi tranſire contingat, non diſcedat niſi ſucceſſori relictis & aſſignatis libris in quibus eorum qui baptizati, confirmati, excommunicati, matrimonio juncti, & ſepulti nomina deſcripta fuerint.

Superbis cum reſiſtat Deus & humilibus det gratiam, cujus vaſa ſunt ſacramenta, ad hæc ſuſcipienda fronte elata accedentes, non debent admitti; ſed qui exteriori corporis geſtu internam denotent animi demiſſionem: propterea nulla ſacramenta conferantur arma geſtantibus, ſed ea deponant ſuſcipientes, & eorum patrini, quando neceſſarii ſunt.

De baptiſmi ſacramento.

CAPUT XIV.

INter omnia novæ legis ſacramenta, primum maximeque neceſſarium & utile eſt baptiſmus: in quo ſordes peccatorum tam originalis quam actualium deponuntur; & per quem fidei ſignaculum recipimus, militiæque Chriſtianæ adſcribimur; nec ulli qui eo privatus eſt in re aut in voto, ad regnum cælorum patet aditus.

Idcirco in domino præcipimus, ut quam citiſſime fieri poterit, liberos ſuos parentes baptizandos curent: neque diu ſuſceptrices & patrinos expectent: [a] in tali expectatione animas pretioſo Chriſti ſanguine redemptas, maximo graviſſimoque æternæ mortis periculo e quo emergere nunquam poſſint exponant: propterea jubemus ut ultra tres dies ab infantum nativitate, vel ad ſummum ultra octo hoc ſacramentum nullo pacto differatur.

ANNO CHRISTI 1609.

a) *Forte*, ne tali. H.

At ſi aliquod recens natis infantibus immineat vitæ periculum, curent parentes omni adhibita diligentia domi vel a presbytero, vel a laico abſente ſacerdote, vel non exiſtente ibi laico viro, a femina eos baptizari, cum intentione faciendi quæ juſſit Chriſtus, & intendit eccleſia, cum aqua elementari ſimplici, & verbis domini noſtri Jeſu Chriſti diſtincte prolatis: nempe, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen.* Quæ ſi Latine neſciant, vulgari idiomate per baptizantem proferri poterunt.

Nomen infantis qui domi ob neceſſitatem baptizatus eſt, in librum baptizatorum, a parocho, notato patrini nomine, & ejus qui domi ad baptiſmum, & qui in eccleſia ad catechiſmum & exorciſmum adhibitus eſt, de more referatur.

Curatis autem, ſacerdotibuſve, extra neceſſitatis caſum, ſub pœna excommunicationis ad domum cujuſquam, etiam magnatis, ad baptiſmum miniſtrandum accedere prohibemus: neceſſitas autem illa intelligatur quæ mortem infanti minetur.

Neque præterea aliquis ſit qui cærimonias & ritus S. Romanæ eccleſiæ (quæ multum pietatis & utilitatis habent) negligat; ſed poſt eorum convaleſcentiam, & quam citiſſime fieri poterit, infantes in domo baptizati, ad eccleſiam, & parochum portentur, dictarum cærimoniarum cauſa: ſub pœna contemptus præcepit eccleſiæ; hujuſmodi etiam cærimoniæ, iis qui ab hæreticis baptizati ad eccleſiam revertentur erunt obſervandæ, dum tamen in baptiſmo formam materiamque delatam adhibuerint.

Quos jam baptizarint hæretici, eos rebaptizare prohibemus, ſub pœnis in ſacris canonibus contentis: niſi forte inſtitutam a Chriſto baptiſmi formam materiamque eos minime obſervaſſe conſtaret.

Admoneant interim parochi ſuſceptores & patrinos de cognatione ſpirituali, quæ contrahitur inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, ac inter tenentes ſive ſuſcipientes & baptizatum: deque illorum in contrahendis matrimoniis impedimento: & quod ad parvulum edocendum in fide catholica, hoc negligentibus, aut vita functis parentibus, ſint obligati.

Similiter declarent quod poſtquam domi fuerit baptizatus puer, & ad eccleſiam pro dictis cærimoniis faciendis defertur, qui eumdem levant non fiunt compatres, neque cognationem aliquam (quæ tantum eſt in ipſo actu baptiſmi) contrahunt.

Obſtetrices duobus poſt hujus decreti promulgationem menſibus, pœna arbitrio epiſcopi propoſita, non præſtent officium, niſi per parochum in ſcriptis probatæ ſint, & idoneæ judicatæ ad ſacramentum baptiſmi, cum neceſſe fuerit, adminiſtrandum, ſuper quibus invigilare debent animarum rectores.

Quæ autem probata eſt moneatur, ut curet quoad fieri poteſt, cum baptizat, duas ſal

ANNO CHRISTI 1609.

tem mulieres, at matrem præſertim, ſi poteſt, teſtes adeſſe; quæ in baptizando verba ab ea diſtincte prolata audiant.

Parochus vero, cum perquiret an infans baptizatus ſit, diligenter obſtetricem, & teſtes etiam de verbis prolatis interroget; ut ſibi conſtet, an baptiſmi forma recte adhibita ſit, an vero ſecus, quam ob rem oporteat infantem a ſe baptizari.

In baptiſmo ſacerdos aut parochus baptizans, præſentem adeſſe non patiatur, neque Judæum, neque hæreticum, neque denique alium quemquam a fide Chriſtiana averſum: minuſque admittat aliquos compatres, de fide ſuſpectos vel nondum confirmatos.

Licet expoſitus aut projectus infans ſchedulam habeat collo appenſam, quæ illum baptizatum eſſe teſtetur: ſi tamen re diligenter perquiſita, quemadmodum catechiſmo Romano expreſſum eſt, adhuc dubium ſit eum baptizatum eſſe, hac conditionis formula baptizetur, *Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo*: [a] &, *ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*. Amen.

[a] *Forte, ſed ſi.* H.

Sacerdos aut parochus baptizans caveat ne ad infantem baptizandum, alio chriſmate utatur quam eo, quod illo ipſo anno conſecratum eſt: ut veteri canone cavetur, ſub pœna ſuſpenſionis incurrendæ.

Et quia in baptiſmi ſuſceptione, ſatanæ mundique pompis renunciatur, abſurdum eſt magnifico adeo luxu, inanibuſque ſumptibus diem quo baptiſmus confertur tranſigi ſolennem; itaque muſicorum conventum, concomitationem, riſus jocoſque effuſiores, deambulationes & oſcula in eccleſia omnino prohibemus.

Et quia avaritia ſuadente, permulti in electione ſuſceptorum ſive compatrum, non quidem probiores ſed ditiores paſſim eligunt: ſub pœna excommunicationis ſtatuimus, & mandamus, tam contra recipientes, quam dantes, ne puero vel parentibus, pro nova ejuſmodi cognatione aliquid ullo modo donetur: exceptis iis quibus ob ſummam egeſtatem, eleemoſynam impertiri videbitur neceſſarium.

Conſuetudinem vero deteſtabilem, quæ nonnullis in locis pernitioſe invaluit, per quam pueri de novo baptizati, ſuper altari, pecunia vel aliquo munere a compatribus redimendi exponuntur, damnamus, penituſque improbamus.

Quoniam compaternitas vinculum inducit ſpirituale, & ad plura quæ minus forte conſiderantur adſtringit: ſacrorum canonum, & maxime concilii Tridentini veſtigiis inhærendo, ſtatuimus: ut unus tantum, ſive vir, ſive mulier: vel ad ſummum unus & una, baptizandum de ſacro lavacro ſuſcipiant, & non plures. Parochus vero antequam ad baptiſmum conferendum accedat, diligenter inquirat qui compatres ſunt electi, quos tantum admittat & non alios.

Si duo vel plures infantes, uno & eodem tempore baptizandi afferuntur, eorum unicuique, catechiſmum, exorciſmum & reliquas ſtatutas cærimonias, baptiſmumque parochus ſigillatim miniſtret atque adhibeat.

Fideles qui præſentes adſunt, pie, religioſe, omnique animi attentione adeſſe ſæpe moneat: memoria tacita ſtudioſe ſecum recogitantes, quæ Deo, cum baptiſmum ipſum ſuſceperunt, ſancte ſpoponderint.

Curent parochi ut infantibus proprio nomine in baptiſmo appellandis, nomina patrum veteris teſtamenti raro imponantur: nunquam autem quæ turpia aut ridicula ſunt, ſicut nec ea quæ impiorum & impurorum hominum memoriam referant: ſed illorum qui ob veræ pietatis ac ſanctæ religionis, virtutiſque Chriſtianæ laudem, ſanctorum numero adſcripti ſint, ut & in ipſo vitæ ingreſſu cum ethnicis, Judæis, & hæreticis, ne nomen quidem commune fideles habere ſe velle proteſtentur; nec ipſi infantes etiam cum ætate proceſſerint nominum ſimilitudine ad eorum a quibus illa accepta ſint imitationem excitentur.

Baptiſterium clauſum perpetuo ſit, mundum purumque continuo fulgeat nitore: tum reliqua omnia in manuali deſcripta ad ejus nitidum cultum accommodentur.

Dictum autem baptiſmi ſacramentum, nudis infantibus tantummodo, dum abluuntur, conferant parochi, niſi aliquod grave inde viderint futurum incommodum: caveantque ne ex nimia infuſione aquæ, baptizato damnum aliquod inferatur.

Quod ſi alterius parochiæ (quod non fiat niſi de licentia epiſcopi) infantem parochus aliquis baptizaverit, tunc teneatur ad proprium parochum deferre, ut ipſe nomen & cognomen baptizati, parentum, & ſuſcipientium in libro baptizatorum deſcribat.

De confirmatione.

CAPUT XV.

SANCTORUM patrum inſtitutionibus conſtat, nos in baptiſmo regenerari ad vitam: & poſt baptiſmum in hoc ſacramento quo per impoſitionem manuum epiſcopi, Spiritus ſanctus diffunditur in corda fidelium, robur atque fortitudinem dari.

Ut enim athletas, antequam ad ſingulare aliquod certamen deſcenderent, ungi ſolitos teſtatum eſt: ſic verus Chriſti miles ſacro chriſmate ungitur, ut omnia tela nequiſſimi hoſtis facile retundat, & in malitia ſpirituali, contra carnis, mundi, & diaboli tentationes conſignetur. Ideo hoc ſacramentum fideliter & ſolicite adminiſtrent epiſcopi, ne per eorum negligentiam fiant vires populi ſibi commiſſi ad re: ſiſtendum imbecilliores.

Sint itaque ſoliciti patres, pueros ſuos epiſcopo confirmandos offerre: non admittantur autem ad hoc ſacramentum, niſi ſint perfectæ ætatis: vel ad minus qui ſeptimum annum attigerint; qui orationem dominicam, ſalutationem angelicam, ſymbolum apoſtolorum, & decem præcepta decalogi norint. Adultos etiam peccata confiteri, ſymbolum profiteri, & jejunos accedere hortentur, ſi hora matutina hoc ſacramentum conferatur.

Atque ob eam quidem cauſam, epiſcopus illa fidei rudimenta ſibi ab illis recitari jubebit: quam diligentiam idem epiſcopus etiam, ut opus eſſe viderit, aliquando præſtet per ſe vel alium ſacerdotem, quem ad eam rem cognoſcendam conſtituerit.

Procurent etiam epiſcopi per parochos populum doceri vim, effectum & dignitatem hujus ſacramenti: non ſolum ante diem confirmationis, quem prius populo annuntiari oportet, ſed etiam ſæpe intra annum.

Caveant epiſcopi in hujus ſacramenti adminiſtratione, ab omni ſtrepitu, vociferatione & confabulatione: ſint quoque compoſiti qui ejuſmodi ſacramentum recipiunt, manibus ante pectus jun-

junctis, suo omnes ordine religiosè ac devote cum sancto silentio orent.

Omnes qui ad hoc sacramentum accedent chirographum præ manibus gestabunt, in quo descriptum sit nomen illius qui confirmandus est, & præterea patrini, quod ecclesiasticus ab episcopo deputandus de manu confirmandi accipiat, ejusque nomen intelligibili voce legat, & illud idem asservet: ut deinde omnia confirmatorum nomina per parochum in libro baptizatorum separatim transcribenda, eidem tradat.

Non sit patrinus aut matrina in confirmatione, qui infantem levarit, nec pater aut mater, ut in rebus fidei confirmati novum recipiant tutorem.

Sacrilegam multorum consuetudinem nimia lucri cupiditate in sacramenti confirmationis iterata susceptione abolere cupientes, inhibemus patrinis & matrinis sub pœna excommunicationis, aliquam pecuniam, aut aliud quidpiam confirmatis dare: sed tantum curent eos docere quæ deceant Christianum, sacro chrismate in confirmatione linitum.

De sacramento pœnitentiæ.

CAPUT XVI.

QUI stolam innocentiæ sibi in baptismo traditam amiserint, aut se peccatis lethalibus macularint, his non minus necessarium est sacramentum pœnitentiæ, quam sacrum lavacrum infectis originali peccato, cum illud dicatur secunda post naufragium tabula: ut autem non fructuose suscipitur nisi in suscipiente sit oris confessio, cordis contritio, & operis satisfactio, ita in conferente jurisdictio, & inter lepram & lepram discretio esse debet.

Quapropter ad fidelium, confessiones audiendas nullus sive sæcularis, sive regularis sit, aut quacumque dignitate vel auctoritate fulgens admittatur, nisi qui per episcopum, prævio super literatura examine diligentique de vita & moribus inquisitione præcedentibus, factoque de prudentia experimento, fuerit approbatus: & in scriptis obtinuerit facultatem, quæ gratis detur: & sine qua nemini omnino liceat audire confessiones, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ: cum alias non sit absolvere, sed confitentem decipere: excepto mortis periculo, in quo quilibet sacerdos, vere pœnitentem potest ab omnibus peccatis absolvere.

Quilibet episcopus, prout viderit pro bono subditorum esse necessarium, brevem institutionem faciat pro confessariis monendis, cujus exemplar singuli habere teneantur.

Examinati moneantur, ut non alia utantur absolutionis formula, quam quæ inferius est inserta, videlicet post preces: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Indulgentiam, absolutionem & remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors dominus.* Postea subdat: *Dominus noster Jesus Christus, qui est summus pontifex te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis in quantum possum & indiges: deinde ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Amen: Passio domini nostri Jesu Christi, & merita beatæ Mariæ semper virginis, & omnium sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali sustinueris sit tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.* Sed ex his omnibus maxime advertant ne verba quæ essentialia sunt omittantur nimirum: *Ego te absolvo, ab omnibus peccatis tuis in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Amen.* Quæ proferat confessarius distincte, signo cruci signando confitentem.

Utile est sæpius perditam gratiam hoc salutari pœnitentiæ remedio recipere. Hortamur itaque fideles omnes, ut si fieri possit, quater in anno peccata sua confiteantur: quod facere poterunt cuilibet sacerdoti approbato. In paschate tamen testificationem chartula, aut nota aliqua confitentibus dare tenebuntur confessarii delegati, quam illi ad parochum deferant, qui eorum nomina in libro descripta diligenter custodiet.

Judex constitutus cum sit sacerdos, ut solvat aut liget, pœnitentes non audiat nisi pro tribunali sedendo, pœnitente genua flectente, palam & intra ecclesiam, hora diurna, nullisque subjectis pulvinaribus, ut se reum agnoscat atque profiteatur, excepta ægrotantium necessitate.

Ob tanti sacramenti reverentiam, in qualibet ecclesia tot constituantur confessionalia in loco patenti, quot probandi erunt sacerdotes necessarii ad audiendas confessiones: & ita disponantur, ut confessarius a pœnitente recte dividatur per asseres, in quibus sit craticula ex qua pœnitentis delicta confessarius, & confessarii monita pœnitens clare & distincte percipiat.

Sordidum quæstum nutu aut voce a pœnitentibus ne petant confessarii, sed tantum recipiant eleemosynas, quas libere sibi ab ipsis dari videbunt, nec confessiones audiant nisi decenti habitu, sive sæculares aut regulares sint.

Et quoniam propter peccata sæpe a Deo mittuntur infirmitates, a quibus non nisi peculiari quadam ipsius ope sanari possumus: salutarem Innocentii tertii constitutionem insequentes, præcipimus medicis, ut ægrotum cum primum inviserint, ad peccata sua idoneo confessario confitenda hortentur, & moneant: nec eum nisi confessum, tertio invisant, sub pœna excommunicationis.

Ne pro terreno, in homine deturpetur quod ad imaginem Dei effectum est, cum anima longe corpori præstet: pro quacumque infirmitate corporis sananda, sub interminatione divini judicii, inhibemus medicis remedia ordinare, per quæ ad peccatum mortale invitari possit ægrotus.

De casibus reservatis.

CAPUT XVII.

ABSOLUTIO peccatorum cum actus sit jurisdictionis, non potest sacerdos a peccatis absolvere, nisi inquantum sibi jurisdictio est attributa: unde simpliciter approbatus non potest ab omnibus casibus absolvere, sed ad episcopum aut summum pontificem remittet pœnitentem, in quo casus sedi apostolicæ aut episcopo reservatos inveniet. Episcopus tamen a casibus sibi reservatis absolvendi facultatem quadragesimali tempore gratis concedat sacerdotibus, quos alias idoneos ad audiendas confessiones judicaverit: demptis iis quos graviores & propter nimiam indulgentiam absolvendi frequentiores repererit, ne facilis ad ea perpetranda reddatur populus. Ea tamen utetur prudentia, ut

ANNO CHRISTI 1609.

ut non ſevere & rigide remiſſum perturbet, ſed hortatione & leni diſcurſu, gravitatem peccati explicando, affabilitatem prælati demonſtrabit: & efficiet externo geſtu, ut non abire juſſum ſine abſolutione cognoſcant circumſtantes: imo & ipſe ſacerdos adibit epiſcopum, facultatem a tali caſu abſolvendi petiturus.

Caſus ſibi reſervatos publicare facient epiſcopi in ſuis ſynodis diœceſanis, ut norit quilibet quid ſibi conceſſum, quid denegatum: ne cum damno pœnitentium in alienam meſſem falcem mittat.

Cum ſibi reſervandi caſus facultatem habeant epiſcopi, ea tamen parce utentur, ne propter nimiam ſeveritatem ſuffuſi rubore ſubditi peccata retineant: ſed eos tantum ſibi reſervabunt, quos ad bonum animæ ſubditorum conducere judicabunt.

De ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacramento.

CAPUT XVIII.

SACRAMENTUM fidelium viaticum, & propter rem in eo ſumptam ſacramentorum omnium excellentiſſimum, omnibus re ipſa aut voto, ad ſalutem neceſſarium, ex præcepto eccleſiæ ſemel ſaltem in anno ſuſcipiendum, digne diſpoſitis, ut non eſt negandum, ita impuris non concedendum: ſed his, qui, ut ait apoſtolus, ſe prius probaverint, & ſic ad illud manducandum acceſſerint. Vita enim eſt bonis, & mors malis: nam qui indigne arcam fœderis tangunt, retro mortui cadunt.

Idcirco tempore paſchatis ſemel, a proprio parocho recipiet auguſtiſſimum euchariſtiæ ſacramentum quilibet fidelis, ſub pœna excommunicationis: qui cum parochus noſſe debeat vultum pecoris, tum rejiciet, pro ut illi injungimus, a ſuſceptione tanti & tam tremendi ſacramenti, excommunicatos, uſurarios manifeſtos, adulteros, concubinarios, blaſphematores notorios, meretrices, & alios infames peccatores, ut par eſt, non pœnitentes.

Quilibet parochus deferet ad ſynodum, & in ſcriptis tradet nomina & cognomina eorum qui non communicarunt illo anno, quos monendos tertio curabit epiſcopus: alias non obedientes a communicatione fidelium ut excommunicatos arcendos jubebit. Feſtum autem paſchatis a die dominica in ramis palmarum, uſque ad dominicam in albis incluſive volumus intelligendum.

Dum miniſtrabunt euchariſtiæ ſacramentum, illud deferent ſacerdotes in pixide, aut intra calicem. Sit vero communicantium mappa munda & nitida, ut ſi (quod abſit) aliquando e manu decideret ſacra hoſtia, eam non humi, ſed in dicta mappa reſervatam recipiant ſacerdotes.

Priuſquam vero communicantibus tradant ſacram hoſtiam, vertentes ſe ab altari ad communicantes in manu dextera, ſupra pixidis aut calicis os appoſita, unam hoſtiam tenentes, qua decet reverentia, voce aliquantulum elata dicent: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*: tum capite aliquantulum inclinato, lente, ut idem una cum illis proferre poſſint communicantes, ſubjungent ter lingua Latina, aut vernacula: *Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbo, & ſanabitur anima mea*: & proſequendo communionem, dicent: *Corpus domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam, Amen*: ſignando deinde ſigno crucis recipientem.

ANNO CHRISTI 1609.

Non utatur parochus calice ad dandam purificationem: ſed habeat cyathum mundum, in quo ſit vinum aut aqua, quem deferat miniſter, cum mantili, & communicatis purificationem dabit: ita tamen ut cum ſacerdoti euchariſtiam deferenti obviverit, ei profunde genu flectat.

Sub pœna excommunicationis prohibemus ſacerdotibus ſacram euchariſtiam miniſtrantibus, quoquomodo a ſuſcipientibus ſacramentum aliquid quæritare.

Non admittant parochi infantes ad ſuſceptionem tanti ſacramenti, quod cibus eſt grandium: ſed eos tantum quorum ſit probata vita & modeſtia, qui quod ore ſumpſerint mente ruminare poſſint.

De miſſæ ſacrificio.

CAPUT XIX.

PIGNUS redemptionis noſtræ, & quotidianum humanæ reconciliationis incrementum, ac ſacrificium, quanta debeat reverentia celebrari, & qua cordis puritate ad illud accedere teneatur ſacerdos, ſatis expreſſe notant, qui angelis ſuperiores aſſerunt ſacerdotes, dum ſæpius agunt celebrando quod ſemel in utero virginis actum eſt: quod eo attentius conſiderabit ſacerdos miſſam celebraturus, ſi adverterit ſe pontificem prius pro ſe, deinde vero pro peccatis populi ſacrum facturum.

Irrepſere tamen permulta, quæ minus ad devotionem populum excitant, aut ad riſum provocant, imo a frequentatione tanti ſacrificii avocant: dum turpi quæſtu, non ſatis parati, indecenter ad altare accedunt, & in eo minus modeſte ſe gerunt.

Nos itaque primum illum candorem videre cupientes in ſacerdotibus, ſtatuimus, ut celebraturi purgata primum conſcientia ſe in ſacrarium recipiant, ubi repertis his, & in miſſali perlectis, quæ in miſſa ſunt recitaturi, orationes ob ordinario Romano præſcriptas, pro ſua devotione fundent & pronuntiabunt: tum parabunt calicem cum purificatorio, patellam cum hoſtia munda, & ſacris linteaminibus & velo, ſi haberi poſſit, cooperient. Intra dictum ſacrarium & non alibi induent ſe veſtibus ſacris; & deinde pileo quadrato in capite geſtando, calicem paratum deferendo, & præcedente miniſtro, ad altare accedent, coram quo profunde inclinati, detecto capite & facta reverentia, & ſuper eodem ſacris linteaminibus explicatis, & parato miſſali in cornu epiſtolæ, introitum & reliqua in miſſa recitabunt & facient: nihil addendo vel diminuendo, nec ullas adhibendo cærimonias, præter eas quæ in miſſali Romano expreſſe notantur: ut unitas in fide & moribus, & actionibus, inter fideles, ſicut ſemper fuit ubique terrarum, reperiatur.

Pacta & conditiones ſordidas, quæ ſimoniam ſapiunt, pro miſſarum celebratione vitabunt: ne ipſis miniſtrantibus, laici certo & ſuperſtitioſo candelarum numero utantur, aut alia agant quæ ſuperſtitionem denotant: ipſi vero miſſam de officio recitent, niſi aliud neceſſitas exigat: nec vero per eos, ſub pœna excommunicationis, addantur pſalmi, aut alia quæcunque in miſſa, præter tertiam orationem, quam quiſque celebrans ad libitum recitare poteſt.

Non

ANNO CHRISTI 1609.

Non celebretur missa pro defunctis, nisi corpore præsente: nec fiant publicæ mortuorum absolutiones, diebus dominicis & festivis solennibus post missæ celebrationem: aliis vero diebus non fiant dictæ absolutiones nisi deposita casula. Nec celebrentur missæ in domibus privatis, etiam magnatum & potentum, nisi esset sacellum ad hoc specialiter constructum & per episcopum aut de ejus mandato benedictum, nisi etiam altare portatile consecratum.

Ministrantes celebrantibus induantur toga talari, nec ad id admittantur feminæ, quibus nec est licitum parare altare, cum silere debeant in ecclesia, & propter sacerdotes faciem velare: illis ideo prohibemus ne ad altare propius accedant, dum divina peraguntur.

Infinitum tanti sacrificii meritum omnibus quidem prodest, sed his maxime qui præsentes sunt, & modeste se gerunt: ideo curent sacerdotes, circumstantes omnes, uti invitantur, elevare corda, spiritum dimittere, quod exteriori corporis dispositione denotent: & idcirco stantes, irreverenter sedentes, aut capite operto esse in ecclesia a consecratione sacri corporis Christi usque ad communionem non permittant.

Dum celebrantur, ut vulgo dicitur, novæ missæ, non sint choreæ: & eas ducere tam sacerdoti primam missam celebranti, quam aliis omnibus districte prohibemus: tunc vitentur sumptuosa convivia & alia omnia quæ luxum sapiunt abigantur: sed in sacerdotibus sit omnis modestia quæ audientes missam ad devotionem commoveat: secus agentes arbitrio ordinarii puniantur.

Quod ex devotione pro missarum celebratione per fideles sacerdoti in eleemosynam erogatur, ipse recipiat: a pluribus idem non petiturus, sub pœna excommunicationis.

Piæ defunctorum voluntates mandari executioni cum non possint, propter modicitatem cerum legatarum, & sacerdotes non habeant ex his, unde vitæ necessaria recipiant: ideo juxta sacri concilii Tridentini statuta, sessione vigesima quinta, de reformatione, decernimus, ut re diligenter inspecta, in synodo diœcesana, uniant diversa legata, aut beneficia in quibusvis sint ecclesiis: aut officia minuant, prout viderint exqedire.

Sacerdotibus quacumque dignitate fulgentibus, nisi fuerint episcopi aut abbates, usum mithræ habentes, in fine missæ, hac sola benedicendi forma uti mandamus: *Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.* Amen. Et hoc non admodum sonora, sed nihilominus intelligibili voce fiat.

De clericis peregrinis & vagis

CAPUT XX.

NON permittant rectores ecclesiarum quemquam sacerdotem, in suis ecclesiis celebrare, nisi visa licentia eidem in scriptis concessa per episcopum, aut vicarium generalem diœcesanum: facultatem autem hujusmodi non concedant episcopi nisi visis literis ordinum clerici, & attestatione proprii episcopi, super vita & moribus eo anno concessis: quam attestationem clerici peregrini ab episcopis in quorum diœcesibus morati fuerint, discessuri obtinebunt.

Regulares vero a suis ordinariis in forma obtentam obedientiam exhibeant, si facultatem celebrandi sibi concedi intendant. ANNO CHRISTI 1609.

Criminosos aut apostatas credimus clericos sæculares aut regulares, non habentes similes attestationes aut obedientiam: ideo qui sine ipsis deprehensi fuerint capiantur, & in carceres detrusi puniantur, aut ad suos superiores ordinarios remittantur.

Si religiosus cujuscumque ordinis extra sui monasterii septa repertus fuerit, sine regulari habitu, per locorum ordinarios incarceretur, & juxta sanctiones canonicas puniatur.

De sacramento ordinis.

CAPUT XXI.

PER seipsos ordines conferant episcopi subditis suis, examinatis, & sufficientibus repertis, quorum illis sit probata vita, per diligentem inquisitionem & attestationem a parocho, magistro scholæ & senioribus loci in quo residet ordinandus. Quod si infirmitate aut alio legitimo detentus impedimento episcopus proprius ad alium remiserit eum qui est ordinandus, hoc faciet literis dimissoriis: quas non concedet pro quocumque ordine, nisi ita prius examinato & approbato, ac si ipse eumdem ordinem, pro quo dimittitur, eidem conferre deberet.

Fidei rudimenta ignorantes, sacro chrismate non deliniti, legere & scribere nescientes, spurii aut illegitimi, ad primam clericalem tonsuram absque episcopi dispensatione non admittantur.

Omnia quæ a sacris canonibus & nominatim a sacro concilio Tridentino, sessione vigesima tertia de reformatione constituta sunt, in conferendis ordinibus, ab episcopo, & ordines recipientibus inviolabiliter observentur.

Literæ dimissoriæ illis tantum conferantur, quos prævio examine, & diligenti facta inquisitione, de ipsorum vita & moribus, idoneos & probatæ vitæ repererint: quique vel titulo beneficii, vel patrimonii, valorem triginta aureorum annuis reditibus actualiter possideant: ne tandem in dedecus ministerii dum sacerdotes fuerint, se vilibus immiscere vel mendicare cogantur.

Et ne talis supponatur titulus, illum non recipient, nisi instrumento publico attestatum per officiarios, & consules loci in quo erunt bona patrimonii, qui dicant & testentur bona expressa in dicto titulo vere possideri a constituente, & ipsum ære alieno non gravatum, talia bona dare posse quæ ad valorem annuum reditus prædicti ascendunt: cujus tituli & attestationum copiam penes se debite signatam, reservabit episcopi secretarius.

In literis dimissorialibus non inferatur clausula illa: *conscientiam nostram exonerantes: vestram onerantes*: cum nullus remitti debeat quin ejus ordinis, ad quem sumendum remittitur ab ordinario, capax & idoneus fuerit judicatus.

Sed quoniam talis abusus jam ab aliquibus annis in nostra inolevit provincia, dum permulti furtim beneficia aut capellas sub colorato aut fraudulento aliquo titulo mendicant, variis artibus & fallaciis confingentes se beneficium ecclesiasticum, aut etiam facultates alias sufficientes possidere cum a nobis aut coepiscopis

ANNO CHRISTI 1607.

in examine, tanquam inhabiles & indigni rejecti fuerint ob ſupinam illorum in rebus divinis ignorantiam.

Statuimus quod in poſterum nulli epiſcopi ordines vel literas conferant dimiſſorias, niſi his quos ſciverint de ſua diœceſi oriundos : aut in ea per tres annos beneficium pacifice poſſederint, annui reditus valoris ſupra dicti triginta aureorum, alias nonobſtante poſſeſſione beneficii minoris valoris, ab ordinum ſuſceptione repellant.

In literis dimiſſoriis, non detur facultas niſi ad ſolum ordinem ſacrum ſuſcipiendum intra annum; quo elapſo, dictæ literæ nullius ſint effectus.

Propter abuſus, quos experimento cognovimus in extraneis, qui ſub falſis & fictis dimiſſoriis, ad ordines ſuſcipiendos, & ut examen a ſacris ſanctionibus ordinatum evitare poſſint, in Galliam veniunt : ſtatuimus ut nullæ externorum admittantur dimiſſoriæ, ſed cum illis a ſuſceptione ordinum rejiciantur : niſi ſint regulares, qui ſaltem per annum intra regnum reſederint, & ibidem ab ordinariis præſentis regni dimiſſorias obtinuerint.

De matrimonio.

CAPUT XXII.

MAtrimonium a Deo inſtitutum, unionem Chriſti & eccleſiæ perfecte ſignificans, unde magnum ſacramentum eſt appellatum, licet puritatem denotet, tamen propter laſciviam & immoderatos appetitus fœdatur a permultis, dum quod Deus conjunxit non ſine ſacrilegio ſeparare tentat : & quod libere agendum eſt, vi aut metu fieri procurant. Quod advertens ſacroſancta Tridentina ſynodus, & cum tot, tantiſque malis curandis ſanandiſque optima & opportuna remedia inſtituerit quæ pernutilia judicavimus : idcirco ejuſdem concilii decreta, quæ in tota noſtra provincia obſervanda ſtatuimus, de verbo ad verbum hic ad hos fines inſeri juſſimus.

Tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia libero contrahentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia, quamdiu eccleſia ea irrita non fecit; & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta ſynodus anathemate damnat, qui ea vera & rata eſſe negant, quique falſo affirmant, matrimonia a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe : nihilominus ſancta Dei eccleſia, ex juſtiſſimis cauſis, illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit. Verum cum ſancta ſynodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodeſſe, gravia peccata perpendat, quæ ex eiſdem clandeſtinis conjugiis ortum habent, præſertim vero eorum qui in ſtatu damnationis permanent : dum priore uxore, cum qua clam contraxerant relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab eccleſia, quæ de occultis non judicat, ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquod remedium adhibeatur : idcirco ſacri Lateranenſis concilii ſub Innocentio III. celebrati, veſtigiis inhærendo, præcipit, ut in poſterum antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho, tribus continuis diebus feſtivis in eccleſia inter miſſarum ſolennia, publice denuncietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum : quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie eccleſiæ procedatur : ubi parochus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat : *Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, vel aliis utantur verbis juxta receptum uniuſcujuſque provinciæ ritum. Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes, tunc vel una tantum denunciatio fiat, vel ſaltem parocho & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur : deinde ante illius conſummationem denunciationes in eccleſia fiant, ut ſi quæ ſubſint impedimenta facilius detegantur, niſi ordinarius ipſe expedire judicaverit ut prædictæ denunciationes remittantur; quod illius prudentiæ & judicio ſancta ſynodus relinquit. Qui aliter quam præſente parocho, vel alio ſacerdote, de ipſius parochi, ſeu ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta ſynodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & ejuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit & annullat. Inſuper parochum vel alium ſacerdotem qui cum minore teſtium numero, & teſtes qui ſine parocho vel ſacerdote hujuſmodi contractui interfuerint, necnon ipſos contrahentes, graviter arbitrio ordinarii puniri præcipit. Præterea eadem ſancta ſynodus hortatur ut conjuges, ante benedictionem ſacerdotalem in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent : ſtatuitque benedictionem a proprio parocho fieri, neque a quoquam niſi ab ipſo parocho vel ab ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii ſacerdoti concedi poſſe : quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda eſt, vel privilegio nonobſtante. Quod ſi quis parochus vel ſacerdos, ſive regularis ſive ſæcularis ſit, etiam ſi id ſibi ex privilegio vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius parochiæ ſponſos ſine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit : ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur. Habeat parochus librum in quo conjugum, & teſtium nomina, diemque, & locum contracti matrimonii deſcribat, quem diligenter apud ſe cuſtodiat. Poſtremo ſancta ſynodus conjuges hortatur, ut antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante matrimonii conſummationem, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad euchariſtiæ ſacramentum pie accedant. Si quæ provinciæ aliis ultra prædictas laudabilibus conſuetudinibus, & cærimoniis hac in re utantur, eas omnino retineri ſancta ſynodus vehementer optat. Ne vero hæc tam ſalubria præcepta quemquam lateant, ordinariis omnibus præcipit ut cum primum poterunt, curent hoc decretum populo publicari ac explicari in ſingulis ſuarum diœceſeon parochialibus eccleſiis, idque primo anno quam ſæpiſſime fiat, deinde vero quoties expedire viderint. Decernit inſuper, ut hujuſmodi decretum in unaquaque parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos.

Vagos & qui habent incertas ſedes, quique

ſæ-

ANNO CHRISTI 1609.

sæpissime relicta prima uxore adhuc vivente, cum alia contrahunt, & sic in adulterio permanent, non admittant parochi ad contrahendum matrimonium : ideo banna, in utraque contrahentium parochia publicentur : & si adeo distans sit parochia alterius contrahentium ut a parocho benedicente attestatio publicationis bannorum in altera parochia perfecte non dignoscatur, eam ab ordinario loci attestatam per literas in forma cum signo & sigillo episcopi requiret : sine qua partes vinculo matrimonii copulare prohibetur.

Matrimonium non domi, sed in loco sacro celebretur, ab aurora usque ad meridiem, in missa tantum ; nec ad contrahendum parochi admittant fideles ab adventu domini, usque ad epiphaniam ; & a feria quarta cinerum, usque ad dominicam in albis, sine episcopi licentia : secundæ vero nuptiæ nusquam benedicantur.

Non contrahent catholici cum hæreticis, nec enim fas est ad sacramentum matrimonii quod gratiam confert, excommunicatum, talis gratiæ incapacem, recipere.

Gradus omnes cognationis tam carnalis quam spiritualis, affinitatis, justitiæ, & publicæ honestatis, qui a sacro concilio Tridentino impedire matrimonium declarantur, nos eosdem etiam gradus legitima esse matrimonii impedimenta declaramus ; & in illis contracta dirimenda esse, & sic contrahentes puniendos decernimus juxta dicti sacri concilii decreta.

Prohibeant episcopi ludos qui impudenter in contemptum secundarum nuptiarum a permultis fieri solent, *carivarios* vulgo appellatos : contumaces & inobedientes pœna excommunicationis coerceant.

Qui semel contraxerint, ad contrahendum de novo non admittantur, nisi certo constiterit de morte alterius cum quo nupserant.

Excommunicationis ipso facto incurrendæ sententiam ferimus, in eos qui sortilegia, & veneficia aut incantationes, in matrimonia contrahentes, aut benedictionem nuptialem suscipientes exercent.

Matrimoniales denunciationes solus episcopus, vel ejus in spiritualibus vicarius generalis, ex causa bene nota remittat : officiales vero super illis dispensare non attentabunt cum illud illis prohibitum sit, prout præsenti decreto prohibemus.

De causis vero matrimonialibus nullo modo, etiam de consensu partium cognoscant officiales foranei, quas tantum in foro metropolitano aut episcopali tractari volumus.

Qui in gradibus prohibitis contraxerint, eos parochi diligenter inquirant & episcopo denuncient : qui impedimento cognito ipsos separet, & simul prohibeat sub excommunicationis sententia, & aliis pœnis contra tales jure statutis in ipsos agat.

Dum contrahitur in ecclesia matrimonium vitentur risus, strepitus, & alia indecentia, sicut & durante administratione ceterorum sacramentorum. Quod si quidam contumaces a talibus abstinere tunc neglexerint, excommunicationis mucrone feriantur, & ab ecclesia arceantur.

De extrema unctione.

CAPUT XXIII.

EXtremam unctionem infirmantibus solamen esse ad salutem corporis recuperandum & medium aptissimum ab hac vita cum majori gratia discedendum ex D. Jacobi verbis satis constat, quoniam ut ait, orante sacerdote & ægrotum oleo ungente in nomine domini salvatur infirmus, & si in peccatis sit, remittuntur ei : ideo parochi, cum sanctissimum eucharistiæ sacramentum ægroto ministraverint, hortabuntur eumdem ut se ad sacram unctionem recipiendum præparet : subditos vero omnes, frequenter moneant, ne sint in suscipiendo tam utili sacramento negligentes ; & curent crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani & impia opinione abducere, qua plerique sinistre de virtute hujus sacramenti sentiunt : perinde ac si mortem ægris acceleret, cum tamen certum sit hujus virtute sacramenti non animæ tantum, sed & corporis sanitatem a Deo optimo maximo, sæpissime concedi.

Eos sæpius visitent parochi quibus hoc sacramentum contulerint ; non enim muneri proprio satis est factum, nisi eos in periculo mortis inviset, & hortentur ad constantiam in fide, patientiam in morbo, ut finem suum feliciter explere possint in religione catholica, cum de æterno bono aut malo in tali statu agatur.

Illud vero sacramentum non illis solum conferant parochi de quorum salute corporis nulla omnino est spes, sed illis etiam in quibus vitæ discrimen esse judicabunt : & ut intersint dum tale sacramentum confertur, hortentur fideles & indulgentias quadraginta dierum quas interessentibus ter Pater & Ave, pro ægroto recitantibus conferimus, intelligibili voce publicent.

De sepulturis & cura pro mortuis habenda.

CAPUT XXIV.

SEcunda quaque feria, si fieri poterit, missam pro defunctis celebrari curabunt parochi, & diebus dominicis populum ad preces fundendas pro defunctorum liberatione hortabuntur.

Dum publica sacrorum solennia peraguntur, aut noctu, mortui nusquam efferantur ; si vero pomeridiano tempore funus agitur missarum solita celebratio in crastinum aut alium diem non impeditum transferatur.

Intra ecclesiam & maxime prope altare non ita facile admittantur sepeliendi, sed illis tantum quos aut dignitas ecclesiastica, aut nobilis prosapia, aut virtutis laudabilis splendor commendarint : quod si sepulcra intra ecclesiam construxerint, super soli planitiem non attollantur, quibus nullæ inscriptiones nisi consulto & approbante episcopo, archidiacono, aut rectore ecclesiæ apponantur.

Funera ab heredibus defunctorum ducantur, si per ipsos testamentorum tabulis aut aliis non fuerint ordinata juxta personæ & facultatum qualitatem ; & ad hoc per locorum ordinarios compellantur, cum talis pietas erga defunctos a superstitibus debeatur.

Sordidas exactiones & pro exequiis defunctorum illicitas pactiones a sacerdotibus fieri non per-

ANNO CHRISTI 1609

permittant epiſcopi, & quas factas noverint, A irritas declarent, & in hoc deprehenſos ſacerdotes qua decet ſeveritate puniant.

Non ſepelientur defunctorum corpora niſi poſt horas viginti quatuor, niſi fuerint pueruli: nec in funere mortuum habita oratione laudabit aliquis, niſi hoc ſciente & approbante epiſcopo. Concionem vero habere poterit qui alias ad hoc fuerit approbatus, de mortis certitudine, & ejuſdem horæ incertitudine, judicii Dei ſeveritate, aut aliis quæ audientes ad ſe parandum ad mortem commovere poſſint.

Excommunicati decedentes, priventur eccleſiaſtica ſepultura, quod ſi ivi in loco ſacro ſepulti fuerint, dum libere agetur, oſſa & cineres, ſi diſcerni ab aliis poſſint extrahantur & B inde ejiciantur.

Cœmeteria omnia religioſe & honeſte teneantur, debiteque claudantur muris, aut foſſa: ita beſtiis in ea non pateat aditus: ad quod communitates locorum per ordinarios compellantur: implorato brachii ſæcularis auxilio, ſi opus ſit.

Super quæſtionibus quæ oriuntur ratione ſepulturæ defuncti: ſi teſtamento aut verbo præſentibus ſaltem duobus teſtibus eam non elegerit, aut habeat ſuæ familiæ propriam, ſummarie per ordinarium loci provideatur, cujus ſententia, nonobſtante quacumque appellatione executioni demandetur: quod ſi facile adiri non poſſit ordinarius, aut cauſa breviter tractari, tunc corpus defuncti intra cœmeterium eccleſiæ parochialis in qua deceſſit ſepeliatur. Alio cadavera portantes, favorem aut conſilium dantes, ad hoc excommunicentur, donec arbitrio ordinarii fuerit ſatisfactum, etiam ſi ſint religioſi aut mendicantes: externi vero aut peregrini parochiam appellamus eam intra quam ægrotus deceſſit, a cujus parocho infirmus eccleſiaſtica recipere debet ſacramenta. C

Decedentes in parochia ſi alibi ſepeliendi, id non fiat niſi vocato parocho: & tunc matri eccleſiæ præſententur, quæ ex funeralibus juribus recipiat juxta conſuetudinem de qua diligenter inquirant epiſcopi diœceſim viſitantes, cruce præeunte, dum itur ab eccleſia in domum D defuncti ad ſepulturam deferendi, vigiliæ mortuorum ſine cantu, voce tamen aliquantulum elevata, per clericos, ſive regulares ſint, recitentur: ut populus eccleſiaſtica munia eos obire tunc intelligat.

De teſtamentis.

CAPUT XXV.

PRælati viſitando diœceſim inquirant de piis defunctorum legatis, ſuper quibus ſimpliciter & de plano ordinent, ut executioni demandentur: quod ſi ambiguum aliquid ſit, aut præter naturam rei pie fundatæ in teſtamento, E aut clauſula legati appoſitu, id auctoritate ſua interpretentur, explicent & moderentur epiſcopi.

Si quid perpetuum aut temporaneum teſtamento pie legatum ſit, notarius poſt octo dies a morte teſtatoris, ejuſdem teſtamenti clauſulas legata continentes, parocho defuncti remittere debet, ſub pœna excommunicationis: rector vero poſt octo dies illarum copiam ad officialem vel promotorem mittere teneatur, ut per eum nomine ordinarii, qui executor eſt piarum voluntatum, ea executioni demandari procu- ret: niſi fuerint executores per defunctum expreſſe nominati.

Omnibus piis legatis infra ſex menſes poſt mortem teſtatoris ſatisfiat, niſi aliud in teſtamento fuerit deſignatum.

Executores teſtamentarii reddere debent rationem adminiſtrationis diœceſano, quem ut procuratorem animarum piarum vocare debent in diſtributionibus legatorum: alioquin tales diſtributiones nullæ ſint: & ad eaſdem hæredes iterum cogantur.

Tabulæ teſtamentorum, pia legata; ſive perpetua, ſive ad tempus præſcripta continentium denunciata per notarios parocho, & per parochum promotori, ſive procuratori animarum piarum deſcribantur: & tranſſumpta in archivis epiſcopi reponantur: expenſis illius in cujus favorem talia legata fuerint facta.

De epiſcopis.

CAPUT XXVI.

COnſtituit Deus apoſtolos quibus ſuccedunt epiſcopi, qui quaſi in altiſſima eccleſiæ conſtituti arce, invigilare debent ſuper gregem & in cuſtodia ſanctuarii excubare.

Videant igitur ne aut incuria, aut inertia dormitantes, aliquid damni patiantur ſubditi; curentque & ſoliciti ſint, de credito ſibi populo, errantes in viam reducere, perditos requirere & recuperare conentur: id vero fiet ſi actiones proprias ad petram, qui Chriſtus eſt allidentes, quod in ipſis ex humana infirmitate ſordidum fuerit mundaverint, ſicque multo liberius feſtucas, quas viderint in aliorum oculis amovebunt, non pertimeſcentes, ne ſibi dicatur, frater amove prius trabem quæ in oculo tuo eſt.

Primum igitur in ſanctis meditationibus & orationibus frequenter certam ſibi quotidie horam ſumat epiſcopus; quam in ſtudio & exercitatione divinarum contemplationem inſumat: in quibus Deo non pro ſe tantum ſed pro fidelibus ſibi commiſſis, preces fundat humiliter, ut quod in ipſis confractum divina bonitate alligetur, quod languidum eſt ſanetur, perditum reparetur, & quod bonum eſt conſervetur. Singulis diebus ad veſperum, horam deſignet qua ſuam familiam in ſacellum domeſticum, aut oratorium convocet, ubi ipſo præſente ſi non impeditus ſit, recitari faciat litanias & pias orationes: tum quiſque breve examen conſcientiæ efficiat; pro feſtis diebus, miſſæ ſaltem ſacrificio interſit epiſcopus, ſi ipſe celebrare non poſſit: dominicis, vero & feſtivis, miſſam dicat, cum ipſe ſit aſſumptus ex hominibus ut pro peccatis populi ſacrificium offerat.

Quotieſcumque munia ſpecialia exercebit, paratus accedet, poſt miſſam celebratam in fine expreſſe orabit, ut ſibi præſto ſit Dei gratia in tali munere obeundo, ut vero populus miniſterii ab epiſcopo peragendi, illiuſque inſtitutionis ab eccleſia cauſas odorari poſſit, priuſquam ea munia aggrediatur epiſcopus, eaſdem brevi ad populum habita concione explicabit.

Canonicas horas diſtincte & attente, ſi non cum choro, apud ſe recitent epiſcopi, ſtatis horis, quas præveniendo potius, quam tardando perſolvere debent.

Singulis diebus feſtis & dominicis in choro divinis officiis ſaltem miſſæ & veſperis interſint.

Offi-

Officiarios & maxime officiales ac promotores, viros probata vita & doctrina conſpicuos inſtituant; ut ſi aliquantum in ſcientia deficiant, illud vitæ probitate & integritate compenſent.

Se faciles adeuntibus præbeant, præſertim vero conquerentibus de injuriis receptis, denunciantibus ex caritate defectus ſubditorum quorumcumque, & pauperum miſerias vel infirmorum dolores declarantibus; quibus ita paterna dilectione provideant, ut egentibus largas eleemoſynas concedant, inimicos concilient, infirmos viſitent, quibus ſanctam benedictionem concedendo & dolorem levabunt, & forſan ex Dei bonitate ſanitatem reſtituent.

Convivia non faciant frequentia, a laicorum nimia familiaritate abſtineant, ne ſic dignitatem imminuant, ſed tempus pro exercitatione aſſumendum ſacrorum librorum lectioni, & piis hominum colloquiis impendant; petentibus maxime conſilium dent, & afflictos benigne conſolentur.

In domibus ſuis feminas non admittant: domeſticos de fide bene ſentientes, modeſtos & pios habeant, quos ſemel in menſe confiteri & ſacram euchariſtiam ſumere procurent, & lectionem ſacrorum librorum in menſa per clericum faciendam.

Si coepiſcoporum aliquis, temporum vel bellorum injuria, fame, peſtilentia aut aliarum difficultatum calamitatibus oppreſſos ſciverit, orationibus & privatis & publicis, largaque eleemoſynarum largitione conabitur quam citiſſime ſublevare.

Frugali menſa & mediocri ſupellectili contenti ſint epiſcopi, atque in reliquo vitæ genere mediocritatem ſectentur: caveantque ne quid in tota familia ſua, ab hoc ſancto inſtituto alienum appareat, quodque ſimplicitatem, pietatem, divini cultus ardorem & vanitatis mundique contemptum non præ ſe ferat: ſicut enim ſordidus & maculatis veſtibus indui non eſt licitum: ita pretioſis & profanis aut varie contextis uti non decet. Non in publicum prodeant ſine talari tunica, & roqueto. Juxta temporum & locorum rationes, veſtiantur modeſte ita ut gravitatem ſapiant, ſive in publico, ſive privatim, ſive in itinere, ſive in civitate ſemper in eo habitu, & forma incedant quo appareant & judicentur epiſcopi.

Tonſuram ſemper conſpicuam gerant in capite grandiorem multo quam ceteri inferiores ſacerdotes, tanquam a terrenis curis magis abſtracti: populo ſemper ſanctam benedictionem impertiantur, dum per civitatem aut diœceſim incedunt.

Picturas omnes profanas res repræſentantes, domi non retineant: obſcœnas omnino rejiciant, eaſque tantum habeant quæ ad pietatem provocant intuentes.

Quos habebunt domi clericos nonniſi clericali & decenti habitu uti permittant, illoſque non retineant, niſi ſint bonæ exiſtimationis. Opera miſericordiæ frequenter exerceant, ut ſancta converſatione quaſi epiſcoporum teſtes ſint & imitatores: quorum unum ſuper familiam conſtituant, qui laicorum domeſticorum actiones percunctetur, & videat num aliquid præter decentiam Chriſtianæ converſationis perpetrent, & delinquentes corrigat: non enim fas eſt in tali familia ſcandaloſos aut ullius criminis ſuſpectos eſſe; ideo errantes ſevere reprimant per ſe epiſcopi, pertinaces e familia excludant, ægrotantes omni ſollicitudine & pietate curent, nec ſumptibus pareant.

Gravem aliquem ſæcularem aut regularem confeſſarium eligant, qui ſit ſacra ſcientia, prudentia & vitæ ſanctitate inſignis, cujus ſtudio & precationis ſpiritu, in gravioribus difficultatibus uti poſſint.

Capitulis metropolitanis & cathedralium eccleſiarum præcipimus, ut ſtatim poſt mortem prælati, metropolitanum & coepiſcopos noſtros commonefaciant; qui omnes ſolenni cærimonia miſſam pro defuncto celebrari curabunt: tum indictis publicis ſupplicationibus Deum deprecabuntur, ut orbato gregi velit juxta cor ſuum paſtorem mature concedere.

De viſitatione.

CAPUT XXVII.

NISI gregem inviſerit, quid in eo infirmum ſit ignorabit, & medicamina ægris applicare non poterit. Ideo ut agnoſcere poſſit epiſcopus gregem ſuum, hæreſes tollat, pravos mores corrigat, rebelles & obſtinatos verborum aſperitate, deterreat: at conſoletur puſillanimes, proboſque confirmet. Exacta eccleſiarum viſitatio, ab omnibus maxime neceſſaria ſemper eſt judicata.

Eccleſias igitur epiſcopi, juxta concilii Tridentini decreta, viſitent; ac quæ pie & ſancte de viſitatione ſancita ſunt, diligentiſſime obſervent.

Si non ſingulis annis, tertio ſaltem quoque anno univerſam diœceſim viſitent: moderato tamen comitatu, ne ſubditos nimiis ſumptibus opprimant: eoſque ſecum aſſumant, quos probatæ fidei & doctrinæ noverint, & quorum integra fama iis ad quos proficiſcuntur exemplo eſſe poſſit.

Cathedrales in primis viſitent eccleſias, tum collegiatas, deinde parochias, ſeminaria, ſodalitates, hoſpitalia, ac cætera pia loca: abuſus, ſi qui irrepſerint, ab eis tollant: modos ſtatuant, quibus in poſterum vitari poſſint: cum magiſtratus, tum viros graves accerſant, quibuſcum agant, ut ab eis libere ac ſine dolo, vitam & mores clericorum audiant. Id vero diligenter attendant & videant, num publice aut privatim de vita clericorum ſit inquirendum.

Pro loci & perſonarum varietate licet aliter atque aliter aliquando agendum ſit, quod a prudentia & judicio epiſcoporum pendebit: ut plurimum tamen quæ ſequuntur erunt exequenda.

Studeant prius verbi Dei prædicatione, & paterna cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacem & concordiam omnes hortari: tum moneant ſe confirmationis ſacramentum, ſi id commode fieri poteſt, collaturos, hortenturque populum ad tantum ſacramentum digne ſuſcipiendum. Quod quidem conferetur adultis, prævio examine capacibus repertis, & ſacramento pœnitentiæ purgatis; tum datis indulgentiis, ſolennis in eccleſiis cathedralibus & collegiatis defunctorum abſolutio peragetur.

Hortentur in primis epiſcopi canonicos & habituatos dictarum eccleſiarum, peculiares quaſdam orationes Deo fundere, ut divina ope auxilioque adjuti, poſſint ex tam ſancta & ſalutari actione, fructum ad majorem Dei honorem

ANNO CHRISTI 1609.

norem & gloriam, ad animarum ſuarum ſalutem, vitæ morumque reformationem neceſſariam percipere.

Ad cujus operis perfectionem, quo facilius & ordinatius procedatur, dictam ſuam viſitationem in quatuor præcipua capita per articulos diviſa diſtribuent, ut ſuper eiſdem reſponſuri mature ſeſe præparent.

Primum caput ſpectabit ad locum, qui eſt templum materiale & eccleſia.

Secundum ad perſonas divino ſervitio in dicto loco aut eccleſia fieri ſolito deſtinatas.

Tertium ad inſtrumenta & ornamenta mobilia, aliaque id genus ad obſequium divinum requiſita & neceſſaria.

Quartum ad proventus & reditus, tum in communi, tum in particulari, dictorum eccleſiaſticorum nutritioni & alimentis affectatos.

Tamquam delegati ſedis apoſtolicæ munus viſitationis ſuæ exercentes epiſcopi, beneficia quæ non ſufficiunt ad unius ſacerdotis alimenta, duo vel plura ſimul uniant, ſi opus ſit: ut ſacerdotes, quibus per ordinarios collatores conferentur, unde poſſint vivere ſufficienter habeant, & officia eccleſiaſtica exerceant ab epiſcopis præſcribenda, quoad fieri poterit, juxta fundatorum intentionem.

De ſynodo diœceſana.

CAPUT XXVIII.

POENA propoſita illis eſt, qui abſque legitima cauſa ad ſynodum diœceſanam venire neglexerint, tempore a jure ſtatuto, & ab epiſcopo indicto. Ad ſynodum igitur diœceſanam convenire compellant, omnes & ſingulos qui jure vel conſuetudine ad hoc tenentur, comparentes in habitu ordini ſuo proprio & decenti interſint: alias non recipiantur in ſynodo, poſt annum in qualibet diœceſi habenda.

Præſentis ſtatuta concilii publicentur, quæ præſentes omnes juramento medio promittent obſervare.

Deferat quiſque archipresbyter in ſcriptis nomina omnium in ſuo archipresbyteratu beneficia obtinentium, qui non reſidentes fuerint; aut curam animarum habentes, ſe ad ſacrum presbyteratus ordinem promoveri non fecerint.

Beneficia obtinentes, & in ſynodo comparentes, beneficiorum ſuorum titulos demonſtrabunt: alias pro abſentibus & contumacibus cenſeantur.

Quicumque ſynodo intereſſe debent, ſi præſentes propter legitimum impedimentum non fuerint, & hoc caſu niſi per procuratorem debite comparuerint, pœna arbitrio ordinari plectantur: & in valvis parochialium eccleſiarum ipſorum citentur, ad purgandam contumaciam intra menſem: qui niſi comparuerint, per alium menſem iterum vocati, ſuſpendantur: creſcente vero contumacia, & tertio citati, beneficiis priventur.

Hortamur coepiſcopos noſtros, ut abſentes a ſynodo, ſi infra menſem poſt eamdem comparuerint, mitius agant cum illis, multa pecuniaria in pios uſus convertenda: quibus proponant conſtituta in ſynodo, & inviolabiliter ſe obſervaturos promittant.

Qui legitime impediti per procuratorem comparuerint, non recipiantur, niſi in mandatis expreſſum ſit, quod quæcumque in dicta ſynodo conſtituentur, & ordinabuntur, conſtituens obſervabit, & ipſa ſibi ſatis ſufficienter intimata declarabit, dum in eadem fuerint conſtituta.

Gravi mulctetur pœna, qui pro alio, ſine ſpeciali mandato, comparuerit.

Ad ſynodum autem diœceſanam venire cogantur, omnes qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent.

De concilio provinciali.

CAPUT XXIX.

QUÆ dormitantibus epiſcopis per inimicum hominem ſuperſeminata fuerit zizania facilius eradicatur, priuſquam cum aliis herbis altius creverit: univerſa vero eccleſia cum difficillime congregari poſſit, congregata tamen ſparſos in unaquaque eccleſia defectus pro ſuo jure tollere, morbiſque mentis mature mederi & occurrere nititur. Proinde ad tollendos abuſus, mores componendos, & concordiam pacemque conſervandam, voluit, & inſtituit provinciales per metropolitanum convocari ſynodos: in quibus quid clero aut populo mancum ſit, regulari poſſe judicavit. Hoc tamen in hac noſtra provincia, tam utile medium intermiſſum eſt & neglectum. At ut [a] tanquam ſalutare & neceſſarium inſtitutum diligentius poſt hac obſervetur.

[a] *Forte*, tan ſalutare. H

Statuimus ut tertio quoque anno provincialis ſynodus convocetur: quam ex nunc ad diem duodecimam Maii, anni domini milleſimi ſexcenteſimi duodecimi indicimus, cui intereſſe tenebuntur omnes domini epiſcopi ſuffraganei, vel eorum vicarii generales, abbates cujuſcumque ordinis, omnes primæ poſt epiſcopum dignitates eccleſiarum metropolitanarum & cathedralium, & earum capitula, ſicut & collegiatarum, per deputatos: priores clauſtrales, juriſdictionem in ſuos monachos & monaſteria ſine ullo abbate, aut dependentia, habentes: & hoc ſub pœna excommunicationis. Capitula vero monaſteriorum regularium, per eorum deputatos regulares, ad id etiam invitentur: ſalvis ſemper ipſorum immunitatibus, de quibus tunc fidem faciant. Quod ſi legitima ſubſit abſentiæ cauſa, epiſcopi, quod pro utilitate & bono ſuarum eccleſiarum, in eadem ſynodo tractandum viderint, in ſcriptis ad nos, per menſem ante tranſmittant: & eodem die nuntium & procuratorem virum probum, actu ſacerdotem, capacem & idoneum ad impedimentum ſignificandum, & omnia ac ſingula ſtatuenda, nomine ſuo approbandum mittant: qui nomine illius, a quo miſſus fuerit, in omnibus deliberet, & ſtatutis ſubſcribat. Ideo talem a conſtituente per mandatum expreſſe recipiet facultatem.

Norint autem eccleſiarum cathedralium procuratores, abbates, & alii quicumque deputati, conſultivam, non autem deliberativam, in eadem ſynodo ſe vocem habere.

Procurationes coepiſcoporum noſtrorum per concilium examinabuntur: utrum cauſa legitima ſit, vel probatione indigeat. Si per contemptum potius, quam juſta præpediti cauſa, venire neglexerint, per ordinationem ejuſdem concilii, privatione tertiæ partis fructuum menſæ ſuæ epiſcopalis pro illo anno mulctentur, quam fabricæ eccleſiæ cui præeſt, & pauperibus,

bus, æquis portionibus, per deputandum a concilio, distribuendam volumus.

In ea vero synodo, præcedentibus supplicationibus, publice per episcopos in suis diœcesibus ordinandis, & aliis peractis, quæ in pontificali & cæremoniali Romano caute præscripta sunt, tractabitur; primo utrum, quæ in præcedenti synodo statuta fuerunt, executioni fuerint mandata: quod si quædam observata non fuerint, causa cognita, deficientes, per concilium, prout juris & rationis fuerit, punientur. Videbunt & inquirent congregati, utrum episcopi ac alii, pro suo munere, sicut tenentur, in suis ecclesiis residentes fuerint, & visitationem perfecerint.

Pridie vero ante inchoationem concilii, episcopi cum omni familia, & omnes alii qui synodo aderunt, preces ad Deum fundent; ut nominatim dignetur in re tam gravi, & quæ ecclesiam tangit suo Spiritu sancto diregere.

Promotores & officiarios constituent, non novos homines, ignotos & imperitos, sed eos quorum probata sit vita, & doctrina tales, ut munus ejusmodi digne valeant exercere.

Si quæ sint inter coepiscopos ipsos, aut inter episcopum & ecclesias suas, immo & inter diversas ecclesias controversiæ, in concilio tractentur; & si fieri potest, sine strepitu judicii concilientur & terminentur: ad quos fines, per sex menses ante inchoationem concilii, moneatur metropolitanus, per episcopos, capitula, aut alios, ex caritate sola, de dictis discordiis aut litibus: ut per eumdem metropolitanum moneantur litigantes, ut veniant parati & cum juribus accedant.

Fiat indictio futuri concilii in ultima sessione concilii provincialis: quo absoluto, & factis acclamationibus, decretis ejus, manu propria, tam episcopi, quam procuratores subscribant, licet in omnibus nomine proprio non consenserint: judicia enim sanioris & majoris partis prævalent, & quod concluſum fuerit a pluribus, censetur approbatum. Qua non obstante subscriptione, si in aliquibus quis se gravatum senserit, viam juris, per appellationem ad summum pontificem, provincialis concilii judicem, ei patere declaramus.

De capitulo & canonicis.

CAPUT XXX.

CAPITULA quæcumque ecclesiarum sæcularium aut regularium, non obstantibus privilegiis quibuscumque, per ordinarios visitabuntur, juxta decreta sacri concilii Tridentini: quibus per canonicos statuta, si quæ sint, probanda, vel improbanda exhibeantur: quod si nulla sint, fieri citissime procurabunt. Certo & stato die pro negotiis ecclesiæ tractandis, oratione præmissa congregabuntur canonici hora matutina, ante vel post missam, ne ecclesia divinis fraudetur obsequiis.

Omnium bonorum ecclesiæ, instrumentorum, & piarum fundationum inventarium fiet, quod episcopo, quoties requisiverit, exhibere tenebuntur; ut appareat, utrum dolo aut incuria, piis defunctorum intentionibus non satisfiat, & an aliquid fuerit alienatum.

Dignitates, officia, personatus, canonicatus, aut præbendæ non conferantur, nisi illis qui ætatem a sacro concilio præscriptam attigerint. Alia vero curam animarum habentia, his qui infra annum presbyteri esse possint, tantummodo conferantur. Alias collationes factas de hujusmodi beneficiis nullas & irritas declaramus. ANNO CHRISTI 1609.

Non habeant vocem in capitulo, nec locum in subsellis superioribus canonici, qui non sunt in sacris ordinibus constituti.

Distributiones illi tantum percipiant, qui præsentes divinis intersunt officiis: exceptis iis, quos infirmitas, seu quævis alia necessitas, ecclesiæ utilitas, aut alia canonica justa causa excusat. Quod ut sciri possit, punctuatura in omnibus ecclesiis cathedralibus, aut collegiatis, diligenter servetur; in qua præsentium nomina, & causa absentium, si justa sit, describantur.

Cum beneficia, ad divinum cultum, atque ecclesiastica munia obeunda, sint constituta, ne qua in parte minuatur divinus cultus, sed ut ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur:

Statuimus in ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque proventuum ac obventionum, tam dignitatum, quam canonicatuum, personatuum, portionum, & officiorum, separari debere, atque in quotidianas distributiones converti: quæ inter dignitates obtinentes & divinis intereſſentes proportionaliter juxta divisionem ab episcopo, etiam tanquam apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividatur; salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non servientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt: non obstantibus exemptionibus aliisque consuetudinibus etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscumque: crescenteque non servientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac sacrorum canonum dispositionem. Non residentes archidiacono ceterique dignitates, personatus & officia in ecclesiis metropolitanis, cathedralibus, aut collegiatis obtinentes, quibus jurisdictio aut officium proprium est attributum, ad muneris sui functionem personaliter per fructuum ipsarum dignitatum, personatuum vel officiorum subtractionem, ab ordinariis compellantur.

In choro colloquia non permittantur: non dormiat aliquis: non nugetur: literas aut libros non legat: officium privatim non recitet: per chorum non vagetur, aut indecore sedeat: sed omnes divina officia & preces, devote, attente, & graviter in choro simul cantent; nec maneant otiosi, sed sint modeste compositi officium recitando; ut ad devotionem populus, & exaudiendas orationes Deus excitari possit.

Spurii filiique presbyterorum, non deserviant, aut beneficium [a] quodque obtineant in ecclesiis, in quibus patres eorum præbendam aut beneficium aliquod habeant aut habuerint.

[a] *Forte*, quodcumque. H.

Dum recitantur divina, in choro intersint clerici, qui cappas, almutias, superpellicea & alia vestimenta gestantes, pro loci consuetudine deferant; quæ lacera aut immunda non sint, alias a capellano distributionibus priventur.

Canonici qui canonicales, & alii qui beneficiis annexas domos habent, in illis resideant: aut si non habent, intra claustra ecclesiarum cogantur

ANNO CHRISTI 1609.

tur habitare, ne convictu & contubernio laicorum rei ſacræ miniſterium vituperetur, & inde ſcandala oriantur.

Quæcumque de vita & honeſtate clericorum in hac ſynodo per nos ſtatuta fuerint, quam diligentiſſime ab omnibus canonicis, aliiſque eccleſiarum metropolitanæ, cathedralium, & collegiatarum beneficia obtinentibus, ſive dignitates aut officia ſint, obſervari præcipimus: cum tales deceat a canonicis ſanctionibus, ne tranſverſum quidem unguem recedere, qui propterea canonici ſunt appellati.

Nullo modo liceat epiſcopis, capellanis, aut beneficiatis quibuſcumque, bona eccleſiæ alienare, ſive mobilia ſint, ſive immobilia: alias præter excommunicationis ſententiam, quam ipſo facto incurrent, ab ordinariis ad arbitrium mulctentur. Quod ſi pretium ex tali venditione proveniens in proprios uſus converterint, tanquam ſacrilegi ab ordinariis puniantur.

Sedulo igitur inquirant epiſcopi, utrum quid tale hactenus actum fuerit, ut in integrum reſtituantur eccleſiæ, mala perditorum fide ſic expoliatæ.

In eccleſiis collegiatis, doctori theologo una ex præbendis canonicalibus conferatur ad ſacram ſcripturam explanandam perito, qui caſus conſcientiæ publice doceat, & in choro dum recitantur horæ canonicæ intereſſe teneatur, quando per occupationes lectionum ſibi licuerit, ſuper hoc ejus conſcientiam onerantes: & quidem juxta concilii Tridentini ſuper hoc editum decretum.

Manſionarii & beneficiati eccleſiarum metropolitanarum, cathedralium & collegiatarum, in choro præſentes ſint dum divina celebrantur, & horæ canonicæ recitantur: munia quiſque pro officio ſuo obeat, & abſentibus illis qui ad aliquid agendum ſunt deſtinati (quos niſi legitime abſint, capituli arbitrio puniri volumus) præſentes quod ſibi per præcentorem, aut a capellano mandatum fuerit præſtabunt ſine ſtrepitu. Ideo talia beneficia non niſi in cantu & literatura peritis conferri volumus, qui per ſeipſos munus ſuum intra annum exercere valeant: alias collationes factas præſenti decreto irritamus, & nullas declaramus.

Omnes, cujuſcumque fuerint dignitatis, eccleſiaſticos, etiam exemptos, ſupplicationibus publicis, a ſuperioribus convocatis, intereſſe jubemus: quibus tam in incedendo, quam ſedendo in choro & aliis locis, ordinem aſſignent epiſcopi, juxta cærimoniale felicis memoriæ Clementis VIII. quod in omnibus recipimus, & in tota noſtra provincia recipi volumus, & juxta ritus per ipſum conſtitutos procedi præcipimus. Præcedentia clericorum in eccleſiis aut actionibus quibuſcumque, ſi controvertatur, coram epiſcopo, aut ejus officiali, & non alibi tractetur: contra actorem, ſi reum coram alio in jus vocaverit, ſi monitus non deſtiterit, excommunicationis ſententiam ferat epiſcopus.

De beneficiis conferendis.

CAPUT XXXI.

POteſtatem habentes conferendi beneficia quæcumque hortamur in domino, ut non favore, precibus, potentia, aut cognatione moti, illa conferant: ſed Deum præ oculis habentes, videant quos capaces & idoneos ad id judicaverint: attendentes ſi in hoc deliquerint, Deo rationem pro illis ſe reddituros. Quibus vero beneficia conferent, ſi ea reſidentiam requirant, ab eiſdem juramentum de reſidendo recipient.

Jurent recipientes collationes beneficiorum, quod bona eorum conſervabunt, non alienabunt, alienata diligenter perquirent, & reſtitui omni via juris procurabunt: quod ſi non fecerint, expenſis eorum fieri per deputandum ab epiſcopo ipſo facto conſentient.

Proviſionem beneficii recipientes, ejuſdem poſſeſſionem adepti, mobilium ad beneficium pertinentium fieri inventarium procurabunt; ſcientes ſe teneri, prout præſenti decreto ſtatuimus & ordinamus, quod beneficiati cujuſcumque beneficii, decedentes, reſignantes, aut permutantes, eadem mobilia quæ ad beneficium pertinent, ſucceſſoribus relinquant: ad quod omnia & quæcumque bona defuncti, aut cedentis beneficium, obligata maneant: tum ut fraus omnis vitetur, defuncti beneficiati bona, requirente promotore epiſcopi, ſequeſtrentur, ni velint heredes datis cautionibus de bono ſucceſſori debito reſpondere.

Et quia permulta ſcandala in Dei eccleſiam irrepunt, propter clericos, qui nihil habentes præter beneficium, illud tamen ſeducti, aut alias ad id inducti, reſignant; & ad egeſtatem necnon mendicitatem, cum miniſterii vituperio reducuntur: omnes reſignationes factas, aut in poſterum faciendas, a clericis nihil aliud ſufficienter ad victum præter beneficium poſſidentibus, nullas & nullius effectus irritaſque declaramus.

De parochis, ſeu curatis, & reſidentia eorumdem.

CAPUT XXXII.

PEr ſacramenta voluit Deus, tamquam per media, nobis gratiam conferre. Propter quam recipiendam, cum ex illa finalis dependeat poſſeſſio gloriæ, ut populum nobis commiſſum, ad finem propter quem conditus eſt perducere poſſimus: præſentem ſynodum ſub Spiritu ſancto congregatam habuimus. Et quia ſacramentorum hujuſmodi miniſtri ſunt parochi: ideo licet ſparſim diverſis in locis, per occaſionem de iis plura dixerimus, ſub hoc tamen capite, nonnulla de munere parochorum addidiſſe erit perutile. In quibus præter vitæ probitatem, ſcientiam, ut docere ſibi ſubditos; & poteſtatem, ut ſolvere, & ligare poſſint, requiſitam agnoſcimus: quam niſi rite a prælatis ſuſceperint, non abſolvunt a peccatis populum, ſed temere hujuſmodi poteſtatem uſurpantes, decipiunt.

Non igitur curam animarum ſibi aſſumant, nec habere præſumant ſacerdotes, niſi titulum parochialis eccleſiæ, vel alias munus curæ animarum, aut ab ordinario obtinuerint, aut alias canonice obtentum, eidem exhibuerint: ut norit epiſcopus a quo animarum ſibi commiſſarum rationem ſit petiturus. Qui vero eccleſiam regere, aut ſacramenta adminiſtrare aliter attentaverit, cum non per oſtium, ſed aliunde in ovile venerit, tanquam furem & latronem præſenti decreto a divinis ſuſpendimus, fructibus

ANNO CHRISTI 1609.

bus beneficii privamus, & ordinariorum arbitrio puniri volumus.

Invigilent parochi super gregem, & parati semper sint, ne per illorum negligentiam, aut parvuli sine baptismo, aut adulti sine sacramentis pœnitentiæ, communionis, & extremæ unctionis moriantur.

Infirmos sæpius visitent & consolentur, ac de salute animæ moneant.

Inquirant si qui sint in parochia de fide male sentientes, nominatim excommunicati, & usurarii, concubinarii, adulteri, & blasphemi notorii, quos moneant privatim, testibus vocatis; & nisi resipuerint, eorum nomina ad promotorem in synodo diœcesana deferant: qui de mandato episcopi providebit super salute animarum ipsorum, ut juris erit.

Olea sancta intra cremerias nitidas, mundas, & non fractas distincte custodiant: quæ singulis annis postquam recenter facta fuerint, ab archipresbytero statim recipiant.

Librum habeant parochi, in quo describant nomina & cognomina baptizatorum, patris & matris, necnon suscipientium, cum die, mense, & anno: similiter & separatim in eodem libro, conjugatorum, & duorum aut trium testium in matrimonio præsentium. In alia parte ejusdem libri, describant nomina & cognomina decedentium in parochia, locum & diem sepulturæ, nomen notarii qui testamentum receperit, diem datæ ejusdem nominatim exprimant, si quid per dictum testamentum, aut aliam ultimam dispositionem pie legarint. Si vero sacramentum confirmationis in parochia contulerit episcopus, in eodem libro per ipsum parochum, loco separato, nomina & cognomina confirmatorum reponantur.

Habeant præterea librum, in quo describant inventarium rerum omnium mobilium aut immobilium, ad suas ecclesias pertinentium. Notent in ipsis domos, agros, vineas, & alias possessiones cum eorum confinibus: & instrumenta fundationum & recognitiones colligant, atque transsumptum ejusdem libri & documentorum, penes episcopum remittant in archivis episcopalibus reponendum.

Tabellam habeant in sacristia, in qua descripta sint officia, quæ fieri debent in suis ecclesiis; fundationes annotabunt, mensem & diem, in quo missæ, aut alia officia propter illas, sunt celebranda.

Diebus dominicis pronum faciant, juxta ritum a nobis præscribendum, non tamen concionabuntur, nisi expresse examinati ad hoc per episcopum in scriptis fuerint approbati: contra agentes arbitrio ordinarii puniantur.

Quæ in visitationibus ordinata fuerint, inviolabiliter observabunt, & a parochianis observari procurabunt: quod si eos ad hoc negligentes viderint, in scriptis semel in anno episcopo denunciabunt.

Per seipsos sacramenta ministrent, & munera atque officia suarum ecclesiarum præstent: neque ab ipsis etiam secundariis, nisi justa causa detenti, fieri aut ministrari permittant.

Penes se habeant biblia sacra, librum casuum conscientiæ, constitutiones hujus synodi provincialis, & diœcesanæ, quas ab omnibus sibi subditis observari curabunt.

Servitio parochialis ecclesiæ interesse & psallere debent omnes sacerdotes, in eadem aliquod beneficium aut officium obtinentes, cum superpelliceo & habitu decenti: quod si quis contumax, monitus a parocho, muneri suo satisfacere neglexerit, per episcopum cum pœna imposita ad hoc compellatur.

Indignum est sacerdotem, lictorum & præconum in ecclesia vices gerere. Ideo prohibemus sacerdotibus quibuscumque, in ecclesiis quicquam publicare, præter banna matrimoniorum, monitoria, & alia quæ de mandato ordinarii aut officialium ecclesiasticorum recipient, sub pœna carceris.

Quos sciverint hæreticos, aut excommunicatos, in ecclesiis non recipiant: nisi sibi constiterit illos resipuisse, & in gremium ecclesiæ receptos fuisse.

De novo ad suas parochias venientium, mores, vitam & actiones diligenter animadvertent, num sacramenta ecclesiastica suscipiant: notabunt an mulieres secum habuerint, inquirent an & ubi matrimonium contraxerint, attestationes videbunt, sine quibus, & si eas in forma non exhibuerint, implorato brachii sæcularis auxilio, eos ab invicem separari procurabunt.

Dum cognoverint pauperes infirmos, & senio confectos, rebus necessariis indigere, eos visitabunt, eleemosynas juxta facultates suas erogabunt, & a parochianis sublevari curabunt.

Omnes curam animarum habentes residere debent in suis parochiis: sub pœnis a sacris constitutionibus, & Tridentina synodo latis.

Si quis tamen justam causam habet discedendi a parochia, videlicet vitæ discrimen, aut aliam legitimam: id non fiat, nisi prius ab ordinario obtinuerit literas, de non residendo: quæ non conferentur ultra duos menses nisi causa videatur gravissima: appositis conditionibus, prout ad bonum ecclesiæ conferre judicaverit.

Literæ vero, de non residendo, non conferentur, nisi sub modis superius expressis, ostendantur procuratori fiscali, aut ejus substituto in synodo: & non confirmentur ad sequentem annum, nisi crescente ac urgente causa justa & legitima.

Non censeantur residere, qui tres menses in anno, etiam per diversa intervalla, absentes fuerint, & qui intra fines parochiæ non habitaverint. Nec enim gregem pascere creditur, qui semel in die, & quasi cursim illum intuetur.

Quod si aliquando ex causa ab episcopo probanda, & ad hoc in scriptis per eumdem concessa, discedendi a parochia facultatem obtinuerint parochi, quæ tamen non dabitur nisi per duos menses: statim de vicario temporali providebitur, qui postquam examinatus, idoneus fuerit repertus, recipiet literas regiminis in scriptis. Si vero absque hujusmodi literis parochialem ecclesiam regere præsumpserit; incarceretur, & pœnis arbitrio ordinarii puniatur.

De oblatis in ecclesia, quæ omnia ad parochum pertinent, vel minimam portionem, quacumque consuetudine non obstante, sub pœna excommunicationis, accipere laici non præsumant.

Quivis parochus, sub pœna privationis fructuum beneficii, in domo propria ecclesiæ suæ parochialis, residere habeat, & eam debite reparare: ad quod ab ordinariis per fructuum subtractionem compellatur.

Beneficiarii, fructus beneficii laicis aut aliis qui-

ANNO CHRISTI 1609.

quibuſcumque arrentando, non apponant clauſulam, quod rentarii eccleſiæ ſervitium facere per ſeipſos aut per alios teneantur, ſed penſionem ab epiſcopo pro inſervientibus eccleſiæ deſignandam reſervabunt: & presbyteros pro ſervitio faciendo per epiſcopum approbandos præſentabunt; inhibentes quibuſcumque ſacerdotibus in eccleſiis munus aliquod eccleſiaſticum obire, niſi mandato prioris, aut alterius ad quod beneficium in titulum pertinebit.

Quecumque modo de aliquo proviſus beneficio, ſi in eodem poſſeſſorem invenerit, munus aliquod in eccleſia non exerceat, quovis prætextu, donec per judicem competentem, ſuper credentia, aut per epiſcopum, ſeu per ejus in ſpiritualibus vicarium, fuerit ſuper hoc ordinatum. Contra hoc noſtrum decretum agentes, tanquam intruſos & divini officii perturbatores, jure ſibi quæſito privatos declaramus, & pœnis debitis per officiales puniri mandamus.

De abbatibus regularibus, & monialibus.

CAPUT XXXIII.

ABBATES, quibus in religioſos jutiſdictio eſt attributa, eos, ut voto emiſſo ſatisfaciant, ſæpius hortabuntur, cum comminatione pœnarum: rebelles & inobedientes, ſervato regularum & conſtitutionum ſuarum ordine, intra ſepta monaſterii punient, ut quod in occulto geſtum fuerit in abſcondito reparetur. At vero ſi actione publica populum offenderint, & abbatum negligentia impuniti maneant, per ordinarios, juxta ſacros canones eorum incuria ſuppleatur: & contra delinquentes ſecundum facti exigentiam procedatur.

Extra ſepta monaſterii degere religioſum non ſinant epiſcopi: niſi eidem ad hoc conceſſam in ſcriptis facultatem ab ejus ſuperiore videntes: cujus ſi cauſam legitimam non probaverint, intra monaſterium redire compellant.

Intra clauſtra virorum debite diſpoſita, non ingrediantur mulieres, ſub pœna excommunicationis. Ubi vero clauſtra diruta, aut ita diſpoſita ſunt, ut intra illa mulieres admittere cogantur: volumus ea infra tres annos, per abbates in bonum ſtatum regularium diſponi. Ex nunc vero prout ex tunc, mulieres domos religioſorum quocumque pretextu ingredi prohibemus: alias excommunicationem incurrant religioſi, & abbates hoc ſcientes & permittentes. Quod ſi circa prædicta diligentes non fuerint, per ordinarios juxta ſacros canones compellantur, & contra delinquentes procedatur.

Choreas ducere religioſis, quibus luctus proprius eſt, ut indecorum, ita ſevere ab ordinariis puniendum. Non accedant igitur ad profana ſæcularium feſta. Quod ſi regulares non ſubditi epiſcopo in prædictis extra clauſtra monaſteriorum deliquerint: a ſuo ſuperiore, inſtante epiſcopo, intra tempus ab epiſcopo præfigendum ſevere puniantur: ſin minus, ſuperior officio privetur, & delinquentes ab epiſcopo puniri poſſint, juxta decretum ſacri concilii Tridentini.

Monaſteria quævis ita componant abbates aut ſuperiores illorum, ut ſub una clavi & ſera claudi poſſint, quam noctu ſervent: nec liceat cuiquam religioſorum quoquo modo egredi per portas ſibi proprias: alias per diœceſanum expenſis monaſterii claudantur.

Quæcumque ſuper clauſura monialium a ſacroſancta Tridentina ſynodo, & ſummis pontificibus conſtituta & ordinata fuere recipientes, prout præſenti decreto recipimus, & eadem etiam in fine præſentium conſtitutionum inſerta omnibus coepiſcopis noſtris, infra duos menſes publicari mandamus.

Hortamur autem in domino coepiſcopos noſtros, ut quæ a ſacroſancta Tridentina ſynodo illis ſub interminatione maledictionis æternæ, aut a ſummis pontificibus, de clauſura ſeptiſque ſanctimonialium injuncta ſunt, diligenter curent exequenda: ut in quibus locis violata fuerint inſtaurentur; ubi adhuc integra ſunt conſerventur: inobedientes atque rebelles, ipſi tanquam ſedis apoſtolicæ delegati, per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, poſtpoſita quacumque appellatione, perſequantur; magiſtratus ſæcularis ope, ſi opus fuerit, ad hoc advocata.

Nemini cujuſcumque ſexus, gradus, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis, liceat ingredi intra ſepta monaſterii monialium: ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, tam contra ingredientes, quam ejuſmodi ingreſſum permittentes: exceptis confeſſariis, pro conſolandis ægrotis & ſacramentis adminiſtrandis, medicis, chirurgis, pharmacopolis, aliiſque operariis neceſſariis: quibus ſine expreſſa ſuperiorum in ſcriptis obtenta licentia, ingredi etiam non liceat.

Temporum injuria factum eſt, ut ſanctimonialium monaſteria extra mœnia urbis vel oppidi conſtituta, diruta & deſtructa ita ſint, vel illorum reditus & facultates ita diminutæ, ut non poſſit in illis talis numerus ſanctimonialum enutriri, qui ad clauſuram obſervandam eſſet neceſſarius, vel clauſura in dictis domibus facile non poteſt introduci. Ideo curent epiſcopi, & omni via juris compellant ſanctimoniales, ut ex his ad nova vel antiqua monaſteria intra urbes vel oppida populoſa & frequentiora reducantur, invocato brachii ſæcularis auxilio, ſi opus fuerit: impedientes vero, vel non obedientes, per cenſuras eccleſiaſticas parere compellant, & alia monaſteria monialium extra urbes aut oppida, ut dictum eſt, conſtituta, in quibus clauſura introducta ſervatur, quia malorum hominum prædæ & multis ſcandalis, ſine ulla ſæpe cuſtodia, ſunt expoſita, ea etiam intra urbes aut oppida, ſi illis ita viſum fuerit, reducere procurent.

De confraternitatibus.

CAPUT XXXIV.

CONFRATERNITATES, & ſocietates, in quibus per particulares quaſdam actiones, aliaque exercitia ſpiritualia, faciliorem ſibi ſalutis viam parare conantur fideles: non diu in bono pergere poſſunt, niſi certis ſtatutis & conſtitutionibus muniantur. Ideo viſitent eas epiſcopi: ubi non ſint, conſtitutiones de novo ordinent: factas, quas ſibi exhiberi jubebunt, approbent, ſi id debere fieri judicaverint. Inquirant modum vivendi, ſuperſtitioſa tollant: rectores & adminiſtratores annuatim eligendos conſtituant, qui infra menſem poſt novam electionem, ſuæ adminiſtrationis rationem reddent coram epiſcopo, aut per eum ad hoc de-

pu-

putato, aliisque secundum confraternitatis consuetudinem electis : in quo consistant reditus, investigent : & librum inventarii fieri jubebunt ; cujus transcriptum penes se in archiviis retinebunt.

In electionibus vitentur rixæ & partialitates ; illique tantum eligantur, qui in ipsa confraternitate laudabiliter fuerint versati, qui statim & antequam officium exerceant, se episcopo aut ab eo deputando præsentabunt, approbationem & benedictionem recepturi, in cujus manibus juramentum præstabunt, se fideliter munus obituros, rationem administrationis reddituros, ut quod supererit de reditibus, in pios usus (consulto tamen episcopo aut rectore ecclesiæ) convertatur.

Præcedentiæ inter confraternitates dirimantur, ut antiquiores confirmatæ & approbatæ, recentioribus præferantur.

Comessationes & convivia quæ sumptibus confraternitatum alicubi fieri solent, in posterum, sub pœna excommunicationis, ne fiant : nec sumptus & expensæ ad hoc factæ, in computis post hac admittantur.

In ipsis confraternitatibus & capellis, non asservetur sanctissimum Christi corpus, nisi hoc expresse approbante episcopo : quo casu sit tabernaculum decenter ornatum, obseratum clave, ante quod perpetuo lampas ardeat : illius clavem presbyter, & non sæcularis teneat. In capellis vero earum confraternitatum ubi aliquod recitatur officium, illud fiat hora competenti : ita ut dum parochiale recitatur, in illis omnino cessetur.

Caveant in posterum clerici quicumque, sub pœna excommunicationis, rectores confraternitatum cum processione vel cantu vocare aut ducere in ecclesiam : sed ipsi rectores ecclesiam adeant, & processionem, si facienda sit, comitentur.

De purgatoriis.

CAPUT XXXV.

PROPTER diversas piarum fundationum rationes pro institutione officii purgatorii, uti, apud nos vulgo appellatur, diversa ratio administrationis illius in diversis locis reperitur, licet omnium munus hoc sit peculiare pro defunctis missas celebrare, & divinis officiis, in quibus institutæ sunt, interesse.

Volumus igitur & ordinamus, ut in locis in quibus per legata fundationum apparet bona tali officio destinata, presbyteris oriundis ex loco ubi talis facta fuit fundatio, esse attributa ; inter presbyteros ex eodem loco oriundos reditus dividantur, si officia exercuerint, & divinis interfuerint, postquam regentibus & parocho significaverint se talium distributionum partem prætendere, ut deinde per eosdem regentes & parochum ad munera suo ordine obeunda compellantur.

Ubi vero tales fundationes non reperiuntur aut vetusta consuetudine probantur, earum reditus dividantur inter sacerdotes officia fieri solita exercentes : ad quod non admittantur, nisi aut servientes ecclesiæ, aut ex loco oriundi. Quod si talia officia a sacerdotibus per episcopum deputatis, sive ad præsentationem alicujus, sive pleno jure, sint fieri solita : reditus talis officii non faciant suos, nec talia exerceant officia, nisi qui literas in forma expeditas ab episcopo obtinuerint.

Quicumque vero talium officiorum reditus percipiunt, inventarium bonorum omnium mobilium & immobilium ad dictum officium vel beneficium pertinentium, facere deinceps omnino teneantur : cujus transsumptum infra tres menses in archivis episcopi remittendum curent.

ANNO CHRISTI 1609.

Inquirant diligenter si quid alienatum fuerit quacumque ex causa : quod intra dictum terminum trium mensium, curiæ archiepiscopi vel episcopi denuntiabunt, ut per ipsos, juncto sibi dicto promotore, restitutio in integrum, omni via juris, procuretur : & si ad hoc negligentes fuerint, per promotorem solum, quem ad hos fines expresse deputamus, expensis tamen redituum talis officii, agatur.

Quicumque talia officia exercebunt quocumque modo, in ecclesia parochiali decantandis officiis intererunt, facientque diaconatus officium dum missæ majores diebus dominicis & festivis celebrantur.

De capellanis capellaniarum.

CAPUT XXXVI.

PRÆTER jura decimalia, & alia, sacramenta ministrantibus, a piis & catholicis viris, ut preces ad Deum fundantur, missæ celebrentur, aliaque a sacerdotibus particularibus exerceantur, sunt concessa, quæ capellanias vocamus. Ideo juxta morem, & ritum, & maxime juxta fundatorum mentem atque voluntatem, conferri, possideri, & in illis officia exerceri, præcipimus : injungentes tales capellanias in præsenti aut in futurum possidentibus, ut titulos dictarum capellaniarum, quocumque modo, a quibuslibet obtentos, episcopis infra duos menses exhibeant, alioquin nulli sint : & easdem jure devoluto conferre episcopo licere, presenti capite planum facimus.

Illi missas celebrent, officia recitent, & alia præstent prout in illarum capellaniarum fundationibus erit statutum.

Illarum bona mobilia vel immobilia describant in catalogo, per notarium subscripto : quem ad episcopum deferent infra tres menses, & alienata, si quæ sint, notabunt, eaque juncto sibi promotore restitui procurabunt.

De fabricis ecclesiarum.

CAPUT XXXVII.

QUAMVIS bona quæ fabricæ ecclesiarum possident, quid spirituale sint, nec in profanos usus converti possint : laicis tamen illorum administratio concessa est, ut bona opera circa talia exercendo, apud Deum mereri possint. Abusus autem quos irrepsisse novimus, & propter quæ sæpe in populum exercetur divina vindicta, de medio tollere cupimus.

Inventarium rerum omnium mobilium & immobilium ecclesiæ fiet, & videbunt electi an omnia in bono statu sint, rationem de omnibus reddituri.

Non arrentabunt bona ad prædictas fabricas pertinentia, nisi publicis præcedentibus proclamationibus, & de consensu parochi : quo præsente, & aliis deputari consuetis, reddent computa administrationis. In quibus non

ANNO CHRISTI 1609.

admittantur expenſæ factæ, ſi ſummam ſex francorum exceſſerint, niſi tales expenſæ de aſſenſu expreſſo parochi fuerint factæ.

Ad epiſcopum deferent parochi, ſi quæ bona de fabricis fuerint alienata: ſi particulares abuſus in adminiſtratione ipſarum irrepſerint: qui prout viderit expedire pro bono eccleſiæ ordinabit, & reſtitutionem venditorum, per ſuum promotorem expenſis fabricæ procurari jubebit.

In templo qui pecunias colligunt, quos baſſinarios vocant, hoc faciant ante conſecrationem, ne a tanti myſterii contemplatione perturbetur populus. Quod vero collegerint, in libro ad hoc deſtinato deſcribant: de illis ſicut de aliis reditibus rationem reddant: nec ad munus operarii admittantur, niſi qui fidem catholicam, apoſtolicam & Romanam actualiter profitentur; & qui bene fideliter ſe adminiſtraturos bona eccleſiæ, in manibus rectoris aut ejus vicarii juraverint.

De hoſpitalibus.

CAPUT XXXVIII.

PATRES pauperum & illorum tutores epiſcopi, hoſpitalia ſæpius viſitabunt: inquirent in quo conſiſtant reditus: qui eorum ſint rectores eccleſiarum, in quorum parochia ſita ſint, præſentibus aliis qui ad hoc intereſſe conſueverunt, annis ſingulis videbunt: nec tamen alicui ultra triennium adminiſtratio concedatur.

Hoſpitalitatem ab illis qui ad hoc tenentur exerceri curabunt epiſcopi, rebelles per fructuum ſubtractionem compellant; & in hoſpitalibus, ſacerdotem pro ſacramentis adminiſtrandis, & ſalute animæ infirmorum procuranda inſtituent, aut inſtitutum conſervabunt. Quod ſi ad hoc non ſufficiant reditus, parochum expreſſe monebunt, ut ægrotantium in hoſpitali curam habeat, mercedem pro tali bono a Deo recepturum. Ab hoſpitalibus quæ infirmorum domus eſt, robuſtos & benevalentes ejiciant, immo & ipſos mendicare non patiantur, magiſtratuum ad hoc ope, ſi opus fuerit, implorata.

De eccleſiis, & altaribus.

CAPUT XXXIX.

UT populo demonſtraret Deus majeſtatem ſuam, ſciſcitanti de templo conſtruendo ait: Quam ædificabis mihi domum? cælum & terram ego impleo. Neque propterea qui ubique adorari vult, [a] non ubique ſic ſacrificia offerri intendit; ſed in altaribus quæ pro majori reverentia eccleſiis continentur: in quibus quanta debeat eſſe mundities, docuit Deus, qui Davidem virum ſanguinum, ad ſibi templum ædificandum indignum duxit, ſed Salomonem regem pacificum ad hoc elegit: cui promiſit ſe orantium in templo preces exauditurum: in quo quidem cor ſuum & oculos eſſe omni ævo declaravit. Atque ideo ut quod ſemel Deo dicatum eſt, in profanos uſus non convertatur; & ut in eccleſiis Deo dicatis, cum majori reverentia, cultus latriæ Deo reddatur: quod non fieret, ſi paſſim & ad libitum cujuſque conſtruerentur eccleſiæ, quæ a ſucceſſoribus non conſervarentur:

a] *Redundare videtur particula,* non H.

Statuimus ut eccleſiæ, capellæ, & altaria, de novo non conſtruantur publice vel privatim in domibus regularium, ſæcularium, aut laicorum, ſine expreſſa ordinarii licentia in ſcriptis conceſſa: quam non concedent, niſi aſſignatis per fundatorem ſufficientibus reditibus, quoad eccleſias & capellas publice extructas, pro eiſdem perpetuo conſervandis, & ſi deſtructæ fuerint, reſtaurandis: immo niſi viderint ad Dei honorem & ſubditorum bonum conducere.

Pietatem ſuam nobis expreſſe commendarunt patres, per tam laudabilia in conſtructione eccleſiarum relicta monimenta, quæ temporum injuria deſtruxit, & evertit. Ea tamen reſtaurari deſiderantes: mandamus, ut epiſcopi tales eccleſias viſitando, inquirant, an ſint reditus, aut in fundis, aut in juribus decimalibus: atque ita tales reditus & fructus percipientium expenſis reparari jubebunt: & beneficiatos ac rectores, niſi ſint pro fabrica reditus, per fructuum ſequeſtrationem, implorato brachii ſæcularis auxilio, ad id ſevere compellant: communitatibus & populo contribuentibus ad illa, ad quæ de jure & conſuetudine tenentur. Quod ſi nulli ſint reditus, aut decimales fructus, populum ad eaſdem eccleſias dirutas conſtruendas hortabuntur: & ſi id tandem eo modo fieri non poterit, cruces loco earum erigent, ut in quo loco Deo ſacrificarunt ſacerdotes, ibidem perpetuo, tali ſigno inſpecto, adoretur Chriſtus, atque inde altaria, ſi quæ ſint, tolli curent.

Ab eccleſia, quæ domus Dei eſt, & quam decet ſanctitudo talis, ut ex ea Chriſtus flagello ejecerit vendentes, & ementes, & arceantur deambulantes: catapultas aut haſtas, niſi pro tutela principis, deferentes, rebelles, aut ſæpius id agentes, excommunicatione ab ordinario feriantur.

Intra eccleſias non fiant conventicula aut cœtus populi, pro negotiis univerſitatis, aut aliis ſæcularibus, & ad hoc convenientes rejiciat parochus. Quod ſi contumaces fuerint, ad ordinarium deferat, qui eos excommunicationis ſententia, eidem parocho in hoc expreſſæ obedire compellat.

Magiſtratus ſæculares aut nobiles, in choro & presbyterio ſacerdotibus in ſeſſione impedimento non ſint. Nobiles etiam mulieres presbyterium non ingredi hortamur, ſed orationes ſuas Deo gratiores ſciant, ſi non ut phariſæi nobilitatem prædicent, ſed ſi publicanum imitantes humiliter & a longe diſtantes fundant.

In eccleſiis fieri choreas, comeſſationes, emptiones, aut venditiones prohibemus; ſed clerici hoc permittentes pœna carceris, laici hoc agentes excommunicationis ſententia puniantur. Comeſſationes (quas de fructu vocant) in domibus ſuis, aut alibi ne faciant parochi, nec ad hoc invitent parochianos, quin potius arceant: nec permittant cani in eccleſia, Memento domine David ſen trufe: nec alia ſcurrilia & ridenda, ſub eadem pœna excommunicationis.

Non fiat in eccleſiis aliqua indecentia, nec repræſententur quæ oculos proborum catholicorum offendunt, & populum ad riſum provocant: uti repræſentatio prophetarum aut, paſtorum in nocte natalis domini; cantus prædictionum Sybillarum, columbæ volatus in die pentecoſtes, projectio ignis & aquæ in eadem die. Satis enim eſt firmatum quod credendum

nec

ANNO CHRISTI 1609.

nec talibus repræſentationibus indigentiam imperiti. Vernacula lingua in eccleſia non cantentur carmina : quod ſi in die natalis domini permittenda ſint, ea ab epiſcopo legantur, & probata ſubſcribantur.

Mulieres juxta præceptum B. Pauli in eccleſia ſileant, nec cantent intra eam cantiones quaſcumque, die Jovis ſancto : & ad hos fines poſtquam oraverint ſacerdotes, & hymnos ſacros cantaverint, hora nona fores eccleſiæ claudantur, & hora quarta matutina aperiantur : nec in ea remaneant niſi ſoli operarii, & ex ſacerdotibus aliquis.

Intra eccleſiam non ducantur animalia quæcumque, etiam ſi illa offerre intendant laici : ſed ſi pia voluntate ea Deo dicaverint, extra eccleſiam parochus ea recipiat.

Flores aut ramulos, in feſtis ſolennioribus, ad populum ſacerdotes ne deferant : ſed illis ante inchoatum officium, ſi ita videbitur, altaria clericus ornabit.

Quamdiu divina celebrantur, ne ab attentione myſteriorum perturbetur populus, pauperes eleemoſynas non quæritent ; ſed in foribus eccleſiæ quæ ſibi largientur, a fidelibus recipiant.

Omnes, maxime parochiales, eccleſias viſitando ſciant epiſcopi an ſint conſecratæ; & eas, ſi adhuc non fuerint, quam citiſſime fieri poterit ſacris adhibitis cærimoniis conſecrabunt.

Ad ſcurrilia vel larvas, indumentis ſacris aut veſtibus ſacerdotum, aut religioſorum, qui temere auſus fuerit uti, excommunicatus nominatim denuncietur; & a judice ſæculari puniri pro rei exigentia, parochus omnem impendat ſolicitudinem.

Amoveantur & deſtruantur, quæ ſub dio & extra eccleſiam ſunt conſtructa altaria, aut altari majori adverſa, aut januis eccleſiæ nimis propinqua, aut alia quacumque ratione incommoda : quod judicio ordinarii relinquitur.

Ornentur altaria ſcabello ligneo quod vernacule dicitur, *marchepied*; mappæ coronis lignea, & ex panno ſerico, aut alio decenti pallium apponantur.

Pavimentum octavo ſaltem quoque die verratur, telæ aranearum amoveantur, & talem in eccleſiis ſaltem requirant mundiciem, quam in domo, niſi ruſtici & calones omnino ſint, habere conantur.

Quod ſi aliqua alia indecentia, non expreſſa, in eccleſiis agantur, per ſeipſos amoveant parochi ; quod ſi facile fieri non poteſt, epiſcopo denuncient, per quem ſuper hoc adhibitis juris remediis & pœnis provideatur.

Capellas rurales viſitent ordinarii, in quibus ſunt jura decimalia; & officia, ſi quæ ſint inſtituta, peragi mandabunt : ſi vero non ſint, pro qualitate reditus, & ſecundum rei exigentiam, inſtituere licebit.

De miſſali & officio divino.

CAPUT XL.

QUem in diverſis eccleſiis irrepſiſſe errorem dixerat bonæ memoriæ Pius ſummus pontifex, hujus nominis quintus, experimento probavimus, in hac noſtra provincia ; quia ſibi quiſque formaverat epiſcopus ad libitum divinum officium ; unde quæ in diverſis eccleſiis legebantur, in multis apocrypha ſibi invicem adverſabantur. Atque ideo decens & admodum eſſet utile, ſi apoſtoli monita ſequentes omnes uno ore Deum qui unus eſt, honorificaremus, & ſicut in fide & eccleſia idem ſentimus, omnes in divinis decantandis officiis conſentiremus.

ANNO CHRISTI 1609.

Ideo ut in omnibus unitas ſit in eccleſia, quæ una eſt : a quibuſcumque eccleſiaſticis, tam metropolitanæ, cathedralium, collegiatarum, aliarumque eccleſiarum officium recitari in choris, & eccleſiis decantari præcipimus, & mandamus, juxta ritum, ordinem, modum, & formam a felicis memoriæ Pio papa hujus nominis quinto præſcriptam, per bullam, ſuper reformatione breviarii editam : quam nos recipimus, & in tota provincia recipi volumus, & præſentis noſtri decreti publicatione ſufficienter promulgatam declaramus : contra eamdem agentes, pœnas per ipſam latas eis indicimus & ſignificamus.

De vita & honeſtate clericorum.

CAPUT XLI.

CUm per abrupta graditur paſtor, ad præcipitia ſequitur ovis : ideo clericos lucem mundi, & ſal populi, ne fumo excæcet fideles & ne ipſis infatuatis non ſit in quo condiatur populus, ſatis fuſe commonuit eccleſia : & contra luxum ac comeſſationes eorum ſalubriter ſancivit de choreis, aleis, ludis, & ſæcularibus negotiis fugiendis, pœnis etiam propoſitis, ſancte inſtituit : quæ omnia approbantes, & maxime quæ a ſacroſancta Tridentina ſynodo ſuper hoc ordinata fuerunt, ut inviolabiliter obſerventur ordinantes, hortamur coepiſcopos noſtros, ut ſi quæ per nimiam clericorum licentiam in deſuetudinem abjerint, ab omnibus cuſtodiri procurent. Nonnulla tamen, cæteris omnibus in ſuo robore, uti a nobis approbatis, permanſuris, hic inſeruimus juſte ordinata : ea inſuper ad regimen eccleſiæ neceſſaria ſtatuentes.

Sacerdotes omnes, quorum vita omnium oculis expoſita eſt, ut inde bene vel male vivendi fideles exempla deſumant, in ſacris ordinibus conſtituti, aut beneficia obtinentes, ſingulis diebus officium recitent, ni fructibus privari velint, uti eos privatos declaramus : quos pauperibus aut fabricis applicandos ordinamus : ſegniter circa hoc, poſtquam moniti fuerint, ſe agentes, epiſcoporum animadverſionibus ſubjacebunt.

Veſtes non ſericas, aut ſerico foderatas, aut quocumque modo diſſectas; vel bombicino limbo ornatas, nec caligas tumentes geſtent : non ſordidas, ſed decentes : ne in nimio cultu vanitas, in abjecta incuria ruſticitas accuſetur. Veſtium autem omnium color ſit niger. Quod in populo veniale eſt, in ſacerdote judicatur ſacrilegium. Ideo ut monemus populum, ita clericos diſtricte choreas quacumque ex cauſa ducere, aut illis intereſſe prohibemus : vitent tripudia, ludos publicos, larvas non geſtent aut larvatos ſequantur, comœdias ; fabulas, aut ludicra, & quæ ab hiſtrionibus exhibentur, non agant, ad hiſtriones non accedant : ne puritas ſacerdotis, rerum inanium aut etiam obſcœnarum aſpectu polluatur, conviviis illicitis, crapula & ebrietate : contra agentes pœna carceris & alia ad arbitrium ordinarii comprimantur.

ANNO CHRISTI 1609.

Non ludant aleis, teſſeris, chartis, aut alio ludo prohibito vel indecoro, præſertim publice; ut illorum in omnibus nota modeſtia, promptiores eos reddat ad libere in hoc peccantes arguendum. Noctu per urbem poſt horam nonam, niſi maxima urgente neceſſitate non incedant: deprehenſi incarcerentur: enſes aut alia quæcumque offenſiva arma, niſi pro neceſſitate itineris, non deferant: tabernas non ingrediantur, niſi iter agentes: noctu incedentes ex cauſa rationabili, togas talares deferant: alias in eos ordinarii animadvertant.

Divinum quod a ſacerdotibus exercetur, vituperatur miniſterium, dum ab illis, quibus ſubditur populus, etiam vilia & ſordida ſervitia exercentur: & quos ſibi miniſtrare Deus voluit, domeſticis laicorum ſordibus contaminantur. Caveant igitur clerici ne pincernarum, coquorum, ſtabulariorum, cæteriſque hujuſmodi ſordidis officiis fungantur; immo nec rei domeſticæ vel familiaris adminiſtrationem ſuſcipiant laicorum, nec cauſis litibuſque perſequendis eorum quibus ſerviunt dent operam, aut aliorum nomine: quod diſtrictius ſub anathemate prohibemus: & in tales per epiſcopos pœnis a canonibus ſtatutis agatur.

Non ſint propolæ, empta ex profeſſo vendentes: proventus aut prædia ſæcularia non conducant, ut ex illis quæſtum faciant: non ſint publicani, aut fœneratores: illis alioquin pœnas epiſcopi juxta ſacras ſanctiones infligant. Coram judice ſæculari cauſas non agant ut advocati aut procuratores, præterquam ſuas, pauperum, parentum, aut eccleſiarum in quibus obtinent beneficia, & hoc pro Dei amore: & de licentia epiſcopi in ſcriptis obtenta.

Oſcœna verba, ut & res abhorreant. Panes enim propoſitionis niſi qui mundi a mulieribus eſſent, non manducabant: ſicut & tanti ſacrificii tremenda myſteria tractare decet ſobrios, modeſtos, & pudicos. Neque vero ubi fuerit ſacerdotum cum mulieribus habitatio, antiqui hoſtis ſtimuli deerunt. In ſacerdotibus ſit cordis mundities, caſtitas corporis, viteturque fornicatio, aut quælibet alia incontinentia. Immo & ut talium defectuum ſuſpicio etiam tollatur.

Concubinas aut alias mulieres de quibus propter ætatem, inverecundiam, aut anteactæ vitæ turpitudinem, ſiniſtra ſuſpicio haberi poſſit, in domo vel extra detinere, vel cum illis ullam conſuetudinem habere non audeant clerici: alioquin pœnas ex ſacris canonibus aut ſtatutis eccleſiarum de illis legitimas ſuperiores expoſcant.

Quod ſi a ſuperioribus moniti, ab iis ſe non abſtinuerunt: tertia parte fructuum beneficiorum ſuorum ipſo facto ſint privati; quæ fabricæ eccleſiæ, aut alii pio loco, arbitrio epiſcopi applicetur.

Si vero in eo delicto perſeverantes, ſecundæ monitioni adhuc non paruerint: non tantum fructus omnes ſuorum beneficiorum eo ipſo amittant, ſed etiam a beneficiorum adminiſtratione, quoad ordinario placuerit, ſuſpenſi removeantur.

Quod ſi ita ſuſpenſi nihilominus ejuſmodi mulieres non expellant, tunc beneficiis quibuſcumque perpetuo priventur, atque inhabiles & indigni ad quoſvis honores, beneficia, & officia, in poſterum cenſeantur; donec per manifeſtam vitæ emendationem a ſuperioribus gratiam meruerint obtinere.

Sed ſi, poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſſum conſortium repetere, aut alias hujuſmodi mali nominis ac famæ mulieres ſibi adjungere auſi fuerint: præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio ab epiſcopis, ad quos prædictorum omnium cognitio ex ſacri concilii auctoritate tantum pertinet, feriantur.

Ad ſacrum presbyteratus ordinem promoti, poſt tres menſes celebrent: alias inſtante promotore pro non obito munere puniendi citentur.

Annulos etiam in quibus repræſentantur imagines ſacræ, in digitis non portent clerici: exceptis iis quibus propter dignitatem a jure eſt expreſſe conceſſum: & hi annulos tantum habeant dignitati congruentes.

De foro eccleſiaſtico.

CAPUT XLII.

DIgnitatem ſacri ordinis commendans Deus, inhibuit ſæcularibus tangere unctos ſuos, qui in ſortem domini vocati, illorum pars Deus eſt, illis hereditatem ſuam redditurus. Nec propterea unctionem ſacram, perditorum, ſi qui tales forent, aſylum & anchoram eſſe voluit qua muniti fontes impuniti manerent: ſed eos ſacros, a ſacris judicari præcipit, & eccleſiaſticam juriſdictionem a ſæculari ſejunxit.

Non ſe immiſceant igitur magiſtratus ſæculares rebus eccleſiaſticis, neque judicium perſonarum aut rerum eccleſiaſticarum arrogent: ne quod ſuum non eſt appetentes, quod ſuum etiam eſt, juſto Dei judicio perdant: interim juxta ſacrorum canonum conſtitutiones (ſi quod hortamur non egerint) excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant.

Non compareant vocati clerici coram judice ſæculari ut cauſas ſuas agant, ſi perſonales ſint, aut de rebus eccleſiaſticis, quarum judici eccleſiaſtico juriſdictio eſt attributa: niſi ut ad ſuperiorem eccleſiaſticum remittantur petituri: quibus ſi denegatum hoc fuerit, ad ſuperiorem provocent, illius mandatis non obtemperantes, ſub excommunicationis pœna, quam ipſo facto actores, ſive clerici aut laici fuerint, incurrunt: cauſam vero appelli promotori denuncient, quod cum clero perſequi teneatur.

Si per ſeipſos epiſcopi pluribus detenti negotiis, cauſas omnes audire, & illis jus dicere non poſſint, propter morum ingraveſcentem corruptelam, perſonas idoneas providas & in jure canonico exercitatas in officiales eligant in urbe principales; aut foraneos, ubi vel eſſe tales ſoliti, vel ut inſtituantur viderint neceſſarium.

Officiales vero pro quibus rationem reddituri ſunt epiſcopi, ut officio fungantur hortentur ſæpius, & cum illis agant de rebus civilibus, & criminalibus, quæ in curiis ventilantur: ut qua fieri poterit meliori & expeditiori ratione provideatur.

Sportulas pro viſitatione proceſſuum aliis taxent, & ſibi tales adeo moderatas aſſignent, ut non venales litigantes accuſent ſententias: ſed in cauſis pauperum omnino gratis & pro Deo agentes, & in dicendo jure juſtitiam, & lucro contemnendo modeſtiam commendent. Sordidam veſtem plures maculæ deturpant, & ignaros ſacerdotes & pauperes pluribus vitiis deditos experimur, & impunitos ad totius cleri dedecus ſcimus, dum ſumptibus adhiberi neceſ-

ceſſariis parcitur ut tales puniantur. Promotores igitur etiam per officii ſuſpenſionem, & aliis juris pœnis compellant, ut contra tales inquirant, debitas pœnas requirant, atque ut juſtum ab officialibus de illis ſupplicium exigatur, epiſcopi procurent: ut eos pœnæ formido terreat, quos virtutis amor non movet: ſumptus vero non ſalaria ſolvent ipſi epiſcopi, cum in talibus gratis agatur.

Non permittant in inferioribus ſedibus, aut ab officialibus foraneis, graviores cauſas, ut puta matrimoniales & criminales, tractari: ſed eas audiat ipſe epiſcopus, & ſententiam ferat: aut ſaltem per officialem ſuum, in majori ſede fieri, & hæc in urbe tractari jubeat, & talium cognitionem aliis interdicat, prout præſenti decreto interdicimus.

Controverſias & lites præcedentiæ, aut præſentationum diverſarum perſonarum in publico agentium, de plano & ſtatim verbo, auditis partibus, ordinet: & quod per ipſum ſtatutum fuerit, ſine præjudicio partium, & nonobſtante quacumque appellatione, ut vitentur rixæ & ſcandala, executioni demandetur.

Duce inſcio caſtra deſerentem morte puniunt leges, cum non ſit liber, qui ſtipendiis alienis nutritur, & fidem juramento medio promiſit. Sic non licet eccleſiaſticis ſtipendia eccleſiaſtica recipientibus, relicta fori eccleſiaſtici arce, ad ſæculare confugere judicium; & quod Deo ſemel dicavit, novis nominibus in alios translatum obligare. Qui ergo clericus nulla ſibi acquiſiti per ordinem privilegii habita ratione, ſe, aut bona ſua, rigoribus curiarum temporalium obligaverit nominatim, re perfecte nota, excommunicetur, & arbitrio ordinarii puniatur: & tali nonobſtante obligatione, coram judice eccleſiaſtico obligationis cauſa tractetur.

Coram judice ſacro & eccleſiaſtico tractentur omnia, quæ ad res ſacras pertinent: & ad illos pertineant lites de portione congrua, de reparatione eccleſiarum, & quæcumque in computorum redditione pro bonis fabricæ eccleſiæ, hoſpitalium, aut etiam baſſinorum, tam purgatorii, quam aliorum controvertuntur: & quod illis tali nomine, aut pro legatis piis debebitur, dicti judicis eccleſiaſtici autoritate exigatur: coram aliis prædictas cauſas tractantes, excommunicatos, ſi moniti non deſtiterint, denuncient.

At ut non tot ſumptus & impenſæ in litigando effundantur, niſi petitionibus factis per actorem reus conſenſerit, & ſi eidem contradixerit, ad probandum ſummarie petitionem, & exceptiones infra dilationem unicam ad arbitrium concedendam, partes admittat judex, ſi decem librarum ſummam non exceſſerit, qua elapſa proceſſus judicetur in ſtatu: niſi judex ex cauſa renovandam eſſe viderit. Quod ſi talem ſummam exceſſerit petitio, partes appunctabit contrarias, ad probandum, articulandum & verificandum quicquid voluerint infra menſem: quo elapſo excludentur & proceſſus aſſignabitur ad conſilium ſine alia ratione cauſæ: ſalva renovatione dilationis, ſi ex cauſa judici bene nota & pro tempore concedenda arbitretur.

Inquiſitiones rerum criminalium aut quæ ſint de jure perpetuo, vel de re notabili, per ſe ipſum faciat judex: alioquin eaſdem Graferio, aut curiæ graduato eodem ſcribente Graferio, ejus ſubſtituto, aut alii in partibus commiſſo demandet.

Inqueſtas, quas nonniſi parte legitime vocata fieri volumus, non videat pars adverſa, niſi prius nullitates & objecta contra teſtes dederit: quod facere teneatur infra octo dies, a recitatione ipſarum inqueſtarum, judicialiter facta: alias pro receptis & publicatis habeantur, & proceſſus ad conſilium aſſignetur, ſine alia cauſæ interpellatione: nec poſt ſupplicationem ad dictam nullitatum & objectuum traditionem ullo modo admittatur, & eiſdem finibus teſtium nomina parti, vel ejus advocato requirenti, tradat Graferius.

Simili vero dilatione fruatur pars adverſa ſi contra inqueſtare voluerit.

Non ſint feriæ niſi a vigilia natalis domini ad diem epiphaniæ incluſive: diebus feſtis ab eccleſia in locis curiarum celebrari mandatis: & a feria quarta in majori hebdomada uſque ad octavam paſchatis incluſive. In cauſis vero criminalibus nullæ obſerventur feriæ: nec ipſarum tractationem ad ſtatam curiæ diem, ſed pro arbitrio aſſignabit judex tam in cauſis appellationis, quam ordinariis: nec enim fas eſt, ut quod impudenter & cum populi ſcandalo actum eſt, tergiverſatione, & ſtili ambagibus remaneat impunitum.

Non impediantur ſuffraganeorum ſubditi ad metropolitanum provocare: & in hoc non recipiantur niſi infra decem dies: ſi in diœceſi: & infra viginti, ſi extra diœceſim ſint, fuerit appellatum.

Et niſi præter inhibitiones virtute literarum factas, citare fecerint partes appellatas ad quindecim dies pro maxima dilatione rerum ordinatarum, executionem non impediant inhibitiones, quas eo caſu irritas declaramus: niſi ſibi conſtiterit de aſſignatione parti data. Cum pateat juris & appellationis abuti remedio qui gravaminis reparationem in brevi non procurat.

Per judices a quo in appellationibus cauſarum criminalium ſuper præparatoria ſeu interlocutoria, niſi tamen ab incompetentia vel propter eamdem appellatum foret, conſtitutio ſacri concilii Trid. ſeſſ. 13. c. 1. de reform. obſervetur.

Se præſentabunt vocatus & provocans ſtatuta die, & pro introductione appellationis ab utraque partium in fine cauſæ quinque ſolidos recipiat Graferius: prima die juridica ſi non ſe præſentaverit appellans, tollantur inhibitiones cum expenſis: ſi vero appellatus abſens fuerit, iterato citetur ſufficientius, & remanentibus inhibitionibus: nec audiatur ſecundo citatus, niſi ſolutis expenſis ſecundæ citationis, taxandis per judicem, aut ab eo ad id deputandum.

Sive ab interlocutoria habente vim definitivæ, ſive a definitiva fuerit provocatum, infra menſem præciſe a die intimationis literarum appellationis & aſſignationis datæ, proceſſum remittat appellans. Alias tollantur inhibitiones, & partes remittantur ad judicem a quo una cum expenſis: atque ideo contra Graferias primæ inſtantiæ, concedantur literæ compulſoriæ, quibus niſi paruerint, ad expenſas partium condemnentur. Licitum tamen erit parti appellatæ, citius proceſſum remittere. In cauſis vero criminalibus aut promotor ipſe ſolus, aut Graferius, infra dictam dilationem, imo quam citiſſime fieri poterit, expenſis appellantis remittant.

Videat proceſſum advocatus provocantis, antequam remittat, ut paratus ſiet judicio in

ANNO CHRISTI 1609.

ANNO CHRISTI 1609.

prima curia, & concludat præsente partis appellatæ advocato: qui si in concludendo contrarii fuerint, judex ad consilium causam assignet, salvo partibus dicere & producere quidquid voluerint infra tres dies, reliquis omnibus dilationibus abrogatis, prout de præsenti abrogatum. Si vero noluerit concludere in prima die curiæ, processu remisso, ordinabit judex quod ad primam præcise concludat, alias habeatur pro concluso, & ad consilium.

Remisso processu poterit appellatus, aut ejus advocatus in Grafo videre appellationem & appellatos, ut concludendo narret utrum intra tempus fuerit provocatum: ut si appellationem defertam testatus fuerit Graferius, statim remittantur partes, & inhibitiones tollantur. Ideo teneatur Graferius exhibere processum in Grafo ad fines supradictos, & recipiat quinque solidos pro tali communicatione tunc, vel in fine causæ: & in extractu narret tales & alias visiones, & diem remissionis processus cum dictis & requisitionibus partium.

In quibuscumque causis non recipiantur provocantes ab interlocutorio, nisi tale sit gravamen, quod in definitiva reparari non possit: sed cognita causa remittantur cum expensis, & hoc fieri possit in audientia, communicatis promotori actis: immo mulctentur arbitrio judicis, si frivola sit appellatio.

Non audiantur provocantes in criminalibus, si contra eos per judicem a quo jam decretum fuerit, nisi præsentes compareant, aut se in statu remittant: qui non discedant nisi actis promotori communicatis, & eodem promotore audito fuerit ordinatum. Non obstantibus appellationibus, & sine illarum præjudicio, judici a quo [a] sua decreta exequi facere, omni via judicis contra appellantem licebit.

a) *Adde, vel subintelligе*, appellatum fuerit. H.

Semel cum mandato susceptam causam non poterit dimittere advocatus, sed eam teneatur persequi aut subire judicium.

Coram officialibus & non alibi petitiones congruæ portionis tractentur. Si vero coram aliis aliquis actor reum pro talibus petitionibus vocaverit, excommunicetur, & pœnis ad arbitrium coerceatur; sicut & reus si vocatus, mandatis talis judicis non obtemperaverit, nisi solum finibus declinatoriis.

De officialibus foraneis.

CAPUT XLIII.

UT sacerdotum sumptibus parcatur, cuique quod suum est reddatur, & maxime ne divinum minuatur in ecclesiis servitium, dum propter aliquorum pertinaciam aut etiam malitiam litigandum est, & ad officiales in urbe longe distantes est veniendum: instituant episcopi officiales foraneos, quibus certas regiones & parochias diœcesis distribuant, in quibus motas lites juridice agentes, super illis ordinent; servatis curiarum primæ instantiæ formulis & statutis: ita tamen ut si de rebus majoris momenti agatur, re bene examinata postquam ad consilium assignatæ respective partes dederint de jure suo, aut exclusæ legitime fuerint: urbem ipsi officiales adeant & cum peritis advocatis deliberantes, de eorumdem consilio ordinabunt.

Sæpius inquirant de vita & moribus sacerdotum in partibus sibi demandatis residentes, excessus minores corrigant, nimis frequentes si viderint, episcopum moneant, ut debitis modis provideat: si excessus graviores repererint, ad superiorem officialem in urbe, aut ad prælatum remittant. Ipsi vero aliquando parochos convocent, curæ eisdem commissæ rationem petituri, & casus difficiles, si qui sint, explanaturi: sicque tandem se habeant, ut quasi oculi episcopi, abditissima etiam videntes, ne majora & publica eveniant scandala provideant per se, aut ab episcopo in arduis consilium & opem requirant, & postulent.

Super bannorum publicationibus in matrimonio, aut aliis dispensatione egentibus, nusquam dispensare audeant, sub pœna falsitatis, & aliis, arbitrio episcopi: attestationes de vita & moribus, qualitate, aut etiam de sufficientia alicujus non faciant, sive ut in aliis diœcesibus tanquam catholici habeantur, sive ut sacerdotes probi recipiantur, aut ut aliqui in curia Romana gratias obtineant, aut in forma pauperum. Cum enim id ad solum episcopum pertineat de grege sibi commisso rationem redditurum: si dictos officiales consuluerit, quid in rei veritate sit, episcopo nunciabunt.

Facultatem concedendi literas pro regenda aliqua parochia, aut videndi literas sacerdotum de novo ad diœcesim venientium, approbationem concionatorum & confessariorum, soli episcopi sibi reservabunt: aut illis, quibus hoc munus specialiter demandabunt. Officialibus inhibentes prout inhibemus, ne talia agant, sub pœna privationis officii, & aliis arbitrio ordinarii, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, quæ corruptela vocanda est.

In illis omnibus quæ ad justitiam distributivam pertinent, aut morum correctionem, eisdem officialibus foraneis curati, clerici, & alii omnes illis subditi obtemperent, contumaces & rebelles gladio excommunicationis percutiant: & episcopus in illos pro modo culpæ mature animadvertat.

De causis matrimonialibus & criminalibus non cognoscant, sed tales ad officialem in urbe remittant.

De monitoriis & excommunicationibus.

CAPUT XLIV.

EXcommunicationibus quæ malum malorum sunt, nonnisi in extremis, & quando nullus aderit alius modus ad continendum in munere, vel ad reprimendum a malo populum, utantur episcopi: quibus solis jus excommunicandi pertinere declaramus in quacumque causa, exceptis in litibus, contestationibus, & jure distributivo dicendo: in quo casu officialibus contumaces & non obtemperantes mandatis, excommunicationis sententia, licitum est vulnerare.

Ipsi officiales foranei monitoria videbunt, & diligenter examinabunt. Quod si in illis minima, & parvi momenti narrari viderint, aut a multo tempore deperdita, & jam sopita, aut pro detegendis peccatis omnino occultis, vel pro criminibus, quæ alias nequaquam probari possint, rejiciant. At vero si pro rebus gravibus deperditis, ad pleniorem probationem, & quæ saltem ad summæ quindecim librarum valorem ascendent, publicari jubebunt, primo, secundo, tertio, & peremptorie per parochum, aut ejus deputatum, & non alium: exceptis casi-

ANNO CHRISTI 1609.

casibus in quibus suspicio esset contra eumdem parochum : quo casu non nisi tali suspicione nota, alium presbyterum ad hoc deputabunt : qui attestatam publicationem in scriptis ad solos episcopos remittent : qui soli, aut eorum vicarii, visis eisdem attestationibus, si res exegerit, & causa attente perpensa, & examinata, sententiam excommunicationis publicari mandabunt, aliis omnibus talem facultatem, juxta sacrosancti concilii Tridentini statuta, tollentes, prout in præsenti tollimus nonobstante quacumque in contrarium consuetudine. Inhibentes parochis alias excommunicationes super monitoriis publicare, quam quæ ab episcopo aut vicario generali fuerint emanatæ.

Corpus Corinthii tradidit satanæ beatus Paulus, ut spiritus salvus fieret, dum culpa cognita veniam peteret, & in futurum a tali cavere promitteret. Neque vero pœna inflicta unquam mitiganda, nisi purgata contumacia, & obstinatione deposita, in melius mores mutentur. Semel excommunicatus & laqueis dæmonis irretitus, suppliciter veniam de culpa commissa, & absolutionem a censuris petens, benignius recipiatur, & misericorditer illum absolvendo cum eo agatur. Vi tamen, aut mediis illicitis absolutionem a censuris obtinentes, cum sibi assistentibus, & favorem aut consilium dantibus, pœnis jure indictis plectantur, tali absolutione irrita remanente : quam irritam, sicut & talia agentes, excommunicatos, declaramus.

Ejiciantur a cœtu fidelium & ecclesiis nominatim excommunicati : quos singulis diebus dominicis in scadafallo per parochum volumus nominari, & si in ea per annum sordescere non destiterint, ut hæretici puniri possint : quos interim, durante illorum contumacia vitabunt fideles : & ne ad munera publica admittantur per eos hortamur : cum non in bove & asino simul arare, divinis monitis sit sancitum.

De simonia, & confidentia.

CAPUT XLV.

ABOMINATIONUM omnium maximam vidit Ezechiel, cum sacerdotes temporalia aspectando, ad altare terga vertentes intuens, flosculos ad nares apponentes inspexit. Nec enim in domo Dei pejus esse potest, quam si pro minimo, quod pretiosissimum est contemnatur : ut a permultis fit sacerdotibus, qui quasi clitellarii asini, nomen sacræ dignitatis deferunt, & ab aliis sacerdotibus, aut etiam laicis, immo quod pejus est mulierculis, reditus percipi patiuntur : qui divina, ornatum templi, ædium constructionem, & pauperum educationem contemnentes, per eos qui titulum nudum ferunt, tamquam vilia mancipia, portiunculam sibi dari sunt contenti : pacto etiam inito, quod ad libitum eorum eidem muneri & beneficio, cessuri. In eos, propter quos etiam in populum exercetur divina vindicta, sæpius invehantur episcopi, & pro munere advertant, hortantes ut a talibus abstinentes, etiam de præteritis dolentes, absolutionem a censuris per Pium IV. & Pium V. contra tales prolatis, a sede apostolica obtineant : & si in forma juris tales esse probaverint, præter beneficiorum privationem, carcerem, & alias illis pœnas irrogabunt gravissimas.

Quos ab ecclesia, ejecit Christus dum nummulariorum cathedras evertit, eos prout ecclesia damnat, & anathemate percutit : ita episcopi excommunicent, & quos quacumque re temporali, aut pacto illicito res sacras, aut beneficia obtinuisse sciverint, excommunicatos nominatim, & incapaces ad quæcumque beneficia obtinenda denuncient, severius pro rei qualitate & secundum decreta in eos animadvertentes. In synodis diœcesanis, autoritate apostolica, excommunicatos, passive aut active simoniacos, & confidentiarios, declarent : & moneant ad fructuum omnium perceptorum & percipiendorum restitutionem teneri : & eamdem excommunicationis sententiam, bis in anno, a parochis alta & intelligibili voce in prono publicari episcopi mandent & jubeant.

De usurariis, concubinariis, & adulteris.

CAPUT XLVI.

CONSUETUDINE peccandi obstinati, usurarii, concubinarii, & adulteri publicis, latrare ajunt sacerdotes, & ecclesiæ pastores, dum in eos juxta patrum decreta excommunicationis sententiam proferunt, nec tamen inquiunt mordere, quia in profundum cum venerint impii, (quod maximum malorum est) contemnunt ; & plus apud eos potest temporalis etiam levissima pœna, quam spiritualium bonorum numquam forte reparanda jactura. Ideo contra tales, pœnis a jure canonico statutis severe procedatur.

De decimis.

CAPUT XLVII.

QUOD sibi totum competebat, inter fideles distribuit Deus, cum fructus terræ ad laicos pertinere, decimas & primitias sacerdotibus deberi declaravit : quas sine sacrilegio denegare non possunt laici, cum par non sit ab ecclesia subripere, & decimas fraudare : propter duas fraudes, ab irato Deo sterilitates, pestes, & alia multa mala in populum immitti solent : unde justum referebat, petita obtenturus Pharisæus, ni superbia elatus id jactitasset, dum decimas omnium quæ possidebat solvere se asserebat. Ideo detentores & fraudatores jurium decimalium ipso facto excommunicatos declaramus, a solo episcopo, integra satisfactione facta, absolvendos, & juxta sacros canones pœnis afficiendos. Quod si episcopo inferior, tales ab hujusmodi excommunicatione absolvere præsumpserit (quod non potest) arbitrio ordinarii puniatur.

Moneant sæpius populum confessarii & concionatores, decimas omnium, immo & hortalitiorum deberi jure divino : & illas Deo non denegandas, qui rebus ab illis plantatis, & excultis solus incrementum dare potest. Talis vero excommunicationis sententia & hoc nostrum decretum, quater in anno per parochos publicetur & explicetur.

Solvendas ex omnibus voluit decimas, qui mentam & anetum decimari laudavit. Ideo ex omnibus omnino solvantur decimæ & primitiæ, juxta antiquas consuetudines : nec parœcianis unquam quis auxilio & præsidio esse præsumat, si quæ a beneficiatis fuerint acta, transacta, promissa, vel constituta contra consuetudinem,

ANNO CHRISTI 1609.

nem, ut minus quam pro more parochiani sint posthac soluturi : quæ omnia acta, transacta, promissa, nisi ab episcopo re cognita, & juris servata forma, vel a sancta sede apostolica probata fuerint, ut ab illis qui ut tutores in præjudicium successorum, agere non possunt, irritamus, & annullamus, prout præsenti decreto, irrita & nulla declaramus.

Quod sacerdotibus de jure divino quæsitum, libere & sine impedimento licet percipere debeant, multi nihilominus insidiose illis sunt impedimento. Quæ enim vi ut prædones rapere non possunt, sicut latrunculi surripere moliuntur, cum jura decimalia sibi arrentari per beneficiatos procurant, & renuentes compellunt, dum beneficiatis, aut eorum rendetiis domos, areas, aut cellaria locare, ubi reponantur fructus decimales, prohibent, aut aliis mediis a perceptione fructuum perturbant. Illos itaque talia agente hortamur, ut ab hujusmodi abstineant, & domos ubi reponantur fructus, areas, & cellaria, locare permittant & procurent : alias vi aut dolo actum cum simile noverint episcopi, super hæc ordinantes, semel & iterum jubeant, tertio renuentes excommunicationis gladio feriant : & si contumaces fuerint, locum ecclesiastico subditum interdicto declarent : cum sacerdotes divina exercere non possint, nisi ubi habitent, locum habeant commodum.

Super jure & modo decimandi lanam & agnos, quæcumque in provinciali synodo Narbonæ habita anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo constituta fuere, eadem decernimus, & in posterum observari jubemus,

De pœnis.

CAPUT XLVIII.

PRO malis moribus extirpandis conduntur leges, quæ sine pœnis vilescunt, & mores in deterius dilabuntur. Atque ut quæ mature ad laudem Dei, cleri reformationem, & populi solatium constituta sunt, inviolabiliter serventur : statuimus ut contra decreta nostra agentibus, pœnæ in eisdem contentæ, & aliæ ab œcumenicis conciliis, & sacris constitutionibus institutæ infligantur. Quod si in aliquibus pœna particularis non est expressa, hoc perinde actum, ut qui talia decreta violaverint, arbitrio ordinarii pro rei qualitate, & consideratis circumstantiis, prout fieri statuimus, puniantur.

Facti, quod male actum est excusat ignorantia, juris non item : quæ tamen si non pœnam omnino demit, saltem minuit, cum talis prætextu aliquo probabili allegatur : quæ non recipitur, si lex sufficienter publicata violata probetur. Atque ita ne talem ignorantiam prætendant, & opponant subditi : coepiscopis nostris mandamus, ut in synodis diœcesanis præsentes has nostras constitutiones publice legi faciant, immo ex illis quas populo recitari debere sæpius, judicaverint, deligant : & parochi in prono explicite nunciando legant : quarum librum penes se habere quilibet parochus teneatur.

Ut quæ alias in synodis provincialibus, per antecessores nostros, aut eorum vicarios statuta fuere approbamus, & innovamus ; ac si per eos in præsenti ordinata & constituta fuissent, semper valere & inviolabiliter observari volumus, & injungimus, dummodo præsentibus nostris decretis expresse non sint contraria : sic etiam ad ea, quæ in hac nostra provinciali synodo ordinata & constituta sunt, post sex menses a die hujus præsentis finiti concilii, omnes & quoscumque nostros, & suffraganeorum nostrorum subditos obligari statuimus, & mandamus, ac si cuilibet in persona significata, & intimata fuissent. Valeant tamen in suis diœcesibus episcopi, super defectibus quos reformatione indigere noverint, munus visitationis exercendo, vel alias ordinare & statuere : pœnis impositis, prout ad Dei laudem, bonum ecclesiæ, cleri reformationem, aut subditorum utilitatem conducere judicaverint.

Conclusio.

Quæcumque a nobis pro munere nostro, & injuriæ temporis ratione habita, mature constituta sunt : qua, in hac nostra synodo legitime congregata, debemus humilitate & obedientia postumus, sanctissimi domini nostri papæ, & sanctæ Romanæ ecclesiæ omnium ecclesiarum matri & magistræ subjicimus, ab eadem perpetuo emendanda & corrigenda, ad Dei optimi maximi honorem & gloriam sempiternam.

NOS Ludovicus de Vervins, archiepiscopus & primas Narbonensis, de consilio & assensu reverendissimorum coepiscoporum nostrorum, definientes subscripsimus. *L. de Vervins, archiepiscopus Narbonensis, sic signatus.*

Ego Christophorus de Lestang, episcopus Carcassonensis, consentiens subscripsi. *Christophorus de Lestang, episcopus Carcassonensis, sic signatus.*

Ego Bernardus Podianus, Agathensis episcopus, consentiens subscripsi. *Bernardus Podianus, Agathensis episcopus, sic signatus.*

Ego Petrus de Fleires, episcopus sancti Pontii Tomeriarum, consentiens subscripsi. *De Fleires, episcopus sancti Pontii Thomeriarum, sic signatus.*

Ego Petrus de Valernod, episcopus Nemausensis, consentiens subscripsi. *Petrus de Valernod, episcopus Nemausensis, sic signatus.*

Ego Ludovicus a Vinea, episcopus Uticensis, consentiens subscripsi. *Ludovicus a Vinea, episcopus Uticensis, sic signatus.*

Ego Stephanus Polverellus, episcopus Ellectensis, consentiens subscripsi. *Stephanus Polverellus, episcopus Ellectensis, sic signatus.*

Ego Petrus Fenoilletus, episcopus Monspelliensis, consentiens subscripsi. *Petrus Fenoilletus, episcopus Monspelliensis, sic signatus.*

Ego Folcrandus Barresius, I. V. D. canonicus & sacrista ecclesiæ cathedralis Agathensis, & reverendissimi domini, D. Joannis Bonsii, episcopi Bitterrensis, vicarius generalis, & in hoc specialis procurator, ejus nomine interfui, subscripsi, & omnia & singula in hac sancta synodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & ecclesiæ suæ nomine recipio. *Barres, vicarius generalis Bitterrensis, sic signatus.*

Ego frater Federicus de Charpene, ordinis eremitarum sancti Augustini, & dicti ordinis in pro-

ANNO CHRISTI 1609.

provinciis Narbonæ, & Burgundiæ provinciis: reverendiſſimique domini D. Gerardi de Robia, Lodovenſis epiſcopi, vicarius generalis: & in hoc ſpecialis procurator, ejus nomine interfui, & ſubſcripſi, & omnia & ſingula in hac ſancta ſynodo decreta, acta, edita, & publicata, ejus & eccleſiæ ſuæ nomine recipio. *Federicus de Charpene, ſic ſignatus.*

Scribente me Joanne Bertellier, notario apoſtolico, civitatis Narbonæ habitatore, & ſecretario dicti illuſtriſſimi & reverendiſſimi domini mei archiepiſcopi & primatis ſubſignato, qui de mandato ejuſdem domini mei, & voto patrum in concilio provinciali Narbonæ habito, & finito die ultima menſis Aprilis, anno domini milleſimo ſexcentiſimo nono, quæcumque acta, ordinationes & conſtitutiones ejuſdem concilii, & in ipſis omnibus præſens, ſcripſi: & in eorum omnium fidem & teſtimonium me ſubſignavi, cum teſtibus ſynodalibus, in proceſſu verbali ejuſdem concilii deſignatis.

Bertellier.

Prout ſuperius ſcriptum eſt, in quinquaginta quinque foliis papyri, præſenti comprehenſo, & ſignato, per magiſtrum Bertellier, notarium apoſtolicum, & ſecretarium noſtrum, necnon concilii noſtri provincialis, de verbo ad verbum ſuper vero originali penes archivia noſtri archiepiſcopatus remanente, & de mandato noſtro proceſſum fuit. In quorum fidem & teſtimonium, poſt debitam collationem coram nobis factam, unumquodque folium hujuſce extracti, per dictum Bertellier, ſignari juſſimus, cum præſenti, quod ſigno & ſigillo noſtro, nos Ludovicus de Vervins, Dei, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus, & primas Narbonenſis communivimus, & expedire fecimus: in caſtro noſtro de Caneto, prope Narbonam, die 26. menſis Maii. Anno domini milleſimo ſexcenteſimo nono.

L. de Vervins, archiep. & primas Narbonenſis.

CONFIRMATIO CONCILII.

NOS Pompejus tituli ſanctæ Balbinæ S. R. E. presbyter cardinalis Arigonius, fidem facimus & atteſtamur, decreta ſupradicta in provinciali ſynodo, a reverendiſſimo D. archiepiſcopo Narbonenſi confecta, a ſacra congregatione cardinalium concilii Tridentini interpretum emendata, recognita, atque aptata fuiſſe: necnon eorumdem decretorum exemplum apud ipſam congregationem remanſiſſe; cum quo hujuſmodi decreta, hoc libello chartarum LVII. *(quarum prima incipit,* In nomine ſanctiſſimæ, *&c. ultima vero,* has noſtras, *&c. & deſinit,* ſic deſignatus) *deſcripta & collata, in omnibus & per omnia concordant. In quorum fidem his propria manu ſubſcripſimus, & ab infra ſcripto ſecretario item ſubſcribi, ſigillique noſtri impreſſione communiri mandavimus.*

Datum Romæ, die XXVII. *Novembris, anno* MDCXI.

P. Cardinalis Arigonius.

Locus ſigilli ſummi pontificis.

Joannes Franciſcus Fagnanus, ſanctiſſimi D. N. apud ſacram congregationem concilii ſecretarius.

PUBLICATIO CONCILII.

LUDOVICUS DE VERVINS, Dei, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia, archiepiſcopus ſanctæ primæ ſedis Narbonæ, primas, & præſidens natus comitiorum generalium trium ordinum provinciæ Occitanæ, reverendiſſimis epiſcopis, ſuffraganeis noſtris, clero & populo provinciæ noſtræ, ſalutem.

CUM in ſuprema provinciæ Narbonenſis ſpecula, divina diſpoſitione conſtituti fuerimus: cunctos, nec ſolum commiſſum nobis gregem, verbo vitæ paſcere, cuſtodire, & in viam ſalutis dirigere ſtatuimus: ſed etiam ſingulos reverendiſſimos ſuffraganeos noſtros, qui in apoſtolicæ ſolicitudinis partem vocati ſunt convocantes, ad hoc laborioſum munus contendimus adhibere: ut quemadmodum concilii provincialis initium, felicemque exitum domino cooperante præſtitimus: ita ſaluberrima illius decreta, omnes hujus provinciæ eccleſiæ admittant, obſervent, & diligentiſſime exequantur. Sane licet in ſancta œcumenica Tridentina ſynodo, ſaluberrima fuerit ordinatione decretum, ut quolibet ſaltem triennio, metropolitani, ſeu illis legitime impeditis, coepiſcopus antiquior, poſt octavam paſchæ reſurrectionis domini noſtri Jeſu Chriſti, ſeu alio commodiori tempore, pro more provinciæ, non prætermittat ſynodum in provincia ſua cogere: quo epiſcopi omnes, & alii qui de jure vel conſuetudine intereſſe debent, convenire omnino teneantur: non potui tamen ſanctiſſimo mandato citius parere, diuturnis morbis fractus, & perturbatione temporum retardatus. Dei autem adſpirante numine, firmiori valetudine, & viribus nonnihil corroboratis: viſitationem in toto grege nobis commiſſo, ut ab initio pontificatus noſtri ſtatueram, aggreſſi ſumus. In qua concrediti a Deo gregis colluſtratione, quia forte paſtorum, qui præiverant, a quadringentis annis, infelici rerum humanarum conditione, alicubi deſiderabatur ſolicita induſtria, contentius adhibendum nobis ſtudium: multo ſudore, multa, ut ait vates Hieremias, evellere, deſtruere, diſperdere, diſſipare, ædificare, & plantare neceſſe fuit: felicibus nihilominus auſpiciis non deſtitimus, quin ſingulas noſtræ diœceſeos eccleſias præſentes perluſtraremus. Cui non pœnitendo labori aliquid deeſſe putaviſſemus, niſi concilii provincialis coitionem, quinquaginta vel plurium annorum intervallo prætermiſſam indiceremus, epiſcopos provinciæ Narbonæ ſuffraganeos noſtros, & alios quorum intererat advocando: ut quæ lapſu temporum depravata, & male obſoleta in domo Dei erant corriggerentur, renovarentur, mores diſſoluti in meliorem frugem tranſirent, exceſſus temperarentur, lites componerentur, atque etiam invaleſcen-

ANNO CHRISTI 1609.

leſcentium hæreſum impetus retardarentur, nihil denique omitteretur quod ad populorum ædificationem, & catholicæ fidei præſidium videretur poſſe pertinere. Hac ſynodo proviuciali peracta, illius decreta aliquanto poſt tempore, Romam ad ſanctiſſimum D. N. papam, S. Q. R. E. purpuratos patres miſimus: ut ab eiſdem, de mandato ſummi pontificis, examinata & approbata, in lucem prodirent, & majorem cunctis afferrent venerationem. Cum ergo quæ in dicta noſtra ſynodo definita & ſtatuta fuerunt, ſummi pontificis autoritate confirmata ſint, quamprimum typis ea mandari juſſimus: ut facilius in omnium manus pervenirent. Verſionem Gallicam ex adverſo adhibuimus, ut linguæ Latinæ minus periti, concilii noſtri mentem ſenſumque perciperent, & ad praxim reducerent. Quapropter cum parum conferat leges condidiſſe, niſi eis parcatur: hortamur univerſos provinciæ noſtræ reverendiſſimos dominos coepiſcopos, omnibus vero aliis nobis ſubditis mandamus: ut ordinationes in hac ſacra ſynodo ſancitas, quæ ad integritatem & veritatem Chriſtianæ religionis, ad bonorum reductionem malorumque emendationem, quæ ad populi noſtri pacem, unitatem & concordiam, ad cohibendos inſultus hæreticorum, qui univerſam Chriſtianam rempublicam depravare moliuntur, neceſſariæ ſunt, recipiant: manu, animoque volvant, & ad amuſſim obſervent; atque etiam plebi Chriſtianæ declarare non omittant. Sic enim fiet, ut Deo auſpice fides incrementum accipiat, & populus provincialium clericorum reformatione ædificetur. Nulli ergo nobis ſubditorum liceat has paginas concilii noſtri infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, pœnas juris ſe noverit incurſurum.

ANNO CHRISTI 1609.

ANNO CHRISTI 1612. Libelli autor Edmundus Richerius, errores contra ſummi Pontificis poteſtatem;

CONCILIUM SENONENSE.

Pariſiis habitum MDCXII. Pro condemnatione libelli de eccleſiaſtica & politica poteſtate.

NOs Jacobus miſeratione divina ſanctæ Agnetis in agone ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyer cardinalis, Perronius nuncupatus, archiepiſcopus Senonenſis, Galliarum & Germaniæ primas: Henricus Pariſienſis, Franciſcus Antiſſiodorenſis, Joannes Meldenſis, Gabriel Aurelianenſis, Renatus Trecenſis, Euſtachius Nivernenſis, & Philippus Carnutenſis, epiſcopi provincialiter congregati: univerſis præſentes literas inſpecturis, ſalutem in domino. Cum nobis ex dignitatis & provinciæ noſtræ munere, non magis incumbat fideles nobis ſubditos Chriſti veritatem docere, quam ſedulo animadvertere & obſervare, ne novæ, erroneæ, & perverſæ ſententiæ in eorum animos irrepant, & in eccleſiæ perniciem impune graſſeutur: libellum cui abſque nomine autoris, & typographi, titulus eſt, *de eccleſiaſt. & politica poteſtate*, diligenrer lectum & expenſum, cenſura & damnatione dignum judicavimus, & declaravimus, & reipſa notamus & damnamus, ob multas quas continet propoſitiones, expoſitiones, & allegationes, falſas, erroneas, ſcandaloſas, ſchiſmaticas, &, ut ſonant, hæreticas: juribus tam regis, quam eccleſiæ Gallicanæ, ejuſque immunitatibus, & libertatibus, per nos non tactis. Quocirca omnibus Chriſtianis nobis ſubditis, quorum ſalus noſtræ partem facit, ejus libelli poſſeſſione, attrectatione, & lectione interdicimus; & a typographis & bibliopolis vendi, aut typis cudi prohibemus; qui ſecus fecerint, pœnis & cenſuris eccleſiaſticis obnoxios volumus, & denunciamus. Præterea cunctis noſtratum diœceſeon parochis, ut eis notum faciant, mandamus, atque injungimus. In quorum præmiſſorum fidem & teſtimonium, has præſentes literas manibus noſtris ſubſcripſimus, ac per magiſtrum Joannem Baudouyn, publicum autoritate apoſtolica notarium juratum, ac per nos in hac parte pro ſecretario aſſumptum, fieri & ſignari, ſigillorumque noſtrorum appenſione muniri fecimus. Actum Pariſiis in noſtra congregatione proviaciali, anno domini MDCXII. die nona menſis Martii.

ANNO CHRISTI 1612.

CONCILIUM AQUENSE.

PRO CENSURA LIBELLI EJUSDEM.

NOs Paulus Dei & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia Aquenſis archiepiſcopus, Carolus Reienſis, Bartholomæus Fotojulienſis, & Tuſſanus Siſtaricenſis, epiſcopi provincialiter congregati: univerſis præſentes literas inſpecturis, ſalutem in domino. Viſo & examinato diligenter libello, cui titulus eſt, *de eccleſiaſt. & polit. poteſt.* Pariſiis excuſo, anno 1611. abſque nomine auctoris, & typographi, in quo multas deprehendimus propoſitiones, expoſitiones, allegationes, & doctrinas falſas, ſcandaloſas, ſchiſmaticas, hæreticas, & impietatem gravemque errorem ſapientes: declaravimus & declaramus prædictum librum dignum condemnatione & cenſura, & ut talem notavimus & condemnavimus, notamus & condemnamus; omnibus fidelibus nobis ſubditis, & quorum ſalus nobis a domino commiſſa eſt, libellum prædictum retinere, legere, aut eo uti, omnibus typographis & librariis eum vendere, publicare, & retinere, ſub pœna excommunicationis prohibentes. Inſuper omnibus prioribus, parochis recto-

rectoribus, & aliis curam animarum in noſtra provincia & diœceſibus habentibus, mandamus quatenus hanc præſentem declarationem & cenſuram ſignificent, & in portis eccleſiarum eam appendant, populum ſibi commiſſum ſedulo monentes de hac noſtra declaratione, cenſura, & condemnatione. In cujus rei fidem hiſce præ- A ſentibus manu propria ſubſcripſimus, & ſigillit noſtris munivimus, & antiſignari fecimus per magiſt. Brun, noſtri archiepiſcopatus notarium & ſecretarium. Datum Aquis, in noſtra congregatione provinciali, die Jovis 24. menſit Maii, anno ſalut. 1612.

ANNO CHRISTI 1621.

VITA

GREGORII PAPÆ XV.

GRegorio decimoquinto, qui Alexander ante pontificatum vocabatur, pater fuit comes Pompejus Ludoviſius, Bononienſis, mater Camilla Blanchina. Adoleſcentiam Romæ apud patres ſocietatis Jeſu, in humaniorum litterarum & philoſophiæ ſtudio traduxit: Bononiæ poſtea legum ſcientiæ incubuit, ubi poſtquam laurea inſignitus fuit, Romam iterum advenit. A Gregorio XIII. primus Capitolii judex electus eſt, a Clemente VIII. creatus utriuſque ſignaturæ referendarius; mox inter Romanæ Rotæ patres adſcriptus eſt. Ab eodem pontifice Beneventum deſtinatus, una cum Maphæo Barberino cameræ apoſtolicæ clerico, tunc præ- C clari oneris comite, poſtea ſummi honoris ſucceſſore, contentiones inter pontificios & regios miniſtros exortas admirabili prudentia compreſſit. Demum a Paulo V. archiepiſcopus Bononienſis declaratus, excitato in Italia bello inter Hiſpaniæ regem ducemque Sabaudiæ eo pacificator immiſſus, ſuſcepto munere digniſſime perfunctus eſt: ideoque a pontifice inter purpuratos patres adſcriptus, anno 1616. Paulo autem e vivis erepto pontifex renuntiatus eſt, anno 1621. quinto Idus Februarias. Ferdinandum imperatorem in Germania adverſus hæreticos pugnantem perdiu juvit, tum ex- D pedito milite, tum numerata pecunia in menſes ſingulos. Septemviratum auguſtalem, juſque ferendi ſuffragii in eligendo imperatore, quo devolutus ob rebellionem fuerat Rheni Palatinus, ad Maximilianum Bavariæ ducem transferandum curavit. Dux autem tanti memor beneficii, capta Heidelberga, bibliothecam Palatinam, eruditum ex debellatis hoſtibus trophæum, Gregorio pontifici Romæ transferendam, & Vaticanæ addendam, donavit. Sigiſmundum Poloniæ regem conſiliis & pecunia juvit Gregorius contra immenſum Turcarum exercitum, qui excidium Chriſtianis regionibus minitabatur. Marcum Antonium de Dominis, archiepiſcopum Spalatenſem, virum transfugam, & qui ſcriptis auſus fuerat Romanam eccleſiam inceſſere, ex Britannia, in quam conceſſerat, removeri curavit, ac ſcripta ſua edito libro damnantem paterne Romæ excepit. Ac ut prodeſſe univerſo terrarum orbi ſimul poſſet, conventum cardinalium, habendis de propaganda fide conſiliis, inſtituit, annuiſque reditibus firmavit. Quarto Idus Martias, anni 1622. beatos Ignatium ſocietatis Jeſu fundatorem, Franciſcum Xaverium ejus ſocium, Indiarum apoſtolum, Philippum Nerium, congregationis Oratorii auctorem, Iſidorum cultorem agrorum, Thereſiam Carmelitarum Diſcalceatorum inſtitutricem, in ſanctorum numerum retulit. Denique diploma de creation Romani pontificis per ſecreta ſuffragia, experitum ab omnibus, tentatum a multis, a nemine perfectum, conſcripſit ipſe, ac publicavit. In has aliaſque plurimas paſtoralis muneris ſui curas, quamvis valetudine ab ipſo ſtatim initio pontificatus, aut tenui aut afflicta, conſtanti & vigente animo ſemper incubuit. Tandem obiit in Quirinali ſeptuagenarius, VIII. Idus Julias, anni 1623.

ANNO CHRISTI 1623.

VITA

URBANI PAPÆ VIII.

URbanus VIII. antea Maphæus cardinalis Barberinus nominatus, anno 1623. ſexta die Auguſti, omnium fere votis ad pontificatum promotus eſt: vir tantis ornatus virtutibus, ut natus pontifex, non factus videretur. Pater huic fuit Antonius Barberinus, mater Camilla Barbadora. Avorum ſeriem non parum illuſtrat Franciſcus Barberinus, qui ante trecentos annos floruit; vir juris ſcientia clarus, & elegantiſſimi (ut ſua tempora ferebant) ſtyli, & qui multas pro republica Florentina legationes obivit. Gens enim Barberina ducentis ante ipſum annis, everſa celebri quondam Simiphontana in Etruria republica, non procul a Barberino oppido, Florentiam tranſmigraverat, ibique inter patricias allecta fuerat: ex quo nullum geſſit nobilitas magiſtratum, quem Barberinis civibus patria non obtulerit. Majorum gloriam æmulatus Maphæus, vita integer, doctrina inſignis, & auguſta oris majeſtate præditus, varias dignitates Romæ obtinuit. Sub Sixto V. & Gregorio XIV. pontifi- E

cibus, utriuſque ſignaturæ referendarius fuit. A Clemente VIII. inter apoſtolicæ cameræ clericos relatus, poſtmodum nuntius extraordinarius in Galliam delegatus eſt, Henrico IV. & Mariæ Mediceæ primogenitam ſobolem Ludovicum XIII. gratulaturus. Ibi conciliata regum & nationis gratia, fecit ut Chriſtianiſſimo regno ſocietatis Jeſu patres, tam bene de Chriſtiana republica meriti, reſtituerentur. Illum e legatione reverſum pontifex in Umbriam miſit, ubi exundantem Traſimenum, & paſſim agros & oppida obruentem repreſſit. A Clemente poſtea auctus dignitate archiepiſcopatus Nazareni in regno Neapolitano, nuntius ordinarius in Gallias iterum mittitur. In qua legatione Paulus V. mortuo jam Clemente VIII. purpuream ei veſtem & eminentiſſimum cardinalis honorem tribuit, anno 1605. Romam magna meritorum fama & futurorum ſpe reverſus, Spoletanæ eccleſiæ præficitur, illique majora Romanæ aulæ negotia deferuntur. Scotiæ patrocinium a pontifice delatum lubens accepit, jam tum magnanimæ caritatis ſolicitudines ultra Oceani terminos propagans. Orientales quoque Græci ejus præſidium ambjerunt; eorumque patronus a Gregorio XV. inſtituitur. Viros doctos favore ſemper proſecutus eſt, muſarum ſacris & ipſe operatus. Mortuo Gregorio XV. novemdialibus exequiis peractis, ſacer ſenatus in ampliſſimis comitiis, ubi aderant quatuor Italiæ principes, quatuor pontificum nepotes, quinquaginta ſuffragiis illum pontificem maximum renuntiavit, die quo pſeudoepiſcopus Alberſtatenſis catholicæ religionis hoſtis in Germania victus & fuſus eſt. Die 29. Septembris, qui divo Michaeli ſacer eſt, omnium ordinum comitatu & appiauſu coronatur ante auguſtam ſancti Petri baſilicam in Xyſto, ut mos receptus poſtulabat. Die 19. Novemb is ad Lateranenſem baſilicam triumphali pompa proceſſit, & peracta cærimonia populo benedixit. Anno eodem Pii V. conſtitutionem de non alienandis eccleſiæ urbibus firmavit, & bullam de reſidentia cardinalium epiſcoporum promulgari fecit. Ordinem equitum Conceptionis virginis a Carolo Gonzaga, tunc Niverni, poſtea Mantuæ duce, inſtitutum confirmavit, ordiniſque inſignia, crucem & paludamentum, inſtitutori conceſſit. Ineunte anno 1625. reſeravit portam ſanctam, & jubileum celebravit, quo durante peregrinos ſumma munificentia, & largitate hoſpitio excepit, & aluit. Beatam Elizabetam Luſitaniæ reginam in ſanctorum numerum retulit. Die 24. Decembris portam ſanctam clauſit. Subſequentibus annis innumera egit, tam ad fidei catholicæ profectum, eccleſiæque Romanæ gloriam, quam ad urbis ornatum, pontificiæque ditionis ſecuritatem. Æthiopiæ imperator, cum ſuis, abjuratis Dioſcori & Eutychetis erroribus coram catholico Æthiopiæ patriarcha, quem venerabundus exceperat, imperium ſuum ante ejus pedes Romanæ eccleſiæ perpetuo ſubjecit. Primus quoque pontificum Urbanus a rege Congi per oratorem Joannem Baptiſtam Vives Chriſtianæ obedientiæ juramentum excepit. Maronitarum patriarcham ſacra ſupellectile donavit. B. Andreæ Corſino Florentino, ordinis Carmelitarum, ſacros cæleſtium civium honores ſolenni ritu detulit. Mariam Magdalenam Pazziam, Cajetanum Thienæum, congregationis clericorum regularium Theatinorum fundatorem, Audream Avelinum presbyterum, & alios, beatos dici, & ad aras ſacro cultu honorari poſſe declaravit. In urbe, Fuldenſe, Viennenſe, & Pragenſe collegia nationis Germanicæ ad fidei propagationem extruxit. Illyricum a Gregorio XIII. in urbe Lauretana inſtitutum, & nonnullis poſt annis Romam translatum, auxit, & Laureto reſtituit. Vaticanam baſilicam conſecravit, aras & ſacella ſtatuis & multiplicibus operibus ornavit, ac principis apoſtolorum ſepulcrum ænea mole tetraſtylo, qua ſe ſuperatam faſtuoſa fateretur antiquitas, decoravit. Bibliothecam Vaticanam codicibus Græcis manuſcriptis locupletavit, & Palatinæ libros, quos Heidelberga capta Maximilianus Bavarus pontifici dono dederat, ſummis impenſis e Germania tranſvehi, & in extructis armariis congruenter locari curavit. Sapientiam quoque Romanam, vetus urbis Athenæum, nobilibus ædificiis & ornamentis auxit. Quid in arce Ælia egerit, nummi cuſi ſatis oſtendunt: INSTRUCTA, MUNITA, PERFECTA. Portum ad Centumcellas ſub præcedentibus pontificibus ædificari cœptum abſolvit, & commune gentium emporium fecit. In agro Bononienſi, non procul a Scultenna fluvio, arcem Urbanam munitiſſimam, Mutinæ ditioni conterminam, a fundamentis erexit: Ferrarienſem varia acceſſione munitionum firmiorem effecit. Hæc de multis pauca notata ſunt, quibus diuturnam ac celebrem ſui memoriam poſteris relinquet Urbanus; plura etiam moliturus, ſi tam diuturna eum maneat vita, quanta illi ab orbe Chriſtiano exoptatur, qui tantum pontificem jam fere unum & viginti annos veneratur.

ANNO CHRISTI 1624.

CONCILIUM PROVINCIALE BURDIGALENSE.

A Franciſco Cardinale de Sourdis archiepiſcopo Burdigalenſi, Aquitaniæ primate, habitum anno domini MDCXXIV. menſe Septembri.

INDEX TITULORUM.

I. *De profeſſione fidei.*
II. *De propaganda fide.*
III. *De officiis divinis.*
De ſacris reliquiis.
IV. *De feſtis.*
V. *De ſacramentis.*
De baptiſmo.
De Confirmatione.
De euchariſtia.
De pœnitentia.
De extrema unctione.
VI. *De ordine.*
Ad minores.
De ſubdiaconatu.
De diaconis.
De presbyteris.

De

De dimissoriis literis.
VII. *De matrimonio.*
De concubinariis.
VIII. *De episcopis.*
IX. *De canonicis & capitulis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum.*
X. *De parochis.*
XI. *De pastorum residentia.*
XII. *De prædicatione verbi Dei.*
XIII. *De vita & honestate clericorum.*
XIV. *De promovendis ad beneficia ecclesiastica.*
XV. *De simonia & confidentia.*
De syndico in singulis diœcesibus constituendo.
XVI. *De seminariis.*
XVII. *De monasteriis.*
XVIII. *De prioratibus & capellis.*
XIX. *De monialibus.*
XX. *De sepulturis.*
XXI. *De visitatione.*
XXII. *De concilio provinciali & pœnis.*
Nomina procuratorum cathedralium.
Nomina theologorum & canonistarum.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS BURDIGALENSIS.

CAPUT PRIMUM.

De professione fidei.

INter ingentia illa dona quibus devinxit nos sibi, & benedixit filiis suis in se suavis & misericors dominus, ea vel maxime longe antecellunt, quorum splendore animi nostri collustrati, a terrenis in partem sortis sanctorum translati, jam non sunt hospites & advenæ, sed cives sanctorum, & domestici Dei, superædificati supra fundamentum apostolorum & prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu. Quod non modo nos, sed & reverendissimi coepiscopi nostræ provinciæ, sacro cœtu una nobiscum canonice adunati, agnoscentes, & quasi e specula quot & quales spiritus procellarum in domum Dei excitet satan, ut ab ea veluti nutante quovis ingredientes deturbet, prospicientes; præcipuas officii nostri partes esse profitemur, si scoriam, stipulam, & cætera pravarum doctrinarum ramenta secernentes, longe amoveamus; & pretiosa quæque a patribus, & sacris œcumenicis conciliis doctrinæ orthodoxæ, & proborum morum condita decreta & documenta seligentes, in ædificationem corporis Christi, quod est ecclesia, afferamus; quo lapidi illi angulari fideles tanquam lapides vivi superpositi, crescant in eo, donec ad fastigium & coronidem ædificatione Dei evecta, gloriam demum divinæ majestatis in ea irradiare, & ex ea cunctis populis illucescere, omnesque sub uno summo pontifice in virum perfectum occurrere, cognoscatur.

I.

Quæ ita ut proponuntur, & a Deo patre misericordiarum expetuntur, sic etiam assequi valeamus; & sacrorum conciliorum cum œcumenicorum, tum provincialis Burdigalensis ultimi decretis inhærentes; pretiosum hoc fidei fundamentum, adversus quæcumque inimici tela ignita; undiquaque & quomodocumque contorta, scutum inexpugnabile, opponamus: professionem fidei orthodoxæ præscripto patrum sacrosancti œcumenici concilii Tridentini, & Pii IV. Pont. Max. constitutione conceptam & contextam a nobis & reverendissimis coepiscopis cæterisque concilii delegatis palam & publice emissam, & ab omnibus catholicis emittendam præsertim iis quos tum cura regiminis ecclesiastici, tum publice docendi munus pertingit, conceptis verbis præmittendam esse decernimus.

EGo N. firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, & quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet. Credo in Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium, &c.

Apostolicas & ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissime admitto & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque, septem esse vere & proprie sacramenta novæ legis, a Jesu Christo domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria; scilicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: illaque gratiam conferre: & ex his baptismum, confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio iterati non posse.

Receptos quoque, & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solenni administratione recipio & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atque in sanctissimo eucharistiæ sacramento esse vere, realiter & substantialiter corpus & sanguinem una cum anima & divinitate domini nostri Jesu Christi: fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus; & totius substantiæ vini, in sanguinem: quam conversionem catholica ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque illorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero, imagines Christi, ac deiparæ semper virginis, necnon aliorum sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuis-

ANNO CHRISTI 1624.

fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem affirmo. Sanctam catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici B. Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro. Cætera item omnia a ſacris canonibus & œcumenicis conciliis ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me, in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei euangelia.

II.

Ut hanc igitur fidei orthodoxæ profeſſionem omnes corde & animo contineant, eoque modo, quilibet errores, ſectæ, damnatæ doctrinæ, & pravitates in hanc provinciam huc uſque libere graſſantes, amoveantur penitus & aboleantur: ſtatuimus imprimis quotquot in poſterum clerici ad beneficia eccleſiaſtica aſſumentur, eos ad præfatam fidei profeſſionem emittendam teneri & obligari, nullique deinceps beneficium jure concedi poſſe, nec fructus illius tuta conſcientia retineri, ni prius hanc formulam corde & ore emiſſam, manu etiam propria ſubſcriptam in manibus ordinarii conceſſerit.

III.

Concionatores etiam ſemel antequam ad prædicationem verbi Dei in qualibet diœceſi admittant ordinarii, hanc eamdem fidei profeſſionem ab iiſdem ſuſcipiant præcipimus.

IV.

Quinetiam typographos eamdem præſtare neceſſe, quos præterea jurejurando conſtringi volumus, numquam ſe ullos libros impreſſuros, vel vendituros, quin ejus approbatione ordinarii in ſcriptis obtenta, id ſibi licere comprobetur; alioquin pœnis ſacrorum conciliorum decretis in eoſdem latis acriter mulctari mandamus.

V.

Præceptores autem publici, ſive humaniorum literarum, ſive ſcientiarum ſublimiorum profeſſores, antequam ad id muneris ſeſe accingant, eamdem profeſſionem fidei in ejuſdem ordinarii manibus ex animo legere, ſcriptamque & ſubſignatam deponere decernimus; quoſque item ad gradus honoris & ſcientiarum apicem evehere par erit, idem ipſi præſtare teneantur.

VI.

Qui vero præceptores in pagis & vicis docebunt juventutem, præter profeſſionem fidei ſuperius traditam, literas inſuper ab ordinario loci accipiant, quibus de facultate docendi ſibi conceſſa, rectoribus eccleſiarum fidem facere poſſint: ſecus, ne patiantur eos rectores, ullo pacto docere, invigilentque aſſidue, ne quis hujuſmodi præceptorum, quod non raro accidit, ſit vinoſus, blaſphemus, maledicus, ſcurra, aut aliquo vitio ita inquinatus, quod inde tenera juventus ſemina vitiorum exſugere queat; deque iis omnibus ordinarium certiorem cito faciant rectores, ut indignis præceptoribus amotis, alii idonei in eorum locum ſuffecti, juventuti pie adoleſcenti prodeſſe poſſint. Ac ne progreſſu temporis iidem præceptores a virtute & proborum morum meta deficere videantur, curent ſæpiſſime rectores, de eorum moribus, vita, religione, ſtatu, exercitiis, ad ordinarium ſcribere. Neque ſecus fiat de iis præceptoribus, qui docendi gratia in domibus privatis aſſumuntur, ſed omnes prorſus eamdem fidem profiteantur, ſint orthodoxi, nulluſque hæreticus, aut de hæreſi ſuſpectus, ad id munus a parentibus aſciſcatur. Quod ſi hujuſmodi parentes amodo alios præceptores, quam catholicos, liberis ſuis aſſumpſiſſe, aut poſthac aſſumere cognoſcantur, eos quam cito a filiis ſuis arcere, & e domo pellere, eccleſiaſticis cenſuris compellantur.

VII.

Quoniam autem tanti æſtimatur rerum conmutandarum ratio & ars, ut parentes, neglecta filiorum ſalute, eos in regiones ditioni hæreticorum ſubjectas, & in quibus cultus divinus proſcriptus omnino reperitur, diſcendi idiotiſmi gratia emittere non vereantur: omnes parentes, aut quoſcumque liberorum curam habentes, hortamur in domino, & pro pretioſa pignorum ſalute, ſuæque conſcientiæ ſolvenda obligatione, obſecramus, ne eoſdem ea ratione ante vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum, aut alium conſiſtentis judicii firmum in eaſdem regiones emittant; quam ætatem, ſi qui attigere, & eos eo amandare conveniat, curent ſollicite prædicti parentes, aut alii ad quos cura pertinet, ut antequam proficiſcantur, ita fidei orthodoxæ ſcuto inſtructi ſint, & armati, quo lethifera hæreticorum tela animoſe valeant declinare, conſulantque ſuper hoc parochos ſuos, ut inſtructiores evadant.

VIII.

Omnes autem præceptores, ſive publici, ſive privati, catechiſmum, ſive doctrinam Chriſtianam, ea forma duntaxat, quæ ab ordinario loci ſibi præſcribetur, juventutem docere, lectiones prævia oratione incipere, itemque finire, & ſingulis dominicis & feſtis ſolennibus diſcipulos ad eccleſiam, pro officiis divinis & concionibus vebi Dei audiendis, deducere teneantur; iiſque diebus ſolum de catechiſmo, & materia pia & devota lectiones habituri.

IX.

IX.

Cautum sit vehementer omnibus, ne discipulis prælegant, vel eosdem legere patiantur libros, ex quibus tum perversam doctrinam, tum morum corruptionem haurire possint: sed omnia pura, tersa, & ad indicem concilii Tridentini perpurgata & concinnata exponantur. Qui secus feciſſe aut facere ausi fuerint, ut juventutis temeratores, gravi pœna afficiantur.

X.

At quod ex parentibus multi reperiantur, quorum cura, & filiorum educandorum ratio ita langueſcit, ut eos, timore domini postposito, quocumque lubet, divertere sinant: moneant sedulo rectores, seu parochi & concionatores, populum fidelem teneri, ad filios doctrina Christiana imbuendos, ad ecclesiam deducere, ac ne per ecclesiam errent, aut in ea clamores excitent, secum continere, obligari.

XI.

Sed cum id non satis esse, ad continendam in officio juventutem, constet, ob varias peccandi illecebras, quibus facile irretitur tener animus: optimum remedium fore arbitrati sumus, si sancta sancti Caroli vestigia insequentes, in omnibus parochiis, pias cum virorum, tum mulierum sodalitates, quarum munia sint juventutem e publicis locis, ludis, triviis, exquirere, hortari, & ad ecclesiam deducere, doctrina fidei morumque candore imbuendam, institui curaremus. Quare nobis & reverendissimis coepiscopis præcipua cura sit, tales sodalitates ubicumque instituere, statutaque & regulas eisdem tradere, quibus, singulis dominicis & festis diebus, in ecclesia Dei, hinc pueri, illinc puellæ, novellæ olivarum in circuitu mensæ domini consistentes, præeuntibus divisim confratribus & sororibus earumdem sodalitatum, catechismum recitare & edisscere possint, donec accedente parocho seu alio sacerdote, ex catechismo Romano unus aut alter articulus familiariter explicetur: unde divinæ voluntatis major claritas mentibus infundatur.

XII.

Quod autem tortuosus ille serpens, hæreticorum ministerio delatus, in tot vertatur figuras, ut in bibliopolarum officinis latitans, a minus cautis hominibus haud dispici possit & deprehendi, sitque inter verborum, quibus demulcentur hujus sæculi aures, lenocinia, lethale hæresis & impietatis conclusum venenum: curet sollicitis modis episcopus in civitate sua, & oppidis suæ diœcesis, prout salubriter videbitur expedire, unum aut duos in sacra theologia magistros seligere & deputare: quorum munia sint, quosvis libros typis applicandos perlegere, discutere, approbare aut reprobare, ac insuper officinas bibliopolarum visitantes, paleamque a tritico discernentes, quosque libros impressos, hæresim, impietatem ac causas temerandæ plebis redolentes, censere & notare, hinc magistratus potestatis sæcularis invocantes, ad amovendos hujusmodi libros, & ne deinceps securas simplicium mentes perturbent, igni admovendos. Ac ne sit liberum quibuscumque quoslibet libros, hæresim aut impietatem continentes, perlegere & retinere; sed id eis tantum liceat, quibus canonice in scriptis est concessum: cæteris omnibus eosdem, & omnes per indicem expurgatorium concilii Tridentini damnatos libros, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, legere aut retinere prohibemus.

De propaganda fide.

CAPUT II.

CUM cælestis sponsi eloquium dulce sit, & in ore fidelis populi super mel & favum suave, semen vitæ æternæ contritos corde sanans, & alligans contritiones eorum, dispersos in Israel reducens, & super aquam refectionis educans populos, animasque convertens, de stercore denique erigens pauperem, ut sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat: Sanctissimi D. N. curam in propaganda fide exercitam imitantes, Christianissimi & piissimi regis nostri studium religiosissimum non possumus non vehementer laudare, extollere, & narrare in turribus ejus, quod ad eas regnorum suorum provincias sub hæresis onere gementes varios concionatores verbi Dei præcones emitti curaverit, emissiones certe paradisi.

I.

Unde nos, quasi ex somno in mediis feri maris fluctibus excitati, decreta ultimi provincialis circa hoc magna cum cura, zelo, & prudentia patrum sancita, nondum executioni demandata considerantes: ne parvuli in nos reclament, temporibus nostris non fuisse, qui panem frangeret eis: reverendissimis coepiscopis provinciæ nostræ edicimus, ut quæ ab eodem super emittendis concionatoribus sunt edicta, exequantur sedulo & perficiant, eoque nomine tot concionatores zelo Dei accensos seligant & assumant, quot pro prudentia necessarios fore judicabunt, ad verbum Dei in iis partibus disseminandum, quæ hæreticæ pravitatis pondere pressæ, auxilium & studium suum expectant opportunum, tamdiuque eos in qualibet parte commorari jubeant, quoad nutante, & ruente, vel ex toto, vel ex parte Babel, a pede pauperis conculcetur: eosdem concionatores ad alia demum loca destinando opus euangelistæ præstituros, & ministerium missionis impleturos.

II.

Ac ut iisdem concionatoribus debita ministrentur vitæ stipendia, provideant ordinarii, & procurent ea quæ ab ultimo provinciali cauta sunt, observari, aut ex singulis & quibuscumque suæ diœcesis monasteriis & prioratibus conventualibus, sive simplicibus pinguioribus, maxime ubi viget prava hæresis, & rectores minus sunt capaces, certam proventuum partem & portionem quamdam ad arbitrium suum definiendam, quotannis accipi & detrahi, in hujusmodi concionatorum impensas & justa stipendia convertendam, & impendendam, vocato ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio.

ANNO CHRISTI. 1624.

III.

Ne vero difficultas sit in hujusmodi concionatoribus seligendis, ex quolibet ordine, sive sæculari, sive regulari, eligantur & deputentur, qui in omnibus circa hæc munia, episcopis obediant: nec ullus missionibus destinatus provinciam suscipiat, quin prius ab ordinariis locorum officii peragendi facultatem obtineat.

De officiis divinis.

CAPUT III.

QUemadmodum olim Israelitæ ad benedictionem Dei colligendam, divinum scilicet manna, solem præveniebant: ita viris qui officiis mancipati divinis, cælestis suavitatis dulcedinem sibi, & fidelibus populis conciliare gestiunt benedictionem, in matutinis meditandum in domino; ut invocato omnipotentis auxilio demulceantur populorum corda, & inclinentur ad faciendas justificationes ejus.

I.

Cumque una sit fides mentium, ordoque & convenientia in omnibus excelsi operibus præ- C lucentes postulent, [a] uno ore etiam, unaque forma, voce & modulatione in divinis laudibus decantandis utamur: nos, ex toto quæ ab ultimo provinciali de divinis officiis recitandis, breviariis & missalibus assumendis sancita sunt, servari decernentes, rituale etiam Romanum Pauli V. Pont. Max. jussu editum & restitutum, in administrandis sacramentis ab omnibus nostræ provinciæ parochis, & aliis sacerdotibus, assumi & exacte custodiri, seclusis & interdictis quibuscumque aliis, præcipimus.

a) *Forte*, ut uno. H.

II.

In sacrificiis peragendis, sacerdotes, tan- D quam angeli, sacris altaribus assistentes, puri sint, mundi, & summæ majestati per omnia placentes: ea quæ ab ultimo provinciali decreta sunt, servent religiose, & undequaque circumspiciant, decretisque seu rubricis, hujusmodi breviariis, missalibus, & rituali præfixis & insertis, inhæreant, memoriæ mandent & custodiant, ne quid incogitanter actum Deo, displicere, sibique officere possit. Sacerdotes autem ex alia diœcesi in civitatem accedentes, in ecclesiis hujusmodi civitatis, etiam religiosorum, absque ordinarii licentia in scriptis obtenta, atque adeo in monialium monasteriis, nisi ex speciali mandato in literis approbationis expresso, ad sacrum faciendum non admittantur: E sintque difficiles ordinarii ad eos sacerdotes admittendos, qui paupertate pressi singulas provincias peragrantes, facile inducuntur ad præscripta canonum transgredienda.

III.

Nullum autem sacrum privatum, durante solenni publico & parochiali, fieri prohibentes, patrumque ultimi provincialis vestigiis inhærentes, decernimus, vetus illud decretum, quo proposita excommunicationis pœna præci-

ANNO CHRISTI. 1624.

A pitur, ne quis tribus continuis dominicis a parochialis missæ celebratione absit, singulis quibuscumque dominicis denuntiari populo & publicari: ac, ut accuratius observetur, confessarios quoscumque, sive sæculares, sive regulares, scrutari pœnitentes, an huic officio satisfecerint, proposita eisdem gravitate peccati, obligatos esse declaramus: iisdem omnibus & singulis concionatoribus & confessariis præcipientes, ut inter concionandum, & audiendas confessiones, consulendumque privatim, exhortentur & moneant populum missæ parochiali interesse devote, ad verbum Dei & divina officia audienda, & cætera quæ cujuslibet officium pertingunt, edisscenda. Si quis autem concio- B nator, confessarius, aut theologiæ professor, eo temeritatis deveniisse reperiatur, ut contra hoc decretum aliquid prædicare, consulere, & docere publice, vel privatim ausus fuerit: eum ipso facto suspensionem, & interdictum incurrere decernimus, nulloque eum in loco provinciæ nostræ, utpote contumacem & sacris canonibus adversantem, ad functiones suas unquam admittendum esse mandamus: eoque fine episcopus, in cujus diœcesi talis patrata fuerit rebellio, hominem audacem ad metropolitanum deferat, cæteros comprovinciales episcopos certiores facturum, ne virum contumacem & sacris canonibus adversarium uspiam recipiant, sed a se abjiciant; quo scilicet periculo suo discat ecclesiasticæ hierarchiæ ordinem haud quaquam esse turbandum.

IV.

Grave quamplurimos homines negotia sæcularia, quamvis levissima, tanti facere, ut eorumdem ratione, dominicis diebus & festis solennioribus ad audiendum sacrum, nulla sollicitudine nulloque divini numinis metu adduci possint. Moneant igitur parochi omnes & concionatores sæpissime populum iis diebus ad audiendum sacrum sub peccati mortalis pœna teneri & obligari: nullusque sit qui contra docere, prædicare, aut consulere audeat: aut secus, graviter ab ordinariis puniatur.

V.

Ne vero a divinarum meditatione rerum, populus missæ parochialis assistens avertatur, sed eo tendat animus quo virtute euangelii multa salubriter motus est & impulsus: publicationes auctionum, & denuntiationes quascumque quæ ad negotia temporalia pertinent, in ecclesia fieri omnino prohibemus. Liberum sit tamen eisdem per officiales sæculares, aut alios, in egressu populi ad januas ecclesiarum fieri, & ita factæ publicationis, quo major fides accedat, actum per parochos, si negotium id exigat, concedi.

VI.

Ac ne deinceps sub specie pietatis in celebratione missarum subrepat avaritia: quibuslibet sacerdotibus, sive ordinis sæcularis, sive regularis, prohibemus, ne pro missis novis celebrandis, patrem & matrem, atque adeo patrinum & matrinam sibi eligant & ascisscant; sed potius aurem inclinantes, populumque & domum patris sui oblivisscentes, sacris mysteriis & Deo toti vacent & incumbant.

VII.

ANNO CHRISTI 1624.

VII.

Amoveantur tandem (quod tantopere a sacris canonibus cautum) omnia profana a domo Dei, clamores, strepitus, colloquia, deambulationes, comessationes, choreæ, incompta & profana carmina, cantus impudici, theatrales actiones, & omnia ludicra: & cuncti paveant ad sanctuarium Dei. Sed & curam habeant parochi & ecclesiarum superiores, ne mendicantium turba ecclesiam circumiens, devotionem populi & officia divina perturbet: moneantque sedulo populum parochi & concionatores, ita pauperibus in januis ecclesiarum consistentibus succurrat, ut ibi quiescentes egeni, mens demum populi inter orandum integra conservetur.

VIII.

In audiendis autem sacris, ea modestia & corporis compositione consistere fideles, quibus olim primævi Christiani, viri a mulieribus separati, divinis assistebant, optaremus. Sed ne quis sacra altaria contingat & profanet, neve mulieres presbyterorum sedilia nimis audacter occupent, & immodeste sacris intersint, omnino prohibemus: supplicationibus autem, sive processionibus generalibus & ordinariis, antiquam populorum devotionem cura parochorum pervigilans, & concionatorum zelus restituat.

IX.

Quod autem in quibusdam ecclesiis vergit ad profanationem & irreligionem, ut earumdem fornices sivæ caveæ negotiis applicentur sæcularibus & profanis: ne domus Dei, domus negotiationis nuncupetur, talia negotia in iisdem amodo fiant, prohibemus: ac ne quis domum mœnia ecclesiarum pertingentem ædificet, edicimus. Arceantur etiam omnia profana negotia & sæcularis potestatis placita, & actiones forenses, ab ecclesiarum cœmeteriis, ut sacris locis sancte custoditis, habitis, & circumclusis, norint omnes domum Dei sanctitudinem decere.

X.

De sacris reliquiis.

Dolendum, nostrorum temporum memoria immanitatem hæreticæ pravitatis ita sæviisse, ut divina simul & humana conculcans, sacras sanctorum reliquias, misericordiæ Dei erga singulas plebes testimonia, vel igni admoverit, vel alias disjecerit profanandas. Præcipimus igitur, omnes singularum urbium & diœcesum sacras reliquias, quæ ex tanta impietatis sævitia supersunt, semel ab episcopis recognosci, & in libro descriptas (qui in archivia cathedralium asservetur) in singulis ecclesiis, loco conspicuo, bene septo ac decenter præparato, recondi & constitui: e quo, quum pro more solennibus diebus venerationis causa educi, & in altaribus collocari par erit, id cum omni honore & reverentia fieri mandamus. Curent autem episcopi, inter visitandum, ne aliquæ reliquiæ a cujuslibet personis ecclesiasticis, sive sæcularibus, sive regularibus, exponantur, nisi prius a se debite sint approbatæ. Quas vero sine thecis incuriose retineri invenient, easdem in thecis suis, arculis mundis & affabre factis contineri & asservari, debitoque cum honore a fidelibus haberi procurabunt, universis concionatoribus ea in re præcipientes, ut populum doceant, & ad religiosam reverentiam impellant.

XI.

Quod autem ad concilium relatum est, quosdam sacerdotes privilegii prætextu calices consecrare, sacro oleo inungentes: declaramus tales consecrationes ad episcopum dumtaxat pertinere, neque id ulli episcopo inferiori licere. Quapropter ne deinceps a quoquam fiat districte prohibemus.

De festis.

CAPUT IV.

ITa pronus ad lapsum humanus animus, ut quæ olim a sanctis patribus in conveniendo populos in unum sunt introducta, ea jam vice versa populum in varios distrahant excessus. Ut igitur dies festi contemplationi rerum cælestium, & illuminandis fidelium animis instituti, a populo sancte custodiantur, neque ullis comessationibus, ludis, ebrietatibus, choreis, & aliis excessibus profanentur, decretum ultimi provincialis innovantes, præcipimus illud ab omnibus observari.

I.

Cumque dierum festorum divina officia variis in locis omnino perturbentur, nundinationum & mercatuum causa, populusque in mercaturis exercendis totus versetur a divinis abstractus: hinc prohibemus quæcumque emporia, mercatus & nundinationes iisdem diebus fieri & haberi, sed in crastinum vel alium profestum diem transferri: quoscumque magistratus, judices & dominos temporales, sub interminatione divini judicii monentes, ne hujusmodi nundinationes, fomitem complurium malorum, iisdem diebus agitari & haberi sinant. Sed & regem Christianissimum rogamus & obsecramus, ut quæ tum a pietate sua, tum a Christianissimorum regum antecessorum suorum circumspecta religione edicta in profanatores festorum & blasphematores emanarunt, ea tandem pro gloria Christi, salutari executioni demandari curet & præcipiat.

II.

Ac ut non solum a populo mala amoveamus, sed bona illi acquirenda demonstremus: omnibus parochis nostræ provinciæ, ut diebus festis vitam sanctorum, quorum memoria in benedictione celebratur, hora commodiori ad populum de suggestu legant, & familiaribus verbis explicent, præcipimus: qua veluti sacro animæ ferculo plebs fidelis erudita, sanctorum vitam, & mores utiliter imitetur. Quod si parochi in iis observandis negligentes fuerint, pœnis ad arbitrium ordinarii sui coerceantur.

III.

ANNO CHRISTI 1624.

III.

Pias olim ſodalitates inſtitutas, in quibus multi in unum coadunati, operibus Chriſtianæ juſtitiæ vacantes, primævam Chriſtianorum communionem demonſtrabant, priſtino religionis & devotionis fervori reſtitui ſummopere peroptamus. Curent igitur epiſcopi in viſitationibus eccleſiarum parochialium, ea ab iiſdem reſecare, quæ aliena prorſus ab hoc ſancto propoſito conſpiciuntur. Hinc aboleantur omnino choreæ, comeſſationes, ebrietates, ludi, cantica profana, blaſphemiæ, contentiones, diſſidia. Sint omnia pia, modeſta, devota, & quæ redoleant animum, cujus corpus crucis mortificationem pro gloria nominis Jeſu jugiter portet. Aut ſecus interdicantur omnes illæ ſodalitates, & bona earumdem quæcumque, collegiis, ſeminariis, ſive fabricis eccleſiarum, aut aliis piis operibus applicentur. Quæcumque autem ſtatuta habere dignoſcentur, ab ordinario loci expendantur, corrigantur, & approbentur, prout in domino ſalubrius videbitur expedire: nec unquam illa inſtituantur abſque epiſcopi licentia.

IV.

Cum autem ſummæ bonitati placuerit, peculiari quodam modo, ſingulas diœceſes quorumdam ſanctorum pretioſa morte eorumque ſinceræ vitæ exemplo clareſcere: cura ſit epiſcoporum, vocatis ex ſuo clero viris piis & doctis, proprium ſanctorum ſuæ diœceſis officium conſtituere & redigere: ne videlicet aliquid fidelibus plebibus deſit ad præpoſitorum ſuorum memoriam cum fructu recolendam & percolendam.

De ſacramentis.

CAPUT V.

QUoniam de plenitudine Chriſti nos omnes accipimus, & omnia chariſmatum dona, quæ cum illo nobis donavit benedictus Deus in ſæcula, in ſacramentis eccleſiæ ſumma liberalitate a Chriſto domino inſtitutis abunde nobis communicantur, & mirabiles botri cypri ex vineis Engaddi in eiſdem veluti expreſſi ſuavitates infunduntur: decernimus, omnia quæ ratione ſacramentorum, ab ultimo provinciali magna cum cura ſunt inſtituta, ab omnibus, quibus animarum cura incumbit, ad amuſſim, quod dicitur, obſervanda; & ne quid in eo peccetur, ritus quibus in ſacramentis adminiſtrandis uti par eſt, ex rituali Romano, Pauli V. Pont. Max. juſſu reſtituto, petendos eſſe & adhibendos.

I.

De baptiſmo.

Legantur curioſe regulæ ſeu rubricæ rituales a ſacerdote baptizante; præcipue vero quæ de ſuſceptoribus & loco baptiſmi conferendi præponuntur: ne aliqui videlicet incaute ad id muneris aſſumantur minus idonei, neve in domibus extra neceſſitatem baptiſma conferatur, ſed regum id & principum filiis duntaxat reſervetur. Neque parochi & concionatores omittant, formam tanti ſacramenti neceſſariam, ſæpius populum, maxime obſtetrices, docere, ut ea in neceſſitate parvulis cum debita materia adhibita, ipſi in Dei filios vere adoptentur.

II.

De confirmatione.

Ne ſacramentum confirmationis, ad augendam Spiritus ſancti gratiam, & in ea confirmandos fideles, ullatenus negligatur: cura ſit parochorum & concionatorum, vim & efficaciam illius populo proponere & explicare, parentesque & familiarum præcipuos viros & mulieres monere, ut ſtatis diebus filios, famulos, & quaſcumque perſonas ſibi ſubditas, ad eccleſiam deducant ſacro chriſmate inungendas. In pagis vero & vicis dum viſitant epiſcopi, tantum ſacramentum nullus omittat, eaque ratione moneantur fideles nondum confirmati de iis omnibus quæ ad illud digne ſuſcipiendum paranda ſunt: ac præcipue curent ut adulti, vel antea de peccatis confiteantur, vel compuncto animo ſacramentum recipientes, quamprimum ad pœnitentiam accedant; ne quid ſcilicet præpoſtere, inordinate, & ſine fructu fiat.

III.

De euchariſtia.

Sæpiſſime fideles ad ſacratiſſimæ euchariſtiæ ſumptionem cum omni devotione & compunctis cordibus accedere peroptamus. Sed ne omittant tempore paſchatis id in propria parochiali præſtare; ſacris canonibus inſiſtentes, ſtatuimus, eo tempore omnes Chriſti fideles, tum ad confeſſionem peccatorum, proprio parocho, aut alii de ejus licentia faciendam, tum ad ſacram euchariſtiam in eadem eccleſia percipiendam teneri & obligari, nulloſque alias præcepto eccleſiæ ſatisfeciſſe, ac proinde in eos, ni reſipiſcant, ab ordinario cenſuris agendum eſſe declaramus. Si qui autem alio ſe transferre pro devotione, aut alia quavis ratione maluerint, accepta prius a parocho licentia, quæ facile concedatur, aut ab ordinario, in domino eccleſiæ ſanctæ obediant, debitam demum atteſtationem proprio parocho, ut ſatisfecerint, exhibituri. Secus, eo modo in eos agatur quo in eos qui nullo modo officio ſuo ſatisfecere. Ac ne quis ignorantia intellectum obducens, nolit intelligere ut bene agat: omnibus parochis & verbi Dei concionatoribus præcipimus, ut initio temporum ſacræ quadrageſimæ, frequenti populo ſæpius hanc confitendi & communicandi obligationem proponant & inculcent vehementer, eoque fine caput, *omnis utriuſque ſexus*, rituali Romano ex condicto eccleſiæ inſertum legant palam & publicent. Qui vero ad confeſſiones audiendas, ſive ſæculares, ſive regulares, in quibuslibet eccleſiis approbati fuerint, idem pœnitentibus conſulere teneantur: aut ſecus ipſi, vel quicumque aliquid contra prædicare, docere, aut conſulere auſi fuerint, ab ordinariis ſuſpendantur ab officio, & interdicantur: ſciantque, nullo modo in noſtra provincia deinceps ad quamcumque functionem admittendos eſſe.

IV.

A

IV.

Ut autem quantum fieri potest debitus honos tanto sacramento a cunctis fidelibus, dum ad ægrotos defertur sacro illo viatico muniendos, exhibeatur: moneantur sæpe fideles, ut pro caritate & pio in Deum affectu sacramentum augustissimum comitentur, cernui adorent, auxilium & munimen infirmo implorent, ac demum in ecclesiam usque religiose Christo famulaturi pergant. Sed curent etiam parochi, ut qui in infirmorum domibus degunt, antequam pignus redemptionis nostræ eo deferatur, cum cereis accensis præcedant illud & subsequantur. Si qui autem ægroti regularibus confessi fuerint, id parocho confessarius, vel verbo vel scripto significet, quo deinceps securius idem parochus necessaria sacramenta infirmis subministrare possit. B

V.

Sed in omnibus parochiis piam fidelium sodalitatem, qua salutari veluti modo quamplurimi ad sanctissimum sacramentum comitandum impellantur, instituere, utile, sanctum, & fructuosum. Quapropter soliciti sint in hoc episcopi, curentque, ut per parochos & concionatores proposita concessæ indulgentiæ gratia, fideles ad id salubriter alliciantur: cætera C quæ ab ultimo provinciali præscripta, & quæ rituali Romano præfixa, rite observari decernentes.

VI.

De pœnitentia.

De pœnitentia servetur decretum ultimi provincialis. Ac præterea cum ad nos relatum sit, plures sacerdotes sæculares & regulares, indulta sæpe obtinere, ut confessiones audiant, & hæresi, irregularitatibus, & aliis casibus sanctæ sedi reservatis, absolvant; eaque potestate utantur sine licentia ordinariorum, ac etiam D non deesse, qui eo solo nomine quod sint parochi ecclesiarum primitivi, præpositi etiam cathedralium, aut collegiatarum, sacramenta administrare præsumunt: prohibemus, ne quis virtute cujuslibet indulti, (exceptis indultis pœtentiariæ secretis) aut cujusvis tituli primitivi parochi, præpositi, aut alterius qualitatis prætextu, quælibet sacramenta administrare possit, absque prævia approbatione ordinarii, & licentia obtenta: secus, contravenientes omnes interdicto feriantur.

VII.

Ac ne quis defectu potestatis sacramentis abutatur, & impune ferat, constitutionem felicis recordationis Gregorii XV. quæ incipit, *Inscrutabili Dei providentia*, in concilio publice lectam, & receptam ubique locorum nostræ provinciæ, publicari, recipi, observari, & secundum eam a nobis & coepiscopis comprovincialibus, officialibus, judicibusque ecclesiasticis judicari decernimus. E

VIII.

Moneant parochi & concionatores frequenter fideles, ut pro percipiendo salutari pœnitentiæ fructu ad eam cum humilitate animi & corporis demissione accedant. Ideoque quosvis nobiles & milites armis præcinctos accedentes, nisi depositis armis, non admittant: mulieres autem vano cultu ornatas, fucatas, ac pulvere pigmentario conspersas, graviter reprehendant, & ut pœnitentis Magdalenæ vestigia legant, & fracto veluti alabastro caput Christi in pauperibus, & pedes odoribus vitæ æternæ perfundant, & velo capita ex apostoli præcepto obumbrent, præcipue hortentur.

IX.

Cumque experientia sit compertum plures egenos in ecclesiarum januis ad emendicandam stipem consistentes, nec ad sacramentum pœnitentiæ, nec ad sacram communionem unquam accedere: cura sit episcoporum, eos circa festum paschatis cogere, & animas pauperum participatione sacramentorum salvas facere.

X.

Utque pœnitentibus debita solatia, & necessaria adhibeantur fomenta, in omnibus ecclesiis cathedralibus, primo a publicatione concilii saltem trimestri, pœnitentiarius sacerdos quacumque ratione constituatur & deputetur; provideatque episcopus ne tam salutare animabus remedium in ecclesia sua diutius desideretur. Constitutus autem pœnitentiarius, statis horis in iisdem ecclesiis, in tribunali suo loco aperto & patenti constituto & erecto, reperiatur, qui dum confessionibus audiendis operam suam collocat, si tamen ex canonicis sit electus, præsens in choro censeatur.

XI.

Sed etiam edicimus ut quarumcumque ecclesiarum locis patentibus, non in capellis aut angulis, confessionalia collocentur: nunquam vero in sacristiis, laicorum confessiones audiantur. Provideat etiam episcopus, ecclesiarum habita ratione, ne audiendarum confessionum tempora in noctem protrahant confessarii, neve ante auroram præveniant.

XII.

De extrema unctione.

Neque omittatur extremæ unctionis sacramentum, ad præscriptum ultimi provincialis & ritualis Romani, tempore opportuno ægrotis conferri: invigilentque præcipue rectores, ut proposito sacramenti fructu illud summopere exoptent infirmi.

De ordine.

CAPUT VI.

QUANTA sit in eligendis ecclesiæ Dei sacerdotibus & ministris adhibenda cura & sollicitudo, cum ex optima gubernandæ domus ra-

ANNO CHRISTI 1624.

ratione dignoſcitur, cujus ſi fundamentum nu- A tet, totum ædificium ruat neceſſe eſt; tum ex apoſtoli verbis eas virtutes clero attribuentis, quæ ad angelicam pene accedunt puritatem, facile comprobatur. Et quidem ſi onus angelicis humeris formidandum plane diſcutiatur, ſacerdotem Dei ex millibus ſeligendum eſſe comperiemus. Unde nos, quorum opus, opus Dei promovere, & eccleſiæ providere, tales ſacerdotes a nobis ſeligendos eſſe judicamus, qui tumentem plagam peccatorum circumligare noſcentes, & oleo fovere miſericordiæ, nocentibus animabus ſuccurrere poſſint, & e vinea domini revulſis ſpinis ſolliciti agricolæ fructus referre in tempore ſuo. Præter ea igitur ab ultimo provinciali ex ſacris canonibus & decretis B ſancita, quæ, ut alia omnia ſervari exacte mandamus: hæc ex iiſdem aſſumentes, omni virtutum genere ſplendeſcere clerum peroptantes, decernimus.

I.

Ac ut ab initiis exordientes, quaſcumque prius perſonas ineptas, & a ſacris alienas ſeeludamus, hinc ad ſingulos gradus progreſſuri, declaramus: imprimis, quoſcumque chriſmatis ſacramento non confirmatos, rudes & ignaros, criminoſos, ſolenniter pœnitentes, neophytos, ebrietati & gulæ deditos, impudicos, lapſos poſt ordinem ſuſceptum, perjuros, uſurarios ma- C nifeſtos, infames, ratiociniis obligatos, ſervos, corpore vitiatos, inſigniter deformes, illegitime natos, peregrinos & ignotos, bigamos, irregulares, quovis modo ſuſpenſos, interdictos, excommunicatos, amentes, morbo caduco laborantes, energumenos; ab ordinationibus clerici longe arcendos, ſalva tamen epiſcoporum poteſtate in caſibus a jure permiſſis diſpenſandi.

II.

In nulla ré profecto magis elaborant hujus ſæculi homines, quam ut filii præcipue deformes, & ad negotia ſæcularia inepti, in ſor- D tem domini aſſumantur, ad beneficia certe non ad officia eccleſiaſtica quacumque ratione, cum eos non vocet dominus, promovendi; unde omni capite languido, & omni corde mœrenti, cætera membra rigent eccleſiæ Dei. Ut igitur vocatio votis reſpondeat, probata prius & ex petitione parochorum confirmata neceſſitate eccleſiæ, & utilitate: quicumque ad primam tonſuram eligi petunt, ejus ſint ætatis, in qua quid agant, & quam viam ſibi aperiant, plene dignoſcere poſſint, oportet. Cumque ea ſit quæ circa duodecimum annum verſatur, ſtatuimus nullum deinceps ad primam tonſuram admitti debere, quin duodecimum ſuæ ætatis annum attigerit: de qua, ac etiam de vita, moribus, E converſatione, rudimentis fidei ſtudioſe memoriæ commiſſis, legitimis parentibus, propenſione denique ad vitam eccleſiaſticam, debitam a parocho & præceptoribus ſcholæ atteſtationem afferre teneatur; & ne levitate ductus funes ſibi putet caſuros in præclaris, ejus animum tentari. Ideoque certæ cuidam eccleſiæ adſcribi, ut in ea, diebus dominicis & feſtis ſolennibus ſaltem, habitum clericalem geſtet, & ſacerdotibus miniſtret, præcipimus. De quibus cum ab eodem atteſtatio relata fuerit ordinationum tempore, ad tonſuram demum, ſi alias idoneus repertus fuerit, promoveri poſſit. Ita vero pro- ANNO CHRISTI 1624. motus, certæ ſtatim eccleſiæ inſerviturus ab epiſcopo ordinante addicatur; geſtet quotidie habitum clericalem, ſacerdotibus pareat ad nutum, obedientiam præſtet, humilitatem præ ſe ferat, & ritus eccleſiaſticos diſcat. Sin vero habitum clericalem poñat, eccleſiæ deſignatæ non inſerviat, & frequenter in ea ſacramenta non ſumat: privilegiis clericatus ſui privari, ac de cætero inhabilem, tum ad beneficia eccleſiaſtica, tum ad ordines ſuſcipiendos, cenſemus.

Ad minores.

III.

Prudenter admodum & divinitus factum, ut per tot gradus ad ſacerdotium aſcenderent eccleſiæ miniſtri; in quibus ſi punctuatim ſervatis temporum interſtitiis conſiſterent promoti, exercitiis ordinum proxime ſuſceptorum ſedulo vacantes: angelicæ profecto vitæ viros eccleſiaſticos haberemus. Ad minores igitur promoveri cupientes, præter notitiam linguæ Latinæ, quam ſaltem callere debent, ac teſtimonium a parocho & magiſtro ſcholæ, de vita, moribus & converſatione, hæc etiam præſtitiſſe fidem faciant: ſcilicet in tradenda doctrina Chriſtiana in eccleſiis quibus adſcripti fuerunt, parochos juviſſe, habitum clericalem geſtaſſe, eccleſiæ animo inſerviſſe, nitori & purgationi earumdem vacaſſe, altaria concinnaſſe, obedientiam & humilitatem exhibuiſſe, frequenter ad communionem corporis domini pie acceſſiſſe. Ac ut non ficte, ſed vere animus formetur eccleſiaſticus, & quam bonum ſit homini portare jugum ab adoleſcentia, cognoſcatur: optaremus ſane ab uno ad alium minorem ordinem interſtitia a ſacris canonibus præſcripta ſervari, & quemlibet functiones proprii ordinis anno interſtitiorum labente exercere, ne vanæ & otioſæ in eccleſia Dei hujuſmodi functiones ab hæreticis traducerentur. Sed id reverendiſſimorum epiſcoporum judicio, qui pro prudentia & paſtorali ſua ſollicitudine, reique, & perſonarum exigentia, iis viis incendere norunt, quibus eccleſiis ſuis optime conſulatur, ſervari volumus.

IV.

De ſubdiaconatus.

Circa eos qui ad majores ordines erunt aſſumendi, cum ſemel arctam viam ingreſſi ab ea minime reſilire poſſint, omniſque pœnitentia ſera ſit eis & inutilis: eſt cur major cautio in iis deligendis adhibeatur. Qui minorum igitur officiis rite functi, ad ſubdiaconatum promoveri anhelant: hæc prius apud ſe attente circumſpiciant, ſcrutenturque ſemetipſos, maxime conducit. Sint enim probis & legitimis parentibus orti, titulo ſufficienti ad vitam honeſte ſuſtentandam, vel eccleſiaſtico vel patrimonii, valoris, habita ratione annonæ noſtræ provinciæ, centum viginti librarum argenti ad minus annui reditus, muniti: ſint continentes, puri, caſti, a converſatione mulierum omnino alieni, ſobrii, in lectione interpretum ſacrorum evangeliorum verſati, norintque ſufficienter pſallere: ſtudiis vacaverint, pietati, orationi, ſervaverintque interſtitia

a ſu-

ANNO CHRISTI 1624.

a ſuſceptione minorum ordinum oportet, niſi pro officio eccleſiæ impendendo aliter epiſcopo videatur. Nec id ſatis. Cum enim non pauci quæ ſua ſunt, potius quam quæ Jeſu Chriſti quærentes, fictis atteſtationibus & ementito titulo, fæces poſtea eccleſiæ & onus accedant: ne quid in iiſdem promovendis latentis vitii fuco & mendacio contegatur, edicto publico denuntiationes in ipſis miſſarum ſolenniis eccleſiæ parochialis ex qua orti fuerint, vel in qua diutius converſati, morum qualitates patefecerint, fieri præcipimus: quibus denunciationibus palam fiat omnibus ejuſdem loci parochianis, quinam ex eadem parochia ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem brevi ſunt promovendi; ac proinde quibuſcumque præcipiatur ſub excommunicationis pœna, ut de promovendorum legitimis parentibus, ætate, vita, religione, pietate, converſatione, continentia, ſobrietate, abſtinentia, perſeverantia, propenſione ad vitam eccleſiaſticam, cæteriſque virtutibus, valore denique tituli ſufficientis ad vitam, ſive eccleſiaſtici, ſive patrimonii, ad ſummam centum viginti librarum argenti ad minus aſcendentis, aut e contra, gloriam Deo dantes, veritatem proferant & revelent, edicimus. De quibus omnibus parochus fideliter inquirat, teſteſque ipſemet ſibi eligat audiendos, pulſis eis & reprobatis qui a promovendo producti, veritatem minus forſan referrent. Quæ omnia ſi fideliter relata plene promovendis ſuffragentur, examini tamen ſubjecti, capaces, idonei utileſque eccleſiæ, judicentur. Et ne quid adhuc temere ſuſcipiatur, ſed deducat eos ſpiritus domini per ſemitas juſtitiæ, exercitiis ſpiritualibus octo dierum vacare, generali peccatorum confeſſione animam perpurgare eoſdem exhortamur & monemus: & ſic demum ſperantes ſe, Deo auctore, continere poſſe, temporibus ſacræ ordinationis, ad ordinem promoveri peroptamus: alias, vel ſi in uno deficiant, pati repulſam. Promotos autem certæ ſtatim eccleſiæ, officiis ſubdiaconatus ordinis functuros, & alia officia eccleſiaſtica præſtituros, adſcribi & addici, in qua ſingulis dominicis & feſtis diebus ſolennibus corpori & ſanguini D. Jeſu communicent, jubemus. Quod ſi quis relicto loco ad alias eccleſias circumcurſare reperiatur, & officia injuncta minus exequi, interdicti pœna feriatur, & ad ſubſequentes ordines non aſcendat. Ut autem certa habeatur ratio tituli, ad quem ordinati fuerint ſubdiaconi, nullaque fraus intercedat, literas ejuſdem tituli, ſive eccleſiaſtici pacifice poſſeſſi, ſive patrimonii ſufficientis, coram officialibus, ſeu judicibus eccleſiaſticis ordinariorum, aut etiam eorum ſecretariis, exhiberi, examinari, debiteque probari, & regeſto curiæ eccleſiaſticæ, ſivé cancellariæ eorumdem ordinariorum inſeri, & hujuſmodi exhibitionis, examinationis, probationis & receptionis, actum in dorſo literarum præfati tituli deſcribi, apponi, & officiales, judices eccleſiaſticos, ſeu ſecretarios, ſubſcribi, ſigilloque ordinarii muniri præcipimus; aut ſecus, omnes promovendos ad ſubdiaconatum, decernimus repellendos, ni ſtatim epiſcopus ordinans, beneficium eiſdem conferre ſit paratus. Regulares autem quicumque, ſine literis ſuperiorum ſuorum, quibus conſtet eos vota religionis emiſiſſe, non ordinentur. Promoti vero, ſi quando ab hujuſmodi ſuperioribus pro criminis exigentia puniri conveniat, & urgeat neceſſitas: ne poſſint tamen habitu religionis privari, itaut extra monaſteria in contemptum eccleſiæ dejiciantur mendicaturi, ſed intra eorumdem monaſteriorum ſepta detineri, puniri, & ſuſtentari: & ad id prædicti ſuperiores per ordinarios compellantur.

V.

De diaconis.

Quo propius accedunt miniſtri eccleſiæ ad tremenda myſteria pertractanda, eo ferventius muneribus ſuis defungi oportet eos qui a ſacro gradu ſubdiaconi ad onus diaconi cupiunt pertranſire. An igitur caſte, continenter, modeſte annum a promotione ad ſubdiaconatum exegerint, progreſſus cum in literis tum in pietate fecerint, præcipue vero ſacra pœnitentia ſordes animæ ſæpius eluerint, ad ſacram communionem acceſſerint, in docenda doctrina Chriſtiana parochos juverint, inquiri præcipimus. Ideoque de iis omnibus denunciationes, ita ac de promovendis ad ſub diaconatum, fieri in eccleſia decernimus: De quibus cum teſtimonia valida, & a parocho & a præceptoribus ſcholæ excepta, relata fuerint, promovendi ipſi examinati, capaces, idonei reperti, virtutibus & ſcientia, conſurgentes promoveantur: & promoti, eccleſiæ certæ addicantur, ad aliam pro libito non tranſituri, ſed ejuſdem eccleſiæ officiis divinis vacent, miniſtrent, communicent diebus dominicis & feſtis ſolennibus, munia diaconi & vitæ eccleſiaſticæ puritatem ſemper præ ſe ferentes, & in cunctis, parochis, & eccleſiarum ſuperioribus, circa ſibi injuncta munia, obedientes.

VI.

De presbyteris.

Quia vero presbyter, ex nomine ipſo, iis virtutibus ornatus incedere debet, quibus prælucentibus populus fidelis puris moribus incaneſcere, & vivificatus ſpiritu, caritate incaleſcere videatur: ſumma diligentia uti decet, quo deligendus ſacerdos totus Deo conſecretur. Itaque diaconi exercitationibus rite peractis, renovari in eccleſia denunciationes ſuper vita, moribus, caſtitate, continentia, ſobrietate, converſatione, ſtudio, aptitudine ad ſacra, caritate; animi moderatione, humilitate & obedientia promovendi, præcipimus. De quibus allata & probata parochorum & præceptorum ſcholæ teſtificatione, examini ſubjectus periculum faciat; & experientia ſe tales progreſſus in ſcientia ſanctorum, & conſcientiarum pie & ſalubriter dirigendarum feciſſe commonſtret, quales ad populum docendum ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, & ſacramenta adminiſtranda, ſufficiant. Ac ut ſubſequens zelus priori reſpondeat, exuatque promovendus veterem hominem cum actibus ſuis, in anteriora ſe extendens, ſintque illi oculi ante & retro ad munia ſacerdotis debite peragenda: admiſſus vacet exercitiis ſpiritualibus octo dierum, conſcientiam diſcutiat, & mundatam impleri ſuperna poſtulet gratia, enixe monemus: quo tandem promotus, ita pietate ac caſtis moribus conſpicuus, bonorum morum forma, evadens, ad optima quæque motu ſuo populum impellat: neque ei qui ad titulum patrimonii promotus fuerit, liceat pro voluntate ad diverſas

ANNO CHRISTI 1624.

sas ecclesias divertere, sed certa & stata eidem attribuatur, seu indicetur, in ea officiis vacaturo divinis, & singulis dominicis & diebus festis solennibus saltem celebraturo: secus, ad beneficia ecclesiastica obtinenda pro occasione nunquam assumendus. Qui vero ad titulum beneficii promotus existit, suæ ecclesiæ pensum reddere debitis juris remediis compellatur. Aut si beneficio residentiam præstare nulla cum ratio obligat, nec residere velit, alii ecclesiæ ab ordinario suo sit adscriptus, cui ut alii sacerdotes, interesse, & in ea sacra facere perseveret.

A

VII.

Quoniam autem ea quæ superius pro ordinibus recte suscipiendis sancita sunt, sine stato & certo ordine fieri nequeunt: sacris canonibus insistentes, statuimus, omnes ad majores ordines promovendos, per mensem, ante sacrarum ordinationum tempora, in urbem ab ordinario edicto publico, ad valvas ecclesiæ fixo, & per parochos urbis publicando, vocandos esse; ut de qualitatibus requisitis denuntiationes in ecclesia, & inquisitiones, ac attestationes per parochos locorum fieri ad se quamprimum transmittendas, decernat, possitque interim animum promovendorum ita scrutari, eosque hortari & monere, exercitiis spiritualibus, & animæ generali confessione perpurgandæ incumbant: ut nemini cito manum imposuisse censeatur. Monere autem populum fidelem tempore ordinationis sacræ, omnipotenti Deo supplicet, ut episcoporum mentes spiritus sui afflatu illuminet, & ad ecclesiæ ministros digne seligendos, & rite promovendos impellat, cura sit penes parochos ecclesiarum & concionatores.

B C

VIII.

Quod autem ordinatis in ipsa eorum ordinatione multum proderit, & meminisse juvabit, se quasi intra cælestes choros fuisse constitutos, ut hinc ad eam aspirent puritatem, quæ a ministris ecclesiæ Dei expectatur: præcipimus, ordinationes sacras, in ecclesia cathedrali, idque ad majus altare, vocatis præsentibusque ad id ecclesiæ canonicis, publice celebrandas esse. Si vero alio in loco easdem celebrari contigerit, id semper in digniori ecclesia, & præsente clero illius loci fieri mandamus.

D

De dimissoriis literis.

IX.

Graviter officiunt rectæ ministrorum ecclesiæ ordinationi, facultates de promovendo a quocumque. Quare, ut probe norit episcopus subditorum suorum mores, per semetipsum ordines conferre teneatur, nisi ægritudine, aut alia justa causa impediatur: qua subsistente, subditos suos aliter quam jam probatos, examinatos, & de quorum probitate, moribus & conversatione per denuntiationes in ecclesia factas sibi constet, ad alium viciniorem, seu alios certos, non ad quemcumque, dimittat, causam in literis exprimendo, cur a se non potuerint ordinari; neque ad plures ordines sacros suscipiendos, sed ad unum dumtaxat: quo suscepto vel temporibus ordinationum a die facultatis concessæ proxime sequentibus lapsis, quascumque facultatis literas nullas esse, & omni virtute carere declaramus.

E

ANNO CHRISTI 1624.

X.

Quia vero quamplurimi, ob incapacitatem & pravam vitam ab ordinariis suis repulsam passi, facultates de promovendo a quocumque obtinentes, seu habere prætendentes, sine commendatione & licentia ordinariorum suorum, contra sacros canones sæpissime promoventur: nullus deinceps a quoquam episcopo, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus promoveatur, nisi ejus probitas ac mores, ordinarii sui testimonio commendentur: si secus fiat, ordinans, a collatione ordinum, per annum juxta sacri concilii Tridentini decretum, & ordinatus a sulceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, sit suspensus.

XI.

Cumque honestius ac tutius sit subjecto, debitam præpositis obedientiam impendendo, in feriori ministerio deservire, quam cum præpositorum scandalo graduum altiorum appetere dignitatem: ei cujus ascensus ad sacros ordines a suo prælato, ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen quomodo libet extra judicialiter fuerit interdictus, aut qui a suis ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius prælati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores ordines, gradus & dignitates, sive honores, restitutio suffragetur.

XII.

Sed neque liceat capitulis ecclesiarum, aut aliis quibuscumque in jurisdictione episcopi, loco capituli, sede vacante succedentibus, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimissorias, seu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex juris communis dispositione, quam etiam cujusvis privilegii, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficii ecclesiastici recepti, sive recipiendi occasione artatus non fuerit, concedere: si secus fiat, capitulum contraveniens ecclesiastico subjaceat interdicto: alii autem loco capituli existentes ab officio & beneficio per annum sint ipso jure suspensi: sic ordinati vero si in minoribus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant; in majoribus vero ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati, sint ipso jure suspensi. Abbates etiam & alii exempti, aut collegia vel capitula quæcumque etiam cathedralium, literas dimissorias aliquibus clericis sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere non possint: sed horum omnium ordinatio servatis omnibus a sacro Tridentino decretis ad episcopos, intra quorum fines existunt, pertineat; non obstantibus quibuscumque privilegiis, præscriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus. Unde superioribus monasteriorum, in quibus religiosi fixam & firmam commorandi sedem habent, prohibemus ne literas dimissorias religiosis suis, ut a quocumque ordinentur, con-

concedant, sed a suo pontifice aut ab alio de ejus licentia ordinandos esse dumtaxat decernimus: eos vero qui pro instituto ad varia domicilia certis temporum intervallis transferuntur, cum literis provincialium suorum de voto religionis emisso fidem facientibus ab ordinario loci, in quo pro tempore degunt, admitti tantum præcipimus: ab aliis numquam nisi attestatione præhabita, a pontifice loci seu vicario generali obtenta, qua cur apud se nequiverint ordinari, perhibeatur. Omnes autem literas ordinis proxime suscepti ordinanti episcopo exhibere, aut alias de eodem suscepto fidem facere teneantur.

De matrimonio.

CAPUT VII.

CUm sacramenti matrimonii canonice contrahendi ratio a sacris canonibus & patrum decretis tradita plene & sancita reperiatur; neque tamen in ea ubique locorum provinciæ nostræ, magna cum animarum strage, omnino observetur: turbantibus filiis Belial, spiritu carnis suæ inflatis, qui eo temeritatis devenere, ut spretis quibuslibet sententiis & censuris ecclesiasticis, quod ab hæresi & impietate haud longe abscedit, in perpetuo concubinatu vitam transigant: placuit nobis eadem quæ a sanctis canonibus & sacrorum conciliorum decretis de hac re sunt constituta, innovare, ac insuper ea decernere, quæ ad eorum exactam observationem plurimum roboris habere dignoscuntur.

I.

Periclitatur admodum fides contrahentium, si unus conjugum hæresi infectus & pertinaciter in ea perseverans: alter, non sine peccato & irreverentia sanctæ matris ecclesiæ, cogatur jugum trahere ærumnosum. Nam (quod ait apostolus) quæ societas luci ad tenebras? Cumque eo modo longe lateque serpat & propagetur hæreticæ pravitatis soboles, fideleſque a recta libetorum educatione avertantur, totiesque reclamat scriptura sacra, ne cum alienigenis jugum ducant, & experientia sit compertum, ut olim Israelitas a veri Dei cultu, sic etiam ex catholicis non paucos talibus matrimoniis a fide orthodoxa defecisse: nos attenta mente perpendentes verba in concilio Agathensi quondam prolata, non oportere cum hominibus hæreticis miscere connubia, & vel filios vel filias eis dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros & catholicos: taliaque matrimonia patres ultimi concilii provincialis Burdigalensis abhorruisse, & parentes saluti filiorum minus consulentes, ne eosdem ad hæc inducerent contrahenda, monuisse: ea pro temporum ratione decernenda suscepimus, quæ tanto malo utcumque succurrere queunt. Prohibemus igitur quibuscumque sacerdotibus, sive sint ordinis sæcularis, sive regularis, ne quoscumque quomodolibet ad sacramentum matrimonii admittant, quorum alter hæresim profiteri comprobatur; sed ambo, sanctæ Romanæ ecclesiæ fidem profitentes volumus esse, & ejusdem assertores, quique Deo adhærentes, ad prolem in timore domini educandam magni sacramenti beneficio unus spiritus effici possiut. Alioqui præfatos omnes sacerdotes quoscumque, sæculares, vel regulares, beneficia obtinentes, suspensos esse ipso facto, tam a suis ordinibus quam beneficiis, declaramus; eaque ratione hujusmodi beneficiorum fructus fabricæ ecclesiarum eorumdem per ordinarium applicandos & addicendos, decernimus: non beneficiatos autem sæculares vel regulares, non obstantibus quibuscumque privilegiis in contrarium allatis, ipso facto ab ordinum suorum functionibus tandiu suspensos esse quoad ordinariis ipsis salubriter in domino videbitur expedire.

ANNO CHRISTI 1684.

II.

Quasi peccatum ariolandi, non obedire, proclamat scriptura. Unde nos non satis ponderari posse censemus, quorumdam hominum temeritatem & inobedientiam, qui libertate sensus carnis suæ ducti, postposita etiam persæpe parentum voluntate, coram vagis & ignotis sacerdotibus cujuslibet ordinis matrimonia audent clandestine contrahere; ac quod mensuram implet sceleris, spretis quibuscumque ecclesiæ matris monitionibus & cesuris, in iisdem matrimoniis sic contractis, hoc est in continuo concubinatu, vitam degere perseverant. Præcipimus igitur omnibus parochis, & verbi Dei concionatoribus nostræ provinciæ, sæpe inter concionandum populum doceant, quam grave peccatum committant, qui clandestine contrahunt: eumque moneant & commoveant frequenter, matrimonia ita contracta, ab ecclesia damnata esse penitus, & nulla, meritoque aliquando adulteria, sæpissime concubinatus nominari posse: denique arguant, obsecrent, importune, opportune, in omni patientia & doctrina, interminationemque divini judicii ostendant, quo tanti sceleris gravitate concepta, ab hujusmodi matrimoniis fideles tandem abhorrescant. Et ne lenitate pœnæ scelus intumescat, quicumque deinceps sacerdos sæcularis, aut regularis beneficiarius, tabulis matrimoniis clandestinis interfuisse convincetur, privationis omnium & quorumcumque beneficiorum obtentorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda, pœnas ipso facto incurrat. Non promotus autem ad beneficia, sive sit sæcularis, sive regularis, nunquam in quibuscumque provinciæ nostræ diœcesibus ordinum suorum officiis fungi possit, donec pœnitentia exacte peracta, judicio ordinarii sui pristinis ordinum suorum functionibus restituatur.

III.

Sed ut omnis matrimoniis clandestine contrahendis occludatur aditus: cum ad nos & concilium relatum sit, in quibusdam ecclesiis religiosorum sancti Joannis Jerosolymitani hanc consuetudinem, seu potius corruptelam vigere, cujus prætextu, quodam veluti privilegio, dictarum ecclesiarum sacerdotes freti, quaslibet personas undequaque ad se accedentes, nullis etiam præhabitis matrimonii denuntiationibus, & absque sive ordinarii, sive proprii parochi licentia, admittant: omnibus vicariis perpetuis, aliisque sacerdotibus ad divina officia & sacramenta administranda in hujusmodi ecclesiis autoritate ordinarii institutis & approbatis, aut aliis quibuscumque cujuslibet ordinis sæcularis aut regularis, ibidem introductis,

ANNO CHRISTI 1624.

vel libere ad id se quomodolibet introducentibus, vel denique cæteris omnibus ecclesias, sacella, oratoria ad hæc matrimonia celebranda concedentibus, sub iisdem pœnis, privationis omnium beneficiorum obtentorum, & inhabilitatis ad alia, & suspensionis ab officio, ipso facto incurrendis, prohibemus ne in iisdem ecclesiis, præter eas personas quæ sunt suæ parochiæ, quaslibet alias, cujusvis sint dignitatis & conditionis, absque licentia proprii parochi, aut ordinarii, in scriptis concessa, ad sacramentum matrimonii contrahendum in posterum admittant: non beneficiatos autem, cujusvis sint ordinis, tandiu manere suspensos decernimus, quamdiu ipsorum sic contrahentium ordinario conducere videbitur: neque ullo se privilegii aut consuetudinis prætextu, quo minus, etiam remota omni appellatione, canonice plectantur, tutos esse putent. Quod decretum ad capellas, sacella, monasteria & oratoria intra cujuslibet parochiæ fines constituta, extendi debere declaramus: in quibus capellis, sacellis, monasteriis & oratoriis, matrimonia contrahi & benedici, absque speciali ordinarii mandato, inhibemus: alias prædictas capellas, sacella, monasteria & oratoria, interdicto subjicienda mandamus.

A

B

IV.

Ita matrimonii sacramento debite constituendo necessarius est contrahentium expressus consensus, ut absque eo, nullo pacto consistere queat. Quare ut libertati contrahentium consulatur, neque posthac tales personæ, per vim & metum matrimonio jungantur, quæ ab invicem abhorrentes, spinosam, morum contrarietate, vitam ducere compellantur: hæc ex sacris canonibus & decretis decernimus, inter raptorem & raptam quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta a raptore separata, & in loco tuto & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat, & nihilominus raptor ipse, ac illi consilium, auxilium & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati: &, si clerici fuerint, de proprio decidant gradu. Quia vero ita plerumque temporalium dominorum mentis oculos terreni affectus atque cupiditates excæcant, ut viros & mulieres sub eorum jurisdictione degentes minis & pœnis adigant, cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipsi domini illis præscripserint: cum maxime nefarium sit matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias nasci, a quibus protectio expectatur: præcipimus omnibus cujuscumque gradus dignitatis & conditionis existant, sub anathematis pœna quam ipso facto incurrant, ne quovis modo, directe vel indirecte, subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quominus libere matrimonia contrahant: omnibus vero parochis, cæterisque sacerdotibus quibuscumque, ad sacramenta administranda ascitis, sive sæcularibus, sive regularibus, interdicimus ne reclamantibus parentibus filios & filias familias ad sacramentum matrimonii contrahendum admittant; sed prius ipsi parochi & sacerdotes hujusmodi antequam ultra procedant, ordinarium suum consulere, & ab eo definita servare, præcipimus. Nec ipsos parentes verborum apostoli immemores esse volumus, quibus patres hortatur, ne ad iracundiam provocent filios suos: sed eos potius ea prudentia & lenitate pertractent, quibus ingenui homines liberum exerant, & plenum eliciant consensum. Ut autem omnis occasio minuendæ contrahentium libertatis prorsus abscindatur, omnes & quoscumque potestatis sæcularis judices exhortamur in domino, vehementerque monemus, ne pro punitione criminum justitiæ reddendæ incumbentes, libertatem hujusmodi hominum a se aliquoties opportune detentorum, in contrahendo matrimonio, ullo pacto imminuant; sed eam ut omnino ad sacramentum matrimonii necessariam considerantes, servent illis & custodiant integram & illibatam, ac quam sit justum quæ sunt Dei, Deo, & ecclesiæ sanctæ matri reddere dignoscentes, quascumque lites & dissidia ad causas matrimoniales mere pertinentia, etiamsi alias litigantes in delicto flagranti interceptos pœna maneat, ea quamprimum ad judices ecclesiasticos remittant dijudicanda, donec re ab ecclesia canonice discussa & decisa, quæ sui sunt muneris tunc legitime exequantur.

C

D

E

V.

Abolenda sane perversa illa ac superstitiosa quorumdam opinio, mense scilicet Majo uxorem non ducendi, quasi aliquid ex eo mali ominis emanans fidelitati contrahentium, ac prosperitati nuptiarum officere possit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus parochis sæpe instruatur, ut superstitiosis illis [a] magis fidem haud quaquam adhibeat, sed præter ea tempora, in quibus ex præscripto ecclesiæ a celebratione nuptiarum abstinetur, nullum esse quo ipsæ jure & canonice celebrari prohibeantur. Ac præterea iisdem fidelibus declaretur, diem festum S. Josephi in sacra quadragesima semper observatum ejusdem esse rationis ac sunt cæteri quadragesimæ dies, ideoque nulli licere in eo matrimonium celebrare, cum præsertim iis temporibus, fideles orationibus instare, purgandis & curandis animabus incumbere ecclesia mater procuret.

[a] *Forte*, nugis. M.

VI.

Ceterum cum ex præscripto sacri concilii Tridentini, episcoporum sit, ea quæ ad celebritatem matrimoniorum rite peragendam pertinent, præscribere, scilicet, ut ea qua decet modestia & honestate fiant: universis parochis & aliis sacerdotibus præcipimus, ne alio in loco quam in ecclesia ad contrahendum per verba de futuro, quoscumque fideles recipiant, nisi alias id ab ordinario fructuose sibi concedatur; sed curent sollicite, ut futurorum conjugum mena & cogitatio in acquirenda divina gratia, tota versetur. Ac ut perfidæ quorumdam erronum concupiscentiæ occurratur, qui relicta priore uxore ad aliam variis in locis seducendam potius quam ducendam accedunt, cum eadem in adulterio victuri: ne deinceps ullas personas alterius diœcesis ad præstandum consensum de futuro admittant ipsi parochi, quin prius sibi valida attestatione per ordinarios extraneorum hujusmodi concessa, & ab ordinario in cujus diœcesi matrimonium est contrahendum, probata, canonice constet, tales contrahere volentes, liberos esse & solutos, nulloque matrimonio junctos: secus, gravi pœna contravenientes parochos & sacerdotes affici mandamus. Cætera autem quæ de matrimonio pie & fructuose contrahendo sancita sunt, tum ab ultimo concilio provinciali, tum a felicis recordationis Paulo V. divina providentia papa, in ritua-

rituali Romano ejusdem jussu edito, omnino A servanda decernimus. ANNO CHRISTI 1624.

De concubinariis.

VII.

Deturpat & imminuit vehementer candorem bonorum morum & sanctimoniam matrimoniorum, fœdum concubinatus scelus: eoque periculosius grassatus, quo remissa jam disciplinæ ecclesiasticæ severitate posuerit in cælum os suum, donec dejiciat illud omnipotens, & impietatis imaginem in civitate sua confringat. Quocirca nos in promptu habentes ulcisci omnem B inobedientiam adversus Deum se extollentem, sacris canonibus innixi, grave peccatum, homines solutos concubinas habere, gravissimum vero & in magni sacramenti matrimonii singularem contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere & retinere, considerantes: ut huic tanto malo opportunis juris remediis provideamus: statuimus, hujusmodi concubinarios, tam solutos, quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis & conditionis existant, si, postquam a suo ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommu- C nicatione feriendos esse, a qua non absolvantur donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Quod si in concubinatu per annum censuris neglectis permanserint, contra eos ab ordinario severe, pro qualitate criminis, procedatur. Mulieres, sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum adulteris, seu concubinariis publice vivunt, si ter admonitæ non paruerint, ab ordinariis locorum ab ecclesia arceantur, & ad instantiam eorumdem ordinariorum, ut hujusmodi mulieres graviter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœcesim ejiciantur, potestas sæcularis procuret: aliis pœnis contra adulteros concubinarios inflictis suo robore permanentibus. D

De episcopis.

CAPUT VIII.

OPtat sancta mater ecclesia; ut electi & dilecti sui sponsi episcopi, pro patribus super terram constituti, iis virtutum ornamentis decorati præfulgeant, ex quibus myrrha, gutta & cassia gratiæ spiritalis a domibus veluti eburneis defluentes, animas fideles delectent, & Christo regi adducant in honore suo. Unde nos ex reipsa, & sacris canonibus, munia nostra indefessa cogitatione circumspicientes, magnopere studium nostrum excitatum iri rati sumus, si pondera nostris humeris imposita, caritatis lance librantes, jugum Christi suave, & onus leve irrequietis laboribus, sentiamus. E

I.

Episcoporum igitur cogitatio sit se ideo ecclesiæ Dei præfectos esse, ut attendentes sibi & universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, vigilent, sicut apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant: implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos, mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus a supremo judice requirendus, custodiæ minime incumbant: neque obliviscantur, non admitti pastoris excusationem, si lupus oves comedit, & pastor nescit.

II.

Ac meminerint se in medio populi patres, ac veluti formam ac vivam legem, ad quam subditi omnes vitæ suæ motus componant, constitutos esse: neque existiment se ad propria commoda, ad divitias, aut luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse: cumque reliqui fideles ad religionem & innocentiam facilius inflammentur, si præpositos suos, quæ mundi sunt, abjicere, & cælestia meditari perspexerint, ea quamprimum a se amoveant, quæ carnem & mundum sapere cognoscuntur.

III.

Sint igitur episcopi modesta supellectili & mensa, ac frugali contenti victu, pauperes sæpe mensæ adhibentes, eidem per se benedicant lectioneque sacra totum hominem cibare curantes: ab ea demum surgentes, ipsimet Deo gratias agant, ministros ab hujus sæculi & malitiæ mundanæ cultu alienos seligentes & retinentes. Denique in toto vitæ genere, ac tota eorum domo, caveant ne quid appareat quod a sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.

IV.

Sed præcipue perpendant, reditus ecclesiæ, bona Christi & pauperum patrimonia esse. Quare videant ne ex iisdem reditibus, consanguineos familiaresve suos augeant & ditent, ac nisi ut pauperibus aliquid concedant: memores se sacris canonibus monitos esse, ut omnem humanum hujus erga fratres, nepotes, propinquosque, carnis affectum (unde multorum malorum in ecclesia seminarium extat) penitus deponant.

V.

Pauperes autem pudore suffusos exquirere, alere, pupillis & viduis debita solatia impendere, & ut afferantur, procurare, filias egenorum nubiles, sanctorum exemplo, marrimonio collocare, incarceratis, animæ & corporis subsidia ut subministrentur, providere, oppressos a potentum superbia injuria & insolenti supercilio vindicare, & quarumcumque miserabilium personarum curam continuam habere: hæc omnia pia, quasi mane tos erumpens, episcoporum justitiam commendabunt.

VI.

Hinc in corrigendis subditorum delictis sacri canones episcopos admonendos censent, ut se pastores non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, ut non eis dominentur, sed eos tanquam filios & fratres diligant: elaborentque ut hortando &

ANNO CHRISTI 1624.

monendo, ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, & ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigorem, cum misericordia judicium, cum lenitate severitatem ita adhibeant, ut sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conservetur, & qui correcti fuerint, emendentur; aut si resipiscere noluerint, cæteri, salubri in eos animadversionis exemplo a vitiis deterreantur: cum sit diligentis & pii simul pastoris officium, morbis ovium, levia primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas postulet, ad acriora & graviora remedia descendere; sin autem ne ea quidem proficiant, illis submoyendis cæteras saltem oves a contagionis periculo liberare.

VII.

Cumque in educendis & educandis ovibus præcipua ac maximi momenti munia sint, verbum Dei per episcopos prædicari, & sacramenta administrari: reverendissimos coepiscopos nostros peramanter monemus, ut per seipsos, quantum fieri poterit, ad populos fideles conciones verbi Dei habeant, ac temporibus sacris quadragesimæ in ecclesia sua ad audiendas confessiones pœnitentium adsint, & tanquam petra salis in medio animalium unius moris in domo inhabitantium constituti, summum pastorem dominum Jesum salubria remedia in dulcedine sua pauperibus parasse demonstrent: cumque omnis pontifex pro hominibus constituatur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, sacrosanctum missæ sacrificium singulis dominicis celebrare monemus. Quorum exemplo sacerdotes omnes, singulis saltem dominicis & festis solemnibus, parochi autem ter in hebdomada, pro devotione sacrum facere teneantur.

VIII.

Quia vero omnibus debitores sunt episcopi, sapientibus & insipientibus, doctis & indoctis: eosdem hortamur vehementer, ut ad fideles plebes animum intendentes, sæpissime ad singulas parochias visitandas accedant, totamque diœcesim, singulo quoque saltem triennio, cum pauco, modesto, & utili famulatu, perficiant; sancto confirmationis sacramento populos ungentes, vulneribus peccatorum tumentibus, salutaribus verbi divini concionibus, & pœnitentiæ sacramento medentes: eoque modo qui ultimo provinciali præscribitur, singula perlustrent & exquirant. Sique justo detineantur impedimento; curent sollicite, ut eadem visitatio a piis ecclesiasticis, quorum præcordiis amor Dei, & animarum salus inhæreat, perficiatur.

IX.

Meminerint etiam episcopi, muneribus suis se fructuose satisfacturos, si in ecclesiis suis, aut pro commoditate in aliis sum civitatis, primis a solennibus & majoribus festis, diebus, hoc est, feria secunda paschatis resurrectionis domini, pentecostes, & crastino nativitatis Christi, fidelibus populis, nondum sacro ebrismatis oleo injunctis, sacramentum confirmationis conferant, absolutis gratiæ augendis & conservandis peropportunum & necessarium.

X.

Et ne quem insciun verba vitæ æternæ, & bonorum morum unguenta ad oram usque vestimenti domini effusa, lateant: curent episcopi vestigia patrum ultimi provincialis prementes, ad quascumque suarum diœcesum parochias maxime ubi hæreses adolescunt, & peritia rectorum desideratur, cujuslibet ordinis concionatores cum benedictione emittere, qui dominum Christum prædicantes, in ejus gloriam fructum centesimum referant, & hæreles funditus extirpent pernicioſas.

XI.

Cum autem in iis mysteriorum divinorum dispensatoribus tanta requirantur, ut si pro rei magnitudine expendantur, numquam satis cautum de iis videri possit: ea propter nos regem Christianissimum, piissimum & invictissimum, rogamus, ut ad ecclesiarum regimen, onus quippe angelis formidandum, eos solos, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas a puerilibus exordiis usque ad perfectionis annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta testimonium præbeat, quique talis sunt scientiæ, ut muneris sibi injungendi necessitati satisfacere possint, seligere religiose curet, eosdem demum sanctissimo domino nostro nominandos & præsentandos. Memineritque rex Christianissimus ac piissimus, nihil se ad Dei gloriam & populorum suorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores, ecclesiæ gubernandæ idoneos, promoveri studeat, cauteque admodum animadvertat se alienis peccatis communicantem, non leviter peccare, nisi quos digniores & ecclesiæ magis utiles ipse judicaverit, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverit, & quos vita, ætate, doctrina, atque aliis omnibus qualitaribus præditos sciat, & secundum venerabiles beatorum patrum sanctiones, requirantur.

De canonicis, & capitulis ecclesiarum cathedralium & collegiatarum.

CAPUT IX.

CApitula, quæ capita populorum, episcopos, proxime attingunt, universo populo conspicua & clara esse oportet, non solum ut eorumdem candidati canonici oculos ad quæcumque circumferant perlustranda, sed ut in iis divinæ voluntatis nutus & participationes elucescentes, quasi apocalypseos seniores coronas coram agno demittentes, assumptis citharis laudes Deo decantent immortales, & in odorem phialarum suarum fideles plebes evcirant felicitate donandas.

I.

Placuit igitur, quæ ab ultimo provinciali de capitulis & canonicis salubriter sunt instituta, ea in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiaris rigide observari. Ac præterea, ut horis de-

debitis laudes divinæ per singulas horas, non cursim & festinanter, sed tractim & cum aliqua quiete in medio cujuslibet psalmorum versiculi, cum debita differentia solennis & ferialis officii, reverenter ab omnibus persolvantur, decernere. Utque ipsis celebrandis, pro uniformitate seu conformitate inter omnes ecclesias servanda, certus ordo præscribatur & forma: statuimus, sacrum solenne, sive conventuale, iisdem horis, modo, & forma celebrari prorsus, quibus ex regulis seu rubricis missalium Clementis VIII. pontificis maximi jussu editorum, celebrandum esse dignoscitur: in quo quidem celebrando, ne, præcipue tempore elevationis sacratissimi sacramenti, aliquid indecorum, vernacule, vel aliud quidpiam alienum, aut ab ecclesia non approbatum, cantetur, sub gravi pœna prohibemus: cunctos tunc temporis canonicos, quamvis capuciis pro tempore indutos, capite nudo & aperto interesse & insistere præcipientes.

II.

Hac ratione canonicos choro assistentes gravitatem servare, collocutiones vitare, scripturas quaslibet, aut libros minime legere, nec privatim officium recitare statuimus; sed eos labiis omnipotentis beneficio apertis, in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulari, attentionem commonstrare, eoque modo devotionem populis infundere & ingenerare decernimus: idque quo accuratius ab omnibus persolvatur, cura sit decani, vel ejus cui hoc onus incumbit, diligenter hinc inde invigilare, & ne quid inordinate fiat circumspicere: transgressores quoscumque, illius horæ, in qua circa prædicta excesserint, vel alia majori, prout transgressionis gravitas exegerit, afficiendo pœna.

III.

Cumque a cathedralibus & collegiatis officii divini rite peragendi forma expectetur & peti debeat: cura sit penes decanum, seu cantorem, vel alium ad quem id pro consuetudine ecclesiarum pertinet, aut demum penes aliquem, primo quoque mense post publicationem hujus concilii, a capitulo, aut eo post mensem deficiente, ab ordinario constituendum & deputandum, singulis quibuscumque per hebdomadam proximam peragendorum rationem & ordinem in tabula præscribere, & eamdem deinde tabulam certo chori in loco affigere, unde cuilibet clarum sit & notum, quænam sibi in eadem hebdomada officia incumbant præstanda. Cæteros autem, dignitates, personatus & officia obtinentes, munia sibi a jure præscripta, dignitati, personatui & officio propria præstare, & ad id debitis juris remediis compelli, & mulctam officio deficientibus irrogari, mandamus.

IV.

Ne vero perfunctorio modo & irreligiose officia peragantur divina, ad præscriptum sacrorum canonum omnes canonicos choro, horis debitis, a principio earumdem usque ad finem adesse, nec inde ullum egredi, nisi forte necessitate cogente, atque petita & obtenta a præsidente chori licentia, edicimus: aut secus, pro illa hora a canonico hebdomadario, seu ab eodem chori præsidente, sine ullo favore expungendum, salvis tamen ecclesiarum consuetudinibus, si quæ forsan circa hæc arctiores existant. Et ne in supplicationibus, seu processionibus publicis paucior canonicorum numerus in contemptum cedat ecclesiæ, præsens decretum in hoc etiam servari, notarique absentes & expungi, decernimus. Sed & abusum illum, quo in una hora aut duabus officiorum divinorum, præsens, totius diei distributiones usurpat, & illum, quo præpositi vel decani, aut alii officiales, seu officiarii, ex hoc solum quod officiarii sunt, licet actualiter pro utilitate ecclesiæ non absint, quotidianas distributiones percipiunt, tolli prorsus & aboleri præcipimus.

V.

Quia vero distributionibus accurate constituendis, a quibuslibet ita ac in ultimo provinciali cautum, usquequaque non satisfactum ejusdem concilii decreto abutentibus: statuimus, in omnibus ecclesiis cathedralibus & collegiatis nostræ provinciæ, omnium & quorumcumque fructuum & obventionum tertiam partem in distributiones, primo a publicatione præsentis concilii trimestri, iisdem dumtaxat qui divinis intererunt officiis, impendendas, convertendam: quo tempore elapso teneatur capitulum, episcopum suum certiorem facere, se præsenti decreto satisfeciisse: aut secus, ex eo tempore idem episcopus autoritate hujus concilii, quotam illam per se in distributiones convertendam detrahere possit; capitulum contradicens per sequestrationem fructuum compellendo, deque toto negotio ad metropolitanum scribendo, qui viribus conjunctis in rebelles agens, eorum contumaciam compescat.

VI.

Extra chorum autem canonicos divinorum officiorum tempore deambulare, vagari, fabulari, & diebus dominicis & festis solennibus capitula habere, quandoque vero e choro officia divina perturbantes exire, & capitulum absque urgente necessitate cogere, ut pessimi exempli, sub pœnis in sacris canonibus latis, districte prohibemus. In audiendis autem verbi Dei in iisdem ecclesiis concionibus, frequentes adesse canonicos, eo vestitu, quo in choro pro diversitate temporis utuntur, indutos, præcipimus.

VII.

Sed & illa fraus longe amovenda, qua, quod cuilibet canonico per tres menses abesse concedatur, quidam tuti, nullam fere residentiam ecclesiis exhibere dignoscuntur. Decernimus igitur tres illos absentiæ menses ita numerandos esse, ut in iisdem omnes dies, sive continui, sive non continui, & interpolati, concludantur: unde qui a residentia ultra tres menses eo modo reductos, abfuerit, pœnis eum a sacris canonibus contra absentes latis feriri, & capitulum in hoc contra sacros canones dispensare non posse censemus.

VIII.

Decet metropolitanam ecclesiam, & alias cathedrales, eas personas ita probitate ac scientia commendatas ad canonicatus eligere & assumere, ut ex iis corpus capituli coalescens, senatus epi-

ANNO CHRISTI 1624.

episcoporum, unde consilium accersant, meri- A to dici possit. Quare nos, episcopos, cathedralium capitula, aut alios, ad quorum electionem seu collationem canonicatus & beneficia cathedralium, quomodocumque spectant, nullos deinceps ad hujusmodi canonicatus & beneficia assumere, nisi quos præhabito eorumdem in capitulo examine, iis virtutibus, scientia, & experientia, notitiaque & usu cantus & psalmodiæ præcellere probaverint, & in eo ordine quem hujusmodi canonicatus & beneficia requirunt, constitutos esse norint, aut saltem in ea ætate, ut infra annum ad eumdem promoveri posse perspexerint, decernimus. Electiones & collationes quascumque aliter factas, amodo, & ex eo tempore nullas esse penitus & irritas, B declarantes, talesque ideo canonicatus jure impetrandos.

IX.

Et ne rigore sacrorum canonum remisso dignitates obtinentes in minoribus adhuc constituti, ad sacros ordines negligant promoveri: decernimus, eos (justo impedimento cessante) intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promovendos: aut secus, ex eo tempore, donec ad eumdem ordinem promoti fuerint, dimidiam illis partem distributionum, quæ dantur his qui certis horis intersunt, subtrahendam esse, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vel C statutis, præcipimus: crescente vero negligentia & contumacia, aliis etiam eos pœnis ad præscriptum sacrorum canonum afficiendos, atque adeo usque ad privationem dignitatum hujusmodi ab ordinariis coercendos.

X.

Sed quod præcipue ecclesiarum decorem & ordinem ecclesiasticum valde commendat, consessus nimirum pro ordine cuilibet attributus: placuit nobis, inter cunctos metropolitanæ, cathedralium, & collegiatarum canonicos, sive in choro & processionibus, sive in capitulo & congregationibus existentes, hunc ordinem observari, D quo sacerdotem diacono, diaconum vero subdiacono præferri jura præscribunt: quamvis hi ratione antiquioris receptionis, illos antecedere censeantur: donec ad sacrum presbyteratus ordinem tandem promoti, debitum sibi ratione receptionis locum repetere possint.

XI.

Quoniam autem dignitates ecclesiarum eo sunt institutæ, quo accuratius officia pendantur divina, gravitasque sacerdotum in primis chori subselliis assidentium eluceseens, quemlibet exemplo suo ad sua munia rite persolvenda impellat: quoscumque, dignitates, personatus, & officia E virtute canonicatus ad effectum in ecclesiis hujusmodi obtinentes, choro & officiis divinis interesse, teneri & obligari decernimus: secus, gravi pœna mulctandos, nisi alias pro injuncto sibi officio adesse contingat.

XII.

Cumque tot cærimoniæ in ecclesia utiliter institutæ absque intenso studio in omnibus observari nequeant: nos ea de re ecclesiarum decoro consulentes, statuimus, in singulis ecclesiis cathedralibus, collegiatis, unum aut duos cæ- rimoniarum magistros instituendos, habendos, & retinendos, quorum munia sint curare, ut officia divina ad præscriptum regularum, seu rubricarum breviarii & missalis, quam accurate persolvantur, & cærimoniæ quæcumque omnes fructuose, & ut par est adhibeantur & observentur: quibus quidem cærimoniarum magistris pro qualitate & merito, in choro locum attribui mandamus.

XIII.

Et ne cælestis sacrorum librorum thesaurus neglectus jaceat, sacris canonibus innitentes in omnibus ecclesiis collegiatis nostræ provinciæ, in quibus canonicorum numerus decimum quemque excedit, ita ac in cathedralibus, canonicus theologalis instituatur amodo, & perpetuo deputetur: teneanturque quicumque theologales canonici ad canonicos, & ecclesiasticos ecclesiarum hujusmodi diebus consuetis sacræ theologiæ lectiones habere. Ideoque præbenda quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliquod onus incompabile conjunctum non sit, theologo, per eos ad quos hujusmodi præbendarum electio, seu collatio pertinere cognoscitur, constituatur, deputetur, & conferatur. Collationes & electiones quascumque aliter factas, nullas esse, invalidas declarantes, possitque ordinarium, hujusmodi præbendæ sic vacanti providere. Canonici autem omnes prædictarum ecclesiarum, tam cathedralium, quam collegiatarum, lectionibus theologorum adesse, eas audire, excipere, sub pœnis distributionum illius diei in pauperes erogandarum, & aliis crescente contumacia juris remediis, compellantur. Theologales autem, in lectionibus habendis, si qui negligentes extiterint, privilegio canonicis theologalibus concesso, non gaudeant: ac insuper, si diebus solitis non legerint, illorum dietum distributionibus careant & priventur. Habeant etiam conciones verbi Dei ad populum singulis dominicis, & festis diebus solennibus in cathedrali ubi id commode fieri potest: sin minus, in aliis ecclesiis ab ordinario eisdem assignandis.

XIV.

Ac ne graduati tantum, sed docti, ad beneficia assumantur ecclesiastica: quibuscumque studiorum universitatibus generalibus nostræ provinciæ prohibemus, ne ulli cujuscumque scientiæ, gradus literas concedant, quin prius ipse, publice rigoroso examine probatus omnium doctorum, debito modo ad id vocatorum, votis & calculis nitatur: hincque ne fraus aliqua in hujusmodi graduatorum literis deliteseat, posse ordinarium quosvis gradnatos, etiam nominatos pro beneficiis obtinendis, examinare, & repellere indoctos, declaramus.

XV.

Damnata prorsus ab ecclesiis cathedralibus & collegiatis aliisve, tamquam simoniæ labis prava illa consuetudo, qua, in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ vel beneficii, canonicatuum aut præbendarum, vel pars proventuum; seu ad distributiones quotidianas certæ conditiones ex fructibus,

solu-

ANNO CHRISTI 1624.

solutiones, promissiones, compensationesve illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus ecclesiis turnorum lucra, interponuntur. Quocirca nos simoniæ prolem quamcumque, & avaritiam ab ecclesia Dei sejungendam ducentes: prohibemus, ne quid pro ingressu, admissione & receptione ad beneficia quæcumque, certæ cuidam personæ, sive capitulo, in singulos postea canonicos distribuendum concedatur, aut quod in pios usus non convertatur. Dare aliquid fabricis ecclesiarum, ornamentis & restaurationibus earumdem impendendum, minime reprobamus. Ac proinde tales, ut præfertur, ad beneficia ecclesiastica ingressus, ut simoniacos damnamus; contravenientes quoscumque, pœnis contra simoniacos, sacris canonibus, & variis summorum pontificum editis constitutionibus, puniendos esse decernentes.

De parochis.

CAPUT X.

PAROCHIS, apud quos qui descendunt ab Jerusalem in Jericho, & incidunt in latrones, deponuntur, vivificandi cura derelicta, & misericordis Sammaritani apothecæ curandis animabus balsama redolentes, & includentes, concreditæ sunt & concessæ. Unde perspicaci eos ingenio præditos, & urgentis caritatis pulsu ad vulnera peccatorum detegenda, & abstergenda, suaviter perculsos, denique in procuranda animarum salute summopere patientes convenit, & perneccsse est reperiri.

I.

Nos igitur quæ ab ultimo provinciali de parochorum muneribus & officiis, tum erga universos, tum singulos parochianos, fuse descripta sunt, cauta, & edicta, innovantes: eadem universis & singulis provinciæ nostræ rectoribus, eorumque vices gerentibus, præcipimus ex animo observanda & religiose custodienda.

II.

Sed nobis invigilandum præcipue, ne fidelibus populis ullum afferatur aut obstet impedimentum, quo minus & sacris officiis interesse, & sacramenta pro necessitate salubriter suscipere possint. Quocirca nos attenta mentis cogitatione singula ponderantes: decernimus, in omnibus ecclesiis parochialibus vel baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus rector non possit sufficere ecclesiasticis sacramentis, & cultui divino peragendo, tot sacerdotes ad hoc munus adjungendos esse, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum: ad idque rectores decimas recipientes, vel alios ad quos pertinet, juris remediis cogendos.

III.

In iis vero in quibus ob locorum distantiam, sive difficultatem, parochiani, sine magno incommodo, ad percipienda sacramenta & divina officia audienda accedere non possunt, novas parochias, etiam invitis rectoribus, juxta formam Alexandri III. quæ incipit, *ad audientiam*, constituant ordinarii: sacerdotibus autem, de novo, ecclesiis noviter erectis, præfectis, competens assignetur portio, arbitrio ejusdem ordinarii, ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, si necesse fuerit, populum compellant ea subministrare, quæ sufficiunt ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam, quacumque reservatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis ecclesiis, non obstantibus: neque hujusmodi ordinationes & erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque provisionibus; etiam vigore resignationis, aut quibusvis aliis derogationibus, vel suspensionibus.

IV.

Ut autem iis ecclesiis, in quibus loci populus pro majori parte, vel ex toto, hæreticæ pravitati adhæret, consulatur, neve capaci & studioso pastore diutius destituantur: easdem sæpius visitent ordinarii: sique illiterati & imperiti rectores, & sacris minus apti inveniantur in iisdem deservire, coadjutores aut vicarios, qui muneribus, ratione populi, respondere possint, pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter, quacumque appellatione & exemptione remota, ipsi providere possint ordinarii. Reclamantes autem parochi, quod ecclesiæ forsan dirutæ, paucique sint, vel nulli catholici, minime audiantur: cum per ipsos tumentis oceani fluctus inter confertissimas infidelium turmas, animarum salus sit quærenda. Ne vero ipsæ ecclesiæ parochiales nostræ provinciæ dirutæ diutius jaceant, sed tandem purgentur & rædificentur: teneantur rectores, & quicumque alii, intra earumdem fines decimas recipientes, donec perficiantur, omnino tertiam partem omnium proventuum in hujusmodi restaurationes impendere, & ad id ab ordinario cogantur. Non intendimus autem per hoc, laicos a debita quota in hujusmodi restauratione contribuenda liberare, nec rectoribus & aliis ecclesiasticis decimas utcumque in iisdem parochiis percipientibus, præjudicium inferre.

V.

Iis autem parochialibus, in quibus ita tenues sunt proventus, ut inde rectores enutriri & sustentari non valeant, consulentes: decernimus, quæcumque beneficia simplicia, sive sæcularia, sive regularia, quocumque nomine censentur, intra limites earumdem parochialium consistentia, ab ordinario hujusmodi ecclesiis unienda esse & annectenda: aut si nulla sint, fructus quarumcumque decimarum parochialium ab eodem ordinario ipsis applicandos & addicendos. Iis vero ecclesiis quarum parochiani, partim intra muros urbium & oppidorum, partim extra eosdem degunt, pensatis omnibus sollicita episcoporum cura provideat.

VI.

Non secus ecclesiis unitis sancti Joannis Jerosolymitani, sancti Antonii, & quorumcumque ordinum regularium præceptoriis providendum esse statuimus: quæ ne diutius suis destituantur obsequiis, in iisdem ordinarii vicarium perpetuum instituant, quem debita & justa fructuum portione pro arbitrio suo definienda firment & stabiliant; non obstantibus

qui-

ANNO CHRISTI 1624.

quibuſcumque privilegiis in contrarium toties interpoſitis.

VII.

Aliarum autem eccleſiarum uniones capitulis, dignitatibus, monaſteriis, & aliis quibuslibet eccleſiis factæ juxta formam a ſacro concilio Tridentino præſcriptam, per ordinarios expendantur: ſique invalidæ reperiantur, vel a capitulo, dignitatibus, monaſteriis, & aliis ter monitis per tres menſes a publicatione præſentis concilii exhibitæ & oſtenſæ non fuerint, hujuſmodi eccleſiis habitis hactenus unitis [a] ſic vacantibus ordinarius provideat: in cæteris autem vicarius perpetuus cum congrua fructuum portione inſtituatur & ſtabiliatur.

[a] *Forte*, ſicut. H.

VIII.

Cæterum omnes parochos in verbo & doctrina laborare, exemplo prælucere, doctrinam Chriſtianam docere, bona eccleſiæ conſervare, presbyterales domos nulli locare, ſed in iiſdem conſuetam & debitam reſidentiam exhibere; ubi vero eaſdem domos dirutas, & ſolo æquatas eſſe conſtat, ædificare, ſeu ut ædificentur, curare, remediis juris utentes, præcipimus: deque his omnibus, & in decretis ultimi concilii provincialis contentis, ordinarios inter viſitandum, eoſdem rectores examinare, inquirere & ſcrutari, ne ulla in re debita officia derelinquant, ſtatuimus.

De paſtorum reſidentia.

CAPUT XI.

EX mutuo eorum reſpectu qui optime præeſſe, & aliorum qui eiſdem ſubeſſe ſecure norunt, quanta ſit in eccleſiis curam animarum habentibus reſidendi neceſſitas, & obligatio, facile convincitur. Cum enim ſacerdotia, populi curandi, non ſacerdotis nutriendi gratia ſint inſtituta, & eos paſtores, tamquam cuſtodes ſuper muros Jeruſalem poſitos, plebs fidelis expectet; quorum ora & linguæ clament quotidie, manus plantent & ædificent, oculi vero pervigiles ab aquilone malum omne conſurgens proſpicientes, ſuperno colluſtrati lumine, avertant: placuit omnino nobis, ea quæ de reſidentia paſtorum ab ultimo provinciali cauta ſunt, innovare.

I.

Præcipimus igitur, omnia & ſingula in eodem decreto contra non reſidentes lata, exacte ab omnibus obſervari: eoſque pœnis omnibus afficiendos, qui ovili derelicto oves proprias linquunt diſturbandas, nemini ad hoc, juxta patrum decreta, privilegio ſeu exemptione quacumque ſuffragante.

II.

Ut autem malitioſæ quorumdam ſubtilitati obvietur, qui lites ſuper poſſeſſione beneficiorum ſuorum ſibi procurantes, ab ipſa reſidentia liberi & immunes cenſeri volunt: decernimus, omnes & quoſcumque actu beneficiorum fructus recipientes, & retinentes, ad reſidentiam præſtandam teneri & obligari, non obſtante intentata lite, niſi de ordinarii ſui licentia ad eam decidendam abeuntes, intra annum definiri eam & judicari omnino curaverint; aut ſecus, de confidentia ſuſpectos venire, & ad reſidentiam, uſque ad privationem hujuſmodi beneficiorum, compelli poſſe.

ANNO CHRISTI 1624.

III.

Sed etiam cenſendi ſunt ii rectores, qui declinandæ punitionis gratia, quibuſdam interpolatis diebus in beneficiis ſuis reſidere diſpiciuntur, pro majori totius anni parte, a iiſdem abſcedentes. Declaramus igitur, coſdem officio ſuo & debitæ reſidentiæ non ſatisfacturos, niſi continuo eamdem omnino præſtare perſeverent. Ideoque curæ ſit omnibus epiſcopis, archipresbyteros, decanos, ſive teſtes ſynodales monere, & eiſdem injungere, ut jugi circumſpectione invigilantes proſpiciant, ne quis ita ſe a rectoria ſua abſentet, ut perſæpe multis interpolatis diebus, ex toto fere ab eadem abeſſe cenſeatur. Quod ſi quis ita negligens, & propriis commodis inhians reperiatur, in eum inquiri, & re probata, ad ſacrorum canonum præſcriptum coerceri præcipimus.

IV.

Eodem modo cenſemus de iis qui ſatis leviter ducti, abſque epiſcoporum ſuorum licentia eccleſiam pro tempore relinquentes, in alias tranſmigrant diœceſes. Quapropter nullus deinceps parochus, ſive vicarius in aliqua parochia approbatus, ab eadem abeſſe, & ad aliam diœceſim proficiſci poſſit, niſi præhabita ordinarii ſui licentia: alioquin pœnis eum in non reſidentes latis affici mandamus: eaque ratione diligenter archipresbyteri, decani & teſtes ſynodales officio ſuo fungentes, ad ordinarium deferant puniendum.

V.

Quod autem quamplurimi ad eccleſias parochiales aſſumpti, ſtudiorum peragendorum prætextu, a reſidentia præſtanda tutos ſe eſſe contendunt, numquam ad perfectam ſtudiorum metam perventuri: ut eiſdem omnis amputetur occaſio non reſidendi, omneſque rectores forma gregis facti, monens & ad pietatem impellens, exiſtant: reverendiſſimos coepiſcopos noſtros monemus, & exhortamur, cauti ſint vehementer in hujuſmodi diſpenſationibus ſtudiorum cauſa elargiendis; nullique deinceps concedant, niſi id perſonæ meritum in utilitatem eccleſiæ ceſſurum exigere comprobetur.

VI.

Cæterum epiſcopi, cæteriique beneficiorum diſpenſatores atque largitores, nulli amodo beneficium curatum, vel reſidentiam requirens, conferant, niſi præſtito prius per eum jurejurando ſe aſſiduum in eo futurum, ſemperque commoraturum: cujus juramenti præſtiti certam rationem literæ beneficii conceſſi contineant.

De

De prædicatione verbi Dei.

CAPUT XII.

NUllum adeo protervorum ingeniorum ferax sæculum successisse reperitur, quam in quod peccata nos nostra invexerunt, misericordia tamen Dei protegendos. Nam grassante præsertim pravitate hæretica, immo sæviente impietate, quilibet homunciones, vel ex infima plebe, arrepta sacrilege sacra biblia interpretari, & ex iis semetipsos pascentes, salutem haurire opinantes: in eadem demum, magno cum animarum interitu, veluti fluctus feri maris, despumant suas confusiones, & incautas innocentium animas pertrahunt in judicium magni Dei, vinculis æternis sub caligine cruciandas. Quo magis enitendum nobis esse circumspicimus, ne verbum vitæ, lucerna pedibus nostris, ab indignis tradatur, & mixtis inanibus, & opinionum nebulis obscuretur. Ac licet multa sint, ab ultimo provinciali ex concilio sacro Tridentino decreta, quæ si exacte servarentur ab omnibus, abunde sufficere possent: attamen pro dignitate rei & necessitate, hæc ex sacris conciliis & canonibus decernere voluimus, quæ valde in rem catholicæ fidei fore confidimus: quo tandem fideles plebes divini verbi pabulo exsatiatæ gloriam Dei eructent immortalem.

I.

A personis Igitur concionatorum incipientes, statuimus nullum esse ad tantum munus assumendum, quin initiatus sacro diaconatus ordine, iis virtutum insigniis, & scientiarum divinarum copia sit instructus, quæ ad veritatem verbi Dei pure & orthodoxe prædicandam satis valeant. Quocirca eum, an in doctrinæ fidei articulis & dogmatibus a sacro Tridentino explicatis, clare elucidandis, canone scripturæ, peccato originali, justificatione, sacramentis, sacrificio missæ, purgatorio, invocatione sanctorum, sacris reliquiis, imaginibus sanctorum, indulgentiis, papæ auctoritate, jejuniis, dierum festorum ratione, versatus sit, tentandum esse præcipimus.

II.

Ac præterea, eumdem peritiam bibliorum habere, commentaria varia evolvisse, sensus diversos callere, traditiones apostolicas tenere, patrum scripta legisse, & ex iis quemdam sibi familiarem retinere intendimus: doctrinam insuper œcumenicorum conciliorum, sanctorum vitas, pontificum jura, provincialia concilia & diœcesana sufficienter memoriæ mandasse oportebit: neque ignorare, sed theologiæ mysticæ operam navasse ostendat: & ut meditandom scilicet & orandum, exercitiisque spiritualibus vacandum, judicet, quo pias animas, & in via Dei proficientes, valeat erudire, cum scriptum sit, si cæcus cæcum ducat, ambos in foveem cadere.

III.

Hinc edicimus, omnes, & quoscumque religiosos, extra claustra viventes, ad concionandum non admittendos, nec alios quosvis sæculares, cujusnis privilegij prætentu, ni prius ab episcopo loci, scientia, doctrina, & probitate approbati fuerint, licentiamque in scriptis obtinuerint. Quod servari etiam volumus in iis religiosis, qui eandem facultatem a summo pontifice adepti, absque ordinarii licentia prædicare præsumunt: quos ideo coram ordinariis concessæ facultatis literas exhibere jubemus, aut secus, eadem uti prohibemus.

ANNO CHRISTI 1624.

IV.

Sed nullo modo audiendi sunt quæstores eleemosynarii, ut per seipsos, aut alios possint prædicare, immo, quod sanxit sacrum concilium Tridentinum, nomen eorum extinguendum penitus & abolendum censemus: patianturque repulsam hospitalarii quicumque, seu ab iis deputati, qui colligendæ eleemosynæ gratia, certas indulgentias circumferunt publicandas.

V.

Quamvis autem parochi, ex vi promotionis suæ ad regimen animarum, jus concionandi habere videantur: ne tamen id muneris assumant, si se ea doctrina pollere non existiment, quæ ad pure verbum Dei disseminandum sufficiat, prohibemus: sed exhortari dumtaxat populum, & monere, quas virtutes amplecti, quæve vitia fugere debeat, indicare: & doctrinam Christianam tradere valeant, satisque sit illis liber Homiliarius, vel concilii Tridentini catechismus parochianis suis ex suggestu prælegendus. Qui vero felicioris fuerint ingenii, cura sit episcopi diœcesani eos ad se aliquoties advocare, audire concionantes, illisque animos addere ad bene & fructuose concionandum. Quos autem ad ea munia minus aptos animadverret, prohibeat ne destruant potius quam ædificent: sique illis prædicandi obligatio incumbat, per alium concionatorem munia debita implere compellantur.

VI.

At ne quis concionator, quamvis approbatus, in aliquo diœcesis loco provinciam prædicandi, inscio ordinario suscipiat: episcopi solum sit, in omnibus suæ diœcesis ecclesiis, etiam exemptis, sed in quibus cura sit animarum, concionatorem eligere, & constituere, consuetudinibus, & contrariis quibuscumque abrogatis. Ac non secus fiat in iis locis, in quibus, pro majori commoditate populi, temporibus adventus & quadragesimæ, concio haberi solet in occlesiis mendicantium: sed ad episcopum prorsus talis concionatoris electio pertineat. Neque valeat ullo modo eorum ratio qui prætextu, vel eleemosynarum, vel alimentorum, ad concionatorem sustentandum contribuendorum, eumdem eligendi jus sibi arrogare præsumunt: sed id juris sit omnimode penes episcopum, qui solita alimenta & eleemosynas concionatori concedendas, subministrari ab iis qui easdem soliti sunt impendere, quacumque ratione, etiam per censuras ecclesiasticas, appellatione remota, curabit.

VII.

Quænam autem concionatom ad populum sint præ-

ANNO CHRISTI 1624.

prædicanda, maximus in iis haberi debet delectus, & quæ semel electa fuerint, juxta eum sensum quem tenuit, & tenet sancta mater ecclesia, in publicum proferantur, & proponantur: sed præcipue versetur concionator, in evangelii, symboli, orationis dominicæ, salutationis angelicæ, decem præceptorum, sacramentorum ecclesiæ, & sacrorum rituum dilucidatione: nec unquam omittat sacrosancta mysteria majorum festorum, tum religiosum eorumdem anniversarium cultum, ac in iis colendis sacrarum cærimoniarum rationes & significationes docere, & familiariter tractare, jejuniorum etiam stata tempora, adventus & quadragesimæ, aliaque sacramentalia elucidare: jubilæi item, supplicationum solennium, & aliarum devotarum actionum, quæ sæpe ab ordinariis indicuntur, spiritum & mentem patefacere: ut iis instructus fidelis populus paratiorem mentem afferat donis cælestibus imbuendam. At officia quæcumque pecularia ostendere, videlicet, patris, filii, uxoris, domini, servi, laici, privati, magistratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum, quibus unusquisque in officio suo continetur, præcipuas partes concionatoris existimet, plebesque ut ecclesiæ obedientes evadant, decreta cum œcumenicorum conciliorum, tum provincialium docere, & sæpius inculcare. Ex iis autem quæ in sacrosancto missæ sacrificio leguntur, aliquid exponere & explicare, atque inter cætera hujus sanctissimi sacrificii missæ mysterium aliquod declarare, ex sacri Tridentini præscripto longe utilissimum.

VIII.

Quæ autem concionatori sunt fugienda, multa esse norunt omnes, sed hæc dumtaxat præscribamus. Ne igitur certum tempus Antichristi, extremi judicii, apocrypha, falsa miracula, fabulas, profana, ambigua, obscura, dubia, difficilia, ac supra plebis captum afferat concionator; neve opiniones hæreticorum introducat coram imperitis hominibus: si quando vero opus esset, hujusmodi falsitates reprobet, veritatem catholicam afferendo, quam confirmare, ex sanctæ ecclesiæ, conciliorum & probatæ consuetudinis auctoritate, munus erit; exprimendo locos, ex quibus male intellectis pestifera lues enata sit, illorum genuinum & catholicum sensum afferendo. Vitet autem orationem fucatam, & pigmentis exquisitis ornatam & concinnatam, ne potius prædicare se, quam Jesum Christum videatur. Sed iis omnibus futilibus dimissis, diligens sit in reprehendendis vitiis, quæ in populum grassari potissimum animadvertet: quæ ut probe dignoscere possit, cura sit episcopi, seu parochorum, in quorum ecclesiis conciones habentur, concionatorem certiorem facere & monere de iis vitiis in quæ populus ejusdem loci inclinat, ad ea fortiter postea & suaviter fugienda & declinanda.

IX.

De modo autem concionandi: quia is a plurimis est traditus, placuit nobis & reverendissimis episcopis, introductionem illam concionatorum, a sancto Carolo archiepiscopo quondam ecclesiæ Mediolanensis, impenso doctorum studio editam, ut exactam prorsus & dignam, quæ ab omnibus servetur, in provincia nostra observari. Quapropter omnibus & singulis concionatoribus eamdem penes se habere, & juxta eam quam poterunt conciones suas efformare præcipimus.

X.

Jam vero in quibus ecclesiis, & quoties sit habenda divini verbi concio, decernimus in singulis ecclesiis metropolitana, cathedralibus, ac parochialibus, singulis dominicis, & festis diebus solennibus, concionem ad populum habendam esse, sive ab episcopis, sive a parochis, aut, iis legitime impeditis, ab aliis concionatoribus cujuslibet ordinis, debite approbatis, per eos ad quos pertinet, sustentandis: in quibus sacra eloquia & salutis monita familiari sermone explanare, eademque in omnium cordibus, postpositis inutilibus quæstionibus, inserere, & fideles in lege domini erudire par erit: & ne tantus cœlestis doctrinæ fons irriguus desinat ubertim dimanare, cura sit & sollicitudo ordinarii, quoscumque parochos pro redituum ratione ad concionatorum impensas persolvendas per debita juris remedia compellere. Ac ne quis sibi desit in hauriendis æternæ vitæ verbis, omnes & singulos cujuscumque ecclesiæ parochialis parochianos, ut ad ecclesiam suam propriam, hauriendi verbi divini & sacri audiendi causa conveniant, exhortamur & monemus: quibuscumque concionatoribus, ut ad id salutaribus verbis eos impellant, præcipientes.

XI.

De hora autem qua conciones habendæ sunt, servetur cuilibet diœcesi sua consuetudo: sed nulla concio habeatur eadem hora qua episcopus in civitate concionem habet.

De vita & honestate clericorum.

CAPUT XIII.

QUantas vires habeat ad continendos in officio fideles, vita & honestas clericorum, ostendunt tot decreta super iisdem quondam a patribus lata. Ea enim perefficax semper visa est docendi populi ratio, si quod verbis exprimunt sacerdotes, id omne vitæ puritate & innocentia præstantes, in cunctis, fidelibus populis tanquam stellæ matutinæ prælucerent.

I.

Decreta igitur ultimi provincialis in omnibus innovantes, statuimus insuper, nulli sacerdoti alienæ diœcesis, literis ordinarii sui commendato, in civitate & diœcesi ultra mensem commoraturo, licere ad quascumque diverterè ecclesias: sed eum certæ cuidam ecclesiæ, ad sacra pro devotione facienda, ab ordinario loci adscribendum esse, ut de ejus moribus & vita parocho ejusmodi ecclesiæ ordinario fidem faciente, ex diœcesi aliquando ipse sacerdos discedens in benedictione dimitti queat.

II.

Quoniam autem vel minimam criminis suspicio-

elionem perſonis eccleſiaſticis affingere, plurimos offendit, quoſcumque presbyteros in noſtra provincia degentes exhortamur, & vehementer monemus, ne pro caritate erga ſorores & neptes exercenda, eas ſecum ſolas in eadem domo retinere, ſed extra potius alere & enutrire procurent: numquam ſecum in eodem cubiculo quieſcere ſinentes. Curent autem epiſcopi, ne ſub eodem parentelæ titulo quoſvis ſacerdotes cum mulieribus cohabitare, antequam de conſanguinitatis veritate plene ſibi conſtet, permittant: alias eoſdem pœnis in jure latis coerceant: de aliis ſacerdotibus, quorum conſanguineæ commodum in ſæculo vivere poſſunt, idem cenſentes.

III.

Eo tendit conſuetudo illa, qua ſacerdotes Dei ad quoſvis infantes de fonte ſuſcipiendos a multis invitati, tam gravem perſæpe incurrunt nimiæ familiaritatis ſuſpicionem, quod inde ſcandalum populo generetur perniciosum. Prohibemus igitur, ne quis parochus infantes in propria parochia, & ex parochianis ſuis natos è ſacro baptiſmatis fonte ſuſcipere queat: non parochos autem monemus & exhortamur, ut hominum hujus ſæculi rubiginoſam familiaritatem devitantes, numquam ad eos infantes ſuſcipiendos accedant, qui ſibi nulla conſanguinitatis & affinitatis ratione conjunguntur. Si quæ autem ſuper his decreta in aliqua diœceſi arctiora pro meliori ejuſdem ſtatu & ordine lata fuerint, eadem ſervari mandamus.

IV.

At quod multi clerici etiam beneficiati coronam & habitum minime geſtare, nec eccleſiis inſervire reperiuntur, ſed militiæ mundanæ ornamentis & veſtibus uti pulchrum putantes, ordinem confundere eccleſiaſticum, & omnia pervertere viſuntur: omnibus eccleſiaſticis noſtræ provinciæ, cujuſcumque dignitatis, ſtatus & conditionis exiſtant, injungimus, ut iis veſtimentis, quæ ab ultimo provinciali ſibi præſcribuntur, incedant induti, coronam clericalem geſtantes: ne ſit præterea illis capillatura impariter attonſa, non ſuperioris labii barba arte elaborata aſſurgat, ne rotunda, quam vocant, collo applicata, exiſtat ad collaria dilatanda & ſuſtinenda, ſed brevia ſint illa & deorſum modeſte inclinata: deponant etiam pallia ex ſericis filis duplicata & contexta, formulæque roſarum ſericæ ſoleis inditæ abjiciantur, deaurata denique calcaria ab iiſdem prorſus longe fiant. Quod ſi qui ſuæ ſortis, calicis & hereditatis domini immemores, eadem a ſe non abjiciant, & canonicum ſeu clericalem, tanti momenti ad exiſtimationem eccleſiaſticam conſervandam, ornatum induere renuerint: ii omnes quamprimum a ſuo ordinario ter moneantur, ut infra competentem terminum, clericalem habitum & coronam geſtare habeant, aut ſecus, creſcente contumacia omnibus ſuis beneficiis priventur, & de cætero ad alia obtinenda inhabiles cenſeantur. Alii autem non beneficiati, privilegiis clericatus ſui non gaudeant, & ad beneficia eccleſiaſtica nequaquam promoveantur: curentque ſollicite locorum ordinarii, benoficiis ita vacaturis provideatur, ut cura animarum in eis & officia divina nullatenus negligantur. Qui vero ad beneficia, monaſteria ſcilicet, & priora tus conventuales, aſſumpti, ſacris ordinibus initiari, & ſuis muneribus ſatisfacere contemnunt, & quaſi potentes venatores coram domino militiæ mundanæ armis circumdati, & acciucti, vitam degunt eccleſiaſticis plane viris indignam: ut infra annum ad ſacros ordines promoveantur, & ex nunc habitum geſtent clericalem, & ſtatui ſuo convenientem, decernimus: aut ſecus, cenſuris eccleſiaſticis, & aliis pœnis afficiendos, ac tandem iiſdem beneficiis privandos eſſe declaramus. Ideoque regi piiſſimo ac Chriſtianiſſimo ſupplicamus, ad eadem beneficia, ſuæ majeſtati, ratione nominationis, reſervata, ut indebite poſſeſſa & occupata, ſanctiſſimo domino noſtro tales perſonas nominet & præſentet, quales pro conſcientia hujuſmodi beneficiis optime conſulturus arbitrabitur: quo tandem, confuſione ſubſata, ordo eccleſiaſticus floreat inter liliata diademata. Neque epiſcopi comprovinciales in quorum diœceſibus hæ vigent corruptelæ, omittant ea de re Chriſtianiſſimum regem certiorem facere, & illius pietatem movere indefeſſam.

V.

Indecorum valde & profanationi proximum, ut quis ludicra acturus, veſtes clericales, monachales, & aliquando epiſcopales, induat, populorum plauſum excitaturus. Quare, ne id fiat, diſtricte prohibemus, & contravenientes gravi pœna mulctari mandamus.

VI.

Conſulendum tamen iis clericis qui viæ ſe dedentes, gravarentur, ſi conſuetis uterentur indumentis: quocirca liceat iiſdem iter facientibus, veſtimentis uti contractioribus, & ad itinera facienda accommodatis, ſimplicibus tamen, & in quibus honeſtas & decorum ordinis eccleſiaſtici eluceat, quo perſonis Deo dicatis ſuus honos poſſit rependi.

VII.

De clericis ad fora ſæcularia confugientibus, extra caſus a jure conceſſos de litibus diſceptaturis, ſervetur decretum ultimi provincialis: aut ſecus, contraveniens quicumque ſuſpenſionem ipſo facto incurrat, & ad functiones ſuas intra provinciam exercendas nequaquam admittatur, faciatque epiſcopus loci metropolitanum certiorem, quo deinceps comprovinciales epiſcopi rebellem dignoſcentes, a ſuis diœceſibus repellant.

De promovendis ad beneficia eccleſiaſtica.

CAPUT XIV.

UT integritas eorum qui ad beneficia eccleſiaſtica aſſumuntur, ſalutem animarum procuret, veſtigiis patrum ultimi provincialis inhærentes, reverendiſſimos epiſcopos comprovinciales exhortamur & monemus, ut quæ ab iiſdem patribus de examine promovendorum ad beneficia eccleſiaſtica, ſancita ſunt, in ſuis diœceſibus exequentes, eas perſonas ad regimen aſſumant animarum, quæ mu-

ANNO CHRISTI 1624.

muneribus sibi impositis fructuose respondere possint.

I.

At ne quis pro cujusvis rescripti apostolici, vel simplicis signaturæ executione, existimet, vocem ordinarii, in ipsis rescriptis appositam, capitulis, abbatibus, aliisve superioribus ordinum, etiam alias collatoribus competere: declaramus, clausulam illam, (*& committatur ordinario*) in hujusmodi rescriptis apponi solitam, solis primatibus, archiepiscopis, & episcopis, seu eorum vicariis generalibus convenire & competere: ac proinde, nulla ab hujusmodi capitulis, abbatibus, & aliis quibuscumque mandata, aut rescripta apostolica, seu simplices signaturas ex vi hujusmodi clausulæ executioni demandari posse. Nec secus de resignationibus ex causa permutationis factis judicamus, sed ea omnia ad episcopos dumtaxat pertinere, exclusis aliis omnibus, edicimus. Quare si quid contra eadem actum fuerit, invalidum sit & inane, & gravi pœna ab episcopis contravenientes quicumque, sæculares vel regulares, coerceantur.

II.

Neque liceat inferioribus collatoribus, abbatibus scilicet, & prioribus conventualibus, laicisve patronis quibuscumque, si quod forsan jus conferendi sibi ex privilegio concessum sit, & debite probatum, beneficia ecclesiastica curam animarum habentia, conferre, donec ipsi providendi ad eadem beneficia ab episcopo examinati, probati, & ad eosdem remissi fuerint; quascumque provisiones & collationes aliter factas, nullas esse, & irritas declarantes.

III.

Prohibemus ne quis deinceps officialis aut judex ecclesiasticus, aut quicumque alii, cujusvis privilegii prætextu, monitorias excommunicationis literas pro rebus deperditis, aut aliis excessibus, ad forum ecclesiasticum contentiosum non deductis, concedant; ac super matrimoniorum denunciationibus, aut quibuscumque aliis indulgendis dispensationes elargiantur: sed ea omnia ad episcopos, seu eorum vicarios generales solum pertineant. Attestationes autem super vita, moribus, & capacitate ad beneficia ecclesiastica in forma gratiosa, quam vocant, obtinenda, optimo ecclesiarum regimini adversarias concedere, nedum ipsi officiales, aut quicumque alii, sub pœna suspensionis, ad arbitrium episcopi valeant: sed neque etiam eas ipsi episcopi, nisi pro beneficiis consistorialibus, cuiquam concedant.

De simonia & confidentia.

CAPUT XV.

AB origine horrendum simoniæ scelus, ecclesiæ Dei efficiens, tantas vires temporis progressu sibi ascivit, ut interminatione pœnarum excommunirationis, privationis honoris, perpetui anathematis, depositionis, infamiæ, ac perpetuæ in monasterio mancipationis, haud potuerit contineri: cum vel ex solo, hæresis, pravitatis, labis, fraudis, infamiæ, contagionis nomine, cujus a patribus insimulatum est & damnatum scelus, potuissent homines cupidi ab eodem perpetrando avocari. Quia vero iidem tanta cupiditate ecclesiasticas res pecunia possidendi efferuntur, ut, quamvis supradictis pœnis jure & ipso facto perciti, divini judicii acrimoniam non pertimescant: acriori nos stilo eos ducimus feriendos, variaque sceleris capita, unde virus in ecclesiæ corpus effunditur, seorsum pensata a nobis esse præscindenda.

I.

Plurima olim beneficia, muneribus & donariis clara, eaque pinguiora, ad divina officia in ecclesia Dei continuo peragenda fundare antiquorum Christianorum pietas curavit. Hæc ab ecclesia Dei probata, laudata, custodita. Sanctum siquidem, aurum, argentum, æs, & alia id genus in tabernaculum Dei transportare, & eidem consecrate. Sed cum ex adipe prodierit iniquitas, & ingens & egens clericorum turba in ecclesiam specie divini officii accuratius peragendi introducta, laicorum hominum cupiditati & rapacitati nomine fiduciario famulata est & infervivit: tunc prædictorum beneficiorum jura, proventus, reditus, census, suppressis a sacrilegis hominibus, titulis, chartis, documentis, contractibus, pro majori parte ab ecclesia ad dominium temporale translata sunt: pars etiam decimarum parochialium, titulo falsæ infeudationis supposito & ementito, eodem transportata. Quare cum hoc malum præcipuas vires hauriat ab ipsis clericis, seu presbyteris, paupertate pressis, eorumque nomine fiduciario sustentetur: statuimus, ut quicumque clericus vel sacerdos beneficia ecclesiastica, sive simplicia, sive parochialia, laicorum aut aliorum perniciosæ utilitati consulens, eaque ratione nomen accommodans, repertus fuerit obtinere: præter pœnas excommunicationis, privationis, inhabilitatis, depositionis, & alias tam in corpore juris quam in summorum pontificum constitutionibus, & ultimo provinciali Burdigalensi insertas & latas, quas ipso facto & jure incurrat: vel in monasterium ad vilia ministeria præstanda detrudatur, vel intra provinciam, ad suorum ordinum functiones exercendas nunquam recipiatur, omni spe misericordiæ, quod est a sacris canonibus sancitum, eidem sublata: nisi tamen tanta fuerit ejusdem pœnitentia, ut a sanctissimo D. N. prius rehabilitatus, & functionibus ordinum restitutus, a proprio suo ordinario alicui ecclesiæ constituatur famulaturus. Laici vero donec resipuerint, omniaque bona suppilata ecclesiæ restituerint, tertibili anathematis mucrone perfossi, ab ecclesia Dei, quam tantopere læserunt, modis omnibus abscindantur.

II.

Sed cum præcipua cura debeat esse, in sordida confidentia sabe detegenda, quo tandem palam facta & comprobata, remediis jutis ita confodiatur ut nusquam reviviscat, sed evaneseat prorsus, & extinguatur: ea nobis visa sunt præscribenda, quibus utcumque pateat abhorrendum scelus. Quicumque igitur clerici, vel sacerdotes, coram ordinario suo ad exhibendas beneficiorum sibi collatorum literas citati, vel

jussi

juſſi ad ſynodum diœceſanam aſportarent, vel in viſitatione præ manibus haberent, eas non poterunt exhibere, ſed ab alio detineri faſti fuerunt: qui ad ſacros ordines, ſine juſto titulo, & ſufficienti ad vitam, promoti fuerunt: qui fructus beneficiorum ad plures annos collocatos in præpotentum domos tranſportari ſiverunt: qui ſæpius ægrotantes eadem beneficia reſignaverunt, & rurſus eadem convaleſcentes retinuerunt: quicumque etiam collatores, & reſignantes, inter quos peſſima quadam conſuetudine convenit ut reſignatum beneficium certæ perſonæ & deſignatæ infallibiliter conferatur: qui ſine intentione clericandi, beneficia ad tempus retinent, in cognatos tandem reſignanda, eoque modo de uno ad alium transferenda, & perpetuo in eadem domo, quaſi hæreditario jure poſſidenda: hi omnes de ſimoniæ & confidentiæ labe ſuſpecti valde cenſeantur; ac in eos tamdiu procedatur, & iniquiratur, quoad ſimonia ſeu confidentia detecta, canonice puniantur. In aliis vero omnibus, ita invigilent ſedulo collatores, ordinarii, ut minima confidentiæ & ſimoniæ ſuſpicio, proviſiones quaſcumque remoretur, judicium ſuſpendat, donec diſcuſſo dubio veritas plenius innoteſcat. In qua quidem inveſtiganda ordinem, cum in Sixti V. Pont. Max. conſtitutione, tum in ultimo provinciali præſcriptum, ſervari præcipimus. Utque ſciant omnes, nulluſque ignorantiæ cauſas conquirere poſſit, ex quibus rationibus agendum: ad extirpandam ſimoniæ & confidentiæ labem, eamdem Sixti V. Pont. Max. conſtitutionem in ſingulis ſynodis diœceſanis, immo & in omnibus eccleſiis parochialibus, per annum aliquoties infra miſſarum ſolennia legi, & publicari, ordinarii ipſi ſollicito ſtudio procurabunt.

III.

Augent impiorum hominum audacium, perverſa quorumdam conſilia, ac plurimorum in tegendo ſcelere ſilentium. Quare felicis recordationis Pauli II. Pont. Max. conſtitutioni innitentes, quicumque mediatores & adjutores, quo actus ſimoniæ ſeu confidentiæ perficeretur, extiterunt, aut ad id favorem, conſilium, aut auxilium, quomodolibet dederunt: eos omnes ſententiam excommunicationis incurriſſe, a qua niſi a ſummo pontifice abſolvi non poſſunt præterquam in mortis articulo, declaramus: taleſque iis excommunicationum denuntiationibus quæ in prono ſingulis dominicis, infra miſſarum ſolennia, contra ſortilegos & alios impietatis fatores feruntur, adjungendos, & pro excommunicatis denunciandos decernimus. Ac inſuper monitorias literas, ſive excommunicationes, quoties ſalubriter videbitur expedire, a ſingulis ordinariis decerni, & per ſingulas diœceſum parochias emitti: quibus, omnibus & ſingulis eccleſiaſticis ſæcularibuſque perſonis, cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, præcipiatur, ut eos omnes quos ſimoniam & confidentiam hujuſmodi commiſiſſe, vel procuraſſe, aut in ea mediatores eſſe & fuiſſe ſciverint, per ſe vel per alios revelare quantocius non omittant. Quod ſi non fecerint, abſolvi non valeant, donec revelatione facta, tanti criminis detecti complices arctius puniantur. Moneanturque ſæpiſſime, per parochos & concionatores, fidelis populus, eos omnes qui directe vel indirecte pecuniam ad beneficia eccleſiaſtica, ſibi vel aliis acquirenda, contulerint, promiſerint, aut conferri & promitti curaverint, aut quid aliud pecunia æſtimabile, ad hunc finem contribuerint, excommunicatos eſſe, a via Dei averſos, & a bonis eccleſiæ Dei, penitus excluſos: quibus monitionibus crebro repetitis & inculcatis, ab horribili flagitio fideles retineri non vane confidimus.

IV.

Majores turbas agunt nobiles quidam, infelicium videlicet noſtrorum temporum viri potentes, qui pinguiorum beneficiorum dulcedine illecti, in eam devenere audaciam, ut ſpretis quibuſcumque juribus, diviniſque & humanis judiciis poſtpoſitis, beneficia eccleſiaſtica contra jus omne retinere, ab iiſque juſtos poſſeſſores vi & armis propulſare & depellere contendant. Unde non ſolum turbantur, ſed ceſſant divina officia, eccleſiæ diruuntur, fides quorumdam nutat, plebs, verbi Dei fame enecta jacet, hæreſis dilatatur, ſeminatur impietas & adoleſcit, ira Dei denique in gentes & regna diffunditur, & agri dominici pulchritudo peſſumdatur. Quæ omnia cum ſæpius, nos & reverendiſſimi epiſcopi comprovinciales, maturo judicio penſitaremus, & eccleſiam Dei quaſi Jeruſalem in promorum cuſtodiam translatam compuncto animo cerneremus, armaque militiæ noſtræ in tanta impietate auſus ſacrilegos comprimere non poſſe diujudicaremus, dominique ſalutem eſſe & benedictionem profiteremur ab ipſo piiſſimo laborantium protectore indefeſſis lacrymis petendum duximus, ut quod in manu ſua tenet cor regis, illud tandem inclinet ad ea edicenda & peragenda, quæ ad pernicioſam ſimoniæ & confidentiæ peſtem e regnis ſuis depellendam ſatis valeant. Hæc igitur a Chriſtianiſſimo eodemque piiſſimo & invictiſſimo rege rogamus, ac per viſcera miſericordiæ Dei, in pulchritudine a ſe partæ pacis obſecramus.

1. Bullas ſeu conſtitutiones ſummorum Pontif. Pii V. & Sixti item V. in ſimoniacos & fiduciarios, ad abolendam ſordidæ confidentiæ labem latas, in regnis ſuis publicari, recipi, ſervari, & ſecundum eaſdem lites judicari jubeat.

2. Claros & inſignes pietate viros, cum ex cleri ſupremo ordine, tum ex variis nobilitatis & juſtitiæ ordinibus ſelectos & aſſumptos, ad ſingulas regnorum ſuorum provincias angelos pacis emittat, qui in circuitu timentium dominum, amare defleant ruinas ob infamem illam confidentiam dehiſcentes, & ad eaſdem implendas, capita belluæ inquirant & exquirant diligenter, conquiſita vero & detecta ad ſe deferant, juſtitiæ manu obtruncanda.

3. Eaque ratione quoſcumque præpotentes & nobiles viros, cujuſcumque conditionis, ſtatus, ordinis, & dignitatis exiſtant, fructus beneficiorum eccleſiaſticorum indebite corradentes, juraque eccleſiarum ad ſe trahentes, tanquam ſacrilegos ſeveris pœnis coerceat, atque adeo ex albo nobilitatis expunctos, ab ipſo nobilitatis gradu defeciſſe, edicto publico declaret.

4. Utque ea quæ ſuper his decernentur & finientur, debitæ executioni demandentur, nul-

ANNO CHRISTI 1624.

nullusque deinceps ad distribuendam domini messem, & domum Dei concutiendam, assurgat fatuu: legatis provinciarum committat ac præcipiat, armata manu singula juditia, decreta, mandata, & edicta exequantur, tucanturque domum Dei viventis & videntic: donec sacerdotibus ecclesiæ Dei restitutæ, purgatæ, nitidæ, auro incrustatæ, pelluccant, officia divina in iisdem resonent: & sicut in diebus antiquis piissimorum & Christianissimorum regum verba vitæ æternæ eo fidelet advocent, ad constituendum diem solennem in condensis pro felicissimo regis Christianissimi statu & prosperitate.

V.

De syndico in singulis diœcesibus constituendo.

In tantis hujus sæculi corruptelis, litiumque disceptationibus & causis definiendis, per tot anfractus dilationum & circuitus formalitatum, (ut vocant) ad cundum tot tamque graves impensæ supportandæ, ut sacerdotes tenuiores, quibuscumque juribus licet innixi, definitivam tamen sententiam super beneficiis agitatis si expectent, ætatem sanc cum omnibus bonis plane consumment; quam etiam sententiam obtentam, refragante adversatiorum prædivitum potentia, executioni demandare nequaquam posse, satis compertum est. Ea de re, nos justis & canonicis tenuiorum sacerdotum conatibus consulentes, decernimus, in qualibet diœceli provinciæ nostræ, virum ecclesiasticum capacem, presbyterum zelo divino accensum, & in rebus gerendis solertem syndicum ab episcopo cum clero suo in synodo diœcesana eligendum & instituendum esse, qui justo procuratorio firmatus & constitutus, totius diœcesis, cleri nomine, causas tenuiorum sacerdotum ubicumque, quomodocumque, & coram quibuscumque judicibus, impensis communibus agere, promovere, & disceptare teneatur: donec litibus profligatis omnino, & sacerdotibus in possessionem pacificam beneficiorum contra restantem sacrilegorum audaciam introductis, ex fructibus dictorum beneficiorum obtentorum, habita reddituum eorumdem ratione, prædictarum impensarum pars quædam annuatim, asque ad plenam solutionem, illius diœcesis clero rependatur.

De seminariis.

CAPUT XVI.

QUia decretum ab ultimo provinciali latum de seminariis in singulis diœcesibus instituendis, nondum ubicumque & usquequaque executioni demandatum esse constat: nos necessitate hujusmodi seminariorum mature considerata, & singulis viis & modis quibus finem ab omnibus optatum assequi valeamus, magna cum cura pensatis: decernimus, omnia & singula in hujusmodi decreto descripta & sancita a singulis episcopis comprovincialibus exacte observanda; quæ ut quamprimum fiant, eosdem coepiscopos nostros per salutem animarum sibi a summo pastore concreditarum exhortamur & obsecramus. Et ne aliqua tanti boni communicationem remoretur difficultas, cum fere nulla sint beneficia simplicia quæ seminariis possint annecti & uniri: possint comprovinciales episcopi unam ecclesiam parochialem dumtaxat, pinguioris præsertim proventus, seminariis unire & incorporare: eoque nomine sanctissimo D. N. supplicetur, ut in hoc, universalis suæ providentiæ sollicitum studium impendat.

ANNO CHRISTI 1624.

De monasteriis.

CAPUT XVII.

I.

QUia quamplurimi priores curati ordinis S. Augustini canonicorum regularium, & alii regulares curam animarum habentes, ideo le a residentis exemptos putant, quod ex voto monasteriis inserviendis sunt deputati: declaramus, quoscumque regulares coram animarum habentes, ad residentiam in prioratibus curatis, & aliis beneficiis quibus animarum cura annexa est, præstandam teneri: abbates vero & quoslibet præpositos, ad alios monachos suis monasteriis addicendus obligari. Curent igitur episcopi ut hujusmodi priores & alii regulates in ecclesiis suis resideant, alias pœnis eos in non residentes satis coerceant: abbates autem & quosvis monasteriis præfectos, ut muneribus satisfaciant, jute compellant.

II.

Abbates, priores, & quicumque ex privilegio usum mitræ & baculi habentes, nequaquam iis ornamentis & insigniis uti possint, nisi intra septa monasteriorum suorum: idque de abbatibus titularibus, & ab episcopo benedictis solum, intelligatur.

III.

Regulares quicumque, sine licentia suorum superiorum vagantes, ab episcopis locorum puniantur, & ad ipsos superiores, ut institutum suum servent, remittantur. Eremitæ vero sine licentia episcoporum a cellulis discedere non præsumant: aut secus, severe coerceantur.

IV.

Controversias omnes de præcedentia, quæ persæpe cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, tam sæculares quam regulares, cum in processionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, in deferenda umbella, & aliis similibus, episcopus, amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat. Exempti autem omnes tam clerici sæculares, quam regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati, accedere compellantur, iis tantum exceptis qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

V.

Monasteria autem, ecclesiæ, conventus, aut collegia ædificari non possint, nec ulla congregatio sæcularis aut regularis, in quibuscumque diœcesum locis instituatur & firmetur, sine licentia & expresso consensu episcopi.

De

De prioratibus & capellis.

CAPUT XVIII.

INNUMERA pene beneficiorum simplicium, maxime regularium, multitudo pro continuo divine majestatis celebrando cultu, antecessorum nostrorum pietatem & zelum arguit indefessum: sed hoc nostro ævo infelici beneficiorum hujusmodi expilatio, & sordidæ avacitiæ & irreligiosæ profanationi subserviens prostitutio, majorum zelum in filiorum cordibus jamdudum extinctum esse commonstrat.

I.

Quare sollicito studio episcopi quoscumque prioratus simplices cujusvis ordinis sæcularis vel regularis, singulis annis, & quoties opus esse judicaverint, visitare aggrediantur, diligenterque quænam officia divina ipsis sint impendenda, quæ onera supportanda, quive fructus, census, & proventus redeant quotannis, & a quo percipiantur, exquirant: ut eo modo præcognitis officiis divinis & oneribus, ea tandem in ecclesiis prioratuum hujusmodi continuo decernant persolvenda: si vero nulla ratione quænam sint, investigari possit, tunc singulorum beneficiorum censibus & proventibus ponderatis, prout magis vel minus accrescere & decrescere dignoscentur, de officiis peragendis ita censeant ordinarii, ut eadem beneficiis plene respondeant; contravenientes quoscumque priores, per sequestrationem fructuum, & alias pœnas ad debita onera compellendo: non obstantibus quibuscumque pravis consuetudinibus, & corruptelis in contrarium allatis.

II.

In his autem prioratibus visitandis, ubi ecclesiæ dirutæ, & priorales domus, sive temporum injuria, sive priorum incuria disjecta jacent, ordinarii debito incumbentes officio, ex reditibus dictorum prioratuum certam quot annis partem, pro arbitrio suo definiendam, in hujusmodi ecclesiarum restaurationem, & domorum reædificationem, decernant impendendam; donec omnibus pristino statui restitutis, antiquus etiam cultus & debita reducantur officia. Et ne tam salutaris decreti executionem ullum remorari possit impedimentum, per sequestrationem fructuum hujusmodi beneficiorum, vocato ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, ordinarii ipsi procedant.

III.

Præcipue investigandum an hujusmodi prioratus pinguioris reditus, simplices nuncupati, conventuales existant: quod vel ex ipsis ecclesiarum ædificationibus, & ædificiorum formis & figuris, vel ex horum omnium ruderibus facile dispici potest. Sique eos inter conventuales annumerari conveniat: curandum, ut tot religiosi in eis instituantur, quot consuetudo & proventuum rationes exigere videntur. Neque in hoc audiendi priores commendatarii reclamantes, sed ad debita officia & onera hujusmodi accurate reddenda, debitis juris remediis compellendi. Quod si forsan tot religiosi statim non inveniantur, beneficiorum hujusmodi fructibus sustentati sacerdotes sæculares, religiosorum onera & officia auctoritate ordinarii suppleant, donec ipsi reperti muneribus suis satisfacere perspiciantur. ANNO CHRIST 1624

IV.

Monasteria autem cujuscumque ordinis, pro majori parte solo æquata, & in quibus officia divina pro instituti ratione non rependuntur, curent ordinarii ut restituantur, parsque tertia proventuum reparationibus & ædificationibus applicetur, donec restaurato monasterio, clausis, & domibus extructis, monachi regulam & institutum servare possint.

V.

Providendum certe capellis, quarum bonis pro majori parte usurpatis & suppilatis, ex solo earumdem nomine pietas fundatorum commendatur. Idcirco nos ut tanto sacrilegio utcumque occurramus, in omnibus nostræ provinciæ, metropolitana, cathedralibus, collegiatis, aliisve regularium & mendicantium ecclesiis, primo quoque trimestri, cathalogum seu inventarium omnium capellaniarum inibi respective fundatarum fieri, officia cujuslibet notari, bona & census exquiri, fundationes evolui, & quænam officia & onera cuilibet imposita, describi, capellanos quoscumque citari, & ad officia pendenda, & onera supportanda, cogi decernimus: ac deinceps idem inventarium, ita cum exacta cura perfectum ad ordinarium deferri: ex quo cum duobus canonicis a capitulo deputatis, ipse ordinarius, capellaniis certi proventus recognitis, & probatis, officia destinet facienda, & catalogum e quo quæ cuilibet capellaniæ officia conveniant, & quibus peragenda, pateat, choro affigi decernat: de aliarum autem capellaniarum proventibus minus certis, amplius inquirendum censeat. Sed de iis quarum tanta onera præscribuntur, ut habita redituum ratione rependi non possint, cura erit episcopi ea ad justum pensum reducere, & sacra facienda ad pauciorem numerum redigere. Quod de iis capellaniis in aliis ecclesiis fundatis fieri omnino censemus: tandiuque procedendum donec hujusmodi capellaniarum probatione habita, eisdem canonice provideatur.

VI.

Et ne, quod supersest hujusmodi capellaniarum, incuria aliqua depereat, sed potius conservetur, deperdita vero aliquo pacto recuperentur; statuimus edicto publico, per ordinarios ferendo, monendum esse populum in quibuslibet diœcesium ecclesiis, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut quicumque bona, reditus, census, prædia, agros, aut alia quæcumque ad quascumque capellanias pertinentia indebite possident, & retinent ea, statim capellanis quamprimum restituant: quicumque autem instrumenta, documenta, & fundationes earumdem, precipue notarii, apud se detinent, nomina capellaniarum, proventuum & redituum earumdem, super & exquibuscumque domibus & prædiis debitorum norunt: qui denique officia divina & onera ratione hujusmodi capellaniarum persolvenda & supportanda, vel visu

ANNO CHRISTI 1624.

vel auditu, vel quoquo pactu sciverint, ea omnia patefaciant, dicant & revelent: curentque sollicite rectores ecclesiarum, ut cunctos suos parochianos, peccati gravitate pensata, ad veritatem detegendam impellant.

VII.

Sed neque satis. Cum enim maxima pars hujusmodi capellaniarum, a pueris clericis, habitum clericalem non gestantibus, occupetur: edicto eos publico, præ foribus ecclesiarum, in quibus hujusmodi capellaniæ sunt fundatæ, affigendo, citari decernimus, ut coram ordinario infra competentem terminum sistentes, jurejurando ab eis præhabito dicant quot & quales capellanias retinent, quæ earumdem bona, census, reditus, ubi sita, quas fundationes, documenta & instrumenta, apud se habeant: ex quibus status hujusmodi capellaniarum perspici possit, & probari, eaque exhibeant, statim dicant, & patefaciant: sed & quænam officia præstanda, & onera supportanda, vel ex se ipso, vel ex fama publica dignoscentes declarent. De quibus omnibus, omni meliori forma & modo, actum, quo status, ordo & conditio hujusmodi capellaniarum conserventur, conscribi præcipimus: rebelles vero, contumaces, & citationi non satisfacientes, tamdiu debitis juris remediis agitari decernimus, quoad vel debitæ citationi pareant, & jussis ordinarii obsequantur, vel tandem ipsis capellaniis priventur, aliique demum capaces & idonei substituti officia divina accurate persolvant.

VIII.

Ac ne post hac hujusmodi capellaniarum ordinem & statum bene restitutum, ulla perturbet confusio: statuimus omnium instrumentorum, fundationum, & documentorum quorumcumque, atque etiam actorum perquisitionis proventuum, & status hujusmodi, ac etiam bonorum immobilium, duo inventaria facienda esse; quorum unum in ecclesia, in qua ipsæ capellaniæ dignoscuntur fundatæ, alterum in archivio cathedralis asservari & custodiri decernimus: ac insuper tabulam in qualibet ecclesia affigendam, ex qua quibuscumque clarus sit & pateat numerus capellaniarum: officia denique, & onera: quo capellani in aliquo deficientes, statim dispici queant, & ad ordinarium deferri.

De monialibus.

CAPUT XIX.

MONIALIUM monasteria, hortos sponsarum Christi concluſos, intra quorum spinosa septa pulchritudinem expendunt, suavissimos odores exhalant liliata serta, omni custodia custoditi, & ne ulla ex parte aquilonum rigore unquam marcescant, circumcludi providendum.

I.

Quapropter sacris canonibus inhærentes, episcopi sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, monentur, ut in omnibus monasteriis exemptis, & non exemptis, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inviolata est, conservari maxime procurent: inobedientes, atque contradictores, per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita, compescentes; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

II.

Nemini autem monialium liceat, post professionem, exire a monasterio, etiam ad breve tempus, quocumque pretextu, nisi ex legitima causa, ab episcopo approbanda, indultis quibuscumque & privilegiis non obstantibus.

III.

Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis sexus, vel ætatis fuerit, sine episcopi vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Decere autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis: neque aliius ullo modo possit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

IV.

Sed libertati professionis virginum Deo dicandarum prospicientes, statuimus atque decernimus, ut puella, quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante, eum suscipiat, nec postea ipsa vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel, eo absente, vel impedito, ejus vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat; & si voluntas ejus pia ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta monasterii illius & ordinis regulam, nec non monasterium fuerit idoneum, libere ei profiteri liceat. Cujus professionis tempus ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante mensem certiorem facere. Quod si præfecta certiorem episcopum non fecerit: quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit. Ne vero puella intra septa monasterii recluſa voluntatem minus declaret, ex monasterio egressa coram altari ecclesiæ præcipuo audiatur; & si perseveret, clausuram statim repetat.

V.

Hinc fit, ut ex sacris canonibus, anathemati subjiciamus omnes & singulas personas, cujuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos quam laicos, sæculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem: quicumque consilium vel favorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum,

sum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati subjicimus eos qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine justa causa impedierint. Eaque omnia & singula, quæ ante professionem vel in ipsa professione fieri oportet, serventur, non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed in aliis quibuscumque. Cæterum in aliis rebus constitutio Gregorii XV. a præsenti concilio recepta & publicata servetur.

De sepulturis.

CAPUT XX.

IN hoc conveniunt omnes populi, ut de sepulturis sit illis præcipua cura: sed præsertim Christi fidelibus, ut uno in loco religioso, bene septo & rite benedicto, ab omnibus sordibus alieno, membra, Spiritus sancti quondam templa, in resurrectionem vitæ e pulvere processura, sepeliantur, & ab eis quævis arceantur profana, & submoveantur, procurare, semper commendatissimum.

I.

Cumque ultimum provinciale concilium de sepulturis agens, ea sanxerit quæ olim sanctos patres religiose custodisse sacræ testantur historiæ: eadem nos innovantes, omnibus parochis, ecclesiarum ædituis, ac dominis temporalibus, ne cui deinceps intra ecclesias jura sepulturæ, & cujusvis sedis imponendæ, & in eis retinendæ, concedere possint, interdicimus. Sed ea facultas duntaxat episcopis reservetur, qui pensata personæ qualitate & merito, ita ea concedant, ut raro in heredes transire seu transferri possint: neque intra chorum seu cancellos ecclesiarum: nisi rarissime, & inter quæ, & præcipuum ecclesiarum altare, decem saltem pedes intercedant.

II.

Non liceat autem in ecclesiis jura sepulturæ obtinentibus, supulturæ superficiem a terra vel tantillum erigere: sed ea pavimento sit æqualis semper. Sique monimentum aliquod incidi petant, id in parietibus, de licentia ordinarii tantum fieri possit; nullumque jus sepulturæ quævis usurpatio, sine titulo ab episcopis concesso, cuiquam acquirere valeat: possintque visitatores ecclesiarum officio incumbentes, omnia sedilia, sine auctoritate episcopi, ecclesiis imposita, amovere, & de sepulturis concessis inquirere, ne hac ratione ecclesiarum pax & populi interturbetur.

III.

Poterunt autem sacerdotes, ecclesiarum patroni sive fundatores, & domini temporales, parochiarum jurisdictionem sæcularem habentes, in ecclesiis sepeliri: sed in eorumdem funeribus funebres orationes haberi, sine episcopi licentia, prohibemus. Quæ tamen si unquam fieri concedantur, caveant concionatores, ne vana vane commendare censeantur.

IV.

Cœmeteria vero religiose olim habita, modo aperta & profanationi prostituta, curent quamprimum episcopi, ut quacumque ratione concludantur: & si quæ viæ publicæ in iisdem reperiantur, cessent amodo, obstruantur, & alio transferantur: vel si id fieri non possint, muri utrimque construantur, vocato adhoc, si opus fuerit, potestatis sæcularis auxilio.

V.

Sed ut ecclesiis debitus honor & cultus rependatur, cœmeteriis autem sua conservetur sanctitas & religio: si quæ hæreticorum in iisdem tumulata sint cadavera, exhumari, & extra ecclesias & cœmeteria transportari, locaque reconciliari, vocato ad hoc, si opus, potestatis sæcularis auxilio, quam primum præcipimus. Et ne sub specie humanitatis, ulla catholicis inuratur impietatis & hæreticæ pravitatis macula: sub pœna excommunicationis, ipso facto incurrenda, omnibus & quibuscumque personis, ne deinceps funeribus, baptismis, matrimoniis, sponsalibus cæterisque actionibus hæreticorum, irreligiosum eorum cultum redolentibus, interesse possint, interdicimus. Curentque episcopi autoritate præsentis concilii, tales personas, nisi ab his impietatibus abstinere velint, nominatim denuntiare.

VI.

In sepeliendis autem fidelium corporibus, prohibemus ne quis ea regularis e domo efferat, aut stolam ad id gerat extra sui monasteri septa, neve sacramentum eucharistiæ ad infirmos deferre; aut mulieres puerperas in ecclesiam introducere præsumat: cum ea omnia ad parochos pertinere dignoscantur. Qui secus fecerit, graviter ad arbitrium ordinarii puniatur. Nunquam autem quivis regulares, ad eligendam sepulturam in suis monasteriis, sub pœnis in constitutione Bonifacii VIII. quæ incipit, *Animarum periculis*, contentis ullos inducant.

De visitatione.

CAPUT XXI.

I.

QUONIAM ea quæ ad visitationem fructuose & canonice in quibuslibet ecclesiis perficiendam necessaria videbantur, fuse admodum & exacte ab ultimo provinciali declarata sunt & tradita: ea nos omnia & singula innovantes, & observari præcipientes, sacris canonibus innixi: decernimus insuper, monasteria cujuscumque ordinis, quorum regulares congregationibus generalibus sive provincialibus nondum aggregati, aut in quibus, licet aggregati sint, regula & institutum nullo modo servatur, ab ordinariis episcopis locorum singulis visitanda: non obstantibus exemptionibus, consuetudinibus & privilegiis quibuscumque in contrarium allatis, contradictores omnes pœnis, sanctorum patrum constitutionibus latis, compescendo.

ANNO CHRISTI 1624.

II.

Archidiaconi vero & alii, de consensu ordinarii episcopi duntaxat visitantes, & quicumque id munus exequentes, jus procurationis, nisi personaliter visitent, exigere non possint.

III.

Archipresbyteri seu decani in singulis diœcesibus constituti, jugi circumspectione mores clericorum, statum & ordinem parochiarum, ac etiam laicorum, sollicite observent & prospiciant, deque iis omnibus singulo quoque mense episcopum certiorem faciant. Et ne propter archipresbyteratus distantiam minus officio suo satisfacere possint: in cujuslibet archipresbyteratus tractu, duo rectores aut plures pii ecclesiastici testes synodo diœcesana ab ordinario nominati & electi, archipresbyteris seu decanis adjungantur, qui zelo regiminis ecclesiastici inflammati, sedulo invigilent, & ordinarium statis temporibus, de statu, conditione, & excessibus hujusmodi archipresbyteratus certiorem faciant: possintque ordinarii archipresbyteris, decanis, & testibus synodalibus inquisitionum seu informationum conficiendarum, sine alio speciali mandato, facultatem, quo citius quæcumque vitia purgentur, & cuncti in ordine contineantur, concedere: quas inquisitiones & alias probationes ab iisdem perfectas, teneantur officiales recipere, & ex iisdem ad alia juris remedia procedere.

IV.

Syndici autem, æditui, operarii, & alii bonorum ecclesiarum receptores, aut procuratores quicumque, teneantur coram episcopis, & aliis de eorum consensu ecclesias hujusmodi visitantibus, rationes suæ administrationis exhibere & reddere; examinatis autem omnibus, quæ superfuerint, ipsis ecclesiis impendere.

De concilio provinciali & pœnis.

CAPUT XXII.

QUIA ab ipsius nascentis ecclesiæ exordio, caritate præsertim tum efferveſcente, nihil utilius ad propagandam fidem, suavius ad corrigendos excessus, solidius ad populos intra terminos antiquorum continendos adinventum est, quam ut certis temporum intervallis episcoporum concilia haberentur: nos eam curam in nobis, & reverendissimis episcopis comprovincialibus, ita excitandam esse ducimus, ut ea deinceps cogere nunquam omittamus: hinc sperantes tot malorum segetes, ex nefariis nostrorum temporum hæresibus, nefandis impietatibus adhuc pullulantes, eradicari posse, & ad vitæ æternæ semina suscipienda novale novari.

I.

Quare ultimum concilium provinciale, primum post sacrosanctum & œcumenicum Tridentinum, tanta cura, sollicitudine & labore, a bonæ memoriæ Antonio prædecessore nostro, & reverendissimis tum episcopis comprovincialibus habitum & absolutum, a sancta sede apostalica in benedictione approbatum, & ab omnibus cum plausu & mentis jubilatione receptum approbantes; omnia & singula illius decreta in omnibus servari præcipientes, statuimus, secundum provinciale nostrum Deo favente, ad triennium, ab hinc proximum, in hac metropoli, die a nobis indicenda habendum esse, & celebrandum; in quo peragendo eam a nobis & reverendissimis coepiscopis formam, quæ ab ultimo canonice præscripta est, servandam fore declaramus.

ANNO CHRISTI 1624.

II.

Teneantur omnes episcopi, sub pœnis sacris canonibus latis, statu die concilio adesse. Itaque in benedictionibus tempora prævenire curent, ut illuminata mente, & purgato spiritu principali affectu, conjunctis & sollicitis animis ecclesiæ Dei providere possint.

III.

Et ne tot decreta condere, & canones constituere, vanum sit & infructuosum, nisi severis pœnis in contravenientes latis eadem demum firmentur, & in vigore conserventur: præter eas pœnas in ultimo & præsenti concilio fixas, & constitutas, aliæ etiam omnes sacris canonibus & constitutionibus insertæ, quas innovamus, ab omnibus episcopis, officialibus, & judicibus ecclesiasticis quibuscumque, adduci possint, & juxta eadem contravenientes quicumque puniri.

IV.

Sed caveant quicumque, sive episcopi, sive officiales, & judices ecclesiastici, in hujusmodi pœnis & mulctis infligendis, ne quid commoditati propriæ, & utilitati consulentes, sibi attribuant: sed omnia prorsus in pios usus convertant & impendant, parte tamen aliqua pro eorum arbitrio accusatoribus & delatoribus relicta.

V.

Quoniam autem nihil tam clarum & apertum quin subinde tergiversatio aliqua offuscare possit; hincque difficultates & ambiguitates quædam suboriri possent, executionem decretorum impedituræ: omnium & singulorum decretorum præsentis concilii, declarationem, elucidationem, & interpretationem, donec proximum provinciale habeatur concilium, ad nos pertinere definimus.

VI.

Cumque multa in præsenti concilio, quæ particularem cujuslibet diœcesis statum attingunt, forent decernenda: ea nobis & reverendissimis episcopis, in synodis diœcesanis, ex sacris canonibus, pro prudentia & zelo linquimus definienda.

ANNO CHRISTI 1624.

VII.

Et ne aliquis harum noſtrarum conſtitutionum ignorationem prætendere poſſit, omnibus reverendiſſimis coepiſcopis noſtris mandamus, ut eaſdem in proximis ſuis ſynodis publice legi & recitari jubeant. Omnibus autem ordinis eccleſiaſticis viris præcipimus, ut intra tres menſes, poſtquam prædictarum conſtitutionum liber editus fuerit, eundem ſibi comparent, apud ſe habeant, atque diligentiſſime legant, & mente teneant: idemque in ſingulis cathedralibus, collegiatis & parochialibus eccleſiis, certo aliquo loco repoſitus aſſeruetur: declarantes univerſas has conſtitutiones, poſt ſextum B menſem, a die earum promulgationis, in eccleſia noſtra metropolitana factæ, plenam autoritatem habituras, ac ex eo tempore omnes & ſingulos, earum obſervationi perinde devinctos, & obligatos eſſe, ac ſi ſingulariter eis præſentibus ſignificatæ & intimatæ fuiſſent; &, ſi contra quicquam admiſerint pœnis & mulctis, quæ in eis conſtitutæ ſunt, teneri. Ab eo etiam promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præſcripto dierum ſpatio, aliquid præſtari juſſum eſt.

VIII.

Hæc autem omnia & ſingula concilii præſentis decreta, ut noſtra omnia, ſanctiſſimo domino noſtro, Chriſti in terris vicario, univerſalis eccleſiæ moderatori ſummo, æternum vigilantiſſimo, perluſtranda, corrigenda, emendanda, & amplianda, genibus in obedientiam flexis ſummittimus: faxitque ſummus animarum paſtor, lux vera, lumen de lumine, ut lucerna humilitatis noſtræ pro curandis animabus, ad eum accedens illuminetur, & facies noſtræ non confundantur.

NOS F. T. S. Praxedis S. R. E. P. cardinalis, hujus Baſilicæ archiep. Aquit. primas, hæc decreta a nobis definita ſubſcripſimus.

F. cardinalis arch. Burd.

Ego Antonius epiſc. Condomienſis ſubſcripſi.

Ego Antonius epiſcopus eccleſiæ Engoliſmenſis ſubſcripſi.

Ego Henricus Ludovicus epiſcopus Pictavienſis ſubſcripſi.

Ego Franciſcus epiſcopus Petracoricenſis ſubſcripſi.

Ego Michael Raoul epiſcopus Santonenſis ſubſcripſi.

Ego Henricus epiſcopus Malleacenſis ſubſcripſi.

Ego Emericus epiſcopus Lucionenſis ſubſcripſi. E

NOMINA ET COGNOMINA procuratorum, cum cathedralium, tum aliarum eccleſiarum, qui concilio interfuerunt.

Procuratores eccleſiæ metropolitanæ.

JACOBUS Deſaigues, decanus.
Petrus Peyriſſac, canonicus, archidiaconus.
Gilbertus Grimaud, canonicus.
Petrus Moiſſet, canonicus.

A *Procurator eccleſiæ Pictavienſis.*
Petrus Couſtiere, canonicus.

Procuratores Santonenſis eccleſiæ.
Guillelmus Truoy, canonicus.
Helias Pitard, canonicus.

Procuratores Aginnenſis eccleſiæ.
Balthazar Gelas, archidiaconus major.
Petrus Sauveur, canonicus.

A parte cleri Aginnenſis.
Joannes Girardin.
Joachim de Bourges.

Procuratores eccleſiæ Condomienſis.
Antonius de Cous, canonicus & archidiaconus major.
Stephanus Margeon, canonicus.

B *A parte cleri.*
Joannes de Foix, rector Neraci.
Bortholomæus la Fargue, rector Deſprez.

Procuratores Engoliſmenſis eccleſiæ.
Joannes Meſneau, Theſaurarius eccleſiæ Engoliſmenſis.
Leonardus de la Foreſtie, canonicus.

Procuratores Petracoricenſis eccleſiæ.
Joannes Pichard, canonicus & archidiaconus.
Petrus du Chaiſne, canonicus, archidiaconus.

Procurator monaſterii cathedralis Malleacenſis.
Frater Valentinus Ourry, infirmarius Malleacenſis.

A parte cleri.
Hilarius de la Pommeraye, archidiaconus.
C Jacobus Vaslin, rector Fonteniaci.

Procuratores Lucionenſis eccleſiæ.
Henricus Admiraut, canonicus.
Franciſcus Richeteau, canonicus.

A parte cleri.
Renatus Favier, canonicus & ſuccentor.
Hilarius Calier, canonicus eleemoſynarius.

Procurator eccleſiæ Sarlatenſis.
Paſchalis de la Brouſſe, canonicus.

A parte cleri.
Joannes de Carbonniers de Jayac, decanus eccleſiæ Sarlatenſis.

Procuratores eccleſiæ collegiatæ S. Severini, qui initio tantum interfuere, ob præcedentiam ante procuratores cathedralium non conceſſam. D

Joannes de Coſages, theſaurarius.
Petrus de Cruzeau, ſacriſta.
Joannes de Moucy, canonicus.
Petrus de Beaulieu, canonicus.

Procurator eccleſiæ collegiatæ S. Æmiliani.
Romanus Barbot, canonicus eleemoſynarius.

Procurator monaſterii ſanctæ crucis Burdegalenſis.
Frater Archambaudus Chriſtut, monachus ſubprior.

Nomina theologorum & canoniſtarum, & primo metropolitanæ eccleſiæ.
Gilbertus Grimaud, doctor facultatis Pariſienſis.
Raymundus de Strictis, ſociet. Jeſu.
Jacobus Gordonus, ſociet. Jeſu.
Aſcenſius Henriquez de Monnegro, doctor theologus, & canoniſta.
F..... Jordanus ord. S. Franciſci de obſervantia.
F. Sylveſter Grandis, recollectus.
Bernardus Deſpruts, canonicus Santonenſis, doctor theologus, vocatus ab illuſtriſſimo D. metropolitano.
Frater Archambaudus Chriſtut. doctor theologus.

San-

ANNO CHRISTI 1624.

Santonenſis eccleſiæ.

Helias Pitard, doctor Theologus.

Aginnenſis.

Petrus Sauveur, doctor theologus.

Bernardus Daure, doctor theologus.

Imbertus Rocquiert, doctor theologus.

Pictavienſis.

Petrus Humeau, doctor theol.

Dionyſius Guilloteau, doctor theol.

Condomienſis.

Stephanus Margeon, doctor theol.

Joannes Daure, doctor theol.

Bartholomæus la Fargue, doctor theologus.

Petracoricenſis.

Joannes Pichard, doctor theolog.

Malleacenſis.

F. Valentinus Ourry, doctor facult. Pariſienſis.

Hilarius de la Pommeraye, doctor facult. Pariſienſis.

Jacobus Vaslin, doctor facultatis Pariſienſis.

F. Rolandus Bourdon Auguſtinianus, doctor facult. Pariſienſis.

Petrus Charon, in decretis baccalaureus.

Lucionenſis.

Jacobus de la Boulaye, Baccalaureus in Theolog. facult. Pariſienſis.

Sarlatenſis.

Paſchalis de la Brouſſe, doctor Theol.

Promotores concilii.

Petrus Peyriſſac, & Joannes Meſneau, qui ſupra.

Secretarii concilii.

Joannes Bertheau, archidiaconus metropolitanæ, & Petrus Sauveur, qui ſupra.

ACTA.

EJUSDEM CONCILII.

Edictum de concilio.

FRANCISCUS, miſeratione divina S. R. E. tituli ſanctæ Praxedis presbyter CARDINALIS de SOURDIS, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas.

Concilia provincialia bis quondam in anno haberi ſolita, & per ſacroſanctum & œcumenicum Tridentinum ſingulo quoque ſaltem triennio in ſingulis provinciis habenda, etſi turbata Gallia, in eccleſia noſtra metropolitana nondum habere potuimus; nunc tandem, armis invictiſſimi Ludovici XIII. Chriſtianiſſimi Galliarum regis, pace reducta, favente Chriſto Jeſu ſalvatore noſtro, quamprimum cogere aggredimur. Cum enim is optimus conſervandæ diſciplinæ eccleſiaſticæ a patribus divino numine afflatis ſit introductus modus, ita ſollicite ac fructuoſe olim ſervatus; & pro corrigendis exceſſibus, moribus reformandis, querelis & controverſiis componendis, ab œcumenico Tridentino ſalubriter demum innovatus: viſum nobis incumbendum in hanc curam, qua deinceps concilia provincialia ſtatis temporibus habeantur. Quare nos, quod ad majorem omnipotentis Dei gloriam & ſanctorum ejus, eccleſiarumque provinciæ noſtræ incrementum bene vertat & cedat: concilium provinciale in eccleſia noſtra metropolitana Burdigalenſi ad Cal. Octob. proximiores habendum & inchoandum decrevimus, ad idque reverendiſſimos DD. epiſcopos comprovinciales noſtros, per literas noſtras ad ſingulos nominatim datas evocavimus: univerſis ideo & ſingulis, qui pro more hujus provinciæ de jure vel conſuetudine conciliis provincialibus conſidere debent, & aliis quibuſcumque, etiam exemptis, qui ſua intereſſe putant, mandantes, ut ſub pœnis in jure & ultimo provinciali contentis ad condictam diem adeſſe curent: pios quoſcumque fideles, qui in agro dominico confertas ſegetes ad meſſem inalbeſcere exoptant, pro tantis operariis, dominum meſſis rogent, enixe hortantes. Ac ne quis inſcius a concilio abſit & deficiat, neve cauſam ignorantiæ prætendere poſſit: præſens edictum fieri, & per ſecretarium noſtrum ſubſcribi, ſigilloque noſtro muniri juſſimus: idque ad valuas, cum metropolitanæ noſtræ, tum ſingularum cathedralium, & inſignium collegiatarum affigi voluimus. Burdigalæ, die 28. menſis Julii, anno domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto.

ANNO CHRISTI 1624.

LITERÆ SCRIPTÆ AD reverendiſſimos DD. epiſcopos provinciæ.

FRANCISCUS MISERATIONE divina S. R. E. tituli ſanctæ Praxedis, &c. Reverendiſſimo domino epiſcopo N. ſuffraganeo noſtro ſalutem in domino.

REVERENDISSIME DOMINE: Quod tantopere, ab ipſius aſſumptionis noſtræ ad ſedem Burdigalenſem exordio, optavimus; & a Deo Patre & ſalvatore noſtro Jeſu Chriſto, in Spiritu ſancto demiſſe expetere conati ſumus: ut ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, controverſias componendas, aliaque ex ſacris canonibus permiſſa, ad præſcriptum ſacroſancti œcumenici concilii Tridentini, & nuperi provincialis Burdigalenſis opportuno tempore ſynodum provincialem cogeremus: id tandem tempore accepto agendum ſuſcepimus. Quare pro ſuſcepti regiminis officio provinciæ noſtræ reverendiſſimos epiſcopos ad ſynodum epiſcoporum evocare rati, eandem in noſtra eccleſia metropolitana Burdigalæ ad calendas proximiores Octobris inchoandam & habendam cenſuimus & ediximus, ad eamque amplitudinem V. pro autoritate noſtra metropolitana vocare, & ut ſtato die omnino interſit, monere, prout præſentibus noſtris literis vocamus & monemus: niſi (quod abſit) aliquod te juſtum quo minus adeſſe concilio queas, detineat impedimentum: quo tamen exiſtente, tuum erit, id quamprimum nobis ſignificare, & juxta canonicas ſanctiones probare; Procuratoremque ita ac in ultimo provinciali præfinitur, ad ſynodum mittere, ſtatum & ordinem tuæ diœceſis demonſtraturum, & a concilio decernenda, ad te demum relaturum. Cum enim ſacrorum canonum decreta, & patrum ultimi provincialis veſtigia, una cum reverendiſſimis coepiſcopis noſtis in concilio tum exiſtentibus, exacte premere cupiamus: cogeremur certe, pœnis te in dicto provinciali contra abſentes latis vel inviti ferire. Eoque nomine, amplitudinem V. reverendiſſimam, ne nobis & ſibi deſit monemus: ac præterea, ut edictum noſtrum ſuper celebratione ſynodi paucis verbis conceptum, & in his literis incluſum, in ſuæ cathedralis & aliarum inſignium ſuæ diœceſis, ſi quæ ſint, eccleſiarum valuis, ut quibuſcumque innoteſcat, & nullus excuſationi pateat aditus, affi-

gen-

gendum & publicandum diligenter curet, illiusque publicationis per acta publica cito nobis fidem facere velit. Quod vero antistitem ad synodum provincialem accedentem, aliquot cum dignitate tum eximia & singulari pietate præstantes viros, ex sacrorum canonum decretis secum adducere juvat & præcipitur, quo citius videlicet, dilucidius, & uberius singula pertractentur, & ea quæ correctione indigere videbuntur, suavius in ordinem reducantur, quæque sancte decreta fuerint, facilius animis demittantur & executioni demandentur; sintque qui ad futurum concilium contravenientes, & a recto canonum tramite aberrantes, quoscumque deinde rebelles, infracto animo deferant puniendos, aliaque statuenda certis locis & per concilium stabilienda sollicito studio pervideant & investigent: idcirco, amplitudinem V. reverendissimam hortamur, tria præstare velit: primum quidem ut duos ex capitulo suo, & doctrina & probitate præstantes viros secum ducendos, qui synodi tractatibus interesse possint, & super iis maxime quæ rem ipsius capituli contingunt, prospicere, assumat. Alterum, duos etiam ex totius cleri corpore, qui rerum experientia & doctrina prævalentes, synodo prodesse possint, accersat. Denique ut alios item duos, & eos quidem pro singulari sua vigilantia spiritu ferventes, & quorum corda zelus domus Dei comedat, vitæ puritate & innocentia claros, qui a concilio munus accipiant, a fine ipsius ad proximum usque, jugi circumspectione diœcesim perlustrandi, & singula quæque a canonibus & patrum decretis vel minimum deviantia notandi, eademque ad proximiorem denique synodum provincialem accurate referendi, seligat & secum ducat. Idque certe vehementer optamus: eo modo sperantes posse, antiquam & pene jam antiquatam disciplinam ecclesiasticam recuperari, dignitatem nostram retineri, jura & bona ecclesiæ vindicari, animarumque salutem procurari. Ac ut in ea ista felicius ac fructuosius pro dignitate agitentur & eveniant, cum omne donum perfectum de sursum sit, & a patre luminum descendat, eaque ratione summis precibus ab ipso expetendum & expectandum: reverendissimam V. amplitudinem etiam atque etiam rogamus, ut mense celebrationem concilii præcedente in singulis suæ diœcesis ecclesiis, quemadmodum in ultimo provinciali cautum esse constat, preces & supplicationes cum jejunio indicat & decernat, pro salutari nimirum concilii ingressu, progressu, & exitu: quo in ipsis patrum acclamationibus, dominum introitum nostrum custodisse, & exitum usque in sæculum, quilibet lætus persentiscat & proclamet. Interim amplitudinem V. reverendissimam Deus diu incolumem servet, summopere precamur. Burdigalæ 28. Julii, 1624.

Decretum de modo vivendi in concilio.

FRanciscus, miseratione divina, &c.

Cum tanta sit divinæ bonitatis erga figmentum humanum dignatio, ut quamvis peccatorum sordibus inquinatum, benedictionibus illud tamen suæ dulcedinis præveniat, & pellectum misericordiæ suavitate deducat in miserationibus coronandum: tunc que illi divini luminis radius affulgeat, cum depositis pœnitentiæ sacramento Injustitiæ suæ pannis novum hominem induit, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis: idcirco, ad induendos provinciæ nostræ populos virtute ex alto, a sacrosancto concilio Tridentino, spiritu dictante divino, concepta, effusa, & declarata, nos accingentes, in eum primo omnium oculo humilitatis nostræ conjicimus, qui suo obtentu faciem terræ renovare, accessu recreare, gressus nostros dirigere, & lucernam nostram illuminare potest. Quamobrem ut olim in Sina ad percipienda divina mandata electo populo vestimenta lavari, mundari, tertiumque in diem parari præceptum est; quo scilicet cælestia illa verba nitidis impressa præcordiis firmius inhærerent: ita nos, civitatis Burdigalensis cives, & quoslibet in ea degentes, quorum & totius provinciæ gratia, salutaria decreta concilium meditatur, paterno ac eo quo possumus pastorali affectu hortamur ac monemus, ut negotiorum temporalium discussa, qua sæpius Spiritus sancti odores extinguuntur, caligine, radio divinæ caritatis illustrati, peccata sua detegentes, detestentur, sacramento pœnitentiæ contractas sordes eluant, autori gratiæ in sacra synaxi sese conjungant, operibus justitiæ incumbant, pauperum inediam & egestatem misericordia sublevent, incarceratis & præ tenuitate pudore affectis auxilium præstent, eosque qua maxime poterunt, consolentur, mutuisque consiliis proximos laborantes quoquo pacto juvent, sobrie, caste, juste, & pie, ut decet veros Christianos & catholicos, vivant; orationibus instent, ad divinum auxilium nobis & patribus in concilio assidentibus impetrandum, memores divini eloquii, qualis populus reperitur, talem & sacerdotem esse, & a Deo concedi. Omnibus ideo nos in hac civitate degentibus jejunium quartæ & sextæ feriæ, & diei sabbati primæ concilii hebdomadæ servari mandamus. Ac ut non solum salutaribus verbi monitionibus ad id moveantur fideles plebes, sed efficaci vitæ exemplo veluti impellantur: reverendissimos DD. episcopos comprovinciales nostros monemus vehementer, puris mentibus ad Deum accedant, sacrosancto missæ sacrificio quotidie intersint, illud saltem ter in hebdomada celebrent, frugali mensa, in qua se sacra lectione reficiant, utantur, singulis sextis feriis jejunent, orationibus frequenter Deum exorent, familiares in officio contineant, pauperibus & egenis seminent in benedictionibus, & de substantia sua omnipotentem honorent, omnibusque animæ nervis contendant, ut quæ ad debitam provinciæ nostræ, cum cleri, tum populi reformationem, in gaudio de fontibus salvatoris hauserint, ea demum propalent & in medium proferant.

Præterea ut tanti conatus intendant prospere & procedant, membraque simul cum capite caritate connexa, & igne divini amoris ardentia mutuo sese juvent auxilio: in omnibus ecclesiis hujus Burdigalensis civitatis, sacrosanctum missæ sacrificium de Spiritu sancto ter in hebdomada, diebus videlicet Dominico, Martis, & Jovis, celebrari, quotidie litanias sanctorum inter procedendum cum orationibus congruentibus recitari, collectam de Spiritu sancto a quolibet sacerdote celebrante assumi, ac demum, quod ait apostolus, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, imprimis pro sanctissimo domino nostro Urbano papa, pro Christianissimo rege nostro Ludovico, pro cæteris regibus & principibus Christianis, aliisque dignitate in populo præcellentibus,

ANNO CHRISTI 1624.

ANNO CHRISTI 1624.

tibus, denique pro omnibus hominibus fieri præcipimus: ut iis salutaribus modis in caritate radicati & fundati, idem sapientes, idemque suscipientes, orbi Christiano pace reddita, ad dejiciendas impietatis machinas & hæreſis technas, unico illo caritatis nexu fœderati, post tot tantasque in bellis civilibus sanguinis Christiani effusiones, sese tandem accingant.

Ne vero durante concilio in ecclesia Dei ullo pacto interturbetur sacer confessus: colloquia, deambulationes, tumultus, strepitus, & alia id genus amoveri, cessare, & amandari jubemus: e contra omnes assistentes ea, modestia, vultu, gestu, incessu, compositione consistere, quibus & corpore & animo iis quæ a nobis peragentur, præsto adesse & intendere discernantur.

In congregationibus autem sive privatis, sive publicis qui interesse debent & possunt, ea moderatione animi & lenitate, qua viros spiritu Dei afflatos animi sui sensa sine ulla altercatione aut contentione proferentes decet, uti peroptamus.

Nullus item ratione præcedentiæ, sive in congregationibus, exoriatur tumultus: nec in alium jus aliquod ob id sibi acquisitum esse quis existimet: sed cuilibet sua jura eo quo ante concilium competebant modo decernimus conservari.

Denique quemadmodum in ultimo provinciali canonice cautum est, ne quis episcopus, aut alius qui concilio interesse debet, ab hac civitate Burdigalensi, ante ejusdem concilii finem, sub pœnis in eo & jure contentis, discedere possit, nisi prius suæ discessionis cognita causa, examinata, & probata fuerit, eoque casu, procurator qui actis concilii suo & ecclesiæ nomine subscribat, & ejusdem concilii decreta suscipiat, debite sit constitutus, prohibemus.

CONGREGATIO PRIMA PRIVATA, habita in secretiori consistorio porticus palatii archiepiscopalis.

Die ultima mensis Septembris, anno domini 1624. habita congregatio privata in secretiori consistorio porticus palatii archiepiscopalis Burdigalæ, ab illustrissimo D. cardinali, & archiepiscopo, cui interfuerunt reverendissimi DD. episcopi comprovinciales, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, & Lucionensis: ibique actum de modo habendæ congregationis publicæ, de creandis officiariis, seu adjutoribus concilii, de præcedentia procuratorum, & ecclesiarum cathedralium, inter se, de theologis & canonistis assumendis, de prima sessione, de congregationibus privatis & publicis, & secunda sessione indicenda. Quibus peractis, illustrissimus D. cum reverendissimis DD. episcopis habuit congregationem publicam.

Congregatio publica prima, habita in porticu palatii archiepiscopalis, ad easdem congregationes designata.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, die ultima mensis Septembris, pontificatus sanctissimi D. N. Urbani, divina providentia papæ VIII. secundo, fuit congregatio publica in porticu palatii archiepiscopalis Burdigalensis, designata ad habendas publicas congregationes, in qua præsidens extitit illustrissimus & reverendissimus D. D. cardinalis, & metropolitanus: reverendissimus D. Antonius de Coux, Condomiensis, antiquior suffraganeus: reverendissimus D. Claudius Gelas, episcopus, & comes Aginnensis: reverendissimus D. Henricus Ludovicus Rupipozeus, episcopus Pictavensis: reverendissimus D. Franciscus de la Beraudiere, episcopus Petracoricensis: & reverendissimus D. Emericus de Bragelonne, episcopus Lucionensis; qui omnes juxta ordinem consecrationis consedere. Hinc illustrissimus D. metropolitanus, capitulorum & aliarum ecclesiarum deputatis edixit, ut eumdem ordinem servarent inter se, quem reverendissimi DD. episcopi, ratione antiquioris consecrationis, ad episcopatum servarent; idque esse & juribus & rationi consentaneum. Quibus prolatis, ad ea insurgentes reverendus D. de Pitard, canonicus, theologus ecclesiæ cathedralis Santonensis, & reverendus D. Guillelmus Truoy, canonicus ejusdem ecclesiæ, ambo a capitulo deputati, petierunt cum omni honore & reverentia ab illustrissimo metropolitano, quæ illustrissimæ dominationi placuere, perpendere, non esse eumdem ordinem, qui inter reverendissimos DD. episcopos servatur, inter capitula, ratione præcedentiæ, servandum: hæc enim numquam mutari dicebant, illos vero sæpe. Quare cum inter capitula cathedralium, ratione institutionis eorum, antiquiorem locum ecclesia Santonensis obtineret: postularunt, ut post Pictavensis ecclesiæ deputatos locum assumerent, & cæteros antecederent. Eadem petiere alii deputati. Quibus cum id non posse concedi ab illustrissimo D. metropolitano responsum: actum tamen eisdem est concessum, si alio in loco considerent, nullum inde sibi ecclesiæ præjudicium generari, quominus probata antiquitate, & jure prætenso postulata concederentur. His dictis, illustrissimus D. metropolitanus, in cathedra a terra paululum elevata, assurgens detecto capite, recitavit orationem, *Adsumus*, & pauca præfatus de fine concilii, constituit & edixit, singulis diebus duas congregationes habendas, primam privatam hora octava ante meridiem, in qua interessent soli episcopi: alteram publicam, hora prima pomeridiana, in qua omnes deputati capitulorum, & doctores infra nominati. Tuncque jussum ut omnes, præter deputatos & doctores tam ex civitate ascitos, quam ab reverendissimis DD. episcopis adductos, exirent a concilio. Hinc ventum ad procuratoria deputatorum expendenda. Ac primum exhibitum est procuratorium deputatorum ecclesiæ metropolitanæ, quo procuratores constituuntur & deputantur reverendi domini, magistri Jacobus Desaigues, decanus: Petrus Peyrissac, canonicus, archidiaconus Blavensis: Gilbertus Grimaud, canonicus theologalis, & Petrus Moisset, canonicus, in sacra theologia licentiatus.

Secundo, exhibuit procuratorium reverendus D. magister Petrus Cousture, presbyter, in utroque jure licentiatus, canonicus ecclesiæ cathedralis Pictavensis, a capitulo ejusdem ecclesiæ deputatus.

Successere tertio loco reverendi domini, Guillelmus Truoy, presbyter, canonicus ecclesiæ Santonensis, & consiliarius in præfectura Sante-

tonenſi ; & Helias Pitard , presbyter, canonicus theologalis dictæ eccleſiæ , qui procuratorium exhibuere.

Quarto, prodiere reverendi domini , magiſtri, Balthazar Geles, archidiaconus major eccleſiæ Aginnenſis, & Petrus Sauveur , presbyter, canobicus theologalis ejuſdem eccleliæ: & procuratorio oblato , & diſcuſſo , conſedere : quibus pro clero diœceſis Aginnenſis adjuncti reverendi D. D. Joannes Gitardin, & Joachim de Bourges ; adducti a reverendiſſimo D. epiſcopo.

Quinto , ſurrexerunt reverendi DD. magiſtri, Antonius Decous, canonicus, & archidiaconus major eccleſiæ Condomienſis; & Stephanus Margeon, canonicus theologalis dictæ eccleſiæ: & exhibuerunt procuratorium , & ſtatim locum acceperunt.

Sexto, explicarunt procuratorium ſuum reverendi D. D. magiſtri , Joannes Meſneau , theſaurarius eccleſiæ Engoliſmenſis , & in præfectura Engoliſmenſi conſiliarius regius, & Leonardus de la Poreſtie , canonicus ejuſdem eccleſiæ , jurie utriuſque licentiatus.

Septimo , ſurrexit reverendus D. magiſter Joannes Pichard, presbyter , canonicus & archidiaconus eccleſiæ cathedralis Petracoricenſis: qui exhibito procuratorio ſedit : & conceſſum reverendo D. du Chaiſne, canonico, & archidiacono ejuſdem eccleſiæ, abienti , procuratori item a capitulo in eodem procuratorio conſtituto, locum retinere.

Octavo , reverendus D. Frater Valentinus Ourry, monachus , infirmarius monaſterii cathedralis Malleacenſis, exhibuit procuratorium, & locum accepit.

Reverendi item DD. magiſtri, Hilarius Pomeraye, presbyter , doctor in ſacra facultate theologiæ Pariſienſis ; & Jacobus Vaſſin, preſbyter, doctor theologus facultatis Pariſienſis , rector Billariæ Fonteniaci Comitis , diœceſis Malleacenſis , exhibuere procuratorium a clero totius diœceſis Malleacenſis.

Nono , procuratorium capituli eccleſiæ cathedralis Lucionenſis eſt expenſum ; quo reverendi DD. magiſtri Henricus Admiraut , & Franciſcus Richeteau , canonici eccleſiæ prædictæ Lucionenſis , procuratores dicti capituli conſtituuntur. Petivit autem reverendus D. Admirant , ut inter capitula non ita ab antiquo inſtituta , primum locum obtineret : quia ſi juxta ordinarium , reverendiſſ. D. epiſcopi Lucionenſis , nuper ad munia epiſcopalia aſſumpti locum retineret, hinc eccleſiæ ſuæ præjudicium inferretur. Cui reſponſum , ex eo nullum eccleſiæ ſuæ præjudicium generari poſſe , quemadmodum in decreto de modo vivendi continebatur. Actum tamen conceſſum præſato domino Admiraut , ſe ea verba in concilio dixiſſe.

Decimo , adfuerunt reverendi DD. magiſtri, Joannes de Foix, presbyter, rector Neraci; & Bartholomæus la Fargue, rector B. Mariæ Deſprez, deputati a clero diœceſis Condomienſis : a quo exhibuere procuratorium ſibi conceſſum , & conſedere.

Procuratoria collegiatarum.

DE eccleſiis collegiatis acceſſere , pro eccleſia ſæculari & collegiata ſancti Severini , prope & extra muros Burdigalenſes , reverendi DD. magiſtri, Joannes de Couſages , theſaurarius; Petrus de Cruſeau, ſacriſta ; Joannes de Moucy, & Petrus de Beaulieu, canonici eccleſiæ prædictæ : qui exhibito procuratorio , & diſcuſſo, locum in concilio ſumpſere.

Adfuit ultimo reverendus D. magiſter Romanus Barbot, canonicus & eleemoſynarius eccleſiæ ſæcularis & collegiatæ S. Æmiliani. diœceſis Burdigalenſis : cui procuratorio conceſſo , conceſſum etiam in concilio aſſidere.

Quæ omnia procuratoria diſcuſſa , & examinata, approbata ſunt ab illuſtriſſimo metropolitano, & reverendiſſimis epiſcopis, prout juribus congruunt dumtaxat.

De adjutoribus concilii.

HInc egit illuſtriſſimus D. metropolitanus , de adjutoribus concilii eligendis, & conſtituendis, Imprimis conſtituit promotores reverendos DD. magiſtrum Petrum Peyriſſac , presbyterum, & canonicum , & archidiaconum Blavienſem in eccleſia metropolitana ; & magiſtrum Joannem Meſneau , canonicum , & theſaurarium Engoliſmenſis eccleſiæ , conſiliarium regium in præfectura Engoliſmenſi.

Secundo, deſignavit ſecretarios concilii reverendos DD. magiſtrum Joannem Bertheau , presbyterum , in ſacra theologiæ facultate licentiatum , archidiaconum Fronſaci in eccleſia metropolitana , & magiſtrum Petrum Sauvaur, presbyterum , canonicum theologalem eccleſiæ cathedralis Aginnenſis.

Tertio, ad diſcutiendas abſentium cauſas & excuſationes , tum ad cauſas particularium audiendas , liteſque & controverſias inter reverendiſſimos DD. epiſcopos, & eorum capitula ſubortas, componendas, vel ad ſynodum referendas, reverendiſſimos DD. epiſcopos, Aginnenſem & Petragoricenſem, conſtituit : quibus adjunxit in ſubſidium reverendos DD. Balthazar Gelas , archidiaconum majorem eccleſiæ cathedralis Aginnenſis; Heliam Pitard , canonicum theologalem Santonenſem , & Henricum Admirault, canonicum Lucionedtem ; qui, ſi quid afferretur in præfatos reverendidimos DD. epiſcopos judices conſtitutos, id expenderent , & ad ſynodum referrent.

Theologi, & canoniſtæ.

SEd præcipue ratio habita eſt ab illuſtriſſimo D. metropolitano , & reverendiſſimis epiſcopi theologorum , & canoniſtarum.

Theologi metropolitanæ eccleſiæ nominati ſunt.

Reverendus D. Gilbertus Grimand , canonicus theologus metropolitanus.

Patres , Raimundus de Strictis , & Jacobus Gordonus, pretbyteris ſocietatis Jeſu.

Doctor Henriques de Monnegro , theologus, & canoniſta.

Pater..... Jordanus de Obſerrantia.

Pater Sylveſter Græadis, Recollectus.

Reverendus D. Bernardus Deſpineta , canonicus eccleſiæ Santonenſis , doctor theologus , vocatus ab illuſtriſſimo metropolitano.

Theologi adducti a reverendiſſimo D. epiſcopo Lucienenſi.

Reverendus D. Jacobus de la Boulaye, baccalaureus in ſacra facultate theologiæ Pariſienſis.

A parte cleri Lucionenſis.

Reverendus D. Renatus Favier, canonicus , & ſuccentor Lucionenſis.

Re-

ANNO CHRISTI 1624.

Reverendus D. Hilarius Calier, canonicus, A elecmoſynarius Lucionenſis.

Theologi adducti a reverendiſſimo D. epiſcopo Aginnenſi.

Reverendi DD. magiſtri, Petrus Sauveur, canonicus theologus: Bernardus Daure, & Imbertus Roquier.

Theologi a reverendiſſimo D. epiſcopo Pictavienſi adducti.

Reverendus D. magiſter Petrus ..... canonicus eccleſiæ Pictavienſis, doctor theologus.

Reverendus D. magiſter Dionyſius Guillotteau, presbyter, canonicus theologalis eccleſiæ Pictavienſis.

Theologi a reverendiſſimo D. epiſcopo B *Condomienſi.*

Reverendi DD. magiſtri, Stephanus Margeon, canonicus theologalis Condomienſis: Joannes Daure, presbyter, doctor theologus: Bartholomæus la Fargue, presbyter, doctor theologus.

Theologus Santonenſis.

Reverendus D. Elias Pitard.

Theologus Petracoricenſis.

Reverendus D. Pichard, canonicus theologalis.

Theologi Malleacenſes.

Reverendi DD. F. Valentinus Ourry, monachus, theologus Malleacenſis: Hilarius de la C Pommeraye, doctor theologus Pariſienſis: Jacobus Vaslin, doctor Pariſienſis: Franciſcus Bourbon, Auguſtinianus, doctor Pariſienſis: magiſter Petrus Charon, presbyter, in decretis licentiatus.

Tandem decretum eſt, primam ſeſſionem habendam eſſe, die prima Octobris 1624. in eccleſia metropolitana, in qua omnes tum epiſcopi tum deputati, per manus illuſtriſſimi D. ſacratiſſimam euchariſtiam ſumerent.

Lectum inſuper decretum de modo vivendi, in dicta ſeſſione legendum: edictumque, profeſſionem fidei emittendam ab omnibus in dicta ſeſſione: ſecundam autem ſeſſionem futuram, die mercurii 9. Octobris, quæ ſacra eſt D divo Dionyſio.

Ac antequam ſurgerent patres, & diſcederent, jurejurando omnes cum deputatos tum concilii coadjutores, ad petitionem promotorum, conſtrinxit illuſtriſſimus, ne quid de iis quæ in congregationibus, ſive privatis ſive publicis, tractarentur, patefacerent, & publicarent. Tunc congregatio finita.

Prima ſeſſio.

ANNO domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, prima die menſis Octobris, pontificatus ſanctiſſimi D. N. Urbani, divina providentia papæ VIII. anno II. habita eſt prima ſeſſio in eccleſia metropolitana ſancti Andreæ Burdigalæ, hac veluti forma. E

Hora octava præciſe illuſtriſſimus & reverendus D. cardinalis metropolitanus pontificalia induit in ſacello palatii archiepiſcopalis. Non longe ab eodem ſacello, in protocubiculo palatii, reverendiſſimi DD. epiſcopi comprovinciales, Condomienſis, Engoliſmenſis, Aginnenſis, Pictavienſis, Petracoricenſis & Santonenſis, eadem ornamenta cum mitra ſumpſere. Procuratores omnes, & theologi, & quicumque primæ congregationi publicæ interfuerant, cum ſuperpelliceis, & almutiis, aliiſve ornamentis.

ANNO CHRISTI 1624.

Quibus paratis, tum acceſſit capitulum metropolitanæ proceſſionaliter, cujus canonici omnes pluvialibus induti: acceſſere etiam procuratores eccleſiarum collegiatarum, & ſæcularium ſancti Severini & ſancti Æmiliani. Hinc proceſſum eſt ad metropolitanam eccleſiam, procedentibus primo, ordine eccleſiaſtico, procuratoribus collegiatarum, tum cathedralium, tum metropolitanæ, ac tandem reverendiſſimis DD. epiſcopis, illuſtriſſimo D. cardinali metropolitano, poſt omnes, retro populo civitatis.

Cum omnes ad eccleſiam pervenere, decanus & canonici metropolitanæ loca conſueta retinuere: procuratores hinc & inde in ſubſelliis canonicorum locum ſumpſere: at reverendiſſimi DD. epiſcopi, in ſubſelliis in formam hemicycli ante majus altare paululum a terra erectis, & tapetibus ornatis, conſedere, illuſtriſſimo D. cardinali metropolitano celebrante pontificaliter in loco a cornu euangelii paulo altius erecto, ſub umbella cum aſſiſtentibus aſſidente, deinde ad altare ſtante.

At ubi ventum circa communionem, ad ſacram ſynaxim acceſſere primo reverendiſſimi DD. epiſcopi, tum deputati metropolitani, deinde omnes ordine pie admodum ſucceſſere. Quibus peractis, conſidentibus & reverendiſſimis DD. epiſcopis in ſubſelliis ſibi paratis, & illuſtriſſimo D. metropolitano, pluviali induto, coram altari in faldiſtorio, actæ ſunt orationes & preces ad præſcriptum ſacrarum cærimoniarum: in quarum fine habuit concionem Gallico ſermone reverendus D. de Grimaud, canonicus theologalis metropolitanæ.

Hinc conſidentibus, illuſtriſſimo D. metropolitano ſub umbella, reverendiſſimis DD. coepiſcopis in ſubſelliis ſibi paratis, cum pluvialibus & mitris, unus ex ſecretariis acceſſit ad illuſtriſſimum metropolitanum, & ex illius manibus accepit decreta prælegenda: qui ſuggeſtum conſcendens, ex eo legit primo decretum de aperienda ſynodo.

Decretum de aperienda ſynodo.

ILLUSTRISSIME & reverendiſſime domine, reverendiſſimi patres, placetne vobis ad laudem & gloriam ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ad tuendam & augendam Chriſtianæ Religionis diſciplinam, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, & controverſiis componendis provinciæ Burdigalenſis, aliiſque ex ſacris canonibus permiſſis, ſacrum Burdigalenſe provinciale concilium incipere?

Lecto hoc decreto, alter ſecretarius, & notarius concilii, acceſſere ad illuſtriſſimos & reverendiſſimos DD. epiſcopos, vota requirentes, hoc modo: placetne vobis, reverendiſſimi DD. decretum? qui omnes, placet, proferentes: tum idem ſecretarius & notarius retulerunt ad illuſtriſſimum metropolitanum, decretum patribus placuiſſe. Quo audito, illuſtriſſimus dominus metropolitanus dixit:

Decretum placuit omnibus patribus: itaque decernimus, provincialis Burdigalenſis ſynodi initium fieri, & jam factum eſſe.

Tum de mandato illuſtriſſimi metropolitani, ſecretarius in ſuggeſtu legit decretum de modo vivendi.

Decre-

ANNO CHRISTI 1624.

Decretum de modo vivendi.

FRanciſcus, &c. ut ſupra pag. 1689.

Lecto decreto de modo vivendi, ſecretarius alter, & notarius, petierunt a reverendiſſimis DD. epiſcopis : illuſtriſſime, & reverendiſſime D. reverendiſſimi patres, placentne hæc decreta vobis? R. placent.

Quo reſponſo accepto, illuſtriſſimus metropolitanus ait.

Decreta placuerunt, ideo agendæ ſunt Deo gratiæ.

Patres reſponderunt : Deo gratias.

Tunc vocati reverendiſſimi DD. epiſcopi qui ſynodo provinciali intereſſe debent, qui ad prolationem nominis dixerunt, adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Condomienſis R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Engoliſmenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Aginnenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Sarlatenſis, abfuit.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Pictavienſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Petracoricenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Santonenſis, R. adſum.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Malleacenſis, abfuit.

Reverendiſſimus D. epiſcopus Lucionenſis aberat a ſeſſione, morbi cauſa.

Reverendiſſimis DD. epiſcopis vocatis, inſurrexerunt in abſentes reverendi domini promotores : hoc modo.

Illuſtriſſime & reverendiſſime domine, cum per literas monitoriales, & per edictum generale illuſtriſſimæ & reverendiſs. V. D. reverendiſſimi DD. epiſcopi omnes provinciæ Burdigalenſis, & reliqui qui de jure ſeu conſuetudine huic ſacræ provinciali ſynodo intereſſe debent, moniti fuerint ut hodierno die in hac ſancta ſynodo adeſſent, pro ejus celebratione juxta formam ſacrorum canonum, & præſertim ſacri concilii Tridentini, ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, & controverſias componendas, quæ in hac provincia, moderatione, correctione, & compoſitione indigerent : nonnullique monitionalibus literis, ut reverendiſſimi DD. epiſcopi, Sarlatenſis & Malleacenſis, non parendo, adeo contumaces & negligentes extiterint, ut neque ad hoc ſacrum concilium adfuerint, nec ad ſe excuſandum de juſto impedimento nuncium miſerint : idcirco pro noſtri muneris officio, nos Petrus Peyrillac & Joannes Nieſſucau ſacræ hujus ſynodi promotores, eorum contumaciam accuſando, inſtamus apud illuſtriſſimam & reverendiſs. D. V. ut reliquos juris gradus progrediatur.

His auditis, illuſtriſs. D. metropolitanus dixit : Admittimus, ni per tres dies hanc ſubſequentes compareant.

Deinde de mandato illuſtriſſimi metropolitani lectum eſt decretum de profeſſione fidei.

Decretum de profeſſione fidei.

INter ingentia illa dona, &c. ut ſupra pag. 1633.

Quo lecto & approbato, profeſſio fidei lecta eſt e ſuggeſtu juxta formam a Pio V. Pont. Max. conceptam, idque ab eodem ſecretario, in eodem ſuggeſtu ſtante. Qua finita, illuſtriſſimus acceſſit ad altare majus, ibique depoſita mitra, genibus flexis, & ſacra evangelia tangens, dixit :

Ego Franciſcus cardinalis de Sourdis, archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, ea omnia & ſingula quæ a ſacroſancta œcumenica Tridentina ſynodo definita, & ſtatuta ſunt, recipio : necnon veram obedientiam ſummo Romano pontifici ſpondeo & profiteor, hæreſeſque omnes a ſacris canonibus & generalibus conciliis, præſertimque ab eadem ſynodo damnatas, deteſtor & anathematizo, juxta formulam præſcriptam a ſanctiſſimo D. N. Pio IV. Pont. Max.

Quo facto, aſſumpta mitra, & reverentia facta ad altare, & inclinatione ad reverendiſſimos epiſcopos, regreſſus eſt ad locum ſub umbella, ubi librum evangeliorum tenente apertum, & juramenti ſupradicti formam, acceſſere ad illuſtriſſimum, ordine quiſque ſuo, reverendiſs. domini epiſcopi, & idem juramentum, depoſita mitra, & genibus flexis, tactis ſacroſanctis evangeliis, emiſerunt ; deinde omnes officiarii & deputati concilii.

Quibus peractis, de mandato illuſtriſſimi ; ſecretarius in ſuggeſtu manens, legit decretum de ſecunda ſeſſione habenda : hoc modo.

Illuſtriſs. & reverend. D. reverendiſs. patres, placetne vobis ſecundam ſeſſionem fore die nona Octobris, menſis præſentis, quæ erit ſacra D. Dionyſii memoriæ colendæ ; ita tamen ut ad aliam diem prorogari poſſit, ſicuti pro rebus concilii bene gerendis conducere videbitur?

Qui omnes, ſecretario & notario vota inquirentibus reſponderunt, placet. Et relatione facta ad illuſtriſs. metropolitanum, ipſe benedictionem ſolennem impertivit, & indulgentias centum dierum e ſuggeſtu per ſecretarium ibidem ſtantem publicari juſſit ; & cuncti receſſere.

Prima Octobris.

Congregatio particularis ſecunda.

EAdem die, prima Octobris, 1624. hora prima a meridie, in ſecretiori conſiſtorio porticus archiepiſcopalis Burdigalenſis habita eſt congregatio privata, in qua tractatum de præcipua materia die ſubſequenti agitanda, nimirum de matrimonio : tum definitum ut reverendiſs. DD. epiſcopi, Condomienſis & .... ſimul & reverendiſs. DD. epiſcopi Pictavienſis & Santonenſis ſimul etiam : ſed in ..... congregationibus, vocatis ad id theologis, qui magis ſibi placerent, ultimum provinciale concilium legerent, & ea quæ ſunt obſervata, notarent ; quæ vero minime, etiam ſeligerent, & quibus viis ea executioni demandarentur, inveſtigarent.

Huic congregationi interfuerunt illuſtriſs. DD. cardinalis metropolitanus, reverendiſſimi DD. epiſcopi, Condomienſis, Engoliſmenſis,

ANNO CHRISTI 1624.

sis, Aginnensis, Pictaviensis, Petracoricensis, Santonensis, sed aberat reverendissimus D. Lucionensis. Vocati sunt ad congregationem quidem doctores.

Secunda die Octobr. 1624.

Tertia congregatio privata.

HOra octava diei secundæ Octobris, 1624. habita est congregatio privata ab illustrissimo, in eodem secretiori consistorio: in qua fuerunt reverendissimi DD. episcopi, Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, Lucionensis, præsentibus duobus secretariis: ibi tractatum de matrimonio in congregatione publica agitando.

Congregatio publica secunda.

DIe secunda Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, habita est congregatio secunda publica ab illustrissimo: cui interfuerunt reverendissimi DD. Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, Lucionensis: adfuerunt adjutores concilii procuratores ecclesiarum cathedralium & collegiatarum sancti Severini & sancti Æmiliani. Initio ortum est dissidium inter procuratores cathedralium, & collegiatæ sancti Severini: hi existimantes a latere sinistro ante procuratores cathedralium post metropolitanæ deputatos, se esse confessuros. Quod cum illis denegatum esset a congregatione, abjerunt. Accessit autem reverendus D. Frater Archambaudus Christut, doctor theologus, monachus & subprior monasterii sanctæ Crucis Burdigalensis: qui nomine capituli dicti monasterii, procuratorio exhibito, locum in concilio accepit. Tractatum in hac congregatione de matrimonio, & via investigata & exquisita, quibus pro bono contrahentium & gloria Dei legitime contraheretur, & potestas & jurisdictio ecclesiastica servaretur. Quibus exagitatis, edictum ab illustrissimo ut die sequenti tractaretur de simonia & confidentia, & quibus viis fœdæ labi occurri posset.

Die tertia Octobris.

Congregatio privata quarta.

DIe tertia mensis Octobris, 1624. hora octava, in secretiori consistorio porticus archiepiscopalis, habita est congregatio quarta privata, in qua convenere cum illustrissimo D. metropolitano reverendissimi DD. episcopi Condomiensis, Engolismensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, Lucionensis: vocati ad hanc congregationem reverendi patres, Gordonus & Raimundus de Strictis, presbyteri societatis Jesu: quibus auditis & exclusis, tractatum de materia sacramenti matrimonii, & necessitate libertatis ad consensum; apertumque ostium ad tractandum de simonia & confidentia.

Congregatio publica tertia.

EAdem die tertia Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in porticu archiepiscopalis palatii habita est ab illustrissimo D. metropolitano congregatio tertia publica, cui interfuerunt reverendissimi DD. episcopi Condomiensis, Aginnensis, Pictavensis, Petracoricensis, Santonensis, & Lucionensis, cum deputatis capitulorum, & doctoribus, & aliis a reverendissimis DD. adductis. Oratione præhabita, proposuit illustrissimus D. metropolitanus confidentiam & simoniam discutiendam; remediaque exquisivit, quibus pessima lues extingui posset. Res agitata nimis: tum illustrissimus metropolitanus cum necessitatem sacrarum ordinationum rite habendarum exposuisset, in crastinum rem discutiendam & agitandam esse censuit. Soluta autem congregatione, auditis reverendissimis DD. episcopis & eorum adjunctis super necessitate discessionis reverendi D. Balthazar Gelas, archidiaconi majoris ecclesiæ Aginnensis, concessum illi ut a concilio, immo & a civitate discederet.

Hac die reverendissimus Henricus Descoubleau, episcopus Malleacensis, Burdigalam venit, concilio operam daturus, reverendum patrem Burdonum Augustinianum, doctorem Sorbonicum adducens, &..... Charon, doctorem.

Die quarta Octobris 1624.

Congregatio quinta privata.

DIe quarta mensis Octobris 1624. qua sacra est memoriæ D. Francisci, hora septima matutina, adierunt omnes reverendissimi DD. episcopi, cum illustrissimo metropolitano, ecclesiam patrum Recollectorum: ibi fere omnes sacrum fecere, & concionem doctoris ..... ab illustriss. vocati audiere. Hisque Deo datis, in porticu archiepiscopali, consistorio secretiori, habita est quinta congregatio privata, cui interfuere omnes reverendiss. DD. episcopi, qui in aliis, & insuper reverendiss. D. episcopus Malleacensis, seditque post reverendiss. D. Santonensem, orationeque præmissa, actum primo an reverendi DD. promotores ad privatam congregationem introducerentur, eique interessent: sed..... id fieri non debere. Tractatum inde de sacramento ordinis, quibus modis uti par esset ad constituendos dignos ecclesiæ Dei ministros.

Quarta congregatio publica.

IN eadem porticu archiepiscopali, hora prima a meridie 4. Octobris 1624. habita est ab illustriss. metropolitano quarta congregatio publica, cui interfuerunt omnes reverendissimi, & procuratores, & theologi, actumque de sacramento ordinis rite conferendo, & quo pacto ecclesia Dei ministro zelo Dei accensos retinere possit.

Die quinta Octobris 1624.

Congregatio privata sexta.

HOra septima matutina habita est congregatio privata in loco assignato ab illustr. metropolitano, ubi interfuerunt omnes reverendiss. DD. episcopi, & tractatum de iis qui admittuntur ad tonsuram, & ad ordines, præcipue de titulo patrimonii.

Con-

ANNO CHRISTI 1624.

Congregatio publica quinta.

EADEM die habita est congregatio publica quinta ab illustriss. metropolitano, hora consueta, in inferiori aula (ob nimium calorem) cui interfuerunt omnes reverendissimi DD. episcopi, procuratores ecclesiarum, & doctores: tractatum de residentia canonicorum rectorias habentium cum canonicatu: item de præcedentia canonicorum, & dignitatum ecclesiarum ob presbyteratum: item actum de processione generali, crastina die facienda, & quem quisque locum haberet inter procuratores cathedralium. Sed cum res non potuerit definiri, omnes exhortatus est illustriss. metropolitanus, ne quis tatione dictæ præcedentiæ aliquas turbas ageret; potius, si irrequieto animo esset, abstinere: eum vero sibi a metropolitano ecclesiæ, honorem concedi, ut si omnes procuratores cathedralium cum superpelliceis & pluvialibus adessent, a sinistris ejusdem ecclesiæ metropolitanæ procederent, a solo decreto metropolitano canonicis retento.

Die dominica sexta Octobris 1624.

HAC die dominica sexta Octobris 1624. illustriss. & reverendiss. D. metropolitanus, cum cappa rubra oblonga, reverendissimi DD. episcopi, cum rocheto & mozetta, canonici metropolitani, & procuratores cathedralium & collegiatarum, & alii a clero deputati, cum superpelliceis, multi cum almutiis, paululum ante octavam horam matutinam, ex palatio archiepiscopali ad ecclesiam metropolitanam accessere, ubi illustriss. Metropolitanus & reverendissimi DD. episcopi, cum amictu, pluviali, & mitra, ex sacristia illustrissimi, ad sedilia supra descripta, ante majus altare prodiere, celebrante in pontificalibus, reverendiss. D. episcopo Condomiensi, suffraganeo antiquiore, & illustriss. D. Metropolitano in cathedra sub umbella, cum mitra, & pluviali, sedente.

Lecto euangelio, concio habita est a reverendo patre Raimundo de Strictis, Jesuita: in cujus fine data est absolutio generalis ab illustriss. Metropolitano: finita autem missa, omnes ordine episcopi cum pluvialibus & mitris, canonici metropolitani cum pluvialibus a dextra, procuratores cathedralium, & alii ex diversis diœcesibus, a sinistris: parochiæ & conventus Burdigalæ, illustriss. Metropolit. sacrosanctum eucharistiæ sacramentum devote gestante, processere a metropolitana recta ad ecclesiam sancti Simeonis usque, ultra quam paululum progressi, & per viam passim S. Georgii nuncupatam in vicum Lupinum ingressi, ad metropolitanam rediere, magna cum lætitia populi, apparatu viarum, applausu omnium, comitantibus omnium magistratuum urbis, solis juratis, cæteris in villas vindemiæ causa digressis.

At a meridie hora tertia, apud Carthusianos, quod is dies consecratus esset memoriæ S. Brunonis, vespertinis horis & precibus interfuerunt, thesauris indulgentiarum ibidem a summo pontifice eadem die concessis participaturi.

Die septima Octobris 1624.

Congregatio privata septima.

DIE septima Octobris 1624. hora octava matutina, congregatio privata habita est, in qua omnes episcopi convenere: tractatum de litecis dimissoriis.

Congregatio publica.

EADEM die septima Octobris, 1624. in aula inferiori habita est congregatio publica ab illustriss. metropolitano, cui astitere reverendissimi DD. episcopi omnes cum deputatis & doctoribus: actum de dimissoriis ad ordines concedendis.

Die octava Octobris, 1624.

Congregatio octava publica.

DIE octava Octobris, 1624. hora octava, habita est congregatio privata ab illustriss. D. metropolitano: interfuere reverendiss. DD. episcopi: abfuit tamen reverendiss. D. Pictavienſis, morbi causa. Actum adhuc de dimissoriis, & de religiosis spoliatis a superioribus, & ejectis.

Die octava: Congregatio publica septima.

EADEM die octava Octobris, 1624. hora prima post meridiem, in aula inferiori archiepiscopalis palatii, habuit illustriss. D. metropolitanus congregationem publicam. Interfuere reverendissimi DD. episcopi, præter reverendum D. Pictavienſem, absentem morbi causa. Tractatum de iisdem dimissoriis, & cœptum agi de officiis divinis, & missa parochiali.

Secunda sessio.

DIE nona mensis Octobris, anno 1624. sacra D. Dionysio, habita est secunda sessio in ecclesia metropolitana. Hora octava matutina illustriss. D. metropolitanus indutus cappa rubra, reverendiss. DD. episcopi Condomiensis, Aginnensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, Lucionensis, induti rocheto & mozetta, comitantibus canonicis metropolitanis, e palatio archiepiscopali in ecclesiam metropolitanam petvenere: ubi illustriss. D. metropolitanus accedens ad sedem pontificaiem sub umbella, reverendissimi ad subsellia consueta, sine paramentis, sacrum audivere ab reverendissimo D. episcopo Engolismensi in pontificalibus celebratum. Finito sacro, illustrissimus D. metropolitanus induitur pontificaliter, reverendiss. DD. episcopi in sacristia etiam induuntur pluvialibus & mitris: cumque accessissent ad sedilia consueta, illustriss. D. metropolitanus e cathedra descendit, & coram altari precibus consuetis recitatis, denuo ad cathedram ascendens, concionatori benedixit. Auditur concio a reverendo patre Jordano ordinis Observantiæ peracta. Finita concione, archidiaconus Lerinensis posuit decreta publicanda in manu illustriss. D. metropolitani: tuncque accedens secretarius unus, prædicta decreta e manibus illustrissimi

ANNO CHRISTI 1624.

accepit, cathedram concionatoris aſcendit, legitque primo quod ſupererat decretorum de profeſſione fidei. Quibus lectis, alter ſecretarius cum notario concilii acceſſit ad reverendiſs. DD. epiſcopos, vota exquirens; qui reſponderunt, placet. Hinc ad illuſtriſs. placita fuiſſe referens ille ſecretarius, illuſtriſſ. D. metropolitanus dixit: decreta placuerunt patribus, ideo agendæ ſunt Deo gratiæ. Patres reſponderunt: Deo gratias.

2. Lectum caput de ſacramento matrimonii: quo finito, ſecretarius exquiſivit vota, ut prius, a reverendiſſ. DD. reſponderunt ſibi decreta placere: quod altius pronunciatum ab illuſtriſſimo, decreta placuerunt; agendæ ſunt Deo gratiæ. Patres dixerunt, Deo gratias.

3. Lectum eſt decretum de ſimonia & confidentia. Finita lectione, exquiſita ſunt vota, ut prius, relatumque decreta placuiſſe, & Deo gratias agendas eſſe.

4. Lectum eſt caput de ordine. Finito capite, exquiſita vota, placuere decreta, & dictum ab illuſtriſſimo: Decreta placuere patribus, ideo agendæ Deo gratiæ. Reſponderunt patres: Deo gratias.

Tunc lectum decretum de ſeſſione tertia, hoc modo:

Illuſtriſſime domine, reverendiſſ. patres, placetne vobis tertiam ſeſſionem futuram die decima octava labentis menſis Octobris, quæ D. Lucæ euangeliſtæ claræ momoriæ conſecratur? exquiſitis votis a patribus, dictum ab omnibus: placet.

Antequam aſſurgeret illuſtriſſimus, & reverendiſſimi patres diſcederent, promotores concilii inſtitere contra reverendiſſimum D. epiſcopum Sarlatenſem; quod cum debite fuerit monitus, tamen ad concilium non acceſſerit, neque procuratorem miſerit, excuſationes, ſi quas haberet, relaturum; ac proinde contra eum ut procederetur juxta formam juris, in abſentes latam, petierunt. Quibus illuſtriſſ. D. metropolitanus reſpondit: procedatur.

Tum benedictione ſolenni conceſſa, & indulgentiis centum dierum publicatis, illuſtriſſ. D. metropolitanus, reverendiſſimi patres, in ſacriſtiam diſceſſere.

Congregatio publica octava.

DIE nona Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, in aula inferiori habita eſt congregatio publica octava ab illuſtriſſimo metropolitano: interfuere reverendiſſ. DD. epiſcopi, Condomienſis, Engoliſmenſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis, & Lucionenſis, cum procuratoribus, & doctoribus. Abfuere, morbi cauſa, reverendiſſimi DD. Aginnenſis, & Pictavienſis: tractatum de vita & moribus clericorum. At quia illuſtriſſ. D. metropolitanus invitarat denuo capitulum Sarlatenſe, ut ſeligeret quem vellet ad concilium mittendum: acceſſit reverendus D. Joannes de Carbonniere de Jayac, decanus eccleſiæ Sarlatenſis, a quo exhibito procuratorio, eoque diſcuſſo, repertum eſt eum procuratorem fuiſſe conſtitutum a definitoribus cleri Sarlatenſis, non autem a capitulo. Admiſſus eſt tamen in concilium, penſata qualitate viri, & rerum agendarum prudentia. Surrexere tum promotores, qui, quod reverendiſſimus D. Sarlatenſis ad concilium provinciale neque veniſſet, neque miſiſſet, petiere ut tertia pars fructuum epiſcopatus Sarlatenſis, fabricæ eccleſiæ Sarlatenſis per concilium addiceretur. Actum promotoribus conceſſum eſt.

ANNO CHRISTI 1624.

Die decima Octobris, 1624.

Congregatio privata nona.

DIE decima Octobris, 1624. hora octava matutina, habita eſt ab illuſtriſſimo D. metropolitano congregatio privata, cui interfuerunt reverendiſſimi DD. Condomienſis, Pictavienſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis, & Lucionenſis, reverendiſſimis DD. Engoliſmenſi & Aginnenſi morbi cauſa abſentibus. Tractatum de officiis divinis.

Congregatio publica nona.

DIE decima Octobris, 1624. hora prima pomeridiana, habita eſt ab illuſtriſſimo D. metropolitano congregatio publica nona in aula inferiori. Reverendiſſimi DD. epiſcopi interfuere præſentes. Reverendiſſ. DD. Engoliſmenſis, Aginnenſis & Pictavienſis abſentes, morbi cauſa; tractatum de capellis, & prioratibus ſimplicibus: item de officiis canonicorum.

Congregatio privata decima.

DIE undecima Octobris 1624. hora octava matutina, habita eſt congregatio privata ab eodem illuſtriſs. D. metropolitano: cui interfuere reverendiſs. DD. epiſcopi, præter Aginnenſem abſentem, morbi cauſa. Actum de capitulis.

Congregatio publica decima.

DIE undecima Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in inferiori aula archiepiſcopalis palatii habita decima congregatio publica ab eodem illuſtriſſimo D. metropolitano, cum omnibus reverendiſſimis DD. epiſcopis, præter Aginnenſem & Pictavienſem, morbi cauſa: adfuere etiam procuratores, & doctores.

Initio congregationis acceſſit reverendus D. Paſchalis de la Brouſſe, presbyter, canonicus eccleſiæ Sarlatenſis, doctor theologus, qui procuratorio capituli ſui exhibito, & probato, locum accepit in concilio.

Tractatum de rebus ad capitulum pertinentibus: maxime agitatum de fructibus canonicatuum, (quos Groſſos vocant) fabricæ applicandis, accedente abſentia canonicorum: neque tamen res deciſa, ſed in alium diem dilata a concilio, non ſine cauſa. Lecta in fine congregationis bulla S. D. N. papæ Gregorii XV. lata in religioſos ordinarii juriſdictioni, ratione adminiſtrationis ſacramentorum ſubjectos: tum ſoluta quæſtio eſt, & congregatio.

Congregatio privata undecima.

DIE duodecima Octobris 1624. hora ſeptima matutina, habita eſt congregatio privata. Interfuere cum illuſtriſſimo metropolitano reverendiſſimi DD. epiſcopi, præter reverendiſſimum D. Aginnenſem, morbi cauſa abſentem. Tractatum & concluſum de iis quæ ad capitula eccleſiarum pertinent.

Con-

ANNO CHRISTI 1624.

Congregatio publica undecima.

DIE duodecima Octobris 1624. in aula inferiori, hora prima pomeridiana, habita est congregatio publica, cui interfuere illustrissimus D. metropolitanus, reverendiss. DD. episcopi Condomiensis, Petracoricensis, Santonensis, Malleacensis, & Lucionensis; absentibus aliis morbi causa. Adfuere etiam procuratores ecclesiarum, & doctores. Tractatum de festis, & rectoris ecclesiarum.

Dominica decima tertia 1624.

DIE dominica 12. Octobris 1624. illustrissimus D. metropolitanus, & reverendissimi DD. episcopi, visitarunt ecclesias designatas pro indulgentiis acquirendis in civitate Burdigalensi, hora matutina, ad instar ecclesiarum Romanarum: solenni sacro & concioni verbi Dei interfuerunt in ecclesia D. Petri Burdigalensis: nihil aliud actum eo die.

Congregatio privata duodecima.

DIE 14. Octobris 1624. hora matutina, in palatio archiepiscopali habita est congregatio privata ab illustrissimo D. metropolitano: interfuere reverendissimi DD. episcopi omnes: actum adhuc de capitulis, festis, confratriis, & aliis rebus.

Congregatio publica duodecima.

DIE 14. Octobris 1624. hora prima pomeridiana, congregatio publica habita est ab eodem illustrissimo D. metropolitano in aula inferiori. Adiere reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum D. Engolismensem, & Pictaviensem: adfuerunt etiam procuratores ecclesiarum, & doctores. Actum de variis rebus.

Congregatio privata decima tertia.

DIE 15. Octobris 1624. hora matutina, in palatio archiepiscopali, habita est congregatio privata ab illustrissimo D. metropolitano, cui interfuere omnes reverendissimi DD. Actum variis rebus.

Congregatio publica decima tertia.

DIE 15. Octobris 1624. hora prima pomeridiana, congregatio publica habita est ab eodem illustrissimo D. metropolitano, in aula inferiori palatii archiepiscopalis: adstitere omnes reverendissimi DD. episcopi, præter reverendissimum D. Pictaviensem, morbi causa absentem: actum etiam ibi de variis rebus, præcipue de episcopis. Sed postularunt quidam ex procuratoribus capitulorum, ut decreta quæ a patribus in congregationibus privatis definiuntur, eadem postea in congregatione publica, die præcedente sessionem, legerentur: non enim in ipsa sessione se posse audire quæ decreta sunt, ni prius ipsi eadem in congregatione audiant. Inter quos procuratores surgit D. de Pitard, canonicus theologalis Santonensis, procurator capituli dictæ ecclesiæ, contendens, omnes procuratores capitulorum in concilio, in rebus conciliariis de dirigendis, A vocem decisivam habere, præjudiciumque capitulis ea propter inferri: idque probare nisus, tum autoritate scripturæ, tum quod id non clare in conciliis generalibus & ab ecclesia definitum. Quod cum unanimi consensu patrum exploderetur, utpote judicatum jam, & ab ultimo concilio definitum, a summoque pontifice declaratum, & ab ecclesia observatum, in ea verba ausus est prorumpere: nimirum neque papam, neque episcopos de hac re judicare posse, quod in lite partes essent, papamque in favorem episcoporum semper judicaturum. Cui cum obsisterent reverendissimi DD. episcopi, addidit ipse etiam se majora dicturum, vel etiam pejora, asserens, pro B confirmatione suæ opinionis, regem Christianissimum in consistorio suo existentem, nullam ferre sententiam, nec posse, secundum bene regulatam rationem, ni prius numeret consilia & vota senatorum. Quæ cum valde aliena judicarentur a patribus, soluta congregatione, dilata sunt in crastinum decidenda.

Congregatio privata decima quarta.

DIE decima sexta Octobris, anno domini 1624. in palatio archiepiscopali habita est congregatio privata. Interfuere illustrissimus D. metropolitanus, reverendiss. DD. episcopi C omnes. Actum de prolatis a D. de Pitard, missusque a parte concilii qui eum exquireret: cui deinde in congregatione privata sistenti, ab illustrissimo metropolitano ostensum quam longe abesset a vero, & a definitionibus sacrorum conciliorum: proinde hanc mentem deponeret, curaretque satisfacere in congregatione publica; ea quæ hesterna die attulerat, sane male prolata, retractaret, vel ita a se dicta explicaret, ut in bonam partem a patribus & cæteris procuratoribus acciperentur. Cæterum, concilium existimare, nullo modo eum cogitasse proterve aliquid contra praxim ecclesiæ communem moliri: attamen concilium decreturum super iis hoc modo:

D Sacro approbante concilio, decretis ultimi concilii provincialis Burdigalensis inhærentes, opinionem quorumdam, qui ausi sunt asserere, præter episcopos, quosdam etiam alios habere vocem decisivam in concilio provinciali, ut erroneam judicamus: quibuscumque deinceps eamdem proponere, in concionibus agitare, docere, & tenere prohibentes.

Quibus respondit ipse D. de Pitard, se hujusmodi verba protulisse, non quod a summo pontifice reclamaret, vel a debita observantia & obedientia erga sanctam sedem a se debita, deficeret; & ab ecclesia, quam & verbis & scriptis propugnarat, vel tantillum deflecteret: E sed fervore & zelo partium capitularium sustinendarum delatus, rationibus in contrarium allatis adductus, ea utrimque protulisse. Cæterum, se in congregatione publica acturum, ut quæcumque aliena forsan de se audirentur, verbis dissolveret, & plene concilio satisfaceret, omnia sua dicta & scripta ecclesiæ judicio subjiciendo.

Congregatio publica decima quarta.

DIE decima sexta Octobris, anno domini 1624. in aula inferiori habita est congre-

ANNO CHRISTI 1624.

gatio publica. Interfuere omnes, illuſtriſſimus A metropolitanus, & reverendiſſimi DD. epiſcopi, præter D. Pictavienſem, morbi cauſa abſentem: actum de variis rebus, & conceſſum ut decreta in congregatione publica legerentur die præcedente ſeſſionem. Prætetea reverendus de Pitard, theologus canonicus Santonenſis, ita ac promiſerat in congregatione privata, illuſtriſſimo D. & reverendiſſimis DD. epiſcopis, & omnibus, ſuper iis quæ de voce deciſiva & papa ante dixerat, plene ſatisfecit.

Congregatio privata decima quinta.

DIE decima ſeptima Octobris 1624. in palatio archiepiſcopali habita congregatio B privata: interfuere omnes, illuſtriſſimus, & reverendiſſimi DD. epiſcopi. Actum variis de rebus.

Congregatio publica decima quinta.

DIE decima ſeptima Octobris 1624. in aula inferiori habita congregatio publica: interfuere omnes, præter D. Pictavienſem, morbi cauſa: adfuere procuratores: lecta deinde decreta hucuſque a digreſſa, conceſſumque procuratoribus capitulorum, ſi quid haberent quod dicerent, notario concilii ſignificarent. Quibus dictis, reverendus decanus metropolitanus cum aliis ejuſdem eccleſiæ procuratoribus, ea retulit C quæ ad capitulum hujuſmodi eccleſiæ videbantur pertinere: cui reſpondit illuſtriſſimus. Dicta conciliorum & reſponſa continentur in actis coram notario concilii præfectis, quæ juſſit illuſtriſſimus præſentibus actis concilii inſeri, ut ſequitur.

a *Forte*, digeſta. H.

Proteſtatio Jacobi Deiſaignes, decani eccleſiæ Burdigalenſis, nomine capituli, ne decreta in hoc concilio vel jam facta, vel in poſterum facienda, eccleſiæ ſuæ juribus & privilegiis noceant. Quod inſtrumentum, quia Gallico idiomate conceptum eſt, hic omiſimus.

Tertia ſeſſio, die decima octava Octobris, 1624.

DIE decima octava menſis Octobris, anno domini 1624. in eccleſia metropolitana Burdigalenſi, habita eſt tertia ſeſſio concilii provincialis, hoc modo; hora octava matutina, omnibus paratis, adfuere omnes in palatio archiepiſcopali reverendiſſimi DD. epiſcopi, excepto reverendiſſimo D. Pictavienſi: convenere procuratores eccleſiarum, & doctores, & capitulum metropolitanæ, cum ſuperpelliceis & almutiis. Hinc proceſſum ad metropolitanam ubi quiſque in loco aſſueto conſtitutus: reverendiſſimus D. epiſcopus Aginnenſis ſacrum ſolenne celebravit: quo perfecto, illuſtriſſi- E mus D. metropolitanus, in cathedra, & reverendiſſimi DD. epiſcopi pontificalibus in ſubſelliis, induti, precibus ſolum perfectis, concioni a patre reverendo Bourdono Auguſtiniano aſtitere. Tuncque archidiacono Letmenſi in manibus illuſtriſſimi D. metropolitani decreta reponente, acceſſit ad illuſtriſſimum D. metropolitanum unus ex ſecretariis, qui accipiens de manibus illius decreta legenda, cum debitis inclinationibus ſuggeſtum conſcendit, decreta legit, & publicavit. Ad ſingula notis exquiſitis per alterum ſecretarium in præſentia notarii concilii, reſponderunt, placet: quibus illuſtriſſimo D. metropolitano nunciatis, pronunciavit: decreta placuerunt patribus: ideo gratiæ Deo agendæ. Reſponderunt: Deo gratias. Decreta autem lecta ſunt de reſidentia paſtorali, de officiis divinis, de vita & honeſtate clericorum, de parochis, de prioratibus, & capellis, de canonicis & capitulis, de prædicatione verbi Dei, de epiſcopis. Tandem lectione decretorum perfecta, lectum decretum de prorogatione concilii: hoc modo:

ANNO CHRISTI 1624.

Illuſtriſſime & reverendiſſime D. reverendiſſimi patres: placetne vobis ad omnia accurate pertractanda & abſolvenda, præſentis ſeſſionis prorogationem, ſeu continuationem fieri, & in diem Jovis 24. præſentis menſis Octobris transferri? votis exquiſitis, reſponderunt: placet. Hinc data eſt benedictio ſolennis ab illuſtriſſimo D. metropolitano, & publicatæ indulgentiæ centum dierum: ſurrectiſque patribus, perfecta ſeſſio eſt, & cuncti abſceſſere. Quia vero hora prima pomeridiana inſtabat in fine ſeſſionis, nihil actum a meridie.

Congregatio privata decima ſexta.

DIE decima nona Octobris, 1624. habita eſt congregatio privata in palatio archiepiſcopali, hora matutina. Adfuerunt omnes, illuſtriſſimus D. metropolitanus, & reverendiſſimi DD. epiſcopi, præter reverendiſſimum Lucionenſem. Actum de abſentia reverendiſſimi D. epiſcopi Sarlatenſis, & de vicario generali in diœceſi Sarlatenſi conſtituendo, ad inſtantiam promotorum. Cumque reverendiſſimi DD. epiſcopi, Aginnenſis & Petracoricenſis, judices ſuper excuſationibus abſentum conſtituti, ex auditione reverendi D. decani Sarlatenſis eccleſiæ a clero deputati, & reverendi domini de Brouſſe, canonici ejuſdem eccleſiæ a capitulo deputati, an concilium retuliſſent, duodecim parochias circiter, omnino parochis deſtitutas, & harum eccleſias dirutas eſſe, plures vero alias nomine fiduciario occupatas, vicariumque generalem ab epiſcopo Sarlatenſi in ſua abſentia D regularem Carmelitam Hiſpanum conſtitutum eſſe: omnibus agitatis, & penſatis, promotores inſtitere hoc modo:

Promotores ſacræ ſynodi provincialis Burdigalenſis requirunt, reverendiſſimum D. Sarlatenſem epiſcopum, ob abſentiam ejus vere contumacem, tertia parte fructuum, quos ipſe anno, ex eccleſia cui præeſt, perciperet, privari, fabricæ eccleſiæ cathedralis Sarlatenſis applicanda.

Unde ſententia lata hoc modo ſequitur.

FRANCISCUS, miſeratione divina, S. R. E. tituli ſanctæ Praxedis presbyter cardinalis de Sourdis, & ſanctæ ſedis apoſtolicæ gratia archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, in concilio provinciali Burdigalæ exiſtenti, definientes:

Audita inſtantia promotorum concilii, & accepta relatione & probatione canonica ſuper reverendiſſimi Sarlatenſis epiſcopi ſuffraganei noſtri abſentia, & contumacia, variiſque Sarlatenſis diœceſis eccleſiis partim ſolo æquatis, & rectoribus deſtitutis, partim a primis loci viris nomine fiduciario intercedente occupatis, exceſſibus denique, ac incurioſo eccleſiæ regimine, ita ut ipſe Sarlatenſis epiſcopus diſcenens, in ea regularem Carmelitam,

natio-

natione Hiſpanum, vicarium generalem conſti- A tuerit: nos, ne diutius tanta patiatur eccleſia Sarlatenſis diſpendia, decernimus vicarium generalem in dicta diœceſi..... concilii conſtituendum eſſe, prout jam ad animarum ſalutem, & eccleſiarum optimum regimen animum intendentes; egregium virum, Magiſtrum Joannem de Carbonniere de Jayac, presbyterum, in juribus baccalaureum, decanum eccleſiæ Sarlatenſis, ſufficientem, capacem & idoneum, & cujus experientia in rebus eccleſiæ bene gerendis perſpecta eſt & nota, vicarium generalem diœceſis Sarlatenſis in ſpiritualibus & temporalibus per annum dumtaxat dicimus, facimus, & creamus: Eidem præcipue mandantes & injungentes ut ſtatim atque Sarlatum B ex concilio provinciali redierit, omnium eccleſiaſticorum ſynodum cogere aggrediatur, ut in ea cuncti diœceſani, capitula ſcilicet, priores, rectores, & alii eccleſiaſtici, qui de jure, vel conſuetudine ſynodo Sarlatenſi intereſſe debent, ex omnibus ſacerdotibus eum ſyndicum totius diœceſis eligant & conſtituant, quem capacitate, probitate, & zelo ita commendari norint, ut impenſis communibus in eos qui ſordidæ confidentiæ nomine beneficia occupant & expilant eccleſiaſtica, debitis juris remediis, etiam vocato brachii ſæcularis auxilio, agere ſollicite valeat; tamdiuque negotium perſequatur, quoad amotis confidentiariis & expilatoribus, eccleſiis hujuſmodi ec- C cleſiaſtici capaces & idonei debita impendentes obſequia conſtituantur: conſtituti vero, & pacifice beneficia obtinentes, ex fructibus dictorum beneficiorum impenſas in litibus diſceptandis a clero ſupportatas, ipſi clero rependant: ac inſuper curet idem vicarius generalis, ut eccleſiarum omnino deſtitutarum, in quibus, fugiente paſtore, pravitas hæret hæretica, decimæ, & quicumque proventus retineantur, & ſequeſtri ponantur, in reſtaurationem & reædificationem convertendi: provideatque omnibus melioribus viis & modis, ut deinceps divina officia in hujuſmodi eccleſiis perſolvantur, & prædicatio orthodoxæ fidei, languescentes animas, efficaci verbo percuſ- D ſas, ſanet tandem, & eccleſiæ reſtituat: omnia denique obſervet quæ ad tollendos exceſſus & ruinas reſervandas plurimum valere, pro prudentia judicabit. Committentes eidem eo nomine & concedentes omnia & ſingula quæ de jure vicariis generalibus diœceſum dari, committi, & concedi ſolent præſentibus; eadem pro expreſſis habentes ita ac ſi de verbo ad verbum inſererentur ad regimina eccleſiæ neceſſaria plene dirigenda, de omnibus a ſe geſtis per ſemeſtrem, nos certiores faciendo. Hinc revocamus quoſcumque vicarios generales ab ipſo Sarlatenſi epiſcopo conſtitutos. Cæterum, quia idem epiſcopus Sarlatenſis ſuffraganeus debite monitus præſenti concilio ad- E eſſe, noluit accedere, & adhuc contumaciam extendit, ſacrum concilium contemptui habens: nos ſacris canonibus innitentes, tertiam partem omnium & quorumcumque fructuum & obventionum unius anni epiſcopatus Sarlatenſis prædicto ſuffraganeo contumaci ſubtrahendam eſſe decernimus, prout præſenti decreto auferimus, detrahimus, eamdem fabricæ eccleſiæ Sarlatenſis attribuentes & applicantes: eoque fine, per ſequeſtrationem fructuum, proventuum, & obventionum hujuſmodi, debitis juris remediis utendo, procedendum eſſe præcipimus, vocato adhoc poteſtatis ſæcularis auxilio. Datum Burdigalæ in concilio provinciali, die decima nona Octobris, anno domini 1624. ANNO CHRISTI 1624.

Decrevere tamen patres, ſubſequentem clauſulam præſenti regiſtro inſerendam.

Non abnuimus tamen, ſacro annuente concilio, quum ſe prædictus ſuffraganeus per tres menſes ab hinc Burdigalem appulerit, vel excuſationes per ſe, vel procuratorem debite conſtitutum, legitimas & probatas attulerit, & decretis concilii provincialis ſubſcripſerit, hujuſmodi applicationis & fructuum ſequeſtrationis debito gratioſe liberetur.

Ad libellum autem ſupplicationum ſyndici capituli cathedralis Sarlatenſis, neceſſitatem prædictæ eccleſiæ, & ruinas imminentes exponentis, ac pecunias ex non comparitione ad ſynodos diœceſanas, poſtulantis, ut fabricæ eccleſiæ applicarentur; hæc edixere patres.

Reſtaurationi eccleſiæ Sarlatenſis providentes, decernimus, omnes & ſingulas pecuniæ ſummas nondum ſolutas ratione..... ſive comparitionis eccleſiaſticorum diœceſis Sarlatenſis, tum ad ſynodos antea habitas, tum ad ſynodum proximiorem, juſſu præſentis concilii habendam, proventuras, fabricæ ejuſdem eccleſiæ applicandas, prout ex hoc tempore addicimus, [a] ſupplicamus. Actum in congregatione privata concilii provincialis Burdigalæ, die decima nona menſis Octobris 1624.

a) *Lege*, applicamus. H.

Congregatio privata decima ſeptima.

EADEM die decima nona Octobris, 1624. non eſt habita congregatio publica, ſed privata, in palatio archiepiſcopali. Interfuere omnes, præter reverendiſſimum D. Lucionenſem. Actum de monachis, & variis rebus.

Dominica vigeſima Octobris 1624.

Congregatio privata decima octava.

DIE dominica, vigeſima Octobris 1624. hora matutina, non eſt habita ulla congregatio: a meridie habita eſt congregatio privata. Actum de variis rebus, ac præcipue relatum eſt negotium concubinatus domini de Saugean, Burdigalenſis, qui in concubinatu notorie monitus ab illuſtriſſ. Metropolitano, futurus excommunicatus, nullaque pœnitentia motus, inſordeſcebat. Actum in concilio, ut iis benedictionibus præveniretur, quibus vel ipſa pervicacia, ſi adeſſet, miteſceret; datumque in mandatis uni ex ſecretariis, & notario concilii, ut hominem convenirent, miſerrimum ſtatum in quo volutabatur, repræſentarent; nulloque eum majori bono poſſe privari, quam ab uberibus dulcedinis matris eccleſiæ avulſum eſſe, quæ tamen illi conatum offerebat [b] exſurgendæ, ſi ſuperba ſupercilia & contumacia, Deo, eccleſiæ, ac paſtori ſummitteret, & a ſe tanti mali cauſas arceret; e contra vero omnia mala, ni reſipiſceret, in eum occaſura.

b] *Forte*, exſurgendi. H.

Congregatio privata decima nona.

DIE vigeſima prima Octobris 1624. habita eſt congregatio privata: interfuere om-

ANNO CHRISTI 1624.

omnes, præter Lucionenſem : tota congregatio occupata fuit in diluendo ſcelere ſeneſcalli Santonenſis : pro cujus memoria hæc regiſtro inſita.

Cum ad concilium querelæ allatæ fuiſſent de exceſſibus irreligioſis domini temporalis baronis d'Authon, Santonenſis ſeneſchalli, quod eo temeritatis paucis ante diebus deveniſſet, ut in ipſa eccleſia Caſtelli inſulæ d'Oleron, infra miſſarum ſolennia, concionatorem ordinis patrum Recollectorum, & ex ipſo ſuggeſtu concionantem, deturbaret, & verbo Dei obſtruens multa inclamaſſet, & parochum, ut ſacroſanctum miſſæ ſacrificium perficeret, coegiſſet : unde concilium, murum ſe pro eccleſia Dei opponens, quo patrati ſceleris pœnas..... in caput autoris a rege Chriſtianiſſimo poſtulavit infundendas, autorem ſceleris deferri ſatagebat : accidit ut ipſe Santonum ſeneſchallus, cum domino temporali de Pons, & marchione de Roitelin, qui eum comitati ſunt, ſalutaribus motibus quaſſatus Burdigalam appulerit, pœnas ſceleris * declamaturus. Quare concilium ipſum, licet juſtitiam indutum, miſericordia etiam præventum eſt. Accedens igitur baro ſeneſchallus, & ingreſſus concilium, aſſidentibus patribus, timore judicii divini correptus, flexis in pœnitentiam genibus, peccatum ſuum confeſſus eſt, veniam deprecatus, & criminum abſolutionem. Quibus viſis & auditis, illuſtriſſimus D. metropolitanus, de conſilio & aſſenſu reverendiſſimorum patrum, eumdem baronem nomine proprio interpellans, ut ſurgeret, & ſtaret, curavit; iiſque ſermonibus pœnitentem accepit, quibus turbatam & quaſſatam conſcientiam lenire exiſtimavit, præclara nimirum illius facinora, & bene anteactæ vitæ, pro Dei gloria, & Chriſtianiſſimo Franciæ ſtatu, recordationem efficere, ut tanto mitius in delendo facinore tractaretur a concilio, quanto fortius ſpes, e pœnitentiæ tenebris, protegendæ demum a ſe eccleſiæ Dei concipiebatur. Quapropter cum & reatum agnoſcens, pœniteret, & reſipiſcens omnia officia pro tuenda fide orthodoxa offerret : concilium, quantum in ſe erat, hanc noxam ab illo arcere, eumque pro ſalutari pœnitentia & abſolutione accipienda, monitis denique ſalutis ſuſcipiendis, ad reverendiſſ. D. epiſcopum Santonenſem ordinarium ſuum remittere. Quibus ipſe baro exhilaratus, gratias agens concilio, & confidens, ſe, autore Deo, tanto majora pro eccleſia Dei ſubiturum, quanto ſe ab obedientia ſanctæ matris ſubduxerat, e concilio diſceſſit. Hinc læti patres, quod homo potens, clarus, juſtitiæ Santonenſis primus, officio reſtitutus, exemplo obedientiæ præclaro, plurimos ad debita revocaret obſequia.

a) *Forte*, declinaturus. H.

Congregatio privata decima.

EAdem die habita eſt congregatio privata, hora ſecunda pomeridiana, in reditu ab oratione habita per primarium collegii Aquitanici, in aula publica ejuſdem collegii : interfuere illuſtriſſimus D. & reverendiſſ. DD. epiſcopi. Actum de variis conſtitutionibus, & unionibus.

Congregatio privata vigeſima prima.

DIe vigeſima ſecunda Octobris 1624. in palatio archiepiſcopali, hora matutina, habita eſt congregatio privata. Illuſtr. D. Metropolitanus, & reverendiſſ. DD. epiſcopi omnes interfuere. Lecta decreta facta ab ultima ſeſſione, reſponſumque ad libellum ſupplicationum, presbyterorum præbendatorum, metropolitanæ antea oblatum : quo petebant ut almutiis & cappis nigris uti liceret ad præſcriptum ultimi provincialis. Re diſcuſſa ab reverendiſſimis Aginnenſi, Petracoricenſi, judicibus controverſiarum, & relata ad ſynodum, pronunciatum hoc modo.

Auditis in concilio provinciali procuratoribus & deputatis eccleſiæ metropolitanæ, nos ultimi provincialis decretum exequentes, decernimus ut ante dicti presbyteri præbendati, aliique dictæ eccleſiæ perpetuo inſervientes, almutiis & cappis nigris pro diverſitate temporis induantur & ornentur : differentia ſit tamen aliqua in almutiis, & in cappis, nulla ſint paramenta diverſi coloris : non autem intendimus ex hoc, aliquod jus prædictis præbendatis acquiſitum ad potiora ſtipendia expetenda, aut præeminentias & prærogativas alias in eadem eccleſia obtinendas : ſed eadem prorſus jura quæ antea, ipſis præbendatis competebant. Actum Burdigalæ, in congregatione privata concilii provincialis, die 22. Octobris 1624.

Congregatio publica ultima.

DIe vigeſima ſecunda Octobris 1624. hora prima pomeridiana, in aula inferiori habita eſt congregatio publica ultima. Interfuere reverendiſſimi : actum variis de rebus, & relicta pars decretorum hactenus conditorum.

Congregatio privata vigeſima tertia.

DIe vigeſima tertia Octobris, anno domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, hora matutina octava, in palatio archiepiſcopali habita eſt congregatio privata. Interfuere reverendiſſ. DD. epiſcopi, Condomienſis, Engoliſmenſis, Aginnenſis, Pictavienſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis, Lucionenſis. Actum de decretis in fine concilii ferendis, & aliis rebus, tum præcipue de libris Milhardi de caſibus conſcientiæ editis, interdicendis; actumque decretum hujuſmodi.

Cenſura librorum Milhardi.

QUia vero inter caſus conſcientiæ a Petro Milhardo vulgari ſermone in lucem editos, multa ſunt quæ potius animas puſillorum offendunt, quam ædificant, dum ſimoniæ & uſuræ circumſtantias ita delineat, ut ejuſmodi peccatis quaſi viam aperire magis quam præcludere videatur : necnon libertinis anſam aliquam dedere, prætextu pravæ multorum conſuetudinis, impune violandi generalia illa præcepta eccleſiaſtica de audiendo ſacro diebus feſtis, & de jejunando quadrageſimæ temporibus : nos his aliiſque permultis de cauſis lectionem librorum omnium quos prædictus Milhardus, de caſibus conſcientiæ quovis idiomate conſcripſit, & quocumque titulo cenſeantur, omnibus provinciæ fidelibus omnino interdicimus : invigilentque ordinarii, cenſuris, cum opus fuerit, adhibitis, ne ejuſ-

modi

modi aut aliis erroribus ſibi commiſſæ plebes A inficiantur.

Congregatio privata vigeſima quarta.

DIe vigeſima tertia Octobris, 1624. in palatio archiepiſcopali habita eſt alia congregatio privata, ut dictum fuerat in præcedenti, inter reverendiſſimos DD. epiſcopos, cum illuſtriſſimo D. metropolitano. Interfuerunt reverendiſſimi DD. Condomienſis, Pictavienſis, Petracoricenſis, Santonenſis, Malleacenſis. Lecta ſunt ibi decreta de propaganda fide, viſitatione, fine concilii; & actum de variis rebus quæ ad finem concilii & ſeſſionem pertinebant: ac præterea actum de conſervatione jurium epiſcopalium; hincque ſubſequens B decretum.

NOs in concilio provinciali exiſtentes & definientes; cum ad ea quæ paſtoralia jura cuilibet epiſcopo in propria diœceſi conſervanda pertingunt, animum intenderemus, & ut nulla ex parte imminuerentur, provideremus: hinc declaramus, nulli epiſcopo prætextu cujuſvis abbatiæ, prioratus, aut alterius beneficii ab eo poſſeſſi, licitum eſſe uti baculo paſtorali in divinis officiis, niſi intra ſuam diœceſim fuerit prædictum beneficium: vel niſi in eodem plenam & epiſcopalem habuerit juriſdictionem, vel forte quoad hoc ſpeciali privile- C gio apoſtolico ſit munitus. Datum Burdigalæ, in congregatione privata concilii reverendiſſimorum epiſcoporum comprovincialium, die vigeſima tertia Octobris 1624.

Continuatio ſeſſionis tertiæ.

DIe Jovis, vigeſima quarta menſis Octobris, anno domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, fuit continuatio tertiæ ſeſſionis, ac tandem concluſum concilium. Hora ſeptima matutina, illuſtriſſimus D. metropolitanus, reverendiſſimi DD. epiſcopi omnes, canonici metropolitani, procuratores eccleſiarum, & doctores & officiales concilii, e pa- D latio archiepiſcopali in metropolitanam proceſſere: ibique reverendiſſimus D. Pictavienſis ſacrum ſolenne fecit de beata virgine, illuſtriſſimo D. metropolitano, in cathedra ſub umbella, reverendiſſimis DD. epiſcopis in ſubſelliis paratis, aſſidentibus. Perfecto ſacro, amictis pontificalibus indutis, precibus de more actis, reverendiſſimus D. epiſcopus Aginnenſis habuit concionem dilucidam in fine concilii, de eccleſiæ fortitudine, unione epiſcoporum, & totius cleri. Qua feliciter & fructuoſe perfecta, unus ex ſecretariis acceſſit ad illuſtriſſimum, de manu illius decreta ſuſcipiens; quibus acceptis, ſuggeſtum conſcendit, & legit omnia decreta, ſcilicet de ſa- E cramentis, de feſtis, de ſepulturis, de viſitatione, de archipresbyteris, & teſtibus ſynodalibus, & aliis, ſuis locis reponendis: de ſeminariis, de promovendis ad beneficia, de propaganda fide, de monaſteriis, de monialibus, de concilio provinciali, & pœnis. Quæ, votis a patribus exquiſitis, placuiſſe eiſdem patribus publicatum eſt, & gratiæ Deo actæ.

De ſubſcribendo decretis concilii.

ANNO CHRISTI 1624.

HInc lectum eſt decretum de ſubſcribendo decretis concilii, ab eodem ſecretario qui in ſuggeſtu.

Decretum de ſubſcribendo.

FRanciſcus, miſeratione divina, S. R. E. tituli S. Praxedis, presbyter cardinalis, archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, admonet reverendiſſ. Patres omnes qui huic ſynodo jure interſunt, & interfuerunt, ut poſt ſe ſinguli loco & ordine ad altare majus accedant, & iis quæ in hac ſancta ſynodo decreta ſunt, ſubſcribant.

Quod decretum cum omnes placere ſibi dixerint patres, illuſtriſſimus D. metropolitanus acceſſit ad majus altare, inclinationem faciens ad reverendiſſimos epiſcopos: & primus ſubſcripſit, hoc modo:

Nos F. T. S. Praxedis, S. R. E. P. cardinalis, hujus Baſilicæ archiepiſcopus, Aquitaniæ primas, hæc decreta a nobis definita ſubſcripſimus: F. card. arch. Burd.

Deinde ſucceſſere omnes, poſtquam illuſtriſſimus rediit ad cathedram ſuam: ſinguli cum accederent, debitas inclinationes facientes, tum ad illuſtriſſimum, tum ad altare, idque juxta ordinem, hoc modo:

Ego Antonius, epiſcopus Condomienſis, ſubſcripſi.

Ego Antonius, epiſcopus Engoliſmenſis eccleſiæ, ſubſcripſi.

Ego Claudius, epiſcopus Aginnenſis, ſubſcripſi.

Ego Henricus Ludovicus, epiſcopus Pictavienſis, ſubſcripſi.

Ego Franciſcus, epiſcopus Petracoricenſis, ſubſcripſi.

Ego Michael Raoul, epiſcopus Santonenſis, ſubſcripſi.

Ego Henricus, epiſcopus Malleacenſis, ſubſcripſi.

Ego Emericus, epiſcopus Lucionenſis, ſubſcripſi.

De fine concilii.

CUmque omnes acceſſiſſent, & ad ſubſellia rediiſſent, actum de fine concilii: hincque ſecretarius in ſuggeſtu exiſtens, ait:

Reverendiſſimi patres, placetne vobis, ad Dei omnipotentis laudem, hujus concilii provincialis finem jam fieri? exquiſitis votis, reſponderunt; placet.

Tum de mandato illuſtriſſimi metropolitani, ſecretarius legit decretum hoc modo.

Nos Franciſcus, S. R. E. cardinalis, tituli S. Praxedis, archiepiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ primas, Deo autore & adjutore cum abſoluta ſint quæ pro temporis ratione agi gerique poſſe videbantur; cumque paſtoralis cura reverendiſſimos epiſcopos, qui huic ſancto concilio interfuerunt, & interſunt, ad eccleſiarum ſuarum ſtatus & paſtorales vigilias revocet: propterea huic ſancto concilio finem imponi cenſuimus.

Hinc illuſtriſſimus D. metropolitanus ad reverendiſſ. patres pauca de ſollicitudine paſtorali præfatus, juſſit ut ſecretarius in ſuggeſtu exiſtens, legeret quæ præcipue in fine hujus ſancti

con-

ANNO CHRISTI 1624.

concilii a Deo eſſent expeteoda : quæ quidem in tria puncta ipſe illuſtriſſimus redegerat, hoc modo.

Oratio mentalis.

I.

REverendiſſimi patres, tota mente & pio affectu orate pro ſanctiſſimo D. N. Urbano papa VIII. ut cum Deus Spiritu ſancto in ſalutari gratia gubernet, dirigat, & defendat.

II.

Reverendiſſimi patres, toto cordis affectu orate, ut inclinet Deus ad preces humilitatis noſtræ autes miſericordiæ ſuæ, & in protectione eccleſiæ ſuæ ſanctæ antiqua ſui brachii operetur miracula, & maxime ut provincia hæc veſtris culta laboribus, in ſanctæ reformationis inſtitutis progrediatur : ut in omnibus, & per omnia glorificetur Deus & pater domini noſtri Jeſu Chriſti.

III.

Reverendiſſimi patres, toto cordis affectu orate pro Chriſtianiſſimo rege noſtro Ludovico, ut victoriam de inimicis crucis Chriſti, reportet feliciſſime, & præcedat eum angelus Domini in cunctis illius operibus, & comitetur in via, donec afferatur illi ſceptrum regni æterni.

His edictis, illuſtriſſimus, & reverendiſſimi patres, genibus flexis ante majus altare, in oratione mentali perſtiterunt per dimidiam horam.

Finita oratione, facta eſt proceſſio in eccleſia & in clauſtris : qua redeunte, diſtributæ tabellæ acclamationum, tum illuſtriſs. D. metropolitano & patribus, tum principibus viris ſupremi ſenatus, & aliis aſſiſtentibus, aſcendente interim ſuggeſtum uno e ſecretariis, qui & archidiaconus eccleſiæ metropolitanæ : ibique incipit hoc modo.

Acclamationes patrum in fine concilii.

Arch. Soli Deo honor & gloria in ſæcula ſæculorum.

R. Laudamus te, domine, qui illuminans mirabiliter a montibus æternis, ſacrum iſtud provinciale concilium ad optatum exitum mira benignitate perduxiſti : tibi laus, tibi poteſtas & imperium in ſæculum, & uſque in ſæculum ſæculi.

Arch. Beatiſſimo Urbano papæ, & domino noſtro, ſanctæ univerſalis eccleſiæ pontifici, anni permulti, ut cunctas gentes in obſequium Chriſti pro ſua paſtorali ſollicitudine pertrahat.

R. Impleat dominus omnes petitiones ſanctiſſimi patris, & ita omne concilium ipſius adverſus inimicos crucis Chriſti confirmet, ut ad nihilum deveniant, tanquam aqua decurrens, & ſicut deficit fumus, deficiant.

Arch. Patriarchis, & archiepiſcopis omnibus, quos Chriſtus fecit regnum, & ſacerdotes Deo & Patri ſuo, accuratiſſima in creditos ſibi populos vigilantia.

R. Anticipent vigilias oculi eorum, & annos æternos in mente habeant, intendant ad viſitandas omnes gentes, quas lavit agnus in ſanguine ſuo.

Arch. Chriſtianiſſimo regi noſtro Ludovico, cujus laus in fines tetræ, ob zelum domus domini, perpetua & illibata felicitas.

R. Deus primogenitum ponat illum excelſum præ regibus terræ ; in æternum ſervet illi miſericordiam ſuam, & dies ſuper dies ejus, ad diſſipanda conſilia hæreticorum, adjiciat.

Arch. Regibus, & Chriſtianis principibus, cunctiſque ſublimioribus poteſtatibus, ſalus & uberrima omnipotentis benedictio.

R. Deduc eos, domine, in portum voluntatis eorum, tuamque ipſis miſericordiam prætende : ut eccleſiæ vineam, quam plantavit dextera tua, adverſus inſidias ſatanæ concordiſſimo communiant ; omneſque populi, qualibet perturbatione ſubmota, liberis tibi mentibus deſerviant.

Arch. Fidelibus provinciæ noſtræ & populo Chriſtiano univerſo pax Chriſti æterna.

R. Vias tuas, domine, demonſtra illis, & dirige eos in veritate tua, ut non obliviſcantur operum altiſſimi, & mandata ejus exquirant.

Arch. Reverendiſſimis hujus provinciæ epiſcopis, ad eccleſias ſuas reditus, cum jam hauſerint aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.

R. Proſperum iter faciat eis Deus ſalutarium noſtrorum, ut immolent ei ſacrificium laudis, & benedicant populo ſuo in pace.

Arch. Nos, domine, memores mandatorum tuorum, & decretorum ſacri hujus conſeſſus, ad faciendum ea in ſanctuario quod firmaverunt manus tuæ, corpore tibi pariter famulemur & mente, intercedente B. virgine Maria, ſanctis apoſtolis Petro, Paulo, & Andrea, & omnibus ſanctis.

R. Amen, Amen.

Statim atque acclamationes perfectæ fuerunt, actæ Deo gratiæ, eoque fine cantatur, *Te Deum* : & cantico finito, & oratione pro gratiarum actione, ab illuſtriſs. D. metrop. recitata, ſinguli patres, ordine, cum mitris, factis inclinationibus debitis, acceſſere ad illum in cathedra ſub umbella ſtantem, & accepere oſculum pacis, & dedere : ac etiam omnes regreſſi ad ſubſellia, mutuis amplexibus inter ſe pacis oſcuium dederunt, & acceperunt.

Quibus perfectis, illuſtriſs. D. metropolitanus dat benedictionem ſolennem, & publicantur centum dierum indulgentiæ. Tandem idem ſecretarius, qui & archidiaconus, conclamat, cantando. Recedamus in pace. Et chorus reſpondet : In nomine domini. Tum illuſtriſs. D. metropolitanus & reverendiſſimi DD. epiſcopi, depoſitis ornamentis, receſſere.

CON-

ANNO CHRISTI 1642.

** CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM

Contra Calvini dogmata, anno Domini MDCXLII.

GRÆCORUM ſynodos, ex quo a Romana eccleſia ſeceſſerunt, colligere omnes inſtituti noſtri non fuit. Hanc tamen minime duxi prætermittendam, quæ Calvini errores præſide Partheaio patriarcha damnavit: quos Græcis ſuis obtrudere conatus erat Cyrillus, qui patriarchatum ante occupaverat, vir nequam, & precio, id ut aggrederetur, redemptus. Litteras igitur Parthenii ſynodicas hic repræſento, uti editæ ſunt typis Jaſii in Moldavia, in monaſterio ſanctorum trium præſulum, anno ſal. MDCXLII. Decemb. xx.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, ϗ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

PARTHENIUS MISERICORDIA Dei archiepiſcopus Conſtantinopoleos novæ Romæ, & œcumenicus patriarcha.

ΤΗΣ ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ ϗ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, ϗ ὑπερτίμων, ϗ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν, ϗ συλλειτουργῶν, ϗ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, προήχθησαν εἰς μέσον κεφάλαιά τινα, ἐπιγραφὴν ἔχοντα τοῦ πρὸ ἡμῶν πατριάρχου γέροντος κῦρ Κυρίλλου. περὶ ὧν ἐζητήθη, εἰ χρὴ ταῦτα ὡς δύσεβῆ λογίζεσθαι ϗ κατέχειν, ἢ ὡς τῆς ἡμετέρας ἀνατολικῆς, ϗ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀλλότρια ἀποκηρύττεσθαι. διὸ πᾶσα ἡ ἱερὰ σύνοδος αὐτῶν ἐπιμελῶς ὑπεξελθόντες, ϗμὶ τὸν νοῦν τῶν γεγραμμένων ἀνακείναντες, εὗρον αὐτὰ πάντα (τοῦ ἑβδόμου ὄντος) τῆς Καλβινικῆς ἀντεχόμενα αἱρέσεως, ϗ ὡς πορρωτάτω τῆς χριστιανικῆς τῶν ἀνατολικῶν θρησκείας ἀπέχοντα.

PRÆSIDENTE ſynodice mediocritate noſtra, aſſidentibus ipſi ſanctiſſimis epiſcopis, & honoratiſſimis, dilectis in Spiritu ſancto fratribus, & comminiſtris, nec non ſpectatiſſimis clericis magnæ Chriſti eccleſiæ, quæ apud nos eſt, producta ſunt in medium capitula quædam inſcripta nomine deceſſoris noſtri patriarchæ ſenis, domini Cyrilli: de quibus quæſitum eſt, eane oporteret ut pia reputare & amplecti, an vero ut ab Orientali noſtra & apoſtolica Chriſti eccleſia longe aliena rejicere. Quare univerſa hæc ſacra ſynodus, horum ſingulis diligenter examinatis, & inveſtigata eorum quæ ſcripta erant, ſententia, cenſuit hæc omnia (præter ſeptimum) Calvinicam hæreſim profiteri, & a catholica Orientalium religione longiſſime diſcrepare.

α'. Ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ, τὸ ἀΐδιον ϗ ὑπαρκτικὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος πρόοδον ἐκ πατρὸς ϗ υἱοῦ ὑποτίθησι, παρὰ γνώμην τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

1. In primo enim æternam & ſubſtantivam Spiritus ſancti proceſſionem ex Patre Filioque conſtituit, præter catholicæ eccleſiæ mentem.

Græcorum hæreſim hic arti. continet.

β'. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὴν ἁγίαν γραφὴν γυμνὴν ἑρμηνείων τῶν τῆς ἐκκλησίας ἁγίων πατέρων δεχόμενος, τὰ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις θεοπνεύστως ἐκφωνηθέντα διαβάλλει, ϗ τὰς ἀρχῆθεν κρατησάσας διαδοχὴν κεκρατηκυίας ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀποπέμπεται παραδόσεις, ὧν ἐκτὸς εἰς ψιλὸν ὄνομα σώζεται τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ἢ φησι Βασίλειος.

II. In ſecundo vero ſanctam ſcripturam ſine interpretationibus ſanctorum eccleſiæ patrum recipiens, calumniatur quæ divino afflatu ab œcumenicis ſynodis pronunciata ſunt, repudiatque traditiones, quæ per orbem univerſum obtinuerunt, ſine quibus fides omnis noſtra in vanum & tenue nomen abiret, inquit Baſilius.

γ'. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὸν θεὸν ὑποτίθησιν ἀδικώτατον, τυραννικῇ χρώμενον ἐξουσίᾳ, μόνῃ λέγων τῇ θελήσει αὐτοῦ τοὺς μὲν εἰς δόξαν προορίσαι, τοὺς δὲ ἀποβάλλειν εἰς κόλασιν, μηδαμῶς τὰ ἔργα αὐτῶν σκοπούμενον. ὅ τί ἂν γένοιτο ἀσεβέστερον;

III. In tertio autem Deum facit iniquiſſimum, tyrannica poteſtate utentem, aiens eum ſola ſua voluntate alios prædeſtinare ad gloriam, alios in pœnam mittere, nulla operum habita ratione. Quo quid magis impium proferri poſſit?

δ'. Τὸ δὲ τέταρτον τῷ πρὸ αὐτοῦ ὅλως ἀντίκειται. εἰ γὰρ μὴ αἴτιος τῶν κακῶν ὁ θεὸς, πῶς τῷ οἰκείῳ θελήματι τοὺς ἀδοκίμους ἐπὶ τῷ κακοποιεῖν ἐξεπίτηδες προήγαγεν;

IV. Quartum autem cum præcedenti omnino pugnat. Si enim malorum cauſa non eſt Deus, quomodo propria voluntate reprobos de induſtria ad peccandum impellit?

ε'. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τὴν θείαν παρεξηγᾶται πρόνοιαν, ἀφαιρούμενον αὐτῆς κυρίως ϗ πρωτουργῶς τὰς παραχώρησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τε ϗ δαιμόνων γινόμενα, ὡς ἐξ ὧν παράγεται μαρτυριῶν ἐπισώθη· τοῦτο δὲ πᾶσαν ὑπερβαίνει βλασφημίαν.

V. In quinto vero de Divina providentia perperam loquitur, tribuens ipſi proprie ac primario, quæ a malis tum hominibus, tum angelis, ex ejus permiſſione fiunt: ut liquet ex iis, quæ adducit, teſtimoniis. hoc vero blaſphemiam omnem excedit.

ς'. Τὸ δὲ ἕκτον· ἀφυλείωτον πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἣ μόνον τὴ

VI. Sextum autem naturam humanam omnem obnoxiam peccato faciens, non ori-

originali tantum, ut & nostra profitetur ecclesia, sed & quod ex eo scaturit, voluntario ac mortali, quod illius fructum quendam appellat, neminemque ab eo immunem volens, (mortali scilicet, quod condemnationi obnoxium reddit eum qui ipsum operatur) ne maximum quidem inter natos mulierum, neque benedictam in mulieribus, aut patriarchas ullos, aut prophetas & apostolos, ut alienum a fide nostra judicatum est.

VIII. In octavo vero sanctorum intercessiones tollit, & angelorum protectiones, necnon eas, quæ a sacerdotibus pro toto orbe fiunt, orationes & intercessiones, quibus ecclesiam conservari credimus.

IX. In nono vero fidem sine operibus salvare statuit; esse autem hanc non opus nostrum, sed Christi unius extrinsecus justificantis hominem per vitam ac mortem suam, ne videatur quidquam ad salutem suam homo conferre.

X. In decimo autem terrestrem, ac cælestem ecclesiam confundens, pontificiam potestatem tollit, & per ipsam, totam ecclesiæ perfectionem. Quo quid perturbatius esse potest?

XI. In undecimo vero terrestris hujus ecclesiæ membra solos electos esse vult, neque eos præcise, qui ejus mysteriorum cum fide sunt participes: quemadmodum & Paulum, ecclesiam persequeretur, membrum illius fuisse, quod ex utero prædestinatus esset: & Judam, cum perinde atque apostoli cæteri, miracula faceret, ejusdem membrum tunc minime fuisse.

XII. In duodecimo vero enitens scriptor patrum doctrinas e medio tollere, ecclesiam ait a Spiritu sancto doceri; quod verum cum sit, ab eo est maligne pronunciatum. Nam docetur quidem a Spiritu sancto ecclesia nostra, sed non immediate, at hominum manibus atque linguis utente Spiritu. Homines enim erant, & prophetæ, & apostoli, qui verbum Domini prædicaverunt, conscripseruntque, quamvis oracula illa dicerentur esse Spiritus sancti & Divina, quasi inde afflata, nihilque humani habentia. Ecclesia igitur inspiratis divinitus patrum oraculis edocta, non ab homine, sed a Spiritu sancto doceri dicitur. Illi enim divino impulsi spiritu nos docent, non secundum hominem, at secundum eum, quem a Spiritu acceperunt, afflatum: quod ex ea, quæ inter illos est concordia manifestum est. Quod vero hoc ipso in capite dicatur fieri posse ut erret ecclesia, idque cum & doctorem Spiritum, & Christum caput habeat, quam neque maculam habere, neque rugam, sed totam pulchram & perfectam esse dictum est, ut impium est damnatum.

XIII. Decimum tertium autem nullam vult esse bonis operibus in hominum salute partem, hoc uno tollens, quantum quidem in ipso est, non solum virtutem omnem, cælestemque vitam, sed & scri-

A προπατορικὴν, ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ὁμολογεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀναβλύζουσαν προαιρετικὴν, καὶ θανάσιμον, ἣν καρπὸν ἐκείνης ὀνομάζει, καὶ μηδένα ἐξαίρων ταύτης, (τῆς θανασίμου δηλαδὴ, τῆς κατακρίσεως ἔνοχον ἐκτιθείσης τὸν ταύτην ἐργαζόμενον) οὔτε τὸν ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζονα· οὔτε τὴν ἐν γυναιξὶν εὐλογημένην, τὴν ἄμωμον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν, ἢ προπάτορας τινὰς, ἢ προφήτας, καὶ ἀποστόλους, ὡς ἀλλοτρίαν καὶ αὐτὴ τῆς πίστεως ἡμῶν κέκριται.

η'. Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ τὴν τῶν ἁγίων ἀναιρεῖ μεσιτείαν, τάς τε τῶν ἀγγέλων προστασίας, καὶ μὴν καὶ τὰς τῶν ἱερέων ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου B ἐντεύξεις τε καὶ μεσιτείας, αἷς τὴν ἐκκλησίαν διατηρεῖσθαι πιστεύομεν.

θ'. Ἐν δὲ τῷ ἐνάτῳ τὴν πίστιν γυμνὴν τῶν ἔργων σώζειν ὑποτίθεται· εἶναι δὲ ταύτην οὐκ ἔργον ἡμέτερον, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ μόνου, ἔξωθεν δικαιοῦντος τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ζωῆς καὶ θανάτου αὐτοῦ, ἵνα μὴ δόξῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ τι συμβάλλεσθαι σωτηρίαν.

ι'. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ τήν τε ἐπίγειον, καὶ τὴν οὐρανίαν ἐκκλησίαν συγχέων, τὴν ἀρχιερατικὴν ἀναιρεῖ ἐξουσίαν, καὶ δι' αὐτῆς ὅλον τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα· οὗ τί ἂν εἴη ἀτοπώτερον;

C ια'. Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ, μέλη τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας μόνους τοὺς ἐκλεκτοὺς εἶναι βούλεται, καὶ οὐ τοὺς ἁπλῶς κοινωνοῦντας καὶ μετέχοντας τῶν ἁγίων μυστηρίων μετὰ πίστεως, ὡς καὶ τὸν Παῦλον, ὅτε τὴν ἐκκλησίαν ἐπόρθει, μέλος ἐκείνης εἶναι, διὰ τὸ ἐκ κοιλίας αὐτὸν ἀφωρίσθαι· τὸν δὲ Ἰούδαν ὁμοίως τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις δυνάμεις ἐκτελοῦντα, μὴ μέλος εἶναι τηνικαῦτα χρηματίσαι.

ιβ'. Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἀγωνιζόμενος ὁ συγγραφεὺς τὰς τῶν πατέρων διδασκαλίας ἐκ μέσου ἆραι, τὴν ἐκκλησίαν φησὶν ὑπὸ τοῦ παναγίου πνεύματος διδάσκεσθαι· ὃ ἀληθὲς ὂν, αὐτὸς κακοήθως D εἰσηγεῖται. διδάσκεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ ἐκκλησία ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἀμέσως, γλώσσαις δὲ καὶ χερσὶν ἀνθρωπίναις χρωμένου τοῦ πνεύματος. ἄνθρωποι γὰρ ἦσαν οἵ τε προφῆται, καὶ οἱ ἀπόστολοι, οἱ τὸν λόγον τοῦ κυρίου κηρύξαντες, καὶ γράψαντες· καίτοι τῶν λογίων ἐκείνων λεγομένων εἶναι τοῦ πνεύματος καὶ θείων, ὡς ἐκεῖθεν ἐμπνευσθέντων, καὶ μηδὲν κεκτημένων ἀνθρώπινον. καὶ ἡ ἐκκλησία γοῦν ὑπὸ θεοπνεύστων λογίων τῶν πατέρων διδασκομένη, οὐ λέγεται ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος διδάσκεσθαι· ἐκεῖνοι γὰρ πνεύματι θείῳ κινούμενοι διδάσκουσιν ἡμᾶς, οὐ κατ' ἄνθρωπον, ἀλλὰ καθ' ἣν ὑπὸ τοῦ E πνεύματος ἔλαβον ἐμπνευσθέντες· ὃ δῆλον ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι συμφωνίας. τὸ δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἀποφαίνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ δυνατὸν εἶναι ἁμαρτάνειν, καὶ ταῦτα τὸ πνεῦμα κεκτημένην διδάσκαλον, καὶ τὸν Χριστὸν κεφαλὴν, ἣν καὶ εἴρηται, ὅτι σπίλον ἢ ῥυτίδα οὐκ ἔχει, ἀλλ' ὅλη ἐστὶ καλὴ καὶ τελεία, ὡς δυσσεβὲς ἀποκεκήρυκται.

ιγ'. Τὸ δὲ δέκατον τρίτον οὐδὲν θέλει τὰ καλὰ τῶν ἔργων εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν συμβάλλεσθαι, ἀναιρῶν διὰ τούτου, τὸ ἐπ' αὐτῷ, οὐ μόνον ἀρετὴν πᾶσαν, καὶ βίον ἔνθεον, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἱερὰν γραφὴν,

φλῶ, ἐπὶ τὰς ἀγαθὰς τ῀ πράξεων παρορμῶσάν, ἐφ' ᾧ σωτηρίας τύχοιεν.

ιδ'. Τὸ δὲ πέμπτον καὶ δέκατον κ῀ τῦ αὐπεξουσίυ στρατὸμβνον, τ῀ ἀνθρωπίνλω παρασαλεῦσαι φύσιν ἀποπειρᾶται, τὸ εἶ) αὐτῆς κεκτημβίλω ἐν τῷ λογικῷ τε, καὶ αὐπεξουσίω;

ιε'. Ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ τὰ πέντε τῆς ἐκκλησίας ἀρνεῖται μυστήρια, τ῀ ἱερωσύλυ, τὸ ἱερὸν μῦρον, τὸ ἐλάιον, τλω διὰ τ῀ μετανοίας ἐξομολόγησιν, καὶ τ῀ τίμιον γάμον, ἃ πάντα ὡς ἱερὰ, καὶ θείας χάριτος μεταδοτικὰ, ἡμῖν ἡ ἀρχαία κατέλιπε παράδοσις.

ις'. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ δύο καθομολογῶν μυστήρια, ἐν τοῖς δυσὶν ἐφεξῆς κεφαλαίοις ὑχ ὑγιῶς τ῀ δώαμιν αὐτῶν ἐκτίθησι. τῷ μὲν γὰρ βαπλίσματι ὕτω δικαιῦσθαι οἴεται τὸν βαπλιζόμβνον, ὡς μὴ οἷόν τε εἶ) κατ' ὐδένα τρόπον ἀπολέσθαι, ἐπιλελησμβνῳ τῶν μὴ τῦτον φυλαξάντων ἀμόλυντον, μήτε τ῀ πίστιν μέχρι τέλυς τετηκότων, καὶ διὰ τῦτο μηδὲν τῷ λυτρῷ ἀποναμβνων, ἀλλὰ τῇ αἰωνίῳ κατακεκριθέντων κολάσει.

ιζ'. Τλω θείαν δὲ εὐχαριστίαν ὕτω διαῤῥήγνυσιν, ὡς μηδὲν αὐτῇ ἕτερον εἰ μὴ τύπον ψιλὸν ἐγκαταλείπειν, ὡς ἂν εἰ ἔτι τῇ σκιᾷ τῦ παλαιῦ νόμυ ἐλατρεύομβν. ὐ γάρ φησιν εἶναι σῶμα Χριστῦ ἀληθινὸν τὸν ὁρώμβνον καὶ ἐσθιόμβνον ἄρτον, ἤδη ἁγιασθέντα, ἀλλὰ τὸ νούμβνον πνευματικῶς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, φανταζόμβνον· ὃ πάσης ἀσεβείας ἀνάπλεων. ὁ γὰ Ιησῦς ὐκ ἔφησε, τῦτό ἐστιν ὁ τύπος τῦ σώματός μυ, ἀλλὰ, τῦτό ἐστι τὸ σῶμά μυ, καὶ τῦτό ἐστι τὸ αἷμά μυ, τῦτο δηλαδὴ τὸ ὁρώμβνον, καὶ λαμβανόμενον, καὶ ἐσθιόμβνον, καὶ κλώμβνον, ἁγιασθὲν ἤδη, καὶ εὐλογηθέν.

ιη'. Ἔσχατον δὲ πάντων, ἐπὶ προφάσει δῆθεν τῦ καταβαλεῖν τὸ καθαρτήριον πῦρ, τὰς νενομισμένας ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ἀποιχομβνοις μνείας ἐκβαλεῖν καπεπείγεται, δι' ὧν ἐλπίζομεν ἄνεσιν αὐτοῖς, καὶ ἀναψυχὴν παρὰ θεῦ παραπέμπεσθαι τ῀ κατεχόντων αὐτὸς ἁμαρτιῶν.

Πρὸς τῦτοις ἐφανίσθησαν, καὶ ἃς τοῖς κεφαλαίοις προσέθηκεν, ἐρωτήσεις, καὶ ἐγνώσθησαν πάσῃ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ, ὐδὲν ἄμεινον τ῀ κεφαλαίων διακείμεναι. Οὐ μόνον γὰ τὰς τῆς γραφῆς ἑρμηνείας, τὰς τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐπονηθείσας, ὡς καὶ πρότερον, παρακρύεται, ἀλλὰ καί τινα τ῀ ἐκείνης ἀθετεῖ βιβλίων, ἅπερ αἱ ἁγίαι καὶ οἰκυμενικαὶ σύνοδοι, ὡς κανονικὰ ἐδέξαντο. καὶ ἐπὶ πᾶσι, τλω τ῀ σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων σχετικλω ἀποβάλλεται προσκύνησιν, λῶ ἡ ἑβδόμη ἐκύρωσεν οἰκυμενικὴ ἁγία σύνοδος.

ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ τὰ πε κεφάλαια ταῦτα, καὶ τὰς ἐρωτήσεις, κοινῇ ψήφῳ πλείως (φησὶν ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη) ἀνατρέπομεν, καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀπελαύνομεν, ὡς αἱρέσεων πεπληρωμένα, καὶ πάντη ἀλλότρια τῆς ὀρθοδόξυ ἡμῶν θρησκείας· τόν τε συγγράψαντα ξένον τῆς ἡμῶν κείνομεν πίστεως, πᾶσι δηλοποιοῦντες, ὡς καταψεύδεται ἡμῶν ὁ τῶν συγγραφὼς, λέγων τλω ἰδίαν αὐτῦ πίστιν ἀνατολικλω ὁμολογίαν εἶναι τῆς χριστιανικῆς πίστεως τ῀ γραικῶν, Καλβινικλω

pturam omnem ſacram, quæ homines hortatur ad bonas actiones, ut ſalutem conſequantur. ANNO CHRISTI 1642.

XIV. Decimum quartum autem contra liberum arbitrium pugnans, naturam humanam evertere molitur: cujus eſſe, in ratione ac libertate poſitum eſt.

XV. In decimo quinto negat eccleſiæ ſacramenta quinque; ſacerdotium, ſacram unctionem, ſacrum oleum, confeſſionem cum pœnitentia, & honorabiles nuptias; quæ omnia ut ſacra, & Divinam gratiam conferentia, antiqua nobis traditio reliquit.

XVI. Duo vero alia ſacramenta admittens, duobus deinceps in capitibus eorum virtutem non recte exponit. Nam baptiſmo quidem ita juſtificari baptizatum putat, ut perire is nullo modo poſſit; reſpectum ad eos non habens qui ſacramentum hoc incontaminatum non cuſtodierunt, neque fidem ſervaverunt ad finem uſque, adeoque fructum lavacri nullum cepere, ſed æternis ſuppliciis damnati ſunt.

XVII. Divinam autem euchariſtiam ita convellit, ut nihil ipſi aliud, niſi nudam figuram relinquat, quaſi adhuc in umbra veteris legis ſerviremus. Negat enim eum, qui videtur, & comeditur, panem jam ſanctificatum, eſſe verum Chriſti corpus, ſed ſpiritaliter tantum intellectum, aut potius imaginando fictum, quod omni impietate plenum eſt. Neque enim dixit Jeſus, Hoc eſt figura corporis mei; ſed, Hoc eſt corpus meum, Hic eſt ſanguis meus; hoc ſcilicet quod videtur, & accipitur, & comeditur, & frangitur, ſanctificatum jam, & benedictum.

XVIII. Poſtremum vero omnium, ut prætextum videlicet quærat rejiciendi ignis purgatorii, id agit ut repudiet ſolemnes nobis ac legitimas pro defunctis commemorationes, per quas ſperamus requiem iis, & reſpirationem ab acerbitatibus, quæ illos premunt, a Deo eſſe concedendam.

Præterea prodierunt & interrogationes, quas capitulis adjunxit, & judicatæ illæ ſunt univerſæ huic ſynodo nihilo capitulis meliores. Non ſolum enim ſcripturæ interpretationes a patribus noſtris elaboratas, ut prius, rejicit; ſed & libros ejus aliquos abrogat, quos ſanctæ & œcumenicæ ſynodi, ut canonicos receperunt. Ad hæc omnia, venerabilium & ſanctarum imaginum relativum cultum reſpuit, quem ſancta œcumenica ſynodus ſeptima confirmavit.

QUAPROPTER, & hæc capitula, & interrogationes, communi ſuffragio plene (ait ſacra ſynodus) ſubvertimus, & ab aula noſtra repellimus, tamquam hæreſibus repleta, & omnino ab orthodoxa noſtra religione aliena, eumque qui iſta conſcripſit, exſortem fidei noſtræ judicamus: omnibus declarantes eorum ſcriptorem falſo nos criminari, dum ait privatam ſuam fidem eſſe Orientalem Chriſtianæ fidei Græcorum profeſſionem, cum ſit Calvinica, non noſtra. Eos vero, qui hæc capitula,

ANNO CHRISTI 1642.

ut vera & pia ſcilicet legunt, & pertinaciter retinent, eaque ſive verbis, ſive ſcriptis defendunt, tanquam conſentientes & communicantes ejus hæreſibus, & corruptores eccleſiæ Chriſti, arcemus a congregatione fidelium, & tamquam ethnicos ac publicanos haberi præcipimus, nullam habentes communionem nobiſcum, cujuſcunque conditionis ſint: & ſunto æterno anathemati obnoxii, & ſegregati a Patre, Filio, & Spiritu ſancto, uno ſecundum naturam, ſolo Deo, & in hoc futuroque ſæculo, & maledicti, & expertes veniæ, & inſolubiles poſt mortem, & æternæ damnationis participes. Neque enim unquam eccleſia noſtra talibus dogmatibus deluſa eſt: atque utinam nunquam in poſterum tantopere præcipitetur, gratia regentis ipſam, & gubernantis Spiritus. In confirmationem vero & autoritatem præſentis actionis, mandata ſunt præſentia ſacro codici magnæ Chriſti eccleſiæ, quæ apud nos eſt, ſubſcripta propriis manibus ſanctiſſimorum epiſcoporum, & ſpectatiſſimorum clericorum.

A

B

Anno ſalutis milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſecundo: menſe Majo: Indictione decima.

C

PARTHENIUS miſericordia Dei archiepiſcopus Conſtantinopoleos novæ Romæ, & œcumenicus patriarcha.

Synodicæ huic epiſtolæ ſanctiſſimi patris, & paſtoris noſtri, patriarchæ Conſtantinopolitani, conſentiens in omnibus ego Petrus Mogilas, humilis archiepiſcopus metropolitanus Ciobi, & Haliciæ, & omnis Ruſſiæ, exarchus ſancti apoſtolici throni Conſtantinopoleos, archimandrita laurę Pietzarii, ſubſcribo propria manu, tum meo nomine, tum nomine omnis eccleſiæ Chriſtianæ, orthodoxæ & catholicæ, quæ eſt in Ruſſia minore.

D

Athanaſius Puſinas, epiſcopus Luceorii, & Hoſtrogii.

Arſenius Zeliborſcius, epiſcopus Leopoleos Haliciæ, Caminiciæ Podoliæ.

Silveſter Ulebitzius Bœutinſcius, epiſcopus Premislai, & Samborii.

Silveſter Coſſophus, epiſcopus Mſteslaviæ, Orſiæ, & Mogilaviæ.

Joannicius, Heracleæ.
Gregorius, Lariſſæ.
Pachomius, Chalcedonis.
Daniel, Serrarum.

E

Curatores ſynodi.

Anthimus, Cyzici.
Porphyrius, qui ante Nicææ fuit.
Gregorius, Corinthi.

Geraſimus, Philipporum.

ANNO CHRISTI 1642.

ὅσαν, καὶ οὐχ ἡμετέραν. τοὺς δὲ τοιοῦτα τὰ κεφάλαια, ὡς ἀληθῆ καὶ ὀσεβῆ δηθεν ἀναγινώσκοντας, καὶ διακρατοῦντας, ὑπερμαχοῦντας αὐτῷ, εἴτε συγγράμμασιν, ὡς συμφρονοῦντας, ἢ συγκοινωνοῦντας αὐτοῦ ταῖς αἱρέσεσι, καὶ λυμεῶνας τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀποβάλλομεν τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, ἢ ὡς ἐθνικοὺς ἢ τελώνας λογίζεσθαι διατατόμεθα, μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχοντας μεθ' ἡμῶν, ὁποίας ἂν εἶησαν κατασάσεως. καὶ ἔσωσαν τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑποδεκοι, ἢ ἀφωρισμένοι παρὰ πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει, μόνῳ θεῷ, ἔν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ τῷ μέλλοντι, καὶ καταραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μὴ θάνατον, καὶ μέτοχοι τῆς αἰωνίας κολάσεως. ὅτε γάρ ποτε ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία τοῖς τοιούτοις καθυπήχθη δόγμασι· μήτε μὴν εἰς οὖθις τοσοῦτον κατενεχθείη, χάριτι τοῦ ὁδηγοῦντος αὐτῆς, ἢ κυβερνῶντος πνεύματος. Εἰς πίστωσιν δὲ παρούσης πράξεως καὶ ἀσφάλειαν, κατεγράφη τὸ παρὸν ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὑπογραφὲν ἰδίαις χερσὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, ἢ λογιωτάτων κληρικῶν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ, ἐν μηνὶ Μαΐῳ, Ἰνδικτιῶνος δεκάτης.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τῇ συνοδικῇ ταύτῃ ἐπιστολῇ τοῦ παναγιωτάτου πατρὸς, καὶ ποιμένος ἡμῶν, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, συμφωνῶν ἐν λάσι ἢ σωμασιν ἐγὼ Πέτρος Μογίλας, ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος μητροπολίτης Κιόβου, ἢ Αλικίας, καὶ πάσης Ρωσίας, ἔξαρχος τοῦ ἁγίου ἀποστολικοῦ θρόνου τῶν Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχιμανδείτης τῆς λαύρας Πιετζαείας, ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ, δι' ἐμέ τε, καὶ ἐκ προσώπου πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου, καὶ καθολικῆς τῆς ὄσης ἐν τῇ μικρᾷ Ρωσίᾳ.

Ἀθανάσιος Πουσίνας, ἐπίσκοπος Λουκεωείας, καὶ Οστρογίου.

Ἀρσένιος Ζελιβόρσκιος, ἐπίσκοπος Λεωπόλεως Αλικίας, καὶ Καμινικίας τῶν Ποδωλίας.

Σίλβεστρος Οὐλεβίτζιος Βοιτίνσκιος, ἐπίσκοπος Πρεμισλάου, ἢ Σαμβωείου.

Σίλβεστρος Κόσοφος, ἐπίσκοπος Μστισλαβίας, Ορσίας, καὶ Μωγιλαβίας.

ὁ Ηρακλείας, Ιωαννίκιος.
ὁ Λαοδικείας, Γρηγόριος.
ὁ Χαλκηδόνος, Παχώμιος.
ὁ Σερρῶν, Δανιήλ.

Οἱ ἐπίτροποι τῆς συνόδου.

ὁ Κυζίκου, Ανθιμος.
ὁ πρώην Νικαίας, Πορφύριος.
ὁ Κορίνθου, Γρηγόριος.

ὁ Φιλίππων, Γεράσιμος.

ὁ Χίου,

ANNO CHRISTI 1642.

ὁ Χίε, Ιερεμίας.
ὁ Νικαίας, Πορφύριος.
ὁ Γρέσης, Χρύσανθος.
ὁ Βιδυίης, Σωφρόνιος.
ὁ Φιλιππουπόλεως, Γαβριήλ.
ὁ Λήμνε, Ιγνάτιος.

A Jeremias, Chii.
Porphyrius, Nicææ.
Chryſanthibus, Pruſæ.
Sophronius, Bidynæ.
Gabriel, Philippopoleos.
Ignatius, Lemni.

Βαρλαὰμ μητροπωλίτης Σοτζάβας, ὲ πάσης Μολδοβλαχίας, ὲ ἔξαρχος Πλαγιανῶν.

Barlaam metropolitanus Sotzavæ, & omnis Moldaviæ, & exarchus Plagenarum.

Εὐλόγιος, ἐπίσκοπος Ρωμάνε.
Αναστάσιος, ἐπίσκοπος Ραδαυτζίε.
Γεώργιος, ἐπίσκοπος Χυσίε.

Eulogius, epiſcopus Romani.
Anaſtaſius, epiſcopus Rhadautzii.
Georgius, epiſcopus Chuſii.

Σωφρόνιος ἱερομόναχος, ὰ καθηγούμενος τῆς ἡγεμονικῆς μονῆς τῶν τελῶν ἱεραρχῶν τῆς ὲν Γιασίω Μολδοβλαχίας.

Sophronius hieromonachus, & præfectus monaſterii trium præſulum, quod eſt B Jaſii Moldaviæ.

Ο κῆρυξ τὸ εὐαγγελίε Μελέτιος Συρίγος, ἱερομόναχος.

Meletius Syrigus, hieromonachus, prædicator evangelii.

ὁ μέγας ἀρχιμανδείτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Φιλόθεος.

Philotheus, magnus archimandrita magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας πρωτοσύγγελος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Νικηφόρος.

Nicephorus, magnus protoſyngelus magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Λάσκαρις.

Laſcaris, magnus logotheta magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Χριστόδυλος, ἱερεύς.

Chriſtodulus, ſacerdos, magnus œconomus magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας σακελλάριος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Θεόλογος, ἱερεύς.

Theologus, ſacerdos, magnus ſacellarius magnæ eccleſiæ.

C

ὁ μέγας χαρτοφύλαξ τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Εὐστάθιος, ἱερεύς.

Euſtathius, ſacerdos, magnus chartophylax magnæ eccleſiæ.

ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Δανιήλ.

Daniel, magnus eccleſiarcha magnæ eccleſiæ.

ὁ νομοφύλαξ τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Παρασκευᾶς, ἱερεύς.

Paraſcevas, ſacerdos, nomophylax magnæ eccleſiæ.

ὁ σακελλίε τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Γεώργιος.

Georgius, minor ſacellarius magnæ eccleſiæ.

ὁ πρωτέκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Θωμᾶς.

Thomas, protecdicus magnæ eccleſiæ.

ὁ πρωτονοτάριος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Φίλιππος.

Philippus, protonotarius magnæ eccleſiæ.

D

ὁ μέγας πριμμικήριος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Φίλιππος.

Philippus, magnus primicerius magnæ eccleſiæ.

ὁ δικαιοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Μιχαήλ.

Michael, dicæophylax magnæ eccleſiæ

ὁ μέγας διερμηνευτὴς τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Ράλης.

Rhales, magnus interpres magnæ eccleſiæ.

ὁ λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Νικόλαος.

Nicolaus, logotheta magnæ eccleſiæ,

ὁ ὑπομνηματογράφος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας, Κωνσαντῖνος.

Conſtantinus, a commentariis magnæ eccleſiæ.

ὁ πρωταποστολάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Κωνσαντῖνος.

Conſtantinus, protapoſtolarius magnæ eccleſiæ.

ὁ λογοθέτης τ̃ χρυσ̃ , Χρυσόσκυλος.

E Chryſoſculus, logotheta ærarii generalis.

ὁ νοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Δημήτριος.

Demetrius, notarius magnæ eccleſiæ.

ANNO CHRISTI 1672.

ILLUSTRISSIMO ET magnificentissimo duci, religiosissimoque domino & principi omnis Moldaviæ, Domino D. JOANNI BASILIO BOIBONDA, salutem a Deo.

TUUM erat certe, dux magnificentissime, typis etiam synodicas hasce literas committere. Etenim cum hanc tibi potestatem dederit Dominus, ut esses ejus ecclesiæ propugnator, & generosus subversor hæresum, te uno ex omnibus terræ principibus electo tanquam sibi utili: cuinam alteri incumberet pravas opiniones proscribere, nisi religiosissimæ tuæ magnificentiæ? Qui cum vidisses Christianas ecclesias perturbatas ob Calviniaca quædam capitula, quæ recens prodierant, contendebanturque nostra esse, quod inscriberentur; Orientalis confessio Christianæ fidei: haudquaquam pigritatus es, sed funem omnem movere non destitisti, donec evocatis vicem gerentibus sanctissimi & apostolici throni œcumenici, & universa sacra illius synodo, & ex Russia legatis ejus, quæ illic est, ecclesiæ, cum ipsis adulterina omnia dogmata convulsisti, publicis literis consignans, ratasque faciens sinceras Orientalis ecclesiæ doctrinas. Nunc autem omnibus Christianis orthodoxis detegens absconditum illis capitulis virus, publice prostare voluisti, quid de iis sentiat magna Christi, quę apud nos est, ecclesia; ut possent ubique dignoscere oves Domini, quibus a pabulis abstinere oporteat, & quænam ad pascua indubitanter accedere. Quapropter gratias Deo reddentes propter ea, quæ per te nobis ab ipso provisa sunt, toto ex animo ipsum precamur, ut præsentem tibi vitam longævam ac pacificam donet, principatus thronum ad finem usque ornanti, in ipsius gratia: in futura vero e terrestribus ad cælestia te palatia transmittat.

A

ΤΩ ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ Δουκὶ, θεοσεβεστάτῳ τε αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Μολδοβλαχίας, Κυρίῳ, Κυρίῳ ΙΩΑΝΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΩ ΒΩΙΒΟΝΔΑ, σωτηρίαν παρὰ θεοῦ.

ΣΟΝ ἦν ὡς ἀληθῶς, Δουξ μεγαλοπρεπέστατε, τύποις ἐκδοῦναι καὶ τὰ συνοδικὰ ταυτὶ γράμματα. ἐπειδὴ γάρ σοι τὸ συνίθημα δέδωκεν ὁ κύριος, τοῦ εἶναί σε τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ πρόμαχον, καὶ τῶν αἱρέσεων γενναῖον καταλύτην, σὲ μόνον ἐκ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἡγεμόνων, ὡς B εὔχρηστον αὐτῷ ἐκλεξάμενος· σίνι ἂν ἄλλῳ ἐπέκειτο τὰς κακοδοξίας στηλιτεῦσαι, εἰ μὴ ἦρα τῇ σῇ θεοσεβεστάτῃ μεγαλονοίᾳ; ὃς ἰδὼν τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ταραττομένας ἐπὶ τοῖς νεωστὶ ἀναφανεῖσι Καλουνιακοῖς κεφαλαίοις, διαπεινομένοις ἡμετέροις εἶναι, τῷ ἐπιγράφεσθαι ἀνατολικὴ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως οὐδοτιοῦν κατανάρκησας, ἄλλα πάντα κάλων κίνησας οὐκ ἀπέστης, ἕως οὗ μεταπεμψάμενος τοποτηρητὰς τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ οἰκουμενικοῦ, καὶ τάσης τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἀπὸ Ρωσίας λεγάτους τῆς ἐκεῖθεν ἐκκλησίας, σὺν αὐτοῖς C πάντα τὰ νενοθευμένα κατέρραξας δόγματα, δημοσίαις βίβλοις ἐγκρίνας τε, καὶ κυρώσας τὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας γνήσια διδάγματα. καὶ νῦν πᾶσι τοῖς χριστιανῶν παιστεὶν ὀρθοδόξοις ἐκκαλύπτων τὸ ἐγκεκρυμμένον ἰὸν τοῖς κεφαλαίοις ἐκείνοις, κοινῶς προκεῖσθαι ἐθέσπισας, ἣν ἔχει δόξαν περὶ αὐτὰ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, ἐφ' ᾧ ἔχοι πανταχῇ τὰ τοῦ κυρίου πρόβατα διαγινώσκειν, ὁποίων βρωμάτων ἀπέχεσθαι χρὴ, καὶ ποίαις τισὶ νομαῖς ἀναμφιβόλως προσπελάζειν· διὸ χάριτας τῷ θεῷ ἀποδιδόντες, ἐπὶ τοῖς διὰ σοῦ παρ' αὐτοῦ οἰκονομηθείσιν ἡμῖν, ἐξ ὅλης ψυχῆς ἱκετεύομεν αὐτὸν, τὸν παρ- D οῦσαν ζωὴν, μακραίωνά τε καὶ εἰρηνικήν σοι δωρήσασθαι, τὸν τῆς ἡγεμονίας θρόνον μέχει τέλους κοσμοῦντι, ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι· ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ, ἐκ τῶν ἐπὶ γῆς, εἰς τὰ οὐράνια μεταθέσθαί σε βασίλεια.

Legati Constantinopolitani, & exarchi patriarchici, missique ex Russia legati.

Οἱ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως λεγάτοι, καὶ ἔξαρχοι πατριαρχικοὶ, καὶ εἰ ἀπὸ Ρωσίας λεγάτοι.

Porphyrius, qui ante Nicææ fuit.

Meletius Syrigus, hieromonachus, & prædicator evangelii.

Isaias Trophimius, præfectus sancti Nicolai.

Ignatius Xenovicius, prædicator evangelii.

Joseph Cononovicius, præfectus sanctorum Theophaniorum.

Ὁ πρώην Νικαίας, Πορφύριος.

Μελέτιος Συρίγος, ἱερομόναχος, καὶ κῆρυξ τοῦ E εὐαγγελίου.

Ησαίας Τροφίμιος, ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Νικολάου.

Ιγνάτιος ὁ Ξενοβίκιος, ὁ κῆρυξ τοῦ εὐαγγελίου.

Ιωσὴφ Κονωνοβίκιος, ἡγούμενος τῶν ἁγίων θεοφανίων.

VITA

VITA
INNOCENTII PAPÆ X.

INNOCENTIUS hujus nominis X. antea Joannes Baptiſta Pamphilius, Romanus, natus die VII. Maii, anni M. DLXXIV. ex Camillo Pamphilio, & Flaminia Bubala de Cancellariis: a puero litteris humanioribus, tum juriſprudentiæ dedit operam, ejuſque lauream, anno ætatis vigeſimo, aſſecutus, primum advocatus conſiſtorialis, deinde Rotæ Romanæ auditor fuit. A Gregorio XV. nuncius apoſtolicus in regnum Neapolitanum miſſus eſt. Urbano VIII. pontifice, cum Franciſco cardinali Barberino, apoſtolico in Gallias legato, datarii & primi miniſtri munus exercuit. Inde creatus patriarcha Alexandrinus, & nuncius apoſtolicus apud regem catholicum, cardinalium demum collegio adſcriptus eſt die XXX. Auguſti, anno ſalutis M. DC. XXVII. ſed non renunciatus niſi anno M. DC. XXIX. Congregationi immunitatis eccleſiaſticæ præfuit, in congregatione ſancti officii locum habuit, Polonici regni patronus fuit. Urbano VIII. ſucceſſit, pontifex creatus die XV. Septembr. anno M. DC. XLIV. In pontificatu Caſtrum expugnavit, cardinalem Ludoviſium ad reginam Hiſpaniarum legatum miſit, annum jubilæi indixit ac celebravit, vectigal frumentarium minuit, acerrimi ubique judicii animique conſtantiſſimi laude inſignis. Obiit Romæ die VII. Januarii, anno Chriſti M. DC. LV. ætatis LXXXI. pontificatus XI. ſepultus in Vaticano, donec transferatur in magnificum S. Agnetis templum, quod ejus ſumtu ædificatur in Circo Agonali, cujus e regione obeliſcum erexit. Templum S. Petri in Vaticano, & S. Joannis in Laterano, marmoreis pavimentis, aliiſque operibus, egregie ornavit. Erecta ipſi ſtatua eſt in Capitolio.

EPISCOPORUM GALLIÆ LITTERÆ, ad Innocentium papam X.

Quibus rogant, ut de quinque propoſitionibus excerptis ex Cornelii Janſenii Iprenſis epiſcopi libro, qui *Auguſtinus* inſcribitur, pronunciet.

BEATISSIME pater, Majores cauſſas ad ſedem apoſtolicam referre ſolemnis eccleſiæ mos eſt, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure ſuo poſtulat. Æquiſſimæ huic legi obſequentes, de graviſſimo circa religionem negotio ſanctitati tuæ ſcribendum eſſe cenſuimus. Decennium eſt, ex quo vehementiſſimis turbis Gallia magno noſtro mœrore commovetur, ob librum poſtumum & doctrinam reverendiſſimi Cornelii Janſenii Iprenſis epiſcopi. Tales quidem motus ſedari oportebat tum concilii Tridentini autoritate, tum bullæ illius, qua Urbanus VIII. felicis memoriæ adverſus Janſenii dogmata pronunciavit, & decreta Pii V. ac Gregorii XIII. in Baium edita confirmavit. Atque hujus bullæ veritatem ac robur novo diplomate vindicaſti: ſed quia nulli ſigillatim propoſitioni certa cenſuræ nota inuſta fuit, locus etiamnum aliquis quorumdam cavillis & effugio relictus eſt. Intercludendum autem penitus ſperamus: ſi, ut precamur, ſanctitas tua quid hac in re ſentiendum ſit, clare diſtincteque definiat. Obteſtamur ergo ut has præſertim propoſitiones, de quibus diſceptatio periculoſior, ac contentio ardentior eſt, ſanctitas tua expendat, ac perſpicuam, & certam de unaquaque ſententiam ferat.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque iis gratia, qua poſſibilia fiant.

II. Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

III. Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas a neceſſitate; ſed ſufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

Experta eſt nuper beatitudo tua, quantum apoſtolicæ ſedis in gemini eccleſiæ capitis errore profligando valuerit autoritas: continuo ſedata eſt tempeſtas, atque ad Chriſti vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, beatiſſime pater, ut clara firmaque de propoſitionum iſtarum ſenſu prolata ſententia, cui reverend. ipſe Janſenius morti proximus opus ſuum ſubjecit, caliginem omnem diſcutias, animos fluctuantes componas, diſſidia prohibeas, eccleſiæ tranquillitatem ſplendoremque reſtituas. Dum hæc ſpes mentibus noſtris affulget, ſanctitati tuæ multos & proſperos annos, ſæculoque beatiſſimam æternitatem, rex ſæculorum immortalis adjiciat, optamus ac vovemus.

" " INNOCENTII PAPÆ X. CONSTITUTIO.

De quinque propoſitionibus ex Janſenii libro excerptis.

Innocentius epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, univerſis Chriſti fidelibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

CUM occaſione impreſſionis libri, cui titulus, *Auguſtinus Cornelii Janſenii, epiſcopi Iprenſis*, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præſertim in Galliis, controverſia ſuper quinque ex illis: complures Galliarum epiſcopi apud nos inſtiterunt, ut eaſdem propoſitiones

nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor vero præfatarum propositionum est prout sequitur.

I. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

II. *Interior gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

III. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

IV. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

V. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animam nostram assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut ecclesia Dei nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tanquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus ac procellis, secure navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit.

Pro rei gravitate, coram aliquibus S. R. E. cardinalibus ad id specialiter sæpius congregatis, a pluribus in sacra theologia magistris, eosdem quinque propositiones ut supra, nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari; eorumque suffragia, tum scripto relata, mature consideravimus, eosdemque magistros, variis coram nobis actis congregationibus, proprie super eisdem, ac super earum qualibet differentes audivimus.

Cum autem ab initio hujusmodi discussionis ad Divinum implorandum auxilium, multorum Christi fidelium preces, tum privatim, tum publice indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per nos sollicite implorata sancti Spiritus assistentia, tandem Divino numini favente, ad infra scriptam devenimus declarationem, & definitionem.

Primam prædictarum propositionum: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant*: temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Secundam: *Interior gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Tertiam: *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*: hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare*: falsam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quintam: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*: falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac præsenti nostra declaratione & definitione continetur, sub censuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores in jure expressis.

Præcipimus pariter omnibus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, aliisque locorum ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis inquisitoribus, ut contradictores & rebelles quoscunque per censuras & pœnas prædictas, cæteraque juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis, omnino coerceant & compescant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Jansenii. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. LIII. pridie Kal. Junii, pontificatus nostri anno nono.

Hi. datarius.

G. GUALTERIUS.
P. CIAMPINUS.

** VITA
ALEXANDRI PAPÆ VII.

ALEXANDER VII. antea Fabius Chisius, nobilis Senensis, filius Flavii & Lauræ Marsilliæ, natus est die XIII. Februarii anno M. D. LXXXIX. Ab Urbano VIII. vicelegatus Ferrariensis primum, deinde Melitensis inquisitor renunciatus: ac domum nuncius apostolicus apud electores imperii, interfuit Monasterienſi conventui pacis conciliandæ causa congregato. Ab Innocentio X. revocatus Romam, primum pontifici a secretis fuit, deinde ab eodem presbyter cardinalis tituli S. Mariæ de Populo creatus. Ab Innocentii obitu electus est pontifex die VII. Aprilis, anno M. DC. LV. Venetos Turcico laborantes bello, regem Poloniæ, præter bellum contra Moscos, etiam civilibus dissidiis jactatum, grandi pecunia juvit. Sueciæ reginam Christinam, ex hæresi conversam ad catholicam fidem,

fidem, ſummo apparatu Romæ excepit. Urbi peſtilentia laboranti paterna benignitate & inſigni liberalitate ſubvenit. In ſanctorum album ſolemniter retulit ſanctos Thomam Villanovanum, archiepiſcopum Valentinum, & Franciſcum Saleſium, epiſcopum Gebennenſem. Ornavit magnifice eccleſias in Urbe, S. Mariæ de Populo, S. Mariæ de pace, & S. Mariæ ad martyres, Rotundam vulgo dictam, olim Pantheum. Porticus Vaticanas circa plateam divi Petri exſtruxit. Cathedram S. Petri in ſacellum ſumptuoſiſſime ornatum tranſtulit: Ceſtii ſepulcrum reſtauravit: vias Urbis pleraſque direxit, præſertim eam quæ Curſus dicitur, aut Stadium Romanum. Auxit ædem Sapientiæ Romanæ templo & bibliotheca: palatium Quirinale amplificavit. Obiit die XXII. Maii an. M. DC. LXVII.

ALEXANDRI PAPÆ VII.

CONSTITUTIO,

Qua præſcribitur formula, cui ſubſcribendum adverſus quinque propoſitiones Janſenii.

Alexander epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

REGIMINIS apoſtolici Divina providentia nobis quamvis immeritis commiſſi ratio poſtulat, ut ad ea potiſſimum, quæ catholicæ religionis integritati & propagationi, animarumque ſaluti, & fidelium tranquillitati conſulere apta & idonea eſſe judicantur, animum & curam omnem quantum licet in Domino applicemus. Quamobrem Cornelii Janſenii hæreſim in Galliis præſertim ſerpentem, ab Innocentio X. felicis recordationis prædeceſſore noſtro fere oppreſſam, ad inſtar colubri tortuoſi, cujus caput attritum eſt, in varios gyros, & cavillationum flexus euntem, ſingulari conſtitutione ad hunc finem edita, altero aſſumptionis noſtræ anno extinguere conati fuimus. Sed ut multiplices hoſtis hominum generis artes adhibet, nondum plene conſequi potuimus, ut omnes errantes in viam ſalutis redirent: qui tamen unicus erat votorum & curarum noſtrarum ſcopus, quibus operam & induſtriam ſuam egregio ſane ſtudio venerabiles fratres noſtri archiepiſcopi & epiſcopi regni Galliæ, earundem conſtitutionum apoſtolicarum executioni præcipue intenti, contulerunt: & cariſſimus in Chriſto filius noſter rex Chriſtianiſſimus ſingulari pietate auxiliarem, dextram ſtrenuo ac conſtantiſſimo animo porrexit. Cum autem præfatus rex Chriſtianiſſimus eodem religionis zelo ductus, per ſuum in Urbe oratorem nobis ſignificari, exponique curaverit, nullum aliud opportunius remedium peſtiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis adhiberi poſſe, quam ſi omnes certam formulam ſubſcriberent noſtra autoritate firmatam, in qua quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui titulus, AUGUSTINUS, excerptas ſincere damnarent; ac proinde illam a nobis quantocitius expediri, ad quælibet effugia præcludenda, omneſque removendos obtentus flagitaverit. Nos tam piis dicti regis Chriſtianiſſimi votis benigne annuendum eſſe ducentes, formulam infra ſcriptam ab omnibus eccleſiaſticis, etiam venerabilibus fratribus noſtris archiepiſcopis, & epiſcopis, nec non aliis quibuſcunque eccleſiaſtici ordinis, tam regularibus quam ſæcularibus, etiam monialibus, doctoribus, & licentiatis, aliiſque collegiorum rectoribus atque magiſtris, ſubſcrini diſtincte mandamus, idque intra tres menſes a die publicationis ſeu notificationis præſentium. Alias contra eos, qui intra terminum præſcriptum non paruerint, irremiſſibiliter procedi volumus juxta canonicas conſtitutiones, & conciliorum decreta.

Formula a ſupradictis ſubſcribenda.

EGO N. conſtitutioni apoſtolicæ Innocentii X. datæ die XXXI. Maii M. DC. LIII. & conſtitutioni Alexandri VII. datæ XVI. Octobris M. DC. LVI. ſummorum pontificum, me ſubjicio, & quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui nomen *Auguſtinus*, excerptas, & in ſenſu ab eodem autore intento, prout illas per dictas conſtitutiones ſedes apoſtolica damnavit, ſincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

Decernentes inſuper præſentes litteras ſemper & perpetuo validas & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſitque per quoſcunque judices, ordinarios & delegatos, ubique judicari & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & autoritate, ac irritum & inane eſſe, ſi ſecus ſuper his a quocunque quavis autoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiſcopis, & epiſcopis, aliiſque locorum ordinariis commitimus & mandamus, ut ſinguli in ſuis diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis, præſentes litteras, & in eis contenta quæcunque exequantur, & exequi ac obſervari ab omnibus curent, & inobedientes quoſcunque per ſententias, cenſuras, & pœnas, aliaque juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino compellant. Volumus autem, ut præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtram conſtitutionem & ordinationem infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri & Pauli apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ M. DC. LXIV. XV. Kal. Martii, pontificatus noſtri anno decimo.

I. cardinalis prodatarius.

S. UGOLINUS.

Viſa de Curia. P. CIAMPIN

D. CIAMPINUS.

☞EJUS-

Ex Hard. Conc tom. XI. p. 147.

☞ EJUSDEM
ALEXANDRI PAPÆ VII.

Innovatio conſtitutionum & decretorum in favorem ſententiæ aſſerentis, animam beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corpus infuſione, a peccato originali præſervatam fuiſſe, editorum.

Alexander Papa VII. ad perpetuam rei memoriam.

SOllicitudo omnium Eccleſiarum, quam licet meritis & viribus longe impares, Dei Optimi Maximi voluntate & providentia gerimus, in id nos anxie tenet intentos & vigilantes, ut ſcandala, quæ inter fideles pro humanæ naturæ corruptione & fragilitate neceſſe eſt ut veniant, quantum fieri poteſt pauciſſima exoriantur; utque exorta quam celerrime & quam diligentiſſime amoveantur: nam iis per quos veniunt certam peccati perniciem, quibus vero præbentur præſens afferunt labendi periculum; quorum nos pro noſtro Paſtoralis officii debito, & damnum ſummopere dolemus, & diſcrimine aſſidue utimur. Sane vetus eſt Chriſti fidelium erga ejus beatiſſimam Matrem Virginem Mariam pietas, ſentientium, ejus animam in primo inſtanti creationis, atque infuſionis in corpus, fuiſſe ſpeciali Dei gratia & privilegio, intuitu meritorum Jeſu Chriſti ejus filii, humani generis Redemptoris, a macula peccati originalis præſervatam immunem, atque in hoc ſenſu ejus Conceptionis feſtivitatem ſolemni ritu colentium & celebrantium; crevitque horum numerus, atque hujuſmodi cultus poſt editas a fel. rec. Sixto Papa IV. prædeceſſore noſtro in ejus commendationem Apoſtolicas Conſtitutiones, quas ſacrum Concilium Tridentinum innovavit, atque obſervari mandavit. Aucta rurſus, & propagata fuit pietas hæc, & cultus erga Deiparam poſt erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, religioſum Ordinem, & Confraternitates, ac conceſſas ab iiſdem induſgentias: ita ut accedentibus quoque pleriſque celebrioribus Academiis ad hanc ſententiam, jam fere omnes Catholici eam complectantur. Et quia ex occaſione contrariæ aſſertionis in concionibus, lectionibus, concluſionibus, & actibus publicis, quod nempe eadem beatiſſima Virgo Maria fuerit concepta cum peccato originali, oriebantur in populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa ſcandala, jurgia, & diſſenſiones, rec. mem. Paulus Papa V. etiam prædeceſſor noſter vetuit horum opinionem præfatæ ſententiæ contrariam publice doceri, aut prædicari. Quam prohibitionem piæ mem. Gregorius Papa XV. ſimiliter prædeceſſor noſter ad privata etiam colloquia extendit; mandans inſuper in favorem ejuſdem ſententiæ, ut ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, ac divino officio celebrandis tam publice, quam privatim, non alio quam Conceptionis nomine uti quicumque debeant. Nihilominus, prout venerabiles fratres epiſcopi fere omnes Hiſpaniarum, cum eccleſiarum ſuarum capitulis, datis ad nos literis expoſuerunt; accedente etiam inſinuatione cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi earumdem Hiſpaniarum regis Catholici, qui ſpecialem ſuper hoc miſit ad nos oratorem venerabilem fratrem Ludovicum epiſcopum Placentinum: per quem etiam delatæ fuerunt ad nos ſupplicationes regnorum earumdem Hiſpaniarum; pergunt aliqui contrariæ illius opinionis aſſertores contra præfatas prohibitiones tum privatim, tum publice, præfatam ſententiam aut impugnare, aut vellicare; & favorem a Romanis Pontificibus cultui & feſto ſecundum illam præſtitum ita interpretari, ut fruſtrentur; immo eccleſiam Romanam huic ſententiæ & cultui juxta illam beatæ Virgini exhibito favere negant, pios Chriſti fideles e ſua pacifica quaſi poſſeſſione deturbare conando; unde offenſiones, ſcandala, & jurgia, quibus obviare voluerunt Paulus V. & Gregorius XV. noſtri prædeceſſores, perdurant adhuc; & ex occaſione eorumdem adverſantium majora his incommoda in poſterum prudenter & merito timentur. Quapropter ſuper his tam præfati epiſcopi cum eccleſiarum ſuarum Capitulis, quam memoratus Philippus rex, ejuſque regna, nobis pro opportuno remedio inſtanter ſupplicari fecerunt. Nos conſiderantes quod Sancta Romana eccleſia de intemeratæ ſemperque Virginis Mariæ Conceptione feſtum ſolemniter celebrat, & ſpeciale ac proprium ſuper hoc officium olim ordinavit, juxta piam, devotam, & laudabilem inſtitutionem, quæ a Sixto IV. prædeceſſore noſtro emanavit; volenteſque laudabili huic pietati, & devotioni, & feſto, ac cultui ſecundum illam exhibito, in eccleſia Romana poſt ipſius cultus inſtitutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum exemplo favere; necnon tueri pietatem & devotionem hanc colendi & celebrandi beatiſſimam Virginem, præveniente ſcilicet Spiritus ſancti gratia a peccato originali præſervatam; cupienteſque in Chriſti grege unitatem ſpiritus in vinculo pacis, ſedatis offenſionibus & jurgiis, amotiſque ſcandalis, conſervare: ad præfatorum epiſcoporum cum eccleſiarum ſuarum Capitulis, ac Philippi regis ejuſque regnorum oblatam nobis inſtantiam ac preces, Conſtitutiones & decreta a Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, & præcipue a Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. edita in favorem ſententiæ aſſerentis, animam beatæ Mariæ Virginis in ſui creatione, & in corpus infuſione, Spiritus ſancti gratia donatam, & a peccato originali præſervatam fuiſſe, necnon & in favorem feſti, & cultus Conceptioni ejuſdem Virginis Deiparæ ſecundum piam iſtam ſententiam, ut præfertur, exhibiti, innovamus, & ſub cenſuris & pœnis in eiſdem Conſtitutionis contentis obſervari mandamus. Et inſuper omnes & ſingulos, qui præfatas Conſtitutiones ſeu Decreta ita pergent interpretari, ut favorem per illas dictæ ſententiæ, & feſto, ſeu cultui ſecundum illam exhibito fruſtrentur, vel qui eamdem ſententiam, feſtum, ſeu cultum in diſputationem revocare, aut contra ea quoquomodo directe, vel indirecte, aut ſub quovis prætextu, etiam definibilitatis ejus examinandæ, ſive ſacram Scripturam, aut ſanctos Patres, ſive Doctores gloſſandi, vel interpretandi: denique alio quovis prætextu, ſeu occaſione, ſcripto, ſeu voce, loqui, concionari, tractare, diſputare, contra ei quidquam determinando, aut aſſerendo, vel argumenta contra ea afferendo, & inſoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo diſſerendo, auſi fuerint; præter pœnas & cenſuras in Conſtitutionibus Sixti IV. contentas, quibus illos ſubjacere volumus, & per

præ-

præſentes ſubjicimus, etiam concionandi, publiee legendi, ſeu docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa & paſſiva in quibuſcumque electionibus eo ipſo abſque alia declaratione privatos eſſe volumus: necnon ad concionandum, publice legendum, docendum, & interpretandum, perpetuæ inhabilitatis pœnas ipſo facto incurrere abſque alia declaratione; a quibus pœnis non niſi a nobis ipſis, vel a ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus abſolvi, aut ſuper iis diſpenſari poſſint: necnon eoſdem aliis pœnis noſtro & eorumdem Romanorum Pontificum ſucceſſorum noſtrorum arbitrio infligendis pariter ſubjacere volumus, prout ſubjicimus per præſentes: innovantes Pauli V. & Gregorii XV. ſuperius memoratas Conſtitutiones, ſive decreta. Ac libros in quibus præfata ſententia, feſtum, ſeu cultus ſecundum illam in dubium revocatur, aut contra ea quomodocumque, ut ſupra, aliquid ſcribitur, aut legitur, ſeu locutiones, conciones, tractatus, & diſputationes contra eadem continentur, poſt Pauli V. ſupra laudatum decretum edita, aut in poſterum quomodolibet edenda, prohibemus, ſub pœnis & cenſuris in Indice librorum prohibitorum contentis, & ipſo facto abſque alia declaratione pro expreſſe prohibitis haberi volumus, & mandamus. Vetamus autem, Sixti IV. Conſtitutionibus inhærentes, quempiam aſſerere, quod propter hoc contrariam opinionem tenentes, videlicet Virginem Mariam cum originali peccato fuiſſe conceptam, hæreſis crimen, aut mortale peccatum incurrant; cum a Romana eccleſia & ab Apoſtolica Sede nondum fuerit hoc deciſum, prout nos nunc minime decidere volumus, aut intendimus: quin potius contrariam illam opinionem hæreſis, aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes præter pœnas, quibus eos ſubjecit Sixtus IV. aliique prædeceſſores noſtri Romani Pontifices, gravioribus aliis pœnis ſubjicimus, quas in contrafacientes huic noſtræ Conſtitutioni ſuperius infliximus. Volentes quod contra hujus noſtræ Conſtitutionis tranſgreſſores, etiam Regulares cujuſvis ordinis, & inſtituti, etiam Societatis JESU, & quomodolibet exemptos, & alias quaſcumque eccleſiaſticas & ſæculares perſonas, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam eccleſiaſticæ, quam ſæcularis, ut præfertur, tam epiſcopi, & prælati ſuperiores, aliique locorum Ordinarii, quam hæreticæ pravitatis ubique locorum deputati Inquiſitores procedant, & inquirant, atque in eos ſtricte animadvertant. Nos enim iis & eorum cuilibet contra eoſdem tranſgreſſores procedendi, & inquirendi, ac pœnis coercendi, & puniendi liberam facultatem & auctoritatem, iiſdem auctoritate & tenore tribuimus, & impartimur: in eoſque, ut præfertur, procedere, inquirere, & punire diſtricte præcipimus, & mandamus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus, ac quibuſvis indultis, & litteris Apoſtolicis, quibuſvis perſonis quantumcumque qualificatis, & in quacumque, etiam cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, epiſcopali, & quavis alia dignitate & honore conſtitutis, etiam quod contra eos procedi, interdici, ſuſpendi, vel excommunicari nequeant, quomodolibet conceſſis; quibus omnibus, & eorum ſingulis, etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione de eis ipſorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua, & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per generales, etiam id importantes, clauſulas, mentio habenda, aut alia exquiſita forma obſervanda foret; tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis & inſertis habentes, harum ſerie ſpecialiter & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Ut autem hæc noſtra conſtitutio, & præmiſſa omnia, ad eorum omnium, quorum intereſt, notitiam congruentius pervenire poſſint; in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub pœna privationis ab ingreſſu eccleſiæ eo ipſo incurrenda præcipimus & mandamus, omnibus & ſingulis locorum Ordinariis, ac eorum vicariis, ſuffraganeis, & officialibus quibuſcumque, & aliis ſingulis, ad quos quomodolibet ſpectat & pertinet; quatenus hujuſmodi noſtram conſtitutionem ſingulis ſuæ diœceſis vel diſtrictus prædicatoribus, & aliis, quibus expedire judicaverint, opportune inſinuent, & publicent, ac inſinuari & publicari faciant; ne quis in poſterum quoquomodo ignorantiam de præmiſſis poſſit prætendere, aut ſe contra præmiſſa valeat excuſare. Volumus & ſimiliter eadem auctoritate decernimus, & mandamus, quod præſentes litteræ per aliquos ex noſtris curſoribus baſilicarum ſancti Joannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum, & cancellariæ Apoſtolicæ valuis, ac in acie campi Floræ de Urbe de more publicentur, & affigantur; quæ affixio & publicatio ita omnes & ſingulos, ad quos ſpectet afficiat & arctet, ac ſi illis perſonaliter intimatæ fuiſſent, & quod illarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus notarii ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus literis adhiberetur, ſi oſtenſæ vel exhibitæ forent. Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, ſub annulo Piſcatoris, die VIII. Decembris, MDCLXI. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

S. UGOLINUS.

SY-

ANNO CHRISTI 1672.

ANNO CHRISTI 1672.

Ex Harduini Coll. Conc. to. XI. p. 779.

SYNODUS HIEROSOLYMITANA

Adversus Calvinistas, anno MDCLXXII. sub Patriarcha Hierosolymorum Dositheo celebrata.

DUCE CHRISTO. Α ΧΡΙΣΤΟΣ ΗΓΕΙΣΘΩ.

Clypeus orthodoxæ fidei, sive Apologia ab Synodo Hierosolymitana sub Hierosolymorum Patriarcha Dositheo composita adversus Calvinistas hæreticos, Orientalem ecclesiam de Deo rebusque divinis hæretice cum ipsis sentire, mentientes.

Ἀσπὶς ὀρθοδοξίας, ἡ ἀπολογία καὶ ἔλεγχος πρὸς τοὺς διασύροντας τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν αἱρετικῶς φρονεῖν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὡς κακοφρονοῦσιν αὐτοὶ οἱ Καλβῖνοι δηλονότι· συνταχθεῖσα παρὰ τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις τοπικῆς συνόδου, ἐπὶ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

UNIVERSIS UBIQUE TERRARUM, sive etiam in mari agentibus, orthodoxis Episcopis, fratribus & comministris nostris in Spiritu sancto: & omnibus omnino piis ac fidelibus Christianis filiis, dilectis nostris, in Domino salutem.

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΓΗΣ καὶ θαλάσσης, ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι· καὶ πᾶσι ἁπλῶς τοῖς εὐσεβέσι, καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τέκνοις, ἀγαπητοῖς ἡμῖν, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Latine vertit Domnus M. F. e Congregatione S. Mauri, Ordinis S. Benedicti: ediditque Parisiis, an. 1676. Versio hic est subinde recoguita.

TEmpus loquendi, & tempus tacendi, monet sapiens Ecclesiastes: hinc quidem suum rei cuilibet tempus esse significans; quemadmodum alibi dixit: Loquendi non instante necessitate, tace; instante, loquere. Quemadmodum autem interrogante nemine, nulla loquendi necessitas; ita interroganti quæ nosti, responsum continere, summa malitia est. Porro si de Deo rebusque divinis interrogatio fuerit, impietatis in notam quomodo non incurrat, qui responsioni par cum esset, ei tamen silentium antetulit? Nos quidem cum tacendi, tum loquendi modum satis ille docuit, qui dixit: *Disponet sermones suos in judicio*; maxime cum & silentium Deus indicat, ait enim: *Tace, Israel, & audi*: (quippe non loquendi modo mandatum accepimus, verum & eos qui utilia loquuntur, audiendi:) & loqui rursum ipse præcipiat, os nostrum aperiat, & vocem nobis impertiatur. Legimus enim ad Ezechielem passim dictum esse: *Fili hominis, dic domui Israel.* Et rursus ad ipsum: *In die illa aperietur os tuum, & loqueris, & non silebis ultra.* Moysi vero, quem Pharaoni mittebat, impeditioris & tardioris linguæ causa formidanti, dixit: *Vade, & ego aperiam os tuum, & instruam quæ locuturus es.* His igitur & consimilibus exemplis in Scriptura expressis & nos religiose obsequentes, nemine quidem rogante & ad loquendum provocante, tempus esse silendi novimus; urgente vero interrogatione, aut quapiam alia loquendi necessitate, sermoni quamprimum nos accingimus. Cum enim de fide rebusve credendis interpellamur, indignum ducimus ut loqui reformidemus. Si vero hominibus hæreticis, atque

Ex Bibliotheca Regis, ubi MS. exeplat asservatur, ab ipsomet Patriarcha Hierosolymitano missum ad Christianissimum Regem Ludovicum XIV.

Καιρὸς τοῦ λαλεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ σιγᾶν, ὁ σοφὸς ἐκκλησιαστὴς παραινεῖ, ἐν οἷς που καιρὸν εἶναι πάντι πράγματι ἀποφαίνεται. ὡσανεὶ ἔλεγεν· ἀνάγκης μὴ ὕστης σίγα, καιροῦ δὲ κατεπείγοντος λάλει. ἀνάγκη μὲν γὰρ λαλεῖν οὐκ ἔστι τὸν μὴ ἐρωτώμενον, ἐρωτώμενον δὲ περί τινος χρήσιμα καὶ ἀναγκαία λόγα, ἐπισάμενόν τε, καὶ μὴ ἀποκρινόμενον, ἐχάτης ἂν εἴη μοχθηρίας. εἰ δέ τι τὸ ἐρωτώμενον περὶ Θεοῦ ἢ θείων πραγμάτων καθέστηκε, πῶς οὐκ ἀσεβείας γραφήσεται ὁ εἰδὼς, καὶ σιγὴν ἄγειν ἐλόμενος; ἐκ ἡμεῖς τοιγαροῦν ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς ἀμφοτέρων τούτων, σιγῆς καὶ λόγου φημὶ, διαπεπραγμάθηκαμεν εἶναι κατὰ τὸν εἰπόντα· οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει· μάλιστα δὲ σιωπᾶν, Θεοῦ ἐπιτάττοντος· σιώπα γάρ, φησι, καὶ ἄκουε, Ἰσραήλ. (οὐ γὰρ μόνον λαλεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀκούειν τὸν χρήσιμα λεγόντων προσετάγμεθα·) ἐκ αὖθις λαλεῖν τούτου κελεύοντος, ἐκ στόμα ἀνοίγοντος, καὶ φωνὴν διδόντος. μανθάνομεν γὰρ πρὸς μὲν τὸν Ἰεζεχιὴλ πολλάκις εἰρηκέναι· υἱὲ ἀνθρώπου, εἶπον τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν πρὸς αὐτόν· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διανοιχθήσεταί σου τὸ στόμα, καὶ λαλήσεις, καὶ οὐ μὴ ἀποκωφωθήσῃ ἔτι. πρὸς δὲ τὸν Μωϋσῆν τελλόμενον πρὸς Φαραὼ, ὑποτελλόμενον δὲ διὰ τὸ ἰσχνόφωνον καὶ βραδύγλωσσον· πορεύου, ἔφη, ἐκ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, ἐκ σωβιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλῆσαι. τούτοις δὴν ἐκ τοῖς τοιούτοις γραφικοῖς παραδείγμασιν εὐσεβῶς ἐκ ἡμεῖς ἑπόμενοι, καιρὸν οἴδαμεν σιωπῆς μηδενὸς ἐνοχλοῦντος, καὶ πρὸς λαλίαν παρορμῶντος· ἐπειγόμεθα δὲ αὖ ἐρωτώμενοι, ἢ ἐκ ἄλλως πῶς τοῦ καιροῦ καταπείγοντος, φωνὴν

φωνὴν ἀφιέναι. ὅταν μὲν γὰρ περὶ πίστεως, ἢ τῶν πιστευομένων τινῶν πραγμάτων λόγον ἀπαιτούμεθα, δεῖνον ἡγούμεθα τὸ ὑποστέλλεσθαι. ἂν δὲ καὶ ἀσεβείας, ἢ αἱρέσεως ἄλλης τινὸς ἐγκαλούμεθα παρ' ἑτεροδόξων ἀνδρῶν, καὶ πρὸς οὐδὲν ἄλλο χρήσιμον ἀποβλεπόντων, ἢ πρὸς τὸ συστῆσαι τὴν ἑαυτῶν δόξαν ἐκ τοῦ διασύρειν τοὺς ἄλλους· τότε δὴ τὸν Ηλιοῦ ζῆλον ἀναλαβόντες, θερμότερον διεγειρόμεθα πρὸς ἀπάντησιν· καὶ πάσχοντες τὰ τοῦ Ιερεμιοῦ, τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φθεγγόμεθα· τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου· μαιμάσσει ἡ ψυχή μου, σπαράσσεται ἡ καρδία μου· οὐ σιωπήσομαι, ὅτι φωνὴν σάλπιγγος ἤκουσεν ἡ ψυχή μου, καὶ κραυγὴν πολέμου. σάλπιγγος γὰρ ἀγρίας· ἠχωδείστερα, καὶ πολέμου δεινοῦ βαρύτερα βροντῶσι τὰ ἔναγχος ἀπὸ Γαλλίας ἔλθοντα πρὸς ἡμᾶς (ὡς μὴ ὄφελον ἐνηχηθῆναι, καὶ παρ' ἡμῖν) μηνύματα. οἱ γὰρ ἐν ἐκείναις εὑρισκόμενοι Καλουῖνοι ἐθελοντὶ κακουργοῦντες φασὶ τὴν ἀποστολικὴν καὶ ἁγίαν ἡμῶν ἐκκλησίαν, τὴν ἀνατολικὴν δηλαδὴ, φρονεῖν ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ὡς αὐτοὶ ἐκεῖνοι κακοφρονοῦσιν. οὐ μόνον δὲ λόγοις, ἀλλὰ καὶ συγγράμμασιν οἱ αἱρετικοὶ οὗτοι, ὡς φαίνεται παρά τινι Κλαυδίῳ ὑφηγητῇ τοῖς ἐν Καρεντονίᾳ Καλουΐνοις, ἐπειχείρησαν ἡμῶν κατηγορεῖν, ὃ καὶ μάλιστα εἰς τὸ προκείμενον ἔργον ἡμᾶς παροτρύνει, μὴ εἰδότες οὔτε τὶ λέγουσιν, οὔτε περὶ τινὸς διαβεβαιοῦνται, οὐκ αἰδούμενοι οὔτε κἂν τοὺς ἀνθρώπους, ὧν ἐνώπιον τοσαῦτα ψεύδεσθαι κατατολμῶσι.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἐπειδὴ χάριτι Χριστοῦ συνήλθομεν χάριν ἐγκαινίων τοῦ θειοτάτου ναοῦ τῆς ἐν Βηθλεὲμ κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ Θεοῦ· ὃν ὁ κύριος ἀνοικοδομηθῆναι ἐν τοῖς πανδείνοις τούτοις καιροῖς τοῦ διωγμοῦ, καὶ χαρισθῆναι κεκαλλωπισμένων τῆς πανταχοῦ γῆς γνησίοις τέκνοις τῆς καθολικῆς ἐκφλησίας ἠυδόκησεν· εὑρισκομένων μεθ' ἡμῶν, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν περατῶν τῆς γῆς ἐπιδημούντων προσκυνητῶν ἱερέων, κληρικῶν, καὶ λοιπῶν χριστιανῶν, ὠήθημεν δεῖν ἐν συνόψει τὴν περὶ ὧν ἡ τιθηνὸς ἡμῶν ἀποστολικὴ ἐκκλησία κατηγορεῖται, δόξαν εἰπεῖν, ἵνα καὶ δι' ἡμῶν ἡ παραδοθεῖσα παρὰ τοῦ κυρίου, καὶ κηρυχθεῖσα παρὰ τῶν ἀποστόλων, καὶ φυλαχθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, πίστις ἡμῶν φανερὰ ᾖ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ τὸ ψεῦδος τῶν ἐναντίων φωραθὲν, (καί τοι πεφωραμένον προὸν, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὡς τραγελάφους πλάττον, καὶ ὑπὸ πολλῶν τῶν πρὸ ἡμῶν) ἡ ἀλήθεια ὡς εἰκὸς λαμπρότερον ἡλίου λάμπουσα γνωρισθῇ. Εἰ δέ που καὶ φανείημεν ταῦτο λεγοῦντες, καὶ πολλάκις ἀποφαινόμενοι περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦτο πρὸς κατάληψιν τελείαν τῶν λεγομένων παντὶ τῷ ἐγκύπτοντι τῷ συγγράμματι πεφιλοπόνηται.

Ιστέον οὖν ὅτι οἱ πρόκριτοι τῶν αἱρετικῶν τούτων, οὐκ ἀγνοοῦντες τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν, φασὶν αὐτὴν ἶσα ἐκείνοις ἐν τοῖς

A suam ut obtrectatione ceterorum gloriam obfirment, modo studentibus, impietatis aut falsi cujusdam dogmatis insimulamur; tunc Heliæ instar zelo succensi, responsionem animosiores aggredimur, ac Jeremiæ passionum conscii, ejusdem eructamus & verba: *Ventrem meum doleo, & sensoria cordis mei; fluctuat anima mea, dilaceratur cor meum; non tacebo, quoniam vocem tubæ audivit anima mea, clamorem prælii*. Etenim terribili sonantiores buccina, & duro graviores bello, e Galliis ad nos usque tonant modo rumores, utinam apud nos numquam auditi. Quippe improbitati gratis indulgentes, B qui in illis habitant, Calvinistæ, suas de Deo rebusque divinis hæreses, Apostolicæ nostræ ac sanctæ Orientali Ecclesiæ affingunt; atque id quidem non modo sermonibus, verum etiam & scriptis imponere nobis hæreticos hujusmodi suscepisse nemo nescit, qui Claudium quemdam Carentoniensium Calvinistarum Ministrum perlegerit. Id vero ad susceptam Apologiam nos vehementius accendit, quoniam quod dicunt, quod affirmant, nesciunt: qui vel homines metuere debuissent, coram quibus talia mentiri nec verentur.

His igitur se se ita habentibus, cum ad perficiendam sacratissimæ Ædis Bethleemiticæ, ubi Salvator ac Deus noster Christus secundum carnem natus est, dedicationem convenissemus, quam per id miserrimæ ætatis ac persecutionis restaurari Domino placuit, ac veris Ecclesiæ Catholicæ ubique terrarum agentibus filiis eleganter ornatam restitui: adscitis D etiam nobiscum Sacerdotibus, Clericis, necnon & Christianis ceteris, qui e terræ finibus illuc adoraturi convenerant; matris nostræ Apostolicæ Ecclesiæ doctrinam super his quæ affinguntur illi, exponendam duximus, ut quæ a Domino nobis tradita, ab Apostolis promulgata, & ab sanctis Patribus conservata est fides nostra, nobis edicentibus, universo manifesta fiat mundo; ac retecto adversariorum nostrorum mendacio, (etsi jampridem ab antecessorum nostrorum quamplurimis deprehensum est, ac suopte delapsum, utpote ad hircocervorum instar conflatum (ceu ipso rutilantior sole veritas innotescat. Quamvis autem quæ jam diximus, rursum eloqui, ac super eodem argumento frequenter verba facere videamur: id tamen ad pleniorem dictorum comprehensionem, studiosis lectoribus hocce libello juverit iterum pertractare.

Sciendum igitur est, hæreticorum hujusmodi præpositos, doctrinam Orientalis Ecclesiæ haud quidem ignorantes, suos tamen circa Deum resque divinas, erro-

res

ANNO CHRISTI 1672.

res illi aſpergere, eamque, quo rudiores ſeducant potiſſime, opera data inculpare. Cum enim ab Occidentalibus jam jam receſſerint, ſeque ab omni demum Eccleſia Catholica procul fecerint, manifeſtiſſime ſe ſe probant hæreticos, immo & hæreticorum coryphæos. Nam falſa atque inepta non modo dogmata, ſui ſupra modum amantes, induxere, ſi tamen dogmata licet fabellas appellare: at etiam Eccleſiæ prorſus extorres facti ſunt, cum Eccleſia Catholica, ut dictum eſt, nulla penitus communione conjuncti. Ac eorum quos ſuis ſeduxere fabulis, converſionem veluti pertimeſcentes, eo fraudis confugere, ut quod illi circa fidem ſentiunt, hoc ipſum & Orientalem ſentire Eccleſiam perſuaderent. (Deo nempe, etſi mirabiliter id ſinente, at ſignificante Chriſtianum nec dici poſſe, nec eſſe, Eccleſiæ nomine non inſignitum: quin & docente, eos, etſi neſcientes, hoc ipſo Catholicæ Eccleſiæ fuiſſe allectos, quo in illa mereri ſe ſe moliti ſunt perſuadere.) Non ita porro id probare nituntur, ut vera eſſe univerſe ea quæ credimus, aſſerant: ſi enim ita eſſet, alia in nobis nequaquam reprehenderent, at nobiſcum in omnibus conſentirent; ſed nec apud nos ſe ſe conſtituere magiſtros appeterent, qui heri & nudiuſtertius fre- C mentes meditati ſunt inania: immo a nobis edoceri noſtræque obedire fidei ſtatuerent, quam prædicantibus Apoſtolis Eccleſia Catholica ſuſcepit, modo tenet, ac in finem ſæculi, ſcilicet quoadusque veniat Dominus, ipſo Deo Salvatore duce, conſervabit. Sed quia procul a nobis illi abſunt, neque Calviniſtis omnibus id quod adverſus eos confinxere duces eorum, notum facere valeamus; quidquid recens induxere Calviniſtæ, ipſam eſſe perpetuam Orientalis Eccleſiæ fidem, gloriari, ſeducendis rudioribus, ſatis habuere. Verum quemadmodum lucis ad tenebras, aut Chriſti ad Belial ſocietas D eſſe non poteſt: ita nec una adverſariorum noſtrorum cum Eccleſia orientali de rebus fidei ſententia, quamdiu hæreſiarcham Calvinum voluerint habere magiſtrum.

Porro Catholicam Orientalis Eccleſiæ fidem ſtrenuos hujuſmodi homines agnoviſſe (ut ignorare fingant) manifeſtum eſt: ac primum quidem e ſacris Scripturis, quas optime omnium intelligere ſe ſe gloriantur: deinde ex ſanctis eccleſiæ E catholicæ Theologis. Norunt quippe certiſſime hominum non modo, ſed & Dei quoque calumniatores illi, norunt juſtum eſſe Deum, ac omnium noſtrum patrem, uti paſſim ipſemet indicavit. Norunt & data eſſe hominibus præcepta, ceu rem hominum ſaluti perneceſſariam: item boni electionem ac fugam mali apud Scripturam edoceri: item & repoſitam eſſe unicuique ſecundum opera ſua retributionem: item auctorem malorum non eſſe Deum, neque perſonarum acceptorem,

A ϖερὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων. ἀλλ' ἐξεπίτηδες αὐτῆς κατηγοροῦσι ϖρὸς ἀπάτλω μάλιστα τῶν ἁπλουστέ- ANNO CHRISTI 1672. ρων. τῶν δυτικῶν γὰρ ἀποχωρήσαντες, εἴτουν ἀπορραγέντες, καὶ ἔπειτα πάσῃ ἁπλῶς τῇ καθολικῇ ἐκκλησίαν ἀποποιησάμενοι ἐλεγχόμενοι ϖροφανῶς, ὡς αἱρετικοί εἰσι, καὶ αἱρετικῶν οἱ κορυφαιότατοι. ἐπειδὴ δὲ μόνον κρυφῶν ἐν γελοίων δογμάτων (εἰ δέον ὅλως τοὺς μύθους δόγματα ὀνομάζειν) ἐχρύοντο διὰ φιλαυτίαν εἰσηγηταί· ἀλλὰ καὶ μηδόλως ἐκκλησίας μετέχουσιν, ὡς μηδεμίαν ὁπωσοῦν κοινωνίαν ἔχοντες μετὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς εἴρηται. ἐν ὥσπερ δεδιότες μήποτε ἐπισραφῶσιν οἱ ἀθλίως ἐκείνοις ϖροσέχοντες, ἐπενόησαν λέγειν, τοῦτο τὸ ϖροφανέσατον ψεῦδος, ὅτι ἅπερ αὐτοὶ ϖερὶ πίστεως φρονοῦσι, ταῦτα καὶ ἡ ἀνατολικὴ φρονεῖ ἐκκλησία. (τοῦ Θεοῦ, κἂν ταῦτα θαυματοποιοῦντος, καὶ δεικνύοντος, τὸν μὴ κοσμούμενον κἂν τῷ τῆς ἐκκλησίας ὀνόματι, ἀδύνατον μήτε χριστιανὸν λέγεσθαι, μὴ ὅτι γε χριστιανὸν εἶναι· διδάσκοντος δὲ αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ϖροσεθλῶσαι, εἰ ἐκ ἑαυτῶν σωίεσαν.) ἐκ τοῦτο ἄχ ὡς ϖρεσβεύοντες τὰ ἡμέτερα παντάπασιν εἶναι ἀληθῆ. εἰ γὰρ ὅπως λῷ, ἂν ἐν ἄλλοις κατηγόρουν ἡμῶν, ἀλλ' ἐν πᾶσι σιωπήσαν· ὅτε μὲν διδάσκαλοι ἡμῶν ϖροεθυμοῦντο γενέσθαι, οἳ χθὲς καὶ ϖρότεινα φρυάξαντες ἐμελέθησαν κενά· ἀλλὰ ϖαρ' ἡμῶν μαθεῖν, ἐκ ἡμῖν πείθεσθαι ἤθελον, φρονοῦσιν ἅπερ ἀπόστολοι μὲν ἐκήρυξαν, ἡ καθολικὴ δὲ ἐφρόνησε καὶ φρονεῖ ἐκκλησία, καὶ δὴ καὶ φρονήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ἕως ἂν ἔλθῃ δηλονότι ὁ κύριος, ἐν αὐτῷ Θεῷ σωτῆρι ϖοδηγέτῃ. ἀλλ' ὅτι μακρὰν ἐκείνων διεσηκότων ἡμῶν, ἐκ τρόπῳ τινὶ μὴ δυναμένων πᾶσι Καλυδίνοις γνώριμον ἀποκατασῆσαι τὸ καθ' ἑκείνων τῶν ἰδίων κατηγορημόνων σκεύωρημα, ἤρκεσεν αὐτοῖς ϖρὸς μόνλω ἀπάτλω τῶν ἁπλουστέρων ἐξαυχᾶσθαι, ὅτι εἴτι Καλυδίνοις κεχαρακτόμηται, τοῦτο καὶ ἡ ἀνατολικὴ φρονεῖ ἐκκλησία ἐκ ἀνάπαλιν. ἀλλ' ὡς ἀδύνατον ἐν ταὐτῷ ἅμα εἶναι φῶς ἐκ σκότος, ἢ Χριστὸν καὶ Βελίαρ. ὅτως ἀδύνατον τοῖς ἐναντίοις ἕως ἂν ὑϖὸ ϖροστάτῃ Καλυδίνῳ αἱρεσιάρχῃ τελῶσι, τὸ αὐτὸν εἶναι ἐν τοῖς ϖερὶ πίστεως τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Ὅτι δὲ οἱ καλοὶ ὅτοι ἄνδρες οἴδασι τὸν ὀρθόδοξον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν, (εἰ καὶ ὑϖοκρίνονται μὴ εἰδέναι) φανερόν. ϖρῶτον ἔκ τε τῆς ἁγίας γραφῆς αὐτῆς, (ἣν ὅτοι μάλιστα μεγαλορρήμοισιν εἰδέναι) ἐκ ἀϖὸ τῶν ἁγίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας θεολόγων. οἴδασι γὰρ σαφῶς, οἴδασιν οἱ κατήγοροι ἐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἔϖερ δίκαιος ὁ Θεὸς, ἐκ ἔϖερ ϖατὴρ ϖάντων ἡμῶν ἐσὶν, ὡς αὐτὸς ϖου ἔφησεν ἐν ϖολλοῖς· ἐκ ὅτι ἐντολαὶ ἐδόθησαν τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀναγκαίόν τι χῆμα ϖρὸς σωτηρίαν· ἐκ ὅτι αἵρεσις μὲν τοῦ καλοῦ, φυγὴ δὲ τοῦ κακοῦ διδάσκωνται ϖαρὰ τῆς γραφῆς· ἐκ ὅτι ἑνὶ ἑκάσῳ ἀποδοθήσεται καὶ ἔϖραξεν· καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐκ ἔσι τῶν κακῶν αἰτία, ὅτε μὲν ϖροσωϖολήϛης, ὥτε ἀναιτίως τοῦτον μὲν ἀγαϖᾶν,

τοῦτον

τοῦτον δὲ μισεῖν· ἀλλὰ πάντων βούλεται καὶ θέλει τὴν σωτηρίαν, ὅτι βεβαία καὶ ἀναγκαία ἡ τοῦ αὐτεξουσίου θέσις, ὃν τρόπον πρεσβεύει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, πάντῃ καὶ διωκτέα τῶν ἱερῶν τῆς πίστεως περιβόλων ἡ φλυαρία τῆς εἰσηγήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ τῆς εἱμαρμένης μύθου, ὃν ὡς λύμην φθοροποιὸν ἡ τοῦ Καλουΐνου τοῖς ἀνθρώποις ἐπήνεγκε μοχθηρία. Πᾶσαν μὲν ἀρετὴν τοῦ κατὰ Χριστὸν βίου διώκων, (δι' ἣν Χριστὸς ἐνηνθρώπησε) πᾶσαν δὲ κακίαν καὶ ἀνομίαν εἰσάγων, καὶ τὸ δεισιδαιμόνειον ἐκεῖνο, καὶ ψευδεπίπλαστον, ὅτι ἡ πίστις δηλαδὴ ἁπλῶς καὶ μόνη σώζει τὸν ἄνθρωπον, οὐδ' ὅτι οὖν ἰσχυόντων τῶν ἔργων, ἃ ἡ γραφὴ τρανώτερα ποιεῖν τὸν θέλοντα τυχεῖν σωτηρίας προτρέπεται, ἐπειδὴ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι.

Καὶ ὅτι εἰ δεῖ πείθεσθαι Παύλῳ, καὶ ταῖς οἰκουμενικαῖς ὑπείκειν συνόδοις, καὶ ἱστορικῶν τῶν περὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς τῇ ἐκκλησίᾳ συμβάντων, ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς ἀποφαινομένων ἀκούειν, καὶ μὴ ἐναντιοῦσθαι τοῖς ἐγγὺς τῶν ἀποστόλων χρηματίσασι διδασκάλοις, καὶ πνευματοφόροις ἀνδράσι, καὶ τοῖς μετέπειτα ἐκείνων συγγράψασι συντομωτέρῳ τρόπῳ μὲν, ταῦτα δὲ ἐκείνοις τοῖς θείοις πατράσι, καὶ ἁπλῶς τῇ θείᾳ γραφῇ ἐν πολλοῖς ἀποφαινομένῃ σαφέστατα, (ἐξ ὧν ἁπάντων συνάγεται τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον·) δεῖ καὶ ἑπτὰ εἶναι πιστεύειν τὰ μυστήρια τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δι' ὧν ἁγιαζόμεθα καὶ Χριστῷ συναπτόμεθα, καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς λαμβάνομεν τὸν τέλειον ἀρραβῶνα, σπουδάζοντες ἐφ' οἷς ἐκτίσθημεν ἔργοις ἀγαθοῖς, τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκυνεῖν, τοῖς ἁγίοις χρῆσθαι μεσίταις, καὶ τιμᾶν αὐτοὺς, ὡς φίλους Θεοῦ· καὶ ὅλως ἀπαρασαλεύτους κατὰ πάντα φυλάττειν τὰς παραδόσεις, ἃς κατέχει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἐξ αὐτοῦ τοῦ καιροῦ τῶν ἀποστόλων, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε διὰ γραφῆς, ἣν ἀδύνατον ὅλως σφαλῆναι, ὡς πλουτοῦσαν διδάσκαλον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Οἴδασι, φαμὲν σαφῶς, οἱ κατήγοροι καλῶς, τήν τε γραφὴν καὶ τοὺς πατέρας, καὶ ἑπομένους ἐξ ἐκείνων, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἡμῶν. (οὐ γὰρ ἀλλό τι ἐστὶ τὸ φρόνημα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἢ τὸ θεῖον ῥῆμα πιστευόμενον ὀρθῶς, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἀναπτυσσόμενον εὐσεβῶς, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἀποστόλων διαλόγου παραδόσεις, ὑπὸ τῶν πατέρων φυλαχθεῖσαι ἄχρις ἡμῶν·) ἀλλ' ἐμμένοντες τῇ πεισμονῇ, ἥ τις τοῖς αἱρετικοῖς ἐστὶν ἴδιον, κωφεύουσι καὶ οὐ διορθοῦνται. ἡμεῖς δὲ ἵνα μὴ τὰ τῆς γραφῆς, ἢ τῶν πάλαι πατέρων λέγοντες ἐπιλείψῃ ἡμᾶς ὁ χρόνος διηγουμένους, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγενημένων ἀποδείξομεν τὸ προκείμενον.

Μετὰ γὰρ πεντήκοντα ἔτη τῆς Λουθήρου μα-

A quatenus illi, quod alterum diligat, odio alterum habeat, iniquitati non possit verti, qui vult omnes homines salvos fieri. Norunt denique liberum arbitrium, uti dogma certissimum, quemadmodum Catholica sentit Ecclesia, necessario esse admittendum: atque a sacris fidei septis prorsus emandandam nugatoriam quamdam de fatali apud Græcos necessitate narrationem, quam ut exitialem hominibus pestem Calvini malitia concinnavit. Quippe omnibus Christianæ vitæ virtutibus bellum indixit: (quas ut doceret Christus, homo factus est:) & quo iniquitati ac vitio cuilibet viam faceret, id fucatæ superstitionis invexit, B hominem sola fide, non autem operum merito, salvari. Quæ tamen Scriptura eos qui salutem adipisci volunt, palam facere cohortatur, siquidem fides sine operibus mortua est.

Norunt praeterea, siquidem divo Paulo & œcumenicis Conciliis adhibenda fides est, atque iis non minus attendendum, quæ a principio contigisse Ecclesiæ historici produnt, quam quæ opinantur ipsi; neque sanctis Doctoribus ac Spiritu sancto plenis hominibus, Apostolorum C supparibus, obsistendum, qui divinas ad res exponendas incubuere; nec aliis, qui strictius quidem, at eadem prorsus, quæ sancti Patres illi conscripsere; nec denique sacræ Scripturæ, quæ non semel hæc ipsa apertissime declarat: (e quibus totum colligitur religionis nostræ mysterium. Hæc igitur siquidem illi norunt, norunt utique credenda esse septem Ecclesiæ sacramenta, quibus & sanctificamur, & Christo conjungimur, & futuræ vitæ perfectum pignus accipimus; si modo, quibus conditi sumus, bonis operibus vacamus, si sacris imaginibus cultum adhibemus, si Sanctis ceu mediatoribus apud D Deum utimur, eosque tamquam Dei amicos veneramur: si denique traditiones, quas sive per sermonem, sive per Scripturam Catholica didicit Ecclesia, quæ sancto Spiritu erudita, errare non potest, illibatas conservamus. Probe itaque norunt juxta ac evidentissime calumniatores illi & sacram Scripturam, & sanctos Patres, & qui eorum vestigiis institere, necnon & orthodoxam esse fidem nostram: neque enim aliud quidquam Ecclesia sentit Orientalis, quam verbum divinum, uti par est creditum & ab sanctis Patribus religiose explanatum, & traditiones ab Apostolis per sermonem acceptas, atque ab iisdem sanctis Patribus ad nos usque conservatas: at suis pertinaciter erroribus adhærentes, obsurdescunt, nedum ad fidem orthodoxam se se recipiunt. Nos vere quia Scripturæ & sanctorum Patrum oracula prosequentes, tempus deficeret, ex his quæ apud nos gesta sunt, rem totam demonstrabimus.

Elapsis ab Luthero quinquaginta annis,

ANNO CHRISTI 1672.

nis, Martinus Cruſius Tubingenſis, ceterique cum eo novitatum Lutheri peritiores, (porro non alia eſt Lutheri hæreſis, atque Calvini, quamquam nonnihil videtur intereſſe:) ſuæ capita profeſſionis ad eum qui Catholicæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ id temporis clavum tenebat, direxere; quatenus, uti dicebant, dignoſcerent, an cum Oriuntali Eccleſia de doctrina convenirent. Verum ad illos, immo & contra ipſos, inſignis ille Patriarcha ſermones tres, ſeu magis peritas reſponſiones, reſcripſit: quibus & omnem eorum hæreſim theologice juxta ac catholice confutabat, & orthodoxas opiniones, quaſcumque a principio Eccleſia obtinuit Orientalis, eos edocebat: quamquam hæc illi nequaquam attenderunt, quippe nuncium pietati penitus remiſerint. Habetur liber iſte Græce & Latine editus Wittembergæ in Germania, anno ſalutis milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto.

Sed & ante Patriarcham iſtum, nomine Jeremiam, Joannes Nathanael presbyter & œconomus Conſtantinopolcos, in tractatu quem de expoſitione ſacræ Liturgiæ edidit; ac rurſum poſt eumdem Jeremiam, Gabriel Severus Moreanus, fratrum noſtrorum [a] Cretenſium Archiepiſcopus, in libro quem de ſeptem Eccleſiæ Catholicæ ſacramentis compoſuit; univerſam Orientalis Eccleſiæ doctrinam manifeſtius exhibuere.

[a] Pro, qui Venetiis degebant.

Non ſolum autem iſti, ſed & alii bene multi (quos, cum opus fuerit, recenſebimus:) idem nuper argumentum ſunt proſecuti. Ac in primis ante annos ſex aut ſeptem prodiit in luocm liber cui titulus, *Confeſſio orthodoxa eccleſiæ Orientalis*, ab ſanctiſſimo quidem illo Kiæbæ Archiepiſcopo Petro, exaratus: at ob nonnulla obſcura & emendatione digna quæ habebat, ab Meletio Cretenſi, magnæ eccleſiæ quæ eſt Conſtantinopoli Doctore ac Protoſyncello, juſſu Synodi apud Jaſium celebratæ explicatus & emendatus. Hunc omnino excepit, & modo etiam excipit eccleſia Orientalis; ac optimus, illuſtriſſimus, necnon & ſapientiſſimus Princeps dominus Panagiotti, utriuſque Imperii, Orientalis nimirum & Occidentalis, linguarum Interpres peritiſſimus, ac pietatis zelantiſſimus, ad unum autographi apicem typis mandavit. [b]

[b] *Adde*, nihil prorſus detrahens vel addens.

Cum itaque hæc omnia probe ſciant adverſarii noſtri, atque prædictorum etiam librorum plurimi apud illos fuerint excuſi: manifeſtum eſt, eos non jam ex fidei noſtræ ignoratione, ſed ex ſumma impudentia nobis imponere, & ad ſimplicium ruinam ea nobis affingere, quæ noſtra non ſunt, ſuſcepiſſe.

Verum enimvero recte nonnulli dixere, (nam & hoc verum eſt) ſimplicem eſſe veritatem, mendacium vero multifidum: quippe ſagaces hujuſmodi homines futili nixum fundamento, hoc quod primum

νίας, ὁ ἀπὸ Τυβίγης τῆς Γερμανίας Μαρτῖνος Κρύσιος, μετὰ ἑ ἄλλων σοφιστῶν τῆς χαμόκομίας Λυθήρου, (ἀδελφὰ δέ πως φρονεῖ Λυθῆνος Καλοΐνω, εἰ ᾳ ἔν τισι διαφέρειν δοκοῦσιν,) ἔπεμψε τὰ κεφάλαια τῆς αἱρέσεως αὐτῶν τῷ τλωικαῦτα πηδαλιεχοντι τὸ πλοῖον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἵν' εἰδῶσιν εἰ συμφωνῶσι τῇ δόξῃ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐκεῖνοι ἔλεγον· ὁ δὲ ἀοίδιμος ἐκεῖνος τρεῖς λόγους πρὸς ἐκείνους ἑ καθ' ἑκείνων συνεγράψατο λόγους, ἐντὸς πραγματικὰς ἀποκρίσεις, πᾶσαν μὲν θεολογικῶς ἑ ὀρθοδόξως ἐλέγχων αὐτῶν αἵρεσιν, πᾶσαν δὲ γνώμην ὀρθόδοξον ἀνωθεν ἐπικρατήσασαν τῇ ἐκκλησίᾳ διδάσκων αὐτός· οἱ καὶ ὑ προσέχοντες ἅπαντες, τῇ ἀσεβείᾳ χαίρειν εἰπόντες. ἔστι δὲ ἡ βίβλος τυπωθεῖσα Γραικολατινιστὶ, ἐν Βιρτεμπεργίδι τῆς Γερμανίας, κατὰ τὸ ἀφ' πδ' ἔτος τῆς σωτηρίας.

Πρὸ τούτου τε τοῦ κὺρ Ἱερεμίου, Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ Ναθαναὴλ καὶ οἰκονόμος Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾧ ἐξέθετο περὶ τῆς ἐξηγήσεως τῆς ἱερᾶς λειτουργίας· ἑ μετὰ τοῦτον τὸν κὺρ Ἱερεμίαν, Γαβριὴλ Σεβῆρος ὁ ἀπὸ Πελοποννήσου, μητροπολίτης τῆν [a] ἐν ἑτήσιν ἀδελφῶν, ἐν ᾧ συνέγραψε περὶ τῶν ἱερῶν ἐπὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μυστηρίων συντάγματιον, ἀρριδήλως τλὴ τ' ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δόξαν παρέτησαν.

[a] Lege, Ετετηση

Οὐ μόνοι δὲ οὗτοι, ἀλλὰ ἑ ἄλλοι πολλοὶ περὶ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων συνεγράψαντο νεωστὶ, οὓς ἀριθμήσομεν ἐν χρῷ ἰδίῳ. πρὸ ἐτῶν ἑ μάλιστα ἓξ, ἡ ἑπτὰ, βίβλος πεπόρωται, ἐπιγραφομένη, Ὁμολογία ὀρθόδοξος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ὑπὸ συνεγράψατο μὲν ὁ ἁγιώτατος ἐκεῖνος μητροπολίτης Κιαίβας Πέτρος· ἐσαφήνισε δὲ ἑ ἐδιορθώσατο, εἴ τι σαφηνείας ἑ διορθώσεως ἐδεῖτο, ἐν αὐτῇ πρωτοτυπῇ τῆς ἐν Γιασίῳ συνόδου, ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἐκκλησίας πρωτοσύγελος ἑ διδάσκαλος Μελέτιος Συρίγος, ὁ ἀπὸ Κρήτης ὁρμώμενος. ἐδέξατο δὲ αὐτὴν ἑ δέχεται ἁπλῶς πᾶσα ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία· ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν τύπῳ μηδὲν ἀφαιρήσας, ἢ [b] προσεπικῶς ταύτῃ, ἀλλὰ ἑ πάντα ὁμοίαν τῷ προτοτύπῳ, ὁ πάντ' ἀγαθὸς ὁ ἐκλαμπρότατος ἑ σοφώτατος ἄρχων κύριος Πανταγιώτης, ὁ μέγας ἑρμηνεὺς τῶν ἀνατολικῶν ἑ δυτικῶν χράτων, ἑ τῆς εὐσεβείας ἄκρος ζηλωτής.

[b] Pro, προτεθειμένως

Εἰ δ' ταῦτα πάντα οἱ ἅπαντες ἴσασι, ἑ παρ' ἐκείνοις αἱ πλεῖσται τῶν βίβλων πεπόρωνται, ἔπειτα κατηγορῶσιν ἡμῶν, δῆλον ὅτι οὐκ ἀγνοοῦντες τλὴ πίσιν ἡμῶν, ἀλλ' ἀνιχνεύοντες, ἑ πρὸς ἀπάτλιν τῶν ἁπλουστέρων ἀφελείαν ἡμῖν ἀνοσίαν ἐπιχειροῦσιν.

Αλλὰ καλῶς λέγεταί τισιν, ὅπερ ἑ ἀληθές ἐστιν, ἁπλοῦν δηλαδὴ εἶναι τὸ ἀληθὲς, πολυχιδὲς δὲ τὸ ψεῦδος. ὅθεν οἱ καλοί τινες ἄνθρωποι, τὸ πεπλασμένον αὐτοῖς τοτὶ ψεῦδος ἐπὶ σα-

σαθρῷ θεμελίῳ ἐπερειδόμενον ὑπνοῦντες, ὡρος ἄλλο ὀλεθριώτατον ἐκ ὅλως ἀνυπόστατον καταφύγωσιν ἐπιχείρημα. ὡς ἀφικάλυμμα γὰρ τῦ μὴ ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὀπαδῶν χειρανῶν ἐλέγχεσθαι, ἐ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἑῴᾳ καταγινώσκεσθαι αὐτὰς ὡς φανερῶς κατεψευδομένας, προβάλονται τὸν πρὸ πεντηκόντα ἐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατεριαρχεύσαντα Κύριλλον Κρῆτα τὸν Λύκαριν, ὡς δεδωκότα τυχὸν ὁμολογίαν ἀριθμημένῳ ἐν κεφαλαίοις δεκαοκτὼ, καὶ ἐρωτήσεσι πεσαρσιν, ὡς ἐν προσώπῳ δῆθεν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἅτινα δείκνυσι τῷ ἀνατολικῷ ἐκκλησίαν ὅμοια φρονεῖν, οἷς ἐκεῖνοι φρονοῦσιν· ἀλλ' ἀχείρωτον καὶ τοῦτο τὸ μέγιστον τούτων ματαιολόγημα, καὶ παντάπασιν ἀδυνατον. δειχθήσεται γὰρ σὺν Θεῷ ποδηγέτῃ.

A confinxerant, mendacium ubi prospexere, perniciosissimum ac leviori levissimum sufficiunt artificium. Etenim ne ab totius Europæ Christianis coarguantur, aut ab Orientalibus comperti mendacii auctores demonstrentur, Cyrillum Lucarem Cretensem, qui ante annos quadraginta Patriarchalem Constantinopolitanam sedem occupavit, confessionem capitulis octodecim & quatuor quæstionibus constantem, Orientalis ecclesiæ nomine edidisse asserunt, atque Orientalem cum ipsis consentire Ecclesiam, declarasse. At nec ceteris hæc machinatio potentior, aut confutatu operosior, etsi speciosior: quippe B Deo duce demonstrabitur.

ANNO CHRISTI 1672.

Πρῶτον, ὅτι Κύριλλον ὐδέποτε τοιοῦτον ἐγνώρισεν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, οἷον εἶναί φασιν οἱ ἀντίδικοι, ὅτε ἐκεῖνα πώποτε ἃ εἶδε τὰ κεφάλαια συνεγράψατο.

Primo, Orientalem ecclesiam prædictum Cyrillum, qualem adversarii nostri inducunt, penitus nescire, ipsamque confessionem ut fetum ejus nequaquam admittere.

Δεύτερον, ὅτι εἰ ἐκ καθ' ὑπόθεσιν ἐκείνῳ λῶ, ἀλλὰ πάντη καθαρίως ἐκεῖνα ἐξέδωκε, μηδενὸς εἰδότος τῶν ἀνατολικῶν, μὴ ὅτι γε τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Secundo, hujus auctor ut forte fuerit ille, nemine tamen Orientalium, ac multo minus catholicorum conscio, sed prorsus clanculum hanc edidisse.

Τρίτον, ὅτι ἡ Κυρίλλου ὁμολογία οὐκ ἔστι τῆς C ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογία.

Tertio, hujus Cyrilli confessionem haudquaquam esse Orientalis ecclesiæ confessionem.

Τέταρτον, ὅτι δυοῖν θάτερον· ἢ ἀδύνατον εἰδέναι τινὰ ὁμολογίαν ταυτὴν τῶν ἀνατολικῶν, ἢ εἰδότας, ἀδύνατον ὅλως εἶναι χριστιανούς.

Quarto, Orientales vel confessionem istam penitus ignorasse; vel, si noverint, Christianos nequaquam exstitisse.

Πέμπτον, ὅτι ὅτως οἱ ἀνατολικοὶ ἀποστρέφονται τὰ κεφάλαια ταῦτα, ὥστε μεθ' ὅρκου πολλάκις ἀποφαινόμενον τὸν Κύριλλον, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας τ' ἀναντία τοῖς κεφαλαίοις διδάσκοντα, μόνον διότι ὑ συνέγραψε καθ' αὐτῶν, διὰ δύο πληρεστάτων συνόδων ἀναθέματι ἐκ ἀφορίσμῳ καθυπέβαλον.

Quinto, prædicta capitula ita apud Orientales reprobari, ut his contraria non semel in ecclesia vel Cyrillus ipse, etiam cum exsecratione, docuerit, atque ab synodis duabus frequentissimis propterea solum excommunicatione & anathemate percussus fuerit, quod scriptis quoque ea impugnare recularit.

Ἕκτον δέ. ἐσωέκθεσις ἐν ὀλίγοις περὶ τῦ πῶς φρονεῖ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, περὶ τῶν ἐν τοῖς κεφαλαίοις προβλημάτων. D

Sexto. Sed esto, ex iis quæ ecclesia sentit Orientalis, nonnulla forte opus istud habeat; quænam porro in prædictis capitulis explicanda proponantur, examinandum est.

ΚΕΦΑΛ. α'.

ΟΤι μὲν ὖν ὐδέποτε ὡς Καλβινόφρων ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐγνώσθη ὁ Κύριλλος, παντὶ τῳ δῆλον τῳ μὴ θέλοντι κακοῦργεῖν. Ἀλεξανδρείας γὰρ πάπας μὲν Μελέτιον γεγονὼς, καὶ ψήφῳ κοινῇ τῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει κλήρου (ἐκεῖσε τότε διατρίβοντος Κυρίλλου) εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον μετατεθεὶς, ὅτε ἐν συνόδῳ, ὅπου ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτε ἐν οἴκῳ E ὀρθοδόξου τινὸς, καὶ πῶς εἰπεῖν, ὅπου, κοινῶς, ὅπου καθ' ἰδίαν εἶπεν, ἢ ἐδίδαξέν τι ὁπωσοῦν ἐξ ὧν ἐκεῖνον προσβάλλειν οἱ ἐναντίοι φασίν. εἰ δὲ ἐκ καθ' ἰδίαν τινὶ, ἢ ἐκ πλείοσι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν τὸν Κύριλλον οἱ ἐναντίοι φασὶν, ὐκ οἴδασι τί λέγουσιν. ἔδει γὰρ αὐτὸς, εἴπερ μαρτυρίαν φέρειν ἐθέλωσι, μὴ ἐξ ἑαυτῶν, οἳ καὶ ὡς ἐναγόμενοι παρ' ἡμῖν ὅτι κατηγοροῦσι, ἐκ ὡς ἀγνῶτες Κυρίλλου ὐκ ἔχουσι τὸ πιστὸν· ἀλλ' ἐξ ὧν οἴδασι ἐκ Κύριλλον, καὶ τὴν Κυρίλλου πολιτείαν (ἀφ' ὧν εἰσέτι

CAPUT I.

CYrillum itaque cum Calvino sentientem numquam apud Orientalem ecclesiam audiisse, nemo, nisi qui calumniari voluerit, ignorare potest. Cum enim ad sedem Alexandrinam fuisset assumptus, ac communi postmodum cleri Constantinopolitani suffragio ad hujus urbis (in qua tum temporis agebat) thronum inde translatus: is neque in aliqua synodo, neque in ecclesia, neque apud quempiam ex catholicis, uno verbo, nec publice, nec privatim, vel minimum ex iis quæ hunc asserere adversarii clamitant, aut locutus est, aut docuit. Sin vero singulari forte, aut pluribus tale quid eum protulisse contendant: quod dicunt, penitus ignorant. Si enim testimonium de Cyrillo dicere in animum induxerant, illud nequaquam a se ipsis, sed a quibus notus ille fuit, (quorum plus mille superstites sunt) adhibere debuissent: quippe mendaces ac

ANNO CHRISTI 1672.

nulla dignos fide vel eo probamus, quod hominem ita calumnientur, quem ignorant. Atque ita res agitur, ut qui Cyrillum nesciunt hæretici, suis eum vendicare partibus præfracte molliantur; ab iis autem quos annis multis ministros habuit ac rerum suarum conscios, nihil tale sensisse comprobetur. Hinc igitur quod Cyrillus nemini Orientalium usquam talia sit locutus, atque ex familiarium ejus testimonio abunde evincitur, cum, qualem adversarii statuunt, talem ab Orientali ecclesia numquam esse existimatum,

Deinde, quia scriptum minime dubium nullum exstat propria ejus manu exaratum, in quo approbata reperiantur illa, quæ testantur hæretici,

Denique, quia mille testes exploratam Cyrilli pietatem attestantes, & nihil non orthodoxum ab illo unquam audiisse professentes, nedum habemus; sed & librum prolixiorem ab eodem manu propria antea scriptum, in quo homiliæ habentur singulis Dominicis ac diebus festis ab ipso Constantinopoli pronunciatæ, quibus opposita suppositiis hisce capitibus doctrina disputatur. Ad plenam autem eorum quæ dicimus, fidem faciendam, nonnulla ex iisdem homiliis excerpta subjiciemus.

Excerpta ex homiliis Cyrilli, quas publice Constantinopoli coram Clero & populo ipse pronunciavit.

CONTRA I. CAPUT.

Ex homilia de Christi Nativitate.

„ ET nunc quidem non disputo, cur „ Deus unus sit & trinus; & cur Pa„ ter, Pater est; & Filius, Filius; & „ Spiritus sanctus, Spiritus: & qui Pater „ absque principio est, & Filius produ„ citur a solo Patre per generationem; „ & Spiritus sanctus item ab solo Patre „ procedit.

Ex homilia in Pentecosten.

„ Pater non est Filius, neque Spiritus „ sanctus; sed ab illo generatur Filius, „ & procedit Spiritus sanctus. Filius mit„ titur a Patre & ab Spiritu sancto. Ait „ enim Dominus: *Et Spiritus ejus misit „ me.* Spiritus sanctus mittitur a Patre & „ a Filio, ad sanctificationem creatura„ rum; procedit tamen ab solo Patre. „ Cur autem a solo Patre procedat, cum „ ram a Filio, quam a Patre mittatur? „ Nimirum quia ad sanctificationem mis„ sio fit, productionem vero processio im„ portat substantialem. Quemadmodum „ autem Spiritus mittit Filium, nec ta„ men dici potest generare illum; ita Spi„ ritus a Filio mittitur, nec tamen ab illo „ procedit: Pater autem Filium & mit„ tit, & solus substantialiter producit.

ANNO CHRISTI 1672.

ἐκ νεῦ μυείοι ὅτοι ὠ τοῖς ζῶτιν εἰσὶν·) ἐκτύπων δέχεθαι, ϗ τὰς μαρτυείας· ἀλλ ἐκεῖνοι μθ τῆς αἱρέσεως αὐτῆ κοινωνὸν εἶναι διϊχυρίζονται, οἱ μηδέποτε εἰδότες αὐτὸν, ὅτοι δὲ οἱ κθὰ ἑαυτῶν πολλῷ χρήματι ἐκεῖνο διακοήσαντες, ϗ εἰδότες πάντα τὰ καθ' ἐκεῖνον, μὴ τοιῶτον εἶναι ἀποφαίνονται. ἆρα ϗ ὠ τῷ μηδέποτ' τινι τῆ ἀνατολικῶν τοιῶτόν τι εἰπεῖν τὸν Κύειλλον, ὠ ὠ τῆς μαρτυείας τῆ σωηθῶν ἐκείνῳ νὸ ἐγνώσθη ὠ τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ; πότοτε τοιῶτος οἷον εἴ βέλεται ἡ ματαιότης τῆ ἀντίων.

Δεῖπνον, ὅτι μηδεμία ἀνύποπτος σωγραφὶ, ἢ ἰδιόχειρ ἐκείνε φαίνεται τοιῶτον καθομολογοῦσα, οἷον μαρτυροῦσιν οἱ ἀντίδοξοι.

Τεῖτον, ὅτι ὁ μόνον μάρτυρας μυείας τῷ παῤῥησιαστικῷ δυσεβεῖν Κυείλλε ὁμολογοῦντας, ϗ μηδὲν αἱρετικὸν παῤ ἐκείνε πώποτε ἀκούσαντας, ἀλλὰ ϗ βίβλον ὠ μίκει πρώτω ἰδιοχείρ Κυείλλε ἔχομεν, ὠ ᾗ φαίνονται αἱ ὠ Κωνσταντινουπόλει ὠ ἑκάστ νυκτικῇ ϗ ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ λεχθεῖσαι ἐκείνῳ ὁμιλίαι, παντ' ἐναντίον ἀποφαινόμεναι τοῖς ὑποβολιμαίοις ἐκείνης κεφαλαίοις, ἐξ ὧν κθ' τινας ἐκλογὰς τεθείμεθ ὠ τῷ παρόντι σωγράμματι εἰς πλείαν πίστ τῆ λεγομένων ἡμῖν.

Ἐκλογαί τινες ἀναβληθεῖσαι ὠ τῆ Κυείλλε ὁμιλιῶν, ἃς ἐπὶ τῷ κοινῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὠώτιον τῷ κλήρ ϗ τῷ λαῷ αὐτὸς Κύειλλος τῷ ἰδίῳ σόματι ἔλεξε.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐκ τ ὲἰς τῷ Χειτ γένεσιν ὁμιλίας.

„ ΚΑὶ ὐ λέγω νῦ ἡμῖν διατὶ ὁ εἷς Θεός ἐστ „ τειτυπόςατος, ϗ διατὶ ὁ πατὴρ, πα„ τὴρ· ὁ υἱός, υἱός· ϗ τὸ πνεῦμα, πνεῦμα· „ κθὰ πῶς ὁ πατὴρ μόν ἀναίτι· ὁ υἱὸς αἴ„ τιατος ϗ γένεσιν ἔχ πατρὸς μόν, ϗ τὸ „ πνεῦμα ἐκπορεύτον ἔχ μόν τῆ πατρός.

Ἐκ τῆς εἰς τῷ Πεντηκοςῷ ὁμιλίας.

„ Ο πατὴρ ὐκ ἔστιν υἱός, ὐδὲ τὸ πνεῦμα, ἀλ„ λὰ γεννᾷ τὸν υἱόν, ϗ ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα. „ ὁ υἱὸς πέμπεται ὑπὸ τῆ πατρὸς ϗ πνεύμα„ τος. ὁ γὰρ κύειος· ϗ τὸ πνεῦμα αὐτῆ ἀπέ„ σταλκέμε. τὸ πνεῦμα πέμπεται παρὰ πατρὸς „ ϗ υἱῆ πρὸς ἁγιασμὸν τῆς κτίσεως. ἐκπορεύε„ ται δὲ παρὰ μόν τῆ πατρός· διατὶ δὲ παρὰ „ τῆ πατρὸς μόν ἐκπορεύεται, πέμπεται δὲ „ παῤ ἑκατέρων; ναῦ λέγω, ὅτι ἡ πέμψις ἐστὶ „ πρὸς ἁγιασμὸν, ἡ ἔκπόρευσις ὐσιωδῶς. ὡς „ δὲ πέμπει τὸ πνεῦμα τὸν υἱόν, ϗ ὐδεὶς λέ„ γειν δυνάται, ὅτι ϗ γεννᾷ, κτω ϗ ὁ υἱὸς πέμ„ πει τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὐκ ἐκπορεύει. ὁ δὲ πα„ τὴρ πέμπει μόν τὸν υἱόν, ϗ μόνος ὐσιωδῶς ἐκ„ πορεύει.

ANNO CHRISTI 1672.

Ex

A

ANNO CHRISTI 1672.

Ex τῦ εἰς τλὼ κυριακλὼ τῦ ἀποκρέω λόγυ Κυείλλυ, ὃν ᾧ δείκνυται, δέχεσθ αὐτὸν τλὼ τ πατέρων τῆς ἐκκλησίας ἀξήγησιν, ἐ ἑρμηνείαν τῆς θείας γραφῆς.

Ex sermone Cyrilli pro Dominica Privicarmi, ubi factam ab ecclesiæ Patribus sacræ Scripturæ interpretationem cum amplecti demonstratur.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

CONTRA II. CAPUT.

„ ΕΝ μέρει κείσθω ὁ λογισμὸς, ἐπεὶ ὃν
„ τοῖς φυσικοῖς θεωρεῖται, νῦν περὶ τ
„ τῆς πίστεως, ἃ λόγυ ὐ δεῖται, μόνον μαρτυ-
„ είας· ἀνδὲν ἔχης μαρτυρίαν, δὲν μπορῇς νὰ
„ πιστεύῃς· ὡς, λόγυ χάριν, ἡμεῖς πιστεύομεν
„ τὸν Θεὸν πλάσαι τὸν ἄνθρωπον. πῶς ἡμῖν τῦ-
„ το ἐδηλώθη; ἀλλ' ἢ ὅτι ἐμαρτυρήθη ὑπὸ τῦ
„ Μωϋσέως, ὃς ὑ δύναται ψεύσασθαι, ὅτι οἰ-
„ δαμεν θείῳ κινηθεὶς πνεύματι ἔγραψε. πι-
„ στεύομεν ὅτι ὁ κόσμος ὅτος μέλλει παρέρχε-
„ σθαι· πόθεν οἴδαμεν; ἀλλ' ἢ ὅτι οἱ εὐαγγελι-
„ σταὶ ταῦτα ἐδίδαξαν, οἱ διδάσκαλοι ἐσαφήσι-
„ σαν, ᾗ ἡ μαρτυρία τως πιστὴ ταῦτ' ἔπεισεν ἡ-
„ μᾶς, ὅτι ἄνδρες πεφωτισμένοι ὑπὸ τῦ πνεύ-
„ ματος ἦσαν· ἐ μάλιστα βεβαιόμεθα, ὅτι
„ ὁ Θεὸς δι' αὐτῶν λαλεῖ. διὸ Δαβὶδ ψαλμῷ
„ π' ς'. διηγήσεται κύριος ἐν γραφῇ λαῶν, ᾗ
„ ἀρχόντων τότων τῶν γεγραμμένων ἐν αὐτῇ. ὁ
„ Θεὸς θέλει μᾶς διηγηθῇ ἐξ γράφως, εἰς τλὼ
„ γραφλὼ τῶν λαῶν ἤγυν τῶν διδασκάλων, ὅτι
„ πολλοὶ, ᾗ τῶν ἀρχόντων τῶν γεγραμμένων ἐν
„ αὐτῇ. τίνες οἱ ἄρχοντες τότων τῶν λαῶν; οἱ
„ εὐαγγελισταὶ ᾗ προφῆται. ὅσα λοιπὸν ἀκύ-
„ σης ἀπὸ τοιότυς λαὺς ἐ ἄρχοντας, ὅλα ὁ
„ Θεὸς τὰ λέγει δι' ἐκείνων, διατῦτο ἐκεῖνοι ἄ-
„ ξιοι πίστεως. διὸ ὅσα ἠκύσαμεν, δεῖ πι-
„ στεύειν.

„ ΣΠositis naturalis Philosophiæ ratio-
„ cinationibus, ad tres fidei, quæ
„ non ratione indigent, sed auctoritate,
„ veniamus. Harum quippe sola fidem
B „ facit auctoritas: ut, verbi gratia, ho-
„ minem a Deo esse formatum credimus:
„ id vero non aliunde nobis, quam ex
„ Moysi testimonio compertum: cui, ut-
„ pote sancti Spiritus impulsione locuto,
„ mendacium subrepere haud potuisse non
„ dubitamus. Item & pertransiturum sei-
„ mus esse mundum. Sed unde? nisi quia
„ idipsum Evangelistæ docuere, demon-
„ stravere doctores, & auctoritas ita per-
„ suasit fide dignissima? Nam & ab Spi-
„ ritu sancto illuminati erant homines il-
„ li, & (quo confirmamur maxime) per
„ illos Deus est locutus. Propterea David
„ Psalmo LXXXVI. ait: *Dominus narra-*
C „ *bit in Scripturis populorum & principum*
„ *horum qui fuerunt in ea*. Quippe eccle-
„ siam Deus scripto docuit, utique per
„ scripturas istas populorum, id est, do-
„ ctorum, (quia multi sunt) & princi-
„ pum qui fuerunt in ea. Quinam porro
„ sunt isti principes populorum? evange-
„ listæ dubio procul & Prophetæ. Deni-
„ que quidquid ab hujusmodi populis ac
„ principibus audieris, hoc totum ceu a
„ Deo in illis loquente dictum, ac pro-
„ inde fide dignissimum, accipe. Ergo
„ quæcumque ita audivimus, his fidem
„ adhibere debemus.

Ex τῦ εἰς τλὼ ἀποτομλὼ τῦ προδρομῦ αὐτῦ λόγυ.

D *Ex sermone ejusdem* a *de Pœnitentia divi Joannis Baptistæ.*

a Lege ex Græco, in Decollationem.

„ Τετραχῶς γίνεται τὸ καλὸν, ᾗ φύσιν,
„ ᾗ λόγον, ἐ κατὰ παράδοσιν. ἔσι δὲ κατὰ
„ παράδοσιν ὅσα ὐκ ἔσι γεγραμμένα ἐν τῷ νό-
„ μω, ὅσα ἔλαβες παρὰ τῶν πατέρων συ. ἀπὸ
„ τῦς προτέρυς δεδομένα φύλαττε, ᾗ ὕτω ποιή-
„ σεις τὸ καλὸν.

„ Quadruplici ex capite bona habemus
„ quæ facere debeamus, nimirum ex na-
„ tura, ex sermone, ex traditione.....
„ Quæ porro ex traditione, ea sunt quæ
„ nulla lege scripta præcepta sunt, sed a
„ Patribus accepta. Quæ igitur a majori-
„ bus acceperis, hæc observa, & bene
„ operaberis.

Ex τῆς εἰς τλὼ Χεσῦ γέννησιν αὐτῦ ὁμιλίας.

Ex homilia ejusdem de Christi Nativitate.

„ Οὐρανὸς ᾗ ἡ θεία γραφὴ, διατὶ ἔχει πνεῦ-
„ μα ᾗ γράμμα, ἀμφότερα οὐρανοὶ λέγονται.
„ ἡ ψιλὴ ἔννοια δέδοται παρὰ κυρίυ τοῖς σο-
„ φοῖς, τλὼ κατωτέραν ἕκασος ἔχει. διό φησιν
„ ἡ γραφή· ὁ οὐρανὸς τῦ οὐρανῦ τῷ κυρίῳ. ἤ-
„ γυν τλὼ ὑψιλὼ ἔννοιαν τῦ πνεύματος μόνος
„ ἔχει ὁ κύριος, ᾗ δίδωσι τοῖς πατράσι. διό φη-
„ σιν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια.

E „ Cæli nomine non modo cælum ipsum,
„ sed & scriptura sacra, eo quod spiri-
„ tum continet sub littera, designatur.
„ Hujus nudam sapientibus intelligen-
„ tiam, cum ad eam nulla hominis per-
„ tingere commentatio valeat, impertī-
„ tus est Dominus. Propterea scriptura
„ dicit: *Cælum cæli Domino*. Nimirum
„ quia nudam spiritus intelligentiam so-
„ lus habet Dominus, cujus & conscios
„ Patres effecit: juxta id quod in scriptu-
„ ra loquitur: *Vobis datum est nosse my-*
„ *steria*, &c.

ANNO CHRISTI 1672.

Ex homilia ejusdem pro Dominica tertia Jejunii.

Eleganter tractans hoc quod dictum est: *De omni ligno quod est in paradiso*, &c. post multa, sic loquitur:

„ Tertio loco auctoritatem ecclesiæ adfero. Unde & tertia die Deus cum a „ terra separavit aquas, ait: *Germinet terra herbam pabuli, seminans semen secundum genus & secundum similitudinem*; *& lignum fructiferum faciens fructum*. Et quando paradisum Deus ordinavit, plantavitque *omne lignum speciosum ad aspectum, & bonum ad escam*: tunc de omni quidem ligno ac stirpe extra paradisi medium enatis comedere permisit; ad illud autem quod in medio erat paradisi, ne vel manum porrigere mandavit. Unde & monitum te voluit, quosdam in ecclesia, quæ & paradisus est, medios esse fructus, haudquaquam degustandos; indictas nimirum ab illa Quadragesimas & abstinentias, quas si violaveris, inobedientiæ culpam simul ac pœnam incurris.

Ex sermone Dominicæ nonæ, in Evangelium Matthæi, de ambulatione supra mare.

„ Quemadmodum hic mare nemo trajicit „ absque navigio, ita nec mundi vortices trajicere aut evadere quisquam potest absque navicula, quæ est ecclesia „ Dei. Multi quidem trajicere sibi videntur, nimirum iniqui & hæretici; sed „ quia intra ecclesiam non sunt, falce „ messoria omnes suffocantur. Quando „ Deus fabricavit Arcam, quotquot intra illam reperti sunt, evasere; quotquot extra, periere. Porro ecclesia Dei „ ipsa est Arca, *&c.*

CONTRA

III. CAPUT.

Ex homilia in hæc Evangelii verba: Fecit cœnam magnam.

„ QUa autem ratione vocat? In the„ sauris sapientiæ Dei reperiuntur „ ista; nimirum præscientia, prædestinatio, vocatio, justificatio, glorificatio: „ quæ quidem si minus apud Deum sit homo sortitus, ut sanctus, ut justus fuerit, ut quivis alius exstiterit, salvari „ nullatenus potest. Quem vult Deus salvari, hunc cum divæ opitulatione gratiæ, tum & proprio labore, vult salutem obtinere. Quippe auxiliante Deo, „ homo, etsi malus, id assequi potest, „ quod ubi Deus præsciverit, ipsum prædestinet; nam, ut præsciverit Deus, & „ prædestinat; ac deinde ut prædestinaverit, vocat. Te igitur cum vocet, utique strenue laborare te, ut justificeris „ & glorificeris, intendit. Porro opus hominibus, ex quo perdat illos, nusquam

Ex τ εἰς τὸν τρίτον κυριακὸν τῶν νηστειῶν ὁμιλίας αὐτοῦ.

Επεξεργαζόμενος δὲ τὸ ῥηθὲν τό· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ· φησὶ μετὰ τὰ πολλά,

„ Τρίτον, τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας. διατί ὁ Θεὸς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὅταν ἐχώρισε τὸ „ ὕδωρ ἀπὸ τὴν ξηρὰν, εἶπε· βλαστησάτω ἡ „ γῆ βοτάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γέ„ νος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον „ ποιοῦν καρπόν. καὶ ὅταν ἐκαμε τὸν παράδεισον „ μέσα ἐφύτρωσεν ὁ Θεὸς, καὶ ἔγινε πᾶν ξύλον „ ὡραῖον εἰς ὅρασιν, καὶ καλὸν εἰς γεῦσιν. ὅμως „ δὲν τὸν συμβουλεύει νὰ φάγῃ ἀπὸ τὰ ξύλα, „ καὶ τὰ δένδρα τὰ ἔξω τοῦ παραδείσου, μόνον ἀπὸ „ τὰ ἔσω· ὅτι ἐτύπου, ὅτι εἶναι μέσα εἰς τὴν „ ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶ παράδεισος, ἤγουν ὅτι σε „ προσάσει ἡ ἐκκλησία νὰ τρώγῃς, νὰ μὴ χα„ λᾷς τὰς τεσσαρακοστὰς τὰς νηστείας. ὅτω γὰρ „ ποιῶν παρακούεις, ἄξιος εἶ κολάσεως.

Ex τοῦ εἰς τὸ κατὰ τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ περιπατοῦντα, Ματθαίου. κυριακῇ ὀγδόῃ.

„ Καθὼς δὲν μπορεῖ τινὰς νὰ περάσῃ τὴν θά„ λασσαν χωρὶς καράβι· ἔτζη καὶ τὸν κόσμον τοῦ„ τον, καὶ τὰ κύματα τοῦ δὲν μπορεῖς νὰ τὰ πε„ ράσῃς, καὶ νὰ τὰ γλίσῃς χωρὶς καράβι. ὁποῦ „ εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. παρακίζουν πολλοὶ „ νὰ περάσουν, σὰν εἶναι οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἅπαντες „ οἱ αἱρετικοὶ, ὁποῦ δὲν εἶναι μέσα εἰς τὴν ἐκ„ κλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἀμὴ ὅλοι πνίγωνται· ὅταν „ ἔκαμψε ὁ Θεὸς τὴν κιβωτὸν, ὅσοι ἦσαν μέσα, „ ἐγλύτωσαν· ὅσοι ἦσαν ἔξω, ἐχάθησαν· ἡ ἐκ„ κλησία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ κιβωτὸς αὐτή.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ex τῆς εἰς τό· ἐποίησε δεῖπνον μέγαν· ὁμιλίας.

„ ΠΩς δὲ καλεῖ; ἔσω τοῦ θησαυροῦ τῆς σο„ φίας τοῦ Θεοῦ εὑρίσκονται ταῦτα. προ„ γνῶσις, προόρισμος, κλῆσις, δικαίωσις, δό„ ξα. καὶ οὐδεὶς δύναται σωθῆναι, εἰ μὴ διέλ„ θῃ διὰ τούτων παρὰ Θεῷ, κἂν ἅγιος ἢ δί„ καιος, ἢ ὅτι ἂν καὶ εἴη. ἕνα ὁποῦ θέλει νὰ σω„ θῇ, θέλει νὰ ἔχῃ καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν χάριν, „ καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ. ὅτι δύναται ἀπὸ τὸν „ Θεὸν ἔχει, ὅτι προγινώσκει ἵνα προορίσῃ, εἰ „ καὶ κακοὶ, ὅταν προγνώσει, προορίζει. ὅταν „ προορίσει, καλῇ· καὶ ἐπειδήσε καλεῖ, θέ„ λει καὶ σὺ νὰ κάμῃς ἀπὸ λόγου σου τὸ δύνα„ σαι, ἵνα δικαιωθῇς καὶ δοξασθῇς. ὁ Θεὸς ποτε „ κανόνα δὲν προορίζει εἰς κόλασιν, ὅτι θέλει „ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν „ ἀληθείας ἐλθεῖν. προορίζει δὲ τοὺς καλοὺς εἰς

τὸν

„ τῳ βασιλείαν, ὅτι προέγνω αὐτὸς μέλλειν A „ Deus præfinit, qui *vult omnes homines* ANNO
„ σώζεσθαι. τὸς δὲ πονηρὸς, ἀφ' ὧ προέγνω μέλ- „ *salvos fieri, & ad agnitionem veritatis* CHRISTI
„ λειν ἔσεσθαι πονηρὸς, προορίζει, ἵνα καλέσῃ· „ *venire*. Prædestinat autem bonos ad re- 1672.
„ πρότερα γὰρ ἐνέργεια ὁ προορισμὸς τῆς κλή- „ gnum, quia eos præscivit ad salutis
„ σεως· καλεῖ δὲ αὐτὸς, εἰ μόνον βουληθεῖεν „ portum perventuros. Malos vero, ex
„ μετανοῆσαι. δύνανται γὰρ ἔχοντες τῳ ἐξουσίᾳ „ quo futuros præscivit malos, prædesti-
„ ἐλεύθεραν. καλεῖ τοιγαροῦν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ κα- „ nat ad vocationem, (prima enim di-
„ ταφρονοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τῳ τοιαυτῳ κλή- „ vinæ bonitatis operatio, prædefinitio
„ σιν· ὡς ὅτοι σήμερον ὡς καλεῖ εἰς ἀνάπαυσιν, „ vocationis est) eo ut pœnitentiam am-
„ εἰς χαρὰν καὶ δεῖπνον, καὶ δὲν πείθονται. „ plecti velint; quod equidem, liberi
„ cum sint arbitrii, procul dubio possunt.
„ Vocat igitur Deus, sed talem negli-
„ gunt homines vocationem: quemadmo-
„ dum & isti quos ad quietem, ad gau-
„ dium, ad cœnam hodie vocat, venire
B „ contempserunt.

Ἐκ τῆς μετὰ τῳ ὕψωσιν ὁμιλίας.

Ex homilia post Ascensionem,

„ Πᾶν ὃ κτίζει ἡ ἄκρα ἀγαθότης, οὐ μόνον „ Quidquid summa bonitas creat, non
„ ἀγαθὸν κτίζει, ἀλλὰ καὶ βούλεται καὶ ἐπὶ τὸ „ modo bonum creat, sed & ipsum quo-
τύ- „ ἀγαθὸν ἀτείνει· εἰδ' ἄλλως, ἐλάττωμα εἴη „ que vult ad bonum intendere: sin mi-
„ καὶ τοῦ κτίζοντος, καὶ τοῦ κτιζομένου. ἐπεὶ δὲ „ nus, creaturæ nedum defectus hic esset,
„ καὶ τὸν ἄνθρωπον καλὸν, πάντως βούλεται, ἵν' „ sed & creatoris. Unde unicum hominis
„ ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸ καλόν. καὶ διατὶ βούλε- „ scopum vult esse bonum, quem utique
„ ται δίλογεῖσθαι παρ' ἡμῶν, ὡς θέλων ἡμῖν „ bonum creavit. Ac subinde id nobis
„ τὸ καλὸν, καὶ διὰ τοῦτο πάντας ἀνθρώπους σω- „ boni procurat, ut laudari a nobis ve-
„ θῆναι. φερόμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐναντίως „ lit, quo æternam universum genus ho-
„ ὁρῶμεν, τοῦ Θεοῦ λέγοντος Gen. ὁ. ἔγκειται ἡ „ minum salutem consequatur. Nihil omi-
„ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότη- „ nus hominem videmus alio propensum,
„ τος. τὸ παρὰ φύσιν ὡς φυσικὸν λογιζόμενον. C „ & contra renitentem, dicente Deo,
„ ἐπειδὴ ἔγκειται ἐπὶ τὰ πονηρὰ, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχει „ Gen. VIII. *Permanet mens hominis super*
„ παρὰ Θεοῦ· ὁ γὰρ Θεὸς, ὡς εἴρηται, ἄκρος ἀ- „ *mala a juventute sua*. Quippe hoc sibi
„ γαθὸς, ἄρα ἐκ παραβάσεως καὶ ἁμαρτίας αὐ- „ naturale ducit homo, quod natura ne-
„ τῷ γίνεται. „ scit humana; cum nusquam a Deo, qui
„ (uti diximus) summe bonus est, sed ex
„ transgressione & peccato, hanc nactus
„ sit ad mala propensionem.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Et paulo infra.

„ Ὁ γὰρ Θεὸς δῆλον ὅτι πλάστης ἐστὶ τοῦ ἀνθρώ- „ Manifestum enim est, Deum esse con-
„ που, οὐκ ὀλετὴρ· τὸ γὰρ πλάσαι καὶ ἀπόλεσαι ἐναν- „ ditorem hominis, non perditorem: in-
„ τία· ἃ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις ἐφαρμόσαις, ὡς φύ- „ vicem quippe pugnant, condere & per-
„ σεως νόμοις ὑποκειμένοις, καὶ κ. τῳ ἐξουσίᾳ D „ dere; & contraria quidem competere
„ καὶ δυνάμιν ἃ ἔχουσι, δεδεμένοις, ἀλλ' οὐ „ Deo nullatenus possunt: quemadmodum
„ Θεῷ. „ angelis & hominibus, utpote qui natu-
„ ræ legibus subsunt, eisque penes libe-
„ ram, qua gaudent, facultatem adstrin-
„ guntur.

Λέξεις.

Dices.

„ Ἐγώ σοι τἐναντίον. ἀποδείξω. ἡ γὰρ γρα- „ Ego vero esse in Deo contraria, tibi
„ φὴ λέγει· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῳώ ποιήσω, πα- „ probo. In scriptura enim dicit ipse;
„ τάξω καὶ πάλιν ἰάσομαι. ταῦτα δὲ ἐναντία, „ *Ego occidam & vivere faciam, percutiam*
„ τὰ ἄρα ἐναντία παρὰ τῷ Θεῷ. „ *& postea sanabo*. Hæc porro contratia
„ sunt: in Deo igitur sunt contraria.

Ἀπόκρισις.

Responsio.

„ Τὸ ἐναντίον διχῶς, προαιρέσεως ἤτοι δια- E „ Contrarium duplex est: alterum ele-
„ θέσεως, καὶ πράξεως. τὸ τῆς πράξεως μόνον „ ctionis, sive dispositionis; alterum actio-
„ οὐδὲν κωλύει, ὅτε ἐλάττωμα προξένει. ὁ γὰρ „ nis. Porro defectum in Deum contra-
„ ἀναιρεθῆναι βούλομαι, οἶκον πρότερον κατα- „ rietas actionum nullum inducit. Quis-
„ βάλλει, ἔπειτα οἰκοδομεῖ· ταῦτα δ' ἐναντία „ quis enim statuit renovare domum,
„ πῳ πράξεως, καὶ ἐλαττώσεως ἄνευ· τοῦτο „ prius quidem ædificium demolitur, ac
„ ἐπὶ Θεοῦ δι' οἰκοδομῶ. τὰ δὲ τῆς διαθέσεως, „ deinde ædificat: hæc autem contraria
„ οἷον ἐστὶ, τὴμερον ἓν διανοεῖν ἢ βούλεσθαι, καὶ „ sunt quantum ad actiones; verumtamen
„ ἕτερον αὔριον, τοῦτο ἐλάττωμα, ὅμως ἐπὶ „ absque defectu: unde & Deum ab hu-
„ Θεοῦ οὐκ ἔστιν. εἰ γὰρ ἀποκτενεῖ καὶ ζωογονεῖ, „ jusmodi contrariis non esse alienum,
„ οὐκ ὅτι βούλεται τὸν θάνατον, οὐ οὐκ ἐποίησε. „ ipsa ecclesiæ ædificatio demonstrat. Se-
„ cundum dispositionem vero habere con-
„ traria, uti cum quis reprobat quod
„ pri-

ANNO CHRISTI 1672.

„ pridie probaverat, defectum utique arguit, ac proinde competero Deo nequaquam potest. Quamobrem etsi occidit, ac deinde vivificat, non utique quod mortem velit, qui mortem non fecit: absit enim ut perire hominem Deus velit, quem ipse plasmavit. Quod autem mori videmus hominem, numquid invitus hanc operis sui ruinam Deus sustinet? absit. Quin immo, nisi ex optimo Dei consilio, nullus occumbit.

Et post pauca,

„ Audire cupis, quidnam sit crucem tollere? paucis accipe: odisse malum, & Deum diligere, Psalmo XCVI. *Qui diligitis Deum, odite malum.* Malum quippe reperitur in mundo, non quidem a Deo creatore, sed ex perverso hominum usu introductum.

Ex homilia in hæc evangelii verba: Lucerna corporis tui est oculus tuus.

„ Quæcumque diabolo obsequens fecisti, maxima etiam omnium suavitate ac voluptate condita, hæc meditare, hæc cogita: Quid inde profecisti, quid lucrarus es? umbram, tenebras. Quæ ardebat in te, miser, lampadem extinxisti. Quippe ut peccatum in se nemo non habeat: (etenim *si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*:) attamen divina nobiscum dispensatione sic actum est, ut boni nonnihil nemo nostrum non fuerit fortitus; præstantius vero possidere nihil possumus, quam ut lampadem ardentem, dilatatamque cum ad credendum, tum ad ineundam pro delictis nostris pœnitentiam, mentem habeamus. Porro si quod in nobis est bonum, sponte extinxerimus, quantum nobis inde succedit malum? Si cum fæce simul vinum in vas infundatur, in fæces aut vinum convertatur, fæces inde generantur multo lutulentiores; ita, si quod habet homo bonum, convertatur in tenebras, totus ipse tenebrescit, & tota fidei lucerna in illo extinguitur. Arque hoc ipsum Jacobus indicavit dicens: *Fides sine operibus mortua est*. Oleum ni infuderis, lampas extinguitur: ita fides sine operibus occidit.

Ex homilia in Chananæam.

„ Animæ peccatricis typum gerit hæc mulier, cui quidem non respondit Christus, quamdiu proprii specimen boni nullum patefecit; quia salutem absque operibus bonis consequi nemo peccator sperare potest. At ubi Christo humiliter illa dixit: *Adjuva me*; statim ab illo responsum accepit: quippe adjuvari dicitur, qui aliquo præditus est bono, & pro novo deprecatur. Ideo igitur tunc illi Christus respondit,

Ex homilia in hæc evangelii verba;

Serve nequam.

„ Mutationem in Deo si deprehendimus, aliam potius quam dispositionis æstimemus: hæc enim ex varietate oritur passionum, quarum quidem apud Deum ne vel minimam reperias, uti docet Thomas lib. 1. contra Gent. cap.

„ ποιητὴς γὰρ ἐ πλάσης ἐστὶ, μὴ γένοιτο δὲ τῦ ἰδίκ πλάσματος τὴν ἀπολείαν [a] βέλεται. ὁρῶμεν δὲ τὸν ἄνθρωπον θανάτῳ καταβάλλεσθαι. ἆρα βιάζεται ὁ Θεὸς ἀναιτίως ἐπὶ τὴν τοιαύτην φθοράν; μὴ γένοιτο· ἡ γὰρ βελὴ τῦ Θεῦ καλὴ πάντοτε ἰῶ.

[a] Forte, βέλεσθαι.

Καὶ μετ' ὀλίγα,

„ Θέλεις ἐν ὀλίγοις ἀκέσαι τί ἐστὶν ἄρα τὸν σαυρόν; νὰ μισῇς τὰ πονηρὰ, ἐ νὰ ἀγαπᾷς τὸν Θεὸν, ψαλμ. λ'ς'. οἱ ἀγαπῶντες τὸν κύριον, μισεῖτε πονηρά. ὅτι γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ τῦτο πονηρὸν ἐστὶν, ὐκ ὅτι πονηρὸν παρὰ τῦ κτίσκ, ἀλλ' ὅτι ἡ χρῆσις ἡ ἡμετέρα.

Ἐκ τ εἰς τὸ. ὁ λύχνος τῦ σώματός ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός.

„ Ὅσα γὰρ ποιεῖς εἰς ὑπηρεσίαν τῷ διαβόλῳ, γλύκια κὴ δύφραίνοσι, ταῦτα μελέτα ἐ φρόντιζε, τί ἐματόρθωσας; τὶ ἐκέρδησας; σκίαν, σκότος. ἔσβεσας, τὸν ἐν σοὶ λύχνον. ὐδεὶς ἐστιν ὃς ἁμαρτίαν ὐκ ἔχει ἐν ἑαυτῷ. ἐὰν γὰρ εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν ὐκ ἔχομεν, ἑαυτὺς πλανῶμεν, ἐ ἀλήθεια ὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἀλλὰ ὠκονόμησεν ὁ Θεὸς, κὴ ἕκασον ἡμῶν ἔχειν τί ἀγαθὸν, κὴ ὐδὲν κρεῖττον ὡς τὸ ἔχειν τὸν λύχνον ἡμῶν καμόμενον, κὴ τὸν νῦν ἀνεσαμμένον εἰς τὸ πιςδύειν κὴ μετανοεῖν ἐπὶ τοῖς ἐσφαλμένοις. εἰ δὲ τὸ ἐν ἡμῖν ἀγαθὸν ἐσβέσθη ἑκασίως ἀφ' ἡμῶν, τὸ ἡλίκον ἀναμένειναν κακὸν πόσον; ἂν εἰς βαθεῖ κρασὶ εἶναι, κὴ λάσπη, ἐ κρασὶ, τὸ δὲ κρασὶ ἐτράπη εἰς λάσπην, πόση λάσπη εἶναι· ἕτως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ καλῷ τραπέντος εἰς σκότος, ὅλος ἔγινε σκότος, ὅλος σβεννύεται ὁ τῆς πίσεως λύχνος. τῦτο ἰῶ ὃν ἔλεγε ὁ Ἰάκωβος, ὅτι ἡ πίσις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά. ὐκ ἔθηκας ἐν τῷ λύχνῳ; τὸ φῶς ἀπώχετο. ὐκ ἔργα τῆ πίσει; ἐνεκρώθη.

Ἐκ τ εἰς τὴν Χαναναίαν ὁμιλίας.

„ Ἡ γυνὴ αὕτη σημαδεύει τὴν ἁμαρτωλὴν ψυχήν· ὐκ ἀποκείνεται αὐτῇ, ὅταν ὐδὲν καλὸν ἔχει ἐξ αὐτῆς· ὅτι μηδεὶς ἁμαρτωλὸς ἐλπιζέτω ἄνευ καλῦ τινὸς ἔργυ σωθῆναι. διὸ κατώτερον ὅταν εἶπε, βοήθει μοι, τότε ἀπεκείθη· ὅτι βοηθεῖσθαι λέγεται, ὁ ἔχων τὶ ἐξ ἑαυτῦ, κὴ ἐφ' ᾧ ἔχει δεῖται κὴ θελοτόπερον. διὸ τότε ἀπεκείθη.

Ἐκ τῆς εἰς τὸ· δῦλε πονηρέ· ὁμιλίας.

„ Εἰ μεταβολὴν ἐσκέψασθε ἐν τῷ Θεῷ, τὴν τῆς διαθέσεως μᾶλλον ἢ ἑτέραν. ἤ τις ἐν πάθος ὡς ἐξ αἰτίας γίνεται· ἐν δὲ τῷ Θεῷ πάθη ὐκ εἰσὶν, ὡς κὴ Θωμᾶς κατὰ

„ τὰ

τὰ ἐθνῶν βιβλίῳ πρώτῳ κεφ. λ'. ἐκεῖνο δὲ ὅσοι δοκεῖ εἶναι μεταβολαὶ, τὸ διάφορόν ἐστι τῶν ἀποτελεσμάτων, τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν τῶν ἐν τῷ Θεῷ. διὸ ὁπωσοῦν τοιγαροῦν ὁ Θεὸς δεκτικὸς μεταβολῆς. διὰ τοῦτο ὅπου ὅλως πρόφασίν ἔχει τινὸς κατὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται· ἀφῆκας, καὶ πάλιν αἰτεῖς· ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούει· σὺ αἴτιός μοι, ἄλλως μὴ ἄρξασθαι μετὰ σοῦ, ἄλλως δὲ ποιῆσαι· δοῦλε πονηρέ, ὁ α δεδούλωμαί σοι προαιρέσει ἰδίᾳ.

A

ANNO CHRISTI 1672.

„ &c. Quidquid igitur præ se fert in Deo „ mutationis argumentum, hoc moralium, quæ sunt in Deo, virtutum diversitatem solum arguit, juxta ac perfectionum: nulla itaque apud Deum „ mutatio est, aut vicissitudinis adumbratio. Atque ineptus propterea servi hujusce nequam obtentus, Deum repetere „ quod dimiserat expostulantis. Immo vero increpantem audiat: quod non ut „ alias modo tecum ago, ipse in causa „ es, serve nequam, qui tuo dumtaxat „ arbitrio deserviisti.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΟΓΔΟΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

B

CONTRA CAPUT XVIII.

Περὶ τῆς τῶν ἁγίων προσβέας.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ὁμιλίας.

De cultu Sanctorum.

Ex homilia in dormitionem Virginis Deiparæ.

„ Ὅμοιόν τι θεωρῶμεν σήμερον, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συκώνεται „ ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ, ὅπου καθέζεται ἐκ δεξίων τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ πατρὸς, διήκων καὶ περιφὰς ὅλους τοὺς οὐρανούς, διὰ νὰ προϋπαντήσῃ τὸ μέγα πρόσωπον ἐκεῖνο τῆς μεγάλης βασιλίσσης, τῆς μεγάλης σελσαίας τῆς παναγίας μας, τῆς χυρίας μας, τῆς ἰδιαίτης μητέρας· διὰ τοῦτο αἱ ἀκολουθοῦσαι, αὐτῷ οὐράνιαι δυνάμεις, ἐρωτῶσι καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Σολομὼν, εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων κεφ. ἡ· τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ ἐρήμου λελευκανθισμένη, καὶ σκηλοιμένη ἐπὶ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτῆς; τοῦτ' ἔστι· ποία εἶναι τύπη ὅπου ἀναβαίνει ἀπὸ τὸν ὁρατὸν κόσμον, τόσον ὡραία, καὶ ἀμόρφη, ἔχουσα τόσην ἐξουσίαν εἰς τὸν βασιλέαμας, ἀπὸ τῆς ὁμοιάζει ὡσὰν καὶ ἦτον ἀδελφίδος; καὶ ταῦτα τοῦτοι λίγοπες, καὶ ἐρωτῶπες, καὶ τὸν βασιλέα καὶ τῆς βασίλισσαν προσκυνοῦσι.

C

„ Similе quid hodie videmus; nam & Dominus noster Jesus Christus, „ thronum, in quo sedet a dexeris paternæ majestatis, deserens, cælos trajicit omnes, ut illustrissimæ hujusmodi „ personæ, Reginæ præstantissimæ, Dominæ ac imperatrici augustissimæ, necnon & sanctissimæ, Matri nimirum suæ „ occurrat. Propterea cælestes, quæ comitantur illi, virtutes interrogant: uti „ apud Salomonem VIII. Cantici Canticorum capite: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto dealbata, innitens super fratrem?* hoc est: Quæ est ista quæ hocce „ visibili ascendit e mundo, ita elegans ac formosa, & ea ipsum apud Regem „ gratia pollens, quâ soror apud fratrem? In hac autem interrogatione Regem & „ Reginam adorant.

Καὶ μεθ' ὀλίγα.

Et paulo post.

D

„ Τέλος λοιπὸν εἶναι ὁ Θεὸς εἰς τὸν ὁποῖον ὁποῖος σκοπεύει σὰν πρέπει ἐκεῖνος εἶναι τέλειος· διὰ τοῦτο ὅλους τοὺς ἁγίους & δικαίους, τοὺς καλῶς πολιτευθέντας ἐν τῷ κόσμῳ, λέγομεν τελείους· καὶ συμφερότερον ἀπὸ ὅλας λέγομεν τὴν παναγίαμας, ἡ ὁποία ὅλον τὸν τῆς σκοπὸν & ὅλην τὴν ἔννοιαν εἶχεν εἰς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, εἰς τὸν Θεὸν καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

„ Ad extremum Deus finis est; & perfectus esse debet, quisquis ad eum collineat. Unde & sanctos omnes ac justos, eos nempe quos laudabilis in hoc „ mundo conversatio commendat, perfectos vocamus: sed omnium longe sanctissimam Virginem Deiparam prædicamus, quæ nullam non cogitationem „ suam in Deum ac Dominum nostrum „ Jesum Christum, utpote summum bonum, tamquam in scopum sine intermissione direxit.

Καὶ μεθ' ὀλίγα.

Et interjectis paucis.

E

„ Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, P. „ ς'. ἡ παναγία παρθένος ἁμαρτίας δὲν εἶχεν, „ ὅτε ἔγνω· τελείως ἁμαρτάνει ὁ ἄνθρωπος. τῇ διανοίᾳ, ἀφθόρῳ καὶ ἀμιάντῳ· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἐθεώρει. τῷ ἔργῳ, λαμπροτέρᾳ ἠλίου, καὶ καθαρωτέρᾳ. μᾶλλον καθὼς ἐν τῇ κιβωτῷ ἐσώθη ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, ὅτως ὁ ἐπὶ τῇ παναγίᾳ ἐσκότει, ἐσώζετο ἐν τῷ

„ Stipendia *enim peccati, mors*, Rom. „ VI. Peccatum sanctissima Virgo nec habuit, nec novit. Tribus quippe modis „ homo peccat, *nimirum cogitatione, opere, sermone.* Porro cogitatione nusquam „ peccavit, quæ incorruptam atque impollutam nudequaque mentem, utpote „ rerum divinarum jugi contemplatione detentam, conservavit. Opere non peccavit, quæ sole splendidior ac purior „ fuit; quippe sicut a cataclysmo servata „ est per Arcam humana natura; ita quî „ sanctissimam inspiceret Deiparam, ab

„ flu-

ANNO CHRISTI 1672.

„ fluctibus paſſionum liber evadebat. Denique verbo nunquam offendit.

Et paulo infra.

„ Nullam e contagione peccati mortis
„ ſuæ cauſam habuit Virgo ſanctiſſima,
„ ſed ex ipſis dumtaxat naturæ principiis,
„ quibus vel ante peccatum homo conſta-
„ bat; morti quippe ſuapte natura obno-
„ xius erat ille, quamvis optima. Id ve-
„ ro beneficii Deus illi contulit, ut in eo
„ nequaquam operante natura, ſed grá-
„ tia, immortalitatem ſibi conciliaret.
„ Hoc ipſum & ſanctiſſimæ Deiparæ con-
„ tigit, quæ etſi bonis affluebat, ac pec-
„ catum neſciebat vel minimum, eadem
„ illa, quæ morti addicunt hominem,
„ naturæ elementa geſtabat, ac pariter
„ ſubinde mortalis erat. Verum eam a
„ Deo gratiam obtinuit, ut mortem, ſi
„ ita voluiſſet; nunquam obiret, ſed cæ-
„ lo etiamnum vitæ compos inferretur;
„ hacce tamen uti prærogativa noluit.

Et interiectis paucis.

„ Quidnam eſt magnum illud ſignum
„ quod apparuit in cælo, ubi & Deus
„ habitat, & cæleſtes virtutes aſſiſtunt?
„ Ipſa procul dubio eſt Virgo ſanctiſſima,
„ quæ magnum in terra ſignum cum ex-
„ ſtiterit, eo quod Deum in carne ge-
„ nuit, & poſt partum integerrima virgo
„ permanſit; recte jam & ſignum eſſe di-
„ citur in cælo, eo quod ipſa cum cor-
„ pore aſſumpta eſt in cælum. Et quam-
„ vis concluſum ſepulcro fuerit immacula-
„ tum corporis ejus tabernaculum; in cæ-
„ lum tamen, uti Chriſtus fuerat aſſum-
„ ptus, tertio & ipſa die rediviva migra-
„ vit. Quam ob rem; quia & cæleſtes
„ in virtutes jure pollet ampliſſimo. Idem
„ vero ſignum, eo quod lunam ſub pedi-
„ bus habeat, eccleſiæ quæ in hoc mun-
„ do eſt, typum eſſe, nemo neſcit; quæ
„ ſuum utique ab ſole lumen mutuatur:
„ & ſtellis duodecim, id eſt, duodecim
„ Apoſtolis coronatur. Præſtantius autem
„ aliquid innuitur, quod ſole amicta
„ exhibetur; hinc enim nihil ab ea di-
„ ſtare Deum, utpote qui ſuis eam ul-
„ nis ſuſtentet, manifeſte demonſtratur.

Et in fine.

„ Ita & nos facere debemus, liberum ut
„ vitæ exitum ſortiamur: Maxime vero,
„ ut quod nobis opus ſit, agnoſcamus,
„ quo magnam pertinendi ad cælum fidu-
„ ciam conſequamur. Quippe noſtis ac-
„ ceſſum ad regiam eos habere, & quid-
„ quid optaverint obtinere, quos Regina
„ ſuſceperit. Et nos utique quodcunque
„ volumus, obtinemus, ſanctiſſimam Dei-
„ param habentes auxiliatricem, media-
„ tricem & patronam apud Regem, quem
„ illa pro nobis obteſtatur, dicens id
„ quod in Canticis legitur: *Qui ſedes in*

„ κυμάτων τῶν παθῶν. τῷ λόγῳ; ἐ τῷ λόγῳ
„ ἀναμάρτητος.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Ἡ παναγία παρθένος ὅτε ἐκοιμήθη, ἡ αἰ-
„ τία τῆς κοιμησεώσης, δὲν ἦτον ἁμαρτίας,
„ μόνον ἀπὸ ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ταῖς φυσικαῖς,
„ ταῖς ὁποίαις καθὼς ὁ ἄνθρωπος ταῖς εἶχε ἐ
„ πειν ἁμάρτη, ἦτον ὑποκείμενος τῇ φθο-
„ ρᾷ φυσικὰ, ἂν καλὰ, ἡ ὁ Θεὸς τὸν εἶχε χά
„ ειν δοσμένῳ νὰ μὴ ἐκεχῇ εἰς ἐκεῖνον ἡ φύ-
„ σις, μόνον ἡ χάεις, ἡ δὲν ἐμπόρει νὰ ἀπο-
„ θάνῃ. ὅτω ἡ εἰς τὴν παναγίαν, ἤτις ἂν κα-
„ λὰ ἡ ἁμαρτίαν δὲν εἶχε, πλὴν εἶχεν ἐν ἐ-
„ αυτῇ τὰ φυσικὰ, ἡ ὡς ἄνθρωπος ὑπέκειτο
„ τῷ θανάτῳ ὅμως εἶχεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τοιαύ-
„ τὴν χάειν, ὅτε ἂν εἶχε θέλῃ δὲν ἀπόθενε,
„ μόνον ἔτζη ζῶντα ἐπήγαινεν εἰς τὸς οὐρανὸς, πλὴν
„ ὐκ ἐβέλετο.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Τὶ σῆμα εἶναι ἐκεῖνο ὅτε νὰ φαίνε-
„ ται διὰ μεγάλον σημεῖον εἰς τὸν οὐρανὸν,
„ ὅτε κατοικεῖ ὁ Θεὸς, ἐκεῖ ὅτε παρεκεῖν-
„ ται αἱ ἅγιαι δυνάμεις; ἄλλον δὲν εἶναι παρὰ
„ ἡ παναγία ὅτε ἦτον μεγάλον σημεῖον εἰς
„ τὸν γῆν, ἐπειδὴ ἐγέννησε Θεὸν ἀνθρωπή-
„ σαντα, ἐ γεννήσασα, ἔμεινεν ἄφθορος ἐ παρ-
„ θένος, ἡ ἔτζη λέγεται σημεῖον ἐν τῷ οὐρα-
„ νῷ. διατὶ μὲ τὸ σῶμα ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν,
„ ἐ ἂν καλὰ ἡ ἐμπῆκεν εἰς τὸ μνημεῖον τὸ ἀ-
„ χαντόντης ἐκεῖνο σκιῶος, πλὴν εἰς τρεῖς ἡ-
„ μέρας μετασάθη εἰς οὐρανὸς μὲ σῶματος, κα-
„ τὰ ἐ ὁ Χεισὸς ἀνελήφθη. διατί; ὅτι με-
„ γάλην ἐξσίαν ἐ ἐπ' αὐταῖς ἔχει ταῖς δυνά-
„ μεσι. σημεῖον, διατὶ ἔχει τὴν σελήνην ὑπὸ
„ πόδας, ἤγουν τῆς ἐκκλησίας ὅτι ἐπιλανθάνε-
„ ται τῆς ἐν τῷ κόσμῳ, ἤτις τὸ φῶς ἐν τῷ ἡ-
„ λίῳ ἔχει. σημεῖον διατὶ ἔχει τὸς δώδεκα ἀ-
„ στέρας στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸς δώδεκα
„ ἀποστόλως τὸ μεῖζον, ὅτι περιβέβληται τὸν
„ ἥλιον, διὰ νὰ σᾶ σημαδεύσῃ, ὅτι δὲν χωρεῖ
„ ἀναμέσον ἐκείνης ἐ τᾶ Θεᾶ ὑδεὶ, ὅτι ὁ Θεὸς
„ τὴν ἔχει εἰς τὰς ἀγκαλάσω.

Καὶ ἐν τῷ τέλ.

„ Οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς ποιεῖν, ἵνα τύχωμεν
„ ἀπαλλαγῆς· μάλιστα ὅτε γνωρίζομεν, πῶς
„ ἔχωμεν νὰ ἀροῖμεν παῤῥησίαν μεγάλην εἰς
„ τὸν οὐρανὸν, ὅτι οἴδατε, καὶ ὁποῖοι ἔχει
„ ἀρκὰ τὴν σκλτάναν, εἰς τὴν βασίλειαν ἔ-
„ χει παῤῥησίαν καὶ κάμνει ὅτι θέλει. ἐδὰ,
„ ὅτι θέλομεν κάμνομεν ἡ ἡμεῖς ἔχοντες μεσί-
„ τραν, τὴν παναγίαν, βοηθὸν ἐ παράκλη-
„ σιν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἤτις φρὸς αὐτὸν ὑ-
„ πὲρ ἡμῶν φρεσβεύσα, λέγει ἅσμα·
„ ὁ κα-

ANNO CHRISTI 1672.

„ ὁ καθήμενος ἐν κήποις ἀκήτισόν μοι, κεφ. ή. A
„ σὺ ὃς ἐν τοῖς φωτεινοῖς καὶ χωρὶς τούτοις κά-
„ θεσαι μετὰ τῶν ἁγίων πάντων, ἐπάκουσον δὲ
„ συγχώρησον τούτοις προσερχομένοις, καὶ ἀξίω-
„ σον τὴν βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ex sermone panegyrico in sanctum Joannem Theologum.

„ *hortii, vocem tuam insinua mihi. Qui*
„ *lumine perfusis, ac virentibus in locis*
„ *una cum sanctis omnibus commoraris,*
„ *exaudi, & indulgentiam supplicantibus*
„ *impende, eisque regni cælorum aditum*
„ *reserari concede.*

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον ἐγκωμίου.

„ Οὕτως ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς, καὶ μετ-
„ ησεν εἰς οὐρανοὺς, ὅπου δέεται τοῦ κυρίου, διὰ
„ τὸ χρέος τὸ ἡμέτερον, ὅπως ἀξιώσῃ ἡμᾶς πάν-
„ τας εἰσελθεῖν ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἐκεῖνος. B

Ex bomilia ejusdem in illud Evangelii: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est.

„ Hinc & colligere possumus, quanta
„ sit ad custodiam nostram sanctorum an-
„ gelorum potentia.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ, κύριε ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται.

„ Ὧδε καὶ τὴν ἰσχὺν ἔχομεν οἱ ἀγωνάς-
„ γελοι ἀναφέρειν δυνάμεθα, καὶ διὰ τὴν φύ-
„ λαξιν τὴν ἡμετέραν.

Ex sermone ejusdem [a] *in sanctam Domini Nativitatem.*

[a] Versus, in sanctum Christi baptismum.

„ Cum enim vario mundum Deus deco-
„ raret artificio, mundumque alterum an-
„ gelos appellaret, propter hominem esse
„ omnia declaravit.
„ Propter illum autem esse dicitur alter
„ iste mundus, utique ratione ministerii.
„ Quod nobis si defuerit, accessum habe-
„ re non valemus ad Deum: ac sicut, nisi
„ mediatore Moyse, verba ad Deum fa-
„ cere non licebat Israelitis; ita nec nobis
„ postulare, nec orare, nisi per angelos.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ· τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπέλου τοῖς γεωργοῖς.

„ Περιγαζόμενος γὰρ ποικίλως ὁ κόσμος, καὶ
„ λέγων δεύτερον κόσμον τοὺς ἀγγέλους, καὶ συμ- C
„ περαίνων, ὅτι πάντα διὰ τὸν ἄνθρωπον φησί.
„ Διὰ αὐτὸν ὁ δεύτερος διὰ τοῦτο διακονίαν. ἀ-
„ δυνάτου γὰρ ἂν εἴη προσαγωγοῦ ἡμᾶς ἔχειν,
„ εἰ μὴ δι' αὐτῆς, ὡς ὁ Ἰσραὴλ τῷ Μωσῇ, καὶ
„ οὐκ ἐδυνάτο λαλῆσαι, εἰ μὴ διὰ Μωσέως· ὕ-
„ τως ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα, εἰ μὴ δι' ἀγγέλων, καὶ
„ ἐν ταῖς δεήσεσι καὶ προσευχαῖς.

Ex bomilia in hæc verba Evangelii: Quid faciet agricolis illis dominus vineæ?

„ Sepimentum primo Deus adhibuit,
„ *&c.* Secundum interpretationem Basilii,
„ animas hominum vineam intelligit Chri-
„ stus, cui sepem circumdedit, suorum
„ nempe firmitatem præceptorum, necnon
„ & custodiam angelorum. Scriptum quip-
„ pe est: *Immittet angelus Domini in cir-*
„ *cuitu*, &c.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν τελώνην καὶ Φαρισαῖον ὁμιλίας, ἐξ ἧς σωμάγεται, ὅτι τῆς ἐκκλησίας προΐσταται ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οὐχ οἱ ἱερεῖς.

CONTRA X. CAPUT.

Ex bomilia de Publicano & Pharisæo, ex qua colligitur, ecclesiæ præesse episcopum, non vero sacerdotes.

„ ΕΝ τῷ παραδείσῳ τῷ ἄνρα εὐδαιμονία, E
„ πῶς λέγει ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν ἡ γρα-
„ φή; διὰ ταύτας τὰς αἰτίας· ὅτι καθὼς ἔ-
„ θετο τὸν Ἀδὰμ ἐκεῖ ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσ-
„ σειν, οὕτως ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ
„ παράδεισος, τίθησι τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐρ-
„ γάζεται τῷ θείῳ κηρύγματι, καὶ φυλάσσει
„ τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν. ὁρᾷς ἕνα παράδει-
„ σον, ἕνα περίβολον περιφραγμένον, ἔχον
„ δένδρα ἄκαρπα, καὶ δύσκαρπα, καὶ ἄκαρ-
„ πα, καὶ ἔσωθεν ὁ περιβολάρις. καὶ ἐν τῷ

„ FElicitas in paradiso summa cum es-
„ set, quamobrem operari in eo ho-
„ minem, & custodire illum scriptura te-
„ statur? Nimirum, quia ut in eo po-
„ suerat Deus Adamum, qui operaretur
„ & custoditet illum; ita modo in eccle-
„ sia, quæ & paradisus est, statuit epis-
„ copum, qui quidem sacris in ea con-
„ cionibus operatur, & Christianorum ani-
„ mas custodit. Est igitur illa paradisus
„ sepe sua utique cinctus: in quo & ar-
„ bores sunt aliæ quidem quæ uberem re-
„ ferunt fructum, aliæ quæ rarum, aliæ
„ quæ nullum: & in medio est qui custo-
„ dit illum. Atque e felicibus quidem

fru-

ANNO CHRISTI 1672.

„ fructum colligit, ac ſtudioſe confovet, A
„ tardiores inſerit; infructuoſas vero,
„ alias igni deputat, alias ſpe fructus ſimo
„ impinguat; & ita quidem ſuam in illas
„ curam impendit. Si vero fur acceſſerit, huic iſte ſeu canis allatrat, & ab
„ commiſſo ſibi pomario procul abigit.
„ Ita igitur hoc in paradiſo eccleſiæ paſtor ſe ſe gerit, & uno Dei verbo hæc
„ omnia operatur. Etenim ſi fructum afferris plurimum, aut forte ſi ratum, ad
„ uberiorem verbi divini prædonio ille vos
„ accendit; ſi nullum, divina cujuſdam
„ inſtar unctionis adhibet eloquia. Si medium in gregem diaboſus irrepſerit, ut
„ furetur, aliumque ad fornicationem tra- B
„ hat, alium ad profligatæ converſationis
„ inſtitutum, verbo paſtoris opus eſt, ut
„ abigatur. Paſtor enim, homo cum ſit,
„ toti nequaquam poteſt oculis propriis
„ invigilare gregi; ſed ſolum ſuppetit il-
„ li vocis ſubſidium, qua ſuis ovibus oc-
„ currat, illaſque cuſtodiat, juxta exem-
„ plum boni paſtoris, & Archipaſtoris Je-
„ ſu Chriſti Domini noſtri, qui dicit:
„ *Pater, ſervavi quos dediſti mihi.*

„ ἁλώπηξ μαζώνει τὸν κηπόν. τὰ δύσκαρπα A
„ τὰ κεντρίζει, τὰ ἄκαρπα ἄλλα κρίνει, ἀπλὰ
„ κοπρίζει εἰς ἐλπίδα, καὶ ὅπως τὰ ἐργά-
„ ζεται. ἐὰν λάθῃ κλέπτης, υλακτεῖ ὁ κύων,
„ καὶ ἀπὸ τοῦ τράφου τὸν διώκνει. οὕτως ὁ ποι-
„ μὴν τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ παραδείσῳ τεκέ-
„ ται, ἐὰ μὲ τὸν θεῖον λόγον σὰς κυβερνᾷ. ἂν
„ ἦτε καλοὶ καὶ ἄκαρποι, ἢ δύσκαρποι κεντρί-
„ ζεσθε με τὴν διαστκαλίαν, ἢ ἄκαρποι κο-
„ πρίζεσθε με κακὰ λογία. ἂν ἔλθῃ μεσα εἰς
„ τὸν τράφον ὁ διάβολος, να κλέψῃ, καὶ ῥίξῃ
„ ἄλλον εἰς πορνείαν, ἢ εἰς ἀσωτείαν, δέεται
„ λόγου τοῦ ποιμένος, νὰ τὸν διώχνῃ, ὅτι καὶ ὁ B
„ ποιμὴν ἄνθρωπος, καὶ δὲν ἔχει τόσα ὀμμάτια
„ νὰ θεωρῇ παντα τὸν τράφον, μόνον ἀκριβύει
„ τὴν φωνὴν σας, νὰ τρέξῃ, νὰ σας φυλαξῇ,
„ μιμημένος τὸν σοιμένα καὶ ἀρχιποιμένα τὸν κα-
„ λὸν τὸν Χριστὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν λέγοντα·
„ πατερ ὡς δεδώκας μοι, ἐφυλαξα.

CONTRA CAPUT XIV.

Ex ſermone ejuſdem in Dominica poſt Aſcenſionem Domini, in quo admittit & probat liberum arbitrium.

„ DOminus in hodierna evangelii lectione dicens: *Qui vult poſt me*
„ *venire*, &c. omnem præſcindit mortalibus excuſationem, cum totius ſententiæ ſuæ hoc unum ſtatuit principium,
„ eſſe nimirum libertatem in homine, qua
„ & ſuam edomare carnem, & bonum
„ præ malo poſſit eligere, quin etiam &
„ facere. Sed & hujus compotes eſſe arbitrii homines ipſam et natura docet, Scholarum diſputationes approbant, & ſacra paſſim ſcriptura conteſtatur. Sed D
„ enim ni liber, ſervus homo jam eſſet?
„ unde & mali excuſationem haberet,
„ quod utique invitus feciſſet; neque pœnam pro eo ſuſtinere poſſet, quin injuſtam: atque his quidem argumentis
„ eſſe libertatem in homine, probant Theologi.

„ Omne quodcunque fit in mundo vel
„ a Deo eſt, vel a natura, vel fortuito
„ aut caſu contingit. Deus quidem ut primum motus cujuſcumque principium a-
„ git in hoc mundo; non tamen quidquid
„ fit, hoc Deus ſeu proprium opus admitti: ſed naturæ, aut fortunæ, aut ca-
„ ſui tribuitur. Hæc autem inſtar ſervo- E
„ rum habent, utpote quæ ab voluntate
„ divina pendent: Deus autem libere &
„ mirabiliter & incomprehenſibiliter operatur. Quin & liberam in Deo agendi
„ rationem ipſa ejus opera teſtantur: horum quippe nemini rationem reddit:
„ ſed quæcumque ipſe voluit, fecit; quo
„ admirationem noſtram concitavit. Quis
„ enim creaturarum magnitudinem, motum & ordinem non demiretur? captum quippe iſta ſuperant humanum;
„ nam & modum quo e nihilo eas edu-

Κατὰ τὸν δεκάτε πέμπτε κεφαλαίε.

Ἐκ τοῦ εἰς τὴν μετὰ τὴν ὕψωσιν κυριακὴν αὐτοῦ λόγε, ἐν ᾧ δέχεται καὶ ἀποδείκνυσι τὸ αὐτεξούσιον.

„ Ὁ Κύριος μας σήμερον ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
„ λέγων· ὃς τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολου-
„ θεῖν· σᾶν κόπῃ κάθε φρόνημα, σημαδεύον-
„ τός σε εἰς τοῦτην ἀπασαν τὴν ὑπόθεσιν εἰς
„ μίαν θέσιν, ἥτις ἐστὶ αὐτή. ὅτι ὁ ἄνθρωπος
„ ἔχει ἐξουσίαν, νὰ νικήσῃ τὴν σάρκα, νὰ δια-
„ λέξῃ, καὶ νὰ κάμῃ τὸ καλόν· καὶ ὅτι ὁ ἄν-
„ θρωπος ἔχει ἐξουσίαν διδάσκει τοῦτο καὶ ἡ φύ-
„ σις, καὶ ὁ λογαριασμὸς, καὶ ἡ θεία γραφή.
„ εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ἐξουσίαν, ἦτον ἄν
„ δοῦλος, καὶ ἐδύνατο ἔχειν πρόφασιν εἰς τὸ κα-
„ κὸν, ὅτι ἂν κάμῃ τὸ κακὸν, ἀκούντε τὸ ἐργα-
„ ζεται· διὸ καὶ κὰ δεῖ κολάζεσθαι, ἢ ἀδίκως· διὸ
„ οἱ θεολόγοι ὅτως ἀποδεικνύσι τὴν τοῦ ἀνθρώ-
„ που ἐξουσίαν.

„ Ὅτι γίνεται ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ὁ Θεὸς, ἢ
„ ἡ φύσις, ἢ ἡ τύχη, ἢ τὸ αὐτόματον· ὁ Θεὸς
„ πράττει ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς πρωταιτία πα-
„ σης κινήσεως, καὶ διατὶ δὲν καταδέχεται ὁ
„ Θεὸς νὰ κάμῃ ὅσα γίνεται, διὸ παραχώρει τῇ
„ φύσει, καὶ τῇ τύχῃ, καὶ τῷ αὐτομάτῳ οἱο
„ ταῦτα δῆλα ὡς ὅτι κρέμανται παρὰ τῆς βού-
„ λήσεως τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ Θεὸς ποιεῖ ἐλευθέρως,
„ καὶ θαυμασῶς, καὶ ἀκαταλήπτως. καὶ εἰς τὰ ἔρ-
„ γα τοῦ φαίνεται τὸ ἐλεύθερον. πάντων γὰρ κύ-
„ ριος ὐδένι λόγον δίδωσι· διὸ πάντα ὅσα ἠ-
„ θέλησεν ἐποίησε τὸ θαυμασόν· τὶς γὰρ ὁρῶν
„ τὸ μέγεθος τῆς κτίσεως, τὴν κίνησιν καὶ τὴν
„ ταξιν ὃ θαυμάζει: τὸ ἀκατάληπτον: τὶς γὰρ
„ δυνάται καταλαβεῖν τὸν τρόπον, ὃν χρησάμε-
„ νος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρήγαγε τὰ

ANNO CHRISTI 672.

„ γὺ ἠυπόρει ὕλης ἐδύνατο μάλαξαι καὶ πράξαι· A
„ ἄνθ᾽ δ᾽ ὕλης καὶ ἑτέρου τινὸς πῶς ἐποίησεν;
„ ὁρᾷς ὅτι ἀκατάληπτος ὁ λόγ☉; οὕτως ὁ
„ Θεὸς αἴτιος, καὶ ποιητὴς τῆς κτίσεως, καὶ τῶν
„ ἔργων αὐτῦ.

„ Πράτλει καὶ ἡ φύσις ὅσα πράγματα ἀδόκει ὁ Θεὸς, διὰ τοῦτο λέγεται κοινὸς δούλη
„ τῦ Θεῦ. σὰν νὰ βλασήσουν φυτὰ, νὰ φυτεύσουν δένδρα, νὰ χιόνη ψίχρα, ζέση, χειμὼν,
„ ἔαρ, τῆς φύσεως ἰδιώματα.

„ Πράτλει ἡ τέχνη μιμουμένη τὴν φύσιν. τόσον γὰρ ἠδυνήθη ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος νοῆσαι, B
„ ὅτι ἠθέλησεν εὑρεῖν τὸν τρόπον, ἵνα κακεῖνος
„ αὐτουργὸς φαίνοιτο, καὶ φαίνεται τῇ τέχνῃ.
„ γίνεται δὲ καὶ παρὰ τῆς τύχης, ὡς ὁ ὀρύσσων εὑρίσκει θησαυρόν· μηδὲν νομίσῃς πρώτως τὶ κρέμμασθαι παρὰ τῆς τύχης. οὐ γὰρ
„ θεὰ ἐκείνη, ὡς οἱ Στωϊκοὶ, ἀλλὰ τὸ γινόμενον οὐ κατὰ πρόθεσιν, τύχη. πλανῶνται
„ δ᾽ οἱ λέγοντες ἀπὸ τῆς τύχης βοηθεῖσθαι· ἃ
„ γὰρ οὕτως ἔχει.

„ Γίνεταί τι ἐκ ὑπὸ τῦ αὐτομάτου, ὡς ἡ τῦ C
„ οἴκου πτῶσις.

„ Ο ἄνθρωπος τὸ κακὸν πράλτων οὐκ ἐξ αὐτομάτου, ἃ ὅτι ἅπαξ ἐν δέκα ἢ εἴκοσι ἔτε-
„ σιν. οὐκ ἐκ τύχης, ὅτι ἐκείνη οὐ κατὰ πρόθεσιν, ἡ δὲ ἁμαρτία κατὰ πρόθεσιν. οὐκ ἐκ
„ τέχνης, ὅτι ἡ τέχνη ἐγκατλείπει ἔργον ὑποπίπλον τῇ αἰσθήσει. οὐκ ἐκ φύσεως, ὅτι
„ ἡ φύσις καλὴ παρὰ Θεοῦ. οὐκ ἀπὸ τῦ Θεῦ, ὅτι οὐχὶ Θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. ἐκ τῆς
„ ἰδίας τῦ προαιρέσεως ἄρα· ἡ δὲ προαίρεσις οὐκ ἂν κινηθείη, εἰ μὴ ἐξουσία παρῇ· ἔχει D
„ λοιπὸν τὶ ἐξουσίαν ὁ ἄνθρωπ☉. πλὶ, τοῦτο καὶ ἐκ τῆς θείας γραφῆς γνώσῃ. φησὶ
„ γάρ· οὐ καλὸν τὸν ἄνθρωπον εἶναι μόνον· ποιήσωμεν δ᾽ αὐτῷ βοηθόν. τοῦτο διχῶς νοεῖται· πρῶτον, ὅτι λέγεται περὶ τῆς γυναικός· δεύτερον, τοῦτο τὸ ῥηθὸν εἴρηται, ὅταν
„ ἀδαιμόνως ἔζη ὁ Αδὰμ, ἐν ᾗ ἀδαιμονίᾳ οὐδένος ἐδεῖτο. ὁ δὲ Θεὸς λέγει· ποιήσωμεν
„ αὐτῷ βοηθόν. εἰ μή τις λέξῃ ταὐτὶν ἐκ μόνον, ἵνα φυλάτλῃ ἑαυτὸν τῦ πειρασμοῦ.
„ ἐν ᾧ τόσον ἡ γνώμη ἐβοήθη αὐτῷ, ὅτι καὶ αὐτὴ ἰδία αἰτία τῆς πτώσεως. τὶ λοιπὸν ἕτερον,
„ ἢ τὸ αὐτεξούσιον ἐκεῖνο ἰδίᾳ; ἀπορήσει δέ τις E
„ ἄρα ὕστερον, ἀφ᾽ οὗ τὸν ἔπλασε τὸν ἔκαμψε αὐτεξούσιον, ἐκ οὐχὶ ὅταν τὸν ἔπλασεν.

Απόκρισις.

„ Τότε τὸν ἔκαμψε ὅταν τὸν ἔπλασε, πλὶ τὸ ῥητὸν τοῦτο ὕστερον τὸ λέγει ὁ Θεός· ἵνα ὁ
„ ἄνθρωπ☉ βεβαιωθῇ διὰ τὸ τόσον χάρισμα,
„ ὅτου ἔχει παρὰ Θεοῦ. διὸ λέγει· ποιήσω-

ANNO CHRISTI 1672.

„ xit, quis comprehendat? Etsi enim materiam emollire, & quæcumque libuisset, ex ea componere poterat; qui vero absque materia aut alio quovis initio quidquam potuit? Incomprehensibilem igitur cum in creatione universi, tum & ceteris in operibus Dei operationem quis non fateatur?

„ Quidquid Deo placet, natura operatur; unde & vulgo Dei famula vocitatur, sive cum plantas germinat, sive cum procreat arbores, sive cum frigescit aut æstuat, sive cum procellis agitatur, aut verna serenitate gaudet: quæ sunt proprietates naturæ.

„ Ars quoque ad naturæ imitationem operatur: totam enim adhibuit homo mentis aciem, ut quo cujusdam & ipse opificii auctor haberetur, adinveniret: id quod in arte quidem est assecutus. Operatur autem & fortuna, veluti cum fodiens homo terram, thesaurum invenit. Aliquid vero per se ab fortuna pendere, ne reputa: neque enim ipsa dea est, uti finxere Stoici; sed quidquid præter intentionem accidit, fortuna est & appellatur. Errant itaque qui auxiliari dicunt fortunam: non enim ita se res habet.

„ Casus quoque effecta quædam sunt, veluti ruina domus.

„ Homo malum cum operatur, non ex casu peccat; casu enim quidquid fit, hoc intra decem annos aut viginti semel tantum contingit. Non ex fortuna: hæc enim præter intentionem accidit; peccatum autem ex deliberatione perpetratur. Non ex arte: ars enim opus sensibile post se relinquit. Non ex natura: hanc enim Deus condidit optimam. Non ex Deo: *quoniam non Deus volens iniquitatem tu es*. Ergo ex propria electione. Porro autem ad electionem non moveretur homo, nisi libertate polleret: igitur libertate præditus homo est. Præterquam quod & hoc ipsum e scriptura sacra probatur. In ea quippe legimus non modo bonum factum esse hominem, sed & dixisse Deum: *Faciamus ei adjutorium*. Quod dupliciter accipi potest: primo quidem, ut dictum sit de muliere; secundo, ut de libero hominis arbitrio. Etenim tum cum Adamo, utpote in felicitate agenti, re nulla opus erat, Deus dixit: *Faciamus ei adjutorium*. Porro cum de sola muliere quasi ad tentationem faciliùs cum illa vincendam ipsi concessa, intelligendum id esse nemo dixerit: (siquidem tentationis auctor illi mulier fuit, nedum ad vincendum non profuit) quid aliud quam liberum arbitrium esse potuit istud adjutorium? Verum quis fortassis audire aveat, quanto, a quo plasmavit eum, tempore liberum homini arbitrium Deus infudit; aut cur non tum infudit, cum plasmavit?

Responsio.

„ Tum infudit, cum plasmavit. Verumtamen ita loquitur, ut posterius infudisse videatur, quatenus homo vel ipsa tanti beneficii a Deo sibi collati comme-

ANNO CHRISTI 1672.

„ moratione armaretur ad constantiam : unde &, *Faciamus*, dixit, pro, *Faciemus*, adjutorium ; statimque mulierem a qua ipsum prænoverat iri tentatum, ejus e latere formavit. Quasi dixisset Deus : adjutorium habet suæ libertatis, quo nec ullum, si vult, e suggestione mulieris damnum patiatur. Atque ex his omnibus libertatem manifestissime colligis, quam insuper innumeris facile tibi probaverim sacræ scripturæ locis. Sed ne longius protrahatur oratio, idonea suppeditat nobis hodierni lectio Evangelii testimonia. In hoc enim ita Dominus loquitur : *Qui vult post me venire*. Et, *Qui vult animam suam salvam facere*. Liberum igitur habes arbitrium, quo vel malum opereris vel bonum ; elige ergo magis bonum : *Declina a malo, & fac bonum*. Quod si bonum semel elegeris, ad ipsum omnia tua tamquam ad unicum vitæ tuæ scopum dirige ; actum demum judicium proprium exue. Ait enim Christus : *Abneget semetipsum*. Denique si vere ad bonum intendis, labori te te ipsum accinge : laborare enim, id est, crucem tollere, omnis debet, quicumque sincere ad bonum intendit.

Et paulo infra.

„ Unicuique datur, ut quod a Deo „ præceptum est, exsequatur.

Et paulo post.

„ Ita & timoratus homo, cum inter bonorum operum, jejuniorum atque vigiliarum discrimina suam exercuerit animam, mercedem exspectat.

CONTRA CAPUT XVI.

Ex homilia de Baptismo.

Quod præter Baptismum necessaria sunt opera bona.

„ *Omnis arbor quæ non fert fructum bonum, excidetur*, inquit Joannes „ Baptista, Matth. III. Væ tibi quisquis in opera bona sedulus non incumbis. Etenim in foliis quæ habes, ne confide ; cum enim in levioribus ac veluti aridis bonis hisce confidis, ad majora quæ tuam ab gehenna liberare valeant animam, non contendis. Porro „ fructum desiderat Deus ; sin minus, ad „ radicem jam securis posita est : securis, inquam, non alterius fabri, quam „ Dei.

Et interjectis paucis.

„ Omnino necessarius est Domini Baptismus. Ait enim ipse Joan. III. *Nisi quis natus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*. „ Propterea & Joannes, quo necessarium „ esse significaret Domini Baptismum, „ dicebat : *Ego baptizavi vos in aqua ; ille autem baptizat in Spiritu sancto*. Et „ Joan. III. dicitur : *Quod natum est ex carne, caro est ; & quod natum est ex Spiritu, spiritus est*. Qui in iniquitatibus „ mo-

„ μὴν, ἀντὶ τοῦ, ἐποιήσαμεν, βοηθὸν· καὶ ἀνθ' ὧν ἔπλασε τὴν γυναῖκα, ἐξ ἧς ἔγνω ὁ Θεὸς, ὅτι ἔμελλε πειράζεσθαι, ὑπὸ τῆς πλάνης αὐτοῦ. σὰν νὰ εἶχε λέγῃ ὁ Θεὸς, βοηθὸν ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ἂν ὅταν θέλει δὲν φοβεῖται, νὰ τὸν βλάψῃ ὁ πειρασμὸς τῆς γυναικός. ἐξ ὧν ἁπάντων σωάγεις τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἀποδείκνω μὲ ἀπείρους τόπους τῆς γραφῆς, ἵνα μὴ μακρολογῶ, μόνον ἐκ τοῦ σημείνου. λέγει γὰρ ὁ κύριος· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν. καὶ ὡς ἂν θέλῃ σῶσαι τὴν ψυχήν. ἐπειδὴ ἔχεις τὴν ἐξουσίαν, νὰ κάμῃς τὸ κακὸν καὶ τὸ καλόν; θέλεισαι κρεῖττον τὸ καλόν. ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν. καὶ ἂν θέλῃς τὸ καλὸν ἀπαντάσου τὸν σκοπὸν θὲς εἰς τὸ καλὸν, καὶ ἂν θέσῃς ὅλον σου τὸν σκοπὸν ἐκεῖ, τοῦ λόγου σε ἀρνᾶσαι. διὸ φησίν· ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν. καὶ ἂν θέλῃς τὸ καλὸν κοπίασαι· κοπιάζει γὰρ ὁ θέλων καλὸν, τοῦτο ἐστὶν ἡ ἄρσις τοῦ σαυροῦ.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Τῶρα εἰς ἑσένα στέκει, νὰ κάμῃς τὴν παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Οὕτω δὲ ὁ φοβούμενος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῖς κινδύνοις τῶν καλῶν ἔργων, νηστείας, ἀγρυπνίας, ὅταν τὴν δώσῃ, προσδοκᾷ τὸν μισθόν.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα ὁμιλίας.

Ὅτι τὸ βάπτισμα δεῖται τῶν καλῶν ἔργων.

„ Ὁ Βαπτιστὴς μαρτυρᾷ Ματθ. γ'. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν κάρπον, πέμνεται· ὅσοι σοι ἀμελοῦντι τῶν καλῶν, μὴ θαρρῇς τὰ φύλα ἃ ἔχεις, τὰ μικρὰ δὲ ὑτιδανὰ καλὰ ὁποῦ θαρρεῖς πῶς κάμνεις, νὰ εἶναι εἰς τὴν ψυχήν σοι τόσον χρῆσιμα, ὁποῦ νὰ σὲ ἐξάνυσιν ἀπὸ τὴν κόλασιν. ὄχι καρπὸν θέλει ὁ Θεὸς, καὶ ἂν δὲν κάμῃς, κεῖται ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν κεῖται· ἡ ἀξίνη τοῦ τέκτονος τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Τὸ βάπτισμα τοῦ κυρίου ἀναγκαῖον, Ἰωάννης γ'. ἐὰν μήτις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. διὸ Ἰωάννης, ὡς ἀναγκαῖον ἔλεγεν· ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, ἐκεῖνος δὲ βαπτίζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ἰωάννης γ'. τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστι· τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦ-

„ μά

„ μᾶ ἐστι· ὅταν γίνηται ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἀνο- A
„ μίας καὶ ἁμαρτίας, οὕτω δ' ἀφερῆται ἐν τῷ
„ βαπτίσματι· καθαίρας τῷ λουτρῷ τὸ ὕδα-
„ τος ἐν ῥήματι.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Τὸ βάπτισμα τριχῶς, σκιῶδες, νομικὸν,
„ διαγγελικόν· σκιῶδες, καὶ νομικὸν, ὁ τύπος
„ ἐν τῇ γραφῇ· προπαρασκευαστικὸν, οἷον τοῦ
„ προδρόμου, τὸ ἀναμέσον νόμου καὶ χάριτος·
„ ἐγὼ γάρ, φησι, βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι,
„ ἐκεῖνος δὲ βαπτίζει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυ- B
„ ρί. διὸ Παῦλος πραξ. ιδ'. ἐκέλευσε βαπτί-
„ ζεσθαι. καὶ Πέτρος πρώτω κεφ. μετανοήσατε,
„ καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
„ κυρίου Ἰησοῦ. διατί ὅτως; ἀλλ' ἢ ὅτι ἐκεῖνο
„ προπαρατκευαστικὸν ἦν, διαγγελικὸν τὸ τοῦ
„ κυρίου, δι' οὗ ἀφαιρεῖται ἡ προπατορικὴ ἁμαρ-
„ τία.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Τὸ βάπτισμα τοῦτό ἐστι τὸ ἀληθὲς, ἡ ἀνα-
„ γέννησις, ἡ ἀνάκτησις. σημεῖον γὰρ καὶ σφραγὶς
„ τοῦ Χριστοῦ. ὅσοι δ' αὐτὸ οὐκ ἔχουσι τοῦτο τὸ σημεῖον, γνωστοί εἰσι μὴ εἶναι τοῦ κυρίου, καθ' C
„ ὧν πάνυ ἔχει νὰ καυχᾶται ὁ κοινὸς τῆς σωτηρίας ἐχθρὸς, καθὼς ἔχει καυχᾶσθαι καὶ δι'
„ ἡμᾶς αὐτούς, ὅταν μὴ ὁρᾷ ἡμᾶς ἔχοντας τὰ
„ σημεῖα, ἃ ἐπακολουθεῖ τῷ βαπτίσματι.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

„ Καὶ ἡμεῖς ὅτε γινόμεθα ἁμαρτωλοὶ ἐν κοι-
„ λίᾳ μητρός μας, καὶ πρὸ τοῦ γνῶναι ἁμαρ-
„ τίαν, ἐσμὲν καταδεδικασμένοι διὰ τοῦτο προ-
„ πατορικὴν ἁμαρτίαν, ἀπὸ τοῦτο ὁποῖον τὸ βά- D
„ πτισμά μας ἐλευθερώνει.

„ & peccatis natus ad Baptiſmum accedit, ſalutari ejus unda ab eis abluitur, juxta id quod in ſcriptura habetur: *Mundans lavacro aqua in verbo.* ANNO CHRISTI 1672.

Et poſt pauca.

„ Baptiſmus triplex eſt: videlicet legalis ſive umbratilis, qui tamquam figura ponitur in ſcriptura; Evangelicus; & Præparatorius, qualis fuit Joannis Præcurſoris Baptiſmus, inter Gratiam Legemque medius. Ait enim: *Ego baptizo vos in aqua; ille autem baptizat in Spiritu ſancto & igni.* Unde & Paulus Actorum XIX. juſſit baptizari. Et Petrus antea dixerat: *Agite pœnitentiam, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Domini Jeſu.* Quid ita? utique quia Joannis Baptiſmus erat tantummodo Præparatorius; Domini vero, Evangelicus, quo peccatum originale delletur.

Et poſt pauca.

„ Verus autem Baptiſmus iſte eſt & regeneratio & nova creatio: quippe ſignum & character Domini eſt. Domini ergo non eſſe manifeſte deprehenditur, quiſquis hoc ſigno caret: & adverſus eum habet unde glorietur humanæ ſalutis adverſarius, quemadmodum & adverſum nos habet, quoties ea in nobis ſigna non videt, quæ ſunt Baptiſmi conſectaria.

Et paulo infra.

„ Et nos quidem, qui peccatores antequam noverimus peccatum, utpote matris ex utero, naſcimur, originalis merito peccati in ſententiam condemnationis incurrimus, ſed ab ea per Baptiſmum abſolvimur.

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Ἐκ τῆς εἰς τὸ. πλοῖον βασανιζόμενον ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων.

„ Ὅταν καταλαμβάνεις, τί ὁρᾷς; ἄρτον καὶ
„ οἶνον; ἢ διακρίνεις; φάντασμα ὁρᾷς, ἢ
„ θεωρεῖς ὡς τόσον, ἂν ἀνίξῃς τοὺς ἐσωτερικοὺς ὀφ-
„ θαλμούς, καὶ ἴδῃς τὸν κύριον, ὁποῦ τοῦ σάρ- E
„ κα τοῦ κυρίου ἐγνώρισας. ἴδοις ὡς οἱ μαθηταὶ
„ σήμερον, καὶ ὡς φάντασμα ὁρῶσι, καὶ κατὰ ἀ-
„ λήθειαν. ὅταν ὡς φάντασμα, ἐταράχθησαν.
„ ὅταν κατὰ ἀλήθειαν ἐγνώρισαν, ἐπαρηγορή-
„ θησαν, ὅτι ἀπηλλάχθησαν ἀπὸ τοῦ κλύδω-
„ νος, ὅτι ἐσώθη ἡ ναῦς, καὶ αὐτοὶ σὺν τῇ
„ νηΐ.

CONTRA

CAPUT XVII.

Ex homilia circa navim quæ in medio maris jactabatur fluctibus.

„ Quid vides, quando communicas? panem & vinum? Numquid non diſcernis? hoc tantum ſi reſpicis, phantaſma vides: ſin vero mentis oculos aperis, vides & Dominum. Ibi carnem Domini deprehendis. Attende diſcipulos hodie & phantaſma & Dominum in veritate vidiſſe: tunc quidem conturbati ſunt, quando phantaſma viderunt; aſt ubi reſpexere Dominum, tunc recreati ſunt & tempeſtate ſoluti, quia ſalva navis facta eſt, & ipſi cum navi.

ANNO CHRISTI 1672.

Ex sermone in Evangelium de quinque panibus.

„ Ter panem fregit Dominus, 1. in „ Cœna myſtica, Lucæ XXII. ubi infini- „ tam divinitatis virtutem juſſit nos in „ tranſſubſtantiatione panis accipere.

CONTRA II. QUÆSTIONEM.

Ex homilia in Dominicam I. Jejunii.

„ TRipliciter imagó dicitur. Primo, „ &c. Secundo, &c. Tertio, quæ- „ cumque in materia diverſæ naturæ for- „ matur imago, inanima eſt. Cum vero „ nonnullas hujuſmodi tum Domini, tum „ & ſanctorum veneramur imagines, ſive „ propter eam, qua earum ἀρχέτυπα proſe- „ quimur, reverentiam, ſive propter eam, „ quam habent ad illa, relationem; to- „ tum ipſiſmet ἀρχετύποις honorem deferi- „ mus. Dic mihi: Chriſtum diligis? re- „ ſpondes: utique diligo. Sanctiſſimam „ Deiparam & ſanctos diligis? Utique di- „ ligo, reſpondebis. Hos itaque venera- „ re. Sed dices: Qui venerer ego quos „ nec novi, nec video? Propterea tibi „ reſpondet eccleſia: Imagines eorum ho- „ nora, & ipſiſmet honorem detuleris, „ quem & perinde habebunt illi, ac ſi „ præſentibus adhiberes. Miſeri ac ſcele- „ ſti Iconomachi in Deum & ſanctos injuri- „ oſi, imagines eorum deſpiciunt: ima- „ gines vero cum deſpiciunt, & Deum „ aſpernantur. Propterea anathema dicit „ illis eccleſia. Dicebat quidam ſapiens, „ tria hominum genera honorem dedecere: „ hominem videlicet ruſticum, deinde „ honoris ignarum; quantumcumque enim „ honorem talibus impenderis, ad illum „ nequaquam attendunt, ſed totum quaſi „ in vanum projeceris. Denique ingra- „ tum ne honora, quia a quo ſibi exhi- „ beatur honor, neque hic attendit, ſed „ ſolum dicit: Ideo me honorat, quia „ dignus ſum; propterea hinc nihil illi „ debeo. Itaque homini, qui ſive ex ina- „ ni gloria, ſive ex alio quovis perverſo „ fine, eo abutitur, ne honorem impen- „ de. Porro ſi poſtponens tu optimum „ hocce ſapientis documentum, eum quem „ ruſticum, & ingratum, & impenſo abu- „ ti honore probe noſti, veneraris; Chri- „ ſti & ſanctiſſimæ Virginis Deiparæ, „ necnon & ſanctorum imagines colere „ qua fronte recuſas? Væ vobis, Icono- „ machi.

Et longe poſt prædicta.

„ Vinum fidei quod tibi Chriſtus, quia „ vera vitis eſt, infundit, in utrem vete- „ rem ne mitte: id eſt, incaſſum illud „ recipis, niſi in ſinum cum ab hæreti- „ bus, tum & a peccatis renovatum & „ purgatum excipis. Veteres & diabolici

Ἐκ τῶν εἰς τὸ κατὰ τὴν ε' ἄρτων ῥητῶν.

„ Τοὺς ἔκλασε τὸν ἄρτον ὁ κύριος· πρῶτον, „ ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ, Λκκ. κβ'. ὅπη ἡμᾶς „ ἔπεισε καταλαβεῖν τὴν ἄπειρον δύναμιν τῆς „ θεότητος ἐν τῇ μετουσιώσει τοῦ ἄρτου.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν πρώτην τῶν νηστειῶν κυριακὴν ὁμιλίας.

„ ΤΡιχῶς λέγεται ἡ εἰκών, πρῶτον..... „ δεύτερον..... τρίτον δὲ, εἰκὼν ἐν πράγ- „ ματι ἑτέρας φύσεως, ἄψυχον. ἥτις ἐστὶν ἡ „ τιμωμένη εἰκὼν παρ' ἡμῶν τοῦ κυρίου καὶ τῶν „ ἁγίων, ἃς σεβόμεθα καὶ προσκυνοῦμεν διὰ „ τὴν πρὸς τὰ πρωτότυπα ἐπίλαβειαν, καὶ διὰ „ τὴν σχέσιν, ὅλη ἡ τιμὴ ἀναφέρεται πρὸς τὸ „ πρωτότυπον. δεῦρό μοι. φίλεις τὸν Χριστόν; „ ναί. τὴν παναγίαν καὶ τοὺς ἁγίους; ναί. τίμη- „ σον αὐτούς. λέγεις· οὐχ ὁρῶ, οὐ γινώσκω αὐ- „ τούς, πῶς τιμήσω; διὸ ἡ ἐκκλησία σοι ἀπο- „ κείνεται· τίμησον τὰς εἰκόνας, καὶ ἡ τι- „ μὴ ἅπασα ἀναφέρεται πρὸς ἐκείνους, τοιαύ- „ τὴν χάριν σοι ἔχουσαν ὡς ἂν τοὺς ἰδίους αὐτοὺς „ ἐτίμησας. οἱ ἄθλιοι καὶ παλαίπωροι εἰκονομά- „ χοι καταφρονῆται τὸν Θεὸν, καὶ τοὺς ἁγίους, „ καταφρονοῦντες δὲ τοὺς εἰκονώντας· καὶ καταφρονῆ- „ τες τὰς εἰκόνας, καὶ τοῦ Θεοῦ. διὸ ἀναθεματί- „ ζει αὐτοὺς ἡ ἐκκλησία. ἕνας σοφὸς ἔλεγε, „ ὅτι τρεῖς ἀνθρώπους δὲν πρέπει νὰ τιμήσῃ. „ τίνας; τὸν βάρβαρον, καὶ μὴ εἰδότα τιμήν· „ ὅτι ὅσην τιμὴν τοῦ κάμῃς, σὰν δὲν τὴν ἠ- „ ξεύρῃ. σὰν νὰ τὴν ἔρριψες. νὰ μὴ τιμήσῃς „ τὸν ἀχάριστον, ὅτι δὲν ἠξεύρει ἀπὸ τοῦ τὸν ἔλ- „ θει μόνον, σὰν τὸν τιμήσῃς, λέγει· πρέπει „ μὲ διατηρεῖτο μὲ τιμὴ, καὶ δὲν τοῦ ἔχω χάριν. „ νὰ μὴ τιμήσῃς τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ καταχρᾶται „ τὴν τιμὴν, ἢ μὲ κενοδοξίαν, ἢ μὲ ἄλλον κα- „ κὸν σκοπόν. ὅμως ἂν καλὰ καὶ ὅτι σὲ διδά- „ σκει ὁ σοφὸς, τὴν ἐσὺ, ἐκεῖνον τὸν βάρ- „ βαρον, ἐκεῖνον τὸν ἀχάριστον, ἐκεῖνον τὸν κα- „ ταχώμενον τὴν τιμὴν, σὰν εἶσαι, πεπεδη- „ μένος τὸν τιμᾷς, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, καὶ „ τῆς παναγίας, καὶ τῶν ἁγίων θέλεις καταφρο- „ νεῖν; ναὶ ὑμῖν, οἰκονομάχοι.

Καὶ μετὰ πολλά.

„ Τὸν οἶνον τῆς πίστεως τὸν κάμνει ὁ Χριστὸς, „ ὅστις ἐστὶν ἀμπελος ἀληθινὴ, μὴ τὸν βάλῃς „ εἰς τὸ παλαιὸν ἀσκὶ, τρέπεται ἂν δὲν ἔχῃς „ τὸ κοσμίσει καμνοργωμένον, καὶ καθαρισμέ- „ νον δὲν μπορεῖς, νὰ κρατήσῃ καθαρισμένον καὶ „ καμνοργωμένον καὶ ἀπὸ ταῖς αἱρέσαις, καὶ ἀπὸ „ ταῖς

„ ταῖς ἁμαρτίαις. παλαιὸν καὶ διαβολικὸν ἀσκὶ A
„ ἦτον ὁ Αρειος, ὁπȣ̃ ἐδογμάτιζε τὸν Υἱὸν καὶ
„ λόγον τȣ̃ Θεȣ̃ κτίσμα, καὶ ὁ Μακεδόνιος ὁ-
„ πȣ̃ ἐβλασφήμα εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, Παῦ-
„ λος ὁ Σαμωσατεὺς, καὶ Εὐτυχὴς, οἱ Μονο-
„ θελῖται, Σέργιος καὶ Διόσκορος οἱ μονοφυ-
„ σῖται. ἀλλ' ἐσκάσαν δὲν ἐκράτησαν τὸ κρασὶ
„ τὸ καλὸν μέσατȣς. καὶ ἵνα ἐάσω τȣ̀ς λοιπȣ̀ς
„ αἱρετικȣ̀ς, παλαιὰ καὶ σαπία ἀσκία ἦτονε οἱ
„ εἰκονομάχοι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι κακὸν θάνατον
„ ἔδωσαν.

Ἐκ τῆς εἰς τὴν δευτέραν κυριακὴν τῶν νηστειῶν ὁμι- B
λίας, ἔνθα δέχεται τὸ βίβλιον τȣ̃
Τωβίȣ καὶ ἀδιωρίστως γραφὴν ὀνο-
μάζει, κατὰ τρίτης ἐρωτήσεως.

„ ΤΕτράκις ἐν τῇ γραφῇ φαίνεται, ὅτι ἐ-
„ πολέμησαν οἱ δαίμονες μετὰ τῶν ἀγγέ-
„ λων. ἅπαξ ἐν τῷ ȣ̓ρανῷ, Αποκαλ. ιβ'. Δα-
„ νιὴλ. ί. βον. ὅταν μετὰ τȣ̃ ἄρχοντος τῶν Περ-
„ σῶν ἐπολέμησεν ὁ Μιχαὴλ, εἰ καὶ τȣ̃το δύ-
„ ναται, ὅτι ἄγγελοι ἦσαν οἱ πολεμήσαντες.
„ γ'ον. διὰ τὸ σῶμα τȣ̃ Μωϋσέως, ὅταν ἐπολέ-
„ μησε μετὸν Μιχαήλ. δ'ον. ἐν τῷ οἴκῳ τȣ̃ Ρα-
„ γȣὴλ, ὅταν ὁ Ασμοδαῖος ἐνικήθη ὑπὲρ Ρα- C
„ φαήλ.

Ἐκ τῶν θεολογικῶν αὐτȣ̃ σημειώσεων, φύλλῳ
τ' π' ζ'. ἐν ᾧ δέχεται τὸ βίβλιον
τῆς Σοφίας.

„ Καὶ γὰρ ὁ διάβολος εἰς τὸ ἐργάσαι τὸν δι-
„ πλȣ̃ν θάνατον τὸν ἡμέτερον, ἕνα θάνατον ἑαυ-
„ τȣ̃ ἁπλȣ̃ν ἐκομίσατο. τέθνηκε γὰρ πνευμα-
„ τικῶς διὰ τὴν ἀσέβειαν, εἰς ἣν παίσας ἡ-
„ μᾶς, ὑπακȣ́σαντες δὲ ἡμεῖς κατεκείθημεν. ὅ-
„ θεν δικαίως γέγραπται Σοφ. ά. ιγ'. ὁ Θεὸς
„ τὸν θάνατον ȣ̓κ ἐποίησεν. ȣ̓ γὰρ ἦν αἴτιος θα- D
„ νάτȣ. ȣ̓ γὰρ ἡ τȣ̃ κριτȣ̃ δικαιοσύνη αἰτία
„ τῆς τιμωρίας, ἀλλ' ἡ κακȣργὸς αὐτȣ̃ πρᾶ-
„ ξις.

Ἐκ τῆς εἰς τὸν ἄσωτον, ἐν ᾧ δέχεται τὸ βίβλιον
τῆς Σωσάννης.

„ Καὶ δὲν λέγω διατȣ̃το, ὅτι δὲν σφάλει ὁ
„ γέρων ἄνθρωπος, ὄχι μόνον ὅτι ἀκωλύτως ὁ
„ νέος. καλὰ καὶ νὰ εὑρίσκονται καὶ νέοι τινὲς, ὁ-
„ πȣ̃ ἔχȣσι χάριν ἐκ Θεȣ̃, ὡς ὁ Ιωσὴφ, ὃν ἠ-
„ γάπα ὑπὲρ τȣ̀ς λοιπȣ̀ς υἱȣ̀ς ὁ Ιακώβ· ὁπȣ̃ διὰ E
„ νὰ ἔχῃ πολλὴν γνῶσιν, ἐβασίλευσεν ἐν Αἰ-
„ γύπτῳ καὶ ὁ νέος Δανιὴλ ὁ προφήτης τόσον ἦ-
„ τον γνωστικὸς ὁπȣ̃ μέσα εἰς τὴν Βαβυλῶνα,
„ ἦτον ἀκȣστὸς, καὶ γέροντας κριτὰς ἤλεγξεν, ȣ̓-
„ τως ὡς ἦν νέος. πλὴν ἔχȣσι χάριν ἐκ Θεȣ̃,
„ καὶ καλοὶ δὲ ἑαυτῶν.

„ Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὧν ἔχομεν Κυρίλλȣ
„ ὁμιλιῶν, ἅτινα κατὰ διάμετρον ἀντίκειται τοῖς

„ utres fuere, Arius, qui Verbum ac Fi-
„ lium Dei docuit esse creaturam: & Ma-
„ cedonius, qui in Spiritum sanctum blas-
„ phemias evomuit: item Paulus Samosa-
„ tenus, & Eutyches, Monothelitæ, Ser-
„ gius & Dioscorus, unius tantum in
„ Christo naturæ assertores: sed disrupti
„ sunt, bonum vinum in se ipsis conti-
„ nere non valentes. Denique ne omnes
„ recenseam hæreticos, veteres quoque &
„ putridi utres fuerunt Iconomachi: sed
„ & ipsi mala morte periere.

CONTRA III. QUÆSTIONEM.

Ex homilia pro Dominica IV. Jejunii, in qua librum Tobiæ admittit, & inter sacras scripturas absolute recenset.

„ LEgimus in scriptura, quater cum
„ angelis dæmones dimicasse. Primo
„ quidem in cælo; uti scribitur tum Apo-
„ cal. cap. XII. tum Daniel. X. Secundo,
„ quando contra Principem Persarum Mi-
„ chael pugnavit; non enim fieri potest,
„ ut ambo angeli essent, ita inter se pu-
„ gnantes. Tertio, quando altercatus est
„ cum Michaele diabolus de Moysi corpo-
„ re. Quarto, in domo Raguelis, ubi ab
„ Raphaele victus est Asmodæus.

Ex Commentariis Theologicis ejusdem Cyrilli, fol. 387. ubi librum Sapientiæ recipit.

„ Etenim mortem unam sibi diabolus
„ ipse conscivit, cum duplicis nobis au-
„ ctor exstitit: quippe propter impieta-
„ tem mortuus est ille spiritualiter, ad
„ quam & nos ab eo delusi defluximus,
„ eique obtemperantes corporalis damna-
„ tionem mortis accepimus. Unde & Sap.
„ I. v. XIII. recte scriptum est: *Deus*
„ *mortem non fecit.* Neque enim esse po-
„ terat causa mortis; nam punitionis
„ causa non est justitia judicis, sed culpa
„ delinquentis.

Ex homilia in Prodigum, ubi historiam Susannæ recipit.

„ Non propterea tamen senes nunquam
„ delinquere, juvenes vero licentiori sem-
„ per indulgere vitæ assero. Verumenim-
„ vero inveniuntur & adolescentes opti-
„ mi, divinaque gratia repleti, quemad-
„ modum Joseph, (quem præ filiis cete-
„ ris Jacob adamavit) qui ob summam,
„ qua donatus fuerat a Deo, scientiam,
„ regnavit in Ægypto. Daniel quoque Pro-
„ pheta tantæ potentiæ & auctoritatis
„ apud Babylonem fuit, ut seniores ju-
„ dices ipse quidem adolescens corripue-
„ rit. Itaque divinam juvenes isti nacti
„ sunt gratiam, & ab ineunte ætate vir-
„ tutem excoluere.

Atque hæc e plurimis, quas habemus, Cyrilli homiliis excerpta sufficiant, quæ cum prædictis capitulis & quæstionibus e dia-

ANNO CHRISTI 1672.

diametro pugnant ; uti deprehendere nemini non facillimum, vel ſingula excerpta cum ſingulis capitulis ac quæſtionibus, aut cum iiſdem etiam ſimul ſumptis, vel caput quodlibet quæſtioneſque ſingulas cum excerptis omnibus, conferenti. Itaque callidis malignorum exſtructa labiis turris illa proruet, & omnia prorſus evaneſcent, quæ adverſus Orientalem eccleſiam conſinxere. Atque catholicorum non modo, ſed & eorum qui vel Chriſtiano cenſeantur nomine, qui malignas hæreticorum machinationes noverit, æterna mendacii juxta ac injuſtitiæ cenſura nemo non damnabit.

A

CAPUT II.

CYrillum porro, prædictorum capitulorum ut auctor forte exſtiterit, ea tamen Orientalium conſcio nemine evulgaſſe, ex iis quæ primo jam capite dicta ſunt, clarum eſt & indubitatum. Quanquam & hoc ipſum ex aliis extra omnem controverſiam argumentis colligitur ; ſi enim (dicere liceat) ea in publicum edidiſſet, horum potiſſime trium certo certius adfuiſſet unum.

Primò, iis ſubſcripſiſſent, qui id temporis ibi agebant, ſancti epiſcopi ; necnon & clerici ſapientiſſimi, qui Patriarchæ perpetuo aſſiſtunt, (quos Roma vetus vocat cardinales, (eique cooperantur in omnibus. Sed nihil hujuſmodi proferre potuerunt calumniatores noſtri. Etenim ex plurimis hiſce tum epiſcopis, tum clericis, ne vel unus prædicta capitula novit, nedum iis non ſubſcripſit, neque ſuper illis diſſerentem aliquando Cyrillum audiit.

Secundo, eſſent illa in codicibus majoris eccleſiæ tranſſcripta, & eorum apographo depictum haberetur eorum qui originali ſubſcripſiſſent, chirographum. Omne enim ſcriptum de fide rebuſque eccleſiaſticis ab patriarcha editum, debet eſſe ſynodicum, hoc eſt, ſynodali cum diſcuſſione ac deliberatione conſtitutum, necnon & ab ſynodalibus ſubſignatum : ac tum demum in codicibus majoris eccleſiæ tranſſcribitur. Porro prædicta capitula non ſolum in codicibus non ſunt exſcripta, ſed etiam epiſcopis & clericis, quin & fidelibus populis, hactenus fuerunt ignota, ſi quos tamen eorum excipias. At nec iſtis fuere nota, niſi ex longa adverſariorum noſtrorum deblateratione, qua ſuppoſititia hujuſmodi capitula ceu Orientalis eccleſiæ profeſſionem moliti ſunt populis intrudere : atque ita hoc, quod initio dictum eſt, obtinere, nimirum (& hoc ſæpius dicens non ceſſabo) ſimpliciores in errorem inducere.

Tertio, non ab qualicumque amanuenſi, ſed ab clerico dumtaxat in codice

κεφαλαίοις ἐκείνοις, ἐξ ἐρωτήσεων. ὅπερ φανερόν ἐστιν, ἑκάστῳ κεφαλαίῳ. ἐξ ἑφ' ᾗ ἐρωτήσει ἑκάστῳ ἐκλογὴ παραβάλλουσι. καὶ αὖθις ἑκάστῳ πᾶσι κεφαλαίοις, καὶ ἐρωτήσεσι, καὶ πάσας ὁμιλίας πρὸς ἕκαστον τῶν κεφαλαίων, καὶ ἐρωτήσεων. καὶ ὅτως ὁ τῆς χαλάνης τῶν ἀνόμων σεσοφισμένος πόργος καταπεσὼν, ῥῷδια πάντα τὰ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας αὐτῶν ματαιολογήματα ἔσονται· καὶ πᾶς τις ὁ μόνον τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁπωσδήποτε τῇ χριστιανῇ πρεσηγορίᾳ καλωσμένων γνὸς τῶν ποικιλομένων αἱρετικῶν τὰς σκαιωσίας, αἰώνιον καὶ αὐτῶν ψῆφον ψαύσας καὶ ἀδικίας ξενίζοι.

B

ΚΕΦΑΛ. β.

ΟΤι δὲ εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν Κυρίλλου τῶν κεφαλαίων ἐκείνων πατὴρ, b λατραιῶς ταῦτα ἔξέδωκε, μηδενὸς εἰδότος τῶν ἀνατολικῶν, φανερὸν ἐκ τῶν ἤδη εἰρημένων ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, καὶ ἀναμφίβολον. ἔστι δὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦτο ἐξ ἄλλων τινῶν ἀναντιῤῥήτων μαθεῖν. εἰ γὰρ, φέρε εἰπεῖν, δημοσίως ἔξέδωκε, τρία τινὰ μάλιστα ἀναγκαίως ἠκολούθησεν ἄν.

C

Πρῶτον, ἵνα ὑπεγράψωσιν ἐκεῖνα οἱ παρόντες τότε θεοφιλέστατοι ἀρχιερεῖς, ἐξ οἱ ἀδιαλείπτως περὶ τὸν πατριάρχην προσκαρτεροῦντες λογιώτατοι κληρικοὶ, (Καρδιναλίους δὲ αὐτοὺς ἡ παλαιὰ καλεῖ Ρώμη) οἱ ἐν ἅπασι τῷ πατριάρχῃ συμπράττουσιν· ἀλλὰ δύνανται πώποτε τοιοῦτόν τι δεῖξαι οἱ κατήγοροι· ὅτε γὰρ ἀχειροτόνητος, ὅτε κληρικὸς ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐξ μέχρι τοῦ ἑνὸς οἴδασιν, ἢ ὑπέγραψαν τὰ λεγόμενα κεφάλαια, ὅτε μὴν Κυρίλλου περὶ αὐτοῦ κατηφάσκοντος ἤκουσαν πώποτε.

D

Δεύτερον, ἵνα μεταγραφῶσιν ἐν τοῖς κώδιξι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ μεταγραφέντα αὖθις ὑπὸ τῶν ὑπογραψάντων τὰ πρωτότυπα ὑπογραφῶσι. πᾶν γὰρ περὶ πίστεως, ἢ ἄλλης τινὸς ἐκκλησιαστικῆς ἀναγκαίας ὑποθέσεως διδόμενον πατριαρχικὸν γράμμα, συνοδικὸν εἶναι βούλεται, ὡς συνοδικῇ σκέψει γραφόμενον, καὶ συνοδικῶς ἐξεταζόμενον, καὶ ὑπογραφόμενον· τὸ δὲ τοιοῦτον ἐν τοῖς κώδιξι μεταγράφεται. τοιοῦτον δὲ ἐκ τῶν τὰ λεγόμενα Κυρίλλου κεφάλαια· ἐπειδὴ μόνον τῶν ἐν τοῖς κώδιξι μεταγραφῶν ὑστέρηται, ἀλλ' ὐδὲ ἴσασι ταῦτα ἕως τῆς σήμερον, πλὴν ὀλιγίστων, οἵτε ἀρχιερεῖς ἐξ κληρικοὶ, μὴ ὅτιγε ὁ κοινὸς τῆς δυσεβείας λαός. ἐξ τοῦτο ὑπὸ τῆς πολλῆς τῶν ἐναντίων διαπωδωτήσεως, τῶν καυχωμένων ποιοῦσι παντα χῆ, σείοντες τοῖς πᾶσι τὰ ῥηθέντα κεφάλαια ὡς τυχὸν τὴν ἐκκλησίαν ἀνατολικὴν ἴσα ἐκείνοις φρονεῖν· καὶ τοῦτο καρπώσασθαι τὸ ἐν ἀρχῇ εἰρημένον, (ὃ παύσομαι γὰρ τοῦτο πολλάκις λέγειν) ἵνα δηλαδὴ ἀπατῶσι τοὺς ἁπλουστέρους.

Τρίτον, ἵνα ἐν τῷ κώδικι γραφῶσιν ὑπό τινος

ANNO CHRISTI 1672.

νος τῶν κληρικῶν, καὶ μὴ ὑπ' ἄλλου τινός. ἀλλὰ τὰ λεγόμενα Κυρίλλου κεφάλαια, οὐχ ὅτι μηδεὶς τῶν κληρικῶν μετέγραψεν ἐν τινι τῶν κωδίκων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅτε ἄλλος τις· ὡς φαίνεται σεσημειωμένα τὰ περὶ πίστεως καὶ διαταγῶν συνοδικά, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ κὺρ Ἱερεμίου κατὰ τῶν ἀπὸ Λουθήρου, ἃ κεῖνται ἐν τῷ μεγάλῳ κώδικι· καὶ ἐκεῖνα συγγράψας, ὁ μεταγράψας κληρικός. γνώριμος, Θεοδόσιος Ζυγομαλᾶς, ὁ μέγας ῥήτωρ ὁ ἀπὸ Ναυπλίου τοῦ κατὰ Πελοπόννησον ὁρμώμενος.

A suissent exscripta prædicta Cyrilli capita: at eo nihil plane minus est. Etenim nemo clericorum, immo nec hominum in aliquo majoris ecclesiæ codicum ea transcripsit. Quemadmodum & in majori codice reperiuntur ea, quæ sive circa fidem, sive circa ecclesiæ regimen ab synodis fuere decreta, ac in primis quæ contra Lutheranos Patriarcha Jeremias edidit: sed & notissimus, qui iis subscripsit eaque transcripsit, clericus, Theodosius Zugomalas, magnus Rhetor, Nauplio juxta Peloponesum oriundus.

ANNO CHRISTI 1672.

Καὶ ἐντεῦθεν δὲ δῆλον ἥλιος ὅλος λάμπει τοῦ ἡμετέρου λόγου. εἰ γὰρ ὁ κὺρ Ἱερεμίας μόνος γραφῶν κατὰ τῶν ἀπὸ Λουθήρου, ἐ συνοδικῶς δηλαδή, ἀλλὰ μονώτατος, ἵν' οὕτω εἴπω, ἐ μέμψεως χωρὶς τὰ γραφόμενα, ἠξίωσεν ἐκεῖνα τῆς ἐν τῷ κώδικι μεταγραφῆς, ἐ τὸ λάχιστον τῆς ὑπογραφῆς, ὁ μεγάλου ῥήτορος, πῶς ὁ Κύριλλος ὁμολογῶν, καὶ διορίζόμενος· ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ὅτε τῆς ἐν τῷ κώδικι, ὅτε τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, ἢ κληρικῶν ἠξίωσεν ὑπογραφῆς; ὥστε τὰ εἰρημένα κεφάλαια, ἐπειδὴ οὐ μόνον τῶν εἰρημένων τελῶν ὑστέρηται, ἀλλὰ μήτε ἑνὸς ἠξιώθη τῶν τελῶν, εἴπερ ὑπὸ Κυρίλλου ἐξεδόθη, λαθραίως καὶ δολίως ἐξεδόθη.

B Atque hinc quidem nil sole minus eorum quæ diximus, veritas elucescit. Si enim Jeremias Patriarcha contra Lutheranos utique solus, id est, non synodaliter, sed solum ut privatus cum scripsisset, ea voluit in codice transcribi, & insuper ab Rhetore præstantissimo subsignari, quo fide digna & extra inquisitionem omnem forent, quæ scripserat, admittenda: cur Cyrillus canones ac professionem fidei nomine ecclesiæ Orientalis cum edidisset, ea neque in codice exscribi, neque ab episcopis aut clericis curavit subsignari? itaque prædicta capitula, cum non modo tria illa in ipsis desiderentur quæ diximus, sed illorum vel C unum; constat, aut numquam, aut clanculum ac dolose ab Cyrillo fuisse divulgata.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Ὅτι δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, τὴν Κυρίλλου δηλαδὴ ὁμολογίαν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἶναι ἢ ὅλως λέγεσθαι ὁμολογίαν, δῆλον, εἰ μή τις μανείη, καὶ τοῖς φανερώτατος ἀντιπίπτειν πειρῷτο. εἰ γάρ, ὡς εἴρηται, Κύριλλος οὗτος ὁ τοτὲ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, βεβαίως καὶ ἀληθῶς αἱρετικὸς ἦν, κἀκεῖνος συνέγραψε τὰ θρυλλούμενα κεφάλαια, ἐ ἄλλα μὲν ἐδίδαξε δημοσίως, ἄλλα δὲ ἐπίστευε τῇ καρδίᾳ, κατὰ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἔγραψε, ἐ ἐπίστευεν, ὁ κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἵν' περιέποι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μὴ τυφόσθωσαν οἱ ἀντίδικοι, δολίῳ ἐ ὅλως ἀθέῳ (εἴπερ ἄθεος ὡς θεοπαίκτης, ὁ ἄλλα μὲν ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ, ἄλλα δὲ ὁμολογῶν διὰ στόματος, παίζων ἐν ὑπαικτοῖς) ἀνδρὶ ἐγκαυχώμενοι· εἰ δὲ ἐ ὡς ἀπὸ μέρους τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔγραψε, τί πρὸς ἡμᾶς; αἰσχυνέσθω ὁ καταψευδόμενος, καὶ ἐν τῷ ψευδομένῳ προφανῶς ὡς ἀληθεῖ προστέχοντες.

CAPUT III.

CYrilli etiam confessionem nullatenus esse nec dici posse Orientalis ecclesiæ confessionem, nemini non compertum, nisi insanienti, & apertæ veritati contradicere studenti. Si etenim, uti dictum est, Cyrillus iste patriarcha œcumenicus cum esset, certo ac vere hæreticus fuerit, ipseque decantata capitula com- D posuerit; & alia quidem palam docuerit, alia vero corde crediderit; contra Orientalem ecclesiam, Spiritus sancti nunquam non præsidio circumvallatam, nequaquam ille scripsit aut credidit; sed contra propriam conscientiam. Ne igitur in vafro ac protsus atheo homine ultra glorientur adversarii nostri: atheus quippe ille est, qui Deo illudit; atque in rebus ab ludo remotissimis ludit, aliud in mente habens, aliud ore promens. Si vero nomine Orientalis ecclesiæ scribere voluit, quid ad nos? Pudore mendax suffundatur, & quisquis comperto ejus mendacio, non secus ac veritati, adhærere E non erubescit.

Ἔτι εἰ ἀναντιῤῥήτως ἔγνωσται, τὴν ὁμολογίαν Κυρίλλου ἀδύνατον εἶναι Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου ὁμολογίαν, (ὡς ὑστερημένην τῶν προσηκόντων ἰδιωμάτων τοῖς πατριαρχικοῖς γράμμασιν) ἀλλὰ τυχὸν Κυρίλλου τινὸς δολίου ἐ παραβύστου φλυαρήσαντος. ἀδυνατώτερον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πάντη ἀδύνατον ὁμολογίαν εἶναι ἢ νομισθῆναι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ μάλιστα τοῖς εἰρημένοις τελεῖν ἰδιώματιν τῶν

Evidentissime itaque constat, Cyrilli confessionem nequaquam esse posse patriarchæ Constantinopolitani confessionem, utpote quæ careat iis quæ patriarchalibus propria sunt litteris: sed forte dolosi cujusdam Cyrilli occulte nugantis. Longe vero minus, satius dixerimus, nullatenus esse aut dici posse Orientalis ecclesiæ confessionem: idque eo maxime, quod præter tria prædicta quæ synodalibus cujus-

ANNO CHRISTI 1672.

juſcumque patriarchæ litteris ſunt pio- A pria, habere hæc confeſſio debeat cetecorum ſanctiſſimorum patriarcharum & ſententiam & chirographum, necnon & communem tum clericorum omnium, tum & reliquorum ſanctitate & ſapientia præcellentium conſpirationem, ita ut illorum contradicente nemine debita cogneſcatur.

Eccleſia ſiquidem Orientalis nec uni nec dunbua, immo nec pluribus, partis dumtaxat, non autem totius nomine agentibus adhæret, neque ſui clavum regiminio committit; quicumque tandem fuerint illi, ſive Theoſogi præſtantiſſimi, ſive etiam ſanctitete piæcelientes, ita ut mor- B tuos revocent ad vitam, ſive dominatum haud quaquam ambientes, nec doloſe agentes, neque ſpectra quædam ad inſtar telæ aranearum artefacta occulte componentes, ſed ad ſummam veritatem unice conſpirantes. Atque hujuſmodi quidem ducta regimine, præceptorem agnoſcit Spiritum ſanctum, & unanimem habet profeſſionem divinis ſcripturis aut Apoſtolicis & Patriarchalibus traditionibus ne vel apice tenus diſſonam.

Ergo manifeſtum eſt Cyrilli confeſſionem eſſe non poſſe Orientalis eccleſiæ confeſſionem: immo vero ſicut album nigro C contrarium, & lucis privatio tenebræ ſunt; ita evangelicæ veritati divinitus revelatæ, quam eccleſia tenet Orientalis, non modo contraire opponitur dicta Cyrilli confeſſio, ſed & privative.

CAPUT IV.

EX omnibus quæ jam dicta ſunt, conſtat, Orientalem eccleſiam contra univerſa ab adverſariis ipſi impoſita eſſe ſuperiorem; neque vel præſumpta illa Cyrilli capituia, vel contentam in illis impietatem unquam vidiſſe, aut credidiſſe, D aut credenda tradidiſſe. Fitmiter quippe in fide Apoſtolorum & Prophetarum non ſtare, atque immanibus, tamquam nubes ſine aqua, circumferri ventis, ab ea prorſus alienum eſt, quæ ab Spiritu ſancto regitur & docetuc. Verum quia non ſemel jam ab initio, hoc eodem de argumento verba fecimus, atque ad aperiendum mendacium ſub ſpecie pietatis ab adverſariis noſtris concinnatum operam dedimus; jam & ad perfectam calumniæ illorum apud fideles iſta perlecturos everſionem juxta ac intelligentiam, noſſe oporter, aut numquam credidiſſe Orientalem E eccleſiam juxta doctrinam in iſtis Cyrilli capitulis expoſitam, aut, ſi ita crediderit, partem habere cum Chriſto nuliatenus potuiſſe.

Poiro ita numquam credidiſſe manifeſtum eſt. Etenim ſi quando in edverſariorum amentiam eſſent Orientales prolapſi, id ipſum utique non modo verbia, ſed & factis, ſe ſe credere demonſtraſſent. Et primum quidem, hanc ſi confeſſionem eſſent amplexi, eam utique de-

σωσθτκῶν ἐνὸς ὁτῶν πατελάρχϑ γραμμάτων, δεῖτὰ ἀναγκάμως, ἤτι γνώμη, ϗ αἱ ὑπογραφαὶ τῆ λοιπῶν ἁγιωτάτων πατελαρχῶν, ϗ ἡ κοηωτάτη πάντων τῆ ἐκκλησιαστικῶν, ϗ λοιπῶν ἁγιώτητι ϗμ σοφία διαφερόντων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σύμπνοια, ὥσε ϗεδὸν μηδένα τῆ τοιότων εἶναι τὸν ἀντιλέγοντα.

Επειδὴ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ὃ ωροσέχει, ὅτε θάῤῥει ἑνί τινι ἢ δυτὶν ἢ ϗ πλείοσι λόγον μέρϑς ἔχϑσι, ϗμ μὴ καθόλϑ, ἰν' ὅτω διεξάγηται ὡς ἐκεῖνοι ἐθέλϑσιν ὁποῖοι ποτ' ἂν ὦσι, κἂν θεολογικώτατοι δηλαδὴ τυγχάνωσιν ὄντες, κἂν ἁγιότητι διαφέρωσιν, ὥσε ϗ νεκρῶς ἀνιςᾶν, μὴ ὅτιγε φιλάρχοις, ϗ δολίοις, ϗ λαθραίϖ μορμολύκειά τινα ὡς ἰσὸν ἀράχνης δύχείρωτα καταπεφλίαρηκότιν, ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄκρως, συμφωνῶσιν. ὅτω γὰρ διεξαγομένη διδάσκαλον γνωρίζει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ϗ τὴ συμφωνίαν οἵδε μηδόλως τῷ θείῳ ῥήματι, ἢ ταῖς ἀποσολικαῖς ϗμ πατελαρχικαῖς παραδόσεσιν ἀντιπίπλϑσαν.

Δῆλον ἄρα τῆ Κυρίλλϑ ὁμολογίαν ἀδύνατον εἶναι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίαν, μάλισα δὲ ὥσπερ τὸ μέλαν ἐναντίον τῷ λευκῷ, ἢ τὸ σκότος σέρησις τῦ φωτὸς, ὅτως ἡ λεγομένη αὐτὴ Κυρίλλϑ ὁμολογία ἐναντία. ϗ σέρησις τῆς ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ θεοπνεύϑ ϗ εὐαγγελικῆς ἀληθείας.

ΚΕΦΑΛ. δ'.

ΕΚ τῆ ἤδη εἰρημένων τοῖς πᾶσιν ἐγγύετο ωροφανές, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἀνωτέρα τυγχάνει τῆ καταγορημάτων, ἃ καθ' αὐτῆς ἐφθέρον οἱ ἐναντίοι, ϗ ἤκισα οἶδεν, ἢ ἔδειξεν, ἢ ἐπίσϑσεν, ἢ τὰ διαληφθέντα Κυρίλλϑ κεφάλαια, ἢ τῷ ἐν ἐκείνοις ϖεριεχομένῳ ἀσέβειαν. ἀνοίκειον γὰρ αὐτῇ τὸ μὴ ἴσαθαι ἑβραίως τῇ πίσει τῆ ἀποσόλων ϗ ωροφητῶν, ϗ τὸ ϖεριφέρεθαι, ὡς νεφέλαι ἄνυδροι ϖεριφερομένῳ ὑῶ ἀγείων ἀνέμων, ἐπειδὴ πλανᾶ διδάσκαλον ϗ ὁδηγὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐν ἀρχῇ συγκεχώρηται πολλάκις λέγειν περὶ τῦ αὐτῦ, ϗ τρόποις παντοίοις φιλοπονεῖν, γυμνὸν ἀποδεικνύειν τὸ ἐν χήματι δύσεβείας σόρισμα, ϗ περέτισμα τῆ καταγόρων, εἰς καθαίρεσιν μὲν ωάσης τῆς τῆ εἰρημένων ἐπινοίας, κατάληψιν δὲ ωρόχειρον τοῖς ἐντυξομένοις δύσεβέσι, φαμὲν ὅτι δεῖ ϗμ τῦτο εἰδέναι, ὅτι ἡ ἀδύνατον τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ πεπισδυκέναι, ὡς τὰ τῦ Κυρίλλϑ κεφάλαια βέλεται, ἢ πεπισδυκέναι, ωάντη ἀδύνατον αὐτὴν μετὰ Χειςῦ ἔχειν μερίδα,

Οτι δὲ τὸ ωρῶτον ἀληθὲς, φανερόν. ἔδει γὰ αὐτὸς (τὰς ἀνατολικὰς) ἔ ποτε ὠλίγωησαν εἰς τῶ τοιαύτῶ τῆ ἐναντίων ἀπόνοιαν, μὴ ψιλοῖς λόγοις, ἀλλὰ αὐτοῖς ωράγμασι πισδῦσαι. ϗ ωρῶτον, μετὰ δόσεως αὐτὸς τῶ ὁμολογίαν,

ANNO CHRISTI 1672.

λογίαν, ἔγραφον, καὶ κατασφαλισμένῳ τοῖς ἐν τῷ τείτῳ κεφαλαίῳ λεγομένοις ἰδιώμασι. δεύτερον δὲ, διαστείσειν πάντας τὰς τῆς ἱερωσύνης βαθμὰς, καὶ μάλιστα τὰς τῆς ἐπισκοπικῆς πρὸς τὰς ἄλλας βαθμὰς διαφορὰς, ὡς εἶναι τὰς ἐπισκόπους ἀδιαφόρως πρεσβυτέρους, καθὼς ἡ Κυρίλλου μανία ὑπαινίτλεται. ἀλλὰ τοῦτο οὐδέποτε τοῖς ἀνατολικοῖς συμβέβηκεν, (ὅτε μὲν συμβήσεται σὺν Θεῷ σωτῆρι) ἐπειδὴ ἕως ἄρτι παρ' αὐτοῖς πραγματικῶς διαφέρουσιν οἱ τῆς ἱερωσύνης βαθμοί. ἅμα μηδέποτε οἱ ἀνατολικοὶ τῇ Κυρίλλου μανίᾳ ἐπίσθωσαν.

A scribere, ac tribus conditionibus capite tertio recensitis munire nequaquam omisissent. Deinde statutum inter sacros gradus ordinem, ac potissimum episcopalis ab ceteris discrimen sustulissent, quatenus episcopum & presbyteros inter nihil jam discriminis, uti Cyrillus in stulta illa confessione significat, intercessisset: ast Orientalibus id numquam contigit, neque juvante Deo Salvatore continget: siquidem inter sacerdotii gradus realem hactenus differentiam agnovere. Igitur Cyrilli commentis Orientales numquam adhæsere.

ANNO CHRISTI 1672.

Ετι ἵνα μὴ ἔχωσιν ἐπλὰ τὰ μυστήρια, ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις καβάλλωσι τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἐν τῷ σημείῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ μὴ κατασφραγίζεσθαι, τὰ τῶν ἁγίων λείψανα μὴ τιμᾶν, μήτε μὲν τούτοις ὕμνοις καὶ ἑορταῖς δημοσίαις γεραίρειν· τοῖς δὲ τῶν κεκοιμημένων μνημοσύνων, καὶ ἀποιῶν ἀπέχεσθαι, ἐν τῇ ἁγίᾳ μυσταγωγίαν, ὡς αὐτοὶ οἱ ἀντίδικοι βάλονται, ἐπιτελεῖν.

B Item nec septem sacramenta habuissent; neque intra ecclesias & Oratoria sacras imagines admisissent, neque venerabilis signo crucis se signassent, neque sanctorum reliquiis honorem adhibuissent, neque hymnis festisque publicis eos coluissent. Denique a memoria defunctorum, pisque pro eorum refrigerio operibus abstinuissent; atque uno verbo totam rem sacram, eo quo placet adversariis, ritu perfecissent.

Αλλ' ὅτι τὰ τοιαῦτα πώποτε παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς ἐνηργήθη πώποτε· ὥστε οὐ μόνον ἁπλῶς ἑπτὰ εἶναι τὰ μυστήρια ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ ἐν δὶ αὐτῶν καθαγιάζονται σήμερον. καὶ οὐ μόνον εὐκτήριον οἶκον, ἀλλ' οὐδὲ οἶκος τινὸς χριστιανῶν ἐστὶν ἄμοιρος εἰκόνων ἁγίων, ἐν σημείων τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ὃν ἐν κατὰ δαιμόνων ἔχουσιν ἀεὶ ὅπλον ἀκαταμάχητον. καὶ ὅτι τιμῶνται παρ' αὐτοῖς τὰ ἅγια λείψανα, ὥστε ἐν ὅσαις ταῖς ἀσθενείαις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τούτοις ἰατροῖς χῶνται, καὶ τιμῶσιν αὐτοὺς ὡς θεράποντας τοῦ Θεοῦ· ὡς μαρτυρεῖ ἡ παρ' αὐτοῖς σήμερον ἀδομένη παρακλητικὴ, τὸ τριῴδιον, καὶ τὰ δώδεκα μηναῖα. ἀλλὰ περὶ μνημοσύνων οὕτω φιλοσοφοῦσιν, ὥστε πάντοτε καὶ καθ' ἑξῆς κατὰ πᾶν σάββατον, ἐν ἡμέραν ἑορτάσιμον προσφέρουσι τῷ Θεῷ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ πάσης ψυχῆς τῶν χριστιανῶν εὐσεβῶν ζώντων, καὶ πεθνεώτων, ἐλεημοσύναις τε ἐν θείοις ἀναθήμασιν ἱλεοῦνται τὸ θεῖον. καὶ τέως εἰπεῖν οὕτω προσέχουσιν οἱ ἀνατολικοὶ τῇ πίστει τῶν λεγομένων κεφαλαίων, ὥστε, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, κατὰ διάμετρον ἐκείνῃ ἀντίκεινται, μηδαμῶς τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατριαρχικῶν παραδόσεων ἀφισάμενοι, ἄχρι ἐν τῶν ἐλαχίστων. ἀδύνατον ἄρα τοὺς ἀνατολικοὺς εἰδέναι τινὶ Κυρίλλου ὁμολογίαν.

Verum hujusmodi nihil umquam apud Orientales factum esse vel inde probatur, C quod septem sacramenta nedum confitentur, sed & iisdem quotidie sanctificantur: & non modo Oratorium nullum, sed etiam domum Christianorum nullam reperire est tum sacris imaginibus, cum vivificæ crucis signo non ornatam: quo quidem ceu inexpugnabili scuto adversus dæmones numquam non instruuntur. Ita vero sanctorum venerantur reliquias, ut eos morbis omnibus ceu medicos adhibeant, & tamquam Dei ministros honore prosequantur: uti quæ apud illos quotidie cantantur, Paracliticon, Triodon & Martyrologium, aperte testantur. Sed & circa commemorationes ita religiose sentiunt, ut absque intermissione, ac in primis singulis sabbatis & diebus festis pro fidelium Christianorum omnium, cum vivorum, tum defunctorum, animabus, sacrificium Deo offerant incruentum, sacrisque oblationibus & eleemosynis divinum pro illis Numen exorent. Denique ita a fide prædictorum capitulorum distant Orientales, ut e diametro (uti supra dictum est) iis adversentur, ne vel latum unguem ab Apostolorum & Patrum traditionibus recedentes. Cyrilli igitur confessionem impossibile est Orientales agnovisse.

Εχόμενον δ' ἐστὶν εἰπεῖν, καὶ περὶ τοῦ ἑτέρου μέρους, ὅτι εἰ τυχὸν δοκοῦσιν τοὺς ἀνατολικοὺς πεπισδυκέναι πότε, ὡς οἱ ἀντικείμενοι βάλονται, ἀδύνατον αὐτοὺς εἶναι χριστιανούς. τῷ γὰρ πιστεύοντι τρία τινὰ μάλιστα ἀναγκαίως συμβαίνει· καρδίας πίστις ἀναμφίβολος εἰς δικαιοσύνην, στόματος ὁμολογία εἰς σωτηρίαν, καὶ ὁ καρπὸς τῆς πίστεως, καὶ τῆς ὁμολογίας· ἅτινά ἐστι τὰ θεάρεστα ἔργα τοῦ Χριστοῦ βίου.

E Supereſt ut & caput alterum prosequamur, nimirum a Christiana professione penitus defecisse Orientales, si quando, uti adversarii contendunt, credidere. At enim tria sunt omni credenti perquam necessaria: scilicet, corde firmiter credere ad justitiam, oris confessio ad salutem, & hujusmodi tum fidei, tum confessionis fructus, Deo videlicet accepta vitæ Christianæ opera.

Οἱ οὖν ἀνατολικοὶ πιστεύοντες, ὡς ἡ Κυρίλ-

Orientales igitur juxta Cyrilli confes-

sio-

ANNO CHRISTI 1672.

sionem si crediderunt, verbis quidem nequaquam credidere; quandoquidem oppositam prædictis capitulis fidem hactenus sunt professi.

Sed nec operibus umquam, ut antea dictum est, ad Calvinistas accessere: igitur corde cum hæreticis convenere, & contentam in hujusmodi capitulis professionem edidere. (Juvat enim Calvinistis puerili se se modo gerentibus ita loqui puerilia.) Porro ita est, eos impossibile est esse Christianos. Christiani etenim vel appellatione, nedum Christi participatione, indignus profecto est, qui (uti fecisse Cyrillum supposuimus) alia corde credit, alia tum ore, cum factis confitetur. Pari quippe modo credens Judas, & apparenter quidem discipulus, intus vero proditor, igni deputatus est sempiterno.

Quin & hoc impossibile est: homines quippe cum simus, alia ratione quam verbis & signis id quod in mente habemus, manifestare aliis haudquaquam possumus. Porro Cyrilli confessioni contraria & verbis & signis, proin & corde, Orientales in omnibus credere atque confiteri jam antea demonstratum est.

Rursus, si utique Calvinistis corde Orientales adhæsere; si minus verbis & factis licuit eis (nonnulla fortassis haud sinente causa) consentire, at nequaquam ita vehementer eos excipere debuissent. Verum ita graviter illis succensent, ut Dominica post diem Octobris undecimam, & prima magnæ Quadragesimæ Dominica, (quam propterea Ορθοδοξίαν vocant) adversus Iconomachos, & eos qui imagine aut similitudine tenus dumtaxat, sive etiam figura aut metaphora, non autem realiter & vere, panem & vinum in eucharistia post consecrationem converti asserunt, anathema pronuncient.

Videtur autem ex his quæ in prædictis diebus festis dicuntur, hic nonnulla subjicere.

Dominica post diem mensis currentis (id est, Octobris) undecimam, sanctorum Patrum, qui ad amputanda subvertendaque tum Iconomachorum Christo Christianisque infensissimorum, tum & Copronymi, episcoporumque ac impiorum patriarcharum illi conspirantium, tum etiam exsecrandi eorum conciliabuli athea dogmata, sanctæ & œcumenicæ Nicænæ synodo II. interfuere, memoriam celebramus. Et quidem qualia adversus hæreticos in ea profiteatur ecclesia, vel ex uno ejusdem festi titulo facile deprehenditur.

Ex Dominica item, quæ Ορθοδοξία dicitur, nonnulla proferamus titulum proxime sequentia. Hæc autem omnia nosse ex hujusmodi Triodo quisque potest, qui in illud inciderit.

A λυ βούλεται ὁμολογία, λόγοις μὲν οὐκ ἐπίστευσαν, ἐπειδὴ καὶ εως τῆς ὥρας ταύτης πᾶν τουναντίον τῇ ἐν τοῖς κεφαλαίοις πίστει ὁμολογοῦσιν.

Ἀλλ' οὐδὲ ἔργοις αὐτοῖς πώποτε Καλουΐνοις ἐοίκασιν οἱ ἀνατολικοὶ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· ἄρα καρδίᾳ μόνῃ (ῥητέον γάρ τι νεανικώτερον πρὸς τοὺς ταῖς φρεσὶ νηπιάζοντας Καλουΐνους) τοῖς αἱρετικοῖς συνεφώνησαν, καὶ τὴν τῶν κεφαλαίων πίστιν ἐκδεδώκασιν. εἰ δὲ ἀληθὲς τοῦτο, ἀδύνατον αὐτοὺς εἶναι χριστιανοὺς, ἐπειδὴ ὁ ἄλλα μὲν πιστεύων τῇ καρδίᾳ, ἄλλα καὶ ὁμολογοῦν τῷ στόματι, καὶ τοῖς ἔργοις, (οἷον συμβέβηκε γεγονέναι, ὡς ὑπετέθη, τὸν Κύριλλον) ἀναποδείκτως ἀνάξιος καὶ αὐτῆς τῆς χριστιανοῦ προσηγορίας, μὴ ὅτιγε τῆς τοῦ Χριστοῦ μερίδος. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ Ἰούδας πιστεύσας, καὶ προφανῶς μὲν ὢν μαθητὴς, κρυφίως δὲ προδότης, τῷ αἰωνίῳ παρεπέμφθη πυρί.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀδύνατον. ἀνθρώπους γὰρ ὄντας ἡμᾶς, πῶς ἂν ἄλλως τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κοινωνήσαιμεν ἀλλήλοις, εἰ μὴ διὰ φωνῶν, ἐσθ' ὅτε καὶ σημείων. ἀλλὰ τοῦτο προαποδέδεικται τοὺς ἀνατολικοὺς πάντοτε πιστεύειν, καὶ ὁμολογεῖν, τῆνε φωνῇ καὶ τοῖς σημείοις ἐναντίᾳ τῇ Κυρίλλου ὁμολογίᾳ, ἄρα καὶ τῇ καρδίᾳ.

Ἔτι οἱ ἀνατολικοὶ εἴπερ τῇ καρδίᾳ ἐνέδωκαν Καλουΐνοις, ἔδει αὐτοὺς, εἰ μὴ καὶ τῷ στόματι καὶ τοῖς ἔργοις, διατὶ ἐμπόδιον, μὴ συμφωνεῖν ἐκείνοις, κἂν μὴ κατ' ἐκείνων φέρεσθαι ἀσυμπαθῶς. ἀλλ' οὕτω κατ' ἐκείνων φέρονται, ὥστε καὶ τῇ μετὰ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ Ὀκτωμβρίου μηνὸς κυριακῇ, καὶ ἐν ἑκάστῃ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, κυριακῇ, πρώτῃ, (ἣν καὶ Ὀρθοδοξίαν ἐπωνύμως τῇ σημασίᾳ καλοῦσι) ἀναθέματι τοὺς εἰκονομάχους, καὶ τοὺς εἰκονικῶς, ἢ ὁμοιοματικῶς, ἢ τροπικῶς, καὶ μεταφορικῶς, καὶ μὴ πραγματικῶς, καὶ ἀληθῶς μεταβάλλεσθαι τὸν τῆς εὐχαριστίας ἄρτον καὶ οἶνον μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, εἰς τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα καὶ αἷμα ἀποφαινομένους καθυποβάλλουσι.

Εἰ δὲ δοκεῖ κείσθωσαν κἂν ταῦτά τινα τῶν ἐν ταῖς εἰρημέναις ἑορταῖς λεγομένων.

Κυριακῇ μετὰ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ παρόντος (δηλαδὴ τοῦ Ὀκτωμβρίου) μηνὸς μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων πατέρων τῆς ἑβδόμης ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων τὸ δεύτερον, ἐπὶ καθαιρέσι καὶ ἀνατροπῇ τῶν ἀθέων δογμάτων, τῶν μισοχριστῶν, καὶ χριστιανοκατηγόρων, εἰκονομάχων, τοῦτε Κοπρονύμου, καὶ τῶν αὐτῷ συμφρονούντων ἐπισκόπων, καὶ ἀνιέρων ἀρχιερέων, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀθέσμου καὶ ἐξαγίστου συνεδρίου. καὶ τὰ μὲν τῆς ἑορτῆς ταύτης ἀρκεῖ ἡ ἐπιγραφὴ καὶ μόνη δηλῶσαι, ὁποῖα ἐν ταύτῃ τὰ κατὰ τῶν αἱρετικῶν φιλοσοφούμενα τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἐκ δὲ τῆς Ὀρθοδοξίας ὀλίγα τινὰ μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἐκτιθέσθω. ἔστι δὲ τοῖς βουλομένοις τὰ λεγόμενα πάντα ἐν ταύτῃ τῷ τριοδίῳ ἐντυχοῦσιν εἰδέναι.

„ Τοῖς

ANNO CHRISTI 1672.

„ Τοῖς τὴν καθ' ἑκάστην προσαγομένην θυσίαν, ὑπὸ τῶν παραλαβόντων ἀπὸ Χριστοῦ τὴν τῶν θείων μυστηρίων ἱερουργίαν, μὴ δεχομένοις τῇ ἁγίᾳ τριάδι προσάγεσθαι, ὡς ἀντιφθεγγομένοις ἐντεῦθεν τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις πατράσιν.

A „ Iis qui sacræ scripturæ ac sanctorum Patrum sensui contradicentes, singula, quæ illi, qui divina celebrandi mysteria a Deo potestatem accepere, offerunt sacrificia, sanctissimæ Trinitati negant oblata,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς ἀκούουσι μὲν τοῦ σωτῆρος περὶ τῆς παρ' αὐτοῦ παραδοθείσης τῶν θείων μυστηρίων ἱερουργίας λέγοντος· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· μὴ ἐκλαμβανομένοις δὲ ὀρθῶς τὴν ἀνάμνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλην εἶναι ταύτην παρὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῷ σωτῆρι τετελεσμένην εἰσάγουσι, καὶ πρὸς ἐκείνην φανταστικῶς καὶ εἰκονικῶς ἀναφερομένοις, ὡς κενοῦσι τὸ τῆς φρικτῆς καὶ θείας ἱερουργίας μυστήριον, δι' οὗ τὸν τῆς μελλούσης ζωῆς ἀῤῥαβῶνα λαμβάνομεν· καὶ ταῦτα τοῦ θείου πατρὸς ἡμῶν Ιωάννου τοῦ χρυσοῤῥήμονος, διατρανοῦντος τῆς θυσίας τὸ ἀπαράλλακτον, καὶ μίαν, καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι φάσκοντος, ἐν πολλαῖς τῶν τοῦ μεγάλου Παύλου ῥητῶν ἐξηγήσεων.

B „ Iis qui Christum quidem audiunt de ea, quam tradidit ipse sacrorum mysteriorum celebratione dicentem: *Hoc facite in meam commemorationem*; sed verbum commemorationis ita interpretantur, ut ab eo quod initio Salvator celebravit ipse, aliud esse sacrificium istud colligant, & hoc ceu figuram dumtaxat & imaginem ad illud referant; itaque tremendum divinæ Liturgiæ sacramentum, quo futuræ vitæ pignus accipimus, penitus tollant; cum sanctus pater noster Joannes Chrysostomus omnem prorsus hoc in sacrificio removeat diversitatem, immo unum & idem esse, in suis supra magni Pauli epistolas commentariis passim asseveret:

Ανάθεμα τρίς.

C Ter anathema.

„ Τῷ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων.

„ Injurioso in sanctas imagines conciliabulo,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

„ Iis qui contra venerandas Christi Dei nostri sanctorumque ejus imagines, sacræ scripturæ sententias adhibent adversus prolatas,

Ανάθεμα τρίς.

D Ter anathema.

„ Τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει, τοῖς ὑβρίζουσι καὶ ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας.

„ Iis qui venerandas imagines aspernantium atque in illas injuriorum sententiæ communicant,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς οἱ χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσῆλθον.

„ Iis qui dicunt Christianos sanctorum imagines ceu quasdam Divinitates adorare,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἴδωλα ποτε δεδείχθαι, ὡς ὅλον τὸ μυστήριον ἀνατρέπουσι, καὶ τὴν χριστιανῶν ἐνυβρίζουσι πίστιν,

E „ Iis qui dicere non verentur idola apud Orientalem ecclesiam aliquando fuisse recepta, totum ita religionis evertentes sacramentum, & extremam Christianorum fidei injuriam referentes,

Ανάθεμα τρίς.

Ter anathema.

„ Εἴτις τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ὄντα τινὰ, ἢ ἐν αὐτῇ τὸν βίον ἀποῤῥήξαντα διεκδικεῖ,

„ Ei qui in Christianorum calumniatrice hæresi versantem, aut cum ea defunctum, defendit,

Ter

ANNO CHRISTI 1672.

A

Ter anathema.

„ Ei qui Domini noſtri Jeſu Chriſti
„ depictam humana ſpecie imaginem ado-
„ rare renuerit,

Ter anathema.

Hæc igitur, & quidem talia Orientales cum amplectantur, corde toto excipiant, confiteantur, & quotidie publice decantent; profecto cum Calviniſtis circa ea, in quibus petulanter iſti gloriantur, nullatenus umquam conſenſere. B

Deinde ſi quid hujuſmodi Orientali contigiſſet eccleſiæ, unus id totum metus effeciſſet. Fuiſſet autem metus iſte vel ſpiritualis, id eſt, Dei; vel humanus. Si Dei, in omnibus neceſſario recte ſenſiſſent; neque enim aliud mente tenere, aliud ore confiteri (miſerrimum cum ſit) licet iis quos verus Dei timor poſſidet. Si vero humanus, nequaquam id quod corde credebant, palam confiteri propterea deſtitiſſent; id enim exſecrandis quidem ac deicidis, qui apud Hiſpanias agunt, Judæis ſolitum, ab catholica vero Chriſtianorum profeſſione prorſus alienum. C Quippe nec Chriſtiani vel nomine dignus eſt, qui gloriam magis hominum dilexerit, quam Dei. Atqui ab Orientalibus id ſceleris funditus alienum. Etenim ſi ita in errorem induci poſſent illi, ut corde quidem Chriſtianos eſſe poſſe arbitrarentur, ore vero in eamdem cum iis quorum imperio ſubſunt, fidei convenire profeſſionem; id ipſum utique non omitterent, quo ab duriſſimis, quas ſub eorum dominatu patiuntur, ſe ſe anguſtiis eximerent. At enim ne in cogitationem quidem cadere id Orientalibus poteſt, longe minus igitur tantum ab ipſis ſcelus admitti; ab impietate etenim ut differre videatur impietas, ad eumdem tamen quos inficiunt, finem, æternam nempe punitionem, ambæ perducunt. Quamobrem omni prorſus ab impietate ceu pœnæ interminabilis advectrice, ſibi cavere debet quiſquis ad æternam ſalutem vult pervenire. D

Deinde, quidnam ab Imperatoribus ſuis timent Iberi, tam qui circa Pontum Euxinum habitant, quam qui circa mare Caſpium & Colchi? Quid timent Leci & Zenychi, Caucaſi montis incolæ, & qui vulgo appellantur Apchaſi, quorum alii quidem Iberis & Colchis per omnia ſimiles ſunt; alii vero cum ceteris, qui E hic recenſentur, fidem tenent orthodoxam? Quid timent, qui majorem minoremque & albam Ruſſiam, ac florentiſſimum Moſcoviæ regnum, a Poloniæ finibus ad penitiſſimos Orientales, & a Gothia ſive Sphetzia, uſque ad Unos & Caſpii incolas, & a Tyrba; quem & Niſtrum vulgo dicunt, necnon & ab Tauroneſo ſive Cherſoneſo, uſque ad oceanum, habitant? Quid timent Poloni & Orientalis eccleſiæ filii, qui in inſulis &

Ανάθεμα τρίς.

„ Εἴτις ὁ προσκυνεῖ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
„ Χριστὸν ἐν εἰκόνι περιγραπτὸν κ᾽ τὸ ἀνθρώπι-
„ νον ἤτω.

Ανάθεμα τρίς.

Εἰ δὲ ταῦτα & τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν Γραικῶν φιλεῖται, στέργεται, ὁμολογεῖται καὶ ὑπημέραι δημοσίως ᾄδεται· μηδενί ποτε τρόπῳ Καλουμένοις ἐν οἷς ἐκεῖνοι ἐγκαυχῶμενοι λέγουσιν, ἐκοινώνησαν.

Ετι εἰ τοιοῦτόν τι συμβέβηκε τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὸ ἐμπόδιον ἂν ἦδεν ἕτερον ἂν ἦν, εἰ μή τις φόβος. ὄντος δὲ χρεὼν τοῦ φόβου διττοῦ, ἢ πνευματικοῦ δηλονότι, ἢ σωματικοῦ· εἰ μὲν ὁ φόβος τῶν ἀνατολικῶν ἦν θεῖος κ᾽ πνευματικὸς, ἀδύνατον αὐτοὺς ὀρθῶς ἐν ἅπασι μὴ ὁμολογηκέναι. ὅπου γὰρ θεῖος φόβος, ἃ δεῖ ἕτερα μὲν πιστεύειν, ἕτερα δὲ ὁμολογεῖν. ἄθλιον γάρ. εἰ δὲ ὁ φόβος ἦν ἀνθρώπινος, & διάτινα δηλαδὴ φόβον ἀνθρώπων, τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μὴ δυνάσθαι παῤῥησίᾳ κηρυττειν, ὡς ξυμβαίνει τοῖς [a] καταῤῥάκτοις κ᾽ ἀλιτηρίοις ἐν Ἱσπανίαις ὁρισκομένοις Ἰουδαίοις, ἀλλὰ κ᾽ τοῦτο τῇ ὀρθοδόξῳ τῶν χριστιανῶν πίστει ἀνοίκειον. ὁ γὰρ προκείνων τιμὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, οὐδ᾽ ὅλως δύναται εἶναι χριστιανός. ἀλλὰ ὅπερ ἴδιον τυτὶ τὸ πλημμέλημα τοῖς ἀνατολικοῖς. ἐπειδὴ εἰ ἦν τοῦτο δυνατὸν παρ᾽ αὐτοῖς, ἦν ἂν δύνατον καὶ τῇ καρδίᾳ μὲν εἶναι χριστιανὸς τῷ σώματι δὲ καὶ τοῖς σημείοις ἓν εἶναι αὐτὸς ἐν τῇ πίστει μετὰ τῶν κρατούντων. ὅπου γὰρ ἂν κ᾽ τῶν δεινῶν ἀποφέρωσιν ἥσσω ἀπηλλαγμένοι. ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον τὸς ἀνατολικοὺς οὐδ᾽ εἰς ἔννοιαν λαβεῖν, ἄρα κἀκεῖνο ἀδυνατώτερον. ἀσέβεια γὰρ ἀσεβείας εἰ κ᾽ δοκεῖ διαφέρειν, ἀλλ᾽ εἰς ἓν τέλος, ἄγουσιν ἀμφότεραι τοὺς οἰκείους, εἰς τὸν αἰώνιον κόλασιν δηλαδὴ, & διατοῦτο πᾶσαν ὅπωσοῦν ἀσέβειαν ὡς προξένον τιμωρίας ἀπελθήτης, φυκτέον τὸν θέλοντα σωτηρίας τυχεῖν.

Επειτα τίς φόβος παρὰ τῶν κρατούντων τοῖς τε ἐγγὺς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κ᾽ τοῖς παρὰ τὴν Κασπίαν Ἴβηρσι, κ᾽ τοῖς Κολχοῖς; τίς φόβος τοῖς οἰκοῦσι τὸν Καύκασον Λέχοις, & τοῖς Ζηνύχοις, & κοινῶς λεγομένοις Απχάζοις, ὧν οἱ μὲν παντάπασιν οἷον Ἴβηρες, & Κολχοὶ, οἱ δὲ πλείους οἷον οἱ ἀριθμηθέντες λοιποὶ ὀρθοδοξοῦσι; τίς φόβος τοῖς τοῦ μεγάλου & μικρᾶς κ᾽ λευκοῦ Ρωσίαν, κ᾽ τοῦ πανευδαίμονα βασίλειαν Μοσχοβίας οἰκοῦσιν, ἀπὸ Πολωνίας ἕως τῶν ἀνατολικωτάτων ἐθνῶν, κ᾽ ἀπὸ Γοτθίας ἕτων Σφετζίας, ἕως Οὔνων κ᾽ Κασπίας οἰκούντων, & ἀπὸ Τύρβα, ὃν κ᾽ Νίστρον καλοῦσι κοινῶς, & τῆς Ταυρονήσου ἢ Χερσῶνος ἕως ὠκεανοῦ; τίς φόβος τοῖς ἐν τῇ Πολωνίᾳ, κ᾽ τοῖς οὖσιν

ἐν

[a] Pr. ταρατ

ἐν ταῖς νήσοις, Ενετίησι, Λιβύῃ, καὶ Περσίδι τέκνοις τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οἱ πάντες καὶ τοῖς κρατοῦσι τῶν ἀνατολικῶν ἀνυπότακτοι, καὶ ἡμῖν σύμφωνοι ἐν τοῖς περὶ πίστεως, ἵνα εἰ τινὶ τῆς ἀπωλείας ταύτῃ τῶν ἀντικειμένων δόξαν δυσεβῆ ἡδέσῃ, μὴ πισεῦσαι; ἢ τάχα οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνδρες νομίζουσιν ἡμᾶς ἐν τοῖς περὶ πίστεως, ὥτως ἀδεῶς βιάζεσθαι παρά τινων, ὡς αὐτοὶ οὗτοι ποιοῦσι τοῖς ἐν Οὐγγαρείᾳ ἀδελφοῖς ἡμῶν, οὓς ὁσημέραι τα λαιπωροῦσι τρόποις παντοίοις, ἵν' ἐκείνοις προσεθῶσι· καὶ ποτὲ μὲν ὀείζονται τὸν προορισμὸν εἶναι προαιώνιον τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα οὗτος μὲν δικαιωθῇ, οὗτος δὲ ἀναιτίως κατακριθῇ· ποτὲ δὲ ὡς τύραννοι, καὶ τοῦ εὐαγγελίου αντίδοξοι τυραννοῦσι τοὺς ἀσεβεῖς προσεθῆναι τῇ ἐκείνων ἀπονοίᾳ, μηδενὶ θεμελίῳ ἐρείσαντες, ἀλλ' ὡς νεφέλαι ἄνυδροι συμπεριφερόμενοι τῷ ἰδίῳ αὐτῶν προσάτῃ, ἵνα μὴ λέγωμεν τῷ σατανᾷ. εἰ οὖν οἱ τῶν ἀνατολικῶν κρατοῦντες οὐ βιάζουσιν ὥτως ἀδεῶς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐξωμόσασθαι τὸν εὐτέβειαν, οἱ δὲ κατήγοροι βιάζουσι, πολλῷ φιλανθρωπότεροι ἐκείνων οὗτοι. καὶ οὐδεὶς φόβος ἡμῖν μὴ ὁμολογεῖν ὃ βουλόμεθα.

A apud Venetos, item in Lybia & Perſide habitant, qui omnes Orientalium Imperatoribus haud parent, & eamdem nobiſcum fidem profitentur: quin perniciosiſſimam adverſariorum doctrinam, ſi ſalutarem æſtimant, amplectantur? eamdem fortaſſis arbitrantur egregii homines iſti nos ab aliquibus in negotio fidei vim impune pati, quam agentes apud Hungariam fratres noſtri ab ipſis patiuntur. Hos ſiquidem illi quotidie modis omnibus affligant, ut ſuas ad partes eos pertrahant; & modo quidem definiunt eſſe ab æterno prædefinitionem, ſeu divinum decretum, ut hic quidem juſtificetur, B alter vero ſine cauſſa damnetur: modo ceu tyranni & evangelicæ doctrinæ corruptores ad ſuæ profeſſionis dementiam tyrannice fideles impellunt, nullo quidem fundamento ſubnixi, atque ad nutum ſui præpoſiti, ne ſatanæ dicamus, tamquam nubes ſine aqua, circumacti. Si igitur nequaquam ab Imperatoribus ſuis ad ejurandam fidem ſuam Orientales adiguntur, a calumniatoribus vero hæreticis impune coguntur; hos illi conſtat eſſe ferociores. Porro ea confiteri quæ volumus, nullo metu continemur.

ANNO CHRISTI 1672.

Ἐστι δὲ ἃ καὶ τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι ἀφ' ἑξακοσίων ἐτῶν ἡ σωτηρίας ἕως χιλίων πεντακοσίων καὶ τεσσαράκοντα, ἐπορθεῖτο κατὰ μέρος ἡ Ρωμαίων γῆ παρὰ τῶν κρατούντων, καὶ νῦν εἰσέτι κρατεῖται καὶ ταλαιπωρεῖται σύμπασα, ὡς μηδέποτε ταλαιπώρηται παρά τινος ἀρχῆς ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς πράγμασι μηδὲν γλυκὺ ὑπήκοον· ἀλλ' οὕτως εἰσὶν ἀνώτεροι τοῦ φόβου, ἃ τῶν ἀπειλῶν, ὥστε συμβέβηκεν αὐτοὺς λάμπειν ὡς μάρτυρας, οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ ἃ καθ' ὥραν, καὶ σιγμὴν, καὶ ὥτω προσπαίζουσι τῇ καταιγίδι ταύτῃ, ἵν' οἱ ἀντίδικοι μόνῃ ἀκοῇ καὶ φεύγουσι καὶ θαυμάζουσιν· ὥστε καὶ χαρὰν ἡγοῦνται τὸ θλίβεσθαι ὑπὲρ Χριστοῦ, φιλοσοφοῦντες ἐν τοῖς παθήμασι τοῦ Χριστοῦ, καὶ κοινωνοὶ γινόμενοι διὰ τῆς ὑπομονῆς, τοῖς τε ἀποστόλοις, προφήταις, καὶ μάρτυσι, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Δαβὶδ πληροῦται· ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· καὶ· ἐξήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν.

C nimirum Græciam, quam ab anno ſalutis ſexcenteſimo ad uſque quadringenteſimum trigeſimum ſupra milleſimum Imperatores ex parte vaſtabant, univerſam modo dominationi duriſſimæ, & gravioribus, quam illo umquam ſub imperio in re civili gens aliqua ſuſtinuerit, ærumnis eſſe mancipatam. Verum contra terrorem ac minas ita ſuperiores illi ſunt, ut glorioſiſſimos ex illis Martyres non ſinguli dies, non horæ ſingulæ, ſed horarum ſingula viderint momenta. Ac tanta cum ſecuritate hancce procellam irrident, (quam non tantum demirantur adverſarii noſtri, ſed ejuſdem vel una recenſione contremiſcunt:) ut lætitia ex hoc geſtirent, quod Chriſti paſſionibus ita tribulati communicarent, quod Apoſtolorum, Prophetarum & Martyrum per patientiam conſortes fierent, quod in ſe ipſis impletum agnoſcerent Davidis oraculum: *Quia propter te mortificamur tota die.* Et, *Tranſivimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium.*

Ἐπειδὴ τοίνυν ἔδεν τὸ κωλύον τοὺς ἀνατολικοὺς πισεύειν καὶ ὁμολογεῖν, ὡς βούλονται, ἀδύνατον καὶ τὸ προβληθέν, ὅτι ἄλλα μὲν ὡμολογήκεισαν διὰ στόματος καὶ σημείων, ἄλλα δὲ ἐπίστευσαν τῇ καρδίᾳ· ἀλλὰ καρδίᾳ καὶ στόματι καὶ σημείοις μόνοις τοῖς ἀρχῆθεν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δόξαν ἐπίστευσαν. πιστεύουσι καὶ ὁμολογοῦσι δὲ ἧς καὶ θάνατον χαίρουσιν ὑπομεῖναι, καὶ ἀνώτεροί εἰσι τῆς κατηγορίας τῶν ἐναντίων.

Cum itaque liberrime id quod volunt Orientales, & credant & profiteantur: impoſſibile atque a veritate prorſus alienum eſt, eos alia quidem verbis & ſignis fuiſſe confeſſos, alia vero in corde credidiſſe. Quin immo ſolam, quæ ab initio apud Orientalem eccleſiam fuit, fidem & corde & ore & ſignis credidere: ſed & modo ita credunt & confitentur, ut pro illa prompto atque hilari animo martyrium patiantur. Suorum igitur adverſario cum calumnias vicere.

ANNO CHRISTI 1672.

A

CAPUT V.

NOn solum autem cum Calvinistis nullatenus unquam Orientales consensere, verum etiam præterquam quod Iconomachos & mysteriorum irrisores, necnon & ore tantum tenus fideles, anathematizant; ex omnipotentis Domini zelo synodaliter etiam Cyrillum adversus bis processere. Cum enim editioni dictorum capitulorum annos sex Cyrillus supervixerit, quin & suum non esse fetum, neque contentam in illis doctrinam approbare se, adhibito etiam jurejurando asseruerit, ac denique contraria illis in ecclesia publice docuerit; quia tamen ea impugnare scripto noluit, obtentum adhibens, etsi forte verum, at non suspicione vacantem, & veri pastoris bonæ famæ haudquaquam consentaneum; scilicet, dicta capitula opus esse suum, aut Orientalis ecclesiæ confessionem, argumento nullo probari, & super rebus illis concertare, ad quas necessitas nulla compellit, a Patribus prohiberi; ea utique una de causa duplici anathemate synodali Cyrillus percussus est. Vera quidem fortassis adhibebat ille; meminisse tamen debuisset, maximam ex minima scintilla flammam accendi.

Quia vero in Theologis maxime, concusso vel minimo principio, ortas ex illo conclusiones plurimas necesse est ruere; scire ille debuisset, patres frequentem professionis fidei expositionem, & intempestivam rei cujuscumque ad fidem pertinentis tractationem, ob multa solum quæ inde consequuntur absurda, cujusmodi opus istud est capitulorum ipsius Cyrilli, (uti supposuimus) prohibuisse: nequaquam vero, ubi loqui foret opus, silentium imposuisse; siquidem ad expromendam apertius tuba resonante spem nostram, oportet nos numquam non esse paratos. Sin vero Cyrillo turpe videbatur pro Christo laborare: at paucis saltem debuisset in ejus inimicos scribere; quemadmodum & magnus Basilius, qui suos in calumniatores, etsi non multa scripsit, at suam in epistola ad fratrem orthodoxum paucis composuit Apologiam. Non enim tam ad verba, etsi verissima, attendere solent homines, quam ad scripta, ut suum de eo qui accusatur, ferant suffragium. Quamobrem Cyrillum, etsi ignota sibi prorsus esse dicta capitula, uti dictum est, jurantem; eo dumtaxat quod ea scriptis impugnare renuit, duabus in synodis zelus Orientalium ceu proditorem, una cum capitulis anathematizavit: in quibus si quod forte pietatis vestigium, totum ad fraudem, ad illusionem & ad simpliciorum seductionem, non secus ac ad latentes in mari scopulos, naves confringuntur, fuit inspersum.

ΚΕΦΑΛ. ε.

ΟΥ μόνον δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ὅτι συνεφώνησαν Καλουΐνοις οἱ ἀνατολικοὶ ὁποίῳ δήποτε τρόπῳ τύπον, ἀλλὰ πρὸς τῇ καθ᾽ ἔτος ἀποποιήσει τῶν εἰκονομάχων, καὶ ἀμυστηριαστηρίων, καὶ τὴν πίστιν ἐπὶ ψιλοῖς ῥήμασιν ἐχόντων, καὶ κατὰ Κυρίλλου δὶς συνοδικῶς ἐζήλωσαν ζῆλον Κυρίῳ παντοκράτορι. Κύριλλον γὰρ ἐπιβιώσαντα μετὰ τὴν τύπων τῶν κεφαλαίων χρήματι ἔτη ἕξ, καὶ ἀποφαινόμενον μεθ᾽ ὅρκου μὴ εἶναι ἐκεῖνον τὸν τῶν κεφαλαίων πατέρα, μήτε μὴν τὴν ἐν τοῖς B κεφαλαίοις πίστιν πρεσβεύειν, καὶ τέως τ᾽ ἐναντία τοῖς κεφαλαίοις διδάσκοντα ἐπ᾽ ἐκκλησίας, μόνον ὅτι οὐ συνέγραψε κατ᾽ αὐτῶν προφασιζόμενον, ὅπερ ἴσως ἀληθὲς μὲν ἦν, οὐκ ἀνύποπτον δὲ, καὶ ἀνάξιον ὀρθῆς ὑπολήψεως ἀληθοῦς ποιμένος· ὅτι δηλαδὴ τὰ κεφάλαια ἐκεῖνα πάσης συστάσεως τοῦ εἶναι Κυρίλλου ἔκθεσιν, ἢ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίαν ὑστέρηνται· ἐν οἷς δὲ οὐ χρεία κατεπείγουσα καταπλίζεσθαι, παρὰ τῶν πατέρων κεκώλυται. ταῦτα μὲν ἴσως ὀρθῶς εἴρηκεν, ὀρθότερον δ᾽ ἦν αὐτὸν μνησθῆναι, ὅτι καὶ μικρὸς σπινθὴρ ἀνάπτει πολ- C λὴν φλόγα.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ θεολογίᾳ μάλιστα μικρᾶς μετακινουμένης ἀρχῆς πολλὰ εἴωθε συμμεταβάλλειν τῶν μετὰ τὴν ἀρχήν· ἔδει λοιπὸν αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῶν πατέρων εἰδέναι κωλύοντα ἔκθεσιν πίστεως συνεχῶς ἐκτίθεσθαι, καὶ τὸν βουλόμενον συγγράφειν περὶ οὑτινοσοῦν τῶν τῆς πίστεως ἀκαίρως, διὰ τὰ πολλὰ τὰ ἄτοπα ἕπεται, ὡς ἔστι καὶ ἡ ἔκθεσις τῶν κεφαλαίων αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου, (ὡς ὑπετέθη) μὴ ἐμποδὼν δὲ εἶναι τοῦ ἐπειδὰν χρεία ἑτοίμους ἡμᾶς δεῖν εἶναι D σάλπιγγος ἠχούσης τρανώτερον φθέγγεσθαι περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. καὶ εἴπερ αὐτῷ Κυρίλλῳ δυσειδὲς ἦν τὸ κοπιάσαι ὑπὲρ Χριστοῦ, ἀλλὰ κἂν ἐν ὀλιγίστοις συγγράψαι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐχρῆν· ὡς που καὶ Βασίλειος ὁ μέγας συκοφαντηθεὶς, εἰ καὶ μὴ κατὰ τῶν κατηγόρων συνέγραψεν ἐν πολλοῖς, ἀλλ᾽ οὖν ἐν μιᾷ πρὸς ὀρθόδοξον ἀδελφὸν ἐπιστολῇ ἀπελογήσατο. συνήθες γὰρ τοῖς ἀνθρώποις σχεδὸν μὴ οὕτω προσέχειν τοῖς λεγομένοις ὡς παναληθέσιν, ὡς τὰ γραφόμενα δέχεσθαι, πρὸς μαρτυρίαν ἐν τοῖς τοιούτοις τοῦ, ὁποῖος ὁ κατηγορούμενος. κεῖται λοι- E πὸν ἀποφαινόμενον Κύριλλον, ὃν τρόπον εἴρηται, μηδεμίαν ὅλως ἔχειν εἴδησιν τῶν κεφαλαίων, μόνον διὰ τὸ μὴ κατ᾽ ἐκείνων συγγράφειν ἐθελῆσαι, ὁ τῶν ἀνατολικῶν ζῆλος, προδότην ἡγησάμενος, δὶς ὑπὸ συνόδων πληρεστάτων ἀνεθεμάτισε σὺν τοῖς κεφαλαίοις, ἐφ᾽ οἷς καὶ εἴ τι ἐδόκει εὐσεβὲς εἶναι, πρὸς ἀπάτην ἦν, καὶ ὕπουλον πρὸς ἁρπαγὴν τῶν ἁπλουστέρων, ὃν τρόπον φασὶ ποιεῖν ταῖς ναυσὶν αἱ ὕφαλοι τῶν πετρῶν.

Μη-

Μηδὲ γὰρ ὡς ἐφ' ἁγίῳ ἐγκαυχάσθωσαν Κυρίλλῳ οἱ ἀντίδικοι, ὅτι ἐπεφόνευται ἀδίκως, ὡς ἔστι καίρια λέγειν, ἢ ἕνεκα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα καὶ τοιοῦτος νομισθείη, ἀλλ' ἀμέτρως κεκτημένου τῆς φιλαρχίας τὸ ἔγκλημα, ὃ καὶ μόνον τοῦ ἐωσφόρου ὁ μέγας οἶδε Βασίλειος, τοὺς παρανόμως, ἐπὶ τῇ πρώτῃ τῇ δοκούσῃ νομίμῳ, καταδιωξάμενος τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ μυρίων ἐξόδων καὶ παλαιτερείων τῆς ἐκκλησιαστικῶν (τῇ τῆς ἔξω ἁπλησίᾳ, καὶ τῇ τοῦ α φιλάντρας πρεσβέως συμμαχίᾳ χρώμενος, διὸν καὶ ὑποψίᾳ μᾶλλον ἐχθρεύετο τῇ ἐκκλησίᾳ) τὸ πονηρότερον ἐκείνου εὕρηφε θάνατον· ὃν τοιοῦτα περὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ πεπραχότα, εἰ καὶ δυσεβῆ συμβέβηκεν εἶναι, ὡς ἁμαρτωλὸν ἔχομεν, καὶ ἁμαρτωλὸν τοιοῦτον, ὃς δίκας τίσειν ἔμελεν παρὰ τῷ Θεῷ, ἕνεκα τῆς κακῶν ἃ τῇ ἐκκλησίᾳ εἰργάσατο ἀδεῶς· νῦν δὲ καὶ ἀσεβείας ἐγκόμβιον πατέρα, ὡς οἱ ἐναντίοι διϊσχυρίζονται, οὐκ ἅγιον, ἀλλ' ἄθλιον, καὶ ὡς μὴ ἔχοντα ὅλως μετὰ Χριστοῦ μερίδα γινώσκομεν.

A Ne itaque ut ſanctum adverſarii noſtri jactent Cyrillum: non enim, uti dicere ipſi ſolent, injuſte aut pro Chriſti nomine ſuit ille peremptus, quatenus ita celebretur; immo vero propter ſummam prælaturæ cupiditatem, (quam Luciferianum Baſilius Magnus morbum appellavit:) ex qua, etſi ab clericis millies ejectus atque vexatus, thronum Conſtantinopolitanum, præter primam quæ legitima videbatur, poſſeſſionem, ter occupavit; (ad hoc quidem inexplebili extraneorum cupiditate, ac Oratoris Batavorum uſus ope, unde & majorem in ſuſpicionem apud eccleſiam venit:) ignominioſam mortem illam (*laqueo nimirum ſuffocatus*) oppetiit. Hunc igitur adverſus eccleſiam Chriſti talia molitum, ut alicujus forte pietatis exſtiterit, habemus uti peccatorem, & talem utique, quem ob illata eccleſiæ mala non levis apud Deum pœna maneat: nunc autem auctorem impietatis factum, nedum non ut ſanctum, ſed miſerum agnoſcimus, atque omnis cum Chriſto participationis extorrem.

ANNO CHRISTI 1672.

B

Ἐκτίθεται δὲ κἀνταῦθα καὶ τὰ τῆς συνόδου πρακτικὰ μεταγραφέντα ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς κώδικος εἰς πίστωσιν τῆς εἰρημένων, αἷς καὶ αὐτοὶ συμφωνοῦμεν ἐν ἅπασι.

C

Hic porro prædictæ duplicis ſynodi Acta ex magno codice, in confirmationem eorum quæ dicta ſunt, tranſcribimus, quibus & nos per omnia conſentimus.

Ψῆφος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου κατὰ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως τοῦ ποτεχωρήσει Θεοῦ πατριαρχεύσαντος ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Decretum ſynodi Conſtantinopolitanæ contra Cyrilli Lucaris, permiſſione divina olim Patriarchæ Conſtantinopolitani hæretica capitula.

Πάντων μὲν τῆς κοινῆς σωτηρίας ἐπιμελουμένους τοῦ πῶς δεῖ φέρεσθαι οἴακας, φροντίδα ἔχειν, διαφερόντως δὲ τῆς εἰς δυσέβειαν ἐκπτώσεως, θεσμός ἐστι παλαιός· μᾶλλον δὲ Θεοῦ τοῦ ἐν προφήταις τὸ τοῦ ποιμνίου δεινὸν ὑπ' ἀμελείας γενησόμενον, ἀπειλοῦντος ἐκ τῆς τῶν ποιμένων ἐκζητήσας χειρῶν, πρόσταγμα. ἐλέγχειν τοίνυν, καὶ σκληρύνειν εἰκὸς τὸ κακόν, ἵνα μὴ ὑπ' ἀπειρίας ὡς ἀγαθοῦ τούτου ἀντέχονται οἱ ἁπλούστεροι. καὶ ταῦτα ὁ τόδε προσιδέμενος ὑ γυμνὸν, ἀλλ' ὡς ἀγαθὸν, κεφολογίαις τισὶ, καὶ δολίοις προσίθεσθαι παρατετάσμασι. τοιαῦτα γὰρ τοῦ ἀρχεκάκου ἐχθροῦ ἀρχῆθεν ἰοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ ὀπαδῶν τὰ μηχανήματα. ἐπειδὴ οὖν τοιοῦτος ἰὼν ἐν τοῖς δόγμασιν ὁ θανατηφόρος ἰὸν μεμεσωμένος, ὁ περὶ τὰ κυριώτατα ἀνιάτως νοσήσας, καὶ ἀθέως τε καὶ μανιωδέστατα προ ὀλίγου ἐν Κωνσταντινουπόλει Λούκαρις Κύριλλος· (ὃ μόνον γὰρ ξένα τοῦ ὀρθοῦ ἐφρόνει λόγου τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ κακοήθως ὑπεκρίνετο πρὸς τοὺς μὴ ἀρτίως τὴν φρένα, καὶ βεβηκότας τὸν νοῦν, ὁμολογεῖν τὰ ἔκπαλαι ὀρθὰ τῆς ἀμώμου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διδάγματα· ὥστε ἐκ τοιούτου σωρεύσαντος ὑπερβολὴν τὸ αἶσχος τῆς οἰκείας ἀπάτης, τῷ ὀρθῷ λόγῳ τῆς πίστεως.) καταπεφρίκαμεν ἀνάγκῃ οἱ νῦν ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῆς πόλεως θείᾳ προνοίᾳ τυχόντες, ὡς

Summa ſollicitudine commiſſi ſibi gregis ad utilitatem, maxime vero in iis quæ religionem attinent, ut paſtores incumbant, Patrum conſtitutio eſt, immo & Dei præceptum; utpote qui inter oracula Prophetarum, ortum paſtoris incuria gregis diſpendium de manibus ejus, interminatus eſt, ſe ſe repetiturum. Arguendum itaque, & in malum acrius invehendum; ac tum potiſſime, cum non ſimplex ac nudum, ſed ſub doloſis inanium verborum involucris ceu bonum exhibetur; ne ſcilicet hac larvata boni ſpecie ſimpliciores deludantur. Tales quippe ab initio tum hoſtis ille, noſtrorum primus auctor malorum, cum & ejus aſſeclæ, machinas adhibuere. Cum igitur Lucaris Cyrillus contra divinas humanaſque leges haud ita pridem in Patriarchalem Conſtantinopoleos ſedem intruſus, mortifero utique exundans veneno, atque inſanabili circa præcipua fidei capita hæreſeos morbo correptus, hoc ipſo uſus fuerit in evulgandis dogmatibus ſuis artificio: (quippe non ſolum ab recta fide aliena ſentiebat, verum etiam confiteri ſe orthodoxam, quæ jam pridem in Orientali eccleſia exſtitit, doctrinam, apud perverſæ mentis ac depravati ſenſus homines malitioſe ſimulabat; ita ut ipſum fraudis ejus dedecus in fidem orthodoxam talis verſutia converteret:) Nos, quos regiam hanc in urbem

D

E

ANNO CHRISTI 1672.

divina providentia congregavit, Patriarchæ, ac reliquorum cœtus episcoporum, tamquam hisce de rebus rationem reddituri, impellente necessitate, juxta sanctorum ac Spiritu sancto repletorum Patrum, qui in synodis, cum opus fuit, eximie gesserе, præscriptum ac normam, hunc publice denunciandum duximus, & anathemati subjiciendum; quin etiam (ne ab quibusdam petulanter circumstrepentibus summa veritas impediatur) omnes ac singulos vanis ejus dogmatibus adhærentes, eodem vinculo innodandos.

A

Cyrillo cognomento Lucari, universam Orientalem Christi ecclesiam cum Calvinistis consentire, in impiorum capitulorum suorum inscriptione calumnianti, Anathema.

B

Cyrillo dogmatizanti juxta ac credenti, sanctam ecclesiam errare posse: ait enim in secundo capitulo, eam nequaquam a Spiritu sancto, sed ab homine erudiri; hominem porro ex ignorantia errare posse, quin & decipi ac decipere. Et in quodecimo capitulo: Verum (inquit) & certum est posse in viis suis ecclesiam errare, & pro veritate mendacium eligere. His vero ex nugis (rectius manifesta dixeris insania) & Deum-Hominem; mentiri posse necessario collegeris [a] ac nobiscum aut cum ecclesia adusque consummationem sæculi, uti spopondit, minime permanere; neque in ipsa loqui Spiritum sanctum; ac portas inferi (impiorum videlicet hæreses) adversus eam prævalere. Denique merito quemque dubitare, num verum sit, & ab sancto Spiritu dictatum, atque ab ecclesia traditum hoc, quod præ manibus habemus, divinum evangelium, an vero suppositititium. Decipere etenim ecclesia potest & decipi, (inquit ille) ac pro veritate mendacium eligere. Pessimo, inquimus, hujuscemodi hæretico, Anathema.

C

a *Melius Quis est ille Sapientia.*

D

Cyrillo dogmatizanti ac credenti, Deum Optimum quosdam quidem ante mundi constitutionem ad gloriam ante prævisa eorum merita prædestinasse, quosdam vero ante prævisa eorum peccata ex æterno reprobasse: neque ad repetendam apud tribunal Christi mercedem, opera quidquam sufficere, uti diserte in tertio ac tertiodecimo capitulis asserit: cum inde comprobetur, Deum vel mali auctorem esse ac iniquum, vel non omnes, quos E Adami casus reos effecit, posse salvare. Quin & mentiri evangelia, cum dicunt: *Esurivi, & dedistis mihi manducare*. Et, *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum*. Ac denique os Christi Paulum, & Jacobum fratrem Domini, illum quidem non auditores legis justos esse, sed factores; hunc vero, fidem absque operibus esse mortuam, asserentem: Anathema.

Κυρίλλῳ τ' ἀτίκλῳ Λυκάρει τῷ πᾶσαν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ τῶν τοιούτων αὐτοῦ κεφαλαίων ἐπιγραφῇ Καλβινοφρονοῦσαν συκοφαντήσαντι, Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν ἐκκλησίαν ἀνδεχόμενον εἶναι ψεύδεσθαι· φησὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, ταύτην μὴ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος διδάσκεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπου· ἐν τῷ ἀνθρώπου ἀνδεχόμενον ἁμαρτῆσαι ἐξ ἀγνοίας, καὶ ἀπατῆσαι καὶ ἀπατᾶσθαι. ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ τῶν αὐτῶν κεφαλαίων· ἀληθὲς ἐστὶ βέβαιόν τε ἐν τῇ ἐμῇ δυνάσθαι ἁμαρτῆσαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος ἐκλέγεσθαι. ἐπεὶ ἐκ τούτων ἐρεχελιῶν, μᾶλλον δὲ ἐκ τοιαύτης σαφοῦς μανίας, ἀναίτιος ἂν συμπεραν θείη τὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦν, τὴν αὐτάληθειαν ψεύδεσθαι, καὶ μεθ' ἡμῶν (ἤτοι μετὰ τῆς ἐκκλησίας) ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος μὴ διατελεῖν, ὡς ὑπέσχετο· καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα μὴ λαλεῖν ἐν αὐτῇ, ἐκ πύλας ᾅδου (δηλαδὴ αἱρέσεις ἀθέων) κατισχύειν τῆς ἐκκλησίας· ἐκ πρὸς τούτοις ἀμφιβάλλειν καὶ ἐνδοιάζειν ἕκαστον, εἰ ἀληθὲς τὸ ἀπὸ χειρὸς θεῖον διάγγελιόν ἐστι τὸ ἐκ πνεύματος ἁγίου, ἅπερ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδοθὲν, ἐκ μὴ ἕτερον. ἀνδεχόμενον γὰρ φησὶν ἀπατῆσαι, καὶ ἀπατᾶσθαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος ἐκλέγεσθαι. τῷ τοιούτῳ, φαύλῳ, ταλαιπώρῳ αἱρετικῷ, Ἀνάθεμα.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι ἐκ πιστεύοντι, τὸν μὲν τὸν ἀγαθὸν Θεὸν πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐκλέξαι εἰς δόξαν, ἐκ προοράσει ἔργων χωρὶς, τὸν δὲ πρὸ τοῦ τὸν αἰῶνα χωσθῆναι ἀποβεβληκέναι αἰτίας χωρὶς, καὶ μηδαμῶς τὰ ἔργα ἀρκετὰ εἶναι ἀντιμισθίαν αἰτῆσαι ἐν τῷ τοῦ Χριστοῦ βήματι, ὡς δείδηλον ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τρισκαιδεκάτῳ αὐτοῦ κεφαλαίοις· ἐπεὶ συμβαίνει ἢ αἴτιον τὸν Θεὸν κακοῦ εἶναι καὶ ἄδικον, ἢ μὴ δύνασθαι πάντας τοὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ παραπτώματι τῷ Ἀδὰμ ὑπενδύνους σῶσαι· ἐκ πρὸς τούτοις ψεύδεσθαι τὰ διάγγελια· ἐπείνασα, ἐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· καὶ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν, λέγοντα. ἐκ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα Παῦλον, καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ ἀδελφὸν Ἰάκωβον· τὸν μὲν μὴ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ νόμου, ἀλλὰ τοὺς ποιητὰς δικαίους εἶναι νομοθετοῦντα. τὸν δὲ, τὴν πίστιν χωρὶς ἔργων εἶναι νεκράν· Ἀνάθεμα.

Κυ-

ANNO CHRISTI 1672.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, ἐσκοτισμένως, ἄγαν καὶ δολίως, ἐν τῷ ὀγδόῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, μὴ τοὺς ἁγίους μεσίτας. καὶ πρέσβεις ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Θεὸν εἶναι· τῷ λέγειν μεσίτην μόνον τὸν Ἰησοῦν, καὶ μόνον κήδεσθαι τῶν ἰδίων, ὡς ἀναιρέτη πολλῶν λογίων τοῦ πνεύματος· φησὶ γὰρ ὁ Θεός· ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ Δαβὶδ τὸν παιδά μου. καὶ οἱ ἐν καμίνῳ εὐαγεῖς παῖδες· μηδὲ παραδῷς ἡμᾶς εἰς τέλος, διὰ Αβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπό σου, καὶ διὰ Ισαὰκ τὸν δοῦλόν σου, ἢ Ισραὴλ τὸν ἅγιόν σου. ἢ Πέτρος δέφησι· σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνείαν ποιεῖσθαι. πῶς γὰρ σπουδάσει μετὰ τὴν ἔξοδον, εἰ μὴ προσευχαῖς, καὶ πρὸς Θεὸν δεόμενος; ἀλλὰ ἡ τῆς ἁγίας μεγάλης ἢ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ ὅρος νομοθετεῖ, ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς, ἐγγράφως ἢ ἀγράφως πεπιστευμένας ἡμῖν παραδόσεις, ἀκριβοτομήτως φυλάττειν ἐν ἐπιτιμίῳ ἀναθέματος, ὧν ἐστι μία καὶ ἡ τῶν ἁγίων ἐπίκλησις· Ἀνάθεμα.

A

Cyrillo dogmatizanti in octavo ſuo capitulo, ſubobſcure quidem ac doloſe, & credenti, noſtros apud Deum mediatores & oratores non eſſe ſanctos; dicendo nimirum, mediatorem eſſe ſolum Jeſum, eoſque ſuarum tantummodo rerum ſatagere; tamquam plurima ſancti Spiritus oracula deſtruenti. Ait enim Deus: *Protegam urbem hanc propter David ſervum meum.* Et in camino ignis ſancti Pueri: *Ne tradas nos in finem propter Abraham dilectum a te, & propter Iſaac ſervum tuum, & Iſrael ſanctum tuum.* Et Petrus ait: *Dabo autem operam & frequenter habere vos poſt obitum meum; ut horum memoriam faciatis.* Qui vero operam dabit poſt exitum ſuum, niſi proprius apud Deum interpellationibus? Sed & ſancta & œcumenica ſeptima ſynodus magna Nicæna in quodam canone traditiones omnes ſive ſcripto, ſive verbo ſolum indictas abſque ulla prorſus innovatione, ſub anathematis pœna præcipit obſervandas, quarum e numero invocatio ſanctorum eſt: Anathema.

ANNO CHRISTI 1672.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ πάντα ἄνθρωπον αὐτεξούσιον εἶναι, ὡς ἐναργὲς ἐν τῷ δεκάτῳ αὐτοῦ τετάρτῳ κεφαλαίῳ· ἀλλὰ ἐξουσίαν ἔχειν ἕκαστον ἁμαρτάνειν, ἀγαθὸν δὲ μηδαμῶς· ὡς ἀναιροῦντι τὰς προφητικὰς καὶ εὐαγγελικὰς θεοπνεύστους φωνὰς τοῦ πνεύματος· ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου· καὶ προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε. ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν· δεῦτε πρός με πάντες· καὶ τὰ ὅμοια· πρὸς τούτοις τὰς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁσημέραι παραινέσεις· Ἀνάθεμα.

B C

Cyrillo dogmatizanti & credenti, non omnem hominem eſſe liberi arbitrii, uti decimo quarto capitulo manifeſtum, ſed ineſſe omnibus libertatem ad peccandum, nullatenus autem ad bene agendum; tamquam divinas, Propheticas & evangelicas Spiritus ſancti voces deſtruenti: *Si volueritis & audieritis me.* Et, *Accedite ad eum, & illuminamini. Qui vult venire poſt me. Venite ad me omnes.* Adde quotidianas ad boni proſecutionem adhortationes: Anathema.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ ἑπτὰ εἶναι τὰ τῆς ἐκκλησίας μυστήρια, ἤγουν βάπτισμα, χρίσμα, μετάνοιαν, εὐχαριστίαν, ἱερωσύνην, εὐχέλαιον, καὶ γαμὸν, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ διάταξιν καὶ τὴν τῶν ἀποστόλων παράδοσιν, ἥν τε τῆς ἐκκλησίας σωτήριαν· ἀλλὰ ψευδομένῳ μὴ παραδεδόσθαι ὑπὸ Χριστοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἰ μὴ δύο μόνον, τό, τε βάπτισμα καὶ τὴν εὐχαριστίαν, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ· Ἀνάθεμα.

D

Cyrillo dogmatizanti & credenti, non eſſe ſeptem eccleſiæ ſacramenta: videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Pœnitentiam, Euchariſtiam, Ordinem, Extremam Unctionem & Matrimonium, juxta Chriſti diſpoſitionem, Apoſtolorumque traditionem, necnon & eccleſiæ conſuetudinem: ſed mentienti duo tantum ab Chriſto in evangelio fuiſſe tradita, Baptiſmum ſcilicet & euchariſtiam, uti videre eſt in decimo quinto ejus capitulo: Anathema.

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, μὴ μεταβάλλεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς προθέσεως ἄρτον, καὶ ἔτι τὸν οἶνον, διὰ τῆς τοῦ ἱερέως εὐλογίας, καὶ πνεύματος ἁγίου ἐπιφοιτήσεως, εἰς ἀληθῆ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. γέγραπται γὰρ ἐν τῷ δεκάτῳ ἑβδόμῳ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων· τὸ σῶμα „ τοῦ κυρίου οὐκ ἔστιν ὅπερ ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῖς „ ὀφθαλμοῖς ὁρᾶται καὶ λαμβάνεται· ὡς παραβάτη τῶν σαφῶν τοῦ πνεύματος λογίων, καὶ ἐθελοκάκως τῷ θεανδρώπῳ διδασκάλῳ μὴ ἀκούοντι· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτοῖς· καὶ· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ· καὶ·

E

Cyrillo dogmatizanti & credenti, panem qui in altari proponitur, ac vinum nequaquam per ſacerdotis benedictionem & ſancti Spiritus adventum in verum Chriſti corpus & ſanguinem converti. Quippe in hæreticorum hujuſmodi capitulorum de„cimo ſeptimo ſcriptum eſt: Corpus Do„mini non eſt id quod in ſacramento vi„detur, ac ſumitur; tamquam diſertiſſima ſancti Spiritus oracula ſtoccifacienti; neque Deum Hominem audienti dicentem: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et, *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo.* Et, *Accipite*

ANNO CHRISTI 1672.

& manducate, hoc est corpus meum. Et, *Bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus.* Neque etiam Paulum, qui ad tertium raptus est cælum, dicentem: *Accepit panem, & gratias agens, fregit & dixit: Accipite & manducate, hoc est corpus meum.* Et, *Bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus.* Sed neque divinorum Patrum trecentorum decem & octo Nicææ adunatorum ecclesiasticas constitutiones, hisce verbis decernentium: Fide credamus esse super hanc sacram mensam Agnum Dei, qui tollit peccatum mundi, incruente ab sacerdotibus immolatum, ejusque venerandum sanguinem & corpus vere sumere. Ac denique concordem prædictis omnibus statutam, a magna synodo septima, afflante Spiritu sancto, legem, qua ita manifeste statuitur: Post consecrationem corpus & sanguis proprie dicuntur, & sunt, & creduntur (uti videre est actione sexta, tomo tertio) contemnenti: Anathema.

Cyrillo dogmatizanti, occulte quodammodo, in octavo decimo suo capitulo, ac credenti eos qui sine pio ac finali cum pœnitentia dormierunt, suorum eleemosynis & ecclesiæ precibus nihil juvari; utpote justorum beatam requiem, juxta ac peccatorum absolutam perditionem, necnon & futurum extrema die terribili generale judicium, simul ac retributionem e medio tollenti; quod ab sacra scriptura & universa Theologorum doctrina longe alienum est: Anathema.

Cyrillo novo Iconomacho omnium pessimo, Anathema.

Cyrillo venerandarum Imaginum cultum ac relativam adorationem improbanti, ejusque amputationem molito, at non assecuto, uti in sua responsione quarta ipse confitetur, Anathema.

Cyrillo, ea quæ ab sanctis synodis de sacris Imaginibus fuere statuta, in quarta responsione sua fabulas appellanti, ac propterea sanctam & a Deo inspiratam synodum septimam, quæ est secunda Nicææ celebrata, aspernanti, Anathema.

His qui prædicta Cyrilli Lucaris capitula, nomine Orientalis ecclesiæ inscripta, tamquam orthodoxam doctrinam continentia legerint, atque absconditum in illis virus indidem hauserint; etenim ut quid pietatis in speciem habeant, ab intus tamen ex improviso hæresim spirant: Anathema.

His qui justæ ac legitimæ contra Cyrillum latæ a magna ecclesia sententiæ non adhærent, eumque pium æstimant & proclamant, atque hunc ecclesiæ conventum adversus illum pronunciantem mentiri: Anathema.

Anno salutis millesimo sexcentesimo trigesimo octavo, die vigesima quarta Septembris, Indictione septima.

A λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καί· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. καὶ τοῦ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ ἁρπαγέντος Παύλου, ἔλαβεν ἄρτον, λέγοντος, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα· καὶ, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. καὶ ἔτι τῶν πνευματοφόρων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκκλησιαστικῶν διατυπώσεων θεσπιζομένων αὐταῖσι λέξεσι· πίστει νοήσωμεν κεῖσθαι ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης τραπέζης τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀθύτως ὑπὸ τῶν ἱερέων θυόμενον, καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα καὶ σῶμα ἀληθῶς λαμβάνειν. καὶ πρὸς τούτοις παραβλέποντι τὴν σύμφωνον θεσμοθεσίαν τοῦ πνεύματος τὴν ὑπὸ τῆς μεγάλης ἑβδόμης συνόδου γεγενημένην (ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῇ ἕκτῃ πράξει, τόμῳ τρίτῳ) ἀριδήλως λέγουσαν· μετὰ τὸν ἁγιασμὸν σῶμα κυρίως καὶ αἷμα λέγονται, καὶ εἰσι, καὶ πιστεύονται· Ανάθεμα.

B

Κυρίλλῳ δογματίζοντι καὶ πιστεύοντι, κεκαλυμμένως πῶς ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ, μὴ μετὰ θάνατον τοῖς εὐσεβεῖ λήξει καὶ μετανοίᾳ κεκοιμημένοις ὠφελεῖν τὰς παρὰ τῶν οἰκείων γενομένας ἐλεημοσύνας καὶ τὰς τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ τούτων δεήσεις, ὡς δῆθεν τῶν μὲν δικαίων ἀπολαυόντων τὴν a ἐλείαν ἀπόλαυσιν, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν τὴν παντελῆ κατάκρισιν, καὶ ἔτι τὴν κοινὴν μέλλουσαν ἐν τῇ ἐσχάθῃ φοβέρᾳ ἡμέρᾳ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν ἀναιροῦντι· ὅπερ ξένον τῶν τε θεοπνεύστων γραφῶν, καὶ τῆς πάνυ τῶν θεολόγων διδασκαλίας· Ανάθεμα.

C

a Proleiav.

Κυρίλλῳ τῷ κακίστῳ νέῳ οἰκονομάχῳ, Ανάθεμα.

Κυρίλλῳ τῷ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων τιμὴν καὶ σχετικὴν προσκύνησιν ἀθετοῦντι, καὶ βουλομένῳ μὲν καθελεῖν αὐτὴν, μὴ δυναμένῳ δὲ, ὡς ἐν τῇ τετάρτῃ αὐτοῦ ἀποκρίσει ὁμολογεῖ· Ανάθεμα.

D

Κυρίλλῳ τῷ ἐν τῇ τετάρτῃ ἐρωτήσει ματαιολογίας καλοῦντι τὰ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων τεθεσπισμένα ὑπὸ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντι τῆς ἱερᾶς ἁγίας τε καὶ θεοπνεύστου ἑβδόμης συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης τὸ δεύτερον, Ανάθεμα.

Τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰ ψευδηγόρως γραφέντα κεφάλαια ἐπ' ὀνόματι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας Κυρίλλου Λουκάρεως ὡς δήτι καὶ ὀρθὸν περιέχοντα, καὶ ἐξ αὐτῶν τὸν ἐγκεκρυμμένον αὐτοῖς ἰὸν ἀπορρυομένοις· εἰ γὰρ καίτι ἐν τούτοις ἐπιπολαίως ἔοικεν εὐσεβὲς, ἀλλὰ ἔνδοθεν ἐξ ἀπροόπτου ἀναφύεται αἵρεσις· Ανάθεμα.

E

Τοῖς ἀπιστοῦσι τῇ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κατ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου, νομίμῳ τε καὶ ἐνθέσμῳ ἀποφάσει, καὶ λέγουσιν ἢ φρονοῦσιν αὐτὸν εὐσεβῆ· τὴν δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτην σύνοδον ψεύδεσθαι κατ' αὐτοῦ, Ανάθεμα.

Εν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, εἰκοστῇ τετάρτῃ, ἐνδικτιῶνος ζ'.

Ku-

ANNO CHRISTI 1672.

Κύριλλος ὁ ἐκ Βερροίας ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, τὴν κατὰ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως συναθροισθεῖσαν σύνοδον ἐπικυρῶ, τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλω, τά τε συγγραφέντα αὐτῷ κεφάλαια, καὶ τὸν συγγράψαντα Κύριλλον, καὶ τὸν πιστάοντα ταῦτα ὀρθοδόξα εἶναι.

Cyrillus Berihœensis, miseratione divina Archiepiscopus Constantinopoleo, seu novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus, confirmans synodum adversus Cyrillum Lucarem celebratam, tam capitula ab Cyrillo conscripta, quam ipsum qui conscripsit ea, ac quemcumque ea habentem ut orthodoxa, anathemati subjicio.

Μητροφάνης ἐλέῳ Θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Αλεξανδρείας.

Metrophanes, miseratione divina [a] Patriarcha magnæ urbis Alexandriæ.

a Addo, Papaïc.

Θεοφάνης ἐλέῳ Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ιερουσαλήμ.

Theophanes, miseratione divina Patriarcha sanctæ civitatis Jerusalem.

B

Ο Αδριανουπόλεως Παρθένιος. [Οὗτός ἐστιν ὁ χρηματίσας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης ὁ γέρων, ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ ἐν Γιασίῳ σύνοδος.

Parthenius, Adrianopoleos. (Hic est Parthenius senior, qui fuit Patriarcha Constantinopoleos, sub quo celebrata est apud Jasium Synodus.

Ο Λαρίσσης Γρηγόριος.

Gregorius Larissæ.

Ο Σερῶν Δανιήλ.

Daniel, Serrarum.

Ο Ιωαννίνων Παρθένιος. [Οὗτός ἐστιν ὁ χρηματίσας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παρθένιος ὁ νεός.

Parthenius, Joanninorum. [Hic est Parthenius junior, qui fuit Patriarcha Constantinop.

Ο Βεροίας Ιωαννίκιος. [Οὗτος ἐχρημάτισε πατριάρχης Αλεξανδρείας.

Joannicius, Berrhœæ. [Hic fuit Patriarcha Alexandriæ.

Ο Διδυμοτείχου Δανιήλ.

Daniel, Didymotihi.

C

Ο Ηρακλείας Ιωαννίκιος. [Οὗτος ἐχρημάτισε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Joannicius, Heracleæ. [Hic fuit Patriarcha Constantinopolitanus.

Ο Αθηνῶν Δανιήλ.

Daniel, Athenarum.

Ο Παρωναξίας Βενιαμήν.

Benjamin, Paranaxiæ.

Ο Δρίστρας Αντώνιος.

Antonius, Dristræ.

Ο Κορίνθου Ιωάσαφ.

[b] Josaphat, Corinthi.

b Pro, Ioasaph.

Ο Φαναρίου Θεοφάνης.

Theophanes, Phanarii.

Ο Θεσσαλονίκης Καλλίνικος.

Callinicus, Thessalonicæ.

Ο Κώου Ιωακείμ. [Οὗτος ἐγένετο πάπας Αλεξανδρείας.

Joachim, Coi. [Hic fuit Patriarcha Alexandriæ.

Ο πρώην Ικονίου Παρθένιος.

Parthenius, antehac Iconii.

Ο Πολιανῆς Πορφύριος.

D

Porphyrius, Polianæ.

Ο Σάμου Ανθιμος.

Anthimus, Sami.

Ο Ταλαντίου Δωρόθεος.

Dorotheus, Talantii.

Ο Τζερβενοῦ Ταβριήλ.

Gabriel, Zerveni.

Ο πρώην Αδαμερίου Μελέτιος.

Meletius, antehac Ardamerii.

Μελέτιος Συρίγος ἱερομόναχος, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Meletius Surigus, Hieromonachus & Magister magnæ ecclesiæ.

Νικόλαος ἱερεὺς, κλαρουτζάνης, καὶ θεολόγος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. [Οὗτος ἐγένετο πατριάρχης Αλεξανδρείας.

Nicolaus sacerdos, Claronzanes, & Theologus magnæ ecclesiæ. [Hic fuit Patriarcha Alexandrim.

Μιχαὴλ ἱερεὺς, βεστάρχης, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Michael sacerdos, Vestarcha, & Magistes magnæ ecclesiæ.

E

Γαβριὴλ ἱερομοναχὸς ὁ Βλάσιος, καὶ διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Gabriel Blasius, Hieromonachus, Magister magnæ ecclesiæ.

Ο μέγας πρωτοσύγγελος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Magnus Protosyncellus magnæ ecclesiæ.

Βενέδικτος ἱερομοναχὸς Ιεροσολυμίτης, ὁ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας διδάσκαλος.

Benedictus, Hieromonachus Hierosolymita, Magister magnæ ecclesiæ.

Ο μέγας ῥήτυρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Michael, magnus Rhetor magnæ ecclesiæ.

Ο μέγας χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μανουὴλ ἱερεύς.

Emmanuel sacerdos, magnus scriniorum magnæ ecclesiæ Præfectus.

Sa-

ANNO CHRISTI 1672.

Sacelli magnæ ecclesiæ sacerdos Theologus.

Sophianus, magnus Protecdicus magnæ ecclesiæ.

Maurudes, magnus Primicerius magnæ ecclesiæ.

Parascevas sacerdos, Nomophylax magnæ ecclesiæ.

Eustathius sacerdos, magnus [a] Protoepiscopus magnæ ecclesiæ.

[a] Pro, archipresbyter.

Philippus, antea Protonotarius magnæ ecclesiæ.

Constantinus, Commentariensis magnæ ecclesiæ.

Michael, Rhetor magnæ ecclesiæ.

Scules, Logotheta domesticorum.

Michael, Logotheta generalis magnæ ecclesiæ.

Rhales, Primicerius Notariorum.

Ignatius, magnæ ecclesiæ Archidiaconus.

Constantinus, magnæ ecclesiæ Notarius.

A Ὁ σακελλίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἱερεὺς Θεολόγος.

Ὁ μέγας προτέκδικος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Σοφιανός.

Ὁ μέγας πριμμικήριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μαυρουδῆς.

Ὁ νομοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Παρασκευᾶς ἱερεύς.

Ὁ μέγας πρωτόπαπας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Εὐστάθιος ἱερεύς.

Ὁ πρώην πρωτονοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Φίλιππος.

B Ὁ ὑπομνηματογράφων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

Ὁ ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Ὁ λογοθέτης τῶν οἰκειακῶν Σκουλῆς.

Ὁ λογοθέτης γενικοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.

Ὁ πριμμικήριος τῶν νοταρίων Ράλης.

Ὁ ἀρχιδιάκονος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Ἰγνάτιος.

Ὁ νοτάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.

ACTA SYNODI

C

apud Jasium celebratæ, quæ est altera contra Cyrilli capitula.

Epistola synodica ad synodum Jasii congregatam.

Parthenius, &c. *ut supra*, *pag.* 171. *usque ad pag.* 179. D.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Τῆς ἐν Γιασίῳ συνόδου, δευτέρας οὔσης κατὰ τῶν κεφαλαίων Κυρίλλου.

Ἐπιστολὴ συνοδικὴ πρὸς τὴν ἐν Γιασίῳ τοπικὴν σύνοδον.

Παρθένιος, &c. *ut supra*, *pag.* 172. *usque ad pag.* 180. D.

Hæc sunt quæ contra Cyrillum ab duabus synodis acta sunt, quibus orthodoxa Orientalis ecclesiæ professio manifestissime demonstratur. Posterior quidem apud Jasium Moldaviæ celebrata est sub Moldaviæ Duce Basilio Boibonda, & Constantinopolitano Patriarcha Parthenio seniore, venerabili quidem viro, & circa res divinas ab ineunte ætate exercitato. Qui quidem ad congregatam illic synodum synodicam epistolam cum transmisisset, epistolæ huic synodicæ Constantinopoli missæ tantummodo subscribere, eamque confirmare, eidem synodo satis visum est, atque ita quæstioni plene satisfactum iri. (Quamquam & alia non pauca adversus Calvinistas hæc ipsa synodus egit.) Cyrillum porro neque Constantinopolitana synodus in sua epistola synodica, neque ea quæ Jasii celebrata est, anathemate perculere; non eo quidem ut illi parcerent, (neque enim ii erant divini homines isti, qui vel personas acciperent, Deoque vel homines vel quidquam antesferent:) sed quoniam cum Calvinistis consentire numquam apud Orientales ille visus est, neque vel minimum ab Orientalis ecclesiæ (uti supra monstratum est) professione dissidere. In quem igitur cá-

Ταῦτα τὰ παρὰ τῶν δύο συνόδων κατὰ τοῦ Κυρίλλου ἐξενεχθέντα, ἅτινα σαφέστατα δείκνυσι D τὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εὐσέβειαν. ἐγένετο δὲ ἡ μὲν ὑστέρα ἐν Γιασίῳ τῆς Μολδαβίας ἐπὶ Βασιλείου Βοϊβόνδα, καὶ ἡγεμόνος Μολδοβλαχίας, Παρθενίου δὲ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ γέροντος πατριάρχου, ἀνδρὸς αἰδεσίμου, καὶ περὶ τὰ θεῖα ἐκ βρέφους σχολάσαντος. ὃς καὶ τῇ ἐκεῖσε συνόδῳ πέμψας συνοδικὴν ἐπιστολὴν, ἤρκεσεν ἐκείνῃ τῇ συνόδῳ, μόνην τὴν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως συνοδικὴν ἐπιστολὴν ὑπογράψαι καὶ βεβαιῶσαι, καὶ οὕτω πληρῶσαι τὸ ζητούμενον. (εἰ δὲ κατὰ Καλβίνων, καὶ ἄλλα τινὰ πλεῖστα ἐκείνη ἡ σύνοδος, [a] ἠγωνίσατο·) οὐκ E ἀνεθεμάτισε δὲ τὸν Κύριλλον, οὔτε ἡ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς σύνοδος, οὔτε ἡ ἐν Γιασίῳ, οὐ χάριν ποιοῦντες Κυρίλλῳ, (οὐ δὲ γὰρ ἦσαν τοιοῦτοι οἱ θεοφόροι ἐκεῖνοι ἄνδρες, ὥστε φιλοπροσωπεῖν, καὶ προτιμᾷν ἀνθρώπους, ἢ ἄλλο τι τοῦ Θεοῦ·) ἀλλὰ διὰ τὸ μηδέποτε Καλβινόφρονα τὸν Κύριλλον διὰ τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ γνωσθῆναι, ἢ ἄλλως πῶς φρονοῦντα, ἢ ὡς ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὡς προαποδέδεικται. ὅθεν οὐκ ἀλόγιον ᾠήθησαν εἶναι ἀναθέματι καθυπο-

[a] Pr... νίσα...

θυποβαλεῖν, ὃν οὐκ οἴδασι σαφῶς ὑπόδικον τῇ κατηγορίᾳ. καίτοι τὸν συγγραφέα τῶν κεφαλαίων ἀδιορίστως καὶ ἀναθέματι καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ καθυπέβαλον. ὅν τινα καὶ αὐτοὶ ἀραῖς καθυποβάλλομεν αἰωνίοις, καὶ ξένον γινώσκομεν τῆς βασιλείας.

Η δὲ πρώτη ἐγένετο ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ ἐκ Βεῤῥοίας Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου, συμπαρόντων ὅσων λογίων καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν· ἀνεθεμάτισε δ' αὕτη τὸν Κύριλλον ὀνομαστὶ, οὐχ ὅτι οἶδεν ἐκεῖνον, ἢ ποτὲ ἐγνώρισεν αἱρετικόν. ἀλλ' ὅτι οἶδεν ἐπιβιώσαντα μὲν αὐτὸν μετὰ τὸν κεφαλαίων τύπον ἐνιαυτοὺς ἕξ, καὶ εἰδότα τὰς συγχύσεις αἵτινες συνέβησαν τοῖς ἐν Πωλωνίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ εὐσεβέσι, διὰ τὸ πολλοὺς λέγειν Καλουϊνίσαι τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν· ἐπειδὴ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τοιαύτην τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐξέδωκεν ὁμολογίαν· μὴ ἐθελῆσαι δὲ κατ' ἐκείνων, τῶν κεφαλαίων φημὶ, συγγράψαι, καίτοι παρὰ πολλῶν παροτρυνόμενός τε καὶ παρακαλούμενος, ὥσπερ προείπομεν ἐν τῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ, ὅθεν ἐκ τούτου εἰκάσασα ἐκεῖνον μὴ καθαρεύειν τῆς κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δολιότητος, μήτε μὴν φροντίσαι περὶ τοῦ ποιμνίου ὡς ἔδει, ὀνομαστὶ τῷ ἀναθέματι καθυπέβαλεν· ὃν εἰ καὶ μὴ τοιοῦτον συμβέβηκε γεγονέναι, τὰς μὲν συνόδους κατ' ἐκείνου ψῆφον ἐξενεγκούσας δικαίαν, οὐκ αἰτιώμεθα, μάλιστα δὲ καὶ μακαρίζομεν, ὡς κατὰ καιροὺς καλῶς ὑπὲρ τῆς εὐσεβοῦς ἀγωνισθείσας πίστεως, καὶ αἰτίαν εὔλογον ἐχούσας τὴν ἐκείνου μακρὰν σιωπὴν, εἰς τὸ ἐκεῖνον ἐπιτιμῆσαι πρὸς καὶ ἄλλων σωφρονισμόν. ἐκεῖνον δὲ εἰ καὶ μὴ ἀναθεματίζομεν, ἀλλὰ θρηνοῦμεν, ὅτι τῇ σιωπῇ τοσοῦτον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξήγειρε τῶν ἐχθρῶν πόλεμον. εἰ δ' ἦν ἀληθῶς αἱρετικὸς Καλουϊνόφρων, καὶ οὐ μετεμελήθη, (δέχεται γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς ἐπιστρέφοντας πρὸς αὐτὸν ὁποῖοι ἂν ὦσιν) ἀλλ' ἔμεινεν αἱρετικὰ καὶ πιστεύων, καὶ φρονῶν, χωρὶς πάσης ἀντιλογίας τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι καὶ ἀφορισμῷ μετὰ τῶν συμμύστων αὐτῷ αἱρετικῶν καθυποβάλλομεν.

dere hujuſmodi accuſationem non aperte cognoverant, anathema dicere æquum minime dixerunt: quamvis & anathemati & æternæ excommunicationi eum indiſcriminatim ſubjecerint, qui capitula conſcripſit: quem & nos ſempiternis quoque imprecationibus ſubjicimus, & a regno cælorum eſſe alienum agnoſcimus.

Prior vero ſynodus celebrata eſt ſub Cyrillo Berrhœenſi, Patriarcha Conſtantinopolitano, aſſidentibus ei viris plurimis tum ſapientia, cum virtute conſpicuis. Hæc autem expreſso nomine Cyrillum anathematizavit, non quem aut noſſet hæreticum, aut aliquando probaſset; ſed quoniam eumdem advertit, etſi annos ſex poſt editionem capitulorum ſuperſtitem, & earum, quæ apud Poloniæ ac Ruſſiæ fideles ortæ ſunt, turbarum probe conſcium, (quippe poſt editam ab Conſtantinopolitano Patriarcha illam Orientalis eccleſiæ confeſſionem, Calviniſtis eam adhærere multi loquebantur:) eadem capitula, a multis etſi invitatum, immo incitatum, (uti jam hoc quinto capite diximus) ſcriptis impugnare renuiſſe. Hinc quippe a fraude in fidem catholicam illum non vacare, atque minus quam par eſset ſui gregis eſse ſollicitum, merito ſuſpicata, expreſso nomine anathemati ſubjecit, [a] ut re ipſa talis haud exſtitiſset. Juſtam quidem adverſus illum ſynodorum ſententiam haud quaquam damnamus; immo vero beatas prædicamus, utpote quæ opportuno tempore pro fide catholica ſtrenue decertaverint, ac modo pro longo hujuſmodi ſilentio, ſeu juſtam nactæ cauſſam, ita eum exceperint, ut ſimili ab culpa vel inde ceteros deterrerent. Hunc autem ſi minus anathematizamus, at lugemus: quippe qui tantum adverſus eccleſiam gerendi bellum hoſtibus ejus ſuo ille ſilentio anſam præbuerit. Si vero reipſa fuit ille hæreticus Calviniſta, neque reſipuerit, (omnes enim Deus recipit quicumque revertuntur ad ſe) ſed ad uſque vitæ metam hæretica ſenſerit atque crediderit, hunc ſempiterno anathemati & excommunicationi una cum ſodalibus ſuis hæreticis, unanimi omnium noſtrum ſententia ſubjicimus.

[a] *Pro*, Qui ſi re ipſa talis non exſtitiſſet, juſtam quidem &c.

ΚΕΦΑΛ. ϛ'.

ΤΟῖς μὲν οὖν εὐγνώμοσι, καὶ φιλοῦσι τὸ ἀληθὲς ἱκανὰ τὰ ῥηθέντα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν καὶ πολλὰ πρὸς τὸ μαθεῖν οἵας δόξης ἐστὶν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, καὶ οὔτε Καλουϊνόφροσι συνέθετο πώποτε ἐν οἷς κεκαινοτομήκασιν (οὔτε μὴν ἄλλοις τισὶ πλὴν ἑαυτῆς) οὔθ' ὃν προβάλλονται συμμύστην αὐτῶν γεγονέναι οἶδεν οἷον ἐκεῖνοι διϊσχυρίζονται. πρὸς τελειότατον μέντοι ἀφανισμὸν καὶ καθαίρεσιν ἐννοιῶν ἐπινοηθέντων κατὰ τῆς δόξης Θεοῦ, τῶν ἱερῶν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας προαυλίων, καὶ ὡς εἰπεῖν, πρὸς παντελῆ ἀποποίησιν τῶν ἐν τοῖς θρυλλουμένοις κεφαλαίοις βλασφημιῶν, δεῖν ᾠήθημεν ἐκθέσθαι

CAPUT VI.

ÆQuis igitur hominibus juxta ác vera amantibus nequaquam pluribus opus eſt; quippe Orientalis eccleſiæ doctrina qualis ſit, hactenus dicta plane demonſtrant, cumque vel Calviniſtis, vel quibuſcumque ab ſe alienis nuſquam conſenſiſſe, neque eum, quem ab ſuis ſtetiſſe partibus illi contendunt, talem unquam agnoviſſe, penitus evincunt. Attamen ad confutanda, atque vel ex cogitationibus hominum delenda prorſus ea quæ contra gloriam Dei, utpote adverſum ſacra orthodoxæ profeſſionis noſtræ primordia, conficta ſunt; necnon & ad plenam earum,

ANNO CHRISTI 1672.

rum, quæ in decantatis hisce capitulis A respersæ sunt, blasphemiarum retusionem, nobis visum est Cyrilli capitulis, in quibus suam ille (uti passim jam supposuimus) adversus Deum acuit linguam, responsiones & capitula totidem e diametro illi opposita statuere, prædictorum Cyrilli capitulorum confutationem juxta ac emendationem merito censenda. Porro qui in illis, idem ordo servabitur & in nostris; eo quippe ut hæc ad illa conferre, de utrisque sententiam ferre, ac tum demum Orientalis ecclesiæ pietatem, hæreticorumque possit quisque fidelis mendacium agnoscere. Nonnulla vero ad quæstionis intelligentiam facientia, pro rei B necessitate adjiciemus, nonnulla reticebimus. Denique ipsis, quibus usus est ille, verbis, sententiis, ac periodis utemur & nos: ne forte verba, piasque sententias magis quam novitates & impia dogmata, videampr oppugnare.

ἐρωτήσεις καὶ κεφάλαιά τινα ἰσάριθμα τοῖς Κυρίλλου συγγραφεῦσι, ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενα, ἐν οἷς ἐκεῖνος (ὡς ἐπάνω πολλάκις) ἠχόνισε γλῶτταν κατὰ Θεοῦ, ὥστε δυώδεσθαι. ταῦτα καλεῖσθαι ἔλεγχον ἐκ διόρθωσιν τῶν λεγομένων Κυρίλλου κεφαλαίων. φυλάττεται δέπως ἡ τάξις ἐκείνων καὶ τοῖς παρ' ἡμῶν ἐκθησομένοις, ἵν' ἔχῃ ἕκαστος τῶν πίστεων συγκρίνειν, καὶ παραβάλλειν ἀμφότερα, ἐκ γινώσκειν ῥαδίως τὴν ἀσέβειαν μὲν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τὸ ψεῦδος δὲ τῶν αἱρετικῶν. ἔστι δ' ὅπου τῆς χρείας ἀπαιτούσης ἢ ἀφαιρήσομέν τι, ἢ προσθησόμεθα ἕτερά τινα πρὸς ἀκριβῆ τοῦ προβλήματος γνῶσιν σωτεινόντα. χησόμεθα δὲ ἐκ λέξεσι καὶ ὅλαις ἐννοίαις, ἀ φθόδοις κειμένας ἐκεῖσε, ἵνα μὴ δόξωμεν ταῖς λέξεσι ἀ ἀσεβέσιν ἐννοίαις μάχεσθαι, ἀλλὰ μὴ ταῖς κακοτομίαις ἐκ ἀσεβέσι φράσμασι.

Dositheus, miseratione divina Patriarcha Hierosolymitanus, his qui audire avent quænam sit Græcorum, sive Orientalis ecclesiæ, fides ac professio, quæve circa fidem orthodoxam sententia; nomine Christianorum omnium ad Thronum nostrum Apostolicum pexinentium, necnon & peregrinorum fidelium, hanc in C amplissimam urbem Hierosolymam pietatis ergo convenientium, (quibuscum circa res fidei Orientalis ecclesia per omnia consentit) compendiosam hancce confessionem in testimonium coram Deo & hominibus, ex sincera conscientia, atque omni simulatione procul, conscribit,

Δοσίθεος ἐλέῳ θεοῦ πατριαρχὴς Ἱεροσολυμῶν, τοῖς ἐρωτῶσι καὶ πυθανομένοις περὶ τῆς πίστεως ἀ θρησκείας τῶν Γραικῶν, ἤτοι τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, πῶς δηλονότι περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως φρονεῖ. ἐν ὀνόματι κοινῶς τῶν ὑποκειμένων τῷ καθ' ἡμῶν ἀποστολικῷ θρόνῳ χριστιανῶν ἁπάντων, ἐκ τῶν ἐπιδημούντων τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ ἐκ μεγάλῃ πόλει Ἱεροσολύμων ὀρθοδόξων προσκυνητῶν· (οἷς πᾶσα ἐν τοῖς περὶ πίστεως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία συνᾴδει·) ἐκδίδωσι συντομον ὁμολογίαν ταύτην εἰς μαρτύριον πρός τε Θεοῦ πρός τε ἀνθρώπων ἐλικρινεῖ συνειδήσει, ὑδὲ ἰᾶς ἄνευ προσποιήσεως.

CAPITULUM I.

ΟΡΟΣ ά

Credimus in unum Deum verum, omnipotentem, & invisibilem, Patrem, & D Filium, & Spiritum sanctum; Patrem ingenitum; Filium ex Patre ante sæcula genitum; Spiritum sanctum ex Patre procedentem, Patri Filioque consubstantialem. Itaque tres una in substantia personas, sanctissimam Trinitatem appellamus, quæ ab omni creatura continuo benedicitur, glorificatur, & adoratur.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν ἀληθῆ παντοκράτορα, καὶ ἀόρατον, πατέρα, υἱόν, ἐκ ἅγιον πνεῦμα· πατέρα ἀγέννητον, υἱὸν γεννητὸν ἐκ τοῦ πατρὸς πρὸ αἰώνων, ὁμοούσιον αὐτῷ· πνεῦμα ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, πατρὶ ἐκ υἱῷ ὁμοούσιον. ταύτας τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ἐν μιᾷ θείᾳ παναγίαν τριάδα προσαγορεύομεν, ὑπὸ πάσης κτίσεως ἀεὶ ἀνυμνουμένην, δοξαζομένην, καὶ προσκυνουμένην.

CAPITULUM II.

ΟΡΟΣ β'

E

Credimus sacras scripturas a Deo fuisse revelatas, eisque propterea, non quidem ut lubuerit, sed secundum ecclesiæ catholicæ traditionem & interpretationem, adhibendam esse fidem omni dubitatione majorem. Has quidem hæretici recipiunt; at sub metaphoris & allegoriis, necnon & humanæ sapientiæ sophismatis interpretantur, quæ sunt distincta confundunt, atque in rebus sanctis & ab omni joco longe alienis impie nugantur. Quippe al-

Πιστεύομεν τὴν θείαν καὶ ἱερὰν γραφὴν ὑπ' αὐτοῦ θεοδίδακτον, καὶ διὰ τοῦτο ταύτῃ ἀδιστάκτως πιστεύειν ὀφείλομεν, ὐκ ἄλλως μέντοι, ἀλλ' ἢ ὡς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ταύτην ἑρμήνευσε ἐ παρέδωκεν. πᾶσα γὰ αἱρετικῶν βδελυρία δέχεται μὲν τὴν θείαν γραφὴν, περιέχηται δ' αὐτὴν μεταφοραῖς, ἐ ὁμωνυμίαις, καὶ σοφίσμασι σοφίας ἀνθρωπίνης χωρμένη, συγχέουσα τὰ ἀσύγχυτα, καὶ παίζουσα ἐν ἁγίοις τοῖς ἀκηράτοις.

ANNO CHRISTI 1672.

παντοῖος. ἄλλως γὰρ ἂν, ἄλλα ἄλλῳ ὁπαιέρωσεν αὐτῆς γνώμῃ ἐχκρότῳ, ἃ ἂν εἴη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία Χριστοῦ χάριτι ἕως τῆς σήμερον ἐκκλησία, μίαν γνώμην ἔχουσα περὶ πίστεως, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ ἀταραχαλάστως πιστεύουσα· ἀλλ' ἐχίσθη ἂν εἰς μύρια, καὶ αἱρέσεσιν ὑπέκειτο, καὶ μηδ' ὅλως ἡ ἐκκλησία ἁγία σύλη καὶ ἐσπίλωμα τῆς ἀληθείας, ἀσπιλός τε καὶ ῥυτίδος χωρὶς, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία πονηρευομένων, ὡς φαίνεται, γεγονυῖα ἀναμφιβόλως ἡ τῶν αἱρετικῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἀπὸ Καλουίνου. (οἳ οὐκ αἰσχύνονται παρὰ τῆς ἐκκλησίας μανθάνειν, ἔπειτα ταύτην πονηρῶς ἀποκρύπτεσθαι·) ὅθεν καὶ τὴν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μαρτυρίαν οὐκ ἧττον τῆς ἁγίας κέκτηται ἡ θεία γραφὴ εἶναι πιστεύομεν. ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος ὄντος ἀμφοτέρων δημιουργοῦ, ἴσον ἐστὶ πάντως ἀπὸ τῆς γραφῆς, ἢ ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διδάσκεσθαι. ἔπειτα ἄνθρωπον μὲν ὄντα τινὰ δύνασθαι, ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέχεται ἁμαρτῆσαι, ἢ ἀπατῆσαι, ἢ ἀπατηθῆναι· τὴν δὲ καθολικὴν ἐκκλησίαν ὡς μηδέποτε λαλήσασαν, ἢ λαλοῦσαν ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, (ὃ δὲ διδάσκαλον ἀδιαλείπτως πλουτεῖ εἰς τὸν αἰῶνα) ἀδυνάτον πάντῃ ἁμαρτῆσαι, ἢ ὅλως ἀπατῆσαι, ἢ ἀπατηθῆναι· ἀλλ' ἔστιν ὡσαύτως τῇ θείᾳ γραφῇ ἀδιάπλωτος, καὶ ἀέναον τὸ κύρος ἔχουσα.

teri atque alteri diebus singulis novus probatur Scripturæ sensus: quasi vero eadem ipsa per gratiam Christi hactenus catholica non perstitisset ecclesia, eamdem atque firmissimam tum fidem, tum de fide sententiam numquam non professa; sed in infinitas foret conscissa partes, ac variis hæreticorum sectis divisa: aut veritatis columna & fundamentum non esset sancta ecclesia, immaculata utique existens ac sine ruga; sed congregatio improborum, cujusmodi esse manifestum est conventum hæreticorum, ac potissime Calvinistarum: quos quidem ab ecclesia catholica nec ea pudet addiscere, quibus deinceps enitantur eam expugnare. Quamobrem eamdem esse ecclesiæ catholicæ auctoritatem credimus, quam sacræ scripturæ. Enimvero utriusque auctor cum sit Spiritus sanctus, perinde est catholicam ecclesiam audieris, ac sacram scripturam. Deinde, loquentem a se ipso hominem sæpius contingit errare aut decipi, quin & decipere; catholicam vero ecclesiam, utpote a se ipsa numquam, sed Spiritus sancti (cujus magisterio ad usque sæculi consummationem absque intermissione eruditur) illustratione aut locutam aut loquentem, errare aut decipi, contingere nequaquam potest, ac multo minus decipere: sed perpetuam & inconcussam habet cum sacra scriptura firmitatem.

ΟΡΟΣ γ'.

CAPITULUM III.

Πιστεύομεν τὸν ἄκρως ἀγαθὸν Θεὸν ἐξ αἰδίου οὓς ἐξελέξατο εἰς δόξαν προορίσαι, οὓς δ' αὖ ἀπεδοκίμασεν εἰς κατάκρισιν παραχωρῆσαι· οὐχ ὅτι δὲ τούτους ἵνα ἠβουλήθη δικαιῶσαι, τούτους δ' ἀναιτίως παραχωρῆσαι, ἢ κατακρῖναι. ἀνοίκειον γὰρ τοῦτο τῷ πατρὶ τῶν ὅλων, καὶ ἀπροσωπολειπτῆ, καὶ θέλοντι πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, Θεῷ. ἀλλ' ὅτι τούτους μὲν προεῖδεν καλῶς τῷ αὐτεξουσίῳ χρησομένους, τούτους δὲ κακῶς, προορίσαι, ἢ κατακρῖναι. ὑνοοῦμεν δὲ τὴν χρῆσιν τοῦ αὐτεξουσίου ἵνα τῆς θείας ἢ φωτιστικῆς χάριτος, ἣν ἢ προκαταρκτικὴν προσαγορεύομεν, οἷον φῶς τοῖς ἐν σκότει παρὰ τῆς θείας ἀγαθότητος πᾶσι χορηγουμένης, τοῖς βουλομένοις ὑπείξαι ταύτῃ, (καὶ γὰρ οὐ τοὺς μὴ θέλοντας, ἀλλὰ τοὺς θέλοντας, ὠφελεῖ·) καὶ συνκατατεθῆναι ἐν οἷς ἐκείνη ἐπέλλεται, πρὸς σωτηρίαν ὄντιν ἀναγκαιοτάτοις, δωρεῖσθαι ἑτοίμως καὶ ἰδικὴν χάριν· ἥτις συνεργοῦσα καὶ ἐνδυναμοῦσα ἢ ἐμμόνως πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, τ' αὐτὸν εἰπεῖν, πρὸς ὃ Θεὸς θέλει ἡμᾶς ἐργάζεσθαι ἀγαθὰ (ἃ καὶ προκαταρκτικὴ χάρις προσενετείλατο) ἀποτελοῦσα, δικαιοῖ καὶ προορισμένους ποιεῖ. τοῖς δὲ μὴ θέλουσιν ὑπακοῦσαι, καὶ συν-

Credimus Deum optimum ab æterno quos elegit, prædestinasse ad gloriam; quos vero reprobavit, damnationi deputasse: at non sic ut illos justificare, hos autem sine caussa reprobare voluerit, atque damnare. Hoc enim a Deo communi hominum patre prorsus alienum: qui quidem personarum nescit acceptionem, *sed vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*. Sed illos quidem prædestinavit, quos arbitrio suo bene usuros præscivit; quos vero male, damnavit. Hunc porro liberi arbitrii usum ita intelligimus, ut divina quidem illuminatrix gratia, quam & prævenientem appellamus, ceu lumen in tenebris ab divina bonitate omnibus impendatur; ac postmodum iis, qui obtemperare illi, atque ad ea quæ tamquam saluti perneces-saria, hæc ipsa præcipit, cooperari voluerint, (neque enim non volentibus utilis est, sed solum volentibus) peculiaris gratia submini-stretur: quæ cooperando nobis, viresque præbendo, atque ad Dei amorem, id est, ad ea quæ vult Deus, (& præveniens gratia monuit) bona facienda, constantiam impertiendo, justos nos facit & prædestinatos: iis vero qui gratiæ consentire & cooperari noluerint,

ac

ANNO CHRISTI 1672.

ac proinde quæ a nobis exigit Deus, prætermiserint; suoque arbitrio, quod, ut bonum voluntarie facerent, a Deo acceperunt, ad gerendum satanæ morem abusi sunt, in reprobationem cedit & æternam damnationem.

Quod vero sceleſtiſſimi ajunt hæretici, (ut eodem capite habetur) Deum nulla prorsus ad prædestinatorum reproborumve opera habita ratione, illos prædestinare, hos damnare; abominandum ducimus & sacrilegum. Secum enim ita scriptura pugnaret, utpote quæ fideli salutem ex operibus statuit, solumque Deum hujus esse auctorem supponit; utique per suam illuminatricem gratiam (quam quidem nullis præcedentibus meritis exhibet) rerum divinarum homini veritatem ostendendo; eumque qui cooperetur illi, si voluerit, atque ad opera bona Deoque accepta, quibus salutem assequatur, incumbat, edocendo: non autem voluntatem, id est, qua obedire velit aut renuat ei, libertatem adimendo.

Sed & hominum ita simpliciter ac sine caussa damnatorum auctorem statuere divinam voluntatem, insania quanta? quæ major Deo calumnia inferatur? quanta in supremum Numen injuria, quanta blasphemia? quippe [a] intentatorem malorum non esse Deum, & omnium ex æquo salutem velle, ceu apud quem personarum acceptio nulla est, cognoscimus: & his qui pravis voluntatis suæ moribus ac secundum impœnitens cor se se vasa in contumeliam effecere, damnationem juste decerni confitemur. Æternæ autem punitionis, immanitatis, duritiæ & inhumanitatis nusquam, nusquam dicimus auctorem esse Deum, super uno peccatore pœnitentiam agente esse in cælo gaudium, asserentem. Absit a nobis ita cogitare, nedum credere, quamdiu nostri compotes sumus, immo vero talia dicentes ac sentientes anathemati sempiterno subjicimus, & cunctis infidelibus pejores agnoscimus.

CAPITULUM IV.

Credimus Deum in personis trinum, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, visibilium ac invisibilium esse conditorem: invisibilium quidem, quæ sunt angelicæ virtutes, animæ rationales, & dæmones; (quanquam tales eos Deus non fecit, quales postea voluntate sua facti sunt:) visibilium autem, quæ sunt cælum & ea quæ sub cælo sunt. Quia vero natura bonus est Creator, valde bona fecit, quæcumque fecit, nec potest opifex esse malorum. Si quod vero malum, videlicet peccatum, quod contra divinam voluntatem fit, in homine vel dæmone

ΟΡΟΣ δ'.

Πιστεύομεν τὸν τελειυπόστατον Θεὸν, [a] τὸ πνεῦμα, τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, παντελῶς εἶναι ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων· καὶ ἀόρατα μὲν τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, ψυχάς τε λογικὰς, καὶ δαίμονας· (εἰ καὶ μὴ τοιούτους τοὺς δαίμονας, ὡς αὐτοὶ προαιρέσει ἰδίᾳ ὕστερον ἐγένοντο, ὁ Θεὸς πεποίηκεν·) ὁρατὰ δ' ἁπάντων, καὶ τὰ ἐπ' οὐρανῶν· ὅτι δὲ φύσει ἀγαθὸς ὁ ποιητὴς, ἐποίησε καλὰ λίαν πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐδὲ δύναται πότε κακῶν ποιητὴς εἶναι. εἰ δέ τι κακὸν, τ' αὐτὸν εἰπεῖν ἁμάρτημα, γινόμενον

[a] Leg. πατέρα.

μῶν ἐναντίως τῇ θείᾳ θελήσει, ἐστὶ δὲ πᾶ ἀνθρώπῳ, ἢ γὰρ δαίμονι· (ἁπλῶς γὰρ οὐ τῇ φύσει κακὸν ἔκ οἴδαμεν·) ἐκεῖνο ἢ τὸ ἀνθρώπῳ, ἢ τὸ διαβόλῳ εἶναι· κανὼν γάρ ἐστιν ἀληθὴς καὶ ἀδιάπλωτος, κακὸν τὸν Θεὸν μηδαμῶς εἶναι δημιουργὸν, μήτε μὴν ὅλως δικαίῳ λόγῳ τὸ Θεῖον καταψηφίζεσθαι.

deprehenditur; (simpliciter enim nullum in natura malum agnoscimus:) hoc vel ab homine est, vel a diabolo. Vera quippe juxta ac firmissima est hæc regula, malum nec a Deo usquam fieri, nec absque injuria posse illi ullatenus adscribi.

ANNO CHRISTI 1672.

ΟΡΟΣ έ.

CAPITULUM V.

Πιστεύομεν πάντα τὰ ὄντα, εἴτε ὁρατὰ, εἴτε ἀόρατα ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ κυβερνᾶσθαι προνοίας· τὰ δὲ κακὰ, ἢ κακὰ, προειδέναι μὲν τὸν Θεὸν· καὶ προχωρεῖν, οὐ μὴν ὡς προνοητὴν εἶναι τούτων, ἐπεὶ μηδὲ ποιητήν. ἤδη γεγενημένα δὲ ἐφ' ὅτε ὑπάδυνεσθαι πρός τι χήσιμον ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀγαθότητος, ἃ ποιήσης μὲν, ἐγκεντριζούσης δὲ πρὸς τὸ κρεῖττον ὡς οἷόντε ἐκείνοις. ἐνθυμίζειν δὲ, ἀλλ' οὐκ ἐξετάζειν ὀφείλομεν τοῦ Θείου προνοίαν ἐν τοῖς ἀπορρήτοις, καὶ μηδ' ὅλως ἀποκαλυφθεῖσι κείμασι. τὰ μέντοι παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ παραδεδομένα ἕνεκεν αὐτῆς, ὡς σωτείνουσα πρὸς ζωὴν αἰώνιον, δεῖν ἡμᾶς δυνατῶς ἐνερευνᾶν, καὶ ἑπομένως ταῖς περὶ Θεοῦ ἐννοίαις ἐνδοιάστως ἐκλαμβάνειν.

Credimus res omnes eum visibiles, tum invisibiles, ab Dei providentia gubernari; Deum vero mala ut præsciat & permittere statuat, eorum tamen, qua mala sunt, haud quaquam esse provisorem, uti nec opificem. Ex iis vero quæ jam patrata sunt, nonnihil ab summa bonitate utilitatis elici, quæ quidem ipsa non facit, sed veluti furculum ad melius quidpiam illis inserit. Hæc porro divinæ secreta providentiæ, ejusdemque incomprehensibilia mirari judicia debemus, non excutere. Quanquam & ea quæ apud sacram scripturam nobis de illa tradita sunt, ceu ad vitam æternam conducentia, bona mente perscrutari, illaque proinde juxta præstantissimas de Deo commentationes absque hæsitatione interpretari debemus.

ΟΡΟΣ ς'.

CAPITULUM VI.

Πιστεύομεν τὸν πρῶτον ἄνθρωπον κτισθέντα παρὰ Θεοῦ ὑπὸ παραδείσῳ πεπλωκέναι, ὅτε καὶ παιδὸν τοῦ θείου ὑπολοιπὸν, τῇ τοῦ ὄφεως ἀπατηλῇ συμβουλῇ ἐπειθάρχησε· κἀν τοῦθεν ἀναβλύσαι τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτίαν τῇ διαδοχῇ, ὥστε μηδένα κατὰ σάρκα γεννᾶσθαι, ὃς τὸ φορτίον οὐκ ἐπιφέρει τοῦτο, καὶ τὰς καρπὰς αὐτῆς οὐκ αἰσθάνεται, ὑπὸ τῷ νῦν αἰῶνι. καρπὰς δὲ φαμὲν καὶ φορτίον, ἃ τοῦ ἁμαρτίαν, οἷον ἀσέβειαν, βλασφημίαν, φόνον, παιδεραστίαν, μοιχείαν, πορνείαν, ἔχθος, καὶ εἴ τι ἕτερον ὑπὸ μοχθηρᾶς προαιρέσεως ἐναντίον τῇ θείᾳ θελήσει γίνεται, οὐκ ὑπὸ φύσεως πολλοὶ γὰρ τῶν τε προπατόρων καὶ προφητῶν καὶ ἕτεροι μυρίοι ὅσοι τῶν ὑπὸ τῇ σκιᾷ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ὅ τε θεῖος πρόδρομος, καὶ καθ' ὑπερβολὴν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγου μήτηρ, καὶ ἀεὶ παρθένος Μαρία, τῶν τοιούτων καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις πλημμελημάτων οὐκ ἐπειράθησαν· ἀλλ' ἅπερ ὡς ποινὴν τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τοῦ παράβασιν δέδωκεν ἡ θεία δικαιοσύνη, οἷον ἱδρῶτας τῶν πόνων, θλίψεις, σωματικὰς ἀσθενείας, ὠδῖνας τοῦ τίκτειν, καὶ τέως τὸ ζῆν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐπιπόνως, καὶ πλανᾶσθαι, τὸν σωματικὸν θάνατον.

Credimus primum hominem a Deo creatum in paradiso deliquisse, cum posthabito Dei præcepto, dolosæ suasioni serpentis assensit; indeque originale peccatum ceu hereditarium profluxisse: quatenus carnali propagatione hunc in mundum nemo prodeat, quin hujus & onus secum adferat, & fructus persentiat. Hos porro fructus, hoc onus, nequaquam peccatum intelligimus, videlicet impietatem, blasphemiam, homicidium, sodomiam, adulterium, fornicationem, simultates, & si quid aliud divinæ contrarium voluntati ab voluntate prava, non autem a natura, committitur. Cum & Patriarchæ & Prophetæ non pauci, aliique mille non modo sub legis umbra, sed etiam sub veritate gratiæ, uti divinus Præcursor, atque in primis Verbi divini Mater ac semper Virgo Maria, nec ullam experti sint ad ista aut hujusmodi peccata tentationem: at ea dumtaxat quæ divina justitia homini ceu pœnam inflixit, nimirum sudores laborum, ærumnas, corporis infirmitates, dolores in partu, denique vitam in terra laboriosam, &, quod cumulus est omnium, mortem corporalem.

ANNO CHRISTI 1672

CAPITULUM VII.

Credimus Filium Dei Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum exinaniviſſe ſemetipſum, id eſt, humanam carnem in propriam aſſumpſiſſe perſonam, Mariæ ſemper Virginis in utero de Spiritu ſancto conceptum & incarnatum: item abſque ullo matris labore aut dolore, aut Virginitatis ejus læſione natum: paſſum, ſepultum; hunc que die tertia ſecundum ſcripturas glorioſum reſurrexiſſe, in cælum aſcendiſſe, & a dextris Dei Patris conſidere: atque ad vivos mortuoſque judicandos exſpectamus adventurum.

ΟΡΟΣ ζ'.

Πιστεύομεν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κένωσιν ὑποσῆναι, τοῦτ' ἔστιν, ὅτι τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει τὸν ἄνθρωπίνου σάρκα προσειληφέναι ἐκ πνεύματος ἁγίου, ὅτι τῇ γαστρὶ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας συλληφθέντα καὶ ἀνθρωπήσαντα· γεννηθέντα χωρὶς τοῦ δεῖναι πόνον ἢ ὠδῖνας τῇ ἰδίᾳ κατὰ σάρκα μητρὶ, ἢ τινὶ παρθενίαν αὐτῆς διασεῖσαι· παθόντα, ταφέντα, ἀναστάντα τῇ δόξῃ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξίων τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, ὃν καὶ προσδοκῶμεν ἐλεύσόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

CAPITULUM VIII.

Credimus Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ſolum eſſe mediatorem, ſeque ipſum dediſſe pretium pro multis, ac per proprium ſanguinem Deum inter & homines feciſſe reconciliationem. Quin & ſollicitum ſuorum eſſe advocatum, ac pro peccatis noſtris propitiationem. Ad deferendas vero apud ipſum orationes ac petitiones noſtras, interceſſores dicimus eſſe ſanctos; ac præ omnibus immaculatam ejuſdem Verbi divini Matrem; necnon & ſanctos angelos, quos cuſtodiæ noſtræ ſcimus eſſe præpoſitos; Apoſtolos, Prophetas, Martyres, ſanctos denique omnes, quos ceu fideles ſervos ſuos ille glorificavit: in quibus epiſcopos & ſacerdotes, tanquam Dei altare circumſtantes, ceteroſque homines juſtos virtutibus eximios numeramus. Enimvero orandum eſſe pro invicem, multumque valere juſti deprecationem, ac ſanctos a Deo audiri magis quam peccatores, ſacris e paginis didicimus. Non ſolum autem eos qui etiamnum in terris agunt, ſanctos, noſtros apud Deum oratores & mediatores eſſe credimus; ſed & poſt mortem maxime, quando, explicatis ænigmatis, ſanctiſſimam Trinitatem clare contemplantur, cujus & infinito in lumine ea quæ apud nos geruntur agnoſcunt. Quemadmodum enim Prophetas mortale corpus geſtantes, ea ſciviſſe quæ in cælo fiunt, non dubitamus, unde & futura vaticinabantur; ita & angelos, & æquatos angelis ſanctos in infinito Dei lumine videre noſtra non modo non ambigimus, at etiam firmiter credimus & confitemur.

ΟΡΟΣ η'.

Πιστεύομεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μόνον μεσίτην γεγονέναι, καὶ δόντα ἑαυτὸν λύτρον περὶ πάντων, τὴν καταλλαγὴν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος πεποιηκέναι ἀναμέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ αὐτὸν κηδόμενον τῶν ἰδίων εἶναι παράκλητον, καὶ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Οὗ ταῖς πρὸς αὐτὸν μύσταις ἐντεύξεσι, καὶ αἰτήσεσιν εἶναι πρεσβευτὰς τοὺς ἁγίους φαμὲν, καὶ πρὸ πάντων τὴν παναχραντον μητέρα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου· τοὺς τε ἁγίους ἀγγέλους, οὓς καὶ προστάτους ἡμῶν οἴδαμεν, ἀποστόλους, προφήτας, μάρτυρας, ὁσίους, καὶ πάντας οὓς ἐκεῖνος ἐδόξασεν ὡς πιστοὺς αὐτοῦ θεράποντας· οἷς σωφρονοῦμεν καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, ὡς περιεστεμένους τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας δικαίους ἄνδρας. Εὔχεσθαι γὰρ ὑπὲρ ἀλλήλων, καὶ πολὺ ἰσχύειν τοῦ δεήσιν τοῦ δικαίου· καὶ μᾶλλον ἀκούειν τοῦ Θεοῦ τῶν ἁγίων, ἢπερ τῶν ἐν ἁμαρτίαις ἐγκαλινδουμένων, ἐκ τῶν ἱερῶν διδασκόμεθα λογίων. Ὃ μόνον δὲ ἔτι ὄντας ἐν τῇ παροικίᾳ τοὺς ἁγίους μεσίτας, καὶ πρεσβευτὰς ἡμῶν πρὸς Θεὸν ὁμολογοῦμεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον μάλιστα· ὅτε καὶ τῶν ἐσόπτρων λυθέντων, καθαρῶς ἐποπτεύουσι τὸν ἁγίαν τριάδα, τὸ ἄπειρον ἐκείνης φῶς τούτων ἐν τῷ νῷ τίθησι τὰ ἡμέτερα. Ὡς γὰρ τοὺς προφήτας ἐν τῷ αἰσθητῷ ὄντας σώματι οὐκ ἀμφιβάλλομεν εἰδέναι τὰ ἐν οὐρανῷ, δι' ὧν τὰ μέλλοντα ἐχρησμῳδοῦν· οὕτω καὶ τοὺς ἀγγέλους, καὶ τοὺς ὡς ἀγγέλους ἰσαγγελους ἁγίους εἰδέναι τὰ ἡμέτερα τῷ ἀπείρῳ τοῦ Θεοῦ φωτὶ ὑπάζομεν· ἀλλὰ μᾶλλον ἀνενδοιάστως πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν.

CAPITULUM IX.

Credimus neminem ſine fide ſalvari: fidem autem appellamus, rectiſſimam quæ in nobis eſt de Deo rebuſque divinis perſuaſionem: quæ quidem operans per caritatem, id eſt, per divinorum mandatorum obſervationem, juſtificat nos per Chriſtum, & ſine qua impoſſibile eſt placere Deo.

ΟΡΟΣ θ'.

Πιστεύομεν μηδένα σώζεσθαι ἄνευ πίστεως. καλοῦμεν δὲ πίστιν τὴν οὖσαν ἐν ἡμῖν ὀρθοτάτην ὑπόληψιν περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, ἥτις ἐνεργουμένη διὰ τῆς ἀγάπης, τὸν κύριον ἐπιτελεῖν διὰ τῶν θείων ἐντολῶν, δικαιοῖ ἡμᾶς παρὰ Χριστοῦ, καὶ ταύτης ἄνευ τῷ Θεῷ ἀδύνατον ἀρεσθῆναι.

ΟΡΟΣ

A

ΟΡΟΣ ί.

Πιστεύομεν τὴν λεγομένην, μᾶλλον δὲ τὴν οὖσαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν καὶ πιστεύειν δεδιδάγμεθα, πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ πιστοὺς καθόλου περιέχειν. οἵ τινες δηλονότι εἰσέτι καὶ νῦν ἐν τῇ παροικίᾳ ὄντες, οὐκ ἔφθασαν ἐν τῇ πατρίδι ἀποδημῆσαι. μηδαμῶς δὲ συγχεόμενοι τὴν ἐν τῇ παροικίᾳ ταύτην ἐκκλησίαν τῇ ἐν τῇ πατρίδι, διὰ τὸ εἶναι τυχὸν, ὥς φασί τινες τῶν αἱρετικῶν, B καὶ τὰ δύο τὰ μέλη πρόβατα τοῦ ἀρχιποίμενος Θεοῦ, καὶ καθαγιάζεσθαι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος· ἄτοπον γὰρ ἅμα καὶ ἀδύνατον. ἐπειδὴ ἡ μὲν ἔτι πυκτεύει, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐστιν· ἡ δὲ τροπαιοφορεῖ, καὶ ἐν τῇ πατρίδι ἀποκατέστη, καὶ τὸ βραβεῖον εἴληφεν. ἧστινος καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐπειδὴ θνητὸς ἄνθρωπος καθόλου, καὶ ἀΐδιος κεφαλὴ εἶναι οὐ δύναται, αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐστι κεφαλὴ, καὶ αὐτὸς τοὺς οἴακας ἔχων ἐν τῇ τῆς ἐκκλησίας κυβερνήσει, πηδαλιουχεῖ διὰ τῶν ἁγίων πατέρων. καὶ διὰ τοῦτο ταῖς κατὰ μέρος ἐκκλησίαις, κυρίως οὔσαις ἐκκλησίαις, καὶ ὑπὸ κυρίως μελῶν συνισταμέναις, ἡγουμένους, καὶ ποιμένας, καὶ ὅλως οὐκ ἐν καταχρήσει, ἀλλὰ κυρίως ἀρχὰς καὶ κεφαλὰς, τοὺς ἐπισκόπους ἔθηκε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· εἰς τὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν ἀφορῶντας, καὶ εἰς αὐτὸν τὴν ἐνέργειαν τῆς κατὰ τὴν κεφαλὴν χορηγίας ἀναβιβάζουσας δηλονότι.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀσεβειῶν, ἔδοξε καὶ τοῦτο τοῖς Καλουΐνοις, ὅτι τυχὸν τ' αὐτόν ἐστιν ἱερεὺς ἁπλῶς καὶ ἀρχιερεύς· καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀρχιερέα καὶ διά τινων ἱερέων τὴν ἐκκλησίαν κυβερνᾶσθαι· καὶ οὐκ ἀρχιερεὺς, ἀλλὰ καὶ ἱερεὺς δύναται χειροτονεῖν ἱερέα, καὶ πλείονας ἱερεῖς χειροτονεῖν ἀρχιερέα· καὶ ταύτης τῆς κακεντρεχίας κοινωνὸν εἶναι μεγαλορρημονοῦσι καὶ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν· οὗ ἕνεκα καὶ τὸ δέκατον κεφάλαιον συγγέγραπται Κυρίλλῳ· φαμὲν * πλατύτερον, κατὰ τὴν ἄνωθεν ἐπικρατήσασαν γνώμην, τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Ὅτι τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα οὕτως ἐστὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγκαῖον, ὥστε χωρὶς αὐτοῦ μὴ δύνασθαι μήτε ἐκκλησίαν, μήτε χριστιανόν τινα ἢ εἶναι, ἢ ὅλως λέγεσθαι. αὐτὸς γὰρ ὡς ἀποστολικὸς διάδοχος, τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἐκείνῳ παρὰ τοῦ κυρίου εἰς τὲ δεσμεῖν τὲ καὶ λύειν, χειρῶν ἐπιθέσει, καὶ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου πνεύματος ἀλληλοδιαδόχως λαβὼν, ζῶσά ἐστι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ μετέξει πληρεστάτη ἐνεργείας τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος, πηγὴ πάντων τῶν μυστηρίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δι' ὧν σωτηρίας ἐπιτυγχάνομεν. οὕτω δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναγκαῖον ἐννοοῦμεν ἐν

CAPITULUM X.

Credimus ecclesiam nomine quidem, magis autem re ipsa sanctam, catholicam & Apostolicam, in quam & credere docti sumus, omnes prorsus in Christo fideles comprehendere: eos videlicet, qui ad patriam nondum pervenere, sed etiamnum peregrinantur in terris. Nequaquam vero hanc quæ in via, cum ea quæ in patria est, ecclesiam confundimus; quamvis (uti & quidam loquuntur hæretici) B gregis divini pars utraque sub eodem sit Archipastore Deo, & ab eodem sancto Spiritu sanctificetur. Id enim absurdum juxta ac impossibile, cum altera quidem adhuc in via militet, altera bravium acceperit, & in patria collocata triumphet. Hujus autem catholicæ ecclesiæ, cum hanc universe atque in æternum regere mortalis homo non possit, caput est ipse Dominus noster Jesus Christus, cujus & clavum ipse tenens, hanc sanctorum Patrum ministerio gubernat: ac singulis propterea ecclesiis, quæ vere ecclesiæ sunt, atque ejus inter membra vere locum obtinent, præpositos & pastores, qui ne- C quaquam abusive, sed verissime capitum instar illis præsint, episcopos Spiritus sanctus posuit. Qui quidem in auctorem & consummatorem nostræ salutis adspiciant, & ad eum hanc, quam pro ratione capitum impendunt, operam referant.

Quod vero ad impietates ceteras addidere Calvinistæ, non alium esse episcopi, quam sacerdotis gradum, posseque absque episcopis ecclesiam esse, & ab quibusdam sacerdotibus gubernari; item non ab episcopo dumtaxat, sed etiam D ab sacerdote posse sacerdotem ordinari; quin & a pluribus sacerdotibus, episcopum: atque ejusdem impietatis conscium esse deblaterant Orientalem ecclesiam; (qua utique de causa caput decimum ab Cyrillo conscriptum est:) id totum, uti jam in superioribus probatum est, ab ipsa dicimus esse prorsus alienum.

Verumenimvero ita necessarium esse dicimus episcopatum, ut eo submoto, neque ecclesia, neque Christianus aliquis esse E aut dici possit. Quippe Apostolorum successor episcopus, impositione manuum, & sancti Spiritus invocatione, datam sibi a Deo ex successione continua ligandi solvendique potestatem cum acceperit, viva Dei imago est in terris, & auctoris sacrorum Spiritus operationis participatione plenissima, fons omnium ecclesiæ catholicæ sacramentorum, quibus ad salutem pervenimus. Porro quam homini respiratio, & sol mundo, tam necessarius in

Dddd 2

ANNO CHRISTI 1672.

in eccleſia nobis videtur epiſcopatus. Unde & ad epiſcopalis dignitatis encomium, pulcre nonnulli dixere: Quod Deus in cæleſti primogenitorum eccleſia eſt, & ſol in mundo, hoc in ſua quemlibet eccleſia epiſcopum obtinere: utpote qui gregem ſuum illuſtret, foveat, & Dei templum efficiat.

A τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ὁ τὸ ἀνατολὴ, ὁ τῷ κόσμῳ τὸν ἥλιον. ὅθεν καί τισι κομψῶς πρὸς ἔπαινον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος εἴρηται· ὅτι Θεὸς ὁ τῇ οὐρανίῳ τῶν πρωτοτόκων ἐκκλησίᾳ, ὁ ἥλιος ὁ τῷ κόσμῳ, τοῦτο ἕκαστος ἀρχιερεὺς ὁ τῇ κατὰ μέρος ἐκκλησίᾳ, ὡς διὰ τὸ ποίμνιον λαμπρύνεται, θάλπει, καὶ ναὸς Θεοῦ γίνεται.

Tranſiiſſe autem ſucceſſione continua ad nos uſque magnum epiſcopatus ſacramentum & dignitatem, manifeſtum. Cum enim dixerit Dominus, futurum ſe nobiſcum uſque ad conſummationem ſæculi; ut aliis nobiſcum ſit gratiæ beneficiorumque ſuorum modis, præſtantiori tamen modo per ſacram epiſcopatus poteſtatem nobiſcum eſt, in nobis habitat, & per ſacra myſteria nobis unitur, quorum primus miniſter eſt epiſcopus, immo & per Spiritum ſanctum auctor ſacrorum conſtitutus; neque hæreſi ſuccumbere nos permittit. Propterea Damaſcenus quarta ad Africanos epiſtola, dixit univerſam eccleſiam fuiſſe epiſcopis abſolute commiſſam: & Clementem primum, Romæ epiſcopum, & Evodium Antiochiæ, & Marcum Alexandriæ, Petri ſucceſſores fuiſſe nemo non confitetur. Item & divus Andreas Stachym in throno Conſtantinopolitano ſuum in locum ſuffecit. Item in hac magna civitate ſancta Jeruſalem Jacobum ipſe Dominus conſtituit; Jacobo deinde alter, & huic deinceps alter, ad nos uſque ſucceſſit. Unde & Tertullianus epiſtola ad Papianum, epiſcopos omnes Apoſtolorum vocat ſucceſſores. Horum denique ſucceſſionem & Apoſtolicam dignitatem juxta ac poteſtatem Euſebius quoque Pamphili epiſcopus, & omnes prorſus Patres, quos hic recenſere ſupervacaneum eſſet, conteſtantur; & communis ac prima eccleſiæ catholicæ vel naſcentis conſuetudo confirmat.

B C D Ὅτι δὲ ἀλληλοδιαδόχως τὸ τῆς ἐπισκοπικῆς μέγα μυστήριον, καὶ ἀξίωμα δίδοται μέχρις ἡμῶν, φανερόν. ὁ γὰρ κύριος εἰπὼν εἶναι μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, εἰ καὶ κατ' ἄλλους τρόπους χάριτος, καὶ θείων δωρεημάτων ὅτι μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' οὖν κυριωτέρῳ τρόπῳ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς τελεταρχίας οἰκοιῶται ἡμᾶς καὶ σώζειν ἡμῖν, καὶ διὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἕνωται ἡμῖν, ὧν πρωτουργός ἐστι καὶ τελετάρχης διὰ τοῦ πνεύματος ὁ ἐπίσκοπος· καὶ οὐκ ἐᾷ αἱρέσει ὑποπεσεῖν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Δαμασκηνὸς τετάρτῃ ἐπιστολῇ πρὸς Ἀφρικάνους ἔλεγε τὴν καθόλου ἐκκλησίαν τοῖς ἐπισκόποις χρηματικῶς ἐπιτετράφθαι· ὁ Κλήμης πρῶτος Ρωμαίων ἐπίσκοπος, ὁ Εὐόδιος ὁ Αντιοχείας, καὶ Μάρκος ὁ Ἀλεξανδρείας, Πέτρου διάδοχοι ὁμολογοῦνται. ὁ Στάχυς ὁ τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ ὁ θεῖος Ανδρέας ἀντ' ἐκείνου καθίστησι, καὶ ὁ τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἁγίᾳ πόλει Ιερουσαλὴμ ὁ μὲν κύριος Ιάκωβον ποιεῖ, μετὰ δὲ Ιάκωβον ἕτερος ἐχρίετο, ὁ μετ' ἐκεῖνον ἕτερος ἄχρις ἡμῶν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ Τερτυλλιανὸς ὁ πρὸς Παπιανὸν ἐπιστολῇ πάντας τοὺς ἐπισκοπικοὺς διαδόχους καλεῖ. τούτων τὴν διαδοχὴν καὶ τὴν ἀποστολικὴν ἀξίαν καὶ ἐξουσίαν καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου μαρτυρεῖ, ὁ ἁπλῶς οἱ πατέρες μαρτυροῦσιν, οὓς ἄφελτον ἐξαπαλέγειν. καὶ ἡ κοινὴ καὶ ἀρχαιοτάτη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συνήθεια βεβαιοῖ.

Superiorem verò eſſe ſimplici ſacerdotio pontificiam dignitatem, vel inde liquet, quod ſacerdotem conſecret epiſcopus, non vero ab ſacerdote, ſed a duobus tribuſve Pontificibus, juxta Apoſtolorum canones, epiſcopus conſecretur. Et ſacerdos quidem eligitur ab epiſcopo: epiſcopus vero nequaquam ab ſacerdotibus ſive presbyteris, neque etiam ab ſæculi principibus, quantacumque virtute eximiis, eligitur; ſed ab illius eccleſiæ conventu, quæ metropolis eſt provinciæ, in qua urbs illa eſt, cui is qui conſecrandus eſt, deſtinatur; vel certe ab hujus provinciæ ſynodo, in qua opus eſt

E Ὅτι δὲ διαφέρει τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα τοῦ ἁπλῶς ἱερέως, δῆλον· ὁ γὰρ ἱερεὺς χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἐπίσκοπος δὲ οὐ χειροτονεῖται ὑπὸ ἱερέως, ἀλλ' ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἀρχιερέων, ὡς ὁ ἀποστολικὸς βούλεται κανών· καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς οὐκ ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἱερέων, οὔτουν πρεσβυτέρων, οὔτ' ἐκλέγεται ὑπὸ πολιτικῶν ἀρχόντων, κἂν ἐν ἀρετῇ διαφέρωσιν· ἀλλ' ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς ἀνωτάτω ἐκκλησίας τοῦ κλίματος ἐκείνου, ἐν ᾧ κεῖται ἡ πόλις ἡ δεξαμένη τὸν χειροτονηθησόμενον, ἢ τουλάχιστον ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς ἐπαρχίας ἐκεί-

ANNO CHRISTI 1672.

ἐκείνης, ὃν χρὴ γίνεσθαι τὸν ἐπίσκοπον. εἰ δέποτε δὲ ἡ πόλις ἐκλέγοι, ἀλλ' οὐκ ἄπλως· ἡ γὰρ ἐκλογὴ τῇ συνόδῳ ἀναφέρεται, καὶ εἰ μὲν δόξοι ταύτην κατὰ κανόνας καλῶς ἔχειν, ὁ ἐκλεχθεὶς προβάλλεται διὰ τῆς χειροθεσίας μὲν τῶν ἐπισκόπων, τῇ ἐπικλήσει καὶ τῷ παναγίῳ πνεύματος· εἰ δὲ μή, ὃν βέλεται ἡ συνόδος, ἐκείνῳ καὶ προβιβάζεται. καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς εἰς ἑαυτὸν σώζει τὴν μὲν ἐξουσίαν καὶ χάριν τῆς ἱερωσύνης, ὁ ἐπίσκοπος δὲ καὶ ἑτέροις μεταδίδωσι· καὶ ὁ μὲν ἤδη λαβὼν τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, βάπτισμα μόνον τελεῖ τὸ ἅγιον, καὶ εὐχέλαιον· ἱερουργεῖ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, καὶ μεταδίδωσι τῷ λαῷ τὸ παράγιον σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· χρίει τοὺς βαπτιζομένους τῷ ἁγίῳ μύρῳ, στεφανοῖ τοὺς κατὰ νόμον γαμοῦντας εὐσεβεῖς, εὔχεται ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν, καὶ ὑπὲρ πάσης σωτηρίας καὶ ἀληθείας ἐπιγνώσεως πάντων ἀνθρώπων· ἐξαιρέτως δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν εὐσεβῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων ἀφέσεως καὶ συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν. εἰ δὲ καὶ δοκιμῇ καὶ ἀρετῇ διαφέροι λαβὼν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου διορθοῖ τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐρχομένους εὐσεβεῖς, καὶ εἰς τὴν πρὸς κῆπον τῆς οὐρανίου βασιλείας ὁδὸν ποδηγετεῖ, καὶ κήρυξ τοῦ ἱεροῦ προχειρίζεται εὐαγγελίου. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς καὶ τούτων ἁπάντων διάκονός ἐστιν, ἐπειδὴ αὐτός ἐστιν, ὡς εἴρηται, πηγὴ τῶν θείων μυστηρίων καὶ χαρισμάτων διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος· καὶ τὸ ἅγιον μύρον μονώτατος ἐπιτελεῖ. καὶ αἱ χειροτονίαι πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τάξεων καὶ βαθμῶν τούτου εἰσὶν ἴδιαι· καὶ κατὰ πρῶτον καὶ ὑπέρτερον λόγον ὅτου δεσμεῖ, καὶ λύει· καὶ θεῷ ἡ κρίσις εὐπρόσδεκτος, ὡς ὁ κύριος εἶπεν. καὶ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον διδάσκει, καὶ τῆς εὐσεβοῦς ὑπερμαχεῖ πίστεως· καὶ τοὺς παρακούοντας ὡς ἐθνικοὺς καὶ τελώνας τῆς ἐκκλησίας ἀποδίδωσι· καὶ τοὺς αἱρετικοὺς ἀφορισμῷ καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλει· καὶ τῷ ψυχῷ αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ἐξ ὧν καταφανές ἐστιν ἀναντιῤῥήτως διαφέρειν τὸν ἐπίσκοπον τοῦ ἁπλῶς ἱερέως, καὶ πλὴν αὐτοῦ μὴ δυναμένους πάντας τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἱερεῖς ἐκκλησίαν Θεοῦ ποιμάναι, ἢ ὅλως κυβερνῆσαι.

Ἀλλὰ καλῶς λέγεταί τινι τῶν πατέρων, ὅτι ῥάδιον αἱρετικὸν ἄνδρα σωστὸν εὑρεῖν. καταλιπόντες γὰρ οὗτοι τὴν ἐκκλησίαν, ἐγκαταλείφθησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ οὐκ ἔμεινεν ἑαυτοῖς σώφρονες, ὅτι φῶς, ἀλλὰ σκότος καὶ πώρωσις. εἰ γὰρ μὴ τοιοῦτοι πεπόνθασιν, οὐκ ἂν πρὸς τὰ φανερώτατα ἀντιτείνοιντο ἐξ ὧν ἐστι, καὶ τὸ τῆς ἐπισκοπικῆς μέγα ὄντως μυστήριον ὑπὸ τῆς γραφῆς διδασκόμενον, ὑπότε πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ συγγραφῆς ἁγίων συγγραφομένου τε, καὶ μαρτυρήσαντος, καὶ ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀεὶ γινόμενόν τε καὶ ὁμολογούμενον.

A episcopum consecrari. Sin vero & civitas elegerit; at non una electum statuit: etenim ad synodum defertur electio: quam si canonicam illa duxerit, impositione manuum episcoporum, & sancti Spiritus invocatione, qui electus est, episcopus ordinatur: sin minus, quemcumque synodus ipsa voluerit, eidem civitati episcopum præficit. Rursum quam sacerdotii potestatem & gratiam sacerdos accepit, in se ipso conservat; episcopus vero ceteris impertitur: Et ille quidem sacerdotali dignitate ab episcopo initiatus, tantummodo baptismum, extremamque administrat Unctionem, incruentum offert sacrificium, & Domini nostri Jesu Christi corpus & sanguinem populo distribuit: oleo sancto baptizatos ungit, fideles legitime nubentes coronat, orat pro infirmis, utque omnes salvi fiant homines, & ad veritatis agnitionem perveniant, deprecatur. Si verò experientia & virtute præstiterit, facta sibi ab episcopo potestate, venientes ad se fideles emendat, eisque ad cælestis regni possessionem viam ostendit, atque sancti evangelii prædicator initiatur. Episcopus autem horum omnium & ipse quidem minister est, utpote qui divinorum mysteriorum, gratiarumque fons per Spiritum sanctum, uti jam diximus, existat: sed Chrisma solus ille conficit, & omnium, qui in ecclesia sunt, ordinum gradus conferre muneris ejus est: atque ex primaria potestate, excellentiorique modo ipse ligat & solvit, sententiam ejus approbante Deo, uti & Dominus spopondit. Insuper evangelii magister ipse est, ac pro fide orthodoxa decertat: & audire renuentes, seu ethnicos & publicanos ab ecclesia ejicit, hæreticosque excommunicationi & anathemati subjicit, ac denique suam pro ovibus animam ponit. Ex quibus evidenter & invictissime constat, sacerdoti simpliciter præstare episcopum; quo deficiente, nec omnes qui in mundo sunt sacerdotes, pascere ecclesiam possunt, nec omnino gubernare.

At enim, ut rectè quidam Patrum ait, haud ita facile hæreticorum quempiam reperias sapientem. Cum enim ab ecclesia illi defecerint, ab eis sanctus etiam Spiritus abscessit; & omnis intelligentiæ ac luminis expertes facti, tenebris & cæcitate sunt involuti. Id enim ipsis ni contigisset, haudquaquam rebus ita obniterentur apertissimis, cujusmodi profecto magnum episcopatus sacramentum est, quod scriptura nobis indicit, quod omnia annalium ecclesiasticorum monumenta & sanctorum scripta contestantur, quod denique catholica ecclesia nunquam non credidit, & sine intermissione tenuit.

ANNO CHRISTI 1672.

CAPITULUM XI.

Credimus ecclesiæ catholicæ membra esse omnes ac solos fideles, eos nimirum qui Salvatoris Christi fidem, ab ipso quidem Christo, & ab Apostolis, nec non & ab sanctis synodis œcumenicis traditam, firma mente servant illibatam, ut omnium forte nonnullos contingeret reos esse peccatorum. Neque enim ab ecclesia judicarentur fideles in peccatis viventes, nisi ejusdem essent & membra. Atqui & hos ecclesia judicat, & ad pœnitentiam adhortatur, & peccatis etiamnum contaminatos ad præceptorum salutarium exercitium dirigit: semperque ecclesiæ catholicæ membra illi sunt & agnoscuntur, quandiu in infidelitatem lapsi non fuerint, sed catholicam atque orthodoxam fidem profiteantur.

ΟΡΟΣ ια

Πιστεύομεν μέλη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶναι πάντας καὶ μόνους τοὺς πιστοὺς, τοὺς τῷ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ δηλαδὴ ἀμώμητον πίστιν (ὑπό τε ἐκείνου τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων δεχθεῖσαν) ἀδιαπτώτως φρουροῦντας, καὶ μή τινες ἐξ αὐτῶν ἁμαρτίαις παντοίαις ὑπεύθυνοι εἶεν. εἰ γὰρ μὴ ὅλως μέλη τῆς ἐκκλησίας, οἱ πιστοὶ μὲν, ἁμαρτίαις δὲ συζῶντες, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκρίνοντο· νυνὶ δὲ κρινόμενοι ὑπ' αὐτῆς, εἰς τε μετάνοιαν προσκαλούμενοι, καὶ εἰς τὸ τείβον τῶν σωτηρίων ἐντολῶν ποδηγετούμενοι, καὶ ἔτι ἁμαρτίαις ῥυπαίνοιντο, μόνον δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι οὐ πεπλώκασιν εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ ὅτι τῆς καθολικῆς καὶ δυσεβοῦς ἀντέχονται πίστεως, μέλη τοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας εἰσὶ καὶ γινώσκονται.

CAPITULUM XII.

Credimus ab Spiritu sancto erudiri catholicam ecclesiam, quippe verus consolator ipse est, quem ad docendum fideles veritatem, expellendasque eorum e mentibus tenebras, Christus a Patre mittit. Porro haudquaquam immediate, sed per sanctos patres, & ecclesiæ catholicæ præpositos, ecclesiam ipsam doctrina sancti Spiritus illuminat. Quemadmodum enim verbum sancti Spiritus sacra scriptura est & dicitur; non quod ab ipso immediate, sed per Apostolos & prophetas fuerit enunciata; ita & ab vivifico Spiritu docetur quidem ecclesia; sed medio sanctorum Patrum doctorumque magisterio: (quibus sanctæ synodi œcumenicæ, regulæ instar exstitere; quod millies dixero:) ac propterea delinquere aut aliquatenus errare, aut aliquando pro veritate mendacium eligere catholicam ecclesiam non posse, nedum censemus, at etiam idipsum ceu verum ac certissimum constanter profitemur. Etenim per sanctos patres ac præpositos fideliter administrantes jugiter operans Spiritus sanctus omnem quemcumque ab ecclesia removet errorem.

ΟΡΟΣ ιβ'.

Πιστεύομεν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος διδάσκεσθαι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν· αὐτὸ γάρ ἐστιν ὁ ἀληθὴς παράκλητος, ὃν πέμπει παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ Χριστὸς τοῦ διδάσκειν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ σκότος ἀπὸ τῆς τῶν πιστῶν διανοίας ἀποδιώκειν· ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὅμως διδαχὴ οὐκ ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ καθηγεμόνων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καταγλαΐζει τὴν ἐκκλησίαν. ὡς γὰρ ἡ πᾶσα γραφὴ ἐστί τε καὶ λέγεται λόγος τοῦ ἁγίου πνεύματος, οὐχ ὅτι ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ ἐλαλήθη, ἀλλ' ὅτι ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν. οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία διδάσκεται μὲν ὑπὸ τοῦ ζωαρχικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ διὰ μέσων τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ διδασκάλων, (ὧν κανὼν αἱ οἰκουμενικαὶ ἅγιαι ὁμολογοῦνται συνόδοι· οὐ γὰρ τοῦτο παύσομαι μυριάκις λέγειν) καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον πεπείσμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀληθὲς καὶ βέβαιον ἀναμφιβόλως εἶναι ὁμολογοῦμεν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀδυνάτου ἁμαρτῆσαι, ἢ ὅλως πλανηθῆναι, ἢ ποτὲ τὸ ψεῦδος ἀντὶ τῆς ἀληθείας ἑλέξαι. τὸ γὰρ πανάγιον πνεῦμα ἀεί ποτε συναργοῦν διὰ τῶν πιστῶν διακονούντων ἁγίων πατέρων, καὶ καθηγεμόνων, πάσης ὁποιασοῦν πλάνης τὴν ἐκκλησίαν ἀπαλλάττει.

CAPITULUM XIII.

Credimus non sola fide, sed ea tantum quæ per caritatem operatur, id est, fide atque operibus hominem justificari. Quod vero Christi justitiam fides instar manus apprehendat, nobisque pro adeptione salutis applicet, ab omni pietate longissime esse censemus. Enimvero omnium esset hujusmodi fides, unde & ad salutem nemo non perveniret; quod aper-

ΟΡΟΣ ιγ'.

Πιστεύομεν οὐ διὰ πίστεως ἁπλῶς μόνης δικαιοῦσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ διὰ πίστεως καὶ ἐνεργουμένης διὰ τῆς ἀγάπης, τ' αὐτὸν εἰπεῖν, διὰ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων. τὸ δὲ τὴν πίστιν χειρὸς ἔργον ἀποπληροῦσαν ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς τοῦ Χριστοῦ δικαιοσύνης, καὶ προσάπτειν ἡμῖν εἰς σωτηρίαν, πόρρω πάσης δυσεβείας γινώσκομεν. οὕτω

γὰ

γὰρ σινομένη ἡ πίστις πᾶσιν ἐφαρμοσθείη, καὶ οὐκ ἂν εἴη ὁ μὴ σωζόμενος; ὅπερ ἀντικρὺ ψεῦδός ἐστι, τουναντίον δὲ μᾶλλον πιστεύομεν ὅτι ὕπω τῆς πίστεως ἀναφορικὸν, ἀλλὰ τοῦ ὄντων ἐν ἡμῖν πίστις, διὰ τῶν ἔργων δικαιοῦν ἡμᾶς παρὰ Χριστοῦ. σινοῦμεν δὲ τὰ ἔργα οὐ μάρτυρας τοῦ ἡμετέρου κλήσιν ἐπιβεβαιοῦντας, ἀλλὰ καρπὸς καθ' ἑαυτὸς ὄντας· δι' ὧν ἡ πίστις λαμβάνει τὸ ἔμπρακτον, καὶ καθ' ἑαυτὰ ἄξια διὰ τὰς θείας ἐπαγγελίας τοῦ κομίσασθαι ἕκαστον τῶν πιστῶν τὰ διὰ τοῦ σώματος αὐτῷ πεπραγμένα, εἴτ' ἀγαθὸν, εἴτε κακὸν δηλονότι.

A te falsum est. Quin immo fidem in nobis exsistentem operibus justificare nos per Christum credimus, non vero istam qualemcumque fidei relationem. Porro certitudinis vocationis nostræ argumenta esse hujusmodi opera nequaquam intelligimus; sed fructus, qui ex se fidei testantur efficacitatem: eaque ex divinis promissionibus esse talia dicimus, pro quibus recipere unusquisque fidelium dignus exsistat, prout gessit in corpore suo, sive bonum, sive malum.

ANNO CHRISTI 1672.

ΟΡΟΣ ιδ.

Πιστεύομεν τὸν ἄνθρωπον κατολισθήσαντα τῇ παραβάσει, παρασυμβληθῆναι, καὶ ὁμοιωθῆναι τοῖς κτήνεσι, τυπτέσιν ἀμαυρωθῆναι καὶ τῆς πλειότητος, καὶ ἀπαθείας ἐκπεσεῖν, οὐ μὴν καὶ τῆς ἧς ἔτυχε παρὰ τοῦ ἄκρως ἀγαθοῦ Θεοῦ φύσεως, καὶ ἐνεργείας ἐξεσηκέναι. οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἔτι λογικὸς, καὶ ἑπόμενος οὐδ' ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔχειν τοῦ φύσιν αὐτοῦ, ἣ ἔκτισαι, καὶ τοῦ τῆς φύσεως ἐνέργειαν, ἥτις ἐστὶ τὸ αὐτεξούσιον, ζῶσαν καὶ ἐνεργόν· ὥστε κατὰ φύσιν δύνασθαι αἱρεῖσθαι μὲν καὶ ἐργάζεσθαι τὸ καλόν, φεύγειν δὲ καὶ μισάτλεσθαι τὸ κακόν. ἄτοπον γὰρ τὸ τοῦ καλοῦ παρὰ τοῦ ἄκρως ἀγαθοῦ δημιουργηθεῖσαν φύσιν, ἄμοιρον ἀγαθῆς ἐνεργείας ὁμολογεῖν. τοῦτο γὰρ κακοῦ εἶναι τοῦ φύσιν λέγειν ἐστίν. (τί γὰρ ἀσεβέστερον;) ἡ γὰρ ἐνέργεια τῆς φύσεως ἤρτηται, ἡ φύσις δὲ τοῦ δημιουργοῦ· καὶ ὁ τρόπος διαφέρει. ὅτι δὲ δύναται ὁ ἄνθρωπος φύσει ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὑπαινίτλεται μὲν καὶ ὁ κύριος λέγων, καὶ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγαπᾶν, τοὺς ἀγαπῶντας αὐτούς. διδάσκεται δὲ σαφέστατα καὶ ὑπὸ τοῦ Παύλου Ρωμ. α τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ ιθ. καὶ ἀλλαχοῦ ῥητῶς. ἐν οἷς φησὶ, τὰ μὴ νόμον ἔχοντα ἔθνη φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιεῖν. ἐξ ὧν φανερὸν καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἀδύνατον, ὅτι ποιήσει ὁ ἄνθρωπος ἀγαθὸν, ἁμαρτίαν εἶναι· τὸ γὰρ καλὸν ἀδύκτον κακὸν εἶναι. γινόμενον μόνοι φύσει μόνη, καὶ ψυχικὸν, οὐχὶ δὲ καὶ πνευματικὸν ποιοῦν τὸν μετεχόμενον, οὐ συμβάλλεται πρὸς σωτηρίαν ἁπλῶς ἄνευ πίστεως, ἀλλ' οὐδὲ μόνον πρὸς κατάκρισιν· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ καλὸν, ἢ τοιοῦτον, κακοῦ γενέσθαι αἰτίαν. ἐν τοῖς ἀναζωπυρηθεῖσι δὲ, ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ μετὰ τῆς χάριτος ἐνεργούμενον, τέλειον ἀπεργάζεται, καὶ σωτηρίας ἄξιον ποιεῖται τὸν ἐνεργοῦντά.

B

CAPITULUM XIV.

Credimus hominem transgressione lapsum, sui ipsius sustinuisse dispendium, esseque jumentis assimilatum, id est, ad nihilum redactum, & a perfectione summaque qua fruebatur, impassibilitate, excidisse; haudquaquam tamen hujus, quam ab optimo Deo acceperat, naturæ virtutisque naturalis jacturam fecisse. Alioqui enim rationalis jam non esset, ac proinde nec homo: immo vero ejusdem & modo credimus esse naturæ, quam cum crearetur, accepit; immo & eadem naturali virtute, utique viva & expedita, pollere, quæ est liberum arbitrium: ita ut possit naturaliter eligere & operari bonum, ac fugere & odisse malum. Minus quippe rationi consentaneum videtur, ut naturam bonam ab summe bono conditam cujuscumque operationis bonæ confiteamur expertem. Hoc enim dicere est naturam esse malam: (quo quid magis impium?) a natura etenim operatio pendet; & ab opifice, natura; etsi ratione diversa. Posse autem hominem naturaliter operari bonum, inquit vel ipse Dominus, ethnicos redamare dicens eos a quibus amantur. Sed & hoc ipsum manifestissime Paulus edocet ad Romanos cap. II. v. XIV. (& passim) expressis verbis, ubi ait: *Gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt, facere.* Ex quibus & hoc quoque manifestum est, nimirum hoc quod ita facit homo bonum, nullatenus esse posse peccatum; quippe impossibile est malum esse, quod bonum est. Quod autem homo naturaliter solum & qua parte animalis est, non autem qua etiam parte spiritualis, bonum operatur, sine fide nihil omnino confert ad salutem, sed nec ad damnationem: neque enim bonum qua tale, aliquando contingit mali causam exsistere. Perfectum vero est quod hi qui regenerati sunt, excitante & adjuvante gratia bonum operantur, & per illud digni salutis efficiuntur.

C

D

E

Οὐ ἄνθρωπος τοιγαροῦν πρὸ τῆς ἀναζωπυρήσεως δύναται φύσει κλίνειν πρὸς τὸ καλὸν, καὶ αἱρεῖσθαι, καὶ ἐργάζεσθαι τὸ ἠθικὸν καλὸν· ἀναζωπυρηθεὶς δὲ, ἵνα ποιῇ τὸ πνευματικὸν καλὸν. (σωτηρίας γὰρ ὄντα παραιτία τοῦ πιστοῦ τὰ ἔργα ἃ ὑπὸ χάριτος ὑπερφυοῦς ἐνεργούμενα, καὶ πνευματικὰ εἰκότως ὀνομάζεται.) ἀνάγκη προη-

Potest itaque naturaliter homo nondum regeneratus bonum morale velle & eligere & operari: spirituale vero bonum regeneratus ut operetur, (nam & spiritualia merito vocantur fidelium opera, utpote ex gratia supernaturali facta, & salutis meritoria:) præveniente indiget gra-

ANNO CHRISTI 1672.

gratia, quemadmodum de prædeſtinatione agentes diximus: ita ut nullum omnino Chriſtianæ vitæ dignum poſſit ex ſe ipſo opus edere; quanquam ex ſe ipſo habet velle aut nolle cooperari gratiæ.

A γεῖσθαι, καὶ προφθάσειν τῷ χάειν, ὃν τρόπον εἴρηται ἐν τοῖς περὶ προορισμοῦ· ὥστε μηδὲν δυνάσθαι ἐξ ἑαυτοῦ τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς ἄξιον ἔργον ἐκπλέσαι, ἐξ ἑαυτοῦ μέντοι ἔχειν τὸ θελῆσαι, ἢ μὴ θελῆσαι τῇ χάριτι συνκατατιθῶαι.

CAPITULUM XV.

ΟΡΟΣ ιε.

Credimus eſſe in eccleſia legis novæ ſacramenta, eaque ſeptem, nec minorem majoremve in eccleſia ſacramentorum numerum admittimus: ſiquidem hæreticorum dementiæ fetus eſt, alius ſacramentorum numerus, quam ſeptenarius. Non enim minus quam cetera catholicæ fidei dogmata, ſeptenarius iſte ſacramentorum in evangelio ſtatuitur numerus, & ex ipſo colligitur. Ac primo quidem baptiſmi ſacramentum Dominus tradidit, quando dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti.* Item & cum dixit: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.*

Πιστεύομεν τὰ εὐαγγελικὰ μυστήρια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι, καὶ ἐκεῖνα εἶναι ἑπτά· ἐλάττονα γὰρ, ἢ μείζονα ἀριθμὸν μυστηρίων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἔχομεν. ἐπειδὴ ὁ παρὰ τὸν ἑπτὰ τῶν μυστηρίων ἀριθμὸς, αἱρετικῆς φρενοβλαβείας ἐστὶν ἀποκύημα. ὁ δὲ τῶν ἑπτὰ παρὰ τῆς ἱερᾶς εὐαγγελίου νομοθετεῖται, ἐκ συνάγεται, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς καθολικῆς πίστεως δόγματα. οὕτω γὰρ ὁ κύριος τὸ μὲν ἅγιον βάπτισμα, διατάξας, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἐκ τοῦ, ὁ πιστεύσας ἐκ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακεκριθήσεται, παραδέδωκε.

Confirmationis vero, ſeu Balſami ſacri, & ſancti Chriſmatis, cum dixit: *Vos autem ſedete in civitate Jeruſalem, quoadusque induamini virtute ex alto.* Hoc autem ſancto ſuperveniente Spiritu ſunt induti, cujus quidem adventum ſignificat confirmationis ſacramentum. De quo & Apoſtolus II. Corinth. cap. 1. & apertius per Dionyſium Areopagitam [a] diſputavit.

[a] *Leg.* diſputatur.

Τὸ δὲ τῆς βεβαιώσεως, τουτέστιν εἰπεῖν τοῦ ἁγίου μύρου, καὶ ἁγίου χρίσματος, διὰ τοῦ, ἡμεῖς δὲ καθήσατε ἐν τῇ πόλει Ιερουσαλὴμ, ἕως ἂν ἐνδύσησθε δυνάμιν ἐξ ὕψους. ἵνα ἐνδύσαντο τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐκ τοῦτον δηλοῖ τὸ τῆς βεβαιώσεως μυστήριον. περὶ οὗ καὶ Παῦλος δευτέρας πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ πρώτῳ, ἐκ τρανώτερον διὰ τοῦ Αρεοπαγίτου Διονυσίου διαλέγεται.

Sacramentum Ordinis tradidit, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Item & cum dixit: *Quæcumque ligaveritis & ſolveritis ſuper terram, erunt ligata & ſoluta in cœlis.*

Τῷ ἱερωτικῷ, διὰ τοῦ, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ἐκ διὰ τοῦ, ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένα καὶ λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Incruentum vero tradidit ſacrificium, dicens: *Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum.* Et: *Bibite ex eo omnes, hic eſt ſanguis meus novi teſtamenti.* Item & cum dixit: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis.*

Τῷ δὲ ἀναίμακτον θυσίαν, διὰ τοῦ, λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης· ἐκ τοῦ, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

Sacramentum vero matrimonii tunc tradidit, cum recenſitis velut ejus in obſignationem iis quæ de illo in veteri teſtamento ſcripta ſunt, ait: *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Quin & magnum ab divino Apoſtolo ſacramentum appellatur.

Τὸν δὲ γαμὸν, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα διὰ τῆς τοῦ ἐπισφραγίσεως τοῦ, ὃς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζετο, ὃν ἐκ ὁ θεῖος ἀπόστολος μέγα ἐπικαλεῖ μυστήριον.

Pœnitentiæ ſacramentum, in quo & ſecreta includitur confeſſio, tunc tradidit, cum dixit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; quorum retinueritis, retenta ſunt.* Item & cum dixit: *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis.*

Τῷ δὲ μετάνοιαν, ἥτινί ἐστι σύμμικτος ἡ μυστηριακὴ ἐξομολόγησις, διὰ τοῦ, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται· ἐκ τοῦ, ἐὰν μὴ μετανοήσητε, ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.

Sanctum denique Oleum, ſive Extrema-Unctio, apud Marcum legitur, & aperto Jacobi fratris Domini teſtimonio comprobatur.

Τὸ δὲ ἅγιον ἔλαιον, εἴτουν ἀγγέλαιον, λέγεται παρὰ τῷ Μάρκῳ, μαρτυρεῖται δὲ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοθέου.

Συ-

ANNO CHRISTI 1672.

Σύγκεινται δὲ τὰ μυστήρια ἔκ τε φυσικῶν καὶ ὑπερφυῶς· οὐκ εἰσὶ δὲ ψιλὰ σημεῖα τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. ὅπου γὰρ οὐκ ἂν διενήνοχε τῆς περιτομῆς, εἴ τί ἀθλιώτερον; ὁμολογοῦμεν δ' αὐτὰ εἶναι ὄργανα δραστικὰ τοῖς μυουμένοις χάριτος ἐξ ἀνάγκης. ἀποπλούμεθα δὲ ὡς ἀλλότριον τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, τὸ, τὴν ἀκεραιότητα τῶν μυστηρίων ἀπαιτεῖν τὴν χρῆσιν τοῦ γνήσιου φράγματος. ἀντίκειται γὰρ τῷ μυστηρίῳ τῆς προσφορᾶς, ὃ ῥήματι * ὑπερκτικῷ νομοσηθὲν, καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁγιασθὲν, τελειοῦται τῇ ὑπάρξει τοῦ σημαινομένου, τοῦ σώματος δηλαδὴ, καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. καὶ προηγεῖται ἡ τούτου τελείωσις ἀναγκαίως τῆς χρήσεως. εἰ γὰρ πρὸ τῆς χρήσεως μὴ ἦν τέλειον, οὐκ ἂν ὁ κακῶς χρώμενος, κρῖμα ἑαυτῷ ἤσθιε, καὶ ἔπινεν, ἐπεὶ ψιλοῦ ἄρτου καὶ οἴνου ἦν μεταλαμβάνων. νῦν δ' ἀναξίως μετέχων κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. ὥστε οὐκ ἐν τῇ χρήσει, ἀλλὰ πρὸ τῆς χρήσεως ἔχει τὸ τῆς εὐχαριστίας μυστήριον τὴν τελείωσιν. ἔτι ἀπορριπτοῦμεν ὡς καθαρμά τι καὶ μίασμα, τὸ, ἐλλειπῶς γὰρ ἐχούσης τῆς πίστεως ζημιοῦται ἡ ὁλοκληρία τοῦ μυστηρίου. οἱ γὰρ αἱρετικοὶ ὃς τὴν αἵρεσιν ἀποστασάμενος, καὶ προσελθόντας τῇ καθολικῇ, ἐκκλησίᾳ, δέχεται ἡ ἐκκλησία· κἀκεῖνοι ἐλλειπῆ ἐχόντες τὴν πίστιν, τέλειον ἔλαβον τὸ βάπτισμα. ὅθεν τελείαν ὕστερον τὴν πίστιν κεκτημένοι οὐκ ἀναβαπτίζονται.

A Porro naturali & ſupernaturali conſtant ſacramenta: neque egena illa ſunt divinarum ſignorum promiſſionum, quippe ita nihil ab circumciſione diſcreparent: quo quid pejus dici poſſit? Immo vero ea eſſe inſtrumenta gratiam his qui initiantur illis, neceſſario conferentia, confitemur. Quod autem rei terreſtris uſum ſacramentorum integritas neceſſario exigat, ab doctrina Chriſtiana alienum id omnino exiſtimamus, utpote euchariſtiæ ſacramento contrarium; quod ab ſubſtantiali quidem verbo inſtitutum, & a a ſancto Spiritu ſanctificatum, rei quam ſignificat, nimirum Corporis & ſanguinis Chriſti, præſentia perficitur. Et prius quidem B in ſe neceſſario perfectum eſt, quam cedat in uſum. Etenim ni completum eſſet ante uſum, ſuum utique non manducaret ac biberet ille judicium, qui eo male utitur; quandoquidem modicum tantummodo panem & vinum ſumeret. Atqui judicium ſibi manducat & bibit, qui ſumit indigne. Euchariſtiæ itaque ſacramentum nequaquam in uſu, ſed ante uſum, ſuum obtinet complementum. Deinde & hanc quoque ſententiam, videlicet, integritati ſacramenti diſpendium afferre exilitatem fidei, ut exitialem & abominandam, rejicimus: nam & hæreſim abjurantes, fidemque catholicam amplectentes hæreticos eccleſia recipit, quamvis exili admodum cum fide ſacro baptiſmate initiatos: unde nec eos denuo baptizat, ubi perfectam ſidem attigere. C

a *In Græco*, ſancti Spiritus invocatione.

ΟΡΟΣ ις'.

Πιστεύομεν τὸ ἅγιον βάπτισμα, τὸ διαταχθὲν μὲν παρὰ τοῦ κυρίου, γινόμενον δὲ ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας τριάδος, εἶναι τῶν ἀναγκαιοτάτων. χωρὶς γὰρ αὐτοῦ οὐδεὶς δύναται σωθῆναι, ὡς ὁ κύριός φησιν· ὅστις δὲ μὴ γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἐν διὰ τοῦτό ἐστιν ἀναγκαῖον καὶ τοῖς νηπίοις, ἐπειδὴ κἀκεῖνα ὑπόκειται τῇ ἀρχεγόνῳ ἁμαρτίᾳ, καὶ χρείᾳ τοῦ βαπτίσματος οὐ δύνανται τυχεῖν τῆς ἀφέσεως. ὅπερ ὁ κύριος δεικνύων οὐκ ἔφη μερικῶς, ἀλλ' ἁπλῶς, ἐν καθόλου· ὅστις οὐ μὴ γεννηθῇ, ὁ ταυτόν ἐστι τῷ πάντας τοὺς μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ εἰσελθησομένους ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, δεῖ ἀναγεννηθῆναι· εἰ δὲ τὰ νήπια ἄνθρωποι, εἴπερ καὶ ταῦτα δεῖται σωτηρίας, δεῖται καὶ τοῦ βαπτίσματος. καὶ τὰ μὴ ἀναγεννηθέντα, ὡς μὴ τὴν ἄφεσιν τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας λαβόντα, ὑποκεῖται τῇ ἰδίᾳ τῆς ἁμαρτίας ἀνάγκης ποινῇ, καὶ ἐπομένως οὐ σώζεται χωρὶς τοῦ βαπτίσματος. ὥστε δεῖ ἀναγκαίως καὶ τὰ νήπια βαπτίζεσθαι. ἔτι τὰ νήπια σώζεται, ὡς λέγεται παρὰ τῷ Ματθαίῳ, ὁ δὲ μὴ βαπτισθεὶς οὐ σώζεται, ἐν τὰ νήπια ἄρα ἀναγκαίως βαπτισθήσεται. καὶ ἐν ταῖς πράξεσι λέγεται, ὅτι πᾶσαι αἱ οἰκίαι ἐβαπτίζοντο, ἄρα καὶ τὰ νήπια. τοῦτο καὶ οἱ πάλαι πατέρες μαρτυροῦσι

CAPITULUM XVI.

Credimus ſanctum baptiſma a Domino quidem inſtitutum, & in nomine ſanctæ Trinitatis collatum, eſſe abſolute neceſſarium. Hoc enim niſi initiatus, ſalvari nemo poteſt, juxta Domini ſententiam: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Igitur & parvulis neceſſarium illud eſt, utpote qui rei quoque peccati originalis exiſtant, & ſolo poſſint baptiſmate mundari. Hoc quippe edicere Dominus cum vellet, nequaquam de quibuſdam tantum, ſed ſimpliciter & de omnibus dixit: *Niſi quis renatus fuerit*, &c. Quod idem eſt ac ſi dixiſſet, omnes poſt Chriſti Salvatoris adventum, ut cælorum ingrediatur regnum, eſſe regenerandos. Cum autem homines ſint & parvuli, ſalute utique & ipſi indigent, ac proinde & baptiſmate. Nam qui nondum regenerati decedunt, b ſempiternæ tormentorum ultioni propter originale peccatum ſubjiciuntur, ut qui ab illo non fuerint abluti: itaque ſine baptiſmo haudquaquam ſalvantur. Neceſſarius igitur eſt & parvulis baptiſmus, ut ſalventur; juxta id quod apud Matthæum legitur: *Qui autem non fuerit baptizatus, non ſalvabitur*: ergo neceſſe eſt & parvulos baptizari. Et in Actis dicitur, familias totas fuiſſe baptizatas ergo & parvulos. Sed & hoc ipſum Patres anti-

D

E

b *In Græco*, ſubjacent ſempiternæ peccati neceſſitatis pœnæ.

ANNO CHRISTI 1672.

antiqui teſtantur, in primis Dionyſius, de [a] cæleſti hierarchia; Juſtinus, quæſtione quinquageſima ſexta, ubi ſic aperte loquitur: Baptiſmi autem fructibus eorum fide digni fiunt, (parvuli) a quibus ſacros ad fontes offeruntur. Et Auguſtinus Apoſtolicam ait eſſe traditionem, parvulos baptiſmo ſalvari. Item alibi: Alienos infantibus pedes eccleſia tribuit, ut ad ſe veniant; aliena corda, ut credant; linguam alienam, ut ſpondeant. Et rurſum alibi: Cor illis ſingulare mater eccleſia ſubminiſtrat,

[a] *Lege*, eccleſiaſtica.

Baptiſmi porro materia, ſola eſt aqua naturalis, nec alius in eo humor adhiberi poteſt. Hujus vero miniſter, ſacerdos unus; quin & urgente vera neceſſitate, quivis homo, modo tamen fidelis, & proprium ſacri baptiſmatis finem intendens. Hæc autem ſunt effecta baptiſmi. Primo, peccatum delet originale, & quotquot voluntate propria is qui baptizatur, admiſit. Secundo, ab æternis, quæ ſive propter originale, ſive propter proprium mortale peccatum manebant hominem, pœnis eximit. Tertio immortalitatem baptizatis impertitur. Quippe a peccatis eos emundat, & in Dei templa coaptat. Neque dicere licet, omnia prorſus quæ baptiſmum præceſſere peccata per hunc non deleri, ſed manere quidem; at non imputari. Extremæ etenim id impietatis eſt, & pietatis abnegatio cenſenda magis quam confeſſio. Immo vero, omne quodcumque peccatum ante baptiſmum aut exiſtens, aut commiſſum deleri, atque perinde ac ſi commiſſum nunquam fuiſſet aut exſtitiſſet, credendum eſt æſtimari. Etenim & ea quæ in baptiſmo formantur ſignacula, & tum quæ præcedunt, cum quæ ipſum perficiunt verba, ipſa denique ablutio, perfectam munditiam deſignant; quin & illa, quibus appellatur, vocabula ſignificant. Si enim per ſpiritum & ignem perficitur baptiſmus, perfectam utique munditiam hunc eſſe, manifeſtum eſt, cum perfecte Spiritus expurget; ſi lumen, tenebras diſſipat; ſi regeneratio, utique vetera deſiere. Quæ porro vetera, niſi peccata? Veterem hominem ſi qui baptizatur, exuit: ergo & peccatum; Chriſtum ſi induit, beneficio igitur baptiſmi a peccato mundus efficitur. Longe enim a peccatoribus Deus. Hoc ipſum vero & luculentiori ſententia Paulus edocet, dicens: *Sicut per unum peccatores conſtituimur multi, ita & per unum juſti*. Porro ſi juſti, igitur & a peccato liberi; neque enim ſimul eſſe poſſunt vita & mors: ſi vere mortuus eſt Chriſtus, vera profecto eſt & per ſpiritum condonatio peccati.

Hinc vero compertum, ſublatos poſt regenerationis gratiam omnes parvulos, per mortem Chriſti ad ſalutem eſſe prædeſtinatos. Cum enim nullius rei eſſent peccati, non quidem originalis, utpote jam ab illo purgati; neque etiam actua-

σαφῶς, ὡς οἶς ὁ Διονύσιος ἐν τῇ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας. καὶ Ἰουστῖνος πεντεκοστῷ ἕκτῳ ζητήματι, ὃς λέγει ῥητῶς· ἀξιοῦνται δὲ τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀγαθῶν τῇ πίστει τῶν προσφερόντων αὐτὰ τῷ βαπτίσματι. καὶ Αὐγουστῖνος παράδοσιν εἶναί φησιν ἀποστολικὴν, τὰ παιδία διὰ τοῦ βαπτίσματος σώζεσθαι. καὶ ἀλλαχοῦ· ἡ ἐκκλησία τοῖς βρέφεσιν ἑτέρων πόδας ἐντίθησιν, ὅπως ἔρχωνται· ἑτέρων καρδίας, ὅπως πιστεύωσιν· ἑτέρων γλῶσσαν, ὅπως ἐπαγγέλλωνται. ὡς ἀλλαχοῦ· ἡ μήτηρ ἐκκλησία μειζόνως καρδίᾳ ἐκείνοις χαρίζεται.

Γίνεται δὲ τὸ βάπτισμα, δι' ὕλης μὲν ὕδατος καθαροῦ, καὶ ὑδατὸς ἑτέρου ὑγροῦ. ἀποτελεῖται δὲ διὰ μόνου τοῦ ἱερέως, καὶ κατὰ ἀνάγκην ἀπροφάσιστον ἔχει γίνεσθαι ὡς δι' ἑτέρου ἀνθρώπου, πλὴν ὀρθοδόξου, καὶ σκόπον ἔχοντος τὸν ἁρμόδιον τῷ θείῳ βαπτίσματι. ἀποτελέσματα δὲ τοῦ βαπτίσματος σωζόντι φάναι. πρῶτον ἡ ἄφεσις τοῦ προπατορικοῦ πλημμελήματος, καὶ ὅσων ἄλλων ἁμαρτιῶν πεπραχὼς ὢν ὁ βαπτιζόμενος. δεύτερον, ῥύεται ἐκεῖνον τῆς ἀϊδίου ποινῆς, ἣν ἐνέσχετο, εἴτε διὰ τὸ ἀρχέγονον ἁμάρτημα, εἴτε δι' ἃ ἰδικῶς ἐπραξε θανασίμως. τρίτον, δίδωσιν αὐτοῖς τὴν ἀθανασίαν. δικαίως γὰρ αὐτοὺς τῶν προημαρτημένων, ναοὺς θεοῦ ἀποκαθίστησιν, οὐκ ἔστι δὲ εἰπεῖν μὴ λύεσθαι διὰ τοῦ βαπτίσματος πάσας τὰς ὁπωσοῦν πρὸ τούτου ἁμαρτίας, ἀλλὰ μένειν μὲν, οὐκ ἐγκύειν δέ· τοῦτο γὰρ ἀσεβείας τῆς ἐσχάτης ἐστὶ γένος καὶ ἄρνησις μᾶλλον, ἢ ὅλως ὁμολογία δυσεβείας· ἀλλ' ὅτι πᾶσα ἁμαρτία πρὸ τοῦ βαπτίσματος ὅσα, ἢ γενομένη ἀφανίζεται, καὶ ὡς μὴ ὅσά ποτε, ἢ γενομένη, λογίζεται. οἱ γὰρ τύποι τοῦ βαπτίσματος, πάσαι ἑκάτερον καὶ αἱ προμυήσεις καὶ τελεοῦσαι ῥήσεις, τὸ βάπτισμα, τὴν τελείαν ὑπαινίττεσι κάθαρσιν. τοῦτο αὐτὸ καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ βαπτίσματος ὀνόματα δηλοῦσιν. εἰ γὰρ βάπτισμα διὰ πνεύματος καὶ πυρὸς, δῆλον ὅτι ἡ τελεία πᾶσιν ἡ κάθαρσις· τὸ γὰρ πνεῦμα τελείως καθαίρει. εἰ φῶς, τὸ σκότος ἔλυσεν· εἰ ἀναγέννησις, παρῆλθε τὰ ἀρχαῖα. τίνα δὲ ταῦτα, εἰ μὴ τὰ ἁμαρτήματα; εἰ ἀτενδύεται ὁ βαπτιζόμενος τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἄρα καὶ τὴν ἁμαρτίαν. εἰ ἐνδύεται τὸν Χριστὸν, ἄρα ἀναμάρτητος γίνεται ἐνεργείᾳ διὰ τοῦ βαπτίσματος. μακρὰν γὰρ ἀπὸ ἁμαρτωλῶν ὁ Θεός. τοῦτο καὶ Παῦλος διδάσκει τρανότερον λέγων, ὥσπερ διὰ τοῦ ἑνὸς ἁμαρτωλοὶ κατεστάθημεν οἱ πολλοὶ, οὕτω διὰ τοῦ ἑνὸς δικαιοῖ, ἄρα ἁμαρτίας ἐλεύθεροι. εἰ γὰρ δύναται ἐν ταὐτῷ εἶναι τὴν ζωὴν, καὶ τὸν θάνατον. εἰ ἀληθῶς ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, ἄρα καὶ ἀληθὴς ἡ διὰ τοῦ πνεύματος ἄφεσις.

Ἐκεῖθεν δὲ δῆλον πάντα τὰ βαπτισθέντα καὶ κοιμηθέντα βρέφη, ἀναμφιβόλως σώζεσθαι προορισθέντα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ ἐντὸς πάσης ἦσαν ἁμαρτίας· κοινῆς μὲν, ὅτι ἐλυτρώθησαν τῷ θείῳ λυτρῷ· ἰδικῆς δὲ,

ANNO CHRISTI 1672.

δὲ, ὅτι τὰ βρέφη μὴ ἔχοντα ἐνεργείᾳ προαίρεσιν οὐκ ἀποκτάνει, ἆρα ἢ σώζεται. σπίζθησι δὲ τὸ βάπτισμα ἐς χαρακτῆρα ἀνεξάλειπτον, ὥσπερ ἐς τὴν ἱερωσύνην. καθὼς γὰρ ἀδύνατον τὸν αὐτὸν δὶς ἱερωσύνης τυχεῖν τῆς αὐτῆς· ὕτως ἀδύνατον ἀναβαπτισθῆναι τὸν ἅπαξ ὀρθῶς βαπτισθέντα, κἂν ἐς μυρίας συμβέβηκεν αὐτὸν ὑποπεσεῖν ἁμαρτίας, ἢ ἐς αὐτὴν ἐξομόσασθαι τῆς πίστεως. τέλων γὰρ ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον, ἀναλαμβάνει τὴν ἐν αὐτῷ ἀπόλεσεν υἱοθεσίαν διὰ μυστηρίου τ μετανοίας.

A lis, utpote peccatis ex propria electione nondum idonei; beatorum in sortem certissime cooptantur. Porro æque ac Ordo, baptismus characterem imprimit indelebilem: unde quemadmodum eodem ordine initiari bis nemo potest, ita nec recte semel baptizatus, iterum baptizari, ut in mille peccata forte prolapsus, immo ut a fide etiam apostata. Enimvero converti ad Dominum quisquis voluerit, eam a qua exciderat, per pœnitentiæ sacramentum recuperat adoptionem.

ANNO CHRISTI 1672.

ΟΡΟΣ ιζ'.

CAPITULUM XVII.

Πιστεύομεν τὸν παράγιον μυστήριον τῆς ἱερᾶς εὐχαριστίας, ὅπερ ἀνωτέρω κατὰ τάξιν, τέταρτον ἐθέμεθα, εἶναι ὅπερ ὁ κύριος παρέδωκε τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδου ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. λάβων γὰρ ἄρτον καὶ εὐλογήσας, ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπών· λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. ἐς λαβὼν τὸ ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπε· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Credimus sanctissimum divinæ eucharistiæ sacramentum, quod ordine quartum supra recensuimus, illud ipsum esse, quod ea nocte qua semetipsum pro mundi vita tradidit Dominus, nobis traditione reliquit. Panem quippe accipiens ac benedicens, dedit sanctis discipulis suis & Apostolis, dicens: *Accipite, manducate, hoc est corpus meum.* Et accipiens calicem gratias agens, dixit: *Bibite ex eo omnes, hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.*

Τούτου οὖν τῆ ἱερουργίᾳ πιστεύομεν παρεῖναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν οὐ τυπικῶς, οὐδ' εἰκονικῶς, οὐδὲ χάριτι ὑπερβαλούσῃ, ὡς ἐν τοῖς λοιποῖς μυστηρίοις, οὐδὲ κατὰ μόνιμον παρουσίαν, καθώς τινες τῶν πατέρων εἰρήκασι περὶ τοῦ βαπτίσματος· οὐδὲ καθ' ὁμοίωσιν, ὥστε σώζεσθαι τὴν θεότητα τοῦ λόγου τῷ προκειμένῳ τῆς εὐχαριστίας ἄρτῳ ὑποστατικῶς, καθὼς οἱ ἀπὸ Λουθήρου λίαν ἀμαθῶς, καὶ ἀθλίως δοξάζουσιν. ἀλλ' ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, ὥστε μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου μεταβάλλεσθαι, μετουσιοῦσθαι, μετατοιεῖσθαι, μεταῤῥιθμίζεσθαι· τὸν μὲν ἄρτον εἰς αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα, ὅπερ ἐγεννήθη ἐν Βηθλεὲμ ἐκ τῆς ἀειπαρθένου, ἐβαπτίσθη ἐν Ἰορδάνῃ, ἔπαθεν· ἐτάφη, ἀνέστη, ἀνελήφθη, κάθηται ἐκ δεξίων τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός, μέλλει ἐλθεῖν ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ· τὸν δὲ οἶνον μεταποιεῖσθαι καὶ μετουσιοῦσθαι εἰς αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου αἷμα, ὅπερ χρεμαμένου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐχύθη ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

In hujus itaque celebratione sacramenti, Dominum nostrum Jesum Christum credimus esse præsentem, non quidem secundum figuram aut imaginem, neque etiam secundum quamdam, uti ceteris in sacramentis, gratiæ excellentiam, neque secundum simplicem, quam & in baptismo Patres nonnulli commemoravere, præsentiam: neque penes conjunctionem, qua proposito eucharistiæ pani Verbi divinitas [a] substantialiter uniatur, quemadmodum inscite juxta ac misere Lutherani arbitrantur; sed vere realiterque: quatenus panis & vini facta consecratione, transmutetur, transsubstantietur, convertatur, transeat; panis quidem, in ipsum corpus Domini verum, quod natum est Bethleem ex semper Virgine, baptizatum in Jordane, passum, sepultum, quod resurrexit, ascendit, sedet a dextris Dei Patris, in cæli denique nubibus adventurum: vinum vero in ipsum Domini sanguinem verum converti ac transsubstantiari, qui ex illo in cruce pendente pro mundi vita defluxit.

[a] *Lege*, hypostatice.

Ἔτι μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, οὐκ ἔτι μένειν τὴν οὐσίαν τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα τοῦ κυρίου, ὑπὸ τὰ τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου εἴδη καὶ τύπους, ταυτονοήτως τοῖς τοῦ ἄρτου συμβεβηκόσιν.

Item facta panis & vini consecratione, nec panis, nec vini manere amplius substantiam credimus, sed ipsum corpus & sanguinem Domini, sub panis & vini speciebus, id est, sub panis accidentibus.

Ἔτι αὐτὸ τὸ παναγνότατον τοῦ κυρίου σῶμα καὶ αἷμα μεταδίδοσθαι, καὶ εἰσδύειν εἰς τὸ στόμα καὶ στόμαχον τῶν μετεχόντων εὐσεβῶν τε καὶ ἀσεβῶν. πλὴν τοῖς μὲν εὐσεβέσι καὶ ἀξίοις ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ ζωὴν αἰώνιον προξενεῖν· τοῖς δ' ἀσεβέσι καὶ ἀναξίοις, κατάκρισιν καὶ κόλασιν αἰώνιον παραχωρεῖν.

Item & ipsum distribui Domini corpus & sanguinem purissimum, inque communicantium sive piorum, sive impiorum os ac stomachum introduci: nisi quod remissionem peccatorum vitamque piis ac dignis impertitur æternam, impiis vero ac indignis damnationem pœnamque accersit sempiternam.

Ἔτι τύπτεσθαι μὲν καὶ διαῤῥήσσεσθαι εἴπερ χερσὶν, εἴπερ δὲ ὀδοῦσι τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα τοῦ κυρίου,

Item manibus dentibusque concidi quidem Domini corpus ac dividi; verum per acci-

ANNO CHRISTI 1672.

accidens dumtaxat, ſive penes accidentia A panis & vini, per quæ & viſibilia ea eſſe confitemur & contrectabilia: at infecta prorſus & indiviſa ſecundum ſe permanere. Unde & catholica dicit eccleſia: „ Conciditur & dividitur, qui conciſus „ nequaquam dividitur, ubique manducatur, & nuſquam conſumitur, ſed digne „ accedentes ſanctificat.

Item nequaquam ſub diviſione qualibet ac minima panis & vini conſecrati particula, eſſe partem corporis & ſanguinis Domini: quippe hoc ſine blaſphemia & impietate nemo dixerit: ſed totum ac integrum Dominum Chriſtum ſecundum ſubB ſtantiam, animam videlicet ſuam & divinitatem, id eſt, Deum perfectum, & perfectum hominem. Unde & multæ cum per orbem una & eadem hora celebrantur Miſſæ, haudquaquam Chriſti plures, plutave Chriſti ſunt corpora: ſed unus in omnibus ac ſingulis fidelium eccleſiis vere ac realiter præſens eſt ipſe Chriſtus, unum & corpus eſt, & ſanguis unus. Atque id quidem, non quod illud quod in cælo eſt Domini corpus ſuper altaria deſcendat; ſed quod poſt conſecrationem converſo ac tranſſubſtantiato eo, qui ſingulis in eccleſiis offertur, propoſitionis pane, unum & idem fiat & ſit cum eo C quod eſt in cælo. Quippe multis in locis, non multa, ſed unum eſt Corpus Domini: ac vel hinc maxime mirabile eſt, dicturque hujuſmodi ſacramentum, & ſola fide comprehenſibile, non autem humanæ ratiunculis ſapientiæ; cujus quidem vanam & circa res divinas cœcam inquiſitionem pia atque divinitus nobis tradita profeſſio noſtra contemnit.

Item & ſupremo colendum honore, cultuque latriæ idem Domini corpus & ſanguinem eſſe adorandum. Quippe ſanctiſſimæ Trinitatis, & Corporis ſanguinisque Domini una eſt adoratio.

Item & verum ac propitiatorium eſſe D ſacrificium, quod pro fidelibus omnibus tum vivis, tum defunctis, necnon & pro utilitate omnium offertur, uti & in hujuſce ſacramenti precibus exprimitur, quas pro ea quam a Domino receperant, diſponendi poteſtate, Apoſtoli eccleſiæ tradidere.

Item ante uſum, ſtatim a conſecratione, ac poſt uſum, id quod ſacris in pyxidibus communioni moribundorum aſſervatur, Corpus eſſe Domini verum, & a ſe ipſo ne vel leviſſime quidem diverſum; quatenus ante uſum poſt conſecrationem, in uſu, ac poſt uſum, verum omnino ſit Corpus Domini. E

Præterea, verbo *Tranſſubſtantiationis*, modum illum, quo in corpus & ſanguinem Domini panis & vinum convertuntur, perfecte explicari minime credimus: (id enim penitus impoſſibile, utpote ſoli Deo comprehenſibile: unde & inſcitiæ juxta ac impietatis in notam incurrit, quiſquis ad hujus intelligentiam myſterii ſe ſe arbitratur perveniſſe:) ſed panis & vini facta conſecratione, non typicam,

κατασυμβεβηκας μόνοι, ητοι κατα τὸ συμβεβηκὸς τοῦ ἄρτου ἐν τῷ οἴνῳ, καθ' ἃ ἐν ὁράτοις καὶ ἁπλᾶ ἐῆ ὁμολογοῦνται, καθεαυτὰ δὲ μένειν ἄτμητα πάντη ἐν ἀδιαίρετα. ὅθεν καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία φησί· μερίζεται καὶ διαμερίζεται ὁ μεριζόμενος, καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, καὶ ἐδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας (δηλονότι ἀξίως) ἁγιάζων.

Ετι ὁ ἑκάστῳ μέρει καὶ τμήματι ἐλαχίστῳ τοῦ μεταβληθέντος ἄρτου καὶ οἴνου, ὐκ εἶναι μέρος τοῦ σώματος, ἐν αἵματος τοῦ κυρίου. βλάσφημον γὰρ τοῦτο ἐν ἄθεον· ἀλλὰ ὅλον ὁλικῶς τὸν δεσπότην Χριστὸν καθ' ὑπόστασιν μετὰ ψυχῆς δηλονότι, καὶ θεότητος· ητοι τέλειον θεὸν ἐν τέλειον ἄνθρωπον; ὅθεν ἐν πολλῶν γινομένων ἐν τῇ οἰκουμένῃ μιᾷ ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἱερουργιῶν, μὴ γίνεσθαι πολλοὺς Χριστούς, ἢ πολλὰ σώματα Χριστοῦ. ἀλλὰ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστὸν παρεῖναι ἀληθῶς καὶ ὡραγματικῶς, καὶ ἓν εἶναι αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα ἐν πάσαις ταῖς κατὰ μέρος τῶν πιστῶν ἐκκλησίαις· καὶ τοῦτο ὐχ ὅτι τὸ ἐν ὑρανοῖς τοῦ δεσπότου ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις κάτεισι σῶμα, ἀλλ' ὅτι ὁ ἐκ προθέσεως ἐν πάσαις ταῖς κατὰ μέρος ἐκκλησίαις προκείμενος ἄρτος μεταποιούμενος καὶ μετουσιούμενος μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, γίνεται καὶ ἔστιν ἓ ἐν τὸ αὐτὸ τῷ ἐν ὑρανοῖς. ἓν γὰρ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἐν πολλοῖς τόποις, ἐν ὐ πολλά· ἐν διὰ τοῦτο τὸ μυστήριον τοῦτο μάλιστα ἔστι καὶ λέγεται θαύμασον, ἐν πίστει μόνῃ καταληπτὸν, ὐ σοφίσμασι σοφίας ἀνθρωπίνης, ἧς τλὼ μάταιόν καὶ ἀνόητον ἐν τοῖς θείοις ἐνέργειαν ἀποσείεται ἡ ἀσέβης καὶ θεοπαράδοτος ἡμῶν θρησκεία.

Ετι αὐτὸ τὸ σῶμα ἐν αἷμα τοῦ κυρίου τὸ ἐν τῷ τῆς εὐχαριστίας μυστηίῳ, ὀφείλειν τιμᾶσθαι ὑπερβαλλόντως ἐν προσκυνεῖσθαι λατρευτικῶς. μία γὰρ ἡ προσκύνησις τῆς ἁγίας τριάδος, ἐν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου.

Ετι εἶναι θυσίαν ἀληθῆ καὶ ἱλαστικὴν προσφερομένην ὑπὲρ πάντων τῶν εὐσεβῶν ζώντων ἐν πεθνεώτων, ἐν ὑπὲρ ὠφελείας πάντων, ὡς κεῖται ῥητῶς ἐν ταῖς τοῦ μυστηίου τούτου εὐχαῖς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθείσας, καὶ τλὼ προὸς αὐτοὺς διαταγλὼ τοῦ κυρίου.

Ετι καὶ προὸ τῆς χρήσεως εὐθὺς μετὰ τὸν ἁγιασμὸν, ἐν μὴ τλὼ χρῆσιν τὸ φυλατλόμενον ἐν ταῖς ἱεραῖς θήκαις προὸς μετάληψιν τῶν ἀποθνήσκειν μελλόντων, ἀληθὲς εἶναι τοῦ κυρίου σῶμα, ἐν κατὰ μηδὲν διαφέρον ἑαυτοῦ, ὥστε προὸ τῆς χρήσεως μὴ τὸν ἁγιασμὸν, ἐν τῇ χρῆσει, καὶ μὴ τὴν χρῆσιν, εἶναι κατὰ πάντα τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα.

Ετι τῇ μετουσίωσις λέξει ὐ τὸν τρόπον πιστεύομεν δηλοῦσθαι, καθ' ὃν ὁ ἄρτος, ἐν ὁ οἶνος μεταποιοῦνται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ κυρίου. τοῦτο γὰρ ἀληπτον πάντη, ἐν ἀδυνατον πλὼ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐν τοῖς πιστεύουσιν ἀμάθειαν ἅμα, καὶ ἀσέβειαν ἐπιφέρει. ἀλλ' ὅτι ὁ ἄρτος ἐν ὁ οἶνος μὴ τὸν ἁγιασμὸν, ὐ τυπικῶς, ὐδ' ἐνεργητικῶς, ὐδὲ χάριτι ὑπερβαλούσῃ, ὐδὲ τῇ κοινωνίᾳ ἢ τῇ

παρα-

ANNO CHRISTI 72.

παρουσία τῆς θεότητος μόνης τοῦ μονογενοῦς. μεταβάλλεται εἰς τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ κυρίου. οὐδὲ συμβεβηκός τι τοῦ ἄρτου, ἢ τοῦ οἴνου, εἰς συμβεβηκός τι τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, κατά τινα τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν μεταποιεῖται, ἀλλ' ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ οὐσιώδως γίνεται ὁ μὲν ἄρτος αὐτὸ τὸ ἀληθὲς τοῦ κυρίου σῶμα, ὁ δ' οἶνος αὐτὸ τοῦ κυρίου αἷμα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

Ἔτι μὴν γίνεσθαι ὑπό τινος ἄλλου τὸ τῆς ἱερᾶς ἀγαλείσιας τοῦτο μυστήριον, εἰ μὴ μόνον ὑπὸ ἱερέως ἀγιεβοῦς, καὶ ὑπὸ ἀγιεβοῦς καὶ νομίμως ἐπισκόπου τὴν ἱερωσύνην λαβόντος, καθ' ὃν τρόπον ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διδάσκει. αὕτη ἐστὶν ἡ σωτήριος ἡ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου δόξα, καὶ ἀληθὴς ὁμολογία, καὶ ἀρχαιοτάτη παράδοσις, ἣν ἡ δεῖ κολοβοῦσθαι καθ' ὁτιοῦν τρόπον ὑπὸ τῶν ἀγιεβῶν βλασφήμων, καὶ ἀποσκορακίζειν τὰς νεωτερισμοὺς, καὶ τὰς βεβήλους τῶν αἱρετικῶν κενοφωνίας. ἀλλ' ἀναγκαίως σώζειν καὶ ἀδιάσειστον πρεῖσθαι τὴν νομοθετηθεῖσαν παράδοσιν. τοὺς γὰρ παραβαίνοντας ἀποποιεῖται καὶ ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία.

A non ſecundum imaginem, non penes ſuperabundantem gratiam, non per communionem, aut ſolius divinitatis Unigeniti Filii Dei præſentiam; at in corpus & ſanguinem Domini, converſionem ſignificari. Sed nec panis aut vini accidens aliquod in quoddam corporis ac ſanguinis accidens aliqua mutatione convertitur; ſed vere realiterque ac ſubſtantialiter fit quidem panis verum Domini corpus, vinum vero, ſanguis ejus, uti jam ante dictum eſt.

B Denique neminem, præter pium ſacerdotem ab pio utique epiſcopo canonice inſtituto ſacerdotii charactere initiatum, juxta Orientalis eccleſiæ doctrina, hoc ſacroſanctæ euchariſtiæ credimus poſſe conficere ſacramentum. Hæc eſt compendiaria Orientalis eccleſiæ hoc de ſacramento doctrina, veraque confeſſio, & traditio perantiqua: qua de ne vel apicem detraxerint, qui pie ſentire cupiunt, & novitates horrent, ac inania hæreticorum dogmata deteſtantur: ſed hanc, quæ jampridem obtinuit, traditionem integram ſervent ac illibatam. Huic enim adhærere qui contempſerint, ſancta Chriſti rejicit & anathematizat eccleſia.

C

ΟΡΟΣ ιή.

Γινώσκομεν τὰς τῶν κεκοιμημένων ψυχὰς εἶναι ἢ ἐν ἀνέσει, ἢ ἐν ὀδύνῃ, καθ' ὅτι ἕκαστος ἔπραξεν χωριζόμεναι γὰρ ἀπὸ τῶν σωμάτων, παραυτίκα, ἢ πρὸς ἀφροσύνην, ἢ πρὸς λύπην καὶ στεναγμὸν ἐκδημεῖν, ὁμολογουμένης μέντοι μήτε τῆς ἀπολαύσεως, μήτε τῆς κατακρίσεως τελείας. μέλλει γὰρ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, ὅτε ἡ ψυχὴ ἑνωθείη τῷ σώματι μεθ' ὃ καλῶς ἢ πονηρῶς ἐπολιτεύσατο, ἀπολήψεται ἕκαστος τὸ τέλειον, ἢ τῆς ἀπολαύσεως, ἢ τῆς κατακρίσεως δηλονότι.

CAPITULUM XVIII.

Credimus defunctorum animas aut in quiete aut in pœnis eſſe, prout quiſque geſſerit. Quippe vel ad gaudii, vel ad triſtitiæ gemituſque locum ſtatim adducuntur, atque corpora deſeruere: quamquam integram beatitudinis aut damnationis menſuram nondum accipiunt. Cum enim generali facta reſurrectione, ſuum anima corpus, quocum aut bene geſſit aut male, reſumpſerit; tunc beatitudinis ac pœnarum recipiet unuſquiſque complementum.

D

Τοὺς δὲ συμφθαρέντας θανασίμοις πλημμελήμασι, καὶ μὴ ἐν ἀπογνώσει ἀποδημήσαντας, ἀλλὰ μετανοήσαντας μὲν ἔτι φθάσαντας ἐν τῷ μετὰ σώματος βίῳ, μὴ ποιήσαντας δὲ ἀξίους καρπὸν μετανοίας, (ἀνιέναι δάκρυα δηλονότι, καὶ γονυπετῆσαι ἐν γρηγορήσει προσευχῶν, θλίβειν, πλοκὰς παραμυθῆσαι, καὶ πῶς ἐν ἔργοις τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὴν πλησίον ἀγάπην ἐπιδεῖξαι, ἃ ἡ ἱμανοποίησιν καλῶς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἀπ' ἀρχῆς ὠνόμασε) τούτων ἡ αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἀπέρχεσθαι εἰς ᾅδου, καὶ ὑπομένειν τοῦ ἕνεκα ὧν ἐργάσαντο ἁμαρτημάτων ποινάς. εἶναι δ' ἐν σωματοῦσθαι τῆς ἐκεῖθεν ἀπαλλαγῆς· ἐλευθεροῦσθαι δὲ ὑπὸ τῆς ἄκρας ἀγαθότητος, διὰ τῆς δεήσεως τῶν ἱερέων, καὶ ἀποιῶν· ἃ τῶν ἀποιχομένων ἕνεκα οἱ ἑκάστου συγγενεῖς ἀποτελοῦσι. μεγάλα δυναμένης μάλιστα τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, ἣν ἰδίως ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων συγγενῶν ἕκαστος, καὶ κοινῶς ὑπὲρ πάντων ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ὀσημέραι ποιεῖ ἐκκλησία συνοικεῖ μέντοι ἐν τούτῳ, τῷ, μὴ εἰδέναι ἡμᾶς δηλαδὴ τὸν

Quos vero letalium, quibus ſe ſe fœdaverant, peccatorum non deſperatio intercepit, ſed ante mortem pœnituit, at nullum fecerunt pœnitentiæ fructum; lacrymas videlicet effundendo, genibus flexis in orationibus vigilando, ſemetipſos afflictando, pauperes recreando, ſuam denique tum in Deum, cum in proximum caritatem operibus demonſtrando, quæ & catholica eccleſia recte ab initio ſatisfactiones appellavit; horum atque id genus animas credimus ad inferos deduci, ibique juſtas pro iis, quæ commiſere, peccatis pœnas ſuſtinere: at ſuæ tamen futuræ liberationis eſſe conſcias, & ab ſumma bonitate per ſacerdotum orationes, ſuorumque parentum eleemoſynas liberari: Ad hoc vero potiſſime valet incruentum Miſſæ ſacrificium, quod privatim ab ſingulis pro parentibus ſuis, ab catholica vero & Apoſtolica eccleſia quotidie pro omnibus communiter offertur. Porro liberationis hujuſmodi notum nobis eſſe tempus nequaquam dicimus;

ANNO CHRISTI 1672.

tales enim ſolvi quidem pœnis, idque ante communem reſurrectionem, & univerſale judicium, & ſcimus & credimus; id vero quando fiat, ignoramus.

A

ANNO CHRI 1672

καιρὸν δ' ἀπαλλαγῆς. ὅτι γὰρ γίνεται ἐλεύθερία τῶν τοιούτων ἀπὸ τῶν δεινῶν ἐς πρὸ τῆς κοινῆς ἀνασάσεώς τε ἐς κρίσεως οἴδαμεν, καὶ πιστεύομεν· ποτὲ δὲ, ἀγνοοῦμεν.

QUÆSTIO I.

Decetne ſacram ſcripturam vulgari idiomate ab omnibus legi Chriſtianis.

Non decet. Enimvero ita utilem, immo & ex ſe neceſſariam divinitus traditam omnem ſcripturam agnoſcimus, ut pie fine illa homines vivere nullatenus poſſe cenſeamus. Hanc tamen haudquaquam convenit omnes legere: at eos dumtaxat, qui profunda, quæ in illa latent Spiritus arcana recta interpretatione valent aperire; quive eam qua exponenda, docenda, legenda eſt ſcriptura ſacra, rationem probe norunt. Illitteratis autem & ſcripturam ſacram abſque diſcrimine, vel ſolum penes litteram, aut alio quodam a pietate ſenſu intelligentibus, eccleſia catholica, utique diſpendium experta, lectione ejus interdixit. Itaque omnibus quidem fidelibus ſacram audire ſcripturam, quatenus corde credant ad juſtitiam, ore autem confeſſionem promant ad ſalutem, permiſſum eſt; aliquos vero ſcripturæ, ac veteris potiſſimum inſtrumenti, libros legere, prædictis ac conſimilibus de cauſis, prohibitum. Et vero perinde eſt ſacræ ſcripturæ lectione illiteratos prohibere, ac ſolidiori abſtineant cibo infantibus imperare.

B C

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ά.

Εἰ δεῖ τὴν θείαν γραφὴν κοινῶς παρὰ πάντων τῶν χριστιανῶν ἀναγινώσκεσθαι.

Οὐ. πᾶσιν γὰρ γραφὴν θεόπνευστον, ἐς ὠφέλιμον οἴδαμεν, καὶ ὅτω τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσαν μεθ' ἑαυτῆς, ὥστε χωρὶς αὐτῆς ἀδύνατον ὁπωσοῦν εὐσεβεῖν. ἀ μὴν καὶ ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι ταύτην, ἀλλ' ὑπὸ μόνων τῶν μὴ τῆς προπούσης ἐρεύνης τοῖς βάθεσιν ἐγκυπτόντων τὸ πνεύματος, ἐς εἰδότων οἷς τρόποις ἡ θεία γραφὴ ἑρμηνεύεται, καὶ διδάσκεται, ἐς ὅλως ἀναγινώσκεται. τοῖς δὲ μὴ γεγυμνασμένοις, καὶ ἀδιαφόρως, ἢ μόνον κατὰ τὸ γράμμα, ἢ ἐς καθ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀλλότριον τῆς εὐσεβείας τὰ τῆς γραφῆς ἐκλαμβάνουσιν, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, διὰ τῆς πείρας τῶν βλάβων ἐγνωκυῖα ἀ θεμιτὴν τῶν ἀνάγνωσιν εἶναι ἐπέλλεται. ὥστε παντὶ εὐσεβεῖ ἐπιτραπῆναι μὲν ἀκούειν τὰ τῆς γραφῆς, ἵνα πιστεύῃ τῇ καρδίᾳ εἰς δικαιοσύνην, ὁμολογῇ δὲ τῷ στόματι εἰς σωτηρίαν· ἀναγινώσκειν δὲ ἔνια τῆς γραφῆς μέχρι, καὶ μάλιστα τῆς παλαιᾶς, ἀπηγορεύεται, τῶν εἰρημένων αἰτίων, καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις ἕνεκα. καὶ ἔστιν ἴσον παραγγέλλειν τοῖς ἀγυμνάστοις μὴ ἀναγινώσκειν ὡσαύτως τῶν πᾶσαν ἱερὰν γραφὴν, καὶ τοῖς βρέφεσιν ἐπέλλεσθαι μὴ ἅπτεσθαι στερεᾶς τροφῆς.

QUÆSTIO II.

Sitne plana omnibus legentibus Chriſtianis ſcriptura.

Si legentibus omnibus plana eſſet ſacra ſcriptura Chriſtianis, nequaquam perſcrutari ſcripturas his qui ſalutis deſiderio tenentur, Dominus mandaſſet: fruſtraque Paulus poſitam a Deo in eccleſia doctoratus gratiam ſcripſiſſet; neque intellectu difficilia quædam habere Paulus epiſtolas Petrus diceret. Maximam itaque conſtat eſſe ſcripturæ altitudinem, juxta ac ſenſuum ejus celſitatem: ac doctiſſimis proinde diviniſque hominibus ad ejus expoſitionem, germanamque intelligentiam, necnon & ad verum atque toti ſcripturæ & ejuſdem auctori Spiritui ſancto conſonum ſenſum, opus eſſe.

Itaque ſanctiſſimæ Trinitatis myſterium ac Filii Dei Incarnationem, Paſſionem, Reſurrectionem, & in cælos Aſcenſionem, necnon & regenerationis & extremi judicii veritatem, (pro quibus mortem ſubire multi non dubitarunt) ut unuſquiſque ſacro baptiſmate initiatus agnoſcat; haud tamen neceſſe eſt, immo impoſſibile, & ad ea, quæ ſolis ſapien-

D E

ΕΡΩΤΗΣΙΣ β'.

Εἰ σαφὴς ἐστιν ἡ γραφὴ πᾶσι τοῖς ἀναγινώσκουσι χριστιανοῖς.

Εἰ σαφὴς ἦν ἡ θεία γραφὴ πᾶσι τοῖς ἀναγινώσκουσι χριστιανοῖς, οὐκ ἂν ὁ κύριος ἐξῆνεν ταύτην τοὺς βουλομένους σωτηρίας τυχεῖν ἐπέτρεπε· καὶ τὸ χάρισμα τῆς διδασκαλίας ματαίως τῷ Παύλῳ ἐλέγετο πεπιστεῦσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐς ὁ Πέτρος οὐκ ἂν φοβεῖ τὴν τοῦ Παύλου ἐπιστολὴν, ἔχειν τινὰ δυσνόητα ἔλεγε. δῆλον δ' ὡς ὡς πολὺ τὸ βάθος ἔχειν τῶν γραφῶν, ἐς τὸ μέγεθος τῶν ἐννοιῶν, καὶ δεῖσθαι ἐπιστημόνων, καὶ θείων ἀνδρῶν πρὸς ἔρευναν, καὶ ἀληθῆ καταύγασιν, ἐς γνῶσιν ὀρθὴν, καὶ συμφωνοῦσαν τῇ πάσῃ γραφῇ, ἐς τῷ δημιουργῷ τούτης ἁγίῳ πνεύματι;

Ὥστε τοῖς ἀναμυηθεῖσιν, εἰ ἐς γνώσεως ἡ περὶ τελείας πίστις, ἐς ἡ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπησις, τὰ πάθη, ἡ ἀνάστασις, ἡ εἰς οὐρανοὺς ἄνοδος, ὁ περὶ τῆς παλιγγενεσίας καὶ κρίσεως λόγος, ὧν ἕνεκα καὶ πολλοὶ θάνατον ὑπομεῖναι οὐκ ὤκνησαν. οὐκ ἀναγκαῖον δὲ, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον πᾶσιν εἰδέναι,

εἰδέναι, καὶ ἃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μόνοις τοῖς ἐγ- A
γεγυμνασμένοις ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἁγιότητι φανε-
ροῖ.

tia & sanctitate præditis Spiritus sanctus aperit, omnes quoscumque pertinere.

ANNO CHRISTI 1672.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ γ'.

Ἱερὰν γραφὴν ποῖα βιβλία καλεῖς;

Ἀπόκρισις.

Στοιχοῦντες τῷ κανόνι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἱερὰν γραφὴν καλοῦμεν ἐκεῖνα πάντα, ἅπερ B
ὁ Κύριλλος ὑπὸ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου ἐρανισάμενος ἀριθμεῖ· καὶ πρὸς τούτοις ἅπερ ἀσυνέτως, καὶ ἀμαθῶς, εἴτουν ἐθελοκακούργως, ἀπόκρυφα κατωνόμασε. τὴν Σοφίαν δηλαδὴ τοῦ Σολομῶντος, τὴν Ἰουδὴθ, τὸν Τωβίαν, τὴν ἱστορίαν τοῦ δράκοντος, τὴν ἱστορίαν τῆς Σωσάννης, τοὺς Μακκαβαίους, καὶ τὴν Σοφίαν τοῦ Σιράχ. ἡμεῖς γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς θείας γραφῆς γνησίων βιβλίων, καὶ ταῦτα γνήσια τῆς γραφῆς μέρη κείνομεν. ὅτι ἡ παραδόσασα ἀρχαία συνήθεια, καὶ μάλιστα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, γνήσια εἶναι τὰ ἱερὰ διαγγέλια, καὶ τἄλλα τῆς γραφῆς βιβλία, καὶ ταῦτα εἶναι τῆς ἁγίας γραφῆς μέρη C
ἀναμφιβόλως παρέδωκε· καὶ τούτων ἡ ἄρνησις ἐκείνων ἐστὶν ἀθέτησις, εἰ δέ τῳ δοκεῖ μὴ ἀεὶ πάντα ὑπὸ πάντων συγκατατίθεσθαι. ὀλίγον ἦτλον ὅμως καὶ ταῦτα παρά τε συνόδων, καὶ πολλῶν ὅσων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παλαιοτάτων τε καὶ ἐγκρίτων θεολόγων ἀριθμεῖται, καὶ συγκατατίθεται τῇ πάσῃ γραφῇ, ἃ πάντα καὶ ἡμεῖς κανονικὰ βιβλία κείνομεν, καὶ ταῦτα τὴν ἱερὰν γραφὴν εἶναι ὁμολογοῦμεν.

QUÆSTIO III.

Quosnam libros sacram Scripturam vocas?

Responsio.

Ecclesiæ catholicæ regulam sequentes, sacram scripturam eos omnes appellamus libros, quos ab Laodicena synodo Cyrillus, ipso quidem corrogante, probatos recenset; iis insuper additis, quos insipienter, insicite, aut magis malitiose vocavit apocryphos. Sapientiam videlicet Salomonis, librum Judith, Tobiam, Draconis historiam, historiam Susannæ, Machabæos, & Sapientiam Sirach. Hos etenim cum ceteris genuinis sacræ scripturæ libris, ceu germanas ejusdem scripturæ partes, censemus esse numerandos. Quoniam quæ sancta evangelia, aliosque scripturæ libros ut genuinos tradidit antiqua consuetudo, seu magis ecclesia catholica; & istos hæc ipsa ceu sacræ scripturæ partes, procul dubio tradidit; quatenus istos qui neget, & illos recusaverit. Sin vero ab cunctis haud recenseri omnes fortasse videantur; isti nihilo secius ab synodis, necnon & a multis cum antiquissimis, tum nominatissimis catholicæ ecclesiæ Theologis recensentur, & sacras inter scripturas numerantur. Quos omnes & nos judicamus esse canonicos, & sacram eos esse scripturam confitemur.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ δ'.

D

Περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, καὶ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων, πῶς ὀφείλομεν φρονεῖν;

Ἀπόκρισις.

Τῶν ἁγίων ὄντων καὶ ὁμολογουμένων παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας προσβώντων, ὃν τρόπον εἴρηται ἐν τῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ· καιρὸς εἰπεῖν ὅτι καὶ τιμῶμεν αὐτοὺς ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ ὡς ὑπὲρ ἡμῶν δεομένους τῷ τῶν ὅλων Θεῷ· τιμῶμεν δὲ τούτους δίτλως. καθ' ἕνα μὲν τρόπον τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὃν καὶ ὑπερδουλικὸν φαμέν· E
εἰ γὰρ καὶ ὡς ἀληθῶς δούλη ἡ θεοτόκος τοῦ μόνου Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μήτηρ, ὡς τὸν ἕνα τῆς τελάδος γεννήσασα σαρκικῶς· διὸ καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχειν ὑμνεῖται πάντων ἀγγέλων τε καὶ ἁγίων· ὅθεν καὶ ὑπερδουλικὴν αὐτὴν ἀπονέμομεν τὴν προσκύνησιν. κατὰ δεύτερον δὲ τρόπον, ὃν καὶ δουλικὸν ὀνομάζομεν, προσκυνοῦμεν, εἴτουν τιμῶμεν τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, ἀποστόλους, προφήτας, μάρτυρας, καὶ ἁπλῶς πάντας τοὺς ἁγίους.

QUÆSTIO IV.

Quid de sanctis Imaginibus & cultu Sanctorum sentire debemus?

Responsio.

Oratores nostri cum sint, & ab catholica ecclesia habeantur sancti, quemadmodum in octavo capitulo dictum est; dicendi modo tempus est, eos a nobis ceu Dei amicos, nostrosque apud Dominum universorum intercessores honorari. Porro duplicem sanctis cultum adhibemus. Alterum quippe Verbi divini Matri, quem hyperduliam appellamus. Enimvero Dei (& hujus quidem solius) ut famula vere sit & ipsa Deipara; at Mater ejus est, utpote quæ unam Trinitatis personam in carne genuit. Quare omnium cum sanctorum, tum Angelorum longe superior prædicatur: unde & hyperdulico eam cultu veneramur. Alterum vero, quem & dulicum vocamus, sanctis Angelis, Apostolis Prophetis, Martyribus, omnibus denique sanctis adhibemus.

ANNO CHRISTI 1672.

Insuper venerandæ vitalisque Crucis ligaum, in quo pro salute mundi Salvator noster passus est, quin & ejusdem Crucis signum, veneramur, & adoramus: item & quod apud Bethlehem est præsepe, [a] cujus humilitate fundati sumus: item & Calvariæ locum, &, quod theca fuit vitæ, Sepulcrum: ceteras denique res sanctas quas adoramus; sancta videlicet evangelia, necnon & vasa sacra, in quibus sacrificium incruentum celebratur. Sed & annuis commemorationibus, festisque solemnibus, sacris ædiculis & anathematis, sanctos ornamus & honoramus.

[a] *Lege*, per quod ab irrationalitate liberati sumus. *Alludit ad præsepe, in quo ἄλογα ζῶα poſtum capoſſunt.*

Deinde & Domini nostri Jesu Christi, & sanctissimæ Deiparæ, omniumque sanctorum, quin & sanctorum Angelorum, secundum eam, qua quibusdam Patriarchis & Prophetis apparuere, formam, imagines veneramur, adoramus & osculamur. Denique & Spiritum sanctum sub ea, qua visus est, columbæ specie, [b] oculis pingendo subjicimus.

[b] *Prius male legebatur, proponimus adorandum.*

Eam porro quam sanctis & eorum imaginibus, ceterisque prædictis venerationem adhibemus, idololatriam esse si qui dicunt, id ceu ineptissimam ac inanem calumniam nihili omnino facimus. Nos autem soli in Trinitate Deo, ac præter ipsum nemini, latriæ cultum impendimus. Sanctos vero duplici ratione veneramur, in primis quidem relative ad Deum: quippe propter ipsum illos honoramus: deinde & in se ipsis, quoniam animatæ Dei imagines illi sunt. Duliam porro esse, qua sanctos veneramur in se ipsis, supra definitum est. Sanctas vero Imagines relativo dumtaxat, utpote ad earum ἀρχέτυπα pertinente, cultu veneramur. Quisquis enim colit Imaginem, per Imaginem colit ἀρχέτυπον; neque aliquantum dividitur separaturve Imaginis honor & ἀρχετύπου, sed una & eadem actione impenditur; quemadmodum in prorege rex honoratur.

Quæ vero e scripturis in confirmationem suæ novitatis assumunt, nobis quamaperte favent, nedum id non probant, quod ipsi contendunt. Nos enim sacram scripturam cum legimus, occasionem, adjuncta, causam, & significationem eorum quæ in illa scripta sunt, diligentius investigamus. Cur nimirum idem ipse Deus modo dicat: *Non facies tibi idolum, neque simulacrum, neque adorabis, neque coles illa*: modo autem Cherubim fieri præcipit. Immo & cum sculptos in templo boves leonesque spectamus, secundum persuasionem nostram haudquaquam de illis judicamus; (non enim in persuasione est fides:) sed occasionem, ceteraque, uti dictum est, considerantes, rectam eorum interpretationem nanciscimur, idemque esse dicimus: *Non facies tibi idolum & simulacrum*; ac, *Non adorabis deos alienos*: seu, idololatra non eris. Ita enim & soli Deo latria conservata est, & relativi sanctorum Imaginum cultus in ecclesia ab temporibus Apostolorum inducta consuetudo; Deumque nequaquam secum pugnare verbis, commonstratum. Verum

Πρὸς τούτοις προσκυνῶμεν καὶ τιμῶμεν τὸ ξύλον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἐν ᾧ ὁ σωτὴρ ἡμῶν τὸ κοσμοσωτήριον εἰργάσατο πάθος, ἐκ τὸν τύπον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, τιμῶ δὲ Βηθλεὲμ φάτνην, δι' ἧς τῆς ἀλογίας [a] ἐρρύσθημεν, τὸν τόπον τοῦ κρανίου, τὸν ζωηφόρον τάφον, καὶ τὰ λοιπὰ ἅγια προσκυνήματα. τά τε ἱερὰ εὐαγγέλια, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη, δι' ὧν ἡ ἀναίμακτος ἐπιτελεῖται θυσία, μνήμας τε ἐτησίους, καὶ δημοσίοις ἑορταῖς, καὶ θείοις ἱδρύμασι καὶ [b] ἀναθέμασι τοὺς ἁγίους γεγαίρομεν καὶ τιμῶμεν.

[a] *Pro, ἐρύσθημεν.*

[b] *Pro, ἀνάθεμασι.*

Ἐπεῖτα δὲ ἐκ τῆς εἰκόνα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων προσκυνοῦμεν καὶ τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα, καί μὴν ἐκ τῶν ἁγίων ἀγγέλων, ὡς ὤφθησαν οἷοις· τῶν τε προπατόρων, καὶ προφήτων· ἱστορεῖμεν δὲ ἐκ τὸ πανάγιον πνεῦμα, ὡς ὤφθη, ἐν εἴδει περιστερᾶς.

Εἰ δέ τινες εἰδολολατρεῖν ἡμᾶς, ἁγίους, ἐκ εἰκόνας ἁγίων, καὶ τὰ λοιπὰ προσκυνοῦντας, λέγουσι, μάταιον ἡγούμεθα ἐκ ἀδρασές. ἡμεῖς γὰρ μόνῳ τῷ ἐν τελείᾳ Θεῷ λατρεύομεν, ἐκ ἑτέρῳ. τοὺς δὲ ἁγίους τιμῶμεν διττῶς· πρῶτον μὲν κατὰ τὸν πρὸς Θεὸν ἀναφοράν, ἐπειδὴ ἐκείνου ἕνεκα τιμῶμεν αὐτούς· καὶ καθ' ἑαυτούς, ὅτι ζῶσαί εἰσιν εἰκόνες τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ καθ' ἑαυτοὺς, διώρισται ὅτι δεῖ κόν. τὰς δὲ ἁγίας εἰκόνας χετικῶς, ὡς τῆς πρὸς ἐκείνας τιμῆς ἐπὶ τὰ πρωτότυπα ἀναφερομένης. ὁ γὰρ εἰς τὴν εἰκόνα προσκυνῶν, διὰ τῆς εἰκόνος τὸ πρωτότυπον προσκυνεῖ, καὶ ἡ δόξα ἡ μερίζεται, οὐδ ὅλως χίζεται, τῆς τε εἰκόνος, καὶ τοῦ εἰκονιζομένου, καὶ ἐν ταὐτῷ γίνεται, ὡς ἡ εἰς τὸν βασιλικὸν πρόσωπον γινομένη.

Α δὲ πρὸς σύστασιν καινοτομίας αὐτῶν παρὰ τῆς γραφῆς λαμβάνουσιν, οὐχ ὅπως αὐτοῖς βοηθεῖ, ὡς βούλονται, ἀλλὰ μᾶλλον ἡμῖν σαφῶς φαίνεται. ἡμεῖς γὰρ τὴν θείαν γραφὴν ἀναγινώσκοντες ζητοῦμεν καιρὸν, καὶ πρόσωπον, παράδειγμα καὶ αἰτίαν, ὅθεν καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ποτὲ μὲν λέγοντα, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, ὅπερ ὁμοίωμα, οὐδὲ προσκυνήσεις, οὐδὲ λατρεύσεις αὐτοῖς· ποτὲ δὲ προστάττοντα γενέσθαι χερουβίμ. καὶ ἔτι βόας καὶ λέοντας γινόμενα ἐν τῷ ἱερῷ θεωροῦντες, οὐ πεισματικῶς τούτων τὴν ἔννοιαν θεωροῦμεν. ἐν γὰρ τῇ πεισμονῇ οὐκ ἔστι πίστις, ἀλλ', ὡς εἴρηται, καιρὸν καὶ τὰ λοιπὰ θεωροῦντες, τῆς ὀρθῆς περὶ τούτων δόξης ἐπιτυγχάνομεν. καὶ τὸ, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, ἢ ὁμοίωμα, ταὐτὸν ἡγούμεθα τὸ, οὐ προσκυνήσεις θεοὺς ἀλλοτρίους, εἰτουν μὴ εἰδωλολατρήσεις. ὅπου γὰρ καὶ ἡ παρὰ τοῦ καιροῦ τῶν ἀποστόλων ἐπικρατήσασα συνήθεια τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ προσκυνεῖσθαι χστικῶς τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ ἡ μόνῳ τῷ

Θεῷ

ANNO CHRISTI 692.

Θεῷ λατρεία διασωθείη, καὶ ὁ Θεὸς ἂν σαφῶς λέγων ἑαυτῷ φανείη. εἰ γὰρ ἡ γραφὴ φησὶν, οὐ ποιήσεις, οὐδὲ προσκυνήσεις, τίνα τρόπον ὕστερον ὁ Θεὸς, τὸ μὲν ποιῆσαι ὁμοιώματα συγκεχώρηκε, τὸ δὲ προσκυνῆσαι οὔ, οὐκ ἔχομεν σαφῶς. ὅθεν καὶ μόνης τῆς εἰδωλολατρείας οὔσης τῆς ἀπολλυμένης, ἀφείσκομεν ἡμεῖς ὄφεις, καὶ λέοντας, ἐν βόας, ἐν χερουβὶμ γενομένους, ἐν τιμώμενα, καὶ εἴδη ἕτερα ὁμοιώματα, ἐν οἷς οἱ ἄγγελοι ἐφαίνοντο, προσκυνηθέντα.

A enimvero si absolute scriptura dicit, Non facies, neque adorabis, qui tandem simulacra facere, non autem adorare, postea Deus indulsit, prorsus non intelligimus. Quamobrem idololatriam solam necesse est fuisse prohibitam: unde & Cherubim & serpentes & leones sculptos fuisse legimus ac honoratos, & figuras sive simulacra, Angelorum etiam, adorata.

ANNO CHRISTI 1671

Οὓς δὲ προσφέρουσι τῶν ἁγίων ὡς λέγοντας μὴ ἐξὸν προσκυνεῖν τὰς εἰκόνας, ἡμῖν μᾶλλον βοηθεῖν ἐκείνους ἡγούμεθα. ἐπεὶ ἐκεῖνοι ἀγωνιστικῶς διαλεγόμενοι, καὶ κατὰ τῶν λατρευτικῶς προσκυνούντων τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ κατὰ τῶν φερόντων εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰς εἰκόνας τῶν τεθνηκότων συγγενῶν ἐκείνων, ἐφέροντο, ἐν ἀναθέματι τοὺς ὕστερον ποιοῦντας καθυποβάλλουσιν· οὐ κατὰ τῆς ὀρθῆς προσκυνήσεως, τῶν τε ἁγίων, καὶ ἁγίων εἰκόνων, ἐν τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τῶν λοιπῶν ὧν εἴρηται· ὅπου μάλιστα ἐν ἀπὸ τοῦ χρόνου τῶν ἀποστόλων εἶναι τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν πιστῶν, πλεῖστοι ὅσοι καὶ ἱστοροῦσι καὶ κηρύττουσι· μεθ' ὧν καὶ μεθ' ὃς ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ ἑβδόμη συνόδου καθαιρεῖν πᾶσαν αἱρετικῶν βδελυξίαν.

B Quos vero allegant sanctos adorationem Imaginum asserentes illicitam, nostris vel maxime favere partibus æstimamus; quandoquidem acerrimis disputationibus suis in eos dumtaxat invehebantur, qui latriæ cultum sacris Imaginibus impendebant, quive parentum suorum defunctorum effigies in ecclesiam inferebant; quos & insuper anathemati subjecere: non autem in rectum tum sanctorum, tum sacrarum Imaginum, tum & venerandæ Crucis, ceterorumque prædictorum cultum; maxime cum ab Apostolorum temporibus, decorata sit sacris Imaginibus ecclesia; eisque adhibitum ab fidelibus cultum tradant omnes, omnes attestentur: quorum sententiam sancta œcumenica septima synodus approbavit, & omnem hæreticorum impudentiam una cum illis repressit,

C

Ἐπειδὴ σαφέστατα μὲν δέδωσιν ἐννοεῖν, ὅπως δεῖ προσκυνεῖν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ τὰ προειρημένα ἄνωθεν. ἀναθεματίζει δὲ, καὶ ἀφορισμῷ καθυποβάλλει τοὺς μὴ προσκυνοῦντας λατρευτικῶς τὰς εἰκόνας, μὴ λέγοντας τοὺς ὀρθοδόξους εἰδωλολατρεῖν προσκυνοῦντας τὰς εἰκόνας. ἀναθεματίζομεν οὖν καὶ ἡμεῖς μετ' ἐκείνων τοὺς προσκυνοῦντας, μὴ ἅγιον, μὴ ἄγγελον, μὴ εἰκόνα, μὴ σταυρὸν, μὴ λείψανον ἁγίου, μὴ ἱερὸν σκεῦος, μὴ ἀναγνωσμα, μὴ ἀλλοτί ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ λατρευτικῶς, ἐν μόνῳ τῷ ἐν τριάδι Θεῷ τὴν λατρευτικὴν προσκύνησιν ἀπονέμομεν. ἀναθεματίζομεν δὲ ἐν τοὺς λέγοντας τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, εἰκονολατρείαν, καὶ μὴ προσκυνοῦντας αὐτὰς, ἐν μὴ τιμῶντας τὸν σταυρὸν καὶ τοὺς ἁγίους, ὡς ἡ ἐκκλησία παρέδωκε.

D Manifestissime quippe qualem sacris Imaginibus adhibere oporteat cultum, simul ac ea quæ & nos supra diximus, ipsa synodus indixit. Porro omnes quoscumque, cum qui latriæ cultum sacris Imaginibus impendunt, tum qui fideles honorem Imaginibus deferentes idololatriæ insimulant, anathematizat & excommunicationi subjicit. Et nos igitur cum ipsis eos omnes, qui sive sanctum, sive Angelum, sive Imaginem, sive crucem, sive Reliquias sanctorum, sive vas aliquod sacrum, sive evangelium, sive quidpiam aliud ex iis quæ in cælo & in terra & in mari sunt, latriæ cultu venerantur, anathematizamus, solique in Trinitate Deo cultum hujusmodi ducimus esse tribuendum. Insuper & cultum Imaginum appellantes iconolatriam, easque, ac Crucem, & sanctos juxta traditionem ecclesiæ colere recusantes anathematizamus.

Καὶ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκυνοῦμεν, ὃν εἴρηται τρόπον, καὶ ἱστοροῦμεν ταύτας εἰς καλλωπισμὸν τῶν ναῶν, καὶ ἵν' ὦσι βιβλία τῶν ἀμαθῶν, καὶ πρὸς μίμησιν τῶν ἀρετῶν τῶν ἁγίων, καὶ ἁγίων, καὶ ἀνάμνησιν, καὶ ἔρωτος αὔξησιν, καὶ πρὸς ἐγρήγορσιν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι ἀεὶ, τὸν μὲν κύριον ὡς δεσπότην καὶ πατέρα, τοὺς δὲ ἁγίους ὡς δούλους μὲν ἐκείνου, βοηθοὺς δὲ καὶ μεσίτας ἡμῶν.

E Sanctus quippe eo, quo supra diximus, cultu veneramur, necnon & sanctas Imagines, quas ad templorum ornamentum eleganter componimus, ut librorum instar inibi sint; unde ad virtutum sanctorum recordationem, imitationem, amoris incrementum, atque ad jugem, Dei quidem, ceu Domini & Patris, sanctorum vero, ceu servorum ejus, nostrorum autem adjutorum juxta ac oratorum, obsecrationem peccatores excitentur.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἐρωτήσεων Κυρίλλου. οἱ δὲ αἱρετικοὶ καὶ τὴν προσευχὴν τῶν εὐσεβῶν πρὸς τὸν Θεὸν κακίζουσιν, ἔστιν ὅτε οὐκ οἴδαμεν ὅπως αὐτὴν μόνων τῶν μοναχῶν κατηγοροῦσι. τὴν προσευχὴν τοίνυν ἡ-

Atque hæc quidem contra Cyrilli capita quæstionesque dicta sint. Porro piorum quoque orationes ad Deum, ac Monachorum maxime, (quod quamobrem faciant, plane haud intelligimus) improbant hæretici. Verum orationem, ceu

ANNO CHRISTI 1672.

cum Deo colloquium, ac convenientium, a quo speramus illa, bonorum postulationem, item ascensum piumque affectum mentis in Deum, cœlestium rerum inquisitionem, animæ sanctæ subsidium, cultum Deo acceptissimum, pœnitentiæ ac firmæ spei signum, nos quidem agnoscimus. Fit autem oratio vel sola mente, vel mente simul & voce; Deique bonitatem & misericordiam, ac nostram pariter humilitatem, ac futuræ ad Deum adhæsionis nostræ beneficium ac promissionem in illa meditamur. Fidem vero, & spem, & perseverantiam, & mandatorum observationem, ac cœlestium potissimum habet illa petitionem, quin & fructus id genus quamplurimos, quos frustra recenseamus. Denique qua stando, qua flectendo genua, sine intermissione oramus. Tanta vero est orationis utilitas, ut animæ cibus & vita merito censeatur. Et hæc quidem omnia sacris ita manifeste colliguntur e scripturis, ut insipienti aut cœco, meridie ac sereno cælo de solis lumine dubitanti similis ille sit, qui probationem eorum exegerit.

A μεῖς ὁμιλίαν μὲ Θεῦ καὶ πρεπόντων ἀγαθῶν αἴτησιν, παρ' οὗ λαβεῖν ἐλπίζομεν, ἀνάβασίν τε νοῦ πρὸς Θεὸν, καὶ διάθεσιν πρὸς Θεὸν ἀπαθυνομένων διάθεσιν, ζήτησιν τῶν ἀνωτέρω, ψυχῆς ἁγίας βοήθημα, λατρείαν τῷ Θεῷ κεχαρισμένων, σημεῖον μετανοίας, καὶ βεβαίας ἐλπίδος, οἴδαμεν. γίνεσθαι δὲ ἢ νῷ μόνῳ, ἢ νοῖ καὶ φωνῇ· θεωρεῖσθαι δὲ αὐτῇ θεωρίαν τῆς ἀγαθότητος, καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ἀναξιότητα τοῦ αἰτοῦντος, καὶ δύναμιν καὶ ἐπαγγελίαν τῆς μελλούσης πρὸς Θεὸν ὑποτάξεως. ἔχειν δ' αὐτὴν πίστιν καὶ ἐλπίδα, καὶ διαμονὴν, καὶ τήρησιν τῶν ἐντολῶν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον αἴτησιν τῶν ἐρανίων. πολλὰς δ' ἔχειν τὰς καρπὰς, ὧς ῥᾴδιον ἐξαναλέγειν. γίνεσθαι δὲ συνεχῶς, ἐπιπλέον δὲ ὀρθίῳ καὶ γονυκλίτῳ σχήματι. τοσαύτη δὲ ὑπὲρ αὐτῆς ὠφέλεια, ὥστε καὶ ψυχῆς τροφὴν καὶ ζωὴν ὁμολογεῖσθαι: σωάγεται καὶ ταῦτα πάντα ἐκ τῆς θείας γραφῆς, ὥστε εἴτις τούτων ἀπόδειξιν αἰτεῖ, ὁμοίως ἄφρονι, ἢ τυφλῷ τῷ τὸ ἡλιακὸν φῶς ὁρᾷ μεσημβρίας καὶ αἰθρίας ἀμφισβητοῦντι.

Hæretici vero & illam de medio tollere tentavere, cum eorum quæ fidelibus mandavit Christus, nihil non statuerint amputare. Id tamen tam apertæ in orationem impietatis tandem erubescentes, orare omnino minime prohibent, sed in Monachorum orationes debacchantur; ea nimirum mente, ut simpliciorum odium in Monachos excitent: quatenus eorum, ceu profanorum hominum, nec adspectum sustineant, neque catholicæ & Apostolicæ fidei ab illis exponi dogmata patiantur. Prudens enim est in malum diabolus, & ad confingendas calumnias ingeniosus. Unde & ejus asseclas (cujusmodi sunt isti maxime, quibus de loquimur, hæretici) non tam pietatis propositum, quam homines ad malorum abyssum detrudendi, & ad ea, quæ non visitat Dominus, loca rapiendi, movet institutum.

Οἱ δ' αἱρετικοὶ βυλόμυοι μηδὲν ὧν Χριστὸς ἐπέτρεψε ἀπαράθεικον ἐᾶσαι, καὶ ταύτης καθήψαντο. αἰσχυνόμενοι δ' ὕτω φανερῶς ἀσεβεῖν τοῖς μὴ πρόσαντες, ἁπλῶς μὴ γίνεσθαι ἐκ κωλύσει, ταῖς τῶν μοναχῶν δ' ἀρχαῖς παράτεινται, ὅπερ καὶ αὐτὸ ποιοῦσιν, ἵνα τοῖς ἁπλοικοῖς μῖσος κατὰ τῶν μοναχῶν θῶσι, πρὸς τὸ μηδόλως ἀνέχεσθαι τούτους τυχὸν ὡς βεβήλους καὶ χειροτεκνὰς ὁρᾶν, μὴ ὅτιγε ἀνέχεσθαι τὰ τῆς ἀσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως δόγματα διδάσκεσθαι παρ' αὐτῶν. σοφὸς γὰρ ὁ ἀντίδικος περὶ τὸ κακὸν καὶ ἀγχίνους περὶ τὰ μάταια. ὅθεν καὶ τοῖς ὑπαδοῖς αὐτοῦ (οἷοι οἱ αἱρετικοὶ ὕτοι μάλιστα) ἔκ ἐστι τοσοῦτον κατάθυμον ἀσεβεῖν, ὅσον περιστρέφειν τὸ ἀέπορε ἐκτραχηλιάζειν ἐπὶ βάθει κακῶν, καὶ ἐκρήγνυσθαι ἐς τόπους, ὧς ἔκ ἐπισκοπεῖ κύριος.

Itaque quales esse dicant Monachorum orationes, interrogandi sunt: & siquidem a se ipsis aliqua [a], vel orthodoxæ Christianorum professioni dissentanea fecisse Monachos probaverint; jam adversus Monachos cum illis causam agimus, eosque non modo Monachos non esse dicimus, sed neque Christianos. Sin vero gloriam & mirabilia Dei recta cum interpretatione nunquam non enarrant Monachi, Deumque pro viribus humanis, hymnis & canticis omni tempore celebrant; tum nimirum eos qui in scriptura habentur, cum ex illa compositos hymnos canentes, sive eidem scripturæ consona loquentes, Apostolicum & propheticum non modo, sed & divinum opus eos implere confitemur.

[a] *Adde*, alienа.

Ερωτητέον οὖν αὐτοὺς τίνας φασὶν εἶναι τὰς τῶν μοναχῶν προσαυχάς· καὶ εἰ μὲν τοὺς μοναχοὺς φαῖεν ἐξ ἑαυτῶν τίνα [a] ἐλλοκότα πεποιηκέναι, καὶ ἀπάδοντα τῇ ὀρθοδόξῳ τῶν χριστιανῶν θρησκείᾳ, καὶ αὐτοὶ ξυντιθέμεθα, καὶ τοὺς μοναχοὺς ἐ μόνον ἐ μοναχοὺς, ἀλλ' οὐδὲ χριστιανοὺς φαμέν. εἰ δ' οἱ μοναχοὶ διηγοῦνται ἐκ ἐντάσει τὴν δόξαν καὶ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεχῶς, καὶ ἀδιαλείπτως, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ τὸ θεῖον, ὡς δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ὕμνοις καὶ δοξολογίαις καταγεραίρουσι, τῇ μὲν τὰ τῆς γραφῆς ὁλοκότι ψάλλοντες, τῇ δὲ τοὺς ὕμνους ἐκ τῆς γραφῆς συνάγοντες, εὖτοιγε συνῳδὰ ἐκείνῃ φθεγγόμενοι, ἀποστολικὸν, καὶ προφητικὸν, μᾶλλον δὲ κυριακὸν ἔργον αὐτοὺς πληροῦν ὁμολογοῦμεν.

[a] Pro, λόκοτα.

Unde nullum quidem Christianis contrarium opus præstare nos arbitramur, quando Paracliticon, Triodion, & [b] Martyrologium cantamus: cum continuam at-

[b] *In Græco*, Menza.

Οθεν καὶ ἡμεῖς παρακλητικὸν, τριῴδιον, καὶ μηναῖα ψάλλοντες, μηδὲν ἀπᾴδον χριστιανοῖς ἔργον πληροῦμεν. πᾶσαι γὰρ αἱ τοιαῦται βίβλοι

βλοι περὶ λωαμένης καὶ διακεκριμένης θεολογίας διαλέγονται, καὶ ὑμνοις τοῖς μεμιγμένοις ἐκ τῆς θείας γραφῆς, τῇ δὲ κατὰ τὸ χωρισμένῳ τοῦ πνεύματος, ἐν ὧσι τοῖς μέλεσιν αἱ λέξεις καταλληλοι διετέρων λέξεων, τὰ τῆς γραφῆς ᾄδομεν. ἔπειτα ἐν ὅλως ἢ καταδηλον, ὅτι τῶ τῆς γραφῆς ἀεὶ ψάλλομεν, ὁ ἑκάστω τῶν ὕμνων λεγομένῳ τροπαρίῳ στίχον τῆς γραφῆς ἐπιλέγομεν. εἰ δὲ καὶ Θηκαρά, καὶ ἄλλας τοῖς πάλαι πατράσι πεποιημένας ᾠδὰς ψάλλομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἰπάτωσαν ἔτοι ποῖον ἐκείνων τὸ βλάσφημον, καὶ μὴ εὐσεβὲς, καὶ μετ' ἐκείνων τούτους ἐποδιώξομεν.

A quo selectam dumtaxat habeant omnes isti libri Theologiam. Immo vero per hymnos tum e scriptura quidem assumptos, tum ad usum chori ab sancto Spiritu institutum accommodatos, ut alternis fiat versibus modulatio nostra, sacram scripturam decantamus. Deinde sacram nos ubique canere Scripturam, hinc prorsus liquet, quod cuilibet hymnorum modulo versiculum e scriptura subjungamus. Si vero & Thecaræ, aliasve ab antiquis Patribus compositas orationes canimus & legimus, quidnam blasphemiæ, quid impietatis habeatur in illis, adversarii nostri demonstrent; & una cum ipsis Monachos hæc ipsa canentes insequemur.

Εἰ δὲ καὶ μόνον τοῦτό φασι, τὸ σωνεχῶς, καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι, κακὸν, τί αὐτοῖς καὶ ἡμῖν; μαχέσθωσαν Χριστῷ (καθάπερ καὶ μάχονται) εἰπόντι τοῦ τὴν παραβολὴν, πρὸς τὸ δεῖν σωνεχῶς προσεύχεσθαι, καὶ διδάξαντι ἀγρυπνεῖν καὶ εὔχεσθαι φυγεῖν τὰ θλιβερὰ, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. μαχέσθωσαν Παύλῳ πρώτης πρὸς Θεσσαλ. κεφαλαίῳ πεμπτῳ, καὶ ἀλλαχοῦ ὡς πολλοῖς· ἐῶ λέγειν τοὺς θείους τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καθηγέμονας ἀπὸ Χριστοῦ ἄχρις ἡμῶν. ἱκανὸν γὰρ αὐτοῖς πρὸς αἰσχύνην τὸ σύντονον τῆς προσευχῆς τῶν τε προπατόρων, ἀποστόλων, καὶ προφητῶν.

Sin autem hoc solum quod semper & sine intermissione oramus, ceu malum quid, improbant: quid hanc in nos querelam movent? In Christum magis certamen sumant, (quemadmodum & sumunt) qui sine intermissione orandum esse ut probarer, iniqui judicis parabolam proposuit: & ad cavendas tentationes, standumque coram Filio hominis, vigilandum esse docuit & orandum. Sumant & cum Paulo, qui tum primæ ad Thessalonicenses quinto, tum & alibi passim ad continuam orationem adhortatur. Divinos prætermitto a Christo ad nos usque catholicæ ecclesiæ præsules: satis enim superque concors Patriarcharum prophetarumque de oratione sententia hæreticos pudore suffundit.

Εἰ ὅσα τε τῶν μοναχῶν ἐστι τὰ τῶν ἀποστόλων, καὶ προφητῶν, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν προπατόρων αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, δῆλον ὅτι αἱ τῶν μοναχῶν ὄνχαι καρποί εἰσι τοῦ τῶν χαρισμάτων δοτῆρος ἁγίου πνεύματος. οἱ δὲ Καλβινῖνοι κεκμηκότες εἶν τε τοῖς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θείων βλασφημοῦντες, καὶ τὴν θείαν γραφὴν παρεξηγοῦντες, κολοβοῦντες, καὶ καθυβρίζοντες, τοῦ διαβόλου εἰσὶ σοφίσματά τε καὶ ἐφευρέματα.

Porro si quæ fecerunt Apostoli, quæ Propheræ, immo & quæ sancti Patres atque Christi Patriarchæ, hæc ipsa faciunt & Monachi: utique donorum largitoris Spiritus sancti fructus esse orationes Monachorum, manifestum est. Quas vero novitates induxere Calviniſtæ, tum circa Deum resque divinas blasphemando, cum scripturam sacram perperam interpretando, decurtando, & injurioſe tractando, diaboli sophismata esse dicimus & inventa.

Ἀλυσιτελὲς δὲ καὶ τὸ, ἀδύνατον τῇ ἐκκλησίᾳ βρωμάτων τινῶν ἀποχὰς καὶ νηστείας διατάττειν ἄνευ βίας καὶ τυραννίδος. ἡ γὰρ ἐκκλησία πρὸς νέκρωσιν τῆς σαρκὸς, καὶ ὅλως τῶν παθῶν, μάλα καλῶς ποιοῦσα διατάττει ἐπιμελῶς τοῦ προσεύχου, καὶ τὴν νηστείαν, ἧς ἔρασαι καὶ τύποι γεγόνασιν οἱ ἅγιοι πάντες, δι' ὧν τῇ ἄνωθεν χάριτι καθαιρόμενος, ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος σὺν τοῖς στρατεύμασι καὶ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ, ῥᾳδίως πλανᾶται ὁ προκείμενος τοῖς δυσεβέσι δρόμος. ταῦτα οὖν σκεπτομένη ἡ ἀσπιλος ἁπανταχοῦ ἐκκλησία, οὐ βιάζει, οὐδὲ τυραννεῖ· ἀλλὰ παρακαλεῖ, νουθετεῖ, διδάσκει τὰ τῆς γραφῆς, καὶ πείθει τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος.

Neque minus inepte garriunt, non posse ecclesiam absque violentia & tyrannide ab quibusdam cibis abstinentiam & jejunia constituere. Enimvero recte admodum ad carnis & omnium pariter mortificationem passionum, orationem & jejunia, quorum amantes juxta ac exempla exstitere sancti omnes, sollicite præcipit, quibus, ac cælestis ope gratiæ dejecto cum exercitibus & viribus suis adversante nobis diabolo, propositum sibi cursum perquam facile fideles absolvunt. Hæc igitur ab fidelibus fieri cum inculpata ubique ecclesia providet, vim nullam, nullam adhibet tyrannidem; sed hortatur, sed admonet, sed ea quæ scripturæ sunt, edocet, illaque sancti Spiritus operante virtute persuadet.

Προσίθησι δὲ τοῖς εἰρημένοις καί τις ἀνθρωπίσκος, ὁ ὢν Καρεντονίας προσεπηρμένος φαμῷ Κλαύδιος, καὶ ἑτερά τινα καθ' ἡμῶν γελοῖα, καὶ μηδένος λόγου ἄξια ἀλλ' ἡμεῖς καὶ τὰ εἰρημένα αὐτῷ μύθους ἡγούμεθα, καὶ τοῦτον αὐτὸν τερατοποιὸν

His & nonnulla adversum nos ridicula, penitusque contemnenda homuncio quidam, Claudius nomine Charentonienſis, uti diximus, minister, adjecit. Sed & intet fabulas quæcumque dixit ille, recensemus, ipsumque ceu sunditus illiteratum, immo

ANNO CHRISTI 1672.

immo ceu monſtrum agnoſcimus. [a] Enimvero infinitis iſte ſe ſe doctoribus antepoſt, qui Spiritus ſancti virtute præditi, apud Orientalem eccleſiam tum ſapientia, cum & ſanctitate hactenus floruere.

[a] *Ante pro*, Nam & poſt Photium plurimi fuere & ſunt, qui &c.

Ineptiſſimam pariter adverſarii noſtri promunt argumentationem, cum Orientales nonnullos ſacerdotes realem ac veram panis in corpus Domini converſionem minime confiteri, inde probari contendunt, quod panem ſanctum in aliquo templi loco extra altare ligneis incluſum thecis ad aliquam appenſum columnam aſſervant. Neque enim negamus pauperes quoſdam ſacerdotes ligneis in vaſis Dominicum corpus aſſervare: verum nec lapidibus, nec marmoribus honoratur Chriſtus; ſed mentem ſanam & cor purum a nobis expoſcit.

Hoc ipſum & Paulus quidem aſſerit, dicens: *Habemus theſaurum in vaſis fictilibus*. Aſt ſingulis in eccleſiis, quarum per facultates licet, quemadmodum apud nos Jeroſolymis, quolibet templorum in altari Dominicum corpus cum honore ſervatur, ſeptemplici lampade coram illo jugiter ardente.

Stupendum vero nemini non videatur, qui ob collapſos fortaſſis vetuſtate ſanctuarii muros Dominicum corpus extra ſanctuarium hæretici viderint appenſum, unde & abſurdiſſima conficiunt; Chriſtum vero non viderint infantis ſpecie ſuper patella fornici ſanctuarii depictum. Apertiſſime etenim utique noſſent, ac veriſſime concluſiſſent, Orientales, ut nequaquam figuram, aut gratiam, aut id genus quidquam ſuper patella, ſed ipſummet Chriſtum repræſentant; ita & credere panem euchariſticum nihil aliud quam ipſum corpus Domini ſubſtantialiter fieri.

Sed & fuſius juxta ac luculentius de iſtis dictum eſt in libro qui *Confeſſio orthodoxa eccleſiæ Orientalis* inſcribitur. Item & ab Georgio Chio Coreſio, in libris de ſacramentis, de prædeſtinatione & gratia, de libero arbitrio, de cultu & adoratione ſanctorum, de veneratione Imaginum, & in confutatione pſeudoſynodi ab hæreticis in Belgio habitæ, & in aliis plurimis. Item ab Gabriele Peloponeſio Philadelphiæ Metropolita. Item ab Gregorio Chio Protoſyncello, in libro de ſacramentis. Item ab Jeremia ſanctiſſimo Patriarcha Conſtantinopoleos, in tribus dogmaticis ac ſynodalibus epiſtolis ad Lutheranos Tubingenſes. Item ab Joanne Nathanaele Presbytero & œconomo Conſtantinopoleos. Item ab Meletio Syrigo Cretenſi, in ea, quam compoſuit, refutatione orthodoxa capitulorum & Quæſtionum cujuſdam nomine Cyrilli. Item ab Theophane Hieroſolymorum Patriarcha, in dogmatica ad Roxolanos epiſtola. Item ab aliis innumeris. Sed & ante iſtos, ab Symeone Theſſalonicenſi, de iiſdem egregie ſcriptum; immo ab omni-

A καὶ πάντη ἀμαθῆ γνωρίζομεν. [a] Καὶ μεταφώτιον γάρ, μυρίοι ὅσοι καὶ γεγόνασι καὶ εἰσὶν ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ θεολογίᾳ, καὶ ἁγιότητι τῷ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, διαφέροντες τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος.

Γελοιότατον δὲ καὶ τὸ, διὰ τὸ ἔχειν τινὰς τῶν ἀνατολικῶν ἱερέων τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν σκεύεσι ξυλίνοις, ἔσω τοῦ ναοῦ, ἔξω τοῦ βήματος, ἔν τινι τῶν κιόνων κρεμάμενον, μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς τὴν ὡραγματικὴν καὶ ἀληθῆ μεταβολὴν τοῦ ἄρτου εἰς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. ὅτι μὲν γάρ τινες τῶν πλουσίων ἱερέων ἔχουσι τὸ δεσποτικὸν σῶμα ἐν σκεύεσι ξυλίνοις, οὐκ ἀρνούμεθα. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐκ ἐκ λίθων καὶ μαρμάρων τιμᾶται, ἀλλὰ διάνοιαν ὑγιῆ, καὶ καρδίαν καθαρὰν αἰτεῖ παρ' ἡμῶν.

Τοῦτο καὶ Παύλῳ συμβέβηκεν. ἔχομεν γάρ, φησὶ, τὸν θησαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν· ὅπου δ' αἱ κατὰ μέρος ἐκκλησίαι διώκανται, ὥσπερ τυχὸν παρ' ἡμῖν ἐν Ιεροσολύμοις, ἔνδον τοῦ ἁγίου βήματος ἑκάστου τῶν ναῶν τὸ δεσποτικὸν σῶμα τιμᾶται καὶ φωταγωγεῖται ἀέκποτε ἑπταφώτῳ καντήλῃ.

C Επεισι δέ μοι θαυμάζειν πῶς τὸ δεσποτικὸν σῶμα παρά τινι ἐκκλησίᾳ ἰδὸν κρεμάμενον οἱ αἱρετικοὶ ἔξω τοῦ βήματος, διὰ τὸ ἴσως σεσαθρῶσθαι τοὺς τοίχους τοῦ βήματος, ὑπὸ τῆς παλαιότητος, καὶ τάχα συμπεραίνωσι τὰ ἀσύστατα· τὸν δὲ Χριστὸν οὐκ εἶδον ὑπὸ τὸ ἡμικύκλιον τοῦ ἁγίου βήματος ἱσορώμενον ὡς βρέφος ἔνδον τοῦ δίσκου· ἵνα ἴδωσιν, ὅτι, ὡς ἱστοροῦσιν, οἱ ἀνατολικοὶ, ἔνδον τοῦ δίσκου, ὑ τύπον, ἢ χάλκιν, οὐκ ἄλλό τι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὅτω δὲ πιστεύουσι τὸν ἄρτον τῆς εὐχαριστίας, οὐκ ἄλλο τι, ἀλλ' αὐτὸ γίνεσθαι ἀσιωδῶς τὸ σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ ὅτω συμπαραινοῦσι τ' ἀληθές.

D Αλλὰ περὶ μὲν τούτων ἁπάντων εἴρεται πλατύτερον καὶ σαφέστερον τῇ ὀρθοδόξῳ λεγομένῃ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογίᾳ. Γεωργίῳ Χίῳ τῷ Κορεσίῳ ἐν τοῖς περὶ μυστηρίων, καὶ προορισμοῦ καὶ χάριτος, καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, καὶ προσκυνήσεως ἁγίων, καὶ προσκυνήσεως εἰκόνων, καὶ ἐν τῇ πονηθείσῃ αὐτῷ ἀντιρρήσει κατὰ τῆς ἐν Φλανδρίᾳ πόπε τῶν αἱρετικῶν ἀθεμίτου συνόδου, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. Γαβριὴλ Πελοποννησίῳ τῷ μητροπολίτῃ Φιλαδελφίας, καὶ Γρηγορίῳ πρωτοσυγκέλλῳ τῷ Χίῳ, ἐν τοῖς περὶ μυστηρίων. Ιερεμίᾳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν τρισὶ δογματικαῖς καὶ συνοδικαῖς πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγῃ τῆς Γερμανίας Λουθήρους ἐπιστολαῖς. Ιωάννῃ ἱερεῖ καὶ οἰκονόμῳ Κωνσταντινουπόλεως τῷ Ναθαναὴλ. Μελετίῳ Συρίγῳ τῷ Κρητὶ ἐν τῇ πονηθείσῃ αὐτῷ ὀρθοδόξῳ ἀντιρρήσει καὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἐρωτήσεων τοῦ λεγομένου Κυρίλλου. Θεοφάνῃ τῷ πατριάρχῃ Ιεροσολύμων, ἐν τῇ πρὸς Ρωξολάνους δογματικῇ ἐπιστολῇ· καὶ ἄλλοις μυρίοις· πρὸ τούτων δὲ εἴρηται μάλιστα καλῶς Συμεὼν τῷ

Θεσ-

ANNO CHRISTI 1672.

Θεσσαλονίκης, ἐκ πρὸ ἐκείνων πάσι τοῖς πατράσι, καὶ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις, ἱσορικοῖς τε ἐκκλησιαστικοῖς· καὶ μὴν καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων συγγράψασι τὰς ἑκατέρας ἱστορίας εἴρηται πανταχοῦ· οἷς ἅπασι τὰ εἰρημένα χωρὶς πάσης ἀντιλογίας ἔλληπται παρὰ τῶν ἀποστόλων, ὧν αἵτε διὰ γραφῆς καὶ λόγου παραδόσεις, διὰ τῶν πατέρων ἀφίκοντο μέχρις ἡμῶν.

A bus retro ipsum Patribus, synodis œcumenicis, & Annalium ecclesiasticorum scriptoribus; quinetiam & ab Christianorum Romanorum auctoribus, qui res passim exteras sunt prosecuti. Quorum omnium una sententia est, ab Apostolis prædictæ omnia dimanasse, quorum traditiones sive scripto, sive verbo per patres ad nos usque pervenere.

Σωίσησι δὲ τὰ εἰρημένα καὶ ὁ παρὰ τῶν αἱρετικῶν λόγος· Νεσοεῖται μὴν γὰ μετὰ ἔτη τῆς σωτηρίας (ὑ κ' ή.) Ἀρμένοί τε, ἐκ Κόπται, καὶ Συροὶ, καὶ ἔτι Αἰθίοπες οἱ ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν, ἐκ ἐπέκεινα τούτου κατὰ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν οἰκοῦντες, οὓς καὶ Καμπησίους οἱ ἐνταῦθα κοινῶς ὀνομάζουσι, μετὰ ἔτη..... τῆς σαρκικῆς ἐπιδημίας, ἀπερράγησαν τῆς καθόλου ἐκκλησίας· καὶ ἕκαστος τούτων ἔχει μόνην τὴν αἵρεσιν, ὧν οἱ πάντες ἀπὸ τῆς πρακτικῶν τῆς οἰκουμενικῶν ἴσασι σινόδων. ἐκεὶ μέντοι τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ἐκ τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἀνωτέρω ἁπάντων (πλὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν αἱρέσεως, ὡς εἴρηται) ὡσαύτως πεισθῆσι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· ὡς αὐτοῖς ὄμμασιν ὀσιώρας βλέπομεν, ἐκ αἰσθήσει ἐκ λόγῳ μανθάνομεν, ὠνταῦθα ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ· ἐν ᾗ ἀπὸ πάντων καὶ οἰκοῦσι καὶ πάντοτε ἐπιδημοῦσι, πλεῖσοι ὅσοι παρ' αὐτῆς, σοφοίτε ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς, καὶ ἰδιῶται. σιωπάτωσαν τοίνυν οἱ κενόφωνοι, καὶ νεωτερισταὶ αἱρετικοὶ, καὶ μὴ ἐπιχειρείτωσαν. ἔκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῶν πατέρων καθ' ἡμῶν κλέπτοντες ῥησίδιά τινα σεσοφισμένως εἰς σύστασιν τοῦ ψεύδους, ὡς πεποίηκασι πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἀποστάται, ἐκ αἱρετικοί· καὶ λεγέτωσαν ἓν καὶ μόνον, ὅτι προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις προήρηνται λαλεῖν ἄδικα κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἐκ βλάσφημα κατὰ τῶν ἁγίων.

Validissimum porro habemus prædictorum vel ex ipsis hæreticis argumentum. Etenim Nestoriana post annum (ccccxxviii.) item Armeni & Cophtæ & Syri: item Æthiopes, & qui sub Æquinoctiali habitant, & trans illum, versus Tropicum Capricorni, quos hujusmodi locorum incolæ vulgo Campesios vocant, post annos ab Incarnatione Domini (.....) ab catholica ecclesia recessere, singuli singularem hæresim amplexi, ut ex œcumenicorum conciliorum actis nemo non intelligit. Verumtamen circa finem numerumque sacramentorum, necnon & circa omnia quæ supra diximus, (præter singularem suam hæresim) cum ecclesia catholica prorsus consentiunt: uti singulis horis videmus ipsi, & sermone atque usu discimus in hac sancta civitate Jerusalem: in qua ex omni gente quæ sub cælo est, homines tum sapientes, (apud illos) cum illiterati, aut habitant, aut peregrinationis ergo commorantur. Taceant igitur inepti narratores, & novitatum artifices hæretici; & mutilas tum e scriptura, tum ex Patribus adversum nos sententiolas, quibus mendacium exstruant, callide furari ne moliantur, quemadmodum apostatarum & hæreticorum ab initio exstitit consuetudo: atque hoc loquantur unum, se se nimirum excusationes excusantes in peccatis, injurias in Deum, & in sanctos evomere blasphemias instituisse.

Επίλογος.

Epilogus.

Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα εἰς καθαίρεσιν τοῦ ψεύδους τῶν ἀντικειμένων, ὅπερ ἐπενόησαν κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας,, προβαλλόμενοι μέσον τῆς ἐπιφορᾶς τοῦ ψεύδους, τὰ ἀσύστατα καὶ ἄθεα κεφάλαια τοῦ λεγομένου Κυρίλλου. εἶπαν δὲ οὐκ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς ὡς ἀληθῶς ἀδίκως ἡμᾶς διασύρουσιν αἱρετικοῖς· ἀλλ' εἰς σημεῖον πιστευόμενον, ἤτοι εἰς διόρθωσιν τῶν κεκρυμμένων αὐτοῖς, καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ παλαίποτε, καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἦσαν, ἐκ ἐν ταῖς κατὰ τῶν αἱρετικῶν συνόδοις (ἃς νῦν αὐτοὶ ἀθετοῦντες καθυβρίζουσι) ἐκ ἀγῶσι παρῆσαν. ἄτοπον γὰ πεπεῖσθαι αὐτοὺς (καὶ μάλισα αὐχοῦντας εἶναι σοφοὺς) ἀνθρώποις φιλαυτοις τε καὶ βεβήλοις, καὶ λαλήσασιν οὐκ ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἄρχοντος τοῦ ψεύδους. τὴν δ' ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλη-

Hæc ex multis pauca dixisse sufficiat, ad plenam calumniæ ab adversariis nostris ecclesiæ Orientali illatæ confutationem: cujus quidem in argumentum supposititia juxta ac impia cujusdam nomine Cyrilli capitula produxere. Ea porro quæ diximus, non solum nostram adversus hæreticos nobis obtrectantes apologiam esse volumus; verum etiam fidei regulæ instar obtinere, ex qua nova illorum emendentur dogmata, & ad catholicam atque Apostolicam ecclesiam ipsi reducantur: quandoquidem majores eorum olim in illa meruerunt, & ecclesiasticis contra hæreticos synodis (quas inique modo calumniantur isti) ac certaminibus interfuerunt. Ab omni quippe ratione longe alienum est, eos (maxime cum sibi videantur sapientes) hominibus suimet amantibus & exsecrandis, ac nequaquam ex Spiritu sancto, sed ex mendacii principe loquentibus attendisse; sanctam autem catholica &

Apo

ANNO CHRISTI 1672.

Apoſtolicam eccleſiam, quam Filii ſui ſanguine Deus acquiſivit, deſeruiſſe, ab eaque eſſe fornicatos. Etenim longiſſime diverſo exitu, ſeparatos ab eccleſia inferni ſupplicia una cum ethnicis & publicanis illos quidem excipient; catholicam vero eccleſiam, qui cunctis ab contrariis eam bucuſque protexit, Dominus non derelinquet, cui gloria & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen.

σίαν ἰῷ περιεποιήσατο ὁ Θεὸς τῷ ἁίματι τῦ ὑῦ αὐτῦ ἐγκαταλιπεῖν, ⁊ ταύτης ἀποσκιρτῆσαι. ἄλλως γὰρ ἂν, αὐτὺς μὲν τὺς ἀπορραγέντας τῆς ἐκκλησίας, τὰ ἐκεῖσε διαμοιρήσια μετὰ τῶν ἐθνικῶν ⁊ τελωνῶν δέξονται. τὴν δὲ καθολικὴν ἐκκλησίαν ὁ παρόψεται ὁ τούτῳ ἕως ἄρτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐναντίων διατηρῶν κύριος, ᾧ ἡ δόξα ⁊ τὸ κράτος εἰς τὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ANNO CHRISTI 1672.

Anno ſalutis milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, die decima ſexta Martii. Apud ſanctam civitatem Jeruſalem.

Ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ α, χ' ὁ β'. μηνὶ Μαρτίῳ, ι ς'. Ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ.

Doſitheus miſeratione divina Patriarcha ſanctæ Jeruſalem & totius Palæſtinæ, aſſero & confiteor hanc eſſe fidem eccleſiæ Orientalis.

Δοσίθεος ἐλέῳ Θεῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας Ἱερουσαλὴμ ⁊ πάσης Παλαιστίνης, ἀποφαίνομαι ⁊ ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Dorotheus Petræ epiſcopus, definiens ſubſcripſi.

Ὁ Πέτρας Δωρόθεος, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Parthenius metropolita ſanctæ Nazaret.

Ὁ ἁγίας Ναζαρὲτ μητροπολίτης Παρθένιος.

[a] Joſaphat humillimus metropolita Ptolemaidis & Poliſidonis, & præſul Cæſareæ Palæſtinæ, ſubſcripſi.

[a] *Pro*, Joſaph.

Ὁ Ἰωάσαφ ἐλάχιστος μητροπολίτης Πτολεμαΐδος ⁊ Πολεισίδονος ⁊ πρόεδρος Καισαρείας Παλαιστίνης, ὑπέγραψα.

Neophytus humilis metropolita ſanctæ Bethlehem, ita affirmo.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ἁγίας Βεθλεὲμ Νεόφυτος ἀποφαίνομαι.

Chriſtodulus humilis archiepiſcopus Gazæ & Joannicii ſanctiſſimi archiepiſcopi ſanctæ Cavernæ [b] locum tenens, definiens ſubſcripſi.

[b] *Primi prave legebatur, territorio præpoſitus.*

Ὁ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος Γάζης Χριστόδυλος, ⁊ [a] τῶν τόπων ἐπέχων Ἰωαννικίυ τῦ θεοφιλεστάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῦ ἁγίυ σπηλαίυ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

[a] *Lege* τόπῳ.

Antonius humillimus archiepiſcopus Lyddæ.

Ὁ ἐλάχιστος ἀρχιεπίσκοπος Κύδδης Ἀντώνιος.

Chriſtophorus peccator archiepiſcopus Neapoleos, & Sebaſtæ præſul, ſubſcripſi.

Χριστοφόρος ἁμαρτωλὸς ἀρχιεπίσκοπος Νεαπόλεως, ⁊ πρόεδρος Σεβαστείας, ὑπέγραψα.

Daniel hieromonachus, magnus archimandrita ſancti Sepulcri, cum præcedentibus omnino conſentiens ſubſcripſi.

Ὁ μέγας ἀρχιμανδρίτης τῦ ἁγίυ τάφυ Δανιὴλ ἱερομοναχὸς, συναινῶν ⁊ πᾶσι τοῖς ἄνω ὑπέγραψα.

Cyrillus hieromonachus, & magnus Hieroſolymorum protoſyncellus, & monaſterii Trapezuntini ſancti Sepulcri præpoſitus, ſubſcripſi.

Κύριλλος ἱερομόναχος ⁊ μέγας Ἱεροσολύμων πρωτοσύγκελλος, ⁊ προηγούμενος τῆς ⁊ Τραπεζοῦντι τῦ ἁγίυ τάφυ μονῆς, ὑπέγραψα.

Meletius indignus hieromonachus, & archimandrita & apocriſiarius ſancti vitalis Sepulcri, ad piiſſimum Iberorum regem Pagratium, ac illuſtriſſimos Colchidis & Gnuriæ principes, una cum ſuperioris Iberiæ ſynodo definiens ſubſcripſi.

Μελέτιος ἀνάξιος ἱερομόναχος ⁊ ἀρχιμανδρίτης ⁊ ἀποκρισιάριος ἁγίυ τῦ ζωηφόρυ τάφυ πρὸς τὸν ἀσεβέστατον Ἰβήρων βασιλέα Παγράτιον, ⁊ τὺς ⁊ ἐνδοξοτάτυς αὐθέντας Κολχίδος, ⁊ Γυριείας, ⁊ πάσῃ τῇ ⁊ ἐνημέρῳ ⁊ τῇ ἄνῳ Ἰβηρίᾳ συνόδῳ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Joſeph Emparataſielnes, hieromonachus & monaſterii Iberorum Hieroſolymitani præpoſitus, idem cenſeo.

Ἰωσὴφ ἱερομόναχος Μπαρατασιέλνης καθηγούμενος τῆς ⁊ Ἱεροσολύμοις μονῆς τῶν Ἰβερῶν, συναινῶ.

Gregorius hieromonachus, præpoſitus ſanctæ Bethlehem, ſubſcripſi.

Ὁ καθηγούμενος τῆς ἁγίας Βεθλεὲμ Γρηγόριος ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

Abernius hieromonachus, & venerabilis ac regalis monaſterii Archangeli præpoſitus, ſubſcripſi.

Ἀβέρνιος ἱερομόναχος ⁊ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας ⁊ βασιλικῆς μονῆς τῦ Ἀρχαγγέλυ, ὑπέγραψα.

Daniel hieromonachus, & ſacræ Lauræ ſancti Sabbæ præpoſitus.

Ὁ καθηγούμενος τῆς ἁγίας Λαύρας τῦ ἁγίυ Σάββα Δανιὴλ ἱερομόναχος.

Dionyſius hieromonachus, & ſancti Eliæ præpoſitus, ita cenſeo.

Διονύσιος ἱερομόναχος ⁊ ἡγούμενος τῦ ἁγίυ Ἐλιῦ, συναινῶ.

Arſenius hieromonachus & ſancti Georgii in Pezala præpoſitus, ſubſcripſi.

Ἀρσένιος ἱερομόναχος ⁊ καθηγούμενος τῦ ⁊ Πεσαλᾷ τῦ ἁγίυ Γεωργίυ, ὑπέγραψα.

Neophytus hieromonachus, præpoſitus ſanctæ Theclæ.

Ὁ καθηγούμενος τ̃ ἁγίας Θέκλης Νεόφυτος ἱερομόναχος.

Germanus hieromonachus, & Ephemerius ſancti Sepulcri.

Γερμανὸς ἱερομόναχος ⁊ ἐφημέριος τῦ ἁγίυ τάφυ.

Ὁ πνθμ-

ANNO CHRISTI 1672.

Ο πνευματικὸς τῶν μοναζόντων Καλλίνικος ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.
Ο μέγας ἀρχιδιάκονος Ἱεροσολύμων Αζαρίας μετὰ τῶν λοιπῶν ἱεροδιακόνων, συναινῶμαι.

Ο καθηγούμενος τοῦ προδρόμου Μακάριος ἱερομόναχος.
Αββακοὺμ σκευοφύλαξ τοῦ ἁγίου τάφου, ὑπέγραψα.
Δανιὴλ ἱερομόναχος καὶ σύγκελλος Ἱεροσολύμων.

Ο ἀπὸ Ρωσίας ὁ μεγάλης Τιμόθεος, ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.
Ο μέγας οἰκονόμος Μιχαὴλ ἱερεὺς πιστεύει καὶ ὁμολογεῖ εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν, ἣν κελεύει ἡ προστάττει ἀποστολικὴ καὶ ὀρθοδόξη ἐκκλησία. *Subsignavit Arabice.*
Ο μέγας σκευοφύλαξ Ισαὰκ ἱερεύς. *Sign. Arab.*

Ο μέγας σακελάριος Μιχαὴλ ἱερεύς. *Sign. Arab.*
Ο μέγας σακελίου Μωϋσῆς ἱερεύς.
Ο πρωτοπαπᾶς Σερῆς ἱερεύς. *Sign. Arab.*
Ο οἰκονόμος Λύδδης Ηλίας ἱερεύς.
Ο οἰκονόμος Ραμπλίου Σολεϊμὰν ἱερεύς.
Ο πρωτοπαπᾶς Λύδδης Αγάπιος ἱερεύς, μετὰ τῶν σὺν ἐμοὶ ἱερέων, Αβίβ. *Sign. Arab.*
Γερμανὸς ἱερομόναχος καὶ ἔξαρχος τοῦ ἀρχιεπισκοπῆς Ιόππης, συναινῶ.
Γεώργιος ἱερεὺς οἰκονόμος Καισαρείας Παλαιστίνης. *Sign. Arab.*
Συμεὼν ἱερεὺς ἐφημέριος τοῦ ἐν τῷ Καρμηλίῳ ἁγίου Ηλιοῦ. *Sign. Arab.*
Ο πρωτοσύγκελλος Μολδοβλαχίας Γρηγόριος ἱερεύς, ὁμολογῶ ταύτην εἶναι τὴν καθολικὴν πίστιν ἡμῶν ἐκ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.
Σεραφεὶμ ἱεροδιάκονος ὁ ἀπὸ Μιλήτου ὅμοιον ἀποφαίνομαι.
Ο σύγκελλος Ἱεροσολύμων Γεννάδιος ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.
Οἰκονόμος Νεαπόλεως Μωϋσῆς ἱερεύς. *Sign. Arab.*
Ο Φιλήμων ἱερομόναχος ἐξ ἀρχιμανδείτης, καὶ διοικητὴς τῆς ἁγιωτάτης μετροπόλεως Βοστρῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.
Μακάριος ἱερομόναχος ὁ ἀπὸ Κλήτης, ἐξ κήρυξ τοῦ ἁγίου ἐξ ἱεροῦ εὐαγγελίου, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ Αχαΐᾳ, καὶ Ασίᾳ εὐσεβεῖς τοῦ ἁγίου τάφου κομεσσάριος, ὑπέγραψα.
Ο οἰκονόμος τῆς ἁγίας Βεθλεὲμ Ιησοῦς ἱερεύς.
Γεώργιος ἱερεύς, ἐξ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου σπηλαίου.
Ισαὰς ἱερεὺς καὶ ἐφημέριος τοῦ ἁγίου σπηλαίου.
Ο οἰκονόμος Πεζαλᾶ Ιερεμίας ἱερεύς.
Ο Χωρὴς Καμπήμπης καὶ οἰκονόμος Πέτρας.
Ο ἐφημέριος τοῦ ἁγίου ὄρους Θαβὼρ, ἐξ διοικητὴς τῆς κώμης αὐτοῦ, ἐξ κώμης Ναΐν, ἐξ τῶν περιξ, ἤτοι Πασκάλης ἱερεύς, ὑπέγραψα.
Λεόντιος ἔξαρχος Σκυθοπόλεως.

A Callinicus hieromonachus, ſanctimonialium confeſſarius, ſubſcripſi.

Azarias magnus archidiaconus Hieroſolymorum, cum ceteris diaconis, ita ſentio.
Macarius hieromonachus, præpoſitus divi Joannis Baptiſtæ.
Abbacum ſcevophylax ſancti Sepulcri, ſubſcripſi.

Daniel hieromonachus & ſyncellus Hieroſolymorum.
Timotheus majoris Ruſſiæ monachus, confiteor hanc eſſe fidem noſtram, &
B eccleſiæ Orientalis.
Papa Michael magnus Oeconomus credit & confitetur hanc eſſe fidem noſtram, quam præcipit & præſcribit Apoſtolica & orthodoxa eccleſia. *Hic ſignavit Arabice.*
Papa Iſaac, magnus ſcevophylax. *Signavit Arabice.*
Papa Michael, magnus ſacellarius. *Sign. Arab.*
Moyſes, magnus presbyter Sacelli.
Protopapas Sourour, ſacerdos. *Signavit Arabice.*
Elias, ſacerdos & Oeconomus Lyddæ.
C Solimanus ſacerdos, Oeconomus Ramplii.
Habib Agapius ſacerdos, Protopapas Lyddæ, cum omnibus ſacerdotibus meis. *Signavit Arab.*
Germanus hieromonachus & exarchus archiepiſcopatus Joppes, ita cenſeo.
Georgius ſacerdos, Oeconomus Cæſareæ Paleſtinæ. *Signavit Arab.*
Symeon ſacerdos, Ephemerius ſancti Eliæ in monte Carmelo. *Signavit Arab.*
Gregorius ſacerdos, protoſyncellus Moldaviæ, confiteor hanc eſſe catholicam fidem noſtram & eccleſiæ Orientalis.

D Seraphim hierodiaconus Mileti, idem affirmo.
Gennadius hieromonachus, Hieroſolymorum ſyncellus, ſubſcripſi.
Moyſes ſacerdos, Oeconomus Neapoleos. *Signavit Arabice.*
Philemon hieromonachus & archimandrita, & procurator ſanctiſſimæ Metropoleos Boſtrorum, definiens ſubſcripſi.
Macarius Cretenſis hieromonachus & prædicator ſancti ac ſacri evangelii, & ad fideles Macedoniæ, Achaiæ & Aſiæ in ſanctum Sepulcrum pios legatus, ſubſcripſi.
E Jeſus ſacerdos, Oeconomus ſanctæ Bethlem.
Georgius ſacerdos & Ephemerius ſanctæ Cavernæ.
Iſas ſacerdos & Ephemerius ſanctæ Cavernæ.
Jeremias ſacerdos, Oeconomus Pezalæ.
Chores ſacerdos Campempæ, & Oeconomus Petræ.
Paſchalis ſacerdos, Ephemerius ſancti Montis Thabor, & adminiſtrator oppidi ejuſdem nominis, & oppidi Naim, necnon & adjacentium, ſubſcripſi.
Leontius exarchus Scythopoleos.

Ger-

ANNO CHRISTI 1672.

Germanus hieromonachus, exarchus ſive adminiſtrator Gabaonis & Ramalæ.
Agapius ſacerdos & Oeconomus Gazeorum, & qui mecum ſunt ſacerdotes & diaconi.
Asitheles Logotheta Remlii.
Galaction monachus & ſcevophylax.
Georgius ſacerdos & Oeconomus Ptolemaidis, ſubſcripſi.

A Ὁ ἔξαρχος ἤτοι διοικητὴς Γαβαῶ καὶ Ραμάλης Γερμανὸς ἱερομόναχος.
Ὁ οἰκονόμος Γαζέων Ἀγάπιος ἱερεὺς, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι.
Ἀτιθέλας λογοθέτης Ρεμλίου.
Γαλακτίων μοναχὸς καὶ σκαφοφύλαξ.
Γεώργιος ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος Πτολεμαΐδος, ὑπέγραψα.

Gabriel hieromonachus protoſyncellus & protopſaltes Hieroſolymorum, in hac apologia, quam pro fide noſtra catholica contra hæreticos unanimiter compoſuimus, ſubſcripſi.

Γαβριὴλ ἱερομόναχος πρωτοσύγκελος καὶ πρωτοψάλτης Ἱεροσολύμων, ἐν ταύτῃ τῇ κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἀπολογίᾳ, ἣν ὑπὲρ τῆς καθολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεταξάμεθα, ὑπέγραψα.

B

Juſtinus hierodiaconus ſecundi ordinis, & Hieroſolymorum domeſticus.
Joſeph hierodiaconus, & tertius diaconorum.
Jacob hierodiaconus.
Athanaſius hierodiaconus.
Joachim magnus eccleſiarcha.
Joachim hieromonachus ad Cathocridanos fideles legatus.
Lucianus hieromonachus & ſyncellus Hieroſolymorum.

Ὁ δεύτερος τῶν ἱεροδιακόνων Ἰουστῖνος καὶ οἰκιακὸς Ἱεροσολύμων.
Ἰωσὴφ ἱεροδιάκονος, καὶ τρίτος διακόνων.
Ἰακὼβ ἱεροδιάκονος.
Ἀθανάσιος ἱεροδιάκονος.
Ἰωαχεὶμ ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης.
Ὁ κωμεσάριος πρὸς τοὺς Κατόλικους δυσεβεῖς Ἰωαχεὶμ ἱερομόναχος.
Λουκιανὸς ἱερομόναχος καὶ σύγκελος Ἱεροσολύμων.

Joannes magnus Logotheta ſanctæ Reſurrectionis. *Signavit Arab.*
Chaleles, filius Petri, magnus protonotarius. *Signavit Arabice.*
Naſer, primicerius.
Antonius, lampadarius.
Atitheles, referendarius.
Cyrillus hieromonachus, præpoſitus Neochorii.
Joaſaph hieromonachus, archimandrita ſancti Sepulcri, & apud ſereniſſimum Moſcoviæ Imperatorem Alexium Apocriſiarius, ſubſcripſi.

Ὁ μέγας λογοθέτης τῆς Ἀναστάσεως Ἰωάννης. *Signavit Arabice.*
C Ὁ μέγας πρωτονοτάριος Χαλήλης υἱὸς Πέτρου. *Signavit Arabice.*
Ὁ πριμικήριος Νάσερ.
Ὁ λαμπαδάριος Ἀντώνιος.
Ὁ ῥαιφερενδάριος Ἀθιτήλης.
Ὁ ἡγούμενος Νεοχωρίου Κύριλλος ἱερομόναχος.
Ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου τάφου, καὶ ἀποκρισάριος πρὸς τὸν γαλλιώτατον αὐτοκράτορα Μοσχοβίας Ἀλέξιον Ἰωάσαφ ἱερομόναχος, ὑπέγραψα.

Doſitheus patriarcha Hieroſolymitanus, manu propria ſcribimus & affirmamus præſens autographum, prout ſupra digeſtum, cum legitimis ſubſcriptionibus, & integra rei geſtæ ſerie in magnum Apoſtolici noſtri throni codicem; ad æternam rei memoriam ac firmitatem, fuiſſe relatum die vigeſima Martii anni milleſimi ſexcenteſimi ſeptuageſimi ſecundi.

Τὸ παρὸν ὡς κατ' ἄνωθεν μετὰ θεσιῶν ὑπογραφῶν δηλονότι καὶ πάσης τῆς φραγματείας κατέρωται τυπῷ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου κώδικι, εἰς μνήμην αἰώνιον ἅμα καὶ ἀσφαλείαν, Μαρτίου κ'. ἀ. χ'. ὁ. β'. ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Δοσίθεος ἰδίᾳ χειρὶ γράφομαι καὶ ἀποφαίνομαι.

D

Nectarius Hieroſolymorum antehac patriarcha, affirmo & confiteor hanc eſſe fidem noſtram & eccleſiæ Orientalis.

Ὁ πρώην Ἱεροσολύμων πατριάρχης Νεκτάριος ἀποφαινόμενος ὁμολογῶ τοιαύτην εἶναι τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Locus ſigilli.

Locus ſigilli.

Nectarius monachus hypomnematographus ſanctæ Reſurrectionis Chriſti ac Dei noſtri, cum ſancta ſynodo conſentiens, ſubſcripſi.

E Ὁ Νεκτάριος μοναχὸς καὶ ὑπομνηματογράφος τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως συναποφαινόμενος τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὑπέγραψα.

NOus CHARLES FRANÇOIS OLIER DE NOINTEL, *Conſeiller du Roy en ſes Conſeils en ſa Cour de Parlement de Paris, & Ambaſſadeur pour Sa Majeſté Tres-Chreſtienne à la Porte Othomane: Atteſtons à tous qu'il appartiendra, que le ſieur Doſithee à preſent Patriarche Grec de la ſainte Ville de Jeruſalem, ayant eſté obligé de venir à Conſtantinople, Nous a declaré qu'il avoit pleinement ſatisfait à ce que nous avions ſouhaité de luy, ſuivant les avis qu'il en avoit receus par nos lettres: & qu'il eſperoit que par la benediction de Dieu ſur ſon travail, les faits conteſtez & mal à propos imputez à ſon Egliſe par les Lutheriens & Calviniſtes, ſeroient tellement diſſipez, qu'il n'en reſtera que la confuſion aux calomniateurs qui les ont avancez. C'eſt la confiance qu'il nous a temoignée, nous mettant entre les mains*

ce pre-

ce preſene Livre, qu'il noûs a aſſurè avoir eſtè par luy redigè & ſignè, auſſi-bien que par ſon predeceſſeur, & les Prelats & autres de ſon Patriarchat: ajoûtant qu'eſtant fortifiè par l'autorité Synodale, il eſperoit qu'il decideroit abſolument, ce qui n'a pu raiſonnablement eſtre mis en queſtion. Et d'autant plus que nous vaudrions bien á ſa priere en rendre la verité publique & conſtante en France, c'eſt donc pour y ſatisfaire que nous la confirmons, en y appoſant noſtre ſignature, & la faiſant ſceller de nos armes, & contreſigner par noſtre premier Secretaire. ANNO CHRISTI 1672.

Donnè à noſtre Palais ſur le Canal de la Mer noire, ce Septembre, mil ſix cens ſoixante-treize.

OLIER DE NOINTEL, Ambaſſadeur pour Sa Majeſtè Tres-Chreſtienne à la Porte Othomanne.

Par mon dit Seigneur. L. PICARD.

DIONYSII PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI,

Super Calviniſtarum erroribus, ac reali in primis præſentia, reſponſio, anno eodem MDCLXXII. edita.

Ex Harduini Collectione Concil. To. XI. p. 273.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

DIONYSIUS MISERATIONE divina archiepiſcopus Conſtantinopoleos, ſeu novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus,

Οὐκ ἀνάξιον εὐαγγελικῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπάξιον δήπουθεν θύραν ἀνοίγειν ἀεὶ διδασκαλίας τῷ κρούοντι, καὶ τῷ φιλοπόνως ἔτι τὰς ἀπαντήσεις φιλεγγεῖν ἐξετοίμως, τοὺς εὐληχότας θεόθεν τοῦτο ἀντέχεσθαι. καὶ γὰρ ἑτοίμους ἑαυτοὺς ἔχειν ὑπὸ τὴν ἀποστολικὴν παρεσκευάσθημεν ἐπιτάγματος πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ λόγον ἡμᾶς αἰτοῦντι, τοῦτο ἕνεκεν, τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. καὶ τοῦτο ποιοῦντες μετὰ πραΰτητος καὶ ἀγαθῆ συνειδήσει, ὡς διετάχθημεν· εἰ καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ὅτι εἰπεῖν τι ἐσμὲν ἱκανοί, ὅτι μὴν οὐνοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐξευρόντα πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ δεδωκότα Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ ἀνατείνοντες, ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου, καὶ λόγῳ αὐτοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας, καὶ τῆς γνώσεως, καὶ τοῦ παρακλήτου πνεύματος τοῖς ὀρθοδόξοις ἀποκαλυπτομένων σωτηριωδῶν διδαγμάτων, οἷς ἐνδιαλαμβανομένη βεβλάφεται ἡ δυσέβεια, τὰς ἀπολογίας πραγματευόμεθα, πᾶσαν ἀλλοτρίαν ἀποφεύγειν μεμαθηκότες τῆς τοῦ κυρίου διδασκαλίας φωνὴν καὶ ἔννοιαν. ἐπεὶ παρ' ἔνιοι καὶ τὰ νῦν ἔκ τινος ὅπως φιλοπραγμονεῖν τίνες περὶ τίνα τῶν καθ' ἡμᾶς κινηθέντα, προβάλοντο ἡμῖν ἐρωτήσεις ἐκκλησιαστικῶν προθέσεων, ἀποκρισιν αἰτοῦντες ὁπόσα δηλαδὴ τὸν ἀριθμὸν μυστήρια πρεσβεύει ἡ πρὸς ἀνατολὰς καθ' ἡμᾶς καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. καὶ οἷα περὶ τοῦ θείου μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας φρονοῦμεν. ἔτι δὲ καὶ τοῦ φωτίσματος, εἰ ἀναγκαῖον τοῖς βρέφεσίν ἐστι δηλονότι τὸ βάπτισμα· καὶ τινῶν ζητημάτων περὶ αὐτὸ θεωρουμένων. περί τε τῆς ἀρχιεροσύνης, εἰ ἀναγκαῖα τυγχάνει τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ᾗ ἀρχιερεῦς θεία νομοθεσία τοῖς πρεσβυτέροις ἐφίσταται. καὶ εἴπερ ἐναντίως φέρονται τῇ γραφῇ οἱ ἀγαμίαν αἱρούμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. καὶ ἐὰν ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἔσεται ἀεὶ θεσπὴ, καὶ ἀνεπισφαλής. περί τε προσκυνήσεως

E Vangelio haudquaquam indignum eſt inſtituto, immo vero digniſſimum, ut doctrinæ januam pulſanti nunquam non aperiant, atque interroganti facere in promptu ſatis enitantur, quos rebus iſtis ut incumberent, ſors divina deputavit. Etenim Apoſtolico accincti ſumus mandato, *ut paratos exhibeamus nos* (eadem utique de cauſſa) *ad ſatisfactionem omni poſcenti nos rationem de ea quæ in nobis eſt, ſpe.* Hoc ipſum vero *cum modeſtia & conſcientia bona* faciamus, juxta mandatum quod accepimus: *quoniam non ſumus ſufficientes aliquid ex nobis ipſi* eloqui, immo neque *cogitare.* Baruch 3. 37. Quamobrem ad eum *qui omnem adinvenit ſemitam ſcientiæ, eamque oſtendit Jacob filio ſuo & Iſrael dilecto ſuo*, intendentes, ex ſalutaribus inſtitutis, in quibus incluſa pietas traducitur, quæ per ſe ipſum, perque Filium ac Verbum ſuum, *in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ*, & per Spiritum Paracletum fidelibus revelavit, reſponſiones componere molimur; id quidem luminis indidem adepti, quo vel dictionem vel cogitationem ab ſcientia Domini alienam penitus effugiamus. Porro nonnulli hac ætate ad accuratam quarumdam, ex iis quæ geruntur apud nos, rerum inquiſitionem, qua de cauſſa neſcio, permoti, de dogmatibus eccleſiaſticis quæſtiones propoſuere nobis, reſponſum utique flagitantes, quot nimirum ſacramenta admittat catholica atque Apoſtolica noſtra Orientalis eccleſia, quidve de divino Euchariſtiæ ſacramento ſentiamus. Præterea circa illuminationem, ſive baptiſmum, ſitne infantibus neceſſarius: ac nonnullas huc ſpectantes quæſtiones, ſatis quidem graves, propoſuere. Item; utrum neceſſarius in eccleſia epiſcopatus, ceteriique ſacerdotibus diſpoſitione divina Pontifex ſit præfectus. Item, utrum contrariam ſacris ſcripturis ducant vitam, qui ex utroque ſexu cælibem elegere. Item, num catholica Chriſti eccleſia perpetuo viſibilis futura ſit & inconcuſſa. Inſuper & circa

ANNO CHRISTI 1672.

Invocationem Sanctorum, & eam quæ sanctis Imaginibus exhibetur, venerationem. Item circa jejunium & indictam a quibusdam cibis abstinentiam. Item & circa nonnullos, quos in controversiam vocant, veteris Testamenti libros, scilicet Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Baruch, & Machabæorum; tales, inquam, utrum inter sacra Biblia, an inter profana recenseamus, interrogavere.

Ea re haudquaquam æquum duximus hujusmodi quæstiones silentio penitus præterire, ne a nobis, uti fere contingit, ratio exigeretur forte neglectionis: quin potius dignas omnino censuimus, quibus e vestigio aliqua saltem brevi, licet inculta, at ex simplicissimæ veritatis fonte traducta responsione satisfeceremus, quatenus id nos temporis, non ita quidem opportuni, ab silentii incusatione sivit exsolvere.

Interrogantibus itaque dicimus sancta ac veneranda septenario numero esse apud nos sacramenta, a quo primum sacri Evangelii nobis lumen illuxit, singula quidem certissima, atque saluti fidelium perquam necessaria.

Primum est sanctum Baptisma, in quo peccatum originale deletur, necnon & actuale, si quod in suscipiente reperiatur: per quod & spiritualiter regenerati, in viam vitæ æternæ denuo introducimur.

Secundum est sanctum Chrisma, in quo spirituali robore donamur, quo libere ac firmiter possimus ore promere quod corde credimus.

Tertium est sanctæ communionis sacramentum, in quo spiritualiter refecti, in ea quæ secundum spiritum est, vita conservamur ac proficimus.

Quartum, Pœnitentia, per quam dimissis homini actualiter peccatis, ea quibus per peccatum fuerat exspoliatus, bona restituuntur.

Quintum est Matrimonium, quod aperte declarat Apostolus esse sacramentum.

Sextum est Ordinis sacramentum a Christo institutum, per quod divina gratia confertur, & sacramenta cetera conficiuntur.

Septimum est Unctio, quam vocamus ἔχελαιον (*hoc est, factam cum precibus unctionem*.) Hujus duplex effectus est, animæ nimirum corporisque sanatio.

Circa tremendum vero eucharistiæ sacramentum firmiter credimus & confitemur Corpus Domini nostri Jesu Christi vivum reali præsentia invisibiliter præsens esse in hoc sacramento. Cum enim sacerdos celebrans post verba Dominica, hæc dicit: *Fac panem quidem hunc pretiosum corpus Christi tui: quod vero est in calice hoc, pretiosum sanguinem Christi tui, transmutans Spiritu tuo sancto*; tunc supta omnem naturæ modum & ineffabiliter, operante Spiritu sancto, panis quidem realiter, vere, ac proprie in ipsummet Christi Salvatoris corpus, vinum vero in sanguinem ejus animatum transmutatur. Ipsumque totum credimus esse Christum, qui & offert &

τὴν ἁγίων, καὶ τῆς ἀναφορικῆς τῶν εἰκόνων προσκυνήσεως, καὶ περὶ διατεταγμένης νηστείας, καὶ ἀποχῆς τινῶν βρωμάτων. καὶ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλίων, Τωβὶθ, Ἰουδὴθ, Σοφίας, Ἐκκλησιαστοῦ, Βαρὺχ, καὶ Μακαβαίων· εἴγε μέρος γραφῆς λογιζόμεθα ταῦτα, ἢ ὡς ἔθνικά τινα ἀποβάλλομεν.

Τούνεκεν δὲ θέμιτον ἔδοξεν ἡμῖν, τὰς ἐρωτήσεις αὐτῶν ὅλως παραδραμεῖν σιωπῇ, ἵνα μὴ σιωπὴ ἄλλοις ἐς λόγον ἀμελείας ἀπαιτηθῶμεν· ἀλλὰ μικράς τινος ἀπολογίας αὐτοσχεδίως τύγε νῦν αὐτὰς ἠξιώσαμεν, ἐν ἁπλουστέρῃ ἀληθείᾳ, καθ' ὅσον ἡμῖν ὁ πολλῆς γέμων τῆς ἀχμείας καιρὸς συνεχώρησε τλῆναι τῆς σιωπῆς κατηγορίαν ἀποφυγεῖν.

Μυστήρια μὲν οὖν ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν πλουτοῦμεν, (τοῖς ἐρωτῶσι φαμὲν) ἁγνῇ καὶ σεβάσμια ἐκ τῆς ἀρχῆθεν χρόνων, ἐξότου πρὸς ἡμᾶς κατηγγέλθη τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἀληθῆ τὰ πάντα, καὶ ἀναγκαῖα τυγχάνοντα πρὸς τλὴν τῶν πιστῶν σωτηρίαν.

Ὧν πρῶτόν μέν ἐστι τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἐν ᾧ ἀφίεται τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἔτι καὶ τὰ κατ' ἐνέργειαν, ἐν ὅσοις καὶ ταῦτά ἐστι. διὸ πνευματικῶς ἀναγεννώμενοι, ὁδοιπόροι πρὸς τλὴν αἰώνιον ζωλὴν αὖθις γινόμεθα.

Δεύτερον δὲ, τὸ τοῦ ἁγίου μύρου, ἐν ᾧ τὴν πνευματικὴν ἰσχὺν ἀναλαμβάνομεν, τὴν δικαίαν παρρησίαν κηρύττειν ὅτερ ἐν τῇ καρδίᾳ πιστεύομεν.

Τρίτον, τὸ τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἐν ᾧ πνευματικῶς τρεφόμενοι, σιωπῶμέν τε, καὶ αὐξόμεθα ἐν τῇ Χῦ πνεύματι ζωῇ.

Τέταρτον, τὸ τῆς μετανοίας, διὸ τὴν καθ' ἑνέργειαν ἁμαρτημάτων ἀφιεμένων, τὰ ἀγαθὰ αὖθις ἀναλαμβάνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὰ διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπολωλότα.

Πέμπτον, τὸ τοῦ γάμου, ὅτερ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου τρανῶς μυστήριον φαίνεται κηρυττόμενον.

Ἕκτον, τὸ τῆς ἱεροσύνης νενομοθετημένον ὑπὸ Χριστοῦ, μεταδοτικὸν θείας χάριτος, καὶ πληρωτικὸν τῶν λοιπῶν μυστηρίων.

Ἕβδομον, τὸ χρῖσμα, τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἔγχελαιον καλούμενον. ὃ δὲ δίτλον ἔχει τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ μὲν φέρειν πρὸς ἴασιν ψυχῆς, τοῦτο πρὸς ἴασιν σώματος.

Περὶ δὲ τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας, πιστεύομέν τε ὁμολογοῦμεν ἀδιακρίτως, ὅτι τὸ ζῶν σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάρεστιν ἀοράτως, πραγματικῇ παρουσίᾳ ἐν τῷ μυστηρίῳ. ἐν γὰρ τῇ εἰπεῖν τὸν λειτουργοῦντα ἱερέα μετὰ τὰ κυριακὰ λόγια· ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ, τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβάλλων τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ· τότε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ παναγίου πνεύματος, ὑπερφυῶς, καὶ ἀῤῥήτως, ὁ μὲν ἄρτος μεταποιεῖται εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἴδιον σῶμα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, πραγματικῶς, καὶ ἀληθῶς, καὶ κυρίως· ὁ δὲ οἶνος εἰς τὸ

ζοη-

ζωηρὸν αἷμα αὐτοῦ. καὶ αὐτὸν ὅλον τὸν Χριστὸν πιστεύομεν εἶναι τὸν προσφέροντα, καὶ προσφερόμενον, καὶ προσδεχόμενον, καὶ διαδιδόμενον ἀπασι, καὶ ὁλοκληρον ἀπαθῶς ἐσθιόμενον. οἱ μὲν οὖν ἀξίως μεταλαβόντες αὐτοῦ ζωποιοῦνται, ἐνοικοῦντα αὐτῷ τῷ Χριστῷ· οἱ δὲ ἀναξίως, κατακείνονται, καὶ εἰς ὄλεθρον ῥίπτουσιν ἑαυτούς. A offertur, qui & ſuſcipit & diſtribuitur omnibus, & integer a ſingulis impaſſibiliter manducatur. Porro quicumque ad hujus participationem digne accedunt, vitam inveniunt, quippe qui ipſimet Chriſto inſerantur; qui autem indigne, judicium; in exitium ſuopte proruentes.

ANNO CHRISTI 1672.

Ὅπερ μυστήριον, καὶ λατρεία ἐστὶ καὶ λέγεται. καὶ θεοπρεπῶς ἐν αὐτῷ λατρεύεται τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ θυσία προσφέρεται ὑπὲρ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ζώντων καὶ κεκοιμημένων. Idem vero ſacramentum cultus Dei eſt, uti & appellatur; nam & cultu Deo competente Chriſti Salvatoris deificatum Corpus adoratur in illo, & pro fidelibus Chriſtianis omnibus, cum vivis, tum defunctis, ceu hoſtia immolatur. B

Περὶ δὲ τοῦ φωτίσματος, πιστεύομεν ὅτι πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς βρέφεσιν ἀναγκαιότατόν ἐστι τὸ βάπτισμα. δι' οὗ σφραγίδα λαμβάνουσι τοῦ εἶναι δήλους Χριστοῦ, καὶ ἀποτασσόμενα τῷ σατανᾷ δι' ἀναδόχων καὶ ἐγγυητῶν σωτάζονται τῷ Χριστῷ· ἵνα καὶ τῆς προπατορικῆς κηλίδος καθαρισθῶσι, καὶ τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ ἀνώπτα διατηρηθῶσι· θησαυρὸς γὰρ ἄτρακτος, δύσεπιχείρητος κλέπταις, καὶ πρόβατον ἀσημείωτον, ἀκινδύνως ἐπιβαλλόμενοι, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος· καὶ δεκτικὰ τῆς μακαριότητος κατασκευάζουσιν. ὁ γὰρ μὴ ἀναγεννηθεὶς ἄνωθεν βασιλείαν οὐρανῶν, ὅλως ἐστὶν ἀνεπίδεκτος· καίτοι μήπω εἰς τέλος τῆς πίστεως προεχώρησαν ἕξιν, ἀλλ' ἔν δικαιοῦνται χάριτι Θεοῦ, διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν γονέων αὐτῶν. Quod vero baptiſmum attinet, ipſum omnibus ac ſingulis infantibus credimus abſolute neceſſarium, per quem obſignantur ſigillo, quo in ſervos Chriſti cooptantur, ac per patrinum ceu fidejuſſorem ſatanæ abrenunciantes in Chriſti ſortem adſciſcuntur, ut deterſa originali labe, ab inimici laqueis deinceps conſerventur expediti: (theſaurum enim non ſigillatum facile fures invadunt, & ovi non obſignatæ ſine diſcrimine ſtruuntur inſidiæ, inquit Baſilius magnus:) & æternæ beatitudinis capaces efficiantur. Neminem quippe excipere poteſt regnum cælorum, C niſi deſuper regeneratum. Etſi vero ad uſque fidei habitum nondum pervenerint, eccleſiæ tamen, necnon & parentum ſuorum fide per gratiam Dei juſtificantur.

Περὶ δὲ τῶν ζητηθέντων ἀμφὶ τὸ βάπτισμα, φαμὲν, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, τῷ προπατορικὸν ἁμάρτημα τελείως ἐξαλείφεται. διότερ εἴ καί τινι συμβαίη μετὰ ταῦτα πεθνάναι ἐν ἀπιστίᾳ, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν μὴ ἀξιωθῆναι τὸν τοιοῦτον τῆς τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἐξαλείψεως ἐν τῷ βαπτισθῆναι. ὁμολογοῦμεν δὲ, καὶ τὸν ἅπαξ δικαιωθέντα, καὶ Θεοῦ γεγονότα υἱὸν, D ἐνδέχεσθαι τὸν τοιοῦτον μὴ τῷ δικαίῳ ἐκπεσεῖν τῆς χάριτος δι' ἀπιστίαν, ἢ καὶ θανατηφόρον ἁμαρτίαν ἑτέραν, καὶ προσκληρωθῆναι τῷ σατανᾷ καὶ γενέσθαι υἱὸν διαβόλου. ἡ ἐργασία γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλοτριοῖ τοῦ κυρίου, καὶ προσοικειοῖ τῷ διαβόλῳ, ὁ χρυσορρήμων φησίν. ἀνθ' ὧν κἄντις ἀπαξδικαίωθῃ, ὅμως ἀδηλόν ἐστιν αὐτῷ ἐὰν ἐν τῇ δικαιώσει διαμείνῃ ἕως τέλους. διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἧς εἵληχε διὰ τῆς δικαιώσεως, ἄδηλός ἐστιν ὁποῖον ἔξει τέλος. ἐνδέχεται γὰρ ἐκπεσεῖν, ὡς διείληπται, καὶ ἀποτυχεῖν τῆς μερίδος τῶν ἐκλεκτῶν. ὅθεν ὁ μακάριος Πέτρος παρεγγυᾷ, διὰ τῶν ἀρετῶν ἔργων τὴν ἐκλογὴν ἐπιβεβαιοῦν. μᾶλλον γὰρ, φησὶν, ἀδελφοί μου, σπουδάσατε βεβαίαν ἡμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ἐὰν γὰρ ταῦτα ποιοῦντες, οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. καὶ ὁ θεῖος Παῦλος προσεκτικωτέρους ποιῶν σπεύδει· ὅς τε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. Ad ea vero quæ circa baptiſmum quæſita ſunt, dicimus originale peccatum in ſancto lavacro penitus deleri: ita ut nec aſſerere liceat maculam originalem in eo non fuiſſe per baptiſmum abſterſam, quem poſt ejus ſuſceptionem contigerit in infidelitate decedere. Eum porro qui ſemel juſtificatus Dei filius effectus eſt, ab juſtificationis gratia per infidelitatem ſive per quodlibet aliud letale peccatum excidere poſſe, eoque ſatanæ denuo mancipari, atque in ſortem filiorum diaboli adſcribi, confitemur. (Peccatum enim hominem alienum a Deo facit, & vicinum diabolo, ait ille qui de cælo loquitur.) Etenim juſtificationis gratiam ut quis ſemel acceperit, conſummatam tamen ſibi nuſquam poteſt perſeverantiam deſpondere. Quin etiam ancipitem habet exitum ea, quam in juſtificatione ſortitus eſt, electio: quippe non minus a gratia excidere & ab electorum ſorte poteſt extorris fieri, quam aſſumi. Unde & beatus Petrus adhortatur nos, ut per bona opera E certam faciamus electionem noſtram. *Magis*, inquit, *ſatagite fratres mei, ut certam veſtram vocationem & electionem faciatis.* Dein ſubdit: *Hoc enim facientes, non peccabitis aliquando.* Sed & divinus Paulus, quo Chriſtianorum ſollicitudini ſtimulos admoveat, ait: *Itaque qui ſtat, videat ne cadat.*

Τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν λύεται ζήτημα. ὅτι ὁ δικαιωθεὶς δηλονότι πρότερον, ἐὰν ὕστερον καθολιωθήσῃ πορνείαις, μοιχείαις, ἀν- Ac per hæc quidem alteri ſatisfit eorum interrogationi: ſcilicet hominem poſt receptum juſtificationis beneficium in fornicationes, homicidia, adulteria, &

ANNO CHRISTI 1672.

alia id genus prolapſum, neque per pœnitentiam reſtauratum, ab adoptionis gratia quam acceperat, penitus excidere, & vitam æternam amittere: *Stipendia enim peccati, mors.*

A διροφονίας, ἐ τοῖς τύτοις παραπλησίοις, ϗ μὴ ἀναλαλέσῃ ἑωτὸν διὰ τῆς μετανοίας, ἐκπίπτοι πάντως τῆς ἢς ἔτυχεν υἱοθεσίας, ἐ χάειτος, ἐ ἀποτυγχάνοι τῆς αἰωνίᾳ ζωῆς. τὰ γὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος.

Ad propoſitam vero de neceſſitate epiſcopatus quæſtionem, reſpondemus ipſummet Pontificem magnum qui penetravit cælos, poſuiſſe *in eccleſia Paſtores & Doctores*, ut ait Apoſtolus, *ad conſummationem ſanctorum, in ædificationem corporis* eccleſiaſtici. Quam igitur neceſſaria eſt ædificatio corporis eccleſiaſtici, tanto magis neceſſarium eſſe epiſcopatum, liquido demonſtratur, per quem ſacra hujuſmodi ædificatio conſummatur. Neque vero id quod ſcriptum eſt, Chriſtum eſſe Pontificem *in æternum juxta ordinem Melchiſedech*, alia ratione quam per vicarios ejus ſacerdotes impletur, quorum miniſterio jugiter ipſe ſacrificat & ſacrificatur. Sacerdotes porro conſecrare ita Pontificiæ dignitatis eſt, ut niſi epiſcopus nemo hominum, (inquit ſacer Dionyſius) ne quidem ſacerdos, id poſſit; quippe ex inſtitutione functionum hierarchicarum ad id muneris minime deputatus. Quamobrem Titus & Timotheus ad epiſcopalem dignitatem, ita perſuadente neceſſitate, ab Apoſtolis fuere cooptati, ut & ipſi diaconos, presbyteros, ceterorumque divinorum Ordinum miniſtros per urbes conſtituerent, eumque qui Dei decet Eccleſiam, decorem utique complerent.

B C

Περὶ δὲ τῦ τλὼ ἀρχιερωσύλω ἀναγκαῖαν εἶναι τῇ ἐκκλησίᾳ, φαμὲν, ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ μέγας ἀρχιερεὺς ἐν τοῖς ὐρανοῖς διεληλυθὼς, ἔθετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ποιμένας ϗ διδασκάλους, καθάφησιν ὁ ἀπόσολος, εἰς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων ϗ οἰκοδομὼ τῦ ἐκκλησιασικῦ σώματος. ὅσῳ τοίνυν ἀναγκαία ἐσιν ἡ οἰκοδομὴ τῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, τοσῦτον ἀναγκαιότερά ἐσιν ἡ ἀρχιερωσύνη, δι' ἧς ἡ οἰκοδομὴ καταρτίζεται· ϗ τὸ εἶναι τὸν Χειςὸν ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τλὼ τάξιν Μελχισεδέχ, ὐκ ἄλλως ἐνεργεῖται εἰς τὸν αἰῶνα, εἰ μὴ διὰ τῶν ἐξ αὐτῦ ἱερέων, ὧν μέσων αὐτὸς διϊσυεκῶς ἱερυργεῖ, ἐ ἱερυργεῖται εἰς τὸς αἰῶνας. τῶν δὲ ἱερέων αἴτιος, ἐ τελεσὴς, ὐδεὶς ἕτερος ἐκτὸς τῦ ἀρχιερέως ἐσὶ, καθὰ ἐ ὁ ἱερὸς Διονύσιός φησιν, ἀλλ' ὐδὲ αὐτὸς ἱερὸς ἔσαι, μὴ πρὸς τῶν ἱεραρχικῶν τελειώσεων εἰς τῦτο κεκλημμένος. διὸ ϗ Τίτος, ϗ Τιμόθεος ὑπὸ τῶν ἀποσόλων ἀναξαίως ἀρχιερωσύνης ἠξιώθησαν, ἵνα κατὰ πολεῖς διακόνυς, ϗ πρεσβυτέρυς, ϗ τὰς τῶν λοιπῶν τάξεων ὑπυργὰς τῶν θείων κατασήσωσιν, ἐπὶ συμπληρώσει τῆς ἐν τῇ Χειςῦ ἐκκλησίᾳ ἱερᾶς διακοσμήσεως.

Ex his quoque ad aliam perducimur interrogationem: nam & de jure Presbyteris præeſt epiſcopus, utpote qui divinam eo conferente gratiam conſequantur, atque ſub ejus auctoritate dumtaxat & regimine ſacra perficiant. A majori enim benedicitur id quod minus eſt, eique in omnibus ſubmittitur.

D

Ἐκ τύτων σωάγεται ϗ τὸ ἕτερον ζήτημα, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς νομοθεσίᾳ τοῖς ἱερεῦσιν ἐφίσαται. οἵ τινες ἐξ αὐτῦ τῆς θείας χάειτος ἀξιῦνται. ϗ τῆς ὑπ' αὐτὸν ὑφειμμένης τελεῦσι τάξεως. τὸ γὰ ἔλαττον ὑπὸ τῦ κρείττονος εὐλογύμενον, ϗ ὑποκείμενον αὐτῷ πάντως ἐσί.

Eorum autem, qui ex utroque ſexu remiſſo nuptiis nuncio, caſtam virginum agere vitam propoſuere, oppoſitum ſacris ſcripturis inſtitutum adeo non aſſerimus, ut præſtantiores apud Deum coronas ſibi componere, ceu qui meliorem ſalutis viam inierint, contendamus. Ait enim Apoſtolus: *Qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit; & qui non jungit, melius facit. Qui* enim *ſine uxore eſt, cogitat quæ Domini ſunt, quomodo placet Deo. Qui autem cum uxore eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori.* Quapropter cogitare quæ Domini ſunt, quam quæ mundi, longe præſtantioris meriti eſt juxta ac retributionis.

E

Τὰς δὲ μὴ βυλομένας γάμοις πρσομιλῆσαι, ἀλλ' αἱρυμένας ἐν παρθενίᾳ βιοτεύειν ἄνδρας τε ϗ γυναῖκας, μηδόλως φαμὲν ἀντιτεταγμένως φέρεσθαι ταῖς ἁγίαις γραφαῖς· ἀλλὰ ϗ ἐνδοξοτέρας τὰς σεφανὰς παρὰ Θεῦ κομᾶσιν, ὡς κρείττονα τῆς σωτηρίας ὁδὸν ἐξελεξάμενοι. ἐπεὶ ὁ μὲν ἐγαμίζων καλῶς ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ, φησὶν ὁ ἀπόσολος. ϗ γὰ ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τῦ κυρίυ, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας, μεριμνᾷ τὰ τῦ κόσμυ, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. ὅθεν πολὺ κρεῖσσόν ἐσι τὸ μεριμνᾶν τὰ τῦ κυρίυ, ἢ μεριμνᾶν τὰ τῦ κόσμυ, ϗ κρείσσονας ἐπιμνησθύσει τὰς ἀντιδόσεις.

Circa catholicam ſive Orthodoxam eccleſiam; hanc quidem profitemur eſſe infallibilem, quoniam a Chriſto, qui Veritas ipſa eſt, ceu proprio capite dirigitur, & ab ſpiritu veritatis cælitus eruditur. Iſtis itaque ſuffulta præſidiis, ut erret fieri omnino non poteſt. Propterea Veritatis co-

Περὶ δὲ τῆς καθολικῆς τῆς ὀρθοδόξυ ἐκκλησίας, φαμὲν, ὅτι ἔσι μὲν ἀνεπισφαλὴς, οἷα ποδηγετυμένη ὑπὸ τῆς ἰδίας κεφαλῆς, ἥτις ἐσὶν ὁ Χειςὸς, ἡ αὐτοαλήθεια, ϗ διδασκομένη ὑπὸ τῦ πνεύματος τ' ἀληθείας. ἀδύνατον ὖν παρὰ ταῦτα σφάλλεαι, διὸ

ANNO CHRISTI 672.

διὸ καὶ σύλον, καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας τῶ ἀποστόλω κατωνόμασαι. ἔσεται δὲ ἡ, ἀεὶ ὁρατή, διὰ τὸ μηδέποτε τὰς ὀρθοδόξους ἐκλείπειν, ἕως τῆς σωτελείας τοῦ αἰῶνος. ἐπειδήπερ, πάντες μὲν οὐ κοιμηθήσονται, πάντες δ' ὅμως ἀλλαγήσονται, ὅπερ ὁ ἀπόστολος καὶ τοῖς πιστοῖς τὸν λόγον ποιούμενος ἔφηκε· δῆλον ἄρα ὅτι μέχρι τερμάτων αἰῶνος ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τὸ ὁρατὸν ἔχειν οὐ διαλείψει τοῖς μέρεσι.

A lumnam & fundamentum hanc Apostolus appellavit. Visibilis porro nunquam non est exstitura, quoniam usque ad consummationem sæculi fideles non deficient. Nam & de fidelibus loquens Apostolus, dixit omnes quidem immutatum iri, at non omnes mortem simul obituros: hoc quidem non obscure significans quod diximus, ecclesiam Christi ad finem usque sæculi quibusdam ex partibus suis visibilem exstituram.

Προσκυνοῦμεν δὲ τοὺς ἁγίους, ὡς ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνισθέντας, καὶ μεσίτας αὐτοὺς Θεῶ προβαλλόμεθα, ὡς φίλους Θεοῦ, καὶ παῤῥησίαν πρὸς αὐτὸν κεκτημένους, δι' αὐτῶν τιμὴ πρὸς Θεοῦ βοήθειαν ἐκαιτούμενοι. ἅπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν σωάγεται, ὡς ἔργον εὐσεβές, καὶ ἀναγκαῖον ἡμῖν βοήθημα. τὸ δὲ λέγειν τινὰς, ὅτι τὸ προσκυνεῖν τιμὴ παναχράντου θεοτόκου, κατ' ἀξίαν, ὡς ἐνδοξοτέρας τῶν ἄλλων δυνάμεων, καὶ τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ τιμητικῶς, ἐλάττωσιν ποιεῖν τῆς τιμῆς τοῦ υἱοῦ, τοῦτο ματαιολογίαν οἰόμεθα. διάφορος γὰρ ὁ τρόπος τῆς προσκυνήσεως, καὶ οὐκ ἐλαττοῦται δι' αὐτοῦ ἡ τοῦ Χριστοῦ προσκύνησις καὶ τιμὴ, λατρευτικῶς τελουμένη. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἱερέων, καὶ ὁσιωτάτων ἀνδρῶν, καὶ τὰς δεήσεις αὐτῶν, δεκτὰς ὑπάρχειν Θεῶ πιστεύομεν, ἐκ βάθους ταύτας ζητοῦμεν, ὅπερ τῆς ἁγίας γραφῆς πολλαχόθεν διδασκόμεθα, καὶ Παῦλον αὐτὸν, τὸν ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀφωρισμένον εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, Ρωμαίοις ἀκούομεν λέγοντα, συναγωνίσασθέ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς Εφεσίους ἐκ πρὸς Εβραίους γράφων, τὰ παρόμοια δέεται. πρὸς τούτοις, τὸ εὐσεβέστατον, ἐκ λυσιτελέστατον ἔθος.

Sanctis etiam ceu generosis Christi quondam athletis, cultum exhibemus, eosque tanquam Deo acceptissimos, liberoque ad sacrum ejus tribunal accessu gaudentes, divinæ opitulationis implorandæ mediatores adhibemus. Quod & ex plurimis sacræ scripturæ locis colligitur: quippe pietatis opus, & perquam necessarium nobis viatoribus subsidium. Quod autem cultum qui sanctis, sive etiam majorem illum qui merito prorsus immaculatæ Deiparæ, utpote cælestibus virtutibus præcellenti, exhibetur, Filii ejus honori detrahere nonnulli dictitant, ad fabulas revocamus. Diversus enim est atque humilior venerationis hujusce modus, quam ut Christi ex eo honor & cultus, qui quidem latriæ est, imminuatur. Sed & sacerdotum, necnon & probarum hominum orationes supplicationesque valere apud Deum certissime credimus, easque nobis admodum pie postulamus. Id enim ipsum non semel sacra scriptura nos edocet: ac in primis sanctus Paulus *in Evangelium Dei ex utero matris suæ segregatus*, Romanis dicens: *Adjuvate me in orationibus vestris pro me ad Deum*. Quod iterum Ephesios rogat & Hebræos. His adde, piissimum juxta ac utilissimum hunc esse morem, hactenus observatum.

Τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσεως, ὡς ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἤρξατο, καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορίαν ὑπεργιζόμεθα. προσκυνοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας ὡς λατρευτικῶς, ἀλλὰ σχετικῶς· ὡς μέχρι τῆς ὕλης καὶ τῶν χρωμάτων ἱστῶντες τοῖς διάφοραν, ἀλλὰ δι' αὐτῶν, εἰς τοὺς τῶν ἀρχετύπων διανισάμεθα μνήμας. καὶ κείνοις τοῖς τιμὴν ἀναφέρομεν.

Cultum sanctarum Imaginum ceu ritum a temporibus Apostolicis ad nos usque transmissum, juxta ecclesiastica monumenta prorsus amplectimur: non quidem quo debitum uni Deo honorem illis impendamus, sed penes aliquam dumtaxat relationem veneremur. Neque enim soli materiæ coloribusve hæremus; at ad illarum ἀρχετύπων memoriam assurgimus; [a] itaque non tam Imaginibus, quam sanctis per hujusmodi Imagines honorem exhibemus.

[a] *In Græco hoc tantum, & ad illos honorem referimus.*

Περὶ δὲ τῆς νηστείας ὁμολογοῦμεν, ὡς ἔξεστι τῇ ἐκκλησίᾳ διατάττειν νηστείαν, καὶ βρωμάτων τινῶν ἀποχάς· ὡς διὰ πολλοῦ παρ' ἡμῖν συνηθούμενον φαίνεται. ὅπως τε νηστείαις διατεταγμέναις τὸ χριστώνυμον πλήρωμα, καὶ ὅπως οὐ ταύταις ἡδονὴν μόνον φιλοῦ ἀστίαν ἀγομεν, ἀλλὰ ἐκ διαφόρων βρωμάτων ἀπεχόμεθα, κρεῶν, ἰχθύων, τύρων, ἐκ τῶν τοιούτων, καλῶς διατεταχθέντων ἐπὶ νεκρώσει τῶν σαρκικῶν παθῶν, καὶ ἐπιτηδειότητι τῆς προσευχῆς· καὶ ἐπωφελεῖ ταπεινώσει.

Jejunia vero & a quibusdam cibis abstinentiam constituere, penes ecclesiam esse profitemur, uti perpetuo apud nos in usu exstitisse comprobatur: statutis quippe jejuniis Christianorum plenitudo sanctificatur. Quin etiam in ipsis jejuniis nedum modico cibo utimur, verumetiam a quibusdam, videlicet carne, piscibus, caseo, & id genus, abstinemus. Ac saluberrima quidem ista constitutio, quæ & carnales affectus mortificat, orationi idoneos efficit, & conciliat humilitatem.

Περὶ δὲ τῶν γραφικῶν βιβλίων, διαφόρους ἀπαριθμήσεις ἀνείσκομεν ἔνθά τε τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσι, καὶ τοῖς τῶν ἱερῶν συνόδων τῆς

Denique variam sacrorum Bibliorum enumerationem cum in canonibus Apostolicis, tum in sacris synodis Laodicæna & Carthaginensi legimus, Clementis quidem constitutionibus exceptis, quas ob eam

ANNO CHRISTI 1672.

quam passæ fuerant ab hæreticis depravationem, sextæ synodi canon secundus exemit. Quos & neminem latere potest, ad eos, quos ceu canonicos ecclesia suscipit, libros attendentem. Porro etsi nonnullos veteris testamenti libros ea, quæ ab sacris scriptoribus facta est, recensio non habeat; nusquam tamen profanis Gentilium fetibus propterea sunt accensendi: immo vero ut optimi & ad virtutem utilissimi habendi sunt, nec omnino contemnendi.

Atque hæc quidem in præsentia his qui nos interrogavere velut in synopsi respondemus, nostræ utique professionis orationem cum pacifica simplicitate exponentes, in plenum orthodoxæ fidei, quam profitemur, argumentum. Eo quippe ut nullus supersit deinceps de istis ambigendi locus, neque ab illis amplius agitentur, qui contra nos sentiunt, atque a professione nostra aliena nobis imponere moliuntur. Scriptum in Palatio Patriarchali Constantinopolitano, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo, mense Januario, Indictione xx.

Dionysius miseratione divina archiepiscopus Constantinopolitanus, seu novæ Romæ, & Patriarcha œcumenicus.

Paisius antea Patriarcha Constantinopolitanus.

Dionysius antea Patriarcha Constantinopolitanus.
Methodius antea Patriarcha Constantinopolitanus.

Paisius Alexandriæ.
Bartholomæus Heracleæ.
Metrophanes Cyzici.
Methodius Nicææ.
Jeremias Chalcedonis.
Gregorius Neocæsareæ in Cappadocia.
Neophytus Hadrianopoleos.
Gabriel Philopoleos.
Anthimius Pari.
Cyrillus Serrarum.
Joachim Rhodi.

Theodoritus Lacedæmonis.
Macarius Drystæ.
Meletius Sophiæ.
Anthimus Athenarum.
Jacobus Larissæ.
Daniel Euripi.

Callistus Corinthi.
Bartholomæus Naupacti & Arthes.
Daniel Patræ veteris.
Eugenius Christianopoleos.

Zozimus Meletinæ.
Cornelius Corcyræ.
Metrophanes Barræ.
Daniel Anchiali.

Gerasimus Amaseæ.
Meletius Thessalonico.

A ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος διαταγῶν, ὡς ὁ δεύτερος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν ἀπαγορεύει, διὰ τὸ νενοθεῦσθαι ταύτας ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν, οἷον ἔξεστιν ἐπικύψαι τῷ βουλομένῳ, καὶ καταμαθεῖν τὰ ἐγκειμένα τῶν βιβλίων. ὅσα μέντοι τῶν τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλίων τῇ ἀπαριθμήσει τῶν ἁγιογράφων οὐ συμπεριλαμβάνονται, οὐκ ἀποτροπιάζονται ταῦτα ἕνεκεν τούτου ὡς ἐθνικά τινα καὶ βέβηλα. ἀλλὰ καλὰ καὶ ἐνάρετα προσαγορεύεται· καὶ οὐκ ἀπόβλητα τυγχάνουσι διόλου.

B Ταῦτα κατὰ τὸ παρὸν ὡς ἐν συνόψει τοῖς ἐρωτήσασιν ἀποκρινόμεθα, μετ' εἰρηνικῆς ἁπλότητος τὴν εὐσέβειαν ἡμῶν ὁμολογοῦντες εἰς πληροφορίαν αὐτοῖς τοῦ ἐν ἡμῖν ὀρθοδόξου φρονήματος, ὅπως μὴ ἔχειν ἀμφισβητεῖν τοῦ λοιποῦ περὶ τῶν τοιούτων, μήτε διασαλεύεσθαι πῶς ὑπὸ τῶν καθ' ἡμῶν καὶ ἀλλότρια ἐπιφημίζειν βουλομένων. γέγραπται ἐν τῷ πατριαρχείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔτει α, χ' ο β'. μηνὶ Ἰανουαρίῳ, Ἰνδικτιῶνος κ'.

Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

C

Ο πρώην Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παΐσιος.

Ο πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος.

Ο πρώην πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μεθόδιος.

Ο Ἀλεξανδρείας Παΐσιος.
Ο Ἡρακλείας Βαρθολομαῖος.
Ο Κυζίκου Μητροφάνης.
Ο Νικαίας Μεθόδιος.
D Ο Καλχηδόνος Ἱερεμίας.
Ο Νεοκαισαρείας Καππαδοκίας Γρηγόριος.
Ο Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτος.
Ο [a] Φιλοπόλεως Γαβριήλ.
Ο Πάρου Ἀνθίμιος.
Ο Σερρῶν Κύριλλος.
Ο Ῥόδου Ἰωαχίμ.
Ο Λακεδαίμονος Θεοδώρητος.
Ο [b] Δρύστου Μακάριος.
Ο Σοφίας Μελέτιος.
Ο Ἀθηνῶν Ἀνθιμος.
Ο Λαρίσσης Ἰάκωβος.
E Ο Εὐρίπου Δανιήλ.
Ο Κορίνθου Κάλλιστος.
Ο Ναυπάκτου καὶ Ἄρθης Βαρθολομαῖος.
Ο παλαιᾶς Πατρᾶς Δανιήλ.
Ο Χριστιανουπόλεως Εὐγένιος.
Ο Μελετίνης [c] Ζώζιμος.
Ο Κορκύρου Κορνήλιος.
Ο Βάρρης Μητροφάνης.
Ο Ἀγχιάλου Δανιήλ.
Ο Ἀμασείας Γεράσιμος.
Ο Θεσσαλονίκης Μελέτιος.

Ο [a] Βε-

ANNO CHRISTI 1672.

[a] Pro, Φιλιππουπόλεως:

[b] Forte, Δύστρα.

[c] Pro, Ζώσιμος.

ANNO CHRISTI 1672.

O ὁ Βερέας Ιοαχὶμ.
O Τραπεζοῦντος Ἰωάννης.
O ε Μεσιμβείας Θεοφάνης.
O Προΐλαβε Λωρέντιος.
O Βιδαίνης Δανιὴλ.
O Φιλίππων ς'. Γερμάνος.
O Θορνόβε Γεράσιμος.
O Μαρωνῆς Ἀνανίας.
O Λυτείτζης Θεοδόσιος.
O f Διδυμόχε Γρηγόριος.
. . . . . Λεκρέτιος.
O Ἀρνε Γεδεῶν.
O Μεδείας Δανιὴλ.
O Μενοχώρε ς'. Δαβίδ.

A Joachim Berœæ.
Joannes Trapezuntis, nunc *Trebizonde*.
Theophanes Mesimbriæ.
Laurentius Proilavi.
Daniel Bidœnæ.
Germanus Philipporum, &c.
Gerasimus Thornobi.

Ananias Maronæ.
Theodosius Lytrizæ.
Gregorius Didymochi.
Lucretius .....
Gedeon Arnos.
Daniel Medeæ.
B David Menochoræ, &c.

Σωσεπόθη τὸ παρὸν, ϗ ἐγράφη, διὰ χφὸς ἐμοῦ τοῦ μεγάλε ῥήτορος τ̃ μεγάλης ἐκκλησίας. ὃ ϗ κατεγρώθη ἀπαραλλάκτως ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τ̃ μεγάλης τοῦ Χριςοῦ ἐκκλησίας.

Hæc per me scripta sunt majoris ecclesiæ Rhetorem, & ita in sacro majoris ecclesiæ Christi codice ad apicem exscripta.

INNOCENTII PAPÆ XII. EPISTOLÆ, ET DECRETA.

I.

AD ARCHIEPISCOPUM ET EPISCOPOS BELGII.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Venerabiles fratres, salutem & Apostolicam benedictionem.

NUper ex litteris fraternitatum vestrarum primum accipimus orta esse inter Theologos Belgii dissidia; dum alii alios incusant, tamquam novarum opinionum sectatores, qui cum verbo, tum scriptis, constitutiones sel. recordat. Innocentii X. & Alexandri VII. prædecessorum nostrorum, in quibus quinque propositiones ex libro Cornelii Jansenii, cui titulus est *Augustinus*, excerptæ & damnatæ, una cum Formulario juramenti in earum condemnationem præstandi continentur, variis interpretationibus inutiles & inefficaces quodammodo reddere, non sine gravi animarum detrimento conantur. Cumque maximæ nobis curæ esse debeat, pro debito pastoralis regiminis nobis ex alto commissi, ut semper firmæ prædecessorum nostrorum constitutiones permaneant, in rebus quæ ad orthodoxæ fidei integritatem conducunt: ad dissidia omnia, quæ ecclesiæ & fidelium pacem perturbant, compescenda, in primis prædictis constitutionibus Innocentii X. & Alexandri VII. exemplo prædecessorum nostrorum firmiter inhærentes, easque in suo robore fuisse & esse declarantes; fraternitatibus vestris, de quarum zelo & pietate plurimum in Domino confidimus, mandamus, ut contra omnes & quoscumque, cujuslibet status, gradus, & conditionis existant, qui ausu temerario prædictas quinque propositiones sic damnatas in constitutionibus Innocentii X. & Alexandri VII. publice vel privatim, tam in scholis, quam in concionibus, verbo vel scriptis defendere præsumpserint, (servato tamen juris ordine,) procedatis, eosque debitis pœnis in eisdem constitutionibus contentis, puniri curetis; cum ad comprimendum tam grave malum, quod jamdiu Catholicam ecclesiam vexat, efficacius remedium adhiberi non posse videatur.

Præterea fraternitatibus vestris injungendum duximus, prout per præsentes injungimus, pro vestra pietate & prudentia, facultate ista, qua per Constitutionem Apostolicam muniti estis, ut Formularii subscriptionem, seu juramentum, ad praxim reducatis: ut in exigendo juramento prædicto zelus & caritas vestra quam maxime eluceat, ne alicujus fama indebite lædatur; aut detractionibus & murmurationibus locus detur. Quare præcipimus, ut quemadmodum ii qui ad juramentum adigendi sunt, illud præstare debeant sincere, absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione; damnando eas propositiones, ex libro Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnarunt summi Pontifices prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt a Christi fidelibus; ita per fraternitates vestras, ab iis qui Formulario prædicto subscribent, ac juramentum præstabunt, præter Formulam ipsam traditam, verbaque in constitutione Apostolica præscripta, aliquid aliud vel minimum declarationis, interpretationis, aut explicationis, verbo vel scripto exigatur, etiam sub prætextu quod additiones ad nos transmissæ comprehendantur, seu contineantur in Formulario Alexandri VII.

Ceterum ad præcavendas omnes dissidiorum causas, quæ Christianam pacem dilacerant, nos quoscumque alios sensus Formularii, præter eum quem ipsius verba exhibent, afferri vel usurpari, aut de his disputari interdiximus & prohibuimus; ac super ejusdem Formularii interpretatione, sicut & prædictarum propositionum, in alios sensus, præter eum quem ipsa verba per se exhibent, perpetuum silentium

im-

impoſuimus ; ut ex noſtris Decretis, tam ſuper ipſo ſilentio, quam ſuper prohibitione omnium librorum editorum & edendorum in hac materia plenius innoteſcet : cum ad ſummum Pontificem dumtaxat pertineat, ſenſum, quem in his propoſitionibus damnaverit, & ut damnatum a fidelibus credi cenſuerit, declarare.

Demum ad extinguenda Theologorum jampridem inter ſe diſſidia, fraternitatibus veſtris, quantum in Domino poſſumus, præſentibus noſtris mandatis injungimus, ne ulla ratione quemquam vaga iſta accuſatione, & invidioſo nomine Janſeniſmi traduci aut nuncupari ſinatis, niſi prius ſuſpectum eſſe conſtiterit aliquam ex his propoſitionibus docuiſſe aut tenuiſſe ; nec quemquam ſub hoc prætextu repelli ab officiis, negotiis, beneficiis, gradibus, & concionibus habendis, vel alia quacumque functione eccleſiaſtica permittatis ; niſi ſervato juris ordine, eam pœnam, quæ viris alioquin Catholicis graviſſima eſt, commeruiſſe probatum fuerit.

Hæc ad fraternitates veſtras reſcribenda decrevimus, non de veſtra voluntate & ſtudio erga eccleſias fidei veſtræ creditas diffidentes ; ſed animi noſtri affectum & omnium eccleſiarum ſollicitudinem teſtificantes : ut tamdem qui Paſtor paſtorum eſt, vigilaſſe nos in gregis noſtri cuſtodiam divino ſuo judicio comprobare dignetur.

Datum Romæ, *&c.* die VI. Februarii, MDCXCIV.

Decretum Innocentii Papæ XII. cujus mentio facta eſt in epiſtola ſuperiore.

SAnctiſſimus D. N. D. Innocentius XII. auditis votis dominorum Cardinalium, ad præcavendas omnes diſſidiorum cauſas, quæ Chriſtianam pacem dilacerant tam verbis, quam ſcriptis, ſuper interpretatione ſeu declaratione Formularii Alexandri ſeptimi in condemnationem quinque propoſitionum ex libro Cornelii Janſenii, cui titulus eſt, *Auguſtinus*, exceptarum, & damnatarum : quolcumque alios ſenſus Formularii prædicti, præter eum quem in ſenſu obvio ipſius verba exhibent, aſſerri, uſurpari, aut de his diſputari interdixit, & prohibuit, ac ſuper ejuſdem Formularii interpretatione, ſicut & prædictarum propoſitionum, in alios ſenſus, præter eum, quem ipſa verba per ſe exhibent, omnibus & ſingulis cujuſvis religionis, Ordinis, Congregationis, inſtituti, & Societatis etiam de neceſſitate exprimendæ, regularibus, & aliis quibuſcumque tam eccleſiaſticis, quam ſæcularibus perſonis cujuſcumque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, & dignitatis tam eccleſiaſticæ, quam ſæcularis, perpetuum ſilentium impoſuit. Omnes vero libros, tractatus, theſes, compoſitiones, ſcripta, ex profeſſo, vel incidenter, ſub quovis prætextu & occaſione in lucem editos vel edita ſuper hujuſmodi materia, prohibuit & pro prohibitis haberi voluit, & mandavit : iiſdemque perſonis ſupra enumeratis diſtricte injungit, ne in poſterum audeant imprimere, vel imprimi facere, ſeu quoquo modo in lucem edere libros, tractatus, theſes, compoſitiones, & ſcripta de ſupradicta materia tractantes, ſeu tractantia. Et ut hujuſmodi decretum inviolabiliter ſuper omnibus in eo contentis obſervetur ; præcepit & declaravit, contravenientes pœnas privationis dignitatum, & officiorum ſuorum, vocis activæ, & paſſivæ, facultatis concionandi, publice legendi, docendi, & interpretandi ipſo facto, abſque alia declaratione, incurrere ; & aliis etiam pœnis Sanctitatis ſuæ, & ſucceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum arbitrio ſubjacere ; libroſque omnes, tractatus, theſes, compoſitiones, & ſcripta, quos ſeu quæ contra dicti decreti tenorem edi contingeret, abſque alia declaratione tamquam expreſſe prohibitos, vel prohibita haberi ; & impreſſores, præter amiſſionem librorum, pecuniariis aliiſque corporalibus pœnis teneri, præcepit & mandavit.

JOSEPH BARTHOLUS ſanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Notarius.

II. AD EOSDEM.

Venerabilibus fratribus, Archiepiſcopo Mechlinienſi, epiſcopis Antuerpienſi, Ruremundenſi, Brugenſi, Gandavenſi.

Venerabiles fratres, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

LIteras, quas decima nona Julii ad nos dediſtis, libenti animo accepimus ; cum in illis veſtras ad hanc Sedem preces intellexerimus, quibus noſtrum judicium pro ſana doctrina veſtris in diœceſibus regulanda poſtuletis. Ex iiſdem autem litteris aperte deprehendimus mala, quæ quoad Janſeniſmum exponitis, non procedere ex eo quod Brevi a nobis ſexta Februarii, anni milleſimi ſexcenteſimi quarti ad vos dato, ſatis ipſis non ſit conſultum ; ſed potius quia idem Breve exſecutioni fortaſſe, uti par eſſet, non mandetur : cum illud nulla prorſus indigeat explicatione ; aptumque ſit ut in ipſo præſcripta adimpleantur, efficax atque opportunum afferre remedium. Quod ſi prætenſi Janſeniſtæ, interne & abſque eo quod deveniant ad ullum actum externum, dum jurant Formularium, non aliter damnent quinque propoſitiones, quam in ſenſu obvio, non habito reſpectu obvii ſenſus dicti Formularii, ſuoque arbitrio eſſingant ejuſmodi ſenſum obvium, eccleſia non judicat de occultis, quæ ſoli Deo cordium ſcrutatori innoteſcunt. Sin vero iidem prætenſi Janſeniſtæ voce aut ſcriptis edant proprios ſenſus Apoſtolicarum conſtitutionum prædictique Brevis ſenſui diſſentaneos ; debent epiſcopi, prout de jure procedere, non tantum auctoritate ordinaria, ſed etiam ſpeciali facultate ipſis indulta a conſtitutionibus prædeceſſorum noſtrorum felicis recordationis Innocentii X. & Alexandri VII. quas nos quoque confirmavimus : ita ut ſervatis ſervandis congrue puniantur ; cum ea omnia facile probari poſſint, quia agitur de actibus externis.

Non ſine admiratione intelleximus nonnullos iſtis in diœceſibus reperiri, qui verbis & calamo auſi fuerint affirmare, ſupradicto noſtro Brevi alteratam ſeu reformatam eſſe Conſtitutionem Alexandri VII. decima ſexta Octobris, anni MDCLVI. editam, nec non formularium ab ipſomet pronunciatum ; cum dicto Brevi utrumque ſpecifice confirmetur ; & omnino intenderimus & intendamus iiſdem adhærere, & nequaquam ſinere, ut aliquid addatur vel de-

dematur a prædicto Formulario, illud quovis modo alterando in aliqua ejus minima parte; ſed quod in omnibus & ſingulis ejuſdem partibus, uti mandavimus, mandamus etiam ad amuſſim obſervari.

Quod attinet ad libros ſacræ Scripturæ idiomate vulgari traductos, & alios prohibitos, patent conſtitutiones prædeceſſorum noſtrorum, & potiſſimum felicis recordationis Pii quarti: a quibus ſatis ſuperque abuſibus providetur; uti etiam confugia ad alia tribunalia a conſimilibus Conſtitutionibus inhibentur, quorum epiſcopi ſuis in diœceſibus obſervantiſſimi exſecutores eſſe debent.

Quod pertinet ad pendentes controverſias circa adminiſtrationem Sacramentorum; donec aliquid ſpecialius decernatur, ab iiſdem epiſcopis advigilandum eſt, ut juxta ſanctiones canonicas, ſtatuta conciliorum, & praxim eccleſiæ adminiſtrentur, habita caſuum atque eorum circumſtantiarum ratione. Etenim in præſens magna ſollicitudine diſcuſſioni propoſitionum, quæ inter alias abunde delatas ad hoc argumentum ſpectant, adlaboratur a conſultoribus & qualificatoribus ſupremæ hujus Inquiſitionis, qui omnes ſunt Prælati, ac doctrina præſtantes. De veſtra autem in hanc Sedem obſervantia adeo præclare ſentimus, ut plane confidamus, non omiſſuros vos ejuſdem mandata debita caritate & prudentia exſequi; firmam in ſpem venientes, reſtituendam tamdem iſti provinciæ tranquillitatem. Fraternitatibus interim veſtris Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Majorem, ſub Annulo Piſcatoris, die XXIV. Novembris, MDCXCVI. Pontificatus noſtri anno ſexto.

MARCUS SPINULA.

EJUSDEM

INNOCENTII PAPÆ XII.

Damnatio & prohibitio libri Pariſiis anno MDCXCVII. impreſſi, cui titulus, *Explication des Maximes des Saints ſur la vie interieure &c.*

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUm alias ad Apoſtolatus noſtri notitiam pervenerit in lucem prodiiſſe librum quemdam Gallico idiomate editum, cui titulus: *Explication des Maximes des Saints ſur la vie interieure, par Meſſire Francois de Salignac Fenelon, Archeveſque Duc de Cambray, Precepteur de Meſſeigneurs les Ducs de Bourgogne, d'Anjou & de Berry. A Paris chez Pierre Aubouin, Pierre Emery, Charles Clouſier* 1697. ingens vero ſubinde de non ſana libri hujuſmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeo percrebruerit, ut opportunam Paſtoralis vigilantiæ noſtræ opem efflagitaverit; Nos eumdem librum nonnullis ex venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, aliiſque in ſacra Theologia Magiſtris, mature, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. Porro hi mandatis noſtris obſequentes, poſtquam in quamplurimis Congregationibus varias propoſitiones ex eodem libro excerptas diuturno accuratoque examine diſcuſſerant, quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, tam voce quam ſcripto nobis expoſuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem eorum nobis deſuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in ſacra Theologia Magiſtrorum ſententiis, Dominici gregis nobis ab æterno Paſtore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hucuſque impreſſum, aut in poſterum imprimendum, quippe ex cujus lectione & uſu fideles ſenſim in errores ab Eccleſia Catholica jam damnatos induci poſſent, ac inſuper tamquam continentem propoſitiones ſive in obvio earum verborum ſenſu, ſive attenta ſententiarum connexione, temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, in praxi pernicioſas, ac etiam erroneas, reſpective, tenore præſentium damnamus & reprobamus: ipſiuſque libri impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem & uſum omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, etiam ſpecifica & individua mentione & expreſſione dignis, ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, interdicimus, & prohibemus. Volentes & Apoſtolica auctoritate mandantes, ut quicumque ſupradictum librum penes ſe habuerint, illum ſtatim atque præſentes literæ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere ac conſignare omnino teneantur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Ceterum propoſitiones in dicto libro contentæ, quas Apoſtolici cenſura judicii, ſicut præmittitur, configendas duximus, ex Gallico idiomate in Latinum verſæ, ſunt tenoris, qui ſequitur; videlicet:

I. Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt caritas pura, & ſine ulla admixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam.

II. In ſtatu vitæ contemplativæ, ſive unitivæ, amittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

III. Id quod eſt eſſentiale in directione animæ eſt non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtilitate. Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & numquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum eſt animabus adhuc ſibimet affixis, & adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

IV. In ſtatu ſanctæ indifferentiæ anima non habet amplius deſideria voluntaria & deliberata propter ſuum intereſſe, exceptis iis occaſionibus, in quibus toti ſuæ gratiæ fideliter non cooperatur.

V. In eodem ſtatu ſanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus ut ſimus perfecti & beati propter intereſſe proprium: ſed omnem perfectionem ac beatitudinem

VO-

volumus in quantum Deo placet efficere, ut velimus res iſtas impreſſione ſuæ gratiæ.

VI. In hoc ſanctæ indifferentiæ ſtatu nolumus amplius ſalutem, ut ſalutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem noſtrorum meritorum, ut noſtrorum intereſſe omnium maximum, ſed eam volumus voluntate plena, ut gloriam & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipſe vult, & quam nos vult velle propter ipſum.

VII. Derelictio non eſt niſi abnegatio, ſeu ſui ipſius renunciatio, quam Jeſus Chriſtus a nobis in Euangelio requirit, poſtquam externa omnia reliquerimus. Iſta noſtri ipſorum abnegatio, non eſt, niſi quoad intereſſe proprium.... Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, ſeu ſui ipſius derelictio exerceri debet, ſunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei oſtendendo perfugium, neque ullam ſpem quoad ſuum intereſſe proprium, etiam æternum.

VIII. Omnia ſacrificia, quæ fieri ſolent ab animabus quam maxime diſintereſſatis circa earum æternam beatitudinem, ſunt conditionalia.... Sed hoc ſacrificium non poteſt eſſe abſolutum in ſtatu ordinario. In uno extremarum probationum caſu hoc ſacrificium fit aliquo modo abſolutum.

IX. In extremis probationibus poteſt animæ invincibiliter perſuaſum eſſe perſuaſione reflexa, & quæ non eſt intimus conſcientiæ fundus, ſe juſte reprobatam eſſe a Deo.

X. Tunc anima diviſa a ſemetipſa exſpirat cum Chriſto in cruce, dicens: Deus Deus meus, ut quid dereliquiſti me? In hac involuntaria impreſſione deſperationis conficit ſacrificium abſolutum ſui intereſſe proprii quoad æternitatem.

XI. In hoc ſtatu anima amittit omnem ſpem ſui proprii intereſſe, ſed numquam amittit in parte ſuperiori, id eſt, in ſuis actibus directis & intimis ſpem perfectam, quæ eſt deſiderium diſintereſſatum promiſſionum.

XII. Director tunc poteſt huic animæ permittere, ut ſimpliciter acquieſcat jacturæ ſui proprii intereſſe & juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo indictam credit.

XIII. Inferior Chriſti pars in cruce non communicavit ſuperiori ſuas involuntarias perturbationes.

XIV. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam ſeparatio partis ſuperioris animæ ab inferiori.... In iſta ſeparatione actus partis inferioris manant ex omnino cœca & involuntaria perturbatione; Nam totum quod eſt voluntarium & intellectuale, eſt partis ſuperioris.

XV. Meditatio conſtat diſcurſivis actibus, qui a ſe invicem facile diſtinguuntur.... Iſta compoſitio actuum diſcurſivorum & reflexorum eſt propria exercitio amoris intereſſati.

XVI. Datur ſtatus contemplationis adeo ſublimis, adeoque perfectæ ut fiat habitualis: ita ut quoties anima actu orat, ſua oratio ſit contemplativa, non diſcurſiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejuſque actus methodicos.

XVII. Animæ contemplativæ privantur intuitu diſtincto, ſenſibili, & reflexo Jeſu Chriſti duobus temporibus diverſis. Primo, in fervore naſcente earum contemplationis.... Secundo, anima amittit intuitum Jeſu Chriſti in extremis probationibus.

XVIII. In ſtatu paſſivo exercentur omnes virtutes diſtinctæ, non cogitando quod ſint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult: & amor zelotypus ſimul efficit, ne quis amplius ſibi virtutem velit, nec umquam ſit adeo virtute præditus, quam cum virtuti amplius affixus non eſt.

XIX. Poteſt dici in hoc ſenſu, quod anima paſſiva & diſintereſſata nec ipſum amorem vult amplius, quatenus eſt ſua perfectio & ſua felicitas: ſed ſolum quatenus eſt, id quod Deus a nobis vult.

XX. In confitendo debent animæ transformatæ ſua peccata deteſtari, & condemnare ſe, & deſiderare remiſſionem ſuorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, ſed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter ſuam gloriam.

XXI. Sancti Myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

XXII. Quamvis hæc doctrina (*de puro amore*) eſſet pura, & ſimplex perfectio Euangelica in univerſa traditione deſignata, antiqui paſtores non proponebant paſſim multitudini juſtorum, niſi exercitia amoris intereſſati eorum gratiæ proportionata.

XXIII. Purus amor ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii ſunt.

Non intendimus tamen per expreſſam propoſitionum hujuſmodi reprobationem alia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut autem eædem præſentes litteræ omnibus facilius innoteſcant, nec quiſquam illarum ignorantiam valeat allegare, volumus pariter, & auctoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon Curiæ generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicentur, illarumque exemplaibidem affixa relinquantur; ita ut ſic publicatæ omnes, & ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac ſi unicuique illorum perſonaliter notificatæ, & intimatæ fuiſſent: Utque ipſarum præſentium litterarum tranſſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus notarii publici ſubſcriptis & ſigillo perſonæ in eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, ſub annulo Piſcatoris, die XII. Martii, MDCXCIX. Pontificatus noſtri anno octavo.

J. F. Card. Albanus.

Anno a Nativitate D. N. J. C. 1669. Indictione ſeptima, die vero 13. menſis Martii, Pontificatus autem ſanctiſſimi in Chriſto Patris & D. N. D. Innocentii divina Providentia Papæ XII. anno ejus octavo, ſupradictum Breve affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Magnæ Curiæ Innocentianæ, in Acie Campi Floræ, ac aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, per me Franciſcum Perinum ejuſdem Sanctiſſimi domini noſtri Papæ Curſorem.

Sebaſtianus Vaſellus Mag. Curſ.

Hic

Hic subjicere visum est ipsum Illustrissimi Præsulis instrumentum, quo latè in librum suum a Summo Pontifice sententiæ subscripsit.

MANDENT DE MESSIRE

FRANCOIS DE SALIGNAC LA MOTHE FENELON;

Archevesque Duc de Cambray, &c.

FRANCOIS par la misericorde de Dieu, & la grace du saint Siege Apostolique Archevesque Duc de Cambray, Prince du saint Empire, Comte du Cambresis, &c. Au Clerge Seculier & Regulier de nostre diocese, salut & benediction en nostre Seigneur.

Nous nous devons a vous sans reserve, mes tres-chers Freres, puisque nous ne sommes plus a nous, mais au troupeau qui nous est confie. Nos autem servos vestros per Jesum. *C'est dans cet esprit que nous nous sentons obligez de vous ouvrir ici nostre cœur, & de continuer a vous faire part de ce qui nous touche sur le livre intitule,* Explication des Maximes des Saints.

Enfin N. S. P. le Pape a condamné ce livre avec les 23. Propositions, qui en ont este extraites, par un Bref datte du 12. de Mars, qui est maintenant repandu par tout, & que vous avez deja veu.

Nous adherons a ce Bref, mes tres-chers Freres, tant pour le texte du livre que pour les 23. Propositions, simplement, absolument, & sans ombre de restriction. Ainsi nous condamnons tant le livre que les 23. Propositions, precisement dans la mesme forme & avec les mesmes qualifications, simplement, absolument, & sans aucune restriction. De plus nous defendons sous la mesme peine a tous les fidelles de ce diocese de lire & de garder ce livre.

Nous nous consolerons, mes tres-chers Freres, de ce qui nous humilie, pourveu que le ministere de la parole que nous avons receu du Seigneur pour vostre sanctification, n'en soit pas affoibli, & que nonobstant l'humiliation du Pasteur, le troupeau croisse en grace devant Dieu.

C'est donc de tout nostre cœur que nous vous exhortons a une soumission sincere & a une docilite sans reserve, de peur qu'on n'altere insensiblement la simplicite de l'obeissance au salut Siege, dont nous voulons, moyennant la grace de Dieu, vous donner l'exemple jusqu'au dernier soupir de nostre vie.

A Dieu ne plaise, qu'il soit jamais parle de nous, si ce n'est pour se souvenir qu'un Pasteur a cru devoir estre plus docile que la derniere brebis du troupeau, & qu'il n'a mis aucune borne a sa soumission.

Je souhaite, mes tres-chers Freres, que la grace de vostre Seigneur J. C. l'amour de Dieu, & la communication du saint Esprit demeure avec vous tous. Amen.

Signé, † FRANCOIS Archevesque Duc de Cambray.

Par Monseigneur;

DES ANGES *Secretaire.*

CLEMENTIS PAPÆ XI.

Damnatio & prohibitio quorumdam foliorum impressorum, sub titulo, *Lettre de M*** Chanoine de B... a M^r. T. D. A. &c. Cas de conscience propose par un Confesseur de Province, touchant un Ecclesiastique, qui est sous sa conduite*, &c.

CLEMENS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUM nuper in lucem prodierint quædam folia Gallico idiomate edita, sub titulo; *Lettre de M*** Chanoine de B... a M^r. T. D. A. &c. Cas de conscience, propose par un Confesseur de Province, touchant un Ecclesiastique qui est sous sa conduite, & resolu par plusieurs Docteurs de la Faculte de Theologie de Paris*: Quamplures autem ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, quos ad examen dictorum foliorum specialiter deligimus, audita ac diligenter perpensa foliorum hujusmodi censura, quæ coram nobis relata fuit; folia ipsa damnanda & prohibenda esse censuerint: Hinc est, quod nos, pro commissa nobis ab æterno Pastore gregis sui cura, Dominicas oves, quantum nobis ex alto conceditur, a noxiis prælervare cupientes, de memoratorum Cardinalium consilio, folia prædicta auctoritate Apostolica, tenore præsentium, damnamus & reprobamus, ac legi & retineri prohibemus; illorumque impressionem, descriptionem, lectionem, retentionem & usum, omnibus & singulis Christi fidelibus, etiam specifica & individua mentione & expressione dignis, sub pœna excommunicationis, per contrafacientes ipso facto absque alia declaratione incurrenda, omnino interdicimus. Volentes, & auctoritate præfata mandantes, ut quicumque eadem folia penes se habuerint, illa statim atque præsentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquisitoribus tradere atque consignare teneantur. Ut autem præsentes eædem litteræ ad omnium notitiam facilius perveniant, nec quisquam illarum ignorantiam allegare possit, volumus, & eadem auctoritate decernimus, ut illæ ad valvas basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancellariæ Apostolicæ, necnon Curiæ Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe, per aliquem ex cursoribus nostris, ut moris est, publicentur; illarumque exemplia ibidem affixa relinquantur: & sic publicatæ omnes & singulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac si uniculque illorum personaliter notificatæ & intimatæ fuissent: utque ipsarum præsentium litterarum transsumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus

sus fides, tàm in judicio, quam extra illud, ubique locorum habeatur, quæ eisdem præsentibus haberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Datum Romæ, apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XII. Februarii, MDCCIII. Pontificatus nostri anno tertio.

F. OLIVERIUS.

II.

EJUSDEM EPISTOLA

AD CHRISTIANISSIMUM REGEM

LUDOVICUM XIV,

De eodem negotio.

CLEMENS PAPA XI.

Cariſſime in Chriſto fili noſter, ſalutem.

AUdivimus nuper, audaci plane ac ſubdola nonnullorum hominum opera, qui in id nati eſſe videntur, ut eccleſiæ ac reipublicæ pacem turbare non ceſſent, libellum quemdam prodiiſſe, cui titulus: *Cas de conſcience, propoſé par un Confeſſeur de Province, touchant un Eccleſiaſtique, qui eſt ſans ſa conduite, reſolu par pluſieurs Docteurs de la Faculte de Theologie de Paris*: quo ſane plura pernicioſæ doctrinæ capita erroreſque damnati revocantur in lucem; & ipſa etiam hæretica Janſenii dogmata non obſcure foventur, dum editæ olim pro iis omnibus abolendis Apoſtolicæ conſtitutiones captioſis ſubtilitatibus eluduntur. Id porro in quantum Chriſti fidelium ſcandalum, atque utriuſque regiminis perturbationem vergat, Majeſtas Tua, cujus mentem tanta in gubernandis populis ſapientia illuſtravit Altiſſimus, ex ſe ſatis ipſa deprehendet. Quoniam vero contra iſtiuſmodi homines continua novitatum prurigine laborantes, non amplius legibus ac ſanctionibus, quæ ſatis multæ hactenus promulgatæ fuerunt, ſed gravium potius adhibitione pœnarum agendum videtur, ne malum toties compreſſum & quotidie reviviſcens, ulterius ſerpat: opportunum exiſtimavimus, damnato prius juxta Sedis Apoſtolicæ morem libello, dilecti filii noſtri LUDOVICI ANTONII S. R. E. Cardinalis DE NOAILLES, Eccleſiæ Pariſienſis Præſulis, zelum ac pietatem per Apoſtolica ſcripta excitare; ut in ejuſdem libelli auctores evulgatoreſque præcipuos, ſummo ſtudio conquiſitos, ſeverius animadvertat: Doctoreſque non paucos, qui Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones, & Regia etiam Majeſtatis Tuæ decreta contemnentes, eidem libello palam ſubſcribere non ſunt veriti, debitis pœnis afficiat. Ea autem in re, qua non Eccleſiæ ſolum, quæ Majeſtati Tuæ maxime curæ eſt, ſed & ipſius regni utilitas quæritur; ſummopere decet regalis brachii tui in præfati Cardinalis auxilium exerceri poteſtatem; atque ita paucorum hominum temeritatem compeſci, ut palam fiat omnibus, eam hodie inter ſacerdotium & imperium, miſerante Domino, vigere concordiam, ut impune non liceat turbulentis ingeniis, ac numquam cavillandi finem facientibus, eccleſiaſticas ſimul ac regias leges infringere. Novit profecto, Cariſſime fili noſter, novit, & gratulatur eccleſia omnis, quanto pietatis ſtudio, quanta Regii nominis laude, eliminandis Catholicæ fidei ac diſciplinæ adverſis erroribus & novitatibus, præcipue vero radicitus exſtirpandis Janſenii dogmatibus, adlaboraveris. Tuæ nunc prudentiæ, tuæ religionis ac pietatis eſt, cœpto operi ſupremam manum adjicere; traditamque tibi ab Altiſſimo poteſtatem in ipſius atque eccleſiæ ſuæ obſequium exercere. Ne patiaris igitur, Cariſſime fili, ut tot labores ac ſtudia, quæ exterminandæ ex florentiſſimo regno tuo peſſimæ hæreſis contagioni adhibuiſti, paucorum hominum veſania, fructu evacuentur. Sileant inquieti homines, coerceantur protervi, pareant contumaces: & quos eccleſiæ manſuetudo non flectit, poteſtas regalis compeſcat & conterat: ut ita, quam eccleſiæ Dei dederis, Deus ipſe donet regnis tuis ac perpetuo ſervet tranquillitatem. Eam interim ex animo precantes, Apoſtolicam ſimul benedictionem tibi amantiſſime impertimur.

Datum Romæ, die XIII. Februarii, MDCCIII.

III.

EJUSDEM EPISTOLA

AD EMINENTISSIMUM CARDINALEM

DE NOAILLES,

ARCHIEPISCOPUM PARISIENSEM,

De eodem negotio.

Dilectio filio noſtro LUDOVICO, tituli ſanctæ Mariæ ſupra Minervam S. R. E. Presbytero Cardinali DE NOAILLES nuncupato.

CLEMENS PAPA XI.

DIlecte fili noſter, ſalutem. Non ſine magna paterni cordis noſtri amaritudine nuper accepimus, editum Pariſiis ac pervulgatum fuiſſe libellum quemdam, cui titulus eſt: *Cas de conſcience propoſé par un Confeſſeur de Province, touchant un Eccleſiaſtique, qui eſt ſans ſa conduite, & reſolu par pluſieurs Docteurs de la Faculte de Paris*: mole ſiquidem perexiguum, ſed multiplici noxiæ doctrinæ veneno abunde refertum: quo ſcilicet plures damnati errores pernicioſæque novitates adſtruuntur; ac ipſæ etiam felicis recordationis Alexandri VII. prædeceſſoris noſtri ad Janſenianam hæreſim non modo iterum damnandam, ſed præcluſis omnibus callidorum hominum effugiis ac tergiverſationibus radicitus evellendam, tanta maturitate editæ conſtitutiones; quibus & nos firmiſſime inhæremus; indirecte quidem ac veluti per cuniculos impetuntur. Quid enim aliud eſſe dixerimus, libelli hujuſmodi auctores tam ſplendido verborum apparatu erga Pontificias conſtitutiones internam ſemper obſervantiam polliceri, cum eam interim exterius violent; & ut ſilentium polliceantur, quotidie ſilentium rumpere? Quid inanibus quæſtionibus, quæ ad nihil proſciunt, præterquam ad ſubverſionem

nem audientium, ecclesiasticarum sanctionum perspicuitati tenebras velle offundere; nisi malum quod corde fovent, per quamdam dissimulationem aperire? Ita ut illud jure usurpari possit: *Sermo eorum ut cancer serpit*: & aliud: *Acuerunt linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum*.

Ingemuimus plane, videntes homines, qui se Catholicos profitentur, eo temeritatis ac pervicaciæ devenisse, ut præfatis Apostolicis constitutionibus, ceterisque hujus sanctæ Sedis decretis adhuc obviam ire, eorumque vim emendicatis undique captiosis subtilitatibus eludere se posse confidant. Verum cum subdolis eorum artibus non modo, ut par esset, minime obsistere, sed potius patrocinari ac veluti manum porrigere conspexerimus non paucos Parisiensis scholæ Doctores, qui libellum ipsum palam ausi sunt suo calculo comprobare: obstupuimus plane, & magna simul perturbatione pro domo Dei exarsimus: statimque, ne commisso nobis cælitus muneri deesse videremur, de valido adhibendo remedio cogitavimus. Quapropter libellum ipsum, prævio (ut moris est) Theologorum examine, Apostolica auctoritate damnavimus ac prohibuimus; ne ejus lectione fidelium mentes inficerentur. At vero quoniam, ut sanctus Prosper præclare admonet, *Hujusmodi hominum pravitati non tam disputationum studio, quam auctoritatis privilegio est resistendum*: circumspectionem tuam sedulo admonemus, & zelum quo maxime ferves pro sana doctrina ecclesiæque pace tuenda, excites, exseraque, atque intendas, investigandis omni studio diligentiaque libelli hujus auctoribus, ac præcipuis promotoribus atque evulgatoribus: (neque enim clam fieri potuit, quod nonnisi a multis valuit perpetrari:) ac in eos postmodum gravibus, ut tantæ debetur audaciæ, pœnis animadvertas. Porro doctores illos, quos sane decebat magis expugnandis ecclesiæ teterrimis hostibus, quam convellendis Apostolicæ Sedis constitutionibus, nomen inscribere; omnino volumus severam adeo te puniente districtionem subire, ut ceteri in posterum a similibus absterreantur.

Carissimum insuper in Christo filium nostrum Regem Christianissimum, & datis litteris, & per venerabilem fratrem Philippum Antonium Archiepiscopum episcopum Imolensem, Nuncium nostrum, qui plura tecum hac de re disseret, enixe rogamus, ut circumspectioni tuæ in exsequendis hisce mandatis nostris, pravorumque hominum nequitia coercenda regalis quoque velit auxilii brachium impertiri. Quod quidem Majestatem suam, pro summo quem in compescendis hæresum ac novitatum fautoribus hactenus ostendit zelo, confidimus egregie præstituram. Et tibi interim, dilecte fili, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ, XIII. Februarii, MDCCIII.

IV.

EJUSDEM SS. D. N.

CLEMENTIS PAPÆ XI.

Confirmatio & innovatio Constitutionum Innocentii Papæ X. & Alexandri Papæ VII. adversus Jansenianam hæresim editarum; cum nonnullis declarationibus pro debita illarum observantia adjectis.

Clemens episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus, salutem & Apostolicam benedictionem.

VIneam Domini Sabaoth, quæ est Catholica ecclesia, pro commisso nobis divinitus Apostolicæ servitutis munere custodire, atque excolere omni studio atque industria, jugiter satagentes, ea quæ a Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris ad succrescentes in illa pernicioſarum novitatum vepres radicitus evellendos, prudenti salubrique consilio constituta esse noscuntur; ut quibuscumque inimici hominis molitionibus dejectis, firmius semper atque exactius observentur, Apostolici muniminis nostri præsidio libenter roboramus: atque alias desuper solicitudinis & providentiæ nostræ partes interponimus: sic ut omnibus maturæ considerationis trutina perpensis, ad fidelem ac tutam orthodoxæ veritatis custodiam, necnon animarum pretioso Unigeniti Dei Filii Domini nostri Jesu Christi sanguine redemptarum salutem expedire in Domino arbitramur.

Sane postquam fel. rec. Innocentius Papa X. prædecessor noster per quamdam suam desuper editam constitutionem quinque famosas propositiones ex libro Cornelii Jansenii episcopi Iprensis, cui titulus, *Augustinus*, excerptas, Apostolici censura judicii rite confixerat, rec. mem. Alexander Papa VII. etiam prædecessor noster ad ejusmodi jam damnatos errores e Christi fidelium mentibus prorsus abolendos, publicæque tranquillitatis perturbatorum subtili tectas calliditate machinationes penitus evertendas, prædictam Innocentii prædecessoris constitutionem, toto illius inserto tenore, confirmavit, novarumque declarationum accessione constabilivit, sua in id pariter edita constitutione, tenoris qui sequitur, videlicet:

„ Alexander episcopus, servus servorum Dei, „ universis Christi fidelibus, salutem & Apo„ stolicam benedictionem. Ad sanctam beati „ Petri Sedem, & universalis ecclesiæ regimen, „ inscrutabili divinæ providentiæ dispositione, „ nullis nostris suffragantibus meritis evecti, „ nihil nobis antiquius ex muneris nostri de„ bito esse duximus, quam ut sanctæ fidei no„ stræ, ac sacrorum dogmatum integritati tra„ dita nobis a Deo potestate opportune con„ suleremus. Ac licet ea, quæ Apostolicis „ constitutionibus abunde fuerunt definita, no„ væ decisionis, sive declarationis accessione „ nequaquam indigeant; quia tamen aliqui „ publicæ tranquillitatis perturbatores illa in „ dubium revocare, vel subdolis interpreta„ tionibus labefactare non verentur; ne mor„ bus iste latius divagetur, promptum Apostoli„ cæ

„ licæ auctoritatis remedium cenſuimus non eſſe
„ differendum.

„ Emanavit ſiquidem alias a fel. rec. Inno-
„ centio Papa X. prædeceſſore noſtro conſtitu-
„ tio, declaratio, & definitio tenoris, qui ſe-
„ quitur, videlicet:

„ Innocentius epiſcopus, ſervus ſervorum
„ Dei, univerſis Chriſti fidelibus, ſalutem &
„ Apoſtolicam benedictionem. Cum occaſione
„ impreſſionis libri, cui titulus, *Auguſtinus*,
„ Cornelii Janſenii epiſcopi Iprenſis, inter alias
„ ejus opiniones, orta fuerit, præſertim in
„ Galliis, controverſia ſuper quinque ex illis:
„ complures Galliarum epiſcopi apud nos in-
„ ſtiterunt, ut eaſdem propoſitiones nobis ob-
„ latas expenderemus, ac de unaquaque earum
„ certam & perſpicuam ferremus ſententiam.
„ Tenor vero præfatarum propoſitionum eſt,
„ prout ſequitur. Prima: Aliqua Dei præcepta
„ hominibus juſtis volentibus, & conantibus
„ ſecundum præſentes, quas habent vires,
„ ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gra-
„ tia, qua poſſibilia fiant. Secunda: Interio-
„ ri gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam re-
„ ſiſtitur. Tertia: Ad merendum & demeren-
„ dum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in
„ homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit li-
„ bertas a coactione. Quarta: Semipelagiani
„ admittebant prævenientis gratiæ interioris
„ neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad ini-
„ tium fidei: & in hoc erant hæretici, quod
„ vellent, eam gratiam talem eſſe, cui poſſet
„ humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.
„ Quinta: Semipelagianum eſt dicere, Chri-
„ ſtum pro omnibus omnino hominibus mor-
„ tuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

„ Nos, quibus inter multiplices curas quæ
„ animum noſtrum aſſidue pulſant, illa in pri-
„ mis cordi eſt, ut eccleſia Dei nobis ex alto
„ commiſſa, purgatis pravarum opinionum er-
„ roribus, tuto militare, & tamquam navis in
„ tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſta-
„ tum fluctibus, ac procellis, ſecure navigare,
„ & ad optatum ſalutis portum pervenire poſ-
„ ſit; pro rei gravitate coram aliquibus ſan-
„ ctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalibus, ad id
„ ſpecialiter ſæpius congregatis, ac pluribus in
„ ſacra theologia magiſtris, eaſdem quinque
„ propoſitiones, ut ſupra, nobis oblatas feci-
„ mus ſigillatim diligenter examinari: eorum-
„ que ſuffragia, tum voce, tum ſcripto rela-
„ ta mature conſideravimus: eoſdemque magi-
„ ſtros, variis coram nobis actis congregatio-
„ nibus, prolixe ſuper eiſdem, ac ſuper earum
„ qualibet differentes, audivimus. Cum autem
„ ab initio hujuſcemodi diſcuſſioni, ad divi-
„ num implorandum auxilium multorum Chri-
„ ſti fidelium preces, tum privatim, tum pu-
„ blice indixiſſemus; poſtmodum iteratis eiſdem
„ ferventius, ac per nos ſolicite implorata ſan-
„ cti Spiritus aſſiſtentia, tamdem divino nu-
„ mine favente ad infraſcriptam devenimus de-
„ clarationem & definitionem.

„ Primam prædictarum propoſitionum: Ali-
„ qua Dei præcepta hominibus juſtis volenti-
„ bus, & conantibus, ſecundum præſentes,
„ quas habent vires, ſunt impoſſibilia: deeſt
„ quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant: te-
„ merariam, impiam, blaſphemam, anathe-
„ mate damnatam, & hæreticam declaramus,
„ & uti talem damnamus. Secundam: Inte-
„ riori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam
„ reſiſtitur: hæreticam declaramus, & uti ta-
„ lem damnamus. Tertiam: Ad merendum,
„ & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non re-
„ quiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed
„ ſufficit libertas a coactione: hæreticam de-
„ claramus, & uti talem damnamus. Quar-
„ tam: Semipelagiani admittebant prævenien-
„ tis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos
„ actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant
„ hæretici, quod vellent, eam gratiam talem
„ eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere,
„ vel obtemperare: falſam, & hæreticam decla-
„ ramus, & uti talem damnamus. Quintam:
„ Semipelagianum eſt dicere; Chriſtum pro
„ omnibus omnino hominibus mortuum eſſe,
„ aut ſanguinem fudiſſe: falſam, temerariam,
„ ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut
„ Chriſtus pro ſalute dumtaxat prædeſtinato-
„ rum mortuus ſit; impiam, blaſphemam,
„ contumelioſam, divinæ pietati derogantem,
„ & hæreticam declaramus, & uti talem dam-
„ namus.

„ Mandamus igitur omnibus Chriſti fidelibus
„ utriuſque ſexus, ne de dictis propoſitionibus
„ ſentire, docere, prædicare aliter præſumant,
„ quam in hac præſenti noſtra declaratione,
„ & definitione continetur, ſub cenſuris, &
„ pœnis contra hæreticos, & eorum fautores
„ in jure expreſſis. Præcipimus pariter omnibus
„ patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, aliiſ-
„ que locorum Ordinariis, necnon hæreticæ
„ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores,
„ & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœ-
„ nas prædictas, ceteraque juris & facti reme-
„ dia opportuna, invocato etiam ad hoc, ſi
„ opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, omni-
„ no coerceant, & compeſcant.

„ Non intendentes tamen per hanc declara-
„ tionem, & definitionem ſuper prædictis quin-
„ que propoſitionibus factam, approbare ulla-
„ tenus alias opiniones, quæ continentur in
„ prædicto libro Cornelii Janſenii. Datum Ro-
„ mæ, apud ſanctam Mariam Majorem, anno
„ Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcente-
„ ſimo quinquageſimo tertio, pridie Kalend.
„ Junii, Pontificatus noſtri anno nono.

„ Cum autem, ſicut accepimus, nonnulli
„ iniquitatis filii prædictas quinque propoſitio-
„ nes, vel in libro prædicto ejuſdem Cornelii
„ Janſenii non reperiri, ſed ficte & pro arbi-
„ trio compoſitas eſſe, vel non in ſenſu ab
„ eodem intento damnatas fuiſſe, aſſerere,
„ magno cum Chriſti fidelium ſcandalo, non
„ reformident.

„ Nos, qui omnia quæ hac in re geſta ſunt,
„ ſufficienter & attente perſpeximus, utpote
„ qui ejuſdem Innocentii prædeceſſoris juſſu,
„ dum adhuc in minoribus conſtituti, Cardi-
„ nalis munere fungeremur, omnibus illis con-
„ greſſibus interfuimus: in quibus Apoſtolica
„ auctoritate, eadem cauſa diſcuſſa eſt, ea pro-
„ fecto diligentia, qua major deſiderari non
„ poſſet: quamcumque dubitationem ſuper præ-
„ miſſis in poſterum auferre volentes, ut omnes
„ Chriſti fideles in ejuſdem fidei unitate ſeſe
„ contineant: ex debito noſtri paſtoralis offi-
„ cii, ac matura deliberatione, præinſertam
„ Innocentii prædeceſſoris noſtri conſtitutio-
„ nem, declarationem, & definitionem, ha-
„ rum ſerie confirmamus, approbamus, & in-
„ novamus: & quinque illas propoſitiones ex
„ libro præmemorati Cornelii Janſenii epiſco-
„ pi Iprenſis, cui titulus eſt, *Auguſtinus*, ex-
„ cerptas, ac in ſenſu ab eodem Cornelio Jan-

ſenio

„ ſenio intento damnatas fuiſſe declaramus, &
„ definimus; ac uti tales, inuſta ſcilicet ea-
„ dem ſingulis nota, quæ in prædicta declara-
„ tione & definitione unicuique illarum ſigil-
„ latim inuritur, iterum damnamus: ac eum-
„ dem librum ſæpedicti Cornelii Janſenii, cui
„ titulus *Auguſtinus*, omneſque alios, tam ma-
„ nuſcriptos, quam typis editos, & ſi quos
„ forſan in poſterum edi contigerit, in quibus
„ prædicta ejuſdem Cornelii Janſenii doctrina,
„ ut ſupra, damnata defenditur, vel adſtruitur,
„ aut defendetur, vel adſtruetur, damnamus
„ itidem, atque prohibemus. Mandantes om-
„ nibus Chriſti fidelibus, ne prædictam doctri-
„ nam teneant, prædicent, doceant, verbo vel
„ ſcripto exponant, vel interpretentur, publi-
„ ce vel privatim, palam vel occulte impri-
„ mant, ſub pœnis, & cenſuris contra hæreti-
„ cos in jure expreſſis ipſo facto abſque alia
„ declaratione incurendis.

„ Præcipimus igitur omnibus venerabilibus
„ fratribus noſtris patriarchis, primatibus, me-
„ tropolitanis, archiepiſcopis, ceteriſque lo-
„ corum Ordinariis, ac hæreticæ pravitatis In-
„ quiſitoribus, ac judicibus eccleſiaſticis, ad
„ quos pertinet, ut præinſertam ejuſdem Inno-
„ centii prædeceſſoris noſtri conſtitutionem,
„ declarationem, ac definitionem, juxta præ-
„ ſentem noſtram dererminationem, ab omni-
„ bus obſervari faciant, ac inobedientes & re-
„ belles prædictis pœnis, aliiſque juris & facti
„ remediis, invocato etiam, ſi opus fuerit,
„ brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant.
„ Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Majo-
„ rem, anno Incarnationis Dominicæ milleſi-
„ mo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto, deci-
„ mo ſeptimo Kalend. Novembris, Pontifica-
„ tus noſtri anno ſecundo.

Subinde vero, quo omnis Apoſtolicarum denitionum eludendarum aditus intercluderetur, memoratus Alexander prædeceſſor, priſcum eccleſiæ morem ſecutus, certam edidit Formulam ab omnibus eccleſiaſtici ordinis, tam ſæcularibus, quam Regularibus perſonis ſubſcribendam, per aliam ſuam hac in re promulgatam conſtitutionem tenoris ſequentis, videlicet:

„ Alexander epiſcopus, ſervus ſervorum
„ Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regi-
„ minis Apoſtolici divina providentia nobis,
„ quamvis immeritis, commiſſi ratio poſtulat,
„ ut ad ea potiſſimum, quæ catholicæ religio-
„ nis integritati & propagationi, animarum-
„ que ſaluti, & fidelium tranquillitati conſu-
„ lere apta & idonea eſſe judicantur, animum
„ & curam omnem, quantum licet in Domino,
„ applicemus.

„ Quamobrem Cornelii Janſenii hæreſim, in
„ Galliis præſertim, ſerpentem, ab Innocen-
„ tio X. ſel. record. prædeceſſore noſtro fere
„ oppreſſam, ad inſtar colubri tortuoſi, cujus
„ caput attritum eſt, in varios gyros & cavil-
„ lationum deflexus euntem, ſingulari Conſti-
„ tutione ad hunc finem edita altero aſſumptio-
„ nis noſtræ anno extinguere conati fuimus.
„ Sed ut multiplices hoſtis hominum generis
„ artes adhibet, nondum plene conſequi po-
„ tuimus, ut omnes errantes in viam ſalutis
„ redirent, qui tamen unicus erat votorum,
„ & curarum noſtrarum ſcopus: quibus ope-
„ ram, & induſtriam ſuam egregio ſane ſtudio
„ venerabiles fratres noſtri archiepiſcopi & epi-
„ ſcopi regni Galliæ, earumdem Conſtitutio-

„ num Apoſtolicarum exſecutioni præcipue in-
„ tenti contulerunt, & cariſſimus in Chriſto
„ filius noſter Rex Chriſtianiſſimus ſingulari
„ pietate auxiliarem dexteram ſtrenuo ac con-
„ ſtantiſſimo animo porrexit.

„ Cum autem præfatus Rex Chriſtianiſſimus
„ eodem religionis zelo ductus per ſuum in
„ urbe oratorem nobis ſignificari, exponique
„ curaverit, nullum aliud opportunius reme-
„ dium peſtiferæ hujus contagionis reliquiis
„ exſtirpandis adhiberi poſſe, quam ſi omnes
„ certam Formulam ſubſcriberent noſtra aucto-
„ ritate firmatam, in qua quinque propoſitio-
„ nes ex Cornelii Janſenii libro, cui titulus,
„ *Auguſtinus*, excerptas, ſincere damnarent,
„ ac proinde illam a nobis quantocius, expe-
„ diri, ad quælibet effugia præcludenda,
„ omneſque removendos obtentus, flagita-
„ verit:

„ Nos tam piis dicti Regis Chriſtianiſſimi
„ votis benigne annuendum eſſe ducentes, For-
„ mulam infra ſcriptam ab omnibus eccleſia-
„ ſticis, etiam venerabilibus fratribus noſtris
„ archiepiſcopis, & epiſcopis, necnon aliis
„ quibuſcumque eccleſiaſtici ordinis, tam re-
„ gularibus, quam ſæcularibus, etiam monia-
„ libus, doctoribus, & licentiatis, aliiſque
„ collegiorum rectoribus, atque magiſtris,
„ ſubſcribi diſtricte mandamus; idque intra tres
„ menſes a die publicationis, ſeu notificatio-
„ nis præſentium; alias contra eos, qui intra
„ terminum prædictum non paruerint, irre-
„ miſſibilitec procedi volumus juxta canonicas
„ conſtitutiones, & conciliorum decreta.

Formula a ſupradictis ſubſcribenda.

„ Ego N. conſtitutioni Apoſtolicæ Innocen-
„ tii X. datæ, die xxxi. Maii, MDCLIII. &
„ Conſtitutioni Alexandri VII. datæ die xvi.
„ Octobris, MDCLVI. ſummorum Pontifi-
„ cum, me ſubjicio: & quinque propoſitiones
„ ex Cornelii Janſenii libro, cui nomen, *Au-*
„ *guſtinus*, excerptas, & in ſenſu ab eodem au-
„ ctore intento, prout illas per dictas conſti-
„ tutiones Sedes Apoſtolica damnavit, ſince-
„ ro animo rejicio, ac damno, & ita juro:
„ Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei
„ evangelia.

„ Decernentes inſuper præſentes litteras ſem-
„ per & perpetuo validas, & efficaces exiſtere
„ & fore, ſuoſque plenos & integros effectus
„ ſortiri & obtinere. Sicque per quoſcumque
„ judices Ordinarios & delegatos ubique judi-
„ cari & definiri debere, ſublata eis & eorum
„ cuilibet quavis aliter judicandi & interpre-
„ tandi facultate & auctoritate; ac irritum &
„ inane, ſi ſecus ſuper his a quocumque qua-
„ vis auctoritate, ſcienter vel ignoranter con-
„ tigerit attentari.

„ Quocirca venerabilibus fratribus archiepi-
„ ſcopis, & epiſcopis, aliiſque locorum Ordi-
„ nariis committimus, & mandamus, ut ſin-
„ guli in ſuis diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdi-
„ ctioni ſubjectis, præſentes litteras, & in eis
„ contenta quæcumque exſequantur, & exſecu-
„ tioni mandari ac obſervari ab omnibus cu-
„ rent; & inobedientes quoſcumque per ſen-
„ tentias, cenſuras, & pœnas, aliaque juris
„ & facti remedia, appellatione poſtpoſita;
„ invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, bra-
„ chii ſecularis auxilio, omnino compellant.
„ Volumus autem, ut præſentium tranſſum-

„ ptis, etiam impressis, manu notarii publici
„ subscriptis, & sigillo alicujus personæ in di-
„ gnitate ecclesiastica constitutæ munitis, ea-
„ dem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis ori-
„ ginalibus litteris adhiberetur, si forent exhi-
„ bitæ, vel ostensæ.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
„ nostram constitutionem, & ordinationem in-
„ fringere, vel ei ausu temerario contraire. Si
„ quis autem hoc attentare præsumpserit, in-
„ dignationem omnipotentis Dei, ac beatorum
„ Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit
„ incursurum.

„ Datum Romæ, apud sanctam Mariam
„ Majorem, anno Incarnationis Dominicæ
„ millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto,
„ quinto decimo Kalendas Martii, Pontifica-
„ tus nostri anno decimo.

Sic equidem causa finita est; non tamen sic, ut par erat, finitus est error Apostolico toties mucrone percussus. Neque enim defuere nec adhuc desunt, homines veritati non acquiescentes & numquam ecclesiæ contradicendi finem facientes; qui variis distinctionibus, seu potius effugiis ad circumventionem erroris excogitatis, ecclesiam ipsam turbare, eamque interminatis quæstionibus, quantum in ipsis est, involvere & implicare conantur; quodque deterius est, ipsamet Apostolicæ Sedis decreta redarguendis eorum pravis sensibus condita, ac præsertim quasdam piæ memoriæ Clementis Papæ IX. die XIX. Januarii, MDCLXIX. ad quatuor Galliæ episcopos, necnon binas similis memoriæ Innocentii Papæ XII. etiam prædecessorum nostrorum, die VI. Februarii, MDCXCIV. & die XXIV. Novembris, MDCXCVI. ad episcopos Belgii in forma Brevis respective datas litteras, in erroris sui patrocinium advocare, temerario plane ausu, non erubescunt; perinde ac si memoratus Clemens prædecessor, qui eisdem suis litteris, se Innocentii X. & Alexandri VII. prædecessorum constitutionibus supradictis firmissime inhærere, ac a dictis quatuor episcopis veram & totalem obedientiam, adeoque Formulæ a præfato Alexandro prædecessore, sicut præmittitur, editæ sincere per eos subscribi voluisse declaravit; aliquam in tam gravi negotio exceptionem, seu restrictionem, quam nullam prorsus se umquam admissurum fuisse protestatus fuit, re ipsa admisisset, dictus vero Innocentius XII. prædecessor, dum sapienter ac provide prædictas quinque propositiones ex memorato libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent, ac præ se ferunt, damnatas esse pronunciavit, non de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quive ab eodem Jansenio intentus, ac a præfatis Innocentio X. & Alexandro VII. prædecessoribus damnatus fuit, sed de alio quopiam diverso sensu cogitasset; dictasque Innocentii X. & Alexandri VII. prædecessorum constitutiones temperare, restringere, aut alio quovis modo immutare voluisset iisdem ipsis litteris, quibus eas in suo robore fuisse, & esse, seque illis firmiter inhærere verbis apertissimis asserebat.

Præterea iidem inquieti homines sparsis undequaque scriptionibus ac libellis, exquisita ad faltendum arte compositis, non sine gravi Apostolicæ Sedis injuria, maximoque totius ecclesiæ scandalo docere non sunt veriti: Ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus A debitam non requiri, ut quis prædicti Jansseniani libri sensum in antedictis quinque propositionibus, sicut præmittitur, damnatum, intorius, ut hæreticum, damnet; sed satis esse, si ea de re obsequiosum (ut ipsi vocant) silentium teneatur. Quæ quidem assertio, quam absurda sit, & animabus fidelium perniciosa, satis apparet, dum fallacis hujus doctrinæ pallio non deponitur error, sed absconditur; vulnus tegitur, non curatur; ecclesiæ illuditur, non paretur; & lata demum filiis inobedientiæ via sternitur ad fovendam silentio hæresim, dum ipsam Jansenii doctrinam, quam ab Apostolica Sede damnatam ecclesia universalis exhorruit, adhuc interius abjicere, & corde improbare detrectant. B

Quin etiam eo impudentiæ nonnullos devenisse compertum est, ut veluti naturalis honestatis, nedum Christianæ sinceritatis obliti, asserere non dubitaverint, præfatæ Formulæ a memorato Alexandro prædecessore præscriptæ subscribi licite posse, etiam ab iis, qui interius non judicant, prædicto Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri. Quasi vero, contra quam scriptum est: *Qui loquitur veritatem in corde suo.* Et: *Qui jurat proximo suo, & non decipit*; hujusmodi erroris sectatoribus liceat ecclesiam ipsam jurejurando decipere, simulque Apostolicæ Sedis providentiam fallere; dum ejusdem Formulæ conceptis verbis C loquuntur quod ecclesia loquitur, quod tamen sentit ipsa non sentiunt; seque parere Constitutionibus Apostolicis profitentur, quibus animo contradicunt.

Hinc est, quod nos ad opportunum & efficax tam exitiali morbo, qui ut cancer serpit, & quotidie in deterius vergit, remedium adhibendum, non minus demandatæ nobis omnium ecclesiarum sollicitudinis debito, quam plurimorum venerabilium fratrum nostrorum diversarum partium, ac præsertim regni Galliarum episcoporum zelo ac precibus excitati; ne hujusmodi pravi homines Catholicæ ecclesiæ pacem subvertere impune pergant, & simplicium ac pusillorum mentibus imponere, docentes quæ D non oportet; neve ullus apud eos quoque, qui bona, ut ajunt, fide, ac falsis rumoribus decipi se fortasse patiuntur, de mente, ac sententia Apostolicæ Sedis amplius ambigendi supersit locus; divino prius, tam privatis nostris, quam publice indictis precibus, implorato præsidio, ac re mature discussa, de nonnullorum venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio, auditisque complurium in sacra theologia magistrorum suffragiis: primo quidem præinsertas Innocentii X. & Alexandri VII. prædecessorum constitutiones, omniaque & singula in eis contenta auctoritate Apostolica, tenore præsentium, confirmamus, approbamus & innovamus.

E Ac insuper, ut quævis in posterum erroris occasio penitus præcidatur, atque omnes Catholicæ ecclesiæ filii ecclesiam ipsam audire, non tacendo solum (nam & *impii in tenebris conticescunt*) sed & interius obsequendo, quæ vera est orthodoxi hominis obedientia, condiscant; hac nostra perpetuo valitura constitutione, obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri; sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Jansseniani libri sensum, quem illarum verba præ se ferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi fidelibus ut hæreti-

reticum, non ore ſolum, ſed & corde rejici, A ac damnari debere; nec alia mente, animo, aut credulitate ſupradictæ formulæ ſubſcribi licite poſſe; ita ut qui ſecus, aut contra, quoad hæc omnia & ſingula, ſenſerint, tenuerint, prædicaverint, verbo, vel ſcripto docuerint, aut aſſeruerint, tamquam prefatarum Apoſtolicarum conſtitutionum tranſgreſſores, omnibus & ſingulis illarum cenſuris & pœnis omnino ſubjaceant, eadem auctoritate Apoſtolica decernimus, declaramus, ſtatuimus, & ordinamus.

Decernentes pariter, eaſdem præſentes & præinſertas litteras ſemper & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri & obtinere. Sicque B per quoſcumque judices, ordinarios & delegatos, ubique judicari & definiri debere, ſublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate; ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca venerabilibus fratribus archiepiſcopis & epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, & judicibus eccleſiaſticis, ad quos pertinet, committimus, & mandamus, ut ſinguli in ſuis reſpective diœceſibus, ac locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis, ipſas præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque exſequantur, & exſecutioni C mandari & obſervari ab omnibus curent; & inobedientes & rebelles quoſcumque per cenſuras & pœnas prefatas, aliaque juris & facti remedia, appellatione poſtpoſita, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant & compellant.

Volumus autem ut earumdem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, approbationis, D innovationis, decreti, declarationis, ſtatuti, & ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quinto, decimo ſeptimo Kalendas Auguſti, Pontificatus noſtri anno quinto.

J. Card. Prodatarius.

F. Oliverius. E

Viſa de Curia C. A. Fabronus.

Loco † plumbi.

P. Porta.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo quinto, indictione decima tertia, die vero decima ſexta Julii, Pontificatus au-

tem Sanctiſſimi in Chriſto Patris & domini noſtri domini Clementis divina providentia Papæ XI. anno quinto, ſupradictæ litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas eccleſiæ S. Joannis Lateranenſis, baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, Magnæ Curiæ Innocentianæ, Montis Citatorii, in Acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, per me Thomam de Unionibus ejuſdem Sanctiſſimi D. N. Papæ Curſorem.

Joannes Græcus Mag. Curſ.

V.

EJUSDEM SS. D. N.

CLEMENTIS PAPÆ XI.

Damnatio quamplurium Propoſitionum excerptarum ex libro Gallico idiomate impreſſo, & in plures tomos diſtributo, ſub titulo; Le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris 1699, *Ac aliter*, Abregé de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de Saint Paul, des Epiſtres Canoniques & de l'Apocalypſe, ou Penſées Chreſtiennes ſur le texte de ces Livres ſacrez &c. a Paris 1693. & 1694.

Ex Harduini Collectione Concil. Tom. XI. p. 1631.

Cum prohibitione ejuſdem libri, & aliorum quorumcumque in ejus defenſionem tam hactenus editorum, quam in poſterum edendorum.

Clemens epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

Univerſis Chriſti fidelibus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

UNIGENITUS Dei Filius pro noſtra & totius mundi ſalute filius hominis factus, dum diſcipulos ſuos doctrina veritatis inſtrueret, univerſamque eccleſiam ſuam in Apoſtolis erudiret, præſentia diſponens, & futura proſpiciens, præclaro ac ſaluberrimo documento nos admonuit, ut attenderemus a falſis prophetis, qui veniunt ad nos in veſtimentis ovium: quorum nomine potiſſimum demonſtrantur magiſtri illi mendaces, & in deceptione illuſores, qui ſplendida pietatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuantes, introducunt ſectas perditionis ſub imagine ſanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quaſi deponentes lupinam pellem, & ſeſe divinæ Legis ſententiis, velut quibuſdam ovium velleribus obvolventes, ſanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipſius novi Teſtamenti verbis, quæ multipliciter in ſuam aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui ſcilicet, a quo progeniti ſunt, mendacii parentis exemplo ac magiſterio edocti, nullam omnino eſſe ad fallendum expeditiorem viam, quam ut, ubi nefarii erroris ſubintroducitur fraudulentia, ibi divinorum verborum prætendatur auctoritas.

His nos vere divinis monitis inſtructi, ubi primum, non ſine intima cordis noſtri amaritudine, accepimus, librum quemdam, Gallico idiomate olim impreſſum, & in plures tomos diſtributum, ſub titulo: *Le Nouveau Teſtament en Francois, avec des Reflexions morales ſur chaque verſet, &c. a Paris* 1699. Aliter vero;

vero ; *Abregè de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe ; ou Penſées Chreſtiennes ſur le Texte de ces Livres ſacrez, &c. A Paris* 1693. & 1694 tametſi alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiſcentem, adhuc tamen tamquam ab omni errore immunem, a pluribus haberi, Chriſti fidelium manibusi paſſim obtrudi, ac nonnullorum nova ſemper tentantium conſilio & opera ſtudioſe nimis quaquaverſum diſſeminari, etiam latine redditum : ut pernicioſæ inſtitutionis contagium, ſi fieri poſſit, pertranſeat de gente in gentem, & de regno ad populum alterum : verſutis hujuſmodi ſeductoribus atque fallaciis credítum Nobis Dominicum gregem in viam perditionis ſenſim abduci ſummopere doluimus : adeoque Paſtoralis non minus curæ noſtræ ſtimulis, quam frequentibus orthodoxæ fidei zelatorum querelis, maxime vero complurium venerabilium fratrum, præſertim Galliæ Epiſcoporum, litteris ac precibus excitati, gliſcenti morbo, qui etiam aliquando poſſet in deteriora quæque proruere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipſam ingruentis mali cauſam providæ noſtræ conſiderationis intuitum convertentes, perſpicue novimus ſummam hujuſmodi libri perniciem ideo potiſſimum progredi & invaleſcere, quod eadem intus lateat, & velut improba ſanies, nonniſi ſecto ulcere foras erumpat ; cum liber ipſe primo aſpectu legentes ſpecie quadam pietatis illiciat ; molliti enim ſunt ſermones ejus ſuper oleum ; ſed ipſi ſunt jacula : & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut ſagittent in obſcuro rectos corde, Nihil propterea opportunius, aut ſalubrius præſtari a Nobis poſſe arbitrati ſumus, quam ſi fallacem libri doctrinam genera tim ſolummodo a Nobis hactenus indicatam, pluribus ſingillatim ex eo excerptis propoſitionibus, diſtinctius, & apertius explicaremus ; atque univerſis Chriſti fidelibus noxia zizaniorum ſemina e medio tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quaſi in propatulo poſitis, non uno quidem, aut altero, ſed plurimis, graviſſimiſque, tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertæ jam manifeſtæque veritati cedere compellantur.

Idipſum maxime e re Catholica futurum, & ſedandis præſertim in florentiſſimo Galliæ regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores ſciſſuras protendentium diſcidiis apprime proficuum ; conſcientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum neceſſarium, non modo præfati epiſcopi, ſed & ipſe in primis cariſſimus in Chriſto filius noſter Ludovicus Francorum Rex Chriſtianiſſimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ fidei puritate, extirpandiſque erroribus zelum ſatis laudare non poſſumus, ſæpius nobis eſt conteſtatus ; repetitis propterea vere piis & Chriſtianiſſimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut inſtanti animarum neceſſitati prolata quantocius Apoſtolici cenſura judicii conſuleremus.

Hinc, adſpirante Domino, ejuſque cæleſti ope confiſi, ſalutare opus ſedulo diligenterque, ut rei magnitudo poſtulabat, aggreſſi ſumus : ac plurimas ex prædicto libro, juxta ſupra recenſitas reſpective editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expreſſas Propoſitiones a compluribus in ſacra Theologia Magiſtris, primo quidem coram duobus ex venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus accurate diſcuti : deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium conſilio, quam maxima diligentia ac maturitate, ſingularum inſuper propoſitionum cum ipſomet libri textu exactiſſime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi & examinari mandavimus. Hujuſmodi autem Propoſitiones ſunt, quæ ſequuntur ; videlicet :

I.

QUid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia ; hoc eſt, generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum ?

II.

Jeſu-Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum ; abſque illa, non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

III.

In vanum, Domine, præcipis, ſi tu ipſe non das quod præcipis.

IV.

Ita, Domine ; Omnia poſſibilia ſunt ei, cui nia poſſibilia facis, eadem operando in illo.

V.

Quando Deus non emollit cor per intetiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.

VI.

Diſcrimen inter fœdus Judaicum, & Chriſtianum, eſt ; quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia : in iſto vero Deus peccatori dat quod jubet, illum ſua gratiam purificando.

VII.

Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem ? Quæ vero felicitas non eſt, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis ?

VIII.

Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

A

IX.

Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum numquam poſſumus, & cum qua numquam illum abnegamus.

X.

Gratia eſt operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

XI.

Gratia non eſt aliud, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis & facientis quod jubet.

B

XII.

Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

XIII.

Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

XIV.

C

Quantumcumque remotus a ſalute ſit peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

XV.

Quando Deus mandatum ſuum & ſuam æternam loquutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

XVI.

D

Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ: quia nihil reſiſtit Omnipoteati.

XVII.

Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum. Quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

XVIII.

Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.

E

XIX.

Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.

XX.

Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tamquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

XXI.

Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis omnipotentis, ſequela & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

XXII.

Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu, demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte atque archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ & gratiæ: quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

XXIII.

Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

XXIV.

Juſta idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti, in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia ſuæ gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

XXV.

Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.

XXVI.

Nullæ dantur gratiæ, niſi per Fidem;

XXVII.

Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.

XXVIII.

Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio.

XXIX.

Extra eccleſiam nulla conceditur gratia.

XXX.

Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

XXXI.

Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

XXXII.

Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum

dum pro ſemper ſuo ſanguine primogenitos, A id eſt, electos, de manu Angeli exterminatoris.

XXXIII.

Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renunciaſſe, ad hoc ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut fecit ſanctus Paulus dicens; *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me!*

XXXIV.

Gratia Adami non producebat niſi merita B humana.

XXXV.

Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

XXXVI.

Differentia eſſentialis inter gratiam Adami & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam, eſt; quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet: iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus, C

XXXVII.

Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata: gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens, & digna Filio Dei.

XXXVIII.

Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris.

XXXIX.

D Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; ardoris, niſi ad ſe præcipitandum; virium, niſi ad ſe vulnerandum. Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

XL.

Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

XLI.

Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam E in Philoſophis ethnicis, non potèſt venire niſi a Deo: & ſine gratia non producit niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

XLII.

Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad ſacrificium Fidei; ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas.

XLIII.

Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato; adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

XLIV.

Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones & actiones omnes noſtræ naſcuntur; amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor quo nos ipſos, ac mundum diligimus; qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum ſit malus.

XLV.

Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

XLVI.

Cupiditas, aut Caritas, uſum ſenſuum bonum vel malum faciunt.

XLVII.

Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons eſt caritas. Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt quod apparet exterius; alioquin non eſt niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.

XLVIII.

Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine caritate.

XLIX.

Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei.

L.

Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi; ſi ſpiritus caritatis non eſt ille, qui clamat.

LI.

Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per caritatem.

LII.

Omnia alia ſalutis media continentur in fido, tanquam in ſuo germine, & ſemine: ſed hæc fides non eſt abſque amore & fiducia.

LIII.

Sola caritas Chriſtiano modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

LIV.

Sola caritas eſt, quæ Deo loquitur: eam ſolam Deus audit.

LV.

A

LV.

Deus non coronat, niſi caritatem : qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.

LVI.

Deus non remunerat niſi caritatem, quoniam caritas ſola Deum honorat.

LVII.

Totum deeſt peccatori, quando ei deeſt ſpes: & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei. B

LVIII.

Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt caritas.

LIX.

Oratio impiorum eſt novum peccatum; & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

LX.

Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta, eo magis ducit ad C deſperationem.

LXI.

Timor nonniſi manum cohibet; cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

LXII.

Qui a malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo.

LXIII. D

Baptizatus adhuc eſt ſub lege ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore.

LXIV.

Sub maledicto legis numquam fit bonum: quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud nonniſi ob timorem evitando.

LXV.

Moyſes, Prophetæ, ſacerdotes, & doctores legis mortui ſunt, abſque eo quod ullum Deo E dederint filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem.

LXVI.

Qui vult Deo appropinquare; nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ; ſed per fidem, & per amorem ſicuti filii.

LXVII.

Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

LXVIII.

Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis, claudendo totum in fide & precibus.

LXIX.

Fides, uſus, augmentum, & præmium fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.

LXX.

Numquam Deus affligit innocentes; & afflictiones ſemper ſerviunt, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.

LXXI.

Homo ob ſui conſervationem poteſt ſeſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

LXXII.

Nota eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens, & omnes angelos cæli, & omnes electos & juſtos terræ, & omnium ſæculorum.

LXXIII.

Quid eſt eccleſia, niſi cœtus filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & exſpectantium gratiam futuri ſæculi.

LXXIV.

Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut caput, omnes vero ſanctos ut membra.

LXXV.

Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona: Unus ſolus Chriſtus, compoſitus ex pluribus ſanctis, quorum eſt ſanctificator.

LXXVI.

Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei: quia omnes electi & juſti omnium ſæculorum illam componunt.

LXXVII.

Qui non ducit vitam digam filio Dei & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro capite.

LXXVIII.

Separatur quis a populo electo, cujus figura

fuit

fuit populus Judaicus, & caput est Jesus Chri- A
stus, tam non vivendo secundum evangelium, quam non credendo evangelio.

LXXIX.

Utile & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, pietatem, & mysteria sacræ scripturæ.

LXXX.

Lectio sacræ scripturæ est pro omnibus.

LXXXI.

B Obscuritas sancta verbi Dei non est laicis ratio dispensandi seipsos ab ejus lectione.

LXXXII.

Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.

LXXXIII.

Est illusio sibi persuadere, quod notitia mysteriorum Religionis non debeat communicari C
feminis, lectione sacrorum librorum: Non ex seminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia, ortus est scripturarum abusus, & natæ sunt hæreses.

LXXXIV.

Abripere e Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.

LXXXV.

Interdicere Christianis lectionem sacræ Scrip- D
turæ, præsertim Evangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.

LXXXVI.

Eripere simplici populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni Dei.

LXXXVII.

Modus plenus sapientia, lumine, & caritate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate & sentiendi statum peccati, petendi E
spiritum pœnitentiæ & contritionis, & incipiendi ad minus satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur.

LXXXVIII.

Ignoramus quid sit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius ferre confusionem,

LXXXIX.

Quartusdecimus gradus conversionis peccatoris est, quod cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi sacrificio ecclesiæ.

XC.

Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos pastores de consensu, saltem præsumpto, totius corporis.

XCI.

Excommunicationis injustæ metus, numquam debet nos impedire ab implendo debito nostro: Numquam eximus ab ecclesia etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu-Christo, atque ipsi ecclesiæ per caritatem affixi sumus.

XCII.

Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari sanctum Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem.

XCIII.

Jesus quandoque sanat vulnera, quæ præceps primorum Pastorum festinatio infligit, sine ipsius mandato; Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt.

XCIV.

Nihil pejorem de ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem filiorum; & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

XCV.

Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum; adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium; neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis ecclesiæ, & iræ Dei in filios suos.

XCVI.

Deus permittit, ut omnes Potestates sint contrariæ prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi divinæ gratiæ.

XCVII.

Nimis sæpe contingit membra illa, quæ magis sancte ac magis stricte unira Ecclesiæ sunt, respici atque tractari tamquam indigna ut sint in ecclesia, vel tamquam ab ea separata. Sed justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.

XCVIII.

Status persecutionis & pœnarum, quas quis tolerat tanquam hæreticus, flagitiosus, & im-

pius

pius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jeſu Chriſto.

XCIX.

Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie, quoad multos, in odorem mortis id quod Deus in ſua eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ; v. g. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c.

C.

Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos. Tempus hoc advenit..... Haberi, & tractari a religionis miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate ſanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & zelo quodam religionis, perſequendo flamma ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, & ſacrificamus diabolo Dei ſervum.

CI.

Nihil ſpiritui Dei, & doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in eccleſia; quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis & idiotis, & efficere ut nomen & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum ſcripto nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum ſuffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem publiciſque etiam indictis precibus, implorato præſidio; omnes, & ſingulas Propoſitiones præinſertas, tanquam falſas, captioſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, ſcandaloſas, pernicioſas, temerarias, eccleſiæ & ejus praxi injurioſas, neque in eccleſiam ſolum, ſed etiam in Poteſtates ſæculi contumelioſas, ſeditioſas, IMPIAS, BLASPHEMAS, ſuſpectas de hæreſi, ac hæreſim ipſam ſapientes, necnon hæreticis & hæreſibus, ac etiam ſchiſmati faventes, erroneas, hæreſi proximas, pluries damnatas; ac demum etiam HÆRETICAS, VARIASQUE HÆRESES, & potiſſimum illas, quæ in famoſis Janſenii Propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeſte innovantes, reſpective, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac eadem noſtra Conſtitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim docuerit, defenderit, edi-

A derit, aut de eis, etiam diſputative, publice aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, eccleſiaſticis cenſuris, aliiſque contra ſimilia perpetrantes a jure ſtatutis pœnis ipſo facto, abſque alia declaratione ſubjaceat.

Ceterum per expreſſam præfatarum propoſitionum reprobationem alia in eodem libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum præſertim in decurſu examinis complures alias in eo deprehenderimus propoſitiones illis, quæ, ut ſupra, damnatæ fuerunt, conſimiles & affines, iiſdemque erroribus imbutas: nec ſane paucas ſub imaginario quodam, veluti graſſantis hodie perſecutionis obtentu, inobedientiam & pervicaciam nutrientes, eaſque falſo Chri-
B ſtianæ patientiæ nomine prædicantes; quas propterea ſingulatim recenſere, & nimis longum eſſe duximus, & minime neceſſarium; ac demum, quod intolerabilius eſt, ſacrum ipſum novi Teſtamenti textum damnabiliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatæ verſioni Gallicæ Montenſi in multis conformem; a Vulgata vero Editione, quæ tot ſæculorum uſu in eccleſia probata eſt, atque ab orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter diſcrepantem, & aberrantem, plurieſque in alienos, exoticos, ac ſæpe noxios ſenſus, non ſine maxima perverſione detortum.

Eumdem propterea librum, utpote per *dulces ſermones, & benedictiones*, ut Apoſtolus loqui-
C tur, hoc eſt, ſub falſa piæ inſtitutionis imagine, *ſeducendis innocentium cordibus* longe accommodatum, ſive præmiſſis, ſive alio quovis titulo inſcriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione, hactenus impreſſum aut in poſterum (quod abſit) imprimendum, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium iterum prohibemus, ac ſimiliter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & ſingulos in ejus defenſionem, tam ſcripto, quam typis editos, ſeu forſan (quod Deus avertat) edendos libros, ſeu libellos; eorumque lectionem, deſcriptionem, retentionem, & uſum, omnibus & ſingulis Chriſti fi-
D delibus ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

Præcipimus inſuper venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis; necnon hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas præfatas, aliaque juris & facti remedia; invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant, &
E compellant.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litteris adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis & interdictionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud ſanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, ſexto Idus

Se-

Septembris, Pontificatus noſtri anno decimo tertio.

I. Card. Prodatarius. F. Oliverius.

Viſa de Curia, L. Sergardus. Loco † Plumbi.

Regiſtrata in Secret. Brevium.

L. Martinettus.

Anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, indictione ſexta, die vero decima Septembris, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & domini noſtri Clementis divina providentia Papæ XI. anno decimo tertio, ſupradictæ litteræ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas eccleſiæ Lateranenſis, & baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæ generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis & conſuetis Urbis, per me Petrum Romulatium Apoſtolicum Curſorem.

Antonius Placentinus Magiſter Curſorum.

V I.

EXTRAIT DU PROCEZ VERBAL de l'Aſſemblée des Cardinaux, Archeveſques & Eveſques, tenue a Paris en l'année 1713. & 1714. au ſujet de la Conſtitution de Noſtre ſaint Pere le Pape CLEMENT XI. du 8. de Septembre 1713. portant condamnation de pluſieurs Propoſitions tirées d'un Livre intitulé, Le Nouveau Teſtament en Francois, avec des Reflexions Morales, &c. a Paris 1699. *& autrement,* Abregé de la Morale de l'Evangile, des Epiſtres de ſaint Paul &c. *ou,* Penſees Chreſtiennes ſur le texte du ces livres ſacrez, &c. a Paris, 1693. & 1694. *avec prohibition de ce livre, & des autres, qui ont paru, ou qui pourront paroiſtre a l'avenir pour ſa deſenſe.*

Du Mardy 23. Janvier 1714. a trois heures de relevée, a l'Archeveſche.

Monſeigneur le Cardinal de Noailles Preſident.

L'*Aſſemblée, le ſaint nom de Dieu invoqué, a declaré.*

1. *Qu'elle a reconnu avec une extreme joye dans cette Conſtitution de notre ſaint Pere le Pape la doctrine de l'Egliſe.*

2. *Qu'elle accepte avec ſoumiſſion & avec reſpect la Conſtitution de notre ſaint Pere le Pape Clement XI.* Unigenitus Dei Filius, *en date du 8. de Septembre de l'annee 1713. qui condamne le Livre intitulé,* le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris, 1699. *& autrement,* Abregé de la Morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe: *ou,* Penſees Chreſtiennes ſur le texte de ces livres ſacrez &c. a Paris, 1693. & 1694. *& les Cent-unt Propoſitions qui en ont eſte extraites.*

3. *Qu'elle condamne ce meſme Livre & auſſi les Cent-une Propoſitions, qui en ſont tirées, de la meſme maniere & avec les meſmes qualifications, que le Pape les a condamnées.*

4. *Qu'il ſera fait & arreſte par l'Aſſemblée, avant ſa ſeparation, un modele d'inſtruction paſtorale, que tous les Eveſques qui la compoſent, ferent publier dans leurs dioceſes, avec la Conſtitution traduite en François, afin qu'eſtant tout unis a la Chaire de ſaint Pierre, c'eſt-a-dire, au Centre de l'unité, par l'uniformite des meſmes ſentimens & des meſmes expreſſions, on puiſſe non ſeulement etouffer les erreurs, qui viennent d'eſtre condamnees, mais encore prevenir les nouvelles diſputes, & premunir contre les nouvelles interpretations des perſonnes mal intentionnees, dont on a deja veu les effets par les ecrits, qu'ils ont repandus dans le public, depuis le commencement de l'Aſſemblee.*

5. *Qu'elle ecrira a tous Meſſeigneurs les Archeveſques & Eveſques abſens, qui ſont ſous la domination du Roy, & qu'elle leur envoiera la Conſtitution, un Extrait de la Deliberation de l'Aſſemblee, & un exemplaire de l'Inſtruction paſtorale; qu'elle les exhortera de vouloir bien s'y conformer, & de deffendre a tous les fideles de leurs Dioceſes, de lire, retenir ou debiter le livre des* Reflexions Morales, *& tous les ecrits faits pour ſa defenſe, ſous les peines portees par la Conſtitution; & apres que la Conſtitution aura eſte publiee, la faire enregiſtrer aux Greffes de leurs Officialitez, pour y avoir recours, & pour eſtre procede par les voyes de Droit contre les contrevenans.*

6. *Quelle ecrira une Lettre a noſtre ſaint Pere le Pape pour le remercier du zele, qu'il a montri dans la condamnation d'un Ouvrage d'autant plus dangereux, qu'on y abuſe des expreſſions de l'Ecriture ſainte & des ſaints Peres pour autoriſer les erreurs qu'il renferme.*

7. *Qu'elle remerciera tres humblement Sa Majeſte de la protection continuelle qu'elle accorde a l'Egliſe, & du zele qu'elle a toujours fait paroiſtre pour extirper les erreurs; & qu'en preſentant a Sa Majeſte la preſente Deliberation & acceptation, Elle l'a ſuppliera de vouloir accorder ſes Lettres Patentes, pour l'enregiſtrement & la publication de la Conſtitution dans toute l'etendue de ſon Royaume, & d'y faire inſerer une clauſe pour y ſoumettre les pretendus Exempts: & d'ordonner que le livre des* Reflexions Morales, *& tous les autres ecrits faits pour ſa defenſe, ſeront & demeureront ſupprimez, ſous les peines accouſtumees.*

En conſequence de la preſente Deliberation, Monſeigneur le Preſident a prie Monſeigneur le Cardinal de Rohan, & Meſſeigneurs les Commiſſaires de ſe charger de faire l'Inſtruction paſtorale, & les Lettres a Sa Sainteté, & Meſſeigneurs les Prelats abſens,

VII.

LETTRE ECRITE

A NOSTRE S. PERE LE PAPE CLEMENT XI.

Par les Cardinaux, Archevesques & Evesques du Royaume assemblez a Paris, *pour la reception de la Constitution de sa Sainteté, du 8. de Septembre 1713. portant condamnation de plusieurs propositions, extraites du livre* des Reflexions Morales sur chaque versет du Nouveau Testament en François, imprimè a Paris en *1693. & 1699. &c.*

SANCTISSIMO PATRI CLEMENTI XI. PONTIFICI MAXIMO.

BEATISSIME PATER,

Quod olim uni antecessorum tuorum Pontifici excellentissimo scribebat unus ex antecessoribus nostris doctrina & pietate conspicuus, *pollicери se securum de totius Galliæ devotione super statu fidei captare Sedis Apostolicæ sententiam*, idem nos ultro hodie Sanctitati vestræ pollicemur ac renovamus obsequium. Hoc nos officio defungi & præsens conditio temporum postulat, & in primis edita a te nuper tanto studio ac labore solemnis ac præclara Constitutio adversus librum Considerationum moralium in novum Testamentum, Gallice inscriptum, *Reflexions morales*, &c. Ea ubi primum Regi oblata fuit, ut est ipsius in Catholicæ fidei defensionem semper intentus & erectus animus, Regiis litteris jussit, ut quotquot erant Parisiis episcopi cum aliis, qui illuc deinceps essent accessuri, convenirent; ut collatis inter se consiliis, ea qua par est reverentia de eadem Constitutione acceptanda sollicitius agerent: atque hæc Comitia illico, prout rei gravitas postulabat, frequentiori Præsulum conventu, hac in urbe habita sunt. In iis, nos majorum nostrorum exempla secuti, atque eodem, quo illi in Apostolicam Sedem studio flagrantes, Sanctitatis vestræ postremam Constitutionem consimili obsequio ac veneratione amplexi sumus.

Neque vero deinceps officio nostro deerimus, ut ab omnibus, quos divina providentia curæ nostræ commisit, pari animo ac fide excipiatur.

Istud autem ut certius assequeremur, in iis-

A dem nostris Comitiis decrevimus edere Pastoralis documenti communem quamdam formulam. Hæc enim ratio & utilior & expeditior nobis visa est, ut non modo evellantur & profligentur errores justa censura non ita pridem notati; sed ut etiam de iisdem propositionibus, quæ illos continent, disputandi ac litigandi rixarum ac novitatum avidis animis, omnis tollatur occasio.

Erit igitur Pastoralis isthæc Institutio velut præsidii ac munimenti loco a nobis posita adversus alienas a vero sensu Pontificiæ Constitutionis interpretationes: quibus magnos & uberes, quos omnis Ecclesia certo sperat, immo jam percipit ex Apostolico Decreto fructus, interturbare vel pessumdare iniqui homines irrito conatu moliuntur.

Nobis quoque cura ac studium fuit generalibus litteris adhortari reliquos hujus Regni archiepiscopos atque episcopos, ut Pastorale a nobis editum documentum velint adscíscere, illudque in sua quisque diœcesi jure suo promulgare. Omnino enim æquum, immo & necessarium videtur, ut qui eadem plane sentiunt, & in unam eamdemque Romanæ Ecclesiæ fidem, indivulso inter se vinculo concordes cohæreſcunt, eadem ipsi palam & loquantur & dicant.

Certe, beatissime Pater, doctrinam Novatorum hujus temporis, Sanctitas vestra apertissime robustissimèque profligavit; tanta in eorum detegendis erroribus adhibita diligentia, quantam illi in occultandis aut clanculum disseminandis astutiam impenderant: abusi iidem insuper divinarum Scripturarum sanctorumque Patrum sententiis, venenum ibi propinarunt, ubi Christianæ plebis simplicitas sperabat se sincero divini verbi pabulo esse reficiendam.

Quid superest, beatissime Pater, nisi ut *Domino ac Deo nostro non desinamus gratias agere & pariter supplicare; gratulantes quod tantæ sanctitatis, tantæ fidei, tantaque doctrinæ, Apostolicæ Sedi, unde Religionis nostræ, propitio Christo, fons & origo manavit, Antistitem CLEMENTEM dederit: petentes etiam ut datum, concessumque munus Pontificii vestri longissima ad ædificationem Ecclesiarum suarum ætate custodias. Nos autem etsi impares meritis, pari tamen fide.... parati sumus, confortante Domino, cum Beatitudine vestra pro veritate fidei animas nostras ponere.* Ita nos de fide Catholica, & de studio erga sanctam Sedem, cum majoribus nostris sentire palam ac publice profitemur.

Epist. synodica episc. Galliæ ad Leonem Papam, tom. 1. Concil. Gallia, pag. 94.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis vestræ,

Devotissimi & obsequentissimi filii, Cardinales, Archiepiscopi & Episcopi Galliæ, in urbe Parisiensi congregati.

† ARMANDUS GASTO Cardin. de Rohan. Episc. & Princeps Argentinensis, Præses.
† LEO, PP. Arch. Bituticensis.
† FRANCISCUS DE MAILLY Arch. Remensis.
† ARMANDUS Arch. Burdigalensis.
† CLAUDIUS MAURUS Arch. Rotomagensis.

† CAROLUS Arch. Aquenſis.
† R. P. Arch. Toloſanus.
† JACOBUS, nuper Epiſc. Rhegienſis, Arch. Auſcenſis electus.
† CAROLUS Epiſcopus Conſtantienſis.
† HUMBERTUS olim Epiſc. Tutelenſis.
† F. DE SILLERY Epiſc. Sueſſionenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Venetenſis.
† PETRUS DANIEL Epiſc. olim Abrincenſis.
† HENRICUS Epiſc. Meldenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Claromontanus.
† HENRICUS Epiſc. Cadurcenſis.
† MARTINUS Epiſcopus Vivarienſis.
† LUDOVICUS Epiſc. Dux Laudunenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Dux Lingonenſis.
† DAVID NICOLAUS Epiſc. Bleſenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Vencienſis.
† D. FRANCISCUS Epiſc. Trecenſis.
† LUDOVICUS GASTO Epiſc. Aurelianenſis.
† CAROLUS Epiſcopus Altiſſiodorenſis.
† FRANCISCUS Epiſc. Comes Tullenſis.
† EDUARDUS Epiſc. Nivernenſis.
† MICHAEL Epiſc. Andegavenſis.
† PETRUS Epiſcopus Ambianenſis.
† FRANCISCUS GASPARD Epiſc. Arethuſanus.
† CAROLUS FRANCISCUS Epiſc. Comes Noviomenſis.
† CAROLUS FRANCISCUS Epiſc. Carnotenſis.
† DOMINICUS B. Epiſc. Sagienſis.
† JOANNES Epiſc. Ebroicenſis.
† CAROLUS FRANCISCUS D'HALLENCOURT Epiſc. Æduenſis.
† HENRICUS AUGUSTINUS Epiſc. Xantonenſis.
† CHRISTOPHORUS F. G. Epiſc. Rhedonenſis.
† PETRUS Epiſc. Cenomanenſis.
† JOANNES FRAN. GABR. Epiſc. Alecienſis.
† FRANCISCUS HONOR. ANT. Epiſcopus Comes Bellovacenſis.
† JOANNES LUDO. Epiſc. S. Pontii Tomeriarum.
† NICOLAUS Epiſcopus Vaurenſis.
† LUDOV. BALTAZAR Epiſcopus Rhegienſis.

A. FRANCISC. GUILL. DU CAMBOUT, Agens generalis Cleri, Promotor.

CAROLUS MAURITIUS DE BROGLIE, Agens generalis Cleri, a Secretis.

Pariſiis, Nonis Februar. 1714.

VIII.

LETTRE ECRITE

A TOUS LES PRELATS DU ROYAUME;

PAR L'ASSEMBLÉE DES CARDINAUX,

ARCHEVESQUES ET EVESQUES,

Tenue a Paris en 1713. & 1714. pour la reception de la Conſtitution de N. S. P. le Pape Clement XI. du 8. de Septembre 1713. *Portant condamnation de Centune Propoſitions, extraites du livre intitulé*, le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, a Paris 1693. & 1699. &c. *avec la probibition du meſme Livre, &c.*

Les Cardinaux, Archeveſques & Eveſques aſſemblez en la Ville de Paris,

Aux Archeveſques & Eveſques du Royaume, nos tres honorez Freres,

SALUT EN NOSTRE SEIGNEUR.

MONSIEUR,

Vous avez ſçu quel a eſté le ſujet de neſtre Aſſemblée commencée le 16. Octobre dernier par l'ordre du Roy, a l'occaſion de la Bulle de noſtre ſaint Pere le Pape, du 8. Septembre 1713. obtenue a la priere de ſa Majeſté, qui a bien voulu nous la faire remettre, afin que nous deliberaſſions ſur les moyens de l'accepter, avant l'expedition des Lettres patentes pour la faire publier dans ſon Royaume.

Un des principaux articles de nos Deliberations, a eſté d'ecrire a tous les Prelats abſens, pour les informer de ce que nous avons fait, qui ne doit pas moins les intereſſer que nous meſmes. Tout doit eſtre commun entre les Eveſques dans ce qui regarde l'Egliſe, où ils ſont établis par le Saint Eſprit pour la gouverner, *comme ne compoſans tous enſemble qu'un ſeul Epiſcopat. Il n'y aura peuteſtre jamais d'affaire, où cette union toujours ſi deſirable, le ſoit plus que dans celle-cy.*

Il s'agit de la condamnation portée, par cette Bulle contre le Livre des Reflexions morales ſur le Nouveau Teſtament, & les cent-une Propoſitions, qui en ont eſté extraites. Perſonne n'ignore la nature de cet ouvrage. Il n'a eſté que trop connu & trop repandu.

Il n'en a paru aucun depuis long-temps, qui ait eſté tout a la fois & plus applaudi & plus digne de cenſure; tant l'eſprit de ſeduction y a ſçu meler avec artifice le bon grain avec le mauvais. Il eſt compoſé de telle ſorte, qu'on peut y eſtre aiſement ſurpris, quand on ne fait que le lire; & qu'au contraire on ne peut que le trouver tres condamnable, des qu'on ſe donne le ſoin de l'examiner.

On y trouve non ſeulement les hereſies des propoſitions tant de fois condamnée; mais encore tou-

tes

tes les autres erreurs du livre de Janſenius, qui avoient eſte auparauant proſcrites dans Bains par les ſouverains Pontifes.

Nous y avons vu encore avec douleur au milieu de tant de dogmes pernicieux le dernier exces, où ſe porte enfin toute hereſie ſoutenue avec opiniatrete, qui eſt de s'elever ouvertement contre l'Egliſe. On ne ſe borne plus, comme on a fait ſi longtemps a eluder ſes deciſions par tant de faux ſuyans & de vaines ſubtilitez; on attaque enfin directement ſon autorite, qu'on veut rendre inutile.

On entreprend de decrier ſa conduite; on mepriſes ſes excommunications, qui ſont ces armes puiſſantes & redoutables que Jeſus Chriſt luy a miſes en mains, pour abattre toute hauteur, qui s'èleve contre la ſcience de Dieu & pour punir les deſobèiſſans. On apprend dans ce livre a ſes enfans rebelles a ne les pas apprehender, & a perſiſter dans leur deſobeiſſance. On ne parle ſur cela, que de perſecution, d'injuſtice, d'entetement, d'obſtination de la part des Paſteurs, a ne vouloir ni rien examiner, ni reconnoitre qu'on s'eſt trompe: C'eſt la verite, qui eſt perſecutee dans la perſonne de ſes Predicateurs & de ſes Diſciples. On oſe donner ce nom a ceux, que l'Egliſe juge dignes de ſes cenſures, pour ne vouloir pas obeir a ſes deciſions; & ce qu'elle a ſi injuſtement ordonne contre eux pour la ſignature du Formulaire, c'eſt ce qu'on appelle dominer ſur la foy des fideles, multiplier les occaſions des parjures, dreſſer des pieges aux foibles & aux ignorans, eſtre contraire a l'eſprit de Dieu & a la doctrine de Jeſus-Chriſt.

Vous aurez remarque ſans doute tous ces etranges exces, & vous aurez ſenti, comme nous, combien il importe au bien de la Religion que tout l'Epiſcopat ſe reuniſſe contre un tel ouvrage. Il ne le ſçauroit faire avec plus de force que dans le centre de l'unite, qui eſt la Chaire de ſaint Pierre.

Vous ſçavez que cette union ſi ſainte & ſi reſpectable du Corps des Paſteurs avec leur Chef, a eſte regardee dans tous les temps comme le moyen le plus aſſure de reprimer l'erreur, & d'en empeſcher le progres par une condamnation uniforme; ſoit que les Eveſques l'ayent prononcee par un premier jugement, comme nous en avons le droit par noſtre ſacre caractere, & qu'ils ſe ſoient enſuite adreſſez au ſaint Siege pour le confirmer & le fortifier de ſon autorite; ſoit que le Pape prononçant le premier, ait envoye ſes Decrets aux Eveſques, pour ſe joindre au ſaint Siege en les acceptant, & en les faiſant executer dans leurs Egliſes.

L'une & l'autre de ces deux manieres de ſe reünir, ſe trouvent egalement employees en differentes rencontres, ſelon la difference de la diſpoſition des eſprits, ou des circonſtances des temps.

Nous marchons, en ſuivant cette derniere voye, ſur les traces de nos Predeceſſeurs, qui nous l'ont marquee dans ce qu'ils firent, pour parvenir a la condamnation des cinq propoſitions du livre de Janſenius. On ne la doit pas juger moins convenable dans le cas preſent pour la condamnation d'un livre encore plus dangereux, & où le Janſeniſme paroiſt reprendre de nouvelles forces.

Il ne falloit pas un moindre remede pour un auſſi grand mal: d'autant plus que les circonſtances, ou l'on ſe trouvoit, ne permettoient pas de la pouvoir attendre d'ailleurs que de l'autorite du ſaint Siege. Pluſieurs de nos Confreres, on ne l'ignore pas, eſtoient dans cette attente depuis quelques annees; & ils croyoient juſques-là pouvoir s'abſtenir de condamner ce mauvais livre, contre lequel cependant ils prenoient ſoin de precautionner leur troupeau.

Il ne faut pas diſſimuler auſſi que les apparences de piete & de religion, ainſi que le motif ſpecieux de faciliter la meditation des veritez ſaintes, eſtoient bien capables de diminuer l'attention ſur le venin, qui y eſtoit cache. Apres tout, ce n'eſt pas le ſeul ouvrage, qui par de ſemblables raiſons, ou par d'autres, ait eſte ſouffert, non ſeulement pluſieurs annees, mais pendant des ſiecles entiers, avant que d'avoir eſte ſolemnellement condamne.

Mais Dieu, qui ne ceſſe de veiller ſur ſon Egliſe, a ſes temps marquez pour mettre a decouvert le menſonge & reveler l'iniquite: apres avoir permis pour un temps par des raiſons, que luy ſeul connoiſt, qu'elle demeuraſt cachee; & il a eſte donne a Pierre, & a ſes ſucceſſeurs, de fortifier ſes freres dans ces occaſions importantes.

C'eſt ce qu'a produit la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape, par la condamnation des cent-une propoſitions, & du livre dont elles ont eſte extraites. Ce grand nombre de propoſitions priſes de tant d'endroits differents de cet ouvrage, depuis ſon commencement juſqu'a ſa fin, nous a donne lieu d'en mieux connoitre le venin & toutes les erreurs.

Le temps conſiderable, que nous y avons employe, & celuy de ſix ſeances occupees toutes entieres par le rapport, qui nous en a eſte fait, ne doivent pas laiſſer douter que les matieres n'y ayent eſte approfondies, autant qu'elles le meritoient.

Nous ne pouvions avoir pour cela un meilleur guide que la Conſtitution meſme; avec elle nous nous ſommes regardez dans noſtre Aſſemblee, comme ſi nous euſſions eu l'honneur d'avoir le ſouverain Pontife a noſtre teſte, & de prononcer un meſme jugement avec ſa Saintete.

Nous avons donc reconnu dans ſa Conſtitution avec une extreme joye la doctrine de l'Egliſe: & nous l'avons acceptee avec ſoumiſſion & reſpect. Nous avons condamne le livre des Reflexions morales ſur le Nouveau Teſtament, & les cent-une propoſitions, qui en ont eſte extraites, de la maniere & avec les meſmes qualifications que ſa Saintete a employees dans ſa Bulle. Il ne nous reſte a preſent qu'a en procurer une ſincere execution dans nos dioceſes.

Nous avons eſtime devoir faire pour cela une Inſtruction Paſtorale, qui put faciliter aux fideles, auſquels nous ſommes redevables du depoſt de la Foy qui nous eſt confie, l'intelligence de la Bulle, & les premunir contre les mauvaiſes interpretations, par leſquelles des gens mal-intentionnez taſchent d'en obſcurcir le vray ſens: Nous en avons deja vu les effets par le grand nombre de libelles, qu'on n'a ceſſe de repandre depuis le commencement de l'Aſſemblee.

Cette inſtruction uniforme, dont nous devons tous nous ſervir, fera partie de noſtre Procez verbal; & elle y ſera pour nous un monument eternel de noſtre amour pour l'unite, & pour la conſervation de la verite.

Nous l'annoncerons ainſi a nos peuples, chacun dans noſtre dioceſe, en y publiant la Conſtitution, comme n'ayant tous qu'un meſme eſprit, qu'un meſme cœur, & une meſme bouche, & nous eſperons que Dieu en ſera glorifie.

C'eſt

C'eſt dans ces ſentimens que nous avons cru devoir vos envoyer un exemplaire de cette Inſtruction. Nous vous prions, Monſieur, ſuivant l'uſage que nous trouvons obſerve par nos Predeceſſeurs en de pareilles rencontres, de vouloir bien vous en ſervir dans le meſme eſprit, avec lequel nous vous l'envoyons; car nous ſcavons bien que nous n'avons point ſur cela d'obligation a vous impoſer. Nous ne pouvons què vous temoigner le deſir ardent, que nous aurions de nous trouver unis a vous. Nous ſommes,

MONSEIGNEUR,

Vos tres-humbles & tres affectionnez ſerviteurs, les Cardinaux, Archeveſques & Eveſques aſſemblez a Paris, ARMAND GASTON, Cardinal de Rhoan, Eveſque de Straſbourg, Preſident.

A Paris le 5. Fevrier, 1714.

Par NOSSEIGNEURS de l'Aſſemblee.

L'ABBE' DE BROGLIE, Agent general du Clergé, Secretaire de l'Aſſemblée.

IX.

LETTRES PATENTES DU ROY,

Sur la Conſtitution de N. S. P. le Pape Clement XI. en forme de Bulle, portant condamnation d'un Livre intitulé, *le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris 1699.* & autrement, *Abregè de la Morale de l'Evangile, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, &c.*

Données à Verſailles le 14. Fevrier 1714. & enregiſtrées en Parlement le 15. du meſme mois.

LOUIS *par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre: A tous ceux qui ces preſentes Lettres verront, Salut. Quelques precautions que nous ayons priſes depuis noſtre avenement a la Couronne, pour etouffer toutes les diſputes qui pouvoient alterer la paix, de l'Egliſe & la purete de la Foy; les Sectateurs de la nouvelle doctrine de Janſenius, ont trouve les moyens de ſe ſoutenir, & meſme de s'accroiſtre, malgre les Conſtitutions Apoſtoliques, acceptees des Eveſques de noſtre Royaume; malgre leur vigilance a arreſter le progrez de ces nouvelles erreurs, & malgre nos Lettres patentes regiſtrees dans nos Cours de Parlement, par leſquelles nous avons toujours ſoutenu l'autorité Eccleſiaſtique. Nous avons appris par les plaintes que pluſieurs Prelats nous ont portees, qu'un des plus pernicieux ouvrages, par rapport a cette mauvaiſe doctrine, a eſté compoſé par un des principaux chefs du parti, ſous le titre de* Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions Morales ſur chaque verſet, &c. a Paris 1699. *& autrement*, Abregè de la Morale de l'Evangile, des Epiſtres Canoniques, de l'Apocalypſe: *ou*, Penſées Chreſtiennes ſur le texte de ces livres ſacrez, &c. a Paris 1693. & 1694. *Nous avons cru que pour prevenir les mauvais effets d'un livre ſi dangereux, nous devions commencer par revoquer le privilege que nous avions accorde pour en permettre l'impreſſion: & nous avons enſuite demande a noſtre ſaint Pere le Pape, de porter ſon jugement ſur la doctrine contenue dans ce livre. Sa Saintete, apres l'avoir long temps examine avec le zele & l'application que meritoit une affaire de cette importance, a donne une Conſtitution en forme de Bulle, le huit Septembre dernier, portant condamnation du livre, & de cent-une propoſitions, qu'elle en a extraites. Le ſieur Bentivoglio Archeveſque de Carthage ſon Nonce aupres de nous, ayant eu ordre de nous en preſenter un exemplaire de ſa part, & de nous demander noſtre protection pour la faire publier & executer dans tout noſtre Royaume, nous l'avons reçue avec tout le reſpect que nous avons toujours eu pour le ſaint Siege, & pour la perſonne de noſtre ſaint Pere le Pape. Et afin que cette Bulle fut acceptee plus promptement par un nombre conſiderable de Prelats, nous avons convoque une Aſſemblee extraordinaire compoſee des Cardinaux, Archeveſques & Eveſques, que la neceſſité de veiller aux affaires particulieres de leurs Dioceſes avoit attirez a noſtre ſuite. Et apres une meure deliberation, les Prelats de cette Aſſemblee nous en ont preſenté le Procez verbal, par lequel nous avons eu la ſatisfaction de voir, que reconnoiſſant dans la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape la doctrine de l'Egliſe, ils l'ont reçue avec la deference & le reſpect qui eſt du au Chef viſible, qu'il a plu à Dieu de luy donner; & nous ont ſupplié en meſme-temps, qu'il nous plut faire expedier nos Lettres patentes, pour la faire publier & executer dans noſtre Royaume: Et comme nous deſirons concourir par noſtre autorité a detruire les erreurs contraires a la Foy, & prejudiciables au repos de l'Egliſe, ainſi que nous l'avons toujours fait, & que nous y ſommes obligez; A ces cauſes, nous avons dit & declare, diſons & declarons par ces Preſentes ſignees de noſtre main, voulons & nous plaiſt, que la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape en forme de Bulle, attachee ſous le contre-ſcel de noſtre Chancellerie, acceptee par leſdits Archeveſques & Eveſques de noſtre Royaume aſſemblez a Paris par noſtre ordre, ſoit reçuë & publiee dans nos Eſtats, pour y eſtre executee, gardee & obſervee ſelon ſa forme & teneur. Exhortons a cette fin, eſt neanmoins enjoignons a tous les Archeveſques & Eveſques de noſtre Royaume, de la faire lire & publier dans toutes les Egliſes de leurs Dioceſes, enregiſtrer dans le Greffe de leurs Officialitez, & de donner tous les ordres neceſſaires pour la faire obſerver d'une maniere uniforme, ſuivant les reſolutions qui ont eſté priſes a ce ſujet dans ladite Aſſemblée. Voulons en outre & ordonnons, que ledit livre condamné par ladite Bulle, enſemble tous les Ecrits, qui ont eſté faits, imprimez & publiez pour la defenſe, ſoit du livre meſme, ſoit des propoſitions condamnées par ladite Conſtitution, ſoient & demeurent ſupprimez. Defendons a toute ſorte de perſonnes, a peine de punition exemplaire, de les debiter, imprimer, & meſme de les retenir. Enjoignons a ceux qui en ont, de les rapporter au Greffe de nos Juſtices dans le Reſſort deſquelles ils demeurent: & a tous nos Officiers, & autres, auſquels la Police appartient, de faire toutes les diligences & perquiſitions neceſſaires pour l'execution de cette preſente diſpoſition. Defendons pareillement a toute ſorte de perſonnes de compoſer, imprimer & debiter a l'avenir aucuns ecrits, lettres ou autres ouvrages, ſous quelque titre & en quelque forme que ce puiſſe eſtre,*

pour

pour ſoutenir ou favoriſer ledit livre, & renouveller leſdites Propoſitions condamnees, a peine d'eſtre procede contr'eux comme perturbateurs du repos public. Et attendu que tout ce qui regarde les jugemens de l'Egliſe en matiere de doctrine, eſt principalement reſerve a la perſonne & au caractere des Eveſques, & ne peut leur eſtre oſte par aucun privilege; nous voulons que le contenu en nos preſentes Lettres ſoit execute, nonobſtant toutes exemptions, privileges, droits de Juriſdictions epiſcopales ou quaſi-epiſcopales, qui pourroient eſtre pretendus par aucuns Chapitres, Abbayes, Communautez ſeculieres ou regulieres, ou par aucuns particuliers de quelque qualite ou condition qu'ils ſoient, auſquels nous avons defendu & defendons d'exercer aucunes fonctions ni actes de juriſdiction en cette matiere, en vertu deſdits privileges.

Si donnons en mandement a nos amez & feaux Conſeillers, les gens tenans noſtre Cour de Parlement de Paris, que s'il leur appert que dans ladite Conſtitution en forme de Bulle il n'y ait rien de contraire aux ſaints Decrets & Preeminences de noſtre Couronne & aux libertez de l'Egliſe Gallicane, ils ayent a faire lire, publier & enregiſtrer nos preſentes Lettres, enſemble ladite Conſtitution, & le contenu en icelles garder & obſerver par tous nos ſujets dans l'etendue du Reſſort de noſtredite Cour, en ce qui depend de l'autorite que nous luy donnons. Enjoignons en outre a noſtredite Cour, & a tous Officiers chacun en droit ſoy, de donner auſdits Archeveſques & Eveſques, & a leurs Officiaux, les ſecours, aide du bras ſeculier, lors qu'ils en ſeront requis, dans les cas de droit, pour l'execution de la dite Conſtitution: Car tel eſt noſtre plaiſir. En temoin dequoy Nous avons fait mettre noſtre Scel a ceſdites Preſentes. Donnees a Verſailles le quatorzieme Fevrier, l'an de grace mil ſept cens quatorze; & de noſtre regne le ſoixante onzieme. Signe, LOUIS; Et plus bas, *Par le Roy*, PHELYPEAUX. *Et ſcellees du grand ſceau de cire jaune.*

Regiſtrées, Ouy & ce requerant le Procureur General du Roy, pour eſtre executées ſelon leur forme & teneur: & copies collationnees envoyées aux Bailliages & Senechauſsées du Reſſort, pour y eſtre leues, publiées, & regiſtrées; Enjoint aux Subſtituts du Procureur General du Roy d'y tenir la main, & d'en certifier la Cour dans un mois, ſuivant & aux modifications portées par l'Arreſt de ce jour. A Paris en Parlement, le quinzième jour de Fevrier, mil ſept cens quatorze. *Signe*, DONGOIS.

X.

LETTRE DE MESSIEURS LES AGENS GENERAUX DU CLERGE' DE FRANCE,

A Meſſeigneurs les Prelats du Royaume, en leur adreſſant le Recueil des Actes.

MONSEIGNEUR,

Nous avons l'honneur de vous envoyer le Recueil des Actes que Noſſeigneurs les Cardinaux, Archeveſques, & Eveſques, nous ont ordonne de vous adreſſer. Nous travaillons actuellement a faire imprimer le Procez verbal de l'Aſſemblee; & nous employons toute la diligence, dont nous ſommes capables, pour le faire paroiſtre au pluſtoſt. Mais comme il ne peut vous eſtre envoye auſſi promptement que nous le ſouhaitterions, nous vous marquerons icy en abrege, ce qui regarde la tenue de cette Aſſemblee.

Le Roy toujours attentif a ce qui intereſſe l'honneur & le bien de la Religion, ayant recu une Conſtitution en forme de Bulle de noſtre ſaint Pere le Pape Clement XI. du 8. Septembre 1713. *contre le livre intitule*, Reflexions Morales &c. *reſolut avant de la faire publier, de l'adreſſer aux Eveſques, que les affaires de leurs dioceſes avoient attires aupres de ſa perſonne, ou dans la Ville de Paris, conformement a ce qui s'etoit pratique le plus ſouvent pour l'acceptation des Bulles des ſouverains Pontifes. Nous executaſmes avec exactitude les ordres de ſa Majeſte: le nombre conſiderable des Prelats, qui s'accrut encore dans la ſuite, forma une Aſſemblee tres reſpectable. L'ouverture s'en fit le 16. du mois d'Octobre de l'annee* 1713. *chez Monſeigneur le Cardinal de Noailles. Apres que les ceremonies accoutumees eurent eſte obſervees, Monſeigneur le Cardinal de Noailles nomma ſix Commiſſaires, pour travailler aux moyens, qu'ils eſtimeroient les plus convenables pour l'acceptation de la Bulle. Monſeigneur le Cardinal de Rohan fut le Chef de cette Commiſſion, compoſee de Meſſeigneurs les Archeveſques de Bordeaux & d'Auſch, & de Meſſeigneurs les Eveſques de Soiſſons, de Meaux, & de Blois. Meſſeigneurs les Commiſſaires ſe ſont aſſemblez pendant trois mois, preſque tous les jours, chez Monſeigneur le Cardinal de Rohan, & quelquefois chez Monſeigneur le Cardinal de Noailles, qui aſſiſta tres ſouvent aux ſeances de la Commiſſion. Nous ne ſcaurions vous exprimer aſſez dignement quelle a eſte l'etendue & l'exactitude de leur travail. Les diſcours qu'on oſoit tenir contre la Conſtitution, les libelles repandus de tous coſtez, la protection que le livre* des Reflexions *trouvoit ſur tout dans quelques eſprits prevenus; tous ces motifs engagerent Meſſeigneurs les Commiſſaires a ſe mettre en eſtat de combattre ceux, qui connoiſſant le livre* des Reflexions *en ſoutenoient les erreurs avec opiniatrete, & de pouvoir expoſer aux yeux de ceux qui l'approuvoient ſans le connoitre, le venin dont ce livre eſtoit rempli.*

Meſſeigneurs les Commiſſaires commencerent le Rapport le 15. *Janvier* 1714. *il dura ſix ſeances entieres. Monſeigneur le Cardinal de Rohan, qui avoit porte la parole, du nom de Meſſeigneurs les Commiſſaires, prouva invinciblement qu'il n'y avoit aucune des propoſitions condamnees, qui ne meritat quelqu'une des qualifications portees dans la Bulle, & qu'il n'y avoit aucune des qualifications, qui ne put tomber juſtement ſur pluſieurs ou ſur quelquesunes des Propoſitions cenſurees.*

L'Aſſemblee delibera enſuite pendant trois ſeances ſur l'acceptation de la Conſtitution: Noſſeigneurs les Prelats opinerent avec une erudition, qui prouva aiſement que chacun avoit travaille avec la meſme attention, que s'il eut eſt ſeul charge de cette importante affaire.

Le Mardi 23. *Janvier* 1714. *Monſeigneur le Cardinal de Noailles pria Monſeigneur le Cardinal de Rohan & Meſſeigneurs les Commiſſaires de faire l'Inſtruction Paſtorale qui devoit prevenir les nouvelles diſputes, & premunir contre les mauvaiſes interpretations des perſonnes mal intentionnees. Monſeigneur le Cardinal de Rohan, qui avoit prevu qu'il pour-*

pourroit eſtre charge de cet ouvrage, en avoit pre- A *pare la matiere; il y avoit employe toute ſa capa-cite, & tous les talens, qui le rendent ſi recommandable. Il le ſoumit a l'examen de Meſſeigneurs les Commiſſaires, & de tous Noſſeigneurs les Prelats: il en remit un exemplaire a Monſeigneur le Cardinal de Noailles, qui y fit ſes remarques, & qui furent exactement ſuivies. Enfin, apres avoir conſulte des Docteurs de differentes Ecoles; & apres pluſieurs ſages reflexions, l'Inſtruction Paſtorale fut lue & approuvee: & Noſſeigneurs les Prelats declarerent qu'ils l'adoptoient, & qu'ils s'en ſerviroient dans leurs dioceſes, en y faiſant publier & recevoir la Conſtitution.*

Il vous eſt aiſe, MONSEIGNEUR, de voir, *que jamais aucune des Aſſemblees precedentes n'a* B *recu de Conſtitution avec plus de reſpect pour le ſaint Siege plus de dignite pour l'Epiſcopat, plus de travail & plus d'attention pour l'importance de la matiere. Vous en ſerez plus convaincu, quand vous aurez recu le Procez verbal, qui en contient tous les Actes. Nous vous ſupplions, MONSEIGNEUR, de vouloir bien nous donner avis de l'acceptation, que vous aurez faite de la Conſtitution de noſtre ſaint Pere le Pape. Voſtre reponſe, que nous devons mettre aux archives du Clergé, y ſervira de temoignage authentique de voſtre parfaite union avec le ſaint Siege & avec l'Aſſemblee, qui la deſire ardemment.*

Nous ſouhaittons avec le meſme empreſſement, *qu'en cette importante occaſion, vous ayez nos* C *ſervices pour agreables. Le nombre des pieces du Memoire, que nous vous adreſſons, vous fera aſſez connoiſtre qu'il nous eſtoit difficile de ſatisfaire plus promptement vos deſirs & ceux du public. Nous ſommes avec reſpect,*

MONSEIGNEUR,

Vos très-humbles & très-obéiſſans ſerviteurs, les Agens generaux du Clergé de France, L'ABBE DU CAMBOUT, L'ABBE' DE BROGLIE.

A Paris, le 10. de Mars 1714.

XI.

BREVE S.D.N. CLEMENTIS XI.

AD CARDINALES, ARCHIEPISCOPOS, ET EPISCOPOS

Pariſiis congregatos.

CLEMENS PP. XI.

D ILECTE fili noſter, ac venerabiles fratres, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Ex litteris veſtris, Nonis Februarii mox elapſi ad nos datis, libenter accepimus, omni vos erga ſanctam hanc Sedem obſequio ac veneratione, majorum veſtrorum veſtigiis inhærentes, editam nuper a nobis Apoſtolicam Conſtitutionem ſuſcepiſſe, ſummoque etiam gaudio amplexos fuiſſe: nec minori ſtudio ac diligentia pro muneris veſtri debito curaturos, ut ab omnibus regimini veſtro commiſſis, pari animo A ac fide inviolate ſervetur. Eam proinde conſtantem vigilantiam, quam pro eradicandis ex agro Dominico damnatis erroribus tam alacriter ſpondetis: illum itidem indefeſſum zelum, quo pro ſanæ doctrinæ veritate cuſtodienda eximie flagratis: illam denique fidem, qua ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ indiviſo inter vos vinculo cohæretis, plurimum commendantes; quod, ſicut cauſa poſcebat, fiduciam noſtram, quam de vobis habemus in Domino, fidelites atque obedienter auxiſtis, multa exſultatione gaudemus.

Diſſimulare quidem non poſſumus moleſtum nobis initio accidiſſe, quod rationabilis obſequii veſtri erga prædictam Conſtitutionem præclatum adeo teſtimonium, longius plane, quam par erat, protraxeritis; cum præſertim creſcentia iſthic in dies pernicioſarum novitatum gemina celeriorem Apoſtolici noſtri Judicii exſecutionem poſtulare viderentur. Verum omnem prorſus moleſtiam depoſuimus, ubi reſcivimus cunctationem veſtram, quemdmodum vos palam ac ſæpius profeſſi fuiſtis, non quidem animo ſubjiciendi examini aut judicio veſtro decreta noſtra, ſed ſtudio dumtaxat conciliandæ eccleſiaſticæ pacis, & lucrandi, ſi fieri poſſet, nonnullos ex fratribus veſtris in ſpiritu manſuetudinis & diligentia caritatis, eſſe tribuendam. Atque utinam re ipſa id aſſequi licuiſſet! Non enim Nos, non Gallia, non Eccleſia ingemiſceret, paucos ex vobis a reliquo cœtu divulſos, debitæ nobis obedientiæ, ſub inani prætextu quærendi novas declarationes, interminatis intendendo quæſtionibus, moras interponere; quod utique ſine maximo paterni cordis noſtri dolore referre non poſſumus.

Quam tamen vos ea in re adhibendam putaſtis, ut pote fraternitatis amatores, ſedulitatem, patientiam, & longanimitatem, ultro laudamus: nec ſane diffidimus id, quod tam enixe optaſtis, vos tamdem aſſecuturos eſſe; illoſque, qui contradixerunt, ad cor redituros; conſtanti præſertim cariſſimi in Chriſto filii noſtri Regis Chriſtianiſſimi religione ac zelo opitulante, pro tuenda veſtris in regionibus illibatæ fidei D unitate, quæ ſub una beati Petri cathedra firmiter coaleſcit; quamque nos modis omnibus & integram ſervare parati ſumus, & vel in minimo labefactari, pro commiſſa nobis divinitus omnium eccleſiarum ſollicitudine, pati omnino non poſſumus.

Floreat ergo, noviſque in dies feliciter proficiat incrementis per ampliſſimum Galliæ regnum, quam tanto ſtudio ac labore detectis & apertiſſime profligatis erroribus, aſpirante Domino, elucidatam univerſis nuper Chriſti fidelibus annunciavimus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ Fides; vobiſque, pro omnimoda exactaque prorſus Apoſtolicæ noſtræ Conſtitutionis exſecutione nobiſcum ſtrenue adlaborantibus, humilis E Chriſti grex, paſcua ſalutis exſpectans, doctrinis variis & peregrinis amplius non diſpergatur; ſed in caulam Domini congregatus, e cathedra unitatis doctrinam ſuſcipiat veritatis.

Interea Nos, dum teſtata nobis devotionis veſtræ conſilia libenter amplectimur, & ſaniora a diſſidentibus fratribus præſtolamur, *Deum patientiæ & ſolatii* jugiter orare non deſiſtemus, *det vobis idipſum ſapere in alterutrum ſecundum Jeſum Chriſtum, ut unanimes uno ore honorificetis Deum*; cujus nomine vobis omnibus Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur.

Da-

Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Majorem, ſub Annulo Piſcatoris, die decima ſeptima Martii, anno milleſimo ſeptingenteſimo decimoquarto, Pontificatus noſtri anno decimo quarto.

J. C. BATTELLUS.

Et au dos eſt ecrit; Dilecto filio noſtro ARMANDO GASTONI S. R. E. Presbytero Cardinali de ROHAN nuncupato, necnon venerabilibus fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis, in Comitiis Pariſienſibus congregatis.

XII.

LETTRE DE MESSIEURS LES AGENS GENERAUX DU CLERGE' DE FRANCE,

A Noſſeigneurs les Prelats du Royaume, en leur adreſſant le Bref de ſa Sainteté, du 17. de Mars 1714.

MONSEIGNEUR,

Sa Saintete ayant bien voulu honorer Monſeigneur le Cardinal de Rohan & Meſſeigneurs les Eveſques, qui ont compoſe la derniere Aſſemblee du Clergé, d'un Bref date du 17. de Mars de cette annee, en reponſe a la Lettre qu'ils avoient eu l'honneur de luy ecrire le 5. de Fevrier dernier; ſon Eminence ſuivant les ordres du Roy, vient de nous le remettre entre les mains pour le faire imprimer; & en meſme temps pour l'adreſſer a tous le Prelats de ſon Royaume. Vous y verrez, MONSEIGNEUR, combien le Souverain Pontife eſt ſatisfait de la conduite de l'Aſſemblee, dans l'acceptation de ſa Conſtitution du 8. de Septembre 1713. Les eloges que la meſme Aſſemblee recoit par ce Bref, donnent a ſes Deliberations une nouvelle force & un nouveau degre d'autorite, qui doivent les rendre encore plus reſpectables a tout le monde. Nous profitons avec plaiſir de cette occaſion pour vous marquer le reſpect, avec lequel nous ſommes,

MONSEIGNEUR,

Vos très-humbles & très-obèiſſans ſerviteurs, les Agens generaux du Clergé de France, L'ABBE' DU CAMBOUT, L'ABBE' DE BROGLIE.

A Paris, le 10. Avril, 1714.

XIII.

DECRETUM SACRÆ FACULTATIS THEOLOGIÆ PARISIENSIS,

SUPER CONSTITUTIONE S. D. N. PAPÆ CLEMENTIS XI.

Lata adverſus librum, cui titulus eſt Gallice, *Le Nouveau Teſtament en François avec des Reflexions Morales*, &c. quæ incipit, UNIGENITUS, recipienda & obſervanda.

Die Jovis prima menſis Martii 1714.

ANNO Domini 1714. die Jovis prima menſis Martii, habita ſunt in Aula Collegii Sorbonæ, poſt Miſſam de Spiritu ſancto pro more ſolemniter celebratam, Comitia Sacræ Facultatis generalia, in quibus

Sapientiſſimus Magiſter Carolus le Rouge Syndicus, dixit hodiernis in Comitiis occurrere magni momenti proponendum ſacro Ordini negotium. Accerſitos heri ſerotinis horis a Sereniſſimo Principe Eminentiſſimo Cardinali de Rohan, Epiſcopo & Principe Argentinenſi, magno Franciæ Eleemoſynario, &c. venerabilem D. Decanum, ſex e ſenioribus ſapientiſſimis Magiſtris noſtris, & ſe Syndicum: quibus Sereniſſimus & Eminentiſſimus Cardinalis, conſignatis Regis litteris ad ſacram Facultatem directis, una cum recenti Conſtitutione S. D. N. Papa Clementis XI. ſub data Romæ, ſexto Idus Septembris, anno 1713. ſignificavit mentem Regis eſſe, ut ſacra Facultas miſſo quocumque alio negotio, vacet huic recipiendæ Conſtitutioni; eaque omnia ſtatuat, quibus illa rotam, ut par eſt, in ſcholis obtineat auctoritatem.

Tum D. Syndicus poſtulavit ut legerentur litteræ Regis & Conſtitutio Apoſtolica; quibus lectis, D. Syndicus ſubjunxit:

Oportere eſſe hæreſes, juxta Apoſtolum: ſed ſingulari Dei providentia numquam non ſuſcitari viros fortes in fide, alioſque ſuprema auctoritate præpollentes, qui eas vel in ipſis incunabulis ſuffocent, aut jam adultas extinguant: atque huiuſce divinæ bonitatis & providentiæ ſplendidum exſtare argumentum in hæreſi Janſeniana: quæ ut primum viſa eſt attollere caput, ſtatim damnata ab Innocentio X. Pontifice: tum ſinuoſos in gyros ſerpentis inſtar ſeſe circumvolvens, ab Alexandro VII. novis Conſtitutionibus editoque Formulario contrita, ac demum per Clementem XI. uno altero profligata eſt Diplomate: Hocce vero poſtremum Decretum æternum fore Sanctiſſimi Pontificis vigilantiſſimæ ſollicitudinis monumentum: quo nempe cernere eſt, quanto amore, quanta cura ſupremus ille Paſtor oves ſibi a Chriſto, cujus Vicarius eſt, commiſſas, abducat a paſcuis venenatis: quanto lucis radio offuſas puriori doctrinæ nebulas diſcutiat & diſſipet: quam provido & forti conſilio renaſcentia ex damnabili ſtipite virgulta diſrumpat, ultimas evellat fibras,

bras, & omnia elidat ſemina. In hacce autem poſtulanda Conſtitutione non ſuis prædicari poſſe conſtans & religioſiſſimum ſtudium Chriſtianiſſimi Regis, qui non minus pro integritate fidei, quam pro Regni adminiſtratione ſollicitus, non ſolum regium, ſed & vere ſacerdotalem animum exhibet. Ceterum miſſam ad ſacram Facultatem præſentem Conſtitutionem, novum eſſe auguſtiſſimi Regis erga hunc ſacrum Ordinem ſingularis fiduciæ & amoris teſtimonium.

Itaque requirere ſe, ut ſacra Facultas ſolemni decreto præfatam Bullam ſummi Pontificis Clementis XI. quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, cum debita reverentia atque obſequio recipiat, eamque una cum Regis litteris in ſuas Tabulas jubeat referri; provideatque ſtrictis cautionibus, etiam ſub pœna excluſionis e gremio Sactæ Facultatis ipſo facto incurrenda, ne quis contra deciſiones in ea contentas aliquid dicat, doceat, aut proponat, illamque ulla ex parte violare aut labefactare præſumat; ac demum in ea Conſtitutione recipienda, eadem omnia præſtet, quæ præſtitit in admittenda altera Conſtitutione ejuſdem Clementis XI. quæ incipit, *Vineam Domini Sabaoth*, directa ad ſacram Facultatem litteris Regis, die 30. menſis Auguſti anno 1705. decernatque Regi Optimo gratulationes & gratiarum actiones ampliſſimas.

Quæ cum miſſa eſſent in deliberationem ab honorando domino magiſtro Franciſco Huart, ſacræ Facultatis Decano, & Comitiorum Præſide; & cum aliqui e ſenioribus Magiſtris vota emiſiſſent, audita hora ſeſquiundecima, prorogata ſunt Comitia ad diem ſabbati tertiam menſis Martii.

Die ſabbati tertia Martii habita ſunt in Aula Collegii Sorbonæ ſacræ Facultatis Comitia Generalia, ad eam diem prorogata; in quibus D. Syndicus expoſuit, accerſitos iterum a Sereniſſimo Principe Cardinali de Rohan, venerabilem D. Decanum, ſex e ſenioribus, & ſe Syndicum: ipſiſque traditas ab eodem Principe ſecundas ad ſacram Facultatem Regis litteras, quibus Rex Chriſtianiſſimus ſignificabat accepiſſe ſe, nonnullos ex Magiſtris inchoatæ deliberationi moras injicere voluiſſe; ſuamque adeo voluntatem eſſe, ut abſque mora res abſolveretur.

Atque iis palam lectis in ſacra Facultate, idem D. Syndicus dixit, teneri ſe ex officii ſui ratione monere ſacram Facultatem:

1. Semper ſumma cum obſervantia, & ſine ulla exceptione, nullave adjecta clauſula, receptas fuiſſe a ſacra Facultate Conſtitutiones ſummorum Pontificum, a Rege ad ipſam miſſas.

2. Præſentem Conſtitutionem ab epiſcopis magno numero, juſſu Regio ad id ſpeciatim congregatis, ſumma veneratione & obſequio acceptatam: tum ſubinde Patentibus Regiis litteris ad ſupremum Senatum Pariſienſem datis, ab eodem fuiſſe ſolemni Arreſto relatam in acta Curiæ.

3. Sacram Facultatem corpus eſſe omnino liberum, Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectum, quod ſub unius Chriſtianiſſimi Regis auctoritate comitia ſua habeat, & functiones ſeu munia ſua exerceat.

Quibus præmiſſis, poſtulavit ut inchoata pergeret deliberatio: quæ cum abſolvi non potuiſſet, audita hora ſeſquiundecima, prorogata ſunt Comitia ad diem Lunæ quintam Martii.

Die Lunæ quinta Martii, habita ſunt comitia in aula Sorbonæ ad hanc diem prorogata: in quibus abſoluta deliberatione SS. MM. qui magno numero adfuerunt, ſacra Facultas iiſdem inhærendo quæ acta & decreta ſunt in recipienda altera Bulla ejuſdem ſanctiſſimi Pontificis, quæ incipit, *Vineam Domini Sabaoth*, ſic cenſuit:

1. Conſtitutionem ſummi Pontificis Clementis Papæ XI. quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, ſumma cum reverentia atque obſequio recepit & amplexa eſt.

2. Præfatam Conſtitutionem juſſit una cum litteris Regis ſuos in Commentarios referri.

3. Omnibus & ſingulis Magiſtris, Doctoribus, Baccalaureis & Candidatis præcepit, ut pari etiam obſequio dictam Bullam ſeu Conſtitutionem colant & obſervent; probibuitque ſub pœna ipſo facto incurrenda excluſionis ab omni gradu & ſpe Magiſterii, ne quis ſcripto factove, definitis in dicta Bulla ullatenus adverſetur.

4. Nominavit D. Decanum, & ſex ſeniores cum D. Syndico, qui Sereniſſimo Principi Eminentiſſimo Cardinali de Rohan actis gratiis ob ſingularem erga ſacrum Ordinem & Magiſtros benevolentiam, ipſi renuncient quid a Sacra Facultate hodierna die ſancitum fuerit: rogentque ut pro ea qua pollet apud Regem Chriſtianiſſimum gratia, impetrare velit ſacræ Facultati copiam per ſapientiſſimos magiſtros, Decanum, ſex Seniores & Syndicum, adeundi Regiam Majeſtatem, ad gratulandum ipſi perpetuam & conſtantem voluntatem de Religione & eccleſia bene merendi; ſimulque ad referendas ampliſſimas gratias ob miſſam ad ſacrum Ordinem, quod magno ille ducit honori, Apoſtolicam Conſtitutionem.

Actum Pariſiis in Facultatis Theologicæ generalibus Comitiis apud Sorbonam, anno, menſe & diebus ſupradictis: & confirmatum die decima ejuſdem menſis & anni.

Du Boſc, Scriba.

Die decima quarta Martii, in exſecutionem concluſionis latæ die quinta ejuſdem menſis, Deputati Verſalias ſe contulere. Officiis & gratia tum Sereniſſimi Principis Cardinalis de Rohan, tum D. D. Comitis de Pontchartrain, in ſecretius Regis cubiculum honorifice admiſſi Regem ſalutarunt: eique ampliſſimas & humillimas gratias retulere, ob miſſam ad ſacrum Ordinem ſingulari benignitate recentem Clementis XI. Conſtitutionem. Deputatos ſumma cum humanitate excepit Rex optimus; & audita deputatorum antiquioris brevi oratione, pro nativa ſua gratia & majeſtate repoſuit: Sibi maxime grata & accepta fuiſſe, quæ ad recipiendam & obſervandam Conſtitutionem Facultas decreverat; duxiſſe ſe ſui eſſe officii hanc a ſummo Pontifice poſtulare Conſtitutionem adverſus librum, quem nos ipſi exitioſum eſſe modo aſſeverabamus; eamque directam voluiſſe ad Theologum Pariſienſium Ordinem, quem plurimi ſemper fecerat, & benevola ac propenſa voluntate proſequebatur; in Facultate Pariſienſi certam fiduciam ſemper habuiſſe, firma ſpe ductum fore, ut numquam illa a priſtino ſuo erga Religionem amore & ſtudio deficeret; non dubitare ſe, quin decretum noſtrum quantocius typis mandari, ac juris publici fieri curaremus; cum æquum ſit & rationi maxime con-

conſentaneum, ea quæ ſunt optima, latiſſime diffundi: Ceterum monere ſe ac jubere, ut caute Facultas provideat, ne quid in ſcholis contingat, quod debitam Conſtitutioni Apoſtolicæ reverentiam vel minimum lædere, aut damnatis in ea propoſitionibus favere poſſit; adeoque ſedulo invigilet iis omnibus arcendis propulſandiſque opinionum placitis, quæ Janſenianam redoleant hæreſim, religioni æque ac Regni ſui tranquillitati adverſam. Demum ſuam regiam opem & auctoritatem nobis polliceri, quam promptam ſemper ac paratam, ubi adimplendi officii noſtri ratio poſtulabit, experturi ſumus.

XIV.

DECLARATIO SACRÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ DUACENSIS RCA CONSTITUTIONEM APOSTOLICAM quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*.

In Congregatione habita die 3. *Auguſti, hora* 8. *matutina* 1714.

EXimius dominus decanus ſacræ Facultati expoſuit, ſummum Pontificem, qui hodie Eccleſiæ feliciter præeſt, menſe Septembri anni proximè elapſi edidiſſe Conſtitutionem dogmaticam, quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, qua proſcribuntur una & centum propoſitiones excerptæ ex peſtilenti opere pariter proſcripto, cui titulus Gallicus, *le Nouveau Teſtament en François, avec des Reflexions morales ſur chaque verſet &c. a Paris* 1699. Aliter verò: *Abrege de la morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de ſaint Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe; ou Penſees Chreſtiennes ſur le texte de ces Livres ſacrez, &c. a Paris* 1693. & 1694. Se quidem non dubitare, quin eximii collegæ illam Conſtitutionem privatim ex corde ſuſceperint; ſibi tamen videri neceſſarium, ac tempori congruentiſſimum, ut ſacra Facultas illam ſolemniter acceptet, eamque actis ſuis inſeri curet; tum ad ædificationem ſtudioſæ juventutis, aliorumque fidelium; tum ad contradicentes redarguendos; tum ad relinquendum poſteritati illuſtre exemplum profeſſionis Fidei, ac ſinceræ erga Sedem Apoſtolicam obedientiæ: ſe ad hunc finem poſtulare, ut primum alta voce legatur præfata Conſtitutio coram eximiis dominis.

Laudarunt omnes zelum & vigilantiam eximii domini decani, ejuſque poſtulationi libentes annuerunt. Abſoluta lectione Conſtitutionis, convocata eſt ſacra Facultas in diem 3. menſis ſequentis: ut poſito aliquo intervallo, propararent ſeſe ſinguli ad teſtandam obedientiam ſuam eo modo, qui efficacior, ac Theologis Chriſtianis dignior videretur.

In Congregatione habita die ultima Julii, hora 10. *matutina*, 1714.

Poſtquam Eximii domini, occaſione novæ Conſtitutionis, multa protulerunt de primatu juriſdictionis, ſeu ſuperioritatis, quem ſanctus Petrus, ejuſque ſucceſſores jure divino obtinent in omnes totius orbis Chriſtiani epiſcopos & fideles; de ſchiſmate vitando, & ſervanda Reipublicæ Chriſtianæ unitate ac tranquillitate; de ingentibus malis, quæ non ſolùm in Hierarchiam eccleſiaſticam, ſed etiam in rempublicam civilem ejuſque Principes redundant ex ſchiſmate; de neceſſaria unione membrorum eccleſiæ cum ejus capite viſibili per fidem & obedientiam, ad tuendam Corporis myſtici unitatem; de valore & robore conſtitutionum dogmaticarum independenti a gloſſis & interpretationibus acceptantium; de cavillationibus, quibus aliqui utuntur, ut novam Conſtitutionem Pontificiam reſpuant, aut eludant; ſignificarunt, ac profeſſi ſunt omnes unanimiter & aperte;

Se Conſtitutionem Apoſtolicam, quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, recipere pure, ſimpliciter, ſine ulla diſtinctione, expoſitione, ſeu interpretatione, & cum plena ac ſincera mentis adhæſione ad ea omnia, quæ in illa definiuntur.

Se proinde unam & centum propoſitiones, ſicut & opus ex quo excerptæ ſunt, ſub iiſdem cenſuris damnare, ſub quibus in præfata Conſtitutione damnantur.

Se & reliquos fideles obligari in conſcientia, & ſub graviſſimo ſchiſmatis aut hæreſis peccato, ad hanc fidei conſenſionem.

Sibi perſuaſum eſſe, novam Conſtitutionem comparatam ad rerum Theologicarum peritos, ad humiles ac obedientes eccleſiæ filios, non minus eſſe claram, quam quæ alias editæ ſunt adverſus Wicleffum, Joannem Huſſ, Lutherum, Bayum, Janſenium, Molinos, & Caſuiſtas laxiores ac rigidiores, &c. quam multi Canones a Conciliis generalibus conditi. Ceterum illam non minus acceptandam, etſi reſpectu aliquorum privatorum, aliqualiter obſcura foret; quemadmodum Biblia Vulgatæ verſionis ab omnibus recipiuntur, etſi non paucain iis ſint obſcura: illos vero, qui Conſtitutionem non niſi explicatam recipere volunt, non ipſam Conſtitutionem, ſed ſuas explicationes præconceptis opinionibus conformes recipere; illos non obedire voci Paſtoris, ſed propriis placitis ſuperbe & pertinaciter inhærere; Lutheranos & Calviniſtas etiam paratos recipere quaſvis Conſtitutiones Pontificias, ipſumque Concilium Tridentinum, ſub explicationibus ſibi placentibus.

Suo, ac evidenti conſtare judicio, quod Tridentinum non reliquerit ſcholis Catholicis libertatem tuendi certas opiniones, aut certa ſyſtemata, ratione cujus conſtitutiones dogmaticæ, quæ iis ſcholarum placitis viderentur contrariæ, reſpui poſſent: hanc cavillationem viam aperire innovandis multis propoſitionibus damnatis, quæ alias in ſcholis defenſæ ſunt,

Se generatim rejicere omnes fraudes & cavillationes, quibus aliqui Novatores vim præfatæ Conſtitutionis infringere conantur: ac ſimul vehementiſſime hortari diſcipulos, ut hodie præſertim caveant a lupis rapacibus ovina pelle indutis; ab hominibus ſuperbis habentibus ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantibus: ut idemtidem legant tractationem perutilem Franciſci Simonis *De fraudibus hæreticorum*, aut librum Gallicum ex priori excerptum, cui titulus, *Les artifices des Heretiques*: unde intelligent antiquos hæreticos iiſdem artibus uſos, quibus moderni Novatores utuntur.

Maxime mirum eſſe, quod aliqui ſe catholicos vocitantes, præfatas propoſitiones aut nolint anathematizare, aut ægre anathematizent; cum omnes fere, pauciſſimis exceptis, in antiquis & recentioribus profanarum novitatum auctoribus, a Conciliis generalibus, & ſummis Pontificibus prædamnatæ ſint.

Se cum Chriſti gratia paratos mori pro æquitate, veritate, ac robore præfatæ Conſtitutionis, quam ad perpetuam & vegetam rei memoriam actis ſacræ Facultatis inſeri voluerunt ac juſſerunt.

Se numquam paſſuros, ut nullus ad ſacræ Facultatis gradus promoveatur, qui vel leviter ſuſpectus fuerit de inobedientia erga ſæpe dictam Conſtitutionem; aut qui circa illam interrogatus, tergiverſatus fuerit, vel non reſponderit conformiter huic ejuſdem Facultatis profeſſioni.

Actum eſſe de epiſcopatu, & univerſa Eccleſiæ Hierarchia, ſi conceſſa a Deo Sedis Apoſtolicæ jura non aſſerantur firmiter, ut probant luculentiſſima, ſed triſtiſſima multorum regnorum ac provinciarum Orientis & Occidentis exempla; ubi clerus, contempto illius Sedis primatu & privilegiis in eo contentis, ſine honore, ſine juriſdictione, immo &

ſine

ſine bonis ad ſuſtentationem decentem neceſſariis aut convenientibus, in pudendam & miſerabilem poteſtatis laicæ ſervitutem redactus eſt. Illos hodie reipſa, efficaciſſime & per cuniculos adverſari Sedis Apoſtolicæ principatui, qui quidem vacuum & inane primatus Pontificii vocabulum retinent & prædicant, ſed ſolemnibus fidei decretis ex Petri cathedra manantibus pertinaciter obſiſtunt.

Peracta hac fidei & obedientiæ teſtificatione, petiit eximius D. Decanus, an non placeret ſacræ Facultati, ut ad inſtructionem ſtudioſæ juventutis, aliorumque fidelium colligerentur, & his annecterentur aliquot præclara antiquitatis teſtimonia, ex quibus manifeſtum fieret, quantum Sedis Apoſtolicæ decretis dogmaticis deferendum ſit. Conſilium probarunt eximii DD. congregati: ideoque ſacra Facultas in diem 17. ejuſdem menſis hora 2. pom. convocata eſt.

In Congregatione habita die 17. ejuſdem menſis hora 2. poſt meridiem.

Placuit ſacræ Facultati, ut ex ſcripturis, ſummis Pontificibus, Conciliis, Patribus, aliiſque auctoribus eccleſiaſticis ſequentia teſtimonia proferantur, illaque in quatuor claſſes diſtributa præcedentibus actis adjungantur: quibus demonſtretur, neceſſe eſſe ut fideles cum Petro, ejuſque ſucceſſoribus eccleſiam paſcentibus, ſeu ex cathedra docentibus, perpetuo conſentiant, niſi ab ovili Chriſti ut oves putridæ ſejungi velint.

Poſt teſtimonia e ſacris litteris & aliunde deſcripta prolixe, ſequuntur

SUBSCRIPTIONES.

Infraſcripti ſacram Facultatem Theologicam Duacenſem repræſentantes, huic declarationi complectenti trium Congregationum ejuſdem Facultatis Acta, quam in omnibus noſtram eſſe cognoſcimus, & libenter profitemur, ſubſcripſimus hac die 17. Auguſti 1714.

NICOLAUS JOSEPHUS DE LA VERDURE, *prædictæ Facultatis Theologicæ Doctor, & Profeſſor Primarius, Inſignis Eccleſiæ Collegiatæ ſancti Amati Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectæ Decanus & Canonicus, & ejuſdem Univerſitatis pro tempore Decanus.*

NICOLAUS B. DERREZ, *ſacræ Theologiæ Doctor, Linguæ ſanctæ Profeſſor Regius, Seminarii Moulartiani per viginti quinque annos allas Præſes.*

A. DELCOURT, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Doctor, & Profeſſor Regius ac Ordinarius, Seminarii Regii Præſes, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Petri Præpoſitus, & Univerſitatis Duacenæ Cancellarius.*

J. M. AMAND, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Doctor, & Profeſſor Regius ac Ordinarius, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Petri Decanus & Canonicus, Seminarii Beatæ Mariæ Virginis Præſes.*

J. DEMARCQ, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Doctor, ac Regius Ordinariuſque Profeſſor, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Amati Præpoſitus, ac Univerſitatis Duacenæ Cancellarius, necnon Seminarii Torreani Præſes.*

J. DUBOIS, *ejuſdem Facultatis Theologicæ Doctor admiſſus, ac Regius Ordinariuſque Profeſſor, inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Amati Canonicus, necnon Seminarii Tornacenſis Præſes.*

Infraſcripti ſacræ Theologiæ Licentiati huic Declarationi Facultatis Theologicæ Duacenſis, matris noſtræ, libentes ſubſcribimus.

F. MICHAEL CARMOIS, *Facultatis Theologicæ Duacenſis Licentiatus, olim in Collegio ſancti Thomæ Aquinatis Duaceno Theologiæ Regens Primarius, in ſuo FF. Prædicatorum Ordine antiquus Magiſter, & pluries majoris Conventus Duacenſis ſanctæ Crucis Prior.*

A. LAUBEGEOIS, *ſacræ Theologiæ Licentiatus, & Seminarii Hattuani Præſes.*

PETRUS JOSEPHUS LANCRY, *presbyter, ſacræ Theologiæ Licentiatus.*

J. MOTQUIN, *presbyter, Canonicus inſignis eccleſiæ Collegiatæ ſancti Petri, ſacræ Theologiæ Licentiatus & Seminarii Fidei Præſes.*

A. LE ROY, *ſacræ Theologiæ Licentiatus, & eccleſiæ beatæ Mariæ Urbis Duacenſis parochus.*

Infraſcriptus presbyter, ſacræ Theologiæ Licentiatus, Seminarii Hayniani Præſes, libens ſubſcribo huic Declarationi ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenſis, circa acceptationem puram, ſimplicem, & ſine explicatione Conſtitutionis Pontificiæ, quæ incipit Unigenitus Dei Filius,

P. PIERART.

Infraſcriptus ſacræ Theologiæ Licentiatus, eccleſiæ ſancti Nicolai Duaci parochus Urbis, ejuſdem Chriſtianitatis Decanus, necnon Officialitatis Atrebatenſis Vices gerens, idem ſentio

M. LE FEBURE.

Idem ſentio F. EDUARDUS CHORLEY, *R. Anglo-Benedictinus S. Theol. Licentiatus.*

Infraſcripti ſacræ Theologiæ Profeſſores in Univerſitate Duacena libenter ſubſcribimus huic declarationi ſacræ Facultatis Duacenſis circa acceptationem puram, ſimplicem & ſine explicatione Conſtitutionis Pontificiæ, quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, prout continetur præſertim in ſecunda Congregatione præfatæ Facultatis.

EDOARDUS DICCONSON, *Collegii Anglorum Duaceni Vice-præſes, & ibidem ſacræ Theolog. Profeſſor.*

RICHARDUS KENDALL, *in eodem Collegio ſacræ Theologiæ Profeſſor, & Studiorum Præfectus.*

F. DAMASUS A S. ANTONIO, *Prior Carmelitarum, & ſacræ Theologiæ Lector emeritus.*

F. AUBERTUS A S. DIONYSIO, *definitor Ordinis Carmelitarum, & antiquus ſacræ Theologiæ Lector.*

F. GASPAR A S. LEONE, *Ordinis Carmelitarum, ſacræ Theologiæ Lector emeritus.*

F. AUGUSTINUS CRESPIN, *R. Auguſtinianus Eremitarum ſancti Auguſt. ſacræ Theologiæ Profeſſor.*

F. JOANNES REMIGIUS MOURA, *Guardianus Recoll. VVallonum, antiquus ſacræ Theolog. Lector.*

F. NICOLAUS FRANCISCUS HENNAY, *Recoll. VVallo, ſacræ Theologiæ Lector.*

F. BRUNO CANTRILL, *ſacræ Theologiæ Lector apud Recollectos Anglo-Duacenos.*

F. BERNARDINUS CLIFTON, *apud eoſdem ſacræ Theologiæ Lector,*

JOANNES SPEYER, *e Societate Jeſu, in Collegio Aquicinctino ſacræ Theologiæ Profeſſor Academicus.*

GEORGIUS DESCHAMPS, *e Societate Jeſu, in Collegio Aquicinctino ſacræ Theologiæ profeſſor Academicus, & Matheſeos profeſſor Regius.*

F. CORNELIUS a S. JOSEPH. *Carmelita Diſcalceatus, ſacræ Theologiæ profeſſor.*

Infraſcriptus libens etiam ſubſcribo Declarationi ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenſis circa acceptationem puram, ſimplicem, & ſine explicatione, Conſtitutionis Pontificiæ, quæ incipit, Unigenitus Dei Filius. *Actum Duaci 7. Septembris* 1714.

CAROLUS LOCQUENEUX, *Artium Doctor, & Collegii Regii Duacenſis Regens Principalis.*

Infraſcriptus ſancti Amandi Religioſus, & in Seminario Amandino Duaceno Theologiæ profeſſor & præſes pure, ſimpliciter, & ſine explicatione accepto Conſtitutionem Pontificiam, quæ incipit, Unigenitus Dei Filius, *de qua Declaratio ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenſis. Actum Duaci, 10. Septembris,* 1714.

D. MAURONTUS DUELIN.

Infraſcriptus libens ſubſcribo Declarationi ſacræ Facultatis Theologicæ Duacenæ, & pure, & ſimpliciter cum ipſa, & ſine explicatione accepto Conſtitutionem Pontificiam, quæ incipit, Unigenitus Dei Filius. *Actum Duaci, in Conventu noſtro FF. Min. Capucin. die 10. Sept.* 1714.

F. FREDERICUS, Inſul. *Theol. Lector, Guardianus dicti noſtri Conventus Duaceni.*

CONCILIUM ROMANUM

In Sacroſancta Baſilica Lateranenſi

CELEBRATUM

Anno Univerſalis Jubilæi MDCCXXV.

A Sanctiſſimo Patre, & Domino Noſtro

BENEDICTO PAPA XIII.

Pontificatus ſui Anno I.

ROMÆ, Typis Bernabò, Anno MDCCXXV.
Sumptibus Franciſci Gjannini Bibliopolæ
SUÆ SANCTITATIS.

Cum Privilegio Summi Pontificis.

CONCILIUM ROMANUM

A Benedicto XIII. congregatum.

INDICTIO ROMANI CONCILII.

BENEDICTUS PAPA XIII.

REDEMPTOR Noſter, qui plantavit vineam ſuam electam, eamque locavit agricolis, ut redderent fructum temporibus ſuis, vigilantiam potiſſimum cuſtodibus commendavit, ut, ſi quæ mala germina ſuccreviſſent, provida ſolicitudine evellerent, ac diſſiparent, & per aſſiduum boni ſeminis cultum, optimas in horrea, copioſaſque fruges inferrent.

Myſticis his monitis, ac præceptis inſtituta Chriſti Eccleſia, nihil ad doctrinæ, diſciplinæque ſalutaris fructum conducibilius reputavit, quam ut prudentes ſervi, quos poſuit Dominus cuſtodes in vineis, ſtatis temporibus convenirent in unum, eorumque collatis in commune conſiliis, mores emendarentur, controverſiæ componerentur, vineæque florentes latius darent odorem ſuum. Itaque per ſacros Canones ſæpe decretum, ut quolibet ſaltem triennio uniuſcujuſque Provinciæ Epiſcopi, legitime congregati, Provincialem Synodum celebrarent; eumque morem, ſicubi obſoleviſſet, Sacroſancta Tridentina Synodus renovandum, reſtituendumque curavit. Ac Nos quidem, cum in Beneventana noſtra Eccleſia reſideremus, graviſſimis licet calamitatibus conflictati, ac terræ motibus horribiliter jam tertio concuſſi, ac prope ruinis oppreſſi, Metropoli ipſa collapſa, & ſolo pene æquata, B. PHILIPPI NERII præſenti ope ſervati, canonicæ hujus obſervationis officium ſemel, & iterum obire non prætermiſimus. Ad hanc vero Apoſtolicæ Sedis formidandam altitudinem evecti, univerſæque vineæ Domini Sabaoth, licet immerentes, præpoſiti, nihil antiquius habuimus, quam ut ſaluberrimam hanc Epiſcopalis muneris partem, & ipſi præſtaremus alacrius, & ceteris explendam vehementius commendaremus, primæ hujus Sedis exemplo; ut cujus Epiſcopale viget Magiſterium, Epiſcopalis etiam ſervitutis forma, cunctis Eccleſiæ Paſtoribus ad imitandum propoſita, operarios ad laborem magis accenderet, atque ad uberiorem agri Dominici fructum redundaret. Acceſſit præterea ad ſtudiorum noſtrorum incitamentum magni Jubilæi opportunitas; cum nimirum perditas oves ſtudioſius requirere, atque ad earum ſalutem intentius advigilare, Annus ipſe Redemptionis, acceptabilis Domino, & materna Romanæ Eccleſiæ charitas, & oblata Æterni Patris benignitas admonet.

Volumus igitur, ac mandamus, ut Epiſcopi omnes, in ſpeciali noſtra Provincia conſtituti, videlicet inter Capuanam Provinciam, & Piſanam; necnon Archiepiſcopi, Suffraganeis carentes, & tam Epiſcopi, huic Sanctæ Sedi immediate ſubjecti, quam Abbates nullius Diœceſis, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, qui alias ſibi Metropolitanum, cujus Provinciali Concilio interſint, ad formam Tridentini non elegerunt, ad diem Dominicam in Albis proximi anni 1725. in hanc Almam Urbem conveniant, ut in Concilio Nobiſcum congregati, Eccleſiarum ſuarum neceſſitates proponere, & quæ diſcutienda proponentur, communi conſilio expendere, & conſenſu firmare valeant. Simul etiam Capitulis, & Cleris ſuis edicant, ut, ſi quæ habeant negotia, quæ ad Synodalem conventum, quem in antedictam diem indicimus, deferenda cenſuerint, per Procuratores ſuos, Synodi judicio dirimenda, aut componenda, proponant. Preces autem interea & privatas effundant, & publicas, ex præſcripto ſacrorum Canonum, indicant, ut Pater Cœleſtis, dives in miſericordia, viſitare vineam iſtam in benedictionibus ſuis, & conſilia, actuſque noſtros aſpirando prævenire, & adjuvando proſequi dignetur. Datum Romæ apud S. Petrum in pervigilio Nativitatis Domini die XXIV. Decembris MDCCIV.

a *F. A. Archiepiſc. Epiſc. Abellinen. Sac. Conc. Secretarius.*

PROROGATIO

Celebrationis Concilii.

Ad Dominicam Secundam poſt Paſcha, die 15. Aprilis 1725.

BENEDICTUS PAPA XIII.

SUPREMI cum noſtri ſit Apoſtolatus Officii, glorioſum Eccleſiæ Catholicæ ſtatum honore debito promovere, & ſacroſanctas ipſius actiones, quantum cum Domino poſſumus, ad Dei gloriam, Fideliumque profectum, celebrare; quæcumque his detrimenta afferre; quæque ordinem, & harmoniam turbare poſſe proſpicimus, noſtra Nos decet conſideratione dimovere. Nuper ſiquidem; ſub noſtris datis literis apud Sanctum Petrum, pervigilio Nativitatis Domini, 24. Decembris 1724. pro divino cultu peraugendo, aliiſque, a ſacris Canonibus, ac generali Tridentino Concilio, ad Provincialium præſertim Synodorum excitandam celebrationem, ſalubriter ſancitis, exequutioni demandandis, Concilium Romanum, a Nobis, Deo opitulante, cum certis, per Nos ſpecialiter tunc vocatis, Venerabilibus Fratribus Noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliquibuſque Abbatibus, juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, Dominica proxima in Albis ha-

a) Nunc Tit. S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Finy Minervinen. creatus a Benedicto PP. XIII. die 9. Decembris 1726. & publicatus die 26. Januarii 1728.

bendum, indiximus. Verum, quia rebus quibusdam digerendis, quæ diebus hisce supervenere, indicta Concilii dies non satis fore commoda existimatur; minusque etiam vocatis Patribus opportuna, quorum aliquos, ex Transalpinis præcipue, & Transmarinis, longo jam itineri accinctos, paucis datis aliis induciis, expectemus, oportet; matura idcirco deliberatione nostra, Concilii prædicti celebrationem ad diem octavam indictæ Dominicæ in Albis, quæ est secunda post Pascha, diem scilicet decimamquintam Aprilis hujusmet Anni, differimus, ac prorogamus; ipsumque Concilium in Patriarchalem Nostram Lateranensem cogendum, ibique solemniter celebrandum, edicimus, atque statuimus. Quocirca præfatos omnes, aliosque quoscumque, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, iterum requirimus, & monemus, ac districte præcipientes, mandamus, quatenus die supradicta in Concilium, tunc in præfata Nostra Ecclesia celebrandum, convenire, ac personaliter eidem, sacrisque omnibus functionibus, ad Synodi usque conclusionem, Patrumque dimissionem, interesse teneantur. Interim Deum iterum, atque iterum humiliter exorandum optamus, ut suæ Spiritum Sapientiæ mentibus nostris infundere dignetur, quatenus, eo inspirante, opportunis modis, quæ recta sunt exequi, & malis omnibus obviare possimus. Datum Romæ apud S. Petrum die 24. Martii 1725. Pontificatus Nostri Anno Primo.

F. A. Archiepisc. Episc. Abellinen.
Sac. Conc. Secretarius.

LITERÆ

PUBLICATIONIS CONCILII ROMANI.

BENEDICTUS PAPA XIII.

Venerabilibus Fratribus, Dilectisque Filiis, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus, ceterisque, qui Concilio nostro Romano, nuper a Nobis coacto, & Dei gratia solemniter absoluto, interfuerunt, vel interesse debuerant, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

QUatuor cum supra centum Romani nostri Concilii Decreta, sub duobus & triginta Titulis, Decretalium more, disposita, octo inter solemnes Sessiones, Mensibus, proxime præteritis Aprili, & Majo, Sacrosancta in Basilica nostra Lateranensi a Nobis, cum Vestrum omnium conventu, celebratas, unanimi consensu lecta, lata, & promulgata fuerint, atque in unum inde collecta Volumen, illarum etiam Appendicem referens Sanctionum, & Constitutionum, quas ejusdem Concilii occasione statuendas judicavimus, cum originalibus jam collata, typis Alma in hac Urbe nostra solicite imprimenda curaverimus; illamet tandem, post quatuor plane menses, in ipsis diligenter, emendateque cudendis insumptos, decurrente hoc mense in lucem publicam prodiisse significamus. Ne vero aliquam super iis, quibus, ut evitentur, vel executioni mandentur, certa ibi tempora præstituuntur, quandonam scilicet eos, ad quos pertinent, obligare cœperint, dubitationem suboriri contingat, omnes, & singuli, præsentium vigore, volumus, a die inferius signanda, Decretis ipsis Concilii, universisque aliis Sanctionibus, & Constitutionibus, ibidem relatis, obligari cœpisse sciant, prout eos obligatos esse, denunciamus. Ut hoc autem ad omnium notitiam perveniat, nostras has Literas de more in Almæ ejusdem nostræ Urbis locis solitis legi, publicari, & affigi jubemus, ac inde cujuspiam excusationem, quod ea ignoraverit, ullatenus non admitti, auctoritate Apostolica, statuimus, ac declaramus; quibuscumque in contrarium non obstantibus. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die vigesima quinta Octobris 1725. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

F. A. Archiepiscopus Episcopus Abellinen.
Sac. Conc. Secretarius.

DECRETA
CONCILII ROMANI

Celebrati Anno Jubilæi MDCCXXV.

Diebus 15. 22. 29. *Aprilis*: *&* 6. 13. 22. 27. *&* 29. *Maji*.

TITULUS I.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

CAP. I.

Fidei professio in Conciliis emittenda. Quando, & a quibus extra Synodales conventus?

IN nomine sanctissimæ, ac individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti. *Amen*.

Sanctam Catholicam, & Apostolicam fidem, humanæ salutis initium, Christiani ædificii basim, divinique Numinis cultus firmamentum, sacrosancta quam coluit, & colit, docetque, ac docuit Romana Ecclesia, quaque justus homo vivit, & sine qua impossibile est placere Deo, integram cum primis, & inviolatam ab omnibus tenendam, atque custodiendam decernentes, mysticum ejusdem nostræ fidei fundamentum, supra quod nemo aliud ponere potest, Jesum Christum, Dominum Nostrum, obsecramus, ne unquam nostris ipse malis offensus, velut olim in navi dormitare videatur, sed sponsæ suæ Ecclesiæ vocibus semper excitatus, semperque erectus, in brachio virtutis suæ ejus disperdat inimicos, ventisque superbiæ, marique inconstantiæ imperet, cessentque tempestates: hæreses tollat, falsa dogmata dissipet, & Apostolicam navem tuta semper statione conservet. Interim, ut iis, qui corde in fide ipsa firmi sunt, & stabiles ad justitiam, ore insuper confessio fiat ad salutem; Tridentini Nos Concilii decreto [a] inhærentes, ipsam fidei professionem eisdem verbis, quibus, juxta formam a fel. rec. Pio Papa IV. præscriptam [b]: Nos ipsimet, & universa Synodus hujus initio Concilii publice præstitimus, & solemniter professi sumus, ab infrascriptis, suo loco, & tem-

a) Sess. 4. ref. cap. 1.

b) Const. Ann. 15

tempore, in eorum reſpective Diœceſibus, emittendam decernimus, ſub pœnis contra contumaces in Bulla ipſa latis, aliiſque Epiſcoporum arbitrio ſtatuendis. Fidei itaque profeſſionem emittent.

I. Epiſcopi, aliique de Clero, recens Eccleſiaſticis de beneficiis proviſi, aut ſacris Ordinibus initiati, in Diœceſana Synodo, primo celebranda.

II. Dignitates, & Canonicatus obtinentes, poſt adeptam poſſeſſionem, tum in manibus Epiſcopi, vel ejus Vicarii Generalis, tum in Capitulo infra bimeſtre.

III. Beneficia cum animarum cura habentes, poſt ipſorum poſſeſſionem, infra idem tempus, in manibus tantummodo Epiſcopi, vel Vicarii Generalis; prout & in alterutrius manibus.

IV. Quicumque alia Beneficia ſimplicia obtinentes.

V. Item novus Vicarius Generalis: Vicarii Foranei: Procuratores, & Promotores Fiſci Epiſcopalis, Cancellarii, ceterique Miniſtri ejuſdem Curiæ,

VI. Novi Concionatores, etiam Regulares.

VII. Novi Confeſſarii, etiam Monialium.

VIII. Docentes publice, vel privatim Theologiam, Philoſophiam, Jus Canonicum, aut Civile, vel inferiores quaslibet diſciplinas, etiam Grammaticam.

IX. Ac tandem Medicinam, & Chirurgiam exercentes.

CAP. II.

Conſtitutionis UNIGENITUS *Clementis PP. XI. obſervantia Epiſcopis commendatur.*

CUm ad fidei Catholicæ profeſſionem integre, inviolateque retinendam, & cuſtodiendam, neceſſarium ſummopere ſit, ut ſuccreſcentes per hæc recentia tempora circa eamdem fidem errores, a Sede Apoſtolica damnatos, fideles omnes vigilanti ſtudio præcaveant, & abominentur; idcirco ab omnibus Epiſcopis, & animarum Paſtoribus tota, ut hactenus, ſolicitudine curandum eſt, ut Conſtitu-
1713. tio a ſan. mem. Clemente XI. edita [a], quæ incipit, *Unigenitus*, quamque, noſtræ uti ejuſdem fidei Regulam, agnoſcimus, ab omnibus cujuſcumque conditionis, & gradus, omnimoda ac debita obedientia, & executione obſervetur. Si quem itaque cognoverint (ſive Diœceſanus, aut Provincialis ſit, ſive exterus) in ſuis Diœceſibus permanentem, de Conſtitutione prædicta non bene ſentire, aut male loqui, in eum pro ſua Paſtorali poteſtate, & juriſdictione procedere, & animadvertere non negligant; & ubi remedii efficacioris opus eſſe ſenſerint, ad Sedem Apoſtolicam pervicaces tales, & Eccleſiæ rebelles deferant. Invigilent etiam, libros contra ipſam Conſtitutionem editos, aut falſas doctrinas, in illa damnatas, propugnantes, diligenter perquirere; eoſque ſibi tradi mandent, Nobis inde, & Apoſtolicæ Sedi denunciandos.

CAP. III.

Onus Epiſcoporum per ſe ipſos concionandi oſtenditur.

EPiſcoporum munus præcipuum cum ſit verbi Dei prædicatio, quod ſuo præcepto induxit, exemploque firmavit æternus animarum Paſtor, Chriſtus Jeſus, quotidie qui in Evangelio [b] dicitur fuiſſe docens in Templo; non immerito ad illud pro viribus exequendum noſtros hic excitamus Epiſcopos, quatenus, ne ſæcularibus ita intenti ſint ipſi, ut ſupervacaneo circa ea labore ſe conſumant, & gregem interim quæ ſunt ad Deum per ſe docere minime curent; cum alias verbum Dei derelinquere, & menſis miniſtrare, Apoſtoli æquum non eſſe profeſſi ſint [c]. Multa ſane Dominus *aliter*, *& aliter*, Magiſter, ut docet Angelicus [d], diſcipulis tradidit adimplenda: officium namque docendi commiſit Apoſtolis, ut ipſi per ſe exercerent tanquam principaliſſimum; officium vero baptizandi eis commiſit, per alios exercendum. Nullam itaque Epiſcopi ad ſe rei familiaris curam revocent, ſed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacent [e]: neque Viduarum, Pupillorum, ac Peregrinorum gubernationem per ſe ipſos, ſed per Archipresbyteros, vel per Archidiaconos agant [f]: ſolicitam imo operam navent, ut ſine intermiſſione ſint ipſimet in commiſſis ſibi gregibus paſcendis aſſidui, & vox Paſtoris in Eccleſia, diebus ſaltem Dominicis, & ſolemnibus Feſtis, ſacras in exponendo Scripturas, divinamque legem annunciando, audiatur; id quod tandem, ſi legitime impediti non fuerint, juxta Chriſti, Apoſtolorum, & ſacrorum Canonum normam, per ſemetipſos obire tenentur; excluſo ſemper ſcientiæ defectu, qui in Epiſcopis reprobandus eſt omnino, nec de cetero tolerandus [g].

b) Lucæ c. 4.

c) Actor. 6. v. 2.

d) 3. q. 67. ar. 2. ad 1.

e) Can. Epiſcopus nullam. diſt. 88

f) Can. Epiſcopus gubernationem, eadem diſt.

g) Cap. Inter cetera. De Off. Ordin.

CAP. IV.

Parochorum munera commemorantur: Pueros Doctrinam Chriſtianam edocendi methodus exhibetur.

INvigilent etiam Epiſcopi, ut Parochi propria, quæ ſua ſunt, munera exerceant: plebem per ſe videlicet in Catholica fide inceſſanter inſtruere, & Sacramentis reficere: infirmos viſitare, & moribundis aſſiſtere: quotidianas pro Populo ad Deum preces, & orationes effundere; & laudabili vitæ, ac converſationis exemplo, virtutibus, & morum diſciplina, omnibus prælucere, viamque ſalutis præmonſtrare. Ad plebes quocirca ſuas Parochi, ceterique animarum Rectores, ſingulis ſaltem Dominicis, Feſtiſque diebus, qui de præcepto obſervari ſolent, de mane, poſt lectum in Parochiali Miſſa Evangelium, ſermonem brevem habeant, & facilem, auditorumque capacitati aptum; vitia, quæ declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, denunciantes; Romano adhibito Catechiſmo, pro Parochis potiſſimum impreſſo. Hora vero pomeridiana pueros, puellaſque a ſeptennio, & ſupra, ad annum uſque decimumquartum, propriam convocandos in Parœciam curent; eoſque ſuo ordine, & loco per Eccleſiam diſpoſitos, (maribus ſemper a feminis ſeparatis) fidei rudimentis, doctrinaque Chriſtiana ex libello, quem clar. mem. Cardinalis Bellarminus edidit, &

fel. rec. Clemens Papa VIII. retinendum mandavit, ſenſim, & quo poterunt, plane imbuant; unam ſemper, eamdemque docendi regulam ſequentes, quæ ſervanda hic dabitur in Appendice. Puerorum vero parentes adhortari non omittant, quos etiam adhortamur Nos, & admonemus, ut proprios Filios domi bonis moribus, verbis, & exemplis inſtituant, atque ea, quæ ad Chriſtianam doctrinam pertinent, ſedulo edoceant, eadem crebro, quæ illos Parochi edocuerint, repetentes.

CAP. V.

Ruſtici, & Adulti quomodo in Fidei rudimentis inſtituendi?

AD hæc Nos alia, & dolenda quidem recogitamus, pueros nempe, Chriſtianam doctrinam edocendos, non omnes in Civitatibus, & Oppidis habitare; imo non paucos in campeſtribus animalium cuſtodiæ addictos, ruſticam ſic vitam agere, ut, poſt receptum ſalutaris aquæ lavacrum, ſpirituali ibi abſque educatore enutriti, neque, an Spiritus ſanctus ſit, unquam audierint: adultoſque inſuper multos intra communitates occurrere, qui noſtræ etiam principaliora fidei, ſummæ ſcilicet Trinitatis, & Incarnationis, myſteria ignorent, &, quod magis lamentabile eſt, cum ceteris in ſchola addiſcere verecundantur. Æternæ idcirco illorum ſaluti conſulere quocumque modo cupientes, Parochis diſtricte præcipimus, & mandamus, ut infra earumdem ſolemnia Miſſarum, ſtatim poſt habitum, ut ſupra, ſermonem, alta voce, & materno idiomate, populo univerſo reſpondente, quod, & in ſecunda Miſſa poſt Parochum, ut omnimode ignorantium malitiæ occurratur, qui Catechiſmum effugiunt; ac etiam in Oratoriis, Capellis, & Eccleſiis ruralibus, ubi ſacra celebrari conſuevere, celebrantes, adimplere teneantur, ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, Epiſcoporum arbitrio imponenda, ſaltem ſequentia paulatim cantando edoceant.

Signum S. Crucis.
Myſteria SS. Trinitatis, & Incarnationis.
Symbolum Apoſtolorum.
Orationem Dominicalem.
Salutationem Angelicam.
Præcepta Decalogi.
Præcepta Eccleſiæ.
Septem Sacramenta.
Actum Contritionis.

CAP. VI.

Theologalis Prabenda, ad Concilii Tridentini præſcriptum, erigenda decernitur.

EPiſcoporum conſcientiam, quam alias ipſi in Epiſcopatus Bullis oneratam agnoſcunt, iterum Nos gravando, injungimus eiſdem, ut æternæ ſuæ, ſuorumque ſalutis memores, in Cathedralibus, ſeu Collegiatis in Oppidis Diœceſis inſignioribus, Theologalem Præbendam ad ſacræ Scripturæ expoſitionem, & interpretationem, ſicubi erecta non eſt, cujuſque erectionem adeo Concilium Tridentinum [a] inculcat, tandem aliquando inſtituant; iis, ceteroquin expeditiſſimis, mediis adhibitis, quæ eodem in Concilio proponuntur; ut ubi ſcilicet in Eccleſiis, ſive Cathedralibus, ſive Collegiatis prædictis, ulla adhuc Præbenda adoid inſtituta non reperitur, Epiſcopi canonicatum quomodocumque, præterquam ex cauſa reſignationis, primo vacaturum, etiam (quod Nos adjungimus) Nobis, & Sedi noſtræ Apoſtolicæ quovis modo affectum, vel reſervatum, cui tamen onus aliud incompatibile non ſit annexum, ad eum uſum ipſo facto perpetuo conſtitutum Nos eſſe volumus; itaut collatio aliter facta ab Epiſcopo, nullius ſit roboris, ac momenti, & Præbendæ ipſius proviſio ad Apoſtolicam Sedem noſtram devolvatur; prout in noſtra, nuper edita, Conſtitutione legetur, ſequuti typis imprimenda cum Appendice. Quatenus vero Canonicatus idem, etiam cum Præbenda, ſi quam unitam habeat, tenuis, & non ſufficiens fuerit ad onus ſuſtinendum prædictum, Epiſcopus eidem, uſque ad ſummam, quæ cum Canonicatu, & Præbenda ſcuta ſexaginta non excedat, vel per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis beneficii, Nobis licet, & noſtræ Sedi affecti, ſeu reſervati, illius tamen debitis ſupportatis oneribus; vel per contributionem Beneficiatorum ſuæ Civitatis, & Diœceſis, vel alias, prout commodius fieri poterit, de Capituli conſilio ita provideat, ut omnino Theologalem ipſam erigat, & ſacræ Scripturæ lectio habeatur.

CAP. VII.

Cui, & ſub quibus oneribus, Prabenda ipſa Theologalis ſit conferenda?

FRuctus vero hujuſmodi Canonicatus, onuſque addictum eidem, ſacræ ſcilicet exponendæ, interpretandæque Scripturæ, donec Theologus aliquis ex Clero ſæculari, cui Canonicatus ipſe cum Præbenda conferri queat, habeatur, Epiſcopi ad tempus pro arbitrio aſſignent, delegentque quam primum viro alii eccleſiaſtico, in divinis erudito, etiam Regulari, de ſui licentia Superioris. Proviſi autem de Præbenda hujuſmodi Theologali, tam in alma hac Urbe noſtra, quam alibi, quadraginta ſaltem quotannis lectiones publice in Eccleſia habere teneantur per ſe ipſos, ſin minus per idoneos alios, quos Epiſcopi, vel eorum Vicarii, cum oportuerit, ſubſtituent; & Theologum interim ordinarium ad ſatis ſuo muneri faciendum, per fructuum ſubtractionem, quemadmodum in præcitata noſtra Conſtitutione eſt cautum, cogant, & compellant.

CAP. VIII.

In ſacra exponenda Scriptura methodus obſervanda proponitur.

LEctores autem, quicumque ſint, divinas in Eccleſia Scripturas interpretantes, hortatos volumus, ut, cum non omnes auditores ſint eodem ingenio præditi, clara, & pro ſingulorum captu dicendi ratione utantur: potiſſimumque monemus, ut, maximum circa hoc miniſterium, ea ipſis præcipua ſit methodus, quatenus, literali in unaquaque lectione Textus enarratione præmiſſa, duas minimum ex eiſdem ſacræ Scripturæ locis proponant ſemper, ſolvantque quæſtiones; hiſtorialem unam, moralem alteram, vel de noſtræ fidei articulis, & ſacramentis, vel de Catholicæ Eccleſiæ ritibus, eorumque myſteriis, vel aliis, ad ſanam do-

a) Seſſ. 5. c. 1. de reform.

doctrinam, & Christianam institutionem spectantibus, quæ humanæ nedum eruditioni, sed spirituali etiam valeant prodesse interessentium saluti.

CAP. IX.

Sacræ Scripturæ lectionibus quinam interesse teneatur?

ECclesiarum proinde tum Cathedralium, cum Collegiatarum Dignitates, & Canonici, Parochi itidem, & Confessarii sæculares, (regulares etiam, sub suspensionis pœna a confessionibus audiendis, quatenus hæc ipsa lectio in eorum monasteriis non habeatur) sacræ, ut prædictum est, Scripturæ lectioni, diebus, & hora, ab Episcopo præfigendis, omnino interesse teneantur; imposita, quæ eidem Episcopo placuerit, contra absque legitima causa absentes pœna pecuniaria, nemini ullatenus remittenda.

CAP. X.

Concionatores quomodo in concionibus se habere debeant? & qui ad id munus eligendi?

RElíquos tandem Concionatores admonemus, quatenus & ipsi, memores se ad populorum utilitatem missos, fructuose suum impleant ministerium; ac Dei plebes, non in humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis, concionando doceant, & docendo, sermones discentium ingenio aptent, & conforment. Quamobrem munus hoc subituri, docti semper, & eruditi, maturi, fortes, & irreprehensibiles, optimis moribus imbuti, non se ultro offerentes quilibet, etiam ex Regularibus, ab Episcopis eligantur: iique præcipue, qui suis a Superioribus probati, plenæ exhibuerint literas approbationis.

TITULUS II.

De Constitutionibus.

CAP. I.

Metropolitani in Provinciis, Episcopi in Diœcesibus ad suas celebrandas Synodos excitantur; exemplo præeunte summo Pontifice Romano.

SAtis, inter ceteras, quæ hujus fuerit congregandi causa Concilii, nostra fit ipsa Indictione manifestum. E nostra etenim Ecclesia Beneventana, ubi octo a Nobis supra triginta Diœcesanæ, ac duæ etiam coactæ fuere Synodi Provinciales, ad sacrosanctæ Ecclesiæ universalis regimen, viribus licet, ac meritis imparibus, electi, id Nos cum primis dies noctosque solicitavit, ut quantocius Episcoporum, qui nostra in peculiari Provincia sunt constituti, Archiepiscoporum insuper Suffraganeis carentium, aliorumque Episcoporum, & Abbatum, Nobis immediate, & Sedi nostræ Apostolicæ subjectorum, qui alias sibi Metropolitanum, Provinciali cujus Synodo interessent [a], non elegerant, almam in hanc Urbem nostram Concilium cogeremus; hinc forte non desperantes, ut Synodorum, Conciliorumque hujusmodi celebrandorum usum, sicubi obsole-

[a] Concil. Trid. sess. 24. de refor. cap. 2.

tum, dum Nos, generalis juxta Tridentini Concilii [b] mentem, renovaremus, ceteri quoque, Apostolicæ hujus, cunctarum Ecclesiarum matris, Romanæ ecclesiæ exemplo ducti, Metropolitani scilicet in suis Provinciis, & Episcopi in Diœcesibus innovarent, ac restituerent.

[b] Loc. cit.

CAP. II.

Provincialia Concilia omnino quolibet triennio cogenda. Metropolitano deficiente, ab antiquiore Provinciæ Episcopo celebrentur.

CUmque ex hoc, quia Episcoporum Concilia minime, vel raro sunt celebrata, multæ sane, quæ correctione opus habent, ecclesiasticæ res negligantur [c], controversiæ percrescant, fidelium mores deformentur, & Religio ipsa in dies non pauca sustineat; eisdem contra eam pugnantibus sanctæ matris Ecclesiæ filiis; sacrorum Nos idcirco Canonum [d], & præcipue Tridentini Concilii [e], pœnas innovando, decernimus, & Metropolitanis omnibus in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut ab eis, annuas præter Synodos Diœcesanas, Provinciales etiam Synodi quolibet saltem triennio convocentur, & ad earumdem canonicarum Constitutionum formam celebrentur omnino: quod, ipsis legitime impeditis, vel agere negligentibus, seu Sede Metropolitana vacante, declaramus, volumusque, fiat per Episcopum Provinciæ antiquiorem [f].

[c] Can. Pervenit. dist. 18. ex Conc. Chalcedon. cap. 19.

[d] Can. de Conciliis cit. dist. 18. per tot.

[e] Sess. cit. 24. c. 2.

[f] Concil. Trid. ibidem.

CAP. III.

Diœcesanæ Synodi semel saltem in anno ab Episcopis cogantur: Prima vero post sex menses ab hujus Concilii publicatione.

DEcreto simili Episcopis omnibus, ac insuper Archiepiscopis, suffraganeos non habentibus, mandamus, ut, cum nulli Episcoporum liceat propria apud semetipsum Concilia facere [g], præter eos, quibus sunt Metropoles concreditæ, studeant & ipsi semel saltem in anno Synodum cogere Diœcesanam [h], in quam Clerici omnes Diœcesis, aliique, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, sub pœnis a jure sancitis, convenire cogantur. Iis autem Archiepiscopis, & Episcopis jubemus, ut primam infra sex menses, post hujus Concilii evulgationem, Synodum habeant Diœcesanam, in qua plenissime omnia coram omnibus referant, publicentque, quæ in hoc eodem Concilio (quod similiter in subsequentibus fiet) acta, & definita esse noscuntur.

[g] Can. Broles per quæ dist.

[h] Can. Annis singulis. ibid.

CAP. IV.

Statuta propria, infra sex menses, Ecclesiarum Capitula, & Collegia, Ecclesiaque pariter Conventuales, sub interdicti pœna, conficiant.

ECclesiarum Capitulis, tam Patriarchalium, & Cathedralium, quam Collegiatarum omnium, & Conventualium, quæ quidem velut corpora, membris compacta, suis legibus vivere, suisque regulis nutriri, & conservari opor-

oportet, definite præcipimus, ac mandamus, ut antiqua, si qua habent Statuta, & capitulares Constitutiones depromant; & ubi non adsint, sex infra saltem menses, post præsentis Concilii publicationem, sub ecclesiastici interdicti pœna, omnino conficiant; & utraque, antiqua scilicet, & nova, per Nos, quoad nostræ almæ Urbis Ecclesiarum Statuta, & reliqua, suos respective per Episcopos, accurate examinanda, & corrigenda deducant, atque approbanda præsentent. Episcopi igitur in iis examinandis, si quid contra jus, vel Tridentini Concilii decreta, aut Pontificias Constitutiones irrepsisse cognoverint, super eo Sedem consulant Apostolicam, a qua juris remedia expectent. Consuetudines autem, nonnisi rationabiles, & honestas admittant; & si quas a ratione declinasse, vel contra Breviarii, vel Missalis, Cœremonialis Episcoporum, Pontificalis, vel Ritualis Romani Rubricas inoleviſſe, ac proinde indebitam legis speciem usurpasse compererint, eas, vel corrigant, vel omnino delenda decernant.

CAP. V.

Methodus pro Statutis capitularibus formandis proponitur.

His præhabitis, præcipuæ Episcoporum partes erunt, ut tali methodo Statuta ipsa, & Constitutiones condantur, quatenus, quæ ipsarum sint Ecclesiarum, & Capitulorum origines, fundationis, insignia, jura, consuetudines, redditus, onera, & munera, suis sub capitibus distinctis exprimantur; nihilque in eis sit, quod a juris dispositione, & Congregationum decretis, usuque recepto, & approbato exorbitet, sed illa appositè statuantur, quæ pro opportunitate, & necessitate temporum, rerum, & locorum, ad divini cultus augmentum, sanctioris disciplinæ observantiam, & ecclesiarum utilitatem statuenda judicaverint. Hoc interim Decretum, una cum præcedenti, ut ceterarum Ecclesiarum Capitulis & Collegiis consulamus, ad Metropolitanos omnes extra hanc Synodum extendimus, qui primo in eorum Concilio providas ipsas, & plane necessarias præfatis super condendis Statutis sanctiones publicare meminerint, & executionem sedulo promovere; menti etiam obsequuturi fel. rec. Clementis Papæ XI., qui similes Constitutiones primi [a], & secundi [b] nostri Concilii Provincialis Beneventani, nedum pro paterna tunc sua benignitate laudavit, sed & de illarum executione certiorem se a Nobis fieri velle significavit; datis ad Nos, dum præfatæ Ecclesiæ præsidebamus, Literis in forma Brevis sub die 5. Aprilis 1715., quas ad perpetuam tanti Pontificis commendandam memoriam, in hujus Concilii calce registrari volumus, & mandamus.

a) An. 1693.
b) An. 1698.

TITULUS III.

De Rescriptis.

CAP. UNIC.

Superiorum Tribunalium decreta, epistolæ, & similia, ad Episcopos directa, non Episcopis, sed eorum Curiæ Cancellario, vel Promotori Fiscali exhibenda.

RAtioni quidem, & ecclesiasticæ convenit politiæ, ut literæ, decreta, citationes, & mandata, quæ, partibus instantibus, ad Episcopos, eorumque Curias, Urbis Congregationes, Cameræ Auditoris Tribunal, Judicesve dirigunt Metropolitani, plena, qua decet, reverentia, recipiantur ab iis; quod pro debito ab omnibus jam impleri, Nobis est persuasum. Volentes Nos attamen frequenti laicorum quorumdam, imo & Ecclesiasticorum, occurrere audaciæ, qui modis passim inofficiosis, querulis, ac petulantibus vocibus, Notariis, ac Testibus tumultuose stipati, Episcopos sæpe per vias, sæpissime in Ecclesia, divinis incumbentes, adeunt, ubi, omni erga Dei ministros ratione neglecta, irreverenter eis citationes ipsas, literas, & decreta exhibent, temereque etiam, ut quam citissime respondeatur, expostulant. Statuendum idcirco duximus, prout nostra hac sanctione statuimus, ac decernimus, ne citationes ullæ in posterum, epistolæ, mandata, aut decreta quælibet, a litigantibus, vel ab aliis, eorum nomine, recta in Episcoporum manus deferantur omnino; sed immediate Curiæ Promotori Fiscali, vel Cancellario præsententur; & ita habeantur, ac si Episcopis exhibita, & præsentata fuissent: quod si, hoc non obstante, prædicta quis Episcopis adhuc præsentare attentaverit, totum id volumus, irritum sit illico, & inane, nullumque contra Episcopos, eorumve Curias sortiatur effectum.

TITULUS IV.

De supplenda negligentia Prælatorum.

CAP. UNIC.

Abbates Regulares perpetui, post eorum electionem, ab Episcopo Diœcesano solemniter benedicendi.

CUm nemo plus in alium transferre possit, quam ipse habeat; meminerint propterea Abbates regulares perpetui, non posse eos, canonice licet electos, ex Innocentii III. rescripto in cap. *Cum contingat, De ætate, & qualitate Præficiendorum*, suis subditis benedicere, & munia Abbatialia exercere, ni prius solemnem, servato Romani Pontificalis ritu, benedictionem susceperint ab Episcopo, in cujus Diœcesi fuerit electio celebrata. Quinam vero sint Abbates ipsimet, qui solemni hac teneantur benedictione initiari, & quænam sit super his ratio habenda; cum pro singulis fusius declaratum a Nobis sit in Constitutione, modo edita, & legenda in Appendice; quidquid idcirco in ea præscriptum est, atque sancitum, ab omnibus in futurum volumus observari.

TI-

TITULUS V.

De temporibus Ordinationum.

CAP. I.

Promovendi ad ſacros Ordines extra tempora, vigore diſpenſationis Apoſtolicæ, non a quocumque, ſed a proprio Epiſcopo ordinentur.

CUm juxta regulas eccleſiaſticas, & ſanctorum decreta Pontificum, ſacræ ſtatis a jure temporibus celebrandæ ſint Ordinationes [a]; pœnas propterea contra extra ea tempora ordinantes, ſacroſque Ordines ſuſcipientes, innovamus. Singulis vero promovendorum expreſſe ſignificamus, ut, ſi quis ipſorum Apoſtolicæ diſpenſationis literas, ſive per Datariam, ſive per Brevium Secretariam, ſive alio quocumque modo, expeditas, quatenus ad ſacros Ordines, extra conſueta ordinationum tempora, a quocumque maluerit Catholico Epiſcopo promoveri valeat, obtinuerit, illas ſemper, nonniſi cum clauſula, *ſervata forma decreti Clementis VIII.* [b] conceſſas fuiſſe intelligat, atque ita, & non aliter executioni ab ipſiſmet Epiſcopis promoventibus demandandas fore declaramus.

CAP. II.

Regulares, ſuorum vigore privilegiorum, tuto, abſque novo indulto Apoſtolico, extra tempora ſacris initiantur.

QUo vero ad Regulares, privilegia a ſummis Pontificibus habentes, ſive expreſſe, ſive per viam communicationis conceſſa, ſacros videlicet Ordines extra tempora ſuſcipiendi; cum Privilegia ipſa in ſuo robore perſiſtant, nec iis derogatum fuiſſe conſtet, decernimus proinde, Regulares eoſdem, abſque novo indulto Apoſtolico, tuto poſſe extra tempora ordinari.

TITULUS VII.

De ætate, & qualitate Præficiendorum.

CAP. I.

Scholares ad primam Tonſuram admittendi ratio præſcribitur.

CUm per Apoſtolum ſcriptum ſit, *Nemini cito manum impoſueris* [c], Epiſcopis animadvertendum ſignificamus; quam periculoſa ſit ſacra manuum impoſitio, debita diligentia neglecta. Super iis itaque, qui prima Tonſura ſunt initiandi, curam omnem adhibeant, & inquiſitionem; an tales ſint, qui probabile judicium, non humano quidem conſilio, aut fori ſæcularis declinandi, vel a laicalibus ſe muneribus, & oneribus eximendi cauſa, eccleſiaſticæ eos militiæ adſcribi velle, præſeferant; ſed tale ipſos vitæ genus eligere, ut, jugi Eccleſiæ ſervitio mancipati, majorem Deo cultum valeant exhibere. Caveant inſuper, ne alios ad clericalem ipſam Tonſuram admittant, quam quos, juxta Tridentini Concilii ſanctiones [d], literarum ſtudiis operam ſic dare conſtiterit, ut quaſi in via ad reliquos Ordines ſuſcipiendos verſari videantur, & quos tantummodo pro Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate divinis miniſteriis deputari noverint expedire.

CAP. II.

Clericali Tonſura initiandi, certo Eccleſiarum ſervitio in ipſa Ordinatione per Epiſcopos adſcribantur.

CLericali inſuper Tonſura nullus initietur, niſi eodem tempore Eccleſiæ illi adſcribatur, pro cujus ſervitio debet ordinari [e]. Si qui vero ſint, etiam minoribus, aut ſacris Ordinibus inſigniti; qui nulli certæ Eccleſiæ fuerint adſcripti, Epiſcopi adſcriptionem hujuſmodi, etiam a ſuis Prædeceſſoribus omiſſam, ſuppleant, & pro arbitrio ſervitium, toties quoties opus fuerit, præſtandum deſignent: quam adſcriptionem, quando eos, qui jam promoti, extra Diœceſim, vel ſtudiorum cauſa, vel alia, ab Epiſcopis probata, commorantur, ad tempus, ipſiſmet Epiſcopis beneviſum, differri poſſe indulgemus. Ita autem adſcripti, etſi Clerici ſint, etiam conjugati, aut beneficia, vel officia eccleſiaſtica non obtineant, ab Eccleſiæ ſervitio, cui fuerint deputati, feſtis diebus ſingulis, præſertim ſolemnioribus, ne abſint, propria ibi munia obituri; alias ad altiores gradus promovendi, non promoveantur, & jam promoti, Epiſcoporum arbitrio pro inobedientiæ gravitate multentur. Creſcente vero contumacia, Epiſcopi, ultra pœnas a Tridentino Concilio indictas, poſt trinam canonicam monitionem, contra inobedientes, & contumaces procedant ad omnium uſque privilegiorum clericalium privationem: ſervata in reliquis nupera ſuper hoc Conſtitutione noſtra, quæ in citata exhibebitur Appendice.

[e] Concil. Trid cit. ſeſſ. c. 6. & 16.

CAP. III.

Ad ſacros Ordines promovendorum qualitates.

CEterum qui propius ad ſacratiſſima Myſteria acceſſuri ſunt, ultra cetera requiſita, ea volumus ſcientia polleant, & pietate, ut Eccleſiæ ſacramenta digne miniſtrare, Chriſti fideles ſanam doctrinam edocere, & eos in via ſalutis, non minus exemplo, quam verbis, valeant anteire. Quapropter Epiſcopi nonniſi illos ad ſacros Ordines promoveant, quam quos vere dignos, & habiles, requiſita etiam habentes, a ſacra ipſa Tridentina Synodo [f] præſcripta, per diligentem inquiſitionem comperierint. Verum, qui ad Presbyteratum erunt aſſumendi, idonei prius ad ſacramenta miniſtranda per diligens examen comprobentur, & ad ea populum docendum, quæ ſcire omnibus pertinet ad ſalutem; quod quidem, ut recte præſtari poſſit, eoſdem Epiſcopos in Domino exhortamur, ut, quantum fieri poteſt, eos tantum ad ſacerdotium aſſumant, quos ſaltem Theologiæ moralis competenter peritos agnoſcant.

[f] Loc. cit. c. 13. & 14.

CAP.

CAP. IV.

Ordinandi in aliena Diœceſi ad titulum beneficii, ab Epiſcopo domicilii examinentur. Fructus vera beneficii valorem æquet patrimonii ad taxam ejuſdem domicilii.

QUicumque autem domicilium in una Diœceſi habentes, in alia beneficium eccleſiaſticum obtinuerint, & ad illius titulum ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi eſt beneficium, promoveri petierint, præter literas teſtimoniales ſuper eorum natalibus, ætate, vita, & moribus, juxta Conſtitutionem fel. rec. Innocentii Papæ XII. quæ incipit *Speculatores*, impetrandas, examen quoque coram domicilii Epiſcopo, ſi in ejus Diœceſim ſint reverſuri, ſuper ſcientia, & idoneitate, ut dictum eſt, ſubire teneantur; neque teſtimoniales literas ullatenus concedi volumus, niſi, prævio antedicto examine, habiles ad ordinem approbari meruerint. Beneficium autem ad congruam vitæ ſuſtentationem, ita erit, ut abſolute, juxta taxam, moremve propriæ Diœceſis, ad quam ordinandus ſit rediturus, ſufficiens eſſe judicetur.

CAP. V.

Requiſita ad Canonicatus, aliaque obtinenda ſimplicia Beneficia, proponuntur.

IN conferendis tandem Canonicatibus, aliiſve etiam Beneficiis ſimplicibus, Epiſcopi non carnem reſpiciant, aut ſanguinem, ſed ſervitium attendant, & qualitates providendorum. Advigilent inſuper, ut in faciendis collationibus, ne alii eluriant, & alii ebrii ſint, juſtitia ſemper diſtributiva ſervetur, prudenti Collatorum arbitrio regulata. In Canonicatibus vero, ut ſupra, conferendis, ceteris paribus, ſemper eos præferant, qui cantum callent Gregorianum; &, collatione ad Sedem Apoſtolicam ſpectante, de ejuſdem cantus peritia mentio fiat in teſtimonialibus, quæ concedentur.

TITULUS VII.

De officio Judicis delegati.

CAP. I.

Epiſcopi, in Civitatibus reſidentes, Diœceſis curam non negligant.

a) 2. Cor. 9. v. 22.

CUm Epiſcopi, ad Apoſtoli [a] normam, omnibus omnia fieri, & eſſe teneantur, ut omnes, ſibi commiſſos, Chriſto lucrifaciant, animadvertendum eſt illis, ut dum, in Civitatibus reſidentes, corpore ab aliis abſunt Oppidis Diœceſis, ſtudeant tunc, ut ipſe

b) 1. Cor. 5 v. 3.

Paulus ajebat, ſpiritu præſentes [b] omnibus inveniri, quod quidem aſſequentur, ſi poſt generalem habitam viſitationem, poſt coactas Synodos, & latas leges, in utramque non obdormiant aurem; ſed de ipſa decretorum executione ſoliciti, fideles, ultra Teſtes Synodales, deligant comminiſtros, qui, Diœceſim proprio eorumdem Epiſcoporum ſtipendio circumeuntes, hac atque illac pertranſeant, omnia, an pro debito ſint adimpleta, perluſtrantes, & populis fiant bonus odor in omni loco.

CAP. II.

In cultioribus Diœceſis locis Vicarii foranei conſtituendi. Eorum qualitates, & officia recenſentur.

VIcarios item foraneos in Oppidis inſignibus, vel ubi Epiſcopi neceſſe judicaverint, ad ſui beneplacitum ipſi conſtituant, iique curam ne habeant animarum, quantum fieri poteſt, pro viribus ſtudeant. Sint etiam doctrina, pietate, & prudentia præditi, qui pro Deo, & propter Deum, Evangelium non erubeſcant, ſed de Clericorum, & Laicorum vita, ac moribus, & quomodo Parochi, aliique animarum Rectores in Paſtorali officio ſe gerant, diligenter inquirant, & in laternis ſcrutentur; ad Epiſcopos fideliter delaturi, num Clerus, & Populus, ut decet, vivant, num proprius in Eccleſiis cultus adhibeatur, num ſupellex, ſacra præcipue, debito nitore conſervetur, & viſitationum decreta ſuæ ſint executioni mandata.

TITULUS VIII.

De officio Judicis Ordinarii.

CAP. I.

Sancta Viſitationis munus quomodo per Epiſcopos implendum?

CUm præcepto divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, verbi Dei prædicatione, ac bonorum operum exemplo paſcere, & in cetera munia paſtoralia incumbere; quæ omnia, ex generalis Tridentini Concilii [c] mente, declaratione, ac definitione, ab iis nequaquam præſtari, & impleri poſſe cognoſcuntur, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed hunc mercenariorum more deſerunt; idcirco eos omnes admonemus, atque hortamur, ut, divinorum præceptorum memores, factique forma gregis [d], in judicio, & veritate illum paſcant, ac regant: caveantque proinde, ne a commiſſis ſibi Eccleſiis viſitandis, & ſui vultu pecoris cognoſcendo, damnabiliter deficiant. Quam quidem viſitationem, ad præfati Concilii Tridentini [e] præſcriptum annuatim, vel ſaltem infra biennium, ubi tamen ampla ſit Diœceſis, per ſe ipſos vigilantiſſime impleant, nec unquam per alios, niſi gravis urgeat neceſſitas, aut impedimentum adeſſe contingat, ut abſque maximo, & evidenti publicæ, vel propriæ ſalutis diſcrimine, ab eo onere non excuſentur. Cumque alios ad munus hoc obeundum delegare oportuerit, curæ ſit ipſis diligenti, ut viros Eccleſiaſticos, quorum ſaltem aliqui ſint Presbyteri, probos, pios, ac doctos, manuſque ab omni munere excuſſas habentes, eligant, ac dimittant; quique attente, cum Eccleſiarum, ac ſubditorum fructu, ſuo muneri, Conciliique menti ſatisfaciant.

c) Seſſ. 23. reform. c. 1.

d) 1. Petri v. 3.

e) Seſſ. 24. reform. c. 3.

CAP.

CAP. II.

Vicariorum Generalium electio, eorumque officium Episcopis commendatur.

EPiscopi præterea in Vicarios Generales suos fratres, aut nepotes, aut propriæ Episcopalis urbis Cives non eligant: serioque itidem animadvertant, ut sacræ ab illis, in causarum decisionibus, juris & Conciliorum sanctiones, ac præcipue Tridentini decreta, Synodales propriæ, & Provinciales Constitutiones observentur; atque memores secundæ opinionis inter sexagintaquinque, a san. mem. Innocentio XI. Prædecessore nostro, damnatas, Doctorum sententias minus probabiles penitus non sequantur. Sint insuper in causæ cujuslibet cognitione maturi, & in expeditione celeres: sintque ab omni cupiditate liberi, & a personarum acceptione alieni. Præscriptas mercedum Taxas servent ipsi, & a singulis quibuslibet Cancellariæ, Curiæque Episcopalis ministris servari omnimode procurent, quacumque consuetudine penitus non suffragante.

CAP. III.

Procurator, vel Advocatus Pauperum in qualibet Civitate ab Episcopis constituatur.

REgale ab Episcopis honoratur Sacerdotium, dum in populis judicium, & justitiam faciunt; & Pontificali, quo fulgent, imperio, oppressos a calumniatoribus sublevantes, pauperibus etiam, viduis, peregrinis, pupillis, & orfanis, paratum ita contra potentes, a quibus illi facilius opprimuntur, auxilium exhibent, & protectionem, ut, non solum iis cito subveniant exorantibus, sed & soliciti semper sint, & vigiles, ne opprimantur. Quocirca Episcopos in Domino adhortamur, ut unum, aut plures, si id exposcat necessitas, & vires suppetant, in eorum deputent Civitate Pauperum Procuratores, vel Advocatos, pios, probos, & doctos, qui miserabilium causas personarum, tam in criminalibus, quam in civilibus gratis defendant, lis quamvis sit coram Judice laico mota. Ut autem quam felicius id assequi possint Episcopi, curent in eadem ipsorum Civitate erigi Confraternitatem S. Ivonis, hac in nostra alma Urbe, magno cum pauperum solatio institutam, atque, ad illius exemplar, personas æque pias, ac doctas, eidem aggregari, quæ proprio labore, iud stria, & eleemosynis, proximi miseriis succurrant, & pro eis apud Episcopos, miserabilium Patres, fiducialiter agant, ut eisdem paternæ, ac sacerdotalis ostendant viscera charitatis.

CAP. V.

Cathedraticum Episcopis solvendum declaratur.

IPso communi jure [a] est cautum, ut Episcopis Cathedraticum a clericis debeatur, quod est duorum solidorum, viginti scilicet juliorum, census, Cathedrali Ecclesiæ solvendus, in signum honoris, & subjectionis Cathedræ Pontificali. Jus sane, inter cetera Episcopalia, ita privilegiarium, ut neque ab Episcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat quocumque titulo, vel immemorabili consuetudine præscribi. Quod si forte aliquid sub alio, vel fixorum munerum, vel xeniorum nomine offeratur, decernimus, ut ab Episcopis, tanquam qui non præmium, sed honorem postulant, munera, & xenia recusentur hujusmodi; & Cathedraticum dumtaxat, summam non excedens prædictam, ab Ecclesiis (non tamen Regularium) & a Beneficiatis, sibi subjectis, tali etiam volumus moderatione exigatur; videlicet.

I. Quibus sunt redditus infra scuta decem (idem de ducatis monetæ Neapolitanæ intelligatur) duo julii.

II. Quibus scuta infra quinquaginta, julii quinque.

III. Quibus infra centum, julii decem.

IV. Quibus ultra centum, vel quacumque in alia majori summa, julii quindecim.

V. Ab Ecclesiis vero, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, julii viginti, salvis tamen consuetudinibus, Ecclesiis, & Episcopis magis favorabilibus.

CAP. V.

Parochis Quartam Funeralem a Regularibus deberi, decernitur.

QUam demum, hoc decurrente Concilii tempore, edidimus Constitutionem, in ejusdem calce Concilii exhibendam, super Quarta Funeralium, in Italia, & insulis adjacentibus Parochis solvenda a Regularibus quibuscumque, in quorum Ecclesiis defunctos contigerit tumulari; Episcopi omnes suis in Civitatibus, ac Diœcesibus, statim, cum illa in eorum manus pervenerit, publicandam curent, atque pro illius observantia invigilent, etiam tanquam nostri, & Sanctæ Sedis Apostolicæ delegati

TITULUS IX.

De majoritate, & obedientia.

CAP. I.

Episcopis exemptis, qui Metropolitanum adhuc, ad Concilii Tridentini formam, non elegerunt, ne ulterius illius electionem differant, interdicti pœna proposita, demandatur.

IN hujus celebratione Concilii nostrorum multos novimus Episcoporum, qui Tridentinæ usque adhuc non obtemperavere sanctioni, qua Episcopi, Nobis, & Apostolicæ Sedi immediate subjecti, vicinum aliquem Metropolitanum semel eligere, & cum aliis Provinciali Synodo interesse, jubentur [b]. Ut itaque generali eidem Constitutioni debita præstetur obedientia, pari Nos decretali, sacro etiam approbante Concilio, mandamus, ut Episcopus quilibet exemptus, antequam alma ex hac Urbe nostra discedat, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ, Nobis reservata, donec usque paruerit, suum tandem aliquando eligat Metropolitanum; quam electionem absentes quoque, sub eadem pœna, efficiant infra mensem, ab hujus publicatione Concilii.

[a] n. Fla- ... illud te ... inal. 10. & cap. ... ueren- ... tra h. t.

[b] Sess. 24. de reform. c. 2

CAP

CAP. II.

Archiepiſcopos, Provincia, & Suffraganeis carentes, nec Concilia Provincialia cogere, nec ab exemptis in Metropolitanos eligi poſſe, declaratur.

CUmque juris tantummodo ſit, majoritatis, ac præeminentiæ Metropolitanorum, [a] Provinciam, & Epiſcopos, ſibi, & Metropolitanæ Eccleſiæ ſuffragantes, habentium, Concilia Provincialia cogere, quæ merito Epiſcoporum Conventus appellantur; decernimus idcirco, & ex Concilii Tridentini mente declaramus, nulli licuiſſe, nec licere Archiepiſcopo, qui Provincia, & Epiſcopis careat ſuffraganeis, ſub prætextu quoque, quod Abbates adſint in ejus Diœceſi exempti cum Territorio ſeparato, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, Provinciale Concilium ſolis cum iiſdem Abbatibus celebrare: quod ſi fecerit, non Provincialem, ſed Diœceſanam potius Synodum nuncupandam fore cenſemus; ac proinde nec talem Archiepiſcopum, ad Tridentinam, ut ſupra, ſanctionem exequendam, in Metropolitanum ab exemptis ipſis eligi poſſe definimus.

a) Can. Propter 4. & 15. diſt. 18.

CAP. III.

Ad Clericos ſub ſuorum Epiſcoporum diſciplina continendos, exemptionibus, ac Patentium Literarum conceſſioni modus imponitur.

QUoniam, ſicut Generalis ipſa declarat Tridentina Synodus, privilegia, & exemptiones, quæ Clericis a pleriſque conceduntur, perturbationem hodie in Epiſcoporum excitant juriſdictione [b], atque exemptis ipſis, qui, canonicam proprii Superioris diſciplinam reſpuentes, exemptionum literas perquirunt, ita laxioris vitæ occaſionem præbere dignoſcuntur, ut tantæ demum pravitatis efficiantur, quod depreſſionem ejus cupiant, cujus acceperunt divinitus conſecrationem [c]; Epiſcopis idcirco injungimus, ut, cum neceſſe fuerit, contra exemptos Clericos, juxta præfati Concilii diſpoſitionem procedant [d]. Quo vero ad Subcollectores, & Patentatos, aliosque Cameræ Apoſtolicæ Miniſtros ubique locorum Italiæ, & Inſularum adjacentium, ubi Generalis ejuſdem Cameræ Theſaurarius, & Nuntii Apoſtolici juriſdictionem exerceant, mandamus ſervari decretum Congregationis Concilii ſub die vigeſimaſeptima Februarii 1677. confirmatum a ſan. mem. Innocentio XI. in hujus calce Concilii referendum, cum ſuis declarationibus.

b) Seſſ. 24. de reform. c. 11.

c) Ex Fulbert. apud Hellier. de Sac. Elect. par. 1. c. 2. art. 1. § 12. n. 23.

d) Seſſ. 6. c. 3. Seſſ. 14. c. 4. & cit. ſeſſ. 24. c. 1. de refor.

TITULUS X.

De Foro competenti.

CAP. UNIC.

Foro cuilibet Epiſcopali, circa Taxas in eo ſervandas, providetur.

AD execrabilis, ut decet, e Foro Epiſcopali omnem dimovendam cupiditatis ſuſpicionem, Taxa cum primis Innocentiana, volumus, publice in omnibus proſtet Cancellariis; & quidquid in ſingulis cauſarum expeditionibus exolvi debet, juxta Taxam ipſam exigi ſine ulla fraude jubemus. Quoad caſus vero, in ipſa Taxa non comprehenſos, propriam uniuſcujuſque Diœceſis ſervandam declaramus. Propria ubi autem non habetur, eam Romanæ Provinciæ Epiſcopi in prima eorum Diœceſana Synodo, regionis more ſpectato, ſtatuant, ac conficiant, & ad Nos pro approbatione tranſmittant: alii vero, Nobis, & S. Sedi immediate ſubjecti, vicini Metropolitani Taxam, in eorum Tribunali ſervandam, accipiant. Reliqui demum aliorum quorumcumque locorum Epiſcopi, qui ſimiliter Taxa propria carent, ut, quæ Notarii, aliique Officiales in ſingulis cauſarum, functionum, ſcripturarum, ceterarumque actionum generibus, aceipere ſtipendia debent, innoteſcat, eam in prima pariter eorum Synodo, eadem habita locorum circumſpectione, conſtituant, & ad primum eorum Provinciale Concilium deferant approbandam. Quæ deinde Taxæ, typis datæ, pro communi omnium notitia, ſuis reſpective affixæ ſemper maneant in Cancellariis.

TITULUS XI.

De Feriis, & Feſtorum dierum obſervantia.

Feſtorum dierum obſervantia inculcatur. Modus proprius illos ſanctificandi oſtenditur.

CAP. I.

EX quo Catholica noſtra Eccleſia veteris, novique Teſtamenti oraculis inſtituta, dies Dominicos, aliquoſque alios per annum, æterno totius temporis Creatori, ac Domino conſecravit, illos ſuis fidelibus, ad quietem nedum e diuturnis laboribus capeſſendam, ſed & præcipue ad majorem in iis Deo cultum præſtandum, religioſe ſemper obſervari mandavit, omnique adhuc mandat devotione cuſtodiri, ac religione ſanctificari. Diſtricte itaque omnibus, qui chriſtiana profeſſione ſignantur, eſt ab ipſa Eccleſia præceptum, & Miſſam diebus omnibus Dominicis, ac Feſtis audire, & inſimul a quocumque eos labore, & ſervili opere abſtinere. Cum autem Toletani Concilii tertii decreto [e], graviter eos peccare definiatur, qui feſtis diebus, audita tantummodo Miſſa, otio ſe dedentes, totum diem in aleis, & choreis inhoneſtis, in ebrietatibus, commeſſationibus, aliiſque peccatis, & vanitatibus tranſigunt; ne propterea de ipſis apud Deum dicatur, *tempus faciendi, Domine, diſſipaverunt legem tuam* [f], illos ex animo monemus, ut diebus omnibus, Deo conſecratis, Deo ipſi, ac ſpiritualibus vacare ſtudeant; Eccleſias religioſius adeant: Sacramentis ſe mundent, communiantque: Concionibus, diviniſque officiis interſint; ac ferventius ſe in operibus pietatis exerceant.

e) Can. XXIII.

f) Pſal. 118.

CAP.

CAP. II.

Servile opus quomodo Feſtis ipſis diebus permittendum; pietate id ſuadente, vel exigente neceſſitate?

SUper iis autem, quæ in eorumdem Feſtorum occurſu vel pietas ſuaſerit, vel humana exegerit neceſſitas, univerſis Chriſti fidelibus volumus, juxta ſacros Canones [a], conſueta miſericordia ſubveniatur. Unde & meſſis, & vindemiarum tempore, aliaque conſimili urgente occaſione, cui tunc aliter omnino provideri non poſſit, liceat, cum ita Epiſcopi in ipſorum licentia, gratis concedenda, convenire judicaverint, ſervile opus aggredi, Miſſa ſaltem prius audita. Qui vero licentiam obtinuerint, adhortatione moneantur, quatenus ex eo, quod illis utilitatis obvenerit, Eccleſiis circumpoſitis, & Dei pauperibus, aliquam, in alterius veluti cultus repenſum, faciant portionem.

TITULUS XII.

De fide Inſtrumentorum.

CAP. I.

Bonorum eccleſiaſticorum Inventaria, infra annum conficienda mandantur, a ſummo Pontifice, & ab Epiſcopis reſpective recognoſcenda, & approbanda.

ECcleſiaſtica bona, quæ ſane Chriſti, ejuſque Miniſtrorum, & pauperum patrimonia ſunt, ut ſacrilegis ab uſurpatorum manibus vindicentur, & primævo ſuo, ac legitimo juri reſtituantur, & in eoque, prout convenit, conſerventur, officium, & auctoritatem noſtram, interpellant. Itaque, ſacro etiam approbante Concilio, & Motui proprio Nos inhærentes fel. rec. Sixti V. [b] infra cum aliis ſubjungendo, Capitula quæcumque, & Collegia, atque Eccleſiarum, & beneficiorum, etiam ſimplicium, & de jure patronatus, Rectores, omneſque Hoſpitalium, Confraternitatum, Congregationum, ceterorumque locorum piorum, quomodolibet etiam exemptorum, Adminiſtratores requirimus; eiſque, & eorum ſingulis, ſub pœna etiam interdicti contra Capitula, & Collegia ipſa, ſuſpenſionis contra Clericos, ſacris ordinibus initiatos, & excommunicationis contra Laicos, & reliquos Clericos, in minoribus conſtitutos, in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, ac diſtrictiſſime mandamus, ut infra annum, poſt hujus Concilii promulgationem, noſtro reſpective, & Epiſcoporum arbitrio, ex rationabili tantum cauſa, moderate prorogandum, eorumdem Nos Epiſcoporum conſcientiam onerantes, bonorum omnium, quavis ratione ad eadem Capitula, Collegia, Eccleſias, Beneficia, Hoſpitalia, Confraternitates, & Congregationes pertinentium, quorumque cura ipſis, ſive in communi, ſive in particulari commiſſa reperiatur, legale Inventarium conficere, & perfectum Nobis reſpective, ac ſuis Epiſcopis, infra idem tempus, pro recognitione, & approbatione ſimul exhibere habeant, & debeant; ſervata in omnibus methodo, & inſtructione, quam hic dabimus in Appendice.

CAP. II.

Authenticum cujuſque Inventarii exemplar in Archivis Apoſtolico, & Epiſcopali, propriæque Eccleſiæ cuſtodiendum.

PErfectorum autem duo fient authentica quorumlibet Inventariorum exempla, quorum alterum in Archivo noſtro Apoſtolico, & in Epiſcopali ſuo reſpective collocandum volumus, & jubemus: alterum penes ſit intereſſe habentes, ſervandum tamen in propriæ Eccleſiæ Archivo; quo ſi quis careat, in alio vicinioris Parochiæ cum ſua cautela deponat.

CAP. III.

Archivi Epiſcopalis erectio, ejuſque inſtructio præcipitur. Scripturarum omnium Inventarium penes Epiſcopum ſervetur.

EPiſcopale idcirco Archivum in Epiſcopio, & loco, quo poſſit, tutiori ſimul, atque commodiori, Epiſcopi ſtabiliter erigant, & conſtituant. In illo Curiæ proceſſus, atque ſcripturæ omnes, tam ad Epiſcopi menſam, quam ad Diœceſim etiam univerſam pertinentes, ſuo ordine reponantur: eaque potiſſimum, quæ de anno 1626. Concilii Congregatio ſuis literis, pro inſtructione hic dandis in Appendice, ad Epiſcopum Comenſem enumeravit. Vigore autem Bullæ S. Pii V. quæ incipit *Muneris noſtri* [c], omnibus, & ſingulis Epiſcopis diſtricte præcipimus, & mandamus, quatenus Archiva Epiſcopalia perpetuo integra cuſtodiantur, &, Cathedralibus Eccleſiis, eorum Paſtoribus viduatis, Vicarii capitulares, aliive, gratia, odio, timore, vel ſordibus, quos velint proceſſus, & ſcripturas ſurripere, vel lacerare non valeant; Inventarium authenticum omnium, & quorumcumque Curiæ ejuſdem Epiſcopalis proceſſuum, tam civilium, quam criminalium, Inſtrumentorum etiam, ac ceterarum quarumcumque cauſarum, quotannis per ipſius Curiæ Notarium conficiendum invigilent; & confectum, ejuſdemque Notarii manu ſubſcriptum, penes ſe diligenti cura conſervent.

[c] Anni 1571.

CAP. IV.

Caſu eveniente mortis Epiſcopi, vel eo in longinqua profecturo, cui inventarium ipſum pro cuſtodia conſignandum?

CUmque Epiſcopi ex hac vita ſe migrare perſpexerint, Inventarium ipſum, eorum ſigillo obſignatum, fideli Sacerdoti, cui, morte impendente, peccata confitebuntur, committant, ut illico, poſtquam obierint, illud Prælato dignioris Conventus ſuæ Civitatis conſignet, tute, & fideliter cuſtodiendum, ſucceſſor donec Epiſcopus advenerit, cui clauſum item, & integrum præſentet: quod & ipſimet Epiſcopi per ſe implere non omittant, ſi quando longius e Diœceſi neceſſe habuerint peregre proficiſci. Caſu autem eveniente, quo Epiſcopus e vivis inopinato deficiat; tunc per Capitulum, in juribus ſuccedens Epiſcopalibus, una cum Vicario Generali defuncti Epiſcopi, con-

confeſtim, & ſi fieri poterit, antequam ad Vicarii Capitularis electionem deveniatur, Archivum Epiſcopale prædictum viſitetur, novumque Inventarium conficiatur, cum eo conferendum, quod penes Epiſcopum, dum vivebat, aſſervabatur, ſi inter alias illius ſcripturas acciderit inveniri.

CAP. V.

Pœnæ recenſentur contra Archivorum proceſſus, documenta, & ſcripturas quaſcumque temerantes, vel ſurripientes.

QUicumque tandem proceſſus, ſcripturas, & documenta hujuſmodi violaverit, corruperit, ſubtraxerit, combuſſerit, ſuppreſſerit, ſeu ſimilia fieri mandaverit, aut auxilium, conſilium, vel favorem præſtiterit, omni ſit dignitate, officio, & beneficio privatus, & ad futura obtinenda inhabilis eo ipſo.

CAP. VI.

Ad proprias conſervandas ſcripturas unaquaque Eccleſia, locumque pium quodlibet ſuum erigat, & inſtruat Archivum.

HInc ad Eccleſiarum monimenta ſervanda, tuta in unaquaque Eccleſia, Cathedrali præſertim, Collegiata, & Parochiali, ubi tamen inſtituta non adſint Archiva, quamprimum inſtituenda præcipimus; ſcripturis omnibus, ad eas pertinentibus, compulſatis, recenſitis, & ſummatis, cum ſuo Indice, ſeu Catalogo, Archiviſtæ manu ſubſcripto: quod & in Hoſpitalibus, Confraternitatibus, locisque aliis piis conſimilibus fieri mandamus, ne ſcripturæ, per manus oberrantes, deperdantur, vel iniqua uſurpantium cupidine rapiantur, & occultentur. Si cui vero Eccleſiæ, vel pio loco proprii non ſuppetant inſtituendi vires Archivi, a ſingulis in Epiſcopali Archivo ſpeciale conſtituatur Armarium, in quo libri, & ſcripturæ omnes ſuo ordine reponantur.

TITULUS XIII.

De jure jurando.

CAP. I.

Excitantur Epiſcopi ad Sixtinam Conſtitutionem ſervandam in ſacrorum Liminum viſitatione; pro cujus faciliori obſervantia inſtructio datur in Appendice.

EPISCOPORUM nullus ignorat, ex antiquis ſacrorum Canonum decretis, recol. mem. Sixti V. Conſtitutione, incipiente *Romanus Pontifex*, innovatis [a], ſpeciali ſe, Pontificalem ante ordinationem emiſſo, juramento, nedum ad Sanctorum hæc Apoſtolorum Petri, & Pauli Limina perſonaliter, ipſoque præpedito, certum per ejus Internuncium viſitanda, obligari; verum etiam Romano Pontifici, vel pro eo Cardinalibus, Tridentini Concilii Interpretationi præfectis, de paſtorali officio ſuo, deque omnibus, ad illius, cui præeſt, Eccleſiæ ſtatum pertinentibus, rationem ore, & ſcripto reddendam adſtringi; reſponſa tunc Apoſtolica recepturum, debitæ per eam mandanda executioni. Ipſius itaque Conſtitutionis, imo & Epiſcoporum juramenti, ſuper illius obſervantia præſtiti, memoriam hic Nos facientes, eorum ſingulos in Domino rogamus, & ex animo admonemus, ne ita paſſim perſonali ab hac viſitatione ſe diſpenſent; monita hic multa, & ſane proficua, eorumdem Sanctorum Eccleſiæ Principum Patrocinio, e ſummi Pontificis vivæ vocis oraculo percepturi, quæ ſcriptis aliquando nequeunt conſignari. In relationibus autem nuda ſe tantummodo Civitatis, & Diœceſis deſcriptione inutiliter ne fatigent, ſed utilia ab inutilibus ſecernentes, quæ in eorum Eccleſiis ad Dei gloriam propagandam, Chriſtianam Religionem promovendam, animarumque ſalutem magis procurandam, deducenda judicaverint, clare, breviterque referant, ac deducant: idque, ut felicius fiat, & fructuoſius, adamuſſim ſuper hoc, in calce dandam, inſtructionem perlegant, & exequantur.

a) Anni 1585.

CAP. II.

Juramentum, alias exigi ſolitum a Reis criminaliter inquiſitis, dum judicialiter uti Principales examinantur, in poſterum ne ullo modo ab iis in quocumque Tribunali exigatur, præſenti conſtitutione inhibetur.

REprehenſibile judicari non debet, ſi ſecundum temporum varietates, ubi id neceſſitas, vel utilitas expoſcat, conſuetudines, & leges quandoque varientur humanæ [b]; ipſe enim Deus, & Dominus, æternus Legifer noſter ex iis, quæ veteri in Teſtamento ſtatuerat, multa poſtmodum mutavit in novo. Stylum itaque in quibuſdam Curiis Sæcularibus, & Eccleſiaſticis, nullo unquam jure præceptum, inoleviſſe perpendimus, ut Judices, ſive eorum Notarii, aut Scribæ, Reos, criminali facinore accuſatos, examinaturi, juramentum ab his præſtari jubeant de veritate dicenda. Quia tamen ex hoc, quotidiana ſicuti eſt experientia compertum, nec in Fiſci favorem, nec contra Reos ipſos, qui ut plurimum patrata a ſe negant delicta, utilitatis aliquid elici non ignoratur: adeout peculiati in hac facti contingentia, nedum talia deinceps juramenta exigendi neceſſitas non adeſſe probetur; imo potius, ne illa penitus exigantur, ſacri ipſa juramenti ratio poſtulet, ac ſuadeat; hinc eſt, quod Nos, rationibus utrinque perpenſis, & quamplurium inhærentes inſignium Tribunalium praxi, juramentum ipſum, per Reos, ſic criminaliter inquiſitos, præſtandum, conſulto, dum uti Principales tantummodo conſtituuntur, tollendum, & ſubmovendum ducimus; prout, ſacro etiam approbante Concilio, præſenti hac conſtitutione omnino tollimus, ac ſubmovemus: nec juramentum hujuſmodi ullatenus a Reis eiſdem, niſi tamen ut teſtes quoad alios examinentur, in futurum per quoſcumque Judices, & Miniſtros, ſub quovis prætextu, cauſa, & quæſito colore volumus, exigatur; alias examen, ſive conſtitutum, & Acta omnia nulla ſint eo ipſo, & irrita, omnique careant contra Reos effectu.

b) Cap. Non debet, De Conſang. & Affinit.

TITU-

TITULUS XIV.

De Appellationibus.

CAP. I.

In Appellationum Judiciis Pontificia quædam declarationes observanda decernuntur.

CONCILII IV. Lateranensis (a) salubri definitione docemur, iis non esse appellationibus deferendum, quarum remedia, cum ad æquitatis, ac pacis præsidia sint instituta, ad injustitias, ac dissidia fovenda usurpari videntur. Quocirca, ut recta in appellationum Judiciis ratio, debitusque honor Judicibus servetur, atque litigantium expensis simul, ac laboribus consulatur, quæ ex Alexandri III. Decretali in cap. *Cum sit Romana* [b], & Innocentii IV. in cap. *Romana* [c] statuuntur, ac etiam per Concilii Tridentini decreta demandantur, & quæ consultissime item edidit Congregatio, negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, atque Clemens VIII., ac Urbanus similiter VIII. comprobarunt, præsenti Nos Synodali sanctione innovantes, nostris cum aliquibus declarationibus, ad hujus Concilii calcem apponendis, diligenter observanda decernimus; quacumque in contrarium consuetudine, etiam immemorabili, stylo, aut privilegio, penitus exclusis, atque sublatis.

CAP. II.

In Causis criminalibus, ad favorem Fisci Curiarum Episcopalium, & cujusvis Superioris Regularis, constituitur Romæ Generalis Promotor Fiscalis.

PRæterea, cum non raro contingat, contra Fiscum Curiarum ecclesiasticarum, etiam Regularium, ab aliquo criminalis delicti Reo, nostram ad hanc Sedem Apostolicam appellari, & propter defectum alterius partis, appellationi non adhærentis, Episcopi videlicet, vel ipsius Superioris Regularis, qui respective in præjudicium Diœcesis, Pauperum, & propriæ Religionis, lites hic, expensasque sufferre non valent, controversias, publico cum justitiæ detrimento, vel indecisas remanere, vel ut plurimum, Fisci partes nemine tuente, terminari, cum absolutione Rei tantummodo comparentis præcipimus idcirco, ut, ubi in causis criminalibus Episcopi, aliive locorum Ordinarii, seu Superiores quilibet Regulares, ex officio, & ad nullius querelam, vel accusationem, processerint, atque ab eorumdem fuerit decretis, vel sententiis ad Nos, sive Cameræ nostræ Apostolicæ Auditorem appellatum, vel ad Congregationes recursus habitus, illico a partibus de recursu, & appellatione hujusmodi certior fiat Promotor Fiscalis Generalis, quem hic in eadem Urbe nostra, sub tali titulo, in Episcoporum, & Regularium Judicum levamen nuper perpetuo constituimus. Is etenim in posterum jura Fisci ecclesiastici appellati, tum in causis eisdem introductis, tum introducendis, & quæ actu in præfatis Tribunalibus pendent, pro sui muneris debito defendet; justo dumtaxat, & convenienti, per Nos eidem assignato, stipendio scutorum vigintiquinque, a Camera nostra Apostolica singulis mensibus solvendorum, contentus; prout in Chirographo nostro sub die 12. Julii elapsi anni 1724. expedito, in hujus Appendice Concilii legendo, plenius continetur.

TITULUS XV.

De celebratione Missarum, Sacramento Eucharistiæ, & Divinis Officiis.

CAP. I.

In Sacramentorum administrationibus, Missarum celebratione, ceterisque divinis Officiis, præscripti Ritus, & Cæremoniæ serventur.

CUM invisibilia Dei per visibilia Religionis, ac pietatis signa, quæ cæremoniarum nomine censentur, intellecta conspiciantur, Pastoralis nostri muneris curam ad hoc intendimus, & ab omnibus fieri volumus, & mandamus, ut in Sacramentorum videlicet administratione, in Missis, & divinis Officiis celebrandis, aliisque ecclesiasticis functionibus obeundis, non pro libito inventi, & irrationabiliter inducti, sed recepti, & approbati Ecclesiæ Catholicæ Ritus, qui, in minimis etiam, sine peccato negligi, omitti, vel mutari haud possunt, peculiari studio, ac diligentia serventur. Quamobrem Episcopis districte præcipimus, ut contraria omnia, quæ in Ecclesiis, seu Sæcularibus, seu Regularibus (iis exceptis, qui proprio vel Rituali, vel Missali, vel Breviario utuntur, a S. Sede probato) contra præscriptum Pontificalis Romani, & Cæremonialis Episcoporum, vel Rubricas Missalis, Breviarii, & Ritualis, irrepsisse compererint, detestabiles tanquam abusus, & corruptelas, prohibeant, & omnino studeant removere; quavis non obstante interposita appellatione, vel immemorabili allegata consuetudine; cum non quod fit, sed quod fieri debet, sit attendendum: & regula est, non cantari, nisi quod legitur esse cantandum [d].

[d] D. Aug. in suis Regulis.

CAP. II.

Decretum Clementis PP. XI. circa Missarum celebrationem in Oratoriis privatis, per Episcopos publicandum, & observandum præcipitur.

QUod a fel. rec. Clemente XI. suo lato Decreto sub die 15. Decembris 1703. in allegata ipsa Appendice proferendo, opportune mandatum fuit circa usum Altaris portatilis, & Missarum celebrationem in Oratoriis domesticis, volumus, Ecclesiarum omnium Episcopi in suis Diœcesibus publicent quamprimum, & exequutioni demandent; cuivis insuper in privatis, ubi dormiri solet, cubiculis celebrandi facultate sublata. Hæc ut ab omnibus, Regularibus præsertim, serventur, invigilent; adversusque contravenientes, speciali adhuc privilegio exemptos, Episcopi ipsi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, censuris etiam ecclesiasticis procedant; indultis, aut consuetudinibus quibuscumque non obstantibus.

A

CAP. III.

Decreti suprà dicti declaratio, favore Episcoporum facta, hic refertur.

SUpra relati vero Decreti, a recol. mem. Innocentio XIII. innovati, sed in eo, quod ad Episcopos pertinet, sua Constitutione super ecclesiastica disciplina pro Hispaniarum Regnis anno 1723. declarati, & a Nobis alia consimili nostra, præterito anno 1724. confirmati, declarationem hic subjungi jubemus, tenoris sequentis.

Declaramus tamen, quod, cum in prædicto Decreto statuatur, non licere Episcopis extra Domum propriæ habitationis, in Domibus laicis erigere Altare, ibique sacrosanctum Missæ sacrificium celebrare, sive celebrari facere, hujusmodi prohibitio intelligenda non sit de Domibus, etiam laicis, in quibus ipsi Episcopi forte, occasione visitationis, vel itineris, hospitio excipiantur; & hoc etiam, quando Episcopi in casibus, a jure permissis, vel de speciali Sedis Apostolicæ licentia, absentes a Domo propriæ ordinariæ habitationis, moram idcirco faciant in aliena Domo per modum similis habitationis; his enim casibus licita erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis; non secus ac in Domo propriæ ordinariæ habitationis.

B

CAP. IV.

Anniversarium pro summis Pontificibus, infra octavam commemorationis omnium Defunctorum, celebrandum decernitur Romæ in Cappella Pontificia, & Ecclesiis Patriarchalibus, & Collegiatis.

QUod antiquitus, Papali prout est in Cæremoniali a relatum, laudabili, ex Alexandri IV. decreto, erat in praxi, ut summi scilicet Pontifices aliquo die quotannis, post fidelium omnium defunctorum commemorationem, pro summis Pontificibus, & S. R. E. Cardinalibus defunctis, sacra in Apostolici Palatii Cappella coram se, & Sacro Collegio Missam cum cantu per aliquem ex Episcopis celebrari facerent: quomodo id adhuc pro defunctis Cardinalibus fiat, & pro summis sit Apostolicis Sacerdotibus abolitum, præfatum Cæremoniale haud plene declarat. Antiquum Nos tamen, ac pium ipsum commendantes usum; atque dispositioni etiam inhærentes Cæremonialis Episcoporum b, dignum, & congruum arbitramur; ut prisca resumatur consuetudo, & solemne pro summis oisdem Pontificibus perpetuum Anniversarium, ab eo, quod pro Cardinalibus agitur, omnino distinctam, coram etiam Pontifice, & sacro ipso Collegio de more, Papali prout in dicto Cæremoniali cavetur, prima die post fidelium defunctorum commemorationem agatur, cum Missa, & absolutione in fine: quod similiter octavam infra eamdem in Patriarchalibus saltem, & Collegiatis Urbis celebrari statuimus, atque mandamus.

a) An. 1516. edito per Christophor. Marcell. Archiep. Corcyran. lib. 2. cap. 34.

b) Infra cap. 5.

C

D

E

CAP. V.

Quæ in singulis Diœcesibus Anniversaria pro defunctis Episcopis celebranda, præscribuntur.

EX ipsius insuper Cæremonialis Episcoporum mandato c, in universis cujusque Civitatis, & Diœcesis Cathedralibus, & Collegiatis, aliisque Conventualibus, seu Receptitiis Ecclesiis, præter solemne Anniversarium, pro ultimi defuncti Episcopi anima in ejus die obitus celebrandum, alterum etiam per singulos annos agendum decernimus in perpetuum pro omnibus propriæ Diœcesis Episcopis, infra prædictam fidelium omnium Defunctorum octavam. Singulos quocirca, quos id agere oporteat, convenimus; & illam eis Christi Domini sententiam d: *eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis*: paterne commemoramus.

c) Lib. 2. c. 36. & cap. 37.

d) Luc. 6. v. 38.

CAP. VI.

Musico cantui in Ecclesiis modus imponitur, & organorum sonus tempore Adventus, & Quadragesimæ prohibetur.

PRo eo autem, quod musicam in Ecclesiis spectat, præter extravagantem *Docta*, de vita, & honestate Clericorum, Edictum pariter fel. rec. Alexandri VII. e innovandum esse statuimus, prout hoc nostro Decreto innovamus: ulteriusque prohibendum ducimus, ne in Missis Defunctorum, diebusque Adventus, & Quadragesimæ, Festis dumtaxat exceptis, organa pulsentur, nec aliud quodvis musicum instrumentum adhibeatur: quo tempore, Dominica scilicet Adventus tertia, dicta *Gaudete*, & Quadragesimæ quarta, nuncupata *Lætare*, pulsari organa permittuntur in Missa tantummodo Conventuali. Sub pœnis interea, in præcitata Extravagante, & Edicto inflictis, cohibeant Episcopi Musicæ Magistros, Organistas, & Cantores, aliosque quoscumque a quibusvis in Ecclesia indecori cantus modulationibus, ne fidelium magis videantur auribus prurire, quam pios in Deum affectus excitare.

e) Ann. 1657.

CAP. VII.

In solemnibus Sanctissimi Sacramenti Processionibus, præter consueta lumina, quatuor semper accensas laternas circa Celebrantem deferri sancitur.

PRo consueta, quæque alias haberi opus fuerit, solemni Sanctissimi Corporis Christi Processione, pluribus quamvis a cæremoniali Episcoporum sit, qua par est, cura omni præcautum, quatenus illa religiose semper, & honorificentissime habeatur, luminibus præsertim adhibitis, a Clero, & Populo deferendus; verumtamen, cum, quæ deferri solent, lumina aperta gestentur; eaque non raro, vento, aut pluvia improviso superveniente, extincta omnia remanere videantur; ne idcirco (quod incongruum satis esset, atque Augustissimo Domino indecentissimum) lumina tunc debita desiderentur, curent Episcopi, & cum eis sacrarum cæremoniarum Magistri advigilent, ut, per quos

per-

pertinet, quatuor ſaltem cum ſuis haſtis laternæ, quæ tamen aliis ſint nobiliores, comparentur; & ſuis ſemper cum intus accenſis candelis, hinc inde circa celebrantem, qui Sacramentum geſtat, in poſterum deferantur.

CAP. VIII.

Facultas ſuper Miſſarum reductione, Monachis Caſſinenſibus conceſſa, ad Epiſcopos extenditur, qui ſive per ſe; ſive per Procuratores, Romano huic Concilio interfuere.

NUper, inſtante coram Nobis Procuratore Generali Congregationis Caſſinenſis, Ordinis S. Benedicti, pro abſolutione ab hactenus, ex cauſis expoſitis, omiſſa in ſuis, per Italiam conſtitutis, Monaſteriis perpetuarum Miſſarum celebratione; ac inſuper pro æqua ipſarum, ad quas in futurum eadem Monaſteria tenerentur, Miſſarum reductione; ſequens ſuo ſub ſupplici libello, de mandato noſtro, a Concilii Congregatione emanavit Decretum.

BEATISSIME PATER. *Procurator Generalis Congregationis Caſſinen. Ordinis S. Benedicti, ad pedes Sanctitatis Veſtræ humiliter provolutus, exponit, ſua Congregationis Monaſteria, per Italiam conſtituta, ob bella, peſtilentiam, contributiones, ſubſidia, decimas, & alias calamitates, & infortunia, a prædictis cauſis, & aliis, heu, nimium notoriis, derivantia, dura premi paupertate: largitiones etiam Fidelium eſſe maximopere imminutas; & fundos quoque, & capitalia Miſſarum perpetuarum ex prænarratis, aliiſque cauſis, aut in totum deperdita, aut magna ex parte detrita eſſe, & conſumpta; Quocirca idem Procurator pari humilitate exorat pro dictarum Miſſarum perpetuarum, quæ uſque ad præſentem diem celebrari debuiſſent, & celebrata non ſunt, benigna condonatione; & pro earumdem Miſſarum moderatione, & reductione in futurum.*

Die XV. Julii 1724.

SS. D. N. BENEDICTUS Papa XIII. mature conſideratis cauſis, ſupra recenſitis, necnon exemplis ſuorum Prædeceſſorum Alexandri VII., Clementis X., Clementis XI., & præſertim Innocentii XIII. Romanorum Pontificum, ab hactenus omiſſa Miſſarum perpetuarum celebratione miſericorditer abſolvit; mandavitque, ut a Patre Abbate Generali cum ſuorum Aſſiſtentium, quatenus juxta Conſtitutiones adſint in ſua Religione Aſſiſtentes, ſin minus aliorum graviorum Patrum, quos in arduis conſulere conſuevit, conſilio, unum Monaſterium in unaquaque Provincia eligatur cum facultate mutandi, & alterum toties, quoties ſibi videbitur, adhibito prædicto conſilio, in unaquaque Provincia ſubſtituendi, in quorum reſpective Monaſteriorum deſignandorum Eccleſiis, quolibet anno in perpetuum, initio ducto ab anno 1725. uno die infra octavam commemorationis omnium fidelium defunctorum, unum Anniverſarium, in tabella onerum Monaſteriorum deſcribendum, celebretur, & applicetur pro Animabus illorum, pro quibus præfatæ Miſſæ perpetuæ erant celebrandæ, & applicandæ, & hactenus non fuerunt celebratæ, & applicatæ. Quoad onera vero perpetuarum Miſſarum uſque in præſentem diem acceptata, & in poſterum adimplenda, Sanctitas Sua eidem Patri Abbati Generali demandavit, ut, adhibito ſuorum prædictorum conſilio, e ſingulis Italiæ Provinciis binos, aut etiam plures eligat Religioſos, pietate, zelo, doctrina, & probitate præditos, qui teſtamentis, inſtrumentis, libris, tabellis, ceteriſque documentis, quibus onera Miſſarum, uni cuique Monaſterio ſuæ Provinciæ reſpective incumbentia, deſcripta continentur, perſpectis, ac ſedulo examinatis, & redditibus, unicuique oneri attributis, necnon eorum diminutionibus diligenter perquiſitis, atque perpenſis, & præſertim, an ipſæ diminutiones perpetuæ ſint, vel temporaneæ, diſtinctam, atque fidelem deſcriptionem ad eumdem Patrem Generalem tranſmittant, qui una cum dictis Patribus Aſſiſtentibus, aut aliis ſupra memoratis, quos in arduis conſulere conſuevit, pro eorum omnium conſcientia (cujus rationem ſupremo Judici Chriſto Domino ſe diſtricte reddituros, meminiſſe debebunt) unamquamque Miſſam perpetuam, moderari valeat, & reducere ad rationem eleemoſynæ ſcutorum ſexaginta monetæ Romanæ pro qualibet Miſſa quotidiana, intra terminum trium annorum a data præſentium; factaque poſt reductionem diſtincta onerum deſcriptione in Tabella onerum Miſſarum uniuſcujuſque Monaſterii. Ceterum quoad novorum onerum, ſeu eleemoſynarum, aut oblationum pro Miſſis perpetuis celebrandis, acceptationem in futurum, Sanctiſſimus Dominus Noſter, inhærendo Decretis de celebratione Miſſarum, juſſu fel. rec. Urbani PP. VIII., & fel. rec. Innocentii Papæ XII. per Sac. Congregationem Concilii editis, prohibuit omnibus, & ſingulis Regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, ne in poſterum onera perpetua Miſſarum celebrandarum ſuſcipiant ſine Generalis pro tempore, vel Provincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda; renovata pœna privationis contravenientibus omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, & perpetuæ inhabilitatis ad alia de cetero obtinenda, & privationis pariter ipſo jure, & abſque alia declaratione vocis activæ, & paſſivæ: & quoad ipſos Generales, ſeu Provinciales, de licentia requiſitos pro dictis oneribus perpetuis acceptandis, Sanctitas Sua in eorum memoriam revocavit, ipſos in ſingulis caſibus teneri diligenter inquirere de ſingulis Miſſarum celebrandarum obligationibus, nec eos antea aſſenſum, aut licentiam præbere debere, quam ipſis legitime conſtiterit, Sacerdotes uniuſcujuſque Eccleſiæ, & Monaſterii, tam novo oneri ſuſcipiendo, quam antiquis jam ſuſceptis, ſatisfacere poſſe; præcipuamque demum ab ipſis Generalibus, & Provincialibus habendam eſſe rationem, ut redditus, & bona, quæ Monaſteriis aſſignantur pro Miſſis perpetuis, omnino reſpondeant non eleemoſynæ manuali, ſed eleemoſynæ perpetuæ, taxandæ juxta morem cujuſque Civitatis, Diœceſis, vel Provinciæ: & ſi in re tanti momenti deſides fuerint, aut negligentes, ſciant, ſe tam pœnis arbitrio Sanctitatis Suæ, & aliorum pro tempore Romanorum Pontificum eſſe ſubjectos, quam prætermiſſi muneris in noviſſimo die rationem eſſe ſupremo Judici Chriſto Domino reddituros.

Cumque communes modo a Venerabilibus Epiſcopis, qui in hoc convenere Concilium, ſimiles Nobis fuerint preces expoſitæ, & ſuarum reſpective Eccleſiarum nomine vetitum pro ejuſdem ad ipſos, & ipſorum quemlibet extenſione decreti; eis Nos ideirco gratiam volentes facere ſpecialem, decretum idem, juxta petita extendimus; & facultates ipſas Epiſcopis, non modo qui perſonaliter ſacræ huic Synodo interfuere, ſed, & qui, legitime impediti, certum per eorum Procuratorem acceſſerunt, favorabiliter, congrua congruis referendo, concedimus, & impartimur; eiſdem tamen in omnibus, quæ in eo exprimuntur, conditionibus ſervatis.

CAP. IX.

Sacrarum Cæremoniarum neglectui occurritur. Cleri Congregatio quater saltem in mense habenda mandatur pro sacrorum Rituum, & Casuum conscientia disceptatione.

SAne, prout, quibusdam referentibus, & experientia ipsa, non sine gravi nostri cordis dolore, didicimus, plures sunt Ecclesiarum, etiam non ignobilium, sacrorumque Altarium Ministri, qui, parum illius attendentes majestatem, & dignitatem, ad cujus intimum sunt famulatum addicti, in Choro, in Altari, & reliquis officiis ecclesiasticis, ita minus apte se habent, ut in plurimorum scandalum, & exemplum pernicioſum id cedere dignoscatur. Rubricæ namque ut plurimum ignorantur, & sacræ cæremoniæ usu ipso vilescunt. Quocirca operæ pretium ducant Episcopi, omnemque curam, ac diligentiam adhibere non desistant, quousque Congregationes, tum in Civitatibus, tum in Diœcesibus, per omnes de Clero, sacris initiatos, Canonicos, Parochos, & Confessarios, (Regulares etiam, dummodo morales in eorum Conventibus lectiones non habeantur, alias ab audiendis confessionibus suspendendos) semel in unaquaque hebdomada, certoque designando die, & sub certa pœna pecuniaria contra contumaces, habeantur, in quibus alternatim, & Rituum, & Conscientiæ casus proponantur, discutiantur, & practice exerceantur, methodo servata synodali, quæ legetur in Appendice.

TITULUS XVI.

De vita, & honestate Clericorum

CAP. I.

Episcoporum vita ceteris sit bona conversationis exemplo. Invicem ipsi juxta tempus Ordinationis se honore præveniant.

EPiscopi cum ceteros dignitate præcellant; sunt etenim mundi lumina, sal terræ, præcones divini, populorum duces, ac magistri, quos Deus tamquam Aaron, ad animarum præfecturam vocavit, & Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam suam; ut omnibus similiter optimæ vitæ exemplo præluceant, locum in ils, quæ morum reformationem spectant, postremum obtinere haud debent. Nos itaque judicium quasi incipientes a Domo Dei, universos monemus; & hortamur Archiepiscopos, & Episcopos, ut fraterna se semper charitate diligant, invicem æquali se veneratione prævenientes; servatoque Metropolitani primatu, secundum suæ ordinationis tempus, alius alii deferat locum, & honorem [a].

a) Can. Placuit, dist. 18.

CAP. II.

Suæ memores dignitatis, sacularium consuetudine ne se deprimant.

SUi præterea gradus altitudinis, summique honoris, ac dignitatis memores, ad infima quæque se non abjiciant, nimium se potissimum sæcularium consuetudine, ac familiaritate deprimentes. In aulis Principum, nisi Ecclesiæ, vel alia id postulet pietatis necessitas, non versentur; nec, iis discumbentibus, stent ipsi, eo adhuc prætextu, ut, sumpto cibo, Deo pro illis gratias agant. Cum Regum Ministris, Baronibus, aliisque consimilibus Dynastis, ita se gerant, ut omnino in Epistolis, & earum subscriptione formulis numquam utantur inferioribus; atque in mutuis visitationibus, omnique alio humanitatis commercio, sive intra, sive extra Ecclesiam, cum omnibus uti Patres, & Pastores se habeant, & supra omnes, veluti superiores, locum sibi servent digniorem. Ceterum, ut qui ex adverso est, nihil habeat dicere de ipsis, ab iis se omnibus abstineant, quæ Concilia, Canones, Sanctioneſque Apostolicæ Episcopis vitanda præcipiunt: & ea rite, recte, ac solicite exequantur, quæ, Episcopali uti commissa ministerio, præcipue ipsi tenentur obire.

CAP. III.

Qua Clericorum vitam honestent?

CUm Clericorum vitam, non minus habitu, & tonsura, quam scientia, & conversatione integram esse, & laudabilem videri deceat, ut qui laicis gradu, & ordine præsunt, moribus eos etiam præcant, ac doctrina; omnem nostram requirit solicitudinem, quidquid ad canonicam eorum noscimus pertinere institutionem. Quamobrem Clericos omnes monemus, ut, in sortem Domini vocati, quæ sæculi sunt, amare dediscant: mittentes enim manum ad aratrum, & respicientes retro, aptos non esse Regno Dei, sapientia edixit Divina [b]. In optimis itaque se studiis, sacrisque literis diligenter exerceant: sacros ritus rubricas, & cæremonias calleant; cantum Gregorianum addiscant: divinaque munia in Ecclesiis cum pietate obeant, & majestate. Officia vero profana ne agant: a prohibitis venationibus, ab indecoris ludis, & illicitis negotiis se abstineant: mulierum consuetudinem omnino devitent; & cum eis, nisi primo, vel secundo consanguinitatis, vel affinitatis gradu conjunctis, multoque magis extraneis, non cohabitent. Quique insuper ignominiam sæcularis habitus, & comas capitum pro Christi amore deposuerunt, veste, ac tonsura, Clericis congruente, semper utantur; comamque fictitiam, vulgo *Perucca*, aut *Cerchietti*, nunquam adhibeant: non annulos deferant, nisi hi eis ratione dignitatis competant; & tunc illos, nisi Abbates sint benedicti, in Missæ celebratione deponant. In reliquis tandem Edictum super Clericorum nostræ Urbis vita, honestate, die 20. Decembris elapsi anni 1724. publicatum, hic in calce apponendum, Synodali hoc Decreto confirmamus; illudque Episcopi, aliique respective in suis etiam Diœcesibus publicandum, & omnimode observandum curent.

b) Luc. 9. 62.

CAP. IV.

Clericalis vestis laicis Curialibus permittitur, præter Collare, quod sit a Collari Clericorum diversum.

LAicis vero Curialibus, cum sæpe sit eis in Palatio nostro Apostolico versandum, sæpissimeque etiam cum Cardinalibus, & Prælatis agendum; togam clericalem nigram communem facimus: at Collaria, Clericorum propria, sive

sive rotundæ sint formæ, sive quadratæ, penitus prohibemus eisdem, prohibita jam sibi esse sciant; tenore servato nostri Edicti, die 22. Januarii 1725. expediti.

CAP. V.

Sacramentorum frequentia Clericis commendatur.

IPsi autem Clerici, sive in minoribus sive in Subdiaconatus, aut Diaconatus Ordinibus constituti, quatenus in dies valeant de virtute progredi in virtutem, & laicis etiam exemplo possint esse majori, sacris initiati, singulis quibusque quindenis diebus, ultra solemniores anni festivitates, sacramentali mundentur exomologesi, & sacratissima, quotiescumque fieri poterit, intra Missarum solemnia, communione reficiantur. Clerici vero alii inferiores id semel quolibet saltem mense efficiant, optamus; super quorum omnium executione, instante ordinationis tempore, proprii Parochi, respective, Rectores Ecclesiarum, & Sacristæ Majores deputato ab ordinandorum requisitis ministro fidele testimonium perhibeant; tepidos autem, & incurios, qui ea adimplere neglexerint, ad Episcopum deferant coercendos.

TITULUS XVII.

De Clericis non residentibus.

CAP. I.

Ad debitam Episcoporum excitandam in eorum Diœcesibus Residentiam, Concilii Tridentini Decreta, hic relegenda, inculcantur.

QUANTUM Episcoporum conscientiam aggravet suis e Diœcesibus absentia, quantumque noceat Christiano populo hujusmodi negligentia Pastorum, satis superque ab ipso elicitur Concilio Tridentino. Quocirca Decretum *de Residentia*, tam sub Paulo III. *sess. 6. de Ref. cap. 1.* quam aliud consimile sub Pio IV. *sess. 23. de Ref. cap. etiam 1.* ab eodem Concilio latum, ne ibidem sancitæ ordinationes, ulla temporum injuria, desuetudine, aut hominum oblivione abolescant, hic relegi, ac publicari volumus, & mandamus.

„ Eadem sacrosancta Synodus, eisdem præsi-
„ dentibus Apostolicæ Sedis Legatis, ad resti-
„ tuendam collapsam admodum Ecclesiasticam
„ disciplinam, depravatosque in Clero, &
„ populo Christiano mores emendandos se ac-
„ cingere volens, ab iis, qui majoribus Ec-
„ clesiis præsunt, initium censuit esse sumen-
„ dum; integritas enim præsidentium salus est
„ subditorum. Confidens itaque per Domi-
„ ni, ac Dei nostri misericordiam, providam-
„ que ipsius Dei in terris Vicarii solertiam,
„ omnino futurum, ut ad Ecclesiarum regi-
„ men (onus quippe Angelicis humeris formidandum) qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis ætas, a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos, per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ, laudabiliter acta, testimonium præbeat, secundum venerabiles beatorum Patrum sanctiones assumantur: omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quovis nomine, ac titulo præfectos, monet, ac monitos esse vult, ut attendentes sibi, & universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, vigilent, sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant; implere autem illud se nequaquam posse[] sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant; atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus a supremo Judice requirendus, custodiæ minime incumbant; cum certissimum sit non admitti pastoris excusationem, si lupus oves comedit, & pastor nescit. Ac nihilominus, quia nonnulli (quod vehementer dolendum est) hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cœlestibus, ac divinis humana præferentes, in diversis Curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium solicitudine, ovili derelicto, atque ovium sibi commissarum cura neglecta, se detinent occupatos: placuit sacrosanctæ Synodo, antiquos Canones, qui temporum, atque hominum injuria pene in desuetudinem abierunt, adversus non residentes promulgatos innovare; quemadmodum virtute præsentis decreti innovat, ac ulterius pro firmiori eorumdem residentia, & reformandis in Ecclesia moribus in hunc, qui sequitur, modum statuere, atque sancire.

„ Si quis a Patriarchali, Primatiali, Metro-
„ politana, seu Cathedrali Ecclesia, sibi quo-
„ cumque titulo, causa, nomine, seu jure
„ commissa, quacumque ille dignitate, gra-
„ du, & præeminentia præfulgeat, legitimo
„ impedimento, seu justis, & rationabilibus
„ causis cessantibus, sex mensibus continuis
„ extra suam Diœcesim morando abfuerit,
„ quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ
„ Ecclesiæ, & pauperibus loci per Superiorem
„ Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso
„ jure incurrat. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit,
„ aliam quartam partem fructuum, similiter
„ applicandam, eo ipso amittat. Crescente
„ vero contumacia, ut severiori sacrorum Canonum censuræ subjiciatur, Metropolitanus
„ suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum vero absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti
„ ingressus Ecclesiæ, eo ipso incurrenda,
„ infra tres menses per litteras, seu Nuncium
„ Romanum Pontificem denunciare teneatur,
„ qui in ipsos absentes, prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit, suæ
„ supremæ Sedis auctoritate animadvertere, &
„ Ecclesiis ipsis de Pastoribus utilioribus provi-
„ dere poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire.

„ Ne vero ea, quæ de residentia sancte & utiliter jam antea sub fel. rec. Paulo III. sancita fuerunt, in sensus a sacrosanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac si vigore illius decreti quinque mensibus continuis abesse liceat; illis inhærendo, declarat sacrosancta Synodus, omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine & titulo præfectos, etiam si S. R. E. Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam,

Ex cod. Concil. Trid. sess. 23. de refor. cap. 2.

„ ubi injuncto ſibi officio defungi teneantur ; neque abeſſe poſſe , niſi ex cauſis & modis infraſcriptis . Nam cum Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas , debita obedientia , ac evidens Eccleſiæ , vel Reip. utilitas aliquos nonnunquam abeſſe poſtulent & exigant ; decernit eadem ſacroſancta Synodus , has legitimæ abſentiæ cauſas a beatiſſimo Romano Pontifice , aut a Metropolitano , vel, eo abſente, a ſuffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente , qui idem Metropolitani abſentiam probare debebit , in ſcriptis eſſe approbandas ; niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus, & Reipub. officium, Epiſcopatibus adjunctum : cujus quoniam cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, ne eas quidem ſignificari Metropolitano neceſſe erit : ad eumdem tamen cum Concilio provinciali ſpectabit judicare de licentiis a ſe, vel a Suffraganeo datis , & videre , ne quis eo jure abutatur ; & ut pœnis Canonicis errantes puniantur. Interea meminerint diſceſſuri, ita ovibus ſuis providendum , ut quantum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nullum damnum accipiant.

„ Quoniam autem , qui aliquantiſper tantum abſunt , ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe , quia ſtatim reverſuri ſunt ; ſacroſancta Synodus vult , illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis , ſive continuum , ſive interruptum , extra prædictas cauſas , nullo pacto debere duos , aut ad ſummum tres menſes excedere ; & haberi rationem, ut id æqua ex cauſa fiat, & abſque ullo gregis detrimento: quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ relinquit , quam ſperat religioſam & timoratam fore ; cum Deo corda pateant , cujus opus non fraudulenter agere ſuo periculo tenentur. Eoſdem interim admonet , & in Domino hortatur , ne per illius temporis ſpatium , Dominici Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes item, & Corporis Chriſti diebus, quibus refici maxime , & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oves debeant , ipſi ab Eccleſia ſua Cathedrali ullo pacto abſint, niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi eos alio vocent.

„ Si quis autem (quod utinam nunquam eveniat) contra hujus decreti diſpoſitionem abfuerit, ſtatuit ſacroſancta Synodus , præter alias pœnas adverſus non reſidentes , ſub Paulo III. impoſitas , & innovatas, ac mortalis peccati reatum , quem incurrit , eum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia , alia etiam declaratione non ſecuta , illos ſibi detinere poſſe : ſed teneri , aut ipſo ceſſante per Superiorem Eccleſiaſticum, illos fabricæ Eccleſiarum , aut pauperibus loci erogare ; prohibita quacumque conventione , vel compoſitione , quæ pro fructibus male perceptis appellatur , ex qua etiam prædicti fructus in totum , aut pro parte ei remitterentur, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis , cuicumque Collegio, aut fabricæ conceſſis.

„ Eadem omnino , etiam quoad culpam , amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuſcumque, qui beneficium aliquod eccleſiaſticum , curam animarum habens, obtinent , ſacroſancta Synodus declarat, & decernit ; ita tamen, ut quandocumque eos , cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata , abeſſe contigerit, Vicarium idoneum , ab ipſo Ordinario approbandum , cum debita mercedis aſſignatione, relinquant. Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis , gratiſque concedendam , ultra bimeſtre tempus , niſi ex gravi cauſa , non obtineant. Quod ſi per edictum citati, etiam non perſonaliter, contumaces fuerint , liberum eſſe vult Ordinariis per cenſuras eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem , & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam uſque ad privationem , compellere; nec executionem hanc quolibet privilegio, licentia, familiaritate , exemptione , etiam ratione cujuſcumque beneficii , pactione , ſtatuto , etiam juramento, vel quacumque auctoritate confirmato , conſuetudine , etiam immemorabili , quæ potius corruptela cenſenda eſt , ſive appellatione, aut inhibitione , etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Conſtitutionis ſuſpendi poſſe. Poſtremo tam decretum illud ſub Paulo III. quam hoc ipſum in Conciliis Provincialibus , & Epiſcopalibus publicari ſancta Synodus præcipit : cupit enim, quæ adeo ex paſtorum munere , animarumque ſalute ſunt , frequenter omnium auribus, mentibuſque infigi, ut in poſterum, Deo juvante, nulla temporum injuria , aut hominum oblivione , aut deſuetudine aboleantur.

CAP. II.

Epiſcopi , poſt menſem ab eorum electione , ab Urbe diſcedere , & propriæ reſidentiæ Eccleſias adire tenentur ; reſervata Cardinali Vicario ejuſdem temporis prorogandi facultate .

OMnes interim Epiſcopos admonemus , & in Domino Jeſu , qui Paſtorum eſt Paſtor, adhortamur, ut , divinis obedientes præceptis, commiſſum ſibi Gregem , per eos paſcendum , regendumque , adire ne differant ; memores , ſe vigore Conſtitutionis Urbani VIII. [a] poſt menſem ab electione, ad perſonam in eorum Eccleſiis reſidentiam obligari . Ad quorumdam autem levandas anxietudines , cum unius menſis terminus, ipſis plerumque ab Urbe expediendis ſufficiens , aliquando non ſatis eſſe videatur; Cardinali Vicario noſtro pro tempore , quatenus , juxta caſuum contingentias , & cauſa cognita , indultum menſem ad alios quadraginta dies , & non ultra , prorogare valeat , facultatem concedimus , & impartimus , ipſius Urbani Motu proprio ſervato.

a) 9. Synodus an. 1634.

CAP. III.

Abſentiæ facultates , per uſum ſolitæ Epiſcopis concedi , in Congregatione ſuper Epiſcoporum reſidentia expendi mandantur .

PRovide cum nonnulla , ſecundum loca, & tempora, indulgeat Sedes Apoſtolica, quibus mutatis , conceſſa jam in ædificationem , in deſtructionem probentur inde permitti: mandamus quocirca , ut , Synodalibus hiſce completis actionibus , antiquus in Congregatione ſuper Epiſcoporum reſidentia expendatur Epiſcoporum catalogus , quibus licentiæ fere per uſum, recenti nulla expoſita neceſſitate , æſtivis præſertim , vel autumnalibus temporibus ,

ut

ut ipſi, prævi aëris prætextu, ſuis ab Eccleſiis abſint, conceduntur; & ſi quid fuerit in eo dignum correctione repertum, ad grave Paſtoralis reſidentiæ debitum reſtituendum, ejuſdem Congregationis ſententia canonice corrigatur, & emendetur.

CAP. IV.

Styles Congregationis Concilii in hujuſmodi Epiſcopis concedendo licentias commendatur.

AD hæc laudabilem Concilii Congregationis ſtylum, facultates ſcilicet hujuſmodi ad quatuor menſes impertiendi, cum clauſula, *tribus tamen Conciliaribus comprehenſis*, omnino ſervandum cenſemus. Meminerint itaque Epiſcopi, aliique, qui talibus ſe facultatibus indigere prænoſcunt, ut non paſſim Diœceſim, & Chorum extra vagentur; ne tempus proprium, atque ad reſidendum aptum, alibi inſumentes, de conceſſæ poſtmodum abſentiæ brevitate inutiliter conquerantur.

CAP. V.

Pro hujuſmodi licentiis obtinendis, num aliud, præter Medicorum teſtimonium, requiratur, Congregationis arbitrio remittitur decernendum.

QUamvis non ſolo Medicorum teſtimonio, etiam jurato, probari debeat, talis num ſit eorum neceſſitas, qui reſidere tenentur, ut aerem illis mutandi, ac proinde e Diœceſi libertatem poſtulet abſcedendi; nihilominus, cum de Epiſcopis, fide ceteroquin dignis, agatur, ſi quid ultra pro hujuſmodi impetranda licentia exhiberi oporteat, eadem Congregatio ſuper Epiſcoporum reſidentia videat, & pro ſuo arbitrio decernat. Conſulant ſibi interea Epiſcopi, & quantum cum Dei adjutorio poterunt, tum Tridentinis Decretis, tum Apoſtolicis Conſtitutionibus ſeſe ſtudeant conformare, atque illis cum effectu parere, ſub pœnis, ac cenſuris, ibidem contentis, & comminatis. Super contumaces vero Synodi Provinciales invigilent, quæ eos inſuper moneant, & a negligentibus abſentiæ rationes in Conciliis exigant; atque, ut opus eſſe judicaverint, ſummo Eccleſiæ Hierarchæ, pro debita animadverſione, denuntient a.

a) Sess. 6. c. 23. ref.

CAP. VI.

Parochi ultra biduum, abſque Epiſcoporum licentia, a Cura non abſint. Graviter contumaces fructuum ſubtractione, aliiſque pœnis multentur.

SAcroſancto inſuper Tridentinæ Synodi Decreto ſancitum eſſe novimus b, ut, quandocumque Parochos ab eorum cura abeſſe contigerit, cauſam ipſi coram Epiſcopo cognoſcendam, & per eum probandam, exponant. Prohinc omnibus, & ſingulis Parochis, & animarum Rectoribus, qui, ſacro ut huic relatum eſt Concilio, per bimeſtre, abſque pœnarum, per ſacros Canones inflictarum, metu, a cura, Epiſcopis inconſultis, abeſſe putant ſibi licere, præcipimus, ne ultra biduum, abſque Epiſcopi, ſive ejus Vicarii Generalis licentia, in ſcriptis, & gratis concedenda, idoneo tamen OEconomo relicto, ab Epiſcopali Curia approbato, ullatenus ab illorum Parochiali ſtatione diſcedant. Eos vero, qui contra hujuſce Decreti diſpoſitionem abeſſe præſument, Epiſcopi, pro rata temporis abſentiæ, Parochialium mulctent fructuum ſubtractione; & ſi in abſentia perſeveraverint, ad aliarum quoque pœnarum executionem pro contumacia procedant.

b) Sess. 23. ref.

CAP. VII.

Qui, reſidentia obnoxii, in Urbe commorantur, ad eorum Eccleſias redire coguntur.

CEterum pro reliquis etiam inferioris Ordinis Clericis, tam ſæcularibus, quam regularibus, noſtra in hac Alma Urbe exiſtentibus, qui alias in partibus Parochias, Dignitates, Canonicatus, vel alia quæcumque, quæ reſidentiam requirunt, eccleſiaſtica beneficia obtinent, quatenus hinc ſtatim diſcedere, & ad perſonalem in iis reſidentiam ſe conferre debeant, Edictum innovamus fel. rec. Innocentii XIII. c cujus tenoris partem hic ſubnecti, & obſervari mandamus. c) An. 1723.

„ Pari modo univerſis, & ſingulis Clericis „ beneficiatis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, cujuſcumque conditionis, & gradus, dignitatis, & præeminentiæ in eadem „ alma Urbe exiſtentibus, qui in ſuis Eccleſiis „ Parochialibus, Dignitatibus, Canonicatibus, vel aliis quibuſcumque Beneficiis eccleſiaſticis, de jure, vel conſuetudine, perſonalem reſidentiam facere tenentur, de „ mandato ejuſdem SS. D. N. Papæ (revocando in primis omnes, & quaſcumque licentias, ſupradictis omnibus quomodolibet conceſſas) ſtricte præcipimus, & mandamus, „ eoſque monemus, & requirimus, quatenus „ infra duodecim dierum ſpatium, quorum „ quatuor pro primo, quatuor pro ſecundo, „ & reliquos quatuor pro tertio ultimo, & „ peremptorio termino eiſdem, & cuilibet eorum aſſignamus, debeant, & quilibet eorum „ debeat, omni mora, & cunctatione poſtpoſita, ab eadem Urbe, & Romana Curia diſcedere, & ad ſuas Eccleſias, ſeu Beneficia „ rectis itineribus ſe conferre, ibique perſonalem facere reſidentiam. Quod ſi noſtris hujuſmodi, imo verius Apoſtolicis monitionibus non paruerint, ultra pœnas in ſacro„ ſancti Concilii Tridentini Decretis, & Apoſtolicis Conſtitutionibus contentas, eo ipſo „ Beneficiati Sæculares pœnam centum ſcutorum, applicandam pro medietate piis uſibus, pro altera ſecreto denuntiatori; nec „ non tam Sæculares, quam Regulares prædicti pœnam carceris ad noſtrum arbitrium in„ currant. Et ſi aliquis prædictorum, elapſis „ terminis præfatis, per menſem neglexerit a „ Curia recedere ad effectum ſe conferendi ad „ ſuam Eccleſiam, ibidemque reſidendi, ut „ ſuperius eſt mandatum, ex tunc fructus Be„ neficiorum, reſidentiam, ut præfertur, re„ quirentium, non faciat ſuos, nec tuta con„ ſcientia, etiam alia declaratione non ſequuta, illos ſibi detinere poſſit: ſed teneatur „ illos fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus „ loci erogare, aut, ipſo non erogante, per „ Superiorem Eccleſiaſticum ad dictam eroga„ tionem faciendam compellatur. Lapſis vero „ ſex menſibus, & præmiſſis non adimpletis, „ ipſo facto, & abſque alia ſententia, eiidem

„ Be-

„ Beneficiis, & Dignitatibus sit ipso jure privatus, itaut illa Sedes Apostolica tantum „ conferre valeat; eademque ab ea respective „ possint impetrari, & provisiones per ipsam „ factæ, debitæ exequutioni demandari de„ beant, quacumque appellatione postposita, „ verificato dumtaxat coram Executore literarum „ simplici facto contraventionis. Certifi„ cantes omnes, & singulos prænominatos, „ quod in morosos, & contumaces irremissi„ biliter procedetur ad præfatarum pœnarum „ exequutionem, sine tamen præjudicio pœ„ narum, jam incursarum per eos, qui hactenus contravenerunt.

TITULUS XVIII.

Ne Sede Vacante aliquid innovetur.

CAP. I.

Sede Episcopali vacante, canonica per Vicarios Capitulares in Clericorum Ordinationibus disciplina servanda injungitur.

IDonei ut in Christi Ecclesia Sacerdotes, aliique sint semper in ea ministri, qui digne, & laudabiliter in eorum gradu pro majestate deserviant; quam Episcopi in inquirendo de vita, & scientia ordinandorum, diligentiam adhibere, quaque in imponendis manibus uti ratione teneantur, sacrum peraccurate statuit Concilium Tridentinum. Cumque leges, quæ bono sunt innixæ principio, quandoque hominum malitia subvertantur, & eludantur; volumus, sibi quoque caveant Vicarii omnes Capitulares, ne, provehendorum magis indulgendo ambitioni, quam prædefunctorum æmulando zelum Episcoporum, ipsi sint in antiqua hac tuenda Ecclesiæ disciplina remissi.

CAP. II.

Intra annum Episcopalis Sedis vacationis, quibus pro ordinatione dandæ literæ Dimissoriæ? Facultativas in Episcoporum, & Concilii Congregationibus expediri prohibetur.

IDeoque sub pœnis, quas idem statuit Concilium Tridentinum [a], aliisque, Episcopi successoris arbitrio reservatis, Vicariis eisdem Capitularibus inhibemus, ne intra annum, a Sedis vacationis die, (Epistolas in posterum facultativas Episcoporum, & Concilii Congregationibus concedendi permissione sublata) aliquem, nisi beneficio acquisito, vel proxime acquirendo, arctatum, & dummodo non fuerit is alias ab antecessore Episcopo rejectus, ad Clericalem tonsuram, seu Ordines suscipiendos dimittant. Post annum vero, quos moribus habuerint, virtutibus, ac doctrina laudabiles, nunquam tamen officiis, plerumque importunis, commendatos, liberum est eis, servatis reliquis de jure servandis, dimissorias literas pro arbitrio, & conscientia concedere,

a) Sess. 7. c. 10. & sess. 23 c. 10. de ref.

TITULUS XIX.

De Rebus Ecclesiæ non alienandis.

CAP. UNIC.

In bonorum ecclesiasticorum concessionibus ratio canonica declaratur. Laudemia recipi, & locationes, ac emphyteuses antiquis conductoribus, & emphyteutis renovari, vel confirmari prohibentur.

USu est, & experientia probatum, quantum Ecclesiis, locisque piis detrimenti, damnique sæpe illæ afferant bonorum ecclesiasticorum locationes, & emphyteuses, quæ ab Ecclesiarum Rectoribus, Oeconomis, & Administris, humano potius affectu, imo & effrænata quadam certam, in primo conductorum ingressu, ab his pecuniarum summam recipiendi cupiditate, quam habita Ecclesiarum utilitatis ratione, modico sub annuo canone vel in perpetuum, vel ad longum tempus, seu sub emphyteusis titulo ad vigintinovem, sæpiusque etiam ad bis vigintinovem annos, vel tertiam generationem, iniri solent. Quodque dolendum est magis, absoluto concessionis tempore, a conductoribus, seu emphyteutis, jure veluti hæreditario, locationes, & emphyteuses hujusmodi renovandæ sibi, & confirmandæ petuntur; ad quarum renovationem, & confirmationem Ecclesias, & loca pia teneri, imo cogi posse præsumitur. Volentes hinc Nos, sacro hoc etiam approbante Concilio, Ecclesiarum omnium, locorumque piorum, quæcumque sint, indemnitati, ac statui firmius providere, satis sit licet super his a lege provisum, consultissima hac sanctione Episcopis omnibus, & inferioribus locorum Ordinariis, Episcopalem quasi jurisdictionem habentibus, apertius declaramus, & mandamus.

I. Ne immobilia quæcumque Ecclesiarum, ceterorumque piorum locorum bona, a quovis, sive ordinaria, sive Apostolica auctoritate, ad longum tempus, ultra triennium, vel quatriennium, uti oliveta, locentur, vel in emphyteusim, nunquam tamen perpetuam, concedantur, nisi evidens plane, in eorum Curia probanda, concurrat earumdem Ecclesiarum, vel piorum locorum utilitas, & alia serventur, quæ in Extravagante *Ambitiosæ*, hoc titulo, demandantur: his insuper clausulis, ferendo decreto adjectis, quod scilicet concessio fiat absque spe renovationis; & concessionis templo expleto, bona ipsa cum suis membris, juribus, & pertinentiis universis, nec non & melioramentis, desuper pro tempore quomodolibet factis, ab Ecclesias, & loca pia, quibus ex directo dominio pertinent, ad eorum dispositionem pleno jure, atque omnino libera, vacua, & expedita relinquantur.

II. Ne, hujus occasione locationis, vel in emphyteusim concessionis, aliquid, sub contractus nullitatis pœna, pro laudemio, seu pro primo, ut ajunt, ingressu, a quoquam recipiatur, ex quo Ecclesiis, piisque locis præjudicium fiat, vel justus annui canonis valor decrescat, aut imminuatur.

III. Ne, completo concessionis tempore, aliove casu adveniente devolutionis, locatio, seu in emphyteusim concessio ad ejusdem conductoris, vel emphyteutæ, suæve familiæ,

vel

vel hæredum favorem renovetur (iis tamen locis exceptis, in quibus non aſſerta, ſed rite, & recte probata, legitima adſit conſuetudo renovandi; vel Apoſtolica ad hoc indulta, aut privilegia expreſſe conceſſa reperiantur): ſed Eccleſiis, lociſque piis quibuſcumque liceat bona, alias locata, vel in emphyteuſim conceſſa, & inde, ut ſupra, devoluta, pro ſe, ſi velint, ſervata forma noſtræ Conſtitutionis, quam nuper [a] pro Archidiœceſi noſtra Beneventana edidimus, libere retinere, propriiſque bonis aliis incorporare; nec ullo jure a quoquam, ſub quovis prætextu, ſeu ex quacumque cauſa, ad conceſſiones renovandas adſtringi, aut cogi poſſe declaramus; ſalva tamen Alexandri III. Conſtitutione [b], ubi ex æquitate dumtaxat terras illas, quæ de ſylvis extirpatis ſunt arabiles factæ, ſub annuo cenſu iis hæreditario jure iterum tradi poſſe indulget, a quibus ſuo ipſas, vel parentum ſuorum, labore conſtiterit fuiſſe extirpatas; niſi forte aliis poſſent cum majori utilitate concedi.

[a] c. 2. Ju- 724.

[b] Cap. Ad . hoc

TITULUS XX.

De Teſtamentis.

CAP. I.

Teſtamenta a Parochis, tribus tantum teſtibus adhibitis, rata eſſe, & valida, contrarium ubi non obſtet Statutum. Legata pia, ad Confeſſarii aures facta, quomodo valeant, declaratur.

[c] Cap. Cum . hoc

CUm Alexandri III. [c] ſanctione decretum ſit, ut teſtamenta, qua Parochiani coram tribus, vel duobus teſtibus a ſuo Presbytero conficienda mandarint, rata ſemper exiſtere, ac firma debeant permanere; advigilent ideirco Epiſcopi, ne (ubi tamen contrarium non obſtet Statutum, auctoritate Apoſtolica in forma ſpecifica confirmatum, quo juris civilis diſpoſitio ſervari mandetur) quivis præſumptione aliqua, excommunicationis pœna contra ſic præſumentem propoſita, taliter facta teſtamenta reſcindere audeat, vel irritare. In legatis vero piis [d], & quæ ab ægrotantibus ad Parochorum aures fieri quandoque ſolent, ut fraudes, liteſque evitentur, teſtes, etiam in eodem numero adhibeantur, coram quibus Teſtator, ſe quædam ad pias cauſas eroganda, ſuo prout Parocho, ſeu Confeſſario, injunxit, ita velle declaret; talique declaratione, pia teſtatoris diſpoſitio ſuum ſemper ſortiatur effectum.

[d] Cap. Re- n t. cod.

CAP. II.

Laudatur quorumdam Regnorum conſuetudo, quo Epiſcopi animarum teſtamenta conficiunt pro mortuis ab inteſtato. Sicubi ea non adeſt, inducenda proponitur.

EAm poſtmodum laudabilem, quæ quibuſdam in locis viget, in Regno præcipue Neapolitano, aliiſque Regnis, conſuetudinem, ut pro decedentibus ab inteſtato, ſuperſtites hi licet relinquant hæredes, teſtamenta, ut ajunt, animarum per Epiſcopos efficiantur; aliquid de defuncti bonis pro ejus animæ ſuffragio diſponendo, approbamus: & Epiſcopos omnes, ut eorum plebes ad uſum ipſum, ubi non adſit, amplectendum hortentur, admonemus.

TITULUS XXI.

De Regularibus.

CAP. I.

Regulares ad Subdiaconatum promovendi authenticum Epiſcopis teſtimonium de ſolemni emiſſa profeſſione, & exercitiis ſpiritualibus factis, exhibeant.

ANtiqua cum ſit Eccleſiæ conſuetudine inductum, & Apoſtolicis Conſtitutionibus probatum, ut Regulares tantummodo, quibus glorioſum eſt mendicare, non alio, quam paupertatis, ſeu profeſſæ ab eis approbatæ Religionis titulo, ſacris poſſint Ordinibus initiari; attendant Epiſcopi, ne Regularium quempiam ad Subdiaconatus ordinem promoveant, ſi initiandus ipſe, ut exploratius de requiſito valeat ordinationis titulo conſtare, expreſſam de ſolemni, per eum emiſſa, regulari profeſſione, proprii non ſecum attulerit fidem Superioris, deque præviis exercitiis ſpiritualibus peractis atteſtationem non exhibuerit; una poſtmodum cum dimiſſoriis literis ſervandas in Archivo Epiſcopali.

CAP. II.

Regulares nonniſi ab Epiſcopo loci ad Ordines promovendi, ſervata forma Decreti Clementis VIII.

IN ſuis vero ſubditis ad ordinationes dimittendis, Superiores Regulares Decretum fel. rec. Clementis VIII. ſervent ad unguem, ſub ipſis, in Decreto eodem expreſſis, officii, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis activæ, & paſſivæ privationis pœnis, aliiſque, ſummorum Pontificum arbitrio reſervatis. De cetero, ne quem Superiorum excuſet illius ignorantia Decreti, illud hic ad verbum ſubjungendum decernimus, evulgandumque etiam ab Epiſcopis in eorum Diœceſana Synodo, poſt hoc Concilium primo tempore celebranda.

DECRETUM CLEMENTIS PP. VIII.

Circa Ordines, a Regularibus ſuſcipiendos.

DE mandato SS. D. N. Clementis, divina providentia, Papæ VIII. tenore præſentium, mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cetero obſervent, & obſervari faciant ea, quæ in Decreto S. Congregationis Concilii Tridentini continentur, cujus tenor eſt talis: Congregatio Concilii cenſuit, Superiores Regulares poſſe ſuo ſubdito, itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis, Ordines ſuſcipere voluerit, literas dimiſſorias concedere, ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempe illius Monaſterii, in cujus familia ab iis, ad quos pertinet, Regularis poſitus fuerit: & ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Epiſcopum; dum tamen ab eo Epiſcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam; & dum ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem Dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes. Verum, cum a Superioribus

bus Regularibus, Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, literæ dimissoriæ dabuntur, in eis utique hujusmodi causam absentiæ Diœtesani Episcopi, vel ordinationum, ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod qui non fecerint, officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationem, ac alias, arbitrio ejusdem SS. D. N. Papa reservatas, pœnas incurrent. In quorum fidem &c. Datum Romæ die 15. mensis Martii 1596.

CAP. III.

Proprietatis vitium a Monialibus vitandum. Ratio earum victus & vestitus exhibetur. Super munerum largitionibus Constitutio Clementina innovatur.

EMonialium Monasteriis, imo ab ipsarum cordibus Monialium, incumbant Episcopi, proprietas omnis exulet; & illa, quam maxime fieri poterit, in eis stabiliatur, serveturque rerum omnium communio, quæ nihil habet, & cui nihil deest. Illinc insuper quatenus corrupta omnis foras abscedat affectio particularis, curent, ut ex Monasteriorum redditibus eadem sit Religiosis omnibus (ægrotantibus exceptis) mensa, victus, & vestis præcipue uniformis, quæ in interiori etiam sericum excludat, & modestæ, quæ Christi Sponsas deceat, formæ sit, & proprii cujusque Religionis coloris. Cumque paupertatem professæ sint illæ, singula nos idcirco, quæ super munerum largitionibus sua Constitutione [z] sancivit Clemens VIII., innovamus, & a quibuslibet, sub latis in ipsa pœnis, decernimus observari.

z) Religiosæ An. 1594.

CAP. IV.

Puellæ, in Asceteriis educandæ, vestibus ornatuque modesto utantur: quæque pro ipsis constituta sunt, adamussim, etiam Superiores, adimpleant.

STudeant, & quam accuratissime Moniales ipsæ, ut quas, Superiorum accedente consensu, & impetrata ab Episcoporum, & Regularium Congregatione licentia, educandas, ac formandas susceperint Puellas convictrices, pie illas, & catholice instituant; incumbantque, ne ipsarum ornatus, & vestes Puellis, inter Christi Sponsas versantibus, disconveniant. Sint itaque non sericæ, nec alius, quam nigri, aut fusci, vel albi, aut violacei coloris: nullaque illæ exquisito, quod sacris non conveniat Asceteriis, ornamenti genere utantur. In reliquis, & Puellæ ipsæ, ab Asceterio alias dimittendæ, observent, & Abbatissæ, vel Priorissæ, Superioresve aliæ, quocumque nomine vocentur, quæ eadem Congregatio in concessa licentia præscripserit, faciant adimpleri. Interim omnes admonemus Episcopos, quatenus, & ipsi super eorumdem observantia vigilent, &, ubi ubi opus erit, pro viribus providcant.

TITULUS XXII.

De statu Monachorum, & Eremitarum.

CAP. I.

Pro Eremitarum institutione zelus Episcoporum excitatur: & Regulæ pro illis dantur in Appendice.

AD antiquum, quoquo modo possit, reparandum floridum Eremitarum statum, exacta quorum vivendi solitudo olim exultabat, & florebat quasi lilium; suam quatenus pro his curam aliquam impendant Episcopi, horum solicitudines excitamus. Nostris interea Eremitis, qui hic Hospitium habitant non ignobile prope Portam Angelicam, mandamus, ut Regulas, Synodali adjungendas Appendici, cum seorsim fuerint typis impressæ, apud se habeant, & religiose observent; alias Nos ipsis, ut oportuerit, instructiones daturi pro recta eorum vita, & exemplari conversatione.

CAP. II.

Regulæ ipsa Episcopis proponuntur, a cujusque Diœtesis Eremitis observanda.

EAsdem Nos propterea Regulas Episcopis pro Diœcesanis suis Eremitis ducimus proponendas, quas Episcopi ipsi per illorum quemlibet in propria haberi curent Eremo, & illarum observantiam studeant practice promovere.

CAP. III.

Quotannis Eremitæ omnes ab Episcopis coram se convocentur; super illorum actibus, & Eremorum statu perscrutandi.

DE cetero non incongruum, imo perutile judicamus, si Eremicolas omnes, & singulos quotannis certa die ab Episcopo præfigenda, e Diœcesi in Civitatem convenire, præscribatur; ibi coram Episcopo ipso, vel ejus Vicario Generali, peculiari scrutinio de Ecclesiis, & Eremis, quarum servitio, & custodiæ deputati fuerint, de eleemosynis insuper, & istarum usu, deque illorum actibus, & in via spirituali profectu, rationem reddituros.

TITULUS XXIII.

De Religiosis Domibus, ut Episcopo sint subjectæ.

CAP. I.

Laicorum Confraternitates intenta solicitudine ab Episcopis visitentur; adhibitis quæ in sua Constitutione statuit Clemens Papa VIII.

INter cetera loca pia, quibus non minorem suam debent Episcopi curam, & vigilantiam, religiosas esse indicamus laicorum Sodalitates; quare diligenter eas, juxta Tridentini Con-

Concilii ſanctiones [a], viſitent Epiſcopi; & in omnibus Conſtitutionem præcipue ſervent, ſervarique faciant, Clementis VIII. quæ incipit: *Quacumque a Sede Apoſtolica* [b]: cujus ſummarium hic legetur in fine.

A

CAP. II.

Ab OEconomis adminiſtrationum rationes quotannis exigant Epiſcopi. Si aliis reddenda ſit ratio, miniſter etiam interveniat Epiſcopalis.

A Confraternitatum inſuper, Hoſpitalium, ceterorumque locorum piorum OEconomis adminiſtrationum rationes, præfati juxta Concilii decreta [c], exigant Epiſcopi ſingulis annis, ni ſecus expreſſe in illorum fundatione ſit cautum. Quod ubi ex privilegio, aut juſta alia cauſa, ab Epiſcopo probanda, aliis eſſet ratio reddenda, cum iis, declaramus, adeſſe debeat & Epiſcopus, ſive ejus miniſter, ad id ſpecialiter deputatus; alias factæ a ratiocinatoribus liberationes irritæ ſint, & nullæ, minimeque Adminiſtratoribus ſuffragentur. Qui vero ex ejuſdem Concilii præſcripto, vel alia laudabili conſuetudine Epiſcopo rationem reddere tenentur, ſi ab eo moniti non paruerint, per cenſuras etiam eccleſiaſticas compellantur.

B

c) cit.

C

TITULUS XXVI.

De Jurepatronatus.

CAP. UNIC.

Cujuſcumque Diœceſis Patronatus qui ſint legitime conceſſi, & juſto titulo acquiſiti, inquirendum ab Epiſcopis. Legalem omnium Catalogum ſummo Pontifici, & Cardinali Datario tranſmittant.

CHriſtianæ eſt moderationi conveniens, ut, amputato uſurpationum exceſſu, unuſquiſque impetratis gaudeat; nec ea præſumat, quæ nullo modo ſibi conceſſa perſpiciuntur. D
Mandamus quocirca Epiſcopis, ut, illius memores Tridentini Concilii ſanctionis [d], diſponentis quomodo juspatronatus, Communitatum præſertim, Univerſitatum, Collegiorum, ac potentium perſonarum, in quibus præſumptio urget uſurpationis, probari oporteat, diligentiſſime ipſi propriæ Diœceſis patronatus omnes examinent; & ex documentis, in eorum Curiis, præcedentium occaſione præſentationum, exhibitis, inquirant, qua occaſione, qua cauſa, quove titulo, & jure, patronatus ſint hujuſmodi conſtituti; & quos ipſimet repererint, juxta formam, ab eadem Tridentina Synodo præſcriptam, legitime conceſſos, ſolemni deſcribant in inventario, in quo inſtrumenta, aliæve cujuslibet probationes patronatus, ad dicti Concilii normam acquiſiti, breviter referantur. Si qui patronatus vero reperiantur ex privilegio, etiam Apoſtolico, conceſſi, vel ad tempora ante, vel poſt Tridentinum pertinere, aut legitimis titulis deſtituti, & ſine requiſitis, in eodem decreto Concilii relatis, ipſo pariter adnotentur in inventario, quod Epiſcopi ſubſcribant, & in Archivo Epiſcopali recondant. Simile autem exemplar ad Sedem Apoſtolicam, & ad ſummi Pontificis Datarium tranſmittant, ut ita & Sedes eadem

d) 25. c. ref.

Apoſtolica, ipſique Epiſcopi, eorumque ſucceſſores facile examinare poſſint, ac de jure deliberare, vel ſaltem futuris præcavere vacationibus, num danda, vel deneganda ſit inſtitutio præſentatis.

E

TITULUS XXV.

De conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris.

CAP. I.

Cathedrales Eccleſiæ, & Parochiales, cum majoribus ſaltem Altaribus, intra annum in Civitatibus, & in Diœceſibus intra biennium, poſt earum reſtaurationem, ab Epiſcopis conſecrentur.

ANtiqua mandant ſanctorum Patrum decreta [e], ut, ſicut non alii poſſunt, quam ſacrati Domino Sacerdotes, ſacra peragere, & hoſtias offerre ſuper Altare, ita non alibi, neceſſitas niſi ſumma coegerit, quam in Deo dedicatis locis, ideſt in Tabernaculis, divinis ab Epiſcopo precibus delibutis, divina debeant ſacrificia celebrari. Incumbant quocirca Epiſcopi, ut Eccleſiæ ſaltem Cathedrales, & Parochiales, & majora ipſarum Altaria, quæ adhuc perfecta non ſunt, nec dedicata, intra annum, ſi fieri poterit, in Civitatibus, per Diœceſes vero intra biennium, omnino perficiantur, & ſolemniter conſecrentur [f].

e) Can. Sicut non alii. De Conſ. diſt. 1.

f) Concil. Lond. ann. 1237. cap. 1.

CAP. II.

De Eccleſiarum dedicatione anniverſarium quotannis Officium celebretur.

ENcænia autem, ſeu ſolemnes Eccleſiarum dedicationes, ipſis, quibus initiantur, diebus recurrentibus [g], vel aliis, quos Epiſcopi in conſecrationis actu pro libito deſignarint, in perpetuum anniverſaria ſolemnitate celebrentur; Rubricis ſervatis Breviarii, & Miſſalis Romani.

g) Can. Solemnitates. 1. & 2. de Conſ. diſt. 3.

CAP. III.

Ubi de dedicatione dubitetur, Conſecratio fiat abſolute.

ECcleſiæ vero, vel Altaria ſi adſint, de quorum dedicatione dubitetur; nec ſcripturæ, aut teſtes exiſtant, qui de conſecratione teſtentur hujuſmodi; abſolute ea, ulla abſque dubitatione conſecrari poſſe declaramus: talis namque trepidatio iterationem non facit; quoniam, quod neſcitur factum, iteratum non eſſe, monſtratur [h].

h) Eod. Can. Solemnitates 1.

TITULUS XXVI.

De Baptiſmo, & Confirmatione.

CAP. I.

Solemnem Baptiſmalis fontis benedictionem, & Baptiſmi adminiſtrationem, bis in anno efficiendam, per ſe etiam Epiſcopi aliquando habere non graventur.

NOn eſt Parochorum tantum, quod, juxta ſacra Canonum ſtatuta [i], Rituali Roma-

i) Can. Non

no

ratione. Can. Duo tempora. Can. Proprie. Can. Si quis autem. Can De Catechumenis. Can. Venerabilis. Can. Baptizandi. Can. Baptizandos. Can. Non liceat. De Conſ. diſt. 4. & Can. Ut Epiſcopi ibid. diſt. 5.

no præſcribitur, ut ſolemnis ſcilicet per eos bis in anno, utroque Sabbato ante ſacratiſſimum Paſcha, & Pentecoſten, Baptiſmalis fontis benedictio perſolvatur, ſacrumque Baptiſma tunc ſolemnius miniſtretur. Speciali id etiam ratione ab Epiſcopis exigit Cæremoniale Epiſcoporum [a]; & Nos ipſis, præcipuas velut inter Pontificalis ordinis actiones, non minori ſolicitudine commendamus.

CAP. II.

Cathecumeni non ante, ſed poſt Baptiſmum, veſte candida induendi.

a) Lib. 2. c. 27.

NOn eſt in ſolemni Adultorum Baptiſmate ſine redargutione prætereunda illa ſacri Ritus inverſio, dum Catechumeni ad divinum permittuntur accedere lavacrum, candida induti Neophytorum veſte, quam tantummodo poſt Baptiſmum traditus baptizatis [b], in glorioſæ ſignum reſurrectionis, ad quam homines e ſacro fonte regenerantur; novæque vitæ innocentiam ſignificandam, quam, poſt veteres ablutas maculas, ſervare debent; immaculatam ante Chriſti tribunal perferendam. Hæc itaque, & ſimilia a ſacrarum cæremoniarum Magiſtris animadvertantur: caveantque Parochi, ne, ſuarum inſtructionum defectu, quod fidelibus ab Eccleſia myſtice traditum eſt ad ſalutem, pompæ ſerviat, & vanitati.

b) Can. Poſt Baptiſmum, & Can. Acepiſti. cit. diſt. 4. de Conſ.

CAP. III.

Baptizandorum catetheſis extra omnino, non intra Eccleſiam fiat; Baptiſmus vero in ea miniſtretur.

QUia Baptiſmus janua eſt ſacramentorum, & porta, per quam in Chriſti Eccleſiam intramus, ſciant Parochi, non nude a Romano Rituali [c] præſcribi, ut Baptizandorum catechiſmus ad Eccleſiæ januam, his, cum patrinis, extra exiſtentibus, peragatur. Ipſis itaque diſtricte præcipimus, ut Ritum omnino ſervent eumdem; nec unquam committant, contrarius ultra procedat abuſus: quemadmodum & alter ille, domi ſcilicet infantes baptizandi extra neceſſitatem, quæ ſi unquam eveniat, erit ab Epiſcopo probanda.

c) In rubric. de Sacram. Baptiſmi.

CAP. IV.

In Confirmationis Sacramento miniſtrando ſoliciti ſint Epiſcopi: eaſque provideant, ut æquali præparatione, ac devotione miniſtretur, & ſuſcipiatur.

SOlerti tandem Epiſcoporum curæ ſubjicimus, ut, quemadmodum Confirmationis Sacramentum magna eſt baptizatis veneratione tenendum, utpote quia illius virtute, Deus in Nobis perficit, quod Baptiſmo operari cœpit [d], nec alii ipſum, niſi ſummi conferunt Sacerdotes [e]; ita incumbendum ſummopere, ne minori devotione, & tumultuarie, ut aſſolet, ſed, qua decet præparatione, ac reverentia miniſtretur æque, ac ſuſcipiatur. Hinc ſibi quoque conſulant Epiſcopi illi, qui ſegnes in hoc conferendo Sacramento, Baptizatos, a ſeptennio, & ſupra adverſus malignos ſpiritus colluctantes, ſpeciali hac ſancti Spiritus unctione corroborare prætermittunt. Hoc itaque quotannis in Civitate; in Diœceſi vero, tempore ſaltem viſitationis, ſolemniter miniſtrare non negligant; ſemper tamen, quoad fieri poterit, de mane in Eccleſia, & jejuni jejunis, maribus a feminis ſeorſim diſpoſitis, conferant; & adultis, nonniſi ſacramentali prius confeſſione mundatis.

d) Catechiſ. Rom. de Sacram. Confirmat. §. 21.

e) Can. De his, & Can. Manus. De Conſ. diſt. 5.

TITULUS XXVII.

De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis.

CAP. UNIC.

Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum fabricis providetur conceſſione mediorum fructuum primi anni cujuslibet beneficii, ab Epiſcopis in propria Diœceſi conferendi.

HÆreticorum blaſphemiam damnamus, qui Eccleſias dotare, divinæ ſcripturæ, & Chriſti regulæ contrarium eſſe divulgabant. Sacris etenim cum ſit Canonibus [f] proviſum, ut Eccleſiæ, quatenus divino cultui aptæ, & in ſuo ſemper decore permaneant, abſque dotis conſtitutione, non ædificentur; plurimarum Nos, quas ſine ſubſidio hujuſmodi conſtructas ſcimus, ſupplentes indigentiis Eccleſiarum; cum alias vel Apoſtolico privilegio, vel conſuetudine, vel ſtatuto induci poſſit, ut fructus quorumcumque beneficiorum primi anni, imo & duorum, vel plurium, ad quinquennium [g] uſque, Eccleſiarum fabricis reſerventur; ſingulis Italiæ, Inſularumque adjacentium Epiſcopis concedimus, (noſtræ prout Eccleſiæ Beneventanæ conceſſit Pius II. [h], & Cathedralem Nolanam in antiqua ſua eſſe conſuetudine, novimus) ut ſcilicet in quibuſcumque eccleſiaſticis beneficiis, ab eis, aliiſque inferioribus, conferendis, dimidios primi anni cujuſque beneficii fructus ſibi reſpective reſervent. Volumus vero, & expreſſe mandamus, ut fructus ipſi non in alia, quam in proprie Cathedralis, & Collegiatarum Eccleſiarum fabricam, augmentum, reparationem, & ornatum fideliter impendantur: declarantes inſuper, noſtræ intentionis non eſſe, nec unquam fuiſſe, ut fructus hujuſmodi in muſicas, aut organiſtarum, vel aliorum Eccleſiæ ſervientium ſalaria, aut ſtipendia diſſipentur: ſuper quibus Epiſcopi, & Eccleſiarum Capitula ſibi, & ipſorum conſcientiæ conſulant; prout fuſius in noſtra Conſtitutione exprimitur, in Appendice legenda.

f) Can. Nemo, De Conſ. diſt. 1.

g) Cap. Si propter. De Reſcriptis in 6.

h) An. 1459.

TITULUS XXVIII.

De Immunitate.

CAP. I.

Gregorii XIV. Conſtitutio ſuper Eccleſiarum immunitate, nova BENEDICTI XIII. Conſtitutione in caſibus aliquibus declaratur, & ad quoſdam alios extenditur.

COnſueto Apoſtolicæ Sedis moderamine convenimur, ſic Nos paternorum debere Canonum decreta librare, & Pontificum prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta metiri, ut, quæ præſentium neceſſitas temporum extendenda, vel declaranda depoſcit, providenter, diligenti adhibita conſideratione, extendamus, & declaremus. Sane ſiquidem celeberrima Gregorii XIV. Con-

um alias nulli. 1591.

Constitutio [a] super Ecclesiarum immunitate, consilio licet optimo ab initio edita, tractu tamen temporis, vel quia multifariam a Doctoribus exposita, vel quia Ecclesiasticis ipsis in Tribunalibus praxi est observata dissimili, quotidianæ tantummodo videtur esse fori utriusque Judicibus disputationi. Quamobrem Constitutionem ipsam, quam ceteroquin salvam semper volumus in sua firmitate remanere, sacro hoc etiam approbante Concilio, in aliquibus casibus declarare, & ad novos alios, ultra jam in eadem expressos, extendete judicavimus; prout in perpetua nostra, quam Concilii hujus exhibebit Appendix, fusius Constitutione continetur.

CAP. II.

Laicos, qui Clericorum immunitatem turbare non verentur, Episcopi censurarum comminatione, a sententia revocent: & si opus fuerit, ad earam fulminationem deveniant.

CUm in locis quibusdam, etiam præcipuis, Judices, & Gubernatores haud desint, qui sæculari non contenti, sibi a Deo concessa, auctoritate, in ecclesiasticam messem sacrilegas non raro falces immittere, Clericos ad eorum Tribunal convenire, & sacros Ecclesiæ Ministros in sua audent jurisdictione turbare; idcirco, ii quatenus detestanda ipsa facinora perhorrescant, latas in 35 & 16. *Bulla Cœnæ* [b] censuras ad eorum memoriam revocamus. Episcopos vero serio excitando, monemus, ut contra sic temere audentes, eorumque ministros, complices, & fautores, juris & facti remediis opportunis, ad incursarum etiam procedant censurarum declarationem; ut ita illi, Dei ulciscentis plagam sentientes, ad ceterorum emendationem, tandem aliquando confundantur, & resipiscant.

CAP. III.

Barones, prohibentes laicis, ne Clericali militiæ sine ipsorum licentia adscribantur, excommunicationis sententia terrentur; prout & laici ipsi, qui illam audent licentiam impetrare.

NOn sunt insuper ullo modo ferenda, quæ a Dominis quibusdam temporalibus injuriosa noscimus ecclesiasticam contra libertatem inducta præjudicia. Mittentes enim ipsi cum Ozia manus in sacra thuribula, in juvenes nempe Deo consecrandos, eos, minis, ac metu incussis, ab Ecclesiæ ineundo servitio retrahunt, qui clericali se militiæ appetunt initiari. Supplices namque ab his præsumunt sibi offerri libellos; & dum placet, aut voce, aut scripto, ut ad Episcopos se conferant ordinandos, licentiam impertiuntur. Hujusmodi Nos volentes audaciam cohibere, excommunicationis pœnam ferimus latæ sententiæ, Episcopis respective reservatam, tam contra Dominos temporales ipsos, qui directe vel indirecte, mediate vel immediate prædicta adhuc præsumpserint attentare, quam contra laicos promovendos, vel eorum consanguineos, si per se, vel per alios, licentiam ipsam in posterum unquam audeant impetrare.

CAP. IV.

Laici, Divinorum Officiorum tempore in Ecclesiis, etiam Regularium, intra Presbyteriorum, & Altarium septa ingredi, ibique manere, sub interdicti pœna, Romano Pontifici reservata, prohibentur.

. Rit. r. Ann. & An.

ALias generali S. Sedis Decreto [c], in Ecclesiis, etiam Regularium, intra Presbyteriorum, & Altarium septa, dum Missæ ibi celebrantur, aliave Divina Officia persolvuntur, sæcularium personarum cujuscumque conditionis, & sexus assistentiam prohibitam fuisse, non ignoratur. Verumtamen, cum adhuc laici quidam in vetita temere nitantur, & ibidem aut stare, aut scamna habere, vel genuflexoria sibi arrogare præsumant, id iterum, juxta sacrorum Canonum [d], ejusdemque Apostolicæ Sedis mentem, sub Ecclesiarum, Regularium etiam, & quomodocumque exemptarum, interdicti pœna, ipso facto incurrenda, & Romano Pontifici reservata, inhibemus; mandantes, ut, si quæ sint pro laicis, sacra intra loca prædicta, sedes, scamna, & genuflexoria, illinc auferantur, & removeantur omnino.

d) Can. Pervenit, & Can. Sacerdotum, de Cons. dist. 2. Cap. Ut laici, dq Vit & honest. Cleric. & cap. Inhibendum, De cohabit. Clericor. & Mulier.

TITULUS XXIX.

De Accusationibus

CAP. UNIC.

In Provincialibus Conciliis Synodales Testes eligantur, & ad eorum officia deputentur.

QUarti Lateranensis Concilii Decreto, in Capitulo *Sicut olim* [e] relato, provide sub pœna, ibidem contra negligentes proposita, suspensionis scilicet ab officio, constitutum habemus, ut qualibet in Provinciali synodo idoneæ, & honestæ personæ statuantur, quæ quasi Testes synodales, simpliciter, & de plano, & absque ulla jurisdictione, quæcumque in Diœcesi, eis assignata, correctione, & reformatione sint digna, inquirant, ea respective ad Metropolitanum, & suffraganeos, ac alios, in Concilio Provinciali sequenti congregatos, fideliter delaturi; ii quatenus super eisdem, prout utilitati, & honestati congruerit, provida deliberatione procedant, & quæ statuerint, adimplenda præcipiant. Idcirco Nos, sacro hoc etiam approbante Concilio, Decretum ipsum a Metropolitanis omnibus in eorum prima Provinciali synodo celebranda, pro debito sub eadem pœna observari jubemus: ac interim pro unaquaque specialis Romanæ Provinciæ Diœcesi ecclesiasticos Viros, quorum nomina hic in Appendice recensebuntur, in synodales Testes eligimus, & ad eorum officia deputamus, cum facultatibus opportunis.

e) Hoc Tit.

TITULUS XXX.

De Magistris.

CAP. I.

Pro bono Seminariorum regimine, ubi erecta jam sint, Tridentini Concilii instructiones serventur: pro iis vero, & aliis erigendis, Constitutio Benedicti XIII. nuper edita, observanda exhibetur.

CUm satis compertum unicuique sit, quam utilis, ac proficua ad pueros in ecclesiasticis disciplinis instituendos, & ad pietatem, religionemque informandos, Seminariorum erectio extiterit; ut tam pium propterea, & sanctum institutum conservetur omnino, atque in dies magis magisque augeatur, Episcopi, in quorum Diœcesibus eadem Seminaria erecta jam fuerint, quæ ad bonum illorum regimen sacrosancta Tridentina synodus [f] censuit præscribenda, & a locorum Ordinariis executioni demandanda, ea ipsi observent, & nullatenus negligant adimplere. Ubi vero ea nondum constructa, & fundata fuisse cognoverint, hujuscemodi ne diutius opere, non minus laudabili, quam necessario, in suis Diœcesibus Dei Ecclesia privetur, omni ope illa quantocius, eadem ut sancta Tridentina synodus præcipit, erigenda procurent; & pro Seminariis iisdem, sive erectis, sive erigendis, illa ipsi prorsus exequantur, quæ Nos Episcopis singulis, & eorumdem Seminariorum Deputatis in nostra, quam nuper edidimus Constitutione, sequenti Appendici adjungenda, plenius præcipimus observari.

f) Sess. 23. de reform. c. 18.

Sacris Ordinibus initiandi, per ſemeſtre in Seminariis reſpective, vel Epiſcopiis permaneant.

a) Con. 12. An. 813.

TUronenſis Concilii III. a Conſtitutione decretum eſt, ut Presbyter, priuſquam ad Presbyteratus conſecrationem accedat, in Epiſcopio maneat, ſuum diſcendi gratia officium, donec mores etiam, & actus ejus animadverti poſſint; & tunc, ſi dignus fuerit, ad Sacerdotium promoveatur. Omnes igitur ad ſacros Ordines promovendos, per ſex ſaltem menſes continuos ante ordinationem, in Seminariis reſpective, vel Epiſcopiis apud Epiſcopos, omnino, ſacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus; alias nunc pro tunc ab Ordinibus ſuſcipiendis rejectos eſſe ſciant; nec cum eis, niſi prudenti Epiſcoporum arbitrio diſpenſandum. Eodem vero tempore, ut inde Ordines digne ſuſcipere, & in Dei Eccleſia laudabiliter miniſtrare valeant, conſuetos, ultra ſpiritualium exercitiorum dies, ſacrorum Rituum, moralis Theologiæ, & Romani Catechiſmi ſtudio, volumus, incumbant; atque Clericali diſciplina, & latina lingua, ſi opus ſit, ſatius imbuantur.

TITULUS XXXI.

De ſententia Excommunicationis.

CAP. I.

In ferenda majoris excommunicationis cenſura, omni habita circumſpectione, procedatur.

ECcleſiaſticæ diſciplinæ nervus, excommunicatio, gladius ad Chriſti fideles in officio continendos valde ſalutaris, qua ſane ſit circumſpectione adhibenda, ne malum augeat, cui data noſcitur in medelam, ſacri Canones exprimunt, & Tridentini Concilii probat au-

b) Seſſ. 25. de ref. c. 3.

ctoritas b. His Epiſcopi, omneſque Judices eccleſiaſticis ſanctionibus inhærentes, attendant, ne reos levibus pro quibuſque exceſſibus ita repente gladio ferant hujuſmodi, aliis ubi commode poſſint juris uti remediis: & juſte quatenus, ac recte, cum oportuerit, gladius ſit ipſe exerendus, Tridentinas tunc, ſuper his latas, leges in eorum Tribunalibus omnimodis exequantur.

CAP. II.

Cenſuræ, ab uno Epiſcopo latæ, ab aliis, Regularibus præcipue, ſervandæ.

FIdeles omnes ſacrorum Canonum voce admonentur, ut illis non communicent, qui ab Epiſcopis excommunicantur: & quos

c) Conc. Nicæn. 1. Can. 5. Lateran. 1. Can. 9. & Lateranen. 2. Can. 3.

iſti ejecerint, ipſi non recipiant c. Antiquam hanc diſciplinam a Regularibus religioſe tenendam, mandamus; ſanctionibus inhærentes Concilii Generalis Viennenſis d atque Tridentini Decreto e, ubi cenſuræ, & interdicta, nedum ab Apoſtolica Sede mandata, ſed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Epiſcopo, præcipiuntur a Regularibus in eorum Eccleſiis publicari, atque ſervari. Quod ut Epiſcopi mutuo inter ipſos obſervent, magis convenire declaravit Innocentius III. ita

d) Clem. 1. hoc. Tit.

e) Seſſ. 25. de Regular. c. 22.

f) Can. Ad reprimendam, De off. Judic. ordinar.

ſcribens Archiepiſcopo Rothomagenſi f „ ſicut „ latas a vobis in ſubditos cenſuras vultis, „ ut alii obſervent, ita latas ab aliis, & „ vos ipſi ſervetis, & a veſtris faciatis ſubditis obſervari.

De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

CAP. I.

Ultra pœnas alias, excommunicatio proponitur adverſus Medicos, tertio viſitantes Infirmos, poſt decubitum non confeſſos.

SAluberrima quamvis alia Innocentii III. Conſtitutione in Concilio 8 generali declaratum fuiſſe legatur, corporales nonnunquam infirmitates ex peccato provenire, propter quod Medicis optimo fuit ibi conſilio præceptum, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, ut Medicos advocent animarum; quatenus, quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus, poſtquam infirmo fuerit de ſpirituali ſalute proviſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, ſtatutum hoc nihilominus tam ſanctum, & ſalutare, in dies contemni videtur ab iis; dum frequenter, gravi cum animarum præjudicio, evenire dolemus, quod, morbo ingraveſcente, plures ex hac vita ſacramentali ſine confeſſione demigrant. Nos igitur Epiſcopis omnibus jubemus, ut Decretalem ipſam Innocentianam, & Conſtitutionem S. Pii V., quæ incipit *Super Gregem Dominicum* h ſuper hoc etiam ema-

g) Lateran. IV. Can. 22. An. 1215. in Can. Cum infirmitas h. t.

h) An. 1566.

natam, invigilent omnimode obſervari; impoſita contra Medicos excommunicationis pœna, ſibi reſervata, ſi tertiam poſt infirmi viſitationem, ab infirmi cura non abſtineant, infirmus dum uſque ipſe Pœnitentiæ non ſuſceperit ſacramentum, quod Confeſſarius, relicta apud ægrotantem ſchedula, ejus manu ſubſcripta, teſtari teneatur.

CAP. II.

Epiſcopi Regularibus confeſſionis munus non committant, abſque probationis teſtimonio eorum Superioris.

SAcræ audiendæ Confeſſionis munus Sacerdotibus regularibus, quamvis ad illud ipſi & peritia, & ſcientia idonei appareant, Epiſcopi non committant; niſi a Monaſterii Præfecto literis teſtatum fiat, eos in probatiſſimis etiam, pro confeſſariis datis, S. Caroli monitis inſtructos eſſe, & vitæ diſciplina, ac moribus probatos haberi, ac dignos, quibus id munus laudabiliter imponatur. Hoc in teſtimonii genere Superior ipſe animadvertat, ne quid teſtificando admittat, quod religioſæ conſcientiæ ſuæ fraudi ſit, aut labem inferat.

CAP. III.

Pro Pueris, primo ad Pœnitentiæ ſacramentum, & ad Euchariſtiæ communionem admittendis, inſtructiones dantur in Appendice.

INſtructiones ad ſacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, a Pueris primo ſuſcipiendorum, uſum, & cultum pertinentes, breves ſimul, & claras dabimus in noſtri hujus Concilii fine. Ceterum Parochos omnes admonemus, ut in illis inſtruendis ſedula attentione utantur, ne, praxim eos peccata confitendi edocentes, dum erga bonum, quod ſcire debent, amorem inſtillant, mali, quod neſciunt, vel minimam indant agnitionem.

CAP. IV.

Pœnitentiariæ Prabenda in Cathedralibus inſtituatur. Pœnitentiarii munus oſtenditur.

QUæ alias hoc in eodem Concilio i ſunt conſtituta de adhibenda ab Epiſcopis di-

i) Supra Tit. 1. Cap 6.

li-

ligentia pro Theologalis Præbendæ erectione in ſuis Cathedralibus, ſuper quibus & ſpecialem tunc temporis Conſtitutionem noſtram evulgavimus, eadem etiam ab ipſis in præneceſſaria, ubi erecta non ſit, Pœnitentiariæ inſtitutione, ad Tridentini Concilii [a], & ipſius noſtræ Conſtitutionis præſcriptum, obſervari volumus, ac mandamus. Qui ita vero Pœnitentiarius fuerit inſtitutus, ſtatis ipſe diebus, & horis in Cathedrali Eccleſia, ſua in ſede confeſſionali aſſiſtat; ac tunc, & non alias, ſi Canonicus erit, integros, ac ſi Choro interſit, ſuos faciat fructus, & habeat diſtributiones.

[a] Seſſ. 23. de Reform. Cap. 1.

DECRETUM

De Concilii concluſione, & dimiſſione.

HÆc ſunt, quæ Spiritui ſancto, & Nobis viſa ſunt decernenda ſacro in hoc Concilio, quod, optatum finem conſecutum, complemus. Quocirca ipſum, Deo, qui idem cœpit, & perfecit, gratias agentes, concludendum, ac dimittendum eſſe decernimus, & concluſum, ac dimiſſum denunciamus.

Ego Benedictus, S. Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopus, his Synodalibus conſtitutis, a me probatis, atque firmatis, ſubſcripſi: & poſt me ſubſequentes R.mi Cardinales, & Venerabiles Epiſcopi.

Ego Fabricius, Epiſcopus Portuenſis, Cardinalis Paulutius ſubſcripſi.

Ego Petrus, Epiſcopus Sabinenſis, Cardinalis Otthobonus, S. R. E. Vice-Cancellarius, ſubſcripſi.

Ego Franciſcus, Epiſcopus Prænestinus, Cardinalis Barberinus ſubſcripſi.

Ego Joſeph Tit. S. Praxedis S. Romanæ eccleſiæ Presbyter Cardinalis Sacripante ſubſcripſi.

Ego Laurentius Tit. S. Petri ad Vincula Presbyter Card. Corſinus ſubſcripſi.

Ego Auguſtinus Tit. S. Auguſtini S. R. E. Presbyter Card. Fabronus ſubſcripſi.

Ego Annibal Tit. S. Clementis Presbyter Cardinalis S. R. E. Camerarius, ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Tit. S. Sylveſtri S. R. E. Presbyter Card. Picus ſubſcripſi.

Ego Antonius Felix tit. S. Balbinæ Presbyter Card. Zondadari ſubſcripſi.

Ego Petrus Marcellinus Tit. S. Joannis ante Portam Latinam Cardinalis Corradinus ſubſcripſi.

Ego Jo: Baptiſta Tit. S. Stephani in Monte Cœlio S. R. E. Presbyter Cardinalis Ptolomæus ſubſcripſi.

Ego Melchior Tit. S. Mariæ in Via Presbyter S. R. E. Cardinalis de Polignac ſubſcripſi.

Ego B. Tit. S. Petri in Monte Aureo Presb. S. R. E. Card. Scottus ſubſcripſi.

Ego N. Tit. SS. Ner., & Achill. Presbyter S.R.E. Cardinalis Spinula ſubſcripſi.

Ego G. Tit. S. Agnetis Presbyter S.R.E. Cardinal. Spinula, S. Agnetis nuncupatus, ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Tit. S. Mariæ in Tranſpontina Presbyter S.R.E. Cardinalis Belluga ſubſcripſi.

Ego Joſeph Tit. S. Suſannæ S. R. E. Presbyter Card. Pereyra ſubſcripſi.

Ego Joannes Baptiſta Tit. S. Priſcæ P. S.R.E. Card. Salernus ſubſcripſi.

Ego Alvarus Tit. S. Bartholomæi in Inſula S. R. E. Presbyter Cardinalis Cienfuegos ſubſcripſi.

Ego Bernardus Maria Tit. S. Bernardi Presbyter S. R. E. Card. de Comitibus, Ma. Pœnitentiarius, ſubſcripſi.

Ego Jo. B. Tit. S. Matthæi in Merulana S. R. E. Presb. Card. de Alteriis ſubſcripſi.

Ego Vincentius Tit. S. Honuphrii Presbyter S. R. E. Card. Petra ſubſcripſi.

Ego Proſper Tit. S. Chryſogoni Presb. S. R. E. Card. Marefuſcus ſubſcripſi.

Ego Fr. Auguſtinus Ordinis Prædicatorum Tit. S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Pipia ſubſcripſi.

Ego J. R. S. R. E. Diaconus S. Georgii in Velabro Card. Imperialis ſubſcripſi.

Ego Laurentius S. R. E. Diac. S. Agathæ Cardinalis de Alteriis ſubſcripſi.

Ego C. S. Angeli in foro piſcium Diaconus Card. Columna ſubſcripſi.

Ego Curtius S. Euſtachii Diaconus Cardinalis Origus ſubſcripſi.

Ego Fabius SS. Viti, & Modeſti Diaconus Cardinalis de Abbatibus Oliveriis ſubſcripſi.

Ego Carolus S. Mariæ in Aquiro S. R. E. Diaconus Card. Marinus ſubſcripſi.

Ego Julius S. Adriani S. R. E. Diaconus Cardinalis Alberonus ſubſcripſi.

Ego Alexander S. Mariæ in Coſmedin S. R. E. Diac. Card. Albanus ſubſcripſi.

Ego Jo. Baptiſta Congregationis S. Philippi Nerii de Urbe, Archiepiſcopus Conventati, Epiſcopus Terracinenſis, & Setinus ſubſcripſi.

Ego Franciſcus Maria Muſcettula Archiepiſcopus Roſſanen. ſubſcripſi.

Ego Salvator Miroballo Archiepiſcopus Nazarenus ſubſcripſi.

Ego Antonius Paternò Archiepiſcopus Lanciano. ſubſcripſi.

Ego Mondillus Urſinus Archiepiſcopus Corinth. & Epiſcopus Melphien. & Rapollen. ſubſcripſi.

Ego Antonius Fonſeca Epiſcopus Tiburtinus ſubſcripſi.

Ego Joſeph de Carolis Romanus, Epiſc. Aquinaten. in Pontecurvo, ſubſcripſi.

Ego Hyacinthus Dragonetti Epiſcopus Marſorum ſubſcripſi.

Ego Honuphrius Eliſei Epiſcopus Urbis Veteris ſubſcripſi.

Ego Nicolaus Rocco Epſc. Caſſanenſis ſubſcripſi.

Ego Fabius de Mancinfortibus Epiſcopus Eugubinus ſubſcripſi.

Ego Antonius Sanfelicius Epiſcop. Neritonen. ſubſcripſi.

Ego Jo. Baptiſta Baſſus Epiſcopus Anagninus ſubſcripſi.

Ego Vincentius Vecchiarellius Epiſcopus Sutrinus, & Nepeſinus ſubſcripſi.

Ego Fauſtus Guidottus Epiſc. Civitatis Plebis ſubſcripſi.

Ego Bernardinus Ægidius Recchi Epiſcopus Aquæpendentis ſubſcripſi.

Ego Fr. Carolus Hyacinthus Ord. Prædicat. Epiſc. Spoletanus ſubſcripſi.

Ego Adrianus Sermattejus Epiſc. Viterbienſis, & Tuſcanenſis, ſubſcripſi.

Ego Emanuel Joſeph Epiſcopus Ovetenſis ſubſcripſi.

Ego Fabritius Antonius Salernus Epiſc. Molphictenſis ſubſcripſi.

Ego Laurentius de Tartagnis Epiſcopus Verulanus ſubſcripſi.

Ego Carolus Pignatelli Epiſcopus Cajetanus ſubſcripſi.

Ego Simon Gritti Episcopus Ferentinus subscripsi.

Ego Ludovicus Maria Pandolfini Episcopus Vulteranus subscripsi.

Ego Alphonsus Mariconda Episcopus Triventinus subscripsi.

Ego Gabriel de Marchis Episcopus Soranus subscripsi.

Ego Nicolaus Terzaghus Episc. Narniensis subscripsi.

Ego Bernardus Cavalerius, & de Acugna Episc. Sancti Marci subscripsi.

Ego Dominicus Taglialatela Episcopus Aquilanus subscripsi.

Ego Joseph Falconius Episcopus Ortonensis, & Camplensis, subscripsi.

Ego Joannes Franciscus Tenderini Episc. Civitatis Castellanæ, & Horten., subscripsi.

Ego Cosmus Torellus Episcopus Camerinen. subscripsi.

Ego Martinus de Zelaretta Episcopus Legionensis subscripsi.

Ego Antonius Carrara Episcopus Fundanus subscripsi.

Ego Theodorus Pongelli Episcopus Interamnensis subscripsi.

Ego Jo. Baptista Renzolius Episcopus Amerinus subscripsi.

Ego Alexander Dolfi Episcopus Fanen. subscripsi.

Ego Felix Solatius Episcopus Bisinianen. subscripsi.

Ego Honuphrius Pini Episcopus Balneoregiensis subscripsi.

Ego Hercul. Michael ab Aragonia Episcopus Miletensis subscripsi.

Ego Fr. Antoninus Seraphinus Camarda Ordinis Prædicatorum Episc. Reatinus subscripsi.

Fr. Jo. Baptista Chiappè Congregationis B. Petri de Pysis Episcopus Nuceriæ in Umbria subscripsi.

Ego Antonius Fonseca Episcopus Æsinus subscripsi.

Ego Septimius Cinughius Episc. Picentinus subscripsi.

Ego D. Leander de Porzia Abbas S. Pauli extra mænia Urbis [a] subscripsi.

Ego Jo. Baptista Piart Abbas S. Salvatoris de Domnoapro in Lotharingia subscripsi.

Ego Justus Fontaninus Abbas S. Mariæ Sextensis in Provincia Aquilejensi subscripsi.

Ego Jacobus Amadorius, olim de Lanfredinis, U. S. R. Procurator Em. & Rev. Francisci Cardinalis de Judice, uti Episcopi Ostien., & Veliternen. S. Collegii Decani, subscripsi.

Ego Michael Giura Metropolitanæ Ecclesiæ Neapolitanæ Canonicus, Procurator E. & R. D. Francisci Cardinalis Pignatelli Archiepiscopi Neapolitani, tanquam Episcopi Tusculani, subscripsi.

Ego Alexander Formaliari Metropolitanæ Ecclesiæ Bononiensis Primicerius, Procurator E. & Rev. D. Jacobi Cardinalis Boncompagni Archiepiscopi Bononien., tanquam Episcopi Albanensis, subscripsi.

Ego Petrus Franciscus Bussius U. S. R. Procurator E. & R. D. Joannis Baptistæ Cardinalis Bussi Episcopi Anconitani, subscripsi.

Ego Franciscus Rudolphus Degen Procurator E. & R. Francisci Lotharii S. Sedis Moguntinæ Archiepiscopi, per Germaniam S. R. I. Archicancellarii, & Electoris, tanquam Episcopi Bambergensis, subscripsi.

Ego Agapitus Liberatus J. U. D. Procurator Rev. Episcopi Valven. & Sulmonen., subscripsi.

Ego D. Petrus Franciscus Tamburinus Procurator R. Episcopi Segnini, subscripsi.

Ego Julianus Gotius Procurator Reverendissimi Episcopi Montis Falisci, & Corneti subscripsi.

Ego Joseph Benedictus Gherardi U. S. R. Procurator Reverendissimi Laurentii Gherardi Episcopi Recinaten., & Lauretani, subscripsi.

Ego Joannes Dydacus Casacci Procurator Reverendissimi Episcopi Joseph Mariæ Borgomini Episcopi Ilcinen. subscripsi.

Ego D. Gaspar Antonius Petrina Abbas Montis-Regalis, Procurator Reverendissimi D. Caroli Joseph Murotii Episcopi Salutiarum subscripsi.

Ego Nicolaus Casonius U. S. R. Procurator Reverendissimi Ambrosii Spinulæ Episcopi Lunen. Sarzanen. subscripsi.

Ego Joseph Castellucci Procurator Reverendissimi Josaphat Baptistelli Episcopi Fulginaten. subscripsi.

Ego Angelus Antonius Pupius Procurator Reverendissimi Ludovici Gualcerii Episcopi Tudertini, subscripsi.

Ego Petrus Guerra Procurator Rev. Joseph Guerra Episc. Alatrini subscripsi.

Ego Philippus Josias Cauccius Procurator Reverendissimi Joannis Gambi Episcopi Asculani subscripsi.

Ego Alexander Salaroli Clericus Regularis Procurator Rev. Vitalis Joseph de Bobus Episcopi Perusini subscripsi.

Ego Petrus Pieraccinius Procurator Rev. Episcopi Bernardini Guinisii Episcopi Lucensis subscripsi.

Ego Ludovicus Fantonus Procurator Rev. Christofori Joannis Szembech Episcopi Varmien. & Sambien. subscripsi.

Ego Gabriel de Simis Procurator Rev. Petri Joannis Baptistæ Puccini Episcopi Cortonen. subscripsi.

Ego Matthæus Scaglionus Sacrosanctæ Ecclesiæ Lateranensis Canonicus, Procurator Rev. D. Marci Simeonis Palmerini Episcopi Assisien. subscripsi.

Ego Joseph Rossi Procurator Rev. Dominici Potenza Episcopi Montis-Pelusii subscripsi.

Ego Paulus Vitelli Procurator Reverendissimi Alexandri Codebò Episcopi Civitatis Castelli subscripsi.

Ego Paulus Antonius Lubonia Procurator Rev. Nicolai Guerrerii Episc. Ravellen.

Ego Galvanus Landi Procurator Rev. D. Episcopi Gherardi Zandemariæ Episcopi Burgi S. Donnini subscripsi.

Ego Antonius Franciscus de Valentibus S. J. Votans, Prælatus Domesticus SS. D. N. Procurator Reverendissimi Petri Vincentii Platamonis Episcopi Liparitani subscripsi.

Ego Fabius Troyli Procurator Rev. Francisci Antonii Bussolini Episc. Pennen., & Adrien. subscripsi.

Ego Joannes Appianus Procurator Rev. Jo: Antonii Sacchi Episcopi Monopolitani subscripsi.

Ego Abbas Joseph Dominicus Manerius Procurator Rev. Petri Augustini Scorti Episcopi Aprutini subscripsi.

Ego Hieronymus Lucinus Episcopus Capsensis Procurator Rev. D. Francisci Pertusati Episcopi Papiensis subscripsi.

Ego D. Petrus Maria Justinianus Monachus Casinen. Procurator Abbatis SS. Monasterii Montis Casini, post Abbatis D. Archangeli Brancacci obitum, subscripsi.

[a] Inde S. R. E. Presb. Cardinalis Tit. S. Callisti Natione Foro-Julien. creatus a Benedicto PP. XIII. die 30. Aprilis 1728.

Ego D. Seraphinus Tanſius Abbas, & Procurator Generalis Congregat. Caſinenſis, Procurator Abbatis D. Maximi Albrizi Abbatis Monaſterii SS. Trinitatis Cavæ ejuſdem Congreg. ſubſcripſi.

Ego Joannes Baptiſta Peart, uti Procurator Abbatis S. Joannis de Calmuſiaco in Lotharingia, ſubſcripſi.

Ego Franciſcus de Vico Epiſcopus Eluſinus, Judex querelarum, & controverſiarum hujus Sancti Cononicus SS. Eccleſiæ Lateranen. ejuſdemque Capituli Procurator, tanquam Abbatis S. Petri de Ferentillo, ſubſcripſi.

Ego Marcus Antonius Anſideus Archiepiſcopus Damiata, Aſſeſſor S. Officii, Canonicus, & Procurator Capituli Sanctiſſimæ Baſilicæ Vaticanæ pro Abbatiis exemptis, & Nullius, ad dictum Capitulum ſpectantibus, ſubſcripſi.

In quorum omnium fidem

Ego Franciſcus Antonius Finy Archiepiſcopus Damaſcenus, & Epiſcopus Abellinen. & Frequentinus [a], hujus Sacri Concilii Secretarius, ſubſcripſi.

Ego Michael Carolus de Althann, alter Secretarius ſubſcripſi.

[a] nc tit. S. R. Car. Vide fol.

ACCLAMATIONES PATRUM IN FINE CONCILII,

Cantata ex Ambone ab Epiſcopo Reatino, pluviali induto.

EPISCOPUS.

DEo, Patri miſericordiarum, & Deo totius conſolationis, & gratiæ, omnis laus, honor, & gloria in ſæcula ſæculorum.

RESPONSIO PATRUM.

Amen, Amen, Amen.

Epiſc. Beatiſſimo Benedicto Papæ, & Domino Noſtro, Sanctæ, & Univerſalis Eccleſiæ Pontifici, multi anni, & æterna memoria.

Reſp. Domine Deus, Sanctiſſimum Patrem diutiſſime Eccleſiæ tuæ conſerva multos annos.

Epiſc. Sereniſſimis Electo Imperatori Carolo, ſemper Auguſto, Orthodoxo, & pacifico, ac omnibus Regibus, RPublicis, & Principibus noſtris, multi anni.

Reſp. Pium, & Chriſtianum Imperatorem, Domine, conſerva; Imperator cœleſtis, terrenos Reges, rectæ fidei conſervatores, cuſtodi.

Epiſc. Eminentiſſimis, ac Reverendiſſimis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, cum multis annis, gloria, atque fœlicitas.

Reſp. Multos annos cum gloria, & fœlicitate Dominus concedat, ad Eccleſiæ ſuæ ornamentum, & defenſionem.

Epiſc. Sanctiſſimis Epiſcopis, ceteriſque hujus Concilii Patribus, vita, & fœlix ad Eccleſias ſuas reditus.

Reſp. Præconibus veritatis, perpetua memoria: Orthodoxo Senatui, multi anni.

Epiſc. Sacroſancta Romana Synodus: ejus fidem confiteamur, ejus Decreta ſemper ſervemus.

Reſp. Semper confiteamur, ſemper ſervemus.

Epiſc. His Decretis inhærentes, digni reddamur miſericordiis, & gratia Primi, & Magni Supremi Sacerdotis Jeſu Chriſti Dei; intercedente ſimul inviolata Domina Noſtra, Sancta Deipara, Maria, & omnibus Sanctis.

Reſp. Fiat, fiat. Amen, Amen.

Epiſc. Anathema cunctis Hæreticis.

Reſp. Anathema, Anathema.

ELENCHUS MINISTRORUM CONCILII

I.

Procuratores Fiſcales.

Alphonſus Mariconda Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſinenſis, Epiſcopus Triventinus.

Fr. Antonius Seraphinus Camarda Ordinis Prædicatorum Epiſcopus Reatinus.

II.

Secretarii.

Franciſcus Antonius Finy Archiepiſcopus Damaſcenus, Epiſcopus Abellinenſis, & Frequentinus.

Michael Carolus de Althann SS. Præl. Domeſt.

III.

Judices Querelarum, & Accuſationum.

Joannes Baptiſta Braſchi Archiepiſcopus Niſibenus.

Franciſcus de Vico Epiſcopus Eluſinus.

IV.

Judices Excuſationum, & Recognitores electionum Metropolitanorum, an rite facta ab Epiſcopis, Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis.

Antonius Sanfelicius Epiſcopus Neritonenſis

Alexander Dolfi Epiſcopus Fanenſis.

V.

Magiſtri Caremoniarum.

Jo: Baptiſta Gamberucci U. S. R. & Præ Domeſt. SS.

Ignatius Reali.

Franciſcus Bolza.

Venantius Philippus Pierſanti.

Placidus Eultachius Ghezzi.

Nuntius Sperandio.

Franciſcus Diverſini.

VI.

Notarii.

Maphæus Nicolaus Farſetti Protonot. Apoſt.

Franciſcus Adrianus Ceva Protonot. Apoſt.

VII.

Scriba.

Not. Joſ Dominicus de Roſſi.

Not. Nicolaus de Roſſi Angelini.

Not. Claudius Rota.

VIII.

Oſtiarii.

Petrus Antonius Pagnoni.

Venantius Coſtaroli.

IX.

Theologi.

Nicolaus Maria Tedeſchi Archiepiſc. Apamen S. Congr. Rituum Secret.

P. Mag. Gregorius Selleri Ord. Præd. Sac. Pal. Apoſt. Magiſter.

Raphael Cosmus Girolami S. C. Indulg. Secret.
Abbas Angelus Guarnieri Presbyter Jannensis.
Abbas Joseph de Saporitis, & Serrano Presbyter Gaditanus,
P. Abbas Placidus Pezzancheri Ordinis Cisterciensis.
P. Darius Redaelli Ord. Cisterciensis.
P. Donatus de Burgatis Ord. Cisterc.
P. Fortunatus Tamburini Ord. S. Benedicti Congreg. Casinen.
P. Petrus Aloysius della Torre Ordinis S. Benedicti Congreg. Casinen.
B. Augustinus Flores Ord. S. Benedicti Congreg. Monachor. Camaldulen.
P. Joannes Rosso Procur. Gener. Cler. Regul.
P. Mag. Hyacinthus Maria Viviani Ordinis Prædic. a Confessionibus SS.
P. Mag. Hyacinthus Amat de Gravesson Ordinis Prædicatorum.
P. Mag. Jo: Benedictus Zuannelli Ord. Prædicatorum.
P. Mag. Jo: Mazenares Ord. Prædic.
P. Mag. Joseph Aloysius de Andujar Ord. Prædicatorum.
P. Mag. Ferdinandus Augustinus Bernabei Ord. Prædicatorum.
P. Franciscus Diaz Ord. Min. S. Francisci de Observantia.
P. Joseph Maria ab Ebora Ord. Minor. de Observ.
P. Mag. Joseph Maria Baldrati Ordinis Minorum Convent.
P. Antonius Lucci Regens Ord. Min. Convent.
P. Mag. Henricus Vaccari Ord. Min. Convent.
P. Franciscus a S. Severino Ord. Minorum Reform.
P. Felix a Roma Ord. Min. Reform.
P. Franciscus Antonius a Collelongo Ord. Min. Reform.
P. Mag. Fulgentius Bellelli Ord. Eremitar. S. Augustini.
P. Mag. Gaspar de Molina Assist. Gener. Hispan. Ord. Eremit. S. Augustini.
P. Mag. Jo: Chrysostomus Bianchi Ord. Eremitarum S. Augustini.
P. Antonius a S. Clara Portugallien. Ord. Eremit. S. August. Discalceat.
P. Mag. Philippus Maria Iturbide Ord. Carmelit.
P. Mag. Ignatius Oliviera Ord. Carmel.
P. Eustachius de Sancta Maria Ordinis Carmelitarum Discalceatorum.
P. Mag. Petrus Maria Pieri Ordinis Servorum B. M. V.
P. Mag. Hieronymus Maria Allegri Ordinis Servorum B. M. V.
P. Mag. Jo: Petrus Fancelli Ord. Servorum B. M. V.
P. Mag. Joseph Maria Nardi Ord. Servorum B. M. V.
P. Eusebius a Matrito Ord. SS. Trinit. Discalc.
P. Dydacus de Revillas Hieronymianus.
P. Dominicus Antonius Briccialdi Soc. Jesu.
P. Aloysius Sparvieri Soc. Jesu.
P. Andreas Budrioli Soc. Jesu.
P. Vincentius Caravita Soc. Jesu.
P. Januarius Rey Soc. Jesu.
P. Emanuel de la Reguera Soc. Jesu.
P. Angelus Maria de Cruce Scholarum piarum.
P. Jo: Chrysostomus a S. Joseph Scholarum piarum.
P. Sebastianus Paoli Cler. Regul. Congreg. Lucen.
P. Cajetanus Corazza Cleric. Regular. Minor.
P. Alexander Bussi Congreg. Oratorii S. Philippi Nerii.

X.

Decretalistæ.

Marcus Antonius Ansidei Archiepiscopus Damiatæ, S. Officii Assessor.
Thomas Cervini Archiepiscopus Nicomediensis, Congreg. Exam. Episcoporum Decanus.
Prosper Lambertini Archiepisc. Theodosiæ [a], S. Cong. Concil. Secret.
Joseph Accoramboni Philipporum Archiepiscopus [b], Subdatarius.
Antonius Maria Pallavicini Archiepiscopus Naupactinus, Sac. Cong. Visit. Secret.
Nicolaus Xaverius Albini a Secretiori Cubiculo Sanctissimi, & Eleemosynarius.
Nicolaus de Simoni a Secret. Cubiculo Sanctissimi.
Nicolaus Xaverius Santamaria a Secret. Cubic. Sanctissimi.
Joannes Bortoni ab honoris Cubiculo Sanctissimi.
Cajetanus Ivones Parochus Romanus.
Abbas Elzearius Francisc. des Achards Præpositus Avenionensis.
Abbas Dionysius Pieragostini Archidiaconus Camers.
Franciscus de Espinosa delos Monteros Presbyter Granaten.
Alexander Advocatus Tozzi.
Antonius Advocatus Coloreti.
Bonifacius Advocatus Spreti.
Carolus Advocatus Chiappolinus.
Dominicus Advocatus Georgius.
Dominicus Advocatus Ursaya.
Dominicus Melchior Advoc. Bagnara.
Franciscus Maria Advocatus Gasparri.
Franciscus Maria Advocatus Pitoni.
Joseph Advocatus Isoldus.
Joseph Chrysostomus Advoc. de Sanctis.
Joseph Innocentius Advocatus de Fœlicibus.
Julius Cæsar Advocatus Fidi.
Macarius Advocatus de Valentibus.
Marcellus Advocatus Passari.
Nicolaus Advocatus de Marinis.
Stephanus Advocatus Vincenti.
Xaverius Advocatus Justiniani.

a) Nunc S. R. E. Presb. Cardinalis Tit. S. Crucis in Hierusalem Bononien. creatus a Benedicto PP. XIII. die 9. Decembris 1726. publicatus vero die 30. Aprilis 1728.
b) Modo etiam S. R. E. Presb. Cardinalis Tit. S. Mariæ trans Pontina Spoletinus, creatus ab eodem Benedicto PP. XIII. die 20. Septembris 1728.

XI.

Historici, Chronologi, & Geographi Sacri.

Franciscus Bianchini, SS. Præl. Domest.
Justus Fontanini ab honoris Cubiculo Sanctissimi.
Joannes Vignoli ab honoris Cubiculo Sanctissimi.
P. Abbas Cœlestinus Gagliani Congr. Cœlestinorum.
P. Mag. Gerardus Capassi Ord. Serv. B. M. V.
P. Gaspar Cerati Congr. Orat. S. Philippi Nerii.
P. Jacobus Laderchi ejusdem Oratorii.

CONCILIUM PROVINCIALE EBREDUNI

Habitum Anno Domini 1727. menſibus Auguſto & Septembri.

EDICTUM DE CONCILIO EBREDUNENSI.

Petrus de Guerin De Tencin, miſeratione Divina Archiepiſcopus Princeps Ebredunenſis, Sancti Romani Imperii Princeps & Tricamerarius, Throno Pontificio aſſiſtens; Regi ab omnibus Conſiliis.

REVERENDISSIMIS FRATRIBUS EPISCOPIS COMPROVINCIALIBUS, necnon Venerabilibus Decanis, Capitulis, Abbatibus, Conventibus, Prioribus, cæteriſque noſtræ Ebredunenſis Provinciæ Eccleſiaſticis Perſonis, quæ de Jure vel conſuetudine Concilio Provinciali intereſſe debent, Salutem in Domino.

Cum ex ſint muneris noſtri partes ut neceſſitatibus Eccleſiarum Provinciæ noſtræ ſedulo invigilantes, præſentibus, ſi quæ ſint, medeamur malis, futuriſque occurramus. Sollicitudinem noſtram Paſtoralem viſum eſt convertere, juxta Sacrorum Canonum præſcripta, ad celebrationem Concilii Provincialis, ubi in Spiritu Sancto congregati, & arma Lucis induentes, ea ſtatuamus quæ ad Fidei puritatem, integritatem morum, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ conſervationem, abuſum, exceſſuumve correctionem, ſcandalorum propulſationem prodeſſe coram Deo videbuntur. Quamobrem Concilium Provinciale in Eccleſia noſtra Metropolitana Ebredunenſi ad diem decimam-ſextam menſis Auguſti, videlicet poſtridie Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ præſentis anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimiſeptimi, decrevimus habendum & inchoandum; Et ad eum finem Reverendiſſimos Dominos Epiſcopos Provinciæ noſtræ per Litteras ad ſingulos nominatim directas evocavimus, ac denuo evocamus. Et inſuper univerſis & ſingulis, qui de jure vel conſuetudine dicto Concilio debent intereſſe, Mandamus & præcipimus, ut amoto quovis excuſationis non legitimæ obtentu, in Civitatem Ebredunenſem ad celebrationem Concilii noſtri Provincialis convenire & compatere non prætermittant, & ad illud, præhabita coram Deo deliberatione, deferant quæ diſcutienda, corrigenda, promovenda judicabunt; atque hoc præſenti Decreto declaramus nos, non obſtante convocatorum abſentia, aut contumacia, illius initium dicta die ſine ulla prorogatione facturos. Mandantes interim, ut hoc præſens Edictum noſtrum, ne cui detur ignorantiam obtendendi locus, ad valvas tum Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ, tum ſingularum Cathedralium, ac cæterarum in tota noſtra Provincia Inſignium Eccleſiarum affigatur. QUOD A in Dei gloriam & honorem, feliciter, Dei juvante gratia, ceſſurum confidimus. DATUM Gratianopoli, die decima quinta Junii anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi-ſeptimi, ſub Signo ſigilloque noſtris, & Secretarii noſtri Chirographo.

† PETRUS Arch. P. Ebredun.

De Mandato Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi D. D. Archiepiſcopi Principis ALLARD.

LITTERÆ SCRIPTÆ AD REVERENDISSIMOS D.D. EPISCOPOS PROVINCIÆ.

PETRUS DE GUERIN DE TENCIN, miſeratione Divina Archiepiſcopus Princeps Ebredunenſis, Sancti Romani Imperii Princeps & Tricamerarius, Throno Pontificio Aſſiſtens, Regi ab omnibus Conſiliis.

REVERENDISSIMO DOMINO EPISCOPO Suffraganeo noſtro, ſalutem in Domino.

C REVERENDISSIME DOMINE, Ex quo in partem ſollicitudinis Paſtoralis Divina Providentia vocati, in ſpecula Provinciæ Ebredunenſis fuimus conſtituti; Vota noſtra iis votis adjunximus, quæ jam dudum concepere Epiſcopi Galliæ de Conciliis Provincialibus, juxta Sanctiones Canonicas, ac ſalutarem uſum olim in Gallia noſtra vigentem celebrandis; quo dirigerentur oves in viam ſalutis, & zizania, ſi quæ ſuperſeminaviſſet inimicus homo, penitus eradicarentur. Vota illa in poſtremis Comitiis Generalibus Cleri Gallicani ad Regalem Thronum concordi animo una omnes detulimus, eoque majore fiducia freti, quod ad Primogenitum Eccleſiæ Filium, hæredem pietatis D avitæ, Regem noſtrum accederemus. Annuit tandem Princeps Chriſtianiſſimus, qui a nobis vinci ſe non paſſus eſt in ſtudio Religionis Catholicæ fovendæ, atque promovendæ. Supereſt ut cui Eccleſiæ ipſe non defuit, ei nos deeſſe non deprehendat, nec in vitium illud delabi nos ſentiat, de quo legimus in Propheta: * *Dormitaverunt Paſtores tui.* * Nahum. 3. ℣. 18.

Quapropter re coram Deo matute perpenſa, pro ſuſcepti regiminis officio neceſſitatibus Eccleſiarum Provinciæ noſtræ providere cupientes, Concilium Provinciale judicavimus in Civitate Ebredunenſi quamprimum eſſe cogendum, atque celebrandum, ac hiſce præſentibus Litteris indicimus, ſtatuimus & convoca-

mus

mus ad ea conſultanda & ſtatuenda, quæ pro illæſo ſervando fidei depoſito, pro moribus ad normam Chriſtianæ vitæ dirigendis, exceſſibus corrigendis, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ vigore refovendo neceſſaria ac utilia fore judicabuntur; ut ſi quid fuerit contra debitam Eccleſiæ Catholicæ obedientiam attentatum, renitentium pervicaciam ſtrenue coerceamus; ſi quis, Paſtorum incuria, invaluerit abuſus, hunc labore indefeſſo reſecando, morum integritatem reſtituamus; ſi perverſionis periculum immineat, officii noſtri memores, profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ ſedulo præcaveamus, ac denique fiat in Eccleſia Dei omnium credentium cor unum & anima una. Itaque AMPLITUDINEM VESTRAM invitamus, hortamur, & pro auctoritate noſtra Archiepiſcopali monemus, ut in noſtram Civitatem Ebredunenſem ad Concilium ſupradictum in Eccleſia noſtra Metropolitana celebrandum, die decima-ſexta Auguſti, videlicet poſtridie Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ præſentis anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimiſeptimi, vel per ſe, vel ſi quo fuerit juſto impedimento detenta, alioquin a Concilii Patribus rite probando, per Procuratorem ſuum legitimum ad conditam diem conveniat. Ac inſuper A. V. obteſtamur & monemus, ut illud noſtrum quod in his Litteris incluſum ad eam mittimus, de celebratione Concilii Edictum, valvis Eccleſiæ ſuæ Cathedralis, aliarumque in ſua Diœceſi inſignium affigatur illico & promulgetur; ac denique procuret, ut omnibus & iis præſertim innoteſcat, qui Concilio Provinciali de jure vel conſuetudine debent intereſſe, quos publicatione illa rite volumus convocatos. Cum autem neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus, confidimus A. V. pro pietate ſua ſupplicationes publicas in Eccleſiis Diœceſis ſuæ indicturam, quibus una omnes Deum obſecremus impenſe, ut quod felicibus aggredimur auſpiciis, ad feliciorem exitum ipſo aſpirante perducamus. DATUM Gratianopoli die decimaquinta menſis Junii anni milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi-ſeptimi, ſub Signo Sigilloque noſtris, & Secretarii noſtri Chirographo.

† PETRUS Archiep. P. Ebredun.

De Mandato Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi D.D. Archiepiſcopi Principis ALLARD.

DECRETUM

DE MODO VIVENDI IN CONCILIO.

EX quo Concilii Provincialis celebrationem indiximus, ſpes nobis affulſit non dubia eum, qui in nobis operatus eſt velle, operaturum & perficere, eoque magis id conſecuturos nos eſſe jam nunc confidimus, quod omnes, quotquot hic adſtant ad operis executionem accincti, eodem qui eos ante comedebat, domus Dei zelo etiam nunc comedi ac ferveſcere deprehendimus. Attamen ne prævia illa felicioris eventus omina in caſſum cadant, univerſos & ſingulos in Concilio iſto degentes pro Paſtorali noſtra ſollicitudine hortamur, ac monemus, toto Concilii tempore, nihil de ſedulitate ſua remittentes, ad eum confugiant, unde venit Spiritus ſcientiæ & fortitudinis; ſapientem enim qui cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur, Spiritu intelligentiæ replebit Deus, & diriget conſilium ejus & diſciplinam, & in abſconditis ſuis conſiliabitur.

Quocirca id imprimis habeant omnes ſummopere ſibi commendatum, ut a negotiis ſæcularibus prorſus abſtracti Divinis toti incumbant, & quotidianas preces ad Deum effundant, quibus iſtud noſtrum Concilium peragi ac finiri proſpere, impetrent, uti jam impetravimus feliciter inchoari.

Præterea Civitatis Ebredunenſis Incolas, quorum & totius Provinciæ gratia, ſalutaria Decreta Concilium meditatur, paterno animo admonemus atque hortamur, ut pietatis officiis ſe dedant impenſius: Pœnitentiæ Sacramento contractas ſordes eluant: Authori gratiæ ſacra ſinaxi ſeſe conjungant: & ſobrie, caſte, juſte & pie, ut decet Sanctos, vivere ſatagant; obteſtamur demum in Domino obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, fieri pro Sanctiſſimo Domino noſtro Papa ac pro Epiſcopis in hoc Concilio congregatis, pro Rege noſtro Chriſtianiſſimo, cæteriſque Principibus Chriſtianis; ut omnes in hac charitate radicati pacem foveant, ſectentur juſtitiam, & quæ ſunt Chriſti ſapiant, & quærant unanimes.

Jam vero ut omnis præcludatur aditus jurgio & altercationi de jure hos illoſve prægrediendi fortaſſe exoriendis, in Spiritu humilitatis accedant omnes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, ſed in humilitate Superiores ſibi invicem arbitrantes, non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed ea quæ aliorum. Quod ut felicius aſſequamur, in qualicumque ordine quiſque compareat & conſideat, ſalva illius jura decernimus.

Præcavendum deinde ne quis ſacrum iſtum Conſeſſum tumultus interturbet, atque adeo modeſtiam induentes in Spiritu lenitatis animi ſenſa, prout Spiritus Sanctus dabit eloqui, opportune, ſervato ordine proferant omnes in Congregationibus, ſive privatæ illæ ſint, ſive publicæ, ac potiſſimum in Seſſionibus; non enim in confuſione Dominus.

Denique ſub pœnis a Jure Statutis inhibemus, nequis Epiſcoporum, aut eorum qui ad iſtud Concilium noſtrum evocati huc acceſſerunt, ex hac Civitate Ebredunenſi, ante dimiſſam Synodum diſcedere præſumat, niſi diſceſſus cauſa a Concilii Patribus cognita, approbata, ac legitimo deinde Procuratore ſuffecto.

Eæ ſunt Sanctiones quas poſtulare duximus utilitatem Concilii hujuſce noſtri Provincialis, quod in noſtrum omnium ſalutem redundaturum ſperamus.

DE-

DECRETA

CONCILII PROVINCIALIS EBREDUNENSIS.

CAPUT PRIMUM.

De Profeſſione Fidei.

CUM inter omnes Paſtoralis Officii ſollicitudines, illa potiſſimum prima eſſe debeat, ut Fides Catholica quam Sancta Romana Eccleſia colit ac tenet, incorrupta in hac Provincia, ſinceraque permaneat, & omnes in ejus puritate immobiles inviolatique perſiſtant; Nos in hac noſtra Synodo Provinciali hinc præcipue exordiendum eſſe duximus, ut quæ ex eodem Spiritu eſt Fides, eamdem una oris confeſſione profiteamur. Quocirca Sacri Concilii Tridentini Decretis inſiſtentes, Profeſſionem Fidei, Pii IV. Pontificis Maximi Conſtitutione acceptam, a Nobis & Reverendiſſimis Coepiſcopis, cæteriſque in hoc Concilio inſidentibus, palam & publice admittendam decrevimus.

EGO N. firma Fide credo & profiteor omnia & ſingula quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet: CREDO in Deum Patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium: Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis: Et incarnatus eſt de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, ET HOMO FACTUS EST. Crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas: Et aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris: & iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur: qui locutus eſt per Prophetas: Et in unam Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum: Et vitam venturi ſæculi. Amen.

Apoſtolicas & Eccleſiaſticas Traditiones, reliquaſque ejuſdem Eccleſiæ obſervationes, & conſtitutiones firmiſſime admitto & amplector.

Item Sacram Scripturam, juxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum Patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie Sacramenta novæ Legis, a Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria; ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam-Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre: & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine ſacrilegio iterari non poſſe.

Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ Ritus, in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio & admitto.

Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in Sacro-Sancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium pro vivis & defunctis: atque in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe vere, realiter & ſubſtantialiter, Corpus & Sanguinem una cum Anima & Divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti: fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis, in Corpus; & totius ſubſtantiæ vini, in Sanguinem: quam converſionem Catholica Eccleſia Tranſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas Fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & Sanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe, eoſque oraticues Deo pro nobis offerre, atque illorum Reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero Imagines Chriſti, ac Dei-paræ ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano Populo maxime ſalutarem affirmo. Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem & Magiſtram agnoſco: Romanoque Pontifici B. Petri Apoſtolorum Principis Succeſſori, ac Jeſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, ac juro. Cætera item omnia a Sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis ac præcipue a Sacro-Sancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio ac profiteor: Simulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcunque ab Eccleſia damnatas & rejectas & anathematizatas ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo; eandem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime, Deo adjuvante, retineri & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

CAPUT II.

De Conſtitutionibus Apoſtolitis.

CUM Fides ſit *humanæ ſalutis initium & fundamentum, ac ſine illa impoſſibile ſit placere Deo*, primum ac præcipuum Paſtoralis ſollicitudinis caput eſt, illam integram, illibatamque ſervare. Conc. Trid. Seſſ. 61. de Ref. c. 8. ad Hebr. 11.

Quoniam igitur in ſimplicitate fidei quidam non ambulantes, Conſtitutionibus Apoſtolicis, quibus ſuccreſcentes noviſſimis temporibus erro-

res

res damnati ſunt, palam & aperte refragantur, aut eas ſubdolis interpretationibus conantur eludere, idcirco de obedientia illis Conſtitutionibus debita ſequentes Articulos promulgandos judicavit hæc Sancta Synodus.

I.

Conſtitutio *Unigenitus*, qua centum & una Queſnelli Propoſitiones damnatæ ſunt, cui ſuffragata eſt univerſalis Eccleſia, eſt dogmaticum, definitivum & irretractabile judicium illius Eccleſiæ, de qua Divino ore dictum eſt: *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*: Si quis igitur eidem Conſtitutioni corde & animo non acquieſcit, aut veram & ſinceram obedientiam non præſtat, inter eos habeantur, qui *circa fidem naufragaverunt*. Quod ſi nonnulli, creſcente contumacia, hæreticorum veſtigiis inſiſtentes, a præfato dogmatico judicio, quo non laudabiles Patrum Sententiæ, non innoxiæ Catholicarum Scholarum opiniones, ut calumniantur novatores, ſed imprimis Baij & Janſenii errores jam dudum damnati, iterum damnantur, ad futurum generale Concilium provocare præſumpſerint, hujuſmodi provocationem noverint eſſe ipſo jure irritam, ſcandaloſam, ſchiſmaticam, jam damnatis erroribus faventem, Sedi Apoſtolicæ, & Eccleſiæ injurioſam.

Matth 16. 18.

Tim. 1. 19.

II.

Quoniam autem quidam eorum, per quos oborta ſunt memorata ſcandala, præſcriptæ ab Alexandro VII. Formulæ reluctantes, diverſis cavillationibus vim illius eludere conantur, obtenduntque Eccleſiam non exigere, ut quiſque ſubſcribendo præfatæ Formulæ juramento profiteatur, ſenſum hæreticum in quinque Propoſitionibus ab Innocentio X. damnatum contineri in Cornelii Janſenii Libro; ideo nos ejuſdem Alexandri VII. Conſtitutioni inhærentes, præfatam illam ſubſcriptionis interpretationem declaramus pernicioſam, temerariam, Eccleſiæ & ejus praxi injurioſam, ſchiſmaticam, nec-non hæreticis & hæreſibus faventem, & ut talem reijcimus & damnamus.

III.

Quod ſpectat ad inquietos illos homines, qui non ſine gravi Sedis Apoſtolicæ injuria, maximoque totius Eccleſiæ ſcandalo, docere non verentur, ad obedientiam præfatis Apoſtolicis Conſtitutionibus debitam, non requiri, ut quis prædicti Janſeniani Libri ſenſum in antedictis quinque Propoſitionibus damnatum, interius ut hæreticum damnet; ſed ſatis eſſe, ſi ea de Re obſequioſum, ut vocant, ſilentium teneatur, Doctrinam illam declarat hæc ſancta Synodus ab omni Catholico abhorrendam, fallacem, pernicioſam, & perjuriis faventem; hujus enim Doctinæ pallio non deponitur error, ſed abſconditur, Eccleſiæ illuditur, non paretur, & lata filiis inobedientiæ via ſternitur ad fovendam ſilentio hæreſim; ſtatuitque juxta Conſtitutionem Clementis XI. *Vineam Domini Sabaoth*. Obedientiæ, quæ memoratis Apoſtolicis Conſtitutionibus debetur, obſequioſo illo ſilentio minime ſatisfieri, ſed damnatum in quinque præfatis Propoſitionibus Janſenii Libri ſenſum, quem illarum verba præ ſe ferunt, ab omnibus Chriſti Fidelibus, ut hæreticum non ore ſolum, ſed & corde rejici, ac damnari debere; & qui ſecus docuerint, vel quovis modo aſſeruerint, ſubjacere cenſuris & pœnis in ſupradictis Conſtitutionibus, contentis.

IV.

Neminem ad ſacros Ordines promoveant Epiſcopi, aut ad Confeſſiones audiendas & munia Concionatoris obeunda applicent, vel ad Beneficia poſſidenda admittant, niſi prius Conſtitutionum Innocentii X. & Alexandri VII. ſubſcriptionem exegerint, & de præſtita Clementis XI. Conſtitutionibus *Vineam Domini Sabaoth*, & *Unigenitus Dei Filius*, ſincera ac demiſſa obedientia certiores facti fuerint.

V.

Denique cum Novatores ſparſis ubique virulentis ac fallacibus libellis incautos homines ipſoſque etiam, ſi fieri poſſet, electos in errores ſuos inducere conentur, eaque prævaleat iniquitas temporum, ut Libri improbi, quo graviori anathemate feriuntur, eo curioſius requirantur, & legantur avidius; ne venenum latius ſerpat, & ut a noxiis paſcuis Chriſti oves arceantur, priorum Conciliorum veſtigiis inhærens declarat hæc ſancta Synodus omnes qui prohibitos Libros ſeu Libellos, & præſertim adverſus præfatas Conſtitutiones Apoſtolicas recens vulgatos, tam ſcripto quam typis editos, legere, deſcribere, aut apud ſe retinere auſi fuerint, Excommunicationis vinculo eſſe ipſo facto innodatos, a qua niſi ſpeciali licentia, (ſecluſo mortis articulo) abſolvi nequeant.

CAPUT III.

De Epiſcopis.

I.

MEMINERINT Archiepiſcopi & Epiſcopi ſe ad formam Gregis eſſe conſtitutos, ac proinde morum ſanctitate & doctrinæ integritate aliis præluceant.

II.

In audiendo faciles, in reſpondendo mites, patientes in ſuſtinendo, in corripiendo miſericordes, & in conſolando promptiores ſeſe exhibeant.

III.

Invigilent Domeſticorum moribus, ne ex alienis vitiis turpem, & quaſi ſive propriam contrahant dedecoris labem.

IV.

Singulis Feſtis, & præſertim diebus Dominicis, quantum in ipſis erit, Divinis Officiis interſint.

V.

A

V.

Intelligant se ad laborem & Ecclesiæ suæ sollicitudinem esse vocatos. In Civitate Pontificia residentes ab aliis non omnino absint suæ Diœcesis oppidis, sed Gregi universo semper spiritu præsentes neminem negligant, & in omnes Pastoralem curam æqualiter impendant.

VI.

Suam singuli Diœcesim, quam sæpissime poterunt, obire & perlustrare non omittant, Sacramentum Confirmationis conferant, & inter confirmandos neminem, nisi septem annis natum admittant. B

VII.

Nullum ad sacros Ordines admittant, nisi per tempus sufficiens, studio Theologiæ vacaverit, nec quemquam veste Clericali indui sinant absque licentia, ni per Tonsuram sacræ Militiæ fuerit adscriptus.

VIII.

Repulsis ab Episcopo proprio aut ab ejus Vicario Generali, Litteras, quæ *Visa* nuncupantur, seu Beneficii institutionem, nemo quavis de causa aut quovis prætextu conferre præsumat, nisi juxta Ecclesiasticas Sanctiones, & in ordine Hierarchico ad id constitutam auctoritatem habeat. C

IX.

Nullus a Sententiis vel Censuris ab Archiepiscopo, vel Episcopo latis absolvere audeat, nisi qui eas tulerit, aut cui in ordine Hierarchico & per Canones competit superior auctoritas.

X.

Graviter ægrotante Episcopo, vicinior accurrat Episcopus, qui Fratrem infirmum in Domino soletur, & adjuvet: erepto e vivis, solemniores exequias curet exolvi. D

CAPUT IV.

De Canonicis.

I.

STATUTIS ac debitis horis assidue Choro intersint Canonici omnes & Beneficiarii: ibique Officium Divinum decenter ac devote persolvant. E

II.

Assuescant ad Orationes & Psalmos de mane surgere: nec ad modicam retributionem attendentes, ullam Officii partem deserant, sed unanimiter perseverantes in Canticis, Horas Canoniales, alternantibus Choris, attente ac distincte recitent.

III.

Sciant se muneri suo deesse, nec facere fructus suos, si suam aliorum vocibus & cantibus vocem non immiscеant, & neglecto Choro vel canere omittant, vel tacite pronuncient.

IV.

Accurata punctatione notentur absentes, ipsisque pro rata absentiæ, legitima denegetur retributio.

V.

Ab Ecclesiis suis absque licentia, causa gravi, & in Canonibus contenta, discedere non præsumant; noverintque se ad residentiam personalem sub pœnis a sacro-sancta Tridentina Synodo latis strictissime teneri.

VI.

Nulla, quantum fieri poterit, Missa privata celebretur, dum Missa solemnis aut Horæ Matutinæ decantantur, vel dum e suggestu Concio habetur ad populum.

VII.

Canonici Sacerdotes, & cæteri de gremio Ecclesiæ Presbyteri, quam sæpissime poterunt, Missam celebrent; eumque celebrandi ordinem observent qui in Tabula assignabitur. Clericos vero, & præsertim sacris Subdiaconatus & Diaconatus Ordinibus initiatos hortatur sancta Synodus, ut intra Missarum solemnia ad sacram Synaxim frequenter accedant. Præcipit vero, ut saltem in majoribus Ecclesiæ solemnitatibus hoc Pietatis ac Religionis Officio fungantur, sub pœna privationis distributionum illius diei.

VIII.

Cum inter Canonicos & Beneficiarios cooptabitur aliquis, prohibet sancta Synodus, nequid ab eo recipiant quod in pios Usus non impendatur.

IX.

Capitula Generalia saltem bis in anno convocentur ibique de vita & moribus uniuscujusque, prudens inquisitio, ac fraterna correctio peramanter fiat. Capitula vero ordinaria semel in Hebdomada, certis hora & die pro more habeantur, & in iis de redituum perceptione, bonorum administratione, aliisque occurrentibus negotiis accurate pertractetur.

A

CAPUT V.

De Parochis.

I.

OMNIBUS, quibus animarum cura incumbit, præcipit ſancta Synodus ut Oves ſuas verbo doceant, Sacramentis reficiant, & exemplo informent,

II.

Diebus ſaltem Dominicis Myſteria Fidei, Evangelii præcepta, & ſanctas morum Regu- B las, populum edoceant; nec iiſdem diebus Dominicis inſtructionis formulam & Preces intra Miſſarum ſolemnia legi ſolitas unquam omittant: iiſdem diebus Dominicis, & quantum fieri poterit, bis ſaltem in unaquaque Quadrageſimæ Hebdomada pueros Chriſtianæ Religionis elementis imbuant, juxta Catechiſmum a Concilio Provinciali, vel ab Ordinario approbatum.

III.

Sacrum facere raro omittant; diebus vero Dominicis juxta Officii ſui debitum pro Paroecianis Sacrificium offerant.

IV.

A nimia cum Paroecianis ſuis familiaritate abſtineant; negotiis ſæcularibus non ſe temere immiſceant; inter diſcordes & litigantes animos pacifici incedant; a comeſſationibus, aleis, choreis, ſpectaculis, & ludis publicis ſint prorſus alieni; modeſtos capillos & coronam geſtent in capite; Veſte talari in loco reſidentiæ ſint ſemper induti, nec ibidem ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto, tabernas comedendi & potandi cauſa ingrediantur.

V.

Mulierum colloquia, ut plurimum periculoſa & conſortia ſuſpecta devitent; nec mulieres aliquas, præter eas quas Canones permittunt, apud ſe retinere audeant ſub pœna ſuſpenſionis. Eorum ancillæ ſint ad minus quinquagenariæ, & viros quantum fieri poterit, fœminis in famulatu præferant.

VI.

Caveant inprimis ne quis, eorum culpa, ſive parvulus ſine Baptiſmo, ſive adultus Sacramentorum auxilio deſtitutus e vivis excedat.

VII.

Tria diligenter ab ipſis aſſerventur regeſta, videlicet, Baptizatorum, Nubentium & Mortuorum; eaque, ſi ablata fuerint, quantocius repetant. Si quis autem ea fraudulenter retineret, ſciat ſe pœnam Excommunicationis incurrere.

VIII.

Non ultra ſex dies, idque rariſſime, a Parochia ſua abeſſe præſumant, niſi juſta de cauſa ab Epiſcopo approbata: & niſi ſuffecto in ſui locum, ex Epiſcopi licentia, alio Sacerdote.

IX.

Vetus & Novum Teſtamentum, Concilium Tridentinum, ejuſdem Concilii Catechiſmum, Summam Sancti Thomæ, & Monita Sancti Caroli ad Confeſſarios penes ſe habeant; eoſque B Libros aſſiduo ſtudio evolvant.

X.

Singulo quoque menſe, excepto hyberno tempore, Viciniores ſimul una conveniant Sacerdotes, de iis quæ ad Scripturam Sacram & Theologiam Moralem pertinent, diſceptaturi. In his vero Kalendarum Comitiis, ut decet Miniſtros Chriſti ſapienter ſe gerant, & quæ inter ipſos agitata fuerint, ad Epiſcopum referant, ut quod ſtatuendum cenſuerit ad ipſos remittat.

XI.

C Parochis ſimul & Secundariis præcipit hæc ſancta Synodus, ut ſaltem intra biennium per octo dies exercitiis ſpiritualibus in domo ab Epiſcopo deſignanda vacare ſtudeant, ut uni Deo intenti Legem vitæ ſicut Moyſes, & ſpiritum zeli ſicut Elias a Domino accipiant.

CAPUT VI.

De Celebratione Miſſæ.

I.

D NULLUS ad Altare, niſi cum Veſte talari, celebraturus accedat: Si quis autem ſecus fecerit & cotta ſeu ſemi-talari Veſtimento, pro tertia vice indutus celebraverit, hunc ſuſpenſionis pœnam ipſo facto incurrere declaramus.

II.

Quanta debeatur tremendo Miſſæ Sacrificio reverentia, ſatis admonet, vel ipſa tanti Sacrificii dignitas. Nemo igitur, niſi prævia præparatione Sacra peragere aggrediatur; in E ipſa autem celebratione Sacrificii ita ſe componant Presbyteri omnes, ut vel ipſa oris ſpecies, corporis habitus, graviſque & diſtincta verborum prolatio, modeſtiam & ſanctimoniam ſpirent: atque ut tam propriæ Sacerdotum pietati, quam Fidelium ædificationi conſultum ſit, nullus ante peractam gratiarum actionem recedere audeat: in hunc finem præcipit ſancta Synodus, ut in omnibus Sacrariis duæ Tabulæ typis expreſſæ exponantur, quarum una præparationem Miſſæ, altera vero gratiarum actionem contineat.

III.

Inter celebrandum rubricæ ad amuſſim ſerventur. Quæ ſecundum communem uſum, ſubmiſſa voce & ſecreto pronunciari debent, alta voce non pronuncientur; nec alii omnino ritus adhibeantur præter eos, qui conſtanti Eccleſiæ more ſunt recepti, vel Epiſcopali auctoritate probati. Qui vero hujuſmodi ritus, de induſtria prætermiſerit, aut novos, & ab uſu hodierno alienos invexerit, hujus ſanctæ Synodi Decreto a Divinis ſit ipſo facto ſuſpenſus.

IV.

Nullæ admittantur fundationes, niſi ab Epiſcopo recognitæ & approbatæ: ſemel admiſſæ religioſe adimpleantur; & ſi propter redituum tenuitatem adimpleri nequeant, a ſolo Ordinario vel ejus auctoritate reducantur.

CAPUT VII.

De Sacramentorum Adminiſtratione.

I.

SACRAMENTA noſtræ ſalutis inſtrumenta eo uberiorem in animabus fructum producunt, quo majori cum pietate ac religione ſuſcipiuntur. Quapropter Parochi frequenter eorum vim, maxime cum illa adminiſtrant, explicare curent, & ad illa pie ac reverenter ſuſcipienda Fideles adhortentur.

II.

Caveant Sacerdotes ne peccati lethalis conſcii Sacramenta adminiſtrantes, gravi ſe ſacrilegii ſcelere commaculent, neve in Sacramentis adminiſtrandis aliquam avaritiæ ſuſpicionem incurrant.

III.

Dum Sacramenta miniſtrantur, adſtantes Parochus admoneat, ne inania miſceant colloquia, ſed ea, qua decet, modeſtia ac reverentia ſeſe gerant.

IV.

In Sacramentorum adminiſtratione ſolo Rituali Romano in tota Provincia utantur.

CAPUT VIII.

De Baptiſmo.

I.

CUM omnium novæ Legis Sacramentorum primum maximeque neceſſarium ſit Baptiſmus; & abſque eo nullus ad Regnum Cœlorum pateat aditus, monendi ſunt parentes ut filios ſuos quantocius baptizari curent.

II.

Infans qui in caſu neceſſitatis domi fuerit baptizatus, ſtatim ac convaluerit, ad Eccleſiam deferetur, ut cæremoniæ ac ritus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſuppleantur.

III.

Nomen profanum aut inſuetum Parochus baptizandis non imponat, nec ſcandaloſos, aut in Fide ſuſpectos, aut eos qui muneri Paſchali non ſatisfecerint vel prima Doctrinæ Chriſtianæ elementa ignorent, in Patrinos aut Matrinas admittat.

IV.

Clericis Sæculatibus, & quibuſcunque Regularibus utriuſque ſexus prohibemus, ne infantes, niſi de licentia Epiſcopi, de ſacro Fonte ſuſcipiant.

V.

Sub pœna excommunicationis præcepit ſancta Synodus, ut parvuli ad Eccleſiam baptizandi, ſaltem intra tres ab ortu dies deferantur; quod ſi parentum incuria illos ſine Baptiſmo decedere contingat, excommunicationi ipſo facto parentes ſubjaceant.

CAPUT IX.

De Confirmatione.

I.

SACRAMENTUM Confirmationis, quod ſine ſacrilegio iterari non poteſt, nemo Fidelium ſuſcipere negligat.

II.

De tempore quo Sacramentum illud adminiſtrandum erit, Fideles Parochus admonebit; ipſoſque, quidquid ad illud digne ſuſcipiendum requiritur, diligenter docebit.

III.

Omnes confirmandi, impoſitioni manuum Epiſcopi interſint, nec ab Eccleſia, niſi poſt illorum deterſam frontem, & poſt Epiſcopi Benedictionem diſcedant.

IV.

Nullus infans ante ſeptennium, nullus niſi rudimentis Fidei imbutus, confeſſus ac, ſi commode fieri poſſit, jejunus ad illud Sacramentum admittatur.

A

CAPUT X.

De Eucharistia.

I.

EUCHARISTIÆ Sacramentum cæteris omnibus Dignitate præstat, cum sanctitatis Auctorem, & fontem Christum contineat: ideo Pastores animarum, illius excellentiam, & effectus diligenter exponent, ut rei tam sanctæ, debitum cultum exhibeant Fideles: & ad illam ea, qua decet, fide, pietate, ac reverentia frequenter accedant.

B

II.

Tabernaculum ubi reservatur sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, sit exterius, quoad fieri poterit, deauratum; intus vero panno serico ornatum & sera clausum.

III.

In eo sit Corporale mundum, super quo sacra Pyxis Corpus Christi recondens, sola reponatur, & intra illud, nec aliud quodcunque vas, nec Reliquiæ asserventur.

C

IV.

Renovatio Sacramenti in Pyxide fiat ad minus semel intra quindecim dies.

V.

Nemo ad primam Communionem admittatur, nisi Corpus Domini dijudicare valeat, & ea, quæ ad tantum Sacramentum cum fructu suscipiendum, necessaria sunt, didicerit.

VI.

Decretum Concilii Provincialis Ebredunensis innovantes decernimus, ut eorum quæ præscripto Paschæ tempore non communicaverint, vel absque licentia Episcopi, Parochi vel Confessarii, Communionem distulerint, vel in alia Ecclesia quam propria communicaverint, nomina Parochus post tempus Paschale scripta deferat ad Episcopum, qui eos præhabitis monitionibus a jure præscriptis, ab ingressu Ecclesiæ, & sepultura Ecclesiastica privari decernet, prout in Domino expedire judicaverit.

D

VII.

Clericis in Sanctuario, Laicis vero extra Sanctuarium, sine ulla personarum acceptione, sacra Communio administretur.

E

VIII.

Dum ad infirmos defertur Viaticum, Fideles ad campanæ sonitum convocentur, ut majori, quo poterit, comitatu, præsertim in Urbibus deferatur, semperque sub Baldachino & luminaribus accensis, atque ad eorum devotionem, & frequentiam excitandam, Indulgentiæ eis concessæ publicentur.

IX.

Ad promovendum tanti Sacramenti cultum, sodalitas Corporis Christi, ubi instituta non est, instituatur.

X.

Processio Sanctissimi Sacramenti publice non fiat, nisi in Festo Corporis Christi, vel diebus ab Episcopo ordinatis.

XI.

Frequentiores Sanctissimi Sacramenti Benedictiones in Ecclesiis tam Sæcularium, quam Regularium prohibentur, nec ullæ introducantur in posterum, nisi de Episcoporum licentia; semel autem & iterum ad summum in die in eadem Ecclesia ejusmodi Benedictiones dentur, & nunquam post solis occasum.

XII.

Parochis & aliis Sacerdotibus prohibetur Eucharistiæ Sacramentum deferre ad januam Ecclesiæ, aut extra Ecclesiam pro sedandis Tempestatibus, aut Incendiis restinguendis, aliisve similibus causis, sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda. In supradictis tamen casibus liceat luminaribus accensis Tabernaculi januam aperire ad solatium populi, & consuetas preces in Ritualibus contentas ibi recitare.

CAPUT XI.

De Pœnitentia.

I.

CUM Pœnitentiæ Sacramentum hominibus a suscepto Baptismate lapsis necessarium sit, instanter adhortandi sunt Fideles, ut cum a statu Gratiæ per aliquod lethale peccatum exciderint, ad secundam illam post naufragium Tabulam cito recurrant.

II.

Moneantur quoque, ut dum ad Sacramentum Pœnitentiæ se disponunt, conscientiam diligentius excutiant, & illius sinus omnes, & latebras explorent, cujus quidem discutionis faciendæ modum, sæpius edoc antur a Parocho.

III.

Confessarii tum in Pœnitentibus interrogandis aut instruendis, tum in concedenda, aut differenda absolutione, tum in satisfactionibus injungendis, Regulas a Rituali Romano, & a Sancto Carolo traditas sequantur.

IV.

Nulli Confessario liceat extra locum pro quo approbatus fuit, sine licentia Episcopi

Con-

Confeſſiones audire: cum aliter ab ipſo conceſ- A
ſæ abſolutiones irritæ ac invalidæ ſint.

V.

Quoties Sacramentum hoc Sacerdotes Sæculares adminiſtrant, Superpelliceo, quantum fieri poteſt, ſint induti, nec ipſis confeſſiones mulierum, ſublato neceſſitatis caſu, extra Tribunal audire liceat.

VI.

Medicis præcipimus, ut cum infirmum periclitantem primum inviſerint, ad peccata confitenda, illum adhortentur, & ne ad eum, niſi B
confeſſum, tertio accedant, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ prohibemus.

CAPUT XII.

De Extrema-Unctione.

I.

PAROCHIS præcipit ſancta Synodus, ut cum infirmo ſacrum præbuerit Viaticum, eundem, dum adhuc integris eſt ſenſibus, ad Extremæ-Unctionis Sacramentum recipiendum præparent; ipſum hortantes, ut omnibus abjectis hujus ſæculi deſideriis ad ſola cœleſtia C
aſpiret.

II.

Moneant ſæpiſſime Parochianos ſuos animarum Paſtores, ne dum periculoſe quis ægrotat, tardius differat hoc Sacramentum ſuſcipere, & imperitum vulgus ab hac falſiſſima opinione retrahere conentur, qua per illam Unctionem mortem accelerari exiſtimat; cum tamen, ut ex verbis Divi Jacobi intelligitur, non ſolum ad remedium animæ, ſed etiam ad levamen corporis, hoc Sacramentum fuerit inſtitutum.

D

CAPUT XIII.

De Ordine.

I.

CUM non alios ſacris Ordinibus initiari liceat, quam quos conſtiterit morum innocentia, pietate & omnibus virtutibus eſſe commendabiles, prohibet ſancta ſynodus, ne Parochi teſtimonium de vita & moribus concedant Clericis in eorum Parochia commorantibus, niſi vita, exemplo, cæteris præluxerint, per dies Dominicos ac Feſtos Divinis interfuerint Officiis, & ad ſacram Menſam ſemel ſaltem E
ſingulis menſibus conſueverint accedere: qua in re eoſdem Parochos meminiſſe par eſt, eum graviſſimi peccati reum fieri, qui cum tanto Eccleſiæ damno Epiſcopum decipit.

CAPUT XIV.

De Matrimonio.

I.

SANCTA Synodus præcipit, & mandat omnibus Parochis & ſacerdotibus ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda, & Epiſcopis aut eorum Vicariis Generalibus reſervata, ne Matrimonia celebrent partium alterius Parochiæ ſine licentia Epiſcopi, aut Parochi illarum partium, cum Matrimonia ejuſmodi ex Eccleſiæ Legibus nulla & irrita ſint.

II.

Iiſdem etiam prohibet, ne ullum Matrimonium celebrent, niſi trina præceſſerit Bannorum proclamatio, aut ab illa per Epiſcopum diſpenſatum fuerit cum Partibus, nondum elapſo viginti-quatuor horarum ſpatio Parochi non ſubminiſtrent.

III.

Matrimonia non in privatis Capellis, non poſt meridiem, aut extra celebrationem Miſſæ, non eodem die, quo ultima Bannorum Proclamatio facta eſt, celebrentur: Parochus abſque licentia Epiſcopi contrafaciens pœna ſuſpenſionis puniatur.

IV.

Nemo ad Matrimonii Sacramentum admittendus, niſi Rudimentis Fidei fuerit imbutus, prius confeſſus ſit, & muneri Paſchali ſatisfecerit.

CAPUT XV.

De Indulgentiis.

I.

INDULGENTIÆ perpetuæ, vel ad tempus, non publicentur, etiam apud Regulares, niſi primum ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario Generali viſæ ſint & ſubſignatæ.

II.

Harum autem utilitatem & virtutem explicent Parochi, doceantque quibus mediis & operibus fructum illarum Fideles conſequantur.

CAPUT XVI.

De Reliquiis.

I.

SACRIS Sanctorum Reliquiis maximum honorem perpetuo exhibuit Eccleſia: ideo præcipimus eas in capſis decentibus religioſe aſſervari; nec eas populo deoſculandas tradi, niſi per ſacerdotem ſtola & ſuperpelliceo indutum.

II.

Strictiſſime prohibemus, ne ullas Parochi, niſi

nisi ab Episcopo approbatæ fuerint, populo venerandas proponant, aut in processionibus deferant,

III.

Caveant etiam, ne, dum Sanctissimum Sacramentum expositum erit publico Fidelium cultui venerationem tanto sacramento debitam transferant ad Reliquias, si quæ in Altari tunc expositæ sint.

CAPUT VII.

De Sepulturis.

I.

NULLI in posterum in Ecclesiis sepeliantur, nisi de licentia Episcopi; aut nisi de jure id ipsis competat,

II.

Cum jure communi ad Parochos tantum pertineat Fidelium Defunctorum corpora e domo efferre, sancta synodus Regularibus quibuscunque prohibet, ne sine illorum licentia hoc munus sibi arrogent,

III.

Sciant autem Regulares, si quempiam ad eligendam sepulturam in propriis Monasteriis inducant, se pœnas incurrere contentas in Constitutione Bonifacii VIII. quæ incipit: *Animarum periculis*,

IV.

Cœmeteriâ muris & januis obseratis debite claudantur, ne ad illa jumentis, cæterisque be- A stiis pateat aditus, & in omnibus Crux erigatur.

NOS PETRUS DE GUERIN DE TENCIN Archiepiscopus Princeps Ebredunensis, Sancti Romani Imperii Princeps & Tricamerarius, Throno Pontificio Assistens, Regi ab omnibus Consiliis, hæc Decreta a nobis definita subscripsimus.

† PETRUS Arch. P. Ebred.

† Ego Franciscus Ep. & Comes Vapincensis Princeps sancti Imperii subscripsi.

† Ego Henricus Ep. Massiliensis subscripsi.

† Ego Joannes Ep. D. Bellicensis, Sacri Romani Imperii Princeps subscripsi.

B † Ego Flodoardus Ep. Vincensis subscripsi.

† Ego Petrus-Josephus de Castellane Ep. Forojulensis subscripsi.

† Ego Petrus-Franciscus Ep. Sistaricensis subscripsi.

† Ego Dominicus Ep. Glandavensis subscripsi.

† Ego Antonius-Franciscus Ep. Æduensis subscripsi.

† Ego Franciscus-Reginaldus Ep. Vivariensis subscripsi.

† Ego Joannes-Baptista Ep. Aptensis subscripsi

† Ego Alexander Ep. & Comes Valentinensis subscripsi.

C † Ego Joannes Ep. & Princeps Gratianopolitanus subscripsi.

† Ego Carolus-Octavianus Ep. Grassensis subscripsi.

† Ego Raimundus Ep. Nicensis subscripsi.

Ego Franciscus de Pucet Vicarius Generalis atque Procurator generaliter ad omnia deputatus Illustrissimi & Reverendissimi Domini Episcopi Dinensis ejus nomine interfui & subscripsi, & omnia & singula in hac sancta Synodo Ebredunensi Acta, Decreta, Edita & Promulgata; Ejus & Ecclesiæ suæ nomine recipio.

FINIS TOMI TRIGESIMI QUARTI.
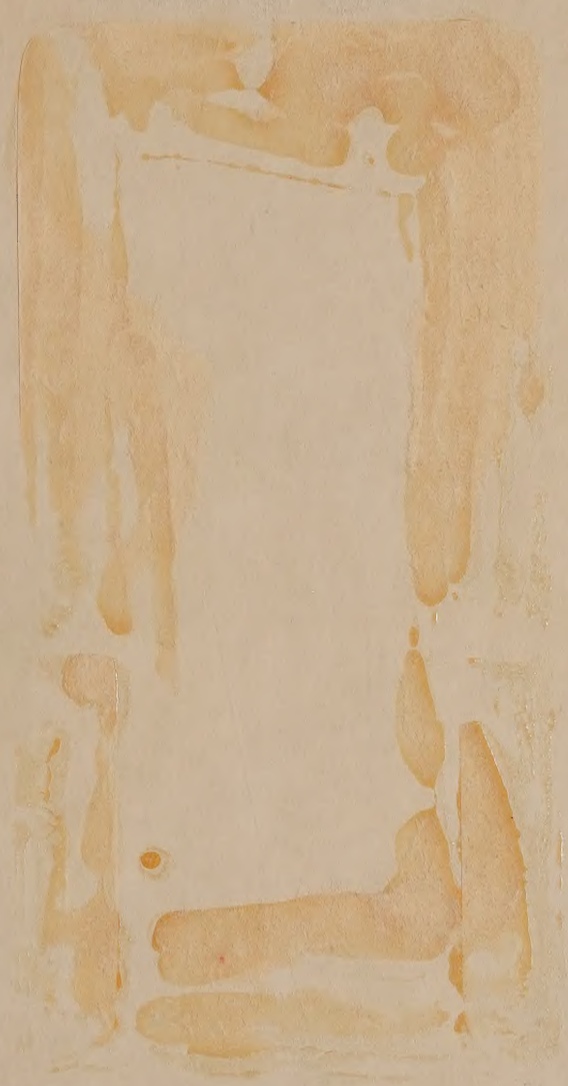
GTU LIBRARY
3 2400 00639 9566